

R. 6578

HIPPOCRATIS

COI MEDICORVM

omnium facilè principis Opera

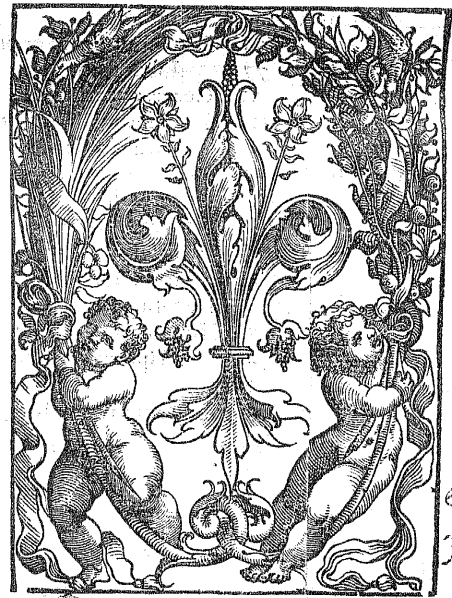
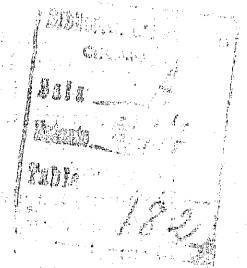
quæ extant omnia,

IANO CORNARIO

Medico Physico interprete,

Nouis & Argumentis in singulos libros, & Indice copiosissimo per Ioan. Culman. Geppingen. editis, illustrata: postremoq; ad fidem castigatissimorum veterum Græcorum exemplarium collata, & quàm diligentissimè restituta.

*Este libro es de
de Salazar
Cofre de nos*

*St. O. B. B. B. B.
y Museo Literario*

L V G D V N I

Apud Hæredes Iacobi Iunctæ,

1 5 6 4

2 400 40 *Stella* MADE IN SPAIN

R. 6588

HIPPOCRATIS

COI MEDICORVM

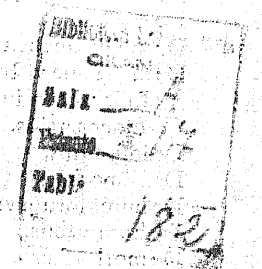
omnium facile principis Opera
quæ extant omnia,

IANO CORNARIO

Medico Phifico interprete,

*Novis & Argumentis in singulos libros, & Indice copiosissimo
per Ioan. Culman. Geppingen. editis, illustrata; postremoq;
ad fidem castigatissimorum veterum Græcorum exempla-
rium collata, & quàm diligentissimè restituta.*

*Este libro es de
de Salazar
de Alvariz*

*M. D. C.º Bartholome
y Guero Catoraticos*

L V G D V N I

Apud Hæredes Iacobi Iunctæ,

1 5 6 4

INDEX LIBRORVM.

Hippocratis vita, ex Sorano.		Liber quartus.	199
Hippocratis Iururandum.		De affectionibus.	213
Lex Hippocratis.	fol. 1	De internis affectionibus.	225
De arte liber.	2	De virginum morbis.	248
De veteri medicina.	7	De natura muliebri.	249
De medico.	15	De morbis mulierum, liber primus.	267
De decenti ornatu.	18	Liber secundus.	302
Præceptiones.	21	Notha ad finem primi libri de morbis mu-	
De natura hominis.	24	lierum adiecta.	329
De salubri diætâ, Polybi.	30	De sterilibus.	331
De genitura.	33	De morbis popularibus, liber primus.	341
De natura pueri seu fœtus.	36	Liber secundus.	352
De carnibus.	47	Liber tertius.	361
De septimestri partu.	52	Liber quartus.	371
De octimestri partu.	55	Liber quintus.	379
De superfœtatione.	56	Liber sextus.	388
De exsectione fœtus.	62	Liber septimus.	398
De dentitione.	63	De victus ratione in morbis acutis.	416
De corporum resectione.	64	De iudicationibus.	434
De corde.	65	De diebus iudicatoriis.	438
De glandulis.	67	Aphorismi in 7. sectiones distincti.	440
De ossium natura, tum Mochlicus, id est,		Prænotiones.	452
Vectarius.	71	Prædictionum liber primus.	459
De locis in homine.	77	Liber secundus. <i>vide prænot.</i>	465
De aere, aquis, & locis.	91	Coactæ prænotiones.	476
De flatibus.	103	De capitis vulneribus.	497
De medicamentis purgantibus.	108	Chirurgiæ officina.	504
De diætâ siue victus ratione, lib. 1.	109	De fracturis.	508
Liber secundus.	120	De articulis.	524
Liber tertius.	130	De vlceribus.	555
De insomniis.	138	De fistulis.	560
De alimento.	142	De hæmorrhoidibus.	563
De humidorum vsu.	144	De visu.	565
De humoribus.	147	Hippocratis epistolę ad alios, tum aliorum	
De morbo sacro.	152	ad ipsum, & ad alios.	566
De morbis, liber primus.	159	Accessit	
Liber secundus.	171	De hominis structura.	582
Liber tertius.	191		

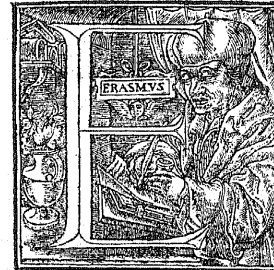
FINIS.

AD

AD HONESTOS AC

præstantes viros, Senatuum populumq; Zuic-
uiensem, Iani Cornarij Medici Physici
in Hippocratem suum Lati-
num, Præfatio.

T me promississe memini, & de præstado sæpe apud animum meum anxie cogitavi: sed quo minus res hæctenus ad effectum deducta est, si causas adduxero, ab omni vanitatis suspitione, apud omnes bonos ac doctos me exempturum esse confido. Promissum autem tale fuit in superiore Hippocratis mei Latini editione: Statuimus autem huc impedere quinquennium plus minus, vt si Deus vitam tãdiu prorogarit, totius nostræ conuersionis ratio, ac aliqua expositio extet in Diurnaliorum siue coniecturarum libris, tot à me scribendis, quot omnino existunt libri Hippocratis scriptorum. Magnum, fateor, est promissum, & res ipsa apud Græcos à nemine, quod equidem sciam, & cuius memoria ad nos deuenisset, têtata, vt omnia Hippocratis scripta vnus aliquis illustrare instituisset. Nam Galenus bonam quidem & magnam partem illorum doctissimis commetariis exposuit, sed eam quæ restat ab ipso relicta, neq; alius quispiam exponere aggressus est, cuius saltem conatus aliquis ad nos extet: etiã si multi singularium illius librorum expositores subinde à Galeno commemorentur. Itaq; vel hinc magnitudinis ac difficultatis promissi mei æstimatio fieri potest. Quem enim quis sequatur, aut in imitatione sibi proponat, in aliena maxime lingua, quum nullus extet qui id têtasset in ea, qua ipse autor scripta sua prodidit: At ego Galeni quidem exemplum mihi proposueram ex parte imitandum, non tam longis cõmentationibus vsurus, ad sententiã & res ipsas declarandas: sed veterem ac genuinam lectionem indagaturus, ex multis adeo exemplaribus quibus in conuertendo ad Latinos Hippocrate vsus sum. Ex hoc enim labore meo futurum sperabam, vt indicata recta lectione, etiã sententia recta cognosceretur. Nam ad tam longas enarrationes pertendas, quales sunt Galenica illa, totã vnus hominis vitam vix sufficere posse videbam, nedum meam: qui dum hanc operam in animo voluarem, & promissionem eius studiosis facerem, annum agebam ætatis quadagesimum quintum. Proinde hoc quidem quod ego animo voluabam, quinquennium vt minimũ requirere iudicabam: aut ad summũ non multo plures annos ad id suffecturos esse credebam, quàm quot in ista valetudinis firmitate sperare audebã. At deum immortalem, quàm magnũ est inter cogitationes ac actiones interuallum! Inciderunt

Epistola

derunt mox tempora turbulentissima ac periculosissima, in quibus studiose homini id tempus quod studiis debebatur, vix ad vitam tutandam satis fuit, etiam si quis extra teli iactum constitutus esset. At vestra, viri Zuiccaienses, vrbs, in qua vitam duximus, ab eo tempore in perpetuo obsidionis timore versata est, & perpetuum ferè impositi praesidij onus pertulit, grauissimi ad eò ab initio, vt ad ciuitatis tutelam necessarium ab illo iudicaretur, vt & suburbia, & proximè circùcirca villæ ac vici exurerentur, ne haberet hostis ad obsidionem paratum aliquem locum: quanquã postea compertum fuit, temerè productam fuisse eius consilij necessitatē. Tamen si autem per sequitã Cesaris victoriam pacatæ res viderentur, & firma pax futura speraretur: tamen nunquã postea certus pacis status fuit, sed semper aut bellici motus, aut militares expeditiones in prociñctu fuerunt, vt in hunc vsq; diem praesidium vrbi impositum sustineatis. At in istis motibus, dũ turbatis patriæ rebus, in medio eius mihi viuendum fuit, & aliquando ad importunissimorum hominũ curationem progrediendum, quantum mihi ocij quis superfuisse putauerit, ad ardua illa Hippocratis scripta, nostra aliqua cõmentatione exponenda ac illustranda: quum prater reliqua mala, & ad bombardarũ fulmina: & ad tympanorũ tonitrua ferè obsurduerimus. Non ferunt has molestias Musæ placidissimũ dearum genus: sed ex turbis ac tumultibus secedentes, solitudines petunt, & quietos montes incolunt. Non addam hic de insequuta rerũ omnium inopia, & maxima annonæ caritate, quam mox excepit ingens per omnes has regiones pestis: quæ ambo mala maxima sunt bonorũ studiorũ impedimenta. Non addã de immensis exactionibus, per quas ad motus illos bellicos: & ad militares istas expeditiones, omnia publica araria euacuata sunt, omnes fisci, omnes omnium loculi exhausti. Hinc certè non leue detrimentũ ad nos quoq; peruenit, quum nec ex arte medendi quaestus accesserit (quid enim ex misella ac ærumnosa plebe quis exigeret?) nec ex librorũ scriptione quicquã cõtingerit aut affulserit, quo ad tantos labores perferendos essent sumptus. Conqueruntur enim & non falso typographi, non esse emptores librorũ, nõ distrahi optimorũ autorum optima scripta: alioqui honoris gratia libentissimè confiteor, me saepe pro laboribus meis, & operibus oblati, liberalissimos expertũ esse, Hieronimũ Frobenium & Nicolaum Episcopium, praestantissimos citra omnem controuersia Germaniæ typographos. Et hi sunt quos nominare possum, qui fuerunt mihi ad studia illa, edendi in publicũ mea scripta, impulsores in vigesimum quintũ nunc annum. Nam studiorũ meorum excolendorum nomine, & vt exẽpla illorum in publicam ederem: nullum vnquã mihi nec annuũ nec mestrũ stipendiũ ab villo homine cõtingit: sed ex solo illo annuo, quod partim vt medicinae professor, partim vt medicus physicus publicus tuli, iam triginta annos vitam dego, & rem literariã ac medicinã pro viribus prouehere pergo. Atq; hac recẽsere volui, vt studiosi, si fortè aliqui in expectatione fuerunt, non amplius inhiant nostris illis diurniorũ laboribus: quum neq; dies, neq; noctes supersint mihi ad tantum opus absoluendũ. Hanc autẽ futuro operi inscriptionem ex eo impofuerã; quod diurna opera ad illud vsurus essem. Nam ad lucernã per multos iam annos nihil lucubraui. Ne tamen penitus omnẽ illorũ hac parte spem fallam

Dedicatoria.

fallam, reuidi ac relegi hoc anno totum nostrũ Latinum Hippocratem diligenter: & ad notas illas, quas de tribus manuscriptis Græcis codicibus (ex quibus etiam Basiliensis nostra editio facta est) congeffi, exactè contuli: & sanè sicut reddidi, & quã Latinis verbis, prout potui, & res ipsa expetere visa est, expressi, eã ego iudico Hippocratis sententiã genuinã. Quã si quis vel ad impressos, vel ad manuscriptos Græcos codices conferre voluerit, videbit quam ego sequutus sim & expresserim lectionem: nec mox dånabit, quod in nostra translatione leget à suo codice diuersum. Nõ enim temerè mutatio aliqua à nobis facta est, sed eius quem semper optimũ ac rectissimum codicẽ iudicauimus, lectionem sequuti, adhibuimus etiam in multis, alios Hippocratis locos, quum multæ sententiæ sint, quæ in pluribus illius libris habentur. Et haud scio an vllũ emendationis genus praestantius sit, quàm hoc quo ex eiusdẽ autoris iisdem sententiis, aut omnino similibus locis, iudiciũ fit de vera ac recta lectione. Continget fortassis aliquando (si non ista rerũ Germaniæ turbatio ad literarũ ac omnium bonorum studiorũ excidiũ pertinet) qui aut rei medicæ amore ductus, aut aliàs melioribus cõditionibus vsus, onus illud in se recipiet, & studiosis de promisso nostro satisfaciet, & rectè facti meritã gratiã ac gloriam consequetur. Mihi satis est si venia contingit de optimo proposito, ad quod, velut diximus: praestandum facultas nobis defuit, non voluntas: quanquã etiã illa magis ab externis causis impedita fuerit, quàm è nostris viribus sublata. Quicquid id est operæ, quod in secundam hanc Hippocratis nostræ editionem contulimus, id totum vobis viri Zuiccaiensi dedicandũ censuimus, apud quos mihi hic labor, quantum pra impedimentis, quæ supra cõmemorauimus, & nunc etiam afflictã valetudine contingere potuit: diligentissimè transactus est. Et apparet sanè in nomine vestro Hippocratis scriptorũ opus: sine quo vniuersa res medica: non dico manca est, sed penitus nulla: & si qua etiã esse putatur, eã nullo modo consistere potest: sicut & ea quæ ab initio fundamentũ non habent, & omnem subtracto postea fundamento superimpositã constructione corrũgere necesse est. Porro inter ea quæ me in hac ingrauescente ætate, apud vos in charissima patria mea detinent ac delectant, hoc praecipuè prædicandũ mihi venit, quod in his bellicis motibus, afflictionibusq; ac exactionibus, eã animi constantia estis, vt sincerum veræ pietatis studium, & dextrum artis medicæ vsũ, vobis conseruandũ censeatis. Et quia sine literarum ac linguarũ cognitione, ad illa studia perueniri non potest, eã est vestra in trilingua schola conseruanda contetio, vt ipsam vobis etiam augendã iudicetis, tantũ abest vt aut ab aui cõstituta, aut à patribus ad vos delata: imminui aut intercideret patriamini. Hæc est vera ciuitatum laus. Hoc vnicum magnarum vrbiũ decus ac ornamentũ. Preclare enim dixit Hippocrates, ad Senatũ populũq; Abderitarum scribens: Beati profectò sunt, inquit, populi, qui sciunt honos viros sua esse munimenta: & non turres neq; muros, sed sapientiũ virorũ sapientiã consilia. Hac igitur laude maximas ciuitates æquatis, & plurimas in ceteris vobis pares superatis: quod ipsum & praesens ætas gratã vobis agnoscat, & posteritas, cui non minus hac parte inferuitis ac prodestis, pro dignitate predicabit. Zuiccauij, Idibus Augusti, Anno Christi

HIPPOCRATIS COI

vita, ex Sorano, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in vitam Hippocratis, autore Ioan. Culmano, Geppingen.

- 1 *Hippocratis patria, genealogia, & preceptores. Hippocrates Cnidiorum bibliotheca combusta criminis falsi accusatur. Peregrinationum eius & patrie de ferenda causa.*
- 2 *Perdiccas tabe ab Hippocrate liberatus. Idem Democriti causa Abdera vocatus. Pestem Græcia imminuentem prævidit. Patriam belli periculo liberavit. Quos apud suos exerebq; honores consequutus. Hippocratis in docendo dexteritas.*
- 3 *Eiusdem obitus, sepultura & imago.*
- 4 *De scriptis Hippocratis diuersæ opiniones. Hippocrates pecuniarum contemptor.*

Hippocrates generæ Cous fuit, Heraclidæ & Praxitheæ filia Phenaretes filius. Ad Herculem autem & Æsculapium originem generis sui referebat, ab alteroq; se vigesimū, ab altero decimum nonum se numerabat. Eius autem genealogiæ Eratosthenes mentionē facit, & Phericides, & Apollodorus, Arius item Tarsensis. Cæterum parentis sui Heraclidæ discipulus fuit; deinde Herodici, & ut quidam tradunt, Gorgiam Leontinum rhetoricam audiuit, & Democritū philosophum Abderitem. Floruit temporibus Peloponnesiacis, natus (velut Istomachus in primo de Hippocratis secta tradit) primo octogesiæ Olympiadis anno. Soranus verò Cous, qui Coorum bibliothecas perscrutatus est, addit, sub Abriadæ monarchia, Agriani mensis septima & vicesima die: in qua etiam vsque in hunc diem Coos Hippocrati omnia sacra facere tradit. Porro quum in arte Medica totoque disciplinarum orbe exercitissimus esset, functis vita paratibus, ex patria discessit, ut quidem malignè de eo Andreas in eo quæ de Medicinæ origine scripsit libro prodit, propterea quòd publicam Cnidiorum bibliothecam igne concremasset. Alij autem eo

proposito eum patriam reliquisse dicunt, ut rei Medicæ effectus & successum per multos locos cognosceret, & in his variis modis exercitaretur. Quemadmodum verò Soranus Cous narrat, Somnus Deus eum per somnium admonuit, quo se ad Thessalorum regionem inhabitandam cõferret.

Cæterum per omnem Græciam Medicinæ gloria omnib; admirationi fuit, adeò ut etiã à Perdicca Macedonum rege, qui tabe laborare putabatur, vocatus publicè sit: ad ipsūque vnã cum Euryphonte, qui ipso ætate maior erat, peruenit, animique hunc regis affectū esse certis signisprehendit. Post mortem enim Alexandri parentis, vnã ex pellicū eius numero Phylam nomine Perdiccas deperibat: ad quã quum rem ipsam Hippocrates detulisset, postea ex illius conspectu omnino illū mutari obseruauit, atq; ita morbo depulso regem conseruauit. Vocatus est & Abderam, quo præsens ipse Democritum ab infania liberaret, atque eo sanato à tota vrbe pestem depelleret. Quin & in Illyricorum Pæonūmq; barbarorum terras peste ingruente, & illarum gētium regibus ipsū ad se vocantibus, quum à legatis ipsorum qui venti in illis regionibus vigerent, didicisset, ipsos re infecta dimisit. At verò quū prudētī ratiocinatione pestem in Atticam grassaturam præuidisset, futurum id prædixit, & rum ciuitatum, tum discipulorum curam gessit: intantumque Græciæ amator fuit, ut quum ipsius nominis celebritas vsque ad Persas diuulgaretur, atque ea gratia ab Artaxerxe per Histanidem Helleponti præfectum, magnis muneribus & precibus, ut ad ipsum veniret inuitaretur, ob honestatem, argenti que contemptum, ac Græciæ amorē, regi id denegarit, quemadmodum & hoc ex epistola eius ad illum manifeste ostenditur. Propriam porro patriam liberavit, quum Athenienses ei bellum illaturi essent, Thessalis ad auxilium ferendum rogatis. Quapropter splendidos honores apud Coos consequutus est: immò

Hippoc. vita ex Sorano.

immò & apud Thessalos Argiuosque & Athenienses, qui eum Eleusiniis sacris secundum ab Hercule publice initiarunt, & ciuem conscripserunt, atque in Prytæneo alimēta tum ipsi, tum posteris eius dederūt.

Liberaliter autem & minime inuidiose studiosos artē edocuit, decenti iureiurando prius adstrictos. Vita functus est apud Larissæos, quando & Democritus obiisse traditur: atque alij quidem nonagesimo ætatis suæ anno, alij octogesimo quinto, alij centesimo quarto, quidam verò ceteresimo nono, decessisse tradunt. Sepultus autem est inter Gyrtōnem & Larissam, vbi vsque in hunc diem monumētum eius cernitur: in quo sanè ad multum tempus examen apum mellificantium erat, quo melle ad infantum oris vlcuscula iuxta tumulum illito, nutrices ea facile persanabant. Porro in multis imaginibus velato capite pingitur, ut quidam aiunt, pileo, quod nobilitatis signum est (nam hoc modo etiã Vlysses pileatus cernitur) alij autē pallio velatum dicunt: Atque ex his aliqui decoris gratia id fieri asserunt, quandoquidem caluus erat: alij verò ob capitis imbecillitatem id fieri perhibent: alij autem significatè id ab eo factum volunt, nimirū quòd principem rationalis animæ sedem probè munitam & contactam esse oporteat. Alij signum peregrinationes amatis esse ferunt:

alij verò rursus obscuritatem scriptorum ipsius per hoc significari contendunt. Alij postremū in testificationem id fieri volunt, quòd etiam sanitatis tempore ea quæ lædere possunt, cauere debeamus. Quamquam quidam affirmant, quòd in administratione rerum gerendarum, ne quid à circum suo pallio manus ipsius impediretur, id ipsum complicatū in caput reicere consueuerit. Cæterum de scriptis ipsius multa dissensio est, quare fit ut quum alia alij opinētur, non facile sit de ipsis certū quid pronunciare, ob multas præsertim causas quæ iudicij certitudinem obfuscant: velut est primū quidē cognomen. Secūdo q; dictionis characterē possibile sit seruare. Tertio quòd vnus & idem modò robustiore, modò remissiore dictione per ætatem utatur: neque defunt etiam aliæ præter has causas, si referre libeat. Pecuniarum autem penitus contemptor fuit, moribusque sanctis, ac Græcorum amator: quare etiam gētiles suos summa diligētia curauit, adeò ut à peste omnes ipsorum ciuitates liberaret, quæ admodum supra dixi. Vnde & splendidos honores non apud Coos tantum, sed & apud Argiuos & Athenienses est consequutus. Filios à morte reliquit duos, Thessalum & Draconem: discipulorū verò magnū numerū. Clarissimi verò ipsius filij fuisset perhibentur.

HIPP

HIPPOCRATIS COI

Iusiurandum, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in Iusiurandum Hippoc.

- 1 *Dij Medicorum. Præceptorum cultus.*
- 2 *Ægrosorum cura. Medici integritas. Chirurgia quatenus tractanda.*
- 3 *Arcana per Medicum non effugienda.*

Pollinem Medicum, & Æsculapium, Hygeamq; ac Panaceam iuro, deòsq; omnes itémq; deas testes facio, me hoc iusiurandú, & hanc contestationem cóscriptam pro viribus & iudicio meo integrè seruaturum esse. Præceptorem sanè qui me hanc edocuit artem, parentum loco habiturum, vitam cõmunicaturum, eaq; quibus opus habuerit impertiturum: eos item qui ex eo nati sunt pro fratribus masculis iudicaturum, artémq; hanc si discere voluerint, absque mercede, & pacto edoctrum: præceptionú, ac auditionum, reliquæque totius disciplinæ participes facturum, tum meos, tum præceptoris mei filios, imò & discipulos qui mihi scripto cauerint, & Medico iureiurando addicti fuerint, alij verò præter hos nulli. Cæterum quod ad ægros attinet sanandos, dietam ipsi constituam pro facultate & iudicio meo commodam, omnéque detrimentum

& iniuriam ab eis prohibebo. Neque verò vilius preces apud me adeò validè fuerint, vt cuiquam venenú sim propinaturus, neq; etiam ad hanc rem consilium dabo. Similiter autem neq; mulieri pessum corruptorium dabo. Porro præterea castè & sanctè vitam & artem meam conseruabo.

Nec verò calculo laborâtes secabo, sed viris chirurgiæ operariis eius rei faciendæ locum dabo. In quascunque autem domos ingrediar, ob vtilitatem ægrotantiú intra bo: ab omnique iniuria voluntaria inferenda, & corruptione, quum alia, tum præsertim operum venerorum, abstinebo: siue muliebria, siue virilia, liberorúque hominum aut seruorum corpora mihi contigerint curâda. Quæcunque verò inter curandum videro aut audiero, imò etiam ad medicandum non adhibitus, in communi hominum vita cognouero, ea, si quidem esse non contulerit, tacebo, & tanquam arcana apud me cõtinebo. Hoc igitur iusiuradum mihi integrè seruati, & non confundenti, cõtingat & vita & arte feliciter frui, & apud omnes homines in perpetuú gloriam meam celebrari. Transgredienti autem & peieranti, his contraria euentiant.

HIPP

HIPPOCRATIS COILEX.

Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumenta in Legem Hippoc.

- 1 *Medicina artem præclarissima. Medicina contemptus unde. Medicina poena sola ignominia. Medici personati qui.*
- 2 *Ad medicinam cognoscendâ quibus ducibus opus. Natura nostra agro comparatur.*
- 3 *Medici veri qui. Imperitia malus thesaurus. Scientia & opinionis effectus.*

Medicina omnium artium præclarissima est: Verum propter ignoratiam eorum qui eam exercet, & ob vulgi ruditatè, quòd tales pro Medicis iudicat & habet, iam eò res deuenit, vt omnium artium longè vilissima censeatur. At verò hoc peccatum ob hanc porissimum causam mihi committi videtur. Soli nanque Medicinæ nulla poena in Reb. publicis statuta est, præterquam ignominie: verum hæc ipsa non afficit, neque contingit eos qui ex composito personam ipsius induerunt: Simillimi enim huiusmodi Medici sunt personis quæ in tragediis introducuntur. Quemadmodum enim illi figuram quidem & habitum ac personam eorú quos referunt habent, illi ipsi autè verè non sunt: sic & Medici fama quidè & nomine multi, re autè & opere valde pauci.

Quisquis enim Medicinæ scientiam sibi verè cõparare volet, eú his ducibus voti sui compotem fieri oportet, Natura, Doctrina, Moribus generosis, Loco studiis apto, Institutione à puero, Industria, & tẽpore. Primú quidè igitur omnium natura opus est. Natura enim repugnante, irrita

omnia fiunt. Si verò natura ad optima viam demonstrat, artis Doctrina facile contingit: quam sanè cum prudètia sibi comparare oportet, ita vt à puero institutio accedat, atque id in loco à natura ad disciplinam apto. Amplius autem & Industriam adhibere oportet: eamque ad multum omnino tempus, quo disciplina ipsa insita, feliciter & cù profectu fructus suos producat. Qualis enim eorum quæ terra producit cõsideratio est, eiusmodi etiam disciplinæ Medicinæ per omnia similiter existit. Natura enim nostra, velut ager est: dogmata præceptorum, velut semina sunt. Institutioni à puero cum eo conuenit, quòd opportuno tempore semina in aruú cadere oportet. Locus autem in quo disciplina contingit, est velut ambiès aër, à quo è terra nascentibus nutrimentum accedit. Industria autè, cultura est. Tempus postremum hæc omnia corroborat, vt perfectè enutrientur. His igitur ad artem Medicam allatis, & vera ipsius cognitione cõparata, tandem per vrbes obambulando, non sermone tantú, sed & opere Medicos haberi conuenit. Imperitia verò malus thesaurus est, & infelices opes his qui eam repositam habet, & infomnium, aut potius somnium diurnú, & maxime verú, alacritatis fiduciaq; ac verè exultationis expers, timiditatisq; & audaciæ nutritrix. Timiditas equidè impotentiam, audacia verò ignorantiam artis significat. Duo enim sunt, Sciètia & opinio, quarum altera quidè scire facit, altera verò ignorare. Cæterum res sacræ sacris hominibus demonstrantur: prophanis id fas non est, prius quàm scientiæ orgiis iniiciantur.

Hipp. opera. a Hippoc.

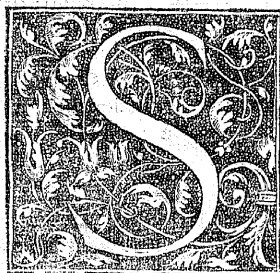
HIPPOCRATIS COI LIBER DE ARTE, IANO

Cornario Medico Physico Interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Contra artium ineptos calumniosos, & quod in hos sit animaduertendum.
- 2 Artes omnes substantias esse.
- 3 Artibus nomina ex speciebus imponi.
- 4 Medicina quid.
- 5 Fortunam in curandis morbis nihil posse.
- 6 Res non naturales.
- 7 Ars rectum & non rectum constituit.
- 8 Alio argumento Medicinam artem esse comprobatur.
- 9 Casus spontaneus non est. Sine causa nihil fieri.
- 10 Medicina ex his est, quae propter quod sunt excogitata.
- 11 Medicorum in aggradiendis morbis cura ac studium.
- 12 Egri quomodo sub morborum principia adferti.
- 13 Morbi desperati neglecti, Medicina non impuetur.
- 14 Affectionum vis, non ars accusanda est, si Medicus suum suum non consequitur.
- 15 Ratio actiones plene absoluit.
- 16 Morbi duplices. Morbi manifesti qui, & quod harum certa etiam sunt curationes.
- 17 Morbi obscuri qui. Ventriculi corporis duo qui cibos suscipiunt & admittunt. Musculi corporis.
- 18 Articulorum ligamenta quae.
- 19 Morborum obscurorum sera cognitio quibus impudenda.
- 20 Natura in morbis depellendis providentia. Morborum causas nosse, eorumque impetum reprimere, eiusdem est scientia. Qui, & qua ratione a morbis superentur.
- 21 Morborum clandestinorum cura, quam desperatorum magis admiranda.
- 22 De excrementis, & qua ratione morbi ex his cognoscantur.
- 23 Medendi arti cur ferius fides habeatur. Medicus falsis, non dicendo praestet.

Vnt quidam qui artem putant, reliquas Artes turpiter incesedo dehonestare: atqui id quidem veluti putant non transigunt, ut ego sane assero, sed propriam cognitionem ac scientiam ambitiose ostentant. Mihi vero

inuenire aliquid eorum quae nondum inuenta sunt, quod ipsum notum quam occultum esse praestet, scientiae votum ac opus esse videtur: similiterque & semiperfecta ad finem perducere & absoluere. At vero verborum inhonestorum arte ad ea quae ab aliis inuenta sunt confundenda, promptum esse, nihil quidem corrigendo: eorum vero qui aliquid sciunt inuenta apud ignaros calumniando, non sane scientiae votum aut opus esse videtur, sed proditio magis naturae suae, aut ignorantia artis. Solis enim artis ignaris hoc ipsum factum conuenit, qui contentiose quidem gestiunt ac conantur, nequaquam vero possunt malicie sufficere, ad hoc ut aliorum opera, quae quidem recta sunt, calumnientur: quae vero non recta sunt, reprehendant. Eos quidem igitur qui in alias artes hoc modo irruunt, quibus haec cura sunt, quorumque id interest, & praestare hoc possunt, prohibeant. Praesens vero sermo his qui medicinam eo modo inuadunt auerfabitur, confidens quidem & animatus propter utilitatem eorum quos infectatur: copiosus vero ob artem, qua praestat & auxiliatur: potens autem ob sapientiam, qua est eruditus. In vniuersum itaque nulla videtur mihi ars esse quae non existat. absurdum enim est, aliquid esse putare, quod non est: quoniam eorum quae non sunt, quamnam essentia conspecta aliquis denunciare possit quod sint? Si enim non existentia videre non datur quod admodum existentia, haud equidem scio quomodo quis mente concipere queat ea quae non sunt, quemadmodum ea quae sunt, quae certe oculis videre est, menteque intelligere quod sunt. Verum ut ea nec videas, nec intelligas, non similiter contingere potest. Sed existentia quidem semper videntur ac cognoscuntur: non existentia autem, neque videntur, neque cognoscuntur. Cognoscuntur itaque demonstratis iam artibus, & nulla est ars, quae non ex specie

cie quadam rerum videatur: arbitrorque sane ego etiam nomina artibus ex speciebus accipi & imponi. Absurdum enim est, existimare ex nominibus species rerum germinare & provenire: imò etiam impossibile existit. Nomina enim lege quadam naturae indita sunt: species autem rerum non lege sancitae sunt, sed naturae germina existunt. Atque haec quidem si quis ex praedictis non ad plenum intelligat, in aliis sermonibus fortassis clarius edocbitur. De medicina vero, utpote de qua hic institutus est sermo, claram demonstrationem faciam: & primum sane definitionem quod sentio: Medicinam esse morbos ab aegris in totum tollere, & morborum vehementes impetus obtundere, & eorum qui a morbis victi sunt, curationem non aggredi, quum id in confesso sit, quod medicina tales sanare non possit. Quomodo igitur haec medicina faciat, & quali omnino facultate praestet, de hoc iam reliquum sermonem instituiam. Caeterum in artis demonstratione simul etiam sermones illorum qui eam dehonestare contendunt, quatenus quisque eorum sibi quid trasegisse visus est, reuella. Principium itaque sermonis hoc erit, cui oes a se se scio. Quod quidem aliqui a medicina curati sanitati restituantur, confitentur: quod vero non omnes, ob hoc iam ars ipsa vituperatur: aiuntque hi qui eam peius incessunt, quod hi qui a morbis apprehenduntur, eosque euadunt, fortunae ope euadant, & non auxilio ipsius artis. Ego vero non priuabo quidem ipse fortunam, tanquam nihil operae precij faciat. puto enim morbis qui male curantur, ut plurimum infortunium accedere: qui vero bene, eos bonam fortunam nancisci. Postea vero interrogo, quomodo possibile est, sanatos aliud quam artem causari, si quidem eius usus & ministerio sunt sanati? Nudam enim fortunae speciem eos respicere ac sequi noluisse, ex hoc apparet, quod se ipsos articoncrediderunt. quare a gratia fortunae referenda liberi sunt: ab ea vero quae arti debetur, minimè se vendicare possunt, quo minus ei sanitatem acceptum ferant. In hoc enim quod ei se commiserunt ac concrediderunt, palam est ipsos speciem eius esse contemplatos: vim vero eius patrato opere cognouerunt. Dicit sane hic aduersarius, quod multi iam aegri etiam citra medicorum usum sint sanati: & ego id dicentibus credo. Videtur autem mihi omnino fieri

potuisse, ut & qui medicis non visi sunt, in medicinam inciderint, non tamen ut scierint quod in ipsa rectum fuerit, & quod non rectum: alioqui contigisset ut se ipsos eodem penitus modo curassent, quo curati fuissent, si medicos adhibuissent. Et hoc tandem magnum signum est essentiae ipsius artis: nempe artem esse, & quidem magnam, quando sane etiam hi qui eam esse non putant, per ipsam seruati apparent. Valde enim necessarium est, nosse eos qui medicis etiam non sunt visi, si aegrotauerunt & conualuerunt, quod aut facientes aliquid, aut non facientes sanati sunt.

Aut enim inedia, aut edacitate, aut vberiore potu, aut siti, aut balneis, aut illuue, aut laboribus, aut quiete, aut somnis, aut vigilia, aut his omnibus promiscue videntes conualuerunt. Et sane propterea quod opem senserunt, valde necessarium est ipsos nosse, quod fuerit aliquid quod opem tulerit. Et rursus si quid detrimenti acceperunt, necesse est & detrimentum nosse, & quod fuerit aliquid quod damnum dedit ac laesit. Non enim quiuis cognoscere potest ea quae commoditate & detrimento sunt disparata. Si igitur is qui aegrotauit, siue laudare, siue vituperare nouerit quid ex dieta, per quam conualuit, omnia haec medicinae esse coperiet: & sunt nihil minus ea quae damno fuerunt, quam ea quae opem tulerunt, in testimonium arti, quod ars ipsa sit. Quae enim profuerunt, ob rectum usum profuerunt: quae vero nocuerunt, ob id quod non recte usurpata sunt, nocuerunt. Atqui ubi rectum, & non rectum, utrunque suum finem habet, quomodo quis hoc artem esse neget? Hoc enim ego artis expertus esse dico, ubi neque rectum neque non rectum aliquid existit. Vbi vero utrumque horum inest, quomodo hoc non artis opus, sed potius inartificialitatis existat? Amplius autem si ex pharmacis purgantibus, & alium sistentibus solum, tum medicina, tum medici sanationem facerent, infirmus sane sermo meus merito iudicaretur. Nunc vero hi qui inter medicos maxime laudati sunt, & dieta, & alii medicaminum formis sanant, quas ne idiota quidem artis ignarus si audiat, nedum medicus, artis esse negare queat. Vbi igitur nihil neque in ipsis bonis medicis, neque in arte medica inutile est; sed in plurimis eorum quae ex terra nascuntur, & eorum etiam quae sunt, species & formae insunt medelarum & pharmacorum: non est quod Hipp. opera. a 2 am

amplius aliquis eorum qui sine medico conualuerunt, casum spontaneum vero sermone vehere possit, tanquam causam suæ sanationis. Spontaneum equidem nihil esse apparet ac deprehenditur. Omne enim quod fit, propter quid fieri comperitur, atque etiam in singulis adeo propter quid fieri videtur: spontaneum vero nullam essentiam habere cõperitur, sed nudum tantum nomen. Medicina autem tum ex his quæ propter quid de industria excogitata sunt, esse apparet, tum essentiam amplius habere conspicitur. Quare his quidem qui fortunæ sanitatem acceptam ferunt, artique derogant, hæc quæ dixi respondere quis possit. Cæterum eos qui ob morientium calamitatem, artem demoliri contēdunt, miror quānā memorabili ratione commoti, intemperantiā quidem morientium causam mortis non statuūt: scientiam vero eorum qui medicinā exercent accusant, tanquā sanè medici quidē ea quæ non conueniāt, imperare possint: ægri verò quæ imperata sunt, transgredi nō possint. At qui longè magis rationi consentaneum est, ægros nō posse facere quæ imperantur, quānā medicos non conuenientia iubere. Medici nanq; sana mente sanoque corpore rem aggredientes, & præsentia considerant, & de præteritis similiter iuxta præsentia ratiocinantur, in tantum etiam ut aliquādo palam gloriari soleant ægri, se illorum opera sanitati restitutos esse. 12. Ægri vero neque qua parte laborent, neque ob quā causam laborent, neque quid ex præsentibus futurum sit, neque quid ex horū similibus fiet sciētes, medicis imperio subiacent, dolentes quidem ob præsentia, timētes autem futura: & pleni quidem morbo, inanes autem ciborum, ea quæ morbo grata sunt, quānā quæ ad sanitatem faciunt, assumere malunt, mori quidem non amantes, sed tolerare tamen non potentes. Hoc modo autem affectos, utrum verisimilius est, hos à medicis imperata facere, an alia facere quæ medici non iusserunt: aut medicos tales quales superiori sermone declaravi, non conuenientia imperare: Nonne multo magis hos quidem quæ conueniant iubere: illos autem temere & impotenter nolle obedire: atque sic inobedientes in mortē incidere? 13. Quæ sanè qui nō recte considerant, causas ad hos qui inculpabiles sunt, referunt: eos verò qui maxime accusandi sunt, à culpa liberant & defen-

dunt. Porro sunt item quidam qui ob eos qui victis à morbis curā adhibere nolunt, medicinam ipsam reprehendūt, dicuntque, quod morbi quos sanare aggrediuntur illi, per se ipsos fuissent sanati. Qui verò auxilio opus habent, eos non contingunt. Oportebat autem inquirunt, si quidem ars erat, omnibus æquè morbis sanitatem afferre. Qui igitur hæc dicunt, si medicis indignarentur, quod ipsorum talia dicitur, non ut delirantium curam habeāt, meritò sanè succensuerint magis, quānā quod illa reprehendunt. Si quis enim ab arte potentiam in ea quæ non proficere, aut à natura facultatem in ea ad quæ nata non est, exigat: is ignorat insaniam dementiæ potius quānā ignorantia conuenire. Quorum enim instrumentorum siue naturæ, siue artium facultatem obtinemus, per ea sanè opifices esse possumus, per alia verò minime licet. quū igitur homo morbo afficitur qui vehemētiore est quānā medicinæ instrumenta, ne sperare quidem oportet ut à medicinā exuperetur. Exempli enim gratia: Inter ea quæ in medicina vrendi vim habent, ignis extreme vrit, verum eo minus etiam alia multa. An verò ex eis præstantiora leuiore morbos curare non possint nōdum satis constat, valentissimos autem morbos potentissima etiā instrumenta curare non posse, quomodo non sit manifestum? Quæ enim ignis non efficit, quomodo ea quæ ab illo non sunt domita non ostendant, quod alia Arte opus habeant, & non ea in qua ignis instrumentum existit? Idem sentio & de aliis instrumentis quæcunque medicinæ opus adiuuant, quorum omnium singularem successum si non assequitur Medicus, vim affectionis accusare oportet, mea qui dem sententia, non ipsam artem. Qui igitur eos reprehendunt qui victis à morbo manū adhibere recusant, hortātur etiam ut ea quæ non conueniunt attingant, non minus quānā ea quæ contingere interest artis: quod quum faciunt, his quidem qui nomine medici sunt admirationi sunt, ab his verò qui arte præstant deridentur.

Nec verò adeo desipientes huius artis experti sunt, neque vituperatoribus neque laudatoribus indigent, sed ratione, ad quā sanè actiones opificū absolute, plenæ sunt, & quæ ab ea destitutæ, mancæ. Amplius verò etiam defectus aliquos quidem opificibus imputare oportet, aliquos verò ipsis operibus. Quæ quidem igitur ad alias artes

artes pertinent, aliud tempus, aliumque sermonem requirunt. Quæ verò ad medicinam, qualia sunt, & quomodo iudicanda, partim quidem superiori sermone ostendimus, partim verò præsentis oratione docebimus. Sunt enim his qui hanc artem probe norunt, morbi partim non in obscuro positi, & non multi: partim non in manifesto loco hærentes, & multi sunt.

Qui enim ad interna vertuntur, in obscuro siti sunt: qui verò ad superficiē corporis erumpunt aut tumescunt, manifesti sunt: exhibent enim sese ut tum visu, tum tactu, & soliditas & humiditas ipsorum percipiatur, & qui calidi sint, qui que frigidi sentiantur: qui sanè singulorum aut præsentia aut absentia tales existunt. Atque horum quidem omnium in omnibus certas ac infallibiles medelas esse oportet, non ob id quod faciles sint, sed quod certo inuenio constent. Neque verò à quibusuis volentibus inueniuntur, sed ab his qui volunt, itemque possunt. possunt autem quibus tum disciplina non eminus, sed propè & largiter contingit, tum natura non infelix liberaliter accessit. Ad manifestos quidem igitur morbos hoc modo artem diuite facultate præditam esse oportet. Neque verò ad minus manifestos eam inopem ac dubiam habere cõuenit.

Sunt autē morbi minus aperti, qui que ad ossa, qui que ad ventriculum sunt conuersi. Habet autem corpus non unū ventriculum, sed plures: Duo enim sunt qui cibum suscipiunt & demittunt, alique præter hos plures, quos norunt hi quibus hæc res curæ fuit. Quæcunque enim membra carnem in orbē circumsitam habent, quam musculum adpellant, ea omnia ventriculum habent: Omne enim inconcretum, & quod non coaguluit, siue pellicula, siue carne contegatur, cauum est. Impletur autē dum sanū est flatu, dū ægrotat sanie. Habent itaque brachia talē carnem, habent & femora, habent tibiæ. Quin & in macilētis & excarnibus partibus eiusmodi caro inest, similiter ut in carnositas esse demonstratum est. Nam & qui thorax appellatur, in quo hepar continetur, & capitis circulus, in quo cerebrum cõcluditur: ipsumque adeo dorsum, ad quod pulmo vergit: horum membrorum nullum est quod non & ipsum vacuū sit, ac multis segmentis plenū ac quasi discriminatam existat, quæ parum abest ut vasa existant, quorum tamen aliqua habentem lædunt,

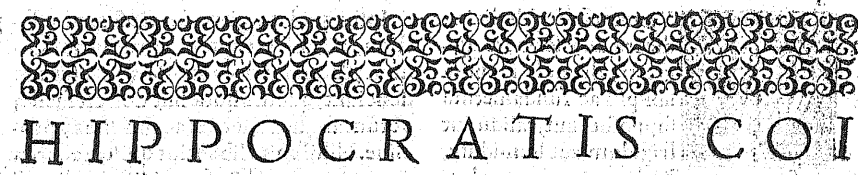
aliqua verò etiam profunt. Præter hæc autem & venæ multæ, & nerui non in carne sublimes, sed ad ipsa ossa potentiligamentum sunt articularum. Ipsi etiam articuli in quibus ossū quæ mouentur commissuræ inuoluuntur, & horum nullum est quod non subspumofum sit, & circa se forulos habeat, quos sanies prodit: quæ ductis ipsis multa & magno multorum mœnore egreditur. Ex prædictis itaque omnibus nullum est, quod oculis cõspicienti videre ac cognoscere contingit: quæ propter etiam obscura mihi appellata sunt: & ab arte quoque obscura esse iudicata sunt: non tamen quod obscura permaneant & nos vincant, sed quantum possibile est, cognoscantur & superentur. Possibile autem est, quantum ægrorum naturæ ad considerandum conferunt, & quantum eorum qui perferuturi sunt naturæ ad perscrutandum aptæ sunt. Cum multo enim labore, & non modico tempore præ oculis videntur & cognoscuntur. Quæcunque enim oculorum conspectum effugiunt, ea mentis oculis obtinentur & superantur.

Quæcunque verò ob id quod non flatim cognoscantur, ægri mala perpetuuntur: ea non ad medicos curantes ipsos, tanquā ad ipsorum auctores referenda sunt, sed ad naturam ipsius ægri, itidemque ipsius morbi. Medicus enim quum nō possit malum neque visu assequi, neque audiēdo ex aliorum narrationibus cognoscere, ratiocinatione ipsum persequitur. Etenim ipsi quoque ægri qui obscuro morbo laborant, si conentur medicis de morbis suis narrare, ex opinione magis quānā scientia narrāt. Nā si fuissent, in ipsos sanè medicos nō incidissent, cū eiusdē scientiæ sit morborū causas nosse, & morbos ipsos omnibus medicamentis quæ auferere morbum prohibent, curare posse. Quando igitur neque ex ægri narrationibus ad infallibilem certitudinē peruenire possit, alio certe respicere medicum necesse est. Quare huius tarditatis non ars ipsa, sed corporum natura causa existit. Hæc enim malum sentiens, mederi magnopere gestit, considerans tamen ne temeritate magis quānā consilio, & ut facultate magis quānā violentia medeatur. Medicus verò si quidem suffecerit ad cognoscendum, sufficet etiā ad sanandum. Si verò is in quo morbus cognoscitur, superetur, ob id sanè quod ferius medicum accessit, aut ob morbi celeritatem peribit. Si enim ex æquo processerit

Hipp. opera. a 3 ferit

ferit morbus cum medicina, velocior non est. Si vero præoccupauerit velocior omnino existit, præoccupat autem tum propter corporum angustiam, in qua non in conspicuo inhabitant morbi, tum propter ægrorum negligentiam. Differunt enim & cunctantur, atque ubi, iam à morbis ipsis apprehensi sunt, tum de iure curari volunt ac experiri. Quare artis potestiam magis ex merito admireretur, si quæ ex clandestino morbo ægrum restituat, quam si impossibilibus & desperatis opem ferre molitur. Nequaquam vero in vlla aliqua iam inuentarum artium tale quiddam inest, sed quæ ex dis igne opificium exercent, igne non præsentè, vocis sunt. Vbi vero illum contigerunt, operosa. Quæ item tractabili rerum materia, artem suam exercent, veluti aliæ quidem lignis, aliæ coriis, aliæ sculpendo tum ære, tum ferro, aliisque similibus rebus earum quam plurimæ. Opera porro quæ ex hac materia, & cum huius materiae instrumentis fiunt, tametsi facile retractari ac corrigi possint, tam non magis velocitatis quam velut decet perficiuntur, neque defunctorie transiuntur, verum si quod instrumentum desit, interim quiescunt, quanquam etiam illis cunctatio & tarditas ad opus commodius absolvendum impedimento sit, at tamen opus laudatur & præfertur. Medicina vero aliquibus quidem ex suppuracione thoracis, aliquibus vero iuxta hepatis & renis, aliis autem per omnes corporis ventriculos agrotantibus, eorum omnium inspiciendi potentia priuata est: quod ipsam apud omnes in confesso existit, alias tamen facultates coadiutrices adiuuenit. Vocis nimirum claritatem & tarditatem, ite mque fluxiones quæ singulis locis per quos exitus eis dantur, destillare consueverunt, quarum modo odores, modo colores, deinde etiam ponderatam tenuitatem ac crassitiè obseruat, ex eisq; signa tum eorum quæ ægri iam perpetiuntur, tum quæ perpeti possint, colligit.

Quum verò hæc significacione de se præbeant, neque ipsa natura voluntaria dimittat, vires amplius ac necessitates medicina ipsa inuenit, quibus natura coacta indemnis tamen concedat. Natura autem stimulata & impulsu, artis peritis quæ faciendæ sunt demonstrat. Cogit autem partim re balitum in nobis calorem, pituitam per ciborum ac potuum acrimoniã diffundere, quo intelligat quid sibi visum sit de illis, quæ ut videntur ipsa machinata est; partim vero spiritum velut delatorem, tum visum arduis, tum cursibus accusare ac prodere cogit. Quin & sudores per prædicta dicens ac excludens humorum calidorum exhalacione perficit. Sunt præterea quæ per vesicam pergressa magis morbum ostendere possunt, quam quæ per carnem exhalantur. Inuenit igitur & tales portiones itemque cibos, qui calidiores aliis calefacientibus existentes, illaquei & eliquant, & profuere faciunt, quæ sanè non profuissent, si non hoc modo tractata fuissent. Alia itaque ex aliis, & alia per alia procedunt, quæ corpus pergressa morbum ipsum producat. Ne nihil minus sit, ipsis ferius fidem haberi, & medendi conatus ac aggregaciones tardiores esse, quum sic per peregrinas interpretationes ad medendi scienciam ac cognitionem medici pertendant, ac erudiantur. Quod igitur & rationes in se ipsa plenas & ad ferendum auxilium abundantes habeat medicina, & quod morbis qui obrrigi non possunt mentio auxiliantes manus negat, aut si forte opem ferre molita est, vitia culpam eam exhibet, id ipsum tum iam habitus sermo manifestum facit, tum etiam artis peritorum demonstrationis palam documentum præbent. Quas sanè ex operibus iudicandus quam ex sermonibus ostendunt, ut pote qui dicendo non magnopere exercitati, multitudini fidem sinceriores ex his quæ videat, quam quæ audiat, facere maliant.

- Argumentum in librum sequentem.
- Qualitates primas, neque fundamentum, neque scopum Medicinae esse.
- Artem constituunt obseruationes boni & mali.
- Artificium in Medicina differentia.
- Celestium ac subterraneorum rerum scientia incerta. Medicina antiquitas & corruptio.
- Medicinam artem esse ex vulgi confessione, & vitii ægrorum ac sanorum differentia demonstrat.
- Idiote affectionum accidentia difficulter agnoscunt.
- Medicina necessario inuenitur.
- Homines ab initio brutorum vitii sunt vsi.
- Panis & Mazæ prima inuentio & confectio.
- Medici ferinam vitii ratione primi operari que.
- Medicina cur non putetur ars.
- Medicina ex vitii ægrorum ac sanorum differentia inuenitur.
- Sorbitionum inuentio, naturæ imbecilliores inuenitur.
- Portus inuentum ac temperamentum. Sorbitio: ne inconuenientes morbis incrementa præbent.
- Alimentum siccum propter suam fortitudinem magis laedit.
- Mansuetam ac conuenientem vitii rationem, ægros magis ledere, quam ferinam sanos.
- Artis medica methodo quaesita inuenitur. Medicina non est res simplex & facilis. Panis vis.
- Vitii modus ex solo corporis sensu colligitur.
- Medicus gubernatori similis.
- Vacuationis in empestiva non minora esse mala quam repletionis.
- Vitii permutati mala.
- Cibum semel aut bis assumere consuevi, qua ratione ledantur, si à consuetudine recesserint.
- Natura imbecillior, citius à causis externis, & permutata vitii ratione leduntur. Ars medica, propter certitudinem exactam, quæ in ea est difficultas, non est reiicienda.
- Qualitates primas, neque Medicina proprium esse fundamentum, neque hominem ledere.
- De Panis temperatūra, quæstio incepta. Panis pro sua natura, naturam ægrorum quam sanorum variè afficit.
- Medicina Deo asscripta.
- Qualitatem secundarum excessus & secretio, hominem ledit. Item Cibi & portus inordinati & fortiores.

- 26 Cibi ad voluptatem comparati, qua ratione ledant. Robur & augmentum corporibus ex temperato contingit. Calidum, frigidum, humidum, siccum, nihil in seipso purum ac impermixtum inuenitur.
- 27 Calidum assumere, non potest ægros imperari. Qualitates secundæ primis sunt fortiores.
- 28 Frigidi temperamentum à calido, & contrari.
- 29 Corpora sanorum quomodo extrema caliditas, aut refrigeret, per balnea ac excreiora.
- 30 Febre ardente laborantes non cito calore liberantur. Calidum, non simpliciter sibi aut afflictionum homini causa.
- 31 Coryza seu grauedinis causa & curatio. Grauedo, ex frigiditate.
- 32 Oculorum fluxionis causa & curatio. Concoctio: varia ex temperatura inuenitur.
- 33 Fluxionum in fauces ratio. Morborum causa ratio quæ sunt. Epilogus de fluxionibus.
- 34 Qualitatem secundarum facultates, omnium malorum homini causa. Bile, crassa, facili as.
- 35 Concoctionis humorum species varia. Calidum & frigidum à natura non superari. Calidum & frigidum quid permittent, & quid non. Hanc quando optime dispositus.
- 36 De homine quatenus Sophista ac medicus aliquid cognouerint.
- 37 Vitii inuacuum largè habentem hominem aliquo modo debitorem reddat. Casus grauibus prodesset. Casus non toti naturæ hominæ malus est, alioqui omnes ex æquo lederet.
- 38 Ciborum, balnearum, exercitiorum naturæ ignoratæ, medicis erroris causas præbent. Afflictiones quæ in homine cognoscenda. Facultas & signa quid.
- 39 Figura quæ ad humiditatem ex corpore trahenda sit idonea. Figura inra hominem quæ sit.
- 40 Figura spongiformes. Streptus ac sinus in causis ac amplis partibus. Terepores & excrecentia ex flatibus.
- 41 Placis quomodo circa hepatis contingentes, eius loci dolorem, suppurationes ac Fibercula excrecent. Septimi in diuersis curæ ex flatibus inuenitur ad rariorem doleat.
- 42 Humorum in homine potentia & mutatio. Medico necessario cognoscenda. Optima in omni re quænam.

Quicumque de Medicina dicere aut scribere aggressi, dicendi scopum libi ipsi ac fundamentum supposuerunt, calidum aut frigidum, aut humidum, aut siccum, aut aliud quodcumque voluerint, rem in compendium contrahentes, principium causae, tum morborum tum mortis hominibus omnibus idem, vnum aut duo proponentes: hi in multis quidem quae dicunt manifestò errasseprehenduntur. Iustior autem querela est de arte, quae est qua omnes in maximis utuntur, & bonos artifices maxime colunt. Sunt autem opifices alij viles, alij longe praestantes: quod sanè si non esset omnino in medicina, neque in ipsa observationes essent, neque quicquam inuentorum, non vtiq; extaret, sed omnes aequaliter eius ignari & inexperti esset, & per fortunam omnes aegrorum res gubernaretur. Nunc vero res non sic se habet, sed quemadmodum aliarum omnium artium opifices multum inter se differunt, tum manu, tum mente, sic etiam in medicina. Quapropter non censeo ego ipsam inani fundamento indigere, velut obscura & dubia, de quibus si quis dicere conetur, necesse est fundamento vti. Velut si quis de sublimibus in aere rebus, aut de subterraneis dicat, & quomodo habeat sciat, tamen neque dicenti, neque audientibus manifestum satis fuerit verane sint an secus. Neque enim est ad quod quis se conferat, cuique innitatur ut veritatem cognoscat. Medicina autem iam ab antiquo existit, & principium & via inuenta, per quam inuenta, & multa & probe habentia comperta sunt, per multum adeo tempus & reliqua deinceps inueniuntur, si quis idoneus sit, & iam inuentorum gnarus, ex his ad perquirendum procedat. Quicumque vero his reiectis ac omnibus reprobatis, alia via aliaque forma inquirere conatur, & quid inuenisse gloria-tur, falsus est & fallitur. Impossibile enim id est. Verum ob quas necessitates impossibile sit, ego demonstrare conabor, docens ac demonstrans quod ars existat. Ex hoc autem palam fiet, impossibile esse aliquo alio modo inueniri. Videtur autem mihi maxime, de hac arte dicturum oportere vulgo ac plebeis hominibus nota dicere. Neque enim de alio quopiam, neque querere, neque dicere conuenit, quam de affectionibus, ex quibus illi ipsi aegrotant.

Ipsos quidem igitur suas ipsorum affectiones codificare, quomodo sunt ac definiunt, & quibus occasionebus auferunt ac deficiunt, quum idiotae sint non est facile, verum ab alio inuentas ac proditas, procliue. Nihil enim libentius quisque recordatur quam quae sibi ipsi accidisse audit. Si quis autem idiotarum sententia destituerit, & audientes non afficiet, ille etiam veritatis compos non fiet, & propterea neque fundamento neque scopo opus habet. Etenim Ars medica neque inuenta ab initio fuisse, neque quaesita. Nihil enim ea opus erat aegrotis hominibus, si eadem diata vterentur, & assumerent quae saniedunt ac bibunt, imò etiam alterius cuiusdam diatae usus eis profuisset, si non alia fuissent his meliora. Nunc autem ipsa necessitas homines coegit Medicinam inquirere ac inuenire. Quoniam aegrotis eadem in cibo assumptibus quae sani solent, non fuit vtile, velut neque nunc vtile existit. Quin ut rem altius expedamus, neque ipsam sanorum diatam ac alimoniam qua nunc utuntur, inuentam fuisse censeo, si suffecisset homini idem cibis ac potus, qui boui ac equo, & omnibus alijs praeter hominem, veluti sunt ex terra nascera, fructusque ac herbae & fenum. Ex his enim nutriuntur, & auferunt, & illa degunt, non indigentes alia diata. Quamquam ego sanè ab initio etiam hominem tali victu vltim esse putem. Quae vero nunc inuenta sunt edulia, multa arte excogitata, & multo tempore producta esse mihi videntur, quum multa & graua, ex robusto ac ferino victu homines paterentur, qui intemperatus, & magnas vires habens ingerebatur. qualia sanè etiam nunc ex ipso paterentur, doloribus vehementibus & morbis obnoxij, & breui etiam morti. Verisimile est autem haec mala tunc minus perpeffos ipsos esse, propter consuetudinem: quaquam etiam tunc vehementer afflicti sunt, & consentaneum est plurimos & debiliore natura praeditos perisse, eos vero qui victum illum superare poterant longiori tempore durasse ac restitisse. Quemadmodum etiam nunc ex validis edulijs alij facile liberantur, alij cum multis doloribus ac malis. Ob hanc itaque necessitatem etiam illi mihi videntur quae fuisse victu naturae conuenientem, & inuenisse hunc, quo nunc vrimur. Ex tritico igitur macerato, & a cortice purgato, molitoque ac cribrato, & subactò ac afflato, panem fecerunt. Ex hordeo vero mazam,

aliaque

aliaque multa ex hoc excogitantes, coxerunt, & assarunt, & miscuerunt, fortiaque & intemperata debilibus temperarunt, effingentes omnia iuxta hominis naturam ac vires, quae quidem fortiora essent, ab ipsa natura non posse superari, si ingesta essent, existimantes: ab his ipsis quoque dolores & morbos ac mortes oriri iudicantes: contra ab his quae natura domare posset, alimentum & augmentum & sanitatem. Porro inueto huic quodnam iustius aut magis conueniens nomen quis imposuerit quam medicinam? quandoquidem ad hominis sanitatem alimentumque ac salutem inuentum est, in permutationem illius victus ex quo dolores & morbi fiunt. Si vero ars ipsa esse non putatur, nihil absurdum est. Nam cuius nemo ignarus est, sed scientes omnes, ob usum & necessitatem, eius non conuenit aliquem artificem appellari. Atqui inuentum ipsum & magnum & multam artis ac considerationis existit. Quinetiam in hunc usque diem exercitiorum & reparandarum virium curam gerentes, semper aliquid amplius adinueniunt, iuxta eadem viam inuestigantes quod quis edens ac bibens maxime superet, ac seipso fortior euadat. Consideremus itaque & confessam ab omnibus Medicinam, eam videlicet quae propter aegros inuenta est, an & nomen & artifices habeat, & ipsa dominari ipsis velit, & vnde tandem initium sumpsit. Mihi equidem, velut in principio dixi, nemo ne quaesivisse quidem Medicinam videtur, si idem victus, & aegrotis & sanis conuenisset. Itaque usque in hunc diem hi qui Medicina non vtrunt Barbari ac Graecis consues, eodem modo quo sani videntur ad voluptatem, & a nulla re qua concupiscunt abstinere, neque quicquam deuitant. Caeterum qui Medicinam quaesiverunt ac inuenerunt, eandem cum illis de quibus superiori sermone dictum est, sententiam habuerunt, & primum quidem ex his ipsis cibis copiam detraxerunt, & pro multis paucos statuerunt. Quum vero ipsis aliquando hoc ad aliquos aegros sufficeret, palamque fieret quod prodesset, non tamen omnibus, sed essent quidam ita habentes, ut neque modicos cibos superare possent, imbecilliores sanè quopiam tales indigere illis visis sunt, sorbitionesque inuenerunt, pauca ex fortibus multa aqua permiscuentes, & robur ipsum temperatura ac coctura detrahentes. Quod si qui neque sorbitiones superare possent, his detraxerunt etiam ipsas, & ad potio-

nes peruenerunt, obseruaruntque ut & haec tum visu, tum copia moderate haberent, & neque plures quam oportet, neque meraciores & intemperatiores, neque defectuosiores offerentes. Probe autem nosse oportet quibus sorbitiones in morbis non conducunt. Nam statim ubi hoc fecerint exacerbatur ipsis febres ac dolores, & manifestum fit, quod assumptum morbo quidem alimentum ac incrementum praebet, corpori vero tabes & infirmitas existit.

Quicumque vero homines in hac affectione existentes siccum cibum assument, aut mazam, aut panem, etiam si valde modicum, decuplo magis & manifestius laeduntur, quam si sorbitione visis essent, ob nullam aliam causam quam fortitudinem edulij ad affectionem, in quo sorbere conducit, edere autem non. Sin plura comederit, plus vtiq; laederetur: si vero pauca, dolebit tamen omnino. Omnes itaque doloris causae ad idem reducuntur, nimirum fortissima edulia maxime & manifestissime hominem laedere, siue sanus sit, siue aegrotus. Quid igitur aliud cogitasse videri queat hic appellatus Medicus, & confessus artifex, qui aegrorum diatam ac victum adinuenit, quam ille qui ab initio omnibus hominibus victum quo nunc vrimur, ex aegrestis illo ac ferino reperit ac subornauit? Mihi equidem videtur idem modus, & vnum quoddam ac simile esse inuentum. Hic enim ea quae natura humana sana superare non potuit incidentia & ingesta, propter feritatem intemperantiamque ille vero qualicumque tandem vnusquisque affectione teneretur, ut superare non posset, eadem detrahente quaesuit ac institit. Quid hoc ab illo differat? praeterquam quod multiplicior & variegatior ac maioris negotij est haec species. Verum principium fuit illa quae prius est producta. Si vero quis consideret quae sit aegrotorum diata, comparatione ad sanorum diatam facta, is inueniet hanc aegris nocentioram quam eam quae ferarum est, & aliorum animalium sanis. Etenim vir laborans morbo neque difficili & intolerabili, neque rursus leui & despiciabili, si panem aut carnem, aut aliud quid ex his quae sani edentes iuuantur, comedere volet, non multum, sed multo minus quam sanus poterat, contingat autem ut nec sit qui eum delinquere admoneat: Alius contra sanus naturam habens non omnino debilem, neque rursus fortem, si comederit quid eorum.

eorum quæ bos aut equus comedens iuuatur, & edat sanè eruum aut hordeum, aut aliud quid huiusmodi, non multum, sed multo minus quam potest: Sanus vtique qui hoc fecerit, minus & dolebit & periclitabitur quam ægrotus ille, qui panem aut mazam intèpestiue ingessit. Hæc itaq; omnia signa sunt, quod ipsa ars medica via aut methodo quæ sita inueniri possit. Si quidem igitur simpliciter, velut aliqui putant, quæ fortiora sunt nocerent, quæ debiliora prodesse & nutrire, tum ægrum, tum sanū, facilis sanè res erat. Multum enim de securo detrachere oportebat vt ad debilissimum deduceretur. Nunc autem non minus delictū, nec minus lædit hominem, si pauciora & defectuosiora quam satis est assumantur. Fames enim magnam potentiam in naturā hominis habet & sanandi & debilitandi & occidendi. Multa vero etiā alia mala, diuersa quidem ab his quæ ex repletione fiunt, nō minus autem graua vacationis sunt, quapropter multo variegatior est, & maiorem diligentiam requirit. Oportet enim modum aliquem coniectare. Modū autē neque pondus, neque numerū aliquem, ad quem referas cognosces: certitudinē enim exactā non reperies aliā quam corporis sensum. Qua propter operosum est ita exacte cōdiscere, vt parū in alterutram partē delinquas: quanquam ego etiam eum medicū vehementer laudarim, qui parum delinquat. Certitudinem autem exactam raro videre contingit. Quare pleriq; Medici eadem quæ mali gubernatores in se admittere mihi videtur. Etenim illi quū in tranquillitate gubernantes delinquit, non sunt manifesti: quum vero deprehenderit ipsos vetus magnus & tēpeestas, palam iam conspicui sunt omnibus hominibus, q; ignorantia & culpa erroris sui nauem perdiderunt. Sic sanè etiā mali & plurimi medici, quum curant homines nihil graue patientes, in quos si quis etiā maxime delinquat, nihil graue faciat. Sunt autem multi tales morbi, & multo sæpius quam graues hominibus accidunt. In talibus sanè delinquentes, non sunt manifesti idiotis hominibus. Vbi vero obtigerit magnus & fortis & periculosus morbus, tunc ipsorum delicta & ars omnibus in cōspicua sunt. Neque enim longe absunt singulorum pœnæ ac cruces, sed breui adfunt. Quod autē non minores afflictiones ab intèpestiua vacatione quam à repletione hominibus

contigant, probe discemus si in sanis rem expendimus. Sunt itaq; aliqui ipsorum quibus semel in die cibū capere conducit, & hoc propter vtilitatē sic obseruāt. Alij etiam prandent, propter eandē necessitatem: sic em̄ ipsis conducit. Sed & quidam non propter vtilitatē, sed aut ob voluptatem, aut ob alium aliquem casum alterutrum faciunt. Plurimorum enim hominum nihil interest vtrū tandem faciant, siue semel tantū edant, siue etiā prandeant, hac cōsuetudine vti. Sunt autē quidam qui nō possint extra vtilitatē facientes facile degere, sed contingit virisq; ipsorum, per diem vnum atq; eum non ociose permutantibus, immensa afflictio. Alteri enim si præsū fuerint, idq; eis non cōducatur, statim graues, & corpore segnes fiunt, itēque mēte pigri, hiatūq; ac oscitatione & dormitacione & siti pleni. Si verō etiam insuper cenauerint, & flatu, & tormina, & alius effringitur, & multis magni morbi principū hoc fuit, si eosdē cibos quos semel infumere consueuerūt, bis assumant, & nihil his amplius. Alteri verō si prædere consueuerunt, idq; ipsis conducatur, & non præsū fuerint, mox vbi tēpus præterierit, statim impotētia vehemens, tremor, animi deliquium, postea oculi pallidi, vrina crassa & calida, os amarū, & viscera pēdere ipsis videtur, vertigo, iracūdia, tristitia. Hæc autē omnia vbi cenare tentauerint. Deinde autē præsumi consumere non possunt quæ prius cenauerūt: atq; hæc ipsa cum tormine ac strepitu descendētia aliuū concludunt, ipsiq; ægre dormiūt, insoniāq; conturbata ac tumultuosa habet, pleriq; vero etiam horū hæc ipsa alius morbi principū fuit. Considerare porro oportet ob quas causas hæc ipsis acciderūt. Et sanè puto his qui cibū sumere consueuerūt, quod non expectauerūt iustū tēpus, donec ipsorū venter pridie ingestos cibos perfecte cōsumpsisset & exuperasset, euacuatūque esset ac quieuisset, sed in feruētē adhuc & fermentatum nouos ingesserunt. Eiusmodi autem ventres multo tardius concoquūt, & maiori opus habent cessatione ac quiete. His vero qui prandere assueti fuerunt, quod non vbi citissime alimento corpus indigebat, & iam priora cōsumpta erant, nec habebat aliquam amplius fructationem, statim ipsi nouum alimentū supeditatum est. deficit autē & consumitur præ fame. Nam omnia quæ tales homines perpeti dixi fami, imputo. Dicō autem

tem etiam alios omnes homines, qui duos aut tres dies in diem pertulerint, eadem passuros esse, quæ de impransis dixi. Cæterum tales naturas quæ cito & fortiter eiusmodi delictis offenduntur, imbecilliores aliis esse cōseō, proximus est autem imbecillis læguenti: verum imbecillior est languens, & plus laborare cōtingit ipsum, vbi iustū tempus nō est assequutus. Quum itaq; eiusmodi exacta certitudo circa artem exiit, difficile est semper quod restissimū est assequi. Multæ autem species in Medicina ad tātam certitudinem perueniunt, de quibus dicitur. Non cōseō, itaque propter hoc artem velut non existentem, neq; probe inuestigatā, veterem oportere reici, quod nō habeat circa omnia certitudinem exactam. Verum multo magis propterea quod propinqua est reiectio, simulq; ratione possit ad ipsum peruenire, admirari oportere cōseō ea quæ ex multa ignorantia sunt eruta & inuenta, quod probe & recte adinuenta sunt, & non à fortuna aut casu. Porro ad eos qui nouo modo artem ex scopis ac fundamentis suppositis querunt, sermonem reducere volo. Si enim calidum est aut frigidum, aut siccum, aut humidum, quod hominem lædit, & oportet recte medentem auxiliari, calido quidem in frigidum permutato, frigido verō in calidum, sicco in humidum, humido in siccum: contingat mihi homo nō fortis natura, sed ex debilibus, hic autem triticum edat quod ex area sustulit crudum & non elaboratum, & carnes crudas, & bibit aquā. Hoc videtur utens satis scio quod multa & graua perpetietur. Nam & doloribus vexabitur, & corpus debile euadet, & venter corrumpetur, & multo tempore viuere nō poterit. Quod igitur auxiliū præparare oportet sic habenti? calidum an frigidum, vel siccū, vel humidū? simplex enim est quodcunque ex istis. Si enim id quod ipsum lædit, aliquod ex his est, contrario soluere oportet ac liberare, quemadmodum ipsorum sermo restatur. Atqui certissimum & manifestissimū medicamentum est, victum quo vebatur auferre, & pro tritico panem dare, pro crudis verō carnibus coctas, insuperque vinum propinare. His permutatis impossibile est nō fieri sanum, nisi penitus fuerit tempore ac victu corruptus. Quid itaque dicemus? Num quod ipsi à frigido afflicti calida hæc oblata auxiliū tulerūt, aut contrā? Equidem opi-

nor me multam hæsitacionem interrogato præbiturum esse. Nam qui panem ex tritico parauit, calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidū abstulit: panis enim & in ignem & in aquam datur, & multis aliis elaboratus est, quorum singula propriam vim & naturā habent, & aliqua qui dem à natura in ipso existētia abiicit, alijs autem temperatur ac permiscetur. Sed hoc scio, quod in corpus hominis refer panis purus, aut cui nihil. furfurū decessit, & ex tritico non decorticato, aut decorticato, & multa aqua subactus, aut cōtrā, & superallatus aut erudior, aliaque præterea infinita. Similiter etiam de maza, & singulorum adeo vires magna, alteraque. alteri nihil simile habet. Quicumq; autem hæc non considerans non nouit, haud scio quomodo ille affectiones in hominē cognoscere possit: ab vnoquoque enim horum afficitur & alteratur homo, vel hoc, vel alio modo, & ex his omnis vita & sano, & ex morbo conualescenti, & ægrotō. Nihil igitur vtilius neque magis necessarium quam hæc cognouisse: quod & probe & cōuenienti ratiocinatione inuestigantes, iuxta hominis naturam hæc primi inuentores inuenērunt. Iudicaueruntq; artem dignam qua Deo adscriberetur, quemadmodum etiam est receptum. Non enim siccū neque humidum, neque calidū, neque frigidum, neq; aliud quicquam ex his putauerunt hominē lædere, neq; aliquo horum homini opus esse opinati sunt, sed quod in vnoquoq; forte & humana natura potētius est, quodq; non possit superare, hoc ipsum lædere dixerunt, & hoc auferre quæsierunt fortissimum autē est inter dulcia; dulcissimum, inter amara, amarissimū, inter acida, acidissimum, & in omnibus adeo rebus vigor ipse ac summū. Hæc em̄ & in homine inesse viderunt, & hominem lædere. Inest enim in homine & amarū, & salum, & dulce, & acidum, & acerbum, & fluidū, & alia infinita, omnigenas facultates habentia, copiamque ac robur. Atque hæc quidem iuxta ac inter se tēperata, neque conspicua sunt, neq; hominē lædunt. Vbi verō quid horū secretum fuerit, atque ipsum in seipso fuerit, tunc & conspicuum est, & hominē lædit. Quin & ex his quicunq; nobis in cōmodi sunt, & ingesti hominem lædunt, horum vnusquisq; aut amarus est & meracus ac intēperatus, aut salus aut acidus, aut alius quis intemperatus & fortis

ris: & propterea turbamur ab ipsis, quem-
admodum etiā ab his quæ ex corpore ex-
cernuntur. Omnia autem quæ edit aut
bibit homo, talia edulia palam est minime
hoc intemperato, & diffidente ac excedente
succo participare, velut sunt panis & ma-
za & his similia, quibus aduetus est homo
plurimis & semper vti. Exceptis his quæ
ad voluptatē ac delicias cōdiuntur ac præ-
parantur: & ab his plurimis in hominem
ingestis turbatio ac secretio corporis fa-
cultatum minime contingit. Verum ro-
bur & augmentum, ac alimentum præfer-
tim, per nihil aliud contingit quā quod
probe temperatū est, & nihil habet intem-
peratum, neq; forte, sed totum vnum fa-
ctum est & simplex, & non forte. Et valde
sanē dubito ego, quonā modo hi qui talē
sermonem proferunt, & artem ex hac via
ad scopum abducunt, curaturi sint homi-
nes, quē admodum proponūt. Non enim
est ipsis, velut ego opinor, inuentum quid
ipsum in seipso calidum, aut frigidum, aut
siccū, aut humidū, quod nulla alia specie
communicaret. Verum arbitror eosdē po-
tus ac cibos ipsis esse, quibus omnes vti-
mur. Apponunt autem alij quidem, quod
fit calidus, alij frigidus, alij quod siccus,
alij humidus. Quonā illud sanē dubiū
est, imperare ægrotō calidū quid assume-
re: statim enim interrogabit quid sit illud,
ut nugæ producere necesse sit, aut ad ali-
quid eorū quæ sunt confugere. Si autem
est calidum quoddam acerbū existens, a-
liud vero calidum fluidum, aliud calidum
tenue (sunt enim & alia calida etiā alias vi-
res subcontrarias sibi ipsis habentia) quod
igitur ipsorum assumere oportebit? cali-
dum & acerbū, an calidum & fluidū, aut
simul frigidū & acerbū? Nam & hoc est,
itemq; frigidum & fluidū. Etenim quod
ego scio, totum contrarium ab utroq; ip-
sorum euenit, idq; non solum in homine,
sed etiam in corio ac ligno, & aliis multis
rebus quæ magis stupidum sensum habēt
quā homo. Non enim calidum est quod
magnam vim habet, sed ipsum acerbū &
fluidum, & alia quæ à me relata sunt, tum
in homine, tum extra hominem, siue e-
dantur, siue bibantur, siue forinsecus illi-
nantur, aut quomodocumque formata ad-
hibeantur. Frigiditatem autem & calidi-
tatem ego omnium facultatum minime
potentes esse in corpore existimo, ob has
sanē causas. Quo equidem tempore ipsa
inter se permixta simul frigidum ac cali-
dum fuerint, non lædunt. Tempera-
mentum enim & moderatio cōtingit fri-
gido à calido, & vicissim calido à frigido.
Vbi vero seorsim vtrunque secretum fu-
erit, tunc affligit. In hoc itaque tempore
quum frigidum intus generatur, & cito
hominem affligit, primum propter hoc
ipsum adest calidum, inde adeo ex homi-
ne ipso, nullo alio auxilio, neq; præpara-
tione opus habens. atque hoc & in sanis
hominibus & in ægrotis operatur. Ita-
que si quis sanus hyeme corpus perfrige-
rare velit, aut frigidę lotionē, aut alio quo-
piam modo, quanto id amplius fecerit,
si modò non omnino corpus congeletur,
vbi vestimenta accepērit, & sub tegmen
venerit, magis & amplius corpore cale-
scit. Rursus si quis fortiter calferi velit,
aut calido lauacro, aut multo igne, inde
verò eandem vestē habens in eodem loco
cōuersari, in quo perfrigeratus, multo ap-
parebit frigidior, & lōge horridior, quā
aliquis qui præ æstu ventilationē admisit,
& sibi ipsi frigus preparauit, atq; sic ex hoc
modo recreatus est. Nam qui hoc facit, de-
cuplo maiorem æstum ac ardorem perci-
pit, quā is qui nihil tale facit. Verū sunt
adhuc testimonia multo maiora. Quicū-
que per niuē aut aliud frigus iter faciētes,
excellenter frigeſcūt aut pedibus, aut ma-
nibus aut capite, vbi se cōtinuerint in no-
ctem, quū cooperti fuerint & in tempore
extiterint, ab æstu & pruritu vexantur,
quibusdam etiam bullę velut ambustis ab
igne exurgunt, neque prius hoc patiūtur
quā calſiant: adeo prompte vtrunq; ip-
sorum ad alterum accedit. possem & alia
innumera recēdere. Cæterum circa ægro-
tos, nōne quibus rigor contingit, his acu-
tissima febris relucet? sed non adeo forti-
ter, verum pauco tempore quiescens, &
aliās ferē innoxia, & quo tēpore affuerit,
percalida, & per totū corpus penetrans,
desinens maxime in pedes, vbi sanē rigor
& frigus validissimū diutissime durauit.
Rursus cum sudor prodierit & febris de-
cesserit, multo magis frigeſcit æger, quā
si ne apprehēdisset quidem ab initio. Cui
igitur breui adeo contrariū accedit, cuiq;
vis adimitur sua sponte, quidnam ab hoc
magnum aut grave fiat: aut quid opus est
multo ad hoc auxilio? Verū, dixerit ali-
quis: Qui ardētī febre febricitāt, itemq; pe-
ripneumoniis, & aliis fortibus morbis, nō
cito ex calore liberātur, neq; adest hic fri-
gidū aduersus calidū. Atqui ego hoc ma-
ximum

ximum signum esse puto, quod nō propter
calidum simpliciter homines febricitent,
neq; hoc sit simpliciter afflictionis causa:
sed est & amarū ac calidū idē, & calidum
ac acidū, & salum ac calidū, & alia in fini-
tā, & rursus frigidum cū alijs facultatibus
coniunctū. hæc itaq; sunt quæ lædūt. Simul
adest autē & calidum robore participans,
nimirū ducens & exacerbans & augēs simul
cū illis, verum nullam potentiam maiorem
quā cōuenit videlicet, habens. Atq; hæc
quidē sic se habēt. Signa porrò primū qui-
dē manifestissima producemus, quorū oēs
iam sæpe experientia sumpsimus. Itaque
quibuscūque nostrum grauedo innascitur,
& fluxus per nares mouetur, hic vt pluri-
mum acrior est eo qui prius erat, & quoti-
die ex naribus prodibat, & tumescere fa-
cit nasum, & exurit calentem & extreme
ignitum, si verò manum admoueas, & diu-
tius perseuerauerit, etiam exulceratur lo-
cus minime carnosus & durus existēs. Se-
datur autē aliquo modo ardor in naribus,
non quum fluxus prodit, & inflammatio
consistit: sed postquā fluxus crassior & mi-
nus acris, concoctusque & magis permi-
xtus priore fuerit, tunc sanē iam etiam ar-
dor cessat. Rursus autem alijs ex frigidita-
te ipsa sola manifeste grauedo fit, nullo alio
accedente. Omnibus autem liberatio
hæc est, vt ex frigiditate quidē affecti per-
calſiant, ex ardore verò perfrigerentur, at-
que hæc breui accedunt, & cōcoctione nul-
la opus habent. Reliquæ autem omnes fluxio-
nes quas propter humorū acrimonias
& intemperantias ego fieri sentio, restituiuntur
& curantur, vbi temperatæ fuerint &
concoctæ. Rursus quæcunque fluxiones
ad oculos vertuntur, vt fortes & omnige-
nas acrimonias habentes, exulcerant qui-
dem palpebras, erodunt autem aliquorum
genas, & sub oculis partes, ad quæcunque
tandem influxerint, rumpūt etiam & per-
edūt eam quæ oculum ambit tunicam. do-
lores autē & ardor, & inflammatio extre-
ma ad sunt aliquādiu, donec fluxiones fue-
rint cōcoctæ, & crassiores reddita, & lemæ
ab ipsis extiterint. Fit autem cōcoctio ex
permixtione, temperaturaque mutua, &
quali cōcoctura. Quinque fluxiones in fau-
ces delabētes, ex quibus raucedines sunt,
anginæ, erysipelata, peripneumoniæ: Om-
nes hæc primum quidem salta & humidæ
acresque descendunt, & in talibus morbi
firmantur. Vbi verò crassiores & maturio-
res factæ fuerint, & ab omni acrimonia li-

beratæ, tūc iam & febres, & alia hominem
lædētia soluantur. Oportet autē vtrique
causas vniuscuiusq; ea putare, quæ quum
ad sunt, talem modū fieri necesse est, quum
permutantur in aliud temperamentū, celsi-
sare. Quando igitur ab ipsa caliditate sin-
cera, aut frigiditate fluxiones contigerint,
& nulla alia facultate participauerint, sic
sanē sedabuntur, vbi ex frigido in calidum
permutatæ fuerint, & ex calido in frigi-
dum. Permutantur autē eo quē dixi mo-
do. Amplius porrò etiam alia quæcunque
mala homo patitur, omnia a facultatū po-
tentis proficiuntur. Itaque quum ama-
ritudo quædam diffusa fuerit, quam bilem
flauā appellare solemus, quales statim an-
xietates & æstus & impotentia occupant?
Verum vbi liberati fuerimus ab illa, & pur-
gati, aut sponte, aut per medicamentum, si
modo tēpestiue quid ipsorū fiat, manifeste
& à doloribus & à calore liberamur. Qua-
to autem tempore eadem elcuata fuerit &
cruda & meraca ac intemperata, nulla ar-
te neque dolores, neque febres sedare pos-
sis. Et quos quidem acuta acrisque ac-
ruginosa bilis affligit, quales mox rabies &
morsus viscerum ac pectoris, & despera-
tio? Non sedantur autem hæc priuquam
eadem expurgetur & proſternatur, & alijs
permisceatur. Cōcoqui autem & permutari,
attenuarique ac crasseſcere in humo-
rum speciem, per multas & omnigenas spe-
cies cōtingit. Quapropter & indicationes,
& numeri temporum, in talibus multum
possunt. Hæc vero omnia minime cōtingit
calidū aut frigidū perpeti, neq; enim hoc
putrescere neq; crasseſcere poterit. Quid
autem ipsum esse diceremus? & tempera-
mentum ipsorum est, verum tamen inter ip-
sa mutuo vim habens, quoniam nulli alijs
permixtum calidum, desinit esse calidum,
quā frigidum: sic rursus non permutatur
alio frigidum quā calido. Reliqua omnia
in homine, quanto pluribus miscentur,
tanto mitiora ac meliora sunt. At verò
homo omnium optime dispositus est, vbi
concoquit & in quiete est, nullam peculia-
rem vim præ se ferens. De his igitur videor
mihi abunde demonstrationem fecisse.
Porrò Medici quidam itemq; Sophistæ
dieūt, quod impossibile est medicinam cog-
noscere, eum qui non nouit quid sit ho-
mo, & quomodo primum factus & com-
pactus sit. Ego verò quæ quæ alicui Sophistæ
aut medico, de natura dicta sunt aut scri-
ptæ, minus censeo medicæ arti conuenire
Hipp. opera b quā

quam pictoria. Iudico autem de natura aliquid manifestum ac evidens cognoscere, ex nulla parte aliunde contingere quam ex Medicina, atque hoc tunc condiscere possibile est, ubi quis ipsam Medicinam totam recte comprehenderit. Verum quatenus illi prodiderunt, multi mihi cognovisse videntur. cognovisse autem dico, narrationem scilicet hanc, Quid est homo, & ob quas causas nascitur, & reliqua diligenter. Atqui mihi necessarium esse videtur, ut omnis Medicus de natura sciat, & omni studio annitatur ut cognoscatur, si modo aliquid eorum quae fieri debent recte praestare velit. Quid est homo ad ea quae comeduntur ac bibuntur comparatus, & quid cuique ab unoquoque contingat accidit, & non simpliciter sic existimare, quod malum edulium est caseus. Dolorem enim affert repletio ex ipso. Sed quem dolorem, & propter quid, & cui parti intra hominem existit incommodum existit. Nam & alia multa edulia ac pocula natura mala sunt, & afficiunt hominem non eodem modo.

37 Proferat autem mihi verbi causa aliquid, velut Vinum meracum multum potum hominem aliquo modo debilem reddit, & omnes qui viderint hoc fatentur & cognoscunt, quod haec est vis vini, & quod ipsum est causa, & in quas in homine partes maxime possit noverimus. Talem itaque veritatem etiam de aliis ostendere volo. Etenim caseus (quandoquidem hunc in exemplum adsumpsi) non omnes homines laedit, sed sunt qui ex ipso repleti, ne tantillum quidem offenduntur, imo gracilibus mirabiliter etiam conferre proditur. Sunt autem qui difficulter summoventes ipsum ab eo liberantur. Horum vero naturae differunt, differuntque etiam iuxta hoc quod est in corpore caseo contrarium. Nam a caseo excitatur & commouetur, in his quibus eiusmodi humor multus in corpore existit, & quo magis hic potus est, eo magis verisimile est ipsos male affligi. Si vero totum humanam naturam malus esset, omnes utique laederet. Haec autem si quis novisset, non incurreret ea neque sanè pateretur. In refectionibus porro convalescentium ex morbis, insuperque in longis agritudinibus, multae conturbationes & praeparationes fiunt, partim sua sponte, partim a quibuslibet temere admissis. 38 Novum autem medicos multos velut idiotas, qui ubi illi die aliqua novi quippiam fecissent, velut si la-

num comedissent, atque haec omnia melius esset adhibuisse quam non nihilominus tamen causam alicui ex his contribuebant, veram quidem causam ignorantes, & fortassis id quod commodissimum erat damnantes. Quod ipsum certe facere non oportet, sed scire quid balneum in tempore adhibendum operetur, quid item fatigatio & lassitudo. Nunquam enim eadem afflictio ab his provenit, neque ab alio, neque etiam ex repletione, neque ex cibo tali vel tali. Quisquis igitur haec non cognoscet, quomodo singula se habeant ad hominem comparata, is neque cognoscere quae ab ipsis fiunt potest, neque recte uti. Ceterum & haec cognoscere oportere mihi videtur, nimirum quae affectiones homini ex facultatibus ac potentiis, quae item ex figuris adveniunt. Quod autem dicotale est, Nempe facultatem quidem esse, humorum summas vires ac robur nosse. Figuras autem dico quae in ipso homine insunt. Aliae enim cauae sunt, & ex amplitudine in arctum coactae, aliae ex passae, aliae solidae & rotundae, aliae latae & pensiles, aliae extensae, aliae longae, aliae densae, aliae rarae & hiantes, aliae spongiformes ac molles. Quae igitur ex his trahere ad sese allicereque humiditatem ex reliquo corpore maxime possunt? Num cauae & expansae, an solidae & rotundae, aut cauae & in arctum ex amplitudine coactae? Equidem pro toto tales esse, quae ex cavitate & amplitudine in arctum sunt coactae. Id quod ex manifestis forinsecus condiscere oportet, partim quidem quod ore hians nihil sanè humoris attraxeris, ubi vero labra foras produxeris, contraxerisque ac compresseris, insuperque fistulam adinqueris, facile sanè attraxeris quicquid volueris. partim vero quod cucurbitae quae corpori adponi solent, ex amplitudine in angustiam arctatae ad hoc factae sunt, ad trahendum videlicet & alliciendum ex carne. Sunt autem & alia multa eiusmodi. Verum intra hominem natura & figura talia, sunt vesica, & caput, & venter in mulieribus, atque haec manifeste maxime trahunt, & semper plena sunt attractae humiditatis. At vero cauae & expansae figurae, insipientem quidem humorem maxime omnium susceperint, non autem similiter attraxerint. Solidae autem & rotundae, neque attraxerint, neque susceperint: dilabitur enim & non habet sedem in qua maneat. Spongiformes vero & molles, velut lien, 40 pulmo,

pulmo, & mammae, ubi ad motum maxime fuerint & adhaeserint, ebibunt, duraque fiunt ac augetur humore accedente, maxime pulmo. Non enim in ventriculo inest, in quo humorem extrinsecus contineat. Quod ventriculus in quo est humor, ut quotidie exhaeratur: sed quum biberit & susceperit ipse in seipsum humorem, & vacua & rara ac parva penitus expleatur, & pro raro ac molli, durus ac densus euadit, & neque concoquit, neque dimittit. Atque haec patitur propter figuram naturam. Quaecumque autem flatuum & reuolutiones operantur in corpore, ea in cauis ac amplis, veluti ventre ac pectore, strepitum ac sonitum facere solent. Etenim quod non sic repleatur ut stent, sed habet transmutationem & motum, necesse est ut ab ipsis & strepitus & manifesta commotiones fiant. Quaecumque vero carnosae sunt & mollia, in talibus torpores & excrementa, velut in truncatis sunt. Ceterum quum incidit flatus in latum ac renitens, & aliquid ipsi restiterit, idque natura fuerit neque forte, ut aduersus violentiam durare possit, & nihil mali pati: neque molle & rarum, ut excipere accedere queat. Verum tenerum & floridum & sanguineum ac densum, velut hepar, quod propter densitatem quidem ac latitudinem resistit ac non cedit, flatus vero subiens augetur ac fortior euadit, & aduersum reluctans maxime impetum facit. Propter teneritudinem autem & sanguineitatem, absque doloribus esse non potest, & propter has causas dolores acutissimi ac frequentissimi

mi circa eum locum contingunt, suppurationesque ac tubercula plurima. Fiunt etiam circa septum transversum fortiter, sed multo minus. Distentio enim septi transversi lata est & renitens, natura autem nervosior & robustior, quapropter minus dolore affligitur, sunt tamen & dolores, & tubercula circa ipsum. Multa vero etiam alia & extra & intra corpus figurarum species sunt, quae magnopere inter se differunt, quod ad affectiones pertinet, tum agrorum, tum sano: velut capita parua aut magna, colla tenuia aut crassa, longa aut breuia, ventres longi aut rotundi, pectoris & costarum latitudines aut angustiae, & alia infinita, quae omnia nosse oportet quatenus differat, quo causas singulorum cognitas probe obserues. De potentiis autem humorum perspectum habere oportet, quid singulorum in homine facere possint, quemadmodum etiam prius dictum est, quomodo cognationes inter se habeant. Quod dico tale est, An videlicet dulcis humor in aliam speciem mutetur, non a contemperamento, sed ipse desciscens & immutatus ab eo, qualis primus fuerat, amarus, aut salus, aut acerbus, aut acidus. Sit sanè acidus. Ergo acidus humor reliquos praecellens, maxime incommodus fuerit: si utique dulcis, omnium commodissimus existit. Id quod si quis forinsecus quaerens consequi possit, is semper quod melius est ex omnibus eligere queat. Optimum autem est, quod longissime ab incommodo abest.

HIPPOCRATIS COI
LIBER DE MEDICO, IANO
 Cornario interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1 Medici gubernatio qua. 2 Medici officina & domus situs. Splendor omnium per quem oculi offenduntur fugiendus. Oculi debiles a quavis causa facile laeduntur. Sellarum structura. 3 Chirurgus a rebus instrumentis non vitatur. Medicamentorum adhibendorum, & deligationis ratio diligenter consideranda.	4 Deligatio quae medicina propria. Sectio velox auctoritanda quando commendatur. 5 Infectionibus, & ladiolis acutis ac latis pro partium affectionum differentiis utendum. Sectiones quibus locis conveniant. 6 Cucurbitarum figura quomodo formanda. 7 Scarificatio subter cucurbita, quatenus fieri debeat. Vena secunda ratio & modus. 8 Tuberculum in vicerum maiorum morborum deprehensio & dissolutio, magni est ingenii & artificis Hipp. opera. b 2 Vice

- 9 *Ulcera via quatuor.*
 10 *Cataplasmatum formandorum ratio, eorumque usus.*
 11 *Temporum & virium cognoscendarum difficultas.*
Chirurgum militaria oportet.
 12 *Telorum extractio, artis chirurgica pars praestantissima.*

Hic liber Medici gubernatio est, & praeceptum quomodo officinam Medicam instruat oportet. Medici equidem gubernationem esse putamus, ut videat quo modo colore, & bona ac carnosam corporis habitudine praeditus sit, iuxta existentem in ipso naturam. Vulgus enim existimat eos qui non sic bene dispositum corpus habent, neque aliis bene prospicere posse. Deinde ut opinionem capiat apud ipsum vulgus vestitu decoro, & vnguentis odoratis, non solum spectum odorem ad omnia habentibus. Inde enim agrotos iucunde affici contingit. Postea animaduertere ipsum oportet ut animum habeat modestum, non solum quod ad taciturnitatem attinet, sed etiam circa reliquam vitam probe compositum. Maxime enim ad opinionem ac auctoritatem comparandam conducit, bonis ac honestis moribus praeditum esse. Nam quum talis fuerit, omnibus venerandus ac humanus iudicabitur. Promptitudo enim temeraria, & facilitas contemnuntur, etiam si valde commoda existant. Scopum autem praefigere oportet, potestatem facultatum suarum. Nam eadem ab istis non abundatibus boni consuluntur. Figuram faciem habeat meditabundam ac subristem, non tamen amarulente. Contumax enim esse videbitur & homines odio habens. Qui vero in risu exolutus est, ac nimium hilaris, onerosus iudicatur. Hoc itaque vitandum est, vel maxime. Iustum autem ad omnem conuersationem esse conuenit. Iustitia enim multum auxiliatur. Non exigua autem commercia agris cum Medico sunt. Nam se ipsos Medicis subditos faciunt, & omni hora mulieribus, virginibus, & opibus maxime precij illi occurrunt. continenter igitur ad omnia haec se habere oportet. Animo itaque ac corpore sic dispositum esse conuenit. Porro praecepta ad artem Medicinam, per quae artificiosus esse videbitur, ab initio considerabimus ex quo primum homo discere incipit. Quae igitur in officina medica curantur, fere ad discentes pertinent. Primum quidem locum domus habere oportet, qui sanus sit, ut neque ventus

ad ipsum accedens molestus sit, neque sol neque splendor infestet. Lux enim splendida medentibus quidem non est molesta, non similiter autem agrotantibus. Itaque talem splendorem penitus fugere oportet, per quem oculos agrotare contingit. Tale igitur praeceptum de luce obseruetur. Deinde ut nequaquam faciem aduersam splendori habeat. Infestat enim visum debile. Omnis autem occasio sufficiens est ad debiles oculos conturbandos. Luce itaque hoc modo utendum est. Sellae autem aequales altitudine sint quantum eius fieri potest, ut in ipsis egri collocentur. Aeratione, exceptis instrumentis, nullo utatur. Ornatus enim onerosus mihi esse videtur, talibus vasis uti. Aqua exhibenda est aegris potabilis & pura. Exteris utendum est puris ac mollibus, ad oculos quidem, lintheis, ad vulnera vero, spongiis. haec enim per se probe auxiliari videntur. Omnia autem instrumenta rite fabricata ad usum esse oportet, magnitudine, gravitate, ac tenuitate. Quae vero adhibentur omnia considerare oportet ut conferat, maxime si aegroti parti adhibebuntur. Talia autem sunt, ligamenta & medicamenta, & lintea, circa vulnus, & cataplasmata. haec enim longissimo tempore circa agrotantes locos sunt. At vero ablatio horum, refrigeratioque, ac mundificatio & aquarum affusio, pauco tempore absoluntur. Diligenter autem considerare quid horum faciendum sit oportet, & ubi magis aut minus ea adhibere conuenit. Verorumque enim visus oportet, itemque negligentia magnam differentiam habet. Est autem propria & genuina medicinae deligatio, ex qua aeger opem sentit. Maxime autem profunt duo haec, quibus utendum est, comprimere videlicet ubi oportet, & remissum deligare. Iuxta horum vero tempus, quando integere oporteat & non, videndum est, ut neque debili, neque fortiore alterutro horum utaris. Concinnas autem diligationes ad speculum comparatas, & nihil iuuantes, reprobare oportet. Onerosae enim sunt & omnino petulantes, saepe vero etiam damnum dederunt. Quae autem aeger non ornatum, sed auxilium. Caeterum in chirurgiis quae per sectionem aut vitionem sunt, velocitas ac tarditas aequalis laudem merentur. Est enim vtriusque usus. Nam in quibus per vnicam sectionem chirurgia absoluitur, velocem dissectionem facere oportet, quum enim contingat eos qui secantur

tantur dolere, id quod dolore affert, quam minimo tempore adesse conuenit, quod ipsum continget veloci sectione facta. Vbi vero multas sectiones fieri necesse est, tarda chirurgia utendum est. Velox enim continuum & multum dolorem inducit. Tardus vero & intermittens, requiem aliquam his qui curantur exhibet. Idem de instrumentis quoque dici potest. Gladiolis enim acutis ac latis uti, non in omnibus similiter praecipimus. Nam partes quaedam sunt corporis, quae celerem sanguinis fluxum habent, & non facile est eum sistere. Tales autem sunt varices, & quaedam aliae venae. Itaque in talibus angustas sectiones facere oportet: neque enim possibile est ut fluxus in his quantum satis est fiat. Conducit autem aliquando a talibus sanguinis detractionem facere. At vero ad locos non periculosos, & circa quos non tenuis est sanguis, latioribus gladiolis utendum est: sic enim sanguis prodierit, aliter nequaquam. valde autem turpe est non contingere a chirurgia quod velis. Cucurbitarum porro duo modi commodi existunt. Quando enim fluxus procul ab apparente carne compactus fuerit, circum ipsius breuem esse oportet, ipsamque non ventrosam, sed prolixam parte ad manum vergente, non grauem. Quae enim talis est, in directum trahet, & serosos humores separatos ac distantes probe ad carnem adtrahet. Maiore autem dolore per carnem disperso, in reliquis quidem consimilem cucurbitam esse oportet, sed circulum magnum. Sic enim ex plurimis partibus id quod dolorem facit, educere conuenit ad locum conuenientem. Neque enim magnum esse circulum putant, si non ex pluribus locis caro comprehendatur ac contrahatur. At si grauis sit, ad supernos locos repit, inferne autem magis detractionem facit, ut saepe morbi relinquuntur. Lati itaque circuli, vna cum incumbentibus fluxionibus, & longe distantibus a supernis locis, multa simul adtrahunt de alia carne. Contingit igitur humiditatem inde detractam, apponi collecto inferne sub cucurbita seroso humori, & quae quidem infestant, relinquique vero nihil molestant, detrahi. Magnitudinem porro cucurbitae quae commoda sit, iuxta corporis partes quibus admouere oportuerit, coniectare oportet. Vbi vero scarificationem subter cucurbitam adhibere velis, sanguinem scarificandorum locorum conspicuum esse oportet, alias neque circulum adtractum scarificare ac pertun-

dere oportet. Debilius enim est caro loci dolore affecti. Scalpris autem incuruis, in summo non valde angustis utendum est. Aliquando enim serosi ac saniosi humores viscosi ac crassi veniunt: periculum igitur est ne in fissuris subsint, ubi arctae fuerint incussa. Porro venas in brachiis funicularum apprehensionibus constringere oportet. Caro enim contegens in multis non probe coaptata est venae: ubi enim lubrica fuerit caro, non contingit sectiones verorumque iuxta se ipsas fieri. Nam venam contractam insufflari contingit, & sanguinis fluxum impediri. multis vero etiam propter hoc pus congregatur. Quapropter duo documenta talis chirurgia inducit, secto quidem dolorem, secanti vero multam ignominiam. Idem in omnibus venis fieri praeceptum est. Haec quidem igitur necessaria sunt in officina medica instrumenta, & circa quorum usum artificiosum esse oportet addiscentem. Volsellis autem tum dentium, tum vuarum, quilibet uti potest. simplex enim usus ipsorum esse videtur. Caeterum de tuberculis & vlcerebus quae maiorum morborum sunt, amplius videndum est. Tubercula equidem deprehendere & dissolvere posse, maxime artificiosum habetur, itemque collectiones ipsorum impedire. Consequens est, ea in conspicuum & quam breuissimum locum contrahere, & compagem ipsam equalem per totum tuberculum facere: ubi enim inaequaliter se habuerit, periculum est ut rumpatur, & vicus aegre curabile reddatur. exequare itaque oportet, similiterque totum maturum facere, & neque prius diducere, neque sinere ut sponte rumpatur. Quae vero maturum facere aequaliter possint, in aliis libris relata sunt. At vero vlcera quatuor vias habere videntur. Vna in profundum, haec autem sunt fistulosa, & quae sanie plena sunt, ac intus excauata. Alteram in altum, quae videlicet carne superexcrescunt. Tertia via est in latitudinem, atque haec sunt quae appellantur serpigiosa. Quarta via est quae sola secundum naturam motus esse videtur. Carnis itaque calamitates haec sunt, omnes autem communem rationem habent ad hoc quod ipsis conducit: & signa quidem horum in aliis relata sunt, itemque qua utendum sit curatione: per quae autem concretum dissoluatur, similiterque id quod carne excrescente repletum, aut cauum factum est, aut quod in latitudinem iter fecit, de his omnibus in aliis scriptis nostris abunde Hipp. opera. b 3 dictum

10 dictum est. Amplius verò de Cataplas-
matis sic res habet. Linteorum quæ impo-
nuntur ac induntur alicubi in morbo, vsus
exactus esse videtur, & est sanè vlceri con-
ueniens linteolorum impositio. Verum ca-
taplasmate per ambitum vlceris vtaris.
Nam hic vsus cataplasmatum & artificiosus
est, & multum prodesse potest. Videtur e-
nim vlceri opitulari vis eorū quæ circum-
ponuntur. Linteum autem constringit. Ve-
rum partibus extra vulnus circumstitis ca-
taplasma prodest. Talem igitur ipsorum
11 vsus esse oportet. Porro de temporum
occasionibus quando singulis horum vt en-
dum est, & quomodo præscriptorum vires
condiscere oporteat, in præfens relictum
est. Talia enim longe præstantissima in stu-
dio Medicinæ sunt, & procul in artem iam
progressi existunt. His consequens est chi-
rurgia vulnerum in militia acceptorum,
circa extractionem telorum. Nam in verba

nis conuersationibus medicus horum vsus
existit. Rarò enim per omne tempus ciui-
les ac hostiles expeditiones sunt. huiusmo-
di autem sæpe ac frequentissime circa ex-
ternas militias fieri solent. Qui igitur hæc
chirurgia vti volet, eum militare oportet,
& externos exercitus sequi. Sic enim exet-
citas fieri poterit ad cuiusmodi vsus præ-
necessitatem. Quod verò circa hæc arti-
ficiosum esse mihi videtur, referetur.
Etenim signa exquirere ac inuenire telo-
rum in corpore existentiam, maxima arti-
tis & chirurgiæ hæc pertinetis pars exi-
stet. Vbi enim hoc cognitum fuerit, non re-
linqui potest vulnus, sed ex ignorantia ne-
gligens, quum non ebriuerit tractetur.
Solutus autem is qui signorum expertus
est, hanc chirurgiam rite aggreditur. Ve-
rum de his omnibus in aliis scriptum ha-
betur.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Decenti ornatu, Iano

Cornario interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Sapientia in rebus humanis magna utilitas.
- 2 Medicorum verorum & falsorum differentia.
- 3 Naturæ præstantia primum inter hominis virtutes bonarum, locum obrinet. Sapientia ex doctrina procedit. Medicum opere esse oportet, non sermone.
- 4 Opinio in medicina reprehenditur. Artem Medicam tempus facilem efficit. Medicina sapientia copulanda. Medicus philosophus Deo æqualis.
- 5 In medicina insunt omnia quæ ad sapientiam requiruntur.
- 6 Medicina deos venerenter habet.
- 7 Medicum morum comitas docet. Medicus instrumenta omnis generis præparata habeat.
- 8 Chirurgicorum instrumentorum instructio ad peregrinationem. Medicina principium, medium & finis.
- 9 Medicamentorum singulorum effecta experientia prius cognoscenda. Medico in visendis agrotis quæ observanda.
- 10 M orbi in subiecto humido instabiles. M orbi circa temporis occasionem neglecti, progressu perimunt.

- 10 Agrotorum peccata Medico diligenter observanda. Decubitus agrotorum cõsideratio ex anni tempore, & iuxta genera.
- 11 Serepiti & odores circa agros maxime fugiendi. Agri neque de presentibus, neque de futuris sunt admonendi.
- 12 Circa agrotorum curam discipulis imperitis nihil committendum.

Non sine ratione faciunt, qui sapientiam ad multa vtilem esse prætendunt, eam videlicet quæ inter homines existit. Multa enim ad superfluam curiositatem factæ apparet, dico autem eas quæ de nulla re vtili differunt. Assumi autem vti que possunt etiam harum partes ad illas, vel propterea quod neque cessatio est, neque malicia. Ocium enim & ignauia maliciam querit, & ad eam distrahuntur; vigilantia verò & mens ad aliquid intentata, trahunt

trahunt ad se quid eorum, quæ ad vitæ honestatem pertinent, etiam ex disputationibus nihil vtile spectantibus. Gratius est enim sapientia, & ab aliis quibusdam in artem constituta, artem videlicet ad parandum honestum ornatum ac opinionem. Omnes enim non cum turpi lucro & turpitudine consistunt. Et illis, methodus quedam est artificialis quæ operatur, quod si non innocenter fiat, raptores sunt, adolescenter enim in ipsos incidunt, verum in vigore constituti, propter verecundiam, videntes ipsos idiotas ducunt. Senes verò propter amarulentiam, legislationem in ipsos constituunt, ex ciuitatibus videlicet expulsionem. Hi enim sunt qui fora frequentant, ruditate ac insipientia sua imponentes, & in circulis ciuitatum versantes. Cognouerit autem quis ex vestitu, & aliis lineamentis. Quamuis enim fuerint splendide ornati, multo magis fugiendi sunt, & a conspicientibus odio habendi. Qui verò contrario modo se gerunt, frangi homines iudicandi sunt, quibus non est excogitatus apparatus, neque superflua curiositas. Ex vestitu enim cognosces, & decenti in ipso ornatu ac frugalitate, non ad superfluitatem parato, sed magis ad bonam opinionem, & meditationem, animumque intra se compositum, & ad profectiorem. Imò quocumque vestitu ac ornatu, tales sunt minime disfluentes, non curiosi, amarulenti ad occursum, & obuiam itiones, appositi ad responsiones, graues aduersus resistentes, ad sui similes solertes & familiares, ac affabiles, temperati ad omnes, ad seditiones taciturni, ad tacendum animo obfirmato & continentibus, ad tempus appositi, & ad occasionem arripiendam accommodati, ad victum frugales & contenti, patientes ad temporis expectationem, ad sermones expediti, omne demonstratum proferentes, suauiloquentia vtentes, gratis affecti, & gloria horum omnium corroborati ac fortificati, ad veritatem ac demonstrationem audentes ac consili. Principalissimum quidem igitur horum omnium prædictorum est Natura.

3 Nam si hæc affuerit his qui artibus animum applicant, per omnia prædicta penetrare poterunt. Incognita enim utilitas, tum in sapientia, tum in arte adhibita, ad principium capiendum edoceri potest. Natura autem defluit & confunditur cum sapientia, ad cognoscendum ea quæ ab ipsa natura facta sunt. Etenim in vtrif-

que sermonibus multi conuicti, nullatenus vtrifque rebus vsi sunt ad demonstrationem, postquam igitur, quispiam ipsorum expederit ad veritatem ea quæ retulimus, nullatenus natura bona, ipsis procedent. Comperiuntur itaque, hi non contumili cum illis via progressi, quapropter denudati, omnem induunt maliciam ac ignominiam, honestus est enim ex opere quod quis edocetis est sermo. Quicquid enim artificiosè factum est, ex ratione prolatum est ac prodyctum. Quicquid autem artificiosè dictum est, non autem factum, methodi inartificialis demonstratiuum existit. Nam putare quidem non autem facere, ignorantie & inartificialitatis signum est. Opinio enim maxime in Medicina in crimen vertitur, eam adhibentibus, his verò qui ea in se vsi sunt, perniciosè affert. Etenim si sibiipsis in sermonibus persuaserint, & opus ex disciplina se scire putauerint, quæ ad modum aurum adulterinum in igne iudicatum, tales se ipsos esse demonstrant, quanquam talis prædictio nihil commouet ad prudentiam, eos qui sunt eiusdem generis, quod autè rectus sit finis, cognitio manifestum facit. Tempus porro etiam artem facientem ac peruiam facit, aut in consumilem viam incidentibus processus manifestos facit. Quapropter singula prædicta suscipere oportet, & sapientiam transferre ad medicinam, & medicinam ad sapientiam. Medicus enim philosophus, est Deo æqualis. Neque enim multa est inter ipsas differentia. Nam omnia quæ ad sapientiam requiruntur, insunt in medicina: argenti contemptus, reuerentia, verecundia, habitus submissus, auctoritas, iudicium, quies, obuiam itio, mundicia, doctrina, cognitio ad vitam vtilium ac necessariorum purificationum, alienitas à mercimoniis, alienitas à superstitione, præeminentia diuina. Habent enim quæcumque habent ad cõcedendam intemperantiam, insipientiam, auaritiam, concupiscentiam, rapinasque ac impudenciam. Hæc enim est cognitio accedentium, & vsus eorum quæ ad amicitiam pertinent, & quomodo ad liberos, ac quascumque res se gerere oporteat. Quatenus igitur cum hac societate habet, sapientia quedam est. Nam & plurima ex his etiã medicus habet. Etenim scientia de diis vel maxime animo ipsius implexa est. Etenim in aliis affectionibus & in symptomatis accedentibus, Medicina erga deos valde reuerenter se habere comperitur. Medici verò deis cõcedunt. Non enim est potentia

potentia in ipsa redundas. Nam & hi multa quidem aggrediuntur, multa vero etiam per se ipsa ipsis superantur. Quae vero nunc possidet Medicina, hinc exhibebit. Quae enim via ipsius sit in sapientia, haecenus dictum est. Nam & illis ipsis hoc modo se res habet. Quae vero putant, & consententur ac profitentur, sic habent. Quae circa corpora adfunt & adueniunt, quae sane per omnem ipsam artem procedunt, dum illa transformantur aut transmutantur. Quae item per chirurgiam sanant. Et quae auxiliis & medicis aut victu curantur. Summa vero horum omnium tendat ad horum cognitionem. Quum igitur relata omnia tali modo se habeant, conuenit ut Medicus comitatem quadam sibi adiunctam habeat. Austeritas enim & sanis & aegris difficile accessum praebet. Maxime ad seruare ipsum seipsum conuenit, ut ne multas corporis partes ostendat, neque cum imperitis multa fabuletur, sed necessaria. Hoc enim violentia esse consuevit ad curationis prouocationem. Facere autem nihil horum debet valde curiosus, neque ex imaginatione. Haec vero omnia considerato, quo tibi preparata sint ad abundantiam, prout opus fuerit. Sin minus, instante necessitate semper penuria fuerit. Procurare autem oportet haec in medicina, cum omni submissione, defractione, & illitione, & perfusione, ad manu concinnitate delinamentis vulsis, de splenis, de ligamentis, de his quae pro temporis constitutione requiruntur, de medicamentis ad vulnera, & ocularia, & ex his ea quae ad singula genera pertinent: quo tibi preparata sint, & instrumenta, & machinae, & consequenter ferrum. Nam in his penuria detrimentosa est, & artem mancam facit.

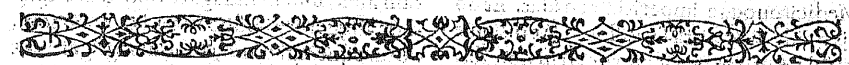
8 Sit autem tibi alter apparatus simplicior ad peregrinationes instructus, ad manus promptus. Expeditissimus autem per methodi rationem. Neque enim fieri potest ut Medicus omnia percurrat. Firma item memoria teneto medicamenta, & simplices facultates, & descriptas, si modo tales extant. Sint & in memoria tibi morborum curationes, & harum modi, quodupliciter, & quomodo in singulis se habent. Hoc enim principium est in Medicina, & medium, & finis. Preparata quoque tibi sint malagmarum genera ad singulos vsus. Potiones quae incidere possunt, ex descriptione preparatae iuxta genera. In promptu sint & quae ad medicationem pertinent, ad purgationes, sumpta de locis congruis, & parata

eo quo conuenit modo, iuxta genera, & magnitudines, ad vetustatem ferendam curata. Recentia vero iuxta temporis occasionem, & alia iuxta rationem. His autem tibi preparatis hoc commodi erit, ut ubi ad egrotum introieris, animo incertus non sis, quum apposite habeas singula ad id quod faciendum est. Antea vero hoc cognitum habeas quod facere oportet, quam ad agrum ingrediaris. Pleraque enim neque ratiocinatione, sed auxilio rerum opus habent. Itaque euentum ex experientia prius discernere oportet. Est enim hoc gloriosum, & facile cognosci potest. In ingressu vero meminisse conuenit & sessionis, & habitus submissi, amictus compositi, auctoritatis, breuiloquentiae, ut nihil cum perturbatione facias, assensus, diligentiae, responsionis ad ea quae occurrunt, & ad tumultus oborientes compeccandos, constantiae apud te ipsum, increpationis ad turbas castigandas, promptitudinis ad ministeria. Et ad haec memor sis primi apparatus. Sin minus, reliqua citra errorem fiant, quae ad promptitudinem paradam praecipuntur. Ingressu vtere frequenter, visita diligentius, his quae a deceptis per errorem sunt occurrentes, ut mutantur. Facilius enim cognosces, simulque expeditior eris. Instabilia enim sunt quae in humidis consistunt. Quapropter etiam facile & a natura, & a fortuna transmutantur. Neglecta enim ea quae circa temporis occasionem administrare oportebat, impetu suo progressa occupant ac perimunt. Non enim est quod operat. Multa enim sunt quae simul mali aliquid faciunt. Nam quod singulatum iuxta consequentiam sit, magis opportunum & frequentius est. Obseruare autem oportet aegrotorum quoque peccata, per quae multi saepe mentiti sunt, in assumendis his quae ingerenda exhibentur, postquam exofas potiones non accipientes, aut pharmacis datis, aut alia curatione adhibita, perempti sunt. Et factum quidem hoc non ad ipsorum confessionem vertitur, verum Medico culpa imputatur. Considerare vero oportet etiam decubitus, quosdam ex ipsis iuxta anni tempus, quosdam iuxta genera. Quidam enim in altis sedibus, quidam in subterraneis ac tenebrosis decumbunt.

Streperus quoque & odores, maxime vini, deterior enim hic est, fugere ac transmutare oportet. Et omnia haec facere placide, expedite, cum ministerio, ita ut pleraque aegroti occultes, & hilari ac sereno vultu ipsum conso-

consoleris, quo a suis illud cupiditatibus auertas, simul cum amarulentia & contraria instantia inceperando, simulque cum commonefactione ac dexteritate suscipiendo ac consolando, non tamen ut quicquam futurorum aut praesentium indices. Pleraque enim ob hanc causam, in vtraliber partem compulsi sunt, propter relata, videlicet praedictionem praesentium aut futurorum. Sit autem ex discipulis aliquis praesens, qui instet ut praecipis non amarulenter veatur, & quod mandatum est, faciat. Deligito autem ex ipsis eos qui iam in arte progressum fecerunt, quo ea quae vtilia sunt adiant, aut secrete offerant, ut & in interuallis nihil releat. At vero imperitis nunquam quicquam procurandum committes. Sin minus, eius quod male factum est, vituperium in te recidet, si non ambigues

res habeat, ex quibus id quod recta methodo tractatum est, procedet, & vituperationem tibi non afferet. Sed & quod factum fuerit, ad genus referetur. Proinde omnia haec praedictio in his quae fiunt, his quibus ea cognouisse propositum est. His igitur ita habentibus, ad bonam existimationem ac decentem ornatum, & in sapientia, & in medicina, & in aliis artibus oportet medicum distinctis partibus de quibus diximus, semper vtrisque amictum, ea conseruare ac custodire, & tradere ac facere. Quum enim apud omnes homines incluta sint, conseruantur. Et qui per ipsa procedunt, celebres sunt a parentibus & liberis. Et si quidam ipsorum non multa cognitione praediti sint, ab ipsis tamen rebus ad intelligentiam deueniunt.

HIPPOCRATIS COI

Præceptiones, Iano Cornario

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Tempus & occasio quid. Medela tempore aliquando, aliquando occasione contingit. Ratiocinatio quid. Recordatio quomodo fiat. Ratiocinatio quae in morbis non reprehendenda.
- 2 Naturam omnigenis rebus moueri ac doceri. Ratione sola in morborum curationibus uti non licet.
- 3 Occasioni fortuita in aggrediendis morbis, quatenus attendendum.
- 4 Cum Aegrotis cur paciscendum. Aegroti qui sine negligendi.
- 5 Curandi quis & quando grati. Amor hominis, amor artis. Cura aegrotorum & sanorum quatenus suscipiatur.
- 6 Medici qui praecipitibus Hippocratis percipientes, & qui non. Aegrotorum duplex delictum.
- 7 Medici plures quando adducendi. Medicos a contentionibus alienos esse docet.
- 8 Aegri consolationes. Aegri ob doloris magnitudinem desperantes scilicet vita exuunt. Medicum quando florum laborum remunerationem & fidem amittat.
- 9 Habitus hominis bonus quis. Medicum apud vulgum differentem non magna laus manet.
- 10 Medico qualis naturae optanda. Exercitatio in doctrina penuria adhibenda. Dicentibus attendendum, facientibus incumbendum.

- 11 Vitis una eademque ratio cur non diu seruanda. Aetis repentina turbatio. Aetatis vigor.
- 12 Linguae obscuritas vnde. Aetatis differentia in morborum iudicatione magni sunt momenti. Morbi tranquillitas. Iudicatio morbi quid.
- 13 Affectio ex confusio. Vociferatio. Exercitatio fortiora. Marisimus locus.

Tempus est in quo occasio est. Occasio vero in qua tempus non multum. Medela tempore, aliquando etiam occasione contingit. Haec sane nosse oportet, & non ratiocinationi prius probabili intentum curam aggredi, sed exercitationi cum ratione. Ratiocinatio enim memoria quaedam est, quae componit ea quae per sensum sunt percepta. Imaginatione enim concepta est euidenter. Sensus autem per se ipsam delegator est eorum quae subiacent ac obueniunt ad ipsam cogitationem. Qui vero sensus saepe mala per se ipsam est, & suscipit, quibus, quando, qualiter laesus sit obseruans, & in se ipsum reponens recordatur.

datur. Collaudo quidem igitur etiam ratiocinationem, si quidem ex fortuita occasione initium faciat, & delationem in morbum ex apparatus persequatur. Si enim ex his quae palam perficiuntur, ratiocinatio initium fecerit, in mentis potentia esse comperitur, ita ut ipsa ab aliis singula assumat. Proinde statuendum est, naturam a multis ac omnigenis rebus moueri ac doceri, ita ut violentia quaedam subit. Mens autem ubi ab ipsa accepit, velut dixi, postea ad veritatem perducit. Si vero non ex euidenti aggressionem, verum ex probabilitatis figmento, saepe grauem & molestantem inuehit affectionem. Tales autem inuam viam arripiunt. Quid enim tandem erit mali, si mercedem auferrent hi qui medicinae opera male administrant? Nunc vero agrotis qui extra culpam sunt, non sufficiens esse apparet violentia morbi, nisi Medici quoque imperitia accedat. Et de his quidem haec dicta satis sunt. At his quae ex sola ratione perficiuntur, frui non datur: verum his quae ex operis indicatione. Fallax enim est & ad errorem procliuus affirmatio, quae fit cum garrulitate. Quapropter in vniuersum his quae sunt inherere oportet, & circa haec vel maxime versari, si quis facilem ac minime delinquentem habitum, quem sane Medicinam appellamus, sibi comparare velit. Valde enim magnam utilitatem afferet, tum agrotantibus, tum hominum artificibus. Non tamen cunctandum est & ab idiotis inquirere, si quid conferre visum fuerit ad curationis occasionem. Sic enim arbitror vniuersam artem commensurata esse, eo quod ex vnoquoque sine obseruatio facta est, & consonantia in idem concurrerit. Attendere igitur oportet fortuitae occasionem, quae plerumque se offert, atque hoc cum utilitate ac leni progressionem potius, quam cum promissione, & excusatione ea qua fit cum actione. Utilis est autem & varia praedestinatio eorum quae agrotis offeruntur. Non enim asseuerare oportet, quod aliquid solum exhibitum prodiderit. Omnes enim affectiones, propter multas eorum circumstantias ac mutationes, mora quadam diutius adherent. Et hoc sane admonitione opus habuerit, ad diligentem considerationem faciendam.

4 Si enim a mercede inceperis, conducit enim hoc vniuerso negotio) agrotis quidem huiusmodi cogitationem inducis, quod videlicet non ipso relicto abibis. Si vero non pacisceris, quod ipsum negliges, & de-

quibusdam in rem presentem non admo-
nebis. Curare igitur oportet de constituen-
da mercede. Inutilem enim esse putamus
eiusmodi egroti ipsius cogitationem, mul-
to autem magis in morbo acuto. Morbi au-
tem celeritas temporis occasionem non
praebens ad reuersionem, non impellit bo-
num Medicum ad querendum suam com-
moditate, sed ut magis existimationis suae
rationem habeat. Itaque melius est ut
seruatis exprobet, quam ut letaliter affe-
ctos praecoeuret. Quamquam aliqui a-
grotis expetunt, hospitij ius, & facilem
mali depulsionem producentes, digni qui-
dem qui negligantur, non tamen qui affli-
gantur. Quapropter his re merito oppo-
nes, eum bolidis iactu in maris turbam flu-
entibus iter facientibus. Qui enim bonus
Medicus est, is per Ioue fide magis quam
duritia medetur. Quare in principio to-
tam affectionem indagare oportet, & que-
dam suggerere conducetia ad curationem,
curareque agrotum, & non negligere. At
vero remunerationis exigendae acerbita-
tem, abique praeparante ad disciplinam cu-
piditate, hortor ut ne valde inducas, sed &
ad opulentiam & facultates respicias.

Quandoque vero etiam gratis cures, ita
ut gratitudinis memoriam potiore, quam
praesentem existimationem auferas. Si ve-
ro occasio ferendae opis se obtulerit, & pe-
regrino, & egeno, maxime talibus opitule-
ris. Si enim affuerit erga homines amor,
adeest etiam amor erga artem. Quidam e-
nim agrotantes ubi perciperunt affe-
ctionem circa se non esse in tuto, per Medici
probitatem ac mansuetudinem gloriantur
sanitati restitutos se esse. Laudabile
est autem, agrotum quidem curam gere-
re; gratia sanitatis: sanorum vero curam
suscipere, ea gratia ut sine morbis degant.
Sed & sanorum cura habenda est gratia
boni ac decori ornatus. Qui igitur in pro-
fundo ignorantiae artis versantur, praedicta
minime perceperint. Nam hi qui sunt non
iniciati, miserabilesque ac subito exaltati
fortuna tamen indigi, a diuitibus quibus-
dam, ex angustiis remissionem acquirunt;
semperque, ob opera gloriantes, & in dete-
rius dilabentes deliciantur, artis operum
sinceritatem negligentes, ob quam bonus
Medicus, qui ab artis coniunctione socius
artis appellatur, in vigore esse possit. Hi
autem medelas circa delectum facile per-
ficiens, nihil horum transilierit, non praefi-
cultatis inopia. Non enim infidus est velut
in

in iniustitia. Nam ad curationem hi non ac-
cedunt, ubi affectionem perniciosam esse
vident, vitantes aliorum medicorum super-
inductionem, laudantes agrotos propter
prauum auxilij odium. At agrotantes affli-
cti natant in vtraque improbitate, eo quod
potiori in arte curationi se ipsos non comi-
serunt ad finem usque. Remissio enim morbi
alicuius magnum agrotis solatiu praebet.
Quapropter sanam affectionem cupientes,
eundem usum semper admittere non vo-
lunt; Medici varietati se assimilantes. Sum-
ptuum equidem opulentia agnoti carent,
morum improbitate adorantes, & ingrati-
tuadentes. Quum autem consequi possunt,
ut dicentur, de mercede asseueranter affir-
mant, sani esse volentes, quae stum nimirum
ex usura, aut agricultura affore producen-
tes, & postea de ipsis quae stum facere negli-
gentes. Et de huiusmodi quidem declaratio-
ne haec sufficiat. Remissio enim & intensio
agrotantis, Medicam administrationem
7 requirunt. Nec vero indecore se ille ge-
ret Medicus, qui in rei praesentis angustia
circa agrum alique, & imperitia tenebras
offundente, alios quoque accersere iusse-
rit, quo ex communi consideratione, res
circa agrum inquirentur ac cognoscantur,
& illi cooperatores fiant ad auxilij ferendi
facultate. Nam in afflictionis assiduitate, au-
gescente affectione, ob consilij inopia, plu-
rima ad rem praesentem effugiunt. In eius-
modi igitur temporis occasione confiden-
dum est. Nunquam enim ego tale quid de-
cerno, quod ars ipsa iudicat. Et de hoc
nunquam contendere oportet affirmando,
ac mutuis inter se conuiciis decertando.
Hoc enim iure iurando affirmare possim,
quod Medici ratiocinatio nunquam alteri
inuidere poterit. Imbecillis enim hoc mo-
do apparuerit. Sed haec magis expedite fa-
ciunt hi qui circa forensia negotia ac qua-
stus versantur. Quamquam neque falso hoc
cognitum fertur, quod in omni copia, ino-
8 pia inest. At vero cum his omnibus ma-
gnum signum essentiae artis apparuerit, si
quis recte medicans, ab eiusmodi compul-
satione non destiterit, iubens agrotos men-
te non turbati, in eo quod ad salutis re-
perire gestiunt. Hoc enim non inutile
esse dicimus, & hoc sane praecipies non pec-
cabit. Ipsi enim agroti propter dolorificam
affectionem desperantes, se ipsos vita exuunt.
Qui vero agrum sibi commissum habet, si
artis inuenta demonstrauerit, conseruans
non mutans naturam, praesentem auferet

remunerationem, aut contra, fidem suam
statim amittet. Homini enim bonus ha-
bitus natura quaedam est, quae motum non
alienum ex natura acquisiuit, sed valde con-
grua est, & spiritus & calor, & humorum
conditione vndiquaque, & vniuersa victus
ratione, & aliis omnibus composita, con-
strata, si non aliquis ex naturitate, ante ab
initio defectus fuerit. Si vero etiam quis
fuerit, is flexilis est, conandum est ut sub-
iecta natura assimiletur praeter naturam
enim est id quod immutatum est, etiam per-
tempus. Bonum fugiendum est & frictio per-
linqua sudaria, propter paradam medendi
autoritatem, ite in quod curiose asseuerat.
Propter multam enim peregrinitatem, in
calumniam incidet: propter modicam vero,
decentem ornatum consequeris. In parte
enim dolor modicus, in toto, multus. Gra-
tiam autem qua hominibus complaceas, non
tollo. Digna enim est Medico praesidio. At
vero appositionis per instrumenta, & indi-
cationis eorum quae significat, & eiusmodi
rerum memoriam adesse oportet. Si vero
etiam vulgi gratia velis dissertationem ad-
audiendum te facere, non valde gloriose id
ca praesens non tam cum testimonio ac osten-
tatione poetica. Impotentiam enim indu-
strij laboris ostendit. Auerfor enim ad alium
usum transferri industriam cum labore par-
tam, quae propterea in se ipsa sola gratiosa
se esse electionem habet. Consequeris enim
instar fuci prompta cum comitatus de-
ductione elatione. Oportanda est & eiusmodi
dispositio quae aliena sit ab eo quod quis
grandis iam natus dicat. Hoc enim pra-
sentium quidem nihil pericit, absentium
vero tolerabilis memoria existit. Fit ita-
que omnia tentans infortunium, cum re-
centi pernicie, quae negligit decorum, & in
praesentis terminis, & in professione, & in
maximis iuramentis deorum gratia factis,
dum Medicus praestit morbo, cum assidua
lectione, instructioneque imperitorum fu-
gitiuorum, ita ut sermones translaticios imi-
tetur, qui etiam antea quam in morbo incer-
tus animo esset, collecti fuerunt. Talium igitur
ubi etiam praefectus essem, non sane in
collocitia curatione id facere, verum con-
fidenter auxilium peterem. Cognitionis
enim decora scientia in his dispersa est.
Quum igitur hi necessario sint insciji ac im-
prudentes, hortor eos ut commodam ha-
beant exercitationem, post dogmatum cog-
nitionis penuriam. Quis enim multifidam dog-
matum sectionem se vere cognoscere posse
spera-

esperarit, citra exercitationis constantiam: Quapropter hoc admono, vt dicentibus quidem attendant, facientibus autem incumbant, & cōtractam victus rationem non diu præscribant. Egrorātis enim diurnam concupiscentiam erigit indulgentia quoque, in morbo diurno. Si quis caeco animum aduertat, velut res magni timoris cauendus est; & gratia desperanda, per quam vnitas constat. Aëris repentina turbatio vitanda est. Vigor ætatis omnia habet gratiosa; Decrepita verò ætas vice versa. Obscuritas linguæ non satis clare fit, aut propter affectionem, aut propter aures, ita vt priusquã priora enunciarit, alia adiciat: aut priusquã id quod me-

te concepit dicat, alia insuper cogitet. & quæ quidem citra affectionē visibilem appellatam, contingit linguæ obscuritas, his maxime qui artium studio tenentur accidit. Ætati etiam, quum paruum est aliquid quando subiectum, valde magna vis inest. In morbo tranquillitas, longitudinem significat. Iudicatio verò est morbi cōsolutio. Parua causa medelis: exsoluitur, nisi quid circa locum principalem affectū fuerit. Quando quidem affectio per cōsensum à tristitia inducta vexat, quidam sanè ex alterius consensu vexantur. Vociferatio affligit. Fortis laboris studium subterfugiendum est. Maritimus locus ad sanitatem commodus est.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Natura hominis, Iano

Cornario Medico Phisico interprete.

Argumentum in Librum sequentem.

1. Hominem non ex vno aliquo elementarum constare. De hominis natura falsas esse philosophorum opiniones.
2. Hominem vnum quiddam, vt sanguinem, pituitam, bilem, esse non posse.
3. Hominem vnum quiddam statuentes in quo fallantur.
4. Generationem neque ab vno, neque genere differentibus fieri.
5. Qualitates prima homine moriente, in suam naturam reuertuntur. Animalium omnium, eadem que hominis generationis & corruptionis ratio causat. Humores in homine quatuor, sanitatis & ægritudinis sunt cause.
6. Homo quando maxime sanus.
7. Humorum secretio.
8. Humorum in homine, distinctas esse species & nomina.
9. Humores quatuor homini cōgenitos esse. Homo cur Medicis & Philosophis quibusdam, vnum idemque esse putatur.
10. In superpurgationibus neminem vnquam vno solo humore purgato, mortuum esse.
11. Qualitates secunda, terra etiam insunt. Animalibus singularis qualis sanguis profusur.
12. Pituita cur hyeme augetur. Pituita humorum omnium esse frigidissimam. Pituita hyeme repleti corpora.
13. Sanguis vere ab imbribus superuenientibus augetur. Biles flaua per ætatem in corpore eleuatur, manente adhuc sanguine.

14. Bilem per ætatem & aurumnum in corpore dominari. Sanguis autumno cur modicus. Biles autumno plurima & firrissima existit. Pituita cur hyeme augetur.
15. Corpus humanum ex quatuor humoribus constat.
16. Humores, pro temporum anni differentiis in homine dominari.
17. De morborum circuitu. Humoribus ex anni temporum differentiis resistendum.
18. Contrariorum exacta cognitio vel sola morborum est solutio. Morborum hominum duplex causa, diæta & spiritus. Morborum popularium spiritus seu aer, non autem diæta, causa existit.
19. Diæta, morbis popularibus grassantibus, non cito permittenda. Aeris & locorum in morbis popularibus mutatio utilis.
20. Venarum crassissimarum quatuor in corpore paria, earumque explicatio. Dorso ac coxæ dædalente que vena secunda.
21. In lumborum ac testium dolore, que vena sectio cōueniat.
22. Vena multa & omni-gena, ex vetriculo per corpus, alimenti ferendi causa, dispersa sunt. Vena sectio quam longissime à locis dolentibus fieri debet.
23. Puris spiritus, Urina purulenta, Excrementa cruenta, velut in dysenterijs contra febrem.
24. Pectoris suppuratio ex seroso ac sanioso humore. Calculi cur pueri in vesica fiant, viris verò minime. Homo primis diebus sui respectu calidissimus, vltimis frigidissimus.
25. Quando quis sua sponte, ex sanguinis spurco, urinis purulentis, & excrementis sanguinolentis curatur.

At orbi

- At orbi securissimi qui. Arenosa & tosi in urinis post tubercula, post crassam venam enata.
26. Urina cruenta. Caruncula in urinis capilliformes. Furfures in urina pura. Febres plurima à bile sunt.
  27. Febrium quatuor species. Febris continens à bile plurima ac meracissima. Febris quotidiana, eiusque generatio. Febris quotidiana, continente longior.
  28. Febris tertiana, eiusque generatio. Quartana generatio, & cur alijs diuturnior. Biles atra omnium humorum viscosissima, ac tenacissima. Febres quartana, atra biles participes.
  29. Quartana ab anno vigesimo quinto incipit, nec ultra quadragesimum annum, nisi magna causa agere progrediuntur. Quartana quando non diuturna.

Vicunque de natura humana amplius differentes audire cōsuevit, quàm eius ad medicinam pertinet, huic non est commodum hūc meum sermonem audire. Neque enim omnino ex toto aërem dico hominē esse, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque quicquam aliud, quia non manifestum est vnum in homine esse, sed volentibus tamē hæc dicere permitto. At verò talia dicentes mihi non recte re cognoscere videntur. Sententiam enim eandem omnes inuent, verum non eadem dicunt, sententiæ tamen epilogū eundem faciunt. Aiunt enim vnum quid esse, quodcunque rādem est, & id ipsum esse vnum ac totum, iuxta nomina autem non consentiunt. Et enim alius ex ipsis aërem esse, hoc vnū ac totum dicit, alius ignem, alius aquam, alius terram: & addit vnusquisque ad sermonem suum testimonia ac signa, quæ nullius momenti existunt. Quia enim eadem sententiā omnes vtuntur, dicunt autem non eadem, manifestum facit quod neque cognoscunt ipsa, quod ex eo vel maxime quis cognouerit, qui ipsorum disceptationibus interfuerit. Nam quū iidem viri inter se disceptāt, iidem auditoribus præsentibus, nunquam tē consequenter idem homo vincit in eodem sermone: sed modo hic, modo alius superat, cuiusque fuerit lingua maxime fluida ac populo grata. Atqui iustum erat, vt is qui de rebus se recte cognoscere pronuntiaret, semper sermonem suum victorem statueret, si quidem vera cognosceret, ac recte sentiret ac iudicaret. Verum huiusmodi homines videntur mihi seiplos oppugnare in verbis sermonum suorum, præ stultitia, & Melissi sermonem approbare. De his igitur sufficiunt mihi quæ re-

tuli. At verò ex Medicis quidam dicunt, quod homo sanguis solum est, alij ex ipsis bilem aiunt hominem esse, alij pituitam: epilogum autem & ipsi omnes eundem faciunt. Vnum enim quid esse dicunt, quodcunque; cuique ipsorum nominare visum est, & id ipsum vnum existēs, speciem ac vim transmutare, coactum à calido ac frigido, fierique & dulce, & amarum, & album, & nigrum, & omnigenū quid aliud. Mihi verò neque hæc sic se habere videntur. Plurimi quidem igitur talia quædam, & amplius his proxima pronunciant. Ego autem dico, si vnum esset homo, nunquam sanè doleret. Neque enim esset vnū doleret vnum existens. Si verò etiam diceret, necesse esset & quod mederetur ac sanaret, vnum esse. Nunc verò plura sunt. Multa enim sunt in corpore existentiā, quæ quum mutuo præter naturam calfunt & frigeunt, siccanturque & humectantur, morbos pariunt. Quare multæ quidem species morborum sunt, multæque etiam medela ipsorum existit. Atque ego sanè censeo eum qui hominem sanguinem solum esse dicit, & nihil aliud, demonstrare debere, ipsum non transmutare speciem, neque omnigenum fieri, vel saltem horam aliquam anni, aut hominis ætatem, in qua sanguis solus in homine inesse appareat. Verisimile est enim vnū aliquod esse tempus, in quo appareat ipsum in seipso vnum existens. Eadem censeo etiam de eo qui pituitam solum esse dicit, & qui bilem. Ego enim demonstrabo ea quæ hominem esse dixerō, & iuxta receptum morē, & iuxta naturā, quod semper ea ipsa similiter sint, & in iuuenē, & in senē, & tempore frigido æquē ac calido. Exhibebo insuper signa, & necessitates ostendā, per quas vnum quodque augetur ac minuitur in corpore.

Primum quidem igitur necesse est generationem fieri non ab vno. Quomodo enim vnum existens, aliud quid generarit, si non alicui misceatur? Deinde neque generarint, si non eiusdem generis existentiā misceantur, & quæ eandem vim habeant, neque sanè nobis similia perficerentur. Et rursus, si non calidum ac frigidum, & siccum ac humidum, moderate ac equaliter inter se haberent, sed alterum alterum multum præcelleret, & fortius debiliore præstaret, generatio fieri non posset. Proinde quomodo verisimile est, ab vno quid generari, quum neque à pluribus generetur, nisi habuerint temperamentum Hipp. opera. c inter

inter se probe conueniens: Necesse itaque est tali existente natura, cum aliorum omnium, tum humana, non vnum esse hominem, sed singula quæ ad generationem eius conferunt, vim quandam in corpore habere, eam videlicet quam contribuerunt.

5 Et rursus necesse est secedere singula in suam ipsorum naturam, homine moriente, humidum nimirum ad humidum, siccum ad siccum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autem & animalium est natura, & aliorum omnium, generanturque similiter omnia, & occidunt similiter omnia. Constat enim natura ipsorum ex his prædictis omnibus, & definit iuxta prædicta, in id vnumquodque vnde est compactum secedens. At verò corpus hominis habet in seipso sanguinem, & pituitam, & bilem duplicem, flauam videlicet & nigram. atque hæc sunt ipsi corporis natura, & per hæc & ægrotat, & 6 sanus est. Sanus equidem maxime est, ubi temperamentum hæc inter se habuerint moderatum, tum facultate, tum copia, & ubi maxime fuerint permixta. Ægrotat autem, quum horum quid minus aut amplius fuerit, aut separatur in corpore, & non fuerit reliquis omnibus contemptatum. Necesse est enim quum quid horum secretum fuerit, & per se steterit, non solum eum locum vnde secessit morbidum fieri, sed etiam eum in quo stat, & in quem propter nimiam copiam diffusum est, dolore ac morbo vexari. Etenim quum quid horum extra corpus effluerit, amplius quam redundat, euacuatio ipsa dolorem exhibet. Rursus itaque si idem intus fecerit euacuationem, & transitionem, ac ab aliis secretionem, geminatum dolorem exhibere necesse est, velut dictum est, nempe & vnde secessit, & ubi receptum redundat. Dixi porrò, quæcunque hominem esse dixerò, semper demonstraturum me esse, quod talia sint, & iuxta receptum morem ac opinionem, & iuxta naturam.

8 Et dico sanè esse sanguinem & pituitam, & bilem flauam ac nigram: & horum primum quidem iuxta receptam opinionem nomina distincta esse dico, & nulli ipsorum idem nomen esse: deinde species iuxta naturam separatas esse, & neque pituitam similem esse sanguini, neque sanguinem bili, neque bilem pituitæ. Quo enim modo hæc inter se similia sint, quorum neque colores similes videntibus apparent, neque ad manuum tactum similitudo ali-

qua esse deprehenditur? Neque enim similiter calida sunt, neque frigida, neque sicca, neque humida. Quum itaque intantum inter se discrepent, tum specie, tum facultate, necesse est ipsa non vnum esse, quandoquidem neque ignis & aqua idem sunt. Quod autem hæc omnia non vnum sunt, sed vnumquodque ipsorum vim & naturam suam habet, vel hinc cognoscere licebit. Si enim homini alicui medicamentum dederis, quod pituitam ducit, & tuiam tibi vomet: & si pharmacum dederis bilem ducens, bilem tibi vomet. Eadem ratione & bilem atram purgabit, si medicamentum exhibueris quod bilem atram ducit. Quod si ipsi partem aliquam fauciaris, vt vulnus fiat, effluet ipsi sanguis: atque hæc omnia faciet tibi totam diem ac noctem, & hyeme & æstate, donec spiritum in sese trahere, & rursus reddere potens fuerit: potens autem erit donec aliquo horum conuenientium fuerit priuatus. Congenita autem sunt prædicta. Quomodo enim non congenita essent? Primum etenim manifestum est, hominem in seipso hæc omnia semper habere, donec vixerit. Deinde nata sunt ex homine hæc omnia habente. Postea nutrita sunt in homine hæc omnia habente, quæ videlicet ego nunc dico ac demonstro. Qui verò dicunt, quod vnum est homo, videntur mihi hoc consilio vti esse. Nimirum quum viderint eos qui medicamenta hauerunt, in superpurgationibus interiusse, alios quidem bilem vomentes, alios pituitam, vnumquodque horum hominem esse putauerunt, quod vidissent his purgatum interiusse. Et qui sanguinem dicunt hominem esse, eodem consilio vtuntur. Nam quum vident iugulatos homines, & sanguinem ex corpore ipsorum effluentem, hunc ipsum animam in homine esse putant. atque his testimoniiis sanè omnes vtuntur in sermonibus suis. Atqui primum quidem in superpurgationibus, nemo vnquam mortuus est bile sola purgatus. Verum quum quis pharmacum biberit, quod bilem ducit, primum bilem vomet, deinde pituitam, postea per vim etiam atram bilem, postremum moribundus etiam sanguinem purum vomet. Eadem perpetuantur à medicamentis pituitam ducentibus. Primum enim pituitam vomit, deinde bilem flauam, postea atram, morietes autem sanguinem purum, & in hoc mox vitam finiunt. Etenim pharmacum ubi corpus

pus intrauerit, primum quidem ducit id quod ex omnibus in corpore existētibus, sibi maxime secundum naturam familiare fuerit, deinde verò etiam alia trahit, ac purgat. Quemadmodum ex terra nascentia & in ipsam plantata ac feminata, ubi in terram peruenerint, vnumquodque trahit id quod naturæ suæ familiare in terra existit. Inest autem in terra & acidum, & amarum, & dulce, & salsum, & omnigenum. Primum itaque plurimum eius trahit in se ipsum, quod sibi ipsi iuxta naturam maxime familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua. Huiusmodi sanè quiddam etiam pharmaca in corpore faciūt. Quæcunque enim bilem ducunt, primum meracissimam bilem purgant, postea verò mixtam. Et rursus pituita pharmaca, primum meracissimam pituitam ducunt, postea mixtam. Et iugulatis primum quidem sanguis calidissimus & ruberrimus profluit, deinde pituitosior ac biliosior. Porrò pituita in homine hyeme augetur. Hæc enim hyemi maxime secundum naturam conuenit ex omnibus in corpore existentibus. Frigidissima enim existit. Signa autem quod pituita frigidissima est, hæc sunt. Si enim pituitam & bilem & sanguinem contingere libuerit, pituitam sanè frigidissimam esse comperies, quæuis viscosissima sit, & per vim maxime post bilem atram trahatur. quæ verò per vim trahuntur calidiora sunt, à violentia coacta, sed tamen supra hæc omnia, frigidissima esse apparet pituita ex sua ipsius natura. Quod autem hyems corpus pituita repleat, inde cognoscere datur, quod homines pituitosissima & spuunt & emungunt hyeme, & tumores laxi albissimi sunt maxime hoc tempore, itémque reliqui morbi pituitosi. Cæterum vere pituita quidem adhuc fortis in corpore manet, sed sanguis augetur. Nam & frigora remittunt, & imbres superueniunt. Sanguis autem iuxta hæc augetur, ab imbris videlicet & calidorum dierum tepore. Hæc enim anni pars maxime iuxta naturam ipsi conuenit. Est enim humidus & calidus. Signa autem hinc colligere licet. Quod homines vere & æstate maxime dysenterias corripiuntur, & sanguis ex naribus ipsi fluit, & calidissimi sunt ac ruberrimi. At verò æstate sanguis adhuc viget, & bilis in corpore eleuatur, & vsque in autumnum portigitur. In autumnum verò sanguis modicus fit, contrarium enim eius naturæ id tempus existit. Bilis autem per æstatem ac au-

rumnum corpus possidet, id quod inde cognoscere potes: quod homines sua sponte hoc tempore bilem vomunt, & in medicamentorum potionibus biliosiora purgantur. Manifestum fit & febribus, & hominum caloribus. Pituita autem ætate debilior seipsa est. Contrarium est enim naturæ eius id tempus, calidum enim est & siccum. Sanguis verò autumno paucissimus fit in homine. Siccus enim est autumnus, & hominem iam frigefacere incipit. Attra porrò bilis autumno & plurima & fortissima est. Postquam autem hyems apprehenderit, bilis flaua perfrigerata modica fit, & pituita rursus augetur, tum ob pluuiarum copiam, tum propter longitudinem noctium. Corpus quidem igitur humanum hæc omnia semper habet, verum pro temporis circumstantia, aliquando plura seipsa sunt, aliquando pauciora, singula tum iuxta partem ac copiam, tum iuxta naturam. Quemadmodum enim annus omnis omnium particeps est & caliditatum & frigiditatum, & siccitatum ac humiditatum, (Neque enim quicquam horum ne minimo quidem tempore consisteret ac duraret, citra omnia ea quæ in hoc mundo insunt, verum si vnum aliquod deficeret, omnia sanè abolerentur: ex eadem enim necessitate omnia consistunt & mutuo aluntur.) Sic etiam si quid ex homine deficeret ex his quæ ipsi congenita sunt, non sanè viuere posset homo. In anno autem aliquando quidem hyems maxime viget, aliquando verò, modo æstas, modo autumnus: sic etiam in homine, aliquando pituita præualet, aliquando sanguis, aliquando bilis, primum quidem flaua, deinde etiam nigra appellata. Quorum omnium euiden-

tissimum testimonium hinc habes. Si enim eidem homini idem pharmacum quater in anno dare velis, vomet tibi hyeme quidem pituitosissima, vere autem humidissima, ætate biliosissima, autumno nigerrima. Itaque quum hæc sic se habeant, quicunque morbi hyeme augetur, ætate desinere solent: quicunque verò ætate augetur, hyeme finire consueverunt, nisi certo dierum circuitu discendant. de circuitu autem dierum rursus dicam. Quicunque autem morbi vere fiunt, ad autumnum eorum discessum fore expectare oportet. Quicunque postremum autumnales morbi sunt, eorum discessum necesse est vere fieri. Quicunque verò morbus hæc tempora transgressus fuerit, eum annum fore scire oportet. Porrò Hipp. opera. c. 2. Medi-

Medicū sic aduersus morbos instare oportet, prout vnumquodq; horum in corpore præualeat, iuxta tempus quod sibi ipsi maxime natura conueniens existit.

Additua sunt hæc, non genuina Hippocratis, ut ait Galenus.

Quin & hæc insuper ad illa nosse oportet, quod quoscunque morbos repletio parit, euacuatio sanat: & quicumque ex euacuatione fiunt morbi, repletio sanat: quicumque verò à labore fiunt, quies sanat: qui autem ab ocio gignuntur, labor sanat.

18 In summa Medicum scire oportet, opponere se contrarium instantibus & morbis, & naturis, & temporibus, & ætatibus, & distendentia soluere, & soluta distendere. Sic enim vel maxime morbum sedauerit. & mihi sanè hoc ipsum sanatio esse videtur. Morbi partim ex dietis, partim ex spiritu, quæ attrahentes viuimus, fiunt. Vtrorunq; cognitionem sic facere oportet. Quando ab vno morbo multi homines corripuntur eodem tempore, causam ad id quod communissimum est, & quo maxime omnes vrimur, referre oportet. Est autem hoc spiritus & aer quem inspirando trahimus. Manifestum est enim iam, quod diæta vniuersiuusq; nostrum, causa non est, quum morbus omnes consequenter cõtingat & iuniores, & seniores, mulierisque ac viros, & tam vinolentos quàm aquæ potiores, & tam mazam edentes, quàm panem vescentes, & tam multum laborantes, quàm parum. nequaquam igitur diæta causa fuerit, quum homines diuersa victus ratione vtentes ab eodem morbo corripuntur. Quum verò omnis generis morbi sũt eodẽ tempore, palam est victus singulos singulis causas esse: & curam sanè facere oportet, ex contrario instando aduersus morbi causam, quemadmodum & alibi à me relatam est, & victus rationem permutare. Conspicuum est enim, diætã qua homo vti consuevit, non esse ipsi commodam, aut in totum, aut magna ex parte, aut vnum saltem quoddam ex ipsa: quod vbi cognoueris, transmutare oportet: habitaque consideratione naturæ hominis, & ætatis, & speciei, horæque anni & modi ipsius morbi, curationem facere, aliquando detrahendo, aliquando apponendo, & quemadmodum iam dudum à me dictum est, ad singulas ætates, & horas, & species, ac morbos respiciendo, tum in exhibendis pharmacis, tum in constituenda diætã. At ve-

20 quum vnius morbi popularis grassatio consistit, manifestum est diætã non esse culpabilem, sed quem trahimus spiritum in causa esse: palamque est insuper eum ipsum spiritum, siue aerem morbosam aliquam exhalationem habere. Eo itaque 19 tempore homines in hunc modum commonefacere oportet: nimirum vt diætã non permutet, quia morbi causa non existunt: verum vt videant quod corpus habeant, quàm minimam molis ac debilissimum. Detrahendi insuper sunt cibi ac potus quibus vti consueuerunt, idque paulatim facere oportet: Nam si quis cito diætã permutet, periculum est etiam à permutatione aliquid in corpore nouatum iri. Quapropter victu solito quidem vtendum est, vbi hominem nihil lædere videtur. Prouidendum verò vt quàm paucissimus aeris influxus in corpus ingrediat, & vt ille ipse quàm peregrinissimus existat. Regionum etiam locos in quibus morbus consistit, quantum eius fieri potest, permutare oportet, & corpora attenuare: sic enim minime multo ac denso spiritu homines opus habuerint. Porro quicumque morbi à fortissima corporis parte sũt, grauiissimi existũt. Etenim si isthic vbi initium sumpserint permãserint, necesse est fortissima parte laborante, totum corpus laborare. Et si à validissima ad quandam debiliorem transierint, difficulter soluntur. Quicumque verò à debilibus partibus ad fortiores transierint, commodius solui possunt. Nam influentia à vi ipsarum facile consumuntur. Venæ crassissimæ 20 sic se habent. Quatuor paria ipsarum sunt in corpore: & vnum quidem à capite retro per ceruicem, forinsecus ab vtraque spinæ parte ad coxendices & in crura progreditur, deinde per tibias & malleolos forinsecus ad pedes peruenit. Oportet igitur venæ sectiones, in doloribus dorfi ac coxendicum, de poplitibus facere, & de malleolis forinsecus. Alterum par principium ex capite iuxta aures habet per ceruicem, & sphagitides appellantur, hoc est iugulares. deferunturque vtrinque iuxta spinam intrinsecus ad lumbos, in testes ac femora, & per poplites ex interna parte, deinde per tibias ad malleolos intrinsecus & in pedes. Quapropter in doloribus 21 lumborum ac testium, venæ sectionem de poplitibus ac malleolis facere intrinsecus oportet. Tertium par venarum ex temporibus per ceruicem sub scapulas tendit, & ad

& ad pulmonem deferitur, altera quidem à dextris ad sinistram partem, altera verò à sinistris ad dextram: & dextra quidem sub mammam abit & in splenem, & in renem, sinistra verò in dextram partem tendit à pulmone sub mammam & in hepar, & in renem. vtraque autem in reatum intestinum ac podicem desinit. Quartum par à priore capitis parte & oculis, sub ceruicem ad clauiculas deuenit, deinde super brachia superne in flexuras, postea per cubitos in manuum iuncturas ac digitos. deinde à digitis rursus, per cubitos ac manus superne in flexuras, & per brachiorum infernam partem ad alas: vnde superne à lateribus altera in lienem peruenit, altera in iecur, postea supra ventrem vtraque in pudendum desinit. Et crassissima quidem venæ sic se habent. Sunt autem 22 & ex vetriculo venæ per corpus multæ & omnigenæ, per quas corpori alimentum accedit. ferunt autem à crassis venis, in ventriculum ac reliquum corpus, & ab externis & ab internis, & inter se mutuo distribuunt interne extrinsecis, ac vicissim iuxta prædictum sermonem facere oportet. Enitendum est autem vt sectiones quàm longissime à locis faciamus, vbi dolores fieri, & sanguis colligi solet. Sic enim mutatio minime magna derepente fiet, & consuetudinem remouebit, vt non amplius in eundem locum colligatur. Quicumque 23 pus multum spuunt, citra febrem, & quibuscunque in vrina pus multum subsidit, citra dolorem, & quibuscunque alui recrementa cruenta, velut in dysenteris, & tarde ac diutine prodeuntia, velut in iuuenibus quinque & triginta annorum, atque etiam senioribus, his omnibus ex eadẽ causa morbi fiunt. Necesse est enim hos labori deditos, ac exercitationis studiosos, & corpore operarios in iuuetute fuisse, postea verò relictis laboribus, molli carne & multum à priore differente carnosos redditos esse, & corpus multum discrepans habere, vt id quod prius extitit, cum eo quod nunc adepti sunt, nulla parte consentiat. Quum igitur morbus aliquis corripuerit sic dispositos, euestigio quidem effugiunt, postea autem à morbo progressu temporis corpus colliquescit, & serosi ac saniosi humoris species per venas, qua parte maxime amplæ fuerint, fluit. Siquidem igitur in inferiorem ventriculum processerit, ferè qualis in corpore inest, tale etiã recrementum

tum prodit. Quum enim decliuus sit via, non multo tempore hæret in intestino.

24 Quibuscunque autem in pectus influxerit, suppurati sũt. nimirum purgatione accliuu existere, & multo tempore in pectore immorã putrescit, & purulenta redditur. Quibuscunque verò eadem serosi humoris species in vesicam proruperit, à loci caliditate, calida & alba fit, & segregatur: & quod quidem rarissimũ est, superstat, crassissimũ verò infra mergitur, quod sanè pus appellatur. Fiunt autem & calculi pueris, propter huius loci caliditatem, itemq; totius corporis. Viris autem calculi nõ generantur, propter corporis frigiditatem. Nam id probe nosse oportet, quod homo primis diebus calidissimus est sui respectu, vltimis frigidissimus. Necesse est enim augetur & ad vim procedens corpus calidum esse. Vbi autem inceperit marcescere corpus, delabens in ocium, frigidissimum euadit. Et iuxta hanc rationem, quanto amplius primis diebus homo augetur, tanto calidior existit; & quanto plus vltimis diebus marcescit, tanto frigidior esse necesse est.

25 Sani autem fiunt sua sponte illi prædicto modo dispositi ac affecti, plurimi quidẽ ab hora qua liquefcere incipiunt, quinto & quadagesimo die. Qui verò hoc tempus transgressi fuerint, anno finito sua sponte conualescunt, nisi quid aliud mali grauioris hominem infestet. Quicumque morbi sensim ex modici temporis causa sũt, & quorum causa cognita faciles sunt, securissimi fore prædici possunt. Curationem itaq; ipsorum instituere oportet, vt causa morbi nos opponamus. Sic enim soluitur vtrique id quod morbum in corpore fecit. Quibuscunque arenosa aut tosi in vrinis subsident, his initio tubercula circa crassam venam enata sunt & suppurata. Postea verò tuberculis non cito extractis, tosi ex pure coaliti sunt, qui per venam foras exprimuntur vna cum vrina in vesicam. Quibuscunque 26 verò cruenta vrina sunt, his venæ laborant. Quibuscunque autem in vrina crassa existente, caruncula parua capilliformes simul prodeunt, eas à renibus prodire nosse oportet, & ab arthriticis. Quibus verò pura vrina est, & aliàs atq; aliàs velut furfures in vrina innatant, horum vesica scabiosa existit. Febres plurimè à bile fiunt. 27 Species ipsarum quatuor sunt, præter eas quæ ab occultis doloribus generantur. Nomina ipsarum sunt: Continens, Quotidiana, Tertiana, Quartana. Continens itaque Hipp. opera. c 3 appel-

appellata, à plurima ac meracissima bile prouenit, & iudicationes quàm breuissimo tempore facit. Corpus enim nullo tempore perfrigeratum cito colliquescit, nimirum à multa caliditate calfactum. Quotidiana verò post continentem à plurima bile generatur, & præ reliquis celerrime discendit: verum longior est continete, quanto à pauciore bile prouenit, & propterea quòd requiem habet in ipsa corpus, in continente verò non quiescit vlllo tempore.

28 Tertianam autem longior est quàm quotidiana, & à pauciore bile gignitur. Quanto verò longiori tempore in tertiana corpus quiescit quàm in quotidiana, tato diuturnior hæc febris est quàm quotidiana. At verò quartanæ reliquæ iuxta eandem rationem habent, sed tertianis diuturniores sunt, quanto pauciore bilis parte partici-

pant, vnde caliditas augetur, & propterea quòd corpus in ipsis plus perfrigescit, id quod ab atra bile ipsis contingit superflue adedò vt agrè frigus depelli possit. Atra enim bilis inter omnes corporis humores viscosissima est, & sedes diuturnissimas facit. Quòd autem quartanæ febres atræ bilis participes sunt, vel hinc cõdiscere licet.

Autumno enim maxime homines à quartanis corripiuntur, & in ætate à quinq; & viginti annis, vsq; ad quadragesimũ quintum. Hæc autè ætas præ omnibus aliis maxime à bile atra infestatur, & autumnus tempus omnium anni temporum ad eandem aptissimum est. Quicunque autè extra hoc tempus & ætatem à quartana corripiuntur, pro certo scire oportet eam febrem nõ fore diuturnam, nisi quid aliud grauioris mali hominem infestauerit.

DE SALVBRIDIAETA

Liber, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Additius est ad librum De Natura hominis, Polybi Hippocratis discipuli, ait Galenus.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Diætã idiotarum & priuatorum, qualis hyeme, vere, æstate & autumno esse debeat.
- 2 Diætã ad ætates, ad anni tempus, & ad corporum species constituende.
- 3 Ambulandum hyeme velocius, æstate tardius, nisi per æstus iter facias. Carnosi gracilibus citius ambulent. Balneis quomodo vtendum. Vestes pure hyeme induende, æstate sordide, & oleo imbutæ.
- 4 Gracilitatem corporis quo studio consequaris. Pinguis ex gracili quomodo fiat.
- 5 Vomendum sex mensibus hybernis.
- 6 Quæ infusa, quibus temporibus, quibusq; naturis conueniant. Infusa crassa & tenuia quæ.
- 7 Crassos & graciles quomodo ad vomitum prepares. Bis in mense vomere consuetis, melius est vt consequenter in duobus diebus quàm per maiora interval-

la vomant.

- 8 Cibos venomere consuetorum, aut quorum alui non probum transitum habent curatio.
- 9 Puerulorum infantium educandi & cibandi ratio.
- 10 Mulieribus siccioris modi diætã conuenit. Exercitiorum ratio iuxta temporum anni differentias instituat.
- 11 Alui profusum in exercitijs ventibus & excrementis ciborum speciem referentibus, curatio diætetica. Item quibus temperamenti hic morbus sit familiaris. Corpora densam carnem habentia, is quæram habent, à carniũ esu magis leduntur.
- 12 Cibum postridie eructantes, longiori somno & alijs laboribus curantur.
- 13 Siti correptis cibi & labores detrahendi, vinum verò aquosum & frigidissimum exhibendum.
- 14 Aquæ aut muci per nares vel aures eruptio, capitis corporem soluit. Sanitas res pretiosissima.

Idiotas

L Diotas & priuatos homines hac diætã vt oportet. Hyeme quidem comedere quàm plurima, bibere autem quàm parcissimè. Sit potus vinũ quàm meracissimum: cibi, panis, & obsonia assata omnia. Oleribus quàm paucissimis hoc tempore vtendum est. Sic enim corpus maxime siccum ac calidum reddetur. Vbi verò ver apprehenderit, tunc sanè potum ampliozem assumere oportet, vinum dilutius & paulatim: cibis quoque mollioribus ac paucioribus tum vtendum est: & ablato pane, mazam exhibere, & iuxta eandem rationem obsonia detrahere, & ex assatis omnia cocta facere. Oleribus verò paucis tunc vt oportet, donec ad ætatem perueniat homo, cibis mollioribus vtendo, & obsoniis coctis, & oleribus, tam crudis quàm coctis, similiterque potibus quàm dilutissimis ac plurimis: ita tamè vt paulatim non derepente fiat, ne videlicet magna mutatio fiat. At verò æstate maza molli nutriatur, & potu aquoso ac multo, obsoniis omnibus coctis. Sic autem his vbi ætas fuerit, vt oportet, vt frigidum sit corpus & molle. Tempus enim calidum est & siccum, & facit corpora æstuosa ac squallida. Quapropter tali studio auxiliari oportet. Iuxta eandem verò rationem, quemadmodum ex hyeme ad ver, sic ex vere ad ætatem deducendus est, cibo quidem detracto, potu verò aucto. Sic quoque contraria faciendo ex æstate ad hyemem perducat. In autumno verò rursus cibi plures exhibendi sunt & sicciores, & obsonia iuxta eandem rationem, potus verò pauciores & meraciores, quo etiam hyems bona fiat, & homo in ipsa vtatur potibus meracioribus ac paucis, cibis verò quàm plurimis ac siccissimis. Sic enim & maxime sanus fuerit, & minime frigore impetetur. Nam tempus hoc valde frigidum ac humidum existit. Porro habitibus corporum carnosus & mollibus ac rubris, plurimo anni tempore siccioribus diætis vti conducit. Humida enim est ipsorum natura. Verum duros & graciles, fuluosque ac nigros, humidior diætã maiore temporis parte vititare oportet. Corpora enim talia sic ca existunt. Sed & iuuenibus corporibus, mollioribus & humidioribus diætis vti confert. Nam ætas ipsorum sicca est, & corpora compacta sunt. Seniores autem siccioris victus modo, maiori temporis parte de-

gere oportet. Corpora enim in hac ætate humida sunt, & mollia ac frigida. Oportet igitur & ad ætatem, & ad tempus anni, & ad corporum species ac habitus, diætã constituere, ita vt consistentibus & calidibus, & frigidibus nos opponamus. Sic enim maxime sani fuerint. Quin & ambulandum hyeme quidem velociter est, æstate autem leniter, nisi per solis æstus iter faciendum sit. Oportet autem & carnosos citius ambulare, graciles verò tardius. Balneis quoque multis æstate vtendum est, hyeme paucioribus. Gracilibus autem magis expedit lauari, quàm carnosis. Vestes autem puras induere hyeme oportet: oleo imbutas ac sordidas, æstate. Ceterum pingues, & qui graciles fieri volunt, omnes labores ieiuni facere debent, & cibos assumere anhelantes adhuc ex fatigue, & non refrigerati, præpoto vino diluto, & non valde frigido, & obsonia præparata assumere ex sesamis, aut condimentis hortensibus, & aliis huiuscemodi. Sint autem obsonia pingua quæ offeruntur, sic enim à quàm paucissimis impleri poterint. Sed & semel in die cibum sumere, & illotum manere, & stratum durum habere, & nudum deambulare oportet, quantum eius maxime fieri potest. Quicunque verò graciles sunt, & pingues fieri volunt, tum alia his quæ dixi contraria facere, tum ieiunos nullum laborem subire oportet. At verò vomitibus & alui per infusa clotionibus hoc modo vtendum est. Sex menses hybernos vomendum est. Hoc enim tempus pituitosius est æstiuo, & morbi circa caput fiunt, & regionem eam quæ est supra septum transuersum. Quum verò æstas ac calor fuerit, infusus vtendũ est. Hora enim hæc æstuosa est, & corpus biliosius, & lumbi ac genua grauantur, & calores oboriuntur, & in ventre tormina fiunt. Quapropter corpus perfrigerare oportet, & quæ in sublimè eleuatur, inferne subducere ex istis locis. Sint autem infusa pro crassioribus ac humidioribus salisiora & tenuiora, pro siccis verò & gracilibus ac debilioribus, pinguiora ac crassiora. Crassa autè & pingua infusa sunt quæ ex lacte fiunt, & eiceurum decoctum, & alia huiuscemodi. Tenuia verò & salia, sunt muria & aqua marina, & eiuscemodi. At vero vomitus sic facere oportet. Quicunque homines crassi ac pingues sunt, & non graciles, ieiuni vomant à cursu aut ambulatione cita, iuxta meridiem. Sit autem dimidia hemina hys-

fopi

sopi in aqua congio contriti, atq; hoc ebi-
bat affulo aceto & adiecto sale, quo iucun-
dus euadat. Bibat autem primum sensum
ac lentius, postea amplius & citius. Qui
verò graciliores sunt ac debiliores, à cibis
vomitum faciant hoc modo. Lotus calida
prebiba meri heminam, deinde cibos om-
nigenos edat, & neque dum cibum sumit,
neque à cibo bibat, sed contineat se donec
quatuor stadia quis percurrat: deinde vina-
tria permixta ipsi in poru offerantur, au-
sterum, dulce, ac acidum, primum quidem
meracius, & paulatim, & per multum tem-
poris spacium, deinde verò dilucius, & ci-
tius, & multum. Quicumque autem bis in
mense vomere consuevit, huic melius est
vt consequenter in duobus diebus vomat,
quàm per quintum & decimū. Verum ali-
8 qui penitus cōtrarium faciunt. Quibus-
cunque verò commodum est reuomere
cibos, aut quibus alui non probum transi-
tum habent, his omnibus conducit sepe in
die comedere, & omnigenis edulis vti, &
obsoniis variis modis præparatis, vinumq;
bibere duplex aut triplex. Qui verò reuomunt
cibos aut aluos habent humectas, his
omnibus contrarium huiusmodi facere
9 conducit. Cæterum puerulos infantes
per multum tempus in aqua calida mada-
facere oportet, & vinum bibendum dare
aquosum, & non penitus frigidum. Dan-
dum est & id vinum quod minime vëtre-
m eleuet ac inflet. Hęc autem facere oportet,
vt & couulsionibus minus corripiantur,
& maiores fiant, ac meliorem calorem ad-
10 piscantur. Mulieres porrò sicioris mo-
di diætæ vti oportet. Nam & cibi siciores
ad muliebrium carniū molliciem com-
modiores sunt, & meraciores potus præ-
stabiliores sunt ad vteros ac foetuum nu-
trimenta. Qui exercitiis vtuntur, hyeme
currere ac luctari debent: Æstate verò lu-
ctari quidem parum, currere autem mini-
me, sed multum deambulare secundum
uentum ac frigus. Quicumque ex cursibus
fatigati fuerint, eos luctari oportet. Qui
verò ex lucta fatigantur, eos currere ex-
11 pedit. Sic enim laborans, fatigata corporis
parte vel maxime calferi componique ac
recreari queat. Quosunque exercitiis
vtentes alui profluua corripiunt, & recre-
menta ciborum speciem referentia ac cru-
da habent, his exercitiorum non minus
quàm tertiam partem detrahare oportet,
& ciborum dimidium saltem exhibere (pa-
lam est enim quòd ventriculus confouere

non potest) quo ciborum multitudo con-
coquatur. Sint autem his cibi, panis quàm
maxime assatus in vino intritus, & potus
quàm parcissimi, ac meracissimi, & deam-
bulationibus à cibo ne vtantur. Oportet
autem sub hoc tempus semel duntaxat in
die cibum fumere. Sic enim quàm maxime
concalescit ventriculus, & ea quæ ingesta
sunt exsuperauerit. Fit hic profluuij alui
modus maxime his corporibus quæ den-
sam carnem habent, quum ad carniū esum
homo cogitur, natura eiusmodi existente.
Venæ enim densatæ cibos ingestos non sus-
cipiunt. Est autem hæc natura acuta, & in
vtranque partem vertitur, & ad modicum
tempus viget bona habitudo in talibus cor-
poribus. At verò rariores ac hirsutiores
corporum species ac habitus, tum carniū
esum suscipiunt, tum labores magis tole-
rant, & bonæ habitudines ipsis sunt diu-
turniores. Quicumq; postridie cibos eru-
12 ctant, & præcordia ipsis eleuantur, vt pote
cibis crudis & incoctis existentibus, his
longiori quidem tempore dormire condu-
cit, verum & aliis laboribus corpora ipso-
rum cogere oportet. Vinum autem mera-
cius & amplius bibat, & cibis paucioribus
sub id tēpus vtantur. Palam est enim quòd
ventriculus præ imbecillitate ac frigiditate,
ciborum multitudinem concoquere
non potest. Quosunque verò sitis cor-
ripuerit, his & cibi & labores detrahendi
13 sunt, & vinum bibant aquosum & quàm
frigidissimum. Quibuscunque autem do-
lores sunt ex visceribus, siue ex exercitiis,
siue ex aliquo alio labore, his quiescere
conducit cibis abstinentes, potione autem
vtantur, quæ quàm parcissime in corpus
assumpta, plurimam vrinam ducat, quo ve-
næ visceribus insitæ non distendantur re-
pletæ. Ex talibus enim tubercula oboriun-
tur ac febres. Quibuscunque verò morbi
à cerebro fiunt, torpor primū caput occu-
pat, & frequēter mingit eger, & reliqua ve-
lut in vrinæ stillicidio perpetitur, atq; hæc
sanè ad dies nouē patitur. Et si quidem
14 erumpat per nares aut aures aqua siue mu-
cus, à morbo liberatur, & vrinæ stillicidiū
sedatur. Mingit autem multū, & citra do-
lorem, idq; album, donec viginti prætere-
rint dies, & capitis dolor hominem relin-
quit. Intendenti autem oculos splendor oc-
cultatur. Porrò virū prudentem id secum
reputare oportet, quòd res preciosissima
est sanitas, & proinde scire vt ex suo ipsius
consilio in morbis vtilitatem percipiat.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI

Liber de Genitura, Iano Cor-
nario interprete.

Hic à Galeno Polybi esse perhibetur.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 *Proidentis natura vis, & genitura prouentus. Coitus voluptas vnde. Cur genitura spumescat.*
- 2 *Cur valentissimum Venere excernatur. Sanguis aliquando in genitura profuit. Alius feminis, alius vrinæ meatus. Somnia venerea quomodo fiant, & pollutiones vnde.*
- 3 *Eunuchi cur nō coeant, ac imbecilliores sint, & quòd vena secundum aures incise infocundos reddant.*
- 4 *Quamobrem pueri & puella semen non excernant, & mensis virginibus iuenculis non procedant.*
- 5 *Genituram ab omnibus corporis partibus excerni. Humores corporis quatuor.*
- 6 *Quid mulieribus in coitu accidat, & Venere cum virorūque sed maiore viri voluptate fieri.*
- 7 *Mulieribus frequens coitus expedit. Mensum re-
tentorum incommoda. Nota conceptus, & quòd se-
men masculinum & femininum verique insit: & cur
nunc mares nunc femina signantur.*
- 8 *Liberorum varietas vnde, & qui aliqua re paren-
tem referant: & cur imbecilles ex robustis, & non
omnes robusti, & nunc item parui, nunc magni adan-
tur. Exemplum cucumeris ad puerum in vtero.
Cur mutili & magna fere ex parte integri ex muti-
latis nascantur.*
- 9 *Fœtus quando perdantur. Simile de terra ad fœtus
mutilos. Cur integri & sani ex mutilatis, & muti-
lari ex mutilatis nascantur.*

Ex quidem omnia corro-
borat. Verum genitura vi-
ri prouenit ab omni humi-
do, quod in corpore exi-
stit, ita vt id quod robu-
tissimum est secernatur.
Argumentum autem eius, quod robustif-
simum secernitur, hoc est: quod à Veneris
vfu paucula adeò remissa, imbecilles red-
dimur. Habet autem res hoc modo. Venæ
& nerui ab omni corpore in pudendum
vergunt, quibus dum aliquantulum terun-
tur, & calefcunt ac implentur, velut pru-
ritus incidit, & ex hoc toto corpori volup-
tas ac caliditas accedit. Quum verò pu-

dendum teritur, & homo mouetur, humi-
dum in corpore calefcit, ac diffunditur, &
à motu conuassatur, ac spumescit: quem-
admodum etiam alij humores omnes con-
quassati spumescunt. Sic autem in ho-
mine ab humido spumescente, id quod ro-
bustissimum est ac pinguisimum secerni-
tur, & ad medullam spinalem venit. Ten-
dunt enim in hanc ex omni corpore via,
& diffundunt ex cerebro in lumbos, ac in
totum corpus, & in medullam: & ex ipsa
medulla procedunt via, vt & ad ipsam hu-
midum perferatur, & ex ipsa secernatur. Post-
quam autem ad hanc medullam genitura
peruenerit, procedit ad renes, hac enim
via tendit per venas: & si renes fuerint
exulcerati, aliquando etiam sanguis simul
defertur: à renibus autem transit per me-
dios testes in pudendum. Procedit autem
non quæ vrina, verum alia ipsi via est illi
contigua. Et sanè qui somnia venerea ha-
bent, propterea per somnum genituram
effundunt, quum humidum in corpore dif-
fufum & calfactum fuerit, & siue ex labo-
re, siue alia quapiam re spumuerit, dum ab
ipso secernitur, coitus imaginem prære-
sentat. Habet enim humiditas hæc simili-
ter vt in coeuntibus. Sed non est mihi de
hīs qui per somnum semen emittunt, & de
toto morbo quid est, & quæ operatur, &
quare coitus locum expleat, sermo: atque
hæc quidem de hoc dicta sufficiunt. Cæ-
3 terum eunuchi propterea nō coeunt, quia
genituræ transitus ipsis sublatus est. Est e-
nim per ipsos testes via eius, & nerui te-
nues ac crebri ex testibus in pudendum
tendunt, quibus & eleuatur, & demitti-
tur: atque hi nerui in exsecutione dum ca-
strantur, rescinduntur. quapropter non
sunt vtilis eunuchi. Nam neruis ipsorum
extritis, genituræ via obturata est. Callus
enim obducitur testibus, & nerui duri ac
torpen-

torpentes à callo facti, pudendum neque tendere, neque laxare possunt. Quibus-
cunque verò iuxta aures venæ sectæ sunt,
hi coeunt quidem, & genituram emittunt,
verùm modicam & debilem ac infœcun-
dam. Nam plurima genituræ pars à capite
iuxta aures in spinalem medullam procedit.
Ipse autem transitus, cicatrice sectio-
ni inducta, consolidatus est. At verò pue-
ris venulæ tenues, & repletæ existentes,
genituræ transitum impediunt, & pruri-
tus ipsis non similiter accedit, & propter-
ea neque conquassatur in corpore humi-
dum ad genituræ secretionem. Quin & vir-
ginibus quousque inuenculæ fuerint, men-
ses non procedunt, propter eandem cau-
sam. Postquam autem adoleuerint & vir-
go & puer, venæ in pudendum pueri ten-
dentes: itemque virginis in vterum, am-
plæ sunt præ augmento, & oscula ipsarum
aperiuntur, & via ac transitus per angus-
tias contingit, & humidum tunc etiam agi-
tationem habet. Nam spatiositas ipsi tunc
ab agitatione ac conquassatione cõtingit:
& puero sanè procedit genitura vbi plene
puer fuerit: ob hanc causam, itemque vir-
gini menses. atque hæc mihi sic demonstra-
ta sunt. Porro genituram dico à toto cor-
pore fecerni, & à solidis, & à mollibus par-
tibus, & ab humido omni in toto corpore.
Sunt autem humidi species quatuor, Sanguis,
Bilis, Aqua, & Pituita. Tot enim spe-
cies congenitas homo in seipso habet, &
ab his morbi fiunt, aut etiam ex morbis di-
cretiones. Et hæc quidem dicta sunt à me,
de genitura, vnde fiat, & quomodo, & qua-
re, & quibus genitura non est, & quare
non est, & de mensibus virginum, & quòd
mulieribus in coitu, dum confricatur ac
reritur pudendum, & vteri mouentur, ve-
lut pruritus in ipsos incidat, & quòd reli-
quo corpori voluptas ac caliditas accedat.
Emitte autem & mulier à corpore ge-
nituram, aliquando in ipsum vterum, qui
sanè inde humidus euadit: aliquando fo-
ras, si vterus magis quàm oportunum est
hiarit. Et delectatur mulier vbi coire ince-
perit per omne tempus, donec vir semen
emiserit. Et si quidem appetit viro com-
misceri, prius quàm vir emitte, & de cæte-
ro non similiter delectatur. Si verò non ap-
petit, simul cum viro delectari desinit. &
habet res hoc modo, quemadmodum si quis
in feruentem aquam, alteram frigidam in-
fundat, illa feruere cessat. Sic genitura vi-
ri in vterum illapsa, caliditatem & volup-

tatem mulieris extinguit. Exilit autem vo-
luptas & caliditas simul cum genitura in
vteros illabente, deinde desinit, quemad-
modum si quis in flammam vinum infundat,
primùm quidem contingit flammam
exilire, & per modicum tempus augeri
ad vini infusionem, deinde desinere. Ita et-
iam mulieris caliditas exilit ad genitu-
ram viri: deinde desinit. Cæterum multo
minus delectatur fœmina quàm vir in coi-
tu, & vir etiam tempore longiore. Pro-
pterea autem quòd vir magis delectatur,
fecernitur ipsi derepente ab humido, for-
tiori turbatione ac agitatione quàm mu-
lieri. Habet autem & hæc res hoc modo.

Mulieres si cum viris coeant, magis sa-
næ sunt: si non, minus. Nam & vteri simul
humidi fiunt in commixtione: qui enim
sicci sunt magis quàm conuenit, fortiter
contrahuntur, vbi verò fortiter contra-
huntur, dolorem corpori afferunt: & simul
coitus sanguinem calfaciēs ac humectans,
viam faciliorem mensibus facit. Mensi-
bus autem non procedentibus, corpora
fœminarum morbosa fiunt. Quapropter au-
tem morbosa fiunt, in muliebribus morbis
referetur. Et de his quidem hæc tenentur. Post-
quam autem coitit mulier, si quidem con-
ceptura non est intra seipsam, pro more
foras procedet genitura ab vtrisque, vbi
fœmina volet. Si verò cõceptura est, non
procedit foras, sed manet in vtero genitu-
ra. Nam vteri susceptam & conclusam in
se se continet, osculo nimirum ipsorum
præ humiditate contracto ac concluso, si-
mulque permiscetur, tum quæ à viro ve-
nit, tum quæ à muliere emissa est. Quòd si
fœmina partus perita sit, & cognouerit
quando genitura non exciderit, sed intus
manserit, sciet qua die intra seipsam con-
cepit. Habet autem & hoc sic. Quandoque
quidem fortius est semen à muliere emis-
sum, aliquando verò debilius. Similiter
etiam quod vir emisit. Et est tunc in viro fœ-
mineum itemque masculum semen, tum iti-
dem in muliere. Fortior autem masculus
fœmina est. necesse igitur est ipsum à for-
tiore semine generari, habetque res hoc mo-
do. Si ab vtrisque semen fortius prodierit,
masculus erit partus: si verò debile, fœmi-
na nascetur. Vtrum autem multitudine ac
copia præualuerit, iuxta illud ipsum partus
nascetur. Si enim multo plus fuerit debilis
seminis quàm fortioris, superatur forte, &
debili permixtum, in fœminam transit. Si
verò plus fuerit fortis seminis quàm debilis,
supera-

superatur debile, & in marem transit.
Quemadmodum si quis ceram & adipem
miscet, & de adipe tamen plus coniciat,
eaque ad ignem liquefaciat: quoad quid-
dem liquida fuerint, non apparet vtrum
tandem horum superet: vbi verò conge-
lata fuerint, tunc iam conspicuum est, quòd
adeus ceram copia exuperat. Sic habet et-
iam masculi ac fœminæ genitura. Quòd
verò & in fœmina, & in viro, genitura fœ-
minea sit ac mascula, ex factis manifestis
coniectare licet. Multæ enim mulieres iam
fœminas pepererunt ex propriis viris, ve-
rùm ad alios viros transgressæ, masculos
genuerunt. Et viri illi ipsi apud quos mu-
lieres fœminas pepererunt, ad aliarum mu-
lierum mixturam progressi, masculos ge-
nuerunt: & quibus masculus sexus gigne-
batur, aliis fœminis permixti fœmineam
sobolem genuerunt. Atque hæc sanè ratio
declarat, tum virum, tum fœminam, &
fœmineam, & masculam genituram ha-
bere. Nam apud quos viros, fœminas pa-
riebant, superabatur fortius semen à co-
pia debilioris, & gignebantur fœmellæ:
Apud quos verò masculos pariebant, su-
perabatur debilius, & gignebantur ma-
res. Procedit autem non semper ab eo-
dem viro genitura fortis, sed neque sem-
per debilis, sed aliàs alia: atque sic etiam
in muliere res habet: vt minime miran-
dum sit, easdem fœminas, eosdemque vi-
ros, sobolem masculam & fœmineam pro-
ducere. Habet autem & in brutis geni-
tura fœminea ac mascula ratio eodem
modo. Et in ipsa genitura egreditur & fœ-
mineum, & masculinum, ab omni corpo-
re, & à debilibus debilis, & à fortibus for-
tis: & necesse est sic in partum distribui.

Et ex quacunque corporis viri parte plus
prodierit in genituram, quàm mulieris, par-
tus ille magis similis erit patri: Vnde quicunque
verò à corpore mulieris plus venerit, ma-
gis assimilabitur matri. Est autem impossi-
bile, partum per omnia matri similem esse,
& patri nihil, aut vice versa, neque alteri
quicquam similem esse: sed vtrisque neces-
se est in aliquo similem esse, siquidem ab
vtrisque corporibus semen in partum pro-
cedit. Vter autem tandem plus contulerit
ad similitudinem, & à pluribus corporis
regionibus, illi magis similis est. Contin-
gitque aliquando vt filia nata, maiori ex par-
te, magis similis sit patri quàm matri, & fi-
lius natus aliquando magis similis est ma-
tri quàm patri. Atque hæc tam multa à me

relata declarant superiorem sermonem.
Quòd & in muliere, & in viro, tum mascu-
la, tum fœminea genitura existat. Contin-
git autem & hoc, Quandoque partus te-
nues & debiles generantur, ex patre & ma-
tre crassis ac robustis. Et si quidem (multis
iam generatis pueris) tale quid contingat,
manifestum est quòd fœtus in vtero ægro-
tauit, & ab vtero quid de suo ipsius incre-
mento foras produxit, vtero nimirum am-
plius hiante: & propterea debilis factus est.
Vnumquodque autem animal iuxta pro-
prium robur ægrotat. Si verò omnes pue-
ri nati debiles fuerint, vteri ipsi in causa
sunt, angustiores quàm oportet existetes.
Si enim non habuerint spatiositatem, in
qua fœtus nutriri possit, necesse est ipsum
tenuem fieri, vt pote qui non habeat satis
amplum locum ad incrementum capien-
dum. Si vero habeat satis amplum locum,
& non ægrotet, verisimile est ex magnis
parentibus magnam sobolem generari. Ha-
bet autem res hoc modo. Quemadmodum
si quis cucumerem qui iam defloruit, sit au-
tem adhuc tenellus, & in cucumerario ad-
huc adhæreat, ponat ac immittat in vas
angustum, æqualis ac similis euadet cau-
tati ipsius vasis: Si vero quis eundem in vas
amplum indet, quod verisimile sit cucume-
ris capax esse, sed non valde multo maius
quàm pro cucumeris natura, æqualis iti-
dem ac similis erit cucumis vasis ampli ca-
uitati. Nam in augetur cum vasis caui-
tate contendit, & ferme omnia nascentia
sic habent, quo modo quis ipsa cogat. Sic
sanè & in puero se res habet. Si enim spa-
tiositas ipsi contigerit in augetur, ma-
ior euadet: si vero angustia, minor. At ve-
ro mutilum in vtero puerum, sentio aut
contusum ex matris vterum gestantis pla-
ga, aut eiusdem lapsu, aut alio quopiam vio-
lento affectu matri accidente, mutilatum
esse. Qua vero parte mater plagas accepe-
rit, ea puer mutilatur. Si vero amplius
contundatur fœtus, ita vt pellicula ipsum
contines rumpatur, perditur fœtus. Quin
& alia huiusmodi causa pueri mutilan-
tur. Quum in vtero iuxta locum in quo mu-
tilatus est fœtus, angustia fuerit, necesse est
corpus quod in angustia mouetur mutila-
ri, iuxta illum locum. Quemadmodum et-
iam arbores quacunque in terra sunt, &
non habent satis amplum locum, verum à
lapide, aut aliqua alia re impediuntur, quum
emergunt, obliquæ ac tortuosæ sunt, aut
hac parte crassæ, altera tenues: Sic accidit
etiam

etiam circa puerum, si in vtero iuxta aliquam corporis partem, angustior altera vteri pars altera fuerit. Cæterum quod ex mutilatis hominibus sani & integri gignatur pueri, vtpurimum contingere solet. Habet enim mutilatum, numero omnia quæ sanum. Vbi vero morbus aliquis ipsis, & humido ipsorum acciderit, à quo semen prouenit (quatuor sanè quum species sint

humidi, quæ naturaliter in corpore existunt) genituram non totam exhibent, debiliorem autem iuxta mutilatam partem. Quare nihil miri mihi videtur, si etiam mutilentur, quemadmodum parens. Et hæc mihi de hoc dicta sufficiant. Redibo autem rursus retrò ad fermonem quem dicere reliqui.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Natura pueri, siue foetus,

Iano Cornario Medico

Physico inter-

prete.

Et de hoc Galenus dubitat Hippocratisne an Polybi sit.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Genitura in vtero coaceruata & calfacta (vtpote in calido existens) spiritum habet.
- 2 Omne calidum frigidum nutriti moderato. Quacunque calidum, spiritum emittunt, & alium frigidum eius loco vicissim attrahunt.
- 3 Genituram non tantum à calido, sed etiam à matre spirante spiritum habere eo qd. frui.
- 4 Spiritus transitus extra ac intro iuxta genitura mediam per pelliculam fit. Genitura sex dierum foras proleptæ forma. Umbilicus spirationi destinatus. Pellicula genituram ambiens ac complectens, tota ex umbilico tenditur. Genitura à matre sanguine in vterum descendente augetur.
- 5 Menses pregnantibus, si puer sanus sit & permanere debeat, non prodeunt. Pellicularum reliquiarum foetum ambiens eadem qua prima ac externa ratio & generatio. Carnis generatio quomodo fiat.
- 6 Menses vterum ferentes, cur non molestant. Genitura spiratio modica, sanguinem modicum: amplior, copiosorem & vberiore in vtero trahit. Menses recentis, vterum non gestantibus, quare dolorem inducant. Muliebria corpora, virilibus sunt humidiora.
- 7 Mulier à sanguine menstruo enacuata in vtero concipit, repleta verò minimè. Mala qua mulieribus ex lunaribus purgationibus non procedentibus obueniant.
- 8 Pellicula, carne generata, ac augetur in vtero sanguine, augetur simul. Secunda, quando post genituram susceptam, appelletur. Corporis totius, carne augetur, à spiritu articulationis. In corporis articulatione, similia semper ad similia transeunt.
- 9 Ossa vnde durecant.
- 10 Genitura & carnis coarticulatione, simile semper ad simile progredi. Membrorum discretio quot diebus fiat.
- 11 Primipara, & quæ rarius pariunt, in partu, & partu purgationibus maxime laborant. Purgationes menstrua à partu cur fiant.
- 12 Purgationum menstruarum principium. Sanguis à partu, si mulier sana est, aut sana est futura, statim congelatur: sin minus, contra.
- 13 Mulier à partu non purgata, in magnum morbum, aut vita periculum, si non cito curetur, incidit. Articulationis dies purgationi à partu pares.
- 14 Sanguinis fluxionem in vteros post semen illapsum, cur primo paucissimum ac modicum esse oporteat. Puer paulo ante trigessimum diem perditus, inarticulatus est. Femella cur posteriore formetur & articuletur. Purgatio menstrua in femella diuturnior.
- 15 Ossa quo tempore duriora fiunt, & à quo cauentur. Digitorum manuum ac pedum, eadem que in arborum ramificatione, ratio. Vena hominis omnes in manuum ac pedum digitos desinunt. Capitis venæ totius corporis crassissima.
- 16 Vena ac nervi tenuissimi, densissimi ac plurimi in manibus ac pedibus. Unguium in digitorum manuum ac pedum extremitatibus vsus.
- 17 De pilorum natura & alimento. Pili qua corporis parte, & cur in quibusdam posteriore nascantur. Caro, genitura prodeunte rarefcit, & cuticula & vena aperuntur. Pilorum alimentum vnde.
- 18 Pili in rarissimis cuticula partibus nascuntur. Eunuchi ante pubertatem facti, cur neque in pube, neque mento pilos producant. Mulieres cur mento & corpore leues. Calui vbi plurimum sunt pituitosi.
- 19 Eunuchi cur non fiant calui. Canities vnde.

Capitis

Capitis curricula canorum albidior. Cani ex naturate parte aliqua, partem illam albiorem habent. Pili pro humiditate capitis colore insciantur.

- 20 Pueri motus in vtero quando. Musculi quo tempore & cur citius moueantur. Lac quando matris sui iudicationem præbeat. Lac quibus mulieribus citius, & quibus posteriore prodæat.
- 21 De lactis generatione. Lactis per saltationem quæ citius percipiunt. Pecora prægnantia cur pinguiora. Naturam omnem hominum & ex terra nascentium esse similem.
- 22 Lac quando in mammis procedat. Coitus mulieris venerem magis inducit. Puer de matre in vtero viuit, & quali mater sanitate prædita est, talem etiam puer habet.
- 23 Fructus vnde nutriantur & concoquantur.
- 24 Arbores plantandi ratio & modus.
- 25 Germinandi diuersitas in iis que ex semine & ex plantariis proueniunt.
- 26 Planta aucta, qua necessitate ramos spargat. Terra pars inferna, hyeme cur calidior quam æstate. Fimum atque alia humectata deueniunt compressa citius concalescunt.
- 27 Vestes pelliceæ fortiter compactæ, à seipsis comburuntur. Fontes ac marina aqua cur hyeme auctiores & calidiores.
- 28 Aquam in terra non consistere, sed semper in decliue procedere. Terra pars inferna, æstate quam hyeme frigidior.
- 29 Terra semper plus aut minus in se aqua habet.
- 30 Aqua qua hauritur in puteis, spiritum semper mouet. Aqua consistens cur densior & calidior.
- 31 Aqua fontana hyeme quam æstate calidior.
- 32 Arbori, neque duo calida, neque duo frigida simul accedere debere. Arbores ex superna & inferna parte nutriti.
- 33 Arbor vehementer tenera existens fructus producere nequit. Arbores per tempus solida facta & radicibus firmata, augetur desinunt.
- 34 Inoculationis in arboribus ratio, & cur arborum ramis alii arboribus insiti diuersos fructus producere soleant.
- 35 Puer ex matris sanitate bene vel male valet. De pueri seu in vtero, Reperit disputationem de spiratione genitura per umbilicum.
- 36 Humana natura ad oua que incubantur similitudo. Ouis volucrum umbilicum inesse.
- 37 De Partu ratione.
- 38 Pueri, matre violenta aliquam afflictionem patiente, aut alimento difficiente, ante decimum mensem eduntur. Vteri gestatio vltra decimum mensem (vbi mulieribus videtur) quomodo contingat.
- 39 Conceptus cur faciles à mensum purgatione. Vteri gestatio non vltra decimum mensem, ob alimenti, & augmenti quod à matre descendit inopiam.
- 40 Primipara ab alimenti defectum, sape ante decimum mensem exactum pariunt. Mulieres paucos menses demittentes vbi plurimum etiam sine lacte sunt.
- 41 Volucres ex ouilitate nascuntur. Ouum vsque adeo estrarum vbi spiritum transmittere possit. Pulli viginti diebus excluduntur.
- 42 Animalium eadem que hominis & volucrum parus ratio. Parrus faciles qui.
- 43 Primipara cur ex partu maxime laborent. Um-

bilicus postremus omnium membrorum in lucem prodit. Mulieribus in partu mamma & alia membra humidiora rumpuntur.

44 Gemelli quomodo vno coitu nascantur. Animalia quedam, quare plures foetus adant. Gemelli viris que sexus, quomodo generentur.

45 Genitura non simul & semel exculatur. Genitura non omnis fortis est. Mascularum gemellorum & femellarum generatio.

I genitura ab vtrisque per-

manferit in vtero mulieris, primùm quidem simul miscetur, vtpote muliere non quiescente, coaceruaturque ac crassa per calorem euadit. Deinde spiritum concipit, nempe in calido existens, & postea matre spirante: Deinde vbi spiritu repleta fuerit, viam hic ipse sibi ipsi foras facit, & per mediam genituram spiritum erumpit. Quum autem spiritui calido via foras facta est, rursus alius frigidus à matre inspirat, atque hoc facit per omne tempus. Calefcit enim vtpote in calido existens, & frigidum spiritum concipit à matre spirante. Omnia autem quæ calefcunt, spiritum habent: Spiritus autem erumpit & sibi ipsi viam facit, ac foras procedit. Id autem quod calefcit, rursus in seipsum alium spiritum frigidum trahit, per fissuram vnde nutritur. Atque hoc contingit etiam in lignis, & in foliis, cibisque ac potibus, si fortiter calefcant. Eius rei notionem ligna ardentia exhibent: omnia enim ligna hoc faciunt, maxime verò subuiridia. Emittunt enim spiritum iuxta sectionem: Spiritus autem qui foras procedit, circum cæsuram volutatur, id quod semper fieri videmus. Manifesta igitur est ratiocinatio de spiritu, quod calidus existens in ligno, attrahit alterum frigidum à quo nutritur, & à seipso dimittit: (Nam si non alterum pro eo quem à se dimittit attraheret, non volutaretur spiritus foras prodians. Omne enim calidum frigidum moderato nutritur.) Et vbi per calfactum fuerit humidum quod est in ligno, in spiritum mutatum foras procedit: & qua parte foras exit, ea ipsa calidus qui inest adhuc in ligno, alterum frigidum spiritum eius loco attrahit, à quo nutritur. Idem faciunt & folia viridia. Quum enim incendantur spiritum concipiunt, deinde erumpit spiritus & viam facit, forasque prodit & circumuolutatur: procedens autem strepitum facit, qua parte inspiratione præbet. Quin & legumina & frumenta, & arborei fructus nucum generis calefacta spiritum Hipp. opera. d hab

habent, qui fissura facta foras prodit: & si humida fuerint, ampliorē spiritum emittunt, & rimam maiorem faciunt. Et quid multis verbis opus est? Omnia quaecūque calefiunt, spiritum emittunt, & alium frigidum vicissim eius loco attrahunt, à quo nutrimentū sumunt. Atque hæc necessitates ea gratia à me productę sunt, vt cognoscatur quòd genitura in vtero calfacta spiritum habet, & emittit. Simul autem & à matre spirante, genitura spiritum habet. Quum enim mater frigidū attraxerit ex aere in seipsam, fruitur eo etiam genitura. Calida autē est, vtpote in calido existens, & tum sanē spiritū habet, ac emittit, atque ipsa genitura inflata pelliculā acquirit. Circūtenditur enim quod forinsecus circum ipsam est, continuūque euadit, vtpote viscosum existens. Quemadmodum in panedum torretur, tenue quiddā pelliculę specie in superficie abscedit ac extat. Calefcēs enim panis & inflatus eleuatur: qua parte vero inflatur, isthic pelliculę species excitatur & consistit. Geniturę autem calfactę ac inflatę ex toto, pellicula forinsecus circumdatur. Verū iuxta medium geniturę, spiritui transitus extrā ac intrō fit per pelliculā, & hac parte tenuitas pelliculę à genitura distat, & paucissimū quid de genitura inest. Ipsa autem reliqua genitura rotunda est in pellicula. Atqui genituram quę sex diebus in vtero mansit, & foras prolapsa est, ipse vidi, & qualis tū animo meo obuersabatur, ex illis ipsis reliquorum coniecturam facio. Vt verō ego viderim genituram sex dierum existentem, enarrabo. Mulieris nobis familiaris famula cantrix magnę existimationis ex virorum consuetudine erat, quam in ventre concipere non conueniebat, vt ne minoris existimationis redderetur. Audierat autem cantrix ipsa, qualia mulieres inter se dicunt, quòd quando mulier conceptura est in ventre, genitura nō egreditur, sed intrus manet. Auditis autem his atque intellectis, hoc semper obseruauit, & quum quandoque sentiret genituram nō exeuntem, dominę exposuit, & sermo statim ad me peruenit. Ego verò quum audissem, iussi ipsam ad terram saltare, & postquam septies iam exilisset, genitura in terram profluxit, & strepitus factus est, atque illa cōspecta ipsa ammirata est. Qualis autem erat ego referam: velut si quis ouo crudo externam testam circum circa adimat, in interna verò pellicula inclusus liquor pel-

lucescat. Modus quidem talis erat, & vt abunde dicam, tuber erat liquor & rotundus. In pellicula vero fibrę quādā albę ac crassę inesse videbantur, cum cruore crasso & rubro obuolutę: circum autem pelliculam foris cruenta vestigia instar su gillatorum, iuxta mediū verò tenue quid eminebat, quod mihi vmbilicus esse videbatur, & per illum sanē spirationem extra & intrō primum facere apparebat: quin & pellicula genituram ambiens ac completens, tota ex illo tendebatur. Talem sanē ego genituram sex dierum existentem vidi. Referam autem & aliam dinotionem, omni cupienti de hoc scire, quę mihi paulo post hęc manifeste apparuit, & testimonio esse potest omni meo sermoni, quòd verus est, quantum homini de huiusmodi re dicere datur. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Quòd genitura in pellicula est, spiritum habet intrō & foras, & augetur à matre, sanguine in vterum descendente.

Menses enim non prodeunt, vbi mulier conceperit intra seipsam, si puer sanus fuerit, & permanere debet, nisi in quibusdam primō mense modicam sui indicationem faciant. Verum sanguis à toto corpore mulieris descendens, in orbem forinsecus pelliculam circumstat, simulque cum spiritu sanguis intra per pelliculam trahitur, qua parte perforata est, & à genitura distat, congelaturque & futuro animali augmentum præbet. Quum autem tempus accesserit, rursus alię pelliculę intra primam pelliculam tenues & multę circumtenduntur, eo modo quo prima pellicula facta fuit. Sunt autem & hæc ab vmbilico extentę, & inter se mutua ligamenta habent. Quum verò iam hoc factum est, ex descendente à matre sanguine & congelato, caro fit. Iuxta mediam autem carnem vmbilicus distat, per quem spirat, & alimentum ac incrementum capit. At verò mulier quum vterum gerit, à mensibus non prodeuntibus, propterea non dolet, quòd sanguis nō conturbatur, ac eruam abire solitus singulis mēlibus, sed procedit sensim & modicę citra dolorē, quotidie in vterum ipsum, & quod inest intrus in vtero augetur. Singulis autem diebus ea gratia procedit, & non semel per mensem, quòd genitura in vtero existens semper à corpore trahit, prout vires tum ipsa tum spiratio habet. Et primū quidem modica spiratio fit, & sanguis modicus à matre procedit. Quum verò spiratio amplior

amplior redditur, magis sanguinem trahit, & vberior is in vterum descendit. Atqui vterum non gestantibus vbi menses non prodierint, propterea dolor oboritur. Primum quidem sanguis in corpore singulis mensibus turbatur ab huiusmodi necessitate, quòd mensis à mēse multum differt, & secundum frigiditatem & caliditatem: atque hoc percipit mulieris corpus, humidius enim est quàm virile. Vbi autem turbatus est sanguis, & venas impleuit, ab ipso descendit, qualis ab initio naturę fuit.

7 Quare si quidem euacuatur à sanguine mulier, in ventre concipit: si vero repleta fuerit, non. Nam vacuis vteris, & venis à sanguine factis, mulieres in se fetus concipiunt. Etenim post menstrui sanguinis purgationem mulieres in ventre concipiunt. Causa iam dicta est. Quando autem conturbatus & secretus sanguis foras non procedit, sed in vteros, vteri autē non hauerint, tunc sanē à sanguine diutius immorante vteri calefcētes, reliquo corpori calorem transmittunt, quandoque etiam sanguinem in venas corporis distribuunt, vt & venę repletę doleant, & tumores laxos producant. Quandoque etiam periculum est ne claudicatio ex hoc inducatur. Aliquando & vesicam obsident, premuntque ac claudunt vesicam, & vrinę stillicidium inducunt. Aliquādo pleni quoque sanguinis existentes vteri prociunt, aut ad coxendices, aut lumbos, & dolorem exhibent. Aliquando vbi sanguis quinque aut sex menses in vteris moram traxit, putrefactus pus fit, & quibusdam pus per pudendū exit. Sunt etiā quibus circa inguen velut tuberculum fit, illicque suppuratum exit. Sed & alia multa huiusmodi mala mulieribus fiunt, vbi lunares purgationes non procedunt. Sed quid opus est ea hic recensere? Referentur enim in mulieribus morbis. Verum iā repetito eo quod reliqui sermonem absoluiam. Quum autem generatur caro, tunc pelliculę, augete in vtero sanguine, etiam ipse augetur ac sinuantur, & præsertim externę. Et sanguis à matre descendens, quem sanē caro spirans attraxerit, in incrementum eedit, & si utilis non sit, in sinus pellicularum secerit: & vbi sinuatę factę fuerint, ac sanguinem susceperint, tunc iam secunda appellatur. Et tantum de hoc mihi dictum sit. Cæterum caro augete à spiritu articulatur, & abiit in hac vnumquodque simile, ad simile, densum ad den-

sum, rarum ad rarum, humidum ad humidum, & vnumquodque in propriam regionem abit, iuxta cognationem, ad id à quo genitum est. & quaecūque à densis genita sunt, densa sunt: & quaecūque ab humidis, humida: & reliqua iuxta eandem rationem fiunt in incremento. Et ossa durefcunt à calore conglutinata. Et sanē ramificantur velut arbor, & tū interna, tum externa corporis, adhuc melius articulantur: ipsumque caput distantiam acquirit ab humeris, & brachia ac cubiti à lateribus: & crura inter se disparantur: & nervi exiliunt circum naturas articularum: & os per se diducitur, & nasus, & aures eminent in carne, ac perforantur: & oculi implentur humore puro, & pudendū conspicuum fit vtrum tandem sit: & viscera coarticulantur: & iam etiam supernis partibus spirationem facit, tum ore, tum naribus: & venter inflatur, & intestina inflata supernę, per vmbilicum spiritum assument, ac disperdunt: & in podicem via fit à ventre ac intestinis foras, & in vesicam via foras. Atque hæc omnia à spiritu coarticulantur. Nam inflata disparatur omnia iuxta cognationē. Etenim si velis fistulam vesicę alligare, & per fistulam immittere in vesicam, terram & harenam, & plumbi tenuia ramenta, insuperque infusa aqua in fistulam inflare, primū quidem illa aquę permiscetur, deinde verò temporis progressu inflata secedent, & abibit plumbum ad plumbum, harena ad harenam, terra ad terram: Et si quis ipsa arefieri permittat, & distracta vesica contēpletur, inueniet simile ad simile progressum esse. Sic sanē etiam genitura & caro coarticulatur, & vnumquodque in ipsa simile ad simile abit. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt, & factus iam est puer, & ad hoc peruenit foemella quidem in quadraginta & duobus diebus vt longissime, primā coagulationem ac coarticulationem accipiens: Masculus verò vt longissime, in triginta diebus. Vt plurimū enim hoc tempore, aut paulo breviorē, aut paulo longiorē, articulatio ipsis contingit. Nam & purgatio fit à partu vt plurimū, in foemellis quidem, diebus quadraginta & duobus (atque hæc tardissima est, & perfecta. Vacauerit autē periculo, etiā si in viginti quinque diebus purgetur.) In masculo verò purgatio fit diebus triginta: atque hæc tardissima est, & perfecta. Citra tamen periculum fuerit, etiam si in viginti diebus mulier purgetur.

Postremo autem tempore purgatio quam paucissima procedit, & in iunioribus paucioribus diebus purgantur, in senioribus vero pluribus. Ceterum maxime laborant ac dolent in partu, & partus purgationibus mulieres primiparæ, & quæ rarius pariunt magis dolent, quam quæ sæpius. Atqui purgationes à partu mulieribus ea gratia fiunt, quòd primo tempore vsq; ad dies quadraginta duos in foemella, in masculo vero ad dies triginta, paucissimus sanguis in augmentum pueri descendit: Ab hoc autem tempore copiosior, donec pariat. Oportet itaque purgationem reddi in toto puerperij tempore: & foras exire ac respondere pro dierum ratione ac proportionem. Principium autem huiusmodi purgationis tale mulieri fit. Dum ex partu laborat, conturbatur sanguis mulieri, & à forti pueri motu vehementer calefcit: Conturbatus autem, primus quidè foras prodit: Deinde puer: post puerum vero, mucus crassus sanguinolentus: & deductio contingit huic, quemadmodum aquæ effusa in mensa. Postea post illum per omnes dies purgatio procedit, vsque ad prædictum tempus, copia Articæ heminae vnius & dimidiæ primū, aut paulo plus minusue, pro eius temporis ratione, donec desinat. Procedit autem sanguis velut à vitima, si sana est, & sana futura est mulier, statim congelatur. Si vero mulier sana non est, neque sana futura est, purgatio paucior procedit, & specie deterior, & non cito congelatur. Id vero hoc modo habet, Si mulier vterū gestans morbū habuerit non cognatum, in puerperij purgatione perit. Si verò nō purgatur in prioribus diebus vterum gerens, statim sana existens, aut etiam non, commoueatur autē ipsi purgatio siue à pharmacis, siue sua sponte derépente, iuxta dierum rationem procedet, quibus non vna vice procedit. Si em̄ non purgetur mulier à purgationibus partus, morbus magnus ipsam corripit, & periculum vitæ incurret, nisi cito curetur, & quis conuenienter ipsi purgationem inducat. Hæc propterea produxi, vt ostenderet quòd in pueris membrorum discretio longissima contingit, in foemella in quadraginta duobus diebus, in masculo in triginta. Argumento est purgatio à partu, quæ in foemella fit in quadraginta duobus diebus, in masculo in triginta, vt tardissime contingat. Reperam autem iterū eandem rem iisdem verbis, maioris lucis ac declarationis gratia. Dico e-

nim talionem rependi, quòd genituræ in vtero existenti paucissimus sanguis à matre in vterum venit, si foemineam genituram habeat, in quadraginta duobus diebus, in his enim coarticulantur puerorum membra: ab hoc vero tempore copiosior sanguis venit. Et in masculo rursus iuxta rationem dierum triginta. Quòd verò hæc vera sint, etiam alterum testimonium adest, hoc modo habens. Primis diebus vbi genitura in vteros illapsa est, paucissimus sanguis à muliere in vteros venit, deinde copiosior. Si enim acruatim & multus semel veniret, genitura spirationem habere non posset, sed sanguine multo accedente suffocaretur. Rependitur autem in purgatione vice versa: purgatio enim puerperij in primis diebus plurima procedit, deinde paucior, donec desinat. Multæ autem mulieres puerum masculum iam perdiderunt paulo ante trigessimū diem, & inarticulatus apparuit. Qui vero posterius perditus sunt, aut simul cum trigesimo die, omnes articulati apparuerunt. In foemella itidem iuxta rationem quadraginta duorum dierum habet. Nam vbi his absolutis perditur, articulatio membrorum apparet. Siue autem prius siue posterius perdetur puer, iuxta hanc rationem apparet. Nam & secundum rationem & necessitatem, articulatio contingit in foemella, in diebus quadraginta duobus, in masculo, in triginta. Testimonium enim præbent abortus puerorum, & à partu purgationes. Quòd autem foemella posterius conformatur ac coarticulatur, causa hæc est: quòd genitura foeminea debiliior est ac humidior quam mascula, & iuxta hanc rationem necesse est posterius conformari foemellam quam masculum, atq; ea gratia etiam purgatio diuturnior est in foemella quam masculo. Redibo autem rursus retrò vnde digressus sum. Postquam iam articulatus fuerit puer, speciebus membrorum ipsius augetur, tunc & ossa duriora fiunt, & cauantur, atq; hæc à spiritu fiunt. Caua autem existenti trahunt ad sese à carnibus quod in sanguine est pinguisimum: & progressu temporis ramificantur rursus extremitates ossium. Quemadmodum arboris extremitates postremum ramos spargunt, sic & in puero digiti manuum ac pedum inter se disparantur. In ipsis autem extremitatibus vngues enascuntur. Desinunt autem venæ hominis omnes in digitos manuum ac pedum. Et crassissimæ quidem sunt venæ totius corporis, venæ capitis, deinde crurum, & brachio

16 chiorum ac cubitorum. In pedibus autem & manibus, tenuissimæ ac densissimæ & plurimæ venæ sunt. Nerui item tenuissimi ac densissimi & plurimi, & ossa magnitudine minima, atque hæc maxime in digitis manuum ac pedum existunt. Verum ex digitis, vt pote ossa densa ac parua habentibus, venas itidem ac neruos, sic etiam vngues tenues ac densi nascuntur, & intercepti ac concludunt venarum extremitates, vt ne amplius auferantur, neque altera alteri præmineat: vt nihil miri sit vngues in extrema corporis parte densissimos esse, ex densissimis enim constant. Simul autem cum vnguibus etiam capilli in capite radicantur. Ceterum pilorum natura hoc modo se habet. Oriuntur equidem maximi ac plurimi, qua corporis parte cuticula rarissima est, & vbi pilus moderatum humorem in alimentum habet: & vbi cuticula posterius rara fit, ibi etiam pili posterius nascuntur, velut in mento, & pube, & sicubi aliis pili nascuntur. Simul enim vt genitura prodit, etiam caro rarefcit, & cuticula & venæ aperiuntur magis quam priori tempore. Nam dum adhuc puer est, & venæ tenues existunt, non procedit per ipsas genitura, (eadem ratio de mensibus virginum est,) simul autem vt via fit & genitura, & menstruis virginibus, etiam pilos emittit pubes, tum pueri, tum virginis, rara nimirum cuticula reddita, simulque pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, & non pauciolem. Sic vero & in mero viri contingit. Rara enim fit cuticula, procedente in ipsam de capite humiditate, simul enim & in coitu, simulque interiecto tempore, pilus moderatam humiditatem in alimentum habet, & tunc maxime, quum tempus contingit humiditati de capite descendenti in coitu, ad mentum à pectore distans. Signum autem eius quod in rarissimis cuticulæ partibus pili enascuntur: si quis velit inurere cutem, & pustulam tantum facere, eamque sanare, cutis densa reddita per cicatricem pilos non producet. Quicumque verò Eunuchi dum pueri sunt fiunt, propterea neque in pube, neque in mento pilos producant, leuesque toti existunt, quòd via genituræ non facta, cuticula non rarefacit per totam superficiem. Intercepta est enim ac coelusa genituræ via, quemadmodum paulo ante à me relatum est. At verò mulieres leues fiunt, & mero & corpore, quòd in coitu ipsarum humiditas non similiter agitata velut viri, cuticulam raram

non facit. Quicumque autem calui fiunt, hi sanè pituitosi sunt: & pituita in capite ipsorum simul cum coitu agitata & calfacta, ad cuticulam allabens pilorum radices exurit, & defluunt pili. Verum Eunuchi 19 propterea calui non fiunt, quòd vehementem motum non faciant, neque pituita in coitu calfacta pilorum radices exurit. Ceterum cani ob id fiunt, quòd longo tempore pertransiente in homine humiditate, albidissimum eius secernitur, & ad cuticulam allabitur, & pilus albidior humiditatem trahens albidior fit quam priori tempore, itemque ipsa cuticula, præsertim vbi cani sunt, albidior alia euadit. Et quicumque ex natiuitate canum quid in capite habent, etiam illis cuticula summa vbi cani sunt, reliqua albidior existit. Illic enim albidissima est humiditas. Habet autem res hoc modo. Qualemcumque humiditatem caro attraxerit, siue albam siue fuluam, seu nigram, tali colore etiam pilus inficitur. Atque hæc de hoc dicta sunt. Redibo autem rursus ad fermonem relictum. Quum itaque extremitates corporis pueri foras ramos sparserint, & vngues ac pili radices egerint, tunc iam etiam mouetur, & tempus ad hoc fit, masculo quidem menses tres, foemellæ vero quatuor. Sic enim vt plurimum contingit. Sunt autem aliqui pueri qui ante hoc tempus mouentur. Mouetur autem primum masculus, quia fortior est quam foemella: & primum quoque conformatur masculus. nam à fortiore & crassiore genitura fit.

Quum autem mouetur foetus, tunc sanè lac indicationem sui, matri præbet. Mammæ enim attolluntur, & papillæ gliscunt ac turgent, lac verò non prodit. Et in mulieribus densam carnem habentibus, lac posterius significationem de se præbet, ac prodit: in raram verò carnem habentibus, prius Lac autem ob huiusmodi necessitatem fit. Quum vteri tumidi præ puero sunt, ventrem mulieris comprimunt: eius autem pleni vbi compressio contigerit, pinguisimum de cibis ac potibus foras profilit in omentum ac carnem. Quemadmodum si quis corium illinat multo oleo, & imbiberè permittat, & vbi imbibit, corium ipsum premat, oleum vtique exilierit foras ex corio compresso: Sic etiam si venter pinguitudinem in se habeat à cibis ac potibus, comprimaturque ab vteris, pinguitudo profilit in omentum ac carnem. Et si rara carnis mulier fuerit, citius percipit eius persultationem: si non, potius Hipp. opera. d 3 steri

sterius. Quin & pecora pręgnantia si non ægrotent, ab eodę potu ac cibo pinguiora propterea fiunt. Similiter autem & mulier. Et a pinguitudine calfacta ac alba existęte, quod edulcatum est a caliditate, quę ab vteris accessit, expressum venit in mammas, & in vteros quoque parum venit, per easdem venas. Tendunt enim & in mammas & in vteros venulę hęc, & consimiles alię. Et vbi peruenerit in vteros de lacte, puer ipso paululum fruitur, mammarum vero suscepto lacte impletę attolluntur. Et vbi peperit mulier principio motus facto, lac in mammas ipsas procedit, si lactauerit. Sic enim res habet. Dum mammarum lactant ac exuguntur, venulę in mammas ampliores fiunt: ampliores autę factę, a ventre pinguitudinem trahentes, in mammas distribuunt. Nam & vir si multum cocat, venę ampliores reddita, Venerem magis inducunt. Habet autem & hoc eo modo. Alimentum & augmentum puerorũ fit, vbi ea quę a matre veniunt, in vteros processerint, & prout mater habet iuxta sanitatem aut debilitatem, sic & puer habet. Quemadmodum etiã quę in terra crescunt, a terra nutriuntur, & prout terra habuerit, sic etiam nascencia in terra habent. Etenim semen vbi deiectum fuerit in terrã, humiditate quadã ab ipsa impletur. Habet enim in se terra omnigenum humorem, vt nascencia nutrire possit: impletum autę humore semen, inflatur & intumescit: & vis quę in semine leuissima est, ab humore condensari cogitur: condensata autem a spiritu vis, & humore folia producente, semen rumpit, & primũ folia foras emergunt. Vbi vero emerferint, quum nõ amplius ab humore in semine existęte folia nutriri possint, rumpitur inferne semen, itemq; folia: & semen a foliis coactũ, vim suam ad inferna demittit quę videlicet in ipso restat propter grauitatem, & fiunt radices ex foliis distentę. Postquam autem planta iam firmiter radices inferne egerit, & alimentum a terra sumit, tunc sanę totum euanescit, & in plantam consumitur, præter corticę, qui solidissimus existit. Rursus autę cortex in terra putrefactus progressu temporis euandus fit, & quadam folia ramos producit. Ex semine itaque tanquã ex humido nata planta, donec quidę tenera & aquosa fuerit, in augmentum superne ac inferne procedens, fructũ excludere non potest. Non enim vim habet fortem ac pingue, ex qua semen condensari queat. Vbi verõ solidior

facta est, & progressu temporis radices egerit, tunc iam & venas habet amplas, tum ad supernam, tum ad infernam partem: & tunc sanę non amplius aquosum ex terra trahit alimentum, sed crassius & pinguius ac copiosius, quod calfactum a sole effuescit in extremitates, & fit fructus iuxta cognationem, ex quali etiã generatus est. Multus autem ex modico propterea fit, quod singula ex terra nascencia maiorem vim ex terra, quã ex eo vnde generata sunt, trahunt, & effuescunt non secundum vnum, sed secundũ multa. Quum autem fructus prodierit, a plãta sua nutritur. Planta enim a terra trahens, fructui transmittit: Sol autem fructũ coquit, & solidum facit, quod aquosius in ipso est, ad se trahens. Atque hęc mihi dicta sunt de his quę ex semine nascuntur a terra & aqua. **Cx.** 24
 Quum planta quę in terra existit, humore acceperit a terra, tumescit & spiritum habet: quę vero pars supra terram eminent, nõdum. Spiritus autem & humor condensans in inferna plantę parte vim, quãtum eius grauissimum est, in infernam partem erumpit, & ex ipso radices tenerę fiunt. Postquã autem in infernam partem receptus fuerit, tunc iam ex radice humorem trahit, & parti supra terram eminenti transmittit: & tunc sanę rursus superna pars intumescit, ac spiritum habet: & quãtum ex vi in plãta leue inest, id ipsum congregatum germinat, ac folia producit, & iam in supernã partem augmentum facit, itemq; in infernam. Sic itaque contrarium cõtingit circa germinationem, in his quę ex semine, & in his quę ex plantariis proueniunt. Ex semine enim prius folium emergit, deinde radices in infernã partem demittuntur. Verum arbor primũ radices agit, deinde folia acquirit, propterea quod in semine ipso humoris copia inest: & in terra quum totum inest, alimentũ inest primum folio sufficiens, vnde folium nutritur donec radicetur. Verum in ramo nõ sic fit. Non enim gignitur ex altero, vnde folium primũ alimentũ habeat, sed ipse ramus est, & velut arbor habet, & multa eius pars supra terrã eminent. Quare quũ supra terram existat, humore impleri non potest, nisi ex inferna parte magna quadam vis procedens,

dens, in supernam humorem distribuat. Et plantariũ primõ necesse est sibi ipsi alimentum sufficere a terra in radices, deinde vbi sic a terra atraxit, sursum distribuere, & folia ad germen & augmentum concitare. 26
 Quum autem augmentum cepit plãta, a tali necessitate ramos spargit, quã referã. Cũ plus humoris ipsi accesserit ex terra attracti, erupit præ multitudine, qua parte quã plurimus fuerit, & hac parte planta ramos emittit. augetur autę & in amplitudinem, & in supernã, & in infernam partem, propterea quod inferna terrę pars hyeme quidem calida est, æstate autę frigida. Atq; hoc propterea contingit, quod terra humida est in hyeme, præ aqua de cælo delabente, & comprimitur in seipsam, vt pote humore grauiore existente: densior autem ab hoc ipso est, & nullam transpirationem habet. Non enim amplius magna raritas ipsi inest: & propter hoc inferna terrę pars hyeme calida est. Nam & fimum densius accumulatu, intus calidius est, quã quod rarum existit: & aliã humecta ac cõpressa, a seipsis concalescunt, & breui a calore valde exusta putrescunt. neque enim permeat spiritus per ipsa, nimirum quum densa existunt. Si vero sicca fuerint, ac rare posita, multo minus calefcunt ac putrescunt. Atq; sic sanę frumentũ ac hordeũ humidum ac madefactu, intus calidius est, quã si siccu sit, & rare positum. Et vestes pelliceę colligatę ac fortiter compactę, a seipsis comburuntur, velut ego vidi, quẽadmodum ab igne exusta. Sed & alia si quis velit considerare, omnia quę comprimuntur a seipsis, calidiora reperiet, quã quę rare posita sunt. Non enim habent vnde frigiditatem inspirent a ventis. Sic etiam inferna terrę pars quum plena sit, & ipsa a seipsa comprimatur, nimirũ grauis ac densa existens, ab humiditate in hyeme calefcit, nullam enim caliditatis perspirationem habet. Sed vbi de cælo aqua cadit in ipsam, quum spiritus prodierit ab ipsa in terra, non vterius penetrat, vt pote terra densa existente, sed spiritus retrõ ad aquam abit: & propterea fontes ac marinę aquę, hyeme calidiores sunt, & auctiores quã æstate, quia spiritus dum exhalat, retrõ abit ad aquam, quum terra densior existat, & per se spiritum non transmittat. Et aqua multa existens quę contigerit, ea per rumpens procedit, & viam sibi ipsi ampliorem facit quã si modica existat. Aqua enim in terra non consistit, sed semper in decliue

procedit. Si autem spiritum ab aqua procedentem terra per se hyeme transmittat, paucior aqua ex ipsa procederet, & fontes hyeme magni non essent. Atque hęc omnia in hoc dicta a me sunt, quod terrę inferna pars calidior esse apparet hyeme, quã ætate. Nunc autem dicere volo, quod ætate frigidior quã hyeme, inferna terrę pars esse videtur. Terra ætate rara est & leuis, nimirum sole vehementius irruente, & ab ipsa humiditates ad se trahente;

Habet autem terra in se semper aquam 29
 plus aut minus. Spiritus autem omnes nobis sunt ab aqua. Id quod sic se habere, vnde coniectare possis demonstrabo. Etenim ab omnibus fluminibus ac nebulis spiritus semper procedunt. Est autem nebula aqua in aere cohærens & continua. Et tunc sanę terra rara est ac leuis ætate, & aquam in se habet, & aqua in decliue fluit, procedente autem aqua, semper inde alius ex alio spiritus exhalat. Qui verõ exhalat, per terram abit leuem ac raram existentem, & frigiditatem terrę inducit, & ipsa aqua simul perfrigeratur. Habet autem sic, Quemadmodum si quis aquam in vtre existentem fortiter comprimat, & per puncturam acus, vel paulo maiorem, per spirationem aquę faciat, & ipsum vtre in sublimi suspendat, nullus spiritus per foramen procedat, sed aqua. non enim habet spatiofitatem per quam aqua spiritũ emittat. Sic sanę se habet etiam hyeme aqua in terra. Si autem aqua in vtre locum satis amplum feceris, & vtre in sublimi suspenderis, spiritus per foramen procedet. Locum enim spiritus habet, ab aqua mota, procedendi per vtre, & propterea per foramen spiritus transit. Sic sanę se habet etiam ætate aqua in terra. Satis amplum enim locum habet, nimirũ terra rara existente, & sole ab ipsa humorem ad se trahente, & pertransit spiritus, vt pote qui frigidus existit, ab aqua per ipsam raram existentem ac leuem. Ob hoc itaque inferna ipsius pars ætate frigida existit, & aqua ipsa adhuc magis quã spiritus, qui in terra frigidus existit, & ipsa in seipsam, & in terram, spiritũ emittit. Sed & aqua quę hauritur in puteo spiritũ semper mouet, velut flabellũ, arque hoc ipsum aquę frigiditatem inducit. Quę verõ non hauritur ætate, sed stans densa existit, nõ similiter spiritũ in se a terra suscipit, neque in terram a seipsa distribuit, & simul a sole, & aere in puteo non disperso, sed stãte ac firmato, primum super-

superficies ipsius calefit, deinde alia eius pars ad aliam deorsum caliditatem distribuit. & propterea aqua quæ æstate nõ hauritur, calidior est ea quæ hauritur. ³¹ Quin & fontes valde profundi æstate semper frigidi existunt: & aqua hausta hyeme, terra calida existente, ex tali fonte, statim quidem calida est, vbi vero tẽpus progressum fuerit, frigida est, ab aere videlicet frigido existente talis facta. Perflatur enim à vento, & spiritus per ipsam pertranfit. Quem admodum etiã aqua quæ æstate hauritur, vbi hausta fuerit, statim frigida est, calida autem fit postea, propterea quod terra rara existente, & spiritum in ipsa existente, perfrigeratur: Vbi autem hausta tempus accesserit, stabilis fit, & calida conspicitur. Calefit em̄ ab aere calido existente, quem admodum & aqua quæ non hauritur in puteo æstate, ob hoc ipsum calida redditur. Atque hæc à me de hoc dicta sunt. Reperam autem rursus quod æstate inferna terræ pars frigida est, hyeme vero calida: ³² Superna autem vice versa. Et oportet arbori non duo calida simul accedere, neque duo frigida simul, si sana esse debet. Verum si quidẽ ex superna caliditas accesserit, ex inferna frigiditatem ipsi accedere oportet: & vice versa, si ex superna parte accedat frigiditas, ex inferna caliditatem ipsi contingere oportet. Et radices vbi attraxerint, arbori transmittunt, & arbor vicissim radicibus. atque sic & frigidi & calidi conseruatio contingit. Quemadmodum homini ingestis eibis in ventrem, qui dũ concoquuntur calfaciunt, perfrigerationem à potu facere oportet: Sic & arbori contrarium rependi oportet, ex inferna parte ad supernam, & vicissim: & augetur arbor. & in supernam, & in infernam partem, propterea quod alimentum ex inferna & superna ipsi accedit. ³³ Et quandiu quidem vehementer tenera fuerit arbor, fructum non producit: (Non enim est in ipsa pinguis vis, neque crassa, quæ ad fructum conferre possit.) Progressu autem temporis venat in ipsa dilatata, pingue ac crassam influxionem ex terra in ipsam faciunt, sol autem ipsam diffundens, ebullire facit vt potest leuem existentem, in extimitates, & fructum producere. & tenuism quidem humiditatem à fructu sol aufert, crassam autem concoquens & calfaciens edulcat. At vero arbores non fructiferæ, in se pinguitudinem tantam non habent, quantum eius in fructum est ex-

pendendum. Omnis autem arbor quum per tempus solida facta fuerit, & ex inferna parte radices firmarit, iã penitus constanter augetur desinit. ³⁴ Quicumque vero in arbores, ab aliis arboribus oculos indiderunt, & arbores in arboribus enata viuunt, & fructificat non similem fructum arboribus, quibus insitæ sunt. Id ipsum tali modo contingit. Oculum primùm quidem germinat. Alimentum enim habet primùm ab arbore, ex qua ablatum est, deinde ab ea in quã insitus est. Vbi autem germinauerit, sic in arbore radices tenues à se demittit, & primùm humore fruitur in arbore, in quã insitus est, existente: deinde tempore accedente, demittit radices in terram, per eam in quã insitus est, & fruitur humore, quem à terra trahit, & alimentum inde ipsi contingit: vt non mirum sit, insitas arbores, alios fructus producere. à terra enim viuunt. Hæc mihi de arboribus & fructibus dicta sunt ea gratia, quod indignum mihi factum videbatur, & ne poterã quidem hanc tractationem semiperfectã relinquere. Redibo nunc rursus retrò ad illũ sermonem, cuius gratia à me hæc de istis relata sunt. Censeo enim terræ nascẽtia omnia viuere ex terræ humore, & qualem terra humorem in seipsa habet, talem etiam nascẽtia ex ipsa habere. ³⁵ Sic etiam puer viuunt de matre in vtero, & quali mater sanitate prædita est, talem etiam puer habet. Quod si quis considerare velit ea quæ de his dicta sunt, ab initio vsque in finem, inueniet naturam omnem consimilem esse, & ex terra nascẽtium, & hominum. Et hæc mihi de hac dicta sunt. Ceterum puer in vteris existens manus apud genas habet, caput autem prope pedes: & non datur probe ac certo cognoscere, etiam si puerum in vtero videas, vtrum caput sursum habeat, an deorsum. Verum ex vmbilico pelliculæ tenetæ sunt ipsum continentem. Nunc autem referam dinotionem, quam paulo antè me demonstraturum dixi, quantum humanæ menti possibile est manifestam illam, omni qui de hoc cognosse velit, quod genitura in pellicula est, & quod iuxta medium ipsius vmbilicus est, & per illũ sanè primo spiritum in seipsam trahit, & foras emittit, & quod ex vmbilico pelliculæ tenetæ sunt. Sed & allam pueri naturam, quam dixi, sic rotam habere vsq; in finem reperiet, quomodo videlicet à me in his sermonibus declaratum est: si quis testimoniis, & ocularibus inspectionibus à me producendis vti velit.

Et-

³⁶ Etenim si quis oua viginti aut plura, quo pulli ex ipsis excludantur, gallinis duabus aut pluribus subiicere velit, & singulis diebus à secunda exordiando, vsque ad vltimã qua excludetur pullus ex ouo, subtrahere, confringere, ac videre, inueniet omnia se habere iuxta meum sermonem, quomodo volucris naturam, ad humanã conferre oportet. Quod enim pelliculæ ex vmbilico tenetæ sunt, & reliqua quæ de puero dicta sunt, sic se habere in ouo volucris reperies, ab initio in finem. Atqui si quis nondum vidit, mirabitur in volucris ouo vmbilicum inesse. Atque hæc sic habent, ³⁷ & sic à me relata sunt. Quando verò mulieri partus appropinquat, tunc puero se mouete, & manibus ac pedibus calcitrante, pelliculam quandam internam rumpi contingit: rupta autem vna, etiam alia debiliorem vim habent, & rumpuntur primùm quidem illi contiguæ & coherentes, postea extrema. Quum autem ruptæ fuerint pelliculæ, tunc fœtus à vinculo exoluitur, & agitur foras procedit. Neque enim amplius robur habet pelliculis amissis, neque vteri amplius puerum continere possunt, pelliculis, velut dixi, amissis, & ab ipsis abruptis. Cohæret em̄ pelliculæ etiam vteris, vbi circum puerum obuoluntur, non adeo vi valida ac multa. Quando autem procedit puer, violat & dilatat vteros in exitu, vt potest teneros existentes. Procedit autem in caput, si secundũ naturam prodierit. Grauius enim sunt ipsi supernæ partes, si ex vmbilico perpendantur. Quum autem in vteris est, magis continens existit vsque ad pellicularum rupturam simul cũ decimo mense, quando partus matris propinquat, & adest. ³⁸ Si verò violentam affectionem perpetiatur puer, etiam antè præfinitum tempus ruptis pelliculis prodit. Quin & si alimētum à matre prius puero defecerit, etiã sic partus matris prius aduenit, & ante decimum mensem puer prodit. Ceterum quæ longius quàm decem mensium tempus vterum gestare sibi visæ sunt (nam hoc iam sæpe audiui) illæ ipsæ hoc modo quem dicturus sum decepræ sunt. Quum vteri spiritum acceperint in seipsos, à ventre flatum exhibente, eleuantur ac intumescunt, contingit enim hoc, videntur sanè sibi mulieres tunc concepisse. Præterea: si menses non procedentes congregati fuerint in vtero, & diutius manserint, semper perfluunt in vteros, aliquando vnã cum flatu à ventre, aliquando

etiam calefcentes: & sanè tunc quoque in vtero habere mulieres sibi videntur, nimium mensibus non procedentibus, & vteris eleuatis. ³⁹ Deinde aliquando menses sua sponte erumpunt, aut aliis superuenientibus à corpore in vteros, & priores protrudentibus, & flatu egreditur: & multis iam statim post mensũ purgationẽ vteri hiant, & ad pudendum vteruntur, & tunc viris permixtæ, ad se genituram concipiunt, eadem die aut omnino in paucis. Existimant autem in experte harũ rerum ac rationẽ, etiam illo tẽpore se in vtero habuisse, quando menses non prodibant ipsis, & vteri erant eleuati ac tumetes. Quod autem non diutius quàm decem mensibus contingat vterum gestare, ego demonstrabo. Alimentum & augmentum quod à matre descendit, non amplius sufficiens est puero, vbi decem menses præterierint, & fœtus auctus fuerit. Trahit enim quod dulcissimum est in sanguine ad sese, simulq; etiam lacte modice fruitur. ⁴⁰ Quum autem hæc ipsi rariora ac pauciora sint, & puer plenus ac maturus existat, copiosius alimentum desiderans calcitrat, ac pelliculas rumpens, initium partus matri inducit. & hoc perpetiuntur magis mulieres primiparæ: deficit enim pueris alimentum, vt ad decimum vsque mensem, sufficere non possit. deficit autem per hunc modum. Sunt quædam mulieres quibus sufficientes menses purgantur, quædam quibus pauciores: hoc ipsum si semper fiat, in natura, & genere, maternum ipsis existit. Quæ verò menses paucos demittunt, hæc etiam pueris postremo tempore, vbi iam maturi fuerint, alimētum rariius exhibentes, ipsos calcitrare faciunt, vt & ante decimum prodire festinent. Modicus enim sanguis à iuuenaculis ac nouellis matribus procedit: Vt plurimum vero contingit tales mulieres etiam, sine lacte esse, quæ paucos menses demittunt. Sic ores enim sunt, & de florem carnem habent. Huic autem rationi, quod videlicet deficiente alimento prodit puer, etiam si nõ aliqua violenta affectio ipsi accidat, etiam hoc testimonio esse potest. ⁴¹ Volucris ex oui luteo nascitur, hoc modo. Incubante matre ouum calefit, & quod in ouo inest, à matre mouetur: calefscens autem id quod in ouo inest, spiritum habet, & alterum frigidum ab aere per ouum apprahit. Ouum enim adeo ratum est, vt spiritum qui attrahitur sufficientem ei quod intus est transmittat: & augetur volucris

volucris in ovo, & coarctatur modo eodem ac confimili velut puer, quemadmodum iam antea à me relatum est. Nascitur autē ex luteo oui volucris, alimentū vero & augmentum habet ex albo quod in ovo est: atque hoc iam omnibus manifestum factum est, qui animam aduerterunt. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ovo, non habens id sufficiens vnde viuat, fortiter mouetur in ovo vberius alimentum quærens, & pelliculæ circum dirumpuntur, & vbi mater sentit pullum vehementer motum, putamen exalpens ipsum excludit. atque hæc fieri solent in viginti diebus, & manifestum est quod ita se habent. Vbi enim excusa est volucris, nullus humor in oui restis inest, qui sanè memorabilis existat, expensus est enim in pullum. Sic etiam vbi auctus fuerit puer, mater nō amplius sufficiens alimentum ipsi exhibere potest. Vberius itaque præsentem alimentum puer quærens, calcitrando pelliculas dirumpit, & à vinculo exolutus simul foras prodit. atque hæc vti longissime in decem mēsis fiunt.

42 Et secundum hanc rationem etiam pecoribus ac feris partus aduenit, in tempore quo singula pariunt, non tardius: Et enim vnicuique animali necesse est tempus esse, in quo alimentum foetui rarius erit, & deficiet, & partus adest. Et quæ quidem paucis alimentum pueris præbent, citius pariunt: Quæ vero vberius, posterius atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Porro dirupris pelliculis, si pueri momentum in caput inclinatum prædominabitur; mulier facile parit. Si autem obliquus, aut in pedes procedet: contingit enim hoc sæpe si momentum huc inclinaret, siue præ vterorum spaciositate, siue si mater in labore ex partu primum non quieuit: & si sic procedet, mulier difficulter pariet. Multæ autem vel ipsæ perierunt, vel puer, aut simul

43 matres vnâ cum foetibus. Cæterum ex parietibus ac puerperis maxime laborant primiparæ, propter inexperientiam dolorum, & dolent quidem totum corpus, maxime vero lumbos ac coxendices. Nam coxendices ipsarum disparantur. Verum expertæ iam partus, minus primiparis dolent. Quæ vero multoties pepererunt, multo minus dolent. Si porro in caput processerit puer, caput primum foras prodit; deinde alia membra consequuntur, postremus autem umbilicus. Ex umbilico

autem secunda tenta est. Post hæc aquositas & mucus sanguinolentus tum à capite, tum à reliquo corpore secretus, præ violentia & dolore ac calore: atque hic viam struit purgationi à partu consequenti. Post exitum autem eius, muciferenti purgatio fit per tempus antea relatum. Et tum mamma, tum reliqua membra, quæ humidiora sunt, mulieribus rumpuntur, minime quidem in primo partu: postea vero, prout plures pariunt, ita amplius rumpuntur, euacuatis venis præ partus purgatione. Atque hæc à me de hoc dicta sunt. Gemelli autem fiunt ac vno coitu; hoc modo, Vteri sinus frequentes & curuos habent, alios remotiores, alios propinquiores pudendo. Et animalia quæ multa gignunt, plures sinus habent, quàm ea quæ pauca. Similiter autem habent & pecora, & feræ, & volucres: Vbi itaque contigerit genituram findi, & in duos sinus peruenire, & vteri genituram susceperint, & sinus alter ad alterum non hauerit, nec dimiserit, segregata genitura in utroque sinu pelliculas induit, & viuificatur eodem modo quo vnus foetus: quapropter vero id fiat, diximus. Quod vero ab vno coitu gemelli gignantur, hoc testimonio constat. Est canis, & sus, & alia animalia, quæ ab vno coitu pariunt & duo, & plura, & vnumquodque animal in utero; in sinu ac pellicula existit: atque hæc ipsi fieri videmus, & hæc omnia eadem die vt plurimum pariunt. Sic autem & mulieri ab vno coitu gemelli facti, vterque in sinu & pellicula est, & eadem die vtrunque parit, & alter prius foras procedit, & pellicula ipsius siue secunda. Quod autem gemelli, femella & masculus generantur, hoc causâ esse sentio. In muliere & in viro, & in omni animali, in singulis & debiliore, & fortior genitura inest. Et non semel ac simul genitura procedit, sed & bis & ter ebullit ac eiacularur: & non est possibile omnem esse fortem, tum quæ prius exiit, tum quæ posterius. In vtrum autem sinum, crassiorem ac fortiorem genituram ingredi contigerit, illic masculus gignitur. In vtrum vero rursus humidioram ac debiliorem, illic femella generatur. Si vero in vtrunque fortis ingredieretur, ambo masculi fierent: si debilis, ambo femellæ. Atque hic sermo sic relatus totus finem habet.

HIPPO.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Carnibus, Iano Cornario Medico

Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Quatenus de Meteoris sit dictum. Calidum quid Hippocrati esse videatur. Elementorum secretio, eorumque sedes ac qualitates.
- 2 Quomodo ex elementis turbatis & permixtis, singula corporis partes sint creatæ. Ossium generatio vnde. Nervorum generatio. Membranarum generatio.
- 3 Cavarum partium vt stomachi siue gula, ventris, & intestinorum generatio. Tunicarum ex membranis generatio quomodo fiat. Vesicæ generatio.
- 4 Ossium rigidissimorum & cauernosorum generatio. Calidus est diffundere, frigidus congelare. Cerebrum metropolis glutinosi ac frigidi. Calidum pinguis sedes & metropolis. Cerebrum cur à calido fundi aut liquari nequeat.
- 5 Spinalis medulla quid, & quomodo ab aliis differat. Spinalis medulla sola membranas habet. De Partium dissimilariū seu instrumentariarum generatione & temperamento.
- 6 Cordis constitutio & situs. Cava vena dua à corde. Vena cava distributio. A vena cava & arteria alia vena per totum corpus sicca sunt: & quibus hæc locis causissima existant.
- 7 In venis ac corde plurimum calidi inesse. Cor membrorum omnium calidissimum esse, ac spiritum trahere.
- 8 Puerum in vtero alimentum & spiritum trahere.
- 9 Pulmonis generatio. Iecoris generatio. Iecur fibris exemptis non congelatur. Splenis generatio.
- 10 Renum generatio. Carnis eadem quæ renū generatio. Humidum calidum esse. Pellicularum generatio.
- 11 De articularum, nervorum, salinæ, unguinum ac dentium generatione.
- 12 Dentis cur alius posterius nascantur. Dentis primigando, & quibus de causis excidant.
- 13 Vena supra reimum intestinum existens, tenuissimum ex ventre & intestinis trahunt. Corporis partes vniuersas, item qualitates primas & secundas ab alimento irrigatas, alimentum capere. Maxilla sola venas habent, & murimento vberiore vtuntur.
- 14 Homo quo tempore & quandiu auascat. Dentis sapientia quibusdam in quarta septenario enascantur.
- 15 De capillorum generatione, & cur pili quibusdam diuersis corporis partibus, quibusdam toto corpore

enascantur.

- 16 De Auditus ratione. Auris pellicula, omnium pellicularum scissima. Siccissimum maxime resonat. Cerebrum cur sonum non edat.
- 17 De Olfactus ratione. Aquam non olfacimus. Aqua purrefacta crassior fit, & alia omnia. Nares humectæ olfacere nequeunt. Cerebrum in pulmonem & reliquas partes de stillatio quomodo contingat.
- 18 De Visus ratione ac constitutione. Album oculi. Pupilla. Oculi tunica quid. Oculorum humores glutinosi ac liquidi. Oculum quæ molestant.
- 19 De Sermonis facultate. Muti ex natiuitate cur non differant, & vnâ tantum vocem indifferetiam edant. Gutturæ præserto vox non adit.
- 20 Vitam hominis septem esse dierum.
- 21 Mulierum à conceptu affectiones. Famem quæremus necet.
- 22 Partus septimestres, vitales: octimestres, vitales; Partus nouem mentium & decem dierum, cur vitales.
- 23 Morbi acutissimi septenario dierum indicantur. Ulcerum magnorum in capite & reliquo corpore inflammatio septenario sedatur.
- 24 Quomodo de septimestri partu, certo quispiam cognoscere possit. Dentium completio primo anno Natura septenario subiecta.

Go ad hunc vsq; sermonem cōmunibus sententiis vtor, tum aliorū qui me præcesserūt, tum etiā meis. Necesse est enim esse cōmune principium sententiis supponere eum qui velit hanc de arte medica tractationem cōponere. Verūm de rebus sublimibus in aere ac cœlo, neque opus habeo dicere, nisi quod quantum ad hominem & reliqua animalia, quæ sunt, & nata sunt, pertinet, demonstrabo, & quod animā sunt, & quod fametas, & quod moribus, & quod in homine malum ac bonum, & vnde moritur. Nunc autē ipse meas sententias profero. Et videtur sanè mihi id quod calidum vocamus, immortale esse, & cuncta intelligere, & videre, & audire, & scire omnia tum præsentia, tum futura.

Huius

Huius igitur plurima pars, quum turbata essent omnia, in supernam circumferentiam secessit. Et videtur mihi ipsum veteres Æthera nominasse. Altera pars inferna, appellatur Terra, frigidum quid & siccum, & multis motionibus obnoxium, & in hac sanè multum calidi inest. Tertia pars aeris, medium locum occupavit, calidum quid ac humidum existens. Quarta vero pars terræ proximum locum cepit, humidissimum quid ac crassissimum. Hæc itaq; quum turbata essent, & in orbem circumuolueretur, multa calidi pars in terra conclusa est, alibi maior, alibi minor, alibi valde pauca, alibi copia multa: & tēporis progressu terra à calido arefacta, hæc cōclusa in ipsa putredines faciunt veluti tuniculas & quantum quidem ex putredine terræ pingue fuit, & minimum humoris habuit, id ipsum per multum tempus calefcēs, celerime exultū est, & in ossa mutatum. Quæ verò glutinosiora fuerūt, & frigiditate participarunt, ea calefacta exuri non poterunt, neque vero liquida fieri, propterea speciem alieniorem ab aliis acceperunt, & nerui solidi facti sunt. Neque enim multum frigiditatis ipsis inerat. Verum venæ frigiditatis multum habebāt, atque eius frigidi quantum circumcirca glutinosissimum erat, à calido exassatum, membrana euasit, frigidum vero quod erat, à calido superatum dissolutum est, & ob id liquidum factum.

3 Iuxta eandem autem rationem etiam fauces, & stomachus siue gula & venter, & intestina in podicē vsque, caua facta sunt. Quum enim frigidū semper calefcāt, quantum eius circumcirca glutinosum erat, exassatum est, & membrana tunica facta est. Quod vero intra frigidum erat, colliquatum est, & factum est liquidum. Non enim erat in ipso neque pingue, neque glutinosum multum. Iuxta eandem rationem etiam vesica. Multum frigidum quod ipsam circumcirca conclusit, à calido calefactum, dissolutum est, & euasit liquidum, quum neque pingue, neque glutinosum in ipso esset: quod vero supererat, tunica euasit. Sed & de aliis quæ caua sunt, eodem modo res se habet. Vbi enim plus glutinosi quam pinguis erat, membrana tunica facta est. Vbi verò pinguis plus quam glutinosi, ossa facta sunt. Eadem ratio & ossium est.

4 Vbi quidem non inerat glutinosi, verum pinguis & frigidi, citius exulta sunt propter pinguitudinem, atque hæc ossa durissima & rigidissima existunt. Vbi verò pin-

gue & glutinosum similia sunt, hæc ossa antrofa sunt. Et de his quidem sic habet. Frigidum quidem congelat, Calidum autem diffundit. in multo verò tēpore etiam exsiccat. Vbi autē pinguitudinis aliquid affuerit, citius exurit, & siccat. Vbi verò glutinosum affuerit frigidum, citra pinguitudinē, exuri nō vult, sed tēpore calefcens cōgelatur. Cæterum cerebrum sedes & metropolis est frigidi ac glutinosi. Calidum verò pinguis sedes & metropolis est. Quod enim calefcit, primū omnium quum diffunditur pingue fit. Et propterea cerebrum, quia minimum pinguitudinis habet, plurimū verò glutinositatis, à calido exuri nō potest, sed tempore tunicam, membranam crassam accepit, circū membranā verò ossa, quantum calidum superauit, & in quibus pinguitudo erat. Sed & medulla spinalis appellata, à cerebro descendit, & non est in ipsa, neque pinguis, neque glutinosi multum, quemadmodū & cerebro: & propterea neque nomen medullæ iuste possidet. Non enim est alij medullæ similis, quæ in alijs ossibus inest: Sola enim membranas habet, quas alia medulla non habet. Signa porò horum manifesta sunt. Si quis enim nervosa & glutinosa, itemque alia assare velit, alia quidem cito assantur: verum nervosa & glutinosa assari non volunt, minimum enim pinguitudinis habent. Pinguissimum autem & vnguinofum celerrime assatur. At vero viscera sic mihi constituta esse videntur: nam de venis prius à me dictum est. Cor multum glutinosi ac frigidi habet, & à calido calefactum, caro euasit dura & viscosa, & membrana circum ipsum, & cauum factum est, non quemadmodum venæ: & situm est in capite venæ cauissimæ. Duæ enim sunt caua venæ à corde, alteri nomen est arteria, alteri vena caua, iuxta quam cor situm habet. Et plus habet calidi arteria, quam vena caua, & spiritum condit ac conseruat. Verum præter has duas venas, etiā alia in corpore sunt. Cauissima autē vena, ad quam cor situm est, per vētrem omnē transit, & per septū transuersum, & in vtrunque renem funditur, & in lūbis funditur & exilit tū in alias partes, tū in crus vtrūq;. Sed & supra cor ad ceruicē, partim in dextram, partim in sinistram: & tunc in caput ascēdit, & in temporibus funditur vtrinque. Possunt autem & numero maximæ venæ dici. Verū in summa, à vena caua, & ab arteria, alia venæ per totum corpus fissæ sunt: cauissimæ autem sunt prope

7 prope cor, & ceruicem ac caput, & infra cor vsq; ad coxendices. Et calidum plurimum in venis ac corde inest, & propterea spiritū cor habet, vtpote quod omnium intra hominē membrorum calidissimum existat. Procliuē est autē condiscere, quod spiritus calidus est. Cor & venæ caua semper mouentur, & plurimum calidi in venis inest, & propterea spiritum cor trahit, ex omnibus in homine maxime calidum existens. Potest etiam aliter cognosci. Si quis ignem in domo accēdere velit, quum ventus non inspirat, flamma mouetur aliquando magis, aliquando minus. Sed & lucerna accensa & ardens, eodem modo mouetur, modo magis, modo minus, vērò nullo mouente, quem sanè nos spirantem cognoscere possimus, & alimentum calido frigidum

8 existit. Cæterum puer in vtero comprimens labra ex vtero matris fugit, & tum alimentum, tum spiritum, cordi intrò trahit, vbi sanè mater respirat. Est enim hoc calidissimū in puero, & hoc calidum etiam reliquo corpori, & alijs omnibus partibus motū præbet. Si vero quis interroget quomodo hoc quis sciat, quod puer in vtero trahit & fugit: illi sic respondendum est. Pueri nascuntur stercus in intestinis habentes: & vbi nati fuerint, celerrime ventrem tum homines tum pecora exonerāt. Atqui non haberent stercus, nisi in vtero suxissent, imò neque mammam statim vternatū est sugere nosset, si non in vtero suxisset. Et de motu cordis ac venarū sic habet.

9 Porò pulmo iuxta cor ita natus est. Cor ex humido quod glutinosissimum erat calefaciens cito exsiccauit, veluti spumam, fecitq; antrosum, & venulas multas in ipso. Venulas autem ideo fecit. Quantum enim in glutinoso inerat frigidi, id ipsum quidem à calido colliquatum est, & liquidum euasit. Ab ipso verò glutinoso, tunica facta est. At verò iecur sic cōpactum est. Quum vnā cum calido multum humidi conclusum esset, citra glutinosum ac pingue, frigidum superauit calidum, & congelatū est. Huius signum hoc est. Quando quis victimam maciat, donec calidus fuerit, liquidus est sanguis: postquam autem perfrigeratus est, congelatur. Si verò quis ipsum conuasset, & fibras eximat, non congelatur: fibræ enim frigidae sunt & glutinosæ.

Splen autem hoc modo constitutus est. Cum calido & glutinoso conclusum fuit, calidum quidem plurimum, frigidi autem minimum, tantum solummodo quantum

ad glutinosi compactionem satis erat: sunt autem id fibræ in splene existentes, & propter has fibras, mollis est splen, & fibrosus. Renes porò sic producti sunt. Parum glutinosi, parum calidi, multum frigidi conclusum fuit, & ab hoc congelatum est, & durissimū viscus euasit & minime rubrū, quia non multum calidi simul constitit.

Eadem de carnibus ratio est. Frigidum quidem constituit & compegit ac fecit, carnem; glutinosum autem in foramina transit, in foraminibus autem his humidum est, velut in venis magnis. Calidum autem in toto corpore est, plurimum vero & humidum in corpore est & frigidi multum in humido: tantum autem est frigidi, quantum congelare humidum ac liquidum potest, sed superatur à calido, quare etiam ab ipso diffunditur. Quod verò humidum calidum est, hac demonstratione confirmatur. Si quis corpus hominis fecerit, vbiunque velit, sanguis calidus fluat, & quandiu sanè calidus fuerit, liquidus erit: Postquam verò refrigeratus est, tum ab intrinseco frigido, tum extrinseco, pellicula fit & membrana: & si quis hac pellicula detracta, modo tempore sinat, aliam pelliculam factam videbit: si verò quis hanc semper adimat, alia rursus pellicula à frigido generatur. Cæterum ea gratia plura dixi, vt ostenderem, quod extremum corporis ad aerem conuersum, necessario pelliculam induit, præ frigido & ventis impetentibus.

At verò articuli sic generati sunt. Quum ossa facta essent, quæcunq; quidem ex ipsis pingua erāt, celerrime exusta sunt, quemadmodum etiam prius dictum est superiore sermone. Quantum autem ex ipsis glutinosum erat, id ipsum exuri non poterat, sed medio inter vltimum & siccatum loco contentum, à calido in nervos, & saliuam ac mucum transiuit. quantum autem ex glutinoso liquidissimū erat, hoc calefactum crassius redditum est, vtpote liquidum existens, & ex hoc saliuam facta est. verum ex illo glutinoso vngues producti sunt. Etenim ab ossibus & articulis semper liquidissimum ipsum discedens, glutinosum redditur, & à calido siccatum ac arefactum, foras in vngues delegatur. Dentes autem posteriori generantur ex hac causa. Ex ossibus capitis ac maxillarum incrementum fit glutinosi, & quod ex pingui inest, à calido siccatum exurit, & sunt dentes reliquis ossibus duriores: quia nihil frigidi inest. Et primi quidem dentes Hipp. opera. e nascun

nascuntur à victu in vtero, & postquam natus fuerit, puero lactenti à lacte. Vbi vero hi exciderint, à cibis & potibus, excidit autem, vbi ad annos primi alimenti peruenierint, quibusdam etiam prius, si à morbido alimento nati fuerint. Plurimis vero quum septem annos impleuerunt. Qui vero postea enascuntur, simul consenescent, nisi præ morbo perforentur. Ceterum dentes propterea posterius aliis nascuntur. In maxilla venæ sunt, & hæ huic ossi soli inter omnia ossa, ex inferno ventre alimentum præbent. Ossa vero tale augmentum dant, qualia existunt: sed & alia omnia tale augmentum reddunt, qualia ipsa existunt. Et enim venæ ex ventre ac intestinis, in quæ cibi ac potus colliguntur, postquam hi fuerint calfacti, tenuissimū ac liquidissimum trahunt, crassissimum autem & fax isthic relinquunt, computrescitq; & fit stercus in inferioribus intestinis. Tenuissimum vero trahunt venæ ex ventre ac intestinis, quæ supra ieiunum intestinum existunt, atque hoc calfactis iam cibis. Vbi autem ieiunum intestinum transierint, & in inferiora intestina collecti fuerint, stercus fiunt. At vero alimentum vbi accesserit, vnumquodque talem speciem vnique reddit, qualia sanè erant. Singula enim ab alimento irrigata augmentū capiunt, calidum, & frigidum, & glutinosum & pingue, & dulce, & amarum, & ossa & alia vniuersa quæ in homine insunt. Et ob id dentes posterius nascuntur. Dictum autem à me prius est, quod solæ ex ossibus maxillæ ipsæ in seipsis venas habent: & ob id alimentum amplius in ipsas quam in alia ossa trahitur. & quia vberius alimentum, & densiorem influxum habent, augmentum ipsæ à seipsis tale pariunt, quales sanè ipsæ existunt, atq; hoc donec homo integer augetur: augetur autem vbi conspicuus euadit, conspicuus vero fit maxime à septennio, vsque ad decimumquartum annum. & in hoc tempore, tum maximi ex dentibus, tum alij omnes nascuntur, postquam exciderint hi qui ab alimento in vtero nati sunt.

14 Augetur autem & in tertium annorum septenarium, in quo adolescens fit, vsque ad quartum & quintum septenariū. Quin & in quarto septenario dentes enascuntur, plerisque hominibus duo, qui sapientiæ 35 dentes appellantur. Porro capilli sic nascuntur. Ossa sunt, & cerebrum à quibus tale augmentum venit, utpote glutinoso circumcirca existente, quemadmodum &

neruis, & pinguitudinis nihil inest. Si enim pinguitudo affuisset, ex calido sanè exusta esset. Fortassis autem mirabitur quis quod etiam sub alis & in pube pili multi, & quibusdam in toto corpore existunt. Verum hic sermo de eo est, quod vbicumq; in corpore glutinosum est, ibi pili à calore fiunt.

Auditus autem inde contingit: Foramina aurium ad os durum & siccum lapidi simile pertingunt. Iam vero ad ipsum os est cavitates antrofa. Strepitus autem ad durum firmantur, os autem cauum resonat per durum. Pellicula vero in aure iuxta os durum tenuis est, velut aranei tela, & omnium pellicularum siccissima. Quod autem id quod siccissimū est maxime resonat, multa signa sunt. Quum igitur plurimum resonat, maxime audimus. Et sunt quidam qui de natura scribentes prodiderunt, quod cerebrum est quod sonum edit. hoc autē fieri non potest. Ipsum enim cerebrum humidum est, & membrana siue tunica circum ipsum humida est & crassa, itemq; circum tunicam ossa. Nullum igitur humidum resonat, sed sicca: resonantia autem auditum faciunt. Olfactor porro cerebrum humidum existēs, aridorum odorem vnā cum aere, per corpuscula cartilaginosa ipsum trahens. Cerebrum enim in cavitatem nasi pertingit, atq; hac parte non est ante ipsum os aliquod, sed cartilago mollis velut spongia: neque caro, neque ossiculum. Et vbi quidem cavitates nasi sicca fuerit, ipsum seipso exactius arida olfacit. Aquam enim non olfacit: humidior est enim quam cerebrum, nisi sit putrefacta. Putrefacta enim aqua crassior fit, & alia omnia. Quum vero nares humectæ fuerint, olfacere nō possunt. Non enim aerem attrahit cerebrum ipsum ad seipsum. Similiter etiam vbi cerebrum ipsum de seipso plurimum liquefecerit, in palatum, & fauces, & pulmonē ac reliquum ventrem: cognoscunt autem hoc homines, & ex capite destillare dicunt, destillat autem & in reliquū corpus. Et est modus eius calidus.

At vero visus propterea contingit: A cerebri membrana vena in vtrunq; oculum per os descendit: per has duas venulas, quod est glutinosissimi tenuissimū de cerebro percolatur, & propterea ipsam circum ipsum oculum tunicam talem facit, quale est ipsum oculi pellucidum, quod ad aerem vergit, ad quod venti irruunt, eadem planè ratione quemadmodum de aliis membranis ac tunicis dixi.

Sunt

Sunt autem multæ hæ tunice præ oculis pellucidæ, quales ipsi existunt. Huic enim pellucido lumen & omnia splendida relucet, per hoc igitur relucens videt: quod vero non splendidum est, neque relucet, per hoc non videt. Verum reliquum quod circum oculum est album, caro est. Quæ vero pupilla oculi appellatur, nigra apparet, ob id quod in profundo est: & tunice circum ipsam nigrae sunt: Tunicam autem appellamus id quod velut pellicula inest. Est autem non nigra si quis inspiciat, sed alba ac pellucida: Humidum vero oculi, glutinosum existit. Sape enim vidimus, in oculo rupto exire humorem glutinosum: & si quidem adhuc calidus fuerit, liquidus est: Postquam vero perfrigeratus est, siccus euadit, velut thus transparentis. Atque hoc & in hominibus & in brutis similiter habet. Ceterum oculum molestia afficit omne quod inciderit, & venti irruentes, & alia quæ splendidiora sunt, quam ipse est. Et si quis interroget, respondere licet, propterea quod consimilis coloris existunt. Quemadmodum os, & lingua, & reliquus venter, humida sunt. Sermonis porro facultas inde est: Totum corpus spiritum intro trahit, plurimum vero in cavitates sibi ipsi accumulatur. Is autem qui per inane foras currit, strepitum facit, caput enim resonat, lingua vero articulatur, occurrent in faucibus, obturansq; ac pellens ad palatum & dentes, claritatem eius facit. Si autem lingua semper occurrent non articulet, non posset homo clare differere, sed singula à natura vnā vocem haberent. Huius signum est: Muti ex natiuitate differere non possunt, sed vnā tantum vocem sonant, etiam si quis spiritum efflans sermonem proferre conetur. Manifestum autem hoc est. Homines vbi voluerint magnam vocem edere, attrahentes spiritum externum, eum foras propellunt, & magnam vocem edunt, prout spiritus durat, postea vero vox contabescit. Sed & citharædi, quum ipsos vocem intendere oportuerit, spiritum quam plurimum intro trahentes prononciationem extendunt, & vociferantur ac vocem magnam edunt, prout spiritus durat: Vbi vero spiritus defecerit, desinunt. Ex quibus manifestū est quod spiritus est qui vocem edit. Vidi autē iam quosdam qui sibi ipsi manu illata guttur penitus persecuerant, atque hi viuunt quidem, verum nullam vocem edunt, nisi quis guttur constringat, hi autem sermonem

proferunt. Manifestū verò & hoc est, quod præfecto gutture spiritum attrahere intro in cavitates non possunt, sed per præfectam partem exhalat. Sic sanè res de voce ac sermone se habet. Porro vita hominis septem dierum est. Primum etenim postquam genitura in vteros peruenit, in septem diebus habet quæcunque corpus habere debet. Mirari autem quis possit, quomodo id sciam. Verum multa ego vidi hoc modo. Meretrices publicæ quæ sapius de seipsis periculum fecerunt, vbi cum viris rem habuerint, sciunt quando in ventre concipiant, & postea conceptum intra se perdunt. Postquam autem iam perditus est, elabitur velut caruncula. Hanc carunculam in aquam coniectam si conspiciatur consideraueris, omnia membra habere reperies, & oculorum regiones, & aures, & manus & manuum digitos, & crura, & pedes & pedum digitos, & pudendum, & reliquum totum corpus manifestum. Satis etiam manifestum est harum rerum peritis, quod mulier quum in ventre concepit, statim horret, & calor, & dentium stridor consequitur, & conuulsio occupat tum articulos, tum totum corpus, & vterum seignities ac torpor. Et quæ puræ sunt, hoc perpetiuntur. Quæ vero crassæ & mucosæ hoc perpetiuntur, pleræque ex his mulieribus nō percipiunt, nec cognoscunt. Certe quatenus mihi ostenderunt, hoc ipsum se cognouisse, eatenus scio ac prodo. Quod verò vita hominis septem dierum sit, etiam ex hoc manifestum redditur. Si quis in septem diebus nihil edere aut bibere velit, plerique quidem in ipsis moriuntur. Sunt autem qui ipsos trāsmittunt, & tamen moriuntur. Sunt etiam quidam qui persuasi sunt ut ne desperarent se ipsos fame conficientes, sed comederent ac biberent: verum venter non amplius suscipit. Ieiunum enim intestinum in his diebus concreuit, moriunturque etiam illi.

Sed & ex hoc coniectare licet, hominis vitam septem dierum esse. Puer septimestri partu natus, pro ratione natus est, & viuunt, & rationem talis habet, ac numerum ad hebdomadas ac septenarium exactum. Octimestris autem natus nullus vnquam vixit. Nouem vero mensum & decem dierum partus fit, & viuunt, & habet ad hebdomadas numerum exactum. Quatuor enim denarij hebdomadam, dies sunt ducenti & octoginta, In denarium autem hebdomadam septuaginta dies incurrunt.

Hipp. opera. e 2 Habet

Habet autem & septimestris partus tres denarios siue decadas hebdomadum, & in vnaquaque decade septuaginta dies. Tres verò hebdomadum decades, ex toto sunt dies ducenti ac decem. ²³ Quin & morbi acutissimi sic hominibus fiunt, præteritis diebus hebdomadis dimidia, aut vnus, in quibus iudicantur, & moriuntur aut sani euadunt: & tertij generis in vndecim diebus, hoc est vna & dimidia hebdomade: & quarti in duabus hebdomadis, & quinti in duodeuiginti diebus, hoc est duabus & dimidia hebdomadis. At verò alij morbi non habent vt certa sententia pronuntiari possit, quanto tempore homines ab ipsis sani euadant. Ad eundem modum etiam vlcera magna in capite ac reliquo corpore, quarto die inflammari incipiunt, in septem

autem inflammatio sedatur, aut etiã quatuor & decem, aut duodeuiginti. Si quis autem diligenter medeatur, & vulnera in capite magna in hoc tempore non sedentur, homines moriuntur. ²⁴ Ceterum inexperitus quispiam mirari queat, quòd septimestris puer nascatur. Ego quidem igitur hoc ipsum vidi, & quidem frequenter. Si quis autem hoc deprehendere vult, facile est obstetrices adire, quæ parientibus adsunt, & ex ipsis percunctari. Est autem aliud signum. Pueri septem annis præteritis dentes explent. Et in septem annis sunt & ratione & numero exacte hebdomades trecentæ ac sexaginta. Necessitatem autem naturæ, quapropter in septem hæc singula dispensentur, ego alijs locis declarabo.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Septimestri partu, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De Septimestri partu, & primò, quot diebus nascatur, & qua ratione septimo mense edatur. Item, cur plurimi ex his pereant, & pauci ex multis superstites maneat.
- 2 Octonos menses difficillime vteros ferre. Partus dies cur cognitiuè difficiles. Iudicatio octauis mensis in prægnantibus difficilis. Mulieribus de partu loquentibus, tanquam expertis, fides habenda.
- 3 Abortus plurimi, primis quadragesima diebus.
- 4 Octauus mensis mancum aut cacum gerentibus difficilior: eiusmodi autem foetus plerumque sunt superstites, ceteri non item.
- 5 Nouimestres partus, qui superuiuant, & qui non. Decimestres cur maxime educuntur. Corporis magnitudo ex temporis multitudine contingit.
- 6 Conceptus, abortus, & partus tempus idem quod morborum sanitatis, & mortis. Dies primi & septimi in morbis & foetibus plurimum valent.
- 7 Mensum eadem quæ dierum in prægnantibus vis & ratio. Septimus mensis foetus perfectionis principium constituit. Decretiorum dierum eadem quæ in vtero ferentium ratio.
- 8 Dierum in ægrotis medico habenda ratio. Quadragesimæ primæ in foetibus iudicant: quos si quis transierit, abortus ex omni causa contingentes effugit. Asculim foetus partes omnes post quadragesimum diem completum conspicua sunt, femellam

rum non item. Femella cur masculis citius pubescant ac sapiant.

9 Secundi quadragesimæ vis. Tertij quadragesimæ completi vis.

10 Mortem fatalem Hippocrates existimat. Tempora eadem alijs vitæ, alijs mortis causa.

Septimestres autè nascuntur diebus ceterum & octoginta duobus ac dimidio, & insuper accedente diei particula. Si enim primi mensis dies quidecim superputaueris, deinde quinque mensium, dies centum quadragesima septem ac dimidium: In vndecim diebus quàm proxime duo menses perficiuntur. his igitur sic habentibus, ad septimum mensem superfunt dies plus quàm viginti. Et est tota summa dimidij anni, vnà cum aliquantula diei parte ad partem accedente. Quum itaq; ad hoc perfectionis principium partus peruenerit, maturescete foetu, & robore multum augescete, in perfectione magis quàm alijs temporibus, pelliculæ in quibus ab initio nutritus fuit, quemadmodum spicarum mem

membranæ laxantur, ad id coactæ antequam fructus perfecte maturescat: & fortissimi ac plenissimi foetus violantes ac dirumpentes pelliculas, partum fieri cogunt, & plurimi ex his pereunt. Quum enim parui sint, transmutatione maiore quàm alij videntur, & quadraginta dierum afflictionem perferre coguntur, ex vtero egressi, id quod etiam ex decimestribus multos peremit. Sunt autem ex his septimestribus qui etiam superstites manent, ex multis pauci. Propterea quòd ratio & tempus in quod enutriti sunt in vtero, constitit, vt omnium participes sint, quorum etiam perfectissimi participes existunt, & nouissime qui superstites manent, & processerunt de matre prius pariente, vt pote in octauo mense ægrotaturi. Si enim in his laboribus succedant, vt in conspicuum prodeat puer, impossibile est superstitem esse, ob prædictas affectiones, quas ego octimestres perimere dico. Immo etiam multos decimestres. Ceterum multi foetus septimestris ætatis, quum pelliculæ laxantur, secedunt in id quod cedit, & hic alimentum sumunt, primos quidem quadragesima dies laborantes, alij plus, alij minus: propter permutacionem autem ex locis & pelliculis quæ ipsos aluerunt, transmutantur, & pro vmbilico, tranhant & transfunt etiam per matrem labores. Pelliculæ enim dum tenduntur, & vmbilicus conuulsus, dolores matri inducunt. Et foetus ex antiquo vinculo exsolutus, grauior redditur. Multæ verò mulieres etiam sebricitant his contingentibus, quædam etiam pereunt vnà cum foetibus, verum omnes in breui ex hoc contaminantur ac inquinantur. Aiunt autem & octonos menses difficillime vteros ferre, recte id dicentes. Est autem octauus mensis non solum hoc tempus, sed & dies accedunt à septimo mense, & à nono, & ab ipso anno.

Verum dies non similiter, neque dicunt, neque cognoscunt mulieres. Decipiuntur enim ex eo quòd non eodem modo fiunt, sed aliquando à septimo mense plures dies accedunt ad quadragesima, aliquando à nono. Tunc enim fieri necesse est, prout contigerit mulierem in ventre concipere, tum mense, tum tempore. Mensis autè octauus minime dubius est, secundum hunc enim contingit, vt iudicatio difficilis existat. Et mea sententia pars etiã in vndecimo mense, mensis est, vt hic satis memorabilis existat. Porro mulieribus de partibus fidem derogare non oportet, dicunt enim omnia,

& semper dicunt, & semper proferunt. Neque enim aut opere, aut sermone persuasæ sunt, sed ex eo quod cognouerunt in corporibus suis contigisse. Licet autem & volentibus aliud dicere. Quæ verò iudicio prædita sunt, & victoriã de hac sententia pronunciant, semper dicunt ac testantur, nasci septimestres, & octimestres, & nouimestres, & decimestres, & vndecimestres: & ex his octimestres non superstites manere.

Dicunt autem & abortus plurimos in primis quadragesima diebus fieri, sed & reliqua conscripta his accidere, in quadragesimariis, ac in singulis mensibus fieri dicunt. Quum autem septimo mense pelliculæ dirumpantur, & foetus secesserit, labores qui circa octauum mensem, & sextum quadragesimarium, in partu fieri traduntur, corripiunt. hoc autem tempore præterito, quibus bene futurum est, inflammationes tum foetus, tum matris exoluntur, vt venter molliatur, & tumor à præcordiis & laterum mollitudine descēdat ad locos inferiores, ad facilem partus tempore progressionem. & septimo sanè quadragesimario plurimo tempore foetus isthic existunt. Nam loci ipsis molles sunt, & transmotiones ipsis faciliores ac frequentiores fiunt, & propterea ad partum magis solubiles consistunt, & mulieres per hos vltimos dies ex toto quadragesimario facilius vteros ferunt, donec conegerit foetum verti. Postea verò dolores partus ac labores incumbunt, donec à puero & à secunda mulier liberetur. Quæcunque vero mulieres multos pueros pepererunt, & quidam ex ipsis claudus natus est, aut cæcus, aut aliud quoddam malum habens, aiunt in hoc puero octauum mensem ipsas difficillius transēgisse, quàm in his quos pepererunt nihil mali habentes. Foetus enim mancus in octauo mense fortiter ægrotauit, vt etiam morbus abscessum ac ablationem siue mutilationem alicuius partis fecerit, quemadmodum etiam viris fortes morbi faciunt. Qui verò foetus in alio tempore fortiter ægrotant, pereunt prius quàm ipsis abscessus eiusmodi fiat. Quicumque autem octimestres foetus non valde ægrotant, sed iuxta vnã aliquam partem, ex secessu afflictionem pertulerunt, quadragesima quidem dies in imbecillitate transigunt, vt plurimum in vtero, propter prædictas necessitates: sani autè fiunt. Quicumque autem natus fuerit in his quadragesima diebus, eum impossibile est superstitem manere. ægrotanti enim adhuc ipsi in vtero transfunt.

Hipp. opera. e 3 muta

mutationes & afflictiones post partum accedunt. Quicumque verò agrotans in vtero ad nonum mensem peruenerit, & in hoc mense natus fuerit, superstes erit. Et superuiuunt quidem non minus hi quam septimestres, verum pauci etiam ex his educantur. Neque enim crassitudinem habent, quam perfectissimi habent, & labores in vtero non diu ante tolerauerunt, ut tenues euaserint. Seruabitur autem vel maxime talis puer, si nouem mensium fuerit in exitu: fortior autem euadet etiam is, ut qui plurimum abest à morbis, qui octimestribus accidere solent. Qui enim in septem quadragenariis nascuntur, decimestres appellati, ob id maxime educantur, quod fortissimi sunt & plurimum à vulgari puerorum tempore absunt, in quo affliguntur quadraginta agrotantes diebus, circa octauum mensem. Declarat autem de morbis & afflictionibus octimestrium, etiam nouimestres tenues nascetes. Iuxta multitudinem enim temporis, etiam magnitudo corporis contingit, ex morborum afflictione progressis: & non velut septimestres carnosius gignuntur, & crassitudinem probe coactam habentes, ut qui tempus quo in vtero gestabantur, sine morbis transegerunt. Verum enim uero conceptus, & abortus, & partus mulieribus in eo tempore, in quo etiam morbi, & sanitas, & mors omnibus hominibus, sunt. hæc vero omnia partim secundum dies, partim secundum menses, partim secundum dierum quadragenarios, partim secundum annum, significationem sui præbent. In omnibus enim his temporibus insunt ad vnumquemque, & vtilia multa, & hostilia multa. Ex vtilibus igitur, sanitas & augmentum contingit: ex contrariis, morbi & mors. Dies quidem igitur maxime insignes in plurimis sunt, primi & septimi, multum potentes in morbis, & multum in foetibus. Nam plurimi abortus in his diebus sunt, nominantur autem tales effluxus, non abortus. Verum alij dies intra quadragesimum insignes quidem minus sunt, multi vero iudicant. Cæterum in mensibus, eademque in diebus sunt, iuxta rationem insunt. Menses enim mulieribus sanis singulis mensibus apparent, tanquam peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Vnde sanè septimi menses his quæ vterum gestant, foetus in principium perfectionis constituunt. Pueris vero, ubi septem menses à natiuitate impleuerunt, tum alia vtilia in corporibus sunt, tum dentes in eo tempore apparere incipiunt. Eadem ratio

est etiam in decretoriis diebus, siquidem fortassis vna cum his quos recensui coniungere quis velit, historiarum ac cognitionis gratia referentur. Etiam Medicum qui agrotorum salutem recte coniectare volet, animaduertere quid oportet, & contemplari omnes dies, ex paribus vero decimum, quartum, & vigesimum octauum, & quadragesimum secundum. Hic enim terminus ponitur à quibusdam pro harmoniarum ratione, & integer ac perfectus numerus: verum ob quam causam, longius fuerit in præsentem exequi. Contemplari autem sic oportet per ternarios ac quaternarios, ternariis quidem omnibus copulatis, quaternarios autem duobus ad duos connexis. At verò quadragenarij primum in foetibus iudicant. Quisquis enim primos quadraginta dies transmiserit, abortus effugit ex omni causa contingentes: plures autem sunt in primo quadragenario abortus, quam in aliis omnibus. Hoc autem tempore præterito, foetus fortiores sunt, & ipsorum corporis per singula membra discretio fit: & masculorum quidem partes omnes valde conspicuæ sunt: femellæ vero in hoc tempus, carnes apparent exortus ac processus solum habentes. Similia enim longius tempus in simili sunt, & tardius discernuntur, propter consuetudinem & amicitiam: quamquam aliàs quam à matre segregatæ fuerint, filia citius quam filij pubescant, & sapiant, ac senescant, propter corporum imbecillitatem, & victus rationem. Alter quadragenarius est, in quo circa octauum mensem foetus in vtero agrotat, de quibus hic totus sermo institutus est. Tertius est, in quo ubi nascantur pueri etiam male afflicti, si effugerint quadraginta dies, apparent magis robusti ac sapientes. Nam & splendor clarior videtur, & strepitum audiunt, quod prius non potuerunt, tanquam incrementum habeat hoc tempus, cum iuxta alia, tum iuxta sapientiam ex corpore elucescentem. Peculiarem quidem sapientiam in corpore inesse manifestum est, in prima sanè die. Nam in somnis, statim ubi nati sunt pueri, ridere & plorare videntur. Vigilantes quoque sua sponte statim rident ac plorant, prius quam quadraginta dies transeant. Non rident autem, etiam si titillentur ac irriterentur, priusquam hoc ipsum tempus transeat. hebetantur enim vires in muccis: Quamquam mors etiam propter fatum sit sorte designata. ut hoc exemplum omnibus sit, quod omnia existètia quæ naturam

naturam ex istis habent, transmutationes per tempora venientia habeant. Declaratur autem in singulis, quomodo alia nascantur, alia corrumpantur. Porro anno finiente multi quidem morbi fiunt, multæ etiam sanitates, iuxta temporis ratio-

nem ad menses, & ad singulos dies. Septenariis autem annorum, cum alia multa insignia corporibus fiunt, tum dentes pueris excidunt, & alij nascuntur. Quæ enim in corporibus fiunt, ea scribam.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Octimestri partu, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Octimestres partus cur non superstitis maneant. Decimestres cur educantur maxime.
- 2 Foetus dum in vtero vertitur periculum. In caput adiri, cur securus discedant ipsi qui in pedes.
- 3 Pueri quidam, cur à partu statim maiores existant. Alimentorum & respirationum mutationes periculose in pueris. Victus, locorum & vestium transmutatio, viris etiam periculosa.
- 4 Umbilicus per quem puer nutritur ac spiritum attrahit, solum ex omni corpore vtero adhaeret. Pueris maturis ac perfectis, umbilicus qui prius patebat, conuincit ac clauditur: reliquæ partes contra.
- 5 Decimestres & undecimestres partus, ex septem quadragenariis nascuntur. Mulieres plurimas, post menstrua purgantem a, conuincere. Purgationes menstruas brevissimas erium esse dierum.
- 6 Undecimus mensis vnde partui contingat.

DE octimestri partu sic sentio. Impossibile esse ut duas consecutive succedentes afflictiones pueri ferre possint, & propterea octimestres non superstitis manere. Continuit enim ipsos consequenter affligi, tum ea quæ in vtero fit afflictione, tum ea quæ in partu accedit, & ob id nullus octimestris vitalis est. Insuper & decimestres appellatos, in septem quadragenariis dierum magis in lucem edi sentio, & maxime contingere ut educantur. Nam perfectissimus est foetus in primis quadraginta diebus: ubi verò plures accesserint, perit. Coguntur enim multa in paucis temporibus affluentes ac perferentes, multum agrotare, ex quibus mors consequitur. Incipit autem laborare puer ante partum, & interitus pe-

riculum subit, quum in vtero vertitur. Producentur enim omnes sursum habentes caput. Pariuntur autem multi in caput, & securus discedunt ac liberantur his qui in pedes pariuntur. Flexibiles enim corporis partes non impedimento sunt, puero in caput exeunte. Verum quum in pedes prodierit, obturamenta contingunt: Versiones scilicet in vtero, & alia pericula, & umbilicus puerorum iam sæpe circa colla apparuerunt. Si enim iuxta partem quamcumque umbilicus fuerit in vtero porrectus, magis hac parte puer umbilici circumactionem, dum vertitur, faciet, quam circa ceruicem. Si verò iuxta humerum, umbilici circumactionem retrahit. hoc autem ubi fit, etiam matrem magis laborare necesse est, & puerum aut perire, aut difficilius exire. Quare multi iam pueri principium morbi intus nati prodire, & consequenter alij perierunt, alij morbi superuixerunt. Quicumque verò probe ac tuto prodierint, & in conspicuum exierint, derepente ex necessitate in ventre liberati, & crassiores ac maiores quam pro ratione statim existunt, his non ex augmento, sed laxo tumore id contingit, & multi sani ex his pereunt. Si enim tumor non residat citius quam tertio die, aut paulo serius, morbi ex ipso sunt. Quare etiam alimenta ac respirationes periculose mutantur. Si quid enim morbidum inducunt, per os & per nares inducunt: & pro eo quod tanta ingerantur edulia quanta sufficiunt, & ea etiam non superentur, multo plura ingeruntur: ut necesse sit & cogantur præ ingestorum copia, & præ ipsa adeo affectione, qua pueri corpus afflictum est, alia quidem per os & nares

& nares rursus exire, alia verò per intestinum ac vesicam inferne trāsire, antea nullo horum ita contingente. Sed & pro flatibus ac spiritibus, & humoribus ita cognatis, cum quibus necesse est in vtero consuetudinem ac beneuolētiā habuisse, omnibus peregrinis vtitur, crudioribus ac siccioribus, & minus mansuetis, vt necesse sit dolores oboriri multos, plerisque etiam mortes: quandoquidem etiam viris transmutationes locorum ac victus, morbos faciūt. Eadem ratio est & de vestibus. Pro eo enim quòd tepidis ac liquidis & cognatis, tales vestes pueri induunt quales ipsi viri.

4 At verò vmbilicus per quem alimēti ac spiritus ingressus pueris contingunt, solus ex omni corpore vtero adheret, & per hūc introitus ac ingressus ingredientium particeps fit, reliquæ partes conuiuent, & non prius apertæ sunt, quàm vbi in exitu fuerit puer ex ventre. Quum autem in exitu fuerit, reliquæ omnes aperiuntur, verum vmbilicus attenuatur, & conuiuet ac resiccatur. Quemadmodum autem in his quæ ex terra nascūtur, fructus pleni ac maturi secernuntur ac decidunt, iuxta discriminationem qua parte inherēt: sic etiam pueris maturis ac perfectis, vmbilicus quidē conuiuet ac clauditur, reliqua verò aperiūtur, vt & ingredientia suscipiant, & exitus habeant secundum naturam, quibus necesse est viuētes vti. Singula enim separantur,

iuxta modum quo agmina congregantur repentia: optima autem sunt, quæ maxime soli connutrita sunt. Cæterum decimestres & vndecimestres partus, ex septem quadragenariis eodem modo fiunt, velut ex dimidio anno septimestres. Plurimis enim mulieribus necessarium est in ventre concipere, post menstrua purgamenta, vbi ab his exolutæ fuerint. Oportet igitur mulieri tempus dare mensis, in quo ipsa purgatio continget: & hoc tempus quibus breuissimum sit, tres sunt dies, plerisque autem multo plures. Sunt autem & alia multa impedimenta etiam in viris, ex quibus conceptus retardatur. Oportet autem vel maxime hoc considerare, Quòd nouilunium quod dies vnus existit, exactissime trigesima mensis pars est: duo autem dies, feruè quindecima mensis pars sunt. Tres verò dies, pars mensis decima sunt, & reliqua iuxta horum rationem, & non est possibile in paucioribus partibus fieri, neque menstruorum solutionem, neque fœtum conceptionem. Ex his igitur omnibus necessarium est plerasque mulieres circa plenilunium, & vltra in ventre cōcipere, vt ducenti & octoginta dies, sæpe vndecimum mensē apprehendere videātur. tot enim dies septem quadragenarios constituunt. Nam quum vltra plenilunium mulier concipit, necesse est eum conceptū vndecimū mensē attingere ac apprehēdere, quo ad vltimum circuitum perueniat.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Superfœtatione, Iano Cornario
Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De superfœtatione. Mulieres quæ superfœtarent.
- 2 Superfœtatio nondum partium discriminationem habens non intumescit, sed putrescit donec excidat. Secunda, ante editum puerum, partum reddunt difficilem. Secunda cum puero exeuntes, partum facilem efficiunt. Unguium defectus in pueris recentior editis.
- 3 Partu auxiliaria. Partus nunquamq̄ cibis ac potibus promouendi.
- 4 Fœtus mortui, quomodocūq̄, tandem procedat extractio.
- 5 Unguis instrumentum, in fœtu mortuo extrahendo.

- 6 De secunda extractione. Lasanum quid.
- 7 De pueri in vtero mortui signis.
- 8 Fluxus multus sanguinolentus ante puerum prodentem. Pregnantibus stomachus vteri prope extat ante partum. Pregnans coitu non vrens, facilius à partu liberatur. Gemelli vno die atq̄, ex vna secunda aduntur. Pueri in genitibus herenti, vmbilicus non secetur, priusquam aut sternuerit, aut vociferetur.
- 9 Pregnantem mulierem quomodo cognoscas. Pregnantium ex fœtu mortuo, aut mox morituro signa & curatio. Pica pregnantium.
- 10 Mammarum & oculorum maiorum in pregnantibus significatio.

Conce-

- Conceptionis experimētum, ab appositis in vuluam. Mulieres quæ maxime concipiant.
- 10 Mulieris quæ facile concipiat, nes amplius impregnatur, curatio. Coxendicis, capitis, manuum aut aliarum partium doloris, in vtero conceptio, solutio est. Mulieris vt facile concipiat, curatio. Galbanum ad conceptum facilem.
  - 11 Liberis operam dari, quomodo preparandi. Genitura in vtero concepta nota.
  - 12 Fœtus bimēstres aut vetustiores per dēti quomodo medendum.
  - 13 Vteri suppurati, aut post partum, aut ex abortu, curatio. Vteri quomodo indurecant.
  - 14 Vteri stomachi præ caliditate genituram non suscipientis, curatio.
  - 15 Fomentum ad vteri conceptionem. Specilli stanni & plumbi in corrigēdis vteris vsus. Specillorum preparatio. Teda decoctum.
  - 16 Catulorum vsus. Calida lauacrum sibi medetur.
  - 17 Mensium, sanis ac recte habentibus vteris, non apparentium ex toto, vel pauciorum, aut per longius tempus, promotio. Medicamentorum sortium pleraque stomachum exculcerant & corrodunt.
  - 18 Mulier ob pinguedinem non concipiens, attenuetur. Ver conceptus aptum. Coiturorum diæta. Marem aut femellam vt generes, quo tempore coeundum, & vter restum obligandus. Vteri stomachus à suffimentis hians redditur.
  - 19 Suffimenta ad os vteri hians aut distortum.
  - 20 Medicamenta emolliētia & ad ciendum idonea, quo forti fiat, purgatio.
  - 21 Medicamenta subdititia, ad vterum purgandum conuenientissima.
  - 22 Glandula album fluxum purgantes.
  - 23 Subdititia omnis generis purgare potentia.
  - 24 Mensis virgini quomodo euocandi. Febris lenis hepialis Græcis. Zea in suffimentis. Medicamentum subdititium.
  - 25 Puerpera enixa. Subdititium medicamentum.
  - 26 Subdititium purgans & molliens. Vteri frequenter prolapsi quomodo reponendi.
  - 27 Pregnantis, mensis profusus habitus, curatio. Ad secundam expurgandam.

Quum superfœtaret mulier, si primū puerū in medio vteri habuerit, superfœtatio elabitur, à primo ac vteri expulsa: Si verò in altero cornu superfœtationē habuerit, posterius ipsam insuper parit nō vitalem, nimirum vitalitate, vbi vterus laxatus & humectus fuerit, exsoluta. Si verò non statim secedat superfœtatio, dolores exhibet, & fluxum fœtidum, ac febrem: & facies intumescit, tibiæque ac pedes: & si pereat, cibum auerfatur donec exciderit. Superfœtant autem mulieres, quarum stomachus, id est, vteri os, post primū conceptum non clauditur ita valde, idque apparentibus signis constat, clauditur au-

tem post superfœtationes, quæ posterius insuper pariuntur. Si superfœtatio nondum partium discriminationem habet, sed caro sit, non quidem intumescit, sed putrescit donec ex vtero exeat. Si cui exeat secunda pueri in vtero, priusquam puer foras procedere incipit, a grē parit: & magis adhuc periculose, si caput non præcedat. Si verò alicui vnā cum secūda puer foras exierit, & ad stomachum, id est, os vteri progressus, rupta secūda emerit, magis facile parit. Itemque si puer quidem foras prodit, secūda verò adhærescit, & seipsam retrahit, atq; isthuc manet. Quum puer non vitalis futurus nascitur, caro ipsius vngues supereminet, vngues verò tum in manibus, tum in pedibus deficiunt. Quum vitali puero nascente manus præminuerit, primū retro retrudenda est, donec retruseris: & si ambæ præminuerint, ambas retrudes. Et si crus præminuerit, etiam hoc repelles. Vbi verò ambo crura in propatulo manserint, neque aliò processerint, fomento vti opus est, à quo humectissimum vterus reddatur: habeat autem odorem ipsū fomentum. Et quum caput in propatulo fuerit, reliquum verò corpus intus erit, etiam sic fomento vteris. Et quum pars corporis in vtero, pars in pudendis, pars extra pudenda intumescit ac manet, etiam sic fomentum adhibebis. Et si quidem à fomento processerit, satis est: minus, os vteri elaterio crasso aqua diluto oblines, quo partum producat. Sed & à potibus ac cibis partus promouendus est, & pudenda ipsa cerato illinenda, si ficciora quàm ex re est, esse tibi videbuntur. Quum pueri capite ex stomacho

4 apparente, reliquū corpus procedere non vult, puer autem mortuus est, digitos aqua madefactos inter stomachum ac caput immittito, & in orbem circunducito, deinde subditum sub mentum digitum in os intrudito, ac foras trahito. Quum verò reliquum corpus extra pudenda fuerit, caput autem intus, in pedes videlicet prodeunte fœtu, postquam digitos in orbem circunduxeris, ambas manus inter stomachum ac caput aqua præmadefactas immittito ac extrahito. Si verò extra stomachum fuerit, verū intra pudenda, immiffis manibus apprehensum capite educito. Si porrò fœtus intus maneat mortuus, & non possit neque sponte, neq; per medicamenta iuxta naturā excidere, manu ce-

rato

raro maxime lubricante vncta, deinde in
 5 vterum intrusa, humeros à collo magni di-
 giti conamine deducito. Oportet autem
 ad huiusmodi etiam vnguem instrumen-
 tum in magno digito habere, & distractio-
 ne facta manus educere, deinde rursus im-
 missa manu, ventrem diffindere, & ex dif-
 fisso intestina sensim eximere: deinde his
 exemptis latera confringere, quo cōfidens
 corpusculum leuius ac expeditius fiat, &
 facilius exeat non tumidum existens. Cæ-
 terum si secunda non facile excidat, maxi-
 me quidem ad fœtum appendere sinenda
 est, & puerpera velut super sella vëtri ex-
 onerando destinata, lasanū Græci vocant,
 locanda. Sit autem in altum extructa sella,
 vel simile quiddam, quo fœtus dependens
 grauitate sua secundam simul extrahat.
 Sensim autem hoc faciendum est, non vio-
 lenter, ne præter naturam diuisa, inflam-
 mationem inducat. Substernere igitur lan-
 6 nas molles quàm maxime recens carmina-
 tas fœtui oportet, quo paulatim remittant
 ac cōfidat, aut vtres duos copulatos aqua
 plenos supponere, & supra vtres lanas in-
 sternere, & supra has puerū: deinde vtrun-
 que vtrum stilo perforare, quo paulatim a-
 qua effluat: effluente autem aqua, vtres re-
 mittunt ac cōfidunt: cōfidentibus autem
 vtribus, fœtus vmbilicum attrahit, vmbili-
 cus verò attrahit secundam. Si verò supra
 lasanum, vel simile quiddam puerpera se-
 dere nequeat, super reclinatā sellam per-
 foratam collocetur. Si verò adeò debilis
 est, vt omnino sedere non possit, lectum
 quàm erectissimū à capitis partibus strue-
 mus, vt deorsum declinet ac repar, & sic
 fœtus grauitas quàm maxime simul secun-
 dam trahat. Verum puerperam sub alis, fo-
 ris ad lectum fascia, aut loro lato ac molli,
 alligare oportet, vt ne quum erectus sit le-
 ctus, corpus ipsius deorsum feratur. Iuxta
 eūdem autem modum etiam si vmbilicus
 abruptus sit, aut etiā ante tempus recisus,
 moderate grauibus ponderibus appensis,
 secundæ educationem facere oportet. Opti-
 6 ma enim hæc curatio in talibus existit, &
 minime lædit. Si cui puer in vtero immo-
 riarur, & nō egrediatur humido vtero exi-
 stente, & quum iam non habeat amplius
 humiditatem, sed siccatus fuerit vterus,
 primū quidem intumescit puer, deinde
 colliquescent ac putrescūt carnes, forasq;
 effluunt, postremū autem ossa procedūt:
 & fluxus aliquando corripit, si non prius
 moriatur. Quum puer immortuus fuerit,

tum aliis signis coniectare id licet, tum iu-
 bere, vt aliquando in dextro latere iaceat,
 aliquādo in sinistro trasnutet. Transla-
 bitur enim in vtero puer eò quò mulier se
 vertit, velut lapis aut aliud quiddā, si mor-
 tuus fuerit, & pectinem frigidum mulier
 habet. Si verò viuat, & pecten calidus est,
 & venter totus translabitur vnā cum reli-
 7 quo corpore extensus, & in ipso nihil trās-
 labitur absque reliquo corpore. Si cui
 ex partu laboranti fluxus multus sangui-
 nolentus citra dolorem, ante puerum pro-
 deat, periculum est puerum mortuum ex-
 oluendum esse, & non vitalem processu-
 rum. Prægnantibus mulieribus plerisque
 stomachus vteri prope extat ante partū.
 Mulier prægnans si non coitu vtatur, fa-
 cilius à partu liberabitur. Quæ gemellos
 gestat, eadem die parit velut concepit, ha-
 bet autem vtrosque pueros in vna secun-
 da. Muliere ægrè pariente, si puer in ge-
 nitalibus locis hæreat, & non facile exeat,
 sed cum labore ac medicis machinamen-
 tis, tales pueri modicæ vitæ sunt. horum
 vmbilicum secare nō oportet, priusquam
 mingant, aut sternutent, aut vociferen-
 tur, sed sinendi sunt, & mulier proxime a-
 pud puerū permaneat: & si sitierit, aquam
 mullam bibat: & si vmbilicus inflatur vel
 8 ut stomachus, & moueatur, aut puer ster-
 nutet, aut vocem rumpat, tunc sanè fece-
 tur dum puer respirat. si verò non inflatur
 vmbilicus, neq; moueatur, tempore acce-
 dente viuet. Prægnantem mulierem si
 aliter non cognoscas, oculi tracti & caui-
 ores fiunt, & cādidum oculorum albedinis
 naturam non habet, sed liuidius existit. Si
 qua partui vicina sit, & oculos cauos ha-
 beat, & facies intumescat, & ipsa tota i-
 temque pedes tument, vt velut à pituita
 alba apprehensa appareat, & habeat aures
 albas, & summum nasum album, & labia
 liuida, ea ipsa mortuos gestat quos pariet,
 aut viuos prae, & nō vitales, & exangues,
 vt pote morbosos, aut prius peperit nō vi-
 tales. Huic sanguis in aquositate con-
 uersus est. Oportet igitur tali post partum
 odorata in vuluam apponere, & comedere
 ipsam ac bibere odorata. & primū in
 facie nasus summus insignis euadit, ac co-
 lorem recipit. Si qua prægnās terram ede-
 re concupiscat, aut carbones, eaque edit,
 in capite pueri vbi natus fuerit, signum à
 talibus apparet. Mulierem id nosse ex-
 9 pedit, vtra mām ipsi maior est, illic enim
 fœtus existit. Similiter autem & oculum
 confi-

considerabit. Maior enim & splendidior o-
 mnino erit intra palpebrā, etiam eius par-
 tis cuius mamma maior existit. Si cui ab
 apposis in vuluam non valde fortibus, do-
 lores in articulos perueniāt, & stridor den-
 tium corripiat, & membris tendatur, ac o-
 scitat, hanc magis cōcepisse spes est, quàm
 eā quæ nihil tale patitur. Mulier quæ præ-
 ter naturam crassa est, ac pinguis, & pitui-
 ta repleta, non cōcipit hoc tempore. Quæ
 verò ex natura talis est, horum gratia con-
 cipit, si nō aliud quiddam ipsam impedi-
 at. Mulieribus plerisque quum menses appa-
 10 raturi sunt, stomachus vteri in seipsum cō-
 trahitur, magis quàm aliās. Mulier quæ
 facile concipiebat, si prægnans esse desiit,
 bis per annum à manibus ac cruribus ve-
 nam secari sinat. Si cui dolores in coxen-
 dice, aut in capite, aut manibus, aut aliqua
 alia corporis parte fuerint: quū verò præ-
 gnans est desinunt, cōceptum autem ab vtero
 exoluto rursus insunt: odorata & bibe-
 re, & ad vteri os apponere cōducit. Quum
 mulieri alicui cōceptus gratia medeberis,
 vbi purgata esse videbitur, & os vteri rectè
 habuerit, lauetur, & caput cōfricetur, nul-
 lo autē vngue illinatur. Deinde linteum
 inodorum laurum circum capillos ipsos
 circundatum, reticulo loto aut nihil olen-
 ti obliget, ita vt primum linteum ipsum ca-
 piti imponatur, postea quiescat galbano
 ad vteri stomachū appposito, quod coctum
 ac molitum sit ad ignem, & non ad solem.
 Deinde mane deposito reticulo cū linteo,
 verticem suum alicui olfaciendum exhi-
 beat: & si quidē oluerit, probe purgata est,
 sin minus, male. Hæc autem ieiuna faciat:
 & si non fœcunda fuerit, nunquam olebit,
 neque purgata, neque aliās: & si prægnan-
 ti idem medicamentum apponatur, neque
 sic probe olebit. Quæ verò prægnans futu-
 ra est, frequenter & facile cōcipit, ac sana
 existit, etiam si non apposueris neque pur-
 11 gaueris, vertex ipsius olebit, aliud verò ni-
 hil. Vbi autem omnia probe videbūtur,
 & ad virum accedere oportuerit, mulier
 ipsa ieiuna sit: vir autem non ebrius, frigi-
 da lotus, & cōmodo alimento nutritus. Et
 si cognouerit mulier genituram se conce-
 pisse, eo tempore virum non accedat, sed
 quiescat. Cognoscet autem, si quidem vir
 se emisisse dixerit, ipsa verò præ siccitate
 ignorauerit. Si verò vterus rursus in pudē-
 da genituram reddat, ipsaq; humecta fiāt,
 rursus cum viro coeat, donec concipiat.

12 Mulier quæ concipit quidem, perdit au-

tem fœtus bimestres, exacte in eodem tem-
 pore, & neque prius, neq; posterius, atque
 hoc iterum atq; iterū perpeffa fuerit, imò
 si etiam trimestres aut quadrimestres, siue
 vetustiores perdidit iuxta eundem mo-
 dum, talibus vteri (puero augefcente, &
 bimestre aut trimestre, aut quantūcunque
 tempus transgrediente, si quando etiam a-
 liās augefcent) in maiore amplitudinem non
 porriguntur, ita vt non amplius sufficiant
 capiēdo fœtui, sed propterea perditur eo-
 dem tempore. Huic cucumerarium medi-
 camentum in vterū dare oportet, ipsumq;
 distēdere ac inflare pharmacis apposititiis
 hisce. Cucumeris syluestris medulla con-
 tundatur ac cribretur: deinde modicū de
 ipsa melle cocto copiosiori misceatur, ad-
 dito silphio modico: sit autē velut dixi, mel
 coctum: hoc circum specillum (siue maui
 spicillum, pro tēta) oblinatur, crassitudine
 formata quantā vteri stomachus suscipere
 potest: apponatur autem ad os vteri, & im-
 pellatur quo in internam vteri partem pe-
 netret. Quum verò colliquauerit medica-
 mentum, specillum extrahatur. Sed & ela-
 terium hoc modo præparatum apponere
 potes: similiterque colocynthidem sylue-
 13 strem. Per hoc autē tēpus edat alia quàm
 plurima, & silphij caulem, & quicquid fla-
 tum in vtre inducit. Hoc apposititiū phar-
 macum per tertiā diem apponatur, donec
 probè habere visa fuerit, copia quantā vte-
 rus admittit. In relictis diebus, mollienti-
 bus vtēdum est: postquā autē ex molliēti-
 bus præparatum fuerit os vteri, post mē-
 sium apparitionem vbi sicca fuerit, cū viro
 commisceatur. Si cui vterus suppuratus
 fiat, aut post partum, aut ex abortu, aut
 quomodocunq; aliās, & non in vase alio ac
 tunica, velut in tuberculo solet, pus fuerit:
 huic cōducit specillum vnctorium in vteri
 os demittere. Minus enim opus fuerit vstu-
 ra, si ad specillū processerit: deinde erucas
 à tithymalide colliges: habent autem velut
 aculeos quosdam, quos leniter rescindes,
 ne pabulum internū ex ipsis elaborat: de-
 inde siccabis ipsas in sole, ac teres. Vermes
 quoq; stercorarios similiter in sole siccabis
 ac teres, & erucæ quidem pondus duorum
 obolorū Æginæorū, vermū verò duplum
 miscebis, modico aniso addito, aut aliquo
 eius generis. Nam mali odoris medica-
 mentum euadit. Hæc autem leuīa facta ac
 contrita vino albo odorato diluito. Et post-
 quam biberit, grauitas accedit, & tor-
 14 por in ventrem irruit. Si itaque accedit,
 aquam

aquam mulfam modicam in super bibat. Si qua liberis carens, imprægnatione ac puerorum generatione indigeat, atque ea iam prægnans fuit ac peperit, & hoc ipsi cõtingat, aut quum stomachus vteri siccus, aut summa parte affectus, aut cõclusus fuerit, aut nõ rectè habuerit, sed ad coxendicem alterum distortus, aut ad rectũ intestinum occultatus, aut in seipsum contractus fuerit, aut labium stomachi sibi ipsi vterunque incubuerit, aut stomachus vteri asper & callosus fuerit: (durus autem fit, & à conclusionem, & à callositate:) his menses non apparent, aut pauciores quàm oportet, & per longius tempus apparent. Sunt autem in quibus etiam menses iuxta corporis sanitatem, & vterorum exitum reperiuntur, imò consueto & iusto modo, & stomacho vteri præ caliditate ac humiditate mensum nõ valde læso: verum genituram non suscipit propter hanc læsionem, quæ impedit susceptionem, stomacho non rectè habente. Huic per totum corpus fomentum adhibere oportet, & pharmacũ bibendum dare, ac corpore primũ purgatam ac mundam reddere, siue superne & inferne opus habuerit, siue superne solum. Et si quidem superne purgans medicamentum dederis, fomentum ante purgationem non præmittes: verum fomentum adhibebis inferne purgaturus. Si verò superne purgante medicamento non egere videbitur, præmissio fomentum, inferne purgans bibendum dato.

14 Quum autè probe purgatũ corpus esse videbitur, postea vtero fomentum adhibere, frequentes infusus ipsis adornans, si ita conferre videbitur. Immittes autem in fomentum, cupressi ramenta, & lauri folia contusa, lauabisque multa & calida aqua. Vbi verò recens lota fuerit, & fomentum admiserit, vteri os dilatabis specillo stanneo, corrigesque vbi opus fuerit: potes & plũbeo vti, initio per paruum factò, deinde crassiore adhibito si suscipere potest, donec rectè habere videbitur. Intinges autem specilla in mollitorio quopiam diluto, aut etiam liquido reddito, si cõferre videbitur. Specilla ipsa retro caua faciẽda sunt, deinde circum ligna longiora adaptanda, sicque ipsis vtendum. Cæterum hoc tempore bibat in vino albo odorato dulci, & quàm suauissimo decoctam tædam quàm pinguisimam, in tenuia segmenta concissam, & apij semen cõtusum, & cumini Æthiopici semen, & thus quàm optimum, ex hoc bibat ieiuna copia quanta moderata

esse videbitur, tot diebus quot fatis habere videbitur. Et edat catulos coctos, & polypum in vino dulci coctum, iusculumque ipsum bibat, & brallicam coctam, vinum autem album in super bibat, & ne fiat, & calida bis per diem lauet. A cibis autem hoc tempore abstineat. Ab eo verò tempore si quidè processerit per stomachum, & quid purgationis foris apparuerit, adhuc de potione bibendum est vnum atque alterum diem, & à specillorum vsu desistendum, ac conadum vt vteri appositionibus medicamentis purgentur. Cuiusque autè, (stomacho recto, ac magno & sano existente, ac probe habete, & in loco vbi conuenit & oportet sito) menses non apparuerint ex toto, aut pauciores, & per longius tempus, & non sani, morbum ipsum inuestigabis quemcunque tandem vteri habet, & si corpus quoque aliquid conferat, causam perscrutaberis ob quam non cõcipit, & hæc sic habeant: & curationem facies si medelam suscipere volet, initio à fortioribus factò prout opportunum visum fuerit, ita vt desinas in molliorum vsu, donec vterus visus tibi fuerit probe esse purgatus, & stomachus recto statu esse constitutus, & ritè situs. Si verò à potu ac medicamento menses non processerint, etiam si moderato tempore id biberit, nequaquam à potu cessandũ est: vbi verò probe habuerit, specillorum vsu os stomachi molliendum est, & faciendum vt hiet, ac viam præbeat appositioni medicamento, idque pharmacis suffitui aptis ac mollientibus perficies. Quum autem satis suffitum ac mollium esse videbitur, apposito medicamento subditio vteri purgationem facies, donec ritè habere videbitur, à mollib⁹ ad fortiora progressu factò, ita vt rursus in mollibus ac odoratis desinas. Nam pleraque ex fortibus medicamentis stomachum exulcerant ac corrodunt. Deinde verò tum stomachum ad rectum statum ac sanitatẽ redigito, quo aptus sit ad suscipiendam genituram, tum vterum siccum reddito, & flaturum immittito. Si mulier præ pinguitudine vterum ad concipiendum læsum habere videatur, attenuatio quàm maxime, & gracilitas inducatur, supra reliquam curam. Tempus porrò vernum aptissimum est ad concipiendum. Vir autem non sit ebrius, neque vinum album bibat, sed quod fortissimum est ac meracissimum: itemque edulia fortissima & calida, non lauet: robustus autem sit, & sanus, & à cibis abstineat ad rem

ad rem non conferentibus. Et vbi marem generare voluerit, mensibus desinentibus aut defectis misceatur, & quàm penitissimè intrudat donec desæuiat. Vbi verò femellam generare volet, quum plurimi menses prodierint mulieri, & dũ adhuc eunt, coeat, ac dextrũ testem obliget, quantũ id tolerare poterit: sed si marem generare expetat, sinister testis obligandus erit. Stomachus vteri à sufficientis quidem, vbi conclusus fuerit, hians redditur, ab emollientibus verò mollescit. Suffire autem oportet, loti corticem, lauri baccas, & folia eiusdem viridia contrusa, thus, myrrham, artemisiæ semen aut folia: item anisum & adipem, aut ceram simul contusa, sulphur, cupressi semen, peucedani radicem, myrti folia viridia contrusa, fibri testem, asini masculi sterces, allia, styracem, adipem suillum: sed & si distortum os vteri fuerit, his suffendum est. Sic quidem igitur hians redditur ac conuertitur. Mollire autem per hæc vteri os oportet, sandaracham videlicet, adipem caprinum, sici succum, silphij succum, cyclamini succum, thapsiam, succum tithymalli, cardamomi semen, herbam quæ peplos appellatur, fibri testem, lini semen, nitrum, ari radicem, staphidem syluestrem, calaminthæ folia viridia, herbæ lanariæ siue struthij semen, scilla internam partem.

20 *Medicamenta emollientia, & ad concipiendum idonea, quo fortis purgatio fiat.*

Thapsiæ radicem, medullam bouis, adipem anserinũ, rosaceum, hæc trita ac feruefacta per quadriduam apponat, & bibat porri succum, ac vinum dulce album. Item resinam, & oleum tepidum, cuminum, nitru, mel, sordida lana excipiat, & per quadriduam vtatur, bibatque apij semen, & thuris nucleos quinque, & cuminum Æthiopicum in vino albo meraco dulci, lauetque bis per diem. Item myrrham, thus, fel bouis, resinam terebinthinam, aut netopon siue metopium vnguentum, horum singulorum æqualem mensuram misceat, & in lana pura, aut linteo tenui apponat. Intingat autem linteum in vnguento albo Ægyptio odorato, & filo obligatum, à balneo sudet, & polypum plagis mollium edat, & apij ac asparagi semen ac vinum album bibat, ter in die ieiuna existens. Aut myrrham, casiam, thus, cinamomũ, netopum, singulorum æquas portiones lana exceptas, aut in glandes redactas apponat. Aut eu-

curbitæ syluestris interiora, cuminum tostum, anethi semen, cupressi radicem, trita ac melle cocto subacta in glandes cogito, easque subdendas exhibeto, & bibat præoniæ radicem, apij semen, ac silphij succum, cum vino. Sed & bulbium ipsum subditum purgat. Item myrrham primariam, & florem æris modicum in vino albo odorato subdat.

Medicamenta subdititia, ad vterum purgandum conuenientissima.

Accipe æris florem ac nitri tertiam partem, mellèque cocto subacta in glandulas iustè magnitudinis ac crassitudinis redige, atque sic ad vteri osculum appone. si verò fortius facere velis, elateriũ ammiscẽ, ad florem solum, & hoc modo coactas glandulas subdendas præbe. Potes & ramulorum sici corticem derafum ac tenuiter tritum ammiscere, quum os vteri siccius esse videbitur, dimidia portione eodem modo.

Aliud. Elaterium & æris florem trita, duabus floris partibus, vna elaterij acceptis, dilue, & cyclaminum tritum prout opportunum videbitur ammiscẽ, & in lana simul coacta subde.

Glandula album fluxum purgantes.

Artemisiæ herbam, nitrum, cyclaminum semiaridum, cuminum, subde.

Alia. Artemisiæ herbam viridem tritam, & myrrhæ tertiam partem, ammixto vino odorato, in lana alba obuolue, eamque vino tinctam apponendam præbe. Vbi verò hiauerit vterus, nitrum, cucumeris syluestris medullam, cyclaminum semiaridum, in lana appone.

Subdititia omnis generis purgare potentia.

Staphidem syluestrem viridem tritam, artemisiæ herbæ folia trita, melle cocto excipe, & in umbra siccata in glandulas coege, ac subdendas exhibe.

Aliud. Florem æris, & alumen Ægyptium cum cyclamino dilue, & velut priora melle cocto excipe, aut in caricam inde, cum modica myrrhæ.

Aliud. Cyclaminam tritam vino albo odorato ammixto, in linteo tenuissimo puro obliga, & subdendam præbe.

Aliud. Cyclaminum semiaridum, nitrum, cantharidas, adipem, sandarachem, subde.

Hipp. opera.

f De

24

De virgine.

Si virgini menses maturi non prodeant, multum & febricitat, & dolet, & fitit, & esurit, & vomit, & furit, & rursus respicit: vterus mouetur: & quum ad viscera vertitur, vomitus ac febris, & delirium accedit. Vbi verò sedatur vterus, & hæc quiescunt, esurit, ac fitit, & febris lenis, hepialon Græci dicunt, tenet. Huic pelles agninas calidas ad ventrem apponere oportet, & suffitum facere in ipsa pudenda quàm penitissime, ita vt super amphoræ collo desideat, & fumum admittat. Fiat autem suffitum ex myrrha magnitudine fabæ, & thuris dupla portione, ammixta etiam zea frefa: hæc simul suffire debet, & in ignem immittere, maxime dum ieiuna est, & multa calida lauare.

Medicamentum subdititium.

Alumen Ægyptium emollium lana inuolutum subdat.

Aliud. Artemisiã tritam, & vino albo subactam, apponendam præbe.

25

Puerpera recens enixa.

Rofaceum, myrrham, ceram, mixta in lana apponenda præbe. Vbi autem vterus ipsi prociderit, acida & acerba offerenda sunt; tum potanda, tum foris adhibenda. Item sicum nigram, allium, nitrum, cumi-

num, hæc omnia tenuiter trita in lana apponenda dato.

Aliud. Sepiæ testam tusam, & vino inbutam, cum leporinis pilis, lana excipe, & apponendam præbe. Si verò post partum vterus doleat, prisanam, & porrum, ac adipem caprinum coquat, indèque modicum sorbeat.

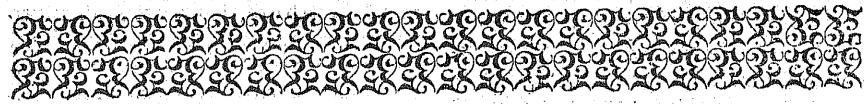
Subdititium medicamentum.

Nitrum, cuminum, sicum, omnium aquas portiones subde.

Subdititium purgans & molliens. 26

Netopum, rofaceum vnguentum, adipem anserinum, linteis tenuibus excipe. Si menses multi prodeunt, præonia grana nigra bis septem numero, in vini cyathis duobus bibenda præbe. Si verò vteri frequenter prolabantur, vteros aqua tepida madefacies, ipsam verò mulierem supinam reclinabis, miscebisque malicorium, galam, & rhoem rubram, hisque in vino albo tritis vteros illines ac immittes. Postea lauri folia in vino austero bibenda dabis.

Quum autem mulier prægnans menses profusos habet, stercus alini sicum, & rubricam, ac sepiæ testam, trita simulque linteo illigata apponat. Si verò secunda non purgetur, elaterij oboli Attici pòdus in vini albi cyathi mensura tritum bibendum præbe, & purgabitur.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Exectione foetus, Iano Cornario Medico Physico

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

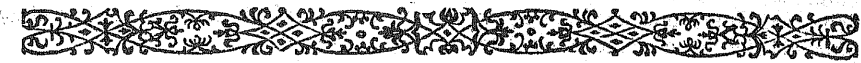
- 1 Foetus oblique prolapsus, ac manum extensam habentis exectio.
- 2 Capitis extractio. Dieta. Foetus quatuordecim in vtero verti, & non in caput adcoerere. Mānus in foetu exera pudendum exera quid significet.
- 3 Foetus prolapsus quomodo retrudendus.
- 4 Vterorum foras prolapsorum curatio. Phocæ oleum sine adeps.

In his qui non iuxta naturalem modum pariuntur, sed excinduntur, hoc modo se res habet. Primum quidem sindone supra mulierem iniecta, eam supra mamas circudato, & caput obuclato, ne videtur quod facturus es, timeat ac exhorrescat. Si itaque foetus oblique prolapsus manum portensam

manu habuerit, manu apprehensa foras producere quàm maxime conare, & brachium ipsum excoarato: atque vbi os brachij nudaueris, squatinæ pellem circum duos manus digitos obligato, ne caro lubricitate sua elabatur. Deinde verò carnem circa humerum rescinde, ipsumque iuxta iuncturam exime, postea caput iuxta naturam protrusum foras producere tenta. foetus verò ipsum intrò protrudito, ferramento per latus & costas, aut per clauiculam adactò, quo statim emittat foetus, & confidat ac contrahatur, atque ipsi facilius exitus pateat. Cæterum caput si fieri potest iuxta naturam extrahe, sin minus, confringe: atque sic foetus vnà subextrahe. Postea calida large perfusam, & oleo illitam decumbere iubeto, pedum situ alternatim variato. Bibat autem vinum dulce album, meracius temperatum. Sed & resina melle trita, ac vino ammixta, in potu præbeatur. De cætero verò curanda est, velut dixi, iuxta ea quæ relata sunt. Quum verò parietum mulieri foetus oblique prolapsus fuerit (id quod contingit dum vertitur puer) & umbilicus circum collum obuoluitur, & exitum foetus impedit, & caput in coxedicem incumbit, & manus vt plurimum foras prominet, quod ipsum mortui foetus signum est. Quibus autem manus non exerta est, vt plurimum viuunt foetus: periculum autem etiam hoc modo est. Alique enim purgamenta ante partum mittunt, & necesse est cognoscere ex eo partum sicum, & cum do-

lore laboriosum esse. Quibus autem purgamenta ante partum non prodeunt, hæc in pariendo facilius liberantur. Concutere porrò portet hoc modo, Sindone substrata mulierem reclinabis, & aliam superiniicies, quo pudendum ipsius sit obuclatum, obuoluensque sindonem circum vtrunque crus, & circum vtranque manum. Mulieres autem duæ vtrunque crus apprehendant, & aliæ duæ vtranque manum, deinde concutiant valide ipsam tenentes, non minus quàm decies. Postea in lectum reclinetur mulier in caput, ita vt crura sursum vergant, & mulieres omnes ipsam pedibus corripiant, manibus dimissis, sæpèque concutiant, ac reiectionem in humeros faciãt in lecto, quo foetus in spaciofiorum locum retrusus vertatur, & naturaliter prodire possit. Et si dictamnum Creticum habueris, ipsum bibendum dabis: sin minus, fibri restem in vinum Chium derades. Si verò vteri foras prodierint, siue ex dolore, siue ex partu, si quidem iuuenula fuerint, aggressiorem facito: sin minus, finito. Aggressio autem hoc modo fiat: Pelliculam vteri iuxta naturalem modum & oblique incisam, linteo confricato donec inflammetur, & illinito phocæ oleo siue adipe, aut pice, aut mali Punici flore integito, & molles spongas vino resperfas apponito, & ex humeris ipsas alligato. Mulier verò decumbat cruribus, quàm maxime sursum versus porrectis. Moderatis autem eduliis vescatur.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Dentitione, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De dentitione. Pueri carnosius lacis, minus carnosius multum lacis sugunt. Pueri qui saniores, qui minus.
- 2 De dentitionum puerorum starni iudicia.

Hæc de dentitionum melior conditio.

Plus mingentes, & bene dormientes pueri, habitiores. Ablactantur facile qui sugentes interim cibum adsumunt.

- 3 Ulcera in consillis infantium, quæ periculosa, quæ non.

Hipp. opera. f 2 Pueri

Veri natura habitiores, nō pro carnositatis ratione etiam lac sugunt. Voraces vero & multum lactis trahentes, non pro ratione carnosifunt. Pueri sugentes si multum mingant, minime anniculi fiunt. Quibus aluus multum profluit, & bene concoquunt, hi saniores sunt. Quibus modicè profluit, & voraces sunt, & non pro ratione similiter nutriuntur, morbosi. Quibus multum lactosum reuomitur, his aluus ²supprimitur. Quibus in dentitione aluus amplius subducit, minus conuelluntur, quàm quibus parum. Quibus in dentitione febris acuta accedit, parum conuelluntur. Quicumque dentientes habitiores manent, & altiore somno vtuntur, periculum est ne conuulsione corripiantur. Qui hyeme dentiunt, reliquis similibus existentibus, melius liberantur. Non omnes in dentitione conuulsi moriuntur, sed multi etiam seruantur. Qui cum tussicula dentiunt, tardius dentes producunt, in perpunctione autem magis gracilescunt. Quicumque in dentiendo hyemem habent, si attentè tractentur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus mingunt quàm egerunt, pro ratione habitiores sunt. Qui non pro ratione mingunt, verum aluus frequenter cruda à pueris egressit, morbosi sunt. Qui bene dormiunt, & habitiores sunt, multum alimentum adsumunt, idque adiacet, non sufficienter distributum. Qui dum sugunt interim cibum adsumunt, facilius ab lactatione ferunt. Qui sæpe cruenta ac cruda per aluum egerunt, plurimi in febre somniculosi sunt. Vlcera

in tonsillis citra febrem facta, securiora sunt. Quibus infantibus in sugendo tussis instat, vnam maiorem habere solent.

Quibus cito in tonsillis vlcera serpentina confidunt, febribus ac tussis permanentibus, periculum est rursus generanda esse vlcera recurrentia. Vlcera tonsillarum in infantibus periculosa. Pueris memorabilis magnitudinis, si vlcera in tonsillis sint, & deglutire possint, salutis signum est. Quum verò maiores prioribus deglutire in tonsillarum vlcerebus nō possunt, his multam bilem reuomi, aut per aluum prodire, periculosum est. In vlcerebus tonsillarum si quid araneosum inest, non bonum. In tonsillarum vlcerebus post prima tempora, pituita per os effluere, si prius non fuit, commodum est, & tamen reducenda est. Si verò incipiat, & omnino remittat, gaudendum est. Si autem non sic effluat, vereri oportet. Qui tonsillas destillatione vexatas habet, his aluus amplius subducta, siccas tussis soluit. Verum pueri si quid concocti superne prodierit, amplius soluit. Vlcera multo tempore in tonsillis citra augmentum manentia, ante quintum aut sextum diem periculosa non sunt. Sugentes qui multum lactis adsumunt, vt plurimum somniculosi sunt. Sugentes qui non probe aluntur, macilentifunt, & egrè vires recolligunt. Vlcera in tonsillis estate facta, peiora sunt quàm aliis temporibus, citius enim proserpunt. Vlcera in tonsillis circa vnam proserpentina, in his qui seruantur vocem alterant. Vlcera proserpentina circa fauces, grauiora & magis acuta, vt plurimum spirandi difficultatem inducunt.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Corporum Resectione, Iano

Cornario Medico Physico

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Arteria aspera pulmonis, positio, structura, forma, & substantia.
- Lobi quinque. Cordis, arteria chartilaginosa, ve-

na magna, positio & structura.

- 2 Hepatis, vasorum emulgentium, renum, vinariorum meatum, vesicae, gulae, positio ac forma.
- 3 Septi transuersi, lienis, ventris, coli, intestini recti positio, structura, forma & substantia.

Arteria

Arteria ex vtraque faucium parte exortum faciens, in summitatem pulmonis definit, circulis composita cōsimilibus rotundis, in superficie se mutuo contingentibus. Ipse autem pulmo testitudinem coadimpler, in sinistram conuersus, quinque apices habens, quos lobos & summitates vocant, cinereo colore præditus, notis caernosis compunctus, naturaque antrosus existens. Ad medium verò ipsius cor situm est, rotodius ac oblongius quàm in omnibus animalibus. A corde verò ad hepar multa chartilaginosa arteria procedit, & cū ipsa vena magna appellata, per quam totum ² corpus nutritur. Hepar autē similitudinem quidem cū omnibus aliis habet, verū sanguinolentius quàm alia existit, apices habens duos, quos portas appellant, in dextris locis sitas. Ab hoc verò obliqua vena inferne ad renes tendit. Renes autem conuulsi colore, malorum speciem præferunt. Ab his canales obliqui ac fermè triangulares in summum vesicæ apicem

tendunt. Vesica autem tota neruosa est, magnaque ac latè se extendens capacitas intra eam à natura disposita est. Et has sex partes intus per medium corpus natura disposuit. Gula autem à lingua principium faciens, in ventrem definit, quam sanè Greci etiam cesophagum & stomachum, id est os ventris, significanter appellant. Cæterum à spina retro hepar, septum transuersum productum est. Ex latere verò ³ notho, sinistro videlicet, lien initio sumpro extensus est ad humani vestigij similitudinem. Venter autem hepatis adiacens iuxta sinistram partem, torus quidem est neruosus. A ventre verò extat intestinum ventri consimile, longum cubitorum non minus duodecim, pampino formiter in sinibus inuolutum, quod aliqui colum vocant, per quod alimenti delatio contingit.

A colo autem situm est rectum ac princeps intestinum postremum, carnem copiosam habens, & in summum anum definens. Reliqua porro natura ipsa ordinauit ac disposuit.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Corde, Iano Cornario Medico

Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De cordis figura, colore ac structura. Cordis tunica seu vesica vsus. Cordis humoris tanta est copia, quam a medellā est satis. Cordis humor unde. Gula siue stomachus, velut infundibulum, potum & quacumque volumus excipit. Potus in guttur ac arteriam, quantum epiglottis siue lingua permittit ferri.
- 2 Epiglottidis vsus.
- 3 Quomodo tussis potu acervat in irruente excitetur. Cor humorē per arteriam ad pulmonem illapsum cū aere ad se trahit, non tanquam alimentum, sed vt medellā. Cordis humoris & spiritus attracti vacuatio.
- 4 Cor musculus est valde fortis, non neruo, sed densitate ac carnis constructione. Cordis ventriculi duo, eorundemq; forma & positio.
- 5 Pulmo natura frigidus, & inspiratione perfrigeratur. Cordis sinister ventriculus, receptaculum est spiritus. Cordis sinister ventriculus, cur crassior ac asperior. Cordis officia quatuor, & quomodo deprehendantur. Cor calorē in suis finibus & principium.

Cordis fontes resicati, mortis causa existunt.

- 6 Cordis aures que vocentur. Cordis aurium substantia. Cordis aurium vtilitas. Cor solibus simile quid habet. Cor ex toto ventilari, aures verò priuatim, cum inflari, tum considere ac contrahi.
- 7 Vene in sinistram cordis ventriculum, arteria in dextrum respirationem operantur. Cordis sinister ventriculus plus aeris attrahit. Cordis pellicule, Alie in ipsius cordis pelliculis. Cordis ventriculorum pellicule, nervi & vasorum principia aortis esse videntur.
- 8 Cordis osculis singulis tres pellicule sunt subornate. Mentis sedes in sinistro cordis ventriculo reliqua anime imperat. Anima seu mentis nutrimentum.
- 9 Arterie magna alimentum. Arteriam magnam sanguine quem nos videmus non nutriti. Cordis pellicule ob arteriam venosam sunt produta.
- 10 Pulmonis vasorum nutrimentum. Sanguis non est natura calidus.

Hipp. opera.

f 3 Cor

Cor figura velut pyramis est, colore autem abunde Puniceum, & tunicam leuem circumdatam habet, & est in ipsa humor modicus velut vrina, vt putare possis in vesica cor diuersari. Facta est autem ea gratia, vt sanum in custodia floreat. Habet autem humiditatem tantam, quanta satis est æstuanti in medelam. Cæterum hunc humorem cor emingit, bibendo ipsum assumens ac consumens, pulmonis nimirum potum lambens. Etenim homo multo maximam partem in ventrem bibit. Gula enim siue stomachus velut infundibulum, potus copiam & quæcunque volumus excipit. Bibit autem & in guttur ac arteriam, minus verò & quantum latere possit per rimam illapsum. Operculum enim exactum epiglossis, lingua siue minor lingua appellata, ne permiserit quidem aliquid amplioris potus penetrare. Signum autem huius rei hoc est, Si quis enim aquam caruleo colore, aut rubrica temperatam, sitienti valde bibendam dederit, maxime sui (hoc enim pecus non est curiosum, neque mundiciei deditum) deinde dum adhuc bibit, ipsius guttur reseret, hoc colore ipsum tinctum reperiet: sed non est cuiusvis hæc chirurgiæ aggressio. Nequaquam igitur fides nostra suspensa esse debet de potu, quod homini in guttur vergat. Sed quomodo aqua acertuatim irruens, turbationem ac tussim multam exhibet? propterea inquam, quod contra respirationem fertur. Quod enim per rimam illabitur, tanquam iuxta parietem delabens, aëris elationi non instat, sed leuem ac lubricam quandam viam humectatio ipsi præbet. Hunc itaque humorem cor de pulmone vnà cum aëre abducit. Aërem quidem igitur vbi in medelam cessit, necessario oportet retrò per eandem viam qua adduxit reicere. Verùm humorem partim in culeum ac vaginam suam expuit, partim rursus vnà cum aëre foras propellit. Quapropter etiam palatum eleuat, quum spiritus recurrit. Merito autem alimenta hæc sunt. Quomodo enim hominis alimentum sint ventus & aqua cruda? sed sunt magis eognatæ affectionis castigatio & medela. Porro vt ad institutum sermonem reuertamur: Cor musculi est valde fortis non neruo, sed densitate ac constrictione carnis, & duos ven-

triculos habet discretos in vno amiculo, ab vtraque parte vnum: nihil autem inter se similes sunt. Alter enim in dextris ad osculum situs est, contingens alteram venam, alter in sinistris. Totum enim cor in his sedem suam firmauit. Sed ille etiam omnino amplioris ventris, & magis inanis quam alter est, neque extremitatem cordis attingit, sed caudam eius ambit: solidus item est, veluti extrinsecus assutus. Alter autem subter sinistram mammam maxime in directum situs est, vbi etiam saltus ipsius significationem sui præbet. Amiculum autem habet crassum, itemque foueam. Foueæ enim speciem præ se fert similem mortario. Sed enim hic etiam pulmonem subit cum mansuetudine: & circumiectu ipsius, caloris intemperantiam castigat. Etenim pulmo natura frigidus est, sed & inspiratione perfrigeratur. Ambo autem densi ac asperi sunt interna sui parte, & velut subcorrosi, magisque sinister quam dexter. Nam insitus à natura ignis non est in dextro. Quare mirum est sinistrum asperior fieri, vbi intemperatum aërem inspirauerit. Quapropter etiam roboris caloris custodiendi gratia crassius intus constrictus est.

Oscula autem ipsis non sunt aperta, nisi si quis cordis auriculas præsecet, aut caput cordis præcidat. Si autem quis præsecet, apparebunt duplicia oscula in duobus ventriculis. Crassa enim vena ex altero excurrentis visum decipit, si fuerit ressecta. Hi fontes sunt humanæ naturæ, & hinc flumina sunt quibus totum corpus irrigatur: atque hi etiam vitam homini conferunt, & vbi resiccati fuerint, homo moritur.

At verò prope exortum venarum, corpuscula circum ventriculos consurgunt, mollia, cauiernosa, quæ auriculæ appellantur. Non sunt autem foramina aurium, non enim clamorem exaudiunt. Verùm sunt organa quibus natura aërem rapit. Et sanè videtur mihi boni ac præstantis artificis opificium esse. Quum enim considerasset figuram solidam futuram ipsius visceris, propter sanguinis ex venis effusi collectionem ac concretionem, deinde attractorium ipsum esse totum vidisset, folles ipsi apposuit, quemadmodum fabri ferrarij fornacibus solent; quo per ipsos spiritum apprehenderet. Signum autem sermonis hoc est. Etenim cor videas ex toto ventilari, aures verò priuatim, tum inflari, tum confidere ac contrahi.

Et

7 Et propter hoc etiam dico, quod venæ quidem operantur respirationem in sinistrum ventriculum, arteria autem in alterum. Molle enim magis attrahit, & incrementum capit. Oportebat autem nobis magis incumbentia cordis tegmina perfrigerari. Est enim calor non in dextris: quare propter hanc affectionem, non acceperunt amplum organum, vt ne in totum ab ingrediente aere superarentur. Restant dicendæ cordis pelliculæ latentes, opus dignissimum cognitione. Sunt enim & aliæ quædam in ventriculis pelliculæ, velut araneorum telæ extentæ, quæ vndiquaque oscula cingunt, & strias ac segmenta in solidum cor inserunt. Hæ mihi nerui ipsius visceris, & vasorum principia aortis esse videntur: est autem ipsarum par vnum. Cæterum osculis singulis tres pelliculæ subornatæ sunt, rotundæ in summo, velut circulus semisectus. Et qui rei intelligentes sunt admirantur, quomodo oscula & aortarum fines claudunt. Et si quis veteris, eximendi cor mortui, moris gnarus, aliam auferat, aliam reclinet, neque aqua, neque flatus immisus in cor penetrarit: atque hæc magis in sinistri ventriculi osculis exactius, & merito sanè subornatæ sunt. Mens enim hominis in sinistro ventriculo insita est, & reliquæ animæ imperat. Nutritur autem neque cibis neque potibus à ventre, sed pura & illustri substantia ex sanguinis discre-

tionem nata. Adsumit autem alimentum ex proxima sanguinis cisterna, radios suos eò immittens, & depascens, velut ex ventre intestinorum alimentum non naturale existat. Quò verò non in mora sit, qui in arteria est in fluctuatione constitutus cibus, viam in ipsam occludit. Magna enim arteria ventrem depascitur ac intestina, plenaque est alimento non principali. Quòd autem non nutritur sanguine apparente, & quem videmus, arteria ipsa magna, ex hoc manifestum existit. Mactato enim animali, & sinistro ventriculo dissecto, tota desolata apparet, modico seroso humore excepto, flauaq; bile, ac pelliculis, de quibus iam mihi dictum est. Arteria autem altera sanguine non est destituta, neque ventriculus dexter. Hoc quidem igitur vas causa fuit, mea sanè sententia, vt pelliculæ producerentur. Id verò quod ex dextro fertur ventriculo, etiam ipsum quidem commissura pellicularum clauditur, verum non valde salit præ imbecillitate: Sed aperitur quidem in pulmonis vasa, sanguinem exhibens ipsis in alimentum: clauditur autem in cor, non tamen cõfestim, quo ingrediatur quidem aer, non autem multus. Debilis enim est hic calor, frigiditatis facultate superatus. Sanguis enim non est natura calidus, (neque enim alia aliqua aqua) sed calefcit. Multis autem videtur natura calidus esse. Et de corde sanè talia dicta sunt.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Glandulis, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. De Glandularum natura & substantia. Glandulæ venas habent. In Glandulis oleosus humor. Glandula non valde per se, sed eum reliquo corpore agrotant. Glandula cur fluxionibus maxime sint obnoxia. Febris ex glandularum copiosa fluxione.
2. De duplici glandularum genere ac usu. Glandula corporis humiditatem suscipiunt. Glandularum alimentum, & in corpore situs. Glandula & pili eadem utilitate participant. Pili ex glandulis nascuntur & augetur. Quibus corporibus neque glandula neque pili insunt. Item que glandulas & pilos, &

qua glandulas tantum habeant. Glandula inguinum.

3. De ceteris partibus que glandulas tantum habent. & cur glandula intestinorum depiles existant. Glandula intestinorum maiores.
4. Glandule renum, etiam maiores quam aliis partibus. Glandulas alias præter commemoratas esse in corpore.
5. De tota glandularum collinatura. Tonsilla. Caput humiditatem ex reliquo corpore complectitur. Corpus vapores omnis generis in caput retro reuertit. Caput humores quando recineat. Glandula quando & a quibus fluxionibus insistentur, & a quibus non.

Struma.

- 6 *Strumarum, pessimi colli morbi, generatio unde. Alarum tubercula unde. Inguinum humor ac inflammatio. Glandule intestinorum unde. Intestinorum humiditas morbos non facit.*
- 7 *Glandule capitis sunt ipsum cerebrum. Cerebri substantia, glandularum substantia per similia. Capillorum in capite ob cerebri multitudinem, maior est copia. Cerebrum ob sui magnitudinem morbos maiores & minores aliis partibus facit.*
- 8 *De capitis fluxionibus. Capitis fluxiones secundum naturam, tres sunt: præter naturam, quatuor. Ex fluxionibus intra corpus abeuntibus abscessus, ex abscessibus morbi.*
- 9 *Apoplexia generatio. Lippitudinis generatio. Capitis per aures fluxiones. Capitis fluxio pituitosa per palatum in ventrem.*
- 10 *Uoluli generatio & tabis. Ex capitis fluxionibus per venas in spinalem medullam morbi. Cerebri affectiones, præter iam commemoratas, esse plures.*
- 11 *De glandulis in pectore. Glandula pectoris, mamma dicitur, & quibusdam lac faciunt, quibusdam non. Viri cur lac non faciant. Glandula pectoris in viris, cur magna non sint. Mulierum corpora laxa ac mollia.*
- 12 *Mammarum tubercula ac inflammationes. Mulieres quomodo post mammam ablatam affectæ. Ex mammarum ablatione suffocatio consequitur.*

DE Glandularum tota natura sic habet, Natura ipsa est spogiosa. Sunt enim rara & pingues, & neque carnes sunt reliquo corpori similes, neque aliud quid simile corpori. Sed friabiles sunt, & venas multas habent. Si verò disseces, sanguis largus erūpit, specie albus & velut pituita. Tangenti autem velut lanæ apparēt. Et si multa vi ipsas digitis cōpresseris, glandula humorē oleosum remittit, qui & ipse cōteritur vtp̄ plurimum, ac disperit. Egrotant autem nō valde, sed vna cum reliquo corpore. Quum verò proprio morbo ægrotant (nam parum etiam cum reliquo corpore ægrotant) morbi tubercula fiunt, & strumę resultant, & febris corpus occupat. Perpetiuntur autem hæc, vbi humiditate repletę fuerint, ex reliquo corpore in ipsas influente. Inluit autem ex reliquo corpore per venas, quæ per ipsas extēntæ sunt multæ & caux, vt humor quemcunq; tandem traxerint, facile in ipsas sequatur. Et si multa ac morbosa fuerit fluxio, glandule reliquum corpus in se distendunt, atq; sic febris incenditur, & eleuantur ac inflammantur glandula. Cæterum glandule in corpore sunt plures siue maiores, in canis ipsius partibus, quàm in articulis, & quæcunq; in aliis humidis ac sanguinolentis

locis consistunt: atque illę quidem, vt quod superne in cauas partes influit, suscipientes in se trahant, hæc verò vt rursus nascentem præ laboribus humiditatem in articulis, si quam articuli remittant, eius multitudinem susceperint: & sic nimia humectatio in corpore non inest. Nam si etiam quid gignatur humiditatis, non statim nimia humectatio inde successerit. Reflectitur enim & consumitur tum multa, tum modica, in ipsas glandulas. atque sic reliqui corporis redundantiam glandula sibi lucrificiunt, & alimentum hoc est ipsis coalescēs. Quare vbi cœnosæ partes sunt & humectæ, ibi etiam glandula. Cuius signum est, Quod vbi est glandula, ibi etiam pili. Natura enim facit glandulas & pilos, vtraque eadem vtilitate participantes: illas quidem vt quod influit (velut antea dictum est), suscipiant. Pili vero ex glandulis oportunitatem habentes nascuntur & augetur, colligentes id quod in extremitates redundat ac efferuiscit. Vbi autem corpus siccum est, neq; glandula, neque pilus inest. At verò teneræ & exercitiis deditæ & humectæ partes, glandulosæ sunt ac pilosæ. Glandula porrò sunt ab vtraque aurium parte iuxta iugulares colli venas, & pili etiam ibidem. Item sub alis vrinque & glandula & pili sunt. Inguina & pubes similiter vt alæ, & glandulas & pilos habent. Et hæc quidem caux corporis partes sunt, & ad humoris redundantiam expostæ. Nam & laborant hæc, & ex omnibus corporis partibus maxime mouentur. Reliquæ vero glandulas tantum habent velut intestina. Habent enim & hæc glandulas in omentum maiores: pilos autē non habent. Nam & in cœnosis ac humectis terrę locis, sēmen non nascitur, neque supra terram ascendere conatur, sed per redundantiam putrescit ac suffocatur. Violat enim sēme. Violat autem & in intestinis copia ac multitudo humoris, & pilos enasci non sinit. Glādula autem in intestinis maiores sunt, quàm alibi in corpore: & pascuntur humectationem nimiam ex intestinis exprimentes. Intestina verò ex vasis in omentum suscipiunt ac remittunt humiditatem: Omentum autē in glandulas distribuit. Habent præterea etiam renes glandulas. Nam & hi multa humiditate exsatiantur. Maiores verò etiam hac parte quàm aliæ glandula existunt. Influens enim humor in renes non imbibitur, sed perfluit infra in vesicam. Quare quicquid eius lucrificiunt de cana

canalibus, hoc ad se trahunt. Sed & aliæ in corpore glandulae sunt paruae valde. Verum nō volo hunc sermonem longius euagari permittere. Nam earum quæ alicuius momenti sunt gratia, hoc scriptum institutum est. Nunc itaque sermone profectum faciam, & dicam de tota natura glandularum colli. Collum ab vtraque sui parte hinc & hinc glandulas habet, & vocantur hæc glandulae tonsillę, in hunc vsū atq; vtilitatem. Caput supra situm est, sursum cauum ac rotundum existens, & humiditatem ex reliquo corpore complectens, & corpus simul vapores omnis generis sursum in caput demittit, quos caput rursus retro dimittit. Non enim immorari ac manere potest id quod influit, non habens vbi sedem firmet. Nisi sanè caput ægrotet. Tunc enim non remittit, sed isthuc retinet. Postquam verò attractionem remiserit, in glandulas fluxio vergit: & nihil molestat, donec pauca & moderata fluxio fuerit, & ipsæ glandulae validę ac potētes extiterint. Si enim multa & acris influxerit, manferitque acris & glutinosa, inflammatur ac intumescit, & collum distenditur, atque sic ad aurem progreditur. & si quidem in vtramque partem processerit, vtraque auris: sin ad alteram, altera tantum ægrotat.

6 Si autē pituitosa, & multa ac lenta fuerit fluxio, etiam sic inflammatur. & inflammatio, quā stabilis humor existat, strumas pessimum colli morbum generat. In alas autem etiam tunc quid confluit. Sed vbi copiosi fuerint acres & serosi humores, etiam sic in ipsis tubercula producuntur. Sed & in inguinibus glandula a partibus supra sitis humiditatem trahit: sed vbi multitudine eius occupauerit, inguina intumescunt, & suppurantur ac inflammantur, similiter vt alæ ac collum. Atque hæc sanè tum bona, tum mala glandulae exhibere videntur. & de his quidem hæc successerint. Porrò intestina multam satietatem ex cibis ac potibus habent, & præterea humiditatem subcuticula habent. Sed & hæc tota reflectitur ac consumitur in glandulas, similiter velut superior. Morbos autem non facit ferè, quemadmodum in articulis cōtingit. Frequentes enim glandulae & expansæ, ac non caux sunt, & altera alterius multitudine non multum fruitur, & aliās si quæ etiam plus habere velit, copiam eius habere non potest: Sed quod in paucas ac singulas confluit in articulis, id in multas hic diuiditur, & æqualitas ipsis existit. Caput

etiam ipsum glandulas habet, cerebrum nimirum simile glandulae. Est enim cerebrum album ac friabile, quemadmodum, etiam glandulae. Et ob id in commoditatem capitis glandulas facit, & per relatas à me cerebrum auxilium ferens humiditatem auferit, & in extremitates foras ablegat, per fluxiones ex magna parte. Maius autem est cerebrum quàm aliæ glandulae, & capilli etiam maiores quàm alij pili. Maius enim est cerebrum, & in amplo spacio in capite situm est. Facit autem morbos & minores, & maiores, quàm aliæ glandulae. Facit autem quum in infernas corporis partes redundantiam ac superfluitatem suam ablegarit. Fluxiones porrò de capite vsque ad secretionem contingunt, per aures secundum naturam, per oculos, per nares. atque hæc tres sunt, & aliæ per palatum in guttur, & in gulam, & alia per venas in medullam spinalem, & in sanguinem. Quæ omnes septem numero existunt, hæc fluxiones cerebri sordes ac purgamenta discedentes existunt, & si non discesserint, morbus ipsi inde oboritur. Sic autem & reliquo corpori aliqui morbi accedunt, si intrò abierint ac discesserint hæc fluxiones, & non foras. Et rursus turbatio multa oboritur, si hianter ac affatim attrahat, & acrem quidem fluxionem cerebrum demittat, quæ influxiones corrodit & exulcerat. Et si id quod cerebro influit, copiosum fuerit, fluxio descendens non desinet, donec multitudinem influentis exhauserit: atque sic id quod influit foras demittens, & aliud suscipiens, ac semper in consimili statu consistens, & humores trahit, & morbos facit. Ambo autem magno tadio ac molestia naturam frangunt, quæ si fuerit affecta, dolorosa afflictio existit. Affectiones enim naturæ sunt prædictæ fluxiones, & multitudinem molestè ferunt, & morsum ac rosionem percipiunt, ex eo quod præter rationem & non consuetum existit. Cerebrum autem cladem perfert, etiam ipsum non sanum existens: sed si quidem rodatur, turbationem multam sustinet, & mens desipit, & cerebrum conuellit ac distrahit totum hominem, qui in seipso vocem non edit, ac suffocatur, & hæc affectio sideratio, ac Græce apoplexia appellatur. Aliquando vero acris quidem non est fluxio, sed copiosa in cerebrum irruens, ipsum affligit, & mens perturbatur, & homo circum ambulat, aliena cogitans, & aliena videns, perferēs morbi

morbi mores, visis, risu, & peregrinis imaginationibus. Alia fluxio ad oculos ophthalmia Græcis, Latine lippitudo appellatur, & oculi in ipsa intumescunt. Si verò ad nares defluxio fiat, atroduntur nares, & nihil aliud graue accedit: nam viæ ipsarum amplæ sunt, & sibi auxiliari possunt, insuperq; non compactum est quod ab ipsis discedit. At verò aures intortus quidē meatus & angustus, cerebrum autem prope ipsum ipsi auribus apprimitur. Ægrotans verò hoc morbo, plurima excernit: & auris à frequēti fluxione per tēpus vexatur, & pus graueolens effluit. Sic etiam fluxiones ad oculos foris conspicuæ sunt, & non lethales in tortu. Si verò fluxio retrò processerit per palatum, & in ventrem pituita peruenerit, fluūt quidem horum ventres, non autem ægrotant. Si verò inferne maneant pituita, affectiones voluolæ fiunt diuturnæ. Alij autem si per palatum in guttur multa fluxio contingat, vt plurimum morbi tabis oriuntur, replētur enim pulmones pituita, atque ea ipsa pus fit, id quod pulmones exedit, & ægroti non facile superstitēs manēt, & mens medici (si bonus & prudens est) vt plurimum causam intelligit. Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam. Inde autem in sacrum os impetum facit, quò medulla ipsa fluxionem perducit, & in coxendicum acerabula siue iuncturas deponit. & si tabem fecerit, homo marcescit, atque hoc modo contabescit, & viuere non expetit. Statim enim scapula dolent, amboq; pedes ac crura consequuntur, & semper tandē perēt multo tempore curati. atq; sic deflorescit homo ac moritur. Hæc mihi de fluxionibus capitis dicta sunt. Sunt autē affectiones cerebri, etiam alij morbi, Deliria, infania, omnia periculosa, & ægrotat cerebrum, & alia glādula. Habet enim & dolorem, & alius congestus corporis hinc cōtingit. Quin & glandule in pectoribus mammæ appellantur,

& attolluntur ac lac faciunt, aliquibus vero lac non faciunt. Et faciunt quidem lac mulieres, viri vero non faciunt. Mulieribus enim rara est glādularū natura, quemadmodum etiam reliquum corpus rarum habent, & alimentum quod in se trahunt, in lac permutant. Et ab vtero accedit ad mammas, quod post partum puero cessurum est in alimentum, quod ipsum sanè exprimit ac sursum mittit omentum, ad supernas partes ab ipso fœtu coarctatum. Verum maribus locorum angustia, & corporis insuper densitas conducit ad hoc, vt glādula non sint magnæ. Mas enim plenus est, & velut pallium densus, tum ad visum, tum ad tactum: fœmina vero rara & laxa, & velut fluida, tum ad visum, tum ad tactum. Quare humiditatem non remittit, id quod est rarum & molle. Mas autem non amplius quid eius susceperit, quum densus existat ac cohærens & compactus, sed & labor corpus ipsius corroborat, vt non sit locus vbi redundantia ac superfluitates recipiat. Atque hoc modo cogit ac concludit hæc ratio, & pectora & mammas, & reliquum corpus mulieribus laxa ac mollia esse, tum ob ocium ac fegnicem, tum ob alia prædicta. Viris autē vice versa. Porro faciunt etiam mammæ tubercula ac inflammationes, lac ipsum putrefacientes. Commoda autem habent superioribus similia, & reliqui corporis redundantiam auferunt. testimonium abunde præbent mulieres, quibus morbus, aut alia quædam calamitas mammas adimit. Nam & vox ipsarum aspera redditur, & humores in gulam feruntur, & multo sputo vexantur, & caput dolent, & ab his ægrotant. Lac enim proficiscens ac influens ab vtero, quemadmodum etiam antea in superiora vasa transibat, quum propria vasa non habeat, nec reperiat, vt pote ipsis per mammarum ademptionem priuatum, in principales corporis partes incurrit, cor videlicet ac pulmonem, atq; sic suffocantur.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI

Liber de Ossium natura Mochlicus, id est

Vectarius, Iano Cornario Medico

Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 *Digitorum ossa & articuli, simplicia sunt: Manus autē & pedis, multa alia, alioq; modo coarticulata. Calcanei vnus. Tibia consideratio.*
- 2 *De femore. Coxa. De Spina natura. De Musculis lumbis. Cervicis articulus repandus est.*
- 3 *De Verticulis. Verticulus coarticulationis consideratio. Costarum coarticulationis consideratio. De Pectoris ossibus. Clauicularum natura.*
- 4 *De Humero. De Scapulis. Scapularum curatio facilis. De Brachio seu cubito.*
- 5 *De ossium humani corporis numero. Ossa manus viginti septem sunt, pedis viginti quatuor. Cilli vsq; ad magnum verticulum, septem: Lumbi, quinque: Spina, viginti: Capitis vna cum oculorum ossibus, octo. Ossium in vniuersum 91: cum vnguib; verò, centum & vndecim. Verticula supra clauiculam vna cum magno septem.*
- 6 *De Semine & renum venis. Potus, per fauces ac gulam via. Hepatis extremitates quinque. De Felle suo. Cor, pellicula est involutum. Intestina hominis crassa, quàm in cane sunt maiora. Mesiocolon. Renes ex nervis dependent. Arteriarum, correns est.*
- 7 *Venarum magnarū (quarum due) in corpore situs. Nervorum exortus ab occipitio.*
- 8 *De Venis in renes tendentibus. Renum cōstitutio. Renes ventriculos habent. Renes vrinam percipiunt. Renum corpus ad vesicam spongiforme. Urina cur rubra.*
- 9 *De Venis circa costas. De clauicularum venis.*
- 10 *De Vena sanguiflua.*
- 11 *De venis crassis. De Venarum crassissimarū quatuor paribus. Primum par.*
- 12 *Dorso ac coxendice dolente, vena sectio à poplitibus & malleolis sinistricus est faciendā. Secundum par. Sphagurides seu singularis. In lumborū ac restium doloribus vena sectio à poplitibus ac malleolis intrinsecus faciendā. Tertium par. Quartum par.*
- 13 *De Venis ventris: per quas corpori alimentum venit. De Vena sectione in diuersarum partium affectionibus. Vena sectio quam longissime à loco dolente, & vbiunque sanguis colligi solet, faciendā.*
- 14 *De Hepatis venis, earumq; distributione.*
- 15 *De Sepro transuerso eiusq; positione, & venis idipsum in transuersibus, cum illi immascentibus.*
- 16 *De Nervis qui ex cerebri substantia propagantur*

- 17 *Ossium, Nervorum, Carnis, Venarum, Cutis substantia vsus. Venarum germina vnde dependant, & qua corporis parte desinant, & quod vna his conseruit, & in quibus locis corporis sint extenta.*
- 18 *Vena crassa ultra aures. Lingua venarum processus. Vena humeralis. Vena humeralis sanguiflua est & plena, & ægre curatur si rumpatur aut conuellatur.*
- 19 *De Vena principali, que cordi inserta, venam magnam & arteriam asperam producit. Quare insuetra in pulmonis viam delata, non educantur. Callosarum in pulmone duriterum causa.*
- 20 *Spirandi difficultas vnde. Anbelationum & tabis sicca generatio. Suppurati ac tabidi vnde. Quomodo vena principalis pulmonem & partes vicinas occupet. Vena sub septem transuersum extensa qualis. Vena in spinalem medullam tendens.*
- 21 *Vena omnes in corpus distributa, ex omnibus partibus spinam petunt. Vena principalis in venis radicibus suas agit. Vena crassa in caulem seu pudendum transt.*
- 22 *Vena pudendum transtentes in viris, in mulieribus in veeros tendunt. Vena hac cur genitura ac spiritu referta, eiusq; substantia. Seminis collectio vbi fiat.*
- 23 *Voluptas ex coitu vnde. De Vena per dorsum & ingulum iuxta spinam sparsa.*
- 24 *De Vena iuxta inguina processu.*
- 25 *Ex Vena iuxta patella partem cauam dolore, bilio, stercro, ac saniosi humoris collectio.*
- 26 *De duabus venis, inter duas lateras extremitates.*
- 27 *Vena ex sinistris partibus, in reliquis iuxta eandem naturam, velut ea que in dextris radices agit, præterquam quod hepatis non inseriunt. Vena splenis, Sensus, maxime circa horacem.*
- 28 *Colorum in vultu mutationes vnde fiant.*

Ossium natura hæc est. Digitorum quidē ossa ac articuli simplicia sunt: Manus autem & pedis multa alia, alio modo coarticulata. maxima vero suprema parte. Calcanei verò vnus, velut extra apparet. Ad ipsum autem posteriores tendunt. Tibia verò duo sunt, quæ superne ac inferne coherēt, iuxta medium vero

vero distant. Paruum est quod extrinsecus est, iuxta paruum digitum paulo tenuius. Plurimum autem hac parte distant, & minore momento iuxta genu: & tendo ex ipso enascitur, qui circa poplitem foris est. Habent autem inferne communem appendicem, ad quam pes mouetur. Aliam vero superne habent appendicem, in qua femoris articulus mouetur simpliciter, & expedite in longitudinem, specie nodosa, patellam habens. ² Ipsum autem femur foras, & in anteriore parte incuruum est. Caput autem eius appendix est rotunda, ex qua nervus, qui in coxæ acetabulo est, nascitur. Subobliquus autem etiâ hic annexus est, minus vero quàm brachium. Coxa verò magno verticulo, quod iuxta os sacrum est, ex ligamento chartilagineo ac nervoso adheret. Spina verò à sacro osse, vsque ad magnum verticulum gibbosa est: & vesica, & genitura, & recti intestini pars inclinata, in hac parte est. Inde verò vsque quò ad septum transversum peruenit, in directum repanda est, & musculi lumbares hac parte existunt. Hinc verò vsque ad magnum verticulum, quod supra supernas humeri partes est, è directo gibbosa est: Immo magis esse videtur quàm est. Nam posteriores ossium propagines hac parte altissimæ sunt. Cervicis autem articulus ³ repandus est. Verticula vero intrinsecus inter se æqualia sunt: ab externis autem chartilaginibus ac nervis continentur. Coarticulatio vero ipsorum in posteriore medullæ spinalis parte est. A posteriore autem parte exortum acutum habent, qui appendicem habet chartilaginofam, vnde nervorum propago prona fertur: quemadmodum etiam musculi à ceruice ad lumbos adnascuntur, costarum ac spinæ medium explentes. Costæ verò iuxta discriminationes verticulorum, nervo annexæ sunt, à ceruice vsq; ad lumbos intrinsecus. Ab anteriore autem parte, iuxta pectus, laxam ac mollem summam partem habentes, specie præcunctis animalibus maxime obtorta. Hac enim parte angustissimam molem homo habet. Qua vero parte costæ non sunt, exortus obliquus, brevis & latus, ad singula verticula nervo annexus est. At verò pectus eoharens ipsum sibi ipsi, discriminationes habet obliquas, qua parte costæ annexæ sunt. Laxum autem est & chartilagineum: clavicula verò rotundæ sunt ad anteriorem partem, ad pectus quidem breues motus habentes, ad summum vero

humerum frequentiores. Summus autem ⁴ humerus ex scapulis nascitur, in pleurisque dissimiliter. Scapula ad spinam chartilaginea est, reliqua parte laxa, inæqualem partem foras habes, ceruicem vero & acetabulum habet chartilagineum, ex quo costæ motum habent. Facile autem vt inter ossa exolvitur, brachio excepto. Huius autem caput ex nervo & acetabulo dependet, chartilaginis laxæ rotundam appendicem habens. Ipsum verò brachium incuruum foras, & anteriore parte obliquum, non rectum est ad acetabulum. Pars verò ad cubiti gibbum lata est, & nodosa, & repagulo similis, & solida, posteriore parte caua, in qua cornix inest ex cubito, quum manus fuerit extensa. Ad hanc etiam torpidus nervus, qui ex cubiti ossium discriminatione media enascitur, perficitur ac terminatur. ⁵ Ossa manus, viginti septem sunt: pedis, viginti quatuor. Colli vsque ad magnum verticulum, septem. Lumbi, quinque. Spinæ, viginti. capitis vnâ cum oculorum ossibus, octo. In vniuersum nonaginta vnum: cum vnguibus verò, centum ac vndecim. Cæterum, vt nos ipsi ex hominis ossibus didicimus, verticula supra claviculam vnâ cum magno, septem sunt. Iuxta costas autem tot quot costæ sunt, duodecim videlicet. Iuxta laterum mollitudinem vero forinsecus vbi coxendices, in lumbis quinque. Semen porro velut fauis ⁶ ab vtraque vesicæ parte est. Ex ipsis autem renibus venæ ab vtraque; meatus vrinæ parte, in pudendum tendunt. Potus per fauces ac gulam: (larynx enim qui caput arteriæ est, in pulmonem ac arteriam tendit) ab his in summam vesicam. Hepatis extremitates quinque sunt, super quarta autem extremitate fel incumbit, quod osculum ad septum transversum, & cor, ac pulmonem profert. Circum cor pellicula est. Intestina crassa homo maiora quàm canis habet, dependent autem ex mesenterij membrana, quæ Mesocolon hac parte vocatur, Mesocolon autem ex nervis de spina sub ventrem: Renes ex nervis de spina. ⁷ Arteriæ fons cognatus cor est. Vena tendit per septum transversum, hepar, splenem, renes ad coxendicem, circa furam ad summum pedem. Altera autem ex corde sub alas, claviculas, ingula, caput, nasum, frontem, iuxta aures, humeros, dorsum, pectus, ventrem, per cubitum. Aliæ vero per alias ad cubitum, ad summam manum. Nervorum exortus ab occipitio vsq; ad spinam, ad

ad coxendicem, in pudenda, in femora, pedes, tibias, in manus. Alij in brachia, partim in carnes, partim ad fibulam, in magnum digitum, partim ex carnibus in alios digitos. Alij ad scapulas, pectus, ventrem, ossa, ligamenta. A pudendo vero ad princeps intestinum ac podicem, acetabula coxarum, partim supra femur, partim infra ad genua. Inde alius ad genu extensus ad tendinem, pernam, pedes, alius ad fibulam, alius in renes. ⁸ Ipsæ porro venæ in vtranque partem bifariam maxime finduntur, partim ab vna vtriusque renis parte, partim ab altera: & perforatæ sunt in renes: Habent autem cordis formam ipsi renes. Nam etiam ipsi ventriculos habent. At vero Ren cauam sui partem ad venas magnas habens situs est. Vnde enascuntur ex ipso venæ in vesicam, qua parte potus trahitur per venas in renes, & per ipsa intestina per quæ procedit. Deinde vero velut per qualum, per renes aqua percolatur: Spongiforme enim est ipsorum corpus ad vesicam, & hic percolatur ac fecernitur à sanguine vrina, quapropter etiam rubra existit. Neque enim in renes aliæ procedunt venæ quàm quæ dictæ sunt, neque est alius locus vbi potus colliquefcatur, quantum ego ⁹ noui. Venæ circa costas tendentes, subter vnamquamque costam sunt, à capite, inferiorius etiam ab arteria. Arteria quidem igitur subtermeas in costas distribuit. A crassa vero vena à corde recurrit vna in sinistram partem inclusa. Deinde hæc quidem per medias vertebra vsque ad summam costas meat, non ex æquo distribuens costas à dextris ac sinistris ramos ac segmenta sua. Alia verò æquos quidem, verum superne in dextris finditur. Cæterum iuxta vtranque claviculam duæ venæ sursum, duæ sub pectus, partim ad dextras, partim ad sinistras, ramos siue segmenta spargunt: illæ quidem magis ad ceruicem, duæ verò alteræ magis ad cor, partim ad dextras, partim ad sinistras, ab vtraque parte iuxta costas: & sub ipsis velut inferiores scinduntur, donec recurrerint inferne à corde commiscuntur. ¹⁰ At verò sanguiflua vena ab arteria hac, propterea finditur, quod sublimis hic est per cor means. Infra vero costas vena sanguiflua crassa appellata, verticulis rursum seipsam ingerit, & hic adheret, & non amplius pendet, velut superne per hepar means. Est autem iuxta lumbum quidem superne arteria, infra autem sanguiflua, ab hepate per septum transversum sublimis

veniens, & ad dextram cordis fertur vsq; ad claviculas simplex, præter quàm quantum cum corde communicat, iuxta vasa quidem in ipso magis in superficie fistula, verum iuxta vasa in ventriculo cordis penetrans, postea à corde ad sinistram se demittit, & simplex ad spinam rursus currit, ad superna quidem corporis vsque ad supremas costas: & ramos à seipsa habet iuxta vnamquamque costam extensos iuxta naturam vsque ad pectoris commissuram, & in sinistram, & in dextram: & rectitudo ipsius magis ad verticulum est, quàm arteriæ extensio, itemq; venæ ab hepate venientis. Ad inferiorem vero cordis partem, recta extensio ab ipsa magis ad verticulum est, quàm arteriæ extensio altera, quæ iuxta cor & in infernas partes septi transversi ad spinam appensas conuersa est. Inde vero rami in vnamquamque rectitudinem inferuntur, per ossa & carnes mutuo transeunt. At verò venæ crassæ sic habent. ¹¹ Ex oculo iuxta supercilium per dorsum, iuxta pulmonem sub pectore, altera ex dextra in sinistram, altera ex sinistra in dextram transit. Quæ quidem ex sinistra venit, per hepar in renem ac testiculum descendit. Quæ vero ex dextra, in splenem & renem ac testem, his autem osculum est ipsum pudendum. A dextera verò mamma in sinistram coxendicem, & in crus descendit, & rursus à sinistra in dextram. Oculus vero dexter, ex sinistro veram suscipit, itemq; testiculum. Iuxta eundem modum rursus sinister ex dextro. Crassissimæ porro venæ in hunc modum se habent. Quatuor paria sunt in corpore. & aliquæ quidem ex ipsis, à capite retrò per ceruicem foris iuxta spinam ab vtraque parte ad coxendices perueniunt, & ad crura, deinde per tibias ad malleolorum partes externas ac in pedes procedunt. Oportet igitur ¹² venæ sectiones in doloribus in dorso, ac in coxendicibus, à poplitibus facere, & à malleolis forinsecus. Alteræ vero venæ ex capite iuxta aures per ceruicem, sphagitides, id est iugulares appellatæ, intrinsecus iuxta spinam, ab vtraque parte iuxta lumbos procedunt in testes, & in femora, & per poplites ab interna parte, Deinde per tibias ad malleolos intrinsecus, & ad pedes. Oportet igitur venæ sectiones facere ad dolores lumborum ac testium, à poplitibus ac malleolis intrinsecus. Tertie venæ ex temporibus per ceruicem, in scapulas procedunt, deinde in pulmonem de Hippi. opera. g ferun

feruntur, & perueniunt altera quidem à dextris in sinistras sub mammam, in splenem & in renem: Altera vero à sinistris in dextras ex pulmone sub mammam in hepar & in renem. desinunt autem ambæ hæ in intestinum rectum ac podicem. Quartæ autem venæ ab anteriore capitis parte ac oculis, sub ceruicæ & sub clauiculas procedunt: Deinde à brachiis superne sub curuaturas, postea per cubitos, ad manuum iuncturas ac digitos. Postea rursus à digitis, per manuum pectora, hoc est volas, & per cubitos in curuaturas, & per brachiorum infernam partem ad alas. & ex costis superne, altera quidem in splenem procedit, altera in hepar, deinde supra ventrem ambæ in pudendum desinunt. Et crassæ quidem venæ hoc modo se habent. Sunt autem & à ventre venæ per corpus multæ & omnigenæ, per quas alimentum corpori venit: procedunt autem & à crassis venis in ventrem ac reliquum corpus, & ab extremis, & ab intimis, & inter se mutuo distribuunt, interneque foras, externæ intro. Venæ igitur sectiones facere oportet iuxta hos modos: Operamque dare oportet, ut quam longissime à locis, ubi dolores fieri solent ac sanguis colligi, secemus. Sic enim minime mutatio magna derepente fiet, & consuetudinem transuleris, ut ne amplius in eundem locum colligatur. Cæterum Hepatitis venæ in lumbo vsq; ad magnum verticulum, inferne etiam verticulis se ingerit, inde sublimis eleuata per hepar, & per septum transversum in cor: & hæc quidem recta ad clauiculas procedit. Inde vero aliæ quidem ad collum, aliæ ad scapulas, aliæ deorsum reflexæ iuxta verticula ac costas declinant, à sinistris quidem vna prope clauiculas, ex dextris autem in quendam ipsarum locum. Aliæ vero vtrinque deflexæ. Aliæ paulo inferius deflexæ, ubi quidem illa deficit, costis se ingerit, donec ad venam in ipsum cor accesserit ad sinistras deflexæ. Infra autem decurua ad vertebrae descendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens se costis reliquis omnibus, & hinc atque hinc ramos iuxta singulas spargens quum vna existat, à corde quidem in locum quendam in sinistris magis existens, deinde infra arteriam, donec consumatur & perueniat eò, ubi hepatitis eleuata est. priusquam autem eò venit, iuxta extremas duas costas bifida fit, & altera pars hinc, altera inde ad vertebrae progressa consumitur. Altera vero recta à cor-

* *dicat pag 80 num 8 in fine volum. 1. ubi esty cumulo sanguinis peruenit.*

de ad clauiculas tendens, supra arteriam est, & ab hac (quemadmodum & ea quæ iuxta lumbum infra arteriam est) in hepar exilit, partim in portas, & extremitatem, partim in reliquum consequenter, procedit paulo infra septum transversum. Septum autem transversum hepatis adnatum est, ut non facile separari possit. Duplices autem venæ à clauiculis, altera hinc, altera inde, sub pectus ad pubem ac pectinem tendunt, quod verò inde, nondum noui. Septum vero transversum iuxta verticulum infra costas, ea parte qua ren ex arteria confurgit. Arteriæ vero ex rene oriuntur, hinc & hinc ab arteria neruum habentes. Et hac parte in recurrente à corde hepatitis desinit. Ab hepatitis vero per septum transversum maxime duæ, altera hinc, altera inde sublimes feruntur. Multifidæ autem per septum sunt, & circum ipsum innascuntur. Verum supra septum hæc magis conspicuæ sunt. Duo autem crassi nerui, à cerebro sub os magni verticuli superne, & magis ad gulam, ab utraque arteriæ parte vterque progrediens, inter se committuntur, ut vni similes existant. Deinde verticula ac septum transversum hic sunt ubi desinunt. Et quidam dubij, ad hepar & splenem ab hac societate tendere ipsos putauerunt. Alius neruus vtrinque ex verticulis iuxta clauiculam ad spinam tendit, ex obliquo verticulorum, & se in costas ingerit: atque hi quemadmodum venæ per septum transversum ad inestenterium mihi tendere videntur, ubi autem hæ deficient, rursus hinc ubi septum exoritur, ab eo continui ac coherentes existentes, iuxta medium infra arteriam, de cætero ad verticula se ingerunt quemadmodum venæ, donec totum sacrum os pergressi consumuntur. Ossa corpori stabilitatem, & rectitudinem, ac speciem exhibent: Nerui flexionem & contradictionem ac distentionem: Carnes & cutis omnium colligationem ac constructionem. Venæ per corpus, diffusæ spiritum & fluxum ac motum exhibent, ab vna multæ germinantes. atque hæc vna vnde oriatur & ubi desinat, non scio. Circulo enim facto principium non inuenitur: Cæterum rami ac germina ipsius vnde pendeant, & qua parte corporis desinant, & quod vna his consentit, & in quibus locis corporis extentæ sunt, ego declarabo. Circa caput iuxta mediū ex obliquo circumfusa est vena lata & tenuis, non multi sanguinis. In cerebrum enim iuxta

commiffuras multæ tenues venulæ radices egerunt, & circum totum caput extentæ sunt, vsque ad frontem ac tempora. Ipsa autem in rectum extendit: retro caput forinsecus iuxta spinam cutem, inde vero circa externam ac internam venam ex his quæ in iugulis sunt demittitur. Ultra aures autem subfissa à gena forinsecus tendit crassa. Ab hac in linguam multæ & tenues procedunt, excepta ea quæ sub linguam & sub maxillares dentes fertur. Ipsa autem crassa per clauiculam descendit sub scapulas: & hac parte ab ipsa germinat per neruum subter summam humeri partem siue verticulam, Vena humeralis appellata. Ipsa autem sanguiflua est & sanguine plena, & ægre curatur, si rumpatur aut conuellatur. Ab altera enim parte neruus latus ipsam ambit, ab altera chartilago, medium vero locum ipsa tenet, & pellicula spumosa. Quum igitur locus non sit carnosus, facile rumpitur, & carnem circum nasci non contingit. & si sanguis in hanc partem subtercurrat, nactus spaciosum locum non discedit, sed induratur: Induratus autem morbum & dolorem exhibet. Atque hæc quidem finit ubi prius dixi. Illa vero sub scapulas germina emittit sub mamas densarum & tenuium ac varie implicatarum inter se venularum, & per humeralem venam, prætergrediens chartilaginem, ipsam subter subattingens ad brachium tendit, musculum in sinistra habens. Dextra autem ipsa finditur circa humerum, & cubiti supernam partem. Inde vero cubitum vtrinque penetrans, postea manus iuncturam, inde autem defluens per totam manum varie vagas radices agit. Cæterum principalis vena iuxta spinam sparsa, per dorsum, & iugulum, ac guttur, in cor inferitur, & de se ipsa venam magnam multorum osculorum in corde producit, inde vero in os procedens fistulam facit, quæ sane arteria appellatur, per pulmonem transiens, pauci sanguinis ac multi spiritus existens. Propter spaciositatem enim ac raritatem visceris, multis locis per pulmonem deriuatur, cætera vero chartilaginosa facta est. Quapropter sanè etiam si quid in has vias pulmonis delatum fuerit ex infuetis, vel in potu, vel in spiritu ac sanguinis transitu, utpote venis talibus existentibus, & viscere spongiformi, ac multum humorem suscipere potente, & sursum procedente: tum humorum ingressorum lex constituta est, tum sanguis amplius, per has ve-

nas non multus continetur, neque multum constringitur, & non cito procedens illabentia non educit. Ipsis autem non subductis, sed intus manentibus, callosa concreuit durities. Sic autem destruitur alimeti accessio ac ingestio, quum hac parte arteriæ capitis accessus ad externas partes existat. Interceptis vero transitibus per collosam duriciem, velocitas ac difficultas spirandi oboritur, quum neque emittere neque attrahere spiritum facile possint. Ex huiusmodi autem tales morbi fiunt, velut sunt anhelationes, & tabes sicca. Si verò humor amplior in ipsis consistens præualuerit, ut crasse factus spissari non possit, & pulmonem putrem facit, & vicinas ipsi partes, sicutque suppurati ac tabidi. Fiunt autem hi morbi etiam ob alias causas. Inde porro hæc vena pulmonem occupat, & per extremitates duas magnas intro conuersas, sub septum transversum extenta est ad spinam, alba ac neruosa, venulas per reliquum condensatum corpus spargens. hinc autem per verticula densis venulis in spinalem medullam inferitur, ac instar hederæ implicatur. Et aliæ quidem venæ in corpus distributæ ex omnibus partibus ad spinam tendentes, vnaquæque, quod tenuissimum ac sincerissimum est colligens, hic eructat. Hæc vero velut præses imposita per demissas plicationes in idem cogit. Inde verò etiam in renes radices agit, tenuibus ac fibrosis venulis iuxta spuriam costam, hinc autem tendens condensatur, posteaque etiam neruosa fit ad princeps intestinum ac podicem, comprimensque musculos adstrictorios ipsi inferitur. In vesicam etiam, & testes, ac ad testes radices agit, multiplicibus implicatis tenuibusque ac solidis & fibrosis venis. Inde vero crassissima ac rectissima ipsius pars rursus conuersa in caulem transit, hoc est pudendum. In reflexu autem in illa ipsa adaptatur. Et per pectinem supra subter cutem ventris: & ipsius venæ, procedunt venæ ad eas, quæ deorsum tendunt, quæ in se ipsas mutuo deriuantur. Penetrant autem & per pudendum venæ crassæ, & tenues, & densæ & curuæ. At verò in feminis illa ipsa in vteros tendit, & in vesicam ac vrinæ meatum. hinc autem recta procedit, & mulieribus quidem circa vteros pendet, masculis vero circa testes disseminatur. Ob hanc autem naturam ipsa vena etiam plurimam foecunda ac genitalia concipit. A plurimis enim ac sincerissimis Hipp. opera. g 2 simis

simis partibus connutrita, pauciq; sanguinis existens ac caua, & densa instar nerui, ac spiritu referta, intentaque à pudendo, demissas ad spinam venulas cogit: hæc verò velut cucurbita medicinali in seipsas coacta, omnia in supernam venam emittunt.

Confluit autem & ex aliis corporis partibus in hanc, verum multo maxima pars, velut dictum est, de medulla hac colligitur.

23 Voluptas verò accedit, vena hac geniturâ expleta. Quum igitur soleat reliquo tempore modici sanguinis ac multi spiritus esse, repleta & calfacta & femine deorsum confluyente, ea quæ in seipsa habet constringit: Spiritus autem in ipsa existens, & præfens violentia, & caliditas, & venarum vndiquaque concitatio, titillationem inducit. Illa autem quæ à seipsa germinauit, per dorsum & iugulum iuxta spinam sparsa, multis venulis costas intertextit, & verticula per carnes alternatim condensat, vt & probe nutrita & sanguine plena existat.

Ipsa autem iuxta coxendicem ac nares meat, per musciculum sub femore submersa, à natibus verò iuxta acetabulum femoris iuxta caput in venam perforata est, quæ femori respirationem exhibet, trās femur

24 autem iuxta flexuram ad genu. Alteram verò iuxta inguina demittit frequentibus radicibus, & ægre transeuntem. Hæc vero per musciculum tendens, & circa genu diffeminatur, & per ossis tibialis summam venam de se in fistulam cauat, quæ medullam nutrit, & deriuatur per infimam tibiam, iuxta pedis illigationem ac connectionem. Ipsa autem per patellam genu ad interna per tibiæ musciculum submersa extenditur, & per malleolum implicatur, intus crassa & sanguine plena, atque hic circa malleolum, & tendinem, venas egre cognobiles producit ac inuoluit. Ipsa vero infra ad pedem, sub summum pedem decurrit, & hic se implectens, & in magnum digitum innitens, duplicem sanguine referatam venam superne sub cutem ex summo pede reflectit: & apparet sanè crassifaceta iuxta externam malleoli partem, ac sursum spargitur iuxta oppositum tibiæ radium. Iuxta suram autem velut fundam facit. Inde extenditur iuxta internam genu partem.

25 Immittit etiam patellæ venas, & iuxta internam patellæ partem quæ caua est, venâ implicat: quam si quis doleat, celerrimè biliosum serosum ac saniosum humorem colligit, procedit autè ipsa iuxta internam genu cavitatem. Distribuit

etiam de se in poplites multas implicatas venas, quæ inde tendentes iuxta nervos sub femore, radices agunt in testes, & in rectum intestinum ac podicem, & circa os sacrum attenuata vniq; circumtenduntur. Illa verò procedens iuxta internam genu cavitatem, sursum iuxta internam femoris partem, in inguen transit, & per coxendicem ultra ad spinâ & lumbum foras veniens, crassa & lata ac sanguine plena sursum porrigitur ad hepar, & vbi bifidam produxit sanguine referatam venam, dextram hepatis extremitatem, ad reñem occupat: Rursus vero subter hepar dispersa in venam crassam finditur. Fissa verò in crassitudinem hepatis inseritur, & altera quidem ipsius pars in superficie visceris extat, in qua etiam est fel, habetq; multas radices instar cirrorum ac plicationū per hepar dispersas, altera vero pars per internas ipsius partes deriuatur.

26 Duæ autem venæ inter duas lateras extremitates explicantur, & vna quidem per vertices ac cutem penetrans ex umbilico effertur. Altera vero premens spinam, in renem, ac vesicam, & pudendum, velut ancoris iactis inseritur. Verum ex coxendice incipiens ascendere ad pubem multas vagabundas producit venas, & costas ac verticula ad spinam illigat, & propagines suas multipliciter per venas transmittit, & intestina ac ventrem inuoluit. Et alia quidem à pube ad mammas, & supra mentum, & summos humeros ex porrecta diuagantur. Alia vero procedens iuxta crassitudinem hepatis, vbi fel in fistulam coegit, sursum sub spinam dispergitur, per septum transversum itinerè factò. Cæterum vena ex sinistris

27 partibus, in reliquis quidem, iuxta eadem naturam, velut ea quæ in dextris, radices agit. Verum ex sinistris emergens in hepar non se ingerit, sed in splenem inseritur, iuxta caput quod in crassitudine ipsius consistit. Inde verò internas splenis partes subijt, ipsasq; venulis sanguinolentis instar araneorum telæ intertextit. Hic vero totus ex omento eleuatur, venulis ex seipso sanguine plenum ipsum reddens. Quæ verò à capite splenis ad spinam accedunt, per septum transversum penetrant. Inde verò sursum & dextra & sinistra sub pulmonem extenduntur. Quæ autem sanguine plenæ sunt, sub ipsum & in ipsum corriuantur. Quæ verò pauci sanguinis & tenuis à pulmone intrinsecus procedentes, qui natura raris existit, vt pote ab ipso emulset, in

cor

cor frenantur circa auriculas ipsius, & in cavitates internas diffluunt. Ingerunt autem se & priores in ipsum. Etenim in angustia transiunt sitū est, velut ex omni corpore habenas habens. Quapropter ex omni corpore maxime circa thoracē sensus existit. Colorum quoque mutationes

corde adstringente venas ac laxante fiunt. Laxante quidem igitur rubicundi colores fiunt, & bene colorati ac pellucidi: constringente vero, virides cum pallore & liuidi. Verum tales euariant iuxta presentes in vnoquoque colores.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Locis in homine, Iano

Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Corporis principium nullum, sed omnia similiter principium & omnia finis. Morborum in toto corpore principium nullum. Corpora sciora, morbos magis recipere ac magis dolere à natura, atque in eiusmodi corporibus esse longissimos. Partes corporis singula, alia aliis quomodo morbos faciant.
- 2 Quomodo ex egestione moderata impedita, morbi fiant.
- 3 In curandis morbis, morborum cause quomodo tollenda. Corpus sibi ipsi esse simile, ac ex isdem componi. Corporis minima aliqua parte affecta, cur totum corpus affici contingat. Medicina artis principium.
- 4 Auditus, Olfactus, Visus ratio. Visus vnde nutritur, & qua ratione extringatur.
- 5 Oculorum membrana tres, & quomodo ex his lesis morbi fiant. Cerebri membrana dua.
- 6 De venarum ex capite distributione. Vena à capite ad nasum. Vena temporales. Vena temporales sola sanguine non irrigantur. Vena temporales cur sola pulsantiles.
- 7 Visus vnde turbetur. Vena aurium. Vena in renes ac testes desinens. Sanguinem mingere qui soleant. Vena humerales. Vena alia à vertice iuxta aures.
- 8 Vena caua distributio. Venarum scitio qua hominem insacundum facit. Vena splenis. Vene vtriusque manus à venacava producuntur. Venarum communicatio.
- 9 Venarum quam neruorum morbi leniores. Natura venis in humore est, in carnibus. Neruorum substantia, eorumq; in corpore situs. Neruorum morbi curatu difficiles. Neruis qui morbi familiares. Neruis premunt articulos, & per totum corpus sunt extenti. Neruis in quibus robusti & crassi. Circa faciem & caput non sunt neruis, sed fibre.

- 10 De Suturis capitis, & quod alia tres, alia quatuor habent. Suturarum multitudo ad sanitatem vitia. De Verticulis. Costa septem.
- 11 De Claviculis. De Scapulis.
- 12 De Cubito seu manu. Digtorum articulos faciem ossa omnia quæcumque inter se committuntur.
- 13 De Coxendicis articulis, qui acetabula dicuntur. De Femore. De Tibia osse. Mole seu parte manuum.
- 14 In pedibus & in manibus articuli multi Ossium & articularum idem numerus. Mucus in articulis. Articuli pro mucis qualitate vel sani sunt vel egrotant.
- 15 Claudicatio quomodo à mucis in articulis fiat. De Tribus fluxionum causis. Fluxiones propter frigus & caliditatem.
- 16 Humor omnis calfactus fit tenuior, omneq; cedens fluit.
- 17 Fluxiones aliquando fiunt partibus infernis siccis, supernis vero humidis.
- 18 De Capitis septem fluxionibus. Fluxiones cur frequenter in thoracem fiant. Lassitudine cur affligantur, qui à bilis fluxione insistantur. Suppurati & rabidi ex bilis in thoracem fluxione. Fluxio in medullam rabis occulte generatio. Fluxionis in vertebra & carnes nota. Hydrops à capitis fluxione ad vertebra & carnes.
- 19 Coxendicum & articularum ex fluxionibus affectiones.
- 20 De Pituita in naves fluxione. De Fluxione in aures. Aurium fluxiones quomodo curanda.
- 21 De variis in oculos fluxionibus, earumq; curatione. Oculi post fluxionem statim inflammati. In oculorum fluxione velut lapilli subercurrentes. Fluxio lenta cum pruritu.
- 22 Caput & oculos purgantia medicamenta. Fluxus mucosi à carne & osse ad oculos curatio. Fluxus mucosi ad oculos nota & curatio.

Hipp. opera.

g 3

Capi

- 23 Capitis in fluxu mucoso ad oculos secandi ratio. Humor in visum seu humorem purum fluxus curatio.
- 24 De fluxione capitis in thoracem biliosa, nota. Peripneumonia, Pleuritidis generatio, a capitis fluxione biliosa.
- 25 Peripneumonia morbus periculosus. Suppurati ex peripneumonia aut pleuritide, non moriuntur.
- 26 Suppuratio quibus de causis contingat. Suppuratio ab ulcere lenior. Suppuratio aliquando extra pulmonem a ruptura & carne confusa. Pulmonis aorta.
- 27 Tussis & pruritus in pulmone in tabidis vnde.
- 28 Suppurati quomodo cognoscantur.
- 29 De capitis fluxione in spinam nota. Bilis fluxio periculosa, si iterum in oculis accedat. Icterus quomodo in oculis cognoscatur.
- 30 Pleuritidis curatio. Acetum multum, aut acetum & aqua in pleuritide.
- 31 Suppurati quomodo caput purgandum. Tabidorum curatio.
- 32 De fluxione per gulam in ventrem, & eius curatio.
- 33 Quomodo ex fluxione retro ad verberas & spinam medulla, hydrops contingat, & eius curatio. Fluxiones ad loca vicina deriuanda.
- 34 De coxendicum dolore a fluxione capitis.
- 35 Tabis ex fluxione retrosum curatio, Lactis infusum. De splene aucto. Splen ex isidem florescit, & corpus contabescit. curatio.
- 36 Crustarum circa umbilicum & in ipsi vistarum visus in splene florescente. De pueri hydropici curatione.
- 37 De Pleuritidis secca circa fluxum curatione. Pulmo natura siccus, & quando gracilescat.
- 38 Februm a bile & pituita conclusarum generatio & curatio. Pharmaceutum bilem ducens in febribus recentibus, praterquam in quartanis.
- 39 Febricenti cibus non offerendus, neque sorbitionibus subrius aluum ducas. Febricentium potus. Gracilis ac macilentus a febre vltus quomodo cibandus & curandus. Ex Cammaro in febricentibus potio.
- 40 De Icteri siue regij morbi curatione. Cucumeris sylvestris radix in balneo Ictericorum. Medicamentis bilem ducentibus in Ictero non vtendum.
- 41 De Ulceris serini curatione & generatione.
- 42 De Angine seu Cynanche generatione & curatione. Quod morbi a principio curandi.
- 43 De Capitis fracturis, earumque curatione. Ossium capitis periculose fissura.
- 44 Febricitantibus caput non purgandum. Pharmaceuta purgatiua calfaciunt. Atque bilis vomitus in vulnere letalis. Tenus existens & deropente subsides ab euacuatione detentus moritur. Ulcuscula in debilibus erumpentia letalia. Ulcuscula liuida in debilibus enata, mortale.
- 45 A medicamentis potu aegrotantes quomodo curandi. Bilis fluxus spontaneus difficulter sedatur. Vomitus in vino non sedandus. Sanguis morbum faciens, dolorem pituita, ut plurimum grauiatatem facit.
- 46 Morbi incogniti quomodo aggrediendi. Morbi in aegrotis fortibus, debilibus autem morbis & contra

- quomodo curandi. Gymnastica Medicine contraria.
- 47 Ulcerum & quacunq; supra corpus eminent curatio. Fluxioni a capite fluenti vomitus conducit. Antiqui morbi recentibus difficiliter curantur. Ulceris callosi curatio. Pharmaceutorum tumescientium & attenuantium vsus. Ulcerum nondum maturorum constrictio.
- 48 Tristes, anxios, & se strangulare volentes mandragora radix sanat. Convulsions curatio. Febris a convulsione & a ruptura. Distortio manuum & pedum insaniam facit.
- 49 Venam vtendi ratio. Vena perusta sanguinem non emittit. Sanguinis a vena fluxus quomodo aueritur. Coaceruata diductis difficiliter curantur. Doloris in capite curatio.
- 50 Medicina studium longe difficilimum. Medicamentorum facultates non semper ex sua natura estimanda.
- 51 Natura in singulis permutata ac corrupta, dolores facit. Contraria contrariis curantur. Similia morbos faciunt, ac eosdem sedant. Tussis & vrina stillicidium.
- 52 Vomitus quomodo per vomitum sedatur. Medicamentorum exhibendorum ratio diuersa. Corporis debilitas quomodo contingat.
- 53 Calida vsus quatenus conducit. Corpus transmutarum parum efficax ac potens est. Occasio in Medicina praecepta est. Item qua Medico sine cognoscenda.
- 54 Ex cibus superatis neque morbi, neque contrariis asit, ex his qua offeruntur. Medicamenta omnia presentem statum transmutent.
- 55 Medicamenta fortia & debilia pro aegrotorum viribus sunt exhibenda. Vacationis modus a figura partis affecta.
- 56 Aluum subducentia. Saluginosam calida. Aluum sistentia. Flatu facientia.
- 57 Acida etiam pituitosa. Aluum subducentia. Repletionem facientia maxime pituitosa. Medicina constans ac firma, fortuna non eget. Fortunam sui esse iuris. Scientia imperata facere cogitur, & facile ab industriis assequitur.
- 58 Medicina, Fortuna non est opus. Morborum medicamenta manifesta ac clara esse. Fortuna ex Medicina, aut alia quapiam arte non pellenda. De Morbis muliebribus.
- 59 Vteri omnium morborum causa. Mensis quando non prodeant.
- 60 Mensum fluxus infra descendens, & sursum ascendens. Coxendicum & caput dolores. Coxendicum, inguinum & capitis doloris, ex impletis ac tumidis vteris curatio. Vteri descensus curatio.
- 61 Vteri ascensus curatio. Vterorum auersorum note.
- 62 Glandulas subdititias fortes ad vteros firmandi modus. Vteri osculum humore plenum ac tumidum. Vterus in anteriorem partem aduersus procedens.
- 63 Fluxus muliebri nimius, quomodo sistendus. Coloris menstruorum ratio. Menstrua iuniorum & seniorum in quo differant.

Mili

Mihi quidem videtur principium corporis nullum esse, sed omnia similiter principium, & omnia finis. Circulo enim scripto principium non reperitur. Similiter etiam morborum in toto corpore. Quod enim siccius est, morbos magis recipere, ac magis dolere, a natura solet: Humidum vero minus. Morbus enim qui in sicco est, stabilitur & non cessat: Qui vero in humido, diffluit, & aliis aliam corporis partem occupat, & semper transmigrans requiem facit, & citius quoque sedatur, utpote non stabilitus. Corporis autem singulae partes altera alteri, vbi hinc aut illinc processerit, morbum statim facit, venter capiti, caput carnibus ac ventri, & reliqua omnes iuxta eandem rationem, quemadmodum venter capiti, & caput carnibus ac ventri.

2 Etenim quum venter egestionem moderatam non fecerit, & in ipsum cibus ingeratur, humiditate ciborum ingestorum corpus irrigat. Ipsa autem humiditas a ventre obstructa, acervatim ad caput viam facit, & vbi ad caput peruenierit, a vasis in capite non recepta, fluit quocunq; contigerit, & circum circa caput, & in cerebrum per os tenue, & partim quidem os ipsum subit, partim vero circum cerebrum per os tenue. Et si quidem in ventrem rursus peruenierit, ventri morbum inducit. Si vero ad aliam aliquam partem incubuerit, illi ipsi morbum facit. Ita etiam reliqua partes altera alteri morbum inducit. Et optimum fuerit sic curare aegrotas per has quae morbos faciunt. Sic enim quam optime principium aegrotatis quis sanauerit. Corpus porro ipsum sibi ipsi idem ac simile est, & ex iisdem compositum est. Similiter autem habet & paruas & magnas partes, itemque infernas ac supernas. Et si quis minimam corporis partem acceptam male afficere velit, totum corpus affectionem sentiet, qualiscunq; tandem ea fuerit: propterea quod minima corporis pars omnia habet quacunq; & maxima. Insuper quicquid tandem minima pars pertulerit, ad gentilitatem refert ac transfert, vnaquaque ad suam, siue bonum siue malum id fuerit: & propterea corpus & dolet, & laetatur, cum minima gente, quia in minima omnes insunt partes, & haec ad gentiles sibi ipsi singula transferunt, & omnia denunciant. Caeterum natura corporis, principium sermonis in arte medica, primum

perforata est qua parte audimus. Etenim vacua circum circa aures, non aliud inaudiunt quam strepitum & clamorem. Quicquid autem per membranam in cerebrum peruenierit, id liquido & clare auditur. Ob id etiam foramen solum per membranam circum cerebrum extentam est. In nares autem non inest foramen, verum mollis laxitas velut spongia, & propterea per longiorem distantiam audit, quam olfacit, odor enim ab olfactu longe dispergitur.

Et in oculis venulae tenues ad visum ex cerebro per ambientem membranam feruntur. Haec autem venulae visum alunt humore de cerebro purissimo, qui etiam in oculis apparet. Eadem venae etiam visum extinguunt, vbi fuerint resiccatae. Membranae autem tres sunt quae oculos custodiunt. Superna quidem crassior, media tenuior, tertia tenuis, quae humorem conferuat. Ex his superna & crassissima si laedatur ac mutiletur morbos facit. Media vero etiam ipsa periculosa est, & vbi rupta fuerit prominet foras, velut vesica. Tertia autem tenuissima omnino periculosa est, quae humorem conferuat. Membranae cerebri duae sunt, altera superna crassior, altera tenuis cerebrum attingens, non amplius eadem permanens, postquam fuerit vulnerata. Venae autem transeunt ad verticem per carnem venientes ad osculum: feruntur & per carnem duae ex vertice recta, qua parte supercilia clauduntur, & desinunt ad angulos oculorum. Vna autem a vertice ad nasum fertur, & in vtranque nasi cartilagine m finditur. Aliae vero duae venae iuxta tempora feruntur, in medio temporum & aurium, quae premunt oculos, & semper pulsant. Solae enim haec venis sanguine non rigantur, sed auertitur ex ipsis sanguis. Qui autem auertitur in fluenti occurrit, & qui quidem auertitur volens discedere, qui vero superne influit volens infra procedere, hic impelluntur ac diffunduntur ac mutuo circumagitantur, & pulsus venis exhibent. Visus humore de cerebro nutritur: quum autem quid eius de venis acceperit, fluxione turbatur, & humor ipse non apparet, & ob oculos moueri ipsi videntur, aliquando velut auctularum imagines, aliquando velut lentas nigrae, & nihil exacte iuxta rei veritatem videre potest. Aliae duae venae in medio aurium & aliarum venarum, quae feruntur ad aures, & premunt aures. Aliae duae venae ex ossis conclusionem in aures ferunt

feruntur. Quædam verò infra ad corpus conuertuntur: Duæ quidem venæ iuxta tendines colli feruntur & iuxta verticula, & desinunt in renes, hæc autem etiam in testes penetrant: & quum hæc affecte fuerint, homo sanguinem mingit. Aliæ duæ venæ à vertice ad humeros feruntur, & sanè humerales vocantur. Aliæ duæ venæ à vertice, iuxta aures, ab anteriore colli parte vtrinque ad caua appellatam venam feruntur. Caua autè vena finitur quidem velut gula, consistit autem inter gulam & guttur siue arteriam, ferturq; per septum transversum, & per cor, & inter septum, & finditur ad inguina, & ad femora intrò, & disparationes in femoribus facit, & ad ribias intrus fertur ad malleolos. Hæc & in fecundum faciunt hominem, quum fuerint sectæ, & in magnos digitos desinunt. Ex caua autem vena producitur quædam in sinistram manum, fertur autem subter splenem ad sinistri lateris mollitudinem, vnde splen propagatur per omentum, & finem fortitur ad thoracem. Producitur autem iuxta septum, & cù humerali committitur subter cubiti articulum, atque hæc splenis gratia secatur. Alia etiam ad dextram manum eodem modo à caua producitur. Communi-
cant autem omnes venæ, & cõfluunt inter se mutuo, & aliæ quidè sibiipsis per se committuntur ac coincidunt, aliæ verò per venulas à venis extentas. Quæ autem carnes nutriunt, ea parte inter se confluunt.

Et quicumque morbus à venis oritur, leuior est quàm qui à nervis. diffluit enim vnà cum humore qui in venis inest, & non quiescit. Et natura venis in humore est, in carnibus. Nervus autè siccus est, & ventriculos siue cauitates non habet, & ad ossa consistunt, & maxima ex parte ab ossibus nutriuntur. Nutriuntur & à carnibus, & colore ac robur inter ossa ac carnem medium habent: & humidiores quidem sunt ac carnosiores quàm ossa, sicciore autem ac magis ossei quàm carnes. Quicumque autem morbus in ipsos peruenerit, roboratur & quiescit in eodè loco, & difficile est ipsum educere. Maxime verò impetunt ipsos distentiones, & alij morbi, à quibus tremor corpus occupat, & qui tremere ipsum faciunt. Nervus autem premunt articulos, extensiq; sunt per totum corpus. Robusti autem maxime & semper crassissimi sunt in illis corporis partibus, in quibus paucissimæ carnes sunt. Et corpus quidem omne nervis plenum est. Verum circa faciem & ca-

put non sunt nervi, sed fibræ cõsimiles nervis, inter ossa & carnes, tenuiores & solidiores. Capita futuras habent, alia tres, alia quatuor. Et quæ quidem quatuor habent, his sunt vtrinque iuxta aures, & tertia ab anteriore, quarta à posteriore capitis parte. Sic quidem in capite quod quatuor habet. In eo verò quod tres, iuxta aures vtrinque sunt, & ab anteriore parte tertia: posteriore verò parte futura nulla est, velut in eo quod quatuor habet. Saniores autem capite sunt, qui plures futuras habent. Inter supercilia os descendit ac trãsit, & mandibularum clausura in medio mento, & superne ad caput est. Verticula alij plura, alij pauciora habent. Qui pauciora habent, his duodeuiginti sunt: horum alia sursum ad caput, alia deorsum ad sedem tendunt. Costæ septem à posteriore corporis parte, ad verticula connectuntur, anteriore parte in pectore inter se committuntur. Claviculæ articulos habent, alios in medio pectoris iuxta guttur, atque hinc coarticulatae sunt, alios verò ad humeros, reclinatos ad scapulas, qui humeris semper adhærent. Scapula verò ad membra brachij siue rotius manus coarticulantur, incumbentes in ipsum os quod in membro est. Iuxta os autem appendices duæ prodeunt, altera intrinsecus, altera forinsecus, quæ ad scapulas ossi adnascens, infra coarticulatae sunt. Quæ verò in cubiti flexura sunt, infra quidem radio coarticulatae sunt, iuxta os natura cauum existens, supra autem radium paululum, in cubiti gibbum. & tunc tum os, tum radius in idem cõmissa, articulum in cubiti gibbo faciunt. Iuxta vlnam verò appendices prodeunt tenues valde quatuor, duæ sursum, duæ deorsum: & ad cubiti gibbum quidem duæ appendices consistentes, supra ex ossè habent, hæc cum ossè cohærentes, iuxta ossis articulum in cubiti gibbū coarticulantur.

Quæ verò infra sitæ sunt, & intus reclinatae, hæc vtræque committuntur ad radium ex supernis à membro procedentem, & intus ad membrum coarticulantur, & radium appellatum faciunt hæc sibiipsis intus in cubito commissa. Infra autem ad manum os articulum habet. Appendices verò hac parte teneræ existentes, duæ quidem non exeunt in articulum. Superna autè & inferna cū ossè coarticulantur ad manum. Cæterum manus articulos multos habent. Quæcunque enim ossa inter se committuntur, omnia articulos faciunt.

Digitum

Digitum articulos habet multos, vnusquisq; tres: Vnū ad vnguem, in medio vnguis & nodosa prominètia: alterū in ipsa nodosa prominètia, qua parte etiam digitos conflectunt: tertium qua parte digitus à manu exoritur. At verò in coxèdicibus articuli duo sunt, quæ acetabula appellantur, & femora in hos inarticulata sunt. Iuxta femora autè appèdices duæ protèduntur, altera intus, altera foris, & in articulum neutra procedit, neq; ab altera parte, sed ad os ad femur inferuntur. Femur autem superne vbi in acetabulum ingruit, bifidū est huiusmodi bicipitate. In ea quidè parte quæ intro inclinata est, in summitate rotūdum est ac leue, quæ etiam in acetabulum ingreditur. Altera autem bicipitatis pars exterior, magis foras prominet, & inferius apparet ad nates, & coxendix appellatur. Ad genu verò os femoris caliter biceps est. Bicipitio autem huic os tibia appellata, velut in cardine adaptatū est, supra adaptatum autem Mola, siue patella incumbit, quæ humiditatem à carne in articulum expasum descendere prohibet. Iuxta tibiam autem appèdices duæ procedunt, quæ inferne ad malleolos pedis finiunt, superne ad genu, non autè perueniunt ad articulum. Ad pedè verò tibia iuxta malleolos articulum habet, & alium infra malleolos. Et in pedibus articuli multi, quemadmodū & in manibus sunt. Quot enim ossa, tot sunt articuli, & in digitis pedū eodem numero sunt, ac pari modo habent. Articuli insuper multi in corpore parui sunt, non similiter omnibus, sed alij aliis. Hi autem qui scripti hic sunt, omnibus similiter habent. Aliæ etiam venæ aliis sunt, sed non memorabiles. Mucus omnibus à natura est, & quum hic purus fuerit, articuli sani sunt, & bene moueri possunt, vtpote lubrici inter se ipsos. Labor autem & dolor fit, vbi à carne humiditas fluxerit vitiosa. Primū enim articulus stabilitur, non enim lubrica est humiditas quæ de carne influxit. Deinde vt multa, & valde sparsa, & ex carne non irrigata, semper resiccatur, & vt multa existens, & articulo ipsam non capiète, effluit: & male stabilita eleuat nervos, quibus articulus colligatur, ipsosq; inconnexos ac dissolutos facit. Et propterea claudij fiunt, quū hoc magis fit, magis: quū minus, minus. In ventre porrò ea quæ comeduntur ac bibuntur procedunt. Ex ventre autem, fibræ in vesicam, qua parte humorem percolat, extentæ sunt. Fluxiones autem, & perfrige-

rata valde carne, & percalsata fiunt, ac superinflammata. Fluxiones propter frigus fiunt, quum caro in capite, & venæ tenax fuerint. Hæc enim horrente carne, & ad angustias perueniente, adstrictæque ac excludente, humiditatem exprimunt. Et simul carnes ipsæ contra exprimunt, ad angustias peruenientes: & capilli sursum erecti fiunt, vtpote simul vndiquaque fortiter compressi. Quicquid igitur inde expressum fuerit, id ipsum quocunque contigerit fluit. Fluit autem etiam propter caliditatem, quum carnes rarefactæ transitus præbuerint, & humor calefactus tenuior redditus fuerit. Omnis enim humor calefactus tenuior fit, & omne cedens fluit, maxime verò vbi valde fuerit inflammatum, propter hanc fluit causam. Carnes valde plenæ factæ quum capere non possunt, fluit humor qui capi non potuit, fluit autem quocunque contigerit. Vbi verò semel fluidæ factæ fuerint fluxiones, diffiunt ad locum quò tandem contigerit, donec transitus fluxionis compressi fuerint propter gracilitatem. Quum autem corpus fuerit resiccatum, & alioqui corpus ipsum sibi ipsi communicans sit, etiam quum siccum est, diducit, & concipit ac ducit, vbiunque humor tandem obtigerit: ducere autem ipsum non difficile est, vtpote corpore vacuo & non intumescente, præ gracilitate. Aliquando autem infernae partes siccae fiunt, supernæ verò humidæ. Magis autem superna vasa humida sunt. Venæ enim plures supra sunt quàm infra, & carnes in capite minori humiditate opus habent. Ducit itaque sicca corporis pars humiditatem ex capite: & simul transitus magis ducenti patent, quàm ei quæ ducitur. Nam ipsi transitus, vtpote sicci existentes, eam sibi lucrifaciunt, & simul humores à natura deorsum procedere solent; si vel modica quædam necessitas contingat. Fluxiones de capite septem sunt, in nares, in aures, in oculos, atque hæc ex capite fluxiones ob oculos conspicuæ existunt. Postquam autem in thoracem fluxerit præ frigore, bilis fit. Magis autem in thoracem præ frigore fluit, propterea quòd facilis est fluxio ad guttur, vtpote non contestum. Præ frigore verò à bile infestati; propterea lassitudine affliguntur, quia carnes quum bilem habuerint, non quiescunt, sed concutiuntur, & concussa laborant ac delassantur, vtpote velut in itinere faciendo concussa, & suppu

inguij mi
mae Co. sal
vines xre
m. m. f. u. m.

idead. nu
17 pag. 72
col. 2. ubi
cho. arulas
no. 2. sangui
nij. glone
ab. sup. ex
gl. car.

suppurati sunt, quum in thoracem fluxerit, itémque tabidi. Quum verò in medullam fluxio contigerit, tabes occulta ac incòspicua oboritur. Quum autem retro ad vertebrae, & in carnes defluerit, hydrops fit. Id quod ex hoc cognoscere datur. Sicca enim anteriores partes sunt, caput videlicet, & nares, ac oculi: & oculis amplius hebetudo accedit, fiuntque cum virore pallidi, itémque reliquum corpus; & nihil expuit homo, etiam si multum fluat. Fluxus enim per mediam carnem retro fluens, & ab anteriore auersus, anteriores partes siccas facit, posteriorum verò carnem irrigat, & magis eam quae intus est ad ventrem, quam quae foris est ad nasum. Et propterea corpus foris magis solidum est, quam intus, & angustiores meatus ac foramina habet. Quare sanè quum tenuia sint foramina constringuntur, ipsaq; sibiipsis medentur, & fluxus nullus hac transire potest. Intus verò foramina ampliora sunt, & intermedia tenuiora habent: fluxus verò utpote ab altioribus procedens, & tenuia impedimenta contra se habens, influit & carnes humiditate replet. Sed & humiditas à cibus in id procedens corrumpitur, corrupta autè ipsa praemixtione, & simul cum ipsa ea quae à capite defluit, corpus nutriunt. Carnes verò multo humore nutritae, & morbofo augescentes, hydrope plenas sunt. Si autè modicus fluxus fuerit, coxendicum & articulorum diurnam affectionem facit, ubi fluere cessauerit. Nam ut modicus, & vndiquaque ab omnibus fortioribus depulsus, ad articulos refugium facit. Fiunt praeterea articulorum ac coxendicum affectiones, à talibus morbis sanatis, quum morbum quidem efficiens sanatur, in carne verò quid relictum fuerit, cui non sit exitus, neque rursum intro, neque foras, sed ad cutem egressum tuberculum utique fecerit, fugit autem in id quod cedit, articulos videlicet, & aut articulorum, aut coxendicum affectiones inducit. Si porro intumuerint nares, & pituita plenas fuerint, atque ea compacta, oportet pituitam compactam ac congelatam attenuare aut fomentis, aut medicamento, & non auertere. Si enim fluxus auersus alio procedet, omnino maiorem morbum faciet. Quum verò in aures fluxerit, primum dolorem exhibet, violenter enim procedit: dolorem autem exhibet, donec in fistulam redactus fuerit. Vbi autem fluere consueverit, non amplius dolorem facit. Ei verò quem dolor affligit, medica-

mentum naturam calidum, tepidum factum & netopo dilutum, infundendum est, & retrò cucurbita medica affigenda, si sinistra auris doluerit, ad dextram, sin dextra ad sinistram: non autem scarificando pertundere oportet, sed ut trahat solum sinenda est. Si verò per hanc dolor non sedetur, frigefaciencia à natura frigida infundatur, & medicamentum potandum praebatur, quod secessum deorsum faciat, sursum autè non, quandoquidem vomitus non auxiliatur: & de cetero frigidis utendum est, & semper non sanantem variare oportet modum: & si quidem peius reddiderit malum, ad contrarium te conuerte: si verò ad sanitatem tendat, omnino nihil ab his quae adhibentur auferre oportet, neque quicquam aliud addere aut apponere. Si verò iam in fistulam redactus fuerit, & multa purulenta sanies fluxerit, quae graueolens sit, sic facere oportet. Spongiam siccante quopiam sicco medicamento imbue, & in aurem quam penitissime inde: & in nares purgatorum medicamentum mitte, quo ea quae prius in aures fluebant, in nares ferantur, & non id quod morbosum est in caput rursus recedat. Ceterum ubi in oculos fluxio processerit, oculi inflammantur & tument. Sic autem affectum hominem medicamento liquido, aut sicco inspersillu curare oportet. Si verò statim inflammati fuerint, nihil omnino illine, sed aut fortissimo quam infime vrito, aut alio quopiam aluum subducente medicamento attenuato, virando ne vomitus facias. Si verò velut lapilli subtercurrerint, medicamentum illines quod plurimam lachrymam ducere potest, & reliquum corpus humectabis ac tumidum facies, quo oculi humidiores fiant ac colluantur, ut lachrymam adstrictam ac compactam decurrere facias. Quum autem in oculos paulatim fluxerit, & pruritus fecerit, sic affectum molli medicamento illines, quod siccare potest, simulque modicam lachrymam ducere, & ad nares medicamentum adhibebis, aut singulis diebus, aut alternis eodem utens. Sit autem tale medicamentum, quod non plus quam acetabulum per nares deducat, id quae paulatim: quod verò oculis adhibetur resiccat, ut quod oculorum pharmacum resiccat, ac obstruxerit, id ipsum ad nares feratur. Medicamenta caput purgantia, quae quidem fortia sunt, à toto capite ducunt: quae verò debilia, ab oculis & hinc à vicinis naso partibus. Si autem à carne & osse,

mucos

mucos inter os & carnem subsistete, fluxus ad oculos fiat, ex hoc manifestum sit quod inde profluit. Cutis in capite compressa cedit, & ulcera in capite nascuntur, & oculi lachrymantur, & palpebrae non exulcerantur, nec mordax est fluxus, nec visum hebetat, sed homo ipse acutius videt. Fluxus enim non est falsus, utpote non de cerebro, sed magis mucosus. Hunc sic sanare oportet. Medicamento caput purgandum est non forti, & corpus attenuandum, & cibus & medicamentis infra corpus subducentibus, donec attenuato corpore fluxus resiccet, aut medicamento in nares indito emoueat. Verum ad ipsos oculos nullum pharmacum adhibendum est. Si verò neque sic sanus fiat, caput secare donec ad os perueneris oportet, non superficialibus neque transuersis aut obliquis fissuris, incussis usquequo ad os ipsum pertigeris: frequenter autem secare oportet, ut compactus humor citius prodeat per ulcera effluens: & simul ut frequentes sectiones, extensione carnis ad os faciant. Sic mederi oportet, si huic hoc modo res succedat. Si verò haec non commoda fuerint, & fluxus non eluatur, ut elutus acutè cernere faciat, semper ab incubente oculi magis splendescerentur: & acutus visus hominis extinguitur. Si in visum, in humorem purum cruentus aliquis humor ingrediatur, huic visus intra oculum non rotundus esse apparet, propterea quod in quocunque inest cruentus humor, id ipsum non apparet. huic itaque deficit ut visus rotundus appareat, & ante oculos aliqua moueri ipsi videtur, & nihil reuera videt. Huius venas visum premetes exurere oportet, quae videlicet semper pulsant, & inter aurem ac tempora consistunt: & ubi has obturaueris, oculis pharmacam quae humectat adhibe, & lachrymam quam plurimam prolecta, quo id quod in oculis compactum est, & morbum facit, eluatur. Si verò oculus rumpatur, mollibus medicamentis & acerbis utendum est, ut vlcus adstrictum in angustum coeat, & cicatrix tenuis fiat. Si autem adhuc humoribus plenus fuerit, lachrymare oculo conducit. At verò quum in thoracem fluxerit, & bilis fuerit, ex hoc manifestum sit. dolor lateris mollitudinem occupat, & claviculam eiusdem partis, & febris adest, & lingua superna pallida ac viridis fit, & exscreat compacta. huius morbi periculum septima aut nona die instat. Alia bilis.

Quum ambo latera doluerint, reliqua au-

tem similia velut in priore fuerint: Haec quidem peripneumonia est: Illa verò pleuritis. Haec autem propterea sunt. Quum in pulmonem fluxerit ex capite, per guttur, & aortas appellatas appendentes partes pulmonis, pulmo tanquam natura rarus & siccus, trahit in se humorem quantum eius capere potest, & ubi influxerit maior fit: & ubi quidem in totum fluxerit, extremitas eius maior reddita utrunque; latus contingit, & peripneumoniam pulmonis appellatum morbum, facit. quum verò alterum tantum, pleuritis, id est, costalis morbus sit. Peripneumonia multo periculosior est, & dolores multo fortiores sunt, qui ad laterum mollitudinem & ad claviculas tendunt, & lingua multo viridior, & fauces praefluxione dolent, & lassitudo fortis occupat, & spiritus sexta aut septima die corripit. hunc si non septima die febris dimiserit, moritur aut suffocatur, aut utrunque. Si verò nona die, duribus diebus interpositis, corripit, ut plurimum etiam hic aut moritur, aut suppuratus erudit. Si verò duodecima die suppuratus sit. Si quarta & decima, sanus fit. Et quicumque praeferipneumonia aut pleuritis suppurati sunt, non moriuntur, sed sani fiunt. Suppurati ut plurimum sunt, quum fluxus in id velut in bile contingit, sed in bile quidem multum defluit, & ubi defluit sedatur. Suppuratis verò minus defluit, & non sedatur. Fiunt etiam suppurati, quum minus exscreat quam influit in pulmonem. Hoc enim quod in pulmone consistit, & quod influit, pus fit. Pus in pulmone & in thorace consistens ac congregatum, vlcera & putrefacit, & postquam exulcerata fuerint, ab vlcere influit, & quum exscreat, caput simul cocallum magis fluit, simulque ex vlcere in thorace ac pulmone magis fluit, & vlcera agitata refringuntur, & etiam si fluxus à capite cesset, is quae ab ipsis vlcerebus venit sufficiens sit morbum facere. Fit praeterea etiam ab vlcere suppuratus, & leuior hic morbus existit. Fit etiam extra pulmonem, maxime quidem à ruptura, & ubi caro contusa fuerit. Iuxta hanc enim pus congregatur, & congregatum fluctuat, si quis corpus cocutiat, & strepitum facit, & haec vruntur. Tabes autem fit quum in idem velut in suppurato, fluxio sit per guttur, & appendentes pulmonis partes, appellatas aortas, quae pulmonem & guttur continent ac coniungunt. Fluit autem in pulmonem frequenter & paulatim, & humilitatem

84

Hippocratis Liber

miditatem in pulmone non multam facit. Resiccatur enim id quod influit, & in gutture compactum, utpote quod non eluitur, sed paulatim influit ac detinetur, tussim excitat, & in aortis id quod influit detentum, utpote quum angusta foramina aorta habeat, angustum spiritui locum exhibet, & talem spiritum habere facit, qui velut defectus semper respirare concupiscit. Et in pulmone velut non vehementer humido existente, pruritus contingit. Quum vero multum de capite fluxerit, pruritus in pulmone non fit. Multum enim est quod in ipsum influit, & suppurati ex his tabidis siue phthisicis Græcè appellatis fiunt, ubi corpus humidius factum fuerit: & contra ubi siccus fuerit factum, ex suppuratis tabidi. Suppurati hoc modo cognoscuntur. Lateris mollitudinē à principio dolor occupat. Quum vero iam pus collectum est, & dolor similiter habet, & tussis fit, & pus excreat, & spiritus corripit. Si vero nondum erupit pus, in lateris mollitudine concutitur, & velut in vtriculo strepitum facit. Si vero horum nihil ad sit, suppuratus autem sit, ex his coniectare oportet: Spiritum multum habet, subrauco siue loquitur, & pedes ac genua intumescunt, magis autem ab ealateris mollitudinis parte, in qua pus est: & thorax concuruatus est, & membrorum dissolutio fit, & sudor per totum corpus diffuit, & aliquando sibi ipsi videtur calidus esse, aliquando frigidus, & vngues circumtensi sunt, & alius calida fit. Ex his suppuratos cognoscere oportet. Porro quum retrò in spinam fluxio processerit, huic tabes fit eiusmodi. Lumbos dolet, & anteriores capitis partes vacuæ videntur ipsi esse. Bilis autem periculosa est, si icterus siue regius morbus in oculis accedat, & in vnguib; liuiditas si fiat: & si corpus vlcera habeat, & partes circa vlcera liuidæ sint, & quum sudor non toto corpore erumpit, sed vna aliqua corporis parte, & quum febre adhuc existente excreat æger pallidum viside, aut si dum adhuc in pulmone inest, pallidum viride, excreatio cesset. Sic autem quum inest, & non inest, cognoscere oportet. Quum inest, in faucibus respirans strepit, & spiritus periculosus est, & singultus adest, & febris discedit, excreatio ne adhuc in pulmone herente, & alius debili tam existenti secessum facit. Hæc pleuritidis & peripneumoniæ periculosa indicia existunt. *Cæterum* pleuritidem hoc modo curare oportet. Febris sedanda non

*Humiditas
Curaatio* 30

est per septem dies. Potu utendum aut acetum multo, aut aceto & aqua: hæc autem quam plurima offerre oportet, quo humiditas fiat, eaque facta excreationem faciat: & dolor sedandus est calfactoriis medicamentis, & absorbendum dandum est quicquid excreationem facit, & balneis utredum quarta die, quinta autem & sexta oleum illinendum est. Septima lauandum est, si febris dimittere non velit, quo præ balneo sudor contingat. Insuperq; & quinta & sexta fortissimis utredum est excreatoriis medicamentis, quo septimam diem quam facillime transigat. Si vero neque septima die febris cesset, nona cessabit, si non aliud quid periculosum accedat. Postquam autem febris dimiserit, sorbitiones quam debilissimæ offerantur. Si vero euacuatio oboriatur, si quidē iuuenile adhuc est corpus, potus auferendi sunt. Si vero febris dimisit, triticeis sorbitionibus utaris. Et eodem modo peripneumoniam curato. At vero suppuratis, caput purgare oportet, non fortibus medicamentis, sed paulatim auertere in nares, & simul edulis venter subducentibus uti. Et quum principium morbi nondum est, sed eò fluxus vertitur ac vergit, excreationem facere, & tussim excitare, & medicamentis infusilibus in nares uti, & cibis simul ingestis. Quum autem excreationem facere oportet, pluribus cibus & salis ac pinguib; utendum est, & vino austero, & quum sic habet tussis inducenda. Tabidos item eodem modo quod ad reliqua attinet curabis: præterquam quod cibi non multi simul ingerendi sunt, & obsonia non plura quam cibaria frumētacea, & vino inter edendum utendum est aquoso, ut ne calfaciat, & corpori debili existenti caliditatem exhibeat, & simul ambo calfaciant in eodem tempore, & caliditate multum fluxum inducant. Quum porro per gulam fluxus in ventrem processerit, morbus infra sit, aliquando etiam superne. Huic si quidem in ventre dolor inerit, subduendus est primum medicamento aut succo: deinde pharmaco fortiore utendum est, cibis vero aluum subducentibus, donec dolor perseueret. Vbi vero dolor sedetur, cibis validioribus utatur. Eodem modo ubi morbus multos dies hæserit curabis. Si vero debilis fuerit, & præ imbecillitate hæc offerri non possint: primum quidē præsanæ succo per clysterem infuso, alius eluenda est, post ubi per hunc purgaris, aliquo ex adstringentium numero.

Quum

33 Quum autem retrò in carnem iuxta vertebra fluxus illapsus hydropem fecerit, sic mederi oportet. Caro in collo inter venas crustis tribus utatur, & ubi vllis, cōstringatur, & cicatrices quam tenuissimæ inducantur, & ubi fluxum obturaris, medicamentum in nares adhibe, ut eò vertatur, & aliud rursus, donec auertatur, & anteriores quidem capitis partes calfacito, posteriores vero perfrigerato. Et postquam anterioribus capitis partibus excalfactus fuerit, cibos edat quam pituitosissimos, ac minime ventrem subducetes, quo fluxionem meatus in anteriore capitis parte, quam maxime dilatentur. Postea ubi obturaris & auerteris influxionem, si quid prius quam curaris fluxum, in corpus peruenerit, sic mederi oportet. Si quidem magis ad cutem secesserit, externis partibus fomentum adhibebis: Si vero intrò ad ventrem, foris autem non conspicuum sit, medicamentum bibendum dabis: Si vero in vtranque partem, ab vtraq; detrahes. Verò hoc studi o habere oportet, ut proximū exitū facias, siue inferne siue superne, aut etiā alia aliqua corporis parte, ubi exitus sunt. Quū coxendicū morbus à fluxione fiat, cucurbitam medicam affigere oportet, & foras trahere, & non scarificando pertunderē: & calfactoriis medicamentis in potu exhibitis intus calfacere, quo exitus fiat tum foras ad cutem per cucurbitæ tractionem, tum intus ad ventrem per caliditatem. Nam quum obruratus fuerit fluxus, & non habeat quò iter faciat, viā ad articulos facit, & in id quod cedit influit, & sic coxendicum morbum inducit. Tabes ex fluxione retrorsum. Qui hac affectus est, ei caput est purgandum debili medicamento, donec fluxus auertatur: diæta autem vtere velut in tabe superiore. Medicamentum potandum præbe Elaterium deorsum purgans, & inferne aluum lacte infuso elue, de cetero fomentis vtere. Quum splen præ febre magnus factus fuerit (sit autem quum corpus attenuatur. Ex iisdem enim & splen florescit, & corpus contabescit. Quum autem corpus tenue fuerit, & splen floruerit, & omentum simul cum corpore attenuatum fuerit, pinguitudo in omento colliquefcit. Vb vero vasa pinguitudine vacua facta fuerint, & à splene florente ac augete in omētum defluerit, utpote vicinum valde existens, & vt vasa habens eaque vacua, excipit, & ubi morbus semel in corpore factus fuerit,

ad id quod est morbosum vertitur, nisi quis probe disponat ac curet. Nam etiam si quis bene tractet, periculo non vacat.) Hunc sic sanare oportet, Medicamenta in potu exhibenda sunt quæ aquam purgent, & edulia quam pituitosissima offerenda. Si vero neque sic leuior fiat, inurenda sunt crustæ quam tenuissimæ, & quam maxime in superficie, quo aquam continere possis, circum circa umbilicum, & vna in umbilicū, & emittere singulis diebus. Quū enim morbus periculosissimus sit, in his periclitari oportet. Si enim successerit, sanum facies: sin minus, quod etiam aliàs futurum erat, id ipsum perpetitur. Cæterum in puero hydropē sic curare oportet. Partes tumidæ & aqua plenæ aperienda sunt scalpello, & frequenter ac parum educendum est. Educendum autem est à singulis corporis partibus, & fomentis utendum, & semper locum apertum vnde eduxeris calfactorio medicamento illines.

Pleuritis sicca citra fluxum fit, quum pulmo valde exsiccatus fuerit præ siti necessaria. Pulmo enim natura siccus existens, ubi amplius quid quam pro natura siccatus fuerit, gracilis fit, & impotens redditus & ad latus præ impotentia reclinatus, latus contingit, & postquam contigerit ipsum humidum existens, cohæret & adglutinatur, & pleuritidem, hoc est lateris morbum facit. Tunc vero & dolor fit in latere & in clauicula, & febris, & album excreat. hunc multis potibus curare oportet, & lauare, & doloris medicamentum præbere, & alia quæ excreationē faciunt. hic in septem diebus sanus fit, & morbus minime periculosus est, & cibos præbere non oportet. Febres porro propterea fiunt, quum corpore superinflammato carnes intumuerint, & pituita ac bilis conclusa quieuerint, & neque refrigeretur quicquam, neque exeat, neque moueatur, neque aliud quid subeat. Quum itaque lassitudo occuparit & febris ac repletio, lauare multa aqua oportet, & oleo illinere, & quam maxime calfacere, quo caliditas aperto corpore præ sudore egrediatur. consequenter autem hæc facienda sunt per tres, aut quatuor dies: & si non sedetur ac cesset, pharmacum in potu exhibendum est quod bilem educat, & febris perfrigeranda est, præterquam si quartana existat. Medicamentum tamen donec corpus floridum est ne propinato, non enim vacuantur, nisi parum, utpote corpore turgente.

Hipp. opera. h Quum

37

*Curaatio fluxionis
itidi dicitur
uisione =*

38

Quum autem gracilis ac macilentus fuerit, tunc bibendum exhibe, & euacuabitur.

39 Febricenti cibum ne offeras, neque sorbitionibus subtus aliu ducas. In potu dabis aquam calidam & aquam mulsam, & acetum cum aqua haec. autem quam plurima bibat. Si enim non frigidus ingressus fuerit potus calidus existens ac manens, ex corpore aegroti detrahet, & vel per urinam eiciet, vel exsudabit. Undiquaque autem apertum, & respirans, ac motum corpus, id quod conducibile est faciet. Quum vero gracilem existentem febris vratur, manifestum est quod non propter corporis tumorem febris occupet: & si non cesset, nutrire oportet ac tumidum facere: & si neque sic conducatur, palam est quod non oportuerit febrem inducere. Hunc itaque medicamentum potare oportet quod educat, qua parte febris magis haeret, siue superne, siue inferne: & si quidem superne haereat, superne: si inferne, inferne. Nihil autem minus oportet etiam debiles fortia medicamenta potare, sed similiter: aut solum sic, ut fortibus quidem forte, debilibus vero debile exhibeas. Ardores vero potionibus & sorbitionibus, quemadmodum febrem frigefactorio medicamento exoluere oportet, cammaro videlicet, aut alio quopiam huiusmodi: & si nauseam contrahat a frigefactorio, calfactoriis utere consequenter. Vbi vero non cesset, frigefactoriis rursus utere.

40 Ictericum siue regium morbum sic curare oportet. Quum susceperis nutrito, & balneis, & pinguefacientibus, potibusque ac cibis humectato, per tres aut quatuor dies. Postquam autem humectatum fuerit corpus, purgato & resiccato ipsum, pinguitudinemque deredere exhaurito, & undiquaque si possibile sit medicamentum adhibes, humiditatem educito, ad caput vero purgatorio debili utitor: & urinam scientia bibenda dato, eaque ante cibos hoc tempore quo turbatam humiditatem purgaueris in potu praebere, ne ab eo tempore corpus nutriatur. Quum vero attenuatum fuerit, etiam balneis purgato, & contusa cucumeris syluestris radice, eaque in aquam coniecta, inde lauato. Ceterum medicamenta bilem ducentia ne propinato, ne corpus magis conturbatum fuit, nutrito, nullo alium subducente medicamento, neque urinam sciente utens, sed vino vinoso, & his quae rubicundiores hominem faciunt. Si vero viridis ac luteus sit, rursus exhaurito, ne-

quaquam vero siccat, ut ne is color stabilis reddatur. Vlcus ferinum in corpus propterea venit. Postquam caro tumida & inflammata circumcirca fuerit, & margines vlcis magni extiterint, & vlcus ipsum humidum, & in vlcere sanies resiccata inerit, aut vlcus costrictum fuerit: Sanies copulata faciens ab vlcere desluens, foras prodire a constricto ad carnem vlcere prohibetur. Caro autem suscipit, utpote eleuata existens ab inflammatione, & quum in ipsam peruenerit sanies subterfluens, putrefacit & attollit. Hunc medicamentis humectantibus ipsum vlcus illinire oportet, ut ex humectato vlcere fluxus foras effluat, & non subter carnem. Influxu etiam in vlcus frigefacientibus pharmacis illinenda sunt, quo perfrigerata caro existat, & non dirupta rursus fluxione immittat. Sed & alia vlcera frigefacientibus oblinenda sunt, & super ipsa humectantia imponenda.

42 Angina quam cynanchen Graeci vocant, a sanguine fit, quum sanguis in venis quae in collo sunt compactus fuerit. Sic affectus a venis quae in brachiis sunt, sanguinem detrahes, & simul aluum inferne subduces, quo id quod morbum exhibet detrahetur. Lingua quoque quum magna vlcera habuerit, similiter curanda est. Morbos a principio curare oportet, & si quidem a fluxionibus sunt, primum fluxiones sedare: si vero ab alia causa, principium morbi sedare ac curare: deinde id quod influxit, si quidem multum fuerit, educere, sin modicum, per dietam moderari ac componere. Capitis fractura.

43 Siquidem os fractum fuerit ac contritum, periculo vacat, & curare oportet hunc humectantibus medicamentis. Si vero rumpatur, & fissura fiat, periculosum est. Huic ferram adhibere oportet, ne in ossis scissuram sanies influens membranam cerebri putrefaciat. Nam ut per angustum intrans, non autem exiens, affligit, & furere hominem facit. Huic itaque ferram adhibere oportet, ut sanies exitum habeat, non solum ingressum, ampla serratura facta. Medicamentis autem utendum quae humorem in sese trahunt, & lauandum. Febricitanti caput ne purgato, ut ne furiosus fiat. Calfaciunt enim caput pharmaca purgatiua: & sanè ad caliditatem febrilem accedens ea quae in medicamento est, insaniam facit. Ex quacunque causa male affligente quis atram bilem reuomuerit, moritur qui vulnus habet. Et qui ab euacuatione detinetur, & debilis

debilis est, & tenuis existens derepente siccus subsedit, moritur. Quum a caliditate detento, vlcus circa liuida, moritur. Quum a morbo quopiam detento, debilitate existenti, liuida vlcuscula enata fuerint, mortale. Quum quis a medicamento potu super aegrotarit, & inferne ac superne ab ipso secesserit, vinum sorbeat primum quidem dilutum, deinde meracum frequenter, & sanabitur. Medicamentum autem neque euacuatuum, neque vomitorium sumat. Bilis vbi sua sponte eruperit, aut inferne, aut superne, difficilius sedatur. Quae enim sponte procedit, pra violentia corpori facta impellitur. Si vero a medicamento fluat, non a genitalitatis cognatione violatur. Quum susceperis vinosum & vomentem, vomitum ne sedato. Vomitus enim euacuationem sedat: facilius autem vomitus postea sedabitur. Si vero debilis fuerit qui haec patitur, somnificum medicamentum a vomitu praebes. Sanguis quum morbum facit, dolorem exhibet: Pituita autem grauitatem ut plurimum. Morbum si quis non cognoscat, medicamentum bibendum praebet non forte. Si itaque leuior inde fiat, demonstrata via est, quod gracilitatem inducendo curandus est. Si vero non leuior reddatur, sed peius habeat, contraria faciendae sunt. Si non profuerit gracilem facere, tumidum facere conducet, & frequenter permutare, ita ut hoc consilio utaris. Si quis in morbis quid permutaturus est, forti quidem aegroti, debili autem morbo, tum quidem confidenter fortiore quam morbus est medicamento utendum est. Nam etiam si quid de sano abducatur una cum debili ac aegroti, nullum detrimentum est. Si vero morbum fortiozem, aegrotum autem debilem acceperis, debilibus pharmacis curabis, quae ipsum morbum superent & abducant, verum aegrotum nihilo debiliorem reddant. Ars exercitandi corpora, & Medicina contrariae sunt. Ars enim exercendi corpora (gymnastica Graecis appellata) non opus habet permutatione, sed Medicina. Sano enim non auxiliatur transmutatio ex praesenti statu, verum aegroti. Morbi quicunque vlcera sunt, & super reliquum corpus eminent, eos simul cum medicamentis etiam fame curare oportet. Fluxione ex capite fluente vomitus conducit. Antiqui morbi difficilius curantur quam recentes, verum morbos antiquos primum re-

centes facere oportet. Vlcus callosum factum eiectione primam duricia per putrefactorium medicamentum, constringere deinde oportet. Pharmaca quae tumefacere maxime solent, ea pura vlcera adstringunt: Quae vero attenuant, ea purgant. Si vero quis constringat vlcera nondum matura, corpus aegrotum nutrit quod vlcus habuerit. Et si quidem adstringere oporteat vlcus ac implere, tumefacere prodest, etiam si in capite carnem velis. Renutrita enim a cibis caro, propulsa eam quae a medicamento putrefacta est, & simul cum natura debellat. Verum eleuatam, aut leuem, carnem cibis gracilem reddere oportet.

Tristes, anxios & aegrotos, ac se strangulare volentes, mandragorae radice mane in potu data minore pondere quam quod insanire facit, curabis. Conuulsioni sic mederi oportet. Ignis ab utraque lecti parte succendatur, & mandragorae radix in potu praebatur minore pondere quam quod insaniam facit. Et ad tendines posteriores sacculi imponantur. A conuulsionem si febris inuaserit, sedatur eadem die, aut sequenti, aut omnino tertia. A ruptura febris non corripit amplius quam tres aut quatuor dies. Si vero corripit, & quis putat se a ruptura habere, ab alia sanè quopiam causa corripitur, & non oportet ipsam velut a ruptura curare. Quum homo manibus ac pedibus distentus ac tortus fuerit, insaniam sibi ipsi facit. Venam porro sic vrere conuenit commodam ad morbum, ex quocunque tandem quis aegrotarit. Si vitus fuerit homo, & fluxerit sanguis, ita ut hoc non periculosum sit ipsi, ambo haec facere licet. Si vero perusseris ipsam in dolore, cuius gratia vreretur, non coalescit, verum fluxum prodest. Si enim perusta fuerit non fluit. Nam postquam perusta est, extremitas utraque venae recurrit, qua parte perusta est, & exarescit. Si vero quid relictum fuerit, pra relictis perfluente fluxum humectatur. At si sanguis ex vena fluit, per transversum peruritur. Si vero non cesset, ad haec supra ac infra utrinque dissecto, quo sanguinis fluxus auertatur. Ductum enim facilius est medicamento sedare, quam coacervatum. Doloris in capite gratia, sanguinem de venis detrahit. Si vero non sedatur, & diurnus sit, perure venas, & sanus euadit. Si vero caput purgaueris, magis affliges. Medicinam cito discere non est possibile, propterea quod impossibile est statim ac certam doctrinam Hipp. opera. h 2 in

in ipsa fieri, velut verbi gratia, Qui scribere didicit, iuxta vnum modum, quem omnes docent, nouit, & scientes omnes similiter nouerunt, propterea quod idem & similiter factum, & nunc, & non nunc, non potest fieri contrarium, sed semper exacte simile est, & non opus habet occasione. Medicina vero & nunc, & statim, non idem facit, & ad eundem contraria facit, & hæc etiam contraria sibi ipsis. Primum aluum subducentia non semper hoc faciunt, & aluum subducentia vtrunq; faciunt. Fortassis autem neque sic se habent aluum subducentia, velut aluum sistentibus contraria. Resistente enim aluo, propter vehementem stabilitatem corpus intumescit: pituita in ventrem perueniente, sic stabilitas secessum facit. Vbi enim pituita in ventrem ingressa fuerit, euacuatio contingit. Insuper vero aluum subducentia ex natura, stabilitatem faciunt in ventre, si quidem non subducentia feceris: Si autem exoluatur & humectetur id quod morbum facit, postquam exolutum fuerit, sanus euadit. Et sic ventrem sistentia, subducentibus stabilitatem ventris faciunt, & vicissim subducentia ventrem, sistentibus. Eodem modo res se habet circa rubicundos & pallidos. Nam & pituitosa ac tumefaciencia & pallidos faciunt, & boni coloris, itemque attenuantia, vtriusque autem medicamentum sunt contraria contrario. Verbi causa, Quum intumuerit pallidus existens, exoluitur sanus si quod medicamentum attenuans adhibuit fuerit. atque hic tumenti attenuans opitulatur. Rursus autem quod aliquando vtilitatem cepit, nunc hic opitulanti opitulatur, quum sanus præ gracilitate decolor & pallidus factus fuerit. Si quis enim pituitosum ac tumefaciens medicamentum exhibuerit, pallor sedatur: Insuper vero etiam dolor, & propter frigiditatem fit, & propter caliditatem, & propter valde exuperans, & propter imminutum: Et in perfrigeratis quidem natura extra corpus ad cutem, propter calfaciens valde, dolor fit: In calidis vero natura, propter frigidum: Et in siccis natura, si humectentur: & in humidis natura, si resiccantur. In singulis enim quorum natura, permutatur ac corrumpitur, dolores sunt: Sananturq; dolores contrariis, idque etiam vnicuique morbo proprium est: Nam in calidis naturam propter frigiditatem agrotantibus dolores calefiunt: & reliqua iuxta hanc rationem sunt. Alius porro modus hic est,

Per similia morbus fit, & per similia adhibita ex morbo sanatur. Velut vrinæ stillicidium idem facit, si non fit: & si fit, idem sedat. Et tussis eodem modo, velut vrinæ stillicidium, ab eisdem fit & sedatur. Alius rursus modus hic est, Febris quæ propter tumefactionem ex pituita fit, aliquando quidem ab eisdem fit, & sedatur, aliquando autem à contrariis. Aliquando enim si quis vult aqua calida lauare, & multum potum exhibere, sanus æger fit, & febris quæ propter tumefactionem facta est, pituitosis ac tumefactionem facientibus oblati & adhibitis sanescit. Et si quis vult medicamentum bibendum dare, aluum subducentis & vomitoriū, eodem modo & à facientibus sedatur, & à sedantibus fit. Nam si quis homini vomenti, aquam multam bibendam dare velit, eluentur ea propter quæ vomit; vna cum vomitu. Et sic quidem per vomitum vomitus sedatur. Rursus autem propterea quod sedatur, quia inferne procedere ipsi fecit, ex illo id quod intus est vomitum facit, & ambobus contrariis modis homo sanus fit. Et si quidem sic in omnibus haberet, statim sanus ac certa medicina esset. Ita alia quidem contrariis curare oportet, qualia tandem sunt, & à qua causa fiunt, alia vero similibus: qualia tandem sunt, & à qua causa fiunt. Huius autem rei causa corporis debilitas existit. Corpus enim à cibis æqualibus æqualiter nutritur, à corpore vero cibi superantur. Postquam vero plus aut minus in ipsum ingestum est, aut alia quæpiam transmutatio facta est, superatur, superant autem cibi. Et quum sanus superatur corpus ab his quæ ipsi offeruntur, florere hæc ipsa facit: & superant hæc simul corpus, & contraria ipsi faciunt. Et calida lauari, donec quidem corpus superat eius exhibitionem, florere corpus facit. Quum vero superatum fuerit, gracile corpus facit. Et conuiuari similiter vt lauari facit. Hæc enim donec superantur, florere corpus faciunt: Vbi vero superauerint, & alui secessus, & varia vitia inducunt. Quum autem id quod offertur, transmutatur, necesse est & id cui offertur, transmutare. Etenim corpus transmutatum parum efficax ac potens est, & ab omnibus offensiones percipit. Hoc autem faciunt, & aluum subducentia: & florere ipsum faciunt, gracile corpus faciunt, & reliqua omnia contraria his faciunt. At vero Medicina breuem occasionem habet: & qui hoc nouit, illa statim ac certa habet, & scit quæ consueta sunt, & quæ

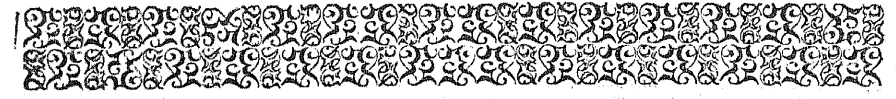
quæ non consueta, (ad quæ cognoscenda non est occasio in medicina,) & quod aluum subducentia, non subducentia sunt, & reliqua quod contraria sunt, & contrariissima non contrariissima. Occasio autem hæc est, vt cibos offeramus ea copia, quantum corpus cui offeruntur, superare valeat. Nam si quis sic fecerit, omnino necesse est cibum aluum subducentem oblatum, subducentem esse, & pituitosum, pituitosum. Si igitur superauerit corpus ipsos cibos, neque morbus neque contrarietas fit ex his quæ offeruntur, & hæc est occasio quam medicum nosse oportet. Quum vero occasionem supergressus fuerit, contrarium fit: & antequam ei excessum factum esse putant, consequens est vt calefcat. Donec enim corpus id quod oblatum est superauerit, corpus nutritur. Vbi vero hanc occasionem transierit, contrarium fit, nam attenuatur & gracilescit. Sed & alia omnia, & quæ tumefaciunt, donec quidem superauerit corpus, ampliusque pro occasione offeruntur, etiam iuxta naturam suam singula faciunt, & pituitosa, sicut tumefaciencia tumefaciunt: vbi vero occasionem transierint, contraria sunt. Medicamenta sunt omnia quæ presentem statum transmouent. Omnia autem fortiora transmouent. Licet autem si velis, medicamento transmouere, & rursus si velis alimento ac cibo. Omnia vero ex presenti statu transmouere, agrotanti opitulatur. Si enim id quod morbum facit non transmoueris, augetur. Medicamenta fortia à natura, in debilibus morbis dare non oportet, neque paucitate medicamenti, debilitas ipsis facienda est: sed fortibus natura, fortibus pharmacis vtendum est: debilibus vero, pharmacis non fortibus. Neque partendum est medicamentum, sed singulis secundum naturam, debilibus quidem debilia à natura, fortibus vero morbis, fortis naturam pharmaca exhibenda sunt. Ceterum morbi ea parte qua proximi sunt, educendi sunt: & qua parte singulis exitus quam proximus est, extrahendi.

Aluum autem subducentia talia sunt, quæcunque lubrica & incisua sunt, & quæcunque in calidis attenuantur, (Venter enim calidus est.) Et reliqua quæ assuginosa sunt, & quæcunque ex talibus plurimum participant. Contra aluum non subducentia, sed sistentia sunt, quæ flatum exhibent, (humida enim resiccata flatum faciunt): & quæ adstringunt, & quæ à calore compacta sunt, & friabilia, & sicca. Omnia autem quæ foris extenuant, intra corpus assumpta tumefactionem inducunt, eadem autem & ventrem sistentia, & pituitosa, ac tumefaciencia existunt. Et quæ aluum subducent ac extenuant, cum calefacientibus eadem sunt. Insuper autem etiam acida pituitosa sunt. Omnia vero quæ frigefaciunt ea quæ in ventre sunt talia aluum subducent. Itæque frigida sunt, & quæ humida. Quum autem non aluum subducentia fuerint, calefaciunt. frigefaciunt autem & calida in ventre assumpta, & cito secessum faciunt. Si vero secessum non faciunt, calida in ventre existunt. Ex his quæcunque repletionem faciunt, maxime pituitosa sunt. Quæ vero plurima assumpta repletionem non faciunt, aluum subducent. Medicina itaque mihi iam tota inuenta esse videtur, quæ sic habet, & quæ docet singulas & consuetudines, & occasiones. Qui enim sic Medicinam nouit, minime fortunam respicit aut expectat, sed & citra fortunam, & cum fortuna, recte faciet. Constans enim ac firma est tota medicina, & doctrinæ optimæ in ipsa compositæ, minime fortuna egere appareret. Nam fortuna sui iuris est, & nullius imperio subest, neque optantis est ad ipsam peruenire. Scientia vero imperata facere cogitur, & facile est ipsam feliciter assequi, si quis sciens uti velit. Deinde vero quid opus est Medicinæ fortuna? Si enim morborum medicamenta clara sunt & manifesta, velut equidem arbitror, non expectant sanæ fortunam ad sanandos morbos, si quidem sunt medicamenta. Si vero cum fortuna exhibere ipsa prodest, non magis medicamentum quam ea quæ non sunt medicamenta, vna cum fortuna adhibita sanos faciunt. Quicumque vero fortunam ex Medicina, aut alia quapiam arte expellit, dicitque eos qui proberem aliquam sciunt, fortuna non uti, is contrarium mihi iudicare videtur. Mihi enim soli huius fortunæ assequi, itemque infortunate non assequi videntur, qui recte quid, & male facere sciunt. Fortunæ enim assequi, est recte facere. hoc autem qui sciunt faciunt. Non assequi autem hoc est, si quis non sciat, hoc non recte faciat. Indoctus autem qui est, quomodo fortunæ assequi possit? Si quid enim etiam assequatur, non memorabilem sanæ successum habebit. Qui enim non recte quid facit, non fortunæ assequi poterit, quum reliqua quæ æquum est facere non

59 faciat. MORBI MULIEBRES. Vteri omnium morborum cause sunt: hi enim ubi ex natura transmota fuerint, morbos exhibent, siue ascenderit siue descendit. Et quum quidem vteri osculum suum non demittentes, & pudendi eminentias, non contingentes, transmota fuerint foras, leuissimus morbus est. Quum vero in anteriorem partem promoti fuerint, & osculum in pudendi eminentias ac labra immiserint, primum quidem ipso contactu dolorem vterus percipit ac exhibet: deinde obzuratus, & velut operculo contextus, ex eo quod pudendi eminentias incumbit, fluxus non contingit, qui mentium nomine venit. Hic vero fluxus congregatus, tumorem ac dolorem exhibet. Et si quidem infra descendens & auersus, in inguen se immiserit, dolorem exhibebit: Si vero sursum ascendens auersus & obzuratus fuerit, etiam sic propter raritatem ac coarctationem dolorem exhibet. Quum vero propter hoc aegrotarit, coxendicum ac capitis dolorem facit. Vbi vero vteri impleri intumuerint, nihil fluit, & pleni sunt: quum autem pleni facti fuerint, coxendicisque contingunt, dolores exhibent, & in coxendices, & in inguen, & velut pilea in ventre discurrunt, & caput dolore affligunt, modo altera ipsius parte, modo totum; prout contingit ipsi morbus. Hæc itaque sic curanda sunt. Si quidem descendit solum, & illini possit, vtere quocunq; libet, ex graueolentium genere, aut cedro, aut alij intrito myrtoto Græcis appellato, aut aliquo alio ex grauioribus & male olentium numero, eoque suffitum facito, & fomenta ne adhibeas, neque cibo neque potu vrinam ciente hoc tempore vitior, neque calida lauato. Si autem sursum ascenderit, & non auersa fuerit, medicamentis appositis bene olentibus, & quæ simul calfaciunt vtere. Velut sunt myrrha, aut vnguentum, aut aliud quoddam odoratum simulque calfacitorium. Et his quidem subdititiis vteris, fomentum autem ex infernis ex vino adhibebis, & calida aqua lauabis, & vrinam cientibus vteris. Ex hoc autem manifestum fit auersa sit necne. Si enim sursum progressa auersa non fuerit, fluxus procedit: Si vero auersa sit, fluxus, menstrua appellata, non contingit. Hunc morbum fomento primum

talicurare oportet. In vinum grossos immittito; ipsumque vinum calfacito, & cucurbitam circum osculum vas in quo calescit addito, hoc modo. Cucurbitam per medium dissectam euacuato, & summitate ipsius modice recissa, velut in vtriculo fieri solet, hanc ipsam vas velut operculum circumdato, quo odor per angustiam means ad vterum perferatur. Insuper autem & calida aqua fouere, & calfacientibus medicamentis subdititiis vti oportet. Calfacientia autem sunt ea quæ ducunt ex superius relatis, itemque hæc: Stercus bubulum, fel bubulum, myrrha, alumen, galbanum, & si quod aliud eiusmodi est. Plurimis etiam ipsarum per purgantia inferne medicamenta alius subducenda est, & per debilia quæ vomitum faciunt, ne euacuatio ex superuacuatione fiat. Caterum subdititiis glandulas sic facere oportet, si fortes facere velis, Mel semicoctum facito, & ex prescriptis subdititiis pharmacis ea quæ valde efficacia sunt immittito, & ubi immiseris, glandulas formato instar earum quæ in sedem induitur, verum longas facito ac tenues. Mulierem vero supinam reclinato, locis à pedibus lecti altius instratis, deinde apponito, & paniculo intecto, aut alia quadam re consimili calfacito, donec colliquecat. Si vero debiliorem glandulam subdere velis, in linteolum illigato. Sed & si humore pleni vteri osculum tumidum habuerint, & non fluxerint, fluxionem facere oportet, & subdititiis pharmacis sanare, itemque fomentis velut scriptum est, ita faciendo velut in priore fluxione suppressa. Quin & si in anteriorem partem procedens vterus auersus fuerit, fluxionem facere oportet, velut in superiore fluxione suppressa. Quum vero fluxus nimis fuerit, neque calida aqua, neque alio quopiam calfacere oportet, neque vrinam cientibus vti, neque cibis alium subducetibus. Lecti autem partes à pedibus altiores esse oportet, vt ne declinatio fluxui facilitatè præbeat. Vtere autem simul etiam subdititiis adstringentibus. Fluxiones porro, quæ confestim venerint purgatio, statim subruentæ sunt: quum vero tardius prodierint, purulentæ: Et iunioribus subruentia magis prodeunt: Seniores vero magis mucosa menstrua habent. HIPP.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Aere, Aquis & Locis, Iano

Cornario Medico Physico

Interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Anni temporum ratio, Ventorum, Aquarum, Ciuitatum situs, Terrarum differentie, Diata hominum diligenter à Medico obseruanda.
- 2 Astronomia cum medicina cognatio. De Ciuitatum Meridionalium situ, earundem ventis, aquis, & morbis, singulis araribus, atq; anni temporibus vernaculis.
- 3 Urbium bene sitarum commoda. Estate sicca morbi citius sedantur. Phagedæna hyeme humida oriuntur. Hyems frigida quos morbos faciat. Boni potiores, qui. Crapula.
- 4 Morbi in hac constitutione mulieribus, pueris, & vris familiares. Convulsiones & anhelationes pueris familiares morbi. Morbus sacer convulsionis species. Alio liquida morbi acuti non pronuntiant. Lippitudines humida, non graues nec duræ. Semisiderati ex cerebri disfluxionibus.
- 5 De Ciuitatum septentrionalium situ, aquis, ventis.
- 6 Morbis acutis obnoxij qui. Lippitudines duræ ac vehemens. Sanguinis è naribus fluxiones. Morbi sacri. Longæ vitæ homines: Morbus feris.
- 7 Morbi mulieribus familiares. Sterilitatis causa. Lac, aquarum duritia & cruditas extingunt. Tabes à partu frequentes. Morbi pueris familiares. Hydrops testium.
- 8 De Ciuitatum Orientalium situ & accidentibus. Aqua Orientalium omnes splendide, odorate, molles & amabiles. Sol aquas illustrat & castigat. Corporum eorum constitutiones. In ciuitatibus Orientalibus morbi pauciores ac debiliores. Mulieres in Orientalibus facile pariunt.
- 9 Ciuitatum ad occasum sitarum consideratio. Aqua Occidentales cur decolores, infirmi, ac voce graui plerumque prædij. Venti occidentales autumno similes.
- 10 De aquarum differentis in genere. Splenes magni ac pleni: ventres, duri ac calidi ex aquis lacustribus. Humeri, clauicula, & facies arenosata ex aquis palustribus.
- 11 Aqua palustres edaces ac siticulosos faciunt. Hydrops plurimi ac letalissimi. Morbi estiuales occidentalibus familiares. Dysenteria. Alii profusiva. Febres quartana.
- 12 Morbi hyemales in occidentalibus. Peripneumonia. Insania morbi. Febres ardentes propter ventris duritiem. Tumores in mulieribus. Pituita alba. Hernia puerorum. Varices virorum. Ulcera in tibus. Mulieres cur se in vtero habere sepe falso credant. Aque palustres ad omnem rem improba.
- 13 De Aquis fontanis. Aqua dura quæ. Eris, argenti, auris &c. generationis causa.
- 14 Aque optima. Aqua salse cruda ac dura. De aquis quibusdam, morbis & naturis commoda.
- 15 Aqua pessima. Aquarum discrimina sanis non obseruanda.
- 16 Quæ aqua alium soluant aut sistant. Cur aqua salse alium (ut vulgo putatur) non soluant.
- 17 De Aquis pluuiialibus, & cur hæc leuissima, dulcissima, tenuissima, ac splendidissima. Sol quod tenuissimum est in aqua, item in hominum corporibus, educti & sursum rapit. Partes corporis sola expositæ cur non exudent.
- 18 Aqua pluuiialis cur cito putrescat, & odorem malum habeat. Coctura omnia dulcificat.
- 19 Pluuiæ generatio. Aqua pluuiiales cur coquenda & excolande.
- 20 De aquis ex niue & glacie generatis. Aqua congelata.
- 21 Aqua à niue aut glacie eliquare. Aquarum omnigenarum & de magnis fluminibus & stagnorum, qui morbi peculiare. Aque inuestitia. Aquam aqua haudquaquam esse similem.
- 22 Aquis, ventorum differentie sepe robur exhibent. Urinam qui facile & difficulter eiciunt.
- 23 Calculi generatio. Cur pueri calculosi pudenda fricent, ac erabant. Calculosorum vrinæ cur splendidissima.
- 24 Quale lac pueris calculum generet. Vinum agnosum lacte pueris saluberrimum. Mulieres cur non fiant calculosæ. Mulieres cur pueris plus libant. De Anni salubris aut morbest. prænotione.
- 25 Anni saluberrimus qui sit. Hyems sicca & borealis: ver autem pluuiosum & australe quos morbos adferat. Febres pituitosissime quando omnibus, maxime vero pituitosis accidunt.
- 26 Dysenteria vris & mulieribus, quando. Tempestas ex aqua & Estiarum spiratione circa canicu-

lam

- lam. Hydrops ex quartanis. Hyemis australis & pluuioſe morbi. Mulieres abortiunt. Pueri tenues ac debiles eduntur.
- 27 Dyſenteria, & Lippitudinis cauſſe. Deſluxiones in valde ſenibus, qua de cauſſa contingant. Inteſtinorum leuitates & aqua intercus.
- 28 Aſtatis pluuioſe & australis morbi peculiareſ. Hyems morbida. Febres ardentes. Coſtarum inflammationes. Pleuritis. Peripneumonia. Aſthas ſicca & Borealis. Capitis dolores. Cerebri corruptiones.
- 29 Autumni borealis & ſecci conſtitutio. Pituiti oſi quando ſalubriter degant. Bilioſi quod anni tempus inimicum. Lippitudines aridae. Febres acutae ac diuturna. Bilis atra.
- 30 In magnis temporum mutationibus, neque Medicina exhibenda, neque chirurgica adminiſtranda. Solſtitia, & Aequinoctia periculofa. Aſtrorum obſeruatione ad morborum indicationem neceſſaria.
- 31 Quantum Europa & Aſia inter ſe differant. Aſiam ab Europa ſecundum naturas omnium plurimum differre. Cur Aſiani manuſciores, benigniores, & cultiores.
- 32 Regiones in medio ſolis exortu ſita cur omnium fertiliſſima. Homines pulchrioris & minime differentes, quantum ad formam & corporum proceritatem atinet, in Aſia.
- 33 Aſiam ad naturam regionis optime temperatae proximè accedere.
- 34 De iis qui ad dextram Hyberni ortus ſolis reſque ad Mæotidem paludem habitant. Europe ac Aſia terminus. Temporum magne ac frequentiffime mutationes, regiones agreſtes & inaequales: varias item & multiplices hominum formas produciunt. Homines regionum naturas referunt.
- 35 De Genibus qua plurimum legibus ac conſuetudinibus inter ſe differunt, ac primum de Macrocephalis. Macrocephali vnde.
- 36 Semen ex omnibus corporis partibus procedere.
- 37 De Phasidis incolis, earum regione, conſuetudine, moribus ac vita. Phasidii ſtagnantiſſimus. Fruſtus.
- 38 Phasianorum corporis ſtatus. Aeris obſcuritas, Venti. Cenchron.
- 39 Aſiani cur imbelles, Mutationes temporum mentem ſemper excitant, nec quiſcere ſiunt.
- 40 Leges iuraque cur homines imbelles reddant.
- 41 Viriles ac animoſi leges auerſantur. Graecorum & Barbarorum in Aſia qui fortes & bellicoſi credantur. Aſiani multum ipſi inter ſe differunt.
- 42 De Europaeis, ac primo, de Sauromatis, eorum vitæ, moribus, anni temporibus, ac formis. Sauromatarum femina ſunt equites. Mæotis palus.
- 43 Scytharum forma. Solitudo Scythica. Scythae cur Nomades vocentur. Scythicorum curruum deſcriptio.
- 44 Bones in Scythia cornibus carent, præ regionis ipſius frigore. Viſtus Scytharum rariſ. Hippocid. Scytharum quemadmodum & Aegyptiorum vitæ inter ſe ſimilis exiſtit. Scytharum femina infecunda.
- 45 Scythicae regionis ſitus. Scythis hyēs ferè perpetua.
- 46 Fera in Scythia cur parua. Scytharum ventriculi

- omnes, maxime vero inferior aluiſ humida.
- 47 Scytharum corpora humida, fluida ac laeta eſſe.
- 48 Scythicarum mulierum corpora, præter modum fluxa. Scytharum gens ſilui valde coloris. Scythicoe gentis viri cur infecundiores. Scytharum mulieres cur infecunda.
- 49 Cur famulae apud Scythas fecundiores diuitibus. Eunuchi plurimi Scytharum, & quomodo ſiant.
- 50 Articularum dolores diuturni ab equitatione.
- 51 Sterilitas ex venarum retro aures inſiſione. Equitatio continua quomodo Scythis ſterilitatem inducat. Eunuchorum affectionem diuitibus Scythis non contingere.
- 52 Scythae cur omnium ad coitum impotentiffimi. Anaxyrides, braccarum genus.
- 53 De reliquis Europaeis. Temporum mutationes circa generationem ſentiri, & ſepe feminis corrupti cauſſas eſſe.
- 54 Europaei cur feri, magnanimi, & bellicoſi. Timiditas à deſidia & otio augetur. Leges quomodo plurimum ad magnanimitatem conferunt.
- 55 De Europaeis qui animo & corpore plurimum inter ſe differunt. Montani maiora corpora gignunt. Corpora & pili nigri à bile copioſiore.
- 56 Regionem altam & planam ac ventis expoſitam habitantes quales. Tempora naturas permutant.
- 57 Forma ac mores hominum regionis natura plerumque comparat. Regio pinguis, mollis & aquoſa.
- 58 Regionum nudarum & aſperarum natura. Ex terra naſcentia, terram reſpiciunt.

Vicunque artē medicam integre adſequi velit, primum quidem temporum anni rationem habere debet, quantum potētia quolibet eorum valeat (non enim ſimile quicquam in illis exiſtit, verum differunt inuicem propter varias qua in eis ſunt mutationes) Deinde ventorum calidorumque & frigidorum maxime qui ex his omnibus hominibus ſunt cōmunes, & mox qui in vnaquaque regione ſunt indigenae & proprii. Neque vero negligētiorē ſe circa aquarum facultates cognoſcendas exhibere conuenit. Quemadmodum enim gūſtu differunt, & pondere ac ſtatione, ſic quoque virtute alia aliis longe præſtant. Quare ſi quis ad urbem ſibi incognitam perueniat, circunſpicere oportet eius ſitum; quo modo ſcilicet ad ventos, & ſolis exortus iaceat: non enim aequales vires ſunt, ad Septentrionem ſita, & vergentis ad Auſtrum: neque eius qua ſolem exorientem, & qua eundem occidentem ſpeſtat. Hæc itaque diligenter oportet perſcrutari, ac ſimul quo modo habeant circa eam aquae: nūm ne paluſtribus vtantur & mollibus, aut duris & ex ſublimi loco

loco prolabantibus, & ſcaturientibus, ex petris, ſive ſalis, & crudis. Terra etiam ipſa conſideranda, nudane ſit & aquis carens, aut denſa & aquoſa, & an concaua ſit & ætuoſa, vel alta & frigida. Hominum inſuper diæta perquirenda, qua maxime capiatur: an bibuli ſint & lurcones & ocio dediti, aut exercitiis variis vtentes, & tollerantes laborum, ciborumque plus adpetentes quam poculorum. Ex his enim ſingula ſunt inueſtiganda. Nam qui hæc omnia probe, quantum fieri poteſt, cognouerit, aut horū plurima, eum non latere poſſunt quum in urbem etiā ignotam ſibi peruenit, neque morbi regioni peculiareſ & patrii, neque communis regionis natura, quæcunque tandem ea fuerit, vt non poſſit in cognoscēdis morbis dubius hæerere, aut errare ſicuti ad morborum medicationem adhibeat. Quæ ambo illis euenire ſolent, qui non prius prouidi hæc diligenter cognouerunt. Quare qui ea ſtudioſe rimatus fuerit, vniuſcuiuſque temporis, ac anni futuri cōſtitutionem prædicere poterit, qui videlicet morbi communi adfectione ciuitatem ſint inuaſurum æſtate, tum hyeme, & quæcunque pericula vnicuique ſint rimenda ex diæta ac viſtus immutatione. Quum enim temporū mutationes, & aſtrum ortus ac occaſus obſeruaerit, quemadmodum ſingula horum eueniant, prænoſcet vtique & de anno, qualis hic ſit futurus: hoc nanque modo ſi quis rimatus fuerit ac præcognouerit temporū occaſiones, maxime de ſingulis ſciet, vt plurimumque ſanitate adſequetur, & recta via procedet, non minima arti ſua gloria. Quod ſi cui hæc ſublīmiora videantur, ſi ſi ab hac ſententia diſcedat, diſcet ſanè non minimam partem conferre ad rem medicam ipſam. Aſtronomiam, ſed omnino plurimam, quum vnà cum temporibus & ventriculi in hominibus mutantur. Quomodo autem ſingula qua diximus ſcrutari ac explorare oporteat, deinceps dicam manifeſte. Quæcunque quidem ciuitas ad ventos ſita eſt: calidoſ; (puto autem eos qui inter brumalem ſolis exortum itidemque occaſum perflant,) huic hi venti ſunt peculiareſ. à Septentrionalibus autem ventis tuta ac protecta ea ciuitas exiſtit. Aquæ vero eius multæ & ſubſalſæ ſunt, & neceſſario non ſubalimes, æſtate quidē calidæ, hyeme frigidae. Et quæ quidem vrbes bene ſita ſunt: ad ſolem, & ad vêtos, & aquis bonis vtuntur, hæc minus à talibus mutationibus afficiuntur.

Quæ vero aquis paluſtribus ac lacuſtribus vtuntur, & non bene ſita ſunt ad ventos, & ad ſolem, hæc magis. Et ſi quidem æſtas ſicca fuerit, citius ſedantur morbi: ſi verò pluuioſa, diuturni ſiunt: & phagedenas ad edentes ex omni occaſione oboriri verifiſimile eſt, ſi vlcus fiat. ſi verò hyēs frigida ſit, homines capita humida ac pituitoſa habere par eſt: & ventres ipſorum frequenter exturbari, pituita à capite influente: & formas ipſorum vt plurimum debiliores eſſe: ipſosque ad edendum ac bibendum non appoſitos eſſe. Nam qui capita debilia habent, non fuerint boni potores. Crapula enim magis grauat. Morbi verò hi ipſi vernaculi ſunt. Primum quidem mulieres morboſe, ac fluxionibus obnoxia ſunt: deinde multæ ſteriles ſunt ex morbo, non à natura, & frequenter abortiunt. Pueris vero incidunt conuulſiones ac anhelationes, qua morbus puerorum, & facer eſſe putantur: Viris autem dyſenteria, & alui profluua, & febres lenes, diuturnæ; hybernæ, & puſtulæ nocturnæ multæ, & hæmorrhoides in ſede. Pleuritides autem, & peripneumoniae, & febres ardentes, & quicunque acuti morbi putantur, non multum proueniunt. Non enim fieri poteſt vt iſti morbi vigeant, vbi alui liquidæ exiſtunt. Lippitudines vero oboriuntur humidæ non graues, nec diuturnæ: ſi non ex mutatione temporum morbus aliquis omnibus communis occupet. Et vbi quinquageſimum annum tranſgreſſi fuerint, deſluxiones ex cerebro accedentes; homines ſemifyderatos faciunt, vbi caput de repente inſolatum, aut frigore correptum fuerit. Atque hi quidem morbi ipſi vernaculi ſunt: præterquam ſi morbus aliquis omnibus communis ex temporum mutatione oboriat, nam & huic participes ſunt. Quæcunque verò ciuitates his ex oppoſito ſita ſunt ad vêtos frigidoſ; inter occaſum ſolis aſtium, & orientē aſtium, etiam ipſi hi venti vernaculi ac indigenæ ſunt: ab aſtro verò & calidis ventis protectæ ſunt. Et de his vrſibus ſic ſe res habet. Primum quidē aquæ & duræ & frigidae vt plurimum dulceſcunt. Homines autem vegetos & ſiccōſos eſſe neceſſe eſt: & plures ventres infernos eructoſos ac duroſ habere; ſuperiores vero fluidiores: bilioſosque magis quam pituitoſos eſſe. Capita vero ſana ac dura habent, & plerumque vafa ipſiſ ruptuntur. Morbi autem populares ipſiſ hi ſunt, & pleuri-

pleuritides, & quos acutos esse receptum est. Necessè est autem ita habere, quum alii duræ exsistant. Et suppurati multi ex omni occasione fiunt. Huius autem causâ est, corporis extensio, ac ventris duritia. Siccitas enim & aquæ frigiditas facit ut vasa rumpantur. Edaces autem tales naturas esse necesse est, & non multum bibaces. Non enim fieri potest ut simul multum edant ac bibant. Lippitudinesque his fieri ex temporis intervallo necesse est, duras autem ac vehementes, & statim oculos rumpi. Sanguinis item ex naribus fluxiones vehementes æstate fieri iunioribus triginta annis: morbos etiam sacros appellatos, paucos quidem, verum vehementes. Longæ vero vitæ magis quam alios, hos homines esse par est: & vlcera non pituitosa oboriri, neque efferari: Mores vero magis feros quam mansuetos. Ac viris quidem hi morbi vernaculi sunt: præterquam si quis omnibus communis ex temporum mutatione ingruat. Ex mulieribus verò, primum quidem multæ steriles fiunt, propter aquas quæ duræ sunt ac crudæ, & frigidæ. Purgationes enim mensium non contingunt commodæ, sed paucæ ac prauæ. Deinde pariunt difficulter, & non valde abortiunt. Vbi vero pepererint, pueros nutrire non possunt. Lac enim ab aquarum duricia ac cruditate extinguitur. Et tabes frequentes à partu fiunt. Præ violentia enim ruptiones ac yulsuras habent. Pueris autem hydropes in testibus fiunt, quandiu parui fuerint: deinde ætatis progressu euanescent. Pubescunt autem serò in hac ciuitate. Et de calidis quidem ventis ac frigidis, & vrbibus ad hos sitis, hoc modo velut dictum est, res se habet. Quæcunque verò ciuitates sitæ sunt inter æstiuos ac hybernos solis ortus, & quæcunque ex opposito harum, de his ita habet: Quæ quidem ad orientem solem sitæ sunt, eas par est esse salubriores his quæ ad septentrionem conuersæ sunt, & his quæ ad calidos ventos sitæ sunt, etiam si stadium solum intersit. Primum enim moderator est caliditas ac frigiditas. Deinde aquas quæ ad solis ortus sunt, omnes splendidas esse necesse est, & odoratas, & molles, & amabiles oriri in hac ciuitate. Sol enim emergens ac illustrans ipsas castigat. Matutinum enim tempus ipse aer ut plurimum semper occupat. Et hominum formæ boni coloris sunt, & magis floridæ, si non quis alius morbus prohibeat. Et clara voce

præditi sunt homines, & ad iram ac intelligentiam præstantiores septentrionalibus: siquidem & alia quæ in ipsa nascuntur meliora exsunt. Et ciuitas quæ hoc modo sita est, veri maxime similis est, iuxta caliditatis ac frigiditatis moderationem. Et morbi pauciores fiunt ac debiliores, similesque sunt morbis, qui in ciuitatibus ad ventos calidos conuersis oriuntur. Et feminæ isthic valde fecundæ sunt, ac facile pariunt. Et de his quidem ita habet.

Quæ vero ad occasus sitæ sunt, & ipsæ à ventis ab oriente spirantibus protectæ sunt, & tum calidi venti leuiter afflant, tum frigidi ab Vrbis præterflant: eas vrbes necesse est situ morbosissimo positas esse. Primum enim aquæ non sunt splendidæ. Causa verò est quod aer matutinum tempus ut plurimum occupat, qui aquæ immixtus claritatem eius disperdit. Sole enim priusquam eleuetur, non illustrat. Æstate vero, mane quidem auræ frigidæ spirant, & ros decidit. De cætero verò sol ad ipsas occidens, quam maxime homines percoquit. Quapropter etiam decolores ac infirmos ipsos esse par est, & ex omnibus prædictis morbis participare. Nulla enim re ab ipsis separantur. Verisimileque est ipsos graui voce præditos ac raucos esse, propter aerem, eo quod impurus plerumque isthic est, & morbosus. Neque enim ab aquilonaribus valde expurgatur. Non enim perseverant venti. Qui vero perseverant ac ipsis incumbunt, aquosissimi exsunt. Nam venti occidentales, similes sunt autumno. Et huiusmodi ciuitatis situs est ad diei mutationes, eo quod multum temporis inter matutinum ac vespertinum intercedit. Et de ventis quidem qui commodi sunt ac incommodi, ita se res habet. Cæterum de aquis deinceps narrare volo, quæ morbosæ sunt, & quæ saluberrimæ: & quæ mala ab aqua fieri verisimile est, itémque quæ bonæ. Plurimam enim partem conferunt ad sanitatem. Quæcunque igitur palustres sunt, & stabiles ac lacustres, eas necesse est æstate esse calidas, ac crassas & omentes. Quum enim non defluant, sed aqua pluuia semper noua inferatur, & sol vrat, necesse est ipsas decolores esse, & prauas ac biliosas: Hyemè vero glaciatas & frigidas ac turbatas præ niue ac glacie, ut pituitosissimæ ac raucosissimæ exstant. Bibentibus autem splenes semper sint magni ac pleni: & ventres duri, renes ac calidi. Hu-

meri

meri vero & clauicula & facies attenuata. In splenem enim carnes colliquantur, quapropter graciles exsunt. Edaces autem esse tales ac siticulosos par est, ventresque tum supernos, tum infernos, calidissimos habere, ut etiam fortioribus medicamentis opus habeant. Atque hic morbus ipsis & ætate & hyemè familiaris est. At hæc etiam hydropes plurimi ac letalissimi fiunt.

Æstate enim dysenteria multæ ac alui profluuiâ incidunt, & febres quartanæ diuturnæ. Hi autem morbi prolongati, tales naturas ad hydropas deducunt ac occidunt. Et hi quidem morbi ipsis ætate fiunt. Hyemè vero iunioribus quidem peripneumoniæ, & insaniam morbi: Senioribus vero, febres ardentes, propter ventris duriciem: Mulieribus autem, tumores oboriuntur, & pituita alba, & vix in ventre concipiunt, ac difficulter pariunt, & fœtus magnos ac tumidos: deinde ex alimentis tabescentes ac deprauati fiunt. Et purgatio commoda post partum mulieribus non contingit. Pueri vero herniæ accedunt, & viris varices, & vlcera in tibia. Quare fieri non potest ut tales naturæ longæ sint, sed ante temporis aduentum senescunt. Præterea fœminæ se in vtero habere putant, & vbi partus tempus adeit, ventris moles illa ac plenitudo euanescit. Hoc autem contingit ex aqua, quum vteri ex aqua concepta laborant. Atque has quidem aquas ad omnem rem improbas esse cenfeo. Secundo vero loco eas quarum fontes è petris scaturiunt: (Duras enim esse necesse est:) aut isthic vbi calidæ aquæ exsunt, aut ferrum nascitur, aut æs, aut argentum, aut aurum, aut sulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. Hæc enim omnia præ violentia caloris nascuntur. Non itaque ex huiusmodi terra aquæ bonæ prodeunt, sed duræ & æstuosæ, quæ & difficulter minguntur, & ad alui egestionem contrariæ sunt. Optimæ verò sunt quæ ex sublimibus locis, ac terreis colibus fluunt. Hæ enim & dulces sunt, & albæ, & vinum modicum ferre possunt: & hyemè calidæ fiunt, ætate vero frigidæ. Tales enim fuerint ex profundissimis fontibus. Maxime vero laudare eas oportet, quarum fluxiones ad solis exortus erumpunt, & præsertim ad æstiuos. Necesse est enim odoratas esse ac leues. Quæcunque vero salæ, & crudæ ac duræ sunt, ad hoc quidem ut eas omnes bibant, non bonæ sunt. Sunt tamen aliquæ naturæ, & mor-

bi, quibus tales aquæ in potu commodæ sunt, de quibus statim dicam. Habet autem & de his hoc modo. Quæ quidem aquæ fontes suos ad orientes habent, hæ præ omnibus optimæ sunt. Secundum ab his locum habent, quæ inter æstiuos solis exortus ac occasus emergunt, & magis hæ quæ ad orientes. Tertio loco sunt, quæ inter occasus æstiuos ac hybernos scaturiunt.

Pessimæ verò quæ ad austrum, & quæ inter æstiuum ortum & occasum. Et hæ quidem ad australes partes valde prauæ sunt, ad boreales vero meliores. His autem hoc modo vti conuenit. Quisquis sanus est ac valet, is nullum discrimen faciat, sed semper eam quæ præsens est bibat. Quicumque vero morbigrati, eam quæ commodissima est bibere volet, is si ita fecerit, maxime sanitatem assequi poterit. Quorum quidem ventres duri sunt, & idonei ad hoc ut amburantur, his dulcissimæ & leuissimæ ac splendidissimæ conducunt: Quorum verò molles ventres, & humidi ac pituitosi sunt, his durissimæ & crudissimæ ac subsalæ aquæ conferunt. Sic enim maxime resiccari poterint.

Quæcunque enim aquæ optimæ coctæ sunt, ac facillime liquefcunt, eas par est & ventrem maxime exoluere ac eliquare. Quæ vero crudæ sunt, & minime coctæ bonæ, hæ magis constringunt ventres ac resiccant. At enim mentiuntur homines de salis aquis, propter imperitiam, in eo quod per aluum secedere, eamque conuere putantur. Maxime enim contrariæ sunt ad alui egestionem ac secessum. Sunt enim crudæ, & coqui non possunt.

Quare venter magis ab ipsis adstringitur quam eliquatur. Et de fontanis quidem aquis hoc modo res se habet. De pluuiialibus autem, & quæ à niue fiunt, ut habeat, deinceps dicam. Aquæ igitur pluuiiales leuissimæ & dulcissimæ, & tenuissimæ ac splendidissimæ sunt. Primum enim sol quod tenuissimum ac leuissimum est in aqua, educit ac sursum rapit. Clarum autem hoc, ipsum mare facit. Quod enim falsum est isthic relinquatur, præ crassitudine ac grauitate, & fit mare. Quod vero tenuissimum est sol sursum rapit, præ leuitate. Rapit autem tale non solum ab aquis stagnantibus, sed etiam ex ipso mari & ex omnibus in quibus aliquid humoris inest. (Inest autem in omnibus rebus.) Et ex ipsis hominibus tenuissimum ac leuissimum humorem ducit. Eius rei maximum signum

signum inde sumere licet, vbi homo vestibus indutus in sole iter fecerit, aut sederit. Quascunq; enim corporis partes sol aspiciat, hæ non exudant. (Sol enim quicquid comparat sudoris, sursum rapit.) Quæ vero sub veste contactæ sunt, aut sub aliqua alia re, hæ exudant. Educitur enim ac domatur à sole sudor. Seruatur autem ex tegmentis, vt ne disperdatur à sole. Quæ vero in vmbra deuenerit, totum corpus similiter sudore perfluit. Non enim amplius sol affulget. Quapropter etiam ex omnibus aquis hæ citissime putrescunt: & odorem malum pluuiialis aqua habet, eo quod ex plurimis congregata est ac permixta, vt citissime putrescat. Adhæc vero, vbi raptata est & in sublime eleuata, dum circumfertur & ad aerem permiscetur, quod turbidum est in ipsa, ac noctem refert, id excernitur ac decedit, & fit aer, & nebula: Quod vero tenuissimum ac leuissimum in ipsa, hoc relinquitur ac dulcescit, dum à sole vritur ac coquitur. Fiunt autem & alia omnia quæ coquantur semper dulcia.

18 Quamdiu igitur dispersa fuerit, & nondum congregata, fertur sublimis. Vbi vero coaceruata fuerit, ac simul congregata de repente à ventis inter se aduersariis: tunc deorsum prorūpit, qua parte plurima collecta fuerit. Tunc enim hoc magis fieri verisimile est, quum nebulas à vento stabilitatem non habente concitatas ac procedentes, de repente ventus cōtrarius ac aliq; nebulae reliserint: atq; tunc quidem prima ipsius pars congregatur, quæ vero à posteriore parte sunt, insuper accedunt, & sic crassescunt, & nigrescunt, ac simul congregantur, & præ grauitate deorsum prorumpunt, & pluuiæ fiunt. Atque hæ quidem aquæ optimæ sunt secundum hanc rationem, verum opus habet vt decoquantur, ac excoletur. Sin minus, odorem prauum habet, & raucedines & vocis grauitatē bibentibus inde accedere par est.

19 At verò aquæ ex niue ac glacie productæ, omnes malæ sunt. Quum enim semel concretæ fuerint, nō amplius in pristinam naturam restituuntur. Sed quod quidem in ipsa clarum ac leue, & dulce est, excernitur ac disperditur: quod vero turbidissimum est, ac ponderosissimum, relinquitur. Hoc vero cognoueris hoc modo. Si enim volueris hyemis tempore, vasculū certa aquæ mensura infusa, sub dio exponere, quo maxime congeletur: deinde postmodum in locum calidum deportatum sinere, quo maxime

glacies liquefcat, & vbi exoluta fuerit, aquam meriri: reperies aquam multo pauciorē. Atque hoc signum est, quod à congelatione id quod leuissimum ac tenuissimum est disperditur, & non quod grauissimum & crassissimum exiit. Non enim hoc disperdi poterit. Hac igitur de causa has aquas quæ à niue ac glacie eliquantur, pessimas esse puto ad omnes res: Itemque eas quæ ad has sequuntur. Atque sic, quidem de pluuiialibus, & niualibus, ac glacialibus aquis res se habet. Calculo vero maxime laborant homines, & ex renum affectionibus, & vrinæ stillicidio, & coxendicium morbo corripiuntur, & herniæ fiunt, vbi aquas omnigenas bibunt, & de magnis fluminibus, in quæ alia deferuntur: & de stagno, in quod fluxiones multæ ac omnis generis deueniunt: & qui aquis inuestitiis vtuntur, quæ ex lōgo, & non breui locorum interuallo afferuntur. Non enim fieri potest, vt alia aqua similis sit alij. Sed aliæ dulces sunt, aliæ salæ, & aluminosæ, aliæ de calidis fluunt. Vbi vero hæ simul inter se miscentur, dissident: & quæ fortissima est, semper superat. Præualem autem non semper eadem, sed aliàs alia.

20 Sed & ex ventis, alij quidem Boreas robur exhibet, alij verò Auster: & de reliquis eadem ratio existit. Talibus igitur necesse est limum & arenam in vasis subsidere: & ab his, si poterit, morbi prædicti fiunt. Quod autem non omnibus, consequenter declarabo. Quorum quidem alius satis fluida est ac sana, & vesica non ardens, neque stomachus vesicæ valde coarcescit, hi facile vrinam eiiciunt, & in vesica nihil ipsis congregatur. Quorum verò alius ardens ac feruida fuerit, in his necesse est etiam vesicam idem perpeti. Quum enim magis quàm pro natura fuerit calefacta, stomachus ipsius inflammatur. Vbi vero hæc perpetitur, vrinam non dimittit, sed in seipsa concoquit, & adurit: & quod quidem tenuissimum in ipsa est, excernitur: & quod purissimum est, transit & emingitur. Quod vero crassissimum ac turbidissimum est, coaceruatur, & concrefcit, primum quidem parum, deinde maius fit. Dum enim voluit ab vrina, quicquid crassum compactū fuerit, ad seipsum adaptat, atque sic augetur, & in totum concrefcit. Et quum vrinam emittit, ad vesicæ stomachum allabitur ab vrina impulsus, & vrinæ emissionem impedit & dolorem vehementem exhibet.

21 Quare

Quare pueri calculosi fricant ac trahunt pudēda. Videtur enim ipsis causa mictionis eo loco esse. Signum autem eius quod hæc ita se habent, hoc est. Vrinam splendidissimam calculosi mingunt ad similitudinem feri, eo quod id quod crassissimum est ac biliosissimum, isthic manet, & coaceruatur ac concrefcit. Et plerique sanè hoc modo lapidem & calculum contrahunt.

22 Fit autem pueris etiam ex lacte, si non salubre id fuerit, sed valde calidum ac biliosum. Ventrem enim percalefacit, & vesicam. Quare vrina dum adurit, hæc patitur. Et sanè cenfeo melius esse pueris vinum quàm aquosissimū dare: minus enim venas adurit ac resiccit. Muliebribus autem pudendis non similiter contingit.

23 Meatus enim vrinæ in vesica breuis est & amplius, vt facile vrina impellatur. Neque enim manu pudendum fricat, veluti masculus, neque vrinæ in vesica meatum contingit: ad pudēda enim perforatus est: & quia meatus sunt ampli, etiam plus bibunt quàm pueri. Et de his quidem sic res se habet, aut his quàm proxime. Ceterum de annis hoc modo consideratione facta, quis cognoscere possit, qualisnam annus sit futurus, salubrisne an morbosus. Si enim secundum rationem fiant signa in astris occidentibus ac orientibus: & in autumno aquæ fiant: & hyems sit moderata, & neque valde clemēs, neque modum excedens frigiditate: & in vere ac in æstate tempestiue pluat: sic sanè saluberrimū esse annum par est. Si verò hyems quidem sicca sit, & borealis, ver autem pluuiosum: & australe, necesse est æstatem febriculosam fieri, & lippitudines inducere. Quum enim æstus de repente accedat, terra humida existēte à vernis imbribus, & ab austro: necesse est æstum duplicatum esse, & à terra irrigua ac calida, & à sole vrente: quum ventres in hominibus nondum contracti sint, neque cerebrū resiccitum. Non enim fieri potest, quum ver tale existat, vt corpus & caro non humore fluida fiant, adeo vt febres acutissimæ in omnes irruant, maxime autē in pituitosos. At dysenterias par est fieri & mulieribus, & viris humidioribus: Et si quidem circa Canis exortum accedat aqua ac tempestas, & Etesia spirauerint, spes est cessationis, & vt autumnus salubris fiat. Sin minus, periculum est ne & pueri, & mulieres moriantur: minime verò senes, & ne qui superstites euadunt, in quartanas desinant, & ex quarta-

nis in hydropas. Si verò hyems australis fiat, & pluuiosa, & clemens, ver autem boreale & siccum & tempestuosum, primum quidem mulieres quæ vterum gestant, & partus ipsis ad ver instat, abortum facturas esse verisimile est: quæ verò etiam pepererint, impotentes ac morbosos pueros parere, ita vt aut statim pereant, aut tenues & debiles, ac morbosū viuant. Atque hæc quidem mulieribus: reliquis verò dysenterias & lippitudines siccas: & aliquibus defluxiones à capite in pulmonem.

24 Pituitosis igitur dysenterias fieri verisimile est, & mulieribus, pituita de cerebro defluente, propter naturam humiditatem. Biliosis verò lippitudines siccas, propter carnis caliditatem ac siccitatem. Valde autem senibus defluxiones, propter raritatem ac eliquationem venarum, adeo vt aliqui quidem de repente pereant, aliqui vero semisiderati, aut dextra aut sinistra parte fiant. Quum enim hyems sit australis, & pluuiosa, ac calida, & corpus nō adstringatur, neque venæ vere accedente boreali & sicco ac frigido, cerebrum postquam ipsū dissolui ac purgari contigit à grauedine ac raucedine, tunc simul cum vere stabilis ac constringitur. Quare de repente æstate accedente, & ardore ac mutatione contingente, hi morbi incidunt. Et intestinorum leuitates & aqua intercus ferè reliquis morbis desinentibus superueniūt, quum non queant facile ventriculi à concepta humiditate exsiccari. Si autem æstas pluuiosa sit, & austro multum perferatur, similisque sequatur autumnus, necesse est hyemem morbidam esse: & his qui pituita abundant, & qui quadragesimum annum excesserunt, febres ardentes fieri verisimile est: qui verò bile abundant, costarum inflammationes & pulmonis, pleuritidas ac peripneumonias dictas. Si verò æstas sicca existat, & borealis, sequens verò autumnus pluuiosus & australis, capitis dolores ad hyemem expectare cōuenit, & cerebri corruptiones, ampliusque raucedines, grauedines & ruses, aliquibus etiā rabes. Quod si borealis sit autumnus ac siccus, & neque sub Cane, neque sub Arcturo pluuiosus, confert pituitosis natura, & maxime qui natura sunt humida, & mulieribus. Biliosis autē infestissimum hoc tempus existit. Valde enim exsiccantur, acciduntque eis lippitudines aridæ, & febres acutæ, ac diurnæ, & aliquibus bilis atra: siquidem quod liquidissimum ac aquosissimum Hipp. opera. i in

in bile est cōsumitur, densissimum verò & acerrimum relinquitur: quod idem accidit secundum eandem rationem & circa sanguinem, vnde hi morbi his accidunt. Pituitosis autem hæc omnia commoda sunt. Exsiccatur enim & in hyemem perducuntur, minime humecti, sed resiccari. Hæc igitur si quis mente concipiet & cōsiderabit, is præcognosceret plurima omnino quæ ex huiusmodi mutationibus sint futura.

30 Maxime autem obseruare oportet magnas temporum mutationes, vt neq; medicinas in illis libetis exhibeamus, neq; vramus quæ circa ventrem, neque secemus, priusquam prætereant dies decem aut plures, & non pauciores. Periculosissima sunt etiã ambo solstitia, maxime verò æstiuum. Periculosum etiam æquinoctium vtrunq; magis verò autumnale. Oportet autem & aëtorum exortus cōsiderare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occasum. Morbi enim in his maxime diebus iudicantur, alique perimunt, alij verò desinunt, aut in aliam speciem, aliumq; statim mutantur. Et circa hæc quidem sicut dixi habet.

31 Volo autem & de Asia & Europa demonstrare, quantum differant inter se per omnia, & de gentium formis quid distent, & nihil inuicem simile habeant. Verum de omnibus si quis dicere velit, in immensum excreveret sermo: quare de maximis, & plurimum differentibus diuersitatibus dicam, quantum saltem mihi in ea re est compertum. Ac dico quidem plurimum differre Asiam ab Europa secundum naturas omnium ex terra nascentium, itemque hominum. Longe enim pulchriora & maiora omnia nascuntur in Asia.

Estq; regio ipsa; hac nostra multo mansuetior, sunt etiam hominum mores benigniores & cultiores. Causa verò horum est, temporum anni temperata mixtura. Si quidem in medio solis exortu sita est ad auro-ram, à frigiditate ac caliditate omni remotior. Incrementum autem & benignitatem inde proficisci omnibus in confesso est, quum nihil sit præcellens & cogens violenter, sed per omnia æqualitas vigeat, quantum non habeant vbiq; per omnem Asiam, omnia secundum eundem modum.

32 Quæcunque enim in ea regio in medio sita est calidique & frigidi, ea omnium fertilissima existit, & arboribus refertissima & maxime serena, aquisque vititur & celestibus & ex terra promanantibus. Neque enim à calore combusta est valde, neque à

squalore & aquarum inopia exsiccatur, neque à frigore obæditur. Verum austris perflatur & irrigua est, tum propter imbres multos, tum propter niues. Fructus autem suo tempore maturos multos, in ea nasci par est, siue ex sparsis seminibus hi proueniant, siue terra ipsa per se sponte producat eorum plantas, quarum fructibus vtuntur homines, eas ex agrestibus cicures & domesticas facientes, & pro cōmoditate sua transplantantes. Pecora etiam ipsa pleniora proueniunt, quæ & pariunt sæpius & pulcherrime educantur. Quin & homines habitiores esse ac specie pulcherrimos, & magnitudinis eximia, minimèque differetes, quantum ad formam ac corporum proceritatem attinet, constat.

33 Cerrumque est hanc regionem proxime accedere ad naturam ac temperaturam optimæ constitutionis, verum virilitatem, laboris tolerantiam, ac audaciam non verisimile est huic naturæ innasci, sicut neque eiusdem neque diuersi generis cōstantes ac perpetui sunt amatores. Vincit enim in ipsis voluptas, quæ ratio est multiformes generari partus, præcipue in feris. Atque sic quidem de Ægyptiis ac Libycis mihi habere videtur.

34 Qui verò ad dextram hyberni ortus solis vsque ad Mæotidem paludem habitant, (hic est enim Europæ & Asiæ terminus) sic habent. Multo maior diuersitas est inter illas ipsas gentes, quam de quibus iam dixi, quum propter varias temporum mutationes, tum ob regionis naturam. Habet autem eodem planè modo, quemadmodum & circa aliorum hominum terras accidit.

Vbi enim tempora magnas mutationes faciunt & frequentissimas, illic & regio agrestis & maxime inæqualis existit, inuentasque & montes plurimos & densos, itemque campos & prata. Vbi autem non valde variant tempora, illic æqualissima regio est, quod idem & de hominibus ipsis est intelligendum. Si quis enim recte consideret, videbit quorundam naturam, montanis, syluosis ac asperis locis similem esse, aliorum verò aquosa ac exilia loca referre: sicut quidam pratorum ac paludum naturam præ se ferunt, atq; alij sunt quorum planitiebus nudisque ac siccis terris constitutio similis existit. Tempora enim quæ formarum naturam variant, sunt diuersa: quum ergo inter sese fuerint maxime diuersa, varias & multiplices formas produciunt. Porro quæ parum inter se differunt gentes, relinquam. Quæ autem pluri-

plurimum non natura solum, sed & legibus ac consuetudinibus discrepant, de illis referam quomodo habeant. Ac primùm omnium de Macrocephalis, quum nulla omnino alia gens sit, quæ similia capita habeat. A principio quidem consuetudo in causa fuit, vt tam longis capitibus essent. Nunc autem natura ipsa cum consuetudine conspirauit. Si quidem generosissimum apud eos putatur, caput habere quàm maxime longum: consuetudinis autem hoc initium fuit. Quum recens infans natus est, caput eius adhuc tenerum ac molle existens, quàm celerrime constringunt manibus, coaptantesque cogunt in longitudinem augeri, quin & vinculis connectunt, ac aptis instrumentis colligant, quo rotunditas capitis prohibeatur, ac longitudo augetur. Ea consuetudo tantum effecit, vt eiusmodi natura capitum existeret. Temporis verò progressu natura quoque tales produxit, vt non esset necesse consuetudine priore cogere. Quum enim semè genitale ab omnibus corporis membris procedat, à sanis quidem sanum, à morbidis morbosum, fiatq; vt ex caluis calui gignantur, ex cæsis cæsijs, & vt plurimum distortum distortum generet, eademque ratio sit circa reliquas formas: quid prohiberet vt non ex Macrocephalis Macrocephali gignerentur? Nunc autem non nascitur ita magnis capitibus quemadmodum prius, quum consuetudo non amplius daret, per incuriam hominum intercepta. Et de his quidem hæc sufficiat. De illis autem qui Phasim accolunt, adiciam. Regio eorum palustris est, calida, aquosa & dæsa, imbrisque in eam decidit omnibus temporibus & magni & impetuosus, homines verò ipsi vitam agunt in paludibus, domosque ligneas & ex arundinibus in ipsis aquis habent extructas, neque multum inde prodeunt, vt adeant vel emporia vel vrbes: verum nauiculis ex vno ligno fabrefactis permeant sursum ac deorsum, habent enim fossas ac ductus aquarum plurimos. Bibunt autem aquas calidas & stagnantes, quæ & à sole sunt putrefactæ, & ab imbrum casu auctæ. Ipsæque fluuius Phasis omnium fluuiorum stagnantissimus est, & qui lentissimo cursu profluat: fructus autem qui illic nascuntur omnes insalubres sunt, euirati imperfectique præ multitudine aquarum, neque vnquam maturefcunt. Atque quum multus aer ab aquis regionem occupet, ob hanc ipsam causam, quod ad formam ac corpo-

rum speciem attinet, Phasiani sunt à reliquis hominibus longe diuersi. Sunt enim 38 magnitudine ingenti, ac corpulentia valde excellenti: neque iuncturæ eorum vllæ, neque venæ comparent: pallidumque præ se ferunt semper colorem, quemadmodum qui regio sunt obnoxij morbo: loquuntur autem vt si qui alij omnium hominum grauissime, nimirum aere vtentes non sereno, sed obscuro, & maxime humectato. Sūt insuper ad laborem à natura ipsa segniōres: annique tempora non varias habet, neque ad æstum, neque ad frigus permutationes. Venti autem eis sunt plurimi austrini omnes, præter vnum eius regionis proprium & indigenam, qui aliquando violentior ac molestior calidus existens spirat, quæ Cenchrona patrio vocabulo appellant. Verum Boreas nō valde ad eos pertransit: quod si aliquando spiret, debilis tamen existit ac valde lenis. De natura ergo ac diuersitate & forma eorum qui Asiam & Europam incolunt, ita habet. Quod autem timidiores, effeminationes, ac imbelles præ Europæis Asiani existant, moribusque mansuetiores, tempora ipsa anni in causa sunt, quæ non magnas permutationes faciunt, neque caloris, neque frigoris, sed semper æqualia permanent: vnde neque mentes stupore percelluntur, neque corpora fortem permutationem incurrunt: à quibus verisimile est iram exasperari, cognitionemque & calorem amplius excitari, quàm si semper in eodem statu quis persistat. Mutationes enim sunt quæ hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Propter quas sanè causas imbelles vniuersum Asianorum genus existit, atque adhuc amplius propter leges. Multo maxima enim Asiæ pars sub regibus est. Vbi autem non in sua potestate viuunt homines, neque sui iuris sunt, sed dominis subiecti, ibi non multum curiosi sunt, quo modo se ad bellum adparent, imò magis hoc curant, vt ne bellicosi videantur. Pericula enim eis non æqualia instat. Nam hi in militiam proficisci, laboresque perferre, ac mortem oppetere pro dominis suis coguntur, relictis interim domi liberis, vxoribus ac reliquis amicis: atq; si quidem viriliter & feliciter bellum gesserint, dominis inde commoda accedunt, eorumque facultates inde augentur: verum ipsis præter pericula & cædes nihil demittitur. Proinde neque his hominibus regionem frequenter habitatam esse necesse est, imò eam propter inertiam bellicam ac otium à Hipp. opera. i 2 ple-

41 plerisque relinqui. Vt enim quisque maxime à natura virilis & magnanimus est, ita plurimum eius animus leges auerfatur: cuius rei magnum iudiciū vel inde habere licet. Quòd quicumq; in Asia Græci, itémq; Barbari dominis, non subsunt, sed iure suo degunt, sibi ipsiq; omnes labores lucrificiunt, illi bellicosissimi omnium existunt. Periclitantur enim ipsi sibi, virilitatisque præmia ipsi reportant, sicut timiditatis ac ignaviae pœnam luunt pariter. Inuenias autem & Asianos ipsos inter se plurimum differentes, generosiores alios, alios degeneres, quorum omnium causa ad temporum mutationes est referenda, quemadmodum & in præcedentibus dixi. Atq; sic quidem

42 habet in Asia. In Europa verò genus hominum est Scythicum, circa paludem habitans Mæotim, quod à reliquis gentibus maxime differt, Sauromatae appellantur. Horum fœminæ equites sunt, arcibus vtuntur, ac sagittas iaculantur ex equis, cū hostibus cōgredientes, dum virgines existunt: neque deuirginantur prius, quàm hostium tres confecerint, neque prius maritis cohabitant, quàm sacra Deo patrio more fecerint. Quòd si qua sibi virum acceperit, ab equitatu libera est, nisi necessitas cogat cōmuni expeditione omnes arma sumere. Dexteram autem mammam non habent. Nā puellis adhuc infantibus matres æreo instrumento in hunc vsum parato, igneque candefacto eam auferunt, ac exurunt, ne iterum succrescere contingat, atq; vt omnis vis ac robur in dextrum humerum & brachium deferatur. Cæterum reliqui Scythæ quod ad formam attinet, ipsi sibi similes sunt, aliis dissimiles. Sicut quoq; Ægyptij ipsi inter se: præter quàm quòd hi à vehementi calore, illi ab intenso frigore sunt cōpressi. Verùm solitudo quæ Scythica dicitur, in planicie sita est, pratis abundans, sublimis & mediocriter aquosa. Sunt enim fluij in ea magni, in quos aqua ex campis per riuos deducitur. In hac itaque Scythæ degunt, qui Nomades vocantur, propterea quòd nullas habeant domos, sed in curribus habitant. Sunt autem currus ex quibus minimi quatuor rotis, reliqui sex circumaguntur. Sunt etiam luto obturati ac instar domorum fabrefacti, aliqui simplici, aliqui etiam triplici tabulato: vnde robur illis inest aduersus omnes iniurias aquarum, niuis ac ventorum propellendas. Trahunt currus aliquos quidem bouum paria duo, aliquos tria, atque hi cornibus

carent, quum præ frigore regionis cornua eis non enascantur. In his itaque curribus degunt mulieres. In equis autem vehuntur viri. Sequuntur autem simul oues, boves & equi. Tandiu deinde in vno subsistunt loco, dum sufficit ipsis pecoribus pabulum, quo deficiente in aliam regionem commigrant. Vescuntur autem ipsi caribus coctis: bibuntque lac equinum, comedunt etiam Hippacen, id autem est caseus equinus. Hactenus ergo de victu & moribus diximus, temporibusque anni ac formis, quæ à reliquis hominibus longissime sunt Scythiæ genti diuersæ. Ipsa enim sibi inter se gēs similis existit, quemadmodum & gens Ægyptiorum. Minime autem fœcunda ea gens est: regioque ipsa minimas feras enutrit, neque numero, neque magnitudine insignes. Sub ipsis enim Vrsis Riphæis que montibus sita est, vnde Boreas spirat, Solque ipse supremo æstiuo solstitio deficiens proxime accedit, ac tum quidem exiguo tempore calefacit. Neque verò vèti à calidis locis spirantes valde ad eam regionem penetrant, nisi parumper & debiles. Verùm ab Vrsis vèti procedentes sunt illic perpetui frigidi, à niuibus, glacie imbribusque condensati: qui nūquam à montibus decedunt, vt propterea etiam ægrè habitari possint. Aerque ipse totum ferè diem nubilus campos occupat. Ipsi verò in humidis locis degunt. Et ferè perpetua est ipsis hyems, æstas autè paucissimis diebus atque illis non valde multa. Sunt enim planities eminentiores, & nudæ, neque vllis montibus circumseptæ, sed ferè sub ipsis Vrsis accliuës. Neque ferè nascuntur illic magnæ, sed quales possibile est sub ipsa terra contegi. Prohibet enim hyems & nuditas terræ, quæ & diuenticulis & vmbra culis caret, propter temporum anni mutationes, neque multas, neque fortes, sed similes semper, vel parum admodum diuariantes: vnde & formas corporum inter se similes habent, quum eodem vtantur victu & amictu, ætatis & hyemis tempore: attrahuntque aerem aquosum condensatum, aquam insuper bibentes à niuibus & glacie resolutam, nullo etiam corporis exercitio accedente, quum nõ verisimile sit corpus aut animum vllis exercitationibus apta fieri, vbi non mutationes temporum sunt fortes. Propter quas causas formæ eorum sunt crassæ & carnosæ: iuncturæ verò humectæ & inefficaces, ventriculique humidi omnes, maxime omnium

tamen

tamen inferior alius: nequit enim ipsa exsiccare in eiusmodi quum regionis, tum naturæ & temporis cōstitutione. Sed pinguedine & nuditate carnis formæ inuicè sunt similes, masculorum masculis, & fœminarum fœmellis. Tempora enim quum sint inter se similia, nullas corruptiones, neque malignitates inferunt in seminis genitalis mixturam ac compactiōe, nisi quiddam aliud fortuito, vel casu cōtingat, aut à morbo. Magnum autem argumentum humiditatis corporum Scytharum hoc exhibebat. Multos enim ipsorum, præcipue qui Nomades sunt, reperias exultos humeros ac brachia habentes manuumque iuncturas, pectora, coxas, & lumbos, nullam sanè aliam ob causam, nisi ob humoris & molliciei naturæ detractionem. Nam neque arcus intendere, neque telum torquere possunt præ impotentia humiditatis humerorum: quum autem vruntur, humor ipse à iuncturis exoluitur, fiuntque corpora ipsorum validiora, melius nutriuntur, & magis redduntur articularum vsu potentia.

47 Fluida verò fiunt ac lata primum propterea quòd fasciis non colligantur: quemadmodum fieri solet in Ægypto. Deinde quòd non animaduertunt quomodocumque inter equitandum equis insideant. Postremum etiam propter desidiam perpetuam. Masculi enim eorum antequam potentes fiant, equos conscendere, atque in illis vehi, plurimum temporis desidant in curribus, raroque prodeunt vt inambulent, propter exilia ac perpetuas circulationes. Muliebrium autem corporum formæ ad miraculum vsque fluxæ existunt. Porro Scytharum gēs fului valde coloris existit propter frigus ingens. Non enim vehemēs accedit ad eos sol, à frigore verò albedo exurit & fit fulua. Neque verò possibile est fœcundam esse eorum naturam, quum viri minime cupidi sint cum fœminis commisceri, ob nimiam corporis liquiditatem, ventrisque molliem ac frigiditatem: quæ causæ apparent minime viros ad coitum incitari. Accedit his lassitudo ex continua equitatione contracta, quæ eos ad commisionem reddit impotentiores, atque hæc sunt causæ cur viri infœcundiores putentur.

48 Mulieres pinguedo carnis & humiditas steriles facit, præ quibus vteri earum genitale semen nequeunt continere. Lunares nãque purgationes eis non eueniunt què admodum est necesse, sed minus & intempestiue per longius tempus. Ipsumque am-

plius vteri os præ pinguedine cōcluditur, vt nequeat semen suscipere. Sunt enim otiosæ & pingues, ventrisque earum frigidi & molles, vnde necessario sequitur, non multum fœcundam Scytharum gentem esse, cuius rei famulæ earum iudiciū exhibent.

49 Nam hæc viris misceri plurimū gaudent, in vteroque conceptum continent, propter corporis exercitium frequens carnisque gracilitatem. Amplius autem plurimi Scythæ Eunuchi fiunt, & muliebria officia obeunt, instarque fœminarum omnia faciunt & loquuntur, vocanturque hi effeminati. Et regionis quidem incolæ causam ad Deum referunt, coluntque hos ipsos homines & adorant, sibi ipsis timètes nequid tale accidat. Mihi verò hi affectus diuini quidem esse videntur, sicut & reliqui omnes, neque vllum aliquem alio esse diuinio rem aut humaniorem, sed diuinos omnes: verum vnusquisque eorum suam propriam habet naturam: neque aliquis citra naturam accidit. Quare quomodo hic affectus contingat, vt mihi videre videor, narrabo.

50 Ab equitatione ipsa diuturni eos corripunt articularum dolores, nimirum pro-pendentibus semper ex equis eorum cruribus: deinde claudi fiunt, contrahunturque, coxendices quæ inualuerit morbus. Medicantur autè sibi ipsis hoc modo: à principio morbi vtranque venam retro aures incidunt, quo facto sanguine multo promanante, somnus eos corripit præ imbecillitate, sicque obdormiscunt: quorum quidem aliqui depulso somno sani exurgunt, aliqui verò minime. Atque mihi sanè videntur eam medicatione se ipsos perdere. Venæ enim retro aures sunt, quas si quis secet, sterilitatem inferat his quibus secatur: quare id etiam ipsis ex earum incisione accidere certum est. Quando igitur postea vxores ad-eunt, impotentisque se factos vident. Cum illis coire, primum quidem nihil molestius cogitantes quiescunt: quum autem bis aut ter, aut amplius frustra opus tentarint, neque quicquam proficiunt, mox putant se Deum offendisse, in quem culpam reiciunt. Induuntque se veste muliebri, palam se euiratos esse confitentes, ad mulierumque contubernia transeunt, earum opera tractantes. Hoc itaque malo ditissimi Scytharum afficiuntur, minime verò infimi. Imò qui maxime & genere & potentia præuallent, ex nulla alia, quàm cōtinuæ equitationis causa hoc perpetiuntur: pauperes verò minus, quum non multum equitent. Vnde Hipp. opera. i 3 si hæc

si hæc affectio aliis diuinior censenda esset, non nobilissimis, non ditissimis Scytharum ferè solis accideret: sed esset omnib' aqualiter peculiaris. Imò magis inuaderet pauperes circa cultum deorum negligetiores, si saltem gaudent dii in hominum admiratione constitui, & pro hoc beneficia hominibus retribuunt. Diuites enim sæpius diis sacra faciunt, victimas offerunt, statuas erigunt, coluntque, quum pecuniis abudent: pauperes autem minus id faciunt, quum non habeant: quin etiam aliquando deos deestantur, qui eis opes non suppeditent, vt verisimilius esset, pauperes ac parum abundantes hoc malo propter crimina sua puniri, quàm diuites & qui opibus abundant. Verùm (sicut & prius dixi) diuinus quidè hic affectus est, secundumque naturam accidit similiter vt alij omnes: neq; alia eius causa quàm ea quam dixi, Scythis existit. Simili autem modo & reliquis hominibus

52 euenit. Vbi enim frequenter & continue homines equitant: ibi plurimi à diuturnis doloribus articulorum, coxendiciumq; maxime & pedum corripuntur, ad coitumq; fiunt impotentes: quæ omnia mala Scytharum genti adsunt. Atque propterea Scythæ omnium hominū minime sunt ad coitum valentes. Et quod anaxyridas (bracharum siue feminalium id genus est) semper habet, & plurimum temporis in equis desides degit, vt neque manu tractare pudenda liceat, atque præ frigore & lassitudine voluptatis ac iucunditatis coeundi obliuiscantur, neq; prius aliud sibi faciendum putent, quàm vt euirati fiant. Hactenus ergo de Scytharum gente recensui.

53 Reliquum autem in Europa hominum genus valde inter se dissimile est & diuersum, tum quod ad magnitudinem attinet, tum quod ad formam: atque id propter temporum mutationes contingit apud eos magnas & frequentes. Sunt enim eis calores vehementes, & hyemes fortes, pluuiæ multæ, rursumque siccitas diutina, & ventri plurimi, ex quibus multæ & omnimodæ fiunt transmutationes. Neque à vero discrepat circa generationem, has ipsas mutationes sentiri, inque seminis genitalis coactione aliam, neque ex eodem etiam eandem, ætatis pariter vt hyemis, pluuioso vt sicco tempore, progigni. Eaque causa est, cur putem Europæos magis quàm Asianos, secundum corporum formas inter se discrepare, & magnitudines diuersissimas in singulis adeo vrbibus

prouenire. Plures enim corruptiones contingunt in seminis coactione, quum tempora frequenter variant, quàm si eadem sunt & similia. Eadem autem motuum ratio in vtrisque existit. Feritas, integritas, & audacia à natura Europæis innascitur. Frequentes enim mentis percussiones feritatem inducunt, mansuetudinem contrà & benignitatem extirpant.

54 Quare etiam magnanimos magis eos qui Europam incolunt Asianis iudico. Si quidem similitudo & æqualitas segnitiem parit. Mutatio autem & animum & corpus ad exercitationem excitat. Augetur itaque à desidia & ocio timiditas, ab exercitio verò & laboribus crescit virilitas: Vnde bellicosiores quoq; Europæi extant, non ob hanc solum causam, sed & propter leges. Non enim regibus obediunt quemadmodum Asiani. Vbi enim sub regibus viuunt, ibi necesse est homines timidissimos esse, quemadmodum & supra ostendi. Seruient nanque animi eorum pressi non libenter, neque volentes temere pro aliis se periculis exponunt, Europæi autem suo iure viuentes, quum pro seipsis pericula belli subeant, magna cupiditate feruntur, volentesque ac alacres difficultates omnes adgrediuntur, ipsique sibi ex re bene gesta præmia reportant: vt certum sit leges plurimum ad magnanimitatem conferre. Tota itaque & vniuersa res de Europa & Asia sic vt retuli habet.

55 Cæterum Europa ipsa adhuc habet gentes inuicem differentes, non magnitudine & forma solum, sed & magnanimitate ac fortitudine. Quæ verò in eis hanc diuersitatem faciant, in præcedentibus dixi, dicamque amplius magis manifeste.

Quicumque regionem montanam, asperam, nudam & non aquosam incolunt, his mutationes temporum contingunt magnæ & diuersæ, vnde & hominum formas magnas progigni conuenit, qui & ad laborem & ad viriliter agendum à natura præstent, quibusque feritas & immanitas non mediocriter à natura sint congenita. Qui verò loca concaua, pratensia & æstuosa habitant, ventosque calidos plus sentiunt quàm frigidus, & aquis vtuntur calidis, hi magni quidem esse non possunt, neque bene compositi & longi, ac erecti, sed in amplitudinem à natura producti carnosus sunt, & capillis nigris. Imo & ipsi toti nigri magis quàm albi, & qui minus de pituita habeant quàm de bile.

Virilitas

Virilitas autem & tolerantia laboris non æquè ipsis à natura inest, nisi consuetudo accedat, & hæc in eis efficiat. Quod si flumina extent in ea regione, quæ stagnantes & pluuias aquas euehant, homines ipsi incolumes ac splendidi viuunt. Si verò flumina desint, aquasq; puteorum stagnantes & olentes bibant, necesse est ab ipsis illis aquis & ventrem lædi & splenem. Quicumque autem altam habitant regionem, planam, ventis expositam & aquosam, eorum formæ magnæ ac inuicem similes & erectæ. Animi quoque eorum existunt mansuetiores. Qui vero macra, aquis carentia, & nuda loca tenent, & quæ temporum mutationibus non sunt permixta, horum formas necesse est esse asperas & vegetas, flauas magis quàm nigras: mores etiam eorum rigidi sunt, pertinaces & contumaces. Vbi enim mutationes temporum contingunt frequentes, & plurimum inter se diuersæ, ibi & formas, & mores, & naturas reperias plurimum differentes. Temporum itaque varietates potissimæ sunt, quæ naturam ipsam permittant: deinde etiam regio in qua quis nutritur: postremum autem aquæ. Inuenias enim ferè semper & formas hominum & mores regionis natu-

56 ræ compares. Nam vbi terra pinguis est & mollis, & aquosa, aquæ autem valde sublimes, ita vt æstate calidæ sint, & hyeme frigide, & temporum ratio aliàs probe conueniat, ibi & homines carnosus, articulis nõ adparentibus, humidi, laboris intolerantes, & vt plurimum maligni nascuntur: segnitiesque & somnolentia eis inest multa: suntq; ad artes tractandas crassi, non acres aut subtiles. Vbi autem regio est nuda, 58 natura munita & aspera, quæq; & à frigore hyberno prematur, & à sole æstiuo exuratur, ibi duros & robustos, & articulis probe disunctis, vegetosq; & hirsutos reperias homines, & in quibus à natura laboris tolerantia, & vigilantia inest: quiq; mores habeant pertinaces, ad iram procliuces & contumaces, magisque feritate participantes quàm mansuetudine: insuper ad artes etiam acutiores & plus solertes, & ad res bellicas gerendas aptiores. Quin & omnia quæ à terra proueniunt, terræ ipsius naturam resipiunt & sequuntur. Atque hæc ænus quidem maxime contrarias corporum naturas & formas diximus: de quibus coniectura facta, si quoq; reliqua consideraueris, nunquam à vero aberrabis.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Flatibus, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Medicina ex quo artium numero. Qua in Medicina vilia vulgo putantur, cognita sunt difficillima. Vnus, egregius manuum exercitator & magister.
- 2 De quibus morbis opinio, & de quibus ars iudicet. Morborum causæ. Medicina maxime secundum naturam est.
- 3 Contraria contrariorum medicamina. Medicina quid.
- 4 Morborum omnium vnus modus species & causa eadem. Corpora omnia triplici nutrimento sustentari. Quid Spiritus in corporibus, & quid extra vocetur, & quantum aliis commodet.
- 5 Ventus aeris fluctus. Sine spiritu aut aeris vi, nihil esse aut fieri. Aer igni nutrimentum præbet. An-

mantia aquatica quomodo spiritu ac aere in aquis participant.

- 6 Aer mortalibus solus vitæ & morborum est autor.
- 7 Febris omnium morborum comes. Februm duo genera.
- 8 Febris communis qua, quare, quomodo, quibus & vnde gignatur. Febris communis cur non omni animalium generi accidat.
- 9 Quomodo propter malam dietam febres accidant, & quid mala dietæ. Cibi varij & dissimiles cur noxi. Spiritus cum alimentis intra corpus assumitur.
- 10 Eructationes post cibos & potus à spiritu.
- 11 Horrores vnde, & cur ante febres corpus concutiât. Horrores maiores vel minores pro flatuum in corpore qualitate & quantitate. Tremores cur cum horribus simul ingruant. Partes quædam sanguine plene, quædam exanguet. Tremor quas partes occupat.

Hiatus

- 12 *Hiatus cur febres precedat. Articulorum ante febres exolutio vnde.*
- 13 *Sudoris ante febres in corpore generatio. Similitudo. Capitis dolores ante febres vnde. Pulsuum circa temporatio.*
- 14 *Agitationes intestinorum, tormina, oppilationes, quomodo a flatibus causentur. Fomenta calida fœris admoda qua ratione dolorem mitigent.*
- 15 *Quomodo fluxus per ipsos status generentur, & sanguinis rupturarum circa pectus & auror & causa existant.*
- 16 *Oculorum, aurium dolores. Grauedinis, Raucedinis, Tussis generatio. Quomodo ex pituita exulceratio. Fancium exulceratio & inflammatio vnde.*
- 17 *Fluxus ruptura sine spirin circa pectus. Humori non est facilis via ad ardua prodire. Fluxus ruptura spontanea.*
- 18 *Quomodo ruptura & ex rupturis aqua intercus fiat. Intercutem morbum a flatibus generari. Spiritus corpus breui implent.*
- 19 *Quod stupor atronitus seu syderatio, a flatibus, & quomodo fiat. Quod morbus sacer etiam a flatibus generetur.*
- 20 *Quomodo sanguis inter omnia que in corpore sunt maxime ad prudentiam conferat. Somno sanguis frigesit. Grauia omnia natura deorsum feruntur. Infimiorum ratio. Ex sanguinis per ebrietatem repentina auersione animi percussio.*
- 21 *Affectus & cognitiones a consuetudine. Morbus sacer. Ex sanguinis peruersione, totum corpus subuersio.*
- 22 *Sacro morbo laborantes, cur sensibus priuentur. Spuma in sacro morbo vnde. Spuma omnes cur alba.*
- 23 *Quo tempore nonnulli & quomodo a morbo sacro liberentur. Epilogus.*

Sunt quædam artes, quæ illis quibus earum cognitio contingit, multum laboris ac molestiarum exhibent: illis vero qui earum vsum indigent, iucundæ ac vtiles existunt. Imò ignaris etiam ac plebeis hominibus commune quoddam sunt bonum: his verò qui eas exercet, planè moleste. Ex harum artium numero est & ea quæ medicina appellatur. Medicus enim oculis perlustrat singula pericula, contrectat etiã nulla voluptate, & ex alieno malo proprias sibi demerit molestias. Ægrotantes autem artis beneficio, à maximis malis liberantur, à morbis, à doloribus, à tristitia, à morte. Omnibus enim his euident Medicina auxiliatrix reperitur. Huius autem artis quæ vilia vulgo putantur, cognoscere difficile est. Quæ vero alicuius precij existunt, facile atque vilia quidè soli Medici norunt, vulgus ignorat. Non enim corporis, sed animi opera existunt. Quæcunque quidem manuum operam exigunt, ad ea consuetudine perueniendum est. Est enim vsum ipse egre-

gius manuum exercitator & magister.

Verum de non adparentibus & difficilissimis ægritudinibus planè opinio magis quàm ars ipsa iudicat. In his ergo plurimùm refert expertusne sit quis, an omni experientia carens. Vnum autem est horum omnium iudicium, hoc, scilicet, Quæ tãdem causa sit morborum, & quod principium ac quasi fons sit, ex quo corporis mala omnia scaturiant. Si quis enim causas corporis affecti probe cognouit, potens est valde ea adferre, quæ corpori commodent, nimirum contraria corporibus morborum natura perspecta. Est enim maxime secundum naturam ipsa Medicina. Quare statim ubi fames molestat, morbus sit. Quicquid enim homini molestiã ac tristitiam infert, hoc morbus vocatur. Quod ergo est famis remedium? hoc scilicet quod famem sedat, id autem facit cibus: eo ergo malum illud medicandum. Amplius autem ubi sitis urgeat, bibere competit: & rursus, repletioni euacuatio, euacuationi repletio, labori quies succurrit, & quietis medelam ex labore reperias: atque, vt breuiter dicam, contraria contrariorum sunt medicamina.

Medicina enim nihil aliud est nisi adpositio & ablatio. Alatio quidem eorum quæ excedunt, adpositio vero eorum quæ deficiunt: qui autem istud optime facere potest, is optimus Medicus censebitur, quantumque quis ab hoc præstando deficit, tantum deficit quoque ab ipsa arte. Atque hæc quidem præter institutum futuri sermonis à me dicta sunt. Morborum autem omnium vnus & idem modus est. Locus vero ipse eorum differentiam facit. Quare videntur quidem morbi inter se nihil simile habere, propter diuersitatem scilicet locorum, quum sit tamen vna morborum omnium & species & causa quoque eadem. Quæ autem hæc ipsa sit, in sermone huius progressu manifestum facere conabor. Corpora enim omnia tum hominum, tum reliquorum quoque animantium à triplici nutrimento sustentantur. Horum autem nutrimentorum nomina hæc sunt, cibus, potus, spiritus. Ac spiritus quidem qui in corporibus sunt, status vocantur: qui vero extra corpora existunt, aer. Qui sanè maximus est in omnibus quæ corpori accidunt & autor & dominus. Quare operæ precij est eius potentiam diligentius perspicere.

Ventus enim ipsius aeris fluctus & vnda existit. Quando igitur multus aer fortes fluctus facit, tum & arbores radicitus euelluntur

luntur, & mare undis exæstuat, spirituum potentia ita cogente, & naues onerarias etiam & ingentes in altum disiciende. Talem itaque vim in ista exercet, etiam si oculis minime sit conspicuus, & tantum consideratione cognoscatur, & effectu suo fiat manifestus. Quid autem sine hoc sit tandem? aut cui rei non adest? Omne enim quod inter cælum & terram est, spiritu repletum est. Hic & hyemis & æstatis causa est. In hyeme quidem frigidus & condensatus. In æstate autem mitis & tranquillus. Quin & solis & lunæ, & astrorum omnium cursus per spiritum procedunt. Etenim igni spiritus nutrimentum præbet, quo si ignis priuetur, viuere non possit. Et solis perpetuum cursus, aer perpetuus & tenuis conseruat. Verum neque mare ipsum spiritus exors esse omnibus manifestum esse puto. Non enim viuere natantia animantia possent, si non spiritu participarent: quomodo autem participarent, si non per aquam & ex aqua spiritum attraherent? Et Lunæ hic fundamentum est, & terræ vehiculum, neque quicquam vsquam est spiritu vacuum. Atque hætenus quidem quantum aer aliis commodet diximus. Mortalibus autem vitæ, & morborum ægrotis, solus is est autor. Tantaque omnibus corporibus spiritus necessitas extat, vt liquidè omnibus aliis abstineat homo, neque cibum sumat, neque potum, possit tamen dies duos vel tres & plures ducere. Si cui vero spiritus in corpore vitæ interceptatur, in breui parte vnus diei intereat, vt vel hinc quanto vsui spiritus corpori sit liceat æstimare. Amplius autem ab omnibus operibus aliquando immunes quiescunt homines (multe enim sunt mutationes in vita) verum ab hoc opere nulla omnibus mortalibus animantibus contingit, vt cessent spiritum adducere, ac rursus exhalare. Vides ergo ex his quæ dixi quanta communitio omnibus animantibus in fruendo aere existat. Subiciam igitur mox & illud, quod non aliunde vnquam verisimile sit morbos euenire quàm inde, si is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis sordibus inquinatior in corpore se ingerat. Sed hæc de vniuersa hac re dicta sufficiant. Ad ipsa nunc opera sermonem conuertens demonstrabo, omnes morbos ex hoc oriundos corporibus innasce, ac generari. Primum autem à communissimo morbo febrili exordium sumam, & qui omnium morborum comes est: precipue tamen ex inflammatione & tensione

abscessuum. Quod satis indicant sequentia offendicula, statim enim cum inflammatione inguinum abscessus & febris consequitur. Sunt autem febrium genera duo, vt hoc quoque nunc attingam, quorum alterum commune omnibus pestis adpellatur, alterum propter malam dietam priuatim his contingit qui ea vruntur, vtriusque autem generis aer autor & causa existit.

Comunis ergo febris propterea omnibus accidit, quod eundem spiritum omnes adtrahunt, sitque vt simili corpori similes spiritus similiter permixti, similes gignant febres. Sed est fortasse qui dicat, Vt quid ergo non omnibus animantibus, sed alicui eorum generi incidunt hi morbi? Cui ego sic responderim, Differt corpus à corpore, natura à natura, & nutrimentum à nutrimento. Non enim omni animantium generi eadem aut non conferunt, aut comoda sunt, sed sunt alia aliis magis cõuenientia. Quando igitur aer eiusmodi inquinamenti plenus est, quibus humana natura offenditur, homines ægrotant. Quando vero alteri cuiquam animantium generi aer inconueniens est, tum morbus illud genus corripit. Qui ergo populares sint morbi, hætenus dictum sit, & quare, & quomodo, & quibus, & vnde gignatur. Quomodo autem propter malam dietam febris accidat, deinceps exponam. Est autem mala dieta hæc. Primum quidem quum quis plures cibos, liquidos aut siccos ingerit in corpus, quàm ipsum corpus ferre queat, neque laborem aliquem ciborum saltem multitudini parem adiungit. Deinde quum varios & dissimiles inter se cibos adsumit, seditionem enim mouent quæ sunt inæqualia, aliquaque citius, alia difficilius concoquantur. Cum multorum autem ciborum ingestione necesse est & multum spiritum ingredi. Omnia enim quæ eduntur & bibuntur, spiritus in corpus inferunt, aliquando plures, aliquando etiam pauciores. Id autem inde manifestum sit, quod plurimis eructationes post cibos & potus euenire solent, discurrete nimirum aere incluso, ubi perruperit bullas quibus fuerat inclusus. Quando igitur corpus cibus expletum est, ac spiritus quoque multitudo vehementer excellit, dum cibi & ventri diu immorantur: (immorantur autem cibi quum præ multitudine exire nequeant) & inferior venter vel aluus ipsa sit obturata: per vniuersum corpus permeant flatus, sanguinèque, plenas corporis partes

partes maxime petentes eas frigefaciunt: frigefactis autem his locis unde fontes & radices sanguinis prodeunt, per vniuersum corpus horror consequitur: vniuerso autem sanguine frigefacto, totum corpus horret. **11** Quæ ratio est cur primum horrores ante febres corpus concutiant, quantoque maiore impetu multitudinis & frigiditatis ipsi status præcellerint, tanto maior fit & horror, à pluribus videlicet & frigidioribus fortior, à paucioribus ac minus frigidis, minus etiam fortis. Cum horribus autem & tremores corporis accidunt, secundum eundem planè modum. Sanguis enim præsentis horrores timore percussus concurrit, ac penetrat per omne corpus ad locos maxime calidos. Hi enim sunt eius saltus. Decedente itaque ab extremis corporis partibus sanguine, viscera contremiscunt & carnes. Sunt autem quedam corporis partes sanguine plenæ, quedam vero exangues. Exangues itaque propter frigus non tremunt, sed parumper commouentur ac palpitant, quum calor ex eis defecerit. Sanguine autem abundantes propter sanguinis multitudinem & tremunt, & inflammationes suscitant. Nequit enim fieri vt sanguinis multitudo conquiescat. **12** Hiatus etiam præcedere solet febres, siquidem multus aer coaceruatus, cumulatim superna petens commouet ac diducit os, quum per hoc facillimus ei exitus pateat. Quemadmodum enim ab aquis in lebere feruentibus vapor multus eleuatur: sic & corpore calefacto penetrat per os aer conuolutus, & quadam vi erumpens. Amplius autem & articuli exoluuntur ante febres, calefacti enim nerui diducuntur. Quando autem congregatus fuerit cumulatim plurimus sanguis, calefit rursus ipse aer, qui antea sanguinem in frigidauit. Nimirum à calore multo victus, accensusque; ac velut igneus factus, per omne corpus calorem spargit, cooperante ei in hoc etiam ipso sanguine. Liquefit ergo quicquid ignea vis illa attigerit, fitque inde spiritus. **13** Qui quum ad meatus corporis irruerit, sudores sunt. Siquidem spiritus compactus in aquam transmutatur, & per meatus penetrans extra prorumpit, eodem planè modo, quo à feruentibus aquis vapor eleuatus, si obstaculum habeat, ad quod impingere oportet, pinguefit ac condensatur, guttæque; destillant ab his corporibus quibus vapor ipse fuit impactus. Insuper autem & dolores capitis simul cum febre ac-

cidunt, cuius rei hæc causa est. Sanguinis transitus in capite magna angustia coarctantur: repleti enim sunt multo aere: cuius abundantia ac conclusio dolorem excitant in capite. Sanguis enim ipsæ natura calidus existens, vi coactus per angustam viam transire celerrime non potest, quum multa impedimento sint obstacula, & oppilationes, quapropter etiam pulsus sunt circa tempora. Hoc ergo modo, vt dixi, febres fiunt, & cum febribus dolores, ac aliæ quedam ægrotudines. **14** Porro sunt aliquæ aliæ infirmitates, vt pote voluuli, agitationes intestinorum, tormina atque oppilationes: quod autem hæc ipsæ omnes à flatibus causam habeant, nemini puto non manifestum esse. Omnium enim horum causa est spiritus transitus. Nam is quum contingit locos teneros, in consuetos, ac prius intactos, quemadmodum spiculum infixum penetrans per carnem per rumpit, aliquando præcordia petens, aliquando illa, imò quandoque vtraque simul adfligens. Quare solent quidam calida fomenta extra adhibentes dolorem mitigare. Rarefacto enim corpore à calore, fomentum spiritus inde exhalat, vt quies inde aliqua & mitigatio contingat dolorum. **15** Sed dixerit fortassis quispiam, Quomodo ergo fluxus generatur per ipsos flatus? Et quonam modo sanguinis rupturarum circa pectus flatus auctor & causa existit? Opinor autem ego me ista per hæc manifeste declaraturum. Quum igitur venæ circa caput aere repletæ sunt, primum quidem caput ipsum propter flatum inclusos aggrauatur, deinde conuoluitur spiritus cum sanguine propter angustiam viarum, tenuissimum autem ipsius sanguinis per venas excluditur, atque id ipsum tenuissimum liquidum quum coaceruatur, per alios meatus fluit: & vbi tandem cumulatim progrediens constitit, ibi constituitur & morbus. Si itaque ad oculos peruenerit, sequitur eorum dolor: Si ad aures, morbus & illas occupat: Si ad nares, grauedinem generat: Si ad pectus, rauedinem. Pituita enim ipsa acris humoribus permixta, quocumque proruperit, maxime in non consuetos locos, eos exulcerat. **16** Quod si fauces teneras aliàs fluxus petiuerit, eas exasperat: spiritus enim qui fauces ingreditur, ad pectus vsque procedit, ac rursus effertur per eandem viam. Quum autem spiritus ingrediens in fluxum qui intus est inciderit, tussis gignitur, & repellitur sursum pituita. Quæ quum sic habeant,

beant, fauces exulcerantur, exasperantur & inflammantur, adtrahuntque calefactæ humorem de capite, caput autem rursus ab aliis corporis partibus adtrahens his transmittit. **17** Quum igitur hic fluxus concuevit sic manare, implentur meatus, & transmittunt in pectus. Acris autem quum sit pituita carnem penetrans, exulcerat ac perfringit venas. Ex quibus sanguis effusus in alienos sibi locos vbi moram traxerit putrescit, ac in pus conuertitur, & neque sursum potest conscendere, neque infra exire. Sursum non, nam non facilis est via humori ad ardua prodire, sicut neque aliis rebus, quæ aliquam admixtam secum habent grauitatem. Infra autem procedere prohibet septum transversum. Quare sanè cõtingit fluxum aliquem citra spiritum rumpi, & aliquando quidem sua sponte, quandoque etiam propter dolores. Ac sponte quidem quum aer in venas vltro receptus sanguinis meatus coarctat. Multitudine nanque sua compressus sanguis meatus perfringit, quæ eius copia maxime prorumpit. Effusione autem eius facta, venæ rursus spiritu complentur, & ex eo dolor sequitur. Necessè est enim affectum locum spiritu occupari, aliisque diæis similia fieri. **18** Rupturæ autem omnes fiunt hoc modo. Quum violentia quadam inuicem discedunt & funduntur carnes, fissuram subtercurrit spiritus, ac dolore adfligit: quum autem ipsi flatus carnes pergressi, meatus corporis rarefecerint, sequitur post flatum humiditas, cui viam iam antea aer præstrauit. Irrigo itaque corpore ab humiditate facto, liquefiunt carnes, tumoresque; in sursum descendunt, atque morbus fit, qui aqua intercus adpellatur. Maximam autem signum est, morbum hunc à flatibus generatum esse, quod iam sepe aliqui hoc malo affecti exoluti sunt, & ab aqua euacuati. Atque his quidem subito aqua ex ventre prorumpens multa adparet, post moram autem paucior fit. Cur vero hoc fiat satis manifestum est. Nam primum subito prorumpens aqua aere plena est, is tumorem ac acerruum præ se fert ingetem: quum autem aeris spiritus euauerit, remanet planè eadem aqua, & adparet quidem paucior, verum penitus eadem existit. Adhuc autem aliud adhuc signum. Si quis vniuersum ventrem penitus euacuet, non tres procedunt dies rursus plenus fit. Quid ergo aliud quod implet putandum est quam spiritus? Quid enim aliud tam repente im-

pletur? Nam neque tantum potuum in corpore ingestum est, neque carnes in causa esse possunt, vt pote antea liquefactæ. Superfunt autem ossa, nerui, chordæ, fibræ, à quorum nullo vllum aliquod aquæ augmentum potest provenire. Ergo quomodo aqua intercus fiat iam sit dictum, quod vero stupor attonitus vel syderatio à flatibus fiat, deinceps demonstrabo. **19** Quum ergo flatus frigidi multi penetrent ac inflent carnes, partes corporis stupidæ fiunt, & siquidem plurimi flatus per vniuersum corpus discurrant, totus homo syderatur. Si per partem, pars illa percutitur, atque vbi abierint flatus, cessat & morbus: quamdiu autem permanerint, consistit & morbus, idque sic habere indicat perpetuus syderatorum hiatus. Videtur autem mihi amplius & sacrum adpellatum morbum ab ipsis flatibus gigni: quibus autem rationibus ego persuasus sum, illis ipsis & auscultatos persuadere conabor. **20** Opinor autem inter omnia quæ in corpore sunt, nihil magis ad prudentiam conferre quam sanguinem. Hic ergo quum in constanti habitu persistit, consistit & prudentia: sanguine vero permutato, concidit simul & prudentia. Quod autem hæc ita habeant, multa sunt testimonia. Ac primum quidem, qui omnibus animantibus communis est, hæc confirmat somnus. Quum enim corpus inuaserit somnus, sanguis frigeat. A natura enim somno frigefaciendi vis est. Infrigidato autem sanguine, languidiores fiunt eius meatus: quod hinc palam fit, quod corpora aggrauata reclinantur. (Omnia enim grauiora natura ad fundum deferuntur) & oculi ardent, & prudentia permutatur, opinionesque; peregrinæ mentem occupant & exercent, quæ sanè insomnia appellatur. **21** Quum & in temperatis per ebrietatem aucto repente sanguine, percellitur animus, & in animo prudentia, fiuntque; præsentium malorum obliuiosi, ac futurorum bonorum fecunda spe beantur. Possem autem plurima eiusmodi congerere, in quibus sanguinis permutationes, animi quoque prudentiam permutant. Siquidem igitur penitus totus conturbatus est sanguis, penitus & prudentia prosteritur. Affectus enim & cognitiones à consuetudine contingunt: quum autem à consuetudine solita recedimus, aufertur nobis prudentia. Dico itaque & sacrum morbum tum fieri, quum plurimus spiritus per omne corpus vniuerso sanguini fuerit permixtus: tum enim multa

multæ oppilationes sunt multifariam per omnes venas: quumq; in crassiores & pleniores sanguine venas aer prodierit, progressusq; diutius maneat, prohibet sanguinis cursum, atque alio quidem loco consistit, alio lentius penetrat, alicubi autem citius. Quæ sanè inæqualitate transitus sanguinis per corpus facta, omnigenæ inæqualitates per omne corpus contingunt. Omne enim corpus vndiquaque contrahitur ac turbatur, nimirum corpore partes suas ad tumultum ac conturbationem sanguinis subministrat: continguntq; ex sanguinis peruersione, totius omnino corporis subuersiones. Eo enim quo corripiuntur à morbo, tempore, neque sentiunt quicquam, neque audiunt quæ dicuntur, neque vident quæ fiunt, neq; vlllos aliquos dolores percipiunt. Sic nanque aer conturbatus sanguinem turbauit, ac cõspurcauit. Spumâq; etiam per os illis excurrit, neque id ab re est. Nam per iugulares venas aer transiens, penetrat quidem ipse, adducit autem simul secum quod tenuissimum est in sanguine: id ipsum quum humidum sit, multa permixtione albescit. Tenuis enim membranas purus permeans aer pellicet, quapropter & albæ spumæ omnes adparent. Porro liberantur aliquando huic morbo obnoxij, maxime accedente

hyeme. Quomodo autem id fiat, dicam. Quando variis laboribus exercitatu corpus calefactum est, calefit & sanguis, qui calefactus, rursus calefacit & flatus: hi vero calefacti, dissoluuntur & ipsi, & compactum sanguinem dissoluunt simul, proceduntq; è corpore partim cum spiritu, partim cum pituita eieci. Deferuente itaque spuma, & consistente sanguine, tranquillitateq; per omne corpus facta, quiescit etiã morbus. Quare, vt dixi, flatus ipsi vere omnium istorum morborum omnimodæ existunt causæ. Cæterâque omnia quæ causæ videri queant, vel hos adiuuant, vel consequenter post hos in corporibus morbos generant. Hactenus ergo morborum omnium causas flatus esse demonstraui. Id enim à principio receperam me facturum. Recensui autem spiritum ipsum, quum in aliis omnibus rebus potentem, tum maxime in animantium corporibus plurimum posse. Deduxi autem sermonem vsque ad morborum cognitionem, atque ad eodæ ægritudinum singularum; in quibus verum argumentum huius sermonis est à me manifestatum. Quod si pergerem singulæ ægritudinum genera recensendo amplius corroborare, longius quidem sermo ipse extenderetur: verus autem nihilominus futurus esset, & qui fidem suam omnibus probaret.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Medicamentis purgantibus,

Iano Conario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. Medicamenta purgantia non temere exhibenda.
2. Cibi seu alimenta, medicamenta purgantia.
3. Quæ quibus medicamenta danda.
4. Quæ præmittendæ interrogationes.
5. Quibus morbis, quibus tempore exhibenda medicamenta purgantia. Clysteres febricitantibus etiam quoquo tempore conueniunt.

Medicamentorum purgantium, res non ita se habet, quemadmodum vulgo putatur. Eodem enim medicameto purgantur, & non purgantur. Quandoque vero, alia

purgat quàm, quæ purgare solet: aliquando nimium purgat: aliquando ea quæ debet facit. Quare fieri non potest vt quis medicamentis confusus, ea temere exhibeat. Nam & cibos nos alentes, medicamenta esse putadum est, verum minus quàm illa. Homines enim qui his recte in cibo vtuntur, sani sunt: qui non recte, agrotant: qui vero modum excedunt, purgantur quidem velut à sinceris medicamentis, verum minus & tardius quàm à sinceris medicamentis. Clarum igitur est, quod & hi medicamenta existunt. At vero hi tardiores, qui

& familiares nobis sunt, & quotidie in corpus ingrediuntur, si temere & negligenter exhibeantur, temere homines turbant, & quodammodo morbos inducunt. Quin & sinceros & acidos cibos si quis citra delectum ac inconsiderate exhibeat, nihil commodi perficiet. Oportet igitur primum biliosus dare quod bilem purgat: pituitosus quod pituitam: hydropicis quod aquam: atrabiliaris quod bilem atram. Si vero extra hæc purgaueris, quæ quidem purgari debent, non purgabis: quæ vero non debent, ea euacuabis. Quare in vtrâque partem peccabis. Quum itaque pharmacum alicui dare voles, siue deorsum siue sursum purgans, interrogare ipsum oportet, an prius biberit medicamentum, & an aluus ex deorsum purgantibus cita sit, & celeriter obediat, aut dura. Et si citam ac facilem solutu esse dixerit, mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet: si vero dura fuerit, fortioribus indiget. Idem modus in sursum purgantibus requiritur. At si nunquam neque sursum, neque deorsum se purgatum esse dixerit, neque medicamentum bibisse: cognoscere oportet an ad ea quæ sanus in corpus ingessit, aluus deorsum solutu facilis fuerit, aut sursum versus apposita ad vomitionem, & an ad repletionem aliquam alui profluuium ipsi successerit. Hæc

omnia interrogare oportet, quo recte consulere possis. Turpis enim est calamitas, medicameto purgante dato hominem occidere. Quicumque igitur à febris fortibus corripiuntur, his mendicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiserit febris: sin minus, saltem nõ intra quatuordecim dies. Carnes enim ipsorum & ventres quum calidi sint, medicamentum assunt, & nihil depurgantur, & febris maior fit, & color euertitur, & morbi regij speciem præ se ferunt. Commota enim bile, & non purgata, non sorbere vult eger, neque bibere, sed omnia abominatur, & plerumq; perit. Si vero detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: à meridie vero nimium purgatur, & perit. At si hac die superstes maneat, & vnâ cum purgatione remittat febris, sanus fit. Quapropter in febris vehementibus medicamenta purgatoria exhibere non oportet. Verum si alicui opus fuerit, infusum per clysterem adhibere potes, quotiescunq; volueris. hoc enim minoris periculi est. Iuxta eandem rationem etiam tempore æstatis, à canis ortu, per dies quinquaginta vitare oportet, & non dare medicamentum, sed infusus per clysterem vti. Idem enim periculum imminet.

HIPPOCRATIS COI

De Diæta, siue victus ratione, Liber I.

Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. Quæ de victu humano scripturum nosse ac diudicare oportet. Qualitatum primarum cognitio. Ciborum ac potuum facultates.
2. Cibi & labores contrarias habent facultates. Laborum seu exercitiorum tum naturalium, tum vero quæ vim sunt, & c. cognitio. Asthorum ortus & occasus obseruatio ac cognitio.
3. Ciborum mensura inuenta, & laborum ad vnâquamque naturâ numerus (quod tamen fieri nequit) sanitatis exalta inuentio est. Morbum non derepente sunt. Morborum causa seu excessus, priusquam sanitas à morbo superetur.
4. Animantium omnium & hominis constitutio ex duobus, igne & aqua. Ignis omnia mouet: aqua omnia

nutrit. Aquam neque ab igne, neque ignem ab aqua penitus superari.

5. Ignis & aquæ quatuor qualitates primas inesse. Corpora nulla perire neque fieri, quæ prius non erant: verum permixta & discreta alteri. Generatio, corruptio, auctio, dimmutio, ac secretio idem putantur.
6. Naturæ opera vel volentibus vel nolentibus nobis diuina necessitate perficiuntur.
7. Corruptio omnibus inter se mutua est. Naturæ opera diuersa. Simile transire ad simile.
8. Animam in solo homine augeri. Auctio & nutritio partium corporis ex diæta.
9. Similitudo de febris lignariis, ad alimenta corporis. Fœtus qua ratione foras prodeant.
10. Fœtus in utero motus ab igne. Ossium ac neruorum substantia.

Hipp. opera.

k

Humor

- 11 *Humor in ventre plurimus. Ignis in reliquo corpore circueurus tres. & quod in illo humidissimum est, in ventis cauis existit.*
- 12 *Artes omnes (licet diuersas ac discordes) cum natura humana communicare. Venter non intellecta nouit.*
- 13 *Fabri ferrarij. Fullones. Sutores.*
- 14 *Medicina officium, seu finis. Fabri lignarij. Edificatores.*
- 15 *Musica. Qua plurimum diuersa sunt, maxime concordant ac delectant. Pellium tintores. Plicatores. Aurifices. Pistores. Statuarij. Figuli.*
- 16 *Grammatica quid. Notitiam & sensus per septem figuras homini contingere.*
- 17 *Palastrica & padostrica. Artes omnes cum humana natura communicare.*
- 18 *Anima hominis non similiter in omnibus augetur. Corpora quae nutrir ac auergeri possunt. Corpora fortiora & imbecilliora quae.*
- 19 *Partium humani corporis discriminatio & auctio simul contingit. Femella & masculi a quibus maxime augetur.*
- 20 *Masculum aut femellam ut generes, qua diata vrendum.*
- 21 *Masculi & femella cur consistere possint. Anima semper in quolibet corpore similia. Qui viri animis splendidi, & qui non. Viriles qui. Androgyni quomodo nascantur.*
- 22 *Generaciones hominum differentes tres. Feminiosissima ac ingeniosissima quae mulieres. Viragines quomodo nascantur. Animam anima ammisceri.*
- 23 *Gemini quomodo nascantur. Gemelli masculi aut femelle quomodo nascantur, & cur sibi similes.*
- 24 *Superfeciaciones quomodo fiant. Quomodo de natura cognitione a prima constitutione cognoscere oporteat. Aeris & ignis rarissima partes in hominis corpore commista, sanissimum habitum constituunt.*
- 25 *Naturarum robustarum constitutio, ex quibus elementis. Frigida & humida constituciones.*
- 26 *Natura humida & calida constitutio. Calidi & sicci temperamenti constitutio.*
- 27 *Natura sicca & frigida constitutio.*
- 28 *De Puerorum, Adolescentium, Virorum, Senum, temperamento. Masculi femellis cur calidiores & sicciores.*
- 29 *De temperamento animae sapientis aut desipientis. Anima sapientissima, & memoria valentissima in quo temperamento, & cur. Desipientissima quae.*
- 30 *Sapientes secundo ordine & constantes cum mansuetudine. Vitus eorum ratio. Exercitia. Meatus corporis caniores redditi, anima motum grauant.*
- 31 *Deambulationes matutina, vespertina, ab exercitiis. Vomitus quibus conferat. Unctio. Coitus quando vrendum.*
- 32 *Scolidi ex quo temperamento, & cur hi tardiores existant. Vitus eorundem ratio.*
- 33 *Despientes & stupidi, qui & unde. Ventrari purgatio a sementis.*
- 34 *Sani ac sapientes ex qua elementorum permixtione. Dieta. Exercitia. Corpus sanum nec ab aliis perturbatum, animi sapientis causa est.*
- 35 *Inconstantes ex qua elementorum mixtione & cur. Dieta. Labores. Actiones quibus & cur a cibis obeunda.*
- 36 *Subfuriosi natura qui. Vitus eorum ratio. Somnus*

meridianus quibus astat conferat. Ventrari purgatio post sementis.

- 37 *Ignis vel aqua in temperamento aliquo praualente, fieri nequit, ut rales ad symmetriam aliquam perducant. Iracundi, segnes, dolosi, simplices, infestissimi, beneuoli, unde, & cur ex diata immutari non possint.*
- 38 *Vocum differentia ex meatibus.*

Iquis mihi ex prioribus qui de diata humana ad sanitatem conferente scripserunt, recte cognouisse ac omnia per totum, quantum humanam menti possibile est, descripsisse videretur: satis esset mihi aliorum laboribus, quos nossem recte habere, uti, prout singula vtilia esse viderentur. Nunc vero multi quidem iam scripserunt, nullus autem recte nouit, quidnam fuerit ipsis scribendum. Et alij quidem aliud assequuti sunt: verum totum nullus adhuc ex prioribus. Immerito autem vllus aliquis ipsorum reprehendatur, propterea quod inuenire non potuerunt. Imò laudandi potius omnes quod inuestigare conati sunt. Itaque redarguere ea que non recte dicta sunt, minime institui: Verum his quae sufficienter cognita sunt, testimonium praebere animus est. Quaecunq; quidem igitur recte a prioribus dicta sunt, ut non sit possibile me aliter conscribere, recte conscribam. Quaecunq; vero non recte dixerunt, si quidem redarguam haec quod non sic se habent, nihil perfecero: verum exponendo qua de causa singula ipsorum recte mihi habere videntur, declarare volo. Propterea vero hunc sermonem praepono, quod multi homines vbi audierint aliquem prius de re aliqua exposuisse, eum qui de his posterius differit non recipiunt, non cognoscetes quod eiusdem intelligentiae est, ea quae recte dicta sunt posse iudicare. Ego igitur velut dixi, recte quidem dictis testimonium praebibo, quae vero non recte dicta sunt ac cognita, qualia sint declarabo. Quae autem nullus ex prioribus explanare tetrauit, ea etiam ipsa qualia sint demonstrabo. Porro eum qui de victu humano scripturus igitur, cenleo primum quidem totius hominis naturam nosse ac diiudicare oportere. Nosse quidem ex quibus ab initio constitutus est, diiudicare vero quae in ipso partes dominium obtineant. Si enim constitutionem ab initio non cognoscet, & id quod in corpore dominatur, non poterit ea quae homini conducunt offerre: haec igitur scriptorem cognoscere oportet. Deinde vero ciborum ac potuum omnium

omnium, ex quibus victum habemus, facultatem, quam tandem singula habent & secundum naturam, & secundum necessitatem ac artem humanam. Oportet enim scire quomodo fortium natura vim detrahare oporteat, & quomodo debilibus robur per artem addere oporteat, prout singulorum occasio se obtulerit. Et si relata iam etiam cognouerit, nondum sufficiens est hominis curatio, propterea quod homo edes sanus esse non potest, nisi etiam laboret. Contrarias enim inter se vires habent cibi & labores: Verum inter se mixti conferunt ad sanitatem. Labores enim ea quae insunt consumere solent, cibi autem & potus ea quae euacuata sunt explent. Oportet autem velut par est laborum vim pernoscere, tum naturalium, tum eorum qui per vim fiunt, & qui ex ipsis carnes in augmentum praeparant, & qui in defectum: & non solum haec, sed etiam mensuram ac proportionem laborum ad multitudinem ciborum & hominis naturam, & corporum staturas ac aetates, & ad tempora anni, & ad mutationes ventorum & ad situs regionum in quibus degunt, & ad anni constitutionem ac statum. Sed & Astrorum ortus & occasus cognoscere oportet, quo mutationes & excessus ciborum ac potuum, & ventorum, & totius mundi, ex quibus sanè morbi hominibus oriuntur, obseruari sciat.

Quum autem haec omnia cognouerit, nondum sufficiens inuentum est: Si quidem enim supra haec inuenta fuerit ciborum mensura, & laborum ad vnamquamque naturam numerus, ita ut excessus neque supra, neque infra modum fiat, inuenta sanè exacte fuerit hominibus sanitas. Nunc vero praedicta quidem omnia inuenta sunt, qualia sint, hoc vero inuenire impossibile est. Si quidem igitur praesens quis sit, & inspiciat, cognouerit utique hominem exuentem se & in gymnasiis exercitantem, ut custodire sanum possit, alia detrahendo, alia apponendo. Verum non praesenti impossibile est cibos ac labores exacte praescribere. Nam quantum possibile est inuenire à me iam relatum est. At enim etiam si valde parum defectuosiora quam alia fiant, in multo tempore necesse est corpus ab excessu superari, & ad morbum peruenire. Alij itaque hucusque inquirere conati sunt, & neque haec dixerunt ac prodiderunt. A me vero haec inuenta sunt priusquam homo agrotet, ut ab excessu in vtram tadem partem factus fuerit, praenotio contingat. Non enim derepente morbi

hominibus accedunt, sed paulatim collecti, accruatim apparent. Priusquam igitur in homine sanitas à morbo superatur, quae perpetiuntur homines à me inuentum est, & quomodo haec in sanitatem restituere oportet. Hoc autem vbi accesserit ad ea quae scripta sunt, ratiocinationum huius doctrinae conatus perficitur. Constituitur quidem igitur tum animantia alia omnia, tum homo ipse ex duobus differentibus quidem facultate, concordibus vero & commodis usu, igne inquam, & aqua. Haec autem ambo simul sufficientia sunt, tum aliis omnibus, tum mutuo sibi ipsis: vtrumuis vero seorsum, neque sibi ipsis, neque vlli alteri sufficiens est. Vim igitur ac facultatem vtrumque ipsorum talem habet. Ignis enim omnia per omnia mouere potest, aqua vero omnia per omnia nutrire. Particularim vero vtrumque superat & superatur, ad summum ac minimum, quantum eius fieri potest. Neutrum enim superare penitus potest, ob hanc sanè causam. Igne quidem vbi ad extremitatem aquae peruenit, deficit alimentum: aueritur igitur eò unde nutriti potest. Aquae vero vbi ad extremitatem ignis peruenit, deficit motus. Siftitur itaque in hac, quum vero steterit, non amplius potens est, sed ab illabente igne in alimentum consumitur: & propterea neutrum penitus superare potest. Si vero etiam alterutrum superetur, nihil sanè ex his quae nunc sunt, fuerit velut nunc habet. Quum autem sic semper se habeant, erunt & eadem & neutra, & neque simul deficient. Ignis igitur & aqua (velut à me dictum est) sufficientia sunt omnibus per omnia ad summum ac minimum similiter. Ceterum vtrique horum haec adsunt: Igne quidem caliditas & siccitas, aquae vero frigiditas & humiditas. Habent autem inter se mutuo, ignis ab aqua humiditatem (inest enim ab aqua humiditas) aqua vero ab igne siccitatem. Inest enim in aqua ab igne siccitas. Quum autem haec sic habeant, multas & omnigenas formas ac species, tum seminum, tum animalium, inter se secernunt, quae nihil inter se simile habent, neque visu, neque facultate. Et enim quum nunquam simul in eodem consistant, sed semper alterentur, necessarium est etiam ea quae ab ipsis secernuntur ac producuntur, dissimilia fieri. Equidem nullum omnino corpus perit, neque fit quod prius non erat: verum permixta & discreta alterantur. Homines autem putant hoc quidem ex orco in lucem auctum generari, illud vero ex luce Hipp. opera. k 2 in

in orcum imminutum perire ac corrumpi. Oculis autē magis credere oportet quam opinionibus. Ego vero hæc ex sententiā exponam. Animalia enim sunt & illa & hæc: & neq; animal mori possibile est non cum omnibus: (vnde enim moriatur?) neque quod non est generari, quum non sit vnde generetur. Sed augetur omnia ac minuuntur, ad summum & ad minimū, quantum eius fieri potest. Quid verò dicam generari & perire, vulgi gratia interpretabor: hæc autem commisceri & discerni significare declaro. Habet autem res hoc modo. Generari & perire siue corrumpi, idē est. Idem est commisceri & secerni. Generari idem est quod commisceri. Perire corrumpi q; ac minui idē est quod secerni: vnumquodq; ad omnia, & omnia ad vnumquodque idem sunt. Consuetudo enim in his naturæ cōtraria est. Seorsim autem omnia & diuina & humana sursum ac deorsum vicissitudinem habent ac transeunt: dies & nox ad summum ac minimum: sic & Luna ad summum ac minimū. Ignis accessus est & aqua. Sol ad longissimū ac breuissimum. Rursus hæc, & non hæc. Lux loui, tenebræ orco. Lux orco, tenebræ loui. Accedunt & transmutantur illa huc, hæc illuc: Omni tempore transigunt illa res horum, hæc autem illorum: & quæ quidem faciunt, non sciunt, quæ verò faciunt, scire sibi videtur: & quæ quidem vident, non cognoscunt. Attamen omnia ipsis sunt per diuinam necessitatē, & quæ volunt, & quæ non volunt. Accedentibus autē illis huc, his vero illuc, & inter se permixtis, vnumquodq; destinatum fatū explet, & ad maius, & ad minus.

7 Corruptio autem omnibus mutuo inter se est, maiori à minore, & minori à maiore. Et augetur maius à minore. Reliqua autē omnia, & hominis anima, & corpus, velut anima, ornantur ac gubernantur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorum temperaturam habentia, ignis videlicet & aqua, partim acceptura, partim datūra: & quæ quidem accipiunt, plus faciunt, quæ vero dant, minus. Secant homines lignum per ferram, alter trahit, alter protrudit. Idem autem hoc faciunt: & minus facientes, plus laborant ac faciunt. Sic & hominis natura, aliud protrudit, aliud trahit, aliud dat, aliud accipit, & alij dat, ab alio accipit, & alij quidem tanto plus dat, ab alio vero nihil minus accipit. Locum autem vnumquodq; suum seruat, & quæ quidem ad minus eunt, ad minore locum se-

cernuntur, quæ vero ad maius vadunt, permixta in maiorem ordinem mutantur. Perregina vero non eodem mores habentia, ex aliena regione protruduntur. Semper autem anima & maiora, & minora habens, suas ipsius partes circumambulat, non appositione, neque detractioe partium indigens, verum augmento & decremento earum quæ iam sunt opus habens. Locum vero vnicuiq; perficit, ad quem perueniāt, & allabentia suscipiant. Non enim potest id quod non similes mores habet, in discordibus locis permanere. Oberrant enim velut ignota, permixta vero inter se cognoscuntur. Concors enim concordia adheret ac assidet, discordia autem rebellant, & pugnant, atque inter se dissident. Quapropter anima hominis, in homine augetur, in alio vero nullo, & aliorum magnorum animalium similiter. Quæcunque vero aliter ab aliis per vim secernuntur, de aliis quidem animalibus prætermittam, de homine verò declarabo. Irrepat in hominē anima, ignis & aquæ temperamentum habēs, partem corporis humani. Fœmellæ autem & masculi, & multi & omnigeni nutriuntur. Nutriuntur autem & augetur per diætā qua homo vitur. Necessē est autem omnia quæ ingrediuntur, partes habere. Cuiuscunque enim pars non inerit à principio, augeri non poterit, neque multo, neque modico alimento ingrediente. Non enim habet quod augetere faciat. Id vero quod omnia habet, augetur, vnumquodq; in suo loco. Alimento autem ingrediente ab aqua & igne, siccō & humido, alia quidē intro coguntur, alia vero foras protruduntur. Quemadmodū fabri lignarij lignum serra dissecant, & alter quidem trahit, alter protrudit, idem sanē facientes: & qui deorsum premit, superiorem trahit, neque enim aliās admitteret deorsum ire. Si verò violenter cogant, toto opere aberrant. Similiter & circa hominis alimētum se res habet: aliud trahit, aliud protrudit: intro autem coactum, foras repit. Si vero importune & violenter cogatur, omni successu priuabitur. Singula autem tanto tempore eundem ordinem habēt; donec locus non amplius suscipiat, neque alimentum aquarum ac ignis sufficiens ad summū habeat. Postea ad externam regionem transeunt & fœmellæ & masculi, eodē modo præ violentia & necessitate impulsī. Quæcunque autem destinatum fatum expleuerint, ea primum secernuntur ac simul cōmiscuntur.

Singu

Singula enim secernuntur, omnia autem hæc commiscuntur. Postquam vero regione permittauerint, & nacti fuerint harmoniam recte habentem symphonias tres comprehensim penetrantes per omnia, viuunt & augetur iisdem quibus etiā antea. Si verò harmoniam non assequuti fuerint, neq; graui acutis cōsorra fiant, prima symphonia perit. Et si etiā secunda generetur, propterea quod vn^o per omnia corruptus est, omnis tonus vanus est. Non enim concentum habuerit, sed trāsitiō fit ex maiore ad minus, ante destinātū fatum: quod qui faciunt, nō sciunt quid faciunt. Cur autem vtriq; tum masculus, tum fœmina fiant, in sermone progressu declarabo. Vter autem ipsorum harmoniam assequetur humidus existēs mouetur ab igne, motus autem viuificatur, & alimētum attrahet ab ingredientibus in mulierem cibis ac spiritu, primum quidem vndiquaque similiter, donec recenter rarus est: à motu autē & igne siccatur ac consolidatur: consolidatus autem & firmatus circum circa densatur. Et ignis inclusus non amplius sufficiens alimētum attrahere potest, neque spiritum expellit, propter ambientis corporis densitatē. Consumit enim humorem intrus existentem. Quæ igitur solida natura sunt in cōpacto ac siccō, ea non consumūtur ab igne in alimētum: sed valida ac robusta fiunt, & consistunt humore deficiente, atq; hæc sanē ossa ac nerui nominantur. Ignis autem ex composito ac moto humore corpus secundum naturā ordinat ac disponit, propter talem necessitatem. Nam per solidum & siccum non potest diutinos transitus facere, quia alimentum non habet: per humida vero & mollia potest, hæc enim ipsius sunt alimentum. Inest autē & in his siccitas, quæ ab igne non consumitur. Hæc autem inter se congregantur mutuo. Ignis igitur penitissime ad intima obturatus, & plurimus est, & maximum exitum facit. Plurimus enim humor in ea parte inest, quæ vter appellatur, & excidit inde vbi alimentum non habet foras, & exitum facit. Plurimus autem humor in ventre inest, tum propter alimenti ingestionem, tum propter concoctionem. Qui vero in reliquum corpus cōclusus est ignis, triplices circuitus facit. Etenim quod humidissimum est in igne, in his locis quæ venæ caue appellatur, existit. In media autem horum id quod reliquum est aquæ congregatum stabilitur, atq; ea vocantur carnes. In summa, ignis omnia quæ in corpore

sunt, secundum suum ipsius modum exornauit, ad vniuersi imitationem, parua ad magna, & magna ad parua. Ventrē quidem maximū, siccō & humido promptuarium; vt det omnibus, & accipiat ab omnibus, iuxta maris facultatē quod est animalium in ipso nutritorum ac nutriri solitorum alimētum, discordium verò pernicies. Circum hunc autem aquæ frigide & humide congregatio, transitus spiritus frigidi & calidi, ad terræ imitationē, omnia quæ in ipsam incidunt alterantis. Et alia quidē consumens, alia vero augens, aquæ tenuis ac ignis dispersionem fecit, insuperq; non obscuri & apparentis à compacto secretionē, in quo delata omnia in apertū perueniunt, singula iuxta destinātū fatum. In hoc vero triplices circuitus ignis fecit, inter se mutuo intro ac foras terminantes, alios quidem ad cauitates humorū lunæ facultate, alios vero ad externam circumferentiam, ad ambientem soliditatem astrorum facultate. Medij vero & intro & foras terminantes, calidissimum ac fortissimum ignem habent, qui sanē omnibus dominatur, omnia secundum naturam gubernans, sine strepitu, tum ad visum, tum ad tactum. In hoc Anima, Mens, Prudentia, Augmentū, Motus, Imminutio, Permutatio, Somnus, Vigilia. Hic omnia per omnia gubernat, & hæc, & illa, nunquam quiescens. At verò homines ex manifestis obscura considerare non nouerunt. Quum enim artibus vtantur similibus humanæ naturæ, id ipsum ignorāt. Diuina enim Mens edocuit ipsos sua ipsorum imitari, ita vt cognoscāt quæ faciunt, & non cognoscant quæ imitentur. Omnia enim similia sunt, dissimilia existētia, & omnia concordia, discordia existētia: quæ comprobamus, non comprobamus: æquitatem habentia, iniqua sunt: contrarius est modus singulorū ei quem cōsistentur. Lex enim & natura, quibus omnia trāsfigimus, non cōsistentur quæ cōsistentur. Legē enim posuerunt ac tulerūt homines ipsi sibi ipsis, non cognoscentes de quibus tulerunt. Naturam verò omnes dij exornauerunt. Quæ igitur homines fanciuerunt, nunquam eodem modo habent, neq; recte, neque non recte. Quæ vero dij fanciuerunt, semper recte habent. Et recta ac non recta intantum differunt. Ego vero Artes hominis manifestas, affectionibus & manifestis, & obscuris, similes esse declarabo. Vaticinatio tale quid est: Ex manifestis quidem cognoscere obscura, ex obscuris verò manifesta, Hipp. opera. k 3 &

& ex presentibus futura, & ex mortuis uentia. Et ea quæ intelligi non possunt, uates intelligunt: qui quidem doctus est, semper recte, qui uero non doctus est, aliàs aliter. Naturam hominis etiam hæc quatum possibile est imitantur. Vir mulieri cõcumbens puerum facit: Hoc manifesto obscurum cognoscere datur, quod sic futurum est. Mens hominis obscura, cognoscens manifesta, ex puero in virum transit, hoc presententi futurum cognoscit. Non simile à morte ullum aliquod animal existit, neq; mortuo animal uiuum. Venter quod intelligi non potest nouit: per hunc enim intelligimus quod sitit aut esurit. Hæc artis uaticinandi & humanæ naturæ affectiones, cognoscentibus quidem semper recte habet, uerum non cognoscentibus aliàs aliter.

13 Artis fabrilis ferrariæ instrumenta ferum circumliquant, flatu ignem fabri cogunt, & alimentum iam præsens auferunt, ubi uero rarefecerint, feriunt ac tundunt. Aquæ autem alimento ferrum rursus roboratur. Eadem patitur homo à pædotribus: præsens enim alimentum igne detrahitur, quum præ spiritu homo cogatur, rarefactus autem tûditur, atteritur, subuertitur. Aquæ autem aliunde accessione corroboratur ac fortis euadit. Et fullones idem transigunt, calcitrant, feriunt, destruentes tundunt, trahunt destruentes, robustiora faciunt, deradentes supereminentia, & atextentes pulchriora reddunt. Eadem etiam homo perpetitur. Sutores coriarij tota in partes dissecantes, scindentes & pungentes, marcida ac lacera, sana & integra faciunt, & homo idem patitur. Ex totis partes secantur, & ex partibus compositis tota fiunt. Punguntur & secantur à medicis

14 marcida, sananturq; ac uiuit homo. Medicina id quod molestat tollit, & id à quo homo ægrotat auferens, sanum facit. Natura eadem sua sponte nouit. Desidens conatur resurgere, currens conatur requiescere, & alia ciuiscemodi natura habet quæ medicinæ sunt. Fabri lignarij ferram secantes, alter trahit, alter protrudit. Idem autem uterque facit, & in utranque partem tendit. Idem terebrant, alter trahit, alter protrudit: & qui premit, superiorem deorsum trahit, & minus faciēs plus faciunt, naturamque hominis imitantur. Spiritus alter trahit, alter protrudit. Idem autem uterque facit, & in utranque partem tendit. Cibi partim deorsum premuntur, partim sursum vergunt. Ab vna anima diuisa,

plures & maiores, & minores & pauciores fiunt. Edificatores ex diuersis rebus uenam concordem facientes, sicca quidem humectantes, humida uero siccantes, & tota diuidentes, diuisa uero componentes. (Si enim non sic contingeret, nihil priuatim ac proprium constitui posset:) diætã humanam in hoc imitantur. Nam & in hac sicca humectantes, & humida resiccantes, tota quidem diuidunt, diuisa uero componunt. Hæc omnia diuersa ac discordia existantia, cum natura concordant. Musi-

15 ces autem organum primum producere oportet, in quo harmonia quæ uult declarabit. Constructiones ex iisdem non eadem sunt, ex acuto, ex graui, nomine quidem similibus, sono autem non similibus. Quæ plurimum diuersa sunt, maxime concordant, & quæ minimum diuersa sunt, minime concordant. Si uero quis similia omnia faciat, non inest delectatio. Plurimæ ac multiformes transmutationes, maxime delectant. Coci obsonia hominibus parant, omnis generis diuersa commiscentes, ex iisdem non eadem, ad hominum cibum ac potum. Quod si omnia similia facerent, non haberent delectationem: & si in eodem etiam omnia construerent, non utique recte haberent. Pulsantur toni in musica partim superne, partim inferne.

Lingua musicam imitatur, cognoscens quidem dulcedinem & acorem eorū quæ allabuntur, itémque dissonantia: pulsat autem sonos superne ac inferne, & neque ea quæ superne pulsantur, si inferne pulsantur, recte habent, neque quæ inferne, si superne. Quum autem lingua probe fuerit attēperata, symphonix delectatio contingit: si uero discors fuerit ac incongrua, molestia. Pellium tinctores tendunt, teryunt, peccinant, lauant. Eadem est puero- rum curatio. Plicatores ac textores ducentes in orbem fila plicant, à principio in principium desinunt. Idem circuitus in corpore est: unde incipit, in hoc desinit.

Aurum operantes, tundunt, lauant, molli igne liquant: forti autem non conflatur: Vbi uero elaborarunt, ad omnia utuntur.

Homo frumentum tundit, lauat, molit, & ubi igne coxit, utitur: & forti quidem igne in corpore non conflatur, uerum molli ac lento. Statuarij imitationē corporis faciunt, anima excepta, mentem autem habentia non faciunt. ex aqua & terra humida siccantes, & sicca humectantes, ab his quæ superabundant detrahunt, & ad

& ad ea quæ deficiunt apponunt, ex minimo ad maximum augentes. Eadem patitur homo, augetur à minimo ad maximum, ex superabundantibus detrahens, & deficientibus apponens, sicca humectans & humida siccans. Figuli rotam uersant, & neque retrorsum, neque antrosum procedit, sed simul in utranque partem. Vniuersi hæc imitatrix circularis existit. In eadem autem quum iam circūfertur, omnis generis opera efficiunt, ut alterum altero in nulla re simile existat. Ex iisdem homines eadem patiuntur, itémque reliqua animalia in eadem circūferentia omnia operantur, & ex iisdem nihil simile, iisdem instrumentis ex humidis sicca faciēs, & ex

16 siccis humida. Grammatica tale quid est, figurarū cõpositio, quæ signa ac notæ sunt humanæ uocis, facultas reuocandi in memoriam præterita, & quæ faciēda sunt declarandi. Per septem figuras noticia contingit. Eadem omnia homo transigit, siue sciens literas, siue literarum rudis. Per septem figuras etiam sensus hominibus contingit, Auditus sonorum, Visus manifestorum, Nasus odoris, Lingua uoluptatis & iniucunditatis, Os sermonis, Corpus tactus calidi aut frigidi, Spiritus transitus intro ac foras. Per hæc cognitio hominibus

17 contingit. Palæstra & pædotribæ tale quiddam docent, prauaricari secundum leges, iniuriam facere iuste, defraudare, furari, rapere, violare honestissima ac turpissima. Qui hæc non facit, malus: qui hæc facit, bonus est. Ostentatio multorum ac vulgi est, desipientiæ hæc esse uident, & uinum ex uniuersis bonum iudicant, reliquos uero malos. Multi mirantur, pauci cognoscunt. Homines in forum progressi eadem perpetrant, defraudant uendentes & ementes. Qui plurimum defraudauit, in admiratione est. Bibentes & insanientes eadem perpetrant, currunt, iuctantur, pugnant, furantur, defraudant. Vnus ex omnibus præfertur. Simulatores & deceptores alia ad scientes dicunt, & alia sentiunt, iidem crepant, & irrepunt non iidem. Inest autem homini, alia dicere, alia facere, & eundem non esse eundem, & nunc aliam habere mentem, nunc rursus aliam. Sic quidem artes omnes cum humana natura

18 communicant. Ceterum anima hominis, quemadmodum etiam antea à me dictum est, ignis & aquæ temperamentum habet, partes autem hominis, irrepit in omne animal quod sanè spirat, itémque in om-

nem hominem, & iuniorem, & senio- rem. Non autem similiter in omnibus augetur, sed in iuuenibus corporibus, utpote celesti circūuolutione existente, & corpore autem expassæ & attenuatæ partes illæ animæ, in corporis augmentum consumuntur. In senioribus autem, utpote tardo existente motu, & corpore frigidus, in decrementum hominis consumuntur.

Quæcunque autem corpora in vigore sunt, & in ætate fecunda, eas nutrire & augere possunt. Potentes autem homines, ut quisque plurimos homines alere potest, ita fortis iudicatur ac potens: ubi uero defecerint quos alat, imbecillior censetur. Sic etiam circa singula corpora res se habet. Quæcunque plurimas animas nutrire possunt, ea fortiora sunt: ubi uero hæc discesserint, imbecilliora. Quicquid igitur in aliud corpus ingressum fuerit, non augetur: Quicquid uero in sceminam, augetur, si ea quæ ipsi congrua sunt contingant. Discriminantur autem partes, & 19 augetur simul omnes, & neque prius alteræ alteris, neque posterius. Uerum maiores natura priores apparent minoribus, quum non priores existant. Non autem in equali temporis spatio omnes fetus exornantur, sed alij citius, alij tardius, prout singuli & ignem & alimentum fuerint nacti. Aliqui itaque in quadraginta ac tribus diebus scaturiunt ac formantur, alij in quatuor mensibus. Similiter etiam vitales fiunt, ac gignuntur, alij citius, septimo mense perfecte: alij tardius, perfecte nono mense in lucem prodeunt, & ostendunt se temperamentum habere, quod semper habebunt. Masculi igitur & scemellæ hoc modo gignuntur, quantum eius fieri potest. Ceterum scemellæ ab aqua magis, & à frigidis ac humidis & mollibus augetur, tum cibus, tum potibus, itémque studiis ac exercitiis.

Masculi uero magis ab igne, à siccis uidelicet ac calidis cibus & reliqua diætã.

Si igitur scemellam parere uelit, diætã 20 ad aquam uergente utendum est. Si uero masculum, exercitiis ac uictu ad ignem tendente utetur. Et non solum uirum hoc facere oportet, sed etiam mulierem. Non enim solum quod à uiro secernitur autem est, sed etiam quod à muliere, ob hanc sanè causam. Utraque quidem pars sufficientem motum non habet ad humoris multitudinē, ut quod influit consumat, & propter ignis debilitatem coaugmentantur,

tantur. Quum verò ambæ in idem coinciderint, mutuo inter se incurrunt & obuoluntur, ignis ad ignem, & aqua similiter. Si quidem igitur in sicco loco circumuoluitur ignis, coillapsam aquam superat, & ab hoc ignis augetur, ne ab illabente vnda extinguatur, aliamque accedentem prior illa suscipiat ac sibi confociet. Si verò in humorem incidit, statim ab initio extinguitur ab illabente vnda, & in minorem ordinem dissoluitur. In vna autem die vniuscuiusque mensis confociare ac superare ea quæ accedunt potest, & hoc si coinciderint ab vtrisque in vnum locum.

21 Confistere autem possunt inter se & fœmella & masculus, propterea quod anima quidem idem est in omnibus animatis: corpus autem vniuscuiusque differt. Anima quidem igitur semper similis, & in maiore, & in minore. Non enim alteratur neque per naturam, neque per necessitatem. Corpus autem nunquam idem in vlllo aliquo est, neque secundum naturam, neque ex necessitate, propterea quod partim seceratur in omnia, partim permisceatur ad omnia. Si quidem igitur mascula corpora ab vtrisque secreta fuerint, augetur pro re presenti, & sunt hi viri animis splendidi, & corpore fortes, si non à diætâ postea detrimentum sentiant. Si verò à viro quidem masculum seceratur, à muliere verò fœmineum, & superauerit si ita contingat masculum, (Genitura enim ammiscetur ad fortiorem aut debiliorem, Non enim habet ex presentibus aliquid ad quod familiarius secedere possit. Suscipit enim parua maiorem, & maior minorem. In commune autem super hæc quæ adsunt dominium exercent,) corpus sanè masculum augetur, fœmineum verò minuitur, & in aliam sortem seceratur. Et hi quidem minus prioribus splendidi sunt, tamen quia masculum à viro superauerit, viriles euadunt, & hoc nomen merito habent. Si verò à muliere quidem masculum secretum fuerit, à viro autem muliebri, superauerit autem masculum, augetur eodem modo sicut prius, fœmineum verò minuitur. Et sunt hi Androgyni, id est, viri effectum minati, atque sic rectè appellantur.

22 Tres quidem igitur hæc sunt generationes hominum, differentes in eo quod magis aut minus tales sint, propter partium aquæ temperamentum, & alimenta, & institutiones, ac consuetudines. declarabo autem in progressu sermonis etiam de his.

Cæterum fœmella eodem modo gigni-

tur. Si enim ab vtrisque fœmineum secretum fuerit, fœminosissimæ ac ingeniosissimæ fiunt. Si verò à muliere quidem fœmineum, à viro autem masculum, superauerit autem fœmineum, audaciores quidem prioribus fiunt, veruntamen ornatae ac moderatae etiam ipsæ. Si verò à viro quidem fœmineum, à muliere verò masculum secretum fuerit, & fœmineum superauerit, augetur eodem modo, & fiunt hæc audaciores adhuc prioribus, & viriles ac virgines nominantur. Si autem quis non credat animam animæ ammisceri, demens est. Si quis enim carbonem ardentem ad ardentem adiiciat, fortes ad debiles, & alimentum ipsis præbuerit, simile corpus omnes exhibebunt, & alter præ altero non cognoscitur, sed in qualicumque corpore ignem susceperint, tale in omnibus erit: vbi verò præsens alimentum consumpsert, secerantur ac obscurantur: idem hoc anima hominis patitur. At verò quomodo 23 gemini nascantur, hoc sermone declarabo. Equidem natura vterorum in fœminis ut plurimum in causa est. Si enim similiter in vtranque partem iuxta osculum dispositi à natura fuerint, & similiter hiauerint, & à purgatione siccantur, alere possunt, si semen viri conceperint, ita ut statim discindatur. Sic enim necesse est dispergi in vterumque, vterumque similiter. Si quidem igitur multum semen ab vtrisque & forte secretum fuerit, in vtrisque locis augeri potest, dominium enim habet in alimentum quod accedit. Si verò aliter contingat, gemini non fiunt. Quum itaque masculum ab vtrisque secretum fuerit, necessarium est in vtrisque; masculos gigni: quum verò fœmineum ab vtrisque, fœmella fiunt: quum autem alterum fœmineum, alterum masculum fuerit, vtrumque præualefcet, id ipsum augetur pro ea ratione. Similes porro inter se fiunt gemelli, ob hanc causam. Primum quidem quod æquales sunt loci, in quibus augetur: Deinde quod simul secreti sunt: Postea quod iisdem alimentis augetur, vitalesque in lucem prodeunt. Cæterum superfectiones hoc modo fiunt. Quum vteri calidi & sicci 24 natura fuerint, ipsaque mulier eiusmodi, & semen calidum ac siccum illapsum fuerit, non fit amplius vlla aliqua humiditas in vteris, quæ semen superillabens contineat. Quapropter consistit ab initio ac viuit, perseverare autem non potest, sed etiam id quod iam adest insuper corrumpit, quia

quia non eadem vtrisque conferunt. Etenim quod tenuissimum est in aqua, & quod rarissimum in igne, si in hominis corpore temperamentum acceperint, sanissimum habitum constituunt. Propterea quod neque in temporum anni maximis mutationibus, neque in regionum permutationibus, neque in ciborum ac potuum alterationibus, aqua densissima euadit in aquæ impetuosius incursibus, neque ignis in ignis impetu. Possunt enim ambo & generationem & facultatem plurimam suscipere. Æs mollissimum ac rarissimum, plurimum temperamentum suscipit, ac optimum euadit. Eodem modo etiam quod tenuissimum est in aqua, ac rarissimum in igne, vbi temperamentum acceperint. Qui igitur hanc naturam habent, sani perseverant omni tempore vsque ad quadragesimum annum, alii verò etiam vsque ad extremam senectutem. Qui verò à quadragesimo anno, à morbo aliquo correpti fuerint, nunquam 25 ferme euadunt. Quæcunque autem corpora ignis fortissimi, & aquæ densissimæ temperamentum acceperint, fortia & robusta fiunt, verum multa custodia opus habent. Magnas enim transmutationes in vtranque partem habent, & in aquæ incursibus in morbos incidunt, & in ignis consimiliter. Qui igitur eiusmodi naturam habent, cum victu uti conducibile est temporibus anni contrario. Et aquæ quidem incursu contingere, ut oportebit eum ab his que ab aqua sunt, paulatim pro temporum ratione discedendo. Porro vbi aquæ crassissima & ignis tenuissimi in corpore mixtura facta est, talia contingunt, ex quibus frigidam & humidam naturam cognoscere oportet. Talia enim corpora in hęc morbosiora sunt, quam in ætate, & in vere quam in autumnno. Cæterum quod ad ætates attinet, sanissimi ex talibus pueri sunt: deinde adolescentes, morbosissimi autem senes, & his vicini, & hæc naturæ cito senescunt. Talibus in victu conferunt quæ calfaciunt ac siccant, tum in cibis, tum in exercitiis: & externas corporis partes magis quam internas exercere conducit. Si verò humidissimum in igne, & densissimum in aqua, in corpore mixturam acceperint, ex his humidam ac calidam naturam cognoscere oportet. Laborant quidem ex morbis huiusmodi maxime in vere, minime in autumnno: quia in vere excessus est humiditatis, in autumnno verò symmetria & moderatio siccitatis. Ex ætatibus verò

morbosissimæ sunt iuniores. Corpora autem cito augetur, & tales distillationibus obnoxij sunt. His conducit exhibere quæcunque siccant ac frigefaciunt, & in cibo, & in potu ac laboribus. Verum labores intra corpus his facere maxime confert.

Si verò mixturam acceperint, fortissimum in igne, & tenuissimum in aqua, sicca & calida est natura, & talibus morbus in ignis accessibus contingit, sanitas verò in aqua. Et in ætatibus vigetibus ad carnis bonam habitudinem, morbosissimi sunt, sanissimi autem senes. Ita etiam vtrisque proximi. Diætâ quæ frigefaciunt ac humectant, & ex laboribus qui minime excalfaciunt ac colliquant, plurimam frigiditatem exhibebunt. Huiusmodi naturæ viuacissimæ ac sanissimæ existunt. Si autem mixturam acceperint corpora ignis rarissimi, & aquæ siccissimæ, sicca & frigida talis natura est: morbosa quidem in autumnno, sana verò in vere, & vicinis temporibus.

Similiter ætates ad annos quadragesima morbosæ, pueri sanissimi, ita & vtrisque proximi. Diætâ his conferunt quæ calidæ existentes humectant, & labores sensim adhibiti, leniter calfacientes, & non multum ab his quæ adsunt auferentes. De naturæ igitur cognitione sic à prima constitutione cognoscere oportet. Cæterum 28 ætates ipsæ ad seipsas hoc modo habent.

Puer itaque ex calidis & humidis temperatus est, quia ex his constitutus est, & in his augmentum accepit. Humidissima igitur & calidissima sunt corpora proxima generationi, & augetur quam plurimum, & quæ his proxima sunt eodem modo. Adolescens autem calidus quidem est, quia ignis impetus aquæ dominatur: siccus autem, quia humidum ex puero consumptum est, partim in augmentum corporis, partim in motum ignis, partim præ laboribus ac exercitiis. Vir quæ steret iam corpus, siccus est & frigidus, quia caliditatis impetus non amplius dominatur, sed stat corpus ab augmento quiescens, ac perfrigeratum: verum ex adolescenti ætate, siccitas inest: ab insequentem autem ætate & aquæ accessu, humiditatem non habet: quapropter ex siccis & frigidis exuperatus est. Senes autem frigidi sunt & humidissimi: quia ignis quidem recessus contigit, aquæ autem accessus, & siccorum quidem sublatio, humidorum autem status. Ex omnibus autem masculi calidiores sunt & sicciores, fœminæ verò humidiores ac frigi-

frigidiores. Propterea quòd ab initio vtri-
que in talibus geniti sunt, & à talibus auge-
scunt. Vbi verò in lucem editi sunt mascu-
li, victu ac diætâ laboriosiore vtuntur, vt ex-
calefiant ac resiccentur. Fœminę verò hu-
midioribus ac pigrioribus diætis vtuntur,
& caliditatis purgationem ex corpore sin-
gulis mensibus faciunt. Porro de animæ
29 sapientia ac desipiētia, hoc modo se res ha-
bet. Quod humidissimum est in igne, &
siccissimū in aqua, si in corpore tempera-
mētum acceperint, sapiētissima sunt. Quia
ignis quidem habet humiditatem ab aqua,
aqua autem siccitatem ab igne: vterque au-
tem sic sufficientissimus est. Neque ignis a-
limenti indigentior multum procedit, ne-
que aqua motus indiga multum leuis red-
ditur. Sic itaque vtraque & per se sufficien-
tissima sunt, & inter se permixta. Quod e-
nim minime vicinis indiget, hoc maxime
præsentibus obtēperat, velut ignis qui mi-
nime mouetur, nō præ necessitate: & aqua
quæ maxime, non præ violentia. Ex his au-
tem anima temperata, sapiētissima est, &
memoria valentissima prædita. Si verò ali-
quo ascitamēto vtens, alterutrum horum
augefcāt aut contabescat, desipientissima
redditur, propterea quòd quū sic habeant,
30 sufficientissima existunt. Si autem ignis
sincerissimi, itēque aquæ temperamen-
tum anima fortiatur, sit autem ignis paulo
inferior ac defectuosior quàm aqua, sapien-
tes quidem sunt etiam hi, verum defectuo-
siores quàm in priore temperamento: pro-
pterea quòd ignis ab aqua superatus, & tar-
diorem motum faciens, segnus sensibus al-
latur: constantes autem cum mansuetu-
dine sunt eiusmodi animæ, ad quamcunq;
tandem rem animum applicuerint. Si ve-
rò recto victu vtantur, & sapientiores & a-
cutiores præter naturam fieri queant.

Talibus confert victu vt ad ignem ma-
gis tendente, & non repletionibus, neq; ci-
borum, neque potuum. Curfibus itaque
vtēdū est velocibus, quo & corpus humo-
re euacuetur, & humor amplius citius fi-
statur. Luctis autē & fricationibus & eiu-
modi exercitiis vt nō cōducit, vt ne mea-
tus cauiores redditi repleantur. A talibus
enim animæ motum grauari necesse est.

31 Confert & deambulationibus vt, tum à
cœna, tum mane, itēque à cursibus. A cœ-
na quidem, quo alimentum siccus anima
suscipiat ab ingredientibus ac ingestis: ma-
ne verò, quo transitus humoris euacuen-
tur, & meatus animæ non obturentur: Ab

exercitiis verò, vt ne in corpore relinqua-
tur quod secretum est à cursu, neq; animæ
commisceatur, ne quid transitus obruret,
neq; alimentū conturbet. Confert & vom-
itibus vt, quo corpus depurgetur, si quid
defectuosius labores transegerūt: à vom-
itu autem paulatim adiiciendo cibus offe-
rendus est, minimum ad quatuor dies. At
verò vngi conducibilis est quàm lauari.

Coitu vtendum est, aquæ accessibus cō-
tingentibus, frequentiore, in ignis autem
impressionibus pauciore. Porro si in ali-
32 qua anima defectuosiore vim ignis acci-
piat quàm aqua, eam tardiorē esse necesse
est: & appellantur tales stolidi. Nam & tar-
diore existente circuitu, sensus paulatim
allabuntur, & qui acuti existunt, parum
commiscuntur, propter circuitus tardita-
tem. Sensus enim animæ qui per visum ac
auditum contingunt, acuti sunt: qui verò
per tactum, tardiores & facilius percipiun-
tur. hos quidem igitur percipiūt etiam ta-
les nihilominus, velut sunt frigida & cali-
da ac consimilia. Quæ verò per visum aut
auditum percipere oportet, quæ non prius
sciunt, percipere non possunt. Si enim non
commora fuerit anima ab igne allabente,
non percipere poterit quale quid tandem
sit. Tales igitur animæ non perpetiuntur
hoc ob celeritatem. Si autem recta diætâ
vtatur, etiā talis homo melior fieri possit.
Conferunt itaque huic eadem quæ priori,
verum siccioribus ac paucioribus cibus vt-
retur, laboribus autem pluribus & acutio-
ribus ac velocioribus. Confert & fomentis
vti, & vomitibus à fomentis, & exhibitio-
nibus ciborū à vomitibus ex longiori tem-
pore, si defectuosius contigerint vomitus.
Et sanè hæc faciens, sanior ac sapiētior fue-
rit. Si verò amplius adhuc superetur i-
33 gnis à præsentia aqua, hos iam alij desipien-
tes, alij attonitos siue stupidos appellant:
& hæc infantiæ quedam species tardior exi-
stit. hi plorant nemine molestante aut ver-
berante, formidantq; non formidanda, &
tristantur in rebus nihil ad se pertinenti-
bus, & sentiunt ea quæ non conueniunt sa-
pientibus. Confert itaq; his, fomentis vti,
& à fomentis veratris expurgari, ac diætâ
vti quam prius dixi, indigetque talis homo
attenuatione pulmonis ac siccitate. Si 34

autem aqua defectuosiore vim accipiat
quàm ignis, quum aliàs sincerū tempera-
mentum habeant, sani sunt homines cor-
poribus, & sapiētes. Talis autem anima ci-
to percipit allabentia, & non sæpe ab vna
re ad

re ad aliam transit. Natura quidem igitur
talis, animæ bonæ est. Melior autem red-
detur recta diætâ vsu, & peior praua. Cō-
fert huic, diætâ vsus ad aquam magis ver-
gentis, ita vt excessus vitet & ciborum, &
potuum, & laborum. Vtetur & cursibus
curuis & rectis reuertentibus, luctisque
ac reliquis exercitiis, ita vt in nullo exces-
sum faciat. Si enim sanum fuerit corpus,
& non ab aliquo alio perturbetur, animi
35 temperamētum sapiens existit. Si verò
amplius aquæ vis ab igne superetur, tali
homini necesse est tanto acutiorem ani-
mam esse, quanto citius mouetur, & ad sen-
sus citius allabi, verum minus constantem
priore, propterea quod iudicat ea quæ ob-
ueniunt, & in pulmonem procedit ob ce-
leritatem. Confert tali homini diætâ vt
magis ad aquam vergente, quàm priori, &
maza magis quàm pane, & piscibus magis
quàm carnibus, & potu aquosiore, & Ve-
nere rarius vtetur, & laborib⁹ qui sunt ma-
xime secundum naturam quàm plurimis,
violentis autem vti nō est necesse. Vtetur
& vomitibus paucioribus ex repletioni-
bus, quo corpus quidem euacuetur, quàm
minime verò calefcāt. Conducit etiam ta-
libus ad sapiētiam, vt minime carnosū sint.
Nam ad carnis bonam habitudinem, ar-
doris inflammationem fieri necesse est.

Quum autem tale quid huiusmodi ani-
ma perpetitur, ad insaniam adigitur, ex su-
perata aqua adacta. Talibus cōfert actio-
nes obire ac transigere à cibo accepto ma-
gis quàm ieiunis. Stabilius enim redditur
anima alimēto commodo ammixto, quàm
36 alimenti indiga. Si verò adhuc amplius
superetur aqua ab igne, talis anima valde
acuta est, & tales necesse est somnia vide-
re, vocant autem ipsos subfuriosos. Nam
res valde propinqua insaniam est. Etenim à
breui & incommoda inflammatione insa-
niunt, & in ebrietatibus, & carnis bona ha-
bitudine, & præ carniū esu. Verum ta-
lem oportet ab his omnibus abstinere, i-
tēque à reliqua repletionem, ac exercitiis

violentis. In victu vtendum est maza vi-
no dulci nō subacta, & oleribus coctis, sed
non purgantibus, & pisciculis ex muria, &
aquam bibere præstantissimum est, si fieri
possit: sin minus, vinū molle & album quod
aquæ sit proximum. Deambulationibus
quoque multis mane vtendum, à cœna ve-
rò satis est exurgere, quo cibi quidē non
resiccentur à deambulationibus post cœ-
nam, corpus autem euacuetur à matuti-
nis. Lauare autem magis conducit aqua
tepida circumaffusa, quàm vngi. Confert
& in æstate interdiu somno vt breui non
multo, vt ne corpus ab anni tempore resic-
cet. Conueniens est etiam vere veratris
purgare, fomentis antea præparatos, dein-
de sensum ad diætâ inducere, & neq; hunc
ieiunum actiones obire oportet. Et ex hac
sanè cura, huiusmodi anima sapiētissima
fuerit. Sapiētis quidem igitur ac desipiētis
animæ hoc temperamentum causa est,
quemadmodum à me scriptum est, potest-
que ex diætâ & melior & deterior fieri.

Cæterum cursus impetu igne præuale- 37
scēte, impossibile fortē fuerit aquæ aliquid
appondere: similiterq; aqua præualente in-
temperamento, ignem augere. Ex his verò
& sapiētiores & desipiētiores animæ fiunt.
At verò talium non amplius temperamen-
tum est, qualis est, Iracundus, Segnis, Do-
losus, Simplex, Infestus, Beneuolus. Taliū
omnium natura meatuum, per quos ani-
ma meat causa est: per qualia enim vasa
secedit, & ad qualia allabatur, & qualibus
ammiscetur, talia sapiunt. Ob id itaque im-
possibile est talia ex diætâ transmutare. Na-
turam enim obscuram transformare non
est possibile. Similiter autē & vocis qua- 38
liscunque tandem fuerit, meatus spiritus
causa sunt: per qualescunq; enim aer mo-
uetur, & ad qualescunque allabatur, talem
necesse est esse vocē: & hanc quidem tum
deteriorem, tum meliorem facere possibi-
le est, quia leuioribus ac breuioribus meatus
spiritus facere possibile est. Verum illa ex
diætâ alterare, impossibile existit.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI

De Diata, siue victus ratione; Liber II.

Iano Cornario Medico Phy-

sico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. Quomodo regionum singularum natura, & situs cognoscendi. Regio ad meridiem. Locorum iuxta seipsa differentia. Alta & squalida ad meridiem.
2. Lacustria & palustria. Caua & non aquosa.
3. Montes ab Austro & Aquilone.
3. Caua ab Aquilone. Insula ad continentem & mare.
4. De Ventorum natura & facultate.
5. Boreas. Auster. Auster cur natura humidus; plantarum ac hominum corpora in Libya resiccat.
6. De Ventorum natura iuxta singulas regiones.
7. Veni à mari, niue glacie stagnis, terra montibus.
7. Quomodo de ciborum ac potuum singulorum vi, tum ea que secundum naturam est, tum ea que per artem accessit, cognoscere oporteat. Qualitates secundas (licet in eodem genere) non tamen semper similes esse.
8. De Ordeo. Polentarum facultas. De Maza. Maza, qua ratione per album secedat, & quando resicatoria.
9. Maza sicca dulci vino emollita ac frisa facultas. Cyceon, quid. Lac.
10. De Trivico. Panis triviceus farina, & expura ranum collata facultas. Panis fermentatus. Panis succo subactus.
11. Maximi panes cur maxime alant. Panes furnacei, ficarii, veruarii, clibano cocti, submerici, simlaginei. Panes ex alica. Furfurum succo coctus.
12. Similago. Tragus siue olyra. Auena. Polenta & farina, qua sicciores. Panes calidi, Faba.
13. Pifa. Ochri siue Erulia. Dolichi. Silique. Cicer album. Milium.
14. Lentes. Erum. Lini semen. Hormini semen. Lupini. Irio. Cucumeris semen. Cnicus. Papauer.
15. In medicamentorum preparatione qua obseruanda. De Animalibus qua in ciborum usum veniunt: & primo de alimento quod à quadrupedibus sumitur. Carnes bubula, caprina, suilla. Animalium lac tenue, carnis tenuioris indicium.
16. Carnes agnina, vitulina, porcina, asinina, equina, canina, catulina, suis, syluestris, ceruina, leporena, vulpine, erimaceorum.
17. De alimento quod à volucribus animalibus sumitur: & cur aues neq; mingant, neq; sturum fundant. Carnes palumborum, columbarum, perducum, gallorum, tururum, anserum, anatum.

18. De nutrimento quod ab aquatilibus animalibus sumitur. Ex piscibus siccissimi, scorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, brissa. Lenes sunt perrosi serè omnes, ut turdus, phoca, elephetis, gobio. Errones autem & laboribus fracti solidiorem carnem habent. Leuiore autem sunt torpedines, squatina, rhombi. Grauiore, capiones, mugiles, anguille, & quicung; in lutosi & aquis locis alimenta habent.
19. Flumiariles & palustres grauiore. Polyphi, sepie, Conchyli, pina purpura, patella, buccina, ostrea. Salsamenta.
20. De Agrestium ac domesticorum animalium differentia. Animalia syluestria & domestica. De animalium carnis differentia, & primum de partibus exangibus. Carnes fortiores & leniores.
21. Exanguum partium aliorum robustissima, alia lenissima. Pisces. Oua volucrium. Castus. Aqua.
22. De Uino nigra & austerina. Mollia nigra. Dulcia nigra. Alba austerina. Noua. Temua dulcia.
23. Mustum. Uina acida. Acetum. Sapa. Mel. Vinum dulce puritatis alio magis secedit.
24. De alimento quod à plantis ipsis agrestibus sumitur. Allium, Cepa, Porrum.
25. Raphanus, Nasturium, Sinapi, Eruca, Corianderum, Lactuca, Anebium, Apium, Ocymum.
26. Ruta, Asparagus, Salvia, Solanum, Portulaca, Callamini ba, Mintia, Rumex, Arisplex, Blitum, Brasica, Beta, Cucurbita, Rapum, Pulegium, Origani, Thymra, Thymum, Hysopum.
27. Olera os calfacientia & odorata. Olera acerbata & austerina. Olera acra & odorata. Olera acra & sicca in ore. Olera acida. Succu vrinam cientes. Aluum mouentia.
28. De Fructibus qui ab arboribus colliguntur. Pomma, Mora, Pira, matura, syluestria, cruda. Mala, Cydonia. Sorba, Mespila, Corna.
29. Malum punicum. Nuclei, cucumeres. Borrivuarum.
30. Ficus & vine passa. Carica. Amygdale. Nuclei rotunde. Acyli.
31. Carnium differentia, secundum varios preparationis modos, & quomodo earum coctura vires auget & minuenda. Ex igne & aqua, omnia constitui, & ex his augeri, & in hac secerui ac resolui.
32. Tosta & assata. Alimenta sicca & estuosa locis nascuntia. Alimentum forte & leue quod.
33. Alimenta calfacientia, siccantia, & humectantia. Ex calfacientia, siccantia. Dulcia, pingua.

34. Acida,

34. Acida acra, austerina, acerbata. Recentia, Antiqua, cruda. Obscra ex varijs intritis. Edulia ex mura preparata.
35. De Bainis. Aqua potabilis, salsa. Balnea calida, frigida. Illuies. Unctio. Sol. Ignis. Umbra. Frigus.
36. Sudores. Coitus. Vomitus. Vomitus ventrem sicut & sicut.
37. Somnus, Vigilia, Ocium, Labor.
38. Senes in die cibum sumere attenuat, siccat & aluum sicut. Aqua potus, calfacientia corpus & alimentum non praebentia, frigiditatem exhibent.
39. De Laboribus. Labores naturales & violenti. Visus, Auditus, Curarum, & vocis exercitij, & deambulationum vis.
40. Deambulationis à cena facultas. Matutine deambulationes, ite post exercitia.
41. Cursus longi ac curui, in veste, recti reuertentes, circulares, quam vim habeant, quibus & quo potissimum tempore conueniunt.
42. Concutiones. Commotiones. Lucta & Fricatio. Volutatio in puluere, Micario. Follis, & manus ad vrbium motus.
43. Spiritus decenno. Exercitia in puluere & oleo. Oleum cur corpus hyeme magis auget, astate corra. Puluis inter exercendum. In puluere morari post exercitia. Fricatio ex oleo & aqua.
44. De Lassitudinis tribus speciebus. Lassitudinis generatio & vis.
45. Inexercitatorum lassitudo, & curatio.
46. Exercitatorum ab infuetis laboribus lassitudo, & curatio.
47. Lassitudo à consuetis exercitijs, & eorum curatio.

Regionum singularum situm & naturam hoc modo cognoscere oportet. Et in fumina res hoc modo se habet. Regio ad meridiem sita calidior est, & siccior quam ea quae ad septentriones iacet, propterea quod soli propinquior est. Et in his regionibus necesse est & hominum genera, & nascuntia ex terra, sicciora ac calidiora & fortiora esse, quam in contrariis: velut Libyca ges ad Ponticam, & vtrisque vicinæ. Ipsa autem loca iuxta seipsa hoc modo habent. Alta & squalida & ad meridiem sita, sicciora sunt quam caepetria & aqualiter sita, propterea quod pauciores humores habent: illa enim stationem pro aqua pluuia non habent, hæc habent. At verò lacustria ac palustria humectant & calfaciunt. Et calfaciunt quidem quia caua sunt & circumdata, & non persulantur: humectant autem, quia nascuntia ex terra quibus homines aluntur, humidiora sunt: & spiritus quem attrahimus crassior est, propter aquae stationem ac immobilitatem. Verum caua loca & non aquosa, siccant & calfa-

ciunt. Et calfaciunt quidem quia caua sunt & circumdantur: siccant autem, tum propter alimentum siccitatem, tum quod spiritus quem inspiramus siccus existens, humorem ex corporibus trahit in alimentum sibi ipsi, quum non habeat alium humorem ad quem allapsus nutriatur. Vbi autem regionibus montes adiacent ad austrum, in his squalidi austri & morbos afflant. Vbi autem ab Aquilone montes adiacent, in his aquilones perturbant ac morbos faciunt. Vbi verò ab Aquilone caua loca vrbibus adiacent, ab aestiuis ventis calida & morbosa hæc regio existit, propterea quod neque aquilo persflans puram spiritus inductionem exhibet, neque ab aestiuis ventis perfrigeratur. Cæterum insula propinqua contineti tempestuosiores sunt, & ægre in ipsis hybernamus. Marina verò hyeme tepidiores sunt, propterea quod niues & glacies in continenti stationes habent, & ventos frigidos in vicinas insulas mittunt. Verum insula intra pelagus positæ non habent in hyeme nitium stationem. Porrò de vrbis quam naturam ac facultatem singuli habent, hoc modo cognoscere oportet. Naturam quidem habent omnes venti humectandi ac frigefaciendi, tum animalium corpora, tum nascuntia ex terra, ob hanc causam. Necesse est omnes ventos spirare à niue, à glacie, & gelu vehementi, & fluminibus, & ita gnis, terræque humecta ac perfrigerata, & fortiores quidem ventos, à maioribus & fortioribus, debiliores verò à minoribus & debiliores. Quemadmodum enim animalibus spiritus inest, sic etiam alijs omnibus, alijs quidem minor, alijs verò iuxta magnitudinem. Naturam quidem igitur habent humectandi ac frigefaciendi omnes venti: verum propter situm regionum ac locorum, per quæ venti ad singulas regiones accedunt, diuersi inter se fiunt, frigidiores, calidiores, humidiores, sicciores, morbosiores, salubriores. Singulorum autem causam sic cognoscere oportet.

Boreas siue aquilo frigidus spirat ac humidus, quia progreditur à talibus regionibus, meaturque per tales locos, ad quos non accedit sol ipse, neque aerem resiccans, humorem ebibit ac exhaurit. Quare ad terram habitabilem accedit suam ipsius vim habens, vbi non per regionis situm corrumpitur. & his quidem qui proxime habitant frigidissimus est: qui verò remotissime, minime. Auster autem à similibus aquiloni natura regionibus spirat. Ab Australi enim Hipp. opera. I polo

polo spirans, & à niue multa glaciéque ac gelu fortibus procedens, necellario his qui prope ipsum illic habitât, talis spirat, qualis nobis est Aquilo: verum omnem non item similis accedit regionem. Nam quum per solis iter & in meridiem spiret, humiditas ipsius à sole ebibitur, & resiccatus rarefcit: quapropter neesse est ipsum calidum ac siccum huc accedere. In proximis igitur regionibus neesse est ipsum talem vim calidam ac siccam exercere. & hoc fanè in Libya facit. Nam & terræ nascencia exarefcunt, & homines latenter resiccant. Quum enim non habeat nec mare, nec fluvium unde humiditatem accipiat, ex animantibus ac plantis humorem exhaurit. Vbi verò pelagus transit, tanquam calidus & rarus existens, multa humiditate regionem in quâ illabitur implet: & neesse est ipsum calidum ac humidum esse, vbi non regionû situs alterius qualitatis causa existat. Eodem modo etiam aliorum ventorum facultates se habent. Cæterum iuxta singulas regiones venti hoc modo se habent. Venti ex mari in regiones illabentes, sicciore quodammodo sunt. Qui verò à niue aut glacié, aut stagnis, aut fluminibus procedunt, omnes humectant ac frigefaciunt, tum plantas, tum animantia, & sanitatem corporibus exhibent qui non frigiditate superexcellunt. Hi enim lædunt, propterea quòd magnas mutationes calidi ac frigidi in corporibus inducunt. Hæc autem perpetiuntur hi qui in regionibus habitant palustribus ac calidis prope flumina magna. Reliqui verò venti qui à prædictis spirant, vtilis sunt, tum aerem purum ac sincerum exhibentes, tum animæ calori humiditatem præbentes. Quicumque verò venti ex terra accedunt, eos neesse est sicciore esse, tum à sole, tum à terra resiccatos. Quum autem non habeant venti unde alimentum trahant, à viuèribus humorem trahentes, & plantas & animalia omnia lædunt. Et quicumque venti relicti montibus ad vrbes accedunt, non solum siccant, sed etiam turbant spiritum quem inspiramus, & corpora hominum morbosa faciunt. Naturam quidem igitur & vim singulorû sic cognoscere oportet. Quomodo autem ad singulos se præparare oporteat, in sermonis progressu declarabo. At verò ciborum ac potuum singulorum vim, tum eam quæ secundum naturam est, tum eam quæ per artem accescit, hoc modo cognoscere oportet. Qui-

cunque igitur in summa dicere aggressi sunt, aut de dulcium, aut pinguium, aut salforum, aut alterius cuiusdam consimilis facultate, non recte iudicant. Non enim eandem vim habent, neque dulcia inter se, neque amara, neque vlla aliqua eiusmodi. Multa enim ex talibus sunt quæ & aluum emolliunt, & sistunt, siccantque & humectant. Similiter autem etiam in reliquis omnibus. Sunt & quæ adstringunt, itemque aluum mouent, & vrinam cient. Sunt quæ neutrum horum faciunt. Similiter & ex calfacientibus ac reliquis omnibus, alia aliam facultatem habent. De omnibus quidè igitur impossibile est qualitanam sint declarare: verum quam vim singulatim habeant, docebo. Ordeum natura quidem frigidum est & siccum. Inest & purgatorium quiddam à succo palarû. Eius signum habebis si voles ordeum non purgatum coquere. Purgat enim is succus fortiter. Si verò decorticatum coxeris, perfrigerabit magis ac aluum sistet. Quum autem tostum fuerit, humor quidem purgatorius præ igne perit: frigiditas autem & siccitas relinquuntur. Quæcunque verò perfrigerare ac siccare oportet, id ipsum polenta transigunt. Maza omnis generis sic vrimur, facultatem autem habet maza hæc talem. Farinæ ex toto collatæ alimentum quidem minus habent, verum magis per aluum secedunt. Puræ autem magis nutriunt, minus verò per aluum secedunt. Maza prius subacta, respersa, vino dulci non emollita, leuem facit, & per aluum secedit, ac frigefacit. Et frigefacit quidem, quia frigida aqua madefacta est: per aluum autem secedit, quia cito concoquitur: leuem verò facit, quia multum alimenti cum flatu foras excernitur. Quum enim transitus alimenti angustiores sint, aliud insuper accedens non suscipiunt: & quod quidem cum flatu attenuatum est, foras excernitur, quod verò intus manet, flatum inducit, & partim superne eructatur, partim inferne secedit. Multum itaque alimenti à corpore distillatur. Si verò velis maza statim vt subacta est exhibere, talis resicatoria est. Quum enim polenta sicca existat, & aqua sit madefacta, atq; sic præparata in ventre illabitur, humorè ex ipso trahit calidum existetem. (Solet enim calidum attrahere frigidum, & rursus frigidum calidum.) Consumpro autem humore de ventre, neesse est siccare. Aqua verò quæ vnà cù maza ingressa est, frigefacit. Quæcunq;

igitur

igitur siccare oportet, aut frigefacere, aut ventris profuuium diffusum, aut alia quæpiam eiusmodi caliditate, maza efficax existit. At verò sicca, vino dulci emollita ac trita maza, siccat quidè non similiter, propterea quòd vehementer est adstricta, alimentum verò plurimum corpori præbet, nam vt leniter liquefcens alimentum transit suscipiunt. Per aluum quidem igitur tarde secedit, flatum autem non inducit, neque eructatur. Quæ verò & aqua, & vino dulci emollita ac prius subacta est, nutrit quidem minus, per aluum autem secedit, & flatum magis inducit. Cyceon autem solum in aqua quidem frigefacit ac nutrit, in vino verò calfacit ac nutrit, & aluum sistit. In melle autem calfacit quidem minus ac nutrit, per aluum verò magis secedit, si nõ meracum mel fuerit: sin minus, non secedit, sed aluum sistit. In lacte verò bene alunt omnes Cyceones. Veruntamen ouillum aluum sistit, caprinum verò magis per aluum secedit: Bubulum verò minus: Equinum autem & asininum magis secedunt. Triticum fortius est ordeo & magis nutrit, minus autem per aluum secedit, tum ipsum, tum succus. Panis autem ex tota farina collatus, siccat & per aluum secedit. Purus autem magis nutrit, minus verò secedit. Ex ipsis porro panibus, fermentatus quidem leuis est & secedit. (Et leuis quidem est, quia à fermenti a-core humiditas consumpta est, quæ sanè alimentum existit: secedit autem, quia cito concoquitur.) Non fermentatus secedit quidem minus, nutrit autem magis. Qui succo subactus est, leuior est, & multum nutrit, ac per aluum secedit. Nutrit, quia purus est: leuis est, quia leuissimo subactus est, & fermentatus ac tostus ab eodem est: per aluum secedit, quia passus, & aluum mouente tritici parte, permixtus est. Ex ipsis autem panibus maximi maxime alunt, propterea quòd minime exuritur humiditas ab igne. Et furnacei panes magis alunt, quam focarij & veruarij, propterea quòd minus exuruntur ab igne. Clibanò autem cocti & subcinericij sicciissimi sunt, hi quidem propter cinerem, illi verò per testam humorè priuati. Similaginei omnium horum fortissimi sunt, & adhuc magis qui ex alica fiunt: valdeque nutriunt, verum non similiter secedunt. Farina pura in aqua pota frigefacit, & lotura pollinis tritici. Furfurum succus coctus, leuis per aluum secedit. Verum farinæ

in lacte data magis per aluum secedunt, quam in aqua, propter serum, & maxime inter aluum mouentia numerantur. Quæcunque verò farina cum melle & oleo coquantur, aut assantur, omnes astuosæ sunt, & ructum cient. Et ructum quidem cient, quia probe alentes non secedunt.

Æstuosæ autem sunt, quia pingua, & dulcia, & inter se discordia, non eadem coctura indigentia, in eodem sunt. Similago & alica cocta, fortia sunt & alunt, non tamen per aluum secedunt. Trygis id est, tragus siue olyra, leuior est tritico, & quæ ex ipsa fiunt similiter, vt ea quæ ex tritico parantur, & magis per aluum secedunt. Auena comesta humectat ac perfrigerat, itemque in sorbitione accepta. Polentæ ac farinæ recentes sicciore sunt vetustis, quia igni & præparationi propinquiores existunt. Vbi verò vetustæ fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur.

Panes calidi siccant, frigidi minus, gracilitatem autem quandam inducunt. Fabæ alunt, aluum sistunt, & inflant. Triflant, quia meatus aliud insuper accedens alimentum non suscipiunt. Aluum sistunt, quia totam alimenti fecem habent. Pifa inflant quidem minus, per aluum autem magis secedunt. Ochri siue eruilia, & dolichi siue phasioli ac siliquæ, his magis per aluum secedunt, minus inflant, & probe alunt. Cicer album per aluum secedit, & per vrinam eiicitur, & alit. Et alit quidem, carnosum in ipso. Per vrinam verò eiicitur, dulce: per aluum autem secedit, falsuginosum. Milij grana ac palea siccat, & ventrem sistunt, & cum ficibus, fortibus doloribus conferunt. Ipsum autem milium coctum alit, non tamen aluo secedit.

Lentes astuosæ sunt & turbatiuæ, & neque per aluum secedunt, neque ipsam sistunt. Eruum aluum sistit, & robustum est, & crassefacit, & explet, & boni coloris hominem facit. Lini semen comestum aluum sistit: habet & quiddam frigefactorium. Hormini semen consimilia lini semini facit. Lupini natura robusti sunt & calidi, verum per præparationes leuiore ac frigidiores fiunt, & aluo secedunt. Iriò humectat & aluo secedit. Cucumeris semen per lotium magis abit quam secessum. Explet autem & crassefacit. Et secedit quidem per aluum, propter paleam externam: explet autem & crassefacit, propter carnem. Lotum verò secedit quidem, verum minus, crassefacit autem & explet magis: Hipp. opera. 1 2 hume

humectat autem & vrit, propter pingue & oleosum. Cnicus alium mouet. Papauer alium sistit, magis autem nigrum hoc facit, sed & album idem agit, alit autem, & robustum est. Horum porro omnium succi carnis alium mouet. Oportet itaque in preparatione id obseruare, ut quae siccare velis, ab his succis detrahas, & carne vris: quae vero alium mouere velis, ut succo copiosiore, carne vero pauciore & succulentiore vris. Ceterum de animalibus quae in ciborum usum veniunt, sic cognoscere oportet. Carnes bubulae robustae sunt, & alium sistunt, & aegre in ventre coquuntur, propterea quod crassi ac multi sanguinis est hoc animal, & carnes graues, itemque sanguis ac lac. Quorum autem animalium lac tenue est, & sanguis similiter, eorum etiam carnes consimiles sunt. Caprinae carnes his leuiiores sunt, & magis aluo secedunt. Suillae quidem robur magis quam haec corpori inducunt: multum autem aluo secedunt, propterea quod tenues & modici sanguinis venas sues habent, carnem vero multam. Agninae leuiiores sunt ouillis, & haec diuina caprinis, quia exanguiores sunt & humidiores. Quum enim sicca & robusta natura sint animalia, dum quidem tenera sunt, aluo secedunt, vbi vero augmentum sumpserint, non similiter. Et vitulinae carnes eodem modo se ad bubulas habent. Verum porcinae suillis grauiiores sunt. Quum enim animal sit natura carnosum & exanguine, humiditatis excessum in tenera etate habet. Quum igitur meatus superaccedens alimentum non suscipiant, intus maerens calcit ac perturbat ventrem. Asininae carnes aluo secedunt, & pullo- rum adhuc magis. Equinae leuiiores sunt. Caninae calcit ac siccant, & robur inducunt, non tamen aluo secedunt. Catulinae vero humectant & secedunt. Suis syluestris caro siccat & robur exhibet, ac secedit. Cerui siccat, minus autem secedit, magisque vrinam prolucit. Leporinae siccae sunt & alium sistunt, vrinam autem citamentum quoddam faciunt. Vulpinae humidiores sunt & vrinam cient. Et erinaceorum terrestrium carnes humidiores sunt ac vrinam cient. Porro de volucrum generibus sic res se habet. Omnia ferme volucrum genera sicca sunt quam quadrupeda. Quaecumque enim vesicam non habent, neque mingunt, neque sputum aut saliuam fundunt, omnino sicca sunt. Propter caliditatem enim ventris, humiditas ex cor-

pore consumitur in alimentum caliditatis, quare neque mingunt, neque sputum aut saliuam fundunt. Cui autem tales humiditates non insunt, id ipsum necessario siccat.

Siccissima igitur caro est palumbis, deinde columbae: tertio loco perdix, ac galli & turturis: humidissima vero anseris.

Semipileges autem volucres praedictis sicciiores sunt. Verum anatis carnes, & reliquarum auicularum quae in paludibus degunt, aut in aquis, omnes humidae sunt.

At vero ex piscibus siccissimi sunt hi, scorpis, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thrissa. Leues autem sunt petrosi, ferme omnes, velut turdus, phuca, elepheticus, gobio. Tales autem & praedicti item leuiiores sunt eronibus. Nam hi ut quiescentes raram ac leuem carnem habent. Errones autem & vndas verberantes laboribus fracti, solidiorem carnem habent. Torpedines autem & squatinae ac rhombi, & huiusmodi sunt leuiiores. Quicumque vero pisces in lutosus & aquosis locis alimenta habent, velut capitones, mugiles, anguilla, & reliqui eiusmodi, grauiiores sunt, propterea quod ab aqua & luto, & in his nascuntibus, alimenta habent, a quibus etiam spiritus in hominem ingrediens ipsum laedit ac grauat.

Fluuiatiles autem & palustres his adhuc grauiiores sunt. Polypi vero & sepie, & eiusmodi pisces, neque leues velut videntur sunt, neque per alium secedunt: quia propter etiam oculos comesti grauant, iuscula tamen horum alium mouent. Ceterum conchylia velut sunt pinnae, purpurae, patella, buccina, ostrea, ipsa quidem sicca sunt, succi autem ipsorum alium mouent. Mituli vero & peccines ac tellinae magis aluo secedunt. Vrticae autem & chartilaginosi generis pisces, maxime humectant ac alium mouent. Ceterum erinaceorum oua, & locustarum humor, & musculi, & vris, ac cancri, magis quidem fluuiatiles, sed & marini, alium mouent & vrinam cient.

Salsamenta siccat & attenuant, pleraque etiam alium leniter mouent. Ex salsamentis siccissima sunt marina, deinde fluuiatilia. Humidissima autem sunt palustria.

Ex ipsis autem salsamentis pisces percae appellati, valde sicci sunt. Animalium porro eicurum ea quae in syluis & agris pascuntur, sicca sunt his quae intra aedes nutriuntur, quia labore resiccantur, itemque praesole ac frigore, & spiritu sicciore nutriuntur. Verum syluestria sicciiora sunt mansuetis, & crudiiora ac syluarum marie

erie pasta, itemque parum edacia, sicciiora sunt edacibus. Et frugiiora herbiuoris sicciiora sunt, & frugiiora non frugiioris, & paucibilibus multibilibus, & sanguine referta exanguibus, ac paucum sanguinem habentibus, & quae in vigore sunt vetustis valde ac iuueniculis, & mascula femineis, & castrata non castratis, & nigra albis, & hirta nudis: Contraria vero his, humidiora sunt. Ex ipsis autem animalibus carnes haec fortiores sunt, quae optime exercentur ac sanguinolentissimae sunt, & in quibus recumbunt. Leuissimae autem carnes sunt, quae minime exercentur, & in umbra degunt, & in intimis animalis partibus sitae sunt. Exanguium autem partium robustissima sunt, cerebrum & medulla. Leuissimae vero carnum partes sunt capitales, & sub ventre, musculi, peccines, pedes.

Ex piscibus siccissima sunt supernae partes, leuissima sub ventre. Et capita ipsorum humidiora sunt, propter pinguedinem ac cerebrum. Oua volucrum robustum quid habent, & alunt, & inflant. Robustum quid habent, quia generatio est animalis: alunt, quia hoc est pulli lac: inflant, quia ex parua mole in multam diffunduntur. Caseus robustus est, & aestuosus, & alit. Robustus quidem, quia proximus est generationi: alit autem, quia carnosae reliquiae sunt lactis: aestuosus est, quia pinguis: alium autem sistit, quia succo & coagulo compactus est. Aqua frigefacit.

Vinum calidum est & siccum. Habet & purgatorium quiddam a materia. Vina nigra & austeria sicciiora sunt, & alium non mouent, neque vrinam cient, neque saliuam faciunt. Siccat autem & calcit, humiditatem ex corpore consumentia.

Mollia vero nigra humidiora sunt, & inflant atque alium magis mouent. Dulcia nigra humidiora sunt, calcit autem & inflant humiditatem inducentia. At vero alba & austeria calcit, magisque vrinam cient, quam alium mouent. Noua vina alium magis mouent, quia propiora multo sunt, itemque alunt, & odorata magis quam inodorata eiusdem aetatis, quia magis concocta sunt: & crassa magis quam tenuia. Verum tenuia dulcia magis vrinam cient, & alium mouent, & humectant corpus, & sanguinem debilem faciunt, & aduersarium corporis sanguinem in corpore augent. Multum inflant, & subducit, ac conturbat feruens in ventre, & aluo secedit. Inflant quidem, quia calcit: subdu-

cit autem ex corpore, quia purgat: conturbat autem, quia feruet in ventre, atque ita aluo secedit. Vina acida frigefaciunt, attenuant & humectant. Frigefaciunt quidem & attenuant humiditatis euacuationem a corpore facientia: humectant autem per aquam vna cum vino ingredientem. Acetum frigefacit, quia colliquans humiditatem in corpore consumit. Sistit autem magis quam mouet alium, quia non alit, & acre est. Sapa calcit & humectat ac subducit. Calcit, quia vinosa est: humectat, quia alit: subducit, quia dulcis est. Vinum recens subtorculari expressum, & nodum excolatum, & humectat, subducit, & inflant, quia etiam multum idem facit. Mel calidum est & siccum, si meracum sit: cum aqua autem humectat, & alium mouet biliosis, pituitosis vero sistit. Dulce vero vinum pituitosis magis aluo secedit. De oleribus porro hoc modo res se habet. Alium calidum est, & alium mouet, & vrinam cient corpori, oculis vero non est commodum. Multam enim corporis purgationem faciens, visum hebetat: alium autem & vrinam mouet, propter vim purgatoriam: coctum debilius est quam crudum, flatum autem inducit, propter spiritus intentionem. Cepa visui commoda est, corpori vero mala, quia calida & aestuosa est, & aluo secedit, & alimentum quidem nullum corpori praebet neque vtilitatem, calcit autem siccat propter succum. Porrum calcit quidem minus, vrinam vero cient, & alium mouet: habet & quid purgatorium: humectat autem & ructum acidum sedat. Praestat a reliquis cibis postremum ipsum edere. Raphanus siue radice humectat, pituitam diffundens sua acrimonia: folia minus profunt, praeterquam ad articulare morbum: radix vitiosa est, innatans ac aegre concoctilis. Nasturcium calidum est, & carnem liquat: sistit autem pituitam albam, quare vrinam stillicidium inducit. Sinapi calidum est & alium mouet, sed & hoc vrinam difficultatem facit.

Quin & Eruca idem facit. Coriadrum calidum est, & alium sistit, & ructum acidum sedat, & somnum conciliat, si postremum edatur. Lactuca frigidissima est, prius quam succum habeat, debilitatem autem quandam corpori inducit. Anethum calidum est, & alium sistit, & stercoramenta sedat olfactu. Apium magis vrinam cient quam alium mouet: & radices magis quam ipsum, alium mouent.

Hipp. opera. I 3 Ocy

Ocimum sicum est & calidum, & aluum mouet. Habet & vim quandam condensandi; & ad medicamenta noxia commoda est præparata. Asparagus sicus est & aluum sistit. Salvia sicca est, & aluum sistit. Solanum frigefacit, & semen in somnis effundere non permittit. Portulaca fluuiatilis frigefacit, sale verò condita ac seruata, calfacit & purgat. Calamintha calfacit & purgat. Mintha calfacit & vrinam eicit, & vomitus sistit: & si quis sæpe comedat, semen genitale colliquefacit vt diffuat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit. Rumex calfacit ac aluum mouet. Atriplex humida est, non tamen aluum mouet. Blitum calidum est, non mouens aluum. Brassica calfacit ac aluum mouet, & biliosa ducit. Betæ succus quidem aluum mouet, ipsum autem oculus comestum sistit: radices verò magis aluum mouent. Cucurbita frigefacit & humectat, & aluum mouet. Rapum æstuosum est, humectat autem & conturbat corpus, non tamen aluo secedit, & vrinæ difficultatem inducit. Pulegium calfacit & aluum mouet. Origanum calfacit, & biliosa subducit. Thymbra similia origano efficit. Thymum calidum est, per aluum secedit & mingitur, ducit & pituitosa. Hyssopum calidum est, & pituitam ducit. Porro syluestria olera, quæ os calfaciunt, & odorata sunt, ea calfaciunt, & minguntur magis quam per aluum secedunt. Quæ verò humidam habent naturam frigidamque ac fatuam, & odores graues, magis per aluum secedunt, quam per vrinam. Quæ autem acerba & austera sunt, aluum sistunt. Quæ acria & odorata sunt, vrinam eiciunt. Quæ acria & sicca in ore sunt, ea omnia siccant. Quæ acida sunt, frigefaciunt. Cæterum succi vrinam eicientes sunt, crethmi, apij, allij cremor, cythi, feniculi, porri, adiantij, solani, qui & frigefacit. Item scolopendrium, mintha, seseli, caucalides, hypericum, vrticæ. Aluum autem mouent & purgant, cicer, lenticula, ordeum, beta, brassica, mercurialis, sambucus, caucius. Hæc omnia aluum magis mouent quam vrinam. At verò de pomis hoc modo serres habet. Quæ quidem seminibus repleta sunt, ea magis aluum mouent. Item viridia magis quam sicca. Verum vis & facultas ipsorum referatur. Mora calfaciunt & humectant ac aluo secedunt. Pira ma-

tura calfaciunt & humectant ac aluum mouent: Dura verò sistunt. Pira syluestria, hyberna, matura, aluum mouent ac purgant: Cruda verò sistunt. Mala dulcia ægre concoquuntur: Acida verò & matura, minus. Cydonia adstringunt, & non mouent aluum. Succus autem malbram, vomitus sistunt, & vrinam eiciunt: & ante vomitum odores ipsorum idem præstant.

Mala syluestria aluum sistunt. Cœctæ comesta magis aluum mouent. Verum ad respirationem quæ erecta ceruice fit, & succi ipsorum, & ipsa quoque hausta præstant.

Sorba, Mespila & Corina, & quæcunque alia huius generis poma, aluum sistunt & acerba sunt. Mali Punici dulcis succus aluum mouet: habet autem quid æstuosum. Mala Punica vinosa, minus æstiosa sunt. Acida verò magis frigefactoria. Nuclei autem omnium aluum sistunt.

Cucumeres crudi, frigidi sunt & ægre concoctiles. Maturi autem & pepones, minguntur & per aluum secedunt: verum flatuosi sunt. Botri vuarum calidi sunt, & humidi, ac aluum mouent, maxime albi. Dulces quidem igitur calfaciunt fortiter, propterea quòd multum iam caliditatis habent. Immaturæ verò minus calfaciunt, magis autem purgant potatæ. Ficus & vuarum passæ æstiosæ sunt, sed aluum mouent. Ficus viridis humectat, & aluum mouet, ac calfacit: humectat, quia succo plena est: calfacit, propter succum itidem: aluum mouet, propter succi dulcorum. Primæ ficus pessimæ sunt, quia succulentissimæ: optimæ autem sunt postremæ. Ficus aridæ æstiosa sunt, sed aluo secedunt. Amygdalæ æstiosæ sunt, verum probe nutriunt. Æstiosæ quidem sunt propter pinguitudinem, nutriunt autem propter carnositatem.

Nuces rotundæ similes his sunt. Latæ verò maturæ probe alunt, & aluum mouent. Depuratæ verò etiam flatum inducunt. Tunicæ verò ipsarum aluum sistunt.

Acyli ilicis glandes, & quercinæ ac fagineæ glandes, aluum sistunt crudæ & asfatæ, coctæ verò minus.

Pingues carnes æstiosæ sunt, sed aluum mouent. Carnes conditæ ac asseruatæ, in vino quidem siccant, & alunt: & siccant quidem propter vinum, alunt autem propter carnem. In aceto autem asseruatæ calfaciunt quidem, verum minus propter acetum: multum autem nutriunt. At verò sale seruata minus quidem alunt,

alunt, humiditate per salem priuatæ: attenuant autem & siccant, ac sufficienter aluum mouent. Cæterum vires singulorum detrahete, & addere ac augere, hoc modo oportet. Ex igne & aqua omnia constituntur, & animalia, & terra nascentia, & ex his augetur, & in hæc seceruntur ac resoluuntur. Fortium quidem igitur eduliorum vim sæpe coquendo ac frigefaciendo detrahete oportet, & vice versa augere hoc modo: Humidorum, torrendo ac assando humiditatem eximere: Siccorum vero, rigando ac madefaciendo: Salsorum, rigando & coquendo: Amarorum & acrium, dulcium mixtura: Acerborum, pinguium temperamento: & de reliquis omnibus ex prædictis iudicium facere oportet. Quæcunque tosta aut assata sunt, aluum magis sistunt quam cruda, propterea quòd humiditas itemque pinguitudo per ignem ablata sunt. Quum itaque iam ventrem incidere, humiditatem ex ventre trahunt, & oscula venarum concludunt, siccantque ac calfaciunt, quare transitus humiditatis sistunt. Quæ vero ex inaquosis ac siccis & æstiosis locis veniunt, ea omnia sicciora ac calidiora sunt, & robur amplius corpori exhibent, propterea quòd paræ mole ac copia grauiora sunt & densiora, & maiorem redditum tribuunt, quam quæ ex humidis & riguis ac frigidis. Hæc enim humidiora sunt & leuiora ac frigidiora. Non igitur solum ipsius cibi & potus, & animalium ipsorum vim nosse oportet, sed etiam patriæ unde sunt. Quum igitur forte alimentum corpori offerre voles, & ex iisdem cibis, his quæ ex inaquosis locis veniunt vtendum est, & cibis, & potibus, & animalibus. Vbi vero leuiore & humidior, his quæ ex riguis veniunt vteris. Dulcia & acria, & salsa, & amara, & austera, & carnosa, calfacere solent, tum quæ sicca sunt, tum quæ humida. Quæcunque igitur de sicca parte plus in se habent, ea siccant & calfaciunt. Quæ verò humidæ partis plus habent, ea omnia calfacientia humectant, & aluum magis mouent quam sicca. Nam ubi alimentum amplius corpori præbuerunt, reuulsionem in ventre faciunt, & humectantia aluo secedunt. Quæ autem excalfaciunt siccant, tum edulia tum pocula, neque saluam, neque vrinam, neque secessum facientia, corpus siccant, idque ob hanc causam. Corpus calfactum humore vacuatur, & pars eius ab ipsis cibis, pars in alimentum caloris ipsius animæ consumi-

tur: pars etiam calfacta & attenuata per ipsum corpus expellitur. Dulcia & pingua ac oleosa replent, quia ex modica mole multum diffunduntur: Calfacta autem & diffusa, caliditatem in corpore replent ac tranquillam esse faciunt. At verò acida, & acria, & austera, & acerba, & ex toto collata, & sicca, non replent: propterea quòd oscula venarum aperiunt & expurgant, & partim siccantia, partim mordentia ac adstringentia, humiditatem carnis horrere ac considerare, & in modicam molem contrahi faciunt, atque ita vacuum multum in corpore fit. Quum igitur voles à modicis implere, aut à pluribus euacuare, talibus vtaris. Recentia omnia maiore quam alia fortitudinem habent, propterea quòd propinquiora viuo sunt. Verum antiqua & marcida, magis quam recentia aluum mouent, quia propiora putredini sunt. At verò cruda alunt & ruetus eiciunt, propterea quòd quæ ignem coquere oportebat, ea venter transigit, debilior quam ea quæ ingesta sunt existens. Cæterum obsonia ex variis intritis preparata, æstiosa & humida sunt: propterea quòd pingua, & tosta, & calida, & inæquales inter se vires habentia, in eodem coherent. Verum quæ in muria preparantur, meliora sunt, & non æstiosa. Porro de balneis hoc modo habet.

Aqua potabilis humectat & frigefacit, exhibet enim corpori humiditatem. Salsum autem balneum calfacit ac siccant. Quum enim natura calidum sit, trahit à corpore humiditatem. Calida autem balnea ieiunum attenuant ac frigefaciunt: per caliditatem enim humiditatem de corpore auferunt: euacuata autem de carne humiditate, corpus perfrigeratur: à cibo accepto eadem calfaciunt, ac humectant, ea quæ supereminet in corpore diffundentia in maiorem molem. Balnea autem frigida vice versa, vacuo quidem corpore præbent quandam caliditatem: ubi autem cibus ingestus est, ab humido existente detrahunt, & frigidum existens siccitate replent. Illuies siccant, quum humiditas consumatur. Similiter etiam vntionis neglectus. Vntio vero calfacit, humectat, ac mollit. Sol & ignis siccant, propterea quòd quum calida sint & sicca, humiditatem ex corpore trahunt.

Vmbra & frigus moderate humectant, dant enim magis quam accipiunt. Sudores omnes abeuntes siccant & attenuant, humorè ex corpore deficiente. Coitus attenuat, humectat & calfacit: calfacit quidem,

dem, propter laborem & excretionem frigiditatis: attenuat autem propter euacuationem: humectat, propter colliquationis reliquias in corpore, præ labore. Vomitus attenuat propter cibi euacuationem, non tamen siccant, si quis postride recte curet, sed humectant, propter repletionem, & colliquationem carnis præ labore. Si vero quis finat hæc postridie consumi in alimentum caliditati, & dietam sensim adhibeat, siccant. Ventrem autem compactum vomitus soluit: & egerentem magis quam oportet, silit: illum quidem humectans, hunc vero siccans. Quum igitur aluum quis sistere volet, auide deuoratum cibum euomere oportet, priusquam humescat & infra detrahatur: & magis acerbis & austeris eduliis uti. Vbi vero soluere aluum quis velit, plurimo tempore cibis immorari confert, & acribus, ac falsis, & pinguibus, ac dulcibus, tum cibis, tum potionibus uti.

37 Somni ieiunium attenuat & frigefaciunt, si non longi fuerint, præsentem humiditatem euacuant. Qui vero magis calfaciunt, colliquant carnem, & corpus diffundentes exoluunt, ac debiles faciunt. à cibo vero sumpto calfacientes humectant, alimentum in corpus diffundentes: à matutinis autem deambulationibus somnus maxime siccatur. Vigilia in exsatiatis cibo noxia est, non permittens cibum liquari ac cōcoqui: ieiunos autem attenuat quidem, verum minus lædit. Segnities ac ocium humectat, & corpus debile facit. Anima enim quiescens humiditatem ex corpore non consumit. Labor siccatur, & corpus robustum facit. Semel in die cibum capere attenuat, & siccatur, & aluum sistit, propterea quod per animæ caliditatem humiditas ex ventre & carne cōsumitur. Prandium contraria facit. Aquæ potus calidus attenuat, similiter & frigidus. At vero & spiritus, & cibus, & potus, humiditatem in corpore congelant, si excellenter frigida fuerint, & per congelationem ac frigiditatem aluos sistunt. Nam animæ humiditatem superant. Rursus autem etiam caliditatis excessus eandem congelant, in tantum ut diffundi nequeat. Quæcunque vero calfacientia corpus, & alimentum non præsentia, carnem humiditate euacuant etiam excessum non facientia, ea frigiditatem homini exhibent. Nam præsentem humiditatem mota, flatu ab ipsa repletur ac perfrigeratur. Cæterum quam vim labores habeant, nunc exponam. Sunt enim

alij naturales, alij violenti. Naturales igitur sunt, Visus, labor, auditus, vocis, curarum. Visus quidem igitur talis vis est. Anima in id quod videtur intenta, monetur & calefcit. Calfacta vero, euacuata humiditate siccatur. Per auditum vero, allabente sono, anima concutitur & laborat, laborans autem calefcit & siccatur. Quæcunque sunt hominibus in cura, anima etiam ab his calefcit ac siccatur, & humiditatem consumens, laborat, & carnes attenuat, & hominem euacuat. Quicunque labores vocis sunt, velut sermo, aut lætio, aut cantus, omnes hi animam mouent, Mota autem siccatur & calefcit, & humiditatem in corpore consumit. At vero deambulationes etiam ipsæ maxime præ reliquis naturales sunt. Habent autem quid violentum. Vis ipsarum talis est. Deambulatio à cœna, & aluum, & corpus, & ventrem siccatur, ipsumque amarum fieri non sinit, ob hanc causam: Quum mouetur homo, calefcit corpus, itemque cibi. Attrahit igitur humiditatem caro, & aluum amarum fieri non sinit. Corpus quidem igitur repletur, aluus vero attenuatur. Siccatur autem eadem, ob hanc causam: Quum corpus mouetur & calefcit, quod tenuissimum est alimenti consumitur, partim per insitum calorem, partim vero vnâ cum flatu foras excernitur, partim etiam per lotium eiicitur. Quod vero siccissimum est de cibis, relinquitur. Quare vnâ cum aluo etiam caro resiccatur. Matutinæ deambulationes attenuant, & partes circa caput leues, & agiles, ac promptas reddunt, & aluum soluunt. Attenuant quidem, quia motu corpus calefcit, & humiditas attenuatur ac purgatur, partim per spiritum ac flatum, partim vero emungitur & excrescitur: sed & aliqua pars in alimentum caliditatis animæ consumitur. Aluum autem soluunt, quia quum calida sit, frigidus spiritu superne allabente, caliditas frigiditati cedit. Leues autem partes circa caput faciunt, ob hanc causam: Quum euacuata est aluus, ex reliquo corpore & capite humiditatem in seipsam attrahit, nimirum calida existens. Euacuato autem capite, & visus & auditus depurgantur, & homines agiles fiunt. Deambulationes autem post exercitia, corpora pura reddunt, & attenuant, non permitrentes carnis colliquationem fieri præ labore, sed ipsam depurgant. Cæterum cursus longi ac curui sensim facti, calfacientes carnem, concoquere ac

diffundere possunt, & vim ciborum in carne concoquunt: verum corpora tardiora ac crassiora reddunt quam cursus circulares. Et multa comedentibus commodiores sunt, & hyeme magis quam æstate. Qui vero in veste sunt, eandem vim habent, magis autem excalfaciunt, & corpora humidiora faciunt, & decoloratiora: quia sincerus spiritus allabens ipsa non depurgat, sed in eodem spiritu exercentur. Conferunt itaque & siccis, & carnosissimis qui carnem demoliri & abolere volunt, itemque seniores, propter corporis frigiditatem. Cursus autem recti reuertentes, & equestres indefiniti, carnem minus diffundunt, attenuant autem magis, propterea quod externis animæ partibus hilabores sunt, & humiditatem ex carne reuellunt, & corpus attenuant ac siccant. Circulares vero cursus carnem minime diffundunt, attenuant autem & distendunt carnem & ventrem maxime, propterea quod acutissimo spiritu ventres, humiditatem in seipso celerrime trahunt. At vero concussiones siccant quidem, de repente, non sunt autem idoneæ, neque commodæ, nam concussiones inducunt: quia excalfactum corpus, cutem quidem fortiter attenuat, carnem vero minus coagulat quam, cursus circulares, carnem autem humore euacuant. Commotiones & alleuationes carnem quidem minime excalfaciunt, corpus autem & animam irritant, & spiritu euacuant. Lucta & fricatio, externis corporis partibus magis laborem exhibent: calfaciunt autem carnem, & corroborant ac augeri faciunt, ob hanc causam: Quæ ex natura solida sunt, confrieta confidunt ac coagulantur, que vero caua sunt, auferunt. Quod itaque densum est in carne, id confriatum coagulantur, caua vero auferunt, itemque venæ. Nam carnes calfactæ ac siccata, alimentum in seipsas per venas trahunt, deinde auferunt. Volutatio in puluere consimilia luctæ efficit. Magis autem siccatur propter puluerem, & minus incarnat. Micatio per summam manus attenuat, & carnes sursum trahit. Follis, & manuum ad rythmum motus, consimilia faciunt. Spiritus detentio, meatus disparare, & cutem attenuare, & humiditatem sub cutem extrudere potest. Exercitia in puluere & oleo in tantum differunt, quod puluis quidem est frigidus, oleum autem calidum. In hyeme igitur oleum corpus magis auget, propterea quod frigus prohibet à corpore quid auferre. In

æstate vero caliditatis excessum faciens, carnem liquat: quum & à tempore, & oleo, ac labore, corpus calefiat. At vero puluis qui inter exercendum accedit, in æstate quidem magis auget (nam frigefaciens corpus, in excessum calferi non permittit) in hyeme vero frigus & algorem inducit. Morari in puluere post exercitia in æstate, modico tempore, confert frigefaciendo. Verum longior mora superresiccatur, & corpora dura ac lignosa efficit. Fricatio ex oleo & aqua mollit, & non vehementer excalfaciunt. Porro de lassitudinibus que in corpore sunt, hoc modo res se habent. Homines in exercitatu ab omni labore lassantur. Nulla enim corporis pars exercitata est ad vllum aliquem laborem. Corpora autem exercitata, ab insuetis laboribus delassantur. Aliqua vero etiam à consuetis exercitiis lassantur, si modum excesserint. Species quidem igitur lassitudinum, eiusmodi sunt. Vis autem ipsarum sic habet. Etenim in exercitatu humidam carnem habentes, quum laborauerint, corpore excalfacto, multam colliquationem admittunt. Quicquid igitur exsudauerit, aut cum corpore depurgatum fuerit, non exhibet magis laborem in corporis parte præter consuetudinem euacuata. Quicquid vero ab excretionē intus remanserit, non solum huic laborem exhibet, sed etiam ei parti quæ humiditatem suscepit. Non enim commoda est corpori, sed infesta. Et in carnes quidem corporum non similiter congregatur, verum in carnosas partes: quare his laborem exhibet, donec exierit. Tanquam enim circuitum non habes, quiescens calefcit tum ipsa, tum quæ allabuntur. Si igitur multum fuerit quod excretum est, etiam sanum corpus exsuperat, ut totum concalescat, & febrem forem inducit. Calefacto enim sanguine & attracto, celerem circuitum faciunt ea que in corpore sunt, & tum reliquum corpus præ spiritu purgatur, tum quod compactum est calefcens attenuatur, & simul ex carne foras sub cutem extruditur, atque hoc sudor calidus vocatur. Hoc autem excreto, & sanguis in naturalem statum restituitur, & febris remittit, & lassitudo sedatur, maxime tertia die. Cæterum, eiusmodi lassitudinem sic curare oportet, ut fomētis & balneis calidis id quod compactum est dissoluamus, & modico cibo ac attenuationibus carnis euacuationē cogamus ac

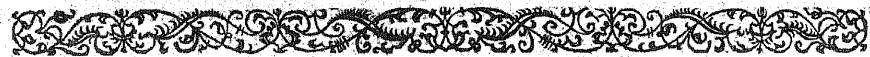
coag

coagmetemus, & oleo sensim multo tempore fricemus, vt ne violenter excalescat. Vnguentis etiam tum exsudatoriis, tum mollitibus, vngere ac mollire conducit.

46 At verò exercitatis, ab insuetis laboribus propterea lassitudo contingit. Quum corpus non fuerit laboribus exercitatum, necesse est carnem humidam esse ad eum locum, ad quem non est adfuetus se laboribus exercere, quemadmodum etiā ad singula exercitatum genera. Carnem igitur necesse est colliquari, & excerni, considerēque ac contrahi, velut priori. Confert autem hoc modo curari. Exercitationibus vtendum est consuetis, quo id quod compactum est calefcens extenuetur ac depurgetur, & reliquum corpus nō humectetur, neque in exercitatum maneat. Vtile est & hunc balneis calidis vti, itēque frictione similiter vt priorem. Verum fomentis nihil habet opus. Labores enim calfacientes sufficientes sunt attenuare & depurgare id quod compactū est. Lassitudo autem à consuetis exercitiis hoc modo fit. A moderato quidem labore lassitudo non mouetur. Quum vero maior quàm oportet labor fuerit, carnem superessicat, euacuata autem humore caro, calefit, & dolet, & horret, & ad febrē perducitur longiorem, si non quis recte curet. Oportet autē pri-

mum quidem ipsum balneo nō valde multo, neque nimis calido lauari: deinde exhibito à balneo molli vino, in cœna offerre plurima & omnigena edulia, & potu aquoso, vino verò molli ac multo vti. Postea longo tempore his immoretur, donec venæ repletæ atrollantur. Deinde vero vomat, & post modicam stationē, molliter dormiat. Postea per dies sex sensim ad cibos & labores consuetos adhibeatur, atque ita ad consuetum cibum ac potum perducatur. Vim autem habet hæc curatio talē. Resiccatum excellenter corpus, humectare potest citra excessum. Si quidem igitur possibile esset, laboris excessum nō esse; quantus is esset, commodum fore et ipsi per moderatum cibum mederi. Nunc verò illud impossibile est, hoc vero facile. Corpus enim resiccatum, ab ingestis omnigenis edulibus id quod cōducibile sibi ipsi est sumit, vnaqueque pars de singulis cibis repletum autem & humectatum, alio per vomitum euacuata, rursus excessum remittit. Alius autem vacua existens reuellit. Excedentem itaque humiditatem caro eructat, moderatam vero non remittit, nisi per vim, aut labores, aut medicamenta, aut aliam quandam reuulsionem. Qui autem additione cibi sensim crescente vitur, is corpori diētam placide constituit.

HIPPOCRATIS COI

De Diætā, siue victus ratione, Liber III.

Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Cur diætā laborum commensurationi per omniare. spondens, prescribi nequeat. Medicamentis quædam sanari non posse.
- 2 De multitudinis ac vulgi diætā, qui ex necessitate vitam transigunt.
- 3 Vtilitas hyeme. Potus. Labores. Deambulationes ab exercitiis, matutine. Seræum durius.
- 4 Que exercitia extenuent. Navigationes. Lauandi ratio. Vomitus quando & quibus hyeme conducatur.
- 5 Excessus in exercitiis vitandus. Corpori hyemem ferre melius est, quam exerceri hoc tempore. Corpora cur hyeme tarde & modico calferi debeant.

- 6 Diætā circa solstitia diligenter obseruanda. Quomodo diætā verno tempore instituenda, & corpora ad æstatem sint preparanda.
- 7 Cibi sub æstatem molliores, & potus aquosiores. Deambulationes. Maza. Olera. Obsonia. Venus.
- 8 De diætā æstatis tempore instituenda. Maza. Potus. Somni à prandio. Olera. Vomitus. Venus. Balnea.
- 9 Poma fortiora sunt quàm pro natura humana. Labores.
- 10 Voluntationes in puluere.
- 11 De diætā per autumnum instituenda. Mortus. Cibi. Epilogus.
- 12 De diuitiarum diætā, & quibus sanitatis studium præcipue

- præcipue cura esse solet. Præcognitio quid.
- 13 Nares circa causam apertam impletas habentis curatio. Mucus è naribus exercitatio corpore cur educitur.
  - 14 Mucus & salina repletionis indices & signa. Curatio. Vomitus os & faucēs vino austero colluantur. Vomitus in repletioribus etiam terriorepandus.
  - 15 Repletionis futura signa. Somni longi ac dulces. Somni in repletionibus quando incundi esse desinant. Anima corporis passionibus obnoxia.
  - 16 De aliis repletionis signis. Corporis doloris velut lassitudinis curatio.
  - 17 Febris ex corporis totius vel alicuius partis lassitudine diætā & curatio.
  - 18 De iis quibus à repletione caput dolet ac grauatur, palpebra à cœna concidunt & in somnis turbantur, & eorum curatio.
  - 19 De iis quorum venter cibum quidem concoquit, carnes autem non suscipiunt: & alimentum inuis manēs flatum inducit. Alui profusum quid propriis dicitur. Dysenteria quando dicitur. Curatio.
  - 20 Cibum crudum postridie eructantes circa nullum acidum. Curatio.
  - 21 De faciem decolorem post cibum habentibus & acida eructantibus, cum acore in nares procedente. Facies cur decolor post cibos fiat. Curatio.
  - 22 De iis quibus ructus acidi postridie sunt curatio. Corpora densa carne prædita.
  - 23 Inexercitati de repente laborantes. Micatio per summam manum. Vocis exercitatio à cœna quibus commoda.
  - 24 De iis quibus cibum liquidus & inconcoctus per aluum secedit, & quibus hoc frequenter accidit. Curatio. Piscium partes que humidiores & que solidiores. Carnes sile & aceto inueterate. Caro canina assata.
  - 25 De iis quibus secessus non putrefactus, per aluum secedit, tabescente corpore, curatio.
  - 26 De iis quibus secessus liquidus & putrefactus per aluum abeunt. Item quorum venter carnes attrahit, cibos excludit, ac exulceratur. Curatio. Maza a vino dulci emollita. Leporina carnes in aqua coctæ.
  - 27 De iis quibus secessus siccus & perustus sit, os siccum & progressu temporis etiam amarum, & alium sistitur, itēque vrina. Stercus vomentes. Curatio. Locusta, mytili, herinacei, cancri, conchyliorum succus.
  - 28 De iis quibus horrores à deambulationibus matutinis accidunt & caput grauatur. Curatio.
  - 29 De horrentibus ex gymnasiis curatio. Molliter cubare. Inebriari. Venere vti. Segnem esse ad labores.

DE diætā humana exacte quid cōscribere, vt ad ciborum copiam, laborum cōmensuratio ac symmetria fiat, non est possibile, quemadmodum etiam antea à me relatū est. Multa enim sunt impedimenta. Primum quidem hominum naturæ, diuerse existentes. (Nam & sicce ipsæ

ad seipsas, & ad alia collatæ magis ac minus sicce sunt & humidæ. Similiter etiam alia omnes.) Deinde ætates non isdem indigentes: Insuper & regionum situs, & ventorum mutationes, & temporum alterationes, & anni constitutiones. Est & inter ipsos cibos multa differentia: Triticum enim à tritico differt, & vinum à vino: & reliqua omnia ex quibus victum facimus diuersa exitentia, impediunt quo minus possibile sit exacte de diætā conscribere. At enim prænotiones inuentæ sanè à me sunt eorum quæ in corpore dominantur, siue labores cibos, siue cibi labores superent, & quomodo singulis mederi oportet, prædiscerēque sanas naturas, & vt non accedant morbi, nisi quis valde multum delinquat ac sæpe: hæc autem medicamentis iam opus habent. Sunt autem quæ neque per medicamenta sanari possunt. Quantū quidem igitur inueniri possibile est quæ maxime ad rem faciunt, à me inuentum est: Verum exacte à nullo. Primum igitur multis ac vulgo hominibus cōscribam, ex quibus maxime vtilitatem capere possint, qui sanè cibis vulgaribus vtuntur, ac laboribus necessariis, profectioibusque necessariis, ac operis marinis ad vitam degendam pertis: quique calefcunt plus quàm expedit, perfrigeranturque præter commoditatem, & reliqua diætā inconstanti vtuntur. His itaque ex præsentibus sic victum facere conducit. Annum equidem in quatuor partes diuidunt, quas plerique omnes nouerunt, hyemem, ver, æstatem, autumnum: Et hyemem quidem à pleiadum occasu, vsq; ad æquinoctium vernum: Ver autem ab æquinoctio vsque ad pleiadū exortum: Æstatem verò à pleiadum ortu vsque ad arcturi exortum: Autumnum ab arcturi ortu, vsq; ad pleiadum occasum. In hyeme quidem igitur tempore frigido & compacto se opponendo, hoc victū vt cōducit. Primum quidem semel tantū in die cibum capere conuenit, nisi quis valde siccū ventrem habeat: Id vero si fieri non possit, modicum prandere. Victū autem vtendum est sicco & austero, & calfacitorio, & ex toto collato, ac meraco. Pane autem magis vti expedit, & obsoniis astatibus potius quàm coctis. Et porionibus nigris meracioribus ac paucioribus. Oleribus minimum, præterquam calfacientibus & siccis. Succis item ac sorbitionibus minime vtendum est. Laboribus autem multis omnibus, cur sibusq; curuis sensim crescēte accessione, & lucta

in oleo longa, à leuibus ordiēdo ac sensim addendo. Et deambulationibus ab exercitiis, acutis ac celeribus, à cœna vero, tardis in tepore. Matutinis autem multis, leni initio factō, ac sensim crescēte accessione, ita vt placide rursus desinas. Vtendum est & ltrato duriore, & nocturnis itineribus: & funambulationibus, ac cursibus per funem vti confert. Omnia enim hæc attenuant ac calfaciunt. Vtendum etiam navigatione. Vbi autem quis lauari velit, si quidem in palæstra se exercuerit, frigida lauetur. Si verò alio quopiã exercitio vsus fuerit, calida commodior existit. Vtendum & vomitibus, si humidiores sint ter in mense, sin sicciore, bis à cibis omnis generis: à vomitibus sensim perueniendū est ad consuetum cibum per tres dies, eoque tempore laboribus leuioribus ac paucioribus vtendum: à bubulis autem & porcinis carnibus, aut aliis, quicquid tandem modicum excesserit, repletus vomat: & à caseosis & dulcibus ac pinguibus, eum qui non est adfuetus repleri, vomere conducit: & ab ebrietate, ac ciborum mutatione, & regionum alteratione vomendum est. Oportet autem frigori seipsum purum exhibere, præterquam à cibis ac exercitiis. Sed & in matutinis deambulationibus vbi corpus calefieri cœperit, itémque in cursibus etiam in alio tempore, excessum vitare oportet. Melius est enim corpori hyemem ferre, quàm exerceri hoc tempore. Nam neque arbores quæ hyemem non pertulerunt hoc tempore, fructus ferre possunt, neque ipse sanæ esse. Vtendum est & laboribus hoc tempore multis vsque ad excessum, nisi lassitudines succedant. Signum autem docebo idiotas, ostendāmque quapropter hæc ita se habent. Tempore existente frigido ac compacto, consimilia patiuntur etiam animalia ipsa. Necesse igitur est corpora tarde calefieri à labore, & modicam quandam humiditatis præsentis partem excernere. Deinde modicum tempus concessum est quo laborent, multum autem quo quiescāt. Dies enim breuis est, nox vero longa: propterea igitur neq; tempus, neq; labor excessum habet. Ob hanc itaque causam hoc tempore sic diætā instituere oportet, à pleiadum occasu vsque ad solstitium hybernum diebus quadraginta quatuor. Circa solstitium autem maxime in custodia ac tutela esse, & à solstitio alios totidem dies eadem diætā vti. Postquam autem tēpus adduxerit faonium,

& mollius factum fuerit, oportet etiã cum tempore diætā sequi, diebus quindecim, quum arcturus oritur & hirundo volat. Sequens vero tempus magis varie transigere oportet vsque ad æquinoctium diebus triginta duobus. Oportet igitur etiam diætā vti hoc tempore variegatiore, molliorēque ac leuiore, & cibo, & potu, & labore, atque ita sensim ad ver perducere. Quum autem æquinoctiū iam factum fuerit mollius, & dies longiores, ac noctes breuiiores, & tempus calidum ac siccum constiterit, etiam præsens victus probe nutriēs ac meracus sit. Quemadmodum igitur arbores rationem non habentes, hoc tempore præparant sibi ad æstatis commoditatem, tum incrementum, tum vmbra: Sic oportet hominem, quum sanè mente ac ratione præditus sit, carnis incrementum salubre sibi præparare. Oportet igitur, vt, ne derepende diætā transmutetur, tempus in sex partes diuidere, per octo dies. In prima itaque parte & labores detrahete oportet, & reliquis quoque velocioribus vti. Cibis autem mollioribus, & potibus aquosioribus ac alboribus, & lucta cum oleo in sole vtendum est. In singulis autem temporibus singulas diætās paulatim transmutare oportet, & deambulationes detrahete à cœna plures, matutinas pauciores: & mazā pro pane offerre, & olera cocta exhibere, & obsonia cocta assatis adæquare, & balneis vti, & parum prandere, & re venerea pauca vti, & vomitibus primum quidem quarto quoque die, deinde per longius tempus, quo & corpus pura carne incarnatum constituas, & diætā in hoc tempore mollem, vsque ad pleiadum exortum. Et in hoc iam ætas adest, & ad hanc nunc diætā instituere oportet. Quum itaque Pleias exorta fuerit, cibis mollioribus ac paucioribus vti oportet. Deinde maza magis quàm pane, atque ea prius subacta, & vino dulci non emollita: potibus autem molliibus albis aquosis, prandio modico, & somnis à prandio breuiibus, & repletionibus ex cibis ac potibus quàm minimis. Potu interdendum vtendum est sufficēte: per diem vero minime bibendū, nisi necessaria aliqua siccitate corpus vtatur. Vtendum est & oleribus coctis, exceptis æstuosis ac siccis. Vtendum etiã crudis, exceptis calfacientibus ac siccis. Vomitibus, nisi si qua repletio contingat, vtendum non est. Re autem Venerea minime. Balneis autē tepidis vti licet. At verò poma fortiora sunt quàm pro

pro humana natura. Melius est igitur à potibus abstinere. Si verò quis cum cibis vtatur, minime deliquerit. Laboribus quoque ac cursibus circularibus exerceri oportet, & cursibus rectis teuertentibus modicis multo tempore, & deambulationibus in vmbra, lucta autem in puluere, quo quàm minime excalefcat. Verum volutationes in puluere meliores sunt quàm cursus circularēs. Frigefaciunt enim corpus humore euacuantes. A cœna deambulandum non est, sed saltem surgendum. Mane verò deambulationibus vtendum. Soles vitandi sunt, itémque frigora, tum mane, tum vespere, quæ flumina, aut stagna, aut niues exhalant. Hanc autem diætā tolerare oportet vsque ad solstitium æstiuum, quo in hoc tempore adimas omnia quæ sicca sunt & calida, & nigra, ac meraca, itémque panes, præterquam si parum quid voluptatis gratia concedere velis. Sequenti verò tempore vtatur molliibus & humidis, & perfrigerantibus ac albis, vsque ad arcturi exortum ac æquinoctiū per dies nonaginta tres. Cæterum ab æquinoctio sic diætā instituere oportet, per autumnum ad hyemem adducendo, ita vt mutationes frigorum ac teporis vites vestitu crasso. Vtendum autem hoc tempore motu in veste, fritioneque ac lucta in oleo, ita vt sensim accessio crescat. Deambulationes quoque in tepore faciendæ sunt, & calidis lauacris vtendum, & somni diurni detrahendi. Cibis autem vtendum est calidioribus, ac minus humidis, & puris, & potibus nigrioribus, verum molliibus, & non aquosis: Oleribus vero minus. Reliquam item diætā omnem sic consonam adhibere oportet, vt ab æstiuis detrahas, hybernis autē vtaris non ad summum, quo hybernum victum quàm proxime constituas, in diebus duodequinginta, vsque ad pleiadum occasum, ab æquinoctio. Hæc porrò multitudinis commendæ gratia ac vulgi hominum causa prodo, qui ex necessitate vitā temere transigunt, neque licet ipsis aliorū negligentes esse, ac suam ipsorum sanitatem curare.

Quibus vero iam hoc certum ac percognitum est, quod neque diuitiarum, neque corporis, neque vilius alterius rei vlla utilitas est, citra sanitatem, ad hos inuenta est à me diætā, quantum possibile est, ad veritatem ac certitudinem possibilium rerum adducta. Hanc itaque in sermonis progressu declarabo. Inuentum autem hoc honestum quidem mihi repertori, vtile vero

discentibus, nullus adhuc priorum ne attemptauit quidem componere, quod ad omnia alia magni æstimandum duco. Est autem præcognitio antequam ægrotent cognitio, quid corpora perpetiantur, vtrum cibis superat labores, aut labores cibos, aut moderate inter se habeant. Vtrum enim tandē superetur, morbi sunt: ab æqualitate autem inter ipsa mutua, sanitas ad est. Ad hæc sanè cōmemoranda accingor, & demonstrabo qualia sunt hominibus qui sani sibi esse videntur, & iucunde commendant, laborarēque possunt, & corporis ac caloris satis habent. Nares citra causam apertam à cœna implentur, & repletæ esse videntur, emungunt autem nihil. Vbi autem deambulare mane incipiunt ac exerceri, tunc emungūt ac spūunt: & progressu temporis etiã palpebras graues habent, & pruritus frontem occupat, & à cibis abstinent, & bibere minus possunt, & color fit decolor, & aut destillationes mouentur aut febres horridæ, iuxta quodcūque tempus repletio fuerit mota. Quicquid autem eo tempore fecerit, in id ipsum culpam ac causam reiicit, quum id ipsum causa nō sit. Huic enim cibi superant labores, & repletio paulatim collecta in morbum ipsum adduxit. Sed non huc vsque differre oportet, verum vbi prima signa cognouerit, scire quod cibi labores superant, & paulatim collecta repletio existit. Mucus enim & salua repletionis indices sunt ac signa, & quiescente quidem corpore, meatus spiritus obturant, multa repletione existente: vbi vero calefactum est præ labore, attenuata excernuntur. Talem autem sic curare oportet. Exercitatum in consuetis exercitiis citra lassitudinem, calidāque lotum, cibis omnigenis expleto, ac vomere facito. à vomitu verò os & fauces colluat vino austero, quo oscula venarum cōstringatur, & nihil attrahant, velut à vomitu fieri solet: deinde surgens modice deambulet in tepore. Postridie vero deambulationibus quidem vtendum est: exercitiis autē paucioribus & leuioribus quàm prius: & si ætas fuerit, impransus degat: sin minis, partim comedat, & de cœna quam sumere solebat, dimidium detrahat. Tertia autem die labores quidem obeat omnes consuetos ac deambulationes, verum cibos sensim ingerat, quo quinta die à vomitu consuetum cibum assumat. Et si quidem ab hoc satis bene habuerit, de cætero cibis quidem paucioribus, laboribus Hipp. opera. m autem

autem pluribus curetur. Si vero signa repletionis non quieverint, interpositis duobus diebus ab ea qua consuetos cibos assumpserit, rursus vomat, & eodem modo sensim ad consuetos cibos redeat. Quod si non successerit, etiam tertium eadem repetere, donec à repletionem liberetur. Sunt autem homines qui ubi labores superantur à cibis, talia patiuntur. Incipiente quidem repletionem somni longi & dulces ipsis contingunt, & interdum etiam dormiunt. Somnus autem contingit carni, & sanguis funditur, & spiritus diffusus tranquillus est. Quum vero non suscipiat amplius corpus repletionem, secretionem iam remittit intro, præ circuitus violentia, quæ sanè secretio contraria alimento à cibis, animam perturbat. Quo tempore non amplius iucundi ipsis sunt somni, sed necesse est hominem perturbari, & videtur sibi cum aliquo pugnam committere. Qualiacumque enim patitur corpus, talia videt anima, visuiam coneluso. Quum igitur ad hoc peruenit homo, prope iam est ut egrotet. Quod autem veniet morbus, valde manifestum est: Qualis enim secretio venerit, & quacumque partem superauerit, eam ipsam morbo affligit. Verum non oportet ita desipientem esse & hucusque differre, sed statim ubi prima signa cognouit, curam contingere, & hunc velut priorem curare: longiori autem tempore, ac fame opus habet. Sunt præterea etiam talia repletionis signa. Doleat corpus aliquibus totum, aliquibus pars quaedam, quacumque tandem. Dolor autem est velut lassitudo, & delassati esse sibi videntur, segnicieque ac repletionem curantur, donec ad febrem perueniant: & adhuc nondum hoc cognoscunt, sed balneis ac cibis vtentes, ad pulmonis inflammationem, peripneumoniam Græcis dictam, morbum deducunt, & ad extremum periculum deueniunt. Verum oportet providere antequam ad morbos perueniant, & hoc modo curare, ut maxime mollibus fomentis hominem foueamus: aut si id fieri nequeat, multa calida lauemus, ac corpus dissoluamus, & à multis ingestis cibis, primum quidem acerbis ac plurimis, deinde salis, probe vomere faciamus: quo facto exurgat, ac modico tempore deambulet in tepore: deinde dormiat. Mane vero deambulationibus sensim crescentibus vtendum est, & exercitiis leuibus, & ciborum exhibitionibus sensim crescentibus, velut prius. Attenuationem autem plu-

rima opus habet, itemque deambulationibus. Si vero providentia non adhibita ad febrè peruenierit, nihil aliud offerre oportet præter aquam per dies tres. Si quidem igitur ex hac sedetur, bene est: sin minus, pituitæ succo curandus est, & aut quarta aut septima die decedet febris, si exsudabit. Bonum autem est & vnguentis exsudatoriis vti, sub iudicationes: exsudare enim cogunt. Quidam vero etiam talia à repletionem perpetiuntur. Caput ipsis dolet ac grauatur, & palpebræ ipsis à cæna concidunt, & in somnis turbantur, & calor inesse ipsis videtur, & aluus aliquando sistitur. Et talis ubi venere vitur, leuior statim esse sibi videtur, postea vero magis grauatur. His caput repletionem reuellens, & aluum sistit, & ipsum grauatur. Periculum autem subest, ut quò erumpat ipsa repletio, id ipsum corrumpat. Verum providere hoc modo oportet. Sicuram eelerem facere velit, veratro purgandus est: deinde exhibendi cibi leues ac molles ad dies decem: atque hi aluum mouentes, quo vener inferior superet, & de capite reuelleret valeat. Vtendum & cursibus tardis ac matutinis, & deambulationibus multis: Item lucta in oleo, & prandio, & somno à prandio non longo: à cæna vero exurgere satis est, & partim balneis, partim vniotione vtendum, balneis vero tepidis, à venere autem abstinendum. Hæc quidem velocior cura est. Si vero medicamentum bibere nolit, multa calida lotus, à cibis dulcibus, ac salis vomat: à vomitu vero satis est ut exurgat: mane autem deambulationibus adhibendus est, & exercitiis præscriptis ad dies sex: die septima repletionem corporis facta à similibus cibis vomitum faciat, & eodem modo cibi rursus sensim adiiciendo exhibeatur: atque his hoc modo ad quatuor hebdomadas vtatur. In tanto enim tempore maxime sedatur. Deinde cibi exhibendi quo corpus reficiatur, & diæta paulatim ad consuetum morem redigenda est.

Fiunt etiam talia à repletionem. Quibusdam venter quidem concoquit cibum, carnes autem non suscipiunt. Alimentum autem intus manens flatum inducit. Vbi verò pransi fuerint, sedatur. Nam à fortiore id quod leuius est expellitur, & videntur sibi liberati esse. Verum malum multo maius postridie accedit. Quum autem quotidie augetur fortius inualuerit, id quod prius inest superingesta superat, & calfacit ac perturbat corpus, & profluuium

fluuium ventris facit. Sic enim nominatur, quandiu ipsum solum alimentum putrefactum secedit. Vbi autem corpore calefacto purgatio acris fiat, tunc & intestinum radicitus ac exulceratur, & sanguinolenta egeruntur. hoc autem dysenteria, à mala intestinorum affectione appellatur, morbus grauis & periculosus. Sed providere oportet, & prandium detrahere, & cæna tertiam partem: cursibus autem pluribus, & luctis ac deambulationibus vti, tum ab exercitiis, tum mane: Quum vero dies decem præterierint, dimidium cibi detracti apponere, ac vomitu vti, atque sic ad dies quatuor cibum augendo exhibere: ubi autem alij decem dies præterierint, etiam reliquum cibum apponere, ac vomitum facere. Atque sic ad consuetum cibum reducens, & talem laboribus confidenter premens ac vtgens, in hoc tempore sanum facies. Fit etiam talis repletio. Postridie cibum eructant crudum, citra ructum acidum. Aluus autem egerit, pauciora quidem quam pro ratione ciborum, attamen multum. Dolor vero nullus intus est. His ventriculus frigidus existens, cibos in nocte concoquere non potest. Quum igitur motus fuerit, cibum crudum eructat. Oportet itaque huic præparare ventriculi caliditatem, tum ex victu, tum ex laboribus. Primum quidem igitur vtendum est pane ex tota farina collata, fermentato, diffracto in vinum nigrum, aut in iusculum suillæ carnis: piscibus vero coctis in muria acri. Vtendum etiam carnosus, velut extremitatibus percoctis, & suillis carnis coctis pluribus, & porcinis non multis, & catulorum, ac hædorum: Ex oleribus verò porro & allio cocto accruo, blitòque cocto & cucurbita. Potionibus vero meracioribus, somnisque longis citra prandiū prima die, itemque somnis ab exercitiis, cursibus autem curuis sensim accessione augetur, luctaque molli in oleo, balneisque modicis & vnguentis pluribus. Mane etiam deambulationibus pluribus, à cæna paucis. Est & ficus cum cibis bona, & meracū vinum ab ipsa. Ex hac autem curatione aliis citius, aliis tardius repletio sedatur. Alij porrò quidam talia patiuntur. Faciem decolorè habent, & ubi comederint, paulo post eructant acida, & acor in nares proserpit. His corpora pura non sunt, & plus est quod de carne colliquitur præ labore, quam quod depurgatur præ cituitu. Et hoc sanè intus manens alimento contrarium est, ip-

sumque violat ac acidum facit. Alimētum quidem igitur eructatur, illud ipsum vero sub cutem expellitur, & hominem decolorat, & morbos similes aquæ inter cutem parit. Verum providere oportet hoc modo. Velocior quidem curatio est potu veratro, exhibere cibos, quemadmodum à me scriptum est: Verum tutior à diæta, hoc modo. Primum quidem calida lotus vomitum faciat, deinde septem à vomitu diebus cibum consuetum capiat: decima autem à vomitu die rursus vomat, & similiter cibum assumat, & tertium similiter faciat. Et cursibus quidem circularibus paucis ac velocibus vtatur, & moribus, ac frictione, & mora longa in gymnasio ac exercitio. Vtatur & volutatione in pulvere, & deambulationibus multis ac exercitiis, sed & à cæna. Plurimis autem matutinis in pulvere vtatur. Quum autem lauare vult: calida lauetur, & eo tempore impransus degat. Et si quidem vno mense restituitur, de cætero conuenientibus curetur. Si vero quid reliquum fuerit, medela vtatur.

Sunt autem quidam quibus postridie ructus acidi fiunt. His in nocte secretio præ repletionem fit. Quum igitur motum fuerit corpus ex somno desiore spiritu vsus, calidum ac acidum vnà cum spiritu foras expellit, & ex hoc morbi fiunt, nisi quis providentia vtatur. Conducit autem etiam his facere velut priori. Verum laboribus pluribus hos vti oportet. Quibusdā etiam talia fiunt. In corporibus densa carne præditis, quum cibi concalescunt ac diffunduntur, & à primo somno, & præ cibis carne calefcente, secretio per somnum fit à carne multæ humiditatis. Deinde caro densa existens alimentum non suscipit: Id vero quod à carne secretum est alimentum suffocat ac calfacit, donec enomuerit. Postquam autem leuior factus est, dolor nullus in corpore manifestus inest, sed decoloratur. Progressu verò temporis, & dolores, & morbi fiunt. His consimilia patiuntur etiam qui in exercitio repente laborauerunt, & colliquationem carnis violentam ac multam fecerunt. Hos autem sic curare oportet. De cibo detrahenda est tertia pars. Vtendum autem cibis acerbis, & siccis, & austeris, ac odoratis, & vrinam cientibus. Cursibus vero plurimis curuis in vestitu rectis autem reuerentibus & circularibus, exutis vestibus, frictione & lucta modica. Micatio per Hipp. opera. m 2 sum-

summas manus commodior est quam solis. Ut edum & deambulationibus ab exercitiis multis, itemque matutinis. A cœna vero etiam vocis exercitatio valde comoda est: humiditatis enim euacuatione faciens rarefacit carnem. Conducit & impransum degere. His autem cibus vtendum est per dies decem, deinde dimidium ablati apponendum est ad dies sex, & vomitus faciendus: ab vnoquoque verò vomitu, ad dies quatuor sensim adiciendo exhibendus est cibus. Quum autem dies decem à vomitu trāsierint, omnem detrahendum cibum assumat, laboribusque ac deambulationibus deditus sit, & sanus euadet. Talis autem natura copiosiore labore quam cibo opus habet. Quidam etiam talia perpetiuntur. Secedit ipsis cibus per aluum liquidus incoctus, velut ex intestinorum læuitate, & dolorem nullum exhibet: patiuntur autem hoc ventres maxime qui humidus ac frigidus sunt, & propter frigiditatem quidem non concoquunt: propter humiditatem vero secessus fit. Corpus igitur contabescit, alimentum conueniens ac debitum non accipiens: ventresque corrumpuntur, & in morbos incidunt: verum providere oportet. Confert huic de cibus tertiam partem auferre. Sint autem cibi, panes non fermentati, ex tota farina collata, elibano cocti, aut subcinericij calidi, in vinum austerum tincti, & piscium partes ex dorso ac cauda. Verum capitales & sub ventre sinendæ sunt velut humidiores: & coctos quidem pisces in muria edere oportet, assatos autem in aceto. Vtendum etiam carnibus sale & aceto inueteratis, & caninis assatis, & de palumbæ reliquis eiusmodi volucris, assatis ac coctis. Oleribus verò minime. Vno vtrūque est nigro, & deambulationibus, à cœna ac matutinis, à deambulatione autem dormiat. Curibus vero curuis sensim accessione augetur vtatur: Sit & frictio multa, & lucta tarda, & in oleo, & in puluere, quo caro concalescens resiccet, & humiditatem ex ventre reuellat. Vngi autem magis conducit quam lauari, impransus vero degat. Quum autem dies septem trāsierint, dimidium cibi apponatur, & ad quatuor dies exhibeatur, & vomat. Post alios vero septem dies, omnem cibum assumat: & vomitu rursus facto, cibus eodem modo exhibeatur. Quibusdam verò aliis talia sunt. Secessus non putrefactus per aluum abit, & corpus contabescit cibus non fruens,

hi verò progressu temporis in morbos incidunt. His ventres frigidi ac sicci sunt. Quum itaque neque conuenientibus cibus, neque exercitiis vtuntur, talia perpetiuntur. Conducit autem sic affecto, panibus puris furnaceis vti, & piscibus coctis cum intritis, & carnibus coctis suillis, & extremitatibus percoctis, & plurimis assatis, & ex acris ac salis his que humectant & saluginosis. Vinis autem nigris mollibus: & inter cibos vuis ac ficibus impleri confert. Oportet & modicum prandere, & exercitationibus pluribus vti, cursibusque curuis sensim crescentibus, postremum autem cursibus circularibus, & post cursum lucta cum oleo: deambulationibus vero non multis ab exercitiis, à cœna vero satis est exurgere. Matutinis autem pluribus deambulationibus vtatur. Lauetur calida, & vtatur laboribus ac vnctionibus, somnoque longiori indulgeat, molliter cubet. Oportet & venere aliquo modo vti. Verum de cibus quarta pars detrahenda est, & post dies decem rursus ad consuetos cibos reducendus est. Sunt etiam quibus secessus liquidus ac putrefactus per aluum abit, & qui aliis sani sunt ac exercentur, nullum dolorem res exhibet. Quibusdam vero excluduntur ea que conueniebant, progressuque temporis venter per caliditatem carnes attrahit, & dolorem exhibet, & cibi excluduntur, & venter exulceratur, & ipsum sistere iam operosum ac difficile est. Verum prius providere oportet, ac nosse ventrem calidum ac humidum magis quam debet esse, laborumque incommodorum excessum factum esse. Per diatam igitur frigefacere ac siccare oportet, & primum quidem exercitia ex dimidia parte detrahere, & de cibus tertiam partem. Vtatur autem maza antea subacta, ac vino dulci emollita, & piscibus siccissimis coctis, & neque pinguis neque salis. Vtatur & carnibus assatis volucrum, coctis quidem, palumbis ac columbæ, assatis autem perdicum & gallorum, citra condimenta: Leporinis verò coctis in aqua, itemque ferinis omnibus. Ex oleribus autem que frigefactoria sunt, velut beta cocta acida. Vno vero nigro austero. Gymnasia autem, cursibus circularibus velocibus: verum frictio non multa adhibeatur, sed modica, neque lucta. Micatio per summas manus, & manuum ad rythmum motus, & follis, & volutatio in puluere, comoda sunt, sed non multa. Deambulationibus ab exercitiis vtatur

vtatur sufficientibus iuxta laborem, & à cœna pluribus, iuxta cibum, & mane moderate, iuxta habitum. Lauet autem tepida, ac quiescat. Sic vbi in hac diata transegit dies decem, apponatur cibi dimidium, & laborum tertia pars, & vomitum faciat à cibus siccis & acerbis, & in cibo ne moretur, sed quam celerrime vomat: à vomitu ad dies quatuor & cibus, labor partitus exhibeatur. Vbi autem dies decem præterierint, reliquū cibi apponatur, & vinum potabile, verum labores pauciores: & vbi vomitum fecit, cibus velut scriptum est exhibeatur. Hoc verò tempore semel tantum in die cibum capere conducit, donec malum sedetur. Aliis porro quibusdam siccus & perustus secessus fit, & os siccum, & progressu temporis etiam amarum fit, & aluus sistitur, itemque vrina. Quum enim non habeat intestinum humiditatem circa incrementum, intumescens transitus obturatur, & dolorem exhibet, & calor occupat, & quicquid biberit aut ediderit homo, id ipsum reuomit. Postremum verò etiam sterces vomit. Atque hic non superuiuet, quum ad hoc peruenerit. Verum providere oportet ac nosse, quod caliditas & siccitas in homine prædominantur. Vicitur igitur ipsi constituere oportet ex maza prius subacta respersa, & pane ex tritico trimestri, succo fufurum fermentato. Oleribusque vtendum, exceptis acris & siccis, atque illis coctis, & piscibus leuissimis coctis, & partibus capitalibus tum piscium, tum locustarum, & mytilis, & herinaceis, & cancris, & conchyliorum succis, ipsisque liquidissimis: Carnibus autem suillis, & extremitatibus anterioribus coctis, & hædorum & agnorum ac catulorum coctis: Piscium verò fluuiatilium ac in stagnis degentium coctis: Vno molli aquoso. Laboribus autem vtendum est non multis, neque velocibus, sed omnibus quietis. Deambulationibus verò mane vtatur, iuxta habitum sufficientibus, & ab exercitiis laboribus, moderatis: à cœna verò ne deambulet. Balneis vtatur & somnis mollibus, & prandio, & somno à prandio non longo. Pomis etiam humectantibus vnà cum cibus vtatur, & cicere viridi, ac sicco in aqua macerato. De laboribus vero prioribus dimidium detrahatur etiam hic à principio, & vomitum faciat à dulcibus & pinguis ac salis, hisque plurimis: moretur autem plurimum tempus in cibus vsque ad vomitum. Deinde cibum exhibeat ad triduum, & non maneat im-

pransus. Quum vero dies decem præterierint, labores sensim adiciendo auget: & si quidem repletio inierit à cibo, aut ventris vitio, vomat: sin minus, sic reliquo tempore curetur. Fiunt insuper etiam talia. Horrores à deambulationibus matutinis accedunt, & caput grauat. Huic plures fiunt deambulationes quam modus requirit. Corpus enim & caput humore euacuatū horret ac grauat. Progressu verò temporis ad febrem perueniunt horrores. Sed non hucusque differre oportet, verum prius curare hoc modo. Quam primum aliqua signa apparuerint, vnctus ac frictus modice prandium amplius solito faciat, & vinum multum bibat molle, deinde somno vtatur à prandio sufficienter: ad vesperam vero vbi exercitiis leuibus vsus est, calidamque lotus, consueto more cœnet: deambulationibus autem à cœna ne vtatur, verum ad tempus differat. Postridie in aqua lauatur, & somnis mollibus tempus transigat. Et per dies quinque paulatim ad consuetos cibos ac labores procedat. Sunt autem quidam qui horrent ex gymnasiis, & quum se exuunt donec degerent: vbi vero perfrigerati sunt, rursus horret, & stridor denticulorum tremulus corpus occupat, somnoque talis grauat. Vbi autem expurgatur, sæpe oscitat, & à cœna palpebræ ipsi graues sunt: progressu vero temporis etiam febres malignæ accedunt. Verum cauere oportet & non hucusque differre, sed prius curare hoc modo. Primum quidem ab omnibus exercitiis dimidium auferatur. Cibus vero omnibus humidioribus ac frigidioribus vtatur, & potibus mollioribus ac dilucentioribus. Vbi vero præterierint dies quinque, tertia pars laborum ablatorum apponatur: Cibus vero iisdem vtatur. Post alios autem quinque dies, dimidium reliquorum laborum apponatur. Et rursus post alios quinque, omnes labores & leuios & pauciores reddito, vt ne rursus excessus fiat. Nam his qui hæc signa perpetiuntur, labores maiores sunt quam cibi. Adquare igitur hæc oportet. Quidam vero non hæc patiuntur, sed aliqua ex his, aliqua vero non. In omnibus autem his signis, labores superant cibos, & curatio eadem est. Et confert his calida lauare, ac molliter cubare, & semel atque iterum inebriari, verum non vsque ad excessum, & venere vti, vbi excessus contigerit, & segnem esse ad labores.

Deambulationes autem in totum non sunt faciendæ.

Hipp. opera. m 3 HIP.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Infomniis, Iano Cornario Medico

Phyfico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Somniorum iudicia seu praesagia, quanti momenti.
- 2 Anima corporis munia omnia per somnum obire.
- 3 De actionibus diurnis per somnum occurrentibus, & cur haec bona.
- 4 Infomnia diurnis actionibus aduersaria quid significant. Curatio.
- 5 Quomodo de astrorum significationibus iudicandum. Solem, Lunam, Astra, in somnis pura atque agilia videre, quid homini significet. Astrorum, Solis, Lunae, cum partibus humani corporis cognatio.
- 6 Aquae aut grandinis per somnum imaginatio, quid in corpore denotet, & quomodo curandum.
- 7 Quomodo qui Lunam aliquid pati per somnum vident, curandi. Reuulsionibus intro cur utendum. Solem aliquid pati videre, quid & quos morbos significet. Astra, serenitate existente, premi, & debilia videre, quid.
- 8 Igneum ac calidum aliquid astris oppositum videre. Astrorum fuga quid. Curatio.
- 9 Astra errantia videre, quid. Curatio. Astra ex circumferentia excidere videre.
- 10 Astra nigra & obscura & ad occasum ferri videre, quid. Curatio. Astra pura & candida in caelo videre.
- 11 Astra nigra & non pura videre. A Deo aliquid purum accipere videre.
- 12 Compluisse videre clementi caelo & aqua molli, & contra quid. Quibus diis in aduersis, & quibus in secundis rebus supplicandum. Sensuum actio per somnum libera, bona.
- 13 De aliis somniis sanitatem significantibus. Visum ac auditum per somnum lesa habere, quid. Crurum affectio. Terra aspera.
- 14 Arborum sterilitas. Folia ex arboribus decidentia. Arborea florida, verum infructuosa. Fluminum varios cursus per somnum videre. Fontes & puteos commotos videre. Mare turbatum.
- 15 Terram aut domum moueri videre. Terra inundatio.
- 16 Terram nigram & combustam videre. Natate per somnum sibi videri, quibus malum aut bonum.
- 17 De infomniis quae quis circa seipsum solito more fieri videt. Vestitus albus & niger. Calceamentum pulcherrimum. Membris aliquid maius vel minus videre. Nigra. Noua. Mortuos videre in vestibus albis, & purum aliquid ab eis accipere, vel contra.
- 18 Corpora forma peregrina. Edere aut bibere per somnum consuetos cibos.

- 19 Aquam puram bibere videri. Familiaria ac consuetata videre, quid significet. Fugere per terraesatum. Pugnae & pugnae per somnum videri. Oberrationes & ascensus.
- 20 Fluminum transitio, hostium, & monstrorum forma peregrina. Curatio.

Quisquis de his quae in somnis obueniunt recte coniectat, is magna habere vim ad omnia, ipsa reperiet. Anima enim vigilat, & quae quidem corpori inferuit, in multas partes distributa, non sui iuris est, sed partem aliquam singulis corporis partibus siue sensibus distribuit, auditui, visui, tactui, gressui, actioni, ac omni corporis facultati: Ipsa autem animae cogitatio sui iuris non est. Quum autem corpus quiescit, anima in motu est, & corporis partes per reptans, domum suam gubernat, & omnes corporis actiones ipsa perficit. Nam corpus dormiens non sentit, ipsa vero vigilans cognoscit, ac visibilia videt, & audibilia audit, vadit, tangit, tristatur, animaduertit. In summa, quaecumque corporis aut animae munia, ea omnia anima ipsa in somno obit. Quicumque igitur haec recte iudicare nouit, magna sapientiae partem nouit. Quaecumque quidem igitur somnia diuina sunt, & quaedam euentura significant, aut urbibus, aut populo priuato, siue bona, siue mala, non ob ipsorum delictum, de huiusmodi sunt qui iudicant certam artem habentes. Quaecumque autem corporis affectiones sunt, & anima per ipsas repletionis aut euacuationis rerum a natura insitarum excessum, aut consuetorum mutationem praemonstrat, de his quidem itidem iudicant, & partim assequuntur, partim aberrant, & de neutris recte sentiunt, cur nam fiat: neque sciunt quando assequuntur, neque quando aberrant, cauere admonentes ne quid mali accidat. Atque hi non docent quomodo cauere oporteat, verum diis supplicare iubent.

iubent. Et supplicare quidem decorum ac valde bonum est: Oportet autem etiam ipsum opitulari, & Deos inuocare. De his igitur res hoc modo se habet. Quaecumque infomnia mens hominis in noctem per somnum offert de diurnis actionibus, & reddit quomodo facta sunt, ea quae seria ac iusta in re per diem facta sunt, aut de quibus consilium initum est: haec homini bona sunt, sanitatem enim significant, propterea quod anima in diurnis consiliis perseuerat, neque repletionem, neque euacuationem aliqua alia forinsecus allapsa re, vitata. Quum autem infomnia diurnis actionibus aduersantur, & de ipsius pugna oboritur, quum sane hoc contigerit, turbationem in corpore significat. Et si quidem fortis fuerit, forte est malum: si vero leuis, debilius. De actione quidem igitur, an auertenda sit, siue non, nihil decerno. Verum corpus hominis curari consulo. Repletionem enim aliqua intus facta, secretio quaedam contigit quae animam perturbauit. Si igitur fortis fuerit contrarietas, vomitum facere conducit, & cibos leues exhibere sensum adiciendo aliquid ad dies quinque, & deambulationibus multis ac velocibus sensum augetur uti, & exercitiis exerceri moderatis, pro ciborum assumptorum ratione. Si vero debiliior fuerit contrarietas, detracto vomitu, tertia cibi partem adime, atque hanc sensum rursus ad dies quinque adice, & deambulationibus preme. Sed & vocis exercitiis utatur, & diis supplicet, & turbatio ipsi sedabitur. At vero solem & lunam, & caelum ac stellas, pura atque agilia solito more videre, singula bona sunt. Sanitatem enim corpori significant ab omnibus praesentibus. Verum tale habitum praesenti diata conseruare oportet. Si vero quid contrarium his fiat, morbum quaedam corpori significat: a fortibus quidem, fortioerem: a debilibus vero, leuiorem. Et astrorum quidem exterior est in corpore circuitus, solis vero medius, lunae autem ad cavitates. Quodcumque igitur horum astrorum extingui, aut laedi, aut disparrere, aut fissi a circuitu suo videtur, iuxta illam ipsam partem morbum redundare significat: & si quidem ab aere, aut nebula, aliquod ex ipsis astris pati quid horum videt debiliorem: si vero ab aqua, aut grandine, fortioerem. Significat autem secretionem in corpore humidam ac pituitosam factam esse, & in externam circumferentiam illapsam esse. Conducit itaque huic & cur-

sibus in omni vestitu uti multis, sensum augetur, ut quam maxime exudet. Item deambulationibus ab exercitio multis citra prandium uti, & detracta ciborum tertia parte, ad dies quinque sensum adiciendo rursus exhibere. Si vero fortius videatur malum esse, etiam fomentis uti: nam per corporis cuticulam purgationem facere expedit, propterea quod in externa circumferentia offensa ac laesio existit. Cibis vero utendum est siccis, acris, austeris, meracis, & laboribus maxime siccantibus.

Si vero quid horum luna patitur, reuulsionem intro facere conducit, utique vomitu ab acris, & falsuginosis, ac mollioribus cibis, cursibus autem circularibus celeseribus, & deambulationibus velocibus. Utendum & vocis exercitiis, & prandium auferendum, cibique detraxione, ac rursus appositione, eodem modo utendum est. Ob id autem intro reuellendum est, quia ad cavitates corporis offensa apparet. Si autem sol tale quid pati videatur, fortius iam malum est, & difficilius exigi potest. Oportet autem in utraque partem reuulsiones facere, & rectis cursibus, & curuis, & circularibus uti, & deambulationibus, & aliis laboribus omnibus. Ciborum autem detraxione, ac rursus appositione, eodem modo: deinde vomere, & rursus sensum cibos augere, ad dies quinque. Si vero serenitate existente prematur haec, & debilia esse videatur, & praesiccitate a circuitu suo impediri, periculum significant delabendi in morbum. Verum oportet labores detraxere, & diata humectiore ac molli uti, & balneis ac ocio ampliori, & somno longo ac multo, donec malum sedetur. Si autem igneum ac calidum esse videatur quod se illis opponat, bilis secretionem significat. Si vero superata haec disparrere ac euanescant, periculum est ad mortem perueniendi ex morbo. Si vero versa ac mutata haec esse videantur, praesentem statim in fugam verti significant. Fugere autem ipsa celeriter, esseque qui ea persequantur, periculum denunciat futuram insaniam hominis, si non curatus fuerit. Omnibus autem his conducit, ut veratrum purgati, optimam victus rationem instituant: sin minus, ut victu ad aquam tendente utantur: Vinum vero non bibant, aut omnino album, tenuem, molle & aquosum. Abstineant autem ab acris, ressecantibus, calfacientibus, ac falsuginosis. Laboribus secundum naturam plurimis utantur, & cursibus in vestitu pluri

plurimis. Frictio verò ne fiat, neque lucta, neque volutatio in puluere. Somnis vtatur mollibus, & in ocio degat, exceptis laboribus naturalibus, à cœna deãbulat. Bonum est & fomentis vti, à fomētis verò vomere: per triginta verò dies nō repleatur. Quum autem repletus fuerit, bis in mense vomat à dulcibus & aquosis ac leuibus. Quæcunq; autem ex his aliàs aliò præ nulla necessitate errant, animę turbationem quandam præ cura significant. Confert autem huic ociũ, & animum conuerti ad spectacula, maxime risum mouentia: quod si fieri non possit, ad id ex quo ad biduum aut triduum maxime voluptatem capiat, & sedabitur. Sin minus, periculum est delabendi in morbum. Quæcunq; astra ex circumferentia excidere videntur, suntque pura & splendida, & vltra ac prorsum ferri videntur, sanitatem significant. Quicquid enim in corpore parum ex circuitu excernitur secundum naturam, à vespera in auroram: id ipsum recte habet. Nam & quæ in ventre secernuntur, & quæ in carnem eruçantur, omnia ex circuitu ac circumferentia excidunt. Quæcunq; verò nigra & obscura sunt, & ad vesperam ac occasum ferri videtur, aut in mare, aut in terram, aut sursum, ea magis morbos significant, Et quæ quidem sursum feruntur, fluxum capitis significant: Quæ verò in mare, ventris morbos; Quæ in terram, tubercula maxime significant ex carne enascentia. His conducit tertiam cibi partē detrahere & à vomitu, ad dies quinq; eandem rursus sensim adiciendo exhibere, in aliis autem quinque diebus cibos omnes assumere, & vomitũ factò, rursus eodẽ modo cibus sensim auctus exhibeatur. Quæcunq; verò ex his pura & candida in cœlo hæere videntur, sanũ esse significant, quia quod in hominem descendit, ex æthere est. Tale autem videt anima, quale sanè descenderit. Quæ autẽ nigra fuerint, & nō pura, neq; conspicua, morbũ significant, non propter repletionẽ, neque euacuationẽ, sed forinsecus inductũ. Huic cõfert cursibus circularibus velocibus vti, quo quàm minima corporis colliquatio fiat, & spiritu quàm densissimo vtens, id quod inductũ est excernat: à cursibus autem deambulationibus celebribus vtendum est. Viētus autem mollis & leuis ad dies quatuor offeratur. Quicquid porrò à Deo accipere quis sibi videtur purum, bonum est ad sanitatem. Significat enim ea quæ in corpus ingesta sunt pura es-

se. Quicquid verò huic contrarium videre quis putat, non est bonum. Morbum enim in corpus venisse significat. Oportet igitur velut priorẽ etiã hũc curari. Si quis se cõplui putet clementi cœlo, aqua molli, & non valde madefieri, neque vehementem tempestatem ingruere, bonũ est: significat enim moderatum ac purum spiritũ ex ære ingressum esse. Si verò vice versa, valde complui quis sibi videatur, & tempestatem ac turbinem esse, ique aqua non pura, morbum designat à spiritu qui in ipso est. Verum oportet etiam hunc simili diætã vti, & omnes hos pauco cibo ali. De significationibus quidem igitur astrorum sic iudicare oportet, prouiderẽque ac diætã statuere, & diis supplicare, in secũdis quidem rebus Soli, Ioui cœlesti, Ioui possessori, Mineruæ opulentæ, Mercurio, Apollini: In contrariis verò, diis malorum auersoribus, & terræ, & heroibus, quo mala ac graua omnia auertant. Cæterum & hæc sanitatẽ præsignant. Nimirum ea quæ in terra sunt, acute videre, & secure iter facere, & secure ac citra timorem currere: & videre terrã leuem ac probe cultam, & arbores florentes, fructuosasque ac satiuas, & flumina solito more fluentia, & aqua pura, neque copiosiore, neq; pauciore quàm cõueniẽs est: Itẽ fontes & puteos eodẽ modo. Hæc omnia sic visa, sanitatem homini designant, & corpus recte habere, omnẽsq; circuitus, & exhibitiones ciborum, ac secretiones, integras esse. Si verò quid his contrarium videatur, detrimentum aliquod in corpore significat. Et visus quidẽ ac auditus læsus, morbum circa caput significat. Itaque marutinis deambulationibus, itẽmque à cœna pluribus vtendum est, ad superiorem diætã. Cruribus verò læsis, vomitibus reuelandum est, & lucta ampliore vtendum, vltra superiorem diætã. Terra autem aspera, carnem nō puram significat: quare deambulationibus ab exercitiis pluribus vtendum est. Arborum verò sterilitas, seminis humani corruptionem indicat. Si igitur folia arboribus decidant, ab humidis ac frigidis corpus læditur. Si vero floridæ sint arbores, verum infructuosæ, à calidis & siccis: hæc igitur per diætã frigefacere ac humectare oportet, illa vero siccitate ac calcacere. Flumina autem non solito more fluentia, sanguinis circuitum significant, & auctiora quidem fluentia, excessum: imminuta vero, defectum. Oportet itaque per diætã hunc quid

quidem augere, illum vero imminuere. Non pura autem fluentia, turbationem significant, quæ à cursibus circularibus & deambulationibus, corpore per densum spiritum moto, purgatur. Fontes vero & putei commoti cõspecti, status circa vesicam significant, quos medicamentis vrinam ciuentibus expurgare oportet. Mare perturbatum, ventris morbũ significat, sed oportet alium mouentibus, leuibusq; ac mollibus expurgare. Terram aut domũ moueri videre, sano quidem viro debilitatem significat, agrotanti vero sanitatem, & ex præsentis statu transiõnẽ. Sano itaque transmutare diætã conducit. Itaque primum vomat, & rursus, vbi paulatim cibum assumpsit: à præsentis enim diætã totũ corpus mouetur. Debili vero eadem diætã vti cõducit: nã corpus ex præsentis statu transit. Terram ab aqua aliqua aut mari inundatam videre, morbum significat, humiditate multa in corpore existente. Verum oportet vomitibus, & prandij detractiõne, & laboribus & sicco victũ vti, deinde sensim adiciendo, ac modicò cibo renutrire. Sed neque nigra, neque cobuffa terram videre bonum est, sed periculum est delabendi in fortem ac lethalem morbũ. Sicci-tatis em excessum in carne esse significat. Verum oportet & labores detrahere, & cibos qui sicci & calidi, & acres ac vrinam ciuentes sunt: nutrireque ptisanã succo decocto, & omnibus mollibus ac leuibus modicis: & potu vti aquoso, albo, copiosiore: & balneis multis calidis: sed ieiunus ne lauet, molliter cubet ac dormiat, & in ocio degat frigus & solem vitet. Supplicet autẽ terræ, & Mercurio, & Heroibus. Si vero in stagno, aut in mari, aut in fluminibus natare quis sibi videatur, non est bonum, humiditatis enim excessum significat. Confert autem huic & diætã sicca, & laboribus vti: febricitanti vero id bonũ est, extinguitur enim caliditas ab humoribus. Quicquid porrò quis circa se ipsum videt solito more fieri, ad naturam suã ipsius, neque maius, neque minus, bonum est ad sanitatem. Et vestitum album indutum esse, & calciamentum pulcherrimum, bonum est. Quicquid vero membris maius fuerit, bonum nō est: sed neque quodcunque tandem fuerit minus: & oportet hoc quidem per diætã augere, illud vero minuere. Nigra autem morbosa sunt, & periculosa. Mollire itaque oportet & humectare. Noua quoque transmutationem significant. Mortuos vi-

dere puros in vestibus albis, bonum est, & accipere aliquid ab ipsis purum, bonum est. Sanitatem enim significat corporum, & salubritatem ingestorum: à mortuis enim nutrimenta, & incrementa, ac semina fiunt. Hæc autem pura in corpus irrepere, sanitatem significat. Si vero contrarius videat ipsos nudos, aut nigris vestibus indutos, aut non puros, aut aliquid accipientes, aut ex domo portantes, non est commodũ. Morbum enim significat: quæ enim in corpus ingeruntur, nociua sunt. Verum oportet cursibus circularibus & deambulationibus depurgari, & alimento molli ac leui à vomitu sensum nutiri. Quæcunq; vero formæ peregrinæ corpora in somnis apparent, & hominem perterrent, ciborum inconsumptorum repletionem, & secretionem, & bilis superne ac inferne eruptionem, & morbum periculosum significant. Verum oportet vomitum facere, & ad dies quinque cibos quàm leuissimos non multos, neque acres, neque siccos, neque calidos sensim adiciendo accipere, & laboribus naturalibus maxime vti, exceptis deambulationibus à cœna. Vtẽdum etiam balneis ac calidis lauacris, & ocio: Solem vero & frigus vitet. Si vero quis per somnum edere aut bibere consuetos cibos ac potus sibi videantur, inopiam alimenti significat, & animæ tristitiam. Et si carnes robustissimas quis edere se putet, maximum alimenti excessum designat: Si vero debilissimas, minorem. Quemadmodum enim id quod editur bonum est, sic etiam id quod videtur. Cibus igitur detrahere conducit. Nam alimenti excessum hoc significat. Sed & panes ex caseo ac mellesacti per somnum comesti, similiter significant. Aquam autem puram bibere bonum est, reliqua omnia nociua sunt. Quæcunq; homo ex cõsuetis ac familiaribus se videre putat, ea animæ cõcupiscentiam significant. Quæcunq; verò fugit perterrefactus, sanguinem sili ac præ siccitate coegeri significant. Confert itaque frigefacere ac humectare. Quum vero quis pugnat, aut ptingitur, aut ab alio ligatur, secretionem circuitui contrariam corpori contigisse significat. Conducit igitur vomere, & attenuare ac deambulare, & cibis leuibus vti, & à vomitu ad dies quinque sensum renutrire. Quin & oberrationes & ascensus in somnis visi, graua significant. Fluminum transiõnes, & hostes armati, monstra formæ peregrinæ, morb

morbum aut insaniam significat. Confert itaque his qui talibus insomniis vexantur, cibis modicis ut leuibusque ac mollibus, itemque vomitibus, atque sic sensim rursus ad dies quinque cibum exhibere. Utendum & laboribus naturalibus multis, præter-

quam à cœna: Calida lauacra, & ocium, frigusque ac solem vitent. Qui igitur his quemadmodum conscripta sunt utetur, vitam sanus deget. & inuenta est sanè à me hæc ipsa diæta; quantum possibile est humano ingenio excogitare, diis auxiliantibus.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Alimento, Iano Cornario Medico
Phyfico interprete.

Hunc librum Galenus Hippocratis esse negat. Sed tamen non alicuius plebei ac vulgaris hominis esse dicit, & fortassis ipsius Thessali. Quidam Herophilum autorem putant.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 *Alimentum & alimenti species quatenus unum & multa, & que eius facultas. Assimilatio quando contingat. Alimentum exile fit.*
- 2 *Alimentum quando destruat. Alimenti distributio in omnes corporis partes. Alimentorum omnium principium unum, & finis omnium unus.*
- 3 *Alimentorum succos coloribus & viribus, item pro temperamentorum differentiis discrepare. Causa manifesta, obscura, possibiles & impossibiles.*
- 4 *Natura omnibus subuenit forinsecus & intrinsecus.*
- 5 *Morborum differentia. Morborum magnitudo & signa.*
- 6 *Raritas & densitas corporis. Probe & male perspirantes. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit. Alimenti principia.*
- 7 *Venarum & arteriarum radicatio, hepar, cor. Lac & vinum quibus nutrimentum, & quibus non.*
- 8 *Dispositio athletica. Lac & sanguis, alimenti redundantia. Natura sine dolore. Sanguis. Humores. Lac.*
- 9 *Cibus. Fœtus quot diebus fermentur, & quot abfoluantur.*
- 10 *De ossium varione. Sanguis qui bonus, & qui malus. Via sursum & deorsum vna. Alimenti potentia melior quam melos. Sanitatis & morborum signa.*
- 11 *Alimentum etiam spiritus est. Alimenti humidum, & alimentum siccum. Alimenta agrè alterata, agrè consumuntur. Nutriendum cito & tarde, quomodo. Musculi agrè magis quam alia colligescunt.*
- 12 *Denudate partes agrè transmutantur. Pus & purulentum unde. Medulla alimentum ossis. Facultas & potentia. Humiditas.*

Alimentum & alimenti species, unum & multe; unum quidem, quatenus unum genus est: Species verò humiditate ac siccita-

te finitur. Et in his formæ, ac quantitas est, & ad quædam, & ad totum. Auget autem, & corroborat, & incarnat, & assimilât, & dissimilia facit quæ in singulis sunt, iuxta vniuscuiusque naturam ac facultatem quæ ab initio adest. Assimilat autem pro viribus, quum id quod superingeritur superatur, id vero quod prius inest superat. Exile autem fit aliquando quidem prius, in tempore dissolutum aut insuper appositum, aliquando vero posterius, in tempore dissolutum aut appositum. Destruit autem vtrumque in tempore & post tempus, id quod extrinsecus assiduo superingestum est, & per multum tempus omnibus membris solide implicatum est, & propriam quidem formam producit, priorem vero, aliquando autem & priores destruit. Facultas porrò alimenti peruenit & ad ossa, & ad omnes partes, & in neruum, & in venam, & in arteriam & in musculum, & in pelliculam, & carnem, & pinguedinem, & sanguinem, & pituitam, & medullam, & cerebrum, & medullam spinalem, & interanea, omnesque ipsorum partes, & sanè etiam in caliditatem, & spiritum, & humiditatem. Alimenti verò & id quod hoc nutrit, alimentum est, & quod velut nutrimentum est, & quod nutrimentum futurum est. Principium autem omnium vnum est, & finis omnium vnus. & idem finis est atque principium: & quæ particulatim in alimento probe & male distribuntur. Probe quidem, quæ prædicta sunt: Male verò, quæ contrarium his ordinem habent. Succis

Succi varij, & coloribus, & viribus, & in detrimentum, & in utilitatem, & neque lædentes, neque commodantes, & multitudine, & excessu, & defectu, & implicatione, aliorum quidem, aliorum vero non. Et omnium caliditatem lædunt ac iuuant, & frigiditatem lædunt ac iuuant, & facultatem lædunt ac iuuant. Facultatis autem variaz naturæ sunt. Succis corrumpentes & totum & partem, & forinsecus ac intrinsecus, spontanei & non spontanei: Nobis quidem spontanei, causæ vero non spontanei. Rursus autem causæ, aliæ manifestæ, aliæ obscuræ, & aliæ possibiles, aliæ impossibiles. Natura omnibus subuenit. Ad hæc vero forinsecus quidem cataplasma, illitio, vnguentum. Nuditatis & totius & partis. Caliditas & frigiditas, iuxta eandem rationem & adstrictio, & vlcera, & morsus, & corrosio. Intrinsecus vero & quædam ex prædictis, & supra hæc causæ obscuræ, & parti & toti, & alicui, & non alicui, excretionis ventris secundum naturam, item vrinarum, sudoris, saliuæ, mucis, vteri, iuxta hæmorrhoidas, verrucam, lepram, tuberculum, carcinoma, ex naribus, ex pulmone, ex ventre, ex sede, ex cole, secundum naturam, & præter naturam: discrimina horum aliis iuxta aliam rationem, aliquando etiam aliter. Vna natura sunt hæc omnia, & non vna: Multæ naturæ sunt hæc omnia, & non vna. Medicina sursum & deorsum, & neque sursum neque deorsum. In alimèto medicina, optimum. In alimèto medicina malum, & optimum ad aliquid. Vlcus, crusta, sanguis, pus, sanies, lepra, furfur, vlcera capitis manantia, impetigo, vitiligo, lentigo, aliquando lædit, aliquando prodest: aliquando neque lædit, neque prodest. Alimentum, non alimentum. Si nutrire non potest, nomen est alimentum, non opus. Opus & res est alimentum, non nomen. In pilos alimentum, & in vngues, & in extremam superficiem intrinsecus peruenit. Forinsecus alimètum ex extrema superficie, ad intima peruenit. Confluxio vna, conspiratio vna. Consentientia omnia. Iuxta totius quidem corporis naturam omnia, iuxta partem vero, partes in vnaquaque parte ad opus. Principium magnum ad extremam partem peruenit. Ex extrema parte ad magnum principium peruenit. Vna natura, esse, & non esse. Morborum differentia, in alimento, in spiritu, in calore, in sanguine, in pituita, in bile, in humoribus, in carne, in pinguedine, in vena, in ar-

teria, in neruo, musculo, pellicula, osse, cerebro, medulla spinali, ore, lingua, stomacho, siue gula, vterre, intestinis, septo transuerso, peritonæo membrana aluum ac intestina amplectente, hepate, splene, renibus, vesica, vteroque, cute. Hæc omnia & singulatim & particulatim. Magnitudo ipsorum magna, & non magna. Signa, titillatio, dolor, ruptura, mens, sudor, vrinarum subsidentia, quies, iactatio, visus, imaginationes, morbus arquatus, singultus, morbus comitialis, sanguis integer, somnus: & ex his, & ex aliis naturalibus & quæcunque alia huiusmodi ad detrimentum & utilitatem procedunt. Labores totius & partis. Et magnitudinis signa, alterius ad maius, alterius ad minus, & ab vtrisque ad maius, & ab vtrisque ad minus. Dulce non dulce: dulce ad potestiam, velut aqua: Dulce ad gustum, velut mel. Signa verorumque, vlcera, oculi, & gustus: & in his magis & minus. Dulce ad visum, & in coloribus, & in aliis mixturis. Dulce magis & minus. Raritas corporis ad perspirationem, quibus amplius aufertur, saniores sunt. Densitas corporis ad perspirationem, quibus minus aufertur, morbidiore sunt. Qui probe perspirant, debiliores & saniores sunt, & à morbis facile reconualescunt. Qui malè perspirant, priusquam ægrotent, fortiores sunt. Vbi autem ægrotarunt, difficilius à morbis reconualescunt. Hæc autem & toti & parti. Pulmo contrarium corpori alimentum trahit, reliqua verò omnia idem. Principium alimenti, spiritus, nares, os, guttur, pulmo, & reliqua respiratio. Principium alimenti & humidum & siccum, os, gula, venter. Verum antiquius & primordiale alimentum, per abdomen vmbilicus. Radicatio venarum hepar. Radicatio arteriarum cor: ex his aberrant in omnia sanguis & spiritus, & calor per hæc meat. Vis vna, & non vna, qua omnia hæc & alia gubernantur, alia quidem ad vitam totius & partis, alia ad sensum totius & partis. Lac nutrimentum, quibus videlicet secundum naturam alimentum est, aliis vero non. Aliis autem vinum alimentum est, & quibusdam non alimentum. Et carnes, & aliæ multæ alimenti species, & iuxta regionem & iuxta consuetudinem alunt, partim ad augmentum, & ad esse: partim ad esse solum, velut in senibus. Quædam vero supra hæc etiam ad robur. Dispositio Athletica non est à natura. Habitus sanus melior in omnibus. Magna res est quan-

quantitas ad vires solerti ratiocinatione adaptata. Lac & sanguis alimenti sunt redundantia. Circuitus ad multa consoni sunt, ad fetum eiusque alimentum. Rursus autem sursum repit in lac, & in alimentum, & ad infantem. Viuificantur non animalia, viuificantur animalia, Viuificantur partes animalium. Naturæ omnium nullo doctore vsq; sunt. Sanguis alienus utilis. Sanguis proprius utilis: Sanguis alienus nocuus. Sanguis proprius nocuius. Humores proprii nocui. Humores alieni nocui. Humores alieni conducibiles. Humores proprii conducibiles. Consonans dissonans est. Dissonans consonans est. Lac alienum bonum. Lac proprium nocuium. Lac alienum nocuium. Lac proprium commodum. Cibus iuuenibus facile ac leuiter putrefactus, Senibus vero ad summum transmutatus: His qui in vigore ætatis consistunt impermutabilis. Ad figurationem, soles triginta quinque: Ad mortu, septuaginta: Ad perfectionem, ducenti & decem. Alij tradunt: Ad formam, quadraginta quinque: ad motum, septuaginta sex: ad exitum, duceti & decem. Alij sic: Ad formam, quinquaginta: ad primu saltum, cetum: ad perfectionem, treceti. Alij sic: Ad discriminationem, quadraginta: ad transitum, octoaginta: ad elapsum, ducenti quadraginta. Non est, & est. Gignitur autem in his & plures & pauciores, secundu totu & secundum partes. Non multo autem plures aut pauciores, pauciores vero tot, & quæcunque alia his similia.

19 Ossium alimentum ex cõfractiõne. Naso bis quinque. Maxilla & clauiculæ, & costis duplicia: cubito triplicia. Tibiæ & bra-

chio quadruplicia: scemori quintuplicia. Et si quod in his plus aut minus potest. Sanguis humidus, & sanguis solidus. Sanguis humidus, bonus: Sanguis solidus malus. Ad aliquid omnia mala & bona sunt. Via sursum deorsum vna. Potentia alimenti melior quam moles. Moles alimenti melior quam potentia. Et in humidis & in siccis detrahit & apponit idem: & alteri quidem aufert, alteri vero apponit idem. Venarum pulsationes, & respiratio spiritus, iuxta ætatē, & consonantia & dissonantia sunt, & morbi & sanitatis signa: & sanitatis magis quam morbi, & morbi magis quam sanitatis. Alimentu enim etiã spiritus est. Humidum alimentum magis facile transmutatur quam siccum. Siccum alimentum facilius transmutatur quam humidu. Alimentum quod ægre alteratur, ægre cõsumitur. Quod facile apponitur, facile consumitur. Et quicumque veloci appositione opus habent, his humidum ad reficiendas vires medicamen optimum. Quicumq; vero adhuc velociori indigent, per olfactum. Qui autē tardiore appositione opus habent, solido alimento vtatur. Musculi solidiores ægre magis quam alia colliquescunt, excepto osse & neruo. Quæ denudata sunt, ægre transmutantur, & secundum genus ipsa seipsis fortiora sunt quam pro re ipsa: propterea ipsa seipsis ægrius colliquescunt. Pus ex carne, purulentu ex sanguine, & ex alia humiditate. Pus viceris alimentum. Pus alimentum venæ, arteriæ. Medulla alimentu ossis propterea callo obducuntur. Facultas & potentia omnia auget & nutrit, & germinare facit. Humiditas alimenti vehiculū est.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Humidorum siue Liquidorum vsu, Iano Cornario Medico Phyfico interprete.

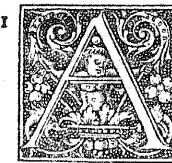
Argumentum in librum sequentem.

- 1 Aqua potabilis cur in officina medica optima, & eius facultas. Aqua potabilis oculis utilissima. Aqua calida potabilis facultas.
- 2 Madefactionem & humectationem debile quiddam esse: frigeactionem vero & calfactionem, forte. Qui egroti de aqua qualitate iudicare nequeant. Pedes perfrigerati ex calida perfusione deciderunt.

- Aque tam calida quam frigida paucis ac debile quid est, multitudine vero forte.
- 3 Aqua utraque ledit, calida autem magis quam frigida. Quæ partes calida & quæ frigida magis gaudeant. Partes verenda.
  - 4 Cerebrum & quæ ab hoc oriuntur. Frigus dentibus, ossibus, &c. inimicum. Illecebræ & voluptates à calidis. In animi deliquiis cur frigida assuenda.

5 Cur

- 5 Cur posteriores corporis partes prioribus calidum magis perferunt. Partes extrema. Vena alia prius, alia posterius frigidam moleste ferunt.
- 6 Ulcera cur calida gaudeant. Thorax & ventriculus cur frigoris impatientes. Desquamata & ambusta in superficie cur frigidam moleste ferunt. Imus venter calida delectatur.
- 7 Vesica partes genitales, & virilis membri glans cur natura frigidior. Corpus post frigidam incalcescit ac indurescit magis: post calidam contrã. Oculi post frigidam vsu indurescunt.
- 8 Mare quibus proficit, & quibus non. Ulcerum ambustorum, desquamatorum, piscatorum, cuniculorum, depascientium curatio.
- 9 Aceti frigidi & calidi vsus. Aceti sex.
- 10 Umi dulcis & austeri vsus. Lane frigiditatis aut astrictiõnis gratia adhibita, quibus humoribus imbuenda.
- 11 Aqua frigida papulis rubicundis prodest. Furunculorum generatio. Tumoribus in articulis, doloribus sine ulcere podagricis ac comuisionibus plurimis frigida prodest.
- 12 Aquæ calide in aliis affectibus vsus. Articuli indurati, quomodo sanandi.
- 13 Calida acutis doloribus, suppurationibus, lacrymibus mordacibus, siccis omnibus conueniunt. Frigida quibus parribus aut affectibus præterea amica aut inimica.
- 14 Calida quibus præterea affectionibus amica.

Qua potabilis, salugino-
sa, mare. Potabilis quidem
in officina medica optima.
Nam & ferramentis & æ-
ramentis optima, & medi-
camentis plurimis inuete-
ratis cõmunissima. Verum ad corpus nosse
oportet, quod hæc aut madefacit, aut frige-
facit, aut calfacit. Aliter vero nulli commo-
dat, aut detrimento est potata. Vbi modi-
ca potabili in spongia vteris, optimum ocu-
lis est. Cutis ipsa superne exulceratur cali-
dæ asperione. Fomentum corporis totius
aut partis. Cutis duræ mollitio, dilatentæ
laxatio, neruorum, carniū, humoru sub-
cutem effusio, sudoris secretio. Humectare
prolutione, velut nares, vesicam, flatus.
Incarnare, attenuare, liquefacere, minue-
re, colorem reuocare, colorem dispergere.
Somniferum & in caput, & in alia: conuul-
sionum, tensionum, mitigatiuum dolores
stupefacit auris, oculorum, & quæcunque
talia: frigida calfacere, velut pix vlcerebus,
præterquam à quibus sanguis erumpit, aut
erupturus est, fractis, luxatis, reliquis qui-
bus linteola sunt medicus, capitis grauitati.
Moderatio in vno quoque, ne vltra tole-
queamus: velut calida corpori, ex excessu
in vtrunque partem, vt ab vtraq; non aber-
ret, coniectatione ex detrimento, aut inu-

trili facta, velut in tepida. Oportet enim de-
trimentis aut vtilitatibus etiam si sint vti,
vsque quo iuuent, aut donec lædant. Ma-
defactio itaque & humectatio, debile quid
est: Frigeactio vero & calfactio, forte: ve-
lut ex sole. Verum frigida calida existens,
velut potabilis aqua, debile quid est. Cali-
da autem ne vterius pergat, vt vvat. Iudi-
cat autem de his ipse egrotus, exceptis mu-
tis, aut leuiter syderatis, aut stupefactis, aut
velut in vulneribus perfrigeratis, aut ni-
mio dolore vexatis: his enim hæc sensu nõ
percipiuntur. Nam non sentiunt hi peru-
sti. Itemq; profundæ ac magnæ luxationes.
Iam vero etiam pedes deciderunt perfrige-
gerati, ex calidæ perfusione. Sed his cor-
pus perfusi iudex est, similiter etiam frigi-
dæ. Harum aut vtrunque paucitas, de-
bile quid est: Multitudo vero, forte. verun-
tamen finire oportet, donec fiat id cuius
gratia fiunt: antea vero quam postremum
fiat, cessandum est. Harum porrò vtraq;
lædit: & calida quidem amplius ea vtenti-
bus has læsiones inducit, carniū effœmi-
nationem, neruorum debilitatem, mentis
stuporem, sanguinis eruptiones, animi de-
liquia hæc ad mortem. Frigida vero coti-
uulsiones, tensiones, nigrores, rigores fe-
briles. Mediocritas quidem extra noxã est.
Reliqua vero lædunt ac profunt, velut rela-
tum est. Voluptatibus, & iucunditatibus,
& doloribus ac molestiis, prout singula ex
ipsis conueniunt, ita sani apparent. Corpus
tegi ac velari aduersu, quicquid infuerum
est, quicquid longissime à familiari calore
abest, & peregrino frigori propinquissimu,
id ipsum auersatur: & propterea sanè cali-
da gaudet, & ferre potest. Cerebrum &
quæ ab hoc oriuntur, frigida quidem tri-
stantur, calida vero gaudent, si sanè frigi-
dius & solidius à natura fuerit. Propterea
ossibus, dentibus, neruis frigida inimica, ca-
lida vero amica: quia ab illa conuulsiones,
tensiones, rigores febriles, quæ sanè frigida
facit, calida vero sedat. Ob id etiam à ca-
lida voluptates, & illecebræ, à frigida vero
dolores & auersationes. Ideoque spina, pe-
ctus, dorsum, præcordia, magis frigida ag-
grauantur, calida vero gaudent, & ferre
ipsam possunt: propterea sanè spina, pectus,
dorsum, præcordia, cõtraria perpeffa sunt,
quia sunt contraria. Propterea sanè in hoc
loco anxietatem ex calida abortam, frigi-
da sedat: propterea sanè cibus calidis delecta-
tur: propterea sanè & in animi deliquiis
Hipp. opera. n frigi

5 frigidā extremis partibus affundere prodest. Quod autem posteriores partes calidam magis sufferunt quā anteriores, quæ relata sunt in causa sunt. Quod vero etiam frigidā, recte habet. Nam & extremæ partes anteriores sunt, & tegi non adfuerit: velut etiā interna pars se habet ad externam. Cogitandum autem quod vtraque in vnoquoque corpore potior est externa cute, quæ & sibi ipsi, & nervo sanguineo continua ac coherens, eo quod extra propriū calorem, in externo frigore est, ab vtriusque frequenter superatur, & vtriusque frequenter opus habet, frequentius autem calida ad voluptatem. Perpetiuntur autem & extremæ partes tale quid, quare cito multa percipiunt, tarde autem primum attolluntur. Et venæ quoque aliæ prius, aliæ posterius. Atque sic omnia apparent, & vbi frigidū est extremæ partes, & vbi calidū, in valorum euacuationibus, in animi deliquiis. Et iuxta rationē merito etiam venas sequuntur, ea quæ ab his eueniūt. Et calefacit primum calida, velut in manibus, internas partes.

6 At vlcera calida gaudent ex confesso, quia tegi adfuerit: Merito itaque ex altera grauat. Merito igitur & ipsæ venæ, quia sunt in calido. Merito etiam ipse thorax, & ventriculus ipse à frigida superatus, moleste fert, & mortem minatur, quia maxime desuetus est. Verum plurimum abest ab eo vt patiat: propinquissima autem inter se sunt, egeat & pati. Merito igitur frigidæ potu delectatur. Et sic consentiunt inter se omnia hæc. Quod vero omnia desquamata & ambusta in superficie, non valde tegi adfuerit, maxime frigidam moleste ferunt, par est. Citissime enim superantur. Et profundissima si superentur, maxime vtriusque grauetur: deinde etiam natura nervosa participant. Quoniam imus veter calida delectari videtur, considerandus locus est: & postea extremæ partes, & vesica, & genitales partes: & virilis membrigans natura frigidior est, quā quis putat. Sursum enim non deorsum exilit caliditas: & propterea calida delectatur. Considerandum etiam, quod post calidam frigidæ corpus magis perfrigeratum: post frigidā vero recalescit magis contractum: velut etiam aquæ frigidæ faciendæ & calefaciendæ sunt, propter tenuitatem: Et quod post calidam durefcit corpus magis resiccatum, velut oculi post frigidam. Altera enim similis est aeri ambienti, altera non.

8 Mare pruriginosus, & qui ab acris hu-

moribus vellicatur prodest, vt & lauent, & foueāt ex calido. Qui vero nō adfuerit sunt, aliquantum læduntur. Verum ad vlcera, & ambusta, ac desquamata, & quæcunque talia, contrarium est. Aptum est autem puris. Bonum est & ad attenuandum, & ad piscatorum vlcera. Hæc enim neque suppurantur, si non vellicent: & ad vlcera cuniculosa, & depascentia proserpendo sedat, ac sistit, velut sal, salfugo, nitrum. Omnia autem hæc si quis parum vtatur, irritat: si excellenter, bona sunt. Melius autem est calidum ad plurima. Acetum ad corpus & articulos, simile est mari, & potentius, ad perfundendum & ad fomentum: & ad vlcera recens vulneratis, & ad sanguinis grumos, vbi nigredines sunt in pudendis, colutio est ad aures, & ad dentes. Calido autem hæc fiunt, & alia, sed & ex tēpore coniecturam facere oportet. Eliquat velut sal, & vt alia quæ impetigini, lepris ac vitiligibus conducunt, affusum ad calidū solem: maxime vero conducit vnguibus leprosis. Superat enim post tempus: verrucas formicarias attenuat, & sordes in auribus sanat. Mollit autem & corpus, & multos alios locos, si non odor offenderet, & maxime mulieres. Valuerit & ad podagram, si non corpus vulneretur. Eadem etiam fex aceti facit. Vinum dulce ad diurna vulnera commodum est assidue vtenti. Sed & ad medicamentorum potionem. Austerum autem & album, & nigrum vinum, frigidum ad vlcera comodum est, frigidum propter caliditatem. Lanæ quæ frigiditatis gratia, aut perfunduntur, aut induuntur, aut intinguntur, aquam frigidissimam postulant. Quæ vero adstrictionis gratia, vinum nigrum etiam lanas aspergere potest, velut etiam betarum folia, aut linteola intinguntur, in plurima quibus adstrictio inest, velut sunt hederæ albæ folia, & quæ acerbiora sunt, aut friabiliora, velut hederæ & rubus, rhus coriarius, saluia: & in ea quæ mollire oportet, velut farina cocta. Aqua frigida prodest papulis rubicundis, quales alia atque alia parte sublata erumpunt, quales per splenia attractoria emergunt: In carnosissimis vero & tenera carne præditis subrubicundæ sunt: in nigris autem rotundæ, dothienses hoc est furiculi appellati, & quales in ipsis calidis lauacris oboriuntur, & mulieribus ex mensium sub cutem recursum sunt, & ab irritamētis cutis, aut insolita vestimentorum asperorum gestatione, & ex sudoris exitu, aut vbi quis ex frigore, derepente ad ignem

ignem, aut calida lauacra accessit. Nam si hæc posterius fecerit, nequaquam amplius erumpunt. Alioqui quæ ex frigore fiunt, aut quæ exasperantur instar milij, deinde exulcerantur, eas frigida lædit: calida vero prodest. Tumores in articulis, & dolores sine vlcere, ac podagricos, & conuulsa, plurima ex his frigida multa affusa leuat ac extenuat, & dolorem torpescit: Torpor autem moderatus, dolorem soluit.

12 Sed & calida aqua attenuat ac mollit. Podagricis resolutis, ante ac retro distentis, conuulsis, talia accedunt, distentiones, tremores, leues siderationes: Talibus laxatis, claudicationes, torpores, vocis interceptiones, ad talia, excretiones per infernas partes suppressæ. Cauendum autem est in frigide vsu, ne modum excedamus. Articulos induratos, aut ab inflammatione aliquando oborta, aut à distortionem, operæ precium est sanare, aqua calida in vtriculo infusa. Manum deligare, & oculos, lachrymas lenit, ita vt ad acres, stillamētum lenem infundat quis, vt ne saluginosa contactu lædat. Et fossulis vlceribus oculorum elotio prodest, & repletio ad naturam reducens. Calida oculis cōuenit, doloribus, suppurationibus, lachrymis mordacibus, siccis omnibus. Frigida doloris exortibus, valde rubicundis, & qui collectiones tuberculorum iuxta venas habere solent, quæ sunt vlcuscula capitis manantia, circa thoracem, & alia dura. Verum podici &

vtro, non valde comoda est, neque sanguinem in frigore mingentibus. Vlceribus, quidem frigida mordax, cutem obdurat, dolorosa non suppurari facit, liquefacit, nigrefacit, rigores febriles facit, conuulsiones, ante ac retro distentiones. Quandoque vero in hac distentione, sine vlcere iuueni carnosio, media ætate, multæ frigidæ aquæ affusio, caloris reuocatione facit. Calor autem hæc soluit. Calida suppurationis est, non in omni vlcere, maximum signum ad securitatem, cutem mollit, attenuat, dolorem eximit, rigores, conuulsiones, ante ac retro distentiones lenit, capitis grauitatem soluit, plurimū autem conducit ossium fracturis, magis autem denudatis, & ex his maxime his qui in capite vulnera habent volūtaria & inuoluntaria, & quæcunque præ frigore, aut moriuntur, aut vlcerantur: itēque in vlcerationibus voluntariis ac inuoluntariis, qualia sunt desquamata: herpetibus serpendo adedentibus, denigratis aut in gingiuis, aut in aure, aut in sede, aut vtero. His omnibus calida amica est ac iudicatoria: Frigida vero inimica & occidens, præterquam in quibus sanguinem fluxurum esse timor est. Atque hoc modo vtendum est liquidorum perfusionibus, inunctilium illitionibus, foliorum impositionibus, aut linteorum cataplasmatibus, quæcunque aut frigiditate, aut caliditate profunt, aut nocent.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Humoribus, Iano Corna-

rio Medico Physico

interprete.

Genuinum Hippocratis librum hunc esse Galenus dicit, verum quadam insunt ad extremam dictionis breuitatem contracta: quædam rursus ultra modum extenta.

ARGUMENTUM IN LIBRUM SEQUENTEM.

Nota. Magna huius libri pars ex Aphorismorum Hippocratis & Morborum popularium libris, nullo tamen ordine, transcripta est. Quare argumēta minore studio huic libro adiicienda curauimus, cum omnia suo loco diligentius à nobis sint relata.

Hippo. opera.

n 2 1 Medico

- 1 Medico qua consideranda. Celeritas in medicina. Humorum inconstantium consideratio. Tormen infra umbilicum.
- 2 Egestionum alui consideratio.
- 3 Anima & corporis molestia unde. Serpens derrepente conspectus pallorem cum virore inducit.
- 4 Terra similis ventriculo. Ventriculus alimentum transmittit, fecem retinet. Morborum modi qui.
- 5 Morbi temporibus anni pares. Tempora qua morbos indicari faciles pariant.
- 6 Temporum inaequalitas morborum iudicationem difficiliorem reddit. Tempora etiam recidivas faciunt.
- 7 Morbos ex teporibus, & ex morbis aquas & ventos diiudicari.
- 8 Aquae intercutem praeotio. Colores pro temporum ratione variant.

Lmpetus & ferocitas humorum, ubi non reciprocatio humorum est, velut florum, ducendus est qua reperit per conuenientes ac commodas regiones, exceptis his quorum maturitas tempore contingit. Maturaciones extra aut intro reput, aut aliò quò oportet. Cautio, infinita magnitudo, experièdi difficultas, pilorum nuditas, viscerum vacuitas, infernis repletio, supernis alimentum, mutatio sursum, mutatio deorsum. Spontanea sursum & deorsum: qua profunt & laedunt. Cognata species, regio, mos, aetas, tempus, constitutio morbi, excessus, defectus: Quibus quantum deficit, aut non, medela, declinatio, deriuatio, in caput, in obliqua, qua maxime reperit: aut reuulsio, in supernis deorsum, in infernis sursum: aut siccare, aut aliquibus inferna, aut aliquibus superna, aut eluitur, aut quibusdam mitigabitur: humores effusi ne intro reuellantur, sed secretiones siccentur. Turbatio, infusio per sedem, pelluuium, quibus abscedit ad sedem, unde exoluitur aut medicamentum, aut vlcus, aut humor aliquis compactus, aut eruptio pustulosa, aut flatu, aut cibus, aut animalculum, aut aestus, aut alia quadam affectio.

Consideranda haec, spontanea desinentia, aut velut ab exustione excitata bulla, in quibus qualia laedunt aut profunt. Figura, motus, eleuatio, & rursus subsidentia, somnus, vigilia. Quae facienda, aut impedienda, cito assequi. Castigatio per vomitum, inferne per exitum, aut sputum, mucum, eussim, ructum, singultum, flatum, vrinam, sternutationem, lachrymas, pruritus, euulsiones, contactus, sitim, famem, repletionem, somnos, labores, otium, cor-

pus, mentem, disciplinam, memoriam, vocem, silentium, vteri purgationem. Quae superne erumpunt ac torquent, pinguis intemperata ac meraca: spumosa, calida, mordacia, aëruginea, varia, ramentosa, feculenta, cruenta, flatus expertia, cruda, cocta, sicca: Quaecunque circumfluunt, ferendi facilitate contempleri oportet, itemque difficultate, priusquam periculum veniat. Item quae sedare non oportet: maturatio, descensus corum quae supra sunt, redundantia & fluctuatio eorum quae supra: & quae ex vteris, & in auribus sordes, concitatio ac permixtio, apertio, euacuatio, calfactio, perfrigeratio, intrinsecus, forinsecus: horum quidem, horum verò non. Quum infra umbilicum fuerit id quod torquet, tardum & molle est tormen: vice versa, contra.

Quae per aluum egeruntur qua repunt, non spumosa, matura, cruda, frigida, foetida, sicca, humida. Quae olfactum male afficiunt. Sitis quae prius non adfuit, neque aestus, neque alia causa. Vrina, nasi humectatio. Iactationem. Siccitate: & non esse contractum ac arefactum, & spiritum turbulentum: praecordia, extremitates, oculos male affectos: coloris transmutatio. Pulsus, frigiditas, palpitationes, cutis duricies, neruorum, articularum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, vngues: facile ferre aut non, qualia oportet. Signa haec. Odores corporis, oris, secessus, auris, flatus, vrinæ, vlcis, sudoris, sputi, nasi. Corpus sanguinosum, aut sputum, aut nasus, aut lachryma, aut alij humores. Penitus similia, iuuantia, laedentia. Insomnia qualia videat, & in somnis qualia faciat, ac acute audiat, & obedire paratus sit animo: an magis fortia sint ac plura quae commoda sunt ac seruant, quam alia: an sentiant omnia omnibus sensibus, & ferant, veluti odores, sermones, vestitus, figuras, & huiusmodi patienter, quae sanè & sua sponte coparentia profunt, & quando etiam talia iudicationem inducunt. Item tot, & talia, veluti sunt, flatus, vrina, qualis, & quanta, & quando. Quae verò contraria sunt auertere, ipsisque aduersari. Quae propinqua & communia sunt affectionibus, prima & maxime affliguntur. Constitutionem autem ex primis incipientibus, quicquid tandem excernatur ex vrinis, qualenam fuerint: & qualis sit corporis collapsio, coloris immutatio, spiritus immutatio, & reliqua cum his victus rationes. Scire etiam oportet an similia sint quae decedunt, transitus, vrinæ,

per vteros, sputa, per nares, oculi, sudor, ex tuberculis, ex vulneribus, ex pustulis, quae sua sponte, quae arte. Quod similia sunt inter se omnia quae iudicant, & quae profunt, & quae nocent, & quae perimunt, quo haec quidem fugiens auertat, illa verò accerfat, & ducat, ac suscipiat. Sed & alia eodem modo, cutis, extremitatum partium, praecordiorum, articularum, oculorum, oris, figurarum, somniorum, qualia iudicant, & quando, talia machinari. Insuperque qui tales abscessus fiunt. Qualia profunt cibis, poribus, odoribus, visu, auditu, cogitatu, secretionibus, humoribus, calefactione, frigectione, siccitibus, humectando, siccando, vnguentis, illitionibus, cataplasmatis, emplastris, insersionibus, denique & epithematis quae imponuntur. Figurae, defrictio, curatio, labor, otium, somnus, vigilia: spiritus superne, inferne, communibus, propriis, arte paratis. In exacerbationibus neque presentibus, neque futuris, neque pedum frigiditate, sed in declinante deorsum morbo. In exacerbationibus per circuitus contingentibus, ciborum oblationes danda non sunt, neque cogere oportet, sed auferre de appositionibus ante iudicationes. Quae iudicantur, & iudicata sunt integre, neque mouere oportet, neque nouare, neque medicamentis, neque aliis irramentis, sed sinere. Concocta medicamentis aggredi oportet, & mouere non cruda, neque in principiis, si non turgent. Multa vero non turgent. Quae ducere oportet, quò maxime repunt per conuenientes locos, eò ducere oportet. Quae prodeunt non multitudine estimare oportet, sed quandiu prodeant, qualia oportet, & facile ager ferat. Vbi vero opus est, debilitare etiam, aut animi deliquium inducere oportet, donec hoc feceris, cuius gratia hoc fit: interim aliò vertere, aut siccare, aut humectare, aut reuellere, si sufficiat aeger, id quod ex his coniectabis. Sicca quidem calida erunt, humida verò frigida. Quae verò aluum mouent, plerumque contraria. Haec imparibus diebus, sursum, si & circuitus, & constitutio talis sit, ex exacerbationibus. Fiunt autem plurima paribus diebus, deorsum: sic enim & sua sponte profunt: si non circuitus faciant exacerbationes in paribus. In talibus autem, in paribus sursum: in imparibus deorsum. Tales autem pauci sunt: Er tales constitutiones etiam difficilius iudicantur. Quin & vlcus tempore progressa sic fieri necesse est,

velut ad decimam tertiam, ac decimam quartam diem: Decimam tertiam quidem deorsum, decimam quartam verò sursum. Ita enim ad iudicationem conducit. Et quae ad vigesimam. Ceterum quae infra prodeunt, multum purgare oportet, & haec non prope iudicationem, sed longius ab ea. Raro autem in acutis, multa ducere oportet, in delassatis, totum. In febrilibus ad articulos, & circa maxillas maxime abscessus fiunt, prope sanè dolores vniuscuiusque, ad supernam partem magis & in totum. Si verò lentus fuerit morbus & deorsum tendens, inferne etiam abscessus fiunt. Maxime autem pedes calidi, inferne significant: frigidus, superne. Quibus vero ex morbis se erigentibus statim in manibus aut pedibus dolores fiunt, in his abscessus contingunt. Sed & si quid doluerit quis antea quam aegrotet, ad eas partes infirmatur. Quemadmodum etiam tussientibus & anginosus in Perintho. Faciunt enim tusses abscessus, velut etiam febres. Iuxta eandem rationem contingit ab humorum aut corporis colliquatione & frigiditate. Proinde nosse expedit, in quibus temporibus humores florent, & quales in singulis morbos faciunt, & quales in unoquoque morbo affectiones: & reliquum corpus ad quem morbum maxime natura reperit: & quale quid splen intumescens facit. Horum sanè & natura, & ferme colores deteriores sunt, & corpora tument. Et si quid aliud est, in his exercere se prodest, velut est, Animi intemperantia circa cibos ac potus, somnum, vigiliam, aut ob amorem quosdam, velut testularum, aut propter artes, aut propter necessitates, tolerantia laborum, & quorum ordinata est, aut inordinata: Mutationes ex qualibus ad qualia: ex moribus animae industria, aut querens, aut meditans, aut videns, aut dicens, aut aliud quid, velut tristitia, iracundia, cupiditates, quae ex casu contingunt. Molestiae animi aut per oculos, aut per auditum, velut etiam corporum: Malis quidem ad seipsas attritis, dentes stupefcunt: Ambulanti verò circa cauum locum, crura tremunt: quum autem quis manibus ea quibus opus habet leuat, haec tremunt: Serpens derrepente conspectus pallorem cum virore inducit. Timores, pudor, meror, voluptas, ira, aliaque huiusmodi quomodo obediunt. Vnicuique autem pars corporis ad actionem pertinens, in his obedit. Sudores, cordis palpitatio, & eiusmodi potentia. Quae extrinsecus praestantur Hipp. opera. n 3 sunt

sunt aut nocent, vinctio, perfusio, illicitio, caplasmatum vsus, deligatio lanarum & talium rerum: & internæ partes talibus obediunt, non solum externæ his quæ intro assumuntur: Sed & quæ in lanis ab ouili succidis adhibentur, & quod à rege nomen habet cuminum, videntibus & olfacientibus. Quæ de capite ducunt, turbant, sermones, vox, & huiusmodi, mamma, genitura, vterus, & quæ signa in ætatibus, & in suffocationibus, & tussi, & quæ ad testiculos. Quemadmodum arboribus terra, ita animalibus ventriculus: & nutrit, & calefacit, & frige facit: Frige facit, dum euacuatur: calefacit, dum impletur. **4** Quemadmodum terra stercoreata hyeme calida est, ita etiam ventriculus. Arbores corticem tenuem siccum habent, intrinsecus autem carne sicca, sanæ, non putridæ, diurnæ. Ita & ex animalibus testudines, & quicquid eiusmodi est. Aetatibus, temporibus, annis, similia animalia, non deterrunt, si moderate melioribus vtantur. Quemadmodum hydria quod recens est transmittit, quod inueteratum retinet: Sic & ventriculus transmittit alimentum, & fecem retinet, velut vasculum. Modi morborum hi sunt: partim quidæ cognati sunt, de quibus interrogando discere oportet: partim à regione, (familiares enim sunt per multas, & multi ipsos noscunt) partim ex corpore, & viciis ratione, ac temperiei constitutione, aut à temporibus. At regiones ad tempora male dispositæ, tales morbos pariunt, quali temporibus similes fuerint: Verbi gratia, Inæqualis calor aut frigus eadem die, quum talia fuerint, morbos autumnales faciunt. Et in aliis temporibus secundum rationem, alij ab odoribus coenosis aut palustribus: alij ab aquis, & calculosis, splenici: alij à ventis bonis & malis incipiunt. Qualia verò sunt tempora, tales erunt etiam morbi, & constitutiones ex ipsis. Si tempora tempestiue, & ordinatè se habuerint, morbos iudicari faciles facit. Vernaculi autem temporum morbi indicant mutationes; & prout euariauerit tempus, similes aut dissimiles erunt morbi, qui in hoc tempore oriuntur. Si verò similiter procedat, eiusmodi quoque fuerint morbi, & ad talem modum tracti, veluti est morbus regius autumnalis. Frigora enim ex caloribus, & calor ex frigore. Et si æstas biliosa fiat, & bilis aucta intus relinquatur, etiam aliquantum splenici fiunt. Quum igitur, & ver sic processerit, etiam vere sit

morbus regius. Proximus est enim hic motus tempori, iuxta hanc speciem. Quum veto æstas fiat veri similis, sudores in febribus, & febres faciles, & non peracute, neque linguis obaride fiunt: Si vero hybernium fiat ver, & postremum hyemis tempus, hyberni etiam morbi, & tusses, & peripneumoniæ, & anginæ. Et autumnus si nõ in tempore ac de repente hybernari, non assidue, tales morbos facit, eo quod non in tempore inceptit, sed inæqualiter fit.

6 Quapropter etiam tempora à iudicatione aliena ac inconstantia fiunt: quemadmodum etiam morbi, si præterpant, aut præcernantur, aut intus relinquuntur.

Recidivas enim etiam tempora faciunt, quemadmodum & morbos ita inducunt. Itaque insuper considerandum est, quomodo habentia se corpora tempora suscipiant. Austri auditum grauant, caliginem inducunt, caput grauant, torpidi sunt, dissolunt. Quum hic prævaluerit, talia in morbis patiuntur, viscera glabra, maxime os, pudendum, & aliæ partes. Si vero aquilo, tusses, faucium affectiones, ventres duriores, vrinæ difficultates, horrores, dolores laterum ac pectoris. Quum hic dominatur, tales morbos magis expectare oportet. Si magis redundauerit, ad squalores sequuntur febres, itemque ad pluias. ex quibus tandem redundantiæ transmutata fuerint, & quomodocunque habentia se corpora ex alio tempore susceperint, & quocunque tandem humore in corpore dominante. Cæterum siccitates & austri ne sunt, & aquilonares. Differunt enim & alia hoc modo. Magnum enim & hoc est. Nam alius in alio tempore ac regione magnus est. Veluti æstas bilem parit, ver sanguinem, reliqua prout singula. Mutationes maxime pariunt morbos, & præsertim maxime: & in temporibus magnæ mutationes, & in aliis. Quædam sensim contingente progressu fiunt. Tempora huiusmodi sunt securissima, velut etiam diæta, & frigus, & calor maxime sensim facto progressu. Et ætates sic transmutantur. Naturæ quantum ad tempora attinet, aliæ ad ætatem, aliæ ad hyemem; bene aut male dispositæ sunt. Quantum vero ad regiones, & ætates, & viciis rationem, & alias morborum constitutiones, aliæ ad alias bene aut male se habent. Et ætates ad tempora, & regiones, & viciis rationem, & morborum constitutiones. Et in temporibus, viciis, & cibi, & potus, qualitatem suam

suam requirunt. Nam hyems ab operibus ocium habet, & quæ in corpus ingeruntur, matura ac simplicia postulat. Magnū enim & hoc est. Autumnus autem laboribus deditus. Sub insolationibus potus frequentes sunt, cibi inconstantes, vina, arborum fructus. **7** Quemadmodum autem ex temporibus morbos coniectare datur, ita quandoque etiam ex morbis aquas, & ventos, & siccitates prænoscere licet, & aquilonares, & austrinas. Licet autè ei qui probe ac recte didicit, vnde sint hæc considerare, velut & lepræ quædam, & circa articulos dolores, aquæ vbi futura sunt, pruriginosi sunt, & alia huiusmodi. Et quæ plurius alternis, aut singulis diebus, aut per alios circuitus, aut assidua fiunt. Et venti aliqui per multos dies flant, & contrario inter se modo flant, alij per pauciores. Et iidem per circuitum. Hæc habet cum temporum constitutionibus similitudines. Verum breuius talia. Si verò annus diutius talis fuerit, qualem constitutionem fecerit, tales etiam morbi diutius erunt. Et si magis fortes fuerint, maximi quoque morbi sic fiunt, & communissimi, & ad plurimum tempus. **8** Ex primis aquis, vbi post multam siccitatem, aqua futura est, de aqua inter cutem prædicere licet: & vbi talia parua signa apparuerint in ventorum quiete, in transmutatione. Colligenda igitur sunt, quæ in qualibus aquis aut ventis morbi significant, & audiendus est si quis nouit, quod tali hyeme prægressa, tale ver aut æstas erit. Colores non sunt similes in temporibus, neque in aquilonaribus, neque in austrinis, neque in ætatibus, neque in vnoquoque ad seipsum, neque in alio ad alium. Considerandum autem est ex his quæ præsentia ac

quiescètia nouimus de coloribus, & quod ætates temporibus similes sunt, & colore, & mutatione. Qui hæmorrhoidas habent, neque pleuritide, neque peripneumonia, neque phagedæna, neque furunculis, neque tuberculis terebinthi figuram habentibus corripuntur: Fortassis autem neque lepris, fortassis neque vitiliginibus. Multi tamen intempestiue curati, nõ tarde talibus correpti sunt, & sic perniciosæ fuerunt. Et quicumque alij abscessus, velut fistulæ, aliorum medela sunt. Quæ vbi insuper comparent sedare solent, ea prius oborientia impedimenta ab his liberat. Alterius loci morbos loca excipientia, aut dolore, aut grauitate, aut ob aliud quiddam liberant, aut quod aliis sunt communicationes. Propter inclinationem non amplius sanguis prodit, sed iuxta humoris cognationem talia spunt: conuenit quibusdam sanguinem detrahere tempestiue in talibus, in aliis autem, velut in his, non hoc conuenit. Impedimentum in spuentibus cruenta: tempus anni, pleuritis, bilis. Tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non suppurata fuerint, his disparentibus recidiva fit, & pro ratione reciduarum, recidiva contingente: rursus intumescunt & permanent, quemadmodum febrii recidivæ, in simili circuitu: in his spes est ad articulos abscedere. Vrina crassa, alba, qualis Arehigenis familiari erat, in lassitudinis febribus quarta die aliquando prodit, & liberat ab abscessu. Si verò ultra hoc, etiam sanguis è naribus large eruperit, etiam valde. Cui intestinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus est, quietior erat. Postquam autem hic curatus fuit, magis dolebat.

HIPP

HIPPOCRATIS COI

De Morbo sacro, Iano Cornario

Medico Physico in-
terprete.

Non genuinum Hippocratis, sed memorabilis tamen viri, hunc librum Galenus esse dicit, tum quod ad dictionem, tum quod ad sententiam attinet. Hippocratis autem neque dicendi modum, neque sententiarum acumen in ipso esse.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Morbum sacrum alijs morbis neque diuiniorem neque sacratiorem esse: sed omnes diuinos & humanos.
- 2 Magos ac homines quosdam arrogantes, hanc affectionem sacram appellasse.
- 3 Carnes alium turbantes. Morbum sacrum expiationibus curantes, cur medicamenta non propinarent.
- 4 Cur morbus sacer illis ipsis quibus sic vocatur, neque sacer, neque diuinus existat.
- 5 Deus quis sit. Quod morbus sacer naturam habet, quam etiam alij morbi, & causam unde singuli signantur.
- 6 Morbus sacer hereditarius. Morbus sacer biliosus naturis non accidit. Cerebrum huius affectionis autor & causa.
- 7 Morbus sacer quomodo & ex qua causa fiat. Cerebrum hominis, ut aliorum animalium, duplex. Vene capit is.
- 8 Vene respirationis. Spiritum nunquam consistere.
- 9 Quomodo morbus sacer factu in utero existente, incipiat. Caput sanissimum & morbosissimum, qui fetus habeant.
- 10 Capitis ulcerum in pueris commoda. Qui pueri huic morbo obnoxij.
- 11 De affectionibus a pituita defluxu in cor, pulmonē, ventrem & venas.
- 12 Muti ac desipientes homines sunt, ubi aer præpituita a venis excluditur.
- 13 Manus quæ de causa in comitialibus impotentes reddantur, oculi distorquentur: spuma, steruus, calcitratio.
- 14 Qui pueri ex comitali morbo superveniunt, & qui non. Partes corporis, nota a comitali morbo impressa debiliores redduntur: sed non amplius apprehenduntur.
- 15 Qui pueri ex comitali morbo citra notam impressionem superveniunt. Cur comitalis morbus, si senioribus accidat, eos neque distorquat, neque occidat: antiquissimos verò occidat, & semisideratos faciat.
- 16 Dextra partes cur in comitalibus facilius succubant.
- 17 Quomodo & qua de causa senes, hyeme & vere morbo sacro corripiantur, non autem astate. Cur viginti annos nati a morbo comitali sint cæci.

- 18 Capra plerunque comitiales.
- 19 Morbus sacer cur dicitur. Morbo comitali affuerit, tempus quo corripiendi sunt, præcognoscitur.
- 20 Cur viscerum mutationes, maxime autem Austriæ, comitalis morbi sint causa. Aquilo cur viscerum omnium saluberrimus. Venti ex omnibus rebus atque adeo ex ipsis hominibus humiditate ac tenebrositate excernunt. Austro aerem compaetum liquat ac diffundit.
- 21 Cerebrum plurimam in homine vim habere. Voluptates, letitiae, risus, & c. ex cerebro contingunt.
- 22 Quæ a cerebro non sano pariamur. Quomodo huiusmodi in insanis causa existat.
- 23 Cerebri corruptio, unde & quomodo cognoscatur. Qui cum clamore insanunt, & qui minime. Terrores ac timores in insanientibus unde.
- 24 Angor & inquietudo in insanis unde. Oblivisci unde fiant. Clamores nocturni, in insanientibus tantum a bile.
- 25 Partes corporis cerebro subiectæ, eius nutu ac imperio reguntur. Cerebrum intelligentie ac prudentie internuncius. Spiritus primus in cerebrum attractus per reliquum corpus distribuitur, non vice versa.
- 26 Quod neque præcordia, neque cor, sapientia participet.
- 27 Cerebrum cur primo sentiat. Epilogus.
- 28 Ad edico in morborum curatione, que observanda. Quomodo morbum comitalem citra expiamēta & incantationes curare possit.

De morbo sacro appellato sic se res habet. Nulla re videtur mihi alijs diuiniore esse morbis, neque sacratiore. Verum naturam habet quam etiā reliqui morbi, unde fit. Homines verò naturam & causam eius diuinam esse putauerunt, præ inexperientia & admiratione, propterea quod reliquis morbis nulla re similis est. Et per inopiam quidem quod non cognoscunt, diuinitas ipsi conseruatur: per abundantiam verò & parabilem modum sanationis medentur. Exoluuntur enim aut expiationibus

bus aut incantamentis. Si verò propter admirationem diuinus censetur, multi morbi sacri erunt, & non vnus: quemadmodum ego demonstrabo etiam alios nihil minus admirabiles, neque minus mōstrosos, quos nemo sacros esse cēset. Primum etenim febres quotidianæ, & tertianæ, & quartanæ, nihil minus mihi sacri esse videtur, nec minus à Deo fieri quàm hic morbus, etiam si infanos homines & delirantes à nulla manifesta causa, & multa & simul importuna facere, viditque multos in somno plorare ac vociferari, alios verò suffocari, alios exilire & foras fugere, atque ita delirare, donec experscuntur: postea autē etiam sanos esse ac sapientes velut prius, esseque ipsos pallidos ac debiles: atque hæc non semel, sed sæpe. Alii que multi sunt ac omnigeni morbi, in quibus singulis recensendis in longum sermo extenderetur. Cæterum qui primi hunc morbum sacrum esse pronunciauerunt, tales homines mihi fuisse videntur, quales etiam nunc sunt magi & expiatores & circulatores, & quidam arrogantes, qui se vehemēter pios esse simulant, & amplius quid scire. Hi itaque consilii ac mentis inopiæ obuelantes ac prætexentes diuinitatem, quam nihil haberent quod exhibitum prodesset, ut ne manifesta fieret ipsorum ignorantia, sacram hanc affectionem esse pronunciarunt: & rationibus idoneis collectis, curationem constituerunt sibi ipsis securam, expiamēta offerentes & incantamenta, & à balneis abstinere iubentes, & à cibis multis ac ineptis ad hominū agrotorū esum, velut ex marinis quidem à mullo, & melanuro, mugili que, ac anguilla, hi enim pisces periculosissimi esu sunt. Ex carnibus verò, à caprina, ceruina, suilla, ac canina: Hæ enim carnes maxime alium turbant. Ex volucribus autē, à gallo & turture ac otide: insuperque ab his quæ robustissima esse censentur. Ex oleribus, à mentha, allio ac cepa. Nihil enim acre infirmo conducit. Pallium præterea nigrum habendum non esse præcepere. Niger enim color mortalis est. Neque in caprina pelle decubendum esse, neque eandem gestare oportere: neque pedem supra pedem habendum esse, neque manum supra manū. Hæc enim omnia curationis impedimēta esse. Omnia autem hæc diuinitatis gratia apponunt, velut amplius quid scientes, & alios prætextus proferētes, quos si sanus ager euadat, ipsis gloria & dexteritas adscribatur: sin moriatur,

in tuto positæ sint ipsorum excusationes, habeantque prætextū quod non ipsi sint in causa, sed Dei. Neque enim medicamentum aliquod edendum aut bibendum exhibuerunt, neque balineis incoxerunt, ut ipsi in causa esse videri possint. Mihi autem videtur nullum ex his qui mediterranea Africæ inhabitant, sanum esse posse, propterea quod caprinis pellibus ac carnibus vtuntur, quum neque stratum, neque palliū, neque calceamentum habeant, quod non sit caprinum. Non enim alia vlla ipsis sunt pecora, præter capras & boues. Si autem hæc admota & comesta morbum augent, & non comesta sanant, non est sanè Deus alicuius autor aut causa, neque profunt expiamēta, sed edulia sunt quæ & sanant & lædunt. Numinis verò vis dissipatur. Sic igitur mihi videntur hi qui hoc modo hos morbos curare aggrediuntur, neque sacros ipsos putare, neque diuinos. Vbi enim præ talibus expiamētis ac tali curatione transmutantur, quid vetat etiam præ alijs artibus similibus illis, & discedere ab hominibus & accedere? Quare nō Deus autor est, sed aliquid humanum. Quisquis enim lustrationibus & magicis incantamentis talem affectionem abducere potens est, is etiam alijs artibus abduxerit: & ex hac ratione diuinitatis opinio penitus pessum it. Talia itaque dicentes ac excogitantes, amplius quid se scire simulant, & homines decipiunt, proponentes his lustrationes ac purificationes, quum verba ipsorum magna ex parte se ad Deum ac demonium extendant. Atqui mihi sanè nō de pietate verba facere videtur, velut ipsi putant, sed potius de impietate, & quod dei nō sunt, pietasque ac diuinitas ipsorum impia est ac scelestæ, velut ego docebo. Si enim & lunam abolere, & solem obscurare, tempestatemque ac serenitatem facere, pluias item ac siccitates, & mare sterile, itemque terram & alia huiusmodi omnia, se scire profitentur: siue ex sacrorum mysteriis, siue ex alia quadam professione aut meditatione, hanc potentiam iactent, qui talia studio habent, impij sanè mihi esse videntur, & deos non esse putare, neque si sint, aliquid posse, neque vllum aliquod etiam extremum malum prohibere. Quod quum faciant, quomodo non ipsis infesti sint? Si enim homo incantamentis ac sacrificiis vtens, & lunam abolebit, & solem obscurabit, & tempestatem ac serenitatem faciet, non utique ego horum aliquid diuinum esse putauerim, sed humanū, si sanè diuinitatis potentia

tentia ab humana voluntate superatur, & in seruitutem redacta est: fortassis autem hæc non hoc se modo habent, sed homines victus indigui multa & omnigena moluntur & euariant, tum in alia omnia, tum in hunc morbum, in singulis affectionis speciebus causam Deo adscribentes. Non enim semel, sed sæpius eorundem mentionem faciunt. Si quidem enim capras imitentur, & si balatum edant, & frendant, & si dextris partibus conuellantur: Matrem deorum causam esse aiunt. Si verò acutiorum & concitiorum sonum emittant, e quo assimilant, & Neptunum autorem esse dicunt. Si verò etiam aliquid stercoreis emittant, quod sæpe quibusdam contingit præ morbo coactis: Hecates enodiæ appellatio additur. Si autem tenuiorem & densiorem vocem edant, velut auiculæ: Apollo Nomius, id est pastor: si verò spumam ex ore remittant, ac pedibus calcitent: Mars causam habet. Quicumque porrò patores noctu ingruunt, timorésque ac deliria, & exaltationes è lecto, terrorésque ac fugæ foras: Hecates insidias esse dicunt, & heroum insultus, expiamentisq; vtuntur ac incantamentis, & scelestissimum ac impiissimum, meo sanè iudicio, faciunt numen. Expiant enim morbo correptos sanguine, itémque aliis sceleribus inquinatos, aut iniustos, aut ab hominibus intoxicatos, aut qui scelestum aliquod facinus perpetrarunt, quos contraria his facere oportebat, sacrificare nimirum ac precari, & ad templâ progressos diis supplicare. Nunc verò horum quidem nihil faciunt, verùm expiant, & alia expiamenta terra occultant, alia in mare proiiciunt, alia ad montes deferunt, vbi nemo attingat, neque conculcet. Oportebat autem ea ad templâ deferre, ac Deo contribuere, si quidem Deus est autor. Non tamè ego puto hominis corpus à Deo inquinari, sordidissimum scilicet à purissimo: Verùm etiam si cõtingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupierit utiq; à Deo purgari ac purificari magis quàm inquinari. Deus itaque est, qui maximam ac sceleratissimam peccata purgat ac purificat, & liberatio nostra existit, ipsiq; terminos templorum ac delubrorum diis designamus, vt nullus qui non purus sit, eos transcendat, & ingressi respargimur, non velut qui inquinemur, sed si quod etiam prius scelus habemus purificemur. Et de expiationibus quidem sic se res habere mihi videtur. Hic verò morbus nulla re di-

uiniore reliquis mihi esse videtur. Sed naturam habet, quam etiam alij morbi, & causam vnde singuli gignuntur. Naturam autem & causam, ab eodem deũ fieri, à quo etiam alia omnia. Et sanabilis esse mihi videtur, nihilominus quàm alij, nisi iam prætemporis lögitudine inualuerit, vt fortior sit medicamentis quæ adhibentur. Incipit autem velut etiam alij morbi secundum genus. Si enim ex pituitoso pituitosus, ex bilioso biliosus gignitur, & ex tabido tabidus, & ex splenico siue lienoso lienosus: quid prohibet vt cuius pater & mater hoc morbo correpti fuerint, etiã posterorum, ac nepotum aliquis eo corripiatur? Semen enim genitale ab omnibus corporis partibus procedit, à sanis sanũ, à morbidis morbosum. Aliud porrò signum magnum est, quod nihilò diuiniore reliquis sit morbis: pituitosis enim natura oboritur, biliosis verò nõ accidit. Atqui si diuiniore est reliquis, similiter omnibus morbi hunc fieri oportebat, & non discrimen facere inter biliosos ac pituitosos. Sed enim ipsis cerebrum autor est & causa huius affectionis, velut etiam aliorum maximorum morborum.

Quo verò modo, & ex qua causa fiat, ego manifeste docebo. Cerebrum hominis duplex est, quemadmodum etiam aliis omnibus animalibus: Medium autè ipsius diuidit membrana tenuis. Quapropter nõ semper eandem capitis partem dolet, sed particulatim vtramuis, aliquando verò totum. Sed & venæ in ipsum tendunt ex vniuerso corpore, multæ & tenues: duæ verò crassæ, altera ab hepate, altera de liene. Et quæ quidem ab hepate venit, hoc modo se habet. Altera quidem venæ pars deorsum tendit, per partes ad dextram, iuxta ipsum renem ac lumbum, ad internam femoris partem, & descendit in pedem, & vocatur vena caua. Altera verò sursum tendit per venas dextras ac pulmonem. Finditur autem & in cor, & in brachium dextrum. Reliquum verò sursum fertur per clauiculam in dextram ceruicis partem, ad ipsam cutem, vt conspicua fiat. Iuxta aurem verò occultatur, atque hic finditur. Et crassissima quidem ac maxima & cauissima ipsius pars, in cerebrum desinit: alia verò pars in aurem dextram, quæ sanè venula tenuis est: alia autem in oculum dextrum, alia in ipsum nasum. Atque sic quidem venæ ab hepate habent. Tendit autem & à liene vena in sinistra sursum ac deorsum, velut ab hepate, verũ tenuior & imb

8 & imbecillior. Cæterum in has venas etiam spiritus copiam inducimus. Hæc enim corporis nostri respiraciones sunt, aerem in seipsum trahentes, & in reliquum corpus ac venulas deriuantes, refrigerantque ac rursus dimittunt. Non enim possibile est spiritum stare, sed procedit sursum ac deorsum. Si enim alicubi constiterit ac interceptus fuerit, impotens redditur illa pars vbi constiterit. Cuius rei signum hoc est: Quum enim desidenti aut decumbenti venulæ compressæ fuerint, vt spiritus à vena nõ discurrat, statim torpor occupat. Et de venis quidem reliquis sic habet. At verò morbus ipse fit in pituitosis, in biliosis verò non. Incipit autem fieri in fœtu adhuc in vtero existente. Purgatur enim & florescit cerebrum, velut etiam aliæ partes prius quàm gignantur. In hac autè purgatione, si quidem probe ac moderate purgatum fuerit, & neque plus neque minus quàm oportet defluerit, hic fœtus sanissimum caput habebit. Si autem amplior colliquatio à toto cerebro facta fuerit, morbosum caput augescens fœtus habebit, & sonitu plenum, & neque solem, neque frigus tolerabit. Si verò ab vna aliqua parte colliquatio contigerit, aut ab oculo, aut ab aure, aut vena aliqua simul gracilis facta fuerit, ille sic afficitur qualiter sanè colliquatio cõtigerit. Si verò purgatio non contingat, sed in cerebro spissetur ac cogatur, sic necesse est fœtus pituitosus esse. Et quibuscumque quidem pueris existentibus erumpunt vlcera in caput, & in aures, ac in reliquũ corpus, & qui saliuosi sunt ac mucosi, hi ipsi progressu ætatis facillime degunt: hic enim abit ac purgatur pituita, quam in vtero purgari oportebat, & qui sic purgati fuerint, comitiali siue sacro morbo ferè non apprehenduntur. Qui verò mundi sunt, & neque vlcus vllum, neque mucus, neque saliuua vlla prodit, neque in vteris purgationem fecerunt, talibus periculum imminet, vt ab hoc morbo corripiantur.

11 Si porrò ad cor progressum fecerit defluxus, palpitatio apprehendit & anhelationes, & pectora corrumpuntur, aliqui verò etiam incurui fiunt. Quum enim descenderit pituita frigida ad pulmonem aut ad cor, perfrigeratur sanguis. Venæ autè violenter perfrigeratæ, ad pulmonem & cor affiliunt, & cor palpitatur, vt præ hac necessitate anhelationes incidant, & spiratio ceruice erecta. Non enim spiritum suscipere potest, donec id quod influxit, à sanguine

fuerit superatum, & calefactum in venas fuerit diffusum. Deinde & palpitatio & anhelatio sedatur, sedatur autem prout copia eius fuerit. Si enim amplius influxerit, tardius: sin minus, citius. Et si quidem densiores ac crebriores fuerint defluxus, crebrius comitiali morbo corripitur, sin minus, rarius. Hæc itaque perpetitur homo, si ad pulmonem ac cor fluxus processerit. Si verò in ventrem, profluvia alui apprehendunt. Si verò ab his viis exclusus fuerit, & in venas quas dixi defluxum fecerit, mutus fit & suffocatur, & spuma ex ore effluit, & dentes constringuntur, & manus conuelluntur, & oculi distorquentur, & nihil sapiunt, aliquibus etiam sterces inferne secedit. Atque hæc fiunt aliquando in sinistra, aliquando in dextra, aliquando vtrinque. Quomodo verò singula hæc perpetiatur, ego narrabo. Mutus quidè est, quum pituita repente in venas delapsa, aerem excluderit, & non admiserit, neq; in cerebrum, neque in venas cauas, neque in ventriculos, sed occupat respiracionem. Quum enim accipit homo per os & nares spiritum, primũ quidem ad cerebrum venit, deinde verò in ventriculum magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad venas. Ex his verò ad reliquas partes in venas dispergitur, & quantum quidem eius ad ventriculum venit, perfrigerat, & nihil aliud confert. Idem præstat & qui ad pulmonem venit. Qui verò ad venas peruenit aer, confert ad ventriculos ingressus & ad cerebrum. Atque sic sapientiam & motum mēbris exhibet. Quare vbi fuerit exclusus à venis aer præ pituita, eumque non susceperint, mutum ac desipientem hominem reddunt. At verò manus impotentes fiunt ac conuelluntur, sanguine quiescente, & dum non diffunditur velut solebat. Oculi quoque distorquentur aere à venis excluso, & commouentur. Spuma verò ex ore prodit ex pulmone. Quum enim spiritus non ingrediatur in ipsum, spumescit & ebullit velut moriens: Stercus verò subit, dum violenter suffocatur. Suffocatur autem, hepate & vterre sursum ad septum transversum irruentibus, & stomacho ventris concluso. Irruunt autem, quum tantum spiritus in os nõ ingreditur quantum solebat. Calcitratur autè pedibus, quum aer in membris conclusus fuerit, & foras penetrare non poterit præ pituita, verùm exiliens per sanguinem sursum ac deorsum, conuulsionem ac dolorem inducit, &

cit, & propterea sanè calcitrat. Porro omnia hæc perpetitur, quæ pituita frigida defluxerit in sanguinem calidum existètem. Perfrigerat enim & sistit sanguinem. Et si quidem fluxus multus fuerit ac crassus, statim occidit: (Dominatur enim sanguini per frigus, ipsumque congelat.) Si verò paucior fuerit, in præsens quidem dominatur, obturans respirationem: Deinde temporis progressu, quum dispersus fuerit per venas, & ammixtus sanguini, multo existenti ac calido, si sic superatus fuerit, venæ aerem suscipiunt, atque ita ægri respiscunt.

14 Et quicunque quidem pueri parui hoc morbo corripiuntur, vt plurimum moriuntur, si multus fluxus contingat, itaque humidus existat. Venæ enim tenues existentes pituitam præ crassitudine ac multitudine suscipere non possunt, sed perfrigeratur ac congelatur sanguis, & sic moriuntur. Si verò modica existens pituita in vtraque venas defluxum fecerit, aut in alterius partibus, superuiuit: nota ex morbo impressa relicta, aut enim os conuellitur, aut oculus, aut ceruix, aut manus, vbicumque sanè vena pituita repleta superata fuerit & gracilis reddita. Hanc itaque venam necesse est debiliorem esse, & hanc corporis partem læsam defectuosiore. Verum ad longius tempus plerumque prodest. Non enim amplius morbo apprehenditur, si semel notam impressam susceperit. Quapropter necessario etiam reliquæ venæ affliguntur, ac partim simul gracilescunt, vt aerem quidem suscipiant, pituitæ autem defluxus non amplius similiter illabatur. Debiliora tamen similiter membra esse verisimile est

15 venis afflictis. Quibuscunque autem imperfectis, & valde modica pituita defluxerit, & ea in dextras partes, hi citra notam impressionem superuiuit: verum periculum est, ne morbus connutriatur ac simul augeat, si non his quæ commoda sunt curentur. Pueris quidem igitur sic fit hic morbus, aut quam proxime huic modo. Seniores verò non occidit si accedat, neque distorquet. Nam & venæ sunt cavae, & sanguine calido refertæ, quapropter neque superare potest pituita, neque perfrigerare sanguinem vt congelat ipsum, sed ipsa superatur, ac sanguini cito ammiscetur: atque sic venæ aerem suscipiunt, & sapientia contingit, signaque prædicta minus inuadunt propter fortitudinem. At verò antiquissimis si hic morbus accedat, propterea ipsos occidit, aut leniter sideratos facit, quia ve-

næ ipsis sunt euacuata, & sanguis modicus est ac tenuis & aquosus. Si igitur multum deflexerit, & hyemis tempus fuerit, occidit. Suffocat enim respirationes, & sanguinem congelat, si in vtranque partem defluxus fiat. Si verò in alteram tantum, leuiter sideratum facit. Non enim potest sanguis pituitam superare, quum tenuis sit frigidusque ac modicus, sed ipse superatus congelatur, vt impotentes fiant illæ partes, iuxta quas sanguis fuerit corruptus. Ad 16 dextras autem magis defluit, quam ad sinistras, quia venæ sunt cauiiores & plures quam in sinistris. Ab hepate enim tendunt & liene. Defluit autem & eliquatur pueris maxime, quibus sanè caput fuerit percalefactum, siue à sole, siue ab igne, siue etiam derepente inhorruerit cerebrum, etiam tunc pituita seceritur. Eliquatur enim per calorem ac cerebri diffusionem, segregatur autem à frigore ac concretione, & sic defluit. Et quibusdam quidem defluxionis causa hæc est. Aliis verò etiam vbi derepente post aquilonares ventos auster flare cœperit, compactum ac debile cerebrum derepente soluit ac laxat, vt pituita redundet, & sic defluxum facit. Defluit insuper & ex ignoto timore, si quidem timuerint, aut aliquo vociferante, aut interplorandum spiritum cito reuocare non potuerint, id quod pueris frequenter contingere solet. Quicquid sanè horum ipsorum acciderit, statim horret corpus, & eger mutus factus spiritum non trahit, sed spiritus quiescit, & cerebrum compingitur, & sanguis consistit, & sic seceritur ac defluit pituita. Et pueris quidem hæc ipsæ causæ sunt, vt ab initio à sacro morbo corripiantur.

At verò senibus hyems infestissima est. 17 Quum enim ad multum ignem senex caput & cerebrum percalefecerit, deinde in frigore versatus fuerit ac inhorruerit, & ex frigore ad teporem accesserit, & ad ignem defecerit, idem hoc patitur, ac sic à morbo sacro apprehenditur iuxta prædictum modum. Periculum verò multum est vt & vere patiantur idem hoc, si caput fuerit insolatum. Minime autem æstate, non enim sunt repentinæ mutationes.

Postquam verò viginti anni præterierint, non amplius hic morbus corripit, præterquam paucos aut nullum, nisi ex puero connutritus fuerit. Venæ enim plenæ sunt, & cerebrum compactum est, & adstrictum, quare non defluit in venas: si verò deflexerit, sanguinem non superat multum

tum ac calidum existentem. In quo vero à puero augmentum cepit ac connutritus est, in eo per consuetudinem facit, vt in mutationibus ventorum patiatur, & vt plurimum morbo sacro corripiatur, præcipue australi ac humida aeris constitutione. Et liberatio difficulter contingit. Cerebrum enim humidius quam ex natura fit, & præpituita inundat, vt defluxiones quidem frequentiores fiant, non autem amplius possibile sit pituitam excerni, neque cerebrum resiccari, 18 sed perrigatur & humidum existit. Cognouerit autem hoc ipsum quis maxime ex oculibus hoc morbo correptis, & præsertim capris: Hæ enim frequentissime corripiuntur. Si enim caput ipsarum dissecueris, reperies cerebrum humidum esse, & sudore refertum, ac male olens. Et in hoc nimirum cognosces quod non Deus corpus affigit, sed morbus. Sic vero se res habet etiam in homine. Quum enim ætatem adeptus fuerit morbus, non amplius curabilis est, cerebrum enim eroditur à pituita ac colliquatur. Id vero quod colliquatur, aqua fit, & foris cerebrum ambit ac circumalluit, & propterea frequentius ac facilius à morbo 19 hoc corripiuntur. Propterea vero diuturnus est morbus, quia id quod influit venis, tenue est præ multitudine, & statim superatur à sanguine, ac calefcit. Quicunque vero iam affuerit sunt morbo, præcognoscunt se corripiendos, & ex hominum frequentia fugiunt, si domus ipsorum in propinquo fuerit, ad domum: sin minus, in locum desolatisimum, vbi quam paucissimi ipsos lapsos sunt visuri, statimque se obuolant, idque faciunt præ pudore affectionis, non præ timore, velut multi putant, dæmonij. At vero pueri primum quidem cadunt vbicumque tandem contigerit præ inassuetudine. Quum autem sæpius à morbo corripiantur, postquam præsenferint, cõfugiunt ad matres, aut ad alium maxime notum, præ timore ac formidine affectionis, verecundari enim 20 pueri nondum sciunt. Cæterum in mutationibus ventorum propterea morbo sacro corripit censeo, maxime quidem austrinis, postea vero etiam aquilonaribus, deinde etiam reliquis vètris: hi autem sunt qui fortissimi ex ipsis existunt, & inter se tum statione, tum viribus contrariissimi. Etenim aquilo compingit aerem, & turbatum ac nubilosum excernit, & illustriorem ac pelucidum facit. Eodem modo etiam alij omnes venti ex mari ac aliis aquis proficiscentes. Ex omnibus enim rebus, atque

ad eum ex ipsis hominibus humiditatem ac tenebrositatem excernunt. Quapropter saluberrimus omnium ventorum aquilo existit. Auster autem contraria huic operatur: primum enim incipit aerem compactum liquare ac diffundere, quapropter etiam non statim magnus spirat, sed primum lentus ac lenis est, quoniam aerem statim superare non potest, qui prius densus est & compactus, sed temporis progressu ipsum dissoluit. Idem porro hoc etiam in terram operatur & in mare, fluuiosque, ac fontes & puteos, & quæ ex terra nascuntur, & in quibus humor inest. Est autem in omni, in alio plus, in alio minus: Omnia autem hæc ventum hunc sentiunt, & ex splendidis tenebrosa fiunt, & ex frigidis calida, & ex siccis humida. Et quæcunque in domibus vasa iuxta terram sunt cum vino aut alio quopiam liquore, ea omnia austrum sentiunt, & formam in aliam speciem transformant. Solem vero & lunam ac sidera multo hebetiora, quam ex natura sunt reddunt. Quum igitur etiam his quæ ad eum 21 magna sunt ac fortia intantum dominentur, & corpus sentire faciat vt ex horum ventorum alterationibus transmutetur, necesse est ab austris quidem solui ac humectari cerebrum, & venas laxiores reddi: ab aquilonis vero flatibus, quod sanissimum est in cerebro compingi, quod vero morbosissimum ac humidissimum est excerni, & forinsecus circumalluere, atque sic defluxus in horum ventorum mutationibus succedere. Hoc modo hic morbus fit & floret, tum ab accedentibus, tum à decedentibus, & nullatenus difficilior aut cognitu aut curatu est quam alij, neque etiam diuiniore aliis. Porro expedit homines nosse, quod ex nulla alia nobis parte voluptates contingunt, & lætitiæ, & risus, & lusus, quam ex cerebro: Itemque mœrores & anxietates tristitiæque, ac eiulatus & querelæ. Et hoc sapimus maxime ac intelligimus, & videmus, & audimus, & cognoscimus turpia & honesta, mala & bona, iucunda & iniucunda, partim consuetudine discernentes, partim vtilitate percipientes. Eodem voluptates & iniucunditates pro 22 oportunitate dinoscimus, & non eadem nobis placet. Eodem & insanimus & deliramus, & terrores & timores nobis accedunt, partim noctu, partim interdiu, & insomnia, & errores intempestiui, & curæ inanes, & vt non noscamus adfates, & defueto, & inexperientia. Atque hæc omnia Hipp. opera. o nia

nia perpetimur à cerebro, quum sanum non fuerit: sed aut calidius quam ex natura fiat, aut frigidius, aut humidius, aut siccus, aut aliud quid perpetiatur præter naturam, & consuetudinem. Et insanimus quidem præ humiditate. Quum enim humidius fuerit quam pro natura, necesse est moueri: vbi vero mouetur affectio, necesse est neque visum quiescere, neque auditum, sed alias aliud videre & audire, & linguam talia dicere, qualia semper ac singulis vicibus viderit ac audierit. Quanto verò tempore cerebrum quieuerit, tanto etiam homo sapit. ²³ Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriusque cognitio sic contingit. Qui enim à pituita insaniant, quieti sunt, & non vociferantur neque tumultuantur. Qui verò à bile, vociferatores sunt, & malefici, & non quieti, semper aliquid intempestiuum facientes. Si quidem igitur assidue insaniant, hæ ipsi sunt causæ. Si vero terrores ac timores accedat, à cerebri transmutatione id cõtingit, transmutatur autem dum calescit, calescit autem præ bile, vbi ad cerebrum impetum fecerit ex corpore per venas hæmatitidas, hoc est sanguinarias appellatas: & timor adest donec rursus redierit in venas ac corpus, deinde quiescit. ²⁴ Angitur autem homo & inquietudine multa iactatur intempestiue, dum cerebrum perfrigeratur, & præter consuetudinem compingitur.

Hoc verò à pituita perpetitur: ab hac autem affectione etiam obliuiosus euadit. Noctu verò clamat & vociferatur, quum derepente cerebrum percalescat: hoc autem perpetiuntur biliosi: pituitosi enim non percalescunt: quum sanguis multus ad cerebrum peruenerit & efferverit, venit autem per venas prædictas. Quum cõtingerit, ut homo videat insomnium horrendum, & in timore fuerit, etiam si vigilet, tunc magis facies ignescit, & oculi rubeſcunt, quum timuerit, & mens meditatur aliquid mali operari, sic etiam in somno patitur. Vbi verò expergefactus fuerit, & respuerit, atque sanguis rursus in venas prædictas dispersus fuerit, quiescit. Et propterea iudico cerebrum vim plurimam in homine habere. Hoc enim est nobis eorum quæ ab aere fiunt interpres, si sanum fuerit. Sapientiam autem ipsi exhibet aer.

²⁵ Oculi verò & aures & lingua, & manus, & pedes, qualia cerebrum statuit ac cognoscit, talia subministrant. Sapientia enim toti corpori contingit, prout aere partici-

parit. Ad intelligentiam verò internuncius est cerebrum. Quum enim homo spiritum in seipsum attraxerit, primum quidem ad cerebrum peruenit, & sic ad reliquum corpus aer dispergitur, relinquens in cerebro suum ipsius vigorem, & quicquid prudens ac sapientia præditum fuerit. Si enim in corpus primum perueniret, & posterior in cerebrum, relicta in carnibus ac venis dinotione ac iudicio, ad cerebrum calidus iam existens perueniret, & non sincerus ac purus, sed amixto humore à carnibus & sanguine, ut non amplius exacte sincerus esset. Quapropter dico cerebrum intelligentiæ ac prudentiæ internuncium ac interpretem esse.

Cæterum præcordia aliàs fortuitum ²⁶ nomen apud Græcos per consuetudinem habent, quum phrenes à sapientia dicta videantur, reuera autem non, neque ex natura. Neque ego sanè noui, quam vim habeant præcordia, ut sapiant & intelligant, præterquam si homo ex improviso nimio gaudio perfudatur, aut tristitia afficiatur, tunc sanè exiliunt & anxietatem exhibent præ tenuitate, & quod distenta sunt maxime in corpore, & ventriculum non habent ad quem suscipiãt, aut bonum, aut malum allabens, sed ab vtriusque his turbatur, propter naturæ debilitatem. Nam nullo sanè prius sentiunt ex his quæ in corpore insunt, sed frustra hoc nomen & causam habent: Quemadmodum quæ ad cor sita sunt aures appellantur, quum nihil conferant ad auditum. Porro dicunt quidam quod corde sapimus, & quod hoc est quod angitur, & quod curam gerit. Verum hoc non ita se habet, sed cõuellit quidem velut præcordia, & magis etiam propter easdem causas. Ex omni enim corpore venæ ad ipsum tendunt, & conclusiones habent ut sentiat, si quis dolor, aut collectio homini contingat. Necesse est enim & dum angitur, in horrere corpus ac distendi, & si quis nimio gaudio perfundatur, idè pati: Quapropter cor quidem & præcordia maxime sentiunt, sapientia tamen minime participant, sed omnium horum cerebrum causa est. Quemadmodum igitur etiam prudentiam ac aerem omnium primum ex his quæ in corpore insunt percipit cerebrum: sic etiam si qua mutatio fortior in aere cõtingat, præ temporibus anni, etiam ipsum à seipso diuersum redditur in aere.

Etenim cerebrum propterea primum ²⁷ sentit, quia etiam morbi in ipsum irruunt ac

cutissimi, & maximi ac præcipue lethales, & qui difficilem iudicacionem habent apud inexpertos. Hic vero morbus sacer appellatus, ex iisdem causis oritur, à quibus etiam reliqui, ab accedentibus nimirum ac decedentibus, velut frigore, sole, vêtis, quæ & transmutantur, & nunquam quiescunt. Hæc autem sunt diuina. Quare nequaquam hunc morbum ab aliis discriminare oportet, neque reliquis morbis diuiniore putare, sed omnes diuinos omnesque humanos. Naturam autem vnusquisque habet & vim in seipso, & nullus nec auxiliij nec remedij expertus est, & plerique his ipsis curantur, à quibus etiam nascuntur. ²⁸ Alterum enim alterius nutrimentum est, alterius vero pernicies ac afflictio. Hoc itaque Medicum nosse oportet, & tempo-

ris occasione in singulis pernoscere, quod alterum quidem per alimentum absoluet & augebit, alterum vero detrahet & minuet. Oportet autem tum in hoc morbo, tum in reliquis omnibus, non augere morbos, sed festinare ut ipsos exteremus, id quod aduersissimum est morbo exhibendo, non quod amicum & familiare. A familiari enim & consueto florēt ac augetur, ab aduerso verò & hostili perit & dissipatur. Quisquis autem talem mutationem in hominibus nouit, & humidum ac siccum facere potest hominem, calidum item ac frigidum per diætã, hic utique & hunc morbum sanauerit, si occasione eorum quæ conferunt pernoscet, citra expiamenta ac incantationes, citraque omnem aliam huiusmodi machinamentorum absurditatem.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis, Liber I. Iano Cornario

Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De ijs que Medicum in sanatione animaduertere deceat.
- 2 Unde morbi omnes hominibus fiant, & qui longi sint aut breues.
- 3 Qui ex vulneribus claudi fiant. Que vulnera mortalia.
- 4 Morbi qui lethales, qui dubij, qui non lethales. Tensimus quid.
- 5 Siderati ab atra bile. Claudi à coxendicum morbo. Oculi & auditus unde mutentur.
- 6 Morbi longi & morbi breues. A quibus morbis, ad quales transitus fiat.
- 7 Quando & in quibus morbis, mala supra mala fiat, & quid temporum occasio. Rigori ardor igneus si peruenit. Nervi dissectio, conuulsionem facit. Cerebrum concussum, quæ symptomata consequantur. Cerebrum sauciatum, que symptomata comitentur. Omentum elapsum putrefit. Sanguinis à vena aut vulneribus in supernum ventriculum fluxio.
- 8 Temporum occasiones multæ. Occasiones quare pentine. Occasio. Occasionem ferme in omnibus alijs esse morbis.
- 9 Quibus morbis aut vulneribus auxilia à medico adhibita, non prosunt.
- 10 Intempestiuus in curandis morbis, quid.
- 11 De ijs que recte à medico circa sententiam & chi-

rurgiam fiunt.

- 12 Circa chirurgiam, que recte fiant.
- 13 Qua circa ea, que agros offeruntur, sint obseruanda.
- 14 Casu ac sponte in morbis contingentia.
- 15 Que medici per fortuitum successum in curatione bona aut mala faciant.
- 16 Mala supra mala in morbis aut vulneribus contingentia, medico non necessitati imputantur. Qua partes dissecta non coalescant.
- 17 Artis vniuersa, sanandi morbos, principium nullum esse. Artis facilitas & promptitudo in quibus cõsistant.
- 18 De Suppuratorum signis. Pulmonis suppuratio, ex peripneumonia.
- 19 Pulmonis suppuratio ex pituita de capite de stillante.
- 20 Pulmonis suppuratio à venula rupta. Qui ex hoc morbo superstitites maneant, & qui non.
- 21 Pulmonis suppuratio ex acuta vena pulmonis tractu. Curatio. Venarum in latere affectio.
- 22 Suppurati superiore ventre quibus modis fiant. Suppuratorum superiore ventre ex pituita de capite curatio. Suppuratorum ex pleuride curatio.
- 23 Suppurati ex pituita ad latus agglutinata. Item præ labore aut exercitijs.
- 24 Suppuratio ex pure, quando morã in ventre trahit.
- 25 Quomodo & à quibus causis ventre inferiore suppurati fiant. A pituita aut bile inter cutem & carnem coaceruata. A conuulsionibus. Pus diffusum Hipp. opera. o 2 inferiori

- inferiori ventriculo non innasce. Terra sigulina.
- 26 Quomodo Erysipelas in pulmone nascatur, & a quibus pulmones efficeatur. Signa erysipelatis in pulmone. Curatio.
- 27 Tuberculorum in pulmone generatio.
- 28 Tubercula in latere ab istis causis, quibus in pulmone fiunt. Tubercula a laboribus.
- 29 Ruptiones quid, & quomodo in carne fiunt.
- 30 Quomodo tubercula in venis nascuntur se habeant. Conuulsiones a laboribus & lapsibus, &c.
- 31 Quomodo suppuratio a vulnere, aut ex hausa, aut a pugione contingat. Parte externa sanata, interna vero non. Cicatrix interius debilis.
- 32 Si quid amplius laborarit & attenuatus fuerit, rursum exulceratur cicatrix.
- 33 Sanguis introfluens ex crassarum venarum vulnere, putrescit ac suppuratur. Ex venarum intus sauciarum secunda ruptione mors.
- 34 In eiusmodi morborum aut vulnere curatione, qua circumstantia & differentia consideranda.
- 35 Seniores cur suppuracionibus minus, aut non adeo fortibus obnoxij.
- 36 Cur in iunioribus sputi purgationes difficiliore, & febres acutiores & frequentiores fiunt.
- 37 Febres a quibus generentur, & quando febres docebunt. Rigores unde & quando obtemperantes fiunt. & quid rigor, & quomodo ab horrore differat.
- 38 Pituita, Sanguinis & Bile temperamenta. Homo sanguine densiore aut multis modis siccio frigidiore factus, moritur.
- 39 Rigores necessarij febres minores aut maiores consequuntur. Sudoris in febrilibus causa.
- 40 Sudor cur quandoque calidus, quandoque frigidus. Sudores frigidi, longorum morborum, calidi vero, breuiorum signa.
- 41 De Pleuritidis generatione. Qui superstities maneat, & qui pereat. Indicatio eorundem dies. Doloris ad humeros & clauiculas in pleuritide causa.
- 42 Vena Splenis & Hepatis.
- 43 De Peripneumonia generatione. Quando superstities euadant, & quando non.
- 44 Suppurati ex peripneumonia.
- 45 Peripneumonia & Pleuritidis sine sputo causa eadem. Pleuritidis sine sputo, per Venae sectionem curatio.
- 46 Peripneumonia. Pulmo resiccatus, neque bilem, neque pituitam putrescit, aut per sputum reddit.
- 47 Peripneumonia sine sputo, curatio.
- 48 Febres ardentes quos possimum & quomodo corripiant. Febres ardentes, homines resiccando interimunt.
- 49 Febre ardenti correpti, interius quidem partibus a febre exuruntur, exterius autem sunt frigidi.
- 50 Lingua & faucium aridarum, febre ardenti laborantium causa.
- 51 Febre ardenti laborantes, cur primis diebus biliosa vomant.
- 52 Quomodo ex febre ardenti & pleuritide ad peripneumonia fiat transmutatio.
- 53 Bile in vesicam confluens, urinam crassam efficit. Alui gestio biliosa.
- 54 De Phrenitidis generatione, & quor phrenitici ipsi qui ab atra bile delirant, sint similes.
- 55 Sanguis maximam partem ad prudentiam confert.

- 49 Infantia tunc minor fit, quando paucior, ac debilior est bilis quam pituita. Sanguinis & pituitae suberunt ac laudi in peripneumonia & pleuritide primis diebus sputum vnde.
- 50 Ex pleuritide, peripneumonia, & febre ardenti ac phrenitide, qui moriuntur.

Qua de sanatione recte inquiret vellet, percunctantique respondere, & contradicere recte, cum haec animaduertere oportet. Primum quidem a quibus omnes morbi hominibus fiunt. Deinde vero qui morbi necessario, ubi facti fuerint, aut longi sunt, aut breues, aut lethales, aut non lethales, aut aliquam corporis partem mutilent, aut non mutilent, & qui postquam orti sunt dubij sunt, an mala ab ipsis euentura sunt, aut bona. Et a quibus morbis ad quales transitus fiat. Et quae per fortuitum successum medici agrotos curantes faciunt. Et quae bona aut mala agrotantes in morbis perpetuuntur. Et quae importune, aut dicuntur, aut fiunt a medico ad agrotum, aut ab agrotato ad medicum. Et quae exacte fiunt ac dicuntur in arte. Et quae recta in ipsa, & quae non recta. Et quod ipsius principium, aut finis, aut medium, aut aliud quid eiusmodi demonstratum, quod recte habet ut in ipsa sit, aut non sit. Et quae parua & magna, & multa & pauca. Et quod omne in ipsa vnum est, & omnia quod vnum. Et quae fieri possunt intelligereque ac dicere: & si opus sit, neque intelligere, neque dicere, neque facere. Et quod facilis in ipsa sit, & quod difficultas: & quod opportunitas, & quod inuestiuitas, & quibus aliis artibus similis sit, & quibus nihil similis sit. Et de corpore, quod calidum sit aut frigidum, aut siccum aut humidum. Et quod forte aut debile, aut densum aut rarum. Et quae multa, pauca fiunt, aut in peius, aut in melius. Et quod honeste aut turpiter, aut tarde aut cito, aut recte aut non recte. Et quod malum supra malum fieri necesse est. Haec animo versante obseruare oportet in sermonibus, quantum quis ab his delinquat, aut in dicendo aut percunctando, aut respondendo. Et an quae multa sunt, pauca dicat, & an quae impossibilia sunt, possibilia esse asserat. Et quicquid sane etiam aliud dixerit ac aberrarit, hac ratione obseruare oportet, & in contradictione aggredi & impetere. Morbi quidem igitur vniuersi fiunt ex his, quidem quae in corpore insunt, tum a bile, tum a pituita. Ab externis vero, a laboribus & vulneribus.

neribus. Sed & a calido & supercalefaciente, & a frigido ac superfrigefaciente, & sicco ac superreficcante, & ab humido ac superhumectante. Et bilis quidem ac pituita vna cum nascentibus gignuntur, & sunt in corpore aut plus, aut minus. Morbos autem exhibent, partim a cibis & potibus, partim a calido supercalefaciente, & a frigido superfrigefaciente. Necessitatem autem talia habent, ut fiant haec quibus ipsa sunt, velut verbi causa. In vulneribus eos qui crassos nervos sauciatos habent, necesse est claudos fieri: Itemque si musculorum capita saucia sint, praesertim eorum qui sunt in femoribus. Moritur autem, si quis cerebro sauciatum fuerit, aut spinali medulla, aut hepate, aut praecordiis siue septo transuerso, aut vesica, aut vena sanguiflua, aut corde. Non moritur autem vulneratus in his partibus, in quibus haec membra non insunt, sed ab his longissime absunt. Ex morbis vero tales necessitatem habent, ut ab ipsis perimantur quum fiant, Tabes, Aqua inter cutem ac subter carnem nascens, & si mulierem fetum in utero habentem peripneumonia, id est pulmonis inflammatio corripit, aut febris ardens, aut pleuritis siue lateris inflammatio, aut phrenitis, id est membranarum cerebri inflammatio, aut Erysipelas ignis facer appellatus, in utero fiat. Dubij autem morbi, ut & perdat, & non tales sunt, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, pleuritis, angina, vna, hepaticis, splenitis, nephritis, dysenteria, in muliere fluxus sanguinolentus. Tales vero non lethales sunt, nisi quid ipsis accedat: affectiones fluidae circa articulos, atra bilis, podagra, coxendicum morbus, tinesmus qui est voluntas egerendi ineuitabilis, quartana, tertiana, strangulatus urinae, lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis. Multi autem frequenter ab his muti fiunt, sideranturque manibus ac pedibus, & linguae impotentes redduntur. Et ab atra bile quidam leuiter siderantur. Claudij vero a coxendicum morbo fiunt. Oculi autem & auditus mutilantur a pituita obfirmata. Longos autem necesse est esse, tabem, dysenteriam, podagram, affectiones fluidas circa articulos, pituitam albam, coxendicum morbum, urinae strangulatum, in senioribus vero nephritim: Mulieribus vero fluxum sanguinolentum, haemorrhoidas, an fistulas. At vero febris ardens, phrenitis, peripneumonia, angina, vna, pleuritis, cito

decernunt. Transitus autem fit in his, ex pleuritide in febrem ardentem, ex phrenitide in peripneumonia. Verum ex peripneumonia febris ardens non fit, ad dysenteriam tinesmus transit, & a dysenteria, lienteria siue leuitas intestinorum, sequitur: ex lienteria in aquam intercutem transitus fit, & ex pituita alba in aquam inter cutem, & ex peripneumonia ac pleuritide, in pectoris suppuratione. Mala porro supra mala fieri necesse est: velut si rigor corripuerit, ardor igneus superuenit. Et si peruis dissectus fuerit, conuulsionem facit, & ut dissectus neque coalescat, & fortiter inflammetur. Et si cerebrum concussum fuerit ac doluerit eius qui percussus sit, necesse est euestigio mutum fieri, & neque videre, neque audire. Si vero sauciatum fuerit, febrem necesse est superuenire, & bilis vomitum, & aliquam corporis partem sideratam fieri ac perire. Si vero omentum exciderit, necesse est putrefieri. Et si sanguis ex vulnere aut vena effluerit in supernum ventriculum, necesse est ipsum in pus conuerteri. Temporibus autem occasionibus, ut in summa dicam, multae sunt & variae in arte, quemadmodum etiam morbi & affectiones, & horum curationes. Maxime vero repetinae sunt, in his quibus animo defectis opitulari oportet, & qui neque urinam neque stercus egerere possunt, & qui suffocantur, & si mulierem parietem aut sauciatam liberare oportet: & quaecumque eiusmodi. Et haec quidem occasionibus repentinae sunt, & paulo posterius non sufficiunt: plerique enim paulo posterius pereunt. Occasio vero est, si horum aliquid perpetiatur homo, & quis antequam animam efflet opituletur, hoc totum ex occasione opitulatur. Est quidem igitur ferme haec occasio etiam in omnibus aliis morbis. Semper enim in quocumque sane quis opituletur tempore, ex occasione opitulatur. Quicumque vero morbi, aut vulnera non ad mortem tendunt, sed periculosi sunt, doloris que in ipsis fiunt, verum possibile est ut cessent, si quis recte medeatur: His sane non profunt auxilia a medico adhibita, quum adhibeantur. Nam & non praesente medico vtrique cessassent. Alij vero morbi sunt, quibus occasio est ut curentur matutina diei hora, nihil autem refert, an valde mane, aut paulo posterius. Alij morbi sunt quibus occasio est, ut semel in die curentur, nec refert quo tempore id fiat. Alij per tertium aut quartum diem curantur. Hipp. opera. o 3 ran

rantur, & alij semel per mensem, & alij per tertium mensem, nec refert an id ipsum tertij augmento vel sine fiat. Tales itaque occasiones sunt, in quibus non aliam quam hanc certitudinem habent. Intempestiuitas autem hæc est, si quæ mane curari oportebat, in meridie curentur. Propterea verò intempestiue curantur, quia inclinationem ad peius habent, propter curationem non in tempore factam. Quæcunque etiam citius, siue in meridie, siue vespere, siue noctu, curentur, intempestiue curantur: & si vere curari oporteat, curentur autem hyeme: aut si hyeme oporteat, curentur autem æstate: aut si quod iam curari oportet, id ipsum differatur: aut quod differre oportet, id ipsum iam curetur: Talia omnia intempestiue curantur. Recte porro & non recte in ipsa hæc fiunt. Non recte quidem fit, si morbum alium existentem, alium esse pronuncies, & magnum existentem, paruum dicas, & vicissim paruum, magnum: & si superuicturum, non superuicturum pronuncies, & periturum non periturum. Et si suppuratum existentem non cognoscas, nec morbum magnum in corpore nutriti cognoscas: & si medicamēto aut potione quis opus habeat, quo ipsi opus sit non cognoscas: & si quæ sanari possunt non sanes, & quæ sanatu impossibilia sunt, te sanaturum recipias. Atque hæc quidem circa sententiam non recte fiunt. Circa chirurgiam verò hæc. Pus in ulcere aut tuberculo existens non cognoscere: & fracturas ac luxationes non cognoscere, & specillo admoto ad caput non cognoscere an os fractum sit: & fistulam in vesicam immisissam demittere non posse, & lapidem in vesica existentem non cognoscere: & suppuratum existentem ex concussione non dinoscere, & secando aut vrendo, aut à profunditate, aut à longitudine aberrare, aut vrere & secare quæ non oportet. Et hæc quidem non recte. Recte autem fiunt hæc. Morbos cognoscere qui sint, & à quibus, & qui ipsorum longi, & breues, & lethales & non lethales, & qui transmutantur, & qui auferuntur, & qui minuuntur, & qui magni, qui que parui: & dum curas possibiles quidem curare, impossibiles verò scire curatu sint impossibiles: & dum curas eos qui tales habent, per curationem quatum possibile est opitulari. Quæ verò offeruntur egrotis, ea sic obseruare oportet, recte an secus fiant: veluti si quis quæ siccare oportet, humectet: aut si crassificare oporteat, non

exhibeat à quibus crassitudo inducitur: aut si quæ attenuare oportet, non attenuet, quæ frigefacere, non frigefaciat: quæ calfacere, non calfaciat: quæ putrefacere, non putrefaciat, & reliqua iuxta eandem rationem. Talia autem sua sponte ac casu hominibus in morbis fiunt, tum bona, tum mala. Febrienti ac bilioso, in tempore foras dispersa bilis, bonum: diffusa verò ac dispersa sub cutem, toleratu leuior est habenti, & curatu faciliior sananti, diffusa autem ac dispersa, & ad vnam aliquam corporis partem allapsa, malum. Aluus turbata in pleurítico aut peripneumónico, aut suppurato, malum. Febrienti aut vulnerato aluus rescicata, malum: Subaqueoso ac lienoso ab alba pituita detento, aluus fortiter turbata, bonum. Erysipelas si extra diffusum intro vertatur, malum: Si verò intra diffusum foras vertatur, bonum.

A profluuiio alui forti correpto, vomitus superueniens, bonum. ⁺ Mulieri sanguinem vomenti menses erumpere, bonum. A fluxione verò infestata, ad nares aut os fluxionem transire, bonum. Mulieri à conuulsione pressæ ex partu, febrem superuenire, bonum. Et tetano ac conuulsione occupante, igneam ardorem superuenire, bonum. Talia enim per nullam medicorum ignorantiam, aut scientiam, fiunt, & non fiunt, sed sua sponte ac fortuito casu contingunt, & profunt, & nocent, iuxta eandem rationem. Ceterum Medici talia per fortuitum successum bona, in curatione faciunt. Nimirum si medicamento sursum purgante dato, & sursum & deorsum probe purgant. Et si mulieri medicamento dato, quod bilem aut pituitam deorsum purgat, menses aliàs non fluentes erumpant. Et si lienem suppuratum habenti medicamentum dederint, quod bilem ac pituitam deorsum purget, & sic pus deorsum à liene expurgent, & à morbo liberet. Et si medicamento exhibito calculoso, calculum in vrinarium meatum præ pharmaci violentia protrudant, vt per vrinam eiiciatur. Et si medicamentum dederint quod pituitam sursum purgat, ei qui pus in superiore ventriculo in tuberculo habet, non scientes quod habet, isque pus vomat ac sanus fiat. Et si eum qui ex medicamento sursum purgante superpurgetur, sua sponte aluo subter erumpente, à vomitu sanum faciant. At verò mala operantur Medici præ infortunio hæc. Si pharmaco bilis aut pituita sursum du-

duo

*g. Mutui sanguinis vomini si menses non sanam sanguinem detrahere bonum
vel det. digabita*

ctiuo dato, venam in pectore præ vomitu rumpant, ei qui prius nullum manifestum dolorem in pectore habuit, atque sic fiat morbus. Et si mulieri in vtero habenti medicamentum superne purgans exhibeat, aluus autem inferne crumpens fœtum expellat. Et qui suppuratum curat, si aluus profusa fiat, ipsum perdit: & qui oculos curat ac subleuit, si dolores incidant acutiores, & si ita contingat, rumpantur oculi & destruantur, accusant medicum quod oculos stabileuit. Et si puerperæ in ventris dolore medicum aliquid det, & male habeat aut pereat, medicus in culpa est. Fermè autem quæcunque necessitatē habet vt fiant in morbis ac vulneribus mala supra mala, ea vbi fiunt, in medicum culpam reiciunt, & necessitatem talia fieri cogentem non agnoscunt. Et si ad febricitantem aut vulneris habentem ingressus, admotis quam primum remediis non opituletur, sed postera die æger peius habeat, medicum accusant: Si verò opituletur, non æqualiter laudant. Oportere enim ipsum perpeti purant, vlceraque inflammari, & in morbis quibusdam dolores fieri oportere, neque tales esse vt ne fiant. Neruus præcisus ac dissectus non coalescit, neque vesica, neque aliquid ex tenuibus intestinis, neque vena sanguiflua, neque tenuis genæ pars, neque pudendi pellicula. Porro principium sanationis demonstratum quidem non est, quod sanè recte principium sit vniuersæ artis, neque secundum aliquod, neque medium, neque finis. Sed incipimus ab ea aliquando dicentes, aliquando operantes, & desinimus eodem modo. Et neque dicentes ex iisdem sermonibus incipimus, neque si de iisdem dicamus, neque in iisdem desinimus, neque operantes iuxta eandem rationem, neque ex iisdem operibus incipimus, neque in iisdem desinimus. At verò facilitas ac promptitudo in his est. Quum quis secans aut vrens, neque neruum secet, neque venam. Et si suppuratum vrat, pus consequatur. Et si secet, eodem modo. Et fracturas recte componere. Et si qua pars corporis ex natura excidat, vt ipsam recte ad naturam retrudat. Item apprehendere fortiter ea quæ oportet, & apprehendendo premere. Et apprehendere leniter ea quæ oportet, & apprehendendo non premere. Et in obligando tortuosa non facere ex rectis, neque premere quæ non oportet. Et in contactu vbiunque tandem cõtigerit, dolorem ex superfluo non exhibere. Hæc qui-

dem igitur facilitatis ac promptitudinis existunt. At verò digitis decenter attingere, aut probe aut non probe, aut longis, aut breuibus, aut probe deligare omnes deligaturas, non ad artem pertinere iudicatur de facilitate ac promptitudine, sed seorsim.

Quicumque suppurati fiunt pulmone, aut superiore vel inferiore ventre, aut tubercula habent, siue in superiore ventre siue inferiore, aut in pulmone, aut vlcera intrinsecus, aut sanguinem vomunt aut spuunt, aut dolorem aliquem habent, vel in pectore vel in dorso: Hæc omnia habent ex his quidem quæ in corpore insunt, à bile & pituita: ab externis vero ab aere insito calori ammixto. Sed & à laboribus ac vulneribus. Et quicumque quidem pulmone suppurati fiunt, ab his fiunt. Si peripneumonia correptus in iudicatoriis diebus non purgetur, sed relinquatur in pulmone sputum ac pituita, suppuratus fit. Et si quidem statim curatus fuerit, vt plurimum effugit: si verò neglecta fuerint illa in pulmone, corrumpitur, illis & inhærentibus & putrescentibus, vlceraque pulmo, & suppuratus fit, & non amplius intro ad seipsum nutrimentum memorabile trahit, neque quicquam depurgatur ab eo sursum, sed suffocatur, & semper amplius difficulter spirat, & respirando stertit, & respirat illinc sursum ex pectore, tandem vero obturatur à sputo, & moritur.

Fit autem & suppuratus, si pituita ex capite ad pulmonem destillet: & primū quidem vt plurimum latenter defluit, tussimque tenuem exhibet & sputum paulo amarior solito, & aliquando tenuis adest calor. Temporis autem progressu, exasperatur pulmo, & intus exulceratur à pituita inhærente ac putrescente: & grauitatem exhibet pectori, & dolorem acutum ante & retro, calorēque acutiores in corpus incidunt, & pulmo à calore trahit ad se pituitam ex toto corpore: & maxime ex capite. Caput vero calefactum ex corpore, & hæc putrescentem subcrassam spuit. Quanto vero magis tempus progreditur, tanto magis pus sincerum spuit, & febres acutiores fiunt, & tussis frequens ac fortis, & inedia vexat, & tandem aluus inferne turbatur. Turbatur autem à pituita, pituita vero de capite descendit. Hic quum ad hoc peruenierit, perit, quemadmodum dictum est in superioribus, purulento ac putrido pulmone facta, aut ventre infra erumpente,

Fit præterea & ab his pulmo suppuratus. Quum

Quum venula videlicet aliqua in ipso fuerit rupta, (rumpitur autem à laboribus) & vbi rupta fuerit, sanguinem fundit, si quidem crassior fuerit, amplius: sin tenuior, minus: & sanguinem quidem ipsum partim confestim spuit, partim vero nisi vena adstringatur, in pulmonem funditur, & in ipso putrescit: & vbi putrefactus fuerit pus facit, progressu vero temporis aliquando pus sincerum, aliquando pus subcruentum, aliquando sanguinem, & si maris repleta fuerit vena, ipsam sanguinis copiam aceruatim à seipsa reuomit, spuiturq; pus crassum ab accessoria & intus putrescente pituita. Hic si anticipetur incipiente morbo, priusquam vena sanguinem fundat ac fortiter laxetur, & priusquam attenuetur, & in lecto decumbat, & caput corrumpi incipiat, & reliquum corpus colliquari, superstes ab hoc morbo euadit. Si verò neglectus fuerit, & hæc occuparint, vt ea perpetiatur aut omnia, aut plurima, perit: perit autem hic aut ex iisdem quæ superius dixi, aut à vomitu, sanguine multo multoties per vomitum reiecto. Si verò vena omnino quidem rupta non fuerit, verum acutus tractus in ipsa fiat, fit autem maxime velut varix, qui etiam statim vbi factus fuerit, dolore quendam tenuem inducit, ac tussim aridam. Si verò diu durauerit & neglectus fuerit, primum quidem sanguinem modicum ac subnigrum dimittit ac reicit, deinde vero adhuc copiosorem & sincerissimum, deinde pus, patiturque quæcunque in superioribus dicta sunt. Conducit autem talibus, si ab initio curandos suscipias, vt & venæ de manibus sanguinem emittant, & diæta è qua quàm siccissimus & exanguissimus fiat. Eodem porrò modo etiam venæ in latere afficiuntur, quæ intus in superficie sitæ sunt. Quum igitur affectæ fuerint, varicosæq; factæ, & intus eleuatae, & neglectæ fuerint, hæc perpetiuntur. Erumpunt & spunt à se sanguinem, & aliquando etiam vomunt, & suppurati fiunt, & vt plurimum pereunt. Si verò curentur incipiente morbo, rursus in loco venæ confidunt ad latus, humilésque fiunt. Et pulmo quidem ab his suppuratus redditur, & ab ipso etiam talia perpetiuntur, & sic moriuntur. Ceterum superiore ventre suppurati multipliciter fiunt. Nam quum pituita de capite copiosa & aceruatim in superiorem ventrem fluxerit, putrescit & in pus vertitur. Putrescit autem maxime in diebus viginti vna. Hoc igitur pus concu-

titur & intus fluctuat ad latera allabens. Hic si vratur aut fecetur priusquam diurnum fiat pus, sanus plerunque euadit.

Fiunt autem & superiore ventre suppurati ex pleuritide, quum fortis fuerit, & in iudicatoriis diebus neque putruit, neque sputo reiecta est, sed latus exulceratum fuerit à pituita affixa, & bile: & quum vlcus factum fuerit, reddit de se pus, & ex vicinis locis præ caliditate in seipsum pituitam adducit, & hæc vbi computruit, pus spuitur. Aliquando vero etiam ex venis sanguis se in vlcus ingerit, & putrefactus pus fit. Hic si euestigio assumatur, sanus plerunque fit: si vero negligatur, perit. Fiunt præterea suppurati etiam, si pituita de capite delapsa, ad latus adglutinata fuerit & putruerit. Tunc enim latus vt plurimum inflamatur, & patitur eadem quæ ex pleuritide suppuratus. Fiunt & quum præ labore, aut exercitiis, aut alio quopiam modo, vena ante aut retro fuerit rupta, & sic rupta, vt non statim spuat sanguis, sed in carne acutus tractus siue varix fiat: & caro tracta ac conuulsa humiditatem modicam traxerit, & subliuida facta fuerit: & statim quidem sic affectus non percipit præ robore ac bona habitudine, aut si etiam sentit, nihil molesti esse putat. Hic vbi deprehenderit, quum iam præ febris, aut poru, aut venere, aut aliqua alia re correptus, fuerit attenuatus, caro fauciat subresiccatur & subcalescit, & humiditatem in seipsam à vicinis tum venis, tum carnibus trahit. Vbi autem attraxerit, intumescit & inflammatur, & dolorem exhibet tenuem, & tussim raram & siccam primum. Deinde adhuc magis trahit in seipsam, & dolorem inducit vehementiorem, & tussim frequentiorem: Et primum quidem subpurulentum spuit: aliquando vero liuidum & subcruentum. Et quanto magis tempus progreditur, amplius in seipsam trahit ac putrefacit: & de ipsa carne quantum ab initio liuidum erat, hoc pus fit: & dolorem acutum exhibet, & febrem, & tussim multam ac frequentem, & per sputum sincerum pus expuit. Si verò pus in ventre moram traxerit, totum corpus ab ipso calefcit: Maxime vero vicinissimæ partes. Calefciente autem corpore, humiditas maxime eliquatur. Et quæ quidem à supernis partibus eliquatur, in supernum ventriculum maxime confluit, & pus fit, ad hoc quod iam in ipso est. Pars vero eius etiam in infernum ventriculum fluit: & quandoque

que alius ab ipsa turbatur, & hominem perimit: Nam cibi ingesti secedunt in concocti, & alimentum ab ipsi corpore non accedunt. Et sputi sursum purgatio non æqualis contingit, alio nimirum calefacta, & omnia deorsum trahere in seipsam. Et à spato quidem suffocatur & stertit, dum non purgatur: à ventre vero fluente debilitatur, & plerunque perimitur. In huiusmodi autem morbis hunc fluxum maxime exhibet caput, vt pote quod cauum est, & superne situm. Quum enim ab alio fuerit calefactum, tenuissimam pituitam de corpore in seipsum trahit. Vbi verò hæc in ipso fuerit collecta, reddit rursus aceruatam & crassam, velut dictum est: & pars quidem ipsius in supernum ventriculum defluit: pars verò in infernum. Quum igitur caput fluere inceperit, & reliquum corpus colliquari, non amplius æqualiter, ne vsti quidem, superstites euadunt. Superant enim supra pus influenza mala, ea quæ defluunt: & carnes liquefcunt magis à malis, quàm nutriuntur ab ingestis. Qui verò huiusmodi morbos habet, partim ab his breui pereunt, partim diutius tempus extrahunt. Differt enim corpus à corpore, & ætas ab ætate, & affectio ab affectione, & tempus à tempore, in quo ægrotarint: & aliqui maiorem tolerantiam in morbis habent, alij omnino ad tolerandum impotentes sunt. Proinde certitudo exacta temporis in quo pereunt non est, an longum, aut breue futurum sit. Neque enim hoc tempus certum est quod quidam definiunt: & plerunque neque hoc ipsum suppurat. Differt enim & annus ab anno, & tempus à tempore. At si quis de ipsis recte cognoscere ac dicere velit, is cognoscet omni tempore, & perire, & superstites euadere, & pati quæcunque tandem patiatur.

Cæterum inferno ventriculo suppurati fiunt, maxime quidem quum pituita aut bilis aceruata inter carnem & cutem collecta fuerit. Fiunt autem & à conuulsionibus: quum venula conuulsa rupta fuerit, sanguis effusus putrescit & suppuratur. Si verò caro conuulsa fuerit, aut contusa, sanguinem ex venis sibi ipsi propinquis trahit, atque hic putrescit ac suppuratur: His si quidem foras de se significationem præbuerit & eruperit pus, sani fiunt: Si verò sua sponte intro proruperit, pereunt. At verò diffusum pus in ventriculo inferno, veluti in superno dictum est, generari haud quaquam poterit, sed velut à me dictum est, in tunicis & in tuberculis innascitur. Et si quidem in-

tro, notas habuerit, cogniti difficile esse. Neque enim ex concussione cognoscere licet. Cognoscitur autem maxime ex dolore vbi fuerit, & si terram figulinam, aut aliud quid huiusmodi imposueris, breui id resiccatur. Erysipelas autem in pulmone fit, vbi pulmo fuerit nimium resiccatus: id quod contingit ab ardore, & à febris, & à labore, ac intemperie. Et quum super resiccatus fuerit, plurimum sanguinis in seipsum trahit, maxime quidem & plurimum ex magnis venis. Hæc enim ipsi vicinissimæ sunt, ac ipsi incumbunt. Trahit etiam ex aliis vicinis. Et tenuissimum ac debilissimum trahit. Postquam autem traxit, febris ex ipso fit acuta, & tussis sicca, & repletio in pectoribus, & dolor acutus in anterioribus ac posterioribus partibus, maxime circa spinam: nimirum magnis venis per calefactis. Et vomunt aliquando subcruentum, aliquando liuidum. Vomunt item pituitam & bilem, & frequenter animo linquantur, propter sanguinis transmutationem de repente contingentem, atque hoc maximum signum est Erysipelatis in pulmone generati, & si assidua febris inualio contigerit. Huic si quidem duobus aut tribus, aut quatuor ad summum diebus, id quod intus est diffusum fuerit ac transierit foras, plerunque sanus euadit. Si verò non diffundatur ac foras transierit, intus putrescit, & suppuratus fit ac peccat: suppurato ac putrido. Si verò foras diffusum, intro vertatur & pulmonem corripit, huic nulla vitæ spes reliqua est. Quum enim antea resiccatus pulmo, traxerit in seipsum, non amplius dimittit, sed statim ab ardore, & siccitate, nihil amplius suscipit, neque quicquam sanum distribuit, sed corrumpit. Tuberculum in pulmone fit hoc modo, quum pituita aut bilis coacta putrescit. Et quandiu quidem adhuc crudius fuerit, dolorem exilem, ac tussim siccam inducit: postquam autem maturum factum fuerit, dolor & ante & retro acutus fit, & calores corripunt, ac tussis vehemens. Et si quidem quàm citissime maturuerit, & eruperit, & pus sursum vertatur, ac totum expuatur, & ventriculus in quo fuerat pus, contrahatur ac resiccetur, penitus sanus euadet. Si verò ruptum quidem fuerit quàm celerissime, & maturatum, ac sepurgatum, verum penitus resiccari non poterit, sed ipsum tuberculum à seipso pus produxerit, & à capite sanè tunc itemque, reliquo corpore pituita ad tuberculum defluens putrescit, & pus fit,

ac expuitur, per quod homo perimitur. Perimitur autem à ventre fluente, ab his quæ antea relata sunt: & loquente ipso ac intelligente omnes res, æque. ut in priori tempore, resiccatur ac perfrigeratur: conueniuntque venæ in corpore omnes, utpote sanguine ex ipsis à febre exulto: quandoque verò etiam præ temporis longitudine, ac morbi magnitudine, tum malorū iam præsentium, tum eorum quæ insuper accedūt. Quod si multo tempore rumpi non possit, neque sua sponte neque à medicamentis, consumitur debilitatus à doloribus vehementibus, & mediis, & tussis, & febribus, & ut plurimum perimitur. Si verò iam attenuato, & in lectum reclinato, pus eruperit, neque sic valde reualescunt, sed tali modo perimuntur. At si eruperit quidem quàm celerrime, & maturuerit, maturatum autem multa sui parte ad septū transfuersum effundatur, statim quidem melius habere sibi videtur: Verum progressu temporis si quidem totum per sputum reiecit, & ventriculus in quo pus inerat, considat ac resiccetur, sanus euadit. Si verò & tempus longius protrahatur, & ipse debiliior fiat, & per sputum reiecere nequeat, sed vltus fuerit aut sectus, & pus exeat, statim quidem & sic melius habere sibi videtur, verum tempore procedente perimitur ab iisdem quæ prius relata sunt. Porro in latere sunt tubercula, & à pituita & bile, eadem ratione qua in pulmone. Fiunt etiam à laboribus, quum vena aliqua tracta rupta fuerit, non tamen penitus rupta, sed ita ut acutus tractus in ipsa factus sit. Si quidem igitur rupta fuerit, statim sanguis è vena effusus putrescit & suppuratur. Si verò acutus tractus in vena fiat, principio quidem dolorem exhibet ac pulsatur: progressu vero temporis distribuit vena sanguinem in carnem, atque hic in carne putrescens, pus fit. Eodem modo & caro, si quidem magis doluerit, & sanguinis plus in seipsam trahit ex vicinissimis venis, & statim suppuratur: Si vero minus doluerit, tardius & trahit, & suppuratur.

29 Quibusdam autem quum debiles facti fuerint tractus siue vultus in carnibus aut venis, non suppuratur, sed fiunt dolores diuturni, & vocantur Ruptiones. Et quæ quidem in carne sunt, hoc modo sunt. Quum caro afflicta fuerit, aut conuulsa, aut percussa, aut aliud quid perpeffa, liuida velut antea dixi, fit, non sincero sanguine, sed tenui & aquoso, eoque modico. Quum

autem plus solito fuerit resiccata, percalescit, & dolorem exhibet, & à venis ac carnibus vicinis humiditatem in seipsam trahit: & vbi nimium fuerit humectata, atque ea ipsa humiditas vbi à carne fuerit supercalescens, per totum corpus dispergitur, qualis est attracta, magis tamen in venas dispergitur quàm in carnes. Venæ enim magis trahunt quàm carnes. Trahunt tamen etiam carnes. Quando vero ad multam in corpore humiditatem, modica de carne attracta fuerit, obscura iam fit, & doloris exors, & pro morbida cum tempore sana euadit. Si verò caro magis fuerit percalescens, & amplio rem humiditatem traxerit, dolorem exhibet: & ad quancunque corporis partem ab ipsa processerit ac firmata fuerit, dolorem inducit acutum, & aliqui putant ipsis ruptionem transmutatam esse, verum hoc fieri non potest. Proximiissima vero vlceri sunt quæcunque talia & alia. At humiditas de carne exilit per venas: quum autem percalescens, & crassa, & copiosa facta fuerit, dolorem exhibet, donec similis fiat reliquæ humiditati, in tenuitate ac frigiditate. Quæcunq; vero in venis fiunt, sic habent. Ipsa quidem vena in quantum tracta est, in loco manet. Quum autem tracta fuerit (trahitur autem ac conuellitur à labore & violentia) fit veluti varix. Percalescit autem & trahit in seipsam, liquidam quandam humiditatem, quæ est à bile ac pituita. Et vbi mixta fuerint sanguis & humiditas de carne, crassescit sanguis, & multipliciter ipse seipso, ea parte qua vena conuulsa est, & morbosior fit, & amplius stabilior. Et quum copiosior factus fuerit, plenitudo ipsa transmigrat, quocunque tandem contigerit, & dolorem inducit acutum, ut aliquibus videatur ruptio locum permutasse. Et si contigerit ut ad humerum transferatur, & gravitatem in manu inducit, & torporem ac segniciem. Et si quidem ad venam proruperit, aut ad humerum & dorsum tendat, dolor plerunque statim quiescit. Fiunt porro conuulsiones, & à laboribus, & lapsibus, & à plagâ, & si quis onus maius leuet, & à cursibus & ludâ, & eiusmodi omnibus.

Quicumque verò à vulneribus suppurati sunt, aut ex hasta, aut pugione, aut iaculo, intro fauciatii fuerint, quandiu quidem habuerit vlceris respirationem foras per antiquum vulnus, & hac parte frigidam in seipsum adducit, & calidum à seipso hac parte emittit, & sanè facile

tum pus, tum si quid est aliud expurgatur. Et si quidem & interna & externa pars simul fuerint sanata, sanus penitus homo euadit. Si verò externa quidè sanata fuerit, interna vero non, suppuratus fit. Et si etiam sanata simul sint interna ac externa pars, cicatrix autem intus debilis fiat, & aspera ac liuida, reulceratur quandoque, atque sic suppuratus fit. Rursus exulceratur etiam si quid amplius laborarit, & si attenuatus fuerit, & si pituita aut bilis ad cicatricem affixa fuerit, & si alio morbo correptus attenuatus fuerit. Vbi verò vlceris factum fuerit, siue hoc modo, siue vbi externa pars priusquam interna coaluit, dolorem acutum inducit, & tussim, & febrem: & frigiditatem ipsum sibi ipsi vlceris inducit, eo quod amplius calidum existat: & ipsum à seipso caliditatem efflat, & pus expurgatur, & per longius tempus curatur, & tardius sanescit. Quandoque, vero neque sanescit. (Nam caro, & vlceris, ab ardore qui est in corpore coquitur, & nimium humectatur, ut non possit neque siccari, neque carnem producere, neque sanari.) Sed cum temporis progressu moritur, patiens talia quæ etiam prius dicta sunt. At si contingat ut crassarum venarum aliqua faucietur, & sanguis intro fluat ac putrescat, suppuratus fit. Et si quidem hoc pus totum per sputum reiectum fuerit, & vena fauciatia coaluerit, & vlceris intus ac foris sanatum fuerit, penitus sanus euadit. Si verò neque vlceris intus coalescere poterit, neque vena constringatur, sed aliàs atque aliàs sanguinem remittat, & si statim vomatur & spuatur, aut etiam putrescat, & pus expuatur, plerunque perimitur, aut statim sanguinem vomens, aut posteriori tempore, dum perit ab iisdem quæ antea dicta sunt. Sæpe vero hi quibus venarum aliqua intus faucietur à vulneribus, aut quibusdam laboribus, aut exercitiis, aut alia quadam causa, quum coaluerit, & sana esse videtur vena, alio tempore iterum rumpitur, idque ab iisdem contingit causis, à quibus etiã prius patiebatur. Vbi vero iterum rupta est, sanguinem fundit, & statim pereunt sanguinem multum ac sæpe vomentes (aut aliàs atque aliàs sanguinem recentem vomunt) pus autem spuantes per omnem diem multum ac crassum, tali aut consimili modo pereunt, velut etiam in aliis morbis dictum est. At verò in his ac similibus morbis multum refert, quantum ad facilem ac difficilem curationem, vir sit an mulier qui

morbum habet, iuuenis an senex, & mulier iuuenula an anicula. Et præterea tempus à tempore differt in quo agrotant. Interest item an ex alio morbo agrotent, aut non ex alio. Differt etiam affectus ab affectu, maior à minore, & corpus à corpore, & curatio à curatione. His autem sic interesse differentibus, necesse est etiam tempus diuturnitatis differre: & aliis longius fieri, aliis breuius: & alios perire, alios non: & morbos aliis durabiles esse, & maiores, aliis minores & breuis temporis: aliis permanere vsque ad senectutem & commori, alios perire ab ipsis breui. Et qui quidem iuniores patiuntur eas affectiones, quæ à laboribus fieri dictæ sunt, hi & ampliores & vehementiores ipsas patiuntur, & magis quàm alij dolent, & statim in ipsis manifestæ fiunt, ut sanguinem aut spuant, aut vomant. Sed & quadam contingentia ipsis fallunt ipsos, præ bona corporis habitudine. Seniores autem raro quidem patiuntur, & si patiantur, debiles ipsas perpetiuntur, utpote ipsi debiliores existentes, & remittunt magis ipsis, & affectionum maiorem curam gerunt. Fiunt igitur ab initio omnino minus seniori quàm iuniori, & vbi factæ fuerint, seniori debiliores fiunt, iuniori vehementiores. Et iuniori quidem, utpote qui habet corporis vigorem & siccitatem, & carnem densam ac robustam & ad ipsa ossa assidentem, cute circum ipsam circumtenta: quum aliquid amplius laborarit, solito magis & derepente, conuulsiones vehementes fiunt, & ruptiones multæ ac omnigenæ venarum ac carniū. Et horum aliqua statim manifesta fiunt, aliqua posteriori tempore comparent. At senioribus vigor fortis non inest, & carnes circum ossa diffuunt, & cutis circum carnes: & ipsa caro rara est ac debilis, & neque tale quid pati possit similiter senior veluti iunior. Et si quid patiat, leuiter patitur, & statim manifestum redditur. Atque intantum quidem in affectionum principio, iuniores senioribus difficilius liberantur.

Quum verò morbus conspicuus factus fuerit, & aut pus, aut sanguinem, aut vtrumque expuerint, qui quidem iuniores sunt, quum corpus ipsorum sit robustum ac densum, non æqualiter depurgari possunt ab vlceribus, quorum pus in superno ventriculo existit. Nam & pulmo non valde trahit ad arterias, ut qui densior sit: & arteriæ quum tenues & artæ sint, pus non suscipiunt, nisi modicum & raro. Quare necesse est

est pus in thorace, & in vlceribus coaceruari & crassum fieri. At seniori & pulmo rarior ac cauior est, & arteriæ ampliores, vt pus non diutius in ventriculo & vlceribus moretur, & quicquid eius insuper generatum fuerit, hoc totum necessario sursum attrahitur à pulmone ad arterias, & statim expuitur. In iuniore igitur, vt pote quum sint affectiones vehementiores, & purgatio pro sputi ratione non fiat, & febres acutiores & frequentiores fiunt, & dolores acuti incidunt, tum in ipso affectionis loco, tum in reliquo corpore: nimirum quum venæ sint robustæ ac sanguine plenæ. Vbi vero hæ percalescunt, dolores ab ipsis tranfiliunt aliàs ad aliam corporis partem. Ac hi quidem plerunque breui perimuntur. Senioribus vero quum affectiones sint debiliores, & sputum ab ipsis purgetur, & febres mitiores, ac paucæ sũt, & dolores adfunt quidem, verum exiles. Et ab huiusmodi affectionibus ne fenēs quidem penitus liberantur: sed longo tempore afflicti pereunt. Et aliquando pus spuunt, quandoque sanguinem, quandoq; neutrum, tandemq; cum his moriuntur. Moriuntur autem hoc modo, quum ipsos morbus aliquis huic quem antea habent consimilis apprehendit, ita vt & hunc habeant, & is quem prius habent vehementior fiat, & vt plurimum pereunt. At verò morbi qui hos morbos efficiunt, maxime sunt pleuritis & peripneumonia. Febris porro ab his fit. Quum bilis aut pituita calefacta fuerit, totum reliquū corpus ab his calefcit, & vocatur hoc febris. Calefcit autem bilis & pituita, intrinsecus quidem à cibis & potibus, à quibus etiam nutritur ac augetur: extrinsecus autem à laboribus ac vulneribus, & à calido nimirum calefaciente, & à frigido nimium frigefaciente. Calefcit item à visu & auditu: verum minimum ab his. Rigor autem in morbis fit quidem & ab externis, ventis, aqua, serenitate, sub dio degentibus, & aliis huiusmodi. Fit autem & ab ingestis cibis ac potibus. Maxime vero & vehementior fit, quum bilis & pituita sanguini fuerint permixta, aut altera ex his, aut vtraq;. Magis tamen si pituita sola permixta fuerit. Est enim pituita frigidissima ex natura. Calidissimus autem sanguis. Frigidior est etiam aliquanto bilis sanguine. Quum igitur hi humores ambo, aut alter solum, permixti fuerint ad sanguinem, ipsum congelant, non tamen omnino. Neque enim viuere posset homo, si sanguis densior & fri-

gidior seipso multis modis feret. Frigescente igitur sanguine, necesse est & reliquum totum corpus perfrigerari: & vbi huiusmodi quid factum fuerit, rigor appellatur. Et si quidem vhemens fiat rigor, vehementior est etiam tremor. Nam dum contrahuntur venæ, sanguine & coactio & congelato, corpus & contrahunt, & tremere faciunt. Si verò minus aliquanto sanguinis coactio fiat, hoc rigor appellatur. Horror autem dicitur debilissimus rigor. Quod autem post rigorem necessario corripit febris, aut maior, aut minor, sic habet. Quum sanguis percaluerit, & vim depulerit, ac rursus ad suam naturam redierit, concalescit simul & pituita, & bilis sanguini permixta: & sanguis ipse seipso multipliciter calidior euadit. His igitur percalescatis, necesse est febrem succedere post rigorem, præ sanguinis caliditate. Sudor vero fit hac de causa. Quicumque morbi in iudicatoriis diebus iudicantur, & febrilis ignis dimittit, in his de pituita & bile quod tenuissimum est eliquatur & secernitur, & secedit partim extra corpus, partim intus, & isthic in corpore relinquitur, partim præ caliditate attenuatur, & vapor fit, & cum spiritu permixtum foras procedit. Atque hæc quidem huiusmodi sunt, & ab his sudor generatur. Quare verò quandoque calidus, quandoque frigidus est, ita contingit. Calidus quidem de percalescatis malo, & exusto, & attenuato, & debili, & non valde multo secernitur, & necesse est ipsum calidiorem ex corpore excerni. Frigidus autem de ampliore malo secernitur, & de eo quod reliquum est & adhuc validum, & nondum putrefactum, neque attenuatum, neq; exustum, & frigidior ac crassior & graueolentior prodit. Manifestum autem hoc ex hac re fit. Qui frigidum sudorem exudant, è longis morbis plerunq; ægrotant, inualefcite malo eo quod in corpore relinquitur. Qui vero calidum sudorem excludunt, citius à morbis liberantur. Pleuritis & Peripneumonia fiunt hoc modo. Pleuritis quidem, quum potiones aceruatæ & fortes valde corripunt. Percalescit enim totum corpus ac humectatur à vino. Maxime autem & bilis & pituita percalescit ac humectatur. Et sanè his commotis ac humectatis, continget vt rigor inuadat ebrui siue sobrium. Et quum latus natura carne nudum sit, præ omnibus corporis partibus: & non sit quicquam in ipso quod renitatur, præter ventriculi cauita-

cauitatem: maxime rigorem percipit. Et quum riguerit ac perfrigeratū fuerit, tum caro quæ est in latere, tum venæ, contrahuntur ac conuelluntur. Et quantum in ipsa carne inest bilis ac pituita, aut in venis quæ in ipsa carne sunt, id magna ex parte, aut totum secernitur, intròque compellitur ad caliditatem, carne extrinsecus condensata: atque id ad latus affigitur, & dolorem vehementem exhibet, & percalescit, & per caliditatem trahit ad seipsum, à vicinis venis ac carnibus, pituitam ac bilem. Atque hoc sanè modo fit. Vbi verò ad latus affixa putruerint, & per sputum reiecta fuerint, sani fiunt. Si verò & antiquum multum affixum fuerit ad latus, & aliud insuper acceperit, statim pereunt, præ saluæ copia expuere nequeutes: aut suppurati fiunt, & partim pereunt, partim euadunt. Indicium autem hæc de se præbent in septem diebus, aut nouem, aut vndecim, aut quatuordecim: dolorem quoque inducunt ad humerum, & ad clauiculam, & ad alas, hac de causa. Vena quæ splenitis appellatur, tendit à splene ad latus, à latere vero ad humerum & sinistram manum. Hepatitis autem ad dexteram partem eodem modo: & quum huius in latere pars à rigore contracta fuerit, & sanguis in ipsa horruerit, ad alas & clauiculam ac humerum concedit, & conuellit ac dolorem inducit. Eodem modo & loci circa dorsum, ab affixo ad latus humore pituita ac bilis percalescunt: & quandoque dolorem locis infra latus exhibent. Sæpe vero si ad infernas partes conuertatur, dolorem per venas ad vesicam distribuit, multumque ac biliosum æger mingit. Arbitrantur autem huius morbi causam ac principium rigorem esse. Peripneumonia fit, quum commota ac calefacta pituita ac bile, pulmo præ caliditate traxerit in seipsum de vicinis locis, ad ea quæ iam sunt in ipso. Et percalescit quidem totum corpus ac dolorem exhibet, maxime autem dorso, & costis, & humeris, ac spinæ: nimirum ab his in seipsum attrahens plurimam humiditatem, & superresiccantur hæ partes, & nimium calefcunt. Postquam autem attraxit in seipsum, & tum bilis, tum pituita, sedem in pulmone occupauit, putrescit ac suppuratur. Et si quidem in diebus iudicatoriis putrefacta per sputum reiecta fuerint, æger superstes euadit. Si verò & ea quæ ab initio aduenerunt susceperit, & alia insuper acceperint, & neque spuens, neque putrefa-

ciens superarit, præ copia eorum quæ insuper accedunt, vt plurimum moriuntur.

Si verò ad dies perueniant duos & vigin-
ti, & febris remittat, & in his per sputum
purgati non fuerint, suppurati fiunt. Fiunt
autem maxime ex his, quibus & pleuritis
& peripneumonia vehementissima existit.

Fit autem & periuneumonia & pleuritis sine sputo, ambæ ex eadem causa, præ siccitate. Siccant autem & calida, vbi nimium calefaciunt: & frigida, vbi nimium frigefaciunt. Congelatur autem latus, & quæ sunt in ipso venæ, & conuelluntur: & quantum in ipso inest pituita aut bilis, id à caliditate resiccatur, & dolorem inducit, & à dolore febrem. Huic venam secare
cōducit in manu splenitidem appellatam,
aut hepatitidem, iuxta vtram sanè fuerit
morbus. Atque sic dolor mollior fit, & lateris,
& aliarum partium. Nam vena & quantum
in ipsa inest bilis ac pituita, & ipsius
sanguinis egrotantis vnà cum his magnam
partem foras dimittit. Pars verò ex carne
per medicamenta & potiones diffunditur,
& à calefactoriis forinsecus adhibitis, ita
vt morbus per totum corpus dispergatur.
Vocatur autem hæc pleuritis sine sputo.

Peripneumonia vero quum pulmo etiam
ipse superresiccatus fuerit, & quantum
in ipso inest bilis aut pituita, neque putrefacit
æqualiter, neque per sputum reddit:
& quantum in ipso est humiditatis, aut à
potu, aut à sorbitione, aut à vicinis locis,
hoc totum exurit, præ nimia siccitate ac
caliditate. Huic potiones bibere conducit,
à quibus pulmo humectatur, ac sputum
reiciit. Si enim sputum non reiecerit, & du-
rior fit, & coarescit, & hominem perimit.

Febris ardens corripit magis biliosos,
corripit item pituitosos. Corripit autem
hoc modo. Quum bilis commota fuerit
per corpus, & contigerit vt venæ & san-
guis attrahant bilem, eamque plurimam
ex carnibus ac vtriculo, ad eum qui prius
inest, vt pote quum etiam natura calidissimus
sanguis in corpore existat. Quum itaque
percaluerit ex carnibus & vtriculo,
supra eum qui iam inest, adhuc magis à bile,
percalescit etiam reliquum corpus. Et
quædam sanè partes præ multa humiditate,
penitus resiccari non possunt. Si verò
resiccata fuerint, homo moritur. Extremæ
vero corporis partes, vt pote natura sicca,
resiccantur, & plurima humiditas ex ipsis
exurit: & si ipsas contingere velis, frigiditas
comperies ac siccitas. Quapropter hi

Hipp. opera.

P

qui

Sanguinis
splenitidis
aut hepatitidis
morbus
pleuritis
dolor

qui à febre ardente corripuntur, internis quidem partibus à febre exuruntur, externis autem frigidi sunt. Et lingua ac fauces ab interno spiritu ac caliditate exasperantur & arescunt. Quantum autem in ventriculo & in vesica inest bilis, quod quidem in ventriculo est, aliquando deorsum exurbatur, plerumque vero in primis diebus vomitur, aut in quatuor aut quinque. Vomitur autem hac de causa. Quum supernus ventriculus supercalefactus fuerit, attrahit in seipsum, & fit vomitus. Et ob hoc ipsum etiam ex febre ardente, & ex pleuritide, ad peripneumoniam maxime morbi transmutantur. Vbi enim supernus ventriculus supercalefactus fuerit, trahit in seipsum, & suscipit pulmo, & fit peripneumonia: & plerumque pereunt, nimirum debiles iam existentes, & morbo alio nouo insuper generato, dies transigere nequeunt, donec sputum in pulmone concoquatur. Verum ut plurimum pereunt præ debilitate. Aliqui tamen euadunt. At quibus in vesicam confluit quid bilis, his crassa vrina mingitur, crassa autem à pituita.

48 Biliosa vero alui egestio prodit, eo quod cõbusta sint ea quæ sunt in ventre. Phrenitis hoc modo se habet. Sanguis qui est in homine, maximam partem ad prudẽtiam confert, quidam dicunt rotum. Quum igitur bilis commota ad venas & ad sanguinem ingressa fuerit, sanguinem ex consueta compage ac motione dimouet, & serosum facit, ac calcificat. Calefactus autem, etiam reliquum corpus totum percalefacit, & desipit homo, & non sibi constat, præ febris copia, & sanguinis ad serositatem transmutatione, & motione non solita contingente. Assimiles autem sunt maxime hi qui phrenitide tenentur, his qui ab atrabile delirant. Nam & hi ubi sanguis ex bile & pituita corruptus fuerit, morbum habent, & dementes fiunt: Aliqui vero etiam insanunt. Et qui phrenitide correpti sunt, eodem modo. Tanto autem minor infania ipsumque delirium fit, quanto paucior ac debilior est bilis quam pituita. Porro subcruentum & liuidum est sputum in pleuritide ac peripneumonia, idque ob hanc causam. Principio quidem plerumque neutrum spuunt, neque liuidum, neque subcruen-

tum: vnde nosse conuenit morbum vehementem esse. Quum autem sputum subcrassum spuere cœperint, tunc maxime purgantur. Sputum autem id à distentione venarum, in pleuritide quidem earum quæ sunt in latere: in peripneumonia vero earum quæ sunt in pulmone: & caliditatem ad seipsam affectio trahit. Si verò ægro abscessus fuerit ruptus, ac purulentus fuerit, prima mox die sanguinẽ, & pus subcruentum ac liuidum cum saliuâ spuit. Liuidum autẽ fit à sanguine, si modicus ad multam saliuam ammixtus fuerit, & non statim spuatur, sed semiputrefactum & effemina tum in corpore manet. Moriuntur autem ex pleuritide, ubi & multum pituitæ ac bilis ab initio lateri fuerit affixum, & multum insuper ex reliquo corpore affluerit, & neque spuens, neque putrefaciens superaritur, præ materiæ affluentis copia. Implentur autem arteriæ ab his quæ insunt, pituita ac pure. Deinde stertit, & frequenter, & illinc statim respirat, tandem vero omnia obturantur, & moritur. Eodem modo ex peripneumonia pereunt. Quicumque vero ex febre ardente moriuntur, omnes præ siccitate moriuntur. Et rescicatur primum quidem extremæ ipsorum partes, manus ac pedes: deinde partes sicciore. Vbi autem humiditas ex corpore penitus fuerit exusta ac rescicata, sanguis quidem congelatur penitus ac perfrigeratur: reliquum vero corpus exsiccat, ac sic homo moritur. At ex phrenitide ita perit. Desipiunt in hoc morbo semper, nimirum sanguine corrupto, & ex consueta motione emoto: & quum desipiant, nihil eorum quæ ipsis exhibentur accipiunt, quod saltem memoratu dignum sit. Quum vero progressum fuerit tempus, marcescunt ac imminuti consumuntur, tum ex febre, tum quod nihil alantur. Et primum quidem extremæ partes consumuntur ac perfrigerantur: deinde ipsis proximæ. Sed & frigiditatis, & febris, & dolorum principium hoc habet. Quum sanguis qui est in venis, perfrigeratus fuerit à pituita, transmutatur & conuellitur aceruatim aliàs alia parte, & tremitt: Tandem vero omnia perfrigerantur, & moritur.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI-

De Morbis Liber II, Iano Cornario Medico Physico

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De Capitis morbis. Quomodo, capite calefacto, vrina multa emittantur. Cur oculi, piriti a ad venas in oculis perueniente, cæcutiant, & eius curatio. Cur quibus piriti a ex capite ad carnes conuertitur, bene colorati esse videantur.
- 2 Ulcera qua ratione in capite & reliquo corpore enascantur.
- 3 Capitis dolor, & bilis vomitus. Vrina difficultas vide. Delirium vnde. Venarum circa caput superuomitus quando contingat.
- 4 Aurium sonitus vnde, & cur hi difficulter audiant.
- 5 Sanguis quatenus sanguis vocetur. Capitis dolor. Vertigo. Grauitas.
- 6 De cerebri corrupti signis, & vnde eius corruptio contingat. Spina dolor vnde. Animi deliquium vnde. Sanguinis vomitus in cerebri corruptione.
- 7 Capitis dolor repentinus cum vocis interceptione ac sui impotentia, & cause.
- 8 De Carie ossis capitis.
- 9 Sideratorum signa. Capitis dolor in sideratis vnde. Oculorum hebetudo. Corporis impotentia. Qui ex his conualescant, & qui non.
- 10 De Angina sue Cynanche generatione.
- 11 De Una morbi generatione, & quomodo Gurgulio rubicundus fiat, & postea nigrescat.
- 12 Tonsilla parrium sub lingua, gingiue, & quæcunque huiusmodi hoc loco consistunt, morbi.
- 13 De Morbis à capite sentibus. Capitis torpor, frequens mictio, & alia vrina stitiditatis symptomata, caput humorem repletum significant. Quibusdam septimo aut quarti decimo anno euertitur.
- 14 Curatio per virem coriaceam aqua calidissima impletum. Præparatus succus cum mercurialis succo in aqua cocto.
- 15 Seripopus ad dies septem. Crustarum inustio in capitis partibus. Vena circa aures quatenus vrenda.
- 16 De vlcibus in capite, eruribus tumidis, velut ab aqua poru curatio.
- 17 Smegma ad caput exulceratum, ex vini fece, glandis cortice, & nitro. Capitis unguentum.
- 18 De capitis dolore cum bilis vomitu & vrina difficultate, &c. curatio. Spongiarum aqua calida imbutarum, in capitis dolore, vsus.
- 19 Medicamentum ad aures rescicandas.
- 20 De aqua in cerebro signis, & curatio.
- 21 Lenticula decoctum cum melle & aceto.

- 22 De rigore, dolore, & febre per caput, maxime ad tempora & ad sinciput. Causa seu generatio huius morbi, & eius curatio.
- 23 De febre ex venarum circa cerebrum superuomitibus, & eius curatio.
- 24 De capitis graui dolore, nunc ad collum, nunc ad alias partes transcurtis, ex venarum superuomitibus, & eius curatio. Frontis in capitis dolore, secandi ratio. Salis in fissuram frontis inpersa. Dieta.
- 25 De Cerebri à bile infecti signis & curatione. Apij succus per nares instillatus. Sambuci filia alumin mouent.
- 26 De Cerebri corrupti signis. Aceti albi aquosi potus.
- 27 De Capitis dolore repentino cum vocis interceptione, & eius curatio.
- 28 De vocis priuatione, ex ebrietate, & qui ex hoc morbo euadant, & qui non. Cepæ decorticata in nares indita.
- 29 De Cerebri corrupti signis & eius curatione.
- 30 De Carie seu teredinis signis.
- 31 De sideratis, anteriorem capitis partem dolentibus, nec videre potentibus, &c. Fomentum ex myrrha, & aris flore ad nares. Sincipitis incisio.
- 32 De signis anginam concomitantibus, & eius curatione. Fomentum ex aceto, nitro, origano, & nasturtij semine.
- 33 Gargarismus. Ad saliuam suppressam. Myrti ramulus.
- 34 Alia angina. Inflammatio ad pectus conuersa: ad pulmone conuersa. Suppurati ex angina.
- 35 Alia angina, & eius curatio: Cataplasma. Gargarismus ex ficium decocto. Farina calida in vino & oleo cocta. Panes calidi.
- 36 De Una morbi in faucibus signis, & curatione. Farinam frigidam lingere.
- 37 De Tonsillarum morbi signis. Eris stis in gurgulione inflammato.
- 38 Tuberculum sub lingua quod hypoglossis dicitur. Ordeacea farina in vino & oleo cocta.
- 39 Tuberculum consistens ad palatum. Uue pisse albe vsus.
- 40 De Polypi in naso generatione, & curatione. Linum Egyptianum.
- 41 Alius Polypus, cum nasus caribus diuis impletur. Alius. Alius Polypus. Alius. Curatio. Veratri in polypos vsos inpersio.
- 42 De morbi regii nigri signis, & curatione. Asphodeli radices. Vinum Eginese. Splenicus ex mor-

Hippo. opera. p 2 bo

- bo regio nigro.
 43 Alius morbus regius.
 44 De Febrium à bile signis. In febrili biliosa pharmacia nona die. Aqua mulsa in febrili ante medicamentum potione. Aqua frigida in febrili biliosa potus.
 45 Alia Febris, foris ad contactum debilis, intrinsecus autem ardet, & lingua ipsius aspera est: & per os & per nares calidum spirat: & eius curatio.
 46 Tertiana febris. Pharmacum in febrili tertiana ante quartam mutationem.
 47 Febri quartana, cum quis alio morbo purgatus non fuerit, curatio.
 48 De signis Pleuritidem comitantibus, eiusque curatio. Alia pleuritis. Item alia.
 49 De peripneumonia signis. Eiusque curatio. Leguminum decoctum.
 50 Suppuratorum ex peripneumonia signa, eiusque curatio.
 51 Alius morbus. Lateris sinistri in suppuratis scitio, minus periculosa quam dextri.
 52 Suppuratorum ex peripneumonia secandi & puris educendi ratio. Qui ex his euadant.
 53 De tabescentis ex pulmonis affectu signis. Qui huic morbo sint obnoxij. Pilorum in tabe profuuum unde. Tabidorum spurium supra carbonem coniectum, male olens. Curatio.
 54 Alius morbus appellatus Tabes.
 55 Aphtha in pulmonis fistula. Caput rarissime lauandum.
 56 De Tabis à dorsali medulla generatione, & quibus frequenter fiat, signa. Velut formicas de capite in spinam deferri videri. Genituracum urina prodiens. Seminis in somnis profusio. Capitis grauitas & aurium sonitus post exercitia, & eius curatio.
 57 De pulmonis morbi signis.
 58 De Arteria vulnerata signis. Pulmonis ruptio quid.
 59 De Pulmonis articulis conuulsis. Circuli rubicundi in tibiis. Curatio.
 60 De Erysipelae in pulmone. Causa, & curatio. Splenicis quibus purgandi.
 61 De morbo dorsalis signis. Urina cruenta in morbo dorsali.
 62 De Tuberculi in pulmone generatione & signis, & eius curatio.
 63 De Pulmonis repleti signis. Curatio.
 64 De Pulmonis ad lateris prolapsi signis. Graue quiddam in pectore incumbens. Sanguinis stridor. Curatio. Duci & centaury semina.
 65 De tuberculi in latere signis, & curatio.
 66 De hydropulmonis. Aqua in pulmone quomodo cognoscatur, & curatur.
 67 De Pectoris aut dorsis ruptis signis, & curatio.
 68 De febris ardentis signis. Ex febre ardenti in peripneumoniam transitus.
 69 De febris singultientis signis.
 70 De Lethargi morbi signis, & curatione.
 71 De morbi siccatorij signis. Corpus velut aciculis pungi videri. Curatio.
 72 De febris interficentis signis, & curatione.
 73 De morbi liuidi signis & curatione.
 74 De morbi ructuosi signis. Curatio.
 75 De morbo pituitoso, qui mulieres magis quam viros inuadit, eius curatio.
 76 De pituita alba, & eius curatione. Scroti aqua re-

pleti scitio.

- 77 De cure morbi difficilis signis, & eius curatione.
 78 De morbi nigri signis. Vomitus in morbo nigro, varie speciosus, & eius curatio.
 79 Alius morbus niger, & curatio.
 80 De morbo corruptorio.

Mltum vrinae emittitur, vbi caput nimium incaluerit. Liquefcit enim in ipso pituita, liquefcens autem secedit partim ad nares, partim ad os, partim per venas quae ducunt ad pudendum. Quum autem ad pudendum peruenerit, mingit homo, & patitur quemadmodum ab vringe stillicidio. Caecutiunt autem quum ad venas in oculis peruenerit in pituita. Aquosior enim fit visus & turbulentiore, & splendor in oculis non similiter splendidus est, neque in ipso comparere si videre voluerit, similiter sicut ante quum splendidus & purus esset. Hic in quadraginta diebus maxime sanatur. Si vero longo tempore postea morbus reuertatur, cutis capitis crassescit, & reliquum corpus attollitur, & crassescit, ac bonum colorem habet. Haec pituita ad carnes conuertitur, & ab hac crassus esse videtur. Nam carnes quum sint perrigatae & eleuatae ac rariore, sanguinem ex venis trahunt, & propterea bene colorati esse videntur. Alius morbus. Caput vlceribus impletur, & corpus intumescit, & color morbi regij est, & alia corporis parte vlcera erumpunt: & febris alia atque alia corripit, & ex dorso aqua fluit. Huic quum in capite pituita subbiliosa conuulsa fuerit, vlcera fiunt, vbi incipit pituita & bile perrigata fuerit, & vbi pituita rara & acruata fuerit, itemque bilis: Haec enim consistit, putrefcit, & exulceratur. Attenuata vero pituita ad aures penetrat: At in reliquo corpore vlcera eadem ratione qua in capite fiunt, sanguine & bile putrefactis, quacumque in parte fuerint collecta. Hac enim parte caro putrefcit & exulceratur, & accedentem pituitam ac bilem insuper putrefacit, & fit pus. Alius morbus. Dolor circum circa caput vexat, & vomit bilem, & difficulter mingit, & desipit. Hic caput quidem dolet, praenimia eius calefactione. Desipit autem quum sanguis in capite à bile aut pituita fuerit calefactus, & plus solito commotus. Vomit butem bilem, vt pote commota ipsa in corpore. Et caput praen caliditate trahit in seipsum,

ni ex pers est, & ex naribus sanguis fluit. Saepe etiam sanguinem vomit. Corruptum autem cerebrum tali modo, quum aut nimium calefactum aut perfrigeratum, biliosum aut pituitosum plus solito factum fuerit. Vbi vero horum aliquid perfrigeratum fuerit, etiam spinalem medullam supercalefact. Et quum etiam hic percalefcit, dolorem spinam inducit. Animo vero linquitur homo, quum pituita aut bilis ad cor consistit. Consistere autem necesse est commotis ac humectatis. Sudor autem fit praedolore. Sanguinem vero vomit, quum venae quae sunt in capite, à cerebro fuerint calefactae: quae vero circa spinam sunt, à spina: spina autem à spinali medulla: Medulla vero à cerebro, vnde sanè originem trahit. Quum igitur calefactae fuerint venae, & sanguis in ipsis efferbuerit, quae quidem in capite sunt venae, distribuunt ipsum ad nares, & ad os: quae vero circa spinam sanguifluae, in corpus. Hic tertia aut quinta die plerunque perit. Alius morbus. De repente dolor occupat caput, & statim vox intercipitur ac sui impotens fit. Hic in septem diebus moritur, si non febris inuaserit. Si enim haec inuaserit, sanus euadit. Patitur autem haec quum atra bilis ipsi in capite commota fluxerit: maxime in partem in qua plurimae sunt venae, in collum inquam, ac pectus. Deinde postridie sideratus fit ac impotens, sanguine nimirum perfrigerato. Et si superior euaserit, ita vt sanguis calefcit, siue ab his quae exhibentur, siue à seipso, attollitur & diffunditur ac mouetur, & spirationem inducit, & spumescit, & à bile separatur, & sanus euadit. Si vero superior non euaserit, adhuc magis perfrigeratur: & vbi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipso defecerit, congelatur, & moueri non potest, sed moritur. At si ex ebrietatibus haec patitur (nam & hoc contingit) itidem moritur.

Caries ossis capitis.

Quum caries facta fuerit in osse, dolor ex osse corripit. Temporis autem progressu cutis de capite alia atque alia parte discedit. Talia vero patitur is cui in secunda ossis lamina, pituita superueniens resiccata fuerit, Hac enim parte rarum fit, & omnis humiditas ex ipso deficit, & quia aridum est, cutis ab ipso discedit. Hic morbus lethalis non est. Alius morbus. Si sideratus fiat, anteriorem capitis partem dolet, & oculis non aequaliter videt, & soporatur,

Cerebri corruptio.

Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex capite spinam occupat, & ad cor animi deliquium procedit, & sudor adest, & som-

ratur, & venæ pulsant, & febris debilis tenet, & corporis impotentia. Hic patitur hæc, quum venæ in capite fuerint calefactæ, & calefactæ pituitam in seipsas traxerint. Et principium quidem morbi ex hoc fit. Anterioriorem vero capitis partem ideo dolet, quod venæ in hac sint crassissimæ, & cerebrum ad anteriorem capitis partem magis situm est quam ad posteriorem. Et oculis ideo non videt, procumbente eò cerebro ac inflammato. Impotentia vero ideo corpus occupant. Postquam venæ pituitam in seipsas traxerint, necesse est præ pituitæ frigiditate, sanguinem magis nunc sisti ac perfrigeratum esse quam priori tempore: dum autem sanguis non mouetur, fieri non potest ut non etiam corpus quiescat ac torpeat. Et si quidem sanguis ac reliquum corpus superarint, ita ut calefiant, homo euadit. Si vero pituita præualuerit, sanguis magis perfrigeratur ac congelatur. Et si frigiditas ac congelatio augetur, penitus congelascit ac perfrigeratur homo, & moritur.

Angina.

10 Angina siue Cynanche fit, quum pituita in capite commota aceruatim deorsum fluxerit, & in maxillis ac circa collum constiterit. Hic neque saliuam deglutire potest, respicit autem violenter ac sterit, & aliquando etiam febris ipsum corripit. Et morbus sanè ex hac causa fit: & aliquando sub ipsam linguam, aliquando paululum supra pectus.

Vua morbus.

11 Vua fit, quum pituita de capite ad gurgulionem descenderit, & gurgulio præceptus dependet, ac fit rubicundus: temporis autem progressu, nigrescit. Nigrescit autem hoc modo. Venosus est gurgulio ac crassus, & postquam inflammatus est, calefcit: & præ caliditate sanguinem ex vena adtrahit, ac ab ipso nigrescit. Quapropter & si non turgentem feces, statim inflammantur. Nam vena calefacit, & præ caliditate partes circa gurgulionem sanguine replet, & breui suffocantur.

Tonilla ac vicina parts.

12 Tonilla, & partes sub lingua, & gingivæ, & lingua, & quæcunq; huiusmodi hoc loco consistunt: hæ omnes partes ex pituita ægrotant. Pituita autem de capite descendit. Caput autem ex corpore trahit. Trahit autem vbi fuerit calefactum: per-

calescit, autem à cibis, & sole, & frigore, & laboribus ac febrili calore. Quum vero calefactum fuerit, tenuissimum ex corpore ad seipsum trahit: Vbi vero traxerit, rursus id ad corpus descendit.

Morbi à capite orientes.

13 Quum repletum fuerit caput, & ab aliquo ex relatis percalefactum, torpor caput tenet, & frequenter mingit, & alia patitur quæ ex vrinæ stillicidio contingere solent. Idem per nouem dies hæc patitur. Et si quidem per nares aut aures, aqua & mucus erumpat, à morbo liberatur, & vrinæ stillicidium sedatur, mingitque citra dolorem, vrinam multam & albam, ad viginti dies. Et dolor capitis cessat, & intuiti splendor ex oculis subtrahitur, & dimidiatas rerum facies se videre putat. Hic quadragesima die penitus sanus euadit. Multis vero quandoque morbus redit. Septimo aut decimoquarto anno. Et capitis cutis ipsi crassescit, & ad tactum cedit: & de paucis cibis tenet ac bene coloratus apparet, & non acutum auditum habet. Quum ita habentem offenderis in principio morbi, priusquam erumpat aqua per nares & aures, & tenuerit ipsum dolor: deorsum capite vtram coriaceum circum frontem deligat oportet, aqua plenum calidissimum, quantum sustinere potest, atque hinc ipsum calefieri permittere, & vbi perfrigeratus fuerit, alium adhibere: Si vero hinc debilitetur, desistere: ac tempore interposito eadem repetere, donec remiserit dolor. Et si alius non egerat, insulum per clysterem immittere, & vrinam cientibus in potu datis, aquam mulsam aquosam insuper bibendum exhibere: & calore quàm maxime foueatur.

15 Sorbeat autem succum ptisanæ tenuem. Si vero veter non subeat, mercuriale in aqua coctam terito, ac succum excolato, & de ipso, ac de ptisanæ succo, parem mensuram per misceto, & modicum mellis adiicito. Hunc succum ter in die sorbeat & vinum mellei coloris, aquosum, album modicum, à sorbitione insuper bibat. Postquam autem eruperint ipsi per nares mucosa, & vrinam crassam eiecerit, & à dolore capitis liberatus fuerit, vtre amplius ne vtatur, sed multa calida lotus, vrinam cientia, & aquam mulsam aquosam bibat. Et primis quidem diebus milium delingat, & cucurbitam edat, aut betas per triduum. Deinde cibis vtatur mollissimis ac quàm maxime per alium subeuntibus, ita ut semper modicum ad cibos

cibos priores addati. At vbi quadraginta dies præterierint, (sedatur enim morbus maxime in tanto tempore), capite ipsius purgato, prius medicamento exhibito, ipsius deorsum purgato, si tempus anni hoc permittat. Deinde serum ad dies septem bibendum dato, aut pauciores, si debilis existat. Si vero morbus reuertatur, fomētum per totum corpus adhibito, post triduum veratrum bibendum dato. Deinde quāto tempore tibi visum fuerit intermittere, & tunc capite purgato, medicamento deorsum purgante exhibito, crustas octo capiti inurito: duas circa aures, duas in occipitio, hinc atque hinc ad ceruicis nerium, duas in naso circa angulos oculorum. Venæ autem circa aures vrendæ sunt, donec pulsare desinant. Ferramentis vero cuncoli forma paratis obliquas venas perurito. Atque hæc vbi feceris, sanitas continget. Alius morbus. Vlcerebus impletur caput, & crura intumescunt, velut ab aqua potu, & in tibias tumor infarcitur, & si premas, color morbi regij apparet, & vlcera aliàs alia corporis parte erumpunt, maxime tamen circa tibias, & malum aspectum præ se ferunt.

16 Vbi vero inflammatione liberata sunt, cito sana fiunt: & febris aliàs atq; aliàs corripit. Caput autem semper calidum est, & ex auribus aqua fluit. Quum ita habet, medicamentum ei dandum est, à quo pituita & bilis sursum purgatur, si quidem frigus fuerit, præfoto ac calida loto. Deinde tribus diebus interpositis caput purgato. Postea etiam deorsum purgans medicamentum bibendum dato: Si vero tempus anni ferat, etiam serum postea bibat: sin minus, lac asininum. Post purgationes, cibis quàm paucissimis, & quàm maxime per alium subeuntibus vtatur, & non lauet. Si vero caput exulceratur, fecem vini ad smegma faciendum comburito, & glandis corticem tritum leuigatum ammifcet, & pari nitro ammicto, his defricus multa calida lauetur. Inungat autem caput baccis lauri tritis, & gallis, & myrrha, & thure, & argenti flore, adipèque suillo ac oleo laurino. His permixtis inungatur. Post hoc autem tempus vomitibus vtatur bis in mense, & exerceat se, ac calida lauet.

17 At si his adhibitis, ex reliquo quidē corpore morbus fuerit exclusus, verum in capite ipsi vlcera adhuc fiant, rursus capite purgato, medicamentum deorsum purgans, postea bibendum dato. Deinde raso capi-

te, fissuras raras incutito, & vbi sanguis effluxerit confricato. Postea lanas succidas vino imbutas superligato, & postquam exolueris, spongia detergito, & ne humectato. Deinde oleo sublito cupressum inspergito. Laneis autem deligamentis donec sanus fiat vtatur. Alius morbus.

18 Dolor caput corripit, & si paululum moueatur, bilem vomit. Quandoque etiam vrinam difficulter emittit, ac desipit, & septima die quandoq; moritur: & nona quoque ac undecima, septimam transgressus, si non eruperit per nares aut aures, si vero eruperit, euadit. Fluit autem aqua subbiliosa: deinde temporis progressu putrefacta pus fit. Quum igitur ita habuerit, quandiu quidem dolor tenuerit in principio, priusquam ex naribus ac auribus erumpat, spongas aqua calida imbutas cito capiti admoueto. Si vero his non laxetur, vtre vtaris eodem modo velut in superiore morbo. Bibat autem aquam mulsam aquosam: Sin minus, aquam de farina crassa in ipsa macerata. Sorbeat ptisanæ quoque succum, & vinum album aquosum insuper bibat. Postquam vero per aures eruperit, & febris ac dolor remiserit, cibis vtatur per alium subeuntibus, à modicis initio factis, semper aliquid addendo. Et caput calida lauetur: & aures colluat aqua pura, & spongiam melle tinctam indat.

19 Si vero neque sic resiccetur, sed diuturna fluxio fiat, collutione facta, argenti florem, sandaracham, cerusam, singula æquis portionibus trita leuigataque in aurem edito, eamque expleto: & si quid præterlabatur, de medicamēto amplius superaddito. Vbi vero resiccata fuerit auris, expurgato ac medicamentum eluito. Postea (obscurdescit enim primum resiccata) lenibus fomentis aures foueto. Nā & sic vix ac longo tempore sedabitur. Moriuntur autem etiam, si dolor in aure fuerit, & nihil in septem diebus eruperit. Hunc multa calida lauato, & spongas aqua calida imbutas exprime, & tepidas ad aurē appone. Si vero neque sic erumpat, auri fomētum adhibeto. Sorbitionibus autem ac potionibus iisdem vtatur quibus in superioribus. Alius morbus. Si aqua in cerebro fuerit, dolor acutus per sinciput ac tempora emergit, aliàs alio loco: & rigor ac febris aliàs atque aliàs, & regiones oculorum dolet, & excutit, & pupilla finditur, & ex vno duo se videre putat, & si surrexerit, vertigo ipsum corripit, & ventum non sustinet, neque solem:

solem: & aures tinnunt, ac inter audiendū strepitu offenditur: & vomit saliuam ac pituitam, quandoque etiam cibos: & capitis cutis atrenuatur, & contactu gaudet.

20 Quum sic habuerit, primū dādum est ipsi medicamentum quod sursum pituitam educit, & postea caput purgato. Deinde interposito tempore medicamentum deorsum purgans bibendum dato. Postea cibis quā maxime aliū subeuntibus ipsum reficito, semper modica addendo. Postquam verò comederit iam cibos sufficientes, vomitibus ieiunus vtatur.

21 Lenticulæ decocto mel & acetum miscens, & olea: antea comedens: & in die illā qua vomuerit, primū cyceonem bibat tenuem: postea ad vesperā cibis modicis vtatur, & nō lauet: & à cibis deambulet, itēq; mane, vitans vētum ac solem, & ad ignem ne accedat. Et si quidem talia faciens, sanus fiat, bene est: Sin minus, vere vbi ipsum prius purgatis, primū veratro, postea etiam in nares medicamentum infundito, & pauco tempore interposito deorsum purgato, deinde cibis reficito. Postea iuncto capite iuxta sinciput, ad cerebrum vsque perforato, & veluti sectionem ac perforationem

22 curato. Alius morbus: Rigor, dolor, & febris per caput: maxime ad aurem, & ad tempora, & ad sinciput, & oculorum regiones dolet, & supercilia ipsi incumbere videntur, & grauitas caput detinet, & si quis ipsum mouerit minget, & multum ac facile mingit: & dentes torpēt, & stupor ipsos tenet, & venæ attolluntur ac pulsant in capite, & non potest quietus esse, sed anxius est ac desipit præ dolore. Huic si quidē per nares aut aures eruperit, aqua profluit subpurulenta, & sanus euadit: Sin minus, plerumque in septem diebus moritur. Hic morbus maxime fit ex febre lipyria, quum liberatus à febre, nondum purgatus, aut cibis se impleuerit, aut inebriatus fuerit, aut in sole laborarit. Quum sic habuerit, primū sanguinem de capite mittito, vnde cunque tibi visum fuerit. Et post sanguinis missionem, raso capite perfrigatoria ipsi adhibeto. Et si alius non subeat, infusum per clysterem immittito. In potu verò prifanæ succum frigidum dato, & aquam infuper bibendam. Si vero ad perfrigatoria non remittat, transmutatione facta, vt vtitor ac calefacito: postquā autem quieverit dolor, cibis vtatur aluum subeuntibus, & ne impleatur. Vbi vero vigesimum diem attigerit, sedato dolore, fomento ca-

piti ipsius adhibito, ad nares medicamentum apponito, & interposito triduo medicamentum deorsum purgans exhibeto, Alius morbus. Si venæ circa cerebrum sanguinē superuouerint, ac cerebrum calefacierint, febris emergit fortis, & dolor ad tempora, & sinciput, ac posteriorem capitis partem, & aures tinnunt ac flatu implentur, & nihil audit, & anxius est, & se ipsum præ dolore iactat. Hic quinta aut sexta die moritur. Quum sic habuerit, caput ipsius calefacito. Si enim per aures aut nares aqua eruperit, mortem effugit. Si vero sex dies euaserit, victum ipsi velut in superiore morbo constituito. Alius morbus.

24 Si venæ superuouerint in caput, dolor grauis totum caput tenet, & ad collum, & aliās ad alias capitis partes transit. Et vbi surrexerit, vertigo ipsum corripit, febris autem non inuadit. Quum igitur sic habuerit, de raso capite, si non calefactoris cesserit, frontem ea parte qua capillus desinit à capite findito: vbi vero secueris disparata ac diducta cute, quum sanguis defluerit, salem tenuissimum inspergito: & postquam effluerit sanguis fissuram componito, & duplici filo totam ipsam includito. Deinde splenium cera ac pice illitum, vlceri imponito, & lana sordida superimposita deligato, & ad dies septē ne soluito, si non dolor vexet: si vero dolor adfit, exoluito. Donec autem sanus fiat, aquam de macerata in ipsa crassa farina bibendū dato, & prifanæ succum sorbedum, & aquam infuper bibendam. Alius morbus.

25 Si cerebrū bile infestatur, febris emergit debilis, & rigor, & dolor per totum caput, maxime ad tempora, ad sinciput, & ad regiones oculorum: & supercilia ipsi impendere videntur, & ad aures dolor procedit, & quandoq; per nares bilis defluit: & oculos hebetes habent, & plerisque dolor ad diam capitis partem extenditur, quandoque etiam per totum caput. Quum sic habuerit, perfrigatoria ad caput apponito, & postquam dolor ac fluor cessarit, apij succum in nares instillato, & ne lauet quādiu dolor obtinuerit. Et sorbeat milium tenue, modico melle affuso, & bibat aquam. Si verò alius non subeat, brassicas edat & succum sorbeat. Sin minus, folia sambuci eodem modo. Et postquā pestifium tibi esse visum fuerit, cibos quā maxime aluum subeuntē ipsi exhibeto. Et si depulso fluore ac dolore, grauitas ipsi supra supercilia incumbat, & in naso mucus cras-

sus

sus ac putridus fuerit, fomento ex aceto, & aqua, ac origano ipsi adhibito, deinde calida aqua loto, florem aris & myrrham ad nares apponito. Atque his factis plerumque sanum efficies. Morbus autem non est lethalis. Alius morbus. Si cerebrum corruptum fuerit, dolor ex ceruicis neruo ad spinam tendit, & ad cor frigus descendit, & derepente nouus sudor adest, & per nares sanguis fluit: Vomunt quoque multi. Hic triduo moritur. Si vero septem dies transgrediatur: (plerique autem non transgrediuntur) & si sanguinem vomat, aut è naribus fundat, neque calida ipsum lauato, neque calefactoria adhibeto: Verū acetum album aquosum bibendum dato, & si debilis sit, prifanam sorbendam. Si verò plus iusto sanguinem vomere tibi videatur, aut ex naribus ipsi fluat, à vomitu quidem bibat farinam trimestris tritici in aquam insperfam: Si verò ex naribus fluat, venas & in brachiis, & in temporibus, spleniis suppositis deligato. At si neutrum horum ipsi affuerit, dolet autem ceruicis neruum, & collum, & spinam, & frigus ad cor processerit, cum eruo pectora, & dorsum, & ceruicis neruum, & collum calefacito. Nam his factis maximam utilitatem capere poterit. Verū pauci huiusmodi morbum effugiunt. Alius morbus.

27 Sanum derepente inuadit dolor circa caput, & statim vox intercipitur, & stertit, & os hiat: & si quis ipsum vocet aut moueat, solum suspirat, nihil autem intelligit, & multum mingit, & mingere se non sentit. Hic si non febris ipsum corripit, in septem diebus moritur: Si verò corripit, plerumque sanus fit. Huiusmodi vero morbus senioribus maxime fit, & magis quā iunioribus. Hunc vbi sic habuerit, lauare oportet multa calida, & quā maxime calefacere, & aquam mulsam tepidam in os instillare. At si resipiscat, & morbum effugiat, vbi ipsum cibis refeceris, ita vt viribus valere tibi visus fuerit, indito in nares ipsius medicamentum, & paucis diebus interpositis, pharmacum deorsum purgans bibendum dato. Si enim ipsum non purgaue ris, timor est ne rursus morbus reuertatur. Effugiunt autem non ita valde ex primo.

28 Alius morbus. Si quis ex ebrietate voce priuetur, & statim sanè ipsum etiam febris corripit, sanus fit: Si verò non corripuerit, die tertia moritur. Si itaque in ita affectum incideris, multa calida lauato, &

spongias in aqua calida tinctas ad caput apponito, & cepas decorticatas in nares indito. Hic si quidē apertis oculis, & loquutus ad se redierit, & non nugerit, hac die sopore pressus iacet, postridie verò sanus fit. Si verò exurgens bilem vomuerit, infanit, & moritur maxime in quinque diebus, si non dormierit. Huic igitur hæc facere oportet. Multa calida lauato, donec ipse ad seipsum redeat. Deinde multo oleo illitū, ad stragula molliter reclinato, & vestimentis cōtegito: & neq; lucernam apud ipsum ardere, neque loqui permittito. Vt plurimum enim ex balneo obdormit, & si dormierit, sanus euadit. Postquam verò ad se redierit, primis tribus aut quatuor diebus, milium tenue sorbeat, aut prifanæ succum, & vinum mellis speciem referens bibat. Deinde cibis vtatur mollissimis, ac paucis primum.

Cerebri corruptio.

29 Si corruptio cerebrū inuaserit, dolor tenet maxime anteriorem capitis partem, & paulatim etiam intumescit, & liuida fit: & febris, & rigor apprehendit. Quum ita habuerit, secare oportet qua parte intumuit, & per purgato osse, ipsum radere donec ad secundam laminam perueniat: deinde velut fracturam curare.

Caries siue teredo.

30 Quum caries facta fuerit in osse, dolor ex hoc corripit ipsum os, & progressu tempore attenuatur ac inflatur, & fit in ipso fractura. Et si hanc rescueris, cōperies, ipsum os eleuatum, & asperū, ac fuluum: quibusdam verò etiam ad cerebrum vsque corrosus. Vbi in hoc modo affectū incideris, si quidē ultra corrosus fuerit, sinere optimum est, & vlcus quā celerrime curare. Si verò corrosus non fuerit, sed asperum, ad secundam vsque laminam rasum, velut præcedens curare. Alius morbus.

31 Si sideratus quis fiat, & anteriorem capitis partem dolet, & oculis videre non potest: sed sopor ipsum tenet, & venæ in temporibus pulsant, & febris debilis tenet, & totius corporis impotentia, & emarcescit. Quū sic habuerit, multa calida ipsum lauato, & calefactoria ad caput adhibeto. A fomentis verò myrrhā & aris florem in nares infundito. Sorbeat autem prifanæ succum, & aquam bibat. Et si quidem vbi hæc feceris melius habuerit, bene est. Sin minus, quæ

quæ vna spes reliqua est, sicut ipsius fin-
dito, & vbi sanguis defluerit, labiis com-
positis curato ac deligato. Si verò non se-
cueris, decimo octauo aut vigesimo die ple-
runque moritur.

Angina.

32 Febris corripit & rigor, & dolor capitis:
& maxillæ intumescunt, & sputum difficul-
ter deglutit. Expuit autem & saliuas duras
ac paucas: & infra in faucibus stertit: & si
apprehēsa lingua inspexeris, gurgulio non
magnus est, sed mollis: fauces autē intrin-
secus saliuæ viscosæ plenæ sunt, & non po-
tēst excreare, & decumbere non sustinet,
verum si decumbat suffocatur. Hunc si
ita affectum deprehēderis, hæc facito.

Primum quidem cucurbitas ad verticu-
lum in collo primum affigito. Deinde in
capite præraso, & iuxta aurem ab vtraque
parte apponito. Et vbi cucurbitam affixe-
ris, ad multum tempus adherere finito.

Postea fomentum ipsi ex aceto, nitro,
origano, & nasturtij semine adhibeto. Hæc
terito, & cum aceto pari aqua permixta
diluito, ac parum olei instillato. Deinde in
ollulam infusus, operculo addito, arundi-
nem cauam immittito, & prunis imposita
feruefacito: & vbi per arundinis fistulam
vapor ascenderit, hianti ore vaporem in-
tro trahat, cauens ne fauces adurat. Forin-
secus autem spōgias aqua calida imbutas,

33 ad genas ac maxillas apponat. Gargaris-
mus porro ipsi parandus est, ex origano, sa-
tureia, apio, mentha, & modico nitro, cum
aqua mulla aquosiore, & modico aceto in-
stillato: prædictarum herbarum folia trita,
& nitrum, in aqua mulla diluito, tepefaci-
to, ac sic gargariset. At si saliuæ supprima-
tur, myrti ramulum complanatum sumi-
to, & tenera ipsius summa parte incurua-
ta, ac molli lana obuoluta, in fauces immis-
sa, saliuam expurgato. Et si venter non e-
gerat, glandem subdito, aut clysterem ad-
hibeto. Sorbeat autem ptisanæ succum, &
aquam bibat. Si verò tumor ipsi oboria-
tur, & ad pectus intumescat, ac rubicun-
dus sit, & ardeat, amplior spes salutis est.

Facienda verò hæc sunt, postquam in-
flammatiō foras conuersa fuerit. Betas in
frigidam aquam tinctas apponat. Tepidas
collutiones ore gargariset, & ne lauet. Hæc
faciens maxime euaserit. Est autem mor-
bus lethalis, & paucissimi euadunt.

Alia angina. Febris & dolor capitis 34
corripit, & fauces inflammantur, itēque
maxillæ, & saliuam deglutire non potest,
spuit autem crassam ac multam, & difficul-
ter loquitur. Quum ita habuerit, primum
cucurbitam affigito, eodem modo veluti
suprà diximus. Deinde spongiam aqua ca-
lida imbutam, ad collum ac maxillas adhi-
beto. Aquam autem mullam aquosam col-
luendam dato. Et succum ptisanæ sorbere
cogito. Si verò ipsi talia facienti saliuæ
non exierit, eodem modo velut in priore
fomentum adhibeto. At si ad pectus con-
uertatur inflammatio, aut ad collum, be-
tas aut cucurbitas concisas, in frigidam a-
quam tinctas superimponat, & frigidam a-
quam bibat, quo saliuæ facilius excreetur.
Quum autem ad pectus extumuerit, ple-
rique euadunt. Si verò faucibus ac tumo-
ribus sedatis, morbus ad pulmonem con-
uersus fuerit, febris statim corripit, & late-
ris dolor: & vt plurimum moritur, vbi hoc
factum fuerit. Si verò quinque dies effu-
gerit; suppuratus sit, si non ipsum statim
tussis inuaserit: Si vero inuaserit, facta ex-
siccatione depurgatus, sanus fit. Huic
quandiu dolor latus tenuerit, latus calefa-
ciendum est, & adhibēda quæ in peripneu-
monia adhiberi solent. At si quinque dies
effugerit, & febris remiserit, tussis autem
remāserit, primis quidem diebus sorbitio-
nibus vtatur. Postquam autem cibos su-
mere inceperit, quàm pinguissimos ac ma-
xime saluos edat. Quod si tussis non affue-
rit, nimirum suppuratum fieri scito, & vbi
cœnauit quum dormire volet, allium edat
crudum quàm plurimum: & vinum insu-
per bibat vinosum meracius. Et si quidem
ita pus eruperit, bene habet. Sin minus,
postridie calida loto suffitum adhibeto: &
si eruperit, velut suppuratum curato.

Alia angina. Linguae posterior pars in- 35
flammat, itēque locus sub tonsillis ad-
guttur, & neque saliuam, neque quicquam
aliud deglutire potest. Si verò coactus fue-
rit, per nāres ipsi effluit. Quū ita habuerit,
mentham viridem tritam, apium, origa-
num, & nitrum, & rhoem rubrum melle
diluito, & ad crassam formam redacta, in-
tus linguae qua parte tumet illinito. Post-
ea ficus aqua coquito, & de rhoe parum
tritum, hoc ficuum decocto diluito, ad gar-
garisandum dato, si id potest: sin minus,
colluendum. Bibendam verò aquam de
farina crassa in ipsa macerata exhibeto.

Foris

Foris autem ceruicem & maxillas, fari-
na calida in vino & oleo cocta integito, &
panes calidos apponito. Suppuratur enim
plerunque in loco sub tonsillis: & si qui-
dem sua sponte eruperit, sanus fit. Si ve-
rò non rumpatur, vbi digito contigeris an-
molle sit, ferramento acuto ad digitum al-
ligato perforato. His adhibitis multi sani
fiunt. Est autem hic morbus minime le-
thalis.

Vua, morbus.

36 Si vua morbus in faucibus fiat, summa
gurgulionis pars aqua impletur, & rotun-
da fit ac pellucida, & spirationem interci-
pit. Et si maxillæ ab vtraque parte inflam-
mata fuerint, suffocatur. Si verò ipse mor-
bus per se consistat, maxillis non inflamma-
tis, minus moritur. Quum sic habuerit,
gurgulionem digito apprehensum sursum
ad palatum apprimito, & summam ipsius
partem præsecato. Postea foliorum horten-
sium condimentariorum decoctum garga-
risandum dato, & farinam frigidam delin-
gendam, aquamque insuper bibendam: &
ne lauet.

Tonsilla, morbus.

37 Si tonsillæ fiant, intumescunt sub maxil-
lis ab vtraque parte, & ad contactum foris
d durum est tuberculum, & gurgulio totus
inflammatus est. Quum sic habuerit, im-
misso digito tonsillas protrudito: ad gurgu-
lionem autem florem aris siccum illinito:
& foliorum condimentariorum hortensium
decoctum, velut à sole calidum gargari-
sandum dato. Foris qua parte tumor est,
ordeaceam farinam in vino & oleo coctam
calidam pro cataplasinate apponito. Post-
quam verò tubercula mollia esse tibi visa
fuerint intrinsecus ad contactum, scalpel-
lo ipsa pertundito. Quædam etiam sua
sponte sedantur.

Tuberculum sub lingua.

38 Si tuberculum sub lingua, hypoglossis
appellatum, fiat, lingua intumescit, & pars
sub ipsa ac externa ad tactum dura est, &
saliuam deglutire non potest. Quum sic
habuerit, spongiam aqua calida imbutam
apponito, & ordeaceam farinam vino ac
oleo coctam, foris vbi tumor est, imponito.
Gargariset ficuum decoctum, & ne lauet.

Postquam autem purulentum factum fue-
rit, secato. Aliquādo verò sua sponte erum-
pit, & sedatur nō sectum. Si verò foras sup-
purauerit, perurito.

*Tuberculum consistens ad
palatum.*

39 Si tuberculum constiterit ad palatum,
intumescit, & suppuratur. Quum sic habue-
rit, tuberculum inurito. Vbi verò exie-
rit pus, reliquum eluito, primum nitro &
aqua calida, deinde vino. Postquam au-
tem elueris, vnam passam albam exem-
ptis vinaceis tritam, in vstræ locum indi-
to, & vbi exciderit, vino meraco tepido
colluat: & vbi edere quid aut sorbere vo-
let, spongiam indat, atque hæc faciat do-
nec sanus fiat.

Polypus.

40 Si polypus fiat in naso, ex medio cartila-
ginum depēdet, veluti gurgulio: & vbi ex-
pirationem facit, progreditur foras, & est
mollis: vbi verò inspirationem facit, retro-
cedit: & loquitur obscure, & quum dormit
stertit. Quum sic habuerit, spongiam in-
rotundam concisam, & velut spiram factam,
lino Ægyptio obuoluito, ac duram efficit.
Sit autem eius magnitudinis, vt ad nasum
quadret. Spongiam verò quadruplici lineo
fio deligato, ita vt vnumquodque longitu-
dinem habeat cubitalem. Deinde facto vi-
no iporum principio, virgam stanneam
tenuem sumito, quæ ad alteram sui partem
foramen habeat, & trāsmisso per foramen
florum principio, virgam inacutam in os
transmittito, & attrahito donec florum
principium apprehendas. Postea specillo
instar vngulæ bifurcato sub gurgulionem
subposito, renitens trahito donec poly-
pum extraxeris. Postquam verò ipsum ex-
traxeris, & sanguis fluere desierit, siccum
linamentum specillo obuolurum indito, &
de cætero aris flore in melle cocto, lina-
mentum illine, atque sic in nasum inde. Et
vbi iam vlcus curatum fuerit, plumbum
efformatum ita vt ad vlcus perueniat, mel-
le illine, & donec sanus fiat appone. Alius 41
polypus. Impletur nasus carnibus, & ad
contactum caro dura apparet, & per nasum
spirare non potest. Quum sic habuerit, fi-
stula immissa, ferramenti tribus aut qua-
tuor vrito, & post vitionem veratrum ni-
grum tritum inlicito, & postquam compi-
truerit

truerit ac exciderit caro, linamenta melle illita cum æris flore indito: & vbi curatum fuerit vlcus, plumbeas massas siue fistulas melle illitas immittito, donec sanus fiat. Alius polypus, Intrinsicus ex cartilagine caro rotunda prominet, quæ ad contactum mollis est. Quum ita habuerit, chordam neruæ accipito, & facta in ipsa parua ansula, eam tenui filo obligato: deinde alterum principium per ansulam transmittito, alia maiore ansa facta. Postea principium illud per virgam stanneam transmittito. Deinde ansam illam maiorem in nasum indito, & specillo insecto ipsam circum polypum obducito ac adaptato: & vbi circumfusa fuerit, virgam in os transmittito, & arreptam ipsam trahito, eodem modo specillo instar vngulæ bifurcato supposito sub gurgulionē ac renitēte. Postquam autē extraxeris, curato velut superiorem.

Alius polypus. Intrinsicus circa cartilagineum alicunde durum quid nascitur, & videtur quidem caro esse: si verò ipsum attingeris, strepitum edit velut lapis. Quum sic habuerit, fisso per scalpellū naso expurgato, deinde inurito. Atque hoc facto nasum rursus consuato, & vlcus curato, linamentum melle illitum indens: & vbi computruerit, æris florem cum melle illinito. Fiat autem curatio plumbeis massis itidem immixtis. Alius polypus. Nascuntur ex obliquo cartilaginis in summo, velut cancelli. Omnes autem hos vrere oportet, & post vitionē veratrū inspergere: Postquam autem computruerint, æris flore cum melle expurgare. Curatio autem etiam plumbo immisso fiat.

Morbus regius niger.

42 Color fit niger circa faciem, & maxime circa partes velut in umbram occultatas: & oculi cum virore pallidi, itēmq; lingua inferne, & venæ sub lingua crassæ ac nigre: & est homo sine febre, ac mingit vrinam crassam, biliosam. Quum ita habuerit, primū venas sub lingua secato, deinde calida mulsa loto, asphodeli radices bibendas ieiuno dato, ita vt æquales quinque radices depurgatas in vino coquas, & apij foliorum quantum manus plena capit addas. Affundito autem vini dulcis tres heminas dimidiatas Æginenses, vt à coctura semihemina super sit. Hoc permixtum bibendum dato. Postquam autem minxerit, cibis aluum subeuntibus vtatur, & à cibo cicer album edat, & vinū album, multum,

aquosum bibat: & apium ac porrum in cibo edat. faciat autem hæc per dies septem. & si quidem in his color probe depurgatus esse tibi visus fuerit, bene est: Sin minus, etiam alios tres hæc faciat. Postea interposita vna atque altera die, medicamentum ad nares apponito. Deinde pharmacum deorsum purgans bibendum dato, à quo bilis purgatur. Et si splenicus fuerit, asininum lac aut serum postea exhibeto. Hæc faciens, sanum efficies. Alius morbus regius. Febris corripit debilis, & grauitas caput tenet, & quibusdam sanæ febres cessant: Ipse verò fit cum virore pallidus, & maxime oculi, & debilis est, & corporis impotentia adest, & vrinam crassam cum virore pallidam emittit. Hunc calida lauato, & vrinam cientia bibenda dato. Postquam autem purior esse tibi visus fuerit, & color melior apparuerit, medicamentū ad nares appone, & postea deorsum purgans bibendum præbe. Cibis autem vtatur quàm mollissimis. Vinum bibat albū, dulce, aquosum. Hæc faciens sanus euadet.

Febres à bile.

Si bile infestatur homo, febris ipsum corripit quotidie, ac dimittit. Derinet autem maxime in meridie: & os amarum est, & quum sine cibo manet, offendit hoc ipsum. Vbi verò ederit, strangulatur, & à modicis quibusdam cibis impletur, & abominatur, & vomitiones ipsum inuadunt, & ad lumbos ac crura grauitas incumbit, & multum dormit. Hic si post febrem exudarit frigidum ac multum sudorem, & febre non liberetur, morbum diurnum sentiet. Si verò non sudarit, citius iudicatur. Quum sic habuerit, & ad nonum diem deuenit, pharmacum dato. Nam si statim à febris initio dederis, postquam purgatus est, febris repetit, & rursus medicamento opus habet. At si os non afficiatur, verum adimum vëtre tormen irruat, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & postea lac asininum, aut serū, aut aliquem succum. Si verò debilis fuerit, per clysterem subitus eluito. Ante medicamenti verò potionem, si quis febricit, dāda est ipsi aqua mulsa aquosa. Altera autem die qua febris detinet, aquam frigidam quantum bibere volet, dabis. Vbi verò remiserit febris, ptisanæ succum, aut milium tenue sorbeat, & vinum album, odoratum, aquosum insuper bibat. Si verò febris neque noctu, neque interdum remittat, & ad contactum supernas

supernas partes habeat calidas, venter autem & pedes frigidi sunt, & lingua aspera: huic medicamentū ne dederis, sed molli in fuso per clysterem subluato, & ptisanæ succum bis in die frigidum forbendū dato, & vinum aquosum insuper bibendū. Reliquo vero tempore aquam frigidissimam bibat. Hic si quidē septima die exudarit, & febris ipsum dimiserit, bene est: Sin minus, decima quarta die plerūq; moritur. Alia febris.

45 Foris ad contactum febris debilis est, intrinsicus autem ardet, & lingua ipsius aspera est, & per nares & per os spirat calidum. Quinta die præcordia dura sunt, & dolor inest, & calor qualis in morbo regio apparet, & crassam ac biliosam vrinam eicit. Hunc si septima die rigor, & febris vehementis apprehenderit, & exudarit, bene est. Sin minus, moritur septima aut nona. Corripit autē maxime hic morbus, si non annus squalidus fuerit. Quum sic habuerit, quotidie calida lauato, aquamque mulsam aquosam multā bibendam dato, & ptisanæ succum frigidum bis in die forbendum. Aforbitione vero vinū bibat aquosum, albū, modicum. Si verò aluus non egerat, clysterem adhibeto, aut glandulam subdito. Cibum autē ne exhibeas, donec febris remittat. Vbi verò sedata fuerit, pharmacum deorsum purgans bibat. Reuertitur enim quandoque morbus, si impurgatus permāserit. Et amplius morbus hic rursus corripit, si sanguis nimium biliosus factus fuerit. Alia febris. Si tertia febris tenuerit, si quidem nō omissis tribus inuasionibus, quarta corripiat, pharmacum deorsum purgans bibendum dato. Si vero pharmaco non opus habere tibi videatur, radicum quinque folij tritarum acetabili mensuram, ex aqua bibendam dato. Si verò neque sic cesset, multa calida loto, trifolium, & silphij succū in vino pari aqua ammixta, bibenda præbe, & reclinato vestimenta multa integito, donec exsudet. Postquam vero exsudarit, si sirit, polentam quum aqua bibat. Vesperi autem milium coctum tenue sorbeat, & vinū insuper bibat, donec febris cesset: & cibis quàm mollissimis vtatur.

Febris quartana.

47 Quum febris quartana ex alio morbo non purgatum apprehenderit, pharmacum deorsum purgans bibendum dato. Deinde caput purgato. Postea rursus infra purgato. Si vero his factis non cesset, interpositis duabus inuasionibus post purgatio-

nem infernam, multa calida ipsum lauato, & seminis hyoscyami milij magnitudinem & mandragoræ tantundem, & succi silphij trium fabarum magnitudinem, & trifolij tantundem in vino meraco bibat. At si firmus & sanum se esse putans, ex lassitudine, aut profectio febre correptus, ad quartanam deueniat: fomentis ipsi adhibitis allium dato, in melle tinctum. Deinde lenticulæ decoctū bibat, melle & aceto mixtis. Postquam autem repletus fuerit, vomat. Postea calida loto, vbi frigidus factus ferit, cyceon ē ex aqua bibat. Vespericibus mollibus & non multis vtatur. Altera vero exacerbatione, vbi multa calida laueris, & stragula ipsi intexeris, donec exudet, statim veratri albi radices triū digitorum longitudine, & trifolij drachmam, & succi silphij duarum fabarum magnitudinem, in vino meraco bibat. Et si vomitiones ipsum vrserint, vomat: sin minus, similiter post caput purgatum. Cibis autem vtatur quàm mollissimis & acerrimis. Quum vero exacerbatio ipsum inuaserit, ieiunus medicamentum ne bibat.

Pleuritis.

Pleuritis vbi corripuerit, febris & rigor tenet, & dolor per spinam ad pectus, & cretæ ceruicis spiratio, & tussis, & salua alba ac subbiliosa, & non facile per tussim reicit, & per inguina dolor est, & cruentam vrinam mingit. Quum ita habuerit, si quidem febris septima die remiserit, sanus euadit. Si vero non remittat, deuenit morbus ad vndecimū aut decimum quartum diem. Et sanē multi in his diebus moriuntur. At si decimum quartum transgrediatur, euadit. Quum ita habuerit dolor, calefactoria adhibeto. Bibat autem mel, æquali aceto affuso coctum, ita vt quanta fuerit mensura cocti mellis & aceri, vnde uigessimam partem aquæ affundas. Hoc paulatim & frequenter bibendum dato: & postea quoque aquam modico aceto affuso ammisceto. Sorbeat & milij succū melle modico adstillato frigidum, quartæ heminae partis mensura, quoties vtrunq; cibum sumit, & bibat vinum album vinosum, aquosum modicum. Sit autem vinum quàm mollissimum, odorem non habens. Vbi verò febris dimiserit, per biduum milium bis in die sorbeat, & betas iucundissime paratas edat. Deinde catulum aut auiculam coquat, & ius sorbeat, & de carnibus parum edat. Reliquo verò tempore, maxime Hipp. opera. q quan

quandiu à morbo tenetur, in prandio milium sumat, vesperi cibus paucissimis ac mollissimis vtatur. Alia pleuritis. Febris tenet, & tussis, ac rigor, & dolor ad latus, & quandoque ad clauiculam, & saliuam spuit subbiliosam ac subcruentam. Quòd si egro abcessus ruptus fuerit, qua parte dolor maxime vrget, calefactoria adhibeto, & calida lauato, si non magna febris ipsum teneat. Sin minus, non. Bibendum autem dato fauum in aqua maceratum, ita vt aquam iam subdulcem facias, & postea quoque aquam ammiscuas. Sorbeat ptisanam succum bis in die, & vinum inde bibat album, aquosum. Et si quatuordecim dies effugerit, sanus euadit. Alia pleuritis. Febris detinet, & dentium fridor, & tussis sicca, & cum virore pallida reicit, quandoque etiam liuida: & dolor latus corripit, & dorsum subrubidum fit. Caput & pectus calefcunt, aliquando etiam venter, & pedes, & crura. Et quum erectus sedet, magis tussit: & alius turbatur, & alui egestio cum virore valde pallida est, ac graueolens. Hic in viginti diebus moritur. Si vero has effugerit, sanus fit. Huic donec quatuordecim dies præterierint, aquam de farina crassa in ipsa macerata bibendam dato, & vinum album vinosum, aquosum postea bibendum. Sorbeat succum ptisanam frigidum, bis in die. Verum pro melle mali punici succum, ad ptisanam succum admisceto, postquam iam hic ptisanam succus coctus fuerit, & lauet non multa. Vbi vero quatuordecim dies præterierint, in prandio milium sumat. Ad vesperam carnibus auicularum, cum iusculo, & paucis cibus vtatur. At talem morbum pauci effugiunt.

Peripneumonia.

49 Febris detinet dies quatuordecim vt minimam, ad summam duos de viginti; & per hos dies fortiter tussit, & primum quidem excreat saliuam crassam ac puram, septima & octaua die; Si vero febris corripuerit, nona ac decima, subdulcem & purulentam, donec quatuordecim dies præterierint. Et si quidam decima quinta die pulmo resiccatus fuerit, & tussiendo reiecit, sanus fit; Sin minus, duas de viginti obseruato, & si quidem in his diebus tussis sedata fuerit, euadit. Si non sedata, interrogato ipsum, an saliuam ipsi dulcior appareat: & si hoc confessus fuerit, morbus annum durabit. Nam pulmo suppuratus fit. Huic primis diebus vinum dare conuenit dulce, album, aquo-

sum, paulatim frequenter bibendum. Sorbeat etiam ptisanam succum melle ammixto ter in die, donec dies decem & octo præterierint, & febris desuerit. Periclitatur autem maxime in septem, aut quatuordecim. Postquam autem decem & octo dies transgressus fuerit, non amplius moritur, sed pus spuit, & pectus dolet, & tussit. Quum sic habuerit, ieiunus cum saluia vini illam portionem bibat, & leguminis fressi decoctum sorbeat, adipe multo ammixto, si non calor fuerit. Si vero fuerit, ne sorbeat, sed cibus vtatur salis ac pinguibus, & marinis potius, quam carnibus. Et si pro ratione purgari tibi visus fuerit, in os infundito, ac fomenta adhibeto: si quidem crassum fuerit pus, fomenta adhibeto: si vero tenue, infundito: & ex cibus hæreat quam maxime, & ab acribus abstineat, & à carnibus bubulis, ouillis, ac porcinis.

Suppuratus ex peripneumonia.

Quum ex peripneumonia suppuratus factus fuerit, febris detinet, & tussis sicca, & difficultas spirandi, & pedes intumescunt, & manuum ac pedum vngues contrahuntur. Hunc ita affectum ad decimam diem à suppurationis initio progressum, multa calida lauato, & ari radicem tali magnitudine tritam, & salis granum, & modicum mellis, & aquam & olei parum, extracta lingua tepida infundito, & postea humerum concutito. Et si quidem ab his pus erumpat, bene habet. Sin minus, aliud facito. Cibos acres & cyclaminum exsuccato, sicque succi vtrorunq; acetabulum paruum: deinde silphij succum fabæ magnitudine terito ac diluito, & lactis caprini aut afini acetabulum ammisceto. Hoc tepidum infundito. Quod si ab hoc non erumpat, raphani corticem, & aris florem, trium fabarum magnitudine terito: Sit autem raphani duplum: & oleo diluito quarta hemina parte. Hoc tepidum infundito. Et si eruperit pus, cibus quam salissimis ac pinguis vtatur. At si non prodierit pus, paulatim fomentum adhibeto in os, ex sij succo, vino Tornio, lacte bubulo, aut caprino, singulis pari mensura permixtis, ita vt sint heminae tres, in quas postea furni testas igni candefactas iniicito, atque inde vaporem per fistulam trahat, cauendo vt ne aduratur. Postquam autem purius iam sputum prodierit, vrticem semet, thus, origanum, in vino albo, mellis, ac oleo modico, ipsi infundito, idque per tertium diem: postea vero buty-

butyrum, resinam in melle eliquatam. Et cibus non amplius vtatur salis, neque pinguibus: At diebus interpositis, infusionum oris vsu cessante, saliuam, rutam, saturiam, origanum, pari portione ieiunus ex vino bibat acetabuli mensura, omnibus illis insperis. Quòd si ab infusionibus his oris non eruperit, nihil miri est. Sepe enim prorumpit ad aluum, & statim melius habere sibi videtur, vbi ex angusto ad ampliorem regionem deuenit. Alius morbus. Quum tempus longius protrahitur, & febris vehementis ac tussis corripit, & latus dolet, & ad sanam partem decumbere non potest, sed ad dolentem, & pedes, & oculorum cavitates intumescunt. Huic vbi decimas quintus ab eruptione dies adest, multa calida locum in sella firma collocato, & alius quidem manus ipsius tenear, tu vero humerum concutito, vt audias in vtrum latus affectio strepitum edat: optandum autem esset in sinistrum. Hunc ipsum igitur locum feces, minus enim lethalis est. Si vero prae crassitudine ac copia strepitum non edat, quo ipsum cognoscere possis, (nam hoc aliquando contingit) vtrum latus tumuerit ac magis doluerit, hoc infime secato retro tumorem magis quam ante ipsum, quo puris exitus facilius fluxionem habeat. Secato autem inter costas per nouaculam primam cutem, deinde scalpello acuto, quod panniculo sit obligatum ita vt summa ipsius pars, ad vnguis magni digiti mensuram ex pedita restet, quam intromittas. Postea emissio pure quantum visum fuerit, vulnus linamento ex lino crudo, alligato foras propendente filo, concludito: & quotidie semel pus educito: postquam autem decimus affuerit dies, omni pure emissio linamentum ex linteo indito. Deinde vinum & oleum tepidum per fistulam infundito, ne pulmo à pure humectari solitus derepente resiccetur. Emittere autem est id quod mane infusum est, ad vesperam: quod vespera; mane. Vbi vero pus tenue velut aqua fuerit, & ad digiti contactum viscosum ac modicum, penicillum stanneum cauum indito. Postquam autem omnino veter resiccatus fuerit, paulatim linamentum præfectum minuito, donec vlcus coalescat, & ipsum penitus eximas. Signum autem an euasurus sit habes: si pus album ac purum fuerit, & fibræ sanguinis insint, plerunque sanus fit. Si vero prima die profuatur lutei oui speciem habens, aut secunda die defluat crassum, cum virore subpal-

lidum, fetens, moriuntur vbi pus effluxit. Alius morbus. Quum quis ex pulmonis affectu tabescit, is saliuam crassam, cum virore subpallidam, dulcem, tussiendo reiecit, & stridor ac dolor ad pectus & ad dorsum fit, & in faucibus tenuis sibilus auditur, & fauces siccae sunt, & oculorum cavitates rubicundae, & vox grauis, & pedes, intumescunt, & vngues contrahuntur, & supernae partes attenuantur ac imminuantur, & saliuam abominatur vbi excreatur ipsam in ore habet, & tussit mane maxime & circa mediam noctem, imò etiam aliis temporibus. Et corripit magis hic morbus mulierculam iuenculam quam vetulam. Huic si iam pili de capite defluant, & nudum sit caput, velut ex morbo: & si prunis inspuenti saliuam graueolens sit, intra breuitempus ipsum moriturum esse pronuncia: id vero quod occidet, alui profuuium fore. Vbi enim iam pus circa cor putruerit, nidorosum odorem prunis iniectum de se præbet: & cerebrum concalescens saluginosum humorem effundit, qui aluum mouet. Huius autem signum est, quòd capilli ex capite defluunt. Huic vbi ita habuerit ne curato. Si vero à principio morbus obrigerit, lenticula decoctum bibendum dato. Deinde interposita vna die, veratrum dato temperatum, vt ne aluum infernam moueat. Et quum noctu ad os saluginosus humor ipsi infuit, & medicamenta ipsi frequentiora ad nares appone. Si vero non fluit, appone quidem, sed rarius, & mense semel, ita vt insuper veratrum bibendum des quantum duobus digitis comprehendi potest, in vino dulci temperato. Statim vero lenticula decoctum inde bibendum dato. At medicamenta quam paucissima bibat, si non febres acutiores ipsum corripiant. Radicem dracotij albam, & veratri deligant, sed non ex melle. Sic enim minime aluum mouebit. Si vero tormen in aluo inferna oboritur, primum per elystrum illud infusum immittito, in quod coccus Cnidius ammiscetur. Quòd si neque sic sedetur, lacte afinino cocto purgato, pharmacum autem nullum deorsum purgans dato. Si vero, ante medicamentum, præpotato veratro bilem vomat ab ipso lenticula decocto accepto vomat. Cibus autem vtatur, si febres acutae tenuerint, carnibus ouillis coctis, & volucrum, & cucurbita, & beta. Iuscum autem ne sorbeat, neque ad intinctus vtatur. Piscibus vtatur scorpiis, & cartilaginei generis coctis. Calidum vero nihil edat, neque Hipp. opera. q 2 lauet

lauet, si febris multa teneat. Neque oleribus acerbis utatur; praterquam satureia, aut origano: Vinum bibat album. Si vero sine febre sit, calores autem alios atque alias corripiant, pisces edat optimos ac pinguisimos: & pinguia, & dulcia, & quam maxime salia. Et deambulationibus utatur, neque in vento, neque in sole. Et a cibis vomat, ubi tempestiuium visum fuerit. Et calida lauet, capite excepto. Ex cibis frumentaceis praestat panis, his qui non mazam edere soliti sunt: mazam vero edere solitis, vtraque dato.

Alius morbus appellatur Tabes.

- 54 Tussis vexat, & spiritum multum ac liquidum, & quandoque facile tussiendo reicitur etiam pus, veluti grandio: quod dum digitis conteritur, durum & male olens est. At vox pura est & doloris exors; & febres non corripunt, verum calor quandoque alias atque alias, atque hic debilis: Huic veratrum bibendum est, & lenticulae decoctum & large: cibus sumendus, ita ut abstineat ab acribus; & carnibus bubulis ac porcinis & ouillis. Exerceatur modice & deambulet, & a cibis vomitu utatur: a venere abstineat. Hic morbus per annos septem aut novem durat. Quod si ab initio aeger curatus fuerit, sanus evadit. Alius morbus.
- 55 Si ex feruido ulcere, aphtha appellato, pulmonis fistula laborarit, febris debilis tenet, & dolor medium pectus, pruritus corporis adest, & vox rauca, & salivam liquidam ac tenuem sputat: quandoque etiam crassam, velut ptisanam succum. Et in ore odor oboritur ipsi grauis, velut a piscibus crudis, & alias aq; alias in saliva apparent dura, velut fungus ab ulcere: & supernae partes attenuantur, atque adeo homo totus. Et circuli faciei rubescunt, & progressu temporis ungues contrahuntur, & aridi ac cum virore pallidi fiunt. Moritur autem statim, si non curatus fuerit, sanguinem ac pus spuens: postea etiam febres vehementes accedentes ipsum perimunt. Si vero curetur, effugit ex hac tabe. Curare porro oportet, ut lenticulae decocto potu vomat. Quod si tempestiuium esse visum fuerit, veratrum bibat, si quidem potens fuerit homo, per se: Sin minus, dimidium portionis ad lenticulae decoctum ammisceto, ita ut in quinta aut sexta portione desinat. At ventrem inferni medicamento ne moueas, si non febres fortes corripuerint. Si vero non corripuerint, lacte asinino sub lac purgato. Quod si debilis sit, ut bibere

non possit, per clysterem infundito. Minus autem caput moueas: & si quidem saliva ad os prodierit multa ac falguginosa, ad nares apponito quid quod bilem non ducat. Si vero fluxio ad os non fiat, nihil capiti adhibeto: ubi autem saliva graueolens fuerit, interpositis inter lenticulae decocti vsum diebus, medicamentum in pulmonem infundito, & interposita vna die suffito. Cibis utatur carnibus ouillis & volucrum, & piscibus cartilaginei generis, & scorpiis conditis. Quarto vero quoque die salivam edat optimum ac pinguisimum, & in prandio mazam sumat, in cena vero etiam panem ad hanc addat, & nihil sorbeat, neque excoctione bibat, si edere poterit. Porro obsonia condiant ac edat sesamo pro tritico, & coriandro ac anetho: Silphio autem ne utatur, neque alio quopiam oleris acri, praterquam origano, aut thymo, aut ruta. Deambulationibus autem utatur ante & post cibum, vitans ventum & solem. Ab ebrietatibus & re venerea abstineat. Lauet tepida, excepto capite, quod quam rarissime lauari debet.

Tabes dorsalis.

Dorsalis tabes a medulla fit. Corripit autem maxime recentes sponfos, & Veneri deditos. Sunt autem sine febre, & bene cibum capiunt, ac consumuntur. Et si interrogas ita affectum, dicit sibi superne de capite in spinam velut formicas descendere videri: & ubi mingit, aut ventrem exonerat, prodit ipsi genitale semen multum ac liquidum, & genitura in vtero non manet, & in foemina semen profundit, siue dormiat cum vxore siue non. Et quum iter fecerit aut currerit, tum alias, tum ad accliuem locum, anhelatio ac debilitas ipsum corripit, & capitis grauitas, & aures sonant. Hunc temporis progressu ubi febres fortes ipsum corripuerint, perdunt febres lipyriae. Quum ita habuerit, si ab initio curandum susceperis, fomento per totum corpus adhibito, medicamentum sursum purgans bibendum ipsi dato, & postea caput purgato. Deinde deorsum purgans exhibeto. Optandum autem fuerit ut verum hanc curationem aggrediamur. Postea vero serum aut lac asinum bibendum dato. Caeterum bubulum lac per quadraginta dies bibendum praebeto. Ad vesperam vero quam diu lac potat, alicam sorbendam dato. A cibis autem abstineat. Postquam vero lac bibere cessarit, cibis mollibus ipsum refi-

reficito, ex modico initium sumens, & quam maxime crassum ac pinguem facere studeto. Per annum ab ebrietatibus, & venere, & laboribus abstineat, exceptis deambulationibus, in quibus vitet frigus & solem. Tepida autem lauet.

Pulmonis morbus.

- 57 Saliva crassa ac fuliginosa tussi reicitur, & color niger, ac suburgidus est: & dolores tenues sub pectus & sub scapulas fiunt: & ulcera ipsis aegre sanescunt. Minus tamen periculosus est hic morbus superiore, & plures euadunt. Hunc veratrum bibere oportet, & per se, & lenticulae decocto ammixtum. Infundere etiam in pulmonem oportet ac suffitum facere. Cibis quoque large utatur, abstinendo a carnibus bubulis, ouillis, & porcinis, & ab acribus oleribus, praterquam origano, aut satureia. Utatur deambulationibus. Mane vero ieiunus ad accliuem locum iter faciat. Deinde folia condimentaria hortensia bibat in vinum temperatum inspersa: deinde vero cibis relatis utatur.

Arteria vulnerata.

- 58 Si vulnerata fuerit arteria, tussis habet, & sanguinem tussiendo reicit, & fauces sanguine latenter implentur, & grumos eicit, & dolor fit acutus ex pectore ad dorsum, & saliva viscosa ac multa, & fauces siccae, & febris ac rigor corripit, & strident fauces velut a pinguedine, atque haec ad quindecim dies patitur. Postea vero pus sputat, & velut ulcers ricinos, bronchia in pulmone cartilaginosa, & rursus tussit, & sanè sanguis erupit, & postea pus crassius sputat, & febris fortior fit, & pulmonem desinit, & vocatur ruptio pulmonis. At si post primum sanguinem pus non sputat, a laboribus ac exercitiis quiescere oportet, & vehiculum inscendere, abstinereque a cibis salis ac pinguibus, & ab oleribus acerbis: & postquam ipse seipsum optime corpore affectum esse putat, pectus ac dorsum inurito, ex parte vtrunq; & postquam ulcera sana fuerint, per annum abstineat ab ebrietate, & ne nimium impleatur, neque manibus labore, neque vehiculum inscedat, sed studeat ut corpus quam maxime crassum efficiat.

Articuli pulmonis conuulsi.

- 59 Quum articuli pulmonis fuerint conuulsi, sputum sputat album, quandoque vero cruenta, & desipit, & febris tenet, & dolor pectus, dorsum, ac latus: & si se ver-

tat, tussit & sternutat. Huic qua parte dolor fuerit, calefactoria apponito: & centauryum, & daucum, & salviae folia trita, melle & aceto affuso, praesorbenda dato, & aquam insuper sorbendam. Et ptisanam succum praesorbent, & vinum aquosum insuper bibat. Postquam vero dolor sedatus fuerit, salivam rufam ac cribratam, & hypericum, & irionem trita, & polentam, singula paribus portionibus, in vinum temperatum coniecta, ieiunio bibenda praebeto. At si ieiunus non sit, leguminis fressi decoctum sine sale sorbendum dato. Si vero calor fuerit, cibis utatur mollissimis, non salis, & minime nidorosis: ubi iam probe se habuerit corpus, & in pectore, & in dorso. At si ambo conuulsa fuerint, tussis emergit, & saliva crassa ac alba apparet, & dolor acutus adest ad pectus, & sub scapulas, ac latus: & odor detinet, & rubicundis tibiis circulis impletur, & pruritus habet, & non sustinet neque sedere, neque iacere, neque stare, sed aegre afficitur, ac viribus deficit. Hic quarta die maxime moritur. Si vero hanc effugerit, spes neque sic multa superest. Verum periclitatur & in septima. Quod si & hanc effugiat, sanus euadit. Hunc ubi sic habuerit, multa calida bis in die lauato. Et quum dolor habuerit, calefactoria adhibeto, & mel, & acetum bibendum dato, & ptisanam succum sorbendum, & vinum album vinosum insuper bibendum. Si vero ad balneum & calefactoria affligatur, ipsaque non sustineat, crassi lintei panniculos ipsi adhibeto, quos aqua tinctos in pectus ac dorsum imponas. Et fauam mellis aqua frigidissima macerato, aquamque bibendam dato: & frigidum ptisanam succum, & aquam insuper bibat, & ad frigus decumbat. Haec facienda sunt. Verum morbus lethalis est.

Erysipelas in pulmone.

Si erysipelas in pulmone fiat, tussis habet, & salivam expuit multam ac liquidam, velut de gutture: non est autem cruenta: & dolor tenet dorsum, & vacuas partes ventris, ac laterum mollitudinem: & viscera sugunt, & vomit pituitam ac velut acetum, & dentes stupefunt, & febris, ac rigor, & sitis corripit: & ubi quid ederit, in visceribus sugit, & acidum erudat, & venter stridet, & corpus torpescit, & ubi vomuerit, melius se habere putat. Quum autem non vomuerit, digressa die tormen- & dolor in ventre oboritur, & excrementum

rum alui liquidum procedit. Hic morbus maxime fit ex ebrietatibus, & carniū esu, & ex aquæ mutatione. Sed & ex aliis causis emergit. Huic pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & lac asinum insuper bibendum, si non natura fuerit splenicus. Si vero splenicus fuerit, ne purges, neque succis, neque lacte, neque sero, sed eo quod modicum ingestum multum educet. Per clysteres quoque infusio in aluum fiat, & glandulæ subdantur in omnibus morbis, si aluus non egerat. Adhibendum est & frigida lauacrum in hoc morbo, & exercitium, ubi febres remiserint, & corpus leuiter se habere visum fuerit. Et vere & autumno vomitus inducatur. At vero allij capita, & origani pugillum, quantum tribus digitis apprehendi potest, duabus heminis vini dulcis affusis, & aceti accerrimi hemina vna, & mellis quarta hemina parte, coquito donec tertia pars reliqua fiat. Deinde ubi hominem exercueris, & aqua tepida laueris, calidum hoc bibendum præbeto. Dato etiam lenticulæ decoctum, melle & aceto ammixtis, donec impleatur. Deinde vomat, & ea die pota polenta & aqua, ita ieiunus permaneat. Ad vesperam vero betam edat, & parum de maza, & vinum aquosum bibat. Reliquo vero tempore, à lenticulæ decocto, & à cibis vomat. Et si discesserit dolor sub scapulas, cucurbitam affigito, & venas in manibus pertundito. Cibis porrò vtatur non falsis, neque pinguibus. Acris autem & acida edat, & frigida omnia. Vtatur & deambulationibus. Hæc si fecerit, optima victus ratione vsus fuerit, & per plurimum tempus morbus prorogari poterit. Est autem non lethalis, sed consenescentes relinquit. Si vero iuniorem aliquem citius à morbo liberare voles, ubi ipsum purgaris, pectus & dorsum inurito.

Morbus dorsalis.

61 Rigor & febris, & tussis, & spirandi difficultas corripit, & saliuam spuit cum virore pallidam, quandoque etiam subcruentam: & dolet maxime dorsum & inguina: & tertia aut quarta die cruentam vrinam mingit, & moritur septima die. Si vero quatuordecim dies effugerit, sanus euadit; effugit autem non ita valde. Huic aquam mulsam bibendam dato, in olla noua feruefactam ac perfrigeratam, apij aut feniculi radice cortice in ipsa macerato. Dato & ptisanæ succum bis in die, & vinum

album aquosum insuper bibendum. Quæ vero parte dolor constiterit, calefactoria adhibeto, & calida lauato, si non febris multa vexet. Postquam autem quatuordecim dies præterierint, in prandio quidem sumat milium, ad vesperam vero carnes catulinas, aut volucrum, coctas edat: & de iusculo forbeat. Cibis autem quam paucissimis primis diebus vtatur.

Tuberculum in pulmone.

62 Quum tuberculum in pulmone natum fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, & dolor ad pectus acutus, & ad latera, & vsque ad quatuordecim dies ita afficitur. Nam plerisque per tot dies tuberculi affectio inflammat. Sed & caput dolet & palpebras, & videre non potest: & corpus subfulum fit, ac venis impletur. Hunc multa calida lauato, & aquam mulsam aquosam bibendam dato, & ptisanæ succum sorbendum, & vinum aquosum insuper bibendum. Si vero dolor vrgeat, calefactoria adhibeto. Vbi autem sedatus fuerit, cibis mollissimis vtatur. Quod si liberatum à morbo, spirandi difficultas corripit, dum ad accliuem locum recta pergit, aut aliàs festinat, pharmacum dato, à quo inferna aluus non moueatur. Et si vna cum vomitu pus sequatur, si quidem pus fuerit album, & fibræ in ipso subcruentæ fuerint, effugit: Si vero liuidum, & cum virore pallidum, ac graueolens, moritur. Purgantur autem in quadraginta diebus ab ea qua erupit. Multis etiam annis fit morbus. Hunc velut suppuratum curare oportet. Quod si non erumpat (multis enim progressu temporis abscedit ad latus, & extumescit) hunc, si hoc fiat, secato aut vrito.

Pulmo repletus.

63 Si pulmo repletus fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio ac anhelatio, & linguam exerit, rubicundis circulis in tibiis repletur, & pruritus vexat, & dolor acutus emergit ad pectus & scapulas, & non potest sedere, neque iacere, neque stare, sed agris viribus est. Hic quarta die maxime moritur. Si vero hanc euaserit, spes plerumque est: periclitatur tamen etiam in septima. Si vero hanc effugerit, sanus euadit. Hunc ubi ita habuerit, multa calida bis in die lauato, & ubi dolor habuerit, calefactoria adhibeto. Et mel & aceti cocta bibenda dato, & ptisanæ succum sorbendum, ac vinum

num insuper bibendum. Si vero ad balneum & calefactoria affligatur, & ipsa non sustineat, perfrigeratorium ipsi adhibeto: & fauum mellis aqua frigidissima macerato, aquamque bibendam dato. Et decumbat ad frigus. Hæc faciat. Morbus autem grauis est & lethalis.

Pulmo ad latus prolapsus.

64 Si pulmo ad latus prolapsus fuerit, tussis tenet, & erectæ ceruicis spiratio, & saliuam tussiendo reicit albam, & dolor ad pectus & dorsum emergit, & incumbens pulmo impellit, & graue quiddam in pectore incumbere videtur, & dolores acuti pungunt, & sanguis stridet velut pellis, & spirationem cohibet, & ad affectum quidem latus decubitus sustinet, non autem ad sanum: verum veluti graue quiddam ipsi de latere pectore videtur, & per pectus transspirare se putat. Hunc calida multa bis in die lauato, & aquam mulsam ipsi bibendam dato. Post balneum, vinum album cum modico melle misceto, & dauci ac centaurij semina trita his diluito, & tepida hæc sorbenda præbeto. Et infusam aquam calidam in vtriculo, aut vesicam bubulam, ad latus apponito, & fascia pectori alligato. Decumbat in latus sanum. Ptisanæ succum tepidum præbeto, & vinum aquosum insuper bibendum. At si ex vulnere hoc fiat, aut suppurato secato (fieri enim in his solet) huic vesicam ad fistulam alligatam flatu impleto, ac intro mittito, & penicillum solidum stanneum indito, ac vterius propellito. Sic curationem instituens, maxime profeceris.

Lateris tuberculum.

65 Quum in latere tuberculum sit, tussis emergit dura, & dolor, & febris, & grauitas in latere incumbit, & dolor acutus in eodem semper loco vrgeat, & sitis vehemens, & calidum potum aueratur, & in dolens latus decumbere non potest, sed in sanum. At ubi decumbit, velut lapis impendere ipsi videtur, & intumescit, & rubescit, & pedes intumescunt. Hunc secato aut vrito. Postea pus emittito, vsque ad decimum diem, linamento ex lino crudo indito. Decima autem die pure omni emisso, vinum & oleum tepida immittito, vt ne repente resicetur, & linamento ex linteolo vtor, ubi vero id quod infusum est emisit, aliud infundito: atque hæc per dies quinque facito: postquam autem

pus tenue effluerit, velut ptisanæ succus ac modicum, ad manus contactu, stanneum penicillum indito, & ubi penitus resicatum fuerit, linamento semper modice præfecto, vlcus ad linamentum coalescere iunio.

Hydrops pulmonis.

66 Si hydrops in pulmone fiat, febris & tussis tenet, & acuatim respirat, & pedes tument, & vngues contrahuntur omnes, & patitur talia, qualia is qui suppuratus fit, sed debilius ac diuturnius. Et si quid infundas, aut fomentum aut suffitum adhibeas, pus non sequitur, atque ex hoc sanè cognoueris, non pus, sed aquam intus esse. Et si multo tempore aure ad latera adhibita audire tentaueris, ebullit intrinsecus velut acetum: & hæc quidem aliquandiu patitur, postea erumpit ad aluum, & statim quidem sanus esse sibi videtur, ac à morbo liberatus. Verum progressu temporis aluus incenditur, eademque illa patitur, & adhuc amplius. Aliqui etiam intumescunt vterere, seroto, ac facie. Et quidam ab inferna aluo id esse putant. Quum videant ventrem magnum, & pedes tumentes. Intumescunt enim hæc, si sectionis tempus transgrediaris. Hunc si quidem extra intumuerit, inter costas secatum curare oportet. Si vero non intumuerit, multa calida lotum velut suppuratos collocato, & qua parte strepitum perceperis, ea secato, quam potes infimo loco, quo effluxio facilis contingat. Postquam secueris, linamentum ex lino crudo indito, ita vt crassum & acutum linamentum facias, & sanguinem paucissimum parce emittas. Et si quidem in linamento pus adhæserit quinta die, plerumque euadit: Sin minus, ubi aquam exhauseris, sitis corripit & tussis, & moritur.

Pectus aut dorsum ruptum.

67 Si pectus aut dorsum fuerit ruptum, dolores tenent pectus ac dorsum perpetuo, & calor aliàs atque aliàs corripit, & saliuam suboruentam tussiendo reicit, & veluti pilus cruentus per saliuam transcurrit. Atque hæc maxime patitur, si manibus quid laborarit, aut in currum, aut equum inscenderit. Hunc ante & retro vrito ex partibus vtroque loco, & sic sanus euadit. Ceterum per annum à labore se contineat, & ab vltura pingue faciendo corpori studeat.

Febris ardens.

68 Febris tenet, & sitis vehemens, & lingua aspera,

aspera, & nigra, & cum virore pallida, & sicca, & vehementer rubicunda: & oculi eum virore pallidi sunt, & excrementum egerit rubicundū & cum virore pallidum, talem quoque vrinam mingit, & multum sputum. Sæpe etiam transmutatur velut ad peripneumoniam, & delirat. Ex qua re cognoueris quod peripneumonia fit. Hic si quidem peripneumonicus fiat, & quatuordecim dies transgrediat, sanus fit. Si vero in decē & octo diebus perineumonicus fiat, si non impurgatus permanens suppuratus fiat, aquā de crassa farina in ipsa macerata bibat, & acetum albū quā odoratissimum postea bibat, & ptisanæ succum sorbeat bis in die: si vero debilis fuerit, ter. Et vinum vinosum, album, aquosum insuper bibat, & quā minimum lauet.

At si suppuratus fiat, velut suppuratum curato.

Febris singultiens.

69 Febris detinet vehemens, & rigor, & tussis, & singultus, & vnā cum salua, grumos sanguinis tussiendo reicit, & septima die moritur. Si vero decem dies effugerit, melius habet. Verū vigesima suppuratur, & primis diebus pus modicum tussiendo reicit, deinde amplius. Purgatur autem in quadraginta diebus. Huic primis diebus acetum & mel cocta bibenda dato & postea acetum & aquā ammisceto, quo aquosior portio fiat. Et ptisanā succum modico melle ammixto sorbeat, & vinum album vinosum insuper bibat. Postquam autem decē dies præterierint, si febris sedatur, & sputum purum sit, ptisanā integram sorbeat, aut milium. At si vigesima die pus sputat, saluam, & rutam, & sacureiam, & origanum, ac hypericum, singula æquis portionibus contusa ac cribrata permisceat, ita vt omnium cyathi parui, siue conchæ marinæ sit mensura, & polentæ tantundem. Hæc ieiunus in vino dulci temperato bibat. Et si hyems sit, aut autūnus, aut ver, sorbitionibus vtatur: Si vero æstas, minime. Verū amygdalas, & cucumeris semen torrefactum, & sesamum, singula æquis partibus, vt in totum sit conchæ marinæ mensura, terat, & aquæ heminam. Æginæam affundat, & farinam ac fauum inspergat. Hæc post potum sorbeat. Cibis vtatur pinguibus & salis, & marinis magis quā carnibus. Calida lauet, minime vero caput. Hæc faciens à morbo liberatur.

Morbus lethargus dictus.

Tussis oboritur, & saliuam sputum multam ac liquidam & nugas garrit, & vbi nugari desierit, dormit: & recremētum male olens egerit. Huic aquam demacerata in ipsa farina crassa bibendam dato, & vinum album vinosum postea bibendum, & ptisanæ succum sorbendum. Verū huic mali punici succum ammisceto: & vinum vinosum album insuper bibat, & ne lauet. Hic in septem diebus moritur. Si vero has effugerit, sanus euadit.

Morbus, siccatorius appellatus.

71 Neque sine cibo, est, neque cibum acceptum tolerare potest. Verū vbi quidem sine cibo manet, viscera sugunt, & os ventriculi dolet, & aliās alia vomit, & bilem, & saluā, & pituitam, & acria: & postquam vomuit, aliquātiſper melius habere sibi videtur. At vbi cibum accepit, ructus adsunt, & cum rubore exardescit, & semper multum se cacaturum esse putat: vbi vero ea gratia desederit, flatus prodit: & dolor caput habet, & totum corpus velut aciculis pungi videtur, aliās alia parte: & crura grauiā sunt ac debilia, & consumitur, ac debilis fit. Huic medicamentum bibendum dato, primū deorsum purgans, postea superne: & caput purgato, & à cibis abstineat dulcibus, & oleosis ac pinguibus, & ab ebrietatibus. Vomat autem à succis, & à cibis: & pro anni tempore, lac aut serum asininum bibendum præbens, pharmacum insuper bibendum dato, vtro tandem magis opus esse tibi visum fuerit. Æstate & vere frigida lauet. Autūno autem & hyeme vnguento vtatur, & deambulet, & modice se exerceat. Si vero debilior sit quā vt exerceri possit, iter faciat. Et cibis frigidis ac aluum subeuntibus vtatur. Et si venter non egerat, molle infusum, per clysterem iniucito. Morbus hic diurnus est, & consenscentes, si ita futurum est, relinquit. Sin minus, commoritur.

Febris interficiens appellata.

72 Febris tenet, & rigor, & supercilia impendere videntur, & caput dolet, & vomit saliuam calidā, & bilem multam: quādoq; etiam infra egerit, & loci oculos non capiunt, & dolor ad ceruicem & ad inguina emergit, & affectis viribus est, & nugas garrit. Hic septima die aut etiam prius moritur. Si vero hanc effugerit, plerumque sanus fit. Morbus est lethalis. Huic per-

perfrigatoria adhibere oportet ad viscera, & ad caput: & ordeum torrefactum vnā cum paleis fractum aqua macerare, & de excolata aqua, nullam facere: atque hanc aquosam bibendam dare. Cibum autem non offerre, neque sorbitionē, vsque ad septimum diem, si non debilis esse visus fuerit. Si vero sit, ptisanæ succum frigidum ac tenuem modicum, bis in die exhibere, & aquam insuper bibendam. Postquam vero septem dies præterierint, & febris dimiserit, milium lingat: Ad vesperam cucurbitam, aut betas paucas sumat, & vinum album aquosum inde bibat, donec ad nonum perueniat diem. Postea cibo quā paucissimo vtatur, milium in prandio sumens. Balneo donec dolor & febris astuerint, ne vtatur: Vbi vero cessauerint, multa lauet. Quod si venter non egerat, molle infusum per clysterem immittito, aut glandulas subdito. Quum vero validus factus fuerit, molli pharmaco ad nares appposito, aluum infra purgato, postea lac asininum bibendum dato.

Morbus liuidus.

73 Febris detinet sicca, & horror aliās atque aliās, & caput dolet, & dolor viscera tenet, & bilem vomit, & quum dolor tenet suspicere non potest, sed grauatur, & venter durus fit, & color liuidus, & labia, ac alba oculorum partes liuescūt, & aspectum præ se fert velut qui strangulatur. Quandoque etiam colorem transmutat, & ex liuido, cum virore subpallidus fit. Huic medicamentū & deorsum, & sursum purgans bibendum dato, & clysterem adhibeto, & à capite purgato. Et calida quā minime lauet, sed & vbi lauerit, ad solem apricetur. Serum etiam & lac asininum pro anni tempore bibat, & cibis quā mollissimis vtatur & frigidis, abstineat ab acribus & salis: verum dulcioribus ac pinguioribus vtatur. Cæterum hic morbus vt plurimum cum ægro commoritur.

Morbus ructuosus.

74 Dolor corripit acutus, & doliat vehementer, & ipse seipsum tactat, & vociferatur, & frequenter eructat, & vbi eructauit, melius habere sibi videtur. Sæpe etiam bilem reuomit modicam, poculi parui mensura: & dolor corripit à visceribus ad imū ventrem, & laterum mollitudinem, & vbi hoc factum fuerit, melius habere sibi videtur: & venter inflatur, ac durus fit, & stre-

pit, & flatus non egreditur, neque stercus. Hunc si dolor habuerit, multa calida lauro, & calefactoria ipsi adhibeto. Vbi vero in ventre dolor ac flatus fuerit, clysterem adhibeto: & mercurialis cocta succum, ad ptisanæ succum ammisceto, ac sorbendum dato, & vinum dulce, aquosum, insuper sorbendum. Cibum autem ne exhibeas, donec dolor remiserit, & vuarum expressarum retrimenta dulcia, per noctem in aqua maceret, & hanc aquam per sex dies bibat: Si vero vuarum expressarum retrimenta non habeat, mel & acetū cocta bibat. Postquam autem dolorem emouerit, medicamento deorsum aluum purgato. Cibis vtatur inde mollibus & aluum subeuntibus, & marinis magis quā carnibus, carnibus autē volucrum & ouillis coctis: edat etiam betas & cucurbitam: ab aliis vero abstineat. Morbus hic si iuuenem corripit, tempore deccedit: si senioem, commoritur.

Morbus pituitosus.

75 Corripit quidem morbus pituitosus etiam virum, sed magis mulierem: & est hæc quidē crassa & bene colorata, verū iter faciens debilitatur, & maxime si ad accliuem locum iter faciat. Corripit ipsam etiam febris tenuis, quandoque etiam suffocatio: & euomit vbi ieiuna est, bilem & saliuas multas, sæpe etiam vbi cibum accepit, de cibo tamen nihil: & quum laborarit, dolet pectus & dorsum, aliās alia parte, & rubicundis cutis eminentiis impletur, velut ab vrtica inuistis. Huic medicamentū bibendum dato, & serum ac lac asininū bibat: Si vero serum poterit, medicamentū deorsum purgans ad plurimos dies præbibendum dato. Et si serum bibere desierit, lac asininū postea bibat: & dum hoc potarit, à cibis quidem abstineat, vinum vero quā iucundissimum bibat, donec purgari desinat. At vbi à potione cessauerit, milium in prandio sumat. Vesperi cibo mollissimo vtatur ac paucissimo. Abstineat à pinguibus & dulcibus ac oleosis. Et aliās atque aliās, maxime tamen hyeme, à lenticulæ decocto vomat, oleribus præsumptis. Et calida quā minimū lauet, sed & ad solem apricetur. Morbus autem commoritur.

Pituita alba.

76 Intumescit totum corpus albo tumore, & venter ad contactum crassus est, & pedes ac femora tument: tibiæ item ac scrotum: & acruatim respirant, & facies rubi

rubicunda est, & os siccum, & sitis tenet, & ubi cibum accepit, spiritus frequens incumbit. Hic eadem die quandoque melius habet, quandoque peius. Huic si quidem venter sua sponte turbatus fuerit in principio morbi, proximus sanitati est: Si vero non turbetur, medicamentum deorsum purgans dato, à quo aqua purgetur. Et calida non lauet, & sub dio exponatur: & scrotum ubi impletum fuerit, secato. Cibis vtatur, pane puro frigido, & beta, & piscibus scorpiis coctis, iusculo autè quàm paucissimo. Et frigida omnia edat, & non dulcia, neque pingua: sed trita & acida, & acria, excepto allio, cepa, & porro. Origanum vero & fatureiam multam edat, & vinum inde vinosum bibat: & ante cibum iter faciat. At si à medicamento tumeat, clysterem adhibeto, & cibo, deambulationibus, & illuue premito. Medicamenta vero quàm paucissima exhibeto. Verum sursum purgans non prius dederis, quàm tumores ad infernas partes descenderint. Quòd si extenuato iam ipso suffocatio in pectore oboriatur, veratrum bibendum dato, & caput purgato, & postea deorsum purgans bibat. Morbus hic maxime à nullo discedit.

Cura, morbus difficilis.

77 In visceribus veluti spina esse videtur, & pungere, & anxietas ipsum corripit, & lucem ac homines fugit, & tenebras amat, & timor inuadit, & septum transversum foris tumet, & ad contactum dolet, & expauescit, & terculamenta ac somnia horrenda videt, & quandoque etiam mortuos. Et morbus hic fere plurimos vere corripit. Huic veratrum bibendum dato, & caput purgato, & post capitis purgationem pharmacum deorsum purgans bibat, postea vero lac asininum bibat. Cibis vtatur quàm paucissimis, si non debilis fuerit, & frigidis, & aluum subeuntibus, & non acris, neque salis, neque pinguibus, neque dulcibus. Et calida non lauet, neque vinum bibat, sed aquam maxime, aut saltem vinum aquosum. Neque exercitiis vtatur, neque deambulet. Hæc si fecerit, à morbo liberabitur temporis progressu: Si vero neglexerit, commoretur.

Morbus niger.

78 Nigrum vomit veluti fecem, quandoque cruentum, quandoque velut vinum secundarium, quandoque velut polypi atramentum, quandoque acre velut acetum, quandoque saliuam & pituitam, quandoque

bilem cum virore pallidam. Et ubi quidem nigrum cruentum vomuerit, cadaveris factorem refert: & fauces & os à vomitu aduruntur, & dentes stupefcunt, & id quod vomitu reiectum est terram eleuat. Et postquam vomuit, paululum melius se habere putat. Et neque sine cibo esse, neque amplio rem cibum ferre potest. Verum ubi sine cibo manet, viscera sugunt, & saliuæ acidæ sunt. Quum vero cibum accepit, grauitas in visceribus est, & pectus ac dorsum velut stilis punxi videntur, & dolor tenet latera, & febris debilis est, & caput dolet, & oculis non videt, & crura grauiantur, & color niger est, & consumitur. Huic pharmacum bibendum dato frequenter, & pro anni tempore & serui, & lac. Et à cibis abstineat dulcibus, & oleosis, ac pinguibus; & frigidissimis ac maxime per aluum subeuntibus vtatur. Et caput purgato, & post medicamentorum portiones sursum purgantes, de manibus sanguinem detrahit, si non fuerit debilis. At si aluus non egerat, molle infusum per clysterem immittito. Et abstineat ab ebrietatibus & venere: Si vero coierit, ieiunus fomentis vtatur. Et à sole abstineat, neque multum se exerceat, neque deambulet, neque calida lauet, neque acria edat, neque falsa. Hæc faciendæ sunt. Et vnà cum ætate aufugit etiam morbus, & cum corpore senescit: Si vero denigratus fuerit, commoritur.

Alius morbus niger.

79 Subfuluus & gracilis, & oculis cum virore pallidis fit, & tenuem cutem habet, ac debilis est. Quanto autem tempus amplius progreditur, tanto morbus amplius affligit. Et vomit omni tempore velut stilamentum modicum, ad duorum poculorum paruorum mensuram, & frequenter etiam cibum, ac vnà cum cibo bilem & pituitam: & post vomitum dolet totum corpus, aliquando etiam antequam vomat. Et horrores tenues ac febris tenet, & ad dulcia ac oleosa maxime vomit. Hunc medicamentis sursum ac deorsum purgare oportet, & lac asininum postea bibendum præbere. Cibis autem vtatur mollissimis ac frigidis, piscibus littoralibus, & cartilaginei generis, & betis, & cucurbitis, & carnibus tritis. Vinum bibat album, vinosum, aquosius. Labore & deambulationibus vtatur, & calida ne lauet, & à sole abstineat. Atque hæc sanè faciendæ sunt. Verum morbus lethalis quidem est, non autem senescit.

Morbus

Morbus corruptorius.

80 Alia quidem omnia eodem modo patitur. Verum grumos bilis concretos vomit,

& deorsum similiter egerit, postquam cibos excreuit. Cæterum eadem facere oportet, quæ in priore morbo relata sunt, & clysterem adhibere.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis Liber III. Iano Cornario

Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De Cerebri humore, & qua signa cerebri inflammationem comitentur: & eius curatio.
- 2 De doloris ex cerebri repletionem causis, curatio. Aurium collutio. Lac muliebri.
- 3 De Syderatorum signis, & curatione.
- 4 De Cerebri corrupti signis & curatione.
- 5 De Lethargi morbi signis & curatione. Ex Lethargo suppuratio.
- 6 De morbi siue febris ardentis signis, & eius curatione. Aqua vomitum plerumque ciet.
- 7 De pulmonis tumens præ calore signis, & curatione. Sanguinis de naso & lingua missio.
- 8 De Capitis doloris acuti cum vocis interceptione ab ebrietate, tum aliis signis cum curatione.
- 9 De Phrenitidis signis, & curatione.
- 10 De Angina signis & curatione.
- 11 De Anginali Paracynache appellata, & eius curatione. Vena submammarum sectio. Suffitio.
- 12 De morbi regii signis. Urina ietericorum, & eius curatio. Nux Tbaissa.
- 13 De Distentionum (Tetani appellantur) signis & curatione. Potum, sorbitiones, & pituitam per nares reuomere.
- 14 De distentionis in posteriores partes, seu opisthotoni signis, & eius curatione. Aqua frigida superfusio.
- 15 De voluulorum generatione & signis, & curatione. Flatus in ventrem per follem immisso. Febris amoto voluulo. Aluus inferna soluta amoto voluulo.
- 16 De Peripneumonia signis. Lingua in peripneumonia citius & rarius nigrescens. Salua insuauis.
- 17 Peripneumonia, pleuritis, & phrenitidis eadem curatio. Sorbitiones dulces ad sputum sursum exserendum conducunt. Multus humor infra secedens.
- 18 Salua non probe purgata, quid denotet. Daucus.
- 19 De pleuriticorum signis. Pleuritis gemina, sanguinea & biliosa. Singultus cum sanguine.
- 20 De pleuritis sicca signis.
- 21 De pleuritis ex dorso signis. Sanies subuenientia missio. Sputa varia.
- 22 Suppuratum fieri ex pleuritide, minus lethale. Lingua in omni pleuritide, consideranda. Bulla sublingua in lingua. Quo tempore dolores in pleuritide fiunt.
- 23 Pleuritides quomodo curanda. Clyster ex aristolochia.

- 24 Quando à curatione pleuriticorum abstinendum.
- 25 Sanguinea pleuritis curatio.
- 26 Tussis arida generatio. Puris erupio ex pulmone.
- 27 Sectio aut vstio dextrarum partium in pleuritide periculosior: & dextrarum partium morbi robustiores. Terra Erethria ad refrigerandum in pleuritide.
- 28 Corporibus, priusquam sciantur aut vrantur, cur nota imprimenda. Suppuratorum ex vulnere & peripneumonia, eadem que pleuritis consideratio & curatio.
- 29 De frige factoris potionibus in febre ardenti.
- 30 Ad omnem febrem ardentem potio.
- 31 Potio urinae mouens, frige faciens, & sitim sedans. Vini Thasy potio.
- 32 Morbus regius cum febre. Urinae cuncta & bilem per aluum trahentia.

E febris vniversa à me dictum est, de reliquis iam dicam.

Cerebri humor.

Quum cerebrum ab inflammatione tumuerit, dolor totum caput occupat, maxime qua parte constitit inflammatio. Constitit autem in temporibus: & aures sonitu implentur, & auditus hebescit, & venæ extensæ sunt, ac pulsant: & febris ac rigor aliquando corripunt, & dolor nunquam desinit, sed quandoque remittit, quandoque magis premit, & vociferatur ac exilit præ dolore. Et ubi surrexit, rursus ad lectum decumbere festinat, & iactat seipsum. Hic lethalius quidem affectus est, in quot vero diebus morietur, non habet iudicationem. Nam alij aliter pereunt. Plerumque tamen in septem diebus moriuntur: Si vero viginti primum effugerint, sani fiunt.

Quum itaque dolor vexarit, frige facere caput oportet, maxime quidem per rasuram: aut frige factorio aliquo, velut est solani succus, & terra figularis, in velli

vesicam aut folliculum immisso, ita ut vicissim modo apponas, modo auferas, prius quam tepescat. Sed & sanguinem detrahere oportet, & caput purgare, ad apij succos odoratis ammixtis: A vino autem in totum abstinere: Prisanæ succum sorbere, & infernam aluum soluere.

Cerebri repletio dolorosa.

2 Quum doluerit caput, præcerebri repletione, vitiosorum humorum purgationem non factam esse significat, & dolores totum caput tenent, & delirat, & moritur septima die: & euadere non poterit, si non eruperit humor septima die per aures. Sic enim & dolor sedatur, & resipiscit: effluit autem multus & inodorus. Huius aures priusquam pus erupisse videris, potius ne curato: Si verò supernam ac infernam aluum purgare voles, seorsum vtranque soluito. Postea capiti maxime quidem vniuerso, sed & per aures, & per nares fomentum adhibeto. Sorbeat autem prisanæ succum, & à vino abstinere in totum. Postquam vero eruperit pus, contineto te donec multa fluxio sedetur: postea aures colluito vino dulci, aut lacte muliebri, aut oleo veteri, atque hæc tepida infundantur. Caput vero frequenter mollibus ac odoratis fomentis foueto, quo citius cerebrum purgetur: hic primum quidem non audit, progressu vero temporis & fluxio minor fit, & auditus vnà cum fluxione penitus quiescente contingit, & maxime sibi ipsi similis redit. Cauere autem oportet solem, ventos, ignem, fumum, acrium odores, & alia huiusmodi: & quiescere, ac molli victus ratione uti. Sit autem aluus inferna præ vasorum vacuatione solutu facilis.

Syderati.

3 Qui isti ac syderati esse dicuntur, quum cerebrum multa immunditia vitiosorum humorum repletum fuerit, anterior capitis pars primum dolorem ipsis exhibet, & suspicere non possunt, aliqui ambobus oculis, aliqui altero, & sopor ipsos tenet, & desipiunt, & tempora saliant, & febris tenuis habet, & corporis impotentia. Hic tertia aut quinta die moritur, & ad septem non deuenit. Si vero deuenierit, à morbo liber euadit. Hunc si curare voles, capiti fomenta adhibeto, & sectione facta transpirationem effcito. Si vero dolor renuerit, etiam sternutationes inducere oportet, & caput purgare leuibus ac odoratis,

infernam item aluum purgare. A vino autem penitus abstinere, & prisanæ succo vtatur.

Cerebri corruptio.

Si cerebrum corruptum fuerit, dolor 4 caput tenet, & per collum procedit ad spinam, & æger non audit, & frigus ad caput deuenit, & totus intumescit, & derepente priuatur voce, & ex naribus sanguis fluit, & liuidus fit. Quod si morbus leuiter corripit, vbi sanguis discessit, melius habet: Si vero vehementer correptus fuerit, cito perit. Huic sternutationes per odorata inducito, & aluum vtranque, aut alteram saltem purgato, & odorata quæ leues odores habent, naribus admouero: & sorbitionem tenuem ac tepidam exhibeto. Abstineat autem penitus à vino.

Lethargus.

Morbi lethargi appellati status idem 5 est, qui & peripneumonia. Verum difficilius, & non omnino liber ac remotus est ab humida peripneumonia. Sed multo tardior est morbus. Patitur autem æger hæc: Tussis & sopor ipsum tenet, & saliuam liquidam ac multam educit, & vehementer impotens est: & quum moriturus est, multum atque id liquidum infra egerit. Huic valde exigua vitæ spes est. Attamen hoc curandum est, ut plurimum spuat, & calefiat, & à vino abstinere. Si vero effugerit, suppuratus fit.

Morbus siue febris ardens.

In morbo febris ardente appellato, sitis 6 tenet multa, & lingua horret. At color eius primo quidem tempore est veluti solet: verum valde sicca est. Progressu vero temporis induratur, exasperatur, crassescit ac nigrescit. Si vero in principio hæc patiantur, citiores iudicationes fiunt: Si posterius, tardiores. Cæterum remissionis eadem omnia signa lingua exhibet, quæ in peripneumonia: & vrinæ biliosæ aut cruentæ, dolorem ampliore: flauæ vero, minorem significant, & sputum præ caliditate ac siccitate combustum ac crassum est. Sæpe vero etiam in peripneumoniam transit: quod si contigerit, breui moritur. Hunc autem hoc modo curare oportet: calida bis aut ter singulis diebus lauato, capite excepto. At in iudicationibus lauare non oportet. Et primis quidem diebus deorsum purgato, & aquam bibendam dato. Nam

Nam plerumque vomitum aqua ciere solet. Posterioribus vero post purgationem humectato, & sorbitionibus vtatur, ac vinis dulcibus. Quod si non ab initio ægrum curandum susceperis, sed signis iam in lingua existentibus, sinere oportet donec iudicationes præterierint, & linguæ signa mitiora facta fuerint: & neque medicamentum dederis, neque ad purgationem faciendam clysterem adhibueris priusquam iudicationes prætereant.

Pulmo tumens præ calore.

7 Quum pulmo tumuerit præ nimio calore repletus, tussis tenet fortis & dura, & erectæ ceruicis spiratio, & acruatim respirat, & frequenter anhelat, & intumescit, & nares expandit, velut equus ex cursu, & linguam frequenter exerit, & pectus ipsi semper ligari videtur, & grauitas in ipso inesse. Quapropter hæc capere pectus non potest, sed dirumpitur & impotens fit, & dolor acutus emergit: & dorsum, & pectus, & latera velut acubus punguntur: & ardent hæc partes velut eius qui sedeat ad ignem, & rubores exoriuntur ad pectus & dorsum, velut à flamma, & morsus fortis incidit, & angustia, ut neque stare, neque sedere, neque decumbere possit. Verum ita velut desperatis rebus anxius iacet seipsum, & iam mori videtur. Moritur autem maxime quarta aut septima die, quas si effugerit, non valde perit. Hunc si cures, infernam aluum quam citissime clystere adhibito, probe purgare oportet, & de cubitis, & naso, & lingua, ac de omni corporis parte sanguinem mittere. Portiones item frigefacientes exhibere, & sorbitiones idem præstantes. Danda sunt & vrinam citra sæpe, sed quæ non calefiat. Et ad ipsos quidem dolores quum irruunt, calefactoria leuia ac humida adhibendo, locum calefacere ac humectare oportet, vbiunque dolor fuerit: ad reliquas vero partes, frigefactoria adhibere, vicissim ea apponendo ac tollendo, & vbiunque arserit, frigus facere: A vino autem penitus abstinere.

Capitis dolor.

8 Quum à capite initio sumpto, dolor acutus statim vocem interceperit, tum alius, tum si ex ebrietate hoc contingat, ita affectus septima die moritur. Minus tamen moriuntur qui ex ebrietate tale quid perpessi sunt, & voce priuati permanserunt. Nam si eadem die, aut postera, aut tertia vocem edant, sani euadunt: faciunt autem

tem hoc aliqui ex ebrietate, & neutri moriuntur. His sternutationes fortes inducere oportet, & infusum per clysterem iniicere, quod bilis vehementer ducat. Quod si sensum æger receperit, Thapsiæ succum in multa calida aqua dato, quo quam citissime remoueat. Postea attenuato, & à vino prohibeto per septem dies. Detrahendus est & à lingua sanguis, si venam comprehendere possis.

Phrenitides.

Phrenitides fiunt etiam ex aliis morbis. 9 Patiuntur autem ægri hæc: Septum transuersum dolent, ut ne contingere quidem permittant, & febris accedit, & mente mouentur, & intentis oculis vident, & alia similia faciunt his qui peripneumonia affecti sunt, vbi sanè in peripneumonia mente mouentur. Hoc modo affectum calefacere oportet calefactoriis humidis & portionibus, excepto vino. Et si quidem fieri poterit, sursum purgare, & per tussim ac spuitionem educere oportet, quemadmodum in peripneumonia. Sin minus, inferna aluus præparanda est, ut egerat. Humectatio autem portionibus, hoc enim conducit. Morbus autem lethalis est. Moriuntur enim tertia aut quinta, aut septima die. Si vero leniter corripit, iudicat velut peripneumonia.

Angina.

Ab angina appellata suffocatur homo 10 & in faucibus magis ipsi inherere videtur, & neque saliuam, neque quicquam aliud detrahit, & oculi affecti sunt ac prominēt, velut strangulatis, & intentè per ipsos videt, & ipsos couertere non potest, & anxius est, & exilit frequenter, & facies & fauces ardent, imò etiam collum. At videntibus nihil mali habere videtur, & videt ac audit obtusius, & præ suffocatione non intelligit, neque quid dicat, neque quid audiat, aut faciat. Verum hians decumbit saliuam fundens, ac talia faciens. Hic quinta, aut septima, aut nona die moritur.

Leuis angina, paracynanche appellata.

At vbi horum signorum quid abfuerit, 11 laxiorem morbum significat, quem paracynanchen vocant. Huic venam secare oportet, maxime sub mamma. Concomitantur enim hac parte ex pulmone spiritus calidus. Oportet quoque deorsum purgare medicamento, aut per clysterem. Fistulas Hipp. opera. r item

+
Sanguinis de
brachio =

+
Sanguinis de
brachio =
lib. 2. cap. 2.
sect. 6. sept
18.

item detrudere conuenit in fauces iuxta maxillas, quo spiritus ad pulmonem trahatur. Et faciendum uti quam citissime spuatur, & pulmo gracilis fiat. Et suffitus fiat per hyssopum Ciliciū, sulphur, & bitumē: & attrahat & per fistulas, & per nares, ut exeat pituita. Fauces & lingua confricentur his quæ pituitam ducunt. Et venæ sub lingua secantur. Sed & à cubitis sanguis dimittatur, si vires validæ fuerint. A vino abstinere, & pristinæ succum tenuem forbeat. Postquam vero remiserit morbus, & iam cibos gustarit, elaterio recenti purgato, ut ne in aliud malum incidat.

Morbus regius.

12 Morbus regius huiusmodi acutus est, & cito occidit. Color totus mali corium valde refert, & cum virore pallidus est, quales sunt lacerti cum virore pallicantes. Consimile est etiam corpus: & in vrina sublidet, velut eruum fuluum, & febris ac horror debilis habet. Quandoque etiam vestimenta ferre non potest, sed mordetur ac raditur. Et mane quum cibum non accepit, viscera plerumque lancinantur. Et quum quis ipsum excitat, aut alloquitur, non patitur. Hic plerumque in quatuordecim diebus moritur. Has si effugerit, sanus euadit. Oportet autem ipsum calidam lauare, & aquam mulsam bibendam dare, ita ut de nucibus Thassius decorticatis, & absinthij coma, æquis portionibus acceptis, & de aniso cribrato dimidia parte ammixta, obolos tres ieiunus ex illa bibat, & rursus dum cubitum it, hæc aquam mulsam sumat. Bibat etiam vinum vetus tenue, & sorbitionibus vtatur. Nec à cibis abstinere.

Tetanus.

13 Quum distentiones Terani appellati, corripuerint, maxillæ rigent velut ligna, & os aperire non possunt, & oculi lachrymantur ac distorquentur, & dorsum riget, & crura contrahere non possunt, similiter neque manus, & facies rubicunda est, & valde dolet, & ubi moriturus est, & potum, & sorbitionē, & pituitam per nares reuomit. Hic tertia die, aut quinta, aut septima, aut decima quarta perit. Vbi vero has effugerit, sanus euadit. Huic catapotia ex pipere & veratro nigro deuoranda dato: & iusculum volucrum pingue calidum. Inducendæ sunt etiam fortes ac multæ sternutationes, & fomenta adhibenda. Quum autem fomentis non vtitur, calefactoria humida

ac pingua vndequeque in vesicis ac vtriusculis apponantur, maxime tamen ad partes dolentes, & calido oleo multo ac sæpe illinatur.

Opisthotonos.

14 Quum autem distentio in posteriores partes, opisthotonos appellata, tenuerit, reliqua quidem plerumque eadem sunt: verum in posteriores partes conuellit, & vociferatur aliquando, & dolores emergunt vehementes, & crura interdum contrahere non permittit, neque manus extendere. Sunt enim cubiti incuruati, & digiti in pugnum contracti, & pollicem plerumque alius digitis continet, & clamat, & nugas garrit quandoque, & non potest seipsum continere, sed aliquando exilit, ubi dolor premit: quum vero dolor remittit, quietem habet. Aliquando etiam vox intercipitur simul ut morbo corripiuntur, aut insani & atrabile perciti sunt. Hi tertia die moriuntur voce soluta, & reuomunt per nares.

Si vero effugerit decimum quartum diem, sani sunt. Curandus hic est velut superior. Quod si voles, etiam sic facies,

Aquam frigidam plurimam superfundito, & postea vestimenta tenuia, pura, ac calida superintegro. Ignem autem tunc non adhibeto. Hoc auxiliū & ad tetanos, & ad opisthotonos adhibere oportet.

Voluuli.

15 Voluuli sunt quum supernus ventriculus calefit, infernus vero frigescit. Resiccatur enim simul intestinum, & præ inflammationis caliditate obturatur, ut neque flatus, neque cibi pertranseat, sed venter durus sit, & quandoque vomat, primum pituitosa, deinde biliosa, postremum stercus. Et æger sitim habet ac dolorem, maxime circa præcordia. Verum & totum ventrem dolet, & inflatus est, & anxius est, & febres corripiunt, & fiunt maxime septima die. Hos sic curare oportet. Supernum ventriculum quam citissime purgato, & sanguinem de capite ac cubitis detrahit, ut superna aluus calefcere desinat, & partes supra septum transuersum frige facito, excepto corde. Infernas autem calefacito, homine in folio aquæ calidæ collocato, ac semper oleo illito. Calefactoria quoque humida apponito. Et glandulam de melle solum decem digitorum longitudinis facito, et ex summa anteriori parte fel taurinum oblitto: atque sic bis ac ter subdito, quo omnia

Sanguis detract.

combusta stercora circa rectum ac princeps intestinum contenta educas. Et si quidem sic obediens, postea clysterem adhibeto. Sin minus, follem fabilem indito, & in ventrem flatum immittito, à quo & ventrem, & intestini contractionem distendas. Deinde extracto folle, clysterem adhibeto. Sit autem infusum per clysterem iniiciendum paratum non ex valde calefacto oris, sed ex his quæ stercora dissoluunt ac colliquant. Postea obturata per spongiam sede, in aqua calida desideat continens clysteris infusum. Et si hoc infusum susceperit, & rursus dimiserit, sanus euadit. Cæterum priore tempore mel optimum delingat, & vinum splendidum vernaculum bibat. Quod si voluulo amoto, febris ipsum corripit, desperatus est. Fortassis enim & inferna aluus soluta ipsum occiderit.

Peripneumonia.

16 Peripneumonia talia facit. Febris acuta tenet, & spiritum frequentem ac calidum respirat, & anxietas adest, & impotentia, & iactatio, & dolor sub scapulas, & ad clauiculam, & ad mammam, & grauias in petore, quandoque etiam delirium. Quidam dolorem non sentiunt, donec tussire inceperint. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo est. Saluum tenuem ac spumofam primum spuit. Lingua flaua est: Verum progressu temporis nigrescit. Si igitur in principio nigrescat, citius morbus finitur. Sin posterius, tardius. Tandem vero etiam rumpitur lingua, & si digitum apponas, inhaeret. At liberationem à morbo significat lingua, similiter velut in pleuritide. Hæc autem patitur homo, minimū diebus quatuordecim, ad summum vna & viginti, & per hoc tempus tussit vehementer, & vna cum tussi purgatur, primum salua multa & spumosa. Septima vero & octaua die ubi febris in vigore fuerit, si humida sit peripneumonia, crassior prodierit: sin minus, non. Nona vero & decima, cum virore pallida ac subcruenta. Duodecima autem vsque decimam quartam, multa & purulenta. Atque hoc in his contingit, quorum naturæ & corporis affectiones humidæ sunt, & morbus constitutio sicca est, in his minus. Si quidem igitur decima quarta die resiccatus fuerit, & non amplius purulentum tussiendo reiecerit, sanus est. Sin minus, ad duodeuigesimam, & vigeuigesimam primam animum aduertit, & si quidem tunc

sputum illud quieuerit, euadit. Sin minus, interroga ipsum, an dulcior sit salua: & si affirmauerit hoc, scito pulmonem ipsi superpuratum esse, & morbus annum durabit, si non in quadraginta diebus purgauerit.

Si vero insuauem saluam esse dixerit, status morbi lethalis est. Verum in primis diebus hi maxime manifesti sunt. Si enim putrefactum ac purulentum, expuerit in diebus duobus ac viginti, & non exulceratus fuerit, euadit. Sin minus, non. Hæc peripneumonia nihil abest ab affectionibus quæ in pulmone sunt. Si igitur aliquid harum affectionum abfuerit, cognoscere oportet & quæ ægrotus mala habeat, & quæ medicus aggredi debeat. Si vero pauca horum signorum habuerit, ne decipiatur. Nam perniciofa non est peripneumonia, sed mollis.

17 Cæterum peripneumoniæ hoc modo curare oportet. Non tam præcabit, si quis etiam pleuritidem & phrenitidem ita curare aggrediatur. Primum caput leuius facere incipe, quo nihil insiliat ad petus. Primis autem diebus sorbitiones sint dulciores. Sic enim id quod consedit ac compactum est, potissimum elueris ac commoueris. Quarta die & quinta ac sexta, non amplius dulces, sed pingues. Nam ad sputum sursum excreandum conducunt. Si vero pro ratione spueri non possit, ex pharmacis sursum educentibus dato.

Aluum autem in primis quatuor aut quinque diebus subducere oportet, & hoc paulo amplius, quo & febres obrustiores sint, & dolores leuiores. Quum autem euacuatus fuerit, & corpore debilis, infernam aluum tertio quoque die deorsum commoueto, quo & corpus potens sit, & supernæ regiones humoris exortes. Nam si multus humor infra secedat, à quinta die, mortem inducit. Infra enim humore secedente, supernæ partes resiccantur: & sputi purgatio sursum non prodit. Oportet igitur & infernam aluum, neque valde suppressam esse, ut ne febres sint acutæ: neque valde egerere, quo salua sursum educi possit, & æger viribus valeat. At medicamenta sursum educentia, sexta & septima ac nona die, & morbo adhuc vterius progresso, magis exhibeto. Sit autem medicamentum, veratrum album, thapsia, elaterium recēs, singula æquis portionibus. Quod si salua non probe purgetur, & spiritus fuerit frequens, & purgatio non præualeat, prædicendum est nullam spem vitæ reliquam esse, si purgatione nihil efficere possit. Sed

Hipp. opera. r 2 & al

& alia faciendâ sunt quæ in peripneumonia fieri solent, si inferna alius ministerium suum probe obiecit. Quin & aliter facere curationem oportet. A primâ die initio sumpto: ari magni cochulam maiorem dâto, datici & vrticæ vtriufque itidem vnam, sinapis & rutæ quâsum tribus digitis comprehendere potes, & succum silphij magnitudinis fabæ. Hæc in aceto dulci & aqua permixta & diluta ac excolata, ieiunio tepida bibenda dato. Postquam verò purum expuere cœperit, ari cochulam maiorem, & salamum, & amygdalas purgatas, in aceto dulci aqua diluto bibenda præbeto. Si verò magis ducere volēs, radicis capparis corticem his ammisceto.

Pleuritis.

19 Quum pleuritis apprehenderit, hæc patitur: Dolor iatus, & febris, & horror tenet, & frequentem spiritum habet, & erecta veruicis spiratio vrget, & tussiendo reicit subbiliofa, velut à mali punici corio, si non ruptiones habuerit: Si verò habuerit, etiam sanguinem à ruptionibus.

Est autem & sanguinea pleuritis, in qua subruentia reicit: Et est quidem biliosa, mitior, si non ruptiones ager habeat: si minus, dolorosior quidem est, sed non lethalis est. Quum igitur affuerit simul singultus, simulque cum saliuâ sanguinis grumos nigros: tussiedo reiecerit, septima die moritur: Si verò dies decem transgressus fuerit, à pleuritide quidē sanus fit, verum vigesima suppuratur, & pus tussiendo reicit, demum vero remouit, & non adeò facilis curatu est.

Pleuritides sicca.

20 Sunt & sicca pleuritides sine sputo: Verum hæc difficiles sunt. Iudicationes autem similes aliis sunt, sed ampliore in potu humectatione opus habent quàm alia.

Biliofa verò & sanguinea, nona & vndecima die iudicant, atque hi magis sani fiunt. At si à principio quidem molles quidam tenuerint dolores, à quinta verò ac sexta die acuti, hi vsque ad duodecimum perueniunt, & non valde effugiunt. Periculum autem maxime est, vsque ad septimum: Immo etiam vsq; ad duodecimum. Post has verò sanantur. Quæ vero ab initio molles sunt, à septima autem & octaua acuta, ad decimum quartum iudicant, & sani fiunt.

Pleuritis ex dorso.

Pleuritis ad dorsum intantum ab aliis differt: dorsum dolet velut ex plaga, & spirat, & aceruatim respirat: Statim autem spuit pauca, & corp^o delatatur. Tertia aut quarta die saniem mingit subruentem.

Moritur autem maxime quinta die: si minus, septima. Has si effugerit, vixerit. Et morbus lenis est ac minus lethalis. Custodire tamen oportet vsque ad decimum quartum. Postea vero sanus euadit.

Cæterum quibusdam pleuriticis saliuâ quidem pura est, initio autem cruenta, velut seroia à carribus affatis: sanies dolores vero acuti per spinam ad pectus, & ad inguen tendunt. Hic si septimum diem effugerit, sanus fit. At si alicui in his pleuriticibus contingat dorsum rubesceri, & humeros calefcere, & inter desidendum grauari, & venter extubatus egestione cum virore pallida, ac valde graucolent, hic propter ventris egestionem, vigesima prima die moritur. Has si effugerit, sanus fit.

Quibus autem statim sputa varia sunt, & dolores valde acuti, hi tertia die moriuntur. Hanc autem transgressi, sanesunt.

Qui vero sanus non fit septima, aut nona, aut decima, hic suppurari incipit. Melius est autem suppuratum fieri, etiam si dorsum sit. Minus enim lethale est. Porro supra omnia relata signa, in vnaquaque pleuritide considerare oportet linguam.

Si enim bulla subliuida fiat in lingua, velut ferro in oleum tincto, si quidem in principio fiat aspera, difficilior est morbi emotio, & necesse est sanguinem tussiendo reicere, in diebus quibus id fieri oportet. Si vero facta morbi progressu fiat, iudicationes quidem contingant ad decimum quartum diem. Verum necesse est sanguinem spuere. Habet autē se res de liberatione ab hoc morbo, hoc modo. Si quidē tertia die inceperit maturari ac expui, citius liberabitur: Si verò posterius maturescat, posterius iudicationes sunt, quemadmodum in capitis signis.

Dolores porro in omni pleuritide, plerūque magis interdiu quàm noctu leuiores sunt. Curare vero pleuritidas hoc modo oportet, vt plurimum velut phreniticidem & peripneumoniâ, præterquam quod hæc balneis calidis & vino dulci vtendum est. Si igitur prima aut secunda die postquam inuasit, ægrum accerseris, si stercus prodit purum, aut leuiter biliosum & modicum, infusum ex thapsia

23 per

per clysterem iniicito. Si vero alius commota, noctu quidem egerat, post die vero dolor & tormen vexet, rursus clysterem adhibeto. At si æger biliosus sit natura, & non purgatus correptus fuerit à morbo, priusquam saliuam biliosam expuat, etiam medicamento bilem probe purgato: Si vero iam expuat biliosa, medicamentum ne dederis: Si enim dederis, spiritum rursus prodire non poterit, sed septima aut nona die suffocabitur, maxime si præcordia doleant. Quod si ad dolores in lateribus etiam præcordia doleant, clysterem adhibere oportet: & in potu ieiunio bibendam dare Aristolochiam, hyssopum, cuminum, silphium, peplum, mecona appellatum album, florem aris, mel, acetum, & aquam. Et per medicamenta quidem ita primas curationes facere oportet. Reliqua vero sic se habent. Multa calida pro viribus ægri lauato, capite excepto: & quum iudicationes sunt, dolentes locos humidis fomentis tepefacito, & oleo illinito.

24 Quum vero impetu fertur morbus, & ægrum & medicum à curationibus quiescere conuenit, ne quid mali inducatur. Dandus autem est prisana succus coctus, aliquanto crassior spissitudine mellis. Post balnea etiam vinum dulce & aquosum bibendum est, non frigidum, modicum, ex angusti oris pocillo, & vbi tussis inuasit, amplius bibendum, & quàm maxime excreandum, & potu humectandum, quo pulmo humidior factus, facilius ac citius sputum reddat, & tussis minus affligat. Sed & mali punici dulcis vinosi succum, lacte caprino modico, & melle amixto, paulatim sæpe dato, & noctu & interdiu, & somnum quàm maxime prohibeto, quo purgatio & citius & copiosior fiat.

25 At vero sanguineam pleuritidem sic curare oportet. Post iudicationes cibis leuibus reficito, & quietem agat, & nimium caueat solem, ventos, repletiones, acida, salsa, pinguis, fumum, flatum in aluo, laborem, venerem. Si enim morbus reciduarit, mors sequetur. In expuitionibus autem si dolor habeat, & expuere non possit, ieiunio aris florem dato, magnitudine oliuæ, & succi silphij dimidium eius, & tritfolij seminis modicum. Hæc ex melle delingat: Aut piperis grana quinque, & succi silphij magnitudinis fabæ, mel, acetum, & aquam, ieiunio tepida bibenda præbeto. Hoc etiam dolores sedat. Quod si pro ratione spuere non possit, sed more-

tur sputum hærens in ipso, & stertat in pectore, ari magni radicis conchulam maiorem, & oleum ac acetum mixta dato, & acetum aqua dilutum insuper bibat. Aliud forte. Florem aris magnitudinis fabæ, & nitrum aflatum dupla portione, & hyssopi quantum tribus digitis comprehendere potest, melli misceto, & aquam ac oleum modicum adillato, & tepefacta in conchula maiore infundito, vt ne suffocetur. Hoc etiam in peripneumonia facere oportet, si non purgetur: Si verò neque stertat, neque velut oportet spuat, capparis fructus quantum tribus digitis comprehendere potest, & piper, & nitrum modicum, & mel, & acetum, & aquam misceto, atque hæc tepida sorbenda præbeto.

Altera die eadem in aceto, melle, & aqua feruefacta sorbeat. Hoc etiam stertentibus dato, & his qui purgari non possunt. At si fortius facere volēs, hyssopi & sinapis, & nasturtij concham maiorem, melle & aqua terito, & feruefacta ac excolata, tepida sorbenda dato. Atque hoc

26 modo hi morbi curati sanantur, si non quid sputi in pulmone relictum pus fiat, à quo arida tussis sequitur, & febris ac horror emergunt, & erecta ceruice spiratio tenet, & frequentem & aceruatam respiracionem æger habet, & vox paulò grauior fit, & color cum calore faciem occupat: Progressu verò temporis, morbus magis manifestus redditur. Hunc si intra decem dies susceperis, vbi victu & balneo calido calefeceris, medicamentum quod pus ducat in pulmonem infundito, aliisque pus ducentibus vtitor, atque sic velut suppurato victus rationem præscribas. Caput quoque resiccato, vt ne quid influat.

Si verò ex eo quod in pulmone infusum est, pus non educatur, rumpitur hoc ipsum ex pulmone in thoracem, & post ruptionem sanus esse videtur, quoniam ex angustia ad amplam capacitatem pus peruenit, & spiritus quem respirando attrahimus, in pulmone locum ac sedem habet. Verum progrediente tempore pectus pure impletur, & tussis, & febres, & alij dolores omnes magis ipsum premunt, & morbus inclarescit. Hunc post eruptionem per quindecim dies finire oportet, quo pus rursus maturescat: Nam ex eo quod pus ad ampliorem locum deuenit, perfrigeratum est: & id quod in thorace humidi erat, ad seipsum attraxit, ita vt ipsum sit semiputrefactum. Si quidem igitur

Hipp. opera.

r 3 tur

tur sua sponte expui incipiat in hoc tempore, bene est. Sin minus, medicamentis aut potionibus opem ferre oportet, in vltimis ex quindecim illis diebus, festinando ad corporis excitationem, antea quam magis affligatur, ita vt caput purum custodias, influxionum gratia. Si verò non spuatur, sed sui significationem ad latera præbeat, secato aut vrito. At si neque spuatur, neque ad latera de se significationem præbeat, vbi multa calida iciumum lauasti, & neque potu vsu in firma sella locasti, alter ex humeris ipsum apprehendat, tu verò concute ipsum, aure ad latera admota, quo percipias ex vtra parte significationem sui præbeat. Oprandum autem esset ex sinistra. Nam dextras vrere aut secare lethalius est. Quanto enim robustiores sunt dextræ partes, tanto etiam fortiores morbi in ipsis sunt. Quod si præ crassitudine humor non fluctuet, neque strepitus sit in pectore, verum spiritum frequentem trahat, & pedes intumescant, & tussicula aliqua adsit, ne te decipiant hæc, sed thoracem pure plenum esse probe noris. Proinde in terra Eretriae de liquida, & valde trita ac tepida, linteum tenue tingito, eoque thoracem circumcirca integito: & qua parte primùm resiccatur fuerit, ea secato aut vrito, quam proxime ad septum transversum, cauendo tamen ne hoc ipsum lædas: Si verò volles, ipsam terram Eretriam illinito, & similiter velut in linteo considerato. Multi simul illinunt, ne quæ primùm illinuntur resiccantur. Post sectionem aut vitionem, linamento ex lino crudo vrere, & paulatim pus emitte. Ceterum vbi secare vel vrere volles, corpori in eadem figura, in qua inter secandum aut vrendum futurum est, notam imprimito, vt ne cutis te decipiat, si in figure transmutatione sursum aut deorsum magis cedat. Sed & tusses vitare oportet ex victu, vt ne rursus pus reuellant ad pulmonem. Malum enim hoc est: quare permittendum est, vt ad sectionem quam citissime resiccetur. Postquam verò duodecima affuerit dies, reliquum pus totum emittito, & ex linteo linamentum indito, & bis in die pus emittito, & ventrem supernum ex victu quam maxime resiccato. Atque hoc modo oportet etiam suppurationes ex vulneribus, & ex peripneumonia, & ex magnis defillationibus, & pulmone ad lateres prolapsos, considerare ac curare.

Frige-factoria potiones in febre ardenti.

Frige-factoria potiones in febribus ardentibus quâdo volles bibendas dabo. Sunt autem multarum operationum: alia enim miictionem inducunt, alia alii egestionem, alia vtrunque præstant, alia neutrum, alia solum frigefaciunt, velut si quis in vas aquæ feruentis frigidam aquam infundat, aut ipsum vas ad frigidum ventum exponat. Dabis itaque alias aliis. Neque enim dulces omnibus conducunt, neque acerbæ, neque eadem omnes bibere possunt.

I. Fauorum siccorum heminarum duarum mensuram aqua macerato, & contrens gustato, donec subdulcis aqua fiat, deinde excolato, & iniectis apiis bibendam dato. II. Seminis lini acetabulum, aquæ heminis decem affusis, in noua olla prunis imposita coquito, ac feruere finito, vt trãspirerit, donec succus ad tactum pinguis fiat.

III. Aquam mulsam aquosam ad dimidias coquito, deinde apio iniecto frigidam paulatim exhibeto. IIII. Ordeum Achilleum magnû ac plenum heminae mensura siccat, & acutis spicis ablatis, vbi probe laueris, aquæ congio affuso coquito ad dimidias, frigefacito ac bibendum dato.

V. Cumini Ethiopici heminae decimæ parti, tres aquæ semicongios affunde, & olla luto piloso oblita, donec tertia pars restet, feruere sine: & frigidam hanc ad omnem ardentem aliamq; febrem exhibe.

VI. Aquam celestē ipsam per se ipsam præbe. VII. Pritanæ heminae congio aquæ affuso, ad dimidias coquito: deinde excolato, & apiis iniectis frigidam dato.

VIII. Profunt & vina alba aquosa ex vuis passis. IX. Profunt & vuarum passarum expressarum retrimeta aquosa. X. Vuarum passarum albarum exemptis vinaceis hemina, radicum quinquifolij manipulum, tundito, & affusis aquæ heminis viginti, ad dimidias coquito, & frigidam hanc paulatim bibendam dato. XI. Ad farinæ ordeï pleni crassæ chœnicem dimidiam, aquæ congium affundas, & quum iam intumescunt crassæ farinæ partes, manibus teras, donec aqua alba fiat, & adiat pugillo iniecto, sub dio per noctem exponito ac exhibeto.

XII. Quorum trium aut quatuor candidum, in aquæ congio concussim bibat. Hoc valde frigefacit, & ægrum ad aluum exonerandam conturbat. XIII. Ordeï torrefacti probe lori chœnicem dimidiam, in

in aquæ congio bis aut ter feruere finito, & frigidam hanc exhibeto. XIII. Pritanæ succum coctum tenuem, & vinum dulce dato. Hoc vrinam ducit. XV. Cucumeris peponis corio nudati pollinē ex aqua præbe. Hæc potio vrinam ciet, frigefacit, & sitim sedat. XVI. Eruum in aqua præcoquito, deinde ollam nouam, in maiorem ollam aqua plenā ponito, & alia aqua eruo affusa, ad modicum tempus coquito: postea vbi coctum fuerit eruum, tertiã aquæ partem reliquam excolatam bibendam dato, ita vt ad singulos cyathos, & cucumeris, & erui pollinem inspergas. Hoc constanter sitim sedat. XVII. Vinum Thasiuum vetus parte vna, cum viginti quinque aquæ partibus dato. XVIII. Trifolium, cucumeris pollinem, & crassam ordeï farinam in aqua macerato, & hanc bibendam dato.

XIX. Apij manipulos tres, pulegij pugillos duos, in aceti heminis decem ad tertias coquito. Hoc melle & aqua dilutum, aquo-

sum bibat, adianti pugillo iniecto. Hoc vrinam ducit, & aluum soluit. XX. Mala odorata dulcia contundito, & aqua macerato, & aquam bibendam dato. XXI. Mala cydonea eodem modo, si alius soluta fuerit in febre ardente. XXII. Quod si morbus regius insuper corripiat, vix passæ albæ exemptis vinaceis, & cicercum alborum, vtrorumque dimidiam heminam, & ordeï Achillei magni ac pleni tantundem, & encici tantundem, aquæ heminas decem, & apium, & mentam, & coriandrum, de singulis parum, terito, donec placide aqua dulcescat, & adianti pugillo postea iniecto, vbi sub dio per noctem exposuisti, exhibeto. Potes etiam alia his similia imitari. Omnia verò per noctem sub dio exposita dabis febrienti, exceptis his quibus alii plus quam conuenit fluunt. XXIII. Pulegij pugillos tres, apij duplum, in vino diluto coquito ac exhibeto: hoc vrinam ciet, & bilem per aluum trahit.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis Liber IIII. Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Semen vtriusque parentis, ab omnibus corporis partibus progressum, ad formam in utero recipiendam condensari. Humorum in corpore species quatuor, morborum omnium causa. Propositio huius libri.
- 2 Quomodo bilis, sanguis, hydrops, & pituita, copiosiora & pauciora fiat à cibus & potibus. Sanguis sors est cor, Pituita autem caput, Aqua vero sors splenis, & Bilis, folliculus in hepate. Caput & splen, partes maxime cause.
- 3 Cibus ac potibus omnibus, quatuor illos humores inesse. Corpus in seipsum humorem ex ventriculo trahere.
- 4 Plantæ cur egrotent aut non nascantur quibusdam in locis. Plantas ab initio humores iuxta cognationem non habentes, ne germinare quidem posse.
- 5 Locus alteri loco, etiam valde vicinus, ad vni incundi productionem plurimum præstat. Terra innumeratas inesse facultates. Plantas omnes syluestres fuisse.
- 6 Unde pituita in corpore gignatur. Caput velut cucurbita corpori incumbit.
- 7 Cur pituita ad ventriculum & vesicam perueniens non laedatur.

- 8 Bilis quomodo & cur copiosior in corpore fiat. Hæc par pueris cor dicitur. Hepatis dolores unde & quomodo sedentur.
- 9 Cibi ac potus alij aliis medicamenta esse solent.
- 10 De Aqua, quomodo & cur copiosior in corpore fiat. Aqua de splene purgatio non fit per supernas regiones. Vena ex splene deorsum tendentes multæ.
- 11 De Sanguine quomodo & cur amplior in corpore generetur. Cordis dolor non oboritur. Vena iugulares, post cibum ac potum sanguineum, statim atolluntur, ac facies rubet.
- 12 Quomodo sanguis morbos in corpore generet. Morbos ex ciborum ac potuum copia fieri.
- 13 Quomodo fontes isti quatuor, sanguis, bilis, pituita, & aqua (vt & ventriculus) si pleni fuerint, semper corpori distribuunt.
- 14 Vena multæ ac frequentes per corpus distenta sunt.
- 15 Cibi potusq; suauitas, ac insuauitas unde. Quando homo cibum ac potum appetat, & quando cesset appetentia.
- 16 Solam bilem ad fellis folliculum in hepate, à cibus & potibus scerni. Solus Cardiomus, hoc est, cordis morsus, in fellis folliculo innascitur. Ad orbi cur in corde non oboriantur.
- 17 Caput & splen cur morbis maxime obnoxia.

- 18 Quomodo & cur pauciores fiant humores hominem affligentes, & quot locis expurgentur.
- 19 Quomodo & cur homines sani degant. Quam diu humores in corpore morentur, & quomodo expellantur. Excrementorum graueolentia vnde.
- 20 Excrementa alimentorum quantitati respondent. Quid fieri soleat si humor in corpore maneat. Urina falluginosa, propter humores ammixtos. Cibos etiam id quod morbosum est de corpore deferre.
- 21 Quare, ubi quis ventrem exoneravit aut mixxit, non statim potu ac cibo, pro egestionis facta copia, egeat.
- 22 Quomodo humor ultra triduum in corpore manes, maius aut minus homini malum de se prebeat. Quomodo & cur cibi non possint eadem die exire.
- 23 Cur corpora repletiones astate minus, hyeme magis ferant. Quomodo febres ab ambiente aere calido oriuntur.
- 24 Quomodo si plus humoris fitas prodeat, quam de cibis ac potibus accessit, homo aetenuetur, & qua ratione plus prodeat. Cur hominibus otiosis cibi munda, & quomodo febres illis accendantur.
- 25 Quomodo bonus habitus ex esu accedat. Febris ex repletione. Febres, tertio aut quinta die reuertentes. Morbi per dies iudicantur.
- 26 Cur febres, & quaratione, tertia, quinta, septima, aut nona die remittant.
- 27 Cur febres imparibus diebus soluantur.
- 28 Cur homines imparibus diebus moriantur. Spiritus graueolentia vnde. Quod humores imparibus diebus turbantur.
- 29 Medicamenta purgantia imparibus diebus non exhibenda. Cur ulcera, si curentur, imparibus diebus magis inflammentur. Glandularum tumores, quomodo ab ulceribus generentur.
- 30 Caliditas quomodo ad ulcera perueniat. Humor in sano corpore tertio die steruus autem secundo prodit.
- 31 Quomodo morbi fiant, si homo a copiosiore humore fiente non expurgetur. Que febres minus periculosa.
- 32 Aquosus humor febri infestissimus: biliosus contra alimentum illi suppediat. Aquosus humor quomodo in febrientibus exhalat. Oleum cur non similiter ut aqua extenuari & exhalare possit.
- 33 Morborum principia tria. Violentum quid vocetur, & quod hoc maximum morborum principium.
- 34 De Violentia, & qualia in corpore faciat. Ulnus. Conuulso. Labor.
- 35 Calum quomodo morborum principium & causa. Morbi a calore externo. Buryrum. Hippace. Serum lactis.
- 36 Humores quomodo grauitate aut leuitate inter se differant. Febres a quibus humoribus magis oriuntur. Febres ab aqua, seu atra bile minus fortes & breuiores.
- 37 Qualia humor ante turbationem & in ipsa turbatione, in corpore efficiat. Quando humor affligens, priorem (qui salubris erat) consumat. Alimentum est homini humor leuis.
- 38 Putrefactionis principium.
- 39 Similitudo.
- 40 Quomodo ea qua a caelo nobis obueniunt, morbos pariunt. Humores liquari & ad alium delati, steruus conturbant.
- 41 Aquosus humor potissimum circa ossa & nervos consistit.

- 42 Quomodo & quando rigor morbosus fiat, & quomodo & ex quali necessitate febris post ipsum irruat.
- 43 De Lumbricis latis & rotundis.
- 44 Lumbricos rotundos parere, latis vero minime, sed abrumpi. Cur Lumbrici partus perperam a quibusdam dicantur.
- 45 Lumbricorum latorum species & signa. Sputa quandoque ori insunt, lumbricis latis ad hepar assilientibus. Lumbrici quibusdam vocem imitancipiunt.
- 47 De Calculi morbi generatione a lacte. Corpus & ventriculus consentiunt.
- 47 Pituita ad fecem ammixta, glutinum fit. Simile. Lapis ex terra esu.
- 48 Calculi signa quinque. Urina subrubra a vesicalapide exulcerata & inflammata. Arenosorum per urinam ciectio vnde.
- 49 Porum in veterem defrui, & ex hoc in reliquum corpus. Vocem de pulmone ediri a labiis vero & lingua articulari.
- 50 Medicamentorum purgantium facultates. Pituita de capite descendens, pulmonem breui exulcerat. Venter cur a medicamentis non exulceretur. Libya incolae, pecorum pellibus pro vestibus utuntur.
- 51 Urina eduliorum odorum (ut alliorum) odorem refert. Cyceon aut farina cocta, in pulmonem aut eius fistulam perueniens, hominem enecat. Epiglottidis, que hecera sitio assimilatur, officium.
- 52 De Hydrops generatione & signis. Cur vasa angustioris, subito inuersa, aquam a se non emittant.
- 53 De Hydrops generatione in mulierum utero. Quando hi morbi difficiliores fiant. Qui ex hydropem moriantur.

Ad hominis generationem de omnibus & viri & mulieris partibus semen progressum, & in vterum muliebrem illapsum condensatur, temporisque veniente natura hominis formam referens ex ipso producitur. Habet autem & mulier, & vir, quatuor species humoris in corpore, a quibus morbi fiunt, qui non a violentia aliqua fiunt. Sunt autem species hæ, Pituita, Sanguis, Bilis, & Hydrops siue aqua: & de his non minima, neque debilissima, in semen procedit portio. Et quia animal secundum parentes nascitur, tot humorum species, & sanorum & morbosorum in seipso habet. Ostendam autem quæ in vnaquaque harum specierum & plura & pauciora in corpore fiunt, & a quo ægrotant. Et quod morbi in imparibus diebus iudicantur. Et quæ sint morborum principia. Et qualia singula ex ipsis in corpore efficiant, ut morbum inducant, & a quo rigor febrilis fiat, & cur post ipsum febris irruat. Primum autem demonstrare volo, quomodo bilis, & sanguis, & hydrops, & pituita, copiosiora & pauciora fiant a cibis & potibus, hoc modo. Ventriculus dum plenus est, omnium horum

rum corpori fons est. Verum ubi vacuus est, corpore fruitur colliquecente. Sunt autem & alij fontes quatuor, a quibus vnusquisque horum humorum in corpus procedit, postquam sanè ipsi a ventriculo acciperunt: & hi quoque fontes ubi euacuantur, de corpore fruuntur. Sed & ipsum corpus attrahit, ubi ventriculus in seipso quid habuerit. Et sanè Sanguini fons est cor, Pituitæ caput, Aquæ splen, Bili locus folliculi, in hepate: hi sunt quatuor humoribus his, fontes, ventriculo excepto. Ex his autem maxime caui sunt, Caput & Splen. Nam in hoc ipso maxima amplitudo est. Verum de hoc paulo postea clarius dicam. Quin & hæc sic se habent. In omnibus cibis ac potibus & biliosi quid est, & aquosi, & sanguinei, & pituitosi: in alio plus, in alio minus. Quapropter & quæ eduntur ac bibuntur, alia aliis præstant ad sanitatem. Atque hæc mihi de hoc dicta sunt. Postquam verò comedit aut bibit homo, corpus in seipsum humorem relatum ex ventriculo, & fontes trahunt per venas de ventriculo, similis humor similem, & corpori distribuunt. Quemadmodum etiam in plantis similis humor similem trahit de terra. Habet enim eodem modo terra omnigenas in se ipsa ac innumeras facultates. Quæcunque enim in ipsa nascuntur, his omnibus exhibet humorem similem vnique, qualem & hoc ipsum quod nascitur sibi similem, iuxta cognitionem habet: & trahit vnunquodque de terra alimentum, quale etiam ipsum existit. Nam & rosa de terra trahit talem humorem, qualis ipsa in potentia est: & allium de terra humorem eius modi trahit, quale ipsum in potentia est. Et alia omnia terræ nascuntur; ex terra trahunt, singula iuxta seipsa. Si enim hæc res non ita se haberet, non nascerentur plantæ similes seminibus. Cui porro plantæ in terra cognatus humor multo vberior est quam conuenit, ea planta ægrotat. Cui vero paucior quam opportunum est, ea reficitur. At si ab initio non insit terræ humor, quem planta iuxta cognitionem trahat, ne germinare quidem poterit. Intelligentia autem huius rei, quod si non habeat planta humorem secundum naturam, ne ab initio quidem germinet, inde nobis suppediatur. Ionia enim regio & Peloponnesus pro temporibus anni a sole non minime calet ac illustratur, ut sol nascentibus a terra sufficere possit, attamen fieri non potest, multis frustra iam id tentantibus, ut in Ionia

aut Peloponneso Silphium nascatur. At in Libya sua sponte nascitur. Non enim est neque in Ionia, neque in Peloponneso eiusmodi humor qui ipsum alere possit. Quæ autem sint & alia multæ medicinae, quas sole sufficienter regiones alere non possunt, alig vero sua sponte producant, hoc ipsum eius quod nunc dicturus sum considerandi occasionem exhibet, quantum videlicet locus alteri loco etiam valde vicinus præster ad iucundi vini productionem, sole æqualiter sufficere. Hic etenim in terra humor est, qui vinum suave exhibere potest, illic non est. Sunt etiam syluestria non pauca in loco nascuntur, quæ ad orgyæ seu cubitorum quatuor spatium translata, nasci minime comperias. Non enim habet terra talem humorem translato, qualem illa syluestribus plantis exhibebat. Sunt enim ex ipsis quædam venosiores, alia humidiores, alia dulciores, alia sicciores, alia asperiores, & innumera alia aliter se habent. Innumera enim sunt in ipsa terrâ facultates: Et propter hæc genera primum nihil alteri simile ex terra productum est, quod non esset cognatum. Et mihi sanè videntur hæc omnes plantæ syluestres fuisse: verum homines ipsas mansuefecerunt, fructum ferre efficientes vnquamque iuxta suum semen. Trahit enim similis humor similem ex terra, & ex hoc augetur ac nutritur: & nullum ex terræ nascentibus alteri simile est, quod non æquale, neque similem humorem ex terra trahat. Et omnia quæ nascuntur in cibi ac potus usum venientia, multas facultates de terra ad se trahunt, & in omnibus est aliquid pituitosi ac sanguinei. Et ex hoc adeo ad hanc demonstrationis necessitatem deueni, quod a cibis ac potibus in ventriculum procedentibus trahit corpus, secundum fontes quos nominari, similis humor similem per venas. Referam quoque aliud argumentum, quod singula prout relatum est, trahant, & simul dicam, vnde pituita in corpore gignatur. Vbi quis caseum comedit, aut aliquid acre, aut aliud quid edicit aut bibit, quod pituitosum est, statim ipsi ad os ac nares accurrunt: atque hoc ita fieri partim omnes videmus, partim ita esse credere oportet, ex his quæ ego referam. Affero itaque, quod quantum in cibo aut potu pituitæ inest, illud ubi ad ventriculum peruenit, partim corpus ad se ipsum trahit, partim caput, ut quod cauum sit, & velut cucurbita corpori incumbat, ad se trahit, ut pote viscosa

viscosa existēte pituita, ita ut hanc alia per aliam sequatur ad caput: & quæ quidem recens ex cibo generatur pituita, in capite manet; vetus autem, prout copiosior est recens, ab ipsa violentē extruditur. Quapropter ubi quis edit aut bibit aliquid pituitosum, excrescat pituitam. Habet autem & hæc res se hoc modo. Si ubi edit aut bibit quid pituitosus homo, non rursus exeat quod redundat, neque per os, neque per nares, necesse est ipsum manere in capite, aut ad corpus descendere de capite, & ad ventriculum peruenire. Ac optimū quidem fuerit, si ad vētriculum perueniat. Exire enim poterit vnā cum stercore: & si quidem multum fuerit ac humidum, stercus humectare poterit: Si verò modicum, non hoc effecerit. At si in capite maneat, multum dolorem capiti exhibuerit, quum in venis est: Si verò modicum, non hoc fecerit. Significationem autem de se præbet copiosumne sit an modicum, quod si ad corpus deueniat, atque illic alio humori ammixtum fuerit, si quidem multa fuerit pituita, statim corpus læserit: si verò pauca, non adeo lædere poterit, quum magnum sit corpus, si non & aliud quoddam principium ipsi reliquum sit. Verum temporis progressu, si alia pituita superaccedat, lædi utique possit. At si corpus vesicæ ac ventriculo deleget, atque hæc foras perferant, nihil mali ex ipsa habuerit. In hoc igitur sermone demonstratum est, quomodo caput pituitam ex vētriculo trahat, & simile ad simile perueniat, & simul à me dictum est, quomodo & quare copiosior pituita homini à cibis ac potibus fiat. Nunc vero dicam de bile, quomodo & cur copiosior in corpore fiat, & quomodo locus folliculi in hepate ipsam trahat. Habet se res hoc modo. Postquam comedit & bibit homo aliquid amarum, quodque biliosum ac leue est, copiosior etiam bilis fit in hepate, & statim dolet hepar, quod pueri cor vocant: atque hoc ita fieri videmus, & clarum nobis est quod à cibo aut potu factum est. Trahit etenim corpus in seipsum de cibis omnem prædictum humorem. Trahit etiam folliculus in hepate, quicquid isthic biliosum inest. Et si de repente multa bilis fiat, homo hepar dolet, & de ventre copiosior fit. Hoc enim contingente, procedit de veteri bile propter multitudinem ad ventriculum, & ex hoc tormen ventriculo oboritur, & pars ipsius per vesicam, pars per aluum egreditur, atque sic minima pars in homine ma-

net, & dolores cessant: Si verò neutrum horum contingat, procedit primum de veteri bile ad corpus, distribuitur enim ad ipsum: & si multa fuerit, statim significationem sui præbet alij humori ammixta. Si verò modica, non adeo læserit, quum magnum sit corpus, si non & aliud quoddam principium suboritur. Verum temporis progressu, si alia bilis superaccedat copiosior, hominem utique læserit. Si verò non superaccedat, excolare illam poterit corpus, ut & bilis, & quæcunque biliosa sunt prodeant. Nam quæ in cibo ac potu sumuntur, alia aliorum medicamenta sunt. Sic sanè etiam alia quæcunque lædentia sunt medicamenta, ubi aliud ab alio in ventriculum incidit, sua ipsius potestate causam habens, id quod superatum est expellit, ac ipsum lædit. At si superaccedat alia bilis in corpore, ab his quæ in ventriculum incidunt, morbus huic oboritur. Atque in hoc sermone iam ego declaravi, quomodo bilis, & cur copiosior fiat in corpore, à cibis & potibus: & quod trahit in seipsum folliculus in hepate, iuxta similitudinē id quod biliosum est à cibis ac potibus. Nunc vero dicam de aqua, quomodo, & cur copiosior fiat in corpore, & quomodo splen trahat in seipsum. Affero autem ubi hominibus amplius, & corpus, & splenem, aquam in seipsa trahere ex ventriculo. Et si plus traxerint quàm oportet, statim hominem affligit: atque hoc ita fieri intelligunt quicumque homines splenicis existunt. Postquam autem traxit splen, optimum est, si vetus aqua quæ in splene inerat, ad vesicam aut ventriculum excoletur, & per hæc expellatur.

Nam per supernas regiones non purgatur aqua de splene, nisi quantum eius in vasis inest, quæ de liene procedunt: verum ad ventriculum & vesicam depurgatio fieri potest. Si verò hæc ad fluxionem apta non fuerint, neque aqua per ea foras excoletur: de splene ad infernas partes aqua procedit, atque isthic alij humori miscetur. Et si quidem pauca fuerit, non sanè læserit: sed de corpore ad vesicam, & ad ventriculum, per venas excolari poterit. Sunt enim multæ ex hoc tendentes deorsum, quæ ex infernis partibus ad seipsas trahunt, ubi sicciore fuerint, quàm prius erant. At si alia aqua generetur, & ventriculus ac vesica foras non expellant, splen eleuatur, & infernæ corporis partes dolore afficiuntur. Atque hæc à me dicta sunt, quomodo & cur aqua copiosior generetur in corpore à potu,

ru: & quomodo splen trahit. Nunc autem de sanguine dicam, quomodo & cur amplior in corpore generetur: Postquam bibit aut comedit homo aliquid quod sanguineum est, trahit quidem & totum corpus in seipsum, trahit autē & cor sanguineum ad seipsum. Et ubi plus attraxit, non oboritur cordi dolor. Est enim cor res solida ac densa, & propterea dolore non affligitur. Et ex ipso procedunt venæ crassæ iugulares appellatæ, ad quas statim si copiosius accedat, sanguineum illud distribuitur, & illæ impletæ breui ad caput & corpus delegant. Et quum ederit aut biberit homo quid sanguinei, statim venæ iugulares atolluntur, & facies rubet. Accedente verò ad cor & corpus sanguine quàm satis est vberiore, à cibis ac potibus, & ad alium humorem ammixto, si non ab ipso egressus fuerit, per aluum aut vesicam, reliquo humori ammixtus, dolorem corpori inducit: Si verò modicus accedat, non sanè læserit corpus. Verum temporis progressu distribuitur ab ipso ad ventriculum, aut ad nares, quæ ipsum foras excolant, & nulla læsio contingit: Si verò paulatim copiosior fiat, morbosus efficitur. Atque ita quomodo copiosior sanguis generetur, à me declaratum est. Quum autē sint quatuor: Sanguis, Bilis, Pituita, & Aqua, omnia hæc à me demonstrata sunt, & quomodo, & cur copiosiora fiant, à cibis ac potibus. Quod autem ex his fiant ac generentur, hoc argumento constat. Si homo parum edit, & parum bibit, nullum morbum hoc ipsi inducit. Et hæc quidem de hoc mihi dicta sunt. Attigi etiam obiter ostendere intelligenti, quomodo hæc pauciora fiât. Verum de hoc paulo post melius tractabo. Cæterum fontes hi quatuor quos nominavi, quum pleni fuerint, semper corpori distribuunt: quum verò vacui, vice versa trahunt ab ipso: Sic etiam ventriculus facit. Et habet se res hoc modo, veluti si quis tria aut plura ænea vasa in planissimo loco componat, & coaptata quàm optime disponat, fistulis ad foramina insertis atque ita placide in vnum vas aquam infundat, donec omnia ab aqua fuerint expleta. Ab vno enim diffluet in reliqua vasa, donec etiam alia fuerint expleta. Postquam autem plena facta fuerint vasa, si quis de vno aquam effundat, retribuet se retro fluens aqua ad vnum vas, & vacua fient reliqua vasa rursus, quemadmodum etiam susceperunt. Sic sanè & in corpore res se habet. Postquam

enim cibi ac potus in ventriculum incidunt, fruitur corpus de ventre, & vnā cum fontibus impletur. Vbi verò alius vacuatur, rursus retro humor ab ipsa redditur, quemadmodum susceperat, veluti ex aliis ad vnum vasculum. Veng enim sunt per totum corpus tendentes, alia tenuiores, alia crassiores, multæ ac frequentes. Hæ autem donec viuit homo aperta sunt, & suscipiunt & dimittunt nouum humorem: Vbi verò mortuus fuerit, clauduntur & extenuantur. Quandiu igitur viuit homo, fruitur corpus de ventriculo, ubi quid in seipso habuerit: fruuntur etiam fontes, & impleti corpori distribuunt. Si enim corpus non traheret de ventriculi humore, sed soli fontes, & hi ad corpus distribuerent, non sanè haberet corpus sufficiens alimentum, sed paucius. Non enim amplius haberent alimentum fontes, quod corpori subministrarent. At verò si fontes isti non essent, dum edimus ac bibimus, vere non cognosceremus, neque quid iucundum, neque quid iniucundum esset, propter hanc quam referam necessitatem. Hi loci quum minores sint, & intra reliquū corpus, semper etiam antea quàm attrahat vnusquisque iuxta suam facultatem, reliquo corpori denunciat de cibis ac potibus, qui biliosus sit, & qui pituitosus, & qui sanguineus, & qui aquosus. Quicquid enim horum humorum plus quàm opportunum est, in cibis ac potibus nobis obuenerit, neque cibos illos iucundos facit. Quæ verò maxime appetimus, pro eorum ratione etiam illi iucundi sunt. Si verò cibis ac potibus opus habuerit fons quidam, pro hac ratione etiam corpus trahet ab ipsis fontibus, donec humor paucior quàm oportet fiat, & tunc sanè appetit homo aut edere, aut bibere tale quid, quod portionē illam expleat, ac reliquis adæquet. Et propterea ubi multū cibi sumpsimus aut bibimus, quandoque adhuc cibum aut potum appetimus, & nihil aliud libenter edimus, quàm quod appetimus. Postquam autem comedimus, & adæquatus fuerit humor, his perfectis & in fontibus, & in corpore, tunc cessat appetentia. Atque hæc de hoc à me dicta sunt.

Quin & hoc se ita habet, quod ad folliculum in hepate, sola bilis à cibis ac potibus seceritur. Venulæ enim quum debiles & tenues sunt, alium humorem trahere non possunt, qui & grauior & crassior existit: & simul non est ea loci capacitas, ut alius humor in hoc folliculo consistat: & est hic

hic locus maxime familiaris bili secūdum naturam: & ob id in ipso nullus alius fit morbus, quā is quem homines Cardiogmum, hoc est cordis morsum vocant. At Caput, & Cor, & Splen, de omnibus humoribus participant. Vnumquodque tamen si non ægrotet, plurimum de relictis participat, iuxta suam ipsius naturam, caput pituita, cor sanguine, splen aqua. Trahunt autem & de alio humore venæ in seipsas, amplæ & crassæ, & instar pampini retortæ exiitentes, ita ut vbi trahant, alius humor alium sequatur. Et cordi quidem propinquant venę iugulares crassę, ad quas cito distribuitur, vbi illi amplior quā commodus est humor accedat: Hæ verò ad reliquum corpus delegant: Et simul ipsum cor solidum est ac densum, ut ab humore non ægrotet, & propterea nullus morbus in corde oboritur. Caput autem & splen maxime sunt morbis obnoxia. Ægrotant enim & ab his quæ à natura insunt, quum plura quā opportunum est, accesserint. Ægrotant item ab aliis humoribus. Venæ enim in ipsis crassę ac multæ sunt, & ipsa quoque venosa sunt ac caua, ut & aliis humoribus recipiendis capacitas in ipsis sit, paulatim nimirum accedentibus, & ad eum humorem qui à natura inest, se ammiscuntibus. Quemadmodum in vase magno amplior capacitas est quā in paruo. Sic sanè & in capite, aut in splene, res se habet. Magna enim capacitas maxime in ipsis est: Si verò repletæ fuerint isthic humore venæ, ab ipso sanè in illis morbus oboritur. Atque hæc mihi de hoc nunc dicta sunt.

18 Volo autē melius declarare, quomodo vnusquisque horum humorum in corpore paucior fiat. Quatuor equidem humores esse demonstraui hominem legentes: Quatuor item ipsorum fontes. Quatuor quoque esse dico locos, per quos homo de singulis his expurgatur. Sunt autem hi, os, nares, podex, vrinę meatus. Et vbi humor aliquis affligens copiosior factus fuerit, si his locis homo depurgetur, nullus ipsum morbus ab illo premit. Et si ventriculus plenus fuerit, liquefcente corpore ab humore, defluit ad ipsum, & extra prodit per aliquem horum locorum, & propterea humor paucior fit in corpore. Corpus enim, velut & antea dixi, ventriculo retribuit, vbi vacuus fuerit: & fruitur de ipso, vbi plenus existit. Atque hæc à me dicta sunt, quomodo & cur pauciores fiant humores hominem affligentes. 19 Quomodo verò & cur

homo sanus degat, referam. Postquam comedit ac bibit, & humor ad corpus peruenit, eo quo dictum est modo, ammixtus alij, tum ei qui in corpore, tum ei qui in fonte est, ea quidem die qua accesserit, in corpore manet: posttridie verò alius humor ad ipsum accedit. Atque hi quidem duo sunt dies, duo verò in corpore humores. Et alteri quidem humori duo dies sunt, alteri vnus. Et qui quidē posttridie accessit, manet in corpore, ut qui sit crassus: Alter autem coctus à caliditate diffunditur, & tenuis factus, postera die ad vētriculum accedit, & per omne tempus à recenti expellitur. Vbi verò ad vētriculum peruenit, cibos in hoc loco coquit, & de se sanguinē in corpore facit. Si verò permanferit, tempore graueolens fit. 20 Terria verò die vnā cum stercore, & vrina exit, copia ipse sibi ipsi æqualis, & consimilis, & æquilibris, etiam si sui ipsius pars quædam sit, quo humor maneat in corpore iuxta relatum rationem. Influit autem & tertia die humor de corpore ad ventriculum amplior & graueolentior, qui videlicet reliquus fuit à secundo, & defert cibos concoctos, & quicquid est in corpore morbosum, & rursus simul exit. Indicio est autem vrina quæ fassuginosa est, quod cibi deferunt de corpore etiam id quod morbosum est. Et cibi quidē semper posttridie per aluum secedunt, humor autem ad tertiam diem. Hoc modo sanitas contingere solet. Atq; hæc dicta sunt quomodo, & cur homines sani degunt.

21 At verò humor hic si particulatim foras prodiret posttridie, cibi nō similiter ex ventriculo graueolentes facti foras prodiret, sed veluti cocti: & vrina potui similis, & corpus semper euacuaretur, & per omne tempus homo, vbi ventrem exonerasset ac minxisset, opus haberet statim potu ac cibo, pro egestionis factæ copia, si modò validus esse deberet, quum humor sufficiens in corpore, non relinquatur, sed vnā cum stercore foras prodeat posttridie, aut eadem die. Et si quidem comedisset, bene esset: Sin minus, & euacuatus debilis esset, neque humor crassus fieri posset, ut posttridie foras prodiret. Non enim sufficiens in corpore relinquitur. Nunc verò alium exonerantes probe valemus: & si per biduum nihil cibi acceperimus, & viuere, & facere quid possumus, & nō penitus debilitamur ex euacuatione in hoc tempore. Humor enim in corpore manens, robur exhibet. Atque hæc à me dicta sunt, quomodo & cur fieri

fieri non possit, ut humor qui corpori accessit, foras egrediatur eadem die, immo neq; posttridie. Id porrò assero, si humor pluribus quā tribus diebus in corpore permaneat, aut alius multus implens accedat, venis calefcentibus ac instantibus, maius malum, aut minus, homini significationem de se præbere: hyeme quidem minus, & posttridie: æstate verò maius, ac prius. Atque hæc à me dicta sunt, de eo quod fieri solet, si humor in corpore maneat. At verò si corpus cibos eadem die egereret, non sufficienter humore uti posset, sed essent homines tenues ac debiles. Nunc vero quum maneat cibi ac potus, quandiu permanent, corpus fruitur sensim de ventriculo trahens, & impletur. Hæc dixi & quomodo, & cur cibi non possint eadem die exire. Si verò cibi maneant in ventriculo, ampliore tempore quā opportunum est, & alij ad ipsos incidant, corpus utique repleatur: & dum premuntur à plenitudine venæ, calor ac dolor corpori accesserint, æstate quidem citius, hyeme vero posttridie. Æstate enim calidus est aer ambiens, & calidiorum corpus in seipsum trahit. Et si calido adhuc existente ventriculo, calidior quā opportunus est spiritus homini accedat, nihil mirum est hominem ex tali febrile: hyeme verò quum frigidum spiritum trahat in seipsum, multo magis poterit corpus repletionem ferre, homine modice ventrem exonerante. Et hæc à me dicta sunt de eo quod fieri solet, si cibi ampliore tempore in ventriculo maneant. Et attigi quoque obiter ut declararem omnem humoris ac cibi, & longioris, & breuioris temporis progressu. Reuertar rursus retro de sanitate dicturus, quod sanè corpus hominis humore de cibis ac potibus fruitur, & prodeunt foras in sano, tum cibi, tum humor, iuxta relatum rationem. Et si quidem foras prodeat plus humoris, quā de cibis ac potibus accessit, homo attenuatur. Prodit autem foris plus quā accessit ob hanc causam. Si in quiete degat homo, & non labore, mali aliquid ipsi in corpore inest: Verum præ alia sanitate quæ multa est, non lædit valde. Malum verò illud huiusmodi est. Postquam aliquid ex his quatuor corpori accedentibus, aduenerit copiosius, non ita multo, corpus calefcit sensim, ut non valde lædatur: & liquefcit in ventriculo, & cibum homini inuicundum facit. Si verò humor alius alio

copiosior fuerit, febris ex hoc homini oboritur. Verum de hoc exactius paulo post tradam. Quandoque etiam vbi cibus iucundus est, homo attenuatur. Causa verò eadem est. His autem contingentibus, plus humoris extra prodit, quā succenturiatur. Et propterea in quiete degenti contingit ut attenuetur. At verò laborantibus hominibus itidem corpus calefcit (& hoc à labore calefcente:) tum humor in ipso diffunditur, tum attenuationis morbus oboritur. Quum autem inutilis fiat humor, & ad ventriculum, & ad vesicam defluit, hæc autem foras expellit. Pars verò ipsius extra exhalat, per internam corporis raritatem. Pars autem quæ adhuc intus manet, sudor fit, & per corpus foras procedit. Eodem modo & exercitationes iuuenū idem efficiunt quod labor. Si verò etiam nō paucior fuerit humor eo qui prius exiuit, accedatque insuper alius à cibis ac potibus, attenuatur propterea homo. Paucior autem accedit, si non aliud quid edere poterit: & si neque labore pro prioris laboris aut exercitationis ratione, alij aliis pauciores sunt. Cæterū bonus corporis habitus accedit ex usu, hæc de causa. 25 Postquam resicatus est tempore humor, & in priore labore prius egressus est alius alio copiosior, & vnus alius alios valde superauit, homo repletus fit. Et si quidem à multis valde superetur, febris ex hoc modo oboritur: Si verò à paucis, parum superatur. Sed & corpus hoc modo sufferre ac reualefcere potest: humiditate enim vberiore in ipso existente, calorem exoluit.

Calefcit enim corpus à febre: Et si quidem modicum fuerit id quod affligit, tertia die eodem modo dimittit, per duas autem continue tenet: Si verò copiosius, quinta die: per quatuor verò tenet pro ratione. Atque hoc modo morbi per dies iudicantur: At si dimiserit febris in imparibus diebus, & sanus homo fit, & moritur. Qua de causa, paulo post dicam. Nūc autem referam cur febris dimittat. Sic autem sentio. Quæcunque febris de corpore hominem corripuerit, necesse est tertia die humorem affligentem exire de corpore, aut in alio quopiam impari die, iuxta rationem antea relatum. Non enim exit prius quā alius bonus de ventriculo ipsi accedat. Nam intermedia & postera die corpus trahit de ventriculo, quicquid ipsi in seipso dimiserit priore die, nisi ventriculus id expulerit, & alium humorem habuerit, quod sanè Hippo. opera. s malum

malum homini esset: Si verò dimiserit febris tertia die, eodem modo dimittit quo etiam eadem die, velut dictum est. Atque ita quidem contingit, ut febris de corpore oriens, tertia die remittat. Dico autem, etiam si quinta die, aut septima, aut nona dimittat, eodem modo dimittere, quemadmodum & tertia exiuit. Etenim alimentum febre contingit, secundum locos quos paulo antea dixi. Vbi enim humor copiosior præualuerit, homo liberatur à febre.

27 Dimittit autem febris in diebus imparibus ea de causa. Quòd videlicet in paribus diebus trahit corpus de ventriculo: in imparibus verò dimittit: Venter extra propellit in homine sano. Iuxta huiusmodi necessitatem morbi in imparibus diebus iudicantur. At hac quidem ratione homo febricitans sanus euadit. Afferro autem & quod doleant maxime homines ægroti in imparibus diebus, propter hoc & secundum rationem fieri. Conturbatur equidem homo quum febricitat. Cuius rei signum est, quòd horror aliàs atque aliàs per corpus transcurrit. Hoc verò non sanè ita contingeret, si non conturbaretur humor, & de ipso aut plus, aut minus feceretur, & alius alium superaret. Conturbatur autem maxime in imparibus diebus quum ægrotat. Sed & horror maxime tunc fit. Habet enim se res hoc modo. De humore affligente, expellitur aliquid ex corpore, à recentissimo humore superatum, & procedit ad aluum infernam, & aluus ipsa vnà cum affligente calefcit, suscipiens in seipsam magis quam priore tempore. Hoc autem maxime fit in morbi iudicatione. Et si paulatim corpus ad aluum dimiserit, & non multum fuerit id quod hominem affligit, & aluus, & corpus, calorem sufferre in iudicatione potest: & homo sanus euadit, vbi humor affligens egressus fuerit, & is qui febre alimentum præbuit consumptus, & sanus præualuerit. Atque hac ratione propter relatas à me causas, homo ægrotus sanus euasit.

28 Nunc verò referam cur moriantur homines in imparibus diebus. Sic autem sentio. Si multum fuerit id quod affligit in corpore, magis quam opportunum est, & acruatim robustum, turbatur ad ventriculum: & quum non possit calorem sufferre corpus, eo fruitur, & graueolentiam circa spiritum fieri necesse est, & quum nequeat corpus præ debilitate, nimirum omni humore morbofo existente, spiritum trahere, quo ea quæ in ventri-

culo sunt refrigerentur, quicquid est humoris vitalis id foras exhalat, atque ita homo moritur. Non enim superat alius salubris humor, sed totus à morbofo qui multus est eleuatus, ac consumptus à febre, exhalat ac perspirat. Atque hoc modo in imparibus diebus maxime dolor affligit. Neque est quisquam cui hoc non sit notum.

At verò quòd humor turbetur in iisdem diebus, hoc signum est. Quicumque iam à febre còtinua correpti, pharmaco vsi sunt in diebus paribus, hi nimium purgati nunquam sunt. Qui verò in diebus imparibus medicamento forti vsi sunt, nimium purgati sunt. Multi verò etiam perierunt, nimium purgati. Proinde priores Medici in hoc maxime peccarunt. Medicamèta enim exhibuerunt in diebus imparibus, & homines peremerunt, non sciètes quòd hæc res se ita habet. Humor enim in corpore ægroti magis turbatur in imparibus diebus, nimirum corpore humore ad ventriculum transmittente. Et si quis iam turbatur, adhuc magis perturbet medicamèto immisso, nihil miri est ex talibus hominibus perire. Quin & vlcera si curetur, maxime in his diebus inflammantur. Venit enim humor ad omnes venas quum turbatur, easque replet. Et vbi ad vlcus peruenit, si quidè non curetur, & pus exitu habeat: expellitur ab humore qui in turbatione accessit, & vlcus foras expurgatur. Si verò curetur, pus exitum non habens, & istuc vnà cum eo qui accessit permanens, dolorem inducit, & carnem circa vlcus attollit: & ex illo si quidem in cruribus habuerit vlcus, attolluntur venæ quæ in iuncturis crurum existunt: Si verò in manibus, quæ in manuum iuncturis sunt: & ex hoc glandularum tumores fiunt. Quibuscunque verò hominibus febris incidit, si nihil aliud male habeat homo, à pinguiore quam oportet existente humore incidit: & venæ impletæ dolore ac calorem vlceri inducunt. Hoc autem calefactum, etiam reliquum corpus calefacit. Atque hoc modo caliditas ad vlcera peruenit. Calefcit enim corpus, & vlcera, ab humoris commotione. Et labor talia efficit. Liberantur autem vlcera ab inflammatione quinta die, & iuxta horum dierum rationem, prout etiam vlcera fuerint magna, & tertia, & quinta, & septima, & nona, & vndecima. Deinde absoluto primo circuitu, rursus secundi principium tertia sequens hinc est, quæ à prima, decimaquarta est. Maxima verò vlcera decimaquarta die ab infla-

flam

flammatione liberantur. Atque hæc ratio docet morbos in imparibus diebus iudicari, & humorem in sano homine tertia die exire, stercus autem secunda. Et hæc tertia die contingentia mutuum inter se testimonium præbent, quòd res se ita habeat. Atque ita mihi hic sermo vniuersus ad summum perductus est. Nunc verò exactius referre volo, cur homines ægrotent, simulque cum hoc sermone dicam que sint principia morborum, & qualia vnūquodque ipsorum efficiat. Sic autem assero.

31 Si cibi plures quam opportunum est, qui iam concocti sunt, intus maneat, & homo non purgetur, & alij cibi superingerantur, corpus ab humore priore ac recenti repletum calefcit, & febris ex hoc homini oboritur. Verum febris hoc modo oboriens, non periculosa, neque fortis est, in qua humor æqualis est, copia paululum vberiore nos affligens. Si enim hoc ita se habuerit, & quis admodum validus sit, & que commoda sunt adhibuerit, sanus euadit. Vnus autem morbus solus est ex omni humore, & septem signa habet. Nam & tussis ipsum habet, quæ & debilis, & sicca est: & venter durus fit, utpote stercore intus contento: caput grauat, & vomit, & febricit, & vrina non probe prodit. Hæc septem signa huius morbi sunt ex omni humore oborientis. Si verò alij egestionem non prodeunte, vnus ex aliis humoribus superet, melius deget homo. Et si quis febre oboriens ab omni humore, non adhibeat idonea, inualefcet morbus quantum ipse humores superauerit, hoc modo. Calefcen-

32 te sanguine exhalat maxime per hunc humor aquosus, qui febre est infestissimus. Relinquitur autem pinguis ac leuis, qui est biliosus, & febre maxime nutrimentum est. Exhalat autem hoc modo: Velut si quis aquam & oleum in vas æneum infundat, & ligna multa subiecta ad multum tempus exurat. Aqua enim multo paucior erit, ex vase enim exhalabit: oleum autem paululum imminuetur. Nam aqua præ raritate ab igne attenuari potest, & leuis reddita exhalare. Oleum verò utpote quod est coniunctum ac densum, attenuari non potest, neque similiter ut aqua exhalare. Sic sanè & in homine se res habet. Aqua enim calefcencte corpore foras exhalat: Biliosus autem humor, ut qui coniunctus est ac densus, non similiter attenuatus exhalare potest. Verum attenuatus hic biliosus humor, corpus magis calere facit. Copiosius

enim & melius alimentum febrilis superedit, & prorumpens aut firmata in corpore, morbum supra priora corroborat. Atque hæc quidè dicta sunt de eo quòd afficitur homo, si non purgetur & curetur. Si verò non ipsa copia præualuerit, siue semel multa fiat, siue paulatim colligatur, reliquum corpus dum hoc fit, præ robore sufferre potest, donec principium aliquod superaccedat. Atque hoc sanè modo morbus fit: si homo à copiosiore humore non expurgetur. Principia ex quibus sunt morbi, tria sunt. Et vnum quidem iam à me relatum est, qualia & quot efficiat in corpore: (demonstravi enim quomodo & cur ægrotet homo, si non purgetur.) Alterum est, si contingat, ut ea quæ ex celo obtrahuntur, inepta & præter victus rationem sint. Tertium est, si violentum quid accedat. Violentum autem esse dico, & casum, & vulnus, & plagam, & laborem, & si quid aliud est huiusmodi. Horum verò principiorum maximum est violentia, si magna fuerit: si verò parua, non ita maximum. Secundum est, si non purgetur homo. Tertium, si quæ ex celo obtrahuntur, inepta fuerint ad similitudinem. Proinde diligenter ab his se custodire oportet. Singula verò talia in corpore faciunt, qualia ego dicturus sum. Equidem si vulnus fiat, manifestum est quòd caro dissecta est, & vlcus factum est: hoc autem morbum esse dico. Si verò contusio fiat, homine percusso, aut lapso, aut aliud quid tale percusso, & tumor oboritur, sanguis statim præ violentia calefactus, & venis hiantibus illapsus, non habens exitum præ copia, quòd abire possit, conglobatur: & propterea tumor fit, & tandiu adest, donec depurgatus fuerit, eo modo quo de locis depurgari dictum est, aut etiam per ipsum tumorem, & siue per chirurgiam, siue sine ea, sanguinis transitus fiat, aut per tempus suppuratio, aut non. Sed & labor tale quid efficit. Quum enim homines laborarint, quibus sanè maxime sanguinis afflictio contigerit, illic firmatur ac calefcit, & ex hoc dolor oboritur. Si verò hæc quidem superarit homo, verum multa copia labor accedat, & alius ac vesica non breui copiam expulerint, febris sanè ex hoc irruerit. Et si quidem prior humor æqualis fuerit, nequaquam. Si verò in labore ipsorum plurimus in corpore permaneat, superat ille. Atque hæc à me dicta sunt de violentia, qualia in corpore efficit. Et hæc quidem duo sunt Hipp. opera. s 2 prin

principia, violētia, & plenitudo: quæ si non purgentur homines, corpora calefaciunt.

35 At verò quod ex cælo obuenit principium, si ineptum fiat in homine, superat aliquid humoris, & velut ad morbum calefacit, & frige facit prius, si fieri contingat.

Dicam autem prius de eo, quod calefacit. Sic igitur sentio. Si in eodem homine fuerit aliquid morboſi, quale in priori dixi, & ea quæ ex cælo obueniunt incommoda fuerint, & caleſcat homo, turbatur humor omnis in corpore caleſcens. Hoc autem violentia facit. Et si quidem depurgetur homo, humore illo turbato, fecernitur quantum eius plus quam commodum est redundarit. Et habet hæc res similitudinem ad id quod Scythæ faciunt ex equino lacte. Lac enim in eava vasa lignea infusum concutiunt. Illud autem dum turbatur, spumescit ac fecernitur: & pingue quidem, quod Butyrum vocant, quum leue sit, in superficie consistit; graue verò & crassum, deorsum sedit, quod etiam secretum siccant. Vbi verò concretum ac siccatum fuerit, Hippacem ipsum vocant. At serum lactis medium locum tenet. Sic etiam in homine, dum turbatur humor, quicquid eius est in corpore, à principiis quæ dixi disparatur. Et in superficie quidē bilis consistit (leuissima enim existit.) secundo loco sanguis: tertio pituita. Grauiſſimus autem horum humorum est aqua. His verò ita se habentibus, quisquis ex his in morbo plurimus fuerit, in principio contingente turbatione, deuenit ad locum, vbi plurimus esse possit. Verum in turbatione, spaciola capacitate euadente, secretus distrahitur, & calefacit corpus. Aut aliqua corporis parte firmatus, vñ cum alio humore, cum quo est in alio loco, dolorem ac calorem exhibet. Qui verò calefactus est locus, insuper etiam reliquum corpus concalefacit, & ex hoc febris oboritur. Et oboritur magis à bile, & pituita, & sanguine: calidissimi enim hi humores existunt. Et si quis horum in aliqua corporis parte firmatus fuerit, vñ plurimum morbus illinc nominatur, & eogaomen habet. Cæterum ab aqua non valde fortis febris oboritur, neque diuturna, Nam igni non bonum alimentum aqua præbet. Atque hæc 37 quidem de hoc dicta sunt. At verò ante turbationem, nõ habet multus humor quod procedat, sed sursum ac deorsum voluitur & distrahitur alij humori permixtus. (Omnia enim plena existunt.) In turbatio-

ne verò euacuantur. Verum aliud alio magis euacuat. Et multus humor suum locum occupat, & alienus alij non amittitur, si firmatus fuerit priusquam ille viribus adæquetur. Potest autem ipsi adæquari is qui ab ipso postea ad morbum superaccescit, donec purgatus fuerit locus qualicunque purgatione. Si verò multus fuerit affligens humor, fruitur: & consumitur ad morbum etiam alius qui prius salubris erat. Et tali modo homo moritur. Fruitur autem, si morbus non amplius sufficiens alimentum habuerit, & consumitur ab humore qui in loco dolente existit: primum enim propinquum assumit, deinde longius depascitur, donec consumptum fuerit, & non amplius inest in corpore alimentum. Alimentum autem est homini humor leuis. Quemadmodum igitur vñ certum est; putrefactio primum paulatim fit, si maxime calefiat. Postea vbi illi alimē- 38 tum putrefactio non amplius sufficit, depascitur de sano, initio sumpto à proximo, ad totum corpus, donec totum quicquid carnosum est, putrefecerit; postquam verò in totum depasta est, alimentum putredini consumitur. Sic sanè etiam in morbo. Sumpto enim à loco illo initio, vbi isthic alimentum sufficiens non amplius inest, depascitur vterius, à proximo initio facto. Postquam enim per totum grassatus fuerit, alimentum morbo consumitur, & alius salubris humor non superat. Et si hoc fiat, homo moritur. Quin & in turbatione, vbi hic salubris humor amplio-rem locum occupat, & non firmatus fuerit, sed voluatur ac distrahatur, non amplius alij miscetur, sed ad morbum consumitur, si non depurgetur. Deinde venæ superimplentur. Valde autem impletæ, nihil ex seipsis remittunt, priusquam spaciola capacitas ipsis contingat. Quemadmodum vbi quis vehementer percussus est, sanguis sub plagam subtercurrit, nimirum venis à plaga euacuat: Postquam autem carnes veluti spongia fuerint repletæ, non amplius remittunt, sed continent in seipsis, donec in loco aliquid ab ipsis euacuatum fuerit. Quum enim collectus fuerit sanguis, præ- 39 copia viam intercipit. Quemadmodum si quis vas olearium coriaceum angustis oris oleo impletum, in osculum vertat è directo, & si hoc fecerit, oleum ex ipso prodire non poterit: viam enim ipsum oleum intercipit, vepote multum & aceruatim incumbens: Si verò quis ipsum vas inclinet, libera erit via

via osculi intercepta, quæ effluet oleum ex ipso. Idem fecerit etiam aqua in mensa. Ita sanè etiam vbi multus humor in corpore, præ turbatione locum occupat, & venas impleuerit, non amplius ab ipsis discedit, priusquam vbi locus vacuus est alimentum à morbo consumpto. Atque hæc à me dicta sunt de hoc, si in corpore quid fuerit vnde morbi gignantur, redundantibus etiam aliis: & quomodo principia efficiant calorem & turbationem humorum deducant ad morbum. Nunc verò dicam quæ efficiant ea quæ ex cælo nobis obueniunt, si ad ea quæ in corpore generata sunt inepra fiant, & quum humorem in corpore superarint. Aſſero autem partem humoris in homine, vbi liquidus fuerit, conglobari ac inspissari, donec morbum pepererit: partem vero dilatari, ac fecerni. Habet autem & hæc affectio similitudinem ad lac. Si quis enim succum in lac immittat, frigiditas in ipso oborta, lac inspissat ac conglobat. At circum inspissatum, serum est. Sic etiam in homine humor, frigiditate in morbo oborta, conglobatur & inspissatur. Circum ipsum verò aquosum humorem; adhuc etiam alius humor, quanto compositior fuerit in alio corpore, ammixtus est. At si quidem ad aluum deuenit, stercus contrahat, & tormen in aluo inducit, & foras pertransit, nullo magno damno illato. Si verò non ad aluum deuenit, firmabit se aliqua corporis parte, vbi ipsi plurima capacitas erit. Volutatur itaque exquirens sibi ipsi loci capacitatem. Et quod quidem aquosi humoris de conglobatione secretum est, vtpote frigidissimum ac grauissimum in corpore existens, ad infernas partes descendit, & circum ossa ac nervos volutarum, adhuc magis corpus ad inflammationem perducit, & clarum est quod circa nervos, & præsertim circa ossa, aquosus humor, qui humorem facit, existit. Circa ossas enim corporis partes, homo maxime riget, & capilli erecti stant, contorta cuticula, ac sicciore euadente quam priori tempore: Nimirum aquoso humore isthic deficiente, & circa ossa obuoluto. Atque hinc sanè solus ille locus vbi primo tempore erat, humorem facere non potest, vnde etiam rigor oboritur. At verò reliquus humor qui æqualissime crassus est, partim quidem in toto corpore est, partim verò quantum abundauerit, si quidem aluus plena non fuerit, & quod affligit modicum sit: quandoque ad aluum deuenit, &

nullum magnum damnum inducit: & aliquando quidem febrem non inducit; aliquando verò debilem & innoxiam: & quod affligit, vñ cū stercore exit. Si verò aluus plena multum, quod affligit habeat, periculum est ex ipso morbum aliquem fieri, si alicubi se firmet id quod affligit, aut ad latus, aut ad viscus, aut alicubi aliam partem concalefaciat, vt primum illam partem in maiorem simul turbet. Qui vero non valde ex calore ab aquoso humore victi sunt, vtpote qui circa ossa, & prope medullam consistit: hios progressu temporis magis lædet, primum quidem in illum ipsum locum; deinde ipsi propinquum: & semper vterius depascitur, & aluus ipsum assumit, vñ quæ calida sit: & postea tum aluus, tum lædens humor, adhuc magis calefacit. At liu- 42 mor crassus caleſcens primum diffunditur; is qui propinquus affligenti existit: diffusus autem aquoso humori affligenti miscetur; deinde in concussione corporis in alium redditur: & tam diu rigor tenet, quam diu aquosus humor alij humori ammixtus est. Quin & febris hoc modo generata oboritur. Affligentia ad locum firmata, caleſcens corpus febrem in se suscipere cogit: & ab affligente; & ab aluo calefactum; reliquum aquosum humorem superat. Atque sic febris fit post frigus, si qua corporis parte copiosior humor formatus fuerit. Si verò voluatur ac distrahatur, tali modo febris oboritur. Post frigus febris volutarum; maxime affligens circa aluum & supernam, & infernam. Isthic enim plurima loci capacitas existit. Dum autem volutarum, primum propinqua caleſcunt, & viscera, & quæ in aluo sunt. Postea etiam alius humor diffusus calore fruitur, & aquoso humori miscetur. Atque febris post rigorem hic fit, vbi affligens volutarum, immo etiam vbi firmatum fuerit reliqua corporis parte. Et hæc à me dicta sunt, quomodo, & quando rigor morboſus fiat, & quomodo, & ex quali necessitate febris post ipsum irruit. Et quæ sint principia morborum, & qualem vnumquodque ipsorum morbum in corpore inducat: & quomodo & cur in diebus imparibus morbi iudicantur. Et vnde homines sani sint, & vnde ægrotent: & quomodo bilis, & pituita, copiosior & paucior fiat. Itémque alia multa quæ in ipsa natura humana sunt demonstrauit, quæ sanè hic sermo exigebat. Atque hæc ita relata finem habet. Nunc autem 43 de lumbricis latis dicam. Aſſero enim ipsos Hipp. opera. s 3 in

in puero dū adhuc in utero est nasci. Postquam enim semel ex utero egressus est, nō tanto tempore sterco in alio manet, vt ex eius diuturnitate ac putrefactione, tantā magnitudinis animal generari possit. Excernit enim semper hāsternum sterco per omnes dies, si sanus homo esse debet. Fale verō animal nasci non possit, etiam si multis diebus homo sterco non egeret. Multa enim nascuntur dum puer in utero est hoc modo. Vbi ex lacte & sanguine computrescente ac redundante, ut pote quod dulce est, pus factum fuerit feruidum, animal isthic generatur. Nascuntur autem & rotundi lumbrici isthic eodem modo. Signum verō quod hęc res ita se habent, hoc est. Postquam in lucem editi sunt pueri, mulieres ipsis in cibo offerunt medicamenta, quo sterco ex intestino exeat, & non comburatur, & simul vt intestinum dilatetur. Vbi vero cibum obtulerunt, multri sanē pueri & rotundos & latos lumbricos vnā cum primo stercore excernunt. Si verō non excreuerint, sunt etiam insu-
44 perq; nascuntur in ventribus. Et rotundi quidem pariunt, lati verō non amplius, etiam si quidam ipsos parere dicant. Nam homo qui latum lumbricum habet, velut cucumeris semen excernit aliās atq; aliās, vnā cum stercore ipso, & sunt homines, qui hoc lumbrici partus esse dicunt. Mihi verō non recte dicere videntur qui talia dicunt. Neque enim ab vno animali tot pulli generari possunt: neque ea est loci in intestino capacitas, vt partus educare queant. Augescente autem puero, augescit etiam lumbricus in intestino, ab his quæ in ventriculo ingesta sunt, & æqualis fit in intestino, quibusdam in pubertate, quibusdam posteri, quibusdam paulo prius. Et postquam intestino adæquatus est, similiter augescit, & quanto maior factus fuerit, vnā cum stercore excernitur de intestino recto, & excidit velut cucumeris semen, sepe vero etiam maior. Quibusdam vero iter facientibus, aut laborantibus, & ventriculo calefcente, deorsum descendit, ipsisque prominet ex podice inflatus, hocque facit, & de podice refecatur, aut retrocedit. Signa vero quod non pariat, sed ita habeat velut ego dico, hęc sunt. Si quis curet hominem latum lumbricum habentem, & medicamentum dederit aut potionem, si quidem fuerit homo bene præparatus, totus rotundus factus ad pilæ figuram exit, & homo sanus euadit. Si verō ad medicinam he-

reat, recta pars de lumbrico abruptitur, longitudine duorum aut trium cubitorum aut etiam longe amplior: & vbi abruptus fuerit, per multum tempus signa cum stercore non prodeunt. Postea vero augescit. Atque hęc argumenta sunt, quod lumbricus latus non parit, sed abruptitur. Est autem species ipsius, qualis alba intestini rasura. Signa habet hęc. Cacat aliās atque aliās velut cucumeris semen: & vbi ieiunus est homo, exilit ad hepar aliās atque aliās, & dolorem inducit: & quandoq; spura ori insuunt: vbi ad hepar affilit, quandoq; non. Quibusdam etiam vocem intercipit, si fortiter ad hepar irruat, & valde multa spura ex ore fluunt, paulo autem post sedantur, & tormen multum in ventriculo aliās atque aliās oboritur. Quandoq; etiam ad dorsum dolor incidit. Nam & hic aliquando firmatus innititur. Hęc lumbrici lati signa sunt. Contingit & hoc. Qui hoc animaculum habet, in toto quidem tempore valde debilis fieri non poterit. Vbi vero debilis factus fuerit, vix reualescit. Latus enim lumbricus partis alicuius particeps fit, ex his quæ in ventriculo ingesta sunt. Si quidē igitur curatus fuerit iusto modo, sanus fieri poterit. Si verō non curetur, sua sponte non exit. Mortem tamen non inducit, sed confenscit. Atque hęc à me dicta sunt de lumbrico lato, vnde nascitur, & quæ morbi ipsius signa sunt. Ceterū cal-
46 culi morbo principii oboritur à lacte, vbi puer lac impurum sūgit. Lac autem in nutrice impurum fit, si pituitosis cibis ac potibus, & alimentis impuris nutritur. Conferunt enim omnia in ventriculo il- labentia in ipsa ad lac. Habet autem & hęc res se hoc modo. Si nutrit non sana fuerit, sed biliosa, aut aquosa, aut sanguinea, aut pituitosa: lac etiam malum puero generatur. Consentiant enim corpus & ventriculus. Plurimum vero ipsi ad lac cedit, de eo quod ipsa plurimum in seipsa habuerit. Et puer si de nutrice lac non purum sūxerit, sed biliosum, velut dixi, morbosus fit ac debilis: & in præsens maxime affligitur, quandiu lac prauum ac morbosum sūxerit. At vbi sūxerit lac non purum, sed terreum & pituitosum, & habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam tendentes amplas ac attrahentes: procedit autem & quod bibit nutrit, & lac in ventriculo pueri, tale quale trahit à ventriculo de lacte, in totum similiter prout venæ ad ventriculum detrudere possunt: si quid sanē in lacte

lacte non purum fuerit, id quod vesica fruitur, lapis fit tali modo, velut in aqua non pura, in calice aut vase æneo turbata; & rursus sedata, fex acervata fit in medio. Sic sanē & in vesica de vrina non pura existente. Et non per vrinam eiicitur, vt quæ in cauo fit loco, & maxime acervata collecta, præ dolore per mictionem non pertransit, & à pituita cruda concrevit. Glutinum enim fit pituita ad fecem ammixta. Et primum parua lanug superstat, deinde quod accedit arenosum fit, glutino existente pituita, quæ est in vesica de lacte, & augetur, & quicquid humoris in glutinatione accesserit, emingitur. Rursus autem fex solida fit, & lapidis speciem accipit. Quæ admodum ferrum ex lapidibus ac terra dum comburantur fit. Et in prima quidem in ignem immisione, conglutinati sunt lapides cum terra ad ferri recrementum. At vbi iterum atque iterum in ignem immissa fuerint, recrementum quidem foras decedit liquefcens ex ferro, id quod ita fieri oculis videmus. Ferrum autem in igne relinquitur, & recremento decedente subsidet, fitque solidum ac densum. Sic profecto etiam fex in vesica, dum pituita glutinum fit, emingitur id quod ab vrina liquefcit. Fex autem subsidet, & densatur, ac solida fit velut ferrum. Vbi verō subsedit ac solida facta est, sursum ac deorsum in vesica volutatur, & feriens vesicam dolorem inducit: & si vehementer feriat ac vlceret, aliquid de ipsa auferit. Verum id quod insuper affertur, adhuc magis quàm id quod arenosum decellit, concretionem efficit. Atque tali modo fit lapis de lacte in vesica: & si puero anxietas aliqua ab hoc oboriat, aliās atq; aliās, vbi meiere vult, vrinæ meatum apprehendit. At si puero iam adulto lapis gignatur ex terræ esu, dolor non adest ipsi prius quàm ipse sibi ipsi cibū deligat. Et hęc à me de hoc relata sunt.
48 Ceterum morbus signa quinque habet. Nam vbi meiere vult, dolore affligitur, & vrina paulatim fluit velut in vrinæ stillicidio, & est subruenta, nimirum vesica à lapide exulcerata, & vesica in flammata est. Verum hoc signum inconspicuum est, indicat tamen summa pars preputij. Quædoque mingit arenosa, verum à talibus, qualia ego dicam. Eiicit autem aliquando lapides duos, aut etiam plures paruos, generatos eodem modo, velut de vno dixi. Fiunt etiam tali modo. Quum lapis fuerit concretus, & profunde subsederit in vesti-

cam in arena separata, ita vt ipsam aduenientem lapis non assumat in seipsum, sed grauior ac copiosior fiat, vt tamen ipsa ad seipsam non concrefcet, etiam sic duo lapides fiunt. Fiunt etiam plures eodem modo. Sed & collisis inter se in agitatione aliquid disparatur, & arenasunt per vrinam eiicitur. Quod etiam aliquando contingit, vbi arena ad vesicam descendit, & non coaluit. Quidam dicunt quod potus in
49 pulmonem deuenit, ex hoc verō in reliquum corpus. Hi autem qui hęc dicunt, redarguuntur ex hoc quod dicturus sum, quod videlicet pulmo cauus est, & in ipso fistula est. Quod si pulmo cauus non esset, & fistula non ipsi adhereret, animalia vocem non ederent. Vocem enim edimus de pulmone, quia cauus est, & fistula ipsi adest. Vocem autem articulant labia & lingua. Verum de hoc exactius in peripneumoniæ tractatione egi. Ceterum hominibus quibus potus in pulmonem ferri videtur, aduersabor, habetque res se hoc modo. Procedit potus in ventrem, à ventre autem in reliquum corpus expeditur. Oportet autem his quæ dicturus sum mentem adhibere. Sermonis argumenta, quod potus non procedit in pulmonem, sed in ventrem, hęc sunt. Si enim potus procederet in pulmonem, quum pulmo expletus esset, homo nō facile respiraret, neq; loqui posset. Non enim esset, pulmone pleno existente, quod resonaret. Et hoc quidem vnum argumentum est. Deinde si potus in pulmonem procederet, cibi in nobis sicci existentes, non similiter concoquerentur. Atque hęc duo argumenta existunt. Sed & medicamenta aluum subducunt, si in potu sumantur, extra ventrem procederent. Habet autem hęc res hoc modo. Quæcunque medicamenta purgatoria sunt aut superne, aut inferne, aut etiam vtrunque præstant, ea hęc faciunt. Omnia valde vrūt: & fortia quidē ex ipsis, si partem aliquam teneram corporis contigerint, eam exulcerant: Mitiora verō turbulētum corporis motū faciunt, quamcunque tandem partem occuparint. Si verō aliquod ex his medicamentis in pulmonem perueniret, videtur mihi magnum aliquid malum inducturum esse. Pituita enim de capite descendens, eum in valde breui tempore exulcerat. Tenera enim & rara res est pulmo, & si exulceratus fuerit, non bene habebit homo ille, ob multas sanē causas. At verō venter à medicamen-
to non

ro non exulceratur. Nam res est valida ac robusta, nimirum velut pellis & corium.

Et plerique sane ex Libya incolis pecorum pellibus pro vestibus vtuntur, ventribus autem pro vetriculis. Robusta enim res venter existit. Deinde vbi à vino nigro homines repleti fuerint, nigra recrémenta excernunt. Atque hæc omnia argumenta existunt. Et vbi allia comederimus, aut aliud quoddam edulium olidum, vrinam reddimus comesta odore referentem. Et hæc quidem omnia argumenta sunt.

Sed & hoc considerandum venit quod diæturus sum. Si quis cyceonem biberit, aut farinam coctam sorbuerit, aut aliud quid eiusmodi, & hoc ipsum in pulmonem peruenerit, certè arbitramur ipsum ne minimum quidem tempus viuere posse. Vbi enim modicum quiddam pituitæ in pulmonem peruenerit, aut in fistulam ipsius, multa ac fortis tussis oboritur, ac conuulsio. Si vero vtrique & vixerit homo qui cyceonem biberit, aut farinam coctam sorbuerit, vbi sanè concocta fuerit sorbitio, videtur mihi multa & fortis caliditas corpori oboritura esse, multusq; dolor, vt omnino moriatur homo hoc modo, si illa in pulmonem peruenerit. Atque hæc iam argumenta septem sunt. Præterea quomodo lac infantes pueros nutrire possit, si ad pulmonem descenderet? Atque hoc mihi aliud adhuc argumentum est. Et hæc ne produxissimam quidem ad sermonis mei confirmationem, nisi multi ad eò homines essent, quibus potus in pulmonem procedere videtur: & necesse est ad opiniones fortiter inherentes multa argumenta adducere, si quis velit auditorem à priore sententia abducere ac conuercere, vt suis verbis fidem habeat. Et propter hoc etiam potus in pulmonem non procedit, sed in ventrem: quia contigua & annexa est ipsi gula hominis semper hians, & in hanc procedit. Et simul pulmonis fistulæ velut heræ folium incumbit, quare neque descendere permittit in transglutendo, si in ipsum procederet. Atque hæc mihi de hoc relata sunt. Procedit nanque potus in ventriculum, & vbi expletus est, splen de ipso suscipit, & distribuit ad venas, & omertum, & in decliue deorsum, & in scrotum, & ad crura, & ad pedes. Et postquam morbus ex aqua multa obortus fuerit, procedit de vetriculo, & semper ad splenem venit de potu, vbi biberit homo. Contingit autem in hoc morbo, vt neque

febricitet aliàs ex ventre, quam vbi homo sicut, vesica autem & ventriculus non iusto modo excolent, neque conueniente diæta homo vtatur. At splen subægrotans à ventre de potu trahit. Morbus autem oboritur, & scrotum pellucidum fit, & clauicula, & collum, & pectora attenuantur. Colliquantur enim ab hoc morbo, & humor ad ventriculum defluit, & infernæ partes aqua plenæ sunt: & venter cibum auerfatur, & quandoque valde adstringitur: quandoque defluit. Nec vesica iusto modo excolat, & plerunque horror aliàs atque aliàs per corpus discurret, & quandoque febris corripit. Et quibusdam facies tumida fit, quibusdam non. Aliquibus etiam tibiæ rumpuntur, vbi morbus diuturnus factus fuerit, & aqua illinc effluit.

Incidunt & vigiliæ, & impotentia corporis, ac maxime lumborum. Et postquam edit aut bibit, etiam paulo amplius splen affligitur, & spiritum frequentem semper emittit. Atque hæc signa hydropsis sunt.

Est autem & circa ventriculum solum, siue febris corripuerit, siue non. Et venter magnus fit, & crura implentur aqua. Verum supernæ corporis partes attenuantur his qui ira affecti putantur. At signa omnia debiliora sunt, & simul in cruribus aqua non accedit, & dolor tanto minor existit.

Cæterum circa ventriculum solum hydrops & aqua hac de causa fit. Etenim vbi acruatim aqua accessit, & via in principiis non patet ad infernas partes, sed aceruatim in venis concludatur, nimirum vt quæ respirationem non habeat, neque sursum neq; deorsum inniti potest: (haud aliter quam si quis magnum vas angusti osculi occludat, ac subito inuertat, deinde sensum operculum de osculo detrahat. Et si enim hoc fecerit, aqua non effluet foras, neque enim respiratione habet, sed à spiritu qui intus est, cõclusa est. Nam spiritus qui intus est replet vas, & externo spiritui renititur, & excursus aquæ nõ datur præ spiritu vas implente, & simul aere incumbente. Si vero quis sensum vas inclinaret, aut fundum perforaret, spiritus de vase exibat: egresso autem spiritu, procedit etiam aqua foras.) Sic sanè in hydrope, si quidem perspiratio sursum aut deorsum contingat, in principio morbi, transit ad crura hydrops, & ad pedes. Sin minus, isthic solum volutatur circa ventriculum: atque ita quidem de his à me dictum est.

Fit autè & mulieribus hydrops in vtero ipso,

ipso, & signa sanè in vetriculo, & in cruribus, & reliqua signa eadè habet. Et de hoc ipso à me dictum est in Morbis muliebribus.

Atque hæc tres sunt species morborum ab hydrope. Fiunt autem hi morbi omnes cito difficiles, & omnes cito augentur. Adhuc autè difficiliore sunt, si ex alio morbo corpus liquefactum adhuc deuenierit.

Si quidè igitur subito occupauerit morbus hominem, moritur, nempe alio morbo diutissime iam affligente. At vbi etiam aliis valde fluida fuerit, citissime moritur, & sentiens, & loquens. Atque hæc à me relata sunt de hydrope, & vnde oriatur, & quod hæc sint ipsius signa.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Affectionibus, Iano Cor-

nario Medico Physico

interprete.

Hunc Galenus Polybi esse dicit.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Sane res maxime præter. Morborum omnium finis & origo, bilis & pituita. Morbi quomodo à bile aut pituita fiant.
- 2 Capitis doloris à pituita, seu causa frigida, aut alijs causis, curatio. Morbi capitis qui dicantur. Vinum in capitis doloribus non est exhibendum.
- 3 Acri morborum genera, in morborum principiis, diligenter consideranda. Aurium doloris à pituita generatio & curatio.
- 4 Fancium inflammatarum causa & curatio. Gingiuarum inflammatio. Columelle causa & curatio.
- 5 Dentium dolores & excessio, partim à pituita partim à bilis. Narium polyphi generatio à pituita, eiusq; curatio.
- 6 Morbi qui circa ventrem fieri soliti. Acuti morbi, qui & quo tempore maxime & fortissimi fiant.
- 7 Pleuritidis causa, nota, & curatio. Iudicatio in morbis quid dicatur.
- 8 De Peripneumonia, seu pulmonis morbo, & eius nota & curatio. Ex pleuritide in peripneumoniam & febrim ardentem transitus.
- 9 Phrenitidis siue amentis generatio & curatio. Vinum mente motis non conuenit. Phrenitidis in peripneumoniam transitus.
- 10 Febris ardentis siue causiosos generatio, nota, & curatio. Lingua nigra & aspera à spiritu caliditate. Febris ardentis in peripneumoniam transitus.
- 11 Febrim hyemalium, seu non acutarum in acutas transitus, observatio, & melia. Pleuritis. Phrenitis. Peripneumonia, curatio. Morbi maxime acuti sermo occidunt.
- 12 De Febris & symptomatis asthiis. Bilis per superiora vel inferiora in febris purgatio & curatio, crisis.
- 13 Febris asthuosa. Corporis grauitas, vbi febrilis calor apprehenderit ac dimiserit. Os amarum & cor-

- 14 Pus graue sine febre.
- 15 Morborum asthorum, præter predictos, causa, & curatio per vomitum.
- 16 Ventris doloris ad alium locum transiens, cura febrim, cura. Dolorum in ventre errantium, bilis causa est. Dolores infra umbilicum. Dolores repentini citra febrim, à pituita & bile compacta.
- 17 Morbi in estate fieri soliti, quomodo fiant. Tertiane & quartana, corpore à sole calcato sepe fiunt. Febrim tertiana cura. Tertiana in quartana transitus.
- 18 Morbus à pituita alba prognatus, & eius causa.
- 19 De Lienosis. Pituitosi, Biliosi.
- 20 Splenici quidam, quibus pharvacorum portiones nihil proficiunt, is morbus in hydrope degenerat. Splenis suppurati cura. Causa huius morbi.
- 21 Voluulus, & eius nota, causa & curatio.
- 22 Aqua inter cutem generatio, causa, curatio. In hydrope aut à splene, aut hepate, aut pituita alba, aut dysenteria, transitus.
- 23 Morbum morbo succedere, lethale. Aquæ in corpore generatio. Aquæ à vêtre per sectione emissio.
- 24 Dysenteria, & eius causa.
- 25 Lienteria, siue intestinorum lenitas, & eius nota, curatio, & causa. Venteris profluum seu diarrhoea, & eius nota, & causa.
- 26 Dysenteria ac lienteria & diarrhoea morbi sunt cõsimiles. Fluxus à capite & superiore vêtre interceptio, horum morborum curatio. Tenosmos, nota, curatio. Torminum in ventre generatio.
- 27 Bilis fluxus, aut diarrhoea, & eius curatio.
- 28 Urine stillicidium & causa eius, qua.
- 29 De Coxidice seu Ischiade et eius causa et curatione.
- 30 De morbo articulari seu artitride, & nota & curatione.
- 31 De Podagra seu pedum dolore. Podagra quid. Quando durabilior, & eius curatio.

Podag

- 32 *Podagra in digitis rubella vltio; per vinum exudum.*
- 32 *Morbis regium eius causa & curatio. Morbi ex partibus occipitibus neglecti, magis ac diu vult fieri silent. Cibi potus, vel sorbitiones, item phar-maca, quando periculo careant. Pharmaca bilem & pituitam purgantia periculosa.*
- 33 *De tuberculis & verrucis causis & emolatione. Ca- raptasmarum differentia, cum accurantia. De summa cutis asperitatibus & scabiei speciebus. Fauus, Serum, Pani, Furunculi, &c.*
- 34 *Medicus que in aduendo egroto, considerare de- bet. Vniuersi quomodo curandi.*
- 35 *Cataplasma ad frigiditatem ad inflammationem. Cataplasma ad vulpera que inflammationem experiuntur. Pingua quibus conducant, & quibus non.*
- 36 *Egrotorum dieta, ex sanorum vltis rationem perari debet ac potest. Sorbitio in omnibus mor- bis danda. Quae aluum lubricent, quae item astrin- gant.*
- 37 *Pisana & milium leuia sunt. Alica omnium ro- bustissima. Lenticulam quomodo preparat. Sor- bitiones febrientium & non febrientium.*
- 38 *Quomodo aluus lubricanda imbecillioribus. Quae siccant.*
- 39 *Quomodo a morbo conualescentes sint resiciendi. Morbi siccitatem, item humiditatem postulant.*
- 40 *Cibi potus, aut obsequia, quae in agri concupiscunt, si non diuini consequatur, exhibenda. Sorbitio- nes, cibos sufficientes, persicentibus non danda. Ex alica, & pisana trucea sorbitiones fortiores. Phar- macorum facultas, non ex intelligentia, sed fortuna.*
- 41 *Debilibus sorbitiones post cibum danda. Ciborum facultas, unde conestanda.*
- 42 *Ciborum alia leuia, alia graua. Cibi & potus ad sanitatem optimi.*
- 43 *De his que corpus corroborant. Pingua castosa, mellita, & ex secano parata, ructum acidum maxi- me faciunt. Tormina, flatus, & ructus acidi ex ci- baris interdum non sunt.*
- 44 *Vina ventrem subducentia & urinam cientia. Carnes percocta & exarsata ad robur debiles, ad se- cessum vero percocta commoda.*
- 45 *Quibus cibus neq, magnopere inuenit, neq, laferis. Panes & carnes calida per se comeste siccant.*
- 46 *Panis purus. Vinum qui debilitetur. Carnes percocta & exarsata, debiliores & leuiores. Po- lenta. Maza. Debiliunt item ac leuium for- tiuntq, ciborum in corpore humano facultas.*
- 47 *Carnes leuissima que, que item grauissima. Car- nes Canine, Volucrum, Leporina, Bubula, Porci- na, Ouilis, Suilla. Carnes ferina mansuetis sunt le- uiores. Carnes inuentorum secundum diuersam ipsorum vltus rationem ipsi familiarum differunt.*
- 48 *Piscium natura & differentia. Balnei moderati vltus, non moderati incommoda. De alimentis, co- rumq, facultatibus, in genere & particulatim.*
- 47 *Allia cocta & assata vrima cient. Cepe, Apium, Coriandrum, Ocimum, Porrum, Malumpunicum. Cibi calidi & cibi humidi, Acorba, Acida, Salsa, Pingua, Cucurbita, Beta, Bliu, Rumex, Casius, Sesamum, Una passa.*
- 50 *Vinum aliud dulce, aliud austerrum. Oleum & oleosa. Cucumis, Pepo. Mel. Urinam cientia. Aluum sistentia. Ciborum varietas.*

31 *Frumentum & vinum quibus vltis se dfferant.*
 31 *Panis, cum edere vltis etiam in morbis, est exhi- bendus. Cibus aut potum plus sulto ingestum, p- rimum est, si non conicias, remouere.*
 31 *Poma & fructus arborum cur vltis in morbis post- cibum.*
 32 *Vniuersi, in siccibus, aut in pituita, aut in vni- uersis, vltis, cum vltis sicut vltis vltis.*
 33 *Cibus & potus, ex igni vltis, & adhibetur, & ad sanitatem.*
 In febre intermitente, quando cibi dandi.
 34 *Vniuersi, in vltis sicut vltis ad hominis natu- ram.*

Vtrum prudentem ratione apud se inita (quod maximi pretij res est hominibus sanitas) nosse conuenit quomodo ex sua ipsius intelligentia, in morbis vtilitatem capiat. Nosse autem conuenit ea quae a medicis, & dicuntur, & adhibentur corpori suo, eaque diiudicare posse. Atque haec singula haecenus nosse satis est, quatenus idiora contingere potest. Haec vero nouerit quis maxime, si harum rerum cognitione ac studio tenetur. Morbi omnes hominibus a bile ac pituita fiunt. Bilis autem & pituita morbos exhibent, quum in corpore nimium aut resicantur, aut humedantur, aut incalescunt, aut frige fiunt: patiuntur autem haec pituita & bilis, & a cibis, & a potibus, & a laboribus, & a vulneribus, & olfactu, & auditu, & visu, & coitu, & a calido, & a frigido: Patiuntur autem quum singula ex relatis, aut non in debito tempore corpori exhibentur, aut non consueta, aut plura & fortiora, aut pauciora & debiliora. Vniuersi igitur morbi hominibus ex his fiunt. Oportet autem ad haec idiotam nosse, quae par est nosse idiotam. Quae vero artifices nosse par est, ea etiam adhibere ac tractare. De his autem quae dicuntur & fiunt, fieri potest ut idiotam ex intelligentia quadam coniecturam faciat. Iam vero vnde singula haec nosse oportet, ego referam. Si in caput dolores incidant, huius caput calefacere conducit: ita ut multa calida lauemus, & sternutatione facta pituitam ac mucus subducamus. Et si quidem ex his a dolore liberetur, sufficiunt haec. Si vero non liberetur, purgandum est caput a pituita. Vidus autem sit sorbitio, & potus aqua. Vinum autem non exhibeatur, donec dolor sedetur. Quum enim calidum existens caput, vinum attraxerit, dolor fortior euadit. Dolores incidunt a pituita, quum in capite mota cumulata fuerit,

fuerit. Si vero alias atque alias dolor & vertigo in caput incidit, profunt quidem & haec adhibita, prodest autem etiam si sanguis a naribus fuerit detractus, aut a vena in fronte. Si vero diurnus & fortis in capite fiat morbus, & purgato capite non decedat, huius caput aut scarificare oportet, aut venas in circuitu inurere. Ex his enim solum sanum fore spes est.

3 Egrotos considerare oportet statim in constitutionis morborum principio, quare opus habeant: & quales sint ut pharmaco purgentur, aut ut aliud quid, quodcunque tandem volueris, exhibeas. Si vero omisso principio, ad finem iam vergente morbo exhibueris, in desperato iam corpore, forte quiddam praebere veritus, periculum est ne magis delinquas, quam successum consequaris. Si in aures incidit dolor, conducit multa calida lauare, & auribus fomentum adhibere. Et si quidem ad haec cesserit pituita de capite attenuata, & dolor cessauerit, sufficiunt haec. Sin minus, optimum omnium pharmaco fuerit, quod in potu exhibitum, sursum pituitam purgat. Aut purgandum est caput medicamento, quo capitis pituita purgatur. Fit autem & hic dolor, quum intrinsecus ad aures pituita ex capite allapsa fuerit. Si vero fauces inflammatae fuerint, gargarismis ut oportet. Fit autem & hoc a pituita. Si vero gingiuae, aut aliquid sub lingua inflammatum fuerit, his quoque commandantur vtendum est. A pituita autem & haec fiunt. Si vero vna dependerit & suffocarit, (quidam hoc gurgulionem vocant) statim gargarismis vtendum est, praeparatis velut scriptum est in Medicamentis. Si vero ex his gracilicilis non fiat, retro raso capiti cucurbitae duae adhibeantur, & sanguinis plurimum detrahatur, & pituitae fluxus retro reuelatur. Si vero neque ex his detumescat, scalpello incidiro, & aqua educito. Sectio autem facienda est, vbi summum subrubicundum factum fuerit. Nam si tale factum sectum non fuerit, inflammatur, & aliquando de repente strangulat. Fit autem & hoc a pituita, vbi ex calefacto capite acervatim defluxerit. Caterum quod ad dentium dolores attinet, si corrosus fuerit dens, & mouetur, eximatur. Si vero non corrosus est, neque mouetur, dolorem autem exhibet, per vltionem resiccatur.

Profunt etiam quae commandantur. Dolores autem fiunt, quum pituita sub

radices dentium subierit. Exeduntur autem & corroduntur, partim a pituita, partim a cibis, si natura debiles fuerint, & cauitatem habuerint, & male in gingiuis fixi fuerint. Si in nare Polypus nascatur (quae res ex naso in obliquum per respirationem difflatur, ac intumescit) eximitur laqueo ex naso ad os distractus. Aliqui etiam pharmaco erodunt. Nascitur autem a pituita. Atque hi quidem sunt morbi qui a capite oriuntur, exceptis oculorum morbis, de quibus priuatim agemus.

At vero de morbis circa ventrem, haec considerare oportet. Pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis, hi morbi acuti vocantur, & sunt maxime quidem ac fortissimi hyeme: fiunt etiam aestate, verum minus, & molliores. Quod si forte in tales incidit, haec sane faciens ac confusus, maxime successum fenseris. Pleuritis. In pleuritide febris detinet, & lateris dolor, & erecta ceruice spiratio, & tussis, & sputum ab initio quidem subbiliosum spuit. Postquam autem quinta aut sexta dies aduenerit, etiam subpurulentum. Huic ad lateris quidem dolorem dandum est, quod pituitam & bilem a latere deducat. Sic enim dolor lenissimus fuerit. Aluus autem curanda est per clysterem subducentem ac frigefacientem. Hoc enim vniuerso morbo commodissimum erit. Exhibendus est etiam potus & sorbitio. Et potiones danda sunt acidiores, quo sputum de latere repurgetur. Quum autem pus purgari inceperit, latus calefacere conducit, & forinsecus maturare ea quae circa latus sunt: prius autem hoc facere non expedit. Resiccatur enim. Fit autem hic morbus maxime ex potu, quum quis humecto corpore, aut ebrius, aut sobrius, frigerit. Fit etiam aliter. Iudicatur autem morbus breuissimus septima die, longissimus decimaquarta. Et si quidem in hac, per sputum reiectum ac purgatum fuerit pus a latere, sanus fit. Si vero per sputum non fuerit pus reiectum, pectore suppuratus efficitur, & morbus longus erit. Porro iudicari in morbis est, quum morbi augetur, aut marcescunt, aut in alium morbum transeunt aut desinunt.

Peripneumonia. In peripneumonia febris detinet, & tussis, & excreat primum quidem pituitam crassam ac puram. Sexta vero & septima subbiliosam & subliuidam: Octava autem & nona suppurulentam. Huic, si quidem dolor adest aut dorsus, aut laterum, dandum est medicamentum, quod

quod in pleuritide ad lateris dolorem, in Medicamentario libro scriptum est. Per potus autem, & sorbitiones, & ventris subductionem ac frige factionem, eadem curatio adhibeatur quæ in pleuritide. Quo verò sputum & pus ex pulmone repurgetur, danda sunt pharmaca in potu, quibus pulmo humectatur, & pus sursum purgatur. Fit autem hic morbus, quum pituita aceruatim ex capite ad pulmonem fluxerit. Aliquando etiam ex pleuritide in peripneumoniam & febrem ardentem transitus fit. Iudicatur autem breuissimus quidem in diebus quatuordecim, longissimus vero in duobus de viginti. Pauci verò hunc morbum effugiunt. Fiunt etiam pectore suppurati ex hoc morbo, si non in iudicatoriis diebus pulmo fuerit purgatus. Phrenitis vbi apprehenderit, febris primùm debilis detinet, & dolor circa præcordia, magis autem dextra, ad hepar. Quum autem quarta aut quinta aduenerit, & febris fortior fit, & dolores augetur, & color subbiliosus efficitur, & menses percellitur. Huic ad dolorem quidem danda sunt quæ in pleuritide, & tepor faciendus vbi dolor hæret. Sed & aluus curanda, ac reliqua similiter facienda sunt, excepto potu. Potu verò vitandum est quocumque alio volueris, præter vinum. Aut acetum & mel ac aquam dato. Vinum autem non conuenit mente motis, neque in hoc morbo, neque in quibusvis aliis. Conducit autem in hoc morbo etiam caput multa calida lauare. Mollito enim corpore, sudor quoque magis sequitur, & aluus & vrina secedit. Et æger ipse seipso temperantior euadit. Fit hic morbus à bile, quum mota visceribus ac septo transuerso infederit. Iudicatur autem morbus, breuissimus septima die: longissimus, vndecima. Effugiunt & hunc pauci, transitque etiam ipse in peripneumoniam, & si transierit, pauci effugiunt.

10 Febris ardens siue caufos, quum habuerit, febris detinet, & sitis fortis, & lingua aspera ac nigra fit, à spiritus sanè caliditate. Et color subbiliosus fit, & sputa biliosa. Et æger extrinsecus quidè frigidus fit, intrinsecus vero valde calidus. Huic conducit frige factia adhibere, & ad aluum, & forinsecus ad corpus, cauendo ne inhorrescat: potiones quoque ac sorbitiones danda sunt frequentes, & paulatim quàm frigidissima. Venter autem curetur: & si quidem non subeant quæ insunt, infusa frigidissima per clysterem immittantur, aut quotidie, aut alternis. Hic autem morbus fit à

bile, quum mota intra corpus firmata fuerit. Solet etiam in peripneumoniam transire. Iudicatur autem breuissimus quidem nona aut decima die: Longissimus autè decima quarta. Et si quidè trãierit in peripneumoniam, pauci effugiunt. Si verò nõ trãierit, multi effugiunt. Atque hi quidè morbi acuti vocantur, & oportet hos sic curare. Quæcunque vero alia febres hyeme fiunt, siue ex vino, siue ex lassitudine, siue ex aliqua alia re, eas obseruare oportet. Transiunt enim aliquando in morbos acutos. Transiitio vero ipsarum talis est. Quum commotis duobus humoribus, pituita & bile, non conducentia corpori exhibentur, ipsi inter seipos coacti, pituita videlicet ac bilis, corpori vbicunque tandem contigerit allabuntur. Et fit pleuritis, aut phrenitis, aut peripneumonia. Obseruare igitur ac vitare oportet febres in hyeme. Sit autem obseruatio, & tutela ab ipsis, quies, & gracilitas, & ventris euacuatio. In sorbitionibus autem & potionibus degendum est, donec febris imminuta fuerit. Ex morbis ferme maxime acuti & occidunt, & laboriosissimi sunt, & opus est ad ipsos plurima tutela, & exactissima curatio. Et à curante nullum malum accedere oportet (sufficiunt enim quæ ab ipsis morbis adsunt.) Verùm vt boni quid præstet, pro viribus conetur. Et si quidem recte curante medico, à magnitudine morbi superetur æger, non hæc culpa medici est: Si vero non recte curante, neque cognoscente, à morbo superetur, medici culpa est. Æstate porrò hæc fiunt: febris detinet fortis, & sitis, & vomunt aliqui bilem, aliquibus verò etiam inferne secedit. His in potu dandum est, & ad sorbendum, quodcumque tandem tibi idoneum esse visum fuerit. Si vero bilis aut pituita ad cor confederit, aqua frigida, aut aqua mulsa pota, vomant. Si vero venter non secesserit, clysteri vtendum est, aut subditiua glande. Morbus autem fit à bile. Liberantur autem maxime septima die, aut nona. Si vero febre detinente non purgentur, neque deorsum, neque sursum, dolor autem affuerit per totum corpus, tertia aut quarta die, pharmaco leui aut potione, deorsum purgato: facito autem sorbitionem ex milio, aut farina: & iisdem potionibus curato. Patiuntur autem & hæc à bile. Si vero externa partes nõ valde feruidæ fuerint, verùm interna, & lingua aspera ac nigra sit, huic pharmacum ne dederis: curato autem frige factia adhibendo, & ad aluum

aluum, & ad reliquum corpus. Vocatur autem hæc febris ætiosa. Iudicatur maxime vndecima die, & decima quarta. Si verò febrilis calor apprehenderit ac dimiserit, grauitas autè corporis ipsam detinuerit: hunc donec quidem calor tenuerit, sorbitionibus ac potionibus curato: quum autem non tenuerit, etiam cibis dato: Purgato autem quàm celerrime pharmaco, siue sursum siue deorsum opus habere tibi visum fuerit. Si verò febris quidem non tenuerit, os verò amarum habuerit, & corpus grauetur, & cibum auersetur, pharmacum dandum est. Patitur autem hæc à bile, quum in venas ac articulos incubuerit & firmata fuerit. Quicumque verò alij dolores in ætate circa ventrem fiunt, si quidem ad præcordia & cor tenderint, aquam mulsam aquosam facito, & aceti tribus heminis affusis, tepidam bibendam dato: & vbi modico tempore ipsam retinuerit, & igne ac vestibus concalescatus fuerit, vomat. Si verò à vomitu rursus accesserint ac suffocauerint, rursus vomitum faciat. Aut ipsum multa calida lotum, per clysterem subluet: & tepidam adhibe, si affuerit dolor. Patiuntur autè hæc maxime à pituita, quum commota ad cor allapsa fuerit. Danda sunt etiam his qui talibus doloribus vexantur, pharmaca quæ descripta sunt ad eiusmodi morbum, in Medicamentario libro. Si verò transierit dolor aliàs ad alium ventris locum, & febre caruerit, multa calida lauetur, & doloris gratia bibenda dentur, quæ in pleuritide sunt descripta, aut alia prout tibi visum fuerit. Si verò à dolore non liberetur, per pharmacum deorsum subpurgetur. A cibis autem abstineat, quousque dolor affuerit. Tales autem dolores, qui sic errant, à bile fiunt. Quicumque verò dolores infra vmbilicum fiunt, in his molli infuso per clysterem immisso subluito: Si verò non sedentur, pharmacum deorsum purgans dato. Quicumque verò dolores derepente in corpore fiunt citra febrem, in his lauare multa calida conducit, & tepidare. Nam pituita & bilis compacta quidem, fortia sunt, & prævalent in quacumque corporis parte constiterint, & laborem ac dolorem fortem exhibent: Diffusa verò debiliora sunt, quacumque corporis parte manifesta fuerint. At verò morbi qui in ætate fiunt, sic fieri solent. Quum corpus à sole fuerit calefactum, humectatur: humectatum autem ægrotat, aut totum, aut ea parte, in quam pituita & bilis incubuerint.

Si quidem igitur quis ipsos incipientes curet, neque longi fiunt, neque periculosi. Si verò non curet, aut male curet, & longiores fiunt, & sæpe quoque occidunt. Sed & tertianæ & quartanæ febres, ex talibus fieri solent. Hæc morborum constitutio maxime quidem ætate fit, aliquibus verò etiam hyeme. Tertianæ febris quum apprehenderit, si quidem videbitur tibi non purgatus esse, quarta die pharmacum dato. Si verò pharmaco non videbitur opus habere, medicamenta in potu exhibeto, quibus febris aut trãsmutetur, aut deficiat. Exhibeto autem velut scriptum est in Medicamentis. Et in apprehensione quidem, sorbitione & potu nutrito: Interposito verò tempore, cibis per aluum secedentibus. Apprehendit autem plerumque non ita sæpe. Si verò non curetur, in quartanam transire solet, & diurna fieri. Si verò quartana apprehenderit, si quidè impurgatus fuerit, primùm caput purgato, & interpositis tribus aut quatuor diebus, pharmacum sursum versus purgans dato in ipsa apprehensione. Et interpositis diebus, rursus aliud deorsum purgans dato in ipsa apprehensione. Si verò ex his non sedetur, rursus interpositis diebus, multa calida lauato, & pharmaca quæ scripta sunt dato: Potibus autè & sorbitionibus, & reliqua diata vtendum est, velut in tertiana. Apprehendit autem hæc febris plurimos multo tempore, alios verò paucos. Et fit tum tertiana, tum quartana, à bile & pituita. Cur autem tertiana & quartana, alibi à me scriptum est. Vim porrò habent medicamenta in his febribus, vt potis his corpus in loco sit, in confecta caliditate ac frigiditate: & neque præter naturam calefiat, neque frige fiat. Danda sunt autem velut scriptum est in Medicamentario libro. Pituita alba quum tenuerit, corpus totum intumescit albo tumore: & in eadem die alia parte melius sibi videtur habere, alia deterius: Et tumor aliàs, in alia corporis parte maior & minor fit. Huic pharmaca danda sunt deorsum purgantia, à quibus aqua, aut pituita purgatur. Victus autem ratio constituenda est, in cibis & potibus, ac laboribus, à quibus siccissimus ac gracilimus euadat. Morbus autem hic fit à pituita, quum quis ex febribus diurnis pituitosus existens, impurgatus manserit, & pituita ad carnes ipsius conuersa fuerit. Et nihil quidem albidior est hæc pituita quàm alia. Verùm corporis color albidior apparet. Sanguis Hipp. opera. t enim

enim à pituitæ copia aquosior fit, & non inest similiter in ipso bonus color. Quapropter albidiores apparent: & vocatur hic morbus pituita alba. Si quidem igitur curatus fuerit inchoante morbo, sanus fiet: Sin minus, in hydropem transit morbus, & 19 hominem corrumpit. Quicumque splenem habent magnum, qui quidem fuerint biliosi, hi mali coloris fiunt, malis ulceribus scateat, & ex ore graue olent, & tenues euadunt, & splen durus est, & semper consimili magnitudine, & cibi non secedunt.

Qui verò pituitosi sunt, hæc & minus patiuntur, & splen aliàs maior, aliàs minor efficitur. His conducit, si quidem impurgati fuerint, & caput & reliquum corpus purgare. Si verò purgatione non egeant, victus ratio constituenda est, ita ut pituitosis corpus resicemus ac attenuemus, cibis & potibus, & vomitibus, & exercitiis plurimis, & deambulationibus. Et in vere sursum per veratrum purgentur. Biliosis autem conducit, ut per victum humectantem, aluum & vesicam subducamus, & ut de vena splenitide frequenter sanguinem mittant: & medicamentis urinam cientibus vtantur, quæ splenem mollire scripta sunt, & ut pro anni tempore bilem purget.

20 Quidam verò splenici à pharmacorum potu nihil utilitatis sentiunt, neque à reliqua curatione, quicquam gracilior splen ipsorum euadit, sed quæ adhibentur à magnitudine morbi superantur: progressu verò temporis, aliquibus in hydropem morbus degenerat, & corrumpuntur. Aliquibus autem splen suppuratur, & viti sani fiunt. Cum quibusdam verò confenscit, durus & magnus existens. Morbus autem fit, quum ex febribus & mala curatione, bilis aut pituita, aut ambo in splenem incubuerint. Et diuturna quidem est affectio, non autem lethalis. Ex pharmacis quæ splenis gratia exhibentur, alia per vesicam purgant, & ipsum molliorem faciunt. Alia verò purgant quidem, verum neque per vesicam quicquam, quod manifestius fiat, neque vsquam alia parte. Splenem tamen 21 molliunt. Voluulus quum apprehenderit, venter durus fit, & nihil secernit, & dolor inferne omnem aluum tenet, & febris, & sitis. Aliquando verò præ dolore æger etiam bilem vomit. Hunc humectare oportet, & intrinsecus, & extrinsecus: & multa calida lauare, & bibenda dare quæ aluum mouent, & urinam subducunt. Et clysterem adhibere, si admittat. Si verò non ad-

miserit clysterem, fistulam ad vtriculi extremitatem alligato, & insufflato multum flatum immittito. Et vbi intestinum & venter eleuata fuerint à flatu, exempta fistula, statim infusum per clysterem immittito. Et si susceperit, secessum emittet, & sanus euadet: Si verò non sic susceperit infusum, moritur maxime septima die. Talis autem morbus fit, quum stercore acruatim cõbulto in intestino, pituita circa hoc colligitur. Et intestinum intumescit, utpote his acruatim induratis: & neque pharmaca quæ superne bibuntur suscipit, sed reuomit: Neque infusa inferne adhibita admittit. Est autem morbus acutus & periculosus. Aqua inter cutem fit plerumque, quum 22 quis ex longo morbo, impurgatus multo tempore manet. Corrumpuntur enim carnes, & liquantur, & fit aqua. Fit etiam hydrops à splene, quum egrotauerit: & ab hepate, & à pituita alba, & à dysenteria, ac lienteria. Et si quidem ex purgatione non facta fiat hydrops, venter aqua impletur: pedes autem & suræ attolluntur: humeri verò & clauiculae, & pectora, & femora liquefiunt. Hunc si à principio acceperis, priusquam aqua superexcrecat, pharmaca bibenda dato, à quibus aqua aut pituita purgatur. Bilem verò ne moueto. Cibos autem & potus & labores ac deambulationes constituito, à quibus gracilis ac siccus euadat, & carnes quam robustissimæ fiant.

Morbus autem est lethalis, cum aliàs, tum si venter aqua repletus fuerit. Quum verò à splene, aut hepate, aut pituita alba, aut dysenteria in hydropem transitus fit, conducit quidem per eadem curare: effugiunt autem non valde. Nam in morbis 23 quum alter alteri succedit, plerumque occidit. Quum enim corpori à presenti morbo debilitato, alius morbus accesserit, præ imbecillitate perit, priusquam alter morbus qui posterior accessit, desinat. Aqua porro sic fit. Quum carnes à pituita, & tempore, & morbo, & non purgata immundicia, & mala curatione, ac febribus corruptæ fuerint, liquefiunt & fiunt aqua. Et venter quidem non distribuit aquam in seipsum, verum in circuitu circa ipsum consistit. Si quidem igitur à pharmacis, & alia victus ratione, æger utilitatem percipiat, & venter ipsi euacuatur, bene est: Sin minus, sectione facta, aquam emittito. Secatur autem vel iuxta umbilicum, vel retro iuxta lumbos. Effugiunt autem & hinc pauci. Dy- 24 enteria quum habuerit, dolor adest per totum

tum ventrem, & tormen, & egerit bilem ac pituitam, & sanguinem combustum.

Huius vbi purgaueris caput, pharmaco in potu exhibito, quod sursum pituitam purgat, & aluum lacte cocto elueris, reliquum corpus curato: & si quidem febre cauerit, pinguis & dulcibus ac liquidis semper ea quæ insunt ex aluo subducito. Et multa calida partes sub umbilico lauto, si dolor affuerit. Potus autem & sorbitiones ac cibos exhibeto, velut scriptum est in Medicamentario libro. Morbus hic fit, vbi bilis & pituita in venas ac aluum incubuerint: ægrotat quidem sanguis, & corruptus secedit: ægrotat autem & intestinum, & raditur ac exulceratur. Fit autem hic morbus, & longus, & laboriosus ac lethalis. Et si quidem robusto adhuc corpore curetur, spes est fugæ. Si verò colliquato iam, & ventre omnino exulcerato, nulla vitæ spes 25 superest. Lienteria. In lienteria, hoc est, intestinorum leuitate, cibi secedunt non putrefacti, liquidi: dolor autem non adest, & corpus attenuatur. Hunc per eadem curato, velut à dysenteria detentos. Morbus autem fit, quum ex capite & superiore ventre, pituitæ defluxus fit in ventrem inferiorem. Quod vbi contingit, cibi ab ipso frige fiunt ac humectantur. Et secessus ipsorum non putrefactorum velox contingit. Et corpus liquefiunt, dum simul cibi per multum tempus in ventre non cõcoquantur, & simul à ventre calido, præter naturam calefiunt. Profluuium ventris longum quum detinuerit, secedunt primum quidem liquida, quæ sunt ingesta: postea pituita. Et probe quidem edit, verum à multo secessu debilis ac tenuis fit. Hunc sursum versus resiccat, veratrum in potu dato, & capite à pituita purgato. Ventrem quoque lacte cocto eluito. Deinde reliqua cibis ac potibus curato, à quibus venter & totum corpus resicetur. Morbus autem ab iisdem fit, à quibus etiam intestinorum leuitas.

26 Hi morbi, dysenteria inquam, & lienteria, ac diarrhœa siue profluuium ventris, consimiles sunt. Et oportet ipsos sic sanare, ita ut defluxum à capite, & superiore ventre intercipias, aut auertas. Morbi enim natura hinc est. Et nemo sententiam tuam reprehendet. Fermè autem & reliquos morbos sic considerare oportet, vnde vniqueque natura fit. Et si sic consideraueris ac deprehenderis principium morborum, minime aberraueris. Tenesmos vbi apprehenderit, secedit sanguis ac mu-

cus, & dolor fit in ventre inferiore, maxime vbi ad secessum deuenierit. Huic conducit ventrem humectare, & pinguefacere, ac tepefacere: & quæ insunt subducere, & calida lauare, excepto capite. Solet autem hic morbus plures cibos expetere.

Tormina enim euacuato ventre à sanguine ac muco pertranscuntibus, & ad intestinum allabentibus, fiunt. Quum autem insunt cibi, minorem mordacitatem intestino inferunt. Et fit quidem ex iisdem quibus & dysenteria, verum debiliior, & breuis, & non lethalis. Quum ex vino aut à 27 conuiuio, bilis superne ac inferne fluxus, aut diarrhœa corripuerit, diarrhœa quidem cõducit ieiunare: Et si sitim habeat, vinum dulce dare, aut vuarum expressarum dulcium retrimenta. Ad vesperam verò danda sunt, quæ etiam his qui à pharmaco purgati sunt dantur. Si verò non cesset, velis autem sedare, vomitum à cibo, aut lentiscula decocto facito, & cõsegitim sursum resellitur infernus secessus: & si succo lentium aut ciccerum infuso elueris, etiam sic sanè sedabitur. At verò bilis fluxui conducit, si dolor adfit, dare quæ in Pharmacis scripta sunt sedantia dolorem. Venter autem curetur, tum superior, tum inferior, per potiones humectantes, & per balnea calida corpus mollientia, capite excepto: & sic tum vomitus procliuior fit: & si liquor aliquis ingressus fuerit, ea quæ aduersantur, sursum reuomuntur: tum infernus secessus magis prodit. Si verò euacuaueris, violentius vomuntur, & violentius secedunt. Ad vesperam verò dato & huic ea quæ dari solent ei qui pharmacum bibit: Fiunt autem & hi dolores qui ex potationibus aut ex conuiuio oriuntur, quum cibi & potus plus solito in ventrem ingressi fuerint, & quæ extrinsecus corpus supercalefacere solent, bilem ac pituitam mouerint. Urinæ stil- 28 licij modi quidem multi & omnigeni sunt. Conducit autem forinsecus quidem corpus balneis calidis mollire, intrinsecus verò humectare: aluum quidem per cibos, à quibus fluida fiat: Vesicam verò per potus, à quibus vrina quam plurimum diffunditur: Danda sunt & urinam cientia medicamenta, quæ scripta sunt in Medicamentario libro, sedantia dolorem. Morbus autem fit à pituita. Et quum quidem vesica siccata fuerit, aut perfrigerata, aut euacuata, dolorem exhibet: Quum verò humida est, & plena, aut etiam diffusa, minus. Fit autem senioribus diuturnior hic morbus.

Hipp. opera.

t 2 bus:

bus: iunioribus autem breuior: Neutris vero lethalis. Coxendicum morbus quum sit, dolor corripit coxæ iuncturam, & summās nates, ac coxendicem. Tandem vero etiam per totum crus dolor vagatur. Huic confert quum dolor tenuerit, mollire in quacunque tandem cruris parte dolor hæserit, per balnea, & tepefactoria ac fomenta, & aluum subducere. Vbi vero quicue- rit dolor, pharmacum dandum est infra purgans. Et postea bibat lac asininum coctum. Doloris autem gratia dentur quæ scripta sunt in Medicamentis. Morbus hic sit, quum bilis & pituita in sanguisquam venam incubuerint: aut ex alio morbo, aut aliter, quantumcunque sanguinis à pituita & bile compactum ægrotarit. Hic enim per crus vagatur per sanguisquam venam: & ubicunque constiterit, ibi etiam dolor manifestus sit maxime, molestus quidem, sed non lethalis. Si vero in vnum aliquo loco incubuerit dolor, & constiterit, & medicamentis non fuerit exactus, vrito quocunque loco fuerit dolor. Vrito autem lino crudo. Articularis morbus quum tenuerit, corripit calor & dolor corporis articulos. Corripit autem acutus, & in alium atque alium articulum dolores incumbunt, tum acutiores, tum molliores. Huic conducit adhibere qua parte dolor hæret, frige- factoria: Et quæ insunt ex aluo subducere, per clysteres, aut glandem subditam. Ad sorbendum vero & bibendum dato quodcunque tibi conducibile visum fuerit. Quum vero dolor intus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato, & post hoc serum coctum, & asininum lac. Hic morbus à bile fit & pituita, quum commota in articulos incubuerint. Et breuis quidem fit & acutus, non autem lethalis. Solet autem iunioribus magis quam senioribus contingere. Podagra violentior est omnibus eiusmodi circa articulos morbis, & diuturnissimus ac ægre cedens morbus.

Et est quidem hic morbus sanguinis in venulis à bile ac pituita corrupti. Quanto autem in tenuioribus fuerit venulis, & in plurima corporis necessitate constitutis, & in nervis, & ossibus multis ac densis: tanto sanè durabilior est morbus, & qui æger- rime depelli possit. Conducunt autem & huic eadem quæ morbo articulari. Et longus quidem est & hic morbus ac molestus, sed non lethalis. Si vero in digitis dolor relinquatur, venas paululum supra articuli in digito nodum inuito. Vrito autem cum

lino crudo. Morbum autem regium sic curare oportet. Extrinsecus quidem corpus molliendum est balneis calidis: Aluus vero & vesica humectanda, & vrinam cientia danda, quæ sunt præscripta. Si vero fortis fuerit, purgato capite, pharmacum quoddam potandum dato, quod bilem deorsum purgat. Postea vero vrinam cientibus vtendum est. Morbus autem sit, quum bilis commota sub cutem vertitur. Quod si hæc nouerit vir idiota, non similiter in incurabiles morbos inciderit. Solent enim morbi ex paruis occasionibus magni ac diuturni fieri. Et quicunque cibi, aut potus, aut forbitiones congrue ac consequenter se habent, & quacunque pharmaca doloris gratia, ea omnia sine periculo semper exhibentur, si iuxta præscriptum exhibueris. Quæcunque vero pharmaca purgant bilem aut pituitam, in his pericula fiunt, & culpæ medentibus imputantur. Quam maxime igitur ea vitare oportet. Atque hi quidem sunt morbi qui circa ventrem fiunt: Exceptis pectore suppuratis, & tabidis, & muliebribus morbis. Hi enim seorsim describentur. Tubercula quæ enascuntur omnia, à pituita aut sanguine nascuntur, quum sanè à vulnere, aut casu fuerint collecta. Cōducit autem horum aliqua cataplasmatibus integere, & per pharmaca in potu data diffundere: Aliqua vero impositis cataplasmatibus maturare. Et diffundunt quidem cataplasmata, quæ quum calida sint humectant, & non in seipsa trahunt: Maturant autem, quæ calefacientia contrahunt. Quum vero aliquod sectum fuerit, aut sua sponte ruptum, pharmaco humorem repurgare conuenit: vbi autem pus effluere desierit, velut vlcus sanare.

Lepra, & pruritus, & scabies, & impetigines, & vitiligo, & alopecia, à pituita fiunt. Sunt autem talia turpitudine magis quam morbi. Fauus, & strumæ, & pani, & furunculi, & carbunculus, à pituita fiunt. Quo vero hæc depurges, pharmacis sic vtendum est. Quicunque biliosus sunt, his dato ea à quibus bilis purgatur: Pituitosis vero, ea à quibus pituita: Atrabiliariis autem ea à quibus atra bilis: Hydropticis ea per quæ aqua. Quæcunque vero pharmaca in potu dantur, & non purgant neque bilem, neque pituitam, ea quum in corpus ingressa fuerint, vim exhibere oportet aut frige- facientia, aut calefacientia, aut siccantia, aut humectantia, aut contrahentia, aut diffundentia. Quæ vero somnum faciunt, ea quietem

34 quietem sanguini exhibere oportet. Quum ad ægrotum deuenieris, interrogare oportet quæ patitur, & ex qua causa, & quot iam diebus: & an venter secedat, & quo victu vitur. Et primum considerare, an morbus à bile aut pituita factus sit, aut vtrisque. Et hoc probe nosse conuenit, quod necesse est, vt ab altero horum, aut vtrisque fiat.

Deinde vtrum siccitate aut humiditate opis habeat: aut aliqua quidem partes corporis siccitate, aliqua vero humiditate. Postea an morbum sursum purgare oportet, aut deorsum, siue per vesicam. Et an au- gescit morbus aut marcescit, & an soluitur, aut in alium transit. Vulneratos fame affligito, & ex aluo quæ insunt subduci- to, aut per clysterem, aut pharmaco infra purgante exhibito: & in potu dato aquam, aut acetum: Aut forbitiones præbeto. In- flammata cataplasmatibus frigefacito. Talia vero cataplasmata sint, aut betæ coctæ in aqua, aut apium, aut olea folia, aut sici folia, aut rubi, aut quercus, aut mali puni- cæ. Atque his coctis vtendum est: Crudis vero rhamni foliis, aut vrticis, aut saluæ, aut tithymali, aut pulegium viride, aut por- rum, aut apium, aut coriandrum, aut ifatidis folia impone. Si vero nihil horum ha- bueris, neque vllum aliud cataplasma, polentam aqua aut vino subactam imposito. Tanto autem tempore hæc cataplasmata profunt, quanto frigidiora fuerint quam vlcus. Quum vero fuerint calidiora, aut si- militer calida, nocet. Pingua ad inflam- mata non conducunt, neque ad putrescētia. Sed ad inflammata conferunt frigida. Et ad impur- gata ac putrescentia, acria faciunt, & quæ mordacitatem aliquam inducētia purgant. Vbi vero carnem producere voles, pingua & calida magis conducunt. Ab his enim ca-

36 ro pullulat. Quibuscunque cibis aut po- tibus homines sani in victu vtuntur, ex his oportet presentibus vti ad ægrotos, ita vt præpares calidos & frigidos, & humidos & siccos. Ex frigidis quidem calidos, & cali- dos ex non calidis: & siccos ex non siccis, & reliquos iuxta eundem modum. Neque vero de presentibus desperare oportet, tã- quam nihil possint, & absentes querere, qui nullam vtilitatem ægro afferant. Com- peries autem, si recte consideraueris, extra hos, paucos quibus ad ægrum vtaris. Sor- bitiones autem in morbis omnibus dato, aut ptisanam, aut milium, aut farinam, aut alicam. Et quæcunque ex his dederis ad

secessu, tenuia dato, & magis petcocta, & dulciora potius quam saliora aut calidio- ra. Quæ vero ad robur aut refocillatio- nem, crassiora, pinguiora, & moderate co- cta. Potibus autem vtendum est, si quidem aluum & vesicam subducere velis, vino dulci aut aqua mulsæ: Si vero adstringere, altero, albo, tenui: Si corroborare, aut te- ro, nigro. Qui vinum bibunt citra affectio- nem erga ipsum, his dandi sunt potus qui præparantur, & in Medicamentario libro scripti habentur. His qui medicamentum biberunt, post purgationem detar, febrien- tibus quidem, aut lenticula, aut milium tenue, aut ptisanæ succus. Danda est au- tem ptisana & milium, velut quæ leuia sint.

Alica vero velut omnium robustissima: Et farina velut his robustior. Lenticula autem odorata præparetur, & modica se- cundo loco detur, vt quæ leuis sit forbi- tio, & stomacho grata sursum versus. Am- misceatur autem aut sal, aut mel, & cumi- num, & oleum. Ad lenticulam vero ammi- sceatur pulegij herba, & parum aceti.

Non febrientibus autem, panis puri medullam in iusculum interito, aut ma- zam & frustum piscis dato, aut ouiculæ tenerrimæ carnem, aut volucris aut catu- li coctam. Febrientibus autem etiam be- tam dato, aut cucurbitam, aut blitum. Et post cibum bibant vinum vinosum, vetus, album quam aquosissimum. Quibus la- uari non conducit, vngantur vino & oleo calido, & alternis extergeantur. Quum aluum debilis, à cibis humectare volueris, mazam dato & obsonia: Et marinorum quidem piscium frusta cocta cum inrito, carnes autem ouiculæ tenerrimæ, aut hæ- di, aut catuli, aut volucris coctas. Et betam aut blitum, aut rumicem, aut cucurbitam, si tempus tulerit. Ex oleribus vero apium, & anethum ac ocimum: & vinum mellei coloris, vetus, album item ac aquosum.

Quum vero siccare volueris corpus, pa- nem dato, & obsonia assa, & sicca, & hæc omnia calidiora: & carniū partes carno- sas: pisces, petrosos: olera, rutam, aut thy- mum, aut origanum: Vinum vero nigrum austerum. Præparentur autem & obsonia cum sale & cumino. Aliis vero condimen- tis parcissime vtendum est. Quum au- tem ex morbo refocillare volueris, alia quidem eadem dato, quæ exhibes quum ventrem humectas. Verum pro lactenti- bus carnes fortiores, & pro catulinis, vo- lucrum ac leporinas: & ex his aliquas assa- Hipp. opera. t 3 tas,

tas, tum de carnibus, tum de piscibus, & quam optime præparatas. Quibuscunque morbis siccitas conducit, his semel in die cibum exhibere expedit, & cibos ac potus pauciores dare, quam ut repleantur, & hos laboribus ac deambulatione perficere, & quam minimum dormire. Quibuscunque verò humiditas conducit, his expedit in ediam non ferre, & cibi ac potus non indigos esse, neque laborare, & dormire 40 quantum voluerint. Quosunque cibos, aut obsonia, aut potus ægroti concupiscunt, exhibeto, si non corpori damaum inde accessurum est. Quum aut cibos aut potus augere inceperis aut detrahare, paulatim & additiones & detractiones facere oportet. Quicumque cibos sufficientes perficere possit, his sorbitiones ne dederis (excludunt enim cibum.) qui verò non possunt, his dato. Si verò quid dare volueris refectiois gratia, alicam dato, & pritanam triticeam. Hæ enim sorbitiones sunt fortiores. Dentur autem post cœnam. Phar maca quæ potantur, & quæ ad vulnera adhibentur, discere oportet: omnibus enim hoc expositum ac proclive est. Non enim ex intelligentia homines hæc reperiunt, sed potius ex fortuna: neque artifices magis quam idiotæ. Quæcunque verò in arte medica, intelligentia discuntur & reperiuntur, aut de cibis aut de medicamentis: ea ab his qui dinoscere possunt quæ in arte sunt, discere oportet, si quid discere velis. 41 Post sorbitiones cibum debilibus dato, & vinum vinosum insuper bibendum. Ante cibos verò & potus aut sorbitiones, & postea, & cibum & potum quicumque tandem tibi videbitur debilibus exhibeto, ita ut & corpus & animam inspicias. Sic enim maxime profueris. Quam facultatem singuli cibi habeant, coniectare oportet, ex his qui vim manifestam faciunt. Quicumque flatum, aut morsum, aut repletionem, aut ructum faciunt, aut tormen, aut secedunt, aut non secedunt: hi manifesti sunt quod hæc operantur: & ex his etiam alios considerare oportet. Habent enim singula edulia, & quo profunt, & quo lædunt. Verum alia manifestissime operantur quæ operantur, alia verò obscurius. Cibi & obsonia præparentur ac exhibeantur debilibus, à quibus neque flatus fit, neque ructus acidus, neque tormen: & quæ neque valde per aluum secedunt, neque valde resiccantur. Hæc autem sic fiunt. Quæcunque quidem venter superat, & corpus ipsa suscipit, ea neque flatum exhibent, neque tormen. Si verò venter non superarit, ab his & flatus, & tormen, & alia huiusmodi fiunt. 42 Leuissima sunt cibaria, & potus ac obsonia, quæ moderata in corpus ingesta, aut paulo amplius supra modum, neque repletionem exhibent, neque tormen, neque flatum, neque aliud quiddam eiusmodi, & celerime concoquantur, & concocta secedunt, & per omnem diem in ventrem ingesta, minime molesta sunt, etiam si diu antea fuerint ingesta. Grauiora autem sunt quæ moderata exhibita, aut infra modum, repletionem & dolorem exhibent: & quæ neque dari, neque edi, neque bibi possunt, ut non dolorem exhibeant. Et si quis ipsa per tempus rursus bibat aut edat, etiã sic dolorem exhibent, & non pro ratione secedunt. Ad sanitatem optima sunt, quæ modice ingesta sufficiunt, ut & famis & sitis sint medela. Et plurimo tempore corpus ipsa suscipit, & pro ratione secedunt. 43 Ad robur autem optima sunt, quæ carnem plurimam ac densissimam producunt, & sanguinem crasse faciunt, & pro ingestorum ratione secedunt: & corpus plurimo tempore ipsa suscipit. Pinguis, & caseosa, & mellita, & ex sesamo parata, ructum acidum maxime faciunt, & bilis fluxum superne ac inferne, & tormen, & flatum, & repletionem. Hoc ipsum etiam contingit, quum quis plura ediderit aut biberit, quam venter concoquere potest. Debilibus si quidem pro morbi ac corporis ratione dederis, quæcunque tandem dederis, consumit hæc corpus, & neque indigum est, neque repletum. Si verò aberraris à temporis occasione, detrimentum in vtraque sequitur. Quæcunque cibaria aut potus, aut obsonia corpus suscipit, ab his maxime neque tormen fit, neque flatus, neque ructus acidus. Quum enim in ventrem ingesta fuerint, corpus ab ipsis trahit quod ipsis commodum est. Et necesse est iam quod restat debilius esse, quam ut tormen, aut flatum, aut aliud quid huiusmodi in ventre faciat. Vina dulcia, & austera, & meli coloris vetusta, ventrem subducunt, maximèq; vrinam cient ac nutriunt, & neque flatum exhibent, neque tormen, neque repletionem. Carnes percoctæ & exassatæ, vtræq; debiles sunt ad robur augendum. Ad secessum verò percoctæ comoda sunt, assatæ verò magis sistunt. Quæ verò moderatam habent & cocturam & assaturam, hæc & ad robur, & ad secessum moderatè se habent. At verò crudiores ad robur quidem

quidem comoda sunt, sed non ad secessum. Ex cibis ac potibus qui commodissimi sunt corpori ac maxime sufficientes, & ad alimentum, & ad sanitatem, ex his ipsis etiam, ubi quis ipsis non in tempore utatur, aut pluribus quam tepestiuum est, & morbi, & ex morbis mortes fiunt. Reliqui verò cibi ac potus, qui talem vim non habent, parum utilitatis afferunt, etiam si quis semper ipsis in tempore utatur: parum autem etiam lædunt. In vtranq; enim partem debiles sunt, ut & boni aliquid faciant, & mali. Sunt autem cibi & potus qui hanc vim habent hi, panis, maza, carnes, pisces, vinum: & ex his alij magis, alij minus. Quicumque ex sicco victu viuunt, his non cum cibo potus detur, sed post cibum, multo tempore interposito. Et sic quidem siccus humor à siccis cibis ortus, corpus siccatur. Si vero quis simul cum cibo bibat, cibus humidior factus, corpus humidius facit. Panis calidus, & carnes calidæ, ipsæ per se comestæ, siccant. Si vero cum liquore dederis, aut statim à cibo potum præbueris, non siccant. 46 Panis purus ex farinis, ad robur ac refectioem commodior est, quam qui non est ex tenuibus farinis paratus: & recens utilior est quam vetus, & ex farinis recentibus melior quam veteribus. Polenta ex ordeo non madefacta, sed circumcirca conspersa ac decorticata, fortior est quam ex madefacta: & recens quam vetusta. Et maza prius subacta fortior est, quam non subacta. Vinum diffusum, ac perfrigeratum, & excolatum, tenuius fit ac debilius. Carnes coctæ, si quidem percoctas feceris, debiliores sunt ac leuiore. Assatæ vero si exassatæ fuerint, & inueteratæ ex aceto aut sale, debiliores sunt ac leuiore recentibus. Debiles ac leues cibi, ventrem quidem non lædunt, neque corpus, eo quod calefacti non intumescunt, neque replent, sed cito mollescunt, & concocti secedunt. Humiditas autem ab ipsis debilis corpori accedit, & neque augent, neque robur memorabile exhibent. At fortes cibi, & intumescunt ubi in ventrem ingesti fuerint, & replent: & difficilius quidem ac tardius concoquantur, & non secedunt. Verum humor ab ipsis fortior ac incorruptus accedens, multum robur ac augmentum corpori addit. 47 Ex carnibus leuissimæ sunt in corpus, canina, & volucrum, & leporina coctæ. Graues autem sunt bubulæ. Et porcina moderatiores: flatum autem faciunt, & coctæ & assatæ. Et sanis autem & debilibus conue-

niunt ouillæ. Suillæ vero his qui laborant & exercitantur, & ad bonum habitum, & ad robur comoda sunt. Debilibus autem & priuatam vitam degentibus, fortiores. Sed & ferinæ mansuetis leuiore sunt, eo quod fructum non similem edunt. Differunt autem & pecorum carnes, & eorum quæ fructum edunt, & quæ non edunt. Et fructus non idem in omnibus facit, sed partim densam ac fortem victimæ carnem efficit, partim raram & humidam, ac debilem. Ut in summa dicā, Pisces leues sunt edulium, & cocti, & assati, & ipsi per se, & cum aliis cibis. Ipsi vero inter se ipsos sic differunt. Stagnorum pisces, & pingues, & fluuiatiles, grauiore sunt: Littorales autem marini, leuiore: Et percocti assatis sunt leuiore. Ex his itaque fortes dato, ubi reficere aliquem voles: Leues vero, ubi gracilem & tenuem facere oportuerit. Balneum calidum moderatum quidem, molit, & auget corpus: Quod verò opportunum modum excedit, siccis quidem corporis partes humectat, humidis vero resiccatur. Et sicca quidem humectata debilitatem & animi deliquium exhibent: Humida vero siccata, siccitatem ac sitim. Ex oleribus allia, & cocta & assata, vrinam cient, & per aluum secedunt, & ad menses muliebres conducunt. Cepæ ad vrinas comoda sunt. Succus enim acrimoniam quandam exhibet, ut secedat. Atque his quidem sic vtendum est, sed debilibus non exhibenda: Apium & coctum & crudum vrinam ciet, & palustre magis quam fatium, quod etiam maiorem vim habet. Coriandrum stomacho gratum est, & per aluum secedit, tum coctum, tum crudum. Ocimum & humidum est & frigidum, ac stomacho gratum. Porrum coctum quidem vrinam ciet, & secedit, crudum vero astuosum est & pituitosum. Malum punicum resicit & pituitosum est, & cum nucleo quidem, aluum sistit citra nucleum vero, secedit. Calidi cibi, sicci quidem sistunt, (humorem enim in ventre resiccant.) Si verò humidi sunt, humectantes per caliditatem, aluum subducunt. Acerba siccant, & contrahunt corpus. Habent & vim sistendi. Acida attenuant, morsum inducunt. Salsa secedunt, & vrinam cient. Pinguis & dulcia, humiditatem & pituitam exhibent. Resciant cucurbita, & beta, & blitum, & rumex, & per humiditatem secedunt. Brassica verò acrimoniam quandam habet ad secessum, & simul boni succi est.

50 est. Caseus, & sesamum, & vva passa, reficiunt & pituitosa sunt. Vinum dulce, & mellis speciem referens, ambo & reficiunt, & vrinam cient, & pituitosa sunt. Austera vero, ad robur & siccitatē commoda sunt. Vrinam autem cient etiam austera, vetusta, quæ alba & tenuia existunt. Oleum & quæcunque oleosa, reficiunt & pituitosa sunt. Ex oleribus coctis secedunt, quæ ex natura humidissima aut acerrima sunt, aut caliditatem habent. Dāda autem sunt hæc repidiora ac flaccidiora: Sic enim ad secesum commodant. Cucumis pepo, & vrinam cient, & aluo secedit, ac leuis est. Alter autem non pepo, frigiditatem quandam exhibet, & sitim sedat. Alimentum verò à neutro horum contingit, nisi tenue quoddam: sed neque malum, neque memorabile.

Mel cum aliis quidem comestum, & nutrit, & bonum colorem exhibet. Ipsum autem per seipsum attenuat magis quam reficit. Nam & per vrinam, & per secesum plus iusto expurgatur. Vrinam cientia in ventre & cito calescunt, & calefacta marcescunt ac liquefcunt, & ob id citum secesum faciunt. Stabiles autem ac aluum sistentes cibi, & calescunt, & calefacti cito reficantur ac compinguntur, & propterea obduri facti, non secedunt. Quæ per aluum secedunt, succosa sunt, & natura calida. Quæ vero vrinam cient, sicca & frigida.

51 Frumētum & vinum, differunt quidem & ipsa inter seipsa ex natura, tum robore & debilitate, tum leuitate ac grauitate. Difert etiam locus à loco, ex quo illa fuerint. Est enim alius aquosus, alius aquarū inops, & apricus, & umbrosus, & bonus, & malus. Quare omnia hæc ad hoc conferunt, vt sin guli cibi aut fortiores sint, aut debiliores. Quicunque sanè panem comedere soliti fuerūt, his dandus est & in morbis. Quum quis cibos aut potus plures solito acceperit, si non solito more perfecerit, optimum est vt statim reuomat. Poma & fructus ar-

borei, tum mollis, tum duri corticis, propterea post cibum molestiora sunt, & sano, & debili, quia corpus eius qui cibum sumpsit, solum ab ipsis humores trahit: Si verò ieiunus quis edat, plures. Quicunque cibi aut flatum, aut æstum, aut morsum, aut repletionem, aut tormen faciunt, à talibus liberat vinum meracum insuper potatum. Corpus enim à vino calefactum, per calorem amouet ea quæ insunt à cibis & potibus ac similibus. Venter aliquando perturbatur, aliquando fistitur, aliquando etiam pro ratione secedit. Cur autem hæc sic se habet: primum quidem venter quum humidior fuerit, & quū siccior, susceptum cibum corrumpit. Deinde quum mutatio facta fuerit, siue ex frigore ad caliditatem, siue ex caliditate ad frigiditatem, itidem corrumpit. Quare necesse est ventrem, ab iisdem cibis ac potibus propter hæc ipsa, & molliorem fieri, & duriorum. Cibaria & potus & obsonia (excepto pane, & maza, & carnibus, & piscibus, & vino, & aqua,) reliqua omnia tenues ac debiles vtilitates exhibent, ad augmentum, & ad robur, & ad sanitatem: tenuia item ac debilia mala ab ipsis fiunt. Quoscunque agrotos, febres non continentur detinent, sed intermittentes corripiunt, his cibi dandi sunt post apprehensionem, ita vt coniecturam facias, ne febris à recēns accepto cibo irruat, sed

54 Quæcunque sanis comoda sunt, ea etiam agrotis exhibita fortiora sunt. Et oportet detractō ipsorum vigore ea dare: alioqui non feret ipsa corpus, sed magis lædūt, quam profunt.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI

Liber de Internis affectionibus, Iano

Cornario Medico Phy-

sico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 De Pulmonis arteria fauciatā, & eius causā, notā, curatio. Quæ vitanda vbi conualuerit.
- 2 De arteria lancinata, & eius notis & curatione.
- 3 Pectoris suppuratio. Pulmone rupto, multi vitam degunt donec moriuntur.
- 4 De Pulmonis affectu pneumoniā, & eius notis & curatione. Lac bubulum, caprinum, asinum, equinum.
- 5 De pulmonis varice: notā, & curatio. Cyceon, posculum ex herbis, melle vinoq; temperatum.
- 6 De venulis per pulmonem tendentibus, sanguine aut atra bile plenis, & eius notā.
- 7 De pulmonis inflammatione, causā, notis, ac curatione. Capitonum & anguillarū piscium pinguedo pessima. Porio vomitum ciens.
- 8 De pulmonis erysipelate: notā & curatio.
- 9 De pectoris & scapularum scissuris & earum causis, notis, curatione. Morbi venientes periculosiores.
- 10 De tuberculo phymatōe costarum, & eius notis & curatione.
- 11 De tabe, & eius causā: eius notā & symptomata, curatio.
- 12 De tabe altera, & eius causis & notis & curatione.
- 13 De tabe tertia, hæc est spina dorsi, & eius causā, notā, & curatio. Pituita hydropiformis. Caseus vetus caprinus.
- 14 Quæ de causā spina medulla siccescat, & quæ eius notā. Crura tumida, velut ab aqua inter cutem, & quæ eius medola.
- 15 De quatuor renum affectibus, atque primum de calculo. Medicorum error in renum dolore, cum lapidem in vesica (qui in rene est) esse existiment: & quæ eius curatio.
- 16 De alvea nephritide, & eius causā. Sanguinis cum urina mictio. Tabes renalis ex nephritide.
- 17 De tertio renum morbo, seu nephritide, & eius causā. Urina succo carnum bubularum assatarum similis, & eius notā.
- 18 De quarto renum morbo, & eius causā & notā. Pedes & tibia semper frigida. Urina subsidentiam crassam, aut subsulnam, vel albam vt ferma habens. curatio. Vicitus ratio describitur. Obsonia pinguisima & dulcissima.
- 19 De atroci morbo venarum, nephritideve superue-

mente, causā, notā, curatio.

20 Quomodo queque vrenda.

21 De vena lina laborante, causā, notis, curatione & remedio.

22 De pituita speciebus aliquot, & earundem curatione: & primum de popularis curatione. Ficus et si postrema mensa sumantur, postremò tamen omnium euomuntur. Panis cibaricus quid.

23 Pituita in vitre molestantis, per chlysterem curatio.

24 De pituita antiquiore seu alba, & eius notis & curatione.

25 De aqua inter cutem, quomodo ex pituita gignatur, & eius notis, causis, curatione. Tumor in seroto ex aqua inter cutem.

26 De aqua inter cutem æstatis tempore ex aqua potu nata. Aquam inter cutem etiam à tuberculis fieri: & de eius signis. Aqua è ventre hydropicorum, per sectionem emissio.

27 De aqua inter cutem ab hepate nata: & eius causis, notis, & curationibus. Vinum Mendacum. Hepatis ab aqua inter cutem laborantis, per fungos vstitio.

28 Alia intercutis in ventre rupta. Aqua è ventre, per ferri vstitutionem, emissio.

29 De aqua inter cutem à splene nata, notis, causis, & curatio. Lienis per fungos aut ferramenta vstitio. Salsamentum Gaditanum, au superda. Vinum Coum.

30 De aqua subter cutem per æstatis defatigatione itineris, & aquæ celestis potu nata: & eius notis & curatione. Fomenta humida ante pharmaca.

31 De morbo hepatico ab atra bile, & eius notis & curatione.

32 Porio ex omni gallinacei liquore. Vomitus mouentia in morbo hepatico.

33 De secundo iecinoris morbo à bubule carnis esu, & vini potu nimio, & eius notis. Bilis pallida in morbo hepatico vomitus, eius notā & curatio. Vstitutionis hepaticorum, per fusos buxeos, descriptio.

34 De tertio iecinoris morbo & eius curatione.

35 De primo splenis morbo bile à sole commota, & in ipsam attracta: & eius curatione. Vinum Coum. Troxima sunt quæ cruda eduntur. Splenem attenuantia.

36 De alio lienis morbo, & eius causis & notis, & curatione. Ex aure male oleres: gingiue oleres & à dentibus discedentes. Ulcera ex tibiis erumpentia.

37 De

- 37 De tertio lienis morbo qui verno tempore à sanguine fit, eius nota, & curatio. Sanguinis ab interna cunctis finistri vena detractio.
- 38 De quarto lienis morbo. Splenis vltio.
- 39 De quinto lienis morbo, autumno ab atra bile nato.
- 40 De morbo regio primo, qui bile commota, astatu tempore maxime corrumpit: & eius signis, & curatione.
- 41 De alio morbo regio siue arcuato, qui hyemis tempore & ex rigore corrumpit: & eius curatione.
- 42 De alio morbo regio qui popularis dicitur: fit autem à repletione maxime, & ebrietate.
- 43 De quarto morbo regio, qui à pituita, hyeme autem maxime corrumpit.
- 44 De typho seu stupore attonito, & eius curatione. Linteorum frigidatimulorum usus.
- 45 De alio typho & eius notis & curatione.
- 46 De tertio typho, cum bilis putrefacta, ammista fuerit sanguini per venas & auriculas, & eius notis & curatione.
- 47 De quarto typho. Mel coctum astuosum est, & ventri adheret.
- 48 De quinto typho, ab humore in corpore putrefacto, & eius notis. Coloris in typho nigri causa. Muscas à stragulis venari. Lucerna eximela odore delectari. Genituram per somnium & inter eundem effundentes.
- 49 De voluulo siue ileo & eius causis & notis. Cutis color plumbsiformis: & eius curatio. Tunicula.
- 50 De alio voluulo arcuato, qui maxime aestatis tempore in regionibus palustribus corrumpit. Capitis, ex tetragono medicamento purgatio.
- 51 De voluulo harnatire seu sanguineo: Os male olens à dentibus. Gingiua discedentes.
- 52 De morbis Crassis. Rubores in lateribus. Capillorum in morbis crassis defluuium. Capitis cutis crassa ac rubicunda, & eius curatio. Semen in morbo crasso subruentum ac subuidum per somnum eiaculatum.
- 53 De altero morbo crasso, Insomnia horrenda in morbo crasso. Mentis abalienatio unde, & eius curatio.
- 54 De alio morbo crasso, à pituita putrefacta, & eius causis, & notis, & curatione. Capitis per tetragonum purgatio.
- 55 De quarto morbo crasso, à pituita alba, facies intumescens. Terra odorem ex imbris irruentibus, non ferentes.
- 56 De coxendicium morbo à sile. Humores in articulis ressecati condensantur ac constringuntur. Claudi à coxendicium morbo à sile nato.
- 57 De coxendice à bile contracto. De coxendice à pituita excitato.
- 58 De coxendice à sanguineo humore creato. Vena in poplitebus scitio. Coxendicis cartilago intus concreta, & articuli conglutinati, claudicationis causa.
- 59 De tribus tensionibus, seu rotam specibus, & eius notis. Cibi & potus interdum per nares reiciuntur: curatio. Aqua tepida, mulsa per nares infusa.
- 60 De tensione in posteriora, quam opisthotonon vocat, causa & notis.
- 61 De terria conuulsione, tensione, & causis & notis, & curatione.

I pulmonis arteria fuerit exulcerata, aut aliqua tenuis venula ex his quae in pulmonem dependet, rupta fuerit, aut aliqua fistula ex his quae per pulmonem diutentur tunc: & alia in aliam distracta fuerit, & sanguine fuerint impletae: distrahuntur sanè ac rumpuntur ob has maxime causas: propter laborem, propter cursum, ob casus, ob plagas, ob vomitus violenter obortos, ob febres. Haec igitur patitur: Primum quidem tussis sicca obtinet. Deinde paulo post expuit saliuam subruentam, aliquando autem puram. Et si quidem hic breui à morbo liberetur, satis est: Si verò non, temporis progressu sanguis amplior prodit, aliquando purus, & aliquando etiam subputridus. Saepè vero etiam fauces non animaduertentibus sanguine implentur. Postea sanguinis grumos paulatim & frequenter emergentes reiciunt. Aliquando vero etiam graueolentia ab ipsis contingit: & fauces aliquando spuma quadam replentur. Et rigor ac febris apprehendit, circa initia quidem morbi, vehementer: in progressu autem, debilius: & aliàs atque aliàs corrumpit: & dolor quandoque in pectoribus insitus est, & in dorso, & in lateribus. Et ubi sanguinem spuere desierit, saliuam multam liquidam expuit, quandoque vero etiam viscosam. Atque haec quidem sic patitur, donec quatuordecim dies praeterierint. Post hos vero si non desuerit morbus, squamas, ab arteria tussiendo auellit, quales à pustulis decedunt: & dolor incidit in pectus, & in dorsum, & in latus, & praecordia contingens velut vlcus dolet. Huic conducit ut quam maxime quietem intus habeat, si morbus sic se habuerit. Si enim quid laborarit, & dolor acutior, & tussis magis quam prius premit, & rigor ac febris magis occupat. Et si sternutauerit, dolor acutus irruit. Dolet autem & in lecto, quum se circumuertit. Huic cibos quidem eosdè, quos & pectore suppurato exhibere oportet, verum hos non multos. Ex obsoniis autem his vtatur: De piscibus quidem, squatina, aut pagro, aut galæo magno albo, aut aliis similibus, omnibus cum rhoe & origano cōditis. Carnem autem edat galli asiatam, sine sale, aut caprae coctam: & vino austero vetustissimo ac incundissimo nigro vtatur. Deambulationibus autem moderatis. Veruntamen haec fiant febre non tenente. Si vero febris tenuerit, sorbitione farinae aut milij

milij vtatur. Si verò cibos assumat, paucos assumat, & obsonia per altum secedentia. Et si pharmaco tibi vtendum esse videbitur, cnidio, cocco, aut tichymalide ipsum subpurgato. Et post purgationem, farinae coctae pinguis heminam absorbendam dato. Deinde quàm maxime reficito, ut quàm minimum tenuis sit. Ad huiusmodi enim morbum non conducit tenuem esse. Deambulationes etiam primum paucas faciat, ut ne lassitudo succedat. Fomentum vero aliàs atque aliàs adhibeatur. Et qua die fomentum adhibetur, sine cibo sit, excepta farina cocta, cuius heminam absorbeat. Aquam autem bibat. Postera die minus quàm solitum fuit edat, & bibat vinum nigrum, iucundum, austerum, modicum. De cætero verò bis aut ter in die cibi dētur. Sic autem huic paulatim dato, donec ventrem confirmaueris. Nam ex febribus & inedia, si os quidem appetuerit, venter autem suscipere noluerit, ubi acuatim susceperit inflammat. Quare paulatim dare oportet. Si verò acuatim dederis, & parum laborarit, deambulationibus venter non perfrigeratur, nimirum cibi quiete cōpactis. Quare etiam febris succedere solet, & hyeme quidem minus, aestate vero periculum est ne delinquat. Hunc quàm maxime reficere oportet, quo quàm crassissimus fiat: & deambulationibus moderatis vtatur, & minus solito luctetur, & parum laboret primum, deinde amplius, nunquam autem multum: hæc si fecerit, celerrime sanus erit. Si verò tenuis fiat propter laborem, remittat ac quietem agat. Hic ubi sanus fuerit, neque ad ventum celeriter currat, neque equum, neque currum conscendat. Vitet etiam vociferationem, & iracundiam. Periculū est enim ne morbus reuertatur. Quare hæc omnia vitare oportet. Si verò cibum auerferetur, eruum torreto, & corticem depurgato, deinde per triduum in aqua macerato, singulis autem diebus aquam diffundito, & aliam affundito. Postea quarta die excolato ac resiccato, deinde tenuissimum molitum cribrato. Et lini semen tostum tundo ac terito. Et sesamum tostum tundo ac terito. Et polentam non falsam, puram, tenuem accipito. Et erui quidem ac polentae, amborum aequalis sit mensura, sesami verò tertia pars, lini vero dimidia vnius partis. Hæc in lacte caprino cocta quàm liquidissime absorbeat. Postea vero in prandium ipsi dentur cibi puri, & obsonia fortiora. Vinum autem idem bibat. Da-

to autem ipsi & centaureae radices, ad has rupturas facientes, in vinum ipsas deradens: dato item dracontij radices in vinum deradas. Sed & tussis gratia, dracontium derasum in melle delingendum dato. Et si decoctum in lacte assueuerit se sorbere non posse, lac bubulum quàm plurimum bibat, tertia parte aquae mulsa ammixta. Atque sic celerrime sanus erit. Morbus autem curatione multa opus habet. Est enim difficilis. Si enim curatus & sanus factus non seipsum custodierit, plerisque reuertens morbus interitus causa fit. Hic si quidem ab hac curatione sanatus fuerit, satis est: Sin minus, ipsum lacte crassifacitum, & in pectore, & in dorso vrito. Si enim successerit vltio, fugae morbi spes est. Si verò arteria conuulsa fuerit, aut aliqua vena ex his quae ad pulmonem tendunt, hæc patitur. Ab initio quidem morbi, tussis acuta obtinet, & rigor, & febris, & saliuam expuit multam, albam, & spumofam, aliquando vero subruentam: & dolor caput ac collum detinet. Hic morbus fortior est priore: & vsque ad decem primos dies talia patitur. Postea plerique vndecima die pus crassum violenter expuunt. Decimaquarta verò die puriora expuit, si euasurus est, & dolore minus vexatur, & breui sanus fit. Si verò morbus diuturnus futurus est, tunc & pus multo amplius expuit, & reliquus dolor multo amplior in corpore inest. Calores autem debiliores habent quàm prius. Hunc si à principio acceperis, infra subpurgato scammoniae succo, si non febricitarit. Post purgationem autem accipiat ea quae prius, & alia eadem assumat, quieto quàm maxime corpore, & molliter cubet: & hæc quidem ab initio faciat vsque ad decem dies. Si verò pectore suppuratus fiat, eadem quae etiam prius faciat. Si verò sanus fiat, ab his cibis ac potibus abstinere oportet, ab acidis, & acerbis, & falsis, & pinguibus. A labore item ac iisdè à quibus prior abstineat. Hæc si fecerit, celerrime à morbo liberabitur. Si verò quid horum non fecerit, rursus reuerso morbo periclitabitur, & morbus peior erit. Nam multi rupto pulmone vitam degunt, donec moriantur. Hunc si non statim quis curet, reciduiante morbo postea non habueris quo prodesse possis, nisi hæc feceris. Lacte bubulo crassifacitum, in pectore & dorso vrito. Si enim vltio successerit, proderis. Morbus autem hic ex iisdem delictis fit, ex quibus etiam prior.

4 Pneumonia siue pulmonia, ab his maxime fit. Quum pulmo sanguinē in seipsum traxerit, aut pituitam salfam, & non rursus dimiserit, sed in ipso coacta ac compacta fuerint: ab his tubercula fieri solent in pulmone & suppurari. Hic autem hæc patitur. Ab initio & per totum morbum tussis acuta sicca obtinet. Et rigor, & febris, & dolor in pectoribus & in dorso incumbit: aliquando etiam in latere: & erecta ceruice spiratio vehemens incidit. Hic vsque ad quatuordecim dies talia patitur: sæpe vero etiam plures. Deinde erumpit pus, & multum expuit. Sæpe vero etiam velut araneorum tunicas expuit: Sæpe etiam subcruentum. Et si quidē depurgatus fuerit & breui gracilis factus pulmo, interitum effugit. Si verò non adhæret, & per annum morbus tenet, & transmutatur, vt aliàs alia æger patiatur, huic in principio antequam pus erumpat, hæc adhibere oportet. Quum febris remiserit, multa calida lauatur, & sorbitionibus multis vtatur. Prisanæ succum coctum, melle ad coctum affuso, sorbeat. Et vinum bibat dulce album, aut aquam mulsam coctam. Quum verò pus expuere inceperit, eadem bibat, quæ prior suppuratus: & cibus ac potibus, & obsoniis iisdem vtatur, abstinens ab acidis, & acribus, & falsis, ac pinguibus, & à venere ac ebrietatibus, nisi morbo commodum fuerit. Ex coloris autem inspectione æstimandum est, qualibus opus habere videatur. Reliqua vero eadem faciat. Bibat etiam lac bubulum, ac caprinum pro tempore: prius autem subpurgetur lacte asinino cocto. Bibat etiam equinum lac excolatū quotidie mane, poculi tres heminas continentis mensura, si facere poterit. Si quidem igitur sic curatus melius habebit, satis est: & si non eruperit pus in pectus, ipse seipsum curet, quietem quàm maxime corpori exhibens, & quæ commoda sunt sibi ipsi exhibens. Si verò erumpat pus in pectus, qua parte tibi significationem de se præbere videbitur, illic maxime sectione aut vitione facta, pus emittito modicum primū. Reliqua vero eadem facito, quæ & in priore suppurato facto descripta sunt. Si in pulmone varix fiat, tussis sicca corripit, & rigor, & febris in principio quidem morbi valde vehementer, habet etiam erecta ceruice spiratio, & dolor in capite consistit. Et superficialia impendere videntur: & tumor in faciem descendit, & in pectus, & in pedes. Sæpe vero etiam in capite innititur: & præ

dolore vbi is vexat, respicere non potest: & corpus subpallidum est, & venæ per ipsum tendunt flammeæ, aut nigræ. Huic quum sic habuerit, & dolor maxime premit, primū sanguis detrahatur. Deinde multa calida lauato. Et vbi sitis habuerit, cyceonem in vino nigro austero quàm iucundissimo, æquali mēsurā aquæ mixtum, bibendum dato: Frigidum autem maxime bibere oportet. Sorbitionibus autem vtatur prisanæ succo cocto, melle bono affuso. Hæc exhibere oportet in primis quatuordecim diebus. Si verò diutius morbus teneat, & dolor amplior fuerit in corpore, & impotentia aderit, huic sic habenti eadem exhibeto, quæ ei qui pulmonem suppuratum habet, vbi quatuordecim dies præterierint. Hic morbus fit à labore, & atra bile.

6 Quum venæ cauæ per pulmonem tendentes, sanguine aut atra bile impletæ fuerint, venulæ alię in alias rumpuntur, vt quę in angustiis sunt conclusæ, & exitum non habeant: & dolorem exhibent ac flatum in pulmone. Hic morbus difficilis est, & multa curatione opus habet. Alioqui ægrum non relinquit, & plerumque in multis simul commoritur. Si inflammatio in pulmone fiat, (fit autem maxime à vinolentia, & gulositate piscium capitonum, & anguillarum. Hi enim pinguedinem habent naturæ hominis infestissimam. Tam vero etiam factus est morbus à pituita, vbi sanguini mixta in pulmonem influxerit. Accidit etiam ex carnis esu, & ex aquæ mutatione. Hæc igitur æger patitur. Tussit fortiter, & saliuam expuit liquidam ac multam: Sæpe etiam crassam & albam, velut à raucedine. Et dolor premit acutus in pectora, & dorsum, & laterum mollitudinem ac latera. Et acidum eructat. Et ex pectoribus, & pulmonibus, velut venter murmurat. Et vomit pituitam acidam: & si id quod vomuit in terram effundas, radit terram velut aceto infuso: & dentes stupefcunt: & rigor ac febris, & sitis fortis detinet: & si quid pingue voluerit edere, exigitur ad viscera, & vomitum inducit. Et totum corpus torpor occupat. Quum vero tenuerit, paulo leuior sibi esse videtur: postea vbi vespera diei accessit, venter sonitum edit, & tormine versatur, ac murmurat. Huic quum sic habuerit, & tempestiuum esse visum fuerit, curationem sic adhibeto. Mel & lac, & acetum, & aquam, mixta in ollam infusa tepefacito, & origani capitati ramulis agitato: vbi vero tepida facta fuerint, bibenda

8 bibenda dato, aut apprehensa lingua, sensum per fistulam infundito. Deinde conuolutum quietem habere iubeto. Postea si vomitus succedat, prompte vomat. Si vero non succedat, iritatione per pennam facta vomat: & si quid pituitæ vomuerit, per dies quinque idem faciat: hinc enim leuior euadet. Bibat autem hæc exercitatus, si fieri poterit, & multa calida lotus: Sin minus, saltem lotus. Postquam vero quinque dies præterierint, manē ieiunus bibat in aqua mulsā, aut vino mulsō silphij succum, erui magnitudine: & alliu comedat ac raphanidas ieiunus, & meracū vinum insuper absorbeat nigrum, aut album austerum. Bibat etiam inter cibum, & post cibum. Cibus vero siccis, & carnibus caninis vtatur coctis, si rigor & febris non apprehenderit. Hic si à tali infusione per fistulā in os, purgetur, satis est: Sin minus, sursum per veratrum ipsum purgato. Post purgationem vero farina coctæ duas heminas absorben das dato, melle affuso. Vinum vero idem bibat aquosum. At si non in principio affueris morbo, lacte ipsum crassefactū in pectore ac dorso vrito: ita enim maxime à morbo liberari poterit. Si vero nō fuerit vltus, permanet, & non valde deficit, sed ad senectam vsque adhæret. Sæpe etiam commoritur, si non in primis quadraginta diebus mortuus fuerit: Quare multa quàm maxime opus est cura. Et serum ac lac pro tempore bibat, bubulum & caprinum, & asinum ac equinum: Sic enim facillime deget. Est autem morbus difficilis. Si pulmo ab erysipelate intumuerit. Hic autem tumor maxime à sanguine fit, quum pulmo in seipsum sanguinem attraxerit, & susceptum tenuerit. Morbus autem hic æstatis tempore maxime fit: Hæc igitur ab ipso æger patitur: Tussis incidit sicca, & rigor, & febris, & erecta ceruice spiratio, & dolor fortis in pectoribus: & nares aperit, velut equus à cursu. Et linguam exerit, velut canis æstare ardoris flatu vltus: Et tumor detinet pectora, & parum loquitur, & rubor est in facie: & pruritus fert in corpore, & præ dolore decumbere non potest. Sed ipse seipsum anxius iactat. Hic in septem diebus moritur. Veruntamen in principio quum sic habuerit, per hæc curetur. Corpus quidem perfrigeretur, heris in aqua frigida rinctis, ac corpori impofitis, in recenti maxime dolore. Aut lintea frigida aqua rincta ac expressa apponito. Et si quidem sic melius habuerit, satis est: Sin

minus, terram figularem frigidam pro captasimate imposito, & sub dio decūbat. Sic enim tractatus sæpe septem dies effugerit. Quū autem septē dies præterierint, & dolor adhæserit, dolentem partem intus, cum oleo illinito, & tepefactoria eadem quæ in pleuritide adhibeto: & portionem ad subpurgationem ipsi dato, ex peplo, & meconide, siue peplo, & grano cnidio. Et post purgationem, lenticulæ heminam absorbendam dato. Bibat autem aquam. Postera die multa calida aqua ipsum lauato, capite excepto. Postea origanum in aqua mulsā macerato, & bibendam dato. Potibusque quàm calidissimis vtatur. Cibus autem accipiat eosdem quos & qui à pleuritide correptus est, si non febris adhæserit. Hic morbus grauis est, & pauci effugiunt.

9 Si pectus & dorsum dirupta fuerint (dirumpuntur autem maxime à labore) æger hæc patitur. Tussis obrinet acuta, & saliuam expuit aliquando subcruentam, & rigor & febris plerumque corripit: & in pectore, & in dorso, dolor inest acutus: & in latere velut lapis incumbere videtur, & à dolore perpetuo pungi, velut si quis acuti mulct. Huic quū sic habuerit, statim lacte in potu dato, pectus & dorsum inurito. Et sic celerrimè sanus erit. De cætero verò quietam maxime corpori vitam degat. Si quid enim laborarit, & aut currum, aut equum ascenderit, aut humeros oneri subdiderit, periclitabitur ne rursus morbus recidiam faciat. Et si hoc contingat, periculum est vt corrumpatur. Morbus enim reuersus magis premit quàm ab initio. Si vero non fuerit vltus, idē ipsum curato quibus & suppuratum, sorbitionibus, & potibus, & cibus. In summa vero, quietem agat, & commodis cibus alatur: Si enim sic tractatus fuerit, celerrimè sanus erit. Morbus autē grauis est. Si in latere tuberculum nascatur, & suppuratus fiat, hæc patitur. Rigor tenet & febris, & tussis sicca, per multos dies. Et doler latus, & ad māmam, & ad clauiculam, & ad scapulas, dolor impetum facit. Hic quum sic habuerit, in primis decē diebus sorbitionibus vtatur, prisanæ succo cocto, melle affuso, quum sorbitione cocta fuerit. Vno autem vtatur albo, dulci, aut austero, & aquoso. Et vt vinum sæpe sorbeat, ac expuat iubeto. Et à somno impedito, donec vndecim dies præterierint. Post hos dies cibus paucissimis vtatur, carnibus catulinis aut galli calidis. Oportet autem ipsas probe cum iusculo præparare. Hipp. opera. v rare,

rare, & iusculum absorbeat.) Et sorbitionibus prius quam cibo utatur: & ne sitiat, donec latus suppuratum fiat. Suppuratur autem maxime in quadraginta diebus, aut paulo prius. Hoc autem cognosces, ubi suppuratum fiat latus. Pus enim non expuit, neque reuomit. Hunc quum sic habuerit, ubique tumor significatione de se præberit, secato aut vrito. Et postea pus paulatim emittito. Et postquam exhaustis, linamentum crudi lini immittito: & hoc postredie rursus exepito; paulatim pus exhausto. Deinde rursus linamentum indito: & rursus tertia die, & aliis deinceps; bis per diem exhausto, donec resiccatum fuerit. Dato autem & cibis & obsonia, si admiserit. Et bibat modicum non multum siue vinum, siue aquam. Edat etiam origanum tenellam plurimam melle tinctam. Si vero tenellam non habeat, sicātritram & melli ammixtam plurimam exhibeto. Et neque frigeat, & balneis lauet, & molliter eubet. Et sic hunc morbum curans, celestissime sanū feceris. Quum autem sanus euaserit, vitet frigus, calorem, solem. Et deambulationibus modicis utatur post cibum, ut ne lassitudo corpus corripiat. Hæc faciens sanus erit. Ex his morbis quoscunque videris, statim post vitionem, porrum multum tritum super vlturas imponito; & per diem vnam sisto. Tres sunt tabis species. Prima quidem sit a pituita. Quæ enim caput pituita impletum agrotat, & calor accesserit, pituita in capite computrescit, ut que moueri non potest ut decedat. Postea quum crassifacere fuerint & putrefactæ ac superexpleta ventila; fluxio in pulmone fit. Et pulmone ubi susceperit, statim agrotat, ut qui a pituita mordetur, quæ falsa est ac putrida. Hæc igitur ager patitur: febris debilis inuadere incipit, & rigor, & doler pectora ac dorsum. Aliquando etiam tussis premit acuta, & expuit saluam multam & liquidam ac falsam. Et hæc quidem in principio morbi patitur. In progressu vero corpus attenuatur, cruribus exceptis hæc enim intumescunt, & pedes & vngues contra humentur: ex humeris autem tenuis & debilis est, & fauces velut lanugine implentur, & velut per arundinem sibilat, & foriter sitit per totum morbum: & multæ impotentia corpus habet. Hic quum sic habuerit, in anno corruptus male perire. Verum studium quam maxime adhibere oportet, ac resicere. Et primum quidem veratrum bibendum dare; infra autem sub-

purgare epithymo, aut peplo, aut grano enicio, aut tithimalide. Hæc quater in anno dare oportet, sursum bis, deorsum bis. Dandum est & lac asininum coctum ad subpurgationem, aut bubulum, aut caprinum. Bibat etiam crudum lac bubulum, tertia aqua multæ parte ammixta, per quinque & quadraginta dies, ammixto etiam origano. Caput autem ipsius prius purgetur, pharmaco ad nares appposito. Cibaria autem & obsonia dentur, neque pingua, neque odorosa, neque valde acra. Hæc autem morbum obseruando facere oportet, & deambulationibus ad cibos vti, obseruando ne frigeat. Hyemæ vero iuxta ignem habitationem faciat. Vinum autem bibat austerum, nigrum, quam vetustissimum ac iueundissimum, verum modicum. Et si tibi visum fuerit, ante pharmacum fomentum adhibeto, & sic pharmacum dato. Si vero dare nolueris, factio fomento, vomitum ex cibis facere cogito, velut prius scriptum est. Huic si commodæ fuerint, deambulationibus utatur. Si vero non conducant, corpore quam maxime quiescat. Hic hoc modo tractatus, facillime in morbo deget. Est autem morbus lethalis, & pauci hunc effugiunt.

Secunda tabes fit a labore. Eadem autem ager patitur quæ & prior. Morbus autem hic magis priore quiescit, & hastate remittit. Saliuam vero expuit crassioris prioris, & tussis premit maxime senes, & dolor fortior est in pectoribus, & velut lapis incubere ipsi videtur. Doleretiam dorsum. Et color ipsius limpidus exilit: & si quid laborarit, hatus & anhelatio oboritur. Hic ex hoc morbo in tribus annis maxime moritur. Curare autem oportet iisdem, quibus etiam priorem. Hic morbus multis adhaeret vsque ad tres annos, sed moriuntur. Estque morbus grauis. Tertia tabes. Ab hac hæc patitur. Medulla ipsius spinalis sanguine plena fit. Tabescit autem similiter & a cauis ventis. Hæc vero pituita hydropiformi, & bile replentur. Patitur autem eadem, ab utris tandem tabescat. Et homo statim niger fit ac subumidus. Et partes sub oculis pallidæ sunt. Et venæ in corpore pallidæ distentæ sunt, quadam vero valde robustundæ. Maxillæ autem manifestæ sunt, quæ sunt sub alis. Et spiritus pallidus, quæ ubi ipsi inuaserint, suffocant: & tussire videntur aliquando non potest. Quandoque autem præ suffocatione & tussionem cupi ditate, bilem acerrimam vomat, aliquando vero pituitam, & sæpe vltor etiam elbos, quum

quum comederit. Et ubi reuomit, leutor ubi esse videtur. Deinde modico tempore interposito, in iisdem doloribus iacet. Hic etiam acutius loquitur quam quum sanus esset. Et rigor ac febris interquiescens, rursus sudorosa corripit. Hunc ubi sic habuerit, cibis & sorbitionibus, & potibus ac pharmacis, & reliquis omnibus curato, velut priores. Morbus autem durat maxime annos nouem. Postea durat dum corumpitur. Pauci vero ex ipso effugiunt: Grauis est enim morbus. Si vero voles, sic ipsum curato. Primum fomentum adhibeto, & ubi fomentum adhibueris, postredie aquæ multæ dimidium congium ipsi bibendum dato, modico acero affuso, & hæc citra respirationem bibere iubeto. Deinde stragulis ipsum ad multum ac quamlongissimum tempus contegito. Si vero non sustineat, & euomere velit, vomat. Si vero vomitus non sequatur, tempore iam aliquo interposito, aquæ tepida poculo magno superingesto vomat, irritatione pennam facta. Quum vero euomuerit, ut bene habeat, quietem agat, per hunc diem. Vbi autem cœnæ tempus fuerit, cœnet mazam modicam, & obsonium habeat, salamentum & porrum. Hæc autem quam plurima edat. Vinum vero bibat dulce. Reliquo tempore per totam diem, exordio mane factio, multa calida lauetur: & post balneum cauere oportet, ut ne frigeat, sed decubens plurimo tempore dormiat.

Quum autem a somno surrexerit, viginti stadia minimum circumeat illa die. In aliis autem diebus, alia quinque stadia prioribus addens vadat, singulis diebus ad ditione facta, donec ad centum stadia perueniat. Ventrem vero quotidie subpurgare oportet, succis betæ, & a brassica, ita ut vtranque seorsim coquas, & de vtraque congium excoles. Deinde adipis a renibus detracti minæ quadrantem ammisceas ac simul coquas, in vtrisque succis diuisim facta coctura. Quum autem bibere voluerit, ad brassicæ quidem succum, sale adiucito: ad betæ vero succum, mel affundito. Licet autem seorsim vtranque bibere: Aut melle in alterum poculum affuso bibat, in alterum vero immisso sale. Ebibere autem oportet totum succum, & hæc facere per triginta dies. Secundo vero mense edat panem, & carnes pingues suillas coctas, aliud vero nihil. Vinum autem bibat album, austerrum, & iter faciat, non minus stadiorum triginta ante cœnam: Post cœnam vero

decem; & ne frigeat, sed contegatur. Hæc si fecerit, leuius morbum feret. Tertio autem mense cyceonem floridum bibat, apij radices, & anethum, & rutam, & mentam, & coriandrum, & papauer tenerum, & ocimum, & lentem, & mali punicis dulcis & vinosi succum. Oportet autem dulcis duplam mensuram esse, ita ut vtriusque succi simul sit hemina dimidium, & vini nigri iucundi alteri hemina dimidium, & aquæ hemina dimidium. Postea flores triti in hoc diluantur permixto, & in poculum infundantur. Et postea farina erui acetabulum adiciatur, & polentæ tantundem, & casei veteris caprini rasi tantundem, & hæc permixta ebibat. Deinde modico tempore interposito prandeat panem, & obsonium habeat, fructum torpedinis, aut squatinæ, aut galei, aut raia. Et carnes suillas edat coctas, & crassifaciat seipsum, quietem quam maxime agens. Et decimo quoque die fomentum sibi ipsi leuiter adhibeat. Quarto autem mense, quinto quoque die leuiter fomento utatur. Et edat obsonium plurimum. Sint autem obsonia, caseus, & carnes ouillæ coctæ pauca. Et iter faciat per stadia, velut antea dictum est. Et prima quarti mensis die, initio a decem stadiis factio eat, & quotidie addat, donec octoaginta stadia fiant. Et deambulet in die stadia octoaginta; Ante cœnam, triginta; Post cœnam, viginti; Mane, triginta. Reliquo vero tempore victu utatur, mazam & panem vtraque edens. Et obsonium habeat, cartilaginea, sed & carnes omnes edat, exceptis bubulis ac porcinis. A piscibus autem his abstineat, a mugile, anguilla, & melanuro. Edat autem torpedinem, squatinam, raiam, galeum, pastinacæ, & ranas: ex aliis nihil. Si vero videatur innoxius esse, etiam cyceonem bibat. Postquam autem dormire voluerit, bibat de vino nigro, iucundo, veteri, poculum duarum heminarum. Et per diem eodem vino utatur inter cibum. Et in die iter faciat per stadia centum quinquaginta; Ante cœnam nonaginta; Post cœnam, viginti; Mane, quadraginta. Hic hoc modo curatus, in anno sanus euadit.

Resiccatur medulla spinalis maxime, quam venulæ ad medullam tendentes fuerint obturatæ, itaque ex cerebro accessus. Propter corporis autem afflictionem hæc patitur, & agrotat. Resiccatur etiam a venere. Hæc igitur patitur: Dolor acutus incidit ipsi in caput, & in collum, & in lumbos, & in lumborum musculos, & in artibus Hipp. opera. v 2 culos

culos crurum, ut aliquando scelerare non possit. Et stercus non secedit, sed siltitur. Et urinae difficultate vexatur. Hic in principio quidem morbi quietius degit. Quanto autem magis tempus morbo prolongatur, tanto magis omnia dolet. Et crura velut ab aqua intercutem tument. Et vlcera à lumbis emergunt, & alia quidem nascuntur, alia vero nascuntur. Huic quum sic habuerit, caput purgato, hippophais succo, aut cnidio grano, corpore prius valde bene foto. Vespero vero post purgationem, ptisanæ duas heminas forbeat, melle affuso. Vinum autem bibat album molle, Postera die asinini lactis cocti, melle affuso, octo heminas ebibedat ipsi dato. Si vero asininum non habeas, bubuli aut caprini cocti tres semicōgios, melle affuso. Et dum temporis opportunitas adest, lac bibat, ferro & lacte utens, per quinque ac quadraginta dies. Cibis autem & obsoniis utatur quàm maxime per alium secedentibus. Vinum bibat albū, molle, Mendesiū. Quum autem crassissimus fuerit, in lumbos ipsius ab veraque ventriculorum parte crustas quatuor inurito, & in dorsum vtrinque, quindecim, & in cervicem duas, inter tendines. Si enim vltio successerit, sanum facies.

15 Est autem morbus hic grauis. Quatuor morbi à renibus sūt: A primo hæc patitur: Dolor acutus incidit in renem, & in lumbos, & in testem secundum renem situm. Et frequenter mingit, & adstringit paulatim ac supprimitur urina, & cū urina procedit arena. Et vbi per urinae meatum exit arena, dolorem fortem in meatu exhibet. Quum autem ipsam per urinam eiecerit, dolor remittit. Postea vero rursus in iisdem doloribus iacet. Quum autem mingit, etiam, colem præ dolore fricat. Vulgus autem medicorum quod non intelligit morbum, vbi videt arenam, putat vesicam è calculo laborare. At non vesica, sed ren lapide laborat. Hic morbus fit à pituita, quum ren susceptam in seipsum pituitam, non rursus dimiserit, sed in ipso in totum concalluerit, & sunt ex ea tenuēs lapilli, velut arena. Huic quum sic habuerit, cum scamoniae succo aut ipsa radice, fomento prius adhibito, totum corpus purgato. Postera vero die duobus congiis succi ciceris albi subpurgato, quem sale iniecto bibendum dabis. Post hæc potibus, & cibis, & balneis curato: & eadem quæ in urinae stillicidio exhibentur pharmaca dato. Quum autem dolor presserit, multa calida lauato,

& tepefactoria qua parte maxime dolet adhibeto. Quum aut intumuerit & eleuatus fuerit, sub id tempus iuxta renem secato, & extracto pure arenam per urinam scientia sanato. Si enim scetus fuerit, fugæ spes est: Sin minus, morbus homini commoritur. Secundus renum morbus. Dolores fortiter premunt, velut in priore: fit autem morbus à labore, quum ruptæ fuerint venule ad renem tendentes, & postea ren sanguine repletus fuerit. Hic vbi hæc patitur, cum urina sanguinem mingit in principio morbi, deinde progressu temporis pus. Hic si quietem corpore habuerit, celerrime sanus erit. Si enim quid laborarit, dolores multo magis obtinebunt. Quum itaque suppuratus fuerit ren, circa spinam intumescit. Hunc vbi sic habuerit, circumtumentem partem secato, profunda maxime sectione iuxta renem. Et si quidem successerit sectio, euestigio sanum facies: Si vero aberraueris, periculum est ne vlcus linamentis curandum fiat. Si autem concreuerit vlcus, veter intrinsecus à rene suppuratur: & si quidem pus intus rumpatur, & ad intestinum rectum procedat, fugæ spes est: Si vero contigerit alterum renem, periculum est ne pereat. Curetur autem pharmacis, & iisdem omnibus, quibus & prior, & dietam eandem habeat. Huic morbus grauis est, & multi ex ipso ad tabem renalem deueniunt. Tertius renum morbus. Urina prodit, velut à carnibus bubulis affatis succus: fit autem morbus ab atra bile, quum bilis in venas confluerit quæ ad renem tendunt: & quum constituerit, exulcerat venulas & renem. Ab vlceratione igitur tale quiddam cum urina procedit: dolores autem harent in lumbis, & in vesica, & inter anum ac pudendum, & in ipso rene, ad modicum tempus. Deinde remittit dolor, & rursus acutus breui corripit: & in tenuem ventris partem aliquando dolor incidit. Huic quum sic habuerit, ventrem subpurgato, epithymo, aut scamoniae radice. Bibenda verò eadem dato, quæ & ex urinae stillicidio laboranti: & quum dolor habuerit, multa calida lauato: & tepefactoria ad dolentem maxime locum adhibeto, & sorbitione utatur farina cocta, melle affuso: & reliquo victu utatur quàm maxime per alium secedente, & vinum bibat album Mendæum mellei coloris: aut aliud album iucundissimum probe temperatum. Hic morbus non valde deficit: & pro temporis opportunitate serum & lac bibat:

18 bibat: Serum quidem ad purgationem: Latentis autem potum faciat in tempore per quinque ac quadraginta dies. Hæc si ita feceris, morbum in melius dispones. Quartus renum morbus. Morbus hic fit à bile & pituita, maxime tempore ætatis: fit etiam à Venere morbus. Hic æger hæc patitur. Dolores premunt ipsum in lateris mollitudinem, & in lumbos, & in lumborum musculos: & patitur qualia solet mulier ex partu laborans, & non sustinet in sanam partem decumbere, sed valde dolet: & ex lateris mollitudine quædam pedere videntur, velut abrupta: Si vero pronus decumbat, non dolet. pedes & tibiæ ipsius semper frigent. Urina verò vix prodit, præ pituitositate & crassitudine sua. Et si fueris ipsam ad modicum sēpus depositā donec defederit, videbis subsidentiam crassam, velut farinam: & si quidem bilis præualuerit, subfuluam ipsam videbis. Si verò à pituita fuerit morbus, alba & crassa erit: & primum quidem in annum, aut paulò amplius aut breuius tempus, æger talia paties perseuerat: Si vero prolongetur morbus, & magis dolet, & suppuratur: & quum suppuratus factus intumuerit, qua maxime parte intumuerit, in renem secato, & pus emitto: & si quidem successerit sectio, statim sanum facies. Hunc quum sic habuerit, iisdem omnibus curato, quibus etiam priores. Et à principio morbi oportet & purgare, & ante subpurgationem fomentum adhibere, & balneis frequenter lauare. Vngatur item, & magis calefiat, neque frigeat: & à sole abstineat, & neque Venere utatur. Hæc si fecerit, & non celerrime sanus euaserit, nihil noui est. Morbus enim est grauisissimus. Si vero citra pharmaca curari velit, crassum ex diæta facere oportet, siue ex hoc morbo ægrotet, siue ex aliquo de prioribus, diuisis cibis quos edere solet in decem portiones, ita ut vna parte detracta, reliquas comedat. Obsonium autem habeat, carnem suis tritam: & ea die decem stadia deambulet. Postera verò die & tertia vsque ad decem dies, portionem minus edat, & deambulet decem stadia aut plura, singulis diebus addens. Quum autem ad vltimam cibi portionem deuenierit, etiam ad centum stadia iter faciat: & edat quidem vnam tantum portionem, & ea die centum stadia deambulet: Post cenam autem viginti, mane vero quadraginta. Vinum autem bibat Mendæum album, austerum, atque hæc per tres

20 menses faciat: postea reliquo tempore deambulationes imminuat, & cibos plures comedat, eodem modo additione facta velut detrahebat. Deambulationem vero detrahat vsque ad decimum diem: & postea quàm maxime quietem habeat. & cibis puris alatur, & obsonia quàm pinguisima habeat: & dulcia omnia ipsi commoda sunt. Ab oleribus autem, & acidis omnibus abstineat, itemque ab acribus, & quæ flatum faciunt. Multa etiā calida lauet, & ne frigeat. Hæc si fecerit, celerrime sanus erit. A re- 19 num morbo corripit morbus magnus venarum cauarum, quæ à capite iuxta iugulum per spinam tendunt, ad malleolū pedis externum, & ad intermedium magni digiti locum. Morbus hic fit à pituita & bile, quum in venas confluerint. Venæ autem hæc sanguine plenæ sunt. Si igitur quid alieni in ipsis præterlapsum fuerit, ægrotant. Si dextram partem morbus corripit, dolorem ex coxæ acetabulo in principio exhibere incipit. Quanto autem amplius tempus progressum & prolongatum fuerit, tãto acutior dolor infra descendit: & quum ad malleolum pedis externum, & ad magni digiti intermedium locum deuenierit, rursus ad caput venire incipit: & vbi in ipso vlcus constituerit, fortiter premit, & homo caput sibi diffringi putat: & oculi pituita replentur itemque totum corpus. Huic quum sic habuerit, elaterium bibendum dato, aut thapsiæ radicem, aut veratri, aur succum scammonia: post purgationem vero eadem exhibeto quæ superioribus. Si vero ab hac curatione non desinat, lacte ipsum crassificato, & in scapulam dextram quatuor crustas inurito: & in acetabulum coxæ dextræ, tres: & sub nates, duas: & in medio femore, duas: & supra genu, vnam: & supra malleolum, vnam. Hic vbi sic vltus fuerit, neque sursum, neque deorsum morbum procedere permittit. Si vero alicubi dolor ruprus visus fuerit, si quidem in crus incubuerit priusquam vratur, claudus erit: Si vero in caput, surdus aut cæcus: Si vero in vesicâ, prodit simul cū urina sanguis, maxime per quadraginta dies. Verum si in vesicam eruperit, eadem pharmaca, quæ & in urinae stillicidio dato: & si alicubi dolor congregatus fuerit, vrito. Vtere autem 20 oportet carnosa quidem, ferro: ossia vero & nervosa, fungis. Cæterum ante hæc si in principio morbi accesseris, ista facere oportet. In potu exhibendum est vinum album Mendæum, aquosius, plurimum, Hipp. opera. v 3 per

per diem, & inebrietur donec sanguis è naribus erumpat. Quum autem fluere inceperit, minimum tres & decem dies fluit. Vbi vero hi dies preterierint, non amplius inebrietur, neq; vbi semel fluere inceperit. Bibat tamè paulo amplius vinum inter cibum, quo sanguis fluere possit. Iam vero quibusdam sedato sanguine, erupit in vesicam, & prodiit sanguis ac pus. Si igitur eruperit, eadè pharmaca quæ & ex vrinæ stillicidio laboranti dato. Et de eodem vino plus bibendum exhibeto. Hic si ita curetur, & cibos per aluum secedentes assumat, & obsonia eiusdem facultatis, citissime sanus erit. Morbus autè grauis est. Alius morbus ²¹ à sinistra vena. Hic ager alia quidem eadem patitur, quæ etiam prior. Verum in splenem dolor acutus incumbit statim, & in principio morbi. Et si non intellexerit priusquam incubuerit, proflit in pulmonem. Huic per fungos crustas octo inurito, capite lienis quàm celerrime intercipientis. Et vbiunque alius dolor incubuerit, vritro. Sic enim statim sanus erit. Si vero non fuerit vltus, sanus autem sponte fiat plerisque post duodecim annos, morbus rursus reuertitur: & si splenè occuparit, multis aquam inter cutem inducit. Verum oportet statim curare velut priorem, & si visum fuerit vrere velut priorem, si dolor in iisdem articulis constiterit. Si vero non sic curatus fuerit, de cætero colliquescens moritur. Morbus enim grauis est. ²² De pituita eadè sententias habeo, quas & de bile: & species ipsius multas esse puto: & alia quidè popularis est, quæ sanè recentissima est. Cuius etiã curatio facillima est. Vomitus enim post cibum facere oportet per duos aut tres dies, ita vt & prandeat insuper ac quiescat, si prioribus diebus semel in die cibum capere, & laborare solitus fuit. Sin minus, huiusmodi diæta vtatur. Primum multa calida lauetur, quum vomitum facere voluerit: & edat mazam oleo & melle subactam & panem exassatum veterem. Hæc enim magis pituitam trahunt. Obsoniis autem vtatur & oleribus acribus. Sed & pinguis, & dulcia, & acida omnia idonea sunt, vt permixta assumantur. Et oleribus omnibus viridibus vtatur. Et bibat inter cibum frequenter modicum vinum dulce, & in fine placentam insuper edat, & mel, & ficus. Et quum cœnabit, pocula large exhauriat: & vbi iam repletus fuerit, parum dormiat. Deinde experrectus vomat, magno vini poculo epoto, cum tepida aqua temperato.

Trahit enim magis pituitam & humorem ex carnibus, & corpus magis resiccat. Euomat autem donec ficus euomuerit. Hæc enim postremum euomuntur. Atque hæc quidem hac die faciat. Postera vero contineat seipsum vsque ad cœnam, & in cœna sumat panem, cui nihil furfurum decessit. Obsonium autè sit ex fortioribus. Vinum vero bibat nigrum, austerum. Atque hæc quidem popularis pituitæ medela est. Si vero ²³ edere & bibere potest, & cibis delectatur, deinde vero crura grauentur, & color immutatus fuerit, huic ostendendum est, pituitam molestantem in ventre esse. Verum oportet quum sic habuerit, mel & vinum dulce, & oleum, & nitrum tali ouilli magnitudine, permixta per clysterem infundere. Hæc enim mitissima sunt in clysterem ad hominis naturam. Mensuram autem singulorum esse oportet, vini quidè heminam, olei vero heminam dimidiū, & mellis ratundem: Si vero clysterem non voluerit, humidum hominè facere oportet, fomento humido admoto. Fortassis enim etiã sic sterces subeuacuari poterit. Nam à ciborum nimia resiccatione hæc patitur. Si quidem igitur quis edat cibos valde succolos, fortassis hæc non ita vehementer patiatur. Si vero etiã aliquando patiatur, modica curatione opus habuerit: Hunc ita curans, celerrime sanum fecerit. ²⁴ At si antiquior fuerit pituita (appellatur autè hæc pituita alba) hæc patitur. Grauat hominè magis, & speciem à populari alienam habere videtur pallidior: & totum corpus laxo tumore intumescit, & facies rubet, & os siccum est, & sitis tenet: & quum comederit, spiritus densus ipsi incidit. Hic eadem die aliquando melius habet, aliquando derepente dolet, & sibi mori videtur. Huic si quidè venter sua sponte turbatus fuerit, sanitati proximus erit: Si vero non sua sponte venter turbetur, purgare oportet cœnoro dato, aut hippophae, aut enidio grano, aut lapide Magnesiæ. Et post purgationem, lenticula hemina vna aut duæ dentur ad absorbendum. Coquatur autem allium in lenticula. Detur etiam betæ pinguis hemina non condita, polenta circuminspersa. Bibat vinum nigrum, austerum, & forre. Postera vero die mane stadia viginti deambulet. A qua deambulatione reuersus, panem edat paruum exassatum, & obsonium habeat allium coctum: & de eodem vino paulo meracius bibat: deinde stadia vadat triginta: & vbi tem pus adierit cœnet, quantum etiam prædere con

consuevit: obsonium autem habeat, maxime quidem pedes, & capita suilla. Sin minus, galli carnibus & suis tritis vtatur. Ex piscibus autem scorpio, aut dracone, aut cuculo, aut callionymo, aut gobio, aut aliis piscibus qui æqualem facultatem habent. Ex oleribus autem solo allio, & nullo alio vtatur. Hoc vero quàm plurimum edat, & crudum, & assatum, & coctum, semper plus singulis diebus: & labore ex modico amplius, respectu ad cibos factum. Hic morbus maxime fit tempore æstatis ex aqua potu: Insuper & à somno multo. Iudicatur autem in triginta diebus, an lethalis sit, aut non. Atque hæc quidem faciat vbi triginta dies preterierint. In primis autem diebus, sorbitionibus vtatur, lenticula cocta acidiore ab aceto, & ptisana acida. Bibat aquam mulsam tepidam, polenta modica inspersa, quo corpus præparatum sit ad pharmacorum potum: Et his diebus sub dio dormiat: & si tibi visum fuerit sanguinem à lumbis detrahere, cucurbitam affigito, & venas in seroto crassissimas secato. Hic ita curatus, ²⁵ citissime sanus fiet. A pituita maxime in aquam inter cutem transitus fit, hoc modo: Pinguedo colliquescit, & à calore qui in pituita est, fit aqua. Cognosces autem hoc an quis sanari possit, aut non. Donec enim quis in pectine pinguedinem habet, fieri non potest vt ipsum sanes. Cognosces autè ex his maxime, an pinguedo insit in pectine, aut non. Siquidem febres succedant, & non potest exurgere, & umbilicus inflatus extra prominet, indicium est non amplius inesse pinguedinem, & sanabilem esse. Huic conducit ventrem siccare, & panem dare cui nihil furfurum decessit, antiquum, calidum. Obsonium autem carnem leporinam, & canis perfecti, & ouicular, & suis assatam, & galli assatam ac calidam, & polypos edat coctos in vino nigro austero. Vinum autem bibat nigrum, austerum, quàm crassissimum ac acerbissimum. Piscibus autem vtatur, gobio, dracone, callionymo, cuculo, scorpio, & aliis huiusmodi, omnibus coctis, non recentibus, & frigidis: Hi enim sicciissimi sunt: & in iusculum ne intingat, & insulsi sint pisces. Ex oleribus autè vtatur raphanis, & apio: Torreat autem lenticulam ab aceto acidiorem, & edat. Et deambulet quotidie, & post cœnam, & mane: & serotino tempore dormiat, & mane exurgat. Et si quidem ab his restituitur, satis est: Sin minus, cœnorum, aut hippophais succum, aut granum enidium, bibendum dato.

Et post purgationem, lenticula heminas duas forbeat, & panem paruum comedat. Vinum vero bibat nigrum, acerbum modicum. Bibat autem pharmacum bis in die, donec vacuus fiat. Si verò tumor constiterit in seroto, & femoribus ac tibiis, acuto scalpello multa & frequentia vulnuscula incurito. Et si hæc feceris, cito sanum efficiet. ²⁶ Aqua inter cutem ex his fit. Quum æstatis tempore siti vexatus aquam multam biberis (nam ex hoc maxime fieri solet) & pulmo expletus fuerit, rursus ad pectora dimittit. Et quum in pectoribus fuerit, calorem vehementem exhibet, vt pinguedo quæ in arteriis inest colliquescat: & si semel liquari pinguedo inceperit, multo amplius in breui tempore aquam inter cutem facit. Fit etiam si tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectora rupta. Quod autem fiat etiam à tuberculis aqua inter cutem, testimonium habeo, & in boue, & in cane, & in sue. In his enim quadrupedibus maxime sunt tubercula in pulmone, quæ aquam habent. Si enim dissecueris, citissime cognoueris: Fluet enim aqua. Videntur autem talia multo magis in homine fieri, quàm in pectoribus, quàm etiam morbosiore diæta vtimur. Facti sunt autem & multi pectore suppurati tuberculis obortis. Hæc igitur in principio ad morbum cōsequuntur. Tussis sicca, & fauces exasperari videntur: & rigor ac febris succedit, & erecta ceruice spiratio: & corpus intumescit, & pedes tumet, & vngues contrahuntur: & donec quidè in superno ventre fuerit aqua intercus, adest dolor acutus: postquam autem ad infernum ventrem venerit, melius habere sibi videtur. Postea progressu temporis patitur qualia prius impleto ventre. Quandoque etiam ad latus intumescit, & indicat vbi secare oportet. Si vero non indicat, multa calida lauato, & humeris apprehensum concutito, & deinde in vtro latere magis fluctuet, audito. Quo intellecto, costam tertiam ab vltima vsque ad os secato. Deinde cum terebra caua vltra perforato. Et vbi perforata fuerit, aquæ parum emitto: & vbi emisseris, linamentum ex crudo lino indito, & spongiam mollem superinponito. Deinde vt ne excidat linamentum deligato. Emittere autè per duodecim dies aquam oportet, semel in die: Post duodecimum autè diem sequenti decimatertia totam aquam emittere: & reliquo tempore si libnascatur aqua emittere: & ventrem cibis resic

reficcare. Post sectionem autem hæc exhibere oportet. Succus silphij drachmæ pōdus parato, & aristolochiā taliceruini magnitudine deradito, & lentium ac erui torrefactorū polentam, dimidiæ chœnicis mensura vtranque purgato, atque hæc melle & aceto subigito. Deinde pastillos sexaginta efformato, & quotidie vnum tritum in vini nigri austeri ac iucundissimi hemina dimidia diluito, & mane in potu dato. Reliquum vero victum ac laborem eundem, velut priori tempore, habere iubeto. Et si intumuerint pudenda ac femora, cōfidenter vulnūculis impactis pertundito. Hunc si ita curaueris, celerrime sanum facies.

47 Ab hepate fit aqua intercus, quum in hepar pituita accesserit, & hepar ipsam susceperit, & humectum fuerit. Statim igitur calorem huic exhibet, & flatum inducit. Deinde temporis progressu aqua impletur. Postea morsus in corpus incidit. Et tumor in tibiis ac pedibus inest: & hepar durum est ac intumescit, & clauiculæ attenuantur. Huic quum sic habuerit, in principio si hepar doluerit, organum tritum, & silphij succum erui magnitudine, in vini albi dimidia hemina diluta, bibenda dato: & lactis caprini poculum quatuor heminarum, tertia aquæ mulsæ parte ammixa. A cibis autem per primos decem dies abstineat. Hi enim iudicant morbum, an lethalis sit, aut non. Sorbeat autem pituitam succum coctum, melle affuso. Vinum autem bibat album Mendæum, aut aliud iucundissimū aquosum. Quum autem decē dies præterierint, cibos accipiat puros, & obsonium habeat, galli carnem assatā calidam: habeat & catulinam coctam. Pisce vero vatur galeo, & torpedine assatis. Vinū vero idem bibat. Et si quidem ab his quiescat, satis est: Sin minus, postquam sane crassissimus factus fuerit, & hepar maximum, fungis vrito. Sic enim celerrime sanū feceris.

28 Inquirere autem oportet crustas octo. Si vero aqua intercus innascatur, & rumpatur in ventrem, iisdem medicamentis & potibus, & cibis, ac laboribus, quibus priores, curato. Vinum vero bibat austerum nigru. Si vero tibi videatur discessisse ab hepate, per ferrū vbi cunq; apparuerit vrito & aquam paulatim emittito, & velut reliquos priores curato. Si vero ab his non sanus fiat, temporis progressu corrumpitur ac moritur. Morbus enim est grauis, &

29 pauci hunc effugiunt. Aqua vero intercus à splene, hoc modo fit, & ab huiusmodi

maxime causa, quum quis sicuū viridium, & malorum fructus multos ederit. Multi vero iam etiam à cibo botrorū multorum, & à multo musto morbum, inciderunt. Si quidem igitur in morbum collabatur, statim in doloribus est. Dolores enim acuti in splene consistunt, transeunt autem & in humerum, & in clauiculam, & in māmam, & ad lombos, & febres fortes tenent. Et si parū quid ederit, venter impletur, & splen attollitur, & dolorem exhibet. Hic morbus si durauerit, reliquo quidem tempore minus dolet. Quum vero fructuum malorum tempus fuerit, & hos ederit, magis quàm prius dolet. Hunc vbi sic habuerit, à principio curato, & sursum quidem veratrum exhibeto: deorsum vero cneorum, aut hippophais succum aut cnidium granum, lactis item asinini heminas octo, melle affuso. Et si quidem ab his restituerit, satis est: Sin minus, quum maximus fuerit lien, & maxime intumuerit, fungis vrito, capita eius intercipientis: aut ferramentis, cum multa cautione ac obseruatione ne vltra peruras. Hæc à morbi principio facito, & hac diæta nutriatur. Si quidem febris non affuerit, pane vtratur triticeo assato, aut ex duro tritico bis cocto: Obsonium autem habeat salsamentum Gaditanum, aut saperdam, & carnem ouillam tritam. Et acida ac salsa omnia edat. Et bibat vinū austerum, Coum quàm nigerrimum: A dulcibus abstineat. Quum autem exurgit, & potens est, luctetur summis humeris, & laborret per circuitus multos in die, & comedat ea quæ dicta sunt. Si vero aqua intercus fiat, iisdem curato quibus & priores. Alia 30 aqua intercus ab his fit. Estatis hora si iter faciens per viam lōgam, in aquam pluuialem ac stabilem inciderit, & biberit de ipsa multum assatim. Si igitur carnes absorbuerint & continuerint in seipsis aquam, secessus autem nusquam fiat, hæc patitur. Si quidem fuerit in carne, calorem facit & in vêtre, & in corpore, vt pinguedo ventrem ambiens colliquescat. Hic quādiu quidem iter facit, nihil mali habere videtur. Postquam autem iter facere cessarit, & sol occiderit, statim dolorem multū habet: progressu vero morbi valde attenuatur. Si vero etiā cibi fastidium accedat, multo plus attenuatur. Si vero cibos edere poterit, & ad laborem impotēs fuerit, etiā amplius læditur: & plerisque horum tumor in totum corpus deducitur. Et tenui quidē colore corporis liuidus fit, & vété magnus, & fitis

fitis fortis tenet, & viscera ipsius à calore resiccantur: progrediente vero tempore, ad edendum quidem promptus fit, & edit quodcunq; quis dederit, & bibit, & dolet nihil. Si vero tumor obtinuerit, color huic fit pallidus. Et venæ nigrae frequentes per corpus distenduntur. Indignatur autem & tristatur ex quavis re, etiā si nihil noui accidat. Venter vero aqua perhumescit, & magnus fit, & laternæ speciem præ se fert. Et temporis progressu cibos non admittit, sed videntur ipsi cucumeris syluestris odorem habere, præ abominatione. Huic vbi sic habuerit, cneori aut hippophais succū dato, aut cnidium granum. Hæc vero phar maca ita dare oportet. Cneorum quidem per sextam diem: Hippophais aut succum per octauam: Cnidium vero granum per decimā: & dare ipsa oportet donec expurgetur, & vacuus fiat. Interpositis autē diebus alatur ex iisdem quibus & prior. Maxime autem de eadem aqua bibendum dato, ex qua morbus corripuit, plurimum, quo vêtre ipsius turbet, & valde secessum faciat. Sic enim potissimū sanū facies. Si verò tibi videbitur, etiā frequenter clysterem adhibeto, ex cneori triti dimidia hemina, mellis tertia hemina parte ammixa, his cum quatuor succi betæ heminis dilutis, atque sic infusus: Postera die etiam asinini lactis cocti octo hemina dētur affuso melle, aut adiecto sale potandæ. Et post purgationem, iisdem vtratur quibus prior: & interiectis diebus, cibis ac potibus iisdē vtratur, & deambulationibus similiter. Et sic curatus breui à morbo liberabitur tertio mense, aut sexto. Si vero negligētia aliqua contigerit, & non statim curatus fuerit, breui moritur. Sed & in attenuato iisdem vtrandum est ad sanationem. Præhumectare vero antea corpus ipsius oportet per fomētā: quo magis pharmacis obediat. At vero statim curam adhibere oportet: Sin minus, cum multis consensescit morbus. Sed & vter tandem morbus sit, clysterem ex his adhibere conuenit. Vini albi heminas duas accipito, & mellis heminam dimidiam, & olei heminam dimidiam, nitri Ægyptij rubri torrefacti quadrantem, foliorum cucumeris syluestris tusorum ac expressorum succi heminam. Hæc omnia mixta, & in olulam infusa feruefacito, & per clysterem 31 infundito. Morbus hepaticus. Fit ab atra bile, quum influxerit ad hepar. Accidit autem maxime in autumnō, in mutationibus anni. Hæc igitur æger patitur: Dolor

acutus ipsi in hepar incidit, & sub vltimas costas, & in humerum, & in clauiculam, & sub māmam. Et suffocatio fortis tenet. Et aliquādo liuidam bilem reuomit: & rigor, & febris primis diebus debilior habet: & dum attingitur, hepar dolet, & color ipsius subliuidus est: & cibi quos prius comedebat, suffocant ipsum, & ingelti vrunt ac torquent ventrem: Atque hæc quidē in principio patitur. Morbo vero progrediente, & febres remittunt, & à paucis cibis repletur. In solo autem hepate dolor restat, & ipse aliquando fortis, aliquando quietus, quandoque vero acutus corripit, & sæpe derepente æger animam effluit. Huic conducunt vbi dolor habuerit, tum alia, tum tepesfactoria eadē apposita, quæ etiā pleuritidi. Quū vero remiserit dolor, multa calida ipsum lauato: & aquā mulsam bibendam dato, & vinum album dulce, aut austerum, vtrum tandem profuerit. Et sorbitiones easdem quas etiam à pleuritide correpto. Cæterum ad dolorem hæc bibenda 32 dato. Oui gallinacei cocti liquorem terito, & succi solani dimidiam heminam affundito, & aquæ mulsæ dimidiam semiheminam partē ammiscero, diluito, ac bibenda dato, & sedabunt dolorem: dato autem quotidie donec calor quiescat. Bibat etiā silphij succum erui magnitudine, & cū eo organum tritum in vino albo diluat, & sic ieiunus bibat. Bibat insuper & pharmaca quæ in pleuritide dantur doloris gratia. Bibat & caprinum lac, tertia parte mellis ammixa: Sint autem lactis hemina quatuor. Hoc manē bibat, quum alia nō biberit. A cibis autem abstineat, donec iudicetur morbus: Iudicatur autem maxime in septem diebus, in his enim manifestum fit, an lethalis sit, an non. Si vero etiā suffocatio accesserit, hæc dare oportet quo vomat. Mel, aquam, acetum, sale, permixta in ollam nouam infundito: Deinde tepesfacito, & organum capitati ramulis vnā cum semine agitato. Vbi vero tepesfacta fuerint, tepida ebibenda dato. Deinde stragulis iniectis contentum finito, donec quàm maxime exudarit. Et vbi vomitus ipsum apprehenderit, prompte vomat, irritatione per pennam facta. Si vero vomere non possit, aquæ mulsæ tepidæ poculum duarum heminarum insul per bibat, & sic vomat. Et si quid pituitæ aut bilis euomuerit, rursus idem hæc esse oportet ad horas quatuor: præcedit enim. Post morbi vero iudicationem curato modicis cibis, iisque puris datis, & si quidem panem

panem edere cupierit, panem calidum maxime purum edat. Si vero mazam, eamque vino dulci subacta non est edat, ubi tamen prius aqua subegit. Obsonium autem habeat carnes catuli coctas, aut columbe, aut pulli gallinacei carnibus, omnibus coctis utatur: Ex piscibus autem galeo, torpedine, pastinaca, & raris paruis, omnibus coctis. Lauetur autem quotidie, & frigus vitet, & parum deambulet ante in securitate. Hæc si seruauerit, non est timor ut morbus reuertatur. Nam huiusmodi morbus grauis est ac diuturnus. Alius hepaticus morbus. Dolores quidem eodem modo premunt in hepar, & color differt a priore. Malicorij enim formam habet. In tempore vero ætatis maxime incidit. Ficit autem a bubulæ carnis esu, & vini potu nimio. Hæc enim omnia isto anni tempore hepatis sunt infestissima, & bilem maxime ad hepar adducunt. Hæc igitur æger patitur. Dolores acuti incidunt, & non deficiunt vlla hora, sed semper magis premunt. Aliquando etiam vomit bilem pallidam: & ubi vomuit, paulo melius sibi habere videtur. Si vero non vomuerit, bilis ad oculos peruenit, & sunt valde pallidi. Et pedes intumescunt. Atque hæc patitur, quandoque valde, quandoque minus. Quum autem dies preterierint in quibus morbus iudicatur, dolor minus vrget, si nihil deliquerit; & eiusmodi diætam huic constituere oportet, qualem & priori. Si enim inebriatus fuerit intempestiue, aut venere usus fuerit, aut aliud quid fecerit quod commodum non est, hepar statim ipsi durum fit, & intumescit, ac a dolore pulsatur. Et si quid facere festinarit, derepente hepar & totum corpus dolet: Huic ubi sic habuerit, & primi dies preterierint, fomentum adhibeto: deinde scammonio subpurgato. Si vero venter combustus fuerit, clysterem ex istis quibus in prioribus usus es adhibeto, que probe ducant: & post clysterem lacte asinino cocto subpurgato, octo heminis eius, melle affuso, in potu datis. Dato etiam caprinum lac mane poculi quatuor heminas complectentis mensura, tertia parte aquæ mulæe ammixta. Dato item cocti lactis caprini heminas duas, tertia aquæ mulæe parte ammixta, aut ipso solo melle affuso; dandum est etiam equinum lac, eodem modo velut asininum. Et si quidem ab his morbus curatus cedat, satis est: Sin minus; dextri cubiti internam venam secato, & sanguinem detrahit. Si vero non visus fuerit tibi per asininum lac sub-

purgandus esse, bubuli lactis erudi duas heminas dato, tertia aquæ mulæe parte ammixta, quotidie ad dies decem. Deinde ad alios duodecim dies, sexta parte aquæ mulæe affusa, ad bibendum dato. De cætero vero ipsum lac duarum heminarum mensura, donec pingue fiat exhibeto. Si vero neque sic desinat, vrere oportet, quum maximum hepar factum fuerit, & maxime eminuerit. Vrito autem per buxeos fusos, in oleum feruens tintos. Apponito autem donec tibi bene habere, & vitione factam esse visum fuerit. Aut per fungos octo crustas inurito. Si enim vltio successerit, sanum facies, & reliquo tempore melius deget. Si vero non successerit, de cætero ab aliis sanus non euadens, corrumpitur ac moritur. Alius morbus hepaticus. Reliqua quidem eadem patitur hic æger velut priores. Color aut niger est. At hepatis fel, pituita & sanguine repletum, velut ratiocinamur, dirumpitur: & ubi diruptum fuerit, celerrime insanit, & indignatur, & loquitur stulta, & latrat velut canis. Et vngues puniceii sunt, & oculis videre non potest, & pili in capite erecti stant: & febris acuta corripit. Huic eadem adhibere oportet que etiam prioribus. Plerique vero moriuntur in vndecim diebus: paucique effugiunt. Splenis morbus primus. Ficit huiusmodi morbus propter caliditatem solis bile commota, quum splen in seipsum bilem traxerit. Hæc igitur æger patitur: febris acuta in principio accedit: progrediente vero morbo remittit; excepto ipso splene, in quo semper calor hæret: & dolor aliàs atque aliàs incidit acutus, & in lateris mollitudinem, & in ventrem. Et cibos in principio quidem admittit, non autem valde secedunt: progressu autem temporis, & color pallidus fit, & dolor fortis irruit: & clauiculæ attenuantur: & cibos non similiter admittit, velut in principio, & a modico impletur. Lien vero aliàs magnus fit eadē die, & aliàs minor. Huic quum sic habuerit, veratrum purgans deorsum, bibendum dato, & cnidio cocco subpurgato. Ad vespere autem post purgationem, lenticulæ acidioris heminam sorbendam dato: & betarum pinguium heminam polenta inspersa: Postera vero & tertia die panem paruum dato, pro obsonio autem lenticula utatur, & carne suilla in lenticula cocta trita. Vinum bibat austerum, nigrum, paulo meracius. Et quietem his diebus habeat, nisi quod intus in umbra paululum deambulet.

Reli-

Reliquo vero tempore hæc exhibenda sunt. Cibis sit panis cui nihil furfurum decessit. Obsonium habeat carnem canis maioris, vel capræ vel ouiculæ: trita, m& salisamentum Gaditanum, aut saperdam: & acidac salsa omnia assumat, & acerba. Bibat vinum Coum subaltringens quam nigerimum: a dulcibus autem & pinguibus ac nidorosis abstineat: & silphium non accipiat neque allium, neque carnem porcina: neque mugilem, nec recentem nec salum, neque anguillam: neque olus vllum coctum sine aceto. Ex troximis autem, hoc est his que cruda eduntur, raphanide utatur & apio, in aceto tintis, & polëtam vino subactam edat: & vinum meracum forbeat. Si vero velit, etiam panem in vinum interat, ac calidum edat. Dentur etiã pisces, scorpium, draco, cuculus, gobio, callionymus. Hos coctos & frigidos dato. Dato etiã que splenem attenuare possunt singulis diebus, asphodeli semē, aut visci folia, aut fenugracum, aut viticis semen, aut rutam, aut mentæ radicem: ex his quodcunque volueris, tritum in vino austero dato ieiuno. Si vero adeo validus fuerit, per triginta dies ad ligna secada cogito: & summis humeris luctetur: & interdium deambulet; & vespere dormiat: Mane vero surgat, & que relata sunt edat. Si vero ab his non melius habeat, splenem fungis vrito, decem magnis crustis inustis, quum maximus fuerit splen, & maxime eleuatus. Si enim successerit vltio facta velut oportet, sanum facies, verum non breui. Opus enim habet morbus curatione. Grauis est enim & diuturnus, si non fuerit statim curatus. Alius splenis morbus fit quidem ab istis a quibus & prior. Patitur igitur æger ab hoc morbo hæc. Venter inflatur: postea vero etiam splen intumescit, & durus est, & dolores acuti in splenem incidunt: Color autem mutatur, & conspicitur niger, pallidus, malicorij speciem referens; & ex aure male olet, & gingiua male olent, & a dentibus discedunt: & ex tibiis vlcera erumpunt, velut pustula nocturna. Membra vero attenuantur, & sterens non secedit. Hunc quum sic habuerit, istis dem pharmacis & eadulis, & potibus, & laboribus, atque aliis omnibus curato: & ubi sterens secederet noluerit, clysterem adhibeto, ex mellis hermina dimidia, & nitri /Egyptij magnitudinem talli ouilli. Hæc erit in quatuor heminis aquæ de betis coctis diluito. & per clysterem infundito. Si vero morbus ab his non secedat,

splenem ipsius vrito velut prioris: & si vltio successerit, sanum efficies. Alius splenis morbus fit, in anno, veris maxime tempore, verum a sanguine. Quum enim repletus fuerit splen sanguine, erumpit in ventrem, & dolores acuti in splenem incidunt, & in mammam, & in clauiculam, & in humerum, & sub scapulam. Color autem corporis est plumbiformis; & parua vlcuscula velut lancinata in tibiis exurgunt, ex quibus vlcera magna fiunt: & que primum infra secedunt; sanguinolenta sunt & aruginosa: & venter durus subit, & splen velut lapis est. Hic morbus magis lethalis est quam priores, & ex ipso pauci effugiunt. Hic quum sic habuerit, istis dem purgato quibus & priorum, veruntamen pharmacum sursum purgans ne dederis. Deorsum vero granum enidium exhibeto. Et postera die etiam lactis equini cocti octo heminas dato, melle affuso. Si vero hoc non adsit, bubuli aut caprini cocti duos congios præbeto, ita ut alternatim mel in poculum ammiscatur, & vicissim bibantur. Ad vespere autem post purgationem eadem que priori dato. Et si visum fuerit, ab interna cubiti sinistra venæ sanguinem detrahit. Reliquis aut diebus: quotidie ieiuno lactis bubuli quatuor heminas dato, tertia mure parte ammixta. Cibis vero & potibus & aliis omnibus istis dem curato, quibus & prior. Abstineat autem a venere, & ebrietate hic velut prior. Et si videatur etiam vrito, quum crassissimus & maximus splen factus fuerit: & si opporune videris, ac successerit, sanum facies. Si vero ab hac curatione sanus non fiat, tempore corruptus moritur. Est etiam morbus valde grauis. Alius splenis morbus incidit. Accidit & hic morbus vrere maxime, quum splen pituitam admiserit in seipsum, & statim magnus factus fuerit ac durus, & deinde rursus sedatur. Et quum quidem eleuatus fuerit, dolores incidunt acuti: Quum vero mollis fuerit, doloris exorsus est. Et ubi diuturnus factus fuerit morbus, obscurior esse videtur: & in surgit, & cito sedatur. Hic quum sic habuerit, in principio morbi cibos admittere non potest, & cito attenuatur: & corpus impotentiam multam habet. Morbus autem si non statim curatus fuerit, aut sua sponte quicquid in corpore interpositis quinquaginta sex mensibus, rursus surgit. In tertia autem maxime parte huiusmodi. Hunc si in principio acciperis, decem crustas in splenem vrito, & statim sanum facies. Si vero non videris

vllis, iisdem pharmacia curato, quibus & priores: itémque iisdem, & potibus, ac laboribus: Sic enim celerrime sanum feceris. Huius autem color fit exalbidus, subpallidus, & squalidus. Alius splenis morbus. ³⁹ Fit autumno maxime ab atra bile. Fit autem ab olerum multorum que cruda eduntur esu, & ab aqua potu. Patitur itaq; aeger hæc. Quum morbus corripuerit, splenem vehementer dolet, & rigor & febris apprehendit, & inedia ipsum habet, ac cibos auersatur, & corpus cito cõcidit. Splenem autem, magnus quidẽ non valde fit, verum durus: & ad viscera allabitur, & adherens surgit. Hunc quum sic habuerit, iisdem pharmacia & edulijs ac laboribus quibus priores curato: Et si se tibi exhibuerit, vrito ipsum eo modo quo etiam alios. Hic morbus in plerisque si statim curatus fuerit, breui decedit. ⁴⁰ Quatuor morbi regij. Primus quidem ætate maxime corripit, bile commota. Consistit igitur bilis sub cute, & in capite, quare statim corpus in alium colorem mutat, & fit pallidum, velut malicorium: Et oculi pallidi fiunt: & in capite sub pilis velut cortex subest: & rigor ac febris corripit: & pallidã vrinam mingit, & crassum subpallidũ in ipsa subsidet, & mane quã diu ieiunus fuerit, ad cor & viscera exugit: & si quis ipsum alloquatur, aut interroget, egre fert, & anxius fit, & non sustinet audire. Stercus autẽ excretũ cum pallore albicat, & male olet. Huic quũ ita habuerit, maxime moritur in quatuordecim diebus: Si vero has effugiat, sanatur. Curare autẽ oportet ipsum sic. Quum febris remiserit, multa calida lauato, & aquam mulsam bibendam dato: Et sorbitionibus vratur, pituita succo, melle affuso. Mel autem non simul coquito, doncẽ præterierint quatuordecim dies. Hi enim iudicant an lethalis sit morbus aut non. Postea vero bis in die lauato, & nutrito primum modicis quacunque maxime ad miserit. Postea tamẽ plura dato: Vinum bibat album plurimum per diem: & si progressu tẽporis videatur tibi pallidus esse, & debilis, vomitum a cibis facere iubeto, velut in superioribus morbis habetur. Et si quidem ab his morbis quiescat, satis est: Si minus, veratrum bibendum dato. Post talem autẽ purgationem, ad vesperam edat mazam mollem, aut panis medullam. Obsonium vero edat, pulum gallinaceum percoctum, probeconditum cum cepa, coriandro, caseo, sale, sesamo, & vna passa alba. Vinum autem bibat

album, austerum, verustissimum. Aluum vero infra subpurgato: postera die succo ciccerũ alborum, melle affuso, vratur, & duas heminas huiusmodi succi ebibat. Tertia verò die initio factõ, singulis diebus hanc aquã bibat, ex his rebus coctã: Fœniculi radices tenues, ea copia quã tribus digitis cõprehẽdi potest, in duos aquẽ cõgios mitito, ac coquito vsque ad dimidias. Et cicerum alborũ chœnicẽ, in duobus aquã congijs ad dimidias item coquito, & quod superest excolatũ sub dio per integram noctem exponito, & ambo hæc decocta misceto. Cum hac aqua & vinum tẽperatum bibat, & ipsam aquam solam si velit, quã plurimã bibat: & aliam aquã non bibat. Si verò hanc potionem non admiserit, aliam sic preparatã dato, Caricarum albarũ chœnicen in duobus aquã congijs coquito, excolato, & sub dio per integrã noctẽ exponito. Postea hanc aquã bibat, siue nudã ipsam voluerit, siue cũ vino mixtã. Bibat autem non aceruatim multã, sed pro vna vice, dimidiã heminã, vne alui profluuiũ ipsi succedat: & modico tẽpore interposito rursus bibat. Commoda autem sunt & hæc in potu data ieiuno singulis diebus, trita & in vini veteris albi hemina diluta, apij semen, cucumeris semen, fœniculi semen, cuminum Æthiopicũ, adiantum, coriandrum herba, vna passã albã. His & illis in potu acceptis vtilitatẽ percipiet, & celerrime sanus fiet. ⁴¹ Alius morbus regius siue arcuat. Hic corripit tempore hyemis, & ex ebrietate & frigore. Incipit autem primum rigor inuadere, postea etiã febris detinet. Et humor qui est in corpore, cõgelatur in cute. Quod autẽ sic habeat, ex his ostenditur. Liuidũ est ipsius corpus & subdurum. Et venæ per corpus distentæ sunt pallidæ: maiores autẽ & crassiores sunt quã prius. Et aliæ venæ subnigriores distentæ sunt. Et si quis aliquam ipsarũ fecerit, sanguis effluet pallidus, si pallidæ sunt venæ. Si vero nigra fuerint, niger sanguis effluet. Et vestem interiorẽ corpori adiacentem, præ pruritu non sustinet. Hic promptus est ad iter faciendum, & ambulandum, sed præ debilitate crura labascunt, ac ipsum non sufferunt, & fitit vehementer. Hic morbus non minus priore lethalis est. Procedit autem ad amplius tempus, si non in primis diebus sanus fiat. Si verò morbus prolongetur, & ad octauum aut nonũ diem durer, in morbum incidit, & morbus & dolor magis premit, & exurgere non potest. Et plerique in

in hoc tempore statim pereunt. Huic vbi sic habuerit, si quidem principio morbi accesseris, quum iam septem dies præterierint, veratrum bibendum dato. Vetrẽ verò infra subpurgato per succum, velut prior. Et alia eadem pharmacia dato. Exhibero & cantharidas, sine alis, & capite, quatuor tritas, & in vini albi hemina dimidia dilutas, modico etiam melle affuso. Atque has bis aut ter in die bibat. Progrediẽte vero morbo, balneis & fomentis curato. Edat autem quacunque admittit. Vinum bibat album, austerum: & alia eadem assumat que prior. Hic morbus diuturnus est & grauis, si non ab initio probe fuerit curatus. ⁴² Alius morbus regius. Popularis appellatur hic, eo quod omni tempore corripit. Fit autem a repletionẽ maxime ac ebrietate: & postquam riguerit, statim sanẽ corpus immutatur, & pallidum fit, & oculi pallidi valde sunt. Et sub pilos ac sub vngues morbus procedit. Et rigor ac febris debilis tenet. Et debile est corpus, & in capite dolor adest. Et pallidũ ac crassum mingit. Hic morbus minus lethalis est prioribus, & curatus breui sanatur. Huic quum sic habuerit, curabit venam secato, & sanguinem detrahito. Deinde fomento adhibito, elaterium bibendum dato. Tertia vero die rursus infra subpurgato, cum lacte asinino. Reliquas verò sorbitiones, & potus, ac edulia, eadem dato que prior. Et caput ipsum frequenter purgato: & de succo bibendum dato. Et multa calida ipsum lauato, ac carnem defricato, & defricatas sordes in vino albo bibendas dato: & ad alia omnia iisdem vtatur: & breui sanus euadet. ⁴³ Alius morbus regius, fit quidem a pituita, hyeme autem maxime corripit: & color ipsius ægri est albus, & pectora ipsius pituita plena sunt: & sputum saluam: & quum excreat, singultus ipsi oboritur. Et album lotium ac crassum mingit, & in vrina subsidet velut farina. Hic morbus non est lethalis, & breui sanatur. Huic quum sic habuerit, enidium granum bibendum dato. Et post purgationem, succi pituita quatuor heminas, melle affuso, exforbendas dato. Superiore vero ventrem vomitu inducto, velut in prioribus purgato. Sic enim facillime pituitam a pulmone & arterijs abduxeris. Sed & gargarismum ipsi frequenter preparato. Hic aliquando etiam febricit debili febre, & horrore tenui succedit. De cætero verò iisdem quibus priores curato, & pharmacia, & fomentis, & balneis, & edulijs, & potibus, & sor-

bitionibus. Sic enim maxime sanum facies. ⁴⁴ Morbus Typhos vocatus. Typhos quidem appellatur hic morbus, hoc est stupor attonitus: corripit autem tempore æstatis, quum canis sydus oritur, bile per corpus commota. Statim igitur ipsum febres fortes tenent, & calor acutus, & a grauitate debilitas, & crurum ac manuum impotentia: maxime enim inutilia ipsi fiunt hæc membra: & venter turbatur, & quæ decidunt graue olent, & tormen forte succedit. Sed & hæc patitur, Si quis ipsum erigere velit, erigi non potest: neque oculis videre potest præ calore. Et si quis ipsum interrogat, præ dolore respondere non potest. Quum autem moriturus est, acutus videtur, & loquitur confidenter: & bibere ac edere cupit: & si quis det quod edat, breui etiam animam emittit, si non euomuerit. Huic morbus hic indicatur in septem, aut quatuordecim diebus. Multi vero perueniunt etiam ad viginũ quatuor. Si igitur hos transierit, sanus erit. Nam in his diebus iudicatur, an lethalis sit morbus, aut non. Hunc quum ita habuerit, sic curato. In primis quidem diebus a balneo abstineat. Vngatur autem vino & oleo tepido, in lecto, & a cibis abstineat. Sorbitiones autem tenues frigiditas dato. Vinum autem bibat nigrum, austerum, si ipsi conducatur: Sin minus, album, aquosum, austerum. Si verò sitis fortis premat propter calorem, potu aceruatim dato, euomere iubeto, bis aut ter hoc repetito. Et quum calor habuerit, lintea aqua frigida tincta apponito, qua parte se maxime ardere dixerit. Si verò horrore habuerit corpus, frige factoria remittito. Hic quum doluerit, ab huiusmodi maxime dolore periclitatur, ne repente animam relinquat. Verum exhibere oportet ipsi doloris causa festinanter eadem pharmacia quæ ei qui a pleuritide tenetur. Quum autem exsurrexerit, cibo & potu, & balneis quã celerrime refocillato. Morbus enim est difficilis, & pauci effugiunt. ⁴⁵ Alius typhos. Corripit quidem hic morbus omni tempore: fit autem propter corporis humiditatem, quum cibos humidos, & potum multum carnes combibunt, & fluida sunt, ubi his maxime fit morbus. Incipit igitur febris tertiana aut quartana in principio oboriri. Et dolor fortis in capite consistit. Aliquando etiam in corpore intermittens. Et vomit saluam, & frequenter eructat, & oculorum regiones dolet, & facies albescit, & tumor in pedes descendit. Quando Hipp. opera. x que

que vero etiam totum corpus intumescit. Et ad pectora, & ad dorsum aliquando dolor currit: & venter turbatus est: & oculis fortiter tuetur, & salivam multam & spumofam expuit, & in faucibus detineri videtur: & exasperat ipsas. Sape vero etiam inflammantur fauces. Hic ubi sic habuerit, & dolor ita presserit, & erectæ cervicis spiratio fortis inciderit, quandoque derепente, præ dolore animam emittit, in septem diebus, aut quatuordecim. Multi vero usque ad viginti quatuor dies durant. Sape vero etiam derепente morbus remittit, & aeger sanus esse sibi videtur. Verum observare oportet donec quatuor & viginti dies præterierint. Si enim has effugerit, non ita valde moritur. Huic quum ita habuerit, in primis diebus forbitiones dare oportet, farinam coctam, tenui melle affuso. Vinum vero dandum est nigrum, paulatim, prout voluerit temperatum. Cibi autem ne exhibentur, priusquam hi dies præterierint. Polyppi vero in vino cocti edendi dentur, & iuseculum forbendum. Et saphanidas multas edat, & nasturtij semen torrefactum, molitum, ac cribratum, vino nigro acerbissimo affuso bibat. Et polenta tenuis modica mane bibenda detur. A balneo autem abstinere, donec hi dies præterierint. Vinum vero & oleo tepefactis in lecto illinatur, & extergatur. Et fructus pæoniae grana decem in vino nigro cocta bibenda dato: & rapi probe percocti succum sorbeat, caseo insulso conditum, & papavere, & sale, & oleo, & silphio, & aceto. Si vero etiam pharmacum bibendum dare volueris, cnidium granum dato. Et post purgationem, farina cocta & pinguis duas heminas exforbendas dato, Minum autem bibat idem. Et ex pharmacis, & forbitionibus, ac potibus, quicquid dederis, profuerit, siue singulatim, siue plura simul exhibueris. Atque sic celerrime sanum feceris. Morbus autem est gravis, & pauci effugiunt. Alius typhos. Hic quidem propter hoc fit. Quum bilis putrefacta mixta fuerit sanguini, per venas & articulos, quum sanguis steterit, consistit quidem maxima in articulis. Incumbit autem quum quodammodo etiam in reliquum totum corpus, & dolores agitos exhibet: & multa ex huiusmodi morbo claudisunt, quum bilis in articulis conlusa in totum galescit. Dolor autem intumescens, corripit per tres & quatuor dies. Hinc ubi sic habuerit, hoc modo curato. Dolor in corpore prævalente, tepefactoria facere, & adhibere

oportet, oleo prius illito. Quum autem remiserit, veratrum ipsi dato, toti corpori antea fomēto adhibito. Postera die serum caprinum coctum bibendum dato, duorum congiorem mensura, ita ut in alterum congium mel affundas, & in alterum sal adicias, deinde poculis vicissim permutatis bibat, donec totum ebiberit. Ad vesperam vero post purgationem, lenticulæ heminam sorbeat: & betarum pinguium heminam, polenta insperfa ebibat. Et pulli gallinacei carnem, aut columbæ, aut turturis, aut ouiculæ, aut suis pinguem edat. Veratrum autem per sextum diem dato: & si alicubi in articulis tumor fiat, & abscessus fieri nolit, cucurbita affixa sanguinem detrahit, & puncturaper acum triangularem facta, in genas, & in genibus tumor fuerit. Verum nullum ex aliis articulis per puncturam interpositis autem diebus cibum accipiat, panem maxime affatum; Mazam vero maxime oleo & melle subactam. Obsonia vero habeat, maxime quidem assatas, carnes volucrum, non falias: Sin minus, etiam coctas, conditas, verum sine caseo, & sesamo, & sale. Piscibus autem utatur carnosissimis, assatis eodem modo velut carnes: & coctis organo conspersis, ac oleo ipsis affuso. Vinum autem bibat album, si conduceat, aut si hoc non comedet, nigrum: & in deambulationibus se exerceat per diem, & post eam, & mane. Serum autem & lacte pro tempore semper bibat. Si vero tibi visum fuerit, etiam asinum lac decoctum dato. Et si sanus fiat, in custodia ipsum esse oportet, ut ne a frigore & alicuiusmodi cibis non valde expleatur. Periculum est enim ne morbus revertatur. Hic itaque morbus si se curetur, in sex mensibus sanatur. In totum enim mensium spatium iudicatur an mortalis sit, aut non, etiam si statim curetur. Nam morbus est gravis, & plerisque commoritur. Alius typhos. Fit quidem hic morbus in tempore posthorum, quum quis se fructibus mollis corticis, & foris non lignosis, omnis generis repleverit. Plerisque vero etiam ab his factus est talis morbus, ubi videlicet placetarum, & liborum, sesaminorum, & aliorum dulciorum, ex melle paratorum, est se infertabiliter expleverunt. Mel enim coctum æstuosum est, & ventri adhæret: postea quum concoctum fuerit in ventriculo, esse incipit: & venter derепente atcollitur, & ardet ac dirumpi videtur. Deinde derепente venter prostratum succedie, & quum semel secedere inceperit,

rit, per multos dies purgatur: & multi post hanc purgationem sani fiunt. Quum igitur sua sponte purgari cessauerit, letium succi tres semicongios ipsum ebibere cogito, sale adiecto. Post purgationem vero succi, ad vesperam, lenticulæ frigidæ non sale heminam sorbeat: Multum autem silphij in ipsam deradat: & betæ pinguis non condita heminam, polenta insperfa. Vinum autem bibat nigrum, austerum, paulatim. Reliquo vero tempore eadem faciat. Et cibos accipiat, panem exaffatum, & mazam oleo & melle quam maxime subactam. Primis autem diebus farinam edat coctam frige factam, melle affuso. Vinum autem bibat nigrum, acerbum: & donec quieverit morbus, hæc assumat. At qui ex fructibus morbo arreptus est, statim sentit, & tormen, & dolorem: & cibi secedere non volunt, & venter ipsius magnus ac durus est, & rigor ac febris habet. Huic si quidem sponte turbatus fuerit venter, in viginti diebus ut minimum purgatur. Et quum purgari cessauerit, sanus statim erit. Si vero non fuerit purgatus, purgato ipsum hippophais succo, aut cnidio grano. Ad vesperam autem eadem exhibeto, quæ ei qui sponte purgatur. Postera die si febris habuerit, quietem habeat. Et de eodem vino in aqua frigidissima ipsi bibendum dato. Si vero febris non habuerit, videtur utatur, non humidum, sed fortiore. Et deambulet, coniectura iuxta cibos facta. Ab hoc morbo multis iam aqua intercus facta est. Et si tibi clysterem adhibere visum fuerit, eadem quæ etiam hydropico per clysterem infundito. Si vero volueris, hæc infundere potes. In aquæ mullæ hemina, herbam thapsia coquito, & sic infundito. Hic hoc modo curatus celerrime sanus erit. Alius typhos. Fit hic morbus, quum humor qui est in corpore, putrefactus fuerit, & magis quam opportunum est resiccat. Fit igitur aeger hoc morbo correptus, specie limpidus, ac humectus, subpallidus, pellucidus, & vesicæ urinae similis: verum non intumescit, sed tenuis & aridus est, ac debilis. Attenuantur autem in corpore maxime claviculæ, & facie fortiter gracilescit, & oculi valde sunt excavati: & hæc quidem a morbo patitur. Color autem corporis niger est, causa vero hæc est. Quum bilis atra in venas, & ad cutem subierit, & postea calor successerit, necesse est a calore venas comburi ac resicari: Quare sanguis è venis excedit. Hæc igitur patitur. Hic tenuis fit, & fortiter gracilis, & oculis raro nictat, &

muscas à stragulis venatur. Et gravitas ciborum maior est quam quum sanus esset. & lucernæ extinctæ odore delectatur: & frequenter semen per somnum effundit. Sape vero etiam inter eundem genitura ipsi exit. Huic quum sic habuerit, venter nigro veratro purgato, supernum videlicet infernum vero scammonia succo. Post purgationem vero eadem quæ & aliis dato: & serum ac lac bubulum, aut caprinum pro tempore exhibeto: dato & lac asinum decoctum, ad purgationem. Hic ita curatus in duobus maxime annis sanus fit. Cibos autem quos vult assumat, & quam maxime nutriatur, & deambulet coniectura ad cibos facta. Hic morbus corripit maiorem viginti annis. Vbi vero corripuit, si non a principio morbi quis curatus fuerit, non desinit, nisi viginti anni præterierint, sed adhæret. Postea ab aliquibus dum curatur decedit. Morbus autem gravis est. Voluuli porro vocatur hi morbi. sunt autem maxime ab his. Si hyemis tempore quis calido & humidum victu vitur, & non deambulationibus se exerceat, respectu ad cibos facta: (Verum repletus semper dormit) & deinde longum iter perficere cogatur, frigore faciente: deinde riguerit sub ossa. Hæc igitur patitur. Flatus in toto corpore oboritur: & color ipsius fit plumbiformis: & riget semper, ut etiam calida ipsi affusa, calida esse non videatur. Corpus autem ipsius dum lauatur, a calida desquamatur, maxime scrotum: & si digito corpus compresseris, impressionem facies, & nota tibi apparent, velut in farina aqua subacta. Maxime autem in potibus impressionem perfert. Crura vero ipsius gravia sunt: & si obambulet, tremit: & si ad acclivem locum iter faciat, vehementer anhelat, & vlnæ dependere videntur, & sitis urget noctu, cibi vero crudi secedunt quoscunque ingestit. Huic quum sic habuerit, fomēto prius adhibito, cneorum bibendum dato, aut hippophais succum, aut cnidium granum. Post purgationem vero eadem dato, quæ prioribus. Postera die lactis asini cocti congium dato bis ebibendum, sale adiecto. Ad vesperam coenet panem. Obsonium autem habeat, ouiculæ carnes coctas, & polypos coctos in vino nigro, & iuseculum sorbeat, & lenticulam habeat sic preparatam. Heminam lentis coctam probe terito, deinde farinam ammisce, & silphium densum addito, & sale adiecto, & acetum affundito, & allium ad hæc simul coquito, & affusa Hipp. opera. x 2 aqua

aqua bis aut ter feruefacito, & cum tudicu
la vndiquaque expansa brachia habente, si-
mul ipsa agitato: deinde ablata frige facito.
Sit autem non valde crassa, & odoris gratia
etiam pulegium vt simul coquatur, adiciat-
ur: Intermediis vero diebus, vomitus fa-
ciat per sextum diem. Verum alias atque a-
lias ante vomitum, & pharmaci potum, fo-
mentum adhibere oportet. Et per tertiam
diem lauetur, si conducat: Sin minus, vngar-
tur. Et deambulet si ita potens fuerit, con-
iectura ad cibos facta: & sambuci, ac cony-
zæ semper tenere, folia cocta edenda dato.
Sic enim curatus, facillime deget, & mor-
bus annum desinet. Multis vero iam sanis
factis, post duos annos morbus reuersus
est. Sed si hoc contingat, eodem modo eu-
retur: Si vero tertium reuertatur, tumor
quidem non succedit. Tenuis autem fit &
gracilis, incipitque à facie attenuari, & co-
lore exalbescit magis quam prius: Huic
quandoque aqua intercus fit in ventre. Si
igitur facta fuerit, secare ipsum non oportet:
moritur enim, sed iisdem curare qui-
bus eum qui à splene aqua inter cutem la-
boret. Hunc maxime in principio curare
velis, & sic cito sanum facies: Opus autem
habet morbus multa curatione. Est enim
50 grauis. Alius voluulus arcuatus. Hic ma-
xime a statis tempore in palustribus regio-
nibus corripit. Magis autem ab aqua potu.
Multi vero iam à tali morbo correpti sunt,
ex volutatione ad solè capitis dolore affe-
cti. Verù similia prioribus patiuntur, ex-
cepto colore. Nam pallidus fit eger, velut ma-
licoriū. Et oculi aliquando morbo arcuato
implentur. Hunc vbi sic habuerit, iisdem
curare oportet quibus priorem. Danda e-
tiam in potu aqua à cicere albo cocta, & cū
vino eadem permixta danda est. Et caput
eius tetragono medicamento purgetur. Hic
minus quam prior lethalis est, & vocatur
voluulus arcuatus. Voluulus hæmatites.
51 Reliqua quidem eadè patitur curatio prio-
ribus. Incipit autem morbus autumno fie-
ri. Hæc vero in morbo accedunt. Ex ore
male olet à dentibus, & gingiua abscedunt,
& à naribus sanguis fluit. Aliquando etiam
ex cruribus vlcera pullulant, & alia sanc-
seunt, alia emergunt. Et color niger fit, &
cutis tenuis. Est autem ad deambulandum
ac laborandum promptus. Hunc vbi sic ha-
buerit, iisdem curatio quibus priores, & hæc
per clysterem infundito. Cucumeris sylvæ
stis folia quinq; terito, & mellis dimidium
hemina ammisceto, itemq; olei heminam
sup

dimidiam, & salis quantum vna manu com-
prehendere potes, & succi betarū heminas
quatuor. Ad subpurgationem vero lactis a-
sinini cocti heminas octo exhibeto, melle
affuso. Bibat etiam bubulum lac pro tempo-
re, per quadraginta dies. Bibat item mane
bubuli lactis duas heminas, tertia aqua mul-
sa parte ammixa, per intermedios dies.
Hic morbus multa medela opus habet: Sin
minus, non exit, sed cum homine moritur.
Vocatur autem voluulus hæmatites. Mor-
bi crassus appellati. Ex crassis appellatis 52
morbis, hi maxime fiunt. Quum pituita &
bilis mixta fuerint in corpore fluunt in ven-
trem: & quæ congregata fuerint in ventre,
attolluntur, & sursum ac deorsum discer-
runt, velut vnda. Et rigor ac febris corripit.
Et dolor in capite consistit: & quum dolor
circa viscera constiterit, suffocationem in-
ducit. Aliquando vero vomit pituitam aci-
dam, quandoque etiam salisam: & postquam
euomuit, os amarum ipsi esse videtur. In la-
teribus autem rubores detinentur. Nam
quum pituita in ventre sit, sanguis à calidi-
tate congregatus in latera allapsus est, &
rubores in lateribus excitat. Et calor maxi-
me latera occupat, ac costas. Et dorsum ip-
sius incuruum fit. Et quum maxime doleat,
corporis contactum non sustinet. Nam ve-
lut ex vlcere dolet. Et carnes præ dolore vi-
brantur ac palpitant: & testes contrahun-
tur: & in sedem, & in vesicâ, calor quidam
ac dolor irruit. Et mingit crassum velut in
aqua inter cutem. Et ex capite desuunt ca-
pilli: & pedes semper frigidus sunt: & dolor
premit maxime latera, & dorsum, & collis:
& ad cutem aliquid ipsi proserpere videtur.
Morbus vero quandoq; vrget, quandoque
remittit. In progressu autem magis assidue
premit. & cutis capitis crassa ac rubicunda
est. Hic vsque ad sex annos talia pati perse-
uerat. Postea & sudor multis diffunditur,
& male olet. Saepè vero etiam per somnum
semen effundit. Quod vero per coitum
emittit, suberuentum ac subliquidum prodit.
Hic morbus fit propter calorem solis, & a-
qua potum. Proinde hunc quum sic habue-
rit, eneoze aut hippophae, aut enidio gra-
no dato subpurgato: dato etiam lactis asinini
cocti heminas octo bibendas, melle affuso.
Postera die post purgationem, eadem quæ
aliis exhibeto. Primis autem diebus ex iis-
dem nutriatur, ex quibus etiam is qui ab a-
qua inter cutem correptus est: & deambu-
lationibus se exerceat, si ita potens fuerit.
Si vero præ febris impotens fuerit, & ci-
bos

53 bos edere non poterit, lenticule forbitione
vtatur: Potu vero vino nigro quam maxi-
me aultero. Hic morbus maxime corripit
autumno, & tempore fructuum pomorum.
Hic si quidem curatus fuerit in sex annis,
fatis est: sin minus, adhæret vsq; ad decem
annos. Cum multis vero simul moritur, si
non statim curatus fuerit. Alius crassus
morbus. Tales crassi morbi à bile fiunt,
quum bilis in hepar influxerit, & in capite
constiterit. Hæc igitur æger patitur. Hepar
intumescit, & præ tumore ad septum trans-
uersum expanditur: & dolor statim in caput
irruit, maxime vero in tempora: & auribus
non acute audit. Saepè vero etiam oculis non
videt: & horror ac febris corripit. Atq; hæc
quidem in principio morbi ipsi fiunt, inter-
mittentia quandoque valde, quandoq; mi-
nus. Quæ autem magis morbus progres-
sus fuerit, tanto amplior dolor in corpore
existit: & pupillæ oculorum disperguntur
ac hebetantur: & si digitum oculis admo-
ueris, non sentit, eo quod non videt. Quod
autem non videt, ex hoc cognoueris, quod
admozo digito non nictat: & floecos de tra-
gulis tollit, si quos viderit, pediculos ipsos
esse putans: & quum hepar magis ad septum
transuersum expansum fuerit, delirat: & ob
oculos ipsi obuersari videntur reptilia, &
omnis generis peregrinæ feræ, & milites
armati pugnantes: & ipse sibi inter ipsos pu-
gnare videtur: & talia loquitur velut qui vi-
deat pugnas & bella geri, & inuadit, & mi-
natur, si quis ipsum exire vetet: & si surre-
xerit, crura eleuare non potest, sed concidit:
& pedes ipsius frigidus sunt. Et quum dor-
mit, exilit à somno, & timer quum insom-
nia viderit horrenda. Cognoscimus autem
hoc, quod ab insomniis exilit ac timer,
postquam respiscit. Nam insomnia denar-
rat, & ea quæ corpore fecit, & quæ lingua
loquutus est. Atque hæc quidem sic patitur.
Quandoq; vero etiam per totam diem ac
noctem voce priuatus iacet, respirans spi-
ritum multum acruatum. Quum autem
delirare cessauit, statim euestigio respiscit,
& si quis ipsum interroget, recte respondet:
& cognoscit ac intelligit omnia quæ dicun-
tur. Deinde rursus post modicum tempus,
in iisdem afflictionibus iacet. Hic morbus
accidit maxime in peregrinatione. Et si
quis alicubi per desertam viam iter faciat,
& timor ipsum ex spectro corripit. Fit e-
tiam aliter. Huic quum sic habuerit, vera-
tri nigri obolorum quinque pondus, in vi-
no dulci bibendum dato. Aut hæc per cly-

sterem infundito. Nitri Ægyptij magnitu-
dinem tali ouilli terito, & mellis optimi co-
cti dimidiam heminam, & olei dimidiam
heminam, in mortario ammisceto, & aquæ
à betis coctis heminas quatuor per noctem
sub dio expositas addito: aut si volueris, pro
beta lac alinum coctum ammisceto: &
hæc mixta per clysterem immittito, siue fe-
bris habeat, siue non. Sorbitionibus autem
vtatur, pituita cocta, melle affuso. Bibat e-
tiam mel & aquam & acetum, simul per-
mixta, donec iudicatus fuerit morbus. Iu-
dicatur autem in quatuordecim diebus ad
summum, siue lethalis est, siue non. Multis
autem iam huiusmodi morbus sedatus, rur-
sus rediit. Si igitur redierit, periculum est
ne æger pereat. Iudicatur autem morbus
in septem diebus, an lethalis sit, aut non. Si
verò has effugerit, non valde moritur, sed
morbus in plerisq; curatus decedit. Quum
autè deliuerit morbus, diæta bona vtatur,
quietè ingerens quæ veter suscipiat, & non
comburantur, neque ventris profluuium
succedat. Ambo enim hæc periculosa esse
videtur. Lauetur autem quotidie, & deam-
bulet post cibos modice. Veste vero indua-
tur leui ac molli: & pro tempore anni lac
& serum bibat, per quinq; ac quadraginta
dies. Hæc si fecerit, celerrime sanus erit.
Morbus autem grauis est, & multa cura o-
pus habet. Alius morbus crassus. Fit à 54
pituita putrefacta. Quod autè putrida est
vnde fit, ex hoc manifestum est. Eructat ab
hac quod odore habet, velut si quis rapha-
nides edisset. Incipit autem fieri talis mor-
bus à cruribus, deinde ab his ascendit ad
ventrem. Et quum in ventre constiterit, rur-
sus decurrit ad viscera. Et quum in his con-
stiterit, fugit & vomitum facit, pituitam a-
cidam subputridam educens: & vbi euo-
muit, non habet seipsum, neque sibi constat
æger. Deinde angustia fit circa viscera.
Quandoque etiam in caput derepente do-
lor incumbit acutus. Et auribus acute au-
dire non potest, neque oculis videre, præ
grauitate: & sudor multis diffunditur male
olens, & maxime quum dolor habuerit, &
morbum leuat. Color autem ipsius arcua-
tus apparet. Hic morbus priore paulo mi-
nus lethalis est. Huic quum ita habuerit,
ventrem purgato, deorsum quidem, per
hippophaes: sursum autem, per veratrum.
& caput tetragono purgato: & quum à ve-
ratro purgatus fuerit, postera die lacte asi-
nino cocto subpurgato. Tertia deinde ca-
prino cocto, & similiter quarta ac quinta.
Hipp. opera. x 3 Reli-

Reliquis vero viginti diebus, lac bubulum crudum, aut etiam caprinum dato, tertia aqua mulsæ parte ammixta. Bibat autem lactis congium. Post purgationem vero deorsum versus, eadem pharmaca exhibeantur quæ hydropicis. Reliquo tempore quum lac bibit, cœnet panem exassatum. Obolium autem habeat, ex piscibus scorpium, aut callionymum, aut cuculum, aut squarriae frustum cum condimentis coctum: ex carnis, ouillas, aut gallinacei pulli coctas. Vinum bibat album, si conducatur: Sin minus, nigrum austerum: deinde post cibum deambulet, ut ne frigeat. Si quidem igitur conducatur, cibos huic dato qui dicti sunt. Si verò non conducunt, sorbitiones dato ptisanæ aut milij. In hoc morbo si æger triginta dies transgressus fuerit, sanus fit. Hi enim iudicant an lethalis sit, aut non.

55 Est autem morbus grauis. Alius morbus crassus. Fit hic morbus à pituita alba. Congregatur autem in ventre, quum febres diurnæ corpus occuparint. Initium hic morbus à facie sumit, & intumescit facies, deinde descendit in ventrem, & ubi in ipso constitit, venter magnum attollit, & corpus velut à labore lassatur, & in ventre grauitas inest, & dolor fortis, & pedes tumet, & si pluuia in terram effundatur, pulueris odorem non sustinet: Si verò in pluuia steterit, & terram odoret, de repente cadit. Hic morbus interquiescens, longiore tempore quam prior occupat, & tardius decedit. Curare vero ipsum oportet iisdem quibus hydropicum, fomentis videlicet & pharmacis, & edulis ac laboribus. Hic morbus per sex annos maxime obtinet: Deinde decedit temporis progressu, si probe curetur, etiam si non in principio fuerit curatus. Est autem morbus difficilis, & multa cura opus habet.

56 Coxendicum morbus ex his maxime causis fit plerisque. Si quis diutius in sole versetur, & coxendices fuerint calefacti, & humor qui est in articulis, à calore fuerit resiccatus. Quod autem id quod resiccatur, condensatur, ac constringitur, hoc mihi signum est. Æger enim articulos vertere aut mouere non potest, præ dolore qui est in ipsis, & eo quod verticula sunt compacta. Dolet autem maxime lumbos, & verticula ex obliquo iuxta coxendices, & genua: consistit autem dolor multo tempore in inguinibus simulque coxendicibus, acutus & æstuosus: & si quis ipsum erigat, aut transmoueat, præ dolore eiulat quam maxime potest: Ali-

quando etiam conuulsio succedit, & rigor ac febris. Fit autem & à bile, & pituita, fit item à sanguine, dolor consimilis velut ab omnibus morbis: & rigor ac febris aliquando corripit debilis. Caterum eum qui à sole hoc morbo correptus est, sic curare oportet. Corpus ipsius fomento humectetur: & cibi ac potus, & alia quæ exhibentur, tepida ac humida præbeantur: atque hæc omnia cocta. Cibo vtatur maza molli, vino dulci non subacta. Vinum bibat album, aquosum: & corpore quiete habeat, & quamuis impotens fuerit ut exurgat, tamen modice singulis diebus deambulet: & ne frigeat, & non multa aqua lauetur: & quum tibi bene habere visus fuerit, & corpore humidus esse, leni fomento vehementer foueto. Magis enim remittit, & condensationem ex articulis humectat ac relaxat. Deinde postera die cnidium granum bibendum dato. Si verò non profuerit, hæc per clysterem infundito: Cumini heminam dimidiam terito, & colocynthidem integram paruam ac rotundam in mortario tundo ac cribrato, & nitri rubri Ægyptij minæ quadrantem torreto, ac terito. Atque hæc in ollam conuicito, & olei heminam, mellis heminam dimidiam, vini albi heminam, & succi betæ quantum videbitur affundito, & donec bonam crassitudinem habere visa fuerint coquito. Deinde per linteum excolato, & si mel non simul coquere velis, mellis Attici heminam ipsis ammisceto. Si verò Atticum non habeas, optimi aliàs cocti heminam in mortario ammisceto. Si verò crassius fuerit hoc infusum, de eodem vino affundito, iuxta crassitudinis respectu habito, & per clysterem infundito: deinde vsque ad dies tres purgari sinere oportet. Si verò pluribus diebus purgetur, bubuli aut caprini lactis heminas tres ebibendas dato: deinde betas pingues non salas, condimentis conspersas, edendas exhibeto. Ex hoc morbo multi claudi facti sunt. Si verò à bile morbus fiat, veratrum deorsum purgans ipsi bibendum dato: aut scammonia succum. Post huiusmodi vero purgationem, succi ptisanæ melle affuso, heminas duas exforbendas dato. Postera vero aut tertia die adhibito fomento, lacte asinino cocto subpurgato. Ad vespertam autem pinguis betæ heminas duas edat, polenta inspersa. Vinum bibat album, aquosum, dulce, & nunc, & post pharmaci purgationem. Si verò à pituita ægrotet, cnidium granum, aut hippophaes

pophaes, adhibito prius fomento, bibendum ipsi dato. Post purgationem verò, eadem sorbitiones ac potus exhibeto. Itemque lactis potionem. Intermediis autem diebus, diæta quam leuissima vtatur. Et si quidem ab his utilitate sentit, bene est: Sin minus, ipsum vrito multis ac profundis crustis iustis, in ossibus quidem partibus, per fungos: in carnosibus autem, per ferramenta. Si verò à sanguine ægrotarit, fomentum adhibeto, & cucurbitam affigito, & venas in poplitibus secato. Si autem tibi visum fuerit, etiam cnidium granum ipsi bibendum dato. Diæta verò quam siccissima vtatur. Vinum autem ne bibat. Si verò bibere velit, quam minimum & aquosissimum dato, & modice deambulare iubeto, aut si potens fuerit, plurimum. Conducit autem & à pituita ægrotanti talia facere. Si verò stare non possit, in lecto ipsum quam frequentissime circumferre oportet, à quacunque causa ægrotarit, per omnia similiter, ut ne intus cartilago concreseat. Si verò concreuerit, & articuli conglutinati fuerint, omnino necesse est hominem claudum fieri. Et si clysterem adhibere volueris ei qui à sanguine ægrotat, quo sanguinem ac pituitam à coxendicibus abducas, hæc infundere oportet. Salis pugillo trito, olei heminam, & de orde decocto duas heminas ammisceto, atque sic infundito. Si enim sic curationem feceris, celerrime sanus facies. Morbus autem grauis valde est ac diuturnus. Tetani tres. Si ob vulnus tetanus siue distentio fiat, æger hæc patitur. Maxilla conglutinatur, & riget, & os aperire non potest: & oculi lachrymantur ac contrahuntur, & dorsum conglutinatum riget, & crura flectere nequit, neque manus, neque spinam.

59 Quum autem lethalis fuerit, potum & cibos quos prius accepit, aliquando per nares reddit. Hunc quum sic habuerit, fouere oportet, & pinguius vinctu, ad ignem non ita prope calefacere, & tepidiora illito corpori adhibere. Et absinthium, aut lauri folia, aut hyoscyami semen, & thus terito, deinde vino albo diluta in ollam nouam infundito, & oleum pari cum vino mensura affundito, & cum his calefactis large cali-

dis corpus ac caput illinito. Postea super pelliceum indumentum reclinat, ita ut pars ad quam fuit animalis caro sursum vergat, mollibus ac puris stragulis ac vestimentis contegito, quo vehementer exsudare possit. Aquam verò mulsam tepidam, si quidem hanc bibere poterit, per os exhibeto: Si verò non poterit, per nares infundito. Vinum autem album quam iucundissimum ac plurimum bibendum dato. Hoc quotidie facere oportet, donec sanus fiat. Est autem morbus grauis, & statim curatione opus habet. Opisthotonos. In distentione retrorsum contingente (opisthotonum vocant) alia quidem eadem æger patitur. Fit autem, quum tendines qui sunt retro in ceruice ægrotarit. Ægrotat autem ab angina, aut ab vna, aut locis circa tonsillas suppuratis. Aliquando etiam à capite febribus succedentibus, conuulsio succedit. Iam verò etiam à vulneribus. Hic trahitur in posteriorem partem, & præ dolore circa dorsum ac pectora, eiulat. Hic conuellitur vehementer, ut vix detinere possint ipsum præsentem, ne è lecto excidat. Hic sæpe in die dolore affligitur, sæpe etiã leuius degit. Huic sic habenti eadem exhibere oportet, quæ priori. Morbus autem adhæret ad summum diebus quadraginta. Si verò hos euaserit, sanus fit. Alius tetanus. Hic tetanus minus lethalis est quam priores. Fit autem ab iisdem. Multi verò etiam ex casu in partes posteriores, à morbo correpti sunt, patitur igitur æger hæc. Totum corpus conuellitur. Aliquando verò quacunque corporis parte id contingit, conuellitur: & primum quidem obambulat. Postea temporis progressu in lectum cadit: & rursus remittit dolor & conuulsio: & si surrexerit, & fortassis ad paucos dies obambularit, postea rursus in iisdem afflictionibus iacet. Atque hæc patitur ac transmutat, per multum tempus: & si quid comedit, non secedit infra, nisi difficulter, atque hoc combustu. At in pectoribus hæret, & suffocationem inducit. Hunc si iisdem curaueris quibus priores, celerrime sanum facies. Clysterem verò ex ptisana cocta tenui, ac melle adhibeto.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Virginum morbis, Iano
Cornario Medico Phy-
sico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Morborum natura quatenus cognosci possit. Spectra falso imaginata, multis mortis causam fuisse.
- 2 Cor quomodo fatuum reddatur, & ex eo torpedo, ex hac delirium fiat. Similitudo. Quomodo & quare ratione sanguis pedibus torporem inducens, ab aqua frigida ad seipsum reuertatur. Sanguis cordis torporem & delirium inducit. Febres erronee quando dicantur.
- 3 Insania, clamoris, timoris strangulationis, mœroris, & in mente motarum, causæ. Voluptas sine spe, et in animi impotentia.
- 4 Insania curatio est sanguinis detractio: in virginibus autem, si viris inungantur, quam celsissime.

Pincipium sit mihi compositionis eorum quæ perpetua sunt in arte medica. Non enim possibile est morborum naturam cognoscere: (si quidem artis est inuenire) nisi quis nouerit naturam in indiuisibili, ex qua in principio discreti sunt: primum de morbo sacro appellato, & de attonitis siue syderatis, & de timoribus: ex quibus adeo fortiter pauet homines, ut delirerent, & demones quosdam videre se putent, ipsis infestos, quandoque nocte, quandoque interdiu, aliquando verò utroque tempore. Postea ab huiusmodi spectris multi iam se strangulauerunt, plures autem mulieres, quam viri. Est enim muliebris natura animi magis deiecti ac imminuti. Cæterum virgines nobiles, & maturæ viro, hoc magis patiuntur, vna cum mensium descensu, antea non valde hinc afflicta. Postea enim sanguis in vterum confluit, velut effluxurus. Quum igitur osculum exitus non fuerit apertum, sanguis autem amplius influxerit, propter cibos & corporis augmentum, tunc sanguis non habens exitum, præ multitudine resilit ad cor, & ad septum trahitur. Quum igitur hæc repleta fuerint, cor fatuum fit, deinde ex fatuitate torpedo,

postea ex torpedine delirium apprehendit. Quemadmodum quum aliquo longo tempore desidente, sanguis ex coxis ac femoribus depressus, in tibias ac pedes torporem inducit. A torpore autem pedes ad iter faciendum impotentes fiunt, donec sanguis ad seipsum reuertatur. Reuertitur autem celerrime, quum steterit in aqua frigida, quæ ultra malleolos madefaciat. Atque hic quidem torpor facile cedit. Cito enim propter venarum restitudinem refluit. Et locus corporis non est periculosus. At ex corde & septo transfuso tarde refluit. Venæ enim obliquæ sunt, & locus periculosus, & ad delirium ac insaniam paratus.

Quum enim hæc partes repletae fuerint, & horror cum febre ingruit, erroneas febres appellant. His autem sic habentibus, præ acuta quidem inflammatione insanit: præ putredine verò, clamat: præ caliginositate autem, timet ac formidat: præ compressione verò circa cor, strangulationes parat: præ sanguinis autem malicia, animus mœrens ac anxius malum attrahit. Sed & alium horribiliter compellat, & in puteos profluere ac incidere iubet, & strangulari, tanquam meliora sint hæc, & omnem vitæ utilitatem excedentia. Aliquando verò sine spectris ac phantasmatibus, voluptas quædam adest, ex qua mortem, velut bonum aliquod, amat. Postquam autem respicit homo, mulieres tum alia multa, tum preciosissimas muliebris vestes Dianæ consecrant, à vatibus id iubentibus deceptæ. Cæterum curatio 4 vt hinc liberetur, est sanguinis detractio, si nihil fuerit quod impediatur. Ego verò iubeo virgines quum huiusmodi patiuntur, quam citissime viris cohabitare. Si enim conceperint, sanæ fiunt. Si verò huiusmodi non affuerint ipsis, simul cum pubertate, aut paulo post corripientur, si non viro nupserint. At verò ex mulieribus viro iunctis, steriles magis hæc patiuntur.

HIPP

HIPPOCRATIS COI

Liber De Natura muliebri, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Muliebrium morborum causæ. Mulieres Albe, Exigua, Vini colorem referentes. Iuencula, Anicula. Medica. Loca frigida & calida.
- 2 De aqua inter cutem in vteris nascens signis, causis & curatione.
- 3 De vterorum ad hepar accedentium signis, & quibus hæc affectio familiaris. Item de mulieris vidua & virginis curatione. Neopon unguentum.
- 4 De vterorum foras egressorum signis & causis.
- 5 De vterorum omnino foras egressorum & dependentium signis, causis, & curatione.
- 6 De vterorum adglutinatorum signis & curatione. Myrrha (Calonia). Steriles ex vteris agglutinatibus.
- 7 De vterorum complicatorum signis & curatione. Urina humana ad vterorum os sponendum. Unguentum Aegyptium. Sterilitas ex hac affectione.
- 8 De vterorum ad coxam decurrentium signis & curatione. Sapia vna.
- 9 De signis ex partu non purgata, & curatione. Medicamentum cum ruda.
- 10 De signis vterorum pituita impletorum.
- 11 De vterorum inflammatorum signis & curatione.
- 12 De ignis sacri seu erysipelatis in vtero signis & curatione.
- 13 De vterorum præter naturam hiantium signis, causis & curatione.
- 14 De vterorum ad medium lumborum progressorum signis & curatione. Steriles & elanda ex hac affectione.
- 15 De fluxus albi signis, causis, & curatione.
- 16 De earum que concipiunt, aliqui natura steriles, affectionibus & curatione.
- 17 De acephulis pituita plenis signis & curatione. De mensium occultatorum signis.
- 18 De vterorum ad præcordia allapsorum signis & curatione.
- 19 De festis menstrui in vtero corruptione, curatio. Cur mulieres ex assa non concipiant, & eius curatio. De oris vterorum duri curatione.
- 20 Mulierem parere non potest, quomodo purges. Item quare ratione pituita sanæ ex menstruis purgationibus cognoscatur. De mensibus omnino impeditis.
- 21 De vterorum ore humidior. Mordentia sanient diffundunt. De vteris puerperæ in coxam iaculentibus. De vteris suffocatis. Suffimentum ex cornu, funiculo lucevario, & phœca adipe.
- 22 De puerperæ vteris inflammatis. De vteris fixis.
- 23 De vteris ex partu inflammatis. De muliere ab vtero delibata. De vteris in lumbis aut lateris molitudine.
- 24 De vteris fixis & ad pudendum prominentibus.

- Pharmacis mulierum que admiscenda.
- 25 Potiones & subditicia medicamentæ, que secundas educere & mensis detrahere possunt.
  - 26 Faerum expellentia.
  - 27 Potiones fixum mortuum & secundas eiecientia.
  - 28 Medicamentum in omni vterorum morbo commodum, & vrinam valde ciens. Lac caninum. Potiones ad menses impeditos. Potio ad puerperij purgamenta purganda.
  - 29 Potio ad omnem puerperam. Pessus ex scammonia in lacte muliebri. Subditicia, menses puerperij purgamenta & aquam ducetia. Leporis pilis combustis.
  - 30 Vteri ad lumbos incumbentes. Alia potiones. Medicamenta subditicia ac purgatoria. Terra Samia nigra.
  - 31 Ad fluxum & dolorem vterorum. Purgatoria & dolores sedantia.
  - 32 Quum vteri suffocant. Stella marina nigra. Ad secundas expellenda. Vteri ad cor allapsi.
  - 33 Appositicia, acria, sanguinem ducentia.
  - 34 Sanguinem ducentia. Glans Aegyptia. Sissinum unguentum. Bilem purgata. Vteri inflammati. Ficus pinguedo interna. Alia mollientia. Aquam purgantia. Sanguinem ac menses ducetia. Fel suillum.
  - 35 Alia mollientia. Cervi medulla.
  - 36 Ad eluendos vteros. Fex vini combusta.
  - 37 Suffitus ad vteros. Phœca pulmo. Spina Aegyptia fructus.
  - 38 Fomenta humida. Pini cortex. Panis seminatissimus.
  - 39 Fomenta sicca.
  - 40 De aqua in vteris genita signis & causis. Menses occultati vteris duris, & ipsorum ore aspero, & eorum curatio.
  - 41 De vteri indurati ore & signis, & eius causis.
  - 42 De vterorum ad latera allapsorum signis & curatione.
  - 43 De vterorum ore obcluso, & eorum signis & curatione.
  - 44 Vterorum obliquorum signa & curatione.
  - 45 Vterorum insipientium signa & curatione.
  - 46 Sanguinis vrinæ in vtero coeuntes, et eorum curatio.
  - 47 De vterorum obturatorum signis & curatione.
  - 48 De vterorum commatarum & in loco non manentium signis & curatione.
  - 49 Vterorum oris hiantis signa.
  - 50 Vterorum lenigantium signa & curatione. Vterorum ad ventrem mutantium signa & curatione.
  - 51 Vterorum ad caput & erura conuersorum signa & curatione.
  - 52 Mulier vteros datans ac cibum auersans. De fluxu ex partu curatione. Coagulum hædi. Sanguinis vomitum ex partu, causa & curatio. Laco acca nigra.

53 Mulier

- 53 *Mulier diu non concipiens. Ad uterorū mor-
bion sedandum. Ad uteros purgandos.*
- 54 *Uteri ad sedem conuersi, & fecesum fecedere pro-
hibentes, curatio. Uterorum os ulceratum. Se-
cunda non decedentes. Uteri inflammati.*
- 55 *Uteri transmoti. Furures ordeaces. Men-
ses remorati. Polypus vno suffocatus.*
- 56 *Pudenda ex seruido ac superficiali ulcere ulcera-
ta. Urina stillicidum. Uteri ad cor progressi.
Rigor ex partu.*
- 57 *Uteri inflati. Graueolentia in pudendis & colu-
mella. Pudendorum ulcera & pruritus.*
- 58 *Genituram non suscipiens, mensibus secundum na-
turam stansibus. Membrana ante os uteri cogni-
tio. Anhelationes in mulieribus.*
- 59 *Parturienti inflata hepar ouillum, aut caprinum.
Ad lumborum dolores.*
- 60 *Ad menses remoratos. Ad uteros conclusos.
Ad menses immodice fluentes. Uteri transmoti
aliquo allapsi. Secundas educētia. Menses non
apparentes. Uteri moti cum dolore.*
- 61 *Uteri dolores maxime ad vesicam. Uteri pro-
minentes. Ad fluxum. Stercus asinum.
Pudendorum ulcera. Os uterorum ex partu ex-
ulceratum. Uterorum dolores.*
- 62 *Pudenda ex seruido ac superficiali ulcere exulce-
rata. Uteri ascendentes ac suffocantes. Secunda
non decedentes. Capitis in muliere dolores.*
- 63 *Fluxus. Canceri stuuatiles vno suffocati. Ad
uteros purgandos. Uterorum dolores.*
- 64 *Lac exunctum. Nasurium lac purgat.*
- 65 *Ad impragnandum mulierem.*
- 66 *Factum expellentia. Experimentum fecundita-
ris. Fel scorpij marini. Testa combusta.*
- 67 *Ad recētia enixam. Conceptum impediētia.*
- 68 *An mulier pregnantis sit. Pregnatis pudenda ex-
ulcerata. Virgini calculosa. Cataplasma.*
- 69 *Suffitus ad uteros. Cornu ouiculae aut caprae.
Terra ex asinorum pedibus derasa.*
- 70 *Collutiones uterorum. Malagmata.*
- 71 *Fomenta uterorum.*
- 72 *Purgatorium. Mulieris biliosa aut pituitosa co-
gnitio.*
- 73 *Uterorum fomenta per arundinem. Pessus car-
nis bubula.*
- 74 *Mensium purgatoria.*
- 75 *Purgatorium si mulier non concipiat. Urina rau-
ri. Substitutum pharmacum ad conceptū faciētia.*
- 76 *Purgatorium molliens. Anferis medulla.
Purgatorium tepidum. Purgatorium detrahens
ac sistens. Fel tauri tritum in potione.*
- 77 *Uteros aperiens & purgans. Ex partu non pue-
gara. Sanguinem purgans.*
- 78 *Substitutia uteros purgansia & aquam ducentia.
Purgatorium molle, aquam pituitam, & pallidas ac
subrueuos menses detrahens. Oleū Aegyptium.*

De muliebri natura ac mor-
bis hec dico. Maxime qui-
dem nume in hominibus
causam esse. Postea vero
naturas mulierum, & co-
lores. Nam quae super-

albida sunt, humidiores sunt & fluidiores.

Nigra vero duriores acerbiorisque ac
adstrictiores. Quae vero vini colorem re-
ferunt, medium quid inter utraque habent.
Sic autem & in aetatibus contingit. Iuuen-
cula enim humidiores sunt, & multo san-
guine plerumque referta. Aniculae vero
sicciores, & modicum sanguinem habentes.

Mediae autem, medium quiddam inter
utrasque habent. Oportet autem eum qui
haec recte tractare velit, primum quidem ex
diis ordiri: Deinde mulierum naturas discer-
nere, itemque aetates, & tempora, & locos,
in quibuscunq; degunt. Frigidi enim lo-
ci, fluidi sunt: Calidi vero, sicci & stabiles.

Initium autem faciam ab humido secundum
naturam. Si aqua intercus in utero obo-
riatur, menses pauciores ac deteriores sunt:
Deinde repente deficiunt: & venter intum-
escit, & mammae siccae fiunt, & reliqua ma-
le habet. Et in ventre sibi habere videtur. Et
ex his cognoscens, quod aqua inter cutem la-
borat. Sed & in ore uterorum significatio-
nem de se praebet. Tangentibus enim gra-
cile apparet: & calor & aqua ipsam corripit.

Quum autem tempus amplius procef-
serit, dolor in imum ventrem, & lumbos, ac la-
terum mollitudinem occupat. Hic morbus
maxime fit ex abortu. Accidit item ex aliis.
Quum sic habuerit, calida lauare oportet,
& tepidioria adhibere, donec dolor se-
detur. Pharmacum autem deorsum purgans
bibendum dare oportet. Post pharmacum
vero, uteros bubuli stercoris fomento fo-
uere: & postea medicamentum cum can-
tharide preparatum apponere, & interpo-
sitis tribus diebus, id quod cum felle para-
tur. Vna vero die interposita, per triduum
aceto infuso colluatur: & si quidem venter
mollis & vacuus fiat, & febres sedatae fue-
rint, & menses prodeant, viro codormiat.

Sin minus, rursus eadem facito, donec me-
ses procedat: & aliquibus substitutiis utatur.
Intermediis autem diebus crethmi corti-
cem bibat, & praenonia grana nigra, & sam-
buci fructum, ieiuna in vino: & mercuria-
lem quam plurimam edat, & allium coctum
ac crudum: & cibus mollibus, & polypis, ac
aliis mollibus utatur. Si vero pepererit, sa-
na erit. Si vero ad hepar accesserint, mu-

ta de repente fit, & dentes conferit, & co-
lor niger fit: patitur autem haec de repente
dum sana est. Fit autem huiusmodi affe-
ctio virginibus maxime antiquis, & viduis,
quae iuenculae sunt & pepererunt, ac vi-
duae manent. Quum sic habuerit, depul-

sione per manum infra facta, sub hepate,
& aut sub praecordiis, fascia deligato, & aper-
to ore vinum odoratissimum infundito. Et
grauolentia naribus adhibeto ac suffito:
Sub utero vero bene olentia. Postquam au-
tem resipuerit, pharmacum infra purgans
bibendum dato: & lac asinum postea bi-
bendum exhibeto. Deinde uteros odoratis
foueto, & medicamenta cum buprestis pre-
parata apponito. Postridie vero Netopon
vnguētum. Intermissis autem duobus die-
bus, uteros cum odoratis colluito. Et postri-
die pulegiū apponito: die vero vna inter-
posita, aromata suffito. Atque haec quidem
viduae facito. Virginem autem ut viro coha-
bitet persuadeto: ad uteros vero nihil adhi-
beto, neque pharmacum bibendum dato,
verum conyzā & castoreum in vino icuine
exhibeto: & caput odoratis ne vngat, neque
odorata olfaciat. Si uteri procliderint, &
foras egressi fuerint, calor habet maxime
pudenda, & sedem. Et urina paulatim destil-
lat, ac mordet. Haec patitur si ex partu pro-
gressa viro condormierit. Quum autem sic
habuerit, myrti baccas & lori ramenta in
aqua coquito, & aquam per noctem sub dio
exponito, & pudenda cum eo decocto quam
frigidissimo perfundito: & eadem trita pro
cataplasmate adhibeto. Postea bibens a-
quam lentium, & mel, & acetum, donec u-
teri fuerint eleuati, vomat. Et lectum a pe-
dibus altiorem facito, & grauolentia sub
pudenda suffito, odorata vero sub nares.

Cibus vero utatur mollissimis ac frigidis. Et
vinum aquosum album bibat. Ne lauetur
autem, neque cum viro dormiat. Si vero
penitus ex pudendis exciderint, dependent
velut scrotum. Et dolor corripit in imum ven-
trem, & lumbos, & quum tempus processerit,
ad locum redire non volunt. Morbus
autem corripit, quum ex partu progressa
uterus doluerit, aut cum viro in puerperij
purgatione concubuerit. Quum vero sic
habuerit, frigidioria ad pudenda appo-
nere oportet, & quod foris est depurga-
tum, & cum vino nigro, in quo malum pu-
nicum coctum est, ablutum, intro detru-
dere: Deinde mel & refinam mixta infun-
dere: Decumbat autem supina pedes sur-
sum extentos habens. Postea spongas im-
ponito, & ex lumbis deligato: Quum au-
tem sic habuerit, a cibus quidem abstineat:
potu vero, quam paucissimo utatur: donec
septem dies praeterierint: & si quidem sic
ingredi voluerint, bene habet: Sin minus,
summas uteri oras deradito, calefacito,

foucan

abluito, ac cerato picato illinito, & alliga-
ta ad scalam muliere, scalam iuxta caput
pulsato, & uteros cum manu intrudito.
Postea crura ipsius alternatim colligato,
& sic per diem ac noctem finito: & modicum
prisanæ succum frigidum dato, aliud
vero nihil. Postera die decumbenti ecur-
bitam quam maximam ad coxendicem af-
figito, & multo tempore trahere finito.

Postquam vero detraxeris, ne scarificato,
sed reclinatam finito, & nihil aliud quam
succum exhibeto, donec septem dies praeter-
ierint. Si vero sciat, aquam dato frigi-
dam quam paucissimam. Vbi vero septem
dies praeterierint, cibus mollissimis ac pau-
cissimis utatur. Si vero ventrem exonerare
velit, decumbens exoneret, donec quadra-
ginta dies praeterant: postea surgat, & par-
cissime obambulet, & ne lauetur, sed intra
pudendum grauolentium suffitum admit-
tat, & modica edat. Si uteri adglutinati
fuerint, incumbunt: & si contigeris, vide-
bis locum durum sub lateris mollitie, &
dolor corripit in imum ventrem, & laterum
mollitudinem, & lumbos, & in crura do-
lor irruit, & aquae extendere non potest: sa-
pe vero etiam suppurantur, & linamentis
inditis curatae ac fluentes moriuntur, si non
vsseris, aut secueris. Quum autem sic ha-
buerit, pharmacum infra purgans biben-
dum dare oportet, & multa calida lauare
ac fouere: & quum recens lota aut fota fue-
rit, iubere ut admota manu, cum digito os
uterorum abstrahat, & myrrham caloniam
suffiat, rosaceo affuso. Bibat autem praenonia
grana nigra quinque, castorio amixto in
vino odorato: & in coxam sanam decubat,
& apponat Baccarum vnguētum, aut oleū
album ad coxam sanam: & edat allium plu-
rimum, & crudum, & coctum, & succū sor-
bentem, & cibus mollibus utatur. Postquam au-
tem dolor quieuerit, abduces eundem su-
per sanam coxam, postea vero fomentum
ex urina adhibeto, lauro insperato, & a fo-
mento cyclaminum apponito. Postera die
lota suffitum ex aromatis adhibeat.

Ceterum ex hoc morbo maxime steri-
les fiunt. Si complicatum fuerit os utero-
rum, menses non prodeunt: si vero prodeant,
pauci ac palti sunt. Et ubi cum viro coit,
doler: & dolor in imum ventrem tenet ac lumbos.
Et si contingat digitis & os requirat,
non est manifestum. Quum sic habuerit,
urina humana foueatur: & post fomen-
tum lenticula decocto lauetur, & post-
quam lota fuerit, uteri vnguētum Aegyptio

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucan

foucantur. Et si odor ad nares ascenderit, spes est ipsam sanam fore. Et quum dormire voluerit, Ægyptium oleum in lana subdat. Postera verò die consideret an magis correcti sint vteri. Postea odoratis foueto: & purgatoria quæ non mordeant subdito, & post subditicia medicamenta, pari mensura aceti ad aquam ammixta eluito. Quum autem menses prodierint, ieiuna, & illota, & suffita, cum viro coeat. Maxime verò ex hoc morbo steriles fiunt. Si vteri ad coxam decurrerint, & menses non procedunt, & dolor ad imum ventrem accedit, & ad lateris molliciem: & si digito contigeris, deprehendes os in coxa. Quum ita habuerit, calida lauato, & allia plurima edenda dato. Et lac ouillum purum bibat: & postquam lac purum exhaustit, fometo adhibito, postea pharmacum infra purgans exhibeto. Quum autem purgata fuerit, rursus vteros foueto, ex fœniculo & absinthio permixtis. Vbi verò recens fota fuerit, os cum digito abstrahito, & scillam apponito, & interposita die postea id quod præparatur cum narcissino adhibeto. Si verò tibi purgata esse visa fuerit, Neropon apponito: & postredie rosaceum unguentum. Cæterum prima mensium decurrentium die ab apponendo cessato: Postera verò incipito vbi defecerint. At in mensibus si quidem sanguis eruperit, satis est: Sin minus, cantharides quatuor bibat, pedibus & alis ac capite reiectis, & pœonia grana nigra quinque, & sepiæ oua, & apij semen, cum vino. Et si dolor habuerit, & vrinæ stillicidium vexarit, in aqua calida desideat: & aquam mulsam bibat aquosam. Si verò à prima non fuerit purgata, rursus bibat donec fiat. Postquam autem purgatio decurrit, ieiuna cum viro coeat. In purgatione verò mercurialem edat, & polypos coctos: & cibus mollior vtatur. Liberatur autem à morbo, si in ventre habuerit. Si ex partu non fuerit purgata, tumet venter & crura: & rigor ac dolor imum ventrem, ac lumbos tenet. Quandoque etiam ad viscera ascendit, & animo linquitur. Atque hæc patitur incipiente morbo: progressu verò temporis, caue faciei partes rubescunt. Quum igitur sic habuerit, fometo vteris adhibito, cyclaminum apponito. Bibat autem medicamentum cum rada præparatum, donec fluxus fuerit commotus. Ad os verò vterorum, adipem anserinum illinito, & myrrham, & resinam tepidam: & quam maxime deambulet, & ante cibum Mercuria-

lem coctam edat, & allium ac porrum: & brallia succum sorbeat: & cibus mollior vtatur, & magis marinis: & calida lauatur. A pinguibus autem & dulcibus abstineat, donec sana fiat. Si vteri pituita impleti fuerint, flatus oboritur, & menses albi pituitosi superueniunt: aliquando etiam sanguis tenuis pelliculis plenus: & præ humiditate cum viro coire non vult: & pauca ac tenuis fit. Interrogare igitur ipsam oportet, an quod fluit mordeat & exulceret: & si non mordeat, pronunciare à cerebro fluxum esse: Si verò mordeat, à ventre. Si quidem igitur à ventre fuerit, à lenticulæ decocto vomat. Deinde veratro purgato. Postea idem in nares immittito. Postquam autem superior venter tibi purgatus esse videbitur, pharmacum infra purgans bibendum dato. A cibus autem pinguibus ac dulcibus abstineat. Acres autem exhibeantur, velut commodi, nisi pudenda fuerint exulcerata: Præstant autem frigidi. Et modice lauatur, non tamen calida, neque caput. Ieiuna verò bibat hypericum, semen apij, saluiam, in vino aquoso. Quum autem cessauerit fluxus, cum succo grossorum eluito, & postea acerbis colluito. Est autem morbus grauis. Si vteri inflammati fuerint, damnes omnino non prodeunt, aut prauis & paucis. Et quum ieiuna est, vomitus ipsam corripit. Vbi verò quid ederit, vomit cibos: & dolor imum ventrem ac lumbos habet: & animi deliquium inuadit. Venter autem aliquando durus, aliquando mollis est, & inflatur ac magnus fit, & putat se in ventre habere. Si verò contigerit, plenitudo illa vacua fit. Huic vsque ad decimum mensem tumor paulatim augetur, velut in ventre habenti. Vbi verò decem menses præterierint, venter aqua impletur, & umbilicus eminet: Et si digitum admoueris, os vteri gracile & collapsum comperies. Et vbi menses apparuerint, pauci sunt & prauis. Et claviculæ ac collum attenuantur, & pedes intumescunt. Quum igitur sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato: & ad vteros quæ purgant & non mordent apponito: Et post appositionem vteros eluito, pari mensura aceti acerrimi ad aquam ammixta: & Mercurialem edat, & succum eius farina inspersa, vbi cocta fuerit, absorbeat. Morbus autem est periculosus. Si ignis facer, erysipelas dictus, in vteris oboritur, tumor fit à pedibus exorsus, & ad crura & ad lumbos procedens. Quum autem tempus amplius processerit, intumescit etiam venter,

ter, & rigor ac febris corripit, itémque debilitas. Præ dolore verò, quiescere non potest, sed iactat se ipsam. Dolor autem ex imo ventre ascendit ad lumbos, postea sursum vergit ad præcordia, & pectora, & caput. Et mori sibi videtur. Quum autem remiserit, torpor occupat manus. Aliquando etiã inguina & crura, & poplites: & liuida fit, & modico quandoque tempore sibi melius habere videtur. Deinde rursus eadem patitur, & corpus pustulis impletur, & facies rubescit, & sitis fortis tenet, & fauces siccae sunt. Hic morbus si prægnanti fiat, moritur: Sin minus, curata sanatur. Quum igitur sic habuerit, adhibere oportet, si dolor habeat, frige factoria, & ventrem turbare. Et si quidem in ventre habeat, cibus ac potibus vtatur, à quibus fetus non corrumpitur. Si verò non secedant, clysterem adhibeto. Si autem in ventre non habuerit, pharmacum bibendum dato: & cibus paucissimus vtatur mollissimis ac frigidis: & Mercurialem edat, & sambucum: & neque salsa, neque pinguis, neque acris, velut est organum, aut thymus, aut ruta. Postquam autem calor & strangulatio remiserit, & tumor non fuerit sedatus, medicamentum fortius infra purgans postea bibendum dato. Morbum autem hunc paucæ effugiant. Si vteri præter naturam hient, & menses plus quam oportet prodeunt, viscosioresque ac frequentiores, & genitura non manet intus. Et si digito contigeris, os hias comperies: & febris ac rigor & dolor, imum ventrem & lumbos corripit. Hic morbus à fluxu sanguinolento corripit: fit autem quum menses suppressi derepente eruperint. Huic quum dolor maxime habuerit, tepe factoria apponito. Et quum remiserit, vteros foueto: & pharmacum infra purgans bibendum dato. Et quæ non mordent subdito: & post subditicia medicamenta, cum acerbis colluito: & quam minimum lauato. Cibus autem siccissimis vtatur. Si verò his factis sana non fiat, pharmacum bibendum dato, à quo sursum ac deorsum purgetur. Et quum menses moti fuerint, & quum quiesuerint, eiusdem modi victum exhibeto. Morbus autem lethalis est. Si vteri ad medium lumborum processerint, dolor imum ventrem habet, & crura contrahuntur: & quum aluum exonerat, dolores acutiores fiunt, & stercus cum vi prodit, & vrina destillat, & animo linquitur. Quum sic habuerit, fistula ad vesicam alligata, vteros sufflato, & fomentum

adhibeto. Aut multa calida lauato, & male olentia sub pudenda sufflato: Sub nares autem odorata. Quum autem dolor cessarit, lenticulæ decocto præpotato, pharmacum sursum purgans bibendum dato, à quo venter moueatur. Postquam autem vteri ad locum suum redierint, medicamentum infra purgans bibendum exhibeto: & postea lac bibendum dato. Postea fometo ad vteros adhibito ex vino, medicamenta cum lauro præparata immittito, & apponito quæ non mordent, ammixto aceto. Postea aromata sufflato. Cæterum steriles & clauda fiunt ex hoc morbo. Quum fluxus albus obortus fuerit, velut vrina alina apparerit. Et dolor imum ventrem habet, & lumbos, & lateris mollicitudinem: & tumores sunt crurum ac manuum, & caua eleuantur, & oculi humidifunt, & color arcuatus ac albus fit. Et quum iter facit, anhelat. Morbus autem fit, si vbi natura pituitosa est, febricitarit, & bilis commota purgata non fuerit. Si quidem igitur venter acuerit, vteris profusio fit: Si verò ad vteros vertatur, fluxus fit. Postquam igitur vteris profusio habuerit, papaueris albi ac rubri corticem pari pondere, & spinæ fructum in vino diluto retorto, & polenta recenti inspersa bibat. Si verò velis, malicorium calido cinere torrefactum ac tritum ex vino bibat, pari polenta ac farina inspersa. Minimum verò lauatur. Cibus autem vtatur quam siccissimis ac frigidis. Vbi verò fluxus quiesuerit, pharmacum bibendum dato, à quo superna purgentur, & lac asinum bibat. Postquam autem infra purgata fuerit, bubulum lac bibat, ad dies quadraginta, si poterit meracum, sub dio per noctem expositum, quarta aquæ parte ammixta. Vesperis verò vbi ebibit, alicam sorbeat. Quum autem decem dies fuerint transacti, lactis & aquæ decimam partem detrahit. Quatum autem detraxerit, tantam tepidi recens mulæi portionem additam bibat. Postredie verò duas portiones, vt in decem portionibus pro modico diluto sit meracum, & ad quatuor dies bibat. Cum autem decimam partem detrahit, etiam de forbitione amplius addat. Postquam autem quatuordecim dies transegerit, decimam lactis partem bibet, postea tertiam aquæ partem affundens, ad dies decem bibat, & cibus vtatur, & sic fiant omnes dies quadraginta. Quum conceperit & vterum vt partus gestarit, ea quæ natura sterilis est, primum quidem menses Hipp. opera. y def

deficiunt, & pauciores fiunt, & tempus in quo prius fiebant, transmittunt. Postea repente multi fiunt, & puri ac fortes: & si quidē semel facti fuerint, de cetero secundum rationem in ventre habet. Sin minus, & primū fiunt & iterum atque iterum in mente, postea ex seipso desinet fluxus, pallidūque ac tenuis fit. Pharmacum igitur & sursum & deorsum purgans bibendum dare oportet: Et lac asininum postea bibendum aut serum. Postea adhibito fomento, vteros medicamento quod non mordeat, purgato. Deinde cum aceto colluito. Postea aromata suffito. Hęc autem facito ut prima mensium die facta sint. Et ne sit illota, & impasta, cyceonem insulsum crassum bibens, & aromatis suffiatur, nec opo affuso & vnguento rosaceo. Postea cum viro coeat. Si acetabula pituita plena fuerint, 17 menses quidem bene succedunt, & in ventre habet. Corruptit autē foetum vbi fortior factus fuerit. Nō enim retinere potest, sed abruptitur. Cognoueris autē hoc modo. Humida fit, & mucosum ac viscosum desinit, & non morder: & in mensibus vbi à fluxu purgari cessauerit, per duos ac tres dies mucī ab vteris prodeunt. Hanc grossorū succo eluito, & collutione per acerba postea bis aut ter facta: de cetero apponito id à quo pituita purgatur, & mollia fomenta adhibeto. Et post subdititia apposita; pari mensura aceti ad aquam ammixta eluito, & in mensibus aromata suffito, postea impasta & illota cum viro dormiat.

Quum menses occultati fuerint, dolorimum ventrem tenet, & onus incumbere ipsi videtur, & lumbos dolet, ac laterū molitudinem. Quum verò ad præcordia vteri allapsi fuerint, suffocāt: & vbi frequenter acida euomit, ad modicū tempus melius habet. Dolor autem & ad caput & ad collum procedit. Postquā igitur allapsū parant, aut allapsi sunt, tepefactoria adhibeto, & graueolentia suffito, infra autem odorata, & castorium bibendum dato, & conyzam. Vbi verò deorsum procederint, infra graueolentia suffito: sub nares autem odorata. Sedatis autē doloribus, pharmacum bibendum dato. Et lac asininum postea bibendum. Deinde succum à quo vomat dato, & ad nares apponito. Postquam autem purgaueris, fomento vteris adhibito, ex his quæ cum lauro præparatur, id quod ex narcisso præparatur apponito. Et tribus interpositis diebus, fomento adhibito, id quod ex cantharide præparatur apponito,

& postera die adipem aserinum. Postea intermissis tribus diebus, collutione cum aceto parata eluito. In purgationibus autem, mercurialem ante cibos edat, & cibis molliissimis vtatur, & acria edat. Et his in die calida lauetur. Si verò menses nō fiant, vbi hæc opportuno tempore feceris, cantharides bibendas dato: & postquam prodierint, ieiuna & illota, ac suffita, cum viro dormiat. Quum in ventre habens, foetum menstruum aut bimestrem corruperit, & ad perfectionem gestare non poterit, & tenuis præter naturam fiat: Huius vteros purgare oportet ac corpus pinguefacere. Non enim prius foetum perferre poterit, quàm vteri ipsius crassi fiant, & robusti euadant. Si verò crasse facta fuerit mulier præter naturam, non concipit ventre. Nam omētum multum ac crassum incumbens vteros deprimit, & genituram non suscipit. Hanc attenuare oportet, & pharmacum infra purgans bibendum dare, & ad vteros apponere quod purget ipsos, & flatus inducat. Si verò os vterorum durum fiat, aut ceruix, digito intro misso id cognosces: Itēque si ad coxam fuerint auersi. Quum sic habuerint, nihil acre adhibeto. Si enim os exulceraueris, vbi inflammatum fuerit, periculum est, ne penitus sterilis fiat. Verūm apponito quæ non mordent, à quibus purgetur. Si mulierem parere non potentem purgare velis, & fuerit biliosa aut pituitosa. Cognosces autem vtrum horum sit, si arena substrata quū menses fiunt, in sole sanguinem superfundas, ac sicari sinas. Si enim biliosa fuerit, supra arenam sanguis pallidus erit: Si verò pituitosa, velut mucus erit. Et sanè vtrum horum fuerit, infra purgato, & ad vteros subdititia apponito. Si menses omnino non fiant, si quidem præ dolore id contingat, primū ventrem infra purgato, deinde medicamentum à quo sanguis ex vteris purgatur apponito. Postea intermissa die vna aut altera, rursus id à quo sanguis purgatur apponito. Reliquo verò tempore corticem crethmi in vino tritum bibat. Si humidius fuerit os vterorū quàm oportet, acria apponito, quo morsum perceptet, & inflammatum valde durum fiat. Si verò induratum fuerit, acria adhibeto.

Mordētia enim sanie diffundunt. Deinde mollia apponito. Sed & ad alios morbos nō minus apponito. Si puerperæ vteri in coxam incubuerint, aut ad lateris molitudinem, ad sanam coxam oleum Ægyptium

ptium album, aut baccarim vnguētum apponere oportet, & in sanā coxam decumbat, & pæoniæ grana nigra quinque bibat, & fructus sambuci conchæ testam maiorem, & castorij magnitudinem fabæ in vino. Postea lota suffiatur, & potibus ac cibis mollibus vtatur, & mercuriali, & acribus omnibus, excepto raphano ac cepis. Quū suffocant vteri, graueolentia omnia suffire oportet, bitumen videlicet, sulphur, cornu, lucernariū funiculum, phocæ adipem, castorium: Odorata verò subter pudenda.

22 Si verò puerperæ inflammati fuerint vteri, ardet, & suffocatio habet. Quum autem sic habuerit, mulsū marinum tenuem tritum super linteolo extentum pro cataplasmate adhibeto. Postea crudam ordeaceam farinam, & cinerem sarmentitium, ac lini semen, oleo & aceto affuso coquito, donec velut farinæ subactę massa fiat. Deinde quàm calidissima ferre potest imo ventri imposito. Si verò fixi fuerint vteri, lentem & mētam multam in aceto coquito, vt vaporem inde in os trahat, & nares adhibeat: & graueolentia suffito: & mercurialem edat, & in succo eius farinā coctam forbeat. Quàm celerrime autem & priusquam dolor occupet, exhibere oportet pharmacam, quæ vteros à dolore leuant: & cibos per alium secedentes assumat. Si verò venter calefiat, clysterem adhibeto.

23 Si ex partu inflammati fuerint vteri, solani succum in pudenda infundito: & vbi hic calidus factus est, alium infundito. Si verò hic non fuerit, lentisci aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ succum expressum infunde: & quod in medio huius est tenerimū, derafum longa forma inde. Postea cerusam aqua tritam & lana exceptam appone. Si verò horruerit, tolle. Si mulier ab vtero debilis sit, & bilis ipsam suffocet, & opus sit ipsam leuiter purgare, & dolorem sedare, peucedani succum trium cyathorum mensura bibendum dato. Si in lumbis aut lateris mollitudine fuerint vteri, & transmo uere velis, sulphur & bitumen terito, & melle cocto affuso, glandulam crassam facito, & in sedem indito: & vteri si sicci fiant, hæc quàm celerrime apponito.

24 Mulieri si vteri sicci fiant, & ad pudenda prominent, & inguina dura fiant, & calor in pudendis insit, cancerari incipit. Quum sic habuerit, cucumeris syluestris internam partem aridam terere oportet, & aquę hemina affusa in sedem immittere, & purgari sinere, donec purgetur. Quum autem

mulieri pharmacum dederis, ammisce ad pharmacum ea quę vteros purgant, & quæ expellunt.

Potiones, & subdititia medicamenta, 25 quæ secundas educere, & menses detrahere possunt.

Cantharides quinque auulsis alis & pedibus ac capite, deinde tribulos ad mare nascentes vnā cum radice, mensurā quantā est conchæ testa terito: & anthemī pallidam siue luteam internam partē siccā tritam, conchæ testam addito, & seminis apij tantundem, & sepia ova quindecim, & in vino dulci diluto bibenda dato: & quum dolor habuerit, in aqua calida desideat, & aquam mulsam aquosam bibat.

Aliud. Ranunculi foliorum & floris triti Æginæi stateris pondus, in vino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album & uas passas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato: & vbi vrinæ stillicidium vexarit, in aqua tepida desideat. Aliud. Adianti staterem Æginæum, in vino albo pari aqua ammixta, bibendum dato. Aliud. Viola albæ semen quantum tribus digitis apprehendi potest, in vino albo eodem modo temperato, bibendum dato. Aliud. Leucoij nigri radicem, in vino eodem modo sumat. Aliud.

Crinanthemum quod in domibus nascitur, eodem modo misceto ac bibendum dato. Aliud. Anchusæ foliorum pugilos duos, in vino albo æquali aqua ammixta, bibendos dato. Aliud. Chamæleonis radicem, velut veratri potionem, derafam in vino albo, aqua pari mensura ammixta, bibendam dato. Aliud. Brassicæ & porri succum, ad vtrunque succi silphij obolis tribus ammixtis, ex vino albo cum pari aqua bibendum dato. Aliud.

Oliuas albas priusquam oleum insit compunctas siccato, postea tusas & cribratas ac in vinum iniectas bibendas dato. Hoc & menses detrahit, & secundam expellit. Aliud. Diakamni Cretici obolum in aqua bibendum dato. Et si hoc in portu dato, secundam eicere non potes, sambuci succo cocto immisso foueto, & cantharidem apponito. Hoc etiam foetum expellit. Quum autem morsum intulerit, auferat, & rosaceo vnguento tinctum apponat, donec elapsa fuerit. Aliud. Populi nigra Cretica grana nouem trita, in vino bibenda dato. Cum hoc etiam abluatur, Hipp. opera. y 2 siffi

si difficulter pariat. Aliud. Conyzae testam conche maiorem cum porri succo diluito, & netopi testam conche maiorem ammisceto: & hæc in vino bibenda dato. Aliud, quod menses detrahit. Peucedanum & panaces, & pæonia radicem, in vino bibendum dato. Aliud, quod fœtum mortuum & secundas eiicit. Viola & portulacæ semen contundito ac misceto, & in vino albo vteri exhibeto. Aliud, quod menses detrahit. Seminis violæ albæ quantum tribus digitis apprehendi potest, & sterco-
 27 ris caprini pilulas quinque aut sex, in vino odoratissimo permisceto, & bibenda dato, ubi prius fomentum ex aqua & oleo immiseris. Adhibeto autem fomentum in sella: & ubi hæc bibit, quàm celerrime lotam reclinato. Brassicam verò edendam exhibeto: & succum eius sorbendum. Aliud. Seminis violæ albæ quatum tribus digitis apprehendi potest, in vino bibendum dato: & in aqua calida desideat. Si verò id nō habeat, fœniculi radices cōtusas, in aqua mulsa tepida macerato, & exhibeto. Aliud.
 28 Fraxini grana decem, in vino bibenda dato. Hoc in omni vterorum morbo commodum est, & valde ciet vrinam. Aliud. Succum silphij magnitudine erui, & nasturrij semē terito ac ammisceto, & in vino aut lacte canino bibenda exhibeto. Hoc etiam fœtum expellit. Aliud fœtum eiiciens. Ranūculum herbam, & parum elaterij, in aceto temperato ac mixta bibenda dato. Aliud ad idem. Brassicæ caulem tenerum, extremitate ex netopo illita, affricato. Aliud, si menses non fiant. Terebinthi fructum tritum, in vino & aqua dilutum ac excolatum, ieiunę bibendum dato, & calida lauetur. Aliud, menses ciens. Rubra pæonia grana, in vino ieiunę bibenda dato. Aliud, ad puerperij purgamenta purganda. Fœniculi semen, & crethmi corticem, & thus, in vino bibenda dato. Aliud. Tedam quàm pinguisimam in vino coquito, & pæonia grana quinque in vino terito, & hemina quadrantem bibendum dato. Aliud. Mercurialis semen & folia, in vino bibenda præbeto. Aliud. Pæonia grana nigra quinque, & sepia oua in vino bibenda dato. Ad omnē puerperam.
 29 Ad irionem & polentam, oleum affunde, & coctum sorbeat: & cibus quàm mollissimis utatur. Aliud. Scammoniam in lacte muliebri tritam, lana exceptam appone. Aliud. Mercurialis folia trita in lacte subde. Aliud. Herbam artemisiam

tritam, & vnguento rosaceo imbuta appone. Aliud. Albam radicem tritam, ac rosaceo vnguento subactam appone. Aliud. Pæonia radicem melle, vnguento rosaceo & Ægyptio subacta, in lana subde. Aliud. Farinam non lotam eodem modo appone. Aliud. Lolij & tritici farina, simul melle subactas, in lana subde. Aliud, quod menses & puerperij purgamenta purgat & aqua ducit. Radicis struthij tusti triti quantum tribus digitis apprehendi potest, melle subactum appone. Nascitur autē in Andro in littoribus. Aliud, ad vteros depurgandos. Mercurialis contusa, & cucumeris sylvestris modicum, in vino tere, & melle subacta appone. Aliud. Pilos leporis cōbustos, ac tritos in vino, & melle cocto & aqua subactos, bibendos dato: & aqua calida lauetur. Aliud, partus purgatorium. Polentam crassius fresam dimidij hemichœnicis mensura, in aqua heminis quatuor coquito, & ubi efferbuerit, bis aut ter sorbenda dato. Aliud, purgans puerperij purgamenta. Sambuci folia coquito, & oleo affuso bibenda dato. Edat & brassicas coctas, & porrum. Aliud, purgans vteros. Rhois folia & irionem terito, & in vino, polenta in persa, bibenda dato. Aliud. Misyos obolos duos tritos & vino subactos apponito. Aliud. Lini semen tritū, vino subactum apponito. Aliud. Trifolij semen in vino bibendum dato. Si verò ad
 30 lumbos vteri incubuerint, polypos coctos edat, item q̄ assatos: & vinū bibat nigrum, odoratum, meracum quàm plurimū. Aliæ potiones, medicamenta subditicia ac purgatoria. Rhoem rubrum, & vinacea, in aqua coquito, & farina tritici recentis in aquam in persa, bibenda dato. Aliud. Farinam in aquam iniectam bibendam dato. Aliud. Mora rubi siccato ac terito, & polenta recēti ammixta, amborum accubuli mensuram, in vino odorato & aquoso, bibat. Aliud. Terram nigrā Samiam in aqua tritam, tali magnitudine bibendam præbeto. Aliud. Hypocistidem in vino bibendam dato. Aliud. Mala punica vinosa exsuccato, & polentam cum succo subactam siccato, Postea tritam in vino bibendam dato. Aliud. Baccas myrti nigras tritas in aqua diluito, & polenta in persa, bibendas exhibeto. Aliud. Mali punici dulcis, assati drachmam, in vino tritam bibendam dato. Aliud. Triticum & ordeum torrefacta, trita, & ad farinam redacta, in vino nigro bibenda dato. Aliud.

Aliud. Mali punici dulcis internā partem, pari aqua ammixta bibendam dato. Aliud. Cicuta quantum tribus digitis apprehendi potest, cum aqua bibendum dato. Aliud. Farinæ tritici recentis, & gypsum, æquales partes mixtas in aqua bibendas dato. Aliud. Mali punici dulcis corticem ac corium, in vino bibendum dato. Aliud, si sanguis ex vteris fluat. Viticis folia in vino nigro bibenda dato. Aliud, ad fluxum ac dolorem. Rosmarini radicem in vino bibendam dato. Alias item potiones ad vteros habes. Cedri fructus, fœlicum, cuminum Æthiopicū, casie fructum, thapsi baccas, milium, lentisci fructum, nigellam, dauci radicē ac semen: Aromata verò, thymbram, ericen, hypericum, papauer album, crethmi radices ac semen, maluarum radices, mercurialis semen, & folia, viticæ semen, saluam, populum nigram, dictamnium, pseudodictamnium, amomum, cardamomum, helenium, aristolochiam, castorium, adiantum, draconium, peucedanum, rutæ folia ac semen, apij semen, fœniculi semen, hipposelini semen & radices, hippomarathri semen & radices, struthij semen & radices, hyssopum Cilicium, irionem, pæoniam, panaces. Quodcunque horum volueris, & cum altero permixtū, & per se in vino aut aqua prout volueris coctum, exhibeto bibendum. Commoda sunt & purgatoria, & quæ dolores sedant. Maluarum radicem in aqua dato. Aliud. Pæonia semē modico cedrino oleo ammixto, in vino bibendum dato. Et vterorum dolores sedabis. Aliud, quum vteri suffocant. Castorium & conyazam in vino albo bibenda dato. Si verò ad nares accesserint, cnidij internam partem albam, melle ammixto, naribus illinito. Aliud, sedans dolores. Maluarum radicē, & fœniculi ac crethmi corticem, ex aqua bibenda dato. Aliud. Stellas marinas nigras, & brassicam misceto, & in vino odorato bibenda præbeto. Aliud. Myrrha obolos tres, coriandri parum, resinam, pæonia radicē, cuminum Æthiopicum, hæc trita in vino albo diluta, leuiter tepesacta bibenda dato. Aliud, quod secundas expellit. Ricini radicem bibendam dato. Aliud, si ad cor allapsi vteri strangularint. Viticis & pæoniæ semen, in vino bibendum dato. Appositicia acria, sanguinem ducentia. Cantharidas quinque thuri ac myrrhæ ammisceto, & glandulam longam magnitudine gallicæ formato, & lana obuolutam linteo albo

circumdato, & vnguento albo Ægyptio albo aut rosaceo madefactam apponito. Aliud. Buprestium, si parua fuerit, tota: si magna, dimidiam, ad prædicta ammisceto: & eodē modo apponito. Si verò mollioribus vti velint, buprestidas in vinum mitte, & cuminum Æthiopicum, & fœlicum, ac anisum addito, ac feruefacito: ad decem verò buprestidas, acetabulum olei ammisceto: reliquis omnibus æquali portione acceptis. Ammisceto etiam myrrhæ ac thuris parum. Ex hoc pugillum accipito, & velut priorem glandulam subdito. Aliud. Nigellam terito cum melle, & vino subactam in glandulam redigito, ac vtere velut superiore. Aliud. Philistium eodem modo præparatū apponito. Aliud. Telephium eodem modo præparatum subdito. Aliud. Anemonæ folia trita linteo excipito, & myrrhæ parum ammisceto, & eodem modo vtor. Aliud, quod sanguinem ducit. Glandem Ægyptiam terito, & susinum vnguentum quod est in terra Ægyptia addito, & aqua diluta, ac lana inuoluta apponito. Aliud, bilem purgans. Cucumeris sylvestris medullam tritam, ac melle subactam, & ad glandis formam redactam apponito. Aliud. Colocynthidis sylvestris internam partē terito, & melle subactam eodem modo subdito. Aliud. Elaterij portiones quatuor, adipe anserino & caprino, & misy ammixto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Aliud. Thlaspi tritum, & melle imbutum apponito. Aliud. Foliorum ficu saniem deradito, & elaterij portiones duas ammisceto, & nitri tantundem, mellēque subacta apponito. Aliud, si vteri inflammati fuerint. Nitrum rubrum, ficus pinguedinem internam, vtriusq; pares portiones tritas, & ad gallæ magnitudinem efformatas subdito. Aliud. Cumini folia cum vino trita, in linteo subdito. Aliud. Radicem albam terito, & melle affuso feruefacito, & glandulam inde factam subdito. Aliud. Succum silphij, & ficum, mixta, in glandem formata apponito. Aliud. Cucumeris sylvestris semen tritum eodem modo. Aliud. Fel tauri, nitrum rubrum, netopon, cyclaminum terito, & de singulis gallæ magnitudinem, de cyclamino vero plurimum, melli ammisceto & apponito. Aliud. Cyclamini caput purgatum, in aqua tritum, ac linteo alligatū apponito. Aliud. Myrrham, salem, cuminum, fel tauri, hæc melle subacta, ac linteo excepta subdito. Aliud. Hipp. opera. y 3 Grana

Grana cnidia trīgitta deligito, & tria Indici pharmaci ōculorum, quod piper vocatur, & alia tria de rotundis. Hæc tria in vino veteri trita, & oleo dulci diluta ac subacta, lanæque excepta subacta, & vrina eluatur. Aliud. Tichymali succu melle subacta, ac linteo excepta apponito. Aliud. Scilla radice longitudine digitorum sex sumito, & duobus digitis lana obuolutis subdito, & Alia molliencia, a quibus aqua pergatur, & sanguis ac menſes ducuntur, si non diuturni fuerint, & os vteri mollit. Narcissinum, cuminu Ethiopicum, eius, absinthium, cyperum: aliorum quidem singulorum æquales portiones sumito, narcissi vero partes quatuor. Hæc trita & in glandulam efformata, linteoq; crudi lini excepta apponito. Aliud. Cyclaminum magnitudine tali, & florem aris magnitudine fabæ terito, melle subigito, & efformatam hinc glandulam subdito. Aliud. Pusgum, myrrham, thus, fel suillum, melle subigito, & in glandulam efformata subdito. Alia acerba. Rhoem vino nigro subacta apponito. Aliud. Cnicum eodem modo præparatum subdito. Aliud. Loti ramenta eodem modo apponito. Aliud. Rhoem melle ammixto subdito. Alia molliencia: Sulphur, adipem, vitellum oui, farinã, melle subige, & tepesacta in lana subde. Aliud. Pinguedinem anseris, adipem ouillum, ceram albam, resinam, vnguentum rosaceum, tenui linteo excepta appone. Aliud. Medullam cetui & adipem ouillum aut caprinu, & oui candidu, rosaceo vnguento subactum, ac lana exceptu apponito. Quæ ad eluedos vteros infunduntur. Grossos hybernos in aquam missos ad lentu ignem coquito, & oleo ad decoctum affuso eluitor. Deinde verò malicorium, & gallam, & loti ramenta, in vino acerbo coquito, & hoc excolatum infundito. Aliud. Fecem vini cõbustam in aqua mitte, & postea cum aqua collue: deinde malicorio, myri baccis, foliis rhois in vino coctis, vinum excolatum infunde. Aliud. Lentisci, saluæ, hyperi folia, in vino nigro coquito, ac infundito. Aliud. Si quid in vteris fuerit exulceratum. Butyrum, thus, myrrham, resinam parum, infunde. Aliud. Porrum in aqua coquito, & excolatam aquam ad vinum ammixtam infundito. Aliud. Sambuci fructu, anisum, thus, myrrham, vinum sumito, & horu succum infundito. Aliud. Brassicã in aqua coquito, & in brassicæ suc-

co mercuriale coquito, modico lini semine adiecto, & postea excolatum infundito. Aliud. Myrrhæ acetabulum, thus, fefeli, anisum, semen lini, netopum, resinam, mel, pinguedinem anseris, acetum album Ægyptium, horum singulorum æquales portiones terito, & in vini albi heminis duabus diluto, & postea tepida infundito. Aliud. Mercuriale in aqua coquito, ac excolato, & myrrhæ acetabulu, thus, netopi, singuloru æquas portiones ammisceto, ac tepida infundito. Aliud. Saluam & hypericum in aqua coquito ac infundito. Aliud. Sambuci fructum, & lauri baccas, æquis portionibus in vino coquito, deinde vinum infundito. Aliud. Pusgum in aqua coquito, & oleo ad aquam affuso immittito. Aliud. Pinguedinem anseris, & resinam, colliquefacta infundito. Aliud. Butyrum, oleum cedrinum modicu, cum melle liquefacito, & tepida infundito. Aliud. Cyperu, iuncum rotundum odoratu, calamum aromaticu, pari portione myrrhæ ammisceto: & cum his sisymbrium in vino coquito, ac infundito. Aliud. Semen apij, anisi, fefelis, nigellam, in vino coquito ac infundito. Aliud. Cedrum Creticã in vino coctam infunde. Aliud. Bryoniam albã & myrrham, in aqua diluta infunde. Aliud. Argenti florem cum vino & aqua infunde. Aliud. Elaterij portiones duas aqua dilutas infunde. Aliud. Cucurbitas siue colocynthidas syluestres duas, in vini aut lactis cocti heminis quatuor madefacito, excolato, ac infundito. Aliud. Cucumeris syluestris medullam palmi parui magnitudine, in aqua heminis quatuor coquito, & melle ac oleo affuso infundito. Aliud. Radicis thapiaz duas portiones, & mel ac oleum, in duabus aqua heminis diluito ac infundito. Aliud. Veratri duas portiones in duabus aqua heminis tepida infundito. Aliud. Thlaspios acetabulum melle admixto, in duabus aqua heminis diluito, ac tepida infundito. Aliud. Cucumeris syluestris magnitudine palmi parui, in aqua heminis quinque coquito, & melle affuso infundito. Aliud. Grana cnidia sexaginta, oleo & melle diluta infundito. Aliud. Si natura pituitosa fuerit, Cneori portionem tritam, in aqua mulsæ hemina Æginæa diluito, ac infundito. Aliud. Si biliosa fuerit. Daphnes potionem odorata illius drachmæ pōdus, scammonia potionem, terito, & in aqua mulsæ, aut aqua vuae passæ hemina Attica diluito. Aliud. Daph-

Daphnoidis potionem eodem modo: & si biliosa fuerit, hæc infunde. Si verò pituitosa, grana cnidia electa, & succi tichymali potionem infundito. Similiter etiam cneoro, & peplo, vtrisque his vti oportet. Immittito autem cum infuso non ampliore quam duarum heminarum. Suffitus porro sunt hæc contusa. Gallam suffito. Aliud. Ramenta loti ad olea folia sicca contusa misceto, & oleo subacta suffito. Aliud. Prunas subigito, & ordeï paleis humidis insperis suffitum facito. Aliud. Super amphora oleariæ operculo stæben incendito. Aliud. Cupressi ramenta suffito. Aliud. Scammoniam, myrrham, thus, vnguento affuso, suffito. Aliud. Bitumen, & ordeï paleas misceto, ac addita pinguedine phœæ suffito. Aliud. Fraxinam, cupressi ramenta, cyperi radicem, vnguento rosaceo subacta suffito. Aliud. Calamum, cyperum, bryoniam, muscum arboreum, apij semen, anisum, simul mixta & vnguento rosaceo subacta suffito. Aliud. Resinam siccam cineri feruido insperisam suffito. Aliud. Cinamomum, myrrham, casiam, paribus singula portionibus suffito. Aliud. Crocum ammixta myrrha, & musco, æquali cum croco portione suffito. Aliud. Calamum, cneorum, crocum, folia rosarum tubra suaueolentia trita & siccata ad crocum ammisceto, & styracem dimidia croci portione addito. Hæc trita mixta & siccata, melle cocto modico subigito. Horum verò omnium suffitus sit oboli Attici pondus. Suffiantur autem super stercore bubulo. Formetur autem stercus velut acetabulum olearium, habeatq; fundum tenuë; & sit siccum. Ignis autem sit sarmentitius, in quo stercus iaceat, & ex illò mulier insidens contexta suffiatur. Aliud. Galbanum, resinam, mannam, vnguento rosaceo subacta suffito. Aliud. Panacis & cupressi ramenta, vnguento Ægyptio albo subacta suffito. Aliud. Cinamomum, nardum & myrrham vnguento rosaceo inbuta suffito. Aliud. Viola albæ semen, cedri ramenta, & galbanum, melle subacta suffito. Aliud. Stercoris caprini pilulas, & leporis pilos, pinguedine phœæ subacta suffito. Aliud. Coaguli phœæ pelliculam contusam ac tritam, & spongiam, & muscum arboreu, trita simul mixta, atque phœæ pinguedine excepta suffito. Aliud. Stercus caprinum, & pulmonem phœæ, ac cedri ramenta suffito. Aliud. Stercus bubulum, cedri ramenta,

ta, & bitumen suffito. Aliud. Spinae Ægyptiæ fructum, & cedri ramenta, & myrti sicca folia: Hæc trita & vnguento molli subacta suffito. Multa verò aromata in vnguentum iniicito. Aliud. Vinacea tusa trita, & cedri baccas, & resinã pinus, simul mixta, & passo cocto subacta suffito. Fomenta. Stercus bubulum contusum ac cribratum, aceti dimidia mensura, & decocti erui dimidia adiecta, leniter pro fomento adhibeto. Postquam autem fomentum adhibueris, lenticula decoctum bibendu dato ac reuomedum. Et farinam sorbendam, ac vinum insuper bibendum. Postridie verò granum cnidium deuorandum exhibeto. Sequenti die quod vrinam ciet, hoc scilicet: Ciceris albi partes duas tritas, vuae passæ tertiam partem, affusa aqua ad dimidias coquito, deinde excolatam aquam per noctem sub dio exponito, & postridie bibendam dato. Et de cætero saluam ac lini semen, polenta ad ambo hæc ammixta, bis per diem in vini diluti heminis quatuor dato. Aliud. Olei heminas dimidias tres, foliorum sambuci manus plenæ mensuram: Hæc cocta in craterem calidum fundito, & per testas calidas immixtas fomentum facito, muliere in sella collocata, ac vestimentis cooperta. Aliud. Foliorum sambuci manus plenæ mensuram, & myrti tantumdem in aquam missa coquito, & ad excolatam aqua, ordeï paleas iniicito, coquito, & linteo excipito, ac cum hoc fomentum facito, prout maxime calorem ferre poterit. Aliud. Acetum, oleum, aquam, mel, hæc mixta valde feruefacito: deinde accepta vesica capiente conglum, aut vtriculo extenui corio facto, infundito, & panniculo lanæ obuoluto, foueto. Quum autem tepidus factus fuerit panniculus, alium obuoluito. Aliud. Pini corticem, & rhois folia in aquam coiecta fortiter coquito, & in excolata aqua ordeï paleas coquito, oleo affuso: vbi verò simul coxeris, linteo excipito ac foueto. Aliud. Loti ramenta & cupressi, aqua & oleo affuso, coquito: Deinde simul cocta linteo excipito, ac foueto. Aliud. Aromata in aqua chœnicæ coiecta coquito: & in excolata aqua furfures triticeos coquito, & foueto. Aliud. Eodem modo gallã contusam, & rhamni corticem in aqua coquito: & cum aqua furfures triticeos subigito, ac oleu ammisceto. Postea semiasatum panem duos chœnicæ habentem facito, linteoq; excipito, ac foueto. Aliud. Brassicam & porrum de-

coqui

coquito, & cum succo eodē modo fomentum facito. Aliud. Ordei paleas coquito, oleo affuso, & linteo excipito, ac foueto.

39 Aliud. Solanū & oleæ folia coquito, & eodē modo fomentum facito. Atq; hæc sanē, si quidē humidi vti volueris, pro fomento velut scripta sunt adhibe. Si verò siccis, panes parato & exassatos, & semiaslato & cū his foueto. Sed & testis calidis linteo inuolutis foueto, itēmq; cū ipsis linteis calefactis: & cū lēticulis vasis testaceis, feruente aqua infusa. Apponito autem ad pedes.

40 Aliud. Iridis radicem tundito ac coquito, & eodē modo foueto. Si aqua in vteris gignatur, menses pauciores fiunt & deteriores, & per longius tempus, & pręgnas est subinde per duos menses, aut paulo amplius. Quum autem hoc tempus aduenierit, & foetum corripit, & aqua multa in ipsa gignitur. Huic autem lac bibendum dare oportet, & peplum meconia dictum, donec foetus moueri inceperit. Plerumq; verò ante hoc corrumpitur, & per abortum extruditur, & vteri sanguine manat. Hæc autem patitur nihilo magis ex labore, quā aliter. Hoc autem cognoscere poteris quod hydrops inest, ex digiti contactu. Comperies enim osculum ipsorum gracile, & obscuratum ac plenum humiditate. Si verò nō circa initia, sed dum iam mouetur, foetus ipsi corrumpatur ac suffocetur, tunc & venter imus intumescit, & ad contactum dolet, velut vlcere præsentē: & febris ipsam ac dentium fremitus corripit. Et dolorem habet acutum & vehementem, circa pudenda, & imum ventrem, & lumbos, & laterum molliitudinem ac coxendices. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet. Et qua parte dolor hæserit, tepefactoria adhibere, experimento facto de eo quod maxime admittat: & pharmacum deorsum purgans bibendum dato. Interposito verò tempore quantum tibi sufficiens esse videbitur, & collusione facta, & fomento adhibito, cyclaminū apponito, ita vt melle subactā, & linteo exceptam deliges, & ad os vterorum apponas. Cupressi etiam ramenta in aqua made facta, eodem modo apponito. Verum hæc breuiore tempore, & per longius temporis interuallū, quanto magis mordent & exulcerat. Et specillum stanneum paratum immittito, & digitum eodem modo. Portiones quoque bibendas dato: experimentum faciens quas libenter admittat: & cum viro dormiat, maxime opportuno tempore præsentē. Si enim genituram conceperit, & præ-

gnans facta fuerit, ac pepererit, subexpurgantur & quæ prius in ipsa fuerant, cū ipso puerperij purgamento. Atque sic maxime sana fieri poterit. Si indurati fuerint vteri, & os ipsorum asperum fit, & menses occultantur. Quum vero apparuerint, velut arena sunt: & genitura hoc tempore nō fit. Si verò etiam digito contigeris, asperum comperies os vterorum. Quum sic habuerit, cyclaminū terere oportet, & salem ac sicam crudam ammiscere, & cum melle efformata apponere: & fomento adhibito, purgatoria infundere. Edat autem mercurialem, & brassicas coctas, & succum sorbeat, & calida lauatur. Si indurati fuerint vteri, & menses occultantur, & os ipsorum conuulset, & nō concipit. Quum sic habuerit, si digito contigeris, comperies os asperum, & digitum non intromittit: & febris ipsam corripit, ac dentium fremitus. Et dolor habet imum ventrem, & laterum molliitudinem, & lumbos. Patitur autem hæc, si foetus in ipsa corruptus fuerit putrefactus. Quibusdam verò etiam ex partu contingit. Sæpe etiam aliter. Quum sic habuerit, multa calida ipsam lauare oportet: & fomentum adhibere. Quum autem recens lota aut forata fuerit, immisso specillo os aperito ac dilatato, & per digitum eodem modo, & velut in priore scriptum est apponito. Et portiones similiter bibendas dato: & eodem modo curato velut priore. Si vteri ad latus allapsi fuerint, tussis detinet, & dolor sublatus, & vterus durus velut pila insidet, & ad contactum dolet velut ab vlcere. Et contabescit, & videtur peripneumonia esse, & conuellitur, & gibbosa fit. Et menses omnino non apparēt. Quibusdam vero prius conspecti, euanescent. Tunc autem comparētes, debiles sunt ac pauci, aut deteriores quā antea: & genitura non fit hoc tempore. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum dato: & eo epoto, multa calida ipsam lauato: & ex tepefactoriis quod maxime admittit adhibito: & a quibus sanguis purgatur ea apponito: & lini semen tostum, tustum ac cribratum, & peplum album, & saluam cum polenta tenui, & caseum caprinum, sordibus & salis muria derasis: hæc misceto, vt casei sint partes duæ, reliquorum vero vna: polenta autem sit antiqua non salsa, & ieiunat in vino bibenda dato. Vespero vero cyceonem crassum melle affuso exhibeto, & ex potibus quemcumq; libenter admiserit bibendum dato. Et frequentes fomentum adhibe

adhibeto. Calidam vero aspergito, & perceratum leniter mollito, ac a latere detrudito: & latus fascia lata deligato: & lac bubulum quā plurimū ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autē vtatur quā mollissimis. Morbus hic vehemens est & lethalis: & pauca etiam si curentur ipsum effugiunt. Si os vterorū concludatur, spissum fit velut grossus ficus. Et si digito contigeris, comperies durum ac contractum: & digitum non intromittit: & menses occultantur, & genituram non suscipit hoc tempore: & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & laterum molliitudinem. Quandoque etiam sursum procedit, & suffocat. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum præbeto, & multa calida lauato, & quæ os molliunt apponito, & specillū immittito ac aperito, & digitum similiter, & calidam aspergito. Quū autem molle factum fuerit, ea quæ sanguinem purgant apponito, & ex portionibus dato, experimento facto, quā libenter admittat, & brassicam edat, & succum eius sorbeat.

44 Si vteri obliqui fiant, etiam os ipsorum obliquum fit, & menses ipsi nunc occultantur, nunc prius apparentes euanescent: & non similes fiunt, sed deteriores & pauciores quā antea, & genitura nō fit hoc tempore, & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & coxam, & attrahit ipsam. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & calida lauare, ac fouere. Vbi verò recens fota aut lota fuerit, digito immisso os vterorum corrigat ac dirigat, & odoratorum suffitum admittat, & ex portionibus dato, iuxta experimentum, quā libenter suscipit. Cibis autem vtatur mollibus, & allia edat cocta ac cruda, & cū viro dormiat, & in sanam coxam decubat: Alteri verò fomentum adhibeat. Morbus autem difficulter cedit. Si inflati fuerint vteri, & venter attollitur ac inflatur, & pedes intumescunt, & causæ faciei partes. Color vero deformis fit, & menses non fiunt, & genitura hoc tempore non fit, & anhelat, & anxiam morret: & quum surrexerit, aut progressa fuerit, erectæ cervicis spiratio ipsam tenet: & quicquid ediderit aut biberit, ipsam molestat, & gemit, & magis æger tristatur quā priusquam ederet. Sæpe verò etiam suffocatur. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & calida lauato, ac fomentum adhibeto. Interposito verò tempore quodam, apponito ea a quibus purgetur, ac non

mordeatur. Frequentissime verò totum corpus foueto. Tunc autem & sub pudenda odorata suffiantur: sub nares autem graueolentia: Et portiones dato quæ vteros purgant, & ad locum compellunt. Et Mercurialem edat, & lac bibat, velut de latere dictum est. Morbus autem nō est diuturnus.

46 Si sanguinis grumi in vtero coierint, os ipsorum velut eruo plenum fit: & si attigeris, ita habere deprehendes: & menses non fiunt. Neque genitura retinetur, quā diu sic habuerit. Quum igitur ita habuerit, cyclamini corticem detrahit, & allium, & salem, & ficum, & mellis parum terito ac permisceto, & glandulam hinc formatam ad vterorū os apponito: & alia vteris conuenientia medicamenta subdito, quæ videlicet acria sunt ac corrodunt, & a quibus sanguis purgatur: & de portionibus dato eas quæ vteros purgant, & omnia circumradito: & vesicæ pellicula siue cuticula digitis obuoluta, os vterorum deradito.

47 Si obtorti fuerint vteri, & menses non fiunt, & genitura non manet intus, & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & laterum molliitudines: & si digito contigeris, os vterorum attingere non poteris, nam fortiter secessit. Quum sic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, a quo sursum ac deorsum purgetur, magis tamen deorsum: & os ipsum ac vteros quā maxime fouere, ac calida lauare bis in die, & de portionibus dato quā libenter suscipit pro experimento: & viro condormiat frequentissime, & brassicam edat. Si vteri commoti in loco non manserint, quod prolapsi fuerint, dolores exhibent, & inconspicui fiunt. Quandoque verò eminent, velut sedes prolapsa. Et quum quidem supina decubuerit, in loco manent: Quum autem surrexerit, aut se inclinauerit, aut aliās se commouerit, exeunt. Sæpe verò etiam quietem habent. Hanc quā maxime quietescere oportet, & non moueri: & lectum ad pedes altiore statui, & iisdem vti, velut in superioribus: & cum acerbis infusis conspergere, & graueolentia suffire: Sub nares autem odorata. Et malum punicum in medio per umbilicum perforato, & in ipso plicem quæ maxime congruat cum vino tepefacito, & non valde premeas quā penitissime apponito. Quum autē quid aposteris, lata fascia exceptum ex lumbis deligato, vt ne dilabatur, sed maneat & faciat quod expetitur: & peplū cum caseo, & polenta, bibendum dato, velut in allapsu ad

ad latus dictum est: & ex potionibus quam maxime admiserit bibendam præbet. Cibis autem mollissimis utatur, & cum viro quam maxime dormiat. Si hauerit os vterorum magis quam solet, menses plures fiunt, & deteriores, & humidiores, & per longius tempus: & genitura ipsam non contingit, neque intus manet, sed rursus foras effunditur: & si digito contigeris, os vterorum hians comperies: & impotentia ipsam corripit præ mensibus, & febris ac rigor, & dolor tenetimum ventrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem: Patitur autem hæc maxime, si quid in ipsa fufum fuerit, & corruptum computruerit: patiuntur etiam ex partu, & aliæ aliter. Quum sic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet, à quo sursum purgatur, & quum dolor habuerit, tepesfactoria apponere, & calida lauare, & interposito tempore, per infusa colluere, velut scriptum est in priore, & de potionibus dare quam libentissime susceperit, & suffire quæ siccant. Edat autem polypos & mercurialem. Si leuigati fuerint vteri, & menses plures fiunt, & deteriores, & humidiores, ac frequentiores, & genitura intus non manet, sed rursus exit: & si digito contigeris, comperies os leue. Et impotentia ipsam corripit præ mensibus, & febris ac rigor, & dolor inimum ventrem, & lumbos, ac lateris mollitudinem, maxime si quid in ipsa corruptum computruerit, & ex partu, & aliis. Quum sic habuerit, curare oportet ubi dolor habuerit, velut scriptum est in priore. Si vteri ad ventrem nutaberint, dolor acutus & vehemens coxendices, & lumbos, ac laterum mollitudinem habet. Et crus claudicat. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, postridie verò suffire hoc modo. Ordei chœnicis duas, & oleæ folia probe contrusa, & gallam contrusam ac cribratam, & hyoseyami tertiam chœnicis partem: Hæc mixta, & olei hemina dimidia affusa, efformata, in olla per dies quatuor, ter in die suffito. Nocturno verò lac bubulum, & mel, & aquam bibat, & calida lauetur.

Si ad caput conuersi fuerint vteri, signum hoc est. Venas in naso & sub oculis dolere videtur. Hanc calida multa lauare oportet, etiam in capite, lauro & myrto in aqua incoctis: & caput unguento rosaceo illinatur, & odorata subter suffiantur, & brassicam edat, & succum absorbeat. Si ad enura & pedes conuersi fuerint, ex hoc cognoscet. Magnis pedum digitis conuellitur sub

ungues. Et dolor crura ac femora tenet. Quum sic habuerit, multa calida ipsam lauare oportet, & fomentum adhibere quod maxime libenter admiserit, & subter suffire graueolentia, & unguento rosaceo unguere. Si mulier cibum auersans vteros doleat, & febris ipsam ac rigor corripit, populi albi quintam dimidia chœnicis partem, & seminis vrticæ tantundem, & casei caprini rasi dimidiam chœnicem, simul cum vino vetere molliato, deinde cocta sorbenda dato. Si ex partu fluxus corripit, & cibi in ventre non maneant, vnam passam nigram, & mali punici dulcis grana trita, & coagulum hædi, vino nigro diluito ac vitrotum, ita ut caseum caprinum derasum, & polentam tritici torrefactam adicias, & bene temperata bibenda præbeas. Si ex partu sanguinem vomat, hepatis fistula sauciata est, & dolor ad viscera procedit, & cor conuellitur. Hanc multa calida lauare oportet, & tepesfactoria quæ maxime admiserit adhibere, & asininum lac bibendum, ad dies quinque dare: Postea verò vaccæ nigrae lac bibendum præbere, ita ut sine cibo degat, ad dies quadraginta. Ad vesperam verò sesamum tritum bibat. Morbus hic est periculofus. Si mulier diu non concepit, mensibus apparentibus tertia aut quarta die, alumen tritum unguento dilutum, lana exceptum apponito, & per tres dies appositum habeat. Tertia verò die fel bouis radito, & rametum oleo dilutum ac subactum, linteum exceptum apponito. Et tres dies appositum habeat. Sequenti verò die cum viro coeat. Ad vterorum mobum sedandum, lini scissi vnam cum stipula pugillum tenuiter tusum, in vino albo quam iucundissimo per noctem madefacito, deinde excolatum in ollula tepesfacito, & in eo lanam mollissimam tinctam apponito, & vicissim priore detracta aliam subdito. Si vteros purgare voles, primum quidem ordeum oleo imbutum in prunis suffire oportet. Postridie vero carnem ouillam coquere, cum ordeo decocto sub die per noctem exposito. Sit autem decoctum ordeo congi mensura, & valde ipsas carnes coquito. Vbi verò cocta fuerint, leniter tepidas edat, & iusculum sorbeat. Postridie autem thus & pulgium tritum, melle subactum & lana exceptum ad triduum subdito. Si vteri ad sedem conuersi fuerint, & fecerint secedere prohibuerint, dolores habent & lumbos, & inimum ventrem, & ilia. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet, & lumbos fouere

uere, & graueolentia suffire, & apponere quæ purgant & impellunt ipsos vteros, & bibenda dare ea quæ maxime admittit.

Si vlcera fuerint os vterorum aut inflammatum, myrrham & adipem anferinum, & ceram albam, & thus, in leporis pilis qui sub ventre sunt misceto ac terito, & in lana mollissima apponito. Si secundæ decedere non possint, statim quidem à cibo abstinere oportet. Viticis autem folia trita in vino & melle, oleo affuso tepesfacito, & hemina mensuram bibendam dato. Si inflammati fuerint vteri, sambuci folia tenerima in tritici recentis crassiore farina coquito, & leuiter tepida sorbenda dato. Si vteri transmoti fuerint, hederam siccissimam tritam, & linteolo tenui illigatâ subdito, & pingue aliud nihil adhibeto. Bibendum verò dato triticum recens, & peplum tostum, & saluiam, & cyperum, & anisum: Hæc trita vino diluta cum furfuribus ordei bis in die dato, pro vice dimidiam heminam. Si menses constituto tempore non fiant, brassicæ folia, & rutam terito, postea paleas ordeo chœnicis mensura madefacito donec flaccescant, & per noctem sub die exponito. Mane verò in hemina inde excolata brassicam ac rutam diluito, & affuso oleo conuassato, & bibenda dato, postea polypum vino albo suffocatum edendum dato, & vinum ebibendum. Si verò volueris, pisces odoratissimos coctos edendos dato, & iusculum sorbendum. Si ex feruido & superficiali vlcere pudenda fuerint exulcerata, myrri baccis in vino coctis pudenda colluat. Et postea mali punici dulcis putamina in vino coquito, & myrrham ac resinam simul mixta vino diluito, & in tinctum in his linteum subdito. Si vrinæ stillicidium corripit, cucumeris siue cucurbitæ os & fundum refecato, & subiecta pruna cucumeris circumponito, & inspersa in igne myrrha, mulier super cucumeris locato, ita ut summam cucumeris partem quam penitissime in pudendum indat, quo vapor plurimus in pudenda transmittatur. Et ex potionibus vrinam cientibus ieiunæ aliquas exhibeto. Si ad cor progressi vteri suffocent, & non decedant, porri femeritrum, & pulegium, in aquæ cyathis tribus, & aceti albi cyatho vno, & mellis tertia cyathi parte diluito, tepesfacito, & ieiunæ sorbenda dato. Si ex partu aut abortu rigor corripit, iuniperi fructum & saluiam simul trita, in aceti albi cyatho diluito, & vini albi diluti poculum affundito, versa-

to ac stare finito. Mane verò excolato, & tepesfactum bibendum dato. Si vteri inflati fuerint, & si ventus in vtero fiat & dolor, saluiam & cyperum tusa madefacito per noctem, & mane excolato, & purum cremorem in ollam fundito, tritici farina crassiore adiecta, & aceti albi cyatho affuso, & succi sulphurij magnitudine fabæ adiecta; & cocta crudius sorbenda dato. Si in pudendis graueolentia fuerit, & columella nascatur, & dolor habeat, dolorem quidem sedabit apij semen, ieiunæ in vino datum. Graueolentiam verò, anisum eodem modo datum. Columellam verò refecare oportet. Si vlcera fiant in pudendis, & pruritus corripit, oleæ & hederæ & rubi & mali punice dulcis folia trita in vino veteri dilue, & postea carnem recentem foliis intege & appone. Et habeat subditam per noctem. Mane verò eximat, & myrtum in vino decoquat, & cum vino pudenda colluat. Si genituram non suscipiat, mensibus secundum naturam procedentibus, membrana ante vteri os excruuit. Contingit etiam ex aliis causis. Cognoscet autem hoc, si digitum admoueris, membranam prætextum continges. Ad hæc medicamentum subdititium facere oportet. Resinam itaque & æris florem melle diluito, & linteum ex his tinctum penitissime indito, filo ad extremam partem dependente illigato. Quum itaque hoc exiluerit, myrtum in vino coquito, & cum vino tepido eluatur. Si anhelationes corripuerint mulierem, sulphuris magnitudinem fabæ, & nasturtij tantundem, & rutam, & cuminum Æthiopicum, hæc trita & vino diluta, ieiunæ bibenda præbet. Oportet autem & à cibis abstinere, & non frequenter edere.

Si pariens inflata fuerit, hepar ouillum aut caprinum calido cinere obrutum, edendum dato meracius ad dies quatuor, & vinum bibat vetus. Si lumbos doleat, anisum & cuminum Æthiopicum bibat, & calida lauetur, & apothermon (porus id genus est) bibat. Si menses non fiant, testam crassam exurito ac terito, & origanum in pinguedine anseris coctum terito, & ad testam in linteum ammisceto, ac tepida apponito. Si vteri conclusi fuerint, & menses non apparuerint, colocynthidem syluestrem, & sulphurij semen, cuminum Æthiopicum, nitrum, salem Thebaicum, adipem rhenaem, farinam, myrrham, & resinam: Omnia hæc feruefacito, simulque mixta ac trita in glandulam efformato, & apponito.

Si

Si vteri ad viscera conuerfi strangularint, vinum cedrinum, & cuminum Athiopicum bibat, & calida lauetur, & apothermon bibat. Si menses non fiant, adipem anferis, & netopon, & resinam, mulier lana excepta subdat. Si verò magis quam conuenit prodeant, fufinum, & raia linguam, in lana apponat. Si transmoti vteri aliquò allapfi fuerint, ordeum decorticatum tritum vnà cum paleis fume, & cum cornu certuino vino subige, & hinc vteros suffito. Si secundæ decedere non possint, fœniculum vino & oleo ac melle feruefactum bibendum dato. Si menses non appareant, & velis ipsos detrahere, crassiozem tritici farinam & ordeum coquito, & oleo affuso edenda dato. Si inflammati fuerint vteri, coryledonis folia, & porrum, in crassiore tritici farina coquito, & affuso oleo edenda dato. Si moti vteri aliquò allapfi fuerint, & dolorē exhibuerint, olea scabiem, & lauri ac cupressi ramenta, in aqua coquito, & linteo excepta apponito. Si vterus doleat, & ad vesicam fuerit dolor, porri semen in aqua tritum ieiunæ bibendum præbe, & tepidioria adhibe. Si vteri promiuerint, lotos ipsos cum aqua tepida, & vino ac oleo illitos, rursus intrudito, & ex lumbis deligato, & graueolentia suffito: & si vrinam emittere non poterit, calida lauato ac foueto, & cupressi ramenta suffito. Et potiones vrinam cientes bibendas dato. Si fluxus fiat, acerba suffito, & stercus asini derafum, lana illigatum subdito. Sit autem stercus siccum. Si in pudendis vlcera fiant, adipem bubulum illinito, & apponito, & cum vino in quo myrtus cocta est colluito. Si ex partu os vterorum fuerit exulceratum, florē rosarum tritum & vino imbutum, in pilis leporinis apponito, & acerbis colluito. Si vterus doleat, allij caput integrū, & nitrum tostum, & cuminum terito, & melle subacta subdito, & calida lauetur, & subcalidam bibat. Si ex feruido ac superficiario vlcere pudenda fuerint ulcerata, adipem bubulum, & butyrum, & anferis adipem, ac fufinum vnguentum misceto, & ex his pudenda illinito, & aqua tepida colluito. Si vteri ascendentes suffocarint, funiculum lucernarium accensum extinguito, & naribus admoueto, quo fumum attrahat, postea myrrham vnguento dilutam, & lana exceptam apponito: Et resinam oleo dilutam bibendam dato. Si secunda non secedat, conyzam tritam lana exceptam apponito, &

ignem, in vino tritam bibendam dato. Si caput doleat, & inum vterem, & lumbos, bilis in vteris est. Huic itaque pharmacum dare oportet, quod sursum ac deorsum purgare potest, & calida lauat, & apponere quæ bilem purgant. Et anisum ac nigellam vino diluito, & bibenda dato. Si fluxus oboriat, caneros fluuiales in vino suffocato, & vinum bibendum dato, & quæ siccant suffito, & apponito. Si fluxus oboriat, porri pugillum in vino tritum bibendum dato: & siccis & acerbis vtatur. Si fluxus oboriat, muli stercus, combustum, tusumq; ac cribratum, vino dilutum bibat: Reliquis autem eodem modo vtatur. Si fluxus oboriat, & iam diuturnus fuerit, spongiam combustam ac tritam, vino odorato dilutam, bibendam dato, & per suffitus resicca, & quæ restringunt appone. Si vteros purgare velis, nitrum, cuminum, allium, & ficus terito, & melle subacta apponito, & calida lauetur, & apothermon bibat. Si vteros doleat, cyclamini radicem in vino ieiunæ bibendam dato: & calida lauetur, & apothermon bibat. Si lac extinctum fuerit, reliqua quidem eodem modo curato, fœniculi verò semen bibendum dato, & radices fœniculi decorticatas, ac butyrum simul coquito: Quum autem cocta fuerint, frige facito ac bibenda dato. Commodum est etiam hippomarathrum & hipposelinum simul coctum. Si lac extinctum fuerit, porrum tritum aqua dilutum bibendum præbe: & calida lauetur, & porrum ac brassicam edat, simul coctis cyrtisi foliis, & succum forbeat. Si lac extinctum fuerit, saluiam, & cedri aut iuniperi baccis adiectis coquat, & ad diffusum succum, vinum affundat ac bibat, & ad cætera farina insperfa additæque bulbo, & modico oleo affuso, edat. Et acria, & acida, & falsa, ac cruda olera omnia vitet. Nasturtium verò in vino potum commodum est (nam lac purgat) & calida lauetur, & apothermon bibat. Si velis mulierem prægnantem fieri, ipsam & vteros purgato, postea farinam ieiunæ edendam dato, & vinum meracum insuper bibendum: & nitrum rubrum, cuminum, ac resinam, melle subacta in linteo subdito, & vbi aqua defluerit, nigros pellos mollitorios apponat, & cum viro dormiat. Si prægnantem facere voles mulierem, ipsam & vteros purgato. Deinde linteum tenuissimum resiccatum, ac melle imbutum in glandes efformato, & in fici succo tinctas apponito, donec fuerint

66 rint apperiri. Postea verò magis intrudito. Vbi autem defluerit aqua, vino & oleo coluta cum viro dormiat. Bibat autem & pulegium in vino cedrino, quum viro cõdormire volet. Medicamentum fœrum ex vteris pellens. Cucumeris sylvestris succum potiosis mētura, in mazā cõspersum apponito, vbi ad duos dies antea ieiunauit. Aliud. Staphidis sylvestris pugillos duos, in aqua mulsa dilutos, bibendos dato. Experimentū fecunditatis. Caput allij integrum derafum vteris apponito. Post die verò digigum immittat, ac cõtingens consideret: & si quidem oluerit inde os, bene habet. Sin minus, rursus apponat. Aliud experimentum. Netopum modicum in lana inuolutum apponat, & consideret an per os oleat. Alia subditicia medicamēta. Scorpij marini fel, in lana inuolutum, & in ymbra siccatum apponito. Pulegium siccum tritum, melle imbutum in lana apponito. Cucumeris sylvestris semē, & testam, combustā, vino subactā, cū pilis leporinis, in lana subdito. Alumē Egyptiū, lana inuolutū apponito. Cantharidas, vino subactas, in lana subdito. Herba artemisiā in vino subactam apponito. Nigellam in vino tritam, in lana subdito. Aliud, ad recēs enixam. 67 Vnguentum rosaceum & ceram, in lana apponito. Bulbion ex tritico, tritum & vino subactum in lana subdito. Vini albi vteris fecem combustam, & vino albo, extinctam ac tritam, in lana apponito. Galbanum, netopum, & misy, cum vnguento rosaceo, in linteo apponito. Elaterij portiones duas, & fauū cum vino, in linteo apponito. Butyrum & alumē melle subactum, in linteo subdito. Scammonia succum, & adipem, cum maza misceto, & vino imbuta, in linteo apponito. Si concipere nolit, misyos fabæ magnitudinem aqua dilutam bibendam dato, & per annum non cõcipiet. 68 Si periculum facere velis in muliere, an prægnans sit aut nō, rubro lapide siue terra erithrea oculos sublinito. Et si quidem ingrediatur pharmacū, prægnans est: sin minus, non. Si prægnanti pudenda feruido & superficiario vlcere fuerint exulcerata, amygdala trita, & medullā bubulā in aqua coquito, & modica farina adiecta, pudēda illinito, & baccarū myrti decocto colluito. Si virgo ex lapide laborarit, semen radicis Ethiopicae in vino veteri ad dies decem dato. Deinde in aqua ad dies viginti, & bis in die, multa calida lauat. Cataplasmata. Allium, portulacā, apium, loti, & cedri

ramenta, trita simul mixta aqua mulsa diluito, & cataplasma hinc factum imponito. Rubi folia, myrti folia, simul trita aqua mulsa diluito, & polenta ammixa subacta imponito. Sambuci folia, myrti folia, terebinthi folia tenerrima, eodem modo apponito. Loti ramenta, mori folia, simul trita mixta, aqua diluta, cum vna passa imponito. Suffitus. Ouiculæ aut capræ cornu, rufum, & ordeum rostum ac fresum, oleo subigito, ac suffito. Cerui cornu, & oliuas nondum habentes oleum, simul trita mixta suffito. Rhoem rubrum, & polentam rostum, oleo subigito, ac suffito. Polentam & stercus bubulum, & paleas, oleo subigito, ac suffito. Loti ramenta, & rhois folia, & cupressi sicca ramenta, vino nigro austero subacta suffito. Galbanum, mannam, & resinam, vnguento subacta suffito. Capræ cornu, & gallā, & adipem suillum, ac cedriam suffito. Terram ex asinorum pedibus derafito, & stercus asininum, cum vino nigro, subigito, ac suffito. Collutiones. Folia myrti, & lauri, ac hedera in aqua coquito, & cū hac tepida colluito. Rhois, & mali punica, ac rubi folia, in aqua mulsa coquito, & cum ea excolata colluito. Sambuci & lentisci folia in aqua coquito, & excolatam leuiter tepidam infundito. Fœniculi & brassicae radices tufas in aqua coquito, oleo affuso, & postea cum excolata colluito. Oenanthen, & cyperum, & vuas passas, in aqua mulsa coquito, ac colluito. Malagmata. Maluam & fœnogræcum in aqua feruefacito, & cum excolata aqua leuiter tepida colluito. Cupressi ramenta & amaracum, in passo aqua temperato coquito ac colluito. Serpillum & viola alba radicem, in aqua mulsa coquito, ac colluito. Hypericum, & lentiscum, & baccas cedri in aqua coquito, & cum leuiter tepida colluito. Fauum, & butyrum, & resinam, & adipem anserinum, in aqua coquito, & colluito. Fomenta. Lolium tostum ac molitum, in posca meraciore coquito. Postquam autem coxeris, linteo illigato, & foueto. Lentem tostam, decorticam, & in farinam crassiozem alicā similem redactam, in aqua coquito, & linteo illigato, ac foueto. Ernum eodem modo parato, ac foueto. Commoda est & saluia eodem modo parata. Saluiam & hypericum in aqua coquito, & ordei paleis in decocto coctis & linteo exceptis, foueto. Loti & cupressi ramenta in vna passa cremore coquito, linteoque ipsa illigato ac foueto. Olee, Hippo. opera. z &

& myrti, & hederæ, ac laurifolia, in aqua coquito, & in decocto, hordei paleas coquito: deinde linteo illigato, ac foueto. Cupressi ramenta & cedri, & ordi furfures, simul misceto, & in vuc passæ cremore subigito, ac panem formato, & cum hoc affaro, calido in linteo illigato, foueto. Violæ albæ semen, aut radices, in aqua coquito, & cum aqua furfures tritici subigito, ac panem formato, cum quo calido in linteo inuoluto, foueto. Serpilli in aqua coquito, & fursure triticeo in aquam coniecto, eodem modo foueto. Spongiæ calefacito, & adhibeto, & etiam mollibus lanis, & panniculis laneis, & vasis testaceis aqua infusa, & vtricularis eodem modo, & decoctionibus in vtris infusis, foueto. Purgatorium. Si mulierem parere non potentem, facere velis vt prægnans fiat, considerare oportet in mensibus, an biliosa aut pituitosa sit. (Cognosces autem hoc, arena tenui sicca ad solem conspecta, & quum menses prodierint, sanguine super arenam in sole effuso, ita vt ipsum siccatum sinas: Si enim biliosa fuerit, sanguis super arenam siccatus, pallidus fit: Si vero pituitosa, velut mucus existit) Horum igitur vtrumquæ fuerit, ventrem purgato, siue sursum siue deorsum purgatione opus habere visa tibi fuerit: postea paucis diebus in te repositis, vteros purgato: Vterorum fomenta. Si duri fuerint vteri, & non concipiat: Vinum quamtunc dulcissimum cum pari aqua temperatum, trium semicongiarum Atticorum mensura, & feniculi radices, & seminis feniculi quartam partem, & vnguenti rosacei semiheminam: Hæc in vas nouum fundito, & vinum affundito. Vasis autem operculum perforato, & imposita arundine foueto. Arundinem vero cum operculo tollito. Si enim sine operculo abstuleris, exuretur. Postquam autem fora fuerit, scillam apponito, velut infra scriptum est. Apponito autem donec dixerit molle & amplius esse vterorum osculum. Et si quidem exulcerata fuerit, & pustule in purgatione fuerint, si summa labia exulcerata fuerint, anisum, & adipem anserinum, in rosaceo oleo terito, & in lana inuoluto, & accepta carne bubula, magno pedis digito crassiore, sex digitorum longitudine, ipsam pharmaco illinito, & lana exceptam inuoluto, & ad extremam carnis partem quæ foras spectat, filum alligato, & reliquam in vteros indito, vbi est vlcus. Mensium purgatoria. Si non procedat menstrua purgatio, cucumeris syluestris internam partem pon-

dere trium obolorum, & artemisiam herbam, & thuris obolum terito, & in mixto melle in lana inuoluto, & ad os vteri apponito, quinquies in die hoc faciens. Aliud. Vitæ viridem terito, & melle ammixto lana excipito, & eodem modo apponito. Aliud. Cupressi fructum, & cucumeris syluestris internam partem, & thus terito, & melle ammixto lana excipito, & eodem modo subdito. Aliud. Cupressi fructum, & thus terito, & melle ammixto lana excipito, ac subdito. Aliud. Abrotani obolos tres, cum melle lana excipite ac subdito. Aliud. Elaterij obolum, & myrrhæ obolum terito, & cum melle lana inuoluto, ac subdito. Purgatorium, si mulier non concipiat. Tauri vrinam collige trium heminarum mensura. Deinde artemisiam herbam, aut parthenium, aut adiantum, & laurum viridem, & cedri ramenta simul contunde. Deinde in effossa scrobe carbones accende, & imposita olla vrinam tauri infunde, & contusa in mortario adice: postea, fellam circumpone, artemisiam herbam, aut hyssopum, aut origanum impone, & muliere super hæc collocata, donec sudet foue. Vbi vero sudarit, laua eum calida, & in lauarum artemisiam & laurum immitte. Deinde subdititium medicamentum adhibe. Aut artemisiam, aut bulbium in vino albo tritum lana inuoluto subdat. Hæc ad tres dies faciat, & deinde cum viro dormiat. Subdititium pharmacu ad conceptum facies. Ex nitro & thure, cum melle glandem formato, & apponito. Aliud. Purgatorium molliens. Caricam coquito donec granula abiiciat, & hæc expressam leuissime tritam in lana cum rosaceo vnguento apponat. Aliud acrius. Brassicæ, rutæ, pares portiones tere, ac vttere eodem modo. Aliud molle & purgatoriu. Medullam anseris, aut bouis, aut cerui, magnitudine fabæ, affuso vnguento rosaceo & lacte muliebri terito, velut molle pharmacu teri solet. Deinde ex hoc os vteri illinito. Aliud tepidum purgatorium. Anseris medullam magnitudine nucis, resinæ lentissimæ aut terebinthinæ magnitudinem nucis: Hæc in vnguento rosaceo ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum facito, & deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem madefacito. Aliud detrahens purgationem & sistens. Præoniæ grana nigra aut rubra, tria aut quatuor in vino trita bibenda dato. Si vero magis detrahere voles, grana nigra eodem modo trita bibenda præbeto. Aliud purgans

ac

ac detrahens. Lauri baccas ad summum viginti, & teselis dimidium acetabulum, cum vino trita bibat. Aliud. Tauri fel tritum, trium semiobolorum Atticorum pondere, in vino ieiunæ bibendum dato. Et efformata quoque, ex ipso catapotia deuoranda dato. Aliud. Farinam recentem, myrrhæ obolos tres, croci tantundem, castorij obolum: Hæc cum vnguento rosaceo trita apponat. Aliud purgatorium. Semen vtricæ, & maluæ succum, cum adipe anserino tritum subdat. Aliud. Si non purgata fuerit ex partu, floris farinæ quantum tribus digitis comprehendi potest coquito, & melle affuso, ventri velut cataplasma imponito, & bibendum dato. Aliud, quod vteros aperit & purgat. Cantharidas quinq; acetato albo affuso terito, & non valde liquidum pharmacu facito, sed vt digitis effingi possit: & de ficu alba pingui, sine granulis & pelle, duplam catharidum partem ammisceto, & efformatam glandulam tenui lana inuolutam subdito. Aliud. Si ex partu non fuerit purgata, trifolium in vino albo bibendum dato, hoc etiam menses educit, & fetus expellit. Aliud, purgans vteros. Quum puero immortuo sanguis intus manserit, colocynthidem syluestrem in melle tritam delingat, aut subdat. Aliud, sanguinem purgans. Sanguinem ex vteris expelles, si violæ albæ semen tritum, vino dilutum bibendum dederis. Aliud, quod similiter sanguinem ex vteris expellit.

Rhois seminis quum rubrum fuerit, grana viridia triginta terito, & rosas caninas rubras, rubicundo ex ipsis delecto, in vino bibenda dato, quum sanguis eruperit. Aliud purgatorium. Si menses non apparuerint, styracem & origanum terito, commisceto, & adipe anserino affuso apponito. Aliud, quod subditum vteros purgat ac euacuat. Absinthij radicem tritam cum melle, cum oleo apponito. Subditicia vteros purgantia, aperientia, & aquam ducentia. Scyllæ frustum longitudine sex digitorum, & digiti parui crassitudine accipito, & de hoc duos digitos circūderadito ac leuigato, & reliquum lana fordida inuoluto: eam vero partem quæ circumrafa est, ad os vterorum subditam, per diem ac noctem appositam finito. Postquam autem lauit & abstulit, aqua odorata colluatur. Aliud purgatoriu molle, quod aquam & pituitam ducit, & pallidos ac subruentos menses detrahit, si non diuturni fuerint, & os emollit. Vnguentum narcissinum, cum inum quod edimus, myrrham, thus, absinthium, cupressum, salem, rosaceum oleum sumito. Et de aliis quidem singulis congium accipito, narcissini vero partem quartam: & omnia in glandem efformata, ac crudi lini linteo excepta subdito. Aut linteo tenue pennæ circumdato ac deligato, & in oleo albo Ægyptio tinctum apponito, & tota die appositum finito. Deinde vbi lauit & abstulit, aqua odorata colluatur.

HIPPOCRATIS COI

De morbis Muliebribus Libro I. Iano

Cornario Medico Physico

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Mulieres quæ purgationes à partu sunt expertæ, minus laboriose purgantur. Symptomata, quæ circa purgationes menstruas accidunt.
- 2 Mulier variorum carne prædita quam vir. Lana equalis ponderis cum veste pura & contexta, plus aqua trahere.
- 3 Mulier viro calidior. Vir muliere siccior propter labores. Quomodo ex mensibus suppressis morbi generentur: & qua ratione menses supprimantur, & quibus id frequentius accidat.
- 4 Vterorum obstetorum causa.

- 5 Vteri conclusi. In tertius mensibus quatenus bene aut male afficiantur.
- 6 In quartis. Signa in quartis mensibus, expurgationibus mensibus impeditis. In quintis. In sextis incurabilis est. Signa in muliere cui menstrua purgationes ad sex menses occultantur.
- 7 Vteri ad stomachum allapsi. Vocis priuatio & stomachi morsus. Urina rubra. Alia signa.
- 8 Mensium ad pulmonem progressorum ac receptorum. Signa eadem, quæ in tabe. Mensium suppuratorum causa & signa. Ulcera post menses suppuratorum.
- 9 Steriles ex magnis in vteris vlcibus. Menses supra inguen erumpentes.

Hipp. opera.

z z io Tu

- 10 Tuberculum supra inguen sine capite magnum rubrum, ex mensibus non suppuratis.
- 11 De mensium occultatorum signis & curatione. Crebrius in vino sadaceo.
- 12 De ulcerum in utero generatione. Menses retenti, mulieres nonnunquam, se pregnantes existimantes, fallunt. Menses suppurati quinto aut sexto mense supra inguen erumpentes. Menses putrefacti & purulenti in pudendum prodeuntes.
- 13 Menses ad septimum mensem veniunt. Menses pituitosi.
- 14 Mensium pauciorum quam conuenit signa.
- 15 Menses plures & crassiores, quam oportet prodeuntes, & eorum signa.
- 16 Mensium mensura iusta & tempus. Mulier si qua ex mensibus cognoscitur. Plures quam quatuor dies & infra tres purgari, quales mulieres efficiat.
- 17 Suffocatio vnde, & quibus potissimum accidat. Signa.
- 18 Uteri ad hepar & praecordia. Morbus Hercules. Uteri ad vesicam stomachum. Uteri ad lumbos & coxas conuersi.
- 19 De mensium biliosorum cognitione & signis.
- 20 Quibus menses plures aut pauciores fiant. Vomitus biliosus in mulieribus pregnantibus. Venter turbatus. Leuis biliosorum purgatio utilis.
- 21 A fluxu bilioso non purgata, nec ullis signis apparentibus. Ex biliosis mensibus in acutum morbum transitus. Uteri ab ulceribus inflammati.
- 22 Mensium pituitosorum cognitio & causa. Menses terram instar acetii radentes.
- 23 Non concipiendum affectiones & curationes. Genitura statim a coitu exeuntes causa. Postera die aut tertia. Purgationis biliosa, aut pituitosa qualitas vnde petenda.
- 24 Curatio a morborum causis inchoanda.
- 25 Menses pituitosi a quibus prodeant. Fomentum purgationibus semper praeiudicandum.
- 26 Quando prolis causa coeundum. Suffusus instrumenta. Ut genituram mulier retineat.
- 27 Mulierum diata. Uteri humidiores, & uteri scioriores. Genituram ad decem aut duodecim dies retinentes, virum ne adeant.
- 28 Uteri sani inter eundem non concipiunt.
- 29 Genitura a coitu statim diffuens. Os uteri clausum, vel distortum.
- 30 Uteri magis quam oportet aperti. Os uterorum pingue. Phagus, glans trita.
- 31 Quibus semen viri putrefcit. Genitura viri, graueolens a muliere reddita. Semen viri sexta aut septima die emittentes.
- 32 Mulieris scioris aut humidioris curatio diabetica. Biliosa ac pituitosa in utero conuenientia. Morborum vires & cause consideranda.
- 33 Uterorum a contrariis curatio. Mulier quo tempore virum prolis causa adire debeat.
- 34 Mulieres quando citius concipiant. Os uteri humidius, genituram non attrahit.
- 35 Dies non concipientis, suppressis mensibus, curatio. Genituram non suscipiens, mensibus prodeuntibus. Membrana a sculo uteri praeposita.
- 36 De mulieribus, facile quidem concipientibus, foetum autem tertio aut quarto mense corruptentibus. Foetum corruptum qua signa comitentur. Uteri leues quomodo cognoscantur.
- 37 Menses biliosi & pituitosi quomodo cognoscendi.

Conceptum iuuantia.

- 38 Mulieres quando maxime in utero concipiant. Os uterorum maxime biat, ac distentum est, post purgationes.
- 39 De eorum morbis quae in ventre habent. Pregnantibus menses, secundo aut tertio mense prodeuntes, cur malum. Sanguis in utero pregnantium, a toto corpore descendit.
- 40 Caput praenatis pituitosum, & pituita acris in utero descendens. Foetus quibus de causis corrumpantur.
- 41 Lumborum dolor in muliere uterum gestante. Pregnans, corpore male habens ac biliosa.
- 42 Partus purgantia valde nigra ac biliosa: curatio.
- 43 Mammarum ac ventris in pregnantibus ante octauum mensem collapsus. Menses in pregnantibus apparentes.
- 44 Pregnans pituitosa, & eius curatio.
- 45 Pregnans hemoise, a relictis affectionibus, menses quales. Pregnans tumida & a bile vexata.
- 46 Pregnans suffocationis causa.
- 47 Foetus in latum aut caput processum cur periculosus. Pregnantes quare cum virore pallide.
- 48 Pregnans cur debiles. Uterus inflatus. Lumborum dolor. Anelatio. Purgationis multa in partu signa. Panis cinericeus. Siccus & que difficulter humectatur in partu, curatio.
- 49 Uteri tumor in partu aut ex partu curatio. Puerorum rustientium curatio. Pudenda praenatum superficiali ac feruido ulcere affecta.
- 50 De puerperij purgamentis, & de his quae post partum exeunt. Febres, partus purgantis, aut mensibus impeditis, & curatio. Oleum anthimum & Cyprinum. In morbis omnibus quibus fomentum auxiliatur, melius est postea inungi. Si febris habeat, a balneis abstinendum, &c.
- 51 Humor in partu una cum puero, velut oportet, non prodeunt. Si in ventrem descenderit. Ad puerperij purgationem. Si in ventrem delatus sit fluxus. Purgatio simuliteri modica.
- 52 Purgatio puerpera non facile procedens. Urina velut albuina. Venter neque turbatus, neque purgatio procedens.
- 53 Quando pereat puerpera. Ulcera in utero a partus purgantibus putrefactis signa.
- 54 Purgatio puerperij primis tribus, aut quatuor tantum diebus procedens.
- 55 Ex partu non purgata signa, & eius curatio. Salis grana. Oleum narcissinum. Aeramentum quid.
- 56 Purgamenta puerperij, pauciora quam oportet.
- 57 Ex utero ulceratis & puerperij purgantibus impeditis mala. Curatio ulcerum in utero sollicita adhibenda.
- 58 Partus purgantia plura, & vnde contingant. Pudendi pars obturata in puerpera.
- 59 Affectus iis quae a puerperij purgantibus non purgantur, similes. Purgamenta partus ad caput & thoracem ac pulmonem. Partus purgantia per os aut nares.
- 60 Purgationis ad faciem praecedentis signa.
- 61 Fluxus ex partu, & cibi in ventre non manentes. Sanguinem ex partu uomentis curatio.
- 62 Lacti extinctio qua medeantur. Quae multum lac faciunt & augent. Cyrtus. Capra Scyria caseus.

63 Secunda

- 63 Secunda in utero relicta. Puerperij purgantia in gymnos conuersa.
- 64 Secunda non statim exiens post partum. Secunda in utero relicta causa. Secunda ex umbilico haeret, & umbilicus postremus ex utero exiit.
- 65 Foetus menstruum aut bimestrem corruptentis curatio. Secundas relictas quae mala consequantur. Uterus vel eius os ex partu ulceratum.
- 66 Uteri ex partu inflammati, cause & curationes. Mulier ex partu dolens.
- 67 Uterorum ex partu dolor. Vinum Prammium.
- 68 Uteri puerperae inflammati. Uterorum distentorum causa.
- 69 Uteri pituita impleti. Sanguis menstruum conturbatus, & iter in mense comparens, & eius curatio.
- 70 Acetubula pituita plena.
- 71 De aqua intercutis in utero signis, causis & curatione.
- 72 De hydrops in utero signis, causis & curatione. Foetus bimestris corruptio, & eius curatio.
- 73 De aqua intercutis laborante splene magno & aquoso existente, & vnde sple aquosus fiat. Aliud huius mali principium.
- 74 Menses velut aqua a carnibus. Fluxus non succedentis signa.
- 75 Venter & crura aqua impleti. Quibus frequenter fiat hic morbus. Muliebres morbi, cur cognitiu difficultes & saepe incurabiles. Morborum muliebrium ac virorum cura differat.
- 76 Uterorum ulcerationum signa & causa, & curationes.
- 77 Aquae & lactis usus in capitis doloribus cum mentis percussione. Ulcerum uteri collusio.
- 78 Uteri ulcerati sanguis & pus, & serosa sanies fluens, & eius causa, & curatio. Caseus caprinus assatus.
- 79 Uterorum vehementer exulceratorum signa & curatio. Polycarpon, & Polycnemon.
- 80 Uterorum ulcerationum ex abortu curatio, & signa.
- 81 Uterorum curatio.
- 82 Fluxus pauciores quidem, sed salsi & biliosi, qui internas & externas partes vlcérant. Purulenta & compacta.
- 83 Ulcerum curatio. Vinum Siraum. Vltus ex abortu.
- 84 Puerperij purgantia sponte erumpentia. Uteri in partu valde exulcerati.
- 85 Abortus qui discedere non potest, expellendi ratio.
- 86 Abortuum duplicatorum, & uterorum osculo incumbentium, expellendi ratio.
- 87 Foetus viui atque etiam mortui in partu, manum aut crus praemittentes. Foetus immortui exsectio. Foetus mortuo venter tumidus persforandus. Puerum exsecturum quid obseruare debeat.
- 88 Mole conceptus causa & signa. Mas trimestris, femina quadrimestris motum habet.
- 89 Puerperij purgationum mensura. Diuturnissima post puellae partum purgatio quadraginta duorum dierum est, extra periculum si viginti quinque purgetur: Masculi vero post triginta, extra periculum si viginti purgetur diebus. Ex puerperij purgantibus & ei quae corruptae factum & ei quae peperit, affectiones eadem.
- 90 Lactis generatio. Mulieres quaedam natura la-

ete carent.

- 91 Ad menses detrahendos. Mollitoria, a quibus aqua & vrina purgatur. Menses non prodeuntes.
- 92 Medicamentum subditium, purgatorum, mollitorum. Purgatorum. Anseris medulla. Subditium. Purgatorum.
- 93 Purgatorum subditium si menses non compareat. Uteros expurgans ac sanguinem euacuans. Subditia, si catapotia non purgantur.
- 94 Subditia acris sanguinem ducentia. Mollitoria.
- 95 Subditium efficax.
- 96 Ad conceptum medicamentum. Urina veteris cum ferri recementis ad im-pregnationem.
- 97 Clysteris ad impregnationem usus & descriptio. Oleum Platensis. Pili asini albi. Lupi steruus Parere nequeunt quae prius peperit.
- 98 Aliud ad conceptum. Vicitus ratio conceptui idonea. Medicamentum quod similiter infunditur non concipienti. Secunda mulieris cum vermium carnum capitibus in pello. Aliud ad conceptum. Vermes carnum.
- 99 Menses multi, nec tamen concipientes. Subditium ad conceptum. Aliud quod uterum valde aperire potest, cum conclusus est & concipere nequit, & ad aquam expurgandam. Sal Egyptianum. Conceptum impediens.
- 100 Partu accelerans egre parienti. Pregnans multo tempore, & parere nequens.
- 101 Aliud, puerperij purgantia melius purgans. Hepar testudinis marinae ad hoc viuens. Purgatorum puerperij purgantiorum.
- 102 Purgatorum mensium & puerperij purgantiorum. Erysimum. Utiis pampini, aut folia viridia.
- 103 Purgatorum, si ex partu non purgetur. Purgatorum uterorum, quum puero mortuo, sanguis in hoc manserit. Ad omnia puerperij purgantia. Subditium quod secundam relictam eicit.
- 104 Ad secundas educendas & menses, itaque foetum enectum. Euaethemon. Aliud quod secundas eicit.
- 105 Fecunditatis experimentum. Alia subditia. Scorpy marini fel.
- 106 Potiones ad secundas educendas. Foetus expellentia. Senecta anguina. Holoconiditis radix, qualis. Sefeli Massiliense. Silphium Libycum. Herinacci marini triti.
- 107 Aliud secundarum expulsiuum, quod utero infunditur. Syrraea potio. Alius femilis potus, ad puerum & mala intus existentia.
- 108 Ad foetum mortuum euacuandum. Adeps gallinae. Testudinis marinae cerebrum. Crocus Egypti. Suffimentum expulsiuum, quod & sanguinem ventris expellere potest.
- 109 Abortus sanatio. Murium steruus.
- 110 Aliud expulsiuum, quod puerum mortuum eicit. Aliud eictorium, quod puerum expellit liuidum. Aliud quod infunditur si mortuus fuerit puer. Ad foetum immobilem corrumpendum.
- 111 Collutiones uteros purgantes. Collutionum uterorum mensura. Iuncus odoratus. Cnestri portiones.
- 112 Collutio corroborans si ulcera pura fuerint.
- 113 Collutiones quae infunduntur ad vetera ulcera.
- 114 Alii profluuium ex partu. Nucleus internus. Sanguis ex partu vomitus. Sedes ex partu dolor.

Hipp. opera.

z 3

Uteri

- Vteri ex parte in flammati. Crus claudum ex parte ab utero.*
- 115 *De inflammatione vterorum ex parte. Bilem ex vtero purgantia.*
- 116 *Collusio si biliosa aut pituitosa fuerit.*
- 117 *Collusiones purgatorie.*
- 118 *Collusiones bilem & pituitam trahentes. Piper Indicum.*
- 119 *Alucria biliosa & pituitosa ex mensuris purgationibus cognitio. Cnestri potio.*
- 120 *Purgatorium molle, aquam & pelliculas ducens ac saniem suberuentiam. Lac mulieris masculum alentis.*
- 121 *Glandens subditicia ad menses quomodo firmanda. Alia firiora.*
- 122 *Potiones purgatorie, quae secundas eiicere, & menses detrahere, & factum eneclum educere possunt.*
- 123 *Subditicia purgatoria, si potiones non purgant. Purgatorium quod sterilem purgare potest. Urina bubula. Salsugo marina.*
- 124 *Purgatorium mensum. Illitio purgatoria & mollitoria.*
- 125 *Conceptu inuertia. Tali subditicia nigri. Os vterorum conclusum. Accipitur steruus. Anferis & vulpis steruus.*
- 126 *De pudendorum ulceribus acerbis & inflammatis.*
- 127 *Pudendorum feruido ac superficiali ulcere laborantium curatio. Bubula carnis pessus, in pudendorum ulceribus. Collutio ad vteros exulceratos, & vrina stillucidium. Ad vlcera quae in pudendo sunt ac enascuntur.*
- 128 *Ad vlcera in vtero ressecanda. Os vterorum ulceratum. Aqua ex vteris fluens, cum vlcerebus, &c.*
- 129 *Ad factum mortuum expellendum. Fuligo de furno.*

DE muliebribus morbis sic sentio: Mulierem quae non peperit, grauius & citius e mensibus aegrotare, quam eam quae peperit. Quum enim peperit, venulae fluidiores sunt ad menses. Fluidas autem ipsas facit purgatio illa quae fit a partu. Et vbi haec erumpit, vicinae maxime ventri ac mammae corporis partes discinduntur: discinditur item reliquum corpus. (A quo verò hoc fiat, dictum est à me in natura pueri in partu.) Discisso autem corpore necesse est venas magis aperiri, & ampliores ac fluidiores ad menses fieri: itaque, vteros magis aperiri, nimirum puero per ipso egresso, qui & vim & dolorem induxit. Et quum haec sic se habeant, mulier purgatione à partu experta, minus laboriose mensibus decurrentibus purgatur. Si verò etiam affectio aliqua mulieri quae iam peperit accidat, ut menses venientes probe purgari non possint, facilius dolorem feret, quam si non peperisset: Afflucti enim sunt vteri, & corpus idoneum

ut impleatur, utpote in ventre habenti, & simul multa amplitudo in corpore est. Maior autem fit etiam amplitudo vbi peperit, nimirum corpore discisso: & corpus in amplitudine exiitens, minus dolore affligitur, si non venae superimplentur, & nimium doleant. At verò ei quae non peperit, quum corpus non affluctum sit (si impleta fuerit, & fortius ac solidius & densius sit, si purgationem à partu experiatur, & quum vteri aegrius aperiantur) menses laboriose procedunt, & affectiones plures accidunt: ut propterea menses obturentur, si prius non peperit. Habet autem res se hoc modo, velut etiam prius à me dictum est. Dico mulierem rariore carne praeditam & teneriorem esse quam virum: & haec res sic se habet: A ventre trahit humiditatem, & citius, & magis, corpus mulieris quam viri. Etenim si quis super aquam, & per regionem aquosam, duobus diebus ac duabus noctibus, molles lanas ponat, & vestem puram & contextam aequali ad lanas pondere, sublatis vtrisque, apponderatione facta, multo grauiores lanas coperiet quam vestem. Fit autem hoc ex eo, quod semper aqua sursum decedit in vasa ampliora oscula habentia. Et lanarum quidem, tanquam rararum & molles, ex decedente amplius suscipiunt: Vestis autem, ut quae plena est, & ex contextu obturata, explebitur, non multum ex decedente aqua suscipiens. Sic sanè etiam mulier, velut quae rariore est, ampliore à ventre humiditatem corpori attrahit, & citius quam vir: & tanquam teneriori carne praedita mulieri, vbi corpus sanguine repletum fuerit, si non ab ipso secesserit, carnibus impletis ac calefactis, dolor oboritur. Habet enim mulier sanguinem calidiorem, & propterea calidior est quam vir. Si verò amplior accedens sanguis secesserit, dolor non fit à sanguine, neque calor. Vir autem ut qui solidiore carne praeditus est quam mulier, neque in superna vteris parte adeo sanguine superimpletur, ut nisi aliquid sanguinis singulis mensibus secedat, dolor fieri necesse sit: & sanguinis quantum satis est ad nutrimentum trahit: & quum corpus ipsi non sit tenerum, non dolore affligitur, neque superincallescit à plenitudine, velut mulieri. Multum autem confert ad hoc viro, quod magis laborat quam mulier. Nam labor aliquid humoris abducit. Postquam igitur mulieri quae non peperit, occultati fuerint menses, & via foras reperire non poterint, morbus fit. Hoc autem contingit, si vterorum

rum os conclusum fuerit, aut diortum, aut aliqua pudendi pars contracta. Si enim horum quid fuerit, menses exitum inuenire non poterint, priusquam vteri ad sanam naturam redierint. Fit autem hic morbus his maxime, quae angustos vteros habent, aut ceruicem ultra pudendum firmam. Si enim horum alterum fuerit, & mulier viro non misceatur, & vter magis quam oportet euacuetur, ab hac affectione vteri obtorquentur. Neque enim humidi in seipsis sunt, utpote muliere non coeunte: & amplitudo ipsi spatiosa est, utpote quum venter magis vacuus exultat. Quare obtorquetur, dum sicior & leuior est venter quam conuenit. Et aliquando dum ipsi obtorquetur, etiam os ipsorum distorqueri contingit, nimirum ceruice ultra pudendum sita. Si enim humidi fuerint vteri à coitu, & venter non euacuetur, non facile distorquetur. Haec igitur causa est ut ipsi sint conclusi, nimirum à venere abstinente muliere. In tertiis porro mensibus optime afficitur, si quae prius infunt progressa fuerint educta. Similiter, mulier haec patietur. Suffocatio alia atque alia in ipsam irruet, & febris alia atque alia corripit, ac horror, & liberum dolor. Haec patietur in tertiis mensibus, si ipsi non prodierint. In quartis verò si non egressi prioribus exitu fecerint, etiam tunc tertij mensis afflictionibus omnibus magis affligetur, & maxime tempore mensum. Deinde minus. Saepè verò etiam à dolore libera sibi esse videbitur. Erunt autem in quartis etiam haec signa. Vrinam ac crassam eiicet, alia atque alia. Et vter ipsius durus erit, & maior quam prius, & dentibus fremet, & cibum auerfabitur, & vigilabit. Haec patietur in quartis mensibus. Si verò curetur, etiam in his sana euadit. Et in quintis si non multi menses descenderint, dolor adhuc fortior accidit. In sextis vero iam incurabilis est, & iuxta priora quidem signa magis dolebit. Deinde ad ea etiam haec aderunt. Anxia erit, & alia atque alia seipsam iactabit, & animo deficiet, & pituitam vomet, & sitis fortis ipsam corripit: Nimirum dum exurit venter ab vteris sanguine plenis: & ad contactum dolebit, maxime pectinem. Et alia atque alia acute febriet, & vteri alia atque alia murmurabit, dum videlicet sanguis in ipsis commouetur ac discurret, & venter consueto modo non secedet. Neque vesica urinam excolabit, maxime quum vteri ad stomachum qui neruosus est, mulieri allapsi fuerint, &

ad ventrem irruerint, dolet spinam & totum dorsum, & lingua ipsius refrenatur, & hanc non clarā habet, & animi deliquium adest. Aliquibus etiam vocis priuatio: & stomachus mordetur: & flaua bilis exit: & spiritus offendens, & anxiosa est, & iactat se ipsam, & ardet. Postquam autem transmutati fuerint, & vesica tenuem sanguinem ab vteris trahet, tunc vrina mingitur rubra. Et dolet quidem reliquum corpus, maxime verò collum, & spinam, & lumbos, ac inguina. Et ipsi ad hoc progressa, & venter attollitur, & crura supra modum intumescunt, & tibiae ac pedes, & mors succedit. Et circa hanc quidem sic finiunt menstrua purgationes ad sex menses occultatae. Fiunt item haec. Quibusdam mulieribus menses bimestres in vteris existentes multi ad pulmonem procedunt: & vbi recepti fuerint, omnia patiuntur quae in Tabae dicta sunt: & non est possibile ipsam superesse. Fiunt & haec. Quibusdam superpurati sunt menses, vbi per duos aut tres menses moram traxerint. Hoc autem maxime fit, si à febre fuerint combusti. Signa verò sunt si suppurati fuerint: dolores enim incidunt in pectinem, & pulsationes fortes, & contactum non sustinet: & si melius habitura est, menses ipsi erumpunt in pudendum, & procedit pus ac sanguis, & procedit graeolens, ad septem, aut octo, aut nouem dies. In priore verò tempore dolet velut dictum est antea. Postquam autem depurgata fuerit, optimum quidem est si non fiant vlcera. Si verò relinquuntur vlcera, ampliore curatione opus habebit, quo vlcera non putrescant, & graeolentia fiant. Sterilis autem euadet, etiam si melius habebit, vbi magna vlcera fuerint quae in vteris facta sunt. Si verò non continget, ut menses ipsi in pudendum procedant suppurati facti, ad partes supra inguē, iuxta lateris mollitudinem erumpēt, citra tuberculū, utpote pure rupto, & illa parte purulenta graeolentia procedent: & si hoc fiat, mulier non superstes manet. Si verò etiam superstes maneat, semper sterilis erit. Haec enim parte de cetero via fit mensibus ut foras prodeant. Nam os vterorum ad hunc locum allapsum est. Fit & hoc. Quibusdam vbi bimestres aut trimestres, aut diuturniores fuerint menses, & ad lateris mollitudinem allapsi fuerint, quum non suppurati sint menses, velut tuberculū sit supra inguen, sine capite, magnum, rubrum: & vulgus medicorum ignarū quid hoc esset, iam

iam saepe fecerunt, & sic in periculum induxerunt. Cæterum id quod velut tuberculum fit, tali modo fit. Fruitur sanguine caro ipsa, utpote osculo vterorum lateris mollitudini adiacente: & impletur caro ab ipso, & insurgit ac eminet, velut sanguine repleta. Et aliquando si transmorium fuerit os vterorum, & ad pudendum conuersum, & menses processerint per pudendum, id quod circa lateris mollitudinem eminuit, sedatur. In vteros enim distribuitur, hi verò foras laxantur. Si verò non conuersum fuerit os vterorum ad pudendum, circa lateris mollitudinem suppuratur, & hac parte transitus fit mensibus: & eadem pericula sunt, quæ prius sunt relata. Sed & ad vomitum conuertitur, & quibusdam in sedem, velut in virginum morbis à me dictum est, & signa & dolores eosdem ostēdit, quos isthic retulimus. At hanc viam minus faciunt menses mulieribus quàm virginibus. Quum menses fuerint occultati, dolor habebit inum ventrem, & onus quoddam incumbere videtur, & lumbos & laterum mollitudinem mirum in modum dolet. Si vero omnino non procedunt, præ morbo aut crassi & viscosi, aut glutinosi fiunt. Primum igitur ventrem purgare oportet sursum ac deorsum: Deinde vterosubditio medicamento, à quo sanguis purgatur: Atque ita quiescere, & potandum dare pharmacū, à quo sanguis prodeat. Bibat etiam Crethmon in vino rædaceo. Si verò fluxus ipsi non fiat, continget ut prægnans esse videatur, & dum cum viro coit doleat, ut putet quid incumbere, & grauitas sit in vêtre, & vêtre prominere, & desideris similibus afficitur, velut in vêtre habeat: & stomachi dolore afficitur, maxime vbi quinquaginta dies præterierint. Et dolor aliàs atque aliàs habet ventrem, & partem circa umbilicum, & collum, & inguina, & lumbos. Et postquam menses duo aut tres præterierint, quandoque menses aceruatim ipsi in pudendum erumpunt: & quæ prodeunt velut carnem esse putat, quemadmodum ex foetus corruptione & nigra.

12 Quibusdam etiam vlcera fiunt in vteris, & opus habent diligenti animaduersione. Multis verò contingit ut putet se sex mensibus in vtero habere, aut etiam paulò breuiore tempore: & venter prominere, & alia sibi fieri putat, velut in ventre habenti. Postea sunt & quibus suppurati eruperunt supra inguē, simul quum quinto aut sexto mense, & viam ea parte patefecerunt.

Quibusdam autem vlcera fiunt in vteris etiam infra sub inguine: & periclitatur mulier de vita. Si verò etiā superstes maneat, sterilis erit. Quibusdam etiam in pudendum erumpunt, & prodeunt ipsi putrefacti ac purulenti. Et ab his vlcera fiunt in vteris, & periclitatur. Et oportet, ut ne antiqua fiant vlcera, cum attentione mederi. Sterilis autem & hæc fit, etiam si fuerit curata. Si vero non eruperint menses sex mensibus intus conclusi, omnia patietur velut ea quæ non peperit, in qua menses viam inuenire non possunt. Et si quidem curata fuerit, sana erit: Sin minus, etiam ad octo menses duras moritur. Multis verò contingit, ut menses pituitosi ad multum tempus prodeunt, etiam pauciores sanis sint: sana autem talis fit, si cōuenienti cura fuerit sanata. Si vero menses mulieri prodeant quidē, verum pauciores quàm conuenit, utpote osculo vterorum paululum à pudendo emoto, aut nuper concluso ad hoc, ut prodeant quidem, verum obturentur ab ipsis etiam transitus, per quos penetrant vbi ad vteros descendunt: moderati sanè paulatim prodeunt, sanguine semper perfecte osculo incumbente. Et postquam dies præterierint quibus purgari solet, & conclusus fuerit sanguis in vteris relictus, & alij menses subdescendentes non expulerint conclusum sanguinem, sed semper paulatim grauant, & primis mēsis duobus aut tribus non valde prodeunt: postquā autem plures menses præterierint, adhuc magis dolebit: & non habet in vêtre: Quam diu sanè sic habuerit, & febris corripit ipsam debilis, maxime in diebus quibus purgari solet. Verisimile est autem & in intermedio tempore ipsam febrere, & horrere, & stomachi dolore vexari, & ad multitudinē addere singulis diebus. Et dolet aliàs atque aliàs corpus, & maxime lumbos, & spinam, & inguina, & articulos manuum ac pedum. Verum his locis non simul dolet, sed aliàs atque aliàs, qua parte sanguis discretus, & in vteris esse non potens impetu suo grauarit: & qua sanè corporis parte incubuerit, tumor est, si quæ etiam conuulsio fortis articularum corporis. Et aliàs aliud ex relatis antea signis ipsi apparet. Hæc si quidem iuxta debitum modum curata fuerit, sana euadet: Sin minus, morbus septimestris aut diuturnior factus, lethalis fuerit, aut claudam faciet, aut partes aliquas impotentes efficiet, si præ rigore & cibi fastidio sanguis circa neruos cōpactus fuerit,

fuerit, quemcunque tandem locum occupauerit. Hic autem morbus magis fit his quæ virum non habent. Si vero in morbi iam relati, aut quicumque postea referentur, incidant in eam quæ partum non sit experta, diuturniores erunt, & minus dolorosi. Verum signa eadem, & iidem fines, tum ei quæ non peperit, tum ei quæ peperit experta est, contingunt, si non curentur. Oportet autem statim curationem facere. Sin minus, statim comparent morbi.

15 Si verò menses plures quam oporteat, prodeant, & crassiores: (nimirum corpore natura fluido existente, & osculo vterorum prope pudendum sito) & ad hæc multo cum viro coitu vtatur, & conuiuetur, semel aliquando multi descendentes, & cumulate prodeunt, os vterorum impetu suo magis dilatant: & si ad hæc non incidat vasorum euacuatio, sed rursus multus accesserit calor, & os amplū faciūt, & corpus: utpote dum conuiuante & voluptatem ac consuetudinem viri consecrante muliere, facili fluxu ad vteros etiā calor defertur, & decolor erit quàm diu sic habuerit: & si postea morbus aliquis aut affectio incidat, aut corpus affligatur, & vteri similiter iuxta solitum morem ampli sunt, & corpus facili fluxu in ipsos præditum est. Et post hæc febris habet, & cibum aueratur, & anxia est, & tenuis ac debilis, & lumbos ex mēsis dolebit: & progressu temporis si non curata fuerit, omnia ipsam magis affligent in intermedio tempore, & periculum ipsi imminet, ne sterilis fiat, aut à tempore & morbo vexata, si alius morbus coincidat, ex hoc moriatur. Prodeunt autem menses crassiores & plurimi, in intermediis diebus. Incipientes autem & desinentes, pauciores & tenuiores. Moderati verò sunt menses prodeunt in omni muliere si sana sit, ut duarum heminarum Atticarum mensura secedant, aut paulò plures, vel pauciores, atque hoc ad duos aut tres dies. Longius autem tempus aut breuius, morbosum & sterile est. Coniectare porro oportet, mulieris corpus inspiciendo, & interrogare collatione ad priora facta, an semper morbosam viuat, aut non: Si enim pauciores aut plures dies quàm solent prodeant, aut ipsi pauciores aut plures fuerint, morbosi sunt: Nisi natura ipsa morbosam & sterilis fuerit. Si vero hoc fuerit, & ad silubriorem statim transmutatur, melius est: procedit autē sanguis velut à victima, & cito congelatur si sana fuerit mulier.

Quibus vero in natura est, ut plures quàm quatuor dies purgentur, & menses valde multi prodeunt, hæc tenues fiunt, & foetus ipsarum tenues, & emarcescunt. Quibus autē purgatio infra tres dies fit, aut pauci menses secedunt, hæc crassæ sunt, & bene coloratæ, virilisque ac partus immemores, & neque concipiunt. Si suffocatio 17 repente accesserit (fit autem maxime his quæ cum viris non coeunt, & seniores magis quàm iunioribus. Leuiiores enim vteri ipsarum sunt: fit autem potissimum tunc, vbi mulieri vasa euacuata fuerint, aut plus solito laborarit:) resiccata à labore vteri conuertuntur, ut qui vacui sint ac leues. Est enim ipsis locus spatiosus ut conuertatur, utpote ventre vacuo existente. Dum autem conuertuntur, impetunt hepar, & iuxta consistunt, & ad præcordia irruunt. Currunt enim & progrediuntur sursum ad humiditatem, tãquam à labore magis quàm opportunum est resiccata. Hepar autem humidum est. Postquam autem impetuerint hepar, suffocationem faciunt, de repente perspirationem circa ventrem intercipientes: & aliquando simul incipiunt hepar impetere, & à capite pituita defluit ad præcordia, velut ab eo quod suffocatur: & aliquando simul cum pituitæ defluxu, descendunt ab hepate ad locum suum, & cessat suffocatio. Descendunt autem detrahentes humiditatem, & grauari. Stridor autem ab ipsis fit, dum ad suam ipsorum sedem procedunt. Postquam autē eò deuenierint, aliquando venter post illa humidior fit, quàm superiori tempore. Laxat enim iam caput pituita in ventrem.

Vbi verò apud hepar & præcordia fuerint vteri, & strangularint, mulier albas oculorum partes subuertit, & frigida fit. Sūt autem & quæ liuidæ fiunt. Quædam etiam dentibus frendunt, & saliuæ ad os fluunt: & similes sunt his qui ab Herculeo morbo detinentur. Si vero diutius moram traxerint vteri apud hepar & præcordia, mulier strangulatur. Quandoque vero vbi mulier vasa euacuata habuerit, & in super laborarit, vteri conuersi ad vesicæ stomachum allabuntur, & vrinæ stititium inducunt. Aliud autem nihil mali habet, & curata cito sanescit, quandoque etiam sponte. Quibusdam vero ex labore aut inedia, ad lumbos aut ad coxas allapsi, dolores exhibent. Si mulier corpore 19 male habuerit, & menses biliiosi prodierint, ex hoc probe cognosci possunt. Nigri sunt valde,

valde, quādoque vero nigri aut splendidi, & paucissimi prodeunt, & citissime congelantur: & semen amborum, & maris & feminæ euanescent, & non habet in ventre: & incipiente quidem morbo, purgatur diebus quibus solita fuit, non pluribus: progredientibus autem mensibus, pluribus diebus purgatur, & menses pauciores singulis diebus apparent. Et febres succedunt erroneæ acutæ, cum horrore & cibi fastidio aliâs atque aliâs, & stomachi dolor: & dolebit maxime, ubi menses ipsi appropinquarint. Postquam autem purgata fuerit, & ad modicum tempus, superiorum respectu melius habuerit, postea rursus ad idem perueniet. Dum autem curatur, cito sana fit. Si vero non curetur, & tempus procedat, omnia prius relata valde ipsam affligent: & dolor corripiet, nunc ventris partem infra umbilicum, nunc inguina, nunc lumbos & coxædicum ad sedem iuncturâ, nunc collum: aliquando vero strangulatio fortis accidet & caligo ante oculos obuersabitur, & vertigo, utpote purgatione sursum vergente ac ascendente. Si enim corpus male habuerit, mulier mensis pauciores sunt: & quibus corpus plenum fuerit, his menses plures prodeunt. At vero biliosæ si menses prodeant, pusillanimitas incidit, & cibi fastidium aliâs atque aliâs, & anxietas, ac vigilias: & eructat frequenter, & non vult deambulare, & tristis est, & non videre sibi videtur, & timet. Et si curetur, ex his sana erit. Si vero tempus processerit, adhuc magis dolebit. Optime autem cum hac agatur, si vomitus biliosus succedat, aut venter turbetur non fortiter, & subeant biliosa: & si fluxus succedat ipsi non fortis. Si enim quid ex his forte incidit in corpus afflictum, periclitabitur. Si vero leniter depurgetur aliquid biliosum aut totum id quod molestum est, sana fiet. Si vero neque curetur, neque quicquam horum fiat, moritur mulier. Plerumque tamē contingit ut fluxus incidat biliosus ex hoc morbo: & si fluxus fiat, primum quidem pauca sunt quæ comparēt: per omnes autem dies omnino plura contingunt. Temporis autem progressu plerumque etiam morbus acutus fit, & vteri à purgatione biliosa prodeunte mordentur ac exulcerantur. Sed & in hoc adhuc sana fit, si curetur, & fluxus compescatur. Si vero vteri ab vlcere fuerint inflammati, adhuc acutior morbus erit, & multa graueolentia ac purulenta prodibunt, ab ipsis vteris iam egressa, & semper velut

aqua de carnibus, & prius relata omnia ipsam magis affligent: & vlcera adhuc magis efferatiora erunt, donec ipsam vincant. Si vero etiam sanata fuerit, sterilis erit à catarricibus. Si mulier corpore male habuerit, & pituitosi menses prodierint: cognosci autem possunt si pituitosi prodeant. Pelliculosi enim apparent, & velut araneorum castes distenduntur, & subalvidi sunt. Hoc autem contingit, si corpus & caput ipsi pituita repleta fuerint, & hæc non subpurgetur, neque per nares, neque per sedem, neque per urinam meaturum: Sed in mensibus, & in turbatione sanguinis, vna cum purgatione foras exit. Et si hæc sic habuerint, ad duos quidem aut tres menses nihil ægrotat: postquam autem amplius tempus progressum fuerit, & non curetur, magis dolebit, & febris erronea corripiet, & cibum aliâs atque aliâs fastidiet, & stomachum dolebit, & maxime dolebit, ubi menses appropinquarint. Quum vero purgata fuerit, ad modicum tempus, superiorum respectu melius habebit, postea ad idem relabitur: & si non curetur, sed tempus procedat, sicut ipsi omnia quæ ei cui biliosi menses prodibant, donec fluxus sistatur. Consequitur etiam ut hæc fluxum pituitosum habeat, aut alia quæ ego dicam paulo postea. Et si quidem fluxus succedat, semper procedunt per omnes dies, nunc aceruata, nunc pauca: & quandoque velut à carnibus aqua prodit, quandoque velut sanies: & in hoc ipso multi sanguinis grumi insunt: & radit terram velut acetum, & mordet vbiunque mulierem contigerit, & vteros exulcerat. Et vbi ad hoc peruenit, reliqua quidē similiter patitur, velut prior. Minus vero quam illa caput dolebit: & vlcera neque deformia, neque magna, neque purulenta, neque graueolentia, similiter velut illi sunt, sed minus huic. Si vero curetur, sana euadit, etiam vbi morbus progressum fecit: & non valde moritur, verum prægnans esse non potest quæ sic habet. Quæcunque viro cohabitantes in ventre habere non possunt, interrogandæ sunt, an ipsis menses prodeant, aut non: & an purulenti sint, aut frigidi. Si quidem igitur responderit, interrogetur an statim exeat genitura, an postera die, aut tertia, aut sexta, aut septima. Si igitur dixerit statim exire vbi coiuit, vteri osculum rectum non est, sed distortum, & genituram non capit. Si vero dixerit, postera die, aut tertia, vterus perhumectus est, & semen eluitur.

eluitur. Si vero sexta aut septima, semen computrescit: putrefactum vero exiit. Si igitur ab initio non suscipiat semē, os vteri primum curandum est, ut rectum sit. Si vero eluatur postera, aut tertia die, vterus & caput: Si vero computrescat & exeat, & vterus & totum corpus euretur. Atque hæc singula sic cognoscere oportet. Quali vero purgatione opus habeat, hoc modo cognoscitur. Quum menses prodeant, linteam complicatam palmi magnitudine super tenuem cinerem expandito, deinde ut quæ exierit super hoc desuauit curato. Præstat autem duo esse lintea, vtrunque seorsim, alterum diurnum, alterum nocturnum: & diurnum quidem, postera die lauare oportet: nocturnum vero, vbi per diem ac noctem super cinere situm fuit. In lotura vero considerare oportet, qualiānam sint lintea lota, vbi in sole fuerint siccata. Optimum tamē est in tenebricoso loco ea resiccari. Si quidem igitur pituita fuerit quæ conceptionem impedit, mucosa lintea erunt: Si vero propter saluginem & bilem impeditur, salua & subliuida. His igitur consideratis, & diligenti animaduersione expensis, totum etiam corpus inspicio, an multa purgatione opus habeat, aut secus, ita ut & ad colorem, & aratam, & robur, & anni tempus, & quæ diata vtatur respicias.

24 Curatio vero & totius corporis est, & vteros ac osculum ipsorum sanare: & si hoc conclusum fuerit, aperire: Si vero illi distorti fuerint, dirigere oportet: Si autem humidi fuerint, resiccare, & alia quoque facere contraria. Fera autem omnibus multa curatio eadem est, excepta mensium detractione. Nam quibus nihil prodit, his detrahenda oportet. Immo quicquid in mensibus mali inest, hæc auferre oportet: quum videlicet pituitosi sunt, & pelliculosi, & saniosi, & tenues, aut albi, & grumosi: & quum nigri sunt, & carbunculosi, aut caliginosi, aut acres, falsi, turbati, purulenti. Hæc omnes causæ tollendæ. Prohibet enim in ventre conceptum. Quibuscunque igitur menses pituitosi ac pelliculosi sunt, hæc carnosæ sunt, & his os humectum est, & salua multa ac viscosa. Et si acidum aut acre quid gustarint, sputum in ore liquidius erit, & infusum, & ad omnia quæ ederint aut biberint, turbatio sequitur: & supprimitur ipsis ac attollitur venter, & nausea adest, & anxietas ac iactatio multa. Et à capite fluxus defluit, & omnia obducit, & multam humiditatem inducit, & partes sub oculis li-

uidæ sunt ac inflata. Hæc totas fouere oportet, & frequenter vomere, & à cibis, & ieiunas: Infernum autem ventrem mollire, sed pharmacis omnino leuibus, quæ minime bilem ducunt, & semel in die cibum capere, & frequenter exerceri: Et cibo sic cillimo vti, & potu paucissimo meraciore. Mellius autem est ut venter facile solubilis conferuetur. Verum vteros si ad hanc diatam non paruerint, pharmacis subdititiis non mordacibus purgare oportet. Fomentam tamen semper purgationibus præmittendum est, prius id quod ex fœniculo paratur, deinde quod ex suffimentis. Fomenta vero & subditiōnes medicamentorum facio, coniectura facta ut omnia fiant, & pro ratione adhibeantur, quo tempore menses prodeunt. Si quidem igitur puri & sinceri ac cruenti fiant, ita ad viderum accedat incipientibus mensibus. Optimum autem de sinentibus, & adhuc euentibus, magis quam vbi dissipauerint. Quum autem ad virum itura est, suffimentum quoddam ex adstringentibus suffiat, atque hoc per canistrum, & arundinem, pharmaco calido cineri insperfo. Quum vero insperferis, & canistrum, sine operculum circumponito, & per arundinem insidentis fomentum adhibeto. Vbi vero opus fuerit ipsam suffiri, plumbea fistula vtere, ut aperto osculo suffiatur. Deinde quum surrexit, rursus in lecto plumbeam fistulam apponat: Deinde ea subtrahat, cum viro coeat. Et si ea quæ à viro prodeunt, non fuerint ei manifesta, extensis & alternatim positis cruribus quiescat. Ieiunium autem vtile est in hac die, præterquam si cycconem velit non falsum in aqua. Hunc autem tunc bibat quum vult suffiri. Si vero vbi cum viro coiuit, postredie detineat genituram, & neque altera die exeat: à cibis quidem & balneis prohibeatur. Bibat autem potentiam in aqua non falsam, bis ac ter in die. Atque hæc diata sit per sex dies, aut quod melius est, septem, si non exierint ea quæ à viro susceptum cum ipso coluit. Illota vero maneat per omnem tempus, & det operam ut motus viret. Si vero deambulare velit, deambulet in loco plano & leui nequaquam accliuui, neque decliuui. Desideat etiam super mollia, si coeperit. Reliqua vero diatam eadem faciat vsque ad dies triginta. Illota autem sit, aut si lauare opus habeat, pauca & non valde calida lauetur. Caput vero ne madefaciat: Cibis autem vtatur & panibus, & maza, si velit. Ex carnibus autem, palum

palumbe, & similibus: ex marinis, his quæ aluum sistunt: prohibeatur ab oleribus acribus. Vino vero nigro vtatur. Carnibus autem assatis potius quàm coctis, tum mansuetis tū ferinis. Et hæc quidē si cōceperit, hoc modo facere oportet. Si vero nō conceperit, sed secūda aut tertia die exeūt quæ à viro immissa sunt, fluentia cū multa humiditate: manifestum est quod vteri sunt humidiores. Curare itaque oportet iuxta relatum modum, donec sicci fiant. Quum autem sicci esse videbuntur, sic curato. Optimū est pharmacū mollitorium, & retro, & anteriori parte ipsi adhibitū, donec vteri ad naturam suā redeant: & rursus ad vīrum accedat, quū menses non amplius multi, sed pauci & bene colorati fuerint, & ad libidinem concitatur. Sed & in aliis diebus cum viro consuetudinem habere oportet, si optime habuerint vteri. Quum autem in relatis diebus consuetudinem habuerit cum viro, si probe parati fuerint vteri, & si genituram ad decem aut duodecim dies derinuerit, ne adeat virum.

28 Si vero non concipiat, vteri autem sani sint: contingit enim & hoc plerisque, quum debiles existentes vteri, ab affectione macilenti fiunt: aut præ medicamentis & fomento multo, genituram ferre nō possunt, priusquā assueverint & conualescant. Hoc autem sic cognosci potest, Quum ab ipsa exierint, secūda aut tertia die exeunt, aut adhuc prius, crassa & compacta velut mucus: nisi mali quid sit, & propter aliū vterorum morbū genitura discedat. Quum igitur talia apparuerint, curatione quidem vterorum non est opus, verum reliqui corporis cura habenda est, quo huiusmodi bonus habitus sit ipsi, vt contractum simul sit corpus, & iusta mole præditum, ex paucorum balnearum, plurimū vero & leuium laborum vsu. Ab acribus autē & falsis prohibeatur. Vomitus vtatur ante dies quibus menses fieri solent, & rursus fame maceretur, & alia perficiat quæ dicta sunt. Atque hæc quidem harum curatio est. Quibus autem statim vbi conuerint disfluūt ea quæ à viro sunt immissa, his os vterorum causa est. Curare vero sic oportet. Si quidem valde conclusum fuerit, radis & plumbeis fistulis immixtis aperito, & molli fomento ex feniculo fouero, & subdititiis, quæ vteros attenuant, & in directum redigunt, purgato. Post purgationes autē & fomenta, ea infundito quæ causæ sunt contraria. Quibus vero os distorum est, & ad coxam

allapsum, sunt enim etiam talia prohibentia, ne vterus semen suscipiat. Quū igitur tale quid acciderit, odoratis fomentis fouere oportet: post fomentum aut, per digitum auulsum à coxa detrahito. Quum autem discesserit, radis & plumbeis fistulis immixtis iuxta priorem rationem in rectitudinem dirigit: vbi vero rectificati ac aperti fuerint vteri, medicamentis subdititiis purgato, & alia facito iuxta relatum rationem. Quum autem magis quàm oportet aperi fuerint vteri, purgatione opus habet: post purgationes autem, collutionibus & suffimentis. Si vero propiores sint quàm oportet, vomitus vteri opus habent, & fomento fetido, donec ad suum locum redeant. Diætā vero vtendum est relata. Si vero os pingue fuerit & crassum, & propterea non concipiat, sinapi costum ieiuna edat, & meracum insuper bibat. Apponat autē nitrum rubrum, & cuminum, ac resinam. Optimum autē fuerit nitrum vino ammiscere & resinā, vnā cū cumino & vnguento albo. Aut cornu cerui vrito, & duplū crudæ ordeacæ farina cum vino ammiscero. Si vero non melius habeat, porrum coquito, & ipsam insidere facito. Aut phagum, id est glandem tritam apponat. Et allio recenti vescatur, & aqua multa insuper pota vomat. Quibus porro intus manet viri semen & corruptescit, & turbationem facit, his triplicis semen aut succum, cum melle aut cum cumino delingendum dato. Quum autem à viro immissa graueloetia fuerint, non concipit. Portulacam igitur & adipe anserinum miscero & apponito. Quibus vero sexta aut septima die, à viro immissa prodeunt putrefacta, his verisimile est, ab vtrisque fieri, & bilis, & saluginis influxu. Curare autem sic oportet, per veratrum, aut scammoniam, aut peplium. Hæc enim sursum ac deorsum pituitam & bilem purgant, & status educunt. Ante purgationes autem fomentis vtendum est ex suffimentis. Vbi vero fomentum adhibueris, per subdititia purgato, eodem modo velut in prioribus. Et post subditiorum ac purgationum vsuum, mollitoriis vttere, & subditio medicamēto ex mercuriali & artemisia herba, & anemona, & veratro albo aut nigro. Atque hæc quidem medicaciones hoc modo his conducunt.

Diætā vero respectu ad torum hominis corpus factū constituere oportet, siue siccior, siue carnosior mulier esse videatur.

Et

Et si quidem siccior fuerit, balneis pluribus, & obsoniis omnibus coctis, tum marinis, tum carnibus vtatur: Vino vero aquoso, & oleribus coctis, & pinguibus omnibus ac dulcibus. Hæc enim plerunque faciunt vt humiditas sit, tum in reliquo corpore, tum in vteri. Si verò humidior fuerit, tales vteri nullo ex his opus habent, sed vice versa neque contrētare, neque lauare recenti motu factū oportet, neque suffire. Nam ad periculum hæc procedere solent. Et si magis quàm pro natura fuerint humectæ, siccare sanè ac suffire oportet. Si verò biliosa in ipsos conflant, medicamentum dare quod bilem purgat. Si verò saluginosa, lac asininum, & vinū, & alia auxiliaria.

Morbos porro vires considerare oportet, & causas ex quibus morbi sunt exquirere, atque sic ad alia procedere, & morbos circa locos curare: & quæ quidem ob causam oculatorum hiantium prohibentur, vt ne detineant in ventre, harū oscula præparare, vt probe diducta sint. Quum vero humiditas prohibuerit, hanc inspicere vt ne impediatur, totis mulierum negotiis expensis, siue ex toto corpore quid moueri videatur, siue ex ipsis vteris, siue ex vtrisque. Vteros autem sic curare oportet, vt neque humidi sint, neque valde sicci. Imò sicciores quidem, tanto magis bono succo, quāto sunt sicciores, eiusmodi humiditate vt pingues magis fiant quàm graciles. Humectos vero & madidos siccare, ita vt reliquas quo humidi sint, & non valde resiccantur. Excessus enim in his valde sunt vitandi. Concipit autem in ventre, neque ea quæ humiditatem habet, neque quæ resiccata est, nisi quid horum in vteri natura fuerit. Caterum virum adire ipsam oportet, post adhibitam curationem, desinentibus aut inchoantibus mensibus. Optimum est etiam vbi quieterint: Maxime vero in his diebus experiendum est, an prægnans fieri possit: hi enim sunt opportunissimi. Si verò non statim concipiat, & reliqua bene habeant, nihil prohibet etiam aliis diebus cum viro coire. Nam hæc exercitatio a læritatem ipsi inducit, & venulæ hinc laxantur: & si ea quæ à viro prodeunt contraxerint secundum rectitudinem cum eo quod à muliere, citius concipiet. Hęc enim causa est his, quibus siue statim, siue posteriore tempore exeunt. Atque hæc quidem de his dicta sunt. Si verò humidius fuerit os vterorum, genituram attrahere nō possunt. Vtendum autem est medicamentis

subdititiis acribus: Commorsus enim & inflammatus stomachus, solidus ac firmus quandoque fit, & aliquo modo accommodatur. Sed & si in callum indurati fuerint, præstat acria apponere quæ mordeat. Quæ enim tenuia & feruida sunt, calli duriciam diffundunt. Si verò mollitus fuerit callus, mollibus curato, & his quæ non mordent.

Quod si diu non concipiat, mensibus non apparentibus, quum tertia aut quarta dies aderit, alumen tritum, vnguento dilutum, & lana exceptum apponito, & habeat per triduum. Quarta vero die fel bubulum siccum in oleo feruefacito, & lanam teneram eo imbutā subdito, & habeat per triduum. Postridie autē eximat, & cum viro cocat.

Si genituram non suscipiat mulier, mensibus secundum naturam prodeuntibus, membrana præposita est (fit etiam ex aliis causis) cognosces autem vbi digito obicem contigeris: Facito autem medicamentum subdititium: Resinam & æris florem cum melle subacta in linteo apponito quàm penitissime, filo ad extremitatē alligato: vbi vero hoc extraxerit, myrtum in vino coquat, & vino tepido perlatur, præstat autem membranam auferre. Sunt autem mulieres quæ facile quidem in ventre concipiunt, gestare vero non possunt, sed fœtus ipsis corrumpitur, aut tertio, aut quarto mense, nulla causa accedente, neque cibo incommodo ingesto: & hæc est causa quæ relata est, & maxime quum vteri augmentum fœtus dimiserint, aut venter ipsis turbetur. Debilitas autem, & febris vehemens, & cibi fastidium incidit eo tempore quo fœtus corrumpunt. Est autem & hæc causa, si vteri fuerint leues, aut natura, aut vteribus in ipsis innatis. Si enim leues fuerint, quandoque continentem ipsum pelliculæ, minus quàm oportet coherent: vt pote quum vteri ipsi pleni existant: cognouerit autem quis hæc singula, si de his exacte interroget. De leuitate vero cognouerit, si alia mulier contigerit, dū vteri vacui sunt. Non enim hoc tempore manifestum fit. Si verò menses prodierint his, acruatim prodeunt. Quibusdam tamen ipsarum contingit vt fœtus edant. Et si qua curatur, spes partus adest: & de his quidem sic habet.

Si mulierem puerperam facere velis, affias conciperet nequeuntem, menses considerare oportet, an pituitosi sunt aut biliosi. Cognosces autem sic. Arenam tenaem ac sicquam subdito, & quum menses prodeunt, in sole sanguinem superfundito, ac Hipp. opera. A siccari

ficcari finito. Et si quidē biliosa fuerit, sanguis in arena ficcatus pallidus erit: Si verò pituitosa fuerit, velut mucus. Vtrum igitur horum fuerit, ventrem purgato, siue supra opus habuerit, siue infra: postea vteros purgato. Si vero concipere voles, hederæ grana septem, aut folia, singulis mensibus in vino veteri, cessantibus mensibus, bibenda dato. Et malicorium in vino odorato meraco coquito, & glandem ex hoc factam in meridie subdito. Aut alumen Ægyptium tritum lanæ illigatum apponito. Quum autem sol occiderit, eo detracto, vino odorato perluatur. Hæc autem cessantibus mensibus facere oportet. Sed & hoc sic habet.

38 Quum purgatæ fuerint mulieres, maxime in ventre concipiunt cum viro consuetudinem habentes, & genitura ipsis corroboratur, si quando oportet coiuerint. Et semen viri facile ammiscetur: & si præualuerit, illi accommodatur ac appropriatur.

Tunc enim maxime os vterorum hiat, & distentum est post purgationes. Et venæ genituram attrahunt. At in priore tempore, & os vterorum conclusum est, & venæ magis sanguine plenæ existentes, non similiter genituram attrahunt. Si verò genitura iugi cursu defluat, mulier viro misceri non cupit, & si misceatur, non concipit: & lumbi ac coxendices doloribus vexantur, & febris debilis corripit, & impotentia ac animi deliquium succedit, & aliquando vteri in suo loco non sunt. Si quidem igitur præ plenitudine defluat, sincerè ipsam optimum est. Si verò vterus laxus fiat, diæta sit alica, caro suilla, aut palumbis, & vinum nigrum, portiones vero, quæ ad fluxum describentur. Nunc porro dicam de morbis earum quæ in ventre habent.

* 39 Pronuncio autem de muliere in ventre habente duos aut tres menses & ultra, si menses statim prodeant singulis mensibus, necesse est tenuem ipsam fieri ac debilem. Quandoque etiam febris ipsam corripit his diebus, quam diu menses prodierint. Et dum produnt, & postquam prodierint, pallida fit. Sed & pauci prodeunt. His vteri magis quam opportunum est hiant, & augmentum fetus dimittunt. Descendit enim quum mulier in ventre habet, sanguis paulatim in vteros à toto corpore, & in orbem circa id quod in vteris est circumstant, illud auget. Si verò hiat in vteri magis quam oportet, sanguinem singulis mensibus, velut procedero solet, dimittunt. Et quod in vteris est, tenuè ac debile fit. Si verò cure-

tur mulier, melior & fetus & mulier euadit. Si verò non curetur, fetus corrumpitur. Sed & ipsa periclitatur, ne diuturnum habeat morbum, si purgatio plus quam oportet prodeat. Quia & post corruptionem, periculum imminet, nimirum vteris magis apertis. Si verò mulieri in vtero habenti caput pituitosum fuerit, & pituita acris in vterem descenderit, & à capite venterem perripit, & febris debilis ipsam corripit, & palpitationes quibusdam debiles subexolutæ, augetur acuta. Si verò etiam cibi fastidium, & impotentia corripit, periculum est ne breui fetus corrumpatur. Sed & ipsa in periculum adducetur, si non curetur: Vbi verò effugerit, utpote ventre fluido existente, statim concludere ac constringere oportet. Multa vero etiam alia sunt pericula, in quibus fetus corrumpuntur. Nam si mulier in ventre habens agrotarit, aut debilis fuerit, aut onus leuarit, aut percussa fuerit, aut saltarit, aut cibum fastidierit, aut animi deliquio correpta fuerit, aut amplius aut minus nutrimentum accipiat, aut timeat, & consterneretur, aut vociferetur, aut intemperanter viuat, fetus corrumpet. Nam & cibis corruptio, nis causa est, & potus multus. Sed & ipsi vteri naturas habent, quibus abortum faciunt, quum sunt flatuosi, densi, magni, parui, & alia his similia. Si mulier in vtero habens, venterem aut lumbos doleat, formidare oportet ne fetus per abortum edat, pelliculis qui ipsum continent ruptis. Sunt etiam quæ fetus corrumpunt, si acre quid, aut amarum, ederint, aut biberint præter consuetudinem, dum adhuc paruus intus est puerulus. Si enim puero, quid accidat præter consuetudinem, & si paruulus adhuc fuerit, moritur. Et si eiusmodi edat aut bibat, velut diximus, ut necesse sit ipsi turbare venterem, dum adhuc paruus est puer. Percipiunt enim & concitantur ipsi vteri, fluxione ex ventre secedente. Et si laborarit mulier plus quam oportet, & venter ipsius concludatur, aut magnus fiat, etiam sic puer corrumpitur, velut à labore calefactus, & à ventre pressus. Plerumque enim dum parui sunt, debiles sunt. Quidam verò etiam magni corrumpuntur. Quare mirari non oportet mulieres, quod in vtero corrumpunt. Nam custodia & scientia multa opus est, ut in vteris gestent puerum & enuriant, & ut euadant ab ipso in partu. Si verò mulier in ventre habes, corpore male habeat, & fuerit biliosa & doloribus vexata, & aliis

atque

atque aliis febricitet, & os examarescat, & lingua cum virore pallida fiat, oculi velut morbo regio affecti, vngues biliosi, vrina acris: hæc tum aliis, tum si febricitet, aliis atque aliis ipsi accident: postquam vero etiam purgationem contigerit biliosam esse, planè timendum est etiam pueros debiles fore: Hæc si biliosa per feces egerat (id quod valde contingit) melius deget. Et si biliosa aut valde nigra sunt partus purgamenta, etiam ut plurimum pinguedo succedit, & prodeunt paulatim, & non cito congelantur: & primo quidem tempore leuius fert, postea vero grauius, & minus purgatur quam oportet. Si enim corpus male habuerit, etiam partus purgamenta pauciora ac deteriora ipsi procedent. Patietur autem & hæc omnia, etiam si menses prodeant biliosi. Verum breuiori tempore agrotabit. Et morbus ad eadem pericula, & signa, & transmutationes deueniet. Aut enim ipsi vomitus biliosus, aut purgatio per vterem, in hoc morbo fit, & vteri exulceratur. Multa verò custodia mulier opus habet. Quum igitur tale quid factum fuerit, ut ne moriatur, sterilis erit. Si verò nihil horum fiat, & non curetur, sed partus purgamenta fuerint ipsi occultata, in triginta & vna diebus ut plurimum moritur. Huic pharmacum in potu exhibendum est quod bilem ducat. Prodest & anisum, & quæ ad vrinam ciendam dantur. Vomant autem, & sudores eliciantur, & aluus succo pitifanæ, & melle, & ouis, & maluæ aqua infusa eluatur. Quibus in ventre habentibus circa septimum aut octauum mensem, de repente mammarum & ventris plenitudo collabatur, & vbera gracilescent, & lac non apparet, his dicendum est, puerum aut mortuum esse, aut viuere & debilem esse. Si enim in ventre habuerint, & apparuerint menses: aut abortus fiunt, si plures fuerint & male olentes, aut fetus morbosus fiunt.

44 Si mulier in ventre habens pituitosa fuerit, & caput dolet, & aliis atque aliis febricit, & in capite obuoluitur pituita: & grauitatem exhibet ac frigus, & in corpus procedit, & in venas, quum caput fuerit repletum. Fit etiam colore plumbo similis, & vomit pituitam: lingua alba est, & vrina communiter exalbescit: frigida est, turbatio adest, & ager motus. Vbi vero pepererit, procedet ipsi purgatio pituitosa, & apparebit pelliculosa, & velut araneorum castes in hac distenti erunt, & patietur quidem eadem omnia etiam ea cui menses pi-

tuosus prodeunt, verum breuiore tempore agrotabit: & eadem pericula & signa & transmutationes morbus habebit. Continget enim ipsi vomitum pituitosum fieri, & affectiones similes velut illi accident. Dependunt enim eodem modo partus purgamenta, & menses pituitosi, verum purgamenta partus breuiore tempore quam menses: & nisi eruperit ipsa purgatio quæ diu moram traxit, moritur in quinque & quadraginta diebus, etiam si pituitosum partus purgamentum ipsi prodierit. Curata autem mulier sana fiet, & inflabitur ab initio si sanata fuerit. Grauis enim erit hic morbus. Huic dare oportet pharmacum quod pituitam ducit, & lac caprinum coctum cum melle miscere. Si verò sæpe non obediatur, nasturtium, aut cnicum, aut cneorum, aut polypodium, aut serum, aut medicamentum ex sale compositum exhibito, & quæcumque pituitam laxant, ac educunt.

45 Si verò mulier in vtero habens, lienosa sit à relatis affectionibus, in hoc morbo menses hydropi similes & pituitosos demittit, & partus purgamenta procedent hydropi similia, & prodibunt modo multa, modo pauca, & sicut quemadmodum aqua à carnibus, velut si quis carnes cruentas abluat: Aliquando vero paulo crassiora, & non congelantur. Et patietur eadem omnia etiam ea cui menses aquosi procedunt, & pericula eadem ac transmutationes morbus habebit. Continget enim ipsi fluxum aquosum fieri, aut purgationem occultari, & ad venterem conuerti, & ad crura, aut ad pectus, aut aliquam harum partium, & pericula erunt eadem quæ prius sunt relata.

Si prægnans intumescat, vtericæ semen plurimum, & mel, & vinum dilutum odoratum potandum dato, bis in die. Si prægnantem bilis vexet, pitifanæ succum dato, rhoe rubro inperso, aut eo qui ex moris paratur. Sorbeat autem frigidam, & sistetur.

46 Si suffocatio de repente accidat prægnanti. Fit autem hoc maxime ubi mulier laborarit, & cibum fastidierit, vteris à labore calefactis, & pauciore humore fetus accedente. Et quum vterus ac venter inanior sit quam oportet, procedit fetus ad hepatis & præcordia, ut quæ sunt humesta, & suffocatione fortè de repente inducit. Intercipit enim perspirationem circa ventrem, & mulier voce priuatur, & albas oculorum partes subuertit, & reliqua patitur omnia quæ relata sunt, si mulier non prægnans ab vtero suffocetur. Quin & suffocatio fieri incipit

Hipp. opera.

A 2 pit

pit mulieri in ventre habenti, quum à capite defluit pituita ad præcordia, utpote corpore respirationem trahere non potest. Et si quidem vnà cum pituita descendit, foetus redierit ad suum locum, velut qui humorem attraxit, & à pituita delatus sit, mulier sana fit. Scridor autem fit foetu locum suum occupante. Et venter mulieris ut plurimum humidus fit. Si verò nò breui redeat foetus in suum locum, duo iam fiunt quæ foetum affligunt: pituita, quæ à capite descendit (grauat enim & insitens frigidat) & loci alienitas, & periclitabitur. Et si non breui quis commodiorem diartam adhibuerit, mulier suffocabitur. Et de his quidem sic habet. Si verò mulieri in ventre habenti, tempus partus iam affuerit, & dolor partus tenuerit, & ad multum tempus mulier puerum edere non poterit, omnino obliquus aut in pedes procedit. Vtile est autem in caput procedere. Et si obliquus procedat, difficilis fit affectio. Sicut enim si quis in vas olearium angusti oris nucleum immittat, non procliuè est extrahere ipsum obliquatum: Sic sanè etiam mulieri grauis affectio est, vbi foetus fuerit obliquatus. Difficile est enim ipsum exire. Graue autem est etiam si in pedes processerit: & sepe aut matres pereunt, aut pueri, aut ambo. Est autem & hæc magna causa ut non facile exeat, si mortuus, aut syderatus, aut duplicatus fuerit. Quum mulier in ventre habuerit, tota fit cum virore pallida, quoniam purus ipsius sanguis semper quotidie ex corpore destillat, & in foetum descendit, & augmentum ipsi accedit. Et quum paucior sanguis sit in corpore, necesse est ipsam esse pallidam, & semper alios cibos appetere, & sanguinea in ventrem intrare. Et debilior fit, quoniam sanguis minuitur. Affero porrò mulierem, vbi pariet, frequentem spiritum emittere. Et si purgatio inceperit, venter plenus est, & calore pressus. Maxime vero frequenter respirat, vbi partus appropinquat. Et tunc maxime lumbos dolet. Nam & lumbi à foetu colliduntur. Dolet autem stomachum siue vetriculi osculum in intermedio tempore aliàs atque aliàs, utpote dum venter, maxime vero vterus, circum foetum obvolvitur. Et si puerperæ vterus inflatur, ouiculae aut caprae hepar cinere obruito, deinde coquito, & hoc edat: ac vinum meracius vetus, si nihil prohibuerit, bibat ad dies quatuor, si longius aberit à partu. Si verò lumbos doleat, anisum & cuminum Æthio-

picum bibat. Et calida lauetur. Si verò anhelatio corripiat, sulphuris magnitudinem fabæ, & cardamomi tantundem, hæc terito, & vino diluta ieiunæ bibenda præbeto. Et à cibis frequenter abstineat. Si in partu purgatio multo prodierit, vterus contrahitur, & vesica, & intestinum, & neque ster cus continent, sed & vrinam emittunt. Qua igitur sorbèda dato, & panem cinericium edendum, & reliqua quæ scripta sunt. Si verò ea quæ in partu est, sicca fuerit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum malua aqua irriget, & cerato liquido illinat, & anserinum adipem cum oleo infundat. Si verò parere non poterit, resinam, aut cuminum, aut pinus corticem suffito. Quicumque vero tumores vteri in partu, aut ex partu fiunt, eos adstringere non oportet, velut medici faciunt: verum pharmaca optima exhibeto. Cuminum Æthiopicum, quantum tribus digitis capi potest, & anisi, & seselis grana quinque aux sex, præoniæ radicis aut etiam seminis testam conchæ maioris dimidiam: Hæc in vino albo odorato maxime, ieiunæ exhibeto. Aut dauci Æthiopici radicem, seseli, præoniæ radicem, eodem modo. Aut hippofelini, aut dauci Æthiopici semen eodem modo: Aut crethmi radicem. Aut cuminum Æthiopicum quatuor obolorum Atticorum pondere. Aut piper, anisum, daucum, præoniæ Atticæ radicem: Hæc in vino terito, & bibenda dato. Aut myrtidani ramulos duos aut tres, & cuminum Æthiopicum, & præoniæ radicem. Aut etiam lini semen similiter, quo etiam pueros tuffientes nutriunt, cum oui assati vitello, & cum sesamo tosto. Si pregnantæ pudenda superficiali ac feruido vlcere affecta sint, amygdalas tritas, & medullam bubulam cum aqua coquito, & modica farina adiecta, pudenda illinito, & aqua à coctis myrti baccis perluito. Nunc verò dicam de puerperij purgamentis, & his quæ post partum exeunt. Quum mulieri aut partus purgamenta non fuerint purgata, aut menses non prodierint, aut etiam vterus durus fuerit: dolor habet lumbos, & lateris mollitudinem, & inguina, & femora, & pedes amarè dolet, & venter attollitur, & horrores per corpus discurrunt. Ex talibus autem febres fiunt acutæ. Hanc ita habentem, si quidem sine febre fuerit, balneis curato. Caput autem oleo anthino inungito. Maluam autem coquito, & oleo cyprino in

in aquam eius infuso, mitigandi gratia infidere iubeto. In omnibus autem morbis in quibus fomentum auxiliatur, melius est postea oleo vngi. Si verò febris habeat, à balneis abstinere, fomentis autem & tepesfactoriis imum vterem & lumbos cutare: In partu autem exhibere pharmaca vterina, aut sepiæ ouis, aut castorio ammixtis; post hoc vero farinam cum ruta coctam, aut ptisanam succum sorbendum dare. Si verò mulieri cum puero in partu non prodierit humor velut oportet, sed si quidem in capite habuerit humorem à calore attractum, in partu & ante, caput dolebit. Si verò in ventrem aceruatim descenderit, vbi concitatus fuerit, ipsum turbabit. Et non oportet longe progredi finere, sed auxilium ferre, ut ne ex partu ventris profluuium succedens, corpore male habente, ipsam dolore affligat. Si verò à capite delatus fluxus, ad puerperij purgationem vertatur, & multum concitetur, melius habebit: Si verò plus moderato, curam adhibeto. Si verò in vterem facilius vtrique exitus puera contigerit. Si verò purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda locum, & intumescit, & femora ardeat. Et ex ore acnaribus pituita fluit fortiter aquosa, & dolet caput, & febris habet, & horror, & tumet, & dentes stridunt, & venter, & vesica constringitur, & oculus subuertit, & caliginosum visum habet. Quum mulieri puerperæ purgatio non facile procedit, velut vteris inflammatis, & osculo ipsorum concluso. Obtorquerur enim stomachus vteri post pueri egressum. Si enim quid horum fuerit, purgatio non procedet. Si verò non processerit purgatio, continget ipsam febrile, & horrorem habere, & ventrem magnum esse: & si ipsam attigeris, totum corpus dolere, maxime si quis ventrem attingat: & aliàs atque aliàs stomachi dolore vexatur, & lumbos dolet, & cibi fastidium, & vigilia, & punctura adest. Postea quinto aut septimo die quandoque venter turbatur, & secedunt nigra, & valde graueolentia aliàs atque aliàs, & vrina velut asinina. Et si secesserint, videtur sibi melius habere, & curata, breui sana fit: sin minus, periclitabitur profluuium ventris forti ipsi ilapso. Et puerperij purgamenta ipsi occultabuntur. Si verò venter ipsi non turbetur, neque purgatio prodeat sua sponte, neque ea quæ commoda sunt breui ex-

hibeantur, tempus autem progrediatur, multo magis ex prædictis affigeretur. Et in super periclitabitur, ne liuida fiat, velut plumbum, & aquam intercutem incidat, & vmbilicus extabit ipsi, ab vteris eleuatus. Et circumcirca nigrior erit. Et vbi hæc facta fuerint, fieri non potest ut mulier superstes maneat. Pereunt autem aliæ alio tempore, pro corporis & affectionis ratione. Verum vnã & vicesimam diem non excedunt, id quod plerumque sic contingit. Si verò purgatio ipsi eruperit, siue à pharmacis, siue sua sponte (fit enim & hoc si vteri os laxarint, à sanguine aceruatim de repente delato coacti: & si eruperit, graueolentia purulenta depurgantur, quandoque etiam nigra) & melius habebit, & curata sanescit. Fiunt autem & vlcera in vteris, utpote puerperij purgamentis putrefactis. Si verò fiant, maiore cura opus erit, ut ne ipsi vlcera magna & putredinosa fiant: periculum est autem ne aut moriantur, aut sterilis fiat. Signa vero hæc sunt, si vlcera intus fuerint: Quum purgatio ipsi prodierit, velut spina per vteros transire videtur, & calor ipsam corripit, ac maxime ventrem inuadit. Et si attingatur, partem infra vmbilicum dolet, velut si purum neruosum vlcus contingas. Post dolores fortes aliàs atque aliàs in vteros incidunt: Et febris aliquando ad contactum manus debilis: & aliàs atque aliàs puerperij purgamenta procedunt, maligna, purulenta, graueolentia. Hæc sunt signa, si vlcera in vteris fuerint, & multa cura opus habent. Atque huius quidem morbi tot fines existunt. Si verò purgatio puerperij primis tribus aut quatuor diebus processerit, verum postea de repente euanescit: eadem affectiones cõsimiles priori paritur, sed minus: & si transmutetur morbus, in idem transmutabitur: Diuturnus autem, & debilior priore erit. Si verò curetur mulier, superstes erit, si cito curetur: & de hoc morbo sic habet. Si verò ex partu non fuerit purgata, venter intumescit, & splens, & crura: & febris habet, & rigor corripit, & dolores profiliunt ad lumbos, aliquando etiam ad viscera. Et perfrigeratur et febris habet: pulsus debiles sunt, et aliquando accuti, & aliàs attolluntur, aliàs deficiunt. Hæc paritur incipiente morbo, et sic habet. Temporis autem progressu, causæ faciei partes rubescunt. Quum sic habuerit, leues cibos exhibeto. Et si turget, pharmacum infra purgans bibendum dato, si bibeantur. Hipp. opera. A 3 liosa

Hosia fuerit, quod bilem purgat, si pituitosa, quod pituitam. Postea vero uteros odoratis foueto, & mollitorum in die apponito. Si vero osculum solidum fuerit, tota die foueto, & mollitorum apponito. Deinde calida aqua lauato, & plumbeas fistulas indito. Postea salis grana, & myrrham in linteum illigato, & picem coctam ammixtis aromatatis lana excipito, & singulorum partes portiones ad galle parue figuram efformato, & per diem ac noctem apponito. Deinde vero intermissis tribus diebus, iisdem foueto. Et grana enidia deodorata duarum portionum mensura, & pipereis granatrita, oleo Aegyptio albo, & melle optimo ammixto, in lana in fascio, & pennae obvoluta, tota die ac nocte apponito. Et si tibi purgata esse videatur, melius est finire. Si vero purgatione opus habere videatur, duobus diebus interpositis rursus, id quod ex cucumere syluestri paratur, per diem ac noctem subdito. Deinde necopon, & oleum rosaceum odoratissimum, & adipem cerui liquefacito, & die vna in lana subdito, & multa calida, quantum eius fieri potest, leniter lauato. Statim autem ubi purgatorius, & calida, fuerint purgata loca affecta, adipe anserino, & myrrha, & resina tepida os uterorum illinat, & foueat. Vteros vero postridie vino & oleo narcissino eluat. Aut si narcissinum non sit, vino solo. Atque haec die vna ante menses faciat. Postquam autem menses prodierint, primis diebus atramentum, hoc est spodium Cyprium terat, & salis granum addat, & haec lana excepta paululum in corpore habeat. Et ieiuna vinum meracum odoratum absorbeat. Vbi vero quieuerint menses, per diem id quod ex pulegio paratur apponat, & virum accedat. Et si in ventre conceperit, sana euadit. Cibis autem in purgatione utatur. Ad haec comodat, mercurialem coquere, & porrum, allium, brassicam, & grana mali punici ammiscere, & succum sorbere. Aliis autem obsoniis marinis potius quam carnibus utatur. A dulcibus vero & oleosis prohibeatur. Bibat autem semper ieiuna id quod ex rada paratur, donec purgetur. Et mensibus prodeuntibus idem valde bibat. Si vero paulo pauciora quam oportet prodierint mulieri puerperij purgamenta, velut vteris angusto ore praeditis ac distortis, aut aliqua pudendi pars valde fuerit conclusa ab inflammatione: Mulier acute febricit, & stomachi dolore vexatur, & dolet totum corpus, & moleste fert: &

ad articulos manuum ac crurum, & lumborum dolor procedit: & locum circa colulum, & spinam & inguina dolebit: & quaedam corporis partes impotentes fient. Postea calor quietus erit, & horrores valde manifestus. Vomunt autem & pituitosa, amara, acris. Et de hac sic habet, & continget ut si uretur, sana fiat: si minus, elauda & quarundam corporis partium impotens erit. Non autem valde sterilis est hic morbus. Si quidem ulcerati fuerint vteri, & puerperij purgamenta non prodierint, velut oportet, omnia dolebit: & si non magna fuerint ulcera, curata breui sanescit. Oportet autem curationem vlcera in vteris exacte facere, ut quae in tenera, & subtili sensu praedita sint parte, et in nervosa cunitate. **Multa** autem sunt, partes cum quibus societatem habet, sicut puer, stomachus. Mens percellitur, & improba fit, & non facile intelligit. Si vero vteri angustia oris ipsi fuerint, & puerperij purgationem non emiserint, inflammantur: & si non curetur breui, omnia magis ipsam affliget. Et odor malus erit, & exitus intumescit. Et si non inflammati fuerint vteri, sua sponte exit malum graue oleis, & liuidum, aut nigrum grumosum, & mulieri puerperij purgamenta purgantur. Quandoque vero non exit, sed mulieri mortem portendit, nisi quis breui venam secet, aut ventrem emolliat. Praestat autem etiam clysterem adhibere: Si vero ad vomitum facilis fuerit, etiam vomitum inducere. Melius autem est locum eiere & exudare. Verum in his occasio optima est, quum opus his fuerit. Si vero ex partu purgata mulier fuerit, paulo plura quam oportet. (Contingit enim hoc, si vteri amplioris osculi fuerint, aut vena quaedam rupta sint, quae sub vteros tendunt, praeviolentia egressus ipsius fetus:) febris & rigor habebit ipsam tenuis, & calor per totum corpus. Aliquando etiam horror, & cibi fastidium: & omnino abominabitur: & tenuis erit ac debilis, & pallida, & tumida, & cibum auersatur. Si vero quid edat aut bibat, non concoquitur. Quibusdam vero etiam aluus ex vesica erumpit, & horror magis obtinet. Et de hac sic habet. Si vero puerpera aliqua pudendi pars obturata fuerit (iam enim etiam hoc cognoui) si vlcera fuerint os pudendi, ubi sane vlcera fuerint, in partu a pueri exitu violatum, simile quid sit vlcere superficiali ac feruenti, & valde inflammatur. Et labia praeviolentia inflammatione inter se coincidunt, et se mutuo

tuo contingunt, ut pote quae sunt exulcerata. Sed & frigus fit, & iambo labia clausa sunt, & constringentia purgationem relicta. Si vero prodierit purgatio, vlcera non conclusa essent. Nunc autem influit, & aliena carne erallescunt. Proinde ea sanare oportet, velut in reliquo corpore, & ad cicatrices perducere. Locus autem leuis & concolor reddatur. Mulier quaedam partebatur eadem quae patiuntur vteri, dum a puerperij purgamentis non purgantur, & ad haec dolebat pudendum. Et ex contractu cognouit, quod obturata esset, & narrauit, & curata depurgata est, & sana euadit ac fecunda. Si vero curata non fuisset, neque purgatio ipsi sponte erupisset, vlcus inani fecisset, & malo non remittente, periclitata fuisset ne vlcera cancerosa fieret. Si vero processerit mulieri puerperij purgatio ad caput, thoracemque, ac pulmonem, fit enim & hoc: moriuntur saepe statim, si detineatur ac firmeretur. Si vero probe exeat per os aut nares, sana euadit. Si vero morbus paulo diuturnior fiat, parietur sane mulier ea quae dicta sunt de virgine, cui menses primum comparentes sursum impetum fecerunt. Verum mulier longiore tempore superstes erit quam virgo, & affectiones debiliores erunt, donec pulmo purulentus fiat. Si vero puerperij purgatio non exeat per os, sed sursum tamen impetum fecerit, occultabitur, & non procedet iusto modo. Et tussis corripit, & anhelationes. Et impleto pulmone a sanguine, valde dolebit latus & dorsum. Et quum tussiet, sicce tussiet. Aliquando vero spumofum expuet. Temporis autem progressu sputum apparet subnigrum & turbatum. Et calor peccora tenet, magis quam reliquum corpus; nimirum sanguine ipsa calefaciente. Et febricit mulier, & veter ipsi coarctatur, & cibum fastidit, & vigilabit, & abominabitur: & non superstes manet, sed moritur plerumque, vicesima prima die. Si vero purgatio sursum progressa, per os non exeat, neque in pulmonem vertatur: conuertetur ipsi ad faciem, & erit haec valde rubicunda, & caput graue, quod neque mouere potest absque doloribus: & oculi valde rubicundi erunt, & ex ipsis sanguis tenuis fluat. Et quibusdam ex naribus sanguis manet. Et si hic exierit, diuturnior morbus fit. Et aures non acute audiunt in hoc morbo: & stomachi dolore vexatur, & eructat, & mente alienatur, & deliria sunt furiosa. Quibusdam autem adest oculorum

distortorum ferocitas. Et reliqua omnia perpejerit, velut si purgatio ad pulmonem vertatur. Verum non tussiet, neque expuet eiusmodi, neque dorsum similiter dolebit. Curata vero sana fit. Non multa vero spes est de vita ipsius. Et si etiam superstes maneat, surditas aut caecitas omnino ipsi accedet. Atque hic est huius morbi finis. Si ex partu fluxus corripiat, & cibi in ventre non maneant, vnam passam nigram, & mali punici dulcis grana terito, & vino nigro dilutis vitos, ita ut cascum capriam, & polentam, tritici, & resadam inspergas, & bene temperata bibenda praebes. Si ex partu sanguinem vomat, hepatis fistula sanata est, & dolor ad viscera procedit, & cor conuellitur. Haec multa calida lauare oportet, & repositoria quae maxime admiserit adhibere: & lac asininum ad dies septem vel quinque bibendum dare. Postea vero vacca nigra lac bibendum praebere, ita ut sine cibo degat, si fieri poterit, ad dies quadraginta. Ad vesperam vero sesamum tritum bibat. Morbus hic est periculosus. Quomodo autem lac fiat, dictum a me est in Pueri in partu natiuitate, & alia similiter. Si lac fuerit extinctum, porrum tritum & aqua dilutum bibendum dato. Et calida lauetur, & in cibo porrum ac brassicam edat. Sed & cythi folia simul coquat, & succum sorbeat. Bibat etiam feniculi succum, & de radicibus feniculi. Et ordeum molitum ac butyrum simul coquito, frigesacito, ac bibenda praebet. Bonum est & hippomarathum, & hipposelinum, & cythi. Haec omnia simul multum lac faciunt & augent. Capre item Scyriae, casei autem maxime commodi sunt. Sed & salvia coquat: aut a itniperi baccis, aut cedri fructu, succum diffundat, & vino affuso bibat, & reliqua oleo affuso edat: & ab acris, & salis, & acidis, & crudis oleribus omnibus prohibeatur. (Nasturtium vero in vino potum, eodem modo est: nam lac purgat) & calida lauetur, & apothecium bibat. Vitis item fructu in vino bibendum dato, & betae succus potatus multum lac facit. Sesamum quoque recens, & ordeum trimestre, in mortarium coniecta terito, & succum diffusum per linteum exprimito, & mel aut amamelidas ammisceto: deinde in vino nigro bibenda dato.

Quum mulier pepererit, & a secunda non fuerit liberata, praestat dare ea a quibus maxime purgatur puerperij purgamenta: allia cocta aut assata in vino & oleo, cum poly-

pis ac septollis super prunis toltis, quicquid tandem ex his voluerit. Castorū verō aut nardū bibat. Bibat etiam rutam in vino nigro dulci ieiuna, aut sine vino. Si verō vitum non fuerit dulce, melius est mel ammiscere. Edat etiam brallicam coctā cum ruta & mercūiali: & semen aliquod vterō eōmodum bibat. Si verō puerperij purgamēta in grumos fuerint coacta, & dolor in imo ventre fiat, potrum coctum & quācunque sylvestria ac hortensia olera dato, verū omnia pinguia facito: & per tertium quēntē diē sub clementi celo lauetur. Frigus enim hīs inimicum est. Et post balneū in ungerē melius est, & nō multa calida vti. **64** Quam secunda non statim exierit post partum, imi ventris dolores sunt in laterū mollitudine, & rigores ac febres. Et si discesserit secunda, sanatur etiam mulier. Sæpe verō putrescit, & discedit sexta aut septima die, aut etiam prius. Huic autem dare oportet pharmaca quæ ego describam, & spiritum continere iubere. Omnium verō optimum noui artemisiā herbam, & distannum, & violā albā florem. Et silphij succus optimus est, faba græcā magnitudine in aqua potus. Et si secundas excludere non poterit, a cibo abstineat. Et postea viticis folia trita in vino & melle, oleo affuso tepefacito, & hemina mēsuram bibendam dato, & exhibunt. Si mulieri secunda in vteris relicta fuerit, hoc sic contingit. Si per vim ruptus fuerit umbilicus, aut ab obstetricē umbilicosca per imperitiam resectus, quæ videlicet umbilicū pueri prius incidit, antequam secunda ex vteris exisset, & vteri fursum retrahunt secundam, ut potē lubricam & diffusam, & in seipsis detinent. Nam secunda ex umbilico pueri hæret, & umbilicus postremus ex vteris exit. Si enim prior exiret, non accederet per ipsum puero nutrimentum, quoniam ex ipso dependet. **65** Quum in ventre habens fœtum corruerit menstruum, aut bimestrem, & secundā exire nō poterint, fuerit autē tenuis: Huius corpus tunc purgare oportet ac pinguefacere. Non enim prius exeunt fœtus putrefacti, nisi fortes fuerint vteri, & probē compacti. Si mulieri secunda relicta fuerit, si non ampli fuerint vteri, purgatio ipsa minus quā oportet procedit, & venter durus fit ac magnus. Et frigus detinet, & febris acuta: & dolor per totum corpus, & ventris maxime partem eam quæ est infra umbilicum: & grauitas fit in vteris, & tor-

men, velut fœtus in fit. Et curata secundam breui eicit putrefactam, & sana euadit.

Si ex partu vterus vlceratus fuerit, rosarum floribus curato. Sed & acerbis infusis colluatur. Si verō os eius vlceratum fuerit ac inflammatum, myrrham, & adipem anferinum, & ceram albā, & thus, pilis leporinis sub ventre enatis misceto, & simul trita in lana apponito. Si ex partu vteri fuerint inflāmati, febris debilis corpus tenet, & caligo adest. Ex vtre verō nunquā deficit calor: & sicut, & coxas dolet, & venter imus fortiter intumescit, & aluus turbatur. Secessus autem est malus & olidus: & calor vehemens corripit, & cibum auersatur, & dolor iuxta sinuiput est, & ventris stomachus non potest trahere cibos ac potus, & concoquere nequit: & nisi curentur statim, plurimæ moriuntur. Venter autem est in causa. Sambuci igitur folia tenerima, in crassiore tritici recentis farina cocta, leuiter tepida forbeat. Dato & aquam mullam, & vinum aquosum. Et pedinem cataplasmatum frige factori integito. Cibū autem quā minimum edat, & vter sistatur, & caput curetur. Præcordiis verō & vterorum loco, cataplasmata adhibeto.

Quum doluerit sedem, aut aliud quid, iuniperi baccas, aut apij & vrticæ semē terito, ac bibendum dato. Si ex partu doleat, resinam terebinthinam, & mel, & vinum tepidum, forbenda dato: Et si inflāmati fuerint vteri, inde sedatur. Si verō nō doleat vterorum locū, amygdalas amaras tritas, & oleę folia tenera, & anisum, & irionem, & organum, & nitrum: Hęc misceto, terito, & vterorum collyria efformato. Si verō inflāmati fuerint, & dolor habuerit, rosarum folia, cinamomū, & cassiam, simul terito, & neropo affuso, placentulas ac pastillos drachmales formato, casq; in ollam nouā sicilem igne candentem mittito, circumlocatq; muliere ac vestibus cōtecta, in vteros suffito. Hoc dolores sedat. **67** Si verō ex partu vteri doluerint, calor debilis habet: verū vter imus intus igne ardet: & ad coxendicem aliquando intumescit: & dolor habet in vtero, & laterum mollitudinē. Et secessus biliosi sunt & graueolentes: & si non sistatur vter, derepente moritur. Quum igitur sic habuerit, venter frige facere oportet, cauendo ne horrescat. Bibat autem si non sistatur, aquam de crassiore tritici farina in ipsa macerata, & panis farinam edat. Sorbeat autē mali punici vinosi succum aqua dilutum, farina

rina lentium insperfa. Et hoc coquito: misce letem, & cuminum, & sale, & oleum, & acetum, atque hanc forbitionem frigidam exhibeto. Lenticulam item acidam dato, & vinum vinosum pramnium insuper forbendum. Ab aliis autem cibis abstinere oportet donec febris soluetur. Si verō visum fuerit, etiam lauetur. Si verō debilis fuerit, polentam bibendam dato. Et si imbecillior sit, ex aqua frigida. Cibum autem exhibeto leuem, qui non euacuet, vbi calor remiserit. Morbus hic acutus est & **68** lethalis. Si inflāmati fuerint puerperæ vteri, venter ardet, & magnus fit, & ad præcordia suffocatio habet. Quum sic habuerit, muscum marinum quem super pisces iniiciunt, pro cataplasmate adhibeto. Verū in mortario misceto ac tundito, crudam ordeaceam farinam, & cinerem samentitium, & lini semen tostum: & hæc oleo & aceto subigito, & velut cyceonem crassum facito, deinde coquito donec velut farinæ subactæ massa fiat: atq; ita quā calidissima imponito, & si opus fuerit, etiā incidere facito. Si puerperæ inflāmati fuerint vteri, intumescunt: & vbi puerperij purgamenta intus manserint, occulte distenduntur: distenduntur autē vbi cōdēfati fuerint a frigore. His si quidem perfrigeantur, calefacere conducit: Si verō inflāmati fuerint, & frigus discesserit, medicamentum subdititium facere, quod inflāmationi aduersatur, & simul lauare, ac fouere, & pharmaca adhibere, quæ ego describam, & vaporē in os ac nares attrahere: Si verō suffocent, lentes in aceto, & sale, & origano multo coquere, & attractionem facere. Et mercuriale edat, & in succo eius tenuem farinam forbeat: & quā celerrime ac prius quā dolor corripit, pharmaca dato quæ vterorum dolores sedant, & cibos per aluum secedentes assumat: & si venter sit inflāmat, clysterē adhibito quā citissime subluatur. **69** Si vteri pituita fuerint impleti, flatus in vteris sunt, & menses procedunt pauciores, albi, pituitosi: si: Quandoque etiam sanguis tenuis sincerus, pelliculis plenus. Quibusdam etiam conturbatur, & tēr in mense comparat: & præ humiditate cum viro commisceri non vult, neque libidine ad hoc faciendum concitatur, & tenuis sit. Dolet autē imū venter, & lumbos & inguinā: & si mordeat id quod effluit, & exulceret osculi vteri circumferentiam summam, fluxionem diurnam fore pronunciatō. Et si non mul-

ta fuerit fluxio, lenticulæ decoctum cum veratro exhibeto ad vomendum. Deinde in nares infundito, & pharmacū deorsum purgans bibendum dato. A cibis autem acerbis prohibeatur. Si verō grauetur, & frigeat, & torpedō habeat, lac præbeto, & vinum odoratum. Bibat autem ieiuna hypericum, apij semen, saluiam, in vino odorato aquoso: & vteros medicamento ex vini fece colluat: & si vlcerati fuerint, interpositis diebus duobus aut tribus, pharmaco ex grano enidio eluat, & postea cum acerbis lauet, myrti ac lauri decocto, & medicamento ex flore argenti illinat. Morbus autem est grauis, & pauca effugiunt.

Si verō acetabula pituita plena fuerint, **70** menses sunt pauciores: & si in ventre habuerit, corrumpit vbi fœtus fortior factus fuerit. Nō enim corroboratur, sed defuit. Cognoueris autē hinc. Humida fit, & quod defuit mucosum & viscosum velut a ventre defertur, & non mordet, & in mēsisbus postquam sanguine purgati defuerit, per duos aut tres dies, muci ex vteris prodeunt, & horror tenet, & calor non acutus, verū nō deficit. Hanc succo grossorum coluito, a quibus omnis aqua purgatur: & hoc iterum atq; iterum. Postquam autem purgata fuerit, de cætero acerbis vteratur. Apponat autem mollia, a quibus pituita purgatur, & foueat vteros medicamento ex lauro, & colluat pharmaco ex aceto: & aromatis suffitum faciat, postquam menses cessarint. Postea verō a cibis & balneis abstinere oportet. Coeat autem cum viro, & cibos ac vinum parce sumat, & calide degat, & tegumenta cruribus circumdet, & oleo illinat. Si aqua intercus in vteris **71** nascatur, menses pauciores & prauū sunt, & ante tempus deficiunt: & imus vter intumescit: & mammæ solidæ, molles fiunt, & lac malum. Et putat se in ventre habere: & ex his cognosces quod aqua intercus est. Sed & in vterorum osculo significatiōnem de se præbet. Ad tactum enim gracile & humidum apparet, & rigor ac febris corripit. Quanto verō magis tempus processerit, tanto magis dolor habet in vtero, & lumbos, & laterum mollitudinem, ac inguinā. Hic morbus ex abortu fit: Sed & ex aliis causis, & quū menses fuerint occultati. Hanc multa calida lauare oportet, & tepefactoria adhibere si dolor habuerit. Postquam autem sedatus fuerit, pharmacum infra purgans bibendum dare oportet, & vteros medicamento ex bubulo stercore

core fouere: Deinde id quod ex cantharide paratur apponere, & biduum aut triduum intermittere: & si robur affuerit, ne topo colluere. Et si venter mollis fiat, & febres cessent, & menses secundum rationem procedant, cum viro dormiat, & in medicamentis subdititiis perseueret: & interposita die crethmi corticem bibat, & prœoniæ grana nigra quinque, & sambuci fructum in vino ieiuna. Et mercurialem quàm plurimam edat, & allium crudum ac coctum, & mollibus ad somnũ vtatur, & multa portione, & aliis mollibus: & obsoniis marinis potius quàm carnibus: & si pepererit, sana euadit. Si hydrops in vteris fiat, menses pauciores fiunt ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores quàm oportet, aut paulò plures: & venter intumescit, & locus supra pectinẽ, & ribiæ, & lumbi. Vbi verò multũ temporis processerit, & in ventre habuerit, corrumpit ac eiicit: & aqua cum ipso fœtu effunditur, & mulier plerũque moritur. Sanguis autem corrumpitur, & aquosus redditur. Huic lac bibendum dato, & pepulum album potandum, donec fœtus moueri poterit. Quin & ante hoc vt plurimum fœtus corrumpitur: & per abortum eiicitur, & vteri sanguine & aqua manant. Hæc autem paritur nihilo magis ex labore, quàm aliter. Cognoscere verò poteris quod hydrops est, ex digiti contactu. Deprehendes enim osculum ipsorum gracile & plenum humiditate. Si verò fœtus in ipsa non circa initia, sed iam bimestris corrumpitur ac suffocatur, tunc & venter inuis intumescit, & ad contactum dolet, velut vlcere præsentẽ: & febris magna ipsam ac dentium fremitus corripit, & dolor acutus & vehemens pudenda, & imum venterem, & lumbos, & laterum mollitudinem, & coxas. Quum sic habuerit, calida ipsam lauato: & si dolor habuerit, tepefactoria adhibeto, experimento factõ de eo quod maxime admittat: & pharmacũ deorsum purgans bibendum dato. Intermissione verò facta: per tempus quantum tibi satis esse videbitur, & colluito, & foneo, & cyclaminum melle subactum, ac linteõ exceptum, ad os vterõrum apponito. Et cupressi ramenta in aqua madefacta, eodem modo apponito. Verum hæc breuiore tempore, & per longius temporis intervallum, quanto magis mordent & lancinant. Et specillum stanneum paratum immittito, & digitum eodem modo. Portiones quoque bibendas dato, quas cunquẽ maxime libenter ad-

miserit: & cum viro dormiat, maxime opportuno tempore præsentẽ. Si enim genituram conceperit, & prægnas facta fuerit, ac pepererit, subpurgantur & ea quæ prius in ipsa fuerit, vnã cum ipsis puerperij purgamentis subeuntia. Atque sic maxime sana fieri poterit. Si mulier aqua intercutere laborarit, splene ipsius magno & aquoso existente. Fit autem splen aquosus ab hac affectione, quum febris habuerit, & nõ dimiserit hominem, & sitis ipsum corripuerit fortis, & biberit, ac nõ reuouerit. Nam quod in vesicam penetrat, per vrinam eiicitur: Reliquum verò splen caput, abstrahens à ventre ad seipsum, vt quirarus est & spongiformis, & secundum ventrem situs. Et si his sic habentibus non exudarit, neque alius laxetur, ab hoc splen attollitur, & hoc magis si aqua fuerit potus: & si quis ipsum contingat, mollis est velut mollissima pluma siue lana: quandoque verò etiam renititur. Eleuatus autem & impletus, distribuit per venas corpori, & maxime in omentum, & locos circa ventrem & crura. Altera enim pars ad alteram delegat in corpore, vbi singulis plus quàm oportet affuerit, & continere non poterit. Succedit autem ex hoc semper hydrops, vbi splen ad seipsum trahere consueuerit, quum natura rarus sit ac mollis. Quibusdam verò hoc morbi principium fit sine febre, si calor quidam in ventre consistit, velut pituita in ipsum collapsa: & si homo sitim non continuerit, neque vesica neque venter vrinam & sterces iusto modo excolarint: neque commoda diata homo vtatur. Si verò hydropica fuerit, prodeunt menses multi derepente, quandoque verò pauci.

Et fiunt aliquando velut aqua à carnibus, sicut si quis cruentas carnes abluisset: aliquando verò paulo spissiores, & non cõgelantur, & anhelatio ipsam corripit priusquam menses prodeunt, & dolor in splene, & magis si quid dulce ededit, & venter attollitur ac magnus fit. Et vbi plura quàm solita est ededit, dolet vterem, & lumbos aliàs atque aliàs dolor vexat, & febris ipsam paulatim corripit: postquã autẽ depurgata fuerit, melius sibi habere videtur superiorum respectu: postea ad idem relabitur. Et si curatur, velut conuenit, sana euadit. Sin ininus, & fluxus cõparet, & per omnẽ tempus semper fluet paulatim velut serosa fanies, & ampliorẽ curatione opus habet. Si verò fluxus non succedat, sed vteri à prioribus menses non laxarint: tunc & venter ipsi mag-

gnus

gnus erit, & grauitas intus erit, velut in ventre haberi, & velut puer in vtre ipsius moueri videbitur, nimirũ dum vteri aqua pleni sunt, & aqua mouetur. Aliàs enim atque aliàs fluctuat in ipsis aqua, velut in vtre, & pars infra vmbilicum ad contactum dolet, & clauicula, & thorax, & facies, & oculi attenuantur, & mamme attolluntur.

75 Quibusdam verò & venter & crura aqua implentur, quibusdam autem alterum horũ. Et si quidem ambo impleta fuerint, nulla spes est de hominis vita: Si verò etiã alterum horum, modica spes est si curetur, & non valde fuerit attenuata. Diurnus est autem hic morbus. Et sunt omnia magis his quæ non pepererunt, sunt autem sæpe etiam his quæ pepererunt. Periculosa verò sunt velut dictum est, & plerunque acuta & magna, & intellectu difficilia, eo quod mulieres participant morbis, & aliquid neque ipsæ sciunt quod ægrotant, priusquam morbos experiantur à mensibus, & seniores factæ fuerint. Tunc autem & necessitas, & tempus, ipsas morborum causam docet, & quandoque non cognoscuntibus ex quo morbo ægrotent, morbi incurabiles fiunt, antequam doceatur recte medicus ab ægrotante ex quo morbo ægrotet. Verentur enim narrare, etiam si sciant: & præ imperitiã ac ignorantia, turpe sibi id esse putant. Sed & medici simul peccat non exacte causam morbi percurrentes, sed velut viriles morbos sanantes: & multas noui iam ab huiusmodi affectionibus corruptas. Quare statim causam exacte interrogare oportet. Multum enim differt muliebrium morborum ac virilium curatio. Si vteri fuerint vlcerati, sanguis & pus purgatur, & fœtor grauis oboritur, & dolor acutus corripit lumbos, & inguina, & imum ventrem, & dolor sursum procedit ad laterum mollitudinem, & ad costas, & ad scapulas. Aliquando etiam ad clauiculas peruenit, & mordetur, & caput vehementer dolet, & delirat. Progressu verò temporis tora, intumescit, & debilitas ipsam corripit, & animi deliquium, & febris tenuis, & perfrigeratio. Intumescunt autem maxime crura. Morbus autem corripit ex abortu, si qua corrupto ac putrefacto intus puero, non fuerit expurgata, & calor totum corpus tenet. Corripit etiam ex fluxibus, si in ipsis acria fuerint, & biliosa mordeant. Si in hoc modo habentem incideris, vbi quidem dolores habuerint, multa calida lauato, & tep-

factoria adhibeto qua parte fuerit dolor: & si quidem superne fuerint dolores, & mulier fortis est, totam fomentato, & pharmacum deorsum purgans bibendum dato: & vbi tempus anni fuerit, serum coctum insuper bibendum præbeto, per dies quinque, si id facere poterit. Si verò non fuerit serum, lac asininum coquito, & per dies tres aut quatuor bibendum dato. Post lactis autem potum, cum aquis ipsam recito, & cum cibus commodis, carnibus ouilibus teneris recentibus, & volucrum: & beta, & cucurbita. Abstineat autem à falsis & acris, & marinis omnibus: Et à carnibus porcinis, & bubulis, ac caprinis. Edat autem panes. Si verò animi deliquia teneant, & non valida sit, & perfrigeretur, sorbitionem accipiat. Sunt autem quidam qui his caput dolentibus lac bibendum præbent, quia caput dolent: Alij aquam, quia animo linquntur. Ego verò vice versa, si caput dolent, & mente percellantur, aquam commodam puto. Quum autem mordentur, & acria sunt quæ pungunt, lac his lenitatem inducit. Vbi verò tibi valida esse videbitur, vteros colluito: primũ medicamento ex vini fece: postea interpositis diebus tribus aut quatuor, eo quod cum brassicæ decocto tepido paratur. Et rursus intermissis diebus tribus eo quod cum butyro paratur eluito. Et si vbi hæc feceris sanescant vteri, eo quod cum malicorio paratur colluito. Super vlcera verò argenti florẽ, & gallam, & myrrham, & thus, & spinæ Egyptiæ fructum, & cenanthen syluestrem, & chrysocollam, & squamam æris, & loturamenta, & crocum, & alumen Egyptium cõbustum illinito. Horum singulorum vnã æqualis sit portio. Alumen verò & gallam, & crocum, vnã omnium portione sumito. Hæc omnia trita ac permixta in vino albo dulci diluito, deinde coquito, donec mellis crassitudo fiat, & dato vt cum hoc pharmaco bis in die vlcera inungat, vbi aqua tepida prius lauit. Coquantur autem in aqua, & hederã, & saluã. Et vbi tibi hæc facienti melius habere visa fuerit, lac caprinum coctum præbibendum vnã die dato. Postea verò lac bubulum præbeto eodem modo velut in prioribus: post lactis autem potum, per cibos quàm maxime crassefacito, & vt in ventre habeat facito. Sana enim fiet. Plerunque verò ex hoc morbo euadunt, & steriles fiunt. Senioribus autem non valde quid horum accidit. Postea verò bibenda sunt pharmaca,

lini

lini semen torrefactum, & sesamum, & vriticæ semen, & pæoniæ radix amara: hæc in vino nigro odorato trita bibat. Si vteri ulcerati fuerint, & sanguis, & pus, & serosa sanies fluit (putrescētibus enim vteris, morbus ab ipsis fit, & venter imus eleuatur, & attenuatur, & ad contactum dolet, velut vlcere præsentē. Et febris ac fremitus ipsam occupat, & dolor acutus ac vehemens inuadit pudēda, & pubem, & imum vētrem, & lateris mollitudinem, & lumbos. Morbus autē maxime corripit ex partu, si quid in ipsis diuulsum computruerit: itēque ex abortu, & aliis sua sponte.) In has si incidēris, aqua multa calida lauato: & qua parte dolor habuerit, tepēfactoria adhibeto, & spongiam ex aqua calida expressam, & colluito, acribus & acerbis vitatis, mollioribus verò ammixtis, prout tibi tempestiuum esse videbitur: & lini semē ac sambuci fructum tundito, & ammixto melle pharmacum facito, atque hoc vitator, calida verò aqua lauato. Et acceptā spongiam, aut mollem lanā, in aqua calida tingito, & pudēda ac vlcera ex purgato. Deinde in vino meraco, rursus spongiam aut lanam tingēs, eodem modo vtēre. Et postea pharmacum hoc inūge, quoties tibi tempestiuum esse visum fuerit. Postea resina & adipe suillo mixtis simul illinito sæpe interdū ac noctū: postea verò lini semen torreto, tundiō, ac cribrato, & pepulum album in polenta tūditō ac cribrato: & caseum caprinum afflato, & sordes ac saluginem deradito, & pinguedinem eius, & polētā pollinem ammisceto. Sit autem vna pharmaci mensura, & casei, & polentæ. Hæc bibēda dato mane ieiunā, in vino austero diluto. Ad vesperam autem misceto, & crassum cyceonem præbeto, & quicquid muliereula maxime libenter admiserit, bibendum dato. Et donec quidem sanguis multus fluxerit, & dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiserint, hæc facito. Postquam autem vlcus minus fuerit, & dolores debiles apprehēderint, & per longius tempus pharmaca bibēda dato, a quibus purgetur deorsum magis quam sursum, & intermillo tempore quantum opportunum esse visum fuerit, lenibus fomentis fouero, muliere in alto collocata, prout tempestiuum esse videbitur. Hæc si fecerit, sana euadet. Morbus autem est lenior & lethalis, & pauca ipsum effugiunt. Si verò vehementer exulcerati fuerint, sanguis & pus purgatur, & dolor fit grauis. Et quum dolor ap-

prehenderit, velut à partu dolore fiunt ea quæ circa fluxum contingere solent. Et quum tempus affuerit, crura & pedes intumescunt. Et curat medici hunc morbum velut hydropem, verum hic talis non est. Hanc si curandam acceperis, primū calida lauato, & calefacito. Et acribus ac molibus & acerbis, & aqua & vino colluito. Et polycarpon, & polycnemon, ac mel simul coquito, deinde lanam in his tingito, & pudenda illinito. Et resinam, ac mel, & pinguedinem suillam illinito. Et bibendum dato semen lini ac sesamum torrefactum, & butyrum, & caseum caprinum, & polentam in omnibus. Bibat autem in vino ieiuna. Ad vesperam verò plurimum mellis affundito. Et donec quidem sanguis purgetur, & dolores acuti habuerint, & modico tempore intermiserint, hoc facito. Quum autem ipsi minus prodierit, & dolores debiliores per longius tempus tenuerint, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, ac finito. Hæc si fecerit, sana euadet. Sobolis autem spes non adest. Quæcunque vlcerationes in vteris fiunt, ex abortu, aut alia quadam causa, eas omnes respectu ad totum corpus factō curare oportet, quæcunque curatione opus habere visæ fuerint, siue ex vniuerso corpore hominem curandam esse putaueris, siue ex ipsis vteris. Cognoscēs autem an ab ipsis vteris sint, hoc modo. Quæ enim vlcerationes ab ipsis vteris sunt, purgationem exhibēt purulentam & compactam: quæ verò non ab ipsis, tenuem & saniosam. Quæ igitur tenues sunt fluxiones, cum pharmaco eas curare oportet, & dare quod & sursum & deorsum purget: Primū autem sursum. Et si quidem post pharmaci potionem, fluxiones pauciores sunt ac faciliores, intermissione facta rursus eodem modo medicari oportet. Post pharmaci verò potionē, talē victū præscribito, ex quo homo ipsa quàm siccissima fiat: Id autem continget, si tōri ipsius corpori, per tertiam aut quartam diē fomentum adhibueris, & a fomentis statim vomitus feceris: post vomitus autem & fomenta, dietam constituito ex illuuiē & aqua potu, & panis albo, nullo verò obsonio, quàm vino nigro meraco: nullo itē oleo. Quum verò vomitum præparas, multas & acribus oleribus opus habēs, quibus ipsam impleas: multas etiam cibis, & obsonio quodcunque volueris. Et vt impleas ipsam multo vino aquoso, & vt a fomentis ipsam lattes multa calida. Atque hæc quidem curatione

ratio est huiusmodi fluxionum. Melius tamen est vt vtraque pharmacis cures, & vomitū procures, & sursum trahas. Dieta verò siccatoria melior est, & illuuiēs. Ceterum vteris hoc modo curare oportet: primū quidē fouere sambuci foliis in aqua coctis: Deinde post fomentum, smegmate ex vini fece colluere. Et si quidem putredo in vlceribus fuerit, & quæ exeunt graueolentia, smegmate meraciore: Si verò nihil tale, aquosiore: post fecem autem, cū aqua in qua cocta est myrtus & saluia: postea verò cū vino colluere, meraco, albo, tepido. Quum autem mordetur iam à collutionibus, tūc iam pura sunt vlcera. Colluere igitur oportet fece aquosiore, & vino nigro: post vinum verò, adipem suillum recetem liquato, & pinguedinem anseris si affuerit: sin minus, aliā, maxime gallinacem. Si verò neq; hæc adsit, oleum vetus ex oliuis ammisceto, atq; hoc tepido colluito post vinū, per alium clysterem in os vteri infuso. Et si fuerit vlceratum, linamenta ex mollitoris facta apponito. Et si hæc subdita ardorē induxerint, his ademptis mulierem aqua tepida lauari iubeto, tali quali colluebatur.

82 Si verò ad hanc dietam fluxiones nō discedant, pauciores tamē fiant, & vehementer mordeant, & ea quæ effluunt bilis fuerint ac salugo: & non solum internas partes, sed etiam externas exulcerent, dietam rransmutare oportet, & totam humectare, quo fluxiones quàm aquosissima fiāt, & minime mordaces, balneis multas calidis, maza, oleribus coctis, omnibus pinguibus, piscibus chartilagineis, cum cepis & coriandro, in muria dulci coctis: coquatur autem pingui modo: carnibus coctis omnibus, excepta bubula & caprina: His enim percoctis cū anetho & feniculo: vino mellei coloris, fuluo, aquoso, vberiore lactis potu cū vino dulci. Reliqua verò de collutionibus iuxta relatum modum facito. Atque hæc quidem est eiusmodi fluxionum curatione.

83 Quum verò purulētā & compacta exierint, harum quidem totum corpus nō mouere oportet, verum colluere: & per collutiones totam curationem facere. Colluere autem oportet cū iisdem infusis, quæ prius dicta sunt eodem modo. Conscribentur tamen etiam aliæ collutiones. Vlcera curatione. Ceruinum adipem recentem ac viridem subdito: Omnia verò statim vino firæ siue sapa colluere oportet. Optimū autem est cerussa, si vlcera fuerint, & oleo narcissino. Cibis autem mollissimis vtatur, &

nō acribus. Si verò sordida fuerint, & proserpant, ac proximum locū mordeant, purgato, & nouam carnem producto, & carnem ad cicatricem perducito: facile enim resoluuntur, & maligna fiunt, & frequenter lauato. Si verò mulier ex abortu vulnus accipiat, aut ex medicamentis subdititiis vteros exulceretur (qualia multa semper mulieres faciunt ac medicando excitant) & foetus corruptus fuerit, & mulier nō purgetur, sed vteri inflammati fuerint vehementer ac conclusi, & purgationē emittere non poterint, nisi primū emittant sanguinem qui est in foetu: hæc si quidem cureretur, breui sana euadet, verū sterilis. Si verò puerperij purgamenta ipsi sua sponte eruperint, & vlcera sanata fuerint, etiam sic sterilis erit. Si verò purgatio quidem ipsi fiat, vlcera autem non purgantur, periculum est ea putredinosa esse. Si verò purgatio prodierit ipsi iam afflictæ ac extenuatæ, moritur.

84 Quin & si in partu vteri valde fuerint exulcerati, foetu non secundum naturam exeunte, eadem patientur quæ patitur ea quæ ex corruptione foetus vteros exulceratos habet. Et rransmutationes ac fines eodē morbus habet, siue ex foetus corruptione, siue ex partu vteri fuerint vlcerati: & si puerperij purgamenta omnia prodierint, minus dolebit, nisi magna vlcera fuerint. Et si curetur, breui sanescit. Oportet autē curam cito adhibere, si vlcera in vtero fuerint. Nam, vt quæ in tenero loco sunt, cito auferunt, & breui putrescunt. Curare verò oportet vlcera, velut etiam ea quæ in reliquo corpore sunt. Nimirum vt inflammationē arceas, & repurges, & repleas, & ad cicatricem perducas. Danda est autē aqua in potum, vinum minime: cibos item paucos, ac minime multos exhibeto. Quicunq; abortus facti discedere non possunt, dum aut toti, aut partes foetuum sunt maiores, aut minores, & obliqui ac impotentes, tales si quidem secundum naturam siti fuerint, pharmaco aliquo dato ex his quæ ego referā expellito, vbi multa calida prælaueris. Et si prodire volentes, non facile exeant, quum siti sint secundum naturam, talibus sternutatorum admoueto. Apprehēditō autem nasum, & os comprimito, ac sic sternutet, quo sternutatio quàm maxime efficax sit. Vtatur item concussionibus. Sic autem concussionem facito. Lectum altum robustum ac instratū sumito, & mulierem supinam reclinato, pectus verò & axillas ac manus, fascia aut molli lato loro Hipp. opera. B ad

ad lectum alligato, ac cingito, & crura incuruato, & malleolis apprehensam detineo. Quum autem sic disposueris, sarmetorum mollium fascem, aut aliquid huic simile parato, tantum quantus sufficit, ut lectum non negligat excipiendo ipsum, dum in terram proicitur, quo non pedibus iuxta caput, terram contingat. Postea vero ipsam manibus lectum apprehendere iubeto, & lectum ad caput sublimem habere, ut decliuus sit in pedes, animaduersione habitane prona sit homo ipsa. Vbi vero hæc facta fuerint, & lectus sublimis fuerit, retro sarmenta supponito: maxime autem dirigito, quo pedes terram non contingant dum lectus proicitur, & ut sint intra sarmenta. Eleuent autem duo viri ex utroque pede hinc atque illinc, quo in directum lectus cadat, planè ac æqualiter, & cõuulsio ne fiat. Concutiendum est autem maxime unà cum partus dolore. Et si quidem discedant, statim quiescendum: Sin minus, interstitio facto rursus concutito, & in lecto gestatam attollito, ac agitato. Atque hæc quidem sic faciendæ sunt, ubi rectè & secundum naturam discedant. Oportet autem cerato liquido præillinare, quod in omnibus huiusmodi circa uterum affectionibus optimum est: & malua aquam affundere, & fœnigræci, aut potius ptisanæ triticæ succum. Oportet autem usque ad inguina, sedem & pudendum fouere, & insidere, ubi partus dolores maxime infelicitant, & nihil aliud mēte versare: eam vero quæ medicatur, oscula mollibus aperire oportet, & leniter hoc facere: Umbilicum vero unà cum fœtu attrahere. Quicumque vero duplicati complicantur, & in osculo uterorū incumbūt, eos siue viui fuerint, siue mortui, rursus retro protrusos vertere oportet, quo secundum naturam in caput exeant. Quum autem retrudere voles aut vertere, supinæ ipsi reclinatæ molle quiddam sub coxas substernere oportet: & sub lecti pedes, quo altiores sint hi à pedibus semper aliquid supponere. Sed & coxæ altiores capite sint, & ut nullum cervical sub capite sit prouideto. Quum vero retrusus fuerit fœtus, & hinc atque illinc obuoluitur, ut secundum naturam constituatur, & quicquid sub lecti pedes supposuisti ac lapides, & quicquid sub coxas subdidisti, subtrahito. Capiti vero puluinar subiicito. Atque talia hoc modo curato. Quicumque vero fœtus viui, manum aut crus foras præmittunt, aut etiam ambo: eas oportet quam celerrime

vbi exitum significarint, prædicto modo intro retrudere, & in caput vertere, & ad viam reducere. Et quicumque fœtus complicantur, ad lateris mollitudinem, aut coxam in partu collapsi, eos dirigere ac vertere oportet, & in aquam calidam desidere facere, donec mulier refocilletur. Quicumque vero fœtus mortui, aut crus, aut manum foras protendūt, eos optimum quidem fuerit, si id fieri possit, intro retrudere, & ambas partes in caput vertere. Si vero hoc fieri non poterit, verum intumescit, secare hoc modo. Dissectum per scalpellum caput, cum contusorio instrumento, ut ne in ramenta findatur contundito, & ossa per ossium volsellam, aut tractorium instrumentum, iuxta clauiculam immisissum, prout habuerint extrahito, non multis simul, sed paulatim exemptis, ac rursus ablati. Quum vero hæc foras extraxeris, & in ipsis humeris fueris, ambas manus in articulis cum ipsis humeris secato. Et ubi hæc extraxeris, si quidem fieri poterit ut exeant, etiam reliqua facile extrahito. Si vero non obediāt, totum pectus usque ad iugulum findito: Verum caueto ne in ventrem seces, & aliquid de intestino denudes. Exit enim venter, & intestina, & stercus. Si vero horum quid excidat, maioris negotij iam res sit. Contundito autem costas, & scapulas contrahito. Et facile postea reliquum fœtus procedet, nisi iam ventrem tumidum habuerit. Si enim tale quid fuerit, melius est ventrem fœtus leniter perforare (Flatus enim solum à ventre exit) & sic facile prodibit. Si vero exciderit manus, aut crus, immortui fœtus, si quidem fieri poterit, ambas partes retrudito, & fœtum rite dirigito. Hoc enim optimum fuerit. Si vero fieri non poterit ut hoc facias, quicquid sanè foris fuerit quantum potes penitissime refecato, & reliquum profunditate intus explorata protrudito, & fœtum in caput vertito. Quum autem vertere ac secare puerum voles, vngues de manibus tuis refecato. Scalpellum vero quo dissecas, incuruū potius sit quam rectum: & huius caput occultato per indicem digitum, eodemque interna explorato ac deducito, ita ut caueas ne uterum contingas. Cæterum molæ conceptus hæc causa est. Quum multi menses, modicum & morbosum semen conceperint, neque conceptus rectus sit, & venter plenus est velut prægnantis. Nihil autem in ventre mouetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autem turgidæ sunt. Hæc igitur ad duos

duos annos, sæpe etiam tres, sic habet: & si quidem vna caro fiat, mulier perit (Neque enim fieri potest ut superstes maneat.) Si vero plures, erumpit ipsi per pudendum sanguis carnosus plurimus: & si hoc moderate fiat, seruatur: Sin minus, à fluxu correpta perit, & morbus quidem talis est. Iudicare vero oportet ex plenitudinis mole, & quod in ventre non mouetur. Mammæ trimestris, fœmina quadrimestris motum habet. Postquam igitur tempore hoc prætergresso non mouetur, nimirum hic morbus est: est autem hoc magnum signum, quod lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato: aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foueto: deinde per sedem clysterem adhibeto, quo sanguis multus erumpat. Fortassis enim quod compactum est commoueris, id quod fœtus esse putatur, muliere à pharmaco calefacta. Sed & vteros colluito, quo sanguinem educas: Sin minus, subdititiis vtatur fortissimè è buprestis. Et dictamnum Creticum in vino bibat: sin minus, castoris testè. Et retro curbitam ipsi ad laterum mollitudinem affigito, & plurimum sanguinem detrahito. Atque hoc maxime rerum ac virium ipsarum coniectura facta fito. Et hæcenus quidem dictum est de morbis à puerperij purgamentis oborientibus. Sunt autem pericula in ipsis non parua: Acuti enim sunt, & cito transmutantur, & magis affliguntur primiparæ, quam quæ sunt partuum expertæ. Prodeunt autem puerperij purgantia sanæ mulieri sufficenter, primum sesquiheminæ mensura, aut paulò plura: Postea adhuc pauciora iuxta hanc rationem, donec cessent. Prodeunt autem velut sanguis à victima, si sana velut dixi, mulier fuerit, & sana futura est: & cito cõgelantur ac purgantur. Et post partum plerunque sanæ mulieri contingit, ut post puellæ partum in quadraginta duobus diebus diuturnissima purgatio fiat: extra periculum autem est etiam si viginti quinque diebus purgetur: Post masculi vero partum, purgatio diuturnior fit in triginta diebus, extra periculum est etiã quæ in viginti diebus contingit. Et in his quæ fœtus corruerunt secūdum horum dierum rationem purgatio contingit, & in iunioribus quæ corruerūt paucioribus diebus: In senioribus autem, pluribus. Eadem vero sunt affectiones ex puerperij purgamentis, & ei quæ corruerit fœtus, & ei quæ peperit, si menstruum cor-

ruperit fœtum, & quæ corruerunt, magis periclitantur. Corruptiones enim grauiiores sunt quam partus: Non enim fieri potest, ut citra violentiam fœtus corruatur, aut pharmaco, aut potu, aut cibo, aut subdititiis medicamentis, aut aliqua alia re. Violentia vero malū est. In huiusmodi enim periculum est, ne vteri exulcerentur, aut inflammentur. Hoc autem est periculosum.

At vero lac quomodo fiat, dictum est à me in Natura pueri in partu. Postquam autem prægnans fuerit mulier, menses non valde prodeunt, præterquam quibusdam pauci: Dulcissimus enim humor ex cibis ac potibus ad mammæ vertitur ac ex fugitur. Et necesse est etiam reliquum corpus magis euacuari, & minus sanguine plenum fieri. Atque hoc ita cõtingit. Sunt autem quæ natura sine lacte sunt, & quibus lac deficit ante tempus. Hæc vero natura solidæ sunt, & densæ carnis: & propterea sufficiens humor non penetrat à vterre in mammæ, quum via sit densa. Ad menses detrahendos. Elaterij portiones duas sumito, & adipem ouillum de renibus, pari elaterij portione ammisceto, & non conterito, verum duas glandulas subdititias factio. Aut melanthium ex tritico terito, & aqua subigito, & duas glandulas formato, atque has ante dies quibus affuturi sunt apponito. Si enim non prodeunt, rigores ac febres inducunt. Mollitoria, à quibus aqua & arena purgatur, ducunt etiam menses, si non fuerint diuturni, & osculū emolliunt. Narcissum, myrrham, cuminum, thus, absinthium, cyperum, singula æqualibus portionibus sumito, narcissi vero solum quatuor portiones: & puluillum stuppæ, dum pectinatur crudum linum ammisceto, & hæc cum aqua origani cocti terito, ac glandem formato & subdito. Aut cyclaminū magnitudine tali, & æris florem magnitudine fabæ terito, & cū melle glandem formato, ac apponito. Aut pulegium, myrrham, thus, fel suis ac bouis, cum melle subigito, & glandem efformato. Si menses non prodeant, adipem anseris, & netopum, ac resinam permixta, ac lanā excepta apponito. Medicamentum subdititium, purgatorium, mollitorium. Caricam percoctam ac expressam leuissime terito, & in lana subdito cū rosaceo vnguento: Aut acris brassicæ & rutæ, vtriusque dimidium terito, ac vtitor eodem modo.

Purgatorium. Medullam anseris aut cerui magnitudine fabæ affuso vnguento Hipp. opera. B 2 rosa

rosaceo & lacte muliebri terito, velut pharmacum teri solet, & cum hoc os vteri illinito. Aliud subdititium molle. Medullam anseris magnitudine nucis, ceram magnitudine fabæ, resinæ lentiscinæ aut terebinthinæ magnitudinem fabæ: Hæc cum rosaceo vnguento ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum effacito: deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinem irrigato. Aliud purgatorium. Farinam recentem, myrrhæ obol. iij. croci tantundem, castorij obolum, hæc trita cum vnguento irino apponat. Aut vtricæ semen, & maluæ succum, ac anseris adipem simul permixta subdat. Aliud subdititium purgatorium, si menses non compareant.

93 Styracem & origanum terito, & permixtis adipem anserinum affundito ac apponito. Aliud quod vteros expurgat, ac sanguinem euacuat. Absinthij radicem tritam, melle ac adipe anserino ammixtis apponito. Aliud purgatorium. De buprestis caput & pedes & alas tollito, & reliquū ipsius terito, ac ficus internam partem ammisceto. Sit autem pinguedinis ficus portio dupla. Hoc vteros inflat. Hoc etiam desperatis optimum est. Aut mercurialis folia trita subdito. Hoc tenuem biliosam purgationem ducit. Sed & artemisia facit velut mercurialis, & melius purgat. Veratrum quoque nigrum cum aqua tritum, velut aquam à carnibus ducit. Sed & alumen ac resina idem facit. Cyperum, absinthium, aristolochiam, cuminū, salem, mel: Hæc omnia simul terito ac apponito. Et veratrum cum vino dulci, & farina lolij ac tritici, melle subacta, in lana subdatur. Subdititia, si catapotia non purgarint. Mercurialem, myrrham, violam albam, cepam acerrimam, & melanthium ac mentam, si 94 sufferat, permixta apponito. Subdititia acria sanguinem ducentia. Cantharidas quinque demptis pedibus ac capitibus, & myrrham ac thus simul misceto, & mel addito. Deinde in oleum rosaceum aut Ægyptium tinctū per diem subdat, & vbi mordet, collat: & rursum in lac muliebri ac vnguentum Ægyptium tingat, & hoc per noctem apponat: & aqua odorata perluat, & adipem subdat. Conduxerit & buprestis, si quidem parua fuerit, sine alis & pedibus ac capite. Si verò magna fuerit, non commisceto eadem quæ cantharidibus, sed solam sumito ac similiter apponito. Si verò molliore opus habuerit, ad buprestim vinum & cuminum Æthiopicum ammi-

sceto, vnam item passam & pollinem scelis ac anisi: & vinum feruefacito, eoque affuso reliqua terito, & pastillos drachmales efformato, eosque apponito myrrha ac thure ammixtis: facito autem eodem modo velut cū cantharidibus. Aut melanthium ex tritico, tritum ac melle subactum apponito. Aut hoc ipsum melanthium cum melle tritum, velut glandem effacito, circum pennam autem obducito. Subdititium 95 effacit. Succum mandragoræ & cucurbitæ syluestris, cum lacte muliebri apponito. Aut fecem siccam ex vino veteri albivrito, & vino extinguit ac subdito. Cucurbitam item syluestrem, mercurialem, nitrum & irionem. Citius detrahit & mandragoræ radix, cantharis, serpyllum, lauri fructus, vnguentum irinum, laurinum.

Tithymali succum permisceto ac agitato, & detracto visco, erui magnitudine exhibeto. Optimum est & glandem subdititiam ex eo facere. Si verò amplius prodierit, vino proluatur. Aut æs vstum dissoluito, & tepidum lana excipito ac apponito.

96 Medicamentum ad conceptum. Cedriæ acetabulum, adipis bubuli drach. iij. simul terito, & talorum figuras efformato, quas iciuna apponat: & dū appositas habet, per diem iciunet. Apponat autem bis, mane & vesperi, post menses: post cœnam verò lauetur, & cum viro dormiat. Aut melanthium cõtundito, & in linteum illigato, & adipe anserino addito, subdendum dato.

Aliud ad conceptum. Quo cures mulierem, vt in ventre cõcipiat, vrinam sumito veterem, & ferri recremētum tantum, vt in fragmenta resolueri possis: Postea mulierem in sella collocato, & corpore & capite velato, peluique ad pedes supposita, ignita recrementi ferri fragmenta tria pro vna vice iniicito. Sit autem vetus hæc vrina congij mensura: & cum histriginta fomentis ipsam foueto. Dum autem fomentum adhibes, caput lauato, ita vt donec facta fuerit rursum lapides illos recremēti ferri in vrina extinguas, & fomentum rursum calefacias. Postea verò caput lauato plurimum, polio & viticis foliis quàm plurimis in aqua coctis. Hæc autē facito ad dies septem. Ter verò per singula hæc fomēta suffito, antequam laues. A balneo verò oleo laurino inungatur: Post cœnam autem, vbi cepas melle tinctas comedit, & aquam mulsam tepidam quatuor heminarum mensura bibit, & paululum continuit, vomat: & supina reclinata, rutam habeat auribus & naribus

naribus inditam. Et panem fermentatum sexta chœnicis parte, in iusculum volucris confringat, habeat autem hoc iusculum apij chœmam, & sic assumat, & rursum tantundem in cœna dato. Et hoc per dies septem facito. Postea verò vteri per dies septem clysterem adhibeto. Sit autem infusum clysteris, resinæ drachmæ quatuor, mellis acetabulum, olei platæenium tantundem, fursurum recentium succus, spuma nitri, oua tenuia. Sit autem infusum hemina octo, & ex his tres succi prifanæ. Obliquæ verò clysterem adhibeto, & parum lauato. Apponat etiam glandes septem in die, & detineat donec fuerint liquefactæ. Sint autem ex thure, nitro, galbano, melle cocto. Cibo verò eodem vtatur. Suffito autem asini albi pilos, & lupi sterces. De his plurimum prunis iniice, ipsamque circumlocatam ac contestam suffito, cauendo ne comburas.

97 Si verò mulier parere nequeat quæ prius peperit, nitrum & resinam, & myrrham, & cuminum Æthiopicum, & vnguentum si mul terat, & apponat. Aut pulegiū siccum in linteo subdat. Bibat autem pulegiū vbi dormire volet. Aliud ad conceptum.

98 Vicitus rationem mulieri constituere oportet, quæ pragnas fieri cupit, & ad edendum ac bibendum exhibere ipsi, quæ libenter admittit. Viro autem mulieris reliqua dato, præter allium, & cepam & legumina fresca cocta, & silphij succum, & quæ inflat. Ab his sanè abstineat. Medicamentum quod similiter infunditur si non concipiat. Lac mulieris masculum alentis, grana mali punici recentis terito, ac succum exprimito, & testudinis marinæ partem inter anum & pudendum comburito ac terito, & hæc in pudendum muliebri infundito.

Aliud, quod similiter infunditur non concipienti. Lac & resinam, & mali punici dulcis succum: Hæc omnia melle ammixto infundito. Aliud ad conceptum.

Bulbi albi semen, aut florem, cum melle terito, & lanæ inuolutum per triduum ad vterū apponat. Quarta verò die, maluam syluestrem latifoliam terat, lacte muliebri ammixto, & lanæ inuolutam apponat: deinde cum viro dormiat: præforbeat autem pulegium in farina coctum, & bibat pulegium tenue in vino. Si verò huic non obediat, conyzam odoratam contundat, & expressum succum vino mixtum iciuna bibat. Aliud. Asparagi semen similiter in vino bibat. Aliud. Secundam mulieris, & vermium carniū capita, & alu-

men Ægyptium, cum adipe anserino diluito, & in lana ad os vteri apponat.

Aliud. Æruginem, florem æris, vtrunque oboli dimidij pondere, thuris masculi, aluminis scissi, fructus vitis syluestris, gal-læ, myrrhæ, malicorij, resinæ, polij, singulorum obolum, in melle tritum, per triduum bis in die apponat. Si verò fortassis acrius fuerit, anseris adipem ac nitrum tostum ammisceto. Vinum autem exhibeto, fortitudinem in ipso vitans. Aliud ad conceptum. Vermem carniū qui caudam habet accipito, & de ipso tres aut quatuor partes sumito, & origanum tenuem simul cum rosaceo vnguento terito, & hoc ad vteri os apponat. Aliud. Portulacam cum adipe anserino, & myrrha, & porri semine, & felle bubulo terito, & lanæ inuoluta ad os vteri apponito. Si menses quidem 99 fiant multi, non concipit autem, floris æris obolos duos, & aluminis scissi tantundem, cum melle terito, & lana excipito. Illiget autem mulier lanam in linteum cum filo, & sibi ipsi subdat, ita vt filum extra promineat. Deinde quum probe purgata fuerit extrahat, & vino odorato myrti foliis iniectis feruefacto proluat, & virū accedat. Subdititium ad conceptum.

Mel, myrrham, myricæ fructū, resinam liquidam, adipem anserinum, omnia simul trita lanæ inuoluta apponat. Aliud, quod vterum valde aperire potest, quum cõclusus est, & cõcipere non potest, & ad aquam expurgandam. Accipe anchusam parua, & lentiscum, & cuminū, & cyperum, & cucurbitam syluestrem, & nitrum rubrum, & sal Ægyptium, & anchusam magnam. Hæc omnia trita per linteum rarum excernito, & acceptum mel ad lentum ignem coquito, Postquam verò efferbuit, ceram ac resinam ammisceto. Deinde etiam aliis omnibus ammixtis oleum affundito, ac ab igne tollito: & tepida lanæ conuoluta, inuoluta vtero apponito, donec purgata fuerit. Aliud. Si mulierem concipere velis, ad purgatoria quibus vtitur, etiam virum accedere oportet. Et baccas lauri nigra decem, thuris pugillos tres, & cumini modicū, cum melle trita in lanam succidam inuoluat, & semel in die subdat, & semel auferat, ad quatuor dies, & iisdem diebus à cibo abstineat. Conceptum im- 100 pediens. Si verò cõcipere non oporteat, misyos magnitudinem fabæ aqua diluito, ac bibendam dato: & per annum, vt ita dicam, non concipiet. Partum accelerans Hipp. opera. B 3 agre

agre parienti. Lauri radicem deraſam, aut lauri baccaſ dimidij acetabuli meſura in aqua calefacta bibendas dato. Aliud, partu accelerans. Dictamni obolos duos tritos in aqua calida bibat. Aut abrotoni drachmam, & lauri baccaſ, & anifum, in vini dulcis veteris cyatho terito, & aquæ cyatho affuſo bibendum dato. Hoc bonum eſt ſi ante partu dolores fuerit datum. Aut dictamni obolum, myrrhæ obolum, anifi obolos duos, nitri obolum: Hæc cum vini dulcis cyatho vno terito, & aquæ calidæ cyathis duobus affuſis bibenda dato, deinde calida lauato. Aliud, partu accelerans. Reſinam terebinthinam, mel, oleum duplum horū; vinū odoratum quā ſuauiſſimum: Hæc mixta tepefaſta ſæpe e-bibenda dato. Oportet autem & vteros ſedare, ſi fuerint inflammati. Aliud. Cucumeris ſylueſtris quicumque albus fuerit ſemen ceræ inſarcito: deinde lanæ puniceæ inuolutum lumbis alligato. Si verò prægnans multo tempore cohibeatur, & parere non poſſit, ſed diebus pluribus ex partu doloribus laboret: ſit autem iuuenis, in vigore, & multo ſanguine referta: ſecare oportet venas in malleolis, & ſanguinè detrahere, virium reſpectu habito: & poſtea calida lauri corticibus incoctis lauato. Viricis autem ſemen, & dictamnum Creticam, vtrunquè pari portione, in vino albo aut aqua bibendum dato. Subdititium autem medicamentum facito, galbano, & baccis lauri, & oleo roſaceo, in lana inuolutis ac ſubditis. Aliud. Filicis quercinæ radicem tritam in vino bibendam dato, & adiutum tritum in oleo dilutum illinendum, & in vino meraco bibendum dato. Aliud, quod puerperæ puerperij purgamentum melius purgat. Teitudinis marinæ hepar viride adhuc viuētis, in lacte muliebri terito, & cum vagneto irino ac vino ſubigito, & apponito. Aut mercurialem tritam in lana apponito. Aut artemiſiam tritā ſimiliter in lana ſubdito. Aut mercurialis & cucumeris ſylueſtris parum terito, & vino ac melle ſubactum apponito. Purgatorium puerperij purgamentorum ex partu. Triticum trimembre fractum ac freſum, dimidiæ chœnicis meſura, in aquæ heminis quatuor coquito. Quum autem efferbuerit ter aut quater, ſorbendum dato. Aliud. Sambuci folia in aqua coquito, & aquam bibendam dato. Edat autem & braſſicas coctas, & porrum, & feniculum, & anethū, & polypos, & locuſtas piſciculoſ. Aut rhois folia & eryſi-

num ex vino, aut polentæ pollinem bibendum dato. Aut miſy duorum obolorū pondere tritum, ac vino ſubactum apponito.

Purgatorium meſium & puerperij purgamentorum. (Ducit etiam aquam & alia.)

Radicis ſtruthij ruſi triti, quārum tribus digitis apprehendi poſſit, melle ſubactum apponito. Naſcitur autem in Andro in littoribus. Aliud, ſimiliter purgans. Eryſimum in aqua coquito, & vbi ebullit oleum affundito, ac bibendum dato. Commodum eſt etiam ſuccū pro fomento adhibere per ſuffitū, & cibis mollibus vti. Aliud, quod puerperij purgamentum purgat. Eryſimum placide terito, & corticem diſſolato. Quum autem purū feceris, leuiter terito, & aquam adſtillato, ſalemq; ac oleum ammiſceto: & vbi polentā inſperſeris coquito, ac ſorbendum dato. Aliud, ſi non deſcenderit purgatio, aut puerperij purgamentum nō prodierint. Cucumeris ſylueſtris internam partem, trium obolorū pondere ſume, & artemiſiam herbam, & thus oboli pondere: & hæc trita, & melle ammixto, lanæ inuoluta, ad vteri os appone. Et hoc ſemper noctū ac interdū per dies quinque facito. Aut vitis pampinos, aut folia viridia terito, & melle ammixto lana excipito, & eodē modo ſubdito. Aut cupreſſi fructum & thus ſimul trita, roſaceoq; ac melle diluta, & lana excepta apponat. Aut abrotoni drachmā, & cucumeris ſylueſtris medullæ obolū, & thus cum melle terito, & in lana inuoluta apponito. Aut elaterij obolū, & myrrham, cum melle terito, & lana excepta apponat. Aut cupreſſi fructū, & cucumeris ſylueſtris internam partem, & thus, melle ammixto, in lana ſubdat. Purgatoriū, ſi ex partu non purgetur. Trifolium in vino bibendum dato. Idem etiam appoſitum menſes erumpere facit, & ſæctum eiicit. Purgatorium vterorū, quum puero mortuo ſanguis intus manſerit. Cucurbitam ſylueſtrem tritam cum melle delingat, aut apponat. Ad omnia puerperij purgamenta, ſi non probe prodeant. Eryſimum coquito cum polenta, & oleo affuſo, vbi coctum fuerit ſorbeat, & cibis molliſſimis vtatur. Aut ſcammoniam cum lacte muliebri tritā, ac lana exceptam apponito. Aut radicem dulcem melle, & roſaceo aut Ægyptio vnguento ſubactam, in lana ſubdat. Aut farinam lotam ſimiliter apponat. Bibat autem crethmi & ſefelis, & rutæ, & ſilphij ſemen, ita vt de ſingulis obolos duos ſimul teras, & in vino meraco, ſi non febricitarit, præbeas. Subdi-

Subdititium, quod ſecundam reliſtam eiicit. Ex ſambuci foliorum decocto prius fomentum adhibeto, & id quod ex cantharide fit apponito. Hoc & ea quæ debilia ſunt ſanat. Si verò lancinet ac mordeat, ſtatim tollito, & lanam roſaceo tinctam ſubdat.

104 Portiones quæ ſecundam educere poſſunt, & menſes detrahere, itēque ſæctum eneſctum. Cantharidas quinque, aliſ & cruribus ac capite auulſis, & tribulū ad mare natum cum radice ac foliis tritum conchæ meſura, & euanthemi, ac ſeminis apij tantundem, & ſepiæ oua quindecim, in vino dulci temperato bibenda dato. Et vbi dolor habuerit, in aqua qualida deſideat, & aquam muſſam aquoſam bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, ſtateris Æginæ pondus, in vino dulci bibat. Si verò dolor habuerit, cicer album & vuas paſſas, in aqua coquito, perfrigerato, ac bibendum dato: & vbi vrinæ ſtillicidium vexarit in aqua tepida deſideat. Aliud, quod eiicit ſecundas. Cucumeris ſylueſtris ſuccum in mazam conſperſum apponat, vbi prius ad biduum ieiunauerit. Hoc nullam aliud præſtātius inuenieris.

105 Fœcunditatis experimentum. Caput alij integrū deraſum appone, & vide an per os oleat. Aliud experimentum. Netopon medicum lana inuolutum apponito, ac videto an per os oleat. Alia ſubdititia.

Scorpij marini ſel, lana exceptum, & in vmbra ſiccatum appone. Aut pulegium ſiccatum & tritum ac melle ſubactum, in lana apponito. Aut florem æris cum melle linteolo illigatum ſubdito. Aut cucumeris ſylueſtris ſemē, & teſtam combuſtam, cum vino ſubigito, & leporinis pilis ac lana excepta ſubdito. Aliud ſubdititium. Alumen Ægyptium lanæ inuolutū apponito.

106 Aut cantharidas tritas vinoque ſubactas ſubdito. Aut artemiſiam herbam vino ſubactam apponito. Aut melanthium cum vino tritum in lana ſubdito. Aut bulbion ex tritico tritum & vino ſubactum apponito. Aut vini veteris albi fecem comburito, & vino albo extinguito, teritoque ac in linteo apponito. Aut galbanum, & netopon, & miſy cum roſaceo vnguento in linteo ſubdito. Aliud. Elaterij potiones duas, & fauum cum vino in linteo apponito. Aut butyrum & allumen melle ſubacta ſimiliter. Aut ſcammonia ſuccum & adipē cum maza miſceto, & vino imbuta in linteo apponito. Portiones quæ poſſunt ſecundam in vtero detentam educere. Colocynthidis

ſylueſtris internam partem, cum lacte muliebri tritam, in linteo apponat. Ad idem.

Silphium magnitudine fabæ in vino bibendum dato. Aliud quod ſæctum expellit. Mulierem ſub aliſ apprehenſam fortiter cœcutito. In poſtu vero dato, viticis folia in vino. Aut dictamnum Creticum oboli pondere in aqua terito ac exhibeto. Aut conyzæ graucolentis manus plenæ meſuram cum porri ſucco diluito, & netopum chemæ plenæ meſuram addito, atque hæc trita in vino bibenda dato. Aut tædam pinguiſſimam cum vino dulci coquito, trium cyathorum meſura vini affuſa, & galbani obolos tres, & myrrham adiicito: & vbi cocta craſſa facta fuerint, tepida bibenda dato. Aut porri ſuccum, & myrrham, & vinum dulce ſimul exhibeto. Aut portulacæ ſemen terito; & in vino albo veteri dato. Aut populi nigra Creticæ grana nouem in vino trita bibat. Aut ranunculi herbæ foliorum ac floris triti, drachmæ Æginæ pondus, in vino dulci bibat. Si verò adhuc ſecunda intus detineatur: Senectæ anguium obolum in vino terito, ac bibendum dato. Aut apij radicem, & myrri baccaſ coquat, & per dies quatuor bibat. Aut cuminum Æthiopicum, & caſtorij obolum, & cantharidis parum, hæc in vino bibenda dato. Aut ſceniculi radicem, in vino & oleo ac melle feruefactam bibat. Si ſecunda non prodierit, conyzam tritam in lana ſubdito. Melius autem eſt vt bibat. Aut conyzæ quantum manus capit, & porri ſuccum, & netopum chemæ meſura miſceat, & hæc in vino bibat. Aliud, quod ſecundam eiicit. Holocnitidis dulcis radicem (eſt autem velut bulbus, & parua velut oliua) hanc in vino terito, ac bibendam dato. Et ſi quidem parua fuerit, duas dato: Si verò maior, vna ſufficit. Ammiſceto autem ex ſeminibus cuminum Æthiopicum, & ſefeli Maſſilienſe. Aut ſilphij Libyci ſemen ſiccum chœnicis dimidiæ meſura, in vini heminis tribus coquat, & ad dimidias redigat, & de hoc bibat. Aliud. Viticis ſemen, & ſefelis, pari portione ſimul cum myrrha terito, & cum aqua bibenda dato.

Alia, ſecundas expellentia. Viticis albæ recentis acetabulum, in vino albo odorato tritum bibendum dato. Aliud. Caſtorij aut ſagapeni obolum, bituminis drach. j. nitri drach. ij. Hæc omnia terito, & in vino dulci, ac olei hemina dimidia obolos duos ieiunæ bibendos dato. Et calida probe lauato. Aliud ſimiliter habens. Herinac-

ceos marinos tres, totos tenuiter tritos, in vino odorato bibendos dato. Aliud.

Mentæ fasciculum paruum, & rutæ & coriandri, & cedri aut cupressi semen, in vino odorato bibendum dato. Et de herinaceis si habuerit, plurimum sorbeat: postea vero similiter calida lauato. Aliud.

Anisum, cedri baccas, semen apij, cuminum Æthiopicum, seseli, singulorum dimidium acerabulum, tenuiter tritum, ex vino albo bibendum dato. Aliud. Dictamni fasciculum, & dauci seminis drach. ij. & melanthij tantundem, tenuiter terito, & in vino albo bibenda exhibeto. Et multa calida lauato. Dato autem iuxta corporis robur. Aliud. Galbanum oliuæ magnitudinem, in oleo cedrino tritum apponat: hoc corrumpere & eiicere morâtes secundas potest. Aliud secundarum expulso-

rium quod vteris infunditur. Quum secunda à frigore mortificata computruerit, vbi ventus frigidus fuerit, crocum leuiter tritum drachmæ pondere, cum adipe anserino infundito, & ad plurimum tempus finito. Potus, ad idem probe conferens. Conyzam sua uolentem, & mel, & resinam terito, inque vino odorato, aut in syrma potione moderate purgâte bibenda dato, & calida lauato. Alius similis potus ad puerum & mala intus existentia. Æruginem tritam cum melle, & syrma potione

108 bibendam dato. Aliud subdititium, ad eiiciendum foetum immortuum. Æris ramenta in molle linteum indita, ad os vteri apponito, & profueris. Aliud. Testam recentem, & adipem anserinum terat ac apponat. Aliud. Nitrum cum resina coctum, & in glandem efformatum, gallinaceo adipe tinctum appone. Aliud. Charien appellatur herba, huius radicem non multo ad eod tempore ad vmbilicum apponito. Aliud. Cucurbitam syluestrem, & murium stercus, leuiter trita apponito.

Aliud, quod alligatur. Resinâ & adipem gallinaceum, trita ac simul mixta, super vmbilicū ac ventrem deliget. Aliud subdititium. Hederæ albæ semen, & cedri ramenta terat, & glandes hinc factas subdat.

109 Aliud. Testudinis marinæ cerebrum, & crocum Aegyptium, & salem Aegyptium terito, misceto, glandes formato, ac subdito. Suffimentum expulso-rium, quod & sanguinem ventris expellere potest. Salicis folia in ignem posita suffito, & mulierem circumlocatâ finito, donec fumus in vterum intrauerit. Abortus sanatio. Quum mu-

lier abortum fecerit, & puer non fuerit egressus, siue putrefactus fuerit, & intumuerit, aut aliud quid eiusmodi passus fuerit: Porri & apij succum per linteum expressum, de vtriusq; colligito, & olei rosacei heminam, & adipis anserini quadrantem adii cito, resinâq; obolos tres in oleo liquefacito: & vbi mulierem ad pedes altiore feceris, in vteros infundito: ac decumbens ad plurimum tempus cõtineat: deinde ad dies quatuor desidere iubeto, & egredietur puer putrefactus: Sin minus, salem Aegyptium & cucurbitam syluestrem viridē accipito, & melle ammixto trita edenda dato. Et postquam ederit, hinc & hinc moueatur.

110 Aliud. Salem Aegyptium, & murium stercus, & cucurbitam syluestrem sumito, & mellis semicocti quadrantem affundito, & resinâ drach. j. in mel iniicito, & cucurbitam ac murium stercus omnia probe conterito, & in glandes efformato, easque ad vterum subdito, quàm diu opportunū esse visum fuerit. Aliud expulso-rium, quod puerum eneectum eiicit. Helxinem in vino tritam bibendam dato. Aliud eiectorium, quod puerum liuidum expellit. Veratri nigri radices tenues tritas, quantum tribus digitis apprehendere potes, & myrrham magnitudine fabæ, in vino dulci bibenda præbe. Aliud expulso-rium. Coriandrum cum radice, & netopum apponat, ac deambulet. Aliud quod infunditur, si mortuus fuerit puer, vt ipsum eiiciat. Crocum terito, & anserinum adipem affundito, & excolata in vteros infundito, & ad plurimum tempus relinquito. Ad foetum immobilem corrumpendum ac expellendum. Aluminis scissi drachmam vnam, myrrhæ tantundem, veratri nigri obolos tres, in vino nigro leuiter trita, in glandes afformato, & apponito donec paulatim fuerit exolutus.

111 Collutiones vteros purgantes, si ex partu aut inflammatione fuerint exulcerati.

Grossos hybernos aqua affusa feruefacito, & excolato: Deinde oleo tepido affuso misce, & duas heminas ad summum infunde. Omnes autem collutiones non ampliore quàm hac mensura vteris infundantur.

112 Malicorium item & mannam thuris, in vino nigro austero coquito, & excolatum vinum infundito. Alia collutio. Fecem vini vltam liquefacito, & cum aqua infundito. Deinde malicorium, myrti baccas, iuncum odoratum, lentes in vino coquito, & diffusum vinum infundito. Alia. Butyrum, thus, resinam, mel, simul liquefacito,

&

& affuso vino, tepida infundito. Aut sambuci fructum in aqua coquito, & excolata aqua, apium, myrrham, anisum, thus, simul in ipsa terito: & vinū odoratum pari aquæ mēsurâ affundito, excolatoq; per linteum, & tepesactum infundito. Alia. Brassicam, & mercurialem, & lini semē, & linum viride, in aqua coquito, excolato, ac infundito. Aut foliorū myrti acetabulum, myrrham, anisum, mel, resinâ, vnguetum Aegyptium, omnia terito ac vnito, affusisq; vini albi odoratissimi heminis duabus, excolato, tepesactum, infundito. Aut lauri fructū & pulegium in aqua coquito, & vnguentum rosaceū affundito, & cum hoc tepido colluito. Aut anseris adipem resinę ammisceto, affusōque ad hoc vino, tepesactum infundito.

113 Alia. Butyrum & oleum cedrinū, in modico melle tepesactum ac infundito. Aut mel, butyrum, iuncum odoratū, calamum odoratum, muscum marinum sumito, & in vino coquito, excolato, ac infundito. Aut apij semen, seseli, myrrham, anisum, melanthium, in vino coquito, & excolato vinum infundito. Aut cedrum in vino coquito & cum vino colluito. Aut hederam in aqua coquito, & aquam infundito. Aut elaterij, aut cnestri potiones duas in aqua coquito, & duas heminas ex hac tepida infundito. Aut cucumeris syluestris interioris magnitudinē digiti, in duabus aquæ heminis coquito, & melle ac oleo ad aquam affuso infundito. Aut radices thapsiæ potiones duas leuiter terito, affusōq; oleo ac melle, in duabus aquæ tepidæ heminis diluito, ac infundito. Aut veratri nigri potiones duas, vino dulci & aqua dilutas infunde. Aut grana cnidia sexaginta terito, mellēq; ac oleo & aqua affusa infundito. Collutio corrobo-

114 rans, si vlcera pura fuerint. Grossos hybernos terito, & aquā affundito, & per totam diem macerato, & oleo affuso colluito. Aut malicorium, & loti ramenta in vino nigro coquito, & infundito. Quum autē impura fuerint, & sordes deferuntur, fecem vini vltā, cum vino & aqua infundito. Aut malicorium, rhoem coriariū, myrtiq; ac rubi folia, in vino nigro coquito ac infundito.

115 Collutiones quę infunduntur ad vetera vlcera. Succo brassicæ cocto collue. Et mercurialem similiter ac nitrum rubrū modicum ammisceto, & myrrhæ acetabulum, thus, seseli, anisum, apij semen, netopum, resinam, mel, adipem anserinum, acetum album, vnguetum album Aegyptiū: Hęc omnia simul trita, & vini albi heminis duabus diluta, te-

pida infunde. Aut mercurialem in aqua coque & excola, & myrrhę acetabulum, thus, seseli, netopum, singulorū pares portiones adde, ac tepida infunde. Aut saluam & hypericum in aqua coquito, & cum aqua colluito. Aut sambuci fructum, & lauri baccas, æquis portionibus in vino coquito, & cum vino colluito. Aut pulegij aqua colluito. Aut adipem anseris in resina liquefacito, & similiter oleum cedrinum modicum affundito, & cū melle liquefacito, ac tepida infundito. Aut argenti florem in vino & melle ac cera liquato, & cyperū, & iuncum odoratum, ac calamum (quæ sanē etiam in vnguentum ammiscetur) & iridem ac muscum in vino coquito & infundito. Aut apij semē, anisum, seseli, myrrhā, melanthium, in vino coquito ac infundito. Aut cedrum Creticam in vino coquito, aut in aqua, & infundito. Aut hederam Creticam in aqua coquito ac infundito. Atque hæc faciendæ sunt si vulnus habet, & myrrhā in aqua dilutam infunde. Aut elaterij potiones duas cum aqua infunde. Aut colocynthidas syluestres duas in vino aut in lacte cocto, quatuor heminarum mensura macerato, & excolato, ac infundito. Aut cucumeris syluestris interioris, palmi magnitudinem in aquæ heminis quatuor coquito, & melle ac oleo affuso colluito. Aut radices thapsiæ duas potiones, in vino dulci dilutas, cum aquæ heminis duabus, tepide infundito. Aut veratri potiones duas, in vini dulcis heminis duabus dilutas infunde. Aut thlaspios acetabulū, melle ammixto in aquæ heminis duabus dilue, & tepido vtere. Aut cucumeris syluestris magnitudinē palmi, & cneori potionem vnā, in aquæ heminis quinq; coquito, & melle ac oleo affuso colluito. Aut grana cnidia sexaginta, in melle aut in oleo diluta, cū aqua infundito. Si ex partu alui profluuiū corripiatur. Bibat vnam passam nigram, & punici dulcis malicorium, & internum nucleū, & coagulū hœdi. Hęc vino nigro diluta, & caseo caprino, ac polenta triticea insperis, bibenda dato. Triticū autem modice torreto. Si verò ex partu sanguinē vomat, huic hepatis fistula sauciata est. Hęc lac asini bibat, deinde vaccę nigre, ad quadraginta dies: & sesamū tritū, donec probe habeat. Bibat autem lac ieiuna. Si ex partu sedem doleat, iuniperi fructū & apij radicē coquat, & ad dies quatuor bibat, & lactucæ semē cū anserino adipe tritū edat. Si verò ex partu vteri inflammati fuerint: solani succū infundito, aut betæ, aut rhamni.

Si

Si ex partu crus ab vteris claudum factum fuerit, & exurgere non poterit, semen hyoscyami chemæ mensura, in vino nigro ad triduum bibat. Si verò mente percellatur ipsa bibens, lactis asinini poculum bibendum dato: deinde pharmacum à quo pituita purgatur: ex sandaracha autem & cerato, & pilis leporis, per triduum suffitus fiat. De inflammatione ex partu. Si ex partu vteri inflammari fuerint, solani succum intra pudenda infundito. Aut apij, aut rhamni, aut betæ, aut cucurbitæ succum expressum. Aut sambuci medullam ac tenerimam partem derafam, oblongam indito. Aut absinthium in aqua terito, & lana exceptum subdito. Si verò horruerit, tollito. Aut coryledonis folia, & porrum, in crassiore tritici farina coquito, & oleo ipsis affuso præbeto. Bilem ex vtero purgantia. Cucumeris sylvestris internam partem tritam ac melle subactam, in glandem efformato ac apponito. Pharmacum autem dare oportet, quod sursum ac deorsum purget, & calida lauare, apponere vero anisum, aut melanthium: aut colocynthidis sylvestris internam partem terito, & melle subactam apponito. Aut elaterij portiones quatuor, ammixto adipe anserino aut caprino, in oblongiorem glandem redactas apponito. Aut nitrum, & cuminum, & allium, & ficum, omnia leuiter trita & melle subacta apponito. Calida vero lauatur, & à balneo bibat. Aut thlaspi leuiter tritum, & melle subactum apponito. Aut ficus veteris pinguetudinem derafam elaterij portionibus duabus ammixtis, & nitro tantum quantum est elaterium, cum melle subigito ac apponito. Aut peucedani tres cyathos bibendos dato. Et anisum ac melanthium vino diluta bibenda dato. Aut elaterij portiones quatuor, adipe ouillo ammixto apponat. Et hoc ablato aqua odorata lauet, quæ leniter adstringat. Aut elaterij portiones tres cum ouillo adipe, in glandem circum pennam efformato: & vbi amouerit, sufficienti aqua probe eluatur. Aut thlaspi portione cum melle dato. Collutio, si biliosa fuerit. Elaterij portiones duas aqua dilue, & oleum narcissinum affunde, & cum tepido collue. Aut colocynthides sylvestres duas in lactis asinini cocti heminis quatuor macerato, & vna excolato, ac oleum narcissinum ammisceto, & infundito. Alia collutio biliosa & pituitosa. Cucumeris sylvestris internam partem palmi magnitudine, in aqua potabilis heminis quatuor coque,

& melle ac oleo anthino ammixto infundito. Alia pituitam & bilem purgans. Grana cnidia sexaginta, melle ac oleo anthino ammixto, cum aqua infundito. Aut cnestrum in aqua potabilis heminis quinq; coquito, & duabus excolatis, mel & oleum anthinum, cum narcissino ammisceto, ac colluito. Collutiones purgatoriaz. Grossi hyberni vsti in aqua macerantur: & ad aquam excolatam oleum ammiscetur, ac infunditur. Postea vero collutio fiat ex malicorio, galla, loramentis. Hæc autem in vino nigro coquere oportet: Aut fece vini vsta vtere cum aqua. Et postea hæc infundito, myrri folia & rhoem coriarium. Coquantur autem in vino nigro odorato. Et postea lentisci folia, & hypericum, & saluiam, cum vino nigro odorato cocta infundito. Aut cum brassicæ aqua, in qua mercurialis cocta sit, modico nitro adiecto, colluito. Aut elaterij portione, cum oleo narcissino aut anthino, tepidam infundito. Si verò biliosa fuerit, colocynthidas duas, in lactis asinini cocti quatuor heminis macerato, & cum excolato colluito, oleo narcissino aut anthino ammixto. Aut cucumeris sylvestris internam partem palmi magnitudine, in aqua potabilis heminis quatuor coquito, & melle ac oleo anthino addito, colluito. Hæc collutio pituitosæ ac biliosæ conducit. Collutio pituitam trahens. Granum cnidium, & mandragoræ liquorem terito cum aqua: Nam purgatio multa & omnis generis ex hac collutione contingit. Aut allij caput integrum, nitrum, ficus internam pinguem partem, æquis portionibus trita ac gallæ magnitudinem efformato, ac apponito. Aut cumini folia cum vino trita, in lana subdito. Aut radicem albam terito, & melle affuso seruefactam in glandem redigito, ac apponito. Aut silphij liquor cum ficis emollito, & glandem efformato. Bonum est & cucumeris sylvestris semen similiter tritum ac præparatum. Aut fel tauri, & nitrum rubrum, & netopum, ac cyclaminum, illorum quidem gallæ magnitudinem, cyclamini vero ampliorem portionem, melle ammixto mulier quæ curatur apponat. Aliud subdititiu. Cyclamini caput purgatum aqua terito, & lana tenera exceptum apponito. Aut myrrham, salem, cuminum, fel tauri, cum melle eodem modo. Aut grana cnidia triginta, & Indici pharmaci oculorum (quod vocatur piper) grana tria, decorticata: & rotundi item tria. Hæc autem terito, & vino veteri tepido diluta, instar

instar glandis circum volucris pennam efformato, & sic adhibeto. Aut tichymali succum melle subactum. Aut scillæ radicem longitudine digitorum sex, duobus digitis lana obuolutis subdito. Aut ipsam scillam absque radice terito, & similiter lana obuolutam apponito. Collutio, si pituitosa fuerit mulier. Veratri portiones duas in vini dulcis heminis duabus diluito, & permixta infundito. Si purgatione opus habuerit, porrum coquere oportet, aut sambuci fructum, anisum, thus, myrrham, vinum: Hæc omnia terito, & cum succo horum colluito. Aut brassicam in aqua coquito, & in huius succo mercurialem coquito, & nitri parum, & excolatum infundito. Aut cnestri portione in melle dilutam immitto. Verum menses considerare oportet, an biliosi sint, aut pituitosi. Ad hoc arenam siccam tenuem in solem subiecto, & quum menses prodierint, sanguinem superfundito, ac siccare finito. Et si quidem biliosi fuerint, sanguis in arena siccatus viridis euadit. Si verò pituitosi, velut mucus conspicitur. Si igitur pituitosi fuerint, cnestri portione cum aqua mulsæ hemina infundito. Purgatorium molle, aquam ducit & pelliculas, ac sanem suberuentam. Detrahit & menses, nisi diuturna fuerint, & vterorum os mollit: Vnguentum narcissinum, & caminum quod editur, myrrham, thus, absinthium, cyperum, vnguentum rosaceum. Horum singulorum pares portiones, narcissini vero quatuor partes sumito, & crudi lini puluillo dum à stupa depectinatur ammixto, omnia terito, & glandem circum pennam efformato, & linteo tenui circumdato deligato, & in oleum album Ægyptium tingito, ac apponito, & per totam diem finito. Et vbi lauit & amouit, aqua odorata perluatur. Aliud purgatorium. Ducit aquam & pelliculas, & mucos, & sanem suberuentam. Myrrham, salem, cuminum, fel tauri, melle subacta & linteo indita apponito, & totum diem insita finito. Deinde vbi lauit & amouit, aqua odorata perluatur. Aliud. Salem, cuminum, fel tauri, melle subigito ac subdito. Et silphium ficui ammisceto ac apponito: deinde vnguentum rosaceo illinito. Aut grana cnidia decorticata, portioneque ipsorum terito, ac in glandem efformato. Aut allium & nitrum rubrum, & ficum, paribus portionibus melle ammixto subdenda dato. Et vbi amouerit, cerni adipem apponat in vino liquefactum. Aut piperis grana

quinque cum modico elaterio, muliebri lacte instillato, in lana vnguento tincta apponat, ac amoueat eodem modo. Aut pinguis simam ficus partem cum elaterij portione, & nitri rubri ac mellis æquali portione, eodem modo. Aut fel tauri, nitrum rubrum, netopum, cyclaminum, paribus portionibus eodem modo cum melle in glandem efformato. Aut fel tauri oleo Ægyptio tinctum apponat: Et eo amoto rosaceum illinat. Aut cucumeris sylvestris longi internam partem exempto semine, cum lacte mulieris masculum alētis, & myrrham puram, & modicum mel, & vnguentum Ægyptium, terito & apponito. Aut cucumeris sylvestris partem internam siccat, & sine semine tundito, & adiecto melle feruefacito, & glandem oblongam efformato, atque oleo albo tinctum subdito. Aut sylvestrem cucurbitam eodem modo. Aut elaterij portiones tres cum farinæ massa terito, & glandem formato. Aliud similiter faciens. Grana cnidia decorticata trium portionum mensura coquito, & melle affuso apponito. Deinde rosaceum illinito. Quæcumque vero glandem subdunt, eas prius lanam in glandem infigere, deinde linteum tenue circumdare oportet, atque sic oleo Ægyptio tinctam apponere. Ducunt autem hæc maxime, & pelliculas auferunt. Subdititia purgatoria fortia, quæ aquam ducere possunt, & mucos, ac pelliculas, magis quam priora. Piperis grana quatuor maxima, aut etiam parua, si opus fuerit, ad elaterij portione ammixta terito, & muliebri lacte instillato, cum modico melle subigito: Atque hæc in lanam mollem circum pennam obuoluito, & linteo circumdato apponito, vbi prius in oleum Ægyptium tinxeris. Maneant autem subdita per diem: & vbi amouerit, adipem cerni apponat. Portiones, similiter purgatoriaz, quæ secundas eiicere possunt, & menses detrahere, & foetum enectum edicere. Cantharides quinque, alis & cruribus ac capite auulsis, & tribulum ad mare natum cum radicibus ac foliis tritum conchæ mensura, & euanthemi viridem siue luteam internam partem, & seminis apij tantumdem, & sepiæ oua quindecim, in vino dulci temperato bibenda dato. Et vbi dolor habuerit, in aqua calida desideat, & aquam mulsam aquosam bibat, & vinum dulce. Alia. Ranunculi foliorum ac floris triti, Aeginæ stateteris, pondus in vino dulci bibat. Quum autem dolor habuerit, cicer album

& uas passas in aqua coquito, & perfrigeratam bibendam dato. Et ubi urinae stillicidium vexarit, in aqua tepida desideat, & vinum dulce bibat. Subdititia purgatoria, si potiones non purgant. Mercurialem tritam ac myrrham apponito. Aliud ad omnem morbum, & aperire, & purgare potens. Myrrham modicam & saluam, & anisum terito ac vitior. Purgatoriu quod sterilem purgare potest. Si os vteri non recte habuerit, stercus bubulum siccu rufum ac cribratum quatuor chœnicu mensura, & aceti heminas decem, & urinae bubulae tantundem, & saluginis marinæ heminas viginti, pro fomento adhibeto: & ad multum tempus hoc leniter facito. Deinde Iota, ubi lenticulae decoctum, & mel ac acetum mixta bibit, vomat. Et farinam forbendam dato: & vinum odoratum vetus sub dio per noctem expositum, insuper bibendum. Cibum autem ea die ne gustet. Sequenti vero granum cnidium deuorandum dato. Tertia vero pharmacu urinam ciens exhibeto, ita ut uas passas & cicer album, duarum chœnicum mensura sumas, & aquæ semicongios tres affundas.

124 Deinde facta coctura, ex coles, & sub dio per noctem exponas, & postera die bibendum præbeas: & subdititiis pharmacis utatur. Aliud purgatorium mensum. Stercus bubulum velut conchæ testam efformato, & cupressi ramenta ammisceto ac subigito, & in sole siccato: & in hoc suffimenta iniicito, ac suffito. Aliud quod infunditur ad similem affectionem, si menses non prodeant. Spinæ albæ folia trita, & excolata ac tepesacta infundito. Illitio purgatoria, quæ vteros purgat. Porri & nasturtij semen tritum, & vino ac lacte cocto dilutum, imo ventri illinito. Illitio mollitoria. Ducit aquam, & mucos, & pelliculas: & puerperij purgamenta detrahit, & non exulcerat. Myrrhæ optimæ dimidiam partem, & salis granum, & picem aromatibus conditam, contundito, ac trita, misceto. Sit autem myrrhæ dimidia pars, ad salem ac picem contusam: Hæc in linteam ad gallæ magnæ magnitudinem efformata immittito. Sint autem duo lintea, ut alterum in die, alteru nocte habeat, donec colliquescant. Latetur autem calida. Et deinde ubi amouit, aqua odorata perluatur. Si voles mulierem concipere, ipsam & vteros purgato; deinde ieiunæ farinam edendam dato, & vinum meracum insuper bibendum: & nitrum rubrum, aut

cuminum, & resinam, melle subigito, & in linteo subdito, & ubi aqua defluerit, nigros subdititios talos ad emolliendum apponito, & cum viro concumbat. Si vero os conclusum fuerit, etiam fici succum apponat, donec fuerit apertum, & statim aqua eluat. Cæterum accipitris stercus in vino dulci terat, & ieiuna bibat, & tunc viro condormiat. Aut ubi menses desierint, anferis aut vulpis stercus, in rosaceo vnguento terat, & pudendum illinat, ac condormiat. Si vlcera fuerint acria & inflammata, hac collutione vtete. Adipem anferis & resinam misce, & aqua tepida diluta infunde. Aut butyrum melli ammixtum liquefacito ac infunde. Aut bryoniæ albæ conchæ testam paruum deradito, & myrrham ac mel similiter: Hæc in vino nigro odorato diluito, ac tepida infundito.

126 Si vlcerata aut pustulis plena fuerint summa labra, carnem bubulam sumito, & butyrum siue adipem anferinum, & anisum aut crocum, aut spodium Cyprium: Hæc omnia terito, & carni oblita apponito. Si vlcera fiant ac mordeant, bubulam carnem adipe illinito, & carnem subdito. Et si fordida fuerint, eluito, & fomentum ex fici radice adhibeto. Et postea etiam de pinguedine in vino dulci bibat. Si in pudendis fiant vlcera, bubulum adipem illinito. Et myrtum in vino coquito, & cum vino perluat. Aut oleæ folia, & rubi, & mali punice, eodem modo. Sit autem vinum pramnium. Atque hæc quidem sic faciēda sunt. Et persæ arboris videlicet folia terito, & ad pudenda apponito: Aut anethi & apij semen tritum illinito. Si feruido ac superficiali vlcere pudenda laborent, sic curare oportet. Carnem bubulam lōgitudine duorum palmorum paruorum, crassitudine vero ligni quod in foramen bipennis immittitur, pudendi videlicet virilis forma, vsq; ad vesperam apponat: Noctu vero auferat. Postera die autem rursus apponat vsq; ad miridiem: & bibat vinum dulce, melle ad vinum ammixto. Collutio si vlcerati fuerint vteri, & si urinae stillicidium vexarit.

127 Porrum, sambuci fructum, fœli, anisum, thus, myrrham, & vinum æquali mensura ad horum succum: Hæc mixta & liquefacta frige facito, & moderate colluito. Aut mel, butyrum, medullam, & ceram immittito, ac illinito. Ad vlcera quæ in pudendo sunt ac enascuntur. Folia oleæ, & rubi, & hederæ, & mali punice dulcis terito, & vino veteri diluta, noctu in lana pudendis

dendis apponito, & pro cataplasmate adhibeto. Quum autem dies venerit, detrahit: & myrti baccas in vino coquito, ac colluito. Aut anferis adipem & resinam liquefacito ac infundito. Aut butyrum & oleum cedrinum, modico melle ammixto, infundito. Ad vlcera in vtero resiccanda.

128 Argenti florem in vino terito ac infundito. Aut butyrum cum melle infundito. Aut bryoniam albam, & myrrham, & mel, vino diluta infundito. Postridie vero vino nigro tepido eluito. Aut lētisci folia in aqua coquito, & cum hac postea colluito. Si vlceratum fuerit os vterorum, butyrum, thus, myrrham, resinam, medullam ceruinam infundito. Aut lenticulam in aqua coquito, & cū excolata aqua colluito. Quum vero aqua ex vteris fluxerit, & vlcera fuerint, & lacinarint, anferis adipem & ouum illinito. Aut ouillum aut suillum adipem, & lentem in vino coquito, & hoc pari aqua temperatum infundito. Quæ vero in pudendo sunt vlcera, cum hoc perfundito: & mannam thuris, rubum, pini corticem inspergito: & cum aqua horum lauentur.

129 Expulforium, si mortuus fuerit fœtus. Galbanum oliuæ magnitudine linteo inuolutum, ac oleo cedrino tinctum, ad os vteri apponat. Aliud. Calamum odoratum, & cucumeris syluestris medullam, cum adipe anferino terito. Deliget autem umbilicu & pectinem, & de hoc modicum lanæ instillatum, ad os vteri apponat. Et ab hoc paulatim extrahetur. Aliud. Rubiam & cedri ramenta contundito, & aqua affusa sub dio per noctem exponito: Deinde

mane ad dolores partus exhibeto. Aliud. Silphij drachmam vnam, & porri succi acetabulum, cedrini olei dimidio cyatho paruo ammixto, bibenda dato. Aliud. Tauri fel oboli vnius aut semioboli ponderē, in vino terito ac exhibeto. Aut fermento oblitum, torrefactum deuorandum dato.

Aliud. Cancros stumiatiles quinque, & rumicis ac rutæ radicem, & fuliginem de furno, omnia simul trita, & cum aqua mulsata vnita, sub dio per noctem exponat, & ieiuna ter bibat. Aliud. Cucumeris syluestris medullam tritam, in cedrina pice lanæ inuoluito, & cum filo ad pennam deligato: apponat autē intro, ita ut penna dura pars paululum foras prominat ex lana. Quum autem sanguis apparuerit, amoueatur.

Aliud. Veratri nigri virgulam longitudine sex digitorum lana obuoluito, extremam vero ipsius partem nudam finito: Deinde quam maxime intro apponat, & ubi extrema pars cruentata fuerit, amoueatur. Aliud. Veratrum nigrum, & cantharidas, & conyzam in aqua terito, & glandulam mollem sex digitorum longitudine efformato, siccato: & ubi dura facta fuerit, lana inuolutam apponat. Summam autem partem cedria illinat, sitque ipsa nuda.

Quum vero sanguis apparuerit, amoueatur. Aliud expulforium. Si fœtus mortuus aut syderatus intus fuerit, ranunculum & elaterij parum in aceto temperato misceto ac bibendum dato. Aut bractica tener coliculus in summa parte necopo illitus immittatur.

Hipp. opera. C HIPPO

HIPPOCRATIS COI

De Morbis muliebribus Liber II. Iano

Cornario Medico Phy-

fico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Mulierum fluxus albus, fulvus, & ruber, quibus magis & unde fiant, & eius signa.
- 2 Fluxibus inchoantibus pradicendum. Diata in fluxibus constitutio. Sorbitiones. Potiones.
- 3 Spirandi difficultas in fluxu rubro.
- 4 Quae circa fluxum curationes consideranda. Superalbida. Nigra. Umi colorem referentes. Iuuenctula. Anicula. Media.
- 5 De fluxu in utero signis, causis, & curatione. Tumor à fluxu uteri sedato.
- 6 Fluxus ruber qualiter fiat, & eius signa. Quas & quando potissimum imadat, & de eius curatione.
- 7 Sanguinis fluxus, ab articulis, à partu aut labore corrupta. Suffitus ad uteros. Obstruimenta de doctis oleariis. Sordes officinae salionum. Serpentis sphen.
- 8 Fluxus fulvus, & eius curatio. Diata constitutio.
- 9 Fluxus albus, & eius signa, & curatio.
- 10 Fluxus albi aliterius curatio signa. Mecon.
- 11 Alius fluxus, & eius curatio.
- 12 Alius fluxus velut ex ovo crudo, lutei subalbidum, & eius curatio.
- 13 Fluxus alius, & eius causa.
- 14 Purgatio velut à carnibus assatis, & eius causa & curatio.
- 15 Sanius fluxus curatio diuturna, & eius causa.
- 16 Uteri ad caput conuersi, signa, & curatio. Uteri ad cor progressi, signa & curationes.
- 17 Uteri ad praecordia allapsi strangulantes, signa & curationes.
- 18 Uterorum ad praecordia consistentium signa. Unguentum Baccharium. Phoca adeps.
- 19 De uterorum ad hepar conuersorum signis & curationibus.
- 20 De uterorum circa latus inflammatorum signis & curationibus.
- 21 De uterorum ad latera allapsorum signis & curationibus.
- 22 Uteri in lumbis aut lateris mollitudine. Glandula subdititia. Uteri in seipsos deuoluti ad intermedium lumborum ac coxarum partem.
- 23 Osculum aliò inclinatum. Uteri ad coxam allapsi, signa & curationes.
- 24 Cancrosum occultorum signa, & curationes.
- 25 Fomenti uterorum modus. Diata. Bolbidia.
- 26 Osculum uterorum, quod aperiri non potest.
- 27 Os uterorum inflammatum.
- 28 Fomentum ex suffimentis. Diata. Sepia ota.

- 29 De uterorum ad coxam incumbentium signis & curationibus.
- 30 Ex parui morbus. Urina uetus ad uterorum fomentum. Steriles ex utero, ad coxam decumbentibus.
- 31 Uteri ad coxam, curatio.
- 32 Uteri puerpera ad coxam, aut lateris mollitudinem incumbentibus curationes. Uteri loco moti, quomodo curandi.
- 33 Quibus pharmacum sursum aut deorsum purgans & quando exhibendum. Uteri ad sedem conuersi, curatio.
- 34 Inguina & urina meatu incumbentibus, & eius curationes. Quas occasio uteros propellere potest, si quid mali habeant.
- 35 Uteri circumuersi ex partu ad dextram partem puerperij purgantibus non fluentibus, signa & curationes. Uteri ad sinistram partem & coxam inclinati, signa & curationes.
- 36 Uterorum transversim sitorum signa & curationes.
- 37 Uterorum extra naturam progressorum signa & curationes.
- 38 Uterorum penitus extrapudendum elapsorum signa & curationes. Uteri orarumpicato cerato illuso.
- 39 Os uterorum extrapudendum elapsum causis.
- 40 Uteri extra à prominentes multo tempore, & inflati. Uteri oculi complicati signa & curationes.
- 41 Uteri ulcerati & extrême foras progressi. Pudenda in arctum contracta. Uteri in loco non manentes, sed modo huc, modo illuc transientes.
- 42 Uteri elapsi. Uterorum ad crura & pedes conuersorum signa & curationes. Vocis pruario in, & car.
- 43 Uteri commoti & aliquid allapsi. Occasiones per quas uteri mouentur.
- 44 Uterorum inflatorum signa.
- 45 Uterorum velut in callum induratorum signa, & eius causa qua.
- 46 Uterorum obduratorum signa & curationes.
- 47 Os uteri genituram non suscipiens.
- 48 Uterorum durorum & ad pudenda exentium signa, & curationes. Oris uteri duri signa.
- 49 Uterorum conclusorum signa.
- 50 Oris uteri conclusi signa, & curationes. Uteri conclusi mensibus non comparantibus.
- 51 Uterorum grumosorum signa. Uterorum praeter naturam bianium signa, causa & curationes.
- 52 Oris uteri amplius bianis, quam in mensibus solet, signa & curationes.
- 53 Uteri non conclusi. Uteri magis quam conueniat aperti.

54 Utero

- 54 Uterorum inflammatorum signa & curationes.
- 55 Uterorum inflammatorum alia signa.
- 56 Uterorum corruptorum ac vitiatorum signa, & curationes.
- 57 Ad dolorem uterorum insusile.
- 58 Ignis sacri in utero signa. Tumores liuidissimi à pedibus exorsi usque ad uteros. Ignis sacri in utero signa & curationes.
- 59 Aqua intercutis in utero signa. Mensis arenosi. Seminis per somnum à muliere effuso. Subdititium.
- 60 Alia aqua intercutis uterorum, & eius curationes. Eclyma quod delingitur ad aquam intercutem.
- 61 Venti in utero signa & curationes.
- 62 Mola in utero à crassa genitura intus uentata. Venti & genitura in utero signa, & curationes. Mulieres valde attenuatae sunt & abortiunt.
- 63 Uterus genituram non suscipiens. Pelecini. Conyza.
- 64 Atra bilis in utero signa. Flaua bilis miltio. Pituita in utero signa.
- 65 Dentifricium ad oris mulieris fetorem, gingiuis malis ac prauis. Caput leporis. Mures. Pharmacum dentes purgas & bene olentes faciens. Indicium medicamentum.
- 66 Mammis asperis quomodo medendum. Ascari-des in pudendo muliebri aut intestino recto.
- 67 Ad faciem ornandam. Hepar tauri. Ad lentiginem. Rygas in facie leuigantia. Capillorum defluuium. Caluis ad pilos producendos. Stercus columbinum.
- 68 Ad maculas solares. Ad impetiginem.
- 69 Potiones fluxui rubro commoda.
- 70 Potiones ad fluxum & omnes morbos, qui ab utero fiunt. Sanguinis fluxus ex utero.
- 71 Ad fluxum & dolorem. Canceri fluuiatiles vino suffocari. Mulistercus. Spongia combusta.
- 72 Fomenta ad fluxum.
- 73 Collusiones ad fluxum.
- 74 Suffitus ad fluxum. Capra pilorum sordes circa sedem.
- 75 Ad fluxum rubrum subdititia. Ad fluxum rescandum.
- 76 Ad aqua fluxum ex pudendis subdititium, & insusile. Chema. Peccinis praefluxu aquo solo dolor.
- 77 Fluxus sanguinolentus aut albus.
- 78 Uterorum strangulatio & eorundem suffocatio. Uteri sursum progressi. Uterorum strangulantium signa.
- 79 Uteri ad septum transversum & praecordia. Ex lana accensa suffitus. Uteri transmoti medentia.
- 80 Cordis strangulatio. Uteri in lumbos incumbentes.
- 81 Venti in utero. Uteri transmoti prementes & strangulantes. Cenum feridissimum in suffimeto.
- 82 Uteri strangulantes, strangulatione cor contingente. Uteri ad hepar progressi. Uteri ad inguina incumbentes. Suffitus. Quercus folia. Phoca pulmo.
- 83 Uterorum fomenta. Uteri extra prominentes & dependentes.
- 84 Uteri mollitoria. Subdititia mollia, qua aquam ducunt & mucos & pelliculas, & non exulcerant.
- 85 Ex utero educentia. Saniem cruentam educentia. Morradix.
- 86 Mollitoria. Fomenta ad uteros purgandos.
- 87 Dolores repentini & animi deliquia.
- 88 Urina stillicidium. Strangulatio in uterorum dolore.

- 89 Ad uterorum dolorem. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Uteri dolor. Uterorum morbi curatio.
- 90 Collutio. Infusorum mensura.
- 91 Pudenda ex seruido ac superficiali ulcere exulcerata. Urina stillicidium. Venti in utero.
- 92 Columella & ulcera in pudendis.

Luxus albus in senioribus mulieribus magis fit, quam in iunioribus. Fluxus fulvus in utrisque: Fluxus ruber in iunioribus. Et ruber quidem fluxus fit ex febre: magis autem ex abortu: Fit & ex mensium interceptione, quum conclusi derepente eruperint. Fit etiam ex partu & febribus, & sanguis profluit valde multus, & grumi excidunt, & dolor fit clauicularum ac tendinum, & corporis torpor, & crurum perfrigeratio. Aliquando vero etiam nasus effundit ad dentes, si amplior sanguis discesserit, & sudor multus diffunditur. Ad haec & stomachi morbus fiunt, & perfrigerationes, & febris bilis meracae ac pruriginosae: & eadem die saepe rigent, & rursus sudant: & aliquando à supernis locis conuulsiones ipsi fiunt, aliquando ab infernis: & ad inguina dolores acuti ac fortes irruunt, procedentes velut dolores partus. Quadoque etiam urinae stillicidium adest, & os siccum est, & sitis premit: & lingua aspera est, & digiti pedum magni contrahuntur, & ad suras semper cum femore distenduntur. Et lumbi dolore vexantur, & manus impotentes fiunt. Quum autem huiusmodi fiunt, tunc etiam neruorum antrorsum ac retrorsum distentiones fieri solent, à clauiculis iuxta iugulum, ad maxillas & linguam: A talibus vero paulo post retrorsum, à tendinibus iuxta spinam, ad lumbos, atque sic per violentiam pereunt. Pradicere igitur oportet fluxibus inchoantibus, & diatam constituere hoc modo. Mane quidem dandum est pharmacum ad fluxiones, ex his quae ego describam, quocumque maxime opus habere uis fuerint. Dandum autem & ter & quater, si multus sanguis discesserit. Diata igitur constituatur, si quidem sine febre fuerint, ex cibis: Si uero febricitarint, ex sorbitionibus. Sunt autem ex sorbitionibus haec comodissima, panicum, lenticula, farina horni ac recentis tritici cocta, alica cocta sorbilis, zea cocta. Ex potionibus uero, polentae pollen in aqua, &amenta à panibus derasa contusa. Et polentae recentes tenues in aqua madafactae, Hipp. opera. C 2 quas

quas etiam insulas delingere prodest. Ex cibis vero panis exallatus in cinere. Obsonium autē sit leporis caro, & columbæ, ac palumbis, & cocta, & allata. Et hœdi caro allata, nullo ascititio condimento addito, sed ut in acetum saltem intingant. Hepar item capræ aut bouis in cinere allatū. Oui tenue, aut ipsum luteum. Caseus insulfus. Ex oleribus autem nullum gustent, neque coctum, neque crudum. Et à balneis abstinant. Et manus ipsis deligato, ita ut lana fordida ipsas circumdes, & laqueum immitas supra cubitos, & ad poplites, supra genua. Et cum cucurbitis sub mamas affixis, ipsas eleuato, modo ad dextram, modo ad 3 sinistram partem translatis. Si verò spirandi difficultas oriatur ad cucurbitæ admotionem, cucurbitam amoueto, sanguinem autē ne decahit. Verum subdititiis vtere, quæ ego describam: & ad sistendum sanguinē in talibus sunt apta. Et si quidem ex fluxionibus mulier euaserit, ubi multus sanguis discessit: & color est exalbidus, & facies eleuata, & sub oculis tumores laxi, & crurâ turgida, & vterus humidus, ac semper præter rationem hians. Et quæ descendunt aquosa sunt, velut à crudis carnibus succus. Talibus si robustæ fuerint, vomitus 4 ciere oportet ieiunis, & post vomitus prandium exhibere. His conducit modicus cibus: Vinum nigrum meracius: Illuies, aut frigida lotio: Deambulationes: Semel in die cibum capere, omnis reficatio. Si verò ad hæc non sedentur, neque confidant vteri, neque à fluxionibus liberentur, respectu virium corporis habito: si quidem robusta fuerit, veratrum dare oportet: Si verò non obediatur, caput purgare: facta autem purgatione, per dietam reliqua curare eodē modo velut circa steriles. Considerare porro oportet etiam naturas mulierum, & colores, & ætates, & tempora, & locos, & ventos. Aliæ enim frigida: aliæ humida: ac fluida: aliæ calida: quidem, sicciore autem & stabiles sunt. Nam quæ superalbidæ sunt, humidiores sunt ac fluidiores: Nigræ verò sicciore & acerbiores ac adstrictiores. Quæ vero vini colorem referunt, medium quiddam inter vtrasque habent. Sic autem & in ætatibus contingit. Iuuenulæ enim humidiores sunt, & multo sanguine plerūque refertæ: Aniculæ vero sicciore, & modicum sanguinem habentes. Mediæ verò medium quiddam inter vtrasque habent, ut quæ nunc æquales existunt. Oportet autem cum qui recte hæc tractare volet, sem-

per mulierum naturas discernere, & temporum occasiones, & ætates, & tempora, & locos, & ventos. Si fluxus in vteris obortus fuerit, sanguis multus fluit, & grumi compacti excidunt: & dolor occupat lumbos, & laterum mollitudinē, ac inimum ventrem: & durus est venter, & ad contactum dolet: & rigor ac febris acuta corripit: & debilitas oboritur: & omnia præter humeros ad scapulas dolet: & calor inuadit, & rubescit: & venæ duræ sunt ac renitentes. Morbus hic maxime fit ex abortu. Fit & quum menses multo tempore retenti derepente eruperint. Huic ubi sic habuerit, grossum siccum contusum ac cribratum in linteam alligato, ac apponito: & imò ventri perfrigerantia imponito, cauens ne horreat. Postquam autem fluxus steterit, oleæ syluestris folia in acerrimo aceto coquat, eoque pudēda perluat. Bibat autem vinea: & rhoem robrū in aceti acerrimi hemina dimidia coquat, & eo pudēda perluat. Aut mora rubi rubra siccata ac trita, cum farina recenti, pari portione mixta, ieiunæ bibenda dato. Si vero fortius facere voles, duabus farina partibus ammixtis, bibendum dato. Et ne lauetur. Cibis autem vtratur siccis, & vino nigro vino. Si verò intumuerit, fluxu iam sedato, pharmacum deorsum purgans bibendū dato. Post pharmacum autem vteros grossorum decocto colluito: & postea acerba infundito. Si verò his factis, humecta fuerit, suffitū faciat donec reficet. Ruber fluxus fluit talis, qualis sanguis victimæ recens mactatæ, & grumi pellucens. Aliquando vero etiam fluxum rubrum emittit, & venter imus attollitur, & attenuatur, & impotens fit, & indurefcit, & ad contactum dolet, velut vlcere præfente: & febris habet, & dentium fremitus: & dolor ad ipsa pudenda, & pubem, & lateris mollitudinem, & lumbos, & tendinem, & ventrem, & pectus, & scapulas irruit. Et alias omnes partes dolet: & impotentia ac pusillanimitas occupat: & color mutatur. In principio quidem morbi hæc corripunt: Si verò hæc omnia moram trahant, adhuc magis debilitatur: & manifestus est morbus: & caue partes attolluntur, & pedes intumescunt. Morbus hic ex partu maxime corripit, si quid in ipsa dilaniatum non prodierit, sed intus computruerit, & fœtus exasperatus fuerit. Hæc si in principio contigerit, spongiam humectam ipsi adhibeto, quum fuerit dolor. Aut linteam tenue molle rasum, aqua frigida madefactum

etum, ventri imponito, & aqua perfundito: & lectum à pedibus altiore facito: atque sic inlertito: & ad menses ciendos medicamentum quodcumque magis admiserit, bibendum præbeto. Apisemen torreto, tundito, ac cribrato, & erysimum similiter, & pepelij semen cum polenta cribratū, & vriticæ semen similiter, & scabiem oleæ syluestris, & gallam, & rutam, & origanū, & pullegium cum polenta cribrato ac misceto: polentā vero crassam torreto, & triticeam polentam commolito: & caseum caprinum fordibus derasis: & de aliis quidem singulorum æquales portiones misceto: origani vero & rutæ, & scabiæ & gallæ dimidium. Hæc ieiunæ ante motum bibenda dato. Miscere vero etiam oportet ad vsum, si aciora prodierint, & cyceonem exhibere. Et de pharmaco quidē pars vna sit, & casei vna, & vna polentæ. Ad vesperam autem melle ammixto bibenda dato. Et donec quidem principium morbi fuerit, & sanguis multus prodierit, & modico tempore intermiserit, & dolores acuti tenuerint, hæc facere oportet. Si verò sanguis paucior fluxerit, & per breuius tempus, ea quæ deorsum aut sursum ducunt bibenda dato: & pudenda lenibus fomentis foueto, prout semper opportunum visum fuerit, & zeam vnā cum cortice fractam, & grossos siccatos, tusos ac cribratos, & oleæ folia similiter, singulorum parēs portiones in cataplasmate adhibeto: & lac bubulum coctum, aut crudum bibendum dato, respectu ad id quod recte haber factū, & prout opportunum esse visum fuerit: & videtur morbus hic debilis ac lethalis esse, & pauca ex ipso effugiunt.

7 Quum mulieri sanguis ab articulis fluxerit, à partu aut à labore corruptæ, quidā putant ex medicis hoc fluxum esse. Est autem aliud. Nam hoc quod ex articulis, & ex lumbis, ac coxendice aliud est, glutinosum est simul cū sanguine. Illud vero quod ab vteris & cauis venis fluit sanguis purus est. Hanc suffire oportet hoc modo: zeam fractam semodium aceto modico subigito, ut ne per totū vteros humectes: & sulphuris viui semiobolum ad zeas tritas ammisceto, & aceto subacta per noctem finito.

Mane vero multo igne accenso, obturameta de doliis oleariis imponito, & sordes officinæ fullonum, & serpentis semen ammisceto. Mox autem multum ignem tollito, & non vrito, sed maxime suffumigare facito. Oportet autem sellam perforatam adesse, & mulierem vestibus contextam in-

sidere ut ne quid præterspiret. In ignē verò medicamentum cum aceto præparatum inspergito, itēque de semine serpentis. Sed & myrrha ammixta efficax est, ut suffita pudendorum cruentationem sedet. Si verò latris habuerit, erysimi semen torrefactum terito, & in vino exhibeto. Fluxus fuluus fluit velut ex ovo vitioso multus & grauelens: & vteri inflamantur, & dolor ex lumbis & inguinibus emergit: & prodeuntia multa sunt, & si non liberetur, celeriter fluctia. At etiam si tempus accedat, quæ restant putrefacit, quàm maxime id fieri potest. Riger enim, & velut à carnibus allatis humor defluit, & cum his simul febres fortes ac rigores fiunt. Ex huiusmodi vero fluxibus multa pereunt, pauca effugiunt: & si quidem in principio accesseris, sic curare oportet. Si sine febre fuerint ac robuste, veratrum ipsis dato: & intermissis tribus aut quatuor diebus, pharmacum deorsum purgans exhibeto: Post purgationem vero sic dietam constituere debes, quo fluxiones aquosæ sint ac tenues. Mane quidē ieiunæ pharmacum aliquod ex his quæ ego describam ad fluxum, ebibendum dato in vinum inspersum. Post pharmacum autē, alia dieta curato. Vteros vero sic curato. Si quidē inflammati fuerint aut conclusi, fomenta adhibere oportet mollia, donec os vterorū molle fiat: Post fomenta, infusus qualibus opus habere visa fuerint colluito, siue magis purgantibus, siue mollioribus: Post collutiones, mollitoria apponito. Si verò non facile solubile sit osculum, foueto, & subdititiis mollito, quæ ego describam, donec apertum fuerit. Quod si ad hæc fluxiones non sedentur, caput purgato, & sic victus rationem constituito. Si quidem sine febre fuerit, alinū lac bibat: & oleribus coctis hortensibus ac syluestribus vtatur, excepto allio, porro, brassica, & raphano longo. Ex marinis autem, raia leui, scorpio, congro, torpedine, anguilla, passere, gobio: coquere vero oportet cum cepis & coriandro, in muria dulci ac pingui, ita ut probe percoquantur. Ex carnibus autem, maxime suilla, deinde agnina, aut ouilla, coctis potius quàm allatis, & ipsarum iusculis. Vinovero albo mellei coloris, aut aquoso. Balneis autem non valde calidis, neque multis, excepto capite. Si verò ex hac dieta, ab vlceratione & inflammatione liberentur, humidi vero sint vteri, pro balneis quidem, illuie: pro fuluis autem vinis, nigris: & pro aquo- 8 fioribus, meracioribus: & pro polenta, panibus.

bus: & pro piscibus, carnibus assatis, & omnibus cibis liccantibus, quibus sanè in alui profluuiis utimur: à collutionibus autem omnibus abstineat, excepto vino & aqua. Suffitus autè fiat per adstringentia. Optimè autem esset si cõciperet. Si verò iuencula fuerit, frequenter ieiuna vomat, & postea parum prandeat. Atque hæc harum fluxionum diæta est. Fluxus albus fluit velut alba asini vrina, & in facie sunt tumores albi, & partes ambæ sub oculis tumet: & hydro-pifor mes ac non valde bona specie præditi sunt oculi, & splendor abest: & lachrymosi sunt oculi ac hebetes: & color corporis ex albidus ac pustulosus, & venter imus tumidus: & in maxillis pustulæ paulatim rubentes, paræ, aquosæ ac malignæ: & in cruribus tumores laxi: & si presseris digito, notæ imprimuntur velut in fermento, & os saliuam impletur: & stomachi morsus percipiunt quum ieiunæ fuerint, aut etiam vomuerint velut acidam aquam: & si ad accliuem locum procedunt, anhelatio citius corripit, & strangulatio, & crurum perfrigeratio, & genuum impotètia: & in ore vlcera feruida ac superficialia: & vterus præter rationem aperitur, & ad osculum pro-cidit grauis, veluti plumbum: & dolores per femora tendunt, & omnia inferna perfrigerantur, ab imò ventre inchoantia vsque ad pedes: & plantæ torpent: ac ingredi non possunt. Tales difficile est à morbis liberare. Nam & ætate prouecta sunt, & afflictiones consenscunt. Nisi casus aliquis spontaneus forte fortuna allapsus ipsas soluat. Has exhaurire oportet quum redudarint, per pharmaca quæ bilem flauam non purgant. Sed vrinam cientia his pota conferunt, & capitis purgationes, & illuuiæ, & epithymi albi potus, & deambulationes, & omnis ressecatio in victu. Hæc ubi fecerint, sanæ quidem penitus non fiunt, facilius autem degunt. Fluxus albi alterius curatio.

¹⁰ Purgatur album subluteum, & quum mingit, morsum percipit, & lancinatur, & vterus vlceraatur, & febris corripit acuta, & calor multus, sitis, vigilat: & mente mouetur. Et quum aliquid festinanter egerit, anhelatio ipsam inuadit, & membra exoluuntur.

Hanc meconia, hoc est peplum album bibere oportet, & vriticæ semen, & quod præstat, mali punici dulcis radicem, & folia, & rhoem, ac gallam. Hæc in vino acerbo bibenda dato, & mali punici succum, & caseum captiuum ammisceto. Subter autem suffito zeam, & grossos hybernos, & oleæ

folia, & scabiem eiusdem, & cucumeris syluetris cortices ex tertia parte, reliqua partibus portionibus. Sorbeat etiam olera cocta, & sorbitiones ex amygdalis & sesamo, & gestetur ac curru vehatur, & non quiescat. Alius fluxus. Defluit multum velut vrina ouilla: color est albus, & tota intumescit, & in tibiis eminentiæ laxæ & rubicundæ emergunt: & si digito attingas, notæ foueas præ se ferentes tibiis ac pedibus imprimuntur: & si quid edat, impletur ac inflam-matur: & ubi iter fecerit, & opus aliquod obierit, anhelatio & dolor ipsam corripit, & color albus, quandoque subluteus. Huic, si robusta & iuencula fuerit, & alia appa-ruerint, ab initio pharmacum sursum ac deorsum purgans bibendum dato: & caput purgato si pituitosa est, per ea quæ pituitam purgant. Si verò biliosa, per ea quæ bilem: & si cæpus anni fuerit, & à natura non est lienosa, & si quid ex relatis fuerit, serum dato. Deoquat autem hoc & bibat quàm plurimo tempore, & ad vesperam vinum dulce aquosum, si opus habuerit. Cibum vero ne contingat. Si verò debilis fuerit, sorbitione modica vtatur, & non lauet. Postquam autem tempestiuum esse tibi videbitur, à potu cesset: & post purgationem cibis vtatur, ita vt abstineat à pinguibus, & acribus, & dulcibus, ac salis, & ab oleribus acribus. Vtatur autem piscibus petrosis, & carnibus ouillis, aut volucrum, aut leporinis: pane frumentaceo, aut ex ordeo freso: & oleribus coctis vtatur, & syluestribus. quæ cruda eduntur, itemque hortensibus, acribus exceptis: & deambulet mane & à cibo. Vbi vero his factis sicior esse visa fuerit, vteros fece vini colluito: & tribus aut quatuor diebus interpositis, postea acerba infundito, & intermissione facta, si quid sicca fuerit, quiescito. Et si à natura fuerit biliosa aut pituitosa, à victu vero & pharmacorum portione attenuata, et se recolligere non poterit, lac bubulum bibat per quadraginta dies, calidum de vacca. Præstat tamen pituitosam cibis quàm paucissimis vti, quamdiu lac biberit. Sit autem mensura sex heminarum Atticarum. Incipiatque à duabus, & singulis diebus vnam apponat, donec sex fiant: & inde paulatim ad duas rursus descendat: & post lactis potum, cibis resicito & per victus rationem: & post lactis potum, mane ieiuna adiantum bibat: hoc siccatum, tusum, & exacte cribratum, in vino nigro odorato diluto exhibeto. Si verò reuertatur morbus, totam ipsam foueto, & rursus

rursus pharmacis infra purgato: & postea vteros colluito, si quidem natura fuerit pituitosa, per cnidium granum, aut thaplia radicem: Si verò biliosa, scammonii succo, aut colocynthide syluestri. Hanc enim coniectam, duabus aquæ heminis affulsis, coquere ad dimidias oportet, & huic mel, & oleum narcissinum aut anthinum ammiscere. Sit autem mellis quadrans hemina, olei verò hemiolium mellis, hoc est mensura ipsius tota, insuperque dimidia. Postea vero collueidum est melle, & vino, & oleo solo: & suffitus adhibendi, & tribus aut quatuor diebus quiescedum. Bibat autem adiantum: & si in ventre non conceperit, morbus reuertitur: & si morbus reuertitur, perit. Quum verò seniores morbus hic corripuerit, etiam vteri computrescunt.

¹² Valde vero pauca durabunt. Alius fluxus. Purgatur velut ex ovo crudo luteum subalbidum, & vlcera pudendum: & tumet pedes ac tibiæ: & causæ oculorum partes intumescunt: & oculi humidi ac lachrymosi sunt: & si iter faciat, anhelatio ipsam corripit, & debilitas oboritur. Si verò euaserit, morbus pituitosus fuerit: & si non purgata fuerit, febricitat, bile vehementer commota. Seniores autem hic morbus magis inuadit quàm iuniores. Quum sic habuerit, si quidem vehementer intumuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, quod pituitam & bilem purgat. Si vero non fortiter tumuerit, & pituita ipsam presserit, pharmacum sursum purgans dato: & si quidem potens fuerit, veraturo purgetur: sin minus, pharmaco quod bilem & pituitam. Post pharmaca vero serum coctum bibendum dato, per plurimos dies, cum modico sale. Edat autem insuper mentam. Ad vesperam cibum ne attingat, sed modicum forbeat, & vinum dulce insuper bibat, si opus habuerit. Si vero non affuerit serum, lac asininum coquito, & exhibeto per quatuor dies. Ad vesperam verò eadem faciat, nisi febris noctu corripiat. Si verò natura fuerit lienosa, aut flauosa, & exanguis, neque serum, neque lac bibat: Sed purgantibus inferne purgato: & ubi tibi tempestiuum visum fuerit, vteros colluito, primum quidem medicamento ex vini fece, bis aut ter: Post hoc scammonii succo. Affundito autem ad hunc, vinum dulce, hemina Atticæ mensura, & olei narcissini maxime, quartam hemina partem. Postridie verò cum vini hemina colluito, & mellis quarta hemina parte, & resinæ

tertia mellis parte. Oleum autem sit mellis æquale. Si vero ea quæ ab infusa collutione secedunt, prodierint pituitosa, etiam rursus colluito, interpositis tribus aut quatuor diebus: Postea grani cnidii duas portiones decorticato, & ipsas infundito. Si vero non affuerit cnidium granum, radice thapliæ portionem vnam infundito: & postea iisdem colluito. Postquam autem purgata fuerint ea quæ secedunt ad has collutiones, & si prodierit aliquid cruentum, velut ab vlcere, per acerba postea colluito: & si post hæc ipsa interrogata, dixerit os vterorum durum esse, & dolorem habere, eodem modo eo quod paratur, cum butyro colluito, donec vteri fuerint ressecati, & sana esse videbitur. Diebus vero inter collutiones intermediis, sambuci fructum bibat, & leporis coagulum, & pepli corticem, & vriticæ semen, & mali punici dulcis corticem, ita vt de singulis pares portiones terat, & polentam ac adiantum ammiscat, & in vino nigro odorato ieiuna bibat: cibis autem vtatur mollibus, non salis, neque acribus. Carnes autem præstatiores sunt piscium, aut volucrum, aut leporinæ, & lauetur calida non multa. Si vero non quiescat fluxus, sed relinquatur, & vteri humescat, medicamentum ex malicorio suffito: & postea virum accedat, & si in ventre conceperit, sana euadit. At seniores à morbo leuari non possunt, sed pereunt præ debilitate. Fluxus alius. Fluit subluteum velut ex ovo, & viscosum, & venter imus intumescit, ac durus fit: & si contingas dolere, & dentibus stridet, & febris occupat: & dolor ad pubem, & ad pudenda, & ad imum ventrem, & ad lumbos irruit: & animi deliquitum, & anxietates, & perfrigerationes, & sudor multus, & pulsus ad manum accellerantes, debiles, deficientes: & statim pereunt. Si vero superstes manserit, & color ipsi mutatur, & fit velut fauus aut cera: & si corpus digito prematur, mollescit, & notæ velut in massa farinae subacta fermento imprimuntur: & pedes intumescunt, ac crura: Hic autem morbus fit maxime, si in ipsis aliquid dilaniatum fuerit, aut intus computruerit in partu. Seniores autem magis afficiuntur, & huiusmodi morbus non est valde leuis. Alius fluxus. Purgatur ¹⁴ velut à carnibus assatis, humior, & pudendum exulceratur, & ad quacunque aliam corporis partem destillarit: & rigor, & febris acuta, densa, magna, & simul horror corripit: dolores autem quales in omnibus

bus fluxibus. Hæc tota intumescit, & infra umbilicum, & cruribus, & color fit morbi arcuati. Talis autē fluxus ex hoc fit. Postquā sanguis exhaustus, subbiliosus factus fuerit, & non fuerit purgatus. Quum sic habuerit, pharmacum bibere oportet: Si quidem fortis fuerit, ex veratro: Si verò debilis, radicem & elaterium, & posteriore tempore lac caprinum. Aut pharmacum deorsum purgans dato, quod bilem & pituitam ducit. Vteros autem medicamento cum brassicæ decocto parato colluito. Bibat autem saluiam, hypericum, apij semen, singula in vino nigro austero. Ieiunæ autem hæc bibenda dato. Si verò vlcera fuerint pudendum, postea butyro colluito: deinde pharmacum bibendum dato, & vlcera butyro, resina, myrrha, flore argenti illinito. Perluantur autem myrti ac saluæ ex aqua decocto tepido. Cibis vtatur neq; salis, neque acribus, vt ne mordax vrina fiat: & à marinis prohibeatur, & carnibus bubulis, & ouillis ac porcinis. Aliis autem carnibus vtatur coctis. Edat etiam panem, & vinum vetus odoratum nigrum bibat. Si verò hæc fecerit, & sana non fiat, totam foueto, & postridie pharmacum sursum purgans dato: deinde intermissione facta, rursus quod infra purget. Et si quidem manserit fluxus post pharmaca, decoctum serum quotidie bibendum præbeto. Vesperis verò forbitio-nibus, & vino dulci albo vtatur. Si verò nõ affuerit serum, lac asininum coctum per dies quatuor bibat. Ad vespem autem iisdem vtatur: Postea per dies quadraginta lac bubulum calidum bibat, & per diem nihil edat, vt ita dicam. Optimum enim hoc est. Nam & purgatur, & nutritur, & fluxus obtunditur ab huiusmodi lacte. Vesperis verò cœnet carnem volucriis modicam assatam, & panem modicum subeinericiū. Bibatq; insuper vinum nigrum vetus vinosum, quam diu lac biberit, si multa prodierint, & acrimonia vexarit: & si his factis in ventre con-ceperit, sana fit. Quæcunque verò seniores sunt, in his morbus quandoque reuertitur, & pereit. Iuuenulis autem non est lethalis. Diuturna porò est saniosi fluxus cura-
15 ratio, fluit autem talis suberuentus, velut à carnibus assatis humor, & mordet velut muria, & corrodit ac exulcerat pudenda: & vterus exulceratur circumcirca, & femora, & aliæ partes: & vbi super vestes destillarit, tinguntur & ægre elui possunt, & venter atrollitur ac durus fit, & ad contactum dolet: & calor corripit: & dolor ad pu-

denda & sedem, & imum ventrem, & laterum mollitudinem, & coxas, & lumbos irruit, & impotentia adest, & color mutatur, velut morbi arcuati. Si verò tepus & morbus producat, hæc omnia amplius corripunt: & caua partes attolluntur, & pedes tument, & crura à lumbis. At hic morbus corripit, vbi quid de foetu dilaniatum fuerit, aut in abortu, aut in partu. Oportet autem fomenta adhibere, & suffire, & bibenda præbere omnia ea quæ fluxum sistunt: & lac asininum & alia exhibere, & vomere si opus fuerit. Si verò sine febre fuerit, & debilis febris habuerit, siccum fomentum adhibere melius est. Quæ ad caput conuer-
16 si fuerint vteri, & hæc parte suffocatio desinit, caput grauat. Verum aliis alicubi aliàs finis habetur. Signum autem hoc est. Venas in naso, & partes sub oculis dolere dicunt: & sopor altior tenet, & spumat, vbi leuius habuerit. Hanc multa calida lauare oportet: Si verò non obediat, frigida etiam circa caput, ita vt laurum & myrtum in aqua coquas, ac frigefacias. Vngueto autem rosaceo caput illinatur, & odorata subter suffiantur: graueolentia verò sub nares: & brassicam edat, & succum sorbeat. Si vero ad cor progressi vteri suffocent, & aer impeditus violenter attrahatur, anxia est & vomit: & quibusdã statim tractus deorsum cedit, & flatus exit: & aliqua quidem vomit spumosa: alicui vero quies contingit. Quibus autem non decedunt, his porri semen, & peplum, trita & tribus aquæ cyathis diluta, bibenda dato. Auxiliatur & acetum albi cyathus potatus. Aut iuniperi fructum & saluiam dato, aceto aut vino ad has species ammixto. Oportet autem ipsam calefieri: Aut adipem sumere anserinum, & ceratum resinatum ac picem, in ipso liquefacere, & subditias glandulas efformare.

Quum autem ad præcordia allapsi strangularint, vbi hic fuerit affectionis soliditas, & vomitus feruidus acris corripit, & modico tempore mitior fit, & dolor ad caput & ad collum penetrans. Tepefactoria igitur apponito, si sursum strangularint. Sub nares vero graueolentia suffito: sensim pro-
17 grediendo: Si enim aceruatim vteri infra decedunt, turba oboritur: Odorata vero inferne: & castorium ac conyzam bibenda dato. Quum vero deorsum tracti fuerint, abominanda subter suffito, sub nares autem odorata. Si vero dolores quieuerint, pharmacum deorsum purgans bibendum dato: & postea lac asininum aut serum bi-
bendum

bendum præbeto, si non lienosa fuerit à nativitate, aut exanguis, aut decolor, aut auri sonitus habuerit, velut hæc quibus propter cognationem morbi à iuuentute sunt familiares. At supernum ventrem ne moueto: cæcutient enim, aut circa fauces turbationes, & alia infestabunt. Verum pituita succum dato. Si verò etiam valde facilis sit ad vomitum, vomat. Collutio autem optima est ex narcisso. Subditium verò id quod ex cantharidibus præparatur.

18 Quum vteri apud præcordia constiterint, suffocatur velut à veratro: & recta ceruice spirat, & stomachus fortiter vellicatur. Quædam etiam vomunt quandoque saliuam acidam: & os aqua impletur, & crura perfrigerantur. Tales si non breui à præcordiis vteri discedant, loqui non possunt: & partes circa caput ac linguam torpor occupat. Proinde ad vteros quidē lanam quam maxime fieri potest ad foramen apponito, ita vt pennæ obuolutam, vngueto albo aut Ægyptio, aut Bacchario, aut amaracino tingas. In nares verò, de pharmaco nigro ad caput præparato, specillo exceptum infarcias. Si verò hoc non fuerit, sulphij succo nares illinas. Aut pennam aceto tingito, & immittito, naresq; illinito. Aut sternutatorium apponito. Quum autem conclusum fuerit osculum & internus trames, castorium in vino bibendum dato. Nares verò phocæ adipem illinito. Lanam autem appositam sinito, donec confidant. Quum autem quieuerint, auferre oportet: Si verò ea ablata rursus recurant, lanam rursus eodem modo apponere: Sub nares verò cornu capræ nigrum, aut ceruinum suffire, scalptum, & in cinerem calidum inspersum, quo maxime suffumigetur: & nidorem sursum per nares quam maxime potest trahat. Suffito etiam phocæ adipem, prunis testæ impositis, ipsaque obuolata, & capite imminete, quo odor maxime ingrediatur, ita vt de adipem instillet, & ipsa odorē sursum trahat, os verò clausum habeat. Et si quidē sursum allapsi fuerint vteri, hæc facere oportet.

19 Si verò ad hepar conuersi fuerint vteri, mulier derepente voce destituitur, & dentes conferti sunt, & color liuidus fit. Derepente verò hæc patitur sana existens. Contingit autē maxime virginibus antiquis, & viduis, quæ pepererunt aliquando, & viduitatem agunt: Maxime verò cōtingit omnino non ferentibus vterum, & sterilibus ex partu. Non enim prodit puerperij purgamentum, & non intumescit vterus, neque

mollitur, neque vomunt. Quum sic habuerit, tumorem ab hepate cum manu infra leniter detrudito, & præcordia cum fascia deligato, & os aperito. Vinum verò odoratissimum dilutum infundito, quando sanè etiam graueolentia ad nares adhibere ac suffire conuenit: ad vteros verò odorata & suffimenta. Et postquam sic curaueris, pharmacum deorsum purgans bibendum dare oportet, si quidem biliosa fuerit, quod bilem purgat: Si verò pituitosa, quod pituita. Et postea lac asininum coctum bibendum præbeto, & vteros odoratis foueto: & medicamentum quod cum buprestis præparatur apponito, postridie verò netopum. Interpositis autem duobus diebus, rursus vteros odoratis suffito. Atque hæc vidua faciat. Optimum autem in ventre habere. Virginem verò persuadeto, vt viro cohabitet. Ad nares autem nihil adhibeto: neque medicamentum ieiuna bibat. Verum castorium & conyzam in vino odoratissimo bibat per dies viginti, & caput odorato aliquo ne vngat, neq; aliquod odoratum olfaciat. Si verò v-
20 teri inflammati fuerint circa latus, si contingeris, durum apparet: & quum ad præcordia allapsi fuerint, strangulant: & vomit pituitam acidam, & dentes stupefcunt: & vbi vomuerit, melius habere videtur. Quum verò deorsum processerint, discedunt de ventre aliàs alio: Maxime vero ad laterum mollitudinem quandoque incidunt, & ad vesicam, & vrinæ stillicidium corripit: & ad sedē, & cacare sibi videtur: & menses prius aut posterius solito fiunt, aut non statim huic apparent. In hoc morbo si sursum strangularint, tepefactoria apponito: & graueolentia ad nares suffito, ad vteros autem odorata: & conyzam fœminam, & castorium, in vino ieiuna bibat: Postquæ vero ad naturam suam cōfederint, placide suffito. Bibat autem vrinam cientia. Atque hæc faciat quam diu dolores tenuerint. Vbi vero quieuerint, totam foueto. Deinde pharmacum deorsum purgans bibendum dato, si biliosa fuerit, quod bilem purgat: si pituitosa, quod pituitam ducit: & lac asininum bibendum dato, aut serum caprinum decoctum. Si vero lienosa fuerit, lac ne bibat, neq; serum: & in purgationibus, cibis vtatur molibus, & per aluum secedentibus: pisces autem meliores sunt carnibus: & vteros foueto, aut subdititiis purgato, ipsosque colluito: & vbi suffitum admisit, ad virum accedat. Solutio vero morbi contingit, vbi in ventre

21 ventre conceperit. Si vteri ad latera allapsi fuerint, tussis obtrinet, & dolor sublatu: & infidet vterus durus velut pila: & ad contactum dolet, velut ab vlcere, & contabescit, & videtur ipsi peripneumonia esse, & cōtrahitur, & gibbosa fit, & menses non apparent: Aliquibus autem quibus prius apparuerunt, etiam pereūt: & si tunc prodeant, imbecilles sunt, & pauci, ac deteriores: & genitura nō sit hoc tempore. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgās bibendum dato: & multa calida lauato, & ex tepefactoriis quæcunq; admiserit adhibeto: & à quibus sanguis purgatur ea apponito. Et lini semen torreto, tundito, ac cribrato: & peplum album, & saluiam cum tenui polenta, & caseum caprinū muria derasa. Hæc misce, vt casei sint partes duæ, reliquorum verò, & polentæ non salis pars vna: & iciunæ in vino bibenda dato. Vespere verò cyceonem crassum melle affuso exhibeto, & ex potibus quæcunq; admiserit bibendum dato. Et frequenter fomentum adhibeto: & calidam aspergito, & per ceratum leniter mollito, ac à latere detrudito, & latus fascia lata deligato. Et lac bubulū quàm plurimū ad dies quadraginta bibendum præbeto. Cibis autem vtatur quàm mollissimis. Morbus hic vehemens est & lethalis, & paucæ etiam si sic curentur, effugiunt. Si verò in lumbis fuerint vteri, aut in lateris mollitudine, & spiritus sublimis iuerit, & suffocatio habeat, & anhelatio densa ipsam corripit, & moueri non vult: sulphur, aut bitumen, aut cicutam, aut myrrham terito, & melle cocto affuso, glandulam longam efformato ac crassam, eamque in sedem indito. Si vteri deuoluerint se ipsos ad intermediam lumborum ac coxarum partem, dolor habet imum ventrem, & crura contrahuntur, & iuncturas coxarum ad sedem dolet: & quum aluum exonerat, dolores emergunt acuti, & stercus cum violētia prodit exiguum, & vrina destillat, & pusillanimitas ipsam corripit. Quum sic habuerit, fistulam ad vesicam aligare oportet, & oleum calidum in vteros infundere, & fomentum adhibere, aut multa calida aqua lauare, & in oleū & in aquā desiderare: Suffire autē subter pudenda, graueolentia: sub nares verò odorata. Postquā autem dolor quieuerit, pharmacum sursum purgans dato. Infernum verò vētrem turbare non oportet. Vbi verò vteri confederint, pharmacum deorsum purgans bibendum dato, & lac asininum, si non fuerit

lienosa. Postea fomenta adhibeto, vterōsque aspergito: & subditium purgatorium quod cum lauro præparatur, & non mordet, apponito: deinde aromatis suffita, ad virum accedat: & si in ventre habuerit, sana fit. Verum pleraque steriles & cruribus mutilatæ sunt. Quibuscunq; osculum 23 aliò inclinatur, & ad coxam allabitur. Contingunt enim & hæc, quæ vterum purgari prohibent, & genituram suscipere, & liberos gignere: Hanc odoratis fouere oportet, & post fomentum, digito reuellere, & à coxa disparare: & postea tædulis ac plumbeis fistulis immisis dirigere. Non enim velociter cogi potest, velut dictum est. Quum autem ad naturalem situm redierit, & vteri aperti fuerint, subdititiis mollibus purgato, & alia conuenienter facito.

Quibuscunq; vteri ad coxam collabuntur, si non breui discedant, & rursus in locum suum redeant, ad coxam rescantur. Necessarium est autem osculum auersum esse, & in supernis detineri: Quum verò auersum fuerit, conclusum esse: Ex auersione verò ac conclusione, durum fieri, & mutilatum esse. Vbi verò vteri conclusi fuerint, menses sursum ad mammas delugare, & ad pectus ascendere facit: & imus venter attollitur, & inexpertæ in ventre se habere putant. Talia enim patiuntur, qualia prægnantes, vsque ad septem aut octo menses: & vter pro temporis ratione crescit: & pectora eleuatur, & lac innasci videtur. Quum autem hoc tempus præterierit, & mammarum gracilescent ac minores fiunt, & vter idem perpetitur, & lac euanescit. Venter item eo tempore in quo se parituram sperabat, euanescit ac cōcidit. His verò contingentibus, vteri modico tempore fortiter contrahuntur, & osculum ipsorum reperire non datur, adeò omnia cōtrahuntur ac rescantur: & in māmīs tubercula fiunt dura, partim maiora, partim minora. Hæc autem non fiunt suppurata, sed semper duriora: deinde ex ipsis nascuntur cancri occulti. Quum autem cancri futuri sunt, 24 prius ora amarescunt, & quicquid ederint, omnia amara esse videntur: & si quis plura dederit, accipere renuunt, & comescenda faciunt. Mente verò percelluntur, & oculi duri fiunt, & non acute vident: & ex māmīs dolores ad iugulum transfiliunt, & sub scapulas: & sitis tener: & māmæ graciles, & ipsæ per totum corpus attenuatæ sunt: & nares sicæ ac obstructæ sunt, & non leuatur. Spiritus est imminutus, & nihil

hil omnino olfaciunt: & in auribus dolor quidem non oboritur, verum aliquando callosa cōcretio. Quum igitur ad hoc temporis progressæ fuerint, sanæ fieri non possunt, sed pereunt ex his morbis. Si verò priusquam huc perueniant, curatæ fuerint, & menses soluti fuerint, sanæ fiunt. At verò curare tales oportet hoc modo. Primum quidem omnium si adhuc fortem asumpseris, reliqui corporis respectu habito; quacunque tandem purgatione opus habere, videtur, medicamentum exhibeto. Vbi verò corpus præparaueris, sic ad vterorū medelam procedito. Si verò totum corpus minime mouendum esse videatur, neque morbi causæ hinc proficisci, verum vteri à seipsis morbum habeat, curam hoc modo auspicare. Primum quidem vteros sic foueto. Ollæ duas sextulas capienti, operculum imposito ac adaptato, vt nihil præterspiret, deinde verò operculi fundū pertundito ac foramen facito. In foramen autem arundinem indito longitudinē cubitalem. Oportet autem arundinem operculo probe adaptari, vt penitus nihil præterspiret. Quum autem hæc paraueris, operculum ollæ obdito, lutōque oblitito: & vbi hæc feceris, fossam duorum pedum altitudine effodito, ea magnitudine, quæ ollam capere possit: Postea verò ligna immisissa vrito, donec fossa ab igne excandescat. Quod vbi factum fuerit, ligna ac prunas quæ crassissimæ ac ignitæ fuerint, eximito: cinerem verò ac fauillam in fossa relinquito. Quum autem olla efferbuerit, & vapor sursum processerit, si quidem valde calidus fuerit vapor, abstineat: Si verò non, summæ arundinis parti infideat, ipsamque in vteri stomachum indat, atque sic fomentum admittat. Si verò perfrigeretur, prunas ignitas adiecto, cauendo vt ne acutum fomentum facias. Si verò adiectis prunis, acutum fiat fomentum, magis quàm conuenit, prunas detrahit. At verò hoc fomentum clemēti celo parare oportet, vbi ventus non afflarit, neq; perfrigeret. Ipsam autem indumentis obuclatam esse oportet. Cæterum in ollam allium siccum iniicere oportet, idque magis comminutum quàm ea quæ sunt contusa, & aquam affundere, quo ipsum permadescat, & aqua tribus digitis ipsum excedat: & phocæ oleū superfundere, atque sic calefacere, ac fomentum adhibere per multum tempus: Post fomentum verò si potens fuerit, lauetur toto quidem corpore ad voluptatem, lumbis au-

tem & partibus infra vmbilicum amplius.

In cenam porrò dato mazam, panem, & allium coctum. Postridie verò si quidem exoluta fuerit à fomento, eam diem intermittito: Sin minus, rursus fomentum adhibeto. A fomento verò si cōsiderare hoc potest, osculum contingere iubeto, num fomentum ipsum vteros flatu implet. Si enim flatu implentur, osculum ex valida auersione, & ad coxam allapsū magis dirigunt, ac aperiuntur. Tanquam igitur tale sit fomentum, & hæc facere possit, sic fouere oportet. Quum autem fomentum adhibebis, allium iniicere oportet, & phocæ adipem superfundere. Atque hoc faciendum est, donec vteri videbuntur inflati, & osculum fortiter sursum tractum. Nam ad hoc fomentum talia contingent. Post fomentum verò diætam constituito, velut priusquam fouebatur. Quum verò commoti fuerint vteri, ac facile solubiles fiunt, sceniculi radicibus foueto, & aliam ollam eodem modo præparato. Radices autem feniculi elotas contundito, & in ollam mitito, & affusa aqua eodem modo fomentum facito: Postea verò lauato: & ad vesperam mazam cœnet. Si verò panem voluerit, & bolbidia parui polyporum generis, & sepiolas paruas, in vino ac oleo coquito, & edenda dato. At inter fomenti adhibitionem, osculum contingere coneris, an fomentum vteros propinquissime adducat: Hos fouere oportet ad dies quinque vel sex, hominis consideratione habita: & si quidem exoluatur ac debilis sit, differre ad sufficiens tempus: Si verò non exoluatur, fouere per omnem diem. Post fomenta verò, subdititia apponere conare, ex albicæte rēda pinguisima. (Illitio autem sit oleum:) facito autem hæc longitudine quidem digitorum sex: numero verò quinque vel sex, figura verò in angustum abeunte. Sit autem alterū altero paulò breuius: crassitudo verò eius quod crassissimum est, sit digiti indicis, & forma similis digito, summa parte tenuissima, in processu verò crassior. Hæc autem leuissimā ac rotundissimā facito, cauendo ne vlla adsit fissura. Apponat autem primum id quod tenuissimum est: & vbi appositus quiescat, obseruans ne excidat. Apponatq; primum summam partem: deinde semper amplius, simulque obtorqueat ac circumcirca tædam introtrudat: & vbi parum susceperit, in hoc paruo se contineat, cauendo ne excidat: Postea rursus eodem modo introtrudat, donec quatuor

quatuor digitorum mēſura intra oſculum vterorum recipiatur. Quum autem hoc ſuſceperit, alterum poſtea apponat ſimul, vt prius inſitum aufert, quo priuſquam oſculum conſueat, recipiatur: dum adhuc reſtū eſt & apertum. Hoc autem ita cōtinget, ſi alterum eximatur, alterū autem indatur. Oportet autem & plumbum ſimile figura craſſiſſimæ tædę formatum intrudere, quod cauum ſit, quo cōtinere quid poſſit: plūbi verò amplitudo ſit talis fabricata, qualis in vlcera impellitur, ita vt os ipſius leue ſit, & non ſauciet: forma quoque hæc velut etiam ſubdititia ex tædis. Quum autem factus fuerit huiuſmodi plumbeus penicillus, adipe ouillo trito ipſum expleto: & vbi ita præparatus fuerit, tædam quidem ſubtrahito, plumbum autem indito. Si verò plumbum appoſitum ardorē exhibeat, plumbum quidem detrahito, tædam verò ruruſ apponito. Et plumbum in aquam frigidam immergito, & poſtea ruruſ apponito, ac tædam eximito. Semper autem aliquid appoſitū eſſe oportet, & interdū quidem melius eſt tædā habere, noctū autem plumbum. Si verò ſurgere voluerit, cū cautione hoc faciat, quo penicillus intus quiet ſcat: Sin minus, ſtatim ruruſ ſubdatur. Si verò ex tædis appoſitis nullam odora-tiſſimi heminas ſex in ollam inſundito, & de contuſis quadrantem inſpergito ac permifceto: Deinde vnguētī Ægyptij optimi, aut amaracini, aut irini, trium obolorum pondus aſſundito, permifceto, & molli fomento plurimū tempore foueto. Ante fomentum verò lauato, & duos aut tres dies foueto. Quum autem foueri deſierit, operculum quoddam fomento imponere oportet, vt ne tranſpiret: Poſtea verò tædis & plumbis vtete. Quum autem duobus aut tribus diebus fomentum adhibueris, alias duas aut tres intermittito. Intermediis autem diebus bis in die lauato. Edat porrum coctum & crudum, & raphanos, & naſurtium, & allium aſſatum ac coctum: & potuſ ſit meracior: & marinis prædictis vtatur. Quum verò intermedij dies præterierint, ruruſ fouere oportet, ita vt modicum de ſingulis contuſis ad priuſ fomentū inſpergas, & vinum inſuper aſſundas, ſi opus eſſe videbitur, itēque oleum, atque cum hoc foueas. Poſtquam autem fomenta bene habere tibi viſa fuerint, & oſculum molle eſſe ac apertum, velut conuenit, & ipſi vteri prope poſtera die à fomento, pharmacum quod cum myrrha præparatur apponito: (ſunt

ſunt autem appoſititia duo:) poſtridie verò poſt purgationem, mollitoria ſubdito, quādiu vteri fuerint inflammati. Poſtea verò tædis ac plumbeis penicillis vtete. Poſt hæc intermiſſis diebus quotquot viſum fuerit, reſpectu ad inflammationes vterorū habito, & virium corporis coniectura facta, ruruſ velut ſcriptum eſt reſoueto: ſi quidem priuſ fomentum adhuc ſufficiens eſſe videbitur, coniectis ad hoc ſufficientis velut priuſ, & vino ac oleo aſſuſo: Si verò inutile eſſe priuſ illud fomentum videatur, aliud ex integro præparato. Oportet autem hoc pharmacum renouare in ſingulis adhibitionibus, quādiu ſubteruenta purgantur. Si verò talia purgata fuerint, quiet ſcat. Diæta porro hoc modo conſtituatur. Interrogato in quibus diebus menſes ipſi prodierint, & ab his initio facti, hanc diætā præſcribito. Primū quidem multa calida lauatur, capite excepto. Quum autem ceſſauerit, caſeum acrem, & rutam, vino nigro pari aqua temperato diluito, & poſtea polenta inſperſa, ſtatim ex balneo bibenda dato: deinde prandium tempeſtue exhibeto. Edat autem mazam aut panem, & porrum coctum aut crudum, & de huiuſmodi omnibus acribus præſcriptis, & aliquando leguminis fracti decoctum: ſpumam autem ne detrahito, & ſilphium multum deaſum addito, ac multa allia incoquito. Obſoniis autem vtatur piſciū, char-tilagineis omnibus coctis aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto, bolbidius polyodiis, in vino & oleo: & ſilphij ſemen tritum bibat: & quā plurimum in prandio, tum in cœna edat. Lauatur autem poſt cœnam, quum requieſcere volet. Hac diæta ad dies quinque vel ſex vtatur. Poſt hos dies, mane ieiunæ ſambuci fructus baccas ſex, in vino meraco dato, & ſepiæ oua decem aut duodecim: Hæc trita ſimul mane ieiunæ bibenda præbeto. Poſt hoc verò pharmacum potionem dato. At vbi interquieuit, lauatur. Sit autem potio, ruta, & caſeus, atque ſic prandeat præſcripto modo. Serius autem cœnet: & ſemper bis in die lauatur. Hæc autem diæta ad dies tredecim aut quatuordecim procedat. Quū verò hi dies præterierint, catapotia ex ſucco ſilphij fabæ magnitudine formato, atque hæc primū dato; poſtea verò alia præſcripta facito. Quum autem dies tranſacti fuerint viginti quinque in hac diæta, reliqua quidem facito eodem modo: Ante prandium verò vbi prandere volet, allij

ſegmenta quatuor, & caſeum acrem tali magnitudine terito, & polētā modicā ammifceto, ac maſſam efformato, eamque primū edendam dato. Ante cœnam verò meracum abſorbeat, atque ita cibum capiat. De cætero verò eadem diæta vtatur. Quum autem nouem dies reliqui fuerint ad tempus menſium, primū hoc dato: Cum ouis & ſambuco, cuminum Æthiopicum, & caſtorij obolum. Vbi verò duo dies reliqui fuerint, ab his omnibus portionibus ac catapotis abſtineat. Verū pharmacum cum tæda præparato ieiuna vbi lauit, ſumat. Poſt medicamento verò potum, mercurialem & braſſicā ſimul in aqua cocta dato, cum aceto mulſo dulci, aut fauorum cremore cocto, ſale, ſilphio & oleo condita. Atque hæc in prandio edenda præbeto, & ſuccos ſorbēdos: & potum meraciorē bibat. Obſoniis autem vtatur polypodio cocto aut ſepiolis: & hæc quidem in prandio. In cœna verò ſumat carnem caprinā, aut ouillā, aut agninā percoctā: & porrum, & alia acria, quæcunque voluerit. A cœna verò lauatur: & hæc ſit diæta poſtremis duobus diebus. Si verò ex hac diæta menſes non fuerint detracti, ſequenti menſe eandem diætā ab initio repetito, vſque ad poſtremos duos dies. In quorum priore appoſititia facta apponat, iuxta ſuperiorem rationem, ex pharmacum cum tæda facti. Apponat autē prælota. Verū conſiderare oportet etiam vteros quomodo habent, quo ſemper omnī tempore bene habeant, & os rectum ac apertum ſit: & ſi ita viſum fuerit, ante appoſitionem fomenta adhibeto. Quod ſi eruperint menſes, ſi quidem frequentes fuerint, paucioribus lauacris vtendum eſt: & reliqua diæta ac curatione: Si verò pauciores, pluribus. Si verò ſignificationem de ſe præbuerint, ruruſ eadem diætā vtendum eſt, aut curandum, donec menſes appartuerint. Quum autē ſemel talibus prodierint, optimum fuerit in ventre cōcipere. Atque hæc eſt omnium huiuſcemodi morborum curatio. Si vteri contingat coxam, & incumbant, dura ac ſolida ſit coxa ad lateris mollitudinem & dolores imi ventris: & ad ipſam lateris mollitudinem, & lumbos, ac crura dolor incidit ac extenditur: & ſuppurantur, & linamentis opus habent, & pereunt, niſi quid feces aut vras. Quum ſic habuerint, pharmacum deorſum purgans bibendum dato: & multa calida lauato, & vteros foueto, ita vt vrinam veterem in Hipp. opera. D peluim

peluim infundas ac feruefacias, & supra ipsius cauitatem mulierem colloces veltibus contectam, vt ne praterpiret: & si frigeat vrina, ferri igniti frusta in vrinam immittas, & fomentum facias, donec se obscure videre, & animo deficere dixerit. Lauato autē calida aqua, & postea digito contingens os vterorum ad sanam coxam trahat: & noctu mollitoria apponat. Postquā autē dixerit directum esse, facto prius cum odoratis fomento, rursus mollitoria quadam apponito. Imō & plumbeos penicillos per triduum, singulis diebus vnū. Post hos verò bryoniam albam, aut scillam per triduum, Postea verò consideratis mensibus disce, an biliosi sint, aut pituitosi, aut an sanguis sit corruptus: & si opus fuerit ipsi sanguinem purgare, quocunque maxime opus habere tibi visa fuerit, id apponito. Et postea cum eiusmodi colluito. Apponito autem subdititia medicamenta, donec sanguis purus educatur, & hoc per triduum facito: deinde ceruinum adipem liquatum, molli lana eo imbuta apponat. Postea per diem pulegium subdat: & aromatis suffita sic ad virum accedat. Si verò ex partu morbus fiat, vbi ex vrinæ fomento penitus purgata est, statim ad odorata accedat: & postea lota, oleum album Ægyptium ad sanam coxam apponat, & super hanc decumbat: Si verò neque ad hæc transmoueantur vteri, ieiuna pæonia grana nigra quinque in vino odorato bibat. Et in cibo sumat alia cruda, & assata, & cocta. Obsoniis autem vtatur paucissimis. Si verò sana non fiat, similiter ipsam purgato, velut in priore dictum est. Cæterum in hoc morbo si non statim in ventre habuerint, steriles fiunt. Si verò sic habuerint, mensēsq; non fiant, neq; febrilis calor corripiat, primum pharmacis sursum maxime purgato: Si verò debilis fuerit, deorsum. Et post pharmacici potionem, si pituitosa esse visa fuerit, vomat ieiuna, & accepto cibo: & plerunque sana fiet. Si vteri ad coxam decurrerint, mensēs crassi existentes non prodeunt: Verum dolor ad imum ventrē procedit, & ad lateris mollitudinem, & morsum percipit. Quum sic habuerit, multa calida lauato, & allia plurima edenda dato, & lac conuenienter bibendum: deinde vinū meracum: & totam foueto: & pharmacū sursum purgans exhibeto: Si verò debilius fuerit, infra. Si verò curata fuerit, vteros cum sceniculo foueto, & absinthium ammisceto.

Postquam autem recēs fora fuerit, os

vterorum sensim cum digito ad sanam coxam detrahit, ita vt & ipsum os, & partes circūcirca affectas leniter mollias, & mollitoriu quoddam apponas, & postea plumbeos penicillos, & mox scillam: deinde narcissinum vna die interposita. Quum verò pura esse visa fuerit, necopum apponat in lana: & post die oleum rosaceum. At mensibus prodeuntibus melius est non apponere. Si verò non prodeant, cantharidas quatuor sine alis, sine pedibus, & sine capite, & pæonia grana nigra quinque, & sepia oua, & apij semen modicum, in vino bibat. Et si dolor affuerit, & vrinæ stillicidium vexarit, in aqua calida desideat: & aquam mulsam aquosam bibat. Si verò non purgetur, rursus pharmacum bibat. Si autem purgatio prodeat, ieiuna cum viro coeat. Si verò non prodeat, dato quod detrahat ipsam, respectu ad vires mulieris habito: & tunc tutum est, vt ad virum accedat. Si enim in ventre habuerit, sana euadit. In purgatione verò si multa prodeat, mercurialem edat, & polypos teneros coctos, & cibis mollibus vtatur. Si puerperæ vteri in coxam incubuerint, aut ad lateris mollitudinem, ad alteram coxam oleū Ægyptium album, aut rosaceum apponito. Sed & in sanam coxam decumbere melius est. Bibat autem pæonia grana nigra quinque, & sambuci fructus in tedis cōchæ testam maiorem, & castorium magnitudine fabæ. Et cibis vtatur mollibus. Conuenienter autem mercurialis ante cibum, cocta velut brassica. Sorbeat autem & ipsam decoctā aquam: & acria comedat, exceptis raphano & cepis ac nasturtio. Optima est & lactuca.

Quot verò morbos ex vteris fieri contingit? Dico autem cum vteri ex loco moti fuerint, aliō aliās allabuntur. Ad quocunque verò locum allapsi fuerint, dolores ingentes incumbunt: Et si quis vesicā contingat, dolorem exhibent: & vrinam non suscipiunt, neque genituram in seipos trahunt: & ambo dolent: & si non celeres solutiones fiant, vteri postea suppurantur iuxta eosdem locos, si ad ipsos decurrerint. Contingit autem hoc & in laterū mollitudine, & in inguinibus, & super pectine. Cæterum in principiis quum dolor habuerit, sic curare oportet, & tepesfactoria adhibere, & in aqua calida sedere: Bonū enim & hoc est: aut spongiis ex calida aqua expressis fouere: & pharmaca vteris commoda bibere. Si verò ad hæc non soluat, pharmaco sursum aut deorsum purgare,

vtro

vtro tandem opus fuerit: cognosces autem id hoc modo. Si enim ad inguina, & pectinem, & vesicam irruerint, hæ purgatione sursum opus habent: Si verò ad laterū mollitudinem, & præcordia, hæ pharmaco deorsum purgante indigēt. At verò huiusmodi morbi omnes seniorib; magis quam iunioribus fiunt, ad mēses suppressos: fiunt etiam iuueniculis, vbi multo tempore viduæ manserint. Si verò ad sedem conuertantur vteri, secessus recrementa impediuntur, & dolores occupant lumbos, & imum ventrem, & intestinū rectum ac podicem. Quum sic habuerit, calida ipsam lauare oportet, & lumbis fomentum adhibere, & postea graueolentia subter suffire, & apponere quæ purgant & impellunt vteros: & bibenda dare quocunque libenter admiserit ex maxime conferentibus.

Si verò incumbant in inguina, & vrinæ meatus, dolores fiunt fortes, & torpor in cruribus: & vrinæ meatus obruturatur, & vrinam non emittit. Curare verò, oportet hoc modo. Ad nares quidem odorata apponito, & vnguenta. Ad vteros verò graueolentia suffito. Porro omnis occasio vteros propellere potest, si quid mali habeant. Nam & à frigore pedum ac lumborum, & à saltatione, & terrore, & lignorum sectione, & cursu ad accliuem ac decliuem locum, & ab aliis multis propelluntur. Proinde hæc considerare oportet, ad totū corpus respectu habito, quum præsentis morbi affuerint: Propter talia enim omnia necesse est plus aut minus ægrotare: & postquā hæc reluxerint, maxime hac parte repentini morbi manifesti fiūt. Quum igitur hæc aduenerint, penitus ex tota homine deprehendere oportet. Nam quocunque perfrigerationes crurum, aut stupefactiones ex frigore fiūt, hæ omnes etiam in vterorum morbis vteros eleuāt. In talibus itaque aquā calidam affundere oportet vteris & circūstitis locis: & ipsos ac crura excalfacere, quum allapsi fuerint. Si circumnerfi fuerint vteri ex partu ad dextrā partem, & puerperij purgamenta non fiant, & dolor imum ventrem habet, & lumbos, & laterum mollitudinem: & dextrū crus grauatur, & torpor occupat, & non tremat, & osculum vterorum contingere non potest, sed ipsos leues ac fortiter planos deprehendet. Quum sic habuerit, pharmacum bibendum dato, à quo sursum ac deorsum purgetur, magis verò deorsum: & totum corpus foueto, & præsertim vteros leniter: &

calida bis in die lauato: & ex potibus quocunque libenter admiserit, experimento facto præbeto: & viro frequenter condormiat: & brassicam edat. Si vteri ad sinistram partem, aut coxam declinauerint, dolor acutus ac vehemens habet lumbos, & laterum mollitudines ac ipsū crus: & claudicat. Quum sic habuerit, pharmacū infra purgans bibendum dare oportet, & postera die suffire hoc modo. Ordei chænicæ duas, & olea folia parum cōfringito, & gallam contundito ac cribrato, & hyoscyami tertiam chænicis partem. Hæc mixta & olei hemina dimidia subacta in olla noua, per dies quatuor suffito. Noctē verò lac bubulum, & mel, & aquam bibat: & calida lauatur. Si vteri transuersim sitū habeant, & obliqui fuerint, itemq; os ipsorum mensēs ipsi partim occultantur, partim prius conspicui euanescent: & non similes fiunt, sed deteriores & pauciores quàm antea: & genitura non fit hoc tempore: & dolor habet imum ventrem, & lumbos, & coxam, & ipsa attrahitur. Quum sic habuerit, pharmacū infra purgans bibendum dare oportet: & calida lauare, ac fouere. Vbi verò recēs fora & lota fuerit, digito immisso os vterorū corrigat ac dirigat: & odoratorum suffitum admittat: & ex potibus dato iuxta experimentum, quem libenter susceperit. Cibis autem vtatur mollibus, & allia edat cruda ac cocta, & cum viro dormiat: & in sanam coxam decumbat. Alteri verò fomentum adhibeat. Morbus autem hic ægrè cedit. Si verò propinquissimi fuerint vteri: frequenter vomat. Vteros autem graueolentibus suffiat, donec in locum suum firmati fuerint. Dieta verò ventrem non emolliente vtatur. Si vteri extra naturam progressi fuerint, febrilis calor habet pudendum & imum ventrem: & vrina frequenter ac paulatim destillat: & pudendum vehementer mordetur. Patitur autem hæc, si recēs ex partu viro condormierit. Quum igitur sic habuerit, myrti baccas, & loti ramēta in aqua coquito, & aquam per noctem sub dio exponito, atque sic frigidissimam pudendo affundito, & leniter trita hæc apponito. Postea aquam lentium cum melle & aceto bibens vomat, donec vteri fuerint retracti. Sed & lectum à pedibus altiore facere oportet: & pudendum graueolentibus suffire, nares autem odoratis. Cibis verò vtatur mollissimis ac frigidis: & vinum aquosum album bibat: & ne lauatur, neque cum viro coeat. Si penitus ex

Hipp. opera. D 2 pudē

puendo exciderint vteri, dependent velut scrotum: & dolor corripit imum ventrem, & lumbos, & inguina: & quum tempus processerit, non volunt in suum locum redire. Morbus autem hic corripit, quum recens ex partu laborat, aut fatigata fuerit, ut vteros contactu laeserit, aut cum viro coiuerit in puerperiorum purgatione. Quum sic habuerit, frige-factoria mitigantia apponere oportet ad pudendum: & quod extra propendet depurgatum, malo punico in vino nigro cocto abluere, & intro protrudere: deinde mel & resinam paritriusque portione colliquare, & in pudendum infundere. Et decubat supina pedes sursum extentos habens. Postea spongas apponat, & ad lumbos deliget. Quandiu verò sic habuerit, à cibis quidem abstineat, potu verò parcissime vtatur, donec septē praterierint dies: & si quidem sic obedire voluerint, & redire, satis sit. Sin minus, summas vteri oras derasas & ablutas, picato cerato illinito: Deinde pedes ad scalam deligato, ut caput deorsum pendeat, & manu intro detrudito. Postea lauato, & crura ipsius vicissim colligato, atque sic per noctem ac diem finito: & modicum prisanæ succum frigidum dato, aliud autem nihil. Postera verò die reclinato, & cucurbitam quam maximam ad coxam affigito, & multo tempore trahere finito: & vbi ipsam detraxeris ne scarificato, sed reclinatam finito, & nihil prater succum prisanæ exhibeto, donec septem praterierint dies. Si verò fitis vexet, modicum aquæ bibat. Quum autem septem transierint dies, cibis mollissimis ac paucissimis vtatur. Vbi verò ventrem exonerare voluerit, decumbes id faciat, donec quatuordecim pratercant dies: deinde tepidis fomentis colluatur: melius autem est calida velut ex sole: & quam parcissime deambulet, & ne laeuetur. Ventrem autem ne solueris. Cibis verò paucissimis vtatur, neque acribus, neque fallis: & pudendum graeolentibus suffiatur: & postquam obambulare inceperit, subligar gestet. Si verò extra pudendum os vterorum exciderit, utpote ceruice vterorum prope pudendum sita, & ampla existente: (sit autem hoc magis sterilibus, contingitque maxime ex fatigatione, quum mulier laborat, & vteri calefacti fuerint ac exudarint: tunc euertitur os ipsorum per ceruicē, ut quod in humidiore ac lubriciore & calidiore sit loco, quam in priori tempore: & vbi hoc contigerit, procedit vteri

foras ad frigus, & osculum ipsorum euersum prodit. Et si quidem breui curata fuerit, sana fit: Verum sterilis penitus relinquitur. Si verò non breui, osculum durum semper ipsi extra erit, & fluet illic aliàs atque aliàs saniosus humor viscosus ac graeolens. Et si menses prodierint, si adhuc eius ætatis fuerit, in lecto decumbet. Temporis autē progressu huiusmodi morbus incurabilis fit, & cōsenescunt vteros foris habentes. Si verò vteri extra prominuerint, ablutos ipsos aqua tepida, oleoque ac vino illitos rursus indito ac deligato, & graeolentia subter suffito: Sub nares autem odorata. Si verò multo tempore vteri promineant, & stupide perfrigerentur, multam calidam aquam affundito, quo refocillētur. Si verò iam infientur, etiam aceto ad aquam ammixto foueto: Sitque hæc aqua aut lauri aut myrti decoctum, & leniter protrudito, & cerato vnguento illinito: Et si paruerint, satis est: Sin minus, cum aqua abluito, & aceto modico tepefacto perfundito: deinde illinito. Vbi verò confederint, ablutos velut dictum est indito, & alia prædicta facito. Oleum verò ne adhibeto, neque aliud pingue, aut pinguitudinem habens. Si quid ex oculis vteri complicatum fuerit, menses non fiunt, aut pauci & prauis ac dolorifici: & cum viro condormierit, dolet: & quicquid vir immiserit ex coitu exit, & contingi non vult, neque attrahit genituram. Et dolor habet imum ventrem ac lumbos, & os vterorum ad contactum non comparat.

Quum igitur sic habuerit, vrina veteri foueto: deinde vomat à lentis decocto, melle & aceto ammixto: Postea aqua calida lauetur: Deinde oleo albo Ægyptio in phialam argenteam aut aneam infuso, & sale addito contecta phiala insideat. Et si quid odor olei per os ipsi penetrarit, ipsam parituram esse, & postera die sanam fore pronuncia, ac cōfidere iube: & vbi dormire volet, oleum Ægyptiū in lana apponat. Postridie verò consideret, an os vterorum magis sit directum: & si esse dixerit, per triduum odoratis foueto, & subdititia quæ non mordeat apponito, purgatoque, & cum odoratis ac mollibus postea colluito, toridē diebus velut prius. Quum autē menses prodierint, ieiuna, & illoea, aromatis suffita ad virum accedat. Pleraque verò ex hoc morbo steriles fiunt, si non curatus fuerit.

Si vicerati fuerint vteri, & extreme foras processerint, oleo illitis manibus indito: & myrrhæ puræ pilulas tres deuorandas

das præbe: & laurum viridem tritam bibat vino dilutam: & sic sana fiet. Si in arctum contracta fuerint pudenda, subdititium apponito. Anisi videlicet semē & apij tritum pudendis subdito. Si vteri non in loco manserint, sed modo huc, modo illuc trāsferint, ut dolores exhibeant, & nunc inconspicui fiant, nunc exeāt velut sedes: & quum quidem supina fuerit, in loco maneat, quum verò surrexerit, aut ex somno expergiscatur, aut se inclinauerit, aut alium quendam motum fecerit, excurrat: sæpe verò etiam dum quiescit: Hanc quam maxime quiescere, & non moueri oportet: & lectum à pedibus sternere altiore, & vomitibus vti. Oportet enim ipsos sursum reuelere, & acerbis perfundere, & graeolentia subter suffire: sub nares autem odorata. Et ex malis punicis quodcumque maxime conuenerit & nihil impederit, in medio per vmbilicum perforatum, in vino tepefactum, quam penitissime subdito: deinde lata fascia deligato ac circumdato, ut ne elabatur, sed maneat, & quod opus est, faciat: & de peplo, cum caseo & polenta bibendum dato, quæ ad modum supra in allapsu scriptum est: & de potionibus experimēto facto, quæcumque maxime admisserit, bibendam præbeto. Cibis autem mollissimis vtatur, & cum viro ne dormiat, donec ad locum suum redierint. Si vteri exciderint, hederam siccissimam tritam, ac linteo illigatam apponito: & nihil pingue adhibeto: In potu autem exhibeto triticum recens, & pepulum album, & saluiam, & cyperum, & anisum: Hæc trita vino diluta, cum fursuribus ordei bis in die dato, pro vice heminæ dimidiam. Si ad crura & pedes vteri conuertantur, cognosces sic. Magni pedum digiti conuelluntur sub vngues, & dolor habet crura ac femora, & incumbit ac premit nervos circa femur. Quum sic habuerit, multa calida frequenter lauare oportet, & fomentum adhibere si ferre poterit, & graeolentia subter suffire. Et femora rosaceo oleo inungat. Si verò loqui non poterit, crura derepente frigida repereris, & genua, & manus: & si vterum cōtigeris, non in suo mundo est: & cor vibratur, & dentibus frēdit, & sudor est multus, & alia quæ à sacro morbo correpti patiuntur, & quæ ab aure exsulant. His frigidam aquam multam affundere oportet super crura & manus, & alia facere velut prius dictum est. Si comotij vteri aliquo allapsi fuerint, & dolorem exhibuerint, oleæ scabiem, & lauri ac

cupressi ramenta in aqua cocta, lana excepta subdito. Quum mulier recens enixa, onus maius quam pro natura leuarit, aut timuerit, aut ligna secuerit, aut cucurrerit, aut alia quædam huiusmodi fecerit, vteri excidunt ob hæc maxime: aliquando verò ad sternutationem. Non enim violatur, si per vim sternutans, non apprehenderit nares. Proluere itaque aqua tepida vteros oportet: deinde betæ succo feruefacto similiter: postea vino nigro meraco. Si verò non obediat, mollitoria facere oportet. Verum hæc facere oportet priusquam perfrigerentur, & leniter intro indere: deinde crura extendere, ac subalternatim ponere, & molle quiddam ipsis supponere: à potu verò coerceri oportet tales quam maxime, & ventrem custodire, ut ne exturbetur: Naribus autem odorata adhibere. Huiusmodi verò postea si non quieuerint, sed moueantur, veratro purgare oportet. Et si non satis fuerit, etiam vomitus facere, & non lauare, tacerēque ac quiescere. Si inflati fuerint vteri, venter attollitur, & inflatur, ac sonitum edit: & pedes & caux faciei partes intumescunt, & color deformis fit. Et menses occultantur: & genitura hoc tempore non manet intus: & anhelat, spumaturque, ac anxia est: & quum expergiscitur è somno, recta cernice spiratio ipsam corripit: & quicquid ederit aut biberit, ipsa molestat, & suspirat, ac tristat magis quam priusquam edit: & suffocatur, & nervi contrahuntur. Et vteri ac vesicæ dolent, & manus contactum non admittunt: neque lotium emittunt, neque genituram suscipiunt. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum dato: & calida lauet, ac frequenter insideat toto corpore. Quandoque etiam vsque ad vmbilicum fomentum adhibeto: & interposito tempore ea apponito, à quibus purgetur, & non mordeatur. Suffumiget autem odorata subter pudenda: sub nares verò graeolentia. Et portiones dato quæ vteros purgant, & ad locum impellunt. Et mercurialem edat, & postea lac bibat, velut de latere scriptum est. Morbus autem hic non est diuturnus. Si velut in callum indurati fuerint vteri, & osculum exasperatur, & menses occultantur. Quum autem prodierint, asperi apparent velut arena. Si verò etiam digito cōtigerit, os vteri asperum comperiet, & semper velut callus accrescit. Quum sic habuerit, cyclaminū terere oportet, & sale ac ficum simul miscere, & cum melle glandulam effundere. Hipp. opera. D 3 for

formare ac subdere: & fomento adhibito, purgantibus eluere. Edat autem mercurialem ac brassicam coctam, & succum forbeat: itémque porrum, & calida lauetur.

Si verò velut in callum indurati fuerint, & menses obtorquentur, & osculum ipsorum clauditur, & non concipit, & velut aliud quid est: & si contigeris, velut lapis illic esse videtur: & est os asperum, ac multis radicibus prædicum, & non leue aspectu: & qui ipsum considerat, digitum intromittere non potest: & febris circumfrigeràs corripit, & fremitus: & dolor vteros habet, & imum ventrem, & laterum mollitudinem, ac lumbos. Patitur autem hæc, si ipsi corrupti menses computruerint. Quandoq; verò etiam ex partu, & frigore, aut mala diætâ, & aliter. Medicamentum igitur bibendum dare oportet, & multa calida aqua lauare. Oleo item vttere, & fomentum adhibere. Quum autem recéns lota aut fora fuerit, specillo immisso aperito, & os ipsorum dilatato, idémque cum digito similiter efficitur: & mollitoria velut dictum est apponitur: & potiones similiter bibendas dato, & eodém modo curato. Si verò obduruerint vteri, osculum ipsorum durum sit, & clauditur, & menses non prodeunt, sed pauciores & deteriores: & dolor incidit, & febris & rigor corripit circa imum ventrem, & lumbos, & laterum mollitudinem. Quum sic habuerit, multa calida lauato, & tepefactoria adhibeto, si dolor habuerit: & vteros multo tempore cum aqua decocti cucumeris syluestris foueto: deinde mollitoria apponito: Atque hæc per triduum facito. Et si ex contactu osculum vterorum molle apparuerit, ex crudo lino tres penicillos suppuratorios indito, primum tenuem, secundum paulo crassiorem. Crassissimus autem sit magnitudine digiti parui, longitudine verò quinque digitorum, ita vt hos adipe anserino illitos subdas. Sed & vbi fomentum adhibueris ex odoratis, glandem mollitoriam apponito: Aut nitrum tali magnitudine illitum, vt ne sauciet. Non enim pungere oportet: & appositum sit ad duos dies. Decedit auté velut cortex & pellicula crassa. Intermissis verò tribus diebus, cyclaminum cum narcissino subdito. Si verò hæc non purgarint, cum multa consideratione apponito, id quod cum buprestis paratur, & appositum maneat per diem: & vbi fortiter momorderit, glandem extrahat, & pudédum colluat cum aqua calida, & in oleo infideat. Postridie verò lota, ceruinum adi-

pem liquatum, & molli lana exceptum apponat: & si tibi adhuc purgatione opus habere videatur, tribus interpositis diebus, id quod cum narcissino paratur subdito, postridie autem netopum: deinde rursus tribus diebus interpositis, vteros odoratis & pinguibus colluito. Postridie verò pulegium per vnum diem apponito: & sequenti die cum aromatis fustito ac foueto. Vtatur autem cibus acribus, marinis, aut carnibus. In mensibus verò castorium bibat: & ieiuna illita, suffita, & cyceonem bibens ad virum accedat. Si verò os vterorum non suscipiat genituram, sed durum fuerit ac conclusum, plumbeum penicillum apponat (velut dictum est) per triduum, vbi calida lota est: & mollitoris vtatur, & supina decumbat: & in aquam calidam infideat, & lanam vnguento imbutam apponat. Verum noctu magis apponere oportet. Iuxta coxas verò vestes laneas aut lineas molles supponat, vt ne corpus in alterutram partem dilabatur. Vtatur & subdititiis mollibus, ex myrrha pinguisima, pice, cera, & adipe anserino. Sit autem myrrhæ dimidium, reliquorum vero duplum, & in lana subdat. Duo verò sint subdititia, quorum alterum lota per diem subdet, alterum per noctem, donec molle factum fuerit: & vbi hoc detraxerit, aqua odorata colluat. Aut grana cnidia decorata quindecim, & Indici medicamenti aliquantulum, si ita visum fuerit, in lacte mulieris masculum lactantis terito, & cerui medullam, & alia quæ dicta sunt, ac modicum mellis ammisceto. Sit auté lana qua hæc excipiuntur, mollis & pura, & ad diem subdat. Si verò fortius facere voles: myrrhæ parum quid ammisceto. Optimum auté est oui candidum, & adeps caprinus, & mel, & oleum rosaceum: His ammiscere farinam, & tepescere ad ignem oportet, & quod destillat, lana colligere ac apponere. Aut adipem rubrum anseris aromatibus conditum, & vnguentum rosaceum, permixta, & lana excepta apponito. Præstat autem anseris adipem, & adipem ouillum, ceram albam, resinam, netopum, oleum rosaceum, hæc simul liquare ac miscere. Vbi verò lota est, hæc tepida intro ad vterorum osculum apponat. Aut cerui medulam, & anseris adipem liquato, & rosaceo aut irino oleo ammixto, in valde molli lana apponito. Quum mulieri vteri duri facti fuerint, & ad pudédâ exierint, dura sunt inguina, & ardor in inguinibus est, & omnia cancerantur. Quum igitur

47

48

tur

etur sic habuerit, cucumeris syluestris internam partem, & fauum terito, & aquæ hemina affusa in sedem infundito, & purgatur. Si os vterorum durum fiat, & ceruix, præ siccitate, & morbus leuiter hæserit, ex digiti contactu cognosces: & si ad coxam deuoluantur, nihil acre adhibeto. Si enim exulceretur aut inflammetur, periculum est ne penitus sterilis fiat. Verum apponito ea quæ non mordent, à quibus purgetur. Quum vero duri fuerint vteri, & sic doluerint, subdititia apponito, velut est cerui medulla, aut anserinus vel suillus adeps: & vnguentum irinum cum melle: & oui luteum, ac ceram albam, velut cataplasma emollito, & ordeaceam aut triticeam farinam, cum aqua & ruta coquuto. Si vteri conclusi fuerint, oscula ipsorum dura fiunt, & genituram non amplius suscipiunt, sed statim vbi cum viro condormierit, dum cura mouet, exit: & dolores imum ventrem, & lumbos, & inguina occupant: & menses omnino non prodeunt: Si verò eant, pauci & prauis ac decoloribus prodeunt. Quum sic habuerit, multa calida lauato. Post balneum vero castorei cum pæoniæ radice, in vino nigro odorato permixta bibenda dato. Cibus autem velut puerpera vtatur: & si manifesti fuerint menses, diem vnam intermittito, & totam foueto, & pharmacum potandum dato, si adueta fuerint, sursum purgans, aut si egerit visa fuerit, deorsum. Lac itaq; alinum, aut serum exhibeto: & leniter foueto, & mollitoria vtero apponito, & cyclaminum & narcissinum. Cucumerum verò paruorum syluestrium internam partem sumito, & ex diuulsis semen eximito, ac lacte mulieris masculum lactantis affuso terito, myrrha pura & melle optimo ammixtis, oleoque Ægyptio albo: & ne liquidum facito medicamentum, sed siccum: atq; hoc in lanam mollem puram infarciat, & in oleo Ægyptio albo tingat, & lota apponat. Subligetur auté & sub recto maneat quum purgatur. Postquam autem sufficienter habere tibi visa fuerit, quiescat: Sin minus, rursus aliud apponat. Postea verò obuolutam lanam mollem, rotundam faciat, & netopum immittat, & diem vnam subdat: Postridie vero oleum rosaceum itidem in lana: deinde rursus cerui adipem, etiam ipsum liquatum in lana. Lauetur autem calida aqua semper ante subdititorum appositionem. Et odoratis leniter foueatur multo tempore. Postea vero vna interposita

die, colluito: Si quidem pituitosa fuerit, eo quod cum grano cnidio paratur: Si verò biliosa, eo quod cum scammonia. Post hæc ambo, postridie etiam narcissino cum vino dulci colluito. Si verò narcissinum non fuerit, cum anthino aut irino quàm optimo. Sit autem olei tertia vini pars: deinde interpositis duobus diebus, id quod cum pulegio præparatur vnum diem apponat. Si verò prodierint menses, ieiuna per triduum bibat castorium, cum vino odorato albo: vbi vero desuerint menses, & stabiles fuerint, lauetur: & aqua frigida perluta, cyceonem bibat non falsum. Cibum autem ne contingat: & cum viro dormiat duobus aut tribus diebus. Quanto verò tempore purgatur, mercurialem in aqua coquens, vbi cocta fuerit exprimat, & allium ac cuminum, & salem subterat, & oleum his ammiscat, & modico succo affuso feruefaciat. Atque hoc edulium ante cibos edat. Allium item coctum ac affatum quàm plurimum accipiat. Si verò mercurialis non fuerit tenera, tritam cum brassica coquere oportet, & condire, & lenis erit: & si in ventre conceperit, sana euadet, & omnia ipsi iuxta ornatum procedet. Si os vterorum conclusum fuerit, sit spissum velut grossulus: & si digito contigeris, deprehendes durum ac conuolurum, & digitum non admittit: & menses occultantur, & genituram non suscipit hoc tempore: & dolor habet imum ventrem & lumbos ac laterum mollitudinem: Quandoq; verò etiam sursum ascendit & suffocat. Quum sic habuerit, pharmacum deorsum purgans bibendum dare oportet, & multa calida lauare, & apponere ea quæ os molliunt: & specillum immittere ac aperire, itémq; digitum, & similiter leuigare. Quum autem molle fuerit, apponere ea quæ sanguinem purgant: & potiones exhibere, & experiri vt præbeas quodcunque aliud libenter susceperit. Brassicam autem edat, & succum forbeat. Si vteri conclusi fuerint, & menses non apparuerint, colocyinthidem syluestrem, & silphij semen, & cuminum Æthiopicum, & nitrum, & salem Thebaicum, & adipem renalem, & farinam, & myrrham, & resinam, omnia simul feruefacito, & trita mixta, & in glandem efformata apponito. Si grumosi facti fuerint vteri, os ipsorum velut eruo plenum sit: & si contigeris, videbis ita habere: & menses non fiunt, neq; genitura intus manet. Quandiu sic habuerit, cyclaminum cortice detracto, & allium, & salem, & ficum,

ac

ac modicum mellis, terito, misceto, ac glandem formato, & ad os vterorum apponito. Itemque alia subdititia, quæ acria sunt ac corrodunt, & à quibus sanguis purgatur: & de potionibus dato eas quæ vteros purgāt.

Si vteri præter naturam hiarint, menses plures prodeunt & viscosi, & frequentes: & genitura intus non manet, & osculum hiās est: & fieri non potest vt genituram attrahat: & febris ac rigor corripit infernū ventrem, & lumbos. Morbus autem corripit ex fluxu sanguineo, fit & quum menses supprelli derepente eruperint: Diætæ itaque ratio prius relata est. Oportet autem subdititiis curare, in principio quidem purgatoriis simulque mollibus; deinde leniter adstringentibus; & partes infra vmbilicū per spongas fouere, cum myrti aut rubi aqua, aut ex oleæ aut rosarum, aut cœnanthes, aut vitis foliorum decocto. Si os vterorum hiarit amplius quàm in mēsis solet, menses ita sunt plures & deteriores omnes, & liquidiores, & per longius tempus: & genitura non attingit, neque manet, sed rursus exit: & si permanferit, osculum comperies disparatum, & impotentia præ mensibus obtinet: & leuis est ac debilis vterus, & vterius procedit: & vires laxantur: & febris debilis, ac rigor, & dolor habet imum ventrem, & laterum mollitudinem ac lumbos: patitur autem hæc maxime, si quid in ipsa corruptū computruerit ac cōpactum fuerit. Quædam vero etiam ex partu patiuntur: alia etiam aliter. Quum itaque sic habuerit, pharmacum bibendum dare oportet: & facilius iudicabitur: & si dolor habuerit, tepefactoria adhibeto: & frigida lauato, ac intermissione facta colluito; & ex potionibus dato quancunq; maxime libenter admiserit: & suffiso ea quæ resciant, & polypos edat ac mercurialem. Si verò nō conclusi fuerint vteri velut oportet, in aqua desideat in qua cocta sit myrtus, aut lentiscus, aut vitis aut oleæ folia, aut rosarum. Diætæ vero sit quæ relata est in rubro fluxu. Optimum verò ipsi auxilium est sitis, frequentes vomitus, & prohibitiones balnearum. Quum vteri magis quàm conuenit fuerint aperti, & non conclusi, & purgatione opus habent, & collutionibus, & suffimentis. Si verò menses effloruerint, plures sunt & deteriores, & liquidiores, & frequentes. Et genitura non manet intus, sed quādo illi prodierint, perit. Et si os contingat digito, comperies ipsum leue. Et impotentia ipsam præ mensibus corripit. Et fe-

bris ac rigor obtinet: & dolor imum ventrem, & lumbos, & laterum mollitudinem corripit, maxime si quid in ipsa corruptum computruerit, itemque ex partu, & aliter. Quum igitur sic habuerit, curare oportet, vbicunq; tandem dolor fuerit, velut in superioribus scriptū est. Si vteri inflammati fuerint, menses obtorquentur, & ceruix multis tenuibus venulis, ad telarum araneæ similitudinem variegarur. Et febris est acuta, & mentem percellens, & menses prauī ac pauci ipsi comparent. Et quum ieiuna fuerit, vomitus quidam ipsi superuenit: quum vero quid comederit, reuomit. Et dolor occupat imum ventrē & lumbos: & animo linquitur: & per totū corpus perfrigeratur. Venter autem nunc durus, nūc mollis est, & incenditur & attollitur: & putat se in ventre habere. Quandoque vero ventris moles vacua apparet, & alius aqua impletur, & vmbilicus prominēt, & osculum gracile fit: & derepente apparent menses stridentes, & pauci ac prauī: & attenuatur circa clauiculas & collum; & pedes intumescunt, & præsertim pedum extremitates. Quum sic habuerit, pharmacum infra purgans bibendum dato: & subdititiis vtatur, & fomentis vteri foueantur odoratis. Per diem verò plumbeis penicillis vtatur: & ante appositionem, aqua calida non mordenti colluito, & post appositionem hoc infuso colluito. Cnestri duas potiones in aquæ hemina coquito, & aquam excolato ac infundito, oleo narcissino aut anthino ammixto. Post hæc tres dies intermittito: deinde cum eo quod cum aceto paratur colluito: & ante cibum, mercurialem cum aliquantulo vino coquens edat velut brassicam: & succum sorbeat. Si verò permanferit, pharmaca bibēda dato, à quibus aqua de vteris purgatur. Cibis autem vtatur panibus, & oleribus coctis, flaccidis: Marinis autem potius quàm carnibus: aut extremis partibus coctis, flaccidis. Et laboret quàm plurimū & ante & post cibum: & quàm minimum lauetur frigida: & à dulcibus ac pinguibus omnis generis arceatur. Diebus autem purgationum intermediis, adiantū bibat ieiuna in vino diluto. At morbus hic lethalis est, & paucæ effugere possunt, si non in ventre conceperint. In vterorū inflammatione menses obtorquentur, & quū ieiuna est vomit. Vi verò comedit, dolor habet imū ventrē & lumbos. Et totus venter modo durior, modo mollis fit, & non valde confidet. Aluus magna fit, & nō purgatur: & sibi prægnans

prægnans esse videtur, & patitur quæcunque prægnantes perpeti solent. Et si ventrem contigeris, leuem comperies tumorem velut in vtre: & quum partus tempus esse visum fuerit, vteri concidunt, & menses pauci ac deteriores fiunt: Huic pharmacum deorsum purgans bibendum dare oportet: & purgatoria apponere. Purgata vero sana euadit. Si inflammatus fuerit vterus, vellicatur. Si verò quid corruptum fuerit, ac vitiatum recruduerit, febris corripit acuta & magna, & horror durus, partes circa pudenda: & horribiliter afficitur, & mordetur, & concitatur: & si quis digito contingat, rursus peius habet: & pungitur, & caput dolet ac sinciput: & caligo adest & sudor frontis. Extremæ partes perfrigerantur ac tremunt: & sopor profundus aliquando occupat, & audire non potest: neque reliquus sensus operatur: Faltidium cibi est multum, & stomachus & venter omnino non continent cibum: & vomiferatur, & exilit, & peccinē dolet, & inguina, & lumbos, & occultos pudendi locos, & cito moriuntur. Si verò dolores ad extremam debilitatem deduxerint, spongiis calidis ex aqua & oleo expressis foueto: & subdititia mollia apponito, medullam cerui, adipem anserinum, & ceram albam, & ouiluteum. Aut ceratum picatum cum resina subdito. Vino verò aut lacte caprino purgato, aut volucris iusculo. Vinum autem ne bibat, & ptisanæ succum sorbeat. Ad dolorem vterorum medicamentum infusile. Si dolor solum fuerit vehemens & violentus, caligo in vteris inest, & flatus non exit, sed isthic manet malum. Oportet igitur sic curare. At triplicis syluestris semen, & betas simul trita ac tepesacta, in vteros infundito. Aliud dolores vterorum sedans. Vini suauissimi pari aqua temperati tres semicongios Atticos sumito, & fœniculi radices ac seminis eiusdem trietem, & olei rosacei heminam dimidiam. Hęc in ollam no uam immittito, & vinum superfundito: deinde foueto. Apponito autem & scillam, donec osculum molle factum fuerit & adlationem idoneum ac apertum. Et quum in purgatione pustulæ circa osculum vteri exorta fuerint, sic curato. Carnem bubulam, cum butyro aut adipe anserino & aniso tritis illine, & ipsam carnem in pudendum, intumescunt pedes, & mammæ, & corpus: & dolor ipsam corripit: & recta ceruice spiratio fit, & dolet laterum mollitudinem, &

partes sub ventre, & pectora, & caput: & tremor occupat, & torpor manus, & inguina, & poplites tremunt. Quandoque vero & in poplitibus liuidæ fiunt, & modico tempore melius habent ex hoc colore. Maxime vero mammæ attolluntur iuxta gentilitatis cognationem. Attamen non valde dolet: & febris ac rigor corripit, & facies rubicunda fit, & sitis fortis est, & hepar resiccatur. Hęc si prægnanti acciderint, moritur, & non poterit effugere. Si ignis sacer in vteris fiat, tumores fiunt liuidissimi, à pedibus exorsī vsque ad crura tota, & ad lumbos. Quāto vero tempus amplius progressum fuerit, etiā peccus percipit, & intumescit, & tota perfrigeratur, & febris habet magna, & rigor superuenit, & spiritus densus, & animi deliquium, & debilitas, & dolor totius corporis, & tristatur, & mente variatur. Et affectio ascendit ex inferno ventre ad lumbos, & ad dorsum, & præcordia, & pectora, & collum, & caput, & stomachum, & mortua esse videtur. Quum autem dolor solutus fuerit, torpor habet lumbos, & inguina, et crura: & in poplitibus liuores fiunt, & modico tempore melius habere sibi videtur: deinde rursus affligitur: & corpus pustulis completur, & rubores conspicui ac manifesti faciē occupant: & guttur siccum est, & lingua aspera. Hic morbus si prægnantem inuaserit, occidit: Sin minus, medelam adhibere oportet, & lac asininum bibendum dare ac purgare: Si verò sic non soluatur, ventrem mollibus frigefactoriis perfrigerare, & subdititiis non molestis & leuibus paulatim purgare, itemque vomere: Ad hoc commodum est sambuci folia sumere cocta, cum origano, aut thymo, aut ruta: Si verò febris dimiserit, etiam vinum ac cibos dulces dato. Veruntamen paucæ curantur. Aqua intercus si in vteris fiat, menses prodeunt arenosi & aquosi, & non valde cruenti. Intumescit & vterus, & venæ, & propinquissimæ partes: & prægnans fit: deinde suffocatur, & mammæ fluunt, & imus venter durus est, ac intumescit, & omnis circuncirca locus, & dolet si quis ipsum attingat. Et febris ac stridor dentium corripit, & dolor vehemens laterum mollitudinem ac lumbos: & semē in somnis effundit, & peius habet. Hanc calida lauare oportet ac tepesacere: pharmacum autem bibendum dare, & cum debilibus fouere: & cyclamini obolos tres in linteo deliger ac apponat, & cupressi succū in aqua madefaciat, ac cantharidas eadem terat

terat, & modico tempore apponat, & per multum temporis interuallum. Efficax est. Subdititium. Cuminū chemæ mensura, uia passa alba. Aliud. Vrticæ semen, ari radix. Horum quodcunque uoles leuiter apponito: ubi uero expurgaueris colluatur ita ut detrahas & cum infuso pudenda colluas: & simul cum viro dormiat: & si foetū ad partus tēpus gestarit, tota expurgatur, & sanafit. Alia aqua intercus vterorum. 60 Subcruentū quiddā fuit saniosum, & purgatur, & mordet valde, & vlcera pudenda velut muria, & circumscitas partes, & quocunque destillarit vlcera, & color est morbi arcuati. De cætero uero purgatur copia velut in aliis fluxionibus. Morbus autem hic & debilior est, & aliquando lethalis fit, si vteri egressi fuerint. Hanc curato velut eam quæ à fluxu albo vexatur: & iac asinum bibendum dato, & extenuato, & prædictis phamacis curato. Eclegm, quod delingitur ad aquam intercutem. Si aqua ex vteris fluat, sulphur, & anseris adipem delingat. 61 Si ventus in vteris fuerit, status exit, & stridet, & tota intumescit: & febris habet & ardor: & ad hæc valde exilit præ dolore: & virum non admittit, & valde ægre fert coitum, & erigi nō potest, & velut onus graue ipsi in vteris iacet, & caput dolet, & anxia est, & loqui non potest. Si uero dolor accesserit, clamat, & dolet omnia, & lumbos, & pubem, & sedem: & vrina supprimitur, & venter suffocatur, & mori cupit: & præcordia distenduntur: & stomachus mordetur: & os amarum est: & vomit acida & pura ac meraca: & frequenter ructat, & melius habet: Sin minus, intumescit: & si attigeris, renititur & dolet. Proinde vterum cum aqua mulla, & aceto mullato ac oleo colluere oportet: Et cuminū aut anisum tritum, sumere, & lini folia terere, & gallinaceum adipem cum ouis in aqua infundere. Subdititiis uero ac potionibus vtere, quæ ego describam. Desideat autem in oleo calido, & aromata in ipsum immitto, iunci odorati florem. Aut in aqua lauri, aut marina desideat. Optimum autē est mollibus infusis vterem purgare, aut glandem apponere quemadmodum puero venter soluitur, lanam illotam cum melle. Si uero antiquior fuerit, cepam in oleum aut mel tinctam apponito. Aut taurinum fel, aut nitrum cum melle. Aut mali punici acidi nucleum, cum melle & ordacea farina. 62 Si mola ipsa innascitur, à crassa genitura intus retenta, thymbram tritam in

aceto & aqua, liquidam bibendam præbeo. Aut hyoscyami semen tritum: & cum muria ac sulphij succo & aceto colluero. Aut si opus fuerit cum aqua. Optimum uero est aquam mullam infundere, cum aqua lentium, aut erui, aut floris violæ. Si uero purgata fuerit à talibus quæ sunt velut igne ambusta, myrtum coquito ac perluito, & myrrham ac netopum cum lana apponito.

Si ventus in vteris fuerit, ac momordet, & quæ transit colorem facit, & præ ardore intumescit, & dolet, & virum auersatur, & coitum valde ægre fert: & tenditur ac intumescit pecten, & erigi non potest, nec dirigi. Quum sic inueneris, scito quod ventus & genitura in vteris est, & propterea nunc ægrotet. Accipe itaq; mel, ceram, lini folia trita, & adipem gallinaceum, & hæc in vino odorato tepescata per clysterem in vteros infunde. Apponat autem folia lini. Aut semen lini terito, & in lanam inuoluito, & ad os vteri apponito: Sin minus, efficaciore vtere. Irinum & crocum, & lini folia, & adipem gallinaceum terito, & lacte muliebri diluta, rasura de tenuibus linteolis derasa excipito ac illigato, & ad vteri osculum apponito. Et si pinguitudo carnosior enascatur, quod consumat indito, & mediocriter attenuato. Quæ enim valde attenuantur, raræ sunt & abortiunt.

Si uero genituram non suscipit vterus, sed dimittit, & calorem in seipso non habet, instrumentum parare oportet, cui infidens vapore intra vterum recipiat, ita ut vestes circumcirca ponantur. Suffire autem oportet cassiam, cinamomum, myrrham, singulis pari portione vino siccato siue sapa subactis, & super prunas coniectis. Modice uero lauetur, & modice cibum sumat. Oportet autem subdititium huiusmodi. Myrrham mollem cum melle efformato. Sic autem oblonga velut glans: & sæpe hæc facito virium respectu habito. Profunt & pelecini in frumento nascentes, cum myrrha triti. Mel quoque coquito, & cum tædis agitarum permisceto, & fabæ Ægyptiæ magnitudinem apponito: fel item taurinum, & rhoem rubrum pari portione. Conyza herba est similis apio crispo, nascitur autem prope mare in locis arenosis, odor uero eius ægre tolerari potest: Hanc cum melle & vino apponito. Aut bulbion (conspicitur autem in tritico, maxime Ægyptio) acre, simile cumino Æthiopico: hoc & allium & nitrum simul apponito. Verum antea lauetur.

Quum

64 Quum mulier caput dolet, & sinciput ac collum, & vertigo præ oculis obseruatur, & timet, & tristis fuerit, & vrinæ nigre, & similia etiam per vterum procedunt, & anxietas ac mæror ipsam tenuerit: atra bilis in vteris inest. Curetur autem sic. Cucumeris syluestris anniculi internam partem, fel tauri, florem aris, cum bacchare terito, & subdititia formato: & pharmacum bibendum dato, ac lauato. Quum uero mulier vteros mordetur, & dolet, lancinatūque, & bilem flauam mingit: & vterus haurit, & oculi fuerint velut morbo regio affectorum: scito quod bilis in vteris est. Quapropter optimum est expurgare totū corpus & ipsos vteros subdititiis, quæ bilem educunt. Quum uero perfrigeratur vterus, & onus insitum esse videtur, & color non est clarus, & compactus est vterus: Quum sic habuerit, purgare oportet cum eo quod pituitā ducit, & attenuare, ac frequenter vomere. 65 Quum mulieri male oluerit ex ore, & gingiua nigra fuerint ac praua, caput leporis, & mures tres seorsim exure, & ex duobus muribus ventrem exime, hepar autem & renes non: & in pila lapidea marmor, aut lapidem album tere ac cribra: deinde singulorum pares portiones miscere, ac dentes confricare oportet & locos in ore: & postea lana succidissima fricet, & cum aqua colluat. Tingat autem lanam succidam in melle, & confricat dentes ac gingiuas, & internas ac externas partes. Terat item anisum, & anethi semen, & myrrham pondere duorum obolorum, atque hæc in vini albi meraci hemina dimidia diluat, & cum his os colluat, & multo tempore in ore contineat. Hoc autem frequenter faciat, & ieiuna gargariet, & post cibum. Optimum uero est modico cibo vti, & optima quæque ingerere oportet. Hoc pharmacum dentes purgat, & bene olentes facit. Vocatur autem Indicum medicamentum. 66 Quum mulieri mamma aspera facta fuerit, itæbes aut rubi fructum, cum aqua & oleo coquito, & cataplasmate facto mammas integito, & betæ folia superponito: deinde ex linteo velut pileum confuato, & magnitudine ut mammam capiat, atque sic mammam indito. Si uero suppuretur, secato, & ex lana succida linamentum siue penicillum immittito, & eadem superponito. Postea uero ex lenticula cocta cum polenta permixta, cataplasma adhibeto. Si in pudendo mulieris, aut intestino re-

folia, cum fellis bubuli obolo permiscuntur, & oleo cedrino subiguntur, & lana succida mollissima excipiuntur. Induntur autem tertio quoque die, per noctem ac diem. Postridie uero ubi amouit, calida lauetur: & allium coctum ac crudum edat: & ascarides exeunt ac moriuntur. Muria uero etiam colluere oportet. 67 Ad faciem ornamdam. Hepar tauri terito cum oleo: illinito autem cum vino meraco. Fel autem furfures exeret. Sed & prifanæ succus similiter illustrat, & ouorum candidum: & farina lupinorum, & erui, cum ficis in cataplasmate adhibita. Et brassicæ radix ac semen. Hæc etiam lentigines tollunt. Itémque aleyonium. Et si puluis faciem læserit, ceratum liquidum ex rosaceo præparatum sublinito, & aquam frigidam affundito. Et rugas leuigat hoc. In pila lapidea plumbaginem terito, & menstrua ex situ aqua affusa pastillos formato, qui ubi resiccati fuerint, oleo dilutos rugosæ faciei illinito. At si capilli defluant, iadanum cum rosaceo aut anthino unguento terito, & cum vino illinat. Aut terræ cimoliam cum vino, aut rosaceo, aut omphacino, aut acacia. Si uero calua facta fuerit, cuminum impone, aut steruus columbinū, aut raphanum tritum. Aut cum cepa confricet, aut cum beta, aut vrtica. Cæterum solares appellatas maculas tollit, erui decoctum, betæ succus, ouorum candidum, prifana, cucumeris syluestris radix sicca, cum vini fece trita, ac illita: Aut fici folia adhibita: Item sesamo trito fricari, aut amygdalis amaris: & vrticæ semen, & allij cortex superligatus, & lepidium. Impetigines omnes extrahit. Accetum, manna thuris, pumex, sulphur cum acetum, nasturtium syluestre vstum & in cinerem redactum, viperæ exuuium, rumicis syluestris radix. Teratur autem cum aceto vinoso. Si uero pustulæ emergant, etiam spuma argenti vtere. 69 Potio ad fluxū rubrum commoda. Cornu cerui vstum, ad duplū crudæ ordeaceæ farine ammisceto, atq; hæc in vinum pramnium inspersa bibat, & sistitur. Alia. Adianti radicem tritam, & cicer torrefactum, & lentium farinam ex melle bibat, aut velut potum exhibeto. Aut farine tritici recentis acetabulum, gummi albi dimidiam, manne thuris tertiam partem, & iunci odorati parum. Aut de pinu, vel cupressu aqua dilue, & bibendum præbe. Bibat autē in die. Aut cornu cerni comburito ac terito, & crudam ordeaceam farinam cum cedri baccis quinque,

que, & vinum austerum nigrum cum tēdis ammisceto. Aut mali punici dulcis asati succum, cum vino nigro bibat. Aut cupressi baccas tres aut quatuor: & myrti baccas nigras, & simul, & ipsas per seipsas, ad robur corporis mulieris respectu habito. Cum vino verò potio fiat. Aut castorij obolum in vino nigro austero terat ac bibat. Potio ad fluxum, & omnes morbos qui ab

70 vteris fiunt. Pœoniæ semen & radices, cuminum, Æthiopicum, & melanthium in vino albo exhibeto. Aut ferulæ rasę acetabulum, & porri succum, in vino albo diluto. Hoc etiam ex naribus manantem sanguinem sistit. Aut malum punicū in vino nigro coquito, ac decorticato, & interna in vino nigro terito, & cum polentæ farina exhibeto. Aut linum, vel erysimum tostum, & oleę folia viridis, & radicem nigram aspalathi, & peplum plenum, hæc trita in codē vino diluto bibenda dato. Aut coagulum afininum & mali punici dulcis radicem, & galiam, omnia æquis portionibus, & mali punici dulcis succum, cum vino bibat. Aut rumicis semen, cum gallę parte externa circumrasa. Hęc simul terito, & postea cyceonem facito, ac exhibeto. Si sanguis largus ex vteris fluat, viticis folia cum vino nigro dato. Acerba item omnia fluxum sistunt,

71 vino nigro ammixto. Ad fluxum & dolorem. Canchryos radicem in vino nigro bibat. Si verò amplior fuerit, terebinthi fructus tritus prodest. Oportet autem vino & aqua diluere ac bibere. Si fluxus fiat, cancris fluuiatiles in vino suffocato, & de tali vino cum aqua bibendum dato. Si verò adhuc feratur fluxus, promalon siue myricam torreto, & tritam in vino dato: Aut porri succum. Si verò multus defertur fluxus, muli sterco comburito, terito, & cum vino dato. Si autem diuturnus fiat fluxus, spongia combusta auxiliatur. Terenda est autem spongia, & cum vino odorato bibat.

Cataplasma ad fluxum. Allium, & porulacam, & apium, & loti ac cedri ramenta trita simul misceto: & cum aqua multa diluito, & cataplasma facito. Aut rubi, & rhamni, & oleæ folia trita simul misceto, & in aqua multa diluito, & cum polenta in cataplasmate adhibeto. Aut sambuci & myrti folia in cataplasmate adhibeto. Aut loti ramenta, & mori folia, ac rosæ folia, cum vua passa ad cataplasma redigito.

72 Fomenta ad fluxum. Loliaceam farinam torrefactam in posca meraciore coquito, & linteo illitam pro fomēto adhibeto. Aut

lentes torrefactas ac decorticas in crassiore instar alicæ farinam redigito, & in aqua coquito, ac similiter adhibeto. Aut eruum eodem modo. Commoda est & saluia. Aut paleas ordeī in saluiæ & hyperici decocto coquito, & imponito. Aut loti ramenta, & cupressi in vua passæ cremore cocta, linteo inducito, ac pro fomēto adhibeto. Aut oleæ folia, aut hederę, aut myrti, in aqua coquito, & cum his etiam ordeī paleas coquito. Aut furfures triticeos in aromatum aqua coquito. Aut furfures triticeos in vua passæ cremore coquito. Aut violæ albæ semen, vel radices coquito, & ad aquam decocti furfures triticeos iniicito, ac foueto. Aut cum eo decocto furfures triticeos subigat, & panē faciat, eoque calido lanæ inuoluto foueatur. Aut in serpilli decoctum furfures triticeos iniicito, & eodem modo foueto. Sed & fomentum adhibendum est cum spongiis calidis, & cum mollibus lanis, si dolore vexetur: & cum vasitaceis aqua infusa, & cum vesicis oleo calido plenis. Collutiones ad fluxum. Myrti folia, & lauri, & hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito. Sambuci & lentisci folia in aqua coquito, & cum excolata leuiter tepida colluito. Aut cœnanthen, & cyperum, & vvas passas in aqua multa coquito, ac colluito. Aut cum scœnogręci aqua, aut rubi decocto, aut oleæ viridis, aut cupressi, aut serpilli, aut mali punicæ, aut radices violę albæ, aut lentisci decocto leuiter tepido colluito. Aut medicamentum ex butyrō, & resina, & adipe anserino infundito: Aut id quod ex medulla & adipe suillo preparatur. Suffitus ad fluxum. Ordeum tostum prunis inspersum suffito: Aut cerui cornū cum oliuis immaturis: Aut rhoem rubrum, & polentam torrefactam, cum oleo & vino duplo: Aut paleas ordeī, & sterco bubulum similiter. Aut loti ramenta, aut rhoem, aut cupressum siccam, cum vino nigro austero suffito: Aut galbanum, aut mannam thuris, aut resinam vino subactam: Aut caprę cornu, & gallam: & sistetur fluxus. Alius suffitus. Effodere oportet serobem, & vineorum vua duarum chœnicū Atticarum mensuram torrefacere, & de cinere in serobem mittere, & vinum odoratum irrorare. Mulier autem circuminsidens, ac seipsam contegens ac conuoluens suffitum admittit. Aut fordes pilorum circa sedem caprę siccas tundito, & torreto, atque cum ordeo fracto, & oleo subacta suffito prunis insper-

74

74

74

fas. Aut ordeī paleas iisdem prunis iniicito. Aut cupressi ramēta vngueto subacta suffito. Aut cicutam, aut myrrhā, aut thus, vngueto affuso suffito: Aut bitumen & ordeī paleas similiter. Aut cupressi radicem rosaceo oleo perfusam suffito. Aut ad calamū, iuncū odoratū, cyperū, apij semen, anisum, oleo rosaceo affuso suffito. Similiter aut & resinam prunis iniicito. Et cinamomum, & myrrham, cum rubi foliis, aut rosarū foliis, aut mēta, addito modico croco & styrace. Hęc omnia simul terito ac suffito, oboli Artici pondere, in cinere sarmentorum vitis, aut in stercore bubulo instar acetabuli formato. Sit autem ignis ex sarmentis vitis. Mulierem verò imponito prius, vt ne odorem percipiat. Nā si odorē senserit, melius est non suffire. Subdititia ad rubrum fluxum. Myrrha & bulbiō cum melle tritum, optimū præstant subdititiū. Aut rosæ in aqua coctæ, qua sanē cum rosaceo vngueto tritas, ac lanæ inuolutas apponito. Aut loti florem in aqua coquito, & deinde cum rosaceo vngueto terito, & in lana ad vteri os adhibeto. Aut cyperum, & irim, & anisum, singula pari portione, eū rosaceo vngueto trita, intro in vteri osculum detrudito. Aut myrti nigræ folia, in vino albo terito, & pini corticem ammisceto, & similiter facito. Aut cupressi fructū, & thus, pari portione simul ambo in vngueto terito, & apponito. Si resiccare fluxum opus fuerit, calamintham in vino nigro coquito, & linteo inuolutam apponito. Aut hyoscyami folia, & cicutā simul coquito: Similiter porrum, & maluam: & ceram ac anseris adipem ammisceto: deinde tepida ad pudēda subdito. Aut vinum meracum, cum resina & malicorio cocto terito, ac similiter apponito. Aut cnicum cū vino tritū subdito: Aut loti ramenta similiter: Aut lentisci folia. Aut rhoem melle cocto ammixto apponito. Si vero non cesset, Sufinum, aut blitum herbam, quæ velut lingua est, in lana ad subdititiū efformato. Ad fluxum aquæ subdititiū & infusile. Si mulieri aqua fluat ex pudendis, resinam siccam, & myricæ folia, & lini semen, in vino terito, & gallinaceum adipem ammisceto, & per clysterem in pudenda infundito. Aut farinæ purissimæ chemam, siue conchæ testam cauiorem, aut amyllum in lana ad vteri stomachum apponat. Aliud similiter infusile. Quum aqua ex pudendo fluxerit, myricæ folia, & thus, & resinam, cum anserino adipe terito, & per clysterem in pudenda in-

76

fundito. Si pecten præ fluxu aquoso doleat, viticis semen cum melle terito, & in cataplasmate pectini probe adhibeto. Si fluxus sanguinolentus, aut albus, aut qualiscunque fuerit, Sulphur & mandragorā in vino meraco terito, & lana excepta apponito. Et supina dormiat, & immota maneat. Aut malicorium siccum in vino pranio terito, ac bibendum dato. Ad fluxum album potus. Hederę albæ semē, & pini corticem, 77 in vino austero exhibeto. Aut cornu cerui vsti partem vnam, crudæ ordēacæ farinæ partes duas, & cedri baccas quinque, aqua terat & bibat. Quum ab vteris strangulatur, castorium & conyzam in vino, & seorsim, & simul vtraque bibat: Aut bituminis obolos tres: Aut phocæ adipis quantum duobus digitis apprehendi potest. Aut radices pœoniæ dimidiam portionem, in vino odorato bibēdam dato. Quum vero vteri suffocarint, & simul tussierint, sandarachas obolum, & sulphuris viui tantundem, & amygdalas amaras depurgatas tres aut quatuor, misceto, & in vino odorato exhibeto. Si verò adhæserint vteri, ordeum terito, & vnā cum paleis, & cornu cerui, oleo subigito, & suffito. Quum autem sursum ascenderint, & cor ac stomachus prematur, & substiterint, myrrham aut resinam, aut netopti, aut castorium, aut silphij succum bibendū dato. Quum vterus strangularit, spiritus autem acruatim sursum commotus fuerit, & grauitas incuberit, & mens perculsa fuerit, & loqui non potuerit, & perfrigeratio adest, ac spiritus offendens, & oculi obscurantur: caput quam citissime radito, & per fasciam supra umbilicum, si opus fuerit, deligatam detrudito. Dato autem castorium, & conyzā, & ruræ aquam, cuminum Æthiopicum, raphani semen, sulphur, myrrham. Ad nares graueolentia, ad vteros bene olētia adhibeto. Si verò sustinuerit, etiam grani cnidij internam partem, albam illam, melle subactam ac mixtam, naribus illinito. Aut schidnum tenuem scillæ speciem quæ mordeat. Quum autē dolor habuerit ac suffocatur, maluæ radicem, aut acetum multum, aut sceniculi corticem, aut crethmum in aqua bibendum dato. Optimū verò est eructare, & sedentē collocare, & sternutationem facere, aut veratrū naribus admouere. Si 79 verò sub septo transuerso ac præcordiis vteri sedere videantur, de repente voce destituitur, & præcordia dura fiunt, & strangulatur, & dentes conserit, & vocata Hipp. opera. E non

non audit. Oportet igitur sub nares suffiri lanam accensam, bitumen in ignem coniectum, & caltorium, & sulphur, & picem: Inguina verò & femora unguento odoratissimo intus unungere. Aut itellas marinas nigras, & brassicā vino odorato misceat ac bibat. Aut myrrhæ obolos tres, coriandri parum, resinam, pæoniæ radicē, cuminum Æthiopicū, hæc in vino albo & aqua trita, aut cum aqua mulsā diluta, leuiter tepida bibat. Auxiliatur & peucedanum, aristolochia, cepæ lachryma: panaces in vino aut aqua leuiter tepida datū. Vteros ad locum suum reducit, crotonis radix pota, aut cuminum Æthiopicum, aut apium, aut sceniculi & anisi semē, aut piper, aut myrrha, & papaueris succus potus. Si cor stragularur, ab vtero reprimatur, & spiritus habet, & anhelatio: Viricis, & pæoniæ semen in vino bibere oportet: Aut abrotonum, & panaces, & ammoniacum: Aut rutā, aut somnificum papaueris succum. Rursus igitur si similiter habet, melāthium terito, & melle subigito, & velut glandulam efformato, ac pennæ circumdato, & apponito. Aut phyllition similiter subdito. Aut telephium, aut anemones folia trita, in lintheum indito, & modica myrrha ammixta apponito. Si in lumbos vteri incubuerint, suffocatio verò caput non contigerit, polypos coctos edat, & vinum nigrum odoratum meracū quā plurimum bibat. Quum verò velut ad viscera conuersi strangularint, vinum cedrinum, & vinum Æthiopicū bibat: & calida lauetur: & odoratis fomentis vtatur. Si vento inflati fuerint vteri, aromata omnia in unguentum immittuntur, & laurus, & myrtus, & saluia, & cedri, ac cupressi ramenta. Hæc contundito, & trita cribrato, & in vinum odoratū inspergito, & oleum rosaceum superfundito. Quum verò trāsmoti vteri presserint, ordeum vnā cum paleis, & myricam, & cerui cornu, vino subigito, ac suffito. Quum assistentes strangularint, funiculum lucernarium accendito, & præ naribus extinguito, quo fuligo & nidor ipsas ingrediantur: & picem, & castorium, & peucedanū, & myrrham, unguento irino diluito, & subacta apponat. Bibat autem resinam oleo dilutam. Si valde strangularint: Aut testudinis iuxta mare natæ obolos tres, in vini albi hemina, vel cyathis tribus tritos, bibendos dato. Aut cedro in lucernam infuso, lucernam accendito, & vbi extincta fuerit, ad nares exhibeto: Aut cœnum fetidissimum similiter. Aut lanam

accensam sub nares mulieris suffito. Aut bituminis parum tritum in vino albo bibat. Aut crysini conchæ testam, & caltorium in vino albo bibēda dato, & lauato. Si verò etiam tussiat, sandarachæ obolū, sulphuris viui obolos duos, amygdalas depurgatas tres aut quatuor, & caltorij obolum, cum vino odorato misceto, & bibenda dato.

Si verò strangularint vteri, & stragulario cor contigerit, & os conclusum fuerit, acetum calidum sorbendum dato, & os paxillo aut radio aperito, & vinum in odorum similiter exhibeto, & cum aceto mulso. Si vero valde strangularint, & voce destituta fuerit, cepam in vino tepido tritam in nares instillato & excitato. Si verò vsq; ad hepar ascenderit, & suffocatur, voce destituitur, & nihil videt, & dentes confert, & dura fit, & nihil sentit, & frequenter respirat, & non audit: Hanc sub præcordiis manibus comprehensam frequenter inungito. Et dentibus cum paxillo diductis, vinum meracum tepidum infundito, si nihil prohibuerit. Et plerunque statim melius habet. Si ad inguina incumbant ac innitantur, caprini stercoreis pilulas, & leporis pilos, phocæ adipe subigito ac suffito. Aut hederæ fructum, aut folia, aut corticē siccato, & quercus folia ac resinam ammisceto, oleoque subigito ac suffito. Aut coaguli phocæ pellem conterito, & spongiam ac muscum, cum phocæ adipe ammisceto ac suffito. Aut stercoreis caprini pilulas, & phocæ pulmonem, ac cedri ramenta suffito. Sed & bubulum stercoreis suffito: Aut cornu bouis ramenta, & bitumen. Aut spinæ Ægyptiæ fructum & cedri ramenta, & myrti folia sicca. Hæc molli unguento subacta suffito. Multa verò aromata in unguentum iniicito. Aut vinacea tusa trita, & cedri baccas, & resinā pineam, simul mixta & passo cocto subacta suffito. Fomenta à quibus discedunt. Stercus bubulum contusum, aceti dimidia mensura, & decocti erui ex aqua marina aut dulci similiter dimidia adiecta, pro fomento adhibeto: foueto autem leuiter, & lenticulæ decoctum bibendum dato, ac reuomendum: Et farinam sorbendam, & insuper vinum. Postridie verò granum cnidium dato: Sed & quod vrinam ciet. Ciceris partes duas tritas, vepæ passæ optimæ terciā partē, affuso aque congio coquito: deinde excolatam aquam per noctem sub dio exponito, & postridie bibendam dato: & de cætero saluiam, & lini semen, & polentam, bis per diem in vini diluti

diluti heminis quatuor dato. Aut olei heminas dimidias tres, foliorum sambuci manus plenā mensuram, hæc coquito, & cum calidis foueto: aut testis calidis immittis fomentum facito, muliere in sella collocata, & vestimentis cooperta. Aut sambuci folia cum myrto coquito, & in excolata aqua paleas ordei coquito, & fomentum facito, si calorem sustinere poterit. Aut acetum, oleū, mel, aquam: Hæc permixta ac valde feruefacta, in vesicam infundito. Aut pini corticem, & rhois folia in aquam iniicito, & fortiter coquito, & in excolatā aquam etiam ordei paleas immittito ac coquito, & affuso oleo foueto. Aut lori & cupressi ramenta, aqua & oleo affuso, probe coquito, ac foueto. Aut cum aromatis unguentum infundito, & gallam iniicito, & rhamni corticem, & polentam triticæ cum aqua. Si verò vteri extra prominuerint, & dependent velut scrotū: myrti baccas, lori ramenta, rubi & oleæ folia, simul coquito, & leuiter tepide foueto: Aut cum vino vnā cum illis & cum graecolentibus similiter. Externas autem partes cum oui candido oblitito: Quum verò perfrigerantur, & liuida facta fuerint, cum aqua calida. Mollitoria vteri. Adipē ouillum, ouorum vitellum, mel, oleum rosaceum sumito, & cum his farinam subigito, & ad lentum ignem tepefacito, & quod destillat lana exceptum emollito ac apponito. Aut adipem ouillum aromatis conditum, & nitrum rubrum, anseris adipem, & oleum rosaceum colliquata & lana excepta apponat. Aut anseris adipē, ouillum adipem, cerā albam, netopū, rosaceum oleum: Hæc quā optime permisceto, & tenuibus lintheis excipito, & statim vbi lota est, apponat tepida osculo vterorum. Aut cerui medullam, & anseris adipem, in rosaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta subdat. Mollia subditicia, quæ aquā ducunt, & mucos, & pelliculas, & non exulcerant. Myrrham quā optimam, & salis granum, & picem aromatis imbutam, terito & apponito. Aliud. Grana cnidia decorticata triginta, Indicum (quod Persæ piper vocant, & in hoc inest rotundum, quod appellant myrtidanum) cum lacte muliebri simul terito, & melle diluito: deinde lana molli ac pura excepta, & pænæ obuoluta subdito, & per diē finito. Si verò fortius facere voles, modicum myrrhæ ammisceto, terriam videlicet partem, siue trientem, & lanam mollem puram semifuccidam. Ex vteris

educunt, & osculum molliunt, narcisus, cuminum, myrrha, thus, absinthium, cyperrus: hæc ipsa per seipsa, & cum oleo rosaceo aut albo, aut Ægyptio. Apponantur autem vbi lota est. Aliud, quod sanicem cruentam educere potest. Cum tædis misceto myrrham, salem, fel taurinum, cuminum, mel, & in lana subdito: Aut cumini folia similiter in vino trita. Aut silphij succum ad ficum ammisceto, & glandulam inde factam subdito. Idem facit & mori radix cū melle, & postea rosaceo illinito. Efficax est & alij caput integrum, & nitrum rubrum, & ficus pinguis, pari portione: misceto autē & gallam paruam, & glandem facito, eamque liquore aliquo tinctam subdito. Et postea lota cerui adipē in lana subditum habeat. Aliud, quod cruenta omnia magis prioribus ducere potest, & mollire. Piper, elaterium, & lac muliebre misceto, & cum his terito etiam mel, & oleum album, & cerui adipem, & lintheo excepta subdat. Vehementer verò ducit omnigena hoc. Fici pingue, elaterij portiones duas, nitrum rubrum quārum elaterij, mellis parum, cum lintheo aut cum lana glandem facito. Aliud. Netopum, fel tauri, nitrum, cyclaminum, gallam, cum melle terat. Postea verò lota adipem cerui subditū habeat. Aut pulegium & fel tauri tritum pennæ obducat, & in oleum Ægyptium tinctum subdat: Aut cyclaminum magnitudine tali cū æris flore. Aut anemones caput cum farina tritum pennæ obducat, & in oleo albo tingito. Aliud quod omnia ducit. Cucumeris syluestris oblogi internam partem, exempto semine, cum lacte terito, & myrrham puram vnā cum ipsis, adiectoq; modico melle & oleo Ægyptio, molli lana excipito. Aut cucumeris syluestris internam partem siccat, & melle affuso terito, ac glandē formato. Postquam autem lota fuerit, adipem subdat. Aut elaterij portiones tres cū aqua. Mollitoria. Qui candidum, farinam, mel, cerā albam: Hæc simul tepefacito, & quod destillat lana exceptum apponito. Aut adipem anseris, ceram albam, resinam, unguentum rosaceum, cerui medullam liquefacito. Aut ouillum vel caprinum adipem, oui candidum, unguentum rosaceum: Ex his aut glandem facito, aut lana excipito. Fomenta per quæ vteri purgantur, si duri fuerint. Vinum suauissimū pari aqua temperare oportet, trium semicongiorum Atticorum mensura, & sceniculi radices ac feminis eiusdem quadrantem, & olei Hipp. opera. E 2 rosacei

rosacei heminam dimidiam, in ollam mittere, cuius operculum foramen habet, & vinum superfundere, & arundine indita fomentum facere, & postea scillam apponere. ⁸⁷ Si dolores repentini irruerint, & & animi deliquia affuerint, rosarum folia, cinamomum, myrrham puram, netopum, papaueris succum, hæc in pastillos drachmales efformato, & super frusto amphoræ eadenti ponito, & pro suffimento vitior. Aut styracis modicū unū oleū mittito, ac vitior velut priore. Omnia quæ in vnguenta iniiciuntur tundito ac eribrato, & super stercus bubulum mittito, itēque styracem, & netopum, rosaceum oleum quā optimum, & Ægyptium album affundito, & post purgationes suffito: Aut lauri & myrti folia tundito, & cyperi fructum, cum vnguento albo Ægyptio subigito, addito etiā netopo, & super stercore bubulo suffito. Auxiliatur & māna thuris, & cupressi ramenta, & cyperi radix tusa. Sed & iuncum odoratum aromaticum, & cardamomū, & iridem tūdito ac cribrato, atque hæc omnia misceto, & rosaceum oleum ac netopum ipsis affundito, & vitior in crassiore tritici farina. Aut resinam in recens formato fistili suffito, castorio, aut aliquo ex aromatis adiecto. Caput verò oleo rosaceo tingito, in aures autem myrteum, aut maelinum oleum infundito. Et cicēr album, & vuas passas coquito, ac decoctum bibendum dato, & in aqua calida desideat. Et oliuas albas priusquam oleum remittit lancinato ac siccato, & in vino odorato terito, & acetabulum Atticum præbeto. Aut eantharidum ventres, aut adiantum, & nitrum rubrum Ægyptium, & ferulæ radicem, & apij semen tritum, hæc exhibeto. ⁸⁸ Si verò vrinæ stillicidium corripat, in aqua desideat, & vinum dulce bibat. Si maxime strangulatur in vterorum dolore, vinum suauissimum pari aqua temperatum, trium semicongiorum Atticorum mensura, & sceniculi radices, & feminis eiusdem trientem, & olei rosacei heminam dimidiam: Hæc in nouam ollam mittito, & vino superfuso foueto. Et scillā apponat, donec osculum molle & amplum esse dixerit: & si exulceratum fuerit, ac pustulæ vbiq̄ in ipsis fuerint, præstat adipe anserino cum thure curare. Ad vterorū dolorem. Peucedanum, aristolochiam, panaces, hæc simul in vino dulci misceto: & tepesfacta bibenda dato. Et peplum album forbeat, & & vrticæ semen. Aliud fomentum siue

suffimentum. Si dolor habuerit, malicorium punici dulcis, loti ramenta, oleæ folia sicca tusa: Hæc cum oleo subigere oportet, & super ignitum stercus bubulum mittere. Aut galbanum, myrrham, thus, oleū album Ægyptium, super vitis farmeta. Aliud fomentum fortius ex bitumine. Bitumen, radicem xanthij, pilos leporis, rutam, coriandrum siccatum, hæc omnia terito, & formatas inde placentulas siue pastillos suffito: Aut ad picem, & sandaracham tusam tritam, cupressi ramenta ammisceto, & vnguento affuso placentulas formato, & in ignem missas suffito: Aut cornu capræ in ramenta confectū oleo subigito, & in igne missum suffito: Aut effossa scrobe, vinacea vuæ torreto, & cinerem in scrobem mittito, & vino odorato insperso, mulieri circuminsideti fomentum facito. Sint autem vinaceorum chœnices duæ, atque hæc ipsa quā maximè sicca. Si verò vterus doleat ⁸⁹ vsque ad vesicam, porri semen cum aqua tritum bibat: Aut cyclamini radicem, in vino albo ieiunæ bibendam dato, & calida lauetur, & apothermon ieiuna bibat, & tepesfactoria apponat: Aut allij caput integrum, & nitrum tostum, & cuminum, trita ac melle subacta apponito: & calida lauetur, & apothermon bibat. Ad omnem vterorū morbum curandū. Lini scissi vnā cum stipula pugillum tenuiter tusum, in vino albo quā suauissimo per noctem madefacito: deinde excolatū in ollula tepesfacito, & in eo lanam mollissimam rinctam apponito, & vicissim priore detracta aliam subdito. Opitulatur autem & crocus, & myrrha, & Ponticæ nuces, alba & pura lana excepta, & cum adipe anserino ac vnguento irino apposita. Si dolor vexarit ex subditiis purgatam, myrrhæ acetabulum, thuris tantundem, melanthium, cyperum, feseli, anisum, apij semē, netopum, mel, resinam, adipem anserinum, oui candidum, vnguentum Ægyptium, singula paribus portionibus in vino albo dulci, duarū heminarum mensura terito, & tepidis infusus colluito. Si dolor vehemens habuerit, cantharides, cyperus, calamus, iuncus odoratus, & iris, profunt. Hæc in vino nigro coquito, ac vitior. Alia collutio. Si dolor & vrinæ stillicidium vexarit, porri succum, sambuci fructum, feseli, anisum, thus, myrrham, vinum, in succū redigito, misceto, ac infundito: Aut myrrhæ acetabulum, thuris tantundem, melanthij & cyperi tantundem, feseli, anisum, apij semen, netopum, mel, resinam,

resinam, anseris adipem, oui cādidum, vnguentum Ægyptium, singula paribus portionibus in vino albo dulci diluito, ac infundito: Aut mercurialis aquam decoctam cum myrrha, thure, netopo: Aut saluiam, & hypericum, in aqua coquito ac infundito: Aut apij semen, anisum, melanthium, feseli, myrrham, casia fructum, in vino coquito ac colluito. Alia collutio. Si dolor fuerit vehemens post purgationem. Sambuci fructum, & lauri baccas, in vino nigro coquito ac colluito: Aut sambucū in aqua coquito, & aquam excollato, & vino dulci affuso colluito. Si post collutionem infusam dolor oboritur, aromata quæ in vnguenta iniiciuntur coquito, & de aqua duas heminas excolato: misceto autem adipem anseris, & oleum rosaceum, & tepida infundito. Amplius autem infusum nulli, vt semel dicam, competit quā duarum heminarū. Aut mercuriale in aqua coquito, & ad succum, myrrham ammisceto, aut thus, & netopum pari mēsurā, & tepidum infundito. Si verò vteros doleat, cyclamini radicem in vino albo ieiunæ bibendam dato. Et calida lauetur, & apothermon bibat. ⁹¹ Si ex feruido & superficiali vlcere pudenda fuerint exulcerata, myrti baccis in

vino coctis colluat, & melilotum apponat. Et mali punici dulcis putamina in vino coquito, & myrrhā ac resinam simul mixta vino diluito, & intinctum in his linteum subdito. Et si vrinæ stillicidium corripat, fomentum adhibeto, & pectinem illinito. Desideat autem in decocto rosarum, aut rubi, aut myrti, aut oleæ, aut pampinorum vitis, aut iuniperorū baccarū, aut saluia. Si vterus in vtero obortus fuerit, & dolor vehemens, & flatu non exit, cuminū apponat. Et saluiam ac cyperū tusa madefacito per noctem, & mane excolato, & lucidum ac clarum cremorē in vas infundito, & crassiore tritici farinam cum vino albo ammisceto, & silphij succum magnitudinē fabæ, cum farina coquito, & crudius forbēda dato. Si columella in pudēdis nascatur, ⁹² dolor obrinet. Et doloris quidem medela est apij semen. Columellam verò refecare oportet. Si vlcera in pudendis oboriantur, & pruritus corripat, oleæ folia, & hederæ, & rubi, & mali punici dulcis trita, & vino veteri diluta, cum recenti carne apponito, ita vt folia carni oblinas. Et habeat subditam per totam noctem. Mane verò eximens, & myrtum in vino coquens, cum vino pudenda colluat.

Notha, ad finem primi libri de Morbis muliebribus adiecta.

A R G.

- 1 Ad ruffim pueri. Ad alium pueri soluendam. Ad anhelitum. Purgatorium.
- 2 Vomitus soluenda. Corrosiuum. Pharmacum nigrum. Ad anginam illitio, in doloribus podagricis.
- 3 Medicamenta ocularia. Puluillus.
- 4 Ad argemen oculi vlcus. Oculi dulci lacryma fluens. Puluis inspersus ad oculos. Ad pilos corporis aut circa oculos extirpandos.
- 5 Ad intestinorum leuitatem. Ad grauedinem. Infusum sedis pituitam duens.
- 6 Bilem ducentia. Stercus educturus pharmacum nullum bibito.
- 7 Infusum ad dysenteriam. Porio.

AD ruffim pueri. Thapsiam in polenta vitellum acceptum terito, & sesamum album tostum, & salē cum melle delingenda dato. Ad alium pueri soluendam. Lanam illotā melle rinctā indito. Si verò antiquior fuerit puer, cepearum internas partes tritas cum melle indito. Si lac nō fuerit. Recentis tritici farinam elotam, melle ac oleo ammixto, tepidam forbendam dato. Ad anhelitum pueri facit Thus in vino dulci, & illuies, Purgatorium. Glandulas facito ex mellis hemina, anisi acetabulo, bitumi-

nis drachmis duabus, felle bouis, myrrhæ drachmis tribus, elaterij portione. Hæc in vase æneo coquito, & anseris adipem ammisceto: & vbi vti voles, glādulis anserino, aut ouillo adipe illinito. Lana autem vtere molli. Vomitus soluit. Ocymi succus, in vino albo. Aliud. Farinæ tritici recentis exsuccatæ aqua. Aut de malis punicis dulcibus & acidis succū exprimito, & deinde mel ammisceto. Corrosiuū sic paratur. Vetratrum nigrū, sandaracham, squamā æris: singula paribus portionibus seorsim terito. Quum autē trita fuerint, ad vnā partem, duplā calcē ammisceto, & cedrino subacta illinito. Aliud corrosiuum pharmacum sic paratur. Florē æris pure cōbustum donec ruber fiat, terito ac vitior. Pharmacum nigrum. Squamam æris, & florē æris, seorsim ambo terito. Vbi verò cōtriueris ita misceto: Duas aut tres pharmaci species facito. Vnā fortissimā, quæ habet ad squamam, tertiā floris partē: Alteram, quæ quartam: Tertiam, quæ quintam. Hoc pharmacum ad omnia conueniens est. Illitio ad anginam. Roris marini semē, staphis syluestris, absinthium, elaterium, mel. In doloribus Hipp. opera. E 3 poda

podagricis. Abscessus nitro trito aqua diluto, cataplasmaticis modo integito, & tribus diebus nō lauato. Vbi verò laueris, rursus nitrum rubrum crudum cum modico melle terito, & hoc semper vitior. Inflamata illine portulaca cum farinae massa, & lactuce rubrae drachma; ex aqua dissoluta.

3 Medicamenta oculorū. *Æs vstū, ærugo, fel capræ, myrrha:* Hæc dissoluuntur, & omnia simul trita vino albo diluuntur, postea in arundinem cōiecta, sicca in vsum veniant. Puluillus. Misy præparatum in pila terito, & spumæ argenti chrysididis appellatæ cinerem locum ammisceto: sint autem cineris partes tres, misyos vna. At misy in mazâ comburito vitans ne diffuat. Nam dum torretur liquefit, vbi verò probe tostum fuerit, puniceum fit. Alius puluillus. Cersula eodem modo cum misy tōsto miscetur, velut chrysididis cinis. Alius puluillus fortior priore. Spodium Cyprium ex fuligine lota, & cerula, & misy torrefactū. Sunt autem duæ partes cerulae de spodio, vna verò misyos. In hæc anemone folia contusa exprimito, & in æris rubri vase ad solem exponito, & vt nihil illabatur contegito. Quum verò crassa facta fuerint, pastillos formato: deinde siccato, & siccato quàm maximè fieri potest comburito, & postea perfrigeratos leuiter terito, & de spodio ex fuligine loto, partem portionem misceto, deinde netopon instillato, & parum terito: deinde melle diluito, & resiccata in vase æreo asservato, ac vitior. Puluillus mollis. Spodium Cyprium, chalcitidis non lota leuiter trita, flos æris: Hæc paribus portionibus misceto ac terito. Alius. Spodium Cyprium, chalcitidis leuiter trita, & cinis chrysididis illorus. Hæc inter se terito. Alius. Spodium lotum, chrysidis, & æris flos, paribus partibus trita. Alius. Vuæ acerbæ succus, & spodium Cypriū. Vuam immaturam in vigore constitutam fume, & succū per linteam, in vas æris rubri exprime, & aceti albi acerrimi tertiam partem ammisce, atq; sic in sole coque, & quin quies in die agita ac conturba. Et vbi crassus factus fuerit succus, spodium Cyprium tritum adice ac permisce, ita vt vbi sex aut septem dies in sole positus steterit, ad heminam succi Atticam, spodij drachmas octo immittas. Si verò acrius efficere medicamentum voles, minus de spodio: sin mollius, plus. Postea verò siccato hæc, donec in pastillos formari possunt: deinde domi siccato, sursum in fumum suspensa,

atque hoc tandiu donec testacea fiant, vt inter terendum non adhaerant, postea sic vttere. Reponito autē in loco humiditatem nullam habente. Alius. Spondium, chalcitidem aceto albo subigito: deinde factos inde pastillos siccato: & vbi oculum sublinire voles, quàm optime terito; & vino veteri dulci concalcato. Ad argemem oculi vlcus. Populi nigrae lachrymam, lac muliebre, misce ac vttere. Si oculus lachrymerur, & dolor vexet. Mali punici dulcis succum expressum in æreo vase coquito; vt niger fiat instar picis. Si verò estas fuerit, ad solem exponito: deinde liquidum sublinito. Si verò dulci lachryma fluat oculus, quum vna fuerit alba, valde matura, & gracilis in vite, decerptam exprimito ac excolato: deinde in sole siccato, & vbi ficus factus fuerit succus, deradito, & æruginis dimidium obolum Attici ponderis ammisceto: deinde hoc sublinito. Puluillus insperfilis. Plumbum & spodium, æquis partibus, myrrhae decimam partem, succi papaueris parum, vinū vetus, arida tere ac vttere. Alius. Accipitur scoria siue recrementum plumbi, & spodij tertia pars, & cerula tertia, & charta vstæ tertia, & myrrhae pars decima. Si pilos ex corpore extripare voles, vitis lachrymam cū oleo illinito. Si vero etiam circa oculum tollere velis, euellito & illinito, & cum tenui cuticula discedet, & locus rubicūdus ac boni coloris erit.

Ad intestinorum leuitatem. Lentescit ac triticum recens duarum chœnicum mensura aqua macerato; & vbi mollia facta fuerint, in pila aut mortario fortiter conterito: deinde aquæ heminis sex affundito, ac fortiter commoueto: & vbi purgamenta discesserint, in ollam infundito, & modico melle affuso coquito, & valde cocta torrefacito, ac edenda præbeto. Si verò sitierit, vinum vetustissimum bibat, atque hoc vtatur donec sanus fiat. Ad grauedinem. Si quis grauedinem habeat, myrrhâ tritam ammixto melle, linteo excipiat, & nares confricet. Infusum sedis pituitam ducēs. Thapsia potionem, & vuas passas quadraginta, aut grani cnidij, aut cnestri potionem sumito, & mellis dimidiam heminam, ac olei tantūdem ammisceto, & aqua marina diluito, in qua furfures cocti sunt, aut ptisana, donec pinguis facta fuerit: Aut adipem betæ succo ammisceto, & nitri drachmas decem: Aut salis heminam plenam aquæ marinæ ammisceto. Si verò bilem ducere voles, succi silphij potionem, elaterij

elaterij drachmam vnam & dimidiam, colocynthidis drachmam, terito, & iisdem quibus prius diluito. Si autem vehemētius ducere velis, cucumeris syluestris internam partem quarta drachmæ parte in dimidia aquæ hemina macerato, & per sedem infundito: & si in egressu mordeat, ptisanæ succum postea infundito. Aliud. In lacte asinino cocto, aut in betæ succi heminis tribus, internâ cucumeris syluestris partem macerato, & sale, mel, ac oleum ammisceto; & postea ptisanæ succū infundito. Aliud. Colocynthidis drachmā terito, & in lacte asinino macerato, eadēmq; misceto. Aliud. Cucumeris syluestris interioris drachmam, elaterij potionem, salis quantum tribus digitis apprehendi potest, mel, oleum aqua marina diluito. Ac si stercus educere voles, nullum phar-

macum bibito, sed aliis vttere. Infusum ad dysenteriam. Punici dulcis malicorium in vino ad dimidias coquito, & olei quartā heming partem ammisceto, & thuris quartam drachmæ partem. Aliud. Vnguenti rosacei dimidia hemina, ptisanæ succus, aqua marina cocta. Aliud. Veratri potiones duas tritas, in aquæ dimidia hemina diluito, & olei tantūdem affundito. Potio. Mala cotonea dissecato, & in aqua macerato, & vbi aqua odorē acceperit, bibendam dato. Alia. Ptisanæ farinā in congiū aquæ missam, coquito donec pinguis fiat. Alia. Mala concisa siccata, & fauum mellis, in aqua macerato ac simul terito: & vbi subdulcis facta fuerit, excolato, & apij folia iniicito. Alia. Vuam passam albam, & calaminthen, & fauum mellis, in aquam mitito ac terito, donec aqua subdulcis fiat.

HIPPOCRATIS COI

Liber De Sterilibus, Iano Cornario Medico

Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Quot ac qualia mulieribus contingunt propter que non pariant, antequam curentur, & propter que omnino steriles fiāt. Os uterorum omnino a pudendo auersum, distortum, omnino conclusum, recens conclusum magis quàm oportet.
- 2 Uterorum leuitas vnde. Ulcus in utero.
- 3 Reliquia ex mensibus in utero. Uteri magis quàm conuenit hiantes.
- 4 Menses omnino suppressi. Menses pauciores. Menses plures quàm debent.
- 5 Os uterorum ex pudendo elapsum. Menses non prodeuntes velut debent.
- 6 De experimentis, per que iudicatur an pregnans sit mulier.
- 7 Quomodo mulierem femellā aut masculum gestantem cognoscas.
- 8 De curationibus ad conceptum.
- 9 In stomacho recto & molli & sano menses non prodeuntes.
- 10 Pharmacia & potionibus nihil iuuantibus quid tenendum. Uteri a pinguedine laesi.
- 11 Coitus tempora, & coitus uerū diæta. Verum tempus conceptui aptissimum. Mulierem purgatam quomodo ex verticis olfactu cognoscas. Alia curatio.
- 12 De mulieris non concipientis quæ prius concipere solebat curatione. Pus in utero vnde.

- 13 De membrana in osculo uterorum nascente. Alia curatio.
- 14 De curatione mulieris parere non potentis. Mulieris biliosa aut pituitosa ex mensibus cognitio. De mulieris non concipientis, nec vivo misceri potentis curatione.
- 15 De uteri gracilitate, osculo ipsorum exasperato & concluso & eius causis. Cur mulier præter naturam crassa facta, non concipiat. De oris uterorum duri curatione.
- 16 De mensibus multis prodeuntes.
- 17 Catuli sumentum.
- 18 Physica cognitio medico necessaria.
- 19 Conceptorium summum.
- 20 De Mola conceptus, causa, & signis. Molam gestantibus, lac in mammis non generatur. Mola interdum ad duos aut tres annos gestatur. Mola erumpens. Maris & femella motus. Molam gestantes quatenus curanda.
- 21 De iis que ad uteri purgationē faciunt siue ex partu siue etiā aliis. Suffocationes. Purgatione ex partu moderatè facta, venter manens, aut etiam flatus conclusus.
- 22 Dolor ex partus corruptione. Subditium uterorum. Uteri ulcerati, aut osculum exasperatum.
- 23 De pregnantis factum menstruum aut bimestrem corruptum curatione. Uterum instantia.
- 24 Pregnans decimum mensem perficere nequies & fetum corruptum.

Geni

- Genituram continens, nec pragnans tamen.*
 25 *Abortum inuita faciens quomodo curanda.*
 26 *Genituram non continentium curatio. Uteri genituram tertio die eructantes. Callorum ex utero expulso.*
 27 *Quando pragnantibus menses compareant. Uteri imi dolor à coitu, & sanguis recens apparens. Uteri extra naturam progressi.*
 28 *Uteri extra pudendum dependentes.*

DE his quidē quæ accidunt mulieribus in singulis affectionibus, prius dictum est. Nunc autē ostendam ob quas causas mulieres omnino steriles fiunt, & cur non pariunt antequam sanentur. Causam verò hanc esse dico: Si os vterorum omnino auersum fuerit à pudendo, non concipiunt. Non enim suscipiunt vteri genituram, sed statim foras exit. Contingit autem hoc etiam si parū distortum fuerit os vterorum præter naturam à pudendo. Et si omnino conclusum fuerit os vterorum, neque sic suscipiunt: Neque si recens conclusum fuerit magis quàm oportet. Singula vero relata manifesta sunt. Etenim si omnino auersum fuerit, aut conclusum, menses non prodeunt omnino, aut prodeunt violenter cum morbo, si sanguis coegerit vteros pro more conuerti. Et si purgata fuerit mulier, aliquando os vterorum ipsi à pudendo auertitur. Si verò parū distortum, aut recens conclusum fuerit, prodeunt quidem menses, prodeunt autem violenter, & paulatim per multos dies. Hæc autem omnia manifesta fiunt, si sic habent, cōtingenti mulieri: & si horū aliquid fuerit, curata mulier fecunda fit: Quandoque verò etiam sua sponte. Hæc autem singula cur fiant, dicitur. Dictum autē est & in muliebribus morbis. Si leues fuerint vteri: cōtingit autem hoc & ex natura quibusdā, & si vlcera innata magnas cicatrices reliquerint: Si leues igitur vteri fuerint, mulier in ventre non concipit. Nam genituram suscipiunt quidem vteri, si non alia aliqua causa obstiterit: non autē concipiunt, sed semen foras emittunt. Hoc autē maxime clarum fit contingenti, & si interrogetur an aliquando vlcera in vteris ipsi oborta fuerint. Menses verò sano quidem modo prodeunt in hoc morbo. Verum talis plerunque incurabilis est, & hæc causa est, vt in ventre ne concipiat. Si vlcus in vteris factum fuerit ab affectione quadam ex relatis, & non statim sanatum, sed impurum

factum fuerit, permanet vlcus ad multum tempus, quemadmodū & id, quod in aure existit: & male olet mulier: & quandoque sanies male olens ipsi ex pudendo fluit: & quandiu sanē vlcus habuerit, in vtre non concipit. Non enim concipiunt vteri genituram. Huic autem menses sano modo procedunt. Verum ex contactu, & interrogatione, maxime clarum fit de relatis. Curata verò fecunda fit, exigua tamen spes est.

Si quid ex mensibus in vteris remanens scissuram ac segmētum habeat, quod circa osculum aut paulò penitus valeat, & rursus frigescat, neque sic in ventre concipit. Impedimentum enim hoc incumbens, genituram quod oportet transire non permittit. Et si quidem in principio curetur, sanescit, & fecunda fit. Si verò tempus accesserit, sterilis manet. Manifesta est autem affectio maxime ad cōtractum. Durum enim quiddam intus est. Et si magis quàm conuenit vteri hiarint, neque sic pragnans fit. Non enim concipiunt vteri semen genitale. Sed & hoc ad contactū clarum fiet, & menses aceruatim prodeunt, & per paucos dies. Fit autem & natura hæc affectio, & à relatis morbis. Et si quidē à natura fuerit, incurabilis est morbus: Sin minus, non sani prodeunt menses, vt pote muliere nō existente sana: neque sic pragnans fit. Non enim compingitur semen à sanguine morbofo. Sed sanguis qui à corpore morbofo descendit, genituram serosam facit. Serosa verò facta genitura tempore modico aut multo, foras progreditur vnā cum sanie. Atque hoc ex corpore mulieris, & ex mensibus manifestum fit. Prohibent enim ipsi menses velut dictum est, siue biliosa, siue pituitosa, siue aquosa fuerit. At breui curata fecunda fit: sin minus, non. Si verò mulieri menses non prodeant omnino, aut ab omnibus relatis, etiam sic non concipit. Venæ enim sanguine plenæ, genituram non suscipiunt: & in vteris aliquid inueterati sanguinis inesse necesse est, quod genituram nutrirī prohibet. Si verò pauciores quàm debeant menses prodeant, neque sic pragnans fit: causa verò in priore morbo relata sunt. Fit autem hoc manifestum ex interrogatione: & si quidem à natura pauci menses prodeunt, incurabilis est: Si verò ab affectione aliqua ex relatis, breui curata, fecunda erit. Et si plures quàm debent menses mulieri prodeant, neque sic in ventre concipit. Vteri enim sanguine euacuato, genituram non concipiunt, præ debilitate. Si

Si verò etiam conceperint, sanguis multus derepente in vteros mulieris descendens, genituram suffocat. Manifestum autem hoc est ex mensibus qui multi prodibunt. Et si quidem natura mulier multos menses demittit, sterilis fit. Si verò non natura, sed ab aliqua ex relatis affectione, breui curata fecunda erit. Et si os vterorum ex pudendo exciderit, neque sic concipit: Nam os durum fit, & genituram non suscipit, & intumescit, & propterea in totū infœcūda fit. Manifesta est autem hæc affectio, ex eo quod contingit. Et si non prodeant menses velut debet, sed deorsum processerint in sedem, neque sic in ventre concipit. Manifestum est enim, quod os vterorum à pudendo auersum est, aut cōclusum: & si quidem ad sedem auersum fuerit osculum, aut conclusum, curata fecunda fit. Vtrunq; verò ex interrogatione ac responsione manifestum fit. Si enim menses semper sic prodierint, clarum est quod his morbus causa est. Atque tot ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt antequam eurentur, & propter quæ omnino steriles fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem saepe pariunt. Experimenta per quæ indicatur an pragnas fiet mulier. Si cognoscere volēs an mulier pragnans fiet: Buryrum & lac mulieris masculum alentis bibendum dato, & si eructauerit, cōcipiet: Sin minus, non. Aliud. Neropum modicum lana exceptum subdat, & postea mane, an quod subditum est per os oleat, consideret: & si quidem oleat, concipiet: sin minus, non. Aliud. Cuiusque mulieri à subditiis non valde fortibus, dolores ad articulos processerint, & stridor dentium ipsam habuerit, & vertigine affecta fuerit, & oscitarit: Huic maior spes est vt pragnas fiat, quàm ei quæ nihil horum patitur. Aliud. Caput alij integrum depurgatum ac derafum, ad vterum apponat, & postridie videat an per os oleat: & si oluerit, cōcipiet: Sin minus, non. Aliud. Si cognoscere volēs an mulier concipiet, anisum in aqua tenuissime tritum bibat, ac dormiat: & si quidem pruritus ipsam circa vmbilicū corripuerit, concipiet: Sin minus, non. Pragnantem mulierem si non ex alio cognoscas, ex hoc cognoscēs. Oculi videtur distracti ac cauiore: & candidū in oculis, albedinis naturā non habet, sed liuidius apparet. Quæ in ventre habet, maculam solarem in facie habent: & postquam conceperunt, vinum odio habent, &

cibos auersantur, & oris ventris morsu, ac saliuā plenæ fiunt. Mel & anisum tenuissime terito: deinde in aqua diluito, ac exhibeto, & dormire finito: & si quidem tormen ipsi fiat circa vmbilicum, pragnas est: sin minus, non est. Post hæc autem omnia, farinam bibat, & mel, & origanum, in vino & oleo. Quacunque in vtero habent, maculam solarem in facie habent, scemellam gestant: Quæ verò bene colorata permanent, masculum plerunque gestant. Si papillæ sursum conuersæ fuerint, masculum gestat: Si deorsum, scemellam. Accipede lacte, & farinam misce, & pastillū forma, & ad lentum ignem assa. Et si quidem comburatur, marem gestat: Si verò hiet ac diffundatur, scemellam. Aut idē hoc lac super folia emulctum contemplare. Et si quidem condensatur, masculum gestat: Si verò diffusum fuerit, scemellam. Curationes ad conceptionem experimento cognita. Si qua liberorum generationem expetat, quæ sine liberis fit, & si qua iam antea pragnans fuerit, nunc autem non pariat. Quum stomachus vteri durus fuerit torus, aut summa parte, & conclusus ac nō rectus fuerit, sed ad alteram coxam auersus, aut ad intestinum rectum inclinatus, aut in seipsum contractus, aut labium stomachi sibi ipsi incubuerit. Vndeunque igitur aut asper fuerit, aut callosus (Fit autem durus & à conclusionē, & à callositate.) His menses non apparent, aut multo pauciores aut peiores quàm oportet apparēt, & per longius tempus: Et menses quidem iuxta sanitatem corporis & vterorum, exitum inueniunt: Itēque iuxta naturalem ac iustum modum, & à calore & humiditate mensium, & stomacho non valde leso. At genituram rursus non suscipit, propter lationem, quæcunque tandem impedierit susceptionem à stomacho non bene habente. Huic post fomētum toro corpori adhibitu, pharmacum bibendum dare oportet, & corporis purgationem primum facere, siue sursum & deorsum, siue deorsum solum. Et si quidem sursum purgās pharmacum dederis, ante purgationem fomētum ne adhibeto, sed postea. At fomento prius facto, pharmacum deorsum purgans bibendum dato. Si verò sursum purgante nō opus habere videatur, præmisso fomēto, deorsum purgās bibendum dato. Quum autem corpus probe habere visum fuerit, postea fomentum adhibeto, ita vt vteros frequenter insidere facias, in fomento quod maxime conferre visum

visum fuerit. Inlucito autem in fomēta, cupressi ramēta, & lauri folia cōtusa: & multa calida sepe lauato. Quum verò recens lota & fota fuerit, vteri osculū dilatato, simulq; dirigitō si opus fuerit, cum specillo linteo aut plumbeo, à tenui auspicatus: deinde cum crassiore si admiserit, donec probe habere videtur. Tingito autem specillum in mollitorio diluto, quodcunq; liquidum factum conferre videbitur. Specilla verò retro lata facito: deinde lignis longis adaptato, ac sic vtitur. At verò hoc tēpore, in vino albo dulci quàm suauissimo, tēdam pinguisimā in tenuia frusta concisam coquēs bibat, & apij semen cōtustum, & cumini Æthiopicū semen, & thus quàm optimum. De hoc ieiuna bibat moderata copia; per quorū dies bene habere visa fuerit: & edat catulos pingues percoctos, & polypum in vino dulcissimo coctū, & de iusculo bibat: & brassicam coctam, & vinū album insuper bibat: & ne cœnet: & bis in die lauetur. A cibis verò hoc tēpore abstineat. Postea verò si processerit secundum stomachum, & purgationem aliquam foras ostenderit, de portione aliquid bibat, per vnum atq; alterum diem, & à specillorum vsu cesset: & conetur vteros purgare subdititijs & medicamentis. Cuiuscūq; verò stomacho recto, & molli & sano, & pbe habere, & in debito loco sito, menses omnino nō apparuerint, aut pauciores, & per amplius tēpus, & non sani; morbum perscrutatus quem vteri habet, & an corpus etiā aliquid cōferat, comperies causam à qua pēgnās non sit. Et quū quidem sic habet, curationē facito adhibens id quod conuenit, si admiserit, curationem incipiens à fortibus, prout tempestiuum esse videbitur: desinens autem in molliora, donec vterus probe purgatus esse visus fuerit, & stomachus consistere recte habens in sufficiente loco situs. Si verò à pharmaco & à portione non processerit, neque vbi ipsum bibit moderato tempore, à portione quidem hac cesset. Quum verò probe habuerit, per vsū specillorū os stomachi molliō, & vt hiet facito, ad viam subdititiō prāstandam, tum à medicamentis suffumigabilibus, tum à mollitorijs. Postquam autem probe molliū ac suffitum esse videbitur, appositis pharmacis vteri purgationem facito, donec probe habere visum fuerit, incipiens à mollibus ad fortiora, desinens autem rursus in mollia odorata. Pleraque vero ex fortibus medicamentis stomachum exulcerant, & pro

hibent ne rectus consistat, & probe habeat ad geniturā susceptionem: & vterum sic cum faciunt. Si verò mulier à pinguedine vteros sibi laesos esse putet ad cōceptionem, attenuato ipsam quàm maxime, & ad reliqua gracilem facito. Vernum autem tempus optimum est ad conceptum. At vir non sit ebrius, neque vinum album bibat, sed fortius ac moracius, & cibos edat fortissimos: & calida ne lauetur: & robustus sit ac sanus: & à cibis abstineat qui ad rem non conducūt. Quum autē mulier purgata visa fuerit, & stomachus vteri recte habere, lauetur, & caput fricetur, & nihil omnino illinatur. Postea linteo inodoro loto, capillis circūdato, reticulo loto nihil olēte deliget, linteo primū supposito: deinde vbi galbanum ad ignē aut solē calefactum, ac probe molliū subdidit, quiescat. Postea mane exoluto reticulo ac linteo, caput suū alicui olfaciēdū exhibeat: & si probe fuerit purgata, olet: Sin minus, non olet. Verūm hac à cibis abstinens faciat. Si verò non fecunda apposueris, nunquā olet, neq; purgata, neq; aliās: & si prāgnanti apposueris, neq; sic olebit. Quā verò sepe concipit, & fecunda est ac sana, ei si apposueris, etiā si nō purgaris, olebit ipsius vertex, alibi verò non. Quum verò cognoueris ipsam recte habere, ad virum accedere iubeto: & mulier quidem à cibis abstineat: Vir autē non sit ebrius: vterum frigida lotus, & cibis paucis conducētib; paltus. Et si mulier genituram se cōcepisse cognouerit, primo tempore non amplius ad virum accedat, sed quiescat. Cognoscat autem, si quidē vir dixerit se emisisse: Mulier autē prā siccitate ignorat. Si verò vterus rursus reddiderit genituram eadem die, humidus erit: & si humidus factus fuerit, rursus cum viro miscatur, donec concipiat. Alia curatio. Vbi fomentum tori corpori adhibueris, medicamentum bibendum dato, sursum ac deorsum purgās: deinde lacte asinino postea in potu exhibito, vteros per fistulā duobus diebus foueto, cū vrina muliebri putrida, nitro iniecto. Tertia verò die, cum vrina bubula. Quarta autem & quinta, foeniculi semen tritum, & sambuci folia ac lauri, & cupressi ramenta: Hac coquito aqua affusa. Oportet autē post fomentū, multa calida lotā, apponere adipē, aromatis imbutum, statim à fomēto, & ad noctem. Postea verò hoc preparato: Myrrham, stactē, butyrum, adipem anserinum, medullam cerui, resinam, & netopum. Horū singulorū æquales

porti

portiones permixtas ac liquefactas apponant in lana Milesia molli quàm optima: deinde plūbeis penicillis quinque, ad octo digitorum longitudinem fabricatis, vterum aperito. Primus ex his sit tenuis, alter crassior: & reliqui alius alio crassior sit. Aperiantur autem per dies quinque: & semper lota apponant, & ex lumbis deliget, vt ne excidant, & semper vterius intrudat: potestremū verò quàm penitissime. Postquam autem aperueris, purgatorium appone; cantharidas tritas quinque, & colocynthidis longe inritam spongiosam partem, & myrrham. Hac melle cocto subacta, & in glandem efformata, lana inuoluito, excepta summa parte: deinde in oleum suauissimum tingito ac apponito. Vtere autem & hoc purgatorio, felle tauri, & flore aris affato, & nitro, & myrrha modico melle dilutis, ac linteo tenui deligatis: & linteo superne pharmaco obducto apponito. Vtere & buprestis cum myrrha: & elaterio cum melle cocto: & cantharidibus cum elaterio & myrrha. Postquam autē purgata fuerit, posttridie vbi lauit vterum colluito. Cuminum Æthiopicum tritum, & melanthium, & resinam, & oleum, & mel, ac vinū dulce: Hac mixta & tepesacta infundito. Postquam verò infuderis, erectam obambulare iubeto, quo collutio infusa concutiatur. Subdito autem crocum & myrrhā, & thus, singula paribus portionibus sicca linteo illigata, ita vt anserinam adipem ammiscas ac linteo oblinas. Atque hac apponito per dies septem. Octauo verò suffitum facito, cum myrrha, bitumine, & ordeo, oleo odorato subactis, his lento igni iniectis, ac suffitu per fistulam facto. Postquam autē suffitum feceris, posttridie castoris testē terito, vino albo affuso: et ipsum melle oblitum, & lanæ inuolutum, apponant in noctem. Mane verò deo sublato ac emollito, ad virum accedat, & vbi condormiit quiescat: & si non prima vice conceperit, eodem rursus appposito, virum adeat. Caterum hunc medicationis ductum incipere oportet vbi menses prodierint: Desinentibus autem mensibus, conceptorio medicamento appposito condormire. Priore verò tempore, neque mulier ad virum accedat, neq; vir ad mulierem. Quum autem mulier non conceperit, prius concipere solita, vteri verò viri genituram in seipos suscipiunt: penitus necesse est mulierem, serosam hanc facere. Quandoque enim in vteris pus in nascitur. Pus autem in vteris à tuberculis fit. Et sanē

ob hoc genitura viri, quādo cum viro coit, vteros non contingit, quo videlicet ipsa viri genitura compingatur. Nam pus ipsam dissipat, vt ne afferatur: mortificat enim pus, & putrefacit genituram. Proinde & pus ex vteris expurgare oportet: & tuberculum in vtero sedare, quo de cetero ne impediatur genituram cōpingi ac afferri. Festinare itaque oportet ad expurgandum, priusquam pus in vteris in callum concresecat: & vteros colluere hoc modo. Lactem quinum coctum exacte colato, vt tenuissimum & purissimum euadat: & hoc infundito, clysteris instrumento idoneo facto. Et summa quidem clysteris pars leuis sit, argētea velut specilli, & statim modico intercedente spacio foramē perforetur. Sint autem & alia foramina, non magna, sed angusta, hinc atque hinc, ex transuerso clysteris æquali interstitio distātia: & clysteris quidē apex solidus sit: reliquū verò totum cauum sit, velut fistula. Alligare autem oportet vesicam suis sceminā, atque hanc probe radere ac confricare. Postquam autem alligaris, lac in vesicam infundito, foramina verò tenui linteo obstruito, ne lac effluat. Vbi verò obturaueris, vesicam deligato, & ipsi mulieri dato, cui collutionē infundere paras. Illa verò exemptis obturamentis, in vterum indat. Ipsa enim sciet vbi indere oportet. Postea autem tu vesicam manu premito, quādiu pus foras effluerit. Manifestum autē hoc erit, vbi non amplius pus simul cum lacte exierit: Palam enim clarum est, quod non amplius inest. Atque tunc cessare oportet: & post hoc vbi paululum recreata fuerit, ad modicum tēpus, cucurbitā sicce fundum resecato, itēque apicis summam partem, quo perforata sit, ita vt similem efficias in reliquis, excepto apice, velut clysterem: crassitudine verò paulo tenuior sit quàm virile pudendum. Hanc cucurbitā sic formatā vasi circumponito, vase vino impleto: Sit autē vinum odoratum fragrantissimū, & siccissimum ac vetustissimum: deinde lapidem nigrū pelucidum in vinum iniucito: deinde cucurbitam ex are albo factam circūponito, & mulier circuminsideat, pudendū circū cucurbitā glandē adhibens qualiter oportet, quo cucurbita vera super aream emineat, duorū digitorum intra pudendū mesura. Quum mulier geniturā suscipere nō poterit, necesse est membranā superexcreuisse in osculo vterorum. Oportet igitur æruginem aris, & fel tauri, & serpentis adipem,

adipem, simul miscere: deinde pharmaco hoc lanam imbuere, & in byssinū linteum inuoluere, linteo melle sublito, & facere subdititium magnitudine maximæ oliuæ, & apponere ad pudendum per totam noctem. Supina autē iaceat: & in die auferat, & calida aqua lauetur quàm plurima ex myrti decocto. Apponat autem & postea singulis noctibus: & deinde cū viro coeat. Alia curatio. Marrubij foliorū manus plenæ mensuram, in vas Atticum iniicito, & aquæ potabilis heminas Atticas quatuor affundito, & vbi per nouem dies præmacerat, per alios nouē dies ieiuna, lota, duos cyathos de hoc bibat, pari mensura passi albi ammixta. Quum autem tertiam diem potando transegerit, fomentum adhibeatur, cicutæ foliis in ignem missis, per nouem dies: & post fomentum lauetur. Atq; sic rursus de hoc bibat. Quum verò per triduum fomentum adhibuerit, marrubium ipsū tritum in die apponat per triduum: & mercurialem tritam in melle Attico bis in die: præmaceretur autē in vini albi congio hippomarathi & sceniculi radix, & tæ de pinguis ramuli et rubiæ quarta pars & sceniculi semen, & verbenacæ radices multæ. Præmacerenturque diebus non minus quàm nouem: & postea lota capite in balneo, heminam per diē de meri cremore bibat: & postea reclinata seipsam concalefaciat. Atque hinc post potum, alternis diebus id quod ex felle paratur, per diem ad dies sex apponat. Quum autem iam virum accedere vult probe purgata, hyoscyami folia ac radices in aqua feruefaciat, & ex his quàm calidissimis per triduum ad noctem fomentum adhibeat, & lota virum accedat. Post hoc verò fomentum, etiā cerui pudendum siccum suffito: & de hoc in vinum album dulutum deradēs, per triduum, bibendum, & quum partus dolor institerit, bibendum dato. Nam hoc partum accelerat. Alia curatio. Fel tauri feruefacito, & alumen melium, & cornu cerui vltum terito, & permixtis ac in glandulas efformatis vti. Aliud curatium. Cuminum in vino nigro coctum tritum, in glandem efformato, & ad noctē apponito: post hæc verò fecem vini albi, tenuissimam videlicet fecis partem, comburito, & combustam in penna auferas, linteōq; illigatam, ad noctem subdas: & porrum coctū edat. Post hoc tragium terat, & melle dilutum in noctem apponat: & deinde tragij frustum tritum, in vino albo dilutum, tædæ

ramentis adiectis bibendum dato: & postea origanū alternis suffito: & sic ad virum accedat. Alia curatio ad mulierem parere nequeuntem. Si mulierem parere nequeuntem, puerperam facere velis, in mensibus cōsiderare oportet, an biliosa sit, siue pituitosa. Cognosces autem vtrum horum magis sit, si vbi menses prodeunt, arenam tenuem & siccam in sole subtraueris, & de sanguine infuderis, & si quidem biliosa fuerit, sanguis in arena siccatus, luteus sit: Si verò pituitosa, velut mucus. Vtrum igitur horum fuerit, ventrem purgabis, siue sursum siue deorsum opus habere videtur: deinde intermissis tribus diebus, vteros purgato: & si humidius vterorum osculū fuerit, actria apponito, quo commorsum & inflammatum os vterorum durum euadat. Si verò mulier internis partibus non febricitat, neque præ vteris concipiat, neque viro misceri queat, sed dormiat, & cibum auerferetur, vinum melle ammixto pudendis infundatur: & myrrham suffito. In sedem verò glandes indat: & vinum adipis anserino ammixto, in pudendum infundat: deinde etiam oleum pari melle mixtum infundat.

Si mulieri vteri gracilescat, & osculum ipsorum exasperetur, & concludatur, & menses ipsi non appareant, neque concipiat. (Sed febris corripit lenta, & dolores incidunt ei in lumbos, & inum ventrem. Morbus autem hic maxime fit, quū quid in ipsa fuerit corruptum. Fit autem & ex partu.) Hæc calida lauare oportet, & fouere. Quū autem lota ac fora fuerit, os vterorum dilatare cum specillo: & myrrham tritam cum pari netopo apponat: Aut vnguentum, aut oleum rosaceum in linteo: & plumbum instar glandis formatū apponat, felle bubulo illitum. (Et in quatuor diebus infecundas cognosces:) & fomentum adhibeto, & pharmacum bibendum dato. Si vero præter naturam mulier fuerit crasse facta, in ventre non concipit. Nam omentum crassum ac multum incumbēs, os vterorum deprimit, & genituram non suscipiunt. Hanc attenuare oportet, & pharmacū deorsum purgans bibendum dare: & ad vteros apponere quod purgat, ac flatum inducit. Si os vterorum durum fiat, aut ceruix, ex digiti contactu cognoscat: Itēq; si ad coxam auersi vteri fuerint. Quū sic habuerit, nihil acre adhibeto. Si enim os vterorum exulceraueris, quum inflammatum fuerit, omnino periculum est ne sterilis fiat. Verum apponito quæ non mordent, à quibus pituita pur

16 purgatur. Quum menses mulieri proderint, & præterierint, primum quidem caput purgare oportet: deinde veratrum exhibere, siue semel siue bis opus fuerit. Postea vero fomentum adhibere, fomenta torio ex cucurbita constructo: sic autem facto. Aquam marinam in vas infundito, & porro immisso, fistulam cucurbitæ imposito, & cum luto quàm optimo illinito, vt ne transpiret: deinde per sellam erectam quadrangularem, transmittito ipsam fistulam, quo duorum digitorum mensura emineat ultra sectionem: deinde prunas subaccendito: & in defessu caueat, & quum defidet, & quum surgit, vt ne comburatur. Sed defideat dum adhuc frigidum est fomentatorium, & surgat dum fistula est perfrigerata. In hoc verò fomēto plurimam diei partem consumat, & in huiusmodi fomēti vsu ad quinque dies perseueret. Per decem verò dies pro porro, allium in fomentum immittito: & huius fasciculum contusum in aquam marinam iniicito. Postea verò reliquis diebus, ipsa sola aqua marina foueatur, vt ultra ne procedat per totam curationem. Cæterum postremum fomentum, quum à curatione desistere voles, sic facito. 17 Catulum recentissimum refecato, & aromatum omnis generis odoratissimorum ac siccissimorum species contundito, & interancis catuli exēptis, aromata indito ac expleto. Subiectis autem lignis, & catulo in vas missō, vinum odoratissimum affundito, & fomentum per fistulam facito: & si vires permittunt, totam diem cum hoc fomento ipsam foueto, ac interrogato, an odor aromatum per os olere videatur: non enim exiguum hoc signum est ei quæ curatur, ad conceptionem. Subdititiis vero vtere, Croci quantum voles, & myrrhæ magnitudinem fabarum duarum, & salem sufficientem permisce illorum respectu, & felle taurini fabarum duarū magnitudinem. Si verò mitiore, vti voles, minus felle ammisce: Si fortiore, plus: Hæc trita melle instillato tere, donec id quod teritur fiat tale, vt digito efformare possis. Quanto autem magis triueris, tanto siccus, & viscosus, ac melius erit. Vbi autem efformaris crassius quàm glandem, & summam partem acutam, & medium crassius, & deinde consequenter, quo ad vterum apponatur, in hoc ipsum furculos origani duos leuigatos infigito. sint autem longitudinis sex digitorum: deinde lana mollissima furculos inuoluito, & filo tenui superne deligato, &

præmineat filum quatuor digitorum longitudine præ furculis infixis. Postquam autem perfudit & puram seipsam fecit, ipsam ad vteri os apponat, linteū sub coxas subiciens, & per noctem appositum sinat. Erit autem ipsi purgatio aquosa. Postridie vbi surrexit, lauetur, & ea die super fomentum ne infideat. Quum autem fomentum adhibuerit, & de fomento surrexerit, ceratum sit quàm optimum prima illa die factum, & in ipsum cerui maxime medullam commisceto: Sin minus, adipem anserinum: & quum à fomento surrexerit, quotidie vbi se perfudit, & puram circa ventrem fecit, cerato vterum inūgat: Aut reliqua quidem omnia superioribus ammisce, excepto felle: origanum verò leuissime tritum in glandem permisce, & apponat. Aliud. Reliqua quidem omnia ad eundem modum facta, verum pro origano absinthium ammisce, & eodem modo efformata apponat. Aliud. Ex tritico melanthium deligito, & probe terito, mellēq; ammixto in pilæ formam redactum apponat. Verum febres inducit, & articulum tumefacit, & vehementer mordax hoc est. Aliud. Mel, & veratrum nigrum tenue non multum, coquito. Vehementer enim mordax euadet. Sed & hoc febrificum est. Eodem modo mel coctum, & elaterij potionem coquito, & factam inde glandem subdendam dato: & hoc febrificum est. Ducit autem & sanguinem: Quædam vero ex his etiā pelliculas.

Si verò voles, etiam dracontium derade (est autem lene) & hoc cum melle cocto aut crudo, in pilæ figuram velut magnam gallam efforma. Cæterum conare vt physicus sis, ad hominis habitum ac robur respiciens. Ex his enim nullus est qui non omnia ad amussim faciat. Proinde ex his ipsis coniecturam faciens, totius corporis, & capitis purgationibus, medicamentis, & vteri fomentis, ac apposititiis vti conare. Hæc autem elementa tibi sunt. Verum medela horum vnique particularis est. Et vbi horum quid non feceris, semper in fomento perseueret. Hoc enim est quod mollit, & ducit serosos ac saniosos humores. Postquam verò ab hac curatione desueris, his quæ secundum naturam sunt desinētibus, sanguinem de manu detrahere oportet: si quidem fortis fuerit, de ambobus brachiis: si verò debiliior, de altero sufficit: At verò diætā, qua in his curationibus vti oportet, alibi à me indicata est. Si verò suffire voles, lolium ex tritico deligito, & molito: factōq; Hipp. opera. F igne

igne sarmenticio lentissimo, in catinum mittito, & mulierem super sellam impostam, mollibus linteis intratam, sedere iubeto, cruribus quam maxime diductis. Atque hæc curatio si quidem sufficiens tibi fiat in quatuor mensibus, bene est: Sin minus, ad hæc præcipe etiam ut ad virum ne accedat, eo tempore quo curatur. Inter curandum autem, tædam in aqua macerato, & ieiunæ cyathum bibendum dato: & penicillum stannicum assidue subditum habeat: & cotyledonas siue umbilicos Veneris, vnâ cum sale & cumino, in aqua coquito, & tepidam forbendam exhibeto. Et latæ quidem cotyledones scemellas gignere videntur: paræ vero & conclusæ, masculos.

19 Conceptorium summū. Melanthium mulieri in vino nigro acerbobibendū dato. Mulierem iuenculam fluxus ruber infeltabat, & medicamentis datis, & capite purgato ac vena secta, nihil melius habebat. Videbatur autem hæc causa ipsi esse, ut ne conciperet. Dabam itaque ipsi vinum album, in quo aspalathi radices efferbuerant, mane & ante cœnam: & fluxus sedatus est, & non longe post concepit, & peperit masculum. Erat autem corpore coloris candicantis, & probe carnosa. De mola.

20 Molæ porro conceptus causa hæc est, Quum multi menses, modicum & morbosum semen conceperint, neq; fœtus rectus fit, & venter plenus est velut prægnantis. Nihil autem in ventre mouetur, neque lac in mammis generatur. Mammæ autem turgidæ sunt. Hæc itaque & ad duos annos, sæpe etiam tres sic habet. Et si quidem vna caro fiat, mulier perit. (Neque enim fieri potest ut superstes maneat.) Si verò plures, erumpit ipsi per pudendum sanguis multus ac carnosus. Et si hoc moderate fiat, seruat: Sin minus, à fluxu correpta perit. Et morbus quidem talis est. Iudicare verò oportet ex plenitudinis mole, & quòd in ventre non mouetur. Nam mas trimestris, scemina quadrimestris motum habet. Postquam igitur tempore hoc prætergresso non mouetur: nimirum hic morbus est. Est autem hoc magnū signum, quòd lac in mammis non generatur. Hanc igitur maxime quidem ne curato, aut certe cum prædictione. Et primum quidem totum corpus foucto: deinde per sedem clysterem adhibeto, quo sanguis multus erumpat. Fortassis enim quod compactum est commoueris (id quod fœtus esse putatur,) muliere à pharmaco concalesceta. Sed & vteros col-

luito, quo sanguinem educas: Sin minus, subdititiis vtatur è buprestis: & dictamnium Creticum in vino bibat: Sin minus, castoris testem: & retro cucurbitâ ipsi ad laterum mollitudinem affigito, & plurimum sanguinem detrahit, atque hoc maxime coniectura viri ipsius facta. Ad vteri purgationes, quum non sunt, siue ex partu, siue etiam aliâs. Tædam pinguisimam cõtufam in vino albo coquito, & trium cyathorum mensura vtatur: Aut præoniæ grana quatuor, cumini Æthiopici parum, & seselis paulò plus: Aut cedri baccas: Si verò suffocationes affuerint, castorij parum. Si verò purgatione moderata ex partu facta, venter maneat, aut etiam status conclusus, & dolore vexetur, siue cum febre, siue citra febrem, Succiscammoniæ quintam portionis partem, aut seseli, aut aliud quoddam ex odoratis, & rutâ in vino albo bibendam dato. Si autem bibere nolit, illitionem ad sedem facito, velut, verbi causa, ex selle taurino, & melle, ac nitro. Si verò expurgationis corruptione dolore vexetur, & odoratis exhibitis nihil sedat, & febris adsit, lactis caprini heminas duas decoquito: deinde eo perfrigerato pinguedinem detrahit, excolatq; & aquæ mulsæ tertiam partem ammisceto, quo dulcius fiat. Bibat autem hoc ter ieiuna: Si verò dolor non quiescat, neq; venter subeat, ad vesperam in calidam aquam in folio insideat. Quum autem perfora fuerit, vbi inde surrexit, cum vino nigro austerò aqua diluto, olei dimidia parte addita, tepide colluito: & inde dormiat. Subdititium vterorum. Si conclusum fuerit, aut durum osculum vterorum: Ficum albam expurgato, & nitrum Ægyptium purissimū tritum ammisceto, & subdititiū facito magnitudine gallæ non magnæ, quod in lana molli in vnguentum irinum tinctum apponat, per tres aut quatuor dies, prout visum fuerit. Post hoc conducit fomentum odoratum. Postea vero molli quodam opus est subdititio, quod saniosa maxime ducat: deinde mercurialem si tenera fuerit, cum vnguento rosaceo, in linteo ad diem ac noctem subdat. Ad idem. Fel taurinum & salem feruefacito, & sulphure trito ammixto, in oblonguam spiram ac tractum efformato, & ad duos dies ac noctes nudam, ad ipsos vteros apponito: Et deinde rursus mercurialè. Post hoc myrrham puram inspergito: & rosaceo ac irino vnguento ammixto diluito, indeque vteri osculum quam penitissime illinat.

illinat. Ad idem. Iridem odoratam contusam ac cribratam scorsim, & cyperitandundè, & crocomagma magnitudine massæ manum implentis, vino odorato diluito, & ad vnguenti formam redigito, & spleniis palmi lōgitudine inducta ac illita, in paruâ pyxidem reconde, ut ne transpirent, & apponat. Si verò vlcerati fuerint vteri, aut osculum exasperatum fuerit, aut ab aliquo subdititio commorsu fuerint, adipem in lana illinito: & rosaceū ac ceræ parum inungito. Quum prægnâs corruerit fœtum menstruum, & ad finem perferre non poterit, & tenuis præter naturam fiat, huius vteros purgare oportet, & ipsam medicamentis curare, & crassefacere. Non enim ad perfectionem gestare poterit, donec se ipsam refecerit, & vteri robusti facti fuerint. Si verò concipiat quidem, corrumpat autem fœtus bimēstres, exacte eodem tempore, & neque prius neque posterius: & hoc perpessa fuerit bis aut ter eodem modo: aut etiam ad amplius tempus progressum corrumpat eodem modo: Huius vteri nō amplius extēduntur, fœtu in ipsis augescente, & ex bimēstri aut trimēstri, ad ampliorem modum excedente. Verum fœtus quidem augetur: Vteri vero non crescunt, & propterea multæ eodem tempore corrumpunt: Huius vterum colluere oportet, & subdititiis quam maxime inflare, aut hisce medicamentis. Colocynthidis internam partem tufam cribrato, & silphij parum, cum paulò ampliore melle cocto ammisceto: & hæc circum specillum obducito, ea crassitudine quantam stomachus ad vteri os suscipere potest, & semper vltra protrudito, donec ad internam vteri partem penetrarit. Quum autem pharmacum colliquerit, specillum eximito, & rursus eodem modo paratum elaterium, & colocynthidè syluestrem, similiter velut prius medicamentum apponito. Edat autem hoc tempore allium multum, & silphij caulem, & reliqua diætâ vtatur, quæ statū maxime in ventre inducere potest. Apponat autem subdititium tertio quoque die, donec bene habere visa fuerit: Quandoque verò pluribus diebus interpositis: & in summa, prout libenter admiserit. Interiectis autē diebus, vtatur mollibus. Postquam vero per emolitoria osculum vteri præparauerit, & menses apparuerint, paulum remorata, vbi iam sicca fuerit, cum viro coeat. Quū autem flatum in vterū inducere voles, allij caput integrum, & silphij succum, ad subdititia

ammisceto. Quòd si qua prægnans decem menses perficere nō possit, sed corrumpit, & hoc sæpe patitur, ex huius vtero aquam purgato, & ipsam medicamentis curato, quo aqua purgetur. Si verò geniturâ continens, non prægnans fiat, id quod multis contingit: stomacho vteri præter naturam hiante: menses plures quam conuenit, & humidiores prodeunt, ut & id quod à femina prodit semen, ad fœtificationem nō concipiat, & viri genitura insuper accedens corrumpatur. Contingunt autem hæc, & corpore, & vteris ægrotantibus. Verum oportet huic medicamenta deorsum purgantia dare, & interposito aliquo tempore, totum corpus fouere, & vteros cum aceto & aqua marina, specillis ac ferramentis ignitis immisis. Coniiciantur autem in fomentum cupressi rameta, & lauri viridis folia contusa & polycnemi folia: faciendum est hoc fomentum tempore opportuno. Post hoc verò lauetur, & fomentum adhibeatur ex loti ramentis, & rosis, ac polycnemi foliis aceto incoctis. Ad finē autem suffitus fiat, ex verbasci foliis contusis ac loti ramentis. Verum ante lotionē suffito myrrham & thus, vtraque æquis partibus trita, & myrti ac lauri folia. His permixtis & in lentum ignem coniectis, recens adhibito fomento suffito, bis in die: fomentum autem adhibeatur recens lotæ. Sed & post suffitum lauet, & vteri stomachū ad pristinam naturam reducat. Et si vires sufficiant, ante hæc omnia venam in manu sinistra secato, atque ita reliqua facito: Si vero stomachus sic habeat, menses autem non prodeant, aut vitiose, aut minus, ad reliqua omnia ampliorem purgationem adhibeto, & sic curato, subdititiis etiam vtens si opus habeat, & ex prioribus lauans, & suffitum faciens, ac siccans. Si mulier innita abortum faciat, nec ita elicere velit, triticum torrefactum & molitum, & vuam passam albam contusam, aqua mulsæ dulci diluta, modico oleo affuso, ieiunæ bibenda dato. Postea raphani semen tritum, & acetum ac adipem anserinum, permixta bibat, & lauri folia trita apponat: deinde bibat origanum, & pulegium, & polentam ex aqua, ita ut lauri folia tusa ac trita ammixto gummi, aquæ inspergat, diluat, ac bibat. Aut adipem ouillum, & anserinum, & mel simul mixta ac trita delingenda præbeto: Aut pastinacæ semen leuissimè terito: & lacti superstantem concretionem ammisceto, & adipem anserinum eliquatum. Hæc feruefacta for-

Hipp. opera. F 2 benda

Videat. Man
ciam. Sup.
hunc & p. 237
Vid. A

benda dato. Aut origani folia viridia, si ha-
berit, myrti baccas & loti ramēta in aqua
berit possunt: sin minus, sicca leuissime tri-
ta, ex aqua bibenda dato. Aut lauri bac-
cas leuissime terito, & suis fœminæ adipem
liquatum, & mel ammisceto, & simul om-
nia trita delingenda præbeto. Aut paltina-
cæ semen leuissime tritum ex vino diluto
26 bibendum dato. Si vteri genituram non
contineant, plumbum, & lapidem qui fer-
rum ad se rapit, leuiter terito, & linteo il-
ligato, quo in muliebri lacte tincto, subdi-
tutio vtatur. Aut aris florem tritū ac melle
dilutum subdat. Quum vteri genituram
viri eructant tertia die, necesse est mulie-
ris, quæ hæc patitur, vteros callo repletos
esse, & non potest viri genitura intus in vte-
ro manere, sed excluditur, & propterea
concipere non potest, quandiu callus in v-
tero fuerit. At calli expulsio sic fit. Pennas
sumito minutissimas ac mollissimas, hisq;
simul colligatis vteros illinito, quemadmo-
dum oculos illinere solent, ita vt pennas
exæques, ipsarūque summās partes tenuis-
simo filo deliges, & multo rosaceo illi-
nas. Sic autem facito. Supinam reclinato,
& sub medios lumbos puluinar subiicito,
& specillum immittrito, ita vt cruribus mu-
lieris extentis, & hinc arq; illinc diductis,
specillum sursum ac deorsum veras do-
nec promineat. Postquam autē videris in
osculo vteri callum, optimum quidem hoc
fuerit, si non adhareat in coxa, sed vltro se-
quatur: Si itaque in osculo vteri inhæret,
volfella tenuissima prehensum extrahere
conare, prouidus vt placide hoc fiat, & nō
violenter. Et postea viro condormiet. Si
27 pregnantī menses compareant, sterus as-
inum siccum, & rubricam, & sēpię testam
terito, & linteo illigata apponito: Aut pæo-
niæ femina nigra, in vino diluto trita biben-
da dato. Si verō à coitu imum ventrem
dolet, & sanguis recens ipsi appareat, lini
semen tusum, & muscū mollem, & adipem
anferinum, mixta ac molli lana excepta
imponito. Si vteri extra naturam progres-
si fuerint, calor habet maxime pudenda, &
sedem: & vrina paulatim destillat & puden-
dum mordet: patitur autem hæc, si recens
ex partu viro condormierit. Quum sic ha-

buerit, myrti baccas & loti ramēta in aqua
coquito, & aquam per noctem sub dio ex-
ponito, atque sic frigidissimam pudendis
affundito, & trita hæc apponito. Postea a-
quam lentium bibens, melle & aceto ami-
mixtis, vomat donec vteri fuerint retracti:
& lectus à pedibus altior sit: & graueolētia
sub pudēda suffito, odorata verō sub nares.
Cibis vtatur quàm mollissimis ac frigidis:
& vinum aquosum album bibat, & non la-
uetur, neque cum viro dormiat. Si verō 28
omnino ex pudendis exciderint, dependēt
velut scrotum, & dolor corripit. Hoc au-
tem contingit quum ex partu laborarit, &
vteros concusserit, & cum viro dormierit
in puerperij purgatione. Quum sic habue-
rit, frige-factoria apponat, & quod foris est
depurgatum, ac cum vino nigro vinoso, in
quo malum punicum coctum est ablutum,
intro detrudat: deinde mel & resina, pari
mensura eliquata, in pudenda infundatur:
& decumbat supina pedes sursum extētos
habens. Postea spōgias apponat, & ad lum-
bos deliget. Quandiu vero sic habuerit, à
cibis abstinere oportet: potu vero quàm
paucissimo vti, donec septem dies præter-
eant. Et si quidem sic redire voluerint, be-
ne est: sin minus, summas vteri partes dera-
dito, lauato, & cerato picato illinito: dein-
de pedes ad scalā deligato, scalāmq; iuxta
caput pulsato, & cum manu intrudito.
Postea crura ipsius alternatim colligato, &
diem ac noctem finito in quiete, & modi-
cum ptisanæ succum frigidum dato, aliud
autem nihil. Postera die ipsam reclinato, &
cucurbitam quàm maximam ad coxā af-
figito, & multo tempore trahere finito: &
quum detraxeris, reclinatam iacere finito,
& nihil aliud præter ptisanæ succum exhi-
beto, donec septem præterierint dies. Cibis
autem tunc mollissimis ac paucissimis vta-
tur. Si verō ventrem exonerare voluerit,
decumbens id faciat, donec quatuordecim
dies prætereāt. Postea surgat, & quàm par-
cissime deambulet: & ne lauetur, & cibis
modicis vtatur: sub pudenda vero suffitus
per graueolentia fiat. Et postquam
obambulare inceperit,
subligar gestet.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus Liber I. Iano

Cornario Medico Phy-
sico interprete.

Sectionis primæ, Constitutio temporis prima.

Argumentum in librum sequentem.

*Aeris status austrinus, quales in Thaso morbos ge-
nerarit. Febres ardentes. Tubercula circa aures,
circa febrem. Quibus ista tubercula fierent. Tusses
sicca. Inflammationes cum dolore in testiculis. Ta-
bidi. Febres horrida, continua, acuta. Febres se-
miseriana. Alui turbata. Vrina. Tusses.
Faucium dolores. Aestas & autumnus morbi.
Tabidos solum ex descripta temporis constitutione
fuisse mortuos. Sectionis secunda, Constitutio temporis
secunda. Aeris constitutionis humide & aquilonie in
Thaso morbi. Lippitudines. Lema. Lienteria.
Dysenteria. Tenesmi. Alui profusio. Vrina
fluxiones cum dolore bilioso, aquoso, ramentoso, &c.
Vomitibus pituitosis, biliosis, & ciborum crudorum re-
iectiones. Sudores & omnibus vndeque, multa hu-
miditas. Tabidi cum dolore. Febres continua.
Febres tertiana. Febres quartana. Febres di-
urna, quotidiana, nocturna, & erronea. Comulsiones.
Rigores. Sudores. Frigiditas excrementorum.
Somni. Ventres turbati. Vrina. Tusses.
Dysenteria. Tenesmi, Lienteria. Alui profusio.
Hydropes. Papule parua. Tumores iuxta aures.
Vrina stillicidium. Vrina. Concoctiones. Cruda.
Circa morbos duo exercenda. Ars ex tribus con-
stat. Capitis ac colli dolores. Constitutio temporis
tertia. Resoluciones ex hydratione. Febres ar-
dentes. Sanguinis è naribus eruptio. Sanguinis è
naribus larga eruptio in febribus ardentibus multos ser-
uauit, modica vero occidit. Morbus regius & eius
solutio. Sanguinis eruptiones, quibus frequenter acci-
derint. Ex sanguinis eruptione ad dysenteriam tran-
situs. Tubercula iuxta aures. Mulieres ex partu
& post partum laborantes. Sanguinis è naribus &
mensium eruptio simul. Pregnantes. Phrenitici.
Phrenitis non statim ab initio. Qui maxime ex iis
mortui sint. Quatuor signa, quibus in ea constitutione
seruabantur. Multos non ex vno signo seruatos fuisse,
sed per omnia transcurrisse. Lachryma inuita in fe-
bribus acutis magis ardentibus. Tubercula iuxta aures.
Indicationes morborum similes aut dissimiles.
Indicationes eorum quibus tubercula iuxta aures
fiunt. Sectio tertia. Alorbi vnde dimocantur.
Febrium differentia. Febres continua cum acutis-
simo morbis coniuncta. Quartana febres securissima
ac facillima. Febres Nocturna, Diurna. Febres*

*Septimana, Nouana, Tertiana, Quintana. Modi,
constitutiones & exacerbationes singularum harum fe-
brum. Febres qua paribus diebus exacerbantur,
paribus indicantur, & contra. Agroti quatuor-
decim. Primus. Febres acuta cum sudore. Clyster
in febre acuta, secundo die. Spiritus rarus & magnus.
Splen eleuatus & orbiculari gibbositate. Sudores
frigidi. II. Febres ex lassitudinibus, porationibus,
ac exercitiis intemptiuis. Urina nigra, nigram sub-
sidentiam habentes. Præcordij palpitatio assidua.
III. Febres acuta, cū alio sicca, velut in tenesmo.
III. Febres post partum & purgationem natu-
ralem. IV. Rigores ante partum, quos febris inse-
quuta est. Bilis vomitus die quadragesimo in febre
acuta. VI. Erronea febris species. Subsidentia ru-
bra in febre erronea. VII. Febres vehemens, & lum-
borum grauitas dolorosa. VIII. Febres à cæna.
Vrina inconculta. Febres perpetuo cum sudore.
IX. Febres pedis dolorem à magno digito sequuta.
X. Febres post capitis, lumborum, ac colli dolores.
XI. Febres acuta à præcordiorum dolore.
XII. Febres acuta ex largiore portione & vomitu.
Vrina oleosa. Crurum dolor in febre acuta.
XIII. Febres mulieris trimestri factu grauida.
XIII. Febres ex capitis, colli, & pectoris dolore*

Sectio prima. Constitutio
temporis prima.

IN Thaso autumnus tem-
pore, circa æquinoctium
& sub pleiadas, aquæ mul-
tæ, assiduæ, molles, velut
in austrinis: Hyems austri-
na: parui venti aquilona-
res, squalores: & omnino hyems, quale ver-
fieri solet. Ver autē austrinum, frigidum,
pluuia parua. Aestas plerunque nubila, a-
quarum inopia. Etesia parua, modicè, spar-
sim spirarūt. Quum autem totus hic aeris
status ad austrina vergeret, ac cum siccita-
tibus fieret: ante ver quidē ex priore statu,
subcontrario & aquilonio emergente, pau-
Hipp. opera. F 3 cis

cis oborta sunt febres ardentes: atque his omnino boni status: & paucis sanguis erupit, neque ex his moriebantur. Tubercula verò circa aurem alteram multis erant, plurimis ex utrisque, citra febrem erecte obambulantibus: quibusdam verò etiam parum incalescebant. Exincta sunt omnibus absque nocimento: neque cuiquam suppurarunt, quemadmodum ea quæ ex aliis causis sunt oborta. Erat autem natura ipsorum hæc: laxa erant, magna, diffusa, non cum inflammatione, doloris exortia: omnibus obscure euauerunt. Fiebant autem hæc adolescentibus, iuuenibus, in vigore constitutis, & ex his plurimis qui circa palæstram & gymnasia exercebantur: Mulieribus vero paucis fiebant. Plurimis vero tusses sicce, qui tussiebant & nihil reieciabant, & voces non longe postea rauosæ.

Quibusdam vero etiam interposito tempore inflammationes cum dolore, in altero testiculo, quibusdam in utroque: Et aliis quidem febres, aliis non. Hæc autem plurimis laboriose fiebant: De cætero vero, quantum ad ea attinet quæ in officina medica ad chirurgiam pertinentia sunt, sine morbo degabant. At verò ante æstatis initium, & per æstatem ac hyemem, multi ex his qui longo iam tempore subcorrupti erant, tabidi decubuerunt. Nam & multis qui ambigui erant, tunc tabes confirmata est: quibusdam vero primum cœpit. Et his natura ad tabem vergebat. Moriebantur autem multi & plurimi ex his: Et de his qui decubuerunt, haud scio an quis etiam modico tempore superuixerit. Moriebantur autem citius quam tales morbi transigere solent. Nam alios & longiores, & cum febribus coniunctos, facile ferebant, & non moriebantur. De quibus paulo post scribetur. Solus enim & maximus ex his qui tunc vigeant, tabidus morbus multos occidit. Erant autem plurimis ipsorum affectiones huiusmodi: febres horridæ, continuæ, acutæ, in totum non intermittentes. Modus autem erat semitertianus, vna die leuiores, altera amplius exacerbescerent, & in summa acutiores increbescerent: Sudores vero semper, non per totum: Frigiditas extremitatum multa, & quæ vix recalesceret. Alui turbata, biliofa, ex paucis, puris, tenuibus, mordacibus: frequenter ad exonerandos se surgebant.

Vrinæ tenues, & crudæ, & decolores, & paucæ: Aut crassitudinem habentes, & subsidentiam paruum, non probe desidentes, sed cum cruda quadam ac intempe-

ua subsidentia. Tussiebant autem, pauca, condensata, cœcocta, paulatim vix educerent. Quibus vero violentissima accidissent, his neque modicè concoctio aderat, sed cruda spicere perseuerabant. Fauces autem plurimis horum ab initio, & perpetuo dolebant, ruborem habentes cum inflammatione: fluxiones parua, tenues, acres. Breui colliquecebant, & affligebantur, omnes cibos perpetuo fastidientes, sitis exortes, & plerique circa mortem deliri. Et circa tabidos quidem hæc. Cæterum æstate iam & autumno, febres multa, continua, non violenta, diu quidem ægrotantibus, non autem aliis ita male habentibus oboriebantur. Plurimis alui turbata, ita ut valde toleranter ferrent, & nihil memorabile lædebant. Vrinæ item plurimis boni quidem coloris & puræ: verum tenues, & post tempus circa iudicationem concoctæ. Tussiebant autem non valde, neque ea quæ per tussim reieciantur, difficultatem exhibebant: Neque cibum fastidiebant, sed etiam valde licebat ipsis offerre. In summa subægrotabant tabidi, non tabido modo, febribus horridis parum insudantes, aliis alij, ut qui erroneo modo exacerbaretur, febribus quidem in totum non intermittentibus, sed quæ iuxta naturam febris tertianæ morem exacerbarentur. Iudicabantur autem quibus inter hos breuissimæ essent, circa vigesimum diem, plurimis circa quadragesimum: multis circa octuagesimum. Quibusdam neque sic, sed vago modo & citra iudicationem desiciebant: horum autem plurimis febres rursus non multum tempus intermittentes reuersæ sunt. Ex recidiuis autem in iisdem circuitibus iudicabantur. Multis vero ipsorum producebantur, ut sub hyemem ægrotarent. Ex omnibus porro in hac temporis constitutione descriptis, solis tabidis lethalia acciderunt: In aliis autem febribus, non.

Sectio secunda.

Constitutio temporis secunda.

In Thaso ante autumnum tempestates non tempestiue, sed repente in aquiloniis & austrinis multis, humidæ & præruptentes. Huiusmodi vero durabant vsque ad pleiada, & sub pleiade. Hyems autem aquilonia. Aquæ multæ, largæ, magnæ: Nives. Plerumque mixta aeris serenitas: & hæc quidem fiebant omnia: frigo-

ra

ra verò non admodum intempestiua. Iam verò post brumale solstitium, & quando fauonius spirare incipit, posterior hyems magna erat, aquilonia multa. Nives & aquæ assidue multæ, & cælum procellosum ac nubilum. Hæc autem durabant & non remittebant vsque ad æquinoctium. Ver autem frigidum, aquilonium, aquosum, nubilum. Æstas non valde æstuosa fiebat.

Etesia assidue spirarunt. Mox circa æstivum in aquiloniis, aquæ valde multæ.

Quum autem annus totus humidus & frigidus & aquilonius esset, per hyemem sano modo plerumque habebant: Ante ver autem multi quidem, & plurimi morbide debebant. Primum igitur cœperunt lipitudines fluidæ, dolorosæ, humidæ, crudæ. Lemæ parua & multis difficulter erumpentes plurimis reuertebantur: defecerunt sero ad autumnum. Æstate iam & autumno, lienteria, & dysenteria, & tenesmi, & alui profluua ex biliosis, tenuibus multis, crudis, & mordacibus: quibusdam verò etiam aquosis. Multis autem & vrinæ fluxiones cum dolore biliofa, aquosæ, ramentosæ, purulentæ, cum stillicidio, non renales, sed his alia pro aliis. Vomitus pituitosi, biliosi, & ciborum crudorum reiectiones. Sudores. Omnibus vndiquaque multa humiditas. Fiebant autem hæc multis erecte obambulantibus, non febricitantibus: Multis item febricitantibus, de quibus paulo post scribetur. In quibus autem omnia hæc præscripta apparebant cum dolore, tabidi fiebant. Iam verò autumno & sub hyemem, febres continuæ, & quibusdam ipsorum paucis ardentes, diurnæ, nocturnæ, semitertianæ, tertianæ exactæ, quartanæ, erroneæ. Singulæ verò prædictæ febres multis fiebant. At ardentes & paucissimis oborta sunt, & ex ægrotis hi minimum laborauerunt: (neque enim sanguis erupit, nisi valde parum, & paucis:) neque delirabant: aliaque omnia tolerabilia erant. Iudicabantur autem plurimis valde bono ordine, cum intermittentibus in septem ac decem diebus. Neque mortuum aliquem tunc in febre ardente noui, neque phrenitim tunc cuiquam factam scio. At verò tertianæ plures quidem quam ardentes febres erant ac grauiores, verum ordinate in his omnibus, à prima accessione quatuor circuitus habebant, in septem autem perfecte iudicabantur, neque vlli horum reuersæ sunt. Quartanæ verò multis quidem ab initio ex ordine quartanæ cœperunt.

Quibusdam autem non paucis, ex aliis febribus ac morbis abscessus ad quartanas fiebant: atque hos diu, quemadmodum solent, & adhuc diutius tenebant. Diurnæ verò quotidianæ, & nocturnæ, & erroneæ multæ, multis & multo tempore permanebant, & erecte obambulantibus, & decumbentibus. Plurimos horum sub pleiada, & vsque ad hyemem, febres consequerentur.

Multos conuulsiones, magis autem pueros ab initio: & febricitant: & in febribus conuulsiones fiebant: & erant hæc plerisque diuturna, verum innocua, nisi ad hæc, etiam ex aliis omnibus perniciis adesset. At continuæ quidem in totum, & nihil intermittentes, exacerbescerent autem omnibus ad naturam tertianæ modum, vna die subleuantes, & vna exacerbescerent, omnium quæ tunc fiebant violentissimæ erant, & longissimæ, ac cum maximis doloribus, leniter auspicantes, & in totum semper augetes, & in iudicatoriis diebus exacerbescerent, & in peius procedentes, parum alleuantes, & statim rursus ex intermissione violentius exacerbescerent, in iudicatoris plerumque diebus peiores euadentes.

Rigores verò omnibus quidem inordinate, & erroneo modo fiebant, paucissime autem & minime his. Verum in aliis febribus maiores. Sudores multi, his minimi, nihil alleuantes, sed subcontrario modo damna inferentes. Frigiditas extremitatum his multa, & vix recalescens. Neque somni in totum, maxime verò hi etiam rursus soporosi. Ventres autem omnibus turbati & mali, his autem longe pessimi. Vrinæ verò plurimis horum aut tenuis, & crudæ, & decolores, & post tempus parum concoctæ iudicatorio modo: Aut crassitudinem quidem habentes, verum turbata, neque consistentes, neque subsidentes, neque cœcocta: Aut paucæ, & crudæ, ac male, & subsidentes. Pessimæ autem hæc omnes. Et tusses quidem ad febres comitabantur. Verum non habeo quod scribam, an detrimentum aut utilitas tunc ex tussi contigerit. Diuturna igitur & molesta, & valde inordinate ac erroneo more, & citra iudicationem, plurima horum perseuerabant, tunc his qui perniciosè habebant, tum his qui non. Si enim aliquos ipsorum paululum relinquerent, statim rursus reuertebantur. Quibusdam verò paucis ipsorum iudicabantur, quibus breuissime adesset, circa octogesimam diem: & horum aliquibus reuersæ sunt, ut plurimi ipsorum per hyemem adhuc ægrotarint.

tarint. Plurimis autem citra iudicationem defecerunt. Hæc verò pariter acciderunt, & his qui superstites manserunt, & qui non. Quum autem multa & varia fieret iudicationis impeditio ex morbis, maximum etiam ac pessimum signum perpetuo comitabatur, quod plerique omnes cibos fastidirent, & ex his maxime hi, quibus etiam alia exitialia erant. Siticulosi verò non adeò intempestive in his febribus erant. Quum verò tempus produceretur, & dolores essent multi, ac colliquatio mala, his abscessus succedebant, aut maiores quam ut ferre possent, aut minores quam ut quicquam prodesse: sed statim recurrerent, & ad peius courgerent. Erant autem quæ his fiebant hæc: dysenteria, tenesmi, lienteria, & alui profluvia: Quibusdam etiam hydropes, partim cum his, & partim absque his.

Quicquid autem ex his violenter accedebat, statim vires deiciebat: aut rursus nihil proderat. Papulæ parvæ, & non pro dignitate rationis excretionis morborum, & statim rursus evanescentes. Aut iuxta aures tumores, qui non soluebantur, & nullam de se significationem præbebant. Quibusdam in articulos, maxime verò in coxendicem, paucis iudicatorio modo cessantes, & statim rursus ad habitum ab initio inualescentes. Moriebantur autem ex omnibus, & plurimi ex his pueri iam ab lactati, & maiores natu, octennes ac decennes, & nondum puberes. Fiebant autem hæc his, non sine prius scriptis. Priora verò multis sine his. Solum verò bonum & maximum inter ea quæ fiebant signum, & quod plurimos in maximis periculis constitutos liberavit, quibus ad urinæ stillicidium converterebantur, & ad hoc abscessus fiebat.

Accidit autem plerisque urinæ stillicidium, maxime his atatis. Fiebat & aliis multis, tum erecte obambulantibus, tum in morbis. Statim verò etiam magna quædam mutatio omnium, his fiebat. Alui enim etiam si humectæ essent, maligno modo mox sistebantur, cibosque omnes libenter sumebant. Et febres postea mites erant. Verum urinæ stillicidium his diuturnum & laboriosum erat. Urinæ verò his erant multæ, crassæ, variæ, rubræ, purulentæ cum dolore. Atque hi omnes superstites manserunt, & nullum ex his mortuum novi.

Quæcunque verò non periculose fiunt, concoctiones excrementorum omnes vndiqueque tempestivas aut bonas, & iudicatorios abscessus, considerare oportet.

Concoctiones, celeritatem iudicationis, & securitatem sanitatis significant: Cruda verò & inconcocta, & in malos abscessus cõversa, aut iudicationis sublationem, aut dolores, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem recidivas. Quod verò ex his potissimum futurum sit, ex aliis cõsiderandum est. Præterita dicito, præsentia cognosce, futura prædicito. Hæc tractato.

Exerceto circa morbos duo, ut iuues, aut non noceas. Ars ex tribus constat, morbo, ægroto, & medico artis ministro. Ægrotum cum medico aduersari morbo oportet. Capitis & colli dolores ac gravitates cum dolore, cum febribus, & sine febribus, Phreniticis quidem cõvulsiones. Sed & virosa vomunt, & quidam ex his subito moriuntur. In ardentibus autem & aliis febribus, quibus colli dolor, & temporum gravitas, & caligo vertiginosa circa oculos, aut etiam præcordiorum distentio: non cum dolore fit, his sanguis per nares erumpit. Quibus autem gravitates quidem totius capitis, oris autem ventriculi morfus adsunt, & nauseabundi sunt, hi biliosa & pituitosa vomunt. Plerumque verò pueris in talibus afflictionibus convulsiones fiunt: Mulieribus autem tum eadem, tum ab uteris dolores. Senioribus autem & quibus iam calor superatur, paraplegia vocata, leues siderationes, aut insaniam, aut oculorum priuationes.

Constitutio temporis tertia.

In Thaso paulo ante arcturum, & sub arcturo, aquæ multæ, magnæ, in aquiloniis. Circa æquinoctium autem & vsq; ad pleiada, austrinæ pluviæ paucæ: hyemes aquilonia: siccitates, frigidi venti, magnæ niues. Circa æquinoctium hyemes maximæ. Ver aquilonium, siccitates, pluviæ paucæ frigida. Circa solstitium æstivum aquæ paucæ, magna frigora vsque ad canem. Post canem vsque ad arcturum, æstas calida, æstus magni, non ex accessione augescentes, sed continui ac violenti: Aqua non elapsa est: Etesia spirarunt. Circa arcturum pluviæ austrinæ vsque ad æquinoctium.

In hac autem cõstitutione, per hyemem quidem inceperunt resolutiones ex sideratione, & multis inuasent: & quidam ex ipsis subito moriebantur. (Nam hic morbus satis popularis erat.) Cætera incolumes degebant. Ante ver autem cœperunt febres ardentes, & vsque ad æquinoctium, & ad æstatem durabant. Quicunque igitur

igitur vere & æstate incunte statim ægrotare cœperunt, plurimi servabantur: pauci verò quidam moriebantur. In autumno iam & quum pluviæ fierent, lethales erant, & plures peribant. Erant autem febrium ardentium affectiones. Quibus quidem bene ac large sanguis per nares erupit, per hoc maxime servabantur: & nullum novi qui in hac constitutione mortuus esset, si recte ipsi sanguis profluxisset. In Philisco enim & Epaminone ac Sileno, quarta ac quinta die parum de naribus stillavit, & moriebantur. Plerique igitur ægroti circa iudicationem rigebant, maxime hi quibus sanguis non erupisset. Idem verò etiam postea insuper riguerunt, & exsudarunt.

Quibusdam morbus regius accidit sexta die. Verum his purgatio per vesicam, aut aluus exturbata profuit, aut larga sanguinis eruptio. Velut Heraclides qui decubebat apud Aristocydem: nam huic & ex naribus sanguis erupit, & aluus turbata est, & per vesicam purgatus est. Vigesima die iudicatus est: non velut Phanagoræ seruus, cui nihil tale factum est, & mortuus est.

Sanguis autem plurimis erupit, maxime adolescentibus & in vigore constitutis: & talium plerique perierunt, quibus sanguis non erupit. Senioribus verò ad morbum regium res devenit: aut alui ipsis turbatae sunt, aut dysenterici facti sunt. Velut Bioni apud Silenum decumbenti contigit.

Populariter grassabantur etiam dysenteria per æstatem: & quibusdam qui ægrotarunt, quibusque etiã sanguis erupit, ad dysenteriam transitus factus est: velut Eratonis filio & Mylo, qui multa sanguinis eruptione facta, in dysentericū statum delapsi superstites manserunt. Multis igitur maxime hic humor redundavit. Nam & quibusdam circa iudicationem sanguis non erupit, sed tubercula iuxta aures excitata evanuerunt. Quæ ubi evanuisent, iuxta sinistri lateris mollitudinem, & ad summam coxam gravitas fuit. Quum autem dolores post iudicationem fierent, & urinæ tenues prodissent, parum sanguinis profundere cœperunt. Verum circa quartam & vigesimam, abscessus ad sanguinis eruptionem fiebant Antiphonti Critobuli filio, quæ sedata est, & perfecte iudicatus est circa quadagesimam. Mulieres porro multæ quidem ægrotarunt, pauciores autem quam viri: & pauciores etiam mortuæ sunt. Plurimæ verò graviter ex partu laborarunt, & post partus insuper ægrotarunt, & hæc ma-

xime perierunt. Velut Telebuli filia, quæ sexta à partu die mortua est. Plurimis itaque in febribus menses apparebant. Quibusdam verò ex naribus sanguis erupit: & virginibus multis id primum factum est.

Quibusdam & ex naribus sanguis, & menses proruperunt. Velut Dætharisci filie virginis apparuerunt tunc primum, & sanguis largus è naribus fluxit. Neque ullam mortuam novi, ex his quibus aliquid probe factum esset. Quibus autem prægnantibus contigit ægrotare, omnes fetus perdiderrunt, quas ego novi. Urinæ verò plurimis boni quidem coloris, verum tenues & subsidientias modicas habentes, ex recrementis tenuibus ac biliosis. Multis autem aliis iudicatis ad dysenterias res devenit: velut Xenophani & Critiæ. Urinæ aquosæ, multæ, puræ, tenues post iudicationem, & subsidientia bona facta, & aliis probe iudicatis. Mentionem faciam eorum quibus factæ sunt: Bioni qui apud Silenum decubebat: Cratiæ quæ apud Xenophanem: Arctonis filie uxori Mnesistrati. Postea verò omnes hi dysenterici facti sunt. Num quod urinas minxerunt aquosæ, considerandum est? Circa arcturum autem multis vndecima die iudicatio facta est, & his recidivæ non pro ratione factæ reuersæ sunt. Erant autem soporosi circa tempus, plures autem pueri: & hi omnium minime moriebantur.

At verò circa æquinoctium, & vsque ad pleiada, & sub hyemem, comitabatur quidem febres ardentes. Sed & phrenitici plurimi tunc fiebant: (& plerique horum moriebantur.) fiebant autem & per æstatem pauci. Quum igitur febres ardentes inciperent, significatione de se præbebant, quibus pernicietas immineret. Statim enim ab initio febres acuta, partim insuper rigebant, vigiles erant, siticulosi, anxij, partim exudantes circa frontem & claviculas, nullus per totum: multum delirabant: tumores, tristitia, extremitates subfrigida, pedes summi, & maxime manuum summæ partes. Exacerbationes in diebus paribus. Plurimis autem quarta die dolores maximi, & sudores plerumque subfrigidi, & extremitates non amplius recalescentes, sed liuidæ, subfrigida: & neque, sitiebant. Ad hæc urinæ his nigra, paucæ, tenues, & alui sistebantur: neque, sanguis è naribus erupit vlli ex his quibus hæc accidissent, sed parum stillavit. Neque ad recidivum vlli horum res devenit. Sed sexta die mortui sunt cum sudore. Phreniticis autem acciderunt præscripta non omnia. Iudicabatur autem his

his plerumque die undecima, quibusdam vigesima. Quibus non statim ab initio phrenitis coepit circa tertiam aut quartam diem, sed moderate habebat primo tempore, his circa septimam morbus ad acumen transiit.

Magna itaque erat morborum multitudo. Ex aegris autem maxime moriebantur adulescentes, iuuenes, in vigore aetatis constituti, leues, subalbicatae cute, rectos itemque nigros capillos habentes, & oculos nigros, & qui in quiete & ocio vixerant, & alta voce, aut gracili, aut aspera praediti, balbi, iracundi: & mulieres plurimae ex hac specie moriebantur. At in hac constitutione ex quatuor signis maxime seruabantur: Quibus videlicet sanguis e naribus probe erupisset: Aut vrinæ multae, & multam subsidientiam habentes per vesicam prodissent: Aut per ventrem turbata, biliosa tempestiue processissent: Aut qui dysenterici facti essent. Acciditque multis, ut non ex vno praescriptorum signorum iudicarentur, sed per omnia percurrerent: & grauius quidem habere videbantur, conseruabatur autem omnes, quibus haec accidissent. Mulieribus autem & virginibus accidebant item praescripta signa omnia. Quibus autem vel horum quippiam bene accideret, aut menses large apparerent, per haec seruabantur ac iudicabantur: neque vllam interiisse noui, cui ex his aliquid accidisset. Philonis enim filiae sanguis ex naribus large fluebat. Septima autem die intempestiue coenauit & mortua est. Quibus in febribus acutis, magis ardentibus, lachrymae inuitae defluunt, his sanguinis a naribus eruptionem expectare oportet, si etiam alia perniciose non habeant. Nam his qui male habent, non sanguinis eruptionem, sed mortem significat.

Tubercula iuxta aures in febrientibus cum dolore oborta, quibusdam febre iudicatorio modo deficiente, neque sedantur, neque suppurantur: haec biliosum alui profluuium, aut dysenteria, aut crassarum vrinarum subsidientia solui: Velut Hermippo Clazomenio. Iudicationes autem ex quibus cognoscimus, aut similes sunt, aut dissimiles. Velut duo fratres, qui simul eadem hora aegrotare coeperunt. Decumbebant autem iuxta theatrum Epigenis fratres. Horum seniori sexta die iudicatio facta est, iuniori vero septima. Recidua facta est vtrisque simul eadem hora. Intermissit dies quinque. Ex recidua iudicatio facta est vtrisque simul in rotum, die decimaseptima. Plurimis autem sexta die iudicatio

facta est, intermisit sex. Ex recidiuis autem iudicatio facta est quinta die. Quibusdam vero septima iudicatus est morbus, & septem diebus intermisit. Ex recidua vero iudicatus est tertia. Quibusdam autem iudicatus est quinta, intermisit septem, rediit per tres, intermisit vnam, insuperque; vnam rursus occupauit. Aliquibus vero iudicatus est sexta, intermisit sex, rediit per tres, intermisit vnam, & vna iudicatus est: Velut Euagonti Daipharris filio. Quibusdam autem iudicatus est sexta, intermisit septem: ex recidua vero iudicatus est quarta: Velut filiae Aglaidae. Plerique igitur ex his qui aegrotarunt in hac constitutione, hoc modo aegrotarunt: & nullum noui ex his qui superstites manserunt, cui non rediissent reciduae secundum rationem factae: & seruati sunt omnes quos ego noui, quibus hoc genus reciduae factae sunt. Neque aegrotantium hoc modo vllum aliquem noui, quem recidua iterum repetisset. Moriebatur autem in morbis his plurimi sexta die: velut Epaminondas, & Silenus, & Philiscus Antagorae filius. Quibus autem tubercula iuxta aures facta essent, his iudicatio facta est vigesima die. Restincta autem ac sedata sunt omnibus, & non suppurata sunt, sed ad vesicam conuersa. Cratistona acti qui apud Heracleum habitabat, & Scymni fullonis ancillae suppurauerunt, & mortui sunt. Quibus autem iudicatus est septima die, intermisit nouem, reuersus est morbus. Iudicatus est ex recidua quarta die. Quibus autem iudicatus est septima die, intermisit sex: deinde rediit, & iudicatus est septima, velut Phanocrito, qui decumbebat apud Gnathonem pictorem. Sub hyemen circa solstitium hybernium, & vsque ad aequinoctium, perseverabant quidem & febres ardentes, & phrenitides, & multi moriebantur. Iudicationes tamen transmutatae sunt, & iudicatio facta est plurimis ab initio die quinta, intermisit quarta, recidua facta est: ex recidua vero iudicatio facta est quinta die. In summa, quatuordecim diebus. Sic autem facta est iudicatio pueris plurimis, imò etiam senioribus. Quibusdam vero morbus iudicabatur die undecima: reuertebatur decimaquarta, iudicabatur perfecte vigesima. Si vero aliqui insuper rignissent circa vigesimam, his iudicabatur quadragesima. Superriguerunt autem plurimi circa iudicationem ab initio. Qui vero circa iudicationem ab initio riguerunt, etiam in recidiuis vna cum iudicatione riguerunt:

guerunt: Riguerunt autem paucissimi vere, aetate plures, autumno adhuc plures, hyeme longe plurimi. At sanguinis eruptiones cessabant.

Sectio tertia.

Morbos dinoscimus edocti, ex communi omnium natura, & ex vniuscuiusque propria, ex morbo, ex aegrotante, ex his quae offeruntur, ex eo qui offert. (Ex his enim & breuiiores, & grauiiores redduntur) ex tota ac partiali constitutione coelestium, & vniuscuiusque regionis, ex victu, ex vitae studiis, ex aetate cuiusque, sermonibus, moribus, taciturnitate, cogitationibus, somnis, vigiliis, insomniis, quibusdam & quando, vellicationibus, pruribus, lachrymis, exacerbationibus, secessibus, vrinis, spuitis, vomitibus, & quae ex quibus, in quos, successiones morborum: & qui abcessus ad perniciem, & ad iudicationem: Sudor, rigor, frigiditas, tussis, sternutationes, singultus, spiritus, ructus, status silentes, strepentes, sanguinis eruptiones, haemorrhoides: Ex his autem, & quae per haec fiunt, considerandum. Febres quaedam continuae sunt, quaedam interdum tenent, noctu intermittunt: Aut nocte tenent, die intermittunt: Semitertiana, tertiana, quartana, quintana, septimana, nonana. Sunt autem acutissimi, & maximi ac grauissimi morbi, & maxime lethales in continua febre. Securissima vero omnium, & facilissima ac longissima est quartana. Non enim solum ipsa a seipsa talis est, sed etiam ab aliis magnis morbis liberat: At in semitertiana appellata, contingit quidem & acutos morbos fieri, & est haec praeter ceteris maxime lethalis. Sed & tabidis, & quicumque ex aliis longis morbis aegrotant, ex hac maxime aegrotant. Nocturna non admodum lethalis est, verum longa: Diurna longior. Quibusdam autem & ad tabem vergit. Septimana longa est, verum non lethalis. Nonana adhuc longior, & non lethalis. Tertiana exacta cito iudicatur, & non est lethalis. Quintana pessima omnium est: Nam & ante tabem, & iam tabidis superueniens occidit. Sunt autem modi, & constitutiones, & exacerbationes singularem harum febrium, aequae continuarum ac intermittentiū. Velut verbi causa: Continua quibusdam ab initio florere, & vigeat maxime, & ad deterius procedit: Circa iudicationem vero & vna cum iudicatione, imminuit. Quibusdam vero molliter incipit & submissa, augetur autem & ex-

acerbatur quotidie: Circa iudicationem vero & vna cum iudicatione acuatim elucet. Quibusdam leniter auspiciata augetur & exacerbatur: & vbi aliquandiu in vigore fuit, rursus remittit vsque ad iudicationem, & circa iudicationem. Atque haec contingere solent in omni febre, & in omni morbo. Oportet autem victus rationem ex horum consideratione offerre. Multa vero etiam alia signa his sunt cognata, de quibus partim scriptum est, partim scribetur. Ad quae ratiocinari oportet, examinareque ac considerare, cui horum acutus ac lethalis sit morbus, aut a quo superstes sit futurus: & cui offerendum sit, aut non, & quando, & quantum: & quid offerendum erit. Quae vero paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur. Quorum autem exacerbationes in imparibus fiunt, ea in imparibus iudicantur. Est autem primus iudicatorius, ex circuitibus diebus paribus iudicantibus, quartus dies: deinde sextus, decimus, decimusquartus, decimusoctauus, vigesimus, vigesimusquartus, vigesimusoctauus, trigesimus, trigesimusquartus, quadragiesimus, sexagesimus, octogiesimus, & ceterisimuligesimus. Ex circuitibus vero in imparibus diebus iudicantibus, primus est dies tertius: deinde quintus, septimus, nonus, undecimus, decimusseptimus, vigesimusprimus, vigesimuseptimus, & trigesimusprimus.

At vero nosse expedit, si aliter iudicatio fiat, extra praescriptos dies, reciduas fore significat, & fuerit sane perniciofa. Oportet autem animaduertere & nosse, in his temporibus iudicationes futuras esse, ad salutem, aut perniciem: aut inclinationes ad melius, aut deterius. Erroneae porro febres, & quartanae, & quintanae, & septimanae, & nonanae, in quibus circuitibus iudicentur considerandum est.

Aegroti quatuordecim. Primus.

Philiscus prope muros habitabat, decubuit. Primo die febris acuta, sudauit, noctem laboriosam habuit. Secundo die omnia exacerbata sunt. Vesperis ab infuso per clysterem adhibito bene habuit, noctem quietam. Tertio mane & vsque ad meridiem, visus est a febre liber esse. Ad vespeream febris acuta cum sudore, siticulosus erat, lingua resiccabatur, nigra minxit, noctem molestam habuit, non dormiuit, omnino delirauit. Quarto autem omnia exacerbata sunt, vrinae nigrae, nox tolerabilior, vrinae melioris coloris. Quinto circa meridiem parum

parum de naribus stillauit non mixtum. Vrinæ variæ, quæ habebant innatãtia quædam rotunda, genituræ similia, dispersa: non subsidebant. Subdita glande, flatuosa pauca prodierunt: noctem habuit laboriosam, somni parui, sermones, delirameta, extremitates vndique frigida, & nõ amplius recalescetes: minxit nigra, dormiuit parum, ad diem voce destitutus est, frigidũ sudauit: extremitates liuida. Circa meridiem sexta die mortuus est. Huic spiritus ad finem vsque velut reuocanti, rarus & magnus. Splen eleuatus est orbiculari gibbositate. Sudores frigidi perpetuõ. Exacerbationes diebus paribus.

Ægrotus I I.

Silenus habitabat in Platamone, prope filios Eualcidis. Hunc ex lassitudinibus & potationibus, ac exercitiis intëpestiuis febris corripuit. Cœpit autem ægrotare ex lumbis, & caput grauitas tenebat: & colli distëtio erat. Ab aluo prima die biliosa, mera, spumosa, abunde colorata, multa prodierunt. Vrinæ nigra nigram subsidentiam habentes: siticulosus, lingua resiccata, nocte nihil dormiuit. Secũda die, febris acuta, secessus plures, tenuiores, spumosi. Vrinæ nigra, nox molesta, parum delirauit. Tertia, omnia exacerbata sunt, præcordij distentio vtrinque oblongua, ad vmbilicum submollis. Secessus tenues, subnigri. Vrinæ turbata, subnigra. Nocte nihil dormiuit, sermones multi, risus, cantus, continere se non potuit. Quarta per eadem. Quinta, secessus meri, biliosi, leues, pingues. Vrinæ tenues, pellucida: parum respicebat. Sexta circa caput parum sudauit: extremitates frigida, liuida: iactatio multa: ab aluo nihil prodit. Vrinæ suppressa sunt, febris acuta. Septima die voce destitutus est: extremitates nõ amplius recalescebant: nihil minxit. Octaua sudauit frigidum per totum sudorem: papule cum sudore rubra, rotunda, parua, velut vari permangebant, non abscedebant: Ab aluo verõ cum parua irritatione, stercora tenuia velut inconcocta, multa prodibant cum dolore. Vrinam reddebat cum dolore mordacem. Extremitates parum recalescebant. Somni tenues, soporosi. Vox intercepta. Vrinæ tenues, pellucida. Nona per eadem. Decima potum non suscipiebat. Soporosus erat, somni autem tenues. Ab aluo similia. Minxit acruatim subcrassum, depositum subsidens: subsidentia crassa farina similis,

alba. Extremitates rursus frigida. Vndecima mortuus est. Ab initio huic & ad finem vsque spiritus magnus rarus: præcordij palpitatio assidua. Ætas erat circa annos viginti.

Ægrotus III.

Herophonti febris acuta. Ab aluo pauca ab initio velut in teneismo: postea verõ tenuia prodibant biliosa, frequentiora. Somni non aderant. Vrinæ nigra, tenues. Quinta mane surditas. Exacerbata sunt omnia. Splen eleuatus est. Præcordij distentio. Ab aluo pauca, nigra prodierunt, delirauit: Sexta delirabat: ad noctem sudor, frigiditas: delirus permanebat. Septima perfrigerabatur: siticulosus, delirabat, noctu respicebat, obdormiuit. Octaua febricitauit, splen minuebatur, intelligebat omnia: doluit iuxta inguen, tumor primũ e dextero splenis: deinde dolebat vtrasque tibias: nox tolerabilis. Vrinæ coloris melioris parua subsidentiam habebat. Nona sudauit, iudicatus est morbus, intermisit. Quinta reuersus est. Statim autem splen eleuatus est, febris acuta, surditas rursus. Post recidiam tertia die splen minuebatur, surditas minor erat, crura dolebant, noctu sudauit. Iudicatus est die septimadecima. Neq; delirauit in recidua.

Ægrotus IIII.

In Thaso Philini vxorem, quæ filiam pepererat, quum purgatio secundum naturam facta esset, & aliàs leuiter degeret, decimaquarta à partu die febris vehemẽs corripuit cũ rigore. Ab initio verõ cor dolebat, & circa præcordium dextrũ: muliebrium partium dolores: purgatio cessauit. Vbi verõ glandem subdidisset, hæc quidem leuiora facta sunt. Capitis autem colli & lumborum dolores permangebant. Somni non aderant. Extremitates frigida. Siticulosa erat: aluus combusta: pauca egerebat. Vrinæ tenues, ab initio decolores. Sexta die ad noctem multum delirauit, & rursus respicebat. Septima siticulosa: secessus biliosi, abunde colorati. Octaua subperriguit: febris acuta, conuulsiones multæ cum dolore: multum delirabat. Glande subdita exurgebat, multaque cum fluxione biliosa prodibant: Somni non aderant. Nona conuulsiones. Decima parum respicebat. Vndecima dormiuit: omnium recordata est. Statim autem rursus delirauit. Vrinam autem reddebat cum conuulsionibus, acruatam, multam:

multam: illis autem parum admonëtibus, crassam albam: qualis est ex his quæ subdidit, vbi multo tempore sita, fuerint conturbata: non subsidebat: color & crassitudo talis, qualis est in vrinis iumentorum. Talia mingeat, quæ & ego vidi. Circa decimumquartum diem palpitationes per totum corpus, sermones multi, parum respicebat: verum statim rursus delirabat. Circa decimumseptimũ voce destituebatur. Vigesima mortua est.

Ægrotus V.

Epicratis vxorem, quæ decumbebat apud Archegetem, partui iam propinquam, rigor fortiter corripuit: non incaluit, velut dicebant. Et postridie eadem erat. Tertia die peperit filiam, & alia omnia iuxta rationem venerunt. Postridie à partu febris acuta eam inuasit, cordis dolor & muliebrium partium. Vbi verõ glandem subdidisset, hæc quidem leuiora facta sunt. Capitis autem & colli ac lumborũ dolor. Somni non aderant. Ab aluo modica biliosa, tenuia, pura prodibant. Vrinæ tenues, subnigra. Sexta die à quo febris ipsam corripuit, ad noctem delirauit. Septima, omnia exacerbata sunt: vigilas delirauit: siticulosa, secessus omnes biliosi abunde colorati. Octaua superriguit, plus dormiuit. Nona per eadẽ. Decima crura laboriose dolebat. Cordis dolor rursus: capitis grauitas: non delirauit: magis dormiuit: aluus restitit. Vndecima sudauit: minxit melius colorata, multam subsidentiam habentia: leuius degebat. Decimaquarta superriguit: febris acuta. Decimaquinta vomuit biliosa, flaua, satis multa. Sudauit sine febre. Ad noctem febris acuta: Vrinæ crassa subsidentiam albam habentes. Decimasexta ad noctem exacerbata est, & cum molestia non dormiuit, delirauit. Decima octaua, siticulosa, lingua combusta est: non dormiuit: multum delirauit: crura dolebat. Circa vigesimam mane parum riguit, soporosa, quiete dormiuit: vomuit biliosa, pauca, nigra: Ad noctem surditas. Circa vigesimam primam lateris sinistri grauitas, per totum cum dolore: parum insuper tulsiit. Vrinæ crassa, turbata, subrubra, quæ deposita non subsidebant: cætera leuiora: non sine febre. Statim ab initio fauces dolebat, rubor aderat, columella reuulsa, fluxio acris, mordax, salsa, perpetuo perseverabat. Circa vigesimam septimam febris libera, in vrinis subsidentia:

latus dolebat. Circa primam & trigesimam febris corripiebat: aluus ex biliosis turbata est. Quadragesima die vomuit pauca biliosa. Iudicata est perfecte libera à febris die octogesima.

Ægrotus VI.

Cleanactiden, qui supra Heracleum decumbebat, febris corripuit erroneo modo. Dolebat autem caput ab initio, & latus sinistrum: & aliarum partium dolores aderant, lassatorum modo: febres exacerbantur aliàs aliter inordinate. Sudores quandoque, quandoque non. Exacerbationes vt plurimum in iudicatoriis diebus magis accedebant. Circa vigesimam quartam summas manus dolebat. Vomuit biliosa, flaua, satis multa: paulo post autem aruginosa. Ab omnibus alleuatus est. Circa trigesimam sanguis ex vtriusque naribus erumpere cœpit, atque hoc erroneo modo paulatim vsque ad iudicationem. Non autem fastidiebat cibum, neque siticulosus erat per totum tempus, neq; insomnis. Vrinæ tenues, non decolores. Circa quadragesimam minxit subrubra, subsidentiam multam valde rubram habentia: alleuatus est: post hæc autem vrinæ variæ, quædoque subsidentiam habebant, quandoque non. Sexagesima vrinis subsidentia multa, & alba, & leuis. Remiserunt omnia: febres intermittebat. Vrinæ tenues quidem, verum boni coloris. Septuagesima à febre liber permansit diebus decem. Octogesima riguit, febris acuta corripuit: multum sudauit. Vrinis subsidentia rubra, leuis, perfecte iudicatus est.

Ægrotus VII.

Metonem febris vehemens corripuit, lumborũ grauitas dolorosa. Postridie vbi aquam bibisset satis multã, ab aluo probe prodit. Tertia, capitis grauitas: Secessus tenues, biliosi, subrubri. Quarta, omnia exacerbata sũt. Fluebat à dextra nare bis sanguis modicus. Noctem moleste tulit. Secessus similes tertiæ diei. Vrinæ subnigra, habebant quiddam in medio innatã, subnigrum, diuulsum: non subsidebant. Quinta, effluxit ex sinistra nare sanguis largus, merus. Sudauit: iudicatus est. Post iudicationem insomnis, delirabat. Vrinæ tenues, subnigra. Capitis lotionibus vsus est: dormiuit: respicebat. Huic recidua facta nõ est. Sed sanguis erupit sæpe etiam post iudicationem.

Hipp. opera.

G. Ægro

Ægrotus VIII.

Erasinū qui habitabat circa Bootę torrentem, febris vehemens corripuit post cęnam: nocte turbatus fuit: diem primam quiete, noctę laboriose transegit. Secunda, omnia exacerbata sunt, ad noctem delirauit. Tertia, dolorose, multum delirauit. Quarta, molestissime, ad noctem nihil dormiuit. Infomnia & ratiocinationes: deinde peiora, & magna, & periculosa, timor, molestia. Quinta, mane resipiscebat ac intelligebat omnia. Verum ad meridię multum insanit: continere se non potuit. Extremitates frigidę, subliuidę. Vrinę inconcoctę. Circa solis occasum mortuus est.

Huic febres perpetuo cum sudore: præcordia sublimia: distentio cum dolore. Vrinę nigrę habentes quędam in medio suspensa innatantia rotunda, non subsidebāt: Ab aluo stercora prodibāt. Sitis perpetuo, non valde. Conuulsiones multę cum sudore, circa mortem.

Ægrotus IX.

Critoni in Thaso erecte obambulant, pedis dolor fortis à magno digito cępit. Decubuit eadem die horridus, anxius, parum subcalescens: nocte desipuit. Secunda die tumor latus per totum pedem, & circa malleolum subrubens cum distensione. Pusculę nigrę: febris acuta: insanit. Ab aluo verò mera, biliosa, satis multa prodibant. Mortuus est altera ab initio die.

Ægrotus X.

Clazomenium qui ad Phrynichidę puteum decumbebat, febris vehemens corripuit. Dolebat autem caput, collum, lumbos ab initio. Statim autem surditas. Somni non aderant. Febris acuta inuasit. Præcordium eleuabatur cum tumore: distentio non valde: lingua sicca. Quarta, ad noctem desipuit. Quinta, laboriose omnia exacerbata sunt: Circa vndecimam parum remisērunt. Ab aluo verò ab initio & vsque ad decimam quartam, tenuia multa aq̄ci coloris prodibant. Toleranter ea quę ad secessum pertinent ferebat: postea aluus restitit. Vrinę perpetuo tenues quidem, verum boni coloris, & multa in medio suspensa habebant diuulsa: non subsidebant. Circa decimam sextam minxit paulò crassiora, habebant subsidentiam paruum, paululum alleuarunt, resipiscebat magis. Decima se prima, rursus tenuia. Circa vtra-

que aures tubercula extiterunt cum dolore. Somni non aderāt: delirabat. Circa crura dolebat. Vigesima, à febre liber iudicatus est: non sudauit: omnia intelligebat. Circa vigesimam septimam coxę dextra dolor fortis, cito quieuit. Tubercula verò iuxta aures neque sedata sunt, neque suppurata, verum dolebant. Circa trigessimam primam profluuium alui ex multis aquosis, cum eiusmodi quę in dysenteria prodire solent. Vrinę crassas mingebat. Tubercula circa aures sedata sunt. Circa quadragessimam oculus dextrum dolebat, obscurius videbat. Restitutus est.

Ægrotus XI.

Dromeadę vxorem quę filiam pepererat, & aliis omnibus secundum rationem factis, secunda die rigor corripuit: febris acuta. Cępit autem prima die dolere circa præcordia fastidiosa ac nauseabunda, horrida, anxia, & sequentibus non dormiuit. Spiritus rarus, magnus, statim reuulsus.

Altera à rigore die, stercora ab aluo bene prodibant. Vrinę crassę, albę, turbata: qualis fit ex his quę subsiderunt, vbi multo tempore sita, fuerit conturbata: non subsidebant: nocte non dormiuit. Tertia circa meridiem superriguit. Febris acuta. Vrinę similes: præcordij dolor, fastidiosa ac nauseabunda, nox molesta, non dormiuit. Sudauit per totum subfrigida. Statim autem rursus recalefacta est. Quarta die circa præcordia parum alleuata est. Capitis grauitas cum dolore: in soporē incidit: parum de naribus stillauit: lingua sicca: sicutulosa. Vrinę tenues, oleosę: parum dormiuit. Quinta, sicutulosa: fastidiosa. Vrinę similes: nihil ab aluo. Circa meridiem multum delirauit, & statim rursus parum resipiscebat: exurgens in soporem incidit: frigiditas parua: nocte dormiuit: delirauit. Sexta, mane superriguit. Statim autem recalefacta est. Sudauit per totum. Extremitates frigidę: delirauit. Spiritus magnus, rarus. Paulo post conuulsiones à capite cęperunt. Statim mortua est.

Ægrotus XII.

Homo quidam calefactus cęnauit, & bibit amplius. Vomuit omnia noctu: febris acuta. Præcordij dextri dolor. Inflammatio submollis ex interna parte: noctem moleste tulit. Vrinę ab initio rubrę, crassę, depositę non subsidebant. Lingua sicca: non valde sicutulosa. Quarta, febris acuta.

Quinta, febris acuta: præcordij dolor: plane delirabat: secessus biliosi: ad noctem sudauit, à febre libera. Sexta, resipiscebat. Ab omnibus alleuata est. Verum circa sinistram clauiculam dolor permanebat: sicutulosa. Vrinę tenues: non dormiuit. Septima, tremor: in soporem insidit: parum delirauit: dolores iuxta clauiculam, & sinistrum brachium permanserunt. Reliqua alleuata sunt. Omnia intelligebat. Tres dies à febre libera mansit. Vndecima, reuersa est, superriguit, febris vehemens corripuit. Circa decimam quartam vomuit biliosa, flaua, satis multa: sudauit: A febre libera iudicata est.

Ægrotus XIII.

Mulierem quę decubebat in litore, trimestri fetu grauidam febris vehemens corripuit, statimq; lumbos dolere cępit. Tertia, dolor colli, capitis, iuxta clauiculam, & manum dexteram. Statim lingua voce destituta est: dextra manus resoluta est cum conuulsione, velut his, qui aliqua siderantur parte, contingere solet. Delirabat penitus: noctem moleste tulit, non dormiuit: aluus turbata est, ex biliosis, meris, paucis. Quarta die lingua voce soluta est. Conuulsiones eorundem: dolores omnium permanebant. Iuxta præcordia tumor cum dolore: non dormiebat: penitus delirabat: aluus turbata. Vrinę tenues, non boni coloris.

Quinta, febris acuta: præcordij dolor: plane delirabat: secessus biliosi: ad noctem sudauit, à febre libera. Sexta, resipiscebat. Ab omnibus alleuata est. Verum circa sinistram clauiculam dolor permanebat: sicutulosa. Vrinę tenues: non dormiuit. Septima, tremor: in soporem insidit: parum delirauit: dolores iuxta clauiculam, & sinistrum brachium permanserunt. Reliqua alleuata sunt. Omnia intelligebat. Tres dies à febre libera mansit. Vndecima, reuersa est, superriguit, febris vehemens corripuit. Circa decimam quartam vomuit biliosa, flaua, satis multa: sudauit: A febre libera iudicata est.

Ægrotus XIII.

Melidię, quę decumbebat iuxta Iononis templum, capitis & colli, & pectoris dolor fortis cępit. Statim autem febris acuta corripuit. Menses pauci apparebāt. Dolores omnium horum continui. Sexta die, soporosa, anxia, horrida: rubor in maxilla: parum delirauit. Septima, sudauit: febris dimisit. Dolores permenebant: Rediit: somni pauci. Vrinę perpetuo boni coloris, verum tenues. Secessus tenues, biliosi, mordaces, valde pauci, nigri, graueolentes prodibant. In vrinis subsidentia alba, leuis. Sudauit. Iudicata est perfecte vndecima die.

Hipp. opera. G 2 HIPP

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus Liber II. Iano

Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

Sectio prima. Carbunculi aestiui in Cranone à pluuiis continuis, &c. Febres ardentes. Ascarides. Morbi autumnali prouenientes. Morbi quibus temporibus facillimè indicentur. Ver omnino saluberrimum. In morborum principijs quid considerandum. Quorum morborum iudicationes sunt velociores. Crude iudicata. Abortientium signa. Testium tumores rissim sinunt. Pectoris, mammarum, genituræ & vocis communiõ. Abscessus quibus partibus fiant, & qui boni, & qui mali. Abscessus tussiculosi. Sanguinis è naribus eruptiones. Lingua dura vel molles. Capita longa ex viuendi ratione, &c. Venæ ampla & venres, & ossa ampla. Pectinum ruptiones. Hepatici vnde. Qui morborum regionum ab hepate color. Morborum à splene color. Ulcera que agrè persistentur. Occasiones morborum consideranda. Vlcera indicantia. Ad crudos & liquidos secessus. Sectio secunda. Oris ventriculi dolor. Morborum mutationes & fines. Ventris turbatio. Ex calculi morbo, in superna palpebra ordololum. Tibiarum tumores ex defuigatione cum calore. Testis sinistri tumor ex febribus modicis. Splen magnus. Manus dextra & crus, siderationis modo soluta. Albi circa renes dolores, à crapula. Dolores fortissimos quomodo quis dinoscat. Aqua leuissima que. Cibi & potus. Abortus. Dysenteria qui magis laborent. Pusula per corpus lactantia. Vrine stillicidium. Coxa dolor ante conceptionem. Pusula inferne in ribia pregnantis. Puer carnosus sine ossibus. Gemellarum partus, & modica purgatio. Ructus acidus in diuturnis intestinorum leuitatibus. Verarum potio. Hepatis eleuatio splenico modo. Mætiõ multa cum sanguinis fluore ex nare sinistra. Splen in gibbum eleuatus. Anginosorum affectiones. Glandula nulli unquam intumuerunt. Venarum in temporibus, capite, ac ceruice eleuatio. Tumor reclusus, nec in alteram partem vergens. Tumores ad alteram partem vergentes. Resoluciones leuiter sideratorum. Sectio tertia. Febres in Perintho hyeme austriua, vere & astate scicis. Asperitudines in cute milicea. Medicamentorum compositionis ratio. Febris acuta ex rissimatura. Disparientia sine signo iudicatorio male indicantur. Qua febres in glandularum tumoribus ma-

la. Spiritus. Assidua oscitatio. Spiratio. Relicta post iudicationes, morbos faciunt. Lienis eleuationes. Sanguinis eruptiones quarta die. Febres una die intermittentes. Febres ex mucosis & biliosis. Pectinis intentio. Collectiones circa linguas, humiles calculi, & que podagricis fiunt. Quartana annua. Deligationes in venarum sceliõibus. Ructus acidi. Rigores mulierum. Partus virales. Humiditas per prodeuntia. Menstruarum purgationum circuitus est. Lac primipararum. Tumor in vulneribus fortibus non apparet. Menstrua purgationes, similes octimestribus. Tumores prater rationem eleuati. Sectio quarta, de Venis. Hepatidis vena distributio. Sepum transversum. Vena duplex à clauiculis. Arteria ex rene. Nervi duo à cerebro. Crurum impotentia ex assiduo esuleguminum. Excandescencia vitilias. Osculi veteri ad coxam & crus ex partu conuersio. Sectio quinta, De natura iudiciorum notionibus. Natura iudiciorum notio. Mali. Boni. Hydropicorum species. Lingua offendentes. Surditas. Sanguinis è naribus eruptio. Insania. Puerperis conuulso, quo modo soluenda. Capitis os contractum. Vlcus. Desipienti quid adhibendum. Ventositas. Fluxio. Infecundarum remedia. Vocis repentina destitutio. Pituita fluxiones oculorum, ex mammis. Tussis sicca. Hydropici tussis. Coxarum, oculorum, testium, & mammarum communiõ. Partes circa faciem graciles. Hydropicus. Auris dolor. Vena pulsans in cubito. Vultus sanguinem fundens. Oris ventriculi dolor. Vomitus solutio. Corruptorum corpore sanatio. Ad oculos. Varies caluorum. Ad vitiliginem & lepram. Secundarum si non descendant, purgatio. Sectio sexta, De natura iudiciorum notionibus. Iracundi qui longe vitæ. Boni. Homo adaptatus. Vocis in conuulsionibus, impari die solutio. Puer quo mense nutritur. Solutio vocis similis. Venarum in manibus pulsatio. Ad gutturis dolorem. Ventris turbatio. Interceptio morbi quando fieri debeat. Mori neminem, nisi die, mens, & anno imparibus. Oculi non robusti. Ternarij numeri vis. Angina. Lippitudo. Intestini vulneratio. Bilem generantem. Dextra partes plurimam vim circa naturam habent. Ad menses sistendos. Trimestris puer. Lactis multus suor, farum debilitat. Mammis maximam

maximam confluentia partem inesse. Vrina stillicidium. Cancris generationem qua sequantur. Anxietas, hpror, oscitantiã. Supernarum partium dolorem que soluant. Auris dolor. Voluulus mollis. Præcordiorum distentio. Paronychia unguium abscessus. Aqua secedenti. Mulieri concipere vulturi. Capitis dolor ex crapula. Calori, non à bile, neque à pituita, sed à lassitudine, quomodo medendum. Insania futura signa.

Sectio prima.

Arbunculi in Cranone aestiui: pluebat in ardoribus aqua larga. Contingebat hoc per totum, & maxime ab austro: & subnascebantur quidem in cute sanies: dum autem intro concipiebantur, calefcebant, & pruritus inducebant: deinde pustulæ velut ab igne iustæ excitabantur: & sub cutem vri sibi videbantur, in ardoribus siccitatis. Febres plerunque citra sudorem. In his verò si minutæ imbris guttæ deciderint, magis sudatoriæ fiunt ab initio. Ad hæc difficiliora iudicatu manent, quam aliter: Attamen minus, si non propter hæc fuerint, sed propter morbi modum. Febres ardentes in aestiuis magis fiunt, & in aliis temporibus. Resiccantur autem magis æstate. Autumno maxime ferinum, & oris ventriculi dolor, quanquam & ipse minus maleficus fuerit, ipso morbo tali existente.

Ascarides vesperi similiter huic: & illæ tunc infestant in die plerunque, non solum ideo quod magis affligunt, sed etiam ipsæ per se ipsas. In autumno acutissimi morbi & maxime lethales: & omnino similitudinem habent, eo quod vesperi exacerbantur: tanquam annus ipse habeat circuitum morborum. Quale est dies morbi, quale est vesperinum tempus ad exacerbationem: Tale est morbi, & vniuscuiusque constitutionis inter se, vbi non quid in superiori specie fuerit innouatum: Si minus, alia sanè constitutione hæc imperium obtinuerint. Quare etiam annus ad seipsum hoc modo se habet. In quietis ac constantibus temporibus, & annis tempestiue tempestiua præbentibus, boni status & iudicatu facillimi morbi fiunt. In inconstantibus verò, inconstantibus, & qui difficulter iudicantur: quum sanè in Perintho defecerit aut abundauerit quid, vt aut venti sint, aut non venti: aut aqua, aut siccitates: aut ardores, aut frigora. Verò autem omnino saluberrimum, ac minime le-

thale. Circa principia morborum considerandum, an statim florent. Clarum autem hoc fit ex incremento. Incrementa verò ex circuitibus: & iudicationes quoque hinc manifeste fiunt, itémque exacerbationibus in circuitibus, si citius accedat, aut non: & si diutius durent, aut non: & si magis affligant, aut non. Ex omnibus autem continuis aut intermittētibus, & diuturnis, & vulneribus, & sputis, & doloribus, itémque tuberculorum inflammationes, & quæcunque alia posterius apparent, fortassis autem & ex aliis communibus rebus, quæ quidem citius fiunt, breuiora sunt: quæ verò tardius, longiora: quum etiam in circuitibus citiorè recursum, ac reliquum augmentum, morbus neget. Nam & eorum qui statim pereunt, velociores sunt iudicationes, quoniam & dolores, & cōtinui ac fortes. Quæ verò ad melius iudicant, non statim apparent. Iudicatoria non itudicantia, partim lethalia sunt, partim difficilis iudicationis. Quæ præiudicata sunt, si crude iudicata fuerint, recidiuæ fiunt: Si minus, iudicationis impeditioes aut male iudicationes. Possunt etiam fieri perniciofa, ea quæ non parua sunt. Quæcunque iudicatoria signa fiunt, eadem hæc si non fiunt, difficilis sunt iudicationis. Quæ verò contraria significant, malum: non solum si recurrant, sed etiam primariæ naturæ contraria repentia. Quemadmodum etiam malorum signum, ea quæ ad contraria repunt. Considerare verò sic oportet, in cibis, compressionibus venarum, tumoribus præcordiorum, sursum vergentibus, deorsum vergentibus. Sed & multa sunt eiusmodi, velut abortientium mammæ graciles fiunt, neque enim contrarium est: Neque tussis diuturnæ, quoniam vbi testis intumuit, cessant: & testis tumor à tussi cessat & alleuatur: quæ res commune facit nos communionis pectorū, mammarum, genituræ, vocis. Abscessus aut per venas, aut per ossa, aut neruos, aut cutem, aut alias emotiones. Boni autem sunt qui infra morbum fiunt, velut varices, lumborum grauitates ex supernis. Optimi verò potissimum sunt inferni, & longissime infra ventrem, & remotissimi à morbo: & qui per effluxionem fiunt, velut sanguis è naribus, pus ex aure, sputum, vrina, quæ per effluxionem fiunt. Ac abscessus quibus hæc non fiunt, sunt velut dentes, oculi, nasus, sudor. Sed & quæ sub cutem abscedunt foras tubercula, velut putrescentia, & quæ Hipp. opera. G 3 suppu

suppurantur, aut vlcus, aut eiusmodi pustula, aut squamae, aut defluuium capillorum, vitiligines, lepra, aut eiusmodi quae abscessus sunt acervatim fluentes, & non semirepentes, & quaecumque alia dicta sunt: & si non pro rationis excretionis morbi dignitate fiant, velut Femeni nepri, ex morbo forti ad digitum decubuit, qui quum non sufficeret ad suscipiendum morbum, recurrit: Mortua est. Abscessus aut per venas, aut per alium, aut per nervos, aut per cutem, aut iuxta ossa, aut secundum spinalem medullam, aut secundum alias effluxiones, os, pudendum, aures, nares, ex utero menses. Iudicationes postridie fiunt, velut ad lumbos, aut ad femur, & ad testes: Quandoquoque ex tussi, & testis ipse à seipso. Tussiculosi abscessus, qui supra ventrem sunt, non similiter perfecte liberant. Sanguinis eruptiones largae, ex naribus plerumque liberant, velut Heragorae, quod medici non animaduverterunt. Qui voces asperas natura habent, his etiam linguae subasperae sunt, & quaecumque asperitates à morbis similiter. Quae igitur durae sunt linguae à natura, etiam sine morbo hoc habent. Molles verò tardiores sunt, & ad peccatum, & ad bonum, quam prior natura. Consideranda sunt etiam longa capita, ex viuendi ratione, & ceruices longae, ab inclinationibus: & venarum amplitudo & crassitudo, ab eadem, & angustia, ac latitudines, & breuitates, ac tenuitates, ex contrariis. Quorum venae ampla, & ventres, & ossa ampla, hi sunt qui tenues sunt. Pingues verò his contraria habent: & in his qui fame macerantur, mediocritates. Ab his consideranda ea sunt quae praepropera incrementa vnicuique detrahunt, & quae diminutiones adaugent: & ea quae incrementa coadaugent, & quae corroborant. Et quae sint communes venarum dissectiones. Pestinum ruptiones quae quidem circa pubem fiunt, vt plurimum statim sunt innoxiae. Quae verò paululum supra vmbilicum in dextra parte, haec dolorose sunt & anxiosae, & stercoris vomitum inducunt, velut etiam Pittaco accidit. Fiunt autem haec, aut à plaga, aut vulsura, aut alterius insultu. Quibus id quod medium est inter abdomen & cutem inflatur, & non sedatur. Color est velut qui multum pallidus est; & qui ex candicante pallet: quoniam omne huiusmodi ab hepate est, & ex hoc sunt hepatici in his morbi: & morbi regij ab hepate, ad sub-

albidum colorem vergunt: & qui ex aqua inter cutem, & ex pituita alba laborant.

Qui verò à splene sunt, cum hydropes, tū morbi regij, nigriores sunt. Sed & vlcera quae aegre persanantur, ex albidorum sunt, qui ferè lentis colorem referunt: & cutis diffringitur ac labia, velut Antilochus habuit & Alcuas, ab humoribus ex corpore sanguinosis, quod sub cute maxime, & à capite contingit, quum à pulmone fuerit calefactum. Occasiones vnde quis agrotare cepit, considerare oportet, siue capitis sit dolor, siue auris, siue lateris. Signum autem sunt in quibusdam dentes, & in quibusdam inguinum tumores. Vlcera oborientia ac iudicia febris, & tubercula: Quibus haec non fiunt, iudicatio sublata est. Quibus relinquantur, certissima recidua ac celerrima. Crudos ac liquidos secessus, milium solidum in oleo coctum sistit. Exemplo est nauatae puer, & Myriochane.

Sectio secunda.

Mulier cor, hoc est, os ventriculi dolebat, & nihil remittebat dolor. Huic polentae pollen in mali punici succo inspersus, & semel in die acceptus in cibo satis fuit, & non reuomebat, velut Charionis contigit. Mutationes profunt, si non ad praua mutantur, velut his qui à medicamentis vomunt febrium gratia. Fines in meraciora desinentes, putrefactionem significant, velut Dexippo. Serapis ex liquida aluo inuomuit. Pruritus autem haud scio quot diebus, non ultra. Habebat autem & abscessum quendam in lateris mollitudine, qui nigrefactus occidit. Et Strymargi vxor ex ventris per paucos dies turbatione, vbi multum in sistendo laborasset, & post pueri sexus femineci quadrimestris ex corruptione discessum sana facta esset, intumuit. Moscho è calculo laboranti, fortiter in superna palpebra ordoolum obortum est, magis ad aurem: deinde intro exulceratum est. Quinta & sexta die ex internis pus erupit. Infernas affectiones soluit. Glandularum tumor ac inflammatio circa aurem erat, itémque inferne in collo, è directo superni tumoris. Aristaei vxoris frater fatigatus in via incalcescebat: deinde in tibia tumores fiebant terebinthi fructui similes. Postea febris continua fiebat, & postridie sudor factus est, & aliis paribus diebus semper idem fiebat. Adhuc autem febris tenebat. Erat autem sublienosus. Ex sinistra nare sanguis erumpebat frequenter

ter & paulatim. Iudicatus est. Postridie iuxta sinistram aurem tumor. Sequenti die etiam circa dextram, sed hic minor: & insuper tepescebat. Hi euauerunt, & non suppurati sunt. Qui ab Alcibiade venit, èi ex febris modicis ante iudicatione testis sinister intumuit. Habebat autem splenem magnum: & sanè tunc iudicata est febris vigesima die: deinde alias atque alias subincalcescebat, & subfloridus puebat. Cuidam manus dextra, & cruris sinistram, quum ex tussi parum & nihil memorabile eieisset, considerationis modo resoluta sunt: alia vero nulla re alterata est, neque facie, neque mente: Nec vero adeò fortiter illis partibus. Cœpit ad melius procedere circa vigesimam diem. Factum autem hoc est illi ferè circa mensium eruptionem, & fortassis tunc primum apparebant. Erat enim virgo.

Apemantus & pater fabri illius qui caput fregit, & Nicolitatus non extuliebant quicquam. Erant autem alibi circa renes dolores. Interrogationes factae sunt: dicebant ipsos semper repleri potu aut cibo. Dolores fortissimos quo modo dinouerit quis conspicatus; fuga; tolerantiae; experientiae, & timiditates indicant. Aqua quae cito calefcit, & cito frigeat, semper leuior est. Cibi & potus experientia opus habent, an ad aequalitatem maneant. Dicendum quod vbi sanguis effluxit, expallescent, & quaecumque alia huiusmodi. Abortus masculas sexaginta dierum, in partuum suppressionibus salubris. Hercules intumescerebatur mali ipsius die octaua. Magis ex dyfenteria laborat, quisquis sanè etiam è tenebris vexatur. Quaedam lactans pustulas per corpus vbiq; habebat. Postquam autem lactare cessauit, sedatae sunt per aetatem. Coriarij illius qui coriacea praeparabat, vxori, quum peperisset & perfecte exoluta esset, visum est de secunda membranofum quiddam remanere: discel sit autem quarta die male. Nam vrinae stillicidium vexabatur. Statim concipiens peperit masculum. Habebat autem iam multos annos, & postremum neque menses prodibant. Quando autem peperisset, vrinae stillicidium paululum intermittebat. Quaedam priusquam conciperet, coxam dolebat. Postquam autem concepit, non amplius dolebat. Vbi verò peperit, vigesima die rursus doluit. Peperit igitur masculum.

Praegnantem in tibia inferne dextera, tertio aut quarto mense pustulae, ad quas manna thuris vititur, itémque in manu dextera

iuxta magnum digitum: haud scio an peperit, reliqui enim ipsam semestrem: habitabat autem, velut ego, puto, in adibus Archelai ad rupem. Antigenis vxor habitabat iuxta Nicomachum, peperit puerum carnosum quidem, verum qui haberet maximas partes discretas, magnitudine vero esset quatuor digitorum, & sine ossibus: deinde crassus ac rotundus. Haec autem anhelosa erat ante partum: deinde simul cum partu pus reuomuit modicum, velut ex furunculo vocato tuberculo. Quae filias peperit gemellas, & difficulter peperit, & non valde purgata est, tota intumuit: deinde venter ipsi magnus fiebat. Reliqua vero reprimebantur: & rubicunda prodibant vsque ad sextum mensem: deinde alba valde per omne iam tempus. Atque haec fluxiones Venerei officiebant, & mera rubicunda ipsi profluebant. In diuturnis intestinorū leuitatibus ructus acidus oboriens, antea nunquam factus, signum bonum, velut Demanerae contigit. Fortassis autem licet etiā arte parare. Nam turbationes eiusmodi alterant. Fortassis autem & ructus acidi intestinorum leuitatem solunt.

Sanata est veratri potione Lycia: postremum splen magnus, & dolores, & febris, & ad humerum dolores. Et vena quae in splene est, in cubito secabatur: & saliebat quidem saepe: Aliquando vero etiam non est secta, sed vnà cum sudore sanguis penetravit, aut sua sponte. Ex quo autem prodibat, splen dextera parte intendeatur, spiritus intus duplicabatur, non tamen magnus: mente mouebatur, contegebatur, flatus inerat, non prodibat inferne quicquam, neque mingebat. Mortua est ante partum. Quae circa fauces ad alterutram partem repentina processerunt, exulcerata non sunt, ad sinistra transiuerunt, ad splenem dolor venit citra iudicationem. Hieroni iudicatio facta est decimaquinta die. Cot forori hepar eleuatum est splenico modo. Mortua est secunda die. Bion simul multum mingebat quod non subsidebat, & sanguis ex sinistra nare manabat. Erat enim & splen sursum in gibbum eleuatus, ac durus: superstes mansit recidua. Erant autem anginosorum affectiones haec. Colli verticula intro vergebant, quibusdam amplius, quibusdam prope. Et collum forinsecus conspicuam cauitatem intro habebat, & hac parte ad contactum dolebat. Erat autem & cuidam infra os dentis appellatum, quod non similiter acutum est: quibusdam

busdam vero etiam valde rotundum, maiore circumferentia. Si non cum dente appellato, fauces non inflammatae, verum iacentes. Partes sub maxilla tumidae, non inflammatis similes. Neque glandulae vili intumuerunt: sed magis secundum naturam: linguam non facile vertebant, ipsi quoque & maior esse videbatur, & prominentior, & sub lingua venae conspicuae: deglutire non poterant, aut valde difficulter. Immo ad nares fugiebat, si valde cogere: & per nares loquebantur. Spiritus autem his non valde sublimis. Quibusdam vero venae in temporibus, & in capitibus ac ceruice eleuatae. At recrudescentibus, ex his, parum quiddam tempora calida, etiam si aliter non febricitarent. Non suffocabantur plurimi, nisi quum deglutite cupiebant, aut saliuam, aut aliud quiddam. Neque oculi intus desidebant. Quibus igitur tumor erat rectus, nec in alteram partem vergens, hi neque leuiter sideratorum modo resoluebantur. An vero aliquem periisse viderim, in memoriam reuocabo. Quos autem nunc noui, superstites manserunt. Erant autem partim celerrime alleuantia. Plurima vero ad quadraginta dies deueniebant: & in hoc plerumque etiam sine febre. Multi vero etiam ad valde longum tempus, partem aliquam tumoris habebant. Et deglutitio, & vox indicabat: & columellae liquecentes significationem quandam prauam exhibebant, quamuis nullum grauius malum habere videbantur.

Qui vero tumores ad alteram partem vergentes habebant, hi vnde verticula inclinata fuerunt, isthic resoluebantur.

Atque inde ad alteram partem distrahebantur. Erant autem haec in facie maxime conspicua, & in ore & intersepto iuxta gurgulionem. Sed & maxime inferne pro ratione immutabantur. Caterum resolutiones leuiter sideratorum modo, non per totum corpus fiebant veluti ex aliis, sed vsque ad manum, ab anginosa affectione. Atque hi & matura expuebant, eaque pauca ac difficulter. Quibus autem in rectum tumor tendebat, itidem expuebant. Quibus vero etiam cum febre, hi multo magis & difficulter spirabant, & aliena loquebantur, & venae his magis eleuatae. Et pedes omnibus quidem frigidissimi erant, maxime autem his. Et hi ad recte standum impotentiores erant. Et quidam non statim moriebantur. Quos autem ego noui, omnes mortui sunt.

Sectio III.

Constitutio temporis.

In Perinthum circa solstitium ferè aestiuum venimus, facta autem est hyems elementum caelo, austrina. Ver & aestas valde sine aquis vsque ad pleiadum occasum. Nam si etiam quid aquae eccidisset, id erat velut minutae roris gutta. Et Etesiae non valde spirarunt: & qui spirarunt, diuulse id fecerunt.

Aestate febres ardentes populariter grassatae sunt multae. Erant autem sine vomitu: & alui turbatae ex tenuibus, aquosis, non biliosis, spumosis, multis, quae aliquando deposita etiam subsidentia habebant, ex quibus sane etiam id quod sub dio noctu exponebatur, simile erat. Aequales specie alui secessus semper, malum. In his multi soporosi erant, & mente moti: hi vero ex somnis tales fiebant. Quum autem suscitati essent, omnia intelligebant. Spiritus sublimes, non tamen valde, vrinam tenues quidem plurimis & paucae, aliter autem non decolores. Sanguinis eruptiones e naribus non fiebant, nisi paucis: neque parotides iuxta aures, de quibus postea scribam: neque splenes attollebantur, neque dextrum praecordium, neque dolorosum valde, neque fortiter intantum erat. Erat tamen quid quod iudicationem faciebat. Et maxime iudicabantur omnia plerumque circa decimam quartam diem, pauca cum sudore, pauca cum rigore: & valde paucis recidivae fiebant. At vero sub minutas velut roris guttas quae in aestate fiebant, apparebat sudor. In febricitantibus etiam quidam sudores statim ab initio fiebant, non tamen maligno modo: & quibusdam sub hoc tempore etiam iudicatio facta est cum sudore. Fiebant autem in febribus aestiuis, circa septimam, octauam, & nonam diem, affectus in cute miliaceae, culicium moribus maxime similes, non valde pruriginosae. Haec perseverabant vsque ad iudicationem. Nulli equidem in masculino tales erupisse vidi. Mulier autem nulla mortua est, cui haec fiebant. Et graui auditu praeditae & soporosae erant. Prius autem non valde soporosae erant haec, quibus illa affuturum essent. Non tamen in totum durabant: Verum soporosae & somnolentae erant per aestatem, & vsque ad pleiadum occasum. Postea vero magis vigilae aderant. Sed neque in totum ab hac constitutione moriebantur. Aluum igitur per cibos sistere non dabatur, imò praeter rationem putasset quis mederi conducere, etiam si minus multa quibusdam prodirent, per hoc quod in frigore

frigore quis iaceret strato supposito. Nam vlcera quidem frigidum, calefacit autem eiusmodi species sensim progrediendo adhuc magis, etiam si nulla afflictio naturae accedat: & in quibus, & qualia signa, & plura aut pauciora contingant, oscitatio, tussis, sternutatio, distentio cum oscitatione, eructatio, flatu: omnia talia corrumpunt. Quibus in febribus anxiosis, horridis, rubescunt facies, lassitudines, oculorum dolores, capitis grauitates, resolutiones leuiter sideratorum modo, & menses si apparuerint, maxime quibus primum, sed & virginibus & mulieribus, quibus per tempus: Sed & quibus non in quo solet tempore, aut velut oportet apparent: deinde pallidae fiunt. Magnum autem in omnibus, id quod & consequenter fit, & in quo tempore, & in quibus. Valde biliosis in febribus maxime, omnino quibusdam ad crura purgati. Medicamentorum modos scimus, ex quibus qualia, & quae fiunt. Non enim omnes similiter, sed alij aliter componuntur. Et alibi citius, aut serius, in manuum tractationes assumuntur, velut est aut siccare, aut tunderi, aut coquere, & eiusmodi. Omitto plurima quae vnicuique, & in quibus morbis, & quo tempore morbi, aetatem, speciem, victum, qualis hora anni, & quae, & qualiter procedat, & huiusmodi. Zoilo iuxta murum ex tussi matura, febris acuta, & faciei rubor, & aluus intercepta, praeterquam ad necessitatem coactae, lateris sinistri dolor, & auris e directo valde dolorosa, & caput non vsque ad eum. Spuens semper suppuratum aegrotabat. Sed alia iudicata sunt, & iuxta aurem parum multum erupit, circa octauam aut nonam diem. Principia vero noni diei ex dolore auris. Haud scio quomodo sine rigore iudicatio facta est. Sudauit caput valde. Et hic sudor firmus erat, quod quidem ardor etiam sinistri lateris esset. Superne vna cum aure dolor sedatus, maxime circa scapulas. Sed & ante sputa multa, ab initio florida reiecta, & circa septimam aut octauam diem. Deinde laboriosa: Aluus restitit vsque ad nonam & decimam diem. Dolor extinctus est. Tumor remittebat, & sudores fiebant parui, non autem iudicabant. Manifesta autem erant haec tum ex aliis, tum ex secessu. Nam incipiente auris dolore, etiam venter turbatus est. Erupit autem ex aure nona die, & iudicatus est morbus decima quarta sine rigore eadem die. Sed & sputum largius ibat, & maturius, postquam auris erupit. Sudores autem, &

serpentia vlcuscula ad multum tempus, in capite fiebant. Reliccata sunt tertia die.

Quaecumque sine signo iudicationis iudicatorio disparent, male iudicata sunt, velut Erysipelas ancillae Polemarchi. In glandularum tumoribus febres, malum, exceptis diariis. Et in febribus glandularum tumores, deteriores, qui in acutis ab initio vigorem remiserunt: Spiritus, praecordiis eleuatio mollis, & intentio neutra, in ipsis superne rotundum, in dextris velut circumferentia suppuratoria, aliud longius magis, aliud diffusum, aliud deorsum repens, & hinc atque hinc distentio vsque ad umbilicum. In omni sursum versus e directo latitudo, si reuocetur, & in rotunditatem concludatur, quatenus quidem spiritus fuerit, citra iudicationem calore attenuatur. Si vero huc effugerit, ad suppurationem procedit. Spiritus densi, parui: magni, rari: parui, rari: extra magnus, intra paruus, alius quidem extendens, alius vero vrgens: dupla intro reuocatio, velut superinspirantibus: calidus, frigidus. Medela assiduorum oscitationum spiratio longa. Non potantibus, & vix, spiratio breuis. E directo etiam laterum intentio dolorosa, & praecordiorum intentiones, & splenis eleuationes, e naribus eruptiones. Quae relinquuntur post iudicationem, recidivae facere solent. Primum itaque lienis eleuationes, si non ad articulos finierint, sanguinis e naribus eruptio fit, aut praecordij dextri intentio, si non penetrauerint vrinam. Haec enim est interceptio vtrorunque, & recidivae horum merito fiunt. Abscessus igitur horum facere oportet, si non fiant: eos vero qui iam fiunt declinare: Eos autem excipere, si prodierint iam, & qualia oportet, & qua parte oportet: Qui vero non valde, eos coadiuuare: Eos vero auertere, si omnino incommodi fuerint, maxime si hi affuturi sunt: sin minus, si iam veniunt. Quarta die, contingentes sanguinis e naribus eruptiones aegre iudicant. Febres quae vna die intermittentes, altera supererigunt, vna cum iudicatione, ad septimum circuitum durant. Scopo ex mucosis, biliosis, & faucium inflammatione, malo victu vsque aluus suppressa est, & febris acuta facta, & lingua florida, & vigil sine somno. Pedinis intentio fortiter, aequaliter, paulatim ad infernam partem in dextris. Spiritus subdensus praecordia dolebat, & respirans, & quum vertebatur. Sine tussi vero excreabat subcrassa.

Peplus

Peplus ipsi data, à præcordio quidem depulsi, trantuit autem nihil. Postridie glandes duæ appolitæ non apparuerunt. Vrina crassa & turbata: Sublidentia leuis & plana: & restitit aluus in turbulência, ventérque mollior erat. Et splen eleuatus, & deorsum vergens factus est. Potu utebatur aceto multo dulci, aut fauorú cremore cocto. Decima sanguis ex sinistra nare aquosus paucus venit: non autem valde infirmus erat ob hoc ipsum: & vrina sublidentiam habens. In sublidentia vero subalbum quiddam adhærens vas, tenue, neque genituræ simile, neque dissimile. De fluxit hoc breui. Postridie iudicatus est, à febre liber, & subiit subuiscosum vndecima die. Hoc vero circa defluxum erat quid biliosum. Vrinarum purgatio multa, tum copia, tum sublidentia: & priusquam vinum bibere inciperet, ferè pituitæ similis. Penetrauit autem vndecima die, vt quæ non esset multa. Viscosa vero erant iterora & turbata. Huiusmodi autem iudicatorio modo fiebat. Nam & Antigenis in Perintho tale erat. Quæ circa linguas eleuantur collectiones, & humiles calculi, & quæ podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos sunt. Nam ossium natura causa est, vt hæc & indurentur, & distendantur. Collectio Hippocrati vxori ex quartana annua ad fastigiū eleuata est, quum subfrigida palam esse videretur, impetus in totum corpus factus est, & sudor: iudicata est hoc modo: & postea menses plures copia & tempore. Tunc enim suppressi fuerant. Abscessus non consistere visus est. In pulsantibus sanguinem fundentibus figura ampla, & in totum si ex omnino decliui accliuæ fiat. Quapropter etiam deligationes in venarum sectionibus impetum faciunt: fortes verò sanguinem impediunt. Sanguineū & subbiliosum, ruetum acidum facit. Fortassis autem ad atræ bilis morbum his desinet. Rigores incipiunt mulieribus quidem magis à lumbis, per dorsum ad caput. Sed & viris posteriore corporis parte magis quam anteriore, velut cubitis, femoribus. Sed & cutis rara. Indicat autem pilus animantium. Quibus nihil intra constitutum tempus accidit, singulis parrus vitales fiunt. Apparentia in quibus mensibus fiunt. Labores in circuitibus: Quicquid in septuaginta mouetur, in triplicitatibus perficitur. Post menses, dextera & sinistra hiant. Humiditas per prodeuntia, requirit diætam siccissimam. Quod citius motum est ac discretum,

rursus augetur etiam tardius, & ad longius tempus. Labores, circa quinquagesimum tertium diem, & circa centesimum sextum. Labores tertio, quinto, septimo, nono mense, & secundo, ac quarto. Quæ nosse oportet ad septimum mensem, aut à mensium fluxu numerandi sunt nouem menses, aut à conceptione: & ad septuaginta ac ducentos dies, Græci menses fiunt: & si quid amplius ultra hos est, & aut masculis, aut etiam foemellis, hæc fiunt, aut contraria. A cibis & potibus humeri ac mammæ inflantur: & impotentia, & inflationes in capite, incrementa faciunt, donec ossa fuerint solida facta. Menstruorum purgationum circuitus est. Quæ ante has fiunt grauitates, similes sunt laboribus octimestribus. Primipararum lac, alimento quidem transmutationem accipienter, octimestri vero perficentur. Si in vulneribus fortibus, tumor non appareat magnus, malum. Laxi, bonum: sursum pascentes, peius. Menstruæ purgationes similes octimestribus, in tendentibus ad decimū mensem contingentes, malum. Quibus tumores in vlceribus, non valde conualluntur, neque insaniunt. His autem derepente dissipatis, quibus quidem ad posteriores partes, conuulsiones cum doloribus, quibus autem ad anteriores, aut insaniam, aut dolores lateris acuti, & dysenteria rubra.

Tumores præter rationem alleuantes, prauum: velut Andronici filio Erysipelas recurrit: si non ad eundem locum rediens, bonum quid significet. Hoc ex natiuitate circa aurem, ad pubem distributum est. Alteri tertia, ex natiuitate die factum, suppuratum est nona. Hic septima die sanus euasit. Maligniora sunt quæ derepente disparent.

Sectio quarta. De venis.

Hepatitis in lumbis vsque ad magnum verticulum, inferne etiam verticulis se ingerit: hinc subleuata per hepar, & per septum transuersum ad cor: & quæ quidem reëta est, ad clauiculas: hinc alia quidem ad collum, aliæ vero ad scapulas, alia deorsum descedentes, ad verticula & costas declinant. Et ex sinistris quidem, vna prope clauiculas: ex dextris, vero ad quandam ipsarum locum. Alia vero vtrinque deflexa: Alia paulò inferius deflexa, vbi quidem illa deficit, costis se ingerit, donec ad venam in ipsum cor accesserit, ad sinistras deflexa. Infra autem decurruata ad verbras

bras descendit donec perueniat, & inde incipit eleuari, ingerens se costis reliquis omnibus, hinc atque hinc singulis ramulos præbens, quum sit vna: à corde quidem ad locum quandam à sinistris magis procedens: deinde infra arteriam, donec consumpta fuerit, & venerit eò vnde hepatitis subleuata est. Priusquam autem eò venit, circa extremas duas costas diuisa est, & partim ab hac, partim ab illa verticulorum parte progressa consumitur. Quæ vero reëta à corde ad clauiculam tendit, supra arteriam est: & ab hac, velut etiam iuxta lumbos infra arteriam, ad hepar insilit, partim in portas & pinnas, partim in reliquum deinceps procedit paulo infra septum transuersum. Septum autem transuersum adheret hepatis, neque facile est ipsum separare. Duplices porrò venæ à clauiculis, alteræ hinc, alteræ isthinc, sub pectus ad pectinem procedunt: quò vero hinc, nondum scio. At septum transuersum infra iuxta verticulum quod est infra costas, quæ renes ex arteria, ea parte consurgunt: Verum arteriæ ex ipso rene oriuntur, hinc atque hinc ab arteria neruum habentes. Atque hac parte alicubi in recurrente à corde hepatitis desinit. Cæterum ab hepaticide per septum transuersum maximæ duæ, altera hinc, altera isthinc, sublimes feruntur, multitudineque per septum sunt, & circa ipsum constitunt in superna parte, atque hæc magis sunt conspicuæ. Duo vero nerui à cerebro sub os magni verticuli, ex supernis & ad gulam magis, ab vtraque arteriæ parte descendunt, & vterque in se ipsum incidens, vni similis, vbi verticula & septum sunt, ibi desinunt: & quidam ambigui, ex hac societate ad hepar & splenem ipsos tendere putauerunt. Alius neruus ab vtraque verticulorum parte iuxta clauiculam ad spinam procedit, ex obliquo verticulorum, & ad costas distribuitur: & quemadmodum venæ, sic hi per septum, ad mesenterium mihi tendere videntur. Vbi autem hæc deficiunt, rursus hinc vbi septum exoritur, ab eo coherentes ac continui existentes, iuxta medium infra arteriam, deinceps ad verticula distribuuntur, quemadmodum venæ, donec ad sacrum os progressi consumuntur. In Aeno ex assiduo leguminum esu, femina & masculi crurum impotentes facti sunt, ac vitam degerunt. Sed & his qui eruo vescuntur, genua dolent. Diligentia adhibenda est vt excandescencia inducatur, & coloris re-

parandi, & sanguinis in vasa subter cuticulam colligendi gratia: itémque laticia, & timor, & huiusmodi: & si quidem reliquum corpus simul agrotarit, simul curare: Sin minus, satis est. Strymargi famula Idumæa erat, quæ vbi filiam peperisset, conuersum est ei vteri osculum, & dolor ad coxam & crus. Iuxta malleolū sceta vena liberata est, & quidem quum etiam tremores totū corpus detinerent. Verum ad causam deuenire oportet, & ad causæ principium.

Sectio V.

Naturæ indiciorum notio.

Quicumque fului, naso acuto, oculis paruis, mali. Quicumque fului, limi, oculis magnis, boni. Hydropici rauos oculos habent, & calui sunt. Vocis gracilitatem soluit varix, ad sinistrum & dextrum testem: absque horum altero fieri non potest vt soluatur. Magni, calui, balbi, gracili voce præditi, boni. Morbos autem habent, balbus, aut caluus, aut gracili voce præditus, aut hirsutus, fortiter arrabiliarios. Qui lingua offendunt, & labiorum non sunt potentes, eos necesse est dum illa soluntur, suppuratos fieri. Dolorem in locis infernis fortem, surditas soluit, itémque sanguis multus ex naribus erumpens.

Insania, magni morbi ex more contingentis solutio. Si puerperis conuulsio fiat, febrem excitato: & cerato multo tepido in vesicam immisso, ac per clysterem infuso colluito. Si capitis os contractum fuerit, lac, & vinum ammixta aquæ pari mensura, bibenda dato. Si verò vlcus fuerit, internas venas secato, si non febricitet. Si autem desipiat, caput irrigato, si non præcordia fuerint eleuata. Si caput doluerit, ad pectus descendit: deinde ad præcordia, postea ad coxam: Omnia vero vt doleant, fieri nõ potest. Ventositatē flatuosam venæ sectione, fluxionem pharmaco illito sistito. Fluxus enim ex vena magna est. Si verò sua sponte multum fluat, ieiunet: aut aquæ partes duas, lactis quatuor bibat. Infœcundas fomentis ac medicamentis curato. Quicumque derepente voce destituuntur, si sine febre fuerint, ipsis venas secato. Pituitæ fluxiones ex mæmis trahunt oculi, & eruant per nares ad pulmonē. Quibus tussis sicca est, his non soluitur, nisi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad testem irruat. Si hydropicū tussis corripiat, si quid statim animo linguatur, calidis omnibus vtatur: Sin min⁹, inebriato, ac cibis ipsum impleto. Venas

quomodo. 80
lib. de morb. by
in morb. by
Magni in in
sententia. Van
quing. Nozza
No in ori
fit. quia non
dum. Vena
sem. huius. Dog
Prax. recepit
rat. Sic. ex
presentis. in
flammas.

Venas autem internas secato, dum morbus magnus in intentione est. Solutio coxarum doloris, oculorum distortiones, cæcitas: testium tumoris, mammarum eleuatio. Si febre tenente, partes circa faciem graciles fuerint, in die impari, sequenti die soluetur. Hydropicus si tumorem in cruribus habens tussiat, malum. Si auris doleat, lacte vtatur. Si non in die impari febris dimittat, recidiuare necesse est.

Cui vena in cubito pulsarit, insanus & iracundus est: cui vero quieuerit, stupidus. Vulnus si sanguinem fundat, vlcus ne madescat, verum caput calida rigato. Si os ventriculi doleat, panem calidum cum vino meraco exhibeto. Vomitus solutio: aquam calidam bibendam dato, & vomat.

Quæcunq; corrupta torpescunt, euulsa vena vlcerato, ac sanato. In conuulsione digitorum manus citra febrem, venam secato, si non caput doleat: Sin minus, aquam calidam affundito. Ad oculos. Spodij partem duodecimam, croci quintam, nuclei oliuæ vnam, cerusæ vnam, myrrhæ vnam. Aquam frigidam super caput fundito: & allia cum maza edenda dato. Varices caluorum si non magni fuerint, furiosi sunt.

Ad vitiliginem & lepram. Calcem in aqua adhibeto, vt ne exulceres. Secundarum purgatio, si non discedant. Sternutatorium ad nares apponito, vt sternutet: & sternutantis nares ac os apprehendito.

Sectio sexta. Naturæ indiciorum notio.

Caput magnum, oculi parui, balbi, iracundi sunt. Qui longæ vitæ sunt, plures dentes habent. Balbi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxij, biliosique sunt, oculis non niſtantes, iracundi. Magnum caput, oculi nigri & magni, nasum crassum & simum habentes. Oculi rari, magni, caput magnum, ceruix tenuis, pectora angusta, congrue adaptati hominis sunt. Caput paruum habens, neque balbus esse poterit, neque caluus, nisi fuerit glaucus. In conuulsionibus si vox in die impari soluitur, à magno morbo liberat. Puerperæ febricitanti & dolenti aquam affundito, & ptisanam crassam ter in die calidam dato. Puer nutritur septimo mense, aut nono, aut decimo, & voce firmatur, & robur sequitur, & manibus validus fit. Dum vox soluitur, omnia soluuntur. Solutio enim similis est voci. Soluitur autem in die impari. Si vena pulsauerint in manibus, & facies sana

ac robusta fuerit, & præcordia non fuerint mollia, diuturnus fit morbus, qui sine conuulsione non soluitur, aut sanguinis multi ex naribus eruptione, aut dolore ad coxas.

In gutturi dolore, aquam calidam super caput fundito, si non frigus fuerit: Sin minus, farinam quàm calidissimam dato, & vinum meracum. In turbatione ventris, fabas coctas dato, si non supernæ partes abunde fuerint biliosæ. Aut cuminum cum fabis edendum dato. At interceptio morbi fieri non poterit, nisi in die impari. Neque principium fieri poterit, nisi in die pari, itémq; mense ac anno pari. Nitrum autem Ægyptium, & coriandrum, ac cuminum cum oleo terito, & ventri illinito. Qui moriuntur, eos necesse est die impari, & mense impari, & anno impari mori. Bonum autem fuerit prædicere mortem, aut dolores fortes. Quorum oculi robusti non sunt, his mors breui imminet. Si verò in impari anno fiat, ab vtrisque impares fieri necesse est. Si autem in anno pari & die pari, necessarium est in impari die mori. Ex numero tertia fortissima est. Anginam & lippitudinem soluit venæ sectio. Vulnerato intestino, respiratio prodit inferne inconspicua iuxta vulnus, & euacuantur pectora. Dato igitur lac & vinum, pari aquæ mensura amixta. Quorum pectora bilem generant, balbi, furiosi, & calui sunt. Quicunque horum ex natiuitate etiam strabones, hi imprudentes sunt, aut calculosi aut insanientes. Quibus autem non, alterius mali solutio fit. Circa naturam plurimam vim habet mamma dextera, oculus dexter, & quæ infra sunt hac parte. Nam & masculi dextris inhaerent. Mulieribus menses vt sistas, cucurbitam maximam ad mammam affigas.

Trimestris puer omnia præ se fert, & lac tunc habet. Si multum fluat lac, necesse est foetum debilem esse. Si solidiores fuerint mammæ, sanior est foetus. Vena crassa est in vtraq; mamma: quapropter maximam habet confluentiæ partem. Vrinæ stillicidiū soluit venæ sectio. Si superni loci turgēt qui sunt circa caput, vlcerum purgatio, vomitus, hydrops. A ventris turbatione, aut à tussi, si cæcer fiat, os amarescit. Dato autem claterium bibendum bis aut ter, si non balbus fuerit. Deligare vero oportet florem aris vstum, donec fuluus euaserit, & spongiam, si non balbus fuerit. In anxietate, horrore, oscitatione, dato vinum pari aquæ mensura amixta. Ad auris dolorem cucurbitam affigito. Quicquid supernarum partium

partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio oborians, omnia hæc soluit. In voluulo molli, frigidum vinum multum meracum pro ratione dato, donec somnus, aut crurum dolor fiat. Soluit autem & febris, & dysenteria citra dolorem. Si præcordia distenta fuerint, manu comprimito ac lauato. Ad paronychiam vnguiū abscellum, galla nigra cum melle. Aqua secedente, lactis heminas octo bibendas dato. Si verò vomat, & non bibat, allij aut ceparum intritum dato. Vt mulier in vtero concipiat, polypos paruos super flamma calidissima aslatos, & ferè semibustos, edendos dato. Et nitrum Ægyptium tritum, coriandrumque ac cu-

minum, in pastillos efformato, in pudendumque subdito. Si ex crapula caput doleat, vini meraci heminam bibat. Si verò aliter caput doleat, panem quàm calidissimum cum vino meraco edat. Si hominem calor corripit, non à bile, neque à pituita, sed aut à lassitudine, aut aliàs febricitat, aquam multam calefacito: deinde ea superinfusa caput rigato, donec pedes sudarint: & farinam crassissimam coquito. Postquam autem pedes sudarint: farinam plurimam & calidissimam edens, ac vinum meracum insuper bibens, vestimentis contactus facile quiescat. Aut narcissi duo aut tria capita in cœna edat. Qui insania corripitur, ei hoc signum præfagit, sanguis colligitur ipsi ad mammas.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus Liber III. Iano

Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

Sectionis primæ. Egrotus primus. Tremor manuum ante febrem acutam. II. Febris vehemens post lumborum & capitis dolorem. III. Febris ex capitis grauitate & temporis dextri dolore. Sectionis secundæ Egrotus IIII. Febris ex diuturno capitis dolore. V. Febris ex potu. VI. Febris sine siti. perpetua. VII. Anginosa. VIII. Febris ex lassitudinibus laboribus, & cursibus insolitis. IX. Voluulosa moleste procedentia & vomitus multi. X. Febris ex abortu infantis. XI. Febris ex abortu circa quintum mensem. XII. Febris à partu masculi. Sectio tertia. Constitutio temporis pestilens. Iguis sacer. Febrim ardentium constitutio. Urinarum illa temporis constitutione malicia. Egroti sedecim. Primus. Febris acuta ab initio continua. II. Febris acuta à filia parui. III. Febris acuta ex laboribus, lassitudinibus & neglecta vitæ ratione. IIII. Phreniticus. V. Febris acuta ardens ex dolore dextri femoris. VI. Sublentosus & capite grauatus. VII. Alia febris ardens. VIII. Febris acuta cum lateris dolore assiduus. IX. Febris ardens acuta post capitis dolorem. X. Febris ex venere & potu. XI. Fabricula tenuis ex merore. XII. Febris ardens acuta. XIII. Erecte titubans. XIII. Febris horrida acuta post gemellarum partum & modicam purgationem. XV. Febris horrida ex merore. XVI. Morbus ex potationibus & venere.

Sectio I. Egrotus I.

Ythion qui habitabat iuxta Telluris tēplum. Cœpit tremor à manibus prima die, febris acuta, delirium. Secunda, omnia exacerbata sunt. Tertia, eadē. Quarta ab aluo pauca, mera, biliosa prodierunt. Quinta omnia exacerbata sunt: tremores perseverabant, somni tenues, aluus restitit. Sexta, sputa varia, subrubra. Septima, os distractum est. Octaua, omnia exacerbata sunt. Tremores perseverabāt. Vrinæ ab initio quidem, & vsq; ad octauam tenues, decolores, in medio pendens nubilosum quiddam habebāt. Decima, sudauit. Sputa aliquantulum matura, iudicatus est: & vrinæ subtenues circa iudicationē. Post iudicationē vero, quadraginta diebus postea suppuratio circa sedem, & abscessus factus est cum vrinæ stillicidio. P. M. V. Q. s. hoc est, Probabile multitudinem vrinæ quadragesima sanatum.

Egrotus II.

Hermocraten qui ad Nouum murum Hipp. opera. H decum

decumbebat, febris vehemens corripuit. Cæpit autē dolere caput, lumbos. Præcordij distentio molliter. Lingua ab initio adusta est. Surditas statim: somni non aderant. Siticulosus non valde. Urinæ crassæ rubræ, depositæ non subsidebant. Ab aluo vero non pauca combusta prodibant. Quinta, minxit urinas tenues, habebat quid in medio pendens, non subsidebant. Ad noctem mente motus est. Sexta, morbo regio correpta est: omnia exacerbata sunt: non respicebat. Septima, molesta fuit. Urinæ tenues similes, similiter etiam sequentibus diebus. Circa undecimam omnia visa sunt alleuata esse. Sopor cæpit. Urinæ crassæ subrubræ, infra tenues, non subsidebant. Placide respicebat. Decimaquarta à febre liber, non sudauit: dormiuit, intelligebat omnia. Urinæ consimiles. Circa decimam septimam rediit, calefactus est, sequentibus diebus febris acuta. Urinæ tenues. Rursus autem vigesima die iudicatus est, à febre liber, non sudauit. Cibum fastidiebat per totum tempus: respicebat, loqui non poterat, lingua arida: non sitiebat: dormiebat soporosus. Circa vigesimam quartam calefactus est: aluus lubrica multis tenuibus fluens: & sequentibus diebus febris acuta: lingua combusta est. Septima & vigesima mortuus est. Huic surditas perpetuo perseverabat. Urinæ crassæ & rubræ non subsidentes: aut tenues decolores, & in medio quid pendens habentes: gustare autem non poterat. P. s. v. s. m. hoc est, Probabile secessibus suppressis vigesima septima mortuum.

Ægrotus III.

Qui in Dealcis horto decumbebat, capitis grauitatem, & tempus dextrum dolorosum habebat multo tempore. Cum occasione vero febris corripuit, decubuit. Secunda die ex sinistra nare modicus merus sanguis fluxit. Ab aluo stercora probe prodierunt. Urinæ tenues, variæ, in medio pendens quiddam habentes minutim dispersum, velut farinæ crassiores, & genituræ similes. Tertia febris acuta, secessus nigri, tenues, spumosi, subsidentia secessibus liuida: somno grauiore aliquantulum premebatur, moleste surgebat. Urinis subsidentia liuida, subuiscosa. Quarta, vomuit biliosa, flaua, pauca, paulo post æruginosa. De sinistra nare modicus merus sanguis fluxit. Secessus similes. Urinæ similes: sudauit circa caput & clauiculâ: splen eleuatus

est: femoris dolor è directo. Præcordij dextri distentio submollis: nocte non dormiuit: parum mente motus est. Quinta, secessus plures, nigri, spumosi, subsidentia secessibus nigra: nocte non dormiuit: mente motus est. Sexta die, secessus nigri, pingues, viscosi, graueolentes: dormiuit, intelligebat magis. Septima, lingua sicca, siticulosus, non dormiuit, mente motus est. Urinæ tenues, non boni coloris. Octaua secessus nigri, pauci, compacti: dormiuit: intelligebat: siticulosus non valde. Nona riguit: febris acuta: sudauit: frigiditas: mente motus est: dextro oculo distortus est: lingua arida, siticulosus, infomnis. Decima circa eadem. Undecima intelligebat per totum omnia, à febre liber: sudauit: urinæ tenues circa iudicationem. Duobus diebus à febre liber fuit, decimaquarta rediit. Statim autem nocte non dormiuit: penitus mente motus est. Decimaquinta urina turbata, qualis ex his quæ subsiderunt fit, quum fuerint agitata: febris acuta: penitus mente motus est: non dormiuit: genua & tibias dolorosa habebat: ab aluo subdita glande, stercora nigra prodierunt. Decima sexta urinæ tenues, habebant quid in medio vehens nubilosum: mente motus est. Decima septima mane extremitates frigidae: contegebatur: febris acuta: sudauit per totum: alleuatus est: intelligebat magis: non à febre liber, siticulosus. Vomuit biliosa, flaua, pauca. Ab aluo stercora prodierunt paulo post nigra, pauca, tenuia. Urinæ tenues, non boni coloris. Decima octaua non respicebat: soporosus. Decimanona per eadem. Vigesima dormiuit, omnia intelligebat: sudauit: à febre liber: non sitiebat. Vigesima prima parum mente motus est: paululum sitiebat: præcordij dolor, & circa umbilicum palpitatio perpetuo. Vigesima quarta urinis subsidentia: intelligebat omnia. Vigesima septima coxæ dextræ dolor. Urinæ tenues, & subsidentiam habebant: in reliquis commodissime habebat. Circa vigesima nona oculi dextri dolor: Urinæ tenues. Quadragesima egressit pituitosa, alba, aliquanto plura: multum sudauit per totum: perfecte iudicatus est.

sectio II. Ægrotus IIII.

In Thaso Philistes caput multo tempore dolebat: & quandoque etiam aliquanto grauiore somno pressus decubuit. Quum autem ex potationibus febres cõtinnæ obortæ essent, dolor exacerbatus est: nocte excalefactus est primū. Prima die, vomuit biliosa

biliosa, pauca, flaua primū, postea vero plus æruginosa. Ab aluo autem stercora prodibant: noctem habuit molestā. Secunda die, surditas: febris acuta: præcordiū dextrum distentum est, declinauit ad internas partes. Urinæ tenues, pellucidæ: habebat quiddam in medio pendens genituræ simile. Parum infaniuit circa meridiem. Tertiam diem molestam habuit. Quarta conuulsiones: exacerbata sunt omnia. Quinta mane mortuus est.

Ægrotus V.

Charionem qui decumbebat apud Demænetum, ex potu febris corripuit. Statim autem capitis grauitas dolorosa: non dormiuit: aluus turbata, ex tenuibus biliosis. Tertia die febris acuta: capitis tremor, maxime autem labij inferni: paulo post rigor, cõuulsiones: penitus mente motus est. Noctem moleste tulit. Quarta, per quietem, parum dormiuit: parum delirauit. Quinta, laboriose omnia exacerbata sunt: deliriu: noctem moleste tulit, non dormiuit. Sexta, per eadem. Septima, super riguit: febris acuta, sudauit per totum: iudicatus est. Huic perpetuo ab aluo secessus biliosis, pauci, meri. Urinæ tenues, boni coloris, in medio nubilosum quiddam pendens habentes. Circa octauam minxit urinas melioris coloris, habentes subsidentia albam, paucam: respicebat: febris intermisit. Nona, rediit. Circa decimam quartam febris acuta: sudauit. Decima sexta vomuit biliosa, flaua, fatis multa. Decima septima super riguit: febris acuta: sudauit: à febre liber, iudicatus est. Urinæ post recidiuam & iudicationem, melioris coloris, subsidentiam habentes. Neque mente motus est in recidiuam. Decima octaua parum calefcebat: insuper sitiebat. Urinæ tenues, quod in medio pendebat nubilosum erat: parum mente motus est. Circa decimam nonam à febre liber, colli dolorosum habebat. Urinis subsidentia: perfecte iudicatus est vigesima. P. M. B. V. v. s. hoc est, Probabile multitudine biliofarum vrinarum vigesima sanatum.

Ægrotus VI.

Euryanactis filiam virginem febris corripuit. Erat autem sine siti perpetuo, nihil ad gustandum admittebat. Ab aluo pauca prodibant. Urinæ tenues, pauca, non boni coloris. Incipiente autē febre, circa sedem dolebat. Sexta die, à febre libera, non sudauit: iudicata est. Quod vero circa sedem erat,

parum suppuratum est: erupit vna cum iudicatione. Post iudicationem septima die, riguit, parum incaluit, sudauit: post iudicationem octaua die, riguit non multum: postea vero extremitates frigidae semper. Circa decimam post factum sudorē, mente mota est: & rursus breui respicebat. Dicebant autem ex gustato botro ipsam hæc pati. Die vero vna intermissa, rursus duodecima multum delirabat: aluus turbata est ex biliosis, paucis, meris, tenuibus, mordacibus: frequenter surgebat. Die septima ab ea quæ mente mota fuit, mortua est. Hæc incipere morbo fauces dolebat: & perpetuo ruborem habebat: & gurgulio reuulsus: fluxiones multæ, paruæ, tenues, acres. Tussiebat, maturū nihil educebat. Omnes cibos per totum tempus fastidiebat, neque vllum alium quem appetiuit: sine siti erat: neque quicquā memorabile bibit. Tacens nihil loquebatur. Tristitia desperata rursus corripiebat. Erat autem & innata quædam tabes.

Ægrotus VII.

Anginosa illa quæ apud Bitonem erat, primum à lingua cæpit. Vox non clara, lingua rubra resiccata fuit. Prima die, horrida, incaluit. Tertia, rigor: febris acuta, tumor sububer, durus, colli & pectoris ex vtraque parte: extremitates frigide, liuidæ. Spiritus sublimis: potus per nares fundebatur, deglutire non poterat: alui secessus & urinæ suppressa erant. Quarta, omnia exacerbata sunt. Mortua est anginosa, P. S. S. Q. M. hoc est, Probabile, secessibus suppressis quinta mortuam.

Ægrotus VIII.

Adolescentem qui decumbebat in Mendaciū foro, febris corripuit, ex lassitudinibus, & laboribus, ac curibus infolitis. Prima die, aluus turbata ex biliosis, tenuibus, multis: Urinæ tenues subnigræ: non dormiuit: siticulosus. Secunda, omnia exacerbata sunt. Secessus plures, interpostiores: non dormiuit. Mens turbata: parum sudauit. Tertia, moleste habuit: siticulosus, anxius: multa iactatio: desperatio: mente motus est. Extremitates liuidæ ac frigidae, præcordij intensio submollis vtrinque. Quarta, non dormiuit. Malum in peius procedebat. Septima, mortuus est. Erare circa vigesimum annum erat. P. N. S. M. hoc est, Probabile, nouationibus septima mortuum.

Ægrotus IX.

Quæ apud Tilamenū decumbebat mulier. Hipp. opera. H. 2. lier,

lier, ei voluulosa moleste procedebant: vomitus multi: potum continere non poterat. Dolores circa praecordia. Et in infernis partibus iuxta ventrem dolores, tormina continua, non siticulosa: incalescebat. Extremitates frigidae perpetuo: anxia: infomnis. Urinae paucae, tenues: secessus crudi, tenues, pauci: prodesse non amplius quicquam poterat. Mortua est.

Aegrotus X.

Mulierem ex his quae apud Patimedem debebant, ex abortu infantis, prima die, febris corripuit. Lingua arida: siticulosa, anxia, infomnis: Aluus turbata ex tenuibus, multis, crudis. Secunda die, superriguit: febris acuta: ab aluo prodire multa: non dormiuit. Tertia die, dolores maiores. Quarta, mente mota est. Septima, mortua est. Aluus: semper lubrica, ex secessibus multis, tenuibus, crudis. Urinae paucae, tenues: febris ardens.

Aegrotus XI.

Alteram ex abortu circa quintum mensem, febris corripuit. Ab initio soporosa erat: & rursus infomnis: lumborum dolor: capitis grauitas. Secunda, aluus turbata est paucis, tenuibus, meracis primum. Tertia, plura, deteriora: nocte non dormiuit. Quarta, mente mota est. Timores, trilitia: dexter oculus distortus est: sudauit circa caput sudorem modicum, frigidum: extremitates frigidae. Quinta, omnia exacerbata sunt: multum dehydrabat: & rursus breui respicebat. Sitis: infomnis. Ab aluo multa, intempestiua, perpetuo prodibant. Urinae paucae, tenues subnigrae. Extremitates frigidae, subliuida. Sexta, per eadem. Septima, mortua est phrenitico.

Aegrotus XII.

Mulierem quae decubebat in Mendacium foro, primum tunc ex tunc dolores masculinum, febris corripuit. Statim ab initio siticulosa, anxia, cor dolebat: lingua arida: ventre turbatus est tenuibus, paucis: non dormiuit. Secunda die, parum riguit: febris acuta: parum circa caput sudauit frigidum. Tertia, laboriose ab aluo truda, tenues, multa prodierunt. Quarta, riguit. Omnia exacerbata sunt: infomnis. Quinta, laboriose tulit. Sexta, per eadem. Ab aluo vero prodierunt liquida, multa. Septima, riguit: febris acuta, sitis multa: iactatio.

Circa vesperam frigidum sudorem per

totum sudauit: frigiditas: extremitates frigidae, non amplius recalescebant: & rursus ad noctem riguit: Extremae partes non recalescebant, non dormiuit, parum mente mota est, & rursus breui respuit. Octaua, circa meridiem recalesceta est: Siticulosa, soporosa, fastidiosa ac nauseabunda. Vomuit biliosa, pauca, subflaua. Noctem moleste tulit, non dormiuit. Urinam minxit multam aceruatam inficia. Nona remiserunt omnia: soporosa. Ad vesperam parum riguit. Vomuit pauca, biliosa. Decima, rigor, febris exacerbata est, nihil dormiuit. Mane multam urinam subsidentiā habentem minxit, extremitates recalescetae sunt. Undecima vomuit virosa, biliosa. Non ita longe postea superriguit, & rursus extremitates frigidae. Ad vesperam sudor, rigor. Vomuit multum, noctem laboriose transegit. Duodecima vomuit multa, nigra, graeolentia: singultus multus, sitis laboriosa. Decimatertia nigra, graeolentia multa vomuit: rigor: circa meridiem voce destituta. Decimaquarta, sanguis per nares. Mortua est. Huic perpetuo aluus lubrica, horrida. Aetas circa annum decimumseptimum.

Sectio III.

Constitutio temporis pestilens.

Annus austrinus, pluuius. Venti perpetuo quiescentes. Quum squallones fuissent superioribus temporibus ad annum, in austrinis circa arcturum aquae multae. Autumnus, umbrosus, nubilus: aquarum copia. Hyems austrina, humida, mollis. Post solstitium longe postea, prope aequinoctium ferax hyemes. Et iam circa equinoctium aquilonares venti niuosi non multo tempore. Ver rursus austrinum, sine ventis. Aquae multae perpetuo vsq; ad Canem. Aestas ferena, calida: aestus magni. Etesiae parum dispersum spirant. Rursus circa arcturum in aquilonaribus aquae multae. Quum autem esset annus austrinus, humidus, & mollis, per hyemem quidem sanae debebant, exceptis tabidis, de quibus scribetur. Ante ver autem simul cum orientibus frigoribus, sacri ignes multi, quibusdam cum occasione, quibusdam non, atque hi maligni multos peremerunt. Multi fauces doluerunt. Voces vitatae: febres ardentes, phrenitici: ora ulcere feruido affecta, in pudendis tubercula. Lippitudines: Carbunculi: Alui turbata. Ciborum fastidia. Aliqui siticulosi, aliqui non. Urinae turbatae, multae, malae. Diu soporosi, & rursus infomnes. Multae iudicationes

rationes penitus interceptae: quaedam aegre contingentes. Hydropes: tabidi multi. Atque hi quidem erant populares morbi. In singulis autem relatis speciebus aegroti, & moriebantur multi. Acciderunt autem singulis horum hoc modo. Multis equidem ignis facer cum occasione, ex vulgaribus & valde paruis vlcusculis, in toto corpore, maxime sexagenariis, circa caput, si vel parum neglecta essent: Multis vero etiam in ipsa curatione, inflammationes magna fiebant: & facer ignis multus: breui, vndique depascebat. Plurimis igitur ipsorum abscessus ad suppurationes contigerunt: carniū & neruorum ac ossium clapsus magni. Erat autem & fluxio collecta, non puri similis, sed alia quaedam putredo, & fluxio multa ac varia. Quibus igitur circa caput horum quid fieri contigit, his glabrics torius capitis ac menti fiebat: & ossium denudationes ac clapsus: & multae fluxiones, & haec in febribus, & sine febribus. Erant autem haec horrida magis quam mala. Quibus enim ad suppurationem talium maturatio peruenit, horum plerique seruabantur. Quibus vero inflammatio quidem & ignis facer discessit, talem autem nullum abscessum fecit, horum multi perierunt. Similiter autem & si alicubi in alia corporis parte horum quid oberaret, haec acciderunt. Multis enim brachium, & totus cubitus defluxit. Quibusdam vero haec affligebant latera, aut anteriorem aut posteriorem aliquam partem. Quibusdam autem totum femur, vel tibiae denudabantur, & totus pes. Erat autem ex talibus omnium grauissimum, vbi circa pubem & pudenda accidisset: & circa vlcera quidem, & cum occasione, huiusmodi erant. Multis autem in febribus, & ante febrem, & ex febribus ignes sacri inciderunt: & qui quidem horum abscessum fecissent per suppurationem, aut per aluum turbatio quaedam intempestiua, aut vrinarum bonarum excretio contigisset, per haec soluebatur. Quibus autem nihil horum accidisset, verum obscure disparuisset, hilethales erant. Plerumque igitur plurimis accidit facer ignis vere, consequebantur autem & per astatem, & sub autumnum. Multa vero turbatio quibusdam, & circa fauces tubercula, & linguae inflammationes, & abscessus circa dentes. Vocesque multis significacionem de se praebant, quod essent vitatae ac impeditae & inuoluta, primum quidem, tabidis incipientibus, immo etiam ardenti

febre correptis, & phreniticis. Caeperunt igitur febres ardentes ante ver, itemque phrenitis, post facta frigora: & plurimi tunc aegrotarunt. Acuta vero & lethalia symptomata his aderant. Erat autem constitutio febrium ardentium hoc modo. Ab initio soporosi, anxij, horridi, febres acuta, non valde siticulosi, non deliri. De naribus parum stillauit. Exacerbationes plerumque diebus paribus. Circa exacerbationes obliuio, exolutio, & vocis priuatio. Extremitates manuum ac pedum semper his frigidiores, praesertim circa exacerbationes: & rursus tarde ac non bene recalescebant: rursusque & intelligebant: & loquebantur. Detinebat etiam ipsos sopor continuus, non somniculosus: aut vigiliae cum doloribus. Plurimis horum alui turbulenta, secessibus crudis, tenuibus, multis: Urinae multae, tenues, nihil neque iudicatorij neque boni habentes. Nec vero aliud aliquod iudicorium ita habentibus fiebat: neque enim sanguis bene erumpebat, neque alius aliquis consuetus abscessus iudicatorij fiebat. Moriebaturque vnusquisque, prout contigit erroneo modo, plerumque circa iudicationes: Quidam vero diu voce priuati: Multi sudantes. Et his quidem qui perniciose habebant, haec accidebant: Consimilia vero etiam phreniticis. Sine siti autem hi erant. Neque quisquam phreniticus infaniuit, velut ex aliis, sed alia quadam mala ac lenta in somnum delatione graui- ter peribant. Erant insuper etiam aliae febres, de quibus scribetur. Ora multis vlcere feruido affecta, vlcerosa. Fluxiones circa pudenda multae, vlcerationes. Tubercula foris, intus, circa inguina. Lippitudines humidae, longae, diuturnae, cum doloribus. Eruptiones palpebrarum foris, intus, multorum oculos corruptentes, quas ficus vocant. Erumpebat etiam in aliis vlceribus multa, & in pudendis. Carbunculi per astatem multi, & aliae quae seps vocantur, pustula magna. Herpetes multis magni. At vero circa aluum multis multa & nocua acciderunt. Primum quidem tenebatur multis dolorose: plurimis autem pueris, & omnibus qui erant ante pubertatem: & plurimi horum peribant. Lienterici multi, dysenterici, neque hi valde dolorose. Secessus autem biliosi, & pingues, & tenues, & aquosi. Et multis quidem ipse morbus ad hoc decubuit, & sine febribus & in febribus: cum doloribus, tormina, & voluulsi maligni: multorum quae in corpore Hipp. opera. H 3 erant

erant, & suppressa erant, exitus: & ex-
 untia progressa dolores non soluentia, & his
 quæ offerebantur difficulter cedentia. Nam
 purgationes plurimos amplius lædebant,
 Ex his autem qui sic habebant, multi qui-
 dem cito peribant: multi vero longius vi-
 tam degebant. Et in summa, omnes & qui
 longis morbis ægrotabant, & qui ex acu-
 tis, maxime ex his quæ per aluum secede-
 bant, mortui sunt. Omnes enim aluus su-
 stulit. Cibum autem fastidiebant omnes,
 ob cunctos præscriptos morbos, in quos sa-
 nè ego incidi. Multi vero, & maxime hi ip-
 si, & qui tales erant, sed & alij, perniciose
 habebant: & siticulosi alij erant, alij non.
 Ex his qui febribus alijsq; laborabant, nul-
 lus siticulosus in tempeste. Sed licebat cir-
 ca potum victus rationem constituere,
 prout velles. Urinæ autem prodeuntes
 multæ quidem erant, non pro potus ingesti
 ratione, sed multum excedentes. Verum
 multa quædam malitia vrinarum cietarum
 erat: neque enim crassitudinem, neq; con-
 coctiones, neque purgationes bonas habe-
 bant. Nam in multis morbis purgationes
 per vesicam contingentes, bonæ sunt. Signi-
 ficabant autem plurimis colliquationem,
 & turbationem, & dolores, & nullam iudi-
 cationem. Soporosi vero maxime phreni-
 tici, & febre ardente laborantes erant: Sed
 & in alijs morbis omnib. maximis, qui cum
 febre fiebat. In totum autem plurimos aut
 grauis sopor comitabatur, aut paruos ac
 tenues somnos habebant. Multa præterea
 alia febrium genera populariter grassata
 sunt, tertianarum, quartanarum, noctur-
 narum, continuarum, longarum, erronea-
 rum, anxiarum, inconstantium. Omnes au-
 tem hæc cum multa turbatione fiebat. Nam
 alui plurimis turbatæ: horrores, sudores
 non iudicatorij, & urinæ velut præscrip-
 tum est. Atque hæc plerisque horum longa
 erant: neque enim abscessus his oborientes
 iudicabant, velut in alijs. Et omnia quidem
 omnibus difficulter iudicabantur, & nullæ
 iudicationes fiebant, & diuturnæ, maxime
 vero his: paucis autem horum iudicatio
 circa octogesimum diem fiebat. Plurimis
 prout contigit defecerunt. Moriebantur
 autem horum pauci ex hydropere erecte ob-
 ambulantes. Multos vero etiã in alijs mor-
 bis tumores infestabant, maxime vero ta-
 bes: & plures occidit. Nam multi per hye-
 mem incipientes, partim decumbebant, par-
 tim erecte obambulabant. Ante ver autem

plerique ex decumbentibus moriebantur.
 Aliorum vero tussis nihil defecerunt: ve-
 rum ætate remiserunt. At sub autumnum
 omnes decubuerunt, & multi mortui sunt,
 plurimi vero horum diu ægrotauerunt.
 Cæpit igitur plurimis horum de repente
 ex his afflictio: frequentes horrores erant,
 sæpe febres continuæ, acutæ, sudores in tem-
 pestiui, multi, frigidi perpetuò. Multa frigi-
 ditas, & vix rursus recalescebat: Alui var-
 rie adstrictæ, & rursus breui humefcentes.
 Et quæ circa pulmonem erant omnia, in-
 fra distribuebantur. Multitudo vrinarum
 non bonarum, colliquationes malæ. Tus-
 ses autem aderant quidem perpetuò mul-
 tæ, & multa educentes matura ac liquida,
 non autem valde cum doloribus. Sed etiã
 aliquantulum dolerent, valde tamen leni-
 ter omnibus purgatio à pulmone fiebat:
 fauces non valde mordaces, neque falsugines
 quicquam infestabant. Viscosa tamen,
 & alba, & liquida ac spumosa multa de ca-
 pite descendeant. Magnum autem malum
 & hos, & alios comitabatur ciborum fasti-
 dium, velut præscriptum est. Nam neque
 potum cum cibo libenter sumebant, sed
 valde sine siti debebant. Grauitas corporis.
 Soporosi. Plurimis ipsorum tumor, & ad
 hydropem deueniebant. Horridi, deliri cir-
 ca mortem. Forma tabidorum erat leuis,
 subalbida, lentis colorem referens, subru-
 bra, raua. Pituita alba referti: Scapulas
 alarum modo eminentes habentes: & mu-
 lieres sic. Atræ bilis item forma, & subfan-
 guinea: febres ardentes, & phrenitides ac
 dysentericæ hos tentabant. Tenefmi iuueni-
 bus pituitosis, longa alui profluua, acresq;
 secessus & pingues, biliosis. Erat autem om-
 nibus præscriptis grauissimum quidem
 ver, & multos occidit. Æstas autem facili-
 ma, & paucissimi perierunt. Autumno ve-
 rò & sub pleiada rursus multi morieban-
 tur quartanarij.

Ægroti sedecim. Primus.

In Thaso Parium quendam, qui decum-
 bebant supra Artemisij ædes, febris corri-
 puit acuta, ab initio continua, ardens, siti-
 culosa. Principio soporosus, & rursus in-
 somnis: Aluus turbata in principio. Uri-
 næ albæ. Sexta die, minxit vrinam oleo-
 sam, mente motus est. Septima, exacer-
 bata sunt omnia, nihil dormiuit. Sed & uri-
 næ similes, & mens turbata. Ab aluo ve-
 ro biliosa, pinguis prodierunt: deinde oc-
 tava parum de naribus stillauit. Vomuit
 virofa

virofa pauca, parum dormiuit. Nona, per
 eadem. Decima, omnia remiserunt. Vnde-
 cima, sudauit, non per totum. Circūfrigit
 quidem, verum breui rursus incaluit. Duo-
 decima, febris acuta: Secessus biliosi, te-
 nues, multi. In vrinis quiddam in medio ve-
 hebatur: mente motus est. Decima septima,
 laboriose transmissa est. Neq; enim somni
 erant, & febris augetur. Vigesima, suda-
 uit per totum, in somnis: secessus biliosi: ci-
 bum fastidiens, soporosus. Vigesima quarta,
 recidua facta est. Trigesima quarta, à febre
 liber: aluus non suppressa est. Et rursus in-
 caluit. Quadragesima, à febre liber: aluus
 non multo tempore suppressa fuit. Cibum
 fastidiens, parum rursus febricitauit, & sem-
 per erroneo modo, partim sine febre, partim
 non. Nam etsi reliquisset & alleuata ef-
 fet, rursus reuertebatur. Eduliis quoq; mul-
 tis & vitiosis utebatur. Somni mali circa
 reciduas: mente motus est. Vrinæ crassitu-
 dinem quidem habentes, tunc mingebat,
 verum turbatas & prauas: & aluus iam ad-
 stricta erat, & rursus soluta, febriculæ con-
 tinuæ, secessus multi, tenues. Centesima
 die, mortuus est. Huic aluus assidue
 à prima die, lubrica erat, ex biliosis, liqui-
 dis, multis: Aut adstricta ex feruidis ac cru-
 dis. Vrinæ verò perpetuò malæ, sopores ple-
 runque: cum doloribus in somnis, cibum fa-
 stidiens: febris ardens continenter.

Ægrotus II.

In Thaso decumbentem apud frigidam,
 à partu vbi filiam peperisset, & purgatio fa-
 cta non esset: febris acuta, horrida, tertia
 die corripuit. Multo autem tempore ante
 partum febriculosa erat, decumbens, cibum
 fastidiens. Postquam autem riguisset, fe-
 bres continuæ, acutæ, horridæ. Octava, mul-
 tum mente mota est, & sequentibus diebus:
 & breui rursus resipiscebat. Aluus turbata,
 ex multis tenuibus, aquosis, bile permixtis:
 sine siti erat. Vndecima, resipiscebat, ve-
 rum soporosa erat. Vrinæ multæ, tenues, &
 nigræ: in somnis. Vigesima, parum circum-
 frigit, & breui rursus incaluit, parum de-
 lirauit, in somnis. Alui secessus iidem. Uri-
 næ aquosæ, multæ. Vigesima septima, à fe-
 bre libera, aluus adstricta est. Non multo
 tempore postea coxæ dextræ dolor fortis
 multo tempore. Febres rursus comitaban-
 tur, & urinæ aquosæ. Quadragesima, dolo-
 res circa coxam alleuati sunt: Tussis autem
 assiduæ, humidæ, multæ: aluus substitit. Ci-
 bum fastidiens. Vrinæ in iisdem, febres autem

in totum quidem non deficientes, erroneo
 verò modo exacerbescerent, partim ita, par-
 tim non ita. Sexagesima, tussis quidem ob-
 scure defecerunt. Neque enim aliqua spu-
 torum concoctio fiebat, neque alius cõfue-
 tus abscessus. Maxilla verò ex dextris di-
 uulsa est, soporosa, rursus delirabat, & bre-
 ui resipiscebat. Ceterum à cibis auersum a-
 nimus habebat, & maxilla quidem ad lo-
 cum suum rediit. Aluus autem biliosa, pau-
 ca egressit, febricitauit acutius, horrida: &
 sequentibus diebus voce destituta est, & rur-
 sus resipiscebat ac loquebatur. Octogesi-
 ma, mortua est. Vrinæ huic perpetuo erant
 nigræ, & tenues, & aquosæ, & sopor comi-
 tabatur. Cibum auersans: tristis: in somnis:
 iræ, molestiæ: mens melancholica.

Ægrotus III.

In Thaso Pythionem, qui supra Hercu-
 leum templum decubebat, ex laboribus, &
 lassitudinibus, & neglecta victus ratione, ri-
 gor magnus, & febris acuta corripuit, lin-
 gua arida: siticulosus, biliosus, non dormiuit.
 Vrinæ subnigræ: quod in medio ipsarum pen-
 debat, sublime erat. Secunda die, circa me-
 ridiem frigiditas extremarum partium, &
 magis circa manus & caput: loquela, & vo-
 ce destitutus. Breuispirus ad multum tem-
 pus, rursus incaluit. Sitis: Nox quieta. Suda-
 uit parum circa caput. Tertia die, quieta.
 Vesperi verò sub solis occasu parum fri-
 guit. Turbatio nocte dolorose, nihil dormi-
 uit. Ab aluo pauca cõpacta stercorea prodie-
 runt. Quarta, mane quietus. Circa vesperam
 omnia exacerbata sunt: frigiditas, loquela
 & voce destitutus, in deterius recalescens
 est post tempus. Vrinæ minxit nigras in me-
 dio quid pèdens habentes. Nocte quiete dor-
 miuit. Quinta, visus est alleuatus esse. Ve-
 rum iuxta aluum grauitas cum dolore, siticu-
 losus. Noctem laboriose tulit. Sexta, mane
 quietus. Vesperi dolores maiores: exacer-
 batus est. Vesperi clystere adhibito, ab aluo
 probe egressit. Nocte dormiuit. Septima die
 anxius, submoleste ferebat. Vrinam minxit
 oleosam: noctu turbatio multa, delirabat,
 nihil dormiebat. Octava, mane parum dor-
 miuit. Mox autem frigiditas. Vocis interce-
 ptio. Spiritus tenuis imminutus. Vesperi
 rursus excalescens est, mente motus est.
 Iam autem ad diem parum alleuatus est. Secef-
 sus meri, pauci, biliosi. Nona, soporosus, an-
 xius, qui excitaretur, non valde siticulosus.
 Circa solis occasum moleste ferebat: delira-
 bat: noctem malam habuit. Decima, mane
 voce

voce destitutus: frigiditas multa; febris acuta. Sudor multus: mortuus est: dolores huic in diebus paribus.

Ægrotus III.

Phreniticus prima die, decumbens vomuit æruginosa, multa, tenuia: febris horrida: sudor multus, continuus per totum. Capitis & colli grauitas cum dolore. Urinae tenues: in medio ipsarum pendentia, parua, diuulsa: non sudauit. Ab aluo sterco- ra aceruatim egressit: multum mēte motus est: nihil dormiuit. Secunda, mane voce destitutus: febris acuta: sudauit: non intermisit. Palpitationes per totum corpus. Nocte conuulsiones. Tertia, exacerbata sunt omnia. Quarta, mortuus est.

Ægrotus V.

In Larissa caluus, femur dextrum do- luit de repente: ex his quæ offerebantur ni- hil proderat. Prima die, febris acuta, ardēs, quiete tenebat: dolores autem conseque- bantur. Secunda, femoris quidem remise- runt dolores: febris autem aucta est: submo- leste ferebat: non dormiebat: extremitates frigidæ. Urinarum non bonarum copia pro- dibat. Tertia, femoris dolor quieuit. Men- tis emotio, & turbatio, & multa iactatio. Quarta, circa meridiem mortuus est celer- rime & acutissime.

Ægrotus VI.

In Abderis Periclem morbus corripuit acutus, continuus cum dolore. Sitis multa: anxietas: potum continere non poterat. Erat autem sibiliosus, & capite graua- tus. Primo die, sanguis è sinistra nare e- rupit, multa tamen febris augetur. Urinam minxit multam, turbatam, al- bam: deposita non subsidebat. Secunda, omnia exacerbata sunt: Urinae tamen cras- sæ quidem erant, verum magis subsidebat: & anxietas leuata est, dormiuit. Tertia, fe- bris emollita est. Urinarum copia: quæ con- cocta multam subsidenciam habebat. Nox quieta. Quarta, circa meridiem, multum calidum sudorem per totum exclusit: A fe- bre liber, iudicatus est: non rediit: mor- bus acutus.

Ægrotus VII.

In Abderis virginem quæ decumbebat in Sacra via, febris ardens corripuit. Erat autem sibiliosa & insomnis. Menses au- tem primum ipsi descendebant. Sexta, an-

xietas multa, rubor: horrida, mœsta. Septi- ma, per eadem. Urinae tenues quidem, ve- rum boni coloris. Venter non vexabat. Octaua, surditas, febris acuta, insomnis, anxia, horrida: intelligebat. Urinae simi- les. Nona, per eadem, itémque sequenti- bus sic surditas perseuerabat. Decima quar- ta, mens turbata: febris remisit. Decima se- ptima, sanguis per nares fluxit multus. Sur- ditas parum remisit, & sequentibus anxie- tas, surditas aderat, & deliria erat. Vigesi- ma, pedum dolor, surditas, delirium inter- misit, sanguis paucus per nares erupit, su- dauit: à febre libera. Vigesima quarta, fe- bris rediit, surditas rursus, pedum dolor permansit, mentis emotio. Vigesima se- ptima, sudauit multum à febre libera. Surditas defecit, pedum dolor restabat. De cætero perfecte iudicata est.

Ægrotus VIII.

In Abderis Anaxionem, qui decum- bebat ad Thracias portas, febris acuta cor- ripuit, lateris dextri dolor assiduus. Sic- cam tussim habebat, neque expuebat pri- mis diebus. Siticulosus: insomnis. Urinae boni coloris, multæ, tenues. Sexta, deli- rius. Ad calefactoria nihil remisit. Septi- ma, dolorose agebat. Nam & febris augetur, & dolores non remittebant, & tus- ses vexabant, difficultérque spirabat. Octaua, cubitum secui, effluebat sanguis multus, velut debebat. Remiserunt qui- dem dolores, tussis tamen sicca comita- bantur. Undecima, remiserunt febres, pa- rum circa caput sudauit. Tussis adhuc, & quæ à pulmone prodibant, liquidiora erant. Decima septima, incepit pauca matura spuere, alleuatus est. Vigesima, sudauit: à fe- bre liber, post iudicationem alleuatus est. Erat autem siticulosus, & à pulmone pro- deuntium purgationes non bonæ. Vigesi- ma septima, febris rediit. Tussis, eduxit ma- tura multa. Urinis subsidencia multa alba. Sine siti erat, bene spirans. Trigesima qua- rta sudauit per totum: à febre liber, penitus iudicatus est.

Ægrotus IX.

In Abderis Heropythus erectè obam- bulans caput dolebat. Non multo autem tempore postea decubuit, habitabat prope Superiorem viam: febris ipsum corripuit ardens, acuta. Vomitus ab initio multo- rum biliosorum, siticulosus, multa mole- stia. Urinae tenues, nigrae: id quod in medio ipsarum

ipsarum pendebat, sublime erat aliquando, quandoque non, noctem dolorose transe- git. Febris aliàs aliter exacerbescit, ple- runque inordinatè. Circa decimam quar- tam, surditas: febres augetur. Urina per eadem. Vigesima, multum mēte motus est: itémque sequentibus. Quadragesima, mul- tus sanguis ex naribus erupit: & magis in- telligebat. Surditas aderat quidem, sed mi- nor: febres remiserunt. Sequentibus diebus sanguis erumpebat frequenter & paulatim. Circa sexagesimam sanguinis eruptiones cessarunt. Coxæ autem dextræ dolor for- tis: & febres augetur. Non longo tem- pore postea dolores omnium infernarum partium. Contigit que aut febres esse ma- iores, & surditatem multam: aut hæc qui- dem remittere & leuiora fieri, infernarum autem partium circa coxas, dolores esse maiores. Iam verò circa octogesimam om- nia remiserunt. Nihil tamen defecit. Uri- nae enim boni coloris, & plures subsidencias habentes prodibant, & deliria minora erant. Circa centesimam alius multis bi- liosis turbata est, & tempore non modico multa talia prodibant, & rursus dysenterica cum dolore. Reliquorum verò quies erat. In summa & febres defecerunt, & surditas cessauit. In centesima vigesima perfecte iudicatus est: febris ardens.

Ægrotus X.

In Abderis Nicodemum ex Venere & potu febris corripuit. Initio autem erat an- xius: & cordis dolore vexabatur: siculo- sus, lingua combusta fuit. Urinae tenues: ni- grae. Secunda, febris exacerbata est: hor- ridus: anxius: non dormiuit, vomuit bi- liosa, flaua. Urinae similes. Nox quieta: dor- miuit. Tertia die, remiserunt omnia: & quies erat: circa solis occasus rursus moleste fe- rebat: noctem laboriose tulit. Quarta, ri- gor: febris multa: dolores omnium. Uri- nae tenues, & quid in medio ipsarum pen- dens. Sexta, mente multum motus est. Se- ptima, quies. Octaua, alia remiserunt om- nia. Decima & sequentibus diebus aderat quidem dolores, verum omnes minores. Exacerbationes autem & dolores huic ad- finem vsque in diebus paribus magis erant. Vigesima, minxit urinam albam, quæ cras- situdinem habebat, & deposita non subsi- debat. Sudauit multum: visus est sibi à fe- bre liber esse. Vespero verò rursus inca- luit: & dolores iidem: horrore: sitis: pa- rum mēte motus est. Vigesima quarta, mul-

tam urinam albam, multam subsidenciam habentem minxit. Sudorem multum cali- dum per totum exdauit: à febre liber: iu- dicatus est.

Ægrotus XI.

In Thaso mulier morosa, ex mœrore: cum occasione, erectè obambulans, insom- nis facta est, & cibi fastidians: & erat siculo- losa, & anxia: habitabat autè prope Pylade- ades in Leio. Prima die, sub initium noctis, timores, sermones multi, tristitia: febricula tenuis. Mane conuulsiones multæ. Quum autem intermisissent conuulsiones illæ mul- tæ, delirabat: turpia loquebatur. Dolores multi, magni, continui. Secunda, per eadem: nihil dormiebat: febris acutior. Tertia, con- uulsiones defecerunt. Sopor autè & in som- num grauiorem delatio aderat, & rursus vigilie: exiliit: continere se non potuit: mul- tum delirauit: febris acuta. Ad hæc noctem multum sudorem calidum per totum cor- pus exclusit: à febre libera: dormiuit. Peni- tus resipuit: iudicata est. Circa tertiam au- tem diem, urina nigra, tenues: quod in me- dio ipsarum pendebat aliquandiu rotun- dum, non subsidebat. Circa iudicationem menses multi prodierunt.

Ægrotus XII.

In Larissa virginem febris corripuit ar- dens, acuta: insomnis, sibiliosa, lingua fuliginosa, arida. Urinae boni quidem co- loris, sed tenues. Secunda die, laboriose degebat, non dormiuit. Tertia, ab aluo multa prodierunt aquosa, cum virore pal- lida, itidemque sequentibus diebus prodie- runt eiusmodi tolerabiliter. Quarta, uri- nam egressit tenuem, paucam: habebat in medio pendens illud sublime, non subsi- debat: mente mota est ad noctem. Sexta, per nares sanguis multus large fluxit, quumq; inhorruisset, sudor multum calidum per totum effudit: à febre libera, iudicata est. In febris autem & iam iudicata, menses tunc primum prodierunt. Erat enim virgo. Perpetuo verò anxia erat, horrida, faciei rubor, oculorum dolor, capitis grauitas: Huic non rediit, sed iudicata est. Dolores diebus paribus.

Ægrotus XIII.

Apollonius in Abderis erectè titubans obambulabat multo tempore. Erat autem magnis visceribus præditus, & circa he- par dolor multo tempore familiaris ipsum comitabatur, & sanè tunc etiam morbo regio

regio tenebatur, flatuosus, coloris subalbi. Quum autem edisset ac bibisset intempertius carnem bubulam, incaluit parum primum: decubuit. Lacte vero vsus cocto & crudo, multo, caprino ac ouillo, & vitu malo, omnium laesiones magnae sequutae sunt. Nam & febres exacerbatae sunt, & alius nihil memorabile de ingestis egestit. Urinae tenues & paucae prodibant. Somni non aderant, inflatio mala, fitis multa, foporosa, praecordij dextri eleuatio cum dolore, extremitates vndique subfrigidae, parum delirabat. Obliuio omnium quae loquebatur: mente mouebatur. Circa decimam quartam, ex qua quum riguisset incaluit, decubuit, & insanit: clamor, turbatio, sermones multi, & rursus quies; & tunc sopor accessit, postea vero alius turbata, multis, biliosis, meris, crudis. Urinae nigrae, paucae, tenues. Multa molestia. Secessus varie habebant. Aut enim nigri, & pauci, ac aruginosi erant: aut pingues, crudi, & mordaces. Per tempora vero videbatur etiam lactosa egerere. Circa vigesimam quartam lenitas erat: & reliqua quidem in iisdem perseverabant; parum autem resipiscebat: ex quo vero decubuit, nullius meminit: Rursus autem breui desipiebat: Omnia in peius procedebant. Circa trigessimam febris acuta. Secessus multi, tenues: delirus, extremitates frigidae, voce destitutus. Trigesima quarta mortuus est. Huic perpetuo ex quo ego noui, alius turbata. Urinae tenues, nigrae, foporosae, insomnis, extremitates frigidae, delirus perpetuo, phreniticus.

Aegrotus XIII.

In Cyzico mulierem, quae gemellas filias magna difficultate peperit, & non valde purgata est, primum inuasit febris horrida, acuta. Capitis & colli grauitas cum dolore. Insomnis ab initio, taciturna ac retriça, & non obsecundans. Urinae tenues & decolores: siticulosa, anxia plerunque, alius erroneo modo turbata, & rursus adstricta. Sexta, ad noctem multum delirabat, nihil dormiuit. Circa vndecimam insanit, & rursus resipuit. Urinae nigrae, tenues: & rursus tempore interposito oleosae. Et alius multis tenuibus turbata. Decima quarta conuulsiones multae, extremae partes frigidae, nihil amplius intelligebat. Urinae suppressae sunt. Decima sexta voce destituta est. Decima septima mortua est phrenitis.

Aegrotus XV.

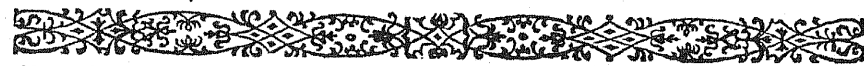
In Thaso Dealcis uxorem, quae decumbebat in Leio, febris horrida, acuta, ex more corripuit. Ab initio contegebatur, & ad finem perpetuo, semper tacita manibus palpabat, vellebat, scalpebat, pilos legebat, Lachrymae, & rursus risus: non dormiebat: ab alio irrationes, nihil prodibat, parum commonita bibebat. Urinae paucae, tenues. Febres ad manum tenues: extremae parum partium frigiditas. Nona, multum delirabat. Et rursus sedata est: tacita. Decima quarta, spiritus rarus, magnus, per tempus. Et rursus breuispira. Decima septima, ab alio irritatio turbulenta: postea vero ipsi potus percurrerant, neque consistebant: omnino nihil sentiebat. Cutis arida circumfusio. Vigesima, sermones multi, & rursus sedata est: voce destituta: breuispira. Vigesima prima, mortua. Huic perpetuo ad finem vsque erat spiritus rarus magnus. Omnino nihil sentiebat: semper contegebatur: aut sermones multi, aut tacita perpetuo phrenitis.

Aegrotus XVI.

Adolescens in Meliboea, ex potationibus & Venere multo tempore calefactus decubuit. Horridus autem & anxius erat: insomnis: & non siticulosus. Ab alio prima die, stercora multa prodibant, cum multa defluxione: & sequentibus multa aquosa cum virore pallida prodibat. Urinae tenues, paucae, decolores. Spiritus rarus, magnus, per tempus. Praecordij intentio submollis, oblongua, ex vtriusque. Cordis palpitatio perpetuo continua. Urinam minxit oleosam. Decima, sensum mente motus est: moderatusque erat ac quietus. Cutis arida & circumdistenta. Secessus multi & tenues, aut biliosi & pingues. Decima quarta, omnia exacerbata sunt: mente motus est: multum delirauit. Vigesima, insanit: iactatio: nihil mingeat: paucos potus continebat. Vigesima quarta, mortuus est: phrenitis. Videtur porro mihi aetas illa quae tunc fuit, iuxta rationem commoditatem attulisse. Nam aetiuos morbos hyems succedens soluit: Et hyemales aetas succedens transmutat. Quanquam ipsa in seipsa quae tunc erat aetas, non stabilis erat: sed de repente calida, & austrina, & sine veticis: Attramen ad aliam tempestatem transmutata profuit. Magnam vero artis partem esse arbitror, etiam de his quae scripta sunt recte, posse considerationem

nem facere, ac iudicare. Qui enim hoc nouit, & his vitur, non videtur mihi in arte multum falli posse. Oportet autem exacte perdiscere vnamquamque temporum constitutionem, & ipsum morbum. Et quid boni communis sit in constitutione, aut in morbo: & quid mali communis sit in statu, aut morbo: & qui morbus longus sit,

& lethalis: & qui longus, & non perniciosus ad vitam: & qui acutus, ac lethalis: & qui acutus, & superesse finens. Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorum considerandi, ac praedicendi facultas datur. Et harum rerum gnaros scire contingit, quibus & quando, & quomodo victum praescribere oportet.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus, Liber III.

Iano Cornario Medico Physico interprete,

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Erodentia & mucosa supra aurem prodeuntia. Ulcus in externa tibia parte.
- 2 Pectoris vltio. Abortiens sexto die. Morbo regio correpti, abunde colorari.
- 3 Splenes parui, praecordia exserta & ad manum submurmurantia.
- 4 Lumbrici per os. Caput testa percussus, duodecima die febricitauit.
- 5 Quartana correptus, stupidus, sedatus est.
- 6 Colli & aliarum partium imposita. Urina eruum & lenium farinam referens.
- 7 Vinum multum meracum insaniam causauit, & c. Bilis atra vomitua. Mentis motio ex fluxu sanguinis e naribus.
- 8 Auris sinistra fluxio viscosa, crassa, & c. post febre diariam. Dentes ex phage dana erosi. Nasus medius quibus coisidet, & quibus lateris. Dens quintus ab anterioribus.
- 9 Auris suppuratio post dentium dolorem. Febris post clemens caelum pleiadarum. Sanguis biliosus e naribus. Venarum circa umbilicum pulsationes.
- 10 Morborum exacerbationes ad principia, consideranda.
- 11 Quibus purgatio sepius atramento similis. Dolores coxarum curatio. Ex equo lapsus. Abortus masculi triginta dierum. Lienosorum suor. Urina velut erui locura.
- 12 Abortus foemella sexaginta dierum. Filiarum vna in albis, alia in rubris mensibus nata. Febricitans sicca permanens. Pustula ex lassitudinibus.
- 13 Praegnantis vomitus biliosus, & pituitosus. Haemorrhoides hyeme per duos annos. Excrementa ab initio nigra, post viridia, & c. Febricitans ex lenato asino. Praecordij dextri intentio.
- 14 Viridans pallor. Arguato morbo laborans.
- 15 Recidua quibus post longissimum tempus. Suppuratio iuxta oculum.
- 16 Abscessus ad oculos, in febrilibus ardentibus. Rigores. Dentes postremi corrosi. Mulier ex capite granata.
- 17 Praecordia spiritiosa & intentia: praecordia magna & splen.

- 18 Recidua qua faciunt. Urina cruenta.
- 19 Durum quid in praecordijs collectum. Umbilicus ex natiuitate demigratus.
- 20 Menstruorum eruptio in anhelosa. Sanguis e sinistra nare. Febris ex splene.
- 21 Collum, caput, & c. torpida. Capitis grauitas & stridor secundum pulmonem. Dysenteria sine renescimo, mensibus per septem annos retentis. Secessus eleuatum referens.
- 22 Marcor & corruptio, ex pressione duriore post sectionem. Qualia a febricitantium naribus ab indiciis prodeant. Maturi in morbis abscessus. Laterum mollitudo a flatibus eleuata.
- 23 Lumborum & crurum doloris symptomata. Oculorum suppuratio.
- 24 Digni, labia, & alia partes subremula. Praecordium cedens & gibbosum.
- 25 Urina Isaridis similis. Distentio submollis in phrenitis. Tumores in dextris eleuati. Temporum constitutiones. Vigores morborum.
- 26 Abscessus recidua. Contractiones, vena temporum. Colorum mutationes, ante iudicationes. Cutis circumscriptiones absque iudicatione. Lacryma voluntaria & inuita. Viscosa circumcirca in dentibus. Ulcus in tibia. Capite vulnerati. Hydropica.
- 27 Tussientes ac manibus laborantes. Stupida modo non morbo, absque febre. Nyctalopes. Purulentorum ex ore fluor.
- 28 Pedes etiam in horroribus calidi. Lubricus crassus, a sepe furiosus. Signa ante dies iudicatorios dupplicia.
- 29 Peripneumoniacis sputa biliosa. Seminis per somnum effusio. Insomniorum in febrilibus vexatio.
- 30 Ab haemorrhoidarum curatione insanus. Aqua frigida in febrilibus acutis ad vomitum. Nervi ipsi in scipos trahunt. Tussi sicca qui potissimum laborent.

Post aequinoctium, & post pleiada, qualia sunt erodentia & mucosa, quae caput aperuerunt, supra aurem prodierunt: Ei qui apud Leocydis aedes habitabat,

rabat, in pede, Phanodico digiti in pede, in pectore. Qui tibiam sectus est, hac parte etiam nigrefactus est. Erat vlcus magnum in externa tibiae parte, & retro prodibat. Quum purum factum esset, lateris dolor & pectoris sinistri è directo, & febres. Mortuus est à febre. Biliosum restiario abunde coloratum, & vstoria adhibenti circa æquinoctium, sanguis multus deorsum prodit. Seni valde vehementer abscessit, non vltra quatuordecim dies. Vulnerato ab Antiphilo, vsto, iudicatio facta est die septima, bilioso stupido. Tertia, post iudicationem sanguinem spuit: superstes manebat, & recidiua facta est postea. Iudicatus est velut par erat, circa pleiadum occasum primum. Post pleiadum autem occasum, biliosus ad insaniam vsq; iudicatio facta est, superuixit, circa nonam diem, absq; sudore. Circa æquinoctium Chalcidionius à portis delatus ad forum, ex ruptione circa mammam dextram dolens, spuebat aliàs atque aliàs pallens subuiride. Venter egebat. Sudor aspiciatus septima, tenuit per runque vsq; ad octauam: iudicatus est decimaquarta. Circa quadragesimam tubercula exorta ipsi circa vtrasque aures, haud immerito putabatur suppuratus fore: non factum est. Pectus Aristodemo vstum est.

Philidis filio quum abscessus factus esset ex casu, & ipsi pectus vstu est. Erat autem dolor quidam etiam antea: post æquinoctium autumnale recidiua: & aliàs vsque ad solstitium hyemale, & cum sole æstiuo.

Acheloi vxor sexta die abortiuit, quum esset sanguinea, & horrida: & sudores. Iudicatio facta est decimaquarta: quod mensium fuerit foetus, haud scio. Masculum autem etiam alium ad dies viginti se abortiuisse dixit, an vera dixerit non scio. Circa solstitium hybernium aquilonares venti erant. Morbo regio corripiebantur abunde colorati, & partim horridi, partim non. Linguae combustæ tertia die. Et turbationes circa sextam, & septimam, atq; hæc diu durantes. Decimaquarta ventres resistentes, & in medicationibus non obediens. Pro ratione febrium etiam nulli sudores.

Splenes quibusdam parui ad præcordia dextra extenti, & ad manum submurmurantes. Sanguinis fluxiones, & vrinis purgatio ac iudicatio. Multo autem magis infra nitebantur. Nam & hoc sub illud tempus corripiebat. Quibus non sic erat, splenes verò etiam eleuati, his sanguis ex sinistra nare. Solstitium præterierat, hyber-

na hyberno modo in Aquilonaribus, paulò vero post austrina erant, ad quindecim dies: postea vero niues quatuordecim diebus. Circa hanc anni cõstitutionem, morbi regij abunde colorati vigeabant: qui non sin cere iudicabatur, recidiuabant. Post niues, austrina succedebant, & pluuia: grauedines eruperunt, & cum febribus, & sine febribus. Cuidam verò etiam ad dentes, qui antea ex medio doluerat: ad dextra, supercilium, & oculos. Erant autem & raucosi, & fauces inflammatae: & glandula isthic spongia appellata intumescerebant: & tubercula circa aures, & maxillam mollia, & cum febre sedabantur. Incipientibus febricitare, fiebant supernè, & in vtrasque partes pleurae horum: & spongiae quibusdam sub autumnum & hyemem. Sed & porrigines.

Et multæ omnibus modis abortiebant, & difficulter pariebant. Sexta die, virgini iudicata, sexta reuertente iudicata verò sunt per sextam. Omnia in his temporibus sexta & octaua iudicabantur, circa pleiadum occasum. Meandri cæci vxor, statim cum pallore viride, & statim purulentum spuit circa sextam: & hepatis feruor, & deorsum secessus modicus: carnosus purulenta sursum pauca, alba, lata expuebat: cibum fastidians. Mortua est prope vigesimam diem. Ex vicinis Thesforis famula, ex vstoria: secessu bilioso, multo: præcordio intenso: Sexta die, ex suppressione alius ipsi tenuia, multa, vna vice egressit: & statim sudauit, & iudicata est: & alius substitit, eadem autem hora quum riguisset febricitauit: & rursus eadem hora. Therfandri vxor, quum pituita alba prædita non valde esset, lactans acuta febre correpta est. Huic lingua combusta est, dum alia comburere tentur, sub hoc tempus: linguaque exasperatur, velut gradine multa. Et lumbrici per os. Circa vigesimam autem nõ perfecte iudicata est. Circa pleiadum occasum Metrophati filius, caput percussus ab alio puero, per testam: quum peruenisset ad duodecimam diem, febricitauit. Occasio autem erat, quòd quum detergeret partes circa vlcus perfricuit, & perfrigeratus est: & labia statim sunt eleuata. Attenuata est autem cutis, multis locis vltius ab vlcere: quum autem sectus esset non tarde, neque pus effluxit, neque alleuatus est. Iuxta aurè verò videbatur suppurari, in maxilla ad dextram. Hac enim parte etiam vlcus erat. Postea & hoc non suppuratum est, & humerus dexter suppuratus est cito. Mortuus est

est circa vigesimam quartam. Post pleiadum occasum is qui aurem doluit, circa vigesimam diem, postea voce destitutus est, & dextrarum partium impotens: sine febre sudauit: dextra auris, dexter oculus, consistebant non valde, & attrahebat quid ex inferna parte: A sinistris autem distortus est oculus grauitè dolens, collum durum factum est, tertia hora postea quòd doluit. Post pleiadum occasum, seruus Artici à quartana correptus, stupidus sedatus est. Alius eodem tempore vera stupida infania ex phrenitide, ac lethargo mixta, correptus est. Ad coxas & crura venit dolor, quicuit: quoto die, haud scio. Eodem tempore horridi, vomentes, & post iudicationem cibum auerfantes, & biliosi, & splenes magni, duri, dolorosi, & sanguinis eruptiones. Quibusdam verò eodem tempore, post pleiadum occasum, ex naribus sanguis biliosus ob splenes. In Cranone vxorem Nicostriati correptam decimaquarta die, statim occupauit impotentia colli, & aliarum partium, & cibum inclusus fuit vsque ad decimam. Spiritus densus paruus, impotentia, palpans digitis, delirans, sudores: distracta sunt ad dexteram partem, collum, os, oculus, nasus. Vinarum subsidentiæ alba, etiam referens, alia alba, alia ramentosa, cum pallore subuiridis, farinam lentium referens: Huic quandoque velut adiposum quiddam superflabat, atque hoc acerrimum non multum dispersum, velut quod in medio ipsarum pendere solet dispersatum, velut extrinsecus ex ouicula, postea vero etiam non subsidens, mingebatur: & alia quidem talis erat, alia subsidens, alia talis modice ad latitudinem dispersa, alia conturbata, alia talis. Quod in medio vehi solet, nubecula subnigra simile, quæ putaretur crassitudine habere. Laxum autem aliud tenue, aliud tenue tale, aliud velut equi, aliud velut sunt caliginosa. Qui primus delatus est adolescens, huic vrina pura tenuis. Omnium secessus tenuis, multus, sine bile: lingua valde aspera. Febris adures, infomnis, alius gibbosa. Hic mente motus est octaua arbitrò die, proterum in modum, exurgebat, pugnabat, turpia fortiter loquebatur, quòd talis non esset: Huic quum vrinae multæ tenues prodissent, ex suppressione, somnus obortus est continuus, & sudor, qui iudicatorius esse putabatur, ex quo talis erat forte circa decimam diem. Verum postea rursus insanit, & breui mortuus est vndecima die. Occasionem

fuisse puto quòd meracum multum bibisset, priusquam insaniret. Paucos habebat annos, propemodum viginti. Eumenis vxor autumnò vomuit bilem atram. Sed & odores manifesti erant, & febres horridæ, & cordis siue osculi ventris dolores: biliosa pauca vomebat, & lumbricum. Seccus tenues per omne tempus. Ante pleiadum occasum desinebant statim sanguinis eruptiones, & breuiiores erant febres, ac statim reuertentes breuibus recidiuis, & cibum auerfantes, & velut excocti, & anxij, & cor dolentes, & ferini in iudicationibus, & rigore affecti, & biliosi. Adolescens peregrinus erat, cui tertia die, sanguis ex naribus multus fluxit, itémque quarta, ac quinta. Sexta, compositè consistebat, mente motus est. Septima die, alius substitit: soporosus erat. Recidiua tertia die, alius eniti cessauit. Vrinam non vidi. Circa iudicationem, velut debebat. At vero circa pleiadum occasum, austrina, & pluuia: erant: & tunc adolescens mucosa, subbiliosa, viscosa, multa recrementa egebat: febris vehemens continua, lingua arida. Sexta iudicatus est. Septima rursus inuasit, dimisit eadem die, cum tremore.

Auris sinistra fluxio viscosa, crassa die sexta. Puero ab vlcere phagedæna erosò, dentes inferni, & ex supernis ac infernis anteriores emergebant, cauitatem habebant. Quibus os ex palato discedit, his medius confidet nasus. Quibus vero superni dentes anteriores, his latus est summus nasus. Qui quintus dens ab anterioribus numeratur, quatuor radices habet, singulis paribus ad vtrunque vicinum dentem connexis, extremitatibus, omnibus ad internam partem reflexis. Circa tertium dentem suppurationes plures, quàm iuxta alios omnes. Et ex naribus fluxiones crassæ, & à temporibus dolores ex hoc maxime fiunt. Corroditur hic maxime quintus, ex medio quidem nodum habebat vnũ, duos autem antè. Paruus primus, intrinsecus iuxta duos corrodebatur. Septimus, radicem vnã crassam, acutam habebat. Athenadæ puero masculino doluit à sinistra parte infernus dens, à dextra supernus: Huius auris dextra suppurata est, dum non amplius doleret. Post pleiada clemens cælum, nubilosum, & caligines: iudicationes quintanæ, & sextanæ ac septimanæ. Iam verò etiam diuturniores: febres recidiuantes, & quandoque erroneæ, & cibum auerfantes, & biliosæ: & dysenteria cibum Hipp. opera. I fasti

fastidientes, febriculosa. Circa pleiadum occasum, austrina fortiter erant: sanguinis eruptiones & febres tertianæ naturam referentes, & lenes. Qui in sutrina decumbebat, sanguinem abunde biliosum è naribus effudit. Secessus modicus: iudicatus est septima cum rigore. Seruus in extrema caupona, quarta die, sanguinem è naribus effudit: multa statim nugabatur: alius renitebatur. Præcordium dolorosum, durum. Ad subditam glandem sexta die, subierunt mala, cum pallore viridia. Septima, mane iactatio: clamor multus: venarum pulsationes circa umbilicum. In acutissimis febribus pulsus densissimi, & maximi. Quale est ad vespërâ exacerbati, tale erat in omni morbo. Cæterum ad principia, considerandæ sunt etiã exacerbationes, & an citius redeant, & continuas, & anni tempus. Post pleiadum occasum, austrina. Quæ quinta die iudicabatur, intermissa vna repetebant. At vero laxa, pustulosa erant, velut Acæthio Lapyto. Circa pleiadum occasum, subscabra, & aspera erant pruriginosa, nullas lacrymas emittentia: & magis quidem hoc tempore. Sed & impetiginosa turgentia. Hæc erant in Pythodori vxore, & Capelio, cum febre: sub cuius initium ferè Pythodori vxori coxæ impoentes. Post pleiadum occasum horrores: sanguinis è naribus eruptiones. Sutor quidã septima iudicatus est, vna intermissa, altera rediit. Rursus quarta iudicatus est: Alius ex his qui à Leocyde venerant, septima iudicatus est: Alius quarta: Moschus nona. Largus sanguis ex sinistra, modicus è dextra nare. Ad decimam quartam, ad iudicationem, si qua renus debebant ab initio exacerbarentur. Delinquentes circa edulia decimas septima fiebant. Circa autem in dextra parte tuberculum, paruum intus durum, foris paruum laxum, dolorosum, nihil remittens, decimanona noctu factum est. Valde biliosis suppuratis, purgatio sepiæ atramento maxime similis. Qui cucurbitam affixit, quum in coxa esset dolor, huic ad crus dorsum venit, & melius habuit. Qui in Ceramico ab equo lapsus est, cui non statim cucurbita affixa est: vltus est intro, & vigesima die recrudit malum: sanguinis eruptiones seculæ, & erodentes. Tenedia quarta die abortiuit masculum triginta dierum: alius liquidum, tenuia egressit, lingua cõbusta fuit, iudicatio quarta die. Post pleiadum occasum lienosa, vsque ad quintum diem,

fluebant, iudicata sunt. Cuidam septima die, vrina velut crui lotura, similis ipsa sibi ipsi, postea pura recidiua. Intermittebat Megaris folio, verum sanguinis fluxit. Vrina velut Antigenis alba, crassa, similis. Circa solstitium hybernium, sydius non paruum, quinta & sexta, postea terræ motus. Quæ in Perintho morabatur anhelosa, Antigenis vxor, quæ non sciebat an prægnas esset, menses comparètes rubri. Venter aliàs atq; aliàs paruum, aliàs magnus: Tussis semper, velut sicclerius iter perfecisset. Menses erat octauus, sedata est prius febricitas. Apemanti fratris vxor, septima die, abortiuit foemellam velut dixit, sexaginta dierum. Circa nonam, turbata est: post iudicationem, dextras partes dolēbat, velut à recidiua. Hæc & concipiebat cito, & perdebat. Alia quædam in albis mētib; filiam peperit. Alia in rubris, velut conueniebat. Horridi, anxij, cibum auersantes, recidiuantes, biliosi, sanguine manantes, subspenitici, doroso modo plurimi ex sinistris affecti. Apemanti vxori hac parte oculus distortus est dexter, ad alteram vero partem lateris mollitudo. Aristophontis filia tercia & quinta, febricitauit, sicca plerumque perseuerauit. Venter tamen huic turbatus, egre iudicatio fiebat: vltra triginta dies, cessauit. Pustula ex lasitudinibus non valde fortibus, perueniunt ad septimam liuida. Rigor ancillæ retro. Heroum abortus est. At verò albæ magnæ, neque ipsæ valde bonæ, graui sopore prefforum, & somnolentorum, & non confidentium, & bile renitente: & siue lubrica, siue dura fuerit alius, non confidentes. Zoili fabri pulsus tremuli tardi: vrina & alui secessus moderate decolor: pectinis distentio vtrinque in directum, vsque ad umbilicum, cum febre acuta, cibum auersans, siticulosus. Filia ædilis apud Tecomant, quum oscurum esset ipsi quod vterum gestaret, secundi mensis initio erupit vomitus pituitosus, aliquando vero biliosus: difficulter peperit, perfecte purgata est. Vomitus similiter vsque ad trigessimam diem perseuerauit: postea venter turbatus est, & vomitus cessauit. Lienteria, menses non prodibant: per duos annos hyeme habuit hæmorrhoidas. Duos fratres Cæropis familiares, quibus nigra ab initio prodibant, subseculenta, edulia ex sanguine confecta colore referentia, ea ex spumosis bile abunde coloratis viridia erant. Qui a sinu ex pacto eleuauit, statim febricitauit. Tertia, & quarta, & quinta, & septima, & octaua, san

sanguis erupit: iudicatus est: alius lubrica. Vir metallicus, præcordium dextrum intentum, splen magnus, alius intentus, subdura, spirituosus, decolor: Huic ad genu sinistrum, recidiua: per totum iudicatus est. Temenæ filius habebat quid spiritus, vt viridantis palloris esset, ad dorsum: ad manus viridatis palloris. Maritus Lechus puerperæ apud Sicodochum arquato morbo infestatus, ad quæ septima die ingressus sum, octaua moriebatur, neque mingen, neque egerens. Præcordia magna & dura, & spiritus densus. Hic moriens ne frontem quidem sudore humectauit præ dolore. Huius vxor eiecit foemellam septimestrem, septima die. Apparuit autem quarta die. Hanc à principio quidem pedum dolor tenebat. Desinente vero febre, spiritus non est solutus, sed intus relictus: dolor ad manus & brachium. Recidiua per longissimum tempus corripuit eos quibus vrina ante iudicationem suppressa fuerant. Quæ erat apud Temenem ipse soror, cum rigore iudicata est. Quum autem viridans pallor cito desineret, manus & humeri doluerunt: horum autem cessante dolore, caput: oculorum palpebræ supernæ eleuatae sunt, & lacrymæ profluebant: reliqua non noui: iudicata est primum, septima die. Menandri vinitor similiter, verum alius ab initio tenuia egerat: postea suppressa est, itemque vrina iudicata est, non riguit, septima die: quoniam alius antea turbata fuit. Potamonis filio alius non egerat septima die: duobus diebus ante iudicationem non riguit, quapropter neque vrina suppressa. Dens Hegesistratio, cui suppuratio iuxta oculum, suppuratus est iuxta extremum, & rursus sanatus est oculum, & secundum nares pus descendit crassum. Iuxta gingiuam carunculae parua rotunda abscesserunt. Huic circa tertiã diem, suppuratio affutura putabatur, postea auertebatur. De repente vero intumuit maxilla & oculi. Quibus abscessus ad oculos in febribus ardentibus, hi maxillas rubent, & sanguinem ex naribus fundunt. Sed & quibus ad aures sunt. Fortassis autem & abscessus ad articulos magis, non tamen clare noui. Rigores tremulis, præcordij intentio. Menses apparuerunt decimas septima, iudicatio fiebat ita perpetuo. Si tamen non sic intus permanissent, iudicabatur tertia, quædam quinta, quædam septima. Hegesistratio postremi duo dentes parte inter se contigua corrodebantur, postremus habebat supra

gingiuam duos nodos, vnum iuxta cauerenam, alterum ex altera parte: quia verò parte duo nodi erant, ibi radices latae similes singulis paribus coincidebant, ad alteram partem medicas vna rotunda. Mulier cui sanguis è naribus erupit quarta & sexta: Septima iudicata est: rubicunda erat. Mulieri ex capite fortiter grauata, iudicatio facta est circa vigesimã: vigesima, præcordia astuosa. Septima die, non valde sanguis è naribus erupit. Secessus tenues, ad oculum dextrum circa octauam. Viro eadẽ, verum septima iudicatus est. Sublienofus è sinistra parte. Huic octogesima die, & diuturniores oculi affectiones: fortassis quoniam post iudicationem, & quia multa. Vxor Temenæ spirituosas præcordia, & interea. Menses per tempus apparuerunt. An vero etiam infantem aliquem habuerit, haud scio: alius primum suppressa, & tunc vomebat, postea non amplius: alius enim multa viscosa ac biliosa egerat: præcordium non impediēbat. Vndecima ad magnum dextram digitum inflammatio, alui egestio etiam penitus procedebat. Quibus contingentibus, melius habebat. Nam & in somnum delatio minor erat, & febris: & quodammodo facilius spirabat, quoniam supra malum vomitum, vomuerat. Decimasexta sensim factus est spiritus densus, & febris: mortua est. Hæc febricitauit ante abscessum. Septima, post abscessum perit. Erat & hæc rubicunda. Filius mulieris ipsius Apemanti fororis: præcordia magna & splen, spiritus, secessus amara bilis, aliquantulo stercore ammixto, lassus ex operibus. Vigesima die, ad pedes, & iudicatio certe lassus ad articulos, non ad oculum: præcordia vero erant intentia, & sanè erat etiã tussicula quædam modice sicca. Quæ relinquuntur post iudicationem, recidiuam faciunt: & in ipsis morbis quæ excernuntur, sputum, præmaturum, alui secessus, intemperies, & similia. Apementus cui dolores in sede, in dextri lateris mollitudine, & iuxta umbilicum paulo inferius, & è dextra parte: ante dolorem vrinam cruentam mingebat, desit tertia die. Et faber in altera parte, ex eadem in directum, & hic quoque vrinam cruentam eieciēbat. Quæ vbi cessasset, ambo subsidentias in vrinis habebant, & hoc tertia die. Apemantis autem plurimum fouebatur. Alter vero non sentiebat, nisi in dextra parte. Et Nicostrato accidit aliquid iuxta vltimas partes à dextris, inferius quam quibus in sinistris: longe vero Hipp. opera. I 2 subter

subter lateris mollitudinem, vsque ad vmbilicum vtrifque. Anicula apud Sossileum alba pituita referta: Tibiæ duris tumoribus, albis, laxis: itémque pedes, verum minus. Erant autem & in pedibus infra femora, etiã plerifque difficilis huc exitus patet: imò & in lumbis: & venter tenuis erat, præcordia submollia, spirituoſa non valde. Erat autem desinentibus plurimis, etiam alia cura vbi glauci facti erant oculi. Atque oculorum quidem cura paulo moderatior erat. Coxæ vero ac cruris affectiones veterinæ erant, quum dolores esse putarentur. Apposito enim ac subditio medicameto odorato, ex farina & vnguento, contigit vt breui discederet ac desinerent. Tempus autem abcessus ad oculum, annus.

19 Circumcirca durus fuit, cui etiam pustulæ non perfecte contabuerunt. Sunt autè & à disquamatis talia. Seruus in Hippolochi villa, cui in præcordiis vtrinque quid collectum erat durum, & fulgorem aliquantum habens inferne, qualis erat in fabri ferrarij vxore hydropica: cui tenuia recrementa progressa partem aliquam euacauerunt. Erat autem & hoc ipsum ad dextrum, planum quiddam, supra ea quæ circumferentiam habent eleuatam. Huic vmbilicus ex natiuitate denigratus erat, & vlcus profundum fiebat, & vmbilicus non valde cicatricem contrahebat: & pudendum summa parte denudatum erat, quum non statim tale fuisset, neque connatum, & adhuc magis fiebat. Hic plurimum vomebat: febris, cibi fastidiu: sanatus est. Verum circa septimam à decubitu diem (nam & antea ægrotarat) aquam multam bibens, & fortassis aliter contemnens, iactabatur & aliquantum conuellebatur. Desinente autem conuulsione, circa animaduersionem extinctus est. Ante hoc vero vrinam aceruatam minxit, & status cum crepitu prodierunt, & superne partes minime sunt euacuatæ. Quum autem mortuus esset, statim etiã & illæ fortiter emollitæ sunt, & reliquæ rubefactæ sunt, velut à flagris per totum corpus, excepta ea parte vbi tumor ille maxime eleuatus erat, & multum quoque calidus erat. Cuidam vero in Abderis dorsum erupit. Cuidam autè anteriore parte intumescere sine febre. Tumor ad contactum suppurato similis erat. Famulæ 20 anhelosæ, quum vasa menstruu sanguinem funderent, anhelationes illæ cessabant: febris fiebat: mamma sinistra superne suppurata est: & ab initio etiam auris. Olym-

piodori famula: sanguis ex sinistra nare: & iudicata est ad vigesimam, quemadmodum etiam febricitantibus: & secessus quales etiam ætate populariter grassati sunt, & quales Hipponactis. Hyle famula Aristidis, octaua die, in pharmacorum purgatione, in ferne signa habuit, qualia facile ferunt: & si non præter rationem debilitantur, & neque spumosa, neque subfanguinolenta, sed qualia sunt oua, velut Heraclidæ vxor purgata est multum, & facile tulit. Quæ in Eulagoræ villa depurgata erat, cepit febricitare ex splene (Qui vero dextru præcordiu habent, non quidem sublime, verum intentum, hi etiã magis rubicundi sunt) rubicunda quum esset, aliu in principio turbatam habuit: expectabã ad oculum decubiturum. Huic septima die, sanguinolenta lacryma mordax ex oculis prodiit, & secundum nasum, & fauces, & aurem sinistram. Decima quinta, sudauit cum rigore, non iudicabatur ante rigorem, pallida facta est valde, & faciei circumtenſio ac contractio. Aurem è directo splenis ac lateris dolebat. Pueris ventres turbati, & tussis sicca: quandoque ad humerum suppuratio fiebat in tussibus, posterioribus diebus. Fullo col- 21 lum, caput, septima manus torpida. Nona, crur torpidum, tussis cessauit. Cui maxilla distracta fuit, in quinto mense in ventre distracta erat ad sinistram partem. In Cranone Lycino Grammatico, ex febre biliosa ex splene, capitis grauitas: stridebat secundum pulmonem, in labiis vtrifque vlcera, intus rotunda, parua: postea etiam sanguinis quid ex nare è directo manauit. Famulæ quam recens emptam vidi, cui duricies in dextris erat magna, non valde dolorosa & venter magnus ac circumtenſus: non similis hydropicæ, & aliàs pinguis ac mollis, & non valde difficulter spirans, verum decolor: Menses septem annis non prodierant, facta est dysenteria, & non tenesmo- 22 tentata. Et sub hæc duricies in dextra dolorosa erat: & febres tenues: & non ultra septem dies, etiam alius turbata est, secessus electrum referens, subuiscosus, multus ad aliquot dies. Sanata est, & menses postea prodierunt: & partes secundum ventrem molles fiebant, & corpus boni coloris ac crassum ipsi erat. Minois vxorex 22. ductione, pressa ab eam administrantibus durius, marcorem ac corruptionem incidit, malo ad pulmonem deueniente, breui significatione de se dedit quorquot diebus supererat: erat & aliud quiddã intrinsecus. Quæ

Quæ induntur in nares si febricitarint, si quidem solutus fuerit dolor, crassa per nares effluunt: Si vero neque dolor, neque febris, tenuia: & fortassis feruida: Veluti tene quidem Hegesippo, quum ad noctem quid indidisset: Crassum vero illi in Corintho eunucho simili, Celeuris filio erat. Maturi in morbis abscessus an iudicet, signum est, si dum feruida sunt mala, non febricitarint: & dum molesta sunt, facile portarint: Velut quæ in sede acciderint Charoni. Leambio verò quum intestinum vlcerosum esse putaretur, in dysenteria pharmacis curato humerus & sedes vlcerata sunt in sinistra parte, citra febre. Cui à flatibus laterum mollitudo eleuabatur, & aliquantum dolebat, huic, quum lac vberius & meracius bibisset, & insuper dormisset, statim nausea & calor accedebat: deinde igne incendenti, & pro cibis farinam crassiorem in craticula coctam comedenti, alius substitit: & purulentum tamen quiddam egressit. Quum autem sedes esset inflammata, sine febre & sine dolore sufficenter erat, hoc 23 assero. Senex in lapideis vestibulis, lumbos doluit, & ambo crura, & vtrifque dolores descendebant ad femora, & quandoque tibias, & aliquando ad genua: & quum diutissime durarent, recursiones multæ fiebant: tumor in pedibus, lumbis, tibia: breues inguinum tumores, venter durus, & totus petem intensus ac dolorosus. Plerumque co- 24 perus est etiam vesicam duram habere ac dolorosam: & papularum eruptiones, & calores oculis, auribus, naribus, manu. Iudicationes, & alia per quæ cognoscimus de ipso ægro, an fudet, aut tangat, aut aliquid olfecerit, aut gustauerit, itémque alia cognoscuntur. Pili color, cutis, venæ, nerui, musculi, carnes, ossa, medulla, cerebrum, & à sanguine viscera, venter, bilis, alij humores, articuli: & postea an doluerit iuxta aurem, iuxta ipsam collectum tuberculum, glandulam non attingens, os non suppurans, & hoc disparuit, & tunc statim febricitauit. Pulsus, tremores, conuulsiones, singultus, circumspiratio, secessus, per quæ cognoscimus. Suppuratis oculis, & dum erumpunt, vlcera magna sunt, & dum secantur, profunda: & vtroque modo oculi vlcerantur. Aristæas ex pago Amphilochi quarta die, mente motus est: alius subuiscosus egebat, & somni salubres, albicantis coloris. 24 Quibusdam ab initio subteremuli digiti, & labia vbi loquerentur, itidemque aliæ partes: & proteruè lingua citiore ac volubilio-

re præditi: his rubor in facie maxime erat. Hi ebriosi erant, aut vomitu commode vntumescabant. Qui iuxta Medosadæ ædes habitabat, cui tenuia, non biliosa, aquosa, multa, per secessum prodibant: præcordiu cedens & gibbosum: soporosus fiebat. Circa decimam quartam, ad iudicationem maxime progresso, rigor sine tremore, dissolutio, resolutio; contractio, secessus & egestiones: soporosus, mente motus, ex somno non infaniit, iudicatus est circa decimam quartam, nihil è iudicantibus contrarium. Alius similiter in principiis secessus subuiscosus, ex quibus quod crassum est iudicatorium est, in somnis, postea subuiscosus, subbiliosus, maturi, biliosus, non tenues: qui vbi compacta fieri cepissent, iudicationes celeres: Præcordium intentum apparuit inflammati, aut venarum intentarum modo, circa sextam. Postea dormiuit septima, iudicatus est circa nonam, albicantis coloris ambo, nõ fului. Quæ secessus aquosi sub dio 25 expositi essent, superne leues, tenues, isardi valde similes fuerunt: inferne vero subidentiam habebant. Quibus in dextris distentio submollis, phrenitici sunt: si non soluat febre desinente. Quibus autem à mollitudine ventris in hac ipsa febre, quiddam collectum aut durum dolorosum sit, & valde malignum diffundi non potest, ex talibus fortassis suppurantur. In dextris tumores eleuati, si quidem si quis plurimū ac maxime premat, submurmurant, non valde maligni putandi sunt. Velut in dextris illi qui ex Amphilochi pago erat, & ei qui iuxta Medosadæ ædes habitabat. Hi soporosi erant, & in somnis mente moti. Con- 26 stitutiones quales in quibus temporibus ac regionibus magis & minus fiunt. Vigores morborum, & ad iudicationem, & quotidie: & an citius fiant aut serius, tertia, quarta, circuitu: & in quibus circuitibus iudicantia, tumentia, cruenta, & non. Quibus abscessibus recidiuæ fiant, venæ temporum, & contractiones, & colorum mutationes ante iudicationes, ex rubro ad viridem ac pallidum, si non iudicent: & cutis circumtenſiones absque iudicatione & oculorum contractio, corporis duritia sicca. Qui quidem volentes lachrymantur, non malum est. Quibus autem iniuitis lachrymæ profluunt, malum. Quibus in dentibus circum circa viscosa fiunt, malum est subhiare ac fixis oculis intendere. Qui in tibia vlcus habebat, & Attico vsus est, huic pustulæ eleuatæ, rubræ, magnæ: atque hoc pro ruffi I 3 quæ

quæ postea accessit: prius enim non tussit. In Aeno quicumque capite vulnerati horriderant, maligni & suppurati ex tenebri: ex peregrinatione acinere dolor pedum, & in turbationibus lassitudines. Clinia cibū auersans, colliquefcens, purulentum, aliquando parum cruentum, purulentum tumidum eiecit. Hippea: vxor hydro-pica, quæ etiam per tres annos vere incipiente tussit, amplius autem suppurata est, ad hyemem aquosa facta est, & ab illis autem pharmacis curata melius habuit. Mortua est ancilla. Ex tussientibus qui manibus laborabant, velut seruus ille qui sarmenta obtorquebat, & Amyntæ filius, ambo sola dextra resoluti cessauerunt, quandoquidem perpeffi sunt hoc tussientes. Qui vero aut equitarunt, aut iter fecerunt, in lumbis ac femoribus resoluti sunt. Plurimæ vero tusses siccæ erant: Sin minus, violenta sanè. Vxor Emmyris modo non morbofo, absque febre, stupida esse videbatur. Postea ad tremorem totius corporis res ipsi deuenit, & ad colliquationem, & cibi fastidium ac sitim, & frigida erat. Nyctalopes qui plurimam minxissent, postea parum quiddam mingebant. Verum tussientes & insuper febrientes tubercula ad aures habebant, erumpentia circa septimam aut octauam diem. Emmyris filia febricitabat, & ex aure purulentum fluebat, circa octauam haud pro comperto habeo. Quibusdam vero etiam dens corrosus fuit: tertius maxime ex supernis. Præ omnibus autem hic reperitur corrosus: ad hunc dolor, & quibusdam etiam circumsuppuratio. Quibus autem cum febribus ad suppurationem, septima recedit. Cuidam postquam exacerbatus fuit, præcordium solum non est: taluo autem emollita, inerant pauca subuiscosa, compacta: non bona vrina, cruenti coloris: spuëbat autem sputum spumofum. Ille ad quem Cynicus me induxit, septima exacerbatus est, circa decimam quartam iudicatus est. Disparentia, mala sunt: purus fauces: pauca, lata, matura expuens: ex naribus parum sanguinis stillauit, capite grauatus erat. Manuum ac pedum dissolutio: aluus soluta profuit, pedes semper calidi, somni aderant ipsi, & iuxta aurem non extuberabat, quoniam

18 matura spuisset. Demarati vxor, pedes

etiam in horroribus calidi: siue ad suppurationem, siue non tendebat, periit. Senex qui è vita decessit, agrotabat simul cum vxore sua, furiosum quiddam in se habebat. Postea vero vbi prodiiisset ab ipso lumbicus subcrassus, & modicus cibus, statim sedatus, & dormiuit, & sanus erat hic senex: & corporis cutis circumtenfio: extremæ partes frigidæ, mollis, tremulus ab initio & labiis, & manibus, & voce, mente motus est moderate: hiabat, ac fixis oculis intendebat: non valde difficulter spirabat: diebus haud scio quot ultra viginti mortuus est. Quibusdam præcordia & aluus subegesserunt compressa, aceruatim, non cum murmuratione, velut in Abderis vermium speciem præ se ferentia. Quicquid contingit priore iudicatorios dies præcedente die, & mala & bona signa sunt in diebus, quibus qui exacerbantur diuturniores sunt: & quibus desinentes remorantur. Quædam non fideliter alleuabant, & quædam per se ipsa exacerbabantur. Sputa peripneumonici quibusdam biliosa, quum desinere volunt. Valde flaua breuia sunt. Si qualia sunt quæ in principiis adfunt, talia postea appareant, hæc non valde concoqui puto: sed iudicare, velut ei qui apud præceptorem erat, & velut aliàs quoque vidi. Nicippus in febribus per somnum semen effudit: & nihil ad peius processit: & hoc ipsum sepe ipsi factum est, & nihil læsit. Prædictum est ipsi id desitutum, postquam febres iudicatæ forent, & sic factum est. Critias in febribus ab insomniis vexabatur quæ nouimus, & cessauit etiam ipse eadem somniare vnâ cum iudicatione. Alcippus quum haberet hæmorrhoidas, à curatione prohibebatur. Curatus infaniit, febre acuta succedente cessauit. In febribus acutis siticulosi, à medicis potu interdicto, aut etiam à seipsis abstinentes, multum sibi bibere posse videntur: his aqua frigida data vt reuomant, prodest. Biliosa enim aderunt. Quod ne rui ipsi in seipsos trahunt, signum est. Si quidem enim nerui in supernis manus fauciatu fuerint, manus deorsum nutabit, dum ab infernis neruis trahitur. Si vero contrà, vice versa. Tussiant siccam tussim, qui testes affectos habent: & ex tussi vena secta, ad testem solutio fit: & inflammati tussiant: & in febribus ex inguinum tumoribus insuper tussiant.

H I P.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus Liber V.

Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Insani à liberaliore potatione curatio.
- 2 Peripneumonici delirantis curatio. Ventris scilicet corpore à cibis vacuo, & eius curatio.
- 3 Coxa, inguinis & commissurarum dolor.
- 4 Prurigo totius corporis, maxime autem testium & frontis. Hydropticus ex pruritu corporis & cutis crassitudine, post balnearum calidorum usum. Cholera laborantes. Alui scesum sistit vomitus.
- 5 Menses ad quadriennium suppressi, præter valde modicos. Cœceptus femelle, menses annis quatuor impeditis. Superficatio quadragesimo post partum die excidens.
- 6 Mulier capite circumcirca dolens. Sanguis mulieri pregnantis, mense decimo prodians. Puer in utero mortuus, cum dextro brachio lateri adnato. Purgamenta alba.
- 7 Coxa & ossis marcor.
- 8 Fronte percussus supra oculum dextrum, & eius curatio. Vesica scabiosa & vrina viscosa.
- 9 Pregnans cibi fastidiosa. Bilis combusta vomitus præ cibi abstinentia. Vter inferior à medicamēto ulceratus. Alui sistit aqua multa super alui assusa.
- 10 Alui & intestini ulceratio à bile sponte commota. Hemorrhoides fortes ac diuturnæ. Aluus turbata in hæmorrhoidibus. Cancer in hæmorrhoidibus.
- 11 Atergo infra umbilicum fauciatu. Bilis fulvæ & nigra vomitus.
- 12 Crura & maxilla rigida. Sanguinis vomitus. Dolor corporis totius post Veneris usum. Lapis in utero asper magnitudine vericuli fusi.
- 13 Costa à curru onusto confracta. Sutrurum laso cognitu difficilis, adeo vt Hippocrates ipse in capite quodam percusso se deceptum fateatur.
- 14 Capitis vulnus.
- 15 Suppuratus infernum ventrem vstus. Pomorum esus tempore calidissimo. Ventris profluuium mortuus. Coxa dolor acutus ab immunditia non purgata & à prava purgatione.
- 16 In anchoram incidens, ac ventrem fauciatu. Phar macum purgans suffocata longe postea datum, per secessum exiit. Deorsum multum purgatus. Purgatio per tres dies. Menses suppurata usque ad cubitum.
- 17 A bile suffocatus. Ventrem & hepar à mulo percussus. Cibi non deorsum procedentes.
- 18 Pes marcore sua sponte correptus. Ventris dolor à catapodio conceptus gratia sumpto. Frigida usus in ventris dolore.

- 19 Circa vesicam dolor à catapodio. Dentium dolor in phagedana ulcere corrosio. Femoris punctio sine sanguine, mors tertia die consequuta. Sagitta percussus iuxta inguen.
- 20 Cuspis ex inguine sexto tandem anno exempta postquam esset infixæ. Spiculo retrorsum infra collum percussus.
- 21 Perna dolor ex via aspera. Ad oculum percussus. Virgo lata manu in sciniput percussa moritur.
- 22 Cibi fastidium circa febrem per duos menses. Gibbositas in spina ex phrenitide. Ex pharmaco adferunt per ædum mortua. Origanum, oculis & dentibus malum. Vocis ex casu altiore interceptio.
- 23 Pythoclis curandi per lac & aquam ratio. Oculis incommoda. Lumborum, crurum, coxarum, ex laboribus dolores. Inguina dura extuberantia.
- 24 Caput lapide percussus. Iaculo ictus retro in latum. Hepar iaculo percussus.
- 25 Anginosa. Engastrimythi. Ventres in morbis quando suppurgandi aut sursum.
- 26 Cubito vulneratus. Surditatis curatio. Maxilla ex dentis dolore in tumorem eleuata. Tuberculum in collo durum, magnum, crudum, ac dolorosum.
- 27 Gingiua dolor ac tumor. Hydropticorum curatio. Aflectio cholericæ bile sursum ac deorsum exeunte ex carnis esu, &c. Distillatio in nares hyeme Timochari, per Venerem vesicata est.
- 28 Febris cum sudoribus. Digitus index & infernum os dextra manus ab anchora confractum.
- 29 Luxatio infra in pede magni digiti. Vlcus circa tibia malleolum. Nervorum distentio ex cholericis affectionibus.
- 30 Vocis interceptio. Tibicine timor noctu tantum.
- 31 Caculentem corpore exolutum sibi videri. Pontem aut scrobem non transiens, &c. Oculi dexeri affectio, velut fulgur elucens. Tristitia, ac decedendæ vitæ cupiditas.
- 32 Mente mota ex capitis dolore. Serpens Arges appellatus, per os adolescenti ebrio ingressus. Horror ex potationibus.
- 33 Dysenteria ante partum. Coxa dolor in morbo articulari, mensibus non procedentibus. Huneri dolor & grauitas in brachio. Pustula velut culicis morsus.
- 34 Carapulta in pectus percussus. In dorsum percussus.
- 35 Frontis denudatio. Cutis ab ossibus circa pus descendens. Sagitta in superiorem ventrem percussus. Maxilla marcor ex dentis dolore.
- 36 Carcinoma circa pectus. Capitis dimidiy dolor ex distillatione. In partu concussa. Anginosa. Hydropticus voce repente destitutus.

In

IN Helide olitoris vxor, febris corripuit ipsam acuta & medicamenta bibēs nihil sentiebat opis. In ventre infra vmbilicum erat quid durum, & alius altero, & dolores exhibebat fortes. Huc enim manibus cum oleo fortiter compressum ac emollitum est: & postea sanguis frequens ipsi deorsū processit, & sanata est, & vixit.

In Helide Timocrates amplius bibit. In saniens autem ab atra bile, bibit pharmacum: hic purgatus est: purgatio multam pituitā ac bilem atram egerat per diem: & ad vesperam purgatio cessauit, & dolorem pertulit in purgatione multū: & quum polētā bibisset, somnus ipsum corripuit, & tenuit per noctem, donec sol oriretur. In somno autem praesentibus nihil respirare videbatur, sed mortuus esse: & neque quid diceretur, neque quid fieret, sentiebat. Extentum autem fuit corpus & rigidum. Verum viuebat, & excitatus est. Scopius in Oeniadis pleuritide correptus, mortuus est, septima delirus. Pharmacum autem bibit infra purgans, priore ante potionem die mentis compos erat, & purgatus est non multum: quum autem purgaretur, delirauit. Phœnici in Oeniadis & Andreae fratribus maxilla altera intumuit, & labium quod est ante maxillam & oculum: & neque intrinsecus quicquam spectanti apparebat, neque forinsecus suppurabat: Sed tumens arida putredine putrescebat. Et alter eadem perpeffus est. Mortuus est autem alter septima die, & pharmacum bibit, & nihil profuit. Verum Phœnici circulus putridus exsecus est: & vlcus purgatum est magna ex parte priusquam moreretur. Mortuus est autem & hic, vbi diutius vixisset. Euridamus in Oeniadis, in peripneumonia decima die, inceptit delirare: curatus ad mentem rediit, & sputa erant puriora, & morbus ad melius procedebat, & somno multo perfusus est: & oculi morbum regium contrahebant, & mortuus est ad viginti dies. In Oeniadis vir quidam morbo tenebatur, quum sine cibo esset, fortiter in ventre ipsius sugebat, & dolebat: & quum edisset ac cibi contriti essent, tempusque post cibiesum accessisset, non longe postea idem hoc patiebatur: & tabescebat corpus ac consumebatur, & alimentum ipsi non contingebat à ciborum esu: & per aluum secedebat cibus prauus & combustus. Quum vero re-

cens cibum accepisset, eo ipso tempore minime sugebat, neque dolor aderat. Hic omnis generis pharmaca bibens sursum ac deorsum purgantia, nihil opis sentiebat. Vbi vero vena ipsi secta esset in vtraque manu, donec exanguis recderetur, postea vtilitatem percepit, & à malo liberatus est.

Eupolemus in Oeniadis, dolebat coxam dexteram, & inguen, & commissuram propinquam ad coxam, ab inguine & coxa in anteriore parte. Huic sanguis detractus est à malleolo, multus valde, & niger, ac crassus: & pharmacum bibit aluum deorsum purgans, & multum purgatus est: & melius quidem habebat, dolores autem non remittebant. Sed suppuratam habebat & coxam, & commissuram in ipsa ad sedem, & partem circa inguen, quibus locis etiam amplius dolebat. Pus autem ad os magis fiebat, quam ad carnem, in profundo: & per tempus sic habens negligebat donec valde debilis fiebat: postea crusta ipsi inusta sunt, valde multa & magna, ac inter se propinqua: & pus effluxit multum ac crassum: & mortuus est postea paucis diebus, tum præ magnitudine ac multitudine vlcerum, tum ex corporis debilitate. Huic si vna ampla sectio incisa fuisset, & per sectionem pus emissum esset, & si opus fuisset, etiam altera sectio facta esset. Hæc sanè in tempore si facta fuissent, mihi quidem videtur quod sanatus esset.

Lycôn in Oeniadis, reliqua quidem eadem patiebatur: Verum dolores etiam ad crur non ita valde progrediebantur, & non factus est suppuratus, sed sanus multo tempore. Bibebat autem pharmaca: & cucurbitas adhibebat: & venam secabat. Atque his factis, melius habere videbatur.

Homo quidam Athenis prurigine toto corpore vexabatur, maxime autem testibus ac fronte, vexabatur autem valde vehementer: & cutis crassa erat per totum corpus, & velut lepra aspectu, & ex nulla parte cutem apprehendere potuisset præ crassitudine. Huic nemo opitulari potuit. Transgressus autem ad Melum, vbi sunt calidae balneæ, à pruritu quidem & cutis crassitudine liberatus est, verum hydropicus factus mortuus est. Athenis virum cholera corripuit, vomebatque, & deorsum egerat: & dolebat: & neque vomitus, neque per aluum secessus sisti poterat: & vox ipsum destituebat: & ex lecto moueri non poterat: & oculi caliginosi ac caui erant, & conuulsiones tenebat ab aluo & in testino, & sin

& singultus. Verum secessus multo copiosior erat quam vomitus. Hic veratrum in lentium succo bibit, & alterum lentiū succum insuper bibit, quantum potuit, & post ea vomuit, & coacta sunt ac adstricta ipsi ambo: frigidus autem factus est, & lauabat inferne vsq; ad pudenda, calida valde multa, donec etiam supernæ partes calefactæ sunt, & viuebat: postera vero die, polentam bibit ex aqua.

In Larissa vxori Gorgiæ menses suppressi erant per annos quatuor, præter valde modicos: Verum in vtero, ad quamcūque partem se inclinasset, pullum exhibebat ac grauitatem. Hæc mulier concepit, & peperit, & puella viua nono mense edita est, vlcus habens in coxa: & secundæ consequentes, ac sanguinis fluxus valde multus successerunt: postridie, & tertia die, ac quarta, etiam grumi sanguinis concreti: & febris tenebat vsque ad decem primos dies, & de cætero prodiit ipsi sanguis ruber & facies fortiter intumescerebat, itémque tibia, ac pedes ambo, & alterum femur: & cibos non admittebat. Sitim autem habebat vehementem, & frigidissima aqua conferebat: Vinum autem nequaquam. At venter post primum puerū modice emollitus est, valde autem non confidit, sed durior erat: dolor autem non aderat. Quadragesima vero die, à prima, superferatio excidit, caruncula quædam, & venter confidit omnesque tumores: & fluxio tenuis, ac sanguis olens prodiit, & sana euasit.

Mulier in Pheris caput circūcirca dolebat multo tempore, & nemo poterat illi quicquam opis cōferre, neque dum caput purgaretur. Melius autem habebat, quum menses ipsi facile prodibant. Hæc quum caput doleret ex subdititiis odoratis ad vterum appositis opem sentiebat, & modice depurgata est: & quum concepisset, dolores caput relinquabant. Mulier in Larissa prægnans erat. Huic decimo mense sanguis prodiit multus per quatuordecim dies: plurimus autē tribus diebus ante pueri editionem. Decima quarta, excidit ex vtero puer mortuus, habes dextrum brachium lateri adnatum: & tertia die, noctu eadem hora qua puer, prodiit secunda, & purgamenta alba: deinde post hæc per tres dies, ac noctes multa moderate prodierunt. Postea febris corripuit, per duos dies, totidémque noctes: & dolebat omnem ventrem, & coxas, maxime vero pectinem. In Larissa Hippothenes peripneumonia apprehensus esse medicis videbatur, erat autem nequaquam.

Verum principio luctans in duro loco cecidit supinus, aduersario ipsi illapso: & lauatius est frigida, & cœnauit, & grauior factus esse sibi videbatur. Sequenti autem febricitauit, & tussis apprehendit sicciior, & spiritus densus. Quinta die, cruentum exscreauit, non multum, & delirare incipiebat. Quando tussiebat, dolebat pectus & dorsum. Sexta autem vbi sternutasset, sanguis fluxit è naribus, quatuor heminarum mensura. Ad vesperam neque loquebatur, neque sentiebat, neque quid fieret, neque quid diceretur. Vndecima, mortuus est. Per quinque verò dies, modo sapiens erat, modo non. Erat & sine febre. Sputum autem nullum procedebat, neque stertorem habebat. Non enim erat sputum.

Scamandrus in Larissa, & in coxa marcorē habuit, & in offese diu disparato. Ipse verò sectus est sectione magna, etiā ad os ipsum, & postea vltus est, & tunc die duodecima post sectionē cepit cōuulsio, & valde obtinuit: conuellebatur autem crus hoc vsq; ad costas, & ad aliam quoque partem conuulsio progrediebatur: flectebatur autem crus, & extendebatur: & alia membra mouebat: & maxillæ compactæ riguerunt. Hic mortuus est cōuulsio octaua die, post cōuulsionis inuasionem.

Curabatur autem tepesfactoriis vtriculis, & fomentis crui, per totum corpus: & infusum per clysterem immisum est, & tunc modicum stercoris prodiit: & pharmacum bilem abunde purgans bibit, ac insuper catapotium deglutiuit, & secessit quidem, nihil autem à catapotio opis sensit: & somnus modicus venit: & rursus pharmacum idem forte ad vesperam bibit, ac sole emergente mortuus est. Videbatur autem multo tempore morbum ferre potuisse, nisi ex pharmaci vi periisset.

Equiso Palamedis in Larissa vndecim annorum, percussus est in frontem supra oculum dextrum, ab equo: & videbatur os non sanū esse, & exiliebat ex ipso modicus sanguis, & sectus est sectione magna vsque ad secundam laminam, & curabatur sic habens ipsum os, quod etiam antea statim os peperit. Vigesima tumor cepit circa aurem, & febris & rigor: & in die magis intumescerebat ac dolebat tumor: & ab initio febricitauit ex rigore: & oculi intumuerunt, & frōs, & tota facies. Patiebatur autem hæc in dextra magis capitis parte. Progressus est autē tumor etiā ad sinistram: nihil tamen hic læsit. Decimum febris cōtinua corripiebat. Atque hæc minora erant, vsque ad octauā diem. Vixit autem

autem vltus, & per cataportium, purgatus, & cataplastimate tumori imposito. At vero vltus nullius mali causa erat. In Larissa Theophorbi filius vesicam scabiosam habebat, & viscosam vrinam mingebat: & dolebat dum & inciperet mingere, & dū desineret: & confricabat pudendum. Hic quum bibisset pharmacum vrinam ciens acre, in vesicam quidem nihil processit, verum multum purulentum & bilem euomit, & deorsum alia huiusmodi egerebat: & ventrem dolebat, & intrinsecus ardebat. Reliquum vero corpus frigidū erat, & totus resolutus est: & nihil assumere volebat. Huic exulceratus est: venter fortiter valde, à vi medicamenti: & mortuus est tertia post potionem die. Vxor Antimachi in Larissa, prægna erat diebus circiter quinquaginta, & reliquo tempore præfastidio à cibo abstinebat, & per septem dies vterum dolebat, & cor: & febris corripiebat: eo tempore nihil per aluum egerebat. Huic datum est cataportium deorsum purgans fortius quàm cōueniebat, & euomit bilem combustam, præ cibi abstinentia & febre. Nam neque vllō potu vtebatur: euomit autem paucam violenter, & grumosa: & vbi concitata fuisset, ac ipsam emisisset, debilis esse videbatur: & non volebat aquam bibens euomere. Postea vero dolor fortis tenebat infernum ventrem (exulceratus enim erat à medicamento, & prodibat ipsi statim post sterco, subcruentum ramentosum.) Semper autem amplior fiebat: & debilitas, & cibi fastidium: & purgamenti erant hemina quinque. Sistebatur autē aluus, aqua multa super ventrem affusa, aliud autem nihil potuit admittere. Mortua est circa mediam noctem. Videbatur viuere potuisse, si aquam bibere potuisset, ac statim vomere priusquam deglutiuisset. Famula Onesidemi in Larissa, vlcera est aluum & intestinum, à bile sponte commota: & prodibat sursum ac deorsum bilis & sanguis: & febris tenebat. Huic debili datum est pharmacū deorsum purgans in potu, debile, aquosum, ac modicum, & vomuit ab ipso multum: & infra amplius subiit: & vesperi rediit. Postridie febris erat, sed debilis. Aluus autem vlcerebatur, & adhuc eadē egerebat. Tertia die, ad vesperam mortua est, quā febris valde fortis ipsam corripuisset. Quapropter omnino moritura esse videbatur. Minime vero ideo quod aquam frigidam biberat, donec vomitus tenebat. Postquam autem perfrige-

ratus est supernus venter, depurgatus per aquam, succo frigido postea potu, sic postea infusum per clysterem immissum est. Eudemus in Larissa, hæmorrhoidas habens fortes, ac diuturnas, quum exanguis esset, bilis commota est, sed leniter in corpore: & aluus turbata deorsum biliosa egerebat, & hæmorrhoides intumescabant. Pharmacum deorsum purgātē potu, probe depurgatus est: & rursus bibit succum, & amplius aluus turbata est: & dolor ad præcordia consistebat. Huic quum venter non probe haberet, sed adhuc curatione indigeret, manus hæmorrhoidibus admotæ sunt, & vomuit. Postea quum cancer successisset, febris irruit, & non dimisit antequam occideret. Quandoque etiam cum rigor subrepēs dimisisset, febris venit, & prodit ipsi bilis & flatus, & partim prodibat, partim intus erat, & dolor in ventre. Hæmorrhoides autem extra intestinum rectum erant, reliquo tempore à purgationibus auspiciatæ: & flatus per ipsas prodibat: & ad stertutationem principium fiebat. In Larissa vir quidam sauciatus est cominus ex manu per hastam latam à tergo, & summum eius penetravit infra umbilicum per multum spaciū, quod liuidum erat & tumidum: postquam autē vulneratus fuit, dolor obtinebat primū fortis, & venter intumescerebat. Huic postridie datum est pharmacum deorsum purgans, & egressit modicum cruentum, & mortuus est. Videbantur intestina huius non esse sana, & venter sanguine plenus esse. Apellæus Larissæus ætatem habebat annorū circiter triginta, aut parum aberat. Corripiebatur autem morbo, à quo vexabatur noctu magis in somno, quàm interdiu. Ægrotabat autem ad duos annos ante mortem. Vomebat bilem fuluam aliquando vbi excitatus esset: Vomebat etiam nigram. Hic purgatione à capite forti valde ad multum tempus purgatur: & quum pharmacū bis bibisset, sex menses ipsum penetravit. Erat valde vorax multicibi: & quum corpus haberet biliosum, multum luctatus, valde rignit: & febris corripuit, ac morbus ad noctem: postridie sanus esse sibi videbatur, & rursus altera die. Sequenti vero nocte morbus inuasit cœnatum à primo somno, & per noctem ac diem, & vsque ad cœnam tenebat. Mortuus est priusquam resipisceret. Conuellebatur primū circa dexteram partem, faciemque ac reliquum corpus, postea in sinistris: & quum videretur quietus esse, sopore habebat, ac stertebat, & rursus succedebat morbus. Eumelus Larissæus rigida habuit crura, & manus: & maxillas, & non poterat neque extendere, neque flectere, si non alius flecteret ac extenderet. Et neque maxillas diducere poterat, si non alius diduceret. Aliud verò nihil neque dolebat, neque edebat, nisi mazam, & aquam mulsam bibebat. Vigesima die sedens cadit supinus, & caput ad lapidem vehementer offendit, & vertigo ipsi caliginosa offusa est: & paulo post surgens, sanus erat: & soluta erant omnia, præterquam post somnum vbi excitaretur, articuli modicè ligati erant. Erat autem duodecim aut tredecim iam annorum, & ægrotauit mensibus tribus aut quatuor. In Larissa virgo quæ sanguinem vomuit, non multum, suppurata facta, febribus corripientibus, non liberabatur priusquam moreretur. Mortua est tertio mēse. Ante mortem vero obsurduerunt ei aures, & non audiebat, nisi quis valde exclamasset. Verum ante sanguinis vomitū debilis erat. Famula Dysferidis in Larissa, quum iuencula esset, vbi Venere vteretur, fortiter circumcirca dolebat: alias autem sine dolore erat: Concepit autem nunquam. Et quum sexaginta esset annorum, dolebat à meridie, velut ex partu vehementer laboraret. Hæc quum ante meridiem porrum edisset multum, postquam dolor ipsam corripuit vehementissimus, & priores omnes excedens, exurgens asperum quiddā in ore vteri deprehendit: Postea quum ipsa animi deliquim incidere, alia mulier immissa manu, expressit lapidē asperum, magnitudine verticilli fusi. Et sana tunc statim, & postea erat. Maliensi currus onustus inductus est supra costas, & costas cōfregit: & per tempus substitit ipsi pus infra costas. Vltus sub splenem penicillis ac linamentis vtebatur, & peruenit ad decem menses. Resecta vero cute, caueria apparuit ad tenue intestinum vtriusque procedens, & ad renem, & ad ossa procedebat putrida. In hoc non animaduersum est, quod & corporis habitus biliosus erat, & in corpore putredo sicca tenuis intestini multa, & aliarum carniū, quas statim eicere oportebat, si quis potuisset sicco pharmaco, dum robur aliquod homo habebat. Nam ab humidis nihil remittebant, sed putrescebant: à linamentis vero inditis quum humor sisteretur, rigor corripiebat & febris, & magis putrescebat: affluebat autem isthic putridum quiddā, subnigrum

grauecolens. Priusquam vero curationis aggressio fieret, quotidie multum foras penetrabat. Erat autem non probe fluidum. Cognitum est naturam morbi esse magis remotam quàm subter cutem. Quod si verò etiam omnia recte facta essent, tamen non videbatur seruari posse, etiam si ventris profluuium ipsum corripuisset. Antonomus in Omilo, ex capitis vulnere mortuus est die decimasexta in media ætate lapidē ex manu ictus, in futuras in medioincipite. Quare non animaduerti ipsum secari opus habere: deceperunt enim me futuræ habentes in seipsis iaculifensionem, postea enim conspicuum id fiebat. Primū quidem ad clauiculam, postea ad latus dolor fortis valde, & euulsio ad ambas manus venit. In medio enim capitis acincipitis vltus habebat. Secūsus est autem die decimaquinta, & pus prodit non multum. Membrana verò cerebri imputrefacta apparebat. Famula in Omilo ex capitis vulnere, duodecim annos nata, moritur in media ætate, decimaquarta die. Intra quidam ipsi impegerat, & os contuderat ac ruperat. Suture vero in vlcere erant. Quare cognitū est recte sectione opus habere. Secta est autem non velut oportebat: sed quantum relictum est, pus in ipso factum est. Octaua, rigor, febris inuasit: habebat autē non velut oportebat, sed quantum etiam prioribus diebus quando febris non tenebat. Nona vero die reliquum resectum est, & valde modicum pus cum sanguine subtus apparuit, & membrana cerebri pura erat: & somnus quidē occupabat: febris autem non dimittebat. Conuulsio verò manum sinistram inuadebat. Nam in dextris magis vltus habebat. Cyrenius in Omilo suppuratus factus, infernum ventrem vltus est, triginta diebus serius quàm oportebat: & mansuete se habebat: & resicatum est pus in ventre. Verū in calidissimo tempore edens fructus pomorum, & alios cibos non conferentes, à febre correptus est: & à vteris profluuiū, & mortuus est. Hecason in Omilo, velut etiam alter serius vltus est, attamen resicatus est venter, modico excepto. Dysenteria vero arripiebat ipsum, quum vbi effugisset, omnia edebat donec totus intumuit, & erupit ipsi pus deorsum, & vteris profluuiū mortuus est. Hecason in Omilo, ab immundicia non purgata, & à praua purgatione, dolorem acutum in coxa habebat: & hic quidē discessit: successerunt autem ipsi febres: & multo

multo tempore in lecto decubebat, neque bibens quicquam, neque sitiens: & debilis, & horridus. Huic comode quidem ablatum est morbus velut conueniebat. Opem autem percipiebat ex his quae offerebantur. Tandem vero erupit morbus deorsum, & totus secessit praeter multa bile: & mente motus est, & mortuus. Videbatur autem morbum euasurus esse. Qui in Salamine in anchoram incidit, in ventrem sauciatus est, & circumcirca dolebat. Bibit autem pharmacum, & non egecit deorsum, neque reuomuit. Mulier quae iugulauit seipsam, suffocabatur: & datum est ipsi longe postea pharmacum deorsum purgans, & per secessum ipsi exiit. Qui ex Euboea venit adolescens, quum multum esset deorsum purgatus, intermissione facta quietus febricitauit: deinde quum putaret se purificatione sursum versus opus habere, non validam radicem veratri bibit, & post potionem quarta die, mortuus est, nihil expurgatus. Verum somnus ipsum tenebat, & sitis sedari non poterat. Serua illa cui a catapotio sursum quidem pauca prodibant, ac suffocabant: deorsum vero multa, nocte mortua est. Erat autem barbara. Quidam homo Euboeus potio pharmaco deorsum purgante, per tres dies purgabatur, & mortuus est. Habebat autem manum suppuratam, usque ad cubitum. Symmachi filius a bile suffocabatur, noctu quomodo dormiret, & febris eum teneret. Pharmacum autem ubi bibisset, non continuit, neque purgatus est diebus sex antequam moreretur. Qui iuxta curriculum habitabat, quum noctu sanguinem vomisset, postridie mortuus est, sanguinem vomens multum, & strangulatus. Ad splenem vero, & deorsum multus sanguis ipsi prodibat. Puer a mulo percussus ventrem & hepar, mortuus est quarta die. Spiritum autem densum habebat, & non intelligebat quicquam, & febris tenebat. Hermophili filius aegrotabat diebus undecim. Febris autem tenebat, & cibi non deorsum prodibant: & primum quidem delirauit, nocte vero cessauit. Sequenti autem die voce destitutus iacebat stertens, distortos habens oculos, febricitans. Penna vero immissa, vomuit bilem atram, & quum infusum per clysterem immisissum esset, steruus prodiit multum. Serua Aristionis pes sua sponte marcore corruptus obrorpuuit, iuxta medium pedis intrinsecus ex obliquo: & ossa putrida facta abscesserunt, & prodibant paulatim fistulae.

losa: & ventris profluuium succedebat, & mortua est. Mulier sana, crassa, a catapotio coceptus gratia accepto, dolorem habebat ventris, & tormem in intestino, & intumuit. Spiritus autem sistebatur: & desperatio erat cum dolore: & sanguinem vomuit non multum, & emortua est quinquies, ut vix decessisse putaretur: & neque vomitu facto ab aqua frigida laxabatur: neque dolor praesens neque spiratio. Superfusae vero sunt ipsi aquae frigidae amphorae circiter triginta super corpus, & sane hoc solum prodesse videbatur: & postea deorsum processit bilis multa. Quum autem dolor obtineret, nihil poterat secedere, & vixit.

Antander a catapotio accepto, caetera sanus erat. Verum, circa vesicam dolorem habere videbatur: purgavit ipsam celeriter multo purgamento: & a meridie dolor tenebat fortis valde: & in postera diem strangulatio, & desperatio, & iactatio: & vomebat, & nihil per secessum egerebat: & noctu patiebatur: & somnus non accedebat: postridie vero egerebat multum, & postea sanguinem: & mortuus est. Athenada puero masculino a phagedana vlcere corrosio, doluit a sinistra parte dens infernus, a dextra supernus. Huius auris dextera suppurata est, dum non amplius doleret. Sutor in Pytio dum soleas veteram etarias suerit, pupugit seipsum supra genu inferum: & ferre longum digitum immerxit. Huic sanguis quidem nullus effluxit. Vulnus autem cito clausum est: femur autem rotundum in tumorem eleuabatur, & procedebat hic tumor usque ad inguenem & lateris mollitudinem. Hic tertia die mortuus est.

Quidam iuxta inguenem sagitta percussus, quem nos vidimus, maxime praeter omnem opinionem seruatus est. Neque enim cuspidem exempta est, erat enim valde in profundo: neque sanguinis eruptio vlla memorabilis fiebat: neque inflammatio: neque claudicauit. Caeterum cuspidem inuenimus nos, ipsamque exemimus, quum sex iam essent anni, ex quo sauciatus erat. Suspicio autem erat haec, inter medios nervos cuspidem occultatam fuisse, nullamque venam aut arteriam dissectam esse. Qui percussus est spiculo acuto retrorsum paulo infra collum, vulnus quidem habebat non memorabile aspectu, neque enim in altum ferebatur, verum non multo tempore postea exempto spiculo, distendebatur in posteriore parte tractus, velut opisthotonici: & maxilla ligata erat, & si liquorem aliquem in

in os sumeret, eumque deglutire conaretur, rursus relidebatur ad nares. Caeteraque ista tim peiora fiebant: & secunda die mortuus est.

Adolefcens per asperam viam cursu facto, dolebat pernam, maxime inferna parte. Abscessum autem locus accepit nullum, velut qui colligeret humorem. Verum tertia die totus locus nigrescebat, usque ad talum, astragalum appellatum, & usque ad cauitate quae est ad pedus pedis: & quod denigratum erat, non diffringebatur, sed prius moriebatur. Viginti vero dies ex toto cursu vixit. Qui ad oculum percussus est, percussus quidem est in palpebram, descendit autem cuspis alte satis, barbae vero summum supereminabat. Secta palpebra, sublata sunt omnia. Nihil erat mali. Oculus enim permanfit, & compendio sanus factus est. Sanguis autem effluxit large, & multa copia. Virgo illa pulchra Nerij filia, erat quidem annorum viginti, verum a muliercula amica ludente, lata manu percussa est in sinciput: & tunc quidem vertigine capta est, & sine spiritu erat, & quum ad domum venisset, statim febris vehemens corripiebat, & caput dolebat, & rubor circa faciem erat. Septima die, circa aurem dextram pus processit graueolens, subrubrum, amplius cyatho: & videbatur sibi melius habere, & alleuata est. Rursus augebatur febris, & in sopore deferebatur, & loqui non poterat: & faciei pars dextera trahebatur, & difficulter spirabat: & conuulsio ac tremor aderat: & lingua detinebatur: & oculus stupidus erat. Nona, mortua est.

Cleomenis filius hyeme initio facto, cibum auerfabatur, & eius fastidio citra febrem vexabatur: & vomebat cibos ac pituitam: & per duos menses cibi fastidium durabat. Cocus in spina gibbositus facta est ex phrenitide. Huic nulla medicamenti potio conferebat. Verum vinum nigrum, & panis esus, & balneorum abstinentia, & frictio, & lenis fectus, non cum multo fomento, sed placide. Cuidam quae circa vigesimum aetatis annum, biberat pharmacum ad foetum perdendum, accidit dolor, vomitus biliosorum, multorum, pallidorum ac prasinosorum. Quum bibisset, conuulsio tenebat, linguam commandebat. Ad quartam diem ad ipsam ingressus sum, & erat ei lingua magna, nigra. Oculorum autem alba, erant rubra: insomnis. Quarta, mortua est ad noctem. Origanum potum, oculis, & dentibus malum est. Puella quae de rupe cecidit, voce destituta: iactatio aderat: & vo-

luit ad noctem sanguinem multum: quum ad sinistram aurem inpegisset, amplius inde fluebat. Aquam nullam difficulter deglutiebat: stertor: spiritus densus, velut morientium. Venae circa faciem distentae: decubitus supinus: pedes tepidi: febris debilis: vocis interceptio. Septima vocem ruppit: calores tenuiores tenebant: superstes mansit. Pythocles aegrotantibus aquam, & lac multa aqua ammixta dabat. Perniones pertundendi, & calefaciendi sunt pedes, sic ut maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incommoda sunt, lenticula, fructus pomorum dulces, & olera.

Doloribus circa lumbos, & crura, & coxam, ex laboribus abortis, aqua marinae, acetique calidum fomentum confert, ita ut vel aspergas, vel spogiam his imbutam adhibeas. Deligare vero oportet lanis succidis, & pellibus agninis. Fullonibus inguina extuberabant dura, & sine dolore: & circa pubem, & in collo, similia erant tubercula magna: febris ante decimum diem. Tussi vexabantur a ruptionibus. Tertio mense aut quarto venter colliquiuit. Calores successerunt: lingua sicca: sitis: egestionis deorsum maligna: mortui sunt. Qui lapide in caput percussus est a Macedone, & corruit, Tertia die voce destitutus erat: anxietas: febris tenuis: pulsus non valde in temporibus. Nihil omnino audiebat, neque sapiebat: non quietus, sed quarta mouebatur: humiditas circa frontem, & sub nasum, & usque ad mentum: & mortuus est. Eniates in Delo iaculo ictus retro in latus, in sinistra parte, vlcus quidem sine dolore habuit. Tertia vero ventris dolor vehemens: non egerebat. Infuso vero per clysterem immisso, steruus prodiit ad noctem: afflictio intermittebat. Sedes ad scrotum extabat. Quarta & ad pubem, & ventrem, dolor irruerat: quiescere non poterat: biliosa vomuit abunde colorata. Oculi quales animi deliquium incidentium. Post quintum diem mortuus est. Calor quidam tenuis inerat.

Ei qui hepar percussus est iaculo, statim color qualis est mortuorum per corpus diffusus est: oculi rui, anxietas, molestia. Mortuus est priusquam cocio solueretur, quum sub diei exordium percussus fuisset.

Polemarchi uxori hyeme anginosae, tumor sub guttur, febris multa, vena secta est, cessauit suffocatio ex faucibus, febris comitabatur. Circa quintam genu dolor ac tumor sinistri, & circa cor videbatur ipsi aliquid colligi, & respirabat velut hi Hipp. opera. K qui

qui submersi fuerunt respirant: & ex pectore subltrepebat, velut qui concluso ore loquuntur: Engastimythi, quasi ex ventre loquentes, Græcis appellati. Tale quiddam contingebat. Circa septimam aut nonam ad noctem aluus deorsum prorupit, & multa liquida quæ mala putantur egressit. Ipsa verò voce intercepta mortua est. Ventres subpurgare oportet in morbis, quum matura fuerint, infra quidem, vbi cõsolidisse videris. Signum habes, si neque anxij, aut capite grauati fuerint: & quum calores mitissimi fuerint, aut quum post exacerbationes cessarint. Sursum verò, in exacerbationibus. Tunc enim etiam sua sponte eleuantur, quum anxij, & capite grauati fuerint ac se iactarint. Ex casu vulnerato cubito, ob corruptionem cubitus suppuratur. Quum autem iam maturus est, viscosa sanies exprimitur. Velut etiam Cleogenisco, & Demarcho Aglaotelis filio. Similiter autem & valde ex iisdem pus nullum: Velut Æschyli filio contigit. Suppuratis autem plurimis horror & febris succedebat. Parmenisci filio surditas accidit. Contulit clysterem auricularium non adhibere: Verum lana solum indita perpurare: & oleum infundere, aut netopum: Præcipere verò vt deambulet, mane surgeret, & vinum biberet album. Aspasij vxori dolor dentis vehemens, & maxillæ in tumorem eleuata sunt. Quum verò castorium & pipere collueret, opem sentiebat. Callimedõris puero contulit ad tuberculum, quod habebat in collo durum & magnum, & crudum ac dolorosum, sectio venæ brachij: & lini torrefacti cataplasma imponere subactum vino albo, & oleo imbutum, ita vt deligetur, neque calidum, neq; valde coctum. Aut cum aqua multa coquatur fœni Græci, aut ordeï, aut tritici farina. Melissandro quum gingiua dolore corriperebatur, & vehementer intumesceret, sectio venæ brachij, & alumen Ægyptium in principio sedabat. Hydropicum laboribus fatigari oportet, sudare, panem edere calidum, in oleo bibere, non multum lauari, & caput repide. Vinum autem album & tenue, & somnus auxiliatur. Bianti pugili quum natura vorax esset, contigit vt in affectiones cholericas, bilis sursum ac deorsum exeuntis, delaberetur, ex carnis esu. Maxime verò ex porcinis carnibus crudioribus, & ex ebrietate vini odorati, & placētis ac dulciariis ex melle, & cucumere, pepone, & lacte, & polenta recēti. In æstate verò affe-

ctiones cholericæ, & febres intermittētes.

Timochari hyeme destillatio, maxime in nares: quum Venere vsus esset, resiccata sunt omnia: lassitudo, calor successit: caput graue, sudor à capite multus: defluebat autem & per totum corpus. Erat autem etiam sanus, sudare aduersus. Tertia die euasit sanus. Post canem febres fiebāt sudorosa: & non perfrigebantur omnino post sudorem, sed rursus amplius incallescabant: & longæ, & leniter sine iudicatione, & nõ valde sicutosa: paucis in septē & nouem diebus cessabāt. Vndecima & decima quarta, & decima septima, & vigesima iudicabantur. Polycratem febris inuadebat, & sudor qualis præscriptus est. Purgatio à phar maco deorsum facta est, & febris erat lenis. Rursus in tēporibus sudores parui, & circa collum, ad vesperam: deinde in totū, & rursus incaluit. Circa duodecimam, & decimam quartā diem febris augefcebat, & successus pauci: post purgationem sorbitionibus vsus est. Circa decimam quintam ventris dolor circa splenem, & lateris mollitudinem sinistram. Calidorū adhibitiones minus profuerunt, quàm frigidorū. Quum autē leni ac molli per clysterē infuso vsus esset, dolor cessauit. Magna nauis gubernatori anchora digitorum indicem, & infernum os dextræ manus cõfregit, inflammatio successit, & marcor, & febris. Subpurgatus est moderate. Calores lenes, & dolores: de digito quid decidit. Post septimū diem, sanies exibat lenis: postea per linguā dixit se non omnia posse enunciare. Prædictū est opisthotonum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ cõsertæ, & ad collum rigida. Tertia verò die totus conuellebatur in posteriorem partem cū sudore. Sexta à prædictione mortuus est. Harpali filius ex liberta Telephane, luxationem infra in pede magni digiti accepit: inflammatus est, & dolorosus erat: & vbi repositus est, & dolor remisit, proficiscebatur ad agrum: rediens lumbos doluit, lauit: maxillæ ad noctem conferebantur, & opisthotonus aderat: Saliua spumosa vix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus est.

Thrinon Damonis filius, habebat circa tibiæ malleolum vlcus, iuxta neruum sanè iam purum. Huic à pharmaco corrosio cõtingit, vt opisthotono morebatur. Profecto in omnibus suppurationibus, & his quæ circa oculum sunt, dolores ad noctem.

Tusses hyeme, maxime in austrinis, crassa & multa alba excreantib: & febres succedebant

debant leniter, & quinta die cessabant. Tuffes autem circa quadraginta, velut Hege-sipoli. Eutychedes ex cholericis affectionibus, in cruribus ad neruorum distentionem desuit, vnà cum feces deorsum. Bilem multam abunde coloratam vomuit ad tres dies ac noctes, valde que rubram: & impotens erat & anxius. Nihil autem continere poterat, neque ex potibus, neque ex cibis: & vrina ac transitus deorsum suppressio multa: per vomitū fex mollis prodit, & deorsum quoque erupit. Androphani vocis interceptio, ignorantia, delirium. His solutis supererat adhuc diu multis annis, & recidiuæ fiebant. Lingua verò per totum tempus permanebat sicca: & si non collutione vteretur, loqui nõ poterat, & plerunque erat valde amara. Aliquando etiā dolor ad cor, quem venæ sectio soluit. Huic aquæ potus, aut aqua multa contulit. Veratrum nigrum bibit: neque biliosum prodibat, sed modicum. Tandem hyeme decubuit, & mente motus est: & linguæ affectiones similes: calor tenuis sine dolore, lingua decolor. Vox peripneumonica: de pectore stragula reiciebat, & se educi iubebat. Nihil autem poterat clare loqui. Ad noctem mortuus est. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuium progredere-tur, timor tibiæ: quum sub initium vocis tibiæ, in conuiuium tibia canere audiisset, præ timoribus turbationes. Vix se sufferre posse dixit, quum nox esset. Interdiu verò audiens, nihil commouebatur. Talia comitabantur ipsum multo tempore.

Damocles qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto esse sibi videbatur: & non accessisset sanè ad præruptum locum, neque trans pontem, neq; minimi scrobis altitudinem transgredi poterat: sed per ipsum scrobem. Hæc per tempus aliquod ipsi affuerunt. Phœnicis affectio ex oculo dextro talis quædam erat, plerunq; velut fulgur elucere putabat. Quum autem nõ diu ipsum cõtinuisset, dolor ad tēpus dextrum instabat, & per totum caput ac collum. Caput intumescerebatur retro ad verticula: & distentio, & duricies circum tendines: & vbi caput commouere, aut dētes diducere conabatur, nõ poterat, vt qui valde distendebatur. Vomitus vbi facti fuissent, prædictos dolores auertebant, & leniores faciebant. Sed & venæ sectio proderat, & veratri portio, eduxit autem varia & omnigena, maxime verò prasina. Parmenisco etiā prius incidebant tristitiæ, & decedendi è vita

cupiditas: Quandoque verò rursus lætitia.

Cononis serua ex capitis dolore incipiente, mēte mota est: clamor, querelæ multæ, raro quies. Circa quadagesimum diem mortua est. Decem autē diebus ante mortem voce destituta, & cõuulsa fuit. Adulescens quidam multo meraco potu, supinus in habitaculo quodā dormiebat. Huic serpens Arges appellatus in os ingressus est: & sanè quum sensisset, & loqui non posset, dentibus stridit, & serpētem deuorauit, & dolore magno tenebatur, & manus prætenfas adhibebat, velut qui strangularetur: & iactabat seipsum: & cõuulsus mortuus est.

Timocharis seruus, ex atrabiliaris esse putatus, à talibus ac tot viris, similiter mortuus est circa eandem dies. Nicolai filius circa solstitium hybernum ex potationibus horruit: ad noctem febres: postridie vomitus biliosus, merus, modicus. Tertia die quum concio fori adhuc plena esset, sudor totius corporis cessauit. Diopithis sorori in semitertiana, circa accessionē etiam cor grauiter dolens, & concomitabatur etiam is dolor tota die: & huiusmodi cordis dolor etiam aliis similiter aderat. Verūtamen sub pleiadis occasum, viris talia rariora fiebāt. Epimarchi vxori antequam pareret, dysenteria erat, dolor vehemens, secessus recrementa, subcruenta, mucosa. Vbi peperisset, statim sanata est. Polemarchi vxori in morbo articulari, coxæ dolor quidam vehemēs: causa erat quod mens non prodiret. Vox intercipiebatur, per totam noctem vsque ad meridiem. Audiebat autem & sapiebat, & per manum significabat quod circa coxam esset dolor.

Epicharmo circa pleiadum occasum, dolor humeri, & grauitas in brachium: anxietas, vomitus multi, aquæ potus. Euphranoris filio pustulæ velut culicum morsus, verum modico tempore, postridie febricitauit. Siccitates multæ post Fauonium factæ sunt, vsque ad æquinoctium autumnale. Sub canem æstus magni, calidi venti: Febres sudorificæ. Tubercula iuxta aurem multis oborta sunt. Tychon in obsidione circa Datum, à catapultâ percussus est in pectus, & paulò post risus erat circa ipsum tumultuosus. Videbatur autem mihi medicus eximens lignum, reliquisse aliquid de spiculo in septo transuerso. Et quum ipsi videretur, ad vesperā infusum per clysterem adhibuit, & pharmacum deorsum purgans dedit. Noctem primam transegit moleste. Statim verò vbi dies illuxisset, & Hipp. opera. K 2 medi

medico, & aliis, melius habere videbatur: (erat enim quietus:) prædictio facta est, quod ubi conuulsi fieret, breui esset moriturus. Sequenti itaq; nocte moleste habens, infomnis, plerunq; in ventrem decumbens: tertia exoriente die conuellebatur, & tunc mortuus est. Billo percussio in dorsum, spiritus multus per vulnus cum strepitu processit: sanguis erumpebat. Vbi verò medicamentum cruentis vulneribus destitutum adhiberetur ac deligatum esset, sanatus est. Contigit & infelicissimo Philes filio, denudatione in fronte facta, nona die febris: deinde os liuefactum est: mortuus est. Et Phania & Euergetæ filio, liuefactis ossibus, & febricitantibus, cutis ab osse discessit, & pus non comparuit. Aristippus in supernum ventrem violenter ac grauitate sagittæ ictu percussus est, ventris dolor vehemens, & breui ardebat, deorsum verò nõ egerebat: anxius erat, biliosa abunde colorata quum vomuisset, melius habere videbatur: paulò post rursus dolores vehementes, & venter velut in voluulis: calores, sitis: & in septem diebus mortuus est.

Neapolis similiter percussus, eadem passus est: acri infuso per clysterem immisso, alius deorsum erupit: color per corpus diffusus est, tenuis, pallidus, niger: oculi ficci, stitu

pore rigidi, intus cõuersi, intuentes in corde. Metrodori filio ex dentis dolore, maxilla marcor, & gingiuarum carnis superexcrecentia. Moderate suppuratus est: exciderunt dentes molares, & ipsa maxilla.

Mulieri in Abderis, carcinoma obortum est circa pectus: & per mammam fluebat sanies subcruenta: obturata verò fluxione, mortua est. Plerique ex destillatione secundum midiam capitis partem dolent: & humore secundum nares procedente febricitabant leniter, & in quinque diebus perfrigerabantur. Ei quæ in partu concussa fuit, dolor circa pectus & latus factus est, excretae purulentæ. Tabes constitit, febris per sex dies. Rursus alui profluuiū, quies, febris, alius adstricta est, & circa septimam diem mortua est. Anginosa quædam dextram manum & crus doluit: febris tenebat debilis: strangulatio tertia die remisit: quarta cõuulsa, voce destituta, stertor, dentium contritio, maxillarum rubor. Mortua est intra aut sexta die. Signum circa manum subliuidum.

Alia quoque in palato stertorosa: lingua sicca, peripneumonica, non desipiens mortua est. Et in Olyntho hydropicus, derepente voce destitutus, desipiens per noctem ac diem, mortuus est.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus, Liber VI.

Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

Sectio I. Capitis grauitas ex abortu & tumoribus ad coxam conuertitur. Acuta capita. Capitis dolor & aurium fluxio. Nasus medius quibus constat, & quibus summus sinus. Remum dolor. Puerorum elucescentia. Menses aquosis diu permant. Ad rigores fortes progressa. Urinarum suppressiones ante rigores. Abscessus non valde quibus rigores. Crurum effeminaciones. Tubercula quæ bona & quæ mala. Autumno frequentes morbi. In morborum principijs, quæ consideranda. Tussicula in infantibus, cum ventris turbatione. Tumores infra umbi-

licum. Suppuraciones humerorum solutio. Lacryma vlroneæ & inuoluntaria. Palpebra circūtenſa.

Oculus inarescens. Squalliditas. Febrim varia differentia. Distentiones corporis, & articularū duritia. Oculi audacia.

Sectio II. Curatio per cõtraria. Abscessus velut glandularum tumores. Spirituum qualitas.

Oscitationis remedium spiratio longa. In non potantibus, & vix spiratio breuis. Vena temporum non confidentes, neque viriditas splendida. Sitis intrus relicta. Oris resiccatio & iniucunditas. Cibi fastidium.

Post iudicationem relicta. Splenis eleuationes. Quartana sanguinis eruptiones, agrè iudicant.

Febres

Febres una die intermittentes, &c. Febres tertiana. Tusses sicca. Contraria paulatim facta accessione adhibenda sunt. Capitis dolor parte posteriore. Præcordiorum successiones. Reuulsi. Pusilla laca, non valde puriginosa sunt. Quæcumque concoqui oporteat, conclusa esse conuenit. Oculorum fluxionum ad fauces reuulsi. Transitus apertus esse oportet. Facies bona in magnis morbis. Urina genituræ similis. Sanguis serosus. Splenis deorsum vergentis signa. Quibus suppuracionibus umbilicus terminus. Capitis grauedine, qui minus laborent. Circa egrotos consideranda. Concretum. Solidum factum.

Sectio III. Caluities. Instrumentorum attritio. Detractio. Corpus extenuantia & expletia. Exercitationum signum. Splen magnus natura.

Recidiva quibus nimis fiant. Quicquid suppuratur, non reuertitur. Ventris inflatio, & ventris strepitus à Venere. Scapula alarum modo eminentes.

Frigidum valde venas rumpit, & rursim mouet, velut nix & glacies. Concretio post mictionem. Figura magis alienantes. Femoribus extenuat as ex labore montano. Laterum nature scapulas alarū modo eminentes habentes. Rigores in mulieribus sicut & viris, qua parte magis incipiunt. Recte se habentium probatio, & non recte se habentium redargutio vnde petenda. Sanguinis è naribus erupio. Quos ac quibus crassefacere oporteat. Venereis vsum quæ sequantur.

In accessibus strepitum edentes, &c. Mutationes cauenda. Cibum modicus. Omnis attenuatio laxat cutem, deinde circumtenditur. Cutis considatis corrugatio, renurrit & extensio. Herodicius quibus febricitantes interfecerit. Non sitire facientia. Occasiones morborum consideranda. Vlcera. Sputa rotunda delirium significant. Hemorrhoidum bonum.

Humorum decubitus, ad aliquem locum. Loca alterius morbi locos excipientia. Sanguinis detractio, quibusdam non conuenit. Insipientibus impedimenta.

Sectio IIII. Tubercula circa aurem. Urina crassa, alba. Inestimi dextra parte dolor. Anbelatio & coxa dolor post crepitum in pectore ex sublato onere. Spumofum sputus. Capitis tumor serpens.

Intestina hominis, canis similia ac aliquot maiora.

Agroris gratificandum. Aquæ decoctia perfrigeratio. Aqua intercus. Sigualia oportet purgari, purgentur: facile ferunt. Crurum impotentia ex leguminum esu in Aeno. Vigilans palam calidior externis partibus: Frigidior autem internis: Dormiens vice versa. Calida natura quæ conueniāt. Vicitus frigidus & vicitus calidi. Aquarum ratio quæ. Cubile quærens calidam naturam crassefaciat vel attenuet. Sannitatis scopus seu exercitatio. Sitis quatenus somno, & somni siti medela. Voce maxima qui præditi.

Venas eminentes qui habeant, & ad iram magis propensæ. Quæ terra volucibus abundet. Testes.

Corporis robur ex oculis coniectatur. Signalet habita. Labores cibos præcedant.

Sectio V. Morborum nature medici. Homi-

nis anima semper producit usque ad mortem. Morbi conuulsi, quomodo desinant. Sanatio. Excandescentia & laticie in corpore humano facultates. Cibus Somnus. Cura. Sanguinis concursus. Ad auris dolorem. Lingua vrinam significat. Urinarum differentia. Lingua concolor attingentibus ipsam humoribus. Caro humana salia ad gustum. Mamillarum papilla. Aurium sordes dulces. Locorum in morbis longis mutatio. Cibi debiliores. Coxarum fluxio. Coctus quibus morbis commodus. Fortis potus ac cibi. Atra bilis. Coctus. Frigiditas. Coctus. Veratrum ut cito purget. Sanguis in somno.

Rigor à ventre superiore. Superuacuum. Cibi frigidissimi. Vlcera causa. Corpori calido ab internis & externis causis dolor. Ciborum differentia.

Sectio VI. Carnes attrahentes, & ex ventre, & extrinsecus. Frigidior in frigido tempore ac regione calidior erit. Venter proximus in doloribus purgandus.

Quartana à maioribus morbis tutos reddit. Bilis generatio. Caliditas acrimonia signum. Laterum dolores in mente motis desinunt. Per aures ex auribus plerumq; tertio die moriuntur. Cutis arida ac dura. Mutationes in reciduis profunt. Sanguinis è naribus fluxio quibus proficit. Nares & genitura humidor. Sputa rotunda. Vrina multa & subdensa.

Quartana post pilorum destinuum, nõ ultra annum. Aurium eruptiones. Ossium venarum, &c. natura ex capite estimanda. Bitiosum & sanguineum corpus, arrabiliarium sit.

Sectio VII. Tusses ex frequenti Australium & aquilonarium ac miosorum transmutatione. Angina. Leues syderaciones. Nyctalopes. Ad lumbos aut crura impotentia ab equitatione, &c. Tusses durissime & violentissime, ad leuem syderacionem ac resolutionem perducemes. Vocis ad rursim fractio. Oculorum nigre partes variegatæ. Mulierum morbi diuersi à virilibus. Vena circa ceruicem & tempora elenata.

Animi deliquium vnde. Inguinum glandularumq; tumorum causa. Ventrum abundantia turbationem ferunt. Hydropicorum curatio. Vocis qualitas.

Morbi quatenus tabem inducant. Tusses laboriosæ contingunt locos leues, & maxime articulos. Tabescentibus quæ anni tempora inimica. Cibi fastidia in longis dysenterijs, mala. Ulcera circum glabra, maligna sunt. Pusilla quæ seps vocantur in lumbos dolente. Renum affectiones. Infomnis exacerbata. Ex parua tabula quæ consideranda. Morborum populariter grassantium modi. Tumores in supernis palpebris. Tumores aut liuores in lippitudinibus aut vlcibus erumpentes. Tormina circa messem. Sacri ignes. Laborum in febrilibus vlceratio. Vicitus rationes in egrotis, quantum fieri potest cognoscende.

Similitudines bonis medicis paruum errores ac difficultates. Fistula refracta. Apex hepatis complacatus. Semen per somnum emittens. In caput lapsus.

Arrabiliaris etiam morbo regio corripit, & vicissim comitiales arrabiliaris fieri. Mulier fecunda alioqui, ex mensibus suppressis hirsuta est facta.

Hipp. opera. K 3 Sectio

Sectio prima.

Vibuscunq; ex abortu circa vterum, & tumoribus, ad capitis grauitatem conuertitur, & iuxta sinciput maxime dolores, & quicunque alij ab vteris: his in octo aut decem mēsis ad coxam morbus definit. Acutum habentes caput, qui quidem validam habent ceruicem, robusti sunt tum aliā, tum ossibus. Qui verò caput dolent, & aures fluentes habent: his palatum cauum est, & dentes inter se non è directo respondentes. Quibuscunque os de palato discessit, his medius confidet nasus. Quibus verò inde vnde dentes prodeunt, his summus nasus simus fit. Puero- rum elucescentiā simul cum pubertate, in quibusdam mutationes habēt, etiam alias.

In renem dolor grauis, quum implentur cibo, vomunt pituitam: Quum verò redun- darint dolores, aruginosa: & melius quidē habent. Soluuntur autem, quum cibus euacuat fuerint, arenulæque fuluæ subsident, & cruentum mingunt, torpor femoris è directo, quiescere non conducit. Sed exercitia, non impleri, iuuenes veratro purgare, poplitem secare, vrinam ciētibus purgare, attenuare, & mollire. Menses aquosis diu permanēt. Quum verò non breui prodierint, intumescūt. In Cranone antiqui dolores frigidi, recentes autem calidi, ex sanguine verò plurimi: & quæ ex coxa, frigida sunt. Quæ ad rigores fortes progressa sunt, non valde mitigantur, nisi prope vigorem.

Ante rigorem vrinarum suppressiones, si ex bonis fuerint, & aluus egerat, & somni ad sūt: fortassis autem & febris modus: fortassis etiam quæ ex lassitudinibus. Abscessus nō valde, quibus rigores. Crurum effeminationes, veluti si aut ante morbum iter fecisset, aut statim ex morbo: eo quod fortassis ex lassitudinibus in articulos abscessit, ex quo crurum effeminationes.

Tubercula extra extuberantia, & acuta, & fastigiata, & æqualiter maturescen- tia, & non obdura, & deorsum vergentia, & non bifida, meliora: contraria verò, mala: & quanto plus contraria, pessima. Ferinum autumno, & oris ventriculi dolores, & horrores, & atra bilis. Circa initia exacerbationes considera, & in omni morbo, quale est ad vespērā exacerbari, & annus ad vespērā, & ascarides. Infantibus ruficula cum ventris turbatione, ac febre

continua, significat post iudicationē bime- stri, in totum vigesima die, etiam tumores ad articulos. Si quidem infra vmbilicum constiterint, in infernis articulis superna, bonum: si verò supra, nō similiter morbum soluūt, nisi suppurata fuerint. Quæ verò in humeris suppurantur tantillis, multellæ cubito præditos, paruumq; ac macilentum brachium habentes faciunt. Soluerit autem & vlcusculorum inferne eruptio, si nō rotunda & profunda fuerint. Talia enim perniciofa etiam aliās sunt pueris. Solue- rit itidem sanguis fluens. Magis autem in perfectioribus is apparet. Lachrymæ in acutis male habentibus, vtroneæ quidem bonæ: Inuoluntariè verò desfluentes, malæ.

Quibus circumtenditur palpebra, ma- lum. Malus est etiam oculus inarescens, velut spuma, & obscuratio oculorum mala est. Et squalliditas mala, & qui intrinsecus corrugantur, & rigentes, & qui vix conuer- tūtur, & qui intus cōuersi sunt, & quæcunq; alia omittūtur. Febres aliæ quidem mor- daces sunt manui, aliæ lenes. Aliæ verò non quidem mordaces, verum augefcētes. Aliæ autem acutæ quidem, sed quæ à manu vincantur. Aliæ statim adurentes, aliæ sem- per debiles, sicca. Aliæ saluginosæ. Aliæ in- flata, horrendi aspectus. Aliæ ad manū hu- mefcæ. Aliæ rubicundæ valde: aliæ valde pallidæ. Aliæ liuidæ, & alia id genus. Dis- tentiones corporis, & articularū duricia, malum: & ipse dissolutus, & contractiones articularum, malum. Oculi audacia, de- lyrij signum est: & oculorū deiectiones ac peruerfiones, malum.

Sectio II.

Dilatate, constringere, alia quidem, alia verò non. Humores alios quidem expel- lere, alios verò siccare, alios autem indere, & alia quidem parte, alia verò non. Atte- nuare, crassefacere, corpus, cutem, carnes, & alia: & aliqua quidem, aliqua verò non.

Leuigare, exasperare, indurare, mollire, alia quidem, alia non. Excitare, torpescere: & quæcunque alia huiuscemodi.

Deriuare, subcedentia statim reuellere, renitentibus concedere. Aliū humorem non prodeuntem ducere: prodeuntem ve- rò simul effundere: operari simile, velut do- lor dolorē sedat. Dissimilia, si vergāt sur- sum eleuata, inferne soluere, & contraria per eadem: velut est capitis purgatio, venæ sectio, quādo non temere detrahitur. Abscessus velut glādularum tumores, signum quidem

quidem sunt earum partium quæ germina habent, sed & aliarum: Maxime vero circa viscera. Maligni autem hi sunt. Spi- ritus parui densi, magni rari, parui rari, ma- gni densi: extra magni, intus parui: intus magni, extra parui: alius extendens, alius vrgens: dupla intro reuocatio, velut super- inspirantibus, calidus, frigidus. Medela assiduorum oscitationum: spiratio longa.

In non potantibus, & vix, spiratio bre- uis. Edirecto & laterum, & præcordio- rum intentiones, & splenis eleuationes: & è naribus eruptiones, & aures è directo.

Horum plurima etiā ad oculos. Vtrum igitur omnia? aut quæ quidem ex infernis sursum, è directo: qualia sunt quæ iuxta maxillas, aut circa oculum aut aurem: quæ vero ex supernis deorsum, non è directo? Atqui & anginosi rubores, & laterum do- lores è directo. Aut etiam quæ infra hepar sunt ex supernis distributa, velut in testes ac varices? consideranda sunt hæc quò, & vnde, & propter quid. Venæ temporum non confidentes, neque viriditas splendi- da, si spiritus intus relinquatur, aut tulsis sicca, non ferina: vt in articulos decumbat expectare oportet, è directo distentionem secundum ventrem vt plurimum. Habent autem horum plurimi, & facies rubicun- das, & ex natura sunt modi albidioris, & de naribus sanguis non erumpit, aut pa- rum erumpit: & si quidem ex affluis intus relinquatur, paratus est abscessus. Sitis in- tus relicta, & oris resiccatio, & iniucundi- tas, & cibi fastidium, eodem modo. Febres autem non acutæ, eiusmodi sunt, verum reuertentes. Quæ relinquuntur post iudicationem, recidivas facere solent. Pri- mum itaque splenis eleuationes, si non ad articulos finierint, aut sanguinis è naribus eruptio fit, aut dextra præcordij intentio: si non penetrauerint vrinæ. Hæc enim est interceptio vtrorumque, & recidivæ ho- rum merito sunt. Abscessus igitur horum facere oportet, si non fiant: Eos vero qui iam fiunt, declinare: Eos autem excipere, si prodierint iam, & qualia oportet, & qua parte oportet. Qui vero non valde, eos co- adiuuare. Eos vero auertere, si omnino in- commodi fuerint, maxime si hi affuturi sunt: sin minus, si iam incipiunt. Quartanæ sanguinis è naribus eruptiones ægre iudi- cant. Febres quæ vna die intermittentes, al- tera supererrigent vnā cum iudicatione, ex quinque ad septem circueunt durant. Quæ- cunque tertianæ naturam habent, his nox

molesta ante exacerbationem: Quæ ve- ro sequitur, tolerabilior plerunque est.

Tullēs sicca parum irritantes à febre adurente, non pro ratione siticulosa, ne- que linguæ torrefactæ, non feritate, sed spi- ritu. Constat id inde. Quum enim loquun- tur, aut hiant, tunc tussunt: quū vero non, minime. Hoc autem in febribus ex lassitu- dinibus obortis maxime contingit. Nihil temerè affirmandum, nihil contemnen- dum. Contraria paulatim facta accessio- ne adhibenda sunt, & interquiescendum. Dolenti capitis partem posteriorem, recta vena in fronte secta profuit. Successiones præcordiorum ex qualibus qualia alterāt, & viscerum inflammationum qualia pos- sunt, siue ex hepate spleni, & vice versa: & quæcunque huiusmodi. Reuellere o- portet, si non qua oportet repant: Si vero qua oportet, his oscula aperire oportet, qualiter singula repunt. Latæ pustula non valde pruriginosa sunt: Quales Simon ha- bebat hyeme, qui vbi ad ignem inungere- tur, aut calida lauaretur: opem sentiebat. Vomitus non proderant. Arbitror si quis calida fomenta adhibuisset, opem ferre potuisset. Quæcunque concoqui oportet, conclusa esse conuenit: Contraria vero sic- care, & aperta esse. Oculorum fluxiones, si aliās conducere videtur, reuellere ad fauces conuenit: & vbi eructatio condu- cit, & quæcunque alia huiusmodi. Tran- situs apertos esse oportet, veluti nares, & alia quibus opus est, & velut opus est, & qualia, & qua parte, & quando, & quan- tum opus est: velut sudores, & alia sanè o- mnia. In magnis malis facies si fuerit bo- na, bonum signum est. In paruis autem, contraria significans bonæ significationi, malum. Apud magnū Theatrum vbi mu- lier retro heroum, morbo regio superue- niente, permansit ipsi. Apud Temenæ ne- prim ille nigricantis erat coloris. In Perin- tho genitura similis vrina talis, quæ esset iudicatoria, etiam pectinis affectionem. Nā huiusmodi vring talia sanant: quoniam neque flatu multo, neque stercore multo egresso euacuabantur. Non enim profecto magnum erat præcordium. Brasicam se- ptima die quis comedit, quum adhuc dif- ficulter spiraret: postquam pecten emolli- tus est, recte spirans factus est, aluus ipsi expulit. De sanguine seroso, quoniam in pavidis talis, aut in his qui vigilarunt: & siue malus, siue bonus. Quibus splen de- orsum vergit, pedes & manus, & genua calida

calida sunt: nasus & aures semper frigida. Num propter hoc quod tenuis sanguis? Num & natura talem hi habent? Suppurationibus umbilicus, terminus: quibus suppuraturis ventres turbantur. Splen durus non superne, inferne, rotundus, latus crassus, longus, tenuis longus, minus capitis grauedine laborantibus. Circa ægrotantem administratio, & de morbo interrogatio: quæ narrat qualia, quomodo accipiendo sermones: quæ ad ægrotantem, quæ ad præsentem, quæ ad externos. Quod in calidior, solidior, in dextris: & nigri propterea, & venæ extrinsecus, & multo biliosiores. Concretum est, compactum est citius: ubi motum est, desinit, & tardius augetur, & ad amplius tempus. Quod solidum factum est, & biliosius, & sanguinolentius est: Hic calidior est locus animalis.

Sectio III.

Cutis raritas, ventris densitas: cutis contractio, carni incrementum: ventris torpor, vniuersorum confusio: vasorum immundicia, cerebri consumptio. Quapropter & caluities, instrumentorum attritio. Detractio cursibus, luctis, quiete, multis celeribus deambulationibus, carne ouilla, maza cocta plerunque, panis modicus. Detractionis signum, eandem horam diei seruire, de repente enim trahitur. Remittito labores, aut desuet. Similiter enim torum concidit. Quum vero iam conciderint, carnes suillas affatas exhibero. Quum autem implentur, signum est, quod corpus rursus floridum sit. In exercitationibus signum, sudor fluens guttatim, qui exit velut ex canalibus: aut collapsio ex eleuatione. Mulier quam primum curavi in Cranone, splen ipsi magnus natura, febris ardens, rubicunda, spiritus, decima sudor plerunque superne. Sed & inferne, decima quarta. Minus his qui ex capite grauedine ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, recidiua (velut puto) fiunt. Quicquid suppuratur, non reuertitur. Ipsa enim maturatio, & iudicatio simul, & abscessus. Quibusdam ubi venere vtuntur, venter inflatur, velut Damagoræ: Quibusdam vero in hoc strepitus: Arcefilao verò etiam intumescere. Flatuositas simul causa est in his qui scapulas alarum modo eminentes habent. Sunt enim flatuosi. Frigidum valde, venas rumpit, & nullim mouet, velut nix, glacies: & constringit, velut sunt eminentiæ oblongæ, &

rotundæ: Pherca & Gongronæ, à satyrorum circa aures eminentiis, & arborum quarundam tuberculis appellatæ. Simul causa sunt etiam durities. Post mictionem concretio, pueris magis: num quod calidiores? Figuræ magis alleuantes, velut qui sarmenta manu necēbat & obtorquebat, præ doloribus decumbens, arrepta paxilli summa parte supra seipsum infixæ, inhærebat, & melius habuit. Quem ex montano labore circa pontem ego vidi crura iactantem, altera tibia minime extenuabatur, femoribus autem valde. Vrinæ & genitura non supprimebantur. Quæcunque laterum naturæ, scapulas alarum modo eminentes habent, propter causam debilitatem, in destillationibus malignis, siue excretio fiat, siue non fiat, malum. Regores incipiunt mulieribus quidem magis à lumbis, & per dorsum, & tunc ad caput. Sed & viris posteriore corporis parte magis quàm anteriore. Horremus enim magis exterioribus quàm interioribus corporis partibus, velut cubitis, femoribus. Sed & cutis rarior: Indicat autem pilus: à quibus autem aliis rigent, fortassis vlcerebus, incipiunt à vasīs. Summa, ex natiuitate, & causa, & plurimis rationibus, & paulatim in cognitionem venientibus colligentem ac addiscentem, an similia sint inter se, & an non similia sint inter se: quo ex dissimilitudinibus similitudo fiat vna. Sic sanè fuerit via. Sic etiam eorum quæ recte se habent probatio, & non recte se habentium redargutio. Sanguinis ex naribus eruptio, aut subpallidè nigricantibus, aut rubicundè pallentibus, aut subpallidis. Parum dimittentem crassefacere oportet sicco. Aliis vero minus crassificatione opus est. Sicco autem opus est albo, velut galla, alumen.

Postquam venere vt inceperint, aut hircire, sanguis ipsis è naribus erumpit. In accessibus alij quidem strepitum edunt, velut Arcefilao. Alij vero accessuri, horridi fiunt ac rugosi. Alij postquam accesserint, ventre inflantur, velut Damagoras. Mutationes cauendæ. Cibus modicus, non delassari, non sitire. Omnis attenuatio laxat cutem: deinde circumtenditur. Renuitio vice versa. Cutis confidentis corrugatio, renutritæ extensio. Rugosum, læue, vtriusque signum, itémque subbiliosum & subrubrum: Sic etiam detractas esse mammæ, graciles autem sursum tractas esse & circumtensas, etiam si quis non propterea putauerit id fieri, sed in carnosiss.

Clauicula

culæ conspicuæ, venæ pellucidæ. Herodicus febricitantes interficiebat circuitibus, luctis, multis fomentis. Mala est febriculitas, inimica fami, luctis, circuitibus, cursibus, frictioni: laborem labore. Ipsi venarum rubor, liuor, pallor, laterum dolores molles. Non sitire faciunt, continere os, tacere, ventum cum potu frigidum inducere. Occasiones vnde ægrotare cæperint, considerare oportet, siue capitis fuerit dolor, siue auris, siue lateris. Signum sunt dentes, & in quibusdam inguinum tumores. Vlcera orientia ac tubercula iudicantia febres. Quibus hæc non fiunt, iudicatio sublata est: Quibus intus relinquuntur, certissima recidiua ac celerrima. Sputa rotunda delirium significant, velut in Pleno. Qui hæmorrhoidas habent, neque pleuritide, neque peripneumonia, neque phagedæna, neque furunculis, neque tuberculis terebinthi figuram habentibus corripiuntur, fortassis autem neque lepris, fortassis neque vitiliginibus. Multi tamen intempestiue curati, talibus non tarde correpti sunt, & sic perniciosæ fuerunt: & quicunque alij abscessus, velut fistulæ, aliorum medela sunt. Decubitus humorum ad aliquem locum, in quibus factos affectus liberat, in his prius ipse factus, illos impedit. Alterius loci morbos loca excipientia, aut ob dolorē, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quod aliis sunt communicationes. Propter inclinationem nõ amplius sanguis prodir, sed iuxta humoris cognationē talia spuunt. Conuenit quibusdam sanguinem detrahere, tempestiue in talibus. In aliis autem velut in his, non conuenit. Impedimentum in spuenticibus cruenta, tempus anni, pleuritis, bilis.

Sectio IIII.

Tubercula circa aurem quibus circa iudicationem exorta, non suppurata fuerint, his disparentibus recidiua fit, pro ratione recidiuarum. Recidiua vero contingente rursus intumescunt, & permanent, velut febrium recidiua in simili circuitu: his spes est ad articulos abscedere. Vrina crassa alba, qualis Archigenis familiari erat, in lassitudinis febribus quarta die aliquando prodir, & liberat ab abscessu. Si vero vltra hoc, etiam sanguis è naribus large eruperit, etiam valde. Cui intestinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus est: erat quictior. Postquam au-

tem hic curatus fuit, magis dolebat. Agafis filia quum esset puella, densum spiritum habebat. Mulier autem facta, à partu non diu dolore correpta leuiter, magnum onus sustulit: & statim quidem in pectore aliquid crepuisse visum fuit. Postera die & anhelationem habebat, & coxam dextram dolebat: & quum hæc doleat, tunc etiam anhelatio habebat: coxæ vero dolore cessante, etiã anhelatio cessabat. Spuebat spumosa, ab initio vero florida. Vbi vero confidisset sputum, vomitui bilioso tenui simile erat. Dolores maxime erant quum manu laboraret. Hanc ab alio arcere visum fuit, porcoque, ac ouicula, & boue: In rebus autem agendis, à clamore, & exaulescentia. Cui in capite tumor depascendo proserpebat, ei primum alumē vltum profuit. Habuit alium abscessum, forte quod os abscessurum esset. Abscessit sexagesima die supra aurem: sursum ad verticem vulnus erat. Intestina crassa habet, qualia sunt canis, ærum maiora. Dependunt autem ex medianis membranis: Mesocolis hac parte appellatis. Hæc vero ex neruis, de spina, sub ventrem. Ægrotantibus gratificationes, velut est purè preparare potus ac cibos, & ea quæ videt: molliter ea quæ contingit. Aliæ gratificationes, quæ non magnopere lædunt, aut facile reparari possunt, velut frigida, ubi hac opus est. Aliæ gratificationes sunt, introitus, sermones, habitus, vestitus ægrotanti, confusa, vngues, odores. Aqua decocta partim vt aerem admittat, partim vt vas non plenum sit, & operculum habeat. Quod ex sanguinis eruptionibus, aqua intercutem corripiuntur.

Si qualia oportet purgari, purgentur, facile sferunt. In Æno legumina comedentes assidue, fœminæ, mares, crurum impotentes facti sunt, & permanserunt. Sed & eruum comedentes, genium dolores habebant. Palam vigilas, calidior externis partibus: frigidior autem, internis: Dormiens, vice versa. Calidæ naturæ frigiditas, potus aqua, quiescere, somnus in frigore, conrecto, somnus sedentium, erectorum nictatio. Debiles victus, frigidi: robusti vero, calidi. Aquarum arte non preparatarum, quæ quidem ab æthere excreta est, aut cum tonitruo, æstiuæ: procellosa vero, mala. Aqua vorax, vigilia vorax. Percalidam naturam calido tempore, in frigore cubile crassefacit: in calido attenuat. Exercitatio sanitatis, est vesci citra saturitatem, non refugere laborem. Inter vigilandum

fiti

fiti leui somnus medela est: Siti vero ex somno, vigilia in quibusdam. Quibus plurimus calor est, maxima voce præditi sunt. Nam & plurimus est frigidus aer. Ex duobus autem magnis, magna etiam quæ generantur existunt. Ventriculo calidi, carne frigidi & tenues, hi eminentes venas habent, & iracundiores sunt. Terra siccitibus squallida, volucrum genus abundat.

Hircire incipiens, vter testis extra apparuerit, si quidem dexter, masculum: si vero sinister, scemellam portendit. Oculi prout validi fuerint, ita etiam corpus: Sed & color in peius aut melius vergit. Iustum est autem, prout se habuerit alimentum, ita & quod forinsecus est sequi. Signa lethalia, per cutem, nares, calidus vapor: vbi prius nares frigidum spiritum emisserunt. Signa vero vitalia, contraria sunt. Labores cibos præcedant.

Seçtio V.

Morborum naturæ medici. Inuenit natura ipsa sibi ipsi aggressiones, non ex præmeditato: partim velut est nictare, partim vero & ea quæ lingua subministrat: & quæcunque alia huiusmodi, non edocta natura, & nullo magistro vsa, ea quibus opus est facit. Lachrymæ, narium humiditas, sternutationes, auris sordes, oris saluæ eductio, spiritus introitus, exitus, oscitatio, tussis, singultus, non eiusdem omnino modi. Vrinæ secessus, & flatus, & huius alterius alimenti, & transpirationis, & ea quæ sceminis solis adsunt, & in reliquo corpore sudores, pruritus, corporis distentiones cum oscitatione, & quæcunque huiusmodi. Hominis anima semper producitur vsque ad mortem. Si verò efferverit, vnâ cum morbo etiâ anima corpus depascitur. Morbi connutriti, in senectâ, & per concoctionem, & per solutionem, & per rarefactionem desinunt. Sanatio, contra sentientem non consentire affectioni. Frigidum & auxiliatur, & occidit quæcunque ex calido sunt. Excandescencia retrahit eor & pulmonem in seipsa: & ad caput calida ac humidum. Leticia vero relaxat cor.

Labor articulis & carnibus: cibus, somnus, visceribus. Animæ deambulatio est cogitatio hominibus. In vulneribus sanguis concurret, opitulandum igitur vt vacuum expleatur. Si auris doleat, lana digito obuoluta oleû calidum instillato: deinde lanam intus in volam manus positam, sub aurem subdito, vt aliquid ipsi exiisse

videatur: postea in igne immittito: Dolus.

Lingua vrinam significat. Lingue virides cum pallore, biliosæ. Biliosum autem à pingui: Rubicundæ vero à sanguine. Nigræ ab atra bile. Siccæ à fuliginoso ardore, & veterina parte. Albæ vero à pituita. Vrina concolor cibo, & potui, & qualis intus est humidi colliquatio. Lingua concolor attingentibus ipsam humoribus: quapropter per hanc humores cognoscimus. Si falsæ carnes gustanti, redundantiæ signum. Si mammarum papillæ, & rubor pallidus fuerit, morbosum vteri vas est. Hominibus sordes in auribus, dulcis quidem lethalis, amara vero non. Terram mutare commodum est in longis morbis. Debiliores cibi breuem vitam habent. In fluxionibus ad coxam, venas retro aures secato. Coitus morbis ex pituita commodus. Calido ventriculo præditos, fortes potus ac cibi perturbant. Atra bilis velut similis est hemorrhhois. Augescentes morbos coitus.

Frigiditas ea quæ in ventre sunt indurat.

Coitus ea quæ in ventre sunt indurat. Eum qui veratrum bibit, si citius purgare voluerit, lauare oportet aut comedere.

Sanguis in somno intro magis fugit. Rigor à superiore ventre, febris ab inferiore magis. Attractio, pulmo, siccus ardor: Superuacuatam siccit & somnus multus. Frigidissimus cibus, lentes, milium, cucurbitæ.

Vlcera exoriuntur si quis dum impurgatus est laborauerit. Mulier, capra, elaterium aut cucumerem syluestre comedentes, pueris purgatio. Calido corpori, id quod comedit, intrinsecus frigiditas est: forinsecus autem dolor à sole, igne, vestitu, in tempore æstiuo. Contrario verò contrario modo. Cibi partim celeriter superantur, partim tarde.

Seçtio VI.

Carnes attractrices, & ex ventre, & extrinsecus. Indicio est sensus ipse, quod expirabile ac inspirabile est totum corpus.

Calidissima venula sanguinis multitudine, id quod fuliginosum est exeret, & statim secernit. Et quibus quidæ pingue, bilis flaua: quibus autem sanguis, atra. Mentis, memoriæ, olfactus, aliorum etiam famis instrumentorum exercitatio. Labores, cibi, potus, somnus, res venereæ, omnia mediocria. Frigidior in frigido tempore ac regione calidior erit. In doloribus proximum ventrem purgato, sanguinis autem ventrem secato. Vstio, seçtio, calefactio, perfr-

perfrigeratio, sternutationes, plantarum succi: in quibus vim habent, & cyceonis mixtura. Ex iis quæ malum operatur, sunt lac, allium, vinû feruefactum, acetum, sal.

Homo ex lassitudinibus ex itinere, imbecillus, grauatus, expuit. Tussit enim ex vertice: febris acuta, ad manû submordés. Secunda die, capitis grauitas, lingua combusta fuit, naribus vnguibus conscalpta sanguinem non effudit. Sinister splen magnus & durus dolebat. A quartana correpti, à magno morbo non corripuntur: Si verò corripiantur prius, & succedat quartana, liberantur. Pro qualibus qui morbi. Bilis fit, velut de vulneribus dixi, quod sint biliosæ. Caliditas acrimoniæ signum est. Turbationes, transitus. Nam mente motis dolores laterum desinunt: quibusdam & febres, quibusdam non. Sed cum sudoribus, quibusdam autem cum turbatione, quibusdam vero cutis arida & circumtensa ac saluginosa. Torpefactiones quales ex qualibus, & quales illi cui coxa. Per aures, ex auribus, plerunque tertio die moriuntur. Quibus cutes circumtenduntur aridæ ac duræ, sine sudore, quibus laxæ sunt ac raræ, cum sudore moriuntur. In recidiis mutationes profunt. His transmutare oportet ad ea quæ conueniunt, antea quam male afficiantur, velut Cherioni. Quæ irritantur ex qualibus, stridulæ faucium asperitates terminum præscribunt. Quibus quidem id quod sanum est relinquitur, causa deorsum submissa, eos aut purgato, aut deligato, aut eiicito, aut ressecato, aut exurito: Quibus vero non, non. Quibus sanguis multus fluit ex naribus, qui quidem decolores mero modo sunt, his parum prodest: Quibus vero colores rubicundi, non similiter. Et quibus capita sunt quæ facile tolerant, prodest: Quibus secus, non. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior ac copiosior, hi morbosius sanis sunt. Plurimis autè quibus ex morbo, vice versa. Sputa rotunda, mentem emouent, velut illi in Plinthio. Huic sanguis ex sinistra nare erupit, & solutus est quinto die. Vrina multam subsiditiam habens, à mentis emotione liberat, qualis erat Dexippi. Post pilorum defluuium, quartana febris non vltra annum. Aurium eruptiones æstate quinta die sunt: Quandoque vero etiam diutius durant. Ita & circa gingiuas, & circa nares suppurationes. Quibus indentium dolore, de supercilio tenuia descendunt, his à pipere probe affricto postri-

die crassiora descendunt, si etiam alia non obtinuerint. Nam Hegeippo soporiferum indicum non obtinuit, sed magis & violentius insuper prouocauit. Ossium naturam ex capite colligere oportet: deinde neruorum, & venarum, & carniarum, & aliorum humorum, & supernorum ac inferorum ventriculorum, & mentis, & morum, & eorum quæ per annum sūt, tempore quodam anni præcociore, velut pustulæ & huiusmodi. Simile enim est his quæ quotidie citius aut serius accipiuntur. Similiter & biliosum & sanguineum corpus atrabiliarium fit, si non habet euacuationes. Lyci no postremum splen magnus dolorosus, in quarta, aut quinta.

Seçtio VII.

Tusses cœperunt circa solstitia hyberna, decimaquinta aut vigesima die, ex frequentibus australium & aquilonariû ac niuorum transmutatione. Ex his aliæ breuiores, aliæ diuturniores fiebant, & post has multæ peripneumoniarum affectiones. Ante æquinoctium rursus plerisque reuertebantur, quadragesima vt plurimum ab initio die: & aliis quibus sanè valde breues ac iudicatu faciles erant, aliquibus autè fauces inflammatae sunt, quibusdam anginae oborta: quibusdam leues siderationes, aliis nyctalopes, atque hi magis pueris. Verum peripneumoniarum affectiones valde breues erant. Faucium vero inflammationes post tussim, aut omnino parum pro tussi fiebant, atque hæc breues, magis autem nyctalopes. Anginae vero & leues siderationes, aut duræ & siccæ, aut paruæ & raro matura educentes: quibusdam vero etiam valde. Qui igitur aut vocibus amplius se fatigarunt, aut riguerunt, in anginas magis desierunt. Qui vero manibus laborarunt, manibus tantum siderati ac resoluti sunt. Qui vero equitauerunt, aut amplius iter fecerunt, aut alios labores cruribus perfecerunt, his ad lumbos aut crura impotentia resolutoria oborta sunt, & ad femora ac tibias lassitudo ac dolor. Durissimæ autem & violentissimæ tusses erant quæ ad leuem siderationem ac resolutionem perducebant. Verum omnia hæc in recidiis fiebant. In principiis vero non ita valde. Plerisque autem horum tusses in medio remiserunt, sed perfecte non defecerunt, verum cum recidiua affuerunt. Quibus voces frangebantur ad tussim, horum plurimi ne febricitarunt quidem: Quidam vero parum.

Sed

Sed neq; peripneumonicæ affectiones vlli horum fiebant, neque leues syderationes, neque vllus alius morbus de se significatiorem præbuit, sed in sola voce iudicabatur.

At verò nyctalopicæ affectiones firmabantur, vt quæ etiam ex aliis causis fiebāt. Fiebant autem pueris maxime. Oculorum autem nigra partes aliquantum varie gabantur, quæ pupillas paruas habebant. In summa, oculus niger vt plurimum erat. Et magnos magis quàm paruos oculos habebāt, & plurimi rectos capillos ac nigros.

Cæterum mulieres non similiter à tussi afflictæ sunt. Verùm paucæ febricitarunt, & ex his valde paucæ ad peripneumonicam affectionem deuenerunt, atque hæ seniores, & omnes superstites euaserunt. Causabar autem hoc fieri, eo quòd non similiter velut viri prodiret, & quòd nequaquam similiter vt viri morbis corripitur.

At anginae liberis duabus oboriebantur, atque hæ mansuetissimi moris erant: abundantius autem famulas corripiebant, quibus & violentissimæ fiebant, ipsasq; celerime perimebant. Viris vero multis fiebāt, qui partim euaserunt, partim perierunt. In summa, qui solum deglutire non poterant, his valde mites ac toleratu faciles erant. Qui vero etiam insuper obscure loquebantur, his molestiores ac diuturniores. Quibus vero etiam venæ circa tempora & ceruicem attollebantur, his aliquantum malæ erant. Pessimæ vero his quibus & spiritus sublimis coeleuabatur. Hi enim etiam incalcescebāt. Nam sicut scriptum est, ita confortia affectionū habebant. Et quæ quidem primum scripta sunt, etiam sine posterioribus fiebant: Quæ vero posterius, non sine prioribus. Celerime autem moriebantur, vbi febrili rigore insuper riguissent. His ita pretilis nihil memorabile proderat, nō ventris turbatio, non venæ sectio, neque quæcunq; alia tentauit. secui etiam venam sub lingua: quosdam & sursum purgavi. Hæc igitur omnino in ætate fiebant, sicut etiam eruptiones omnino multæ, & potissimum in siccitatibus lippitudines dolorosæ populariter grassabantur. Sanguinis venarum suppressiones faciunt animi deliquium, figura alterata, interceptio, linamentum intortum, appositio, deligatio. Inguinum glandularūque tumores plurimi fiebant, eo quòd hepatitis affecta esset. Erat autem & ab arteria male affecta malum signum, veluti Posidonix. Quibus sanguis erumpebat, morientes fronte non exudarunt,

sed velut contracti præ siccitate erant. Et anhelosi, ac cum sudoribus pereuntes, male habebant. Ventrium abundantie turbationem ferunt, velut Posidonix: & quæ animalcula in aluo inducunt. In attenuatione circumtensio ante obitum, & umbilicus oblongus ipsi protractus est: & gingiuarum dentes ambiētium exulcerationes.

Multa de vnoquoque recte præcipi possunt, quæ partim eadem possunt, partim non: velut est talia diffundi, exolui, & educi, & indurari, & maturari, & vbi mutatione opus est, de lecto propellere timidos, & torpentes excitare ad ea quæ relinquunt.

Hydropicos citius secare oportet, tabescentes statim vrere, caput secare, & huiusmodi. Hydropicorum pectinem ne contingito, neque internas partes. Simile est enim multis genibus. Affectiones circa cor siue ventriculi osculum Xenarcho, & calidum acruatim exspirare, & vlcus per euacuationem ab initio fouere. Vox qualis est irascentibus, si talis fuerit non irato, ex natura fuerit: & oculi tales fuerint ex natura turbulenti, quales sunt vbi irascuntur hi qui tales non sunt. Et alia iuxta morborum rationem, velut verbi causa, Morbus tabidam speciem inducit, si talis ex natura eger fuerit, ex tali morbo superstes euadet: & alia eodem modo. Tussis laboriosæ contingunt locos læsos, & maxime articulos. Sed & in febribus lassitudinem inducentibus, tussis sicca ad articulos decumbunt cum febre, si intus relinquuntur. Spiritus tabescentibus obscuro mali, & non parientibus, & quicumque alij tales ab eadem constitutione. Tabescentibus autumnus malus. Malum item ver, quum fici folia cornicis pedibus similia fuerint. In Perintho vere plurimi agrotarunt. Simul causa fuit tussis per hyemem populariter vagata, & aliis quicumque diuturni sunt morbi. Nam & in ambiguis confirmati sunt. Quibusdam vero diuturni non sunt oborti, velut his qui dolores renales habent. Sed & aliis, velut homo ille ad quem Cyniscus me adduxit. Dolorum in lateribus, & pectore, & aliis partibus, tempora an multum differant considerandum est. Nam quum melius habuerint, rursus deterius habebunt, non delinquentes. In longis dysenteriis cibi fastidia mala, tum aliàs, tum si insuper febrerint. Vlcera circumglabra maligna sunt.

Lumbos dolenti recursus ad latus, & pustula quæ seps vocantur. Renum affectiones nō vidi sanatas supra quinquagesimum annum.

annum. Quæ in somnis exacerbantur, & quibus extremæ partes perfrigerantur, & mens turbatur, & alia quæ circa somnum sunt eiusmodi: & quibus contraria. Quibus nihil intra constitutum tempus accidit, singulis partus vitales fiunt. Apparentia in quibus mensibus fiunt. Labores in circuitibus, quicquid in septuaginta mouetur, in triplicitate perficitur: & quicquid in nonaginta mouetur, in triplicitate perficitur. Post menses, dextera & sinistra hiant. Humiditas per prodeuntia, diæta sicca opus habet. Quod citius discretum ac motum est, rursus augetur tardius, & ad longius tempus. Labores tertio, quinto, septimo, nono mense: & secundo ac quarto.

Hæc ex parua tabula consideranda sunt.

Victus ratio fit repletionem, vacuationem, ciborum, potuū. Mutationes horum qualia ex quilibet, prout se habent. Odores delectantes, offendentes, implentes, placentes. Mutationes ex quilibet, prout se habent. Illabentes, ingressos aut egressos spiritus, aut etiam corpora. Sermones qui audiuntur, alij meliores, alij offendentes. Et à lingua ex quilibet qualia alliguntur.

Spiritus, tanta caliditas, frigiditas, crassities, tenuitas, siccitas, humiditas: plenius, imminutus & copiosior: à quibus mutationes, quales ex quilibet, prout se habent.

Continentia, aut contenta, aut intus permeantia corpora. Sermonibus, silentio, dicere quæ vult, sermonibus quibus dicit, an magni aut multi, veri aut conficti. Prodeuntia aut egressa nosse oportet, vnde cœperunt, aut vbi desuerunt, aut quantum diuisa sunt: itémq; colores, in quibus aut caliditatem, aut falsuginem, aut dulcedinem, aut tenuitatem, aut crassiciem, æqualiter aut inæqualiter: corpus, tempus: Mutationes quales ex quilibet habent. Incœpit eructationem, non obtinuit. Lachrymæ volenti, nolenti, multæ, paucæ, calidæ, frigidæ: crassities, sapor. Sputum an per se exsereet, aut tussiendo reiciat, itémq; vomitum. Solis calor, frigus, humiditas, siccitas: Mutatio per qualia, ex quilibet, ad qualia se habet. Labores, ocia, somni, vigilia. Quæ in somno fiunt, insomnia, cubilia, & in quibus, & ex quibus. Mentis intelligentia ipsa per se ipsam, citra instrumenta ac negotia, tristatur, lætatur, timet, confidit, sperat, desperat: velut Hippothoi

domestica famula mentis suæ per se ipsam gnara erat, & quæ in morbo acciderat sciebat. Ætatem ab ætate discernere oportet, & an prius aut posterius quàm conuenit, quid fiat: veluti si resolutus est hyeme, & seni ætate, aut infanti, & ætate aut prius, aut posterius quàm conuenit. Dentium emissiones, pilorum productiones, genitura magis & minus, pilorum augmentum, crassitudo, robor, imminutio: quod cognatum est, & quod per se ipsum, quanto magis & minus: Anni tempus, in quo & citius, aut serius. Tempus in quo factum est, pluuiosum aut siccum, frigidum aut calidum, sine ventis aut cum ventis, & qualibus ventis. Temporis in principio, aut medio, aut fine, aut semper, præterito aut præsentem. Morbi tempus & hora, accidentia, circuitus, & ex circuitibus maiores, & per amplius tempus: incrementa, & totius morbi incrementum, remissio, vigor: & magis & minus perficiens, & quando, & qualiter, & in quali hora ac ætate. Populariter grassantium morborum modi, & si quis ex incipientibus incœperit sine vomitu, veluti aut vbi biberunt quid continentem, aut parū purgati. Febriculosi fortassis valde candidi, quorum etiam labia, qualis modus, tempora. Corpus, actio, in considerationem ducatur. Visus, auditus, nasus, tactus, lingua, cogitatio consideretur. Tumores in supernis palpebris relictæ, dum alia circum circa gracilescunt, reciduias faciunt: In extremitate vero subrubicundi, duri, & valde viscosi, & insurgentes ac inhærentes in his sunt, velut Pharsalio Polymedi.

Erumpentes tumores aut liuores, in lippitudinibus aut vlcibus: Sed & quæ deferuntur ex tuberculis ac suppurationibus, quia signa sunt. Circa messem tormina circa umbilicum, & dolores, quandoque à porro: Sed & ab alio his postea. Sacri ignes quibusdam à collo, & circa has partes, in facie iudicabantur: Nigri etiam quibus à collo, mali erant: & si pustulæ essent, malæ erant: & quibus aluus turbata esset. Adamantus atrabiliaris à peplis pluribus vomit aliquando nigra, quandoque à cepis.

Febres in quibus vlcerantur labia, fortassis intermittentes: & tertianis perfrigerationes. At amburentes statim ad manum soluantur semper. Quale inest in articulis considerandum, an non suppurantur.

Consuetudo autem, ex quilibet sani degimus, victus modis, tegumentis, laboribus, somnis, rebus Venereis, mentis affectionibus. Hipp. opera. L. etioni

tionibus. Quomodo morbos ferant, à quibus quæ figuræ, ad quos locos cõuerſi ſunt, quando cõeperunt, affuerunt, deſiuerunt.

In quibus intemperans horrendus, Contrariæ in morbo victus rationes, qui facile, qui ægrè toleratur. Victus rationes quantum fieri poteſt cognoscendæ. Nam non noſſe, multarum calamitatum res eſt. Bonis autem medicis ſimilitudines pariunt errores ac difficultates. Verùm contraria facit cauſa & occaſio. Scio quòd difficile eſt ratiocinari ac cognoscere vias, veluti ſi ſit acuto capite, ſimus, ſubaridus, biliòſus, ægrè vomens, facile vomens, niger, iuuenis qui temere vitam degit: Hæc ſimul inter ſe conſentire difficile eſt. Cui ſiſtula refringebatur, ruſſicula permanere impediebãt.

Cui apex hepatis complicatus erat, eum concuſſi, de repente dolor ſedatus eſt. Sartyrus in Thafio cognomento Grypalopex vocabatur, hic quum annorũ viginti quinque eſſet, ſæpe per ſomnum ſemen effudit: & interdum quoque frequenter ipſi prodibat. Quum autem ad annum trigefimum perueniſſet, tabidus fiebat, & mortuus eſt.

In Abderis palæſtræ cuſtos, qui Scheneus dicebatur, multum luctatus aduerſus fortioſiorem, & in caput lapſus, digreſſus multam bibit frigidam aquam. Poſtea illa nocte vigilæ obortæ ſunt, anguſtiæ, & extremarum partiũ frigiditates. Poſtridie ingreſſus ad domum, & glandula aluo ſubdita,

non ſubiit, verùm parum minxit, prius autem nihil minxerat: ad noctem lauit, nihilominus vigilæ & anguſtiæ aderant: delirauit. Tertia die, frigiditas, extremarum partium, excalefactus ſudauit: pota autem aqua muſſa tertia die mortuus eſt. Atrabiliarij etiam comitiali morbo corripi plerumque ſolent, & viciffim comitiales fieri ſolent atrabiliarij. Vterque vero morbus magis fit, prout ad alteram partem inclinatur. Si quidem enim ad corpus inclinatur, comitiales ſiunt: Si verò ad animum, atrabiliarij melancholici didi. In Abderis Phacthuſa Pytheæ vxor, priorè quidem tempore fecunda erat: quum autem maritus ipſius in exilium abiſſet, menſes multo tempore ſuppreſſi ſunt: poſtea dolores & rubores ad articulos oborti ſunt. Hæc autè vbi contigiffent, & corpus virile factum eſt, & hiſta penitus euafit: & barbãm produxit, & vox aſpera facta eſt. Et quum nos omnia tentaflemus, quæ ad menſes detrahendos conferre viſa eſſent, non prodierunt, ſed mortua eſt, quum non ita multo tempore poſtea vixiſſet. Idem hoc contigit etiam Namyſiæ Gorgippi vxori in Thafio. Viſum eſt autem omnibus medicis, in quos ſanè ego incidi, vnam ſpem eſſe, ſi menſes ſecundum naturam prodirent. Verùm & huic prolici non potuerunt, omnia nobis molientibus: ſed paulo poſtea mortua eſt.

HIPPOCRATIS COI

De Morbis popularibus Liber VII. Iano

Cornario Medico Phifico interprete.

Argumentum in librum ſequentem.

- 1 Febres ſudorifica poſt canem, nec omnino perfrigerantes.
- 2 Sudor octaua die in febre continua. Decoctum malicorij. Pectoris dolor. Cuminum cum ouo.
- 3 Dysenteria cum febre. Silex candefacta in lac ac ſerum immiſſa. Obluio in dysenteria cum febre.
- 4 Circa umbilicum palpitatio, neque à curſu, neque à timore. Lac in ſtiria, in ventris dolore.
- 5 Febres cum auris dextra & capitis dolore.
- 6 Tumores aquoſi circa pedes pregnantis. Eclegma

ex melle ac ſabis.

- 7 Febres circa canicula ſydus.
- 8 Crurum ac manuum impotentia.
- 9 Febres ardens cum multo bilis vomitu. Aqua de farina craſſa in ipſa macerata. Potus deſcendentis ſtrepitus in bibente circa pectus & ventrem.
- 10 Febres hyemis tempore cum capitis dolore.
- 11 Lateris ſiniſtri dolor & ruſſis. Peripneumonicus. Febres poſt Pleiadum occaſum.
- 12 In palato ſterrens lingua ſicca, peripneumonica.
- 13 Anginoſa, dextram manum ac crurum dolens. Hydropticus ex febre ardente. Subbleſus.

Febres

- 14 Febres acuta poſt ſiſtitiũ hybernũ.
- 15 In febre vehementi, ſanguinis erupio hyeme.
- 16 Lateris dexteri dolor cum ruſſi & febre.
- 17 In anginoſa hyeme, tumor ſub gutture cum febre multa. In ſuperum ventrem ſagitta percuffus.
- 18 Hepar iaculo percuffus. Caput percuffus. In lateris iaculo retroſum percuffus.
- 19 Frontis denudatio. Oſſa linefacta. Febres ex ſolis ardore. Febres poſt oſſa fracta.
- 20 In caput retro percuffus, conuulſo oſſe ac nigrefacto. Magnus digitus, & os dextere manus conuulſum. Opiſthotomi ſigna. Luxatio in pede magni digiti. Ulcus circa tibiam & malleolum.
- 21 Lateris ſiniſtri dolor ex febre eſtiva, et alui, roſtium.
- 22 Febres acuta ex caſu in oſtium ſtrum geſtate.
- 23 Abſceſſus ex febre ardenti iuxta aurem. Puſtula pruriginòſa, calida velut igne ambuſta, per totum corpus.
- 24 Laſſitudo, horror & calor, circa ſiſtitiũ hybernũ.
- 26 Alui egeſtio ante & poſt febrẽ, ad multum tẽpus.
- 26 Comitiales conuulſiones poſt vnctionem in balneo. Tumor ad genu dextrum ab exercitiis et mellis uſu. Ad oris ulcera.
- 27 Humeri dolor & grauitas. Pectoris & lateris dolor in paru conuulſa. Calores ex ſementis.
- 28 Febres ſexta die intermitens. Dolor circa umbilicum corrodens. Puſtula genitura & ſimilis per vomitum reiecta.
- 29 Capitis ſutura valde canata.
- 30 Tumor tuberculoſus iuxta hepar ad imum ventrem deſcendens, alio multo tempore liquefacta. Capitis dimidiam partem dolens. Suppuratiõibus & aſſectiõibus omnibus circa oculum, dolores ad noctem.
- 31 Tuſſes hyeme ac aſtro ſpirante. Calores multi ſedari. Febres acuta ex ruſſi populariter graſſante. Urina erui loturæ ſimiles.
- 32 Callyphylli potus. Ventres quando purgandi. Culi processus ex caſu ſanciatus. Cordis dolor poſt venim affectionem. Aqua marina in clyſtere.
- 33 Furfurum decoctum in clyſtere renibus aſſectis.
- 34 Surditas. Dentis & maxilla dolor vehemens. Urina ſtillicidium. Capitis ex utero dolores. Vteri affectiones. Colli tuberculum.
- 35 Gingiue dolor. Nervorum in cruribus diſſentio. Regio morbolaborantes.
- 36 Deſtillatio, ruſſis multa. Veneris in deſtillatione uſus. Cibi citra febrẽ faſtidium.
- 37 Gibboſitas in ſpina ex phrenitide. Oculorum ſuſtiones. Ad pregnantium dolores ex caſu aut conuulſione aut plaga. Dolor ex pharmaco, ad ſetum perdendum.
- 38 Pythoclis curandiratio. Perniones. Oculis incommoda. Lumborum, coxæ, & crurum dolor ex laboribus. Origanum, oculis, dentibus, malum. Voce deſtituta ex caſu. Humeri dolor ex abſceſſu.
- 39 Phreniticus.
- 40 Inguinum tubera. Cholericæ bilis eruptiones ſuſum ac deoſum ex capitis eſu. Cholericæ affectiones & febres intermitentes, quando magis ſiunt.
- 41 Lateris dolor.
- 42 M acule in corpore, culicũ morſibus ſimiles.
- 43 Vocis interceptio, ignorantia, delirium. Vocis interceptiõne que ſoluat. Tibicine timor nocturnum.
- 44 Cæcitate & corpore exoluto ſibi videri, &c. Oculi

- affectio velut fulgur elucens.
- 45 Triftitia, & deſiderium e vita deſcedendi. Mente mota ex capitis dolore. Atrabiliaris.
  - 46 Horror ex potationibus: ad noctem, febris: poſtridie, vomitus biliòſus. Urina cineris ſpecie.
  - 47 Febres & lateris ſiniſtri dolor circa pleiades. In ſemertiana anxietas & vomitus & ſimul horror febre incipiente.
  - 48 Cordis dolor in ſemertiana circa acceſſionem. Abortus gemellorum quinto mõe ex caſu. Veneris dolor nono anno ex gemellorum abortu.
  - 49 Lateris ſiniſtri dolor, ex nauſea & laſſitudine. Dysenteria, alui egeſtiones ſubcruenta & mucoſe, ante partum. Coxæ dolor in morbo articulari.
  - 50 Vomitus abſumptorum, per quatuordecim dies citra febrẽ. Anxietas, ſtrangulatio, & dolor ventris, ex fungorum crudorum eſu.
  - 51 Humeri dolor & grauitas vehemens ad brachium, anxietas.
  - 52 Puſtula in cruribus, coxis, lumbis, &c. Suppuratus ante hydropem.
  - 53 Alui egeſtio multa in febre ardenti inedia macerato. Cruditas ex via & potu. Vomitorium ex aqua, acetato & ſale. Pedis digiti ulceratio cum febre.
  - 54 Carcinoma in facibus uſum. Urinae quales in capitis doloribus.
  - 55 Maxilla ex dentium dolore corruptio. Splenicus & vitiat coloris. Nephriticus ſanguinem mingens.
  - 56 Carcinoma circa pectus. Umbilicus ſanciatus. Febres repentina & in ſomnum collapſio.
  - 57 Ad ſilentis dolorem vehementem. Febres acuta & rubor faciei ex nulla manifeſta cauſa.
  - 58 Catapulta pectus uſus. Eunuchus ex venatione & diſcurſu hydropicus. Inguinum tumor ad ſex annos, varices & coxendicium dolores. Natura concitata ac auerſa. Caluarie os medicina deſtitutum.

Ost canem febres fiebant i sudorificæ, & non perfrigerantur penitus poſt ſudorem, ſed rursus incalerebant: & leniter longæ, & iudicatu difficiles, & nõ valde ſticuloſe: paucis in ſeptimo & nono deſinebãt, aliis vndecimo, & decimoquarto, & decimoſeptimo. Polycrati febris, & ſudor, qualis deſcriptus eſt: à medicamento purgatio deoſum vehemẽter: & febris adeo lenis facta eſt, vt obſcura conſiſteret, præterquam in temporibus; & ſudores ad veſperam, circa caput, collum, pectus: deinde rursus etiam per totum ventrem, & rursus incalerebat. At circa duodecimum & decimumquartũ febris aucta eſt, & modica alui ſubgeſtiones: poſt purgationem uſus eſt ſorbitionibus. Circa decimũ quintum dolores ventris iuxta ſplenem, & ſiniſtram lateris mollitudinem. Calidorum apoſitio minus profuit quàm frigidorum. Quum inſuſo per clyſterem molli uſus eſſet, ceſſauit dolor. Idem quoque Cleocydi Hipp. opera. L 2 profuit

profuit, ad dolorem similiter habentem, itémq; febrem. Circa decimam sextam calores leniores esse videbatur, & egestiones bilis meracæ, & animus audacior, spiritus autem moderatus. Quandoque vero aceruatim attractum, rursus aceruatim expirabat, velut præ animi deliquio, aut velut in umbra desidens respirare solet, is qui per æstum iter fecit. Decima septima itaq; die vesperi desidens in sellam, animi deliquium incidit, & multo tempore sine voce ac sensu iacebat, & vix aquam mulsam suscipiebat, fibras in collo distendens, utpote faucibus resiccatis, ac omni virium exolutione præsentente. Vix itaque intra seipsum erat, & calores leniores fiebant. Postea vero desinit morbus vigesima secunda die. Pythodoro eodem tempore febris continua: octava die, sudor obortus est, & rursus incallescerebat. Decima rursus sudor, duodecima forbuit succum, & usque ad decimam quartam obscura erat: in temporibus autem comparebat, & sine siti erat, & ipse sibi ipsi sanus esse videbatur. Sudores fiebant omni die. Decima quinta iusculum pulli forbens vomuit bilem, & aluus infra exturbata est: & febris exacerbata est: rursus desinit: & sudores fiebant multi: & corpus totum perfrigeratum erat exceptis temporibus. Pulsus non defecit. Videbatur quicquid modico tempore ut incallescere se putaret. Vigesima quarta, quum iam gustaret cibos multis diebus, & pransus esset, multa erat febris, & ad vesperam delirium, accedente simultiam somno. Detinebat itaq; iam continua & vehemens, & quandoque vnam, quandoque duas noctes vigilabat: reliquo vero tempore somnus abunde contingebat, ut operosum esset excitare: & delirium in somno: & si quando ex somno excitatus esset, vix ipse sibi ipsus erat. Sitis exors. Spiritus moderatus, talis aliquando, qualis Polycrati. Lingua non decolor. Post septimam recidiam diem succi exhibebantur: post decimam quartam cibus. Circa primos septem eructabat, ac reuomebat: quandoque cum potu subbiliosum, citra anxietatem, donec aluus deorsum soluta est. Sudores post recidiam defecerunt, nisi quis circa frontem esset tantillus ut vix significationem de se præberet: lingua ex somno si non collueretur, subalba præ siccitate: & ruptiones ulcerum circa ipsam, & in labio inferno: & circa dentes: alui egestiones paucæ: Circa decimam quintam ut recidiva facta est, frequentiores & viscosæ. Decoctum malicorij se-

dauit ipsas. Urinæ quales sunt diuturnæ. Sub vltimum tempus dolor pectoris deglucienti potum: & manus in pectore. Cuminum & ouum absorbenti sedatus est: linguæ raritas profuit. Quinquagesima à prima circa arcturum, sudores breues iuxta lumbos & pectus: & corpus perfrigerabatur, exceptis temporibus, valde modico tempore. Prima & quinquagesima remisit: nec iterum apprehendit. Eratolai filius circa æquinoctium autumnale dysentericus fiebat, & febris tenebat. Egestiones alui erant biliosæ, tenues, multæ, & moderate subcruentæ. Dolor autem ventris vehemens. Vbi serum & lac bibisset, silice candefacta immixta, dolores & subcruentæ egestiones moderatiores fiebant, sed biliosæ comitabantur: & sæpe ad exonerandam aluum surgebat, sed minore dolore. Febricula vero & agrotæ, & multis, omnino non adesse videbatur per omne tempus, post primos sex dies, adeo obscura erat. Verum iuxta tempora pulsus erat: & lingua præ siccitate subalba: & moderate siticulosus, & sine somno. Sorbitionibus autem iam vtebatur & vinis. Quum iam ad decimum quartum diem peruenisset, tubercula circa aure oborta sunt, tum alteram, tum utranque, dura ac cruda: omnia disparuerunt, moderate autem dolorosa erant. Quum autem non desinerent egestiones, & semper biliosæ essent, absorbenti herbam in farina, biliosæ egestiones & dolores ad tempus aliquod mitiores facti sunt: liquidas vero multas sæpe egerebat, & cibos valde auerfabatur, & omni necessitate coactus admittebat. Calor autem, & lingua, & sitis tales sequebantur quales dicti sunt, & sudores nulli. Obliuio vero huiusmodi quædam. Vbi interrogasset de eo quod paulò antea audiisset, modico interposito tempore rursus interrogabat: & rursus repetebat, velut qui non dixisset: & se desidere obliuisceretur, nisi quis ipsum commoneficeret: & ipse sibi ipsi conscius erat huius affectionis, neque ignorabat. Spiritus qualis sano. Ultra trigessimum vero usque ad quadragesimum diem: & dolor ventris multum aualescebat, & supinus decumbebat, & se conuertere ne tantillum quidem poterat: & quia dolor vehemens erat, aliis qui cibum exhiberent opus habebat. Alui egestio erat multa, & discreta, tenuis, & colores vinosi, quæcumq; tandem ingessisset, & quandoq; subcruenti: & corporis dolor, colliquatio extrema, & impotentia: & ne alio quidem subleuante, surgere amplius poterat. In medio

medio vero umbilici ac ossis pectoris, circa hanc sedem adhibita manu, talis palpatio erat, qualis neque à cursu, neq; à timore circa cor generari possit. Bibenti lac asinum coctum, nouem heminarum Atticarum mensura ad duos dies, biliosa purgatio vehemens oborta est, & cessauerunt dolores, & ciborum appetentia accessit. Postea vero bubuli lactis crudi quatuor heminas Atticas bibit, pro vice vna cyathos duos, in diem, primum sextam aquæ partem ammiscens, & vini nigri austeri parum. Semel autem in die cibum capiebat ad vesperam. Panis erat ad mensuram dimidiæ chænicis subcineritius, & pisciculus petrosus simplex, aut carucula capræ aut ouiculæ. Porus lactis post primos decem dies, ad quadraginta usque sine aqua, cum vini nigri modica parte. Post septuagesimum iam à primo diem, à balneo ad noctem, sudor exiguus obortus est. Vtebatur autem modico potu, & post cibum potu austeriore. Crescitati lac in farina magis quam serum caprinum contulit, quum dolor esset circa totum venterem, & dolores cum multa ad egerendum surrectione, ac subcruentæ egestione, & tumor circa pedes, ferè iam ad dies viginti quinque esset. Et Adriano eadem conulerunt: Verum Cæneæ filio lac asinum coctum. Cydis filio circa solstitium hybernus rigor & febris, & auris dextræ dolor, & capitis dolor. Talis autem auris dolor statim à paruo puero ipsum comitabatur, fluidus, fistulosus, & grauis odoris. Quum autem ita se haberet, plerunque doloris exors erat. Tunc autem dolor erat vehemens, & capitis dolor: secunda aut tertia die bilis vomitus: desidendi exonerandi ventris gratia, prodiit excrementum subbiliosum viscosum, velut ex ovo subpallidum. Quarta & quinta ad noctem aliquantum delirabat: & dolor capitis ac auris vehemens, & febris. Sexta alui egestio à mercuriali, & calor, & dolor cessasse videbatur. Septima, velut sanus. In temporibus autem dolor non defecit: sudor nullus obortus est. Octava, succum forbuit, ad vesperam autem betæ succum, & in noctem somnus: & valde doloris exors, & nona lætabatur ad solis occasum. Verum ad noctem capitis & auris vehemens dolor. Contigit quoque aurem pure manare circa hoc tempus, quum maxime doleret statim à principio. Totam vero noctem nonam, & sequentem diem, ac noctis magnam partem, stemi nem noscebat. Verum suspirans perseuerabat, in die, vero intra seipsum erat: & do-

lores cessabant, & calor moderatior erat. Quum autem forbuisset mercurialem, undecima egestio per aluum pituitosa, mucosa, maleolentia: duodecima & decimatertia moderate habebat. Decima quarta initio mane facta, usque ad meridiem per totum corpus sudabat, cum somno & sopore multo, ut operosum esset ipsum excitare: ad vesperam experrectus est, & corpus quidem moderate perfrigeratum est, in temporibus autem pulsus perseuerabat: decima quinta & decima sexta succis usus est. Decima septima venit rursus dolor eorundem ad noctem, & delirium: & pus fluebat. Decima octava & decimanona ac vigesima, infani modo degebat. Vociferabatur autem, attollere se ipsum nitens, sed capiti dominari non potens, manibus protentis semper aliquid frustra venabatur. Prima & vigesima sudor exiguus circa latus dextrarum, & pectus, & caput. Vigesima secunda sudor circa faciem plurimus erat. Voce autem hoc tempore, si quidem valde conaretur, quæ volebat perfecte loquebatur: Si vero ex tempore citra conatum, semper perfecta: & os exolutum: & maxilla & labia semper in motu, velut qui loqui vellet, & oculorum frequens motus ac intuitus: & color in dextro oculo (velut dictum est) subcruentus: & palpebra superna intumuit: & iuxta maxillam rubor in sine: & venæ omnes in facie manifestæ, adeoq; contractæ: & oculis non amplius nictabat, sed intente intuebatur, & palpebras diducebat ad supernam partem, velut fieri solet ubi quid in oculum incidit: & quum biberet, descendens potus in pectora & venterem strepitus audiebatur, qualis & Chartadi. Spiritus leniter semper moderatus: lingua qualis est peripneumonicis cum pallore albicans: ab initio & semper capitis dolor. Collum semper immobile, ut vna cum capite circumageretur opus habebat: & pars secundum spinam ex collo recta ac inflexibilis: decubitus quales dicti sunt, & non semper supinus decumbebat. At pus iam ferosum album, multum negocij ad detergendum cum spongiis exhibebat: odor eius valde excellens: circa postremum tempus pedum contactum non valde percipiebat. Harpalidæ sorori prægnati circa quartum aut quintum mensem, tumores circa pedes aquosi fiebant: & oculorum caue partes intumescerebant: & totum corpus in tumorem eleuatum erat, velut in pituita alba affectis: tussis sicca: rectæ cervicis spiratio, & eiusmodi anhelatio: & quandoque Hipp. opera. L 3 stran

strangulationes à spiritu, ut sedens in lecto perseveraret: decumbere autem non poterat, sed etiam si qua somni expectatio esset, desidebat. Sine febre erat leniter: & fœtus ad plurimum tēpus immobilis erat, veluti corruptus, & translabebatur. Comitabatur autem anhelatio ferè ad duos menses. At quū fabis melle ammixto, & eclegmate mellis vsa esset, & Æthiopicum cuminum in vino bibisset, melius habuit. Postea tussendo eduxit multa, matura, pituitosa, alba, & spiratio illa cessavit: peperit autē fœmellam. Polycratis vxori ætate circa caniculę sydus febris. Spiritus matucinus minor, à meridie magis, & paulo densior spiritus. Tussis & excreatio statim ab initio, similis purulentis. Intus circa arteriam & fauces subsibilabat stridula asperitate: facies boni coloris: in maxillis rubor, non abunde coloratus, sed leniter floridus. Progressu vero tēporis & vox raucofa, & corporis colliquatio: & circa lumbos eruptiones: & aluus circa postremū tempus liquidior. Septuagesima die febris extrinsecus valde friguit: in temporibus autem quies. Spiritus verò frequentior fiebat: Verum post hanc quietem spiritus densior, adeò ut sedens perseveraret, donec mortua est. In arteria strepitus multus inerat: & sudores pravi: & intuitus valde modesti, vsque ad extremum tempus. Dies accesserunt ipsi perfrigerata plures quàm quinque: Post primos autem purulentum excreare perseverabat. Mulieri supra portas habitantiam seniori febricula oborta est: quæ quum iam desineret, colli dolor vsque ad spinam & lumbos: & harum partium nõ valde potens erat. Maxillæ erant compactæ, & dentes in seipos, plus quàm ut spicillum admitterent: & vox balbutiens, eo quòd resolutum, & immobile ac debile esset corpus. prudens tamen erat. Calefactoriis & aqua multa tepida, tertia ferè die hæc laxavit, & postea succis & iusculis sana euasit, id quod ad finem autumnalis temporis contigit.

8 Apud Harpalidem vnctō, crurum ac manuum impotentior circa autumnum factus, bibit temere medicamentum sursum ac deorsum purgans: ex purgatione febris: & ad arteriam defluebat fluor, qui loquentem impediret, & faceret ut inter loquendum anhelaret, similiter ut anginosus raucofus. Strangulatio deglutienti, & alia quæ in angina. Verum tumor non erat. Febris autem & tussis augetur, & excreatio liquida ac multa pituita. Progressu tēporis

& dolor circa pectus ac mammã sinistram. Quum autem exurgeret, aut commoueretur, anhelatio multa, & sudor à fronte & capite: & faucium affectio mollior erat, dolore ad pectus descendente. Ab initio igitur fabis melle ammixto utebatur: Postquam autem febres detinebant, magis acetō multo calido, & mellis delinctu multo. Vbi præterissent dies quatuordecim, omnia defuerunt: & manuum ac crurum non longe postea potens factus est. Chartadi febris ardens, vomitus bilis multus, & infra alui egestio, vigilia, & iuxta splenem tumor rotundus. Tertia die mane surrexit, strepitu circa vētrem citra dolorem percepto. Vbi verò aluum exoneraret, sanguinis recentis plus quàm congij mensura subiit: & vbi iterum atque iterum cohuiisset, grumi concreti: anxietas circa cor & os ventriculi, & sudor per totum ferè corpus, & febricula frigescere videbatur: & primū prudens erat, progrediente vero die, & inquietudo maior, & anxietas, & spiritus paulò densior: & cōfidentius ac benignius quàm pro tempore homines compellabat, ac excipiebat: & quædam animi deliquia accedere videbantur. Quum autem exhiberent aliqui succos, & aqua de farina crassa in ipsa macerata, non cessavit: sed spiritus ad vespeream valde multus erat, & iactatio multa: & ad dextera, & ad sinistra transmouens seipsum nullo tempore quiescere poterat, pedes frigidī. In tēporibus & capite calor magis propinqua iam morte: & sudores multi. Et bibeti strepitus audiebatur, circa pectus & ventrem, descendens potus. Quod vero pessimum erat, vbi dixisset sibi aliquid infra subire velle, & oculis intēte intuitus esset, non diu se cohibens mortuus est.

Hermoptolemi vxori hyemis tempore 10 febris: & capitis dolores: & quum bibisset, ut quæ difficulter deglutiret, surrexit, & cor se sanasse dixit: lingua liuida ab initio. Occasio videbatur ex horrore post balneū facta esse. Vigilabat & nocte & die. Post primos dies interrogata, non adhuc solum caput, sed & totū corpus se dolere dixit. Sitis quandoq; vehemens, quandoq; moderata. Quinta & sexta & vsque ad nonam ferè delirium: & rursus ad seipsam loquebatur semiperfecta cum sopore: & aliquando manum ad dealbatum parietem protēdebat, & puluinum quandam frigidum ad caput situm, etiam pectoribus adhibebat: & stragula quādoq; reiciebat: & in oculo dextro subruentum quid erat: & lachrymabatur.

Vrina

Vrina autem erat quæ in pueris semper pessima est. Ex aluo egerat ab initio quidem subfulua: postea verò aquosa valde, & huiusmodi coloris. Vndecima moderatius calida esse videbatur: & quādoque sitis exorsiebat, adeò ut nisi quis dedisset, non peteret. Somni post primum tempus contingebant moderate interdiu: ad noctem vigilaret: & ad noctem magis dolebat. Nona, venter exturbatus est aquosis excrementis. Similiter etiam vndecima. Sequentibus verò moderate multum ad egeredum surgebat, & talis egestio erat. Erant autem in prioribus diebus indignationes & ciulationes, velut pueri, & vociferatio, & timores, & circūspeditiones, vbi sopore excitata esset. Verum decimaquarta operosum erat ipsam continere exilientem ac clamantem derepente & pertinaciter, velut ex plaga, & vehementi dolore ac timore, velut si quis ipsam apprehensam modico tempore detineret: deinde rursus quietem habebat, & sopore pressa dormiens perseverabat omnino non videns, quandoque neque audiens: & totam hanc diem ad vtrumque, modo ad tumultum, modo ad quietē transmubat. Sequenti nocte per aluū subiit quid cruenti, velut mucosum: & rursus velut limosum: postea prasina valde ac nigra. Decimaquinta repetinæ iactationes, & timores, & vociferatio lenis fiebat. Sequebatur autem efferatio, & indignatio, & ciulatio, nisi ipsi cito quod vellet porrectum esset: & cognoscebat quidem omnes & omnia statim iam post primos dies: & oculi subruentum illud sedatū est. Verum insania iuxta temporis occasionem, & vociferatio, & mutatio prædicta sequebatur ad soporem: audiebat inæqualiter, aliqua valde, et si submisisset quis loqueretur: aliqua verò clarius eloqui oportebat. Pedes semper æqualiter cū reliquo corpore calidi, vsque ad extremos dies. Verum decima sexta minus. Decima septima moderatius quàm aliis diebus habens: ad noctē horrore ipsi oborto, se contrahens magis febricitabat: & sitis multa erat: reliqua similia sequebantur. Tremores autem circa manus fiebant: & aliquantum concutiebat caput: & oculorum intuitus pravi: & sitis vehemens, vbi bibisset rursus postulabat, & rapiebat ac large bibebat: neque auellere ipsi poterant: lingua sicca, valde rubicunda: & os totum ac labia vlcerata erant ac sicca: & ambas manus ad os admouens manducabat cum tremula esset: & si quis aliquid ad manducandum

aut sorbendum obtulisset, large ac furiose deglutiebat ac sorbebat: & signa circa oculos mala. Diebus autem tribus aut quatuor ante obitum, horrores quandoque incidebant ipsi, adeò ut contraheret corpus, & contegeretur, & anhelaret: crura distendebantur, & pedes frigidi erant. Sitis similis: & mentis affectiones similes: & surrectiones ad egerendum aut inanes, aut paucis & tenuibus prodeuntibus, cum modica quadam tensione. Postrema tertia & vigesima, oculus magnus mane erat, & circumspectio breuis: & quietem agebat, quādoque etiam absque contēctione ac sopore. Ad vespeream verò dextri oculi motus, qualis videntis, aut aliquid volentis, ab externo angulo, ad nasum, cognoscebat que & interroganti respondebat. Vox post multa subblasa, & præ vociferatione fracta ac raucofa. Amphiphradis filio ætate lateris sinistri dolor, & tussis: & alui egestionis multa, aquosa, & subbiliosa: & febris cessasse videbatur circa septimam. Tussis aderat. Color subalbidus ac subpallidus. Circa duodecimam cum virore subpallidum spuebat. Spiritus progressu morbi semper densior, & anhelatio, & stridula asperitas circa pectus & arteriam. Sorbitionibus utebatur: prudens per omne tempus: circa vigesimam octauam mortuus est. Sudores quandoque fiebant foras. Causo peripneumonicus: aluus statim subibat. Circa quartam sudor multus: febricula cessasse videbatur: tussicula nulla, ut ita dicam. Quinta, sexta & septima detinebat febris, sudor octava. Nona, excreauit pallidū. Decima, subibat aluus acruatim non sæpe: circa vndecimam mitius habebat. Decimaquarta, sanus. Hermoptolemo post pleiadis occasum febris accessit. Tussis non valde: lingua peripneumonica: nona exudavit: totus frige factus est, velut videbatur: obtulerunt ipsi succum: circa meridiem calefcebat: vndecima sudor: & aluus erupit biliosis egestionibus. Tussicula accessit: decimaquarta pallidum excreauit, & stertebat. Decimaquinta quum per totum tempus prudens mansisset, mortuus est. Alius quidam in palato stertens: lingua sicca, peripneumonica: prudens mortuus est. Et Posidonius adhuc ætate instante, iuxta pectus, & præcordia, & latus, multo tempore dolebat, citra febres. Multis autē annis antea suppuratus fuerat: hyeme verò quū inhorruisset, dolor augetur: & febricula tenuis: & excreatio purulenta

lenta: tussis cum stridula asperitate circa fauces: & stertens, quum prudens esset mortuus est. Balis filius quum ex monte penitus aberrasset, sexta lingua praua, subrubra: & vocem læserat inter aberrandum: oculi colorati, natantes velut dormitantium: color reliqui corporis non valde velut in morbo regio, sed subpallidus, liquidus: vox praua: lingua obscura, peripneumonica: non prudens. Spiritus ad manum malus, non densus, neque magnus: frigidus pedes lapidosi. Circa nonam mortuus est.

13 Quædam apud Metronem anginosa, dexteram manum ac crus doluit. Febricula tenebat debilis: suffocatio die tertia remisit. Septima conuulsa, vox intercepta: stertor: densum collisio ac confertio, maxillarum rubor. Hæc non longe vitam protraxit, quinta aut sexta mortua est. Signum circa manum subliuidum. Bion ex hydropico diuturno cibum auerfabatur ad multos dies: & vrinæ stillicidio vexabatur. In sinistro genu abscessus fiebat: suppuratus est: mortuus est. Ctesiphon hydropicus ex febre ardente multa: & prius hydropicus ac splenicus, valde repletus est & scrotum, & crura, & peritonæum membranam aluum ac intestina ambientem. Ad finem tussis & suffocationes fiebant ad noctem, magis à pulmone, velut pulmonicis ac tabescentibus. Tribus aut quatuor diebus ante diem obitus, rigor: febris: circa femur dextrum intus ad venam mediam ab inguine collectio velut ignis fieri, subliuidum habens ruborem: ad noctem cordis ac oris ventriculi dolor: & non longe postea vocis interceptio: strangulatio cum stertore: & mortuus est. Et in Olyntho hydropicus, derepente voce priuatus, noctem & diem desipiens, mortuus est. Prodro-mi filius, ætate subblæsus, æstuosus: lingua ipsi subarida, obscura: egestio alui deorsum multa. Superstes euasit. Leophor-bidæ febris acuta post solstitium hybernium: præcordiorum & ventris dolor: alui egestiones liquidæ, biliosæ, multæ: & interdium soporosus: lingua peripneumonica: tussis non inerat. Duodecima, nigra & pauca & præsina egestio. Decimaquarta, febricula cessasse videbatur. Postea verò sorbitionibus utebatur. Decimasexta, os valde falsuginosum siccum fiebat: ad summam vesperam horror, febris. Vagesimaprimum, circa meridiem rigor: & sudor: febris desuit: verum calor adhuc suberat tenuis: ad noctem rursus sudor: & vagesimasecunda,

ad noctem sudor: & calor remisit. At prioribus diebus omnibus sine sudore erat. Aluus autem humecta fuit etiam in putata postea recidiua. Quæ superne habitabat Theoclis cognata, sub pleiadas febris acuta: sexta videbatur cessasse: lauit velut febre sedata: septima mane maxilla valde rubicunda, vtra non memini. In vespera febris venit multa: & animi deliquium, & vocis interceptio erat: non longe verò postea sudor, & quies cessante morbo septima die. Theodori vxori in febre vehementi sanguinis eruptio facta est, hyeme: vbi febris desisset circa nonam, non longe postea, lateris dextri velut ab vtero grauitas. Sed & primum, & sequentibus diebus, obortus est dolor vehemens iuxta pectus: & fomento ad latus dextrum adhibito, remiserunt dolores quarta die, spiritus densior: arteria vix respirans subsibilabat: & supina difficulter se vertere poterat: ad noctem febris acutior, & delirium breue fiebat. Quinta mane mitior esse videbatur: sudor de facie diffundebatur primum modicus: deinde multo tempore per totum corpus ac pedes. Postea verò videbatur ipsi febris remisisse. Erat autem ad manum frigidius corpus arteriarum. Quæ verò in temporibus sunt, etiam magis saliebant: & spiritus densior: & aliàs atque aliàs delirabat: & omnia ad deterius: lingua perpetuo alba valde: & tussis non inerat, nisi tertia ac quinta die ad breue tempus. Sitis non erat. Sputatio erat. Præcordium dexterum valde eleuabatur circa quintam: verum postea mollius: egestio tertia die à balneo stercoris modici: Quinta rursus liquidum modici: Venter autem mollis: Vrinæ acerba, cineris speciem referentes: oculi velut delassati, difficulter suspiciebat ac circūferere oculos. Quinta ad noctem ægrè affecta fuit: & delirium sequebatur. Sexta rursus eadem hora, qua plenum solet esse forum, multus sudor diffundebatur, incipiebat à fronte ad totum corpus: ad multum tempus prudenter res suas disponebat: ad meridiem verò valde delirabat: & perfrigeratio similis erat: omnia verò circa corpus grauiora. Ad vesperam tibia ipsius ex cubili decidit, & puero præter rationem minabatur, & rursus silebat: & ad quietem conuertebatur. Circa primum somnum sitis multa, & infania: & erecta sedebat, & præsentibus conuiciabatur: & rursus conticuit, ac in quiete erat: & videbatur reliquum noctis sopore pressa esse. Verum oculos non clausit. Ad diem

diem indicabat pleraque nutibus, corpore quiescens, & moderate intelligens. Sudor rursus eadem hora: similiter oculi demissi, ad infernam palpebram magis incumbentes, rigide ac stupide intuentes: albæ oculorum partes pallidæ & mortifera: & totum corpus pallidum ac nigrum: manum plerunque ad parietem, aut ad stragula habebat: strepitus autem bibenti magni fiebat, respuebat, & sursum ad nasum absorbebat: & floccos legebat: & faciem obuclabat. Post sudorem manus velut in glaciem congelatæ: sudor sequebatur frigidus: corpus ad manum frigidum: exsilliebat, vociferabatur, insaniebat: spiritus multus, manus tremula fiebat, sub mortem progressam iam etiam conuulsa: septima die mortua est. Sexta die, in nocte stratum modice permixxit, quod minxerat de festucis detrahebatur, viscosum, genitura simile. Vigilabat per omnes dies: post sextam vrina suberuente. Antiphani filio hyeme, lateris dextri dolor, tussis: febris: edebat, deambulabat etiam febriens. Videbatur ruptio facta esse: nona, remisit: febris non reliquit: tussis multa: & crassa ac spumosa spuebat: latus dolebat. Circa decimam quartam, & rursus vagesimam febres desinere videbantur, & rursus corripiebant: erat autem calor tenuis, & parum quid relinquebat. Tussis quandoque deficiebat, quandoque abundabat, cum multa suffocatione: Tunc verò remittebat: & exscreatio post hos dies multa, cum strangulatoria tussi: & purulenta supra vas efferuentia ac spumantia prodibant: & in faucibus plerumque stridula asperitas subsibilabat: anhelatio semper detinebat, & spiritus densior: raro bene spirabat. Ultra quadragesimum diem, prope sexagesimum opinor, oculus sinister excacatus est, cum tumore, sine dolore: nec longe postea etiam dexter, & pupilla valde alba ac sicca fiebat: & mortuus est post excacationem, non progressus ultra septem dies, cum stercore ac multa deliratione.

17 Similia & ex similibus eodem tempore contigerunt etiam Thesthalioni: feruentia, & spumantia, & purulenta: & tussis, & stridula asperitates. Polemarchi vxori hyeme anginosæ tumor sub gutture: febris multa: vena seclata est: cessauit stragulatio ex faucibus: febris comitabatur. Circa quintam genu dolor & tumor sinistri, & circa cor dixit sibi videri aliquid colligi: & respirabat velut respirant hi qui sub aquam merfi fuerunt: & ex pectore substrepebat, velut qui

concluso ore loquuntur, engastrimythi, quasi ex ventre loquentes appellati. Tale quid contingebat. Circa octauam aut nonam ad noctem aluus prorupit, ac liquida multa, aceruata & graueolentia egestio: vox interceptiebatur. Mortua est. Ariltippus in supernum ventrem violenter ac grauiter sagittæ ictu peritus est: ventris dolor vehemens: & breui ardebat: deorsum verò nihil egerebat: anxius erat: biliosa abunde colorata quum vomisset, melius habere videbatur. Paulo post dolores rursus vehementes: & vter similiter ardebat, velut in voluulis: calores & sitis: in septem diebus mortuus est. Neopolis percussus similiter, eadem passus est: acri infuso per clysterem immisso, aluus deorsum erupit: color per corpus diffusus est tenuis, pallidus, niger: oculi squallidi, stupore rigidi, intus conuersi, intente intuentes. Ei qui in hepar percussus est iaculo, statim color qualis est mortuorum per corpus diffusus est: oculi caui, anxietas, molestia. Mortuus est prius quam concio solueretur, in qua die percussus est.

18 Qui caput percussus est lapide à Macedone, supra tempus dextrum, ita ut fissura saltem facta dissectio contigisset, vertigine affectus est, & cecidit. Tertia die voce destitutus erat: anxietas: febris non valde vehemens, pulsus in temporibus velut tenuis caloris: nihil audiebat, neque sapiebat, neque quiescebat: humiditas circa frõtem, & sub nasum, vsque ad mentum. Quinta mortuus est. Eniates in Delo iaculo percussus est retrorsum in latus, iuxta sinistram partem, vlcusquidem sine dolore. Verum tertia die ventris dolor paruus: non egerebat: infuso per clysterem immisso, stercus prodibat: & dolor deficiebat, sedes extra ad scrotum extabat: quarta die etiam ad pubem, & totum ventrem, dolor vehementer irruebat: quiescere non poterat, biliosa vomuit abunde colorata: oculi cum virore pallidi, quales in animi deliquiis. Post quintam mortuus est. Erat autem calor quidam tenuis in ipso. Billo percusso in dorsum, spiritus multus per vulnus cum strepitu prodibat, & sanguinem fundebat. Verum deligatus emplastro, cruentis vulneribus commodo, sanus euasit. Corrigit & infelicissimo Philis filio, denudatione in fronte facta, nona die febris: deinde liuefactum est os: mortuus est. Et Phaniæ & Euergetæ filio, liuefactis ossibus, & febricitantibus, cutis ab osse discessit, & pus subtrus depaescabatur. His dum perforarentur, ex ipso osse egressa

egressa est sanies tenuis, serosa, subpallida, graueolens, lethalis. Contingit autem talibus etiam vomitus accedere, & ad finem conuulsiones: & ut clangorosam vocem edant, ac impotentes fiunt, & si in dextris fuerit vulnus, in sinistra parte: si vero in sinistris, in dextra. Theodori filio nona die in sole versato, febris accessit decima die, ex denudatione iuxta os nullius momenti.

In febre vero denudatum est, discessit cutis, multum clangorosus erat. Vigesima secunda venter eleuatus est maxime circa praecordia. Vigesima tertia mortuus est. Quibus ossa fracta fuerint, his septima die febres. Si vero calidius fuerit tempus, etiam citius. At si magis fracta fuerint, etiam euestigio. Et Exarmodi famulus similiter dolorem habebat ad femur, non e directo vulneris, & factus est clangorosus, & colli erat dolor. Et Posidocreon tertia conuulsio, calor non relinquebat, mortuus est die decimo octauo. Ifagoræ filius percussus est retro in caput, contuso osse ac nigrefacto: quinta die superstes euasit, os autem non discessit. Magna nauis gubernatori anchora digitum medium, & os dextræ manus confregit: inflammatio successit, & marcor, & febris: subpurgatus est, quinta calore moderatè remiserunt, itemque dolores, de digito quid decidit. Post septimum diem sanies exibat leniter. Postea per linguam dixit se non omnia posse enunciare. Prædictio facta est opisthoronum aduentare. Ad hoc conferebant maxillæ confertæ, & ad collum rigida. Tertia die totus conuellebatur in posteriorem partem, cum sudore. Sed à prædictione mortuus est.

Harpali filius ex libera Telephanæ, luxationem infra in pede magni digiti accepit, infamatus est, & valde dolorosus erat: & vbi repositus est, & dolor remisit, proficisciebatur ad agrum; rediens lumbos doluit, lauit, maxillæ ad noctem conferebantur, & opisthoronus aderat, saliuam spumosa vix per dentes foras prodibat. Tertia die mortuus est. Thrinon Damonis filius habebat circa tibiã aut malleolum vlcus, iuxta neruum iam purum. Huic à pharmaco corrosio contigit, ut opisthorono moreretur.

Menoni sub arcturum & prius, ex febre aestiua, & alui profluuiio ægrè affecto, & ex itinere delassato, dolor lateris sinistri: & tussis, quæ ex destillatione quidem etiã prius aderat, verum tunc valde intenta erat: & vigilabat: & febrem statim ab initio ægrè ferebat, & erectus sedens tertia die spuebat

pallidum: arteria ex stertore subsibilabat. Circa quartam spiritus moderate densus: pedes, tibiæ, extremæ partes plerumque frigide, & extra stragula: alui egestio ab initio fiebat biliosa, neque valde modica, neque multa: septima, octaua, & nona, leuius ferre videbatur, & somni aliqui contingebant: & quæ exscreabat crudiora erant: decima, & vsq; ad decimam tertiam, alba & pura: & praecordium mollius fiebat: sinistrum tamè distentum: & melius spirabat. Subdita glande moderate aluus subit: Decima tertia rursus pallidum spuebat. Decima quarta magis: Decima quinta prasinum. Aluus autem maleolentia, biliosa, liquida, multa demisit. Sinistrum praecordium eleuabatur. Decima sexta autem etiã valde intumuit, & spiritus iam stertorosus: sudor circa frontem & ceruicem, raro ad pectus: extremæ partes, & frons, leniter permanebat frigida. Saltatio verò venarum circa tempora detinebat. Somni soporosi noctem ac diem postremo tempore. Vrina ab initio cruda, cineris speciem referens. Circa decimam, & vsque ad decimam tertiam tenues, & non decolores: Verum à decima tertia quales ab initio. Cleocho lateris dolor & febris: remisit febris: sudauit per totum corpus. In vrina multa erant quæ se rebantur ac innatabant: postea turbata est.

Circa pleiadum occasum Olympiadæ vxorem, fetum octimestrem gestantem, ex casu febris acuta corripuit: lingua est uosa, sicca, aspera, pallida: oculi pallidi: & corpus mortiferum: fetum corrupit quinta die: facile liberata est: & somnus ut videbatur soporosus: vesperi excitantes non lenit: sternutatorium adhibitum percepit: potionem suscepit & succum: deglutiens potionem aliquatam tussit: vox non soluebat, neque ipsa quicquam alleuabatur ex morbo: oculi tristes ac submissi: Spiritus sublimis per nasum trahebatur: color prauus: sudor circa pedes, & crura, vbi iam morti propinqua esset: mortua est. Nicolai cõcubinæ ex febre ardenti, abscessus iuxta aurem fiebat ab vtraque parte: paulo posterius alter, quum iam febris remittere videretur, velut tumor laxus. Circa decimum quartum magni citra signa sedati sunt: recidiua facta est. Color qualis mortuorum: lingua aspera, valde densa, subalbida. Siticulosa: alui egestio deorsum multa, liquida, male olens per omne tempus. Ante finem corruptum est corpus, præ multitudine egestionis. Mortua est circa vigesimum diem.

Andrean

Andrean ante pleiadem horror, febris, vomitus. Ab initio semitertiana apparebat: verum tertiana erat. Quum rursus in foro versaretur, inhorruit: febris acuta: vomitus bilis meraca: delirium ad noctem: quarta rursus melius habebat. Quinta difficulter. Sexta à mercuriali probe egestit aluus. Septima difficilis: & sequentibus iam diebus febris magis continenter affligebat: & sine sudore ab initio, & siticulosus. Maxime verò os resiccabatur, & potionem nullam libenter admittebat, quum multa iniucunditas circa os esset: lingua sicca, inarticulata, asperitas efflorescebat, cum pallore albicans. Vigil, anxius, exolutus, fractus, lingua præ siccitate quandoque subblæsa, donec madefecisset, succum maxime admittebat. Nona aut decima circa autem sinistram, atque etiam alteram, tumores parui citra signa apparuerunt. Vrina semper non decolores, verum sine subsidentia. Decima quarta sudor circa supernas partes non multus, sed moderatior. Calor circa decimam septimam euauit: Aluus post decimam sicca, citra gladem subditam non egerens. Circa vigesimam quintam pustula per totum corpus pruriginose calida, velut igne ambusta. Dolor autem erat circa locos sub alis, & latera: trās iuit ad crura citra signa, & desinuit. Balneum proderat, & vnguenti illitio cum aceto. Mensis verò secundo aut tertio fortassis, ad renes dolor, qui etiam antea quandoque fuerat, sedatus est. Aristocrati circa solstitium hybernum lassitudo, & horror, & calor. Postea tertia die incepit lateris dolor itemque lumborum, & tumor sub alis initium sumens, per totum dextrum latus durus, rubicundus, liuidus, velut ab igne calefactus & inustus, anxius, omnia moleste ferens, valde siticulosus, lingua subalbida. Vrina non procedebat, crura subfrigida, alui egestio à mercuriali modica, liquida, subalbida spumosa: ad noctem spiritus eleuabatur, sudor circa frontem, partes internæ frigida, collum inflabatur, tussis non inerat: mortuus est prudens. Onesianacti circa autumnum lippitudo, postea verò febris quartana. Incipiente quartana cibos valde auerfabatur, in progressu verò libenter accipiebat. Sed & Polychari in quartana, similia circa cibum accidebant. Mnesiana etiã alui egestio ante febrē, & postea, ad multum tempus sequebatur, multis albis mucosis prodeuntibus: & quandoque paucis sanguine, citra dolorem. Stræpitus autem

in vêtre: Post febrem abscessit circa sedem tuberculum durum, quod multo tempore inconcoctum comitabatur: erupit ad intestinum, & foris fistulosum fiebat. Deambulante verò ipso in foro, splendores præ oculis obseruabantur, & solem non valde ferebat. Quum autem parum discessisset, extra seipsum erat, & collum conuulsim est. Postquam autem domum deportatus est, vix suspexit, & ipse vix suipsum erat: Primum autem collustrabat circumstantes, & corruptis perfrigeratum est, vix verò recalcatus est, vtriculis & fomentis adhibitis. Postquam autem ipse intra seipsum esset, & exurgeret, non volebat exire, sed timere dixit. Si verò quis de grauibis morbis differeret, subducebat se præ timore. Quandoque etiam caliditatem sibi ad praecordia allabi dixit: & oculorum splendores comitari: & alui egestio multa, & serpe, & similis hyme contigit: facta est venæ sectio, datum est veratrum, bibit lac bubulum, prius autem alminum contulit, & alui egestionem sedauit. Aquæ potus ab initio, de abulatione quoque & capitis purgationes. Ancheti filio hæc contigerunt: hyme in balneo dum vngeretur ad ignem, calefactus est, & statim in comitiales conuulsiones incidit.

Postquam verò multæ factæ essent conuulsiones, circumspexit: non apud sese erat: quum autem intra seipsum esset, rursus post fridie mane correptus est ac conuulsus: spumia non valde. Tertia lingua inarticulata. Quarta per linguam significabat. Quinta loqui non poterat, sed in principis nominum hærebat lingua valde: & conuulsio fiebat: & extra sese erat. Quum verò hæc remitterent, lingua vix in suum statum restituebatur. Sexta abstinebat ab omnibus, & foribitione, & potu: & à nulla amplius affectione corripiebatur. Cleocho ex lassitudinibus ac exercitiis melle per dies aliquot vnti, tumor ad genu dextrum obortus est: imò potius ad infernam partem circa tendines sub genu: circumibat subelaudicans: & sura intumescerebat, ac dura erat, & ad pedem, & ad malleolum dexterum: & tubercula ad gingiuas circa dentes magna, velut vix acini, liuida, nigrefacta, doloris exortia, vbi cibum non caperet. Sed & crura doloris exortia erant, si non exurgeret. Venit enim & ad sinistrum tumor, verum minus liuescebat. In tumoribus circa genua ac pedes velut suppurationes erant. Tandem verò fieri non poterat, ut staret, aut calcaneis insisteret, sed in lecto decumbebat.

bebat. Calores manifesti: quādoque cibum auerfabatur: non valde siticulosus: neque ad sedem surgebat, anxius: & quandoque etiam pusillanimitas tenebat: veratrū exhibitum est, & capitis purgationes. Ad os pharmacum ex māna thuris, cum aliis ammixtis profuit. Ad vlcera in ore, sorbitio lenticulae commoda erat. Circa sexagesimam sedati sunt tumores à secundo veratro: dolores tantum ad genua decumbenti venerunt. Humor autem & bilis abscessit ad genua, etiam pluribus diebus ante veratrum. **27** Pistrato humeri dolor, & grauitas diuturna deambulāti, & aliās sano: hyme verò incidit multus lateris dolor, & calor, & tussis, & excreatio sanguinis spumosi, & in faucibus stertebat. Verum facile ferebat, & apud seipsum erat, & calor remisit, simulq; & excreatio, & stridula asperitas, & circa quartam aut quintam diem sanus. Simonis vxori in partu concussa dolor circa pectus & latus, tussis, febres, excreationes purulenta, tabes, ad sex menses febres, & alui profluvia semper. Ad finem febres cessauerunt, post cessationem substitit aluus, & post septem dies mortua est. Euxeni vxorem ex fomentis, vt videbatur, calores nullo tempore relinquebant, magis tamen ad vesperam augetebant, sudores fiebant per totum corpus. Febre ad augmentum tendente frigiditas pedum, quandoq; etiam tibiārum & genuum fiebat, tussicula sicca ad modicum tempus, febre exacerbari incipiente: deinde cessabat, per multum autem tempus etiam totius corporis rigor fiebat. Sitis exors semper. Vbi medicamentum bibisset, & ferum, magis laesa est. Ab initio omnino sine dolore erat, & bene spirabat. Medio verò tempore lateris dextri dolor fiebat, & tussis comota est, & anhelatio, & excreationes paruae albæ ac subtenues, & horror nō amplius ex pedibus, sed de collo & dorso, & aluus liquidior: remisit febris cum multo sudore, & perfrigerata est. Anhelatio verò erat varia, mortua est post remissionem septima die quum esset mente prudens.

28 Polemarchi vxor ætate incepit febrere, dimisit autem ipsam febris sexta die: titubans obambulabat, ad noctem calores. Rursus interposito tempore corripuit febris, & non dimisit tribus ferè mēsis: tussis multa, excreatio pituitæ. Postquam verò vigin ti durasset diebus, spiritus semper densus, in pectore strepitus, plerunque sudor, mane febris mitior: & horrores quandoque

corripiebant, somni fiebant, & aluus aliquādo humectabatur, & rursus restitabatur, moderate cibum gustabat. At medio tempore ad genua & tibiās dolor, & ad flectendum ac extendendum alio opus habebat. Perseuerabant erurū affectiones: vsque ad finem iam propinquum, & intumuerūt pedes vsque ad tibiās, & ad contactum dolebat, & sudores ac rigores deserūt. Febris autem semper intendebatur. Ante obitum aluus erupit, prudens permanebat. Tribus ante obitum diebus, in faucibus stertebat, & spiritus reuertebatur. Mortua est.

Hegepolis filiolus quatuor ferè mensibus dolorem circa vmbilicum corrodentem habebat. Progressu temporis augetebatur dolor. Percutiebat vērem, vellicabat, calores corripiebant, contabescebat, ossa reliqua erant, pedes tumebant. Testes, venter, partes circa vmbilicum inflata. Num & quibus futurū est, vt aluus exturbetur? cibum auerfabatur, lac solum admittebat recens, & aluus liquida erat, & subruenta sanies subibat, male olens: aluus ardebat: mortuus est vbi vomuisset modicum pituitosum, adeo vt quis genituram putasset.

Plateæ filio vbi mortuus esset, futura capitis valde cauata est. Quum autem agrotaret, semper manu sinciput contingebat: maxime morti propinquus. Non dolebat autem caput, & in femore sinistro sub inguen partes inferiores liuida. Testes autē graciles erant. Similia etiam Hegetoridae filio: mortuus est. Præterquam quod vomitus plures sub obitum contigerunt.

Hippiæ soror hyme phrenitica, mente aberrans, manibus negotium exhibens, lan cinans seipsam. Quinta & sexta ad noctem voce destituta, soporosa, inflās in maxillas & labia, velut dormientes: septima mortua est. Oslander vbi inhorruit, lateris dolor, & ad genua dolor, itēque ad femur: vbi comedisset, delirabat, breui mortuus est. Cleotimo futuri aluo liquefacta multo tempore, & calore oborto, iuxta hepar tumor tuberculofus ad inum vērem descendit, & aluus liquida fiebat, & aliud ipsi tuberculū iuxta hepar sursum ad præcordium: mortuus est. Quibusdam capitis dolor vehemens cum calore: quibusdam quidem ad dimidiam capitis partem, & secundum nares humor quidam decedit tenuis, aut maturus: aut ad aures, aut ad fauces ex capite securius. Quibusdam verò hæc sicca. At marcor vehemens periculosus est. Si verò affuerit anxiosus aut bilio-

sus

sus vomitus, aut stupor oculorum, aut vocis interceptio, & raro quid loquutus aut delirium, lethalia hæc sunt & conuulsoria. Quicumq; verò ex destillatione dimidiam capitis partem dolent, & humore secundum nares decedente insuper febrierint leniter, in quinta aut sexta perfrigerantur.

Echecrati cæco capitis dolor vehemens magis ad posteriorem partem, & colli quo loco connexio est, & ad verticem procedebat. Progrediente tempore & ad aurem sinistram: & dimidia capitis pars dolorosa erat, mucosa semper procedebat leniter combusta, & calor comitabatur tenuis, & cibum auerfabatur, in die melius habebat, ad noctem verò dolebat. Postquam autem pus per aurem erupit, cessauerunt omnia, erupit autem circa hyme. Num & omnibus suppurationibus, & affectionibus circa oculum, dolores ad noctem? Quibus existunt tusses hyme, maxime austro spirante, crassa & multa excreatibus, febres accedunt: leniter autem quinta die sedantur. Tusses verò circa quadragesimam, velut Hegepoli. Quibus calores multi quādoque sedantur, hi non per totum corpus, sed aut circa ceruicem, aut sub alis, aut capite sudantes liberantur. Chariti hyme ex tussicula populariter grassante febris aduentās acuta corripuit: stragula reiciebat: sopor cum dolore. Vrinæ erant rubræ velut crui lotura, subidentia statim ab initio multa, alba: postea etiam subrubra. Septima, à glande subdita pauca prodierunt, sopor derinuit sine dolore, humiditas in fronte, somnus ad noctē, & calor mitior: octaua succū admisit, soporosus permanuit vsq; ad vndecimam. Hac autem die etiam calor maxime cessauit. Postquam verò tussis erat, excreatio perseuerabat semper multa, facilis, primum viscosa, alba, crassa: postquam autem concocta esset, similis purulentis: Vrinæ ab vndecima die puriores; subidentia aspera: decimatertia dolor ad dextera, vsque ad lateris mollitudinem, ad inum ventrem. Vrina supprimebatur.

32 Potus eallyphylli contulit. Decima quinta, rursus dolor: decima sexta, ad noctem magis dolor præcordij incipiebat ad ventrem. Mercurialis aqua subduxit. Calor intra vigesimū euauit, & excreationes sequuntur sunt crassæ. Melius habuit ad quadragesimum. Subpurgandi sunt ventres in morbis, vbi purganda matura fuerint: Inferni quidem, vbi confidisse videtis, signum habes si non anxij fuerint, neq; ca-

pite grauati: & quum calores mitissimi, & quū post exacerbationes cessarint. Super ni verò, in ipsis exacerbationibus. Tunc enim & hi eleuantur, quum anxij, & grauati supernis partibus fuerint: propterea verò in principiis purgandum non est, quoniam sua spē in his temporibus expurgantur.

In cubiti processu ex casu sauciato, cubitus marcore corruptus suppuratur: maturatione verò contingente, viscosa sanies ac glutinosa exprimitur, & breui supprimitur: velut & Cleogenisco, & Demarcho Agleotelis filio. Similiter autem & valde ex iisdem pus nullum: velut Æschyli filio, con rigit. At vbi suppuratur, plurimis horrores & febres accedunt. Alcmani ex renum affectionibus se recolligēti, & sanguine dorsum detracto, sursum ad hepar cōuersus est morbus, & ad cor dolor vehemens, & spiritus præ dolore detinebatur, & aluus difficulter egerebat parua caprini stercoreis pilulis similia: anxietas non inerat. Verum rigor quandoque & febris corripiebat, & sudor, & vomitus: & in dolore non cōserebat aqua marina per clysterem infusa. Verum surfurum decoctum infusum contulit, a cibo abstinuit ad dies septem, aquā multam meraciorem bibit, postea lentis succum, quandoque verò ex lenticula fresca decoctum. Inde bibit aquam, postea catulum coctum: & mazæ parum, quæ potissimum diu antea confecta esset: progressu verò temporis, aut ceruices bubulas, aut extremas partes suillas coctas, vnā cum priore aqua potu: quies, regmen, ad renum affectionē infusum per clysterē ex cucumere syluestri.

Parmenisei filio surditas: contulit clysterem auricularium non adhibere: Verum lana expurgare, & solum oleū, aut netopum infundere, deambulare, mane surgere, vinum album bibere, oleribus abstinere, pane & piscibus petrosi nutriri. Aspasij vxori dentis & maxillæ dolor vehemens. Castorium & piper colluens, ac in ore tenens, remisit. Et stillicidij vrinæ affectionem ipsi sedauit farina cum rosaceo. Capitis dolores ex vtero sedat castorium. Plurimas vteri affectiones status faciūt. Signum sunt ructus, & strepitus circa ventrem, & lumborum tumores, & dolores circa renes, ac coxas. Ad hos autem confert, aromatam tertiam partem, farina duas, in vino odorato albo coquere, & linteo illita cataplasmatibus modo imponere, qua parte ventris dolores ab vtero affligunt. Callimedontis filio contulit ad tuberculum, quod Hipp. opera. M habe

habebat in collo durum, & magnū, & crudum ac dolorosum, venæ brachij sectio: & feminis lini torrefacti cataplasma, vino albo ac oleo subactum ac imbutum, ita ut neque calidum, neque valde coctum deligatur. Aut cum aqua mulla coquatur foeni.

35 Graeci, aut ordei, aut tritici farina. Melifandro quū gingiua dolore corripere, & vehementer intumesceret, sectio venæ brachij, & alumen Ægyptium in principio sedabat. Eurychidi ex cholericis affectionibus, ad neruorum in crutibus distentionem desuit, vna eum secessit deorsum. Bilem multam abunde coloratam vomuit ad tres dies ac noctes valde subrubram, sub vomitum bibit, & impotens erat, & anxius. Nihil autem continere poterat, neque ex poribus, neque ex cibis: & vrinæ ac transicis deorsum suppressio, per vomitus se molli prodit, & deorsum quoque erupit.

Regio morbo correpto prodest laborare, sudare, panem edere, bibere non multum, lauare caput calida multa, sed potius tepida, vinum album, somno non multo vri.

36 Calligeni circa vigesimum quintum ætatis annum destillatio, tussis multa, quod defluebat per vim educebat, nihil infra persistebat, annos quatuor perseuerabat. Ab initio calores tenues fiebant. Veratrum non profuit, sed modicus cibus, & comprimit corpus, edere panem, bibere vinum nigrum, obscurum, quorum unquoq; efus, abstinentia ac aeribus, salis, pinguis, succo silphij, oleribus crudis, multa deambulatio. Lactis potus non contulit, sed sesamum purum, crudum, acetabuli mensura bibere, eum vino molli. Timochari hyeme destillatio, maxime in nares. Quum Venere vsus esset, resiccata sunt omnia: lassitudo, calor successit, caput graue, sudor a capite multus, defluebat autem & per totum corpus. Erat autem etiam sanus sudare aduersus, tertia die sanatus est. Cleomenis filius hyeme initio factio cibum auersabatur, & eius fastidio circa febrē vexabatur, & vomebat cibos ac pituitam. Duobus autem mensibus cibi fastidium durabat. Cocco in spina gibbositatis facta est ex phrenitide. Huic nulla medicamentipotio contulit. Verum vinum nigrum, & panis efus, & balneari abstinentia, & vinctio, & frictio ab vinctio, & fovere non valde, neque multo fomento, sed leni. Quibus fluxiones in oculis tenues ac diuturnæ, si maturræ in nares processerint, profunt. Quibus prægnantibus ex casu, aut conuulsione, aut plaga, dolores leuiter

sunt, his in tribus diebus manifestum fit, an fecum corrumperent. Cuidam quæ circa vigesimum ætatis annum biberat vltro pharmacum ad fetum perdendum, accidit dolor, vomitus biliosorum, multorum, pallidorum, prasinorum, nigrorum. Quum bibisset, tertia die conuulsio corripiebat, linguam com mandebat. Ad quartam diem ad ipsam ingrossus sum: lingua nigra, magna: oculorum albæ partes, erant rubræ: vigilabat, quarta mortua est ad noctem. Pytho. 38

cles agrotatibus aquam, & lac multa aqua ammixta dabat, & renatriebat. Perniones pertere oportet, & calefacere, ita ut quam maxime excalefacias igne & aqua. Oculis incommoda sunt lenticula, fructus pomorum dulces, & olera. Dolores circa lumbos, aut coxam, aut crura, ex laboribus obortis, aqua marinæ aceti, calidum fomentum coferat, ita ut vel aspergas, vel spongiam his imbutam adhibeas. Deligatæ verò lanis oportet. Origani potum, oculis & dentibus malū est. Puella quæ de rupe cecidit, voce desituta, iactatio ipsam tenebat, vomuit ad noctem sanguinē. Quū ad sinistram aurem impegisset, amplius inde fluebat, & aqua mullam difficulte deglutiebat, stertor habebat. Spiritus densus velut morientium. Venæ circa frontem tentæ, decubitus supinus, pedes tepidi, febris multa, aliquando acuta: maxime ex parte secebat, septima voce rupit, calores tenues erant, superstes euasit. Nisanides humeri dolorem habebat, in æstate obortus ex abscissa, profuit ipsi corpus & humerū in aqua marina madefacere, ad multum tempus: & per tres dies vinum album aquosum bibere, simul ut in aqua marina decumberet, ita ut & in ipsa vrinam eiceret. Fullo in Syro phreniticus: quum vrentur, crutibus tremulis corpus velut a culicibus compunctum: oculus magnus, motus breuis, vox fracta, sed clara tamē: vrina pura subsidentiam non habens. Nam propter alui ex thapsia egestionem, decima octaua die morbus remisit, euasit, circa sudorem. Nicoxenus in Olyntho similiter septima die videbatur a morbo liber esse cum sudore. Sorbitiones assumebat, vinum, bonum ex sole. Decima septima die ingressus sum ad ipsum: lingua ardebat, calor fornicus non valde fortis, exolutio corporis vehemens: vox fracta, ut oporosum esset exaudire, clara tamen: tempora collapsa, oculi caui, pedes molles ac tepidi, iuxta splenem distentio. Infulsum per clysterem non

valde

valde suscipiebat, sed resilliebat: prodiit stercus compactum modicum, & aliquid sanguinis, arbitror ab infuso. Vrina clara, pura, decubitus supinus, crura diducta ac disparata, ob exolutionem, penitus vigil. Intra viginti dies calor euauit. Potus erat aqua de farina crassa in ipsa macerata: Sed & de pomis simulque mali punici succus: & lentis torrefactæ, & farinæ lotura cocta, frigida, tenuis sorbitio. Superstes euasit. Fullo in inguina extuberabant dura & sine dolore, & circa pubem ac collum similia erant tubercula magna: febris ante diē decimum. Tussi vexabatur a ruptionibus. Tercio mense aut quarto venter colliquiuit. Calores successerunt, lingua sicca, sitis, egestiones deorsum malignæ: mortui sunt.

Cholericæ bilis sursum ac deorsum eruptiones, ex carnis esu, maxime suilla crudioris, & ex cicere, & ebrietate vini odorati veteris, & in solatione, & ex sepiis, & locustis, & gammariis: & ex olerum esu, maxime porri & ceparum: Insuper & a lactucis coctis, & brassica, & ramicibus crudioribus: & a placentis ac dulciantis & mellitis libis, & a fructibus pomorum, & cucumere pepone, & vino lactei teporis, & eruo, & polenta recenti. Cholericæ affectiones magis in æstate fiunt, & febres intermittentes, & quibus horrores accedunt. Hæ quandoque malignæ fiunt, & ad morbos acutos perueniunt. Verum cauere oportet. Iudicat autem tales morbos maxime quinta & septima & nona dies. Melius tamen est ca-

41 uere vsque ad decimam quartam. Phercyde post solstitium hybernum, nocte lateris dextri dolor etiam prius fieri solitus cessauit, pransus est: & egressus horruit: febris ad noctem, doloris exors, tussicula quædam sicca. Vrina non multa, subsidentia multa. Ab initio rametosa, glabra, diuulsa: post dies quatuor turbulenta, subsidebant: & vrina non decolor, subsidentiam habens, & collectio non apparebat in matula, vbi perfriguisset. Tertia die alius sua sponte egressit. Quarta, subdita glande, stercoracea & biliosa prodierunt: fluxus erat liquidus. Somnus ad noctem non valde. Verum interdum aliquantum dormiebat. Sitis non vehemens. Quarta ad noctem maxime cutis circa frontem, & reliquum corpus mollis, semper superexcedens: febris vincebatur ad manum, & sub ea humescebat: pulsus in fronte valde obscurus, venarum grauitas in conuersionibus, & in omnibus egestionibus ad modicum tempus,

semper doloris exors, ab initio anxius, & paulatim vomebat. Septima a glande subdita, egressit ter biliosum ac stercoraceum, liquidum valde ac pallidum: & iam aliquantum delirabat: & humiditas modice quandoque circa frontem stragula in faciem ducebat: oculos frustra velut si quis videret contrahebat, & rursus nictabat: & stragula reiciebat. Nona die sudor mane obortus ad pectus, perseuerabat donec moreretur: & febris, & deliratio auagescebat. Circa frontem sudor plurimus graueolens, color valde albus, cutis sub pilis interputata: præcordium dextrum eleuatum: demisit a seipso biliosa. Octaua apparebant 42

velut culicum morsus: ante mortem tussiendo reiecit velut ex muco fungos, compacta quædam, alba pituita circumdata. Exscreat autem & aqua parua, alba, lactea.

Quidam post cenam in somno horruit, mane surrexit, capite grauatus horruit, vomuit: capite grauabatur, ad noctem remisit: vsque ad meridiem leniter horruit: rursus noctem grauitur tulit. Sequenti die febris acuta, capitis torpor, vomitus multa bilis, quæ plurima præsina erat: cessauerunt omnia, somnus ad noctem, mane perfrigerabatur, sudor & humiditas per plurimam corporis partem: iuxta splenem manu indicabat ad modicum tempus collectionem doloris exortē, statim euauit, ad noctem vigil: circa fori tempus exacerbabatur febris, anxietas, vertigo, tormen, capitis dolor: vomitus prasinus, leuis, viscosus velut pituita: circa solis occasum cessauerunt omnia, sudor capitis, colli: post vomitum egressit per alium stercoracea, liquida, biliosa, neque nigra, neque inconuenientia. Noctem moderate habebat, itēmq; sequentem diem ad noctem rursus vigil. Vomitus mane similiter & sequenti die, citra anxietatem dolores capitis post sudorem cessauerunt, ad vesperam omnia remiserunt. Nona, non amplius vomuit, magis calefactus est. Reliquis non videbatur febrere. Venæ in temporibus saliebant: doloris omnino exors, sitis semper erat. Nona, quum ad sellā surrexisset, valde animo liquebatur: a glande subdita egressit ramenta nigra & biliosa colore, quantum stercoracei destillabat: vox fracta, in conuersionibus grauis, oculi caui, cutis frontis circumtensa, alioqui bene spirabat, moderatus erat, ad parietem plerumque conuersus: flexibilis in decubitu, incuruatus quietus, lingua alba, leuis. Circa decimam & postea, vrinæ rubræ in circuitu, Hipp. opera. M 2 in

in medio exiguum quid album: duodecima ad glandem subditam, similia destillabant biliosa & ramentosa: post glandem animi deliquium, postea os resiccabatur. Colluebat semper, etsi non valde frigida esset aqua, calidam esse dicebat: niuem leniter gustabat, sitis non inerat, stragula semper de pectore repellebat. Chlamydem calefieri non sinebat, ignis procul, isque parvus: vtriusque maxillæ rubor, postea lingua inarticulata, recalescebat vnum aut duos dies, cessauit. Androphani vocis interceptio, ignora, delirium. His sedatis supererat multis annis, & recidius fiebant: lingua permanebat per totum tempus sicca, & si collutione non vteretur, loqui non poterat: & plerumque erat valde amara. Aliquando etiã dolor ad cor. Venæ sectio soluit hæc: aqua potus, aqua mulsa. Veratrū quoque bibit nigrum, biliosum non prodibat, sed modicum. Tandem hyeme decubuit, & extra se positus mente motus est, & linguæ affectiones similes, calor tenuis, lingua decolor. Vox peripneumonica, de pectore stragula reiciebat, & se educi iubebat, velut micturū, quum nihil clare loqui posset, neque apud seipsum esset, educebat ipsum: ad noctem mortuus est, duobus aut tribus diebus decubuit. Nicanoris affectio erat, quum ad conuiuium progrediretur, timor tibia: quum sub initium vocis tibia, in conuiuium tibia canere audiuisset: præ timoribus turbationes, vix se sustinere posse dixit, quum nox esset. Interdium verò audiens nihil commouebatur, & hæc multo tempore ipsum comitabatur. Damocles qui cum illo erat, cæcutire, & corpore exoluto esse sibi videbatur: & sanè præruptum locum non accessisset, neque trans pontem, aut minimè altitudinis scrobem ausus fuisset transgredi, præ timore ne caderet, sed per ipsum scrobem ibat: hoc ad tempus quoddam ipsi aderat. Phœnicis affectio erat, ex oculo dextro plerumque velut fulgur elucere putabat. Vbi verò non diu ipsum clausisset, dolor ad tempus dextrum vehementer oriebatur: postea etiam ad totum caput, & collum: caput intumescere retro ad verticula: & distentio ac duritia erat circum tendines. Si itaque conaretur commouere caput, aut aperire dentes non poterat, ut potè valde distentus. Vomitus si quando obortirent, relictos dolores auerrebant, ac mitiores faciebant: & venæ sectio profuit: & veratrum duxit omnigena, & non minime prasina. Parmenisco etiam

prius incidebant tristitia, & desiderium excedendi è vita: quandoque verò rursus lætus erat. At in Olyntho aliquando autumnus tempore, voce priuatus decumbebat, quietem agens, ita ut parum saltem loqui conaretur, ac inciperet. Imò etiam si quid loquutus esset, rursus voce destituebatur: somni aderant: quandoque verò vigilia: & iactatio cum silentio, & anxietas: & manus ad præcordia velut dolenti. Aliquando auersus iacebat quietem agens, febris perpetua, & facile spirabat. Postea dixit se cognoscere ingressos. Bibere quãdoque tota die ac nocte, etiam si potus exhiberetur, non volebat: quandoque verò vrna derepente correpta, omnem aquam ebibeat. Vrina crassa velut iumentum. Circa decimam quartam remisit. Cononis serua ex dolore capitis incipiente, extra se mente mota erat: & clamor, & querela multa, raro autem quies. Circa quadagesimū diem mortua est. Decem verò diebus ante mortem, voce destituta & cõuulsa fuit. Timocharis seruus ex atrabiliariis esse quam putaretur à tot ac talibus viris, mortuus est similiter circa eosdem dies. Nicolai filius circa solstitium hybernū ex potationibus horruit: ad noctem febres: post die vomitus biliosus, merus, modicus. Tertia die quum concio adhuc fori plena esset, sudor totius corporis cessauit, & statim rursus calefactus est: vomitus similis. Quarta ab aqua mercurialis egestit stercoacea & liquida. Vrina cineris specie, qualis est aqua mercurialis, non dissimilis, subsidentia non erat, neque vrina multa, pauca quadam in medio vehabantur innata: dolores præcordij sinistri & lumborum. Putabat se ex vomitu insuper respirare, & insuper respirabat, quandoque dupla respiratione: lingua alba, habens ex dextra parte cõcretionem adnatam instar lupini. Parum siticulosus erat, vigil, prudens. Sexta, dexter oculus maior dum videret. Septima mortuus est. Verum alius ante mortem eleuata fuit: & mortuo posteriores partes rubefactæ sunt. Metoni circa pleiadum occasum febris lateris sinistri dolor usque ad clauiculam, atque is adeò vehemens, ut quiescere non posset: & inflammatio tenebat, alui egestio multa, biliosa. In tribus ferè diebus cessauit dolor. Calor autem circa septimum aut nonum. Tussis inerat, excretaiones neque biliosæ, neque multæ fiebant, verum picuitiosa, tussis comitabatur, cibos gustabat, quandoque velut sanus exibat. Corripiebatur autem

tem aliquãdo calores tenues modico tempore, sudores fiebat ad noctem. Spiritus in calore densior, maxillarum rubor, circa lateres grauitas, & sub alas, & ad humerū, tussis tenebant, medicamentum per superna eduxit biliosa. Tertia à medicamento erupit pus, verum ab initio morbi quadagesima, repurgabatur circa trigintaquinque alios dies, & sanus euasit. Vxori Theotimi in semitertiana anxietas, & vomitus, & simul horror incipiente febre, & sitis: progrediente tempore incipiente febre calor inges. Vbi aquam mulsam bibisset, & vomisset, & horror, & anxietas sedata sunt, & mali punici succum postea accepit. Diopithis forori in semitertiana, cordis dolor grauis circa accessionem, & comitabatur is totam diem: & huiusmodi cordis siue oris ventriculi dolor etiã aliis similiter aderat. Verum tamen sub pleiadis occasum viri taliã riora fiebat. Vxori Apomoti in semitertiana circa arcturū, vehemens cordis dolor circa accessionem, & vomitus, & strangulationes ab vtero simul instabant, & ad dorsum dolores iuxta spinam. Quum autem ipsi peruenirent, cordis dolores cessabant. Terpidæ matri à Dorisco, quum abortus factus esset mense quinto gemellorum, ex casu, ab altero quidem statim, velut in tunica quadam liberata est: ab altero verò prius aut posterius quadraginta diebus. Postea autem concepit in ventre. At anno nono dolores vehementes circa ventrem ad multum tempus, quandoque incipiebant ex collo ac spina, confidebant autem ad immum ventrem & inguina: quandoque ex genu dextro, confidebant autem ad eundem locum. Et quum quidem iuxta ventrem dolores essent, alius eleuabatur: quum verò sedaretur, cordis dolor coincidebat. Verum strangulationes non aderant: Sed frigiditas corporis, velut in aqua iacentis. Tempore quo dolor fiebat, per totum corpus dolores spargebantur, mitiores his qui ab initio erant: allium, sulphurium, acria omnia non conferebant, neque dulcia, neque acida: neque vina alba: Verum nigra, & balnea rara. Ab initio quoque vomitus vehementes fiebant, & ciborum exclusiones, & circa dolores mensis non apparebant. Cleomenis vxori circa fauonij flatum, ex nausea & lassitudine, lateris sinistri dolor, ex collo ac humero auspiciatus: febris & horror, & sudor. Incepit autem febris, & non desit, sed auerscebat, & dolor vehemens, tussis, excretaio subrueta, pallida, multa,

lingua alba, alui egestiones moderate, liquida, vrina biliosa. Quarta ad noctem mens prodierunt multi: cessauit & tussis, & excretaio, & dolor: calor autem tenuis. Epicharmi vxori ante partum dysenteria, dolor, alui egestiones subrueta, mucosa. Vbi peperisset, statim sana erat. Polemarchi vxori in morbo articulari coxæ dolor derepente, mensibus non produntibus. Vbi betæ succum bibisset, vox suppri mebatur per noctem, & usque ad meridiem: attramen audiebat, & sapiebat, & manu significabat, dolor esse circa coxam. Clinia forori seniori vomitus, quicquid accepisset per quatuordecim dies, citra febrē, cruentorum vomitionum reiectiones: & contracta strangulatio ad cor procedebat. Castorium, seseli, mali punici succus, sedauerunt omnia: abscessit autem dolor moderatus ad lateris mollitudinem: bulbi succus, & vinum lactei teporis, austerū, & panes quam paucissimi cum oleo. Paulanæ filiam ex fungi crudis, anxietas tenebat, strangulatio, dolor ventris. Aquam mulsam calidam bibere ac vomere profuit, & balneum. In balneo fungū etiomuit, & vbi illa cessatura essent, exsudauit. Epicharmo circa pleiadum occasum, humeri dolor, & grauitas vehemens ad brachium, anxietas, vomitus multi, aquę potus. Euphranoris filio pustulę velut à culicum morfu. Post fauonium siccitates fiebant, usque ad æquinoctium autumnale. Sub canem, æstus vehementes, & venti calidi, & febres sudorificæ, & statim aliquantum recalescebant. Tubercula verò iuxta aurē multis fiebant. Anicula à tussi vexata circa nonam diem. Adolescenti splenico ancillæ filio, alio liquefacta, circa idem tempus. Ctesiphonti sub arcturum, ferè circa septimam. Adolescenti solum suppurata sunt. Eratylli filio euauerunt. Circa vtraque tempora, nullę exudationes, lingua præ siccitate blæsi. Reti venti spirauerunt multi ac frigidi: & niues ex clementi celo quandoque fiebant, & post æquinoctium, austrina aquilonaribus permixta, aquę multę, populariter grafa sunt tussis multæ, magis autem in pueros. Circa aures multis talia, qualia Satyri habet. Quandoque verò ante hoc tempus hyës valde hyberna erat, cū niue & pluuiis aquilonaribus. Timonactis filio fermè bimestri pustulæ in cruribus, & in coxis, & lumbis ac imo ventre, & tumores valde rubicundi. His autem sedatis, cõuulsionēs & comitiales fiebant, sine febris, multis Hipp. opera. M. 3 dieb

diebus: & mortuus est. Polemarchi filio contigit quidem, ut priore tempore suppuratus esset, & excrearet: postea vero calores ipsi erant: & hydropicus erat, & splenicus, & anhelosus: ad locum accliuem, si quando accederet, impotens, & siticulosus: quandoque etiam cibum leniter auersabatur, & sicca tussicula ad multum tempus ita fiebat: titubans obambulabat: & si non facile solubilis esset aluus deorsum, plena reddebatur, & anhelatio ac stragulatio magis fiebant. Tandem autem defluxus & excreatio superuenit, ac tussis. Excreatio crassa, pallida, purulenta: & febris vehemens cessasse videbatur: & tussis mitior, & excreatio pura. Rediit rursus febris acuta, spiritus densus: mortuus est. Verum antea riguerunt pedes, & postea perfrigeratus est. Spiritus magis interclusus est. Urina substitit, extremae partes perfrigeratae sunt: prudes

53 mortuus est, tertia die a recidua. Thyni filio in febre ardente inedia macerato, alui egestio multa. Verum cum bile, & animi deliquio, & sudore multo fiebat: perfrigeratus est valde: & voce destitutus erat totam diem ac noctem. Instillatum pituitae succum continuit: sapiebat, bene spirabat.

Epicharmi filio accidit ex via & potu cruditas. Postridie mane anxietate oborta, ubi aquam, acrum, salem bibisset, euomit pituitam. Postea rigor apprehendit, lauit febricitas. Pectus dolebat. Tertia mane statim sopor modico tempore tenebat, & delirabat, & febris acuta: grauiter morbum tulit. Quarta vigil, mortuus est.

Aristoni ulcerato pedis digito, cum febre loquelae obscuritas. Carcinoma ascendit usque ad genu: periit. Erat autem nigrum, subaridum, graueolens. Cui carcinoma in faucibus visum est, sanus euasit a nobis.

54 Polyphatus in Abderis caput dolebat in febre vehementi. Urinae tenues, multae. Subsidentiae densae & coartatae. Quum autem non cessaret dolor capitis, sternutatoria decima die adhibita sunt. Postea ad collum dolor vehemens. Urina prodiit rubicunda conurbata velut iumeti: mente motus est phrenitico modo. Mortuus est in vehementibus conuulsionibus. Confimiliter etiam Eualcidae famula, quum multo tempore densae urinae prodissent, & capitis dolores adessent, phrenitica facta mortua est, eodem modo ex vehementibus doloribus. Nam urinae densae ac coartatae, certum signum sunt doloris capitis, & conuulsionis, ac mortis. Halicarnassensis qui in domo Xan-

thippi diuersabatur, aurem hyeme dolebat, & caput non mediocriter. Erat autem annorum circiter quinquaginta. Vena secta est iuxta Mnesimachum: laesum est caput euacuatum ac perfrigeratum. Non enim facta est suppuratio. Phreniticus factus est, & mortuus. Urinae erant & huic densae.

In Cardia Metrodori filio ex dentium dolore corruptio maxillae, & gingivarum, vehemens carnis excrecentia, mediocriter suppuratio facta est, exciderunt dentes molares, & maxilla. Anaxenor in Abderis, erat quidem splenicus, & viciati coloris. Contigit autem ipsi, ut tumor circa femur sinistrum obortus, de repente euanesceret. Non multis vero postea diebus oborta est ipsi circa splenem, velut pustula nocturna ab initio, insuperque tumor ac rubor durus. Post diem quartum febris ardens oborta est, & liuefacta sunt omnia circum circa, & putrida videbatur: mortuus est. Verum prius subpurgatus est, & intelligentiam habebat.

Clonicus in Abderis, erat quidem nephriticus, mingebat autem sanguinem paulatim plerumque difficulter. Vexabat etiam aluus dysenterica. Huic mane quidem dabatur lac caprinum, & aquae quinta pars, ita ut ex ambobus compositum totum essent heminae tres: Ad vesperam autem, panis valde affatus, obsonia, beta aut cucumis, vinum nigrum tenue. Dabatur etiam cucumis pepo. Hac vero victus ratione quum vteretur, & aluus substitit, & urinae purae prodierunt. Bibit autem lac donec urinae restitutaerunt.

Mulier in Abderis carcinoma factum est circa pectus, erat autem tale: per papillam sanies subcruenta fluebat, intercepta autem fluxione mortua est. Dini filio in Abderis, umbilicum mediocriter sauciato, fistula parua relicta est, & quandoque etiam lumbricus per seipsum satis crassius penetravit: & quum febreret, vomebat biliosa: quandoque vero & haec ipsa per fistulam prodiebant. Allapsum est & intestinum ipsi ad fistulam, & velut fistula corrodebatur, & rursus restringebatur: & tussis permanere prohibebant. Pythonis filio in Pela, febris statim incepit multa: & in somnum collapsio: & cum vocis interceptione somni fiebant, & aluus dura per omne tempus. At glande ex felle subdita, multa egerebat, & statim remittebat. Verum breui aluus rursus eleuabatur, & febris exacerbabatur, & collapsio in somnum per eadem. Quum autem idem ductus esset, datum est medicamentum quoddam ex his quae enico,

&

& cucumere sylvestri, & peplo constant: & biliosa egestio erupit, & statim sopor sedatus est, & febris mitigabatur, & omnia leuiora facta sunt, & iudicata est die decima quarta. Eudemus splenem vehementer dolebat: imperarunt ipsi medici ut multum ederet, & vinum biberet modicum, tenue, & multum deambulet: non mutatum est quicquam. Vena secta est, cibos ac potus parce sumpsit: deambulationes fecit, sensum augmento facto. Vinum bibit nigrum tenue: sanatus est. Philistidi Heraclidae uxori coepit febris acuta, rubor faciei, ex nulla manifesta causa: paulo post in die rigorem habuit: quum non recalesceret, conuulsio facta est in digitis manuum ac pedum, paulo post recalescens: minxit urinas compactis quibusdam innatantibus, nubeculosas, diuulsas: noctem dormiuit. Secunda die rursus riguit, paulo magis calefacta est, & rubor minor, & conuulsiones fiebant moderatiores. Urinae conuulsiones: noctem dormiuit, parum vigilauit, quum nulla molestia premeretur. Tertia die minxit coloratiora, modicam subsidentiam habentia: eadem hora rigor apprehendit. Febris acuta, sudor ad noctem per totum corpus. Verum vesperi color ad morbi regij modum permutatus est, noctu dormiuit, ac per totum corpus sudauit. Quarta sanguis ex sinistra nare probe fluxit, & menses pauci comparuerunt ordinatim. Rursus autem eadem hora febris exacerbata est. Urinae compactis quibusdam innatantibus paucae. Aluus natura quidem dura, verum multo magis substitit, neque quicquam prodibat, si non glandem subdidisset: noctem dormiuit. Quinta, febris mitior: & ad vesperam per totum corpus sudabat, & menses prodierunt, & noctem

dormiuit. Sexta minxit acuatam multam urinam, compactis quibusdam innatantibus, modicam subsidentiam habentem, concolorem. Circa meridiem veroparum rigore tenebatur: aliquantum incaluit: sudauit per totum: noctem dormiuit. Septima parum calefacta est: facile tulit: sudauit per totum: urinae boni coloris. Iudicata sunt omnia. Tychon in obsidione circa Datum, ictus est catapultam in pectus, & paulo post risus erat circa ipsum tumultuosus. Videbatur autem mihi medicus eximens lignum, reliquisse ferrum in sepro transuerso: & quum ipsi ita videretur, ad vesperam infusum per clysterem adhibuit, & pharmacum deorsum purgans dedit. Noctem primam moleste transegit. Statim vero ubi dies illuxisset, & medico, & aliis, melius habere videbatur, erat enim quietus. Praedictio facta est, quod ubi conuulsio fieret, non tarde moriturus esset. Sequentem noctem moleste ferens, insomnis, plerumque in ventrem decumbens: Tertia mane conuellebatur. Circa meridiem mortuus est. Eunuchus ex venatione & discursu hydropicus factus est.

Quidam circa Elealcis fontem, ad sex annos habuit ex equitatione, inguinum tumorem, varices, & coxendicum dolores. Qui lateris mollitudine tabuit, septima die mortuus est. Praepotent crudi salsa cum melle. Scorratio turpis, dysenteriae medela est. Leonidae filiae natura concitata, auersa est: auersa in iram excanduit: ubi ira excanduit, reconciliata est. Medicus non intellexit: puella mortua est. Philotimi filius puber venit ad me in Iechina, caluariae os habens medicina destitutum: in quo videbam occultas ratiocinationes non esse constantes.

HIPPO

HIPPOCRATIS COI

Liber de Victus ratione in morbis acutis,

Iano Cornario Medico Phisico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Prefatio. Aegrotantium historias, & affectiones, à quibus etiam qui medicus non sit, conscribi posse.
- 2 De victus ratione veterum nihil memorabile existere. Singulorum morborum numeros enumerare cur difficile. Morborum acutorum cognitio, præ aliis insigniter laudatur in medico.
- 3 Acuti morbi qui. A morbis sparsis & non similibus plures mori, quam ab aliis omnibus.
- 4 Ab imperitis medicis scitu commodissima fuisse ignorata.
- 5 Medicina vaccinationi cur similis. Præcogitorum præstantia. Ptiſanam merito omnibus frumētaceis, in morbis acutis esse præferendam, Ptiſana quatenus utendum.
- 6 Potioſis seu sorbitionis ptiſana quantitas. Indicationis celeritas unde.
- 7 Pleuriticorum indicatio & purgatio. Ptiſana quod hordecium aptum, & cur deglutientes non ledat. Ptiſana sorbitio quatenus & quæ ratione ledat.
- 8 Cur à veteribus syderati vocati sint. Pleuritici anhelosi.
- 9 Ptiſana sorbitio, quibus imbibenda & quatenus.
- 10 Ptiſana sorbitionis exhibenda tempus, & uterque modus. Pedes frigidi.
- 11 Pleuritici à principio calida conferunt. Fomenta in pleuritide humida vel sicca.
- 12 Claviculæ dolores soluentia. Vena scilicet quatenus pleuritidem soluat, & quæ vena secunda. Pleuriticorum alius quatenus & quibus mollienda.
- 13 Venari nigri facultas. Peplii facultas. Ptiſana in media purgatione nõ dada, & à purgatione, etiam non nisi exigua copia. Ptiſana sorbitio ab initio statim exhibenda.
- 14 Medicorum circa ptiſana potum error. Mutationum incommodarum in ptiſana & succo utentibus, mala. Victus ratio in sanis exploranda.
- 15 Victus cibi & potus sibi ipse semper similis, semper est securior. Victus mutationes repentina, noxia ac morbifera. Bis in die cibum assumentes nec assueti, quæ ratione ledantur, & quomodo curandi.
- 16 Bis in die cibum assumere assueti, nec pransi, quibus affectionibus obnoxii.
- 17 Vasa deropente euacuata quomodo replenda. Biliosi superius partibus funem minus tolerant: pituitosi, contra. Magne circa habitus ac naturas nostras mutationes, maxime morbos faciunt.
- 18 Cibus facile qui frant. Maza præter consuetudinem ingesta incommoda. Panis calidus sicum & re

pletionem repentinam inducit. Aqua & vini potus permittati incommoda.

- 19 Vini albi & nigri permutatio. Additio noxia magis, detractio noxia minus.
- 20 Sorbitiones quatenus primis diebus in morbis acutis danda. Vasa in morborum principis non vacuanda.
- 21 Medicorum ignorancia. Cibi aut potus perperam oblari, medici arguunt ignorantiam. Vasa in vacuationem non cognoscere, ridiculum ac damnosum.
- 22 Labij inferioris concussio. Cibi aut potus perperam oblari, medici arguunt ignorantiam. Vasa in vacuationem non cognoscere, ridiculum ac damnosum.
- 23 Mutationes repentina, quæ circa corpus sunt, usque circa dietam non esse ab similes. Oxyrimy ac laborum repentinorum incommoda. Lectus durior ac mollior. Ulcus in tibia.
- 24 Multiplex in ventre lesio. Mutationes repentina ex multa quiete ad ampliore laboro magis ledunt, quam contra. Sorbitionibus quando utendum. Uigilia fortis. Vini differentia, aqua mulsæ, & aceti mulsæ, quomodo constituenda.
- 25 Vini dulcis facultas, & quibus commodum. Vinum dulce magis educit spiritum, quam vinosum. Album vinosum. Nota de vini utilitate ac detrimēto, ante Hippocratem ignorata. Vinum siluum ac nigrum. Vinum aquosum. Vinum meracius.
- 26 Aqua mulsæ quibus in morbis acutis conueniat. Aqua mulsæ facultates. Aqua mulsæ aquosæ facultates. Aqua mulsæ comoda.
- 27 Aqua mulsæ cur putetur debilitare & mortem accelerare. Mel sumptum, duplo vino meraco fortius. Ptiſana sorbitio & aquæ mulsæ potus flatu excitat. Aqua mulsæ cruda & cocta differentia.
- 28 Acetum mulsam, valde acre, & parum acre. Aceti mulsæ exhibendi tempus ac modus.
- 29 Intestini exasperatio quibus ab aceto mulsæ. Aceti acrimonia, quibus potissimum conueniat. Acetum cur mulieribus magis aduersatur.
- 30 Aquæ potus in morbis acutis. Aquæ potus quatenus spiritum educat, & quibus potissimum noxius, & quæ ratione. Item quibus morbis conueniat.
- 31 Balneorum in morbis acutis usus, & eorum utendi modus.
- 32 Caput quomodo in balneis haberi debeat. Consuetudinis balneo utentibus habenda ratio. Balneum cur peripneumonici aptissimum. Balneum quibus incommodum. Lauare quibus incommodum.
- 33 Lauandi qui semel & qui bis. Balneis quos magis deceat uti.
- 34 Febris ardentis causa & generatio. Signa. Lingua, Alui egestiones, Uigilia, Mentis motiones. Februm

- Februm ardentium purgationes. Signa quibus soluitur.
- 35 Febris ardentis aliud genus. Indicationis signa. Vena scilicet quando in morbis acutis conueniat. Angina curatio. Ex sanguinis detractio debiliores per clysteres rescindi.
- 36 Præcordia inflammata. Medicamenta purgantia, quando his noxia.
- 37 Vocis repentina priuatio, curatio signa.
- 38 Morbi comitiales & semisiderati. Vena scilicet quando purgationibus præmittenda.
- 39 Angina generatio & curatio.
- 40 Fluxio calida ac nigrosæ asthæ vel autummalis tempore. Arteria ulceratio & pulmonis ardor.
- 41 Febris, à stercore non subeunte, aut à cibo recenti, cum lateris, dolore, &c. Lumborum grauius. Flatus graueolentes.
- 42 Febris ventre molli ac vacuo. Pedes frigidi quid significent. Pedes febre desinente calent. Sorbitiones in febribus, quando danda.
- 43 Alui in febribus perpetuo liquida, &c. Alui liquida & mens perturbata in febribus.
- 44 Vertigines & capitis pulsus, à februm initio. Urina nebulosa & crassa ab initio. Tenuis, Urina concoctionem quæ impediunt. Sorbitiones prope indicationes, quatenus danda.
- 45 Februm indicationes. Febres quæ longa. Febres anxiosa & præcordia inuenta, Urinaurationem indicant.
- 46 Urina crassiores, pallidiores: tenuiores, nigriores. Febres inconstantes. Numerus impar in aegrotis cur utendum. Morborum prima principia diligenter obseruanda.
- 47 In aegrorum congressu quæ obseruanda. Præcordiorum affectus.
- 48 Alui egestio nigra, sani hominis egestioni similis. Delirij signa. Manus tremule. Conuulsio. In febre hyberna, lingua aspera, & animi deliquium.
- 49 In febribus horrendum quid quinta die: alui repete liquida. Singultus. Vocis priuatio. Animi deliquium. Conuulsio. Cura in febribus tuberculosa.
- 50 Noctes plus quam dies delirij significatione præbent. Vocis in febre decimam quarta die interceptio. Lingua in febre conturbata loquens.
- 51 Sanguinis destillatio repentina, asthæ ac autummalis tempore. Febris singulosa.
- 52 Peripneumonice ac pleuriticæ affectiones, & earum curationes.
- 53 Sputa matura & urina matura. Peripneumonia, in vigore auxilium non admittit: & eius curatio.
- 54 Dysenteria. Morbus regius quando febres biliosas soluat.
- 55 Tetanus, & eius curatio.
- 56 Morbi per quæ soluantur. Veratrum quibus dandum. Abscessu aut vene ruptura laboranti, veratrum noxius. Veratrum quibus dandum.
- 57 Dolores ex itinere contracti. Morbi ex victus ratione. Ventris tumor à cibo copioso.
- 58 Potus aquosi. Potus meraciores, & austiores. Ieiunium capitis dolori, & crapula matum. Semel in die cibum sumentes.
- 59 De alimentorum facultatibus. Allium. Casus. Legumina. Cicer. Lent. Lupinus. Silphium. Cholera sicca generatio.

- 60 Carnes bubula, Caprina, Porcina, Suilla.
- 61 Cholera sicca curatio.
- 62 Hydropium dua natura. Quando bis sanguis detrahendus. Venter infernus calidus, & egestiones acres, ac inæquales.
- 63 Tormina sine febre in hydropo. Circa victus rationem morborum intentiones ac remissiones februm obseruanda.
- 64 Medicamentis qui non sint purgandi.
- 65 Sanguis alio fluda non detrahendus. Per veratrum sursum purgari tutius. Affectio supra seprum trahensursum, & infra.
- 66 Hydropici potio. Sanguinem sistens medicamentum. Selamoidis potioſis descriptio. Trichiasis quid, eiusque remedia.
- 67 Hamorrhoidarum curatio.
- 68 Suppuratorum curatio. Ad oculos.
- 69 Ad oculorum dolores. Hydropicis. Stercora per alium expellencia. Puerorū exercitium primum.

Quæ Chidias appellatas sententias conscripserunt, recte quidem scripserunt ea quæ patiuntur aegroti in singulis morbis, & quomodo quædam ipsorum euenerunt: & hæcenus quidem etiam qui medicus non sit, recte conscribere possit, si probè ex singulis aegrotis quæ patiuntur didicisset: Quæ verò medicum antè discere oportet, aegroti non referente, horum pleraque omissa sunt, alia in aliis, & quædam valde commoda ad coniecturam. Quomodo autem ad coniecturam dicatur, quo modo singula curare oporteat: in his multa aliter sentio, quam velut illi prodiderunt. Et non solum ob hoc nõ laudò: verum quod etiam paucis numero vti sunt medicamentis. Nam exceptis morbis acutis, plurima ab ipsis relata sunt pharmaca alium deorsum purgantia exhibenda, & serum ac lac pro tempore. Si quidem igitur hæc bona essent, & morbis conuenientia, in quibus exhibenda esse monuerunt: longè magis laudanda essent; eo quod quomodo paucis sint sufficientia. Nunc verò res non ita habet. Qui tamen postea eam tractationem repetuerunt, magis sanè medico modo, de his quæ singulis exhibenda sunt transegerunt. At neque veteres quicquid memorabile de victus ratione conscripserunt, & quantum magna hæc res sit, eam omiserunt: attamen multos in singulis morbis modos, multiplicemque ipsorum diuisionem non ignorarunt aliqui. Caterum numeros singulorum morborum clare pronuntiare volentes, non recte scripserunt. Non enim facile sit enumerare, si ex eo quis aegrotantium morbum aestimet; quod alter ab altero aliqua re differt: &

Com. Gal. in l. p. i.

& ideo non putet eundem morbum esse, si non idem nomē habeat. Mihi vero placet, ut in vniuersa arte mentem adhibeamus. Nam quæcunq; opera bene ac recte tractat, ea singula bene ac recte facere oportet: & quæ cito, cito: & quæ pure, pure: & quæ citra dolorem tractare oportet, ita facere ut quàm minimus dolor sentiatur: & alia omnia eiusmodi insigniter præ aliis ad meliorem modum transigere oportet. Maxime vero laudauerim medicum qui in acutis morbis, qui plurimos homines occidunt, præ aliis insigniter ad meliorem partem excellat. Sunt autem hi acuti, quos veteres nominauerunt pleuriticidē, peripneumoniam, phreniticidē, & febrem ardentem, & alij morbi qui ex his hærent, quorum febres omnino continuæ sunt, & occidunt. Quū enim non pestilentis morbi modus quis communis grassatus fuerit, sed sparsi fuerint morbi, & non similes, ab his morbis plures moriuntur, quàm ab aliis omnibus. Idiotæ igitur non valde cognoscunt eos qui in his, aliis præstant: aliarumque curationum magis aut laudatores, aut vituperatores existunt. Et profecto magnū signum hoc est, quod populares minime de his morbis intelligentiam habeant, veluti quos studio consequi oportet. Nam qui medici non sunt, medici esse videntur, maxime propter hos morbos. Facile est enim nomina ediscere quæ proferri solent apud ægros his morbis affectos. Si enim quis primum succū nominarit, & vinū tale, aut tale, aut etiam aquā mulsam, omnia hæc eadem plebeis hominibus, & meliores, & deteriores, medici dicere videntur. At res hæc non ita se habet, sed in his sanè vel maxime alij ab aliis differunt. Videntur autem mihi digna esse quæ scribatur, maxime hæc, quæ ignorantur à medicis, maxime scitu commoda, & quæ magnas utilitates, aut magna detrimenta afferunt. Quæ itaque ignorantur, hæc sunt. Curnam in acutis morbis, aliqui medici omne æuum ferunt, primum non colatas exhibentes, & recte se medicari putant? Aliqui vero plurimi faciunt, ut nullum ordeum ager deuolet: (magnum enim detrimentum afferre arbitrantur) verum per linteum excolantes succum exhibent. Quidam vero ipsorum neque primum crassam dederint, neque succum: atque hi partim donec ad septimum diem æger perueniat, partim vero perpetuo, donec iudicatus fuerit morbus. Sanè huiusmodi quæstiones ac proponere quidem

medici consueuerunt, fortassis autem neque, si proponantur, comperiantur. Proinde calamitiam incurrit tota ars apud vulgus adeo magnam, ut neque omnino medicinam esse putent. Nam in acutis morbis intantum inter se differunt artifices, ut quæ alter exhibet optima esse putans, ea alter iam mala esse existimet: Et ferè ob id artem variationi similem esse dixerint. Quia vates eandem auem, si sinistra appareat, bonam esse ducunt: si dextera, malam. Et in aruspicina talia sunt, alia in aliis. Verum aliqui vates contraria his dicunt. Astero autem hanc speculationem pulcherrimam esse, & cognatam plurimis ac maxime commodis in arte. Nam ægrotantibus omnibus plurimum ad sanitatem confert, & sanis ad securitatem, & his qui se exercent, ad bonum habitum, & ad quod quisque voluerit. Primum igitur recte omnibus frumentaceis edulis prælata esse videtur, in morbis acutis: & laudo sanè eos qui ipsam prætulerunt. Nam viscositas ipsius leuis est, & continua, & iucunda, & lubrica, & moderate humida, & sicim eximit, & facile eluitur, si forte & hoc opus sit: & neque adstrictionem habet, neque malam turbationem, neque in ventre intrumescit. Intrumuit enim in coctura quàm maxime tumescit.

Quicumque igitur primum in hisce morbis vtuntur, nulla die vasa vacua fieri permittant, ut ita dicam, sed vtantur, & non intermittant, si non aut ob medicamenti, aut infusi per clysterem vsus, intermittere oporteat. Et qui quidem bis in die cibum capere soliti sunt, eis bis danda est: qui vero semel edere consueuerunt, his semel primo die danda est. Verum sensim progressu facto, si fieri poterit, etiam his bis detur, si sanè opus habere visum fuerit. At vero copia sufficit ab initio dare non multa, neque minus crassam: sed ut consuetudinis gratia quid ingeratur, & ut ne multa vasorum vacuatio fiat. Ceterum quod ad augmentum copiarum sorbitionis attinet, si quidem sicior fuerit morbus, quàm quis putarit, non ita magna copia dare oportet, sed ante sorbitionem, aut aquam mulsam, aut vinum præbibendum exhibere, vtrum ex his conuenientius fuerit. Vtrum vero conueniat, in singulis modis referetur. Si verò os humectetur, & à pulmone prodeuctia, qualia oportet fuerint, sorbitionis copiam, ut in summa dicam, augere oportet. Quæ enim citius & magis humectantur, celeritatem iudicationis significant. Quæ vero tardius

dius & minus, tardiores iudicationem significant. Et hæc quidem per se talia omnino existunt. Verum multa quoque alia commoda omittuntur, ex quibus coniecturas facere oportet, quæ postea referentur: & quanto copiosior purgatio fuerit, tanto plus dare oportet, vsque ad iudicationem, maxime duobus à iudicatione diebus, quibus sanè quinta, aut septima, aut nona iudicare videtur, ita vt etiam partim ac imparium dierum rationem habeas. Postea vero sorbitionem quidem manè vtendum est. Vespere vero ad cibos transeandum. Conueniunt autem talia vt plurimum his qui statim tota primum vtuntur. Nam & doctores in pleuriticis statim sua sponte cessant, vbi memorabile quid spure ac expurgari ceperint: & purgationes longe perferiores sunt, & minus suppurati sunt, quàm si quis aliter victum suppeditet: & iudicationes simpliciores, & melius iudicantes, & minus reuertentes. Primum namque ex optimo ordo facta esse oportet, & quàm optime coctam, & præsertim si non solo succo vt velis. Nam vna dum reliqua primum vitæ, & lubricitas facit vt ordeum deglutire non leuatur. Nusquam enim adhiere, neque secundum thoracis rectionem moram trahit. Lubricissima autem est, & maxime sicim eximit, & facillime concoquitur, & debilissima est: quæ optime cocta est, quibus omnibus opus est. Si quidem igitur non opem tulerit quis quantum opus est, ut sufficiens sit eiusmodi primum sorbitionis modus, multis modis lædetur. Etenim verbi causa, quibus cibum intus conclusus est, si quis non facta deorsum euacuatione, sorbitionem dederit, dolor si adest amplius exacerbauerit: & si non adest, statim inflixerit, & spiritus densior fiet. Hoc vero malum est. Pulmonem enim resiccat, & præcordium, & peritonem, ac septum transversum dolore affligit. Quinetiam si lateris dolor affligens est, & ad calefactoria non remittit, & sputum non prodit, sed citra purificationem ac concoctionem valde viscosum fit, si non soluerit quis dolorem, aut venter mollito, aut vena secta, verum tandem horum conducet: primum autem ita habentibus dederit, cito mors taliam continget. Propter has igitur causas, & alias huiusmodi adhuc magis, qui tota primum vtuntur, septima die: & citius moriuntur, partim necesse est, partim ab creta cernicispiratione, & stertore suffocatio. Tales veteres sydere istos esse putauerunt, ob

hoc quidem maxime, non minus autem, quod & mortuis ipsis latus liuidum reperitur, vt simile quid plage appareat. Causa vero huius est, quod prius quàm dolor soluetur moriuntur. Cito enim anhelosi fiunt. Primum multo autem ac densio spiritu, velut iam dictum est, valde viscosum citra concoctionem sit spiritum, & egressum fieri prohibet: immò stertorem inducit, cartilaginosis partibus arteriarum partibus bronchiis appellatis impactum, & vbi ad hoc deuenerit, lethale iam plerumque existit. Nam & ipsum spiritum impactum, prohibet quidem spiritum intra ferri, cogit autem cito extra ferri. Atque sic mutuam opem ad malum inter se conferunt, dum & spiritum impactum, densum spiritum facit: & hic quum densus sit, spiritum insuper viscosum facit, & lubricum fieri, ac elabi impedit. Occupat autem hęc, non solum si primum in tempestiue vtantur, verum multo magis, si quid aliud ediderint, aut biberint, quod minus quàm primum idoneum sit, proinde plerumque confirmata sunt auxilia, & his qui tota primum vtuntur, & his qui succo ipsius: his vero qui neutro horum, sed solo potu, quandoque etiam diuesimode auxiliari oportet. At verò hoc modo omnino facere oportet. Si cui a cibo recens accepto, & alio modo suberacuat, febris inceptit, siue cum dolore, siue sine dolore, inhienda est sorbitionis exhibitio, donec putarit cibum ad infernam intestinum partem secessisse. Vtendum autem est potu acoti multo, si dolor affuerit, hyeme quidem calidi, æstate vero frigidi. Si verò multa fuerit sitis, etiam aqua mulsam, & aquam. Postea vero si dolor aliquis affuerit, aut periculosum aliquid apparuerit, danda est sorbitionis neque multa, neque crassa, atque hæc post septimum, aut nonum diem, si validus æger fuerit. Si verò non subit venter, cibum et qui recens cibum accepit, si quidem validus sit, & ætate vigeat, infusum per clysterem adhibendum est. Si verò debitor fuerit, glande vtendum est, si non sua sponte prodierit. Tempus porò exhibendæ sorbitionis hoc maxime obseruare ab initio, & per omnem morbum oportet. Quum quidem pedes frigidi fuerint, inhiere oportet sorbitionis exhibitioem. Maxime vero & a potu abstinendum est. Vbi verò calor descenderit ad pedes, tunc exhibere conuenit, & putare in omnibus morbis, & non minime in acutis, & maxime in his qui magis febriles ac periculosissimi sunt, tempus hoc magnam vim habere.

Vten

in his locis.
4) ponit Gal.
Gal. Cor. inquit

Vtendum est autem, primum quidem maxime succo; deinde vero pitrisana, iuxta prædictas coniecturas diligenti facta consideratione. Cæterum pleuritis, hoc est dolor lateris, siue ab initio fiat, siue postea, calefactoris quidem primum non alienum est tentare dissolueri. Ex calefactoris vero optima est aqua calida in vtre aut in vesica, aut in vase æneo, aut testaceo adnota. Verum molle quid antea ad latus supponere oportet, lenitatis ergo. Commodè etiam sponsia, mollis, magna, ex aqua calida expressa apponitur. Contegere vero stragulis ipsum fomentum oportet. Nam & ampliore tempore sic sufficit & durabit, & simul ut ne vapor ad ægroantis spiritum afferatur: nisi fortassis & hoc ad aliquid commodum esse visum fuerit. Aliquando enim ad aliquid commodat. Insuper autem & ordeum, & eruium, in aceto diluto, ita ut paulo acidius sit quàm ut quis bibere possit, dissoluta ac feruifaceta, & in marsupia coniecta, apponere oportet: & furfur eodem modo. Siccum autem fomentum præbent sal & milium torrefactum, in laneis sacculis cõuenientissimum. Nam & leuè, & lene est milium. Soluit autem huiusmodi molitorum fomentum, etiam dolores ad clauiculam pertingentes. Sectio autem venæ non similiter soluit dolorem, si non ad clauiculam pertingat dolor. Quod si ad calefactoria dolor non soluitur, nõ multo tempore calefacere oportet. Reficcat enim hoc pulmonem, & suppurationem faciat. At si quidem dolor ad clauiculam de se significatione præbeat, aut grauitas ad brachium, aut circa mammã aut supra septum transversum, venam scicare prodest in cubiti flexura internam, & non cunctari copiosum sanguinem detrahere, donec multo rubicundior fluxerit, aut pro puro & rubicundo limidus. Vtrunq; enim contingit. Si verò sub septo transuerso fuerit dolor, ad clauiculam autem de se significationem nõ præbeat, alium mollire oportet, aut veratro nigro, aut peplo, ita ut veratro quidem dauicem, aut seseli, aut cuminum, aut anisum, aut aliud quid ex odoratis ammiscas, peplo vero silphij succum. Sed & hæc inter se si miscantur, consimilis modi existunt.

13 Ducit autem nigrum veratrum melius, & ad iudicationem commodius quàm pepulum. Pepulum vero flatus magis erumpere facit. Ambo autem hæc dolorem sedant. Sedant item alia multa alium subducencia medicamenta. Verum hæc inter ea quæ

ego noui optima sunt. Alioquij & ea quæ in sorbitionibus exhibentur alium subducencia medicamenta, opitulantur, quæcunque non valde iniucunda sunt, aut ob amaritudinem, aut propter aliam quandam iniucunditatem, aut ob copiam, aut colorem, aut aliquam suspicionem. Pitrisana tamen statim insuper sorbendam dare oportet, postquam medicamentum bibit, non memorabili copia pauciorè, quàm quanta sumere aduersus est. Nam & rationi consentaneum est, in media purgatione sorbendam non dare. Quum autem cessauerit purgatio, tunc minus sorbeat de ea, quàm aduersus est. Postea vero reducat semper ad maiorem copiam, si & dolor sedatus fuerit, & nihil aliud aduersetur. Idem mihi sermo est, si etiam pitrisana succo uti opus fuerit. Melius enim esse assero, statim omnino incipere sorbere, quàm præuacuatis iam vasis sorbere auspicari, aut tertia, aut quarta, aut quinta, aut sexta, aut septima die, si sanè nõ iudicatus fuerit morbus ante hoc tempus. Præparationes autem & his consimiles faciendæ sunt, quales dictæ sunt. De sorbitionis igitur exhibitione ita sentio. Sed & de potu, qualemcunque tandè quis ex describendis sumpturus est, eadem mihi penitus sermonis ratio est. Noui autem etiam medicos maxime contraria facere his quæ fieri oportebat. Omnes enim volunt, vbi sub morborum initia homines fame præmacerarunt, duobus aut tribus, aut etiam pluribus diebus, sic sorbitiones exhibere, itémque potus, & fortassis etiam par ipsi esse videtur, ut magna corpori mutatione contingente, etiam magnum quid valde contrà obiciatur: Verum mutare quidem non parum, bene habet. Recte tamen mutatio transferenda est, & ex mutatione adhuc magis exhibitio eorū quæ per os sumuntur. Maxime igitur lædi poterint, si non recte mutationem fecerint, hi qui tota pitrisana vtuntur. Poterint etiam lædi qui solo succo vtuntur, lædi quoq; possunt qui solo potu vtuntur. Minime vero hi. Oportet autem & in sanorum adhuc hominum victu addiscere quæ conferunt. Si enim sanis tales aut tales victus, multum differre videntur, tum in aliis quibusdam, tum in mutationibus: quomodo non etiam in morbis multum differant, & maxime in acutis. Atqui facile est hoc addiscere, quod simplex victus cibi ac potus, ipse sibi ipsi semper similis, securior omnino est ad sanitatem, quàm si quis repente ad alium

alium meliorem, magnam mutationem faciat. Nam & his qui bis in die cibum sumunt, & his qui semel, repentinæ mutationes noxas ac ægritudines inducunt: & eos sanè qui prandere non aduersi sunt, si pransi fuerint, statim infirmos facit hoc, & toto corpore graues, & debiles, & pigros: Si verò etiam insuper cœnauerint, acidum ructantes. Quibusdam vero etiamalui liquida egestio oboritur, quum præter consuetudinem ventriculus grauetur, solitus reficari, & non bis intumescere, neque bis cibos coquere. Auxiliatur igitur his, mutationem rursus adæquare: dormire enim oportet velut nocte reducta post cœnam, hyeme quidem absq; frigore, æstate vero, absq; calore. Si vero dormire nõ queat, vbi multam lenitatem deambulationem non stando oberrauit, nihil cœnet, aut pauca, eaque innoxia. Insuperque minus bibat, & potum non aquosum. Talis autem adhuc magis affligetur, si ter in die ad fatieratam cibum acceperit, & adhuc magis si sæpius. Quanquam sanè multi sint, qui facile ferunt, si ter in die cibum copiose accipiãt, qui ita sunt aduersi.

16 Quin & hi qui bis in die cibum capere soliti sunt, si pransi nõ fuerint, debiles & infirmi sunt, & ad omne opus timidi, & ventriculi osculum dolent. Viscera enim pendere ipsis videntur: & calidam ac cum virore pallidam vrinam mingunt, &alui egestio comburitur. Quibusdam etiam os amarefcit, & oculi caui fiunt, & tẽpora palpitant, & extremæ partes perfrigerantur. Et plerique ex his qui pransi non sunt, cœnam edere non possunt. Si verò cœnam sumpserint, ventriculum grauant, & multo magis ægre in lecto degunt, quàm si etiam pransi fuissent. Quum igitur talia hæc sanis fiant, ob victus dimidiæ diei mutationem præter consuetudinem: apparet neque apponere, neque detrahere commodum esse. Eum igitur qui præter consuetudinem semel in die cibum accepit, si vbi tota die vasa vacua fecit, quantum consuevit cœnauerit, verisimile est, si tunc quum imprãtus esset doluit ac ægrotauit, & vbi cœnauit grauis fuit, multo magis grauati. Si vero etiã longiore tempore euacuatis vasis, postea repente cœnauerit, adhuc magis grauabitur. Qui igitur præter consuetudinẽ vasa vacua fecit, ei hanc diem rursus adæquare sic conducit absque frigore, & calore atq; labore. Hæc enim omnia grauiter tulerit: & cœna multo minor exhibenda est, quàm consuevit, eaque nõ sicca, sed modi hume-

toris: & postea bibat potum nõ aquosum, neque pauciorè quàm pro cibi ratione. Sed & postera die pauca prandeat, quo sensim progressu contingente ad consuetudinem reuertatur. Qui tamen supernas partes amarabile infestantur, talia molestius ferunt. Pituitosa autem supernis partibus, cibi præter morem abstinentiam omnino facilius ferunt. Quare etiam semel in die cibum præter morem capere, facilius utique iidem tulerint. Sufficiens igitur & hoc signum est, quod maximæ mutationes eorū quæ circa naturas nostras ac habitus contingunt, maxime morbos faciunt. Non igitur licet intempestiue, neque vehemētissimas vasorum vacationes facere neque vigentibus morbis, & inflammatione cõsistentibus, cibos exhibere, neq; licet repente in tota re quicquã aut huc aut illuc mutare.

Multa vero his cognata, ex his qui ventri contingunt, itémque alia referre quis possit, quod facile quidẽ ferunt cibos, quibus aduersi sunt, etiam si natura non sint boni: Similiter etiam potus: Ægrè autem ferunt cibos quibus aduersi non sunt, etiam si non sint mali: similiter etiã potus. Et quæ quidẽ multus carnis esus præter consuetudinem assumptus facit, aut allium, aut silphium, aut succus ipsius, aut caulis, aut alia huiusmodi, magnas quasdam peculiare vires habentia, minus admiretur quis vbi talia dolores ventriculis magis quàm alia inducunt. At iusta fuerit admiratio, si didiceris quantam maza turbationem, & molem, & flatum, & tormen vetriculo inducat, si præter morem ingesta fuerit, ab eo qui mazam edere non est solitus: aut qualem sitim panis ipse calidus ingestus inducat, & repentinam repletionem, ob siccati vim, & quod tarde transit: & quàm diuersas inter se affectiones faciat, & panes valde puri, & qui ex toto sunt collati, præter cõsuetudinem in cibo accepti, itémque maza sicca præter morem, aut liquida, aut viscosa: & quale quid faciant polentæ recentes non aduersis, & aliæ his qui recentibus vti aduersi sunt: itémque vini & aquæ potus, præter morem repente vicissim permutatus, & aquosum vinum, & meracum, præter consuetudinem repente potatum. Illud enim humiditatem in superno ventre inducit, & flatum in inferno: Hoc vero venarum palpitacionem, & capitis grauitatem ac sitim. Quin & album vinum, & nigrum si quis præter consuetudinem permutet, etiam si ambo vinosa fuerint, tamen Hipp. opera N multa

multa in corpore alterari, ut minus mirum esse quis dixerit, dulce & vinosum vinum non idem posse, si derepente permutata fuerint. Porro huiusmodi aliquam partem sermone contrario patrocinari oportet: quod mutatio victus his facta est, corpore non mutato, neque ad robur, ut cibos apponere opus sit, neque ad debilitatem, ut detrahere oporteat. Insuper autem & robur coniectandum est, & morbi vniuersi cuiusque modus, & hominis natura, & consuetudo victus aegri, non ciborum solum, sed etiam potuum. Multo autem minus ad additionem procedendum est. Nam detractionem omnino tollere sepe conducit, ubi suffecturus est aeger, donec morbi vigor maturefcatur. In quibus autem hoc faciendum sit, scribetur. Multa vero etiam alia re latis cognata scribere quis possit. Hoc tamen melius testimonium est. Non enim cognatum est rei illi de qua plurimus a me sermo habitus est, sed ipsa res opportunissimum est documentum. Nam ab acutorum morborum initio, aliqui quandoque eadem die qua morbus incepit, cibos comederunt: aliqui postridie: quidam etiam sorbuerunt quicquid oblatum esset, quidam etiam cyceonem. Omnia autem haec deteriora quidem sunt, quam si quis alio modo victum instituisset: multo tamen minus detrimentum afferunt in hoc tempore peccata, quam si quis primis duobus aut tribus diebus, penitus vasa vacua fecisset, & quarta aut quinta die, tali victu usus esset. Deterius tamen est, si omnibus his diebus vasis euacuatis, in posterioribus diebus hoc modo victum instituat, prius quam concoctus ac mortuus sit morbus. Etenim hoc modo mortem plurimis manifeste affert, si non omnino facilis fuerit morbus. Quae vero ab initio committuntur peccata, non similiter, ut illa medelam omnem respuunt, sed multo facilius correctionem admittunt. Hoc igitur maximum documentum esse arbitror, quod primi dies sorbitione tali, vel tali non sint priuandi, in his qui paulo postea talibus, aut talibus sorbitionibus vrsuri sunt. Funditus igitur ignorant, tum hi qui granosa pituita vtuntur, quod ab ipsa leduntur, quum sorbere inceperint, si duobus, aut tribus, aut pluribus diebus antea vasa euacuauerint: tum hi qui succo vtuntur, quod sorbentes leduntur, ubi non recte sorbitionem inceperunt. Tunc tamen cauent, & magnam noxam afferre cognoscunt, si priusquam mortuus factus fuerit

morbus, granosam pituitam sorbuerit aeger, succo vti assuetus. Omnia igitur haec magna testimonia sunt, quod medici aegros non recte ad victum perducunt. Sed in quibus morbis vasa vacua facere non oportet, his qui sorbitionibus vti debent, vasa vacua faciunt. In quibus vero ex vasorum vacatione, ad sorbitiones mutationem facere non oportet, in his mutationem faciunt, & hoc plerumque absolute. Aliquando vero in his temporibus mutationem ad sorbitiones faciunt ex vasorum vacatione, in quibus saepe ex sorbitionibus ad vasorum vacationem accedere expediebat, si ita morbum exacerbari contingat. Aliquando autem & cruda attrahuntur de capite, & a thoracis regione, biliosa, & vigiliis ipsis coincidunt, ob quas non coquitur morbus: & tristes ac amarulenti fiunt, & delyrant, & splendores ipsis ob oculos obuersantur, & aures sonitu plenae sunt, & extremas partes perfrigeratae, & vrinae incoctae, & sputa tenuia, & falsa, & meraco colore tineta, ac pauca, & sudores circa collum, & anxietudines, & spiritus in latatione sursum versus offendens, defusus, aut etiam valde magnus, supercilia distenta ac grauata deliquia animi praua, & stragulum de pectore reiectiones, & manus tremulae. Quandoque vero labium infernum concutitur. Haec autem in principiis comparentia, vehementis delyrij significationem praebent, & plerumque aegri moriuntur. Qui vero effugiunt, aut cum abcessu, aut cum sanguinis e naribus fluxione: aut ex crassi puris sputo effugiunt: aliam vero minime. Neque enim talium rerum peritos medicos esse video, quomodo debilitates in morbis dinoscere oporteat, & quae ex vasorum vacatione efficiuntur, & quae propter aliam aliquam irritationem, & quae propter dolorem, & praecumine morbi: itemque quot affectiones, & omnigenas species, natura nostra & habitus singulis pariat: & quidem quum talium cognitio, aut ignorantia, salutem aut mortem afferant. Maius enim malum est, si ob dolorem & morbi acumen debilitato, exhibet quis potum, aut sorbitionem copiosorem, aut cibum, ob vasorum vacationem debilem esse existimans. Indecorum etiam est ob vasorum vacationem debilitatum non cognoscere, & victu premere. Afferit equidem periculum aliquod & hoc peccatum, verum multo minus quam alterum. Multo autem magis risu dignum hoc peccatum est quam illud

illud alterum. Si enim alius medicus, aut etiam idiota, ingressus cognouerit ea quae contigerunt, & edenda ac bibenda dederit ea quae alter prohibuit, palam auxilium tulisse putabitur. Talia vero faciunt, ut artifices maxime ab hominibus vituperentur. Videtur enim ipsis ille qui ingressus est medicus aut idiota, velut mortuum suscitasse. Scribentur autem de his quoque signa, ex quibus singula dinoscere oportet. Confamilia tamen illis quae circa ventrem contingunt, & haec sunt. Nam si totum corpus praeter consuetudinem multum quiescat, non statim magis robustum fit. Si vero etiam vbi multo tempore quieuit, derepente ad labores prodierit, vitiosum quiddam palam operabitur. Ad eundem modum etiam singulae corporis partes. Nam & pedes tale quiddam operantur, & alij articuli laborare non adfuerit, si interposito tempore derepente ad laborandum prodeant. Eadem etiam oculi & dentes perpetiuntur, & quaecumque tandem pars. Nam & lectus praeter morem mollis dolor inducit, itemque praeter consuetudinem durus. Sed & si sub die lectus praeter morem sternatur, corpus induratur. Quin & talium omnium exempla scribere fatius fuerit. Si quis enim accepro vlcere in tibia, neque valde periculoso, neque adeo contemnendo, ita ut neque ipsi ita difficulter, aut adeo facile vlcera sanescant, statim prima ab initio die decumbens curetur, & nequaquam crues eleuet: hic sanè hoc modo citra inflammationem fuerit, & sanus multo citius sic fiet, quam si obabulans curetur. At tamè si quinta aut sexta die, aut etiam prius surrexerit, & progredi voluerit, magis vtiq; affligetur, ac dolebit, quam si statim ab initio obabulans curatus esset. Si vero etiam multum derepente se fatigauerit, multo magis dolebit, quam si illo modo curatus, in illis diebus ita se fatigasset. Perpetuo igitur haec omnia inter se testimonium praebet, quod omnia quae derepente multum supra modum huc & illuc mutantur, laedunt. Multiplex igitur in ventre laesio est, si ex multa vasorum vacatione, plus moderato derepente ingeratur. Quin & in reliquo corpore, si ex multa quiete, ad ampliorē laborem derepente deueniat, multo magis laedetur, quam si ex multo cibo ad vasorum vacationem transmutetur, & si ex multo labore derepente ad ocium ac segniciem exciderit. Oportet tamen & his corpus quiescere. Oportet item illis ventrem a ciborum copia quiescere. Si minus, & dolorem in corpore inducet, &

totius corporis grauitatem. Plurimus itaque sermo de mutatione huc atque illuc a me habitus est, eo quod haec nosse ad omnia commodum sit, & ad hoc praesertim de quo nobis sermo erat, quod in acutis morbis ad sorbitiones mutationem faciunt ex vasorum vacatione. Facienda enim est mutatio velut ego iam iubeo. Deinde non est vtenum sorbitionibus priusquam morbus maturus factus fuerit, aut aliud quoddam signum apparuerit, vel vacuatorium, vel irritatorium, circa intestinum, aut circa praecordia qualia scribentur signa. Vigilia fortis, potus & cibos crudos & inconcoctiores facit. Et rursus in contrariam partem mutatio, dissoluit corpus, & excoctiorem ac capitis grauitatem inducit. Vinum porro dulce, & vinosum, & album, ac nigrum, & aquam mulsam & aquam, & acetum mulsam, his noctis distinguere oportet in morbis acutis. Vinum dulce minus caput grauat, quam vinosum, & minus mentem ferit, & magis quam alterum per alium & intestinum subit. Viscera vero magna facit splenem & hepar. Quare neque his qui amara bile abundant commodum est. Nam & sticulosum in talibus est, & flatiosum in superno intestino: non tamen inferno intestino inimicum pro flatus ratione, & quidem quum non valde penetrat flatus à vino dulci, sed circa praecordia moretur. Certè per vrinam hoc minus exit omnino quam vinosum album. Sputum vero magis educit dulce quam alterum: & quibus quidem sticulosum est dum bibitur, his minus quam alterum vinum educit. Quibus vero sticulosum non est, his magis quam alterum educit. At vero album vinosum vinum, plurima ac maxima ex parte iam & laudatum & vituperatum est, in dulcis vini enarratione. Ad vesicam autem magis penetrat quam alterum: & quum vrinam cieat, ac semper perurpat, multum in his morbis profuerit. Nam etiam ad alia incommodius sit altero, attamen quae in vesica sit ab ipso purgatio, liberat si quale oportet propellatur. Bonae vero haec notae sunt de vini vtilitate ac detrimento, quas seniores me non nouerunt. Fuluo vero vino & nigro austero, in his morbis ad haec vti poteris, si capitis grauitas non affuerit, neque mentis percussio, neque sputum ab ascensu prohibeatur, neque vrina suppressa sit: alui autem egestionem humectiores ac ramentosiores fuerint. In talibus sanè, vel maxime conuenienter ex albo transmutatio.

Hipp. opera. N 2 mut

text. 15. ponit
ss. textus

25. Com. 3.
ponit Sal. a
25. text.

mutationem facere, & si qua his similia existunt. Hoc vero insuper intelligere oportet, quod si aquosum fuerit vinum; supernas partes omnes, & eas que circa vesicam sunt minus lædet. Verum partibus circa intestinum magis proderit, si meracius fuerit. ²⁶ Aqua vero mulla si bibatur per totum morbum in acutis morbis, in totum quidem his qui amara bile abundant, ac magna viscera habent, minus commoda est quam his qui tales non sunt. Siticulosa tamen minus est dulci vino. Pulmonem enim molliat, & sputum moderatè educit, & tussim lenit. ²⁷ Habet enim vim quandam extensoriam, quæ magis moderatè sputum viscosum facit. Urinas etiam sufficienter ciet aqua mulla, si non aliqua ex visceribus affectio prohibeat. Sed & biliosa per alium magis egerit, quandoque bona, quandoque magis quam conuenit colore saturata, ac spumosa: atque hoc biliosis & magna viscera habentibus magis contingit. Sputi igitur educationem, & pulmonis mollitionem, aquosior aqua mulla magis facit. At spumosa alij egestionem, & biliosa magis quam conuenit colorata, ac magis calida, meraca aqua mulla magis ducit quam aquosa. Talis autè egestio habet quidè & alia magna nocumenta. Neque enim ex præcordiis ardorem extinguit, sed concitat, & anxiam molestiam, ac membrorum iactationem facit: verum & intestina & sedes exulcerat. ²⁸ Horum autem auxilia scribentur. Qui igitur aqua mulla vitur, absque forbitionibus, pro alio potu, in his morbis, hic multum successum percipiet, & non in multis successu destituetur. Quibus autem danda sit, & quibus non, & ob quas causas non danda, maxima ex parte dictum est. ²⁹ Damnata vero est aqua mulla ab omnibus, veluti quæ bibentes ipsam extremè debilitet: & propter hoc propter eos qui seipso fame cõficere constituerunt dictum est. Aliqui enim aqua mulla sola in potu vtuntur, nimirum velut talis existat. At hoc non omnino hoc modo se habet. Sed si sola bibatur, multo quidem fortior est, quam aqua, si non alium exturbet. Sed & vino albo ac tenui, & parum aquæ ferente, & inodoro, aliquatenus fortior est, aliquatenus debilior. Multum tamen differet & vini & mellis meracitas, ad vtriusque vires. Nam etiam si duplam mensuram vini meraci quis bibat, respectu mellis quod delingat, multo tamè fortior fuerit ex melle solo, si alium non turbabit. Nam & multo

plus steroris ipsi prodibit. Si tamen pituita forbitione vtatur, insuper autè aquam mullam bibat, valde ipsum replebit ac flatu excitabit, & visceribus circa præcordia incommoda erit. At si ante forbitionem aqua mulla bibatur, non ita lædit velut si insuper bibatur, sed etiã aliquo modo pderit. Cæterum cocta aqua mulla, aspectu quidem multo merior est quam cruda. Splendida enim & tenuis, albæque ac pellucida fit: Sed quam ipsi virtutem attribuiam, qua crudam præcellat, non habeo. Neque enim iucundior est quam cruda, si mel bonum esse contigerit: debilior tamen, & minus steroris ducens: quorum neutro vt castigetur, aqua mulla opus habet. Proximè vero vtendum tali cocta, si mel prauum fuerit, & impurum, & nigrum, & non boni odoris: Coctura enim maiorem partem turpitudinis prauitatis ipsius detrahere poterit. ³⁰ At vero acetum mullum appellatum si bibatur, sæpe quidem commodum esse in his morbis comperies. Nam & sputum educit, & facilem spirationem facit. Tempora vero huiusmodi habet. Etenim quod valde acre est, nihil moderati fecerit, ad sputa quæ non facile prodeunt. Si enim educeret ea quæ stridulam asperitatem faciunt, & lubricitatem induceret, & guttur velut dilataret, pulmonem vti que leniret. Ipsum enim molliat: & si quidem hæc contingerent, magnam sanè vtilitatem afferret. Aliquando verò id quod valde acre est, educationem sputi non obtinet, sed insuper viscosum id facit, & lædit. Maxime autè hoc perpetiuntur hi qui etiam aliàs perniciosè habent, & qui neque tussire, neque excreare inherencia possunt. Ad hoc igitur vires agroti insuper coniectare oportet, & si spè de ipso habeas, exhibere. Exhibere autè oportet, si dederis, summe tepidum: atque tale paulatim, & non large. Quod vero parum acre est, humectat quidem os & fauces, sputum item educit, & sitim sedat, & præcordio & visceribus quæ sunt hæc parte lene est, & detrimenta ex melle hæc parte prohibet. Quod enim biliosum est in melle, castigat. Flatus etiam erumpere facit, & ad mictionem proritat. Intestini tamen infernam partem humectio-
rem facit, & ramenta inducit. Quandoque vero etiã malum hoc fit in acutis morbis, maxime quidem, quod flatum penetrare prohibet, imò recurrere facit. Insuper autè & aliàs debilitat, & extremas partes frigefacit. Atque hæc solam læsionem ex aceto mullo contingere noui, quæ sanè digna sit vt scrib

scribatur. Parum autem de huiusmodi potu, nocte & ieiuno ante forbitionem præbibendum dare commodum est. Sed & vbi multum temporis post forbitionem intercessit, bibere nihil prohibet. ³¹ His vero qui solo potu degunt absque forbitionibus, propterea non est commodum semper & perpetuò hoc vt, maxime propter rasuram aut exasperationem intestini. Quum enim stercore vacuum sit, magis vti que hæc induxerit: & quum vasorum vacuatio ad sit, postea etiam aqua mulla vires detraherit. Si tamen opitulari apparuerit ad totum morbum multus huius potus vsus, parum acceti affundere oportet, vt saltem cognosci possit. Ita enim & ea quæ lædere solet, minime læserit: & his quæ auxilio opus habent, opè tulerit. Cæterum vt in summa dicatur, acedines siue aciditates ex aceto, amara bile abundantibus magis conferunt, quam atrabiliariis. Amara enim dissoluntur, & in pituitam transeunt, dum ab ipso attolluntur. Nigra vero fermentantur, & attolluntur ac multiplicantur. Acetum enim nigra sursum ducit. Mulieribus autem omnino magis aduersatur acetum, quam viris. ³² Dolores enim vteri inducit. Aquæ porro potui in acutis morbis, nullum aliud opus habeo quod attribuiam. Neque enim lenit tussim in peripneumoniacis, neque sputum educit, sed minus quam alia, si quis semper aquæ potu vtatur. Si tamen inter acetum mullum & aquam mullam, parum aquæ abforbeat, sputum educit, propter qualitates potuum transmutationem. Inundationem enim quandam inducit, aliàs autè neque sitim sedat, sed exacerbatur. Est enim natura biliosa biliosa, & præcordio mala; imò pessima fit ac biliosissima, & vires maxime prosterit, vbi in vacuitatem ingressa fuerit. Sed & splenem auget & hepar, vbi inflammatum fuerit, & fluctuat ac superinatat. Nam & tardi transitus est, eo quod frigida est & cruda ac incoctilis, & neque per alium sæpedit, neque per urinas trahit. Insuper autem & propterea læsionem inducit, quod à natura sterco non subducit. Si vero etiam dum adhuc frigidi sunt pedes, aliquando bibita fuerit, hæc omnia multo plus lædit, ad quodcunque tandem ipsorum peruenerit. Vbi tamen in his morbis suspicatus fueris, aut capitis grauitatem vehementem, aut mentis perualsionem, penitus à vino abstinentum esse, & aqua in tali vtendum: aut vinum aquosum & album penitus dandum, & penitus ito-

dorum, & post ipsius potum aqua modica insuper bibenda. Ita enim robur vini caput & mentem minus percellit. In quibus autem potu ipsius maxime vtendum sit, & quando valde multa, & quando moderata, & quando frigida, & quando calida, partim prius dictum est, partim pro temporis occasione dicitur. Cæterum de reliquis potibus, qualis est ordeacea aqua, & qui ex herbis sunt, & qui ex vna passa, & vuarum expressarum retrimentis, & ex tritico, & cnicis, & myrti baccis, & malo punicis, & de aliis, vbi alicuius ipsorum vsus contigerit, scribetur circa ipsum morbum: quemadmodum etiam de aliis compositis medicamentis. Balneum vero in multis morbis opem tulerit eo vtentibus, ad aliquos quidem assidue, ad aliquos non item. Quandoque vero minus eo vtendum est, propterea quod homines ad hoc sunt imparati. In paucis enim domibus præparata sunt necessaria instrumenta, & nec ministri veluti opus est parati habentur. Si vero non omnino bene quis lauetur: non modicam læsionem incurret. Nam & rugurio fumum non habente opus est, & aqua larga, & balneo multo, & non valde large affusis, si sanè non ita opus fuerit. Et defricione quidem potius vtendum non est. Si vero defricetur, calido vtendum est ipso defrici ori medicamento, eo que multiplici magis quam aliàs receptum est, & insuper non pauca aqua perfundendum, & cito perfundendum. Breui quoque via ad solium opus est, & vt facilis sit incalescentia, & facilis item exitus: oportet autem eum qui lauetur esse moderatum ac temperatum, & nihil ipsum operari, sed alius & perfundere, & defricare. Debet etiam post ea multa aquæ mixtura parata esse, & celeres perfusiones fieri, & spongiis vtendum est pro strigili, & non valde siccu inungendum est corpus. Caput tamen restitutum esse oportet, quatum eius fieri potest maxime, ita vt spongia extergeatur: & neque perfrigerari caput oportet, neque extremas partes, neque reliquum corpus: & neque eum qui reces forbitionem accepit: neque eum qui recens potum sumpsit, lauare oportet: & neque sorbere, neque bibere cito post balneum. Magnam tamen partem agro tribuere conuenit, si sanus balnei valde amans fuit, & lauari aduersus. Tales enim magis appetunt, & loci vtilitatem sentiunt, & non loci læduntur. Conuenit autem in totum magis peripneumoniis, quam febribus ardentibus. Nam dolorem lateris, & pectoris Hipp. opera. N 3 ac

ac dorsū balneū lenit, & spūm matūm facit; ac educit: & facilem spirationem reddit, & lassitudinem eximit; articulos enim & carnis superficiem mollit. Sed & urinam ciet; & capitis gratitatem soluit, & nates humectat: tot igitur bona balneo adfunt, quibus omnibus opus est. Si vero apparatus penuria aliqua fuerit, in vna re vel pluribus, periculum est ne magis laedat balneum quam prosit. Singula enim ex ipsis magnam detrimentum afferunt, si non à ministris velut cōuenit preparata fuerint. Minime vero rempētūm est eos lauare, quibus alius in morbis liquidior iusto est: itēque eos quibus plus iusto adstricta est, & non prius subit. Sed neque debilitatōs lauare oportet, neque ex ciborum fastidio nauſeantes, aut vomentes, neque eos qui bilioſi sunt eructant, neque eos quibus sanguis ex naribus erumpit, nisi minus quam pro occasione contemnit, fluat. Occasiones autem hōstis: Si vero minus, quam pro occasione fluat, lauare expedit, siue totam corpūs ad reliquā in dē opem sentiat, siue caput solum. Si igitur preparatioes cōmunes fuerint, & aeger bene suscepturus est balneū, quotidie lauare cōuenit. Eos vero qui balneo delectantur, etiam si bis in die lauerit, nihil peccauerit. Ceterum balneis vni multo magis licet his qui tota p̄tē sana videntur, quam his qui toto videntur fūco. Licet autem & his aliquando. Minime vero his qui pota solo videntur. Sunt tamē ex his quoq; quibus licet. Cōestare vero ex praescriptis oportet, & quibus balneū in singulis vicibus modis profuturum est, & quibus non. Quibus enim aliquid horum deest cōmodum, quae balneum facit, & qui balneo cōmodant, lauare non oportet. Quibus vero nihil horum deest, & adfunt p̄tēs signa in quibus lauare conducit, lauare oportet. Febris autem ardens fit, quum resiccata venula; hōra est iua acies ac bilioſos saros humores in se ipsas attraxerint, & febris multa detinet, & corpus velut ex ossum lassitudinē detentum, de lassitū ac dōlet. Fit autem plerumque & ex longo itinere, & longa siti, quum resiccata venula hōres ac calidas fluxiones in se ipsas attraxerint. Fit autem lingua aspera ac sicca, & valde nigra, & dum circa ventrem morderat, dolet, & alut egestiones valde liquidas & pallidas sunt: & hīs vehemens inest itōmque vigilia. Aliquantō etiam mentis emotiones. Huic & aquam, & aquam mullam aquosam coctam, quantum volue-

et 23 Vig ad 34
p̄tē 62 dca.
Com. 9. Gal 34
p̄tē 123

rit, bibendam dato: & si amarā fuerit os, vomere conducit, & ventrem per clysterem subluere. Si vero ad haec non soluat, lacte asinino cocto purgato. Salsum autem nihil, neque acre exhibet. Non enim suffere. Sorbitionem vero, donec extra iudicationes fuerit, ne dato. Et si sanguis ex naribus fluxerit, soluitur affectio: itēque si sudores accedant iudicatorij, genuini, cum vrinis albis & crassis, ac subdētis leuibus et si abscessus aliquis fiat: si vero absque his soluta fuerit, recidua rursus aegritudinis continget. Aut coxa, aut erutum dolor emergit, & trāsa expuet, si sanus futurus est. Febris ardentis genus aliud. Alius subit, si p̄tē haec est, lingua aspera, sicca, sal- 35 saginosa. Vt in intere p̄tio, vigilia, extremitates frigidat. Tali si non sanguis ex naribus fluxerit, aut abscessus circa col- lum fiat, curus dolor, & spūa crassa spuerit (haec autem suppressa alio fiunt) aut coxae dolor, aut pudendi liuor, non iudicatur, & restis intentus iudicatorium signū est. Sorbitiones attractorias dato. Verum in acutis morbis venam secabis, si vehemens appareat morbus, & qui ipsum habeant, in vigoris atate fuerint, & robur ipsis affuerit. Si quidem igitur angina fuerit, siue aliquis alius ex pleumeticis morbis, eclegmaris delinēu repurgato. Si vero debiliores appareant, si plus de sanguine detraxeris, infusa alui per clysterem tertio quoq; die vte- 36 re, donec in tuto fuerit aeger, aut etiam fame opus habeat. P̄tē cordiū inflammata non est flatuum interceptio: septi tran- ſuerſi intentiones, aut spirituum protensio- nes: in recte ceruicis spiratione sicca, quibus pus nō subest: verum ex flatuum interceptioe, affectioes hāc accedūt. Maxime autem & hepatis dolores, & splenis graui- tates, & alie inflammationes, & supra sep- tē tranſuerſi dolores, ac morborum collectiones, solui non possunt, si quis prius medicamentis purgare aggrediatur. Nam venā sectio in talibus principalis est: dein- 37 de infusa per clysteres, si non magnus & vehemens fuerit morbus. Sin minus, etiam posse medicamentis purgante opus est. Sed & post venā sectionem, purgatis medicamentum secutitate ac moderatio- ne opus habet. Quicunque vero ea quae inflammata sunt, statim in principio mor- borum medicamento, soluere aggrediamur, hī de intento quidem ac inflammato nihil asperum non eam remittit affectio quae adhuc cruda est, quae vero morbo, resistunt

ac

ac sana sunt, colliquefaciunt. Debili vero euadente corpore, morbus inualeſcit. Quum autem morbus corpori praeualue- rit, tale iam incurabiliter affectum est. 37 Vt aliquis repente voce priuatus fiat, venarū interceptiones faciunt, si sano hoc contingat absque manifesta, aut alia forti causa. Venā igitur secare oportet, in bra- chio dextro internam, & sanguinem deora- here, iuxta habitum ac atatem rationem intēdo, an plus aut minus oporteat. Coin- cidunt autem plurimis ipsorum haec rubo- res: faciei, oculorum stabilitates, digitorum in manibus distentiones, dētium stridores, pulsationes, maxillarum contractiones, ex tremittatum perfrigeratio, spirituum per venas interceptiones. Quum dolores ac- 38 cesserint, atrā bilis & acrim fluxionum affluxus fiunt. Dolent autē partes interna- dum mordentur. Conuerſa vero, & valde sicca facta venę intenduntur, & inflamate affluentia attrahunt. Vnde corrupto san- guine, & spiritibus non potentibus natu- 39 les in ipso vias perire, perfrigerationes fiunt ex statione, & vertigines, & vocis in- terceptio, & capitis grauitas, & conuulſio- nes, si iam ad cor, aut hepar, aut ad venam deuenierint. Hinc morbi comitiales sūt, aut somniferati, si in ambientes locos fluxiones incidunt, & a spiritibus pertrāfire non potentibus resiccata fuerint. Quare talibus, fomentis prius adhibitis, venam secare oportet statim ab initio, dum adhuc eleuari sunt omnes affligentes spiritus, ac fluxiones. Facilius enim auxilium ad mir- 40 tant: & resectis viribus, & consideratis iu- dicationibus, medicamentū exhibere sur- sum purgans, si non subeat, infusum per clysterem adhibere. Postea, vero lac as- ininum coctum dato, & non minus quam duodecim heminas bibat. Si vero virium 41 robur adsit, plures quam sedecim. An- gina fit, quum fluxio ex capite multa ac glutinosa, tempore hyberno aut verno, ad venas angulares inflexerit, & ha fluxione ampliore, propter amplitudinem, attra- xerint. Quum autem frigida & glutinosa sit, spiritus tranſicus obturabit, & sangui- nis tranſicus obturans, propinquas sangui- nis partes congelat, ipsumque immobilē ac stabilem facit: quum natura frigida sit, & obturandi vim habeat, & propterea suf- 42 focantur, lingua liuescens, & rotunda euadente ac reflexa, propter venas quae sunt sub lingua. Præcisa enim vna, quam aliqui

columellam vocant, venā crassa ab vtra- que parte est. Quum igitur haec plena sint, & in linguam imitantur, quae rara est ac spongiosa, propter siccitatem: contingit ve ipsa prae violentia humorem ex venis susci- piens, ex lata fiat rotunda: ex hene colorata, liuida: ex molli, dura: ex facile flexibili, in- flexibilis: adeo vt aeger cito suffocetur, si non quis eito auxiliū ferat, venę sectionem à brachijs facies, & venas sub lingua secas, & eclegmarum delinēu curans, & calidos gargarismos exhibens, & caput radens. Debet autem & ceratū collo ac capiti cū cumponere, & lanas obuoluere, & spōgiis mollibus, ex aqua calida expressis fōdere. Bibat autem aeger aquam, & aquā mullam, non frigidam. Succū vero p̄tē sane tunc su- met, quū iam ex iudicatione in tuto fuerit. 43 Quum vero aestiuo, vel autumnali tem- pore, fluxio calida ac nigra de capite de- fluxerit, tempore ex tempore acris ac calida facta talis vbi est mordet, & vlcera, & spi- ritum implet. Erecta ceruicis spiratio acci- dit, & siccitas multa, & quae videntur gra- 44 lia apparent, & tēdines posteriores in collo distenduntur, & velut in tegano distenti esse videntur, & vox abrupta est, & spiritus pau- uis est, & retractio spiritus densa ac vi- 45 lenta accedit. Talibus arteria vlceratur, & pulmo ardet, quum non possit extrinse- cus spiritum inducere. Et si his affectio nō vltronea ad externas colla partes defera- tur, grauior ac inuictabilior est, & propter tempus, & quod à calidis, & acris sicut hu- 46 moribus. Si febris corripit, vterque inter- core nō subeunte, aut a cibo recessu accepti, siue cum dolore lateris, siue absq; eo, quie- rem agere oportet, donec cibi descende- rint prius ad infernam aluum; potu vero vti acceto mullō. Quum autem ad lumbos grauias deuenierit, infusa per clysterem me- 47 luere, aut medicamento purgare oportet. Vbi vero purgatus fuerit, victum praescri- bere ex sorbitione primam, & aquā mullā posu, deinde ex cibis ac piscibus coctis, & vino aquoso modico, ad noctem. Interdium autem, ex aqua mulla aquosa. Quum vero flatu graueolentes prodierint, glandula subditiua, aut infusa per clysterem vren- dum erit. Sin minus, in acetū mullū potu cohibere, oportet, donec ad infernā aluum descenderint cibi: deinde sic per infusum clysteris subducere. At si mollē ac vacuū 48 venter habenti febris ardens accedat, si tibi commodum esse visum, fuerit medicamētis purgare, intra tres dies id ne feceris, sed

42

sed quarto. Postquam vero medicamentum exhibueris, sorbitionibus uere, obseruans febrium exacerbationes, ut nunquam exhibeas quum sunt, aut futura expectantur, sed ubi desinunt, aut quieverunt, & quam longissimè à principio. Quum uero frigidi sunt pedes, neque potum, neque sorbitionem neque aliud quidquam eiusmodi dato: uerum maximum hoc esse ducito, ut expectes donec valde fuerint calfacti: deinde sic id quod conducit exhibe. Plerumque enim futura exacerbationis febris signum est pedum frigiditas. Si uero in tali tempore exhibueris, maxime per omnia peccaueris. Morbum enim non parum augebis. Quum autem febris desinit, uite uersa pedes reliquo corpore calidiores sunt. Auge tur enim frige faciens pedes, accensa ex thorace, ad caput flammam remittens. Vniuerso autem calore acruatim sursum concurrente, & ad caput exhalante, merito pedes frigidi sunt, ut qui ex carnes & neruosi natura existant. Insuper autem etiam quum longe à calidissimis locis absint, perfrigerantur, calore ad thoracem coacernato. Et rursus iuxta proportionem, quum febris soluitur, & in tenues partes dirimitur, ad pedes calor descendit. Hoc igitur tempore & caput, & thorax ipsorum perfrigeratur, quia de causa sorbitio exhibenda est. Nam ubi pedes frigidi fuerint, necesse est uentriculum calidum esse, & multo fastidio plenum, & præcordium intuentem, & corporis facta rationem, propter internam turbationem: & mentis abalienationem, & dolores: & æger distrahatur, ac vomere cupit, & si praua vomuerit, dolet. Postquam uero calor ad pedes descendit, & urina progressa est, etiam si non sudarit, omnia desinunt. Hoc igitur tempore sorbitionem dare oportet, alioqui perniciofa est. Quibus uero perperuo aluus in febribus liquida est, his præcipue pedes calefaciens, & ceratis integes, & fasciis obuoluens, animum aduerte ut ne sint reliquo corpore frigidiores. Si uero calidi sunt, calefactorium nullum adhibe, sed conferua ut ne perfrigeretur: potum autem utendum est quam patissimò, aqua frigida, aut aqua mulla. Quibus autem in febribus aluus liquida est, & mens perturbata, & multi ex talibus floecos auferunt, & nares scalpunt, & paulatim quidem respondent si interrogentur, ipsi uero à se ipsis nihil aptum dicunt: talia atrabiliaria esse mihi uidentur. Talibus igitur ita se habentibus, si aluus liquida fuerit, ac collit-

quirit, uiderur mihi sorbitiones frigidiores ac crassiores exhibere oportere, & potiores aluum sistentes, & uinosiores, magis quam adstringentes. At quibus in febribus vertigines ab initio, & capitis pulsus sunt, & urina tenues, in his expectare oportet, ut ad iudicationes febris exacerbentur. Nec uero admirarer, si delirarent. Quibus in principio urina nebulosa, aut etiam crassa sunt, tales depurgare oportet, si etiam alia contulerint. Quibus uero in principio urina tenues, tales ne purgato, sed si visum fuerit, infusum per clysterem adhibeto. Hos sic curare conducit. Eger corpore quietem agat, yngaturque ac equaliter contegatur. Potu utatur aqua mulla aquosa: & sorbitione succi prisanæ ad uesperam. Alium uero ab initio per clysteris infusum subducito. Medicamenta autem his ne exhibeto. Si enim quid circa uentrem commoueris, urina non concoquitur, sed absq; sudore ac iudicatione, febris ad multum tempus durabit. Sorbitiones autem ubi prope iudicationem fuerit, ne dato, si turbetur: uerum quum remiserit turbatio, & ad melius procedet. Obseruare uero etiam omnium febrium iudicationes oportet, & in hoc tempore sorbitiones detrahete. Solent autem longè fieri hæc febres, & impetuofos humorum de loco ad locum illapsus habere, si quidem inferna partes frigida fuerint, circa aures & collum. Si uero non fuerint frigida, alias mutationes habent. Fluit autem sanguis ex naribus, & alui his exturbantur. Quibuscunque uero febres anxiosa sunt, & que præcordia intendunt, & decumbentes in eodem loco decubitu non sustinent, & extrema partes perfrigerantur, hi plurima omnino diligentia ac custodia opus habent. Degant autem hi ut nihil ipsis exhibeas aliud, quam acetum mullum aquosum. Sorbitionem uero ne exhibe, donec febris desierit, & urina concocta fuerit. Decumbere autem debet æger in domo obscura, & in stratis quam mollissimis reclinatuse esse, ita ut multo tempore decubitu in eodem loco toleret, & quam minimum se iactet. Hoc enim talibus maxime prodest. Super præcordium uero, lini semen liateo illitum imponito, obseruato ut ne horrescat æger dum apponitur. Sit autem summe tepidum, aqua & oleo coctum. Coniectare uero ex urinis oportet id quod futurum est. Si enim crassiores ac pallidiores fuerint, meliores sunt.

Si

Si uero tenuiores ac nigriores, deteriores. Si autem mutationes habent, temporis diurnitatem significant: & necesse est ut morbus & ad deterius, & ad melius, in aequalitatem permutet. Ceterum inconstantes febres finire oportet, donec constiterint: Quum uero constiterint, & victu, & curatione conuenienti occurrere, speculatione secundum naturam facta. Sunt autem aspectus ægrotorum multi. Quare animaduertendum est medico, ut ne aliqua manifesta causa ipsum lateat, neque ex his quæ rationatione cognoscuntur, neque ex his quæ ad numerum parem aut imparem apparere oportet. Maxime igitur, numerum imparem uereri oportet. Nam hi dies in alter utram partem ægrotos inclinare faciunt. Primum itaque diè obseruare oportet, quomodo æger debilis esse coepit, cognito principio ex quo, & quando. Præcipuum enim hoc est ut sciatur. Quum uero ægrotum interrogaueris, etiam hæc omnia considerabis. Primum quidem quomodo caput habet, an doloris exors sit, neque grauitatem in seipso habeat: deinde præcordia & latera an doloris exortia sint. Si enim præcordium dolorosum fuerit, aut eleuatum, aut obliquitatem aliquam habuerit, aut fatietate, aut lateris dolor affuerit, & uenæ cum dolore, tumescula, aut tormen, aut uentris dolor: Quum horum quid affuerit in præcordio, alium maxime infusus per clysterem soluere oportet. Bibet autem aquam mullam calidam coctam. Considerandum uero est an dum exurgit, animi deliquium incidat, an bona spiritus tolerantia ipsum habeat: & inspicienda alui egestio, num uelementer nigro colore prodierit, aut pura, quales sani hominis sunt egestiones: & an febris ad tertium diè exacerbetur. Vbi uero ualde probe tales consideraueris in his morbis tertiam diè, ad hæc iam etiam alia contemplare: & si quarta simile quid tertiam habuerit ex iisdem illis, æger in periculo versatur. Ex signis autem, nigra alui egestio mortem significat. Quæ uero sani hominis egestioni similis est, si per omnes dies apparuerit, salutare signum est. At si glande subdita non obedierit, & spiritus bona tolerantia affuerit, si ubi ad sedem exurrexit, aut isthic in lecto, animi deliquium incidit: Hæc ubi ægrotat, aut ægrotat, ab initio affuerint, deliquium futurum expecta. Intetus autem sis quoque ad manus. Si enim tremule fuerint, tali sanguinis de naribus de stillatione futuram expecta. Inspicere uero ipsas nares oportet,

an spiritus equaliter per utrasque feratur: & si multus feratur de naribus, conuulsio fieri solet. Si uero conuulsio fiat, tali mors expectanda est: & bene habet si quis hoc prædicat. Si uero in febre hyberna, lingua aspera fiat, & animi deliquia adsint, tali remissio febris contingere solet: atramentum tale macerare oportet, & aquæ, mullæ potu, ac prisanæ succo coferuare ita ut fide ne habeas febrium remissioni. Nam qui talia signa habent, de uita periclitantur. Vbi uero hæc cognoueris, ac probe contemplatus fueris, ita fore prædicere potes, si placuerit. Quum uero in febribus horrendum quid acciderit quinta die, aut alius derepente liquida deiecerit, & animi deliquium incidat: aut uocis priuatio contingat, aut conuulsio, aut singultus fiat: ex his anxiosus fieri æger solet, & sudores sub naso, & circa frontem ac ceruicem à posteriore capitis parte oboriri. Qui uero hæc patiuntur, spirituosif facti non longe postea morientur. Quibus autem in febribus crura sicut tuberculosa, atque hæc tubercula moræ trahentia non maturantur, febribus perseverantibus, & strangulatio acciderit in faucibus, ita ut partes circa fauces graciles existant, & tubercula non matura facta, sed extincta fuerint: talibus sanguis de naribus fluere solet. Et si quidem multus fluxerit, solutionem morbi significat. Sin minus, morbum longum. Quanto autem minus fluxerit, tanto deterius est, & longitudo maior. Si uero reliqua facillima fiant, tali dolore ad pedes expectare oportet. Si autem contigerint pedes, & dolorosus esse perseveret æger, & calore affligatur, ac non soluat paulatim & ad ceruicem dolores pertinet, & ad clauiculam, & humerum, & pedus, & articulum. Nam & hunc tuberculorum fieri oportebit. His autem extinctis, si manus contrahantur, aut tremule fiant, conuulsio talem corrumpit, & delirium. Sed & pustula in supercilio oriuntur, & rubores habet, & palpebra altera ad alteram progerminat, & inflamatio dura detinet, & oculus uehementer intumescit, & delirium ualde auget. Noctes autem plus quam dies delirij significationem præbent. Multa uero signa ad imparem numerum magis fiunt, quam ad patem. Vtro autem horum numerorum fiant, lethalia existunt. Tales uero si quidem ab initio medicamentis purgare uolueris, ante quintum diem id facito, si uenter murmurat: Sin minus, impurgatos finito. Si uero murmurat, & alui egest

egestiones biliosæ fuerint, scammonio dato moderate purgato. In reliquo vero victu potus ac sorbitiones parcissime exhibeto, quo melius æger habeat, si non remissione facta decimum quartum diem transgressus fuerit. Quum febricitanti decima quarta die vocis interceptio accesserit, non cita solutio contingere solet, neque liberatio à morbo fieri, sed temporis diurnitatem tali significat. Quum itaque apparuerit in hac die, longius protrahetur morbus. Quum febrienti quarta die lingua conturbata loquitur, & aluus biliosa liquida egerit, talis delirare solet. Sed obseruare ac assequi euentus oportet. ⁵¹ Æstiuo ac autumnali tempore in morbis acutis, sanguinis destillatio repentina, firmitatem ac multam inflammationem circa venas significat, & in posterum diem tenuium vrinarum apparitiones. Et si ætate vigerit, & corpus in exercitio, aut bene carnosum habuerit, aut atrabiliarius fuerit, aut ex potu manus tremulas habuerit, bene habet vt delirium aut conuulsionem prædicat. Et si quidem in diebus paribus accedat, melius est: In iudicatione vero perniciosum, si non multus acerrime concitatus sanguis, redundantia exitus faciat per nares aut per sedem: aut abscessus, aut præcordiorum dolores, aut ad testes, aut ad crura dolores inducat. His autem concoctis, exitus sunt sputorum, crassarum vrinarum, leuium, albarum. Febri singultuosa silij succu, acetum mulfum, daucum tritum bibenda dato, & galbanum in melle, & cuminum in eclegmate delingendum, & prisanæ succum post hæc sorbendum. Talis autem effugere non potest, si non sudores iudicatorij, & somni æquales accesserint: & vrina crassa & acres decurrerint, aut ad abscessum morbus decubuerit. Nux pinea, & myrrha, in eclegmate dentur. Bibendum autem talibus acetu mulfum quam minimum dato: Si vero valde siticulosi fuerint, ⁵² aquam ordeaceam. Peripneumonicas ac pleuriticis affectiones sic considerare oportet, an acuta sit febris, & dolores lateris alterius, aut vtriusque: & dū spiritus sursum fertur an doleat: & an tussis adsint, & sputa prodeant fulua, aut liuida, aut etiam tenuia, & spumosa, & florida: & si quid aliud diuersum habeat, ab his quæ illis fieri solent. Hunc sic degere oportet. Si quidem dolor sursum tendat ad clauiculā, aut circa mammam, & brachium, venam in brachio secare oportet internam, vtra tandem fuerit

*febris sine
gultuosa*

parte, in ea ipsa: detrahere vero sanguinem, iuxta corporis habitum, & tempus, & ætatem, & colorem, plus & confidenter: & si acutus fuerit dolor, ducere vsque ad animi deliquiu: Postea vero infusum per clysterem adhibere. Si vero sub thorace fuerit dolor, & valde distendat, pleurítico medicamento aluum subpurgato, & interim dum purgatur nihil dato: Post purgatione vero acetum mulfum. Medicamentum autem purgas exhibeto quarta die. Verum per tres ab initio, infusum per clysterem adhibeto: & si hinc non alleuetur, sic subpurgato. Custodia autē fiat vsque ad febris quietem ac septimū diem: deinde si in tuto esse videatur, succum modicu ac tenuē primum melle ammixto exhibeto. Si vero facile educat sputū & bene spirat, ac doloris exors sit circa latera, etiam paulo crassiorum ac ampliorum, & bis in die dabis. Si vero non facile liberetur, potionem pauciorum, & modicam sorbitionem, succum tenuem, eumque semel, & in quo tempore melius degit, exhibeto. Cognosces autem hoc ex vrinis. Sorbitionem enim exhibere in his morbis non prius oportet, quam vrinæ concoctas, aut sputa matura facta esse videris. Si vero is qui medicamentum accepit, frequenter & multum purgatus fuerit, necesse est dare, verum pauciorum ac tenuiorum. Non enim poterit dormire, præ vasorum vacuatione: neque similiter coquere: neque iudicationes sustinere ac expectare. At vbi crudorum colliquationes factæ fuerint, & ea quæ renitentur abiecerit, nihil obstabit. Matura vero sunt sputa quidem, quum similia fuerint pueri: ⁵³ Vrinæ autē subsidencias habentes subrubras, velut est eruum. Nihil autem prohibet, & ad alios laterum dolores tepefactoria apponere & cerata: Inungere autem crura ac lumbos oleo calido: & pinguedinem illinere, præcordia vero ex lini semine integere vsque ad mammas. At vbi in vigore est peripneumonia, auxilium non admittit, si non expurgetur: & malum est si æger difficulter spirauerit: & vrinae tenues & acres, & sudores circa collū ac caput fiant. Tales enim sudores prauis sunt, præ suffocatione, & impetu ac violentia, superantibus morbis, si non vrinæ multæ ac crassæ prodierint, & sputa matura exierint. Vtrum autem horum sua sponte venerit, morbum soluit. Ad peripneumoniam medicamentum quod delingitur. Nux pinea & galbanum, in melle Attico: Abro-

Abrotonum in aceto mulfio. Piper, veratrum nigrum feruefacito, & pleurítico, in principiis dum dolor vexat, bibenda dato. Bonum est & panacem in aceto mulfio feruefacere, & excolare, ac bibendum dare, tum hepaticis, tum in doloribus septi transversi. Et quæcūque ad ventrem, aut ad mictionem impellere oportet, hæc in vino & melle dabis, illa ad ventrem, cum aqua mulfio ⁵⁴ aquosa copiosiore bibenda dato. Dysenteria sedata abscessum, aut tumorem aliquem faciet, si non ad febres, aut sudores, & vrinæ crassas, & albas, ac valde perspicuas, aut ad tertianas, aut ad varicem, aut ad testem, aut ad crura, aut ad coxam dolor decubuerit. In febre biliosa ante septimum diem, cum rigore morbus regius accedens, soluit febrem. Verum sine rigore si accedat, extra temporis occasiones, perniciosus est. Tetanus lumborum in anteriorem ac posteriorem partem distentio: & in atrabiliariis, vbi spiritū per venas interceptiones fuerint, venæ sectione soluitur. Quum autem à tendinibus vehementer in anteriorem partem reuelluntur, & circa collum ac faciem sudores fiunt, dum præ dolore mordentur ac resiccantur tendines vsq; ad sacri ossis finem exporrecti, qui cassiores spinam continent, qua parte maxima ligamēta exorta, maxime deorsum ad pedes vsq; desinūt: Tali si nō febris & somnus accesserit, & sequentes vrinæ concoctione habentes prodierint, & sudores iudicatorij, vinum Creticum vinosum bibendum dato, & farinam coctam edendam. Et cerata vngito ac illinito, & integito crura vsque ad pedes, vbi calida aqua prius in scapha perfudisti: brachia quoque ad digitos vsque integito: & lumbos ac spinam à collo vsque ad coxas, pinguedine incerata molli pelli illita circumdato, ita vt etiam anteriores partes complectantur: & interposito tempore, per vtriculos calida aqua infusa foueto, & circumtento lineto ipsum reclinato: Aluum vero ne valde soluas, nisi glandula subditicia, si multum tempus fuerit, quo absque egestione permanit: & si quidem in melius res tibi processerit, satis est: Sin minus, meo radicem in vino odorato tritam, & daucum bibenda dato, mane vbi ieiunus est ante calidæ perfusionem: & post hæc breui farinam coctam, tepidam, plurimam edat, & vinum vbi voluerit, bene temperatum insuper bibat: & si quidem in melius res tibi processerit, satis est: Sin minus, prædicere oportet.

Morbi porro omnes soluantur, aut per os, aut per aluum, aut per vesicam, aut alium aliquem eiusmodi articulum. Verum sudoris species omnibus communis est. Veratrum dare his oportet, quibus à capite fluxio fertur. Quicumque vero ex abscessibus, aut venæ ruptura, aut propter intemperantiam, aut ob aliam quandam fortem causam, suppurati fiunt, talibus veratrum ne dato. Nihil enim profuerit, & si quid perpetietur æger, veratrum in causa esse videbitur. Si vero corpus dissoluatur, aut dolor in capite sit, aut aures obturatae sint, aut nares, aut sputatio, aut genuum grauitas sit, aut corporis tumida moles præter consuetudinē, dato quicquid tandem horum contigerit, si non ex potibus, neque ex rebus venereis neque ex tristitia, neque ex curis, neque vigiliis hæc fiant: & si quidem horum quid in causa fuerit, ad hoc ipsum curationem instituito. Dolores ⁵⁷ ex itinere, laterum, dorſi, lumborum, coxarum, & quæcūque respirantes dolent, causam manifestam habentes (Sæpe enim ex crapulis & cibus flatuosis, dolores procedere solent, & ad lumbos, & ad coxam.) Quibus vero ipsorum talia fuerint, vrinæ difficultas ipsis accedit. Horum autē causa iter est, & grauedinum ac raucedinum. Quæcūque ex victus ratione contingunt, pleraque vnusquisque prout præter consuetudinē victu vsus fuerit, maxime annotat. Nā qui non soliti sunt prandere, si præsi fuerint, multus vtrius tumor ipsis accedit, & dormitatio, ac repletio. Si vero insuper cœnauerint, aluus exturbatur. His vbi balneo vsi sunt, dormire conducit: Vbi verò dormiuerunt, deambulare lenta ac multa circuitione: & si quidem aluus euacuata fuerit, cœnare, & bibere vinum paucum, meracius. Si vero euacuata non fuerit, corpus oleo calido illinere: & si sitierit, vinum aquosum album aut dulce bibere ac quiescere: Si vero non obdormierit, amplius quiescere. Reliquus victus similiter vt his qui crapula grauantur, constituatur. ⁵⁸ Quod vero ad potus attinet, qui quidē aquosi sunt, tardioris transitus sunt, & intus obuoluuntur, & circa præcordia redidant, & ad mictionem non decurrunt. Tali vero potu repletus, nullum opus celeriter perficere poterit, ex his quæ intento corpore per violentiam aut celeritatem perfici solent. Quiescat autem quam maximè, donec vnā cum cibus concoctus fuerit. Quicumque vero potus meraciores sunt, aut

aur austeriores, palpitationem in corpore, & pulsationem in capite inducunt. Hiscommodum est vt insuper dormiant, & calidū quid sorbeant, ad quod maxime iucunde affecti sunt. At vero ieiunium ad capitis dolorem ac crapulam malū est. Ceterum qui semel in die cibum capiunt, hi & impotentes sunt, & calidam vrinam mingunt, præter consuetudinem vasa vacua habentes, sit autem & os salsum ac amarum, & in omni opere tremunt, & tempora ipsis distenduntur, & cœnam concoquere non possunt, velut si pransi essent. Hos autem minus bibere oportet, quàm soliti fuerunt, & mazam liquidiorē pro pane sumere: & ex oleribus, rumicem, aut maluam, aut ptisanam, aut betas: Bibere vero vinum inter cibum, moderatum & aquosius: & à cœna modice deambulare, donec vrina descenderit, ac minxerint. Vtantur autem & piscebus coctis. Edulia porrò maxime de se significationem præbent. Allium flarum & calorem circa thoracem facit, & capitis grauitatem, & anxietatem, & si quis alius dolor antea fieri consuevit, eum exacerbauerit. Vrinam autem ciet, & hoc bonum habet. Optimum vero est vt quis ipsum edat, si aut ebrius est, aut ad potationem ire volet. Caseus flarum, & adstrictionem, & ciborum accensionē facit, quum crudū & incoctile sit edulius: pessimum autē est repletos ipsum inter porū edere. Legumina omnia flatuosa sunt, & cruda, & cocta, & fricta, & macerata, & viridia. His autem vtendum non est nisi cū cibis. Vnumquodque vero ex ipsis sua peculiaria vitia habet. Cicer flarum, tum crudum, tum frictum, & dolorem inducit. Lens adstringit, & turbationem inducit, si cum cortice sumatur. Lupinus minime inter hæc mala habet. Silphij caulis & succus, quibusdā quidem maxime, inexpertis autem non transit per ventrem. Verum vocatur hoc malum cholera sicca. Fit autē maxime, vbi cum multo caseo mixtus fuerit, aut cum carnis bubulæ esu. Nam & atrabiliarie affectiones à bubularum carniū esu exacerbantur. Est enim insuperabilis ipsarum natura, & non cuiusvis ventriculi est ipsas concoquere. Optime tamen ipsas concoxerint, ac summouerint, qui perecoctis, & quàm ventustissimis vtantur. At caprinæ carnes quæcūque in bubulis insunt mala, omnia habent: itēque à concoctione alienitatem: & flatuosiores sunt ac ructus ampliores faciunt, & choleram generant. Sunt autem

odoratissimæ, solidæ ac iucundissimæ, optimæ & perecoctæ & frigidæ. Verum iniucundissimæ & graueolentes ac duræ, pessimæ: imò etiam recentes. Optimæ vero sunt æstatis tempore: pessimæ autumno. Porcinæ vero carnes prauæ sunt, quum fuerint crudiores aut ambustæ. Magis autem choleram generant, & turbationem faciunt. Suillæ autem optimæ sunt omnium carniū: Sed præstant etiam ex his quæ non vehementer pingues sunt, neque tenues, neque veteris victimæ ætatē habent. Edere vero ipsas oportet absque pelle, & subfrigidas. In cholera sicca veter inflatus est, & strepitus insunt, & dolor laterū ac lumborum. Secedit autem nihil deorsum, sed aluus adstricta est. Talem adseruato vt ne vomat, sed aluus subeat. Infusum itaque calidum ac pinguisimum quàm citissimè per clysterem immittito: & oleo illitum in aquam plurimam calidam demittito, in solium reclinans, & calidam paulatim affundens. Et si calefacti ipsi aluus subierit, morbus solutus est. Dormire quoque tali conducit, & bibere vinum tenue, & vetus ac meracius, & oleum dato, vt & quiescat, & aluus subeat, & soluat morbus: à cibis vero & aliis abstineat. Si vero non remiserit dolor, asininum lac bibendum dato, donec purgatus fuerit. At si liquida fuerit aluus, & bilis subeat, & tormina sint, & vomitus, ac suffocationes: his optimum fuerit quiescere: Bibere vero aquam mulsam, & non vomere. Hydropum duæ naturæ sunt: quorum alter sub carne si fieri aggreditur, inuitabilis est. Qui vero eum in inflationibus sit, multa bona opus habet, maxime autem ærumnis, & fomentis ac temperantia. Edat autem sicca & acria. Sic enim vel maxime vrinam eiecerit, & plurimum viribus polluerit. Si vero difficulter spirauerit, & tempus vernum fuerit, & simul ætas vigerit, & virium robur adsit, de brachio sanguinem detrahare oportet: deinde panes calidos ex vino nigro & oleo tinctos edat: & quàm minimum bibens, quàm plurimum laboret, & carnes suillas carnosas edat cū aceto coctas, vt aduersus accliuēs deambulationes reniti possit. Quicumque infernum ventrem calidum habent, & alui egestionēs acres & inæquales ipsis prædeunt præ colliuatione: his si quidem potentes fuerint, veratro albo reuellere oportet: Sin minus, succus tritici horni crassus, frigidus dandus est: & lenticulæ fresæ decoctum, & panes subcineritij, & pisces febrienti quidē cocti,

cocti, non vero febrienti, assati: & vinum nigrū non febrienti: sin minus, aqua à mespilis, aut myrti baccis, aut malis, aut sorbis, aut palmulis, aut vitium cœnæthe. Si verò febris non habeat, & tormina ad sint, lac asininum calidum modicum primū: deinde sensim factō progressū amplius, & lini semen, & triticam polentam, & fabas Ægyptias, exempto eo quod in ipsis amarum est, molita ac trita hæc inspergens bibat: aut oua semiconcreta assata edat, & similaginem, & milium: & alicā coctam in lacte: hæc cocta frigida edat, & quæ his similia existunt, tum pocula, tum edulia in cibo assumat. Maximi momenti circa victus rationem, est obseruare ac cauere, tum in acutis, tum in longis morbis, & intentiones febrium, & remissiones, quo temporum occasiones scias, quando cibos exhibere non oportet, & quando tuto exhiberi possunt. Insuperque quando plurimum ab intentione ad sint. Nosse porrò oportet, eos quibus caput dolet ab exercitationibus, aut cursibus, aut professionibus, aut venationibus, aut ex alio quopiam intempestiuo labore, aut ex re venerea: decolores item, raucosos, splenicos, exangues, spirituosos, & siccam tussim habentes, ac siticulosos, & flatuosos, & venarum interceptiones: & eos qui intenta habent præcordia, & latera, & dorsum, & torpescitos, & obscure videntes, & quibus aurium sonitus incidunt, & qui vrinariam fistulam vrinam non continentem habent, & morbo regio laborantes, & quorum alui cruda eiiciunt, & ex quibus ex naribus, aut per sedem sanguis vehementer erumpit, & qui tubercula habent, & quibus vehemens dolor incurrit, & non superauerint: ex talibus nullum medicamentum purgandum esse. Periculum enim habebis, & nihil opis afferes, & spontaneas liberationes ac iudicationes tolles.

65 At si sanguinem alicui detrahare conducit, solidam aluum facere oportet, atque sic detrahare, & fame macerare, ac vinum auferre. Postea victu conueniente, & fomētis humidis, reliquam curationem perage. Si verò aluus densa ac adstricta esse videatur, molle infusum per clysterem immitte. Si verò medicamentum dare visum fuerit, per veratrum tuto sursum purga. Deorsum vero nullum talium. Optimum autem est admictionem, & ad sudores, & ad deambulationes perducere, & leni frictione vti, vt ne habitum densum efficias. Si verò in lecto decumbat, alij ipsum fricent. Et si quidem

in thorace supra septum transuersum, affectio ipsum infestaret, plurimum resideat, & minime ipsum reclinent: quādiu vires tolerant: & sedentem multo tempore multo oleo calido defricent. Si verò in inferna aluo sub septo transuerso dolores habeat, decumbere conducit, & nullo motu moueri tali corpori confert, extra defricitionem. Qui vero ex inferna aluo soluuntur dolores, per vrinas & sudores, si moderatē delabuntur, sua sponte solutur, qui parui sunt, vehementes autem prauī sunt. Tales enim aut pereunt, aut absq; aliis morbis sani non fiunt. Verum qui huiusmodi sunt incūbunt ac firmantur. Potio hydropica. Cantha

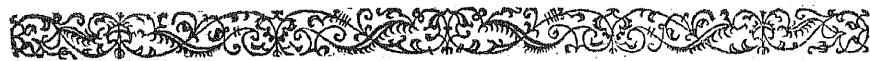
66 ridas tres, detracto capite vniuscuiusque, & pedibus, & alis, corpora videlicet ipsarū in tribus aquæ cyathis terito. Quum autem is qui bibit doluerit, calida aqua perfundatur. Bibat autē prius illitus, ieiunus: & edat panes calidos ex oleo. Medicamentū sanguinem sistens. Fici succū lana exceptum intus ad venam appone: Aut coagulo intorto nares obturato. Aut chalcitidem digito prius efformatam apprime, & cartilagine extrinsecus vtrinque comprime: & aluum lacte asinino cocto solue, & caput rade, & perfrigerantia adhibe, si calidum tempus fuerit. Sesamoides sursum purgat, potus eius est drachma dimidia in aceto mullō trita. Commiscetur etiam veratris tertia potionis pars, & minus suffocat. Ad trichia sin, id est pilos pungentes in palpebris enascentes. Immissum in acum foramen habentem filum, in summa supernæ palpebræ margine deorsum versus per punctione facta trāsmitte, & aliud itidem sub hoc inferne trāice: ex tenta fila consue ac deliga, donec decidant: & si quidem satis habuerit, bene est: Sin minus, & quid defecerit, rursus eadem facito. Sed & hæmorrhoidas eodem modo transmittes, filo lanæ succidē crassissimo ac maximo in acum immisso, ac deligato. Securior enim sit curatio: deinde compressionē facta medicamento erodēte vttere, & ne prolue donec deciderint: & semper vnā relinque. Postea vero resectis viribus veratrum dato: deinde exerceatur & exudet, & ante exercitationem mane frictio multa fiat. Verum à cursu abstineat, & ebrietate, & ab acris, origano excepto. Vomat autem per interpositos dies septem, aut ter in mense. Sic enim quàm optime habuerit corpus. Vinū vero fuluum, austerum, aquosum ac modicum bibat.

At verò ad suppuratos, scillæ frusta rotunda Hipp. opera. O tūda

tūda seeta in aqua coquito, & vbi valde bene efferbuerit, diffundito, & alia affusa coquito, donec ad cōtactū percocta ac mollia apparuerint: deinde leuiter tritis cuminū frictū ammisce, & sesama alba, & amygdalas recentes tritas, & hæc melle excepta delingenda præbe, & postea vinum dulce bibendum. Sorbitiones vero sumat, pepulum, appellatum meconiū album, tritum acetabuli parui mensura, in aqua loturæ farinae recentis dilutum ac coctum, melle affuso tepidum absorbens. Atque sic degat per diem: deinde supputans ea quæ eueniunt, cœnam dato. Fabarum item depuratarum quadrantem, & rubiæ farmēta duodecim, terito, misceto, coquito, & pingui addito delingenda præbeto. Ad oculos. Spodium lotum probe velut farinae malfam subactum, non liquidum, vix immaturæ acerbæ succo humectatum leuiter terito, in sole resiccato, & vt ad illitionem commodum sit humectato: quum vero siccum factū fuerit, leuiter trito sicco oculo sublinito, & angulos conspergito. Ad eosdem. Ebeni drachmam, æris vsti obolos nouem, croci obolos tres: Hæc trita in cotricula terito, & vini dulcis heminam Atticam affundito: deinde ad solem obuelata exponito,

& vbi cocta exaruerint, ipsis vtete. Ad dolores oculorum. Calcitidis drachmam, vix expressæ, vt duæ partes sint reliquæ, myrrham & crocum terito, & mustum admisceto, & ad solē coquito, ac illinito. Sint autem in vase æneo. Earum quæ ab vtero strāgulantur cognitio. Digitis duobus composito, & si senserit, vteri strangulatio est: Si non, conuulsio. Ad hydropicos. Pepli meconij appellati, acetabulum paruum Atticum rotundum, potio vna, squama æris spicilla lata tria: Hæc leuiter trita, & cum farina recenti agglutinata, ac in catapotia efformata, deglutitūda dato. Purgat aquam deorsum. Aliud, quod stercora per aluum expellit. In caricas succum tithymalli instilla, in singulas septies: deinde in nouum vas compositas reconde, ac exhibe ante cibum. Aliud. Peplū, quod & meconium appellatur, aqua affusa terito ac excolato, & farina placentarum torrefactarum ammiscens, & mel coctum affundens, hydropicis edendum dato: & vinum dulce aquosum, aut aquam mulsam aquosam insuper bibendam. At meconium, quod primum excrementum à pueris prodit, collectum recondito, ac curato.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Iudicationibus, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

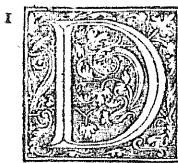
- 1 Iudicationis, quæ cito ad melius tendit, signa. Alui quando in morbis densanda. Lumbrici ad iudicationem exeuntes. Vrina optima. Vrina fulua, albam subsidentiam habens. Signa magna quid denotent.
- 2 Capitis dolor in febre non lethali. Doloris primis diebus interceptio. Februm iudicatio. Febres placidissime, Lethalissima.
- 3 Signa bona in febris ardentibus. Morbus regius in febris ardentibus.
- 4 Iudicationes & remissiones februm ardentium. Lipyria. Morbus regius febre desinente. Tertiana septem circuitibus iudicatur. Morbus regius in febris intolerabilibus septima, aut nona, aut decima quarta die. Sudores qui febres iudicant.
- 5 Urinarum lenta conuulsiones. Ulcerum iudicatio.

Capitis dolor ante febrim. Præcordiorum molles tumores.

- 6 Urina pura, subsidentia alba, lenis. Urina subrubra, subsidentia subrubra, lenis. Podagricorum morborum iudicatio. Morborum lethaliū iudicatio. Sudores pessimi qui.
- 7 Alui egestiones varie. Urina pura, fulua, tenuis. Urinarum in febris mutationes. Vrina ab initio non similes.
- 8 Sudores frigidi cum acuta febre, lethales. Morbi longitudinem significantia signa. Sudor in febre permansens. Sudor multus in sanis. Alui egestiones in idem concedentes. Bilis atra in egestione subsidens. Vene pulsantes sanæ facie. Manuum palpitationes.
- 9 Signa lethalia. Febris continua iudicatio. Distentio antrosum & ventrosum. Morbus regius & singultus in febris quando lethalis. Recidua in quibus. Febris ardentis recidua.

10 Recidi

- 10 Recidivantes morbi. Abscessus ad aurem circa iudicationem non suppurati. Hemorrhoides in atræ biliariis cum phrenitidi. Insania solutio. Suppurati ex lingue & labiorum impotentia. Doloris in locis infernis solutio.
- 11 Coxarum dolor in febris ardentibus. Rigor in febre ardentis. Tremores in febris ardentibus. Aurium surditas in febre ardentis. Rigor in febris. Dolores repentini. Febris vehemens, &c. Hydropis solutio. Alui profluuium à pituita alba. Dolores vehementes in pedibus.
- 12 Alui diuturnum profluuium soluentia. Pueris per aures ac nares fluxio. Capitis repentini dolores. Caput circumcirca dolens. Alui profluuium lippientibus commodum. Nervorum distentio à conuulsione. Conuulsio febris superveniens.

Iudicationibus quæ cito ad melius tendunt, plerumque eadem signa sunt, quæ etiam sanitatis. Sudores enim optimi sunt, & celerime febrem sedant, qui in iudicatoriis diebus fiunt, & febrem perfecte summouent. Boni quoque sunt qui per totum corpus oboriētes, morbum facilius ferre faciunt. Qui vero nihil horum faciunt, incommodi sunt. Densari vero oportet alui egestionem, morbo ad iudicationemendente. Sit autem subfulua, & non valde graueolens. Commodum est & lumbricos exire ad iudicationem. Vrina autem optima est, quæ habet albiſſimam subsidentiam, & leuem ac æqualem, per totum tempus donec iudicatus fuerit morbus. Significat enim securum ac breuem fore morbum. Si sudore oborto morbus deficiat, & vrina fulua albam subsidentiam habens conspiciatur: his eadē die recidua febris fiet, atque hæc quinta die citra periculum iudicatur. His qui in breuissimo tempore sani euadent, omnia maxima signa sunt. Nam magis sine dolore degunt, & extra periculum, & noctu dormiunt, & alia signa secura præ se ferunt.

Quibus in febre non lethali capitis dolor, & alia signa circumstant, in his bilis dominatur. Quibus inceperit dolor primis diebus, & quarta ac quinta magis premuntur, hi septima à febre liberantur. Febres iudicantur in iisdē numero diebus, ex quibus & superstites euadunt homines, & ex quibus pereunt. Etenim placidissimæ febres, & signis securissimis contingentes, quarto die desinunt, aut prius. Lethalissimæ vero & signis horridissimis cōtingentes, quarto die aut prius occidunt. Primus igitur ipsarū insultus sic definit: Alter ad septimum deducit: Tertius ad vndecimum: Quartus

ad decimumquartum: Quintus ad decimumseptimum: Sextus ad vigesimum. Atque hæc in acutissimis morbis, per quatuor ad viginti, appositiones fiunt. Non potest autem quicquā horum integris diebus exacte numerari: neque enim anni ac menses totis diebus constant. In febris ardentibus bona signa apparentia, qualia in sanis scripta sunt, si quidem minora fuerint, ad tertium diem remissionem indicant: crassiora vero, in crastinum: crassa autem, eadem die. In febris ardentibus si posterius septimo die morbus regius accedat, indicium est sublatis sudoris. Nam morbus non solet exudare, neque vsquam alibi abscessum facere, sed sanus fit. Necesse autem est vbi calor febris discessit, & humor in seipsum attraxit, febre contingere iudicationem, per vrinas prodeuntes, aut etiam alui egestiones, aut sanguinis ex naribus fluxū, aut mictionem multam, aut per multam humiditatem, sudorem, aut vomitum: Mulieri vero etiā per mensium viam. Maxime igitur hæc iudicationē faciunt, & quicquid his propinquum contingit. Facit autem & alias iudicationes, sed minus quàm has. Si verò septimo die morbus regius accedat, aut posterius, in febre ardente, & difficilis multi sputi secessus, tum in ardentibus, tum in aliis febris: si nullo talium signorum contingente dimiserit febris, necesse est tales iudicationes pro illis fieri, aut magnorum tuberculorum abscessum, aut dolores ex abscessu vehemētes, aut colliquationes humorum ex calore. Iudicationes & remissiones eorum quæ febrem ardentem significant, longiorem morbum faciunt. Si verò fortia fuerint, mors plerumque sequitur. Reliquæ vero ardentis securæ desinunt septimo aut decimoquarto die: Solet autem & ad lipyriam deuenire, & detinet maxime x l. dies, & in epialum transit: & lipyria eadem quoque die corripit ac dimittit. Fit autem & capitis dolor. Si verò lipyria non dimiserit in x l. diebus, sed producta fuerit, & dolor habuerit caput, & delyret æger, ipsum purgato. Desinente verò febre ardente si accedat morbus regius, non solet amplius exudare, neque vsquam alibi abscessum facere, sed sanus fit. Tertiana in septem circuitibus plerumque iudicatur. Quibuscunque in febris intolerabilibus septima, aut nona, aut decima quarta morbus regius accedit, bonum: si non dextrum præcordium durum fiat: Sin minus, ambiguum. Acuti morbi in quatuordecim die Hipp. opera. O 2 bus

bus plerunque iudicantur. Sudores febri-
citantis si fiant tertia die, & v. & vii. & ix.
& xi. & xiiii. & xxi. & xxxi. hi sudores
morbos iudicant. Qui verò non sic fiunt,
5 dolores significant. Concoctiones vrinarum
paulatim maturefcentes, si in iudica-
toris diebus concoctæ fuerint, morbum
soluunt. Exemplum vrinarum vlcera face-
re oportet. Nam vlcera si repurgantur pure
albo, celerè curationem indicant: Si verò in
fariosos humores transmutentur, maligna
fiunt. Eodem modo & vrinæ significant. Si
ex dolore tenues fiant, ex occasione ratio-
cinari oportet, ex qua morbus accessit, &
hanc inspicere vbi sedatur. Nam hac defi-
cientie, aliis signis qualia conueniant acce-
dentibus, non putandum est morbo libera-
tionem contingere. Si doluerit caput, &
ex hoc febris accedat, & hinc non sedetur:
dolore non cessante febris non iudicatur:
& plurima talia iudicationis longæ sunt ad
melius, etiam in his quæ ad sanitatem ten-
dunt. In præcordiis tumores molles, & do-
loris exortes, & ad contactum cedentes,
diuturniores quidem iudicationes faciunt,
minus autem horredas tuberculis his con-
trariis. Eodem modo habet & de tubercu-
6 lis in reliquo ventre. Ex vrinis si quidem
id quod mictum est purum fuerit: subiden-
tiam vero albam ac leuem habuerit, diu-
turnior fit morbus, & minus quàm optima
secura est hæc vrina. Si verò & vrina subru-
bra fuerit, & subidentia subrubra ac leuis:
diuturniorem quidem hæc morbum quàm
prior significat, sed valde salutarem. Qui-
cunque podagrici morbi fiunt, hi in qua-
draginta diebus ab inflammatione liberi se-
dantur. Sed in his pleraque longæ iudica-
tionis ad melius sunt. Quæ ad mortem ten-
dunt, in die ac nocte iudicantur, quæ vide-
licet debilitationis signa sunt, velut epoti
medicamentis, exturbationis alui & sursum
& deorsum, anxietatis, & aliorum huius-
modi. Si igitur horum signa in die ac nocte
submoueantur, bene est: Sin minus, lethalia
esse putanda sunt. Sudores pessimi sunt
frigidi, & circa cernicem contingentes. Hi
enim mortes, & morborum longitudinem
7 præsignant. Alui egestiones variæ, diu-
turniores quidem sunt nigris & aliis lethali-
bus egestionibus, nihilo verò minus per-
niciose. Sunt autem tales, ramentose, bilio-
se, cruentæ, prasine, nigra: & aliquando si-
mul omnes prodeunt, aliquando singula
particularim. Vrina si quandoq; pura mi-
lta fuerit, quandoque subidentiam albam

ac leuem habens, diuturnæ tales sunt, &
minus securæ quàm optima vrina. Si verò
fulua ac tenuis fuerit vrina multo tempo-
re, periculum est ne sufficere homo possit,
donec concocta fuerit vrina: & si alias su-
perstitis futuri signa fuerint, his abscessum
affore expecta ad locos infra septum tran-
uersum. In febribus si mutationes habeat
vrina, diuturnitatem temporis significat,
& necesse est ægrotum mutari & ad deter-
riora, & ad alteram partem. Si vrinæ ab
initio non similes fuerint, sed ex tenuibus
crassæ fiant, & penitus tenues, tales ægrè iu-
dicant, ac inconstantes sunt. Frigidi su-
dores cum acuta quidem febre, lethales
sunt: cum mitiore vero, longitudinem mor-
bi significant. Et vbi in corpore caliditas aut
frigiditas, hæc morbus est, & ibi in toto cor-
pore mutationes repetinæ fiunt: & si cor-
pus perfrigeretur, aut rursus calefiat, aut
color alius ex alio transmutetur, morbi lon-
gitudinem significat. Si febricitanti sudor
accedat, febre non deficiente, malum: pro-
longatur enim morbus, & humiditatem si-
gnificat. Febricitanti frigidi sudores acce-
dentes, longam febrem significant. Sudor
multus intemperatè oboriens sano, mor-
bum significat, æstate minorem, hyeme ma-
iorem. Alui egestiones si in idem concedere
ac consistere permiseris, velut ramenta
subident: si pauca, modicus est morbus: si
multa, multus: his infusum per clysterem
adhibere cõducit. Quibus vero in egestio-
ne inferne bilis atra subsidet, si copiosior,
maior est morbus: Si paucior, minor. Si ve-
næ pulsarint, & facies sana fuerit, & præ-
cordia nõ mollia, sed in tumorem eleuata,
diuturnus est morbus, & absq; conuulsio-
ne non soluitur, aut multa sanguinis ex na-
ribus fluxione, aut vehementi dolore. Et
palpitationes in manibus, diuturnæ febris
signum sunt, aut breuis iudicationis in de-
terius: & in his pleraque quæ ad mortem
tendunt. His qui breuissimo tempore
perituri sunt, maxima signa ab initio fiunt.
Nam & difficulter spirant, & noctu non
dormiunt, & signa periculosa præ se ferunt.
In febre cõtinua si quis quarta die & septi-
ma affligatur, & vndecima non iudicatus
fuerit, plerunque perit. Quicumque à di-
stentione antrorsum ac retrorsum corripi-
untur, in quatuor diebus pereunt. Si verò
hos effugerint, sani fiunt. In febribus arden-
tibus si accedat morbus regius, & singultus
quinto die, lethale est. Recidivæ fiunt in
his, quibus febribus definentibus vigilæ
fortes

fortes accedunt, aut somni turbulenti, aut
corporis robur, aut dolores vniuscuiusque
membrum: & quibus febres sedantur, neque
signis solutoris contingentibus, neque in
iudicatoris diebus: & si deficiente febre, &
sudore accedente, vrinam fuluam minxe-
rint, albam subidentiam habentem, his fe-
bris recidivam eadem die expecta. Hæc ve-
rò recidivæ quinto die iudicantur extra pe-
riculum. Et si ex iudicatione facta vrinam
rubicundam, rubram subidentiam habentem
minxerint, etiam his recidivæ febris
fit eadem die: & pauci ex hac seruantur.
Quum recidit febris ardens, plerunque et-
iam exudat. Et si reuertens tot diebus de-
tineat quot prius, etiam tertio reciduat, si
nõ impari die dimiserit reuerta. Plerun-
que si crudæ sint vrinæ, & alia signa non se-
cundum rationem eueniãt, morbus in die
iudicatoria reciduat. Quandoque vero et-
iam reuertitur in die iudicatoria, his tali-
bus relictis. Abscessus circa aurem quibus
circa iudicationem oborientes non suppu-
rantur, his submotis recidivæ fit iuxta reci-
diuarum rationem, similis circuitui: in his
spes est ad articulos abscessum fieri: aut vr-
rina crassa, qualis est alba in quartanis de-
lassatoris, liberat ab abscessu. Quibusdam
vero horum etiam sanguinis è naribus eru-
ptiones fiunt. Hæc autem sanguinis eruptio
quartanas non soluit, neq; morbos qui per
alui egestiones sanari solent. Atrabiliaris
cum phrenitide occupatis, si hæmorrhoi-
des oboriantur, bonum est. Quicumque
insaniunt sua sponte liberati ex morbis, his
insaniam soluit dolor ad pedes progressus,
aut ad pectus: aut tussis vehemens oborta.
Si verò horum nihil fiat, insaniam soluta ocu-
li priuatio contingit. Qui lingua offen-
dunt, & labiorum non sunt potentes, si hæc
sedata fuerint, suppurati fiunt. Dolorem
in locis infernis fortem soluit aut surditas,
aut sanguis multus è naribus erumpens.
11 Insaniam, magni morbi ex more contin-
gentis solutio. Quibus in febribus ardenti-
bus coxarum dolor, oculorum distortio,
aut cæcitas, aut testium tumores, aut mam-
marum eleuatio, febrem ardentem soluit,
aut etiam sanguinis ex naribus fluxus. In

febre ardenti si insuper corripiat rigor, exu-
dare solet. A febre ardente occupato, rigore
accedente, solutio fit. Quibus in febribus
ardentibus tremores oboriantur, mentis
emotio soluit. Quibus in febribus aures
obsurderant, his non soluta febre, insani-
re necesse est. Soluit autem sanguis ex na-
ribus erumpens, aut aluus biliosa egerens,
aut dysenteria accedens, aut coxarum, aut
genuum dolor. Quibus febribus rigor ac-
cedit, febris soluitur. Quibus dolores fiunt
derepente, præcordium eleuatum est su-
perne: & si circa spuriam costam graues do-
lores fiunt, his solutio fit venæ sectio, & pur-
gatio deorsum. Non enim corripit febris
vehemens locis impotentibus. In his qui
ab hydropo detinentur, si aquositas per ven-
trem ad vesicam aut ventrem fluat, solutio
fit. Si à pituita alba occupato, alui proflu-
uium vehemens accedat, solutio fit. Qui
ab alui profluuiio multo tempore detinen-
tur vna cum tussis, non liberantur, si non do-
lores vehementes in pedibus inciderint.
Si verò vult commutatio ac correctio
naturæ fieri, postquam non amplius aluus
profluit, aut inanem omnem egestionem
habuerit, status foras prodeuntes accidunt.
Nullum itaque humorem manifestum ha-
bent. Quare ei qui ita habet securè exhibe-
re scies ea quæ conueniunt: & si voluulus
accedat, vinum frigidum multum meracum
paulatim bibendum dato, donec somnus,
aut erurum dolor fiat. Soluit autem & fe-
bris, aut dysenteria. Caput circumcirca
dolenti ac ægrotanti, si pus per aures, aut
per nares fluxerit, soluit morbum. Quibus-
cunq; sani derepente dolores oboriantur
in capitibus, & statim voce priuantur, ac
stertunt, hi in septem diebus pereunt, si non
febris corripuerit. Caput circumcirca do-
lenti, quicumq; ex supernis locus doluerit,
cucurbitam affige. Soluit dolor ad coxas, &
genua, & anhelatio, quicquid horum factum
fuerit. Lippienti, ab alui profluuiio corripit,
bonum est. A conuulsione aut distentione
neruorum vexato, febris accedens soluit
morbum. Si à febre detentum conuulsio
corripuit, sedatur febris eadem die, aut po-
stridie, aut tertia die.

Hipp. opera.

O 3 HIP

*discretio ly lo
cui
ad febris
que febris
hæc requiritur
qui prius
qui conuulsio
in calore
et spiritibus
cum quibus
si humo
si feruntur
si ebullio
febris, et
sandy coctio
aut coctio
no*

HIPPOCRATIS COI

Liber de Diebus iudicatoriis, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. Artis magna pars est iudicium rectum, de iis que recte scripta sunt. Medico qua cognoscenda. Ex morbis victuri signa. Que secundum naturam non horrenda. Tempus cum morbo pugnans.
2. Partes circa faciem graciles, & venarum tranquillitas. Lingua bifida.
3. Oculorum alba partes quando denigrentur. Oculorum morborum bilis causa est. Oculorum pupilla unde spargantur, & obruse videantur.
4. Delirantes. Vocis priuatio. Causa huius morbi.
5. Tetani tres species. Tetanus ex vulnere. Cibipolisque per naves redeuntes. Opisthoronum. Alius tetanus prioribus minus lethalis.
6. Coxendicum morbus. Causa.
7. Morbus regius. Eorum affectiones.
8. Peripneumonia.
9. Et quibus ea potissimum accidat. Dies iudicatorij.

Magnam artis partem esse arbitror, de his que recte scripta sunt posse considerationem facere ac iudicare. Qui enim hoc nouit, & his vitur, non videtur mihi in arte multum falli posse. Oportet autem exacte perdiscere vnaquamque, temporum constitutionem, & quoniam morbum, & qui morbus sit bonus, & qui periculosus, aut in constitutione, aut in morbo, & qui morbus longus sit & lethalis: & qui longus, & non perniciosus ad vitam, & qui acutus ac lethalis: & qui acutus, & superesse sinens. Ex his enim ordinem dierum iudicatoriorum considerandi ac predicendi facultas datur: & ex his cognoscere datur, quibus, & quando, & quomodo victum prescribere oportet. Maximum itaque signum in egrotis qui victuri sunt, si non preter naturam fuerit febris ardens, & alij morbi eodem modo. Nihil enim horrendum, neque lethale sit in his que secundum naturam sunt. Secundum est, si non etiam ipsum tempus simul cum morbo impugnet. Plerumque enim hominis natura, vniuersi potestatem non superat. Postea vero si partes circa faciem gracilescent: & venae in manibus, & in oculorum angulis, & superciliis quietem habeant, quam prius non quieuisent. Huic si vox fuerit debiliior, & sit leuior, & spiritus

rauior ac tenuior, sequenti die remissio morbi contingit. Haec igitur considerare oportet ad iudicationes: & an bifida linguae pars velut saliuua alba obducitur, & an in summa lingua hoc idem factum sit, verum minus. Si quidem igitur parua haec fuerint, ad tertium diem remissio fit morbi. Si vero aliquanto crassior sit saliuua, in crastinum. Si vero adhuc crassior, eadem die. Quin & albas oculorum partes in principio morbi denigrari necesse est, si intulerit morbus. Haec igitur si pura fuerint, perfectam sanitatem indicant: leniter quidem, tardius: vehementer autem, citius. Caeterum acuti morbi fiunt a bile, vbi in hepate influxerit, & ad caput confiterit. Haec igitur patitur hepar. Intumescit & expanditur ad septum transversum praetumore: & statim ad caput dolor irruit, maxime vero ad tempora: & aeger auribus non acute audit. Saepem etiam oculis non videt: & horror, & febris corripit. Atque haec quidem ab initio morbi ipsi fiunt ex intervallo, quandoque; vehementer, quandoque; minus. Quamto autem morbi tempus magis progressum fecerit, tanto maior fit dolor in corpore: & pupillae oculorum sparguntur, & obruse videntur: & si digitum admoueris ad oculos, non sentit, eo quod non videt. Quod autem non videat, inde cognoueris. Non enim niat dum digitus admouetur: & floccos aufert de stragulis, si quidem viderit, pediculos esse putans.

Et quam hepar magis expansum fuerit ad septum transversum, delirat: & ob oculos sibi obuterari putat reptilia, & alia omnigena animata fera, & milites armatos pugnantem, & ipse aduersus ipsos pugnare sibi videtur: & talia dicit velut qui videat, & egreditur, & minatur si quis ipsum aggredi non permittat. Et vbi surrexerit, crura eleuare non potest, sed cadit. Pedes autem semper sunt frigidi. Et quam dormierit, exilit a somno, & insomnia horrenda videt. Hoc autem cognoscimus, quod ab insomnia exilit ac perterretur, postquam ad sanam mentem rediit. Exponit enim insomnia haec, qualiaque & corpore fecit, & lingua loquutus est: Atque haec quidem sic patitur. Quandoque; vero etiam voce

voce priuatur, per totam diem ac noctem multum acerratum spiritum respirans. Postquam vero delirare cessauit, statim ad sanam mentem redit. Et si quis ipsum interroget, recte respondet, & intelligit omnia que dicuntur: deinde rursus paulo post in eisdem afflictionibus iacet. Hic morbus accedit maxime in peregrinatione, & si alicubi desertam viam iuerit, & timor ipsum ex spectro corripuerit. Corripit etiam aliis modis: Tetani tres. Si quidem ex vulnere tetanus, siue distentio neruorum antrorsum ac retrorsum fiat, aeger haec patitur: Maxilla cogelatur ac rigeat, velut ligna: & os aperire non potest, & oculi frequenter lachrymantur ac distrahuntur, & dorsum riget, & crura flectere non potest, neque manus, neque spina. Quum vero lethalis fuerit, potest & cibi quos prius accepit, per nares quandoque; redire. At opisthoronum, retrorsum contingens distentio, reliqua quidem eadem agro inducit ut plurimum: sit autem quum in ceruice tendens retrorsum agrosarit. Agrotat autem ab angina, aut ab vna, aut locis circa tonsillas suppuratis. Aliquando etiam a capite febribus accedentibus conuulsio succedit. Iam vero etiam a vulneribus. Hic trahitur in posteriorem partem, & praetumore dorsum ac pectora riget, & ciulat. Hic conuellitur vehementer, ut vix detineatur a presentibus, ne delecto excidat. Alius tetanus est minus lethalis prioribus: fit autem ab iisdem, & totum corpus similiter conuellitur. Febris ardens praedictis non similiter fit. Vrit enim semel, ut necesse sit febricitare. Sitis igitur multa hominem tenet, & febris vehemens: lingua vero rumpitur exasperata, & sicca fit: & color ipsius primum quidem pallidus est, velut solet: progressu vero temporis nigrescit. Et si quidem in principiis nigrescat, citiores iudicationes fiunt: Si vero posterius, diuturniores. Coxendicum morbus ex his maxime causis fit in plerisque: si quis diutius in sole versetur, & coxendices fuerint calfacti, & humor qui est in articulis, a calore fuerit resiccatus. Quod autem id quod resiccatur condensatur ac compingitur, hoc magnum signum est. Aeger enim articulos vertere ac mouere non potest, praetumore dolore articularum, & eo quod verticula sunt compacta. Dolet autem magis lumbos & verticula ea quae sunt ex obliquo coxarum, & genua. Consistit autem dolor plurimum tempore in inguinibus simulque; coxendicibus, acutus ac astuosus: & si quis ipsum erigat aut transmoueat, ciulat praetumore quam maxime potest. Quandoque; vero

etiam conuulsio accedit, & rigor ac febris. Fit autem a bile & pituita, fit etiam a sanguine: & dolores communes ab omnibus morbis: & rigor & febris aliquando corripit debilis. Morbus regius acutus est, & celeriter occidens. Color totus malignioris specie refert, & est vehementer cum virore pallidus, quemadmodum lacerti cum virore pallidiores: communitis autem est cutis. Et in vrina subsidet velut eruium fuluum: & febris & horror debilis habet. Quandoque; etiam stragula habere non sustinet, sed mordetur ac raditur matutino tempore, vbi nondum cibum accepit, internis partibus: deinde viscera plerumque; sicut. Et si quis erigat ipsum aut alloquatur, non sustinet. Hic ut plurimum moritur intra quatuordecim dies. Has autem vbi effugerit, sanus fit. Peripneumonia talia facit. Febris vehemens tenet: & spiritum desum ac calidum respirat: & anxietas adest, & impotentia, & iactatio, & dolores circa scapulas, & clauiculas, & mammam: & grauitas in pectoribus, & delirium. Quandoque; vero doloris exors aeger est, donec rursus inceperit. Verum hic morbus diuturnior ac difficilior illo est. Saliuam autem albam & spumofam primum spuit. Lingua flaua est, verum progressu temporis nigrescit. Si quidem igitur in principio nigrescat, citius morbus finitur: Si vero posterius, tardius. Tandem vero etiam rumpitur lingua: & si digitum apponas, inheret. At liberationem a morbo significat lingua, similiter velut in pleuritide. Haec autem patitur aeger minimum diebus quatuordecim: ad summum vna & vnginti: & rursus hoc tempore vehementer: & vna cum tussi purgatur: Primum quidem saliuua multa ac spumosa. Septima vero & octaua die, vbi febris in vigore fuerit, & humida sit peripneumonia, crassior: Simminus, non. Nona vero & decima, cum virore pallida ac suberuenta. Duodecima autem usque ad decimam quartam, multa & purulenta. Atque hoc in his contingit, quorum naturae & corporis affectiones humidae sunt, & morbus fortis est. Quorum vero & natura, & morbi constitutio sicca est, in his minus. Caeterum de iudicatoriis diebus, etiam iam ante a me dictum est. Iudicantur autem febres quarta die, septima, undecima, decima quarta, decima septima, vigesima prima. Ex his autem acutis quaedam etiam trigesima: deinde quadragesima, postea sexagesima. Quum vero hos numeros excesserint, diuturna iam februm constitutio fit.

HIPPOCRATIS COI

Liber Aphorismorum, Iano Cornario
Medico Physico interprete.

Nulla Aphorismorum libri argumēta adiecimus, propterea quod hæc prælatio vulgò omnibus nota sit, aut certe esse debeat: & illam in Iudice copiosissime prosequuti sumus.

Sectio prima.

Vita breuis, ars longa, tempus præceps: experimentum periculosum, iudiciū difficile. Oportet autem non solum seipsum exhibere quæ decent facientem, sed etiam ægrotū, & præsentem, & quæ externa sunt. **I.** In perturbationibus alui, & vomitibus sponte contingentibus, si quidem qualia purgari oportet purgetur, confert, & leuiter ferunt: Sin minus, vice versa. Sic & vasorum vacuatio, si quidem talis fuit, qualis fieri debet, confert, & bene ferunt: Sin minus, vice versa. Inspicere itaq; oportet regionem, & tempus, & ætatem, & morbos, in quibus conuenit, aut non. **II.** In exercitantibus boni habitus ad summum progressi periculosi sunt, si in extremo fuerint. Non enim manere possunt in eodem, neq; quiescere. Quum verò non quiescāt, non amplius in melius augescere possunt: reliquū est igitur vt in deterius. Ob has igitur causas bonam habitudinem non tardè soluere confert, quo corpus rursus renutritionis principium sumat. Neq; verò collapsiones ad extremū ducere oportet, periculosū enim est. Sed qualis natura est eius qui perferre debet, ad hoc ducere conuenit. Similiter autē & euacuationes ad extremū ducetes, periculose sunt: & rursus renutritiones in extremo existentes, periculose sunt. **III.** Tenuis & exacti victus, & in lōgis semper affectionibus, & in acutis, vbi nō expedit, periculosi sunt: & rursus victus ad extremam tenuitatem progressi, difficiles sunt. Et repletiones ad extremum progressæ, difficiles sunt. **v.** In tenui victu delinquentes ægrotantes, magis læduntur. Omne enim delictum quod committi poterit, magis magnum committitur in tenui, quam in paulò pleniore victu. Quapropter etiam in sanis periculosus est valde tenuis,

& cōstitutus, ac exactus victus: quoniā delicta grauius ferūt. Ob hoc igitur tenuis & exactus victus periculosus est magis quam paulò plenior. **vi.** Ad extremos morbos, exacte extremæ curationes optimæ sunt.

vii. Vbi quidē peracutus est morbus, statim etiā extremos labores habet, & extremè tenuissimo victu vti necesse est. Vbi verò non, sed pleniore victu vti licet, intantum subdescendendum est, inquantū morbus extremis mollior fuerit. **viii.** Quū in vigore fuerit morbus, tūc tenuissimo victu vti necesse est. **ix.** Simul autem coniectare oportet, an æger ex victu durare possit ad morbi vigorem: & vtrū ille prius deficiet, & ex victu durare non possit: aut morbus prius deficiet ac obtundetur.

x. Quibus igitur statim vigor est, his statim tenuis victus exhibendus est. Quibus verò vigor posterius, his ad illud, & paulò ante illud tempus, subtrahendus est. Antea verò mitius æger victu tractandus est, quo durare possit. **xi.** In exacerbationibus subtrahere victum oportet. Nam apponere noxa est. Et quibus per circuitus exacerbationes fiunt, in exacerbationibus subtrahere oportet. **xii.** Exacerbationes & constitutiones indicabunt morbi, & tempora anni, & circuituū inter se collata incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue per amplius tēporis internallum fiant. Sed & ex apparentibus indicia fiunt, velut in pleuriticis, si sputum statim appareat incipiente morbo, ipsum abbreviat. Si verò posterius appareat, producit: & vrinæ, & alui egestionis, & sudores apparentes indicant, & ægrè & facile iudicandos, & breues & longos morbos. **xiii.** Senes facillimè ieiunium ferunt: deinde ætate consistentes. Minimè adolentes: omnium verò minime pueri, & inter hos ipsos qui ipsi seipsis alacriores fuerint.

xiiii. Qui crescunt, plurimum habēt innatū calorem: plurimum igitur opus habēt alimento: Sin minus, corpus consumitur. Senibus autem modicus est calor: quapropter paucis fomitibus opus habent, à mul-

tis

eis enim extinguuntur. Ob hanc etiam causam febres senibus non similiter acutę fiūt. Frigidum est enim ipsorum corpus.

xv. Ventres hyeme & vere natura calidissimi sunt, & somni longissimi: Quapropter in his temporibus alimenta plura exhibenda sunt. Nam innatum calorem ampliolem tunc habent: alimento igitur ampliore opus habent. Signum sunt ætates, & athletæ. **xvi.** Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt: Maximè verò pueris, & aliis ita ali aduictis. **xvii.** Et quibus semel aut bis, & plus aut minus, & ex parte exhibere oportet, considerandum est. Dandum verò etiam aliquid est temporis, & regioni, & ætati, & consuetudini.

xviii. Æstate & autumno cibos difficillimè ferunt, hyeme facillimè: deinde vere. **xix.** His qui in circuitibus exacerbantur, nihil dare oportet, neque cogere: sed auferre de appositionibus ante iudicationes. **xx.** Quæ iudicantur, & iudicata sunt integrè, neque mouere oportet, neque nouare, neque medicamentis, neque aliis irritamentis, sed finire. **xxi.** Quæ ducere oportet, quòd maximè repūt, eò ducere oportet, per conuenientes locos.

xxii. Concocta medicamentis aggregandi oportet, & mouere non cruda, neque in principiis, si non turgent. Plurima verò non turgent. **xxiii.** Quæ prodeunt, nō multitudine æstimare oportet, sed quādiū prodeant qualia oportet, & facile æger ferat. Et vbi opus est, vsque ad animi delirium ducere oportet: & hoc facere, si sufficiat æger. **xxiiii.** In acutis affectionibus raro etiam in principiis medicamentis vti oportet: atque hoc facere diligenti prius æstimatione facta. **xxv.** Si qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt. Contraria verò difficulter.

Sectio II.

I. In quo morbo somnus laborem facit, mortale: Si verò somnus profit, non lethale. **II.** Vbi somnus delirium sedat, bonum est. **III.** Somnus, vigilia, vtraque modum excedentia, malum.

IIII. Non satietas, non fames, neque aliud quicquā bonū est, quod naturæ modū excedat. **v.** Lassitudines spontaneæ denūtiāt morbos. **vi.** Quicunq; aliqua corporis parte dolentes, plerunq; dolores nō sentiunt his mens ægrotat. **vii.** Quę multo tempore attenuantur corpora, lente reficere oportet: Quæ verò breui, breui.

viii. Si ex morbo cibum capiens, quis non fiat validus, significat quòd corpus vberiore alimēto vtitur: Si verò cibum non accipienti hoc contingat, nosse oportet quòd euacuatione opus habet. **ix.** Corpora quocunq; quis purgare voluerit, fluida facere oportet. **x.** Non pura corpora quanto plus nutries, tanto magis lædes.

xi. Facilius est repleti potu quam cibo. **xii.** Quæ relinquuntur in morbis post iudicationem, recidias facere solent.

xiii. Quibuscunq; iudicatio fit, his nox grauis ante exacerbationem. Quæ verò sequitur, plerunq; tolerabilior est.

xiiii. In alui fluxionibus, mutationes egestionū profunt, si non ad prauas mutantur. **xv.** Vbi fauces ægrotant, aut tubercula in corpore nascuntur, excretiones considerare oportet. Si enim biliosæ fuerint, corpus simul ægrotat. Si verò similes fanis fiāt, tutum est corpus nutrire. **xvi.** Vbi fames, non oportet laborare. **xvii.** Vbi cibis præter naturam copiosior ingressus fuerit, morbum facit. Ostendit autem sanatio. **xviii.** Eorum quæ acuatim & velociter nutriunt, veloces etiam egestionis sunt. **xix.** Acutorum morborum non omnino tutæ sunt prædictiones, neq; mortis, neq; sanitatis. **xx.** Quibus dum iuuenes sunt, ventres humidi sunt, his senescentibus resiccantur. Quibus verò dum iuuenes sunt, ventres sicci sunt, his senescentibus humectantur. **xxi.** Famem vini potus soluit. **xxii.** Quicunq; morbi ex repletionem fiūt, euacuatio sanat. Et quicunq; ex euacuatione, repletio. Et aliorum contrarietas. **xxiii.** Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur.

xxiiii. Septimæ quarta index est. Alterius hebdomadæ octaua principium est. Consideranda verò est vndecima. Hęc enim quarta est secundæ hebdomadæ. Consideranda rursus decima septima. Ipsa enim est quarta quidem à decima quarta, septima verò ab vndecima. **xxv.** Æstiuæ quartanæ plerunq; sunt breues. Autumnales verò longę, & maxime quę ad hyemem pertingunt. **xxvi.** Febrem in conuulsionem fieri melius est, quam conuulsionem in febre. **xxvii.** His quæ non secundum rationem leuant, non oportet credere, neque valde timere ea quæ praua fiūt præter rationem. Pleraque enim ex talibus instantia sunt, & non valde permanere, neq; morari solent. **xxviii.** Febricitantium non omnino leuiter, permanere, & nihil

minui

minui corpus, aut etiam magis quam pro ratione colliquari, malum est. Illud enim morbi longitudinē, hoc verò debilitatem significat. xxxix. Incipientibus morbis si quid mouendum videtur, moue: vigentibus verò, quietem agere melius est.

xxx. Circa principia & fines, omnia debiliora sunt: Circa vigores verò, fortiora. xxxxi. Ex ægritudine bene cibū accipienti, nihil auferere corpus, malum est.

xxxii. Plerunq; omnes male habentes, ab initio cibum bene capientes, & nihil auferentes, ad finem rursus cibos fastidiūt. At ab initio quidem valde cibū auerfantes, postea verò bene cibum capientes, melius liberātur. xxxiii. In omni morbo valere mente, & bene se habere ad ea quæ exhibentur, bonum: cōtrarium verò, malum.

xxxiiii. In morbis minus periclitantur, quorum naturæ, & ætatis, & habitui, & tēpori morbus magis affinis fuerit, quam hi quibus non affinis in aliquo horū existit.

xxxv. In omni morbo partes circa vmbilicum & pectinem, crassitudinem habere melius est. At vehemens tenuitas & eliquatio, praua est. Periculosa verò talis est etiā ad infernas purgationes. xxxvi. Sana habentes corpora, dum medicamentis purgantur, cito exoluuntur. Itēque qui prauo cibo vtuntur. xxxvii. Qui bene habent corpore, eos operosum est medicamentis purgare. xxxviii. Paulò deterior & potus & cibus, verū iucundior, melioribus quidem; sed iniucundioribus præferendus est. xxxix. Senes iuuenibus plerunq; minus egrotant. Quicunque verò ipsi sunt morbi diuturni, vt plurimum commoriuntur. xl. Raucedines & grauedines, in valde senibus nō coquuntur. xli. Qui exoluuntur sæpe & fortiter, absq; manifesta causa de repente moriuntur. xlii. Syderationem fortem quidem soluere, impossibile est, debilem verò non facile. xliiii. Ex his qui strangulantur, & submerguntur, nōdum autem mortui sunt, nō recōualescunt quibus spuma circa os fuerit. xliiiii. Crassi admodum secundum naturā magis cito moriuntur, quā graciles. xlv. Iuuenibus comitialium liberationem faciūt mutationes, maxime ætatis, & regionū & victuum.

xlvi. Duobus doloribus simul instantibus, non secundum eundem locum, vehementior obscurat alterū. xlvii. Circa generationē puris, dolores & febres magis contingunt, quā factō iam ipso.

xlviii. In omni corporis motu, quū inceperit dolere, quiescere statim lassitudinem eximit. xlix. Adfueti consuetos labores ferre, etiā si fuerint debiles, aut senes, non adfuetis fortibus ac iuuenibus facilius ferunt. l. Ex multo tempore consueta, etiam si deteriora fuerint, incōsuetis minus molestare solēt. Oportet igitur etiā ad inconsuetam transmutationem facere.

li. Multum & repēte euacuare, aut replere, aut calefacere, aut frigefacere, aut omnino quomodocunq; corpus mouere, periculosum est. Et omnis multitudo naturæ contraria est. Quod verò paulatim fit, tutū est, tum aliās, tum si ex altero ad alterum transitus fit. lii. Omnia secundum rationem facienti, si non secundum rationem fiant, nō transire oportet ad aliud, manente eo quod visum est ab initio. liiii. Quicunque vētres humidos habent, dum quidem iuuenes sunt, melius degunt quā hi qui secos habent. Verū ad senectutem deterius degūt. Resicantur enim plerunq; senescentibus. liiiii. In corporis magnitudine iuuetutem quidem degere, liberale est & non indecorū. Senectutem verò degere, inutile, & deterius paruitate.

Sectionis III. Mutations temporum maxime pariūt morbos, & in temporibus magnæ mutationes frigoris, aut caloris, & reliqua iuxta rationē hoc modo. ii. Naturarum aliæ quidem ad æstatem, aliæ verò ad hyemem, bene aut male se habēt. iii. Morborum alij ad alia tempora, bene aut male se habent: & ætates quædam ad tempora, & regiones, & victus. iiii. In temporibus quū eadem die, modo calor, modo frigus fit, autūnales morbos expectare oportet. v. Austri auditum grauantes, caliginosi, caput grauantes, torpidi, dissoluentes. Quum hic præualuerit, talia in morbis pariūtur. Si verò Aquilo fuerit, tussis, fauces, alui duræ, vrinæ difficultates, horrores, dolores costarum, pectoris. Quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet.

vi. Quum ætas sit veri similis, sudores in febribus multos expectare oportet. vii. In siccitatibus febres acutæ fiunt: & si quidē annus amplius talis fuerit, qualem constitutionem fecerit, plerunq; tales etiam morbos expectare oportet. viii. In constantibus tēporibus, si tempestiue tempestiua reddantur, morbi constantibus & iudicatu facillimi fiunt. In inconstantibus

stantibus autem, inconstantes, & qui difficulter iudicantur. ix. In autumno morbi acutissimi, & omnino mortiferi: Ver autem saluberrimum & minime lethale.

x. Autumnus tabidis malus. xi. De temporibus, si quidē hyems sicca & aquilonaris fuerit: Ver autē pluuiosum & australe, necesse est æstate febres acutas, & lippitudines, & dysenterias fieri, maxime mulieribus, & viris natura humidioribus.

xii. Si verò hyems australis, & pluuiosa, ac clemens fiat: Ver autem sicca & aquilonare, mulieres quidem quibus partus ad ver instat, ex omni occasione abortiūt. Quæ verò pariūt, importētes ac morbosos pueros pariunt, ita vt aut statim pereant, aut tenues ac morbofi viuunt. Aliis autem dysenteria, & lippitudines sicca fiunt. Senioribus verò defluxiones breui perimentes. xiii. Si verò æstas sicca fiat & aquilonaris: Autumnus autem pluuiosus & australis, capitis dolores ad hyemem fiunt, & tussis, & raucedines ac grauedines: quibusdam etiam tabes. xiiii. Si verò aquilonaris & aquarum exors autumnus fuerit, his quidē qui humidās naturas habent, & mulieribus commodus erit. Reliquis verò sicut lippitudines sicca, & febres acutæ, & grauedines. Quibusdam verò etiam atræbiles. xv. Ex anni verò constitutionibus, in summa siccitates pluuiosis salubriores sunt, & minus lethales. xvi. Morbi in pluuiosis quidem plerunq; fiunt, febres longæ, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, & syderationes, & angina. In siccitatibus verò, tabes, lippitudines, arthritides, vrinæ stillicidia, & dysenteria.

xvii. Quotidianæ verò cōstitutiones, aquilonares quidem corpora compingūt, & robusta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & ventres resiccant, & oculos mordent, & si circa thoracem aliquis dolor prius est, magis affligunt. Australes autem corpora dissolunt, & humectant, & grauem auditum, ac capitis grauitatem, & vertigines faciunt: In oculis autem & corporibus agrum motum, & ventres humectant. xviii. Secundum tempora vere quidem & prima æstate, pueri, & qui his ætate cohærēt, optime degūt, & maxime sani sunt: Æstate verò & autumno aliquandiu, senes: Reliquo autumno & hyeme, mediam ætatem habētēs. xix. Morbi omnes quidem in omnibus tēporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibusdam ipforū, & fiunt, & exacer-

bātur. xx. Vere etenim insanæ, & atræbiles, & comitiales, & sanguinis fluxiones, & angina, & grauedines, & raucedines, & tussis, & lepræ, & impetigines, & vitiligines, & pustula vlcerosæ plurimæ, & tubercula, & morbus articularis. xxi. Æstate verò & quidā ex his, & febres continuæ, & ardentes, & tertianæ plurimæ, & quartanæ, & vomitus, & alui profluuia, & lippitudines, & aurium dolores, & oris exulcerationes, & pudendorum putredines, & papulæ sudorosa. xxii. Autumnus autem & ex æstiuis multi, & febres quartanæ, & eroneæ, & splenes, & hydropes, & tabes, & vrinæ stillicidia, & intestinorum leuitates, & dysenteria, & coxendices, & angina, & anhelationes, & voluuli, & comitiales, & insanæ, & atræbiles. xxiii. Hyeme verò pleuritides, peripneumonia, grauedines, raucedines, tussis, dolores pectorū, laterum ac lumborū, capitis dolores, vertigines, syderationes. xxiiii. In ætatibus autē talia contingunt: Paruis ac recēns natis pueris feruida oris vlcera, vomitus, tussis, vigilia, timores, vmbilici inflammationes, aurium humiditates. xxv. Ad dentitionem verò accedētibus, gingiuarū pruritus, febres, cōuulsiones, alui profluuia, & maxime vbi dētes caninos producūt, tum crassissimis pueris, tum his qui duos ventres habēt. xxvi. Senioribus autē euadentibus, tonsillæ, verticuli in occipitio intro luxationes, anhelationes, calculorum generationes, lumbrici rotundi, ascaridæ, verrucæ, tumores glandularū circa aures oblongi, saryriafmi appellati, strumæ, & alia tubercula, maxime verò prædicta.

xxvii. Adhuc verò senioribus, & ad pubertatem accedētibus, pleraq; ex his, & febres diurnæ magis, & ex naribus sanguinis fluxiones. xxviii. Plurimæ verò affectiones pueris iudicantur, partim in quadraginta diebus, partim in septē mensibus, partim in septē annis, partim ad pubertatem accedentibus. Quæ verò permanferint pueris affectiones, & non exolutæ fuerint circa pubertatem, aut scemellis circa mensium eruptiones, diurnæ fieri solent.

xxix. Iuuenibus autē sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ, comitiales, & alij morbi, maxime verò prædicti. xxx. His verò qui hanc ætatem excefferunt, anhelationes, pleuritides, peripneumonia, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alui profluuia diuturna, bilis fursū ac deorsum effusiones, dysenteria, intestinorum leuitates,

1. de hum. 2. ep. 1. 1. 5. et 2. ep. 1. 1. 5. 13. idem l. de uere 14. idem l. de uere

1. de hum. 2. ep. 1. 1. 6. et 1. de hum.

res, hæmorrhoides. xxxi. Senibus autem spirandi difficultates, & deflexiones cum tussi, urinæ stillicidia, urinæ difficultates, articulorum dolores, nephritides, vertigines, syderationes, mali habitus, pruritus totius corporis, vigiliæ, alui, oculorum, & narium humiditates, visus hebetudines, glaucedines, auditus grauitates.

Sectio quarta.

I. Prægnantes medicamentis purgare oportet, si turget humor, quarto mensē, & vsq; ad septimum. Minus verò has: Iuniores autē & seniores fortius vereri oportet.

II. In medicamentorum vsu, talia ex corpore ducere oportet, qualia etiam sponte prodeuntia commoda sunt: Contrario autem modo prodeuntia, sedare. III. Si qualia oportet purgari, purgentur, cōfert, & facile ferunt. Contraria verò difficulter.

III. Medicamentis purgare oportet ætate quidē, superiores magis: hyeme verò inferiores. v. Sub canem, & ante canem, operosæ sunt medicamentorum purgationes. vi. Graciles, & facile vomentes, sursum purgare oportet, vitantes hyemem. vii. Difficulter vomentes, & moderate carnosos, deorsum, vitantes ætatem.

viii. Tabescentes autem, vitantes superiores. ix. Atrabiliarios verò plenius inferiores. Eadem ratione contraria apponentes. x. Purgare oportet in valde acutis, si humor turget, eadē die. Morari enim in talibus malū est. xi. Quibus tormina, & circa vmbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neque à medicamento, neque aliā soluitur, in hydropem siccum firmatur. xii. Quibus alui intestinorum leuitate affecti, eos hyeme sursum purgare malum est. xiii. Ad veratrum, his qui non facile sursum purgantur, ante portionē corpora humectare oportet, ampliore cibo ac quiete. xiiii. Vbi biberit quis veratrum, ad motus quidem corporum magis ducere oportet, ad somnos autem, & quietem minus. Declarat autem nauigatio, quod motus corpora turbat. xv. Vbi volueris magis ducere veratrum, corpus moueto. Vbi verò sistere, somnum facito, & ne moueto. xvi. Veratrum periculosum est sanas carnes habētibus. Conuulsionem enim inducit. xvii. Sine febre existenti cibi fastidium, & oris ventriculi morsus, & vertigo, & os amarefcens, medicamento sursum purgante opus habere significat. xviii. Dolores supra septum

transuersum, qui purgatione opus habent, sursum versus purgatione indigere significant: qui vero infra, deorsum. xix. Qui in medicamentorum potionibus, dum purgantur non sicut, non cessant prius quam sicutierint. xx. Non febrientibus si fiat tormen, & genuum grauitas, & lumborum dolor, deorsum medicamentis purgare opus habere significat. xxi. Egestionis alui nigra, velut sanguis niger, sua sponte prodeuntis, & cum febre, & sine febre pessime sunt: & quanto plures fuerint peiores colores, tanto magis malum est. Cum medicamento verò, melius: & quāto plures fuerint colores, nō malum est. xxii. Quibuscunque morbis incipientibus, si atra bilis, aut sursum aut deorsum prodierit, lethale est. xxiii. Quibuscunque, ex morbis acutis, aut ex diuturnis, aut ex vulneribus, aut aliā attenuatis, atra bilis, siue qualis sanguis niger subierit, postridie moriuntur. xxiiii. Dysenteria si ab atra bile inceperit, lethalis est. xxv. Sanguis sursum quidem qualiscunque fuerit, malus est, deorsum verò bona sunt nigra subeuntia.

xxvi. Si à dysenteria occupato, veluti carnes subierint, lethale est. xxvii. Quibus in febribus sanguinis multitudo erumpit vndeunque, his in refectionibus alui humectantur. xxviii. Quibus biliosæ sunt egestionis, surditate oboriente cessant. Et quibus surditas, biliosis egestionibus contingentibus cessat. xxix.

Quibus in febribus sexta die rigores fiunt, difficulter iudicant. xxx. Quibus exacerbationes fiunt, quacunque tandem hora febris dimiserit, si postridie eadem quā antea hora corripuerit, difficulter iudicant.

xxxi. Delassatis in febribus, ad articulos, & circa maxillas maxime, abscessus fiunt. xxxii. Quibuscunque resurgunt ex morbis, si quid doluerit, isthic abscessus fiunt. xxxiii. Sed & si ante morbum quid doluerit, isthic morbus incumbit. xxxiiii. Si à febre occupato, tumore non existente in faucibus, suffocatio repente contingat, lethale est.

xxxv. Si à febre occupato collum repente obuersum fuerit, & vix deglutire poterit, tumore non existente, lethale est.

xxxvi. Sudores febriticati si inceperint, boni sunt tertia die, & quinta, & septima, & nona, & vndecima, & decimaquarta, & decima septima, & vigesima prima, & vigesima septima, & trigesima prima, & trigesima quarta. Hi enim sudores morbos iudicant.

dicant. Qui verò non sic fiunt, dolorem significant, & longitudinem morbi, & recidivas. xxxvii. Frigidi sudores cum acuta quidem febre, mortem significant: cum mitiore verò, morbi longitudinem.

xxxviii. Et vbi in corpore sudor est, illic morbum esse declarat. xxxix. Et vbi in corpore frigiditas aut caliditas, isthic morbus est. xl. Et vbi in toto corpore mutationes, & si corpus perfrigeretur, aut rursus calefiat, aut color alius ex alio fiat, longitudinem morbi significat.

xli. Sudor multus ex somno, citra manifestam causam oboriente, corpus multo alimento vti significat. Si verò cibum non capienti hoc fiat, significat quod euacuatione opus habet. xlii. Sudor multus, frigidus aut calidus, semper fluens: frigidus maiorem, calidus minorem morbum significat. xliii. Febres quacunque non intermittentes, per tertiam fortiores fiunt, magis periculosæ sunt. Quocunque verò modo intermiserint, quod sine periculo sint significant. xliiii. Quibus febres longæ, his tubercula ad articulos, aut dolores fiunt. xlv. Quibus tubercula ad articulos, aut dolores, ex febribus longis fiunt, hi pluribus cibis vtuntur.

xlvi. Si rigor incidat febre non intermittente, ægroto iam debili, lethale est.

xlvii. Excreta in febribus non intermittentibus, liuidæ, & cruentæ, & graueolentes, & biliosæ, omnes malæ sunt. At probe secedentes, bonæ, & per alui egestionis, & per urinas. Si verò non aliquid ex conductibus excurratur per hos locos, malum est. xlviii. In non intermittentibus febribus, si externæ quidem partes frigidæ fuerint, internæ vero ardeant, ac sitim habeant, lethale est. xlix. In febre non intermittente, si labium, aut palpebra, aut supercilium, aut oculus, aut nasus distorqueatur: aut non videat, aut non audiat æger iam debilis existens, quicquid horum fiat, propinqua mors est. l. Vbi in febre non intermittente, difficultas spirandi, & delirium fit, lethale est. li. In febribus abscessus, qui non soluantur ad primas iudicationes, longitudinem morbi significant. lii. Quicunque in febribus, aut aliis ægritudinibus, ex voluntate lacrymantur, nihil absurdi est: Qui vero non ex voluntate, absurdum. liii.

Quibus circa dentes in febribus viscosa adhærent, his fortiores febres fiunt.

liiii. Quibus plerunque tussis sicca,

parum irritantes, in febribus ardentibus, hi non ita valde siticulosi sunt. lv. Ex glandularum tumoribus febres omnes malæ sunt, exceptis diariis. lvi. Febricitanti sudor oboriente febre non remittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem significat.

lvii. A conuulsione, aut distentione neruorum vexato, febris accedens morbum soluit. lviii. A febre ardente occupato, rigore accedente, solutio fit. lix.

Tertiana exacta in septem circuitibus ad summum iudicatur. lx. Quibus in febribus aures obsurduerunt, his sanguis è naribus effusus, aut aluus exturbata, morbum soluit. lxi. Febricentem si non in diebus imparibus febris dimiserit, recidivare solet. lxii. Quibus in febribus morbus regius fit, ante septimū diem, malum. lxiii. Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres solvuntur.

lxiiii. Quibus in febribus morbus regius septima, aut nona, aut decimaquarta accedit, bonum, si non præcordium dextrum durum fiat: Sin minus, non bonum.

lxv. In febribus circa ventrem æstus vehemens, & cordis siue oris vetriculi morsus, malum. lxvi. In febribus acutis conuulsiones, & circa viscera dolores fortes, malum. lxvii. In febribus, ex somnis, timores, aut conuulsiones, malum.

lxviii. In febribus spiritus offendens, malum. Conuulsionem enim significat.

lxix. Quibus urinæ crassa, grumosa, paucæ, non sine febribus, vbi copia ex his successit tenuis, prodest. Tales autem maxime prodeunt his, quibus ab initio, aut breui subsidentiam habent. lxx. Quibus in febribus urinæ conturbata, velut iumentum, his capitis dolores, aut adsunt, aut aderunt. lxxi. Quibus septima die morbi iudicantur, his nubeculam habet vrima, quarta die rubram, & alia secundum rationem. lxxii. Quibus urinæ pellucidæ, albæ, malæ. Maxime autem in phreniticis comparent. lxxiii. Quibus præcordia eleuata, permurmurantia, lumborum dolore accedente, his alui humectantur, si non flatus erumpant, aut urinæ copia prodeat. In febribus autem hæc. lxxiiii. Quibus spes est abscessum fore ad articulos, eos liberat ab abscessu vrima multa, & crassa, & alba prædiens, qualis in febribus laboriosis quarta die quibusdam fieri incipit. Si vero etiam ex naribus sanguis eruperit, breui admodum soluitur. lxxv. Si Hipp. opera. P quis

quis sanguinem aut pus mingat, renum aut vesicæ ulcerationem significat. Lxxvi. Quibus in vrina crassa existente, caruncula parua, aut veluti pili simul exeunt, his de renibus excernuntur. Lxxvii. Quibus in vrina crassa existente, furfuracea quedam simul minguntur, his vesica scabie affecta est. Lxxviii. Qui sua sponte sanguinem mingunt, his in renibus venæ ruptionem significat. Lxxix. Quibus in vrina, arenosa subsidunt, his vesica calculo laborat. Lxxx. Si quis sanguinem mingat, & grumos, & vrinæ stillicidium habeat, & dolor incidat in imum ventrem, & ani ac scroti intercapedinem, partes circa vesicam affectæ sunt. Lxxxi. Si quis sanguinem & pus mingat, & squamas, & odor grauis sit: vesicæ exulcerationem significat. Lxxxii. Quibus in vrinaria fistula tuberculum nascitur, his suppuratione facta, & eruptione, solutio fit. Lxxxiii. Mictio noctu multa contingens, modicam alui egestionem significat.

Sectio V.

i. Conuulsio ex veratro lethalis est.
ii. Ex vulnere conuulsio lethalis est.
iii. Sanguine multo effuso conuulsio aut singultus accedens, malum. iiii. Ex superflua purgatione, conuulsio aut singultus accedens, malum. v. Si quis ebrius de repente voce priuetur, conuulsus moritur, si non febris corripuerit, aut vbi ad horam qua crapulæ soluuntur peruenit, loquatur. vi. Quicumque à distictione antrorsum ac retrorsum corripuntur, in quatuor diebus pereunt. Si verò has effugerint, sani fiunt. vii. Quibuscunque morbi comitiales ante pubertatem sunt, transmutationem habent. Quibuscunque verò vigintriquinque annos natis fiunt, his plerunque commoriuntur. viii. Quicumque pleuritici facti, in quatuordecim diebus non repurgantur, his ad suppurationem transitio fit. ix. Tabes maxime fit atatibus, ab anno decimo octauo, vsq; ad trigésimum quintum. x. Quicumque anginam effugiunt, his ad pulmonem vertitur, & in septem diebus moriuntur. Si verò has effugerint, suppurati fiunt. xi. Qui tabe infestantur, si spurum quodcunque tussiendo reiecerint, graue olet, dum prunis iniicitur, & capilli de capite desuunt, lethale est. xii. Quibuscunque tabe laborantibus capilli de capite calefcunt, hi alui profluuium accedente moriuntur.

xiii. Quicumque sanguine spumofum spuunt, his ex pulmone educio fit.

xiiii. A tabe occupato, alui profluuium accedens lethale est. xv. Quicumq; ex pleuritide suppurati fiunt, si in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si verò non, ad tabem transeunt. xvi. Calida, frequenter ea vteribus, has noxas inducit, carniuum effeminationem, neruorum impotetiam, mentis torporē, sanguinis eruptiones, animi deliquia. Hæc quibus mors. xvii. Frigida verò conuulsiones, antrorsum ac retrorsum distentiones, nigrores, rigores febriles. xviii. Frigida inimica ossibus, dentibus, neruis, cerebro, spinali medulla: Calida verò, grata. xix. Quæcunq; perfrigerata sunt, excalefacere oportet, præterquã à quibus sanguis erumpit, aut erupturus est. xx. Vlceribus frigida mordax, cutem obdurat, dolorē non suppurationem facit, nigrefacit, rigores febriles inducit, conuulsiones, distictiones. xxi. Quædoq; verò in distictione sine vlcere, iuueni carnosio, ætate media, frigida multa affusio, caloris reuocationē facit. Calor autem hæc soluit. xxii. Calida suppuratoria est, non in omni vlcere, maximum signum ad securitatem, cutem mollit, attenuat, dolores eximit, rigores, conuulsiones, distentiones mitigat, capitis grauitatem soluit. Plurimum autem confert ad ossium fracturas, maxime denudatas. Ex his autē maxime his qui in capite vlcera habent, & his quæ à frigiditate moriuntur, aut vlcera, & herpetibus exedentibus, sedi, pudendo, vtero, vesicæ. His calida grata est & iudicans. Frigida verò inimica & occidens.

xxiii. In his frigida vti oportet vnde sanguis erumpit, aut erupturus est: non super ipsas partes, sed circa ipsas vnde fluit. Et quæcunq; inflammationes, aut flammæ ardores, ad ruborem & suberuentum colorem ex nouo sanguine tēdunt, ad eas ipsas: nam veteres nigrefacit: & ad sacrum ignem non exulceratum, nam exulceratum lædit.

xxiiii. Frigida velut nix, glacies, pectori inimica sunt, tussiles mouent, & sanguinis eruptiones, ac defluxiones inducunt.

xxv. Tumores in articulis, & dolores absq; vlcere, & podagricas affectiones, & conuulsiones: Horum plurima frigida multa affusa leuat, & attenuat, & dolorem soluit. Torpor enim moderatus dolorem soluit.

xxvi. Aqua quæ cito calefcit, & cito perfrigeratur, leuissima est. xxvii. Quibus

bus bibendi appetentiæ noctu valde sitientibus, si obdormierint bonum est.

xxviii. Menses ducit aromatum suffitus. Multis autē modis etiam ad alia comodus esset, si non capitis grauitatem induceret. xxix. Prægnantes medicamentis purgare oportet, si turget humor, quarto mense, & vsque ad septimum. Minus verò has. Iuniores verò & seniores fetus vereri oportet. xxx. Mulierem vterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripit, lethale est. xxxi. Mulier vterum gerens seclata vena abortit, & magis si maior fuerit fetus. xxxii. Mulieri sanguinem vomenti, mensibus erumpentibus solutio fit.

xxxiii. Mulieri mensibus deficientibus, sanguinem ex naribus fluere, bonum est.

xxxiiii. Mulieri vterum gestanti si alius multum fluxerit, periculum est vt abortiat. xxxv. Mulieri quæ ab vteri stragulationibus vexatur, aut difficulter parit, sternutatio accedens, bonum. xxxvi. Mulieri menses decolores, & non eodem tempore semper prodeunt, purgatione opus esse significant. xxxvii. Mulieri vterum gestanti, si mammae repente graciles fiant, abortit. xxxviii. Mulieri vterum gestanti, si altera mamma gracilis fiat, gemellos gestans alterum abortit. Et si quidem dextera gracilis fiat, masculum: si verò sinistra, foemellam. xxxix. Si mulier quæ neque prægnans est, neque peperit, lac habet: menses ipsius defecerunt.

xl. Mulieribus quibuscunque ad mammas sanguis colligitur, infaniam significat.

xli. Mulierem si velis cognoscere, an prægnans sit, vbi dormire volet, aquam muliam bibendam dato. Et si quidem tormen habuerit circa ventrem, prægnans est: Si verò non, prægnans non est. xlii. Mulier prægnans si quidem masculum gestat, bene colorata est: Si verò foemellam, male colorata. xliiii. Si mulieri prægnanti ignis facer in vtero fiat, lethale est. xliiii. Quæcunq; præter naturam tenues existentes, vterum gestant, abortiunt priusquam crassescant. xlv. Quæcunq; verò moderate corpus habentes, abortiunt bimestres, & trimestres, sine causa manifesta, his vteri acetabula mucosa plena sunt, & non possunt fetus continere præ grauitate, sed abrupitur. xlvi. Quæcunq; præter naturam crassæ existentes, non concipiunt in vtero, his omentum osculum vteri comprimit, & priusquam attenuentur, non concipiunt. xlvii. Si vterus in coxam in-

cumbens, suppuratus fuerit, necesse est curationem ex medicamentis, per linamenta ipsi adhibere. xlviii. Fœtus masculi quidem in dextris, foeminae verò in sinistris magis. xlix. Vt secunda excidant, sternutatorio indito, nares & os apprehendito. l. Mulieri menses si cohibere volens, cucurbitam quam maximam ad mammas appone. li. Quæcunque vterum gestant, his osculum vterorum clausum est.

lii. Mulieri vterum gestanti, si multum lac ex mammis fluat, debilem foetum significat. Si verò solida fuerint mammae, saniorum foetum significant. liiii. Quæ corrupturae sunt foetus, his mammae graciles fiunt. Si verò rursus duræ fiant, dolor erit aut in mammis, aut in coxis, aut in oculis, aut in genibus, & non corrumpunt.

liiii. Quibus os vterorum durum est, his necesse est osculum vterorum clausum esse. lv. Quæcunque in vtero habentes, à febris corripuntur, & fortiter attenuantur sine manifesta occasione, difficulter pariunt & periculose: aut abortum facientes periclitantur. lvi. In fluxu muliebri, conuulsio & animi deliquium si accedat, malum est. lvii. Mensibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & non prodeuntibus, ab vtero morbi contingunt. lviii. Ex intestino recto, & vtero inflammato, vrinæ stillicidium accedit, & ex renibus suppuratis vrinæ stillicidium accedit. Verum ex hepate inflammato, singultus accedit. lix. Si mulier in ventre non concipit, velis autem scire an conceptura sit, vestimentis circumdactam ex infernis suffito. Et si quidem odor per corpus tibi procedere videatur ad nares & ad os, scito quod ipsa non propter seipsam infœcunda est. lx. Si mulieri vterum gestanti purgationes prodeunt, impossibile est foetum sanum esse. lxi. Si mulieri purgationes non prodeunt, neque horrore, neq; febre accedente: verum cibi fastidia ipsi accidunt, hanc in ventre habere existimato. lxii. Quæcunque frigidos ac densos vteros habent, non concipiunt: & quæcunque humidos habent vteros, non concipiunt. Extinguitur enim in ipsis genitura. Et quæcunq; siccos magis & adustos. Præ inopia enim alimenti corrumpitur semen. Quæcunque verò ex vtrisque temperamentum habet moderatum, tales foecundæ fiunt. lxiii. Similiter autem in masculis. Aut enim propter corporis raritatem, spiritus extra fertur, vt semen non deducat: aut propter densitatem, humor

de humi. v. u.

de humi. v. u.

de humi. v. u.

de fixibus
de morb.

ep. s. b. 23.

non procedit foras: aut propter frigiditatem non coalescit, ut ad hunc locum congregetur: aut propter caliditatem, hoc idem contingit. LXIII. Lac dare caput dolentibus, malum. Malum etiam febricitantibus, & quibus praecordia eleuata permurmurantia, & siticulosus. Malum & quibus biliofa alui egestiones in febribus acutis sunt, & quibus sanguinis multi egestio facta est. Conuenit autem exhibere tabescentibus, non valde multum febricitantibus, & in febribus longis, debilibus, nullo ex praedictis signis praesente, sed praeter rationem consumptis. LXV. Quibus tumores in viceribus apparent, non valde conuelluntur, neque infaniunt. His autem derepente dissipatis, retrorsum quidem coouulsiones & distentiones fiunt: antrorsum uero, infania, lateris dolores acuti, aut suppuratio, aut dysenteria, si rubicundi magis fuerint tumores. LXVI. Si in vulneribus fortibus ac prauis tumor non appareat, magnum malum. LXVII. Tumores laxi, boni: crudi, mali. LXVIII. Dolenti posteriorem capitis partem, uena recta in fronte secta prodest. LXIX. Rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorsum ad caput. Verum & uiris magis posteriore corporis parte quam anteriore, uelut ex cubitis ac femoribus. Sed & cutis rara est. Indicat autem pilus. LXX. Qui a quartanis corripuntur, non ita ualde a conuulsionibus corripuntur. Si uero prius corripantur, & quartana insuper accedat, cessant. LXXI. Quibus cutis circutunditur arida ac dura, hi sine sudore moriuntur. Quibus uero laxa ac rara, cum sudore moriuntur. LXXII. Morbo regio laborantes, non ita ualde flatuosi sunt.

Sectio VI.

I. In diuturnis intestinorum leuitatibus, ructus acidus accedens, qui prius non erat, signum bonum. II. Quibus nares natura humidiores, & genitura humidior, morbosius sani sunt: quibus uero uice uersa, salubrius. III. In longis intestinorum leuitatibus, cibi fastidium, malum: & cum febre, peius. IIII. Ulcera circumglabra, maligna sunt. V. Dolores in lateribus, & in pectoribus, & in aliis partibus, an multum differunt, considerandum est. VI. Renum affectiones, & quae circa uesicam consistunt, operose sanantur in senibus. VII. Dolores circa ventrem ob-

orientes, sublimes quidem leues sunt, non autem sublimes, fortiores. VIII. Hydropticis facta ulcera in corpore, non facile sanantur. IX. Latæ pustulae non ualde pruriginosae sunt. X. Caput dolenti & circudolenti, pus, aut aqua, aut sanguis fluens per nares, aut os, aut aures, soluit morbum. XI. Atrabiliaris, & phreniticis, haemorrhoides accedentes, bonum. XII. Haemorrhoides sananti diuturnas, si non una seruata fuerit, periculum est hydropem aut tabem accedere. XIII. A singultu detento, sternutationes accedentes solouit singultum. XIII. Ab hydropem detento, ubi aqua in uenis ad ventrem confluxit, solutio fit. XV. A profluuiio alui longo correpto, uomitus sponte accedens, soluit alui profluuium. XVI. A pleuritide aut peripneumonia occupato, alui profluuium accedens, malum. XVII. Lippientem alui profluuium corripit, bonum. XVIII. Vesicam dissectam habenti, aut cerebrum, aut cor, aut septum transuersum, aut tenue aliud intestinum, aut uentriculum, aut hepatis, lethale est. XIX. Vbi dissectum fuerit os, aut cartilago, aut neruus, aut genae pars tenuis, aut praepetium, neque augetur, neque coalescit. XX. Si in ventrem sanguis effusus fuerit praeter naturam, necesse est suppurari. XXI. In infanientibus, uaricibus aut haemorrhoidibus accedentibus, infaniae solutio fit. XXII. Quicumque dolores ex dorso ad cubitos descendunt, uenae sectio soluit. XXIII. Si tumor & tristitia multo tempore perseveret, atrabiliarium hoc signum est. XXIII. Si ex intestinis tenuibus aliquod dissectum fuerit, non coalescit. XXV. Ignem sacrum ab externis intro conuerti, non bonum: ab internis uero extra, bonum. XXVI. Quibus in febribus ardentibus tremores facti fuerint, mentis emotio soluit. XXVII. Quicumque suppurati aut hydroptici, secantur aut uruntur, hi pure aut aqua acruata effluente, omnino moriuntur. XXVIII. Eunuchi non laborant podagra, neque calui fiunt. XXIX. Mulier non laborat podagra, si non menses ipsi defecerint. XXX. Puer non laborat podagra, ante ueneris usum. XXXI. Oculorum dolores meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut uenae sectio, aut medicamenti portio soluit. XXXII. Balbi ab alui profluuiio longo maxime corripuntur. XXXIII. Acidum ructum habentes, non ita ualde pleuritici fiunt. XXXIII. Quicumque calui sunt, hi varices

varices magni non sunt. Quibusque uero caluis varices accedunt, hi rursus hirsuti fiunt. XXXV. Hydropticis tussis accedens, malum. XXXVI. Urinae difficultate soluit uenae sectio. Secare uero oportet interinas. XXXVII. Ab angina detento tumore fieri foris in collo, bonum est. XXXVIII. Quibusque occulti cancri fiunt, eos non curare melius est: Si enim curantur, citius moriuntur. Si uero non curetur, multum tempus perdurat. XXXIX. Conuulsio fit aut a repletionem, aut euacuationem. Sic autem & singultus. XL. Quibusque circa praecordium dolores fiunt, absque inflammatione, his febris accedens uenae sectio soluit. XLI. Quibusque suppuratum quid in corpore existens, significatione de se non praebet, his propter puris aut loci crassitudinem sui significatione non exhibet. XLII. Morbo regio laboratibus hepatis durum fieri malum est. XLIII. Quicumque splenicis a dysenteria corripuntur, his longa accedente dysenteria, aut hydrops accedit, aut intestinorum leuitas, & pereunt. XLIII. Quibusque ex urinae stillicidio uoluitus accedit, hi in septem diebus pereunt, si non febre accedente urina fatis fluxerit. XLV. Ulcera quaecumque annua fiunt, aut diutius tempore durant, necesse est os abscedere, & cicatrices cauas fieri. XLVI. Quicumque gibbosi ex anhelatione, aut tussi fiunt, ante uenae sectio pereunt. XLVII. Quibusque uenae sectio, aut medicamentum conducit, his uere uenam secare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit. XLVIII. Splenicis dysenteria accedens, bonum. XLIX. Quicumque podagrici morbi fiunt, hi sedata inflammatione, in quadraginta diebus decedunt. L. Quibus cerebrum dissectum fuerit, his necesse est febre, & bilis uomitum accedere. LI. Quibusque sanis derepente dolores sunt in capite, & statim uoce intercepta iacent, ac stertunt, in septem diebus pereunt, si non febris apprehendat. LII. Considerare uero oportet etiam sub oculis apparitiones in somnis. Si enim albae partis quid subapparuerit, non commissis palpebris, si id non ex alui profluuiio, aut medicamenti portione fuerit, malum signum, & ualde lethale est. LIII. Desipientiae cum risu quidem oborientes, securiores sunt: cum studio uero serio, periculosiores. LIII. In acutis affectionibus, quae cum febre fiunt, luctuose respiraciones, malum. LV. Podagricae affectiones uere & autumno, ut plurimum mouentur. LVI. Atrabiliaris

morbus periculosus humorum a loco ad locum decubitus, aut syderationem corporis, aut coouulsionem, aut insaniam, aut caecitatem significat. LVII. Syderationes uero maxime fiunt, aetate a quadagesimo anno usque ad sexagesimum. LVIII. Si omentum exciderit, necesse est putrefieri. LIX. Quibusque a coxendicium morbo vexatis, coxa excidit, & rursus incidit, his mucii accedunt. LX. Quibusque a coxendicium morbo diuturno vexatis, coxa excidit, his crus tabescit, & claudicat, si non uis fuerint.

Sectio VII.

I. In acutis morbis frigiditas extremarum partium, malum. II. Ex osse egrotante, caro liuida, malum. III. Ex uomitu singultus, & oculi rubicundi, malum. IIII. Ex sudore horror, non bonum. V. Ex infania, dysenteria, aut hydrops, aut mentis emotio, bonum. VI. In morbo diuturno cibi fastidium, & meracae alui egestiones, malum. VII. Ex multo potu rigor, & delirium, malum. VIII. Ex tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitus, & animi deliquium fit. IX. Ex sanguinis fluxu delirium, aut etiam conuulsio, malum. X. Ex uolulo uomitus, aut singultus, aut conuulsio, aut delirium, malum. XI. Ex pleuritide peripneumonia, malum. XII. Ex peripneumonia phrenitis, malum. XIII. Ex ardoribus uoluntatis conuulsio, aut distentio, malum. XIII. Ex plaga in caput, stupor, aut delirium, malum. XV. Ex sanguinis sputo, puris sputum, malum. XVI. Ex puris sputo, tabes, & fluxus, malum. Postquam uero sputum supprimitur, moriuntur. XVII. Ex hepatis inflammatione singultus, malum. XVIII. Ex uigilia conuulsio, aut delirium, malum. XIX. Ex ossis denudatione, ignis sacer. XX. Ex igne sacro, putrefactio, aut suppuratio. XXI. Ex forti pulsu in uiceribus, sanguinis eruptio. XXII. Ex dolore diuturno partium circa uentrem, suppuratio. XXIII. Ex meracae alui egestione, dysenteria. XXIII. Ex ossis dissectione, delirium, si ad vacuum usque processerit. XXV. Ex medicamenti portione coouulsio, lethale. XXVI. Ex dolore forti partium circa uentrem, frigiditas extremarum partium, malum. XXVII. Mulieri uerum genitum, tenesmus accedens abortire facit. XXVIII. Quodcumque os perfectum fuerit, aut neruus in corpore, neque augetur, Hipp. opera. P 3 neque

1. de morbo 26

2. ep. 3. 36.

1. de morbo 26

2. ep. 3. 36.

2. ep. 3. 36.

2. ep. 3. 24. et

6. ep. 3. 10.

1. de morbo 26

1. de morbo 26

2. ep. 2. 22. et

Demetere acut.

neque coalescit. **LXXIX.** Si à pituita alba detento, vehemens alui profluuiū accedat, soluit morbum. **LXXX.** Quibuscunq; spumose alui egestionēs sunt in alui profluuiis, his de capite pituita defluit. **LXXXI.** Quibuscunq; febricitatibus, in vrinis subsidentia crassiores farinae partes referētes fiunt, longū morbum significant. **LXXXII.** Quibus verò biliofa subsidentia, superna tenues, acutum morbum significant.

LXXXIII. Quibuscunq; disparatę vrinę sunt, his vehemēs turbatio in corpore est.

LXXXIII. Quibus in vrinis bullę superstant, renum affectiones significant, & morbum fore longum. **LXXXV.** Quibus pingue est id quod superstat, & aceruatū, his renum affectiones, easque acutas significat. **LXXXVI.** Quibus verò iam nephriticis ex renibus affectis predicta signa accidunt, doloresque circa musculos spinales fiunt, si quidem circa externos locos fiant, etiā abscessus extrinsecus futuro expecta.

Si verò dolores magis circa internos locos fiat, etiam abscessus magis intus fore expecta. **LXXXVII.** Quicunq; sanguinem vomūt, sine febre quidem, salutare est: verum cum febre, malum. Perfrigeratibus autem & adstringentibus curare oportet.

LXXXVIII. Defluxiones in vētrem supernum, in viginti diebus suppurantur.

LXXXIX. Si quis sanguinem mingat, & grumos, & vrinę stillicidiū habeat, & dolor incidat in ani ac scroti intercapedinem, & inimum ventrē ac pectinem, partes circa vesicam agrotare significat. **LXL.** Si lingua derepēte impotēs fiat, aut aliqua corporis pars syderata, atrabiliarium tale existit.

LXLI. Si senioribus nimiū purgatis singultus accedat, nō bonum est. **LXLII.** Si febris non à bile habeat, aqua multa calida in caput affusa, febris solutio fit. **LXLIII.** Mulier ambidextra non est. **LXLIII.** Quicunq; suppurati vruntur, si quidē pus purū fluat & albū, euadunt: Si verò subcruentum, & cœnosum, ac graueolens, pereunt.

LXLV. Quicunq; hepar suppuratū vruntur, si quidē pus purū fluat, & albū, & superstitēs euadunt. (In tunica enim pus his inest.) Si verò velut amurca fluat, pereunt.

LXLVI. In doloribus oculorum, vbi merum bibendum dedisti, & multa calida lauisti, venam secato. **LXLVII.** Hydropticū stituffis vexet, desperatus est. **LXLVIII.** Vrinę stillicidium, & vrinę difficultatem, vini potus & venę sectio soluit. Secare verò oportet internas. **LXLIX.** Ab angina

detento, tumor & rubor in pectore accedens, bonum. Foras enim vertitur morbus.

L. Quibuscunq; corruptum fuerit cerebrum, in tribus diebus pereunt. Si verò has effugerint, sani fiunt. **LI.** Sternutatio fit ex capite, percalescente cerebro, aut vacuo quod est in capite, per humescente.

Aer enim qui intus est, foras erumpit. Strepitum verò edit, quia transitus est ipsi per angustum. **LII.** Quibuscunq; hepar circumcirca dolet, his febris accedens, soluit dolorē.

LIII. Quibuscunq; sanguinem de venis auferre conducit, his vere venam secare conuenit. **LIIII.** Quibus inter ventrem & septū transversum pituita conclusa est, & dolore exhibet, non habens exitum ad neutrum vētrem, his per venas ad vesicam conuersa pituita, morbi solutio fit.

LV. Quibus hepar aqua repletum, ad omētum eruperit, his vētē aqua impletur, & moriuntur. **LVI.** Anxietatem, oscitationem, horrorem, vinū aquali mensura aquę ammixta potum soluit. **LVII.** Quibus in urinaria fistula tubercula fiunt, his suppuratione facta & eruptione, soluitur dolor.

LVIII. Quibus cerebrū concussum fuerit ex aliqua causa, eos statim voce priuari necesse est. **LIX.** Corporibus humiditas carnes habentibus, famem inducere oportet, fames enim corpora siccant.

LX. Vbi in toto corpore mutationēs, & corpus perfrigeratur, & rursus calefcit, aut color alius ex alio mutatur, longitudinem morbi significat. **LXI.** Sudor multus, calidus aut frigidus, semper fluēs, humorē abducere oportere significat, fortis quidem superne, debilis verò, inferne.

LXII. Febres non intermittētes, si per tertiam fortiores fiant, periculosa sunt. Quocunq; verò modo intermiserint, sine periculo esse significat. **LXIII.** Quibus febres longę sunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt. **LXIII.** Quibus tubercula diutina, aut ad articulos dolores, ex febris fiunt, hi cibis pluribus vtuntur. **LXV.** Si quis febricitanti cibū det, quem sano exhibet, sano quidem robur, agrotō verò morbus est. **LXVI.** Quę per vesicā prodeunt, inspicere oportet, an qualia sanis prodeūt. Quę igitur minimē similia his sunt, ea morbosiora sunt.

Quę verò similia sanis, ea minimē morbosā. **LXVII.** Et quibus alui egestionēs, si stare permiseris, & non moueris, subsistunt veluti ramenta: si pauca fuerint, modicus morbus est: si multa, multus. His

confert

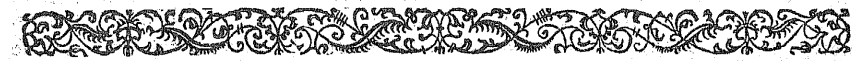
confert subpurgare aluum. Si verò nō purgata aluo, forbitiones dederis, lædes: & quanto plures dederis, magis lædes.

LXVIII. Quibuscunq; cruda deorsum secedunt, ex atra bile sunt: si plura, copiosiore: si pauciora, pauciore. **LXIX.** Excreationes in febris non intermittētib; liuidę, & cruentę, & graueolentes, & biliofa, omnes male sunt. At probe secedentes, bonę, & per aluum, & per vesicam: & vbi sanē quid secedens confiterit, non purgatum, malum. **LXX.** Corpora quocunq; quis purgare voluerit, fluida facere oportet: Et si quidem sursum, sistere aluum: Si verò deorsum, humectare. **LXXI.** Somnus, vigilia, vtraque modum excedentia, morbus. **LXXII.** In non intermittētib; febris, si externę quidem partes frigidę fuerint, internę verò ardeat, & febris habeat, lethale est. **LXXIII.** In febre non intermittente, si labium, aut nasus, aut oculus, aut supercilium distorqueatur: aut non videat, aut non audiat eger iam debilis existens: quicquid horū fiat, propinqua mors est.

LXXIIII. Ex pituita alba, hydrops accedit. **LXXV.** Ab alui profluuiō, dysenteria. **LXXVI.** A dysenteria, intestinorū leuitas accedit. **LXXVII.** Ex corruptione, abscessus ossis. **LXXVIII.** Ex sanguinis vomitu, tabes, & puris purgatio sur-

sum. Ex tabe, fluxus ex capite. Ex fluxu, alui profluuium: ex alui profluuiō, suppressio purgationis sursum versus: ex suppressione, mors. **LXXIX.** Qualia etiam sint in vesicę ac alui egestionibus, inspicere oportet, & in his quę per carnes excernuntur, & sicuti alibi à natura recedat corpus, si parum, paruus est morbus: si multum, multus: Si vero valde multus sit recessus, lethale hoc est. **LXXX.** Quicunq; supra quadraginta annos phrenitici fiunt, nō ita valde sani fiunt. Minus enim periclitantur, quorū natura, & ætati, morbus affinis fuerit. **LXXXI.** Quibuscunq; in agritudinibus oculi ex voluntate lachrymantur, bonum: Quibus vero citra voluntatem, malum. **LXXXII.** Quibus in febris quartanis sanguis ex naribus fluxerit, malū est.

LXXXIII. Sudores in diebus iudicatoriis oborientes, vehementes & veloces periculosi sunt, qui expelluntur ex fronte velut guttę, & aquę salientes, & frigidi, valde ac multi. Necesse est enim talem sudorem prodire cum violentia, & doloris excessu, ac expressione diuturna. **LXXXIIII.** Ex morbo diurno, etiam alui defluxus, malum. **LXXXV.** Quocunq; non sanant medicamenta, ea ferrū sanat. Quę ferrum non sanant, ea ignis sanat. Quę ignis non sanant, ea incurabilia putare oportet. **LXXXVI.**

HIPPOCRATIS COI

Liber Prænotionum, Iano Cor-

nario Medico Physico

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 *Præfati duplex utilitas. Morbos omnes sanari non posse. Affectionum natura, quantum corporū vires excedant. Si quid diuini in morbis insit.*
- 2 *Facies nota in morbis acutis.*
- 3 *Oculorum subapparitiones. A decubitu notę, seu quomodo cubare egrum oporteat.*
- 4 *In ventrem decumbere quomodo malum. A dentium stridore in febris nota. Ab ulcere prænotionis seu notę. A manuum gestulatione. A spiratione.*
- 5 *A Sudore. Sudorum causa. Causa. A præcordiis.*
- 6 *A tumoribus in hypochondriis. Tumores in vētre.*

7 *A suppuratione. Puris optimi signa.*

8 *De aqua inter cutem.*

9 *De somno. Alui excrementa.*

10 *Lumbrici rotundi, cū egestionē. Flatus sine strepitu.*

11 *De vrinis. Urina subrubra. Subsidentia, crassiores polent a partes referentes. Nubecula in vrinis.*

12 *Urina fulua & tenuis. Urine fetide, aquose, nigre, crasse, tenues, & crude.*

13 *In vrinis pinguedines superne instantes. De vomitu.*

14 *De sputo. De grauedine & sternutamento.*

15 *De suppuratione. Signa in agrotis bona.*

16 *Signa in agrotis mala. De suppurationibus.*

17 *Suppuratorum cognitio.*

18 *Suppuratorum diuturnarum signa. Ex suppuratione*

19 *qui*

- qui potissimum superstites maneat, aut intereat.
- 18 Abscessus circa aures, ex inflammati pulmonis morbis. Abscessus ad crura in pulmonis inflammationibus foribus. Abscessus euanescentes & recurrentes.
- 19 Suppurati ex pulmonis inflammatione. Dolores cum febre. Suppurati viti. Vesica inflammata nota.
- 20 De febrium indicationibus. De morborum circumsionibus, & quo pacto in integris numerari nequeat.
- 21 Morbi qui cognitiu faciliores. Quo pacto in mulieribus a die qua pepererint, indicationes existant.
- 22 Capitis dolores cum febre continua. Sanguinis e naribus fluor, cui etati magis familiaris. Auris dolor acutus.
- 23 Fauces exulceratæ in febre. De angina.
- 24 De gurgulione. Febris desinens, neque signis solutionis apparentibus, neque in diebus indicatoriis.
- Abscessus ex febribus quibus magis fiant. Abscessus quibus potissimum & quo tempore magis fiant.
- 25 De vomitione spontanea.
- 26 De conuulsione. Prænoscere valentem, qua discere oporteat.
- 27 Morborum populariter grassantium imperiis & temporis constitutiones. Medico prænotationem adhibitu quo cognoscenda.

Medicum prænotationem adhibere, optimum esse mihi videtur. Prænosces enim & prædicens apud ægrotos, & præsentia, & præterita, & futura, & quæ ipsi ægroti relinquunt exponens, fidem utique fecerit, quod ægrotorum res magis cognoscat, quare audebunt homines seipso medico committere. At verò curationem optime fecerit, ubi prænoauerit futuras affectiones. Sanos equidem facere omnes ægrotos impossibile est, hoc enim præstantius esset, quam prænoscere in posterum euentura. Quandoquidem verò homines moriuntur, alij priusquam medicum vocent, præ violentia morbi: alij vero accito etiam medico, derepente vita decedunt: quidam ubi vnam vixerunt diem, quidam tempore paulo diutius, antequam medicus per artem aduersus singulos morbos repugnet: itaque nosse oportet talium affectionum naturas, quantum corporum vires excedunt: Simul verò & si quid diuini in morbis inest, etiam huius prænotationum ediscere. Ita enim merito admirationi fuerit, & medicus bonus extiterit. Nā quos superstites manere possibile est, eos adhuc magis recte conseruare poterit, ex multo tempore antea cōsiliū adhibēs ad singula: & tum morituros, tum seruandos, prænosces ac prædicens, a culpa exors fuerit. Considerare porro hoc modo conuenit in morbis acutis, primum

quidem faciem ægroti, an similis sit his quæ in sanis sunt, maximè vero an ipsa sibi ipsi. Ita enim optima fuerit. Si verò maxime contraria simili fuerit, horrendissima est: talis autem fuerit, nāsus acutus, oculi caui, tempora collapsa, aures frigida ac contracta, & extremitates aurium auerse, & cutis circa frontem dura & circumtenta ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiam niger, & liuidus, aut plumbeus. Si quidem igitur in principio morbi facies talis fuerit, & nodum ex aliis signis coniecturā facere licuerit, interrogare oportet, num vigilaue rit homo, aut alui excrementa valde liquida sint, aut fames aliqua ipsum teneat. Et si quidem horum aliquid constiterit, minus graue esse putandum est. Iudicantur autem & cognoscuntur talia in die ac nocte, si ob has causas facies talis fuerit. Si vero nihil horum esse dicat, neque in prædicto tempore considat, nosse conuenit morti proximum esse. At si veruatiore existentē morbo, aut triduo, aut quadriduo, talis fuerit facies, de his interrogare oportet, de quibus etiam prius iussu: itēque alia signa considerare, & in vniuersa facie, & in corpore, & in oculis. Si enim lucem fugiat, aut inuoluntariè lachrymentur, aut distorqueantur, aut alter altero minor fiat, aut albas partes rubentes habeant, aut venulas liuidas aut nigras in ipsis habeant, aut lemæ ac fordes circa oculos appareant, aut etiam instabiles, aut eminentes, aut caui vehementer facti, aut squalentes & obscuri fuerint: aut color totius faciei alteratus fuerit. Hæc omnia mala & pernicioſa esse putandum est. Considerare vero conuenit etiam oculorum subapparitiones in somnis. Si enim albæ quid partis subapparuerit, palpebris non commissis, si id non ex alui profluuio, aut medicamēti potione fuerit, aut ægrotus non ita dormire consueuerit, malum signum & valde lethale est. Si verò retorta, aut contracta fiat, aut liuida, aut pallida palpebra, aut labiū, aut nāsus, cum aliquo ex aliis signis, morti proximum esse sciendum est. Lethale est etiam habere labia resoluta, & pendentia, & frigida, & albi cantia facta. Decumbentem ægrotū a medico deprehendi cōuenit in latus dextrum aut sinistrum, & manus, & collum, & crura modicè inflexa habētē, & totum corpus flexibile sitū. Ita enim plurimi ex sanis decumbunt. Optimi autē sunt decubitus qui sanorum decubitus similes existunt. At verò supinum iacere, & manus, & collum, &

& crura extenta habere, minus bonum est. Si verò etiam pronus fiat, & de lecto ad pedes delabatur, magis horredum est. Si verò nudos quoque pedes habere comperiat, nec admodū calidos: & manus, & collum, ac crura inæqualiter dissecta, ac nuda, malum est. Anxietatem enim significat. Lethale est & hiantē semper dormire: & crura supini iacentis valde incuruata esse ac complicata. At in ventrem decumbere, si quis non sit aduetus, dum sanus fuit ita dormire, delirium significat, aut dolorem loculorū circa ventrem. Ceterum erectum federe velle agrum in morbi vigore, in omnibus morbis acutis malum est: pessimum autē in peripneumoniacis pulmone inflammato. Dentibus stridere in febribus, quibus non familiare id est a pueris: furiosum ac lethale est. Verum prædicere oportet ab vtrifque periculum futurum. Si verò etiam delirus hoc faciat, perniciosum valde iam existit. Vlcus autem siue prius factum fuerit, siue in morbo acceſſerit, considerare oportet. Si enim periturus est homo, ante mortem liuidum ac siccum erit, aut etiam pallidum & siccum. At de manuum latitudine ita sentio. Quæ in febribus acutis, aut peripneumoniacis, aut in phrenitide, aut capitis dolore, ante faciem feruntur, & frustra venantur, & festucas legunt, & floccos de vestibus euellunt, & de pariete paleas detrahunt, eas omnes malas & lethales esse. Spiritus densus dolorem significat, aut inflammationem, in locis supra septum transuersum. Qui vero magnus expiratur, & per multum temporis interuallum, delirium indicat. Si verò frigidus est nāsus & ore expiretur, valde iam perniciosus est. Bonam autem spirationem valde magnā vim habere ad salutem, in omnibus acutis morbis putare cōuenit, qui cum febribus sunt, & in quadraginta diebus iudicantur. Sudores optimi sunt in omnibus acutis morbis, qui in diebus iudicatoriis sunt, & febrē perfecte submouent. Boni vero sunt, qui per totum corpus contingentes, hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui vero tale quid non effecerint, incommodi sunt. Pessimi autem sunt frigidi, & tantum circa caput & faciem oborientes, & circa ceruicem. Hi enim cum acuta quidem febre, mortem præsignificant: cum mitiore vero longitudinem morbi. Et qui per totū corpus sunt, similiter significant his qui circa caput. At vero miliiformes, & solum circa collum contingentes, mali sunt. Qui vero

cum guttis sunt, & euaporant, boni sunt. Considerare porro cōuenit sudores in summa: sunt enim aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflammationis vigorem. Præcordium optimum est doloris exors, & molle, & æquale, tum in dextra, tum in sinistra parte. At inflammatum, aut dolorem exhibens, aut dextræ partes inæqualiter affecta ad sinistras: hæc omnia obseruare oportet. Si verò etiam pulsus inerit in præcordio, turbationem significat aut delirium. Verum oculos talū in superintueri oportet. Si enim oculi frequenter moueantur, furiosos hos fore timor est.

Tumor in præcordio durus existens & dolorosus, pessimus quidē est si per totum fuerit præcordium. Si verò fuerit in altera parte, minus periculosus est in sinistra. Significat autem eiusmodi tumores, in principio quidem, mortem breui affuturam. Si verò viginti dies transgrediatur tum febris detinens, tum tumor nō confidens, ad suppurationem cōuertitur. Contingit autem his in primo circuitu, etiam sanguinis eruptione e naribus, & valde prodest. Verum interrogare conuenit, an caput doleant, aut hebetem visum habeant. Si enim horum quid fuerit, ad eum locum repit. Magis tamen in iunioribus quinq; ac triginta annis, sanguinis eruptione expectare cōuenit. At vero molles tumores, & doloris exortes, & qui digito cedunt, diuturniores indicationes faciunt, & minus illis sunt horrendi. Si verò transgrediatur sexaginta dies febris detinens, & tumor non considat, suppurationem fore significat & hūc, & cum qui in reliquo ventre est eodem modo. Quicumque igitur tumores dolorosi sunt, & duri, & magni, periculū mortis breui affore significat. Qui vero molles, & doloris exortes sunt, & digito cōpressi cedunt, diuturniores illis sunt. Ceterū tumores in ventre minus faciūt abscessus, quā hi qui sunt in præcordiis. Minime vero hi qui subymbilico consistūt, ad suppurationem conuertuntur. Sanguinis vero eruptione, ex supernis locis maxime expectare oportet. Omnium autē tumorum diuturnorum circa hos locos, suppurationes considerare cōuenit. Sunt autem suppurationes hinc contingentes hoc modo consideranda. Quæcunque extra vertuntur, optimæ sunt, quæ parua sunt, & quā maxime foras eminentes, & in acutum fastigiata. Quæ vero magna sunt, & lata, & minime in acutum fastigiata, & pessime sunt. Quæcunque vero intro rumpuntur, optima

mæ sunt quæ nihil cum externo loco communicant, sed sunt contractæ, & doloris exortes, & totus externus locus concolor apparet. At vero pus optimum est, si est album & æquale, & leue, & quàm minime graueolens. Quod vero huic contrarium est, pessimum est. ^{ab hoc 8} ^{guothico in} ^{capit. lib.} ^{L. in Com.} ^{D. Brabo} ^{B. Brasilia} ⁸ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷ ¹³²⁸ ¹³²⁹ ¹³³⁰ ¹³³

peruenerit, aut nono die, aut undecimo. Sic igitur coniecturam facere oportet, quod hoc iputum lethale sit valde, & non perducat ad decimum quartum diem. Proinde & mala & bona signa expendentem ex his prædictiones facere oportet. Ita enim potissimum veritatem consequi quis poterit.

At verò aliæ suppurationes rumpuntur, plurimæ quidem vigesimo die, aliæ vero trigesimo, aliæ quadragesimo, aliquæ vero ad sexaginta dies perueniunt. Considerare vero futuræ suppurationis principiū oportet, suppuratione facta ab ea die qua primum homo febricitauit, aut si forte ipsum primum rigor apprehendit: & si pro dolore grauitatem sibi factam esse dixerit, in eo loco in quo dolebat. Hæc enim in principiis suppurationū sunt. Ex his igitur temporibus eruptionem suppurationum fore expectare oportet ad prædicta tempora. Si verò suppuratio fuerit in altero latere solū: vertere & considerare oportet in his, num aliquem habear dolorem in altero latere, & an alterum altero sit calidius: & reclinato ægro in latus sanum, interrogare ipsum, an videatur ipsi graue quid ex superno latere incubere. Si enim hoc fuerit, in altero est suppuratio, in quo grauitas affuerit. Cæterum omnes suppuratos ex his signis cognoscere oportet. Primum quidem si febris non dimittit, sed per diem quidem tenuis est, noctu vero amplior: & sudores multi oboriantur, tussisq; ac tussendi promptitudo ipsis adest, & nihil memorabile expuunt: & oculi caui sunt, & maxillæ ruborē contrahunt, & vngues quidem manuum curuantur, digiti vero calefcunt, & potissimum summi: & in pedibus tumores sunt, & cibos non appetunt, & pustulæ per corpus nascuntur. Quæcunque igitur suppurationes diuturnæ sunt, hæc signa habent, & fidem ipsis valde habere oportet. Quæ vero breues sunt, ex his signis cognoscere oportet, si quid apparuerit ex his, qualia in principiis sunt. Simul autem & si aliquando difficiliter spirauerit homo. At verò quæ ex ipsis citius & tardius rumpuntur, his signis cognoscere oportet. Si quidem enim dolor in principiis fiat, & spirandi difficultas, & tussis, & sputatio perseverans, ad vigesimum diem pertingat, eruptionem tunc expectare oportet, aut etiam prius. Si verò quietior fuerit dolor, & alia omnia pro huius ratione, eruptio potestius expectanda est. Necesse vero est accedere & dolor, & spirandi difficultatem,

& sputationem, ante puris eruptionem.

Ex his autē maxime superstites manent hi quos febris eodem post eruptionem die dimiserit: & qui cibos cito appetuerint, & à siti liberati fuerint: & si venter parua & compacta egerit, & pus album & leue & eiusdem coloris fuerit, & à pituita liberum & citra dolorem ac rursim fortem repurgetur. Ac optime quidem sic ac celerrime liberantur: Sin minus, hi quibus proxima his contigerint. At verò intereunt hi quos febris non dimiserit, aut ubi ipsos dimisisse putata fuit, rursus recalcens apparuerit: & qui sitim quidē habuerint, cibos autem non appetuerint, & si venter liquidus fuerit, & pus pallidum siue viride, & liuidum expuerint, aut pituitosum & spumofum. Si hæc omnia contigerint, pereunt. Quibus vero ex his quædam accesserint, quædam non, horum aliqui intereunt, aliqui in multo tempore superstites euadunt. Verum ex omnibus signis quæ adsunt, tum in his, tum in aliis omnibus, coniecturam facere oportet. Quibuscumq; ex inflammatis pulmonis morbis, abscessus circa aures sunt, & suppurantur, aut ad infernas partes, ac fistulantur, hi superstites euadunt. Verum huiusmodi sic cōsiderare oportet. Si & febris detinuerit, & dolor non sedatus fuerit & sputum pro ratione non prodierit, neque biliosæ, neq; soluti faciles, & meracæ alui egestionis fuerint, neque vrina valde multa, & multam subsidentiam habens: indicatur autem superstes futurus ab omnibus reliquis salutaribus signis: tunc abscessus huiusmodi fore sperandum est. Fiunt autem partim ad infernas partes, quibus videlicet inflammatio aliqua circa præcordia affuerit: partim in supernis, quibus præcordium molle & doloris exors permanferit, & ubi spirandi difficultas, quæ per tēpus aliquod affuit, deserit citra aliam manifestam causam. Cæterum abscessus ad crura, in pulmonis inflammationibus fortibus ac periculosis, omnes quidem viles sunt, optimi vero sunt, qui dum sputum iam in mutatione est sunt. Si enim tumor & dolor fiat, sputo pro fluo purulento euadere, & foras procedente: ita securissime homo superstes euaserit, & abscessus absque dolore celerrime sedabitur. Si verò sputum nō bene processerit, neque vrina subsidentiam bonam habēs apparuerit, periculum est claudum fore articulum, aut multum molestiarum exhibiturum. At si euanescent & recurrat abscessus, sputo non procedente, febrēque perma-

permanente, horrendum est. Periculum enim est: ne deliret homo & moriatur. Ex suppurationis à pulmonis inflammatione, seniores magis intereunt. Ex aliis autem suppurationibus, iuniores magis moriuntur. Dolores cum febre contingentes, circa lumbos, & infernas partes, si septimum transuersum attigerint, infernas partes relinquentes, perniciosi valde sunt. Proinde aliis quoque signis animam adverteere oportet. Nam si quod etiam ex aliis signis malum apparuerit, desperatus est homo. Si verò assiliente ad septimum transuersam morbo, alia signa non mala accesserint, hūc suppurationem fore multa spes est. Quicumque vero suppurati vruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & albū, & non fetidum, hi seruantur: quibus autem suberuentum, & cœnosum, hi pereunt. Porro vesicæ duræ & dolentes, penitus quidem horrendæ ac perniciosæ sunt: perniciosissima vero quæ cum febre continua sunt. Etenim dolores: ab ipsis vesicis ad occidendum sufficiunt, & alui non egerunt hoc tempore, nisi durum quiddam, & hoc coactum. Soluti autem vrina purulenta mista, quæ albam ac leuem subsidentiam habet. Si vero, neque ab vrina quicquam remiserit dolor, neque vesicæ molliatur, & febris continua fuerit, in primis circuitibus morbi agrum moriturum esse timor est. Atque hic modus potissimum pueros corripit septennes, donec ad quintum decimum annum peruenerint.

Febres iudicantur in iisdem numero diebus, ex quibus & superstites euadunt homines, & ex quibus pereunt. Etenim placidissima febris, & signis securissimis nitentes, quarto die desinunt, aut prius. Malignissima vero, & signis horrendissimis oborientes, quarto die aut prius occidunt. Primum igitur ipsarum insultus sic desinit. Secundus autem, ad septimum produciunt. Tertius ad undecimum. Quartus ad decimum quartum. Quintus ad decimum septimum. Sextus ad vigesimum. Hi igitur impetūs acutissimis morbis, per quatuor ad viginti, ex additione desinunt. Non potest autem quicquam horum integris diebus exacte numerari. Neque enim annus, & mensis; integris diebus numerari possunt. Postea vero eodem modo, iuxta eandem additionē, primus circuitus quatuor & triginta dierum est, secundus quadraginta dierum, tertius sexaginta dierum. At in horum principis difficultas est cognoscere eos qui in plurimo tempore iudi-

cabuntur. Similium enim sunt ipsorum principia. Verum à primo die animaduertentem facere oportet, & prout singuli quartanarij adduntur considerate, & non latebunt, quod vertetur morbus. Fit autem, & quartanarum febrium, constitutio, ex huiusmodi ordine. Qui porro morbi in breuissimo tempore iudicabuntur, faciliores cogniti sunt. Maxime enim differentia ab initio ipsis sunt. Qui enim superstitēs ab ipsis euasuri sunt, facile spirantes, & doloris exortis sunt, & noctu dormiunt, aliæque signa securissima habent. Qui verò morituri, agri spirantes sunt, delirantes, vigilantes, aliæque signa pessima habentes. Ut igitur his ita contingentibus, coniectare oportet, & iuxta hoc tempus, & iuxta vnamquamque additionem tendentibus ad iudicationem morbis: iuxta eandem rationem, mulieribus quoque indicationes sunt, ex partu modum. Capitis dolores fortes & continuū cum febre, si quidem lethalia sunt, signorum quid accesserit, perniciosi valde sunt. Si verò ab his talibus signis, dolor viginti dies transierit, & febris euerit, sanguinis à naribus eruptionem, aut abscessum quendam ad infernas partes expectare oportet. Sed & quam diu dolor recens fuerit, similiter sanguinis à naribus eruptionem, aut puris eruptionem sperare conuenit, cum aliàs, tum si dolor circa tempora & frontem fuerit. Verum sanguinis eruptio magis expectanda est iunioribus trigintaquinque annis, senioribus vero puris eruptio. At iris, dolor acutus cum febre continua ac forti, horrendus est. Periculum est enim deliraturum esse hominē, ac periturum. Proinde quum hic modus minime tutus sit, cito mentem aduertere oportet etiam aliis signis, à primo statim die. Pereunt autem iuniores homines septimo die, & adhuc citius, ex hoc morbo: Senes vero longe tardius. Nam & febres & deliria minus ipsis accidunt, & hæc de causa aures antea suppurantur. Merum his quidem atacibus recidiva morbi contingentes, plurimos occidunt. At verò iuniores, priusquam suppurentur auris, pereunt. Nam si pus album effluerit ex aure, spes est inuocem superstitis euasurum esse, si sane: & aliud quoddam bonum signum ipsi accedit. Fauces exulcerata cum maxillæ, horrendæ sunt. Verum si quod aliud item signum accedat, ex his quæ ante a mala esse iudicata sunt, in periculo hominem versari prædicandum est. A signis horribilibus Hipp. opera. Q. dissimulata

diffimae sunt, & citissime accidunt, quae neque in faucibus quicquam conspicuum faciunt, neque in ceruice: verum plurimum dolorem exhibent, & erecta ceruice spirationem inducunt. Haec enim eodem die suffocant, secundo item ac tertio & quarto. Quae vero altoqui similiter dolorem exhibent, atolluntur autem, & in faucibus rubores faciunt, perniciose quidem valde sunt, verum prioribus magis diuturnae, si rubor fuerit magnus. Quibuscumque vero fauces & ceruix simul rubuerint, haec angina diuturniores sunt, & ex ipsis maxime euadunt, si & ceruix, & pectus ruborem habuerit, & erysipelas ignis sacri non intro reuertitur. Si vero neque in diebus iudicioris dissipetur erysipelas, neque tuberculum ad externam partem conuertatur, neque piusuffiendo reiciat, faciliusque ac sine dolore degere videatur, mortem significat, aut ruboris recidiuam. Securius est autem tumorem & ruborem quam maxime foras verpi. Si vero ad pulmonem vertatur, & delirium inducit, & quidam ex ipsis suppurati plerumque sunt. Gurguliones periculosi sunt, ut & rescentur, & scarifiscunt, quam diu rubicundi fuerint & magni. Nam inflammationes ad hos succedunt, & sanguinis eruptiones. Quare tales aliis machinamentis attenuare conari oportet hoc tempore. Quum vero totum iam fuerit secretum, quod sanè uam appellant, & fiat extrema gurgulionis pars maior, & rotunda, superior autem tenuior, in hoc tempore tutum est rem aggredi. Praestat tamen & alio subducta, chirurgia hac uti, si & tempus permittat, & homo non stranguletur. Quibus febres cessant, neque signis solutionis apparentibus, neque in diebus iudicatoris, his reuersuras esse expectandum est. Quaecumque febris longiorem moram traxerit, homine alioqui ad salutem disposito, ita ut neque dolor teneat ob inflammationem, aut ob aliquam aliam manifestam causam: huic abscessum expectare oportet cum tumore ac dolore ad aliquem artium, vel maxime infernum. Fiant autem huiusmodi abscessus magis, & in breuiori tempore, his qui iuniores sunt triginta annis. Expectare uero statim oportet abscessum, si febris detinens viginti dies transierit. Senioribus autem minus sunt diuturniore etiam existente febre. At uero huiusmodi abscessum expectare oportet febre continua existente. Verum ad quartanam deducatur, si in ceruice miserit, & erroneo modo

do apprehenderit, & si hæc faciens ad tantum appropinquarit. Quemadmodum autem iunioribus triginta annis abscessus fiunt: Ita quartana magis, his qui triginta sunt annorum, & senioribus. Ceterum hæc nosse expedit, abscessus magis hyemem fieri, tardiusque cessare, & minus recurrere. Quicumque uero in febre non lethali, dixerit sibi caput dolere, aut etiam pro oculis obsecrum quiddam apparere, si & osculi uentris morsus huic accesserit, ei biliosus vomitus aderit. Si uero etiam rigor accesserit, & partes infra præcordium frigidæ habuerit, citius adhuc vomitus aderit. At si quid biberit aut ediderit sub hoc tempore, ualde cito vomet. Porro quibus horum dolor fieri inceperit primo die, hi quarto magis quam quinto premuntur: septimo uero liberantur. Plerique tamen ipsorum tertio die dolere incipiunt, vexantur autem maxime quinto, liberantur nono, aut undecimo. Qui uero inceperint quinto die dolere, aliaque iuxta rationem priorum ipsis fiant, his ad decimum quartum morbus iudicatur. Fiant autem hæc & uiris, & mulieribus, maxime in tertianis. Iunioribus uero sunt quidem & in his, uerum magis in continuis febribus, & in sinceris tertianis. Quibuscumque uero in huiusmodi febre caput dolentibus, pro eo quod obscurum quiddam præ oculis appareat, uisus hebetudo contingit, aut splendores ob oculos obuersantur: & pro osculi uentris morsu, in præcordiorum dextra aut sinistra parte aliquid tenditur, neque cum dolore, neque cum inflammatione: sanguinem de naribus his, pro vomitu fluxurum esse expectandum est. Magis tamen & hic in iuuenibus sanguinis eruptionem expectare oportet: his autem qui triginta sunt annorum, & seniores adhuc, minus: uerum vomitus in his expectari debent. At uero pueris conuulsiones fiunt, si febris fuerit acuta, & uenter non egresserit, & uigilarint, & terreantur, & ciularint, & colorem mutarint, & uiridem siue pallidum, aut liuidum, aut rubrum contraxerint. Fiant autem hæc promptissime quidem pueris nuper nati editis, usque ad septimum annum. Seniores autem pueri, & uiri, non amplius in febribus corripiuntur: conuulsionibus, si non quid ex signis fortis imis ac pessimis accesserit, qualia sanè in phrenitide fieri solent. Perituros porro & superstitios futuros, tum pueros, tum alios, ex omnibus signis coniectare oportet, prout singula de singulis per scripta sunt. Atque

Arque hæc & de acutis morbis, & de his qui ex ipsis fiunt, dico. Qui uero recte pranoscere uolet & superstitios futuros, & morituros: & quibus per plures dies, & quibus ad pauciores morbus duraturus est: eum signa omnia ediscere, & iudicare posse conuenit, ita ut vires ipsorum inter se conferendo expendat, quemadmodum per scriptum est, & de aliis, & de urinis, & de spuris, ubi simul & pus & bilem agrotus tussiendo reiecerit. Quin & impetus morborum semper populariter grassantium cito animaduertere oportet, & temporis constitutionem non ignorare. Probè tamen id

nosse expedit de coniecturis certis, & aliis signis, & non ignorare, quod in omni anno, & omni tempore, mala malum, bona bonum significant. Nam & in Libya, & Delo, ac Scythia, præscripta signa uera conperiuntur. Proinde sciendum est, minime difficile esse, in iisdem regionibus posse aliquem pleraque ex ipsis assequi, si memoria tenens ipsa, iudicare ac recte expendere sciat. Ceterum nullius morbi nomen desiderare oportet, quod hic non est adscriptum. Omnes enim qui in prædictis temporibus iudicantur, ex iisdem signis cognosces.

HIPPOCRATIS COI

Prædictionum Liber I. Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Phrenitici. Nasus desillans. Alui profusiuum rubicundum. Lingua aspera. Urina phreniticorum. Insomnia phreniticorum. Sreatio frequens. Ardore in præcordio relicti. Desipientia prædebilitatorum pessime. Phrenitica affectiones.
- 2 Vomitus eruginosi. Faucium affectiones. Manusuetudo in phreniticis. Sputatio frequens. Alui alba egestio. Rigores. Tremores qui pessimi. Insane signa.
- 3 Aurium sonitus in febribus. Mentis percussiones cum uoce clangorosa. Lingua tremula. Excrementa spumosa. Excrementa florida. Circa latus rari dolores. Vocis interceptiones. Mentis motiones modicè feroces.
- 4 Morbum molesto ferre. Phrenitidis nota. In phreniticis permutaciones. Urina qua minguntur à non recordantibus. Palpitationes per totum. Sputaciones in phrenitide. Surditas & urina non confidentes. Fatuitas ex morbo regio. Surditas in morbis acutis. Mentis emotiones. Torpores ex rigore.
- 5 Dolores circa umbilicum. Urina innatantia. Mente mouendorum signa. Sudores circa caput. Impotentia præter uasorum uacuatorum rationem. Alui interceptio.
- 6 Lumborum dolor. Extremitates cito in utramque partem transmutata. Responso ferax in moderato. Oculi hebes & fixus. Dentium stridor. Toruitas uehemens.
- 7 Egestiones alui spumosa. Excrementa spumosa. Urinarum interceptiones. Egestiones spumosa alba.

Vocis interceptiones in febribus. Febres ex præcordiorum doloribus. Sitis in morbis acutis præter rationem soluta. Urina male.

- 8 Vomitus mali. Sopor. Ignorantia. Perfrigeraciones ex rigore. Ardores. Rigores astuosi. Dolor in pectore firmatus.
- 9 Vomitus nigrorum. Qui medicamentis non sunt purgandi. Oris uentriculi dolor. Urina fermentata. Colli dolor.
- 10 Febres maligna. Horrores per dorsum delabentes. Anxietate iactantes. Perfrigeratio cum duritia. Excrementa prodeuntia non sentire. Vomitiones biliosa. Alborum ex parte detentio. Excrementa biliosa aquosa. Syderaciones repentina.
- 11 Lumborum dolores & ad os uentriculi recursiones. Oculi contractio in morbo acuto. Fauces dolorosa. Opisthoranos. Rigor. Præcordiorum dolores. Coxarum dolores.
- 12 Vocis defectus. Fatuitas ex affectionibus ardentibus. Singultum indicatua. Sopor spumosis prodeuntibus. Vocis interceptio, ex capitis doloribus. Nigra quibus uentura. Vocis interceptiones cum excolutione. Lateris dolor ex spuris biliosis.
- 13 Alui inflata. Alui circumtensio. Lumborum dolores diuturni. Affectiones in super regentes.
- 14 Sudores in principio, urinis concoctis. Capitis dolor uterum gerentium. Dolores strangulatorij in faucibus. Tremores conuulsorij. Lumborum dolor. Excrementa subliuida.
- 15 Fauces exasperata. Somnus multus. Purgationes merace. Excitationes somno. Dorsi & colli perfrigeraciones. Cubiti & colli dolores. Sonitus in faucibus. Dolores ad infernas partes.

Hipp. opera. Q 2. 16 Caput

- 16 *Caput exudans. Egestiones substriabiles, liquida. Alui egestiones alba. Lumborum dolores ad collum & caput progressi.*
- 17 *Convulsiones in vteri strangulationibus. Vesica intercepta. Ossium circa tempora dissectio. Sputa in sudore febricitanti defluentia. Mentem modicè emouentia. Vocis interceptiones cum sopore.*
- 18 *Convulsorum oculi. Sanguis ex contrario erumpens, malum. Excrementa nigra post sanguinis eruptionem. Vulnera sanguinem fundentia, exudantia. Surditas post sanguinis eruptionem. Lumborum & oris ventriculi dolor, aut hemorrhoides.*
- 19 *Sanguinis eruptiones. Morbi statim turbulenti. Urina aquosa. Sanguinis eruptiones plures. Sanguinis eruptiones in indicatoris perfrigerationibus. Sanguinem fundentes.*
- 20 *Recursum ex lumbis ad caput. Egestio nigrorum, ex sanguinis larga eruptione. Parua è naribus destillatio. Febres ex rigore cum lassitudine. Sanguinem effundentia.*
- 21 *Sanguinis è naribus fluxum soluit vena sectio. Sanguinis eruptionis signa. Sanguinis stillicidia. Sudor in horroribus. Sanguinis stillicidia. Rigor quibus fluxionem sistat. Sanguinis eruptiones quos morbos soluant. Sanguinis erumpentis bona. Abscessus iuxta aures.*
- 22 *Subsoporati morbo regio affecti. Abscessum iuxta aures futurorum notio. Anxiosa vigilia. Ex voluulis graueolentibus. Ex surditate. Leuiter syderatis.*
- 23 *Convulsorio modo exacerbata. Urina aquosa alba immanantia habentes. Spiritum magnum & frequentem habentes. Soporosa, anxiosa, præcordia dolentia.*
- 24 *Alui nigra stercoracea egerens. Tussicula cum sputatione. Sopor & surditas in capitis dolore. Præcordij dissentio.*

Soporosi in principiis euadentes, cum capitis, lumborum, præcordij, colli dolore, vigilantes, num phrenitici sunt? Nasus in his destillans, perniciosus, tum aliàs, tum quarto ab initio die. Alui proluuium valde rubicundum, malum quidem est in omnibus morbis, non minimè verò in prædictis. Linguae asperæ & resiccatae, phreniticæ. In turbatis vigilantibus, vrinæ decolores, nigra, innatantes, in sudoribus, phreniticæ. Insomnia etiam in phreniticis manifesta sunt. Screatio frequens, si sanè & aliud quoddam signum affuerit, phrenitica sunt. Qui relinquuntur in præcordio ardores, febre perfrigerata, mali sunt, tum aliàs, tum in sudoribus. Prædebilitatorum desipientiæ pessimæ, velut etiam Thrasyonti. Phreniticæ vehementer affectiones, tremulæ desinunt. Vomitus in capitis doloribus æruginosi, cum surditate & vigiliis, citò insaniam affore denunciant. Loci circa fauces in acutis morbis dolorosi, graci-

les, parui, suffocatorii, quado hiarit ager vt os claudere & aperire nõ facile possit, mentis emotione portendunt. Ex talibus phreniticis fiunt, & perniciose affecti. In phreniticis in principio mansuetudo. Verum frequenter tranfmutari, malum id est, & sputatio mala est. In phreniticis alba alui egestio, malum: quemadmodum & Arhecrati. Num & in his torpor fit? Rigor in his pessimus. Quibus melancholico modo mente motis, tremores accedunt, malignum hoc est. Mente moti acute, vbi insuper febrerint, cum sudore phrenitici sũt. Phrenitici paucibibi, strepitum valde precipientes, tremuli. Ex vomitu nauseabundo oborta clangorosa vox, oculi puluillum incumbentem habentes, insaniam portendunt: quemadmodum etiam Hermozogæ vxor, infania acutè correpta, voce destituta mortua est. In febre ardenti sonitibus aurium accedentibus, cum visus hebetudine, & grauitate in naribus accedente, melancholico modo mente mouentur. Mentis percussiones cum voce clangorosa, linguae conuulsiones tremulæ, & voces tremulæ euadentes, mentem alienant: duricies in his perniciose est. Linguae tremulæ signum sunt mentis non firmæ. In biliosis meracis alui egestionibus, spumosa florulentia, mala, tum aliàs, tum si cui lumbiantea doluerint, & mente motus fuerit. Rari circa latus in his dolores, desipientiam significant. Vocis interceptiones cum singultu, pessimæ. Vocis interceptiones cum exolutione, pessimæ. In vocis interceptione, spiritus veluti his qui strangulantur præ manibus expositus, malus est. Num & talis mentem emouet? Modicè feroces mentis emotiones, ferinæ sunt. Molestæ ferre morbum cum perfrigeratione, si non sine febre exsudent partes supernæ, phrenitici portendit: quemadmodum etiam Aristagoræ. Sed & perniciosum hoc est.

Frequentes in phreniticis permutaciones, conuulsoriae. Vrinæ quæ minguntur à non recordantibus, nec commonefactis, perniciose. Num his minguntur velut si subsidentiam conturbassent? Palpitantes per totum, num voce destituti moriuntur? Sputaciones in phreniticis cum perfrigeratione, nigra reuomuntur. Surditas, & vrinæ non confidentes, valde rubicundæ, innatantes, mentis emotionem portendunt. His morbo regio corripit malum est. Mala est & ex morbo regio fatuitas. Hos voce quidem destitui, verum sentientes esse

contin

contingit. Arbitror autem & alios his perumpere, velut contigit Hermippo, & mortuus est. Surditas in morbis acutis & turbulentis consequens, mala. Mentis emotiones tremulæ, obscuræ, palpatoriae, valde phreniticæ sunt. Velut & Didymacho in Co. Torpores ex rigore, non valde apud seipfos sunt. Dolores circum vmbilicum palpitantes, habent quidem aliquid quod mentem emouet. Verum circa iudiciationem his spiritus aceruatur cum prompta tensione penetrat. Et dolores circa suram, in his mentis emotionem faciunt. Si innatant quid in vrina, dolore circa femur dissipato, mentis emotionem portendit: & qualia circa aurium sonitus contingunt, talia existunt. In alui liquida, lassata, caput dolenti, siticuloso, vigilanti, obscurè loquenti, impotenti, quibus talia sunt, his timor est vt mente moueantur. Exudantes & maximè circa caput, in morbis acutis submolestè ferentes, malum, tum aliàs, tum in vrinis nigris: & turbidus spiritus in his malus. Impotentia præter vacuaporum vasorum rationem contingentes, non existente vasorum vacuatione, malum. Alui interceptæ, sed parua, nigra, velut caprarum stercora ad necessitatem coactè emittentes, nasus in his erumpens, malum.

Quibus lumborum dolor diutinus, cum ardore fastidioso ac nauseabundo, hi si exudent, malum est. Num his tremores fiunt? Sed & vox velut in rigore conspicua? Extremitates si in vtranque partem cito tranfmutentur, malum est. Et sitis huiusmodi, mala est. Ex moderato ferox resposio, malum. Vox acuta, his præcordia intro trahuntur. Oculi hebes, malus: & fixus ac caliginosus, malus. Vox acuta clangorosa, mala. Dentium stridor perniciosus est, quibus non & sanis familiaris est. Suffocatio in his valde mala. Faciei bonus color, & vehemens toruitas, malum. Egestiones alui desinentes in spumosas meracas, exacerbatoriae sunt. Vrinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, pessimæ. Perniciose si citra signa, leuia facta fuerint mortem significant.

In morbis acutis biliosis valde albæ, spumosa, circumbiliose egestiones, malæ. Malæ item & vrinæ eiusmodi. Num his hepar dolorosum est? Vocis interceptiones in febribus conuulsorio modo contingentes, si ad mentis emotionem cum silentio deueniunt, perniciosum. Vocis ex dolore interceptiones, dolorosam mortem inducunt.

Febres ex præcordiorum doloribus malignæ. Sitis præter rationem soluta in acutis morbis, mala est. Sudor multus cum febribus acutis oboriens, malus est. Et vrinæ dolorosa, malæ sunt. Et rubicundæ ex his florulentia detentæ, itemque æruginosa, malæ sunt: & paruas apparere, veluti stillas. Et vomitus cum varietate mali sunt, tum aliàs, tum si propius inter se prodeant.

Quæcunque in diebus iudicatoriis, cum anxietudine, absque sudore perfrigeratur, malum est: Et quæ ex his insuper riguerint, mala sunt. Vomitus meraci, anxiosi, mali. Sopor num vbiq; malus est? Ignorantia cum rigore, malum. Malum item obliuio. Perfrigerationes ex rigore non recalescentes, malæ sunt. Sudantes ex perfrigeratione recalescentes, malum. In his ardor dolorosus in lateribus, & insuper rigere, malum est. Æstusos rigores aliquatenus perniciosi: & flammea facies cum sudore in his mala est: In his posteriorum partium frigiditas, conuulsionem accersit. Exudantes vigilantes recalescentes, malum. Ex lumborū recursum, oculi distortio, malum. Dolor in pectus firmatus cum torpore, malus. Hi si insuper febrerint, acutè ardentes, moriuntur. Qui nigra reuomunt, cibos auerfantur, deliri sunt, iuxta pubem parum dolorosi, oculum ferocem aut clausum habent, eos medicamentis purgare non oportet (Perniciosum enim est.) Neque intumescentes, vertiginosos, in leuiter vagando deficientes, cibos auerfantes, decolores: Neque in febre fractos, si soporosi fuerint. Perniciosum enim est. Oris ventriculi dolor, cum præcordio distento, & capitis dolor, malignum, & quippiam anhelosum. Num hi repente moriuntur? velut in Dysode. Huic etiam vrinæ vehementer fermentatae, erant valde rubicundæ. Colli dolor malum quidè in omni febre, pessimum autem his quibus timor est vt insaniant.

Febres soporosa, lassatoria, caliginosa, vigilias inducentes, exudantes, malignæ. Horrores frequentes ex dorso, celeriter translabentes, molesti, vrinæ interceptionem dolorosam significant. Qui anxie se iactantes, citra vomitum exacerbantur, malè habent. Perfrigeratio cum duricia, signum malum. A ventre tenuia non sentienti prodire, ei qui est apud seipsum, perniciosum: velut hepatico. Vomitiones exiguæ biliosa, malæ, tum aliàs, tum si insuper vigilauerint ægri. Nasus in his destillans, perniciosum est. Quibus ex partu alba Hipp. opera. Q 3 deti

derinentur cum febre, surditasque adest, & in latere dolor acutus, hæc perniciose mēte mouēt. In febribus ardentibus subperfrigeratibus, egestionibusque alui biliofis aquo-
 11
 sis frequentibus, oculorum distorsio, signum malum est, cum alius, cui si stupore prehensi detineantur. Siderationes repetuntur ei qui exolute ac ditute in super febrili, perniciose sunt, quale quiddam passus est Numenij filius. Ex lumborum dolore ad os ventriculi recursiones, febriculose, horridę, reuoluentes aquo-
 12
 sa tenuia multa, mēte mota, voce destituta, nigrorum vomitu facto moriuntur. Oculi contractio in morbo acuto, mala. Num anxie se iactantibus citra vomitum, lumbos dolentibus, si ferociter mēte moti fuerint, spes est vtriusque per aluum prodeant, fauces dolorose, graciles, cum agre tolerabili molestia, strangulatoria, perniciose acutę. Quibus spiritus retrahitur, vox autę strangulatoria est, & vertebra in dorso confidet, his in fine velut contrahente quodam spiritus sit. Caput dolens, & stupore detenti delirantes, aluo intercepta, oculum ferocem præ se ferentes, florescentes, opisthotono (posteriorum partium conuulsoria distensione) corripuntur. In oculorum distorsione, febriculoso, lassato, rigor perniciosus. Et soporosi in his, malum. In febribus ad præcordium dolores, sine voce, si sudore non soluantur, maligni sunt. His dolores ad coxas, vna cum febre ardente, & saluus aceruatim eru-
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

liosis, citra rationem si euauerit, mēte mouentur. Ex colli dolore, soporoso, lu-
 13
 danti, alui inflata, si sanę ad necessitatem liquida demiserit, infuso immisso sublitat; ex his ea quę biliosa non sunt supprimuntur. Talia verò si seruentur retenta, longius ægrotati. Num itaque proluxa quę biliosa non sunt, meliora sunt? & si tuos tumori profuerint? Alui cito mēte, ad necessitatem liquida demittens, cito intumescens, habet quid conuulsorium, velut etiam Aspasiij filio. Superrigere his perniciosum. Ex his conuulsus factus ac inflatus, vbi diu-
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491

dolorosi sanguinem profundunt. Cum quadam verò fluxione, facile ferunt. Num hi multos frigidos sudores excludunt? Conturbata in his vrina, non mala, neque id quod genituræ simile in ipsa residet. Verum frequenter hi aquosa mingunt. Quibus in surditate & torpore parua est à naribus destillatio, ea habet quid difficultatis. Vomitus his confert, & alui perurbatio. Quibus ex rigore febres cum lassitudine, his menses muliebres decurrunt. At collum in his dolorosum, sanguinis eruptionis è naribus signum est. Et per nares sanguinem effundere spes est ea quæ caput concutiunt: & quæ aurium sonitum faciunt, sanguinem profundunt, aut menses deducunt, tum aliam, tum si iuxta spinam ardor consequetur. Fortassis autem & dysenteriam faciunt.

Et circa ventrè palpitaciones, cum præcordij intensione sublonga ac tumete, sanguinis eruptione significant. In horrescunt autem hi. Quæ larga, violenta, multa ex naribus fluxerint, aliquando ad conuulsiones adducunt. Venæ sectio soluit. Frequentes & paulatim contingentes ad egerendum surrectiones, sufflauræ, viscosæ, modica stercoacea habentes, cum præcordij ac lateris dolore, morbo regio participant. Num autem his suppressis hi exoluuntur? arbitror sanè: & sanguinem profundunt? His tensio lumborum, & dolores in his, sanguinis eruptione significant. Præcordij tensio, cum capitis grauitate ac surditate, & quæ ad hæc consequenter diuexant, sanguinis eruptione indicat. Undecimo die sanguinis stilliesidia difficilia, tum aliam, tum si superstillauerint. Qui in horroribus simul iudicatorie exudarunt, postredie verò postquam in horruerunt præter rationem vigilans, eos sanguinem effusuros esse arbitror. Quibus ab initio largæ sanguinis eruptiones, rigor fluxione sistit. Ex sanguinis eruptione, rigores longi. Quibus capitis dolores, ac colli dolores, & totius corporis impotencia quadam, sanguinis eruptiones soluant. Sed & tempore sic soluantur. Vrinæ quæ in his iuxta aures abscessus habet, cito & modicè concoquuntur, malæ sunt. Et perfrigerari hoc modo malum est.

Subfoporati, morbo regio affecti, non valde sentientes, quibus singultus, his aluus erumpit, fortassis & suppressa est. Hi exol-

uuntur. Num his etiam abscessus iuxta aures fiunt? Suppressæ cum rigore vrinæ, malæ, tum aliam, tum si antea sopor apprehenderit. Num iuxta aures abscessus parotides dictos, in his fore spes est? Ex torminoso subsidencia limosa sublinida, mala est. Num ex præcordiis, dolent puto dextram? & exoluitur? Num abscessus iuxta aures talibus parum dolorosi? Aluus erumpit his in omnibus perniciosa est. In anxiosis quibusdam vigiliis abscessus circa aures maxime. Ex voluulis graueolentibus, in febre acuta, præcordiis sublimibus diutius permanentibus, abscessus circa aures oborti occidit. Ex surditate leniter abscessus circa aures fiunt, tum aliam, tum si anxiosum quippiam succedat, & soporosis inter hos adhuc magis. Abscessus iuxta aures leuiter syderatis mali sunt. Quæ conuulsio modo exacerbatur, cum stuporis detractione, abscessus iuxta aures produciunt.

Conuulsio, tremor, anxietas, cum stuporis detractione, paruos circa aures abscessus exacerbant. Num quibus abscessus sunt iuxta aures, capitis dolore affecti sunt? Num & supernis partibus exudat? num in superigent quoque aliquo modo? Deinde & aluus erumpit, & soporosum quippiam habent? Num & aquosæ vrinæ alba innataria habentes, & quæ variè exalbidæ sunt, ac foetida, abscessus iuxta aures faciunt? Num quibus tales vrinæ, frequentes sanguinis è naribus stillæ profluunt? num & lingua his leuis est? Quibus magnam & frequentem spiritum habentibus, morbus regius, & febres acutæ cum præcordiis duris perfrigeratæ sunt, num his abscessus magni ad aures consistunt? Soporosa, anxiosa, præcordia dolentia, vomitoria parua symptomata. In his abscessus iuxta aures obortuntur. Antea verò & ea quæ circa faciè fiunt.

Aluo nigra stercoacea egerente, sopor in super apprensus, abscessum iuxta aures producit. Tussiculæ quæ sunt cum sputatione, abscessum circa aurem submouent.

In capitis dolore sopor & surditas, circa aurem abscessum aliquem erudat. Præcordij distentio cum sopore anxioso, ac capitis dolore, abscessus circa aurem attollit.

Dolorosi aurium abscessus, citra iudicationem dissipati, mali sunt.

HIPP

Prædictionum Liber II. Iano Cornario
Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Veterum medicorum prædicendi modi varij.
- 2 Hippocratis prædictiones quales, quantumvis, à prioribus illis differant. Delirij cognitio ante indicationem ex antea facta vita.
- 3 Ex hæmorrhoidibus prædictiones. In prædictionibus prudentia adhibenda.
- 4 De exercitatis nihil certi prædici posse. Peccata in morbis cognitu difficilia, tametsi ægri decumbant.
- 5 Potus vberior spirandi difficultatem inducit. In febrientibus nares multa significant.
- 6 Morborum ac ægrotorum mores cogniti, non tamen certam prædictionem permittunt.
- 7 Ægrotum inobedientia quomodo cognoscatur. Quam prædictione Hippocrates approbet aut damnet. Leuis ægrotum delicta cognitu difficilia, maiorum verò ab Hippocrate hic cognoscendi ratio proponitur. Ægri maturinis horis considerandi & inspicendi. Mens, mores, & corporis vires in ægrotis consideranda. Ructuum ac flatuum consideratio.
- 8 Cæna liberior absque exercitio. Oriturur excrementa. Ebrij magis sudant. Cænis modicus aut frequens.
- 9 Exercitatorum egestiones. Excrementa tarde produntia. Egestiones liquidiores. Excrementa orisiorur. Egestiones liquidiores & sine febribus fieres.
- 10 Vrina portione quantitati debet respondere. Vrina aquosior. Vrina stridens. Sanguinem mingere, raro quidem & sine febre ac dolore. Vrina crassa cum subsidencia alba. Hippocratis de medicorum sui temporis prædictionibus iudicium.
- 11 Morbi congeniti, curationem vix admittunt. Hydropici ut sint superstities, quomodo debeant esse affecti. Tumores hydropici. Tussis, hydropicis, lingua ressecata. Ciborum appetentia. Aluus.
- 12 Hydropicorum vrina. Labor. Hydropici qui desperari. Medij. Sanguinis multa sursum ac deorsum eruptio in hydropo. Tumores magni emarcescentes ac rursus sublari.
- 13 Tabidi qui superstities. Sputum tabidorum. A capite fluentia. Venter. Habitus corporis. Pectus.
- 14 Qui interituri. Pectore suppurati. Qui potissimum suppurati aut tæbe moriantur. Pectore suppurati ex sanguinis eruptione. Abscessus sanguinolentissimi.
- 15 Podagrici. Senes à podagra non liberari. Dysenteria podagras inuenerat eas sanant. Iuuenum podagra curabilis. Morbo sacro qui difficulter liberentur.
- 16 Morbi sacri differentia. Qui curari debeant ac possint. Attabiliaria mentis emotiones incommode. Abscessus ad inferna conuersi.
- 17 Vlcera cognitio, quomodo fieri debeat. Species vlcerebus curandis bonæ.
- 18 Quibus et aribus tubercula suppurata potissimum fiant. Caria vlcera. Cancri oculi. Herpetes. Vlcera curatio secundum loca facilis aut difficilis. Ex articulis qui maxime periculo obnoxij. Vlcus in

obliqua lingua parte.

- 19 Vlcera magis letalia. Corporum structuras in affectionibus, multum inter se differre. Quæ ratione in vlcerebus mors sequatur.
- 20 Vlcera in locis vilibus sepe molesta. Delirij & mors ex vlcere non graui. Anima & corpora hominum differunt. Quorum vlcerebus curatio non tenenda.
- 21 Noma letalissima. Putredines albae, ac mucosæ. Herpetes. Febrem quibus vlcerebus superuenire commodum. Nervi, aut ossis, aut amborum corruptio.
- 22 Capitis vlcera quæ letalissima. Os nudum, os infra elum, & disfracum. Osculum vlcerebus paruum, ossis fissura aliquandiu permanente. Quæ circa caput vlcera consideranda. Vlcerebus capitis quæ symptomata inimica.
- 23 Inflammationes ex vlcerebus in doloribus consistunt. Quæ febres in capitis vlcerebus letales. Delirium in febrium principijs.
- 24 Vlcera in articulis magna: eorum signa. Nervi elapsuri cognitio.
- 25 Dissectiones in cubiti gibbis. Medulla spina ægrotaans. Fauces sanguine impleta.
- 26 Oculi lippientes. Sordes seca.
- 27 Tumor magnus doloris, exorsus & siccus. Lacryma calida ac salis. Lacryma multa multo tempore effusa.
- 28 Oculi ruptus prominens. Vlcerebus cicatrices. Oculi lesioni maxime obnoxij. Pupilla flauescens aut argenti speciei referentes. Caligines & nubecule.
- 29 Lippitudinis prædictiones. Dysenteria. Ex dysenteria qui moriantur.
- 30 Intestorum leuitas.
- 31 Profluuiorum alui consideratio. Sedes auersa. Quæ mulieres magis aut minus in vtero concipiant. Mulieres parua. Mulieres venas conspicuas habentes. Mulieris in anima, tumida, ac magna. Menses optimi.
- 32 Vterus qualis ad concipiendum factum esse debeat. Non concipientium signa.
- 33 Vlcus in vtero. Concepti impedientes varie causa. Vlcus solum in sinistra vteri parte factum. Sexus pro vlcerebus in vtero situ, differre. Febres in concipere nequeute. Febres soluta à sanguinis eruptione.
- 34 Conceptus falsi signa. Mulieres quæ conceperunt, de quibus interrogande. Subitiorum vomitus in mulieribus grauidis, dum se iuna sunt. Lumbricorum vomitus.
- 35 Dolores sine febribus. Dolores circa caput ac frontem ex magnis ventis. Grauedines quos morbos soluant. Grauedines quando perficte fiant.
- 36 Dolores sine manifestis causis & diurni, & in toto capite, &c. Torpores & punctura pruriginosa per caput discurrentes.
- 37 Vertigines cum capitis doloribus. Mulieribus in capitis doloribus alia omnia sunt, quæ & viris. Colores prauis ad multum tempus, dum iuuenes sunt. Pallidi cum virore colores. Pallidi cum tumore.
- 38 Nyctalopes. Verticis & temporum dolor, sine febre. Sanguis ex naribus fluens.

39 *Gingiva vitata, & ora graueolentia. Tibia ul-
cora parua habentia. Partes sub oculis eleuatae.
Tumores in pedibus. Facies distorta consideratio.
Ad motum inepti, & parte corporis morboſa at-
mata, &c.*

40 *Temporum anni differentia in morbis consideran-
de. Dolores in humeris. Bilem nigram vomen-
tes.*

41 *Coxendicum morbus.*

42 *Lumborum ac crurum dolor. Quibus hic mor-
bus fiat.*

43 *Impetigines & lepra.*

Edicorū prædictiones nar-
rantur multæ, & variæ &
admirandæ, quales ego
quidem neq; ipse prædixi,
neq; alium aliquem præ-
dicere audiui. Sūt autem
aliquæ ex ipsis huiuscemodi. Hominē per-
nicioſe affectum esse, & medico ipsum cu-
ranti, & aliis videri. Verū medicum alter-
rum superuenisse ac dixisse, Nō peribit hic
homo, verū cæcus euadet. Itē ad alium
qui omnino male habere videbatur, ingreſ-
sum prædixisse, hominē quidem euasurum
esse, verū manū claudam habiturum: &
ad aliū quēdam qui similiter superstes fore
non putabatur, dixisse, ipsum quidē sanum
fore, verū pedum digitos nigrefactos pu-
trefactione corrūpendos esse. Et alię huius-
cemodi prædictiones in tali prædictionis
specie dicuntur. Alius autem prædictionis
modus est, emētibus ac negotiationes tractā-
tibus prædicere, aliis mortē, aliis insaniam,
aliis alios morbos: & ad hæc omnia, etiam
ea quæ prioribus temporibus facta sunt præ-
dicere, ac omnia vera narrare. Alia porro
adhuc forma prædictionum est, athletas &
eos qui morborum causa exercentur ac se
fatigāt cognoscere, si quid aut circa cibum
deliquerint, aut alteratum quippiam ede-
rint, aut potu vberiore vſi fuerint, aut de-
ambulationē intermiserint, aut res vene-
reas quasdam exercuerint. Horū omnium
nihil illos latet, adeo vt etiam minima que-
que, in quibus non paruerit homo, exacte
cognoscāt. Hi omnes prædictionū modi ef-
se feruntur. Ego verō talia quidē non vati-
cinabor: Verū signa scribam, ex quibus
& sanos futuros homines, & morituros
coniectare oportet: & tum breui tempore,
tum longiore, sanos futuros, aut perituros.
Scriptum est autem à me & de abscessibus,
quomodo singulos considerare conueniat.
Arbitror autem & eos qui de claudicatio-
nibus prædixerunt, aliisque eiusmodi, con-
firmato iam morbo prædixisse, & quū iam

manifestum esset, quod abscessus non esset
recurſurus, si modo intelligentiam habue-
runt: multo sanè magis quàm priusquam
abscessus fieri inciperet. Spero itē & alia
prædixisse, magis humano more quàm re-
fertur (quæ videlicet ementibus & nego-
ciationes tractantibus prædixisse dicuntur)
mortes, & morbos, & insanias. Atque hæc
mihi videntur talia facta esse, & nulla mihi
videtur esse difficultas prædicendi, si quis
circa talia studium ac curam adhibere ve-
lit. Primū etenim aqua inter cutem labo-
rantes, & tabidos quis non cognouerit?

Deinde deliraturi nō diu latere possunt,
si quis nouerit quib; hic morbus cognatus
est, aut prius aliquādo insanierūt. Si enim
hi homines ebriosi fuerint, aut carnes vo-
rauerint, aut vigilauerint, aut in frigore,
aut calore inconsiderate versati fuerint, mul-
tus timor est ex tali vſtus ratione ipsos de-
liratos esse. Et eos qui hæmorrhoidas ha-
bent, si quis hyeme multo potu vti viderit,
& bono colore præditos, de his prædicere
licet, quod ad ver multa spes sit sanguinis
eruptionis, & vt decolorēs & aquatici sub
æstāte fiāt. Verū omnia hæc addiscere ac
prædicere oportet, si quis in talibus studiis
palmā ferre expetat. Licet enim ex scriptis
prædicere, & mortē, & insaniam, & bonā ha-
bitudinē. Possem autē referre, & alia multa
huiusmodi, sed quæ facillima cogniti sunt
vſum est mihi scribere. Consulo autē, vt
quàm prudētissimē agant, tū in reliqua ar-
te, tum in huiusmodi prædictionibus, illius
probe memores: q; si cui successerit prædi-
ctio, is apud ægrotū intelligentia præditum
in admiratione fuerit. Si verō quis aberrat,
supra hoc quod odio habetur, fortasse
etiā insanire videbitur. Quapropter iubeo,
vt tum alias omnes, tum has prædictiones
prudenter faciāt: quanquā sanè & audiam,
& videam, neq; iudicare recte homines ea
quæ dicuntur ac fiunt in arte, neq; narrare.

Cæterū de his qui exercentur ac la-
boribus se fatigāt, eas asseuerationes quas
asserunt hi qui ipsas asserūt, neq; esse puro,
neque si quis putat prohibeo. A nullo enim
signo, neq; bono, neq; malo, læduntur suspi-
ciones, cui signo fide habita quis sciat, an re-
cte pronunciatum sit, aut secus: alioqui per
me licet, vt si quis velit credat. Non enim
ego impedimēto sum. Arbitror autē si quid
veri ab ipsis dicitur, aut his qui de his qui
exercentur asseuerāt, aut illis qui prius scri-
pti sunt: primū quidē hunc qui cognouit,
ex signis coniectasse: deinde verō ambiguit
&

& humano more prædixisse, & simul eos
qui ed natrant, mōstruosius quàm factū fuit
recensere. Nam neq; in morbis facile est:
peccata cognoscere, etiam si decumbāt ho-
mines, & victu patrum nutriente vtatur, vt
non adeo multa inueniri opus sit eū qui hæc
considerandi curam suscepit. Alij enim bi-
bunt solum: Alij ad hoc quod bibūt, aut sor-
bitionem, aut cibum paucissimū assuunt.

Necesse igitur est eos qui vberiore potu
vſi sunt, magis difficulter spirare, & plus vi-
rinæ eiicere: Eos verō qui sorbitionē aut ci-
bum auxerunt, magis & sitire, & febrire. Si
verō quis vtriusq; & potu & cibo, inmodi-
ce vſus fuerit, ad hoc quod febricit, & diffi-
culter spirat, etiam ventrē circūtentum &
maiorē habebit: Licet porro & hæc, & alia
omnia experimētis optime explorare, quæ
& habemus, & omnibus recte vtimur. Pri-
mū equidem & intelligentia, & oculis co-
gnoscere facile est; hominē in eodem loco
decumbentē, & exacta vſtus ratione vt en-
tem, si non paruerit, aut obambulando, aut
multa edendo: Deinde qui manibus cōgre-
tauit vētrem ac venas, minus falli potest,
quàm qui non cōtrectauit. Et nares in fe-
brientibus quidem, & multa & bene signifi-
cant: Odores enim multū inter se differūt.
At verō in sanis: & recto victu vtentibus,
haud scio quā re velin hoc experimēto fa-
ciendo vti possim. Postea audiendo vocē &
spiritum auribus cognoscere datur, quæ in
sanis non similiter sunt manifesta, sed qua-
liter etiā antea. Quod si etiā mores mor-
borum ac ægrotorū didicerit medicus, non
tamen quicquam prædicere oportet. Non
enim difficiliter spirabit homo, morbo ad-
huc errāte, & febricit acutiore febrē, & ven-
ter intētus fuerit. Quare propter hæc non
tūtū est prædicere, priusquam statū acci-
piat morbus: Verū post hoc tēpus, quic-
quid præter rationē acciderit, dicere opor-
tet: Manifesta verō sunt mala, quæ pro-
pter ægri inobedientiam sunt. Nam & spi-
rati difficultates, & alia huiusmodi postri-
diæ sedabuntur, si quis peccatum non fuerit. Si igitur
quis hanc iudicationē consideras: dixe-
rit, nō delinquet. Atq; ego quidē hunc con-
siderandi modum nunc cōsulo, tum de his
qui dominant, tum de his qui exercentur,
itemq; de aliis omnibus, qualia peccata
exercent. At exactam illam narrantes ra-
tionē & audio, & derideo. Quam enim pa-
rum inobedientes fuerint homines, haud
scio quōmodo id deprehendere possim. Si
verō maiora fuerint peccata, quæ in mo-

dum considerare oporteat scribā. Opor-
tet autem primū hominē, in quo quis per
inobediētiam admittit cognoscere vult, per
rotū diem intueri, & in eodē loco, & eadē
hora, sole præsertim recens orto, hoc enim
tēpote subeuaacuatus fuerit, & adhuc iei-
unus est, & nullo labore fatigatus est, præter
quàm matutinis deambulationibus, in qui-
bus minime inobediens est, si sanus: vbi de
somno surrexit homo, ad deambulandum
prōdierit. Quare necesse est eū qui iusta vi-
ctus ratione vtitur, hæc hora maxime qua-
liter habere, & coloris, & totius corporis
cōstitutionem. Quapropter & is qui huius
considerationis curā gerit, acutissimus fue-
rit & mente, & oculis, eo tempore. Con-
tēplari præterea oportet hominis matrem,
& mores, & corporis vires. Alij enim alia
faciliter aut difficiliter imperata faciūt: Pri-
mū igitur is cui inedia imperata est, si plu-
ra comederit & biberit, per hæc manifestus
fiat, & tumidius corpus ipsius apparebit, &
plentius ac coloratus erit, si non excremen-
ta alui male ipsi processerint: Erit item anti-
mōrior ad ferendum laborem. Consideran-
dum etiā an ructum edat, aut à flatibus vſi-
geat: Hæc enim fieri solēt, his qui ita affe-
cti sunt, propter hoc peccatum. Si verō dū
edere multa cogitur, & fortiter laborare,
aut cibum imperatū nō ederit, aut ebrius
factus fuerit, aut à cœna larga nō obambu-
lauerit, hoc modo explorare oportet. Si
quidem cœnam nō ederit, blito autē more
deambulauerit, iucundiorē aspectum præ-
se feret, & vegetior ac dperosior in exerci-
tiis erit. Verū alui egestio modica & cō-
pacta maxime in hoc fuerit. Si verō cœna
sumpta nō deambulauerit, ructū vtiq; edat,
& flatuosus fuerit, & plenitudo non minor
apparebit, & inter labor adū magis q; antea
sudabit, & difficulter spirabit, ac grauis e-
rit, & trāsitus alui maiores ac minus vſus
his fuerint: Quod si neq; cibū cōsumpserit,
neq; deambulauerit pigrior vtiq; fuerit ac
tumidior. Si verō ebrius factus fuerit, suada-
bit magis q; antea, & difficulter spirabit, &
ipse se ipso grauior erit ac humidior. Sed &
lartior erit, si nō ea que ipsi affligat. Quod si
vixorē semel vſus fuerit, vegetior vtiq; erit,
& magis solut. Si verō sepius rō perēgorit,
duriōr euadet, & squallorē quēdā habebit,
& de coloratio ac magis lasat erit. Porro
egestiones alui præcedere oportet his q; labo-
rib; exercētur, quādiu parū ederit, ac parū
potauerit, modicas & duras, atq; hoc quo-
tidie: Si verō tertio quoque die, aut quarto,
aut

aut ex longiore intervallo prodierint, periculū est aut febris, aut alui profusio corrumpēdos esse. Quæcunque verò egestiones liquidiores sunt, quam ut in transitu conformentur, hæc sanè omnes peiores sunt. At verò his qui multū edunt, & multum laborant, egestionis transitum mollem oportet esse siccam, & copiam ciborum ingestorū pro ratione laboris. Procedunt autem ab æquali ciborum copia, his quidem qui minimum laborant, plurimæ egestiones, his verò qui plurimum laborant, modicæ, si sani fuerint, & iusta victus ratione utantur. Nam ad hæc coniecturam facere oportet. Liquidiores autem egestiones, & sine febris contingentes, & quæ septima die, aut citius iudicantur, commodæ sunt, si semel vna vice omnes fiant, & non reuertantur. Si verò in super febricitant homines, aut alui profusio redierint, si longa fuerint, penitus mala sunt, siue biliosa fuerint, siue pituitosa, siue cruda: & victus ratione propria, singula opus habent, itémque medicamentis alia aliis. Caterum urinam iuxta portionis copiam mingere oportet, & semper æqualem, & quam maxime acerrimam, & momentò paulò crassiorē, quam id quod in potu acceptum fuit. Si verò fuerit aquosa, & copiosior quam pro eo quod bibi imperatum est, significat hominē non obedire, sed copiosiore potu uti. Aut non posse renutrire, quam diu talia vitia faciūt. Si verò paulatim stridat, urina, aut medicamentis hominem opus habere significat, aut morbum aliquem circa vesicam habere. At sanguinem mingere vitio quidem, & sine febre ac dolore, nihil mali significat, sed lassitudinem solutio sit. Si verò sapius mingat, & aliquid ex his accesserit, malum est. Verum prædicere oportet, siue cum dolore mingatur, siue cum febre, siue vit in super pus mingat, atque ita dolores ac afflictiones quiescant. Crassa verò urina albam subsidentiam habens, aut circa articulos dolorē aliquem, aut tumorem significat. Aliæ verò omnes subsidentia in urinis eorum qui exerceantur, a morbis circa vesicā sunt, id quod ipsi manifestum faciunt. Cum doloribus enim est, & tales ut difficulter quis ab ipsis liberari possit. Atque hæc quidem de his scribo, & diuinitatis alia dido. Caterum ex his quæ ex artem ad certam prædictionem rationem prædicant, eum aliquibus ipse conuersatus sum, eum aliquorum verò filijs ac discipulis rem contuli, quopondam verò scripsit

accepi. Quare quum probe sciam qualiter quisque ipsorum sentiat, & exactas certitudines nusquam compererim, hæc scribere aggressus sum. At verò de aqua intercutem, & tabidis, & podagricis, & his qui a morbo sacro appellatos corripuntur, hæc dido: Ex aliqua quidem parte de omnibus idem. Nam qui hos morbos congenitos habet, is ægri ab ipsis liberari potest. Reliqua verò singularim scribam de singulis. Eum qui ab hydropē, siue aqua intercutē correptus est, & superstes esse volat, bonis visceribus prædictum esse oportet, ita ut natura se exerat, simulque facile concoquat, & bene spirat, si que sine dolore, & totum corpus æqualiter tepidum habeat, & non circa extremas partes colliquat. Melius est autem, ut tumores potius habeat in extremitatibus. Optimū verò est neutrum horū habere. Nam molles ac græciles esse conuenit extremas partes, itémque ventrem ad contactum mollem. Tussim verò adesse non oportet, neque sitim, neque linguam resicari, tum reliquo tempore, tum post somnos, quando hæc valde fieri solent. At cibos libenter accipere oportet, & ubi multum satis comedat, non affligat. Alium verò ad medicamenta quidem celèrem habere, reliquo autem tempore egerere recrementum molle efformatum. Urinam autem apparere conuenit, pro studiorum ratione, & vinorum mutatione transire. Laborem verò ferre oportet facile, & lassitudinis exortem esse. Ac optimum quidem est hominem ita per omnia dispositum esse, & sic feracissime sanus fieri poterit. Sin minus, plurima ex his habeat. Nam spes erit, ut superstes euadat. Qui verò nihil horum habuerit, sed contraria, eum desperatum esse scito. Qui autem pauca horum habuerit, quæ bona esse dixi, si hydropē laboranti ad sint, huic exigua spes restant. Cui verò multam sanguinis in sum ac deorsum eruperit, & febris in super accesserit, eum multa aqua repletum in timor est, atque hic hydropē breuissimū temporis est, & ex quo paucissimi euadunt. Verum de hoc aiori prius significare oportet. At quibus magni tumores facti omnes sunt, ac rursus atollunt, hi magis conualescunt quam illi qui ex sanguinis eruptione impleti sunt. Verum saluberrimū hydropē ipsos ægros, facti ut que, ut ipsi a medicis discedant ac pereant. De tabe

scripsi. Oportet enim eum qui probe liberari volat, facile sputum per tussim reiicere, & id esse album, & æquale, & eiusdem coloris, & ab inflammatione alienum. Quod vero à capite defluit, ad nares conuertitur; febre autem non inuadere, ut ne à cœnis prohibeatur, neque sitiat. Venter autem egerat quotidie, & id quod egerit sit durū, copia pro ratione ciborum ingestorum. Hominem vero quam minime tenuem esse oportet. Pectus autem laudare conuenit quadrangulum & hirsutum, & os ipsius paruum sit, & robuste carnosum. Quicumque enim hæc omnia habuerit, maxime superstes erit. Qui vero nihil horum habet, interitui proximus. Quicumque vero pectore suppurati facti fuerint, dum iuuenes sunt, ex humorū illapsu, aut fistula, aut alio quopiam huiusmodi, aut ex abscessu recursum, hi non euadunt, nisi valde multa bona signa ipsis accesserint. Pereunt autem homines hi ad autumnum. Sed & ex aliis morbis longis plerique ad hoc tempus maxime moriuntur. Caterum ex alijs minime superstites manent & virgines, & mulieres, quibus ex suppressis mensibus tabes oborta est. Si vero aliqua virgo, aut mulier euasura est, & aliorum signorum bonorum multa accedere oportet, & menses splendide ac pure apparere, aut nulla spes est. Qui vero ex sanguinis eruptione, pectore suppurati sunt, & viri, & mulieres, & virgines, non minus euadunt. Verum signis omnibus, tum suppuratorum, tum tabescentium collectis, & superstitem futurum & periturum prædicere oportet. Maxime vero euadunt ex sanguinis eruptione, hi quibus dolores sunt atrabiliarij, & in dorso, & in pectore: & qui post eruptionem minus dolent. Nam & tusses non valde insuper accedunt, & febres pleræque perseverant, sitim facile ferentes. At reuersiones eruptionis sanguinis maxime sunt his, si non abscessus succedant. Optimi vero sunt abscessus sanguinolentissimi. Quibus autem in pectoribus dolores insunt, & per tempus attenuantur, & tussiant, ac difficulter spirant, neque febribus insuper corripientibus, neque suppurationibus succedentibus, eos interrogare oportet, quum tussiant, & difficulter spirent, an & compæctum quiddam & modicum odorem habes tussiendo reiiciant. De podagricis hæc dico. Quicumque aut senes sunt, aut circa articulos callos rosaceos concretos habet, aut ærumnose viuunt, ac siccam alui habent: hi

omnes sani fieri non possunt humana arte, quātum ego noui. Sanant quidem hos optime, dysenterie si successerint. Sed & aliæ eliquationes valde profunt, quæ ad infernos locos repunt. Qui vero iuuenis est, & circa articulos nondum rosaceos callos concretos habet, & accurate viuunt, & laboris amans est, & alium bonam habet ad obediendum pro studiorum ratione, hic sanè medicum intelligentiam habentem nactus, sanus fieri poterit. Ex his porro qui à sacro morbo corripuntur, difficillime quidem liberantur hi quibus a puero contigit morbus, & simul ad virilem aetate peruenit: deinde hi quibus corpore in vigore aetatis constituto factus est, & fuerit a viginti quinque annis, usque ad annum quadragesimum quintum. Post hos autem, quibus factus fuerit morbus, nullam significationem præbens, ex qua corporis parte initium sumat. At quibus ex capite initium capere videtur, aut à latere, aut à manū, aut pedē, facilius curatur. Verum differunt etiā hæc morbi genera. Qui enim à capite initium sumunt, ex his grauissimi sunt: deinde qui à latere. Qui verò à manibus ac pedibus, maxime sanari possunt. Caterum horum curam aggredi oportet medicum, qui medendi modum nouit, si homines fuerint iuuenes, & laboris amantes, nisi mens mali aliquid habuerit, aut quis stupore attonito sideratus fuerit. Nam hæc atrabiliarie mentis emotiones non sunt conducibiles. Alij vero qui ad infernas partes conuertuntur abscessus, boni sunt. Longe vero optimi & hic sunt, qui sunt sanguinolentissimi. Quicumque vero senes apprehendi incipiunt, maxime moriuntur. Et si non pereant, statim celerrimè que per se liberantur, à medicis autem minime operam ferunt. At quibus pueris oculi repente distorti fuerunt, aut maius quoddam malum perpeffi sunt, aut tubercula sub cernicem oborta sunt, aut vocem graciliorem adepti sunt, aut tusses sicæ diuturnæ adherent, aut maioribus factis dolor procedit ad ventrem, & non exturbatur, aut in lateribus distortionem habet, aut venas crassas circa ventrem varicofas, aut omentum descendit, aut testis magnus factus est, aut manus tenuis & impotēs aut pes aut tibia tota clauda facta est, citra aliam causam: his omnibus morbu antea factū fuisse, scire oportet, præ his vniuersis. Et plurimi qui pueros educant, si interrogentur confitebuntur: quosdam vero etiam res latet, negantque Hipp. opera. R sc

17 se scire quicquam tale factum esse. Qui porro de vlcibus cognoscere volet, quomodo singula finient, cum primum hominum species percurtari oportet, tum eas quæ meliores sunt ad vlcera, tum quæ deteriores: deinde ætates nosse in quibus singula vlcera curatu difficilia existunt. Locos ite in corporibus perspectos habere, quantum alij ab aliis differunt. Sed & alia qualia in singulis accedunt tum bona, tum mala, nosse oportet. Si quis enim omnia hæc noverit, is sanè sciet etiam quomodo singulorum euentus contingeret. Qui vero non noverit hæc, non nosse poterit quales fines vlcere erunt. Species equidem bonæ sunt hæc: Leues, & commoderatæ, & bonis visceribus præditæ, & neque valde carnosæ, neque duræ. Iuxta colorem vero sit species alba, aut nigra, aut rubens. Hæ enim omnes bonæ sunt, si puræ sunt. Si vero pallidus color ammixtus fuerit, aut color ipse pallidus aut liuidus fuerit, peius est. Species vero quæ præscriptis contrariæ sunt, eas deteriores esse scito. At vero quod ad ætates attinet, tubercula quidem suppurata fiunt, & strumosa hæc plurimos pueros occupat, & facillime ex ipsis liberantur. Senioribus vero pueris & adolescentibus, minus quidem oriuntur, verum difficiliter ab ipsis liberantur. Viris autem talia quidem tubercula non valde fiunt, verum ceria Græcis dicta, ad modum faui concreta, horrenda: & cancri occulti submersi, & ex pustulis nocturnis herpes, donec sexaginta annos transmiserint. Senibus autem nihil talium tuberculorum accedit, verum cancri & occulti, & summas partes occupantes, & commoriuntur. Cæterum ex locis subalares difficiliores curatu sunt, & laterum mollitudines, ac femora. Nam & moræ in ipsis fiunt, & recidiuæ. Ex articulis periculo maxime obnoxij sunt magni digiti, & præsertim pedum. Quibus autem in obliqua linguæ parte vlcus sit diuturnum, in his dentes cõsiderare oportet, an quis iuxta illam vlcis partem acutior sit. Vul-

19 nera magis lethalia sunt, quæ in venas crassas in collo ac inguinibus insiguntur: deinde quæ in cerebrum, & in hepar: Postea quæ in intestinum & vesicam. Sunt autem hæc omnia perniosa valde, non tamen ita ut nemo ex his euadat, velut putatur. Nam & loci qui hæc nomina habent, multum inter se differunt, & iidem modi. Multum etiam differt corporis ipsius hominis structura. Aliquando enim neque febrici-

tat, neque inflamatur sauciatus. Aliquãdo etiam citra causam febricitat, & aliqua corporis pars omnino inflamatur. At quando is qui vlcus habet delirat, & facile fert vlcus, tunc vlcus aggredi oportet, velut iuxta medicinæ & accedentium rationem, euentum habiturum. Moriuntur enim homines ab omni generis vulneribus. Multæ enim venæ sunt & tenues, & crassæ, quæ sanguinem fundentes occidunt, si gliscere ac eò ferri ipsas contigerit: quas alia temporis occasione si quis pertundat, corporibus prodesse sentiat. Multa vero vulnera in locis vilibus ac non malis esse, & nulla re graua videntur, & tamen sic dolore affligit plaga, ut respirare nõ possit. Alij vero præ vlcis dolore, quod sanè graue nulla re erat, spiritum quidem duxerunt, verum delirarunt, & febrientes mortui sunt. Quicumque enim aut corpus febricitans habent, aut mentem turbatam, talia patiuntur. Sed neque hæc admirari oportet, neque formidare, illud expendo, quod & animæ & corpora hominum plurimum differunt, & vim maximam habent. Quæcunque igitur vulnera tempus nanciscuntur, aut corpus & mentem huiusmodi: aut ita gliscentem sanguinem, aut magnitudine tanta fuerint, ut homo adurationem adduci ab eius contemptu non possit, ab his quidẽ discedere oportet, quæ licet tandem fuerint, diariis animi deliquis exceptis: alia vero omnia aggredi, quæ recens sunt incussa, quo & febres effugiant homines, & sanguinis eruptiones, & nomas vlcere proserpentes, hi qui euadent. Exacutissime vero & ad plurimum tempus, eorum quæ grauiissima sunt custodiam facere oportet. Nam ita facere iustum est. At vero nomas lethallissime sunt, quarum putredines profundissima & nigerrima ac siccissima existunt. Præsertim sunt ac periculosæ, quæ nigram saniem remittunt. Albæ vero ac mucosæ putredines, minus quidem occidunt, magis autem reuertuntur, & diuturniores sunt. Herpetes autem minime omnium vlcere quæ depascendo proserpunt, periculosi sunt, verum maxime difficulter submoueri possunt, quemadmodum cancri occulti. In omnibus autem talibus febrem superuenire vna die confert, & pus quàm albidissimum ac crassissimum. Commodat & corruptio nerui, aut etiam ossis, aut etiã amborum, tum in profundis, tum in nigris putredinibus. Nam in corruptionibus pus multum fluit,

&

22 & putredines soluit. Porro ex capitis vlcibus lethallissima sunt quæ ad cerebrum pertingunt, velut etiam antea scriptum est. Graua sunt & huiusmodi omnia, os nudum magnum, os infartum, os diffractum. Si vero etiam osculũ vlcis paruum fuerit, fissura vero ossis aliquandiu permanserit, periculosius est. Hæc autem omnia grauiora sunt, si & iuxta futuram sunt: & ex locis semper periculosiores summi in capite existunt. Cæterum in omnibus memorabilibus vulneribus interrogare oportet, si adhuc recentes fuerint plage, aut etiam iactus fuerint, an conciderit homo, aut an infoporem altiore collapsus sit. Si enim horum quippiam factum fuerit, ampliore custodia opus habet, nimirum quum cerebrum vlcus tunc perceperit. Si vero non recens sauciatus fuerit, ad alia signa respicere oportet, ac consilium capere. Optimum quidem igitur est, neque febre eum qui vlcus in capite habet, neque sanguinem insuper ipsi erupisse, neque inflammationem, neque simul vllum aliquem dolorem accessisse. Si verò quid horum apparuerit, securissimum est ut in principio fiat, & modico tempore permaneat. Conducit autem in doloribus, etiam inflammationes ex vlcere accedere: In sanguinis autem eruptionibus, pus in venis apparere. Quæ vero in acutis morbis conferre febribus scripsi, ea etiam in his fieri conducit, & eadem hic quoque bona esse assero, contraria vero mala. At incipere febrem in capitis vlcere quarta die aut septima, aut vndecima, valde lethale est. Iudicatur autem plerisque, si quidem quarta vlcis die febris inceperit, ad vndecimam: Si vero septima die febris inchoarit, ad decimam quartam, aut decimam septimam: Si vero vndecimo febre inceperit, ad vigesimam: quemadmodum in febribus descriptum est, quæ absque manifestis causis fiunt. Cæterum in principiis febrium, siue delirium accesserit, siue alicuius membri sideratio, peritum hominem sciendum est, si non omnino aut ex optimis signis aliquid accedat, aut corporis vires adsint: Verum cõsiderabis modum. Nam homini adhuc spes salutis est, sed claudum fieri articulum in quem incubuit necesse est, etiam si super-

24 stes maneat homo. Porro vulnera in articulis, quæ quidem magna sunt, & nervos coniungentes penitus præsecant, clarum est quod claudos efficiet. Si vero ambiguum fuerit de nervis, quomodo se habeant, si

quidem fuerit acutum telum quod rectum vlcus fecit, melius est obliquum. Si vero graue & obtusum fuerit ad quod vulnera uit, nihil refert. Sed plagæ profunditatem & alia signa cõsiderare licebit. Sunt autem hæc: Pus si insuper accedat ad articulum, duriores fieri necesse est. Si vero etiam tumores simul permanserint, hunc locum ad multum tempus durum esse necesse est: & quum sanum iam est vlcus, tumorem permanere necessarium est, simulque flecti ac extendi, quæcunque dum articulus incuruus est, curantur. Quibus verò etiam nervus elapsurus esse videtur, securius de claudicatione prædicere licet, tum aliàs, tum si inferiorum neruorum aliquis fuerit exolutus. Ex his autem cognosces neruum qui excidet. Pus albũ & crassum, multo tempore defluit, dolorisque ac inflammationes circa articulum in principiis fiunt. Eadem fiunt etiam si os elabetur. At vero dissectiones in cubiti gibbis, præsertim quæ sunt cum inflammatione, ad supurationem perueniunt, ad sectionesque ac vlciones. Medulla verò spinæ si agrotarit, siue ex lapsu, siue ex alia aliqua causa, siue sua sponte, homo & cruribus impotens fit, ut neque si tangatur percipiat, & ventre ac vesica, ut circa prima tempora, neque stercus, neque vrinam egerat, nisi ad necessitatem. Quum autem vetustior factus fuerit morbus, nõ vrgente homine, & stercus prodit, & vrina. Moritur autem postea, non multo interposito tempore. Quod si vero cuiusdam fauces implentur sanguine sæpe singulis diebus ac noctibus, cui neque caput antea doluit, & qui neque tussim habuit, neque vomuit, neque febre correptus fuit, neque dolorem habuit, nec peccoris, nec dorsi, huius cõsideranda sunt nares, & fauces, an vlcus aliquod habere compareat in hoc loco, aut hirudinem. Oculi porro lippientes optimè permutantur, si & lachryma, & sordēs, & tumor, simul fieri inceperint. Si vero lachryma sordi fuerit permixta, & non valde calida: Sordēs autem alba fuerit & mollis, & tumor leuis solutus: Si ita hæc se habuerint, oculus cõglutinabitur ad noctes, ut doloris exors fit, atque hoc modo res minime periculosa fuerit, ac minime diuturna. Si vero lachryma procedit multa & calida, cum paucissima sordē, ac paruo tumore, atque hoc ex altero oculo rãtum, tunc diuturnũ valde fit malum, verum non periculosum, & doloris exors est hic modus. Et iudicatione in his Hipp. opera. R 2 max

maximè expectare oportet, primà quidem ad vigesimã diem. Si verò hoc tēpus transmittat, ad quadagesimam expectanda est. Si verò neque in his diebus sedetur, in sexaginta iudicatur. Per totum autem tempus hoc, sordem considerare oportet, an in digito misceatur, & alba ac mollis fiat, maximè sub iudicationis tempus. Si enim definet, hæc faciet. At si vtrique oculi hæc perpetiantur, in maiori periculo sunt, ne vlcerentur. Verum iudicatio breuioris temporis erit. Sordes autem sicca valde dolorosa sunt, sed cito iudicantur, si non vulnus acceperit oculus. Si vero tumor magnus fuerit, dolorisque exors & siccus, 27 periculo vacat. Si verò cum dolore fuerit, malus est si siccus sit, & periculum est ne vlceretur oculus ac concreseat. Sed & grauis est tumor, si lachrymã coniunctam habeat itēmq; dolorem. Si enim lachryma procedit calida ac salsa, periculum est & pupillam exulcerari & palpebras. Si verò tumor cōsederit, sed lachryma multa multo tempore effundatur, & sordes fuerint: viris quidē palpebrarum euerfionē prædicere oportet, mulieribus autem & pueris exulcerationem ac euerfionem palpebrarum. At si sordes pallide aut liuidæ fuerint, & lachryma multa ac calida, & in capite ardor fuerit, & de tempore dolores in oculum decubuerint, & vigiliæ his acceperint, necesse est vlcus in oculo factum esse, & timor est quoque vt talis rumpatur. Prodest autem febris accedens, aut dolor ad lumbos innixus. Prædicere verò his futura oportet, ita vt respectus & ad tempus habeatur, & ad ea quæ ex oculo fluunt, & ad dolores itēmq; vigilias. Postquam vero & oculum cōtueri datum fuerit, si quidem compertus fuerit ruptus, & per fissurã prominuerit oculus, malum est & difficile vt sedetur. Si verò & putredo tali suberit, penitus inutilis oculus redditur. At vero alios vlcerum modos prædicere oportet, locos considerando, & putredines, & profunditates. Necessarium enim est iuxta vlcerum vehementiam cicatrices fieri.

28 Quibus igitur rumpuntur oculi, & postea prominent, vt extra locum oculus sit, his & tempore, & arte, opem ferre non datur, ad hoc vt videant. Parua verò oculorum transmotiones sedari possunt, si nihil mali acceperit, & homo iuuenis fuerit. At vlcerum cicatrices, quibus nihil aliud mali affuerit, omnes, & à temporibus, & ab arte, opem ferre posse putandum est, ma-

ximè recentissimas, & in iuuenum corporibus. Cæterum ex locis maximè oculi læduntur, si exulcerantur: deinde pars que est supra supericilia, postea quicquid vicinissimum his locis fuerit. Pupillæ verò glaucescentes, aut argenti speciem referentes, aut ceruleæ, non bonæ sunt. His autem paulò meliores sunt, quæ aut minores apparent, aut ampliores, aut angulos habentes, siue ex causis tales factæ fuerint, siue sua sponte. Caliginēs & nubeculæ, & cicatrices subalbicantes, leuigantur ac delentur, si non vulnus aliquod in eo loco acceperit, aut prius cicatricem habuerit in hoc loco aut vnguem pterygion dictum. Si verò splendicans cicatrix in nigra oculorum parte fiat, partem aliquam nigredinis dealbat, adeo vt si multo tēpore permaneat, & aspera & crassa, etiam memoriam sui relinquat. Porro 29 iudicationes quemadmodum in febribus scripsi, ita & hic se habent. Verum signa edoctum, iuxta differentias lippitudinum prædictionem facere oportet, quæ pessima signa acceperint, diuturnarum lippitudinum, velut de singulis perscriptum est: quum vero apparuerint optima signa, breuium. Tunc enim septima die desituras esse prædicendum est, aut prope hoc tēpus, & alioqui securas esse putandum est. Recidivas autē expectare oportet his, quibus melius habere contingit, neque in diebus iudicatoriis, neq; signis bonis cōspectis. Omnium verò maximè vrinæ statum in oculorum affectionibus considerare oportet. Nam temporum occasiones repentinæ sunt. Dysentericæ si quidem cum febre inuaserint, aut variis alui egestionibus, aut cū hepatis inflammatione, aut præcordij, aut ventris: aut quæ dolorosa fuerint, aut cibos interceptiunt, sitimq; inducunt: hæc omnes malæ sunt. Et qui sanè plurimã horum malorum habuerit, citissimè peribit: Cui verò paucissima talium affuerint, huic plurimã spes sunt. Moriuntur autem ex hoc morbo maximè pueri quinquēnes, & seniores adhuc decennes: Reliquæ vero ætates minus. At quæ dysentericæ commode sunt, hæc mala hæc non inducunt. Verum sanguine & ramentis egestis, desuerunt septima die, aut decima quarta, aut vigesima, aut quadagesima, aut intra hæc tempora. Huiusmodi enim egestiones, etiam eos qui prius sunt in corporibus, morbos sanant, antiquiores quidem diutius tempore, recentiores autem in paucis diebus submouere possunt.

Nam

Nam & quæ vterum gestant, etiam ipsa euadunt superflites magis ad partum, & ex partu, & fœtus conseruant, sanguine & ramentis egestis, etiam per multos menses: nisi dolor ipsis affuerit, aut aliud quoddam malum signum ex his quæ in dysentericis fieri scripti, acceperit. Si verò aliquod illorum apparuerit: & fœtui perniciem significat, & prægnanti periculum, si non post fœtus effugium, & secundæ exolutionem, ipsa dysenteria eadem die, aut post modicum tempus desinat. Leuitates porro in testinorum, lientericæ Græcis appellatæ, quæ quidem sunt continuæ & diuturnæ, & per omnem horam, & cum strepitibus, & sine strepitibus exturbantur, & similiter noctu ac interdiu incumbentes, & egestionem subeunte aut valde cruda, aut nigra, & leui ac graueolente: hæc omnes malæ sunt. Nam & sitim inducunt, & potum non ad vesicam promouent, vt per vrinam eiciatur: & os exulcerant, & ruborem eleuatum in facie efficiunt, & maculas solares varios colores habentes. Simul autem & ventres emollos, & sordidos ac rugosos reddunt. Ex talibus autem homines impotentes fiunt, ad cibum capiendum, ad deambulandum, ad faciendum alia quæ facere debent. Estque morbus hic grauissimus senioribus. Vehemens est etiam viris. Reliquis autē ætatibus multo minor. Quisquis autem neque in ætatibus his est, quæ male tractari ab hoc morbo dixi, & paucissima ex signis habet, quæ mala esse scripsi, hic securissimè dispositus est. Indiget autem curatione hic morbus, donec & vrina pro ratione eius quod in potu acceptum est, procedat, & corpus ab ingestis cibis augmentum capiat, & à malis coloribus liberatum fuerit. At verò alia profluvia alui, quæ 31 sine febre sunt, & breui tempore durant, & mitia existunt. Aut enim eluta sedabuntur, aut sua sponte. Prædicere autem oportet excretionem subtus erumpentem desituras esse, quum tangenti ventrē manu nullus motus occurrerit, & in fine egestionis status penetrarit. Sedes autem euertuntur ac prociunt, viris quidem, quos vbi hæmorrhoidas habet, alui profluuium corripit: pueris autem calculo laborantibus, & in dysentericis longis ac meracis: Senibus vero quibus mucī agglutinati insunt. Porro ex mulieribus, quæ magis aut minus in vtero concipere solent, ita considerationem facere conuenit: primum quidem specierum: Paruæ enim ad cōceptionem præ-

stantiores sunt maioribus, tenues crassis, albæ rubicundis, nigræ liuidis. Quæ item venas conspicuas habent, meliores sunt quàm quibus non apparent. Carnē autem vberiorē habere, aniculæ malū est: mammas autem tumidas ac magnas, bonum. Atque hæc quidem ad visum exposita sunt.

Verum interrogare oportet etiam de mēstruis purgationibus, an omnibus mensibus compareant, & an copia satis magna, & an boni coloris sint, & æquales in singulis temporibus, & in iisdem mensium diebus. Sic enim has fieri optimum est.

Locum verò in quo conceptio fit, quem 32 sanè vterum nominamus, sanum esse oportet, & siccum, ac mollem. Sit item neque retractus, neque pronuus, neque os ipsius sit auersum, neque conclusum neque euerfium. Fieri enim non potest vt conceptio fiat, quodcunque tandem talium impedimentorum affuerit. Quæcunque igitur mulieres in vtero concipere non possunt, verum pallidæ apparent, neque febre, neque visceribus in causa existentibus, hæc capite se dolere dicunt, & menses sibi male ac meracos prodire. Siue autem breui, siue longo tempore, ipsis sic affectis menses non comparuerint, vteri in his purgatione opus habent. Quæcunque verò bene coloratæ sunt, & carnem multam ac pinguem habent, & venulas occultatas, & dolore carent: & menses his aut omnino non apparent, aut modici & meraci prodeunt: hic modus difficilissimus est ad cogendum vt concipiant. Si verò mensibus comparentibus inculpatæ, & mulier sic corpore disposita fuerit, & non conceperit, locus in quo est vterus in causa est, vt secunda fœtu fieri non possit. Aut enim reuulsus est, aut euerfius. Nam & alia quæ isthic fiunt, cum doloribus decolorationeque ac colli- 33 quatione fiunt. Quibus porro vlcus factum fuerit in vtero, siue ex partu, siue ex tuberculo, siue ex alia quadam causa, his febres & inguinum tumores succedere necesse est, & dolores in his locis. (Si verò & puerperij purgamenta simul fuerint intercepta, hæc mala si fuerint, omnino meraciora sunt & diuturniora.) Et ad hæc præcordiorum ac capitis dolores. Vlcerē autem factō & sanato, locum hunc leuiorem ac duriorē fieri necesse est, & minus concipere posse. Si verò solum in sinistra parte fiat vlcus, & mulier in vtero concipiat, siue adhuc habet vlcus, siue vbi iam sanatum est, masculum magis enixurã esse spes est.

Hipp. opera. R 3 Si

Si vero in dextra parte vlcus fiat, & mulier concipiat, foemineum magis fore foetum expectandum est. At si febres corripiant concipere non potentem, & attenuata sit muliercula: interrogare oportet, an vteri vlcus aliquod habeant, aut aliud quippiam ex malis de quibus scripsi. Si enim in hoc loco nihil mali subesse apparuerit, quod causa sit attenuationis, & quod concipere non possit, sanguinem vomituram esse mulierem expectandum est, menses autem tali necessario euauerunt. Si vero febris soluta fuerit à sanguinis eruptione, & menses comparuerint, in vtero concipiet. Si vero priusquam sanguis erumpat, alui excrementa liquida facta fuerint prauo modo, periculum est perituram esse mulierem antea quam sanguinem vomat.

34 Quaecunque in vtero se concepisse putat, & non conceperunt & per multos menses falluntur, menstruis purgationibus non apparentibus, & ventres augeri ac moueri vident: hæc & caput dolent, & collum, & præcordia, & in mammis lac ipsi non est, nisi modicum quiddam, atque id aquosum.

Postquam vero ventris tumiditas exoluta fuerit, ac molles factæ fuerint, in vtero concipient, si non aliud quoddam impedimentum ipsis fiat. Nam hæc affectio bona est ad mutationem in vtero faciendam, ut post hoc tempus in vtero concipiant. At his quæ conceperunt, dolores hi non fiunt, nisi familiares his fuerint capitis dolores, & lac mammis gignitur. At vero eas quæ à diuturnis fluxionibus vexantur, interrogare oportet an caput doleant, & lumbos & infernam ventris partem. Interrogandæ sunt etiam de dentium stupore, & visus hebetudine, & aurium sonitu. Quaecunque autem dum ieiunæ sunt, subbiliosa vomunt per multos dies, quum neque vterum gestent, neque febricitent, eas interrogare oportet an lumbricos rotundos simul vomant. Si enim hoc non consentitur, prædicendum est ipsis futurum esse.

Fit autem hic morbus maximè quidem mulieribus: deinde verò etiam virginibus, aliis autem hominibus minus. Quibuscunque verò sine febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, verum plerique diuturni sunt, & multas mutationes ac recidivas habent. Modi autem hi sunt.

Primùm quidem ex capitis doloribus aliqui sunt leues, aliqui multo grauiores.

Vtrosque vero hoc modo considerare oportet. Quicumque hebetem visum habet,

& rubor quidam ipsis fit in oculis, & pruritus frontem vexat, his sanguis sua sponte manans opitulatur. Atque hic modus necessario simplex est. Quibus vero dolores circa caput & frontem, ex magnis ventis fiunt, & ex frigidibus quum vehementer calfacti fuerint, eos grauedines quidem maximè perfecte liberant: profunt autem & sternutationes, & muci in naribus obortiti, magis quidem sua sponte: sin minus, coactæ. Grauedines autem fiunt perfecte, adeo ut & tussis succedant: & sternutationes succedentes si dolores non sedauerint, necesse est tubercula & decolorationes his succedere. Quibus autem dolores sine

manifestis causis fiunt, & diuturni, & in toto capite, suntque ipsi & graciles, & debiles, his prædicendum est morbum longe grauiorem priore esse. Si verò etiam ad collum, & ad dorsum dolor descendat, caput relinquens, & rursus ad caput recurrat, adhuc grauior fit. Verùm omnium horum grauius est: si ex capite ad collum ac dorsum tendat. Vtilitates autem his ex abscessibus fore expectandum est, aut ubi pus per tussim reiecerint, aut hæmorrhoidas habent, aut pustulas in corporibus enatas. Confert etiam caput furfures habens. Torpores & puncturæ pruriginosæ velut ab vrtica, quibus per caput discurrunt, aliquando per totum, aliquando per aliquam partem: sæpe verò & frigiditas aliqua ab ipsis sentiri putatur, velut per caput discurrere: hos interrogare oportet, an etiam ad summam linguam punctura illa procedat. Si enim hoc fecerit, perfectus morbus fit, & qui difficilius submoueri possit. Verùm absque hoc facilis est. Modi vero vtilitatum consequendarum ex abscessibus contingunt, veluti antea scriptum est. Sed tamen abscessus minus in his succedunt, quam in illis. Quoscumque vero vnà cum doloribus 37 vertigines corripunt, malum agrè exolubile ac furiosum existit. Senibus autem maximè hic modus fit. At alij morbi circa caput, & viris, & mulieribus, cum securitate vehementissimi sunt, & diuturniores: fiunt autem & adolescentibus, & virginibus, in ea pubertatis ætate, & maximè circa mensium progressum. Mulieribus verò in capitis doloribus, alia quidem omnia fiunt, quæ & viris. Verùm puncturæ illæ pruriginosæ & affectiones atrabiliaris, his minus quam viris, si non menses penitus aboliti fuerint. Quibus colores dum iuuenes sunt, prauis sunt ad multum tempus, & continen-

tinenter, non tamen morbi regij modo: hi siue viri sint, siue foeminae, caput dolent, & lapides ac terram comedunt, & hæmorrhoidas habent. Pallidi vero cum virore colores qui diuturni sunt, & morbus regius vehemens non est, alia quidem eadem facere solent: verum pro lapidum ac terræ esu, præcordia hos magis affligunt quam alteros. Quicumque vero multo tempore pallidi apparent, & facies in tumorem eleuatas habent, eos caput dolere sciendum est, aut circa dolorem habere, aut in sede malum aliquod in seipsis. Ex his autem apparentibus, plerisque non vnum aliquod horum malorum apparet, sed plerumque multa, aut etiam omnia. Qui nocte vident, quos sanè nyctalopos vocamus, hi morbo corripuntur iuuenes, aut pueri, aut etiam adolescentes, & liberantur sua sponte, aliqui in quadraginta diebus, aliqui septimo mense: quibusdam vero & per totum annum permansit. Quapropter de tempore coniectare oportet, ita ut & ad morbi robur, & ad ægri ætatem respicias. Abscessus autem his profunt insuper apparentes, & ad infernas partes fluentes. Verum non valde accedunt, propter iuuentutem. At mulieres non corripuntur ab hoc morbo, neque virgines quibus menses comparent. Quibus autem lachrymarum fluxiones diuturnæ fuerint, & hi nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet an caput doluerint, antea quam hæc reuelarunt. Quicumque dum neque febricitant, neque decolorati sunt, sæpe & verticem & tempora dolent, si non alium manifestum habuerint abscessum in facie, aut grauius loquantur, aut dentes doleant, his sanguinem per nares erupturum esse expectandum est. Quibus vero ex naribus sanguis fluit, hi alioqui sani esse videntur, hos autem vel splenem in tumorem eleuatum habere comperies, vel caput dolere, & splendicans quiddam ipsis ob oculos obuersatur. Plerisque verò horum simul & caput & splen hoc modo se 39 habere apparent. Gingiuarum vitiatæ, & ora graueolentia his quibus sunt splenes magni. Quicumque verò habet splenes magnos & neque sanguinis eruptiones ipsis contingunt, neque oris graueolentia, horum tibi vlcera praua habent, & cicatrices nigras.

Quibus partes sub oculis vehementer attolluntur, eos magnos habere lienes comperies. Si vero etiam in pedibus tumores accesserint, aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos

inspicere oportet. At vero distortionem in facie, si nulli alij corporis parti communcent, cito sedantur, aut sua sponte, aut ad necessitatem coacta: reliqui verò syderati fiunt. Quibus vnà cum hoc quod mouere non possunt, morbosa corporis pars attenuatur, hi in sanitate restitui non possunt. Quibus autem colliquationes non accesserint, hi sani euadent. Cæterum de tempore quando sani erunt prædicendum est, 40 respectu habito ad vim morbi, & ad tempus, & ad ætatem hominis, & ad anni tempus, ita ut eius rei memor sis, quod vetustissimi morbi, & pessimi, & qui reuoluntur, grauissimè obediunt: itémque hi qui sunt in vetustissimis corporibus. Sed & autunus, & hyems, ad tales morbos submouendos minorem commoditatem exhibent quam ver & æstas. Dolores porrò in humeris oborientes, qui quidem ad manus descendunt, torporis ac dolores inducunt, his abscessus non succedunt, verum nigram bilem vomentes sanantur. Qui verò isthic in humeris manent, aut etiam ad dorsum progrediuntur, eos puris, aut atræ bilis vomitu effugiunt. Verùm de his ita considerationem facere oportet. Si quidem enim facile spirauerint, ac graciles fuerint, atræ bilem ipsos vomituros esse spes est. Si verò difficilius spirauerint, & in faciem ipsis color incurrit, qui prius non erat, siue rubicundus siue niger, eos magis pus sputuros esse sperandum est. Ad hæc verò considerandum est etiam, an in pedibus tumores sint. Nam & hoc signum in his consentit. Atque hic morbus viris vehementissimus esse solet, à quadragesimo anno usque ad sexagesimum.

Qua ætate etiam coxendicum morbus maximè affligit. Porrò de coxendicum morbo sic considerationem facere oportet. 41

Quibuscunque senioribus & torpores vehementissimi sunt, & perfrigerationes tum lumborum, tum crurum: & qui pudendum arrigere non possunt: & quibus alius non egerit, nisi ad necessitatem coacta, & prodit ipsis multus stercoraceus: his maximè diuturnus morbus erit, prædicendumque est, annum ut minimum duraturum esse morbum, ab eo tempore quo incepit, & opem ad ver & ætatem expectandam esse. At verò iuuenibus non quidem minus doloris inducit coxendicum morbus, verum breuior est: nam quadragesimo die liberantur. Sed neque torpores vehementes accedunt, neque perfrigerationes crurum ac lumborum.

Quibus

42 Quibus autem hic morbus est quidem in lumbis ac cruribus, non autem affligit adeo ut decumbant, considerare oportet an alicubi sint collectiones in coxa, & interrogare an ad inguen dolor progrediat. Si enim ambo hæc habet, diuturnus fit morbus. Interrogandum insuper est, an in femore torpores insint, & ad poplitè progrediantur: & si hoc consteatur, rursus interrogandum, an & per tibiã ad summum pedem procedant. Quicumque enim pleraque horum confessi fuerint, his dicendum est, quod crura ipsis aliquando calida, aliquando frigida fiant. Quod si morbus hic lumbos relinquit, aliquibus ad infernas partes vertatur, eos confidentes esse iube. Quibuscunq; verò coxas & lumbos non relinquit, ad supernas partes conuertitur, malum id esse prædicendum est. At quibus circa articulos dolores sunt, & tumores, & sedantur, non podagrico modo: in his comperies viscera magna, & in vrina subsidentiã albã. Et talis si tempora eleuarit, dicit se sæpe dolere, dicit etiã sudores sibi nocturnos oboriri. Si verò neq; in vrina subidet talis subsidentiã, neq; sudores fiunt, periculum est ne aut claudi, fiant articuli, aut affectio abscissus humore melli similis, quæ melicerida vocant, sub ipsis nascatur. Fit autem hic morbus his quibus in puericia & iuuentute sanguis ex naribus fluere solitus desuit. Proinde interrogandum est de sanguinis eruptione, an in iuuentute facta fuerit: & an pruriginosæ velut ab vrtica puncturæ, & in pectore, & in dorso insint: & quibus alui dolores fortes inducant, citra extur-

bationes: & quibus hæmorrhoides fiant. Hoc enim horum morborum principium est. Si vero etiam malo colore præditi sint hi homines, interrogandum est an caput doleant. Hoc enim fatebuntur. Quibus verò ex his alui dolores in dextris fuerint, dolores his vehementiores fiunt, & præsertim quum ad præcordium iuxta hepar, reliquiã doloris fuerint. His autem doloribus prodest strepitus statim in aluo obortus. Postquam autem dolor quiescit, vrinã crassam ac cum virore pallidam mingunt. Atque hic modus nequaquam lethalis est, verum valde diuturnus. Quum autem iam vetustus fuerit morbus, homines ab ipso cæcutiunt. At de sanguine interrogare oportet, an in iuuetute fluxerit, & de visus hebetudine, & de vrinæ euacuationis pallore, itémq; de strepitibus an insint, & succedentes profint. Hæc enim omnia fatebuntur. Impetigines & lepræ, & vitiliginis albæ, leucæ appellatæ, quibus quidẽ iuuenibus aut pueris aliquid horum factum est, aut paulatim conspectum in multo tempore augetur: his non putare oportet abscissum esse, eam papularum eruptionem, sed morbum. Quibus vero horum aliquid factum est multum & derepente, hoc sanè fuerit abscissus. Fuit autem leucæ quidem ex lethalissimis morbis, qualis est & morbus tabidus appellatus: Lepræ vero & impetigines, ex morbis ab atra bile factis. Ex his autem facilius sanantur ea quæ in maximè iuuenibus fiunt, & quæ recentissima sunt, & in mollissimis ac carnosissimis corporis partibus producuntur.

HIPPOCRATIS COI

Coacæ Prænotiones, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

In sequentem librum, cum propter Indicem per se copiosum, tum quod facilius sit hæc Prænotiones ex ipso contextu petere quam argumentis legendis sibi conduplicare laborem: consilium fuit commonstrare tantum generaliora.

- 1 Prænotiones de rigoribus.
- 2 De capitis doloribus.
- 3 De lumborum doloribus.
- 4 De vomitibus.

5 De vrinis.

6 De alui egestionibus prænotiones.

Vi ex rigore perfrigerantur, caput ac collum dolentes voce destituti, insuper exudantes, postquam se recollerint, moriuntur. Moleste ferre morbum eum perfrigeratione, pessimum est. Perfrigeratio

geratio cum duricia, perniciofa est. Ex perfrigeratione, timor, & tristitia præter rationem, in conuulsionem finit. Ex perfrigeratione vrinas intercipi, pessimum est. Ignorantia cum rigore, malum. Malum item obliuio. Soporosi rigores aliquatenus perniciosi, & flammeus in facie color, cum sudore, in his malignus est. In his frigiditas posteriorum partium conuulsionem accersit. Et in summa, posteriorum partium frigiditas, conuulsoria est. Ex dorso horrores frequentes, & cito transeuntes, agrè tolerari possunt. Vrina enim interceptionem dolorosam significant. Insuper exudare, his pessimum est. Rigor continenter vexans, corpore iam debili existente, lethalis est. Qui frequenter exudant, ac insuper riget, perniciosum hoc est, & in sine suppurationem habere comperiuntur, vtræque perurbatos. Rigores ex dorso, molestiores sunt. Qui vero decima se prima die rigorem habuit, & quarta ac vicesima insuper riguerit, malignum hoc est. Horrore affecti, caput dolentes, exudantes, maligni id est. Horrore affecti, multum insuper exudantes, difficili malo implicantur. Rigores multum rorpidi, maligni sunt. Quibus sexta die rigores fiunt, hi agrè iudicantur. Quibus sanis horrores frequentes sunt, hi ex sanguinis fluxione suppurantur. Horror & spirandi difficultas in doloribus, signa tabis sunt. Ex pulmonis suppuratione, & circa ventrem aliquando ac clauiculam dolores, & anxie stertere, sputi copiam in pulmone significat. Horrore affecti, anxij, de lassati, lumbos dolentes, aluos humectas habent. Affectiones insuper rigentes, & quæ ad noctem aliquanto magis exacerbantur, cum vigiliis ac delirio in somnis, aliquando vrinas inuoluntariè emittentes, in conuulsionem desinunt. Continui rigores in acutis, prauis sunt. Ex rigore, cum capitis dolore exolutiones, perniciose. Cruentæ, in his vrinæ, prauæ. Rigor cum distentione nervorum in posteriora, occidit. Qui in horruerunt & exudarunt iudicatorio modo, & post tridie præter rationem horruerunt, si quis non vigiliis infestetur, neq; concoxerit, ei sanguinem erupturum esse puto. Vrina cum rigore suppressa, mala & conuulsoria, tum aliastum si quis antea graui sopore pressus fuit. Spes autem in his est abscissus retroauresifore. Rigores velut in febre tertiana, si in media inordinata febre exacerbentur, valde maligni sunt. Si vero contrario conualentibus modo exacerbentur,

cum rigore & febre, perniciosum est. Vocis interceptiones ex rigore, soluantur tremore. Et insuper rigentes tremores succedentes iudicant. Qui ex rigore cum capitis dolore exoluuntur, in periculo versantur. Cruenta vrina his mala est. Quibus, rigor, his vrinæ suppressio. Conuulsio in febre, manuum ac pedum dolores, maligni sunt. Malignus est & doloris ex femore progressus. Neque genuum dolor bonus est. Sed & furarum dolores maligni sunt, mentemque emouent, tum aliastum si vrinæ subsidentiã in medio inueniat. Febres ex præcordiorum dolore malignæ sunt, sopor in his pessimus est. Qui frequenter exudare cum præcordij intentione non cessant, plerumque malignè habent, & dolores in summum humerum ac clauiculam, incumbentes, in his prauis sunt. Febres tertianæ naturam referentes, cum anxietudine, malignæ sunt. Vocis interceptiones, in febre malæ sunt. Lassati, caligantes, vigilantes, soporosi, exudantes, recalcæscerent, male habent. Lassati cum horrore si exudarunt, iudicatorio modo, recalcæscerent in morbo acuto, male habent, tum aliastum si circa hæc sanguis de naribus stillarit. E regio morbo abunde colorati, moriuntur, alba verò alui egestio in his præcedit. Febres tertianæ naturam referentes erroneæ, in pares dies translapsæ, difficiles sunt. Anxietudines in diebus iudicatoriis, si in his sine sudore perfrigerantur, & omnes qui sine sudore perfrigerantur citra iudicationem, male habent. Et qui insuper riguerunt ex his, vbi vomuerunt meraca, anxij, tremuli in febre, malum. Qui ex rigoribus paruis sudoribus perfrigerantur, malum. Exudantes, vigilantes, recalcæscerent, malum. Qui insuper exudant in febre, maligne habent. Quibus biliosa est alui egestio, his circa pectus morsus & amaritudo, malum est. In febribus inflata aluo flatas non erumpere, malum. Lassati, singultientes, stupore detenti, mali. Præter consuetudinem quid facere, velut est, proponere sibi aliquid, & expectare aliquid, prius non consuetum, aut contrarium, malum est, & mentis emotioni proximum. Qui morbi in malis signis leuantur, & qui in bonis non remittunt, difficiles sunt. Qui exudarunt, & maximè capite, in morbis acutis sub moleste ferentes, malum, tum aliastum si vrinæ sunt nigra, & turbidus spiritus in his malus. Extreme partes si in vtranque partem cito tran-

transmutentur, malum est. Sed & sitis huiusmodi mala est. Ex moderato ferorè responsio, malum. Vox acuta, malum. Præcordia his intro trahuntur. Qui ex perfrigeratione sudorosa cito recalescunt, malum. Qui in acutis exudant submoleste ferentes, malum. Qui præter rationem nulla existente vasorum euacuatione, impotentes fiunt, malum. In febre tractus velut à vomitu, in screationem desinens, malum.

Torpor in vtranque partem cito traslabens, malum. Sanguinis stillæ puffedæ mala. In acuto morbo sitis præter rationem soluta, malum. Qui ad manum exiliunt, male habent. Quibus cum febre ardente, tumores somnolenti, torpidi fiunt, his dolor in latus superueniens leuis siderationis ac resolutionis modo occidit. Suffocatio in acutis, ægris attenuatis, perniciofa.

In perniciofis iam parui tremores, & vomitus æruginosus. Qui in potibus substrepunt, & submurmurant in siccis, & qui difficile deglutiunt spiritu tussiente, perniciose habent in acutis perfrigeratis. Rubores in manibus ac pedibus, perniciofi. Efflantes & refracti, in somnis leuiter suspicientes, morbo regio abunde colorati moriuntur, alba alui egestio in his præcedit.

In febribus mentis emotiones taciturnæ, in eo qui voce priuatus non est, perniciose sunt. Lioures oborientes in febre, breui mortem affore significant. Quibus in febre dolore lateris oborientè, aluius multa aquosa ac biliosa egerit, hi alleuantur. Quibus verò inedia consequenter accedit, ac sudores, cum bono faciei colore, & alio liquida, ita vt ad sit etiam aliquis cordis, seu potius oris ventris dolor, hi vbi longius ægrotarunt, peripneumonicorum modo moriuntur. Febrienti si atra bilis in principio, sursum aut deorsum prodierit, lethale est.

Qui cum perfrigerationibus, non sine febre, superne exudant, moleste ferentes & phrenitici, in acuto morbo perniciose habent. Dolores modice acuti, ad clauiculam ac sursum transeuntes, perniciofi. In longis perniciofis morbis, sedis dolor lethalis est. Si debiliter iam affecti, non videant, aut non audiât, aut labium, aut oculus, aut nâsus ipsis distorqueatur, lethale est. In febribus inguinis, & glandularû dolor, morbum diuturnum significat. In febribus iudicationes impeditæ ac sublatæ, temporis quidem diuturnitatem inducunt, non autem perniciose sunt. Febres ex doloribus vehementibus diuturnæ. Mentis emotio-

nes tremulæ, palpatoria, phreniticae sunt, & dolores circa suram, in his mentem emouent. Quicumque in febre continua, voce destituti iacentes, oculis conuulsi nectant, hi si postquam sanguis ipsis ex naribus fluxit, & vbi vomuerunt loquantur, & ad seipsos redeant, seruantur. Si vero hæc non fiant, difficile spirantes facti breui moriuntur. Qui melius habuerunt, si post tridie cohibiti, quarta exacerbentur, malum est. Num & tales exacerbationes phreniticae sunt. Quibuscumque desinunt febres, non in diebus iudicatoriis, his recidiuæ fiunt. Qui in principio tenues, eum capitis pulsu, & vrina tenui, ad iudicationem acerbantur, his nihil miri est si & mentis emotio insuperque vigilæ accedant. In morbis acutis, motus iactatio, somnus turbulentus, quibusdam conuulsionem significat. Turbulentæ cum ferocia excitationes mentem emouentes, malæ sunt, itemque conuulsoria, tum aliàs tum cum sudoribus. Conuulsoria etiam videntur colli ac dorsi perfrigerationes, imò etiam totius corporis. In his mictiones sunt pelliculosæ. Deliria cum soporè, conuulsoria. Mentis emotiones modice feroces, ferinæ sunt, sed & conuulsiones significant. In morbis longis, ventris præter rationem tumores, conuulsorij. Affectiones statim turbulentiæ, vigilias inducentes, sanguinem de naribus stillantes, sexta die alleuantes per noctem; verum post tridie rursus affligentes, exudantes in somnum delatæ, mentem emouentes, large sanguinem fundunt, & morbos soluunt. Aquosa vrina talia significat. Qui cum relatis, ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, maligne habent. Delirium in spiritu & sudore, lethale est. Lethale est & in spiritu ac singultu. Insomnia in phrenitide euidentiâ, bona sunt. In phrenitide egestiones alui albæ, & torpor, malum. Rigor his pessimus est. In phreniticis in principiis affectiones mansuetæ, ac frequenter transmutationem habentes, malæ sunt. Quibus ab atra bile mente moti, tremuli fiunt, ac saliuam fundunt, num sanè phrenitici sunt. Mente moti, acute insuper febrientes, phrenitici sunt. Phrenitici parum bibentes, strepitum valde percipientes, tremuli, aut conuulsi. In vehementer phreniticis, tremores lethales sunt. Deliria, circa necessaria, pessima. Quæ ex his exacerbantur, lethalia

lethalia sunt. Mentis percussiones, voces clangorosæ, linguæ conuulsiones tremulæ, & voces tremulæ factæ, mentem alienant. Duricies in his perniciofa est. Prædeliratorum deliria, pessima. Affectiones in phreniticis frequenter transmutationem habentes, conuulsoria, praua. Phrenitici cum perfrigeratione saliuam fundentes, vomitum nigrum indicant. Qui varie ægrotant, & frequenter soporosi mente mouentur, his nigrum vomitum expectandum esse dicitur. Quæ conuulsorio modo exacerbantur, stupefactoria sunt. Tumores iuxta aurem, in morbis longis parui sunt: Sanguinis fluxiones ac vertigines insuper apparentes, perniciose. Febres vertiginosæ, & cum voluulis, & sine voluulis, perniciose. Anhelosis febris postea acuta.

Cum præcordio intento perfrigeratis, magnus circa aurem tumor. Quibus in febre dolores circa lumbos & infernas partes oborti, septum transuersum contingunt, infernas partes relinquentes, perniciosi sunt, tum aliàs, tum si aliud quoddam signum prauum accedat. Si verò aliâ signa non fuerint praua, suppuratum fore timor est. Pueris febris acuta, & alius suppressa cum vigiliis, & calcitrare, & colorem mutare, & ruborem habere, conuulsorium est. Affectiones statim turbulentiæ, vigilias inducentes, & nigra compacta egerentes, partim sanguinem fundunt. Affectiones cum vigiliis & anxietudine repentina, sanguinem fundunt, tum aliàs, tum si quid etiam ante profluxerit. Num & qui modice perfrigerati postea horruerunt: At qui circa exacerbationes tussunt, & parum exudant, maligne habent. Ad latus dolore ac suffocatione accedente, hi suppurantur. Quibus in febribus continuus pustulæ per totum corpus erumpunt, lethale, si non purulentus abcessus fiat, maxime autem circa aurem his fieri solet.

In morbo acuto externas partes perfrigerari, internas autem ardere, & sitire, malum est. Febres continuæ per tertiam diem augescentes, periculose. Quibus febris aliquando intermittit, periculo vacat. In febribus longis, aut tubercula, aut dolores, in articulis sunt: vt si facti fuerint, non sunt inutiles. Capitis dolor in morbo acuto, præcordium reuulsum, non profuente ex naribus sanguine, ad phrenitidè deuenit. Febres lypricæ, bilis sursum ac deorsum effusione non accedente, non soluuntur. Morbus regius ante septimum diem acce-

dens, malum. Septimo vero ac nono, & vndecimo ac decimo quarto, iudicatorius est, si non præcordia induret: Sin miâus, ambigua res est. Frequentes per eadè recidiuæ, circa iudicationem sanguinolentiæ, nigrorû vomitum faciunt, fiunt autem & tremulæ. Dolores qui in tertianis febribus exacerbantur, tertianarum generis morbum faciunt, & grumosum sanguinem egerunt. In febribus secundum venam quæ est in collo, pulsus ac dolor, in dysenteriam desinit. Color qui sæpe in colore transmutatur, vtilis est. In biliosis spiritus magnus, & febris acuta, cum præcordij intensione, iuxta aurem abcessum facit. Qui ex morbis longis se refocillantes bene cibum accipiunt, & nihil proficiunt, hi maligne recidiuam incidunt. Quibus in febribus venæ in temporibus pulsant, & facies sana est, & præcordium non molle, diuturnum morbum significat, & non desinentem citra multi sanguinis ex naribus fluxum, aut singultum, aut conuulsionem, aut coxendicum dolorem. In febre ardente, si alius eruperit, mortale est. Ex alui dolore laborioso, febris ardens, perniciofa. In febribus ardentibus, si aurium sonitus accedant, cum visus hebetudine, & grauitate secundum nares, melancholico modo ab atra bile mente mouentur, sanguine ipsis non erumpente. Tremores in febribus ardentibus, mentis percussio soluit. In febre ardente fluxio sanguinis ex naribus, quarta die, mala est, si non aliud quid boni coinciderit: Verum quinta, minus periculosa est. Qui ex febribus ardentibus aliquantulum perfrigerantibus, cum egestionibus alui aquosis ac biliosis laborant, oculis malum est, tum aliàs, tum si stupidi fiant. Febris ardens rigore superaccedente soluitur. Febres ardentès recidiuare solent, & vbi per dies quatuor significationem de se præbuerunt, postea exudant: Sin minus, septima die. Febres ardentès quatuordecim dies diuidicant, aut alleuantes, aut perimentes. Ex febre ardente, abcessu purulento circa aurem non oborto, non valde seruantur. Lethargici, tremuli ex manibus, somnolenti discolorès, tumidi, pulsibus tardi sunt, & partes sub oculis eleuatas habent, & sudores insuper accedunt, & alios biliosas, intemperatas & subhumidas habent. Si vero obaridas habuerint, vrina & egestiones alui latenter ipsis progrediuntur: vrina velut iumentorum est: potù non expertint, neque

neque aliud quicquam. Postquam vero resipuerint, collum dolorosum se habere dicunt, & sonitus per aures transire. Qui vero ex lethargicis seruantur, plerumque pectore suppurati fiunt. Quibuscumque in febribus tremores citra iudicationem cessant, his temporis progressu, abscessus dolorosus suppuratus in articulos fit, & vesica dolorosa. Febrientibus quibus subores sunt in facie, & dolor capitis fortis, & venarum pulsus, his sanguinis fluxio plerumque contingit. Quibus autem cibi fastidia sunt, & oris ventriculi morsus, & multum saliuæ, his vomitus fit. Quibus vero ructus adsunt, & flatu, strepitus ac eleuationes ventris, his fit alui exturbatio. Qui diutius securo ex febre continua laborant, citra dolorem aut inflammationem, aut aliam causam, his abscessus expectatus est cum dolore ac tumore, & magis in infernis partibus. Expectare autem oportet abscessus, his magis qui trigesimum annum egressi sunt, & tunc expectare abscessus oportet, vbi viginti dies febris transierit. Senioribus autem minus fiunt, & vbi multo tempore febres durant. At intermittentes & erroneo modo inuadentes, autumno maxime in quartanam leniter transeunt, & hoc magis his qui triginta annos excesserint. Abscessus autem hyeme magis fiunt, & tardius desinunt, & minus recurrunt. Quibus vero sæpe recidiua contigit, his si semestre tempus transierit, tabes coxendicum leniter accedit. Quæcumque signa febris se opponunt, & non abscessus, significatione habent, maligna sunt. Febres quæ neque in diebus indicatoriis, neque post solutorium signum decesserunt, recidiuant. Acuti morbi in diebus quatuordecim iudicantur. Tertiana exquisita in quinque, aut septem circuitibus, aut ad summum in nouem iudicatur. Quibus febrile incipientibus, sanguis de naribus sternutatione contingente destillat, & vrina subsidentiam albam in quarta die habet, his in septima die solutione significat. Morbi acuti iudicantur, sanguine de naribus fluente, in die iudicatorio: & sudore multo oborto, & vrina purulenta ac vitri formam referente, prodeunte, & bonam subsidentiam habere, & aceruatim exeunte: Abscessu item memorabili oboriente, & aluo mucosa & cruenta derepente egerete: & vomitibus non prauis contingentibus circa iudicationem. Somni profundi, non turbulenti, firmam iudicationem significant: Turbulenti vero cum

dolore corporis, incostantes sunt. Septima die, aut nona, aut decimaquarta, fluxiones sanguinis a naribus contingentes, plerumque febres solunt: Similiter & alui fluxio biliosa, & qualis in dysenteria fieri solet: & genuum ac coxendicum dolor: & vrina concocta ad iudicationem. In muliere vero etiam menstruæ purgationis fluxus. Quibus in febribus sanguis abunde vndeque profluxit, his in refectionibus à morbo alui humectantur. Qui in febribus exudant, caput dolentes, aluo suppressa, conuulsi fiunt. Mentis emotiones modice feroces, & ferinum, & conuulsionem significant. Conuulsio in febre oboriens, & eadem die desinens, bona est. Conuulsio in febre oboriens, sedat febrem eadem die, aut postera, aut tertia. Si vero tempus in quo incepit transgrediatur, & non desinat, malum est. Febres intermittentes, verum inæqualiter calefactes, aluo inflata, pauca egerente, in his post iudicationem lumborum dolore sequuto, alui erumpunt. At amburentes ad manum, torpidæ, siticulosæ, anxiosæ, in his aluo suppressa grauati exoluntur. Quandoque vero & rubicundæ in pedibus ambustiones, eadem significant. Hybernæ febres quartanæ, leniter in acutos morbos transeunt. Capitis dolor pertinax cum febre acuta, & alio signo maligno, lethale est. Ceterum sine signo malo, transgrediens vigesimum diem, sanguinis aut puris fluxum è naribus, aut abscessus ad infernas partes significat: fluxiones quidem iunioribus trigintaquinque annis, senioribus vero, abscessus: Si vero circa frontem ac tempora fuerit dolor ille pertinax, fluxiones. Quibus capitis sunt dolores, & sonitus aurium, citra febrem, & vertigo, & vocis tarditas, & manuum torpor, eos aut syderatos, aut comitiales, aut obliuiosos fore expecta. Qui caput dolent, stupore correpti, delyrantes, aluo suppressa, oculo ferociente, florulenti, hi in posteriorem partem conuelluntur. Capitis succussiones, oculi rubicundi, mentem manifeste emouentes, perniciosæ sunt. Non commouentur hæc, sed circa aurem tumorem faciunt. Capitis dolor, cum sedis & pudendorum dolore, & torpore, & impotentiam inducit, & vocem resoluit. Hæc horrenda non sunt, verum somnolenti ac singultientes sunt nono mense, ex quibus soluta voce, in idem restituntur. Qui in capitis dolore ascaridas habent, his surditas & sopor consequens, abscessus circa aurem exsuscitat. Qui caput dolent, stupore detenti,

detenti, dolorosi, oculum rubicundum habentes, sanguinem effundunt. Capitis concussiones, & aurium sonitus, sanguinem effundunt: aut mulieri menses deducunt, tum aliàs, tum si iuxta spinam ardor consequatur: fortassis autem dysentericis fluxiones.

Capite grauati, iuxta sinciput dolentes, vigiliis infestati, sanguinem effundunt, tum aliàs, tum si quid ad collum se extendat.

Vomitus in capitis doloribus æruginosi, cum surditate, vigilatibus, cito insaniam excitant. Quibus capitis ac colli dolor est, sed & totius corporis tremula quedam impotentia, sanguinis eruptio soluit. Quin & tempore hæc soluntur. Verum velicæ in hoc supprimuntur. In acutis capitis doloribus, & in torpidis cum grauitate, conuulsionem fieri solent. Capitis dolorem soluit pus per nares, aut sputa crassa, & non olentia. Soluit item vlcerum eruptio. Quandoque & somnus, & alui fluxus. Capitis dolor moderatus cum siti cibum capiente, aut cum sudore non soluente febrem, abscessus in gingiuis, aut circa aurem significat, aluo non exturbata. Capitis dolor soporosus cum grauitate, conuulsorium quid facit. Caput dolentes, siticulosi, aliquatenus vigilantes, obscuro cognitu, impotentes, ex aluo liquida delassati, num mente mouentur? Caput dolentes, surdastri, manibus tremuli, collum dolentes, mingentes nigra condensata, vomentes nigra, perniciosæ habent. Caput dolentes, exudantes, aluum suppressam habentes, conuulsioni obnoxij sunt. Sopor vbique malus est. Soporosi in principiis euadentes, cum capitis, lumborum, colli, præcordij dolore, vigilantes, num phrenitici sunt? Nasus in his destillans, perniciosus, tum aliàs, tum quarto ab initio die. Malum est etiam alui proliuium valde rubicundum.

Soporosi ab initio exudantes, vrinis concoctis ardentes, verum citra iudicationem perfrigescentes, & breui rursus ardentes, torpidi, soporosi, conuulsi, perniciosæ habent. Somni soporosi, & perfrigerationes, perniciosi sunt. Soporosis delassatis, surdis factis, aluo erumpente si rubicunda egesta fuerint circa iudicationem, profunt.

Soporosi, anxiosi, præcordium dolentes, parum vomentes, abscessus iuxta aurem habent: antea verò circa faciem tumores cum sopore. Morbi derepente mentem percipientes cum anxietudine, sanguinem profundunt. Soporosa, anxiosa, dolorosa præcordia, frequenter parum spuentia: tu-

mores circa aurem habent. Soporosi, num aliquid conuulsorium habent? Affectiones soporosa, fatuitatem inducentes, stuporis detentionem inferentes, præcordia variantia, & ventrem tumidum habentes, cibum fastidiètes, aluo suppressa exudantes, num his turbidus spiritus, & genitura simile quid pertransiens, singultum significat? Num & aluus biliosa insuper egerit? Splendidum in his mictum prodest. Ventres quoque his insuper turbantur. Cerebro corrupto alij in tribus diebus, alij in septem moriuntur. Has verò si effugerint, seruatur. Quibus autem ex his resectis, os disparatum, repletum fuerit, hi pereunt. Caput dolentibus ex posteriore parte ossa rupta habentibus, fluxio è nare larga crassa, mala est. Hi vbi oculum antea doluerint, rigent. Num & iuxta tempora ossium diruptiones conuulsoriae sunt? Auris dolor pertinax, cum febre acuta, & alio quodam signo aliquantum maligno, iuuenes quidem septima die occidit, & citius delirio correptos, si non multum pus effluerit ex aure, aut sanguis è naribus, neque aliud quoddam bonum signum compareat: Seniores autem tardius & minus tollit. Nam & aures suppuratione præueniunt, & minus delirant. Verum multi ex his recidiuant, atque sic pereunt. Surditas in acutis ac turbulenti consequens, malum. Malum etiam in longis. In his autem dolores etiam ad coxas deducit. In febribus surditas, aluum sistit.

Aures frigidæ, & pellucidæ, & contractæ, perniciosæ. Timitus in acutis, & sonitus in auribus, lethale. Sonitus aurium, cum visus hebetudine, & narium grauedine, mentem emouet, & sanguinem profundit.

Quibus surditas cum capitis grauitate, & præcordij intensione, & ad splendorem turbatio, sanguinem profundit. In febre acuta aures obsurdescere, furiosum est.

Valde surdi, in accipiendo tremuli, linguam resoluti, torpidi, malum. Accedente ægritudine surditas, & vrina subrubicundâ subsidentiam non habens, sed id quod in medio innatat, mentem emouet. Morbo regio corripit, in his malum est. Mala est & ex morbo regio fatuitas. Hos voce priuari, sentientes tamen esse contingit. Fortassis autem & aluus male his afficitur. Quæ circa aurem dolorose excitantur, perniciosæ sunt. Rubores circa aurem ex prægresso dolore, in febribus oboriētes, signum quidem sunt erysipelatis in facie futuri. Sed & conuulsionem ex talibus fiunt, cum vocis interceptione ac exolutione. Tumores circa

ca aurem ex plurimis graueolentibus cum febre acuta, & præcordio intento, tardius excitati, occidunt. Tumores circa aurem leuiter syderatis, mali. Tumores circa aurem in longis morbis non suppurantes, lethales. Alui verò his deorsum feruntur.

Num quibus abscessus sunt iuxta aures, caput dolent? Num & supernis partibus exudant? Num & insuper rigent? Num & alui erumpit, & quid soporosum habent? Num & aquosa est vrina, alba innatantia habens, & aliquantum varia, exalbida, graueolentia? Abscessus iuxta aurem submouent tussiculæ, cum sputationibus contingentes. Vrina in abscessibus retro aures cito & modicè maturescens, malæ sunt, & sic perfrigerari, malum est. Abscessus circa aurē in morbis diuturnis suppurati, non valde albo & inodoro pure, occidunt, & maxime mulieres. Abscessus iuxta aurem, ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt, & si non iudicationem fecerint, & maturescant, aut ex naribus sanguis fluxerit, aut vrina subsidentiam crassam habuerint, ægri pereunt. Plerique verò talium tumorum antea propulsantur. Verum considerare oportet insuper etiam ipsas febres, siue auferant, siue remittant, atque sic pronunciare. Ex surditate ac torpore, de naribus aliquid destillare, difficultatis aliquid habet. Vomitus his conueniet, & alui turbatio. Ex surditate leniter abscessus iuxta aures fiunt, tum aliàs, tum si quid nauis accedat. Sed & soporosus ex his etiam magis abscessus ad aurem fiunt. Surditatem ex febribus, sanguinis è naribus fluxio soluit: itémque alui turbatio. Facies que ex tumida humiliatur, & vox leuior ac debilior euadens, & spiritus rarior ac leuior, remissionē in sequentem diem significat. Faciei corruptio, lethalis. Verum minus, si propter vigilias, aut famem, aut alui exturbationem fiat: Et si id quod propter hæc corruptum est, sedetur per noctem ac diem. Talis autē fuerit, oculi caui, nasus acutus, tempora collapsa, aures frigida ac contractæ, cutis dura, color pallidus aut niger. Liuescens verò ex his palpebra, aut labium, aut nasus, breui lethale est. Faciei bonus color, & toruitas, in morbo acuto, malum est. Frontis ex his contractio, phrenitidis signum est. Circa faciem color bonus, & sudores non febrientibus, stercora verusta subesse significat, aut victus rationē inordinatam. Rubores circa nasum, alui humescētis signa sunt. Do-

lores circa præcordia aut pulmonem si suppurentur, malum est. Oculorum puritas, & albas ipsorum partes, ex nigris aut liuidis puras fieri, iudicatorium est. Si igitur cito purgantur, celerem iudicationē significat: Si tarde, tardiorē. Caligo oculorū, aut si alba ipsorum pars rubescat, aut liuescat, aut venulis nigris impleatur, bonū non est. Malum est etiam lucis splendorem fugere, aut lachrymari, aut distorqueri. Et alterū minorē fieri, malum est: & oculos frequenter agitare, ac iactare, aut paruas lemas ac fordes circa ipsos, aut cōcretionem tenuē albicantem habere: aut albam partem maiorem fieri, nigram verò minorem: aut nigram sub palpebram supernam occultari. Mala est etiā oculorū cavitās, & expressio valde foras, & splendoris extritio, ut pupilla extendi non possit. Et extremitatum palpebrarum curuitas, & oculi fixi, & assiduè nictare, & colores permutare, & palpebras inter dormiēdum non committere, perniciosum est. Malus est & oculus peruersus.

Oculorum rubor in febre oboriens, alui diuturnā malignam affectionē significat.

Circa oculos pustularum eruptiones in virum refectionibus, aluum prorumpere faciunt. In oculorū distortionē, febrienti, lassato, rigor perniciosus: & soporosus in his, male habent. Viro lippienti, febre superueniente, solutio: Sin minus, periculum est ne cæcus fiat, aut pereat, aut vtrunque.

Quibus lippientibus capitis dolor accedit, & ad multū tempus concomitatur, periculum est ne cæci fiant. Lippienti alui profluuium sua sponte prodiens, vile est.

Oculorū obscuratio, & oculus fixus caliginosus, malum. Oculorum obscuratio, cum animi deliquio, breui conuulsionem inducit. Oculorum restitudo in morbo acuto, & motus velox, & somnus turbulētus, & vigilias, & quandoque sanguinis è naribus stillationes, nihil boni. Qui febres ad tactum non adurentes habent, phrenitici fiunt: & magis si sanguis fluxerit. Lingua quæ in principio quidem inhorruit, in colore verò permanet: progressu autem temporis exasperatur, & liuescit, & rumpitur, lethalis est. Si verò valde nigrescat, in quartadecima die iudicationem fore significat. Periculosissima autem est nigra, & eum virore pallida. Linguam circa bifidam sui partem, velut salua alba obducti, febris remissionis signum est, si quidem id quod superinductum est, crassum fuerit, eadem die: Si verò tenuius, posttridie: Si verò

verò adhuc tenuius, tertia die. Eadem significat etiam huiusmodi, si circa summam linguam fiant, verum minus. Lingua tremula cum rubore iuxta nasum, & aluo liquida, si reliqua sine signis sint circa pulmonem, malum est, & celeres purgationes, perniciosas significat. Lingua citra rationem tenera euadens, & cum cibi fastidio nauisabunda, cum frigido sudore, ex aluo liquida, nigrorum vomituum signum est: lassitudo in his mala est. Lingua tremulæ quibusdam etiam aluum liquidam quandoque faciunt. Denigratæ verò in his, celerem mortem significant. Num lingua tremula mentem non firmam significat? Lingua asperæ & resiccata, phrenitica sunt. Dentis collidere aut stridere, quibus non familiare, id est à pueris, furiosum ac lethale est: Iam verò delirias si hoc faciat, penitus lethale est. Perniciosum autem est & resiccari dentes. Dentis corruptio, abscessum circa gingiuam factum soluit. Ex dentis corruptione vehemens febris superaccedens, & delirium, lethale est. Si verò feruentur, vlcera suppurabunt, & ossa discedent. Quibus circa palatum humoris collectio fit, plerumque suppuratur.

Dolores vehementes circa maxillas, periculum est ne ad ossis educationem deueniant. Labium contractum, alui biliosæ eruptionem significat. Sanguis de gingiuis, ex aluo liquida, perniciosus. Sputi excreationes in febre, liuidæ, nigra, biliosæ, si quidem supprimantur, malæ sunt: secedentes verò pro ratione, vtilis. Quibus sanguinolenta sputa, ac tussis supprimuntur, his corpus velut à pustulis rubescit: Verum ante obitum exasperatur. Scretio frequens, si sanè & aliud quoddam signum affuerit, phrenitidem indicat. Vocis interceptiones cum exolutione, pessimæ. Modicè feroces mentis emotiones, malæ & ferinae sunt. Quibus vox cum febre deficit, & cum iudicatione intercepta, tremuli moriuntur. Vocis interceptiones in febre conuulsorio modo contingentes, quæ ad mentis emotionē cum silentio deueniunt, perniciosum. Vocis ex dolore interceptiones, dolorosam mortem inducunt. Vocis interceptiones cū exolutione stupefactorio modo, perniciosæ sunt. Voces contractæ post medicamenti sumpcionem, num prauæ sunt? Plerique horum exudant, & ventres humectos habent. In vocis interceptione spiritus, velut his qui strangulantur, præ manibus expositus, malus est. Num

& mentem emouet? Ex capitis dolore vocis interceptiones si sint, febricitates cum sudore laxantur in seipfos, fiuntque morbi reuertentes diutius durantes: his insuper rigere, malum non est. Mentis emotiones cum vocis interceptione, perniciosæ.

Vocis interceptiones insuper rigentibus, lethales. Tales autem leniter caput dolent. Vocis interceptiones cum exolutione, in febre acuta, sine sudore, sunt quidem lethales, minus verò quàm cum sudore. Verum diuturnitatem temporis significant: fortassis autem & qui ex recidua tale quid patiuntur, tutissimi sunt. Perniciosissime autem ex talibus habet quibus sanguis ex naribus fluit, & quibus alui humectantur. Vox acuta, planctum referens, & oculorum obscuratio, conuulsorium est. Dolores his ad infernas partes, toleratu faciles sunt. Cum voce tremula, solutio alui præter rationem, in his moram trahentibus diuturnis, pernicies est. Frequentes subsoporatæ vocis interceptiones consistentes, tabem præsignant. Spiritus quidem & paruus est, inflammationem & dolorē in locis principalibus significat: Magnus autem & per multum tempus, delirium aut conuulsionem. Et frigidus quidem lethalis est, lethalis autem est & febriculosus & fuliginosus: verum minus quàm frigidus. Et qui magnus foras exspiratur, paruus verò intro: & paruus foras, magnus verò intro, pessimus sanè est, & morti propinquus. Itémque extendens, & vrgens, & obscurus, & dupla intro reuocatio, veluti superinspirantibus. Bona autem spiratio, in omnibus morbis qui cum febre acuta sunt, & in quadraginta diebus iudicantur, magnum momentum ad salutem habet. Collum durum & dolorosum, & maxillarum colligatio, & venarum iugularium palpitatio fortis, & tendinum distentio, perniciosum. Dolores in faucibus gracilibus strangulatorij, à capitis dolore originem trahentes, conuulsorij sunt.

Frigiditates colli ac dorfi apparentes: Sed & totius corporis conuulsoria: In his mictiones fiunt, crassiorem farinam referentes. Quibus circa fauces irritamenta sunt, his tumores circa aurē leniter erumpunt. Fauces dolorosæ, graciles, cum ægrè tolerabili molestia, perniciosæ acutè sunt. Quibus spiritus retrahitur, & vox strangulatoria est, & vertebra intrò confidet, his in fine velut contrahente quodam spiritus fit. Fauces modicè exasperatæ, Hipp. opera. S 2 &

& alius vanis conatibus nitens, frontis dolores, ægri palpando contrectantes, dolorosi: quæ ex his auferunt, difficilia sunt.

Dolores fortes circa fauces, tumores circa aurem, & conuulsiones efficiunt. Colli item ac dorsi dolores. Cum febre acuta conuulsiones, perniciose. Colli & cubitorum dolores, conuulsorij. A facie autem hi, & secundum fauces. Pallidi, graciles, saliuam sputantes: In his in somnis sudores, boni sunt. Num & sudore leuari, plurimis non malum est? Dolores ad infernas partes his toleratu faciles sunt. In dorsi ac pectoris dolore, mictio cruenta suppressa, perniciose est dolorose. Colli dolor malum quidem in omni febre, pessimum autem his quibus timor est, ut etiam insaniant. In pectoris dolore febriculoso, alius turbata, torpida, nigrarum egestionum signa sunt. Dolores parui in acutis iuxta fauces graciles, in gracili vbi hiarit, non facile os contrahente, mentem emouent. Ex his phrenitici perniciose habent.

Fauces exulceratae in febre, cum alio signo ex his quæ difficilia sunt, periculosa sunt. In febribus derepentè suffocari, & deglutire nõ posse, extra tumorem, malum est. Collum conuertere non posse, neque deglutire, ut plurimum lethale est. Præcordium molle esse conuenit, & doloris exors, & æquale. At inflammatum, aut inæqualiter se habens, aut dolens, signum est ægritudinis non leuis. Tumor verò in præcordiis durus & dolorosus, pessimus quidem est, si iuxta omnes partes fuerit. Ex his autem qui ab vna parte sunt, minus periculosus est qui à sinistra est. Significant autem in principio quidem tales mortem citam: Si verò viginti dies transmittant, febre manente, suppuratione. Contingit autem his in primo circuitu, etiam sanguinis eruptio de naribus, & valde prodest. Plerumque enim hi caput dolent, & visus obscuratur: & magis in his sanguinis eruptionem affore expecta. In ætatibus autè annorum trigintaquinque: Senioribus verò minus. At verò molles & doloris exortes tumores, diuturniores iudicationes faciunt, & minus periculosi sunt. Sed & hi sexaginta dies transgredientes, febre manente, suppurantur. Consumilia verò significat, & tumores circa ventrem, his qui sunt in præcordiis. Verum minus suppuratur hi quàm illi. Minimè verò qui sub vmbilico consistunt: & sunt etiam hi quidem in tunica, illi verò sursum diffusi. Lethales autè sunt

ex ipsis, quicunque intro rupti fuerint: ex reliquis autem suppurationibus, quæ quidem foras rumpuntur, optimum est, ut in breuissimam & acutissimam molem colligantur: quæ verò intro, ut neque mole, neque dolore, neque colore, foris se manifestas faciant. Contrarium autem pessimum est. Quædam verò ex his propter puris crassitudinè, nullam de se significationem præbent. Porro recentes in præcordiis tumores, si non cum inflammatione fuerint, & dolores ab ipsis, soluit murmur in præcordio obortum, & maxime quidem si pertransierit per vrinas, & alui egestiones. Sin minus, si etiam ipsum pertransierit. Prodest autem & si subdescenderit ad infernas locos. Pulsus in præcordio cum tumultu, mentis emotorius est, & magis si oculi frequenter moueantur. Oris ventriculi dolor, & pulsus præcordiorum febre perfrigerata, malum, tum aliàs, tum si insuper exudarint. Dolores ad præcordium irruentes, tum aliàs mali sunt, tum si aluos humectet. Peiores autè sunt, si breui fiant: & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni sunt, & aliæ suppurationes. Oris ventriculi dolores cum tormine, ventris animalcula erumpere faciunt. Oris ventriculi dolor seniorè frequenter impetens, mortem repentinam significat. Quibus præcordia eleuatur, aluo suppressa, malum est, maxime autem in morbis tabidis longis: & quibus alui humectantur, in præcordio inflammatio suppurationis est, quibus ante mortem nigra per aluum subeunt.

Præcordiorum distictio cum sopore anxioso, in caput dolente, abscessus circa aurem attollit. Post præcordiorum tumorem, biliosis spiritus magnus & febris acuta, abscessus circa aurem attollit. In dolore præcordiorum submurmuranti, lumborum dolor superaccedens in febribus, ventres ut plurimum humectat, si non flatus eruperit, aut vrinæ copia prodierit.

Ex præcordio diutine afflicto, & aluo graueolenti abscessus circa aurem, occidit.

Quibus à præcordiorum doloribus, alius paulatim subuiscosa egerens, pauca stercorea effundit, num etiã sanguinem effundit? Quibus derepentè dum sine febre sunt, præcordij & oris ventriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & alius in tumorem eleuata est: soluit venæ sectio, & alui fluxio. His febrile nociuum est.

Longæ enim & vehemètes febres fiunt, & tussis, & spiritus & singultus fiunt. His autem

autem ad solutionem tendentibus, dolor fortis coxarum, aut crurum, aut puris sputum, aut oculorum priuatio succedit.

Quibus dolores præcordiorum, oris ventriculi, hepatis, partium circa vmbilicum, hi sanguine per aluum egesto, seruantur: non autem egesto, moriuntur. Quibus præcordia non mollia, facies sana, non liberantur citra multi sanguinis ex naribus fluxum, aut conuulsionem, aut coxendicum dolorem. Dolores ad præcordia in febre, voce intercepta, sine sudore soluti, malum est. His ad coxendices dolores fiunt. Iuxta ventrem in febre palpitationes, mentis emotiones inducunt: sanguinis autem fluxio horrorè efficit. Dolores in febre ad præcordia exilientes, sine sudore soluti, maligni sunt. His ad coxendices dolores fiunt, & ipsis vnà cum febre ardente, alius deorsum erumpens, perniciosus est. Dolores circa vmbilicum palpatorij, habent quidem & aliquid mentis emotorium, verum circa iudicationem pituita his acuatim copiosa cum dolore penetrat. Post aluum suppressam, præcordia subleuata in tumorem, mala sunt, maxime tabesceribus iam diu, & quibus alui humectantur. Anxietatem in præcordio sentientibus, tumores circa aurem oborti, ipsos occidunt. Durities circa ventrem cum dolore, in febribus cum horrore, cibum auerfantibus, si alio insuper parum humectata, purgationem non faciunt, ad suppurationem perueniunt. Dolor supra vmbilicum, & lumborum dolor, si medicamentis non soluatur, in hydropem siccum desinunt. Dolores ex lumbis diuturniores, qui febre tertianæ generis modo exacerbantur, grumosum sanguinem egerere faciunt. Dolores in lumbis, sanguinis fluxionem inducunt.

Ex lumborum dolore sanguinis fluxiones largæ fiunt. Quibus ex lumborum dolore, recursus ad caput, & manus torpidæ, & oris ventriculi dolores, & aurium sonitus, his sanguis largè profluet. Sed & alui his deorsum erumpunt, & mens turbata est ut plurimum. Ex dorsi dolore ægritudinis principia difficilia sunt. In lumborum dolore pertinaci, & ampliore alui subductione, à veratro vomere spumosa multa prodest. Spinæ distortionem ac spirandi difficultatè, sanguinis fluxio soluit. In lumbis dolentibus oris ventriculi dolores insuper accedentes, signa sanguinis fluxionis sunt, etiã prægressæ. Affectiones ex lumbis ad collum & caput transcentes, leuis

siderationis modo resoluentes, conuulsoria, metis emotoria sunt. Num tales etiam soluuntur conuulsionibus? Aut talium alui ægrotant per eadem prodeuntia? Ex lumborum doloris recursum, oculorum distortio, malum. Dolor in pectus firmatus torpore, malus in febre est. Hi repente pereunt. Ex lumborum dolore recursiones ad os ventriculi febriculose, horrorem inducentes: Sic affecti reuomentes tenuia aquosa, mente moti, voce destituti, nigrorum vomitu factis moriuntur. Diuturni circa lumbos, & tenue intestinum dolores, & ad præcordia dolores, si ægri cibos auerferunt vnà cum febre, his dolor intentus ad caput progressus, repente ipsos occidit conuulsorio modo. Quibus lumborum dolor est, hi male habent. Num his tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibis in rigore? Num lumbos dolentibus, cibos fastidientibus, non vomentibus, modicè ferociter mente motis, spes est nigra proditura esse? Lumborum dolor in ventriculi os dolente, cum excreatione violenta, habet quid conuulsorium. Rigor vnà cum iudicatione aliquatenus horrendus est. Lumborum dolor sine causa manifesta sæpe impetens, maligni morbi signum est. Lumborum dolor cum sopore anxioso, malus est. Lumborum distictio ex muliebrium mensium multitudine, ad suppurationem tendit: & variè procedentes viscosi, graueolentes, strangulatorij mensis ex prædictis, ad suppurationem tendunt. Arbitror autem tales etiam aliquatim delirare. Quibus lumborum dolor, & lateris, sine causa manifesta, hi regium morbum incurunt. Perfrigerationes ex sanguinis eruptionibus in diebus iudicatorijs vehementes, pessimæ sunt. Vice versa sanguinem erumpere, malum est: veluti in splene magno ex dextris: & circa præcordia eodem modo se res habet. Vulnera sanguinem fundentia, insuper rigentia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur.

Affectiones quæ quinta die sanguinem largè fundunt, sexta insuper riguerunt, septima perfrigeratae fuerunt, & repente recalcactæ, in his alui male afficiuntur. Post sanguinis eruptionem, nigrorum per aluum egestio, mala. Mala autem sunt & rubicunda valde & æruginosa. Quarta die tales fiunt sanguinis eruptiones. Soporosi ex talibus conuulsi moriuntur, nigris prægressis, & ventre tumefacto. Post sanguinis eruptiones, & nigrorum egestiones, in acuto Hipp. opera. S 3 to

to surditas, malum. Sanguinis egestio his perniciosa. Surditas autem soluit. Quibus sanguinis eruptiones plures, his temporis progressu alui malè afficiuntur, si non vrina concocta prodierit. Num & aquosa vrina tale quid significat? Quibus ex sanguinis eruptione larga frequenti, multa fit alui cum nigris egestio, ea autem suppressa, sanguinis fluxiones: hi aluum dolent: vna verò cum quibusdam flatibus, facile tolerat. Num tales multis frigidis sudoribus exudant? Conturbata in his vrina, mala non est: neque id quod genituræ simile in ipsa refidet, verum plerunq; hi aquosa mingunt. Quibus de naribus in surditate ac torpore pauca destillant, habent quid difficultatis. Vomitus his conducit, & alui perturbatio. Magnæ in principiis sanguinis eruptiones, circa refectionem aluos humectat. Fluxiones ex naribus largè per vim suppressæ, quandoque conuulsionem prouocant: Venæ sectio soluit. Vndecima die contingentes sanguinis distillationes, difficiles sunt, tum aliàs, tum si bis stillauerint, & rursus stillauerint. In sanguinis fluxione multa, aut singultus, aut conuulsio, mala est. In his qui decolores, vsque ad septem annos vires recolligunt, & spiritus in viis acruatus, & terræ concupiscentia, sanguinis corruptione ac exolutionem significat. In morbis longis parua cõparentes sanguinis fluxiones, perniciosæ sunt. Vertigines ab initio sanguinis nariũ fluxio soluit. Ex naribus erumpente sanguine, cum exiguis sudoribus perfrigescentia, maligna sunt. Sanguinis detractio in perfrigeratione torpida, mala est. Qui aluo suppressa sanguinem effundunt, & vna cum sanguinis effusione insuper riget, his aluum velut ex intestinorum leuore lubricam hæc faciunt, itémque duram, & ascaridas, aut ambo. Sanguinis fluxiones statis temporibus contingentes, si ricolose, si sanguinem non effuderint, comitialis morbi mortem inducunt. Ex hæmorrhoidæ parum apparente, vertigines abortæ, parua ac modicam siderationem significant: soluit venæ sectio, & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid significat. Palpitantes per totum, num etiam voce intercepta moriuntur? Tremores conuulsorij oborientes in sudoribus, reuerri solent. Iudicatio his fit, vbi superriguerint. Superrigent autè hi ardore circa ventrem prouocati. Somnus multus in his conuulsorius, & ad frontè grauitates, & mictio

difficilis. Conuulsiones antea nõ cognitæ in strangulatis ab vtero, faciles sunt.

Conuulsoria sine sudore sputa defluentia in febrile, leuia sunt: His insuper alui aliquantum humectantur: fortassis autè & ad articulos aliquid abscedet. Quibus conuulsis oculi intentè relucent, neq; apud se ipsos sunt, & diutius agrotat. Quæ conuulsorio modo exacerbatur, cum stuporis detentione, abscessus iuxta aurè excitant.

Tremulis, anxiosis, parui iuxta aurè tumores conuulsionem significat, aluo malè affecta. Conuulsiones & retanicas distentiones febris accedens soluit. Conuulsio ex vulnere lethalis est. Conuulsio in febre contingens, perniciofa est: Minime verò pueris. Seniores septem annis in febre non corripiuntur conuulsione: Sin minus, perniciosum est. Conuulsionem soluit febris superueniens acuta, quæ prius non fuit: Si verò fuit prius, iam exacerbata.

Prodest & vrinæ transitus vitri speciem referens, copiosus, & alui fluxus, & somni. At repentinæ conuulsiones soluit febris, alui fluxus: In conuulsionibus vocis interceptio diu durans, mala est: parua autè, aut linguæ siderationem, aut brachij, aut dextrarum partium significat. Soluitur autè vrinis multis acruatis derepente prodeuntibus. Sudores autè paulatim oborientes profunt: Aceruati verò, itémq; sanguinis detractiones acruatæ lædunt. In distentionibus & ante & retro contingentibus, & in tergum solum contingentibus, si maxilla soluat, lethale est. Lethale est etiam sudare in distentione in dorsum contingente, & corpus dissolui, & in eadem affectione reuomere per nares, aut clamare, aut nugari, si ab initio vox intercepta fuit. In postera enim diem mortè significat.

Febriles in dorsum distentiones, vrinæ genituræ similes soluit. Anginæ quæ neque in collo, neque in faucibus, quicquam conspicuum faciunt, verum suffocationem vehementem ac spirandi difficultatem inducunt, eadem die & tertia occidunt. Quæ verò tumores & ruborè in collo accipiunt, in cæteris quidem consimiles sunt, verum diuturniores. Quibuscunq; verò & fauces, & ceruix, & pectus, simul rubuerint, diuturniores sunt: & ex ipsis maxime seruantur, si nõ recurrerint rubores. Si verò dissipentur, neq; tuberculo foras conuerso ac collecto, neque pure leniter ac sine dolore excreato, neq; in diebus iudicatoriis, perniciosæ sunt. Num etiam suppurati sunt?

Secu

Securissimum autem est ruborem & abscessum quàm maxime foras verti. Erysipelas vero foris quidem accedere, commodum est, intrò autem conuerti, lethale: Conuertitur autem intrò, quum disparate rubore pectus grauatur, & difficilem spirationem habet. Quibus vero angina ad pulmonem vertuntur, partim in septem diebus pereunt, partim euadentes suppurati fiunt, si non eductio pituitosa sursum ipsis fiat. Quibus per pullationis venarum vehementiam, stercus derepente per aluum secedit, lethale est. In anginis sputa gracilium subarida, malum. Anginosi in linguis tumores, citra signa disparentes, perniciosi: & dolores disparentes citra manifestam causam, perniciosi sunt. In anginis, qui non breui concocta expuunt, perniciosè habent. In angina dolores ad caput, citra notas, cum febre, perniciosi.

In angina dolores ad crura, citra notas, cum febre, perniciosi. Ex anginis citra iudicationem præcordij dolor, cum impotentia ac torpore oboriens, occidit occulte, etiam si valde mansuete se habere putent.

Ex anginosi citra notas attenuatis, dolor ad pectus & ad aluum progressus concitatus, pus egerere facit: aliàs autem eius qui exoluitur tale est. In anginis omnia perniciosæ sunt, quæ non manifestum dolorem faciunt. Sed & ad crura dolores diuturni procedunt, & difficulter suppurantur.

Ex angina sputa viscosa, crassa, valde alba, quæ violenter educuntur, mala sunt. Et omnis eiusmodi maturatio, mala. Purgatio multa deorsum, tales leuis siderationis modo perimit. Ex angina, subarida frequentia sputa, cum tussi, lateris dolorem inducentia, perniciofa: itémque ea quæ inter potandum per tussim subemergunt: & deglutitio violenta, mala. Pleuritici quibus in principio sputationes penitus purulentæ sunt, tertia die moriuntur, aut quinta. Si vero has effugerint, non multo melius habentes, septima, aut nona, aut vndecima suppurari incipiunt. Quibus supra aurem rubor, & similiter veluti pleuriticis calefcunt, & aluus biliosus ac graueolentibus exturbatur, hi vigesima ac quadragesima die periclitantur: vbi vero has effugerint, seruantur. Pleuritides sicca ac sine sputo, difficilimæ sunt. Horrendæ quoque hæc in quibus dolores superne sunt. Pleuritides sine conuulsionibus, grauiores sunt his quæ cum conuulsionibus fiunt. Quibus pleuriticis in principio lingua biliosa fit, hi se-

prima die iudicantur: Quibus autem tertia aut quarta die, circa nonam. Bulla subliuida oriente in lingua, in principio, qualis est ferri tincti in oleum, difficilior solutio contingit: & iudicatio quidem ad decimum quartum diem peruenit, sanguinem autem plerunq; spuunt. Sputum in pleuriticis tertia die maturari ac expui incipiens, citiores solutiones facit: Verum posterius, tardiores. In doloribus pleuriticorum commodum est aluum molliri, sputa colorari, strepitus in pectore non fieri, vrinam bene procedere: (His autem contraria, difficilia sunt:) itémq; sputum dulce fieri. Biliofa simul & sanguinea pleuritides, plerunq; nona aut vndecima die iudicantur, & maxime sanantur. Quibus autem pleuriticis in principio quidem dolores molles sunt, quinta vero aut sexta die exacerbantur, hi magis ad duodecimam perueniunt, & non valde seruantur: periclitantur autem maxime septima die ac duodecima. Vbi vero bis septem dies effugerint, seruantur. Quibus pleuriticis strepitus sputi multus in pectore est, & facies tristis, & oculus morbi regij colore infectus, ac caliginosus, hi pereunt. Qui ex pleuritide suppurati fiunt, in quadraginta a rptione diebus expuunt. Sputum in omnibus pleuriticis ac peripneumoniacis facile ac cito expui conuenit, & flauum sputo ammixtum esse. Quod vero longè post dolorem educitur flauum, aut non mixtum, & multam tussim inducens, malum est. Prauum autem penitus est flauum meracum, & viscosum, & album, & rotundum, & cum virore pallidum valde, & spumosum, & liuidum, & æruginosum. Peius autem aliquanto est id quod ita meracum est, vt nigrum appareat. At sanguine non multo permixtum flauum, in principio, quidem salutare est, septima vero die, aut posterius, minus tutum. Sanguineum vero valde, aut liuidum, statim in principio periculosum est. Præua sunt etiam sputa spumosa, & flaua, & nigra, & æruginosa, ac viscosa, & quæcunque cito colorantur. At mucosa ac fuliginosa, & cito colorantur, & securiora sunt. Quæ vero intra quintum diem ad coctionem colorantur, meliora sunt. Omne porò sputum non soluens dolorem, malum est: soluens autem, bonum. Quicumque vero cum bilioso purulentum educunt, aut seorsim, aut permixtum, plerunq; decima quarta die moriuntur, si non mali aut boni quippiam ex præscriptis super-

perueniat. Sin minus, pro ratione, maxime autem his quibus eiusmodi pus septima die incipit. Bonum vero est & in his & in omnibus circa pulmonem morbis, facile ferre morbum, à dolore liberatum esse, sputum facile educere, bene spirare, & sine siti esse, & totum corpus æqualiter calefcere, ac molle esse. Et ad hæc somnos, sudores, vrinas, alui egestionem, bonas esse. Mala autem sunt his contraria. Si quidem igitur omnia bona ad hoc sputum accesserint, seruari homo poterit. Si verò partim affuerint, partim non, non vltra decimum quartum vita producta peribit: Quod si contraria signa accedant, citius etiam. Quicunq; vero dolores in his locis non sedantur, neque ad exspuiciones, neq; ad venarum sectiones, ac victus rationes, suppurantur. Quibuscunq; autem ex peripneumonia abscessus circa aurem, aut ad infernas partes fiunt, & suppurantur ac fistulantur, hi superstites euadunt. Fiunt autem his quibus & febris, & dolor affuerit, & sputum pro ratione non prodierit, neque biliosæ alui egestionem, solutiusque faciles ac meracæ fiunt, neque vrina crassa valde, & multam subsidentiam habes: & alia salutaria habuerint. Fiunt autem ad infernas quidem partes, his quibus circa præcordia inflammatio fit: ad supernas vero, quibus præcordiū molle & doloris exors fuerit, & vbi per tempus aliquod difficulter spirauerint, ac citra manifestam causam cessauerint. At abscessus ad crura in periculosis inflammationibus pulmonis, omnes quidem commodi sunt, optimi autem, sputo purulento pro fluo euadente. Non procedente vero sputo secundum rationem, neq; vrina bonam subsidentiam habente, periculum est claudum fore hominem; aut multum molestiarum exhibitura res est. Si verò recurrerint abscessus, febre consequente, & sputo nõ procedente, periculum est ne moriatur ac deliret. Quicunq; vero peripneumonicus non purgatus iudicatoriis diebus, sed mente moti quatuordecim dies effugerit, eos periculum est suppuratos fieri. Peripneumonia ex pleuritide transmutata, securiores sunt his quæ ab initio fiunt. Corpora exercitata ac densa citius à pleuriticis ac peripneumonicis morbis pereunt quam in exercitata. Grauedines & sternutationes in morbis circa pulmonem, & antecessisse, & succedere, malum est. Reliquis autem sternutatio non incommoda est. Peripneumonicis quibus lingua rota alba ac aspera

fit, ambæ pulmonis partes inflàmatae sunt: Quibus vero dimidium, vna, iuxta quam apparet. Et quibus ad vnã clauiculam dolor fit, his superna pulmonis ala vna ægrotat. Quibus autem ad ambas clauiculas dolor fit, ambæ supernæ pulmonis alæ ægrotant: Quibus iuxta mediã costam, mediã. Quibus ad discriminationem, inferna: At totam vnã partem dolentibus, omnia iuxta hanc partem dolent. Si quidem igitur aortæ appellata, vtrinque appendentes pulmonis partes, valde inflàmatae sunt, vt ad latus assideant, hac corporis parte resoluuntur, & liuores foris circa costam habent. Hos autem veteres icthos, siue syderatos vocabant. Si verò non valde inflàmatae sunt, vt non assideant: dolor quidem fit per totum, non tamen resoluuntur, neque liuores habent. Quibus vero totus pulmo inflàmatus fuerit, vnã cum corde, vt ad latus allabatur, hi toti resoluuntur, & iacet æger frigidus, sensus exors. Moriturque secunda aut tertia die. Si verò etiam sine corde contigerit, minus diu viuunt. Quidam autem etiã seruantur. Qui suppurati fiunt maxime ex pleuritide ac peripneumonia, eos calores comitantur, interdum tenues, noctu vehementiores, & nihil memoratum dignum spunt, & circa collum ac clauiculam sudant, & oculi caui fiunt, maxillæ vero rubent, digiti summi deterius calefcunt ac asperantur: Vngues curuatur, ac perfrigerantur, & circa pedes tumores habent, & circa corpus pustulas; & abstinent à cibis. Diuturnæ igitur suppurationes, signa hæc habent. Quæ vero breui rumpuntur, ex notis ad eas consequentibus cognoscere oportet, & ex doloribus in principio. Simul autem & si aliquanto difficiliter spirauerit homo. Rumpuntur autem plurimæ suppurationes, partim vigesima die, partim quadragesima, partim sexagesima. Quibus igitur dolor in principio incumbit intetus, & spirandi difficultas, & tussis cum sputatione, ad vigesimum diem, aut citius, eruptionem expecta; Quibus autem leniora hæc sunt, iuxta rationem. Suppurare autem oportet tempus, à quo primum doluit, aut grauatus fuit, aut februit, aut si quando rigor corripuit. Necessè est autem procedere & dolorem, & spirandi difficultatē, & sputationem, ante ruptionē. Quibus igitur & febris statim post ruptionem decedit, & cibū appetit, & pus facile educitur albū, inodorum, leue, eiusdem coloris, & à pituita liberum, & aluus parua compacta egerit, plerunq; breui

breui seruantur. Quos vero & febres sequuntur, & sitis, & cibi fastidium, & pus liuidum, aut cum virore pallidum, aut pituitosum, aut spumosum, & aluus insuper liquida fit, moriuntur. At quibus aliqua ex prædictis accesserint, aliqua non, horum aliqui pereunt, aliqui multo tempore seruantur. Qui suppurati futuri sunt, primum saluginosum spuunt, deinde dulcius. Quibus in pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta post ruptionem. Has vero transgredientes plerunq; tabidi fiunt. In lateris dolore, stillatio sanguinis de naribus, mala est. Quos suppuratos mitius habentes, sputorum graueolentia sequuntur, eos recidua occidit. Qui ex pleuriticis exspuunt purulenta, subbiliosa, rotunda: aut purulenta subcruenta progresso tempore, perniciose habent. Perniciose item qui nigra fuliginosa spuunt, aut quibus velut à vino nigro sputa fiunt. Quicunq; sanguinem spumosum spuunt, dextrum præcordium dolentes, de hepate spuunt, & multi pereunt. Quibus dum concutiuntur, pus cænosum & graueolens prodit, plerunq; pereunt. Quibus à pure spicillum coloratur, velut ab igne, plerunq; pereunt. Cum lateris dolore, non tamen pleurítico, & turbulentis tenuibus lenibus, hi phrenitici euadunt. In morbis pulmonis valde rubicundæ sanguinis stilla, mala sunt. Cum raucedine, sputa viscosa, saluginosa, mala. Si verò etiam quid attollatur iuxta pectus, in his malum est. Dolores ad collum his attenuatis, perniciosi. Raucedo cum tussi, & aluo liquida, pus educit. Quibus in peripneumonia vrina crassa in principio, deinde ante quartum diem attenuantur, lethale est. Qui in peripneumoniis siccis pauca concocta educunt, horrenda res est. Rubores in pectoribus sublatis, talibus perniciosi sunt. Lateris dolor in sputo bilioso, præter rationem euanescentem, metem emouet. Febres intermittentes ob suppurationem, plerumq; sudorifica sunt. Suppuratis surditas oborta, cruetam egestionem significat. His ad finem nigra prodeunt. Lateris dolor cum febre diuturna, puris educationem fore significat. Horrore affecti frequenter ad suppurationem deueniunt. Sed & febres tales ad suppurationem perducit. Quos ex lateris dolore cibi fastidia sequuntur, oris ventriculi dolore ac sudore aliquantulum vexantur. Facie flores habente, & aluo liquidiorē, suppura-

tiones circa pulmonem habent. Erectæ cernicis spirationes facit hydrops ficans. Conuulsiones omnes quidem molestæ sunt, & dolores in principio intentos inducunt, & postea quoque aliquos commonefaciunt. Verum difficilissimæ sunt circa thoracem, & maxime periculosa. Quibus est vomitus sanguinis, febris multa, & dolor circa mammam, thoracem & dorsum: quibus hæc omnia fiunt, breui moriuntur. Quibus autem non omnia, neque valde, tardius. Inflammati autem sunt diebus quatuordecim ad summum. Sanguinem spuentibus confert, vt sint sine febre, & tussiant, ac doleant leuiter, & vt sputum tenue fiat ad dies bis septem. Febrile vero & tussire, ac dolere pertinaciter, & sanguinem recentem semper spuere, incommodum est. Quibus larus subleuatum in tumorem ac calidius est, & inclinatis in alterum; grauitas aliqua impendere videtur, his pus ex vna parte est. Suppuratis pulmonem per aluum pus secedere, lethale est. Quicunq; vulnerati in thoracem, externa vulneris parte sanati sunt, interna non, periclitantur ne suppurati fiant. Quibus autem debilis inducta est intus cicatrix, facile refringitur. Ex peripneumonicis suppurationibus seniores magis pereunt, ex reliquis iuniores. Quibus suppuratis dum concutiuntur, multus strepitus de humeris fit, minus puris habent hi, quam quibus paucis, si difficiliter spirent & meliorem colorem habeant. Quibus autem strepitus quidem nullus fit, verum difficultas spirandi fortis, & vngues liuidi, hi pleni sunt pure, & perniciose habent. Qui spumosum sanguinem vomunt, dolore infra septum transversum non existente, de pulmone vomunt. Et quibus quidem magna in ipso vena rumpitur, multum vomunt & in periculo versantur: Quibus vero minor, minus educunt, & securiores sunt. Quibus tabidis sputum in igne grauem nidorem olet, & capilli de capite fluunt, pereunt. Quibus tabidis in mare expuentibus, pus ad fundum sedit, breui pereunt. Sit autem mare in teneo vase. Quibus tabidis capilli ex capite defluunt, à profluio alui moriuntur. Et quibus tabidis alui profluua accedunt, moriuntur. In tabescentibus sputa suppressa, mentem ad nugas garriendas emouent. His spes est hæmorrhoidæ apparere posse. Tabes periculossimæ sunt, à ruptione venarum crassarū, & à defluxu de capite.

Ætates periculossimæ sunt ad tabem, ab anno decimo octavo, usque ad trigésimum quintum. Pruriginosa corpora post aluum suppressam, in tabidis mala sunt. In habitibus tabescentibus cum febre, fluxiones ad gingiuas & dentes comparætes, malæ sunt.

In omnibus in tumorem eleuata præcordia, mala sunt, in tabidis autem pessima. Ex his qui diutina tabe perniciose consumpti sunt, aliqui ante finem rigore apprehenduntur. Pustularum eruptiones velut ferro lancinatae, habitus tabem significant. Difficiliter spirantes ex putredine, multa cruda educentes in tabe, perniciose habent. Quibus hepaticis multum est spiritum cruentum, siue subputridum, siue biliosum meracum, statim perniciosum est.

In hepatico colliquatio cum raucedine, malum, tum aliàs, tum si aliquantum tussiat. Hepar dolentes, os ventriculi dolentes, soporosi, rigorem habentes, & aluum turbatam, tenues, cibum auersantes, multum exsudantes, purulenta per aluum egerunt. Hepar de repente circumcirca dolentibus, febris accedens dolorem soluit.

Qui sanguinem spumofum spuunt, præcordium dextrum dolentes, de hepate spuunt, & moriuntur. Quibus hepar vltis, velut amurca prædit, lethale est. Hydropes ex morbis acutis dolorosi sunt, ac perniciosi. Incipiunt autem plerique à laterum mollitudine, aliqui etiam ab hepate.

His igitur quibus à laterum mollitudine initium sumunt, pedes tument, & alui profluua diuturna sequuntur, aluum non mollientia, neque dolores ex lumbis & laterum mollitudine soluentia. Quibus vero ab hepate, tussis adhuc prompte oboritur, & pedes tument, & aluus dura egerit, eaq; ad necessitatem coacta, & tumores circa ipsam sunt, partim in dextra, partim in sinistra, & rursus sedantur. In hydropticis siccis, vrinæ stillicidia, mala. Malæ etiam vrinæ paruas subsidentias habentes. Hydropticis comitialis morbi affectiones accedentes, perniciosæ sunt, & inter se signa praua sunt, & aluos humectant. In biliosis aluus turbata, egerens parua genitura similia, mucosa, & dolorem circa pubem inducentia, & vrinæ non facile solubiles prodeuntes, ex talibus in hydropem desinunt.

Hydropico febrienti, vrina parua, & turbata, perniciofa est. In aqua inter cutem incipiente, alui profluuium aquosum oboriens, citra cruditatem, morbum soluit. In hydrope sicco sui significationem

præmittente, tormina circa intestinum tenuè incidentia, mala sunt. Ex hydropticis comitiales, perniciosi. Hydrops qui ad curationem remisit recurrens, desperatus est. Hydropticis, circa venas aqua, in aluum prolapsa, solutio fit. Dysenteria intempestiue suppressa, abscessum in costis, aut visceribus, aut in articulis facit. Num igitur biliosus abscessus in articulis, sanguineus in costis aut visceribus fit? Dysentericis vomitus biliosus in principio, malus est. Quibus ex dysenteria acuta, humor ad purulentiam deuenit, his id quod superstat, valde album ac multum erit.

Dysentericæ, subrubræ, limosæ, largæ egestionis alui, in flammis valde rubicundis coloribus soluta, insaniam timorem inducunt. Dysenteria non longa splenicis commoda est, longa vero mala: desinente enim, si hydropes, aut intestinorum leuitates sunt, lethale est. In intestinorum leuitatibus, cum animalculis, dolores tormine soluti, partes circa articulos tumefaciunt, ex talibus squamulæ rubicundæ pustulosæ: hi vbi exudarunt, velut flagris cæsi rubefiunt. Qui in longis intestinorum leuitatibus, vna cum animalculis, tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his solutis intumescunt. Insuper rigere his malum est. Intestinorum leuitates cum spirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem desinunt. Voluulosis vomitus, & surditas, malum. Vesicæ duræ & dolentes, omnino quidem malæ sunt, pessimæ vero cum febre continua. Nam dolores ab ipsis vesicis, ad occidendum sufficiunt, & alui his non valde egerunt. Soluit autem hos vrina purulenta prodiens, albam ac leuem subsidentiam habens. His verò non solutis, neque vesicæ mollescente, in primis circuitibus, ægrum moriturum esse timor est. Fit autem hoc maxime à septem annis, usque ad decimum quintum. Calculosi ita figurati, vt lapis ad vrinariū meatum non illabatur, facile mingunt. Quibus tuberculum est circa vesicam, quod mingendi difficultatem inducit, ad omnis generis figuras vexantur: huius autem solutio fit, pure erumpente. Quibus vrina clandestine allabatur ad pudendum, exoluuntur desperati. In vrinæ stillicidio voluulus accedens, septima die perimit, si non febre accedente vrina acruatim prodeat.

Torpores, & sensus stupiditates, præter morem contingentes, futuræ syderationis signum sunt. Qui ex vulnere impotentes sunt

sunt corpore, febre quidem accedente citra rigorem sanantur: non autem accedente, syderati sunt dextra aut sinistra parte.

Syderatis si hæmorrhoides accedant, vtile est: Si verò frigiditates & torpores, malum. In syderatis ex spiritus ægratione, sudor accedens, lethale. Rursus autem in his ipsis si febris accedat, solutio fit. Syderationes de repente exolutorio modo contingentes, febre insuper temporis progressu accedente, perniciosæ sunt. Quibus ex aliqua ægritudine, ad aquam inter cutem res deuenit, his alui siccæ excrementa caprini stercoreis pilulis similia egerunt, cum eliquatione mucosa, & vrina non bona: & distentiones circa præcordia, & dolores ac tumores circa ventrem, & dolores circa laterum mollitudinem, & iuxta spinæ musculos accidunt: febres item, & sitis, & tusses siccæ sequuntur, & circa motus spirandi difficultas, & crurum grauitas: & à cibis abstinent, & paucis ingestis explentur. Hydropas (leucophlegmatias appellatos) alui profluuium sedat. At tristitiæ cum silentio, & hominum auersationes, leniter eo modo affectos occidunt. Qui ex timore cum perfrigeratione mente mouentur, febres cum sudoribus, & somni vocem aliquantum intercipientes, hæc soluant. Ex insaniam ad raucedinem, cum tussi, fit discessus. In furiosis conuulsio accedens, distipationem facit. Mentis emotiones taciturnæ, non quiescentes, oculis circumspicientes, spiritum extra efferentes, perniciosæ sunt. Faciunt autem & leues syderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad insaniam deueniunt. Qui vero in ventris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa iudicationem prodeunt. Quibus sanis hyeme circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui causa, & aluus suppressa, superno ventriculo probe officium suum præstante, his coxendicum morbus, aut renum dolor, aut vrinæ stillicidium fortassis contigerit.

Quibus infernæ partes affliguntur, pruritibus antea fortibus obortis, his arenosa vrina fit, & supprimitur. Qui vero ex his perniciose habent, his mens obtorpescit.

Qui circa articulos rubicundas in superficie pustulas habent, insuperque rigorem, hi circa ventrem & inguina rubefiunt, velut ex plagis dolorosis, & moriuntur. Morbo regio affecti, non ita subtili sensu prædicti, quibus singultus sunt, his alui erumpunt. Fortassis autem & suppressio fit, hi viridanti pallore inficiuntur. Dolores iuxta latus, in

febris tenuiter consistentes, citra notas, venæ sectio læserit, siue cibum auerferatur æger, siue præcordium sublime habuerit: & in perfrigeratione, non sine febre torpidos, sanguinis extractio lædit: & putantes se melius habere, hi moriuntur. Caput & pedes, & manus perfrigerari, aluo & lateribus calidis, malum est. Optimum autem est, totum corpus similiter calidum ac molle esse. Conuerti autem conuenit facile ægrotum, & in atollendo se leuem esse. Ac grauitas totius corporis, & manuum ac pedum, mala est. Si verò etiam ad grauitatem liuidi fiant digiti ac vngues, mors propinqua est. Si verò penitus nigrescant, minus perniciosi sunt liuidis. Verum etiam alia considerare oportet. Si enim facile fert morbum, & aliud quoddam ex bonis signis subindicat, morbus ad abscessum vertitur, & partes corporis nigrescunt: decidunt.

Testes & pudenda reuulsa, malum significant. Flatum sine strepitu ac crepitu prodire, optimum est. Melius autem est & cum strepitu exire, quam isthic reuolui, etiam simili modo progressus, dolorem, & desipientiam significet: si non volens homo vltro flatum ita emittat. Vlcus liuidum & siccum, aut cum virore pallidum, lethale est. Decubitus optimus est, velut quis sanus solitus fuit. At supinum iacere, cruribus extentis, bonum non est. Si verò etiam delabatur pronus ad pedes, deterius est. Lethale autem est & hiare, & dormire semper, & crura supine iacentis valde incuruata esse ac complicata. In ventrem autem decumbere, si quis non sit aduersus, delirium significat, & dolores circa ventrem. At pedes nudos habere & manus, si quis non vehementer calidus sit, & crura distenta, malum est. Anxietatem enim significat. Ceterum erectum sedere velle, malum est in acutis, pessimum autem peripneumonicis ac pleuriticis. Dormire vero oportet noctu, interdum vigilare. Contrarium autem, malum est. Minime vero lædi æger poterit, si dormiat mane ad tertiam diei partem. Verum postea somni mali sunt. Pessimum autem est non dormire, neque die, neque nocte: aut enim præ dolore & afflictione vigilarit, aut ab hoc signo delirabit. Quibus tempora secantur, conuulsio ex contrariis sectioni partibus oboritur. Quibus cerebrum concussum fuerit & doluerit, percussis, aut aliàs lapsis, hi statim voce priuatur, & neque vident, neque audiunt, & plerumque moriuntur. Quibus cerebrum vulneratur, febris plerumque

plerunquē ac bilis vomitus accēdit, & corporis syderatio, atque tales perniciose habent. Ex ruptis capitis ossibus, difficilima cognitu sunt ea, quæ circa suturas rumpuntur. Rumpunt autem maxime à grauibus ac rotundis telis, & ex his quæ ex subcontrario afferuntur, & non ex plano loco. At verò de quibus ambiguum est, ruptane sint an non, iudicare oportet, exhibito ad manducandum in vtranq; maxillam asphodeli caule, aut ferula, ita vt animaduertere iubeas, an os aliquod ipsi strepere videatur. Nam fracta strepere videntur. Progressu vero temporis, fracta partim septima, partim decimaquarta, partim etiam aliter significationem præbent. Nam & carnis ab osse discessus fit, & os liuidum, & dolores sanie effluente. Hæc autem ægrè iam auxilium admittunt. Quibus omentum excidit, necesse est putrefieri. Si intestinum quoddam ex gracilibus dissectum fuerit, non coalescit. Nerus dissectus, aut genæ tenuis pars, aut præputium, non coalescit. Quodcunque os in corpore resectum fuerit, aut cartilago, non augetur. Ex vulnere conuulsio accedens, mala est. Ex vulnere bilis vomitus accedens, malum: & maxime in capitis vulneribus. Nervi crassi si vulnerantur, plerunquē claudi fiunt, & si obliqui vulnerantur præsertim, & si musculorum capita, maxime in femoribus. Moriuntur maxime ex vulneribus, si quis cerebrum fauciatus fuerit, aut spinalem medullam, aut hepar, aut septum transversum, aut cor, aut vesicam, aut venam crassam. Moritur autem etiam, si in arteriam & pulmonem valde magnæ, plagæ fiant, ita vt pulmone percusso, paucior spiritus per os procedat, quam is est qui ex vulnere elabitur. Moriuntur autem qui in intestina vulnerati sunt, siue ex tenuibus aliquod, siue ex crassis vulneratum fuerit, si per transversum fiat plaga, & magna: Si verò parua & recta, quidam euadunt. Minime vero moriuntur vulnerati in partibus corporis vbi hæc non sunt, aut ab his quam longissime absunt. At vero visus obscuratur in vulneribus incussis in supercilium, & paulo altius. Prout autem vulnus recentius est, maxime videntur cicatrice vero diutius tardante ac senescente, magis obscurari contingit.

Fistulæ difficilima sunt, quæ in cartilaginosis & excarnibus locis sunt, & caue sunt, & procedunt ac sanie manant semper, & caruncula in osculo ipsis inest. Curata autem faciliore sunt, quæ in mollibus & car-

nos & non neruosis existunt. Morbi hi ante pubertatem non fiunt, peripneumonia, pleuritis, podagra, nephritis, varix circa ribiam, fluxus sanguineus, cancer non congenitus, vitiligo (leuce dicta) non à natura insita, defluxus medullæ spinalis, hæmorrhoides, voluulus (chordapfus appellatus) non cognatus. Horum morborum nullum ante pubertatem fore expectandum est. Verum ab anno decimoquarto, vsque ad quadragesimum secundum, natura corporis morborum omnis generis ferax fit. Rursus ab hac ætate, vsque ad annos sexaginta tres, non fiunt strumæ, neque lapis in vesica, nisi prius existat, neque defluxus medullæ spinalis, neque nephritis, nisi ex alia ætate comitentur, neque hæmorrhoides, neque fluxus sanguineus, nisi prius fuerit. Hi vsque ad senectutem absunt morbi. In mensibus muliebribus, qui aquosi ante partum prodeunt, mali sunt. Ora feruido aphthæ vlcere affecta, vterum gestantibus, non sunt bona. Num & alui humectantur? Dolores ex laterum mollitudine, ad intestinum tenuè trāscentes, in morbis longis, ex corruptione foetus non valde purgata, perniciosi sunt. Quæ ex partu ac foetus corruptione multa repente concitata, supprimuntur, difficilia sunt. Rigor his infestus est, & alui turbatio, tum aliàs, tum si præcordium doleant. Vterum gestantibus dolores capitis soporosi, cum grauitate aborti ac conuulsione, plerunquē mali sunt.

Quibus dolores pertinaces ex mensibus, circa supernam partem, & intestinum tenuè, aluos humectant, aliquantum cibos auersantur. His circa iudicationem delationes in somnum fiunt, & impotentes ex capitis dolore exsulant, ac perfrigerantur. Tales recidiuæ plerisque contingentes post remissionem, cito occidunt. Spiritus qui cum spiriis extra feruntur, & colliquatio præter rationem, in vterum gestantibus abortum facit. Dolor ventris post partum, in his purulenta purgat. Torpidæ, & præsertim in motibus, cum impotentia fractæ, circa iudicationem vexatæ, anxiosæ, multum exsulant. Alui his humectæ, malum. Menses non supprimi commodum est: ex talibus comitiales morbi fiunt, vt arbitror, quibusdam vero ventris subductiones diuturnæ, quibusdam hæmorrhoides. Prægnantibus præcordij dolor, malum: & alui his subeuntes, malum: & insuper rigere, his malum. Dolor ventris in talibus, minus malum, si limosa purgetur. Quæ ex talibus facile

facile pariunt, post partum vehementer molestantur. Prægnantibus tabescentibus quibus rubor in facie fit, stillationes de naribus obortæ hunc auertunt. Quibus ex partu prodeunt alba, his vero suppressis cum febre surditas, & dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, & perniciose habent. In gestantibus vterum sanguinosa, significant post partum molestias ex albis mordacibus. Tales purgationes indurant: singultus in his, malum. Ad pedes & ad lumbos distentiones ex mensibus, suppurationem inducunt, itémque ea quæ de aluo viscosa graueolentia cum dolore prodeunt. Strangulationes quoque ex præscriptis suppurationem faciunt. Vterinæ in ventriculis duricies dolorosæ acutæ, perniciosum. Vterum iam gestantibus ex feruido vlcere, fluxiones dolorosæ, malum. Hæmorrhoides his, pessimum. Quibus aluo tum mefacta, ad pudendum rubor deuenit, mensibus albis humidis derepente progressis, in longis febribus moriuntur. Conuulsionis, si mensis in principio apparuerint, febre non accedente, solutio fit. Vrinæ tenues cum aliquantula nubecula in medio consistente, rigore significant. Si à quarta die sanguinis fluxus fiat, diurnitatem significat, & alius erumpit, & crurum tumores. Vterum gerentibus capitis dolores, soporosi, cum grauitate contingentes, mali sunt: fortassis autem his etiam conuulsorium quid pati contingit. Quæ ante partum, iuxta modum bilis sursum ac deorsum erumpentis, doluerunt, facile quidem pariunt, verum si febricitent, maligne habent: tum aliàs, tum si circa fauces quid vexet, aut aliquod signum in febre malignum appareat. Aquosa ante partum erumpentia, mala. Vterum gestantibus sanguinosa iuxta fauces fluxiones malum.

Ante partum rigorem habere, & partus citra dolorem, periculosi. Vterum gerentibus ex feruido vlcere fluxiones, malum: conuulsæ, exolutæ, & postea perfrigeratæ excalescunt acutè. Sed & difficiles fiunt prægnantibus tumores circa tenue intestinum, quales circa eminentias osculi vteri fiunt, erectæ ceruicis spirationem inducentes. Num tales tumores gemellorum partum significant? Num & conuulsionem tales tumores faciunt? Quæ suspitiosum efferrunt spiritum in febribus, abortiunt. Horrorem habentibus, lassitudine affectis, capite grauatis, mensis erumpunt. Ad manum torpidæ, obaridæ, sitis exortes, men-

ses multos emittentes, suppuratæ fiunt.

Alba derepente ex abortu decurrentia, si aliquantum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis est. Ora feruido, aphtha appellato, vlcere affecta, vterum gestantibus aluos humectant. Prægnantes prægrotantes ante partum insuper rigent. Torpefactoriæ exolutiones difficiles quidem ex partibus contingunt, & mentem emouentes, non tamen perniciosæ. Sed & mensium copiam præsignificant.

Quæ in partu os ventriculi prædolaere, paulò post eiiciunt. Horrores, lassitudines, capitis grauitates, colli dolores, mensis extrudunt. Circa iudicationem tale contingens cum tussicula rigorem insuper inducit. Quibus puellis erectæ ceruicis spiratio contingit vterum gestantibus, his mammæ suppurantur, & mensis apparere in principio, malum est. Infantiæ febres acutas turbulentas non bilioso os ventriculi dolenti soluunt. In sterilibus, & non parientibus, sanguinis vomitus ad conceptionem prodest. Caligines mensibus multitis comparentibus soluuntur. Quibus mulieribus ex febribus dolor mammarum fit, sputatio cruenta non feculenta oborta, soluit dolores. Conuulsiones ex vtero affecto sine febre faciles sunt, velut etiam Dorcadi. Quibus ex rigore febris lassatoria, mensis decurrunt: collum in his dolorosum sanguinis eruptionem inducit.

Vomitus minimè molestus est ex pituita ac bile permixtus, verum ne valde multus vomatur. At meraciores vomitiones deteriores sunt. Præstinus autem vomitus, & niger, & liuidus, malus est. Si verò etiam omnes colores idem vomuerit, perniciosum est. Celerrimam autem mortem significat liuidus, & male olens. Est etiam lethalis ruber vomitus, & maxime si cum necessitate dolorosa vomatur. Qui anxie se iactantes, citra vomitum exacerbantur, male habent, itémque qui lancinantur citra vomitum. Parui vomitus biliosi sunt, tum aliàs, tum si vigilauerint. In nigris vomitibus surditas non nocet. Pauci, celeres, biliosi, meraci vomitus, mali sunt in alui subductione vberiore, & pertinaci lumborum dolore. Ex vomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginosam habentes, furiosa. Acutè infania correpti, voce intercepta, ita affecti moriuntur.

In vomitu si quis siticulosus sit, & sitis exors fiat, malum est anxiosis vigilantibus.

Abcessus iuxta aurè maxime fiunt an-
Hipp. opera. T xiofi

xiosis. Aluo turbata suppressa, breui velut culicum puncturæ erumpunt, & ad oculos lachrymosas abscessus deuenit. In meracis vomitibus singultus, malus, mala etiam conuulsio. Similiter etiam in nimis purgationibus ex medicamentis. Qui vomituri sunt, antea sputationes faciunt. Ex veratro conuulsio, perniciofa. In omni purgatione redundante, frigiditas cum sudore, perniciofa est: & qui insuper vomunt siticulosi in his, malum. Anxiosi, lumbos dolentes, aluo humectantur. Purgationes valde rubicundorum, nigrorum, à veratro, malæ sunt: & cum talibus exolutio, mala. A veratro vomere rubicunda, spumosa, pauca, prodest: facit tamen duricias, & suppurationes magnas abducit. Sunt autem hi qui talia vomunt, aliàs & pectus dolorosi, & in rigoribus exudantes, & testes intumescunt: quod si contigerit, insuper rigent & gracilescunt. Frequentes per eadem recidiuæ vomitoria, circa iudicationem nigrorum vomitum faciunt: sunt item tremulæ. Sudor optimus quidem est, qui febrem in die iudicatorio soluit: commodus autem est & qui leuat: frigidus verò, & circa caput solum ac collum contingens, malus est. Nam & teporis diurnitatem, & periculū significat. At frigidus in febre quidem acuta, lethalis est: in mitiore vero diurnitatem significat. Sudor vnà cum febre in acuto morbo, malus est. Vrina in febre albam habens & leuem subsidentiam firmatam, celerem dimissionem significat. Celerem etiam ea quæ ex indiscreta, pinguedinem quandam habens, exaquescit.

At subrubra, & subsidentiam subrubram habens & leuem, si quidem ante septimum diem prodeat, septima die liberat. Post septimum vero tardius, aut omnino post tempus aliquod diurnitatem: Et quæ in quarto die nubeculam subrubram habet, septimo liberat, si reliqua iuxta rationem habeant. Cæterum tenuis & biliosa, & vix tenuem ac exiguam subsidentiam habens, & quæ ad melius, ac deterius mutatur, diurna est. Hæc autem diutius consequens, aut temporis diurnitate circa iudicationem trahente, periculo non vacat. Aquosa verò & alba perpetuò, in diurnis morbis difficulter iudicat, & secura non est.

Nubeculæ in vrinis albæ quidem & inferne, commodæ sunt: rubicundæ verò, & nigræ, ac liuidæ, difficiles sunt. Periculosa vrina est biliosa, non subrubra, in acutis: & quæ crassiores farinæ partes refert, albas

habens subsidentias: & quæ varia est colore ac subsidentia, & maximè in fluxionibus de capite. Periculosa est & quæ ex nigra in tenuem biliosam transmutatur: & quæ ex subsidentia diuellitur: & quæ ex compactis quibusdam innatantibus, subsidentiam habet subliuidam, limosam. Num ex talibus præcordium dolent: dextrum arbitror, aut etiam cum virore pallidi fiunt: & abscessus circa aurem dolentes: His paululum erumpens aluus, perniciofa est. Vrina quæ de repente citra rationem paulatim concoquantur, malæ sunt: & in summa, quæ citra rationem matura est, in morbo acuto, mala est. Mala est etiam valde rubicunda ex his, florulentiam æruginosam continens. Alba verò & diffusa pellucida vrina, mala est, maximè si in phreniticis comparet. Mala est quoque quæ post potum cito mingitur, & præsertim pleuriticis ac peripneumoniacis. Mala est & quæ ante rigorem oleosa mingitur. Malæ sunt & in acutis viridantis palloris, non existentes in colore.

Perniciofa est vrina nigram subsidentiam habens, & nigra. In pueris vero tenuis, magis quàm crassa: Verum in tenuibus vice versa quàm in crassis. Et grandinosa genitura similis diffusa, cademque dolorosa. Perniciofa etiam est omnis quæ latenter mingitur. At peripneumoniacis perniciofa est quæ in principio quidem cocta est, post quartum vero diem attenuatur. Pleuriticis vrina cruenta, caliginosa, cum subsidentia varia, indiscreta, lethalis est plerumque in quatuordecim diebus. Lethalis est item in pleuriticis breui prasina, nigram subsidentiam habens, aut furfuraceam. Verum in febre ardenti stupefactorio modo detentis, pessima est vrina valde alba. Vrina cruda multo tempore manens, aliis signis salutaribus, abscessum & dolorem significat, & magis in partibus sub septo transuerso. Si verò dolores in lumbis oberrarint, ad coxam, & in febre, & sine febre. At quæ emittitur vrina pinguedinem habens in subsidentia, febrem significat: Cruenta vero in principio mixta, diurnam: turbata, cum sudore, recidiuam: Alba velut iumentorum, capitis dolorem; pelliculosa, conuulsionem. Quæ sputo similes subsidentias, aut limosas habet, rigorem indicat: Quæ aranei telis similes, colliuationem. At in febribus erroneis nigræ nubeculæ, quartanam indicant. Decolores autem, nigra innatantia in medio habentes, cum vigiliis & turbatione, phrenitidem: puluerulentæ cum

cum spirandi difficultate, aquam inter cutem. Vrina aquosa aut turbata friabili asperitate, aluum liquidam fore significat. Verum tenuis valde vrina si defa fiat, num sudorem futurum indicat: iam vero factum, spumosa in seipsam confidens. In tertianis cum horrore velut nubeculæ nigræ, horrore inconstantis indicia sunt.

Et pelliculosa vrina, & cum horrore subsidentes, conuulsoria sunt. Vrina bonam habens subsidentiam, derepente non habens, dolorem & mutationem significat: At subsidentiam habens turbata desinens, rigorem circa iudicationem: Fortassis autem & in tertianam aut quartanam transitionem. In pleuriticis vrina subrubram habens leuem subsidentiam, securam iudicationem significat: Cum leui virore ac pallore florulenta, albam subsidentiam habens, etiam celerem: At rubicunda valde & florulenta, subsidentiam cum virore pallidam, leuem, sinceram habens, diurnum valde turbulentum morbum qui in alium transmutatur, non tamen perniciosum. Alba vero aquosa, subsidentiam crassas farinæ partes referentem, fuluam habens, dolorem & periculum significat: & quæ cum virore pallida est, fuluam, crassas farinæ partes referentem subsidentiam habens, tempus & periculum significat. Vrina quæ in his qui iuxta aures abscessus habent, cito & modicè concoquantur, malæ sunt: & perfrigerari hoc modo, malum est. Vesica intercepta tum aliàs, tum cum capitis dolore, habet quid conuulsorium. Quæ in his cum torpore exoluuntur, difficilia sunt, non tamen perniciofa. Num & aliquantum mente mouentur? Renum dolor repentinus, cum vrina suppressione, calculorum aut vrinarum crassarum mictionem significat. Tremores senioribus in febre fiunt, atque sic comparentes, fortassis calculos per vrinam ægris eiiciunt. Vrina suppressio, & grauitas in imo ventre, plerumque stillicidium vrina significat futurum: Sin minus, alium morbum ex quo agrotare solet. In biliosis vrina interceptio, breui occidit. Vrina in febre densitatem habens diuulsam, recidiuam aut sudorē significat.

In febribus longis, tenuibus, erroneis, vrinarum tenuium mictiones, splenicæ sunt.

In febre aliàs vrinarum mictiones, morbum produciunt. Vrina quæ minguntur à non recordantibus nec commonefactis, perniciose sunt. Num his minguntur velut si subsidentiam conturbasset:

Quibus vrina pauca, grumosa, non sine febre, copia ex his progressa tenuis prodest. Prodit autem talibus ab initio, aut breui subsidentiam habet. Quibus vrina cito subsidentiam habent, hi cito iudicantur. Comitiali morbo laborantibus vrinae tenues & crudæ, præter morem, sine repletionem, morbi inuasionem significant, tum aliàs, tum si quis dolor, aut conuulsio, in summum humerum, aut collum, aut dorsum incidat, aut torpor corporis fiat, aut turbulentum insomnium viderit. Parua comparere, veluti sanguinis stillas, & vrinam, & vomitum, & alui egestionem, penitus quidem malum est. Pessimum vero si propinquè inter se prodeant. Alui egestio optima est mollis, coherens ac compacta, subfulua, non valde graueolens, prodiens hora consueta, copia pro ratione ciborum ingestorum. Spissum autem fiat ad iudicationem. Commodum est & lumbricos rotundos exire simul, vbi ad iudicationem tendit. In acutis spumosa, circumbiliosa alui egestio, mala est. Mala item valde alba. Adhuc vero peior est quæ farinæ ac sterquilini speciem refert. Sopor in his malus est, & cruenta egestio, & vaporum vacuatio præter rationem. Alui interceptio parua nigra, velut caprarum stercoza, ad necessitatem coacta emittens, nasus his erumpens, malum. Viscosa meraca, aut alba alui egestio, mala est. Mala est & abunde multum fermentata, subpuitosa. Prava item ex compactis quibusdam innatantibus, subsidentia subliuida, purulenta, cum biliosa.

Sanguinem splendidum egerere, malum est, tum aliàs, tum si quis dolor affuerit.

Spumosa, circumbiliosa alui egestio, mala est. Sed & morbum regium ex talibus incurrunt. In biliosis alui egestionibus spumosa florulenta, mala est, maximè ei cui lumbi doluerint, & mente motus fuerit. Num autem his dolores? Tenuis spumosa alui egestio, aquosam cum virore pallidam habens subsidentiam, mala est. Mala etiam purulenta: & nigra cruenta, mala, cum febre, & aliàs: & varia, abunde bile colorata egestio, mala est, tantòque deterior quantum colore magis horrenda est, præterquam in medicamentorum vsu. In hoc enim periculo vacat, si non copia excedat: & tenuis, mollis egestio, in febre mala est. Mala quoque sicca friabilis, decolor, tum aliàs, tum si aluum humectet. Nigris verò antea egressis occidit. Liquida alui egestio, & aceruatim, & paulatim continens.

gens, mala est: altera enim vigilias, altera exolutionem facere poterit. Liquida subtenuis alui egestio perfrigescens, non sine febre, mala est. Rigores in his vesicam & venterem corripunt. Aquosa vero valde non desinens in acutis, mala: & magis si etiam sitim non habuerit. Valde rubicunda egestio in alui profluuium, mala est. Mala quoque valde cum virore pallida, aut alba, aut spumosa, aut aquosa: & parua, & viscosa, & leuis, & cum virore subpallida, mala est. Et soporosis torpefactis liquida egestio, pessima est. Lethale autem & aluum sanguine manare, multa grumosa egestio, itemque alba ac liquida, cum ventre in tumorem eleuato. Egestio alui nigra velut sanguis, & cum febre, & sine febre, mala est. Mala item omnes varia, abinde ex bile colorata.

Egestiones desinentes in spumosas meracas, omnes quidem exacerbant, conuulsos autem etiam valde. Ex talibus abscessus iuxta aurem emergunt. At quae valde liquida fiunt, & rursus compacta, meraca, stercoraceae egestiones, longitudo morbi significant: Valde rubicunda, in febre, delirium. Alba stercoracea morbo regio difficilis est, itemque liquida quae seposita ruborem capit. In sanguinis eruptionibus viscosa egestio nigris variegata, maligna est, maxime autem valde albidis. Valde alba egestio in febre, non bene iudicat.

Aluus turbulenta paruis frequentibus ad egerendum progressibus, maxillas intendit. Soluit etiam rubores in facie obortos. Stercoracea cum contentione egestio, alui afflictionem significat: Pituitosa vero acutè cum oris ventriculi dolore, dysenteriam: fortassis autem & lumborum dolorem. Talibus alui circumtentio ad necessitatem liquida demittens, citius restitans, habet quid conuulsorium: Insuper rigere his perniciosum est. Quibus nigra per aluum prodeunt, frigidum sudorem excludunt. Quibus aluus ab initio turbatur, vrinae vero paucae sunt, & progressu temporis aluus quidem siccatur, vrina vero tenuis redundat, his abscessus ad articulos fiunt. Progressus ad egerendum paulatim contingentes, horrorem ac rigorem inducunt: & quibus larga sit egestio, difficile est quartanis incipientibus. Frequentes ad egerendum progressus paulatim contingentes, pauca stercoracea subuiscosa habentes, cum praecordij & lateris dolore, morbum regium denotant. Num his suppressis hi cum virore pallidi fiunt:

Arbitror autem & hoc sanguinem effundere. At dolores in lumbis, in his sanguinem fundentibus, sanguinem egerunt splendendum. Cum sopore, & capitis dolore, calefcere insuper, perniciosum est. Viscosa, biliosa, magis abscessus iuxta aurè faciunt.

Quicumque tumores aluo humecta eleuantur, cum doloribus, malum: Aluo vero suppressa, & nulla alia re nouata, cito rumpitur, & malignius est. Vomitiones in his, mala & ferinae. Quibus & flammeis & valde rubicundis solutis, graueolens, larga, subrubra sit, hi ne insaniant timor est.

Corpus squallidum aluum male affectam significat: in his valde rubicundè, instar putulentae carunculae, egestiones maxime prodeunt. Ad aluum biliosam mollem stercoracea egerentem, ardore comparentes tumorem iuxta aurem faciunt. Biliosas egestiones surditas sedat, & surditatem sedat biliosa alui egestio. Pustule serpiginoe supra inguina, ad laterum mollitudinem ac pubem oborientes, aluum male affectam significant. Exolutio dolorem soluens, aluum maxime humedat. Iuxta sedem dolose suppurationes aluum turbant.

Lethales egestiones sunt, pinguis, nigra, liquida cum graueolentia, & biliosa, habens in se simile quiddam ciceri aut fabis frefis, aut veluti floridos sanguinis grumos, & quae odore similis est egestioni infantium, & varia eademque diuturna. Talis autem fuerit cruenta, ramentosa, biliosa, nigra, praesina, & simul, & permutatis vicibus. Lethalis quoque omnis est quae sensum aegri fugiens exit. Qui potum difficulter deglutiunt spiritu tussiente, eructatio subtracta intro reuoluta dolorem ventris significat. Mala sunt etiam egestiones valde rubrae aëginose in quartanis. Et tales sanguinis fluxiones soporosa sunt: ex his conuulsione moriuntur, nigris antea egressis. Exolutiones alui repentinae praeter rationem, in diurnitate temporis consumptis, vna cum vocis tremula interceptione, perniciose habent. Tenuis nigrorum egestiones horridae, meliores talibus sunt. Tales profunt maxime in aetate ante vigorem. Pruriginosae affectiones omnibus nigrorum egestionem significant, & vomitum grumosum. Et tremulae affectiones cum morfu ac capitis dolore, nigras egestiones significant. Ante tales, vomitus prodit: & vbi vomuerunt, multa tales insuper detrahuntur. Quibus in alui turbatione exacerbatur morbus, circa iudicationem nigra inferne

inferne prodeunt. Ex aluo diutine affecta, vomitionibus, biliosis, cibum fastidientibus, sudor multus cum impotentia repentina, occidit. In medicamentorum vsu, in defluxione, tenuis abundè sanguis eliquefcens, malum est. Duricies circa ventrem cum dolore, in febris cum horrore cibos auerfantibus, aluo parum ad purgationem humectata, non suppurantur. Vna cum febre aluus turbata saluginoso modo, soporosos, torpidos non valde comitatur.

Ex aluo liquida lassatos, caput dolentes, siticulosos, vigilantes, valde rubicunda egestione solutos, timor est ad insaniam deuenturos esse, si difficulter spirauerint.

Ad hoc vbi quis cum virore pallefcit,

bene spirare noxium non est aluo insuper probe egerente. Adulterae egestiones contentionem habentes, aluum male affectam significant. Biliosis aluus turbata, parua, frequenter egerens distentia cum paucis mucosis, dolorem circa tenue intestinum haec faciunt, & vrinam non facile prodeuntem, ex talibus ad hydropem desinit.

Linguae tremulae quibusdam alui eruptionis futurae signum sunt. Quibus ardor fit, & ad egressas egestiones alui, insuper exfundant, his febris exacerbatur. Ex aluis liquidis perfrigeratio cum sudore, mala. Ex aluis liquidis, sanguis de ginguis defluens, lethalis est. Alui egestio pura superueniens, soluit febrem acutam cum sudore.

HIPPOCRATIS COLICAE

Liber de Capitis vulneribus, Iano Cor-

nario Medico Physico

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Capitis leuissima etiam vulnera non contemnenda. Capitis cutis confusa. Calvaria & cerebri membrana rupta. In capite vulneratis, quid medicus interrogare debeat.
- 2 Capita humana dissimilia. Capitis prominentia quid. Suturae quando similes in capite. Prominentia ex vtraque capitis parte duplex. Quae suturae litterae respondeant. Quibus suturae & similes sint. De duritia & mollitia ac cauitate ossis capitis.
- 3 Capitis iuxta medium, os duplex. Ossis vtriusque color. Lamina duplicata. Capitis os spongiosum simile. Venula in capitis osse tenuiores.
- 4 De crassitudine & tenuitate ossis capitis. Os circa sinciput. Cur ex vulneribus sinciputis cerebrum tenuissime & maxime mala sentiat.
- 5 Os temporum, ex reliquis cur debilissimum. Os vetricis omnium robustissimum. Capitis posteriora parte vulnerati, cur seorsum moriantur.
- 6 Capite vulnerari hyeme, diutius viuunt. Sedes telorum ipsa in scriptis fientes. Sutura osse demudato, in vlcere comparens.
- 7 Os capitis quor modis vulnererit. Contusiones capitis vulnera consequuntur. Fissurarum species omnigena. Os sine fissura confusum.
- 8 Contusionis species plures. Os intro cedens.
- 9 Tali sedes in osse. Sedes telis in osse quid sit.
- 10 Alia parte capitis vulnerati, vlcus & os carne demudatum habentes. Tali sedes in osse cum fissura ac contusione. Os ex sua natura intro cedens. Se-

des & dissectio, idem.

- 11 Capillorum circa vlcus consideratio.
- 12 Osse non conspicuo quomodo interrogandi. Contusiones & fissurae in osse ex vulnerati responsione cognoscenda. Spicilli contusiones & fissuras non explorat.
- 13 Ossium rupturae varia.
- 14 Quae ossa a quibus rebus potissimum rumpantur, ac laedantur, & quae non.
- 15 Tela obliqua, Rotunda, Oblonga, Multum tenuia, Acuta, leuia.
- 16 Vulnerati de omnibus apparentibus interrogandi. Sauciatorum magis aut minus signa. Telorum sedes in suturis cogniti difficilis.
- 17 Ruptio in suturis deprehensa difficilior: & cur, hac parte ossa promptius rumpantur. Ruptio circa suturam etiam suturae dissolutio est. Fissurae, ex contusione deprehensa difficilis. In vulneribus iuxta suturas quid considerandum.
- 18 De vlcere in capite curatio. Partium in capite affectarum inflammatio. Quatenus in frontis vlcerebus cataplasmae vitendum.
- 19 Capitis vlcera qua parte secanda.
- 20 Vlcera temporum non secanda. Quae post vlcerum sectionem adhiberi conueniat.
- 21 Rassa. Perforatio quo tempore vitanda. Ossis rupti aut confusi curatio.
- 22 Ossium rupturae quomodo medicamento nigro explorentur.
- 23 Caro os ambiens negligenter curata. Carnes vulneratas suppuratas fieri ac consumi oportet.
- 24 Membrana circa cerebrum curatio. Ossis vnicui ab altero discessio.

Hippopera.

T 3

25 Osi

- 25 Ossium intro compulsorum ac dissectorum curatio.
- 26 Ossa puerorum capitibus tenuiora ac molliora. Ossis carne denudati curatio. Moriturorum ex capitibus vulneribus signa.
- 27 Ossium rupturam neglecta mala. Pusula in lingua capite vulneratis. Communio ex ulcere capitibus.
- 28 Syderati ex capitibus ulcere. Febre innadente ex capite ulcere, quid faciendum. Tumor rubicundus, capitibus ossis denudato. Febre innadente, ex capitibus ulcere, quid faciendum.
- 29 De capitibus ossium perforationibus, ac cerebrationis usu.
- 30 Ossa suppurata facilius perforari.

caput capitibus
nunc continetur

Nillum capitibus vulnus leuiter contemni debet. Sape enim cutis sola contusa ferro, aut alia aliqua re, si non diligenter, & cum quadam cautione curetur: veluti si sanguis concretus non expurgetur, aut aliud quiddam negligatur: vlcus in crudefcens non parum molestia exhibet, & aliquando etiam febrem inducit: & medico quidem negotia, aegroti vero periculum non minus affert. Verum hoc multo magis contingit, si caluaria, & cerebri membranae rumpuntur. Quare si non singula, haec diligenter medicus curauerit, saepe mortis causa existit. Et de his quidem omnibus etiam alibi diximus, sed & nunc dicendum est. Primum igitur capite vulnerato interrogare oportet: per quid vulneratum sit: deinde quid homo fecerit, qui vulneratus fuit. Postea qua parte vulnus inflatum sit.

in cranium
fuerit

in parte capi
it durior etiam
t qua parte
us sit sic pe
usius

in parte capi
non
fuerit in oculis
in omnibus

Nam hominum capita nihil inter se similius habent, neque futurae capitibus in omnibus eodem loco consistunt. Verum quisquis ex prioris capitibus parte prominentiam habet: (est autem prominentia, rotunda ossis pars eminens praeter alia) huius futurae consistit in capite, velut litera Graeca tau T pingitur. Breuiore enim lineam ad prominentiam transuersam constitutam habet: alteram vero lineam per medium caput, sed secundum longitudinem ad collum semper constituta est. Quisquis autem ex vtraque capitibus parte, & anteriore, & posteriore, prominentiam habet: huius futurae sunt similiter constituta, velut litera Graeca T scribitur. Consistunt autem longae quidem lineae ad vtranque prominentiam transuersae. Breuis autem per medium caput, se-

cundum longitudinem ad vtranque longam lineam definens. At qui neutra parte ullam prominentiam habet, hic futuras habet velut litera Graeca X pingitur. Consistunt autem haec lineae, altera quidem transuersa ad tempora pertingens, altera vero secundum longitudinem, per medium caput.

Duplex autem est os iuxta medium caput: durissima vero ac densissima supra ipsius pars existit, & infima quae est ad membranam. Consimilis est color ossis sub carne: consimilis est color ossis inferne. Secedit autem a supremo ac infimo osse, a durissimis ac densissimis, ad mollius, ac minus densum, & communius, ad duplicatam laminam. Est autem duplicata lamina cauiissima, ac mollissima, & maxime antrosa. Est autem & totum os capitibus, excepta valde modica supra ac infima parte, spongiosa simile: & habet os in seipso carunculas similes multas humiditas: & si quis ipsas digitis coterat, sanguis vtiq; ex ipsis prodierit. Sunt etiam in osse venulae tenuiores ac cauiiores, sanguine plene. Quod igitur ad duritiam, & molliciem, & cauitatem attinet, sic habet: Quod vero ad crassitudinem ac tenuitatem, hoc modo. Vniuersi capitibus os tenuissimum est ac debilissimum, quod est circa sinciput: & carnem paucissimam ac tenuissimam hac parte os in seipso habet: & cerebrum hac capitibus parte plurimum subest. Et quia haec ita se habent, ut & vulnera, & tela aequalia sint magnitudine, & minora: & similiter vulneratus quis sit, & minus: os hac capitibus parte & magis contunditur, & rumpitur, & magis intro contusum cedit: & lethaliora, ac ad curandum, & effugiendam mortem, difficiliora sunt vulnera hac parte, quam alibi in capite: & ut sint aequalia vulnera, & similiter vulneratus quis sit, & minus: homo vbi etiam alias ex vulnere moriturus est, breuiore tempore moritur, qui hac parte capitibus vulnus habet, quam qui alia. Cerebrum enim & citissime & maxime iuxta sinciput sentit mala, quae & in carne, & in osse fiunt. Sub tenuissimo enim osse, ac modica carne, cerebrum est hac parte: & plurimum cerebrum sub sincipite iacet. Caeterum ex reliquis ossibus id quod circa tempora est, debilissimum est. Commissura enim est infernae maxillae ad caluariam, & motus in temporibus sursum ac deorsum, velut articuli: & auditus prope ipsum est: & vena per tempora extensa est, caua ac fortis.

Omnium vero capitibus osse robustius est os verticis

verticis: & quod est retro aures, robustius est quam totum quod in anteriore parte est: & carnem ampliotem ac profundiorē in seipso hoc os habet. Et sane his ita se habentibus, si quis & vulneribus, & telis, omnibus aequalibus ac similibus, & maioribus ac minoribus, similiter sit vulneratus, & magis: hac capitibus parte os minus rumpitur, & contunditur: & si homo alias moriturus est ex vulnere, si in posteriore capitibus parte vulnus habet, diutius duras tempore morietur. In longiore enim tempore os suppuratur, & deorsum ac cerebrum transfuratur propter ossis crassitudinem: & paucius etiam cerebrum hac parte subest: & plures mortē effugiunt plerumque, ex his qui posteriore capitibus parte vulnerati sunt, quam qui anteriore. Sed & in hyeme diutius tempore viuit homo, quam in aestate, quia: quae etiam alias moriturus est ex vulnere, quacumque capitibus parte vulnus habeat.

At vero sedes telorum acutorum ac leuiorum, ipsae in seipsis contingentes in osse, & cum fissura, & contusione, ac intro cessione: (sunt autem haec similes, & in anteriore & in posteriore capitibus parte) ex his mors non contingit secundum iustitiam, etiam si contingat. Sutura vero in vlcere si compareat, osse denudato, quacumque capitibus parte vlcere oborto, debilissimus aeger est ad resistendum vulnere ac telo, si in ipsam suturam telum incubuerit: & maxime omnium si telum in sincipite, iuxta debilissimam capitibus partem incussum fuerit, & futurae circa vlcus, si ita contingat, fuerint, & telum ipsas futuras contigerit. Vulneratum porro os in capite tot modis. Singulorum autem modorum plures species fracturae in vulnere fiunt: Os vulneratum rumpitur, & ossi fissuram continenti ac ambiēti necesse est contusionem accedere, si ruptum fuerit. Nam telum quod os rumpit, idem hoc etiam os, aut magis, aut minus contundit, id ipsum videlicet os, in quo fissuram rumpit. Atque hic vnus modus est. Species autem fissurarum omnigenae sunt. Nam & tenuiores, & valde tenues conspicuae fiunt. Quaedam vero neque statim post vulnerationem, neque in diebus, in quibus dolorum vtilitas mori homini contingere potest. Rursus autem alia quaedam fissurae crassiores ac ampliores fiunt: quaedam vero etiam valde amplae. Et aliae quidem in longiore modum rumpuntur, aliae vero in breuiorem: & aliae rectiores sunt, aliae etiam valde rectae: aliae vero curuiores & curuae ac profundiores: aliae

autem ad inferna partē, & per totum os. Poterit autem & os in sua ipsius natura contundi, ita ut nulla fissura ad contusionem ossis accedat. Atque hic secundus modus est. Species 8 autem contusionis plures sunt. Nam & magis, & minus contunditur, & altius ac per totum os, & minus in altum ac per totum os, & in ampliorē & minorē, tū longitudinē, tū latitudinem. Verum harum specierum nullam oculis inuenti cognoscere datur, qualisnam specie existat, & quanta magnitudine. Neque enim etiam si sint contusa, & malum factum sit, an contusa sint, oculis videre conspiciuntur, statim post vulnerationem: quemadmodum neque aliqua fissura videri possunt, quae rupto osse procul abfunt. Intro etiam cedit os ex natura sua, vna cum fissuris: alias enim non intro cesserit. Nam quod intro cedit, abrupiturque, ac frangitur, intro cedit ab alio osse, quod in sua ipsius natura manet, & sic sane fissura adest intro cessione. Atque hic tertius modus est. Intro autem cedit os per multas species. Nam & maior ossis pars, & minor intro cedit: & magis ac ac profundius deorsum, & minus ac magis in superficie. Quin & sede teli in osse se contingente, fissura vtiq; ad sedem accedente, & ad fissuram etiam contusionem magis aut minus accedere, necesse est, si quidem & fissura accedat ea parte qua & sedes facta est: & fissura sit in osse continente, & sedem, & contusionem. Atque hic quartus modus est, in quo sedes teli sit in osse. Sedes autem vocatur, quum manente osse in sua ipsius natura, telum quod in os incubuit, manifestum fecerit vbi incubuit. Verum in singulis modis plures species fiunt. Et de contusione quidem ac fissura, si ambo haec ad sedem accedant, & si contusio sola fiat, iam dictum est, quod multae species & contusionis, & fissurae sunt.

Haec autem sedes ipsa in seipso, longior ac breuior sit, & curuior ac rector, & orbicularior: & multae aliae species talis modi sunt prout etiam figura teli fuerit, & eadem etiam profundiores deorsum, & magis & minus, & angustiores, & ampliores, & valde amplae, si dissectione intercisa fuerit. Quanta autem dissectio in longitudinem ac latitudinem fiat, in osse sedes est, si alia ossa dissectionem ambientia in sua ipsorum natura manserint, & non vna cum dissectione intro cesserint ex sua natura. Nam si ita contingat, intro cessione fuerit, & non amplius ossis sedes. Si vero alia capitibus parte vulneratur, & vlcus habet homo,

nota de sedi

quid sit

10

mo, & os carne denudatū est, quintus hic modus est: & hanc calamitatem vbi facta est, nulla re iuuare queas. Nam si passus est hoc malum, non est quod ex ipso exquirere possis, an passus sit hoc malum, neq; qua capitis parte: & ex his fracturæ modis ad perforationem deuenit, tum si contusio ad visum inconspicua est, tum si aliquo modo manifesta fuerit: & fissura si inconspicua visui fuerit, & ad visum manifesta. Sed & si sede teli in osse contingente, fissura ac contusio ad sedem accedat: & si contusio sola accedat ad sedem, absque fissura: hæc quoque ad perforationem deuenit. At verò os quod ex sua natura intrò cesserit, parum perforatione opus habet: & quæ maxime intrò cesserunt, & maxime fracta sunt, & perforatione minime opus habent. Neque sedes ipsa in seipsa cõtingens absq; fissura ac cõtusione, perforatione indiget: Neq; dissectio ipsa, si magna ac ampla fuerit. Dissectio enim & sedes idem sunt.

11 Ceterum primùm expectare oportet in vulnerato, qua capitis parte, & num in debilibus, vulnus habeat: & capillos considerare circa vlcus, an dissecti sint à telo, & an intrus sint in vulnere: quod si est, periculum est os carne nudum esse. Itaque dicere oportet, os aliquam læsionem à telo habere. Atque hæc longe prius cõsiderasse ac dixisse oportet, antequam hominem contingas. Vbi verò iam contigeris, clare nosse conaris, an nudū carne os sit, aut non, & si quidem oculis conspicuum fuerit os nudum, bene habet: Sin minus, spicillo considerato: & si quidem inueneris os carne nudum esse, & non sanum à vulnere, eius quod in osse est dinotionem primùm facere oportet, inspiciendo, & quantum sit malum, & quo opere opus habeat: Oportet etiam vulneratū interrogare, vt passus sit, & quo modo. Si verò non conspicuum fuerit os, multo adhuc magis interrogationem facere oportet, an habeat quid mali, aut non habeat: & si nudū est os, vt factū sit, & iuxta quem modum. Nam contusiones, & fissuras in osse non apparentes, & tamen præsentis, ex vulnerati responsione cognoscere primùm conari oportet, an tale quid passum sit, aut non passum: deinde ratione & opere exquirere, citra spicilli admotionem. Spicilli enim admotio non indicat, an tale quid mali os passum sit, & an habeat quid in seipso, aut non passum sit: Sed sedem teli indicat spicillum, & an intrò cesserit os ex natura sua,

contusio facta

& an vehemeter fractum sit os: quæ etiam oculis conspicua videnti cognoscere datur. Rumpitur autem os & oblcuris fissuris & manifestis: & contunditur obscuris contusionibus: & intrò ex sua natura maxime cedit, quum alter ab altero fauciatur, de industria fauciare volens: aut quum ex altiore loco sit iactus, aut plagæ ictus, vter tandem fuerit, magis quam ex plano loco: & si contineat manu telum, siue iaciat, siue percutiat: & si fortior debiliorem vulnerat. Ex his verò qui cadentes vulnerantur ad os, aut in ipsum os, is qui ex altissimo loco cadit, & in durissimum ac obrutissimum: huic periculum est, vt os & rumpatur, & contundatur, & intro cedat ex sua natura. Ei verò qui ex plano magis loco cadit, & in molliorem, os minus hæc patitur, aut etiam non patitur. Quæcun- que verò illabentia in caput tela, ad os vulnerant, ex his id quod ex altissimo loco illapsum est, & minime ex plano, & quod durissimum ac obrutissimum, & grauissimum, ac minime leue est, & quod minime acutum ac molle: hoc & ruperit os, & cõderit: & maxime sanè periculū est, vt os hæc patiatur, quum & hæc fiant, & è directo aduersus telum, os fauciari contingat, siue ex manu percutiatur, siue iactum suscipiat, siue quid ipsi incidat, siue ipse collapsus faucietur, ita vt quomodocunq; fauciatur, osse aduersus telum occurrat. Quæ verò, si tela ex obliquo os fauciant, minus & os rumpunt, & intro ad caput contundunt, etiam si carne fuerit os denudatum. Nam quædam vulnera ita inflata, neq; denudat os carne. Profecto ex telis maxime os rumpunt, & manifestis, & obscuris fissuris, & contudunt, & ex natura sua os intro cedere faciūt, quæ sunt rotunda, & orbiculata, & vndiquaq; plana, & obruta, & grauija, & dura: & carnem hæc contundunt, & marum faciūt, ac concidunt: & vlcera sunt à talibus telis in obliquū. Sed & in circulum, subcaua, & suppurata magis fiunt, ac humida sunt, & diutiorè tempore purgantur. Necessè est enim carnes cõtulas ac concissas, pus fieri ac consumi. At tela oblonga, multum tenuia, & acuta, & leuia, carnem magis dissecant quam contudant, & os eodem modo. Et sedem quidem inducit id ipsum quod etiam dissecauit. Dissectio enim & sedes idem sunt. Verum nõ valde os contudunt talia tela, neq; rumpunt, neque ex natura sua intrò cedere faciunt. Ceterum oportet supra cõspectū tuum, quicquid

quicquid tandem apparuerit in osse, etiam de omnibus his interrogationem facere. Nã magis & minus fauciati signa hæc sunt, si vulneratus soporem altiore incidit, & caligo offusa fuerit, & vertigo, & si ceciderit. Quum autem os carne denudatum à telo fuerit, & circa ipsas futuras vlcus fieri contigerit, difficile est sedem teli deprehendere, quæ in alio osse manifesta est, an insit in osse, aut non insit, & an sedes facta sit in ipsis futuris. Occultat enim ipsa futura, asperior existens reliquo osse, & non satis clarum est vbi in ipso futura est, & vbi ossis sedes, si non valde magna sedes fiat. Accedit etiam ruptio ad sedem, plerumque & ipsa in futuris contingens, & fit etiã hæc ruptio rupto osse deprehensu difficilius, eo quod circa ipsam futuram ruptio fit, si rumpitur, vt plurimum. Proclue enim est hac parte os rûpi ac dissolui, propter ossis hac parte debilitatem ac raritatem, & propterea quod parata sit futura, vt rumpatur ac dissoluatur. Nam reliqua ossa futuram ambientia ruptionis exortia manere possunt, eo quod robustiora sunt quam futura. Verum ruptio circa futuram facta, etiam dissolutio futuræ est, & non facile est deprehendere, neque si à teli sede fiat in futura, vbi rupta fuerit ac dissoluta. Verum difficilius est deprehendere fissuram ex contusione. Fallunt enim & mentem, & visum medici hæc futuræ, fissuræ speciem referentes, si reliquo osse asperiores existentes, nisi vehemeter dissectæ fuerint ac dissolutæ. Dissectio autem & sedes idem sunt. Proinde si circa futuras vulnus factū fuerit, & ad os telum incubuerit, animaduersione habere oportet, ac inuenire quod os passum sit. Nam ab æqualibus magnitudine telis, & similibus, ac multo minoribus, & similiter & multo minus vulneratus, longe magis malum accipit, qui in osse in futuras telum recepit, quam qui non in futuras id recepit. Et pleraque horum perforare oportet. Verum ipsas futuras perforare non oportet, sed secedendo in propinquo osse perforationem facere, si perforos. Porro de curatione vulnerum in capite, & quo modo deprehendere oportet affectiones in capite obortas non manifestas, ita mihi videtur. Vlcus in capite nullo humore humectare conuenit, ac ne vino quidem: neque cataplasmate integere, neq; linamento curationem facere. Neque verò comprimere oportet vlcus in capite, si non in fronte fuerit, aut in loco pi-

lis nudato, aut circa superciliū & oculum. Hic enim facta vlcera, cataplasmatibus ac deligatione magis opus habent, quam in aliis capitis partibus. Continet ac ambit reliquum caput totam frontem: partes autem vlcus ambientes, in quacunq; tandem parte vlcera fuerint, inflammantur ac intumescunt, propter sanguinis influxionem. Oportet autem neque ea quæ in fronte sunt vlcera, per omne tempus cataplasmatibus integere ac deligare, sed postquam inflammatio sedata est, & tumor sedatus, à cataplasmatibus ac deligatione cessare. At in reliquo capite vlcus, neque linamentis, neque cataplasmatibus, neque deligatione curare oportet, si nõ & sectione opus habeat. Secare autem oportet vlcibus in capite ac fronte factis, qua parte os carne nudum fuerit, & læsionē aliquam ex telo habere visum fuerit. Vlcera verò quæ non habent sufficientem magnitudinem longitudinis ac latitudinis, ad ossis inspectionē, an quid mali passum sit à telo, & quale id passum sit, & quantum caro contusa est, & quãtam os læsionē habet: & rursus an illud sit os à telo, & nihil mali passum sit: & ad curationē, qualinam opus habet vlcus, & caro, & ossis affectio: talia sanè vlcera sectione opus habent. Si verò etiã os quidem carne fuerit denudatū, subcaua verò fuerint vlcera in obliquum, cauitatem quam plurimum refecare oportet, vbi non facile est medicamēto quocunq; peruenire. Sed & orbiculatiora vlcera, ac plurimū subcaua, etiam ipsa refecare oportet, circulo diuisum inciso secundum longitudinem pro hominis natura, vt longius fiat vlcus. At verò in capitis sectione, reliquæ quidem capitis partes securitatē habent dum secantur. Verum tempora, & adhuc supra tempora venam quæ per tempora fertur, secare non oportet. Conuulsio enim corripit sectum. Et si quidem sinistra tempora secta fuerint, dextera conuulsio corripit. Si verò dextera secta fuerint, sinistra conuulsio apprehendit. Quum igitur vlcus in capite secas, ossium gratia carne denudatorum, scire cupiens an habeat os quid mali à telo, aut non habeat, secare oportet vulnus tanta magnitudine, quanta futurum opus habere visum fuerit. Secantem verò carnem ab osse diducere oportet, quæ ad membranam, & ad os existit. Deinde linamentum per totū vlcus adhibere oportet, quod vlcus quàm amplissimum in posterum diem faciat, cum minimo

consideranda sunt

quæ vulnere hæc sunt an, sectione

vulnere q in tempore sunt secanda

quæ in capite perforantur

vulnere q in capite adhibere oportet

mo dolore: vbi verò linamentum adhibuit, cataplasmate vttere, quanto tempore etiam linamento, ita vt mazam ex tenui lenta in aceto subigas, aut coquas, & quam maximè viscosam facias. Postridie verò vbi linamentū exemeris, inspecto osse quod passum est, si non cōspicua tibi sit vulneratio, qualisnam sit in osse: neque cognoscas, an os aliquid mali in se habeat, aut non habeat, telum autem ad os peruenisse ac læsisse videatur, radere oportet spicillo rasorio, secundum longitudinem ac profunditatē pro hominis natura: & rursus si etiam trāsuersum sit os, ruptionum gratia ad visum inconspicuarum, & cōtusionis obscuræ gratia, quæ non intro cessit ex natura aliterius ossis capitis. ²¹ Indicat enim ipsa ratio magis, si non etiam aliàs conspicuæ fuerint hæ affectiones, ex telo in osse existentes. Et si sedem teli in osse videris, tū ipsam teli sedem radere oportet, tum ambientia ipsam ossa, ne sæpe ad sedem rupitio accedat, & contusio, aut sola contusio, & deinde lateant, quum non conspicua existant. Postquam autē os scalpro rasaris, si quidem ad perforationem tendere ossis fauciatio videatur, perforare oportet, & citra perforationem triduum nō excedere, sed in hoc perforare, tum aliàs, tum tempore calido, si ab initio curationem susceperis. Si verò suspiceris os ruptum, aut contusum esse, aut ambo hæc: coniectura facta quod vehementer fauciatus sit, ex vulnerati verbis: & quod à forti id cōtingit qui fauciavit, si alius ab alio vulneratus fuerit: & quod telum quo vulneratus est, ex maleficorum telorū ordine fuit: deinde quod vertigo & caligo ipsum corripuerit, & quod in soporem profundiorē incidit, & quod ceciderit: His ita contingentibus, si non cognoscas an os ruptum sit, aut contusum, aut ambo hæc, neque aliàs videas: super os aliquid maxime nigri coloris, nigro medicamento liquato subactum, imponere oportet: & subextēto linteo oleo imbuto super vlcus, & deinde mazæ cataplasmate apposito deligare: postridie verò exolutō ac expurgatō vlcere deradere. ²² Et si sanum non fuerit, sed ruptum ac contusum, reliquum quidem os rasum album erit, fissura verò & contusio, quæ nigrum medicamentum eliquatum in seipsam susceperit, in reliquo osse albo nigra erit. Cæterum hanc fissuram cōspectam rursus secundum profunditatem radere oportet. Et si quidem radens fissuram hæc con-

*si sit os rasi
et ipsum*

*ut male
ata corripit*

*si rati om
liberius ex
dum*

*aut cōfusio
pluratio me
nō nigro*

*o dū citissime
ruptū deradere
sunt*

spectam nigram exemeris, & deleueris cōspectu sublatam, contusio quidem ossis, aut magis aut minus facta fuit, quæ sanè etiam fissuram à scalpro rasorio deleueram rupit. Verum minus horreda hæc est, & minus negotij exhibuerit, fissura delata. Si verò in profundo sit, & dum raditur deleri nolit, ad perforationem deuenit hæc calamitas. Sed perforare oportet, ac de cætero vlcus curare. Cauere autem cōuenit, vt ne aliquid mali os contrahat ex carne, si male curetur. Nā & perforato ossi, & aliàs denudato, sed sano: & si læsionem aliquam ex telo habeat, & tamen sanum esse putetur, periculum magis imminet, vt suppuratum fiat, etiam si aliàs futurum nō esset. Si & caro os ambiens male curetur, & inflammatur ac constringatur. (Ignescit enim, & multa flamma impletur. Et sanè os ex ambientibus carnibus in seipsum calorem & flammam, & quæcunque mala in seipsa habet caro, trahit, & ex his ita suppuratū fit. Malum est etiam humidam esse carnem in vlcere, & putrescentem, & ad multum tempus purgari.) Quare suppuratum quidem, quam celerrime vlcus facere oportet. Sic enim ambiētes vlcus partes, quam minimum inflammabuntur, & vlcus sitissime purū erit. ²³ Necesse est enim carnes concisas ac contusas à telo suppuratas fieri ac cōsumi. Postquam autem purgatum fuerit, siccius fieri vlcus oportet. Sic enim citissime sanum fiet, sicca carne germinante, & non humida. Et sic quoque vlceri caro non superincrescet. Eadem ²⁴ ratio membranæ circum cerebrum est. Statim enim osse perforato & exsecto, ac de membrana detracto, ipsam denudatam membranam puram, quam citissime ac siccam facere oportet, vt ne vbi ad multum tempus humida sit, computrescat ac in tumorem attollatur. His enim ita contingentibus, periculum est ipsam putreferi. ²⁵ At verò os quod discedere à quouis alio osse oportet, vlcere in capite factō, & sede teli in osse existente, aut aliàs osse plurimū denudato: discedit, vbi plurimum ex angue factum est. Resiccatur enim sanguis ex osse, & à tempore, & à plurimis medicamentis. Citissime em̄ discesserit, si quis vlcus quam citissime purgarit, & de cætero & vlcus, & os, tum maius, tum minus resicauerit. Quod enim citissime resiccatum ac testaceum factum fuerit, ex hoc factō maxime dimittitur ab alio osse, quod sanguinolentum ac viuum existit, & quum ex angue ac siccum fiat, à sanguinolento ac viuō valde

discedit. ²⁵ Quæcunq; verò ossa intro contusa cedunt ex sua ipsorum natura, rupta aut etiā dissecta, valde ampla, talia minus periculosa sunt, vbi membrana sana fuerit: & quæ pluribus fissuris & amplioribus intro rupta sunt, adhuc minus periculosa sunt, & ad detractionem faciliora fiunt: & nullum ex talibus perforare oportet, neque periclitari ossa auferre cōadō, priusquam sponte sua emergant, priore forma exoluta. Emergunt autē carne subnascente. Subnascitur autem ex duplicata ossis lamina, & ex sano osse, si superna ossis pars sola fuerit corrupta. Sic verò quam citissime & caro subnasci ac germinare poterit, & ossa emerferint, si quis vlcus quam citissime suppuratum reddidit, purū faciat. Et si per totum os ambæ partes intro contusæ cesserint ad membranam, & superna ossis pars, & inferna, si quis similiter medeat, vlcus celerrime sanum erit, & ossa quæ intro cesserunt, celerrime emergūt ac reuertur. ²⁶ At verò puerorum ossa, & tenuiora & molliora sunt, ea de causa, quod sanguinolentiora sunt, & caua, & neque antrofa, neque densa, neque solida: & à telis æqualibus ac debillioribus, si similiter ac minus fuerint vulnerati, iunioris pueri vnus, & magis & citius suppuratur, & in breuiori tempore quam senioris: & si aliàs ex vulnere moriturus est, iunior seniore citius perit. Cæterum si os denudatum carne fuerit, animaduersione habita cognoscere conari oportet, si oculis videre ac noscere non datur, an ruptum sit os, & an cōtufum, aut solum contusum, & an sede teli facta, ad sit contusio, aut fissura, aut ambo hæc. Et si quid horum os passum fuerit, detracto sanguine, paruo terebello modice & cum cautione, os terebrare oportet. Tenuius est enim os, & minus profundum iuuenibus, quam senioribus. Quicunq; verò ex vulneribus in capite moriturus est, & fieri nō potest, vt sanus fiat ac seruetur, ex his signis dinotionē morituri facere oportet, & quod futurum est prædicere. Patitur ²⁷ enim hæc. Quum quis os fractum, aut ruptum, aut contusum, aut quocunq; modo fractum intelligens, per errorē deliquerit, & neque raserit, neque perforauerit, veluti os non opus habeat, & velut os sanum existat: ante decimum quartū diem febris corripiet, vt plurimum in hyeme. In æstate verò post septimum diem febris corripit: & postquam hoc factum fuerit, vlcus colo-

rem amittit, & ex ipso sanies pauca fluit: & quod inflammatū est ex ipso emoritur, & viscosum fit, & apparet velut salfamētum colore fuluum, subliuidum: & os tunc corrumpi incipit, & fit valde nigrum, postremum pallidum aut valde album euadens. Quum verò iam suppuratum fuerit, in lingua pustulæ oboriuntur, & desipiēs eger moritur, & cōuulsio plerisque corripit in altera corporis parte: Si quidem in sinistra parte capitis vlcus habeat, in dextra corporis parte cōuulsio corripit. Si verò in dextra capitis parte vlcus habeat, in sinistra corporis parte cōuulsio corripit. Sunt autem & qui syderati fiunt, atq; sic ²⁸ pereunt ante septimum diem in æstate, aut decimum quartum in hyeme. Similiter autem significat hæc signa & in seniore, & in iuniore, si vulnus existat. Quapropter vbi intellexeris febrem inuadere hominem: & ex aliis signis aliquid ipsi accedere, nō cunctari oportet, sed os vsq; ad membranam perforare, aut scalpro rasorio deradere. Est enim & ad perforationem, & ad rasionem, facile ac expeditum: deinde reliqua sic curare, prout conducere visum fuerit, respectu ad id quod fit habito. Quum vero in vulnere, in capite hominis terebello perforato, aut non perforato, osse autē denudato, tumor rubicundus, ignis sacri speciem referens, accesserit in facie, & in oculis vtrisque, aut altero: & si quis tumorem contingat, doleat: & febris corripiat ac rigor: & vlcus ipsum, tū quod ad carnē attinet, tum quod ad os, bene habeat ad aspectū: & ambiētes vlcus partes bene habeat, excepto tumore q in facie existit: & aliud peccatum nullum tumor habeat, quod ad reliquam victus rationem attinet: Huius infernā aluum deorsum purgare oportet medicamento, quod bilem ducit: & vbi sic purgat⁹ fuerit, & febris dimittit, & tumor sedatur, & sanus euadit. Medicamentum verò dare oportet, ad vires hominis respiciendo, prout robore validus fuerit. Cæterum de perforationis ac terebrationis vsu, vbi ea necessitas ingruat, vt necesse sit hominē perforare, sic statuendum est. Si ab initio assumptam curationē admistras, non oportet statim os ad membranam perforare ac excindere. Nō enim cōducit membranam osse denudatā esse ad multum tempus male afflictam: sed postremum vbi madore corrumpi ac putrescere ipsam periculū est. Est & aliud periculum, si statim osse ad membranam perforato, ipsum

*conuulsio
dit in cōtra
parte v*

*cum ezi
dit in cōtra
parte v*

*ma la que
cum vlt
et m
curatū
te m
hinc*

ipsum auferas, ne in ipso opere membranam per terebellum vulneres. Verum terebrantem oportet, ubi iam valde parum abest, ut os sit perforatum, & os iam mouetur, à terebratione desistere, & sinere, ut os sua sponte discedat. Nam in osse perforato, & à perforatione relicto, nihil mali accedere poterit. Tenuis enim iam id quod restat sit. Reliqua verò curare oportet, prout vlceri conducere visum fuerit. Terebrantem autem frequenter eximere terebellum oportet, caliditatis ossis gratia, & in frigidam aquam immergere. Calescens enim ex circūductione terebellum, etiā os excalfaciens ac rescicans adurit, & maius os perforationē ambiens, discedere facit, quā aliās discessurū fuisset. Si verò etiā statim volueris vsq; ad membranam perforare, & postea os auferre, eodem modo frequenter eximere terebellum oportet, & in frigidam aquā de-

mergere. At si nō ab initio curationem asumpseris, sed ex alio traditam susceperis, ita ut posterior tarde ad curationem deuenias: terebello exsculpto statim os ad membranam perforare ac excindere oportet, & exēpto sæpe terebello speculari, tum aliās, tum per admotum spicillum, circumcirca ipsius terebelli viam. Nam multo citius perforatur os, si suppuratum iam ac transpuratum perforaueris: & sæpe cōtingit, ut non profundum os sit, tum aliās, tum si ea capitis parte fuerit vulnus, quā tenuius magis, quā crassum os ipsum existit. Quare cauere oportet, ut in terebelli admotione fallaris, verum qua parte crassissimū os esse visum fuerit, in eā semper terebellum admotū adigito, ita ut frequenter consideres, ac commoueas os, & eiicere coneris. Postquam autem abstuleris, reliqua, velut vlceri conferre visum fuerit, curato.

HIPPOCRATIS COI

Chirurgiæ officina, Iano Cornario

Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Sensibus exposita à quibusvis facile cognosci. Lucis species due, ac vtriusque vsus duplices.
- 2 Pedum ac genuum situs, in curatione qualis esse debeat. Vesitius, vngues.
- 3 Actionū instrumenta in chirurgia habilia esse oportet. Deligationis dua species: cita, expedita: bona, pulchra.
- 4 Pulchre deligationis species. Bona ligationis species. Compressio. Nexus & filum quomodo in deligationibus procedere debeant. Deligatio omnis ad decliua, & acuminata fugit.
- 5 Deligatio quomodo fieri debeat.
- 6 Deligamenta qualia esse debeant. Obuolutionis capita. Linteorum preparatio.
- 7 Deligationis initium.
- 8 Splenorum longitudo, latitudo, multitudo, crassitudo. Subligationes linteorum dua. Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo.
- 9 Ferule quales esse debeant. Ceratum.
- 10 Positio qualis esse debeat. Qua in aqua spectentur.
- 11 Distentio circa quas partes maxime fiat. Desfictio. Deligationis modus.
- 12 Figurarum deligationis summa. Singillationum, contusionum, conuulsionum, tumorum, cum effusione sanguinis, deligatio.

- 13 Luxationum, auulsionum, aut elapsionū deligationes. Inuulsionum deligatio.
- 14 Fulcimenta a quibus partibus adhibenda.

ut similia, aut dissimilia, à principio, à maximis, à facilimis, ab his quę vndiquaq; penitus cognoscuntur: quę & videre, & tangere, & audire licet: quę & visu, & tactu, & auditu, & naribus, & lingua, & intelligentia sentire licet: quę & quibus cognoscuntur, omnibus cognoscere licet. Quę verò ad chirurgiæ officinam: Ægrotans, agēs, ministri, instrumenta, lumen: ubi, quomodo: quot, quomodo, quādo: corpus, vasa cōmoda: Tempus, modus, locus: Agens aut sedens, aut stans, moderare ad seipsum, ad id quod tractatur, ad splendorem lucis. Lucis igitur species duę sunt, altera communis, altera artificialis. Communis, in nobis nō est. Artificialis, etiam in nobis est. Vtriusque verò duplices vsus sunt, aut ad lucem, aut sub lucem. Sub lucem,

com, & modicus vsus est, & moderatio manifesta. Ad lucem verò, ex presentibus, ex conferentibus luminibus, ad splendorem cōuertere oportet id quod tractatur, exceptis his quę aut latere oportet, aut videre turpe est: ita ut id quod tractatur, ex aduerso sit luci: qui verò tractat, ex aduerso eius quod tractatur: veruntamen, ut ne tenebras inducat. Sic enim & qui agit videre poterit, & quod tractatur nō videtur.

Ad seipsum verò, si quidem sedeat, pedes secundum rectitudinem sursum versus è directo ad genua sint, distātia autem parua in cōsistendo intercedat. Genua autem superiora sint inguinibus, modice distantia, pro commoda cubiti positione ac appositione. Vestitus expeditus, distinctus, æqualiter, similiter, cubitis, humeris.

Ad id verò quod tractatur, vltra & prope, & sursum ac deorsum, & hac aut illac, aut in medio. Vltra quidem & prope termini sunt cubitorum gibbi, ita ut in anteriorem partem non excedant genua, in posteriorem costas. Sursum verò, ut nō supra mamas, summas manus habeat. Deorsum, ut non inferius quā ut ubi pectus ad genua habet, summas manus angulares ac brachia figuret, & in medio quidem hoc modo se habet. Hac verò aut illac, ut nō extra sedem: sed pro ratione conuersionis & corpus, & operantem corporis partem producat. Si verò stet, vtriusque pedibus ex æquo insistere satis est. Agere verò oportet, ita ut altero pede inscendat, non eo qui est ad manum agentem, genu ad inguen sublatum, velut in sede, sed & alij termini iidem sunt. At qui tractatur, reliqua corporis parte tractanti inferuiat, aut stans, aut sedens, aut decumbēs, quo quā facillime ita velut figurā habens perseueret, seruans subfluxionem, subfidentiam, euerisionem, decliuitatem. Sic quę debet seruatur & figura, & forma eius qui tractatur, in exhibitione, in tractatione, in habitu postea sequente. Vngues neque præminere oportet, neque deficere: Digitorum vertices ad vsus exercere, digitis quidem summis pleraq; indice ad magnum admoto: Tota verò manu prona, ambabus autem aduersis. Digtos generose extēdere cogit magnum quiddam in medio digitorum positum, & oppositum facere magnum digitū indici. Morbum autem esse manifestum est, per quem etiam læduntur hi quibus ex natiuitate, & educatione, afflueuit magnus digitus ab aliis cōtineri. Opera omnia exerce-

re oportet vtriusque scorsim agendo, & ambabus simul. Similes enim sunt, ambabus coniectando bene, pulchre, cito, non laboriose, concinne, expedite. Instrumenta quidem, & quando, & qualiter dicetur. Vbi oportet, ut ne quid impediatur opus, neque impedimento sit inter accipiendum circa operantem corporis partem. Si verò alius det, paulò prius paratus sit, & faciat ubi iusseris. Qui verò circa agrotantem sunt, id quod tractatur exhibeant prout visum fuerit. Reliquum autem corpus detineant, ut totum quiescat, tacentes, & præfecto obediētes. Deligationis species duę sunt, quę facta est, & quę adhuc sit: Quę adhuc sit, cito, nō laboriose, expedite, concinna. Cito quidem, perficiendo opera: Non laboriose, facile agēdo. Expeditio verò ad omnia parata est. Cōcinnitas autem iucunda aspectu est. Ex quibus verò exercitationibus hæc contingant, dictum est. Quę facta est, bene, pulchre: Pulchre quidem, simpliciter, distincte: aut similia ac æqualia, æqualiter ac similiter: aut inæqualia ac dissimilia, inæqualiter ac dissimiliter.

Species verò hæ sunt, simplex, rotunda in orbem, ascia, sima, oculus, rhombus, & semifecta: ita ut species congrua sit speciei & affectioni eius quod deligatur. Eius verò quod bene deligatur, duę sunt species, roboris quidem, aut compressione, aut copia linteolorum: & partim quidem ipsa deligatio sanat, partim curantibus inferuit. Ad hæc igitur lex hæc est. In his autem maxima deligationis vis est.

Compressio quidem, ut incubentia non abscendant, neque penitus innitantur: sed sint quidem firmata, non autem coacta: & minus quidem extrema, minimè verò media. Nexus & filum procedant, non deorsum, sed sursum, in exhibitione, & præparatione, & deligatione, & habitu postea sequente. Initia nō super vlceris inticere oportet, sed hinc aut illinc facere nexum. Nexum verò neque in semita, neq; in opere, neq; illic ubi inane est, ut ne in vanum iaceat. Nexum autem & filum, mollia non magna. Hoc tamen probè nosse cōuenit, q; omnis deligatio ad decliua & acuminata fugit, velut in capite, ad partē supernā: in tibia, ad infernā. Deligare oportet de xtras partes in sinistras: & sinistras in dextras: excepto capite. Hoc verò secundum rectitudinem: Verum cōtraria ex duobus initiis: Si verò ex vno, ad id quod simile est, ad subtilitatem: velut est media pars capitis. Hipp. opera. V tris,

vis, & si quid aliud huiusmodi. Quæ verò mouetur, veluti articuli, qua quidem parte inflectuntur, quàm minimis ac expeditissimis linteis obuoluere oportet, velut popliteum: qua verò circumtenduntur, expansis ac latis, velut est patella. Circumdare quoque in super oportet, comprehensionis quidem gratia eorū quæ circa hæc sunt, appensionis verò vniuersi deligamenti, in quiescentibus & depressioribus corporis partibus, qualis est, & supra & infra genu. Conuenit autem in humero quidem, circumductio circum alteram alam: In inguine verò, circum alteram lateris mollitudinem: in tibia, supra suram: & quibuscumque sursum contingit fuga, his inferne appensio conuenit: quibus autē deorsum, vice versa. Quibus verò non est, velut in capite, his in æqualissima parte comprehensiones facere oportet, & minimè obliquo deligamento vri. Nam stabilissimū postremum circumdatum, vel maximè vagabunda continet. Quibuscumque autem neque comprehensio, neque appensio linteorum, commode se habet: his per fila appensiones facere conuenit, ex iniectione, aut confusione. Deligamenta sint pura, leuia, mollia, tenuia.

6 Obuoluere verò oportet ambabus simul, aut vtrisque seorsum exercere: Conueniente autem deligatione vri, cōiectura ad latitudinem ac crassitudinem partium facta. Obuolutionis capita dura, æqualia, distincta sint. In quibus autem futurum est vt decidat, ea peiora sunt, quàm si cito decidant. Quædam verò sunt eiusmodi, vt neque comprimere, neque decidere oporteat. Quæ verò spectat deligatio, aut subligatio, aut ambo, hæc sunt. Subligatio quidem in causa est, vt aut disparata attrahantur, aut expansa contrahantur, aut contracta diducantur, aut distorta dirigantur, aut vice versa. Preparare autem oportet linteum leuia, tenuia: mollia, pura, lata, non confusa, neque extuberantias habentia, & sana, vt extensionem ferant, & paulò præstatio-
ra, non sicca, sed succo imbuta singulis affectionibus familiari: ad ea quidem quæ disparata abscesserunt, ita vt sublimia sedem quidem contingant, non tamen comprimant.

7 Initium autem sumere oportet ex sana parte, & ad vlcus desinere, quo id quidem quod subest excoletur, aliud autē non amplius colligatur. Deligare autē oportet recta quidem, in rectis: obliqua verò, oblique: in figura doloris exorte, in qua neque constrictio, neque discessio contingat: ex qua vbi

translatio fit ad appensionem, aut positionem, non transmutent, sed similia habeant hæc, musculos, venas, neruos, ossa, & bene posita, & bene detenta. Appensa verò aut posita esse conuenit, in figura doloris exorte, quæ est secundum naturam. In quibus verò discesserint, vice versa. At quibus expansa sunt, contrahere oportet, quod ad alia quidem attinet eodē modo: ex multo verò temporis spatio interposito contractionem facere oportet, & sensim progressu facto compressionem; primū minimè, deinde magis, ita vt terminus quod maximè facta sit, mutuus contactus fiat. Quibus verò contracta sunt, diducere: cum inflammatione quidem vice versa: sine hac autē, præparatione quidem eiusmodi, deligatione verò contraria. Distorta verò dirigere oportet, quod ad alia quidem attinet, eodē modo: Verūm quæ quidem abierunt, ea reducere oportet, subligatione, agglutinatione, appensione. Contraria verò contrario modo. Spleniorum longitudines, latitudines, crassitudines, multitudines. Longitudo, quanta est deligatio. Latitudo, quatuor aut trium digitorum: Crassitudo, vt triplices aut quadruplices sint. Multitudo, vt dū circumdantur, non excedant, neque deficiant. Quibus verò ad directionem, in longitudinem circumdando, latitudinem ac crassitudinem defectu cōiectare oportet, ita vt nō acruatim expleamus. At vero linteorum subligationes duæ sunt, prima ex loco læso ad supernas partes desinit: altera ex loco læso, ad infernas. Iuxta locum affectum maxime cōprimere oportet: Minime extremas partes: Reliqua vero pro ratione. Deligatio autem multam sani loci partē occupet.

Deligamentorum multitudo, longitudo, latitudo. Multitudo quidem, vt ne superetur à loco læso, neque per ferulas illisio fiat, neque pondus, neque circūcirca inclinatio, neque effeminatio deligamenti contingat. Longitudo verò & latitudo, triū aut quatuor, aut quinque, aut sex cubitorū quidem longitudo, digitorum autem latitudo. Et affulcimenti circumductiones tot sint, vt ne comprimant. Mollia verò & non crassa sint hæc omnia, pro longitudine, & latitudine, ac crassitudine partis affectæ. Ferulæ porro sint leues, æquales, iuxta extremitates suæ, hinc atque illinc paulo minores deligatione, crassissimæ autem ea parte qua extat fractura. Quæcunque verò partes incuruæ sunt & excarnes, in his quæ præminent cauedæ sunt, velut circa digitos & malleo

malleolos, aut positione, aut breuitate. Affulcimentis autem fulcire ac firmare oportet, non comprimere primū. Ceratum molle, & leue, & purum sit. In aqua spectatur caliditas, multitudo. Caliditas, vt supra suam ipsius manum medicus affundat. Multitudo, ad laxandum quidem & attenuandum, plurima optima est: Verūm ad incarnandum ac molliendum, moderata. Moderatio autem in perfusione ea est, quod dum adhuc attollitur pars, priusquam cōcidat desistere oportet. Primū enim attollitur: postea verò attenuatur. Positio sit mollis, æqualis, sursum vergens, in eminentibus corporis partibus, velut calcaneo, & coxa, vt neque refrangatur, neque euer-
tatur. Canalem toti potius cruri, quàm dimidio adhibere oportet. Ad affectionē tamen respicere oportet: & reliqua quæ lædere solent, manifesta sunt. Exhibitio verò, & distentio, & restitutio, & reliqua, secundum naturam fiat. Natura in operibus est: operis actione quid illa velit cōiectandum est: Ad hæc autem ex quiescente, ex communi, ex consuetudine. Ex quiescente quidem ac remisso, rectitudines considerare oportet, velut in manus figura: Ex communi verò, extensionem & inflexionem, veluti figura cubiti ad brachium, quæ prope ad angularem accedit. Ex consuetudine, quod non alias figuras magis ferre possunt, velut crura extensionem. In hac enim figura plurimum tempus facillime durarint, nulla facta immutatione. In immutatione verò ex distentione, similia hæc habet, ad habitum, aut positionem, musculos, venas, neruos, ossa, & bene posita, & bene detenta.

11 Distentio fit maxime circa maxima, & crassissima, ac æqualia, & vbi ambo ossa læsa sunt. Secundo loco vbi subiectum, minimè vbi supernum. Si verò magis moderato fiat, detrimētum avertit: pueris exceptis. Oportet autem ipsa paululum accliuia habere. Directionis exemplum, æquiocū, conjugatum, simile, sanum. Defrictio potest soluere, ligare, incarnare, minuere: Dura, ligare: Mollis, soluere: Multa, minuere: Moderata, crassifacere. Deligare verò oportet, primū, vt is qui deligatur dicat, maxime se cōpressum esse circa læsam partem, minimè circa extremas: & firmatum se esse, non compressum, copia linteorum, non robore: & hac die ac nocte paulò magis, posttridie minus, tertia laxè. Reperiatur autē posttridie in extremis partibus tumor mollis. Tertia verò die deligatum solutum

gracilius sit, atque hoc per omnes deligationes: Secunda verò deligatione, an iuste deligatum apparuerit, dicere oportet. Hinc autem magis & pluribus cōprimatur: Tertia adhuc magis, itemque pluribus. Septima verò à prima deligatione soluta, inueniantur gracilia ossa ac depressa. At verò in ferulas deligata, si gracilia & pruritus exortia, & sine vlcere fuerint, sinere oportet vsque ad dies viginti à læsione. Si verò quid suspectum sit, soluere in medio tempore, & ferulas tertio quoque die firmare.

Appensio, positio, deligatio, vt in eodem statu sint custodire oportet. Figurarum summa hæc est, consuetudines, naturæ singulorum membrorum, species, ex currendo, ambulando, stando, decumbendo, ex opere, ex remittendo. (Nā vsus corroborat, ociū autē colliquat.) aut cōpressione, aut copia linteorum. Quæcunque verò effuso sanguine sugillationes, aut contusiones, aut ulsiones, aut tumores inflammationis exortes, ex vulnere oboriuntur, ad supernam partem plurimum, ad infernam etiam parum deligare oportet, ita vt manum aut crus non habeat in decliue, & initium supra vulnus ponat, ac maxime firmet, minimè extremas partes, medio modo medias, vltimam partem ad supernas corporis partes distribuendo, deligatione, cōpressione. Sed & hæc, copia magis quàm robore. Maxime autem his linteis tenuia, leuia, mollia, pura, lata, sana debentur, vt pote sine ferulis: & vberiore perfusione vri oportet. At verò elapsiones aut luxationes, aut tortiones, aut distantia disparata, aut auulsiones, aut abruptiones, aut distortionem, veluti mutilationes ad alteram partem vergentes, vnde quidem excefferunt, remittendo deligare oportet: quò verò excefferunt, intēdendo deligamentum, vt ad contraria vergant deligata, etiam priusquam fuerint deligata, paulò magis quàm vt ex æquo sint, & deligamentis, & spleniis, & appensionibus, & figuris, extensione, defrictione, directione: & hic etiam vberiore perfusione. Cæterum imminutiones multam sanam partem occupando deligare oportet, vt ex influxione, qua colliquata, plus quàm sua spōte imminuta sunt, alia deligatione permūtata, ad augmentum declinent, & carnium efformationem faciant. Melius autem est, vt & superna pars simul deligetur, velut tibia & femorum, & alterum crus cum sano crure, quo similius sit, & similiter quiescat, & similiter alimentum excludant, & suscipiant.

Hipp. opera. V 2

piant. Linteorum vero copia, non compressione utendum est, remittendo primum id quod maxime opus habet, & utq̄ de frictione incarnate, & perfusione absq; ferulis. Fulcimenta porro ac stabilimenta adhibere oportet, veluti pectori, costis, capiti, & aliis quae eiusmodi sunt: partim pulsu gratia, ut ne concutiantur: partim etiam distantiarum disparatarum gratia, circa iuncturas in ossibus capitis, quo firmentur. Et in tussibus, aut sternutationibus, aut alio motu, qualia sunt circa thoracem & caput

stabilimēta. Horum omnium eadem sunt deligationis cōmoderationes. Quia enim parte laesiones sunt, maxime comprimendum est. Supponere igitur oportet lanam mollem, affectioni cōuenientem: deligare verò non amplius comprimēdo, ut ne pulsus concutiantur: neque amplius quam ut distantiarum iuncturarum extremitates mutuo se contingant. Neque ut tusses & sternutationes fiant, sed ut prohibeantur, stabilimentum adhibeatur, quo neque cogatur quid, neque concutiat.

HIPPOCRATIS COI

Liber De fracturis, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. Luxationum & fracturarum extensiones, quam rectissime faciendae. Manum fractam tractare, non multum esse studij. Contra imperitos medicos, qui ex figuris in manus deligatione sapientes sibi videntur.
2. Artes alio robore, alio artificijs operantur. Manuum figura ad omnes artes naturales.
3. Manus supra extensa deligatio incommoda.
4. Manus fracta recta extensa & deligatio. Sedit modus in deligatione manus. Os cubiti manus fractum, cur minore cura curatur. Os cubiti vringue fractum.
5. Extensione facta quomodo deligandum.
6. Ferulam qualem esse in fractura paribus cōueniat.
7. Vitius eorum quibus ulcera ab initio non sunt.
8. Manus fracta quomodo in fascia gestare cōueniat.
9. Brachij fracti iusta extensa & compositio.
10. Brachij os fractum quadraginta diebus corroboratur. Vitius eorum ratio. Brachij ossis incuruatio, quomodo praecauenda.
11. Pes hominis ex multis & paruis ossibus constat. Pedis ossium loco motorum compositio eadem qua manuum. Pedis ossium fractorum curatio. Quot diebus sanetur.
12. Pedum fractura propter neglectum decubitum perfecte curari nequeat. Tibia ossa cur diuiniorem ceteris pedis ossibus curacionem requirar. Aqua calida in articulorum laesionibus usus.
13. Calcanei ex saltu vehementi laesi curatio.
14. Signa recrudescētia calcanei vulneris. Quot diebus sanetur.
15. Tibia ossa duo. Luxatio eorundem & curatio.
16. Ossium tibiae extensio.
17. Extensio multum modi.
18. Corporis attenuatio in tibiarum ossibus fractis. Quot diebus curantur. Coxae femoris & tibiae

18. Tibia os vringue fractum.
19. Lintea circa cruris deligationem qualia esse debeant. Canales cruribus impositi.
20. Cruris fracti decubitus.
21. Ferularum locaciones in quibus vitanda. Tibia ossa quae ad crura dicitur corroborantur. Osse deligatione agente, quid faciendum. Tibia os alterum fractum. Tibia os internum, maiorem in curando molestiam exhibet.
22. Tibia os exterium fractum.
23. Ferula breuius effecti deditur. Quot diebus corroboretur.
24. Ferula magis gibbosa ad partem externam.
25. Tumores iuxta poplite, aut circa pedem, aut aliam quampiam partem, ex compressione eleuati.
26. Genus fractio deligationibus in femore ac tibia,urbationem inducit. Calcanei summi in tibia & femoris fracturis cura habenda.
27. De ossibus simplici modo fractis. Vlcera curatio simplex. Splena vino imbuta in vlcera deligatione.
28. Ulcera per refrigeratione sanantes, male agunt.
29. Vlcera heri eadem, quae eorum quibus os fractum est, curatio. Vltus horum ratio.
30. Vlcera curatio quibus ossa quidem fracta fuerint, sed vlcus ab initio non fuit curatum. Fracturae haec quomodo cognoscantur.
31. Ossium vnde venimus discessus.
32. Qui deligatione curari nequeant. Extensio iusta per machinamenta.
33. Fracturam cum & sine vlcere alia curaciones. Vlcera autem tertium aut quartum diem non mouenda.
34. Lanarum in vlcere usus ad septimum diem. Ligatio ab initio cum lintea siens, omnium praestantissima. Ossa fracta & extra eminentia, quae in sua sede collocari non possunt.

35. Instrumentorum omnium qua fortissima. Quando veltis instrumento utendum.
36. Ossium discessuum cognitio. Ossa qua citissime discedant.
37. Os extra eminentem cur praesecandum. Ossium frigidis madefactorum primo tempore pericula.
38. Os femoris aut brachij extra eminentem. Ossis inferna pars eminent, minus superna periculosa.
39. Venarum in interna brachij parte multa & periculosa extensiones. Ossium discessus ducitur est.
40. Luxationes ossium circa genua mitiores sunt, quae circa cubiti flexuram.
41. Ossium circa genu luxatio frequens, sed reposicio facilis. Ossium cubiti reposicio molestior.
42. Articulul supra cubiti os transgressus.
43. Brachium in anteriorem partem rarissime luxatur.
44. In posteriorem partem luxatur.
45. Os cubiti brachio subiectum fractum. Ossium fractura, venarum aut neruorum in his confusione, minus noxia.
46. Epilogus.

Portet medicum & luxationum & fracturarum extensiones quam directissimas facere. Haec enim iustissima natura est. Si vero quid vel hac, vel illac inclinaret, ad pronam partem vergere cōuenit. Minus enim hoc peccatum est, quam ad supinam. Qui igitur nihil praemeditati sunt, plerunq̄ nihil peccant. Ipse enim qui deligatur, manū porrigit, ut qui ita à iusta natura cogatur: Qui vero sapientes sibi videtur medici, hi sunt nimirum qui peccant.

Studij igitur non multi est manum fractam tractare, & quilibet ut ita dicam) medicus hoc potest. Verum cogor plura de hoc scribere, quod sciam medicos esse, qui sibi sapientes esse videtur ex figuris manus in deligatione, ex quibus ipsos indoctos esse putare oportebat. Sed enim multa in hac arte hoc modo iudicatur. Quod enim periretū est, quum nodum intellexerint an bonum sit, magis laudat q̄ familiare, quod iam bonū esse sciunt: & alienum magis laudant, quam probè notum. Dicendū igitur, quae nam medicorum peccata de natura manus, tum dedocere, tum docere velim. Nam & aliorum corporis ossium doctrinam hic sermo affert. Manū itaq; de qua nobis sermo est, quidam pronam deligadam dedit, ille verò cogebat sic tenere velut sagittantes, quum humerum iniiciunt, atq; ita habentem deligabat: hoc ipsum illi secundum naturam esse existimās: & in testimonium adducebat, tum omnia cubiti ossa, quod directionem inter se haberent: tum coloris cōcordia, quod ipsa per se ipsam re-

ctitudinē haberet, idq; hoc modo & externa & interna parte. Hoc modo etiā dicebat & carnes, & neruos, à natura productos esse, & artem sagittadi in testimonium citabat: & haec dicens ac faciens, sapiēs esse sibi videbatur. Verum aliatum artium oblitus erat, & eorum quae robore, & eorum quae artificijs operatur ac efficiunt: non animaduertens aliam in alio figurā secundum naturam esse, & in eodem opere alias dextrae manus figuras secundum naturā esse, alias sinistrae, si ita cōtingat. Alia enim figura in iaculatione secundum naturam est, alia in fundae iactu, alia in lapidis iactu, alia in pugilatu, alia in quiescendo. Quot vero artes inuenire quis possit, in quibus non eadem figura manū naturalis est: & in vnaquaque arte, aliter ad instrumentum quod quisque habet, & ad opus quod perficere vult, manus figuratur. Ei verò qui sagittandi artē exercet, hanc figuram alterius manus optimam esse, consentaneum est. Cardiniformis enim brachij pars, in cubiti sede in hac figura innitens, ossibus cubiti & brachij rectitudinē facit, velut totū vnum esset: & refractio articuli fracta est in hac figura. Verisimile est igitur hoc modo minimè flexibilem & rigidissimum esse hunc locum, & nō superari, neq; remittere, dum à dextra manu neruus trahitur: & sic neruum quidem quam plurimum trahet, à firmissimo verò ac cōfertissimo emittet. Ex talibus enim sagittarū emissionibus, celes & vehementia & longinquitates fiunt. Deligationi verò cum arte sagittandi nihil commune est. Nam & vbi deligauit, si manū ita habiturus esset, multos vtiq; dolores maiores vulnerē adderet: & si flectere iuberet, neq; ossa, neq; nerui, neq; carnes in eodem permaneret, sed superata deligatione aliò transferrētur. Et quae eadem est figurē sagittarij vtilitas: Et in hac parte fortasse non peccaret is qui sibi sapiēs esse videtur, si ipsum vulneratū sibi manū exhibere permitteret. Alius porro medicus, supinam manū praebens ita extendere iubebat, atque hoc modo habentem deligabat, hanc figuram naturalem esse putans, cōiectura ex colore facta: & ossa hoc modo secundum naturam esse existimans, eò quod os eminentem circa manus iuncturā, vbi paruos digitus est, è directo esse apparet eius ossis, ex quo vnam homines metiuntur: & haec testimonia adducebat, quod secundum naturā hoc modo figura se haberet, & recte dicere putabatur. At verò si quidē mā Hipp. opera. V 3 nus

nus supina extendatur, vehemēter utique doluerit. Cognoscere autem poterit hoc quisq; sua manu ita extēta, quōd dolorosa est hęc figura. Nam & debilior vir, fortio- rem ita manibus suis cōprehensum, ut cubiti flexura supina frangitur, quocunq; voluerit duxerit. Neque enim si gladiū in hac manu habeat, eo uti poterit, adeo violenta hęc figura est: deinde si ubi deligauit quis, in hac figura sinat, maior quidē dolor ubi obambularit, magnus autem etiam ubi decubuerit, sentietur. Quin & flectere manū si opus fuerit, omnino necesse est & musculos & ossa aliam figuram habere. Sed & citra reliquam perniciē, in hac figura hęc ignorabat. Os enim circa iuncturā manus eminēs, iuxta parūū digitum, hoc quidem cubiti est: Quōd verō in flexura est, à quo vlnā homines metiuntur, id brachij caput est. Ille verō idem os esse, & hoc & illud putabat: itēque multi alij. Est autem idem cū illo, is qui cubitus siue cubiti gibbus vocatur, in quem innitimur. Si quis igitur ita supinam manum habeat, tunc & os distortum apparet, & nerui à manus iūctura tendētes, ex interna parte & de digitis, distorti fiunt. Tendunt enim hi nerui ad os brachij, vnde vlna mensuratur. Tanta sanē ac talia sunt peccata, & ignorātiæ naturæ manus. Si verō velut ego iubeo, manū fractā quis extendat, os quidē quod est circa parūū digitum, ad cubiti flexuram tendens, in directum conuertet, restitudinem verō habebunt nerui à manus iūctura ad brachij summas partes tendentes: & manus dum appensa excipitur, in consimili figura erit, in quali etiā erat dum deligaretur, ita ut neq; ambulanti, neq; decumbenti, vllus dolor aut fatigatio accedat. Desidere verō hominē ita oportet, ut ossis pars ad clarissimam præsentem lucem cōstituatur, ne is qui extensionem tractat, circa sufficientem directionem fallatur. Nam periti artificis manum admotam, ne os quidem eminens in cōtactu latere poterit. Porro ex cubiti ossibus ubi nō ambo fracta sunt, facilior curatio est, si supernū os sauciatum est, etiā si crassius id existat: partim quōd sanum subtentum fundamēti loco ipsi est, partim quōd facilius occultari potest, nisi iuxta manus iūcturam sauciari cōtigerit. Crassa enim est caro quæ supernę innascitur. Infernū verō os ex carne est, & nō facile occultari potest, & vehementiore extensione opus habet. Si verō hoc contritum non fuerit, sed alterum illud, vilior exten-

sio sufficit. At si ambo fracta fuerint, fortissima extensione opus habent. In puero enim vidi extēta magis quā oportebat. Verū plerique minus quā oportet extenduntur. Conuenit autem facta extensione, volis admotis dirigere: deinde cerato illito non ita multo, ut ne deligamenta circū fluitent, ita deligare, ut summam manū nō inferius cubiti flexura habeat, sed etiam paulō superius, ne ad summam partē sanguis influat, sed intercipiatur. Postea linteo deligare, initio eius supra fracturā iniecto, ita ut firmer quidem, nō tamen admodum premat. Postquam autē circumdedit eodem loco bis aut ter, ad supernam partem deligans distribuat, quo sanguinis influxiones intercipientur, & illic desinat. Conuenit autem prima lintea non esse longa: Secundorum verō linteorum initium supra fracturam iniicere, ita ut semel circumdet eodem loco, deinde deorsum distribuat, & minus premeas, & magis traducens, quo linteam ipsi sufficiens sit, ad recurrendum eō ubi alterum desinit. Hic igitur lintea ad sinistram, aut dextram deligentur, aut ad vtram partē contulerit ad fracturæ figurā, & in vtram declinare expedierit. Postea verō splenia extendere oportet modico cerato illita: (nam sic & mitius & stabilius se habēt:) deinde sic linteis deligare alternatim, modō in dextrā, modō in sinistrā: & plerunq; inferne initio factō, sursum ducere: aliquando etiā supernē deorsum. Extremitates autē subaridas, & in acutū abeūtes, spleniis obuolutis curare oportet, ita ut copia oporteriorū non totū aceruatim, sed particulatim corrigat. Insuper autem circa manus iūcturam siue articulum laxē circumdare splenia oportet aliās atque aliās. Copia vero linteorum sufficiens primū, due partes sunt. Signa autem bene curati, & terminus rectē deligati, hęc sunt: si interrogaueris ipsum an cōpressus sit, & si cōpressum quidem se esse dixerit, sed leniter, & maxime circa ipsam fracturam. Huiusmodi ita facta esse perpetuo dicere oportet eū qui rectē deligatur. Signa vero mediocritatis hęc sunt. Ea die ac nocte, qua deligatus est, ipse sibi ipsi videatur non minus, sed magis cōpressus esse: Postridie vero tumorem paruum, mollem, ad summam manū obortum esse. (Mediocritatis enim factæ à te cōpressionis signum hoc est.) Desinente autē die minus cōpressus esse sibi videatur. Terrio verō die deligamenta laxa esse ipsi videantur. Et

Et si quid horum iam relatum defecerit, noscere oportet deligationē moderata laxiorem esse. Si verō quid ex relatis abundauerit, nosse oportet vltra modum compressum esse. Et ex his coniectura facta, postea deligans aut laxabis, aut compresses magis. Resoluere autem oportet tertia die, ubi extenderis, ac direxeris: Et si primum moderate deligasti, hanc deligationē paulō magis quā illam comprimere oportet, & initia supra fracturam iniicere, quemadmodum etiam antea. Si quidem enim hanc prius deligaueris, sanies ex hac ad extremitates hinc atque illinc exhauritur. Si verō aliquam aliam partem prius compresseris, in illam ex compressa exhauritur. Intelligentia autem ad multa vtilis existit. Sic igitur semper incipere oportet & deligationem & compressionē ex hoc loco. Reliqua vero iuxta rationem, ita ut quanto longius à fractura digressus fueris, minus comprimās, nunquam quidē laxa omnino circumdando, sed adhærētia. Postea verō pluribus linteis deligare oportet in singulis deligationibus. Et si interrogetur, dicat se paulō magis compressum esse quā prius, & præsertim circa fracturam: Sed & alia, & circa tumorem, & circa dolorem, & circa alleuationē, pro prioris deligationis ratione fiāt. Postquam vero tertius iam adierit dies, laxiora esse ipsi videantur deligamenta: deinde resoluere oportet, & rursus paulō magis comprimendo deligare, & hoc cum omnibus linteis quibus deligandus erat. Et postea omnia ea ipsum apprehendant, quæ etiam in primis deligationū circuitibus contigerant. Vbi vero tertius adierit dies, & septimus à prima deligatione, si quidē rectē deligatus fuerit, tumor in summa manu, atq; hic nō valde magnus erit: locus autem qui deligatur, in omnibus deligationibus tenuior ac gracilior cōperietur: verum in septimo etiam valde tenuis: Et ossa fracta magis mouentur, & facilius ad correctionem ducuntur. Et si hęc huiusmodi fuerint, facta coaptatione velut ad ferulas adhibendas deligare oportet, paulō magis comprimendo quā antea, si nō dolor aliquis maior fuerit ex tumore qui est in summa manu. Postquam autem linteis deligaueris, ferulas circumponere oportet, & vinculis quā laxissimis circumdare, quietis saltem gratia, ut ferularum appositio ad compressionem manus nihil faciat. Postea verō & dolor, & alleuatio, eodem modo fiant, velut in primis deligationum circuitibus.

At verō ubi tertio die laxas esse dixerit, tunc postea ferulas firmare oportet, maxime quidem circa fracturā, sed & alia iuxta rationem, si quidē & deligatio magis laxa fuerit, quā comprimatur. Crassissimam autem ferulam esse oportet, qua parte extat fractura, non tamen multum. Et ad hoc studium vel maxime adhibendū est, ut ferula è directo magni digiti non ponatur, sed hęc vel illac: immo neque à directo parui digiti, qua parte os supereminet in manus articulo, sed hęc vel illac. Quod si ad fracturam conferat, hac parte aliquas ferulas poni, breuiiores ipsas aliis esse oportet, ut ne perueniant ad ossa præminentia, iuxta manus articulum. Periculū est enim vlcerationis, & denudationis neruorū. Oportet autem tertio quoque die ferulis valde leniter firmare, hoc cogitantes, quōd ferulæ deligationis conseruandæ gratia apponuntur, non autem compressionis gratia alligantur: Si quidem igitur probè noueris, quōd in prioribus deligationibus ossa sufficienter sunt directa, & neque pruritus infestent, neque vlla aliqua vlceratio suspecta sit: ita cum ferulis deligatū sinere oportet, donec viginti dies transgressus fuerit. In triginta enim diebus vniuersis maxime ex toto cubiti ossa corroborantur. Certum tamen nihil est. Nam & natura à natura, & ætas ab ætate valde differt. Postquā autē solueris, aquam calidam affundere oportet, & postea deligare, paulō minus comprimendo quā antea, & paucioribus linteis quā prius: Et postea tertio quoque die soluere, ac rursus deligare, ita ut minus cōprimas, & paucioribus linteis vtaris. At verō si, ubi ferulis deligatus est, ossa non rectē posita esse suspiceris, aut aliud quid vulneratum vexet, in dimidio tēporis spatio, aut paulō prius soluere, & rursus deligare oportet. Vltus 7 porro his quibus ab initio vlcerata non facta fuerint, neque ossa extra eminent, sufficit aliquāto simplicior: Verum parciore victu vtendum est ipsis, vsq; ad diem decimum, ut qui iam etiam quiescant: & obsoniis tenuellis vtendum, quæ transitui mediocritatem exhibent. A vino vero & carnis esu abstinentium. Postea tamen sensim progressu facto reficiendi sunt. Hic sermo velut lex iusta posita est de fracturarum curatione, & quomodo tractare oporteat, & quomodo euentus sequi, ex iusta tractatione. Quicquid vero non ita euentum habuerit, scire oportet, quōd in tractatione quid defectū se, aut redundatē factum est. Quin & hęc insuper

insuper in hoc simplici modo considerare oportet, quæ non ita valde curare solent medici, & quidem quum omnem curationem, & rotam deligationem corrumpere possint, si non recte fiant. Si enim ambo ossa fracta fuerint, aut infernum solum: is vero qui deligatus est, in fascia quadam manum exceptam ac appensam habeat, & plurima fasciæ pars circa fracturam existit, ita ut manus hinc atque hinc pendeat: hunc necesse est reperiri os ad supernam partem distortum habentem. Si vero sic fractis ossibus, & summam manum in fascia habet, & partem iuxta cubiti flexuram: reliqua vero cubiti pars non sit eleuata, hic ad infernam partem os distortum habere comperietur. Proinde in fascia molli latitudinem habente maximam cubiti partem, & manus articulum suspendere ac eleuata gestare oportet. At vero si brachium fractum fuerit, si quidem quis extentam manum in hac figura extendat, musculus brachij extensus deligabitur. Postquam autem deligatus cubiti flexuram inflexerit, musculus brachij aliam figuram habebit. Iustissima igitur brachij extensio hæc est. Lignum cubitale aut paulo brevius, qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur, suspendere oportet, hinc atque illinc catena deligatum. Hominem vero in alta quapiam sede collocatum, ita manu superincumbere oportet, ut lignum sub ala sit, moderate habens, ut homo vix sedere possit, & ferè subleuatus sit, supposito postea alio quopiam fulcimento, & coriaceo puluino vno aut pluribus subiectis, quo moderatam altitudinem habeat cubitus, ad rectum angulum obliquatus: Optimum quidem est corium latum ac molle, aut fasciam latam circumdare, & magnum aliquod pondus appendere, quod moderate intendere possit; Sin minus, vir aliquis robustus in hac figura cubiti, circa cubiti flexuram deorsum cogat. At vero medicus erectus stans, & alterum pedem in altiore quopiam habens aggressione faciat, ita ut volis os dirigat ac componat: facile autem dirigitur. Nam hæc extensio bona est, si quis ipsam recte præparet: deinde deliget fasciarum principiis supra fracturam injectis: & reliqua omnia, quemadmodum prius monuimus, tractet: & easdem interrogationes faciat: & iisdem signis utatur, an moderate habeat, aut secus. Et per tertium diem deliget, & magis commutat: Et septima aut nona die cum feru-

lis deliget. Et si suspicionem habeat, os non bene positum esse, intermedio tempore soluat, & vbi probe collocavit, rursus deliget. Corroboratur autem maxime os brachij in quadraginta diebus. Postquam vero os excesserit, solvere oportet, & minus comprimere, & paucioribus quoque linteis deligare. Cæterum victum quendam exquisitiorem quam prius constitutur oportet, & ad longius tempus. Eius vero coniecturam facere oportet, ad tumoris qui in summa manu est robor respiciendo. Insuper autem & ad hæc animum advertere oportet: quod brachium à natura ad externam partem incuruatum est, & distortum soler, si non bene curetur. Sed & alia omnia ossa, quæ à natura ad hanc partem distorta sunt, etiam dum curantur vbi fracta sunt, distortum solent. Vbi igitur tale quippiam in suspicionem venerit, lata insuper fascia brachium circumcirca completi oportet, & circum pectus deligare: & vbi quiescere volet, inter cubiti flexuram & costas, splenium quoddam multiplex conuolutum ac complicatum supponere: aut aliud quid quod huic simile existat. Hoc enim modo incuruatio ossis recta euadet. Cauere tamen oportet, ut ne nimis ad internam partem vergat.

Pes vero hominis ex multis ac paruis ossibus compositus est, quemadmodum etiam summa manus. Franguntur quidem non ita valde hæc ossa, si non vnà cum corpore, ab acuto aliquo aut graui vulnerato. Vulnerata igitur quomodo curare oportet, in vlcerationum parte refertur. Si vero quid è loco suo motum fuerit, aut digitorum articulus, aut aliud quoddam ex ossibus summi pedis, vnumquodque in suum locum cogere oportet, quemadmodum & ea quæ in manu sunt. Curare vero oportet cerato, & spleniis, & linteis velut etiam fracturas, exceptis ferulis, eodem modo comprimendo, & per tertium diem deligando. Interrogetur item is qui deligatur similiter, velut in fracturis, & de compressione facta, & an laxa sit deligatio. At vero sana sunt in xx. diebus perfecte omnia, exceptis his quæ cum tibiæ ossibus communionem habent, & cum ipsa è directo. Conducit autem hoc tempore decumbere. At non tolerant contemnentes morbum: Verum priusquam sani fiant obambulant. Et propterea plurimi non perfecte sanantur, sed dolor ipsos sæpe merito commonefacit. Totum enim corporis potus pedes vehit.

Quum

Quum igitur nondum sani iter faciunt, articuli moti male curantur, ideòque aliis atque aliis hi qui ad tibiæ sunt dolent. Quæ vero cum tibiæ ossibus communionem habent, & maiora aliis sunt, & vbi hæc mora sunt, diuturniorem medelam requirunt. Curatio tamen eadem est. Verum linteis & spleniis pluribus vbi oportet: Et in totum hinc atque illinc deligare, comprimere item velut alia omnia, eam maxime parte qua emota sunt, & primas quoque linteorum obuolutiones eodem modo facere. In vnaquoque vero resolutione, multa calida aqua vbi oportet. In omnibus enim circa articulos læsionibus, multa aqua calida affundenda est. Cæterum compressiones & laxationes in iisdem temporibus eadem signa ostendunt, quæ in superioribus: & religationes eodem modo fiant. Sani vero perfecte hi sunt in xl. maxime diebus, si decumbere sustinerint: Sin minus, eadem patiuntur, quæ prius relata sunt, & adhuc amplius. Porro quicumque saltu de alto copiam loco facto, in calcaneum vehementer se fulciuerunt, his ossa quidem disparantur, venulæ vero sanguinem effundunt, carne circa os contusa: tumor autem accedit, & dolor multus. Os enim hoc paruum non est, & supereminet quidem sub tibiæ rectitudine, communionem vero habet cum venis ac nervis principalibus. Tædo autem posterior huic ossi annectitur. Hos curare oportet cerato, & spleniis, & linteis, & aqua plurima calida, & linteis pluribus. Et ab his opus est etiam aliis quam optimis ac lenissimis. Et si quidem mollis fuerit à natura cutis circum calcaneum, sic finire oportet: Si vero crassa & dura, veluti quidam habent, incidere oportet æqualiter, & attenuare, ita tamen ut ne vulneretur. At vero talia bene deligare, non cuiusvis est. Si enim deliget quis, quomodo alia circa malleolos deligantur, ita ut aliquando circum pedem, aliquando circum tendinem, fasciæ circumdantur; hæc constrictiones calcaneum separant, qua parte contusio facta est. Atque ita periculum est, ne calcanei os corrumpatur. Et sæpe si corruptum fuerit, per omne æuum morbus durare potest. Nam & alia quæ non ex tali modo sunt, ipsum corrumpunt, sed in decubitu denigrato calcaneo, ex figura neglectu: aut in tibiæ vulnere facto periculoso, ac diuturno, & communionem cum calcaneo habente: aut in femore, aut vbi ex alio morbo diuturnus decubitus contingit: At tamen & talibus diuturnæ ac moleste affe-

ctiones sunt, & quæ sæpe refringantur, si non bona diligentia, & multa quiete curentur. Quare etiam ea quæ ex tali modo corrumpuntur, supra aliquam læsionem, magna corpori pericula inducunt. Febres enim peracutæ oboriuntur, continuæ tremulæ, singultuosæ, mentem contingentes, paucis diebus durantes ac occidentes. Fieri etiam possunt venarum sanguillarum liuores, venarum nauseæ, & cancerationes ex compressione. Fieri autem possunt hæc absque alia corruptione. Atque hæc quidem relata sunt, vbi vehementissime contusiones sunt. Plurima tamen leniter circumcirca contunduntur, neque vllum magnum curationis studium exigunt, sed recte tamen tractare oportet. Quum vero vehemens in fulciedo illis facta esse visa fuerit, tunc sanè relata facere conuenit, & deligationem plurimam facere circum calcaneum obuolutam, ita ut aliquando ad summas pedis partes, aliquando ad medias, aliquando ad tibiæ partes, ex opposito lintea obuoluantur. Deligare insuper oportet & vicina omnia, hinc atque illinc, velut etiam prius dictum est, & vehementem compressionem non facere, sed cum multis linteis. Præstat autem & veratrum bibendum dare eadem die, aut postridie: & tertia die resolueri ac rursus deligare. Signa porro an recrudescant, aut non, hæc sunt. Quum sanguis è venis effusus, & denigrationes, & his vicina, sunt subrubra & subdura, periculum est ne recrudescant. At si quidem febre careat, sursum purgans medicamentum dandum est, velut dictum est: itemque si non continua febre laboret. Si vero continua fuerit febris, medicamentum dandum non est. Verum & à cibis, & à forbitionibus abstinendum. Porro vero utendum aqua, non vino, sed fauorum cremore decocto, aut aceto mulso dulci: Si vero non recrudescant, sanguis è venis effusus, & denigrationes, & vicina partes, cum virore subpallide fiunt, & non dure, & bonum est hoc testimonium in omnibus sanguillarum, sanguine è venis subter cutem effuso, quod non recrudescant. Quæcumque vero cum duricia liuescit, ea ut denigrescat periculum est. Cæterum hoc studio habere oportet, ut pes plerumque paulo altius reliquo corpore habeatur. Sanus autem fieri poterit in sexaginta diebus, si quieverit.

At vero tibia duo ossa sunt, quorum alterum altero hac parte multo tenuius est, illa vero parte non multo tenuius. Cohærent autem inter se iuxta pedem, & appendi-

ccm

cem communem habent. Verum in rectitudine tibiæ non coherent: Iuxta femur autem coherent; & appendicem habent, & appendix discriminationem. Longius vero paulò alterum os est, quod secundum paruum digitum est. Et talis quidem est natura ossium in tibia. Luxantur autem aliquando iuxta pedem ambo ossa, quandoque cum appendicè: quandoque vero appendix tantum emouetur, quandoque alterum tantum os. Hæc autem minus molesta sunt, quam ea quæ in articulo manus existunt, si quiescere homines sustineant. Curatio vero consimilis est velut illorum. Nam & repositionem ex extensione, velut
 15 in illis, facere oportet. Verum vehementiore extensione opus habent, quanto fortius est ea parte corpus. Plerumque tamen sufficienti viri duo, alter hinc alter illinc extendentes. Si vero non satis robusti fuerint, facile est vehementiorem extensionem facere. Aut enim rotæ modiolum, aut aliud quid huic simile, defodere oportet, & molle quiddam pedi circumdare, & postea latis bubulis loris pede deligato, principia lorum aut ad pistillum, aut ad aliud lignum alligare, atque ita ligno in summum modiolum indito refringere, ita ut alij contra extendant humeris & poplite apprehensis. Potest etiam superna corporis pars necessitate hac extensionis virgeri, partim quidem si ita volēs. Ligno rotundo leuigato alte defosso, partem quandam ipsius supereminente intra crura iuxta ani & scroti intercapedinem applicato, quo corpus sequi prohibeat ad eos qui a pedibus extendunt; deinde ad crus quod extenditur, declinare non oportet, sed aliquem a latere alidere, qui nates retrudat, ne corpus circumtrahatur: partim vero si etiam circa alas hinc atque illinc ligna affigantur, manus autem extentæ seruentur, apprehedat autem quis circa genu, atque ita contra extendat: partim item si quis velit, aliis loris circa genu aut circa femur deligatis, & alio rotæ modio supra caput defosso, & loris ex ligno quopiam alligatis, & ligno ita in rotæ modiolum defixo, ad contrariam partem his qui a pedibus extendunt, adtrahere potest. Quin & si volēs, pro rotarum modiolis trabem mediocrem sub lectum extendēs, deinde ad trabis hinc atque illinc caput ligna fulciens ac refringens, lora ipsi alligata intendēs. Si vero & hoc velis, alij illis hinc atque illinc constitutis, in ipsis
 16 extensionem facies. Sunt autem & alij

multi extensionum modi. Optimum autem fuerit, si quis in magna ciuitate medicum agit, ut lignum habeat præparatum, in quo omnes necessitates insint, tum ad omnes fracturas, tum ad omnes articularum repositiones, ex extensione, ac vectium vsu. Satis autem est si lignum fuerit & longitudine, & latitudine, & crassitudine tale, quales columinæ quernæ quadrangulæ sunt. Postquam autem sufficienter extenderit, facile iam est articulum reponere. Eleuatur enim in directum supra pristinam sedem. Dirigere itaque manuum volis oportet, ita ut his partim in id quod elaxatum eminet innitaris, partim ab altera parte infra mallosum renitaris. Vbi vero repositus, si quidem fieri poterit, extentum ita deligabis. Si vero præ loris impediaris, his exolutis distentionem facias, donec deligaueris. Deligare autem eodem modo oportet, & fasciarum initis similiter, in id quod luxatum eminet iniectis, & primis obuolutionibus plurimis supra id factis; imò etiam splenis plurimis supra id impostis, & compressione maxime isthæ contingente. Sed & hinc atque illinc multum insuper deligare oportet. Magis autem hic articulus compressione opus habet, in prima deligatione, quam is qui in manu est. Postquam autem deligaueris, sublimius reliquo corpore deligatam partem habeat. Postquam autem ipsius ita facere oportet, quo quam minime pes dependeat. At vero attenuatio
 17 nem corporis ita facere oportet, prout talem vel talem vim ipsa luxatio habet. Aliqua enim parum, aliqua multum luxantur. In totum vero magis & longiore tempore, in vulneribus circa crura, quam his quæ circa manus sunt, attenuare oportet. Nam & maiora & crassiora hæc quam illa sunt: & sanè etiam necessariū est quiescere corpus ac decumbere. Verum postea deligare articulum tertia die, neque prohibet quicquam, neque virget: & alia omnia similiter velut superius relata curare oportet. Et si quidem quiete decubet, sufficient quadraginta dies, si solam in suum locum ossa rursus defecerint. Si vero quiescere nolet, non facile quidem crure uti poterit, & deligatione ad multum tempus uti cogetur. Quæcumque vero ossa non perfecte desciderint in suum locum, sed aliquid desierit, progressu temporis attenuatur coxæ, & femur, & tibia. Et si quidem intro luxata fuerint, externa pars attenuatur. Si vero extra, interna. Plurima autem ad internam partem luxantur. Post

18 Postquam verò ambo tibiæ ossa fracta fuerint, citra exulcerationem, extensione vehementiore opus habent. Extendere autem oportet quibusdam modis ex prædictis, si magnæ emotiones fuerint. Sufficienti etiam a viris factæ extensiones. Plerumque enim suffecerint duo viri robusti, alter hinc, alter illinc distendentes. Intendere autem oportet in directum, secundum naturam, & secundum rectitudinem tibiæ ac femoris, siue tibiæ fractæ, siue femoris ossa extenderit. Sed & deligare sic oportet utrisque extensis, utrum tandem horum deligaueris. Non enim eadem cruri & manui conferunt. Nam ubi cubiti & brachij ossa fracta fuerint deligata, manus appensa excipitur. At si extenta deligaueris, figuræ carniū alterantur inter flectendum in cubiti flexura. Fieri enim non potest, ut cubiti flexura ad multum tempus maneat extenta. Non enim sæpe in hac figura, sed in flexione esse consuevit. Quin & quum homines obambulare possint, ubi circa manus lauciati fuerint, opus habent flexione in cubiti flexura. At crus quum & in ambulando, & in stando consueuerit aliquando quidem extentum esse, aliquando vero fere extentum esse, ad infernam partem secundum naturam: & sanè etiam ad hoc ut reliquum corpus vehat: propterea facile est ipsi extensum esse, ubi eius necessitatem habuerit. Quin & in cubilibus sæpe in hac figura est, ut videlicet sit extentum. Postquam autem vulneratum fuerit, necessitas animi propositum in seruitutem adigit. Impotentes enim sunt ad se attollendum, adeo ut ne meminerint quidem, ut inflectant ac exurgant: sed quiescunt in hac figura decumbentes. Propter has igitur causas, neque extensionis, neque deligationis figura eadem, manui & cruri conducit. Si quidem igitur suffecerit extensio quæ per viros sit, nihil aliud laboris frustra insumere oportet. Imperitiam enim arguit, machinas adhibere ubi ipsis non est opus. Si vero non sufficiens fuerit extensio per viros, etiam ex aliis necessariis quædam adhibere oportet, si quæ commoda fuerint. Quum autem satis iam extenta fuerint, facile est dirigere ossa, & ad naturam reducere, manuum volis ac palmis corrigendo ac coaptando. Vbi vero direxeris, linteis deligare extenta, siue ad dextram partem, siue ad sinistram, circumducere prima lintea conducatur. Initia autem ipsorum supra fracturam iniiciatur, & circum hanc primæ quo-

19 que obuolutiones circumducantur, deinde deligando sursum ad tibiæ distribuatur; velut in fracturis dictum est. Ceterum 19 lintea latiora esse oportet, & longiora, eaque multo plura circa crus quam in manu. Vbi vero deligaueris, super planum quoddam & molle deponere conuenit, ut neque hæc, neque illæc distorqueatur neque repandum, neque gibbum fiat. Maxime autem confert puluinar, aut lineum, aut laneum, non durum, laxum, per medium secundum longitudinem subiectum, aut aliud quid quod huic simile existit. Nam de canalibus qui sub crura fracta subiiciuntur, quid consulam ambigo, an supponere ipsos conueniat, aut non: profant enim, non tamen quantum putant hi qui ipsos supponunt. Non enim quiescere cogunt canales, velut illi putant. Nam neque dum reliquum corpus aut hæc, aut illæc vertitur, cogit canalis ut crus ne sequatur, si non ipse homo huius rei curam habeat: Neque rursus absque corpore cruris moueri canalis prohibet, vel in hanc, vel in illam partem. Quin & crudelius est lignum subiicere, si non simul molle quiddam in ipsum indatur: At vtilissimum est in strato permutando, & in progressibus ad alium exonerandam. Licet igitur & cum canali, & sine canali, & bene, & male rem moliri. Verum vulgo persuasum est, etiam medicum minus delinquere, si canalis subiiciatur, etiam si minus hoc artem referat.

20 Oportet enim super plano quopiam ac molli cubare crus ipsum, penitus, in directum: alioqui necesse est deligationem superari à distortionem; quæ in positu contingit, quocumque & quantuncumque tandem inclinari. Respondeat autem deligatus eadem quæ etiam prius dicta sunt. Nam & deligationem talem esse oportet, & tumorem ita attolli ad extremas partes, & laxationes ita, & religationes per tertium diem: & quod deligatur gracilius inueniri, & deligationes magis facere, & pluribus linteis, & circumdare pedem laxè, si non vulnus valde propinquum genu fuerit. Extendere autem moderate, & dirigere ossa, in vnaquaque deligatione oportet. Si enim recte curetur, & tumor secundum rationem procedat: tum locus qui deligatur tenuior ac gracilior erit, tum ossa adductu faciliora, & extensioni magis obedientia. Postquam autem septimus aut undecimus aderit dies, ferulas apponere oportet, quemadmodum
 21 & in aliis fracturis dictum est. Ceterum ferularum locationes vitare oportet, & secundum

cundum malleorum rectitudinē, & supra tendinem, qui est in tibia pedis. At tibiæ ossa corroborantur in quadraginta diebus, si recte curentur. Si verò suspicionem habeas, os aliquod directione opus habere, aut de ulceratione aliqua timeas: intermedio tempore solvere, & probe coaptata religare oportet. Porro si alterum tibiæ os fractum fuerit, extensione quidem debiliore opus habet, non tamen deficere, neq; segniter agere in extendendo conuenit, & maxime quidem omnes fracturas in prima deligatione, quantum eius fieri debet, extendere oportet: Sin minus, quàm citissime. Quodcumque enim os non recto modo coaptatum deligans quis compresserit, locus maiori dolore vexabitur. Reliqua vero curatio eadem est. At verò ex ossibus his internum, tibia & prima tibia appellatum, molestiam maiorem in curando exhibet, & extensione magis opus habet: & si non recte coaptata ossa fuerint, occultari non possunt. Est enim totum conspicuum & carnis exors, & hoc fracto, longe tardius
 21 progredi eo crure poterint. Si verò externum os fractum fuerit, & multo facilius ferunt, & multo melius occultare possunt, etiam si non bene fuerit coaptatum. Est enim carnosum, & cito in pedes consistunt. Plurimum enim oneris internum tibiæ os vehit. Nam simul & vnà cum ipso crure, & oneris secundum crus rectitudine, maiorem laboris partem, internum os suffert. Femoris enim caput supernam corporis partem sustinet. Hoc autem intra crus est, & non extra, sed secundum tibiæ rectitudinem: & simul reliqua dimidia corporis pars huic rectitudini magis appropinquat, & non externè: & simul crassius est internum, quàm externum, quemadmodum etiam id quod in cubito est, secundum parui digiti rectitudinem, tenuius est & longius. In articulo tamen inferno non similis est ossis, longioris constitutio. Inæqualiter enim cubiti gibbus siue flexura, & poples flexuntur. Propter has igitur causas, externo quidem osse fracto, celeres progressus sūt, interno verò fracto, tardi. At verò si femoris os fractum fuerit, extensionem pra omnibus facere oportet, ita vt ne defectuo sus fiat. Amplior enim facta nihil læserit. Neque enim si quis distantia, ex vehementia extensionis ossa deligauerit, fieri poterit, vt deligatio ipsa teneat, vt ita distent: sed coeunt inter se ossa quàm citissime, vbi intendentes ipsa remisierunt. Crassissimæ

enim ac fortissimæ quum sint hac parte carnes, deligationem superabunt, non ab ipsa superabuntur. Magnum enim dedecus est ac detrimentum, femur breuior fieri, & occultari poterit, & non magnus est error: At crus si breuior fiat, claudum hominem efficiet. Sanum enim crus longius est, & id redarguit. Quare vtilius fuerit, vt si quis male curandus sit, ambo potius crura fracta habeat, quàm alterum tantum: equalibus enim ipse sibi ipsi fuerit hoc modo. Postquam vero sufficienter extenderis, directione ac coaptatione per manuum volas facta, eodem modo deligare oportet, velut etiam prius scriptum est, iniectis etiam fasciarum initiiis velut dictum est, & deligationis distributione sursum versus facte, & deligatus eadem respōdeat, velut etiam prius: & doleat eodem modo, & melius habeat, & similiter rursus deligetur, & ferularum appositio eadem sit. Corroboratur autem femur in quinquaginta diebus.

Insuper vero & hoc cōsiderare oportet, 24 quòd femur gibbosum magis est ad externam partem, quàm ad internam, & magis ad anteriorem, quàm posteriorem. In has itaque partes etiam distorquetur, si non probe curetur: & sanè iisdē partibus etiam ipse seipso magis excarnis est, vt neque occultari possit in distorctione. Si igitur huiusmodi quippiam suspectum habueris, machinari ea oportet, quæ in brachio distorto consuluimus. Pauca insuper lintea circa coxam, & locum inter coxas & lumbos, circumdare oportet, quo & inguina, & articulus circa intermediam crurum ac inguinum partem (plechada appellatam,) insuper deligetur. Nam & aliàs confert, & vt ne extrema ferularum partes lædant, si ad non deligata adhibeantur. Deficere autem oportet semper ferulas, à nuda parte, & hinc atque illinc multum: & positionem ferularum semper ita prouidere conuenit, vt neque super os aliquod circa articulos natura prominens, neque super neruum circa articulum fiat. Tumores vero iuxta 25 poplitem, aut circa pedem, aut iuxta aliam quampiam partem, ex compressione eleuatos, multis lanis succidis probe carminatis, vino ac oleo resperis, cerato sublito, deligare oportet, & vbi presserint ferulæ, citius laxare. Graciles autem fieri poterint si supra ferulas gracilibus linteis tumores deligaris, ab infima parte initio facto, ad supernam procedendo. Sic enim quàm citissime

sime tumor gracilis fieri poterit, & transcendit supra priores deligationes. Verum hoc deligationis modo vt non oportet, si non periculum fuerit in tumore, pustularum, aut denigrationis. Tale vero nihil fit, si non quis valde premat fracturam, aut suspensam habeat, aut manu scalpat, aut aliud quid quod irriter corpori allabatur. At vero canalem si quis sub ipsum femur supponat, qui poplitem non excedat, læserit magis quàm profuerit. Neque enim prohibuerit quominus & corpus, & tibia, sine femore moueatur. Noxius enim erit ad poplitem pertingens, & quod minimè oportet, id facere impulerit. Minime vero oportet 26 genu flectere. Omnem enim turbationem deligationibus inducit, & femore, & tibia deligata, quisquis genu flexerit. Necessè enim erit propter hoc, musculos aliàs atque aliàs aliam figurā habere. Necessè est item ossa fracta moueri. Præ omnibus itaque faciendum, vt poples sit extensus. Videtur igitur canalis similiter prodesse, quia à coxa ad pedem vsque subiectus cōtineat: & aliàs circa poplitem, fasciā cum canali laxè circumdare oportet, quæ admodum infantem in cunis, fasciis obuoluuntur: deinde si femur ad supernam partem distorqueatur, aut ad latus, melius ita contineri poterit vnà cum canali. Cæterum calcanei summi valde magnam curam habere conuenit, vt & in tibiæ, & in femoris fracturis apte se habeat. Si enim deindeat pes, reliqua tibia firmata, necessè est iuxta anteriorem tibiæ partem ossa incurua esse. Si vero calcaneum quidem moderato altius fuerit firmatum, reliqua vero tibia aliquantulum eleuata, necessè est huic ossi, vt circa anteriore tibiæ partem moderato cauius appareat: atque hoc adhuc magis, si calcaneum hominis natura fuerit magnum. Sed & omnia ossa tardius corroborantur, si non secundum naturam posita fuerint, itemque ea quæ non in eadem figura quiescunt: & calli quoque debiliores ipsis obducuntur. Atque hæc quidem de his quibus ossa quidem fracta sunt, non autem extra eminent, neque 27 aliàs vlcus factum est. Quibus vero ossa fracta sunt simplici modo, & non multifido, ita vt eadem die reposita sint, aut post die in sedem suam recepta, & nullus timor sit fissuræ ossium discessionis: aut etiam quibus vlcus quidem factum est, ossa vero fracta non extra eminent, neque modus fracturæ talis est, vt sint segmenta à fissis ossibus separata: tales spes est simplici modo

curari posse. Et quidem sanè neque magni quippiam boni, neque mali facientes: vlcera quidem curant aliquo purgatorio, aut picatum ceratum, (vt emplastrum cruentis vulneribus idoneum) aut aliud quid ex his que facere solent, imponentes: Ego vero eos laudo, qui plenā vino imbuta, aut lanas succidas, aut aliud quid huiusmodi deligant: Vbi vero vlcera pura facta fuerint, & iam coalescunt, tunc multis linteis deligare, & ferulis dirigere conantur: Hæc quidem curatio boni aliquam facit, nihil autem magni mali. Ossa tamen non similiter in suam sedem firmari possunt. Verum corpora aliquanto tumidiora ea parte sunt, quàm sit opportunum: sunt autem & breuiora his quibus vtraque ossa, aut cubiti, aut tibiæ fracta sunt. Alij vero rursus 28 sunt, qui talia statim linteis curant, & hinc atque illinc linteis deligant, vlcus vero ipsum relinquunt, & perfrigerari sinunt: deinde super vlcus purgatorium, aliquod imponunt, & splenis vino imbutis, & lanis succidis curant: Hæc curatio mala est, & verisimile est eos qui ita curant, tum in aliis fracturis, tū in huiusmodi maxime imprudenter se gerere. Maximum enim est cognoscere quomodo initium linteis iniicere oportet, & qua parte maxime comprimere: & quæ utilitas contingat, si quis initium linteis rectè iniiciat, & qua maxime oportet parte premat: & quæ detrimenta inducantur, si quis non rectè iniiciat, neque quæ maxime oportet premat, sed hinc atque illinc id faciat: & dictum quidē est etiam in superioribus, quæ ex vtrisque eueniant. Testatur autem & ipsa hæc medicina. Necessè est enim ei qui ita deligatur, tumore ad ipsum vlcus eleuari. Etenim si sanū corpus hinc atque illinc fuerit deligatū, in medio verò relictū, iuxta relictū vtrique spatium maxime intumuerit ac decoloratum reddetur, quo modo vlcus hæc non perperietur? Necessè igitur est, vt vlcus quidem decoloratum sit, & labiis euersum ac protuberans, verum lachrymosum & non suppurans: ossa vero etiam quæ discessura non erant, discedant: sed & pulsans, & febrilis vlcus fuerit. Cogitur autem propter tumore cataplastmata insuper imponere, quod & ipsum incommodum est his qui hinc atque illinc deligantur. (Pondus enim inutile ad reliquum pulsum accedit.) Postremum verò deligamenta resoluunt, vbi iam malum ipsis recrudescit, & de cætero citra deligationem curant. Neque verò minus, etiam si aliud Hipp. opera. X quod

quoddam eiusmodi vulnus acceperint, eodem modo curant. Non enim deligatione hinc atque illinc factam, & vlcis refrigerationem, in causa esse putant, sed aliud quoddam infortunium. Attamen de hoc tam multa non scripsissem, si non certo scire incōmodam esse hanc deligatione, & multos esse qui ita curent, & magni momenti esse hanc rem discere, & testimonio hęc esse, quod recte scripta sint ea quę prius scripta sunt, siue maxime premenda sint, siue minime ipse fracturę. Oportet autē (vt in summa dicā) quibus his nō est futuri discessus ossis expectatio, eandem curationem adhibere, velut his quibus ossa fracta fuerit, vlcus autē non habet. Nam & extensiones, & directiones ac coaptationes ossium eodem modo facere oportet, & consimilem deligationem. Super ipsum enim vlcus spleniū tenue duplex, picato cerato illitum deligandū est, & circumsitę partes cerato albo illinenda. Verum lintea, & reliqua latiora, aliquantum fissa sint magis, quā si non vlcus haberent: & id quo primū deligamus, multo latius sit ipso vlcere. Quę em̄ angustiora sunt quā vlcus, cinctū vlcus tenent, id quod fieri non cōuenit: sed prima circumductio totū vlcus cōprehēdat, & linteū hinc atq; illinc præmineat. Itaque secundum vlcis rectitudinem, lintem iniicere oportet, & premere paulò minus, quā si vlcus non haberent. Distribueda verò est deligatio, velut etiam prius dictum est. Lintea autē semper quidem mollis modi sint, magis tamen in talibus, quā si vlcus non esset. Copia vero linteorum non minor sit prius relatis, sed etiam aliquāto amplior. Si verò deligatus fuerit, videatur is sibi lintea firmata quidem esse, non autem compressa: dicatq; super vlcus maxime firmata esse: Eadem autē tempora esse oportet, ad hoc vt magis firmata esse videantur, & ad hoc vt magis laxa videantur, quē admodum etiam in superioribus dictum est. Deligatio etiam postea faciēda per tertium diem, ita vt omnia post ea faciamus consimili modo, velut prius dictum est, præterquam quod in totū, minus aliquanto hac quā illa cōprimenda sunt. Quod si secundum rationem, quę fieri par est, facta fuerint, gracilior quidem semper cōperietur vlcis pars, graciliores autem & reliquę omnes, quę à deligatione continentur: & suppurationes citiores erunt, quā in vlcibus aliter curatis: & quęcunque caruncula in vulnere denigrata

sunt & mortificata, citius abrumpuntur ac excidunt in hac curatione, quā in aliis: & ad cicatricem citius peruenit vlcus, si hoc modo quā si alio curetur. At omnium horum causa est, quod & locus circa vlcus gracilis sit, & quę circumsitę sunt, gracilia omnia fiunt. In reliquis igitur omnibus consimiliter curare oportet, velut ossa sine vlcurationibus fracta. Verum ferulas apponere non oportet. Et propterea lintea his plura esse debet quā aliis, & quod minus cōprimantur, & quod ferula tardius apponantur. Si tamen ferulas apposeris, non secundum rectitudinem vlcis appones, sed ita laxa adhibeantur, prouidendo vt nulla magna ab ipsis constrictio fiat. Dictū autē hoc quoque est in his quę prius scripta sunt. Victus autem rationem exquisitiorem, & longiori tempore constituere oportet, his quibus ab initio vlcera sunt, & quibus ossa extra eminent: & vt in summa dicatur, in vehementissimis vulneribus exquisitiore, cōque diuturniore victu vt conuenit. Eadem etiam curatione vlcis est in his quibus ossa quidem fracta sunt, sed vlcus ab initio non fuit: verum inter mendendum factum est, aut vlcere linteis magis compresso, aut à ferularum infessu, aut ab alia quapiam causa. Cognoscuntur autē tales fracturę, an vlcus subsit, & dolore, & pulsibus: & tumor qui in extremis partibus est, talibus durus efficitur, & si digitum admoñeris, attollitur: sed & cito rursus subterfugit. Si igitur tale quid suspicatus fueris, soluere oportet: & si quidem pruritus circa sublocationes fuerit, aut alia quapiam parte deligata, cerato picato pro altero vt. Si verò horum nihil fuerit, verum ipsum vlcus irritatum, reperitur nigrum valde aut impurum: & futurum est vt & carnes suppurentur, & nerui insuper excidant: hos omnino refrigerare non oportet, neque quicquam has supurationes vereri, sed curare in reliquis omnibus consimili modo, velut eos quibus ab initio vlcus factum est. Linteis verò deligare incipere oportet valde laxis, à tumore qui in extremis partibus consistit, atque ita deligationem distribuere semper sursum versus, nusquam quidem comprimendo, sed maxime super vlcus firmādo, sup alia verò minus: & prima quidem lintea hac munda sint, & non angusta. Copia verò linteorum tanta sit, quanta est si cum ferulis deligatio fiat, aut paulò minor. Super ipsum autem vlcus sufficiens est splenium cerato

albo illitum. Siue enim caro, siue neruus denigratus fuerit, excidet. Talia enim acribus curare nō oportet, sed mollibus, velut ambulta. Deligare vero postea per tertium diem conuenit, ferulas autem non apponere. Quiescere vero magis quā prius, & modico cibo vt. Scire verò expedit, siue caro siue neruus sit, id quod excidet, quod hoc modo multo minus vltra depascitur, & multo citius excidet, & multo graciliores circumsitę partes erunt, quā si quis exolutis, linteis, aliquid medicamentorum purgatoriorū super vlcus imponat. Quin & si exciderit id quod suppurasset, & citius carne repletur, & citius ad cicatricem peruenit, quā si illo aut alio modo curetur. Omnia sanē in hoc sita sunt, vt quis hac recte & moderatē deligare sciat. Conferunt insuper & figure, quales esse oportet, & reliqua victus ratio & linteorum aptitudo. Si verò in recēs vulneratis decipiaris, ossium discessum non fore putans, quum tamen expectatio sit, illa emersura esse, modum curationis timere non oportet. Nihil enim magni mali contigerit, si modo bonas ac innoxias deligationes manu facere noueris. Signum autem hoc est, si ossium discessus in hoc curationis modo futurus est. Pus enim multum fuit ex vlcere, & gliscere ac turgere affecta pars videtur. Frequentius igitur deligare oportet, ob nimiam humiditatem, & quod aliās etiam febres sūt. Et si quidem valde premantur, à deligatione, & vlcus, & circumsitę partes graciles fiunt. Quicunque itaq; valde tenuium ossium discessus fiunt, hi nulla magna mutatione opus habet, nisi vt laxius deligatio fiat, vt ne pus intercipiatur, sed facile effluere possit. Sed & frequentius deligare oportet, donec os discesserit, & ferulas non apponere. Quibus verò maioris ossis discessus expectatur, siue hoc à principio prænoueris, siue etiam postea cognoueris, non amplius eadem curatione opus habet. Sed extensiones & directiones ita facere oportet, velut dictū est: splenia vero duplicata, latitudine quidē dimidio palmo nō minor: (quale tamē fuerit vulnus, iuxta hoc cōiectura faciēda est): longitudine verò paulò quidem breuiora, quā vt bis circumsauciatum corpus circumduci possint, multo verò longiora quā vt semel. Copia verò tot sint, quot facere conducit. Hęc in vino nigro austero madefacta, ex medio initio factō circumuoluere oportet, quem admodū fascia ex duobus initiis deligatur:

& deinde asciatim alternatione ipsorum facta, initia dimittere. Hęc & super ipsum vlcus adhibenda sunt, & ab vtraque vlcis parte, & ne comprimantur, sed saltem fulciendi vlcis gratia incumbant. Supra ipsum verò vlcus, ceratum picatum imponere oportet, aut aliquod ex emplastris cruentis vulneribus destinatis, aut aliud quoddam medicamentum, quod familiāre ac idoneum sit humectationi adhibendū: & si quidem æstatis tempus fuerit, vino mā defacere splenia frequenter oportet. Si vero hyems, lanas succidas multas vino & oleo imbutas adhibeto. Oportet autem carpræ pellem substernere, & defluxiones obferuare, vt faciliē effluere possint, ita vt meminerimus quod hi loci in iisdē figuris multo tempore permanētes, intertrigines curatu difficiles faciunt. Qui verò deligatione sanari per aliquem ex relatis, aut referendis modis nō possunt, eos magnā huc curam adhibere conuenit, vt fractam corporis partem commodē positam habeāt secundum rectitudinem, animaduersione ad hoc habita, vt sursum magis quā deorsum vergat. Si vero quis bene ac facile opus perficere velit, operæ precium est etiam machinamenta facere, quo iustam & non violentam extensionem pars corporis fracta habeat. Maxime vero in tibia machinamenta adhibere expedit. Sunt igitur aliqui qui in omnibus tibię fracturis, & quę deligantur, & quę non deligantur, pedem summum ad lectum alligant, aut ad aliud quoddam lignum iuxta lectum defossium. Hi itaque omnia mala faciunt, nihil autem boni. Neque enim vllam opem affert extensioni hęc pedis alligatio. Nihil enim minus ad pedem concedet reliquū corpus, atque sic non amplius extenditur: neque rursus ad rectitudinem quicquam prodest, sed etiam obest. Dum enim vertitur reliquū corpus aut hac, aut illac, nihil prohibebit vinculum illud, quo minus & pes, & ossa pedi annexa, reliquum corpus sequantur. Imò si pes alligatus non fuisset, minus distorqueretur. Si vero quis pilas duas ex corio Ægyptio consuat, tales quales gestat hi qui multo tempore in magnis compedibus vincti sunt: habeant autem pilę hinc atque illinc tunicas, ad vulneris quidem partes, profundiores: ad articulum vero partes, breuiores: Sint item tumida ac molles, & congruentes ad hoc, vt altera supra malleolos, altera infra genu coaptetur. Habeat insuper vtraque duas Hipp. opera. X 2 vtri

utrinque appendices à latere, aut ex simplici, aut ex duplici loro, breuiores velut anfas, ita ut alteræ sint ab vtraque malleoli, alteræ ab vtraque genu parte: & superna pila alteras tales habeat secundum eadem rectitudinem. Postea virgis corneis acceptis, æqualem inter se magnitudinem habentibus, crassitudine quidem digitali, longitudine vero ut flexæ appendicibus congruant, huic diligentiam adhibeas, ut extremæ virgarum partes non ad corpus, sed ad summam pilarum eminentias innitatur. Oportet autem tria esse virgarum paria, aut etiam plura: & alias aliis aliquanto longiores, & aliquanto breuiores ac minores, ut si velis magis distendere possis. Locetur autem virgæ vtraque hinc atque illinc à malleorum vtraque parte. Hæc itaque si bene machinatus fueris, & extensionem iustam exhibuerint, & secundum rectitudinem æqualem, & vulnere nullus dolor accesserit. Nam quæ expressa fuerint, si quid tamen exprimeretur, partim ad pedem abducentur, partim ad femur: & virgæ hinc atque illinc à malleolis accommodatiores erunt, ut tibiæ positio non impediatur, & vulnus probe impingat ac sustentetur. Neque enim impedimento est, si quis velit duas virgas superiores, ipsas inter se coniungere, & si quis leuiter quid superimponere velit, ut id quod superimponitur à vulnere eleuatum sit. Si quidem igitur & pilæ lenes & molles, & bonæ, & recenter consuetæ fuerint: & virgarum intentio probe intèra fuerit, velut iam dictum est, commodum erit machinamentum. Si vero quid horum non rectè habuerit, læserit magis quam profuerit. Conuenit autem & alias machinas, aut bene machinari, aut non machinari. Turpe enim est & minimè artificiosum, in machinis struendis à machinis

33 aberrare. Plerique porro medici fracturas, & cum vlcibus, & sine vlcibus, primis diebus lanis succidis curant, & nihil ab arte alienum ipsis hoc esse videtur: & qui quidè à recens vulneratis coguntur, ex linctorum inopia lanis vti, his plurimus veniæ locus patet. Non enim habuerit quis in linctorum penuria, aliud quid multo melius ad tales deligandas, quam est lana. Verùm omnino multæ lanæ esse debent, & valde bene carminatæ, & non asperæ. Nam paucarum & malarum vires etiam modicæ sunt. Qui vero ad vnum aut duos dies, lanis deligare iustum esse censent, tertia verò ac quarta linteis deligantes premunt, ac ex-

tendunt tunc vel maximè, hi in re multi adeo ac magni in medicina momenti, se imprudenter gerunt. Minimè etiam tertia ac quarta die, omnia vulnera mouere oportet: & ut in summa dicam, etiã omnes spicillorum admotiones vitare conuenit in his diebus, & alia quoque quibus vulnera irritantur. In rotum enim tertia ac quarta dies in plerisque vulneribus recrudescentias pariunt, & quæ ad inflammationem ac immunditiam procedunt, & quæ ad febres deueniunt. Et hæc res multi momenti est ut difeatur, ut si qua alia. Cum qua enim ex utilissimis in medicina rebus, non solum circa vulnera, verum etiam circa alios multos morbos, communionem non habet: nisi quis etiam alios morbos vlcera esse dixerit. Habet enim & hic sermo aliquam verisimilitudinè. Multis enim modis aliis cognati sunt. Quicumque tamen iustum esse putant lanis vti, donec septem præterierint dies, deinde vero extendere ac dirigere, & linteis deligare, hi non similiter imprudentes videri poterint. Nam & maximum inflammationis periculū præterit, & ossa laxa ac apta post hos dies sunt. Longe tamen & hæc curatio superatur ab ea deligatione quæ ab initio linteis fit. Ille enim modus præparat ac efficit ut septima die ferulis perfectè deligari possint. Hic autem modus multo tardior est. Sed & alia quædam detrimenta habet. Verùm longum esset omnia scribere. Quibus vero ossa fracta & extra eminentia in suam sedem collocari non possunt, his hæc restitutio debetur. Ferramenta facere oportet ad eum modum quem veteres habent illi quibus lapidæ videntur, alia latiora, alia angustiora. Esse verò conuenit tria, aut plura etiam, quo quis maximè congruis vtatur. Postea cum his vnà cum extensione motionem aggredi oportet, ita ut ad inferiorem ossis partem subicias, ad superiorem vero partem ossis, superiorem ferramenti partem innitendo firmes, in summa, quemadmodum si quis lapidem aut lignum vehementer velle commoueat. Sint autem valida ferramenta quantum eius fieri potest, ut ne flectantur. Hoc magnum auxilium est, si & ferramenta idonea fuerint, & si quis velut conuenit commotionem faciat. Nam ex omnibus instrumentis quæ homines machinati sunt, fortissima hæc tria existunt, aselli circumductio, per veteres commotio, & cuneorum vsus. At sine horum vno aliquo, aut sine omnibus, nullum vehementi-

tissi

missimum opus homines perficiunt. Non igitur spernenda est hæc per ferreos illos veteres commotio: aut enim hoc modo, aut nullo alio, in sedem suam collabentur. Si vero superna ossis pars immutata fuerit ac confracta, ut velti adhibedo locus non sit comodus, sed acutum quid prominet, tunc osse scalpèdo derafo, securam velti sedem facere oportet. Hanc autè per veteres commotionem & extensionem, eadem die aut secunda facere oportet: Non autem tertia. Minimè vero quarta aut quinta. Nam etiam si non reponas, sed aliàs molestiam exhibeas in his diebus, inflammationè induxeris: quæto magis si reponas? Conuulsionem tamen multo magis induxeris si reponas, quam si reponere omittas: Atque hæc probe nosse conuenit. Si enim reponeti conuulsio accesserit, non multa salutis spes est. Commodum autem est rursus eicere os à sua sede, si hoc fieri citra molestiam possit. Non enim in laxioribus quam opportunum est, conuulsionem ac distentiones accedunt, sed in his quæ magis extenta sunt. Cæterum de qua re nunc nobis sermo est, in prædictis illis diebus molestiam exhibere non oportet, & curam adhibere ut vlcus minime inflammetur, & maximè suppuretur. Postquam verò septem præterierint dies, aut paulò plures, si sine febre fuerit, & vlcus non inflammatum sit, tunc minus vetat ut reponere tentes, si speres obtenturum te esse: Sin minus, non oportet frustra molestiam suscipere & inferre. Si igitur ossa reposituris in suam sedem iam scripti sunt modi quomodo curare oportet, siue ossa discessura esse, siue non, expectatio sit: & si quidem ossium discessus expectatio sit, eo quem dixi modo cum linteis, in omnibus talibus deligationem facere oportet, ex mediolinteo initio facto ut plurimum, velut ex duobus initiiis fascia deligatur. Coniecturam autem facere oportet iuxta vlcis formam, quo sit quàm minimum hiatus ac labii protuberans & expansum. Aliis enim ad dextram deligare comodum est, aliis ad sinistram, aliis ex duobus initiiis. Quæcumque vero ossa repositionem effugerunt, ea discessura esse nosse oportet: itèmq; ea quæ carnibus penitus nudata sunt. Nudatur aut quorundam superna pars, quorundam vero carnes circumcirca mortificantur. Et quibusdam quidem ex vteri vulnere aliqua ossa emarcuerunt: quibusdam vero non: & aliquibus magis, aliquibus minus; & partim parua, partim magna. Propter hæc igitur relata, vno verbo

dici non potest, quando ossa sint discessura. Aliqua enim ob paruitatem, aliqua ex eo quod in summa parte existit, citius discedunt: aliqua eo quod non discedunt, resicata & marcida effecta desquamantur. Præterea differt curatio à curatione. In totum igitur ossa citissime his discedunt, quibus citissima sunt suppurationes, & citissima ac optima carnis productiones. Subnascentes enim iuxta læsam partem carnes, plerunque ossa ipsa eleuant. Torus tamen ossis circulus, si in quadraginta diebus discesserit, bene discedet. Quædam enim ad sexaginta dies perueniunt. Nam & rariora ossa citius discedunt, solidiora vero tardius. Alia autè minor: multo minore temporis spacio, alia aliter. Cæterum os extra eminentis his de causis præsecare oportet, si reponi non possit, & parum absit ut reponi posse videatur, & fieri poterit ut auferatur, & si noxium fuerit, & de carnibus quid rumpat, & sensus molestiam exhibeat. Sed & si nudum fuerit, tale auferre oportet. Reliqua siue præseces, siue non præseces, non multum refert. Hoc enim certo scire expediat, quod ossa quæ carnibus perfectè priuatur, ac exarescunt, omnia penitus discedent. A quibus vero squamæ discessuræ sunt, ea præsecare non oportet. Coniecturam vero eorum quæ discedent, ex constitutis signis facere oportet: Curare autem tales splenis & vinosa curatione, velut etiam prius de discessuris ossibus scriptum est. Sed cauere decet ne primo tempore frigidis madescant. Rigorum enim febrilium periculum est: Periculum item conuulsionum. Frigida enim semper conuulsionem prouocant: quandoque vero etiam vlcera. Nosse quoque id conuenit, necesse esse ibi corpora breuiora fieri, vbi ossa fracta ac immutata curantur, & quibus totus ossis circulus discessit. At vero quibus femoris aut brachijos extra eminent, hi non valde superstites euadunt. Nam & ossa magna sunt, & multum medullæ habent: & quæ simul vulnerantur, multa sunt & magni momenti, & nerui, & musculi & venæ. Et si quidem reposueris, conuulsionem accedere solent. Si vero non reposita fuerint, febres acuta, & biliosa, & singultuosa oboriuntur, & denigrantur. Non minus autem superstites euadunt hi, quibus reposita non sunt, neque tentatum est ut reponerentur. Adhuc vero magis euadunt, quibus inferna ossis pars eminent extra, quam quibus superna: Euadunt etiam quibus reposita fuerint.

Hipp. opera. X 3 rint,

rint, attamen raro. Nam & curationes à curationibus multum differunt, & naturæ corporum à naturis, ad facile tolerandum. Multum etiam differt an in interna brachij ac femoris parte ossa extra prominant. ³⁹ Multæ enim & periculosa venarum extensiones in interna parte sunt; quarum aliqua si vulnerentur, lethales sunt. Sunt autem & in externa parte, verum minus. In talibus igitur vulneribus qualia pericula immincant, ignorare non oportet, & ad temporum occasiones prædicere. Si vero reponere hæc ossa cogaris, & reponendi aliqua tibi spes sit, & non multa ossis immutatio fuerit, & muscoli non cõcurrerint (solent enim cõcurrere) vedis molitio etiã his cum extensione, opem bene ferre poterit. Vbi verò reponis, veratrũ molle bibendum dare oportet eadẽ die, si eadẽ die reposita fuerint. Sin minus, ne aggredi quidẽ oportet. Verum vlcus curare oportet, velut in capitis ossibus fractis, & frigidũ nihil adhibere, & cibos penitus auferre: & si quidem amara bile præditus natura fuerit, fauorum cremorem odoratum coctum, aut acetum multum dulce, in aquam infillato, eoque pro victu vtatur. Si vero amara bile præditus non sit, aqua potione vtatur. Et si quidem continua febre laborarit, ad quatuordecim dies vt minimum hoc victu degat. Si vero sine febre sit, septem diebus. Postea sensim progressu cõtingente secundum rationem ad vulgarem victum adducatur. Et quibus ossa non reposita fuerint, eandem itidem medicamẽi purgationem facere oportet, & vlcerum curationem, eundem item exhibere victum: & dependentem de corpore partem non extendere, sed magis adducere, quo laxior sit pars circa vlcus. At ossium discessus diuturnus est, velut etiam prius dictum est: maxime vero talia fugere oportet, si modo quis honestam fugam habeat. Nam & spes paucæ sunt, & pericula multa: & si quis non reponat, artis expertus esse videri poterit: & si reponat, propinquius ad mortem ⁴⁰ quàm ad salutem perduxerit. Cæterum luxationes & emotiones ossium circa genua, multo mitiores sunt emotionibus; ac luxationibus circa cubiti flexuram. Nam femoris articulus pro magnitudine expeditior est quàm brachij, & iustam naturam solum habet, eamque rotundam. Brachij vero articulus & magnus est, & sinus plures habet. Ad hæc vero, tibie ossa longitudine inter se similia sunt: & externum os

paululum, ne memorabili quidem modo excedit, nullum magnum impedimentum afferens, à quo externum tendo circa popliteum enascitur. At cubiti ossa inæqualia sunt, & quod breuius est, multo crassius est: quod vero tenuius est, multum superat & excedit articulum. Dependet tamen & hoc ex nervis, iuxta communem ossium connexionem. Maiorem autem partem connexionis neruorum in brachio os tenue habet, quàm crassum. Horum itaque articulorum & ossium flexuræ cubiti natura huiusmodi est. Et propter naturam ⁴¹ modum, ossa circa genu sæpe quidem luxantur, facile autem, rursus incidunt ac reponuntur. Inflammatio vero non magna accedit, neque vinculum articuli. Luxantur autem plerunque in internam partem, aliquando etiam ad externam, quandoque etiam ad popliteum. Horum omnium repositiones non sunt difficiles. Verũ si quidem foras aut intro luxetur, hominẽ in humili aliquo sedili federe oportet, ita vt crus altius, non tamẽ multo habeat. Extensio autem plerunq; moderata sufficit, ita vt ab altera parte tibia, ab altera femur in diuersum extendatur. At ossa circa cubiti flexuram molestiora sunt, quàm quæ circa genu sunt, & difficilius reponi possunt, etiam ob inflammationem, si quis non statim reponat. Luxatur quidem minus quàm illa, verum difficilius reponuntur ac coaptantur: insuperque inflammantur, ac callum acquirunt. Sunt autem & horum plerunq; parua inclinationes, aliquando ad partem ad costas, aliquando ad externam, non vt totus articulus sit emotus, sed manet quid iuxta ossis brachij cavitatem, qua parte cubiti os excedens habet. Talia igitur siue hæc, siue illac luxetur, facile est reponere: & sufficit extensio in directum facta, secundum brachij rectitudinem, ita vt alter iuxta manus iuncturam extendat, alter locum sub alis amplectatur. Medicus vero altera manu ad emotum articulum admota, volis impellat altera prope ad articulum iniecta retrudat. Obediunt autem tales luxationes, & non tarde reponuntur, si quis antea quàm inflammantur reponat. Luxantur autem plerunque magis ad internam partem: luxantur etiam ad externam. Innotescit id ex figura: & talia sæpe etiam absque vehementi tensione rursus incidunt. Oportet autem in his quæ intro luxantur, articulum quidem ad naturam suã repellere, cubitum vero magis in pronam partem vergentem ⁴² cir

circumducere. Et plerunq; sane cubiti luxationes huiusmodi sunt. Si vero transgressus fuerit articulus, aut hæc, aut illac, supra cubiti os, quod ad brachij cavitatem excedit: sit quidem raro hoc: si vero fiat, nõ amplius similiter extensio in directum contingens, talibus luxationibus idonea est. In tali enim extensione, os à cubito excedens, brachij transgressionem prohibet. Oportet itaque sic emotis extensionem talem facere, qualis prius descripta est, vbi quis ossa brachij fracta deligat, vt ab alia quidem in supernam partem tensio fiat, ab ipsa vero cubiti flexura, ad infernã, cogatur. Sic enim brachium supra suum sinum maxime eleuabitur. Si vero eleuatum fuerit, facilis est restitutio cũ volis manuum, ita vt emotam quidem brachij partem apprehendentes impellamus, os vero cubiti iuxta articulum retrudamus, vtraque eodem modo, minus tamen. Atque talis extensio huiusmodi luxationis iustissima est. Poterit etiam reponi per extensionem in directum, verum minus quàm hoc modo. ⁴³ At si in anteriorem partem brachium luxetur: rarissime autem hoc contingit. Sed quid repentina eluctatio non eiecerit? Multa enim etiam præter naturam suam excidunt, etiam si magnum quid sit quod prohibeat. Huic autem eluctationi magnum quoddam obstaculum est, & os crassius quod super excedit, & multa neruorum extensio: attamen quidam sanẽ eluctantur. Signum autem his qui ita eluctati sunt. Nihil enim de cubito flectere possunt. Manifestus est etiam articulus ad contactum. Si quidem igitur non statim repositus fuerit, vehementes ac violentæ inflammationes, itẽmque febriles fiunt. Si vero statim quis occurrat, facile reponi potest. Oportet autem linteum durum conuolutũ (suffecerit non magnum) imponere obliquum in cubiti flexuram, & repente cubitum inflectere, & manum quàm maxime ad humerum adducere. Sufficiens igitur fuerit hæc repositio, his qui ita eluctati sunt. Sed & extensio in directum, hunc repositionis modum coaptare potest: volis tamen manus in eminentem brachij partem iniectis, iuxta flexuram retro impellere oportet, ita vt aliquis inferne iisdem in cubiti gibbum iniectis, ad cubiti rectitudinem retrudat. Efficax est etiam in hoc luxationis modo illa extensio quæ prius scripta est, quomodo ossa brachij fracta extendere oportet, vbi sunt deliganda: Postquam vero exteta

fuerint, sic eam manuum volis iniectis coaptationes facere, velut etiam prius scriptum est. Cæterũ si in posteriorem partem ⁴⁴ brachium exciderit (raro autem hoc contingit) hæc luxatio omnium maxime dolorosa existit, & febres cõtinuas metacebilis paucorum dierum ac maxime lethales inducit, & tales extendere brachium nõ possunt. Si igitur statim affueris, extento cubiti gibbo cogere oportet, & sponte incidit. Si vero febris præuenerit, non amplius reponere oportet, dolor enim in cogendo augetur. Vt autem in summa dicam, neque alium articulum febrienti reponere oportet, minime vero cubiti gibbum: Sunt autem & alia læsiones ac molestiæ circa cubiti gibbum. Hoc enim os crassius, si quando ab altero emotũ est, neque flecti, neque extendi similiter potest. Manifestum autem sit ex contactu, iuxta cubiti flexuram, circa venę discessionem supra musculum tendentem. Quibus autem tale accidit, his non amplius facile est ad suam naturam reducere. Neque enim aliã vllam communẽ duorum ossium connexionem emotam, ad pristinam naturam collocare facile est: sed necesse est tumorem habere ipsam disparationem. Quomodo vero deligare oportet in articulo, dictum est in deligatione circa malleolum. ⁴⁵ Quibusquã autem os cubiti brachio subiectum frangitur, quandoque quidem cartilaginosa ipsius pars, ex qua tendo retro brachium enascitur, & vbi hæc emota fuerit, febrile est ac malignum. Articulus tamen manet in suo loco, æqualiter enim basis ipsius hac parte excedit. Quum autem abductus fuerit, ea parte qua caput brachij excidit, vagabundus magis sit articulus, quàm si penitus sit abruptus. Nã vt in summa dicam, omnia ossa quæ franguntur, minus noxia sunt, quàm si ossa quidẽ non frangantur, venæ autem & nerui multo magis momenti in his locis continentur. Vicinius enim ad mortem accedunt, hæc quàm illa, si febris cõtinua acciderit. Paucæ tamen tales fracturæ fiunt. Quandoque vero hoc brachij caput iuxta appendicem frangitur: atque hoc quum videatur multo magis noxium esse, longe mitius noxis circa cubiti gibbum contingentibus existit. Quomodo ⁴⁶ igitur singulas luxationes reponere, & præsertim curare oportet. Scriptum est: & quod statim reponere articulum maxime confert, propter celeritatẽ inflammationis neruorum. Nam etiã si lapsa statim reposita fuerint, similiter tamen nerui distensionem facere solent,

solent, & ad tempus aliquod tum extensio-
nem, quam facere solent, tum influxionem
impedire. Confert autem omnia hæc simi-
liter curare, & quæ franguntur, & quæ dis-
parantur, & quæ luxantur. Omnia enim
multis linteis, & spleniis, & cerato curare
oportet, velut etiam alias fracturas. At figu-
ram cubiti gibbi in his etiam omnino talé
facere oportet, qualem in his quibus bra-
chium fractum, & cubitus deligabatur.
Communissima enim omnibus luxationi-
bus, & emotionibus, & fracturis, hæc figura
est. Communissima item ad distentionem
postea faciendam, & ad singula extenden-
denda, ac inflectenda. Hinc enim viæ sunt
ad vtrâsq; partes conformes. Commodis-
sima est etiam hæc figura ipsi ægroto, ut ip-
sum & gester, & appensum excipiat. His
adde, si à callo apprehensus fuerit, si quidem
extenta manus apprehendatur, melius fue-
rit, si non adsit: multis enim impedimento
erit, paucis adiumento: Si vero inflexa, ma-
gis quidem commoda fuerit. Verum longe
commodior, si mediam figurâ obtinens callo
apprehendatur. Et hæc quidē de figura. Deli-
gare vero oportet, primū linteis initio super
ipsam læsam partē inieciō, siue fracta fue-
rit, siue emota, siue disparata: primas etiam
obuolutiones super ipsam facere, ita ut ma-
ximè hæc parte innitatur, minus verò hinc
atq; illinc. Deligationē autem communem

facere oportet, & cubiti, & brachij, vtrius-
que multo plus quam plerique faciūt, quo-
quàm remotissimè à læsa parte tumor hinc
atque illinc exprimat. Circumdetur in-
super etiam acuta cubiti pars, siue læso in
hac fuerit, siue non, ut ne tumor ibi circa ip-
sam colligatur. Fugiendum vero est in de-
ligatione, quantum eius fieri potest, ut ne
circa flexurâ multa linteæ coaceruata sint.
Compressio autem quàm maxime circa læ-
sam partē faciendam est. Sed & reliqua com-
pressio ac laxatio eadem adhibeatur, & iis-
dem temporibus singula, que admodum in
ossium fracturâ curatione antea scriptum
est. Et religationes postea per diem tertiu
fiant. Videatur autem laxa esse deligatio
tertia die, velut etiam tunc. Et ferulæ con-
ueniente tempore adhibeantur. Neque eni-
m alienum hoc est, & in his quibus ossa
fracta, & quibus non fracta sunt, si non fe-
briant. Sint autem quàm laxissima partim
à brachio extente, partim ad cubitum po-
sitæ: & non sint crassa. Necessè est etiã inæ-
quales ipsas esse inter se, ut vicissim permu-
tentur qua parte conducit, coniectura
iuxta inflexionē facta. Quin & spleniorum
appositionē eiusmodi facere oportet, velut
de ferulis dictum est, ita tamen ut paulo tu-
midiora super læsam partem apponantur.
Tempora vero ab inflammatione, & ab his
quæ prius scripta sunt, coniectare oportet.

HIPPOCRATIS COI Liber de Articulis, Iano Cornario Me- dico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Humeri articulus vno modo luxatur. Hippocratis sententia, de humeri articulo, contra ceteros medicos.
- 2 Humeri frequenter elapsi repositio facilis, adeo ut quibus id accidit plerumque ipsi sibi ipsi ad reponendum sint sufficientes.
- 3 Alius atque alius humeri reponendi modus. Repositiones prescriptæ in palestris videntur.
- 4 Repositionum omnium optima.
- 5 Luxationes recentiores citius reponuntur. Luxationes etiam inueteratas, eo modo reponi posse. Alius reponendi modus.
- 6 Humiditas hominis fit ab articulo. Luxationes & repositiones, quibus faciles aut difficiles. Bones cur luxationi maxime obnoxij. Bones quo tempore sicut tenuissimi.
- 7 Bones cur breuem herbam depascere nequeant. Herba breuior, melior, ac solidior iun. Bot

- quæ pedem magis, quàm alia animalia retrabat. Humeri quibus facile aut difficile inflammentur.
- 8 Articuli ex carnibus mucosiores. Mucus cum inflammatione luxationes prohibet.
- 9 Nervorum inflammatorum in articulis luxatis curatio. Medicum multarum rerum sit peritum. Frictio qualis huiusmodi humero conueniat.
- 10 Brachij luxati cognitio.
- 11 Humeri frequenter excedentis curatio. Humeri luxati vitiis.
- 12 Vitiis instrumenta. Glandula sub alis.
- 13 Figura iusta in omnibus artibus seruanda. Ignis nervis est inimicus.
- 14 Galeancones ex natiuitate, & casu.
- 15 Humeri summi auulsio, & eius curatio. Os cum alzero communionem habens, à naturali sede auulsam reponi nequit.
- 16 Clavicula duobus modis fracta. Ex clavicula fractura detrimentum nullum.

- 17 Deligationis claviculae modus. Clavicula deligan-
da modi varij.
- 18 Clavicula quomodo plerumque frangatur.
- 19 Clavicula fracta quatuordecim diebus sanatur.
Os quod à pectore est subsidens, à summo autem hu-
mero supereminens. Clavicula in obliquum fracta:
Ad pristinam naturam residens.
- 20 Luxationes, brachium coactū corrigit. Luxatio-
nes ex supernis oblique ad latus aut deorsum.
- 21 Cubiti gibbus luxatus aut emotus.
- 22 Cubiti gibbus quibus recrudescat. Disparationis
ossium signa.
- 23 Manus articulus luxatus. Manus tota luxata.
Manus ex natiuitate sit breuior.
- 24 Digniti articulus luxatus, cognitio facilis. Maxilla
luxatio. Musculi manducatorij.
- 25 Maxilla superior motus expertis, & cur non valde
luxetur. Maxillam luxari raro, laxari vero sepe.
- 26 Maxilla luxata cognitio. Repositio, curatio.
- 27 Maxilla vtriusque luxata curatio. Maxillam
non repositam vita periculum sequitur. Maxilla
inferna fracta, & eius curatio.
- 28 Maxilla os caularum disfractum. Corium cartiba-
giniense.
- 29 Maxilla contra fracta viginti diebus corroboratur.
Maxilla fracta deligatio, ossa ad fracturam magis
vergentia inclinat, quàm ad naturam ducit.
- 30 Nasus fractura. Sani propter fracturam, eiusque
curatio.
- 31 Nasus fractus, deorsum & in sinum vergens. Deformitas
omnibus detestabilis. Nasus ad infernam
partem subsidens, decem diebus per sanari potest.
- 32 Os in obliquum fractum quomodo curetur. Nasus
inflammatus.
- 33 Oculi pulmo naso iuxta cartilaginem fracto inditus
quatenus seruat. Nasus in obliquum fractus.
- 34 Fractura cum ulceribus.
- 35 Auris fracta nullam admittit deligationem.
- 36 Ganglia. Auris incisa curatio.
- 37 Verticula spina in gibbum fracta. Varices que
gibbositate soluant. Gibbositas supra septum trans-
uersum. Sprandi difficultas, interdum à gibbo.
Pulmonis tubercula, plerumque gibbositas.
- 38 Gibbositas infra septum transversum. Coxa gibbo-
sorum infra septum transversum, magis excarnes.
Pubes & barba arduior. Infecundiores. Gibbo-
sitas autotiam corpore. Verticula in latere obliqua.
- 39 Spina gibba ex casu. Medici vulgo inseruientes.
Extensiones gibbosorum in scalis, impostoribus po-
tius quàm medicis sunt in usu. Gibbositas prope
cervicem.
- 40 Concussio per scalam in gibbositas quomodo prepa-
randa.
- 41 Spina dorsii cognitio in omnibus morbis multum, in
gibbositas vero plurimum momenti habet. Articulo-
rum verticula. Nervorum & ossium processus.
Costarum.
- 42 Vesica, genitura, & intestini recti laxioris partis
situs.
- 43 Gibbositates iuxta verticulum, non facile pelluntur.
- 44 Reprehenduntur medici qui putant verticula intro
delapsa curari posse. Venit homini omnium ani-
malium angustissimus.
- 45 Spina obliquatio multiformis. Gibbositates ex casibus.

- 46 Coactorij instrumenti fabrica.
- 47 Gibbi coactiones variæ.
- 48 Experimentum coactionis gibbi, per inflatum ac
subiectum virem. Experimenta successu etiam ca-
ventia, sunt cognoscenda. Verticulorum intro obli-
quatorum, nullam haberi coactionem.
- 49 Cucurbitas magnas in verticulorum intro obliqua-
torum attractione, nullam vim habere.
- 50 Verticula in repandum emota, esse lethalia: que
vero in gibbum, minime. Spina concussio vehemens.
- 51 Costarum fractura. Moderata ventris repletio,
costarum sit directio. Costa vixini diebus corro-
boratur.
- 52 Carnis circa costas conuulsio. Eorum diæta & cu-
ratio.
- 53 Deligatio ac curatio eorum quousq; progredi debeat.
- 54 Carni circa costas conuulsæ quando vitiis conueniat.
Mucositas detrimentum.
- 55 Femoris articulus ex coxa elapsus.
- 56 Signa eorum quibus femur intro excidit. Figura
eorum quibus articulus elapsus, non fuerit repositus.
- 57 Femoris & tibiae & pedis decuratio ex articulo
reposito. Emusculatio paruum corporis unde con-
tingat.
- 58 Scipione quare nonnulli videntur. Effeminatorem
que partes magis patiantur. Amazones infantes
musclos eluxant.
- 59 Luxatio extra & intro. Luxatio ad malleolum.
Ossium coactio.
- 60 Luxationum circa coxas ratio. Galeancones.
- 61 Cur cubitus & manus, non eiusdē cum coxa luxata
calamitatis sunt participes. Membrorum carnosita-
ti labor prodest.
- 62 Coxa ad infernam partem eluxata à natiuitate aut
adhuc infanti. Femoris caput in exteriorem par-
tem elapsum.
- 63 Crus totum quando breuius appareat. Crus læsum
luxationi minus obnoxium.
- 64 Cruris luxatio in ventre vel auctione.
- 65 Crurum amborum articuli parim statim à natiui-
tate, partim præ morbo elapsi. Femoris caput in po-
steriorem partem elapsum.
- 66 Articulus qui est ad poplitum, sine illo qui est ad in-
guem, in sanis etiam extendi nequit. Femoris in po-
steriorem partem elapsi signa.
- 67 Femur non repositum.
- 68 Carnium immutationes iis quibus femur non est re-
positum. Incurabilius etiam morborum tractatio-
nem esse necessariam.
- 69 Articulus femoris ex natiuitate aut dū corpus au-
gescit, elapsus. Partes corporis exercitate augetur
& sana sunt: non exercitate, contra.
- 70 Femoris caput in anteriorem partem elapsum.
- 71 Articulorum magna inter se differentia.
- 72 Modi mutilationis plures.
- 73 Calceus plumbeus. Arbyla lutigrada quid. Creticus
calceamentorum modus.
- 74 Articuli circa pedem eminentes, tibiae ossibus luxatis
ac ulcere indulto. Curatio.
- 75 Betarum ac bechy filia quibus ulceribus conueniant.
- 76 Cubiti ossa circa manus articulum cum ulcere.
Os tibiae circa genu cum ulcere. Articuli circa gib-
bum cubiti. Quorū articulorū repositio sit lethalis.

- 78 *Digitum aut pedis aut manus articuli luxari cum ulcere: repositio, atque curatio.*
Buphrthalmifolia, quibus ulceribus seruiat. Quando reponendi articuli. Resecarapemius circa articulos digitorum.
- 79 *Ossa iuxta digitos fracta. Ossium resectiones plerumque innoxia.*
- 80 *Corruptiones carniū. Denigrationes, ossibus ad huc sani.*
- 81 *Femoris ossis abscissio. Tibia. Curatio.*
- 82 *Femoris circa coxam luxatio. Repositio.*
- 83 *Naturarum in hominibus magna differentia.*
- 84 *Ligni ad ossium luxatorum repositionem descriptio.*
- 85 *Repositio per vices commodissima.*
- 86 *Femoris caput ad externam partem luxatum.*
- 87 *Femur in posteriorem partem luxatum.*
- 88 *Articulorum per verrem repositio. Femurū natura.*
- 89 *Vere quomodo utendum.*
- 90 *Alia femoris articuli repositio. Alius repositionis modus. Articuli ante repositionem premollendi. Attenuatio articulorum repositionem precedat.*
- 91 *Digitum articuli luxati. Repositionis modus.*
- 92 *Saura, vimine & textura ad repositionem. Articulus digiti quot diebus restitatur. Attenuatio circa articulorum repositionem quousque, progredi debeat.*
- 93 *Genu propter expeditam ac facilem naturam minus est quam cubiti gibbus.*
- 94 *Articulorum circa malleolos luxatio. Pedum articuli quomodo reponendi. Calcanei confusio.*
- 95 *Calcaneus denigratus, & eius curatio.*
- 96 *Pedis luxatio.*

Humeri vero articulum vno modo luxari noui, ad locum sub alis: Sursum autem nunquam neque ad externam partem. Non tamen adfirmauerim an luxetur, aut non, etiam si habeam quod dicam de ipso. Sed neque in anteriore parte vnquam vidi, neque videtur mihi vnquam excidisse. Medicis tamen videtur valde in anteriore parte luxari, & maxime decipiuntur in his, quorum carnes tabes circa articulum & brachium occupauit.

Apparet enim in talibus caput brachij omnino in anteriorem partem eminens. Atque ego tale aliquando non excidisse asserens, ob hanc rem apud medicos & vulgus male audiui. Solus enim ipsis ignorare videbar, alij vero omnes cognoscere. Nec potui ipsis persuadere, nisi admodum difficulter, re ita se habere. Siquis in brachio supernam humeri partem carnibus denudarit, denudarit autem qua parte musculus sursum tendit: Nudarit item tendinem, qui sub alis, & iuxta clauiculam ad pectus est: apparuerit utique caput brachij in anteriorem partem, reliquum autem brachij os, ad externam partem incuruum. Con-

uersatur autem brachium cum scapulę cavitare obliquum, quum iuxta costas fuerit porrectum. Quum vero ad anteriorem partem extenta fuerit tota manus, tunc brachij caput directo est in scapulę cavitare, & non amplius in anteriorem partem eminere conspicitur. Verum de quo nunc est sermo, nunquam vidi in anteriorem partem elapsum: non tamen affirmari ne de hoc quidē, an ita excidat, nec ne. Quum igitur exciderit brachium ad locum sub alis, multi reponere nouerūt, utpote quod multis elabatur. Eruditi autem est omnes modos nosse, quibus medici id reponunt, & quomodo quis his modis quam optime utatur. Optimo vero horum modorum uti oportet, si fortissimam necessitatem videris. Optimus autem est qui postremus describeretur. Quibuscunque igitur frequenter humerus excidit, hi plerumque ipsi sibi ipsis ad reponendum sufficientes sunt. Immissis enim alterius manus digitis ac nodis in locum subalarem, articulum sursum cogunt, cubiti vero gibbum ad pectus adducunt. Eodem etiam modo medicus reponet, si ipse quidem sub alam, articulo magis intrō elapso, subtētis digitis à costis inducat, ita ut capite suo in summum humerum iniecto, tenitendi gratia, genibus vero iuxta cubiti gibbum ad brachium admotis, ad costas retrudat: Conducit autem eum qui reponit, fortes manus habere: aut ipse quidem manibus & capite ita faciat, alius vero quidam cubiti gibbum ad pectus adducat. Est autem & humeri repositio, ut cubitus retrorsum ad spinam subducatur, deinde altera manu in summam gibbi cubiti partem iniecta retortio fiat, altera vero iuxta articulum retro innitatur. Hęc repositio, & ea quę prius dicta est, quum non sint secundum naturam, tamen articulum circumagitantem incidere cogunt. Qui verō calcaneo reponere conatur, propinquum quid ei quod est secundum naturam, cogunt. Oportet autem hominem humi supinum reclinare, cum vero qui reponit, humi sedere qua parte articulus excidit: deinde apprehensam manum læsam, cum suis manibus extendere, calcaneo verō in subalarem locum iniecto, dextro in dextrum, sinistro in sinistrum, retrudere. Oportet autem in cavitatem sub ala rotundum quid congruens indere. Commodissima vero fuerint pilę valde parvę ac durę, quales multę ex coriis consuntur. Si enim non eiusmodi quid inditum fuerit, calca-

calcaneum ad brachij caput peruenire nō potest. Dum enim manus extenditur, locus sub ala cauatur. Tendines em̄ qui hinc atque illinc locum sub ala cōstringunt, contrarij sunt. Oportet autem aliquem ab altera parte eius qui extenditur cōsidentem, sanum humerum continere, ut ne corpus circumtrahatur, dum læsa manus in alteram partem extēditur. Postea ubi pila sub alam subdita fuerit, molle lorū sufficenti latitudine præditum, circū pilam circumdare oportet, ita ut quidē eo loro ex verifque initiis apprehenso sursum retrahat, à capite eius qui extenditur confidens, & pede ad summi humeri os innitens. Pila verō quam penitissime & maxime intus ad costas sita sit, & non ad brachij caput. Est & alia repositio, quā humerum alter subdit. Maiorem tamen esse oportet eum qui humerū supponit, ita ut apprehensa manu, humerum suum acuminatum sub illius luxati alam supponat, & deinde aliquantū verset, ut velut sedi insideat, ea coniectura facta, ut homo ille circa humerum suum ex ala pendeat, ipse vero seipsum in hunc humerum altiore faciat, quam in alterum, brachium autem pendētis ad pectus suum quam citissime cogendo adducat. In hac vero figura insuper concutiat, ubi hominē sustulerit, quo reliquum corpus in aduersam partem brachio quod continetur vergat. Si vero valde leuis fuerit homo, puer aliquis leuis insuper ex ipso retrorsum dependeat. Atque hæc omnes repositiones in palæstra vītate sunt, eo quod non opus habent aliorum instrumentorum importatione. Poterit tamen quis etiam alibi his uti. Sed & qui circum pistillum cogunt, prope modum secundum naturam reponunt. Oportet autem pistillū molli quadam fascia esse inuolutū: minus enim ita labarit: & inter costas ac brachij caput subter intrusum: & si quidem breue fuerit pistillum, collocare hominem in sedili aliquo oportet, quo vix brachium circum pistillum circumdare possit. Si autem potius longum pistillum, quo homo stans ferme circum pistillum dependeat. Postea brachium quidem & cubitus circa pistillū porrigatur, ab altera vero corporis parte, quis manibus circa ceruicē ad clauiculam circumiectis deorsum cogat. Hęc repositio moderate fecūdam naturam est, & repositionem facere potest, si probe ipsam tractent. Quin & per scalam alia quædam huiusmodi repositio fieri potest, & adhuc melior, eo

quod corpus hinc atque illinc eleuatum, securius librando adæquari potest. Nam circum pistillum etiāsi humerus fixus maneat, periculum tamen est ne corpus hac aut illac circumagatur. Oportet tamen & super scalam superne rotundum quid deligatū esse, quod ad loci sub ala cavitatem congruum sit, & quod brachij caput ad naturam redire insuper cogat. Optima verō ex omnibus repositionibus talis est: Lignū esse oportet latitudine quidem quinq; aut quatuor in totum digitorum, crassitudine vero duorum digitorum, aut etiā tenuius, longitudine autem bicubitali, aut paulo breuius. Sit autem altera parte summa rotundum, & angustissimum ac tenuissimum hæc parte, habeatque crepidinem paululum super eminentem, in extrema rotunditatis parte, sed non ea quę ad costas, verum ea quę ad brachij caput existit, quo sub alam congrua sit iuxta costas sub brachij caput subdita. Linteo autem vel fascia molli; lignum summa parte obuoluitur, quo leuius reddatur: deinde subdito ligni capite quam penitissime sub alam, inter costas ac brachij caput, totam manum ad lignum porrectam alligare oportet, iuxta brachium, iuxta cubitum, & iuxta manus iuncturam, quo quam maxime sit quietæ: præ omnibus autem curandum est, ut summa ligni pars, quam penitissime intra subalarem locū recipiatur, brachij caput transgressa. Postea inter duas columnas trabem transversam probe alligare oportet, & deinde manum cū ligno supra trabem transmittere, quo manus ab altera parte sit, corpus ab altera, trabes vero sub ala, & postea ad alteram partem manum deorsum cogere vnā cum ligno, circum trabem: ad alteram vero reliquū corpus. Trabs autem ea altitudine alligetur, ut reliquum corpus eleuatum summis pedum digitis innitatur. Hic modus repositionis humeri longe optimus est. Iustissime enim cōmotionem facit si solum penitus intus ad brachij caput lignum fuerit. Iustissima item sunt in vtranque partem adæquationē faciētes libratio nes, & ad hæc ossi brachij securæ. Recētes itaque luxationes citius incidunt, quę quis putare possit, & priusquam extentæ esse videantur. Sed & veteres sola hæc repositio reponere potest, si non iam ob vetustatem, caro quidē in acetabulū deuenit, caput aut brachij in loco ad quē declinauit, semitam sibi ipsi iā fecit. Veruntamen etiā ita inueteratū brachij elapsū, mihi posse reponere vide

videtur. Quid enim iusta molitio non noverit: manere tamen in loco posse, non ita mihi videtur, sed prout consuevit rursus luxabitur. Idem facit etiam si circumscalam, eodem modo velut dixi præparatam, coactio trāsmissi brachij fiat. Abunde item sufficit circum magnam sedem Theffalicam coactionem facere, si recens fuerit luxatio. Præparatum autem esse oportet lignum, velut dictum est: hominem vero locare oportet in sede obliquum, deinde brachium vnā cum ligno supra sedis reclinatorium transmittere, & ad alteram partem corpus deorsum cogere, ad alteram brachium cum ligno. Idem quoque facit coactio supra biforem ianuam. His autem quæ forte presentia fuerint, vtendum est. Nosse igitur expedit, quod natura à naturis multum differunt, ad hoc vt elabentia facile rursus incidant: differt etiam acetabulum ab acetabulo, quū aliud facile transcedi possit, aliud minus. Plurimum item differt neruorum ligamentum, quum in quibusdam remissum sit, in quibusdam intentum. Nam humiditas hominibus fit ex articulis, propter neruorum cōnexionem, si laxa fuerit, & intrepiones facile ferat. Multos enim videas qui adeo humidi sunt, vt quando velint, articuli ipsi citra dolorem excidant, & absq; dolore restituantur. Differt etiam habitus quidam corporis. Nam his quibus bene se habet mēbrum, & carnosus, & minus excidit, & difficilius incidit: Vbi vero ipsi seipsum tenuiores & magis excarnes fuerint, tunc & magis excidit, & facilius incidit. Argumentum autem quod hęc ita se habeant, hoc est. Bobus enim tunc magis femora excidunt ex acetabulo, quum tenuissimi existunt. Fiunt autem tenuissimi boues ad finem hyemis, Tunc igitur etiam maxime luxantur: si tamen & huiusmodi quiddam in medicina scribere cōuenit. Verum conuenit vtiq; bene enim Homerus didicit, quod ex omnibus pecudibus boues quum maxime laborēt hoc tempore, & ex bobus potissimum aratores, eo quod hyeme operentur. His itaque maxime excidunt articuli. Hi enim maxime attenuantur. Nam reliqua quidem pecora breuem herbam depasci possunt: Bos autē non ita valde, priusquā alta fiat. Reliquis enim tenuis est labri prominentia, tenuis item superna maxilla: Boui verō crassa est labij prominentia, crassa item & obtusa superna maxilla. Quapropter in breues herbas subicere

non potest. Rursus solidipeda animalia, vt pote vtrinq; dentata, & dentes inter se committere possunt, & sub breuem herbam dentes subicere queunt, delectanturque tali herba magis quā alta. Breuis enim herba in totum melior ac solidior est quā alta, adde quod alta etiam prius fructum effert. Ob hoc igitur ita cecinit,

Hand. scus ac bobus nigris gratissima veris Tempora proueniunt:

quia gratissima apparet ipsis alta herba. Sed & aliās bos laxum habet hunc articulum, magis quā alia animalia, & ob id etiam magis quā alia pedem trahit, & maxime quum macilentus est, & iam senex. Propter omnia hęc etiam maxime boui excidit. Plura autem de ipso à me scripta sunt, eo quod omnium antea relatorum testimonio hęc sunt. Verum de quo nunc sermo est, excarnibus magis excidit, sicut etiam citius incidit, quā probe carnosus: & humidis ac excarnibus minus inflammatur, quā siccis ac carnosus: & in posterum tempus quoque minus vincitur: sed & mucus amplior moderato subest, si nō adsit inflammatio, & sic sanè lubricus fuerit. Mucosiores enim omnino sunt articuli excarnibus quā carnosus. Nam & ipsæ carnes eorum qui non recte ex arte macerati sunt, in macilentis mucosiores sunt, quā in crassis. Quibus tamen cum inflammatione mucus subest, his inflammatio vinculo facto articulum continet: & ob id hi qui submucosi sunt articuli, nō valde excidunt, & exciderent vtiq; si non plus aut minus inflammationis accessisset. Quibus igitur quum articulus incidit, circumscitæ partes non inflammantur, & statim citra dolorem humero vt possunt, hi putant quidem nihil opus esse, vt sui ipsorum curā gerant, medici tamen est vt contra tales vaticinetur: Talibus excidit rursus magis quā his quibus nerui sunt inflammati. Atque hęc res in omnibus in homine ita habet, & maxime circa humerum & genu. Maxime igitur etiam hęc excidunt. Quibus autem nerui inflammati sunt, hi humero vt non possunt. Prohibet enim dolor & inflammationis distentio. Tales igitur curare oportet cerato, & splentis, & linteis multis deligando. Sub alam vero laminam mollem puram cōuolutam subicere oportet, ad cauitatem explendam, quo fulcimentum quidē sit deligationi, articulum vero sustentet. At brachium plerunque

sursum vergens tenere oportet. Sic enim procul fuerit humeri caput à loco, in quem excidit. Oportet autem postquam humerum deligaueris, brachium ad costas adalligare, fascia quadā in orbem circum corpus obducta. Fricare quoque humerum oportet placide & accurate. Multarum autem rerum peritum medicum esse expedit, & nō minus frictionis. Ex eodem enim nomine, non idem euentus subsequitur. Nam & vincire potest frictio articulum iusto laxiorem, & soluere articulum iusto duriorem. Verum de frictione in alio opere à nobis tractabitur. Talem igitur humerum mollibus manibus fricare conuenit, confert enim, & aliās leniter: Articulum autem commouere non violenter, sed intantum vt citra dolorem commoueatur. Restituuntur vero omnes articuli partim longiore, partim breuiore tempore. An autem brachium exciderit, his signis cognoscere oportet. Nam vbi iustum corpus habent homines, manus item ac crura, sano in exemplum vt oportet, ad non sanum, & non sanum ad sanum, non alienos articulos inspiciendo, (alij enim aliis magis extantibus natura sunt articulis) sed ipsos eius qui affectus est, an dissimilis sit sanus ægrotus: Et hoc recte quidem dictum est, multam tamen erroneam intelligentiam talia habent: & non satis est solum sermonis doctrina artem hanc nosse, sed conuersatione etiam versare oportet. Multi enim præ dolore, aut ex alia causa, quum non exciderint ipsis articuli, tamen non possunt in similes figuras restitui, in quales sanum corpus figuratur. Proinde & talem figuram insuper intelligere ac considerare oportet. Sed & in loco sub ala, caput brachij multo magis incumbere videtur, in luxato quā in sano. Quin & superne iuxta supernam humeri partem, cauus apparet locus: & summi humeri os extans conspicitur, vt pote articulo ad infernum locum digresso: & est etiam aliqua erronea in hoc intelligentia, sed postea de ipso scribetur. Est enim dignum de quo scribatur. Præterea in luxato cubiti gibbus magis à costis distare videtur, quā in altero. Si tamen quis vim afferens cogat, adducitur quidem, sed cum dolore. Sed & sursum ad aurem manum attollere cubiti gibbo extento, non valde potest, velut sanam: neque hęc & illac similiter diducere. Hęc igitur signa sunt humeri luxati: repositiones item præscriptæ & curationes hęc sunt. Ope-

raprecium vero est discere, quomodo frequenter excidentes humeros curare oporteat. Multi enim à certaminibus iam prohibiti sunt, ob hac calamitatē, quum aliās penitus fuerint inculpabiles. Multi etiam ad res bellicas inutiles fuerunt, & ob hanc calamitatem perierunt. Sed & propterea res digna est quæ discatur, quod nullum nouerim qui recte medeatur, sed alios ne aggredi quidem sciam, alios contra quā conducit & sentire, & facere. Multi enim humeros luxatos viderunt, & iuxta supernam humeri partem, & iuxta anteriorem, qua parte caput brachij extuberat, & iuxta posteriorem paululum retro supernam partem. Hęc igitur vitiones, si quidem sursum brachium excidisset, aut in anteriorem aut posteriorem partē recte inusta essent. Nūc vero quum deorsum excidit, eiiciunt magis hęc vitiones quā impediunt. A superna enim spacij amplitudine caput brachij excludunt. Verum hęc ita vrere oportet. Cutem sub ala digitis apprehensam attrahere oportet, secundum ipsam maxime rectitudinem, secundum quam brachij caput excidit: deinde ita attractam cutem in vltiorem partem perurere. Ferramentis autem talia vrere oportet non crassis, neque valde caluis, sed oblongis. Citius enim penetrant, & manu firmata transigi possunt: pellucidis item his vrere oportet, quo quā celerrime pro viribus penetrēt. Nam crassa tarde penetrantia, latiores crustarum elapsiones faciunt, & periculum est ne cicatrices rumpantur, & nihilo quidem deterius hoc esset, verum turpius & ab arte alienius. Postquam autem in vltiorem partem peruleris, in plurimis satis est vt infernæ parti soli has crustas inuras. Quod si periculum esse non videatur ne cicatrices rumpantur, sed multum spacij interpositum sit, tenue quoddam spicillum per inusta foramina traicere oportet, cute adhuc attracta (neque enim aliās traicere, possis) Vbi vero traieceris, cutem dimittere: Postea inter crustas aliam crustam tenui ferramento infligere ac inurere, donec spicillum contingas. Quantum vero de cute sub ala apprehendere oportet, hinc coniectare licet. Glandulæ sub ala sunt, sicut etiam in aliis corporis partibus. Verum in alio libro de tota glandularum natura scribetur, quod sint, & qualia in qualibus significat ac possunt. Glandulas igitur simul apprehendere non oportet, neque ea quæ glandulis sunt interiora. Magnum enim Hipp. opera. Y affe

afferunt periculum. Sunt enim neruis maximi momenti vicina. Quantum vero extra glandulas est, eius quam plurimam partem apprehendere oportet. Nihil enim periculi est. Nolle tamē hoc expedire, quod si fortiter brachium extenderis, nihil cutis sub ala apprehendere poteris, quod sanē attractu memorabile sit. Distrahitur enim in extensione. Nec vero neruos vlla machina vulnerare oportet. Hi enim prompti expositique sunt ac extenti in hac figura. Si verò parum brachium eleuaris, multum quidem cutis apprehendes: Nerui verò quorum curam gerere oportet, intus ultra apprehensionem consistent. Nonne igitur in omni arte præ omnibus curandum est, vt in singulis figuræ iustæ inueniantur? Atque hæc quidem de loco sub ala. Et sufficient hæc apprehensiones, si crustæ fuerint iniustæ. Extra vero alam duo solū loci sunt, vbi quis crustas inurere queat huic affectioni auxiliantes. Vnam in anteriore parte, inter brachij caput, & tendinem iuxta alam. Et hac quidem parte cutem penitus perurere oportet, sed nō altius. Vena enim crassa propinqua est, & nerui, quorum neutra igne calcificanda sunt. Retrorsum autem alteram crustam inurere licet, multum supra tendinem, qui est iuxta alam, & paululum infra brachij caput. Et cutem quidem penitus perurere oportet: Verum neque hic valde altam crustam facere. Inimicus enim est ignis neruis. Cutare igitur vlcera per omnem curationem oportet, ita vt brachium nunquam vehementer extendas, sed moderate, vlcerum saltem curandorum gratia. Minus enim perfrigerantur. Conducit enim omnes vstiones tegere, vt etiam leniter curentur, & minus disparentur, minusque sanguinis erumpat, & minus conuulsio accedat. Vbi vero pura facta fuerint vlcera, & ad cicatrices deuenerint, tunc sanē penitus brachium semper die ac nocte costis alligatum esse oportet. Sed & quum sana facta fuerint vlcera, similiter ad multū tempus, brachium ad costas alligandum est. Sic enim maximē cicatrix induci poterit, & spatij amplitudo interceptetur, in quam maximē luxatur brachium. Quibuscumque vero humerus repositione fuerit destitutus, si quidem homines adhuc crescant, os brachij non similiter vt sanum coaugescit, sed augescit quidem, verum altero breuius aliquanto efficitur. Et qui mustellæ cubito præditi sunt, paruumque ac macilentum brachium ex

natiuitate habent, galeancones vocati, ob duplices has calamitates fiunt tales, tum si talis aliqua luxatio ipsos dum in vtero sunt corripuerit, tum ob aliam calamitatem, de qua postea aliquando scribetur. Quin & hi quibus dum adhuc infantes sunt, profundæ ac submersæ suppurationes circa brachij caput fiunt, omnes galeancones efficiuntur: & siue sekti fuerint, siue vsti, siue sua sponte ipsis eruperint, hæc ita se habere nosse oportet. Qui tamen ex natiuitate galeancones sunt, etiam si manu potētissime vti possint, tamē neq; ipsi extēto cubiti gibbo, brachium ad aurem extendere ac eleuare possunt: Sed multo minus hanc quam sanam manum. Quibus vero iam viris exciderit humerus, & repositus non fuerit, his superna humeri pars magis excarnis efficitur, & habitus hac parte tenuis fit. Quum tamen dolor cessauerit, nō omnia ea similiter operari possunt, quæ eleuato cubiti gibbo à costis in obliquum operari oportet. Quæ vero transmoto brachio iuxta costas, aut in anteriorem, aut in posteriorem partem operari oportet, ea operari possunt. Nam & scobinam, & ferram trahere poterint, securi itē findere, & fodere, si non valde sursum cubiti gibbum attollant, sed & alia iuxta tales figuras operantur. At verò quibus summus humerus fuerit auulsus, his os auulsū extra eminentis apparet. Est autem hoc velut vinculum clauiculæ & scapulæ. Alia enim est hominis natura hac parte quam aliorum animalium. Medici igitur in hoc vulnere maximē falluntur. Nam quum os auulsū emineat, superna humeri pars humilis & caua apparet, vt etiam velut humeri elapsi curam adhibeant. Multos igitur noui medicos alijs nō malos, qui grauius affligerūt, tales humeros reponere conantes, ita excidisse rati, & non prius desistunt ipsi existimare se humerum reponere, quam vel desperarint, vel frustrati fuerint. His curatio quidem eadem quæ etiam alijs huiusmodi, ceratum, splenia, & lintea, & deligatio eiusmodi: deorsum tamen cogere os supereminens oportet, & splenia super hoc ponere plurima, & hac parte maximē premere: & brachium ad costas adalligatum ad supernam partem tenere. Sic enim os auulsū maximē appropinquabit. Hæc tamē probē nosse expedit, & velut certa prædicere, si alioqui voles, quod nullum detrimentum, neq; paruum, neque magnum, humero contingit ex hoc vulnere. Sed locus turpior euadit. Neque enim

enim hoc os in pristinam sedem similiter firmari poterit, velut natura exigit, sed necesse est plus aut minus tumidum esse ad supernam partem. Neq; enim aliud vllum os in eundem locum restituitur, quod cum alio osse communionem habet, & adhærēs à veteri naturali sede auulsū fuerit. Paucis autē diebus summus humerus doloris exors fit, si probē deligetur. Clauicula porro fracta, si quidem penitus caulatim hoc contigerit, curatu facilius est. Si verò oblonge, difficilius sanatur: & contraria in his contingunt, aliter quam quis putauerit. Nam quæ penitus caulatim fracta est, cogi magis poterit vt ad naturam redeat. Et si diligens cura adhibeatur, partem quæ superior est, inferiorem fecerit figuris idoneis, & deligatione conueniente. Si verò perfecte non firmata fuerit, attamen supereminens ossis pars non valde acuta fit. At quorum os in longitudinem fractum fuerit, his similis ossibus auulsis calamitas contingit, de quibus antea scriptum est. Neque enim ipsum ad seipsū valde firmari solet, & summa ossis eminentia, valde acuta fit. In vniuersum igitur nosse expedit, quod nullum detrimentum neque humero, neq; reliquo corpori, ob clauiculæ fracturam accedit, si non insuper corruptio aliqua contingat. Raro autē hoc fit. Deformitas tamen circa clauiculæ fracturam accedit, primum turpissima, deinde vero minor fit. Coalescit autem clauicula cito, itēq; alia ossa laxa. Celerem enim calli obductionem talia faciūt. Quum igitur recēs fracta fuerit, vulnerati ad curationem festinant, maius malum esse putantes quam est, & medici quoq; prompti sunt ad rectē curandum. Progressu vero temporis & vulnerati, utpote qui neq; dolent, neque iter facere, neq; cibum capere prohibentur, negligunt: & medici, utpote qui suis sedibus restituere non possunt, auferunt, neque vulneratorū negligentiam agrē ferūt. In hoc autem calli obductio acceleratur. Deligationis vero modus plerisque cōsimilis est, vt cerato & spleniis, & mollibus linteis curatio fiat. Insuper autē & hæc curatio, & hæc animaduersio habenda est, & præsertim in hæc aggressio: quod plurima splenia iuxta eminentem partem imponere oportet, & plurimis deligationibus maximē circa hanc partem premere. Sunt autem aliqui quibus cōplacuit plumbum graue insuper adalligare, vt supereminentem partem deorsum cogat. Fortassis autem neq; intelligunt qui simpliciter de-

ligant. Sed neque hic modus ad clauiculam fractam pertinet. Neq; enim fieri potest vt id quod eminent memorabili modo deprimat. Alij vero quidam sunt, qui quum cognouerint quod hæc deligationes erroneæ sunt, & non secundum naturam supereminentia deorsum cogunt: deligant quidem ipsos spleniis & linteis vtētēs, velut etiam alij: Verum cincto homine fascia quadam qua parte maxime cingi solet, postquam splenia supra eminentes fracturas imposuerunt, ita vt isthic magna mole extuberent, tunc initium lintei ad cincturam ex anteriore parte alligant, atq; ita deligant in directum clauiculæ extendentes ac retrorsum ducētes, & isthic cincturæ circūdatum in anteriorem partem reducunt, & rursus in posteriorem. Aliqui vero non cincturæ linteam circumdant, sed circū interfœmineum iuxta sedem, & per spinam linteam circumdantes, hoc modo fracturam comprimūt. Hæc itaq; si quis inexpertus audit, propē secundum naturam esse videntur: verum si quis vtatur, inutilia existunt. Neq; enim stabilia sunt, etiam si decumbat quis, quamuis ita vel maximē stabilitas contingat: attamen si decumbēs aut crus inflexerit, aut ipse se inclinet, omnia deligamenta mouebuntur: & alioqui noxia est hæc deligatio. Nam & sedes intercluditur, & lintea in hac angustia acruata fiūt: & quæ rursus cingulo circumdantur, non ita valida facta cinctura circumdari possunt, vt non cingulum sursum ascendere cogant, neq; ita necesse est omnia deligamenta laxari. Quam proximē verò quis rem cōficere videri possit, etiam si non magna faciat, si quibusdā linteis cingulum circūdet, plurimis autem linteis priorem deligationem perficiat. Sic enim maxime stabiles fuerint deligationes, & mutuam inter se opem tulerint. Plurima igitur ex his quæ contingunt his quibus clauicula fracta est, relata sunt. Insuper autem & hoc adintelligere oportet, quod clauicula plerumque frangitur, ita vt os quod à pectore est, ad supernam partem emineat: quod vero à summo humero est, in infernam partem subsidat. Causæ vero horum hæc sunt, quod pectus neque multo inferius neque superius procedere potest. Nam articuli in pectore motus paruus est: ipsum enim sibi ipsi, & spine, ex continuitate commissum est. Proxime quidem clauicula ad humeri articulū fluctuat. Cogitur enim frequentem motum habere, propter summi humeri cōnexionem: & alioqui vbi Hipp. opera. Y 2 vulne

vulnerata est, ad supernam partem defugit ea pars quæ pectori adhæret, & non valde ad infernam partem cogi potest. Nam & à natura leuis est, & loci amplitudo ipsi superne maior est quam inferne. At humerus & brachiū, & quæ his annexa sunt, à costis ac pectore facile exolui possunt: & propterea multo superius ac inferius abduci queunt. Quū igitur fracta fuerit clauicula, os quod ad humerum est magis deorsum repit. Huc enim ipsum vnà cum humero & brachio desuere procliuus est quā sursum ferri. Quum igitur hæc ita se habeant, imprudenter se gerunt qui supereminente ossis partem deorsum cogere oportere putant. Nam infernam ad supernam adducendam esse manifestū est. Hæc enim motum habet: hæc est quæ à natura discessit. Clarū itaq; est aliter nullō modo ipsam cogi posse: deligationes enim nihilo magis appellunt quam repellunt. Si verò quis brachiū quam maxime ad costas admotum sursum cogat, vt quàm acutissimus esse humerus videatur, perspicuum est quòd sic adaptari poterit ad os quod à pectore est, vnde est diuulsū. Si quis igitur legitima deligatione vtratur, celeris curationis gratia, & reliqua omnia frustra fieri putet, præter figuram relaxatam, is & recte intellexerit, & celerrime ac optimè curauerit. Decumbere tamē hominem multū refert, & sufficiunt dies xiiij. si quiescit, aut ad summum viginti. Si tamen contrario modo clauicula fracta fuerit, quod non valde contingit, vt os quod à pectore est subsidat, quòd vero à summo humero est supereminet, alterique superster; nulla magna curatione in his opus fuerit. Ipse enim humerus & brachiū si demittatur, ossa inter se cōmittere ac firmare potest: & vilis quæpiam deligatio suffecerit, & pauci dies satis erūt ad callum obducendū. Quod si hoc modo fracta non fuerit, sed in obliquum hæc vel illac iuxta, ad naturam reducerē oportebit, humero cum brachio sursum adducto, velut etiam antè dictum est. Quum autem ad pristinam naturam resederit, reliqua curatio velox erit. Plerasque igitur immutationes ac luxationes, brachium si sursum cogatur, corrigat. Quæcunq; vero luxationes ex supernis obliq; ad latus fiunt, aut deorsum, his correctio præparatur, si homo supinus decubuerit: iuxta medias autē scapulas aliquid altius suppositū fuerit, quo pectus maxime in vtrāq; partem inflexum sit, & brachiū adducat quis ad costas porrectū. Medicus

autem altera manus vola in brachij caput iniecta retrudat, altera ossa fracta componat. Sic enim quam maxime ad naturam redixerit. Verum quod iam dictum est, supernum os facile ad partē subfidere solet. Plerisque igitur vbi deligati fuerint, figura ipsa opitulatur, ita vt ad ipsas costas cubiti gibbum habentes, hoc modo humerum ad supernam partem cogant. Quibusdā vero humerum quidem sursum, velut dictū est, cogere oportet, cubiti autem gibbum ad pectus adducere: summam vero manū ad summum sanum humerū adhibere: Si quidem igitur decumbere sustinet, fulcimentū aliquod quod obfirmet, apponere oportet, quo humerus quàm maxime superne maneat. Si verò obambulare volet, fundam ex fascia factam, & acuta gibbi cubiti parti circumdatam, de collo appensam gestare oportet. Cubiti porrò gibbi articulus vbi emotus aut luxatus est, ad costas, aut foras, acuta ipsius partē in brachij cavitare manente, extēsiōe in directum facta, id quod eminent retrorsum & in obliquū repellere oportet. Vbi vero perfecte excidit, aut hæc, aut illac, extēsiō in qua brachium fractum deligatur requiritur. Ita enim incurua gibbi pars non impedit. Excidit autem maxime ad partem versus costas. Correctiones vero facere oportet quàm plurimum abduendo, & vt ne brachij caput cornicē contingat, sublimem circumducere ac inflectere, & non in directum cogere, simul autem contraria in vtranque partem detrudere, & in sedem cōpellere. Contulerit etiam in his gibbi cubiti inuersio, modò in supinam, modò in pronam partem. Curatio vero ex figura est, vt summam manum paulo altiorē cubiti gibbo habeant, brachiū vero ad costas. Sic etiam appensæ exceptio, & positio, & gestandi facilitas, & natura, & vsus, in communi sunt, si modo non male callus obducatur. Obducitur autē cito. Curatio fit linteis iuxta legē articulatæ, ita vt acuta eius pars insuper deligetur. Recrudescit autem maxime cubiti gibbus febribus, doloribus, nauſea & vomitu mēracā bilis, præsertim si retrorsum luxatus fuerit, ob tōporem: deinde, si in anteriorem partem. Verum curatio eadem est. Repositio verò retrorsum luxati, vt extētū distendamus: Signum autem est, quòd extendere ipsum non possunt, sicut in anteriorem partē luxati, quòd inflectere nequeunt. Verum tūc durum quiddam inuolutum indere oportet, & circum hoc ab extēsiōe derepente inflecte

inflectere. Disparationis autem ossium signum est manifestum ex cōtactu, iuxta venam quæ in brachio finditur. At verò callus cito his obducitur. Ex natiuitate autē breuiores sunt ossa infra noxam, plurimū quæ proxima sunt, cubiti, deinde manus, postea digitorum. Verum brachium & humerus robustiora sunt, propter inuersionem. At altera manus propter opera adhuc fortior est. Imminutio vero carniū fit, si foras excidit, intrinsecus: Sin minus, in contrarium prout excidit. Cubiti vero gibbus si intro, aut extra exciderit, extēsiō fit in cōmuni figura cubiti ad brachium: fascia enim subalam data, ipsam exceptam suspendere oportet: ad summum vero cubiti gibbum iuxtam articulū pondus appendere, aut manibus deorsum cogere. Vbi vero articulus vltra eleuatus est, coaptationes manuū volis fiunt, velut etiam in manibus. Deligatio quoque in hac figura, & exceptio appensæ, & positio. At si in posteriorem excidit partem, statim extētum palmis dirigere ac coaptare oportet. Simul autem in directione etiam aliis opus est. Si in anteriorem, circum linteum conuolutum iuxta molis inflectēdo simul directionem facere oportet. Si verò in alteram partem inclinari, in directione simul vtraque facere oportet. Verum curationi cōmunis est figura & deligatio. Possunt autem & ex distentione omnia in cōmuni cōtingere. At verò repositiones aliæ ex supereluatione reponuntur, aliæ ex extēsiōe, aliæ ex circumuolutione. Hæc verò ex figurarum excessibus, aut hæc aut illac celeriter fiunt. Manus articulus aut intro, aut extra luxatur, plerunq; vero intro. Signa autem facilia cognitu sunt. Si enim intro luxatus est, digitos inflectere non possunt: Si extra, extendere nequeunt. Repositio fit, digitis supra mensam positis, vt ab aliis atque aliis in diuersum extēsiō fiat, & id quod eminent, aut vola aut calcaneo retrudatur, & in anteriorem partē deorsum protrudatur. Inferne vero iuxta alterum os moles aliqua conuoluta mollis supponatur, si supra eminent, manu prona locata: si infra, supina. Curatio vero linteis fit. Tota porrò manus, aut intro, aut extra, aut hæc aut illac luxatur: Maxime vero intro. Quādoq; autem & appēdix emota est. Quandoque verò alterum os disparatum distat. His extēsiō fortis faciēda est: & quod quidem eminent retrudatur, alterum vero contra trudatur, duabus speciebus simul cōtingentibus, & retrorsum, & in obli-

quum, aut manibus supra mensam, aut calcaneo. Quæ vero recrudescunt ac deformia sunt, tempore ad vsu corroborantur. Curatio fit linteis cum manu & cubito: & ferula vsque ad digitos ponuntur. At ferulis hæc deligata frequētius quam fracturas soluere oportet, & perfusionē ampliorē adhibere. Ex natiuitate autem manus breuior fit, & carnes imminuuntur maxime in contraria parte ei in qua luxatio facta est. At adulto iam ossa manent. Digi-²⁴ti vero articulus luxatus facilis cognitu est. Repositio fit extēdēns in directum, ita vt quod eminent os protrudatur, contrarium vero contra trudatur. Curatio fit fasciis ac linteis. Si verò nō reponatur, forinsecus callo obducitur. At si ex natiuitate, aut dum adhuc crescit homo, luxata fuerint ossa, breuiores sūt infra luxationē, & carnes imminuuntur contraria maxime parte ei in qua luxatio facta est. In adulto verò ossa manent. Maxilla vero paucis iam perfecte iuxta est. Os enim quod à superiore maxilla prodit, cum eo osse subiugatur est, quod sub aurem annexum est, quòdque capita infernæ maxillæ concludit, ac dirimit, quum altero capite superius sit, altero inferius: & extremæ infernæ genæ partes ita se habent, vt altera oblongitudinē non facile accessum admittat: altera vero cornix est, & supra iugale os excedit: Simul autem & ambarum harum extremitatū neruosi tendines existunt, ex quibus muscoli depēdent, qui temporales ac manducatorij appellantur. Propterea autem appellantur, & propterea mouētur, eò quòd hiic dependent. Nam in edēdo, & in loquēdo, & in reliquo oris vsu, superna quidem maxilla quiescit: est enim capiti connexa, & non coarticulata: Inferna autē maxilla mouetur. Coarticulata enim est à superna maxilla, & à capite. Cur igitur in conuulsionibus ac distentionibus hic articulus distentus primus de se significatiōe præbeat: & cur plagæ temporales periculosæ sint, ac soporē inducāt, alio libro referetur.

Quòd vero non valde luxetur, causæ hæc sunt. Sed & hæc quoque causa est, quòd non valde tales ciborum necessitates hominem apprehendunt, vt magis quam potest hiet. Exciderit autem à nulla alia figura, quàm si quis valde hians maxillam in alterā partem diducat. Confert tamen ad hoc vt excidat, hoc ipsum. Quicunq; enim nerui, & quicunq; muscoli circa articulos sunt, aut ab articulis, ex quibus colligantur, horum quicunq; in vsu sæpe mouentur, hietiam Hipp. opera. Y 3 maxi

maxime ad extensiones remittunt, quæ admodum etiã pelles mollissime multum remittunt. De quo igitur sermo est, luxatur quidẽ & excedit maxilla raro: laxatur tamen sæpe in hiatibus, velut etiam aliæ musculorum ac neruorũ immutationes hoc faciunt.

26 Manifestum vero ex his maxime fit, vbi excidit. Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partẽ, & in contrariã luxationi partem abducitur: & ossis cornix circa supernam maxillam tumidior fit: & infernas maxillas difficulter committit. Quæ verò repositio his cõueniat, manifestũ est. Oportet enim aliquẽ vulnerati caput detinere, & alterũ infernã maxillam intrinsecus ac extrinsecus ad mentũ digitis apprehendere; hiãte homine quantũ moderate potest, & primum maxillam aliquandiu hãc atq; illãc manu abducere, & ipsum hominem iu bere, vt maxillam laxam habeat, & simul abducatur, ac quã maxime remittat: deinde repente tribus figuris simul laxare oportet, diligẽti in hoc animaduersione habita: Nam & ex distorsione ad naturã deducere oportet, & infernam maxillam retrorsum protrudere, ita vt æger hãc sequatur, & maxillas committat, ac non hiet. Atq; hãc quidem repositio est, & neque aliis figuris fieri poterit. Curatio vero breuis sufficit. Spleniũ enim inceratũ apponitur, ac laxo deligamẽto deligatur. Securius autem hãc aggressio perficitur, homine supino reclinato, & coriaceo puluinari plẽnissimẽ factõ capiti supposito, vt in ipsum innitenti quã minimum cedat. Insuper autem & caput vulnerati aliquis detinere debet.

27 Si verò ambæ maxillæ luxatæ fuerint, curatio quidem eadem est, verum hi os minus cõmittere possunt. Nam his genæ prominentiores sunt, sed indistortæ. Quod verò distortæ non sint, maxime cognoueris ex dentium tum supernorum, tum inferorum terminis è directo inter se correspondentibus. His confert vt quã citissime reponantur. Repositionis autem modus prius dictus est. Si verò non reponantur, animæ periculum imminet, præ febris cõtinuis, & torpido sopore. Soporiferi enim hi musculi sunt, & dum alterantur, & dum intenduntur præter naturam. Solet etiam alius his phlogosa, meraca, pauca egerere. Et si vomuerint, meraca vomunt. Hi igitur etiam moriuntur decima maxime die. At si fracta fuerit inferna maxilla, si quidem non omnino caulatim hoc contrigerit, sed cohaeret adhuc os, contractum tamen fuerit, di-

rigerẽ quidem os oportet digitis circa linguam obliquam subiectis, forinsecus verò contrã niti, prout contulerit. Et si distorti fuerint dentes iuxta vulnus commoti, postquam os directum fuerit, dentes inter se coniugare oportet, non duos solum, sed etiam plures, atque hoc maxime auro, sin minus; lineo filo, donec os corroboretur: Postea cerato, & spleniis paucis, & linteis modicis deligare, non nimium firmis, sed laxis. Nam hoc probẽ nosse expedit, quod deligatio per linteas, maxillæ fractæ parum quidem contulerit, si recte fiat: magno opere verò læserit, si prauẽ deligetur. Frequenter autem circa linguam explorare oportet, & multo tempore reniti ac digitis dirigere os contractum: optimũque esset si hoc semper fieri posset, sed fieri nequit.

28 Si verò os penitus caulatim diffractum fuerit (raro autem hoc contingit) dirigere quidem os oportet, velut dictum est: Vbi verò direxeris, dentes coniugare, quemadmodum antea dictum est. Magnopere enim contulerit ad quietem, & adhuc magis si quis recte coniungat, & velut oportet futuras consuat. At enim non facile est omnem chirurgiam scripto exquisitẽ proderet: sed ex his quæ scripta sunt, formam & imaginem concipere oportet. Postea corio opus est Carthaginensi: & si quidem iunior fuerit vulneratus, satis est squama inde detracta vti: Si verò adultior, ipso corio: ita vt defecta inde particula trium digitorum latitudine, aut prout congrua fuerit, sublita prius è gummi maxilla (ita enim mitius fuerit) glutine agglutinetur summa sui parte; ad diffractam maxillæ partem, digiti aut paulo ampliore distantia à vulnere. Et hãc quidem particula ad infernam partem agglutinanda est, & habeat fissuram è directo menti, quo acutam eius partem circumcirca complectatur. Alterum autem eiusmodi lorum, aut paulo latius, ad supernam maxillæ partem agglutinare oportet, tanta à vulnere distantia; quanta illa altera lori particula abfuit. Sit autem & hoc fissum, vt circumcirca aurem ambiat. Sint autem hęc lora acuta, qua parte committuntur, & vbi ipsorum extremitates conneetere ac colligare oportet. In agglutinatione vero, caro corij ad cutem vergat: Sic enim magis agglutinatum adhærescit. Postea extento hoc lora, magis autem eo quod circa mentum est, quã maxime, quod maxilla euacnatur, lora ipsa circa verticẽ conneetere oportet, & de-

inde linteo frontem deligare: & superiniectũ quid esse oportet, velut moris est, quo vincula quieta sint ac firma. Decubitum autem faciat in sanam maxillam, non maxillæ, sed capite innitens. Attenuadum verò est corpus vsque ad dies decem, deinde renutriendum non tarde. Si enim primis diebus inflammatio nõ accesserit, in viginti diebus maxilla corroboratur: perfecte enim callo obducitur, quemadmodum etiam alia ossa rara, si non corruptio infestaret. Verum de corruptionibus omnium ossium alia longa tractatio restat. Hęc extensio per agglutinamenta contingens, mitis est, & prompta ad moderationẽ faciendam, & ad multas ac multis locis faciendas directiones accommodata. At medici non intelligentia æquẽ ac manibus prompti, tum in aliis vulneribus, tum in maxillarum fracturis tales existunt. Variis enim modis, & bene, & male, maxillam fractam deligant. Omnis enim deligatio maxillæ sic fractæ, ossa ad fracturã magis vergentia inclinat, quã ad naturam ducit. Si verò inferna maxilla circa connexionem ad mentum diuisa fuerit. (Sola autem hęc connexio in inferna maxilla est: Verum in superna multæ. Sed non volo sermone longius aberrare. In aliis enim morborum speciebus de his dicendum est.) Si igitur connexio ad mentum disparata fuerit, ipsam coaptare cuiuslibet viri est. Os enim quod eminent, ad internam partem digitis admotis detrudere oportet: Quod verò intro vergit, ad externam partem digitis immisis reducere. Hęc tamen extensione distendendo facere oportet. Facilius enim sic ad naturam redibunt, quã si quis ossa inter se complicans cogere conetur. Vbi verò coaptata fuerint, coniugare oportet dentes inter se hinc atque illinc, velut prius dictum est: Curare verò cerato, & spleniis paucis ac linteis. Deligationem autem breuem potius quã variam hic locus maxime admittit. Nam vt æquilibris nõ est, prope tamen ad æquilibrium accedit. At linteï obuolutionem facere oportet, si quidem dextra maxilla eminent, in dexteram: In dexteram enim fieri putatur, si dextra manus deligationi præit. Si verò altera maxilla eminent, aliter deligationem ducere oportet. Et si quidem recte quis coaptationem adeptus fuerit, & velut cõuenit quietuerit, cita curatio continget, & dentes illesi manent: Sin minus, diuturnior fiet curatio, & distorsionem habebit, dentes autem

læsi & inutiles sunt. Porro si nasus fractus fuerit, fracturæ modus non vnus est. Verum qui pulchris deligationibus gaudent citra intelligentiam, tum in aliis multis damnum incurrunt, tum in fracturis circa nasum vel maxime. Ex deligationibus enim hęc maxime varia est, & quæ plurimas ascias habeat, & interruptiones ac interceptiones cutis maxime varias rhombiformes. Sicut igitur dictum est, qui nulla intelligentia præditi aggressionis studio tenentur, vltro se offerunt ad nasum fractum deligadum. Vna itaque alteraque die lætatur medicus, gaudet quoque is qui deligatur: deinde cito quidem is qui deligatur fatiatur. Noxia enim & molesta est gestatio: fatis autem est medico ostentasse, quod nasum varie deligare nouit: facit autem talis deligatio omnia contra quã conuenit.

Partim enim qui propter fracturã simi sunt, si supernè quis magis premat, simiores nimirum fiunt: partim verò quibus nasus hãc aut illãc distortetur, aut circa cartilaginẽ, aut superius, palam est quod neque ipsis superne deligatio proderit, sed etiam magis lædet. Non enim ita congruit spleniis altera nasi pars, quanquam neque hoc faciant deligantes. Proxime verò deligatio resistere mihi videtur, si iuxta medium nasum circa acutam partem, contusa caro ad os fuerit, aut etiam os parum, & non multum contusum sit. Talibus enim nasus callo obducitur, & aliquanto asperior euadit. Sed tamen neque his deligatio multo negotio opus habet, si modo etiam deligare oportet. Sufficit autem super contusionem splenium inceratum extendere. Postea velut ex duobus initiis deligatio sit, ita semel linteum circumdadum est. Optima tamen curatio est, per farinam triticeam hornam, lotam, viscosam, subactam, modicam, ita vt talia ex illa velut cataplasmate integatur. Si igitur triticea farina bona fuerit, & tractu facilis, ea ad omnia huiusmodi vti oportet. Si verò non facilis tractu sit, modicam mannam leuissime tritam, & aqua dilutam, cum farina subigere oportet, aut gummi parum, similiter ammiscere.

Quibuscumque igitur nasus fractus est, vt deorsum & in sinum vergat, si quidem ex anteriore parte iuxta cartilaginẽ subsidat, fieri potest, vt aliquid quod ipsum dirigat in nares indatur: Sin minus, omnia talia digitis in nares iniectis dirigere oportet, si id fieri datur: Sin minus, crassum spicillanti non in anteriore narium partẽ digitis indere

dere oportet, sed qua parte nasus subsidit: extrinsecus autem ab vtraque parte nasum apprehendere, simulque cogere ac sursum ducere. Et si quidem valde in anteriore parte fuerit fractura, fieri poterit, ut aliquid intra nares indatur, velut iam dictum est, nimirum lintei rasura, aut aliud quid huiusmodi, linteo inuolutum, aut potius in corio Carthaginensi confutum, ea figura quæ congruat loco cui incumbet. Si verò ulterius facta fuerit fractura, fieri non potest, ut aliquid indatur. Si enim in anteriore parte molesta est gestatio, quomodo non sit in interiore? Primum igitur & intrinsecus conformando, & forinsecus non parcendo, ad pristinam naturam reducere ac dirigere oportet. Valde enim conformatur nasus fractus, maxime quidem eadem die: sin minus, paulo postea. Verum segnitè agunt medici, & leuius quam conuenit primum contingunt. Iniicere enim manus hinc atque illinc iuxta naturam nasi quam infime oportet, ex infernis sursum cogendo, & sic quam maxime erigere, vnà cum interna directione etiam extrinsecus dirigendo. Postea ad hæc nullus talis medicus est, si studium adhibere ac tolerare vult, velut ipsius digiti indices. Hi enim maxime secundum naturam sunt. Vtrunque enim digitorum iniicere, eoque totum nasum firmare oportet, atque ita in quiete habere, si quidem fieri posset, semper donec corroboretur: Sin minus, plurimo tempore velut dictum est. Quod si fieri nequeat, aut puer aut aliqua mulier hoc faciat. Molles enim manus esse oportet. Sic enim quam optime nasus curari poterit, vbi non in obliquum, sed ad infernam partem æqualiter subsidat. Ego igitur nullum vnquam nasum vidi, qui sic fractus dirigi non potuisset, si statim ita cogere priusquam callus obduceretur, si modo quis recte curare velit.

Verum homines, ut ne deformes fiant, multo quidem precio coemerint, studium autem adhibere non sciunt, simulque non tolerant, si non dolore vexentur, aut mortem timeant: quãquam breui tempore nasus callo obducatur, decem enim diebus corroboratur, si non corruptio insuper accedat. Quibuscumque verò os in obliquum fragitur, curatio quidem eadem est. Verum directionem non æqualem vtrinque facere oportet, sed quod inclinatum est, extrinsecus cogendo ad naturam compellere, & in nares facta correctione, ea quæ intro ruunt impigre dirigere, donec correctæ fue-

rint: ita ut eius probe memineris. Quod si non statim corrigantur, fieri non possit, ut nasus non distortus fiat. Postquam autem ad naturam reduceris, digitos plures aut vnum digitum ad locum admouere oportet, qua parte eminebat, atque ita ut ipsum, aut alium quandam sustentare, donec vultus corroboratum fuerit. Sed & in nares paruum digitorum immittere oportet, & aliàs atque aliàs impellendo ea quæ inclinata sunt, dirigere. At si quid inflammationis his accedat, farina subacta uti oportet: & tamen incumbente etiam farina digitos similiter admouere opus est. Si verò iuxta cartilaginem in obliquum fractus sit, necesse est summum nasum distorti. Talibus igitur in summam nares aliquid quod dirigat ex relatis, aut quod his simile sit, inde oportet. Poterit autem quis multa idonea inuenire, quæ neque odorem habeant, neque aliàs lenia sint. Ego verò quãdoque pulmonis ouilli frustum defectum indidi. Hoc enim forte obtingebat. Nam spongiæ inditæ humiditates suscipiunt. Postea Carthaginensis corij squamam magni digiti latitudine, aut prout contulerit resectam, extrinsecus ad nasum inclinatum agglutinare oportet, & deinde hoc corij lorum prout contulerit extendere. Paulò tamen amplius extendere conuenit, quo erectus & absolute directus sit nasus. Lignum autem sit hoc lorum, ut postea infra aurem abductum circum caput obducatur: & licet quidem lori extremitatem ad frontem agglutinare, licet etiam longius ducere, & deinde capiti obductum deligare. Hic modus simul iustam directionem habet, & simul ad moderationem faciendam promptus est, si quis magis aut minus nasi inclinationem ad contrarium facere velit.

Nam quibus in obliquum nasus frangitur, eos in reliquis velut relatū est curare oportet. Plurimis tamen insuper opus est, ut inclinationis in contrarium gratia, lorum ad summum nasum agglutinetur. Quibuscumque verò cum fractura etiam vlcera ad sunt, eos ea propter turbari non oportet: Verum super vlcera ceratum picatum imponere, aut ex emplastris aliquod cruetis vulneribus idoneum. Facilia enim curatalia sunt. Similiter etiam, si ossa discessura sunt. Primam directionem impigre facere oportet, nihil omitendo, & directionem per digitos etiam postero tempore, ita ut laxius quidem admoueas, admoueas tamen. Ex omnibus enim corporis partibus nasus

facillime conformari potest. Caterum lororum agglutinatione ac in contrarium inclinatione uti omnino nihil prohibet, siue vlcera affuerint, siue inflammatio. Nullam enim molestiam exhibent. At verò si auris fracta fuerit, deligationes omnes inimicæ sunt. Neque enim ita laxam quis circumdare poterit. Si verò magis premat, maius malum operabitur. Nam & sana auris deligatione pressa, dolore, & pulsatione, & febre afficitur: Sed & cataplasmata pessima quidem omnino sunt, quæ grauissima sunt. Verum & alia pleraque omnia mala sunt, & abscessus inducunt, & mucum ampliolem suggerunt, & deinde suppurationes noxias. His autem fracta auris minime opus habet. Proximum tamē locum habet, si quid imponi debet, farina viscosa, quam neque ipsam grauem esse oportet. Contingere verò quam minime conducit. Bonum enim aliquando medicamentū est, etiam nullum adhibere medicamentum, & ad aures, & ad multa alia. Vellicationem insuper ac scalpura vitare oportet: Corpus autem attenuare, & magis in quo periculum est ne auris suppuretur: melius est quoque aluum mollire. Si verò quis facile vomat, ex moderata aliqua purgatione vomitum faciat. At si ad suppurationem deueniat, cito quidem aperire non oportet (multa enim ex his quæ suppurari videtur, quandoque resorbentur, etiam si nondum quis vllum cataplasma imposuit.) Si verò quis aperire cogatur, celerrime quidem sana sit, si in vltiorem partem perurat. Illud tamē certo scire expedit, quod mutila fiet auris, & minor altera, si perusta fuerit. Si verò non in vltiorem partem peruratur, tumidam partem non valde parua sectione incidere oportet. Sub crassiore enim cute pus reperitur, quam quis putauerit. Verum ut in summa dicam, alia quoque omnia mucosa, & mucosa facietia, utpote quæ sunt viscosa, ad contactum sub digitis hæc atque illæ cito dilabuntur: & propterea sub crassiore cute medici talia inueniunt, quam putarint. Nam & aliquas neruorum contortiones, ganglia appellatas, quæ sanè laxæ ac fluidæ sunt, mucosamque carnem habent, multi aperiunt, humorem in talibus se inuenturos esse putantes. Medicus quidem igitur sententia sua fallitur, verum rei huiusmodi nullum ex apertione accedit detrimentum. Qui verò aquosissimi sunt, aut mucosi pleni: & in qualibus locis singula si aperiantur mortem afferant, aut

etiam alia detrimenta inducant, de his in alio opere scribetur. Quum igitur inciderit quis aurem, ab omnibus quidem cataplasmatibus, & ab omnium medicamentorum vltu abstinere oportet: Curare autem vel emplastro aliquo cruetis vulneribus idoneo, vel aliquo alio, quod neque grauitatem, neque dolorem inducat. Si enim cartilago denudari inceperit, & subsidencia purulenta aut mucosa habuerit, molestum est. Fit autem & hoc propter illas curationes. Caterum omnium eorum quæ recruduerunt, perustio in vltiorem partem sufficientissima medela est. Verticula verò spinæ quibuscumque in gibbum trahuntur ex morbis, pleraque ut soluantur fieri non potest. Insuperque & quæ supra septem transuerfi iuncturæ ac connexionem gibba fiunt. Quæ verò infra, eorum aliqua soluunt varices, in cruribus oborientes. Magis autem hæc varices quæ in vena iuxta poplitem fiunt, quibuscumque gibbositas contigerit, eam soluunt. Fiunt autem & in vena circa inguina. Iam verò quibusdam etiam dysenteria diuturna soluit. Et quibus quidem gibba sit spina dum pueri sunt, priusquam corpus ad augmentum plenum perfectum fuerit, his corpus iuxta spinam coaugeri non solet. Sed crura quidem ac manus perficiuntur, illæ verò partes defectuosiores sunt. Et quibus supra septem transuersum gibbositas est, his & costæ in amplitudinem augeri non solent, sed in anteriorem partem: & pectus acutum fit, sed non latum: ipsæque & difficulter spirant, & stridulam faucium asperitatem habent. Nami ventriculi qui spiritum suscipiunt ac emittunt, minorem amplitudinem habent. Sed & iuxta magnam verticulum cervicem repandam habere cogitur, ut ne caput ipsius pronum sit. Multam igitur angustiam faucibus exhibet etiam hoc os intro vergens. Nam & his qui natura recti sunt, spirandi difficultatē hoc os inducit, si intro vergat, donec regressum fuerit. Obralem igitur figuram eiusmodi homines eminentis gutturis, magis quam sani apparent: & tuberculis circa pulmonem duris ac crudis plerumque tales affecti sunt. Nam & gibbositatis occasio, & distentio plerisque, propter tales collectiones fit, cum quibus vicini nerui communionem habent. Quibus verò infra septem transuersum gibbositas est, horum quibusdam morbi renum ac vesicæ accedunt: Sed & abscessus ad suppurationem, & circa laterum mollitudines & inguina

na diuturni ac ægre curabiles: & neutri horum gibbositates soluūt. Coxæ verò his magis excarnes fiunt, quàm his quibus superne gibbositas contigit. Vniuersa tamen spina his longior est, quàm superne gibbositas: Pubes verò & barba tardior ac imperfectior. Sed & infœcūdiore hi sunt, quàm superne gibbosi. At verò quibus iam aucto corpore gibbositas facta fuerit, his palam præsentis tunc morbi iudicatione gibbositas facit, per tempus tamen, aliquid ex iisdem significationem de se plus aut minus præbet, quemadmodum etiam in pueris. Minus autem maligne in rotum talia se habent. Et multi sanè iam facile ac sano modo gibbositatem sustinuerūt, vsque ad senectutem: & maxime hi quibus ad carnositatem ac pinguitudinem promorum fuerit corpus, pauci tamen talium sexaginta annos trāsgressi sunt: plerique verò breuioris vitæ sunt. Quibusdam etiam in latus, aut hanc aut illac, verticula obliqua fiūt. Et omnia aut pleraque talia, propter collectiones intra spinam fiunt. Quibusdam vnà cum morbo etiam figuræ insuper conferunt, ad quas reclinari consueuerunt. Verùm de his in diuturnis pulmonis morbis dicitur. Illic enim de his quæ futura sunt, pulcherrimæ prænotiones habentur.

39 Porro quibus ex casu spina gibba sit, horum sanè pauca superat, ita vt dirigi possint. Nam quæ in scala fiunt extēssiones, nihil direxerunt quod ego scia. Vtuntur enim ipsa maxime hi medici, qui multitudinis famā aucupantur. Apud tales enim hæc in admiratione sunt, si aut pendentes, aut proiici aliquem aut quæ his similia sunt videant, & hæc celebrant semper, neq; ipsis curæ est, quale quid eueniat ex hac cōgressione, siue bonum id sit, siue malum. Medici tamen qui talia studio habent, quos sanè ego noui, imperiti sunt. Inuentum equidem vetus est, & laudo sanè vehementer eum qui primus excogitauit, & hoc machinamentum, & quoduis aliud secundum naturam inuentum. Nihil enim despero, si quis recte constructū concutiat, fieri posse, vt quedā dirigatur. Ipse tamē omnia huiusmodi hoc modo curare erubui, propterea quòd impostorum magis tales sunt modi.

Quibus igitur prope ceruicem gibbositas fuerit, his verisimile est has in caput extēssiones minus prodesse: paruum enim pondus habet caput, & summi humeri deorsum vergentes. Verùm tales verisimile est magis dirigi posse, si in pedes cōcutian-

tur. Ita enim maior propensio ad huiusmodi fieret. Quibus autem magis inferius gibbositas est, hos par est, vt magis in caput concutiantur. Si quis igitur concutere 40 volet, recte sanè hoc modo præparare poterit. Scalam coriaceis aut laneis puluinaribus internere oportet probe alligatis, paulo amplius & in longitudinē, & in vtrāque partem, quàm quantū corpus hominis occuparit: deinde hominem supinum supra scalam reclinare, & postea pedes quidem alligare iuxta malleolos ad scalam non disparatos, vinculo quidem satis valido, verùm molli: alligare verò etiam oportet infra & supra vtrunque genu, itēmq; circa coxas: Circa laterū autem mollitudinem, & circa pectus, laxas fascias circūdat, ita vt ne impediant concussionem: Manus verò ad costas extētas, ad corpus applicare, & non ad scalam. Vbi verò hæc præparaue ris, scalam ita ad turrim aliquā altam, aut ad domus lacunar attrahere oportet: Locus autem in quo cōcussionem facis, renitens sit. Eos verò qui extendunt probe dōctos esse conuenit, quo equaliter, & probe, & ex æquilibrio, ac derepente demittāt, vt neque scāla in alteram partem repens ad terrā deueniat, neq; ipsi pronui sint. Quòd si tamen à turri, aut malo defixo carchēsū habente, quis demittat, adhuc melius præparabit, ita vt ex trochlea aut asella laxatis instrumētis ac funibus demissio fiat. Verùm iniucundum est de his longius verba facere: attamen ex his structuris maxime quis cōcuti poterit. Si verò valde superne fuerit gibbositas, & cōcutere sit opus, omnino in pedes id faciendū est, velut dictum est. Ita enim maior propensio ad hæc cōtingit. Et firmare quidē oportet iuxta pectus ad scalam fortiter deligando, iuxta ceruicem verò fascia, quàm laxissima, directionis saltem gratia. Sed & ipsum caput iuxta frōtem ad scalam alligare oportet, manus autem porrectas ad corpus alligare, nō ad scalam. Reliquū verò corpus indeligitum esse oportet, nisi quātum satis est directionis gratia, alia atque alia laxa fascia circūdatum esse: Verùm considerandum est, ne concussionem impediāt hæc vincula. Crura verò ad scalam quidē ne deligentur, sed inter se, ita vt secundum spinā in directum vergant. Atque hæc quidem hoc modo faciendū sunt, si omnino opus fuerit in scala concussionem fieri. Turpe tamen est & in omni arte, & nō minime in medicina, multam turbam, & multam ostentationem, & multum

multum rumorē concitare, & deinde nullam vtilitatem afferre. Oportet autem 41 primū spinæ naturā qualis est cognoscere, ad multos enim morbos ea opus fuerit. Nam qua parte ad ventrem vergit; verticula intus inter se paria sunt, & inter se ligata vinculo mucoso ac nervoso de cartilaginibus exorto, vsque ad medullam.

Alij verò nerui nervosi perpetui annexi, hinc atque illinc iuxta ipsa porrigitur. Verū venarum & arteriarum cōmunitates, in alio sermone declarabuntur, quot & quales sint, & vnde proficiscantur, & in qualibus qualia possint. Itēmq; quibus inuolucris ipsa medulla intecta sit, & vnde profectis, & vbi definetibus, & quibus cum cōmunionem habentibus, & qualia potentibus. At in vltiore parte in articulis verticula inter se cardinis in modum cōserta sunt. Nerui verò cōmunes iuxta omnia, & in externis, & in internis partibus porrigitur. Et processus ossis ad externā partem, ab omnibus verticulis vnus de vnoquoq; tum à maioribus, tum à minoribus. In his autem processibus cartilaginum apēdices, & ex illis neruorum progerminatio, cognata ac consimilis extremis neruis.

Costæ verò annexæ sunt, ad internam partē magis quàm ad externam: capitibus vergentes: ad vnumquodque autem verticulum adarticulatae sunt. Curuissimæ autem sunt hominis costæ obrorto modo. Intermediam verò partem costarū & ossium de verticulis procedentiū, explent vtrinque; muscoli, à ceruice initio sumpto, vsq; ad septi transversæ annexionem. Ipsa autem spina secundum longitudinē, recta obliqua est: A sacro quidem ossē vsq; ad magnum verticulum, iuxta quod crurum annexio dependet, gibbosa est: (Nam & vesica, & genitura, & intestini recti laxa pars, in hac parte constituta sunt.) Inde verò vsque ad septi annexionem, in directum repanda est: & musculos adnatos habet solus hic locus, ex internis partibus, quos lūbarios vocant. Ab hac autem parte vsque ad magnum verticulū, quod supra supernas humeri partes est, è directo gibbosa est, imò magis esse videtur quàm est. Nā spina media sui partē, altissimas ossium propagines habet, hinc autē atque illinc minores. Ipse verò ceruicis articulus repandus est.

43 Quibuscunq; igitur gibbositates iuxta verticula fiunt, his expulsio magna à connexionē abrupta, vnius aut plurium verticulorum, non ita multis, sed paucis con-

tingit. Neque enim talia vulnera fieri facile est; neque ad externam partem expelli facile est, si non ex anteriore parte, forti aliqua re per ventrē quis vulneratus fuerit: (Sic autem vtiq; perierit) aut nisi quis ex alto loco delapsus, coxis aut humeris impigerit. Sed & hic vtiq; morietur, etiam si statim nō intereat. At ex posteriore parte ad internam, huiusmodi expulsionē fieri non est proclive, si non in immensum graue aliquod onus irruat. Nā ex ossibus quæ foras enata sunt, vnumquodque eiusmodi est, vt prius ipsum frangatur, quàm magnā intro inclinationē faciat, ita vt & ligamenta, & articulos inter se alternatos ac articulatos violet. Præterea & spinalis medulla affligeretur, si ex modico loco inflexionem haberet, vbi verticulū tali expulsionē exiluisset: & verticulum quod exiluisset, spinalem medullam vtiq; premeret, si non etiam abrumperet. At ea pressa ac intercepta, multarū & magnarū & nobilium partium torporem induceret. Quare neq; curæ foret medico, quomodo verticulum dirigat ac coaptet, quum multa & violenta alia mala adsint. Itaque si tale contingat, palam est quod neque concutiendo, neque alio quodam modo, reponi possit, nisi quis dissecto homine, & manu in ventrem injecta inquisitionē faciat, & ex interna parte ad externam manu retrudat: atque hæc in mortuo quidem fieri possent, in viuo autem non ita. Cur igitur hæc scribo? Quia 44 sunt quidā qui putant se curasse homines, quibus intro exciderint verticula articulos penitus transgressa: Et sanè facillimam hanc distortionem esse, vt quis inde conualescat, aliqui censent, eamq; nulla repositione opus habere, sed sua sponte talia sanescere. Ignari autem multi sunt, & lucro hoc habet quod ignorāt. Persuadent enim alios. Verū fallūtur hi hæc de causa. Spinam quæ in spina ipsa eminet, verticula ipsa esse putant, quia vnumquodq; ex his ossibus ad contactum rotundum apparet, ignorātes quòd hæc ossa sunt ea quæ à verticulis enata sunt, de quibus paulò antè dixi. At verticula longe magis in anteriorem partem absunt. Angustissimū enim ventrem ex omnibus animalibus homo habet, quātum ad magnitudinem attinet, à posteriore ad anteriorem partem; insuperque etiam iuxta pectus. Quum igitur horum supereminentiū ossium aliquod vehementer fractū fuerit, siue vnum, siue plura, ea parte humilior locus redditur, quàm

hinc atque illinc: & propterea decipiuntur putantes verticula intro abiisse. Decipiunt autem insuper ipsos etiam figuræ vulneratorum. Si enim inclinare se conatur, dolent: quum ea parte qua vulnerati sunt, cutis sit circumtenta: & simul ossa fracta ita magis corpus affligunt. Si verò in repandum reeurantur, melius habent. Nam & cutis iuxta vulnus laxior sit, & ossa minus affligunt. Sed & si quis ipsos contingat, ea parte repandi cedunt, & locus vacuus ac mollis hac parte ad contactum apparet. Hæc omnia relata insuper medicos decipiunt. Verum tales cito sani & illæsi sua sponte fiunt. Cito enim omnia eiusmodi ossa quæ
45 laxa sunt, callo obducuntur. Obliquatur igitur spina etiam sanis iuxta multos modos. Nam & in natura, & in vsu ita se habet. Sed & præ senectute, ac doloribus. Nam hæc colligandi vim habent. At gibbositates ex casibus contingentes plerumque fiunt, si aut in costas innitatur, ac impingat, aut in humeros cadat. Necesse est enim foris apparere in gibbositate vnum aliquod altissimum verticulum, minus verò ea quæ sunt hinc atque illinc. Non igitur prosilit multum ab aliis, sed parum, quum singula acervatim concedant. Propter hoc igitur etiã spinalis medulla eiusmodi distortiones facile fert, eo quòd circularis ipsi distortio contingit, non angularis. Oportet autem fabricã instrumenti coactorij huiusmodi construere. Licet e-
46 quidem lignum robustum & latum, incisuram oblongam habens, defodere. Licet etiam pro ligno, in pariete incisuram oblongam facere, quæ aut cubiti altitudine, aut prout congruum fuerit, à paucissimo extet. Postea columnam querneam, quadrangularem, obliquam ad parietem adiacere oportet, tãto spacio in medio relicto, ut aliquis pertransire possit, si forte opus sit. Et super columnam quidem, aut tunicas, aut aliud quid molle, quod tamen non multum cedat, in sternere oportet: homini verò formetum adhibere: Si verò admittat, ipsum etiam multa calida lavare. Deinde prout extentum reclinare, & manus ipsius secundum naturam extentas ad corpus alligare. Postea verò loro molli fatis lato ac longo, ex duobus perpetuis inter se aduersariis loris costante, ex media ipsius parte, iuxta medium pectus quàm proximè sub alas, bis circumdare oportet: & quod superest de loris vtrisque iuxta alam circum humeros obuoluatur, & initia ipso-

rum ad lignum quoddam pistilloforme alligentur, ita ut congruant secundum longitudinem subiectæ columnæ, ad quam lignum illud pistilloforme apponere, & renitendo extensionem facere oportet. Tali verò quodam alio vinculo & supra genua, & supra calcanea alligato, initia item ad eiusmodi lignum alligare oportet. Postea autem alio loro lato ac molli & robusto fasciæ formam habente, longitudinemque ac latitudinem sufficientem, partem inter coxas & lumbos, quàm proxime ad coxas, circumcirca fortiter deligare, atque ita tum huius lori, tum aliorum duorum capita, ad lignum à pedibus extans alligare, & postea in hac figura hinc atque illinc, a qua simul inclinatione, simulque in directum extensionem facere. Nullum enim magnum malum talis extensio induxerit, si commode præparata fuerit, nisi quis de industria se extendendum exhibeat. At medicus, siue alius quisquam foris & non imperitus, imposita manus vola supra gibbum, & altera manu insuper alteri superimposita, deorsum cogat, animaduersione habitata, an in directum deorsum cogere oporteat, siue ad caput, siue ad coxas. Atque hæc coactio maxime innoxia est. Sed & si quis
47 insideat super gibbum, & attollendo se dum ille distenditur incutiat, innoxium est. Neque quicquam prohibet pede inscendere ac gestari supra gibbum, atque ita sensim incutere. Ad hoc autem moderate faciendum idoneus, quis fuerit ex his qui in palæstra adfuerunt. Efficacissima tamen coactio est, si aut paries incisuram habeat, aut lignum defossum infra spinæ altitudinem incisum sit, quantum moderate habere videatur, ita ut tabula tiliacea, aut cuiusdam alterius ligni, non tenuis, incisuræ indatur, & postea linteum quoddam multiplex, aut paruum quoddam coriaceum puluinar, super gibbum imponatur. Quàm paucissima tamen imposita esse conducit, cauendi saltem gratia, ut ne tabula præ duricie dolorem aliquem importune inducat. Sit autem gibbositatis directio maxime incisuræ in pariete, quo qua parte maxime extat, ea quàm maxime tabula imposita premat. Vbi verò imposita fuerit, aliquis extremam tabulæ partem deprimat, aut duo hoc faciant, si vnus non suffecerit: alij verò corpus secundum longitudinem, velut dictum est extendant, partim hinc, partim illinc constituti. Potest etiam a fellis extensio fieri, aut iuxta lignum defossum, aut
in

in ipso ligno a fellorum postibus constructis, siue erectos velis vtrinque paululum super eminentes, siue hinc atque illinc iuxta ligni verticem. Hæc coactiones moderationem admittunt, ut & vehementissime, & moderate fieri possint. Talem autem vim habent, ut si quis etiam ad perniciosas tales necessitates adhibere velit, & non ad curationem, tunc quoque multum possint. Nam si quis secundum longitudinem hinc atque illinc saltem sic extendat, & nullam aliam necessitatem addat, tamen sic etiam extensionem facere poterit. Sed & si non extendat, & tabula solum ita quis vtatur, etiam sic sufficienter deorsum cogere poterit. Bonæ autem sunt huiusmodi violentiæ, quibus & vehementioribus & debilioribus vti licet, vsu ipsorum prout quisque vult moderato. Et sanè etiam secundum naturam coactionem faciunt: Nam ea quæ extant, ad locum suum redire cogit depressio. Quæ verò præter naturam conuerunt, ea extendunt extensiones secundum naturam. Proinde neque meliores his necessitates ego habeo, neque infiores. Re-
48 ditudo enim extensionis iuxta ipsam spinam, inferne & iuxta os sacrum appellatum, nullam ansam habet: superne verò iuxta ceruicem & caput, habet quidem ansam, sed in speciem indecora est: & si hæc parte extensio fiat redundans, etiam alias læsiones inducere poterit. Experimentum autem aliquando feci, ut homine supino extento, virem non inflatum sub gibbum subderem, & postea folle ex officina fabri in subiectum virem immisso inflarem. Verum res mihi non successit. Quum enim bene extenderem hominem, vincebatur vter, & non poterat status aliquam coactionem facere. Sed & alias hæc res prompta erat ad dilapsionem; nimirum quum in idem & hominis gibbositatis, & vtris pleni incurua turgiditas cogantur. Quum autem rursus non valde extenderem hominem, vter quidem præ flatu incuruus turgebat, homo verò omnino magis quam conducebat repandus fiebat. Scripsi autem hoc de industria. Pulchrum enim est etiam ea addiscere quæ in experimentum assumpta successu caruerunt, & cur successum non habuerunt. Quibuscunque porro verticula intro obliquantur, aut ex casu, aut graui aliqua re illapsa, his nullum quidem verticulum extat plerumque ita multum ab aliis. Si verò extiterit multum, aut vnum aut plura, mortem inducunt, velut etiam

antea dictum est. Circularis etiam hæc, & non angularis emotio existit. Vrinæ igitur talibus magis supprimuntur, itémque alui egessio, quàm his qui extra gibbosi fiunt: & pedes ac tota crura magis perfrigerantur, & lethalia sunt hæc magis quàm illa quæ dixi: Sed & si superstitēs euadunt hi, magis profusam urinam habent, & cruribus impotentiores ac torpidiores fiunt. Si verò etiam in superna parte magis repandi fuerint, totius corporis impotentia ac corporis accedit. Atque ego sanè nullam machinam habeo, per quæ talia in idem restitui possint, si non alicui coccussio per scalam operetur, aut etiam alia quædam eiusmodi curatio aut extensio, qualis est ea quæ paulò antea relata est. At coactionem vnam cum
49 extensione nullam habeo, quæ sanè fieri ita posset, velut in gibbo tabula coactionem faciebat. Quomodo enim quis ab anteriore parte per ventrem coactionem facere possit? Neque enim fieri hoc potest. Sed neque iustes, neque sternutationes vllam vim habent, ut extensioni auxiliari possint. Nec verò status immissio in ventrem quicquam efficere poterit. Quin & si magna cucurbitæ affigantur, attractionis nimirum gratia verticulorum intro repentium, magno hoc mentis errore contingit. Propellunt enim magis quàm attrahunt, & neque hoc animaduertunt hi qui ipsas affigunt. Quanto enim magis ipsas quis adigit, tanto magis repandi fiunt hi quibus affiguntur, cute simul sursum coacta. Possent autem & alios coccussionum modos, quàm hi sunt quos antea retuli, exponere, quos sanè affectioni magis conuenire quis putare possit, verum non valde ipsis fidem habeo, & propterea non scribo. In summa
50 igitur de his quæ relata sunt, ita acervatim constituere oportet, quòd ea quidem quæ in repandam emoti sunt, lethalia sunt ænoxia: quæ verò in gibbum, innoxia in totum, quatum ad mortem, & vrinæ suppressionem ac torporem attinent. Non enim riuos qui sunt in ventre gibbositatis ad extrenam partem intendit, neque fluidos esse prohibet. Repanditas verò ambo hæc facit, & ad alia multa hæc accedunt. Nam multo plures & cruribus & manibus impotentes fiunt, & corpore torpescunt, & urinæ his supprimuntur, quibus gibbositatis quidem neque extra neque intro extiterit, verum in rectitudinem spinæ vehementer coccussifuerint. Quibus verò gibbositatis extat, hi minus talia perpetuantur. Multa verò
Hipp. opera. Z etiam

etiam alia in medicina quis videre poterit, ex quibus ea quidem quæ fortia sunt, innoxia sunt per se coram morbi iudicationem inducentia: quæ verò debiliora, noxia, ita ut & diuturnos morbos progenerent, & cum reliquo corpore ampliorem communionem habeant. Nam & costarum fractura eiusmodi quid perpetitur. Quibus enim fracta fuerit costa, una, aut plures, velut plurimis frangitur, ita ut ossa ad internam partem non vergant, neque denudata sint, ex his pauci iam febricitant. Sed neque sanguinem multum expuerunt, neque suppurati multi fiunt, neque curatione medicamentorum ex illitis linamentis opus habet, neque ossium corruptiones accedunt, & victus vulgaris sufficit. Si enim febris continua ipsos non corripuerit, etiã vasa per inediam his vacua fieri deterius est, quam si non vacua fiant. Maiorem item dolorem ac febrem & tussim inducit.

Moderata enim ventris repletio, costarum fit directio. Verum vacuatio pendentis costas facit, & hæc dependentia dolorem inducit. Extrinsecus autem vulgaris deligatio talibus sufficit, ita ut gerato, & splematis, & linteis, plana deligatio placide firmetur, aut etiã laneum quiddam insuper imponatur. Corroboratur autem costa diebus viginti. Celeriter enim his ossibus calli obducuntur. At contusa circa costas carne, aut ex plaga, aut ex casu, aut renisu, aut alio quopiam eiusmodi, multi iam multum sanguinem spuerunt. Rini enim in molli ad unamquamque costam extenta parte, & nervi, à principalissimis in corpore partibus progressus habent. Multi itaque iam tussiculosi, & tuberculosi, ac suppurati facti sunt, & linamentis opus habuerunt, & costa ipsi corruptionem senserunt. Sed & quibus nihil tale accessit, carne circa costas contusa: tardius tamen dolor in ipsis sedatur, quam in his quibus costa fracta fuerit: & in talibus vulneribus locus dolorum recidivas magis habet. Proinde aliqui tales noxas magis contemnunt, si costa ipsis fracta fuerit. Quin & curatione exactiore tales indigent, si modo sapiant. Viduum enim contractum esse, conducit, & corpore quam maxime quiescere, & à Venere abstinere, edulibusque pinguibus, & fauces exasperantibus, ac fortibus omnibus. Venamque in cubiti flexura secare, & quam maxime sillery. Deligare verò locum contusum conducit splenis non multiplicibus, sed multis & multo maioribus, tota contusione, & cera-

to sublinire, & linteis latis cum fasciis latis ac mollibus deligare, & moderatè firmare, ut deligatus non valde se compressum esse dicat, neque rursus laxum. Initium autem sumere debet, qui deligat in ipsa contusione, atque isthic maximè firmare: faciendã verò est deligatio, velut à duobus initiis, deligandumque ut ne circumflua sit cutis circa costas, sed æquilibris. Deligandũ autem aut singulis aut alternis diebus. Præstat autem & alium mollire leui aliquo medicamento, cibi saltē euacuandi gratia: & ad decem quidem dies attenuare: Postea verò corpus renutrire ac tenerum facere. Quãdiu verò attenuas, deligatione magis firmata utendum est: Quum autem ad teneritudinem deducis, laxiore. Et si quidem sanguinem ab initio expuerit, quadraginta dierum curatione ac deligationem facere oportet. Si verò sanguinẽ non spuat, sufficit viginti diebus: vix plurimũ curatione. Verum ex robore vulneris tempora cõiectare oportet. Qui porrò tales contusiones neglexerint, etiam si aliud nihil maioris mali ipsis contingat, tamen locus contusus mucosiorē carnem habet, quam antea habebat. Vbi verò tale quippiam relinquitur, & curatione non probe exprimitur, deterius quidem est si iuxta ipsum os mucositas relicta fuerit. Neque enim caro amplius similiter os cõtingit, & os ipsum morbosus redditur, & corruptiones ossis diuturne, multis iam ex huiusmodi occasionibus factæ sunt. Sed & si iuxta os non fuerit, verum ipsa caro mucosa sit: attamen etiã sic recidivas, ac dolores, alias atque alias fiunt, si quis forte corpore agrotauerit. Quapropter deligatione uti oportet bona, simulque multum conueniente, quoad ea humoris effusio, quæ in contusione facta est, resiccat, ac resorbatur, locus autem carne sana augeatur, & ossis quoque caro augeat. At quibus ex neglectu vetustatem contraxerit, ita ut locus sit dolorosus, & caro submucosa, his vltio medela optima est. Et si quidẽ ipsa caro mucosa fuerit, usque ad os vrere oportet, nõ tamen ut os percalescat. Si verò inter costas mucositas fuerit, ne sic quidem in superficie vrere oportet, cauere tamen, ne in vltiore parte peruratur. Si verò ad os ipsum contusio esse videatur, & sit adhuc recens, & nondum os corruptionem sentiat: si quidem parua admodum fuerit, sic vrere oportet veluti dictum est. Si verò oblõga fuerit iuxta os contusionis eleuatio, plures crustas

incutere

incutere oportet. Cæterum de corruptione costæ, vnã cum eorum qui linamentis opus habet curatione, dicitur. Si verò femoris articulus ex coxa exciderit. Excidit autẽ iuxta quatuor modos, intrò quidem sæpe, foras autem præ aliis sæpe. Verum in posteriorem ac anteriorem partem excidit quidem, sed raro. Quibus igitur intrò excesserit, his longius apparet crus, si ad alterum compareretur: atque hoc merito, propter duas causas. Nam os quod à coxa procedit, & sursum ad pectinem fertur, fundamentum fit capitis femoris, & articuli ceruix in acetabulo vehitur: & nates forinsecus cauz apparet, utpote quum intrò cesserit femoris caput. Et rursum summa femoris pars iuxta genu, extra reperit cogitur: Tibia item, & pes, eodem modo. Quũ igitur foras reparat pes, medici ob imperitiam, sanum pedem ad hunc exhibent, & non hunc ad sanum: & propterea multò longius læsum crus apparet, quam sanum. Multis autem etiam aliis locis talia sinistra intelligentiam habent. Nec verò flectere iuxta inguen similiter, ut sanum possunt. Sed & si femoris caput in interfœmineo contingatur, quam extuberare comperitur. Signa igitur hæc sunt, in his quibus femur intrò excidit. Quibus igitur articulus elapsus non fuerit repositus, sed aut frustra tentatus est, aut neglectus, his & ambulatio per cruris circũvolutionem, velut in bobus fit, & plurima vexatio ipsis in sano crure contingit: & coguntur iuxta lateris mollitudinẽ, aut iuxta elapsum articulum, muti ac obliqui esse. Iuxta sanum verò crus, nates ad externam partem rotundæ esse coguntur. Si quis enim sani cruris pede extra ambularet, proruderet vti que reliquum corpus, ut ad læsum crus veheretur. Læsum autem vehere hoc non poterit, quomodo enim possit? Cogitur igitur sic sani cruris pede intrò ambulare, & non extra. Ita enim maximè vehit sanum crus, & suam ipsius, & læsi cruris partem corporis vtriusque incumbentẽ. Quum autem iuxta lateris mollitudinẽ, ac iuxta articulum cauentur, parui apparent, & baculo inniti coguntur à latere iuxta sanũ crus. Hac enim parte fulcimento opus habent. Ad hanc enim & nates repunt, & in hac corporis pòdus vehitur. Coguntur item se inclinare. Manum enim quæ est à parte cruris læsi, ad obliquum femur firmare coguntur. Non enim potest læsum crus vehere corpus, in crurum permutatione, si nõ de-

tineatur dum ad terram premitur. In his igitur figuris esse coguntur hi quibus intrò elapsus, non fuerit repositus articulus, homine non præmeditante, ut quam facillimè sit figuratus. Sed ipsa hæc calamitas ex præsentibus ea quæ facillima sunt eligere docet. Nam & qui vlcus habet in pede aut tibia, non omnes crure valde ingredi possunt: & infantes sic iter faciunt: extra enim ingrediuntur læso crure. Et duplex iucrum consequuntur. Duplici enim opus habent. Nam & corpus non similiter vehitur in eo crure quod extra ingreditur, sicut in eo quod intro. Non enim secundum rectitudinem ipsi incumbit pondus, sed multò magis ei quod subingreditur. Ipsi enim è directo incumbit pondus, tum in ipsa ambulatione, tum in crurum permutatione. In hac enim figura sanum crus celerrimè supponere poterit, si eo quod læsum est, exteriùs: sano interius ingrediatur. Verum de quo nunc sermo est: Bonum est ut corpus ipsum sibi ipsi facillimas figuras inueniat.

Quibus igitur nõdum perfectis ad augmentum, elapsus articulus non fuerit repositus, his femur decurtatur, & tibia, & pes. Neque enim ossa similiter in longitudinem augeantur, sed breuiora fiunt: Maximè autem femoris. Ex carne item & emusculatum, ac effœminatam & tenuius torum fit crus, simul quidem propter priuationem loci articuli, simul autem quod eo vti non possunt, eo quod secundum naturam situs non est. Vt enim aliquis liberat ab effœminatione, liberat etiã aliquantum ab intercepto in longitudinẽ augmento. Maxime igitur læduntur hi quibus dum in ventre sunt, hic articulus fuerit luxatus. Secundo loco hi quibus valde infantibus idem contigit. Minime verò hi qui perfecti sunt. Qualis igitur ambulatio perfectis contingat, dictum est. Quibus verò dum infantes sunt, calamitas hæc incidit, plerique ad corporis directionem tardi sunt, imò male ad sanum crus deuoluuntur, manu quæ est ad sanum crus, ad terram se fulciantes. Sed & ex perfectæ ætatis hominibus quidam, quibus hæc calamitas cõtingit, ad ambulationem rectam cunctantur.

Quicumque verò infantes hac calamitate pressi, recte educati fuerint, sano quidem crure in rectum vntur, verum sub alam secundum sanum crus scipionem ferunt, aliqui etiam sub vtranque alam. Crus autem læsum eleuatum habent, & tanto melius habet, quanto breuius ipsius læsum Hipp. opera. Z 2 crus

crus fuerit. Sanum autē crus nihilo minus ipsi robustū est, quā si ambo sana essent.

Effœminantur tamen omnibus talibus carnes cruris, & plerūque hoc magis perpetiuntur hæ quæ sunt ab externa parte, quā quæ ab interna. Cæterum quidam fabulantur Amazonides masculam suam solē statim dum infantes sunt luxare, alias circa genua, alias circa coxas, quo nimirū claudi fiant, & masculum genus fœmineo insidias non fruatur. Utuntur itaque his propificibus, ad coriaria, aut fabrilia, aut alia sedentaria opera. An equidē vera hæc sint, ego non noui: quod autem tales fiant, scio, si quis ipsos statim dū infantes sunt luxet. Iuxta coxas igitur magna differentia est, an extra, aut intro fiat luxatio. Iuxta genua verò, differentia quidem aliqua est, sed minor. Modus autem vtriusque claudicationis proprius est. Decurrantur enim magis hi quibus extra luxatio facta est. Re-
 59 Et autem minus stant, quibus intro luxatio contigit. Eodē modo etiam si iuxta malleolum luxatio fiat, si quidē ad externam partem id contingat, mutili quidem fiunt, verum stare possunt. Si verò ad internam, valgi quidem fiunt, minus autem stare possunt. At verò coactio ossium talis fit. Quibus quidem circa malleolum tibiæ os excessit, his pedis quidem ossa minimē coaugescunt: hæc enim proxime ad vulnus sunt. Verum tibiæ ossa augentur quidem, non multo defectuosius, carnes tamen minuuntur. Quibus verò iuxta malleolum manserit articulus secundum naturam, iuxta genu autem excesserit: his tibiæ os similiter coaugescere non solet, sed breuius fit. Hoc enim proxime ad vulnus est. Pedis autem ossa minuuntur quidem, sed non similiter, velut paulò ante dictum est, quia articulus circa pedē saluus est. Si verò ipso
 60 etiam vti possent, velut mutilo, minus adhuc pedis ossa his minuerentur. At quibus circa coxam luxatio contingit, his femoris os non similiter coaugescere solet: Hoc enim proxime ad vulnus est: sed breuius sano fit. Tibiæ tamen ossa non similiter his augmento destituuntur, neque ossa pedis: atque hoc ea de causa, quòd femoris articulus qui ad tibiam est, & tibiæ articulus qui ad pedem est, in sua natura manet. Carnes tamen minuuntur his totius cruris. Si verò vti crure possent, adhuc magis ossa au-
 61 gerentur, velut etiam prius dictum est, excepto femore, & minus excarnes essent. Multo tamen minus carnosius, quā hi qui

fani sunt essent. Argumento autē quod talia ita se habent, hoc est. Quicumque enim brachio elapso, mustellæ cubito præditi sunt, paruūque ac macilētum brachium habent, aut ex natiuitate, aut etiā dum au-
 62 gescunt, priusquam perfecti euadāt, galeancones appellati, hi os quidē brachij breue habent, cubitum autem & summam manum paulò defectuosiorē quā fani, propter relatas causas, eo quòd brachium vulnerato articulo proximum est, ut ideo breuius factū sit. Rursus autem cubitus pro-
 61 pterea nō similiter calamitatem percipit, quia brachij articulus qui est ad cubitū, in veteri natura manet. Et rursus manus adhuc longius abest à calamitate, quā cubitus. Propter has igitur causas contingit, ut & ossa quæ non coaugentur, non coaugescant, & quæ coaugentur, coaugescant. Cæ-
 62 terum ad carnositatem & manus & brachio multum profuerit, si quis manu laborando se fatiget. Quæcunque enim manuum opera sunt, plurima ex ipsis galeancones hac manu operari conantur, velut altera possunt, & nihilo defectuosius, quā cum illa efficiunt. Non enim supra manus, velut supra pedes, corpus vahi necesse est. Verum leuia sunt ipsis opera. Propter vsum autem non minuuntur carnes galeanconibus, neque circa manum, neque circa cubitum. Sed & brachium propterea aliquam
 62 opem sentit ad carnositatem. Quum autem coxa eluxata fuerit ad internam partem à natiuitate, aut adhuc infanti, carnes ideo magis minuuntur, quā in manu, quòd crure vti non possint. Quòd autem hæc hoc modo se habeant, testimonium vnum quoddam in paulò posteriori referēdis habebitur. At quibus in exteriori parte femoris caput excesserit, his crus breuius apparet, si ad alterum extēdatur, atque id merito. Nō enim super os fundamentum fit capitis femoris, sicut quum intro excidebat, sed iuxta os quod inclinata naturā habet, in carne humida ac cedente firmatur. Et propterea quidem breuius apparet: Intrinsicus autem iuxta plechada, intermediam crurum ac inguinū partem, femur magis mutilum & excarne fit: Nates autem extrinsicus incuruiores, utpote quum extra femoris caput elapsum sit. Sed & superius apparet nates, utpote quum caro quæ isthuc est, femoris capiti cesserit. Summa verò femoris pars circa genu, intro reperere videtur: Tibia item & pes. Sed neque inflectere velut sanum crus possunt.
 Et

Et signa quidem femoris extra elapsi hæc sunt. Quibus igitur perfectis iam elapsus articulus non fuerit repositus, his totum crus breuius apparet. In ambulatione autem calcaneo terram pertingere non possunt: Verum pedore pedis in terra consistunt ac progrediuntur, parum autē ad internam partem summis digitis vergunt.

At crus læsum in his multo magis corpus vehere potest, quā quibus ad internam partem excidit, partim quòd caput femoris, & ceruix articuli, quū natura obliqua sit, sub multam coxæ partem subsistit: partim quòd summus pes nō ad externam partem inclinatus esse cogitur, sed prope est ad rectitudinem corporis, & tendit etiam interius. Quum igitur semitā ac callē acceperit articulus, in carne ad quā elapsus est, & caro viscositatem contraxerit, doloris exors progressu temporis fit. Quum autē doloris exors factus fuerit, possunt quidem absque baculo iter facere, si aliās voluerint: possunt autem & vehere corpus supra crus læsum. Itaque propter vsum, carnes talibus minus effœminantur, quā illis de quibus paulò ante dictū est. Effœminantur autem aut plus, aut minus. Magisque adhuc effœminantur plerumque iuxta internam partem, quā iuxta externam. Plerique tamen ex his calcementum sibi inducere non possunt, propter cruris inflexibilitatē.

64 Quidam verò etiam hoc possunt. At quibus dum adhuc in ventre sunt, hic articulus fuerit luxatus, aut dum adhuc au-
 65 gescunt, vi elapsus, non fuerit repositus, aut etiam præ morbo hic articulus excesserit, ac luxatus fuerit (multa enim huiusmodi sunt) talium quibusdam si corruptionem senserit femur, suppurationes diuturnæ & linamētis indigentes fiunt, & aliquibus ossium denudationes. Similiter autē & quibus corruptionē femoris os sentit, & quibus non sentit, multo breuius fit, & velut sanum coaugescere nō solet. Tibiæ tamen ossa breuiora quidem fiunt, quā alterius tibiæ, sed paululum, ob causas antea relatas. Ambulare verò tales possunt, & quidam ex ipsis eo modo quò perfecti, quibus elapsus articulus repositus non est: aliqui verò etiam toto pede consistentes progrediuntur, declinant tamen inter ambulandum propter cruris breuitatem coacti. Hæc autem hoc modo fiunt, si diligenter educati fuerint in figuris, & recte in quibus oportet, priusquam ad iter faciendum corroborati fuerint: diligenter item & recte,

postquam corroborati fuerint. Plurima autem diligentia opus habent hi, quibus dum maxime infantes sunt, hæc calamitas contigerit. Si enim neglecti fuerint dum infantes sunt, inutile penitus, & omni augmento priuatum, totum crus euadit, & carnes totius cruris magis minuuntur, quā fani. Multo tamen minus his minuuntur, quā illis quibus intro excidit, propter vsum & laborem, ita ut statim crure vti possint, velut etiam paulò ante in galeanconibus dictum est. Sunt autem aliqui, qui-
 65 bus partim statim à natiuitate, partim præ morbo, amborum crurum articuli exciderunt ad externam partem. His igitur ossa quidem easdem affectiones habent ac perpetiuntur. Carnes tamen minimē effœminantur. Sed & satis carnosæ crura fiunt, præterquam si quid sanè circa internam partem paululum deficiat. Propterea verò satis carnosæ sunt, quia vtrisque cruribus similiter vtuntur. Similiter enim fluctuant hæc atque illæ inter ambulandum: & vehementer eminentibus natibus hi videntur, propter articulorum excessum. Si verò ossa ipsis corruptionem non senserint, neque gibbosi supra coxas fiunt: nonnulli enim etiam talia corripiunt. Si igitur tale quid non contigerit, satis fani de cætero durant. Totum tamen corpus hi minus au-
 66 gescens habent, capite excepto. At verò quibus in posteriorem partem femoris caput exciderit: (paucis autem excidit:) hi crus extendere non possunt, neque iuxta articulum elapsus, neque ita valde circa poplitē, & multo minus quā hi quibus iam dudum id contigit. Hi enim magis & circa inguen, & circa poplitē, articulum extēdunt: Illud tamen insuper intelligere oportet: (Est enim commodum, & magni faciendum, & plerisque ignotum:) quòd neque fani articulum circa poplitē extendere possunt, si non simul extēdant etiā articulum circa inguen, præterquam si pedem valde sursum attollant. Sic enim poterint. Hi itaque neque inflectere articulum circa poplitē similiter possunt, sed multo difficilius, si non etiam articulum circa inguen inflexerint. Multa verò etiā alia circa corpus, huiusmodi fraternitates ac cognationes habent, & circa neruorum distentiones, & circa musculorum figuras, plurima, & pluris facienda, ut cognoscantur, quā quamquam putauerit. Item circa intestini naturam, & totius vetricis, & circa vterorum errores ac distentiones. Verum de his alibi in Hipp. opera. Z 3 bis

bis sermo erit cognatus his quæ nunc dicuntur. Sed de quo nunc sermo est, neque extendere possunt, velut iam dictum est, & breuius crus apparet, atque hoc ob duas causas, & quod non extenditur, & quod ad natium carnem elapsus est. Natura enim ossis coxæ ea parte est, qua & caput & ceruix femoris existit. Vbi verò luxatum fuerit, pronum ad externam partem natium defertur. Inflexere tamen possunt, si dolor non prohibeat, & tibia & pes moderate recta apparent, & neque hæc, neque illæ multum inclinata. Iuxta inguen verò caro insuper aliquanto mollior esse videtur, præsertim ad contactum, utpote articulo ad alteram partem elapso. Ad ipsas autem nates si attrectetur femoris caput, aliquanto etiam magis extuberare videtur: atque hæc quidem signa sunt, si cui in posteriore partem femur excidit. Cui igitur iam perfectio elapsus, non fuerit repositus, hic ambulare quidem potest, vbi tempus intercesserit, & dolor sedatus fuerit, & articulus in carne versari adfuerit. Cogitur tamen vehementer se inflectere circa inguina, dum iter facit, atque hoc ob duas causas: tum quod multo breuius crus sit, ob ea quæ antea dicta sunt: tum quod multum valde abest ab eo, ut calcaneo terram contingat. Si enim conaretur vel paululum pede illo vehi, ita ut nihil aliud habeat quo se firmet, retro sane corruerit. Magna enim fuerit motus inclinatio, & coxis multum in posteriorem partem saperminentibus super pedis gressum, & spina insuper ad coxas vergente. Vix autem pedore pedis terram attingit, & ne sic quidem, nisi ipse se ipsum circa inguina inflectat, & altero crure circa poplitem insuper se inflectat. Ob hæc autem cogitur, ut manū quæ est secundum læsum crus, ad supernam femoris partem in singulis gressibus firmet. Cogit igitur aliquantum hoc ipsum, ut circa inguina inflectatur. Nam in permutatione crurum in ambulatio, corpus supra læsum crus vehi non potest, si non insuper firmetur crus per manum ad terram, hinc mirum quomodo sub corpore articulus subsistat, sed ad posteriorem partem iuxta coxam extet. Absque tamen baculo tales iter facere possunt, si alias adfuerint, eo quod gressus pedis in veteri rectitudine manet, & non ad externam partem inclinatus est. Quapropter nihil opus habent baculi fulcimento. Quicumque tamen pro femoris per manum apprehensione, supposito sub alam, quæ ad si-

nistrum crus est, scipione inniti volunt, hi si quidem longiorem scipionem supposuerint, erectiores quidem iter faciant; pede autem ad terram non innituntur. Si verò pede inniti volunt, breuior ipsis baculus faciendus est, & ad inguina ut se inflectant, necesse fuerit. Ceterum carniū immutationes etiam his secundum rationem fiunt, velut antea dictum est. Qui enim eleuatum habent crus, & nihil laborant, his etiam maxime minuuntur. Si verò plurimo utuntur ingressu, his minime minuuntur. Sanum tamen crus nihil inde utilitatis consequitur, sed etiam deformius fit, si læso crure ad terram innitentes utantur. Illi enim simul inferuiens, & extra prominente coxa esse cogitur, & circa poplitem se inflectere. Si verò quis læso crure non ad terram utatur, sed eleuatum habeat, & scipioni innitatur, sic sanum crus robustum fiet. Nam & in naturali statu degit, & exercitationes ipsum corroborat. Possit aliquis dicere, extra medicinam talia esse. Quid enim opus est de his quæ incurabilia iam facta sunt, amplius tractare? At hoc facere, multum refert. Eiusdem enim professionis est & hæc cognoscere. Non enim potest, ut inter se dirimantur. Oportet enim incurabilia ita tractare, ut ne incurabilia fiat, ea intelligentia, ut quam maxime prohibeamus, ne ad hoc deueniant, ut incurabilia reddantur. Oportet autem & incurabilia cognoscere, ut ne maxime lædant. Prædictiones autem splendide sunt ac gloriose ex cognitione, quod, & qualiter, & quando, singula desinent, siue eo vertantur, ut incurabilia fiant, siue curationis spem exhibeant.

Quibuscumque verò ex nativitate, aut dum adhuc alias augetur, ita elapsus fuerit articulus, & non repositus, siue ex violentia elapsus sit, siue præ morbo: (Multæ enim huiusmodi luxationes fiunt in morbis: Qui verò sint hi morbi, in quibus articuli elabuntur, postea scribetur.) Si itaque elapsus non fuerit repositus, femoris quidem os breue fit, affligitur autem totum crus, & augmento destituitur, & multo magis excarne fit, eo quod ipso non utantur. Nam & articulus circa poplitem his affligitur. Nervi enim ob ea quæ antea dicta sunt intenduntur. Quare articulum circa poplitem extendere non possunt hi quibus hoc modo coxa excidit. Ut enim in summa dicam: Omnia quæ in corpore ad usum facta sunt, si quis moderate ipsis utatur, & in his laboribus exerceat, ad quos singula sunt adfuerint, sic

sic quidem sana sunt, & augetur, & probe conueniunt. Si verò quis non utatur, sed quiescat, morbosiora fiunt, & non augetur, & cito conueniunt. Inter hæc autem non minime perpetiuntur hoc & articuli, & nervi, si quis non ipsis utatur. Propter has igitur causas, magis in hoc luxationis modo quam in aliis affliguntur. Totum enim crus & in ossiū, & in carniū natura, augmento destituitur. Tales igitur vbi iam in viros euaserunt, eleuatum ac inclinatum crus hoc habent, altero vero vehuntur baculo innitentes, aliqui vno, aliqui duobus. Quibus porro in anteriorem partem femoris caput elapsus fuerit (pauca autem hoc contingit) hi extendere quidem crus perfecte possunt, inflectere autem se minime possunt circa inguen. Affliguntur autem etiam, si circa poplitem se inflectere coguntur. Longitudo vero cruris consimilis apparet, & circa calcaneum quidem valde. Verum summus pes aliquanto minus in anteriorem partem prominere solet. Totum autem crus rectitudinem habet secundum naturam, & neque hæc, neque illæc vergit. Ceterum hi statim dolore corripiuntur maxime, & vrina imprimis supprimitur, aliquanto magis quam in aliis luxationibus. Caput enim femoris proxime his incubit ad præcipuos nervos, circa inguen quidem extuberantes videntur, & locus extensus apparet: Verum circa nates rugosior, & maxime excarnis. Atque hæc quidem quæ relata sunt, signa sunt eorum quibus ita femur excidit. Quibuscumque igitur vris iam factis, hic articulus elapsus, non fuerit repositus, hi vbi dolor ipsis sedatus fuerit, & articulus in eo loco in quem excidit, versari adfuerit, statim ferè recti ambulare possunt absque baculo, & valde quidem recti, utpote quomodo ad læsum crus, neque circa inguen, neque circa poplitem, facile se flectere possunt. Propter inguinis itaque inflexibilitatem, rectiore toto crure in ambulando utuntur, quam quomodo sani essent. Sed & aliquando ad terram pedem trahunt, utpote quomodo supernos articulos non facile inflectant, & toto pede ingrediuntur. Nihil enim minus hi calcaneo ingrediuntur, quam anteriore pedis parte. Si verò magnis gressibus progredi possent, etiam valde calcaneo insistentes progredierentur. Nam & sani quanto minoribus gressibus iter faciunt, tanto magis calcaneo ingrediuntur, alterum pedem deponentes, contrarium eleuant.

Quibuscumque itaque hoc modo excidit, adhuc etiam magis calcaneo terram contingunt, quam anteriore pedis parte. Anterior enim pedis pars, vbi reliquum crus extensum fuerit, non similiter in anteriorem partem inflecti potest, sicut vbi crus fuerit inflexum. Neque rursus sinuati pes potest crure inflexo, sicut vbi crus fuerit extensum. Sana igitur natura hoc modo est, veluti dictum est. Quomodo vero elapsus articulus repositus non fuerit, sic iter faciunt, velut dictum est, ob prædictas has causas. Magis tamen excarne crus fit quam alterum, & iuxta nates, & circa suram, & iuxta posteriorem rectitudinem. At verò quibus dum adhuc infantes sunt, articulus sic elapsus, non fuerit repositus, aut etiam a nativitate ita habuerint, & his femoris os aliquanto magis minuitur, quam tibiæ aut pedis ossa. Et minimum quidem in hoc luxationis modo femur minuitur. Carnes tamen vndique minuuntur, maxime circa posteriorem rectitudinem, quemadmodum etiam prius dictum est. Quicumque igitur recte educati fuerint, hi vbi augetur, crure uti possunt, breuiore aliquantum existente quam altero, ita tamen ut baculo innitantur ea parte, qua læsum crus est. Non enim absque calcaneo, pedis pectore admodum uti possunt, ut in id innitantur, quemadmodum in aliis claudicationibus aliqui possunt. Causa vero cur non possint, ea est quæ paulo ante relata est. Ob id igitur baculo insuper opus habent. Qui vero neglecti fuerint, & crure ad terram non utantur, sed eleuatum id habent, his minuuntur quidem ossa, vbi augetur, magis quam his qui eo utantur (Minuuntur autem & carnes magis multo quam his qui utantur.) Verum circa articulos in directum multilatur his crus, aliquanto magis, quam quibus alio modo luxatio facta est. Quo igitur in summa dicatur, Articuli excidentes ac qui luxantur, inæqualiter inter seipos excidunt ac luxantur, aliquando multo plus, aliquando multo minus. Et quibus quidem multo plus luxati aut elapsi fuerint, his omnino difficilius reponuntur. Et si repositi non fuerint, maiores & manifestiores mutilationes ac afflictiones tales habent, & ossium, & carniū, & figurarum. Vbi vero minus exciderint & luxati fuerint, tales facilius quam alij reponi possunt. Si verò frustra tentati, aut neglecti fuerint, minores ac minus noxiæ mutilationes his sunt, quam illis de quibus paulo ante dictum est.

Reliqui

71 Reliqui igitur articuli etiam valde multum differunt ad hoc ut aliquando minor, aliquando maior luxatio fiat. Verum femoris & brachij capita, quam simillime inter se utraque excidunt. Nam capita prout rotunda sunt, simplicem & caluam rotunditatem habent. Orbiculatores autem sinus sunt, qui capita excipiunt, capitibus tamen ipsis congruentes. Quapropter fieri non potest ut dimidium articuli ex ipsis elaboratur. Nam ob rotunditatis circumferentiam, aut ad externam, aut ad internam partem luxari poterit. Sed de quo nunc sermo est, perfecte excidunt, nam alioqui non excidunt. Attamen & hi aliquando plus, aliquando minus, à naturali statu proflunt, & femur aliquanto magis quam brachium patitur. Nam aliqua etiam ex his luxationibus quæ à natiuitate fiunt, si parum elapsæ fuerint, ad naturalem statum reduci possunt, & maxime articuli circa pedem. Quicumque à natiuitate mutili fiunt, plerique ex his curabiles sunt, si non valde magna emotio facta fuerit, aut etiam præauctis iam pueris contigerit. Optimum igitur est ut talia quam celerrime curentur, priusquam valde magnus ossium defectus fiat, & priusquam admodum magnus carniū defectus circa tibiā contingat. 72 Modus itaque mutilationis non vnus est, sed plures. Plurima quidem eluxata non sunt penitus, sed per figuræ consuetudinem, in quadam pedis interceptione mutilata. Animaduertendum autem in horum curatione est, ut tibiæ circa malleolum os, quod extrinsecus est, ad internam partem retrudatur ac dirigatur, & calcanei os quod è directo illi subiacet, ad externam partem retrudatur, quo ossa quæ eminent sibiipsis occurrant iuxta medium ac obliquum pedem. Digiti vero aceruatū vnà cum magno digito ad internam partem inclinentur, atque ita circumcirca cogantur. Probe autem deligare oportet cerato resinato, & spleniis, & linteis mollibus non paucis, neque nimis compressis, atque ita deligationis circumductiones facere, velut etiam manibus directio pedis fiebat, quo pes paulò magis ad valgum vergere videatur. Soleam etiam quandam facere oportet, aut ex pelle non nimis dura, aut è plumbo, eamque insuper alligare nõ ad corpus positam, sed vbi iam postremis linteis deligare voles. Quum vero iam deligatus fuerit, vnus alicuius linteis ex his quibus deligatur, initium, ad deligamenta quæ infra pedem sunt, assuere

oportet, è directo parui digiti, & postea sursum extendere, ita ut moderate habere videatur, atque sic supra suram circumdare, quo sic extentum ac collocatum stabile maneat. In summa, quasi quis ceram fingat, ad naturam iustam adducere oportet, ita ut & inclinata, & distenta præter naturam, & manibus sic dirigamus: & similiter deligatione: adducamus autem non violenter, sed leniter. Assuere vero ita oportet lintea, ut conducatur ad reparationes ac appensiones faciendas. Aliæ enim claudicationes alia reparatione ac appensione opus habent.

73 Calceum insuper plumbeum facere oportet, extra deligationem adalligatum, qualem modulum crepidæ Chiæ habebit. Verum nihil ipso opus est, si quis & manibus recte direxerit, & linteis recte deligauerit, & appensiones ac reparationes per assuta lintea recte fecerit. Atque hæc quidem est curatio, & neque sectione, neque vstione, neque alia varietate quicquã opus habet. Citius enim talia medicina obtemperant, quam quis putarit. Deuincire tamen tempore oportet, donec in iustis figuris corpus auctum fuerit. Vbi vero calcæ ratio habenda est, Arbylæ lutigradæ, calcæamenti ita appellati species, accommodatissima existunt. Hoc enim calcæamentum minime à pede superatur, sed potius ipsum superat. Idoneus est etiam Creticus calcæamentorum modus. 74 At verò quibus tibiæ ossibus luxatis, ac vlcere induto, articuli circa pedem penitus eminent, siue intro vergant, siue extra, tales reponere non oportet, sed permittere ut quicumque velit medicus reponat. Illud enim clare scire oportet quod homo morietur, si repositi permanserint. Sed & vita paucorum dierum his continget. Paucienim ex ipsis septimum diem transgrediuntur. Convulsio enim est quæ ipsos occidit. Sed & cancerari contingit tibiā ac pedem. Hæc ita futura esse certo scire oportet. Et neque veratrum mihi videtur profuturum esse, & eadem die datum, & rursum epotum, proxime autem si quicquam huiusmodi facit, non tamen mihi hoc videtur. Si verò repositi non fuerint, & ne tentati quidem ab initio, plerique ipsorum superstites euadunt. Sic autem & tibiā & pedem coaptari oportet, prout ipse volet, modò non sint dependentia, aut commota. Curatio vero facienda est cerato picato, & spleniis vino imbutis paucis non valde frigidis. Frigiditas enim in talibus convulsionem accersit.

Idonea

75 Idonea etiam sunt folia betarū, aut tussilaginis, bechij appellata, aut alicuius alterius huiusmodi, in vino nigro austero semicocta ac imposita. Et facienda est curatio super vlcus & super partes adiacentes. Et cerato tepido ipsum vlcus illinendum. Si verò hyemis tempus fuerit, etiam lanæ succidæ vino ac oleo tepidis imbutæ supernè ipsum madefaciant. Deligatio vero nulla, neque vllum cataplasma adhibendum est. Probe enim nosse conuenit, quod compressio ac omnis oneris gestatio, talibus omnem malum affert. Accommodata autem sunt ad talia, & ex emplastris aliqua quæ cruentis vulneribus destinata sunt, quibus videlicet ex ipsis cõfert, ut lanæ superimpositæ vino madefiant, & multo tempore sinantur. Quæ vero ex illis cruentis emplastris, paucissimis diebus incumbere debent, & quæ resina comprehenduntur forinsecus adiecta, non similiter vt illa idonea sunt: diuturna enim fit horum vlcerum purgatio, quum multo tempore madore abundant. Quosdam tamen ex his deligare, bonum est. Verum illud clare nosse oportet, quod necesse est hominem turpiter claudum fieri. Nam pes in talibus in supernam partem retractus est: & ossa luxata, extra eminentia apparent. Neque enim vllum ex talibus ossibus plerunque denudatur, nisi leuiter aliquantum: neque abscedit, sed tenuibus ac debilibus cicatricibus circumducitur: atque hoc si multo tempore quieuerint: Sin minus, periculum est ne vlcusculum immedicabile relinquatur. Verum de quo sermo est, qui sic curantur, seruantur. Si verò repositus fuerit articulus ac permanserit, moriuntur. 76 Eadem ratio est, si etiam cubiti ossa circa manus articulum vlcere facto eminent, siue ad internam manus partem, siue ad externam. Clare enim nosse id oportet, quod is morietur intra paucos dies tali morte, qualis antea dicta est, cui reposita ossa permanserint. Quibus vero reposita non fuerint, neque repositio tentata est, hi multo plures superstites manent. Curatio autem eiusmodi etiam talibus commoda est, qualis iam dicta est. Figuram vero claudicationis turpem esse necesse est, & digitos manus debiles ac inutiles. Si enim ad internam partem ossa luxata fuerint, digitos inflectere non potest: Si verò ad externam, extendere nequit. Quibus vero tibiæ os facto vlcere, circa genu eminent foras, siue ad externam partem siue ad internam, hi si quis reponat, adhuc promptior mors

adeft quam aliis, etiam si etiam illis propterea aderat. Si verò omiffa repositione medearis, spes quidè salutis hoc solo modo existit. Verum periculosa hæc ossa sunt, quanto superiora ac robustiora sunt, & à fortioribus elapsa. At si os femoris quod ad genu est, vlcere facto elapsum fuerit & repositum permanserit, mortem adhuc violentiorem citius induxerit quam prius relata. Si verò repositum non fuerit, longe magis periculosum est quam priora. Sola tamen hæc salutis spes est. Eadem vero ratio est, & de articulis circa gibbum cubiti, & de cubito ac brachio. Quæcunq; enim ex his luxata, vlcere facto eminent, ea omnia si reposita fuerint, mortem inducunt: non reposita, spem salutis: claudicationem vero superstitibus. Lethaliores autem sunt superiores articuli, si reponantur. Sed & si non reponantur, periculosiores iidem sunt. Si verò alicui superiores articuli luxati, facto vlcere emineant, hi & si reponantur celerrimam mortem inducunt: & si non reponantur, periculosiores sunt. Curatio vero iam relata est, quæ mihi accommodatissima esse videtur. 77 At verò quibus articuli digitorum aut pedis, aut manus luxati, facto vlcere eminent, osse non fracto, sed circa ipsam connexionem auulso, his si repositi permanserint, adeft quidem periculum conuulsionis, si non bene curati fuerint: attamen opere precium est ut repositio fiat, cum prædictione quod multa custodia ac cura opus habet. Reponere vero facillimum est, efficacissimumq; ac artificiosissimum per vecticulum, velut etiam antea dictum est in fractis ac eminentibus ossibus. Postea quiescere quam maxime conuenit, & decumbere, ac paucio cibo vt. Melius est & pharmaco sursum purgante leui aliquo vt. Vlcerum vero curare oportet, aut cruentis emplastris quæ madefiunt, aut polyophthalmi siue buphthalmi foliis impositis, aut quibus ossa in capite fracta curantur: Nihil autè valde frigidum adhibere. Minime igitur primi articuli periculosi sunt: superiores autem periculosiores. Reponere vero oportet eadem die aut post die: Tertio ac quarto minime. Quarto enim die maxime recrudescere solent. Quibus autem non statim repositi fuerint, in his dictos dies transgredi oportet. Quicquid enim intra decem dies repositum fuerit, omne id continetur. Si verò reposito osse conuulsio accedat, articulum statim eiicere oportet, & calida quam sepiissime humectare, & totum corpus, & præsertim

fertim circa articulos calide & leniter ac molliter tractare. Verum inclinatum magis quam extantum totum corpus esse oportet. Expectandum tamen est articulos circa digitos qui reponuntur abscessuros esse. Plerumque enim ita contingit, si vel quævis inflammatio subsit. Quare si non propter vulgi imperitiam, medico verenda esset accusatio, nullum penitus reponere oportebat. Atque ad hunc modum periculosa sunt ossa, circa articulos eminentia foras, si reponantur, quemadmodum dictum est.

79 Quæcunque vero circa articulos digitorum penitus rescantur, ea plerumque innoxia sunt, si non quis in ipsa vulneratione ex animi deliquio lædatur. Et curatio vulgaris talibus vlceribus sufficit. Sed & quæ non circa articulos, sed iuxta aliam quandam ossium rectitudinem rescantur, & hæc innoxia sunt, & adhuc aliis curatu facilliora. Et quæ iuxta digitos ossa fracta extra eminent, non ad articulum, & hæc si reponantur, innoxia sunt. At resectiones ossium perfectæ circa articulos, & in pede, & in manu, & in tibia ad malleolos, & in cubito ad iuncturam manus, plerisque quibus rescantur innoxia sunt, si non statim animi deliquiū euertat, aut quarta die febris continua accedat. Corruptiones tamen carniū contingunt, & in vlceribus sanguifluis euadentibus, & vehementibus contractionibus, & in ossium fracturis magis quam oportet compressis: & aliis vinculis violentis intercepta plerisque decidunt. Et plerique ex talibus superstites euadunt, & quibus femoris pars aliqua & carniū & ossis decidit, & quibus brachij pars (Minus autē si cubiti aut tibiæ pars deciderit) & amplius facile ferentes superstites euadunt. Quibus igitur fractis ossibus corruptiones statim fiunt, & denigrationes, his abruptiones corporis celeres circumcirca fiunt, & decidentia cito decidunt, ut quum ossa iam antea remiserint emollita. Quibus vero dum ossa sana sunt, denigrationes fiunt, carnes quidem etiam his cito moriuntur, ossa vero tarde abscedunt, qua parte termini sunt denigrationis, & ossis nudatio extat. Oportet autem partes corporis quæcunque infra terminos denigrationis sunt, quum iam penitus mortuæ fuerint, & doloris exortes, iuxta articulum auferre, prouidendo ut ne vulneres. Si enim is cui resectio fit, dolore affectus fuerit, & corpus nondum mortuum fuerit ea parte qua rescantur, magnum periculum est ne

præ dolore animi deliquium incidat. Talia vero animi deliquia multos iam euestigio peremerunt. Femoris itaque os tali modo denudatum octogesimo die abscedere vidi. Tibia tamen huic homini circa genu vigesima die ablata fuerat, aut ut mihi videbatur etiam citius. Non enim simul, sed ad maiorem prouidentiam facere quid mihi visum fuit. At tibiæ ossa ex eiusmodi denigratione circa mediam tibiā, sexagesimo die mihi deciderunt, quæcunque ex ipsis fuerunt denudata. Differt equidem & curatio à curatione, ad hoc ut ossa denudata citius aut tardius decident. Differt etiam cōpressio à compressione, prout vehentior aut debilior fit, ad hoc ut citius aut tardius nerui denigrati emorianantur, carnes item & arteriæ ac venæ. Nam quæcunque non vehementer intercepta moriuntur, ex talibus quædam ad ossium denudationes non perueniunt, sed magis in superficie decidunt. Propter hæc igitur causas, non vnum numeri nomen tempori poni potest, in quanto singula ex his iudicantur. Assumere vero valde oportet tales curationes. Sunt enim magis horrendi aspectus quam curationis, & curatio lenis omnibus talibus sufficit. Ipsa enim seipsa solum iudicant. Et circa victum diligentiam adhibere oportet, ut pro viribus febris exors sit: & in iustis figuris corpus collocare. Iustæ autem hæc sunt, ut neque sublimius eleuatum sit, neque deorsum repat: Sed magis præterea sursum vergat, donec perfecte fuerit circumcirca abruptum. Nam in hoc tempore sanguinis eruptionum periculum imminet. Ob id igitur, vulnera deorsum repentia facere non oportet, sed vice versa. Alioqui vbi tempus amplius accesserit, & vlcera pura facta fuerint, non amplius hæc figuræ commode sunt, sed positio recta, & aliquando deorsum repentes. Temporis enim progressu quibusdam horum ossis discessiones fiunt, & subligaminibus opus habet. Expectare tamen oportet, ut tales per tempus à dysenteria corripantur. Nam in plerisque denigrescentibus dysenteria accedit, & in sanguinis eruptionibus ex vlceribus. Accedit autem iudicatis iam denigrationibus ac sanguinis eruptione, & procedit quidem large ac vehemēti impetu, sed non ad multos dies durat, neque lethalis est. Neque enim valde cibum auersantur tales, neque aliās vasa vacua facere cōducit. Femoris porro luxationem, circa coxam hoc modo reponere

reponere oportet, si ad internam partem elapsus fuerit. Bona quidem ac iusta & secundum naturam hæc repositio est, & sanè etiam aliquid ostentationis habens, si quis talium rerum iactatione superbire velit. Ex pedibus hominem ad transfueram mediam domus trabem suspēdere oportet, vinculo forti, sed molli ac lato, ita ut pedes quatuor digitorum spatio, aut minus, inter se distantes habeat. Sed & supra genua latum ac molle lorū circumdatum esse oportet, quod item ad trabem illam extendat. Crur autem lasum duobus digitis amplius quam alterum extētum esse oportet. A terra vero ab sit caput ad duorum cubitorum spatium, aut paulo plus, aut minus. Manus autem iuxta latera extēta, aliquo molli sint alligata. Omnia vero hæc supino iacenti ipsi præparentur, ut quam breuissimo tempore pendeat. Postquam vero suspensus fuerit, virum peritum, & non debilem immisso inter femora cubito ita agere oportet, ut cubitum inter caput femoris elapsus, & interfemineum locumque, inter anum ac pudendum ponat, & postea altera manu, ad illam interpositam coniuncta, rectus astans ad suspēsi corpus, de repente se appendens sublimis quam æquabilissime dependeat. Hæc repositio omnia quibus secundum naturam opus est exhibet. Nam & ipsum corpus suspensum sua ipsius grauitate extensionem facit: & is qui appēdet, vna cum extensione, femoris caput super acetabulum eleuari cogit, simulque cum cubiti osse, velut cum vecte molitur ac cogit, ut ad pristinam naturam relabatur. Oportet autem vincula omnino bene constructa esse, & curare ut fortissimus sit is qui se appendit. Quemadmodum igitur etiam antea dictum est, Magna est differentia naturarum in hominibus, ad hoc ut vel facile, vel difficulter repositio fiat. Et cur magna sit differentia, dictum est antea, vbi de humero egimus. Quibusdam enim femur rursus incidit, nullo adhibito apparatu, sed ex modica extensione, quantum manibus directio fieri potest, & ex leui cōmotione. Multis autem qui etiam iuxta articulum inflexerunt, iam facta circumagitatione rursus incidit. At multo plura vulgari quilibet apparatus non obtemperat. Quia propter scire quidem oportet de singulis optima in omni arte, uti vero his quæ singulis vicibus idonea visa fuerint. Relati igitur sunt extensionum modi etiam in superioribus, ut quis uti possit ex his qui forte assiterint.

Oportet enim in cōtrarias partes fieri extensionem vehementer, in alteram, cruris in alteram, corporis. Si enim probe extensio facta fuit, femoris caput supra pristinam sedem eleuabitur. Et si quidem ita super eleuatum fuerit, ne prohibere quidem facile sit, quo minus ipsum in suam sedem insideat. Quare omnis iam vectis molitio ac directio sufficit. Sed enim in extensione deficiunt, & ob id maiorem turbationem exhibet repositio. Oportet igitur non solum iuxta pedē vincula alligata esse, sed etiam supra genu, quo non magis circa articulum sit deligatio in extensione, quam circa coxæ articulum. Sic igitur extensionem ad pedis partem præparatam facere oportet. Sed & in alteram partem extensionem, non solum ex deligatione circa pectus & alas, in cōtrarium extēdere oportet, sed etiam lora longo, duplicato, robusto, leni, circa interfemineū inserto, & à posteriore parte ad spinam porrecto, ab anteriore vero ad claviculam tendente, ibique ad alterum initium alligato, ita coactionem facere oportet, ut alij hinc, alij illinc extensionem faciant, sita tamen ut lorū circa interfemineum, non super femoris caput porrectum sit, sed inter caput & interfemineū. Verum inter extendendum pugno ad femoris caput quis innixus, id ad exteriorem partem propellat. Si verò is qui trahitur eleuetur, in eadem manu, & cum altera manu coniuncta, simul deorsum trahat, simulque ad exteriorem partem cogat. Alius vero quispiam partem femoris ad genu, placide ad internam partem dirigit. Dicitur autem est etiam antea, operæ precium esse ut si quis in vrbe populosa, medicinam exerceat, lignum possident: quod triangulare sex cubitorum, aut paulo minus latitudine bicubitali: crassitudo autē sufficit dextranalis. Id secundum longitudinem hinc atque illinc sectionem incisam habere oportet, ut ne altior quam oportet machinatio fiat, deinde postea asselli breues, robustos, utrinque in prætoros habere. Postea sufficit quidem in dimidia ligni parte, nihil tamen vertat etiam per totum, velut fossas longas quinque vel sex, quatuor digitorum spatio inter, sed distantes, incisas esse: & satis est ut sint hæc & latitudine & profunditate triump digitorum. Habere etiam in medio hoc lignum debet excavationem profundiorē quadrangulam trium digitorum, qua in hanc excavationem, vbi opus esse visum fuerit, lignum cavitati cōgruum infigatur, quod

quod superne sit rotundum. Infigendum autem hoc est, si quando conducere visum fuerit, inter caput femoris & locum inter anum ac pudendum. Hoc lignum erectum stans prohibet ne concedat corpus, dum à pedibus extenditur. Quandoque enim hoc ipsum lignum sufficit pro extensione in contrarium superne facienda. Aliquando etiam dum hinc atque illinc crus extenditur, hoc ipsum lignum hæc vel illà laxum incumbens, commodum ad hoc fuerit, ut instar vectis, caput femoris ad externam partem extrudat. Ob hoc enim etiam fossæ incisæ sunt, quo in quibuscunque ex ipsis congruum id facere fuerit, vectis ligneus immixtus molitionem faciat, aut circa articulorum capita, aut ad ipsa penitus capita infixus, vna cum extensione, siue ad externam partem, siue ad internam, molitionem facere expedierit: siue etiã rotundum vectem esse conducat, siue latum: alius enim alij articulo conducit. Commoda autem est in omnium articulorum cruris repositione, hæc per vectes molitio vna cum concussionem. Verum de quo nunc sermo est, teretem ac rotundum vectem esse conuenit. Ex his machinis ac coactionibus, non videtur mihi fieri posse ut vilius articuli repositio frustra tentetur. Inuenire tamen quis possit etiam alios modos repositionis huius articuli. Si enim lignum hoc magnum, habeat in medio, & à lateribus duos postes pedales, eius altitudinis, quæ conferre videtur, alterum hinc, alterum illinc. Deinde lignum transversum, velut scalam gradus, postibus impositum sit, atque ita sano crure inter postes transmissio, læsum crus supra gradum adaptatum habeat. Verum ad altitudinē, & ad articulum quæ parte excidit, facile quiddam adaptare oportet. Gradum enim moderato altiorem facere oportet; & stragulum multiplex prout congruum fuerit, sub corpus subextendere: deinde lignum moderatam latitudinem ac longitudinem habens, sub crure ad malleolum vsque extentum esse oportet, quod ultra femoris caput, quantum eius fieri potest porrigatur, & ad crus alligetur quociescunque opus fuerit, ut moderate habeat. Postea dum extenditur crus, siue ligno pistilloformi, siue aliqua alia ex his extensionibus, crus simul circum gradum vna cum alligato ligno, deorsum bogere oportet, ita ut aliquis supra articulum iuxta coxam hominem detineat. Hoc enim modo simul & extensio femoris caput super

acetabulum attollet, simulque molitio femoris caput in pristinam naturam detruet. Hæc omnes relatæ necessitates ac coactiones fortes sunt, & omnes calamitates superiores, si quis recte ac bene præparet. Quæ admodum autem etiam antea dictum est, à longe debilioribus extensionibus, & vi liore apparatu plerisque rursus incidit.

At verò si ad externam partem femoris caput luxatum fuerit, extensiones quidem hinc atque illinc facere oportet, eodem modo velut dictum est. Verum molitionem cum vecte lato, vna cum extensione facere conuenit, ab externa parte ad internam cogendo; ita ut ad ipsas nates, & paulò superius vectem adhibeas. Ad sanam vero coxam iuxta nates aliquis manibus renitatur, ut ne cedat corpus: aut alio quopiam eiusmodi vecte submisso, & ex fossa conueniente fulcrite contra obnitatur. Partem autem femoris luxati quæ ad genu est, ab interna parte foras placidè abducatur. Cæterum suspensio in hoc modo luxationis articuli non conuenit. Cubitus enim eius qui se appendit, caput femoris ab acetabulo propellit. Molitionem tamen cum ligno subiecto, ita quis adaptare possit, ut huic luxationis modo conueniat, si foris fecus adhibeat. Sed quid opus est plura dicere? Si enim rectè extensio fiat, & recte per vectes molitio contingat, qui articulus hoc modo elapsus non reponi possit? At si in posteriorem partem femur exciderit, extensiones & in diuersum tensiones ita facere oportet, velut dictum est, ita tamen ut super lignum multiplex stragulum infertur, quo molissimum sit, & homo pronus reclinetur ac sic extendatur. Verum vna cum extensione, etiam tabula deorsum cogere oportet eodem modo veluti gibbositates, è directo natium tabula collocata, aut magis ad infernam quam ad supernam coxarum partem: & incisura in pariete ad tabulam excipiendam non recta sit, sed paululum decliuis ad pedum partem. Hæc repositio maximè secundum naturam est huic luxationis modo, & simul fortissima. Suffecerit autem fortassis pro tabula, ut aliquis infideat, aut manibus intritatur, aut inscendat de repente, simulque eam extensione inombat. Nulla vero alia ex relatæ repositionibus secundum naturam est huic luxationis modo. Si verò in anteriore partem elapsus fuerit, idem quidem modus extensionum faciendus est. Verum virum & manibus validissimum, & aliàs peritissimum, vola

vola manus alterius circa inguina firmata, & altera manu insuper iniecta, simul luxationem deorsum propellere, simulque femoris partem quæ ad genu est, ad anteriorem partem compellere oportet. Hic enim modus repositionis, huic luxationi maximè secundum naturam est. Sed & suspensio finitimum quid secundum naturam habet. Oportet tamen cum qui se appendit peritum esse, ut ne cubito articulum excutiat, sed circa medium inter anum ac pudendum locum, et iuxta os sacrum se appedat. Laudatur etiam is qui per virem hunc articulum reponere conatus est. Et iam sanè aliquos vidi, qui præ imperitia, etiam extra & retro luxatos, per virem reponere conabantur, non animaduertentes quòd magis ipsum eiicerent quam reponerent articulum. Nam qui primus excogitauit, haud dubie ad intro elapsos articulos, per virem repositionem tentauit. Nosse igitur oportet quòd alia multa vire sunt potiora. Oportet autem virem non inflatum intra femora ponere, quantum fieri potest super me ad locum inter anum ac pudendum adductum: & factò à patellis genu initio; femora per fasciam vsque ad mediam femorum partem deligare: deinde in parte vtris solutam folle ex officina fabri immisso inflare, & virem cogere ut distendatur. Hominem verò in latus decumbere oportet, & læsum crus superne habere. Atque hic quidem est apparatus: sed plerique peius præparant quam ego nunc dixi. Non enim deligant femora ad multam partem, sed solum genua, & non insuper extendunt: est autem insuper extensio quoque facienda. Attamen aliqui iam reposuerat, facile rem assequuti. Non autem ita facile est coactionem hoc modo perficere. Nã & vter dum inflatur, tumidissimas partes suas ad articuli caput non habet, quod maximè emoliri oportet: sed inferius ipso, medius ipse locatus est circa media femora, aut adhuc inferius: & rursus femora ipsa natura sunt curua. Superne enim carnosæ sunt, & inter se sociata: Inferne vero sicca, ut etiam natura femorum virem ab opportunissimo loco repellat. Si verò quis paruum virem imponat, fieri non potest ut paruum robur articulum cogat. Si itaque vire uti velis, femora inter se ad multam partem colliganda sunt: & vna cum corporis extensione vter inflandus est. Crura vero ambo deliganda sunt vsque ad finem in hoc repositionis modo. At verò in vniuersa arte hoc

plurimi facere præ omnibus oportet, ut id quòd agrotat sanum facias: Si verò multis modis fieri possit sanatio, ut eum qui minime molestus est eligas. Nam & virum bonum, & artis peritum, hoc declarat, qui populo imponere non studeat. Verum de quo nunc sermo est. Tales quædam sunt familiarès extensiones corporis; ut ex his quas ad sunt expedita ac facili reperiri possit. Nam si vincula ex loris mollia ac lenia non affuerint, sed aut ferrea, aut funes nautici aut domesticæ, fasciis aut panniculis læneis ea maximè parte amplius obuoluere oportet, quæ vincula detentionem factura sunt, atque ita vinculis deligare: deinde in lecto robustissimo & ex præsentibus maximo, hominè bene extendere oportet, hoc modo. Lecti pedes qui ad caput sunt, aut à pedibus, ad limen ianuarum, intus aut foris prout commodum fuerit firmentur. Ad alteros autem lecti pedes lignum quadrangulare transversum obiciatur, ita ut à pedè ad pedem pertingat. Et si quidem tenuè fuerit lignum, ad pedes lecti deligetur. Si verò crassum, non est opus: deinde in iunctura vinculorum, & eorum quæ à capite sunt, & eorum quæ à pedibus, vtraque alligentur ad pistillum, aut ad aliud huiusmodi lignum: ita ut è directo corporis sint, aut paulò superius. Moderatè vero extendantur ad pistilla erecta consistètia; quorum alterum ad limen, alterum ad lignum obiectum firmentur, atque sic refractis pistillis extensio fiat. Sufficit autem scala quæ robustos gradus habet, sub lectum extenta, pro liminè ac ligno obiecto, quo pistillis ad convenientes gradus hinc atque illinc firmatis, ita vinculorum extensio fiat. Porro reponitur femoris articulus etiam hoc modo, si ad internam, & ad anteriorem partem luxatus fuerit. Supra scalam in terram destrà hominem collocare oportet: deinde sanum crus placidè extentum deligare, vbi commodum fuerit: ex sinistro verò vas testaceum aqua plenum, aut sportulam lapidibus repletam appendere. Alius repositionis modus, si ad internam partem luxatus fuerit. Inter duas columnas trabem moderatam altitudine deligare oportet. Præmineat autem vna pars trabis pro magnitudine natium: & vbi stragula circum pectus hominis deligaueris, ipsum hominem supra præminetem trabis partem collocato, & deinde pectus ad columnam lato aliquo vinculo alligato. Postea sanum quidem crus detineat aliquis, ut ne circumagatur. Ex læso vero appendatur Hipp. opera. Aa pondus

pondus quantum congruit, velut etiam prius dictum est. Primum igitur scire expedit, quod omnium ossium commissuræ plerumque sunt caput & acetabulum. In quibusdam vero & locus acetabuli formam refert, & oblongus est. Quidam vero loci leuiter sinuosi sunt. Semper autem reponere oportet omnes articulos elapsos, maxime quidem statim dum adhuc calidi sunt: Sin minus, quam celerime. Nam & ei qui reponit, facilius ac citius reponere contingit, & egroro multo minus doloris affert repositio priusquam intumuerit. Omnes etiam articulos ubi reponere voles, premollire ac commouere oportet. Sic enim facilius reponi solent. Circa omnes autem articulorum repositiones hominem attenuare oportet, maxime circa maximos articulos, & repositum difficilimos: minimum circa minimos & faciles.

91 At verò si digitorum articulus, siue primus, siue secundus, siue tertius in manu exciderit, idem ac æqualis repositionis modus est: difficilius tamen semper maximi articuli reponuntur. Excident autem quatuor modis, aut sursum, aut deorsum, aut in obliquum vtrinque: maxime quidem superne, minime autem in obliquum, in vehementi motu. Vtrinque autem in ea parte in quam exciderunt, velut crepido est. Si quidem igitur ad supernam aut infernam partem exciderit articulus, eo quod leuior est hic locus quam à lateribus, & simul parua facta est transgressio, facile est reponere. Modus autem repositionis sic habet. Digitum summum aut deligamento aliquo, aut alia quapiam huiusmodi re obuoluito, vt ne vbi summum digitum apprehensum extendis elabatur. Quum autem obuolueris, alter quispiam manum supra iuncturam apprehendat, alter digitum obuolutum, atque ita vterque ad seipsum probe extendat, simulque elapsum articulum ad sedem suam detrudat. Si verò in obliquum exciderit, extensionis quidem idem modus est. Vbi verò iam visus fuerit tibi articulus lineam transgressus esse, simul cum extensione statim ad locum suum detruderè oportet, ita vt alius quidam ex altera digiti parte obseruet ac repellat, vt ne rursus illic elabatur. Moderate quoque repositionem faciunt vimineæ texture, faueræ id est lacertæ appellatæ, ex palmis contraxeritæ vt dum digitum hinc atque illinc distendis, altera manu lacertam, altera manus iuncturam apprehendas. Postquam autem reposueris, deligare oportet linteis quam citissime tenuissimis inceratis, cera

neque valde molli, neque valde dura. Dura enim de digito abscedit. Mollis autem & liquefcens eliquatur, & digito calefcente deperit. Soluendus autem est digiti articulus tertia aut quarta die. In summa, si inflammatus fuerit, frequentius soluendus est: Sin minus, rarius. De omnibus articulis hæc dico. Restituitur digiti articulus decima quarta die. Idem vero est curationis modus digitorum manus ac pedis. Circa omnes autem articulorum repositiones attenuare oportet ac fame macerare vsque ad septimum diem: & si inflammati sint, frequentius soluere: Sin minus, rarius. Quietem vero semper habere oportet afflictum articulum, & quam optime figuratum positum esse.

92 Genu porro propter expeditam ac facilem naturam, mitius est quam cubiti gibbus. Quare etiam facile excidit. Excidit autem sæpe intro. Sed & extra, & in posteriorem partem. Repositiones autem sicut ex repentina flexione aut ex calcitracione: aut conuolutam fasciam molem in poplitem ponito, & circum illam corpus ita ad flectendum genua in terram dimittito. Poreft etiam vbi in posteriorem partem excidit, moderata extensione reponi, veluti cubiti gibbus. Si verò hæc aut illac excessit, ex cõflexione aut ex calcitracione reponitur. Cæterum directio ex moderata extensione omnibus communis est. Si verò non incidit, hi quibus in posteriorem partem excidit, flectere non possunt: Sed neque alijita valde: minuitur autem femoris & tibiæ anterior pars. Si verò intro, valiores sunt. Minuuntur autem externæ partes. Si verò extra, magis vari ac detorti, minus claudi fiunt, crassiores autem ossa vehuntur, & internæ partes minuuntur. At si ex natiuitate, aut in augmento hæc fiant, iuxta priorem rationem res se habet. Cæterum articuli circa maleolos luxati extensione vehementi opus habent, aut manibus, aut aliis huiusmodi: & simul directione vtrinque præstante. Commune autem hoc est omnibus. At verò luxationes articulorum in pede, velut eas quæ in manu fiunt sanabis. Qui vero cum tibia communionem habent, & ex natiuitate elapsi sunt, aut etiam in augmento luxati, eandem cum manu repositionem expetunt. Quicumque vero factu saltu ex supernis, calcaneo innitentes se firmarunt, sic vt ossa disparata sint, & venæ humores effuderint, & nerui contusi sint: si grauiter hæc acciderint, periculū est ne corruptio ne accedente per omnem vitam affligatur: obtorta

obtorta enim fiunt ossa, nerui autem inter se communionem habent. Quin & quibus fractis, aut ex vulnere, vel in tibia, vel in femore, aut neruis exolutis qui his comunicant, aut ex negligenti decubitu, calcaneum fuerit denigratum, etiam his maximam rerudescentiæ ex talibus fiunt. Quandoque etiam ad corruptionem accedunt febres acutæ, singultuosæ, metem percidentes, citam mortem inducentes, & insuper venarum sanguifuarum liuores. Signa recrudescentiæ sunt, si effusus sanguine sugillata & denigrata, & vicina his, subdura ac subrubra fuerint. Si enim cum duritia liuescant, periculum est ne denigrescant. Si verò subliuida sint, aut etiam liuida mollia & diffusa: aut cum virore subpallida ac mollia: hæc in omnibus talibus bona sunt. Curatio si febris absit, veratro in potu dato fit: Sin minus, non: sed potu si opus sit, fauorum cremor

decoctus, aut acetum mulsum dulce detur. Deligatio conuenit qualis in articulis. Ad contusiones autem magis quam ad omnia, linteis pluribus ac mollioribus vtendū est, & minus comprimendum, & plurima insuper calcaneo obuoluenda. Figura sit velut deligatio postular, vt ne ad calcaneum exprimatur. Ferulis vtendum non est. Quibus vero aut ipse pes solus excesserit, aut cum appendice (excidit quidem magis ad internam partem) his si non rursus incidat, attenuatur progressu temporis & coxa, & femur, & tibiæ pars luxationi opposita. Repositio est velut iuncturæ ad manum: Extensio autem vehemens: Curatio pro lege articulorum. Recrudescit, sed minus quam manus articulus siue iunctura, si quieuerint. Vidus parcius quiescentibus expedit. Quæ vero ex natiuitate, aut in augmento fiunt, iuxta priorem rationem.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Vlceribus, Iano Cornario Medico Physico

interprete.

interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Vlcera non nisi vino humectare oportet si non in articulo fuerit vlcus. Vlcus natura humidum. Vlcera quaedam neque cataplasma ferre queunt. Dieta.
- 2 Motus cuiuscunque generis vlceribus inimicus. Vlcerum inflammatio quomodo precaueda. Vlcerum inflammatio & suppuratio. Cataplasmate in vlceribus quatenus vtendum. Vlcerum acuto spicillo incisorum eadem qua vlcnerum curatio.
- 3 Carnis ex telo confusa ac dissecta curatio. Sanguinis frequens defluxus quibus vlceribus conueniat. Que post sanguinis defluxum vlceribus conueniat.
- 4 Olei illitio quibus vlceribus & quo tempore adhibenda. Veneris purgatio quibus vlceribus & vlcneribus conueniat. Deligatio quando adhibenda.
- 5 Que anni tempora quibus vlceribus magis conueniant. Vlcerum purgationis signa. Vlcerum coitionem qua impediunt. Vlcerum cicatrices qua cauiosiores. In vlceribus rotunda subcaua excidenda.
- 6 Ignis sacer vlceri superueniens. Tumor abortus circa vlcera. Vlcus ex inflammatione tumidum. Vlcera ex casu, aut alio quouis modo dissectata.
- 7 Vlcus sub profunda carne. Vlcera veneris. Cataplasma tumorum & inflammationis in circumscitis partibus.
- 8 Vlcus puri inflammationis curatio. Vna alba imma-

- 9 Pharamcum ad vlcera inueterata ac recentia, & ad pudendi & capitis & aurium vlcera.
- 10 Vlcera recentia auertere ne putrefiant. Ad cruenta vlcera. Pudendorum verrucis conferentia.
- 11 Caua vlcera replentia. Lagopyrus. Aliud liquidum.
- 12 Sicca, ad cruenta vlcera. Aliud siccum mordax. Ad vetera vlcera in tibiis sentia. Ad neruos dissectos.
- 13 Medicamenta mollentia & cicatrices pulchras facientia.
- 14 De ambustis. Aliud non mordax.
- 15 Tumores in pedibus & sponte & non sua sponte oborti, in quibus neque tumores, neque inflammatio à cataplasmatibus sedatur.
- 16 Tumorem perussio. Varix in tibiis perspicuus aut in carne.
- 17 De vena sectione.

Vlcera vniuersa, nisi vino, si humectare non oportet, si non in articulo fuerit vlcus. Nam siccu sano propius est, & humidum non sano. Est enim vlcus, humidum: quod vero sanum est, siccum. Præstat Hipp. opera. Aa 2 autem

autem absque deligatione sinere, præterquam quod cataplasma imponitur: quamquam aliqua vlcera neq; cataplasma ferre possint, magis autem recentia quam vetustiora, & quæ sunt in articulis. Modicus cibus, & aqua, quam maxime omnibus vlceribus conducunt, & magis recentioribus quam vetustioribus (& si quod aliud vlcus inflammatum est, aut inflammationem minatur, & si periculum est corruptionis) & vlceribus ac inflammationibus in articulis: & ubi conuulsionem fieri periculum est: & vlceribus in ventre: Maxime vero omnium, fracturis in capite ac femore, & si cui alij 2 parti fractura cõtigerit. Stare autem vlceri minime cõducit, præsertim si quis in crure vlcus habeat: imò neque sedere, neq; ambulare. Verum ocium & quies maxime conferunt. At vero recentia vlcera omnia, tum ipsa, tum circumsitæ partes, minime inflammationem incurrēt, si quis quam citissime suppuret, & pus ab osculo vlceris nõ interceptum supprimatur: aut si quis auertat, vt omnino non suppurentur, præterquam necessario, eòq; paucissimò pure, & sicca sint quam maxime ex medicamento non molesto. Igneum enim feruorem hoc inducit, ubi horror & pulsatio accesserit. Inflammantur enim vlcera tunc quum ad suppurationem tendunt. Suppurantur autem alterato sanguine ac calefacto, donec putrefactus talium vlcerum pus fiat. Quum vero cataplasmate opus esse visum fuerit, non ipsum vlcus cataplasmate integere oportet, sed circũsitas partes, quo pus decedat, & quæ indurata sunt mollescāt. Cæterum ex vlceribus si quod acuto spicillo incisum aut dissectum fuerit, cruentis vulneribus aprum medicamentum suscipit, & resicatorium quoddam, quod prohibet suppurationem. Si qua caro ex telo contusa & 3 dissecta est, eam curare oportet, quo quam celerrime suppuretur. Nam & minus inflammatur, & necesse est carnes cõtusas ac dissectas, putrescere ac pus fieri, & eliquari ac consumi, & postea nouas carnes nasci. Omni recenti vlceri, præterquam in vëtre, conducit frequenter sanguinem defluere facere, prout opportunum esse visum fuerit, & ab ipsis partibus vlcus completentibus, tum aliàs, tum si in tibia vlcus fuerit, aut in digito pedis aut manus, magis quam si alibi in alia corporis parte. Sanguine enim defluente, gracilescunt sicciora sunt ac minorã. Prohibet enim hoc maximè talia vlcera humectari: deinde vero in omnibus,

putredo sanguinis ex sanguinis transmutatione fit. Conferunt autem post sanguinis defluxionem in talibus vlceribus, etiã spongiam deligare densam, mollem, concisam, sicciorem quam humidiorē: aut super spongiã superne folia multa ponere. At oleum & quæcunque mollia, aut oleosa sunt medicamenta, talibus vlceribus non conducunt, si non valde iam ad sanitatem tendant. Neque vlceribus ex recēti vulnere oleum conducit, neque molliora, neq; adiposa medicamenta, tum aliàs, tum quod vlcus ampliore purgatione opus habet. Vt autem in summa dicã, oleo illitio facienda est, & in æstate, & hyeme, in his ad quæ talibus medicamentis opus habemus. Depurgatio ventris deorsum plurimis vlceribus conferunt, & in vulneribus quæ sunt in capite, & in ventre, & in articulis, & in quibus corruptionis periculum est, & in his quæ consuta sunt, & in exedentibus ac serpentibus, & aliàs inueteratis vlceribus. At ubi deligare voles, pharmaca non prius imponere oportet, quam ubi valde siccum feceris vlcus. Tunc vero apponere oportet, vlcus autem sæpe spongia detergere: & rursus linteam siccum ac purum sæpe adhibere, atque sic imposito medicamento quod conferre videtur, deligare, aut non deligare. Plerisque vlceribus tempus calidius cõmodius est hyeme, exceptis his quæ in capite sunt ac ventre: magis vero æquinoctij tẽpus. Vlcerã quæcunque probe & prout oportet purgata sunt, semper ad sicciorem modum germinationem faciunt. Hæc autem plerunque carne non superexcresecunt. Si vnde cunq; tandem os discesserit, aut vltum, aut sectum, aut alio modo, horum vlcerum cicatrices cauiore sunt. Vlcerã non purgata, non committi solent etiam si adducantur, neq; sua sponte coeunt. Vbi circumsitæ vlceris partes inflammatae sunt, quamdiu durat inflammatio, vlcerã coire non solent: Sed & ubi circumsitæ partes denigratae fuerint, & sanguinis putredine, aut etiam varice, influxionem sanguinis exhibente: neque hæc coire solent, si non circũsitas vlceris partes sanas feceris. Ex vlceribus rotunda si subcaua fuerint, excidere oportet vndiquaq; in orbem ea quæ discesserunt, aut omnia, aut ex dimidio circuli, secundum longitudinem naturæ hominis. In omni vlcere, 6 igne sacro accedente, corporis purgationem facere oportet, in vtram partem vlceri contulerit, siue sursum, siue deorsum. Cui tumor obortus fuerit circa vlcus, vlcere non

non inflammato, huic postea tẽporis progressu tumor puris subsidentiam habet. Quodcunque vlcus ex inflammatione tumidum nõ sedatur, dum alia quæ simul inflammari ac tumescere cœperunt sedatur, etiam hoc non coalescere periculum est. Quæcunq; verò ex casu, aut alio quopiam modo dissecantur, & contunduntur, & intumescunt, ita vt vicinæ circumcirca partes suppuratæ, pus de tumoribus per vlcus egerat: in talibus quicquid cataplasmate opus habere visum fuerit, non super ipsum vlcus cataplasma ponere oportet, sed super circumsitæ partes, quo pus decedat, & indurata molliantur. Postquam autem mollita fuerint, & inflammatio sedata, spongiis super ea quæ abscesserunt deligatis compefcito, initio à sana parte facto, atq; ita procedendo. Superne vero super spongiã folia sint multa. Quum vero compefciti non poterit caro, quæ humida existit, in causa est vt hanc eiicias. Si sub profunda carne vlcus fuerit, ex vtriusque, & ex deligatione, & ex eo quod insuper compressit, hoc sane incurnum subattollitur: & si quis id secet spicillo, si fieri poterit, ad fluxionem accomodatam ab ore vlceris resicare oportet, ubi commodum tempus esse visum fuerit, atque ita curationem adhibere, qualicunq; tandem indigere videbitur. Plerunq; vero in omni vlcere quod ventrem habet, in directum ad visum cõspicua sunt omnia, tumore nõ præsentem. Et si quid in ipso fuerit putredo, aut caro suberit humida ac putrida, hoc vlcus & completentes vlcus partes, aspectu nigra subliuida erunt. Et in exedentibus vlceribus, qua parte phagedæna affuerit, vehementissimèq; depascitur ac edit, ea parte circumsitæ vlceris pars colorem habebit nigrum, subliuidum. Cataplasmata tumorum & inflammationis in circumsitis partibus sunt, verbascum coctum, & trifolij folia cruda, & ligustri folia cocta, & polium. Si verò etiam purgari opus habuerit vlcus, omnia quidem etiam hæc purgât: Sed & fici & oleæ folia, & marrubium. Coquere autem oportet hæc omnia, & maxime viticem, & fici ac oleæ folia: & mali Punicæ folia similiter coquere oportet. Crudis vero his vtendum est. Maluæ folia terito cum vino, & rutæ folia, & origani viridis. Omnibus his lini semen torrefactum ac tustum quam leuissime ammiscere oportet. Vbi vero periculum est ignem sacrum in vlceribus oborturum esse, isatidis folia trita cruda cum lini semine imposito: aut

lini semē solani aut isatidis succo subactum imposito. Quum autem vlcus purum quidem fuerit, verum inflammatum est & vlcus, & circũsitas itidem inflammatæ partes, lentem vino coctã, ac leuiter tritam, oleo modico subactã imposito, ac deligato: & rubi canini folia in aqua cocta, leuiter trita imposito, linteo tenui subextento, puro, vinoq; ac oleo madefacto. Et ubi committere ac coalescere vlcus voles, rubi canini folia velut lentem præparato. Nasturtium item, sauridiõ à lacerti similitudine appellatum, vinum, & lini semen tenuiter tritum commiscetur. Et hæc, lini semen, & vitex crudus, & alumen Melium: hæc aceto subacta. Vuam albam immaturã per colum in vas æris rubri expressam, per dies ad solem exponito, noctu autem tollito, vt ne irroretur. Per dies vero indefinenter terito, vt aqualiter sicceatur, & de æneo vase quam plurimum assumat. Tanto autem tempore ad solem exponere oportet, donec ad mellis crassitudinẽ deuenierit. Postea & huc succum, & mel quam optimum, & vinum dulce, in æneam ollam infundito, ita tamen vt prius resinam terebinthinam in vino coquas, donec dura fiat instar mellis cocti, & postea resinam eximas, & vinum affundas. Sit autem plurimus vuæ immaturæ succus: secundum loco vinum: tertio mel. Myrrham etiam stactem quam optimam leuiter tritam, eodem vino paulatim affuso diluito, & postea ipsam per seipsam cum vino sæpe agitãdo coquito: & ubi ad bonam crassitudinẽ deuenisse videbitur, ad vuæ immaturæ succum affundito: & nitrum optimum torrefactum sensim ad pharmacum ammisceto, & floris æris minus quam nitri. Hæc postquam miscueris, coquito non minus tribus diebus, lignis ficulneis non multis succensis, aut prunis, vt ne torreatur: & ubi hoc pharmacum illinitur, omnia quæ imponuntur sicca sint, & vlcerã non humectetur. Vt edum 9 autem est hoc pharmaco ad vlcerã inueteratã ac recentia: & ad pudedi, & capitis ac aurium vlcerã. Aliud ad eadem vlcerã. Fel bubulum siccum, mel quam optimum, vinum album in quo cocta sint loti rameta, thus, myrrha æqualis, crocus æqualis, flos æris similiter. Ex liquidis autem vinum sit plurimum, deinde mel, paucissimũ vero fel. Aliud. Vinum, mel, oleum cedrinum: Sicca vero sint, flos æris, myrrha, malicorium siccum. Aliud. Flos æris tostus dimidia parte, myrrhæ duæ partes dimidiæ, croci partes tres, mel modicum, cum vino hæc Hipp. opera. Aa 3 tor

torrētur. Aliud. Thuris pars, gallæ pars, croci tres. Hæc singula sicca quam leuissime terito; deinde mixta ad solem calidissimum, affuso uæ immaturæ succo, donec viscosa fiant, per tres dies terito: postea uino austero, nigro, odorato, paulatim affuso diluito. Aliud. In uino dulci albo ilicis radices coquito, & ubi probe habere visum fuerit, de uino defuso duas partes sumito, & amurcæ olei quam siccissimæ partem vnam. Postea agitando coquito, ut ne torrefiant, lento igne, donec ad bonam crassitudinem deueniant. Aliud. Reliqua quidem eadē sint. Verum pro uino, acetū sit album acerrimum, in quo tinæ sint succidē lanæ. Postea ammixta amurca coquito, & succū caprifici affundito, & alumen Melium, & nitrum ac æris florē, utraq; tosta ammisceto. Hoc magis priore vlcera purgat. Verum prius non minus resiccat. Aliud. Lanæ succidas paucissima aqua tingito, deinde uini tertiam partem aliquā misceto, ac coquito donec bona prouenerit crassitudo. Ex his recētia vulnera quam citissime suppurari possunt. Aliud. Aron siccum inspergito ac adaptato. Aliud. Fici dū succulenta est corticē viridem, in uino tritum immittito: & sine uino, ipsum etiā cū melle.

Aliud. Ad acetum in quo cocta sunt loti ramenta (sit autem acetū album) amurcam oliuarum, & picis serum crudum ammisceto, & illinito, & instillato, & deligato sicca. (Hoc recētia vulnera auertit ne suppurentur) aut aceto abluito, & uino imbuta spōgia extergito. Aliud. Plumbum tritum cum spodio Cyprio leuigatum inspergito. Et loti ramenta inspergito: & squamā æris, & chalcitidem cum ære, & solam per se, & cum loti ramentis. Et aliās ubi siccis opus fuerit, talibus utendum est, & spodio Illyrico trito cum ramentis, & ipsis foliis ramentis, & flore argenti solo quam leuissimē trito: & aristolochiam rasam ac tritam leuiter, inspergito. Aliud, ad cruenta vulnera. Myrrha, thus, galla, ærugo, flos æris tostus, alumen Ægyptium tostum, cœnanthe, lanarum fordes, plumbago: Horū singulorum æquale pondus diluitur cum uino uelut superius, & reliqua præparatio sit eodem modo. Aliud. Acetum quam acerrimum album, mel, alumen Ægyptium, nitrum optimum leuiter tostum, fellis parū, simul coquito. Hoc carnem superexcrecentem consumit, & cauat, & non mordet. Aliud. Herba est paruis foliis prædita, cui nomen est Parthenium microphyllum. Hæc ver-

ucas de pudendo aufert: & chalcitis ex insula Melo cruda, & elaterium tenue siccum adaptato: & malicorium tenue siccum eodem modo. Maxime autem replet caua, pura, herba Lagopyrus nomine: est autem tritico similis ubi arefcit, folio paruo uelut olea, sed longiore: & marrubij folium cum oleæ foliis. Aliud. Caricæ siccissimæ internam partem pinguem, mel lis speciem referentem duabus portionibus cum seminis lini tosti non admodum, ac triti quam tenuissimē parte vna. Aliud.

Caricæ partem internam, & florem æris tenuem modicum, & fici succum.

Aliud. Caricæ partem internam, chamæleonem nigrum, bubulum fel siccum.

Aliud. Reliqua quidem eadem sint.

Verum sicca, nasturtium tenue crudum, irio, utrunque pari pondere: caricæ uero partes duæ sunt, & seminis lini partes duæ, cum fici succo. Quum autē aliquo horum pharmacorum uteris, splenia aceto imbuta superne imposito, & spongia super splenia imposita deligato, & paulo magis apprimito. Si uero circumficæ partes inflammata fuerint, quicquid conferre visum fuerit circumponito. Si liquido uti uoles, etiam caricum pharmacum illinito, & uelut supra scriptum est deligato eodem modo. Est autem ex his pharmacum factum: veratro nigro, sandaracha, squama æris, plumbo uito, cum multo sulphure, auripigmento, cantharide. Ex his prout visum fuerit componito, ac utitor. Diluuntur oleo cedrino. Postquam uero satis fuerit illitum, pharmacum eiicito, & aron coctum, tritum imposito: aut siccum, tritum oleo subactum. Et si sicco carico uti uoles, liquida remouere oportet, & pharmacum inspergere. Facit autem siccum ex veratro solo constans ac sandaracha. Aliud liquidum.

Herba est cuius folium simile est aro natura, uerum album, lanuginosum, ad hederæ folij magnitudinem. Hæc herba cum uino imponitur. Aut ilicis partem eam quæ est circum truncum, cum uino tritam imposito. Aliud. Uæ immaturæ succus, acetum acerrimum, flos æris, nitrum, succus caprifici. Ad uæ immaturæ succum alumen iniicito tenuissime tritum, & in uas æris rubri immisum ad solem exponito ac agitato, & ubi ad bonam spissitudinē deuenit tollito. Sicca ad cruenta vulnera hæc faciunt. Veratrum nigrum tenuissime tritum inspergitur, quandiu aliquid humoris inerit ac depascentis. Deligatio

gatio uerò eadem est quæ in emplastris.

Aliud. Salis grana siccissima in æneam ollam, aut fictilem nouā immittito, magnitudine maxime æqualia, nō magna: & mel optimum dupla salis mensura, pro coniectura facta, ad solem affundito: deinde ollam prunis imposito, & dum totum combustum fuerit, finito. Postea exterso ac expurgato per spōgiam vlcere inspergito, & uelut prius deligato, & paulo magis cōprimito. Postridie uerò qua parte non adhæserit pharmacum inspergito, comprimito ac deligato. Vbi uerò pharmacum discedere uoles, acetum calidum affundito, donec discedat: & rursus eadem facito, si opus fuerit extersione per spongiam facta. Aliud siccum mordax. Misy quam leuissime tritum inspergito in ea quæ humida sunt ac putrida: & florem æris tenuem nō penitus leuiter tritum. Aliud siccū similiter mordax. Vbi spongia extersisti, lanas quam maxime succidas in testa exurito, face admota donec totas combusseris: hoc pharmacum leuiter tritum inspergito, & eandem deligationem adhibetō. Aliud siccum ad eadem vlcera. Chamæleon niger, alumen fici succo subactū: subigito autem tostū, & anchusam misceto. Aliud. Anagallis & alumen Ægyptium tostum.

Aliud. Puluillum insperfilē Orhomeniū inspergito. Cæterum ad nomas proserpēdo depascentes, alumen Ægyptium tostum, itēmq; Melium facit. Verum nitro tosto insperfo prius præparare ac spongia extergere oportet. Facit & chalcitis tosta. Torrere autē oportet, donec flammæ speciei induat. Ad uetera vlcera in tibiis oboriantia: (sunt autem sanguinolenta & nigra) meliloti florem tritū, melle subactum, cataplasmatibus modo utere. At uerò supra neruos dissectos, myrti syluestris radices cōtusas ac cribratas, & oleo subactas deligato. Et herbam quinquefolium (est autem alba & lanuginosa, & altior à terra, quam nigrum quinquefolium) in oleo tritum deligato, & tertia die exoluito. His autē medicamentis in hyeme potius quam æstate utendum est. Medicamenta mollientia, quæ etiam cicatrices, pulchras faciunt.

Scilla internam partē mucosam terito, & resinam de picea, cum recēti adipe suillo, & oleo modico, resinæque ac cerusa modica. Et adipem anserinū, ac suillum recentem purum, & oleum modicum, & scillam, & ceram albissimam. Aut scillam, oleum album, resinæ parum, ceram, adipem

suillum ueterem ac recētem. Facit & oleum, & ærugo, & scilla, & resina. Sint autē duæ partes ueteris adipis ad recentem: de reliquis autem quātum opportunum esse visum fuerit. Adipem recentem liquefactum in aliā ollam defundito, & plumbaginem leuissime tritā ac cribratam cōmisceto ac coquito, & primū agitato. Coquito autem donec defillarum in terram cōgelatur: deinde tollito, ac reliquum diffundito, præter lapidem subsidentem: & resinam iniicito ac agitato, & modicū oleum cedrinum, & quod prius diffusum ac ablatū fuit ammisceto. Porrò in omnibus mollibus in quibus resinā ammisces, ubi pharmacum ab igne abstuleris, in calidū adhuc resinam immittito ac agitato. Aliud. Adeps suillus uetus & nouus, & cera, & oleum. Sicca uerò, loti ramenta, thus, plumbago: thuris uidelicet, pars vna, plumbaginis vna, & ramentorum loti vna. Sint autem adipis ueteris partes duæ, ceræ vna, & noui adipis vna. Aut adipem solum ueterem suillum, & cum ipso adipem caprinum recentem, quam minime cum membrana, sed purgatam, parū terito aut contundito, & oleum affundito, & plumbum cum spodio inspergito, & ramentorum loti dimidium. Aliud.

Adeps caprinus, spodium, chalcitis carulea, oleum. De Ambustis. Illicis radices coquere oportet teneras. Quarum si cortex crassissimus est ac uiridissimus, confectum in tenues partes, uino albo affuso, lento igne coquito, donec ad bonam crassitudinē deueniat, ut illini possit. Potest & in aqua coqui eodem modo. Aliud non mordax. Suillum adipem solum ueterem liquefactum illinito. Superne uerò scillæ radicem dissectam imposito ac deligato. Postridie uerò foueto ac perfundito, & adipem suillum ueterem liquato, & ceram ac oleum ammisceto, thus item, & loti ramenta, ac minium: hoc ubi illeueris, arifolia in uino ac oleo cocta apponito ac deligato. Aliud. Postquam suillo adipe illeueris uetusto, hastulæ regiæ radices in uino coctas ac tritas superillinito. Aliud.

Adipem suillum ueterem liquato, & resinam ac bitumen ammisceto, & hæc lintheo illita, ad ignem calefacta, imposito ac deligato. Quū in dorso ex plagis, aut aliās vlcus factum fuerit, scilla cocta, trita, ac lintheo illita deligato. Postea uerò adipem caprinum, & recentem suillum, & spodium, & oleum, & thus illinito. Tumores in pedibus oborti, & sponte, & non sua spon-

te, in quibus neque tumores, neque inflammatio à cataplasmatibus sedatur: & si quis spongas deliget, aut lanas, aut aliud quid super sanam partem, postea intumescit sua sponte, ac inflammatur: influxio sanguinis per venas in causa est, si cui non contusio causa est. Et si alicubi alia in corporis parte tale quid fiat, eadem ratio est. Verum sanguinem detrahendum oportet, de venis præsertim influentibus, si conspicua fuerint.

16 Sin minus, pertudere tumores oportet; profundioribus ac frequentioribus vulnusculis impactis. Sed & in aliis omnibus quæ pertundis, sic facere oportet, atque hoc acutissimis ac tenuissimis ferramentis. Quum verò sanguinem detrahis, spicillo bene valde premas, ut ne contusio accedat. Aceto autem perluito, & grumum sanguinis in hiatis ne relinquo: & illito cruentis vulneribus destinato medicamento, lanas succidas, carminatas, molles deligato, vino & oleo resperfas. Et pertusam partem egerita habeat, ut refluxus sit sanguinis, non defluxus: & omnino non humectet: & parum cibi capiat, & aquam bibat. Si verò ubi solueris, fissuras repereris inflammatas, cataplasma ex vitice ac lini semine imponito. Si verò ulcera fuerint fissuræ ac eruperint, ad rem respiciens, & quod opus fuerit adhibens, de cætero curato. At ubi varix inest in tibia, aut conspicuus, aut in carne, & tibia est nigra, & videtur opus habere sanguine ab ipsa defluente: talia nequaquam pertudere oportet. Plerumque enim magna vlcera

ex fissuris fiunt, propter varicis influxum. Verum varicem ipsum aliàs atque aliàs compungere oportet, ubi opportunum esse visum fuerit. Cæterum quum venam fecueris, postquam sanguinem dimiseris, & fasciam solueris, & non sistatur, in contrarium, partem habeat, quò refluxus sanguinis fiat, siue manus fuerit, siue crus, utpote sanguine retro fluente: atque ita tempus longius aut brevius decumbens expectet. Postea ipsum sic habentem deligato, nullo grumo existeto in fissura: deinde splenium duplum vino imbutum apponito, & super ipsum lanam puram oleo imbutam. Nam etiam si influxus sanguinis fuerit violentus, suppressio sit influentis. Et si grumo in fissura manente sic inflammetur, suppuratur. Præsum autem & potum plus aut minus venam secare sinere oportet, & aliquantum calefactum: & die calidiorè quàm frigidiorè. Si verò influat sanguis, cucurbitam affigere oportet: & si ablata cucurbita, multum sanguinis, aut ferofus sanguis fluat, cito priusquam repleatur rursus affigere, & quod restat extrahere. Sin minus, grumum in fissuris inhareret, & deinde ex ipsis ipsis inflammata vlcera fiunt. Aceto autem omnia talia perluere oportet, & postea non humectare, neque in fissuras decumbere: Verum aliquo medicamento cruentis vulneribus destinato fissuras illinere. Et quum infra genu, aut ad genu affigere cucurbitas oportuerit, stanti erecto, si stare poterit, affigantur.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Fistulis, Iano Cornario Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

1. Fistularum generatio.
2. Fistulae primum crescentes sunt ressecanda. Egrotantis ex fistula curatio. Alia curatio.
3. Intestini recti inflammatio. Causa huius morbi. Curatio.

Histulae sunt quidam ex contusionibus & tuberculis, fiunt autem & ex remigatione ac equitatione, quum in natibus congregatus fuerit sanguis prope sedem.

4. Urina stillicidium unde. Sedes elapsa.
5. Intestini recti humectatio & sanies suor. Sedes seu intestinum rectum elapsum.
6. Intestini recti prolapsum & sanguis profusus. Morbi huius generationis causa. Intestini recti inflammatio.

Putrescens enim distribuitur ad molles partes, nimirum quum & intestinum rectum sit humidum, & caro mollis, in quam distribuitur, donec tuberculum eruperit, & deorsum ad rectum intestinum computruerit. Postquam autem hoc factum fuerit, in fistulam abit, ac sanies manat, & stercus per ipsam fluit, & flatus, & abominatio multa.

multa. Ex contusionibus itaque fit fistula, ubi aliquis circa rectum intestinum locus contusus fuerit ex plaga, aut ex casu, aut vulnere, aut equitatione, aut remigatione, aut quacunq; talia sunt. Congregatur enim sanguis. Putrescens autem suppuratur, & suppurato verò ea quæ de tuberculis dicta sunt paritur. Primum igitur quum tale quoddam tuberculum nascens senserit, citius quam citissime secare oportet, priusquam suppuretur ad rectum intestinum.

2 Si verò iam ægrotatem ex fistula assumpseris, alij caulem recentem accipe, & homine supino reclinato, diductis cruribus altero huc, altero illuc, caulem immitte, donec offendas ac impinguas: & fistulam profunditatem per caulem metire, & sefelis radicem tenuissime tritam, aqua affusa ad dies quatuor macerato, eamque aquam trium cyathorum mensura, melle ammixto eger bibat ieiunus. Cum hac etiã ascaridas purgato. Quicumque verò relicti fuerint non curati, moriuntur. Postea linteum bysimum thymalli magni succo imbutum, flore aris tosto trito insperso, in penicilli figuram intorque longitudine fistulæ æqualem, filo per summum penicillum transmissio, & rursus per summum caulem: & homine supino reclinato, adhibito catoptere instrumento sedem expandente, corrosam recti intestini partem inspicito, & sic caulem immitto: & ubi in intestinum incidit, apprehensum retrahito, donec penicillus fuerit intrusus, & superiori ac inferiori parti adæquatus. Postquam verò fuerit intrusus, glandem corneam in intestinum indito, & podice ex terra cimolia oblito finito. Vbi verò ventrem exonerat, eximito, ac rursus indito, donec ad quintum pervenerit diem. Sexta autem eximito, extrahens penicillum ex carne, & alumen terito, eoque glandem expleto, & in intestinum indito ac finito, donec alumine liquidum fiat. Podicem verò myrrha illinito, donec coaluisse visus fuerit. Alia curatio. Crudum linum tenuissimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circumdato: deinde facto specillo staneo in summa parte perforato, & initio lini complicati in specillum immisso, spicillum in fistulam demittito, & simul sinistra manus digitum indicem in sedem indito: ubi verò spicillum contigerit digitum, inflexa summa spicilli parte, initium lini quod est in spicillo per digitum adducito: & spicillum quidem rursus extrahito, lini

verò initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato. Postea verò dimissum negotia sua obire iubeto. Cæterum quantum putrescente fistula de lino laxatur, tantum intendere oportet, ac intorquere semper singulis diebus. Si verò linum crudum computrescat, priusquam fistula corrodatur, aliud linum ad palmum intortere, immittere ac connectere. Pilus enim ea de causa ad crudum linum additur, quod non putrescit. Postquam verò fistula computruerit, spongiam mollem in tenuissima frusta coactam apponere oportet: deinde in fistulam quidem, florem aris tostum multum per spicillum immittere: Spongiam verò melle illinere, & subiecto digito indice sinistrae manus, vltra protrudere: & appositam alteram spongiam deligare (eodem modo velut in hæmorrhoidibus.) Postridie verò exolvere, & aqua calida abluere, & cum spongia per sinistrae manus digitum fistulam purgare conari: & rursus aris florem immittere, ac spongiam deligare. Atque hæc facere oportet per dies septenos. (In his enim maxime tunica fistulæ computrescit.) de cætero verò donec sanata fuerit spongiam deligare: Nam dum per hunc modum fistula à spongia cogitur ac explicatur, neque rursus concidere poterit, neque alia ipsius pars sanabitur, alia verò rursus complebitur, sed in seipsa tota sana erit. Verum in hac curatione multa aqua calida proluere oportet, & fame macerare. Si verò non corrosa fuerit fistula, spicillo immisso secato, donec diduxeris, & aris florem inspergito, & ad dies quinque finito: deinde aquam calidam affundito, & polentam aqua subactam superimponito, & betarum folia deligato. Vbi verò exciderit aris flos, & fistule vlcus purum fuerit, velut priorem curato. Si verò in loco sit ubi fieri id non possit, & profunda etiã sit fistula, flore aris, & myrrha, & nitro in urina dilutis colluito: & in fistulæ osculum plumbeam glandem indito, ut ne coalescat. Collutio verò facienda est, penne fistula ad vesicam alligata, & fistula intro immissa, atque sic collutione infusa. Verum sanus non fit, si non securatur. Si intestinum rectum inflammatum fuerit, & dolor habeat & febris, & frequenter ad exonerandum aluum desideat, & nihil egerat, & præ inflammatione sedes exiisse videatur, & aliquando urinae stillicidium corripiat: hic morbus fit, quum piuita ex corpore ad intestinum rectum decubuerit.

buerit. Conferunt autem calida. Quum enim hæc adhibentur, pituitam attenuare ac consumere possunt, & simul acrimonia sua salam pituitam aquosam reddere, vt non sit ardor, neque morsus aliquis in intestino. Curare itaque oportet hoc modo. Egrum in calidam aquam collocato, & trita granij enidi grana sexaginta in vini hemina, & olei hemina dimidia diluito, tepidificato, & infundito. Hæc & pituitam educunt & sterco. Si verò in aqua non sedet, oua cocta in vino nigro odorato, ad sedem apponito, calido quoque in inferno substrato, aut vsque aqua calida plena. Aut lini sementostum, molicum, tritum, pari farina, in vino nigro odorato, & oleo ammixta, cataplasmatim modo calidissimo imponito. Aut ordium & alumen Ægyptium tritum misceto, & glandem oblongam efformato, & ad ignem tepidificans digitis effingito, deinde summe tepidam effusa in sedem indito. Foris sedem autem derato obnito, & allium in vino nigro diluto coctum pro cataplasmate imponito. Postquam verò exemeris, in aquam calidam collocato, & solani succum, & anserinum ac suillum adipeum, & chryso collam, & resinam, & ceram albam commisceto simulque liquefacito, & cum his illinito: & quoad inflammationis durauerit, allium coctum cataplasma adhibeto. Et si quidem ad hæc à dolore liberetur, satis sit; Sin minus, bibat pepulæ, meconium album appellatū, aut aliud quoddam quod pituitam purgat. Et quoad diu durat inflammatio, edulis leuibus nutriatur.

4 Vrinæ stillicidium ex his incidit. Vesica ex intestino recto calefens, caliditate pituitam adducit; à pituita verò urinae stillicidium fit. Si quidem igitur vnà cum morbo sedetur, (solet enim plerumque ita fieri) satis est. Sin minus, medicamenta ad urinae stillicidium destinata exhibeto. Si verò sedes elaboratur, fomento per mollem spongiam adhibito, & cathleg mucos illito, è manibus deligatum suspendito ad modicum tempus, & redibit. Si verò amplius excidat, & non maneat intus, laterum mollitudines præcingito, & retrorsum fasciam ex cingulo submittito: & vbi sedem intro protrusisti, spongiam mollem aqua calida, in qua loti ramenta cocta sunt, imbutam imponito. Sed & de aqua ipsa ad sedem affundito, spongiam verò exprimito: deinde fasciam per media crura subextentam, circa vmbilicum deligato. Vbi verò aluum exonerare volet, inter tabulas angustissimas

insidens id faciat. Si verò puer fuerit, intra mulieris pedes ad genua acclinatus. Dum autem ventrem exonerat, crura extēdat. Sic enim minime sedes exciderit. At si intestinum rectum humidum fiat, & sanies defluat, fece vini vsta & aqua ex myrti decocto abluito, & adiantum siccum, tusum, cribratum inspergito. Si verò sanguis profluat, ablutione ex iisdem facta chalcitidem, & cupressi, aut cedri, aut pini, aut terebinthi ramenta inspergito, pari mētura de his ad chalcitidē ammixta. Foris secus autem ceratum crassum obnito. Quum sedes suæ rectum intestinum exciderit, & in loco suo manere noluerit, silphiū optimum ac densissimum derafum tenue inspergito: & sternutatorium medicamentum ad nates apponito, & hominem ad iram exacerbato. Aut vbi aqua calida abluisti, malicorium, & alumen, in vino albo trita, ad sedem affundito: deinde panniculos apponito, & femora per dies tres colligato, & ieiunet. Vinum autem bibat dulce. Si verò neque sic retro cedat, minium mixtum, cum melle illinat. Intestinum rectum si procidat, & sanguis profluat, de ari radice detractum corticem in aqua coquito, deinde tritū farina ammixta calidum imponito.

Aliud. Vitis syluestris, quam aliqui pilotrium vocant, radices tenerimas derafas in vino nigro meraco austero coquito, deinde tritas tepide imponito. Sed & farinam ammisceto, & in vino albo ac oleo subigito, & tepide imponito. Aliud. Cicutæ semen vino albo odorato infillato terito, deinde tepide imponito. Si verò inflammatum fuerit, hederæ radicem in aqua coctam, leuiter tritam, ammixta farina optima, in vino albo subactam imponito, & oleum ad hæc ammisceto.

Aliud. Mandragoræ radicem maxime viridem: Sin minus, siccam: viridem itaque lotam ac cōcisam, in vino diluto coquito, ac imponito: siccam verò tritam similiter imponito. Aliud. Cucumeris peponis internam partem leuiter tritā imponito.

Si verò dolor fiat, & inflammatum non sit, nitrum rubrum affato, ac leuiter terito, & alumen ac salem torreto ac leuiter terito, & pari mētura singula misceto, deinde ad picem optimam ammisceto, & linteo illita apponito ac deligato. Aliud. Capparis folia viridia trita, in marsupium coniecta adalligato: & vbi vrere videberis auferro, ac rursus apponito. Si verò folia non affuerint, corticem radicis capparis cōtusum,

sum, vino nigro subactum, eodem modo alligato. Hoc etiam ad splenis dolorem bonum est. Ex his cataplasmatim, quæ quidem frigefaciunt, auere prohibent: quæ verò molliunt ac calefaciunt, diffundunt: quæ in sese trahunt, siccant & attenuant.

Porro hic morbus fit, quum bilis & pituita ad hos locos decubuerit. At recto intestino inflammato, medicamento in quod resina, & oleum, & cera, & plumbago & adeps calidissimus commiscantur, illinere oportet.

HIPPOCRATIS COI

Liber de Hæmorrhoidibus, Iano Cornario

Medico Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 Hæmorrhoidum generatio. Curatio.
- 2 Cognitionis. Curatio quæ post hæmorrhoidum vltionem adhiberi solet.
- 3 Alia curatio. Alius modus.
- 4 Excuberantia peponis inus delatascens. Cui sanguis non suat in hæmorrhoidibus, ablata excuberantia. Manus aut crura in articulis rescat a sanguinem non fundunt: supra verò vel infra fundunt.
- 5 Alius modus curationis hæmorrhoidum. Phragmites.
- 6 Hæmorrhoidum per glandes curatio. Mulieris hæmorrhoidis curatio.

Hæmorrhoidum morbus hoc modo fit. Quum bilis aut pituita ad venas recti intestini decubuerit, sanguinem qui in venis est calefacit. Calefcentes autē venæ ex vicinis venulis sanguinem attrahunt: & vbi replētur, interna sedis pars intumescit, & capita venarū supereminet: & partim dum à stercore exeunte cōprimuntur, partim dum à coaceruato sanguine coguntur, sanguinem ei aculantur: atque hoc maxime quidem vnà cum stercore, aliquando verò etiam sine stercore. Curare autem oportet hoc modo. Primum equidem nosse oportet in quo loco sint hæmorrhoides. Rectum enim intestinum & secans, & resicans, & consuens, & vrens, & putrefaciens, etiā si grauissima hæc esse videantur, nihil læseris. Tubo autem preparari ferramēta septem aut octo, magnitudine palmi, crassitudine spicilli crassi, ex summa parte reflexa ac lata, velut in obolo paruo. Et vbi priore die purgatorio medicamēto purgasti, ea qua rem aggredieris vrito, & homine supino reclinato, & puluinari sub lumbos

subiecto, sedem quam maxime per digitos foras extrahito: ferramētaque candentia facito, ac vrito, donec resiccaueris, & hoc ita vt ne contingas. Vrere enim oportet, & nullam hæmorrhoidem sine vltione sine re, sed omnes exurere. Cognosces autem hæmorrhoidas non difficulter. Supereminent enim in internam recti intestini partem, velut vna acini, liuidæ, & simul vt sedes extrahitur, sanguinem ei aculantur.

Detineat autem aliqui ipsius caput & manus, dum vritur, vt ne moueatur: & dum vritur vociferetur, sedes enim magis inde eminent. Postquam verò vsiseris, lentes ac eruum coquito, & ex aqua trita imponito, ad quinque aut sex dies. Septima verò die spōgiam mollem in tenuissima frustra condidito. Sit autē latitudo spōgiæ vndiquaque sex digitorum: deinde super spōgiam linteam tenue, ac leue, spōgiæ æquale, melle illitum imponito, & postea subiecto digito indice sinistrae manus, mediam spōgiam in sedem quam penitissime protrudito, deinde supra spōgiam lanam apponito, quo in sede quieta permaneat. Et laterum mollitudines præcingito, & retrorsum fasciam ex cingulo submittito, quā per media crura receptā, ad cingulum circa vmbilicum deligato. At pharmacum de quo dixi, ad densam ac robustam carnē faciendam ac producendam deligatur, & nō minus quam viginti diebus hæc diligare oportet. Sorbenda autem est semel in die farina, aut milium, aut furfurum decoctum: & aqua bibenda. Si verò ad aluum exonerandam desideat, aqua calida proluito, & tertio quoque die lauet. Alia curatio. Extractam quam maxime sedem, aqua calida perfūdito, deinde summas hæmorrhoidum

dum partes præsecato. Pharmacum autem ad sectionem præparatū sit hoc. In æreum vas mingito, & in vrinam, æris florem totum, critum, leuicem inspergito, deinde diluito, ac vas agitato, & in sole siccatō. Vbi verò siccatum fuerit, eradito, terito, & leuigatum ad anum apponito, & splenia oleo imbuta addito, ac spongiam supra deligato. Alius modus. Adnascitur ad venam sanguifluam extuberantem, velut mori fructus, & si quidem valde extra fuerit extuberantia, carnis tectorium circū ipsam nascitur. Hominem igitur flexis genibus in duo mortaria siue excisos lapides locato, ac videto. Cōperies enim inflatas partes inter nates circa sedem, sanguine verò intrinsecus procedere. Si itaque mollis sit, & sub tectorio cedat extuberantia, digito ipsam auferre oportet. Nihil enim plus difficultatis hæc res habet, quàm si quis dum ouicula excoriatur, digito inter cutem ac carnem adigat. Atque hæc interim dum loqueris, ægro non animaduertente facito. Postquam autem extuberantiam abstuleris, necesse est sanguinis cūsus ex tota detractione promanare. Itaque vinō austero in quo gallæ maceratae sunt, cito abluere oportet; & vena sanguiflua vnā cum extuberantia peribit, & tectorium sedabitur, & quanto vetustior affectio fuerit, tanto facilius sanatio erit. Si verò penitius intus deliquerit extuberantia, per catoptrem inspicio, & ne catoptere decipiaris videto. Dum enim aperitur, extuberantiam explanat, dum verò rursus contrahitur, recte ostendit. Auferre autem oportet, veratro nigro in anū sublito, deinde tertia die auferre, ac vino austero infuso colluere.

Cæterum quod sanguis nō fuit, quū abstuleris extuberantiam, mirari non oportet. Neque enim si in articulis disseces manus aut crura, sanguis profluat. Si verò supra aut infra articulos secueris, cauias, ac san-

guifluas venas cōperies: & difficile fuerit vt expedite sistas. Sic etiam hæmorrhoidem in sede, si supra aut infra extuberantia detractione secēs, sanguis profluat. Si verò ipsam extuberantiam in contextu abstuleris, non profluat. Si quidem igitur ita sedatur, bene habet: Sin minus, vrito, cauendo, vt ne contingas ferro, sed propē admōris ferramētis resiccato, & florem æris ex vrina apponito. Alius modus curationis hæmorrhoidum. Clysterem facere oportet, velut arundinem, sepiariam, phragmiten appellatam, & in ipsum ferramētum probe congruum adaptare. Deinde indita in sedem clysteris fistula, ferramentum candens immittere, ac frequenter eximere, quo magis caleferi sustineat, & neque vlcus ex calore habeat, & venæ resiccatae sanæ fiant. At verò si neque yrere, neque resicare voles, vbi multa calida aqua proluisti, & sedē euerfam extraxisti, myrrham tritam, leuigatam, & gallā, & alumen Ægyptium vstū, vna & dimidia ad reliqua parte, & melantheria tantundem accipe, atque siccis his vttere. Hæmorrhoidem enim ab his medicamentis deceder, velut corium combustum. Hæc facito donec omnes extirpaueris. Et dimidia chalcitidis vstæ pars idem efficit. Si verò glandulis sanare voles, sepiæ testam, plumbaginis tertiam partem, bitumē, alumen, florē æris modicum, gallam, æruginē modicam commiscero, & mel coctum affundito, & formatam ex his glandem oblogiorem apponito, donec extirpaueris. Muliebrem hæmorrhoidem hoc modo curato. Multa calida aqua proluito. In aqua verò, odorata, velut est myrica, trita, coquito: deinde spumam argenti tostam, & gallam miscero, & vinū album, & oleum, & anseris adipem affundito, omniaq; simul trita, post factam prolutionem illinenda dato. Proluere verò oportet sedē quā maxime extracta.

HIPP

HIPPOCRATIS COI

Liber de Visu, Iano Cornario Medico

Physico interprete.

Argumentum in librum sequentem.

- 1 *Oculi corrupti carulei sientes. Oculi maris speciem reserentes. Oculorum color, inter caruleum & marinum medius.*
- 2 *Palpebra quā pro sua natura crassiores. Palpebra scabie laborantes.*
- 3 *Nyctalops. Oculi sani visum corruptentes.*
- 4 *Lippitudo annua & popularis.*

Oculi corrupti sponte quidem carulei euadentes, deropente tales fiunt: & vbi facti fuerint, non est talium sanatio. Qui vero maris speciem referunt, paulatim per multum tempus procedendo corrumpuntur: & saepe alter oculus in multo tempore postea corruptus est. Huius caput purgare oportet, & venas vrere. Et si quis ab initio curatus fuerit hoc modo, malum sedatur, & in deterius nō procedit. At qui colorem inter caruleum ac marinum medium referunt, si quidem puero tales fiant, vbi senior sit, sedantur. Si vero seniori septimum annum egresso fiat, melius videt magna valde & splendida: & videt quidē procul, sed non clare: & si quid valde ad oculum admouerit, etiam hoc videt, aliud autem nihil. Confert autem huic capitis purgatio, & capitis vstio. Sanguinē vero his detrahare nō cōducit, neque caruleo, neque maris speciem referenti. Et visum oculorum, oculo sano existente, in iunioribus hominibus, tum femellis, tum masculis, quicquam faciendo nihil iuueris, quandiu adhuc augetur corpus. Quum autem non amplius augetur, ipsius oculi palpebras intuitus radendo attenuato, & si opus esse visum fuerit, etiam ferramētis non admodum candentibus intrinsecus inurito. Quum vero palpebras oculi raseris, lana Milesia, crispa, pura, circumfusum obuoluta, radito, ipsam oculi coronam vitando, vt ne ad cartilaginē vsque peruras. Signum autem sufficientis rasturæ est, non amplius splendidus sanguis exit,

sed sanies cructa aut aquosa. Tunc vero liquido aliquo medicamento, in quo flos æris est, defricare oportet. Postea autem vbi & rationis, & vitiois crustæ exciderint, & vlcera purgata fuerint ac germinauerint, fissuram per sinciput fecare oportet, & quum sanguis defluerit, medicamento cructis vulneribus idoneo illinere: deinde vero & huius, & omnium caput purgare operæ precium est. Palpebræ si crassiores quā pro natura fuerint, ex inferna parte carne quantum potes quā expeditissime ressecta, postea palpebram inurito, non candentibus ferramentis, vitando naturam pilorum: aut flore æris toto tenui adstringito. Quum autem crusta exciderit, velut reliqua curato. Quum palpebræ scabie laborat, & pruritus habet, floris æris glebulam ad cotem terito, & ex ipso palpebram defricato. Et tunc squamā æris quā tenuissime terito, deinde vnae immaturæ succum excolatum affundito, ac leuiter simul terito: & postea reliquum succum in vase æris rubri affundens, paulatim terito, donec crassitudo fiat velut alij intritum: & vbi resiccatum fuerit medicamentum, leuiter trito vttere. Nyctalops medicamentum bibat deorsum purgans, & caput purgetur, & ceruicem eius quā maxime scarificato, & fame ad multū tempus premito. Vbi vero remiserit, vnum aut duo frustra, prout maxima deorare potest, de hepate bubulo crudo in melle tincto exhibeto. Si cui oculi dum sani sunt visum corrumpat, huic sectione & insuper excoriatione in sinciput facta, os excindere, & aquam auferre oportet, sicq; curare: & ita sani fiunt. Ad lippitudinem annuā ac popularem conducit purgatio capitis, & ventris inferni. Et si corpus habeat, sanguinis detractione ad quosdam eiusmodi dolores confert. Conferunt & cucurbitæ circa venas affixæ. Cibis modicus panis, & aqua potus. Decumbat autē æger in tenebris, procul à fumo, & igne, & aliis splendidis, atq; hoc in obliquū, modo in dextram, Hippo. opera. Bb modo

modo in sinistram partem. Caput vero ne humectet, neque enim conducit. Cataplasma, si dolor non adest, verum velut ad fluxionem cohibendā, non confert, quum tumores sint dolbris exortes. Verum post acria medicamenta, quæ ad dolorem illinuntur, postquam dolor sedatus fuerit ac separatus, post medicamenti illitionem, tunc cataplasmata imponere conducit, si

quod commodum fore visum fuerit. Nec vero ad multum tempus contentē intueri confert. Lachryma enim prouocatur, quū non possit oculus ad splendida officio suo fungi. Sed neque ad multum tempus claudere oculos conducit; maxime si fluxionem calidam habeat: Lachryma enim suppressa, calefacit. Si vero fluxio non sit, cum puluillo sicco sublitionem facere cōducit.

HIPPOCRATIS COI

Epistola, Iano Cornario Medico

Physico interprete.

¶

Argumentum in librum sequentem.

- 1 *Anxietas spiritum magnum ac densum habet. Pe-*
silentis morbi grassationem naturalia auxilia non,
sed ars ipsa corporum mutationem indicans curat.
- 2 *Hippocratis genus & familia. Medicina ab*
Hippocrate ex paruis ac vulgaribus ad magna est e-
uecta. Hippocrates à Crisamide rege nonu, ab
Æsculapio decimus octauus, à Ioue vigesimus.
Hippocrates ab utroque femine à dijs ortum habet.
A quibus medicinam cognouit. Hippocrates æ-
gualis cum dijs honores & donaria consecutus est.
- 3 *Consilio præstantem virum inuenire difficile est.*
- 4 *Hippocrati sapientiā quam auri potior fuit ratio.*
- 5 *Risus Democriti. Aerem Democrito esse idolis*
plenum.
- 6 *Sapientia res est omnibus cognata.*
- 7 *Viriboni & eruditi populi sunt munimenta. Artes,*
dona deorum: homines vero nature sunt opera.
Artis operalibera esse debent. Scientia quatenus
seruire dicantur.
- 8 *Auaritia. Anime morbi insania Hippocrati cen-*
sentur. Diuitie, patrie inimige.
- 9 *Hostes seruare & amicos mercede sanare, æquale*
peccatum.
- 10 *Atrabile percitorum actiones & studia. Disciplina-*
rum studiosi solitudinis & tranquillitatis amates.
Cupiditates malorū ministræ. Mens ab externis
curis agitata quiete reficitur.
- 11 *Quatenus Democritus insania morbo laborare vi-*
deatur.
- 12 *Doctrina quantumuis multa, non tamen immodica*
putanda. Anno salubri, morbi minus insistant.
- 13 *Mulier semper moderatore eget. Amicus quam*
parentes in custodienda vxore diligentior.
- 14 *Risus immodicus insania signum. In mūdo res due*
precipue.
- 15 *Hippocratis de Democrito somnium.*
- 16 *Veritatis cultus.*
- 17 *Medicina varicationi cognata. Cratenas ra-*

dicifeca.

- 18 *Anaritia radix. Herba montana cur aquis præ-*
stantiores. Herba lacustres quales. Dilatio ab
omni arte aliena est.
- 19 *Anima curaciones. Periclitantium natura. Me-*
dico fines duo propofiti.
- 20 *Medicamentorum purgantium natura incerta.*
- 21 *Purgationes per veratrum semper sunt stabiliores.*
Melampus.
- 22 *Bilis causa furoris hominibus. Humana studia circa*
res inanes ac nullo studio dignas versari.
- 23 *Mundorum infinitates Democrito multe. Huma-*
norum studiorum vanitas.
- 24 *Vita omnes Therfitæ sunt.*
- 25 *Omnium rerum vicistudo. Successuum fortuna*
magnitudo periculosa.
- 26 *Auaritia malorum omnium causa. Hominis na-*
tura ad caterorum animantium naturam collata.
- 27 *Pœonia pharmaca. Æsculapius propter seruatos*
homines fulmine ictus. Homo totus ex natiuitate
morbus est. Humana nature miseria.
- 28 *Medicina contemptus vnde. Veritatis cognitio*
nulla, neque vllum testimonium. Virtutis labor,
solidis insania iudicatur.
- 29 *Veratrum. Medico que in egrotis consideranda.*
Insania causa.
- 30 *Quies cerebri, sapientie in homine causa. Cerebri*
corruptio.
- 31 *Hominum erga medicos maleuolentia. Medicine*
finem Hippocrates etiam senex non est consecutus.
- 32 *Veratrum sumpturi quomodo preparandi. Motus*
corporis turbat. Veratrum quibus inimicum. Ex
veratro conuulso. Purgatio sursum ac deorsum
versus quibus conueniat. Pharmaca quibus vitada.
- 33 *Inflammatione in principio laborantibus pharmaca*
imnica. Veratrum quibus dandū, & quibus non.
- 34 *Veratri purgatio per superiora, quam inferiora tu-*
rior. Sesamoides.
- 35 *Geometria cognitio Medico necessaria.*
- 36 *Dierum criticorum ratio & cognitio.*

37 Me

- 37 *Medicina cognitio vniuerso hominum generi ne-*
cessaria. Sapientia cum medicina cognatio. Sapi-
entia presente sanitate augetur.
- 38 *Nature humana descriptio. Cerebrum. Pili.*
Oculi. Pupilla. Nares. Labium. Mentum.
Aures. Lingua. Guttur & gula. Cor. Hepar
& venacava. Bilis flaua sedes. Venter. Inie-
stina. Renes. Omentum. Vesica. Uterus.
Pylorus. Testiculi. Pubes. Crura & brachia.
- 39 *Morborum vniuersorum animalium genera duo.*
Febris conuulsiōni succedens.
- 40 *Caput humanorum morborum radix.*
- 41 *Decretum Atheniensium. Hippocrates ob innu-*
mera sua in Græcos bene merita, magnis sacris publi-
cè ab Atheniensibus fuit initiatus.
- 42 *Hippocratis oratio ad aram consistens.*
- 43 *Hippocratis de Atheniensibus præfagium.*
- 44 *Locis omnibus non eadem conuenire auxilia.*
- 45 *Potesias, malares.*

Rex Regum magnus Artaxerxes,
Pato gaudium.

Orbus pestilens, appella-
tus inuasit exercitus no-
stros: & quū nos saepe mul-
ta fecerimus nihil adhuc
remisit. Quare magnopere,
& per omnia tibi à me
data dona, te rogo, vt aut aliquid ex natura
tua excogitatum, aut aliqua ex arte actio-
nem, aut aliquod alterius viri mederi po-
tentis consilium, celerrime ad nos mittas.
1 Propulsa oro hoc malū. Multa enim an-
xietas populum corripuit, quæ spiritū ma-
gnū ac densum habet. Non belligerates de-
bellamur: quū hostiā habemus bestia illam
ouilia deuantem. Sauciauit multos: egre
curabiles fecit: amara spicula immittit.
Consilij inops sum. Non amplius habeo
quod cum viris natura prudentibus con-
sultem. Solue hæc omnia, neque nos bono
tuo consilio destituas. Vale.

Patus, Regi regum magno Artaxer-
xe gaudium.

Naturalia auxilia pestilentis morbi po-
pularē grassationem non soluunt. Qui e-
nim ex natura fiunt morbi, eos ipsa natura
iudicans sanat. Qui vero ex populari gras-
satione, eos ars curat, artificiose iudicans
corporum mutationem. Hippocrates autem
2 quidem medicus curat hoc malū. Et genere
quidem est Doriensis, ex ciuitate vero Co,
patre Heraclida q. filius fuit Hippocratis,
qui Gnosidici, qui Nebri qui Softrati, qui
Theodori, q. Cleomitadæ, qui Crisamidis.

Hic diuina natura præditus est, & ex paruis
ac vulgaribus, ad magna ac artificiosa, me-
dicinam euexit. Est igitur diuinus Hippo-
crates, nonus quidem à Crisamide rege, de-
cimū autem & octauus ab Æsculapio, vi-
gesimus vero à Ioue: ex matre vero Praxi-
thea Phanaretes filia, ex familia Heracli-
darum. Quare ex utroque femine à diis
ortum habet diuinus Hippocrates: vt qui
à patre quidem Asclepiades est, à matre
vero Heraclides. Didicit autem artem,
tum à patre Heraclida, tum ab auo Hippo-
crate. Verum ab his quidem primum, ve-
lut verisimile est, in re medica initiatus est,
quantum sanè credibile est hos nouisse.

Vniuersam vero artem ipse seipsum do-
cuit, diuina natura vsus, & intantum ani-
mi industria progenitores transgressus,
quantum etiam artis præstantia eosdem
superauit. Tollit autem non bestiarum
genus, sed ferorum ac agrestium morbo-
rum, per magnam terræ ac maris partem,
Æsculapij auxilia (quemadmodum Tri-
ptolemus Cereris femina) dispergens.
Proinde iustissime in multis terræ locis di-
uinos honores etiam ipse consequutus est,
& iisdem donariis cum Hercule & Æscu-
lapio ab Atheniensibus dignus factus est.
Hunc ipsum accersere, & auri atque argenti
quantum voluerit, ipsi dare iube. Hic enim
non vnum modū curationis huius morbi
nouit. Hic est sanitatis pater, hic seruator,
hic dolorum curator. In summa, hic diuinæ
scientiæ princeps est. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes, Hy-
stanidi Hellepontis præfecto.

Hippocratis medici Coi ab Æsculapio
originem ducentis, gloria artis etiam ad
me peruenit. Dato igitur ipsi auri quātum
voluerit, & reliqua abūde, quibus opus ha-
bet & ipsum ad nos mittito. Nam optima-
ribus Persarum æqualis erit. Et si quis alius
bonus vir est in Europa, eum domus regiæ
amicum facito, nil diuitiis parcēs. Viros
enim inuenire, qui consilio præstent, non
est facile. Vale.

Hystanis Hellepontis præfectus, Hippo-
crati ex Asclepiadis prognato gaudium.

Magnus rex Artaxerxes te opus habet,
& misit ad nos præfectos, iubens tibi argen-
tum & aurum, & reliqua quibus opus ha-
bes, & quæcunque voles, dare, & breui ad
se mittere. Fore enim te optimatibus Per-
sarum æqualem. Tu itaque cito adūs. Vale
Hipp. opera. Bb 2 Hip

Hippocrates medicus, Hystanidi Hellesponti prefecto gaudium.

Ad epistolam quam misisti, à rege venisse adferes, remitte Regi quæ dico, quàm celerrime scribès: Quòd & victu, & vestitu & domo, & omni ad vitã sufficienti opulentiã fruimur. Perfarũ aut diuitiis vti, fas mihi non est: neq; barbaros homines à morbis liberare, qui hostes sunt Græcorum. Vale.

4 *Hippocrates Demetrio sanitatem.*

Perfarum Rex nos accersuit, ignarus quòd apud me maior est sapientiæ ratio, quàm auri. Vale.

Regi regum meo magno domino Artaxerxe, Hystanis Hellesponti prefectus gaudium.

Quam misisti epistolam, iubens demittere ad Hippocratẽ Coum ab Æsculapio originem ducentem, demisi. Sed & ab ipso responsum tuli, quòd scriptum tradidit, & ad domum tuam trãsmittere iussit. Itaque eius latorẽ ac nunciũ Gymnasbẽ Diutychen ad te misi. Vale.

Rex regum magnus Artaxerxes Cois hæc dicit.

Date meis nunciis Hippocratem Medicum malignis moribus præditum, & in me, & in Perlas petulenter se gerentem: Siminus, cognoscetis, etiam primi peccati pœnam vos duros esse. Urbem enim vestram deaustatam, & insulam distractam, in pelagus conuertam, vt in posterum tempus nemo sciat, an in hoc loco fuerit insula, aut vrbs Cos.

Coorum responsum.

Visum est populo, respondere nunciis ab Artaxerxe missis. Coi nihil indignum facient neque Merope, neque Hercule, neque Æsculapio. Quapropter omnes ciues non dabunt Hippocratem, etiam si pessima morte sint interituri. Nam quum Darius & Xerxes epistolas scripserint, & terram ac aquam à patribus nostris petiuerint, populus non dedit: quum eos ipsos se impetentes, similiter velut alios homines, mortales esse videret. Et nunc idem responsum dat. A Cois discedite: quoniam Hippocratem in manus vestras non dant.

Renunciate igitur ipsi vos nunciij, quòd neque Dei ipsi nostri negligentes erunt.

Senatus populisq;ue Abderitarum Hippocrati gaudium.

Nunc maxime vrbi nostræ in periculo versatur vir noster, ò Hippocrates, qui & præsentì tempore & futuro semper gloria vrbi sperabatur. (Neq; nũc, ò vos Dei omnes, nobis inuideatur) Hic præ multa quæ detinet ipsum sapientiã ægrotat, vt timor non vulgaris sit, si Democritus mente motus fuerit, reuera urbem nostram Abderitarum pestum iturã esse. Etenim oblitus omnium, & primum sui ipsius, vigilãs & noctu & interdium, & singula parua ac magna deridens, & totam vitam nihil esse putans, vitam transigit. Ducit aliquis vxorem, alius mercaturam exercet, alius concionatur, alius imperat, alius legatum agit, eligitur, abrogatur, ægrotat, vulneratur, moritur: At hic ridet omnia, dum alios mœstos ac tristes, alios gaudentes videt. Quin & de his, quæ apud inferos sunt, hic vir perferatur, hæc & scribit. Et idolis aërẽ plenum esse dicit. Et volucrum voces intentis auribus explorat. Et sæpe noctu exurgens solus cantilenas sensim canenti similis est.

Et se aliquando in rerum immensitatem proficisci dicit, & Democritus esse similes sibi ipsi innumerabiles. Et corpus vnã cum mente corrupens viuut: hæc timemus ò Hippocrates, ob hæc perturbati sumus.

Quapropter nos serua, & patriã nostrã consulturus cito adsis: neque nos contempseris. Nam neque ita viles sumus: & in nobis testimonium situm est. Ob ipsum enim conseruatum, & gloriam, & pecunias, & doctrinã famam consequeris: quãquam doctrinã ratio multo potior apud te est, quàm fortuna. Atramẽ & huius bona multa ac luculenta tibi à nobis obuient.

Etenim animã Democriti gratia, etiam si vrbs aurum esset, non nostrã voluntati responderet, aut quacunque tandem re illi carendum esset. Leges nostras putamus ægrotare, ò Hippocrates, leges præuaricari. Adsis optime vir, curaturus virũ insignem. Non medicus, sed conditor, sacrationem tota Ionia murũ nobis circundabis. Ciuitatem, non virum curabis: & Senatũ ægrotatẽ, & ne claudatur periclitantem, aperies. Ipse legislator, ipse iudex, ipse princeps, ipse seruator, & horum artifex aduenies. Ob hæc te expectamus, ò Hippocrates, atque hæc etiam sicut vbi veneris.

Vna ciuitas non ignobilis, imò tota Græcia rogat te, serua corpus sapientiã.

Quin

6 Quin potius ipsam apud te legationem agere puta doctrinam ab hac præuaricatione liberari supplicantem. Cognata equidem res est omnibus, velut apparet, sapientia. Verum his qui propius ipsam complexi sunt, velut nobis, etiã longe amplius. Et, sicut probe nosti, gratificaberis etiam futuro seculo, si non destitueris Democritum propter veritatem, cuius primas se latum esse sperat. Tu enim & genere, & arte coniunctus es Æsculapio. Hic vero Hercules est ex fratre nepos.

A quo est & Abderus, quemadmodum omnino audiisti, cuius cognomen vrbs nostra refert. Quare etiam illi grata fuerit Democriti sanatio. Quum igitur videas ò Hippocrates, & populum, & virum insignem, ad stupiditatem distuētẽ: festina, rogamus, ad nos. Heu vt etiam bona reduntantia, morbi existunt. Quantum enim Democritus ad summam sapientiam genere peruenit, tantum nunc pariter periclitatur, ne mentis stupore & stoliditate affigatur. At reliquũ vulgus Abderitarum, quod mansit absque eruditione, cõmunem sanẽ sensum habet. Imò nunc prudentiores sunt ad sapiētis morbum iudicandum, qui prius desuperunt. Adsis igitur cum Æsculapio patre. Adsis cum Herculis filia Epione. Adsis cum Æsculapij filiis, qui ad Ilium militarunt. Adsis nunc Pæonias adferens morbi medellas. Nunc terra radicibus, & herbis, & auxiliariis floribus, insaniamque medicamentis fœcunda est. Fere igitur nunquam fertilius producent, neque terra, neque montiũ cacumina, quàm nũc proferunt ea quæ pertinent ad Democriti sanitatem. Vale.

Hippocrates Senatui populisq;ue Abderitarum gaudium.

7 Ciuis vester Amelesagoras venit in Co, & erat tunc in illa die Virgæ assumptio, & annua festiuitas, ac publicus (velut nostis) conuentus, & pompa sumptuosa fiebat, quam mos est eos, qui deo dicati sunt, ad Cyparissum deducere. Quandoquidem autem & ex verbis, & ex aspectu, Amelesagoras festinare videbatur, credens, velut erat, rem ipsam virgere: epistolam vestram legi, & admiratus sum quòd ob vnum hominem, velut si vnus homo esset ipsa ciuitas, turbati estis. Et beati profecto sunt populi, qui sciunt bonos viros sua esse munimenta, & non turres, neque muros, sed sapientium virorum sapientia consilia.

Ego vero, qui credo artes quidẽ esse Deorum dona, homines autem naturæ opera (& ne ægre feratis viri Abderitæ) non vos puto, sed ipsam naturam me vocare, ad conseruandum ipsius opus, quod periclitatur, ne præ morbo collabatur. Quare præ vobis ego nunc, naturæ ac Diis, obediens, festino ægrotantem Democritum sanare: si quidem sanẽ & hoc morbus est, & non potius error vobis tenebras offundit: id quod opto. Atque vtinam sit hoc vberius vestræ beneuolentiæ signum, quod etiam ad suspicionem turbamini. Argentum autem mihi venienti, neque natura, neque Deus promittere poterit. Quare neque vos viri Abderitæ cogatis: sed liberæ artis etiã opera libera esse sinatis. Qui vero mercedem capiunt, hi scientias seruire cogunt, velut captiuas facientes ipsas ex priorẽ libertate: deinde, velut verisimile est, mēriti etiam poterint, velut de magno morbo: & negarint, velut de paruo: & polliciti non venerint, & rursus venerint nõ vocati.

8 Misera est profecto humana vita: quoniam per totam ipsam intolerabilis auaricia, velut hybernus ventus, distributa est ac penetravit. Ad quam vtinam potius omnes medici conuenissent, quo grauiorem insaniam morbum curarent: quoniam quum morbus sit, & affligat, etiam laudatur. Ego vero arbitror etiam animæ morbos omnes vehementes esse insanias, quæ opiniones quãsdã ac imaginationes rationi inducunt. A quibus qui per virtutem depurgatus est, sanus euadit. Quòd si ego omnino discere voluissem, viri Abderitæ, non vtrique decem talentorum gratia ad vos proficiscerer: sed ad Magnum accessissem Perfarum regem, vbi totæ ciuitates humanis opibus refertæ mihi obtigissent: sanassem autem illic ipsorum pestem.

9 Verum denegavi, inimicam Græciæ regionem à malo morbo me velle liberare. Et ego, quantum in me fuisset, Barbaros expugnassem. Habuissem autem ignominiam ipsas à rege diuitias, & opulentiã patriæ inimicam. Hæc vero mihi adfuisent, velut ei qui vrbiũ Græcię deuaftator esset. Non sunt diuitiæ, vndiquaq; lucrari. Magna enim sunt sacra virtutis, quæ à iustitia non occultantur, sed manifesta existunt. Aut non æquale peccatum esse putatis, hostes seruare, & amicos mercede sanare? At non hoc modo se res nostræ habent, ò Abderitæ. Non cupio fructum ex morbis, neque libenter audiui Democriti opera.

Hipp. opera. Bb 3 cri

critum mente motum esse. Qui siue sanus est, amicus est: siue ægrotat, curatus magis amicus erit. Audio autem ipsum grauibus ac solidis moribus præditum esse, & vrbis vestra ornamentum. Valete.

Hippocrates Philopæmeni gaudium.

Legati qui vrbis epistolam mihi reddiderunt, etiam tuam tradiderunt. Et valde gauisus sum, & hospitium, & reliquum viduum te promittente. Veniemus autem bona fortuna: & meliore spe, velut arbitramur, accedemus, prout in literis est declaratum: quum non insaniam, sed quandam excellentem menti sanitatem vir ille declararet, dum neque liberorum, neque vxoris, neque cognatorum, neque rei familiaris, neque omnino alicuius curam gerit: sed & diu & noctu apud seipsum consistit, & priuatim vitam degit, plerunque, in antris & solitudinibus, aut sub arborum vmbris, aut in mollibus herbis, aut apud frequetia aquarum fluentia. Contingunt igitur talia plerunque atra bile percitis. Taciturni enim aliquando sunt, & solitarij, ac deserti amâtes, & rerum familiarium conspectum auerfantur, alienum putantes. Nec verò dissimile vero est, etiam his qui circa disciplinas versantur ab vna erga sapietiam adfectione, alias curas exclusas esse. Quem admodum enim famuli ac ancillæ in quibus tumultuantes, & seditionem agentes, vbi de repente ipsis hera comparuit, consternati conquescent: sic etiam reliquæ in anima cupiditates malorum sunt hominibus ministræ. Postquam autem sapientiæ conspectus seipsum ingesserit, reliquæ affectiones velut famulæ discedunt. Non autem omnino insani antra & quietem expectant: sed etiam hi qui humana negotia contemnunt, ob tranquillitatis cupiditatem. Cum enim mens ab externis curis vexata, corpus reficere voluerit, tunc cito ipsum quieti tradit: deinde recta exurgens, circumcirca veritatis regionem collustrat, in qua non est pater, non mater, non vxor, non liberi, non frater, non cognati, non famuli, non fortuna, non omnino quicquam ex his, quæ tumultum inducunt. Omnia autem perturbantia, exclusa stant præ timore: & neque appropinquare audent præ reuerentia eorum, quæ isthic habitant. Habitat autem illam regionem, & artes, & virtutes omnis generis, & Dei, & dæmones & fenatus, & consilia. Et magnus polus in illa regione, stellis multum mobilibus coro-

natus est: in quam fortassis etiam Democritus præ sapientia transmigravit: deinde quum non videat amplius eos qui sunt in vrbe, utpote procul profectus, insaniam morbo laborare putatur, propter solitudinis amorem. Student autem Abderitæ argenti amorem & studium detegere, & in se manifestum facere, eo quod Democritum non intelligunt. At tu hospitium nobis ò amice Philopæmen præpara. Non enim volo perturbatæ vrbis prolestiam exhibere, quum veterem te proprium hospitem, velut nostri, habeam. Vale.

Hippocrates Dionysio gaudium.

Aut in Halicarnasso me expecta, aut ipse ad me venire ò amice, festina. Per summam enim necessitatem abeundum est mihi in Abderam, Democriti causa, ad quem ægrotantem vrbis me accersuit. Cæterum admiranda est hominum, ò Dionysi, per consensum adfectio: velut vna anima cum ciue cogrotant. Quare mihi videntur etiã ipsi curantione opus habere. Ego vero neque morbum ipsum esse puto, sed immodicam doctrinam, quæ reuera non est immodica, sed ab idiotis putatur. Nam nunquã nociua est virtus immodica. Excellentia vero, morbi opinionem de se præbet, propter iudicium imperitiam. Vnusquisque enim ex his quæ ipse non habet, iudicat id quod in alio abundat, superfluum esse. Sic sanè etiam timidus fortitudinem immodestiam putat, & auarus magnanimitatem. Et omnis defectus, virtutis moderationem excedere putatur. Illum igitur vbi viderimus cum prænotione hinc contingente, & vbi sermones eius audiuerimus: melius cognoscemus. Tu verò, ò Dionysi, studio habe, ut ipse accedas. Volo enim te in patria mea commorari donec rediero: quo & rerum nostrarum, & imprimis vrbis nostræ curam geras. Nam haud scio quomodo ex casu contigit, ut saluber sit annus, & pristina naturam habeat. Quare neque multi infestabunt morbi: attamen venito. Inhabitabis autem meam domum nimis quàm opportunam, nimirum quum & vxor apud parentes maneat propter meam profectioem. Attamè & illius res inspecta, quo pudice degat, & non ob viri absentiam, alios viros approbet. Honesta equidem ab initio fuit, & parentes bonos habuit. Patrem autem mirificè virilem, & malos valde odio habentem, egregie senem. Attamen semper opus habet mulier moderatore. Habet enim à natura

in

in se lasciuiam: quæ, nisi quotidie refecetur, velut arbores in materia multæ effusione, exuberat. Ego vero amicum parentibus diligentior puto ad vxorem custodiendam. Non enim, velut illis, etiam huic cohabitabit benevolentia adfectio, per quam sæpe vmbra admonitioni obtenditur. In omnibus autem rebus prudentior est alienitas ad adfectionem, ut quæ minime à benevolentia infringatur. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

Cum apud te Rhodi essem, Damagete, vidi nauem illam, cui Solis inscriptio erat, penitus pulchram, & in puppi probe instructam, & sufficientem carinam habentem. Habebat & transtra multa. Et tu laudabas etiam in ipsa nauigandi præstantiam, quod velox esset, & tuta, & ad inseruiendum artificiosa. Et insuper prædicabas probum in ipsa nauigationis cursum. Hanc mitte nobis: verum, si fieri potest, non remis, sed alis ad remigium instructam. Vrget enim res ipsa, ò amice, ut valde cito in Abderam nauigem. Volo enim ægrotantem curare vrbem, propter vnum ægrotantem Democritum, si vnquam viri fama ad aures tuas peruenit. De hoc patria dicit, quod infamia adfectus sit: ego autem cupio, imò magis opto, non reuera ipsum insanire, sed illos ita putare. Ridet, inquit, semper, & ridere non cessat in omnibus negotiis.

Et hoc ipsis insaniam signum esse videtur. Quare tuis in Rhodo amicis dicit, ut semper moderatè se gerant, & non multum rideant, neque multum tristes sint: sed inter ambo hæc modum teneant: ut aliis comis esse videaris, aliis sollicitus, de virtute cogitans. Est profecto mali quiddam, dum ad singula ille ridet. Si enim immodestia malum est: ea sanè perpetua longe peior est. Et dicam sanè ad ipsum: Democrite, & si quis ægrotat, & occiditur, & mortuus est, & obfidetur, & quoduis malum ingruit: singula quæ sunt, materiam risus tibi præbent. Non autem repugnas Deo, si quum duo sint in mundo, Gaudium & Tristitia, tu alterum ipsorum eiecisti? Beatus profecto fueris, (verum impossibile est) si neque mater, tibi ægrotat, neque pater, neque postea liberi, aut vxor, aut amicus: sed propter tuum risum conseruantur, penitus felix es. At si, dum ægrotat, rides: dum moriuntur, gaudes: & si quid mali audieris, exhilararis: pessimus es ò Democrite, & procul sanè à sapientia. Si vero

putas hæc ipsa neque mala esse, certe atrabile percitus es Democrite, periclitans ne & ipse Abderita sis: prudentior autem sit ipsa ciuitas. Cæterum de his exactius illic dicemus Damagete. At vero nauis etiam hoc tempus, quo hæc tibi scribo, remoratur. Vale.

Hippocrates Philopæmeni gaudium.

Cogitans ac sollicitus de Democrito, illa ipsa nocte dormiens, sub ipsius auroræ initium, somnium mihi oblatum habui, ex quo puto nihil valde periculosi fore. Mirabiliter enim experfactus sum. Videbar mihi videre Esculapium ipsum coram, & iam ad ipsas Abderitarum portas aderam. Esculapius autem non ut imagines cum aliis ostendunt, mitis ac blandus apparebat: sed habitu concitato, & aspectu horrendo. Sequebantur autem ipsum dracones reptilium generis immanes, longum tractum ducetes, & horribile quiddam velut in desertis ac saltibus subsibilantes. Sequebantur & socij, pyxides medicamentarias probe obsignatas gestantes: deinde porrexit mihi manum Deus: quam vbi libentissime apprehendissem, rogabam ut simul mecum pergeret, & ne me in medendo destitueret. Verum is: Nihil, inquit, in præsens me opus habes: sed hæc immortalium ac mortalium communis dea te peregrinum deducet. Et ego conuersus video mulierem pulchram ac magnam, simpliciter ornata, splendidam, cuius oculorum circumculo puro lumine micabant, ut stellarum fulgorem putares. Et Deus quidem disparuit. Mulier verò illa apprehensum me manu, lento gradu benigniter per vrbem ducebat. Et vbi prope domum essemus, in qua hospitium mihi paratum esse putabam, velut spectrum disparuit, hoc saltem dicens: Cras te apud Democritum deprehendam. Cum vero iam se illa conuerteret: Rogo, inquam, optima femina, quæ nãm es, & quo nomine vocari debes? Veritas, inquit illa. Cæterum quam accedentem vides (& de repente altera quædam mihi apparuit) neque ipsa mala videretur, audacior autè aspectu & concitator: Opinio, inquit, appellatur, & habitat apud Abderitas. Ego igitur vbi de somno surrexissim, mihi ipsi somnium interpretatus sum, quod non indigeret medico Democritus, quando sanè ipse medendi Deus discessisset, velut qui medendi occasionem & materiam non haberet. Sed ipsa quidem Veritas, quod

quod Democritus sanus sit, apud Democritum manet: Opinio vero, quod Democritus ægrotet, reuera apud Abderitas habitat. Atque hæc vera esse, mihi Philopœmen, credo, & sunt sanè. Et non contemno somnia, maxime ubi etiam ordinem conferuant. Medicina autè & vaticinatio valde cognatæ sunt: quandoquidem & pater ambarum artium vnus est Apollo progenitor noster, & præsentis & futuros morbos prædicens, & egrotos & ægrotaturos sanans. Vale.

Hippocrates Crateus gaudium.

Scio te, ô amice, optimum radicifecam esse, & propter tuam ipsius exercitacionem, & propter progenitorum gloriam, adeò vt in hac facultate, Crateus proauo minime cedas. Proinde nunc, si vnquam aliàs, herbas collige, quot & quales poteris: vrget enim necessitas: atque has mihi transmittite, ad virum toti ciuitati comparandum. Abderitam quidem, verùm Democritum. Ægrotare enim ipsum dicunt, & purgatione valde opus habere, vt qui infania sit correptus. Non vtemur fortassis medicamentis, quemadmodum etiam credo. Attamen vndiquaque instructum esse oportet. At vero rem herbariam apud te sæpe admiratus sum, quemadmodum etiam vniuersorum naturam ac constitutionem, & sacerrimum terræ fundamentum, ex qua animalia, & plantæ, & alimenta, & medicameta, & fortuna, & ipsa diuitiæ exoriuntur. Neque enim aliàs haberet ubi constiteret Auaricia, neque sanè Abderitæ nunc decem talentis inescassent me, pro medico mercenarium declarantes. Si vero possis Crateus amaram auaritiæ radicem excindere, vt nullæ ipsius reliquæ restent: probe scito quod hominum vnà cū corporibus etiam animas ægrotantes purgassimus. At hæc quidem vota sunt. Tu vero quod fieri potest, nobis montanas maxime & in altis collibus nascentes herbas radicibus refeca. Sunt enim aquosioribus solidiores & aciores, propter terræ densitatem, & aëris tenuitatem. Nam quod attrahunt, frigidius est. Conare tamè vt etiam de his quæ circa stagna nascuntur, & de palustribus, & fluuiatilibus, aut fontanis, flores colligas: quas sanè debiles, & exsolutas, ac dulcis succi esse scio. Omnia autem medicamenta, quæ succi & liquoris fluidi sunt, in vitreis vasis ferantur: quæ vero folia, aut flores aut ra-

dices sunt, in fistilibus nouis probe obturatis: vt ne ventis perflata, medicamenti vigorem, velut in animi deliquium collapsa, amittant. Cæterum statim nobis hæc mittito. Nam & tempus anni congruum est, & necessitas dictæ infantiæ vrget. Ab omni e quidem arte aliena res est dilatio, verùm maxime à medicina, in qua dilatio est animæ periculum. Curationum vero animæ sunt temporum opportunitates, quarum obseruatio finis est. Spero quidem sanum esse Democritum, etiam citra medelam. Si verò aliquis error naturæ, aut temporis, aut alterius alicuius causæ contingat (multa enim nos, qui mortales sumus, latent, vt pote non omnino per veritatem corroboratos) ad id quod obscurum est, omnem vim congregatam esse oportet. Non enim contentus est is, qui in periculo versatur, his quæ possumus: sed concupiscit etiam ea, quæ non possumus. Et ferè semper ad duos fines militamus, alterum hominis, alterum artis. Quorum alter obscurus est, alter scientiæ determinatus. Opus est autem in vtrisque his etiam fortuna.

Incerta enim est coniectura eorum, qui in purgationibus caute procedunt. Nam & stomachi adflictionem veremur, & medicationis cõgruentiam, ad naturam ignotam coniectamus. Non enim vna & eadem est omnium natura, & aliud semper sibi ipsi decernens adsimilat, ac familiare facit: Aliquando vero totum perdit. Sed & herbis multa reptilia venenù immittunt, & hiatu suo internæ ipsarum teneritudini adflictionem pro auxilio inspirant. Et huius rei ignorantia erit, nisi sanè nota aliqua, aut macula, aut odor ferus & grauis, rei factæ indicationem fecerit. Deinde ipsa ars, propter fortunæ casum, à recte faciendi proposito aberrat. Stabilioresemper sunt purgationes per veratrum, quibus etiam Melampus in Proeti filiabus, & Anticyreus in Hercule vñ esse narratur. Minime vero vtemur nos vllò aliquo ex his in Democrito: sed contigerit opto illi sapientia, efficacissimorum ac medicatissimorum pharmacorum finis. Vale.

Hippocrates Damageto gaudium.

Hoc erat illud Damagete, quod coniectabamus: non insanit Democritus, sed super omnia sapit, & nos sapientiores effecit, & per nos omnes homines. Remissi autem tibi amice, reuera Æsculapeam naturam: cui cum Solis signo etiam sanitatis infu-

insigne apponito. Nam reuera secundo numine vela fecit: & illa die in Abderam nauigauit, qua scripseram ipsis, me peruenturum esse. Omnes igitur ante portas congregatos inuenimus nos, velut verisimile est, expectantes, non viros solùm, sed etiam mulieres: insuperque senes & pueros (per Deos) tristes, itémque infantes. Atque hi quidè sic habebat, velut ob Democritum insanientem. Ille verò sincere tunc in philosophando excelebat. Postquam autè me vidissent, visi sunt mihi paululum ad seipos rediisse, & bonas spes ostentabant. At Philopœmen me ad hospitium ducere gestiebat, & hoc ab illis comprobabatur. Ego vero: O viri Abderitæ, inquam, nullum mihi maius operæ precium est, quàm Democritum videre. Illi verò hoc audito, & compendio duxerunt me per forum, partim sequentes, partim præcurrentes, alij ab vtraque parte: Serua, clamantes, auxiliare, medicare. Et ego adhortabar ipsos vt confiderent, tanquam fortassis nihil esset mali: aut si quid esset, modicū id esset: & correctu facile, confusus horis anni Eteffis. Et simul hæc dicebam. Neque enim procul erāt edes: immo neque tota ciuitas. Aderamus igitur: propinquæ enim muro erāt, & me placide eò deducūt. At retro turrim collis erat altus, longis ac densis populis nigris vmbrosus, vnde Democriti habitacula conspiciabantur. Et ipse Democritus sub ampla ac humillima platano sedebat, in veste crassa citra humeros desinere, solus, discalceatus, sup lapidea sede, valde pallidus ac macilentus, promissa barba. Iuxta ipsum vero à dextra, tenuis aqua per decliuem collem decurrens leniter resonabat. Erat autem delubrum quoddam super illum collem, quantum equidem coniectura assequor, Nymphis dicatum, spõtenatis vitibus circūdatum. Ipse vero cum multo ornatu super genibus librum habebat. Sed & alij quidam ex vtraque parte adiacebant: accumulata erant etiam animalia multa per totum refecta. Et ipse aliquando concitate incumbens scribebat, aliquando quiescebat, diu multumque se continens, & in seipso meditans. Deinde non longe post, his peractis, exurgens deambulabat, & viscera animalium inspiciebat, & depositis ipsis digressus, rursus desidebat. At Abderitæ circumstantes me tristes, & non procul à lachrymantibus oculis habentes: Vides, inquiunt, Hippo-

crates, Democriti vitam, quàm insanit, & neque quod vult nouit, neque quod facit. Et quidam ex ipsis adhuc amplius ostendere volens ipsius insaniam, alta voce plorauit instar mulieris ob filij mortem lamentatis. Deinde rursus cum gemitu eiulauit, personam agens viatoris, qui aliquid ex his, quæ portabat, amisit. Verùm Democritus cum hæc audisset, partim ridebat, partim cachinnis explodebat, & nihil amplius scribebat. Caput autem frequenter concutiebat. Ego vero: Vos, inquam, ô Abderitæ, hic manete: ipse vero ubi & verbis, & corpori viri propior factus fuero, viderique ac audiero, cognoscam adfectionis veritatem. Et hæc loquutus, placide descendebat. Erat autem locus ille asper ac decliuus. Itaque, vix me suffulciens penetraui. Cum autem appropinquassem, incidi in ipsum nescio quid, quasi ex numinis adflatu & cum concitatione, scribentem. Stabam igitur isthic expectans tempus quietis ipsius. Ipse verò paulopost, intermisso scribendi impetu, & stilo scriptorio deposito, respexit ad me accedentem, & Salue, inquit, hospes. Et ego: Plurimum & tu, inquam, Democrite vir sapientissime. At ille, verecundans arbitror, quod non nomine me compellasset: Te autem, inquit, quo nomine vocabimur? Ignorantia enim tui nominis, causa erat cur te hospitè appellarem. Hippocrates, inquam, Medicus est mihi nomen. Is vero: Asclepiadarum, inquit, nobilitas, & magna sapientiæ tuæ in re medica gloria multum celebris etiam ad nos peruenit. Quid autem negocij, ô amice, te huc perducit? Imò potius præ omnibus confide. Vides autem quod hæc sedes folijs instrata non est iniucunda, viridis adhuc ac mollis, & ad insidèdum lenior inuidiosis fortunæ sellis.

Cum autem consedissem, rursus inquit: Priuatimne, aut publicum negocium agens huc peruenisti? Dic aperte, nam nos, quantum poterimus, adiuuabimus. Et ego: Quæ vera causa est, inquam, tui gratia huc venio, vt sapientem virum conueniam.

Habet autem causam patria, cuius legatum ago. Ille vero: Hospitio itaque, inquit, primùm vtere nostro. Ego verò per omnia virum pertentans, etiam si iam mihi manifestum esset, ipsum non insanire, Philopœmenum, inquam, nosti ciuem vestrum? Etiam, inquit, valde: Damonis filium dicis, qui habitat apud Hermaidem fontem? Hunc ipsum inquam, cuius ego sum ex patribus peculiatis amicus. At tu Democrite

potiore me hospitio excipe, & primū sanè quid sit hoc, quod hic scribis dicitō. Ille vero ubi paululum se continuisset: De infania, inquit. Et ego: O rex Iupiter inquam, opportune profecto scribis contra ciuitatem. At ille: Qualem, inquit, ciuitatem Hippocrates? Ego vero: Nihil, inquam, ò Democrite, sed haud scio quomodo hoc verbum mihi excidit. Verūm quid de infania scribis? Quid enim, inquit, aliud quàm quid sit, & quomodo in hominibus generetur, & quomodo alleuetur. Nam animalia hæc, quæ vides, inquit, huius gratia refeco, non quod odio habeam opera Dei, sed bilis naturam ac sedem quærens. Nosti enim quòd hæc furoris hominum causa est, ubi nimium redundarit. In omnibus equidem à natura inest: sed in quibusdam minus, in quibusdam amplius. At immoderatio ipsius morbi sunt, ipsa velut materia aliquando bona, aliquando mala subiacente. Et ego, Per Iouem, inquam, ò Democrite, vere hæc & sapienter dicis. Quare beatum te iudico, qui tãta quiete fruere. Nobis autem huius participes esse nõ permissum est. Interrogãte verò illo: Cur, ò Hippocrates, permissum non est? Quoniam, inquam, aut agri, aut res domesticæ, aut liberi, aut vsuræ aut morbi, aut mortes, aut famuli, aut nuptiæ, aut eiusmodi quædã, opportunitatem nobis commodam eripiunt. Hic sanè vir ille ad solitam affectionem delatus est, & valde effuse risit, ac cachinnatus est. Et de cæteris quiescebat. Et ego: Quid vero, inquam, Democrite rides? vtrum bona quæ dixi, aut mala? Ille vero adhuc magis ridebat. Et Abderitæ de colle id videntes, partim capita sua cædebant, partim frontem: alij vero capillos euellebant. Nam, velut postea dixerunt, ampliorem, quàm aliàs solitus esset, risum effuderat. At vero, inquam, sapientum optime Democrite, cupio causam huius tuæ adfectionis cognoscere: quo risu ego tibi dignus visus sum, aut ea quæ dixi: quo hoc cognito, à causa desistam, aut tu reprehensus, intèpestiuos risus coerceas. Ille vero: O Hercules, inquit, si me reprehèdere potes, curationem perficies, qualem nullam vnquam, ò Hippocrates. Et quomodo non reprehendaris, ò optime? Aut non absurdum te esse putas, dum rides hominis mortem, aut morbum, aut mentis emotionem, aut insaniam, aut atram bilem, aut cadem, aut aliud quid peius? Aut vice versa nuptias, aut festiuitates, aut liberorum procreationem, aut my-

steria, aut magistratus, aut honores, aut aliud quid omnino boni? Nam quorum misereri oportet, ea tu derides: & ob quæ letari conueniebat, ea tadem derides, adeò vt neque bonum, neque malum apud te sit discretum. At ille, Hæc quidem, inquit, recte dicis ò Hippocrates: sed non nouistis risus nostri causam. Vbi verò cognoueris, satis scio quòd meum risum, meliorem legatione medellam ac curationem, tuæ patriæ & tibi ipsi auferes, & alios prudentes facere poteris. Et pro hoc fortassis me vicissim medicinam docebis, vbi cognoueris quanto studio circa res nullo studio dignas versantes, & ea quæ nullius precij sunt facere conantes, omnes homines vitam consumunt, risu digna tractantes. Ego vero, Dic, inquam, per deos, nunquid vniversus mundus ægrotare se non animaduertit? & non habet quo legationem demittat ad suam curationem? Quid enim extra ipsum esse poterit? Ille vero excipiens: Multa, inquit, sunt mundorum infinitates, & nequaquam, ò amice, diuitem naturam maligne extenues. At hæc quidem, inquam, Democrite suo tempore docebis. Vereor enim ne forte dum infinitatem recensens, ridere incipias. Scias autem nunc, de tuo risu, rationem vitæ te reddere debere. Ille autem torue me intuitus: Duas, inquit, risus mei causas esse putas, bona & mala. Ego autem vnum hominem rideo, dementia quidem plenum, rectis autem actionibus vacuum, in omnibus consilijs pueriliter ac stulte se gerentem, & nullius vilitatis gratia labores nunquam absoluendos tolerantem, fines terræ & infinitos recessus ex immodicis cupiditatibus penetrantem, argentum & aurum quærentem, & nunquam ab his adquirendis interquiescentem: sed semper circa plura adipiscenda tumultuantem, quo ipse inferior non sit, & neque pudeat, si non felix appelletur. Rideo item ipsum eo quod hiatum terræ effodit, manibus eorum perquirens, qui partim à laxa irruente terra oppressi sunt, partim diutissime in hac necessitate detenti, in supplicio velut in patria permanent, argentum & aurum inquirentes, vestigia pulueris ac ramenta perscrutantes, arenam aliam aliunde eruentes, & terræ venas excindentes ad opulentiam semper glebas constantes, ex matre terra hostilem terram, quum tamen eadem sit, facientes, & hanc admirantes pedibus calcant. Quanto vero risu dignum est, quod ærinosam & occultam

ter

Terram amant, manifestam contumelia afficientes? Alij vero canes emunt, alij equos: alij multam regionem circumscribentes, propriam sibi inscribunt: & multis imperare volentes, neque sibi ipsis imperare possunt. Vxores ducunt, quas paulò post eiiciunt. Amant, deinde odio habent. Cum magna cupiditate liberos generat: deinde adultos eiiciunt. Quæ est illa vana ac absurda diligentia, nihil ab infania differens? Bellum intestinum gerunt, quietem non amplectentes. Reges alios deponunt, alios surrogant: occidunt homines. Terram fodientes argentum quærunt. Argento reperto, terram emere volunt. Empta terra, fructus vendunt: fructibus diuenditis, rursus argentum accipiunt. In quot mutationibus versantur: in quanta malicia: dum opes non habent, opes expetunt: dum habent, occultant, dissipant. Rideo, dum improbe agentes video. Intendo risum, dum infeliciter agentes cerno. Veritatis enim leges transgrediuntur: contentionis studio hostilem inter se litem habent, & cum fratribus, & parentibus, & ciuibus: atque ad hæc, pro eiusmodi opibus, quarum nemo, vbi mortuus est, dominus est, se mutuo occidunt: illicitam vitam degentes, amicorum ac patriæ penuriam contemnunt. Res indignas & inanimatas diuitiarum loco habent: pro vniuersa opulentiæ statuas emunt, quoniam effigies ita expressa est, vt loqui videatur: eos verò qui vere loquuntur, odio habent. Res insuper non faciles expetunt. Nam continentem habitantes, mare cupiunt. Et rursus, cum in insulis sunt, continentem desiderant, & omnia peruertunt ad propriam cupiditatem. Et in bello quidem fortitudinem laudare videntur: Vincuntur autem quotidie à petulantiâ, ab auaritia. Ex omnibus adfectionibus ægrotant.

24 Therfitæ vero vitæ omnes sunt. Cur vero meum risum reprehendisti ò Hippocrates? Non enim quispiam suã ipsius demetiam, sed alius alterius deridet: hi quidẽ ebrios, cum ipsi sibi sobrij esse videntur: alij vero amantes, quum ipsi grauiore morbo laborent: alij nauigantes: alij eos, qui circa agriculturam occupati sunt. Non enim cõcordant neq; artibus, neq; operibus. Ego verò: Hæc quidem, inquam, vera sunt Democrite: neque alius aliquis conuenientior sermo esse poterit, ad mortalium miseriam declarandam: verum ipse res sanciant necessitatem, & domesticæ dispensationis, & nauis fabricationis gratia, reliquæ item vitæ, in

qua necesse est hominem esse. Non enim ad ocium natura ipsum genuit. Ex his autem rursus ambitio effusa, multorum recte sentientem animam decepit, qui omnia quidem recte ac serio agere student, velut recerta ac stabili futura: Non autem ita validi sunt, vt obscuritatem præuidere possint. Si enim quis ò Democrite, vxorem ducens, separationem aut mortem timeret: aut quispiam liberos educans, ipsorum interitum: imò neque in agricultura, & nauigatione, & regno, & magistratu, & omnibus quæ sunt in vita, vllus vnquã de errore præsumpsit, sed vnusquisque horum bona se alitur, deteriorum vero ne meminit quidem: nunquid igitur risus tuus his minime conuenit? At Democritus: Valde, inquit, tardo ingenio præditus es, & longe à sententia mea abes, ò Hippocrates, qui tranquillitatis & perturbationis modum non consideras, præ ignorantia. Si enim hæc ipsa prudenti mente disponderent: & ipsi facile liberarentur, & meum risum leuarent. Nunc autem, velut rebus in vita firmis, dementes illi superbiunt, ob ratiocinationis expertem mentem, inordinatum impetum suum ægre didicentes. Sufficiens enim admonitio ipsis esset.

25 O M N I V M R E R V M vicifitudo, quæ subitis mutationibus irruit, & derepente omnigenam circumrotationem inducit. At ipsi, velut hæc firma sit ac stabilis, obliuati adfectionum assidue incidetium, aliter aliàs ea, quæ tristitiam inferunt, cupientes, & quæ non conferunt, quærentes, multis calamitatibus inuoluuntur. Si verò quis iuxta propriam facultatem omnia facere cogitaret, stabilem sanè vitam custodiret, se ipsum cognoscens, & suis ipsius comparationem clare considerans, & non cupiditatis studium in infinitum extendens: sed opulentiam naturam, & omnium nutricem, per sufficientiam intuens. Quem admodum autem in optimo corporis habitu, adfectionum periculum manifestum est: ita successuum fortunæ magnitudo periculosa est. Insignes autem palam in infelicitatibus conspiciuntur. Alij verò velut proximorum facta non videntes, à propriis malefactis pereunt, tam manifesta, quàm obscura non prævidentes, quum longam vitam exemplum habeant eorum, quæ sunt, & quæ non sunt, ex quibus etiam futurum considerare oportebat.

Hæc sunt quæ mihi risus materiam præbent. O dementes homines, prauitatis pœnas pendentes, auaritiæ, insatiabilitatis,

ini

inimicitia, insidiarum, doli, inuidentiæ (difficile est enumerare multiplices malorum versutias: sunt enim infinitæ) & in his dolosis versutis vicissim conuersantes, & maligne sentientes. At virtutis apud ipsos modus est, id quod deterius est. Mendacij enim studium exercent, voluptatem confectantur, legibus non obediunt. Quidam vero ex ipsis præuidentiã in hominibus esse negat, vt qui neque visus, neque auditus participes sunt. Solus autem sensus hominis recta intelligentia lucidus, & præfens & futurum præuidet. In omnibus displicentiam habent: & rursus ad eadem accedunt: abnegata nauigatione, nauigant: reiecta agricultura, rursus agrum colunt: eiecta vxore, aliam inducunt: genitos sibi liberos sepeliunt: & his sepultis, alios generant, ac rursus educant. Senectam optant: ad ipsam autem peruenientes, gemunt: in nullo rerum statu, constantem mentem habentes. Principes ac Reges priuatum prædicant: priuatus autem regnum appetit. Qui reipublicæ magistratum gerit, artificem laudat, velut extra periculum constitutum: artifex autem illum, velut per omnia potentem. Rectam enim virtutis viam, puram & leuem ac inoffensam, non vident, quam nemo ingredi audeat. Feruntur autem in contrariam, difficilem & tortuosam, per aspera incedentes, lapsantes ac offendentes: plerique vero excident, anhelantes velut si qui persequatur, lirigantes, modo posteriores existentes, modo præcedentes. Et quidam ipsorum petulanti alieni cubilis corrumpendi amore ardent, per impudentiã inducti, alios auariciæ morbus infinitus cõsumit, alij mutuo insidias struunt, alij ab ambitionis studio in aerem sublati, per malitiæ grauitatem in profundum perniciæ præcipites deferuntur. Quidam destruunt, deinde rursus ædificant: largiuntur, deinde poenitentia ducti, amicitia iura tollunt, malefici per inimicitiam cognationis iura bello impetentes. Et horum omnium causa est Auaricia. ²⁶ Qua in re hi à pueris ludentibus differunt: apud quos cõsiliu quidem iudicio caret: quod vero se forte fortuna obrulit, id iucundum est. At vero in desiderijs quid brutis animalibus reliqui faciunt, quàm quod intra sufficientiam feræ ipse se continent? Quis enim leo aurum in terram occuluit? Quis taurus vberioris alimenti gratia depugnauit? Quam pardalim vnquam infatiabilitas

cepit? Sicut quidem aper, sed vsque ad aquæ appetentiam. Lupus autem, deuorato necessario alimẽto oblato, quiescit. Si dies ac noctes coniungat homo, non sentit conuiuandi satietatem. Et annuorũ quidem temporũ ordo, terminus est brutis ad coitum: at homo perpetuo infano libidinis cõstro stimulat. Quæso te Hippocrates, non ridere de beo plorantẽ propter amorem, eo, quod commodo suo exclusus est? maxime vero si quis periculorum cõtempitor sit, & per præcipitia, aut pelagi profunditates feratur, risum non extendam? Non ridebo autem eum, qui nauẽ multis mercibus onustã demersit, deinde mari indignatur, quod ipsam plenam submersit? Ego quidem nequaquam mihi ridere videor. Vellem autem potius aliquid molesti contra ipsos excogitare. At neque medicinam pro his esse oportebat, neque aliquẽ pæonia pharmaca præparantẽ: atque huius rei documentum præbeat tibi tuus ille progenitor Esculapius, qui dum seruaret homines, fulminis ictus gratiam accepit. Non vides quod & ego maliciæ pars sum, dum infantiẽ causam inquirens, animalia macto ac refesco? Oportebat autẽ ex hominibus causam perscrutari. Non vides quod etiam ipse mundus odio in homines plenus est? Infinitas enim contra ipsum adflictiones accumulauit. Totus homo ex natiuitate morbus est. Dũ educatur, inutilis est, & alienum auxilium implorat: Dum crescit, proteruus, insipies, pædagogus opus habens. Dũ in vigore est, audax est. Dũ decrescit, miserabilis, vbi labores suos imprudẽter recolat ac iactat. Ex maternis enĩ vteri inquinamenti talis pedit. Et propterea alij indignatione ac immodica ira pleni, in calamitatibus ac pugnis versantur: alij semper in adulteriis & corrumpendis puellis: alij in ebrietatibus: alij in rerum alienarũ cupiditatibus: alij in suis prodigendis. Vtinam facultas esset nobis, vniuersorũ habitationes reuelare, & nullum rerum in ipsis velamentum dimittere, atque ita ea, quæ intus aguntur, videre: videremus vtique alios edentes, alios vomentes, alios supplicij torquẽtes, alios pharmaca miscẽtes, alios insidias constrictantes, alios supputantes, alios gaudentes, alios plorantes, alios amicos accusantes, alios propter ambitionem amentes. Quanquam sint quædam adflictiones profundiores, quæ in animo occultantur. Et ex his quidam sunt iuuenes, quidam senes: petentes, negantes: pauperes, opulenti: fame pressi, luxu grauari, sordidi,

vin

vincti: alij deliciis diffuentes, famulitium magnum alentes: alij trucidantes, alij sepelientes: alij ea quæ habent contemnẽtes, & speratis possessionibus inhiantes: alij impudentes: alij parci, alij inexplebiles: alij occidentes, alij vapulantes: alij superbiẽtes, alij vana gloria elati. Et ex his alij apud equos spectatores cõsistunt: alij apud viros, aut canes, aut lapides, aut ligna, aut aes, aut picturas. Et alij legationibus, alij militia, alij sacerdotijs præfunt. Et alij coronas gestant, alij armati sunt, alij occiduntur. Singuli verò ex his feruntur, partim ad pugnam naualem, partim ad militiam, partim ad rusticationẽ: alij ad onerarias naues, alij ad forum, alij ad concionem, alij ad theatru, alij ad fugam, alij aliõ. Et rursus, quidam ad voluptatẽ deliciãsq;, ac intemperantiam: quidam ad ocium ac fœcordiam. Quum igitur tot indigenas ac infelices animas videamus, quomodo non vitam ipsarũ eiusmodi intemperantia præditam risu exhibilarimus? ²⁸ Quin & valde timeo, neque medicinam tuam ipsis placeat. Nam præ intemperantia omnia ipsis displicent, & infaniam sapientiam putant: profecto suspicor pleraque in scientia tua palam contumelia adfici, aut propter inuidiam, aut propter ingratitudinem. Egrotantes enim simul vt seruãtur, causam diis aut fortunæ attribuunt. Plerique verò suæ naturæ hoc adscribentes, benefactorem odio habent, & parum abest, vt indigne ferant, si debitores esse putentur. Sed & plerique artis ignorantiam in seipsis habẽtes, & imperiti existentes, id quod melius est, purgant. Inter stupidos enim sunt suffragia, & neque egroti attestari volunt, neque eiusdẽ artis artifices testimoniũ præbere. Inuidia enim obstat. Non autẽ inexpertus es tu talium nugarum: imò probe scio, ob hæc te sepe in memorabilibus adflictionibus accersitũ fuisse, & neq; causam, aut inuidiam, libenter derisisse. Veritatis enim neq; cognitio vlla est, neq; vllum testimonium. Hęc autẽ cum diceret, subridebat, & mihi, ô Damagete, diuina specie apparebat, & velut qui priorẽ suam formã exuisset. Et ego: O magnifice Democrite, in quã magna xenia & hospitalitatis tuę munera, in Co mecum auferam. Multa enim me sapientiẽ admiratione impleuisti. Discedo enim veritatis tuæ præco, qui humanã naturam inuestigasti ac cõsiderasti. Quum autem mentis meę medelam à te acceperim, abeo nũc, tempore hoc expetẽte, itẽmque

corporis curatione. Cras verò, & deinceps hoc loco rursus conueniemus. Atque hæc loquutus, surrexi. Et ille paratus erat me sequi. Cum verò quidam accederet, haud scio vnde, tradebat ipsi libros. Et ego cõcitatius festinaui, & ad Abderitas in speculam exspectantes: Viri, in quã, pro legatione vestra ad me, magna sit vobis gratia. Vidi enim Democritum virum sapientissimum, qui solus potētissimus est homines prudentes facere. Hęc habui, Damagete, quæ de Democrito valde magna animi lætitia tibi recensere volui. Vale.

Democritus Hippocrati felicitatem.

Accessisti ad nos velut insanos, ô Hippocrates, veratrum nobis daturus, persuasus à viris stolidis, apud quos labor virtutis infania iudicatur. Tunc autẽ de mundi dispersione, & de polis ac astris cœlestibus scribebamus. Cum verò horum naturã cognouisses, quod omnia valde commode essent creata, & quod procul ab infania ac desipientia abessent: meam quidem naturam laudasti: desipientes autẽ & crudeles ac furiosos illos iudicasti. Nam quæ simulachris per acrem vagantia nos decipiunt, quæ sanẽ mundus esse comprehenduntur, & vicissitudinem habetia creata sunt: ea mens mea, naturam perscrutata, vere in lucẽ produxit. Cuius rei testes sunt libri à me conscripti. Oportebat igitur te, ô Hippocrates, cũ viris eiusmodi moribus præditis minime cõgredi ac cõuersari, quorũ mens superficialis & incõstans est. Si enim ab illis persuasus, mihi, velut infano, veratrũ bibendũ dedisses, prudentia infania facta fuisset: & artem tuã reprehẽdissent, velut quæ infantiẽ fuisset causa. Veratrũ enim sanis datum, ²⁹ mēti tenebras offundit. Insanis autem valde prodesse cõsuevit. Arbitror equidem, si non deprehendisses me scribẽtem, verum recumbẽtem, aut fortẽ deambulantem, & mecum colloquẽtem, & nunc quidem indignãtem, nunc verò ridentem, ob ea, quæ mente reuoluam, & familiaribus me alloquentibus non attendentẽ, sed cogitationi instantẽ, & mirum in modum speculãtem: putasses sane Democritũ, iuxta oculorum iudicium, ex his quæ vidisses, infantiẽ imaginem præ se ferre. Oportet igitur Medicũ non solum visu adflictiones iudicare, sed etiam reipsa: & rythmos ac consonantias vtriplurimum indagare: & vtrũ incipiat morbus, aut mediũ teneat, aut desinat, perscrutari: & differentia, ac anni tempore & Hipp. opera. Ce atate

atate obseruata; adfectionē curare: itēq; totius corporis naturam cōsiderare. Ex his enim omnibus facile morbū inuenies. Porro remisi ad te de infania tractationē à te conscriptam. Vale.

Hippocratis Cōi, de infania scriptum.

30 Quemadmodum in libello de Morbo sacro dixi, Infanienti necesse est præ humiditate cerebrum, in quo animæ sunt opera, moueri: vbi videlicet humidius quam pro natura fuerit: Eo verò cōmoto, neque visum, neque auditum quiescere, sed alias alia, & videre & audire: & linguam talia loqui, qualia singulis vicibus viderit ac audierit. Quādiū verò cerebrum quiesuerit, tādū etiā homo sapit. Fit autem corruptio cerebri à pituita & bile. Vtriusque verò cognitio sic cōtingit. Etenim qui à pituita infaniunt, quieti sunt, & non vociferantur, neque tumultuantur. Qui verò à bile, percussores sunt, & malefici, ac nō quieti. Et si quidem assidue infant, hæ causæ sunt. Si verò terrores & timores fuerint, à trāsmutatione fiunt, cerebro à bile calefcēte, quæ ad ipsum per venas sanguinarias procedit. Cum autē bilis discesserit rursus in venas, etiā corpus quiescit. Tristatur autem & angitur homo, & præter tēporis rationem obliuiofus fit, dum cerebrum à pituita perfrigeratur, & præter solitum morem compingitur. Postquam verò cerebrum derepente à bile calefactum fuerit, sanguine in prædictis venis effervescente: insomnia vident horrenda, & facies velut in vigilante flamme scit, & oculi rubeſcūt, & mens aliquid mali operari cogitat. Atque hoc in somno homo patitur. Cum autem sanguis rursus ad venas dispersus fuerit, quiescit. Porro in quinto Popularium morborum libro quendam recesui, cui fiebat vocis interceptio, ignorantia, frēquētēs delirationes, & reuersiones: lingua autē erat dura: (& nisi collutione vsus esset, loqui non poterat) & plerunq; etiā valde amara. Venæ sectio exsoluit, aquę potus, aqua mulsa, veratorum potiones. Hic vbi modicum tempus superuixisset, mortuus est. Erat & alius quidam, vbi noctu ad conuiuū progredederetur, timor tibicinę corripiebat, vbi audiret ipsam tibia canentē. Interdū verò audiens, nihil patiebatur.

Hippocrates Democrito felicitatem.

Artis Medicæ recta facta, ô Democrite, plerique è vulgo hominum non omnino

laudant, verūm Diis sæpe attribuunt. Si verò natura reluctata perdidit eum, qui curatur: medicos reprehendunt, numen prætereūtes. Et ego sane mihi videor; maiorem reprehensionem quàm honorē artis me assequutum esse. Ego enim ad finem Medicinæ non perueni, etiam si iam senex sim. Neque enim ipsius inuentor Æsculapius: sed & ipse in multis à seipso dissenſit, quemadmodum nobis scriptorū libri tradiderūt. Proinde epistola à te ad nos missa, veratri medicinā reprehēdebat. Inductus equidem sum, ô Democrite, velut infanti veratrum daturus, nō perſcrutatus qualis quis tandē esſes. Vbi verò tecum cōgrefſus, cognoui non per Iouem desipientiæ opus, sed ferme omni laude ac cōmendatione dignū, valde laudauī naturam tuā, optimūque naturæ ac mundi interpretem te iudicauī. Eos verò qui me induxerūt ad te, velut infanientes reprehēdi. Nam ipsi medicamēto opus habebāt. Quandoquidem igitur casus nos in idem cōiunxit, recte feceris si ad nos frequentius literas dederis, & libros à te conscriptos impertueris. Miſi autem etiam ipse tibi de Veratri vsu libellum. Vale.

Hippocratis de Veratri vsu libellus.

32 His qui non facile sursum purgantur, ante potionem corpora præhumerare oportet vberiore alimento & quiete: Vbi verò quis bibit veratrum, ad motus corporum magis ducere, quàm ad somnos. Declarat autem nauigatio, quod motus corpora turbat. Cum veratrum magis ducere voles, corpora moueto. Veratrum periculosum est sanas carnes habentibus. Quicunque in pharmacorum potionibus non sicutiunt, dum purgantur, non cessant purgari prius quàm sitierint. Conuulsio ex veratro, lethale. In nimia purgatione, cōuulsio aut singultus succedens, malum. In turbationibus ventris, & vomitibus spontaneis, si quidem qualia purgari oportet, purgantur, conducit, & leuiter ferunt: Sin minus, vice versa. Quæadmodum autem in Prænotionibus dixi, purgatio sursum versus cōmodat ei, in quo sine febre est cibi fastidium, aut stomachi punctura, aut vertigo, aut os amarū, & in summa doloribus supra septum tranſuersum: at deorsum versus, vbi sine febre est tormen, lumborum dolor, genuū grāuitas, mens ægre procedentes, dolores in partibus sub septo tranſuerso. Vitare verò oportet in pharmacorum potio

33 potionibus eos, qui bona habent corpora, maximè autem nigros, & humida carne præditos, sed & subſiccōs, & balbos, ac blæſos. Quicūque verò inflammata in principio morbi, velut in libello de Ptisana dixi, statim medicamēto soluere aggrediuntur, hi de eo quidem, quod distentum est ac inflammatum, nihil auferunt (neque enim remittit qui crudus est adfectus): ea verò quæ morbo resistunt, & sana sunt, cōsumunt. Corpore verò debili fiente, morbus superat, & immedicabile malum habent.

Cæterum veratrum his dare oportet, quibus de capite fluxus fertur. Non autē dandum est pectore suppuratis. Neque medicamenta danda sunt decoloratis, raucoſis, lienosis, exsanguibus, spirituosis & siccum tussientibus, siticulosis, flatuosis, & his qui præcordia, & latera, ac dorsum distenta habent, & torpētibus, & obscure videntibus, & quibus aurium sonitus sunt, & vrinæ meatus impotētibus: neque item morbo regio laborantibus, aut ventre debilibus, aut his qui sanguinis eruptiones aut tubercula habent. Si verò medicandū esse videbitur,

34 veratro securus sursum purga, deorsum verò nō. Optimum autem his est victus rationem constituere. Quemadmodum autem in Prædictionibus dixi, nō sunt medicamenta danda his qui nigra euomūt, neque cibum auertantibus, neque de lyris & parum dormientibus, neque dolore vexatis, neque visum temerarium inclinatum habētibus, neque tumefactis, neque vertiginosis, neque decoloratis, neque his qui in febre æstuosi sunt ac contracti. Sicut autē de Ptisana dixi, Sesamoides sursum purgat, potio eius est drachma dimidia in aceto mulso trita. Cōmiscetur etiā veratris terra portionis pars, & minus suffocat. Purgat itē quartanas diuturnas, & diuturna febrilipria vexatos: & eos, in quibus non est sitis, neque excretio (hos verò non ante tres hebdomadas) aliquando etiam pleuriticōs ac voluulosos. Et sicut in Muliebribus morbis dixi, purgandum est etiam, si vteri purgatione opus habuerint.

Hippocrates ad Thessalum filium.

35 Ad cognoscendam Geometriam & Numerorum scientiam, mi fili, multum studij adhibeto. Non enim solum vitam tuam illustrem, & ad multa commodam, in humanarum rerum statu efficient: sed etiam animam acutiorem & clariorem reddent, ad omnium, quorum vsus in medicina expe-

titur, vtilitatem consequendam. Etenim Geometria cognitio, quæ multiformis ac varia est, & omnia cum demonstratione transigit, vtilis erit & ad osium situs, & ad exarticulationes, & reliquū membrorum ordinem. Nam ad multiplicem horum aggregationem, & articulorum luxatorū repositionem, & osium contritorum reſectione, & perforatione, & compositione, & exemptione, ac reliqua curatione, maiore industria vterur quisquis nouerit, qualis est locus, & quale est os, quod ex eo eluxatum est. At verò Numerorum ratio, & ad circuitus, & ad transmutationes febrium præter rationem fietes, & ad iudicia ægroſantium, ac securitatis in morbis, sufficiens erit. Præclara enim res est, tale ministerium in medicina habere, quod tibi partes intensiōnis ac remissiōnis, cum ex parte inæquales fuerint, facile cognobiles exhibet, citra errorem. Quapropter ad huiusmodi experientia facultatem peruenire sedulo stude. Vale.

Democritus Hippocrati, De natura humana.

36 Omnes homines artem medicā nosse oportet, ô Hippocrates: (Est enim res honesta simul ac vtilis ad vitam) & ex his maxime eos, qui eruditionis ac eloquētię cognitionem habent. Nam sapientiæ cognitionem medicinæ sororem ac cōtubernalem esse puto. Sapientia enim animam ab adfectibus liberat: Medicina verò morbos à corporibus auferit. Augescit autem intelligentia, præſente ſanitate: cuius providentiam habere, honestum est, eos qui recte sentiūt. At vbi corporis habitus agrotat; neq; mēs ipsa alacritatem habet ad virtutis meditationem. Morbus enim præſens animam vehementer obscurat, intelligentiam ad adfectionem per consensum ducens. Cæterum naturæ humanæ descriptio, eiusmodi speculationē habet. Cerebrum quidem supremam corporis partem custodit, & securitatis tutelam sibi cōmissam habet, intra membranas neruofas cohabitans. Super quod duplicatorum osium naturæ necessariæ firmatę, dominum mentis custodem, ipsum cerebrum tegit; Pilorum decor est, cutē ornare. Oculorū verò vjs visiva in multiplici tunica latitans, ob humoris instantias, sub frōtem in medelam collocata est, & est videndi causa. Pupilla verò syncera, palpebrę marginem opportunitatis custodem sustinet. Duplices autem nares olfactum Hipp. opera. Cc 2 ctum

Etum dinofcentes, oclorum vicinitate dirimunt. Mollis vero labiorum contactus os circumplectas, verborum sensum, exactamque articulationem gubernans exhibet. Mentum autem in extremitate desines, ac lyra simile, dentium clavis coaptatum est. At sermonum receptacula aures, opifex aperuit: in quibus dum est sermo, non certus temeritatis minister existit. Loquellæ mater lingua, animæ munitus, gustu custodiens, munitis dentium sepius custodita est. Guttur autem & gula inter se cuncta, vicina sunt. Illud enim in viam spiritus hæc in profundum ventris, alimentum demittit, large id propelles. Regium vero cor, cono ac pineæ nucis simile, itam nutritus, aduersus omnes insidias thoracæ induit. Frequenter autem flatuum cavernæ aere per ipsas erumpente, vocis causam flatum patiunt. Quod vero sanguinem suppeditat, & in alimentum tranfmutat, cum apicibus sæpe vena caua circumfluum, hepar est, concupiscentiæ causa. Viridis autem bilis iuxta hepar manens vbi superebullit, humani corporis corruptio est, & nocius ac inutilis corporis humani inquilinus. Veruntamen vice versa dormit, nullum negocium exhibens. Inter hæc autem medius omnia suscipies ventris chorum ducit, & accumbit, concoctionem gubernans. Obnoxia vero ventris compositioni, per opificium conuoluta, circū ventrem euoluuntur intestina, adsumptionis & excretionis causa. Gemini autem renes in coxis firmati, & pinguedine intecti, ab vinarum excretionē nō sunt alieni. At dominus rotius ventris, qui Omentum vocatur, totum ventrem complectitur, solo splene excepto. Consequenter, nervosa vesica in coxa osculum firmatum habens, venis complicatis, vinarum excretionis causa est. Huic autem vicina mater puërorum, vehemens illud malum, in finitarum ærumnarum in muliere causa, vterus ipse latitat. Pylorus autem siue Ianitor, ex coxarum recessu emergens caro, nervis adstringitur. Verum de plenitudine naturæ ventris effundit, ex opificij prouideria. Porro extra corpus peniles domum incolunt, ad generationem destinati, conditores testiculi, multis tunicis præditi. Iucundum ex venis ac nervis plicamentum est pubes, quæ vinarum effusionem facit, & ad coitus ministerium à natura creata est; & pubertatis appetentiam regit. Crura vero & brachia, & extremæ partes his annexæ, totum ministerij principium coaceruatum habentes,

tutum neruorum ministerium perficiunt. At vero incorporea in recessibus natura, omnifaria viscerū genera fabricauit. Quæ sanè mors instans, celeriter à ministerio quæta reddit.

*Hippocrates Cous, Demetrio regi
gaudium.*

Nos equidem etiam prius, ô rex, studio habentes naturæ humanæ partes in summa considerare, has conscriptas quemadmodum voluisti demissimus. Nunc autem ea, quorum maxime studiosos esse oportet prudentes, partim à prioribus transumpta, partim nunc per nos ipsos comperta, tibi conscripsimus. Quæ si tu priorum morborum signis sientibus sequutus, & iisdem sepe usus fueris: per omne vitæ tempus morborum exors esse poteris. Duo sunt morborum vniuersorum animalium genera: alterum secundum genus, alterum secundum affectionem, inter se dissimilia. At vero concupiscentiæ iuxta alimentum, ex subcontrariis cognosces, dum ea quæ euacuantur, indicant ea quæ plena sunt: & quæ implent, coiecturam præbent eorum quæ vacua sunt. Morbos autem omnes ex subcontrariis constitutos cognosces, & morbos à morbis fieri. In coeuctionibus febris succedens, sistit morbus: capitis autem dolores; sanguis ex auribus erumpens, aut ex naribus. Conuulsiones omnibus morbis atræ bilis succedentes, atram bilē sedant. Et in summa, radix humanorum morborum est caput, & maximi morbi ex hoc accedunt. Quum enim ori velut cucurbita medica incubat: contingit, ut ipsum omnium eorum, quæ ingeruntur, superfluitates attrahat, & tenues humores. Oportet autem animū aduertere, & peculiariter viuere, vbi te ipsum præparaueris in has partes, quo morbi accidetes nullum augmentum capiant, per curam diligentem & per bonum ordinem apud te sientem: ita ut neque rei venereæ intemperantia, neque diuersorum eduliorum incōtinentia, neque somnis immodicis, in exercitato corpore vtaris: sed signa in corpore contingentia sequaris, & vniuscuiusque corporis occasione cōserues: quo morbum irruere parantem vites, & medelis, quas ego perscribo, vtēs, à morbis exors perseueres. Vale.

Decretum Atheniensium.

Visum est ac decretum Senatui & populo Atheniensium. Quandoquidem Hippocrates Cous Medicus, & ab Æsculapio originem

ginem ducens, magnam benevolentiam vnam salute Græcis ostendit, quando etiam peste à Barbaris in Græciam proficiscente, discipulis suis ad locos dimissis, indicauit quibus medelis vti oporteat, & accedentem pestem securè effugere, quo medicina Græcis data, ipsorum agros tuto seruaret. Sed & scripta sua de Arte medica exacta: adidit, multos esse volēs Medicos qui seruare possent. Et Persarum rege ipsum accensente, & honores optimatibus Persarum æquales promittente, & dona quæcumque eadem ipse Hippocrates vellet offerere, Barbari promissiones cōtempserunt, eo quod hostis & cōmunis inimicus Græcis esset. Quo igitur appareat, populū Atheniensem semper ea quæ vtilia sunt Græcis cōsultare: & ut gratiam cōdignam Hippocrati pro benefactis referat: Visum est populo, ipsum publicè magnis mysteriis initiare, quemadmodum Hercule filio Iouis: & coronare ipsum corona aurea mille aureorum: & ipsam coronam Quinquatriis magnis Mineræ festis, in certamine gymnico per præconem proclamare. Et licere omnibus Cōorum liberis, ut Athenis pubescant, quemadmodum liberi Atheniensium: quādoquidem patria ipsorum huiusmodi virū genuit. Esse vero Hippocrati, & vitæ, & victum prouisum in Prætanico per omnem vitam.

Oratio Hippocratis ad aram consistentis.

O vos multi & multarum vrbium habitatores, in magna dignitate constituti, communi nomine Thessali, omnibus hominibus amara necessitas incubit, ut quæ à fati statuta sunt ferat. Quapropter ego nunc cedens cum mea sobole, oleæ ramulis coronatus, ad Mineræ aram supplex consisto. Quis sum ignoratibus dicere oportet. Hippocrates, ô viri, Medicus Cous, non per piam & honestam causam, me ipsum & liberos meos vobis commendo. Cognoscitis me ô plebs. Nam profecto vos estis viri mihi familiares, inter quos, ut verum dicam, inter plebrosque vestrum & in multis vrbibus vestris cognitus sum, ut in summa dicam. At vero nomen meum longe vterius, quam forme meæ aspectus, processit. Atque hæc causa ex arte mea sanitatis ac vitæ, ortum habuisse videtur, quod non solum hominibus vestram regionem habitantibus, sed etiam multis Græcis vobis vicinis cognitus sum. Iam vero quæ de causa tantum negocium opere peragendum adsumpsi, referam. Athenienses male habebunt, ô viri Thessali, qui

Metropolim ac patriam nostram, Co deuastrantes, in seruitutem redigunt ea, quæ libera sunt: ex progenitorum acquisitione, priuatim sibi parta facientes: neque cognationem reueriti, quæ ipsi est ab Apollone & Hercule, quæ sanè ait Antiochus Summum filios illorum peruenit: neque Hercules maiorum domitoris beneficia hæc recolunt, quæ ille cōmmanis & vobis & nobis bene faciens Deus, in illos contulit. At vos pot Iouem supplicationibus colendum, & per cognatos deos, egredimini, vindicatis, liberate, propriæ virtutis memores, & nihil ad gloriam vestram spectans intermitte-

Oratio Legati Thessali filij Hippocratis ad Athenienses.

Conuenite arbitror viri Athenienses, constitutum apud vos, qui non omni multitudini cognitus est, primū indicare quis sit, & vnde sit: postea vero reliquā orationem persequi. Mihi equidem pater est Hippocrates: qui quantam in Medicina facultatem habeat, vos nouistis. Nomen autem est Thessalus. Cognitus vero & ego sum non in postremis, neque paucis vestrum. Patria vero est mihi Cos: quæ quomodo vobis cognata sit ab antiquo, alij dicunt, qui in recensenda historia sunt præstantiores. Veni autem missus à patre, quatuor beneficia à nobis in vos collata prolaturus. Primū quidem verus quoddam, tempore progenitorum nostrorum, commune in omnes Amphictyonas, quorum vos non minima pars estis. Alterum vero illo adhuc maius, & ad plurimos Græcorum progressum. Atque hæc quidem vrbis, & progenitorum meorum esse apparebunt. Tertium autem patris proprium est, & tantum, quantum nemo vnus vir, & vobis & multis Græcis contulit. Postremum vero ex quatuor commune est patris & meum, & quod non ad plures, sed ad vos ipsos peruenit. Quod quidem priorum beneficiorum comparatione exiguum videri poterit: verum ad aliorum beneficia collatum, magnum est. Et sanè huiusmodi beneficia sic se habent, quemadmodum esse dixi, ut summatim dicam. Oportet autem non solum dicere, sed etiam demonstrare quod vera sunt. Principium igitur sermonis, ipsum ministeriorum nostrorum principium faciam. Vetusissima vero primū referam: in quibus fortassis longiora ac altius repetita me dicere deprehenderitis. At quisque vetus Hipp. opera. Cc 3 dici

dicī expetit. Erat enim tempus quādo Crī-
sēa gens erat, & habitabat quidem circa
Pythicū templum: terra verō habebat;
quæ sanè nunc Apollini cōsecrata est. Ap-
pellatū autē Crīseus quidem campus,
iuxta quē Locrī habitant, & cui Melana
adstāt: Cīrhanus verō mons, cui Phocēti-
ses adiacent. Hī porrō Crīseī cum essent
aliquando populōsi, & fortes, & opulenti,
his bonis ad malū vī sunt. Per insolentiam
enim multa horrenda ac iniqua facta pet-
petrarunt; in Deum impietate hē exercen-
tes, Delphos in feruitutē redigentes, vi-
cinos depradantes, agricolas spoliantes,
vixores ac liberos abducentes, & corpora
iporum constuprantes. Quā de causā Am-
phictyones ira commoti, & exercitū in ter-
ram iporum in dūdo, & ipsi pugna deu-
ctis, regionem deuastarunt, & vrbes expu-
gnarunt. Vbi sanè illi, qui multa & impia
perpetrarunt, miserē accepti sunt, non mi-
nores pœnas perfoluentes, quā ipsi aliis
intulerant. Felicissimi verō ex ipsis fuerūt,
qui intra manus hostium perierunt; Secun-
do loco, qui manu capti sunt, & qui ad aliā
regionem ac vrbes transtulerunt. Sui enim
māla ob oculos non habuerunt. Qui verō
ex captiuis isthic manserunt, infelicissimi
fuerunt, quicūq; in sua ipsorum regione
torquebantur. Nam cum vxoribus & libe-
ris, agros & vrbes igni tradi videbant. His
verō adhuc peius degebat hī, qui intra mœ-
nia perseuerabant, quādo relata mala par-
tim videbant, partim percunctabatur, plu-
ra veris audientes. Sic enim fieri solet. Et sa-
nè malam salutis spem habebant. Erat au-
tem ipsi vrbs prope hunc locum maxima,
vbi nūc certamē equestre peragitur: cuius
muros exstruxerāt, & eos qui ex aliis vrbi-
bus transfugerāt, exceperāt. Inutilia verō
eiecerant, & necessaria importauerant. Et
cogitabant obsidionem sustinere, bona spe
præditi, neq; manuum pugna, neque longi
temporis obsidione, vrbe capi posse. At ve-
rō Amphictyones, tū alia deuastarunt, tum
ad hanc vrbe præsidio constructo, & ad ex-
pugnationē præparato, reliquū exercitum
per vrbes dimiserunt. Temporis autē pro-
gressu, cū pestis in exercitum illapsa esset,
& milites ægrotarent: quidam verō etiam
morentur: alij verō, propter morbū, præ-
sidium reliquissent: Amphictyones turba-
bantur. Et alij alia consultabant. Soler au-
tem in rebus cōmunibus sic ferē fieri. Tan-
dem verō afflictionem moleste ferētes, &
de bello desperātes, Deo rem cōmiserunt:

& quid facere oporteret, interrogarūt. Ille
verō bellum gerere iussit, & victores fore
promittebat, si ad Co profecti, cerui filium,
in auxilium adducerent, cum auro: atque
hoc festinabūdi, vt ne Crisei prius in ady-
to tripodem depradarētur: Sin minus, vr-
bem capi non posse. Ipsi verō, his auditis,
& ad Co profecti, oraculum proposuerūt.
Cum autē Coi dubitarent, & oraculum
non intelligerent: surrexit vir genere qui-
dem Asclepiades, progenitor autē nostri:
Medicus verō Græcorum eius temporis
omnium confessionē optimus, nomen au-
tē ipsi erat Nebrus: qui oraculum dicere
inquit, vt ad se ipsum venirent. Nam Deus,
inquit, admonuit vos, vt profecti ad Co,
cerui filium in auxilium adducatis. Cos e-
quidem hæc est. Ceruorum autē filij Ne-
bri appellantur: hoc est hīnuli. Nebrus au-
tem est mihi nomen. Quod verō aliud au-
xilium potius cōtigerit exercitū ægrotan-
ti, quā Medicus: Et profecto nō videtur
mihi id consequens esse, quod in tantum di-
uitiis Græcos omnes superantes, Deus ad
Co profecti iussit, & aureum numisma
petere. Verū hoc oraculum in meam do-
mum progreditur. Chrysos enim, hoc est,
aurum, vocātur masculus meus filius natu-
minimus. Est autē omnino, & corporis
specie, & animi virtute, quantum patri di-
cere licet, inter omnes ciues præcellens.
Ego quidem igitur, nisi vobis aliud videat-
ur, & ipse proficiscar, & filium mecum ad-
ducam; naue quæ quinquaginta remis aga-
tur, instructa meis sumptibus, & ministe-
riis medicis ac bellicis referta, quo in vrā
que partem auxilium feramus. Et hic qui-
dem dixit: illi verō approbauerunt, qui
missi fuerunt. At Nebrus hic etiam virum
Calydonium apud se educatum, in nauem
adsumpsit: de quo statim, vbi res tulerit,
dicemus. Cum igitur peruenissent hī viri
ad castra, Deus gaudebat. Nam & mor-
tes militum cessabant, & cum diuina for-
tuna equus Eurylochi (qui belli dux erat,
Thestalus genere, & ex Heraclidis ortum
ducens) canalem, per quem aqua in vrbem
ducebatur, vngula percussisset, vbi in pul-
uere volutari voluisset: Nebrus aquam
medicamentis infecit, vnde ventres Cri-
seorum corrupti sunt: & sanè multum cō-
tulit ad hoc, vt ciuitas caperetur. Atq; hinc
iam animi obsidentium elati sunt, velut
Deo iam manifeste auxilium ferēte. Cum
autem impetus facerent, & præmia propo-
nerent his qui primi muros concessissent:

certainen

certainen erat fortissimum, & vrbs capie-
batur. Primus enim muros cōscendit Chry-
sus, & turrim occupauit. Sequebatur au-
tem ipsum, euestigio, vir ille Calydonius,
sub communito auxilium ferēs, de quo
antea dixi. Et Chrysus, quidem hasta per-
cussus cecidit ex summa turri, percussus
est autē à Mermode Lyci fratre, qui lapi-
dibus obrutus mortuus est, cum in adytum
irrupisset, tripodem depradaturus. Hī igitur
ciuitatem sic ceperunt: & Nebri auxi-
lium, cum Chryso, & secundum medicam,
& secundum bellicam facultatem recte sug-
cessit: & Deus, vera dixit, & que promiserat
fecit. Quā de causā Amphictyones Apolli-
ni quidem templum, consecrarunt, quod
nunc est in Delphis: & certamē gymnicum
ac equestre prius non peragentes, nunc
peragunt: & Chryseorum regionem vni-
uersam dicarunt Deo cōtributori, reddentes
ea quæ dedit in eo quod, oraculum ac-
cedit. Et Nebri filium Chrysum in circo, eque-
stri sepelierunt: & Delphis publice ipsi pa-
rentare præceperunt. Asclepiadis verō in
Co attributa est prudentia, vaticinandi
quemadmodum, his qui mittuntur ex vrbi-
bus ad facrum Amphictyonum concilium:
atque hoc Nebri gratia. Calydonius autē
ab illo viro, & illo ministerio, etiam nunc in
Delphis prima vaticinandi partes, & ali-
menta dantur. Verū redeo ad nostrā. Nam
quod vera dico, hinc clarum est. Cum enim
pater & ego accessissemus, Amphictyones
hæc renouarunt, & attribuerunt, & in co-
lumna descripta in Delphis dedicauerunt.
Atque huius quidem sermonis finis clare
ostendit, nostros progenitores esse vestros
benefactores. Cæterum hoc relicto, aliam
de iisdem, non eundem sermonem adsu-
mam. Cum enim magnus ille rex cū Persis
& aliis Barbaris bellum gereret contra Græ-
cos, qui aquam & terram non dedissent:
patria nostra maluit in totum pessundari,
vt ne contra vos, & eos qui vobiscum sen-
tirent, hostilia arma fumeret, & in nauibus
militarem expeditionem mitteret. Sed ab-
nuit, honestum quid, & dignum patribus
meditata, qui Gigantes & Heraclidæ esse
dicuntur. Visum igitur est ipsis, cum qua-
tuor essent muri in insula, omnes relinque-
re, & ad montes confugere, & salutem tu-
tari. Vnde sanè quid nō mali obuenit: dum
regio fuit deuastata, & corpora libera man-
cipata, & hostili lege occisa, & vrbs & alia
munimenta, ac templa, ad fauillam exusta.
Insuper autē & filia Lygdamis Artemi-

sia, circa patrum victoriam datū est, omnia
quæ reliqua essent expiscari, ac exportare,
Artemiam, velut apparet, à diis nō sumus
neglecti: verum tempestatibus ingentibus
exortis, & naues Artemisia omnes in peri-
culo fuerunt, & multa perierunt: & in exer-
citu ipso, multa fulmina incidere, quum
in insula nostra paucis fulminibus im-
peraretur. Dicitur etiam spectra Heroium
mulieri conspecta esse. Quorum sanè con-
nium timore perterrita, ab immedica-
bilibus coepit, destitit, amara confessione
facta, quæ & relata amara est. Quare omit-
tatur. Attribui autē & hīs progenito-
ribus meis propriissime minime falsa, quod
neque contra vos, neque contra Lacedæ-
monios, aliosque Græcorum socios, Coi vo-
luntaria, asma sumperunt: & quidē quum
multum in insulas, tum Asiam habitantes,
cum Barbaris, in bello coniuncti fuerint,
nulla violentia coacti. Equidem præfecti
vrbs tunc fuerunt, Cadmus & Hippolo-
chus. Verum autē est, & Cadmū & Hip-
pocleum meos progenitores esse. Nam
Cadmus, qui & senatum regebat, matris
meæ progenitor est: Hippocleus verō ex
Asclepiadis, quæstus à Nebro, cuius auxi-
lio Chryseī sunt deuastati. Nos autē ex virili
genere Asclepiadæ sumus. Quare, & hoc
bonū a progenitoribus nostris, profectum
amplectimini. Redeo ad Cadmū. Hic sanè
vir adeo cōmodi Græcorum studiosus fuit,
vt cum regio ab Artemisia obsidione libe-
rata esset, isthic relicta, vxore ac sobole, abi-
iuerit cum his qui cadem sentirent in Sici-
liam, quo Gelonem & fratres eius prohibe-
ret, ne amicitiam cum Barbaris contrahe-
rent contra Græcos. Perpetrauit & alia
multa egregia facta, quæ longius produc-
re non est tempestiuum. Atque hæc qui-
dem & huiusmodi multa sunt, publica pro-
genitorum nostrorum in vos & alios Græ-
cos beneficia. Nam deficit, medicendi fa-
cultas. Venio autē iam ad hoc, vt benefi-
cium Hippocratis patris mei apud eos, qui
id sciunt, producam: quod hoc modo re-
censens, vera dicere cognoscat. Cum pestis
ex Barbaria adfueret, quæ supra Illyrios
ac Paonas sita est, & cum malum in hanc
regionem venisset: harum gentium Reges
ad famam medicam, quæ vera erat, & vni-
diuag; proccellerat, & ad patrem meum,
nuncios miserunt in Thestaliā (illic enim
pater meus, & prius, & nunc domum ha-
bet), vocantes ipsum, ad auxilium feren-
dum. Et non solum argentum, & aurum,

&

& alias opes se missuros esse receperunt, sed etiam reportaturum esse quacunq; ipse vellet, si auxilium tulisset. Ipse vero cum interrogasset quales motus partiales fierent, & astus, ac veros, & caligines perscrutatus, itaque alia quæ habitus ex presenti statu commouere solent: cum sanè omnia didicisset, illos quidem retro discedere iussit; & nullam sibi facultatē esse ad illorum regionem proficiscendi, pronunciauit. Verum ipse quam citissime Thessalis denunciare studuit, quibus modis malū accedens cauerent: & medelam conscripserat per vrbes proponebat. Me vero in Macedonia emisit. Cum regibus enim Heraclidarum, qui isthac imperium obtinent, paternā nobis intercedit amicitia. Et ego quidem ibam à Thessalia eo, quod me pater iussit, auxilium his qui isthac essent laturus. Inuenit autem mihi ut etiam vrbi vestre opem ferrem. At fratrem meum Draconem ex Pagalis profectum, in Hellepontum nauigare iussit, cōsimili consilio instructum, quali etiam

44 ipse utebatur. Non enim omnes loci eadem auxilia ferunt, eo quod nō omnis amicus nos ac similis est. Polybius, vero, qui istam ipsius, meam autem sorore habet, & alios discipulos, ad alios aliorum conuerus & vias profecturos emisit, quo quam plurimis opitularetur. Postquam autem ipse res in Thessalia perfecit, ad vicinas gentes auxilium laturus proficisceretur, & ad Pylas profectus, Doriensibus, & aliis, simulque Phocensibus auxilium tulit. Et cum sanè ad Delphos peruenisset, supplicationem Deo pro Græcis fecit: & sacrificio facto, iter ad Bœotos arripuit. Et cum ipsis opem tulisset, similiter ad vos progressus est, & sufficientia vobis ad salutem, quæ sanè nūc ego produco, ex animo penitus dixit. Arbitror autem multos vestrum nosse, quod vera dico. Non enim ita diu est, sed notius hic est annus, quando abiui, & in Peloponnesum missus sum, isthac habitatibus opem laturus. At vero vndiquaque nobis, & verbis, & re ipsa, dignus honor contigit, ut minime pœniteat nos, quod non hunc cum quæstus ex Illyricis ac Pœonibus oblato permutauimus. Verum præ reliquis ciuitatibus magna sunt quæ à vobis data sunt. Nam & respublica vestra alias excedit. Athenæ enim alius quiddam sunt aliis vr-bibus, quantum ad gloriam attinet. Et corona illa antea in vestro theatro patri imposita, ad summam æmulationem ac felicitatem ipsum euexit. Sed & hoc beneficium

superastis, dum & patrem, & me publicè Cereris & Proterpinæ myteriis ad sacris iniunctis. Atque hæc quidem tria sunt beneficia, quantum ego verbis consequi potui, & fracta voce proferre, vrbis, & progenitorum, & patris mei, in vos simulq; multos Græcos. Quartum nunc dicere aggrediar, quod, velut antea dixi, in vos ego & pater meus collocauimus. Cum enim Alcibiadem emitteretis in Siciliam, multā quidē potentia, non autem ita multā, velut admiranda: & sermo in concione incidisset de Medico, quem exercitum sequi oporteret: pater meus progressus, me ad curanda corpora vestra se daturum esse promisit, propriis sumptibus instructi, & citra mercedis exactionem, quamdiu classis abesset, participandens suam vtilitatem, ut qui sibi persuasisset, hoc in vestrum commodum cessurū esse. Ego enim non solum res meas infumebam, id quod faciebam vobis inferuiens: sed etiam ad alia magna opera destinatus fui. Et hoc minimum est ex his, quæ sum dicturus. Decreuit enim pater ob me filium fortunæ fluctibus agitari, & in terrā alienā, & in mari, & in periculis bellicis, & in agritudinibus, quæ his qui erroneam vitam degunt, magis accedere solent, quam his qui ordinatā vitæ rationem habent. Nouit enim beneficium beneficio metiri: & non, velut qui aliquid emisset, contractu ex manu in manum facto semel, discedere. Et hic quidem talia præstitit. Ego vero, ut qui filius illius sum, nihil studij & artis prætermisi, auxilium ferens, & periclitatus vobiscum, si quando occasio tulisset. Et ad hæc ambō præstanda, neque morbus, neque afflictio, neque timor in mari, & intra hostium manus, me prohibuit. Testes autem huius rei non alios aliquos, sed vos ipsos habeo. Quare si quis contradicere voler, is nihil cunctatus exurgat. Verum non puto me mentiri. Cum autem hæc præstissem ad annos tres, & aurea corona coronatus, & adhuc pulchrius laudatus: domū redij ad nuptias, quo & artis, & generis nostri successores producerem. Et quæ quidē à ciuitate, à progenitoribus, à patre, & à me, vobis obtigerunt, hæc sunt. Dictum est autem & quæ nos à vobis oblata tulimus. Arbitror autem multos è vobis admirari, qua de causa hæc à me ex tam longinquo principio repetita sunt. Quo igitur & vos cognoscatis, & mihi ea quæ cupio contingant: tempestiuum est ut hoc dicam. Pater meus; o viri Athenienses, & ego petimus

timus vos (sic enim liberos & amicos loqui decet, quo id quod petunt ab amicis liberis consequantur) contra patriam nostram hostilia arma ne sumatis. Si verò oportet, quemadmodum fortassis oportet eos, qui sua ipsorum causa progressi sunt, etiam rogamus, ut ne nos, qui eiusmodi & tam magna beneficia in vos priores contulimus, seruorum loco habeatis. Insuper autem (nam & sic dicere conueniet) supplicamus, ut ne nostra faciatis vobis ipsis in bello captiua, si contigerit ut multo inferiores superetis. Verum & hoc considerare, quod fortuna alias alia cito versat: & aliquando magni paruis opus habuerunt: & fortes per debiles salutem adepti sunt. Puto autem clarum esse, ut ne clarissimum dicam, quod ob vnum virum non ciuitas, sed multæ gentes iam quandoque vtilitatem in rebus bellicis consequuntur sunt. Er vbi ars in precio est, neque nos contemnere poteritis. Nam neq; ita viles ac contemnendi sumus, quemadmodum in vobis testimonium situm est. Verum ab initio quidem dei, vnde genus nostrū esse gloriamur, Æsculapij filij, non arte folis, sed etiam armis, Græcis auxilium tulerunt. Machaon equidem animā in Troade deposuit, quando, velut scriptores de his prodentes dicunt, ex equo in Priami vrbe venit. Proinde neque eo quod contribules, neque eo quod ex auxiliatorum numero, auxiliari etiam ipsi Græcis sumus, nos iniuria adfeceritis. Non in longum extendam sermonem, res Cræcorum, aut Persicas iterum repetendo, quādo & ipsas audiistis, & in manibus magis sunt, quam ea quæ paulò antè relata sunt. Quin & sic cogitate, minimè piū esse benefactores iniuria adficere. Nos autem benefactores

esse, facta ipsa clamant. Ex quibus patribus prognati esse videbimini (quemadmodum fabulatores dixerunt) si iniuria adficere, quam benigni esse malueritis: Neque enim amarulentius quicquam dicere volo. Illi enim, o viri Athenienses, Heraclidis quidem gratias repederunt: Alii autē multis, beneficio adfecti, vicissim auxiliari sunt. Deficiat profecto me dies longius narrantem, si recensere velim quot hominibus quanta bona obuenerint, qui nihil de vobis bene meriti fuerunt. Circumspicite vos ipsos, & me nullo dicente, cōsiderate qualia perpetratis. Mala res est potestas, o viri Athenienses. Non enim quæ sua sunt, 45 mēsurā disponere nouit. Sed & vrbes quasdam & gētes iam perdidit. Si verò ad alios velut in speculum respexeritis, videritis ipsi quæ facitis, & ego vera dico. Quin & lex noua est: Quicumque felici rerum successu confusus, non etiam ad rerum difficultates respicit: Non est hoc vestrum viri Athenienses. Multum enim etiam sic deum tentaretis. Nullam vobis iniuriam intulimus. Si verò etiam intulimus: non armis, sed verbis iudicemur. Deprecamur autem vos etiam hoc, ut ne faciatis nos aliis gratiam debere, qui nobis auxilium ferent. auxilium enim nobis ferent, si recte fecerint, & qui intra Thessaliam, Argos, Lacedæmona, Macedoniam, sunt reges, & sicubi alij Heraclidæ, aut Heraclidarum cognati habitant. Præstat citra violentiam, quam vi coactos facere quæ iusta sunt. Non dico de insolēti aduersum vos rebellionem: verum hoc vobis manifestum facio, quod multi nostri curam gerunt, aut certe curam habent, nisi vndiquaque de terra perierit, benignos adhuc esse homines. Ego quidem igitur (exigua enim mihi sunt ad dicendum vires, utpote qui aliarum rerum studio sim addictus) hic desinam. Rogo autem vos per hospites nostros, & per eos qui nobis consiliarij esse consueuerunt, & per deos, & Heroas, ac gratias, quæ hominibus ab hominibus cōtingunt, ut inimicitias quidem vestras aduersum nos deponatis: ad amicitiam vero vos conuertatis. Si enim non in vestra ciuitate hæc consequemur: haud scio quò progressi, eorum, quæ cupimus, compotes siemus.

HIPP

HIPPOCRATIS COI

Liber de Hominis structura, ad Perdic-

cam Macedonum Regem, Ni-

colao Petreio Corcyrao

interprete.

Opus antea non editum.

Argumentum in librum sequentem.

In hoc libello, breui quidem, sed grauissimo, praeter ea qua de homine agit, totius anni temporum, tuenda valetudinis, egregia praecepta perscribit.

- 1 *Mundus ex quibus elementis, ex isdem etiam consistat homo. Humores quatuor, eorumque natura.*
- 2 *Arteriae ac venae quibus differant. Iecur. Ritus unde. Humores quatuor quid efficiant in homine.*
- 3 *Cerebri effectus, Reminiscencia, Oblivio, Phrenesis, Lethargus, Paralysis. Cerebrum purgantia.*
- 4 *Capitis passiones ex stomacho. Capitis futurarum. Capillorum color iuxta varietatem humorum. Vocis sonus à spiritu.*
- 5 *Iecur tripliciter digerit. Excrementorum ratio.*
- 6 *Sensus in homine quinque. Homo ex quatuordecim quibusdam consistit. Feminarum lac & mēstrua.*
- 7 *Spina vertebrarum numerus, costarum item, ac dentium. Stomachi amplitudo. Intestinorum longitudo. Digitorum nomina.*
- 8 *Anni tempora quatuor, eorumque natura. Quae vitae hominis ratio singulis anni temporibus.*
- 9 *Vene sectio quantoper e conferat sanitati.*
- 10 *Medicinalis sphaera.*
- 11 *Pituita, sanguis, ac bilis quibus anni temporibus augetur: & quae vitae ratio tunc seruanda.*
- 12 *Annus in dies 365. colligitur.*

Mundus quatuor ex elementis consistit, igne, aere, terra, & aqua: calido videlicet, humido, frigido, & sicco. Isdem ex elementis quatuor totidemque humoribus & homo consistit: sanguine scilicet, pituita, flaua, & atra bili. Et sanguis quidem aeri, pituita aquae, flaua autē bilis igni, atra verò terrae simularur. Sanguis enim gustu dulcis est: pituita, salta: flaua bilis, amara: atra vero acerosa, & flauescens. Sanguinis autem locus, & spiritus in corde est: à dextris quidem eius sanguis, à sinistris vero, spiritus consistit. Flauae bilis in iecinore: atrae in liene: pituitae quidem in cerebro

locus. Sanguis autem calidus, & humidus: pituita frigida & humida: flaua bilis, calida & sicca: atra vero sicca & frigida. Arteriae quidem à corde purum sanguinem, & spiritum recipiunt. Venae autem & ipsae à corde sanguinem sumunt: per quas corpori distribuitur. Sed iecur cordi sanguinem non praeter veri fidem affatim suppeditat. Nam ignis absque materia permanere nequitiam potest. Quo fit vt nonnulli hominum semper quasi rideant, quidam vero tristentur: huius rei ex elementis causam esse dicimus. Qui enim puri sanguinis non in expertes sunt, hi vsquequaque rident, & aspectu ac corpore floridi necnō perspicui coloris existunt. Qui vero flauae bilis participes sunt, desides, pusillanimes, pauidi, imbecillēsque esse solēt. Pituitosi vero inertes & frigidi sunt. Reminisci autem, & esse prudentia praeditum, ex cerebro, inter calidum, frigidumque admodum temperato prouenit. Oblivio vero, ex cerebri frigiditate procedit. Passio autē, quae phrenesis nuncupatur, ex perurentibus febribus fit. Vaporibus enim, ex visceribus per dorsum ad cerebrum emisissis, eius humidum arefcit, & homo mente captus efficitur: & cerebrum oleo quocunque frigide qualitate per aures, vomitūque humectare oportet. Lethargus verò & ipse cerebri passio est: cum enim cerebrum frigidis humoribus repletū fuerit, hinc passio quae Lethargus appellatur, hominem occupat: & calefacientibus cerebro opitulari expedit. Paralysis vero fit à frigido, crudōque humore, qui à cerebro demissus in oculum, siue in aliquam labiorum partem, seu in totam dimidiāque faciem descendit. Per nares cerebrum purgantia adhibere oportet: & extrinsecus isobrium contusum (herba est quae

qua & Maros, & Origanis dicitur) ignis suffitu, seu cauteriis per aures applices.

- 4 Quaecunque autem passiones in capite fiunt, ex stomacho oriuntur, exēpli causa: Vomicae, strumae, dentium dolores, tonsillae, angina, suffocationes, anhelitus difficultas, & reliqua. Caput autem futuras habet tres: inuenitur & solidum absque futuris caput, & hoc quidem humidum est. Crispus vero capillos habere, calidioris capitis signum est. At recti crines, ex superuacuo qui in capite est humore sunt. Flauedo capillorum, ex flaua bile: caluities vero ex caliditate prouenit. Articulae vero species tres habentur: Grauis, acuta, & media: haec à spiritu procedunt. Iecur autem, ipsum alimentum triplici digestionem in succum redigit. Ex prima digestionem cor alimenti qualitatem, saporem videlicet, suscipit, & puri sanguinis procreatio fit. Secundam digestionem iecur defumit, & corporis partibus alimentum largitur: unde flauae bilis constitutio fit: lien verò ex sanguinis fecaliter: unde & melancholicum humorem constitui certum est. Cerebrum autem à stomacho humectatur, & pituita exuberantiam peragit. Tertia digestionem alimentum superne in stomacho in succum vertitur: & tunc referatur inanitor qui ventriculus nuncupatur, quoniam transitus tantum facultatem subministrat. Inde alimentum in inferiorem ventrem demittitur. Alius vero à pituita ciborum acerbis gratia, oblectamentum sentit. Humidum autem excrementum, per renes, ac seūctos ipsius excrementi meatus in vesicam, id est in phuscum descendit: in vesicam enim aqua
- 6 ingreditur. Sensus in homine quinque habentur, visus, olfactus, auditus, gustus, & tactus. Nam visus ex aethere: olfactus ex aere: auditus ex igne: gustus ex humido: tactus vero ex terra fit. Homo autem ex quatuordecim quibusdam consistit: Nervis, venis, arteriis, sanguine, spiritu, carne, adipe, cartilagine, vnguibus, ossibus, medullis, capillis, membranis, humoribus. Horum autem excretionem, maribus quidem sicco & humido excremento, vomitibus, oculis, naribus, sputis, sudoribus, venereis, incertis meatibus, capillis & vnguibus fiunt. Foeminis verò ad haec duo adduntur, purgationes, lactis videlicet, & menstruorum. Lac autem & eodem modo genitale semen hominis ex sanguine gignuntur. & hoc certum est: si enim hominibus genitali plus nimio vtetur, sanguinem pro

femine emittet. Similiter autē & foeminae, si plus nimio lactare cogentur, sanguis elicitur. Spina autem hominis habet vertebrae xxiii. costas totidem. Dentes cum maxillaribus duo supra xxx. sunt, anteriores autem diuidentes, qui & secates appellantur. Stomachus palmos habet quinque.

Intestina cubitos tresdecim. Nomina digitorum, Pollex, Index, Medius, Annularis, Auricularis. Vngues frigidi sicque temperamenti sunt. Anni vero tempora quatuor habentur, ver, aestas, autumnus, & hyems. Ver, calidum & humidum est: ideo sanguinis in corpore incrementū fit. Aestas calida & sicca: ideo flauam auget bilem. Autumnus siccus & frigidus: ideo atram bilem, & saniem auget. sanies quidem sanguinea & aquosa est. Hyems vero pituitam in corpore adauget. Nam quatuor hominis elementa, id est humores, ad tempora quatuor diuiduntur. Ideo solarem conuersionem speculati, & affecti temperamentum, & adhuc curationibus vtī opus est.

Si enim verno tempore iuuenis aduersa premetur valetudine, sanguinis exuperantiae causa patitur, quem per venae sectionem emittere opus est. Et si pleuresi vnus diei spatio, vel duorum seu trium laborauerit, venae sectione affecto opitulandum, priusque ipsum opprimat passio, & affecti vires deficiant. Homini vero venae sectionem perutilis est: & tempus quidem quo ipsa vtendum, à Februario incipit: & rursus à Septembri principium sumendo, ad septimam eiusdem perduret. Aestate aliquo aegrotante, ad passionis initia purgamina adhibenda. Si considerantes (ō Rex) & aliorum curam agētes, quid ad vitae rationem corporibus praestet, & quod congrue alimenta suggerat, ac debito apponat ordini, non satis pro diligentia nostra, & qui humana aggrediuntur corpora, morbos deprehenderimus, nunc accuratius perspicientes, summamque describentes, medicinalem sphaeram ad te mittimus, per quam aegritudines, quae humana corpora occupare solent, pernoscere, & ad praesentem horam, ac decurrentis anni tempora, huiusmodi calamitatibus opitulari queas. Si autē haec accuratius egeris, diu citra omnem aduersam valetudinem per omne tempus vita frueris. Et si haec quae potissimum optimae valetudini tuae vim praebent, quaeque hominum generi conducant, peregeris, ita in omnibus te incolumem vitam deprehendes elegisse. Et quamuis ardua admodum sphaera

sphæræ ratio habeatur, eam tamen perscrip-
tam tibi præbimus. A Vergiliarum oc-
casu ad hyemale solstitium, dies I L. hoc est,
à XII. Nouembris, ad Decembris finem
sunt. Hi quidem dies pituitam augment: Bal-
neis autem ieiunus, sudores excitando, de-
tergendoque, & venereis ac laboribus vte-
ris. Ab hyemali solstitio, ad vernale æqui-
noctium, dies L X X I I I I. à prima videli-
cet Ianuarij ad quintum supra X X. Martij,
hi dies humiditatum, & sanguinis exuber-
rantiam peragunt: Deambulationibus, &
siccis quæ ad victum pertinent, delicis que
ac venereis, benèque alentibus vtendum.
A vernali æquinocctio, ad Vergiliarum
ortu, dies I L. à X X V. Martij ad X I I I. Maij,
hi dies sanguinem augment: Redolenti vino,
& venereis, ac laboribus vteris. A Vergi-
liarum autem exortu ad æstiuu solstitium,
dies X X X I I I. à tertia decima Maij, ad

X X I I I. Iunij, hi enim dies flauæ bilis au-
gendæ facultatem obtinent. dulcibus & a-
quosis vtendum, ducendæ alui cura agèda,
& à venereis, ac laboribus abstinedum est.

Ab æstiuo verò solstitio, ad æquinocctium
autumnale, dies X C F I I. ab X X I I I. Iunij,
ad X X V. Septembris: hi dies atram bilem
augment. frigidis & aquosis, redolenti vino,
ac salitis vti opus est: à venereis verò absti-
nendum censemus. Ab autumnali æqui-
noctio, ad Vergiliarum occasum, dies I I L.
à X X V. Septembris ad X I I. Nouembris: hi
enim dies saniem augment. acetosis, acer-
bisque, & venereis, ac laboribus vti expe-
dit. Si ad hæc obseruanda curam, ô Rex,
impenderis, citra omnem tristitiam dolo-
remque in reliquum vita frueris. Hac se
diuisione sic habente, annus in dies quin-
que ac sexaginta supra trecentos collig-
itur.

HIPPOCRATIS COI OPERVM,

quæ ad nos extant, omnium

FINIS.

CLARISSIMO ET NOBI-

li viro D. Geryoni Seilero Medico Physico Au-

gustano, doctissimo, Domino suo obser-

uandissimo Ioannes Culma-

nus Gueppingensis

S. P. D.

LTI in veterum authorum monumētis restituendis
ac illustrandis non minorem laudem ac gloriam,
quàm in nouis conscribendis, comparari posse intel-
ligam, propterea quòd, Comico teste, dictum nullum
sit quod non dictum sit prius, & bonarum artium ac
disciplinarum omnium origo, tãquam à fonte quo-
dam vberissimo ab illis ad nos promanarit: me tamen
(vir ornatissime) quod nouum hunc, in nouum Hip-
pocratem Indicem in publicum edo, non tam gloriæ captandæ, quàm grati-
ficandi amicis (viris ad rem literariam promouendam natis) & communium
studiorum iuandorum causa, laborem istum qualemcunque me suscepisse
existimare te velim. Nam cū alij, aut consilij aut rei familiaris inopia ad Me-
dicinæ studia serius accedant, alij non nisi defunctoriè vel quasi per ludum
in iis versentur, quasi verò artem neque longam, neque adeò difficilem sibi
discendam proposuerint: Alij aut exercitatione aut memoria parum valeant,
pauci verò in disciplina Hippocratica (sive ob argutam illius authoris bre-
uitatem, sive summam etiam difficultatem) laborem ac studium sibi ponen-
dum existiment, opere pretium me facturum putauit, si Hippocratis Medico-
rum citra controuersiam principis scripta, non ita pridem à Iano Cornario
Latinitate donata atque emèdata, si non illustrarem, saltem studiosis redde-
rem gratiora, aut certe minore labore ac difficultate legenda proponerem.
Ideo quicquid vsquam vel succi, vel medullæ in Hippocratis nostri scriptis
inuenimus, id singulis libris argumentorum loco præmisimus, suis numeris
in margine, quò quodque referendum est, notatum: ac cuncta tandem Indi-
ce copioso sum complexus. His meis lucubrationibus si quorundam studia
ac conatus adiutos intellexero, gaudebo sanè tãtos mihi nec perisse labores,
nec spe mea me fuisse frustratum. Habes causas (& vt puto) iustas susceptæ in
Hippocratem operæ. Accipe nunc quibus rationibus motus, hanc nostram
fœturam ac Indicem tantum, sub tui nominis auspicio in publicum emittere

non

non sum veritus. Primò, ad hoc me impulit cum eximia tua in re medica cognitio atque experientia, tum singularis quaedam humanitas & benevolentia, qua me vix dum in clarissimam Peutingerorum familiam receptum in hunc usque diem profectuus es. Secundò, vulgata seculi nostri consuetudo, & aliorum exempla, qui quosvis etiam libellos viris in Rebus publicis principibus consecrare non dubitant. Tertiò, quòd nulli alteri quàm tibi, hoc quaecunq; munus conuenire putabam. Cum enim Latina Hippocratis (prioris editionis) interpretatio vrbs vestrae Senatam amplissimum, ac Reipublicae principes, tantos videlicet patronos, nacta sit, cui rectius quàm tibi in eadem Republica principi atque Archiatro, hoc in eundem Hippocratem aditamentum conuenire iudicassem? Vt certe non inferiorem Hippocratis elencho Meccenatem, quàm summi illi Medici, suo in Galeni opera Indici, reperisse mihi videar. Accipe ergo vir clarissime munus, si non nominis tui splendori, ac par virtuti, saltem ab homine tui studiosissimo atque obseruantissimo (vt scis) profectum. Nosti leuiora munera, & haustum aquae dulcis, & vnus pomi donationem, à summis saepe principibus non fuisse recusata, cum illi videlicet donantis potius animum quàm muneris magnitudinem estimarent. Idem si abs te quoque fieri cognouero (vt mihi prorsus persuadeo) non modo à vitiligatorum & scophantarum calumniis patrocínio tuo ac fauore tutum me fore putauero, sed etiam quaecunq; mei erga te amoris & obseruantiae testimonium pro perpetuis tuis in me beneficiis reliquissè. Bene vale. Monfpeffuli, Calendis Iulij anno

M. D. LIIII.

Præstantiae tuae studiosissimus

Ioannes Culmanus
Geppingenfis.

INDEX

INDEX VBERRIME COMPLECTENS QVICQVID VSPIAM VEL SVCCI

vel medullæ in Hippocratis libris inueniri potuit, per
Ioannem Culmanum Gueppingen-
sem, Medicum.

A	Blactationem qui facilius ferant. 64.2	gerenti accedens. 449.27	quibuscunq; Abscessus circa aurem, aut infernas partes ex peripneumonia suppurantur ac fistulantur, hi superstities euadunt. 488.3
	abortus qui discedere nõ potest, expellendi ratio. 289.85	quæcunq; Abortiunt moderate corpus habentes, bimestres, & trimestres sine causa manifesta, his uteri acetabula mucosa plena sunt, & nõ possunt foetum continere præ grauitate, sed abrumpiuntur. 447.45	abscessus circa aures ex pulmonis inflammatione morbis. 456.18
	abortuum duplicatorum, & uterorum osculo incumbentium, expellendi ratio. 290.86	de Abscessibus iuxta aures uide 464.22.23.24	abscessus circa aurem occidit, ex præcordio diutine afflictio, cum aluo graueolenti. 484.2
	ex Abortu infantis febris. 364	abscessum iuxta aures futurorum notio. 454.23	abscessus circa aurem attollit biliosis spiritus magnus, & febris acuta, post præcordiorum tumorem. ibid.
	abortus frequentes post hyemem australem & pluuiosam. 97.26	abscessus iuxta aures ex acutis morbis maxime in febribus ardentibus fiunt. Et si non indicationem fecerint & maturent, aut ex naribus sanguis fluxerit, aut urina subsidiam crassam habuerint, ægri pereunt. 482.2	abscessus iuxta aures ex surditate leniter fiunt. 482.2
	abortus femellæ sexaginta dierum. 374.12	abscessus iuxta aurem maxime fiunt anxiosus. 494.4	abscessus circa aurem attollit præcordiorum distentio cum sopore anxioso. 484.2
	abortus gemellorum quinto mense ex causa, altero statim prodeunte, altero prius aut posteriori quadraginta diebus. 413.48	abscessus ad crura in pulmonis inflammationibus fortibus ac periculosis, omnes quidè utiles sunt, optimi uerò sunt, qui dum sputum in mutatione est fiunt. 456.18	abscessus & febris, inguinum inflammationem consequuntur. 105.7
	abortus alterius gemelli contingit, si altera mamma gracilis fiat. Et si quidem dextra gracilis fiat, masculum: si uerò sinistra femellam abortit. 447.38	abscessum in costis aut uisceribus, aut in articulis facit dysenteria intempestiue suppressa. 490.3	abscessum iuxta aurem submovent tussiculæ, cum sputatione fientes. 464.23
	abortum inuita facientis curatio. 339.25	in Abscessibus retro aures urina cito & modice maturescens, male sunt, & sic perfrigerari, malum est. 482.2	abscessus iuxta aures leniter syderatis mali sunt. 464.22
	abortus masculi, triginta dierum. 374.11	num quibus Abscessus sunt iuxta aures, capitis dolore affecti sunt? 464.23.482.2	abscessus maturi, in morbis. 377.22
	abortus masculus sexaginta dierum, in partuum suppressionibus, salubris. 355	paruos Abscessus circa aures exacerbant, conuulsio, tremor, anxietas, cum stuporis detentione. 464.22	abscessus ad oculos in febribus ardentibus. 375.16
	abortus plurimi primis quadraginta diebus. 53.2	abscessus iuxta aurem emergunt, ex egestionibus desinentibus in spumosas, meracidas. 496.4	abscessus sanguinolentissimi in tabidis, optimi. 469.14
	abortiens sexta die. 372.2	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	abscessus ad articulos fiunt, quibus alius ab initio turbatur, urina uerò pauca sunt, & progressu temporis alius quidem siccat, urina uerò tenuis redundat. 486.4
	ex Abortu alba de repente decurrentia, si aliquantum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis est. 493.3	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	quibus spes est Abscessum fore ad articulos, eos liberat ab abscessu urina multum & crassa, & alba prodens, qualis in febribus laboriosis quarta die quibusdam fieri incipit. Si uerò etiam ex naribus sanguis eruperit, breui admodum soluitur. 445.74
	abortus sanatio. 296.109	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	abscessus ad articulos fiunt, de lassatis in febribus. 444.31
	abortum facit in uterum gestantibus spiritus qui cum suspirijs extra feruntur, & colliquatio præter rationem. 492.3	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	abscessus dolorosus suppuratus in articulos fit, quibuscumq; in febribus tremores citra indicationem cessant. 480.1
	abortiunt quæ suspiriosum spiritum in febribus efferunt. 493.3	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	abscessu ex cruribus recurrere, febre consequente, & sputo non procedente, periculum est ne moriatur, aut dellyret æger. 488.2
	abortiunt præter naturam tenues existentes, si uterum gestant, priusquam crassescant. 447.44	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	abscessum aut tumorem faciet dysenteria sedata, si nõ ad febres aut sudores, et uerinas crassas dolor decubuerit. 431.54
	abortit mulier uterum gerens uena scissa, & magis si maior fuerit foetus. 447.31	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	abscessus ex febribus diuturnis magis &
	abortiunt mulieres ex omni occasione, si hyems australis, & pluuiosa, ac clemens fiat, uer autem siccum & aquilonare: aut si pariant, tam infirmos & morbosos partus edunt, ut uel statim ipsi intereant, uel tenues & ualetudinarij uiuant. 443.12	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	
	abortire facit, tenesmus, mulieri uterum	abscessus iuxta aurem excitant conuulsorio modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3	

In Hippocratem

in breuiori tempore, his qui iuniores triginta annis sunt. Senioribus autem minus sunt, diuturniore etiam existente febre. At uero huiusmodi abscessum expectare oportet, febre continua existente. 458.24
 abscessus in febris qui non soluntur ad primas indicationes, longitudine morbi significant. 445.51
 abscessum in febris ad internas partes quando expectare oportet. 457.22
 abscessus ex febre ardenti iuxta aurem. 406.23
 abscessus sunt ex fluxionibus intra corpus abeuntibus. 69.8
 abscessus in gingiuis aut circa aurem, significat capitis dolor moderatus, cum siti cibum capiente, aut cum sudore non soluenne febre, alio non exturbata. 481.2
 abscessum circa gingiuam factum dentis corruptio soluit. 483.2
 abscessus uelut glandularum tumores, signum quidem sunt earum partium que germina habent, sed et aliarum, maxime uero circa uiscera. 390
 abscessus hyeme magis sunt, et tardius desunt, et minus recurrunt. 480.1
 abscessus lachrymosus ad oculos, alio turbata suppressa, deuenit, et uelut culicis punctura erumpunt. 494.4
 abscessus ad infernas partes his sunt, quibus circa praecordia inflammatio fit: ad supernas uero, quibus praecordium molle et doloris exors fuerit, et ubi per tempus aliquod difficulter spirauerint, ac citra manifestam causam cessauerint. 488.3
 abscessus quibus partibus fiant, et qui boni et qui mali. 353
 abscessus pro partium dolentium seu affectionum differentia, uel intro uel extra fieri. 450.36
 abscessus resurgentes ex febris isthic sunt ubi quid doluerit. 444.32
 abscessus si euanescent aut recurrant, spumato non prodeunte, febreque permanente, horrendum est. Periculum enim est, ne deliret homo et moriatur. 456.18
 abscessus magis expectare oportet, his qui trigessimam annum egrossi sunt, et tunc expectare abscessum oportet, ubi uiginti dies febris transfuserit. Senioribus autem minus sunt, et ubi multo tempore febres durant. 480.1
 ad abscessum uerti morbi spes est, si quis morbum facile ferat, alio quodam signo saluari apparente. 454.8
 abscessum et dolore significat uirina cruda multo tempore manens, alijs signis

salutaribus, et magis in partibus septo transfusero. 494.4
 acerbata sicant, et contrahunt corpus. 223.49
 acetabula mucosa plena, abortus causa. 447.45
 de Acetabulis pituita plenis, signis et curatione. 254.17.285.70
 acetum ad corpus et articulos, simile est mari, et potius ad perfundendum et ad fomentum. 146.8
 ex Aceto aciditates amara bile abundantibus magis conferunt, quam atrabilia rursus. 146.9
 acetum sordes in auribus sanat. ibid.
 aceti collutio ad aures et detes utilis. ibid.
 acetum frige facit, quia colliquans, humiditatem in corpore consumit. Sicut autem magis quam mouet alium. 125.23
 aceti mulsi exhibendi tempus ac modus. 424.28.
 aceti fex eadem, quae acetum facit. 146.9
 acetum impetigini ad calidum solem affusum prodest. ibid.
 acetum lepris ad solem calidum affusum prodest. ibid.
 acetum mulsum quibus morbis commo- dum. 424.28
 acetum mulieribus omnino magis aduersatur quam uiris, dolores enim uteri inducit. 425.30
 acetum ad nigredines in pudendis utile. 146.8
 acetum ad podagram ualeret, si non corpus uulneretur. 146.9
 acetum ad sanguinis grumos utile. 146.8
 acetum uti ligibus ad solem calidum affusum prodest. 146.9
 acetum unguibus leprosis conducit. ibid.
 aceti uerrucas formicarias attenuat. ibid.
 acida attenuat, morsum inducunt. 223.49
 acida omnia, pituitosa. 89.56
 acida, acrida, austera, et acerbata, ex toto colata, et sicca non replent, propterea quod oscula uenarum aperiant et ex- purgant. 127.33
 actiones diurnae per somnum occurrentes bonae sunt, sanitatem enim significant. 139.3
 actiones quibus, et cur a cibo obeunt de. 119.35
 actionum instrumenta, in chirurgia habilia esse oportet. 505.3
 acuti morbi sunt, pleuritis, peripneumonia, febris ardens, phrenitis sunt autem maxime ac fortissimi hyematae sunt etiam, uerum minus et molliores. 418.3
 acuti maxime morbi ferme occidunt, et laboriosissimi existunt: quare diligenter animaduertendū ne medicus a morbi magnitudine superetur. 216.11
 acuti morbi alio liquida non proueniunt. 94.6
 ex acutis morbis, aquae inter cutē abortae, omnes male sunt. 454.8
 in Acutis morbis aquae potus, 455.30
 morbi Acutissimi, et omnino mortiferi in autumno sunt. 442.7
 ex Acutis morbis maxime in febris ardentibus abscessus iuxta aures sunt, uel de Abscessus.
 morborum Acutorum cognitio, praeter alijs insigniter laudatur in medico. 418.2
 acuti morbi sunt a bile, ubi in hepate insu- xerit, et ad caput constitit. 438.2
 acutum morbum significant biliosa subsistentia ab initio tenues. 450.32
 in morbis Acutis attenuati, si atra bilis, aut uelut sanguis niger subierit, post die moriuntur. 444.23
 in Acute capitis doloribus, et in torpidis cum grauitate, conuulsiones fieri solent. 481.2
 in Acutis, spumosa, circum biliosa, alii ego- stio, mala est. Mala item ualde alba. Ad- huc uero peior est, quae farinae ac sterquilini speciei refert. Sopor in his malus est, et cruenta egestio, et uisum maculatio praeter rationem. 461.6.
 495.4
 in Acute egestio ualde aquosa, non desinens, mala. 496.4
 in morbo Acuto facies bonus color et tor- uitas, malum est. 482.2
 in Acute morbis circa fauces loci dolorosa, si, malum. 460.2
 in Acutos morbos leuiter transeunt hyber- nae febres quartanae. 430.2
 acutissimi, et maximi ac grauissimi mor- bi, et maxime lethales sunt in continua febre. 347
 in Acute morbis, frigiditas extremarum partium, malum. 449.1.479.1
 ex morbis Acutis hydrops dolorosus, et ac perniciosis. 417.1
 acuti morbi in quatuordecim diebus ple- runque indicantur. 435.4.480.1.
 441.23
 morbi Acutissimi septenario dierum indi- cantur. 52.23
 ex Acutissimis morbis impetus, per qua- tuor ad uiginti dies, ex additione, desi- nunt. 457.20
 in Acutum morbum ex mensibus biliosis, transitus. 274.21
 in morbis Acutis motus, iactatio, somnus turbulentus, quibusdam conuulsionem significat. 478.1
 acutis morbis obnoxii sunt, qui meridio- nam

nam plagam inhabitant. 93.3
 in morbo Acuto oculorum relictio, et motus uelox et somnus turbulētus, et uigiliae, et quandoque sanguis est na- ribus stillationes, nihil boni. 482.2
 acutorum morborum non omnino tutae sunt praedictiones, neque mortis neque san- tatis. 441.19
 in ualde Acute morbis, si humor turget, purgare oportet eadem die. Morari enim in talibus malum est. 444.10
 in Acute affectionibus, raro et in principijs medicamentis uti oportet, atque hoc facere diligenti prius estimatioe facta. 441.24
 in Acute affectionibus quae cum febre sunt luctuosa respirationes, malum. 449.54
 in Acute morbis aestiuo ac autumnali tem- pore, sanguinis distillatio repetenda, fir- mitatem ac multam inflammationem cir- ca uenas significat, et c. 430.51
 acutorum morborum signa iudicatoria bo- na. 480.1
 in Acute morbo sitis praeter rationem so- lita, malum. 478.1
 in Acute morbis, quatenus sorbitiones primis diebus danda. 422.20
 qui in Acute exudant submoleste feretes, malum. 478.1
 in Acute surditas, post sanguinis eruptiones, et nigrorum egestiones, malum. 485.3
 in Acute ac turbulētis surditas consequens malum, malum etiam in longis. 481.2
 in Acute morbis turbulētis, surditas con- sequens, malum. 461.4. (thale. 481.2
 in Acute timitis et sonitis in auribus, le- que in Acute uomitorio modo trahuntur, mala sunt. 463.16
 in Acute morbis uenae scabitis, si uehemēs appareat morbus, et qui ipsum habeat in uigoris etate fuerint, et robur ipsis affuerit. 426.35
 in morbo Acute mala est uirina quae citra rationem matura est. 494.4
 in Acute morbis uirinae uiridatis palloris, non existentes in colore, male sunt. ibid.
 in Acute morbis Medici aegrotos non recte ad uictum perducunt. 422.20.422.21
 acuto morbo corrupti mulierem uterum ge- rentem, lethale. 447.30
 in Acute morbis, si ab initio medicamentis purgare uolueris, ante quintum diē id fa- cito, si uenter murmurat. Sin minus, impurgatus sinito, et c. 430.50
 accipitris sterco, ad impregnationem. 300.125
 acyli, ilicis glandes, et quercinae, et fugi- neae glandes, alii sinitunt crude et assa- te: coctae uero minus. 116.30
 adolescens calidus quidem est, quia ignis impetus aquae dominatur: sicus autē,

Index.

quia humidum ex puero consumptum est. 117.28
 adfecti consuetos labores ferre, etiam si fuerint debiles aut senes, non adfectus, for- tit ac iuuenibus facilius ferunt. 442.49
 aedificatores. 114.14
 aer mortalibus solus uitae et morborum est author, nec aliunde quam ab eo uerifi- mile est morbos euenire. 105.5
 aer medium locum inter ignem, siue aethera, et terram occupat. 48.1
 aer membris motum ac sapientiam praestat. 155.12
 aer igni nutrimentum praebet. 175.5
 aer et ignis, rarissime partes in hominis corpore conuiscit, sanissimum habitum constituunt. 117.24
 aeris et locorum mutatio in morbis popu- laribus utilis. 28.19
 aeris status Austrinus, quales in Thaso morbos generat. 341
 aeris constitutionis humidae et aquiloniae in Thaso, morbi. 342.343
 aeris obscuritas, raucedines, seu obscurio- ris sermonis causa. 99.38
 aeris turbatio repentina. 24.11
 aerem Democrito idolis esse plenum. 568.5
 ab Aere ambiente febres oriuntur. 205.23
 si Aeger grauis esse appareat, et reliquo corpore et manibus, et pedibus, pe- riculosum est. 454.8
 aegri neque de presentibus, neque de futu- ris sunt admonendi. 21.11
 aegri consolationes. 23.8
 aegri morborum genera, in aegritudinum principijs diligenter consideranda. 15.2
 aegri matutinis horis considerandi et in- spectendi. 467.7. (adfecti. 4.12
 aegri quomodo sub morborum principia aegri ob doloris magnitudinem desperan- tes seipso uita exuunt. 2.8
 si Aeger morbum facile fert, et aliud quoda- dam ex bonis signis subindicat, morbus ad abscessum uertitur, et partes cor- poris nigrescunt decidunt. 491.3
 circa Aegrorum curam discipulis imperitiis nihil est committendum. 21.11
 aegrorum cura, sanitatis gratia suscipitur: sanorum, ut sine morbis degere possint. 22.5
 aegrorum inobedientia quomodo cogno- scatur. 467.6 (421.18
 circa Aegrorum uictus rationem spectanda. 430.50
 aegros, sua potius intemperantia quam ex- ijs quae Medici praecipere consueuerunt interire. 4.12. et 13
 aegrorum duplex delictum, quod potiori in arte se non ad finem usque committunt, et quod remittentibus aliquantum morbis, medicamentorum usum negligunt. 23.6

egrotantis ex fistula curatio. 561.2
 aegrorum leuia delicta cognitu difficilia, maiorum uero ab Hippocrate cogno- scendi ratio traditur. 467.7
 aegroti qui, et quomodo sint negligendi. 22.4
 aegroti in imparibus diebus, maxime dolent, quod morbi imparibus diebus indicantur, et homo conturbatur. 206.127
 aegrotanti opitulatur omnia ex praesenti statu transmutata, siue a medicamentis siue alimentis, ac cibis. 89.54
 aegrotis quibus et quatenus gratifican- dum. 393
 cum Aegrotis paciscendum, nisi morbi ce- leritas occasionem praecipiat. 22.4
 ex Aegritudine bene cibum capienti, nihil auferere corpus, malum est. 442.31
 aegroti de aquae qualitate indicare qui ne- queant. 145.2
 in Aegrorum congressu quae obseruanda. 429.47.392
 aegrotum conuerti facile conuenit, et in- attollendo se leuem esse. 491.3
 aegrotorum dieta, ex sanorum uictus ra- tione, pro temperamentorum alimentorumque differentijs temperari debet ac potest. 22.36
 aegrotorum peccata medico diligenter obseruanda. 20.10
 aegrotantium historias et affectiones recte quidem scriptas esse, et a quouis etiam qui medicus non sit conscribi posse: Ve- rum quae medicum discere oportet aegro- to non referente, horum pleraque esse omissa. 417.3
 aequinoctium utrunque, in exhibendis phar- macis periculosum. 98.30
 aequinoctium autumnale, uernale. 588.11
 aequinoctium ac rarissimum, plurimum temperamentum suscipit ac optimum euadit. 117.24
 aesculapius propter seruatos homines, ful- mine fuit ictus. 576.27
 si Aestas biliosa fiat, et bilis aucta inuis relinquantur, etiam aliquantum splenici fiunt. 150.5
 aestas, quae ueri similis sit, sudores in febris- bus multos expectare oportet. 442.2
 si Aestas sicca fiat, et aquilonaris, autum- nus autem pluuiosus et australis, capitis dolores ad hyemem fiunt, et tusses et raucedines, et grauedines, quibusdam etiam tabes. 97.2.7.443.11
 aestate medicamentis purgare oportet, su- periores quidem partes magis, hyeme uero inferiores. 444.4
 aestate et autumno cibos difficillime ferunt, hyeme facillime, deinde uere. 441.18
 aestatem febriculosam fieri, et lipitudi- nes inducere necesse est, si hyems sicca

In Hippocratem

Borealis, uer autem pluuiofum & australe fuerit. 97.26
 Aestatem, naturarū alie bene, aut male se habent. 442.2
 Aestatem pluuiofam, & australem, hyemis morbida consequitur. 97.27
 Aestate sicca morbi citius sedantur, pluuiofa uero diuturni fiunt. 93.2
 Aestate sunt & exacerbatur quida morbi, tum febres cotinuae, & ardentes, & tertiana plurime, & quartana, & uomitus, & alui profluuia, & lippitudines, & aurium dolores, & oris exulcerationes, & pudendorū putredines, & pupule sudorose. 443.21
 Aestate uis uexantur in niue ambulantes, post cooperiti. 20.28
 Aetates quaedam ad tempora, & regiones, et uictus, bene aut male se habent. 442.1
 Aetates periculossime sunt ad tabem, ab anno decimo octauo, usque ad trigessimūquintum. 149.3
 Aetatis uigor. 24.11
 Aetate consistente habentes, secundo loco post senes, ieiunium facile ferunt. 440.13
 De Actatum differentijs ac temperamentis. 117.25
 Aetatum differentia in morborum iudicationibus magni sunt momenti. 24.12
 Affectiones tremulae cum morfu, ac capitis dolore, nigrae egestiones significant. Ante tales, uomitus prodit: & ubi uomuerunt, multae tales insuper detrahuntur. 496.4
 Affectiones statim turbulenta, uigilias inducentes, & nigra coepacta egeretes, partim sanguinem fundunt. 479.1
 Affectiones statim turbulente, uigilias inducentes, sanguine de naribus stillantes, sexta die alleuantes per nocte, uerum post die rursum affligentes, exulantes in somnum delate, mentem emouentes, large sanguinem fundunt, & morbos solunt. 478.1
 Affectio num accidentia idiote difficulter agnoscunt. 8.5
 Quibus Affectiones ardentes, fatuitate inducentes, & c. nū his turbidus spiritus, & geniturae quid simile superueniens, singultum indicat. 462.12
 Affectio ex consensu. 24.13
 Affectio nes insuper rigetes, & quae ad noctem aliquāto magis exacerbantur, cum uigilijs ac delirio in somnis, aliquando urinas inuoluntarie emittentes, in conuulsionem desinunt. 477.1. 462.13
 Affectio num naturae, quantum corporum uires excedant, cognoscendae. 452.1
 Affectus omnes esse diuinos: uerum unusquisque propria sua natura habet, neque aliquis citra naturam accidit. 102.51

Affectio nes plurimae pueris iudicatur, partim in quadraginta diebus, partim in septem mēsi bus, partim in septē annis, partim ad pubertate accedētibus. Quae uero permanserint pueris affectio nes, & non exolutae fuerint circa pubertatem, aut foemellis circa mensium eruptiones, diuturna fieri solent. 443.28
 Affectio nes quae quinta die sanguine large fundunt, sexta insuper riguerūt, septima perfrigeratae fuerunt, & repente recalescunt, in his alui male afficiuntur. 485.3
 Affectio nes quae homini ex facultatibus & potentijs, ite quae ex figuris adueniunt, cognoscendae. 22.38
 Affectio nes soporosa, fatuitate inducentes, suporis detentione inferetes, praecordia uarianta, & uentrem tumidum habentes, cibum fastidientes, alio suppressa exudates, nū his turbidus spiritus, & geniturae simile quid pertransiens singultum significat. Nūm & alui uisibilis insuper egerit: Splendidum in his mictum prodest: uentres quoque his insuper turbantur. 481.2
 Affectio num uis nō ars accusanda, si medicus finem suū non consequatur. 4.14
 Affectus & cognitiones a consuetudine contingunt. 107.20
 Affirmandum temere nihil, neque contentum. 391
 Agninae pelles calidae, ad menses ciendos. 52.24
 Agninae egrae leniores sunt ouillis, et hōdinē caprinis: quia exanguiore sunt & humidiores. 124.15
 Alarū tubercula uide. 69.5
 Alba derrepente ex abortu decurrentia, si aliquantum riguerit, & ad femur impetus, in his tremor difficilis est. 493.3
 Quibus Alba ex partu prodeunt, his uero suppressis, cū febre surditas, & dolor acutus ad latus fit, mente mouentur, & perniciose habent. ibid.
 ex Alia et pitiana triticea forbitiones fortiores. 221.36
 Alimenta & alimēti species, quatenus unū & multa, & quae eius facultas. 142.1
 De Alimento, quod ab Aquatilibus animalibus sumitur. 124.17
 Alimento quod aegre alteratur, aegre coe sumitur. 144.11
 Alimenta copiosiora hyeme & uere exhibenda ob innatum calorem ampliorem. 440.14 (tes. 142.2
 Alimēti distributio in omnes corporis partes de Alimētis corūque facultatibus in genere & particulatim. 224.50
 431.432.58
 Alimento quando exile fiat, & quando destruat. 142.1
 Alimento humidum magis facile transfmutatur, quam siccum. 144.10
 Alimētū homini est, humor leuis. 208.37
 Alimēto multo corpus uti, sudor multus ex somno citra manifestā causam fiens, significat. 445.41
 De Alimēto quod a plantis ipsis aggregatibus sumitur. 125.23
 Alimēto plurimo opus habēt qui crescunt, ob plurimum calorem innatum: alioqui corpus absuntur. 440.14 (144.10
 Alimenti potentia melior, quam moles. Alimento omnium principium unum, & finis omnium unum. 142.2
 Principium Alimenti & humidi & siccis, os, gula, uēter. Verum antiquius et priora mordiale alimētū, per abdomen umbilicus. 143.6
 Alimento siccum, humido propter suam fortitudinem magis ledit. 9.13
 Alimento succos, coloribus & uiribus, item pro temperamentorum differentijs, discrepare. 143.3
 Alimento etiam spiritus est. 144.10
 Alimento & respiratio mutationes, periculose in pueris. 55.2
 De Alimēto quod a uolucris animalibus sumitur. 124.17
 Alimenti uehiculum humiditas. 144.12
 sub Alis utrinque glandulae & pili. 68.2
 Alia cocta & assata urinam cient. 223.49
 Alui affectionem significat, stercoacea cū contentione egestio. 496.4
 Alui alba egestio in phreniticis, malum. 460.2
 Alui egestio num uarias differentias uide. 495.4
 Alui egestio nes albae, difficiles. 463.16
 Alui alimētum. 587.5
 Quibus Alui egestio nes biliofa, lac malum est. 448.64
 in Alui egestio nibus biliosis meracis, humosa stultitia, mala, tum alia, tum si cui lumbi ante doluerint, & mente motus fuerit. 460.3
 Quibus biliofa Alui egestio, his circa pectus morfus et amaritudo, malū est. 476.1
 Alui egestio biliofa. 170.47
 Alui egestio nē desari oportet morbo ad indicationem tendente, sit autem subsilua & non graueolens. 435.1
 Alui egestio nes subfribiles liquidae, perfrigerantes non sine febre, male sunt. 473.16
 Alui egestio nē modicā mictio noctu multa fiens significat. 446.83
 Alui egestio nes, morbos aegre aut facile iudicandos, item breues aut longos ostendunt. 440.13
 Alui egestio multa cū nigris. 486.3
 Alui

Index.

Alui egestio multa in febre ardenti, inedia macerato. 414.53
 Alui egestio pura superueniens, soluit febrem acutam cum sudore. 497.4
 Alui egestio, ante & post febrem, ad multum tempus. 407.25
 Alui egestio nigra, mortem significat. Quae uero sani hominis egestio similis apparuerit, si per omnes dies apparuerit, salutare signum est. 429.48
 Alui egestio optima est mollis & cohaerens & secundū horam in qua etiā a se no egeratur: iuxta copiam uero, pro ratione ciborum ingestorum. Tali enim contingente exitu, uenter infernus sanus fuerit. 495.4
 Alui egestio nes, si in idem concedere ac consistere permiseris, uelut ramenta subident: si pauca, modicus est morbus: si multa, nullus: his insufum per clysterem adhibere oportet. 436.8
 Quibus Alui egestio nes, si stare permiseris, & non moueris, subsunt uelut ramenta: si pauca fuerint, modicus est morbus: si multa, nullus. His confort subpurgare aluum. Si uero nō purgata aluo, forbitiones dederis, laedes: & quāto plures dederis, magis laedes. 450.57
 Alui egestio nes uariae, diuturniores quidem sunt nigrae, & alij lethalib. egestio nib. nihil uero minus perniciose. 436.7
 Alui temporis progressu male afficiuntur, quibus sanguinis eruptiones plures, si nō urina concoctae fuerint. 463.19. 486.3
 Alui circumtentio ad necessitatem liquida demittens, cito intumescens, habet quid conuulsorium. 462.13
 ex Alui dolore laborioso, febris ardens perniciosa. 479.1
 Alui biliofa eruptionem labium contratum significat. 483.2
 Alui fluxus conuulsiones repentinas soluit. 486.3. (451.84
 Alui defluxus ex morbo diuturno malum. 437.11
 Alui fluxus quos morbos soluit. V. ide Praecordij et oris uentriculi dolor sine febre alui fluxus, quandoque capitis dolorem soluit. 481.2
 Alui fluxio biliofa & qualis in dysenteria fieri solet, septima aut nona aut decima quarta die febres soluit. 480.1
 Alui fluxio nes in pluuia multitudine plerumque sunt. 443.16
 Alui humefcentis signa sunt rubores circa nasum. 482.3
 Alui humiditates senibus sunt. 444.31
 in Alui humefcentis, praecordia eleuata, aluo suppressa, malum est. 484.2
 Alui in refectio nibus humefcuntur, quibus in febribus sanguinis multitudo unde

cunq̄ erumpit. 444.27
 Alui intercepte, sed parua nigra, uelut caerum stercoacea ad necessitate coactae emittentes, natus in his erumpens, malum. 461.5
 ex Alui liquidis perfrigeratio cum sudore, mala. 497.4
 ex Alui liquidis, sanguis de gingiuis defluens lethalis est. ibid.
 in Alui perturbationib. & uomitibus sponte sientibus, si quidem qualia purgari oportet, purgantur, confert, & leuiter ferunt: sin minus, contra. 440.1
 Alui profluuia pueris maxime sunt, cum caninos dentes edunt, & ijs praesertim qui crassissimi sunt, et q. aluo sunt dura. 443.25 (tur balbi. 448.32
 ab Alui profluuio logo maxime corruptum in Alui profluuio, egestio ualde rubicundam, mala est. 496.4
 Alui profluuia estate sunt. 443.21
 Alui profluuia uehemens, si a pituita alba occupato accedat, solutio fit. 450.30
 Alui diuturna profluuia, aetatem constantem agentibus accidunt. 443.30
 Alui profluuia ex partu curatio. 297.14
 Alui profluuia a pleuritide, & peripneumonia occupato, accedens malū. 448.15
 Alui profluuia in exercitijs utētib. & exercementis ciborum speciem referentibus, curatio dietetica: Item quibus temperamentis hic morbus sit familiaris. 37.11
 Alui profluuia hydropas (leucophlegmatias appellatos) sedat. 491.3
 Alui profluuia in tabidis, post capillorū defluxum lethale. 446.14
 Alui profluuia a tabe occupato accedens, malum. ibid.
 qui ab Alui profluuio multo tempore detinentur unā cum tussi, non liberantur, si non dolores uehementes in pedibus inciderint, & c. Soluit autem & febris & dysenteria. 437.11
 ab Alui profluuio dysenteria. 451.75
 quibus in Alui profluuia, spumosa alui egestio nes sunt, his de capite pituita profluit. 450.30
 Alui profluuia, ex fluxu. 451.75
 Alui profluuia ualde rubicunda, malum quidem est in omnibus morbis, non minime uero in phreniticis. 460.1
 Alui profluuia lippienti sua sponte prodiens, utile est. 448.17. 437.12. 482.2
 Alui profluuia aquosum in aqua inter cūtem incipiente, citra cruditatem, morbum soluit. 490.3
 ex Alui profluuio suppressio purgationis sursum uersus. 451.75
 Alui solutio praeter rationē cum uoce tre

mula in his moram trahentibus diuturnis, perniciosa est. 483.2
 in Alui subductione ampliore, & lumborum dolore pertinaci, a uerato uomere spumosa multa, prodest. 485.3
 Alui successum sicut uomitus. 380.4
 Alui turbatio surditatem ex febribus soluit. 482.2
 Alui turbatio his infesta est, quae ex partu ac factis corruptione multa repente concitata, supprimitur, tum aliās, tum si praecordia dolent. 492.3
 Alui exturbatio his fit, quibus ructus adsumi, & status, & strepitus, ac eleuationes uentris. 480.1
 Alui intestini ulceratio a bile. 382.10
 ex Aluo graueolenti, praecordia diuturne afflicta, abscessus circa aurem, occidit. 484.2
 Aluo humefcunt magna in principijs sanguinis eruptiones circa refectio nem. 487.3
 Aluo humefcunt uterum gestibus ora feruido ulcere, aphtha appellato, afflicta. 493.3
 Aluo intestinorum leuitate affectos, hinc me sursum purgare, malum. 444.12
 in Aluo liquida, lassato caput dolenti, siti cilio, uigilanti, obscure loquenti, imbecillitate, quibus talia sunt, his timor est ut mente moueantur. 461.3
 ex Aluo liquida, sanguis de gingiuis, perniciosus. 483.2
 Aluo nigra stercoacea egerente, sopor in super apparet, abscessum iuxta aures producit. 464.24
 qui Aluo suppressa sanguine effundunt, & unā cum sanguinis effusione insuper rigent, his alui uelut ex intestinorū lenore lubrica haec faciunt, itēq; dura, & ascaridas, aut ambo. 486.3
 quibus Aluo tumefacta ad pudendum rubor deuenit, mensibus albis humidis de repente progressis, in longis febribus moriuntur. 493.3
 Aluo turbata suppressa, breui uelut culicū punctura erumpunt, & ad oculos lacrymosus abscessus deuenit. 494.496.4
 Aluo liquida, acuti morbi non proueniunt. 93.4
 quae de Aluo uiscosa graueolentia prodeunt, suppurationem inducunt, ad pedes & lumbos, & c. 493.3
 Aluum quae uina subducit & urinam pro uocent. 222.44 (pia. 124.19
 Aluum mouent iuscula ex polypo & se Aluum quandoque liquidam quibusdam faciunt linguae tremulae. 483.2. 497.4
 Aluum sicant quotidiana constitutiones Aquiloniae. 443.17
 Aluum

In Hippocratem

aluim maxime humectat exolutio dolo-
rem soluens. 496.4 (443.16)
aluim humectant Austrina tempestates.
aluim male affectam significant pustulae
serpiginose supra inguina, ad laterum
mollitudinem scientes. 496.4
aluim subducunt, quae frigidum ea quae
in uentre sunt, frigida item et humida,
calida etiā in uentre assumpta. 69.56
aluū liquidā fore significat urina aquosa,
aut turbata, friabili asperitate. 495.4
aluim subducit quae cumq; lubrica, et in-
cisa sunt, et quae cumq; in calidis atte-
nuantur, item saluginosa, et quae cumq;
ex talibus plurimum participant. 69.5
quae per Aluim fecedunt, succosa sunt, et
natura calida. 224.50
aluim mouent et purgant, cicer, lentici-
la, ordeum, beta, brassica, mercurialis,
sambucus, cnicus, haec omnia aluim ma-
gis mouent quam urinam. 126.27
aluim prouocare faciunt, circa oculos
pustulae eruptiones in uirium refe-
ctionibus. 482.2
aluim sifit aqua multa super aluim affu-
sa. 382.9
aluim qua uictus ratione siccas. 221.38
ad Aluim pueri soluendam. 329.1
aluim dolēt, unā uero cum quibusdam fla-
tibus facile tolerant, quibus ex sangui-
nis eruptione larga frequentis, multa
facta alui cum nigris egestio supprimi-
tur. 483.3
aluim turbant iuxta sedem dolorose sup-
purationes. 496.4
post Aluim suppressam in tabidis pruri-
ginosa corpora mala sunt. 490.3
aluim suppressam habentes, conuulsioni
obnoxii sunt. 481.2
aluim sifunt quae flatum exhibent, humi-
da enim resiccata flatum faciunt: et
quae astringunt, et quae a calore com-
pacta sunt, et friabilia et sicca. 89.55
post Aluim suppressam praecordia suble-
uata in tumorem, mala sunt, maxime ta-
bescentibus iam diu, et quibus alui
humectantur. 485.2
quibus Aluus multa aquosa, et biliosa in
febre dolore lateris siccitate egerit, hi ale-
uantur. 478.1
aluus in biliosis turbata egerens pura ge-
niturae similis, et c. 490.3
quorum Aluus satis fluida est ac sana, et
uestica non ardens, neque stomachus ue-
sicae ualde coarctat, hi facile urinam
eijciunt et nihil ipsis in uescica congre-
gatur. 96.22
si Aluus in hydropse ualde fluida fuerit, ci-
tissimè moritur, et senties et loquēs 213.53
aluus glāde subdita non obediens. 429.48

aluus a praecordiorum doloribus paulatim
subuiscosa egerēs pauca ster coracea ef-
fundit, nū etiā sanguinē effundit. 484.2
aluus mulieri uterum gestanti multum flu-
ens, periculum est ut abortiat. 447.14
quibus Alui turbatione exacerbatur mor-
bus, circa iudicationem nigra inferne
prodeunt. 496.4
aluus ex turbata, morbo regio in Thaso la-
borantibus profuit. 345
aluus turbata, torpida, nigrarum egestio-
num, in pectoris dolore febriculis, si-
gna sunt. 494.2
aluus turbata in haemorrhoidibus. 382.10
aluus in febris ppetuo liquida. 425.43
aluus ex turbata in febris quibus aures
obscuruerunt, morbum soluit. 445.60
aluus inflata ex colli dolore, soporoso, si-
ferit, in suo immisso sublata, ex his ea
quae biliosa non sunt supprimuntur. 462.13
aluus inferna in uolulo soluta, hominem
occidit. 195.15
quibus Aluus in tumorem eleuata est, sola-
uit uenae sectio, et alui fluxio. 484.2
aluus si in febris ardentibus eruperit,
mortale est. 479.1
aluus turbata unā cum febre saluginosa
modo, soporosos, torpidos non ualde co-
mitatur. 497.4 (bus. 428.43)
aluus liquida, et mēs perturbata in febrili
aluus febrili, aut uulnerato resiccata,
malum. 162.14
amazones infantes masculos eluxant.
544.58
ambusti mes in pedibus rubicunda quae
doque exolutionem significant. 480.1
de Ambustis ad ulcera. 559.14
ambulandum hyeme uelocius, aestate tar-
dius, nisi per aestum iter facias 31.2
amicus, quam parentes in custodienda u-
xore, diligentior. 571.13
amor hominis, amor artis. 22.5
amygdalae estuosa sunt, uerum probe nu-
triant. 126.30
anatis carnes, et reliquarum auicularum,
quae in paludibus degunt, aut in aquis,
omnes humidae sunt. 124.17
anaxyridae, brachiarum genus. 102.51
in Anchoram incidens ac uentrem saucia-
tus. 384.16
androgyni id est, uiri effeminati sunt, si a
muliere quidem masculum, a uiro au-
tem muliebrem secretum fuerit: superan-
te tamen femine materno. 116.21
anethum calidum est, et aluim sifit, et
sternutamenta sedat olfactu. 125.25
anginae diuturniores sunt, quibus unquam
fauces, et ceruix simul rubuerint, et
ex ipsis maxime euadunt, si et ceruix

et pectus ruborem habuerit, et erysi-
pelas ignis sacri non intro recurrerit.
458.23
ex Anginis citra iudicationem praecordij
dolor, cum impotentia ac torpore siens
occidit occulte, etiamsi ualde mansue-
se habere putent. 487.3
in Anginis omnia perniciosa sunt, quae non
manifestum dolorem faciunt. ibid.
anginae, quae alioqui similiter dolorem ex-
hibent, attolluntur autē et in faucibus
de sunt, uerū prioribus magis diutur-
ne, si rubor fuerit magnus. 488.23
ex Anginosis citra notas attenuatis, dolor
ad pectus et ad aluim progressus con-
citatus, pus egerere facit, aliās autem
eius qui exoluitur, talis est. 487.3
anginam et lippitudinem uenae sectio eu-
rat. 360
ex Angina, subarida frequentia sputa, cum
tusi, lateris dolorem inducentia, perni-
ciosa: itēque ea quae inter potandum
per tussim submergunt, et deglutitio
uolenta, mala. 487.3
in Anginis sputa gracillium subarida, ma-
lum. ibid.
in Angina dolores ad crura citra notas,
cum febre, perniciosi. ibid.
anginosa. 385.25
anginae curatio. 425.36
ab Angina detento, tumor, et rubor in
pectore accedens, bonum, foras enim
uertitur morbus. 450.49.178.33
anginosa. 363
quicumque Anginam effugiunt, his ad pul-
monem uertitur, et in septem diebus
moriuntur, si uero has effugerint, sup-
purati sunt. 446.10
ab Angina detento tumorem fieri foris in
collo, bonum est. 449.33
anginae generatio et curatio. 427.39
anginosa dext. manū ac crur. dolēs. 40.13
ad Anginam illitio. 329.2
anginae in pluuia multitudine, plerum-
que sunt. 486.3
anginae per fomenta curatio. 178.32
anginae diuturniores. 486.3
in Angina dolores ad caput, citra notas,
cum febre, perniciosi. 487.3
de Angina leui, paracyanache appellata.
193.10
de Anginae signis et curatione. 193.10.11
de Anginae, siue Cynanches generatione.
174.10
de signis Anginam comitantibus. 178.32
ex Angina suppurati. 487.3
anginae quae perniciosa. ibid.
in Angina ad saluam suppressam. 178.33
quibus Angina ad pulmonem uertitur,
partim

Index.

partim septem diebus pereunt, partim e-
uadentes suppurati sunt, si non eductio
pituitosa sursum ipsis fiat. 487.3
in Anginis qui non breui concocta exsu-
unt, perniciose habent. ibid.
in Anginis etiam ad crura dolores diutur-
ni procedunt, et difficulter suppuran-
tur. ibid.
anginosi in linguis tumores, citra signa
disparētes, perniciosi: et dolores dispa-
rentes citra manifestam causam, perni-
ciosi sunt. ibid.
ex Angina, sputa uiscosa, crassa, et ualde
alba educētes, purgatio multa deor-
sum, leuis siccationis modo interui-
nit. ibid.
anginosa. 388
in Anginosa, hyeme, tumor, sub gutture,
cum febre multa. 405.17
in Angina, inflammationis ad pectus, aut
pulmonem conuersa, curatio. 178.34
anginae uere sunt. 443.20
anginae etiam autumno sunt. 443.22
in Angina gargarisimus. 178.33
angor et inquietudo in insaniis accedit, dū
cerebrum refrigeratur, et praeter con-
suetudinē cōpingitur: hoc uero a pitui-
ta perpetitur, ab hac autē affectione, e-
tiam obliuiosus euadit. 158.24
anhelosi sunt pleuratici. 419.8
anhelosis febris postea acuta. 479.1
ad Anhelitum. 329.1
anhelatio siens, partium supermarum do-
lores soluit. 360.361
anhelationes uide Asthmata.
anhelationes in mulierib. 263.58.289.48
anhelatio. et coxae dolor post crepitum in
pectore ex sublato onere. 393
anhelationes pueris grandiuisculis sunt.
443.26
animam animae amiferi, similitudine de
carbonibus ardentibus ostēdit. 116.22
anaculae sciores, et modicum sanguinem
habentes sunt. 304.4
quorum Animalium lac tenue est, et san-
guis similiter, eorum etiam carnes con-
similes sunt. 124.15
da Animalium carnis differentijs, et pri-
mum de partibus exanguibus. 125.21
de Animae sapientis aut desipientis tempe-
ratura, eardem causis, et quod ex dia-
ta melior, uel deterior fieri possit.
118.29
de Animalibus quae in ciborum usum ue-
niunt, et primo de alimēto quod a qua-
drupedibus sumitur. 124.15
anima, corporis munia omnia per som-
num obit. 138.2
animalium omnium, quae hominis, gene-
rationis et corruptionis ratio, causaq;

eadem. 26.5
anima seu mentis nutrimentum. 67.8
in Animi deliquijs, frigidam extremis par-
tibus assuadere, prodest. 145.146.45
animantia aquatica per aquam, et ex a-
qua spiritum attrahunt. 105.5
animi deliquia, calida frequenter ea uen-
tibus inuehit. 446.16
animi deliquia faciunt, sanguinis uenarū
suppressiones. 396 (pitone. 449.8
animi deliquij ex tuberculi introsum ru-
nem facillime, et cōuulsio in fluxu mu-
liebris accedant, malum. 457.45
anima hominis semper producitur usque
ad mortem, si uero efferbuerit, unā cū
morbo etiam anima corpus depascitur.
394
anima et corpora hominū inter se disse-
runt. 470.20
animi deliquia, et dolore, repēti. 328.87
animantū omnium et hominis cōstitutio
ex duobus igne et aqua, differētibus qui-
dem facultate, cōuulsio uero et cō-
modis usu, haec simul sufficientia sunt
tum omnibus alijs, tum sibi ipsis, seorsim
uero neutri. 111.4
anima motum, grauant meatus corporis
cauiores redditi. 118.31
animalia syluestria sciora sunt mansue-
tis, et crudiora, et syluarū materie
pasta, itēque parum edacia sciora
sunt edacibus. 124.20
animaliū cicurū ea quae in soluis et agris
pascuntur, sciora sunt his quae intra
aedes nutriuntur, quia labore resiccantur,
itēque praeter sole ac frigore, et spi-
ritu sciores nutriuntur. 124.20
animalia frugiuora herbiuoris sciora
sunt, et frugiuora non frugiuoris, et
pancibilibus, et sanguine re-
serta exanguibus ac pauca sanguinem
habentibus: et quae in uigore sunt, ue-
luti ualde, ac iuuenilis, et mascula
femineis, et castrata non castratis, et ni-
gra albis, et hirta nudis. Contraria ue-
ro his, humidiora sunt. 124.125.20
animalia quaedā ob sinus multiarios plu-
res fetus edunt. 46.44
animalium et uolucrum partus eadē quae
hominis ratio. 46.42
animo linguatur homo, cū pituita aut bi-
lis ad cor consilit. 127.6
anima corporis passionibus obnoxia. 134.15
animam in solo homine augeri. 112.8
animi et corporis molestia, aut per oculi-
los aut per auditum. 149.3
animalibus uulgatis qualis sanguis primo,
secundo, et postrema profuit. 27.11
cum Animi deliquio oculorum obscuratio,
breui conuulsionem inducit. 482.2

animae curationes. 572.89
anima deambulatio, est circa hominibus
394
anima morbi, insaniae Hippocrati censē-
tur. 570.8
annus saluberrimus erit, si signa in astris
orientalibus et occidentalibus, seculum
dum rationem fiant. 97.24
anni temporum ratio in extrandis morbis
obseruanda. 587.8
anni tempore morborum incrementa, et
uigores indicant. 440.12
anni tempora quatuor. ibid.
anni tempora, quibus ulceribus magis con-
ueniant. 556.4
ex Anni constitutionibus, in summa scie-
tate pluuiosis salubriores sunt, et
minus lethales. 443.15
anni temporum ratio, uentorum, aquae
rum, ciuitatum situs, terrarum differe-
rentia, hominum diata, num dili-
genter a medico obseruanda. 92.1
anno salubri, morbi minus infestant.
570.12
anserina caro humidissima. 124.17
anseris steracus ad impregnationem. 300.
125
antiqui morbi, recentibus difficilior cura-
rantur. 87.47
anxietas, strangulatio, et dolor uentris
ex fungorum crudorum esu. 413.50
anxietatem in praecordio sentientibus, uis-
mores circa aures oborti ipsos occi-
dunt. 485.2
anxietatem significat, pedes nudos habe-
re, nec admodum calidos. 453.3
anxietatem, oscitationem, horrorem, uis-
num aequali mensura aquae ammixta
potum soluit. 360.450.56
anxietudines in diebus indicatorijs si in
his sine sudore refrigerantur, et om-
nes qui sine sudore refrigerantur, ci-
tra iudicationem, male habent. 477.1
in Anxiosis uigilantibus, si quis in uomi-
tu stitulosus sit, et sitis exors fiat, ma-
lum. 491.4
in Anxiosis quibusdam uigilijs abscessus
circa aures maxime fiunt. ibid.
qui Anxie se iactantes, citra uomitū exa-
cerbantur, male habent. 461.10
anxietas spiritum magnum ac densum ha-
bet. 567.1
aphtha in pulmonis fistula. 184.55
apium magis urinam ciet quam aluim
mouet, et radices magis quam ipsum,
aluim mouent. 507.11
apij succus, cerebro bile infestato, in na-
res infunditur. 176.25
aqua intercus, quomodo ex rupturis fiat
107.17.18
apium

In Hippocratem

apium & coctū & crudū urinam ciet, & palustre magis quam sativum. 223. 49
apoplexiam sortem curare impossibile, leuem vero non facile. 449. 56
apoplexiæ generatio. 69. 9
apoplexiam corporis significant humorum de loco in locum decubitus. in melancholicis affectionibus. 449. 56
apoplexiæ in pluviarum multitudine plerumque sunt. 443. 14
apoplexiæ hyeme sunt. 443. 23
apoplexiæ senibus sunt. 444. 31
appetitus ciborum & potuum unde, & quando cesset. 203. 15
quicunq; veloci Appositione opus habet, his humidū ad reficiendas vires, medicamen optimū. Quicunq; vero adhuc uelociore indigent, per os factū. 144. 10
appositū acria sanguinē ducētia. 257. 33
aqua omnia per omnia nutrire potest. 111. 5
aqua in pulmone cognoscitur, cum si quid infundas, aut fomentū aut suffitū adhibeas, pug non sequitur. 187. 66
aqua congelata immittitur, quod leuissimū ac tenuissimū eius disperditur. 96. 20
aqua multa calida in caput affusa, si febris non a bile habeat, febris solutio fit. 450. 42
aqua utraq; ledit, calida autē magis quam frigida; & quæ ex utriusque incommodo usu, damna sequantur. 145. 3
aqua in suppuratis aut hydropticis scētis aut ustis effluens, hi omnino moriuntur. 448. 27
aqua consistens desior & calidior. 144. 30
aqua fontana hyeme quam æstate calidior. 44. 31
aqua pluvialis cito putrescit, & odorem malum habet, quod ex plurimis est congregata ac permixta. 96. 18
aqua frigescit. 125. 22
de Aqua & atra bile, quomodo, & cur copiosior in corpore fiat, & quod splen eam in seipsum trahat. Itē splenis dolor unde, & qua ratio sedetur. 202. 9. 10
aqua quæ cito calefcit, & cito perfrigeratur, leuissima est. 446. 26. 35
aqua frigida prodest papulis rubicundis quales alia atque alia parte sublata erumpunt, quales per splenia attractoria emergunt. 146. 11
aqua uorax. 393
aqua multa super aluum affusa, sistit aluium. 382. 9
ex Aqua multa, tormen circa ventrem, mulierem pregnantem arguit. 447. 41
aqua multa debilitare ac mortem accelerare dicitur, propter eos qui seipfos fame conficere constituerunt. 424. 27

aqua multa quibus in morbis acutis conueniat, & quibus non. 424. 26
aqua de farina crassa in ipsa macce. 402. 9
aqua potabilis, aut madefacit, aut frigescit, aut calefacit: aliter uero illi commodat aut detrimento est potata. 127. 35
aqua per nares aut os, aut aures effluens capite dolenti, & uehementer laboranti morbum soluit. 448. 10
aqua secedente, lactis heminas octo bibendas dato. Si uero uomat, & non bibat, allij aut ceparū intritum dato. 361
aqua potabilis in officina medica optima. 143. 1
aqua marina in clystere, renibus affectis. 409. 33
in Aqua quæ spectari soleant. 507. 9
aqua potabilis & pura ægris exhibenda. 16. 3
aqua ex utero fluēs cū ulceribus. 301. 12. 8
aqua e uenis in uentrem confluens hydrope detento, soluit morbum. 448. 14
aqua proximū terræ locū occupat, est que humidissimā ac crassissimam quid. 48. 1
aqua putrefacta crassior fit, & alia omnia crassiora. 50. 17
aqua in utero concepta, mulieribus uerā conceptionis sæpe spem facit. 95. 12
aqua uomitum plerūque ciet. 193. 6
aqua uenter his impletur, quibus hepar aqua repletū ad omentū erupe. 450. 55
de Aqua intercutē ab hepate nata. 236. 27
ab Aqua intercutem quomodo ex pituita gignatur. 235. 25
aqua intercus ex sanguinis eruptionibus. 393
aqua intercus, longam intestinorum diffcultatem, quæ lienosis accidit, excipit & moriuntur. 449. 43
aqua inter cutem generatur plerūque, cū quis diu ex longo morbo impurgatus manet. 218. 22
aqua inter cutē ac subter carne, hominem interimit. 161. 4
aqua inter cutem autumno fit. 370
in Aqua inter cutem, totū corpus calidum esse ac molle, optimum est. 454. 8
aqua intercus, & intestinorum leuitates, a concepta in uentriculis humiditate. 97. 27
ax Aqua inter cutem tumor in scroto & tibij. 235. 26
in Aqua inter cutem laborantibus si caput & manus frigida sunt, malum est, & ubi uenter & latera calida sunt. 454. 8
in Aqua inter cutē incipiente, alui profuuium aquosum fiens, citra cruditatem, morbum soluit. 490. 3
de Aqua inter cutem æstatis tempore ex aqua potu nata. 235. 26. 236. 30

de Aqua inter cutem laborante muliere, splene magno & aquoso existente. 286. 73
de aqua inter cutem a splene nata. 236. 28
de aqua intercutē uterorum. 322. 60
aqua intercutem plerūque a laterū molitudine & a lumbis, alique uero etiam ab hepate incipiunt. 454. 8
aqua inter cutem prænotio. 151. 8
aqua inter cutem ex morbis acutis oborte oēs male sunt, neq; enim a febre liberat, & ualde dolorose sūt ac lethales. 454. 8
quibus aqua inter cutem ab hepate oriuntur, his tussis, tussicidij, promptitudo accedit, & nihil memorabile expuunt. ibid.
aqua inter cutem periculum impendit diu turnas curandi hæmorrhoidas, nisi una quepiam seruetur. 448. 14
quæcūque Aquæ optime coctū sunt ac scæcilime liquefcunt, eas par est uentrē maxime excludere ac eliquare. 95. 16
aqua & mucī per nares uel aures erupit, capitis torporem soluit. 321. 14
aqua quæ hauritur in puteo spiritum feniperat mouet: atque hoc ipsum aquæ frigidatē inducit, unde fit ut ea aqua quæ non hauritur, æstate sit calidior. 43. 30
aqua salis, crudæ, duræ, non omnibus naturis conueniunt. 95. 14
aqua crassissima, & ignis tenuissimis in corpore mixtura, naturam frigidam & humidam constituit. 117. 25
aqua palustres ad omnem rem improba. 94. 10
aqua pluuias ad uitandam corruptionē, sunt coquenda, & excollanda. 96. 19
aqua pessime quæ ad austrum & inter æstiuum ortum & occasum scaturiunt. 95. 15
aqua palustres, edaces ac siticulosos faciunt. 94. 10
de Aqua in cerebro signis, & curatione. 175. 20
aqua multa tepida in tetano per nares infusio. 247. 59
aqua inuenticulæ prauæ. 96. 21
aqua orientaliū, omnes splendide, odoratæ, molles & amabiles. 94. 8
aqua celestis in febris, potio. 198. 39
ad Aquæ fluxum ex pudendis subditium & infusile. 335. 76
aqua tã calidæ, q̄ frigidæ paucitas, debile quiddam est, multitudo uero forte. 145. 2
aqua frigida in febris biliosa potus. 180. 44
aqua potus in morbis acutis. 425. 30
aqua & atra bilis de splene purgatio non fit per supernas regiones. 202. 10
aqua decoctis perfrigerande ratio. 393
aqua potus quatenus spiritū educat. 425. 30
aqua

aqua crudæ & coctū minime bonæ, hæ uentres cōstringunt & resiccant. 95. 16
de Aqua intercutis in utero nascens sitignis, causa, & curatione. 250. 2. 260. 40. 299. 120. 285. 70
aqua mulsæ coctæ ac crudæ diff. 424. 27
aqua calida in articuloſū lesionib. 513. 11
aqua frigida superfusio in tetano. 194. 14
aqua ciuitatum meridionalium. 93. 3
aqua & uini potus, uini itē aquosus & meraci permutati incommoda. 421. 18
aqua salis aluum (ut uulgo putatur) non solunt, sunt enim crudæ & coqui non possunt. Quare uenter magis ab ipsis asringitur quam eliquatur. 95. 15
aqua dura sunt, ubiq; que calidæ aquæ aut metallæ existunt. 95. 13
aqua optime sunt, quæ ex sublimibus locis, ac terris collibus fiunt. ibid.
aqua e uentre hydropticorum per sectionē emittio. 235. 26
aqua potus calidus attenuat, similiter & frigidus. 138. 28
aqua mulsæ facultates. 424. 26
aqua mulsæ, aquosæ, meracæ, facultas. ibid.
aqua dura ac crudæ in meridionali plus sterilitatem inducunt. 94. 7
aqua potus quibus potissimum noxius, & qua ratione. 425. 30
aqua aut grandinis per somnum imaginatio, secretionem in corpore humidam ac pituitosam factam significat. 139. 5
aqua marina & fontes, cur hyeme auctiores, & calidiores. 43. 27
aqua fontes suos ad orientē habentes, omnium optime sunt: bonæ item quæ inter æstiuos solis exortus, & occasus, emergunt. 95. 13. 14
aqua fons est splen. 201. 2
aquam aquæ haud esse similem. 96. 21
aquam in terra non consistere, sed semper in decliue procedere. 43. 27
aquam non olfacimus, quod ipsa cerebro sit humidior. 50. 16
in Aquam intercutem ex licentia, & pituita alba, transitus fit. 161. 6
aquam intercutem cum spirandi difficultate, urine purulenta significat. 494. 4
aquam inter cutem etiam a tuberculis fieri. 235. 26
quibus ad Aquam inter cutem ex aliqua ægitudine res deuenit, his alui sicce excrementa caprini stercoreis pilulis similia egerunt, cum eliquatione mucosa & urina non bona, & distentiones circa præcordia, & dolores ac tumores circa uentrem, &c. 491. 3
neque Aqua ab igne, neque ignem ab aqua sperari penitus posse. 111. 4
aquarum omnigenarum, & de magnis flui-

Index.

minibus, & stagnorum qui morbi familiæres. 96. 20. 21
aquarum aurilia & cruditas lac extingunt. 94. 7
de Aquarū differentijs in genere, quæ morbose, quæ saluberrimæ, et quæ mala ab aqua fieri uerisimile est, itē quæ bona, & primo de aquis palustribus ac lacustribus. 94. 10. 95. 11. 12. 13. 14
aquarū arte non præparatarum, quæ quidē ab æthere excreta est, aut cum tonitru, æstiuæ: procellosa uero, mala. 39. 3
aquarum discrimina sanis non obseruanda. 95. 14
de Aquis pluuiialibus, quod leuissimæ, dulcissimæ, tenuissimæ ac splendidissimæ, sint, sole nimirū tenuissimæ ac leuissimæ sursum rapiunt ac trahentē. 95. 16
ab Aquis lacustribus, hydropes plurimi, ac lethaliſsimi, itē dysenteria multa ac alui profusio. 95. 11
aquis uentorum differentia robur exhibent. 96. 22 (cōmodis 95. 14. 15)
de Aquis, quibus istam morbis, & naturis de Aquis fontanis. 95. 13
de Aquis ex niue et glacie generatis. 96. 20
aquis illustratæ castigat Sol. 94. 8
aqua ante partus erupentia, mala. 493. 3
aquosus humor quō in febrilentibus exhalet, illisq; sit infestissimus. 207. 32
sub Aquoso & licoso ab alba pituita detento, alius fortiter turbata, bonum. 218. 18
aquosus humor febris infestissimū, biliosus contra alimentum illi suppediat. 207. 32
aquosus humor potissimum circa ossa & neruos consistit. 209. 40. 41
aquo. uentorum omnium saluber. 157. 20
ubi ab Aquilone caua loca uribus adiacent, ab æstiuis uentis calida & morboſa hæc regio existit. 121. 3
si Aquilonaris & aquarum exors autum nus fuerit, his quidem qui humiditas naturas habent, & mulieribus commodus erit. Reliquis uero fiet lipitudines sicce, & febris acutæ & grauedines, qui busdam uero etiam atræ biles. 443. 14
aquilone siat, qui morbi expectat. 442. 5
arbores ex superna & inferna parte nutri. 42. 25
arbori neque duo calida neq; duo frigida simul accedere debere. 44. 31
in Arboribus inoculationis ratio, & cur arborū rami, alijs arborib. infiti diuersos fructus producere soleant. 44. 34
arbores plantandi ratio & modus. 42. 24
arboribus per tēpus solidis factis, & radicibus firmatis augescere desinunt. 4. 33
arborū sterilitas p̄ somnū occurrēs, feminis humani corruptionē indicat. 140. 14

arbyla lutigrada quid. 548. 74
arcana per medicum non esutienda. nu. 3
ex Arboribus uehementibus cōsulio aut distentio, malum. 449. 13
quibus Ardor fit, & ad egressas egestiones alui insuper exsudant, his febris exacerbat. 497. 4
arenosum quid in tonsillarum ulceribus, non bonum. 64. 3
arenosorum p̄ urinā excretio unde. 211. 48
argemon oculi ulcus. 109. 1
aromatum suffitus mensis ducit. 447. 28
arguato morbo laborans. 375. 14
ars med. methodo quaesita, inuēitur. 10. 14
artes decorum sunt donaria, homines uero nature sunt opera. 569. 7
artes aliæ robore, aliæ artificijs operā tur. 509. 2
artes omnes substantias esse. 2. 1. 2
artes hominis manifestas, affectiōib. et manifestis & obscuris similes esse. hoc est artes oēs (licet diuersas ac discordes) cū natura humana cōmunicare. 113. 12
artem constituunt, obseruationes boni & mali. 8. 2
artem medicā tempus facilem efficit. 19. 4
artē rectū & non rectū constituunt. 3. 7
arteria, aut uena aliqua, ex his quæ ad pulmonem tendunt, lancinata aut couulsa. 227. 2
arteria aspera structura & positio. 64. 1
arterie magne alimentum. 67. 8. 9
arteriam magnam sanguine, quem nos uideamus, non nutri. 67. 9
arteriarum, cor fons est. 72. 7
arterie carthilagineosæ structura & positio. 65. 1
arteria ex rene. 359
arteriarum radicatō cor. 143. 7
de Arteria uulnerata signis. 185. 58
arterie ulceratio, & pulmonis ardor. 427. 40
articulati de morbo, arthritidæ. 220. 30
articulatio corporis unde contingat. 39. 8
in Articulatione corporis, similia semper ad similia transcunt: densum nimirum ad densum, humidum ad humidum. ibid.
articulationi dies purgationi a partu pareres. 39. 10
articulatis morbus, intestini dextri dolori superueniens, morbum quietiorem reddit. 393
in Articulari morbo, coxæ dolor. 413. 49
articulati morbo rephani folia profunt. 125. 25
articulus femoris, ex natiuitate aut dum corpus augetur, elapsus. 546. 69
articulus qui est ad poplitem, sine illo qui est ad inguen, in sanis etiam extendi nequit. 546. 66
articulus

In Hippocratem

articulus elapsus, non repositus. 543.56
 articulus digiti, decima quarta die restituitur. 554.92
 articulus supra cubiti os trāsgressus. 523.42
 articuli ante repositionem, premolliendi. 554.90
 articuli multi in manib. & pedib. 81.13
 articuli circa pedem eminentes, tibiae ossibus luxatis, ac ulcere indurto. 548.74
 articuli excarnati, sunt mucosiores quam carnosius. 528.8
 articuli circa gibbum cubiti. 549.77
 in Articulis tumores, si rigida multa affusio, leuat. 446.25
 in Articulis abscessum facit dysenteria intertempestive suppressa. 490.3
 ex Articulis periculo maxime obnoxii sunt magni digiti, & praesertim pedum 471.18
 ex Articulis homini sit humiditas. 528.6
 articulis & carnibus labor prodest. 394
 ab Articulo sanguinis fluxus, à partu aut à labore corrupte. 305.6
 ad Articulos abscessus fiunt, unde Abscessus. 496.4
 articularum magna inter se differentia. 548.71
 articularum repositiones quadam, in palmaribus tantum usitatae. 527.3
 articularum dolores, in siccitatibus plerumque fiunt. 443.14
 in Articulis abscessus suppurati quibus febrilibus fiunt. 480.1
 articularum ligamenta, sunt uenae, ac nervi non in carne sublimes, sed ad ossa protenti. 518
 de Articularum, nervorum, salivae, unguinum ac dentium generatione. 49.11
 ab Articularum abscessu liberat urina multa & crassa, & alba prodiens, qualis in febrilibus laboriosis quarta die quibusdam fieri incipit. 445.74
 articularum dolores uere fiunt. 443.20
 articularum dolores senibus fiunt. 444.31
 articularum ante febres exolutio propter ea contingit, quod nervi calefacti, diducuntur. 106.12
 articularum durities, malum. 390
 articularum per utrem repositio. 583.88
 quomodo Articularum repositio sit lethalis. 549.77
 articularum circumalleolos luxatio. 554.94
 circa Articulos dolorem aliquem, aut tumorem significat, urina crassa alba subsidentiam habens. 468.10
 quibus ad Articulos dolores, aut tubercula diutina, ex febrilibus fiunt, hi cibis pluribus utuntur. 460.64
 articulus in duratos, aut ab inflammatione aliquando oborta, aut à distortionem operet precium est sanare aqua calida

in utriculum infusa. 147.12
 ad Articulos abscessus fiunt, de lassatis in febrilibus. 444.31
 qui circa Articulos rubicundas in superficie pustulas habent, insuperque rigor, hi circa uentrem & inguina rubescunt, uelut ex plagis dolorosis, & moriuntur. 491.3
 partes circa Articulos tumesciunt, in intestinorum lenitatibus, cum animalculis, dolores, tormine soluit. 490.3
 ad Articulos dolores fiunt quibus sunt febres longae. 450.64
 ab Articulos tumores in infantibus, uide, Infantibus Tuscicula, &c.
 artis opera libera esse debent. 569.7
 artis medicinae facilitas ac promptitudo quibus consistant. 163.17
 artis uniuersae principia, neque secundum aliquod, neque medium neque finem, morbos sanandi, demonstratum non est. 163.16
 artificum differentia. 8.4
 artis medica licet certitudo exacta sit difficilis, haudquaquam tamen ars ipsa, ueluti non existens, neque probe inuestigata, est reiicienda. 11.20
 artibus nomina ex speciebus imponi: non autem rerum species ex nominibus prouenire. 207.3
 artis magna pars est, iudicium rectum de iis quae recte scripta sunt. 438.1
 contra Artium ineptos calumniatores, & quod in hos sit animaduertendum. 21
 artium ignotarum calumnia, proditio est insectiae, ibid.
 ascarides pueris grauiusculis fiunt. 443.26
 ascarides. 353.1
 qui ascaridas habent cum capitis dolore, his surditas & sopor consequens, abscessus circa aurem exuscitat. 480.2
 ascarides in pudendo muliebri, aut intestino recto. 323.66
 asia habet pulcherrimos minimeque differentens homines, quantum ad formam corporum proceritatem attinet. 98.32
 asiam ab Europa, secundum naturae omnium, plurimum differre. 98.31
 asiam ad naturam regionis optime temperatae proxime accedere. 98.33
 asiani an multi ipsi inter se differant. 98.34
 asiani imbelles, propter ipsa anni tempora quae non magnas mutationes faciunt: & quod maxima Asiae pars sub regibus uiuere consuevit. 99.39
 asini sterces confert praegnantibus mensibus profluuios habenti. 62.27
 asininae carnes, aluo secedunt, & pullorum adhuc magis. 124.16
 ex Asinorum pedibus derase terra. 265.69
 asparagus siccus est & aluum sistit. 126.26

asparagi semen in uino potum conceptio nem uiuat. 291
 asperitudines in cute miliaceae. 356
 asphodeli radices in morbo regio nigro. 180.42
 assimilatio alimenti contingit, quum id quod superingeritur superatur: id uero quod prius inest, superat. 142.1
 asthma (anhelationes) autumno fiunt. 443.22
 ex Asthmate aut tussi gibbosi, ante pubertatem moriuntur. 449.46
 asthma etatem constantem degentibus accidit. 443.30
 astra quae ex circumferentia excidere uidentur, suntque pura ac splendida, & ultra ac prorsum ferri uidentur, sanitatem significant. 140.9
 astra pura & candida in caelo uidere, sanum esse significat. 140.10
 astra nigra & obscura & ad occasum ferri uidere, magis morbos significat. 399
 ibid.
 astra serenitate existente premi & debilia uideri, & praesentitate à circuitu suo impediri, periculum significat de labendi in morbum. 139.7
 astronomia cum medicina cognitio. 93.2
 astrorum fuga ac mutatio, praesentem statum in fugam uerti significant. 139.8
 de Astrorum significationibus quomodo iudicandum. 139.4
 astrorum observatio ad morborum iudicationem necessaria. 98.30
 astrorum ortus & occasus observatio & cognitio de dieta praecipientibus, necessaria. 111.2
 astrorum, Solis, Lunae, cum partibus humani corporis cognatio, & quid horum passio per somnum occurrens significet. 139.5
 atra bilis quibusuis morbis incipientibus si supra infraue exierit, perniciosum. 444.28 (lis ibid.)
 atra bilis in dysenteriae principio, lethae
 atra bilis si febrili in principio, sursum aut deorsum prodierit, lethale est. 478.1
 quibus ab Atra bile mente motis, tremores fiunt, malum est. ibid.
 qui ab Atra bile mente moti, tremuli fiunt, ac saliuam fundunt, num sane phrenitici sunt? ibid.
 atra bile percitorum, actiones & studia. 567.1
 qui cum alijs morbis ab Atra bile mente moti, tremuli fiunt, maligne habent. 478.1
 atrabiliarij signum est, si timor & tristitia multo tempore perseveret. 448.23
 atrabiliariae mentis emotiones, incommo-

Index.

de. 469.16
 atrabiliarij. 412.45
 atrabiliarij cum phrenitide occupatis, si haemorrhoides oboriantur, bonum est. 444.25
 atrabiliarij purgare oportet plenius inferioribus. Eadem ratione contrariae appointent. 444.9
 atrabiliarium existit, si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua pars corporis syderata. 450.40
 atrabiliarium sit biliosum & sanguineum corpis, si non habet euacuationes. 395.
 atrabiliarij & phrenitidis, haemorrhoides accedentes, bonum. 448.11
 atrabiliarij, etiam comitali morbo corripiti plerumque solent, & uicissim comitiales fieri solent atrabiliarij: uterque uero morbus magis sit, prout ad alteram partem inclinat. 399
 atrabiliarij morbis periculosis humorum à loco ad locum decubitus, aut syderationem corporis, aut conuulsionem, aut insaniam, aut cecitatem significant. 449.56
 atramentum est spodium Cyprium. 282.55
 atra bilis in uteris signa. 323.64
 atra bilis uelut similis est haemorrhoidis. 394.
 atra bilis augmentum. 588.11
 atra bilis quibusdam fiunt, si autumnum aquilonaris & pluuuarum excors fuerit. 443.14
 atra bilis uomitus, in uulnere, lethalis. 87.45
 attentatio, articularum repositionem praecedat. 554.90
 attentatio circa articularum repositionem quousque progredi debeat. 554.92
 attenuata multo tempore corpora, lente rescire oportet: quae uero breui, breui. 441.7
 attenuati quibus atra bilis, aut niger sanguis subierit, postridie moriuntur. 444.23
 attentatio omnium laxat cutem, deinde circumtenditur. 392
 attenuari hominem quandoque etiam, ubi cibus lucundus est. 205.24
 que foris Attenuat, intra corpus assupta tumefactionem inducunt, eadem autem & uentrem sistunt, et pituitosa ac tumefacta existunt. 89.56
 attractio, pulmo, siccus arbor: superuacua tam siccata, & somnus multus. 394
 atriplex humida est, non tamen aluum mouet. 126.26
 auaritia malorum omnium causa. 576.25
 auaritia. 569.8
 auaritia radix. 572.18
 auctio & nutritio partium corporis ex diata: necesse est autem omnia quae corpora

ingrediuntur, habere partes. 112.8
 si non audit eger in febre non intermitte, mortem in propinquo esse significat. 445.49
 auditum hebetat Austrinae tempestates. 443.13
 auditus grauitates senibus fiunt. 444.31
 auditus ratio. 50.16.79.3
 auditus & oculi mutilantur à pituita obfirmata. 161.5
 auena comesta humectat ac perfrigerat, itaque in sorbitione accepta. 123.12
 augefcit homo in tertium annorum septennarium, in quo adulescens fit, usque ad quartum & quintum septennarium. 50.13.14
 aurifices. 114.15
 auris dolor pertinax cum febre acuta, & alio quodam signo aliquantum maligno, cur iuuenes septima die occidat. 481.2
 auris dolor acutus cum febre continua & forti, horridus est. Periculum est enim delirium esse hominem, ac perituum. 457.22
 si Auris doleat, lana digito obuoluta, oleum calidum instillato. 394
 cum Auris dextrae, & capitis dolore rigor & febris. 401.5
 ex Auris dolore acuto cum febre continua ac forti, iuniores homines septimo die, & ad huc citius, moriuntur. 457.22
 auris fracta nullam admittit deligationem. 537.35
 auris sinistrae fluxio uiscosa, crassa, &c. post febrim continuam. 373.8
 auris incisae curatio. 537.36
 auris pellicula omnium pellicularum siccissima. 50.16
 auris suppuratio post dentium dolorem. 473.9
 si cui Auris doleat, lacte utatur. 360
 ad Auris dolorem cucurbitam affigito. 460.
 circa Aurem abscessus, ex peripneumonia. 488.3.479.1
 iuxta Aurem abscessus fiunt ex acutis morbis maxime in febrilibus. Vide Abscessus iuxta Aurē abscessus, ex febre ardenti. 406.23
 iuxta Aurem abscessus emergunt ex egestionibus desinentibus in spumosas menses. 496.4
 circa Aurem abscessus excitatur, quando capitis dolorem cum ascaridibus surditas, & sopor consequuntur. 480.2
 circa Aurem abscessus, quibus circa iudicationem oborientes non suppurantur, his submotis recidua fit iuxta reciduarum rationem similis circuitui, &c. 437.10
 circa Aurem abscessus in morbis diuturnis

nis suppurati, non tunc albo & inodoro pure occidunt, & maxime mulieres. 482.2
 iuxta Aurem magis abscessus faciunt uiscose biliose egestiones. 496.4
 circa Aurem abscessus, attollit praecordiorum distentio, cum sopore anxioso in caput dolente. 484.2
 iuxta Aurem abscessus excitant conuulsionem modo exacerbata, cum stuporis detentione. 486.3
 iuxta Aurem abscessus maxime fiunt anxiosus. 494.4
 quae circa Aurē dolorose excitantur, perniciosae sunt. 481.2
 quibus supra Aurem rubor, & similiter uelut pleuriticis calefcunt, et alius biliofis ac graeolentibus exturbatur, hi uigesima ac quadragesima die periclitantur: ubi uero has effugerint, seruantur. 487.3
 circa Aurem rubores, ex praegresso dolore in febrilibus, &c. 481.2
 circa Aurē tubercula. Vide Tubercula circa aurem.
 circa Aurem tumor magnus, cum praecordiorum intento perfrigeratis. 479.1
 iuxta Aurem tumores, in morbis longis parui sunt, &c. 479.1
 iuxta Aurem parui tumores tremulis anxiosus conuulsionem significant. 486.3
 circa Aurem tumores leniter erumpunt, quibus circa fauces sunt irritamenta. 483.2
 iuxta Aurem tumorem faciunt, ad aluum biliosam, mollē, stercoacea egerentem, ardore comparentes. 490.4
 circa Aurem tumores habent, soporosa, anxiosa, dolorosa praecordia, frequenter parum spuentia. 481.2
 circa Aurē tumores in longis morbis non suppurantes, lethales. 481.2
 circa Aurem tumores oborti anxietatem in praecordio sentientibus, ipsos occidunt. 485.2
 circa Aures tumores, & alia suppuratio: nes ex praecordiorum doloribus emergentes, maligni sunt. 484.2
 in Aure denigratis, calida comenit. 147.14
 circa Aurem tumores ex plurimis graeolentibus cum febre acuta, & praecordiorum intento tardius excitati occidunt. 481.482.2
 aures. 580.38
 circa Aures abscessus, ex inflammati pulmonis morbis. 456.18
 circa Aurem abscessus attollit biliosis spiritus magnus, &c. 484.2
 iuxta Aures abscessus ex surditate leniter fiunt. 482.2

In Hippocratem

iuxta Aures abscessus habentibus, urine cito & modice concoctæ, male sunt. 464.21
 circa Aures abscessus exurgunt, ex purgationibus meracis desinentibus. 462.15
 circa Aures qui abscessus occidunt. 484.2
 aures quibus in febribus obsurduerunt, his sanguis e naribus effusus, aut alius exturbata, morbum soluit. 465.68
 aures quibus in febribus obsurduerunt, his non soluta febre, insantire necesse est. 437.11
 in Aures pituitæ fluxiones, & quomodo curandæ. 82.20
 per Aures fluxiones capitis. 69.7
 aures frigidæ, & pellucidæ, & contractæ, perniciose. 481.2
 aures frigidæ ac contractæ, & extremitates aurium auerse, nulla manifesta causa præcedente, sed ex morbo tales, ægrum morti proximum esse significat. 452.2
 per Aures, ex auribus, plerumq; tertia die moriuntur. 395
 aures male olentes, in lienis morbo. 239.36
 ad Aures rescandæ medicamentum. 175.18
 iuxta Aures tubercula in febrientibus cum dolore, Vide Tubercula iuxta aures, &c.
 aurium abscessus dolorosi, citra indicationem dissipati, mali sunt. 464.24
 aurium collutio. 192.2
 aurium eruptiones, æstate quinta die fiunt, quandoque uerò etiam diutius durant. Ita & circa gingiuas & circa nares suppurationes. 395
 aurium doloris à pituita generatio & curatio. 215.3
 aurium dolores æstate fiunt. 443.21
 aurium fluxiones quomodo curandæ. 82.20
 aurium humiditates paruis ac recens nativis puerulis accidunt. 443.24
 per Aures aut per nares si pus fluxerit, caput circumcirca dolenti ac ægrotanti, soluit morbum. 437.12
 aurium sonitus, & capitis concussiones, sanguinem effundunt. 481.2
 aurium sonitum facientia sanguinem profundunt, aut menses deducunt, eum alias, tum si iuxta spinam ardor consequetur. 464.20
 aurium sonitus unde, & cur hi difficulter eleuantur, & pulsant. 173.4
 aurium sonitus & capitis grauitas in tabidis, postquam locum accliuem conscenderint. 184.56

aurium sonitus, cum uisus hebetudine si in febribus ardentibus accedant, & comente mouentur. 479.1
 aurium sonitibus accedentibus cum uisus hebetudine, & grauitate in naribus accedente in febre ardenti, melancholico modo mente mouentur. 460.3
 ad Aurium ulcera pharmacum. 557.8
 auster aerem compactum liquat ac diffundit, unde fit ut cerebrum soluiatur ac humectetur, & uenæ laxiores reddantur. 157.20
 auster natura humidus, plantarum ac hominum corpora in Libya ressecat. 121.5.122.6
 auster uina ad robur & siccitatem comoda sunt. 124.50
 austerum uinum & album & nigrum, frigidum, ad ulcera commodum est, frigidum propter caliditatem. 146.10
 austeri auditum grauant, caliginosi, caput grauant, torpidi, dissolutes. Quibus hic præualuerit, talia in morbis patiuntur. Si uerò Aquilo fuerit, tussis, fauces, alii duræ, urine difficultates, horrores, dolores costarum, pectoris. Quum hic dominatur, talia in morbis expectare oportet. 442.5
 autumnus borealis & sicci constituto natura pituitosis confert, & maxime qui natura sunt humida, & mulieribus. 97.28
 autumnus & æstate cibos difficillime ferunt, hyeme facillime. 441.18
 in Autumno morbi acutissimi, & omnino mortifert. Ver autem saluberrimus, & minime lethale. 443.9
 autumnus morbi fiunt, & ex æstiuis multæ, & febres quartanæ, & erroneæ, & splenes, & hydropes, & tabes, & urine stillicidia, & intestinorum leuitates, & dysenteria, & coxendices, & anginae, & anhelationes, & uolubili, & comitiales, & insanie, & atræ biles. 443.22
 autumnus tabidis, malus. 396.443.13
 autumnales morbos expectare oportet, cum eadem die, modo calor, modo frigus sit. 442.4

B

B Albi, celeri lingua præditi, atræ bilis humori obnoxii, biliosissimi sunt, oculis non nitentes, iracundi. 360
 balbi ab alui profluuiio longo maxime corripuntur. 448.32
 de Balneis, coitu, uomitu, &c. 127.35
 balneum oculorum dolores soluit. 448.31
 balneum cur peripneumoniacis magis conueniat, quam febribus ardentibus.

425.32
 à Balneis abstinendum, si febris habet, &c. 181.51
 balnei moderati usus, non moderati incommoda. 223.48
 balnea calida ieiunium attenuant, ac frigidum faciunt. 127.35
 balneorum in morbis acutis usus, balneorum item comoda & incommoda, & eorum utendi modus. 425.31
 balneo utentibus consuetudinis habenda ratio. ibid.
 balneorum naturæ (quomodo ad uniuersos homines se habeat) ignorata, Medicis erroris causas præbent. 14.38
 balneorum frigidorum facultas. 127.35
 beta succus. 126.26
 betarum & bechij folia, quibus ulceribus conueniant. 549.75
 quibus Bibendi appetentiæ noctu uidentibus si obdormierint, bonum est. 446.447.27
 bilis, dolorum in uentre errantium causa est. 217.15
 bilis, stiroris causa hominibus. 174.21
 bilis sanguine aliquanto frigidior est. 168.38
 bilis in superficie consistit, & est leuissima. Secundo loco sanguis, Tertio pituita. Grauisissimum autem horum humorum est aqua. 208.36
 quomodo Bilis, sanguis, hydrops, & pituita, copiosiora & pauciora fiant à cibus & potibus, & quod uentriculus horum omnium corporifons est, sine plenus, siue uacuis existat. 200.201.1.2
 bilis atra autumnus plurima & fortissima existit. 27.14
 bilis atræ uomitus. 373.7
 bilis atræ in egestione subsidens. Vide quibus in Egestione bilis atræ. 220.32
 bilis atræ omnium humorum uiscosissima ac tenacissima. 30.23
 bilis atræ generatio post autumnum siccum & borealem. 97.29
 bilis æruginosa facultas. 13.34
 bilis staua per æstatem in corpore usque ad autumnum eleuatur, dominante adhuc sanguine. 27.14
 bilis stauæ sedes & augmentum. 201.2.588.11.580.38
 bilis fluxus seu diarrhœæ curatio. 219.27
 bilis quantum in uentriculo & in uestica inest, quod quidem in uentriculo est, aliquando deorsum exturbatur, plerumque uerò in primis diebus uomitur, aut in quatuor aut quinque. 170.47
 bilis fluxio periculosa, si icterus in oculis accedat. 84.29
 bilis fluxus spontaneus, difficulter sedatur.

Index.

tur. 87.45
 bilis in uesticam confluens, urinam crassam efficit. 170.47
 bilis multa superius aut inferius pueris maioribus prodians, quum deglutire in tonstillarum ulceribus non possunt, periculosum. 64.3
 bilis in tempore foras dispersa febricitati ac bilioso, bonum est: diffusa autem ac dispersa, & ad unam aliquam corporis partem allapsa, malum. 162.14
 si de repente multa Bilis fiat, homo hepar dolet, & de uentre copiosior fit. 202.8
 bilis & pituita humores in corpore permixti sanguinem ipsum congelant, non tamen omnino. 168.38
 bilis fit, uelut de uulneribus dixi, quod sint biliose. 395
 bilis per superiora aut inferiora, in febre forti purgatio. 216.12
 bilis uomitus ijs accedere est necesse quibus cerebrum fuerit dissectum. 449.50
 bilis pallidæ in morbo hepatico uomitus. 238.33
 bilis uomitus die quarto in febre acuta. 349
 bilis uomitus, cum capitis dolore et urine difficultate. 175.18
 bilis nigra uomitus doloribus in humeris confert. 475.40
 bilis fuluæ, & nigra uomitus. 383.11
 bilis combustæ uomitus. 382.9
 à Bilis fluxione infestati, cur lasitudine uentur. 81.18
 ex Bilis in thoracem fluxione, tabidi, & suppurati. ibid.
 bilem ex utero purgantia. 298.115
 bilem purgantia. 257.34.330.5
 bilem & pituitam purgantia pharmacia, periculosa, ob idq; maxime uitanda. 220.32.
 bilem solam ad folliculum in hepate à cibus & potibus secerni, reliquos tres fontes, de omnibus humoribus participare. 203.15
 bilem & pituitam trahentes, collutiones. 298.116
 bile à medicamento commota, in febribus fortibus, æger neque bibens, neque sorbens, plerumque perit. 109.4
 à Bile suffocatus. 384.17
 de Bile quomodo & cur copiosior in corpore fiat, & quod trahit in seipsum folliculus in hepar, iuxta similitudinem id quod biliosum est à cibus & potibus. 202.10
 biliosorum ac pituitosorum in uteros confluxus. 277.32
 sub Biliosorum uomitus in mulieribus grauidis, dum ieiunant sunt. 474.34

biliosorum habitus. 686.2
 biliosum & sanguineum corpus aribiliorum fit, si non habet euacuationes. 395.
 biliosi supernis partibus, famem minus tolerant, pituitosi contra. 421.17
 mulieris Biliose et pituitose, ex mēstruis purgationibus, cognitio. 299.119
 quibus Biliose sunt egestiones, surditate sientie cessant. Et quibus surditas, biliosis egestionibus contingentibus cessat. 444.28
 in urinis Biliose subsidentie superne tenues, acutum morbum significant. 410.34
 biliosis ualde, in febribus maxime, omnino quibusdam ad crura purgatio. 357
 in Biliosis spiritus magnus, & febris acuta, cum præcordij intensione, iuxta aures rem abscessum facit. 479.1
 in Biliosis urina interceptio, breui occidit. 495.4
 in Biliosis alius turbata, egeres parua geniturae similia, mucosa, & dolore circa pubem inducentia, & urine non facile solubiles prodentes, ex talibus in hydropem desinunt. 490.3
 blitum calidum est, non mouens alium. 126.26
 boni sunt, quicumque sului, simi, oculis magis. 359
 botri uarij, calidi sunt ac humidi, ac alium mouent, maxime albi. Dulces quidē igitur calfaciunt fortiter, propterea quod multum iam caliditatis habent. Immaturo uerò minus calfaciunt, magis autem purgant potatæ. 126.29
 bos quare pedem magis, quam alia animalia, trahat. 528.7
 boues quo tempore fiat tenuissimi. 528.6
 boues cur breuē herbam depasci nequeant. ibidem.
 boues cur luxationi maxime obnoxii. ibidem.
 boues in Scythia cornibus carent, præregionis illius frigore. 100.43
 boreas siue aquilo, cur frigidus ac humidus. 121.5
 brachii in posteriorem partem luxatum. 523.4.4
 brachij luxati cognitio. 429.10
 brachium in anteriorem partem rarissimè luxatur. 523.43
 brachij fracti iustissima extensio & compositio. 512.8
 brachij os fractum quadraginta diebus corroboratur. 512.9
 brachij ossis incuruatio quomodo præcauenda. ibid.
 de Brachio seu cubito. 72.4
 brassica acrimoniā quandam habet ad secessum, simul boni succi est. 223.49

brassica calfacit ac alium mouet, & biliosum dicit. 126.26
 brassica in spirationis difficultate. 391
 quibus Bille in urinis superstant, rennum affectiones significant, & morbum fore longum. 450.34
 bulla sublimida in lingua pleuriticorum, quid denotet. 196.22.487.3
 butyrum lene est, & in superficie consistit. 208.35
 bubule carnis pessus, in pudendorum ulceribus. 300.127
 buphtalmi folia quibus ulceribus feruiant. 549.78

C

Cæcitas, febrem ardentem soluit. 437.11
 cæcitate significat, humorum de loco in locum decubitus, in melancholicis affectionibus. 449.56
 cæcitate & corpore exoluto sibi uideri. 412.44
 cæcitate & corpore exolutum uideri. 387.31
 calamintha calfacit & purgat. 126.26
 calcaneus demigratus. 555.95
 calcanei summi, in tibiæ & femoris fracturis, cura habenda. 517.26
 calcanei ex saltu uehementer laesi, curatio. 513.11
 calcanei contusio. 555.95
 calcanei os unum. 71.1
 calcaneus plumbeus. 548.73
 calculum pueri generat lac calidum, ac biliosum. 97.23.110.46
 calculi pueris grauiusculis sunt. 443.26
 calculi signa quinque. 211.48
 calculosorum urina splendidissima est, quod crassissimum ac biliosissimum in uestica manens concreuit ac coaceruatur. 97.23
 calculose uirgini cataplasmata. 265.68
 ex Calculi morbo in superna palpebra orodolum. 354
 calculi pueris, ob uesticæ ac totius corporis caliditatem fiunt, uiris uerò propter earundem partium frigiditatem minime. 29.24
 calculos fortasse per urinam ægris eiciunt tremores, qui comparentes senioribus in febre fiunt. 495.4
 calculosi uia figurati, ut lapis ad urinarum meatum non illabatur, facile mingunt. 490.3
 calculorum aut urinarum crassarum micturam significat, rennum dolor repetitus cum urinae suppressione. 495.4
 calida suppuratoria est, non in omni ulceris, maximum signum ad securitatem, cutem mollit, attenuat, dolorē eximit, rigores, conuulsiones, distentiones mitigtat.

In Hippocratem

rigat, capitis gravitatem soluit: phry-
mum autem confert ad osium fractu-
ras, maxime denudatas. Ex his autem
maxime his, qui in capite ulcera ha-
bent, & his qui à frigiditate moriuntur,
aut ulcerantur, & herpetibus exceden-
tibus, sedi, pudendo, utero, vesica: his
calida grata est & iudicans, frigida ve-
rò inimica & occidens. 147.14.
446.22
calida aut frigida, quae corporis partes
gaudeant. 145.4
calida oculis, doloribus, suppurationibus,
lachrymis moracibus, siccis omnibus
conuenit. 147.13
calida maximum signum ad securitatem:
quibus autem affectionibus conueniat,
nide 147.14
calida, frequenter ea utentibus, has noxas
inducit, carniū effeminationem, ner-
uorum impotentiam, mentis torporem,
sanguinis eruptiones, animi deliquia.
Haec quibus mors. 446.16
calida etiam in uentrem assumpta, frige-
scunt, & cito secessum faciunt. 88.50
calidissima uenula sanguinis multitudine
id quod siliginosum est exerit, & fla-
tim secerit. 394
calidae usus tandū prodest, quādiū corpus
eius exhibitionem superat. 88.53
calidae lauacrum siti medetur. 60.16
calidae aspersione, cutis exasperatur.
145.1
caliditas aut frigiditas ubicunque in cor-
pore, hic morbus est, & ibi in toto cor-
pore mutationes repentine fiunt: & si
corpus perfrigeretur, aut rursus cale-
fiat, aut color alius ex alio transmu-
retur, morbi longitudinem significat.
436.8.445.42
calidum omne moderato frigido nutrir.
37.2
calido corpori, id quod comedit, intrin-
secus frigiditas est: foris fecus autem do-
lor à sole, igne, uesitu, in tempore aesti-
uo. 394
calidi, est diffundere: frigidi, congelare.
48.4
caliditas acrimoniae signum est. 395
caliditas aut frigiditas ubi in corpore sunt,
isthic morbus est. 445.39
calidum, frigidum, humidum, secum, ni-
hil in seipso purum ac impermixtū in-
ueniunt. 12.26
calidum & frigidum quid permulent, &
quid non. 13.35
calidum non simpliciter febrium aut affli-
ctionum homini causa, sed aliarū etiam
qualitatum excessus. 13.30
calidum assumere, non potest aegrotis im-
perari. 12.27
calidum uocatum Hippocrati immortale
uidetur, & cuncta intelligere, uidere,
audire, & scire omnia, tum praesentia,
tum futura. 48.1
calidum & frigidum à natura non supe-
rari. 13.35
caliditas quomodo ad ulcera perueniat.
206.30
calfacientia corpus, & alimentū non praer-
bentia, frigiditatem exhibent.
12.8.38
calfacere aut frigefacere multum aut re-
pente, periculosum est. 442.51
calfaciendi aut refrigerandi corporum
per balnea aut alia exteriora, modus.
12.29. & 42.15
caliginosae & nubeculae, & cicatrices sub-
albicantes leuigantur ac delentur, si non
uulnus aliquod in eo loco accesserit.
472.28
caligo oculorum, aut si alba ipsorum pars
rubescat, aut liuescat, aut uenulis nigris
impleatur, bonum non est. 482.2
caliginosae mensibus multis comparentibus
soluuntur. 493.3
callosarum duritierum in pulmone causa.
75.19
callosorum ex utero expulsi. 340.26
callyphylli potus. 409.32
calor quibus plurimus est, maxima uoce
praediti sunt. 394
quibus Calores multi quandoque sedan-
tur, hi non per totum corpus, sed aut
circa ceruicem, aut sub alis aut capite
sudantes liberantur. 409.31
calores ex fomentis. 408
calor imatus hyeme & uere amplior est.
441.15
calori neque à bile, neque à pituita, sed à
laxitudine aut febre oborto, quomodo
medendum. 361
caloris reuocationem, quādo frigide usus
faciat. 446.21
calui ut plurimum sunt pituitosi, quod pi-
tuita in capite ipsorum simul cū coitu
agitata, & calfacta ad cuticulam alla-
bens, pilorum radices exurit, ac depi-
les reddit. 41.18
quicumque Calui sunt, his uarices magnae
non sunt. Quibuscunque uero caluis
uarices accedunt, hi rursus hirsuti sunt.
448.449.34
caluities ex caliditate prouenit. 587.4
caluarie os medicina destitutum. 415.58
caluities est instrumentorum attritio.
392
caluis ad pilos producendos. 323.67
calui non sunt Eunuchi. 448.28
caluarie, & cerebri membrana ruptae.
498.1
ex Camaro in febrilibus potio. 86.39
canales cruribus impositi. 515.19
cancer si à uetris turbatione, aut tussi fiat,
os amarescit. 360
cancer in hemorrhoidibus. 382.10
cancer flumiales uino suffocati, in fluxu mu-
liebri. 264.63
cancer occulti difficulter submoueri pos-
sunt. 470.21
cancer occulti submersi. 470.18
quibuscunque Cancer occulti sunt, eos non
curare melius est. Si enim curantur, ci-
tius moriuntur. Si uero non curentur,
multum tempus perdurant. 449.38
cancerorum occulorum signa. 310.23
sub Canem, & ante canem, operose sunt
medicamentorum purgationes.
444.5
cani ex natuitate parte aliqua, partem il-
lam albionem habent. 41.19
canities ob id contingit, quod humiditate
diu pertransiunt albissimum eius se-
cernitur, quo attracto, pili albiore: red-
duntur. ibid.
caninae carnes calfaciunt & siccant & ro-
bur inducunt, non tamen alio secedunt,
catuline uero humescant & secedunt.
12.4.16
cantharides in pefso ad purgandum.
61.23
caprae Scoriae, casci ad lac augendum ma-
xime commodi sunt. 233.62
caprae pilorum sordes circa sedem.
324.74
caprae propter cerebrum humidum, & su-
dore refertum plerunq; comitiales.
157.18
caprinae carnes bubulis sunt leuiore, &
magis alio secedunt. 124.15
caprinae carnes, omnia quae in bubulis in-
sunt, habent mala, &c. 432.60
carbunculi aestiui. 353
carcinoma circa pectus. 388.36
carcinoma in faucibus uentris. 414.54
de Carie ossis capitis. 173.3
solus Cardiognus, hoc est cordis morsus,
in fellis folliculo innaescitur. 204.16
caro, genitura prodeunte rarefcit, & cu-
ticula & uene aperiantur. 41.17
caro os ambiens negligenter curata.
502.23
caro liuida, ex esse aegrotante, malum.
449.2
caro ouilla trita. 236.29
carnis generatio in genitura, è sanguine
descendente à matre, edque congelato
fit. 39.8
carnis eadem quae renium generatio.
49.10
post Carnis colliuationem, à laboribus
commoda est uocis exercitio.
135.23
carnis ex telo contusa, ac dissecta, cura-
tio. 556.3
carnis substantie usus. 74.16
carnes

Index.

magis expedit lauari, quam carnosiss.
31.3
carnosos moderare & difficulter uomen-
tes deorsum purgare oportet, uitantes
aferant. 444.7
carunculae paruae aut uelut pili cum uiri-
na crassa excentes, de renibus excer-
nuntur. 446.76.29.26
capilli in tabidis de capite desuuentes item
sputum in igne grauem nidorem olens,
lethale. 446.11.489.3
capilli crispi, & recti unde fiant. 487.4
capillorum flauedo. ibid.
capillorum in capite ob cerebri multitu-
dinem maior est copia. 69.7
capillorum desuuium. 323.67
capillorum in morbis crassis desuuium.
24.4.52
de Capillorum generatione, & cur qui-
busdā pili diuersis corporis partibus,
quibusdam toto corpore enascantur.
50.15
capitonum & anguillarum piscium pin-
guedo pestima. 228.7
caput dolenti, & circumcirca dolenti,
pus aut aqua, aut sanguis fluens per na-
res, aut os, aut aures, soluit morbum.
448.10.437.12
caput dolentes conuulsioni obnoxij sunt.
481.2
caput dolentibus lac dare, malū. 448.64
caput dolent quibus abscessus sunt iuxta
aures. 482.2
caput dolentes, in febris exudantes, alio
uo suppressa, conuulsi moriuntur.
480.1
caput & oculos purgantia medicamenta.
83.22
caput dolentibus ex posteriore parte, ossa
rupta habentibus, fluxio è nare larga
crassa, mala est. 481.2
caput dolentibus & mente percussis, non
lac sed aquam contra quorundam opi-
nionem Hippoc. propinandam censet.
287.77
qui Caput dolēt, & aures fluentes habent,
his palatum cauum est, & dentes non è
directo inter se respondentes. 390
caput dolentes perniciose habent. 491.1
caput dolentes, opisthotono corripuntur.
462.11
caput circumcirca dolenti ac aegrotanti, si
pus per aures aut per nares fluxerit,
soluit morbum. 437.12
caput in diuturno dolore purgatum ma-
gis affligitur. 87.10
si Caput doluerit, ad pectus descendit, de-
inde ad praecordia, postea ad coxam:
Omnia uero ut doleant, fieri non po-
test. 359
caput circumcirca dolenti, quicumque ex su-
pernis locus doluerit, cucurbita affige.
Solut dolor ad coxas, & gentia, &
anhelatio, quicquid horum factum fue-
rit. 437.12
caput dolentes, siticulosi, aliquatenus iugi-
lantes, obsecuri cogniti, impotentes, ex
alio liquida delassati, num mente mo-
uentur. 481.2
si Caput doluerit, & ex hoc febris accen-
dat, & hinc non sedetur, dolore non
cessante febris non indicatur: & plura
ma talia iudicationis logae sunt ad me-
lius, etiam in his quae ad sanitatem tenen-
dunt. 436.5
cui Caput in febre non lethali doluerit, &c.
ei biliosus uomitus aderit. 482.2
ad Caput dolentes in angina citra notas cū
febre, perniciosi. 487.3
circa Caput dolores. 474.36
qui Caput dolent, stupore correpti, deli-
rantes, alio suppressa, oculo ferocien-
te, florulenti, hi in posteriorem partem
conuellantur. 480.2
qui Caput dolent stupore detenti, doloro-
si, oculum rubicundum habentes, san-
guinem effundunt. ibid.
caput quomodo in balneis haberi debeat.
425.32
caput humores à corpore attractos, quan-
do retineat. 69.5
per Caput torpores & puncturæ prurigi-
nosae, uelut ab urtica, per caput discun-
rentes. 474.36
caput acutum habentes, qui quidem ualida
dam habent ceruicē, robusti sunt, tum
aliam, tum ossibus. 390
caput pituita fons est. 201.2
caput & si se partes maxime caue. ibid.
circa Caput exudantes in morbis acutis,
461.5
ad Caput & thoracem, ac pulmonem pro-
cedentia partus purgantia. 183.59
caput grauant Austri. 443.17
in Caput uapores omnis generis, à corpo-
re retruduntur. 69.5
caput lapide percussus. 385.24.405.18
in Caput catapulta percussus. 387.34
caput & splen cur morbis maxime obno-
xia. 204.16
caput uelut cucurbita corpori incumbit.
201.6
caput humiditate ex reliquo corpore com-
plectitur. 69.5
caput paruum habens, neq; balbus esse po-
terit, neque caluus, nisi fuerit glaucus.
360
caput suppuratis quomodo purgandum.
84.31
caput & manus in aqua inter cutem labo-
rantibus, si frigida sunt, malum est, &
ubi uenter & latera calida sunt.
454.8
caput sanissimum qui foetus, & qui mor-
β 3. bosum

In Hippocratem

bosum habeant. 155.9
 caput humore repletum quae significant. 174.13
 caput, & pedes, & manus perfrigerari, alio & lateribus calidis, malum est. 491.3
 caput magnum, oculi parui, balbi iracundi sunt. 460.
 caput magnum, oculi nigri, & magni, nasum crassum & sinum habentes, boni ibidem.
 caput pregnantis pituitosum, & pituita acris in uentrem descendens, febre inducit. 278.40
 quae caput concutunt, ea sanguinem per nares effundere spes est. 464.20
 ad caput refrigerandum, terra figulina. 192.2
 ad caput recursus ex lumborum dolore. 485.3
 ad caput & collum ex lumbis transeuntes affectiones, leuis syderationis modo resolutes, conuulsoriae, metis emolitoriae sunt, &c. ibid.
 an caput editi, cur securus discedant, ipsi qui in pedes. 55.2
 an caput lapsus, &c. 398
 an caput retro percussus, contuso ossis ac nigrefacto. 406.20
 capitis cutis crassa ac rubicunda in morbis crassis. 244.52
 capitis cutis cotusa, si negligatur, molestia exhibet. 494.1
 capitis concussiones, & aurium sanguinem effundunt. 490.2
 capitis dolores soporosi, cum grauitate sentes ac conuulsione, plerumque mali sunt, iterum gestantibus. 492.3
 capitis dolores aut adesse, aut adfuturos, urinae conturbatae in febribus significat. 445.70
 capitis dolores fortes & continui cum febre, si quidem lethaliu signorum quid accesserit, perniciosis ualde sunt. Si uero absque talibus signis, dolor uiginti dies transierit, & febris tenuerit, sanguinis e naribus eruptione, aut abcessum quendam ad infernas partes expectare oportet. 457.22
 capitis dolor moderatus, cum siti cibum capiente, aut cum sudore non soluente febre, abcessus in gingiuis, aut circa aurem significat, alio non exturbata. 481.2
 capitis dolor in lippientibus: Vide, Lippientes
 capitis dolor soporosis cum grauitate, conuulsorium quid facit. 481.2
 capitis dolor conuulsorium quiddam habet. 462.14
 capitis dolores, sanguinis eruptiones soluiunt. 464.21
 capitis doloris, in utero conceptio, solutio est. 59.10
 capitis doloris per utrem coriaceum, aqua calidissima plenum, curatio. 174.14
 capitis dolores uterum gerentibus, soporosi, cum grauitate sentes, mali sunt. Fortassis autem his etiam conuulsorium quid pati contingit. 462.14
 a Capite defluxus in uentrem procedens, profluua alui generat. 155.11
 capitis dolorem soluit pus per nares, aut sputa crassa, & non olentia. Soluit item ulcerum eruptio. Quandoque & somnus, & alui fluxus. 481.2
 capitis dolores ad hyemem fiunt, si aestas sicca & Aquilonaris fiat, Autumnus autem pluuiosus & australis. 443.13, 443.23
 capitis dolor, praenimia sanguinis caliditate fit. 173.5
 quibus Capitis dolor in febre non lethali, & alia signa, in his bilis dominatur. 435.2
 capitis in muliere dolores. 264.62
 capitis dolor in morbo acuto, praecordium renuissum, non profluente ex naribus sanguine, ad phrenitidem deuenit. 479.1
 ad Capitis dolorem & erupulam, icunium, malum. 432.58
 si Capitis dolor pertinax cum febre acuta circa frontem ac tempora fuerit, fluxiones significat. 480.2
 capitis dolore affecti sunt, quibus iuxta aures abcessus. 464.23
 capitis dolor cum sedis & pudendorum dolore, & torpore & impotentiam inducit, &c. 480.2
 capitis doloris, a pituita, seu causa frigida aut alijs causis, curatio. 215.2
 capitis dolori diuturno, uenarum perustio utilis est. 87.49
 capitis uniuersi dolorem, quae soluant. 437.12
 capitis partem posteriorem dolenti uena in fronte recta secta, prodest. 448.68, 391.
 capitis dolorem significat urina alba uelut iumentorum. 494.4
 capitis dolorem ut sedes, sanguinem de uenis detrahito. 87.49
 in Capitis dolore, quae ante faciem feruntur frustra uenari, lethale. 453.4
 ex Capitis diuturno dolore & potationibus febris. 362
 capitis ex utero dolores, & urinae stillicidium. 409.34
 capitis dolores & pulsus temporum, ante febres fiunt ob sanguinis transitus qui in capite sunt angustissimi. 106.13
 capitis dolores post aetatem secunda & Bo-

realem. 97.28
 capitis dimidij dolor, ex destillatione. 388.36
 capitis dolor repentinus, cum uocis interceptione, ac sui impotentia, hominem septimo die interimit, si non febris inuaserit. 173.7
 capitis in factu mortuo extrahendi ratio. 63.2
 capitis fluxiones septem. 81.18
 capitis fluxiones secundum naturam tres sunt, praeter naturam quatuor. 69.8
 capitis per aures fluxiones. 69.8, 9
 capitis fluxio pituitosa per palatum in uentrem. 70.10
 a Capitis fluxione ad uertebrae & carnes, hydrops. 82.18
 de Capitis fluxionibus. 69.8
 de Capitis fluxione ante coxendicum dolorem. 83.34
 de Capitis fluxione in thoracem. 83.24
 ex Capitis fluxionibus per uenas in spinalem medullam, morbi. 70.10
 de Capitis fracturis earumque curatione. 86.43
 in Capitis dolore, frontis secandi ratio. 176.24, 25
 ex Capitis dolore uocis interceptiones fiunt, cum sudoribus febriculosis laxantur in seipos, fiuntque morbi reuertentes diutius durantes. His in super rigere, non malum est. 462.12
 quibus Capitis ac colli dolor est, sed & totius corporis tremula quaedam impotentia, sanguinis eruptio soluit. 481.2
 quibus sunt Capitis dolores, & sonitus aurium, circa febre, & uertigo, & uocis tarditas, & manuum torpor, eos aut syderatos, aut comitiales, aut obliuiosos, fore expecta. 480.2
 de Capitis dolore acuto, cum uocis interceptione, ab ebrietate, tum alijs signis 193.3
 in Capitis dolore sopor & surditas, circa aurem abcessum aliquem eructat. 464.23
 qui in Capitis dolore ascarides habent, his surditas & sopor consequens, abcessus circa aurem exuscitat. 480.2
 in Capitis doloribus curatum non exhibendum. 214.2
 in Capitis doloribus uomitus & uigilantia cum surditate uigilantibus, cito insaniam excitant. 460.2, 481.2
 ex Capitis dolore, mente mota. 387.32
 ex Capitis dolore uocis interceptiones fiunt, febricitantes cum sudore laxantur in seipos, fiuntque morbi reuertentes diutius durantes: his in super rigere, malum non est. 484.2
 post Capitis dolorem, febris ardens acuta. 368
 ta. 368
 quibus Capitis dolor fortis, & uenarum pulsus, his sanguinis fluxio plerumque contingit. 480.1
 ad Capitis dolorem ex crapula, aut alijs. 361
 de Capitis dolore cum bilis uomitu & uocis difficultate. 175.18
 capitis dimidiam partem dolens. 408.30
 de Capitis dolore repentino, cum uocis interceptione. 177.27
 cum Capitis dolore febris, hyemis temporis. 402.10
 post Capitis lumborum, ac colli dolores, febris. 350
 de Capitis graui dolore, nunc ad collum, nunc ad alias partes transeunte, ex uenarum superuomitu. 176.22, 23
 Quibuscumque sanis derepente dolores fiunt in Capite, & statim uoce intercepta iacent, ac sterunt, in septem diebus pereunt, si non febris apprehendat. 449.51
 in Capitis quibuscumque sanis derepente dolores oboriuntur, et statim uoce priuantur, ac sterunt, hi in septem diebus pereunt, si non febris corripuerit. 437.12
 capitis glandulae sunt ipsi cerebro similes. 69.7
 capitis grauitas & aurium sonitus in tabilis, postquam locum acclinem conueniuerint. 184.56
 capitis grauidine minus laborant quibus splen durus, non superne, inferne rotundus, latus, crassus, tenuis, longus. 392
 capitis grauitas contingit, quod copiosior sanguis fit in capite, & turbulentiore ac morbosior quam intrinsecus. 173.5
 capitis grauitatem soluit calida. 147.14 & 446.22
 ex Capitis grauitate, & temporis dextri dolore febris. 362
 cum Capitis grauitate surditas, & praecordij intensio, & ad splendorem turbatio, sanguinem profundit. 481.2
 capitis grauitas & stridor secundum pulmonem. 376.21
 capitis grauitatem inducit aromatum suffitus. 447.28
 de Capitis morbis. 172.2
 in Capitis morbis, uena circa aures uenae sunt, donec pulsare desinant. 175.15
 in Capitis morbis lenticule decoctum. 176.20
 capitis os spongiae simile, & habet in se ipso carunculas. 498.3
 si Capitis os confectum fuerit, lac & uinum, ammixta aquae pari mensura, bibenda dato. 359
 in Capitis ossis, tumor rubicundus. 503.28
 Capitis iusta medium, os duplex. 498.3
 Capitis passiones a cerebro fieri. 586.3
 de Capitis ossium perforationis ac terabrations usu. 503.29
 capitis prominentia, quid. 498.2
 capitis ex tetragono medicamento purgatio in uolulo arcuato. 244.50
 capitis per tetragonum in morbo crasso purgatio. 245.54
 si Capitis purgatio in cerebro non contingat, sed in cerebro spissetur, ac cogatur, sic neceesse est, factus pituitosus esse. 155.10
 capitis secandi ratio in fluxu mucoso ad oculos. 83.23
 capitis succussiones, oculi rubicundi, mentem manifeste emouentes, perniciose sunt: non commoriantur haec, sed circa aurem tumorem faciunt. 480.2
 Capitis futura ualde cauata. 408.29
 Capitis torpor, frequens mictio, & alia urinae stillicidij symptomata, caput humore repletum significant. 174.13
 capitis torporem soluit mucis per nares uel aures eruptio. 32.13
 cui in Capite tumor depascendo prosperabat, ei primum alumen usum profuit. 393
 capitis uena totius corporis crassissima existunt. 41.15
 capitis unguentum ex bacis lauri, galli, myrrabathure, argenti flore, adipis, que suillo ac oleo laurino. 175.17
 Capitis ulcera a qua parte secanda. 501.18
 ex Capitis ulcere febris. 503.28
 ad Capitis ulcera pharmacum. 557.8
 ex Capitis ulcere conuulsio. 503.27
 capitis vulnera, quae lethalissima. 471.22
 capitis postertore parte uulnerati, cur ferius moriuntur, & quod plures ex his mortem effugiunt. 499.5
 capitis alia parte uulnerati, ulcus & os carne denudatum habentes. 499.10
 capitis leuissima etiam uulnera non contemnenda. 498.1
 quae circa Capitis uulnera consideranda. 471.22
 ex Capitis uulneribus moriturorum signa. 503.26
 ex Capitis uulneribus, lethalissima sunt, quae ad cerebrum pertingunt. 471.22
 in Capitis uulneribus febris. 471.23
 in Capitis uulneribus quid medicus interrogare debeat. 498.2
 in Capitis uulneribus interdum nerui aut ossis aut amborum corruptio confert. 470.21
 quomodo Capite incalescente, u in a mul-
 ta emittantur. 172.1
 a Capite fluxionibus, uenarum conuenit
 431.56
 capite grauari iuxta sinciput dolentes, uigilans infestati sanguinem effundunt, tum aliam, tum si quid ad collum se extendat. 481.2
 capite grauari, horrorem habentibus, lassitudine affectis, menses erumpunt. 493.3
 ex Capite grauari. 375.13
 in Capite ulcus. Vide, Ulcus in Capite. 359
 in Capite, & reliquo corpore, quae ratio ne ulcera enascantur. 172.2
 capite uulnerati, hyeme diutius uiuunt. 499.6
 capite uulnerati. 378.26, 28, 34
 capite humana dissimilia, neque futurae capitis omnes eodem loco consistunt. 499.2
 qui Capita debilia habuerint, non fuerint boni potores. 93.3
 capita humida ac pituitosa, homines habere par est, hyeme frigida. ibid.
 si Caro conuulsa fuerit aut contusa, sanguinem ex uenis sibi ipsi propinquus trahit, atque hic putrefcit ac suppuratur. 165.25
 carcinoma circa pectus. 414.56
 corporibus Carnes humiditas habentibus, famem inducere oportet. famem enim corpora siccat. 450.59
 cartilago dissecta, neque augetur neque coalit. 448.19
 catarrhi perniciem breui allaturi, sanibus sunt, si hyems australis & pluuiosa ac clemens fiat, uer autem sicca & Aquilonare. 443.12
 cataplasmata frigescentia ad inflammationem uulnera. 121.34
 cataplasma in anginis. 178.35
 cataplasmatum formandorum ratio, eorumque usus. 18.10
 cataplasmata discutientia, maturantia. 220.33
 cataplasmata tumorum & inflammationis in circumscitis partibus. 557.7
 cataplasmate si in ulceribus opus esse uisum fuerit, non ipsum ulcus cataplasmate integere oportet, sed circumscitas partes, quo pus decedat, et quae indurata sunt, mollescant. 356.2
 catulorum & polyporum in uino dulci, cocturum usus ad uteri conceptionem. 60.16
 catuli fomentum, si menses multi prodierint ac praeterierint. 337.17
 catapulta in pectus percussus. 187.34
 casuac sponte in morbis contingit. 162.14
 casus

Index.

In Hippocratem

caseus, & sesamum, & uua passa, reficitur, & pituitosa sunt. 224.30
 casei facultas. 432.59
 caseus caprinus affatus in uteris ulceratis. 288.38
 caseus non toti naturae humanae est contra-rius, alioqui omnes ex aquo laderet. 14.37
 caseus robustus est, & aestuosus, & alit. 125.21
 caseus gracilibus prodest. 14.37
 caseus non est spontaneus. 34.9
 sine causa nihil fit. 49
 cauarum partium, ut faucium, stomachi siue gulae, uentris, & intestinorum genera-tio ac ratio. 48.3
 Celeritas in medicina commendatur. 221.37
 cepae decorticate in uocis ex ebrietate pri-uatione in nares induntur. 177.28
 cepa uisui commoda est, corpori uero ma-la, quia calida & aestuosa est, & alio se-cedit, & alimentum quidem nullum corpori praebet neque utilitatem, cal-faciens autem siccit propter succum. 125.24
 cepae ad urinas commoda sunt. 223.48
 cerebrum. 379.30
 cerebrum propterea primum sentit, quia etiam morbi in ipsum irruunt acutissi-mi, & maximi, ac praecipue lethales, & qui difficilem iudicationem habent apud inexpertos. 158.26
 cerebrum intelligentiae ac prudentiae in-ternuntius. 158.25
 cerebrum morbi sacri, uelut etiam aliorum maximorum morborum, author & causa. 154.7
 cerebrum ob sui magnitudinem, morbos maiores & minores alijs partibus fa-cit. 69.7
 cerebrum sedes ac metropolis glutinosi ac frigidi. 48.4
 cerebrum a stomacho humectatur. 587.5
 cerebrum propter sui humiditatem, & membranam eius humidam, sonum non edit. 50.16
 cerebrum ubi plurimum de seipso liquece-rit in pulmonem & fauces, & palatum, & reliquum corpus destillat. 50.17
 cerebrum purgatur & florescit, quemad-modum etiam aliae partes primum gignantur. 155.9
 cerebrum et medulla, exanguium partium robustissima sunt. 125.21
 cerebrum hominis ut aliorum animalium duplex. 154.7
 cerebrum plurimum in homine uim ha-bere. 157.21
 quibus Cerebrum dissectum fuerit, his ne-cesse est febrem & bilis uomitum ac-

cedere. 449.50
 quibus Cerebrum concussum fuerit ex ali-qua causa, eos statim uoce priuari ne-cesse est. 450.58
 si Cerebrum concussum fuerit ac doluerit eius qui percussus sit, necesse est, uesiti-gio mutum fieri, & neque uidere, ne-que audire. Si uero fauciatum fuerit, se-brem necesse est superuenire, & bilis uomitum, & aliquam corporis partem syderatam fieri ac perire. 161.7
 461.3
 cerebri affectiones praeter iam commemo-ratas esse plures. 70.10
 cerebri corruptiones post aetatem siccam & Borealem. 97.28
 cerebri membranae duae. 79.5
 cerebri plurima copia, qua capitis parte 498.4
 cerebri corruptio a bile & pituita. 138.23
 de Cerebri corrupti signis, & unde eius corruptio contingat. 176.25.578.30
 de Cerebri a bile infestati signis, & cura-tione. 176.25
 cerebri substantia glandularum substan-tia persimilis. 69.6
 cerebro corrupto, alij in tribus diebus, a-lij in septem moriuntur. Has uero si es-sugerint, seruantur. Quibus autem ex his resectis, os dispartatum reperitum fuerit, hi pereunt. 481.2.450.50
 cerebro frigida inimica. 446.18
 cerebro pertuso, perfectioe, lethale est 448.18
 cerebro percalescente, aut uacuo quod est in capite, perhumescit, & sterilitatio fit 450.50
 cerebro subiectae partes, eius nutu ac im-perio reguntur. 158.24
 cerebro sauciatum moritur. 161.3
 in Cerebri corruptione sanguinis uomi-tus. 173.6
 a Cerebro in uenas defluxus, Vide, Deflu-xus a cerebro.
 a Cerebro non sano quae patiamur. 157.158.22
 ex Cerebro uoluptates, letitiae, risus & lu-sus, moerores, anxietates &c. contin-gunt. 157.21
 de Cerebri humore, & quae signa cerebri inflammationem comitantur. 191.1
 ceruicis ulcera ad modum saui concreta. 470.18
 cerui caro siccata, minus autem secedit, ma-gisque urinam prolicit. 124.16
 cerui medulla. 258.33
 ceruicis musculus repandus est. 72.3
 circa Ceruicem & tempora uena eleua-te. 396
 Chirurgia quatenus tractanda, in Iusiu-rando Hippocratis. 114.3

Chirurgia error turpis, quando ab arte quod uelis non consequeris. 17.5
 chirurgus aereis instrumentis non utatur, ne aegrotis onerosus esse uideatur. 16.3
 chirurgicorum instrumentorum, ad pere-grinationem, instructio. 20.8
 chirurgum militare oportet. 18.11
 cholera laborans. 330.4
 cholerae aetatem constantem agentibus ac-cidunt. 443.30
 cholerae bilis eruptiones sursum ac deorsum ex carnis esu. 411.40
 cholerae affectiones, & febres intermit-tentes, quando magis fiant. ibid.
 ex Cholericis affectionibus neruorum di-splentio. 387.29
 Cholerae siccae generatio, & curatio. 432.59
 cholericam affectio, bile sursum ac deorsum exeunte, ex carnis esu. 386.27
 cibaria opus, ac obsonia leuissima sunt, quae moderata in corpus ingesta, aut paulo amplius supra modum, neque repletionem exhibent, neque tormen-tum, neque flatum, &c. Sed celerrime con-coquantur, & concocta secedunt, &c. Grauia contra faciunt. 222.4
 cibaria & potus, & obsonia (excepto pane, & maza, & carnis, & piscia-bus, & uino & aqua) reliqua omnia, tenues ac debiles utilitates exhibent ad augmentum, & ad robur, & ad sanita-tatem. 224.51
 cibus & potus parum deterior, Vide, Potus & cibus, &c.
 cibus modicus, non lassari, non sitire. 392
 cibus frigidissimus, lentus, milium, cucur-bita. 394
 quibus Cibus liquidus, & inconcoctus per aluum secedit. 136.24
 ubi Cibus praeter naturam copiosior in-gressus fuerit, morbum facit: ostendit autem sanatio. 441.17
 cibi fastidium. 391
 cibi fastidium contra febrem per duos men-ses. 385.22.410.38
 quos Cibi fastidia ex lateris dolore sequi-tur, ij oris uentriculi dolore, & sudore aliquantum uexantur. 489.3
 cibi fastidia in dysenterijs longis mala sunt, tum alias, tum si in super febrerint. 396
 cibi fastidium in morbo diuturno, malum 449.6
 cibi fastidia, purgationibus non prodeunt, tibus, neque horrore, neque febre, accen-dente, mulierem in utero habere ar-guunt. 447.61
 cibi fastidium non febricitanti, purgatio-ne per superna opus esse significat. 444.17

quibus

Index.

quibus Cibi fastidia sunt, & oris uentricu-li morsus, & multum salinae, his uomi-tus fit. 480.1
 cibi & labores, uires habent contrarias, uerum inter se mixti conferunt, ad sani-tatem. Labores enim ea quae insunt co-sumere solent: cibi autem & potus ea quae euacuata sunt expleunt. 111.2
 cibos aut potus plus solito ingestos, opti-mum est si non conficias, reuomere. 124.52
 cibi ac potus alijs alijs medicamenta esse so-lent. 202.10
 cibi ociosos cur inuicundi. 205.24
 cibi seu alimenta, medicamenta putanda. 108.1
 cibi offerendi qualitatem & quantitatem uide. 441.18
 cibi, potus, uel sorbitiones, si consequenter se habeant: item pharmaca doloris cau-sa adhibita, periculo carent. 220.32
 cibi partim celeriter superantur, partim tarde. 394
 cibi stabiles ac alui sistentes & caesunt, & calfacti cito reficiantur ac compin-guntur, & propterea obduri facti non secedunt. 224.50
 cibi ad uoluptatem comparati, secundarum qualitatum excessu ledunt. 122.6
 cibi calidi, sicut quidem sistant, humorem enim in uentre rescant. Si uero humi-di sunt, humectantes per caliditatem, aluum subducunt. 223.49
 cibi aut potus, perperam oblatis, medici ar-guunt ignorantiam. 422.22
 cibi intercepti in sudoribus, num singul-tum indicant? 462.12
 cibi non deorsum prodeuntes. 384.17
 cibi potusque in tetano ex uulnere quando-que per nares redeunt. 439.5.247.59
 cibi & potus corpori commodissimi, & ad alimentum & sanitatem sufficien-tes, nisi tempestiue exhibeantur, morbos generant: praui uero nullo unquam tem-pore profunt. 223.45
 cibi & potus ad sanitatem optimi sunt, qui modice ingesti sufficiunt, & famis & sitis sunt medela. 222.42
 cibos, potus, aut obsonia, quaecumque egri concupiscunt, si non damnum consequa-tur, exhibeto. 222.40
 quomodo & cur Cibi non possunt eadem die uentrem exire. 204.205.24.25
 cibum bene capientes ab initio, plerumque omnes male habentes & nihil augescen-tes, ad finem rursus cibos fastidiunt. At ab initio quidem ualde cibum auer-santes, postea uero bene cibum capientes, in melius euadunt. 442.32
 cibum dare his qui circuitibus exacerbat-ur non oportet, neque cogere, sed au-

ferre de appositionibus ante iudicatio-nes. 441.19
 cum Cibum quis capiens a morbo, non cor-roboretur, plari alimento corpus uti significat, &c. 441.8
 cibum postridie eructans, longiore som-no & alijs laboribus curatur. 32.12
 cibum semel aut bis assumere consueti, cur ledantur si a consuetudine recesserint. 10.20
 cibum ex aegritudine bene accipienti, ni-hil augescere corpus malum est. 442.31
 quando homo Cibum ac potum appetat, & quando cesset appetentia. 203.15
 cibum semel in die capere, attenuat, & sic cat, et aluum sinit: propterea quod per animae caliditatem humiditas ex uen-tre & carne consumitur. Prandiū con-traria facit. 128.18
 de Cibum crudum postridie eructantibus citra ructum acidum. 135.20
 qui Cibum in die semel capiunt, hi & im-potentes sunt, & calidam urinam min-gunt, praeter consuetudinem uasa uacua habentes. 432.58
 cibum bis in die assumentes, nec adsciti, qua ratione ledantur, & quomodo cu-randi. 421.15
 cibum dans febricitanti, & sano eundem, sano quidem robur exhibet, aegroto uero morbus est. 450.65
 cibo prauo utentes dum medicamentis pur-gantur, cito exoluuntur. 442.36
 a Cibo actiones quibus, & cur obeunde. 119.35
 a Cibo in exacerbationibus abstinere o-portet, & quibus per circuitus exacer-bationes sunt, in exacerbationibus ab-sinere oportet. 440.11
 cibi difficillime feruntur estate & autum-no: hyeme facillime. 441.18
 cibos etiam id quod morbosum est, de cor-pore deferre. 204.20
 cibos reuomere consuetorum, aut quorum alui non probum transitum habent, cu-ratio. 32.8
 cibos facile ferunt, quibus sunt adsciti, etiam si natura boni non sint: similiter etiam potus: aegre autem ferunt cibos, quibus adsciti non sunt, etiam si mali non sint. 421.17
 qui Cibus auersantur, medicamentis pur-gare non oportet. 461.9
 cibus ac potibus omnibus quatuor humo-res, non aequali tamen portione per-mistos, inesse: quo fit ut alijs alijs ad san-itatem praesent. 200.23
 cibus mollioribus, & potibus aquosioribus ac alboribus uere utendum. 132.7
 in Cibus offerendis considerandum & qui bus semel aut bis, & quibus plura, aut

pauciora & particulatim oporteat esse ferre. Dandum autem aliquid tempore, regioni, aetati, & consuetudini. 441.17
 quibus Cibus neque magnopere inuicis, ne-que ledaris. 223.45
 ex Cibus, si ampliore tempore in uentre mo-ventur, incommoda. 205.23
 a Cibus & potibus humeri ac mammae in-flantur, & impotentia, & inflationis in capite incrementa faciunt, donec ossa fuerint solida facta. 358
 ex Cibus superatis neque morbi, neque con-trarietas fit ex his quae offerunt. 89.54
 cibus pluribus utantur, quibus tubercula ad articulos, aut dolores ex febrili us longis fiunt. 445.45
 ciborum mensura inuenta, & laborum ad unamquamque naturam numerus (quod tamen fieri nequit) sanitatis exactae in-uentio est. 111.3
 ciborum, balnearum, exercitorumque, quo-modo ad uniuersos homines se habent, naturis ignoratis, eorum etiam effecta incognita sint necesse est. Unde fit ut medici harum rerum ignari, multa quod-tidie perperam administrarent. 14.38
 ciborum facultas ex his coniectanda est quae uim manifestam faciunt. 222.40
 ciborum debiliu ac leuium, item fortium in corpore humano facultas. 223.46
 quomodo Ciborum ac potuum singu-lorum uim, tum ea quae secundum nat-uram est, tum eam quae per artem ac-cessit, cognoscere oporteat: ac primum de frumentis ac leguminibus. 122.7
 ad Ciborum & potuum additionem mini-me procedendum: nam detractionem omnino tollere saepe conducit. 422.19
 Ciborum ac potuum facultas de dieta scri-ptura necessario cognoscenda. 110.1
 ex Ciborum ac potuum copia, morbos fe-ri. 203.12
 cicatrices causae fieri necesse est, & os ab-scedere ulceribus annis, aut diuturno tempore durantibus. 449.46
 cicer, flauum, tum crudum, tam frictum, & dolorem inducit. 432.59
 cicer alium per aluum secedit, & per uri-nam eicitur, & alit. 123.13
 circuitum inter se collata incrementa, siue quotidie, siue alternis diebus, siue per amplius temporis intervalum fiant, morborum augumenta & constitutiones indicant. 440.11
 ciuitatum septemtrionalium situs & acci-dentia. 93.5
 ciuitates ad orientem solem & uentos ca-lidos sitae, his quae ad septemtrionem conuerse sunt, salubriores. 94.8
 de Ci

In Hippocratem

de Ciuitatum meridionalium situ, earumdem uentis, aquis & morbis singulis etatibus atque anni temporibus ueraculis. 93.2
 in Ciuitatibus orientalibus morbi pauciores ac debiliores. 94.8
 ciuitatum ad occasum sitarum consideratio. 94.9
 clamores nocturni in insanientibus, à bile tantum. 158.24
 claudi ex coxendicum morbo à sole nato. 246.56
 claudi quando ex abscessu ad crura fiunt, aut multum molestiarum percipiunt, Vnde Abscessus ad crura. 488.3
 claudi plerumque fiunt, si nerui crassi uulnerentur, & si obliqui uulnerentur praefertim, & si masculorum capita, & maxime in femoribus. 492.3.161.3
 claudicant, & crus contabescit illis, quibus coxendicum morbo diuturno ueracatis, coxa excidit. 449.60
 claudicatio ex uteris ad medium lumborum progressis. 253.15
 claudicatio quomodo à muco in articulis contingat. 81.14
 claudi à coxendicum morbo. 161.4
 clauicula contrario modo fracta, quod non ualde contingit, ut os quod à pectore est subsidat, quod uero à summo humero est supereminet, alteri quod superstet, nulla magna curatione in his opus fuerit. 532.19
 clauicula fracta quatuordecim diebus sanatur. ibid.
 clauicula fracta ad pristinam naturam residens. ibid.
 clauicula deliganda modi uarij. 531.17
 ad Clauiculam dolores modice acuti, aut sursum transientes, perniciosi. 478.1
 clauicula in obliquum fracta. 532.19
 de Clauiculis. 80.10
 clauicula quomodo plerumque frangat. 531.17
 de Clauicularum uenis. 73.9
 ex Clauicula fractura, neque humero, neque reliquo corporis detrimentum ullum. 531.16
 clauiculae attenuatae, ex aquis palustribus. 95.10
 clauicula duobus modis fracta. 531.16
 clauicularum natura. 72.3
 Clysteris ad impregnationem usus, & de scriptio. 293.97
 Clysteres febribus etiam uehementibus & quocumque tempore uolueris adhiberi possunt. 109.4
 Clyster in febre acuta secunda die. 347
 clystri potiones. 297.111.299.118
 cnicus alium mouet. 124.14
 coactorij instrumenti fabrica. 540.46
 coaceruata difficiliter curantur diductis. 87.49

coagulatum hœdi in fluxu ex partu. 262.52
 coctura omnia dulcia fiunt. 262.52
 coena liberior sine exercitio. 467.8
 coelum quomodo morborum principium ac causa. 208.35
 quomodo ea quae ex Caelo nobis obueniunt morbos pariant, si ad ea quae in corpore generata sunt, inepta fiant, & quum humorem in corpore superant. 209.40
 coelestium ac subterraneorum rerum scientia, incerta. 8.3
 coenum fetidissimum in suffimento. 326.81
 coeundum quando potissimum, proli causa. 275.26.277.24
 coitus uoluptas ex uenis & neruis uniuerso corpore in pudendum desinentibus, tritis calfactis & impletis, toto corpori accidit. 33.2.76.22
 à Coitu, uentris imi dolor, & sanguis aparens. 340.27
 coitus ea quae in uentre sunt, indurat. 394
 de Coitus tempore, & coiturorum diata. 61.18
 coitus morbis ex pituita commodus. 394
 coitus modicus, aut frequens. 467.8
 coitus attenuat, humectat, & calfacit. 128.36
 coitus frequens, mulieribus ob uterorum humectationem expedit. 34.6
 coitu mulier tantisper deletatur, quantum sper uir semen emisit. ibid.
 coitu multo minus, & breuiore etiam tempore quam uir, mulier deletatur. ibid.
 coitus multus uenerem magis inducit. 42.22
 coli structura & positio. 65.3
 color qui sepe in calore transmutatur, utilis est. 479.1
 colores corporum pro temporum mutatione uariant. 151.8
 coloris corporis in typho nigri causa. 243.49
 quibus Colores prauis ad multum tempus, dum iuuenes sunt. 474.37
 coloris permutatio, mala. 482.2
 si Color alius ex alio fiat, aut corpus perfrigeretur, & rursus calfiat, morbi longitudo significat. 445.40
 colorum in uultu mutationes, cordis uenis astrictis ac laxatis, fiunt. 707.28
 columbarum caro minus sicca quam palumborum. 124.17
 columella in pudendis. 329.91
 columella quae ab acini similitudine uadicitur, causa & curatio. 215.5
 si Colliquatio amplior à toto cerebro facta fuerit, morbosum caput augescens faeces habebit, et sonitu plenum, neque solem neque frigus tolerabit. 155.9
 colliquatio cum raucedine in hepatico ma-

lum, tum aliis, tum si aliquantum turbat. 490.3
 colligationem significat urina, araneis telis similis. 455.12.494.4
 collum, & caput torpida. 276.21
 collum conuertere non posse, neque deglutire, ut plurimum, lethale est. 491.3
 collum dolentes peritiose habent. 481.2
 collum dolorosum, in iis quibus, ex rigore febris lassatoria, & mensis decurrunt, sanguinis eruptionem inducit. 464.20.493.3
 collum durum & dolorosum, & maxillarum colligatio, & uenarum ingularum palpitatio fortis, & tedium discentio, perniciosum. 483.2
 si collum repente obuersum fuerit à febre occupato, & uix deglutire poterit, tumore non existente, lethale est. 444.35
 infra collum spiculo retrorsum percussus. 384.20
 colli dolores, sanguinis eruptionem significant. 463.19
 colli dolores, sanguinis eruptiones soluant. 464.21
 colli dolor malum quidem omni febre, pessimum autem his quibus timor est ut etiam insaniant. 478.1.484.2
 colli & cubitorum dolores, conuulsorij. 484.2
 colli ac dorsi dolores conuulsiones efficiunt. ibid.
 colli & aliarum partium impotentia. 373.5
 colli ac dorsi frigiditates apparentes, sed & totius corporis, conuulsoria. In his mictiones fiunt, crasiores farinam referentes. 483.2.463.15
 ex Colli dolore alius inflata. 462.13
 post Colli, capitis, ac lumborum dolorem febris. 350
 ad Collum dolores, ijs quibus cum spiritibus uiscosis & saluginosis etiam iuxta petus quid attollitur, mali. 489.3
 in Collo tumorem foris fieri ab angina detento bonum. 449.37
 in Collo tuberculum durum, magnum, cruidum, ac dolorosum. 386.26.409.34
 in Collo uulnera magis lethalia. 470.19
 collutiones bilem, & pituitam trahentes. 298.117
 collutiones uteros purgantes. 296.11
 collutio corroborans, si ulcera pura fuerint. 297.112
 collutiones purgatoria. 298.117
 collutiones quae infunduntur, ad uetera ulcera. 297.113
 collutiones ad fluxus. 324.73
 collutionum uterorum mensura. 296.111
 collutio ad uteros ulceratos & urinae stercidium. 300.127
 collutiones uterorum. 265.70
 comitialis morbi affectio quare magis fa-

era sit appellata. 157.4
 comitialis morbi mortem inducunt sanguinis fluxiones statis temporibus fiennes, siccilose, si sanguinem non effuderint. 486.3
 comitiales morbi causa sunt uentorum mutationes, maxime autem Austrinae. 157.19.20
 comitialis morbus, si senioribus accedat, neque occidit neque distorquet, propter uenas causas, & sanguine calido referat. 156.15
 comitalis, antiquissimis accedens, eos occidit aut leuiter sideratos facit, quia uenae ipsi sunt euacuate, & sanguis modicus est, ac tenuis & aquosus. ibid.
 comitalis morbi affectiones, hydropicis accedentes, perniciosae sunt, & inter se signa praua sunt, & alios humectant. 490.3
 comitali morbo laborantibus, urinae tenues & crudae, praeter morem, sine repletionem, morbi inuasionem significant, tum aliis, tum si quis dolor aut conuulsio in summum humerum, aut collum, aut dorsum incidat, aut torpor corporis fiat, aut turbulentum insomnium uiderit. 495.4
 comitali etiam morbo corripit solent atrabiliarij. 398
 comitali morbo crebrius corripitur quis, si densiores ac crebriores defluxus fuerint. 155.11
 à Comitali morbo, cur uiginti annos natus, tui sint: in quibus autem à puero augmentum cepit ac conuulsus est, in temporum mutationibus, eo corripitur, & difficulter curentur. 156.17
 ex Comitali morbo nota corporis partibus impressa, eas reddit debiliores, nec amplius morbo apprehenduntur. 156.14
 comitiales morbi quibusdam (ut arbitror) ex mensibus suppressis fiunt. 442.45
 comitiales in pluiarum multitudine plerumque fiunt. 443.16
 comitiales morbi & semisiderati. 427.38
 comitiales morbi etiam autumno fiunt. 443.22
 comitiales uere fiunt. 443.20
 comitiales iuuenibus fiunt. 443.29
 comitiales conuulsiones post mictionem in balneo. 407.26
 comitiales multi ac desipientes fiunt, ubi aer praepituita à uenis fuerit exclusus, cumque non susceperint. 155.12
 comitiales pedibus calcitrant, quum aer in membris conclusus fuerit, & foras penetrare non poterit praepituita uerum exiliens per sanguinem sursum ac deorsum, conuulsionem & dolorem inducit. 155.13

Index.

quibuscumque morbi Comitiales ante pubertatem fiunt, transmutationem habent. Quibuscumque uero uiginti quinque annos natis fiunt, his plerumque commouentur. 446.7
 comitialium affectiones. 155.12
 comitialibus iuuenibus, liberationem faciunt mutationes maxime etatis, & regionum, & uictuum. 442.45
 cur in Comitalibus manus impotentes fiunt, ac conuertatur, oculi distorqueantur, & spuma ex ore prodeat. 155.13
 in Comitalibus morbis quando uenae scilicet purgationibus praemittenda. 427.38
 Comotiones & alleuationes, carnem quidem minime excalfaciunt, corpus autem & animam irritant, & spiritu euacuant. 129.42
 compli se uideri clementi caelo, & aqua molli, & contra, quid significet. 140.12
 conceptus falsi signa. 474.14
 conceptus, abortus, & partus tepus, idem quod morborum, sanitatis, & mortis tempus. 64.6
 conceptus foemelle, mensibus, annis quatuor impeditis. 381.5
 conceptionis ab impositis in uuluum experimentum. 59.9
 conceptui aptum est uer. 60.18
 ad Conceptionem prodest sanguinis uomitibus in sterilibus & non parientibus. 493.3
 conceptum iuuantia. 278.37.300.125
 ad Conceptionem paruae praestantiores sunt maioribus, tenues crassis, albæ rubicundis, nigrae liuidis. 473.31
 ad Conceptum medicamentum. 292.96
 conceptorum summum. 338.19
 quae Conceperunt, de quibus interroganda. 474.14
 ad Conceptionem curationes. 333.8
 conceptio in utero, coxendicis, capitis, manuum, aut aliarum partium doloris solutio est. 59.10
 conceptioni ineptae sunt mulieres praeter naturam crasse, ac pituitose; natura uero tales, concipiunt. ibid.
 conceptus facilis à mensium purgatione, ob uteros hiantes, & ad pudendum conuersos. 45.39
 conceptionis ueræ spem, aqua in uteris concepta, sepe facit. 95.12
 conceptum impediencia. 265.67.473.33
 de earum quae concipiunt (alioqui natura steriles) affectionibus & curatione. 253.16
 concipiunt quado citius mulieres. 277.33
 non Conciptentium signa. 473.32
 diu non Conciptentis, suppressis mensibus, curatio. 277.35. (274.23)
 non Conciptentium affectiones & curatio. de Conciptentibus quidem facile, factum

autem tercio aut quarto mense corrumpentibus. 277.36
 conchylia, uelut sunt pine, purpureae, patella, buccina, ostrea, ipsa quidem sicca sunt: succi autem ipsorum alium mouent. 124.19
 concocta medicamentis aggregari oportet, & mouere non cruda, neque in principijs, si non turgent: plurima uero non turgent. 441.22
 concoctionis ratio ex temperatura mutua & quasi coctura. 13.32
 concoctionis humorum species uariae. 13.35
 concoctiones, celeritatem iudicationis, & securitatem sanitatis significant: Cruda uero et incocta, & in malos abscessus conuersa, aut iudicationis sublationem, aut dolores, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem reciduas. 344
 quaecumque Concoqui oportet, conclusa esse conuenit: Contraria uero, siccare & aperta esse. 391
 concretum est, compactum est citius: ubi motum est, definit, & tardius augetur, & ad amplius tempus. 392
 concussio scilicet in gibbosis modus. 538.40
 contractiones articularum, malum. 390
 consueta ex multo tempore, etiam si deteriora fuerint, inconsuetis minus molestare solent. Oportet igitur etiam ad in consueta transmutare. 442.49
 quaecumque homo ex consuetis ac familiaribus se uidere putat, ea animae concussio significat. Quaecumque uero fugit perterrefactus, sanguinem si sibi ac praefecitate coerceri significant. 141.19
 consuetudinis macrocephalorum initium. 99.35
 praeter consuetudinem quid facere, uelut est proponere sibi aliquid, et expectare aliquid, prius non consuetum, aut contrarium, malum est, & mentis emotioni proximum. 477.1
 quotidiana Constitutiones, aquilonares quidem corpora compingunt, & robusta, & ad motum idonea, & bene colorata, & melius audientia faciunt, & uentres reficcant, & oculos mordent, & si circa thoracem aliquis dolor prius est, magis affligunt. Australes autem corpora dissoluant, & humectant, & grauem audium, ac capitis grauitatem, & uertigines faciunt: in oculis autem & corporibus agrum motum, & uentres humectant. 443.17
 contraria paulatim facta accessione adhibenda sunt, & interquiescendum. 391
 contraria contrariorum medicina. 104.2
 contrariorum exacta cognitio, uel sola, morborum est solutio. 28.18
 confusio

In Hippocratem

contusionis species plures. 499.8
contusiones, capitis uulnera consequuntur. 499.7
contusiones & fissurae in ossibus, ex uulnera
ti resorptione cognoscendae. 500.12
conuerti facile conuenit egrotum, & in at
tollendo se leuem esse. 454.8
conuulso & animi deliquium in fluxu mu-
liebri si accedat, malum. 447.56
conuulso in febre siens, eadem die desi-
nens, bona est. 480.1
in Conuulsione digitorum manus citra fe-
brem, uenā secato, si non caput doleat:
sin minus, aquam calidam affundito. 359
conuulso ex aridoribus uehementibus, ma-
lum. 449.13
non ualde conuellantur, quibus tumores
in ulceribus apparent. 448.65
conuulso in febre siens, perniciosa est,
minimè uero pueris. 486.3
conuulso in febre, manuum & pedum do-
lores, maligni sunt. 477.1
conuulso in febre siens sedat febrē eadem
die, aut postera, aut tertia. 490.1
conuulso ex medicamenti potione, lethali-
le. 449.23
conuulso si puerperis fiat, febrem excita-
to: ac cerato multo tepido in uescicam
inmissio, ac per clysterem infuso, col-
luto. 459.3
conuulso furori accedens dissipationem
facit. 491
conuulso fit aut à repletione, aut euacua-
tione. 449.39
conuulso fit si spiritus multus è naribus
feratur. 429.48
conuulso ex superflua purgatione, ma-
lum. 446.11
conuulso ex contrarijs sectioni partibus
oboritur quibus tempora secantur. 491.3
conuulso ex ueratro, lethalis est. 446.1
578.32
conuulso in meracis uomitibus & purga-
tionibus ex medicamentis, mala. 494.4
conuulso sanguinè multo effuso, lethalis
446.3
conuulso ex uigilia, malum. 449.18
conuulso aut singultus, in sanguinis fluxio-
ne multa, malum. 486.3, 449.9
conuulso ex ulcere. 503.27
conuulso ex uulnere accedens, mala. 492.3, 486.3
conuulso eos corripit, quibus manus con-
trahuntur aut tremulae fiunt. &c. 429.48
conuulsio futurae signa, Vide Colli &
dorsu refrigerationes, &c. 87.48
conuulsio curatio. 87.48
conuulsioni obnoxij sunt caput dolentes,

exudantes aluum suppressam habent-
tes. 48.12
conuulsio, si menses in principio appa-
ruerint, febre non accedente, solutio
fit. 493.3
conuulsionem significant iuxta aurem tu-
mores tremulis, anxiosis. 486.3
conuulsionem significant, humorum de lo-
co in locum decubitus in melancholici-
cis affectionibus. 449.56
conuulsionem quandoque prouocant flui-
xiones ex naribus large per uim sup-
pressae. 486.3
conuulsionem soluit febris superueniens
acuta, quae prius non fuit: Si uero fuit
prius, iam exacerbata. Prodest & uri-
nae transitus uitri speciem referens, co-
piosus, & alui fluxus, & somni. ibid.
citra Conuulsionem, aut sanguinis ex na-
ribus fluxum aut coxendicij dolorem,
non liberantur, quibus praecordia non
mollia, facies sana fuerit. 485.2
conuulsionem significat urina pelliculosa.
495.3
conuulsionem faciunt tumores difficiles in
pregnantibus circa tenue intestinum. 481.2
493.3
in Conuulsionem desinunt, affectiones insu-
per rigentes, & quae ad noctem aliquan-
to magis exacerbantur. 477.1
conuulsionem significat spiritus in febrili-
bus offendens. 445.68
conuulsionem inducit ueratrū. 444.16
conuulsionem in morbis acutis quae signifi-
cant. 478.1
conuulsionem facit nerui dissectio. 16.17
conuulsionem inducit oculorum obscura-
tio cum animi deliquio. 482.2
in Conuulsione ante ac retro sine ulcere,
iuueni carnosio, media estate, multa &
quae frigida affusio, caloris reuocatio-
nem facit, calor autem haec soluit.
147.11
in Conuulsione febrē fieri melius est, quam
conuulsionem in febre. 441.26
de tertia Conuulsione, testonēque. 247.60
à Conuulsione aut distentione neruorum
occupato, febris accedens, soluit mor-
bum. 445.57, 437.12
à Conuulsione presse ex partu, febrem su-
peruenire, bonum. Et tetano ac conuul-
sione occupante, igneum ardorem su-
peruenire, bonum. 162.14
quibus Conuulsis oculi intente relucunt,
neque apud seipsos sunt et diutius egro-
tant. 463.18
à Conuulsione febris sedatur eadem die,
aut sequenti, aut omnino tertia. 87.48
conuulsiones ac anhelationes pueris fami-
liares in cinitatibus merid. 93.4
conuulsiones à laboribus, & lapsibus, &

à plaga, & si quis onus maius subleuet,
& à cursibus & lucta. 166.30
conuulsiones & tumores circa aurem,
dolores fortes circa fauces efficiunt.
484.2
conuulsiones pueris fiunt ad dentitionem
accidentibus. 64.2, 443.25
conuulsiones & tetanicas distentiones fe-
bris accedens soluit. 486.3
conuulsiones pueris fiunt, si febris fuerit ac-
cuta, & uenter non egresserit, &c. 458.26
conuulsiones in febrilibus acutis, malum.
445.66, 484.2
conuulsiones & tetani ijs accidunt qui-
bus tumores in ulceribus apparent &
derepente dissipantur. 448.65
conuulsiones omnes quidem molestae sunt,
& dolores in principio intentos indu-
cunt, & postea aliquos comonefaciunt.
Verum difficilium sunt circa thora-
cem, & maxime periculosa. 489.3
conuulsiones fieri solent in acutis capitis
doloribus, & in torpidis cum grauitate.
481.2
conuulsiones repentinae soluit febris, alui
fluxus. 486.3
conuulsiones ex utero affecto, sine febre,
faciles sunt. 463.17, 493.3
ad Conuulsiones aliquando adducunt, quae
largae, uolentae, multa ex naribus fluxe-
rint. 464.21
conuulsiones cum uocis interceptione ac
exolutione fiunt ex ruboribus circa au-
rem ex praegresso dolore, in febrilibus
fientes. 481.2
conuulsiones antea non cognitae in stran-
gulatis ab utero, faciles. 486.3
conuulsiones frigida multa affusa leuatur.
147.11
conuulsiones, frigida frequens usus adfert.
446.17
conuulsiones mitigat calida. 519.30
conuulsio in seniores pueri & uiri, non
amplius in febrilibus corripitur, si non
quid ex signis fortissimis ac pessimis
accesserit, qualia sane in phrenitide fie-
ri solent. 458.26
in Conuulsioibus, si uox in die impari sol-
uitur, à magno morbo liberat. 360
sine conuulsioibus pleuritides grauior-
es sunt his quae cum conuulsioibus
fiunt. 487.3
in Conuulsioibus uocis interceptio diu-
durans, mala est: parua autem aut lin-
guae siderationem, aut brachij, aut dex-
trarum partium significat. Soluitur
autem urinis multis derepente prode-
untibus. Sudores autem paulatim sien-
tes profunt: Aceruati uero, itaque
sanguinis detractiones acernatae, lae-
dunt. 486.3
à Con-

à Conuulsioibus non ita ualde corripiuntur, qui à quartanis corripuntur. Si uero prius corripiantur, & quartana insuper accedat, cessant. 448.70
à Conuulsioibus suppurati sunt: cum uenula conuulsa rupta fuerit, sanguis effusus putrescit & suppurat. 165.25
conuulsoriae & mentis emotoriae sunt affectiones ad collum & caput transcurrentes, leuis syderationis modo resoluentur. 485.3
conuulsoriae sunt frequentes in phrenitidis permutationes. 464.4
conuulsoriae sunt urinae pelliculosae, & cum horrore subsidentes. 495.4
conuulsorium quid habet uescica intercep-
ta, tum alia, tum cum capitis dolore. Quae in his cum torpore exoluntur, difficilia sunt, non tamen perniciosa. Num & aliquantum mente mouentur? 495.4
quae Conuulsorio modo exacerbatur, cum stuporis detentione, abscessus iuxta aures producant. 479.1, 464.23
conuulsorium quid significat capitis dolor soporosus cum grauitate. 481.4
quae Conuulsorio modo exacerbatur, cum stuporis detentione, abscessus iuxta aures excitant. 486.3
conuulsorij sunt colli & cubitorum dolores. 484.2
conuulsoria sine sudore sputa desuunt in febriliter, leuia sunt. 486.3
conuulsus ex ebrietate cum uocis priuatione moritur, si non febris corripuerit, aut ubi ad horam qua crapula soluitur peruenit, loquatur. 446.5
quibus Conuulsis, oculi intente relucunt, neque apud seipsos sunt, et diutius egrotant. 486.3
cor sanguini fons est. 201.2
cor quomodo fatuum reddatur, & ex eo torpedo, ex hac autem delirium. 148.3
cor uenis & arterijs sanguinem, hepar uero coram suppedat. 596.1
cor ex toto uentilari, aures uero priuatum, tum inflari, tum consistere ac contrahi. 66.6
cor. 580.38
cor calor is fons, & principium. 66.5
cor humorem per arteriam ad pulmonem illapsum cum aere ad se trahit, non tanquam alimentum, sed ut medelam. 66.3
cor musculus est ualde fortis, non neruo, sed densitate ac carnis constrictione. 66.4
cor quia solidum ac densum est, ab humore non egrotat. 204.16

Index.

cor arteriarum radicio. 143.7
cor membrorum omnium calidissimum esse ac spiritum trahere, diuersis exemplis demonstrat. 49.7
cor pellicula est inuolutum. 72.6
cor folliculis simile quid habet. 66.6
cordis situs, forma & positio. 48.6
cordis sinister uentriculus, caloris custodiendi gratia intus crassior, ac asperior. 66.5
cordis orificia quatuor, & quomodo deprehendantur. ibid.
cordis fontes resiccati, mortis causa existunt. ibid.
cordis aures quae uocentur, earum utilitas, & substantia. 66.6
cordis torporem & delirium inducens sanguis, quare tarde ad seipsum resoluatur. 248.2
cordis oculi singulis tres pelliculae sunt subornatae. 67.8
cordis uentriculorum pelliculae, nerui & uasorum aortae principia esse uidentur. 67.7
cordis dolor post renum affectionem. 409.33
cordis uentriculi duo, eorumdemque forma & positio. 66.4
cordis dolor in semitertiana circa accessum. 413.48
cordis dolor non febricitanti, purgatione per superna opus esse significat. 444.20
cordis tunicae uel uescicae usus. 67.9
cordis humoris tanta est copia, quanta in medella est satis. 65.3
cordis humor à pulmonis potu. 66.1
cordis humoris, & spiritus attracti, uacuatio. 66.3
cordis pelliculae, ob arteria uenosam sunt productae. 67.9
cordis sinister uentriculus, ob maiorem calorem plus aeris attrahit. 67.7
cordis pelliculae aliae in ipsius cordis pelliculis. ibid.
cordis strangulatio. 326.80
cordis alimentum. 587.5
in Cordis sinistro uentriculo, mentis sedes. 67.8
cordi (licet sanguineum humorem maiore copia attrahat) dolor tamen non oboritur. 203.11
cor pertusum, dissectum habere, lethale est. 448.18
in Corde ac uenis plurimum calidi inesse. 49.7
corde uulneratus moritur. 161.3
cordiarum calidum est, & aluum sistit, & ructum acidum sedat, & somnum conciliat, si postremum edatur. 125.25
cordiarum stomacho gratum est, & per corporis

alium secedit, tum coctum, tum crudum. 223.49
corium Carthaginense. 534.28
cornu ouiculae aut caprae. 265.69
corpus squalidum aluum male affectum significat: in his ualde rubicundae, instar purulentae carunculae, egestiones maxime produnt. 496.4
corpus uapores omnis generis in caput retrudit. 66.5
corpus humanum ex quatuor constare humeribus. 27.5
corpus & uentriculus consentiunt. 210.46
corpus transmutatum, parum efficax ac potens est. 88.53
corpus sanum nec ab alijs perturbatum, animi sapientiae causa est. 119.34
corpus sibi ipsi esse simile ac ex istem componi. 79.3
corpus equaliter molle ac calidum esse, signum bonum, inaequaliter autem à febrili teneri, malum. 455.14
corpus totum equaliter calefcere ac molle esse, tum in phrenitide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum. 488.3
corpus post calidam frigiditatem: post frigidam uero recalcet magis. 146.6
si Corpus perfrigeretur aut rursus calelescat, morbi longitudinem significat. 445.39
corpus uelut aciculis pungi uideri in morbo siccatorio. 188.71
corporis attenuatio in tibiae ostibus frigidis. 514.17
corporis partes exercitate augetur, & sanae sunt: non exercitate, contra. 547.69
corporis totius aut alius partis dolor citra causam manifestam, repletionis signum. 134.16
corporis debilitas à ciborum copia uel inopia aut alia transmutatione quomodo contingit. 88.52
quicumque aliqua Corporis parte dolentes, plerumque dolores non sentiunt, his mens egrotat. 441.6
corporis totius dolor post uentris usum. 383.12
corporis grauitas, ubi febrilis calor apprehenderit ac dimiserit. 217.13
corporis totius grauitas, & manuum ac pedum, mala est. 491.3
corporis magnitudo in pueris, ex teporis multitudine contingit. 54.5
in Corporis magnitudine inuictum quidem degere, liberale est & non indecorum. Senectutem uero degere, inutile, & deterius paruitate. 442.54
quibus Corporis totius tremula quadam impotentia est, cum capitis ac colli dolore, sanguinis eruptio soluit. 481.2
corporis

In Hippocratem

corpore minima aliqua parte affecta, cur totum corpus affici contingat. 79.3
 corporis principium nullum, sed omnia similiter principium, & omnia finis. 79.1
 corporis partes uniuersas, item qualitates primas & secundas ab alimento ir-rigatas, alimentum capere. 50.13
 corporis totius impotentia sanguinis eruptiones soluunt. 464.21
 que corporis partes calida, & que frigida gaudeant. 145.4
 corporis partes soli exposte, non exulant, quod sudor a sole educitur ac domatur. 96.17
 corpus uelut a pustulis rubescit: quibus spumata sanguinolenta, ac tussis supprimuntur. 483.2
 corporis aliqua pars stupida, melancholicum. 450.40
 corpori hyemem ferre melius est, quam exerceri matutino tempore. 132.5
 corpora quocumque quis purgare uoluerit, fluida facere oportet. Et si quidem sursum sistere alium, si uero deorsum, humectare. 451.70
 quocumque corpora forme peregrine in somnis apparent, & hominem perterrent, ciborum inconfectorum repletionem, & secretionem, & bilis superne ac inferne eruptionem, & morbum periculosum significant. 141.18
 corpora sterciora morbos magis recipere, ac magis dolere a natura, atque in eiusmodi corporibus esse longissimos. 79.1
 corpora exercitata ac densa citius a pleuriticis et peripneumoniacis morbis per-eunt, quam in exercitata. 488.3
 corpora cogunt quotidianam constitutionis Aquilonia, mobilia item expeditioraque & coloratiora, & auditu ualentiora reddunt. 443.17
 corpora humectant ac soluunt Austrina tempestates. ibid.
 corpora densam carnem habentia, ijs que raram habent, a carni esu magis laeduntur. 32.11.135.22
 corpora que in uigore sunt, & etate fecunda, auergeri possunt. 115.18
 corpora ignis fortissimi, & aqua durissima temperamentum sortita, fortia quidem & robusta sunt, sed multa opus habent custodia. 117.25
 corpora fortiora sunt, que plurimas animas nutrire possunt: imbecilliora, ubi haec discesserint. 115.18
 corpora non pura quanto plus nutries, tanto magis laedes. 441.7
 corpora nulla perire, neque fieri que prius non erant, uerum permixta ac discre-

ta alterari. 111.5
 corpora & pili nigri a bile copiosiore. 102.55
 corpora cur hyeme tarde & modice exerceri debeant. 132.5
 corpora, tum hominum tum animantium reliquorum triplici nutrimento sustentari. 104.4
 corporum structuras in affectibus multum inter se differre. 470.19
 corporibus sicis neque glandula, neque pilus inest: raris uero & exercitijs de-ditiis, utrunque. 68.2
 corporibus tarditatem & languorem adferunt Austrina tempestates. 443.17
 corruuium. 329
 corrugari intrinsecus, malum. 390
 corruptio omnibus mutua inter se est, maior a minore, & minori a maiore: reliqua omnia, ut corpus & anima hominis gubernantur, & augentur. 112.7
 corrupta quocumque torpescunt, euulsa uena ulcerato, ac sanato. 360
 corruptiones carni. 550.80
 ex Corruptione, abscessus ossis. 451.77
 coxae seu grauedinis causa & curatio. 133.30
 coxam uiginti diebus corroboratur. 54.2.
 32
 coxae, a curru onusto confractae. 383.13
 coxae septem. 80.10
 circa Coxam spuriam dolores graues soluunt uena sectio, & purgatio deorsum. 437.11
 coxarum processus de uerticulis. 539.41
 coxarum fractura. 542.51
 coxarum coarticulationis consideratio. 72.3
 coxarum inflammationes post aetate pluriusam & australem. 97.28
 in Coxis abscessum facit dysenteria intempestiue suppressa. Vide, Abscessus in coxis
 circa Coxas carni contuse, quando usio conueniat. 542.53
 coxa ad internam partem eluxata, a natiuitate aut adhuc infanti. 664.62
 de Coxa. 72.2.
 in Coxa, doloris curatio. 374.11
 coxae dolor ante conceptionem. 355
 coxae femoris, & tibiae extenuatio. 514.17
 coxae dolor acutus ab immunditia non purgata & a praua purgatione. 383.15
 coxae dolor in morbo articulari. 413.50
 coxae, inguinis, & commissurarum dolor. 380.3
 coxae gibbosorum infra septum transuersum magis ex carnes. 538.38

coxae, & ossis marcor. 381.7
 coxae dolor in morbo articulari, mensibus non productibus. 387.33
 ad Coxam quibus morbi ex abortu & tumoreus circa uterum desinant. Vide, quibus circa uterum, &c.
 ad Coxam dolor fortis, tuissimam siccam soluit. 359
 ad Coxam abscessum & dolorem, & in febre, & sine febre significat urina cruda multo tempore manens, alijs signis salutaribus. 494.4
 in Coxam incumbentes uteri. 447.47
 ad Coxas dolores una cum febre ardente, in doloribus ad praecordium, sine uocace. 462.11
 in Coxis dolor erit, si mammae ex gracilibus, fiant durae. 447.53
 ad Coxas dolor, partium supernarum dolores soluit. 361
 coxarum dolor fortis, uide 485.2
 coxarum dolor febrem ardentem soluit. 437.11
 ad Coxendices dolores fiunt, quibus dolores ad praecordia in febre, uoce intercepta, sine sudore soluuntur. 485.2
 ad Coxendices dolores fiunt, & una cum febre ardente alius deorsum erumpit, quibus dolores in febre ad praecordia exilientes, sine sudore soluuntur, ibidem. 247.8
 coxendicis cartilago intus concreta, & articuli coagulati, claudicationis causa. 247.8
 coxendicis, capitis, manuum, aut aliarum partium doloris, in utero conceptio solutio est. 59.10
 de Coxendicis articulis, qui acetabula dicuntur. 81.13
 de Coxendice a pituita excitato. 247.58
 de Coxendice a sanguineo humore creato. ibid.
 de Coxendice a bile contracto. 246.56
 coxendicum, inguinum, & capitis doloris, ex impletis ac tumidis uteris curatio. 90.60
 circa Coxendicum morbum, aut sanguinis ex naribus fluxum, aut conuulsionem, non liberantur, quibus praecordia non mollia, facies sana fuerit. 435.2
 coxendicum morbi consideratio. 70.10.
 475.41
 quibuscumque a Coxendicum morbo diuturno uexatis, coxa excidit, his erus ta bescit, & claudicant, si non usi fuerint. 449.60
 in Coxendicum morbo humores in articulis resiccant, condensantur. 246.56
 coxendicum morbus fortasse continget, quibus sanis circa lumbos frigiditas, & grauitas ex leui causa, & alius suppressi, a superno uentriculo probe officium suum

Index.

suum praestante. 491.3
 ex Coxendicum morbo a sole nato, claudicant. 246.56
 de Coxendicum dolore a fluxione capitis. 85.34
 coxendicum dolores etiam autumnu fiunt. 443.22
 coxendicum tabes. Vide, Tabes coxendicum
 quibuscumque a Coxendicum morbo uexatis coxa excidit, & rursus incidit, his muci accedunt. 449.59
 coxendicum & capitis dolores quomodo ex retentis mensibus proueniunt. 90.60
 coxendicum & articularum ex fluxionibus affectiones. 82.19
 ad Crapulam & capitis dolorem ieiunium malum. 432.58
 quocumque praeter naturam Crasse existentes, attenuantur, non concipiunt in utero, his omentum osculum uteri con-primit, & priusquam attenuentur, non concipiunt. 447.46
 crassi admodum secundum naturam magis cito moriuntur, quam graciles. 442.44
 crassi morbi, qui. 244.52
 de altero morbo Crasso. 245.43
 de alio Crasso morbo a pituita putrefacta. 45.54
 de Crasso morbo quarto. 246.55
 crassos ac graciles quomodo ad uentum praeparas. 316
 crataeus radice sicca. 572.18
 qui Crescunt, plurimum habent calorem innatum: plurimo igitur opus habent alimento. Sin minus, corpus consumitur. Sensus autem modicus est calor: quapropter paucis somnibus opus habent, a multis enim extinguuntur. Ob hanc etiam causam febres senibus non similiter acuta fiunt: frigidum est enim ipsorum corpus. 400.14
 creticus calceamentorum modus. 548.74
 crethmon in uino laedaceo, in mensibus occultatis. 272.11
 quibuscumque Cruda deorsum scedunt, ex atra bile sunt: si plura, copiosiore: si pauciora, pauciore. 451.68
 cruditas ex uia & potu. 414.53
 qui sepe Cruentia ac cruda per alium egerunt, plurimum in febre somniculosa sunt. 64.2
 crus totum quando breuius apparet. 544.62
 crus laesum, luxationi minus obnoxium. 545.63
 crus claudum ex partu ab uteris. 298.114
 crus ijs contabescit & claudicant, si non usi fuerint, quibus a coxendicum mor-

bo diuturno uexatis, coxa excidit. 449.60
 cruris luxatio ijs qui adhuc sunt in uentre, uel auctione. 545.63
 cruris fracti decubitus. 515.20
 crura & maxilla rigida. 383.12
 crura per somnum laesa habentibus, uomitibus reuellendum est, & lacta ampliore utendum. 140.13
 crura tumida uelut ab aqua inter cutem ei cui spinalis medulla resiccata. 232.14
 crura supini iacentis ualde incuruata esse ac complicata lethale. 453.4
 crura in febris tuberculosa. Vide, quibus in febris crura fiunt, &c.
 crurum & brachiorum usus. 586.38
 ad Crura abscessus in periculosis pulmonis inflammationibus, omnes quidem commodi sunt, optimi autem, spatio purulento pro sano fonte. 456.18
 ad Crura purgatio, biliosus ualde, in febris maxime. 357
 dolor fortis ad Crura tuissimam siccam soluit. 359
 quibus circa Crura ac infernas partes dolor, &c. soluit uena sectio, & alui fluxio. 484.2
 ad Crura dolores in angina, citra notas, cum febre, perniciosa. 487.3
 crurum dolor in febre acuta. 351
 crurum dolor fortis. 484.2
 crurum amborum articuli statim a natiuitate aut praemorbio elapsi. 545.64
 crurum ac genium dolor ex astiduo leguminum esu. 359.393
 crurum effeminationes, uelut si ante morbum iter fecisset, aut statim ex morbo: eo quod fortassis ex lasitudine in articulos abscessit, ex quo crurum effeminationes. 390
 crurum ac manuum impotentia. 402.8
 in Cruribus, coxis, lumbis, &c. pustulae. 413.52
 in Cruribus hydropici tumor, cum tussim, malum. 360
 crustarum circa umbilicum & in ipso uenterum usus in splene florescente. 85.36.
 crustarum in capitis morbis inusitatio, quibus partibus faciendae. 175.15
 cubitus processus ex casu sauciati. 409.32
 cur Cubitus & manus non eiusdem cum coxae laxatae, calamitatis sint particeps. 544.61
 cubiti gibbus quibus recrudescat. 532.21
 cubiti ossa, circa manus articulum, cum ulcere. 549.76
 cubiti gibbus luxatus aut emotus. 532.21
 in Cubiti gibbis dissectiones, praesertim quae sunt cum inflammatione, ad suppu-

rationem perueniunt, ad sectionisque acustiones. 471.25
 de Cubito seu manu. 80.12
 cubito uulneratus. 386.26
 cubitorum ac colli dolores, conuulsorij sunt. 484.2
 cucumis pepo, & urinam cit, & aluo secedit, ac leuis est. Alter autem non pepo, frigiditatem quandam exhibet, & stitum sedat. 124.50
 cucumeris semen per lotium magis abit quam secessum: explet autem & crasse facit. 123.14
 cucumeres crudi, frigidi sunt, & aegre co-coctiles: maturi autem & pepones, minunguntur & per alium secedunt: uerum flatuosi sunt. 126.29
 cucurbita, & beta, & blitum, & rumex resiccant, & per humiditatem secedunt. 223.49
 cucurbita frigefacit & humectat. 126.26
 cucurbitas magnas in uerticulis intro obliquorum attractione nullam uim habere. 541.49
 uelut Cuculi punctura, aluo turbata suppressa, breui erumpunt, & ad oculos lachrymosus abscessus deuenit. 494.4
 cupiditates malorum ministrae. 570.10
 curatio a morborum causis inchoanda. 275.24
 curandi gratia qui, & quando. 22.4
 in Curandis morbis anni temporum ratio obseruanda. 587.8
 in Curandis morbis morborum causa tollenda. 79.3
 de Curationibus ad conceptionem. 333.8
 de Cure morbi difficilis signis & curatione. 190.77
 cuspis ex inguine sexto tandem anno exempta postquam esset infixata. 384.20
 cursus per funem attenuant. 131.3
 cursus longi ac curui, in ueste, recti reuerentes, & circulares, quam singuli uim habeant, quibusque potissimum conueniant. 128.40
 quibus Cutis circumtenditur arida ac dura, hi sine sudore moriuntur. Quibus uero laxa ac rara, cum sudore moriuntur. 395.448.71
 cutis circa frontem dura, & circutentia ac arida, & color totius faciei pallidus, aut etiam niger, & liuidus, aut plumbeus, nulla manifesta causa praecedente, sed ex morbo talis, agram morti proximum esse significant. 452.2
 cutis ab ossibus citra pus discedens. 388.35
 cutis color plumbiformis in ileo. 243.49
 cutis ipsa superne exulceratur calida aspersione. 145.1
 cutis confidentis corrugatio, renutritio
 2 2 extensio

In Hippocratem

extensio. 392
 cutis substantia usus. 74.17
 de summa Cutis asperitudinibus, & scabi-
 biei speciebus. 220.33
 cutem mollit & attenuat calida. 446.22
 cutem obdurat frigida. ibid.
 in Cute asperitudines miliacee. 356
 cyceon solum in aqua quidem frigescit ac
 nutrit, in uino uero calfacit ac nutrit,
 & alium fistit. 123.9
 cyceon poculum ex herbis uinodq; tempe-
 ratum. 375.16
 cyceon in melle calfacit quidem minus ac nu-
 trit, per alium uero magis secedit, si non
 meracum mel fuerit, si minus, non se-
 cedit, sed alium fistit. 123.9
 cyceon, aut farina cocta, in pulmonem, aut
 eius fistulam perueniens, hominem ene-
 cat. 212.51
 cyceones, hoc est farinae omnes in lacte be-
 ne alunt. 123.10
 cydonia astringunt, & non mouet alium:
 succi autem malorum, uomitus fistunt,
 & urinae cient, & ante uomitum odo-
 res ipsorum idem praestant. 126.28

D

Deambulatio à cena, & alium, &
 corpus, & uentrem ficcat, ipsumq;
 amarum fieri non sinit, &c. Corpus
 quidem igitur repletur, alium uero at-
 tenuatur. 128.40
 deambulationes matutine attenuant, &
 partes circa caput leues & agiles ac
 promptas reddunt, & alium soluunt.
 ibidem.
 deambulationes à cena humidioribus na-
 turis conueniunt, quò alimētum facius
 anima suscipiat ab ingredientibus &
 ingestis. 118.31
 deambulationes matutine humidiorē tem-
 peramento praeditis ideo conueniunt,
 quòd humoris trāsitus euacuetur, neq;
 animae meatus obturantur. ibid.
 deambulationes post exercitia corpora
 pura reddunt & attenuant, non per-
 mittentes carnis colliquationem fieri
 pra laborē, sed ipsam depurgant.
 128.40
 debiliores cibi breuem uitam habent.
 394.
 debilitatem quae significent. 442.28
 debilibus, nec tamen tabescentibus, aut ex
 febris longis laborantibus lac con-
 uenit. 448.64
 debilibus sorbitiones post cibum dandae.
 222.41
 decimes tres maxime educantur quòd for-
 tissimi sunt, & plurimum à uulgarium
 puerorum tempore absunt. 54.5
 decoctum malicorij in recidiuis. 400

in his qui Decolores, usq; ad septem annos
 uires recolligunt, & spiritus in uis a-
 ceruatus, & terrae concupiscentia, aser-
 guinis corruptionem & exolutionem
 significat. 436.3
 decretum Atheniensium. 581.41
 decretorum dierum eadem quae in uero
 gerentibus ratio. 54.7
 decubitus optimus est, uelut quis sanus so-
 litus fuit. At supinum iacere, eruribus
 extensis, bonum non est, &c. 491.3
 decubitus agrotorum consideratio, ex an-
 ni tempore, & iuxta genera. 20.10
 decubitus pronus si fiat, & delecto ad
 pedes delabatur, horrendum est.
 453.4
 à Decubitu nota, seu quomodo cubare a-
 grum oporteat. 452.3
 ex Defatigatione itineris per aetate, aqua
 subter cutem. 236.30
 ex Defatigatione, tibiaturum tumores, cum
 calore. 355
 defluxiones inducunt frigida, uelut nix &
 glacies. 446.22
 defluxiones in uentre supinum in uiginti
 diebus suppurantur. 450.38
 defluxiones in nalde senibus propter ra-
 ritatem ac eliquationem uenarum con-
 tingunt, adco, ut aliqui derepente per-
 eant, aliqui uero semisiderati dextra
 aut sinistra fiant. 97.27
 si Defluxus à cerebro in uenas (de quibus
 prius) defluxum fecerit, mutus fit &
 suffocatur, & spuma ex ore effluit, &
 dentes constringuntur, & manus con-
 uelluntur, & oculi distorquetur, & ni-
 hil sapiunt, aliquibus etiam stercus in-
 ferne secedit. 155.11
 defluxus si densiores, ac crebriores fue-
 rint, crebrius morbo comitiali corri-
 pitur homo. ibid.
 si Defluxus à capite in uentre processerit,
 profluua alui apprehendant. eod.
 à Defluxu de capite et ruptione uenarum
 crassarum tabes periculosissime sunt.
 489.3
 defectus aliqui opificibus, alij ipsis operi-
 bus sunt imputandi. 4.15
 deformitas omnibus detestabilis. 536.31
 deglutitio uolenta, mala est. 487.3
 neque Deglutire, neque collum conuertere
 posse, ut plurimum lethale est.
 484.2
 deiectiones, non multitudine aestimare o-
 portet, sed quò diu prodeant qualia o-
 portet, et facile ager ferat. Et ubi opus
 est, usque ad animi deliquium ducere o-
 portet, si sufficiat ager. 441.23
 delassati, in stragulis ac uestimentis dolo-
 rosi. 462.15
 delassati in febris, ad articulos, & cir-
 ca maxillas maxime, abscessus fiunt.

444.31
 deligamenta qualia esse debeant. 506.6
 deligamentorum multitudo, longitudo, la-
 titudo. 506.8
 deligatio medicinae propria est, quae ager
 opem sentit. 16.4
 deligatio omnis ad decliuia & acuminata
 fugit. 505.4
 deligatio quomodo fieri debeat. 505.5
 507.11
 deligationis duae species. 505.3
 deligationis initium. 506.7
 deligationis clauiculae modus. 531.17
 deligationis ratio, & medicamentorum
 offerendorum, diligenter consideran-
 da. 16.4
 deligationis pulchrae species. 505.3
 qui Deligatione curari nequeant. 519.32
 deligationes etiam in uenarum sectionibus
 impetui faciunt, fortes uero sanguinem
 impediunt. 358
 delirus si dentibus frideat, cui non fami-
 liare à puero fuit, perniciosum ualde
 existit. 453.4
 in Deliris, oculi sunt intuendi. Si enim fre-
 quenter moueantur, furiosus hos fore
 timor est. 453.5
 delirantes. 69.8
 delirus autē dentes collidere aut fridere, pe-
 nitus lethale est. 483.2
 delirantur non diultere possunt, si quis
 nouerit quibus hic morbus cognatus
 est, aut prius aliquando insanuerunt.
 466.2
 delirium ex plaga in caput, malum.
 449
 delirium si in febrim principijs accesserit,
 perituum hominem sciendum est.
 471.23
 delirium ex sanguinis fluxu, malum.
 449.9
 delirium ex potu multo, malum. ibid.
 delirium in febre non intermittente, le-
 thale. 445.50
 delirium aut turbationem significat pul-
 sus in praecordio. 453.5
 delirium significat, spiritus magnus, &
 qui per multum temporis interuallum
 exspiratur. 453.4.483.2
 delirium in febre significat egestio ualde
 rubicunda. 496.4
 delirium significant, sputa rotunda. 393
 delirium & torporem cordis inducens
 sanguis, quare tarde ad seipsum re-
 fluat. 248.2
 delirium in spiritu, & sudore, lethale est:
 lethale est & in spiritu, ac singultu.
 478.1
 delirium ex uolulo, malum. 449.10
 delirium unde. 173.3
 delirium & febris uehemens, ex dentis cor-
 ruptione, lethale est. 483.2
 delirium

Index.

delirium inducit tumor & rubor in erysi-
 pelate ad pulmonem conuersus. 458.23
 delirium significat in uentrem decubitus,
 si quis non sit aductus dum sanus fuit
 ita dormire. 453.4
 delirium ex ossis dissectione, si ad uacuum
 usque processerit. 449.24
 delirium sedans somnus, bonum. 441.2
 delirium & mors ex uulnere non graui.
 470.19
 delirium ex uigilia, malum. 449.7
 delirij metus est, si abscessus euanescent,
 aut recurrant, sputo non prodeunte, fe-
 breque permanente. 456.18
 delirij signum est, oculorum audacia. 390
 delirij futuri signa. 427.48
 delirij significationem, noctes plus quam
 dies praebent. 429.50
 delirio soluuntur tremores, qui in febra-
 bus ardentibus fiunt. 449.40
 deliria cum sopore, conuulsoria. 478.1
 deliria praedebilitatorum pessima sunt.
 ibidem.
 deliria, circa necessaria, pessima: quae ex
 his exacerbantur, lethalia sunt. ibid.
 democritus quatenus in infaniae morbo labo-
 rare uisus. 570.11
 democriti risus. 568.4
 dens quintus ab anterioribus. 373
 ex Dentis dolore maxilla in tumorem ele-
 uata. 386.26
 ex Dentis corruptione febris uehemens su-
 peraccedens, & delirium, lethale est,
 &c. 483.2
 dentis & maxillae dolor uehemens. 409.
 34
 dentis corruptio abscessum circa gingiua
 factum soluit. 483.2
 dentes collidere aut fridere, quibus non
 familiare, id est à pueris, furiosum ac
 lethale est. Tam uero delirans si hoc fa-
 ciat, penitus lethale est. 453.4.483.2
 dentes primi nascuntur à uiclu in utero, &
 postea laetenti à lacte: excidunt autē,
 ubi ad annos primi alimentum peruenie-
 rint. 49.50.12
 dentes plures habentes, longae uitae sunt.
 360
 dentes purgans & bene olentes faciens
 pharmacum. 323.65
 dentes cur alij alijs posteriori nascuntur.
 50.12
 dentes sapientiae quibusdam in quarto se-
 ptenario nascuntur. 50.14
 quibus uiscosa circa Dentes in febris ad-
 haerent, his fortiores febres sunt.
 445.53
 dentes ex phagedena erosi. 373.8.384.19
 dentes rescicari perniciosum est. 483.2
 dentes postremi corrosi. 375.16
 ad Dentitionem accedentibus, gingiua
 tum pruritus, febris, conuulsiones,

alui profluua, & maxime ubi dentes
 caninos producunt, tū crassissimis puer-
 ris, tum his qui duros uentres habent.
 443.25
 in Dentium dolore, quibus de supercilio
 tenuis discedunt, his à pipere postri-
 die bene affricto, crassiora descendunt,
 si etiam alia non obtinuerint. 395
 dentium stridor perniciosus, quibus nō
 sanis familiaris est. 461.6
 dentium numerus. 587.7
 dentium completio anno septimo. 52.24
 post Dentium dolorem auris suppuratio.
 373.9
 de Dentium generatione. 49.12
 dentibus stridere in febris quibus non
 familiare, id est à pueris, furiosum ac
 lethale est. 453.4
 in Dentibus circumcirca uiscosa, his ma-
 lum est, hiare ac fixis oculis intendere.
 377.26
 dentibus frigida inimica. 145.4.446.18
 dentifricium ad oris mulieris faetore, gin-
 giuis malis ac prauis. 323.65
 in Dentitione febris acuta pueris acce-
 dens conuulsionem quandam inducit.
 64.2
 non omnes in Dentitione conuulsi moriun-
 tur, sed multi etiam seruantur. ibid.
 quicumq; Dentientes habitiores manēt, &
 altiore somno utuntur, periculum est ne
 conuulsione corripiantur. ibid.
 qui hyeme Dentium, reliquis similib. exi-
 stentibus, melius liberantur. ibid.
 qui cum tuiscula Dentium, tardus den-
 tes producant, in perpunctione autem
 magis gracilescunt. ibid.
 denigrationes ossibus adhuc sanis. 550.80
 densitas corporis ad perpirationem, qui-
 bus minus aufertur, morbidiore.
 143.6
 quae Denudata sunt, egre transmutantur,
 144.12
 deorsum multum purgatus. 384.16
 desipientiae praedebilitatorum pessime.
 460.1
 desipientiae cum risu quidem sientes, secu-
 riores sunt: cum studio uero serio, peri-
 culosiores. 449.53
 desipientiam significant rari circa latus
 dolores. 460.3
 si quis Desipiat, caput irrigato, si nō pra-
 cordia fuerint eleuata. 359
 desipientes & stupidi nascuntur, si ignis
 in corporis temperamento ab aqua pra-
 senti superetur. 118.33
 desquamata, ambusta, in superficie, frigit
 dam moleste ferunt. 146.6
 destillatio, & tuistis multa. 410.36
 destillatio à cerebro in pulmonem & fau-
 ces, & palatum, & reliquum corpus
 contingit, ubi cerebrum plurimum de-

seipso liquefecerit. 50.18
 destillatio in nares hyeme, Timochari
 post uenerem rescicata. 386.27
 destillatione tonsillas uexatas habentibus
 his alius amplius subducta, siccas tusses
 soluit. 64.3
 destillationes cum tussi senibus accidunt.
 444.31
 detractio quibus fiat. 392
 deus est qui maxime ac sceleratissima pec-
 cata purgat ac purificat, & liberatio
 nostra existit, &c. 154.5
 à Deo aliquid purum accipere uideri, bon-
 num est ad sanitatem. 140.11
 diata circa solstitia diligenter obseruan-
 da. 132.6
 diata in ulceribus. 556.1
 de Diata aetatis tempore instituenda.
 132.7
 de Diata per autumnum instituenda.
 133.11
 cur Diata laborum commensurationi per
 omnia respondens praescribi nequeat.
 131.1
 de Diata scriptura, ciborum ac potuum fa-
 cultas, necessario cognoscenda. 111.2
 de Diata diuitorum, & quibus sanitatis stu-
 dium praecipue curae esse solet. 133.12
 diata multitudinis ac uulgi qui ex necessi-
 tate uitā transfigunt, & qua ratione sin-
 gulis anni partibus diatam instituere,
 ac primum hyemis tempore debeant.
 131.1.2
 diata mala est, primum, quum quis plu-
 res cibos liquidos aut siccos in corpus
 ingerit, quam ipsum ferre possit. Dein-
 de cum uarios & dissimiles inter se ci-
 bos adsunt, seditiones enim mouent
 quae sunt inaequalia. 105.9
 diata idiotarum & priuatorum, qualis hye-
 me, uere, aetate, & autumno esse de-
 beat. 71.1
 quomodo Diata uerno tempore instituen-
 da, & corpora ad aetatem sint praepa-
 randa. 132.6
 diatae ad aetates, ad anni tempus, & ad cor-
 porum species constituenda. 31.2
 diata in fluxibus mulierum constitutio.
 303.2
 dicentibus attendendū, facientibus incum-
 bendum. 24.10
 dies primi & septimi in morbis & foeti-
 bus plurimum ualent. 54.6
 dies indicatorij. 439.9
 si Dies quarta simile quid tertiae habue-
 rit, ex ipsdem illis ager in periculo uer-
 satur. 429.48
 dierum Criticorum ratio & cognitio.
 579.36
 dierum in aegrotis medico habenda ratio.
 54.7
 diebus imparib. cur maxime doleat aegro-
 2 3 ti,

In Hippocratem

ti, illisque diebus moriantur. 206.27
 diebus imparibus humores turbantur, quare
 re medicamenta purgantia illis diebus
 non sunt exhibenda. 206.29
 in Diebus indicatorijs perfrigerationes ex
 sanguinis eruptionibus uehementibus,
 pessime sunt. 485.3
 digitus index, & infernum os dextræ ma-
 nus, ab anchora confractum. 386.28
 digitus magnus, & os dextræ manus con-
 fractum. 406.20
 si Digni ac pedes penitus nigrescant, minus
 perniciosis sunt quam liuidi. 454.8
 digiti, labia, & aliæ partes, subtremlæ.
 377.24
 digiti magni in pede luxatio. 406.20
 digiti articuli luxatio, cognitu facilis.
 433.24.55.4.90
 digiti ac ungues ad corporis grauitatem
 etiam liuidi facti, mortem in propin-
 quo esse significant. Si uero penitus ni-
 grescant, minus perniciosis sunt liuidis.
 491.13
 digitorum aut pedis, aut manus, articuli
 luxatio cum ulcere. 549.78
 digitorum ossa & articuli simplicia sunt,
 manus autē & pedis multa alia, aliōq;
 modo coarticulata. 71.1
 digitorū articulos faciunt ossa omnia que
 cunque inter se committuntur. 81.12
 digitorum manuum, ac pedum, eadem que
 in arborum ramificatione, ratio.
 40.15
 digitorum nomina. 587.7
 quibus Dijs in rebus secundis, & quibus
 in aduersis supplicandum. 140.12
 dilatio ab omni arte aliena est. 572.18
 disciplinarū studiosi, solitudinis & tran-
 quillitatis amantes. 570.10
 disparationis ossium signum. 533.22
 dispositio athletica. 143.7
 dissectio & sedes, idem. 500.10
 dissimilia, si uergant sursum eleuata, infer-
 ne soluere, & contraria per eadem ue-
 lut est capitis purgatio, uenæ sectio,
 quando non temere detrahatur. 390
 dissolutum esse, malum est. ibid.
 distentio ex ardoribus uehementibus, ma-
 lum. 449.13
 distentio submollis quibus in dextris fit,
 phrenitici sunt, si nō soluantur febre de-
 finente. 377.25
 distentio circa quas partes maxime fiat.
 507.11
 quandoque in Distentione sine ulcere, in-
 ueni carnosum, estate media, frigida mul-
 te affusio, caloris reuocationem facit.
 Calor autem hæc soluit. 446.21
 in Distentione in dorsum siente sudare, &
 corpus dissolui, & in eadem affectio-
 ne reuomere per nares, aut clamare,
 aut nugari, si ab initio uox intercepta
 fuit, lethale. In posteriorem enim diem
 mortem significat. 486.3
 quicūque à Distentione antrosusum ac re-
 trosusum corripuntur, in quatuor die-
 bus pereunt. Si uero has effugerint, sa-
 ni sunt. 446.6
 distentiones neruis sunt ualde familiares.
 80.9
 distentiones mitigat calida. 446.17
 distentiones ad pedes & ad lumbos ex men-
 sibus, suppuracionem inducunt, itē q;
 qua de alio uiscosa greuolentia cum
 dolore prodeunt. 493.3
 distentiones corporis, malum. 390
 distentiones inducit frigida. 446.21
 de Distentionib; (Tetani appellati) signis
 & curatione. 194.13
 in Distentionibus ante & retro sientibus,
 & in tergo solum contingentibus, si
 maxilla soluantur, lethale est. 486.3
 distortio manuum ac pedum, insaniam fa-
 cit. 87.48
 que plurimum diuersa sunt, maxime con-
 cordant ac delectant. 114.15
 si quid Diuini in morbis, cognoscend.
 452.1
 doctrina quantumuis multa, non tamē im-
 modica putanda est. 570.12
 dolor quibus inceptis primis diebus, &
 quarta & quinta magis premuntur, hi
 septima à febre liberantur. 435.2
 dolor ex purgationis corruptione. 338.32
 dolor inter ani & scroti intercapedinem,
 partes circa uiscam affectas signifi-
 cat. 446.80
 doloris exortibus, frigida cōuenit. 147.13
 doloris ad humeros & clauiculas in pleu-
 ritide causa. 169.42
 doloris ex femore progressus, malignus.
 484.2
 doloris ex cerebri repletione, cause, 192.2
 dolorem & desipientiam significat status
 cum strepitu exiens, si non uolens ho-
 mo ulro ita flatum emittat. 491.3
 dolorem & mutationem significat, urina
 bonam habens subsidentiam, de repente
 non habens. 495.4
 dolorem in locis infernis fortem surditas
 soluit: item sanguis multus ex naribus
 erumpens. 359
 dolorem non suppurantem facit frigida.
 446.22
 ex Doloře diuturno partiu circa uentrem
 suppuratio. 449.22
 à Doloře liberatum esse, signum bonū est:
 dolorem non sedari, malum. 455.14
 quibus Dolores fiunt de repente, præcor-
 dium eleuatum est superne: & si circa
 spuriam costam graues dolores fiunt,
 his solutio fit uenæ sectio, & purgatio
 deorsum. 437.11
 dolores disparentes citra manifestam cau-
 sam, perniciosis sunt. 487.3
 dolores contrarijs sanantur, idque etiam
 unicuique morbo proprium est. 88.51
 dolores modice acuti ad clauiculā aut sur-
 sum transeuntes, perniciosis. 778.1
 dolores in omni pleuritide plerumque ma-
 gis interdiu, quam noctu leuiorē fiūt.
 196.22
 dolores ex itinere contracti. 431.57
 dolores repētini citra febrem à pituita &
 bile compacta. 217.15
 dolores repētini et animi deliquia. 328.87
 quicūque Dolores ex his locis non sedan-
 tur, neque ad sputorum purgationes,
 neque ad stercoreū alui subduccionem,
 neque ad uenæ sectiones, & uicūs ræ-
 tionem ac medicamentas, eos ad suppu-
 rationem uertisciendum est. 455.14
 dolores circa generationē puris magis cō-
 tingunt, quam factio iam ipso. 442.47
 dolores eximit calida. 446.22
 dolores fortissimos quomodo quis dino-
 scat. 355
 dolores circa umbilicum palpitantes, hæ-
 bent quidem aliquod quod mentē emo-
 uet. Verum circa indicationem his spi-
 ritus accruatus cum prompta tensione
 penetrat. 461.4
 dolores absque ulcere, frigida multa affu-
 sa lenat. 147.11.446.25
 dolores sine manifestis causis, et diuturni,
 & in toto capite, &c. 474.36
 dolores strangulatorij in faucibus, habent
 quid cōuulsorium, tum alia, tum à ca-
 pite oborti. 462.15
 dolores ad infernas partes, somnibus in fau-
 cib; tolerati faciles. 463.15
 quicūque Dolores ex dorso ad cubitos de-
 scendunt, uenæ sectio soluit. 448.22
 dolorum in uentre errantium bilis causa
 est. 217.15
 doloribus duobus simul sientibus non se-
 cundum eundem locum, uehementior
 obcurat alterum. 442.46
 in Doloribus proximum uentrem purga-
 to. 394
 qui bene Dormiunt, & habitiores sunt,
 multū alimentum adsumunt, idq; adia-
 cet, non sufficēter distributum. 64.2
 nō Dormire, neq; nodū neq; interdū, pos-
 simū est. Aut enim præ dolore ac afflic-
 tionibus uigilia adsunt, aut delirium
 aderit ab hoc signo. 454.9
 dormire noctu quemadmodum secundum
 naturam consuetum nobis est, interdū
 uigilare oportet. Si uero hoc fuerit
 transmutatum, peius est: minime uerò
 ledi poterit eger, si dormiat mane ad
 tertiam diei partem. Qui uerò ab hoc
 tempore sunt somni, deteriores sunt.
 454.9.491.3
 de Dorsalis morbi signis. 186.61
 in Dor

Index.

de Dysenteria. 218.23
 ex Dysenteria magis laborat, quisquis sa-
 ne etiam è tenesmo uexatur. 355
 ex Dysenteria maxime pueri quinquēnes
 moriuntur, & seniores adhuc decen-
 nes. 475.29
 dysenteria ex meraca alui egestione.
 449.23
 dysenteria sedata abcessum aut tumorem
 aliquem faciet, si non ad febres aut su-
 dores, & urinas crassas, &c. 431.54
 dysenteria aciem constantem agentibus
 accidit. 443.30
 dysenteria multæ, ac alui profluuia in oc-
 cidentalibus ab aquis lacustris, & pa-
 lustribus. 95.11
 dysenteria uiris & mulieribus quando
 familiares. 97.26
 dysenteria post hyemem australem & plu-
 uiosam mulieribus fiunt, pituita à cere-
 bro desuente, propter naturæ humidita-
 tatem. 97.26.443.11
 dysenteria curatio. 135.19
 dysenteria uiris in ciuitatibus meridiona-
 lib; frequentes. 93.4
 dysenteria podagras inueteratas sanat.
 469.15
 dysenteria fiunt maxime mulieribus &
 uiris natura humidioribus, si hyems sic-
 ca & Aquilonaris: uer autem pluuio-
 sa fuerit. 443.11
 dysenteriam, & fortasse etiam lumborum
 dolorem significat egestio pituitosa, a-
 cute cum oris uentriculi dolore, &c.
 496.4
 ad Dysenteriam ex sanguinis eruptione
 transitus. 345
 in Dysenteriam desinit pulsus ac dolor in
 febris secundæ uenam que in collo
 est. 479.1
 ad Dysenteriam tinesmus accedit: & à dy-
 senteria, lienteria siue leuitas intestino-
 rum sequitur. 161.6
 in Dysenterijs longis cibi fastidia mala iū
 aliis, tum si insuper febrerint. 396
 dysenteria, subrubra, limosa, largæ ege-
 stiones alui, in flammis ualde rubicun-
 dis coloribus soluta, insaniam timorem
 inducunt. 490.3
 dysentericis uomitus biliosus in princi-
 pio, malus est. ibid.
 E
 Ebrius quis, si de repente uoce priue-
 tur, conuulsus moritur, si non fe-
 bris corripuerit, aut ubi ad horam qua
 crapule soluuntur peruenit, loquatur.
 446.5
 ab Ebriebate, capitis dolor acutus, cum
 uocis interceptione. 193.8
 ex Ebrietate uocis priuatio. 177.28
 ebrij magis sudant, & difficulter spirant.
 467.8
 eclegma quod delingitur ad aquam inter-
 curru. 322.60
 eclegma ex melle, & fabis, in anhelatione.
 402.6
 edulia ex inaquosis, ac siccis & astuosis
 locis uenientia, ea omnia sicciora & ca-
 lidiora sunt, & robur amplius corpori
 exhibent. 127.32
 Edulia plus de sicca parte in se habentia,
 siccant, & calcificant. Quæ uero humi-
 dae partis plus habent, ea omnia calfa-
 cientia humescant, & aluum magis mo-
 uent, quam sicca. 127.33
 edulia dulcia & acris, & falsa, & amara,
 & austera, & carnosæ calcificare solent:
 Item que sicca sunt, & que humida.
 127.32.33
 edulia recentia omnia maiorem quam alia
 fortitudinem habent. 127.33
 edulia que in muria preparantur, melio-
 ra sunt, & non astuosa. 127.34
 edulia antiqua & marcida, magis quam
 recentia aluum mouent, quia propiora
 putredini sunt. 127.33
 edulia cruda alunt, & rursus cient, pro-
 pterea quod quæ ignem coquere oportet,
 ea uenter trahit, debilior quibus
 que ingesta sunt existens. ibid.
 quæcunque tum Edulia, tum pocula, ex cal-
 facientia siccant, neque saluam, ne-
 que urinam, neque secessum facientia,
 corpus siccant. 127.33
 edere aut bibere per somnum consuetos
 cibos aut potus, inopiam alimenti signi-
 ficat, & anime tristitiam. 147.18
 effeminationem que partes magis patian-
 tur. 544.58
 efflantes & refracti, in somnis leuiter sient
 spicentes, morbo regio abunde colora-
 ti moriuntur: alba alui egestio in his præ-
 cedit. 478.1
 si Egestio liquida fuerit, conducit neque
 fridere, neque frequentem esse, & pau-
 latim secedere, &c. 454.9
 egestio rubicunda in soporosis delapsatis,
 surdis factis, circa indicationem pro-
 deit. 401.2
 egestio fit sub fulua, & non graueolens.
 454.10
 egestio nigrorum multorum ex sanguinis
 eruptione larga ac frequenti. V ide
 463.20
 egestionem cruentam significat surditas
 suppuratis oborta, his ad finem nigra
 prodeunt. 489.3
 egestionem in spissari oportet, morbo ad in-
 dicationem tendente. 42.23
 quibus in Egestionē inferne bilis atra sub-
 fidet, si copiosior, maior est morbus: si
 paucior, minor. 436.8
 ex Egestionē moderata impedita morbi
 fiunt

In Hippocratem

fiunt. 79.2
 egestiones liquidiores & sine febris
 fientes, & quae septima die, aut citius
 iudicantur, commoda sunt, si semel una
 vice omnes fiant, & non reuertantur.
 468.9
 egestiones alui nigrae, uelut sanguis niger,
 sua sponte prodeunt, & cum febre,
 & sine febre, pessima sunt: & quanto
 fuerint peiores colores, tanto magis ma-
 lum est. Cum medicamento uero, me-
 lius: & quanto plures fuerint colores,
 non malum est. 444.21
 egestiones ualde albae, spumosa, circumbi-
 liosa in morbis acutis, male sunt. 461.7
 egestiones alui meracae, in morbo diutur-
 no, malum. 449.6
 egestiones euoces fiunt, eorum quae acer-
 uatim & uelociter nutriunt. 441.25
 egestiones alui albae in phrenitide, & tor-
 por, malum. 478.1
 egestiones alui desinentes in spumosas, ex-
 acerbatoriae sunt. 461.6
 egestiones exercitatorum. 467.9
 egestionum mutationes, in alui fluxioni-
 bus profunt, si non ad prauas muten-
 tur. 441.14
 egestionum alui consideratio. 148.1
 egerere oportet iuxta copiam ingestorum
 bis aut ter in die, & noctu semel. Plura
 uero mane, quemadmodum in consue-
 tudine est hoc. 454.9
 eiectionum, quod puerum expellit liuidum.
 296.10
 Quomodo ex Elementis turbatis & per-
 mixtis singulae corporis partes sunt
 creatae, & primo de simularium (quas
 uocant) generatione & temperamento.
 48.2
 Elementorum secretio. 48.1
 engastrimythis, quasi ex uentre loquentes.
 386.24
 ad Euxinam recens. 265.67
 epiglottidis quae haeret folio asimila-
 tur officium. 66.2.212.51
 equinae carnes asininis sunt leuiores.
 124.16
 equitatio continua quomodo Scythia ste-
 rilitatem inducat. 102.52
 ab Equitatione, ad lumbos & crura impo-
 tentiae resolutoriae oborta. 395
 ab Equitatione articularum dolores diu-
 turni. 101.50
 ex Equo lapsus. 374.10
 erectum sedere uelle, malum est in acutis,
 postimum autem peripneumoniacis ac
 pleuriticis. 453.4.491.3
 erecte titubans, obambulans multo tem-
 pore. 369
 erectae cervicis spiratio, quibus puellis ute-
 rum gestantibus contingit, his man-
 ma suppurantur, & menses apparere
 in principio, malum est 493.3
 erectae cervicis spirationes, facit hydrops
 489.3
 erinaceorum oua, & locustarum humor,
 & musculi, et urse, ac caeri, magis qui-
 dem fluuatiiles, sed & marini, alium
 mouent, & urinam cient. 124.19
 Erinaceorum terrestrium carnes humi-
 diores sunt, ac urinam cient. 124.16
 erodentia & mucosa supra aurem pro-
 deuntia. 371.1
 eruca eiusdem facultatis cum sinapi. 125.25
 eruum alium sinit, & robustum est, &
 crassefacit & explet, & boni coloris
 hominem facit. 123.12
 eructatio oculorum fluxionibus conducit.
 391.
 eructationes post cibos & potus, a spiritu.
 105.10
 erysipelas si extra diffusum intro uerta-
 tur, malum. Si uero intra diffusum fo-
 ras uertatur, bonum. 487.3
 erysipelas in pulmone fit, ubi pulmo fue-
 rit nimium resiccatus, id quod contin-
 git ab ardore, & a febris, & a labo-
 re ac intemperie, &c. 165.26
 erysipelas, ignis facer appellatus, in utero
 necessario interimit fetum. 161.4
 erysipelas, si neque in diebus iudicatorijs
 dispicitur, neque tuberculum ad exter-
 nam partem conuertatur, neque pus ius-
 sendo reijciat, facileque ac sine dolore
 degere uideatur, mortem significat, aut
 ruboris reciduum. 458.23
 erysipelatis in pulmone signa. 165.26
 erysipelatis in facie futuri signum sunt ru-
 bres circa aurem ex pregresso dolo-
 re in febris fientes. 441.2
 de Erysipelatis in pulmone causis & cu-
 ratione. 185.60
 in Erysipelate, tumorem & ruborem quam
 maxime foras uerti est securius: si uero
 ad pulmonem uertatur, & delirium in-
 ducit, & quidam ex ipsis suppurati
 plerumque fiunt. 458.23
 euacuatio sanat morbos quicumque ex re-
 pletione fiunt, & contra. 441.22
 ab Euacuatione fit conuulsio. 449.39
 euacuatio opus est, si cibum non capien-
 ti sudor multus ex somno citra manife-
 stam causam fiat. 445.41
 ab Euacuatione detentus, tenuis existens,
 & repente subsidens, moritur.
 86.44
 euacuatio opus est, si quis cibum non as-
 sumens, non corroboratur. 441.8
 euacuatio ad extremum ducetes, peri-
 culose sunt. 440.3
 euacuare, aut replere, aut calefacere, aut
 frigeferre, aut omnino quomodocum-
 que corpus mouere multum & repen-
 te, periculosum est, & omnis multitu-
 do naturae contraria est. Quod uero
 paulatim fit, tutum est, tum aliis, tum
 si ex altero ad alterum transitus fit.
 442.51
 euanthemon in potione ad secundas edu-
 cendas. 195.104
 eunuchus ex uenatione & discursu, hydro-
 picus factus. 415.58
 eunuchi propter genituram transtium (qui
 per testes est) ablatum non coeunt. 33.3
 eunuchi non laborant podagra, neque calui
 fiunt. 448.28
 eunuchi calui non fiunt quod uehemen-
 tem motum non faciunt, neque pituita
 cum coitu cascata pilorum radices ex-
 xurit. 41.19
 eunuchi ante pubertatem facti neque in
 mento neque in pube pilos produunt,
 quod uia geniturae non facta cuticulam
 non rarefacit per totam superficiem.
 41.18
 eunuchi plurimi Scytharum, & quomodo
 fiunt. 101.49
 eunuchorum affectionem diuinitus Scy-
 this non contingere, neque alijs affectio-
 nibus diuiniorem esse existimandam.
 101.102.51
 europa & Asia quantum inter se differat.
 98.31
 europa ac Asia terminus. 98.34
 europaei, quod ad formam & magnitudi-
 nem, multum sibi inuicem sunt disimi-
 les, ob magnas & frequentes tempo-
 rum mutationes. 102.53, 102.54
 europaei Asiani propter temperatam an-
 ni temporum misuram, manufactiores,
 benigniores, & cultiores. 98.31
 de Europaeis ac primo de Saurotatis, eo-
 rum uictu, moribus, anni temporibus
 ac formis. 100.42
 de Europaeis qui animo & corpore mul-
 tum inter se differunt. 102.55
 quibus Exacerbationes fiunt, quacumque
 tandem hora febris dimiserit, si post tri-
 die eadem qua antea hora corripue-
 rit, difficulter iudicant. 444.30
 exacerbationes circa initia in omni mor-
 bo considera, quale est ad uesperam ex-
 acerbari, & annus ad uesperam, &
 ascariades. 390
 exacerbant omnes quidem, conuulsos aut-
 tem etiam ualde, egestiones, desinentes
 in spumosas meracas. 498.4
 exangium partium robustissimae sunt cea-
 rebrum & medulla. 125.21
 excandescencia retrahit cor & pulmonem
 in seipsa, & ad caput calida & humi-
 dum: letitia uero relaxat cor. 394
 excandescencia utilitas. 359
 excessuum in utram tandem partem con-
 tingant, praenotio ab Hippocra. pri-
 mum adiuuata. 111.3
 exi-

Index.

excitationes turbulentae cum ferocia men-
 tem emouentes, male sunt, itemque con-
 uulsoriae, tum aliis tum cum sudoribus.
 478.1
 Excessus in exercitijs uitandus. 132.4
 excretiones in febris non intermitten-
 tibus liuidae, & cruentae, & graeolentes,
 & biliosae, omnes male sunt. At pro-
 be fecedentes, bonae, & per aluum &
 per uesteam: & ubi sane quid fecedens
 constitit non purgatum, malum.
 445.47
 cum Excretionem uiolenta, lumborum do-
 lor in uentriculi os dolente, habet quid
 conuulsorium. 485.3
 excrementum graeolens fit, si humores
 ultra consuetum tempus in uentre mo-
 ram traxerint. 204.20
 excrementa otiosorum, ab aequali ciborum
 copia, procedunt plurima. 468.9
 excrementa ab initio nigra, post uiridia,
 &c. 374.13
 excrementa uelut caruncula in dysente-
 ria prodeuntia, lethale est. 444.26
 excrementa cruenta, uelut in dysenterijs
 citra febrim, unde. 29.23
 excrementa alimenterum quantitati re-
 spondent. 204.20
 excrementa tarde prodeuntia. 29.23
 467.9
 ab Excrementis sanguinolentis, quando
 quis sua sponte curetur. 29.25
 excretionem subitus erumpentem desitu-
 ram esse praedicendum est, quum tan-
 genti uentrem manu nullus motus oc-
 currit, & in fine egestionis status
 penetrari. 47.3.31
 excretionem considerare oportet, ubi fa-
 ces aegrotant, aut tubercula in corpo-
 re nascuntur: si enim biliosae fuerint, cor-
 pus simul aegrotat: si uero similes sanis
 fuerint, tutum est corpus nutrire.
 441.25
 in Exercitantibus boni habitus ad sum-
 mum progressi, periculosi sunt, si in ex-
 tremo fuerint. Non enim manere pos-
 sunt in eodem, neque quiescere. Quum
 uero non quiescant, non amplius in me-
 lius augescere possunt: reliquum igitur
 est ut in deterius. 440.3
 in Exercitationibus signum, sudor fluens
 guttatim, qui exit uelut ex canalibus,
 aut collapsio uelut ex elevatione. 392
 exercitia in puluere & oleo quantum dif-
 ferant. 129.43
 exercitatio in doctrina penuria adhibenda.
 23.10
 in Exercitijs excessus uitandi. 24.12.132.5
 ex exercitijs, lassitudinibus ac potationi-
 bus intempestiuis febris. 348
 exercitiorum naturis (quomodo ad mui-
 ueros homines se habeant) ignorantis,
 eorum etiam effecta incognita esse ne-
 cesse est. 14.38
 exercitiorum ratio iuxta temporum anni
 differentias insitatur. 32.11
 de ijs qui Exercentur, nihil praedici posse.
 466.4
 existentia tantum cognoscibilia. 2.2
 exolutio ex tuberculi introsumptione.
 449.8
 exolutio dolorem soluens, alium ualde hu-
 medat. 496.4
 exolutionem facere poterit alui egestio li-
 quida, paulatim fiens. 496.4
 cum Exolutione in febre acuta, sine sudore
 nocis interceptio. Vide Vocis inter-
 ceptio.
 cum Exolutione uocis interceptiones, pes-
 simae. 460.3.483.2
 Exolutiones torpescitoriae difficiles qui-
 dem ex partibus contingunt, & men-
 tem emouentes, non tamen perniciosae.
 sed & mensum copiam praesignifi-
 cant. 493.3
 exolutiones alui repentinae praeter ratio-
 nem, in diuturnitate temporis consum-
 ptis, una cum uocis tremula interceptio-
 ne, perniciose habent. 496.4
 exoluti cum capitis dolore, ex rigore, in
 periculo uersantur. 477.1
 qui Exoluntur sepe & fortiter, absque
 manifesta causa, a repente moriuntur.
 442.41
 exoluntur cito, sana habentes corpora,
 dum medicamento purgantur, itemque
 qui prauo cibo utuntur. 442.36
 exoluntur desperati, quibus urina clau-
 destine ad eundem allabatur. 490.4
 experimentum coactionis gibbi, per infla-
 tum ac subiectum utrem. 541.48
 experimentum foecunditatis. 265.66
 de Experimentis, per que indicatur au-
 pragnans fiet mulier. 333.6
 expulsiuorum, quod puerum mortuum eij-
 cit. 296.110
 extensio iuxta per machinamenta. 519.32
 extentione facta quomodo deligandum.
 510.5
 extensiones gibbosorum in scalis, im-
 portioribus potius quam Medicis sunt in
 usu. 538.39
 extensionum multi modi. 514.16
 extenuationes ad extremum non sunt du-
 cendae: periculosum enim est. Sed qua-
 lis natura est eius qui perferre debet,
 ad hoc ducere conuenit. 440.3
 extenuantia & impletia corpus. 392
 extremitates si in utranque partem cito
 transmutentur, malum est. 461.6.477.1
 extuberantia in hemorrhoidibus penitus
 intus delitescens. 564.4
 exudantes uigilantes recalescentes, malum.
 477.1.461.8
 exudantes, & maxime circa caput, in mor-
 bis acutis moleste ferentes, malum, tum
 aliis, tum in urinis nigris: & turbidus
 spiritus in his, malus. 461.5.477.1
 a principio Exudantes urinis concoctis,
 ardentibus qui citra indicationem perfri-
 gerantur, breui circuncirca ardentibus:
 Torpidi item, soporosi, conuulsi, perni-
 ciosae affecti sunt. 462.23
 exudantes superne cum perfrigerationi-
 bus, non sine febre, &c. 478.1
 exudantes conuulsioni obnoxij. 481.1
 qui frequenter Exudare, cum praecordij
 intensione non cessant, plerumque ma-
 lignae habent, & dolores in summum
 humerum ac claviculae incumbentes, in
 his praeuisunt. 477.1
 qui frequenter Exudat, ac insuper rigent,
 perniciosum hoc est, & in sine suppurati-
 onem habere comperuntur, uentresque
 que perturbatos. 477.1
 qui Exudant, & maxime capite, in mor-
 bis acutis submoleste ferentes, malum,
 tum aliis, tum si urinae sint nigrae: &
 turbidus spiritus in his, malus.
 477.1
 qui insuper Exudant in febre, malignae
 habent. ibid.
 F
 Abae alium sinit ac instans, quia
 meatus aliud insuper accedens ad-
 limentum non suscipiunt. 123.22
 fabri lignarij. 114.14
 fabri ferrarij. 114.13
 facies optima erit, quae sanorum faciei est
 simillima: maxime uero ipsa sibi ipsi.
 452.2
 facies quae ex tumida humiliatur, & nox
 debilior ac leuior fiens, & spiritus rari-
 or ac leuior, remissionem in sequen-
 tem diem significat. 482.2
 quibus Facies sana, praecordia non mollia,
 non liberantur citra multi sanguinis
 ex naribus fluxum, aut conuulsionem,
 aut coxendicum dolorem. 485.2
 Facies decolor, ac morbo aequae inter cutem
 similis efficitur a ciborum eructatione,
 ne, illis ipsis uirum sub cutem expul-
 sis. 135.21
 facies intumescens in morbo crasso.
 146.55
 facies bona in magnis morbis, bonum.
 391
 faciei totius color alteratus, malum si-
 guum. 452.2
 faciei nota in morbis acutis. ibid.
 faciei bonus color & toruitas in morbo ac-
 cuto, malum. 482.2
 faciei corruptio, lethalis. Verum minus, si
 propter

In Hippocratem

propter uigilias, aut famem, aut alui
exturbationem fiat, &c. 481.2
faciei bonus color, & toruitas, malum.
461.6
circa Faciem & caput non sunt nerui, sed
fibrae. 80.9
circa Faciem partes graciles, & uenarum
tranquillitas, bonum. 438.1
ad Faciem ornandam. 323.67
de Faciem decolorum post cibum habenti-
bus, & acida eructantibus cum acore
in nares proserpente. 135.21
partes circa faciem, febre tenente, graci-
les factae in die impari, sequenti die sol-
uunt febrem. 360
circa Faciem color bonus, & sudores non
febriētibus, sterora uetusta subesse si-
gnificat, aut uictus rationem inordina-
tam. 482.2
facie flores habente, & aluo liquidiore,
suppurationes circa pulmonem habet.
489.3
in Facie rubor in praegnantibus tabscenti-
bus, &c. 493.3
in Facie distoriones, si nulli alij corporis
parti communicet, cito sedantur, aut
sua sponte, aut ad necessitatem coactae
reliqui uer. Syderati fiunt. 475.39
facultas & potentia omnia auget & nu-
trit, & germinare facit. 144.12
fames aliquando sanat, aliquando occidit.
10.15
non Fames, non satietas, neque aliud quid-
quam bonum, quod naturae modum ex-
cedat. 441.4
ubi Fames, non oportet laborare.
441.16
famem inducere oportet corporibus hu-
midas carnes habentibus, fames enim
stecat corpora. 450.39
famem minus ferunt biliosi superuis par-
tibus: pituitosis, contra. 421.17
famem uini potus soluit. 441.21
farinae cum melle & oleo coctae aut assae-
tae, omnes astuofae sunt, & ructum
cient. 123.11
farinae in lacte datae magis per aluum se-
cedunt quam in aqua, propter serum:
& maxime inter alium mouentia nu-
merantur. *ibid.*
farina pura in aqua pota frigidificat, & lo-
tura pollinis tritici. *ibid.*
fatuitatem inducentes affectiones ardetes.
462.12
fatuos ex morbo regio uoce destitui, ue-
rum sentientes esse contingit. 460.4
fatuum quomodo cor reddatur. 148.2
fauces dolorosae, graciles, cum egre tole-
rabili molestia, strangulatoriae, per-
niciosae acutae. 462.11.484.2
loci circa Fauces in acutis morbis doloro-
si, graciles, parui, suffocatorii, quando

hiarit aeger, ut os claudere & aperire
facile non possit, mentis emotionem
portendunt. Ex talibus phrenitici
sunt, & perniciosae affecti. 460.2
fauces exasperatae parum, si augeatur do-
lor, difficile. 462.15
fauces exasperat aquilo. 442.5
fauces modice exasperatae, & aluius uanis
conatibus nitens, frontis dolores, aegri
palpando contrectantes: dolorosi, quae
ex his augetur difficilia sunt. 484.2
fauces sanguine impletae. 471.25
fauces exulceratae in febre, cum alio signo
ex his quae difficilia sunt, periculosae
sunt. 457.23.484.2
circa Fauces proserpentina ulcera grauiora
& magis acuta, ut plurimum spi-
randi difficultatem inducunt. 64.3
ubi Fauces aegrotant, aut tubercula in cor-
pore nascuntur, excretiones confide-
rare oportet. Si enim biliosae fuerint,
corpus simul aegrotat. Si uero similes
sanis fiant, tutum est corpus nutrire.
441.15
quibus circa Fauces irritamenta sunt, his
tumores circa aurem leniter erumpunt.
483.2
iuxta Fauces graciles, dolores parui in a-
cutis, in gracili ubi hiarit, non facile
os contrahente, mentem mouent. 484.2
circa Fauces dolores fortes, tumores
circa aurem, & conuulsiones efficiunt.
ibid.
in Fauces fluxionum ratio. 13.33
faucium & gingiuarum inflammatio
curatio. 215.4
faucium exulceratio, exasperatio, & in-
flamatio a pituita alijs humoribus
permixta, &c. 107.16
in Fauibus exasperatis somnus multus,
&c. 462.14
in Fauibus carcinoma usum. 414.54
in Fauibus sonitus frequentes, cum saliu-
sputatione, conuulsio. 463.15
fauis, strumae, panii, furunculi, &c.
220.33
in Fauibus dolores strangulatorij, a capi-
tis dolore originem trahentes, con-
uulsio. 483.2
febris ex abortu infantis. 364
in Febribus abscessus, qui non soluuntur
ad primas indicationes, longitudinem
morbi significant. 445.51
febris acuta ex tussi matuta. 357
febris acuta ex casu, in octimestrem foetu
gestante. 406.22
febris acuta a praecordiorum dolore.
350
febris acuta & rubor faciei, ex nulla ma-
nifesta causa. 415
si Febris fuerit acuta, & uenter non ege-
serit, conuulsiones pueris fiunt. 438.26

febris acuta, ex tussi populariter grassan-
te. 409.31
febris acuta, & biliosis spiritus magnus,
post praecordiorum tumorem, absces-
sus circa aurem attollit. 483.2
febris acuta cum aluo sicca, uelut in tene-
mo. 348
febris superueniens acuta conuulsionem
soluit. 486.3
febris acuta cum lateris dolore asiduo.
368
febris acuta ardens, ex dolore dextri fe-
moris. 368
febris acuta a filiae partu, non facta purga-
tione. 367
febris acuta post solstitium hybernium.
404.14
febris acuta ex laboribus, lassitudinibus
ex neglecta uictu ratione. 367
febris acuta pueris in dentitione accedit,
conuulsionem quandam inducit.
64.2
febris acuta ab initio continua. 366
febrim acutam cum sudore soluit alui e-
gestio pura superueniens. 497.4
cum Febre acuta sudores frigidi, lethales:
cum mitiore uero morbi longitudinem
significant. 436.8
cum Febre acuta tumores circa aurem ex
plurimis graeolentibus, & praecor-
dio intento excitati, occidunt. 482.2
in Febre acuta chyster secunda die. 347
cum Febre acuta conuulsiones, perniciosae,
484.2
cum acuta Febre sudores frigidi, mortem
guificant. 445.37
in Febre acuta, bilis uomitus die quadra-
gesimo. 349
cum Febre acuta dolor capiti pertinax, &
cum alio signo maligno, lethale est. Cae-
terum sine signo malo transgrediens
uigintiunum diem, sanguinis aut puris
fluxum e naribus, aut abscessus ad in-
fernas partes significat. 480.2
cum Febre acuta auris dolor. Vide, Auris,
dolor pertinax. 481.2
in Febre acuta sine sudore uocis interce-
ptiones cum exolutione. Vide, Vocis
interceptio cum exolutione. 483.2
cum Febre acuta capitis dolor pertinax
circa frontem & tempora, fluxiones
guificat. 480.2
in Febres acutas ex hyemalibus, transitus
quomodo fiat. Vide, Febrim hyema-
lium in acutas, &c.
febris acuta senibus non similiter ut cre-
sentibus fiunt acutae, frigidum enim
ipsorum est corpus. 441.14
febres acutae fiunt, si hyems sicca & Aquil-
lonaris fuerit: uer autem pluuiosum.
443.11
febres acutas, turbul. non bilioso in sanie os
uen

uentriculi dolenti, soluant. 493.3
febres acutae naturis siccioribus fiunt, si
autumnus aquilonaris & aquarum ex-
ors fuerit. 443.14
febres acutae ac diuturnae post autumnum
siccum & borealem. 97.25
febres acutissimae quando omnibus, maxi-
me uero pituitosis, accidunt. 97.25
febres acutae iuuenibus fiunt. 443.29
febres acutae in siccitatibus fiunt: & si qui-
dem annus amplius talis fuerit, qualem
constitutionem fecerit, plerumque e-
tiam tales morbos expectare oportet.
442.7
cum Febribus acutis sudor multus siens,
malus est. 461.7
quibus in Febribus acutis, magis ardentibus,
lachrymae inuitae defluunt, his san-
guinis a naribus eruptionem expecta-
re oportet, si etiam alia perniciose non
habeant. Nam his qui male habet, non
sanguinis eruptionem, sed mortem si-
gnificant. 346
in Febribus acutis, stoccos de uestibus e-
uellere, aut paleas de pariete detrahe-
re, lethale. 453.4
quibus in Febribus acutis biliosae alui ege-
stiones, his lac dare, malum. 448.64
in Febribus acutis conuulsiones & circa
uiscera dolores fortes, malum. 445-
66
quae in Febribus acutis, aut peripneumo-
niji, aut in phrenitide, aut capitis dolo-
re, ante faciem feruntur & frustra ue-
nantur, lethale. 453.4
febris acuta ex largiore potatione & uo-
mitu. 351
qui Febres ad tactum non adurentes ha-
bent, phrenitici fiunt, & magis si san-
guis fluxerit. 482.2
in Febribus inflata aluo, flatu non erum-
pere, malum. 476.1
febrienti aut uulnerato alius rescicata,
malum. 162.14
in Febre alius turbata sanguinosa
modo soporosos, torpidos, non ualde
comitatur. 497.4
febres amburentes ad manum, torpide,
sticculosae, anxiosae, in his aluo suppressa
gaui exoluuntur. 480.1
quibus scilicet Febres anxiosae sunt, et quae
praecordia intendunt, & decubentes
in eodem loco decubitus non sustinent,
& extreme partes perfrigerantur, hi
plurima omnino diligentia, & custo-
dia opus habent. 428.45
febris ab aqua, id est atra bile, non ualde
fortes, neque diuturnae. Nam igni
non bonum alimentum praebet aqua.
208.36
febris ardens mollem ac uacuum uentrem
habenti. 428.41

febris ardetis causa, & generatio. 426.35
de Febris ardentis signis. 187.188.68
febris ardens acuta post capitis dolorem.
368
alia Febris ardens. 368
febris ardens ex pleuritide fit, ex perip-
neumonia minime. 161.6
febris ardens cum multo uomitu. 402.8
febris ardentis aliud genus. 426.35
febris ardens cum recidit, plerumque etiam
exulat. 437.9
febris ardentis in peripneumonia tran-
situs. 216.10
febris ardens necessario interimit. 161
4.188.72
febris ardentis (sive causos) generatio, no-
tae, & curatio. 216.10
ad omnem Febrim ardentem potio.
198.29
febrim ardentem soluentia. 437.11
a Febre ardente occupato, rigore accedente
solutio fit. 445.58
quomodo ex Febris ardenti & pleuritide
ad peripneumonia fiat transmutatio.
170.47
in Febre ardente fluxio sanguinis ex na-
ribus, quarta die mala est, si non aliquid
boni coinciderit. Verum quinta minus
periculosa est. 479.1
ex Febris ardenti abscessus iuxta aurem.
406.23
febre ardenti laborantes, cur primis diebus
biliosa uomant. 170.47
febris ardente correpti, internis quidem pa-
ribus a febre exuruntur, externis au-
tem sunt frigidi. 170.47
febre ardente laborantes non cito calore
liberantur. 12.30
in Febre ardente, si uispectorio modo de-
tentis, pessima est urina ualde alba.
494.4
ex Febre ardente, abscessu purulento circa
aurem non fiente, non ualde seruantur.
479.1
quibus cum Febre ardente tumores, som-
nolenti, torpidi fiunt, his dolor in la-
tus superueniens leuis siderationis ac
resolutionis modo occidit. 478.1
ex Febre ardente hydropicus. 404.13
a Febre ardente occupato, rigore acceden-
te, solutio fit. 437.11
in Febre ardente potiones frigidiores
omni tempore exhiberi possunt, & mul-
tarum sunt operationum. 198.29
in Febre ardenti, sonitibus aurium acce-
dentibus cum usus hebetudine, & gra-
uitate in naribus accedente, melanco-
lico modo mente mouentur. 479.1
febres ardentis. 353
febres ardentis quos potissimum & quo-

Index.

modo corripiant. 166.46
febres ardentis, homines rescicando inter-
rimunt. 169.46
febres ardentis reciditare solent, & ubi
per dies quatuor significationem de se
praebuerunt, postea exulant: si minus,
septima die. 479.1
febres ardentis quatuordecim dies diu-
dicant, aut alleuantes, aut perimentes.
ibid.
febris ardentis in occidentalibus ob ueni-
tris duritiem. 95.12
febris ardentis post astatem pluuiosam &
australem. 97.28
febrim ardentium purgationes. 426.35
in Febribus ardentibus si posterius se-
timo die morbus regius accedat, indi-
cium est sublatis sudoris, &c. 435.3
in Febribus ardentibus bona signa appa-
rentia, qualia in sanis scripta sunt, si
quidem minorae fuerint, ad tertium diem
remissionem indicant, crassiora uero
in crastinum: crassa autem, eadem die
ibid.
qui ex Febribus ardentibus aliquantum
perfrigerantibus, cum egestionibus al-
ui laborant, oculis malum est, tum ali-
as, tum si stupidi fiant. 461.10.479.1
in Febris ardenti si alius eruperit, morta-
le est. 479.1
quibus in Febribus ardentibus tremores
facti fuerint, mentis emotio soluit.
448.26
in Febribus ardentibus, quibus plerumque
tusses siccae, non irritantes, hi non ita
ualde sticculosi sunt. 445.54
quibus in Febribus ardentibus, coxarum
dolor, oculorum distortio, aut caecitas,
aut testium tumores, aut mammarum
elcuatio, febrim ardentem soluit, aut e-
tiam sanguinis ex naribus fluxus.
437.11
in Febribus ardentibus si accedat mortuus
regius & singultus quinto die, lethale
est. 436.9
febris, cum auris dextrae & capitis dolo-
re. 401.5
quibus in Febribus aures obsurduerunt,
his non soluta febre, insanire necesse
est. Solut autem sanguis ex naribus ce-
rumpens, aut alius biliosa egerens, aut
dysenteria accedens, aut coxarum aut
genuum dolor. 437.11
quibus in Febribus aures obsurduerunt,
his sanguis e naribus effusus, aut alius
exturbata, morbum soluit. 445.60
febricitans ex lenato asino. 374.13
si Febris non a bile habeat, aqua multa ca-
lida in caput affusa, febris solutio fit.
450.42
si febris habeat, a balneis abstinendum.
280.50

In Hippocratem

Febrienti ac bilioso in tempore foras dispersa bilis, bonum: diffusa autem ac dispersa & ad unam aliquam corporis partem allapsa, malum. 162.14
 Febrienti si atra bilis in principio sursum, aut deorsum prodierit, lethale est. 478.1
 Febris pleurique & bilis uomitus accedit, &c. quibus cerebrum uulneratur. 491.492.3
 in Febri biliosa ante septimum diem, cum rigore morbus regius accedens, soluit febrem. Verum sine rigore si accedat, extra temporis occasiones, perniciosus est. 431.54
 in Febre biliosa, aqua frigida potus. 180.44
 in Febri biliosa pharmacum nona die exhibetur. ibid.
 febres plurimae a bile fiunt. 29.27
 febres a bile, pituita, & sanguine, utpote humoribus calidissimis, magis oriuntur. 208.36
 febrium a bile & pituita conclusarum generatio & curatio. 85.38
 de Febrium a bile signis. 180.44
 febris circa canaliculum sicut. 402.7
 febris post capitis, lumborum ac colli dolores. 350
 quibus in Febre non lethali capitis dolor & alia signa circumstant, in his bilis dominatur. 435.2
 febris inuadente, ex capitis ulcere quid sciendum. 303.20
 febris ex capitis grauitate & temporis dextri dolore. 362
 febris de repente capitis doloribus correptis superueniens, eos seruat. 449.51
 febris ex capitis, colli & pectoris dolore. 351
 febricitanti caput non purgandum. 86.44
 febre in capitis uulnere intercipere quarta die, aut septima, aut undecima, ualde lethale est. 471.23
 febrem ipsi fieri necesse est, quibus cerebrum fuerit dissectum. 449.54
 quibus febres cessant, neque signis solutorijs apparentibus, neque in diebus, indicatorijs, his reuersuras esse expectandum. 458.24
 sine Febre existenti cibi fastidium, & oris uentriculi morsus, & uertigo, & os amarefcens, medicamento sursum purgante opus habere significat. 444.17
 si quis febricitanti cibum det quem sano exhibet, sano quidem robur, aegroto uero morbus est. 450.65
 Febrienti cibus non offerendus, neque forbitationibus subitus aluus ducenda. 86.39

Febres post clemens caelum pleiadarum. 173.9
 febris a coena. 350
 in omni Febre malum est colli dolor, pestilimum autem in his quibus timor est ut etiam insaniant. 484.2
 si a Febre occupato collum repente obuersum fuerit, & uix deglutire poterit timore non existente, lethale est. 444.35
 in omni Febre colli dolor, malum. 461.9
 febris communis seu pestis propterea omnibus accidit, quod eundem spiritum omnes attrahunt, sitq; ut simili corpori similes spiritus similiter permixti, similes gignant febres. 105.8
 febris communis propter corporum, & nutrimentorum differentiam non omnibus accidit. ibid.
 Qui ex febre continua diutius secrete laborant, citra dolorem aut inflammationem, aut aliam causam, his abscessus expectandus est cum dolore, ac tumore, & magis in infernis partibus. 480.1
 quibus in Febribus continuis pustulae per totum corpus erumpunt, lethale, si non purulentum abscessus fiat: maxime autem circa aurem his fieri solet. 479.1
 cum Febre continua & forti auris dolor acutus, horrendus est. 457.22
 febres continuas, & ardentibus, & tertianae plurimas, quartanae item, astate fiunt. 443.21
 cum Febre continua uesciae durae, & dolentes, perniciosissima sunt. 457.19
 cum Febre continua uesciae durae & dolentes, pestilime sunt. 490.3
 in Febre continua, acutissimi, & maximi, ac grauissimi morbi, & maxime lethales. 343
 quicumque in Febre continua, uoce destituti iacentes, oculis commouentes nictant, hi si postquam sanguinis ipsi ex naribus fluxerit, & ubi uomuerunt, loquantur, & ad seipsos redeant, seruantur: Si uero haec non fiant, difficulter spirantes facti, breui moriuntur. 478.1
 febres in concipere nequente. 474.33
 febris continens a bile plurima ac meracissima. 29.27
 in Febre continua si quis quarta die, & septima affligatur, & undecima non iudicatus fuerit, plerumque perit. 436.9
 febre in conuulsione fieri melius est, quam conuulsionem in febre. 441.26
 febrem sedat conuulsio in ipsa fiens, eadem die, aut postea, aut tertia. 480.1
 febris conuulsioni succedens. 580.39
 in Febre fiens conuulsio, perniciofa: minime uero pueris. 486.3
 febris conuulsiones repentinas soluit. ibid.
 febris a conuulsione sedatur eadem die, aut sequenti, aut omnino tertia. 87.48
 febrem, a conuulsione presse ex partu, sita peruenire, bonum est. 162.14
 febris conuulsioni aut distentioni neruorum superueniens, soluit morbum. 437.12.445.57
 quibus in Febribus crura fiunt tuberculosa, & haec tubercula moram trahentia non maturantur, febribus perseverantibus, & c. talibus sanguis e naribus fluxere solet. Si quidem multus fluxerit, solutionem morbi significat: si minus, morbum longum. 429.49
 quibus in Febribus circa dentes uiscosa adherent, his fortiores febres fiunt. 445.53
 in Febre delirium significat, egestio ualde rubicunda. 495.4
 in Febrium principijs, siue delirium accesserit, siue alicuius membri sideratio, periturum hominem sciendum est, si non omnino, aut ex optimis signis aliquid accedat, aut corporis uires adsint. 471.23
 in Febribus durities circa uentrem cum dolore, horrore, cibos auersantibus, alio parum ad purgationem humectata, non suppurantur. 497.4
 febrium differentia. 347.390
 febris si non imparibus diebus dimiserit, recidiuare solet. 360.445.61
 febrem diuturnam urina cruenta in principio mixta significat: turbata, cum sudore recidiuam. 494.4
 febris diurna, nocturna longior, quibusdam autem & ad tabem uergit. 347
 febris diuturna signum sunt, in manibus palpitaciones, aut breuis indicationis in deterius. 436.8
 febres diuturnae magis pueris senioribus & ad pubertatem accedentibus fiunt. 443.27
 Cum Febre dolores frontes, circa lumbos & infernas partes, si septem transuersum attigerint, infernas partes relinquentes, perniciosi ualde sunt. 457.19
 febres ex doloribus uehementibus diuturnae. 478.1
 febris ex diuturno dolore, & potationibus. 372
 quibuscumque sine febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, uerum plerique diuturni sunt, & multas mutationes ac recidiuas habent. 474.35
 febriles in dorsum distentiones, urinae generaturae similes soluant. 486.3
 in Febrientibus cum horrore, durities cum dolore circa uentrem, ad suppuracionem

me uero pueris. 486.3
 febris conuulsiones repentinas soluit. ibid.
 febris a conuulsione sedatur eadem die, aut sequenti, aut omnino tertia. 87.48
 febrem, a conuulsione presse ex partu, sita peruenire, bonum est. 162.14
 febris conuulsioni aut distentioni neruorum superueniens, soluit morbum. 437.12.445.57
 quibus in Febribus crura fiunt tuberculosa, & haec tubercula moram trahentia non maturantur, febribus perseverantibus, & c. talibus sanguis e naribus fluxere solet. Si quidem multus fluxerit, solutionem morbi significat: si minus, morbum longum. 429.49
 quibus in Febribus circa dentes uiscosa adherent, his fortiores febres fiunt. 445.53
 in Febre delirium significat, egestio ualde rubicunda. 495.4
 in Febrium principijs, siue delirium accesserit, siue alicuius membri sideratio, periturum hominem sciendum est, si non omnino, aut ex optimis signis aliquid accedat, aut corporis uires adsint. 471.23
 in Febribus durities circa uentrem cum dolore, horrore, cibos auersantibus, alio parum ad purgationem humectata, non suppurantur. 497.4
 febrium differentia. 347.390
 febris si non imparibus diebus dimiserit, recidiuare solet. 360.445.61
 febrem diuturnam urina cruenta in principio mixta significat: turbata, cum sudore recidiuam. 494.4
 febris diurna, nocturna longior, quibusdam autem & ad tabem uergit. 347
 febris diuturna signum sunt, in manibus palpitaciones, aut breuis indicationis in deterius. 436.8
 febres diuturnae magis pueris senioribus & ad pubertatem accedentibus fiunt. 443.27
 Cum Febre dolores frontes, circa lumbos & infernas partes, si septem transuersum attigerint, infernas partes relinquentes, perniciosi ualde sunt. 457.19
 febres ex doloribus uehementibus diuturnae. 478.1
 febris ex diuturno dolore, & potationibus. 372
 quibuscumque sine febribus dolores fiunt, mortem quidem non inducunt, uerum plerique diuturni sunt, & multas mutationes ac recidiuas habent. 474.35
 febriles in dorsum distentiones, urinae generaturae similes soluant. 486.3
 in Febrientibus cum horrore, durities cum dolore circa uentrem, ad suppuracionem

nem perueniunt. si &c. 485.2
 cum Febre dysenteria. 400.3
 quando febres ab ambiente aere calido oriuntur. 205.23
 de Febribus, & symptomatis astiuis. 216.12
 febris aestuosa, in qua partes externae non ualde feruent, uerum internae: cura. 217.13
 cum Febre, & sine febre egestio alui nigra uelut sanguis, mala est. Male item omnes uariae, abunde ex bile coloratae. 496.4
 in Febre non lethali splendores ob oculos uersari, cum praecordiorum in dextra a sinistra parte tensione, sanguinis de naribus fluxione significat. 458.25
 in Febre tenuis et mollis egestio, mala est. Mala quoque, sicca friabilis, decolorata alia, tum si aluum humectet. Nigris uero antea egestis occidit. 496.4
 in Febribus erroneis nigrae in urina uelut beculae, quartanam indicant. 494.4
 in Febri erronea, subsidencia rubra. 349
 febris erroneae species. ibid.
 febres quae paribus diebus exacerbantur, paribus iudicantur, & contra. 347
 in Febribus, ex somnis, timores aut conuulsiones, malum. 445.68
 in Febribus non intermittibus excretionibus bonae & male. 445.46
 febris his exacerbatur, quibus ardor fit, & ad egressas egestiones alui insuper exadant. 497.4
 qui in Febribus exadant, caput dolentes, alio suppressa, conuulsi fiunt. 480.1
 si Febre tenente partes circa faciem graues fuerint in die impari sequenti die soluetur. 360
 in Febre fauces exulceratae, cum alio signo ex his quae difficilia sunt, periculosa sunt. 457.23.484.2
 in Febribus fortioribus, bile a medicamentis commota, aeger neque bibens neque sorbens plerumque perit. 109.4
 febris forte correptus, si prima die qua medicamentum sumpsit, superstes maneat, & una cum purgatione remittat febris, sanus fit. ibid.
 a Febri forti correptus, si detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: a meridie uero nimium purgatur, & perit. ibid.
 febris fortis ad contactum debilis, intrinsecus autem ardet, & lingua ipsius aspera est, & per os, & per nares calida spirat. 181.45

febres fortiores fiunt, quibus circa dentes in febribus uiscosa adherent. 445
 in Febre forti, bilis per superiora aut inferiora purgatio. 216.12
 febribus fortibus correptis medicamenta purgatoria dare non oportet, donec remiserit febris. Carnes enim ipsorum et uentres quum sint calidi, medicamentum adsumunt, & nihil depurgantur. 109.4
 in Febre fractos, si soporosi fuerint, medicamentis purgare non oportet. 461.10
 febrium duo genera. 105.7
 febrium quatuor species. 29.27
 febris a quibus generetur, & quando febris uocetur. Item a quibus bilis & pituita (februm causa) in corpore calidiant. 168.37
 febres omnes ex glandularum tumoribus male fiunt. 445
 febris ex glandularum copiosa fluxione. 68.2
 febres in glandularum tumoribus, malum. 357
 febris, mulieris trimestri fetu grauidae. 351
 febris, hepatis circūcirca dolenti, accedens, soluit dolorem. 450
 ante febres, hiatus, articularum exolutiones, & sudoris causa. 106.12
 febris horrida, acuta, post gemellarum partum, & modicam purgationem. 370
 febribus quum horrendum quid acciderit quinta die, aut alius de repente liquida deiecerit, & animi deliquium incidat, &c. Qui uero haec patiuntur spirituosifacili, non longe postea moriuntur. 429.49
 febris horrida ex marore. 370
 febris aquosus humor infestissimus: biliosus contra alimentum illi suppedat. 207.32
 si in Febre hyberna, lingua aspera fiat, & animi deliquia adsint, tali remissio febris contingere solet, &c. 429.48
 febres ex hyeme austrina, ueres, & astate sicca. 356
 febrium hyemalium in acutas transitus fit, cum duo humores, bilis uidelicet & pituita commoti, ac inter se coacti, pariter alicui ubicunque tandem contigerit, allabuntur. 216.11
 febrium hyemalium, siue ex uino, siue ex astitudine, siue ex aliqua alia re fiant, obseruatio & tutela. ibid.
 febris hyemis tempore, cum capitis dolore. 402.10
 febris, & abscessus, inguinum inflammationem consequuntur. 105.7

in Febribus inguinis dolor morbum diuturnum significat. 478.1
 de Febri interficientis signis. 188.72
 in Febre non intermittente, si labium aut palpebra, aut supercilium, aut oculus, aut nasus distorqueatur: aut non ui-deat, aut non audiat aeger iam debilis existens, quicquid horum fiat, propinquamors est. 445.49.451.73
 febris sexta die intermittens. 408.28
 febres, quae una die intermittentes, altera supererrigunt, una cum indicatione, ad septimum circuitum durant. 357. & 391
 febres intermittentes, & erroneo modo inuadentes, autumnio maxime in quartanam leuiter transiunt, & hoc magis his qui triginta annos excesserint. 480.1
 in Febribus non intermittibus si externa quidem partes frigidae fuerint, interna uero ardeant, ac sitim habeant, lethale. 445
 febres intermittentes ob suppuracionem, plerumque sudorifica sunt. 499.3
 in Febribus non intermittibus, si externa quidem partes frigidae fuerint, interna uero ardeant, & febris habeat, lethale. 445.451
 in Febribus non intermittibus, quae excreationes bonae aut male. 451
 in Febre intermittente quando cibi dandi. 224.53
 quibus febris aliquando intermittit, periculo uacat. 479.1
 in Febre non intermittente si rigor incidat, aegroto iam debili, lethale est. 445
 febres quaecumque non intermittentes, per tertiam fortiores fiunt, magis periculosa sunt. Quocumque uero modo intermittunt, quod sine periculo sint, significat. 445.450
 febres intermittentes, uerum inaequaliter incalescentes, alio inflata pauca egerente, in his post indicationem lumborum dolore sequuto, alui erumpunt. 480.1
 quibuscumque in Febribus intolerabilibus septima aut nona, aut decima quarta morbus regius accedit, bonum, si non dextrum praecordium durum fiat. Sin minus, ambiguum. 435.4
 febris non corrumpit locis impotentibus. 437.11
 in Febre non bene iudicat ualde alba egestio. 496.4
 in Febribus indicationes impeditae ac sublatae, temporis quidem diuturnitatem inducunt, non autem perniciosam sunt. 478.1
 febres indicantur in istem numero diebus,

Index.

In Hippocratem

bus, ex quibus & superstes euadunt homines, & ex quibus percunt. 435.2. 457.20.
 febrium omnium iudicationes obseruanda, & in hoc tempore sorbitiones detrahenda. 428.45
 febris iudicatu difficilis esse solet, quibus accessiones fiunt, quacumque hora febris dimiserit, eadem si postero die repetat. 444.29
 febris in quibus ulcerantur labia, fortassis intermittens: & tertianis perfrigerationes. At amburentes statim ad manum soluantur semper. 397
 quibus in Febre, dolore lateris fite, alius multa aquosa ac biliosa egerit, hi alleuantur. 478.1
 quibus in Febre dolores circa lumbos, & infernas partes fientes, septimum transuersum contingunt, infernas partes relinquentes, perniciosi sunt, tum aliis, tum si aliud quoddam signum prauum accedat. Si uero alia signa non fuerint praua, suppurationum fore timor est. 479.1
 febricitantibus lac dare, malum. 448
 quicumque in Febribus aut alijs egritudinibus ex uoluntate lachrymantur, nihil absurdi est, Qui uero non ex uoluntate, absurdum. 445.52
 febris ex lassitudinibus, potationibus ac exercitijs intempestiuis. 348
 cum Febre diuturna, lateris dolor, puris educationem fore significat. 489.3
 febris & lateris sinistri dolor circa pleurad. 412.47
 in Febribus iuxta latus dolores consistentes citra notam, uena sectio laeserit, siue cibum aueretur eger, siue praecordium sublime habuerit, &c. 491.3
 febris ex corporis totius uel alicuius partitis lassitudine, eius die, & curatio. 134.16.17
 febris ex lassitudinibus, laboribus, & curasibus insolitis. 363
 febris lassatoria ex rigore, &c. Vide, Rigor.
 febris lenes uirginis in meridionalibus ciuitatibus frequentes. 93.4
 febris lenis, hepialos Graecis. 62.24
 febricitantium non omnino leuiter, permanere, & nihil minus corpus, aut etiam magis quam pro ratione colligari, malum est. Illud enim morbi longitudo, hoc uero debilitatem significat. 441
 febris lethalisima, & signis horrendissimis fientes, quarto die desinunt, aut prius. 435.2
 in Febre non lethali obscurum aliquid praec oculis apparens, uomitum biliosum significat. 458.25

febris lippienti superueniens lippitudinem soluit. 482.2
 febres longae in pluuia multitudine plerumque fiunt. 443.16
 quaecumque febris longiorem moram traxerit, homine aliquo ad salutem disposito, ita ut neque dolor teneat ob inflammationem, aut ob aliquam aliam manifestam causam, huic abcessum expectare oportet, cum tumore ac dolore ad aliquem articulum, uel maxime infernum. 458.24
 in Febribus longis lac conuenit. 448.64
 in Febribus longis, tenuibus, erroneis, uirginarum tenuium mictiones splenicae fiunt. 495.4
 quae Febres longae fieri solent. 428.45
 in Febribus longis, aut tubercula, aut dolores in articulis fiunt: & si facti fuerint, non sunt inuiles. 479.1. 445.44
 quibus Febres longae sunt, his aut tubercula, aut ad articulos dolores fiunt. 450.63.479.1
 in Febribus lumborum dolor praecordiorum dolori submurmuranti accedens, uentres ut plurimum humectat, si non status eruperit, aut urinae copia. 484.2
 febris lypirica, bilis sursum ac deorsum effusione non accedente, non soluitur. 479.1
 febris malignissima, & signis horrendissimis fientes, quarto die, aut prius occidit. 457.20
 quibus ex Febribus dolor mammarum fit, sputatio cruenta non seculenta oborta, soluit dolores. 493.3
 in Febribus mentis emotiones taciturnae, in eo qui uoce priuatus non est, perniciose. 478.1
 cum Febre mitiore fientes sudores, morbi longitudinem significant. 445.37
 febricitantibus non ualde multum, lac conuenit. 448
 febris omnium morborum comes. 105.8
 febris, partus purgamentis aut mensibus impeditis. 280.50
 in Febricitantibus, nares multae, & bene significant. 467.5
 in Febricitantium naribus qualia, ab inditis prodeant. 377.22
 febris nocturna non admodum lethalis est, uerum longa. 347
 febris nonana, septimana adhuc longior est, & non lethalis. ibid.
 febris quomodo hominibus otiosis accenduntur. 205.24
 febris humoribus omnibus aequalibus, copiosa tamen paululum uberiore affigente, minus periculosa, neque fortes, quam

rum signa septem. 207.31
 in Febre palpitationes iuxta uentrem, mentis emotiones inducunt. 485.2
 febris ex partu masculi. 364
 febris post partum & purgationem naturalen. 348
 cum in Febribus pedes frigidi sunt, neque potum, neque sorbitionem, neque aliud quicquam eiusmodi dato, uerum maxime hoc esse ducito, ut expectes donec maxime fuerint calfacti. 428.42
 febris, pedis dolorem a magno digito sequuta. 350
 febre permanente, sputumque non producente, si abcessus euascent, aut recurrant, horrendum est. 457.19
 febris placidissima, & signis securissimis fientes, quarto die desinunt aut prius. 435.2
 febris ex potu. 363
 febris pueri ad detitionem accedentibus fiunt. 443.28
 febricitantium potus. 86.39
 in Febre potio urinam ciens, frigidissima, ac sitim sedans. 199.31
 febricitantium quae potiones sub dio sunt exponenda. 199.32
 febris post pleuradum occasum. 403
 febris ex praecordiorum dolore maligna sunt, sopor in his pessimus. 477.1
 febris, dolores circa praecordia absque inflammatione soluit. 449.40
 in Febre malus est dolor in pectus firmatus torpore. 485.3
 in Febre dolores ad praecordia exilientes, sine sudore soluti, maligni sunt. His ad coxendices dolores fiunt: & ipsis uind cum febre ardente alius deorsum erumpens, perniciosus est. 485.2
 in Febre ad praecordia dolores, uoce intercepta, sine sudore soluti, malum est. 485.2
 febrile nociuum est, quibus repente, dum sine febre sunt, praecordij & oris uentriculi dolor, & circa crurum ac infernas partes, & alius in tumor eleuatus est. Longae enim, & uehementes febres fiunt, & tussis, & spiritus, & singultus fiunt, &c. 484.2
 febris praecordiorum doloribus, maligna. 461.7
 febris magis contingunt circa generationem puris, quam facta iam ipso. 442.47
 in Febre quartana pharmacia, ante quartam inuasionem. 181.47
 febris quartanae generatio, & cur haec alij sit diuturnior. 30.28
 febris quartanae, cum quis alio morbo purgatus non fuerit, curatio. 181.47
 febris quartanae & erroneae autumnum fiunt. 443.22
 febris

Index.

febres quartanae, atrae bilis participes. 30.28
 febris quartana diuturna in occidentalisibus ab aquis palustribus & lacustribus. 95.12
 quibus febricitanti quarta die lingua coarctata loquitur, & alius biliosa liquida egerit, talis dehydrare solet. 430.50
 quibus in Febribus quartanis sanguis ex naribus fluxerit, malum est. 451.82
 febris quartana ab anno uigesimo quinto incipit, nec ultra quadraginta quingis (nisi magna causa agente, progrediuntur. 30.29
 febris quartanae cura. 217.16.17
 febris quotidiana continente, ob pauciorum bilem & requiem quam corpus habet, longior. 30.27
 febris quotidiana, eiusque generatio. ibid.
 in Febribus recentibus pharmacia exhibendum bilem ducens: praeterquam si quartana existerat. 85.38
 cur febres, & quae ratione tertia, quinta, septima, aut nona die remittat. 205.25
 febricitanti si non diebus imparibus febris dimiserit, reciditare solet. 445.61
 febris recidiva eadem die, quibus fiat. 437.9
 quibus quae febres desinunt, non in diebus iudicatorijs, his recidiva fiunt. 473.1
 febris quae neque in diebus iudicatorijs, neque post solutorium signum decesserunt, reciduant. 480.1
 quibus in Febribus morbus regius fit ante septimum diem, malum. 445.62
 quibus in Febribus morbus regius septima, aut nona, aut decima, aut decima quarta accedit, bonum, si non praecordium dextrum durum fiat: sin minus, non bonum. 445.62
 deficiente Febre ardente si accedat morbus regius, non solet amplius exundare, neque usquam alibi abcessum facere, sed sanus fit. 435.3
 febris remissionis signum est, lingua circa bifidam sui parte uelut salina alba obducta. Vide, Lingua bifida.
 febris repentina, & in somnum collapsio. 414.56
 febris ex repletionem. 205.25
 ex Febribus resurgentibus abcessus isthicus fiunt, ubi quid doluerit. 444.32
 febris tertia aut quinta die reuertentes. 205.25
 quibus in Febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluantur. 445.63
 quibus febris rigor accedit, febris soluitur. 437.11
 in Febre ardenti si insuper corripit rigor, exundare solet. 437.11
 quibus in Febribus sexta die rigores fiunt,

difficuler iudicant. 444.29
 in Febribus rubores circa aurem ex praegresso dolore, signum quidem sunt erysipelatis in facie futuri, &c. 481.2
 febricitantibus quibus rubores sunt in facie, &c. his sanguinis fluxio plerumque contingit. 480.1
 in Febri oculorum rubor. Vide, Oculorum rubor.
 in Febre oculorum rubor oborians, alui diuturnam malignam affectionem significat. 482.2
 febris a ruptura non corripit amplius, quam tres aut quatuor dies. 87.48
 sine Febre sanguine uomere, salutare quidem est, uerum cum febre, malum. 450.37
 quibus in Febribus sanguis abunde undecumque profuxerit, his in refectionibus a morbo alui humectantur. 480.1
 in Febribus sanguinis e naribus larga eruptio multos seruauit, modica uero occidit. 345
 in Febre non lethali, sanguinis de naribus fluxiones. 458.25
 quibus febris incipitibus, sanguis de naribus sternutatione fiente destillat, & urina subsidentiam albam in quarta die habet, his in septima die solutionem significat. 480.1
 quibus in Febribus, sanguinis multitudo erumpit undecumque, his in refectionibus alui humectantur. 444.27
 in Febri femitertiana appellata, contingit quidem & acutus morbus fieri, & est haec praeceteris maxime lethalis. Sed & tabidi & quicumque ex alijs longis morbis aegrotat, ex hac maxime aegrotant. 347
 febris septimana longa est, uerum non lethalis. ibid.
 febricitans, sicca permanens. 374.11
 febris singultuosa. 430.51
 de Febri singultuosa signis. 185.69
 febris sine siti perpetua. 363
 febris imparibus diebus soluantur, quod in paribus diebus trahit corpus de uentriculo, in imparibus uero dimittit. 206.27
 febris soporosa, lassatoria, caliginosa, uigilias inducentes, exundantes, malignae. 461.10
 si febris soluta fuerit, a sanguinis eruptione & mensis comparuerint, in utero concipiet mulier. 474.33
 febris a solis ardore. 406
 in Febre somniculosa sunt, qui sepe cruenta ac cruda per alium egerunt. 64.2
 febris ex splene. 376.20
 in Febribus sorbitiones quando danda. 428.42
 ubi in Febre non intermittente, difficul-

tas spirandi, & delirium fit, lethale est. 445.49
 in Febribus spiritus offendens, malum, coarsionem enim significat. 445.68
 in Febribus spiritum suspiriosum effertentes abortiunt. Vide, Suspiriosus spiritus.
 in Febriciente sputa conuulsoria sine sudore defluentia, leuia sunt. 486.3
 in Febre sputi excreationes liuidae, nigrae, biliosa, si quidem supprimantur, male sunt: secedentes uero pro ratione utiles. 483.2
 febris, stercore siue cibo recentem non subeunte, cum lateris dolore. 427.4
 in Febribus de repente suffocari, & delugantire non posse, citra tumorem, malum est. 484.2
 febris cum sudoribus, ex timore cum perfrigeratione mente motos, & somni uocem aliquantum intercipientes, soluit. 491.3
 febris cum sudoribus. 386.28
 febris perpetua cum sudore. 129.45
 in Febribus sudores multos expectare oportet, cum aetas sit ueri similis. 442
 febris sudorifica post canem, nec omnino perfrigerantes. 399.1
 febricitanti sudor oborians febre non intermittente, malum. Mora enim trahit morbus, & multam humiditatem significat. 445.56
 febricitanti frigidi sudores accedentes, longam febrem significant. 436.8
 si febricitanti sudor accedat, febre non deficiente, malum: prolongatur enim morbus, & humiditatem significat. ibidem.
 in Febribus exundantes, caput dolentes, alui intercepta, conuulsi fiunt. 463.16
 in Febribus surditas alium fitit. 481.2
 ex Febribus surditatem sanguinis e naribus fluxio, itemque alui turbatio soluit. 482.2
 de Febri, ex uenarum circa cerebrum superuomitu. 176.23
 febrim temporis progressu (syderationibus de repente exolutorio modo factis) accedere perniciosum. 490.1
 cum Febre tabescentibus fluxiones ad gingiua & dentes compareret male sunt. 490.3
 febricula tenuis ex morore. 369
 febris tertianae naturam referentes erroneae, in pares dies translapsae, difficiles sunt. 477.1
 dolores qui in tertianis Febribus exacerbantur, tertianarum generis morbum faciunt, & grumosum sanguinem egerunt. 479.1
 febris tertiana, eiusque generatio. 29.27.30.28

In Hippocratem

febris tertiana. 181.46
 febres tertianae naturam referentes, cum
 anxietudine, malignae sunt. 477.1
 febris tertianae cura. 217.16
 ex Febribus modicis, testis finistri tumor.
 355
 non Febrientibus si fiat tormen, & genuū
 grauitas, & lumborum dolor, deorsum
 medicamento purgante opus habere si-
 gnificat. 444.20
 in Febre tractus uelut à uomitu, in scroa-
 tionem desinens, malum. 478.1
 quibuscumque in Febribus tremores circa
 indicationem cessant, his teporis pro-
 gressu abscessus dolorosus suppuratus
 in articulo sit, & uestica dolorosa.
 480
 quibus in Febribus ardentibus, tremores
 oboriuntur, mentis emotio soluit.
 437.11
 ex Febribus, quibus tubercula diutina,
 aut ad articulos dolores fiunt, hi cibis
 pluribus utuntur. 450.64
 si in Febribus tubercula pedem contige-
 rint, & dolorosus esse perseueret æger,
 & calore affligatur, ac non soluitur:
 paulatim & ad ceruicem dolores per-
 ueniet, & ad claviculam, & humerum
 & pectus, & articulum. 429.49
 in Febrietibus tubercula iuxta aures cum
 dolore oborta, quibusdam febre iudi-
 catorio modo deficiente, neque sedan-
 tur, neque suppurantur, &c. 346
 si à Febre occupato, tumore non existen-
 te in faucibus suffocatio derepente con-
 tingat, lethale est. 444.35
 febris propter tumefactionem ex pituita,
 aliquando ab istem sit, aliquando au-
 tem à contrarijs. 88.51
 febris uehemens & delirij ex dentis cor-
 ruptione, lethale est. 483.2
 febris uehemens, & lumborum grauitas
 dolorosa. 349
 in Febri uehementi, sanguinis eruptio hie-
 me. 404.15
 febris uehemens, post lumborum & capi-
 tis dolorem. 362
 in Febribus, secundum uenam quae est in
 collo, pulsus ac dolor, in dysenteriam
 desinit. 479.1
 quibus in Febribus uena in temporibus
 pulsant, & facies sana est, & praecor-
 dium non molle, diuturnum morbum
 significat, & non desinentem citra mul-
 ti sanguinis ex naribus fluxum, aut sin-
 gultum, aut conuulsionem, aut coxen-
 dicum dolorem. ibid.
 febris ex Venere & potu. 369
 in Febribus, circa uentrem æstus uehe-
 mens, & cordis, siue oris uentriculi
 morfus, malum. 445.65
 quibus in Febribus uertigines ab initio,
 & capitis pulsus fiunt, & urinae te-
 nues, in his expectare oportet, ut ad
 indicationes febris exacerbetur. Nec
 uerò admirarer, si delirarent. 428.
 44
 febres uertiginosae, & cum uoluulis, &
 sine uoluulis, perniciosae. 479
 febricitantibus omnibus uictus humidum
 ferunt, maxime uerò pueris, & alijs ita
 aduersis. 441.1
 febre, quibus ulcricibus superuenire cō-
 modum sit. 470.21
 cum Febribus uoces deficientes. 462.12
 quum febricitanti decimaquarta die uo-
 cis interceptio accesserit, non cito solutio
 contingere solet, neque liberatio à
 morbo fieri, sed temporis diuturnita-
 tem tali significat. 430.50
 in Febre uocis interceptiones conuulsorio
 modo sientes, ad metis emotionem cum
 silentio deueniunt. 483.2
 cum Febre uox deficiens, & cum indica-
 tione intercepta, hi tremuli moriuntur.
 ibid.
 si Febris, amoto uoluulo, quempiam cor-
 rumpat, desperatus est. 195.15
 in Febre urina densitatem habens diuul-
 sam, recidiuam, aut sudorem significat.
 495.4
 febre significat urina pinguedinem in
 subsidentia habens. 494.4
 in Febribus si mutationes habeat urinae,
 diuturnitatem temporis significat, &
 necesse est ægrotum mutari, & ad de-
 teriora, & ad alteram partem. 436.7
 quibuscumque febricitantibus, in urinis
 subsidentia crassiores polenta partes
 referentes fiunt, longum morbum signifi-
 cant. 450.31
 in Febre urinam albam habens & leuem
 subsidentiam firmatam, celerem dimis-
 sionem significat. Item quae ex indisco-
 rta, pinguedinem quandam habet, ex-
 aequescit. 494.4
 quibus in Febribus urina conturbata, ue-
 lut iumeti, his capitis dolores, aut ad-
 sunt, aut aderunt. 445.70
 à Febribus correpta & fortiter attenua-
 ta sine manifesta causa, in utero haben-
 tes, difficulter pariunt & periculose,
 aut abortum facientes periclitantur.
 457.55
 febriculosam æstatem fieri quando neces-
 se sit: Vide, Aestatem febriculosam.
 feltauri tritum in potione ad purgationes
 mulier. 267.76
 fel scorpij marini, ad fecunditatis experi-
 mentum. 265.66
 fel suillum. 258.35
 de Fellis uesticae situ. 32.6
 femur in posteriorem partem luxatum.
 552.87
 femur fractum quinquaginta diebus cor-
 roboratur. 516.24
 femur magis gibbosum ad partem exter-
 nam. ibid.
 femur non repositum. 546.66
 femoris os fractum. 516.22
 femoris breuius effecti dedecus. 516.23
 femoris articulus ex coxa elapsus. 543.55
 femoris aut brachij os extra eminens.
 521.38
 femoris intrò elapsi signa. 543.55
 femoris tibiae & pedis decurtatio, ex arti-
 culo non reposito. 543.57
 femoris caput in posteriorem partem re-
 lapsum. 545.65
 ex Femoris dextri dolore, febris acuta ar-
 dens. 368
 femoris repositio. 553.90
 femoris caput in anteriorem partem elap-
 sum. 547.70
 femoris ossis abscessio. 550.81
 femoris circa coxam luxatio. 550.82
 femoris punctio sine sanguine, mors
 tertia die consequuta. 384.19
 femoris caput in exteriorem partem elap-
 sum. 545.62
 femoris caput ad exteriorem partem luxa-
 tum. 552.86
 femoris in posteriorem partem elapsi si-
 gna. 546.66
 de Femore. 711.81.13.53.88
 femoribus extenuatus ex labore monta-
 no. 392
 ferinum ulcus autumnum, & oris uentri-
 culi dolores, & horrores, & atra bi-
 lis. 390
 ferrum sanat, quaecumque medicamenta
 non sanant. 451.85
 ferox responsio ex moderato, malum.
 478.1
 ferula in deligationibus quales esse de-
 beant. 506.9
 ferulam qualem esse in fracturae partibus
 conueniat. 511.6
 ferularum locationes in quibus uitandae.
 515.20
 festucas in febribus acutis, aut peripneu-
 monijs, aut phrenitide, aut capitis do-
 lore legere, lethale. 453.4
 fex uini combusta. 258.36
 fibri testiculus in suffimento ad os uteri
 hians. 61.19
 fibre ex uentre in uesticam. 81.15
 ficus primae pessimae sunt, quia succulen-
 tissimae: optimae autem sunt postremae.
 126.30
 ficus uiridis humectat, & alium mouet,
 & calfacit. ibid.
 ficus et uuae passae, æstuosae sunt, sed alium
 mouent. ibid.
 ficus pinguedo interna. 157.34
 ficus etsi postrema mensa sumantur, post
 strema

Index.

stremo tamen omnium euomuntur.
 234.22
 figuli. ibid.
 figurae magis alleuantes. 392
 figurae spongiformes & molles (ut lien,
 pulmo & mamma) humidis admodum
 partibus, humorem ad se trahunt, au-
 genturque. 14.39
 figurae iustae in omnibus artibus seruandae.
 530.13
 figurae cauae & expansae, item cauae & in-
 arctum ex amplitudine coactae, ad hu-
 miditatem ex reliquo corpore attri-
 bendam maxime sunt idoneae. 14.34
 figurae cucurbitales intra hominem (ut
 sunt uesticae, caput, & uterum in mulie-
 ribus) humeres manifeste ad se tra-
 hunt, & humiditate semper sunt ple-
 nae. 14.39
 figurarum deligationis summa. 507.12
 figurarum tam intra quam extra corpus,
 in sanis ac ægris, quod ad affectiones
 pertinet differentiae. 15.41
 filia quaedam in albis, alia in rubris mensi-
 bus prognata. 374.12
 finium, atque alias humectat, densius com-
 pressa, a seipsis concalescunt. 43.26
 circa fines & principia, omnia sunt de-
 biliora: circa uigores uerò, fortiora.
 442
 fines in meraciora desinentes, putrefactio-
 nem significant, uelut in Dexippo.
 354
 fissurarum ossium species omnigenae.
 499.7
 fissurae ex contusione deprehensu diffici-
 les. 501.17
 fistulae difficillime sunt, quae in cartilagi-
 nosis & excarnibus locis sunt, & ca-
 uae sunt, & procedunt ac sanie manant
 semper, & caruncula in osculo ipsis in-
 est. Curatu autem faciliores sunt, quae
 in mollibus & carnosiss, & non neruo-
 sis existunt. 492.3
 cui fistula resingebatur, tussiculae perma-
 nere impediebant. 398
 fistularum generatio. 560.1
 fistulae primum crescentes, sunt rescan-
 dae. 161.1
 flatus circa uesticam medicamentis uri-
 nam cientibus expurgare oportet.
 141.14
 quum flatu graueloletes prodierint, glan-
 dula subadititia, aut infuso per chyste-
 rem utendum erit, &c. 427.41
 flatus quomodo circa hepar contingentes,
 eius loci dolorem, suppuraciones ac tu-
 bercula excitent. 15.41
 flatus in uentre per follem immisio in
 uoluulis. 195.15
 flatum sine strepitu ac crepitu prodire,
 optimum est. Melius autem est & cum
 strepitu exire, quam istis reuolui: &
 qui sic progressus est flatus, aut dolere
 quid hominem significat, aut delirare,
 nisi homo ita sua sponte flatum emit-
 tit. 454.10.491.3
 ex Flatibus plurimae uteri affectiones sunt.
 409.34
 flatuosi multum non sunt morbo regio la-
 borantes. 448.72
 flatum in febribus inflata aluo non erum-
 pere, malum. 477.1
 flatuositatis causa est in his, qui scapulas ala-
 rum modo eminentes habent: sunt enim
 flatuosi. 392
 flauae bilis à muliere mictio. 323.64
 floccos de uestibus euellere, in febribus
 acutis, aut peripneumonijs, aut in phre-
 nitide, aut capitis dolore, lethale est.
 453.4
 flos rosarum in uteris ulceratis. 264.61
 fluida facere oportet corpora, cum quis-
 pian ea purgare uolet. 441.9
 flumina non solito more fluentia per som-
 num uidere, sanguinis circuitum signifi-
 ficat. 140.14
 fluxio calida ac nitrosa, æstiuo uel autum-
 nali tempore. 427.39
 fluxio in medullam, tabis occultae genera-
 tio. 81.18
 fluxio in oculos lenta cum pruritu. 82.22
 fluxio è naribus larga crassa, caput dolen-
 tibus ex posteriore parte ossa rupta ha-
 bentibus, mala. 481.2
 fluxionis in uertebrae & carnes nota.
 82.18
 fluxioni à capite fluenti uomitus conducit.
 87.47
 fluxionem flatuosam pharmaco illito si-
 fito. 359
 à Fluxione infestata, ad nares aut os flu-
 xionem transire, bonum. 162.14
 de Fluxione per gulam in uentrem, eiusque
 curatione. 84.32
 in Fluxionibus ad coxam, uenas retro au-
 ressecato. 394
 quomodo ex Fluxione retro ad uertebrae
 & spinam medullam, hydrops contingat,
 eiusque curatio. 85.33
 de Fluxione in aures. 82.20
 de Fluxione capitis in thoracem biliosa.
 83.24
 fluxiones sanguinis è naribus, septima die
 aut nona, aut decimaquarta, plerumque
 febres solunt. 480.1
 fluxiones capitis septem. 81.18
 quibus Fluxiones in oculis tenues ac diu-
 turnae, si maturae in nares processerint,
 profunt. 410.37
 fluxiones etiam contingunt ualde plenis
 carnibus. 81.15
 fluxiones ex feruido ulcere dolorose in-
 gestantibus uterum, malum. Hemor-
 rhois his, pessimum. 493.3
 fluxiones propter frigus frequenter in tho-
 racem fiunt. 81.18
 fluxiones, ad loca uicina deriuandae.
 85.33.
 fluxiones ex naribus large per uim sup-
 pressae, quandoque conuulsionem prouo-
 cant: uena sectio soluit. 486.3
 fluxiones aliquando fiunt partibus infer-
 nis siccis, supernis uerò humidis.
 81.17
 fluxiones ad gingiuae & dentes, in habi-
 tibus tabescentibus, cum febre compa-
 rentes, mala sunt. 490.3
 fluxionum capitis in spinam nota. 84.29
 fluxionum in fauces ratio. 13.32
 de Fluxionum tribus causis. 81.15
 ex Fluxionibus intra corpus abeuntibus
 abscessus, ex abscessibus morbi.
 69.8
 fluxionibus à capite ueratrum expedit.
 431.56
 ex Fluxionibus, coxendicum & articulo-
 rum affectiones. 82.20
 in alui Fluxionibus, mutationes egestio-
 num profunt, si non ad prauas muten-
 tur. 441.
 fluxus sanguinolentus, aut albus. 325.77
 de Fluxus ex partu curatione. 262.52
 fluxibus inchoantibus, praedicendum.
 303.2
 de Fluxus in uteris, signis, causis, & cura-
 tione. 304.5
 fluxus mulierum, albus, fuluus, & ruber,
 quibus magis, & unde fiat. 303.1
 fluxus ruber qualiter fluat, quas & quan-
 do potissimum inuadat. 304.6
 fluxus alius, uelut ex onco crudo inter sub-
 albidum, & eius curatio. 307.12
 fluxus albi alterius curatio. 306.10
 fluxus ex partu, & cibi in uentre non ma-
 nentes. 283.61
 fluxus mulieribus pauciores quidem, sed
 falsi & biliosi, qui internas & exter-
 nas partes ulcerant. 289.80
 fluxus fuluus, & albus. 305.8
 fluxus muliebris nimius, quomodo sisten-
 dus. 90.63
 fluxus multus sanguinolentus, citra do-
 lorem ante puerum prodeuntem.
 58.7
 quomodo Fluxus per flatum generentur,
 & quomodo flatus sanguinis rupturam
 circa pedus author & causam exi-
 sit. 106.15
 si Fluxus à capite, ad puerperij purgatio-
 nem uertatur, & multum concitetur,
 melius habebit: Si uerò plus moderato,
 curam adhibeto. 211.51
 de Flu

In Hippocratem

de Fluxus in sanguinem pituita, si multus fuerit ac crassus, statim occidit: Si uero paucior, in praesens non occidit. 156. 15. 16
 fluxus mucosi, à carne & ossa ad oculos, curatio. 83. 22
 fluxus ruptura spontanea. 107. 17
 fluxus ruptura sine spiritu circa pectus. ibidem.
 fluxus in uentrem prodeuntis curatio. 281. 51
 fluxus non succedentis signa. 286. 74
 si Fluxus mulieri à capite in uentrem uertatur, facilius utique exitus puero continget. 281. 51
 fluxus muliebris. 264. 63
 de Fluxus albi signis, causis, & curatione. 253. 15
 fluxus mucosi ad oculos notæ. 83. 22
 fluxus pituitæ ad dexteram magis defluunt, quam ad sinistras, quia uenas sunt cauiiores & plures quam in sinistris. 156. 16
 fluxus ex puris sputo, malum. 449. 9
 ad Fluxum, & omnes morbos qui ab utero procedunt, tandem procedat, extractio. 324. 70
 ad Fluxum & dolorem uterorum. 257. 31
 quæ circa Fluxum curationem consideranda. 304. 4
 ad Fluxum muliebrem. 264. 61
 ad Fluxum rescandendum. 325. 76
 ad Fluxum & dolorem. 324. 71
 in Fluxu rubro spiradi difficultas. 304. 3
 ex Fluxu, alui profluuium. 451. 78
 in Fluxu mucoso, capitis secandi ratio. 83. 23
 in Fluxu muliebri conuulsio, & animi deliquium si accedat, malum. 447. 56
 à Fluxu uteri sedato, tumor. 304. 6
 à Fluxu bilioso non purgata, nec ullis signis apparentibus. 274. 21
 fecunditatis experimentum. 295. 105
 fecunda quæ sint, quæ uero non, uide 447. 62
 foemella cur posteriori formetur & coarctetur. 40. 14
 foemella ab aqua magis, & à frigidis ac humidis & mollibus augetur, tum citius tum potius, itemque studijs ac exercitijs. 115. 19
 foemellæ citius quam filij pubescunt, sapiunt, ac senescunt, propter corporum imbecillitatem & uictus rationem. 112. 9
 foemellam ut generes, diæta ad aquam uergente utendum est; masculum uero, exercitijs ac uictu ad ignem tendente uterque tum mas, tum femina utatur. 115. 20
 femina multo minus coitu, & breuiore etiam tempore quam uir delectatur.

301. 129
 ad Fætum immobilem corruptendum. 296. 110
 fætum corruptum quæ signa comitentur. 277. 36
 fætum mensuratum, aut bimestrem, corruptentis curatio. 284. 65
 fætum debilem significat, lac ex mamma fluens. Si uero solida fuerint mammae, saniores fætum significat. 447. 52
 fætum expellentia. 255. 26.
 265. 66. 295. 106
 folia ex arboribus decidua uidere, ab humidis & frigidis corpus lædi significat. 140. 14
 follis, & manuum ad rythmum motus, micationi per summas manus similia faciunt. 129. 43
 fomentum ad uteri conceptionem. 60. 15
 fomentum aliud fortius ex bitumine. 328. 88
 fomentum ex myrrha & æris flore ad nares. 177. 31
 fomentum oculorum dolores soluit. 448. 31
 fomentum purgationibus semper premitendum. 275. 25
 fomentum ex suffimentis. 312. 28
 fomenti uterorum modus. 311. 25
 fomenta humida. 259. 38
 fomenta humida ante pharmaca in hydrope. 237. 30
 fomenta in pleuritide humida & sicca quæ. 400. 20
 fomenta ad uteros purgandos. 327. 86
 fomenta ad fluxus. 324. 71
 fomenta calida foris adhibita dolorem mitigant: rarsa facta enim corpore à calore, fomentum spiritus inde exhalat, ut quies inde aliqua & mitigatio dolorum contingat. 106. 14
 fomenta clauicularum dolores soluentia. 420. 12
 fomenta sicca. 260. 39
 fontes & putei commoti per fonnium conspecti, status circa uescam significant. 141. 14
 fontes ac marine aquæ, cur hyeme auidiores & calidiores. 43. 28
 quomodo fontes quatuor, sanguis, bilis, pituita, & aqua, item uentriculus, quum pleni fuerint, semper corpori distribuunt; uacui uero, uice uersa trahunt ab ipso. 203. 13
 non fontes illos quatuor tantum, sed etiam totum corpus de uentriculo trahere. ibidem.
 formæ & mores hominum, regionis naturæ plerumque comparat. 103. 57
 formas hominum multiplices, regiones item agrestes ac inæquales faciunt, temporum

Index.

porum magnæ ac frequentissimæ mutationes. 98. 34
 uelut Formicæ de capite in spinam descendere uideri. 184. 56
 ex Fortissimo in igne, & tenuissimo in aqua, calidi & siccissimi temperamenti constitutio. 117. 26
 Fortibus natura, fortibus pharmacis utendum est: debilibus uero pharmacis, non fortibus. 89. 55
 fortuna ex medicina aut alia quapiam arte non est pellenda. 89. 58
 Fortuna sui iuris est, scientia uero imperata facere cogitur. 89. 57
 fortunam in curandis morbis citra artem nihil posse. 3. 5
 Fracturæ cum ulceribus. 56. 34
 Fracturarum, cum sine ulceribus, curationes. 720. 33
 Fricatio & lucta externis corporis partibus magis laborem exhibent: calidæ autem carnem & corroborant, ac augeri faciunt. 129. 42
 Fricatio ex oleo, & aqua mollit, & non uehementer exalferi sinit. 129. 44
 quæ Frigefaciunt ea quæ in uentre sunt, frigida item & humida aluum subducunt. 89. 57
 Frigida doloris exortibus, ualde rubicundis, &c. conuenit. 147. 13
 Frigida quando calorem reuocet, 446. 20
 Frigida dentibus & neruis inimica. 145. 4
 Frigida conuulsiones, antrorsum ac retrorsum distentiones, nigrores, ac rigores febriles inducit. 446. 17
 frigida tumoribus in articulis, doloribus sine ulcere, podagricis, & conuulsis prodest. 147. 11
 Frigida uelut nix, glacies, pectori inimica sunt, tussis mouent, & sanguinis eruptiones, ac defluxiones inducunt. 446. 24
 Frigida inimica ossibus, dentibus, neruis, cerebro, spinali medulle: calida uero, grata. 446. 18
 in his Frigida uti oportet unde sanguis erumpit, aut erupturus est: non super ipsas partes, sed circa ipsas unde fluit. Et quæcumque inflammationes, aut flammæ ardores, ad ruborem & subcruentum colorem, ex nouo sanguine tendunt, ad eas ipsas: nam ueteres nigrefacit: & ad sacrum ignem non exulceratum, nam exulceratum ledit. 446. 23
 Frigida podici & utero non ualde commoda, neque sanguinem in frigore minuentibus. 147. 13
 Frigida usus in uentris dolore. 384. 18

Frigiditas partium posteriorum, conuulsoria est. 477. 1
 quæ præ Frigore aut moriuntur, aut uelocitatur, ijs partibus conuulsio calida. 147. 14
 Frigiditas extremarum partium in morbis acutis, malum. 449. 1
 Frigiditas extremarum partium, ex dolore forti partium circa uentrem, malum 449. 26
 ubi in corpore Frigiditas, aut caliditas, isibic morbus est. 445. 39
 his quæ à Frigiditate moriuntur, aut ulcerantur, confert calida. 446. 22
 Frigidior, in frigido tempore ac regione calidior erit. 394
 frigiditatem temperatum à calido, & contra. 12. 28
 Frigidum & auxiliatur, & occidit quæcumque ex calido sunt. 394
 Frigidum ualde, uenas rumpit, & tussim mouet, uelut nix et glacies: & constringit uelut sunt emittitæ oblongæ & rotundæ. 392
 Frigida ulceribus mordax. 446. 20
 Frontis in capitis dolore secandi ratio. 176. 25
 Frontis contractio in morbis acutis, phrenitidis signum est. 482. 2
 in Frontis ulceribus quatenus cataplasmatibus utendum. 501. 18
 Frontis denudatio. 388. 35. 405. 19
 Frontis prurigo. 380. 4
 Frontis dolores, difficiles sunt. 462. 15
 484. 2
 Fronte percussus supra oculum dextrum. 381. 8
 Fructus à suis plantis, quæ alimentum à terra trahunt, nutriuntur. Sole uero quod humidissimum in ipsis est ad se trahente, coquantur & solidi redduntur. 42. 23
 de Fructibus qui ab arboribus colliguntur. 126. 28
 Frumentum & uinum quibus inter se differentia. 224. 50
 fulcimenta quibus partibus adhibenda. 508. 13
 Fuligo de furno ad fætum mortuum expellendum. 301. 129
 quicumque Fului, simi, oculis magnis, bonique quæque Fului naso acuto, oculis paruis, mali. ibid.
 Fullones. 114. 13
 Funiculus lucernarius in uteris ascendentibus ac suffocantibus. 264. 62
 Funambulationes attenuant. 132. 3
 Furfures in urina pura, uesciæ scabiose sunt signa. 29. 26
 Furfures ordeï 263. 55
 Furfurum decoctum in clystere, renibus

affectis. 409. 33
 furfuracea quedam simul cum urina crassa prodeuntia, uesciam scabiæ affectam significant. 446. 77
 Furfurum succus coctus, leuis per aluum scedit. 123. 11
 in Furiosis conuulsio accedens, dissipatio nem facit. 401. 3
 Furiosa sunt, ex uomitibus, anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginosam habentes. 493. 4
 Furiosum ac lethale est, dentes collidere, aut fridere, quibus non familiare id est 483. 2
 Furores etiam autumnis fiunt. 443. 22
 Furores uere fiunt. 443. 20
 Furunculorum species, forma ac generatio, & curatio. 146. 11

G

Galeancones. 544. 60
 Galeancones ex natiuitate & casu. 530. 14
 Ganglia. 537. 36
 Gargarismus in angina. 178. 32
 Gemellorum partium significant tumores difficiles, circa intestinum tenue. 493. 3
 Gemelli inter se similes fiunt ob locorum in quibus auferuntur equalitatem, & quod simul secreti sunt. 116. 23
 post Gemellarum partium, & modicam purgationem, febris horrida, acuta. 370
 ex Gemellorum abortu, uentris dolor, non anno. 413. 48
 Gemelli una die atque ex una secunda aueruntur. 58. 7
 Gemelli masculi nascuntur, cum masculinum semen ab utrisque secretis fuerit: quum uero femininum ab utrisque, foemelle fiunt. 116. 23
 Gemini nascuntur, si uterisimiliter in utraque partem iuxta osculum dispositi à natura fuerint & similiter hauerint, & à purgatione siccantur. 46. 44. 116. 23
 Genæ tenuis particula dissecta neque auertitur, neque coalescit. 163. 17. 448. 19
 Generationes hominum differentes tres. 116. 22
 Generatio corruptio, auctio diminutio, commissio secretio, idem putantur. 112. 6
 Generationem, neque ab uno, neque genere differentibus fieri. 25. 3
 Genitura non omnis fortis est. 46. 45
 quibus Genitura & nares, natura humidiores.

In Hippocratem

diore, hi morbosus sani sunt. Quibus uero uice uersa salubrius. 448.2
 Genitura uiri, graeolens à muliere red- dita. 276.31
 Genitura humido in corpore calfacto ac diffuso, sumpescit. 33.2
 à Genitura crassa intus retenta Mola in utero. 32.2.62
 Genitura in tabe dorsali, si quis urinam reddat, aut malum deiciat, prodit. 184.56
 Genitulum putredines astate fiunt. 443.21
 Genitura uiri in uterum illapsa, caliditate & uoluptatem mulieris extinguit. 34.6
 Genitura à matre sanguine in uterum descendente, augetur. 38.4
 Genitura postera aut tertia die mulieri excidens. 274.23
 Genitura in utero coaceruata, & calfacta (utpote in calido existens) spiritum habet. 37.1
 Genitura in brutis femineae, ac masculae ratio eodè modo habet, quo in homine. 35.8
 Genitura à coitu statim diffuens. 276.29
 Genitura transitum in pueris impediunt uenae tenues & repletae existentes. 34.3
 Genitura spiratio modica sanguinem modicum, amplior copiosior, & uberior in utero trahit. 38.6
 Genitura sex dierum foras prolapsa forma, oculo crudo, externa circumcirca testis adempta, persimilis. 38.4
 Genitura ex corpore ad pudendum uiae. 33.1
 genitura mulieri à coitu statim excidentis causa. 274.23
 Genitura in utero concepta, nota. 59.11
 Genitura, in mammis, pectoris & uocis communio. 353
 genituram uiri, ab omni humido quod in corpore existit, prouenire. 33.1
 genituram quo pacto mulier retinere possit. 275.26
 genituram inflatam pelliculam acquirere, panis, dum torretur, exemplo colligitur. 38.3
 Genituram mulier aliquando in ipsum uterum, aliquando foras, si uterum magis quam par est hiarit, emittit. 34.6
 genituram non tantum à calido, sed etiam à matre spirante spiritum habere, eodem que frui. 38.3
 Genituram ad decem, aut duodecim dies retinentes, uirum nec adeant. 276.27.28
 genituram non suscipiens, mensibus secundum naturam scientibus. 263.58
 277.35
 Genituram continens, nec praegnans tamen. 339.24
 genituram in typho per somnum aut interdum effundentes. 243.48
 genituram ab omnibus corporis partibus excerni. 34.5
 Genituram non continentium cura. 332.3
 Genituram pellicula ambiens ac complectens, tota ex umbilico tenditur. 38.4
 de Genibus quae plurimum legibus & consuetudinibus inter se differunt, ac primum de microcephalis. 99.35
 Genu propter expeditam ac facilem naturam mitius est, quam cubiti gibbus. 334.93
 ad Genu dextrum tumor ab exercitijs & mellis usu. 407.26
 Genu flexio deligationibus in femore ac tibia turbationem inducit. 517.26
 ad Genua dolor, partium supernarum dolorem soluit. 361
 genuum ac coxendicum dolor, septima, aut nona, aut decima quarta die febrem soluit. 480.1
 genuum dolor, malus. 477.1
 in Genibus dolor erit, si mammae ex gracilibus rursus durae fiant. 447
 genuum grauitas, lumborum dolor, & tormen, si fiat non febrienti, deorsum medicamento purgante opus habere significat. 444.20
 geometriae cognitio medico necessaria. 479.35
 germinandi diuersitas, in ijs quae ex semine, & ex plantarijs proueniunt. 42.25
 gibbositas in spina ex phrenitide. 385.22
 410.37
 gibbositas prope ceruicem. 518.39
 gibbositas aucto iam corpore. 538.38
 gibbi coactiones uariae. 540.47
 gibbositates ex castibus. 540.45
 gibbosis plerumque pulmonis tubercula. 537.37
 gibbositates supra septum transversum. 537.38
 Gibbositates infra septum transversum. ibid.
 quicunque Gibbosi ex anhelatione aut tussi fiunt, ante pubertatem pereunt. 449.46
 gibbositates iuxta uerticulum non facile pelluntur. 537.43
 à Gibbo, interdum spirandi difficultas. 537.37
 ginguae dolor. 410.35
 Ginguae in lienis morbo male olentes. 239.36

Ginguae à dentibus discedentes in lienis morbo. ibid.
 Ginguae uitiat, his sunt quibus splenes magni. 475.39
 Ginguae dolor ac tumor. 386.27
 ginguarum pruritus pueris ad dentitionem accedentibus, fiunt. 443.25
 de Ginguis sanguis defluens, ex aluis liquet, lethale est. 497.4
 de Ginguis sanguis, ex aluo liquida, perniciosus. 483.2
 in Ginguis denigratis, calida conuenit. 147.14
 in Ginguis abscessus. Vide, Abscessus.
 ad Gingiuas & dentes comparantes fluxiones in habitibus tabescentibus, cum febre, mala sunt. 490.3
 circa Gingiuas abscessum factum denis corruptio soluit. 443.3
 glans Aegyptia. 257.14
 glans uirilis membri frigidior est, quam quis putarit. 146.7
 glandes subdititiae ad menses quomodo formantur. 299.121
 glandula subdititia. 310.22
 glandulae subdititiae fortes, ad uteros formandi modus. 90.62
 glandulae quando, & à quibus fluxionibus infestentur, & à quibus non. 69.6
 glandulae album fluxum purgantes. 61.22
 glandulae renum etiam maiores, quam alij partibus. 63.3
 glandulae pectoris mammae dicuntur, & quibusdam lac faciunt, quibusdam non. 70.10
 glandulae pectoris in uiris ob locorum angustiam & corporis densitatem, & magna non sent. 60.11
 glandulae non ualde per se, sed cum reliquo corpore aegrotant. 68.1
 glandulae fluxionibus maxime sunt obnoxiae, quod humiditas ex toto corpore in illas confluit. ibid.
 glandulae ex reliqua corporis redundantia nutriuntur. 68.2
 glandulae corporis humiditatem suscipiunt. ibid.
 glandulae inguinum. 68.2
 glandulae sub alis. 529.12
 glandulae sub utraque aurium parte. 68.2
 Glandulae intestinorum, maiores. 68.3
 glandulae utrinque sub alis. 68.2
 glandulae intestinorum, cur depiles. 68.3
 glandulae intestinorum unde. 69.6
 glandulae sunt spongiosae, rari, pingues, friabiles, & uenas multas habent, &c. 68.1

glans

Index.

Glandulae, & pili, eadem utilitate participant. 68.2
 quae partes Glandulas, & pilos, & quae glandulas tantum habeant. ibid.
 Glandularum tumores quomodo ab ulceribus generentur. ibid.
 ex Glandularum tumoribus febres omnes male fiunt. 445.55
 de tota Glandularum colli natura. 69.5
 in Glandularum tumoribus febres, malitiae exceptis diarijs. 537
 glandularum in corpore situs. 68.2
 de Glandularum natura & substantia. 68.1
 de duplici Glandularum genere ac usu. 68.2
 de Glandulis in pectore. 70.11
 in Glandulis oleosus humor. 68.1
 glaucines senibus fiunt. 444.31
 graecilitatem corporis quo studio conseruare oportet, uitantes hyemem. 444.6
 graeciles secundum naturam minus cito moriuntur, quam crassi admodum. 442.44
 Grammatica quid. 115.16
 graue quiddam in pectore incumbens, pulmonem ad latus prolapsum significat. 187.64
 grauedo ex frigiditate. 13.31
 Graueolentia circa spiritum unde fiat. 206.28
 graueolentia in pudendis, & columella. 263.57
 ad Grauedinem. 330.5
 grauedines post aetatem siccam & borealem. 97.28
 grauedines uere fiunt. 443.20
 grauedines & raucedines, ualde senibus non concoquuntur. 442.40
 grauedines ad hyemem fiunt, si aestas sicca & Aquilonaris fiat: Autumnus autem pluuosus & Australis. 443.17
 443.23
 Grauedines quando perfecte fiunt. 474.35
 grauedines quos morbos soluant. ibid.
 grauedines naturis siccoribus fiunt, si autumnus aquilonaris & pluuiarum exors fuerit. 443.14
 grauedines & sternutationes in omnibus circa pulmonem morbis, & antecessisse & succedere, malum est. 455.13 & 488
 grauia omnia, natura deorsum feruntur. 107.20
 graecorum & Barbarorum in Asia qui fortes & bellicosi credantur. 100.41

cum Grauitate capitis dolor soporosus, conuulsorium quiddam significat. 481.4
 gula siue stomachus, uelut infundibulum, potum, & quaecunq; uolumus, excipit. 66.1
 gulae structura & positio. 65.2
 gurguliones periculosi sunt ut & rescentur & scarificentur, quando rubicundifuerint, & magni. Nam inflammationes ad hos succedunt, & sanguinis eruptiones, &c. 453.24
 guttur & gula. 580.38
 in Gutture dolore, aquam calidam super caput fundito, si non frigus fuerit. Sin minus, farinam quam calidissimam dato & uinum mcracum. 360
 gutture praesecto uox non audit, quod spiritus (cuius opus est uocem edere) in corpus atrahi nequit. 51.19
 sub Gutture tumor cum febre multa in angina. 405.17
 gymnasticae medicina est contraria: gymnastica enim permutatione opus non habet, sed medicina. 87.46

H

Habitiores sunt pueri, qui plus minungunt quam egerunt. 64.2
 habitudinem bonam ad summum profectam, non tarde soluere conseruat, quo corpus rursus renutritionis principium sumat. 440.3
 habitus hominis bonus qui dicatur. pag. 23.9
 habitus bonus quomodo ex usu accedat. 205.24
 haemorrhoides, uelut similis est atrae bilis. 394
 haemorrhoides si syderatis accedant, utile est. Si uero frigiditates, & torpores, malum. 491.3
 haemorrhoides fortes ac diuturnae. 382.10
 si Haemorrhoides, cum phrenitide occurrat, atrabiliaris oboriuntur, bonum est. 437.10
 haemorrhoides atrabiliaris & phrenitidis accedentes, bonum. 448.11
 haemorrhoides quibusdam ex mensibus suppresis fiunt. 492.3
 haemorrhoides etatem constantem agentibus accidunt. 444.30
 haemorrhoides uiris in meridionalibus ciuitatibus frequentes. 93.4
 haemorrhoides hyeme per duos annos. 374.13
 in Haemorrhoidae alius turbata. 382.10
 ex Haemorrhoidae parum apparente, uertigines oborta, paruum ac medicam

siderationem significant: soluit uenae fistio, & quicquid hoc modo apparuerit, mali aliquid significat. 486
 haemorrhoidarum curatio. 420.67
 haemorrhoidum alius curationis modus. 564.5
 haemorrhoidum fluxionis futurae signa sunt, oris uentriculi dolores lumbis dolentibus accedentes. 463.18
 haemorrhoidas quum haberet Alcippus, à curatione prohibebatur: curatus insaniuit, febre acuta succedente cessauit. 378.30
 haemorrhoides infans superuenientes, insaniam soluunt. 448.12
 haemorrhoidas sananti diuturnas, si non una seruata fuerit, periculum est hydroponem aut tabem accedere. 449.12
 eos qui haemorrhoidas habent, si quis hunc eme multo potu uti uiderit, & bono colore praeditos, de his praedicere licet, quod ad uer multa spes sit sanguinis eruptionis, ut & decolores, & aquatici sub aetate fiunt. 466.3
 haemorrhoidum generatio, curatio, & cognitio. 563.1.2
 in Haemorrhoidibus sanguis non fluit, ablata extuberantia. 564.4
 in Haemorrhoidibus, cancer. 382.10
 in Haemorrhoidibus extuberantia penitus intus delitescens. ibid.
 haemorrhoidarum per glandulas curatio. 564.6
 quae post Haemorrhoidarum uisionem curatione adhibetur. 563.2
 haemorrhoidum bonum. 393
 hederæ albae folia astringunt. 146.10
 hepar testudinis marinae adhuc uiuentis, in pessa. 294.101
 hepar pueris cor dicitur. 202.8
 hepar iaculo percussus. 385.24.405.18
 Hepar ouillum aut caprinum in parentibus ab inflatione laborantibus. 263.59
 hepar uenarum radicatio. 143.7
 Hepar tauri ad faciem ornandam. 323.67
 hepatis structura, forma, & positio. 65.2
 hepar dolet homo, & de uentre copiosior fit, si derepente multa bilis fiat. 202.8
 hepar his dolorosum est, quibus in morbis acutis biliosis, ualde albae, sumpose circumbiliose egestionis, & urine ciuiumodi. 461.6
 iuxta Hepar ad inum uentrem tumor tuberculofus, aluo multo tempore liquefacta. 408.30
 quibus Hepar aqua repletum, ad omentum eruperit, his uenter aqua impletur, & moriuntur. 450.55
 hepar

In Hippocratem

Hepar durum fieri morbo regio laborantibus, malum est. 449.42
Quicumque Hepar suppuratum uruntur, siquidem pus purum fluat & album, superstites euadunt (in tunica enim pus his inest.) Si uero uelut amurea fluat, pereunt. 450.45
Hepar dolentes, os uentriculi dolentes, soporosi, rigorem habentes, & aluum turbatum, cibum auersantes, multum exudantes, purulenta per aluum egerunt. 490.3
hepar de repente circumcirca dolentibus, febris accedens dolorem soluit. *ibid.*
 & 450.32
quibus Hepar ustis uelut amurea prodit, lethale est. 490.3
hepar & uena caua. 590.38
cui Hepatis apex complicatus erat, huic concussio, de repente dolor sedatus est. 398
hepatis alimentum. 587.5
hepatis extremitates quinque. 71.6
quibus Hepatis dolor, si sanguine per aluum egesto seruantur, non autem egesto moriuntur. 485.2
hepatis, ab aqua inter catem laborantis per fungos usio. 236.28
de Hepatis uenis earumque distributione. 74.14
hepatis eleuatio, splenico modo. 355
ex Hepatis inflammatione singultus, malum. 449.17
ab Hepate quaedam aquae inter cutem incipiunt. 454.8
quibuscumque ab Hepate aquae inter cutem oriuntur, his tussis tussidique promptitudo accedit, & nihil memorabile expiunt, &c. *ibid.*
hepate uulneratus moritur. 161.3
hepatici unde. 354
de morbo Hepatico ab atra bile. 237.31
in Hepatico morbo, bilis pallida uomitus. 238.33
hepaticorum usionis per fusos buxeos descriptio. 238.34
in Hepatico colliquatio cum raucedine, malum tum aliis, tum si aliquantum tussiat. 490.3
hepaticorum usionis, per fusos buxeos, ratio. 238.33
quibus Hepaticis multum est sputum cruentum, siue subputridum, siue biliosum meracum, statim perniciosum est. 489.3
hepatidis uene distributio. 358
herbae lacustres quales. 572.18
herbae montanae cur aquosis praestantiores. 472.18
herbae breuiores, meliores ac solidiores sunt. 528.7

Hierinacei marini triti ad secundas educendae. 296.106
hernia puerorum in occidentalibus ab, &c. 95.12
herpetes minime omnium ulcerum quae de pascendo prosperunt, periculosi sunt, uerum maxime difficulter submoueri possunt. 470.21
herpetes. 470.18
hiatus febris praecedunt: siquidem multus aer coaceruatus cumulatim, superna petens, commouet ac diducit os, cum per hoc facilis ei exitus pateat. 106.12
Hiantem, semper dormire, lethale est. 453.3
hippace, caseus equinus. 208.35
hippeae uxor hydropica, quae etiam per tres annos uere incipiente tussit, amplius autem suppurata est, ad huiusmodi aquosa facta est, ab illis autem pharacis curata, melius habuit. 378.26
Hippocrates, Artaxerxem, tanquam barbarum neglexit. pag.6
quibus Hippocrat. medicinam cognouerit. 567.2
Hippocrates a Crisamide Rege nonus, ab Aesculapio decimus octauus, a Ioue uigessimus. *ibid.*
Hippocrates ab utroque semine a dijs ortum habuit. *ibid.*
Hippocrates aequales cum dijs honores, & donaria consequutus est. *ibid.*
Cur Hippocrates post tot de dieta scriptores suos commentarios adiderit. 110.1
Hippocrat. pestem Graeciae imminentem, praewidit. pag.6
Hippocrates quos honores apud suos et ex ieros sit consequutus. pag.3.7
hippo. Democriti, insanire crediti, gratia Aderam uocatus. 568.7
Hippocrates Cnidiorum bibliotheca combusta criminis falso accusatur. pag.6
hippocrates ob innumera sua in Graecos benemerita, magnis sacris publice ab Atheniensibus fuit initiatus. 581.41
Hippocrates patriam a belli periculo liberauit. pag.6
Hippocrates pecuniae contemptor. 568.3
Hippocratis praedictiones quales, quantumque a prioribus illis, quae difficiles non sunt, si quis diligentiam ac studium circa istas adhibeat, differant. 466.2
de Hippocratis scriptis diuersae opiniones. pag.7
Hippocratis patria, genealogia, & praecipua res. pag.6
Hippocratis de Atheniensibus praesagium. 581.42

Hippocratis oratio ad aram confitentis. 581.42
Hippocratis de Medicorum suae tempestatis praedictionibus, iudicium. 468.10
hippocratis mors, sepultura & imago. pag.3.4
hippocratis de Democrito somnium. 571.15.16
Hippocratis peregrinationum & patriae deserendae uariae causae. pag.3
hippocratis sententia de humeri articulo, contra caeteros Medicos. 626.1
hippocratis in docendo dexteritas. pag.4
hippocratis genus & familia. 567.2
hippocrati sapientiae, quam auri potior fuit ratio. 163.3
hirsuta alioqui secunda, ex suppressis mensibus. 393
hirsuti sunt quibuscumque caluis uarices accedunt. 449.34
hircine incipiens, uter testis extra appaeruerit, si quidem dexter: masculinum, si uero sinister: faciemellam portendit. 394
holocoentidis radix qualis. 295.106
homo ex quatuordecim quibusdam consistit. 587.5
homo optime dispositus est, quando concoquit, & in quiete est. 13.35
Homo ex naturitate morbus est. 576.17
homo in tertium annorum septenarium augetur usque ad quartum & quintum septenarium. 501.4
hominem unum quiddam ut sanguinem, pituitam, bilem, esse non posse. 25.2
homo cur medicis & philosophis quibusdam idem esse putetur. 26.9
homo primis diebus sui respectu calidissimus, ultimis uero frigidissimus. 29.2.4
homo maxime sanus est, ubi humores temperamentum inter se moderatum habuerint: Aegrotus, ubi contra fit. 26.6
de Hominis natura falsas esse philosophorum opiniones. 25.1
hominis animas ignis & aquae temperamentum habens, non similiter in omnibus augetur: sed in iuuenum corporibus, celerius, in senum uero tardius. 115.17
hominis natura ad caeterorum animantium naturam collata. 576.26
hominem non ex uno aliquo elementorum, sed ex quatuor inuicem permixtis consistere. 25.1
hominem unum quiddam statuens, in quo fallantur. 25.3
de Homine quatenus Sophistae ac Medici aliquid cognouerint. 13.36
hominum omnem naturam, & ex terra nascentium esse similem. 42.21

Hominum erga medicos maleuolentia. 578.30
Hominum ad plangam meridionalem corporum constituto qualis. 93.3.4.5
Homines regionum naturas referunt. 98.34
cur Homines diebus imparibus moriantur. 206.29.29
Homini semem consimilia lini semini facit. 123.14
Horror ex potationibus. 387.32
Horror & spirandi difficultas in doloribus signa tabis sunt. 477.1
Horror ex sudore, non bonum. 449.4
Horror ex potationibus, ad noctem febris: postridie, uomitus biliosus. 412.46
horroris inconstans indicia sunt, in tertianis cum horrore uelut nubeculae nigrae. 495.4
Horrorem, uinum aequali mensura aquae ammixtum potum soluit. 450.56
horrorem habentibus, laetitudine affectis, capite grauatis, menses erumpunt. 493.3
Horrorem ac rigorem inducunt, progressus ad egerendum paulatim fetes: & quibus larga fit egestio, difficilimum est quartanis incipientibus. 485.2
Horrore affecti, anxij, delaxati, lumbos dolentes, aluos humectas habent. 477.1
horrore affecti, caput dolentes, exudantes, malignum id est. *ibid.*
horrore affecti, multum insuper exudantes, difficili malo implicantur. *ibid.*
horrore affecti frequenter ad suppurationem deueniunt. Sed & febris, tales ad suppurationem perducit. 489.3
Horrores, maiores uel minores, pro flatuum in corpore qualitate & quantitate. 106.11
horrores unde, & cur corpus concutiant. *ibid.*
horrores excitat Aquilo. 442
quibus Horrores a deambulationibus matutinis accedunt, & caput grauatur. 137.28
Horrores ex dorso, frequentes, & cito transientes, aegre tolerari possunt. 477.1
quibus sanis Horrores frequentes sunt, si ex sanguinis fluxu suppuratur. 404.14
qui in Horroribus simul indicatorie exudarunt, postridie uero postquam inhoruerunt, praeter rationem uigilant, eos sanguinem effusuros esse arbitror. 464.21.477.1

de Horrentibus ex gymnasijs, eorumdemque curatione, 137.29
hostes seruare, & amicos mercede sanare, aequale peccatum. 570.9
humana studia, circa res inanes, ac nullius studij dignas, uersari. 574.12
humanae naturae miseria. 576.27
partium Humani corporis discriminatio & auctio simul contingit: licet foetus alij celerius, alij tardius absoluantur. 39.10.483.2
quae citius & magis humectantur, celeritate indicationis significat. Quae uero tardius & minus, tardiores indicationem significant. 418.6
humeri articulus uno modo luxatur. 526.1
humeri frequenter excidentis curatio. 529.11
humeri luxati ustio. *ibid.*
humeri frequenter elapsi repositio facilis, adeo ut quibus id accidit, plerumque sibi ipsi ad reponendum sint sufficientes. 526.2
humeri dolor & grauitas in brachio. 480.27.413.51
humeri, ac mammae cibus & potibus inflantur. 358
humeri attenuati ex aquis lacustribus. 94.10
de Humeri articulo Hippoc. sententia contra alios medicos. 526.1
humeri summi auulso. 530.15
humeri quibus facile aut difficile inflammentur. 628.8
humeri dolor ex abscessu. 410.38
in Humeris dolores, bilis nigrae uomitus faeculentur. 475.40
de Humero. 72.4
Quae in Humeris suppurantur tantillae, musculis cubito praeditis, paruamque ac macilentum brachium habentes faciunt. Soluerit autem ulcusculorum inferne eruptio, si non rotunda & profunda fuerint: talia autem pernicioso etiam alius sunt pueris, &c. 390
in Humeris dolores. 475.40
quomodo Humiditas cerebri, insaniae causa existat. 158.22
Humiditas alimenti uehiculum est. 144.12
humiditas homini fit ab articulis. 528.6
humiditas per prodeumtia, requirit diuinitam siccissimam. 358
humidum calidum esse. 49.10
humiditatum & sanguinis auctio quantitas. 588.11
ad Humiditatem ex reliquo corpore extrahendam, quae figurae magis idonea. 14.39
ex humidissimo in igne, & densissimo in aqua, mixtura, natura humida ac calida constituitur. 117.29

Humidi excrementi, per renes, &c. uescam euacuatio. 587.5
Humor omnis calfactus fit tenuior, omneque cedens fluit. 81.15
Humor in uentre plurimus: tum propter alimenti ingestionem: tum propter concoctionem. 113.11
Humor multus in peripneumonia infra secedens, mortem inducit. 195.17
Humor in sano corpore tertio die, sterucus autem secundo prodit. 207.30
qualia Humor, antea turbationem & in ipsa turbatione, in corpore efficiat. 208.37
humor in partu, una cum puero, uelut oportet non prodians. 281.51
quod multus Humor salubris in corporis perturbatione locum occupans, & uenas implens, non amplius ab ipsis discedat. 208.38
quando Humor affligens priorem (qui salubris erat) consumat: quodque hoc consumptum, mors homini consequatur. 208.37
Humor leuis homini est alimentum. 208.37
humor aquosus in febribus. Vide, Aquosus humor.
quomodo Humor ultra biduum in corpore manens, maius aut minus homini malum de se praebet. 205.22
humoris in usum, seu humorem purum fluxus curatio. 83.23
humoris partem ubi liquatus fuerit, conglobari ac spissari, donec morbum perpererit. 209.40
humori non est facilis uia ad ardua prodire. 107.17
Humorem abducere oportere forti quidem superne, inferne debili. sudor multus calidus aut frigidus semper fluens significat. 450
ex Humore copiosiore foras procedente, quam de cibus aut potibus accessit, incommoda. 205.23
ab Humore copiosiore non expurgato, quomodo morbi fiant. 207.10.31
humor in corpore manente, quid fieri solet. 204.20
humores quandiu in corpore morentur, & quomodo expellantur. 204.18
humores in articulis rescicati condensantur ac confringuntur in coxendicium morbo. 246.56
humores quos singula anni tempora augeant. 587.8
humores quomodo grauitate aut leuitate inter se differant. 208.35. & 37
humores liquati, & ad aluum delati, sterucus conturbant, & tormen in aluo inducunt, nullo magno damno illato: si uero

Index.

In Hippocratem

vero alio firmabuntur, dolorem exci-
tant. 209.40
humores hominem affligentes, quomodo
& cur pauciores fiant. 204.18
humores corporis quatuor. 34.5
humores quatuor locis expurgantur.
204.18
humores in homine quatuor sanitatis &
egritudinis sunt causa. 26.5
humores pro temporum anni differentiis
in homine dominari. 27.15.16
humores diebus imparibus turbantur.
206.28
humores quatuor homini congenitos esse.
26.9
humorum quatuor in corpore, secundum
grauitatem aut leuitatem, differentiis.
208.36
humorum uacuatio per que loca facienda
sit. 441.16
humorum de loco in locum decubitus in
melancholicis affectionibus uere & au-
tumno suspecti. 449.56
humorum in homine potentia, & muta-
tio, medico necessario cognoscenda.
15.42
humorum impetus & ferocitas quod dedu-
cenda. 148.1
humorum qualitas. 386.1
humorum in corpore, loci, & sedes. ibid.
humorum in homine distinctas esse speci-
es, & nomina, ex uisus tactusque in-
ditio. Id item ex medicamentorum pur-
gantium natura, que non nisi familia-
res sibi humores ducunt, ostendit.
26.7.8
humorum in corpore species quatuor mor-
borum omnium causa, nisi qui a uio-
lentia sunt. 200.1
humorum secretio & uacuatio quando
morbos generat. 26.6.7
humorum decubitus ad aliquem locum, in
quibus factos affectus liberat, in his
prius ipse factus, illos impedit. 393
humorum excretiones in uiris & mulie-
ribus, quot locis fiant. 587.6
Humorum inconstantium consideratio.
148.1
humoribus ex anni temporum differentiis
restitendum. 27.17
Hydrops ex pruritu corporis, & cutis
crassitudine, post balnearum calidorum
usum. 380.4
Hydrops siccus contrahitur quibus adsunt
tormina & circa umbilicum labores,
& lumborum dolor, qui neque a me-
dicamento, neque aliter soluitur.
444.11
Hydrops a capitis fluxione ad uertebra
& carnes. 82.18
Hydrops facit erecta ceruicis spirationes.
489.3

Hydrops quomodo ex fluxione retro ad
uertebra, & spinam, contingat.
95.33
Hydrops ex pituita alba accedit. 451.74
Hydrops ex insania, bonum. 449.5
Hydrops ex quartanis. 97.26
de Hydropis generatione & signis, &
quod hic morbus circa solum uentri-
culum sit, siue febris corripuerit, siue
non. 212.52
Hydrops morbi adhuc difficiliore sunt,
si ex alio morbo corpus liquefactum
ad hunc deuenit. ibid.
Hydropis causa & curatio. 218.22
ante Hydropem suppuratus. 414.52
ad Hydropem definit quibus circa tenue
intestinum dolores, &c. 497.4
in Hydropem siccum definit dolor supra
umbilicum & lumborum dolor, si me-
dicamentis non soluantur. 495.3
in Hydropem splenicis morbus degenerat
ijs, quibus pharacorum potiones ni-
hil proficiunt. 218.19
in Hydropem aut a splene, aut hepate, aut
pituita alba, aut dysenteria transitus.
218.22
in Hydropem definiunt bilioli, alio turba-
ta egerente. 490.3
Quibus in Hydropem tumores magni facti,
emarescunt, ac rursus atoluntur,
hi magis conualescunt quam illi, qui
ex sanguine eruptione implentur.
468.12
cui in Hydropem multum sanguinis sursum
ac deorsum eruperit, & febris insuper
accesserit, eum multa aqua repletum
iri, timor est: atque hic hydrops bre-
uissimū temporis est, & ex quo paucissimi
euadunt. ibid.
ex Hydropem moriuntur, si subito hominem
occupauerit morbus: nepe alio morbo
diutissime iam affligente. 213.53
in Hydropem si alius ualde fluida fuerit, ci-
tissime moritur, & sentiens & loquens
213.53
in Hydropem tormina sine febre. 433.64
ab Hydropem detento, ubi aqua in uenis ad
uentrem confluit, solutio fit. 448.14
de Hydropem pulmonis. 187.66
in Hydropem fomenta humida, ante phar-
maca. 257.30
in Hydropem sicco sui significationem pre-
mittente, tormina circa intestinum te-
nue incidentia, mala sunt. 496.3
qui ab Hydropem detinentur, si aquositas
per uentrem ad uescam, aut uentrem
fluat solutio fit. 437.11
Hydropas Leucophlegmatias appellatos
alui profuuium sedat. 491.3
Hydropis plurimi ac letalissimi ab aquis
lacustribus ac palustribus. 95.11

Hydropes et morbi regij, qui a splene sunt
nigriores sunt. 354
Hydropes in testibus pueris ad plagam me-
ridionalem frequentes. 94.7
Hydropes aut intestinorum leuitates sunt,
dysenteria longa in splenicis desinente.
490.3
Hydrops qui ad curationem remisit, recur-
rens desperatus est. ibid.
Hydrops ex morbis acutis dolorosi sunt,
ac pernitiosi: incipiunt autem plerique
a laterum molliitudine, aliqui etiam ab
hepate, &c. ibid.
Hydropum due nature sunt: quorum al-
ter sub carne si fieri aggreditur, ineni-
tabilis est. Qui uero cum inflationibus
fit, multa bona fortuna opus habet, ma-
xime autem arumini, & fomentis, ac
temperantia, &c. 432.62
Hydropicus uoce repente desitutus.
388
Hydropicus ex febre ardente. 404.13
Hydropicus, si timorem in cruribus habes,
tussiat, malum. 360
Hydropici, ut sint superstitioses, quomodo de-
beant esse adfecti. 468.11
Hydropici potio. 433.66
Hydropici qui desperati. 468.12
de Hydropici pueri curatione. 85.38
Hydropici quicumque secantur aut urum-
tur, aqua acerrimam effluente, moriun-
tur. 448.27
Hydropici ramos oculos habent, & calui
sunt. 359
Hydropici medij inter desperatos.
468.12
Hydropico febricenti, urina parua, & tur-
bata, perniciosa est. 490.3
si Hydropicum tussis corripit, si quidem
statim animo linquatur, calidis omnib.
utatur. Sin minus, inebriato, ac cibis ip-
sum impleto. Venas autem internas se-
cato, dum morbus in intentione est.
359
Hydropicum si tussis uexet, desperatus est
450.47
Hydropicum laborem ferre oportet sic-
cile, & lassitudinis exortem esse. 468.
12
Hydropicorum alius qualis esse debeat.
ibid.
Hydropicorum curatio. 386.27
Hydropicorum pellicem ne contingit,
neque internas partes: simile est enim
multis genibus. 396
Hydropicorum urinam apparere conue-
nit pro studiorem ratione, & uinorum
mutatione transeunt. 468.12
Hydropicis sientia ulcera in corpore, non
facile sanantur. 448.8
ex Hydropicis comitiales, pernitiosi.
490.3

hydro

Index.

Hydropicis, circa uenas aqua, in alui pro-
lapsa, solutio fit. 490.3
Hydropicis tussis accedens, malum. 449.
35.
in Hydropicis siccis, urinae stillicidia, ma-
la. Mala etiam urinae, paruas subiden-
tias habentes. 490.3
Hydropicis comitiales morbi affectiones
accidentes, perniciosa sunt, & inter se
signa praua sunt, & alius humectant.
ibidem.
de Hydropis in uteris signis, causis, & cu-
ratione. 286.72
de Hydropis generatione in mulierum u-
tero. 212.52
Hydropicis confert puerorum excremen-
tum primum. 434.69
Hydropicos citius fecare oportet, tabescen-
tes statim urere, caput fecare, & huius-
modi. 396
ad Hydropicos. 434.69
Hydropicum melius est tumores habere,
quam colligaciones in extremis par-
tibus. Optimum uero, neutrum horum.
468.11
Hydropicum cibos libenter accipere oportet,
& ubi multum satis comedit, non
adfligi. ibid.
si Hyems australis & pluuiosa ac cle-
mens fiat, Ver autem siccum & aquo-
sionare, mulieres quidem quibus partus
ad uer instat, ex omni occasione aborti-
unt. Quae uero pariunt, impotentes ac
morbosos pueros pariunt, ita ut aut sta-
tim pereant, aut tenues ac morbosos ui-
uant. Alijs autem dysenteria & lippit-
udines siccae sunt. Senioribus uero de-
fluxiones breui perimentes. 443.12
hyems morbida, astatem pluuiosam, & au-
stralem consequitur. 97.28
si Hyems sicca & borealis: Ver autem plu-
uiosum & australe sit, necesse est astatem
febriculosam fieri, & lippitudines
inducere. 97.25
de temporibus, si quidem Hyems sicca &
aquilonaris fuerit, uer autem pluuio-
sum & australe, necesse est astate fe-
bres acutas, lippitudines & dysente-
rias fieri, maxime mulieribus, & uiris
natura humidioribus. 443.13
ad Hyemem naturarum alia bene, aut ma-
le se habent. 442.2
hyemē ferre corpori melius est quam exer-
ceri hoc tempore. 132.5
post Hyemem australem, & pluuiosam,
abortus frequentes, pueri tenues ac de-
biles. 97.26
hyeme cur corpora tarde & modice exer-
ceri debeant. 132.5
hyeme magis sunt pleuritides, peripneu-
monia, grauedines, rauedines, tussis;

dolores pectorum, laterum ac lumbo-
rum, capitis dolores, uertigines, syde-
rations. 443.23
hyeme inferiores partes, magis purgare
oportet, astate superiores. 444.4
hyeme cibos facillime ferunt. 441
hyeme frigida, homines capita humida ac
pituitosa habere par est, & uentres
ipsorum frequenter exturbari, pituita
a capite influente. 93.3
Hystopum calidum est, & pituitam ducit
126.26

I

Ignitor etiam uentriculus dicitur.
587.5
num iactantibus se anxie citra uomitum,
lumbos dolentibus, si ferociter mente
moti fuerint, spes est ut nigra per alui
prodeant. 462.11
qui anxie se iactantes, citra uomitum ex-
acerbantur, male habent. Itemque qui
lancinantur citra uomitum. 493.4
iaculo ictus retro in latus. 385.24
in Ictero medicamentis bilem ducentibus
non utendum. 86.40
icterus quomodo in oculis cognoscatur.
84.29
de Icteri siue morbi regij curatione. 86.
40
in Ictericorum urina subsidet uelut eruum
fuluum. 194.12
idiotis que a medicis dicitur, & suo cor-
pori adhibentur, quoquo modo nouisse
satis est: medicis uero & industrijs ho-
minibus, non item. 214.1
iiccur fibris exemptis, propterea quod ha-
re frigida ac glutinosa sunt, non conge-
latur. 49.9
iiccur alimentum ex triplici digestionem in
succum redigit. 587.5
iiccoris ex multo calido, cum humido con-
cluso, circa glutinosum ac pingue, ge-
neratio. 49.9
iiccoris morbus ab atra bile. 237.31
de secundo Ictericorum morbo a bubula ear-
nis esu, & uini potu nimio. 238.33
de tertio Ictericorum morbo, cum hepatis fel-
pituita & sanguine repleto, dirum-
pitur. Vnde mox insania consequitur.
238.33
iiccur pertusum dissectumue habere, lethar-
le est. 448.18
ieiunium ad capitis dolorem, & crapulam
malum est. 432.58
ieiunium facillime ferunt senes, secundo
loco qui etatem consistentem habent,
minus adulescentes, omnium minime
pueri, praesertim qui inter ipsos sunt
uiuiores. 440.13

igneum ac calidum aliquid astris oppo-
tum uidere, bilis secretionem signifi-
cat. 139.8
ignis siue Aether, eiusque sedes. 48.1
ignis neruis est inimicus. 530.13
ignis sacri in uteris signa. 321.58
de ignis sacri seu Erysipelatis in uteris si-
gnis & curatione. 252.12
ignis sacer ex ossis denudatione. 449.20
ignis omnia per omnia mouere potest.
111.4
ignis sanat que ferrum non sanat: que ue-
ro ignis non sanat, ea incurabilia puta-
re oportet. 451.85
ignis sacer si mulieri pregnantis in utero
fiat, lethale est. 447.42
ignis omnia que in corpore sunt, secun-
dum ipsius modum exornat. 113.10
ignis in corpore circuitus tres: quod in
illo humidissimum est, in uenis cauis
existit. 113.11
ignis rarissima & siccissima mixtura, na-
ture frigide & siccae constitutio est.
117.27
ignis inter ea que in medicina uerendi uim
habent, extreme urit. 4.13
igni & aquae, quatuor qualitates primas
in esse. 111.4
igni nutrimentum praebet aer. 105.5
ignem sacrum ab externis intro conuerti,
non bonum: ab internis uero extra, bo-
num. 448.25
igne uel aqua in temperamento aliquo
prevalente, fieri nequit, ut tales natu-
rae ad symmetriam aliquam perducere
queant. 119.37
igne sacro ulceribus accedente, corporis
purgationem facere oportet, in utram-
que partem ulceri contulerit, siue sursum,
siue deorsum. 556.6
ex igne & aqua omnia constitui, & ex
his augeri, & in hac fecerni ac re-
solui. 127.31
ex igne sacro putrefactio, aut suppuratio.
449.20
ignes sacri. 397
ignorantia cum rigore, malum. 461.8.
476.1
illitio, purgatoria, mollitiora. 300.12.4
illuies siccata, quum humiditas consuma-
tur. 127.35
imperitia, malus thesaurus. 1.5
imminutionum deligatio. 507.13
impetigini acetum, ac calidum solem affu-
sum, prodest. 146.9
ad impetigines. 321.68
impetigines & lepra. 476.43
impetigines uere sunt. 443.20
ad Impragnandam mulierem. 264.65
impotentia praeter uacuatorum uisum ratio-
nem contingentes, mali. 461.5.478.1
incurat

In Hippocratem

incurui sunt, si de fluxu capitis progressum ad cor fecerit. 155.11
 quibus Inedia consequenter accedunt ac sudores, cum bono colore, & alio modo liquida, ita ut ad sit etiam aliquis cordis seu potius oris ventris dolor, hi ubi longius egrotarunt, peripneumoniarum modo moriuntur. 478.1
 in exercitatu ubi de repente laborauerunt, & carnis colligationem uiolentam ac multam fecerunt, quomodo curandi. 135.23
 infantibus quibus in sugendo tussis instat, uiam maiorem habere solent. 64.3
 infantibus tussicula cum uentris turbatione, ac febre continua, significat post iudicationem bimestri, in totum uiginti die, etiam tumores ad articulos. Si quidem infra umbilicum constiterint, in infernis articulis superna, bonum; si uero supra, non similiter morbum soluumt, nisi suppurata fuerint. 390
 infecunda Scytharum mulieres, ob carnis pinguedinem, & humiditatem. 101.48
 infecundiores, inferne gibbosi. 538.38
 infecunda fomentis, ac medicamentis curato. 359
 infecundum reddunt, uenarum ad inguina, femora, tibias, & malleolos introsectio. 80.8
 in locis infernis dolorem fortiter soluit aut surditas, aut sanguis multus a naribus erumpens. 437.10
 inflammatio in praecordio suppuratoria est, quibus ante mortem nigra per aluum subeunt. 484.2
 inflammatio ad palatum, eiusque curatio. 179.39
 inflammationis in angina ad pectus, aut pulmonem conuersae curatio. 178.34
 inflammationem in locis supra septum transfuersum aut dolorem, spiritus densus significat. 453.4
 de inflammatione uterorum ex partu. 297.114
 inflammationem & dolorem in locis principalibus significat spiritus densus & parus. 483.2
 inflammationes ex ulceribus, doloribus conferunt. 471.23
 inflammationem in principio laborantibus, pharmaca inimica. 579.33
 inflammationibus, aut flammis ardoribus ad ruborem & subruentem colorem ex nouo sanguine tendentibus, frigida uti oportet. 446.23
 infusorum mensura. 329.90
 infusum sedis pituitam ducens. 330.5
 infusum, si mortuus fuerit puer. 296.10
 infusa, crassa, tenuia, quae. 31.6

quae Infusa quibus temporibus, quibusque naturis conueniant. ibid.
 iuxta Inguen sagitta percussus. 384.20
 circa Inguen tubercula ex retentis mensibus. 39.7
 supra Inguen erumpentes menses. 271.9
 inguinis dolor in febris morbum significat. 478.1
 ex Inguine cuspis sexto tandem anno exempta. 384.20
 supra Inguina ad laterum mollitudinem & pubem sientes pustulae serpiginosae aluum male affectam significant. 496.4
 inguina dura extuberantia. 385.23
 inguinum glandularumque tumores plurimi fiebant, eo quod hepatitis affecta esset. 396
 inguinum tumor ad sex annos, uarices & coxendicum dolores. 415.38
 inguinum humor ac inflammatio. 69.6
 cum Inguinum inflammatione, abscessus, & febris consequitur. 105.7
 inguinum tubera. 411.40
 in Inguinibus uulnera magis lethalia. 470.19
 iracundi sunt, qui caput magnum, oculos paruos habent, & balbi. 360
 iracundi, segnes, dolosi, simplices, infestibeneuoli, ex dieta immutari non possunt: natura enim obscura, trāsformari haudquaquam potest. 119.37
 irio humectat & aluo secedit. 123.14
 insania acute correpti, uoce intercepta, ita affecti moriuntur. 393.3
 insania, magni morbi ex more scientis, solutio. 359.437.11
 insania tanto minor fit, quanto paucior ac debilior est bilis, quam pituita. 170.49
 ex Insania ad raucedinem, cum tussi, fit distensus. 491
 ex Insania dysenteria, aut hydrops, aut mentis emotio, bonum. 449.5
 insaniae curatio est sanguinis detractio (si nihil impediatur) in uirginibus autem, si quam citissime uiris iungantur. 248.4
 insaniae causa existit humiditas. 158.22
 insaniae febres acutas turbulentes, non biliosos uentriculi dolenti, soluant. 493.3
 insaniae, clamoris, timoris, strangulationis, morroris, &c. in mente motis causae. 248.2
 insaniae quibus accidant. 448.65
 insaniae morbi in occidentalibus ab aquis lacustribus & palustribus. 95.12
 insaniae timorem inducunt, dysenteriae, subrubrae, limosae, largae egestionis, alui, in flammis ualde rubicundis coloribus solute. 490.3
 insaniae causa. 578.30
 insaniae facit distortio manuum ac pedum. 87.48
 insaniae cito affore denuntiant, uomitus in capitis doloribus aruginosi, cum sorditate, & uigilijs. 460.2.481.2
 insaniae portendant uox clangorosa ex uomitu nauicabundo oborta, oculi puluillum incumbentem habentes. 460.2
 ad Insaniae deuenturos esse timor est, ex alio modo liquidum lassatos, caput dolentes, siticulosos, uigilantes, ualde rubicunda egestione solutos, si difficulter spirauerint. 497.4
 insaniae significat, quibuscunque mulieribus sanguis ad mammam colligitur. 361.47.40
 insaniae qualem, quales dolores soluant. 437.10.11
 ad Insaniae deueniunt ex leuibus syderationibus, post mentis emotiones tacta turnas, non quiescentes, &c. 491.3
 insanus & iracundus est, cui uena in cubito pulsarit. 360
 insani, a liberaliore potatione, curatio. 380.1
 insani a bili & pituita quomodo cognoscantur. 158.23
 in Insanis angor, & inquietudo, unde ibidem.
 in Insanientibus, uaricibus, aut haemorrhoidibus accedentibus, insaniae solutio fit. 448.21
 ne Insaniant timor est, quibus & flammis, & ualde rubicundis solutis, graueolens, larga, subrubra fit egestio. 496.4
 quibus ut Insaniant, timor est, in his colli dolor, malum est. 484.2
 non Insaniant, quibus sunt cum ulceribus tumores conspicui. 448.65
 quicumque Insaniant, sui sponte liberati a morbis, his insaniae soluit dolor ad pedes progressus, aut ad pectus: aut tussis uehemens oborta. 437.10.11
 isobrium. 586.3
 insomniia in phrenitide euidencia, bona sunt. 460.1.478.1
 insomniia diurnis actionibus aduersaria, & de ipsis pugna oborta, turbationem in corpore significat. 139.4
 insomniia horrenda in morbo crasso: habet enim haec melancholicae speciei, cum hypochondrio haec communia. 245.53
 de Insomnijs, quae quis circa seipsum solito more fieri uidet. 141.17
 insomniorum in febris uexatio. 378.30
 insomniorum ratio. 107.20
 instrumenta uistoria. 529.12
 instrumentorum, siue naturae siue artificum facultas. 490.3

Index

facultas cognita, artifices nos facit. 4.13
 instrumentorum omnium ad ossa fracta, fortissima tria. 520.34
 infule continentii propinque tempestiuos flores sunt, & aegre in ipsis hybernatis. Marinae uero hyeme tepidiores sunt, propterea quod niues & glacies in continentii stationes habent, &c. 121.3
 integri & sani ex mutilatis gignuntur, quod mutilatum omnia numero habet quae sanum. 36
 intelligentiae ac prudentiae internuntius, cerebrum. 158.25
 intempestiuitas in curandis morbis, quid. 162.10
 interceptio morbi fieri non poterit, nisi in die impari. Neque principium fieri poterit, nisi in die pari. 360
 intercus morbus a flatibus etiam generatur. 107.18
 aqua Intercus in uentrem rupta. 236.29
 intercute laborantium foeminarum quales menses. 186.74
 circa Intestinum tenue dolorem faciunt, Biliosus aluus turbata, parua, frequenter egerens distendit cum paucis mucosis. 497.4
 ad Intestinum tenue dolores ex laterum mollitudine transeunt in morbis longis, ex corruptione fetus, non ualde purgata, perniciosis sunt. 492.3
 circa Intestinum tenue dolores diuturni, & circa lumbos, & ad praecordia, si aegri cibos auersantur, unde cum febre, his dolor intentus ad caput progressus, ipsos occidit conuulsorio modo. 485.3
 cui Intestinum in dextra parte dolebat, & articulari morbo correptus est: erat quietior. Postquam autem hic curatus fuit, magis dolebat. 393
 circa Intestinum tenue tormina. 490.3
 intestini recti inflammatio. 361.3
 intestini recti humectatio, & saniei fluor. 562.4
 intestini recti structura & positio. 65.3
 intestini exasperatio quibus ab aceto mulso. 424.28
 intestina. 580.38
 intestina hominis, canis similia, ac aliquamto maiora. 72.6.393
 ex Intestino recto, & utero inflammato, urinae sillicidium accedit, &c. Neque enim ex hepate inflammato singultus accedit. 447
 intestinum quodpiam tenue pertusum, distensum esse, lethale est. 448.492.3
 in diuturnis Intestinorum leuitatibus, ruarus acidus accedens, qui prius non erat, signum bonum. 355.448
 quibus alui Intestinorum leuitate affecta, eos hyeme sursum purgare, malum est. 444
 Intestinorum leuitas, a dysenteria accedit. 451
 Intestinorum difficultates in siccitatibus plerumque fiunt. 443
 Intestinorum generatio. 48.3
 intestino uulnerato, respiratio prodit in ferne inconspicua iuxta uulnus, & euacuatur pectora. Dato igitur lac & uinum, pari aquae mensura ammixta. 360
 Intestinorum leuitate corripuntur, quibus aluo suppressa sanguinis eruptio fit, & insuper rigent. 463.19
 qui in longis Intestinorum leuitatibus, uena cum animalculis tormina patiuntur, & doloribus afficiuntur, his solutis intumescent. Insuper rigere, his malum est. 490.3
 Intestinorum tum leuitas, tum difficultas, autumno fit. 443
 Intestina habent cubitos tredecim. 587.7
 Intestinorum leuitates cum spirandi difficultate, & lateris punctura, in tabem desinunt. 490.3
 in longis Intestinorum leuitatibus, cibi salsiduum, malum: & cum febre, peius. 448
 Intestinorum leuitates, quae male. 473.30
 Intestinorum agitationes a flatibus causantur. 106.14
 Intestinorum humiditas morbos non facit. 69.6
 ad Intestinorum leuitatem. 330.5
 Intestinorum leuitates & aqua intercus a concepta in uentriculis humiditate. 97.27
 Intestinorum uoluulus quibuscunque ex urinae sillicidio accedit, hi in septem diebus moriuntur. Si non febre accedente, urinae satus fluxerit. 449
 Intumescentes medicamentis purgare non oportet. 461.9
 ex itinere dolores contracti. 431.57
 itinera nocturna attenuant. 132.4
 iudicatio in morbis est, cum morbi augescunt, aut marcescunt, aut in alium morbum transeunt, aut desinunt. 215.7
 iudicatio, morbi est exolutio. 24.12
 quibuscunque iudicatio fit, his nox grauis ante exacerbationem. Quae uero sequitur, plerumque tolerabilior est. 441

quaeunque sine signo iudicationis iudicatorio disparent, male iudicata sunt, &c. 357
 post iudicationem in morbis relicta recidiam faciunt. 441
 quae relinquuntur post iudicationem, recidias facere solent. 537
 ad iudicationem morbo tendente, alui egestionem denari oportet. Commodum est, & lumbricos exire. 454.10
 iudicationem celeriore, aut tardiore significantia. 418.6
 cum iudicatione rigor aliquatenus horridus est. 485.3
 iudicationes quorum morborum sint uelociores. 353
 iudicationes in febris impeditae ac sublatae. 478.1
 iudicationes & remissiones eorum quae febrem ardentem significant, longiorum morbum faciunt. Si uero fortia fuerint, mors plerumque sequitur, &c. 435.4
 iudicationes ex quibus cognoscimus, aut similes sunt, aut dissimiles. 346
 de iudicationibus, quae cito ad melius tendunt, plerumque eadem signa sunt, quae etiam sanitatis. 435.1
 cito iudicantur, quorum urina cito subidentiam habent. 495.4
 quae iudicantur, & iudicata sunt integre, neque mouere, neque nouare, neque medicamentis, neque alijs irritamentis, sed finire oportet. 441
 quaeunque in diebus iudicatorijs cum anxietudine absque sudore perfrigerantur, malum est. Et quae ex his insuper riant, mala sunt. 461.7
 quaeunque iudicatoria signa sunt, eadem haec si non sunt, difficultis iudicationis. 553
 iudicatoria non iudicantia, partim lethalia sunt, partim difficultis iudicationis. ibidem.
 iudicantur febres & morbi diebus imparibus. 206.27
 indicum medicamentum. 323.66
 iuncus odoratus. 296.111
 iuuenile humidiores sunt, & multo sanius guine plerumque refert. 250.1
 iuuenibus sanguinis spuitiones, tabes, febres acuta, comitales, & alij morbi, maxime uero praedicti. 443
 ultra iuuenilem etate progressis, anbelationes, pleuritides, peripneumoniae, lethargi, phrenitides, febres ardentes, alui profusio diuturna, bilis sursum ac deorsum effusiones, dysenteriae, intestinorum leuitates, haemorrhoides. ibidem.
 iuuenta quidem, neque indecens, neque illiberalis. 2

In Hippocratem

illiberalis magnitudo corporis: senes-
cte uero inutilis, & deterior parui-
tate. 442
quibus dum iuuenes sunt, uentres humi-
di sunt, his senescentibus reficcantur.
ibidem.
iuuenibus senes plerumq; minus egrotant:
quicunque uero ipsis sunt morbi diu-
turni, ut plurimum commoriuntur.
442.

L

Labium, aut nasus, aut oculus, aut su-
percilium si distorqueatur, &c. in
febre non intermittente, uide supra Fe-
bres. 451
labium contractum, alui biliose eruptionem
significat. 483.2
labium. 580.38
labium liuescens, lethale. 482.2
labij inferioris concussio. 422.22
labia ulcerata in febris: Vide, Febres in
quibus ulcerantur labia. 397
labia resoluta, & pendencia, & frigida, &
albicantia habere, lethale est. 452
labium in febre non intermittente distor-
tum, mortem propinquam esse signifi-
cat. 445
labor articulis & carnibus, cibibus somnus,
uisceribus. 394.54.61.544.61
labor siccus, & corpus robustum facit.
128.38
de Laboris differentijs. 128.39
labores, cibi, potus, somnus, res uenerae,
omnia medioctia. 394
labores in circuitibus, quicquid in septua-
ginta mouetur, in triplicitate perfici-
tur: & quicquid in nonaginta moue-
tur, in triplicitate perficitur. 397
labores consuetos ferre adueti, etiam si
fuerint debiles aut senes, non aduetis
fontibus ac iuuenibus, facilius ferunt.
442.
labores naturales sunt, uisus, labor, audia-
tus, uocis, curarum. Quomodo autem
horum singuli animam exercent, ui-
de. 128.39
labores & cibi facultates inter se habent
contrarias: Vide, Cibi & labores.
labores cibos precedant. 394
laborum seu exercitorum, tum natura-
lium, tum eorum qui per uim sunt, &
qui ex ipsis carnes in augmentum præ-
parant, & qui in defectum, cognitio ne-
cessaria, de diæta scripturis. 111.2
lac caninum in uterorum morbis. 256.28
lac dare caput dolentibus, malum. Malum
etiam febricitantibus, & quibus præ-
cordia permurmurantia, & sticulis.
Malum & quibus biliose alui egestio-

nes in febris acutis sunt, & quibus
sanguinis multi egestio facta est. Con-
uenit autem exhibere tabescētibus, non
ualde multum febricitantibus, & in fe-
bribus longis, debilibus, nullo ex præ-
dictis signis præsentis, sed præter ra-
tionem consumptis. 448
lac, ubi puer moueri in cecperit, matris sui
indicationem præbet. 41.20
lac post partum, si mulier lactauerit, in mam-
mas procedit. 42.22
lac mulieris masculum alentis. 299.120
lac mulieris in aurium collutione. 192.2
lac mulieribus raram cutem habentibus
citius prodit. 41.21
lac ob quam necessitatem fiat. ibid.
lac ouillum, alium sicut, caprinum magis
per alium secedit: bubulum minus: ca-
pinum autem & asinum magis se-
cedunt. 123.9
lac si multum fluat, necesse est factum de-
bilem esse. 360
lac, uinum, & carnes, quibus alimētum, &
quibus non. 143.7
lac multum quæ faciunt, & augeant.
283.61
lac habens mulier, quæ neque prægnans
est, neque peperit, mensis ipsius defece-
runt. 447
lac in farina in uentris dolore. 401
lac & sanguis alimenti sunt redundantia.
143.7
lac propterea uiri non faciunt, quod illo-
rum corpora non similiter ut femina-
rum existunt. 70.11
lac uacca nigra. 262.52
lac in nutrice impurum fit, si pituitosis ci-
bis ac potibus & alimentis impuris nu-
trix utatur. 210.46
lac calidum ac biliosum pueris calculum
generat. 97.23
ad Lac extinctum. 264.64
lactis multum assumptis dum sugunt, ut
plurimum somniculosi sunt. 64.3
lactis in mamis generatio. 291.91
lactis bubuli, caprini, asinini, & equini,
in pulmonis affectibus, usus. 228.4
lactis, & seminis genitalis generatio ca-
dem. 587.6
lactis infusum in tabe. 85.35
lacti extincto quæ medeantur. 283.62
sine lacte mulieres quædam natura sunt,
& quibusdam deficit ante tempus.
291.90
quædam Lactans pustulas per corpus u-
bique habebat: postquam autem lacta-
re cessauit, sedate sunt per æstatem.
355
si Lachryma procedit calida ac salsa, pe-
riculum est & pupillam exulcerari, &
palpebras. 472.27

lachryme uoluntarie, malum non sunt:
inuitis autem decurrentes, malum.
377.16.451
lachryme in acutis male habentibus, ul-
tronea quidem bone, inuoluntarie ue-
ro defluentes, male. 390
lachryme inuite, quibus in febris acuta
tis magis ardentibus defluunt, his san-
guinis eruptionem: e naribus expecta-
re oportet, si etiam alia perniciose non
habeant. 346
lachrymis mordacibus calida conuenit.
147.13
lachrymari ex uoluntate in febris aut
alijs ægitudinibus nihil absurdi est.
Qui uero non ex uoluntate, absurdum.
445.52
lactuca frigidissima est priusquam succum
habeat, debilitat autem quandam cor-
pori inducit. 125.25
Lagopyrus. 558.11
lanarum in ulceribus usus ad septimum
diem. 520.34
lanas equalis ponderis cum ueste pura &
contexta plus aque trahere. 270.2
si lapis puero iam adulto ex terra usu gi-
gnatur, dolor ipsi non adest, priusquam
ipse sibi ipsi cibum deligat. 211.47
lapis in uescica post annum quadragesi-
mum secundum, nisi prius existat, non
fit. 492.3
lapis in utero asper magnitudine uerticuli
fusi. 383.12
lassati cum horrore si exudarunt iudica-
torio modo, recalcassati in morbo acu-
to, male habent, tum alidas, tum si circa
hec sanguis de naribus stillauit. 477.1
lassati, caligantes, uigilantes, soporosi, ex-
udantes, recalcassantes, in febre, male
habent. ibid.
lassati, singultientes, stupore detenti, ma-
li. ibid.
lassitudo, horror, & calor, circa soliti-
tium. 407.24
lassitudo, in linguam nigram citra ratio-
nem habentibus, mala. 482.483.2
de Lassitudinis tribus speciebus, & quo-
modo singule generentur. Earundemq;
curatio. 129.44
lassitudini in corporis motu cum dolore,
quies statim medetur. 442.48
lassitudine affectis, horrorem habentibus,
capite grauatis, mensis erumpunt.
493.3
lassitudine cur affligantur, qui à bilis flu-
xione infestantur. 81.18
lassitudinum solutio, fit in mingente san-
guinem, raro quidem & sine febre ac
dolore. 468.10
lassitudines spontaneæ morbos denuntiant.
441.5

ex

Index.

ex Lassitudinibus, potationibus, ac exer-
citijs intempestiuis, febris. 348
ex Lassitudinibus pustule. 374.12
ex Lassitudinibus, laboribus & cursibus
insolitis, febris. 363
late pustula, non ualde pruriginose sunt.
448
quibus Latus in tumorem subleuatum ac
calidius est, & inclinatis in alterum,
grauitas aliqua impendere uidetur, his
pus ex una parte est. 489.3
ad Latus dolor acutus fit, item cum febre
surditas, quibus ex parte alba prodeun-
tia supprimuntur. 485.3
circa Latus rari dolores in biliosis mer-
cis alui egestionibus, desipientiam si-
gnificant. 460.3
in Latus, retro ictus iaculo. 385.24.
405.18
iuxta Latus dolores, in febris consisten-
tes, citra notas, uene festio leserit, sine
cibum auerteret eger, siue præcordium
sublime habuerit: & in perfrigeratio-
ne, non sine febre torpidus, sanguinis
detraçtio ledit: & putantes se melius
habere, hi moriuntur. 451.3
ad Latus dolore ac suffocatione acceden-
te, hi suppurantur. 479.1
ad Latus pulmonem prolapsum signifi-
cat, graue quiddam in pectore incum-
bens, &c. 187.64
cum Lateris punctura intestinorum leui-
tas & strandi difficultas, in tabem de-
finunt. 490.3
lateris dolor in sputo bilioso præter ra-
tionem euanesçens, perniciosus.
489.3
lateris dolor in febre, aluo multa aquosa,
ac biliosa egerente. 478.1
lateris dolor. 411.41
lateris sinistri dolor ex nausea, & lassitu-
dine. 413.49
lateris dextri dolor, cum tussi & febre.
405.16
lateris dolor cum febre diuturna, puris edu-
ctionem fore significat. 489.4
lateris dolores acuti, quibus accidant, ui-
de. 448
quibus Lateris & lumborum dolor sine
causa manifesta, hi regium morbum
incurrunt. 485.3
lateris sinistri dolor & tussis. 403.11
lateris dolor, ex sputis biliosis, citra ratio-
nem si euauerit, mente mouentur.
462.12
lateris sinistri suppurati sectio, minus pe-
riculosa quam dextri. 183.51
cum Lateris dolore asiduo, febris acu-
ta. 368
in Lateris dolore stillatio sanguinis de na-
ribus, mala est. 489.3

quos ex Lateris dolore cibi fastidia sequi
tur, oris uetriculi dolore ac sudore ali-
quantulum uexantur. ibid.
cum Lateris dolore, non tamen pleurítico,
& turbulētis, tenuibus, lenibus, hi phre-
nitici euadunt. ibid.
lateris dolores facit aquilo. 442
lateris sinistri dolor ex febre æstia, & al-
ui profusio. 406.21
in Lateris dolor cum tumoribus somnolen-
tis & febre ardente superueniens oc-
cidit. 478.1
laterum ac lumborum dolores hyeme
sunt. 443.23
ex Laterum mollitudine dolores ad inte-
stinum tenue transeunt in morbis lon-
gis, ex corruptione foetus nõ ualde pur-
gata, perniciosissimi sunt. 492.3
quecumq; Laterum naturæ, scapulas ala-
rum modo eminentes habent, propter
causæ debilitatē, in destillationibus ma-
lignis, siue excretio fiat, siue non fiat,
malum. 392
à Laterum mollitudine & à lumbis aquæ
inter cutem pleræque incipiunt, aliqua
uero etiam ab hepate. 454.8
laterum mollitudo, à flatibus eleuata.
377.22
dolores in Lateribus & pectoribus, &
in alijs partibus, an multum differunt,
considerandum est. 448
lauandi quando semel aut bis. 426.33
lectus præter morem mollis dolorem in-
ducit, itemque præter consuetudinem
durus. 443.23
leititia ex nulla alia re quam cerebro con-
tingunt. 157.21
leititia relaxat cor. 394
leges iuræque cur homines imbelles red-
dant. 99.40
leges plurimum ad magnanimitatem con-
ferunt. 102.55
legumina omnia flatuosa sunt, & cruda,
& cocta, & fricta, & macerata, &
uiridia. 432.59
ex Leguminum asiduo usu, crurum im-
potentia. 359.393
leguminum decoctum in peripneumonia.
182.49.
lens astringit, & turbationem inducit, si
cum cortice sumatur. 432.59
lentes æstiose sunt & turbatiuæ, & ne-
que per alium secedunt, neque ipsam
sistunt. 123.13
lenticulam quomodo præpares. 221.37
ad Lentiginis. 323.67
lepris, acetum ad Solem calidum assusum
prodest. 146.9
leporini pili combusti. 256.29
leporini pili in pesto, puerperæ recens e-
nixæ. 62.25

leporinæ carnes sicca sunt & alium su-
flunt, urinæ autem citamentum quod-
dam faciunt. 124.16
lethargus quid, et cur sic appellatur. 586.3
lethargi hyeme sunt. 443
lethargi ætatem constantem agentibus ac-
cidunt. ibid.
de Lethargi morbi signis & curatione.
188.70
qui ex Lethargicis seruantur, plerumque
pectore suppurati sunt. 480.1
ex Lethargo suppurati. 192.5
lethargicorum affectio. 479.1
lethales morbi qui. 161.4
his quæ non secundum rationem Leuant,
non oportet credere, neque ualde ti-
mere ea quæ praua sunt præter ratio-
nem: pleræque enim ex talibus incon-
stantia sunt, & non ualde permanere,
neque morari solent. 441
liberis operam daturi quomodo præpa-
randi. 59.10
libyæ incolæ pecorum pellibus pro uesti-
bus, uentriculis autem pro utriculis u-
tuntur. 212.50
in Lienis morbo, gingiue male olentes &
à dentibus discedentes. 239.36
lienteriæ siue intestinorum leuitatis notæ
curatio, & causæ. 219.25
lienis per fungos aut ferramenta usio in
aqua inter cutem à splene. 236.29
de altero Lienis morbo. 239.36
lienis tumor autumnio fit. 443
lienis eleuationes, si non ad articulos finie-
rint, sanguinis e naribus eruptio fit, aut
præcordij dextri intentio, si non pene-
trauerit urinæ. 357
de tertio Lienis morbo, qui uerno tempo-
re à sanguine fit. 239.36
de quarto Lienis morbo, qui ueris tempo-
re maxime fit, quum splen pituitam in
seipsum assumperit, ac statim intumue-
rit, &c. 239.38
de quinto lienis morbo, autumnio à bile na-
to. 240.12
de Lienis morbo à sanguine nato. 239.37
lienis structura. 65.3
in Lienis morbo, aures male olentes.
239.35
lienis alimentum. 587.5
de Lienosis. 218.19
lienosorum fluor. 374.11
ex Lienteria in aquam intercutem transi-
tus fit. 161.6
lienteriæ ætatem constantem agentibus ac-
cidunt. 443
ligatio ab initio cum linteis siens, omnium
præstantissima. 520.34
ligni ad osium luxatorum repositionem
descriptio. 551.84
lingua quæ in principio quidē inhorruit,
6 3 18

In Hippocratem

in colore uero permanet: progressu autem temporis exasperatur, & luescit, & rumpitur, lethalis est. Si uero ualde nigrescit, in quartadecima die iudicationem fore significat. 482.2
 num lingua tremula metem non firmam significat? 460.3, 483.2
 lingua in omni pleuritide consideranda. 196.22
 lingua nigra & aspera in febre ardente & spiritus caliditate. 216.10
 si lingua in peripneumonia in principio statim nigrescat, morbus citius finitur. 216.13
 lingua in principio pleuritis biliosa, uide 487.3
 in lingua pustule, capite uulneratis, 503.27
 lingua peripneumonica tota alba, ac aspera: Vide, Peripneumonici quibus lingua alba.
 in lingua anginosi tumores, citra signa disparentes, perniciosi. 487.3
 lingua. 580.38
 lingua aspera, & animi deliquit in febre hyberna, cui aduerint, tali remissione febris contingere solet, &c. 429.48
 lingua tremula cum rubore iuxta nasum, & alio liquida, si reliqua sine signis sint circa pulmonem, malum est, & celeseres purgationes perniciosas significat. 483.2
 lingua urinam significat. 394
 lingua nigrescens, indicationem decimas quarta die fore significat. 482.2
 si lingua derepente impotens fiat, aut aliqua pars corporis sordida, atrabilia rium tale existit. 450
 qui lingua offendunt, & laborum non sunt potentes, eos necesse est, dum illa soluantur, suppuratos fieri. 359
 lingua nigra, cum uiride pallida, periculosissima est. 482.2
 lingua citra rationem tenera siens, & cum cibi fastidio nauis abunda, cum frigido sudore, ex alio liquida, nigrorum uomituum, signum est: lassitudo in his, mala est. 483.2
 lingua concolor attingentibus ipsam humoribus: quapropter per hanc humores cognoscimus. 394
 lingue obscuritas fit aut propter affectionem, aut propter aures, maxime uero in ijs qui artium tenentur studio. 24.12
 lingue subaspera quibus sint: Vide, qui uoces asperas natura habent. 354
 lingue tremule quibusdam etiam alium liquidam quandoque faciunt. 483.2, 497.4

lingua & faucium aridarum in febre ardenti laborantibus, caussa. 170.47
 lingue conuulsiones tremulae, mentem alienant. 478.1
 quibus in obliqua Linguae parte ulcus sit diuturnum, in his dentes considerare oportet, an quis iuxta illa ulcers partem acutior sit. 470.18
 lingue denigratae in alio liquida, celerem mortem significant. 483.2
 lingue asperae, & resiccatae, phrenitice sunt. 175.
 lingue uenarum processus. 75.3
 quae circa Linguas eleuantur collectiones & humiles: calculi, & quae podagricis fiunt, circa debiles illorum articulos sunt. Nam osium natura caussa est, ut haec indurentur. 358
 linguam circa bifidam sui partem, uelut salua alba obduci, febris remissionis signum est: si quidem id quod superinductum est, crassum fuerit, eadem die. Si uero tenuius, post tridie: si uero adhuc tenuius, tertio die. Eadem significat etiam huiusmodi, si circa summam linguam fiant, uerum minus. 482.483.2
 lini semen comestum alium silit, habet & quiddam frige factorium. 123.14
 lintea circa cruris deligationem, qualia esse debeant. 515.19
 linteorum preparatio. 506.6
 lippientem, qui profluvio corripit, bonum. 448.37
 uiro lippienti febre superueniente solutio fit. 482.2
 quibus lippientibus capitis dolor accendit, & ad multum tempus conuulsiuntur, periculum est, ne caeci fiant. ibidem.
 lippitudo annua, ac popularis. 566.4
 lippitudinis generatio. 70.9
 lippitudinem & anginam, curat uene sectio. 360
 lippitudines in siccitatibus plerumque fiunt. 443
 lippitudines aridae post autumnum siccum & borealem. 97.28
 lippitudines fieri quando sit necesse: Vide, Aestatem febriculosam.
 lippitudines siccae fiunt, humiditas naturas non habentibus, si autumnum aequilonaris & aquarum exors fuerit. 443
 lippitudines fiunt, si hyems sicca & aequilonaris fuerit: uer autem pluuiosum. ibidem.
 lippitudines durae ac uehementes meridionalem plagam incolentibus famulantes. 94.6
 lippitudines siccae, propter carnis caliditatem ac siccitatem fiunt. 97.27

lippitudines humiditas non graues nec diuturnae. 93.4
 lippitudines oculorum, aestate fiunt. 443
 lippitudinum praedictiones eodem modo se habent quo in febribus. 472.29
 in lippitudinibus tumores aut liuores erumpentes, reciduas faciunt. 397
 liquidorum perfusionibus, in unctum ille hitionibus, solliorum in positionibus, aut linteorum cataplasmatum, quaecumque aut caliditate aut frigiditate proficiunt, aut nocent, quatenus utendum. 147.14
 liuores fientes in febre, breui morte affore significant. 478.1
 locus alteri loco, etiam ualde uicinus, ad uini iucundi productionem plurimum praestat. 201.5
 loci superni si turgeant, qui sunt circa caepit, uicinum purgatio, uomitum, hydrops. 360
 loci frigidi fluidi sunt: calidi uero sicci, & stabiles. 250.1
 loca lacustria ac palustria humectant & calfaciunt. Calfaciunt quidem, quia caeui sunt & circumdata, & non persistantur: humectant, quia ex terra nascuntia quibus homines aluntur, humiditas sunt: & spiritus quem atrahimus, crassior est. 121.2
 loci alterius morbos loca excipientia, aut ob dolorem, aut ob grauitatem, aut propter aliud quiddam liberant, aut quod alijs sunt communicationes. 393
 loca alta & squalida, & ad meridiem sita sicciora sunt, quam campestria & aequaliter sita, propter pauciores humores. 121.1
 loca caua & non aquosa, siccant & calefaciunt. 121.2
 locis omnibus non eadem conueniunt auxilia. 584.44
 de Locis in homine. 79.1
 in Longis perniciosus morbus, sedis dolor, lethalis. 478.1
 lucerna extincta odore in typho delectari. 243.48
 lucis splendorem fugere, &c. malum est. 482.2
 lucis species duae, & utriusque usus duplices. 504.1
 quibus Lunam aliquid pati per somnum uidetur, quomodo curandi. 139.7
 lunares purgationes Scythicis mulieribus (ut par est) non eueniunt. 101.48
 lucta & fricatio, externis corporis partibus magis laborem exhibent: calfaciunt autem carnem, & corroborant, ac augeri

augeri faciunt. 129.42
 cui Lumbi doluerint, & mente motus fuerit, in biliosis alui egestionibus stumosa florulentia, mala. 495.4
 ex Lumborum doloris recursu oculi distortio, malum. 485.3
 Lumborum dolor, & supra umbilicum dolor, si medicamentis non soluantur, in hydropem siccum desinunt. 485.2
 Lumborum dolor conuulsorium quiddam habet. 462.14
 quibus Lumborum dolor est, hi male habent. Num his tremores fiunt, & circuli rubicundi in tibijs in rigore? 485.3
 ex Lumborum dolore ad os uentriculi recursiones, febriculose, horridae, reuoluentes aquosa tenuia multa, mente mota, uoce desitute, nigrorum uomitu facta, moriuntur. 462.11
 Lumborum dolor. 280.48
 quibus Lumborum dolor, & lateris sine caussa manifestus, hi regium morbum incurunt. 485.3
 Lumborum uero citra febre, inferna purgatione opus esse significat. 444.20
 Lumborum dolor in muliere uterum gestante. 278.41
 quibus Lumborum dolor, qui neque a medicamentis, neque alijs soluitur, in hydropem siccum firmatur. 444
 in Lumborum dolore pertinaci, & ampliore alui subductione, a ueratro uomere spumosa multa, prodest. 485.3
 Lumborum tetanus in anteriorem ac posterioriorem partem: Vide, Tetanus lumborum.
 Lumborum, crurum, coxarum, ex laboribus dolores. 385.23
 quibus Lumborum dolor diuturnus, cum ardore fastidioso ac nauis abundo, hi si exudent, malum est. Num his tremores fiunt? 481.6
 Lumborum dolor in praecordiorum dolore submurmuranti superaccedens in febribus, uentres ut plurimum humectat, si non flatus eruperit, aut urinae copia. 484.2
 Lumborum dolor sine causa manifesta sepe impetens, maligni morbi signum est. 485.3
 Lumborum disientio ex muliebrium mensium multitudine, ad supurationem tendit: & uarie prodeunt uiscosi, graueolentes, stragulatorij mensis ex praedictis, ad supurationem tendunt. At bitror autem tales etiam aliquantum delirare. ibid.
 quibus ex Lumbis recursus fit ad caput, & manus, hi torpidi, & os uentriculi dolentes, saniosis ac serosis humoribus pleni, large sanguinem profundunt.

Index.

Sed & alius his turbulenti erumpit. 485.3
 ad Lumborum dolores. 263.59
 Lumborum dolor in uentriculos dolente cum fermentatione uiolenta, habet quid conuulsorium. ibid.
 post Lumborum, capitis, ac colli dolores, febris. 350.362
 Lumborum & crurum doloris symptomata. 377.23
 Lumborum dolor cum sopore anxioso, malus est. 485.3
 Lumborum grauitas dolorosa, & febris uehementis. 349
 Lumborum ac crurum dolor. 476.42
 ex Lumbis dolores diuturniores, qui febre tertiana generis modo exacerbantur, grumofum sanguinem egerere faciunt. 485.3
 quae ex Lumbis ad collum ac caput progressa sunt, & leuis syderationis modo resoluuntur, conuulsoria fiunt, & mentem emouentia. 463.16
 Lumbis dolentibus oris uentriculi dolores accedentes, signa haemorrhoidum fluxionis futurae sunt. 463.18, 485.3
 in Lumbis dolores sanguinis fluxionem inducunt. 485.3
 ex Lumbis affectiones ad collum & caput transientes, leuis syderationis modo resoluuntur, conuulsoriae, mentis emotoriae sunt. Num tales etiam soluantur conuulsionibus? Aut tedium alui egrotant, per eadem praedicta? ibid.
 quibus sanis hyeme circa Lumbos frigiditas, & grauitas ex leui causa, & alui suppressa, superno uentriculo prodebe officium suum praestante, his coxendicium morbus, aut reuui dolor, aut urinae stillicidium fortasse contigerit. 491.3
 Lumbos dolor fortis corripit, & omnem circa pudenda locum, & intumescit, & femora ardent, si purgatio modica mulieri prodierit. 281.51
 circa lumbos doloribus, aut coxam, aut crura, ex laboribus obortis, aquae marinae, aceti que calidum fomentum confert, ita ut uel aspergas, uel spongiam his imbutam adhibeas. 410.37
 quibus circa Lumbos tenuis diuturni dolores, ad praecordium se reuoluentes, & ciborum fastidium inducentes uide cum febre: his ad caput dolor intentus progressus, repente conuulsorio modo occidit. 462.23, 485.3
 Lumbos dolenti recursus ad latus, & pueri suae que seps nocantur. 396
 ad Lumbos & crura impotentiae resolutoriae ab equitatione, &c. 395
 quum ad Lumbos grauitas deuenit, in-

fiso per chysterem utendum erit, &c. 427.42
 num Lumbos dolentibus, cibos fastidientibus, non uomentibus, modice ferociter mente motis, spes est nigra proditura esse? 485.3
 circa Lumbos & infernas partes dolentes, cum febre fientes, si septum transuersum attigerint, infernas partes relinquentes, periculosi ualde sunt. 357.19
 in Lumborum & testium dolore, uerba seclio de poplitis ac malcolis intrinsecus facienda. 282.20
 Lumbricus subcrassus a senefurioso. 378.28.
 Lumbrici per os. 446.80
 Lumbrici rotundi pueris grandisculis fiunt. 443
 Lumbrici quibusdam uocem intercipiunt. 210.45
 cur Lumbrici, partus perperam quibusdam dicantur. 210.44
 de Lumbricis latis ac rotundis, & quod puero adhuc in utero existente, & multa alia, & ex quibus nascantur. 209.43
 Lumbricis latis ad hepatis asilentibus, spumata quandoque ori influunt. 210.45
 Lumbricorum uomitus. 474.34
 Lumbricorum latorum species & signa. 210.44
 Lumbricos rotundos exire commodum est, ubi ad indicationem tendit morbus. 435.1, 454.10
 qui Lumbricos latis habet, in toto quidem tempore debilis ualde fieri non poterit: ubi uero debilis factus fuerit, uix reualecet, &c. mortem tamen non inducunt. 210.45
 Lumbricos rotundos parere, latis uero minime, sed abrumpi. 210.44
 Lupini natura robusti sunt & calidi, uerum per preparationem leuiore ac frigidiores fiunt, & alio secedunt. 123.14
 Lupi stercoreis usus. 293.97
 Luxatio extra & intro 544.58
 Luxatio ad mallolum. 544.59
 Luxatio in pede, magni digiti. 406.20
 Luxatione, citra boues maxime obnoxia. 528.6
 Luxationes osium circa genua mitiores sunt ijs quae circa cubiti flexuram. 522.39
 Luxationes etiam inueteratas reponi posse. 527.5
 Luxationes ex supernis oblique ad latus, aut deorsum. 532.19
 Luxationes & repositiones, quibus faciles aut difficiles. 528.5
 Luxationes, brachium sursum coactum corrigunt. 532.19
 luxa

In Hippocratem

Luxationes articularum prohibet, **mucus cum inflammatione.** 528.8
Luxationes recentiores citius reponuntur. 528.5
Luxationum circa coxas ratio. 544.60
Luxationum & fracturarum extensiones quam directissime faciende. 509.1
Luxationum, anuulsiōis, &c. deligationes. 507.13

M

Macrocephali primum à consuetudine, postea natura cū ipsi consuetudine conspirante, prognati sunt. 59.35
Macula in corpore calicum moribus similes. 411.42
ad Maculas solares. 323.68
Madefactionem, et humectationem, debile quiddam esse: frige factionem uero & calefactionem forte. 145.2
Maotis palus. 100.42
Magni, calui, balbi, gracili uoce praediti, boni. 359
Mala sylvestria alium fistunt, cocta comesta magis alium mouent. Verum ad respirationem quae erecta ceruice fit, & iucci ipsorum, & ipsa quoque hausta proficiunt. 126.28
Malagmata. 265.70
Malum Punicum reficit, & pituitosum est, & cum nucleo quidem, alium fistit: citra nucleum uero, secedit. 223.49
Mali sunt, quicquid sului, naso acuto, oculis paruis. 359
Mali punice dulcis succus alium mouet, habet autem quid est uosum. 126.29
Mala supra mala in morbis aut uulneribus, contingunt, medico, non necessitati imputantur. 163.16
Mala pumica uinosa, minus est uosum sunt: acida uero, magis frige factionis. Nuclei autem omnium alium fistunt. 126.29
in Malis magnis facies si fuerit bona, bonum signum est: in paruis autem, contraria significans bonae significationi, malum. 391
Mala dulcia egre concoquantur: acida uero, & matura, minus. 126.28
Mamma dextra, oculus dexter, & quae infra sunt hac parte, circa naturam plurimam uinum habent. 360
Mammae cur maximam consuetudinem partem habeant. ibid.
Mammae & alia membra humidiora, mulieribus in partu rumpuntur. 46.43
Mammae suppurantur quibus puellis uterum gestantibus erectae ceruicis spiratio contingit: & menses apparere in principio, malum est. 493.3

Mammae, si solidiores fuerint, senior est foetus. 360
Mammae graciles sunt his quae corrupturae sunt foetus. 353.447
Mammarum tubercula ac inflammationes. 70.12
Mammarii altera gracilis facta, abortum praesignificat. 447
quibus Mammarum dolor ex febribus fit, sputatio cruenta non feculenta aborta, soluit dolores. 493.3
Mammarum & uentris in praegnantibus, ante octauum mensem collapsus. 279.43
si Mammarum papilla, & rubor pallidus fuerit, morbosum uteri uas est. 394
Mammarum pectoris, geniturae, & uocis communio. 353
Mammarum eleuatio, febrem ardentem soluit. 437.11
ex Mammarum ablatione suffocatio conuenit. 70.12
Mammarum & oculorum maiorum in praegnantibus, significatio. 58.8
Mammis asperis quomodo medendum. 323.66
in Mammis dolor erit, si ex gracilibus rursum durae fiant. 447
ex Mammis lac fluens uterum gestanti, debilem foetum significat. ibid.
quibus ad Mammam sanguis colligitur, insaniam significat. ibid.
Mammis tumidas ac magnas habere, ad conceptionem bonum est. 473.31
post Mammam ablatam, quomodo mulieres adfectae. 70.12
Maniam significant humorum de loco in locum decubitus in melancholicis affectionibus. 449
Manus dextra & cruris sinistrum, siderationis modo resoluta. 355
Manus articuli luxatio. 533.23
Manus tota luxata. ibid.
Manus ex nativitate breuior facta. ibid.
Manus supinae extensa deligatio incommoda. 509.3
Manus fracturae recta extensio, & deligatio. 510.4
manus aut crura in articulis ressecata, sanguinem non fundunt: supra uero uel infra, fundunt. 564.4
Manus & caput & pedes in aqua intercutem laborantibus, si frigida sunt, malum est, ubi & uenter & latera calida sunt. 454.8
Manus in comitalibus impotentes fiunt, ac conuulsiuntur, sanguine quiescente, & dum non diffunditur uelut solebat. 135.13
Manus in foetu extra pudendum exserta, mortui signum est: non exserta, plerumque uiuentis. 63.2
Manus suppurata, usque ad cubitum. 384.17
si Manus contrahantur, aut tremulae fiunt, conuulsiō talem corripit, & delirium, &c. 429.49
si Manus tremulae fuerint, tali sanguinis de naribus destillationem futuram expectanda. 429.48
Manum fractam tractare, non multi esse studij. 509.1
ad Manum torpida, obarida, sitis exortet, menses multos emittentes, suppuratae fiunt. 493.3
qui ad Manum exiliunt, male habent. 478.1
Manum fractam quomodo in fascia gestare conueniat. 512.8
in Manibus ac pedibus nervi tenuissimi, densissimi, ac plurimi. 41.16
in Manibus ac pedibus rubores, perniciosi 478.1
Manuum tremor, ante febrem acutam. 361
Manuum figura, ad omnes artes, naturales. 509.2
de Manuum gestulatione. 453.4
Manuum aut aliarum partium doloris, in utero conceptio, solutio est. 51.10
Marcor & corruptio, ex pressione duriora, postfectionem. 376.22
Mare ad ulcera, & ambusta, & desquamata, & quaecumque talia, contrarium est: aptum est autem puris. 146.9
Mare bonum est, ad attenuandum, & ad piscatorum ulcera, & ad ulcera cuniculosa, & depascentia proserpudo. Melius est autem calidum ad plurima. 146.8
Mare spiritus haud exors est. 105.5
Mare perturbatum uentris morbum significat. 141.14
Maris & foemellae motus in uentre. 338.20
Marem aut foemellam ut generes, quo tempore coeundum, & uerum testium obligandum. 61.18
Maritimus locus ad sanitatem optimus. 24.13
Mas trimestris foemina quadrimestris motum in utero habet. 291.88
Masculini foetus partes omnes post quadragimum diem completum, conspiciuntur, foemellarum non item. 54.8
Masculus & foemella in utero consistere possunt, quod anima quidem idem est in omnibus animatis, corpus autem unius cuiusque differt. 116.21
Masculi cuiuscumque tandem aetatis, foemellis in suo genere sunt calidiores. 118.28

masculi

Index.

Masculi nascuntur, si fortius semine ab utero, quae parente excernatur: foemellae, ubi contra fit. 34.7
Masculi magis augetur ab igne, a siccis uidelicet ac calidis cibis & reliqua dietis. 115.19
Masculi dextris inhaerent. 360
Masculum gestantes mulieres, bene coloratae sunt: si foemellam, male. 447
Masculorum gemellorum & foemellarum generatio. 46.45
in Masculis similiter ut in foeminis impeditur coceptio. Aut enim propter corporis raritatem spiritus extra fertur, ut semen non deducatur: aut propter densitatem humor non procedit foras: aut propter frigiditatem non concalescit, ut ad hunc locum congregetur: aut propter caliditatem hoc idem contingit. 447.
Maxilla inferior fracta. 534.27
Maxilla superior, motus experta. 533.24
Maxilla superior, cur non ualde luxetur. 533.25
Maxilla luxatio. 533.24
Maxilla utriusque luxatae curatio. 534.26
Maxilla luxata cognita. 534.26
Maxilla ex cautatim diffractum. 534.27
Maxilla sole uenas habent, & nutrimento uberiore utuntur. 50.3
Maxilla marcor ex dentis dolore. 388.55.
414.55
Maxille fractae deligatio ossa ad fracturam magis uergentia inclinatur, quam ad naturam ducit. 535.29
Maxilla si in dissectionibus ante & retro sentibus & in tergum solum contingentibus soluantur, lethale. 486.3
Maxilla contra fracta uiginti diebus corroboratur. 535.28
Maxilla ex dentis dolore, in tumorem eleuata. 386
Maxillam luxari raro, laxari uero saepe. 533.25
Maxillam non repositam, uita periculum sequitur. 534.27
circa Maxillas dolores uehementes, periculum est, ne ad ossis educationem deueniant. 483.2
Maxillarum colligatio, perniciosa. 483.2
Maxillas abscessus fiunt de lassatis in febribus. 444.31
Maxillas intendit alius turbulenta, paruis frequentibus ad egerendum praegressibus. 496.4
Maza, beta, cucurbita, etiam febricitantibus sunt danda. 22.37
Maza, aqua & uino dulci emollita, ac prius subacta, nutrit quidem minus, per alium autem secedit, & flatum magis inducit. 123.9

Maza sicca, uino dulci emollita ac trita, siccata quidem non similiter, propterea quod uehementer est astricta, alimentum uero plurimum corpori exhibet. ibid.
Maza prius subacta, respersa, uino dulci non emollita, leuem facit, & per alium secedit ac frige facit. 112.8
Maza omnis generis sic utimur: farina ex toto collatae alimentum quidem minus habent: uerum magis per alium secedunt. ibid.
Maza prius subacta fortior est, quam non subacta. 223.46
Maza praeter consuetudinem ingesta incommoda. 421.18
si Mazam statim ut subacta est exhibere uelis, resicatoria est. 123.9
Mecatus corporis cauiore redditi, animam motum grauant. 118.30.31
ex Mecatibus spiritus, uocis differentia. 119.33
Medela tempore, aliquando etiam occasione contingit: quapropter circa morbos non diu ratiocinandum: sed exercitatio cum ratione adhibenda. 21.1
Medela assiduorum officinationum spiratio longa. 357
Medendi arti serius fides habetur, eiusque conatus tardiores existunt, quod per peregrinas interpretationes ad eius scientiam medici perueniunt. 6.23
Medicamentum in omni uterorum morbo commodum, & urinam ualde ciens. 256.28
Medicamentum quod similiter infunditur non concipienti. 293.98
Medicamentum exhibitur, quas interrogationes debeat praemittere. 109.3
Medicamentum subditium, purgatorium, mollitorium. 291.92
Medicamentum purgatorium, a febre fortiter correptis non dandum, &c. Si uero aeger detinet medicamentum, ante meridiem nihil purgatur: a meridie uero nimirum purgatur, & perit. 109.4
Medicamentum cum tedia in uterorum morbis. 252.9
ex Medicamenti potione, conuulsiō, lethale. 449
quum quis a Medicamenti potu superagrotarit, & superne ac inferne ab ipsa secesserit, uinum sorbeat, primum quidem dilutum, deinde meracum frequenter, & sanabitur. 87.45
Medicamenta caput purgantia, quae quidem fortia sunt, a toto capite ducunt: quae uero debilia, ab oculis, & hinc a uicinis naso partibus. 83.22
Medicamenta emollientia, & ad ciendum idonea, quo fortis fiat purgatio. 61.20

Medicamenta purgantia non temere exhibenda. 103.1
Medicamenta omnia praesentem flatum trahunt. 83.54
quae Medicamenta, quibus exhibenda. 109.3
Medicationes difficulter ferunt, qui ualēt corpore. 442
Medicamenta mollitia. 519.13
Medicamenta fortia morbis debilibus non conueniunt, neque paucitate medicamenti ipsius debilitas est facienda. 89.35
quaecumque non sanant Medicamenta, ea ferrum sanat: quae ferrum non sanat, ea ignis sanat. Quae ignis non sanat, ea incurabilia putare oportet. 451
Medicamenta purgantia quando in praecordiorum inflammatione noxia. 426.36
Medicamenta ocularia. 330.3
Medicamenti potio oculorum dolores soluit. 448
Medicamenta subditia ad uterum purgandum conuenientissima. 61.21
Medicamentum subditium. 62.24
Medicamentis purgare oportet praegnantem, si turget humor, quarto mense, & usque ad septimum: minus uero has: ueniosiores autem & seniores foetus uereri oportet. 444
Medicamentis aggredi concocta oportet, & mouere non cruda, neque in principijs, si non turgent: plurima uero non turgent. 441
neque Medicamentis, neque alijs irritamentis mouere oportet, neque nouare, sed si nere, quae iudicantur, & iudicata sunt integre. ibid.
Medicamentis bilem ducentibus in utero non utendum. 86.40
Medicamentis in acutis affectionibus raro etiam in principijs uti oportet: atque hoc facere, diligenti prius assumptione facta. 441
Medicamentis quaedam sanari non posse. 131.1
Medicamentis purgantibus per dies quinquaginta a canis ortu in quocumque tandem morbo non utendum, sed insus per clysterem. 109.4
Medicamentis qui purgantur sana habentes corpora, cito exoluntur. Itemque qui prano cibo utuntur. 442
Medicamentis purgandi non sunt, nigra reuocantes. ibid.
ex Medicamentis purgantibus, & uomitibus meracis, conuulsiō, mala. 493.3
Medicamentis qui non sunt purgandi. 420.65

medi

In Hippocratem

Medicamentorum facultates non semper ex sua natura, sed ex temperantiorum in aegrotis differentiis sunt estimanda. 88.50.87.47

in Medicamentorum usu, talia ex corpore educere oportet, qualia etiam sponte prodeuntia commoda sunt: Contrario autem modo prodeuntia, sedare. 444

Medicamentorum purgationes sub canem, & ante canem operose sunt. 444

Medicamentorum purgantium facultates. 211.50

Medicamentorum purgantium natura incerta. 372.20

Medicamentorum offerendorum, & deligationis ratio, diligenter consideranda. 163

in Medicamentorum preparatione observabis, ut quae siccare velis, ab his succos detrahas, & carne utaris: quae vero alium mouere velis ut succo copiosiore, carne vero pauciore, & succo lentiore utaris. 124.15

Medicamentorum exhibendorum ratio diuersa. 88.51

Medicamentorum singulorum effecta ex experientia prius sint cognita, quam morborum curationes suscipias. 20.8

in Medicamentorum usu alii egestio uaria, abunde bile colorata, periculo uacat, si non copia excedat. 495.4

in Medicamentorum usu, in defluxione, tenuis abunde sanguis liquefcens, malum est. 489.3

qui in Medicamentorum potionibus dum purgantur, non stitunt, non cessant priusquam stiterint. 444

Medicamentorum fortium pleraque stomaechum exulcerant. 60.17

Medicamentorum compositionis ratio. 357

Medicina quid. 2.4

Medicina ex his est quae propter quid sunt excogitata. 4.10

Medicina ex uictus aegrotorum & sanorum differentia inuenta. 9.10

Medicina non utentes, eodem modo quo sanum uiuunt, nec ab ullo uictu quem concupiscunt abstinent. ibid.

Medicina gymnastica contraria. 87.46

quae in Medicina uilia uulgo putantur, cognitum difficulta: Quae uero alicuius pretij, facillima: unde fit ut uilia uulgo putata soli norint medici. 104.1

Medicina deos reuerenter habet, nam & hi in morbis multa moluntur. 20.6

Medicina necessario inuenta. 8.7

Medicina ab Hippocrate ex paruis ac uulgariibus ad magna est euecta. 567.2

Medicina Deo adscripta. 11.24

Medicina dietetica, etsi magni sit inuenta, multaeque artis, tamen ob eius usum omnibus familiarem ars non habetur. 9.8

Medicina in cognoscendis morbis obscuris haerens, alias facultates coadiutrices habet. 21.6

Medicam apud uulgum differentem non magna laus manet. 23.9

Medicina ex eorum artium numero est, quae ea indigis iucunda ac utilis existit, ex ercentibus uero, minime. 104.1

in Medicina insunt omnia quae ad sapientiam requiruntur. 19.5

Medicina cur naticinationi similis. 418.4

Medicina artium preclarissima. 1.1

Medicina naticinationi cognata. 572.17

Medicina non est ars simplex, & facilis. 10.15

Medicina id quod molestat tollit, & id ad quo homo aegrotat auferens, sanum facit. 114.14

Medicinae studium, propter instabilem ac incertam eius doctrinam cognitum longe difficillimum: alia enim contrariis, qualia tandem sint, alia similibus sunt curanda. 88.50

Medicinae contemptus ex medicorum ignorantia, & uulgi ruditate. 1.1.577.28

Medicinae finem Hippocrates etiam senex non est consequutus. 578.31

Medicinae cognitio uniuerso hominum generi necessaria. 579.37

Medicinae purgatoria, quibus morbis, quoque tempore exhibenda. 109.4

Medicinae artis principium natura corporis. 79.3

Medicinae, praeter ignominiam nulla poena constituta est. 1.1

Medicinae principium, medium & finis. 20.8

Medicinae ad reliquas artes dissimilitudo ab instrumentorum & effectorum praesentia. 6.21

Medicinae antiquitas & certitudo. 8.3

Medicinam artem esse ex eo probat, quod morbi non pharmacis tantum, sed dieteticis & alijs medicaminum formis (quas ne idiotae quidem, uel medicum artem esse negant) sanantur. 3.4

ad Medicinam cognoscendam ducibus seu adiumentis sex opus esse. 1.2

Medicinam qui recte nouit, & citra fortunam, & cum fortuna recte facit. 89.57

Medicinam artem esse, ex uulgi confessione, & uictus aegrotorum ac sanorum differentia, demonstrat. 8.3

Medicinam ex hominis notitia non cognosci, sed ex medicina cognita illum cognosci. 14.56

Medicus philosophus Deo aequalis. 19.4

Medicus multarum rerum sit peritus. 529.9

Medicus laborum suorum remunerationem & fidem amittit, si artis inuenta demonstrans, aegri naturam conseruat non mutat. Item si frustionibus & huiusmodi ipse utatur, aut odoribus peregrinis delectetur. 23.8

Medicus instrumenta omnis generis habeat praeparata. 20.7

Medicus qui ad cognitionem morborum idoneus, idem etiam ad curationem. 5.20

Medicus gubernatori similis, propterea quod huius in tempestatibus ars illius etiam non nisi in morbis periculosis cognoscitur. 10.17

Medico physicae cognitio necessaria. 324.18

Medico in uisendis aegrotis quae obseruanda. 20.8

Medico talis natura optanda, quae aliena sit ab eo quod quis natu grauior discat. 23.10

Medico quae cognoscenda. 438.1

Medico in aegrotis quae consideranda. 577.29

Medico quae consideranda. 148.1

Medico natura exactam scientiam esse necessariam. 14.36

Medicorum reprehensio, qui putant uerticula intro delapsa curari posse. 539.44

Medico fines duo propositi. 572.19

Medici quae in aduendo agro considerare oportet. 221.34

Medicum morum decet comitas. 20.7

de ijs quae Medicum animaduertere decet, tum ut de sanatione inquirenti respondeat, tum ut ipse recte contradicat. 160.1

citra Medicum, non autem absque medicina aliquos curari posse. 3.5

Medicum opere esse oportet, non sermone. 19.3

Medici aegrotos in morbis acutis non recte ad uictum perducunt. 422.1

Medici ueri qui. 1.1.2.3

Medici officinae & domus situs. 16.1

Medici personati. 1.1

Medici plures, in morbis acutis, & imperitia circa aegrotos obcaecante, sunt conuocandi. 21.7

Medici gubernatio est, ut bono sit colore, habitudine corporis bona, uelitu decoro, animo modesto, moribus honestis, uultu meditabundo ac subtristit, hilaris, item iustus ac continens. 16.1

Index.

quae Medici per fortuitum successum in curatione bona aut mala faciant. 162.15

Medici imperiti & subuentanei, praecipitationibus Hippocratis percipiendis inepti, artem negligunt, periti contra. 22.5

Medici ferinam uictus rationem primi temperauerunt. 9.8

Medici integritas. 8.2

Medici, uulgo inservientes. 538.39

Medicorum error in renum dolore, cum lapidem qui in rene est, in uesica esse existimant. 232.15

Medicorum dij. 8.1

Medicorum circa pituita potum error, quod fame praemaceratis forbitiones exhibent. 420.13

Medicorum in aggregendis morbis cura ac studium. 4.11

medicorum uerorum & falsorum differentia, ex uictu, moribus, lineamentisque corporis sumitur. 19.2

Medicorum quorundam ignorantia, qui aegrotum in morbis debilitatem non agnoscunt, & quae ex uasorum euacuatione efficiantur. 422.21

Medici imperiti scitu commoda fuisse gnorata, unde fit ut & ars ipsa ignoretur. 418.4

contra Medicos imperitos, qui ex figuris in manus deligatione, sapientes sibi uidentur. 509.1

Medicos ad contentionibus alienos esse decet. 23.7

in Medullam fluxio, tabis occulte generatio. 81.18

Medulle spinalis defluxus post annum quae dragestim, nisi prius existat, non fit. 492.3

Melancholici morbi uere fiunt. 443

Melancholicos infra uehementius purgabis, eadem ratione contrariam iniens uacuandi uitam. 444

Melancholiae autumno fiunt. 443

Mel cum alijs comestum nutrit, ac bonum colorem exhibet. 224.50

Mel calidum est & siccum, si meracum sit: cum aqua autem humectat, & alium mouet biliosus, pituitosis uero sistit. 125.23

Mel simplicium duplo uino meraco fortius. 427.27

qui Melius habuerunt, si postridie exacerbentur, malum est. 405.17

Mel coctum est uosum est, & uentri adhaeret: cum concoctum fuerit in uentre, efferseruefcit, & uenter ardet ac dirumpi uidetur. 142.47

de Membrana in osculo uterorum nascens. 135.13

Membrana osculo uteri praeposita. 277.

Membrana ante os uteri cognitio. 263.58

Membranae circa cerebrum curatio. 502.24

Membranae generatio, a frigido circumspecta glutinosa. 48.2

Membris motum ac sapientiam praebet aer. 155.12

Membris tarditatem & languorem conciliant Austri. 447

Membrorum carnositate, labor prodest. 544.61

Membrorum discretio quot diebus fiat. 39.10

Mens ab externis curis agitata, quiete reficitur. 570.10

Mens, mores, & corporis uires in aegrotis consideranda. 467.7

Mens aegrotat ijs, quicumque aliqua corporis parte dolentes, plerumque dolores & ferinae sunt. 441.6

Mentis emotiones modice feroces, male & ferinae sunt. 483.2

Mensis septimus fetus perfectionis principium constituit. 54.7

Mensis octauus mancum aut caecum generentibus difficilior: eiusmodi autem fetus plerumque sunt superstitis, ceteri non item. 53.4

Mensis undecimus partui contingit, cum ultra plenilunium mulier concipit. 56.5

Menses arenosi, & aquosi, & non ualde cruenti, aquae intercutis in uteris signa. 321.59

Menses ad sextum mensem retenti. 272.13

cur Menses retenti uterum non gestantibus dolorem inducant. 39.6

Menses, uelut aqua a carnibus, in mulieribus aqua intercute laborantibus. 286.74

Menses stomacho recto, & molli, & sano, non prodeunt. 334.9

Menses decolores, & non eodem tempore semper fientes, purgationes opus esse significant. 447

Menses pallidos ac subcruentos detrahens purgatorium. 267.78

Menses uirginibus iuueniculis propter uenas tenues & repletas (quae mensium transitum impediunt) non procedunt. 344

Menses in principio apparentes, febre non accedente, conuulsionem solunt. 493.3

Menses biliosi, & pituitosi, quomodo cognoscantur. 279.37

Menses terram instar aceti radentes. 274.22

Menses uteri gerentes cur non molestent. 38.6

Menses extrudentia symptomata, seu potius morbi. 493.3

Menses praegnantibus, si puer sanus sit, & permanere debeat, non prodeunt. 38.5

ad Menses immodice fluentes. 264.4

Menses occultati, uteris duris, & ipsorum ore aspero. 260.41

Menses supra inguen erumpentes, aut mulierem interimunt, aut sterilem reddunt. 271.10

Menses pituitosi, a quibus prodeant. 272.14 & 275.25

si Menses mulieri fiant multi, nec tamen concipit. 293.99

Menses suppurati, quinto aut sexto mense supra inguen erumpentes. 272.12

Menses retenti, mulieres nonnunquam (se praegnantem existimantes) fallunt. ibid.

Menses praegnantis quando compareant. 340.27

Menses non prodeunt uelut debent. 291.91.332.4

Menses putrefacti, & purulenti in pudendum prodeunt. 272.12

Menses ad quadriennium suppressi, praeter ualde modicos. 381.5

Menses erumpunt, horrorem habentibus, lassitudine affectis, capite grauatis. 493.3

Menses in motis uteris, aut alioqui non recte habentibus, aut non apparent, aut certe pauciores. 60.17

Menses omnino suppressi. 332.4

Menses pauciores aut plures quam debent. ibid.

Menses in praegnantibus apparentes. 279.43

Menses ad suppurationem tendunt. Vide, Lumborum distentio ex muliebrium mensium multitudine.

Menses ducit aromatum suffitus. 447

Menses uirgini quomodo euocandi. 62.24

Menses remorati. 263.55 & 263.59

Menses qui optimi putentur. 473.32

Menses plures, & crassiores quam oportet prodeunt. 273.15

quibus Menses plures aut pauciores fiant. 274.20

menses aquosis diu permanet. Quum uero non breui prodierint, intumescunt. 390

Menses non suppressi, commodum est: ex talibus comitales morbi fiunt, ut artritror, quibusdam uero uentris subdistentiones diuurnae, quibusdam haemorrhoides. 492.3

Menses mulieri defecerunt, si lae habens, neque praegnans est, neque peperit. 447

mulieri si Menses cohibere uelis, cucurbitana

In Hippocratem

bitam quam maximam ad mammas appone. 447.361
post Menses dextra & sinistra hiant. 397
ad Menses detrahendos. 291.91
Menses quando non prodeant. 90.59
Mensium ad pulmonem progressorum ac receptorum, signa eadem quae in tabe. 271.8
Mensium suppuratorum cause & signa. ibid.
Mensium purgatoria. 267.76
Mensium mensura iusta & tempus. 273.15
de Mensium occultatorum signis & curatione. 254.17.272.10
Mensium pituitosorum cognitio & causa. 274.22
Mensium fluxus infra descendens & sursum ascendens, quos morbos quibus in partibus faciat. 90.59
ex Mensium muliebrum multitudinem lumborum discentio ad suppurationem tendit: Vide, Lumborum discentio.
Mensium eadem quae dierum in praegnantibus uis & ratio. 54.7
Mensium pauciorum quam conuenit, signa. Item quibus hic morbus frequenter accidat, & quibus diuturnior. 272.13
Mensium (sanis ac recte habentibus uteris) non apparentium uel ex toto uel pauciores, aut per longius tempus, prouocatio. 60.17
Mensium copiam praesignificant torpescere horiae exolutiones ex partibus. 493.3
de Mensium biliosorum cognitione, & signis. 273.19
ex Mensibus strangulationes, suppurationem faciunt. 493.3
Mensibus pluribus prodeuntibus morbi fiunt, & non prodeuntibus ab utero contingunt. 447
Mensibus multis comparentibus caligines soluntur. 493.3
Mensibus albis humidis derepente progreffis, quibus aluo tumefacta ad praedum rubor deuenit, in longis febribus moriuntur. ibid.
ex Mensibus quibus dolores pertinaces, circa supernam partem, & intestinum tenent, & aluos humectant, aliquantum cibos auersantur, &c. 492.2
in tertis Mensibus quatenus bene aut male, item in quartis, quintis, & sextis, asficiantur. 271.3
mulieri Mensibus deficientibus sanguinem ex naribus fluere, bonum est. 447
Mensibus sanguinem uomenti erumpentibus, solutio fit. ibid. 162.14
de Mensibus omnino impeditis. 254.20
& 264.60

ex Mensibus reliquae in uteris. 332.3
quomodo ex Mensibus suppressis morbi generentur, & qua ratione menses supprimantur, & quibus id frequenter accidat. 34.7.27.13
ex Mensibus, mulier sana cognoscitur. 273.16
in Mensibus muliebribus, qui aquosi ante partum prodeunt, mali sunt. 492.2
ex Mensibus suppressis aliqui foecunda, hirsuta est facta. 398
ex Mensibus suppressis tabes. 469.14
ex Mensibus biliosis in acutum morbum transitus. 274.21
Mensurae purgationes, similes octimescribus, in tendentibus ad decimum mensum fientes, malum. Quibus tumores in ulceribus, &c. His autem de repente distipatis, quibus quidem ad posteriores partes, conuulsiones cum doloribus, quibus autem ad anteriores, aut insaniam, aut dolores lateris acuti, & dyssenteria rubra. 358
Mensurae in muliere purgationis fluxus febris soluit. 480.1
ex Mensibus purgationibus mulieris biliose ac pituitose cognitio. 299.119
Mensuarum purgationum circuitus est. Quae ante has fiunt grauitates, similes sunt laboribus octimescribis. 358
Mensuarum eruptio in anhelosa. 376.20
Mensura iuniorum & seniorum, in eo differunt, quod ha mucosa, illa magis subruenta habent. 90.63
circa Mensuras purgationes symptomata. 270.1
Mensuarum coloris ratio. 90.63
Mentis emotiones taciturnae, non quiescentes, oculis circumspicientes, spiritum extra efferentes, perniciose sunt. Faciunt autem & leues syderationes diuturnas. Sed & ita affecti ad insaniam deueniunt. Qui uero in uentris turbatione ita exacerbantur, his nigra circa iudicationem prodeunt. 491.3
ad Mentis emotionem liberat sanguinis ex sinistra nare eruptio, & urina multam subsidentiam habens. 395
ad Mentis emotionem cum silentio deueniunt uocis interceptiones in febre conuulsorio modo fientes. 484.2
Mentis percussiones cum uoce clangorosa, linguae conuulsiones tremulae, & uoces tremulae fientes, mentem alienant: durities in his mala est. 469.3
Mentis emotionem portendit, si quid in urina innatarit, dolore circa femur distipato, &c. 461.5
Mentis motorius est pulsus in praecordio cum tumultu. 484.2

Mentis emotiones inducit iuxta uentrem in febre palpitationes. 485.2
Mentis emotionem quae urinae significent. 460.3
Mentis torporem calida frequenter ea tentibus inehit. 446
Mentis emotiones tremulae, obscurae, palpitatoriae, ualde phreniticae sunt. 461.4
Mentis percussiones, mentem alienant. 479.1
Mentis emotiones in febribus taciturnae, in eo qui uoce priuatus non est, perniciose. 478.1
Mentis emotiones cum uocis interceptione, perniciose. 483.2
Mentis emotiones modice feroces, & ferinum, & conuulsionem significant. 480.1
Mentis alienatio in morbo crasso, unde. 245
Mentis emotio ex fluxione sanguinis e naribus. 373
Mentis emotiones tremulae, palpitatoriae, phreniticae sunt, & dolores circa sinistram, in his mentem emouent. 478.1
Mentis emotiones modice feroces, ferinae sunt. 460.4
Mentis alienatio, a furore, bonum. 449
Mentis oculi superant, quae corporales oculos effugiunt. 518
Mentem emouent sputa rotunda. 595
Mentem emouent spiritus, uelut his qui stragulantur, praemanibus expositus, cum uocis interceptione. 483.2
Mentem emouet surditas accedente aegritudine, & urina subrubicunda subsidentiam non habens. 481.2
Mente ualere & bene se habere ad ea quae exhibentur, in omni morbo bonum: contrarium uero, malum. 442
Quae modice ferociter mentem emouent, atrabiliaria sunt. Si uero a muliebrum purgationum retentione fuerint, ferina. 390
Mente emouet spiritus ueluti his qui stragulantur, praemanibus expositus. 460.3
Mentem non firmam significat lingua tremula. 460.3.483.2
Mentem ad nugae garriendas emouent, sputa in tabescentibus suppressa. 489.3
Mente emouent dolores iuxta fauces graues in acutis. 484.2
Mentem semper excitant, nec quiescere sinunt, temporum mutationes. 99.39
Mente, motos morbo regio corripit, malum. 460
qui Mente moventur, ex timore cum perfrigeratione, febres cum sudoribus, & somni.

somni, uocem aliquantum interceptientes, haec solum. 491
Mente moventur aluo liquida, &c. 461.5
Mente moti acute, ubi in super febrerint, cum sudore, phrenitici fiunt. 460.2
Mente moventur melancholico modo, quibus aurium sonitus. 460.3
Mente moventur caput dolentes, stiticolosi, aliquatenus uigilantes, obscuri congniti, impotentes, ex aluo liquida delassati. 481.1
Mente mota ex capitis dolore. 387.32.412.45
Mente moti acute, in super febrerint, phrenitici fiunt. 478.1
Mentem emouet & sanguinem profundit sonitus aurium cum uisus hebetudine, & narium grauedine. 481.2
Mente moventur, si lateris dolor ex sputis biliosis citra rationem euauerit. 462.13
Mentum. 580.38
Meracae desinentes purgationes, omnibus exacerbatoria sunt. 462.15
Meridionalem plagam inhabitantes morbis acutis obnoxij. 93.3.4
Meri potus oculorum dolores resouit. 448.31
Meridionalibus moris magis fieri quam mansueti. 94.6
Meridionalem plagam inhabitantes, longae uita magis quam alij homines. ibid.
Mesocolon quid. 72.6
circa Messum tormina circa umbilicum, & dolores, quandoque a porro sed & ab alio his postea. 397
Metalla, ferrum & aes, argentum, aurum, sulphur, alumen, bitumen, nitrum, omnia praecoloris uolentia nascuntur. 95.13
de Meteoris. 47.1
Miccio per summas manus melior quam follis. 136. & 137.23
Miccio per summas manus attenuat, & carnes sursum trahit. 129.42
post Mictionem concretio, pueris magis: num quod calidiores? 392
Mictio noctu multa fiens, modicae alui egestionem significat. 446.83
Mictio cruenta, in dorso ac peccoris dolore suppressa, perniciose est dolorose. 484.2
Mictio flauae bilis a muliere. 323.64
Mictiones crastorem farinam referentes in his sunt, quibus frigiditates colli ac dorso, sed & totius corporis conuulsoria apparent. 483.2
Mili granata ac paleae succant, & uentrem sistunt, & cum ficibus, fortibus doloribus conferunt. ipsum autem milium

coctum alit, non tamen aluo secedit. 123.13
Mingentes nigra condensata, perniciose habent. 481.2
Mingendi difficultatem inducens, tuberculum circa uescam, &c. 490.3
qui non pro ratione Mingunt, uerum aluos frequenter cruda a pueris egestit, morbofi sunt. 64.2
qui plus Mingunt quam egerunt pro ratione, sunt habitiores. ibid.
Minthe semen sepe comestum, colliquefacit, ut quis distuat, & arrigere prohibet, & corpus debile facit. 126.26
Mintha calfacit & urnam ciet, & uomitus sistit. ibid.
Mituli & pectines ac tellinae, conchyllis aluo magis secedunt. 124.19
ex Meroze febricula tenuis. 369
Merozes, anxietates, tristitia, g, eiulatus, & querula ex cerebro contingunt. 157.21
Mola erumpens. 338.20
Molan gestantes quatenus curanda. ibidem.
Mola interdum ad duos aut tres annos gestantur. ibid.
Mole conceptus causa, & signa. 290.88. & 338.20
Mola, seu patella humiditatem a carne in articulum expassum descendere prohibet. 81.13
Mola in utero, a crassa genitura intus retenta. 322.62
Molan gestantibus lac in mammis non generatur. 338.20
Mollitoria, a quibus aqua & urina purgantur. 291.91
Mollitoria uterorum. 327.86
alia Mollentia, aquam purgantia, sanguinem ac menses ducentia. 258.35
alia Mollentia. ibid.
ubi Montes ab aquilone regioni adiacent, in his aquilones perturbant ac morbos faciunt. 121.2
Montani propter mutationes temporum magnas & diuersas, maiora corpora gignant: in conuulsibus autem habitantes, minora. 102.55
Mora calfaciunt, humectant, ac aluo secedunt. 126.28
Morbus fit, ubi cibus praeter naturam copiosior ingressus fuerit. Ostendit autem sanatio. 441.17
Morbus Hercules. 273.18
Morbus ex potationibus, & Venere. 370
Morbus qui redit, priore periculosior existit. 229.10
Morbus regius cum febre. 199.32
Morbus regius ante septimum diem in fe-

bribus, malum. 445.74
Morbus uocatur, quicquid homini molestiam ac tristitiam adfert. 104.2
Morbus sacer, cur illis ipsis quibus sic uocatur, neque facer, neque diuinus existat. 153.4
quomodo Morbus sacer fetu in utero existente incipiat. 155.9
Morbus sacer quomodo & ex qua causa fiat. 154.6
quomodo Morbus sacer citra expiamen- ta & incantationes curari possit. 159.28
Morbus sacer a flatibus generatur. 107.19
quod Morbus sacer reliquis nulli re diuini- or sit, sed naturam habeat quam etiam alij morbi, & causam unde singuli generantur. 154.5
Morbi sacri differentia. 469.15
Morbi sacri cerebrum, uelut aliorum etiam morborum, author & causa existit. 154.7
Morbus sacer propterea diuturnus est, quia id quod insit uenis, tenue est praemultitudine, & statim superat a sanguine, ac calefit. 157.18
Morbus sacer haereditarius. 154.6
Morbus sacer conuulsionis species. 93.4
Morbus sacer biliosis naturis non accedit. 154.6
si Morbus sudore oborto deficiat, & urina filua albam subsidentiam habens conspiciatur: his eadem die recidua febris fiet, atque haec quinta die citra periculum iudicatur. 435.1
si Morbus tabidam speciem inducit, & talis ex natura aeger fuerit, ex tali morbo superstes euadet. 396
morbi omnes soluntur aut per os, aut per aluum, aut per uescam, aut alium aliquid eiusmodi articulum: uerum sudoris species omnibus communis est. 431.56
Morbi qui nec ante nec post pubertatem fiunt. 492.3
Morbi in subiecto humido instabiles. 20.10
Morbi omnes unde hominibus fiunt, & qui longi sunt aut breues, aut lethales aut non lethales, aut aliquam corporis partem mutilent aut non mutilent, & qui dubij, an mala ab ipsis euentura sint an bona, &c. 160. & 161.2
Morbi unde dinoscantur. 347
Morbi autumnio proueniunt. 353
Morbi aestiuales occidentalibus familiariores. 95.11
Morbi hyemales in occidentalibus. 95.12
Morbi a principio curandi: & si quidem a fluxionibus fiunt, fluxiones primum sedanda. Si uero ab alia causa, primum
2. cipium

Index.

In Hippocratem

cipiunt morbi curare, ac sedare oportet. 86.42
 Morbi incogniti quomodo aggrediendi. 87.46
 Morbi in agro forti, debili autem morbo, & contra, quomodo curandi. ibidem.
 Morbi de repente mentē percipientes, cum anxietudine, sanguinem profundunt. 481.2
 Morbi quomodo fiant ex egestione moderata impedita. 79.2
 Morbi muliebres, cur cogniti difficiles, et saepe incurabiles. 287.75
 Morbi circa temporis occasione neglecti, progressu perimunt. 20.10
 Morbi à calore externo. 208.35
 de Morbi liuidi signis, & curatione. 189.73
 Morbi minus infestant, anno salubri. 570.12
 Morbi sanguinem large fundentes, quibus sanguinis eruptiones plures, his temporis progressu alui male afficiuntur si non urine concocta fuerint. 463.19
 Morbi non de repente fiunt. 111.3
 Morbi qui in breuissimo tempore iudicantur, faciliores cogniti sunt. Maxima enim differētia ab initio ipsis sunt. 457.21
 quicumque Morbi ex repletionē fiunt, euacuatio sanat. Et quicumque ex euacuatione, repletio, & aliorum contrarietas. 441.22
 quibus septima die Morbi iudicantur, his nubeculam habet urina, quarta die rubram, & alia secundum rationem. 445.63
 Morbi conuulsi, in senectate, & per concoctionem, & per solutionem, & per rarefactionem desinunt. 394
 Morbi non lethales (nisi quid ipsis accedat) sunt affectiones fluidae circa articulos, arthralgia, podagra, coxendicum morbus, tinea, quartana, tertiana, strangulatus urinae, lippitudo, lepra, impetigo, morbus articularis. 161.4
 Morbus tum siccitatem, tum humiditatem postulantem, qua uictus ratione cures. 222.39
 Morbi per dies iudicantur. 105.25
 Morbi longitudinem significat, ubi in toto corpore mutationes, & si corpus refrigeretur, aut rursus calefiat, aut color alius ex alio fiat. 445.40
 Morbi, in quietis ac constantibus temporibus, & annis tempestiue tempestiua praebentibus, boni status & iudicatu facillimi fiunt. 353
 Morbi longitudinem significat egestiones quae ualde liquidae fiunt, & rursus com-
 pactae, meracae, stercoxae. 456.4
 Morbi cur imparibus diebus iudicantur. 206.27
 de Morbi siccatorij signis. 188.71
 Morbi quomodo à bile aut pituita fiunt. 214.1
 de Morbi nigri signis & curatione. 190.78
 Morbi mulieribus ad meridionalem plagam qui familiares. 94.7
 Morbi desperati neglecti, medicis non imputandi, nec ipsa propterea ars culpanda. 5.13
 Morbi breues aut longi, qui, quomodo Morbi fiant, si homo à copioso re humore siente non expurgetur. 207.30
 Morbi duplices. 5.16
 Morbi manifesti qui, & quod horum certae etiam sint curationes. ibid.
 Morbi & nonnullae corporis partes obscurae dicuntur, non quod omnino ab arte non cognoscantur, sed quod non nisi difficulter. 5.17.18.19
 Morbi occidentalium mulieribus familiares. 95.12
 Morbi citius sedantur aestate sicca. 93.3
 Morbi dubij, & ut perdant, & non, tales sunt, peripneumonia, febris ardēs, phrenitis, pleuritis, angina, uua, hepatitis, splenitis, nephritis, dysenteria, in muliere fluxus sanguinolentus. 161.4
 Morbi, anni temporibus pares. 150.5
 de Morbi regij nigri signis. 180.42
 Morbi securissimi sunt, qui ex modici temporis, & facile cogniti causis fiunt. 29.25
 Morbi longitudinem quae significant, uide de 442.28
 Morbi ex paruis occasionibus, neglecti, magni ac diuturni fieri solent. 220.32
 Morbi constantes & iudicatu facillimi fiunt in constantibus temporibus, si tempestiue tempestiua reddantur. In inconstantibus autem, inconstantes, & qui difficulter iudicantur. 442.8
 Morbi capitis sunt, aurium dolores, faucium, gingivarum & columellae inflammationes, dentium item dolores & exesiones, cum uariis polypo, exceptis oculorum morbis. 214.215.2
 de Morbi ructuosi signis & curatione. 189.74
 Morbi congeniti curationem uix admittunt. 468.11
 de Morbi siue febris ardentis signis, & curatione. 192.6
 Morbi omnes quidem in omnibus temporibus fiunt. Quidam tamen magis in quibusdam ipsorum & fiunt & exacerbantur. 443.19
 Morbi obscuri qui. 5.17
 Morbi uolentia, & medici imperitia. 22.2
 Morbos in corpore, sudor ubique fit, esse significat. 445.41
 Morbum moleste ferre cum refrigeratione, si non sine febre exsudent partes, pernae, phrenitim portendit. 460.4
 Morbum facile ferre, alio quodam ex salutaribus signis apparente, morbum ad abcessum uerti spes est. 454.8
 morbum facile ferre, signum bonum: eger ferre, malum. 455.14
 morbum morbo succedere, lethale. 218.22
 Morbum producit in febre aliam aliarum urinarum mutationes. 495.3
 Morbus regius ex spumosa circumbiliosa alui egestione. 495.3
 Morbum moleste ferre cum refrigeratione, pessimum est. 476.1
 Morbum sacrum expiationibus curantes, cur medicamenta non propinauerint. 153.3
 si ante Morbum quid doluerit, istis morbus incumbit. 444.32
 Morbum facile ferre, in pleuritis & omnibus circa pulmonem morbis, bonum. 488.3
 Morbum sacrum alijs morbis neque diuiniorem, neque sacratiorem esse: sed omnes diuinos & humanos. 152.1
 à Morbo conualescentes quomodo sint reficiendi. 221.39
 in omni Morbo uictum mollem esse oportet. 454.10
 de Morbo pituitoso qui mulieres magis quam uiros inuadit. 189.75
 Morbo sacro fere non apprehenduntur, quibus pueris existentibus ulcera in caput, & in aures, ac reliquum corpus erumpunt. 155.11
 Morbos quo pacto pariant, ea quae ex coelo nobis obueniunt. 209.40
 in Morbo crasso capitis cutis crassa ac rubicunda. 244.52
 in Morbo crasso insomnia horrenda. 245.53
 in Morbo crasso facies intumescens. 246.55
 in Morbo crasso, semen suberuentum ac subliuidum. 243.52
 in Morbo crasso, terrae odorem ex imbribus irruentibus non ferentes. 246.55
 de Morbo corruptorio. 191.80
 si ex Morbo cibum capiens quis non fiat ualidus, significat quod corpus uberiori alimento utitur: Si uero cibum non accipienti hoc contingat, nosse oportet, quod euacuatione opus habet. 441.8
 Morbo

Index.

differt. 287.76
 Morborum ac egrotorum mores cogniti, non tamen certam praedictionem permittunt. 467.6
 Morborum ab hydropē tres species. 212.52
 Morborum omnium fons & origo, pituita. 214.1
 Morborum incurabilium tractationē esse necessariam. 546.68
 Morborum uires & causae considerandae. 277.32
 occasione Morborum considerandae. 339
 obscurorum Morborum sera cognitio, non medico sed naturae ipsius aegri, iudicemque ipsius morbi imputanda: ratione enim à medicis, opinione uero ab aegris cognoscuntur. 5.19
 Morborum quomodo caelum principium & causa. 208.35
 Morborum naturam haudquaquam cognoscere posse, nisi simplex & inuisibilis eorum natura, ex qua in principio discreti sunt, cognoscantur. 248.1
 Morborum omnium causae, humores in corpore quatuor. 200.1
 de Morborum tribus principijs, & quilibet unumquodque in corpore efficiat. 207.32
 Morborum populariter grassantium impetus, & temporis constitutiones, medico praenotionem adhibitu sunt cognoscendae. 459.27
 in omni Morborum curatione, plurimum refert aetatis, temporum, sexus, morborum denique ipsorum differentia obseruare. 167.34
 Morborum incrementa & uigores iudicant anni tempora. 440.9
 quorum Morborum iudicationes sint uelociores. 353
 Morborum differentiae, magnitudo, & signa. 143.5
 circa Morborum principia quid considerandum. 353
 de Morborum circuitu. 27.7
 Morborum omnium febris comes. 105.7
 Morborum externorum seu manifestorum licet certa sint curationes, propterea quod certo inuenito constant, non tamen nisi ab idoneis & ueris medicis inueniri ac deprehendi possunt. 4.13
 ad Morborum iudicationem, astrorum observatio necessaria. 98.30
 Morborum in toto corpore, principium nullum. 79.1
 Morborum exacerbationes ad principia considerandae. 374.10
 singulorum Morborum numeros enumerare, cur difficile. 470.2
 Morborum naturae medici. 394
 morborum causas nosse, eorumque im-
 petu ripiendi sunt, praecognoscunt. 157.19
 in Morbo diuturno, cibi fastidium, & meracae alui egestiones, malum. 449.22
 ex Morbo diuturno, etiam alui defluxus, malum. 451.84
 in Morbo hepatico uomitum mouentia. 247.32
 Morbo regio correpti, abunde colorati. 372.2
 Morbo regio mente motos corripere, malum. 460.4
 Morbo regio periculosa est egestio alba stercoxae. Itemque liquidas quae seposita ruborem capit. 496.4
 Morbo regio laborantes, non multum fauosi sunt. 448.72
 ex Morbo regio fatuitas mala est. 460.4
 Morbo regio participant, frequentes paulatim fientes ad egerendum surrectiones, subflauae, uiscae, modica stercoxae habentes, cum praecordij ac lateris dolore. 464.21
 Morbo sacro qui difficulter liberentur. 469.15
 in Morbo sacro qui curari debeat ac possunt. ibid.
 in Morbo sacro abcessus ad inferna conuersi, boni. 469.16
 à Morbo sacro, quomodo et quo tempore, nonnulli liberentur. 108.23
 Morbo sacro corripit uer senes capite de repente calfacto, aut insolato, hyme, & uere. 156.17
 in quo Morbo somnus laborem facit, mortuale. Si uero somnus proficit, non lethale. 441.1
 Morbo sacro qui pueri corripiantur. 155.10
 Morborum cause ritae sunt, quae cum adsunt, talem modum fieri necesse est: si minus, contra. 13.33
 Morborum homini duplex causa, dieta et spiritus. 28.18
 Morborum popularium, spiritus seu aer, non autem dieta, causa existit. ibid.
 in Morborum curatione obseruanda. 159.28
 Morborum clandestinorum cura, quam desperatorum magis admiranda. 6.21
 Morborum omnium unus modus, species, & causa eadem, licet secundum locorum diuersitatem differant. 104.4
 Morborum uniuersorum animalium generum duo. 580.39
 Morborum prima principia diligenter obseruanda. 429.46
 Morborum alij ad alia tempora, bene aut male se habent: & aetates quaedam ad tempora, & regiones & uictus. 442.3
 Morborum mulierum & uirorum cura
 tum reprimere, eiusdem est scientia 5.19
 Morborum medicamenta, manifesta ac clara esse. 89.58
 Morborum modi qui. 150.4
 quando & in quibus Morbis mala supra mala fiant: & quid temporum occasio. 161.78
 qui ex Morbis longis se refocillantes bene cibum accipiunt, & nihil proficiunt, hi maligne recidiam incidunt. 479.1
 in Morbis longis iuxta aurē tumores praui sunt: sanguinis fluxiones ac uertiginis insuper apparentes, perniciose. 479.1
 in Morbis longis, uetris praeter rationem tumores, conuulsi. 478.1
 Morbis ex pituita, coitus commodus est. 394
 in Morbis longis, ex corruptione fetus non ualde purgata, dolores ex laterum mollitudine, ad intestinum tenue transfusos, perniciosi sunt. 492.3
 in Morbis diuturnis abscessus circa aurē suppurati, non ualde albo & inodoro pure occidunt. 482.2
 Morbis debilibus medicamenta fortia non conueniunt. 89.55
 Morbis incipientibus, si quid mouendum uidetur, moue uigetibus uero quietem agere, melius est. 442.29
 quibus Morbus, quouē tempore exhibendae medicinae purgatoriae. 109.4
 quibus cunctis Morbis incipientibus, si atrabilis, aut sursum aut deorsum prodierit, lethale est. 444.22
 de Morbis crasis. 244.52
 in Morbis crasis, rubores in lateribus. 244.52
 de Morbis muliebris. 90.59
 in Morbis crasis capillorum defluuium. 244.52
 in omnibus Morbis, in quibus fomentum auxiliatur, melius est postea oleo inungi. 281.51
 in Morbis longis paruae comparantes sanguinis fluxiones, perniciose sunt. 486.3
 à Morbis paruis & non similibus, plures morbi, quam ab alijs omnibus. 418.3
 qui à Morbis & qua ratione superentur. 5.6.20
 quibus Morbis aut uulneribus auxilia à medico adhibita non prosint. 161.9
 in Morbis longis terram mutare, bonum est. 394
 in Morbis post iudicationem relicta, reciduas faciunt. 441.12
 à quibus Morbis ad quos transitus fiat. 161.6
 quibus ex Morbis diuturnis, & c. attenuae
 2 tis

In Hippocratem

tis atra bilis aut uelut sanguis niger
 subierit, post die moriuntur. 444.23
 Morbos longos necesse est esse, tabem, dy-
 senteriam, podagram, affectiones stui-
 das circa articulos, pituitam albam, co-
 xendicum morbum, urinae strangula-
 tum, in senioribus uero nephritim: Mu-
 lieribus uero fluxum sanguinolentum,
 hemorrhoidas aut fistulas. 167.5
 Morbos omnes, ex his quae in corpore in-
 sunt à bile & pituita ab externis, à la-
 boribus & uulneribus, à qualitatu pri-
 marum excessu, denique à cibis & po-
 tibus, generari. 167.2
 Morbos omnes ex spiritu seu aere oriri, fe-
 bris communis seu pestis exemplo de-
 monstrat. 105.6
 Morbos ostendunt, pituita, urinae, & su-
 dores. 6.22
 Morbos omnes sanari non posse. 452.2
 ad Morbos extremos exacte extreme cu-
 rationes optime sunt. 440.1
 Morbos maxime faciunt mutationes ma-
 gnae circa habitus ac naturas nostras.
 421.17
 Morbos ex ciborum ac potuum copia fie-
 ri. 203.13, 14, 15
 Morbos egre aut facile indicandos, item
 breues & longos indicant excremen-
 ta, ut urinae, alui egestiones, sudores.
 440.12
 Morbos maiores aut minores qui sudores
 significant. 445.42
 Morbos faciunt similia, & eosdem sedant.
 88.51
 Morbentia sanem diffundunt. 254.21
 Mori radice, cum melle, in pessa. 327.85
 qui Morimur, eos necesse est die impari,
 & mense impari, & anno impari mori.
 Bonum autem fuerit, praedicere mor-
 tem, aut dolores fortes. 360
 Mortem dolorosam inducunt uocis ex do-
 lore interceptiones. 483.2
 Mortem citam significat tumores in pra-
 cordio duri & dolorosi, in principio.
 484.2
 ad Mortem tendentia, in die ac nocte in-
 dicantur, quae uidelicet debilitationis
 signa sunt, uelut epoti medicamenti, ex-
 turbationis alui, & sursum, & deorsum
 sunt, anxietatis & aliorum huiusmo-
 di, &c. 436.6
 Mortuos uidere pueros in uestibus albis,
 bonum est: & accipere aliquid ab ipsis
 purum, bonum est. 141.17
 Motus corpora turbat. 444.14, 579.32
 Motum ac sapientiam membris praestat
 aer. 155.12
 Motus cuiuscunque generis ulceribus ini-
 micus. 556.1
 in Motu corporis, quum incoeperit dolo-

re, quiescere statim, lassitudinem exi-
 mit. 442.40
 quod citius Motum est ac discretum, rur-
 sus augetur, etiam tardius, & ad lon-
 gius tempus. 358
 Mouendum si quid uidetur, incipientibus
 morbis: moue. Vigentibus uero, quie-
 tem age. 442.29
 quicquid Mouetur in septuaginta, in tri-
 plicitatibus perficitur. 358
 quibus una cum hoc quod Mouere non
 possunt, morbos corporis pars atte-
 nuatur, hi in sanitate restitui non posse
 sunt. 475.39
 Mucus cum inflammatione luxationes pro-
 hibet. 528.8
 Mucus & salua, repletionis signa ac indi-
 ces. 133.14
 Mucositatis detrimentum. 542.54
 Muci per nares uel aures eruptio, capitis
 torporem soluit. 32.14
 Mucus in articulis. 81.14
 Mucus è naribus exercitatio corpore, atte-
 nuatur & educitur. 133.13, 14
 Multifercus in uino ad fluxum muliebrem
 cohibendum. 344.71
 Mulier per omne tempus coitus, donec uir
 semen emiserit, delectatur. 34.6
 Muliebria corpora uirilibus sunt humi-
 diora. 79.6
 Muliebris hemorrhoidis curatio. 564.6
 Mulierium morborum, partim nimen,
 partim ipsarum naturas, causam esse.
 Item quae de his morbis tractaturum ob-
 seruare oporteat. 250.1
 Mulier ambidextra non est. 450
 Mulier caput circumscire dolens. 381.6
 Mulier, capra, elaterium, aut cucumerem
 syluestrem comedentes, pueris purga-
 tio. 394
 Mulier à partu non purgata in magnum
 morbum aut uita periculum (si non
 cito curetur) incidit. 40.12
 Mulier à sanguine menstruo euacuata, in
 utero concipit: non purgata, miuine.
 39.6
 Mulier uteros dolens ac cibum auersans.
 262.51
 Mulier semper moderatore eget. 571.12
 Mulier non laborat podagra, si non menses
 ipsi defecerint. 448.28
 Mulier rariore carne praedita quam uir,
 illoque calidior sanguine. 270.2
 de Mulieris parere non potentis, curatio-
 ne. 336.14
 de Mulieris non concipientis, quae prius
 concipere solebat, curatio. 59.9
 262.53
 Mulieris ut facile concipiat curatio. 59.10
 Mulieris biliose aut pituitose, ex mensi-
 bus cognitio. 336.14

Mulieris, quae facile concipiebat, nec ame-
 plius impragnatur, curatio. 59.9
 Mulieris biliose aut pituitose, ex mensi-
 bus purgationibus, cognitio. 266.
 72
 de Mulieris non concipientis, nec uirum mi-
 sceri potentis, curatione. 336.14
 Mulieris ex partu dolentis curatio.
 284.66
 Mulieri concepturae, utrumque semen re-
 tineatur: non concepturae, si ipsa uolet,
 effluit. 34.7
 Mulierem purgat, an quomodo ex uerticis
 offactu cognoscas. 334.11
 Mulierem quomodo foemellam aut mascu-
 lum gestantem agnoscas. 337.7
 Mulierem pituitosam aut biliosam quomo-
 do ex menstruis purgationibus cogno-
 scas. 254.20
 Mulieris siccoris aut humidioris curatio
 dietetica. 277.32
 Mulieris mento & corpore laeues sunt,
 quod in coitu, ipsarum humiditas non
 similiter agitata ut uiri, cuticulam ra-
 ram non facit. 41.18
 Mulieres, paucos menses demittentes, ut plu-
 rimum etiam sine lacte sunt. 45.40
 Mulieres plurimas post menstrua purga-
 menta concipere. 56.5
 Mulieres praeter naturam crasse, pingues,
 ac pituitose non concipiunt: natura ue-
 ro tales, maxime. 254.19, 336.15
 Mulieres quaedam natura sine lacte sunt, &
 quibusdam deficit ante tempus. 291.90
 Mulieres calculose non fiunt, quod urinae
 in uescica meatus breuis est & amplius,
 ut facile urina impellatur. 97.23
 Mulieres foeminosissimae, ac ingeniosissi-
 me sent, si ab utriusque foemineum secre-
 tum fuerit. 116.22
 Mulieres audaciores ueruntamen modes-
 ratae ac ornatae sunt, si à muliere qua-
 dem secretum fuerit foemineum, à uero
 autem masculinum, superauerit autem
 foemineum. ibid.
 Mulieres ob meatum amplitudinem, pue-
 ris plus bibunt. 97.24
 Mulieres quae purgationes à partu sunt ex-
 pertae, minus laboriosae: ipsae quae non pe-
 pererunt, mensibus decurrentibus, pur-
 gantur. 270.1
 quae Mulieres magis aut minus in utero
 concipiunt. 473.31
 Mulieres ualde attenuatae raras sunt, &
 abortiunt. 322.63
 Mulieres morbose, ac fluxionibus obno-
 xiae sunt, multae steriles ex morbo, non
 à natura & frequenter abortiunt, in ci-
 uitatibus meridionalibus. 93.4
 Mulier ob pinguitudinem non concipiens,
 attenuetur. 60.18
 Mulieres

Index:

Mulieres quae superferent. 57.1
 Mulieres quomodo post mammam ablata
 affectae. 70.12
 Mulieres quando maxime in utero concipi-
 unt. 278.38
 Mulieres superalbidae humidiores sunt, &
 fluidiores. 250.1
 Mulieres nigrae, duriores acerbioresque
 ac astrictiores sunt. ibid.
 Mulierum pharmacis admiscenda ea quae
 uteros purgat, et quae expellunt. 255.25
 Mulierum à conceptu affectiones. 51.21
 Mulierum corpora laxa ac mollia sunt,
 70.11
 Mulierum morbi à uirilibus differunt.
 396
 Mulieribus siccoris modi dieta conuenit.
 32.10
 Mulieribus in partu mammae, & alia mem-
 bra humilia, rumpuntur. 46.45
 quibus Mulieribus nihil intra constitutum
 tempus accidit, singulis, partus uirtutes
 sunt. 358
 Mulieribus, quibuscumque sanguis ad mam-
 mas colligitur, insaniam significat.
 447.40
 Mulieribus de partu loquentibus (taquam
 expertis) fides habenda. 53.2
 de Mulieribus, facile quidem concipienti-
 bus, factum aut tertio aut quarto men-
 se corruptentibus. 377.36
 Mulieribus in capitis doloribus alia om-
 nia sunt, & quae uiris. 474.37
 Mulieribus frequens coitus ob uterorum
 humiditatem expedit. 34.7
 quot & qualia Mulieribus contingant,
 propter quae non pariant antequam cu-
 rentur, & propter quae omnino steri-
 les fiunt. 332.1
 Multitudo omnis naturae est contraria.
 442.51
 in Mundo res duae praecipuae. 571.14
 Mundi & hominis elementa eadem. 586.1
 Mundorum infirmitates, Democrito mul-
 te. 574.23
 Murmur in praecordio obortum soluit re-
 centes in praecordijs tumores, si non cum
 inflammatione fuerint, & dolores ab
 ipsis. 484.2
 Murium stercus in pessa. 296.109
 Musculi corporis quid. 5.17
 Musculi manducatorij. 533.24
 Muscas à stragulis uenari in typho.
 243.48
 de Musculis lumbis. 72.2
 Musculorum capita maxime in femoribus
 si uulnerentur, claudi plerumque fiunt,
 & si obliqui uulnerantur, praesertim.
 492.3
 circa Musculos spinales dolores, si quidem
 circa externos locos fiant non nephri-

ticis ex renibus affectis, si quidem cir-
 ca externos locos fiant, etiam abscessus
 extrinsecis futuros expecta, &c. 450
 Musculi solidiores egre magis quam alia
 colliguntur, excepto osse ac neruo.
 144.11
 Musica. 114.15
 Mustum inflat & subducit, ac conturbat,
 feruens in uentre, ac alio secedit. 125.
 23
 ubi in toto corpore Mutationes, & si
 corpus perfrigeretur, aut rursus cale-
 fiat, aut color alius ex alio fiat, longitu-
 dinem morbi significat. 445.48
 Mutationes maxime etatis, & regionum,
 & uituum iuuenibus comitalibus li-
 berationem faciunt. 442.45
 Mutationes temporum maxime pariant
 morbos, & in temporibus magna mu-
 tationes frigoris aut caloris, & reliqua
 iuxta rationem hoc modo. 442.1
 Mutationes colorum in uultu, cordis uenis
 astrictis ac laxatis, fiunt. 77.28
 Mutationum incommodarum in pituita &
 siccitate uentibus, malum. 420.14
 Mutationes profunt, si non ad praui mu-
 tentur, ueluti his qui à medicamentis uo-
 munt fibrum gratia. 35.4
 ubi in toto corpore Mutationes, et corpus
 perfrigeratur, & rursus calefit, aut
 color alius ex alio mutatur, longitudo
 nem morbi significat. 450.60
 Mutationes repentine ex multa quiete ad
 ampliore laborē magis ledunt, quam
 ex multo labore ad otium & segnitiam.
 423.23, 24
 Mutationes in temporibus magne frigo-
 ris aut caloris & reliqua iuxta ratio-
 nem maxime morbos pariant. 442.1
 Mutationes magne circa habitus ac natu-
 ras nostras mutationes maxime mor-
 bos faciunt. 421.17
 Mutationes cauendae. 392
 Mutationes in recidiis profunt. 395
 Muti cur ex nativitate non differant, &
 unam tantum uocem indifferant, &
 dant. 51.19
 modi Mutilationis plures. 548.72
 Mutili ex mancis generantur, ob morbum
 aliquem humido ipsorum, à quo semen
 prouenit, superuenientem: tum enim ge-
 nituram non totam exhibent, aut certe
 iuxta mutilatam partem. 35.7
 Mutillatorum ex integris parentibus, due-
 plex causa externa & interna. 36
 Mutum è uestigio fieri necesse est, & neq;
 uidere neq; audire eum cui cerebrum
 concussum doluerit. 161.7
 Mutus fit & suffocatur, si de fluxus à cere-
 bro de fluxum fecerit. 155.12
 Myrrha Calonia ad uteros. 251.6

Nares humectae, offacere nequeunt.
 50.17
 Nares in febrilibus multa & bene signifi-
 cant. 467.5
 579.38
 ad Nares aut os à fluxione transire, mu-
 lieri à fluxione infestat, bonum.
 162.14
 quibus Nares natura humidiores, & ge-
 nitura humidior, morbosus sanisunt.
 Quibus uero uice uersa, salubrius.
 448.1
 per Nares sanguinem effundere spes est,
 ea quae caput concutunt. 464.20
 per Nares cibi potisque quandoque re-
 deunt, in tetano ex uulnere. 439.5
 in Nares destillatio hyeme, per Venem
 resiccata. 386.27
 per Nares aut aures, si pus fluxerit, caput
 circumcirca dolenti ac egrotanti, sol-
 uit morbum. 437.12
 Nares ipsas inspicere oportet, an spiritus
 equaliter per utraq; feratur: et si nul-
 tus feratur è naribus, conuulsio fieri
 solet. Si uero conuulsio fiat, tali mors
 expectanda est, &c. 429.48
 quibus Nares natura humidiores, & ge-
 nitura humidior ac copiosior, hi mor-
 bosus sanisunt. Plurimis aut quibus
 ex morbo, uice uersa. 395
 Nares, citra causam apertam, impletas ha-
 bentis, curatio. 133.13
 Narium polypi generatio à pituita, cuiusq;
 curatio. 25.5
 Narium grauedo, cum aurium sonitu, &
 uisus hebetudine, mentem enouet, &
 sanguinem profundit. 481.2
 de Naribus aliquid destillare ex surditate
 ac torpore, difficultatis aliquid ha-
 bet. 482.2
 qui de Naribus in surditate ac torpore
 pauca destillant, habent quid difficulta-
 tis. Vomitus his conducit & alui con-
 turbatio. 486.3
 ex Naribus erumpente sanguine, cum exi-
 gnis sudoribus perfrigescentia, maligna
 sunt. ibid.
 Nasus in infernam partem subsidens decem
 diebus per sanari potest. 536.32
 Nasus fractus deorsum in sinum uergens.
 535.31
 Nasus acutus in morbi principio, neq; ui-
 gilia, neque uentris resolutione aut in-
 edia praecedente, egrotum morti pro-
 ximum esse significat. 452.2
 Nasus his erumpens, quibus alui interce-
 pte, & parua nigra, uelut caprarum
 stercorea ad necessitatem coacta emit-
 tunt, malum. 461.5
 Nasus

In Hippocratem

Nasus & aures quibus semper frigida. 392
 Nasus medius quibus confidat, & quibus
 latus. 373.8
 Nasus distortus in febre non intermitte-
 te, mortem propinquam esse signifi-
 cat. 445.49
 Nasus liuescens, lethalis. 482.2
 Nasus inflammatus. 336.32
 Nasus in obliquum fractus. ibid.
 Nasus medius aut summus quibus confidat:
 Vide, quibus de Palato os. &c.
 Nasus aestillans in phrenitidis, pernicio-
 sus, tum alius, tum quarto ab initio die.
 460.1
 Nasus in biliosus uomitionibus aestillans,
 perniciosus. 461.10
 Nasus fractura. 335.30
 Nasurium calidum est, & carne liquat,
 sicut autem pituita albam, quare urine
 stillicidium inducit. 125.25
 Nature per somnum uidere sue in stegno,
 siue mari, siue fluminibus, bonum non
 est, humiditatis enim excessum signifi-
 cat. 141.16
 Natura nostra agro comparatur. 1.2
 Natura septenario subiecta. 52.24
 Natura uenis in humore est in carnibus,
 80.9
 Natura in singulis permutata ac corru-
 pta dolores facit. 88.51
 Natura concitata ac auersa. 415.58
 Natura omnibus subuenit aut forinsecus,
 aut intrinsecus. 143.4
 Natura stimulata & impulsu, artis peritis
 que sunt facienda demonstrat. 6.22
 Natura calide que conueniant. 393
 Natura prouidentia. 520
 Natura imbecilles promptius a causis ex-
 ternis & permutata uictus ratione le-
 diuntur. 11.20
 Nature opera uel uolentibus, uel nolenti-
 bus nobis, diuina necessitate perficiun-
 tur. 112.6
 quomodo de Nature cognitione a prima
 constitutione cognoscere oporteat.
 117.24
 Natura omnium nullo doctore use sunt.
 144.8
 Nature prestantia primarii inter homi-
 nis uirtutes bonasque loci obtinet. 19.3
 Nature humane ad oua que incubantur,
 similitudo. 453.6
 Nature humane descriptio. 579.38
 Nature opera diuersa. 112.7
 secundum Naturam contingentia, nihil le-
 thale aut horrendi habent. 438.1
 Naturam omnigenis rebus moueri ac do-
 cert. 22.2
 Naturas permutat potissimum, temporum
 uarietates. 103.56
 Naturas humiditas habentibus mulieribus,
 autumnus aquilonaris et aquarum exors
 commodus erit. 443.14
 Naturarum diuersarum constitutio, pro
 elementorum mixtione ac temperatu-
 ra. 117.24
 Naturarum in hominibus magna differen-
 tia. 551.83
 Naturarum alie quidem ad aetatem, alie
 uero ad hyemem, bene aut male se ha-
 bent. 442.2
 Nebula est aqua in aere coherens. 43.29
 quibus nephriticis ex renibus affectis, pre-
 dicta signa accidunt, doloresque circa
 musculos spinales fiunt, si quidem circa
 ca externos, locos fiunt, etiam absces-
 sus extrinsecus futuros expecta. Si ue-
 ro dolores magis circa internos locos
 fiunt, etiam abscessus magis intus fore
 expecta. 450.36
 Nephritici sunt, saporosi in principij: sicut
 tes, cum capitis, lumborum, colli, pre-
 cordij dolore uigilantes. 481.2
 de Nephritide. 232.16
 Nephritides senibus fiunt. 444.31
 Nephritis post annum quadragesimum se-
 cundum non fit. 492.3
 Nephriticus sanguinem mingens. 414.55
 ex Nephritide, tabes renalis. 232.17
 quibus Neruis elapsurus esse uidetur, se-
 curius de claudicatione predicere li-
 cet, tum alius, tum si inferiorum neruo-
 rum aliquis fuerit exolutus. 471.24
 Neruis praecisus ac dissectus, non coalescit
 163.16. 4.48.19.49.23
 Nerui crassi, si uulnerantur, plerumque clau-
 di fiunt, & si obliqui uulnerantur praec-
 sertim, & si musculorum capita, & ma-
 xime in femoribus. 492.3
 Nerui dissectio conuulsionem facit. 161.7
 Nerui premunt articulos, & per totum cor-
 pus sunt extenti. 80.9
 Nerui semper crassi ac robustissimi sunt
 in illis partibus, in quibus paucissima
 sunt carnes. ibid.
 Nerui ac uene, tenuissima, densissima, ac
 plurime in manibus ac pedibus. 41.16
 Nerui duo a cerebro, 359
 Nerui non sunt circa faciem, & caput. 80.9
 Nerui, aut ovis, aut anhorum corruptio
 interdum in capitis uulneribus con-
 fert. 470.21
 Neruorum morbi curatu difficiles. 80.9
 Neruorum morbi quam uenarum lenio-
 res. ibid.
 Neruorum & osium processus. 539.41
 Neruorum inflammatorum in articulis lu-
 xatis, curatio. 528.9
 Neruorum dissentio ex cholericis affectio-
 nibus. 386.29
 de Neruorum generatione. 49.11
 Neruorum substantia, eorumque in corpo-
 re situs & nutrimentum. 80.9
 Neruorum substantiae usus. 74.17
 Neruorum exortus ab occipito. 72.7
 Neruorum impotentiam calida frequenter
 ea utentibus inuehit. 448.16
 Neruorum in citius distentio. 410.38
 Neruis frigida inimica. 145.44.44.18
 de Neruis qui ex cerebri substantia pro-
 pagantur. 74.15
 Neruis inimicus est ignis. 530.13
 Neruis distentiones & alij morbi maxime
 familiares. 80.9
 Neruos crassos uulneratos habentes, eos
 claudos fieri necesse est. 161.3
 Neruos in seipos trahere. 378.30
 ad Neruos dissectos. 559.12
 Nestopon uingentum. 251.3
 Nexus & filum quomodo in deligatio-
 nibus procedere debeant. 505.4
 Nigrorum uomitus faciunt frequentes per-
 cadem reciduae circa indicationem, sicut
 item tremula. 494.4
 Nigrorum per aluum transitus post sangui-
 nis eruptionem malus. 463.18
 Nigra deorsum subeuntia bona sunt.
 444.23
 Nigrorum inuacit frigidum. 446.20
 Nigrores frigide frequens usus adfert.
 446.17
 Nigri siccores, & acerbiores, & astri-
 ctiores. 304.4
 Nigra quibus uentura. 462.12
 Nigra ante mortem, per aluum subeuntia,
 in praecordiorum inflammatione cum
 suppuratione. 484.2
 Noctes plus quam dies delirij signifi-
 cationem praebent. 428.44
 qui Nocte uident quos sane nyctalopas uo-
 camus, hi morbo corripiuntur iuuenes,
 aut pueri, &c. 475.38
 Nomina rebus indita nature lege. 33
 Notitiam & sensus, per septem figuras ho-
 mini contingere. 115.16
 Noua per somnum uidere, transmutationem
 significant. 141.17
 Nouemestres partus qui superuuant, &
 qui non. 54.5
 Nox ante exacerbationem grauis est, qui-
 buscumque indicatio fit. Quae uero sequi-
 tur, plerumque tolerabilior est. 441.13
 Noces Thasiae in Ictericorum potu. 194.12
 Noces rotunda, amygdalis persimiles sunt.
 Late uero mature probe alunt, & al-
 uum mouent, deperate uero etiam fla-
 tum inducunt. 126.30
 Nuclei interni usus. 297.113
 Numerus ternarius fortissimus. 360
 Numerus impar in aegrotis maxime ueren-
 dus: nam hi dies in alterutram partem
 aegrotos inclinare faciunt. 409.32
 Nutrimento triplici omnia corpora su-
 stentari. 104.4
 eorum que acuatim & uelociter nu-
 triunt, ueloces etiam egestiones fiunt.
 441.19
 quanto plus Nutries corpora non pura,
 tanto magis laedes. 441.10
 Nyctalopos. 378.27.475.38.565.3

Oberationes, & asciscus fluminum,
 hostium, & monstrorum for-
 ma peregrina transitio, morbum aut
 insaniam significat. 141.19
 obliuio. 586.3
 obliuio in dysenteria cum febre. 400.3
 obliuio cum rigore, malum. 461.8.477.1
 obscurorum pinguisimorum & dulcium
 in renem morbo usus. 233.18
 obturaenta de dolij olearijs in suffitib.
 305.7
 obsonia ex uarijs intritis preparata, &
 suosa, & humida sunt, propterea quod
 pinguis, & tosta, & calida & inequa-
 les uires habentia, in eodem coherant.
 127.34
 obuoluntionis capita. 506.6
 ochri, siue erulii, & dolichi, siue phasio-
 li, ac silique pisus magis per aluum se-
 cedunt, minus inflant, & probe alunt.
 123.13
 ocimum & humidum est & frigidum, &
 stomacho gratum. 223.49
 ocimum siccum est & calidum, & aluum
 sistit. 126.25
 oculus in febre non intermitte distor-
 tus, aut non uidens, mortem propinquam
 esse significat. 445.48
 oculus inarescens, malum. 390
 oculus dexter, mamma dextra, & que in-
 fra sunt hac parte, circa naturam plu-
 rimam uim habent. 360
 oculus hebes, malus. 461.6
 oculus fixus & caliginosus, malus. 461.
 6.4.12.44
 oculus dulci lachryma fluens. 330.4
 oculus peruersus, malus 482.2
 ad Oculum percussus. 385.21
 circa Oculum suppurationibus, & affe-
 ctionibus omnibus dolor ad noctem.
 409.30
 iuxta Oculum suppuratio. 375.15
 oculum ferocem aut clausum habentes,
 medicamentis purgare non oportet.
 461.9
 oculum que molestant. 52.18
 si tumor in Oculo confederit, sed lachry-
 ma multa, multo tempore effundatur,
 & sordes fuerint, uiris quidem palpe-
 brarum euerisionem predicere oportet,
 mulieribus autem & pueris exul-
 cerationem, ac euerisionem palpebra-
 rum. 47.227
 si in Oculo tumor magnus fuerit, doloris
 que exors & focus, periculo uacat,
 &c. ibid.
 oculi rubicundi, & singultus ex uomitu,
 malum 449.3
 oculi, prout ualidi fuerint, ita etiam cor-
 pus, sed & color in peius aut melius
 uergit. 394
 oculi in comitialibus distorquentur, aere &
 uenis excluso, & commouentur 155.
 13
 oculi & auditus mutilantur a pituita.
 161.5
 oculi caui nulla manifesta causa preceden-
 te, sed ex morbo sales, & egra morti pro-
 ximum esse significant. 452.2
 oculi debiles a quouis causa facile laedun-
 tur. 16.2
 quorum Oculi robusti non sunt, his mors
 breui imminet. 360
 oculi albas partes rubentes habentes, ma-
 lum signum. 452.3
 oculi maris speciem referentes, paulatim
 per multum tempus procedendo cor-
 rumpuntur, & sepe alter oculus in mul-
 to tempore postea corruptus est.
 565.1
 oculi contractio in morbo acuto, mala.
 462.11
 oculi laeduntur ex locis maxime, si exulce-
 rantur, deinde pars que est supra su-
 percilia. Postea quicquid uicinisimum
 his locis fuerit. 472.28
 oculi inuoluntarie lachrymantes, malum
 signum. 452.2
 oculi asidue nictantes, mali. 482.2
 oculi instabiles, malum signum. 452.2
 oculi dextri affectio, uelut fulgur elucens.
 387.31
 oculi uarij magni, caput magnum, ceruix
 tenuis, pectora angusta, congrue ada-
 ptati hominis sunt. 360
 oculi lucem fugientes, malum signum.
 452.2
 oculi uehementer caui facti, malum signum.
 ibid.
 oculi distorti, malum signum. ibid.
 oculorum alter altero minor, malum si-
 gnum. ibid.
 cur Oculi, pituita ad uenas in oculis per-
 ueniente, caecitiant. 172.1
 oculi in delirij intuendi sunt. Si enim fre-
 quenter moueantur, furiosos hos fore
 timor est. 453.5
 oculi squallentes & obscuro, mali signum.
 452.2
 quibuscumque Oculi in aegritudinibus ex-
 uoluntate lachrymantur, bonum. Qui-
 bus uero citra uoluntatem, malum.
 451.61
 oculi ualde rubicundi, sanguini eruptio-
 nem significant. 463.19

Index

oculi distortio ex lumborum recurso, ma-
 lum. 462.10.485.3
 oculi audacia delirij signum est, & oculo-
 rum deiectiones ac peruersiones, mali.
 390
 quibus Oculi rumpuntur, & postea pro-
 minent, ut extra locum oculus sit, his
 & tempore & arte opem ferre non
 datur, ad hoc ut uideant. 472.28
 oculi lippientes optime permutantur, si
 lachryma & sordes, & tumor simul
 fieri inceperint. 471.26
 oculi corrupti cerelei sientes. 565.1
 oculi uenas liuidas aut nigras in ipsis ha-
 bentes malum signum. 452.2
 oculi albi. 51.18
 oculi. 580.38
 oculi eminentes, malum signum. 452.2
 oculi sani, usum corruptentes. 565.3
 oculi post frigidum usum induriscunt.
 146.7
 oculorum suppuratio. 377.23
 in Oculorum subapparitionibus in som-
 nis, si albae quid partis subapparuerit
 palpebris non commisit, si id non ex alui
 profusio, aut medicamenti potione fue-
 rit, aut aegrotus non ita dormire con-
 suenerit, malum signum, & ualde le-
 thale. 452.3
 oculorum puritas & albas ipsorum par-
 tes, ex nigris aut liuidis puras fieri, in-
 dicatorium est. Si igitur cito purgen-
 tur, celerem indicationem significat: si
 tarde, tardiores. 482.2
 in Oculorum doloribus ubi merum biben-
 dum dedisti, & multa calida lauisi, ue-
 nam secato. 450.46
 oculorum relictio in morbo acuto, &
 motus uelox, & somnus turbulens,
 & uigilie quandoque sanguinis e na-
 ribus stillationes, nihil boni. 482.2
 oculorum membranae tres, & quomodo ex
 his lesis morbi fiant. 70.5
 oculorum partes albas in principio mor-
 bi denigrari necesse est, si inualuerit
 morbus. Haec igitur si purae fiant, perfe-
 ctam sanitatem indicant, leniter quide-
 tardius, uehementer autem, citius.
 438.3
 oculorum obscuratio, conuulsionem prope
 adesse significat. 463.15
 oculorum humiditates senibus fiunt.
 444.31
 oculorum obscuratio & uox acuta plan-
 etum referens, conuulsorium est.
 483.2
 oculorum distortio in febrilibus ardentia-
 bus superfrigerantibus egestionibusq;
 alui biliosis agnositis, &c. malum signum
 462.11
 oculorum distortio, febrem ardentem soluit.
 437.11

In Hippocratem

in Oculorum fluxione uelut lapilli subter-
currentes. 82.2.2
Oculorum cavitatis & expressio ualde fo-
ras, & splendoris extritio, mala. 482.2
482.2
oculorum fluxiones, si aliàs conducere
uidetur, reuellerè ad fauces conuenit,
& ubi eructatio conuicit, & quæcum-
que alia huiusmodi. 391
oculorum subapparitiones in somnis, con-
siderandæ. 452.3
oculorum dolores meri potus, aut balneum
aut fomentum, aut uenæ sectio, aut me-
dicamenti potio soluit. 448.31
oculorum nigre partes uariogæte. 396
oculorum agitatio, aut iactatio frequens,
malum. 482.2
oculorum alter minor factus, malum.
ibid.
oculorum pupille unde spargantur, & ob-
tusæ uideant. 438.3
oculorum priuatio ex febris. 485.2
oculorum rubor in febre siens, a'ui diutur-
nam malignam affectionem significat.
482.2
in Oculorum distortionem, febrili, lassat-
to rigor perniciosus: & soporosi in his
male habent. 462.11.482.2
oculorum humores glutinosi ac liquidi.
51.18
oculorum obscuratio cum animi deliquio,
breui consulsionem inducit. 482.2
oculorum obscuratio, & oculus fixus cali-
ginosus malum. ibid.
oculorum color inter cæruleum & mari-
num medius. 565.1
oculorum fluxionis causa, & cura. 13.32
oculorum obscuratio mala est. 300
ad Oculorum dolores. 434.69
oculis quomodo conueniat calida. 14.7
in Oculis fluxiones, tenues ac diuturnæ.
Vide, quibus Fluxiones in oculis.
410.17
in Oculis dolor erit, si mammæ ex graci-
libus rursus dure fiant. 447.54
considerare oportet, sub Oculis appari-
tiones in somnis. Si enim albæ partis
quid subapparuerit, non committis pal-
pebris, si id non ex alui profluoio, aut
medicamenti potione fuerit, malum si-
gnum & ualde lethale est. 449.52
oculis malum est tum aliàs, tum si stupidi-
fiant, qui ex febris ardentibus ali-
quæntulum perfrigerantibus cum ege-
stionibus alui aquosis, ac biliosis labo-
rant. 479.1
quibus Oculi morbi regij colore infecti
ac caliginosus est, strepitu sputi multo
in pectore existente, & facies tristis in
pleuritide. hi pereunt. 487.3
oculis incommoda sunt, lenticula, fractus
pororum dulces, & olera. 410.38

quibus partes sub Oculis uehementer ali-
tolluntur, eos magnos habere lienes
comperies. 475.38
oculis incommoda. 381.23
circa Oculos pustularum eruptiones in ui-
rium refractionibus, alium prorumpere
faciunt. 482.2
oculos mordent quotidiana constitutio-
nes Alquilonia. 443
ad Oculos fluxus mucosi notæ. 83.22
circa Oculos lemæ aut sordes apparentes,
malum signum. 452.2
ad Oculos puluillus insperfilis. 330.4
ad Oculos. 360.434.68
ad Oculos lachrymosus abscessus deuenit,
aluo turbata suppressa, & uelut cili-
cum punctura erumpunt. 494.44
in Oculis fluxiones, earumque curatio.
82.22
ad Oculos in febris ardentibus; absces-
sus. 375.15
ocasio in morbis, si aliquid perpetietur
homo, & quis antequam animam efflet,
opitularur, hoc totum ex occasione o-
pitularur. 161.8
ocasio in medicina præceptis. 88.54
ocasio quæ medico cognoscenda.
ibidem.
ocasionem fortuitæ in aggrediendis mor-
bis, ita attendendum, ut leniter potius
& cum utilitate, quam cum promissio-
ne, & excusatione progrediatis.
22.2
ocasionem ferme in omnibus esse morbis.
161.8
ocasiones maxime repentine sunt, in his
quibus animo defectis opitulari oportet,
& qui neque urinam neque sterco-
s egerere possunt, & qui suffocantur, &
si mulierem parientem aut laetantem
liberare oportet: & quæcumque eiusce-
modi sunt. ibid.
ocasiones, unde quis agrotare coepit, con-
siderandæ sunt siue capitis sit dolor, si-
ue auris, siue lateris. Signum autem sunt,
in quibusdam dentes, & in quibusdam
inguinum tumores. 35.4
ocasiones temporum in arte medica mul-
tae sunt & uarie, quemadmodum etiã
morbi & affectiones, & horum cura-
tiones. 161.8
ocasiones per quas uteri mouentur.
317.43
occidentales minime longæ. 95.12
occidentaliu aquæ non sunt splendide,
quod aer matutinum tempus ut pluri-
mum occupat, qui aquæ immixtus cla-
ritatem eius disperdit. 94.9
oclimestres partus ob duas consequenter
succedentes afflictiones non sunt super-
stites. 55.1

Octonos menses difficillime uteros ferre.
32
odores & strepitus circa agrotos uitandi.
21.11
oleum anthinum, & Cyprinum, in menses
impeditis. 180.50
oleum & quæcumque oleosa resciant & pi-
tuitosa sunt. 224.50
oleum plateense. 293.87
oleum ægyptium in muliebribus purga-
tionibus. 257.78
oleum (ut pote coniunctum ac densum) non
similiter, ut aqua, exhalare potest.
207.32
oleum narcissinum in non purgatis à par-
tu. 282.55
olei illitio quibus ulceribus, & quo tem-
pore adhibenda. 566.4
olera, quæ naturam humidam, frigidam
ac satiam habent, & odores graues,
magis per alium secedunt quam per
urinam. 125. & 126.24.25.26.27.
& 28
olera acerba & austera, alium sicut, & a-
dorata & acria urinam sunt: acria
& sicca in ore, omnia siccant, & ac-
da frigidant. 126.27
olera syluestria quæ os faciunt, & odo-
rata sunt, ea calfaciunt, & magis
magis quam per alium secedunt.
ibid.
ex Oleribus coctis secedunt quæ ex natu-
ra humidissima aut acerrima sunt, aut
caliditatem habent. Quidam autem hæc
sunt tepidiora & flaccidiora: sic enim
ad secessum commodant. 224.50
olfactus ratio. 79.4
de Olfactus ratione. 30.17
olus succum non habentes, in suffimentis.
265.69
omentum. 573.21
omentum lapsum putrescit. 16.7
opinio de non apparentibus, & difficil-
limis agritudinibus iudicat. 104.2
opinio in medicina reprehenditur. 19.4
ad Opiones fortiter inherentes, multis
argumentis est opus. 212.51
opinionis. & artis iudicium est, morbo-
rum causas, principia ac quasi fontes
cognoscere. 104.12
opthalmiæ sicca sunt mulieribus, si hy-
ems australis & pluuiosa, ac clemens
fuit: uer autem siccam & aquilonare.
443.12
opisthotoni signa. 406.10
opilationes, à flatibus causantur.
106.14
opisthotono corripuntur caput dolentes,
& stupore detenti delirantes, &c.
462.11
optima in omni re sunt, quæ longissime ab
incommodis sunt. 15.42
ORA

Index

ORA feruido aphthæ ulcere affecta, uterū
gestantibus non sunt bona. Num & al-
ui humidantur? 492.3
ORA grauelentia his sunt, quibus splenes
magni. 475.39
Ordeum natura frigidum est ac sicciū: in
& purgatorium quiddam à succo pa-
learum. 122.8
Ordeolum in suprema palpebra, ex calculi
morbo. 354
Orientalium hominum formæ boni colo-
ris sunt, & magis floride, si non alius
morbus prohibeat. 94.8
Origanum oculis, & dentibus, malum.
485.22.410.38
Origanum calfacit & biliosa subducit.
126.26
quibus Os utriculi in partu prædoluit,
paulo post eijciunt. 493.3
Os uterorum conclusum. 300.125
Os cubiti, brachio subiectum fractum.
523.45
ad Os uteri hians aut distortum, suffimeta.
61.8
Os dissectum, neque augetur neque coale-
scit. 448.18
quo deumque Os in corpore resectum fue-
rit, aut cartilago, non augetur. 492.3
Os uterorum omnino à pudendo auersum,
femen genitale non suscipit. 331.28
Os uterorum ex pudendo elapsum. 333.5
ad Os utriculi recurfiones febriculose
ex lumborū dolore. Vide ex Lumborū
dolore recurfiones. 485.3
Os abscedere est necesse, & cicatrices ca-
uas fieri, si ulcera annua aut etiam diu-
turniora fiant. 449.45
quibus Os uterorum durū est, his necesse
est, osculum uterorum clausum esse.
447.54
Os uterorum ex reliquis cur debilissimū
tempus. 498.4
Os uerticis, omnium robustissimum. 498.
499.5
Os ex sua natura cedens. 500.10
Os uterorum pingue. 176.30
Os uteri clausum aut distortum. 276.29
Os uterorum ex partu ulceratum. 264.
62
Os uterorum ulceratum. 301.128
Os uterorum inflammatum. 312.27
Os capitis quot modis uulnretur. 499.7
Os tibiæ circa genu, cum ulcere eminens.
549.76
Os uterorum extra pudendum elapsum.
316.39
Os sine fissura contusum. 499.8
Os cum altero communionem habet, à na-
turali sede auulsam, reponi nequit.
531.15
Os uterorum omnino conclusum, genitu-
ram non suscipit. 318.47

Os amarum, & corpus graue, sine febre.
216.13
Os in obliquum fractum. 536.32
Os femoris ad genu, cum ulcere. 549.76
Os uteri ab omento ljs comprimitur, & quæ
præter naturam, crassæ non concipiunt.
447.46
Os cubiti manus fractum, cum minore cu-
ratu facilius. 510.4
Os cubiti utriusque fractum. ibid.
per Os aut naris, partus purgamenta.
283.59
Os intro cedit ex natura sua unā cum fis-
suris. 499.8
Os uteri humidus, genituram non attra-
hit. 277.34
Os uterorum maxime hiat ac dissentū est,
post purgationes. 178.38
Oris ressecatio & iniunctio. 391
quibus Oris utriculi morsus, cibi fasti-
dia, & multum saliuæ, his uomitus fit.
480.1
Oris utriculi doloris curatio. 354
ad Oris factorē, gingiuis malis ac prauis,
dentificium. 323.65
Oris utriculi dolor, senioreni frequenter
impetens, mortem repentinam signifi-
cat. 484.2
Oris utriculi dolor & sudor, aliquantū
uexat eos quos ex lateris dolore, cibi fa-
stidia sequuntur. 489.3
in Oris utriculi morsu, sine febre existen-
te, medicamento sursum purgare opus
est. 444.27
Oris utriculi dolor, & pulsus præcor-
diorum febre perfrigerata, malum tum
aliàs, tum si in super exudarint.
484.2
Oris utriculi dolor, cum præcordio di-
stento, & capitis dolor, malignum, &
quidpiam anhelosum. Num hi repente
moriuntur? 461.9
Oris utriculi dolores accedentes lumbis
dolentibus, signa hæmorrhoidum flu-
xionis futuræ sunt. 463.18
oris uteri amplius hiantis quam in mensi-
bus solet, signa, & curatio. 320.52
Oris utriculi dolor cum exsecratione uio-
lenta, conuulsorium quiddam habet.
462.14
Oris utriculi dolores in lumbis dolenti-
bus, in super accedentes, signa sanguinis
fluxionis sunt, etiam prægressæ. 485.3
Oris ulcera (quæ aphthæ uocantur) paruis
ac recens natis puerulis sunt. 443.24
quibus Oris utriculi dolor, hi sanguine
per alium egesto, seruantur: non autem
egesto, moriuntur. 481.2
Oris uteri conclusi signa. 319.50
Oris uteri duri signa. 319.48
Oris male olens, in uolulo sanguineo, à
dentibus. 244.52

de Oris uterorum duri curatio. 254.19
& 336.15
Os utriculi dolores cum tormine, uen-
tri animalcula crumpere faciunt.
484.2
Oris exulcerationes æstate fiunt. 443.21
ad Oris ulcera. 408.26
quibus Os utri-
discessus expectatio
non est, eandem curationem adhibere
oportet, uelut his quibus os fractum
fuerit, ulcus autem non habent. 518.
29
de Osis capitis crassitudine ac tenuitate.
493.3
ex Osis denudatione ignis sacer. 449.19
ex Osis dissectione delirium, si ad naciū
usque processerit. 449.24
Os is ruptis, aut contusi curatio. 502.21
Os is rupturæ neglectæ, mala. 503.26
Os is abscessus ex corruptione. 431.77
Os is inferna pars eminens, minus superita
periculosa. 521.38
capitis Os is utriusque color. 498.3
Os is carne denudati curatio. 503.26
Os is unius ab altero dissecio. 502.24
Osse non conspicuo, quomodo mulierati
interrogandi. 500.12
ex Osse egrotante caro liuida, malum.
449.2
Osse directione egente, quid faciendum.
516.21
Osia quo tempore duriora fiant, & à quo
cauentur. 40.15
quibus Osia fracta fuerint, his septima die
febris, si uero calidius fuerit tempus,
etiam citius: at si magis fracta fuerint,
etiam cunctatio. 406.19
quæ Osia, à quibus telis potissimum rum-
pantur. 500.15
Osia spine uiginti. 72.15
Osia puerorum capitis tenuiora, ac mola-
liora. 503.26
Osia à calore conglutinata durefcunt. 39.9
Osia suppurata facilius perforari. 504.30
Osia manus uiginti septem sunt: pedis uiginti-
quatuor. 72.4
Osia fracta & extra emittia, quæ in sua
sedem collocari non possunt. 50.34
Osia iuxta digitos fracta. 550.80
Osia liuescunt. 405.19
Osia lumbi quinque. 72.5
Osia quæ citissime discedant. 521.36
Os extra eminens cur præsecandum. ibid.
Osia colli usque ad magnum uerticillum,
septem. 72.5
Osium fracturæ, uenarum aut neruorum
in ijs contusione, minus noxiæ. 523.45
Osium circa genu luxatio, frequens: sed
repositio facilis. 523.42
num & Osium circa tempora dissecio-
nes, conuulsionem accersunt: aut si quis
ebrius uerberetur, aut sanguis multus
effluat

In Hippocratem

effluat in principijs, num hoc facit
convulsionem? 463.17
Ossium primo tempore frigidis madesca-
torum pericula. 521.37
Ossium nervorum, uenarum, & carnum,
&c. natura, ex capite estimanda est.
395
Ossium generatio ex pingui quod minimū
humoris habuit. 48.3
Ossium rigidissimorum & cauernosorum
generatio. 48.4
Ossium fracturis, magis autem denudatis,
& ex his maxime qui in capite ulcera
habent, calida plurimum conducit.
147.14
Ossium substantie usus. 74.17
Ossium & articularum idem numerus.
147.14
Ossium ac nervorum substantia. 113.10
Ossium discessorum cognitio. 521.35
Ossium fracturis maxime denudatis pluri-
mum confert calida. 446.22
Ossium rupturæ, quomodo medicamento
nigro, explorentur. 502.21
Ossium coactio. 544.59
Ossium intro compulsum ac dissectorum
curatio. 503.25
Ossium cubiti repositio molestior. 522.48
de Ossium humani corporis numero.
72.4
de Ossium ratione. 144.10
Ossium ualde tenuium discessus. 519.31
Ossium refectiones plerumque innocue.
50.79
Ossa in uniuersum sunt, nonaginta unum:
cum unguibus, centum & undecim.
72.5
Ossium rupturæ, uarie. 500.12
Ossium discessus diuturnus est. 522.39
de Ossibus simplici modo fractis. 517.27
Ossibus frigida inimica. 145.4.446.18
Ossitationem, uinum equali mēsurā aquæ
ammixta potum, soluit. 450.56
Ossitationum assiduarum medela spiratio
longa. 357
Osculum uterorum, quod aperiri non po-
test. 312.26
Osculum uterorum aliō inclinatum. 310.23
Osculum uteri ad coxam & crus, ex par-
tu conuersum. 359
cur hominibus Otiosis cibi iniucundi, &
quomodo febres illis accedantur, & at-
tennentur: laborantibus autem corpus
calefacit: & quōd nonnulli, cibis etiam
iucundis sibi existentibus, attenuentur.
205.24
Oua uolucrum robustum quid habent, &
alunt & instant. 125.21
Oua adeo rara sunt ut spiritum transmi-
tere possint. 45.41
Ouarum candidi in aqua conculsi, potio
in febribus. 198.30

Ouis uolucrum, umbilicum inesse. 45.36
Ouillus pulmo, naso iuxta cartilagine fra-
cto inditus, quatenus seruiat. 536.33
Panis purus & recens ad robur &
refectionem, pro qui est impurius
& uetustior, utilior esse solet. 223.46
Panis eum edere assuetis, etiam in morbis
est exhibendus. 224.51
Panis pro sua differentia naturas tam æ-
grorum quàm sanorum uarie afficit.
11.23
de Panis differentijs. 123.10
de Panis temperatura questio anceps.
11.23
Panis & maza prima inuentio: sit autem
maza ex hordeo purgato & subacto,
quemadmodum panis ex tritico.
8. & 9.8
Panis calidus suum & repentinam reple-
tionem inducit. ob sicca diuim, et quod
tarde transit. 421.18
Panis cibariorum est, cui nihil furfurū deces-
sit. 234.23
Panis ex tota farina collata, siccat & per
alium secedit. 123.10
Panis succo subactus, lenior est, & multum
nutrit ac per alium secedit. ibid.
Panis semiasatus. 259.38
Panis cincritius. 280.48
Panis fermentatus, leuis est, & secedit: nō
fermentatus, secedit quidem minus, uo-
trit autem magis. 123.10
Panis paruis magis nutrit, minus uero se-
cedit. ibid.
Panis & carnes calide per se comestæ,
siccant. 223.45
maximi Panes maxime alunt, quōd mini-
me exurit humidditas ab igne.
12.11
Panis furnacei magis alunt quàm focarij
& ueruarij, propterea quōd minus ex-
uruntur ab igne. ibid.
Panis cilibano cocti, & subcinericij, sic-
cissimi sunt: hi quidē propter cinerem,
illi uero propter testā humore priuati.
ibid.
Panis similiginei omnium fortissimi sunt,
& adhuc magis qui ex alica sunt, mal-
de que nutriunt, uerum non similitur se-
cedunt. ibid.
Panis non fermentati ex tota farina colla-
ta, cilibano cocti, aut subcinericij calidi,
in uinum austerrum tincti, quibus con-
ueniant. 136.24
Palatum his cauum est, & dentes, non ē
directo inter se resedentes, qui caput
dolent & aures fluentes habent. 390
per Palatum in uentrem fluxio, pituitosus.
70.10
quibus circa Palatum humoris collectio
fit, plerumque suppuratur. 483.2

in Palato stertens, lingua sicca, peripneu-
monica. 403.12
quibus de Palato os discessit, his medius
confidet nasus. Quibus uero inde, unde
dentes prodeunt, his summus nasus
mus sit. 39.6
Palestrite & pædotriba. 115.17
Paleas de pariete detrabere in febris ac-
cutis, aut peripneumonij, aut phre-
nitide, aut capitis dolore, lethale est.
453.4
Palpebra retorta aut contracta, aut liuida
aut pallida, aut labium, aut nasus, cum
aliquo ex alijs signis, morti proximum
esse sciendum est. 452.3
Palpebra quibus circumtenditur, malum.
390
Palpebra liuescens, lethalis. 482.2
Palpebra in febre non intermittente di-
storta, mortem propinquam esse signi-
ficat. 445.49
in Palpebra suprema ordeolum ex calculi
morbo. 354
Palpebra pro natura sua crassiores.
55.2
Palpebra scabie laborantes. ibid.
Palpebrarum extremitatū curuitas, mala.
482.2
in Palpebris supernis tumores relictii, uia
de Tumores in supernis palpebris.
397
Palpebras inter dormiendum non cōmita-
tere, perniciosum est. 482.2
Palpitationes circa uentrem, cum præcor-
dij intensione sublonga, ac tumente,
sanguinis eruptionem significant.
464
Palpitationes in manibus, diuturnæ febris
signum sunt, aut breuis iudicationis in-
deterius: & in his plerumque que ad mor-
tem tendunt. 436.8
Palpitationes iuxta uentrē in febre, men-
tis emotiones inducunt. 485.2
Palpitantes per totum, num etiam uoce in
tercepta moriuntur? 486.3
Palumborum caro siccissima. 124.18
Pallidi graciles saluam spūantes: in his
in somnis sudores, boni sunt. Num & su-
dore lenari, plurimis non malum est?
484.2
Pallidi cum uirore colores. 475.37
quicumque Pallidi multo tempore apparēt,
& facies in tumorem eleuatas habent,
eos caput dolere sciendum est, aut cir-
ca uiscera dolorem habere, aut in sede
malum aliquod in seipsis. ibid.
Paralysis uide generetur. 587.3
mulierem parere non potentem quomodo
purges. 154.20
difficiliter Parienti, aut ab uteri strangu-
lationibus uexatæ, steruitatio accedēs,
bonum. 447.35
Parientis

Index.

Parientis inflata curatio. 263.59
Parium difficulter & periculose, aut ab-
ortum faciunt, quecumque in utero ha-
bentes à febris corripuntur, & for-
titer attenuantur sine manifesta occa-
sione. 447.55
Parium facile, que ante partum iuxta mo-
dum bilis sursum ac deorsum erumpen-
tis doluerunt, &c. 493.3
ad Paronychiam, unguium abscissum.
361
quibus Partes infernæ affliguntur, pruriti
bus antea fortibus obortis, his arena-
saria fit, & supprimitur. Qui uero ex
his perniciosè habent, his mens obtor-
pescit. 491.3
Partes corporis singula, quomodo alie
alijs morbos faciant. 79.1
Partes corporis, nota ex comitali morbo
impressa, debiliores redduntur, sed non
amplius morbo apprehenduntur.
156.14
Partes corporis cerebro sueictæ, eius nu-
tu ac imperio rognantur. 158.25
Partes quedam sanguine plene, quedam
exanguis. 106.11
Partes genitales natura frigidiores.
145.4
de Partium similarium seu instrumentaria-
rum generatione & temperamento. 48.5
de Partium corporis ex elementis turba-
tis & permixtis generatione & tem-
peramento. 48.2
Partium dextrarum morbi robustiores.
198.27
Partium in capite affectarum inflamma-
tio. 501.18
post partum molestias ex albis mordaci-
bus, sanguinosis in utero gestantibus
significat. 493.3
ex Partibus torpescatorie exolutiones
difficiles quidē contingunt, & mentem
enouentes, non tamen perniciosæ, &c.
493.3
decemestres & undecemestres Partus, ex
septem quadragenarijs, queadmodum
ex dimidio anno septemestres, nascuntur.
56.5
Partus octimestres lethales. 51.22
Partus auxiliaria. 57.3.4
decemestres Partus maxime educantur.
55.1
Partus purgamenta plura, & unde con-
tingant. 283.59
Partus à potibus & cibis nonnunquam
promouendi. 57.3
ante partus aquosa erumpentia, mala.
493.3
Partus purgamenta ualde nigra & biliosa.
279.42
partus purgamenta per os aut nares. 283.59
Partus dies cur cogniti difficiles. 33.2

Partium tenuium ac debilium, ex paren-
tibus crassis ac fortibus, duplex causa.
35.8
Partu mulieri appropinquante, puer motu
suo ruptis circa se pelliculis, in caput
editur, partibus uidelicet supernis (si
ex umbilico perpendantur) grauiori-
bus existentibus. 45.37
Partus singulis uitales sunt, quibus nihil
intra constitutum tempus accidit.
358
Partus faciles sunt, si puer in caput proce-
dat: difficiles, si obliquus, aut in pedes.
46.43
Partus cur alij patri, alij matri sint simi-
liores. 35.8
Partus nouem mensium & decem dierum
cur uitales. 51.22
de Partus ratione. 45.37
Partum utriusque parenti in aliquo similem
esse est necesse: fieri enim nequit ut al-
teri tantum per omnia similis existat.
35.7.8
post Partum & purgationem naturalem
febris. 343
ante Partum rigorem habere, & partus
citra dolorem, periculosi. 493.3
que ante Partum, iuxta modum bilis sur-
sum ac deorsum erumpentis, doluerunt,
facile quidem parium: uerum si febris
citent, maligne habent: tam alicuius
si circa fauces quid uexet, aut aliquod
signum in febre malignum appareat.
ibid.
Partum faciliorem reddunt purgamenta
ante partum non prodeuntia. 63.3
de septimestri Partu, & primo quot die-
bus nascatur, & qua ratione septimo
mense adatur. Item cur plurimi ex his
pereant, & pauci ex multis superstites
mancant. 52.21
in partu concussa. 388.36
ex Partu cruis claudum ab uteris. 298.114
que in Partu os uentriculi prædolere,
paulo post eijciunt. 421.15
in Partu sicca, & qua difficulter hūme-
ctatur, curatio. 280.43
ex Partu non purgate signa. 281.54
ex Partu nō purgate signa & curationes.
252.8.267.76
ex Partu masculi, febris. 364
que ex Partu ac fetus corruptio multa,
repente concitata, supprimitur, diffi-
cilia sunt. Rigor his infectus est, & alui
turbatio, tum aliās, tum si præcordium
doleant. 492.3
de Partu loquentibus mulieribus fides est
habenda. 53.2
ex Partu conuulsione pressæ, febrem su-
peruenire, bonum. 162.14
quibus ex Partu prodeunt alba, his uero
suppressis, cum febre surditas & dolor

acutus ad latus sit, mente mouentur, &
perniciosè habent. 461.10.493.3
in Partu Mulieribus māmæ, & alia mem-
bra humidiora, rumpuntur. 46.43
Paulatim quod sit, tutum est, tū aliās, tum
si ex altero ad alterum transitus fit.
442.51
paiores Paruis ac recens natis puerulis
accidunt. 443.24
Parum dimittentem crassificare oportet
sicco: alijs uero minus crassificatione
opus est. 392
Peonia pharmaca. 576.27
Peccata in morbis cognoscere, facile non
est, etiam si decumbant homines, & ui-
cti parum nutriente utantur, ut non
adeo multa intueri opus sit eum qui
hæc considerandi curam suscepit. 466.
467.4
Pecora prægnantia, si non ægrotent, non
prægnantibus pingiora. 41.21
Pectinis præ fluxu aquoso dolor. 355.76
Pectinum ruptiones, que quidem circa pu-
bem sunt, ut plurimum statim sunt in-
noxia. Que uero paululum supra um-
bilicum dextra parte, hæc dolorosa sunt,
& anxiosa & stercoreis uomitum in-
ducunt. 354
in Pectus firmatus dolor cum torpore, ma-
lus. Hi si in super febrant, acute arden-
tes, moriuntur. 461.8.485.3
ad Pectus & ad alium dolor progressus,
concitatus, ex angustis citra notas at-
tentatis, pus egerere facit: aliās autem
eius qui exoluit tale est. 487.3
Pectus frigida magis aggrauatur. 145.4
ad Pectus dolor progressus, quā insaniam
soluit. 457.10
si Pectus dolor aliquis prius habuerit,
quotidiane consuetudines Aquilona-
ria magis exasperant. 443.17
circa Pectus morbus & amaritudo in ijs
quibus biliosa alui egestio, malum est.
477.1
Pectus catapulta ictus. 415.58
Pectoris dolores facit aquilo. 442.5
Pectoris dolor. 400
Pectoris dolores hyeme fiunt. 443.23
Pectoris & lateris dolor in partu cocussa.
408
in Pectoris ac dorsi dolore, mictio cruenta
suppressa perniciofa est. 484.2
Pectoris ictio. 372.2
in Pectoris suppurationem, ex peripneu-
monia ac pleuritide transitus fit.
161.6
Pectoris suppuratione ex seroso ac sanioso
humore fit propter purgationem eius
loci accliuorem. 29.23
de Pectoris & scapularum sciffuris, cau-
sis, notis, & curatione. 129.9
de Pectoris aut dorsi ruptis signis. 187.67
in Pectoris

In Hippocratem

in Pectoris dolore febriculoso, alius turbata, torpida, nigrarum egestionum signa sunt. 484.2
Pectoris glandulae, mammae dicuntur. 70.10
in Pectore pleuritico strepitus sputi multus, & facies tristis, & oculus morbi regij colore infectus, ac caliginosus, hi pereunt. 487.3
Pectore suppurati, ex sanguinis eruptione. 469.14
Pectore plerumque suppurati fiunt, qui ex lethargicis feruntur. 480.1
Pectori inimica sunt frigida, velut nix glacies. 446.2.4
Pectore suppurati. 469.13
quorum pectora bilem generant, balbi furiosi, & calui sunt. Quicumque horum ex natiuitate, etiam strabones, hi im prudentes sunt, aut calculosi, aut insipientes, &c. 360
in Pectoribus peripneumonicorum rubores sublati, &c. 489.3
Pes hominis ex multis & paruis ossibus constat. 525.7.4
Pedis dolorem à magno digito febris sequitur. 350
Pes marcore sua sponte correptus. 384.18
Pedes in horribus etiam calidi. 378.27
Pedes nudos habere, & manus si quis non uehementer calidus sit, & crura disticta malum est. Anxietatem enim significat. 453.3.491.3
circa pedes pregnantis tumores aquosi. 401.6
ad Pedes & ad libos distentiones ex mensibus, suppuracionem inducunt: Itemque ea quae de aluo, uiscosa graueloetia dolore prodeunt. 493.3
quum Pedes frigidi fuerint, inbibere oportet praeuisione exhibitionem. 417.10
Pedes nudos habere, nec admodum calidos, & manus & collum ac crura inaequaliter disticta ac nuda, malum est. 453.3
Pedes perfrigerati ex calidae perfusione deciderunt. 145.2
ad Pedes dolor progressus, quem insaniam soluat. 437.10
Pedes, & manus, & genua quibus calida sint. 391.3.92
Pedes cur febre desinente, uice uersa caleant. 428.4.2
Pedes & tibiae semper frigidae in rennum morbo. 233.18
Pedis digiti ulceratio cum febre. 414.53
Pedis ossium loco motorum, compositio eadem quae manuum. 525.7.4
Pedis ossium fractorum curatio. ibid.

Pedis luxatio. 555
in Pede, magni digiti infra luxatio. 386.29
Pedum ac genium situs in curatione qualis esse debeat. 505.2
Pedum fractura propter neglectum decubitum, perfecte curari nequeunt. 525.7.4
Pedum articuli quomodo reponendi. 554.94
Pedibus torporem sanguis inducens, quomodo ab aqua frigida ad seipsum reuertatur. 248.2
in Pedibus tumores, unde. 475.39
in Pedibus tumores, & sponte, & non sua sponte, in quibus neque tumores neque inflammatio à cataplasmate sedatur, unde, & eorum curatio. 560.13
in Pedibus dolores uehementes, ab alui profluuio diuturno liberant. 437.11
in Pedibus ac manibus, nerui tenuissimi, densissimi, ac plurimi. 41.16
in Pedibus, ut in manibus, articuli multi. 81.13
Pellicularum generatio. 49.10
Pelliculae, carne generata, augete in utero sanguine, simul augentur. 39.8
Pellium tinctorum. 114.15
ubi Peracutus est morbus, statim etiā extremos habet labores, & extremē tenuissimo uictu utendum est. Vbi non, sed pleniore uictu uti licet, tantum à tenui uictu declinandum, quanto morbus extremis leuior fuerit. 440.7
Peracutam naturam calido tempore, in frigore cubile crassificat, in calido attenuat. 393
Perdicis Macedoniae rex quomodo tabe ab Hippocrate liberatus. pag. 6.2
Perdicis, galli & turturis caro, columbarum carne humidior. 124.17
Perforatio ossium, quo tempore tentanda. 502.21
quacunque Perfrigerata sunt, excalefacere oportet, praeterquam quibus sanguis erumpit, aut erupturus est. 446.18
Perfrigeratio cum sudore, ex aluis liquidis. 497.4
Perfrigeratio cum duritia, malum signum. 461.10
in Perfrigeratione torpida, sanguinis detrahitio, mala est. 486.3
ex Perfrigeratione urinas intercipi, pessimum est. 476.1
qui ex Perfrigeratione sudorosa cito recalescunt, malum. 478.1
Perfrigerationes ex sanguinis eruptionibus in diebus indicatorijs uehementes, pessimae sunt. 485.3
Perfrigerationes perniciosa. 481.2
Perfrigerationes ex rigore, non recalescentes, mala sunt. 461.8

perip

Index.

Peripneumonia generatio à capitis fluxione biliosa. 83.24
Peripneumonia aetatem constantem agentibus accidit. 443.30
Peripneumonia ex pleuritide transmutata, securiores sunt his, quae ab initio fiunt. 488.3
ex Peripneumonia suppuratorum, secūdi, & puris educendi ratio. 182.50
in Peripneumonia ex febre ardenti transmutata. 188.8
ex Peripneumonia aut pleuritide suppurati, non moriuntur. 83.25
in Peripneumonia, si lingua in principio statim nigrescat, morbus citius finitur. 195.16
in Peripneumonia si salina in suauis sit, statim morbi lethalis est. 195.16
Peripneumoniae nota, & curatio. 182.50. & 195.16
Peripneumoniae, pleuritidis, & phrenitidis eadem curatio. 169.44
Peripneumoniae in uigore, auxilium non admittit. 430.53
ex Peripneumonia ac pleuritide in pectore suppuracionem transit fit. 161.6
Peripneumonia post aetatem pluitosam & australem. 97.28
Peripneumoniae sine sputo, curatio. 169.45
Periclitantium natura. 572.19
Peripneumonia his contingit, quorum natura, & corporis affectiones humidae sunt, & morbus fortis est. 439.8
quibuscūque ex Peripneumonia abscessus circa aurem, aut infernas partes fiunt, & suppuratur ac fistulantur, hi superstites euadunt. 488.3
in Peripneumonia floccos de uestibus euellere, aut paleas de pariete detrahere, lethale. 453.4
à Peripneumonia, & pleuritide occupato, alui profluuium accedens, malum. 448.16
si Peripneumonia mulierem fetum in utero habentem corripit, necessario interimit. 161.4
si Peripneumonia correptus in iudicatorijs debus non purgetur, sed relinquatur in pulmone sputum ac pituita, suppuratus fit. 163.18
Peripneumonia ex pleuritide, malum. 449.11
ex Peripneumonia phrenitis, malum. ibid.
in Peripneumonia salina non probe purgata: Vide, Salina in peripneumonia. peripneumoniae hyeme fiunt. 443.23
de Peripneumoniae generatione, & quando do superstites maneat, & quando non. 169.43

qui in Peripneumoniae siccis, pauca concocta educunt, horrenda res est. 489.3
Perne dolor ex uia aspera. 385.21
Perones pertundere oportet, & calcas cere, ita ut quam maxime calcasias igne & aqua. 410.38
Perniciosa, sicitra signa, leuia facta fuerint, mortem significant. 461.6
qui probe Perfrigerant, debiliores & saniores sunt, & à morbis facile reconualescunt. Qui uero male, priusquam aegrotent, difficilius à morbis reconualescunt. 143.6
Pessus ex scammonia in lacte muliebri. 216.29
Pessus carnis bubulae. 266.73
Pesi ad foetus bimestres aut uetustiores, perditos. 59.12
Pestilentis morbi grassationem, non naturalia auxilia, sed ars ipsa corporum mutationem iudicans curat. 567.2
Phagedaena hyeme humida oriuntur. 93.3
Pharmacum in febre quartana ante quartam inuasionem. 181.47
Pharmacum nullum bibat, stercus educturus. 331.6
Pharmacum nigrum. 329.2
Pharmacum purgans suffocatae longe postea datum, per secessum exiit. 384.16
Pharmacum bilem educens in fibrillis recitibus, praeterquam in quartanis. 85.38
Pharmacum ad ulcera inueterata ac recens. 557.8
ex Pharmacum ad foetum perdendum deolor. 410.7
ex Pharmacum ad foetum perdendum mortua. 385.2
Pharmacum purgantia calcasiant. 86.44
Pharmacum proprios ac sibi familiares corpore humores attrahere. 27.10
Pharmacum bilem & pituitam purgantia, periculosa, ob idque maxime uitanda. 220.32
Pharmacum quibus uitanda. 578.32
Pharmacorum tumefacientium & attenuantium usus. 87.47
Pharmacorum facultas non ex intelligentia, sed fortuna. 222.40
Pharmacis fortibus, natura fortibus, utendum. 89.55
in Pharmacis exhibendis solstitia utraque, periculosa, item Aequinoctium utrumque. 98.30
de Phasidis incolis, earumque regione, consuetudine, moribus ac uita. 99.37
Phasis fluiorum stagnantissimus. ibid.
Phasianorum corporis status. 99.38
Phocae oleum siue adeps in uteris prolapsis. 309.18

Phocae pulmo. 259.37
Phocae pulmo in suffitu uterorum. 326.82
Phragmites. 564.5
Phrenesis, unde. 586.3
Phreniticus. 368.410.39
Phrenitis, id est membranarum cerebri inflammationis, necessario hominem interimit. 161.4
de Phrenitidis signis, & curatione. 193.9
Phrenitidis siue amentiae generatio & curatione. 216.9
Phrenitidis in peripneumonia transmutata. 161.6
in Phrenitide siue ante faciem feruntur, & frustra uentur, lethale. 453.4
cum Phrenitide atrabiliaris occupatis, si haemorrhoides oboriantur, bonum est. 437.10
ex Phrenitide gibbositus in spina. 385.2.2. & 410.37
in Phrenitide insomnia euidencia, bona sunt. 478.1
Phrenitidem cum uigilijs & turbatione, significant urinae decolores, nigra in natiuitate in medio habentes. 494.4
in Phrenitide egestionis alui albae, & torpor, malum. 478.1
Phrenitidem indicat, creatio frequens, si sane & aliud quoddam signum aduerit. 483.2
Phrenitica uehementer affectiones, tremulae desunt. 460.1
phreniticae sunt linguae asperae & resicatae. 483.2
Phreniticae ualde sunt mentis emotiones tremulae, olfurae, palpitatoriae. 461.5
quicumque supra quadraginta annos Phrenitici sunt, non ita ualde sani sunt. Minus enim periclitantur, quorum natura, & aetati, morbus affinis fuerit. 451.80
Phrenitici cum perfrigeratione saluam fundentes, uomitum nigrum indicant. 479.1
Phrenitici sunt, qui febres ad tactum non adurentes habent: & magis, si sanguis fluxerit. 482.2
Phrenitici euadunt, qui cum lateris dolore, non tamen pleuritico, & turbulenti tenuibus lenibus sanguinem spuant. 489.3
Phrenitici parum bibentes, strepitum ualde percipientes, tremuli aut conuulsi. 478.1
Phrenitici sunt in principijs soporosi fientes, cum capitis, lumborum, praecordij, colli dolore, uigilantes. 460.1
Phrenitici sunt, quibus in dextris distentione submollis, si non soluitur febre desinente. 377.25
in Phrenitide floccos de uestibus euellere, aut

In Hippocratem

re, aut paleas de pariete. detrahete, le- thale. 453.4
phrenitici sunt, mente moti acuti, ubi in- super febricitant cum sudore. 460.2
phrenitiam portendit, morbum moleste febre, cum refrigeratione, si non sine in phrenitibus alba alui egestio, rigor, tre- mores, malum. 460.2
phrenitides etatem constantem agentibus, acidunt. 443.30
de phrenitidis generatione, et cur phre- nitici ijs qui ab atra bile delirant, simi- les. 170.48
in phrenitidis affectiones frequenter trans- mutationem habentes, convulsoria, pra- ue. 478.1
phrenitis ex peripneumonia, mala. 449.
II
phrenitidis et atrabiliaris, haemorrhoi- des accedentes, bonum. 448.11
in phrenitidis alui profluuium rubicun- dum, malum. 460.1
in phrenitidis permutationes frequentes, convulsoria. 460.4
in phrenitidis, comparent urinae pelluci- dae, albae. 460.2
in uehementer phrenitidis, tremores, le- thales sunt. 478.1
in phrenitidis nasus destillans, pernicio- sus, uero alius, tum quarto, ab initio die. 460.1.48.12
in phrenitidis in principijs affectiones mansuetae ac frequenter transmutatio- nem habentes male sunt. 479.1
in phrenitidis si comparet urina alba et diffusa, pellucida, mala est. 494
in phrenitidis, mansuetudo in principio, uerum frequenter transmutari, ma- lum est. 460.2
physica cognitio, Medico necessaria. 337.18
pica praegnantium. 58.8
pili nigri, et corpora nigra, a bile, copio- siora. 102.55
pili. 579.38
pili pro humiditatum capitis ratione, co- lore inficiuntur. 41.19
pili maximi ac plurimi oriuntur, qua cor- poris parte cutis rarissima est, et ubi pilus moderatum humorem in alimen- tum habet. 41.17
pili in mento et pube serius nascuntur, quod partes ille posterius rarefiant. ibidem
pili tabido defluentes: Vide, si Tabido pili defluant.
pili cutim raram indicant. 358
pili, ex glandulis nascuntur et auferunt. 68.2
pili in rarissimis cuticulae partibus ena- scuntur. 41.18
de pilorum natura et alimento. 41.17
post pilorum desquamum quartana febris, non ultra annum. 394
pilorum alimentum, a moderata humidi- tate, cum in ipso coitu cum genitura a capite descendit, tum interit, etiam tempore. 41.17
pilorum asini albi usus. 293.97
ad pilos corporis, aut circa oculos extir- pandos. 330.4
pinguia, crassa, mellita, et ex sesamo pa- rata, ructum acidum maxime faciunt. 223.43
pinguis ex gracili quomodo fiat. 31.3
pingues sunt quibus neque uena lata, ne- que uentres aut ossa lata. 354
quibus pingue est id quod superstat, et aeruati, his renum affectiones, easq; acutas, significat. 450.35
pinguia quibus ulceribus, aut uulneri- bus conducant, et quibus non. 223.35
pinguia et dulcia humiditatem, et pitui- tam exhibent. 223.19
piper indicum. 298.118
pira matura calfaciunt, humectant, ac al- uum mouent, dura uero sistunt. 126.28
pira syluestria hyberna, matura, aluum mouent, ac purgant. ibid.
pisa fabis quidem inflant minus, per alui autem magis secedunt. 123.13
quicunque pisces in lutosi et aquosi lo- cis alimenta habent, uelut capitones, mu- giles, anguilla, et reliqui eiusmodi, grauiores sunt, propterea quod ab a- qua et luto et in his nascentibus ali- menta habent, a quibus etiam spiritus in hominem ingrediens ipsum ledit ac grauat. 124.18
pisces fluuiatiles et palustres ijs qui in lu- tosi et aquosi locis degunt, graui- ores sunt. ibid.
pisces erronei et undas uerberantes la- boribus fracti, solidiorem carnem ha- bent: Torpedines autem et squatinae ac rhombi, et huiusmodi sunt leuio- res. ibid.
pisciculi ex muria. 119.36
piscium partes ex dorso et cauda, solidio- res: uerum capitales et sub uentre, hu- midiores. 136.24
piscium natura et differentia. 223.48
ex piscibus qui sicissimi et leuissimi. 124.18
ex piscibus sicissimum sunt supernae par- tes, leuissime sub uentre: et capita ip- sorum humidiora sunt, propter pingue dinem ac cerebrum. 125.23
pisciores. 114.15

pituita hyeme, ob pluuiaum copiam, et noctium longitudinem augetur. 27.14. 358.11
pituita his acruatim penetrat circa iudi- cationem, quibus dolores circa umbili- cum palpatorij. 482.35
si a truiti alba detento, uehemens alui profluuium accedat, soluit morbum. 450.29
pituita ipsa acris humoribus permixta, et quocumque proruperit, maxime in non confectis locis, eos exulcerat. 106.16
pituita, quod hyemi maxime secundum naturam conueniat, et frigidissima exiit, tempore hyberno augetur. 27.12
pituita ad fecem ammixta, glutinum fit. 211.47
pituita his de capite profluit, quibus spu- mose alui egestiones sunt. 450.30
pituita per uenas ad uiscera conuersa, do- loris inter uentrem et septum trans- uersum, solutio fit. 450.54
ex pituita alba, hydrops accedit. 451.74
pituita per coaditum in nobis calorem, ac ciborum ac potuum acrimoniam diffu- sationem sudores et urinae, morbos osien- dere possunt. 6.22
de pituita hydropiformi. 230.13
cur pituita ad uentriculum et uiscera perueniens, non ledat: ad corpus au- tem alteri humori ammixta, non gra- uat sed quod mitate molestat. 202.7
unde pituita in corpore gignatur, et quo- modo a uentriculo in caput attrahatur, et quare, et quomodo occipiosior pitui- ta homini a cibus et potibus fiat. 201.6
pituita, morborum omnium fons et ori- go. 201.6
pituita de capite descendens, pulmonem breui exulcerat. 211.50
pituita per os effluens, quae prius non fuit, in tonsillarum ulceribus, commodum est: Vide, in Tonsillarum ulceribus.
pituita insuper defluit ex ignoto timore, si quidem timuerint, aut aliquo uoci- ferante, aut inter plorandum spiritum cito reuocare non potuerint, id quod pueris frequenter contingere solet. 156.16
ex pituita alba in aquam intercutem tran- situs fit. 161.6. 451.74
a pituita mutilantur oculi, et auditus. 161.5
si modica existens pituita in utraque ue- nas defluxu fecerit, aut in alterius par- tis superuenerit pueri, nota, ex morbo impressa relicta. 156.14
cur quibus pituita ex capite ad carnes con- uertitur, bene colorati esse uideantur. 172.22
pituita

Index.

pituita mucosa circa coxendices ijs colli- gatur, quibus a coxendicium morbo ue- xatis coxa excidit, et rursus incidit. 449.60
pituita ex natura frigidissima est. 168.38
pituita defluit, et eliquatur maxime pue- ris, quibus sane caput fuerit terca. f. a- ctum siue a sole siue ab igne siue etiam de repente inhorruit cerebrum. 156.16
a pituita alba prognatus morbus. 217.18
pituita hyeme repleti corpora, ex sputo, narium muco, et alij signis deprehen- ditur. 27.13
pituita defluit, ubi decerpente post aquilo- naves uentos auster flare ceperit, sol- uit enim ac laxat cerebrum compactum ac debile. 156.16
de pituita alba, eiusque curatione. 189.76
pituita geniturae similis, per uomitum re- iecta. 408.29
pituita alba in occidentibus mulieribus. 95.12
de pituita speciebus aliquot, et eadem curationes, et primum de popularis cu- ratione. 234.22
pituita in utero signa. 323.64
pituita in uentre molestantis per chyste- rem curatio. 234.23
pituita fons est caput. 201.2
pituita fluxiones ex mammis trahunt ocu- li, et eructant per nares ad pulmo- nem. 359
pituita frigidus in sanguinem defluxus, si multus fuerit ac crassus, statim occidit: Si uero paucior in praefatus non occi- dit. 156.13
de pituita antiquioris seu albae notis et curatione. 234.24
de pituita in nares fluxione. 42.20
pituitam humorum omnium esse frigidis- simam, ex tactu, et quod tardissime a pharmacia attrahatur, colligitur. 27.12
pituita si qui factus sint: Vide, Pectus pitui- tosa.
Pellicularum reliquarum, factum ambien- tium, eadem quae prima ac externa ra- tio et generatio. 38.5
ex Plaga in caput, stupor aut delirium, malum. 449.15
plantae auctae, quae necessitate ramos spar- gant. 43.25
quibus Plantis in terra cognatus humor multo uerior est quam conuenit, ea planta egrotat: Cui uero paucior quam opportunum est, refectatur. 201.3
plantas ab initio humores iuxta cognatio- nem non habentes, ne germinare qui- dem posse. 201.4
plantas omnes syluestres fuisse, uerum ho- minum arte et industria mansuesca- tas. 201.15
plicatores. 114.5
qui Pleuritici superstitibus manent, et qui non. 169.41
pleuritis sanguinea, et biliosa. 196.19
pleuritis post aetatem pluuiosam et au- stralem. 97.28
pleuritis siue lateris inflammatio, lethalis est. 161.4
pleuritis, hoc est dolor lateris, siue ab ini- tio fiat siue postea, calfactorij quidem primum non alienum est tentare dissol- uere, et c. 420.10
pleuritis siue sputo per uenae sectionem curatio. 169.44
de Pleuritis sicca citra fluxum, quum pulmo ualde fuerit exsiccatus praefata necessaria, curatione. 85.57
pleuritis causa et curationes. 84.29. et 196.22
de Pleuritis sicca signis. 196.20
de Pleuritis sanguinea curatio. 197.25
de Pleuritis ex dorso signis. 196.21
pleuritis generatio a capitis fluxione biliosa. 83.24
de Pleuritis generatione. 168.41
in omni Pleuritis lingua consideranda. 196.22
in Pleuritis si singultus adfuerit, simulq; cum salua sanguinis grumos nigros sustinendo reiecerit, septima die mori- tur. 196.19.20
qui ex Pleuritis suppurati sunt, in qua- draginta a ruptione diebus expunt. 487.3
qui ex Pleuritis, et peripneumonia sunt suppurati, eos calores comitantur, in- terdum tenues, noctu uehementiores, et nihil memoratu dignum spunt. 488.3
ex Pleuritis in Peripneumonia et fe- brem ardentem transitus. 216.8
quicunque ex Pleuritis suppurati sunt, si in quadraginta diebus repurgati fue- rint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uero non, ad tabem trans- eunt. 446.15
ex Pleuritis suppuratum fieri, minus le- thale. 196.22
in Pleuritis fomenta humida, et sicca. 420.11
a Pleuritis et Peripneumonia occupa- to, alui profluuium accedens, malum. 448.16
quibus in Pleuritis statim sputa uaria sunt, et dolores ualde acuti, hi tertia die moriuntur. 196.22
in omni Pleuritis dolores plerumque ma- gis interdiu, quam noctu, leuiores sunt. 196.23
ex Pleuritis, peripneumonia, febris ar- denti, ac phrenitide, qui moriantur. 170.50
in Pleuritis sectio aut ustio dextrarum partium, periculosa. 198.18
ex Pleuritis in febrem ardentem transi- tus fit. 161.6
ex Pleuritis peripneumonia, malum. 449.11
de signis Pleuritis comitantibus, eiusque curatio. 181.48
cur Pleuritis a ueteribus, seditarij fuerint dicti. 419.8
pleuritis, quibus in principio sputatio- nes penitus purulente sunt, tertia die moriuntur, aut quinta: Si uero has effu- gerint, non multo melius habentes se- ptima, aut nona, aut undecima suppu- rari incipiunt. 437.3
quicunque Pleuritis scientes, in quatuor- decim diebus non repurgantur, his ad suppurationem transitio fit. 446.8
pleuritis anhelosi sunt, quod sputum im- pactum, densum spiritum facit: et hic densus quum sit, sputum insuper inco- sum facit. 419.8
pleuritis non ita ualde sunt, ructum aci- dum habentes. 443.38
in Pleuriticorum doloribus, commodum est aluum molliri, sputa colorari, stre- pitus in pectore non fieri, urinam bene procedere. (His autem contraria, diffi- cilia sunt) itemq; sputum dulce fieri. 487.3
pleuriticorum iudicatio et purgatio. 419.7
in pleuritis sanie subcreta mictio. 196.21
in Pleuriticorum lingua, bulla subliuida, quid denotet. ibid.
a Pleuriticorum curatione abstinendum est quum impetu fertur morbus. 197.24
pleuriticorum alius quatenus, et quibus mollienda. 420.13
de Pleuriticorum signis. 196.19
quibus Pleuritis in principio quidem do- lores molles sunt, quinta uero aut sex- ta die exacerbantur, hi magis ad duo- decimam perueniunt, et non ualde ser- uantur. Periclitantur autem maxime septima die ac duodecima: ubi uero bis septem dies effugerint, seruantur. 487.3
in Pleuritis sputum tertia die matura- ri, ac expui incipiens, citiores solu- tiones facit: uerum posterius tardio- res. 487.3
pleuritis urina cruenta, caliginosa, cum subsidentia uaria, indifcreta, lethalis est plerumq; in quatuordecim diebus. Le- thalis est etiam in pleuritis breui praefata, nigram subsidentiam habens, aut surfuraceam. 495.4
quibus

In Hippocratem

quibus pleuriticis in principio lingua biliosa fit, hi septima die indicantur. Qui autem tertia aut quarta die, circa nonam. 487.3
 in Pleuriticis urina subrubram leuem habens subsidentiam, securam indicationem significat. 495.4
 Pleuriticis ac peripneumoniacis morbis magis pereunt corpora exercitata ac densa, quam in exercitata. 488.3
 in Pleuriticis ac peripneumoniacis mala est urina, quae post potum cito mingitur. 494.4
 quib. Pleuriticis strepitus sputi multus in pectore est, & facies tristis, & oculus morbi regij colore infectus ac caliginosus, hi pereunt. 487.3
 qui ex Pleuriticis expuunt purulenta, subbiliosa, rotunda: aut purulenta subcruenta, progresso tempore, pernicioso habet. Pernicioso item, qui nigra fulliginosa spuunt, aut quibus uelut à uino nigro sputa fiunt. 489.3
 in Pleuriticis si sputum statim appareat, incipiente morbo, ipsum abbreviat: si posterius producit. 440.12
 in Pleuriticis, & omnibus circa pulmonem morbis morbum facile ferre, bonum. 488.3
 Pleuriticis, aetatem constantem agentibus etiam accidunt. 443.30
 Pleuriticis sine conuulsionibus, grauioribus sunt his quae cum conuulsionibus fiunt. 487.3
 Pleuriticis sicca ac sine sputo, difficillima sunt. ibidem
 Pleuriticis hyeme fiunt. 443.23
 Pleuriticis biliose simul & sanguinea, plerumque nona aut undecima die indicantur, & maxime sanantur. 487.3
 Pleuriticis generatio. 96.19
 morbi in Pleuriticis anni constitutionibus hi plerumque fiunt: febres longae, & alui fluxiones, & putredines, & comitiales, & syderationes, & anginae. In siccitatibus uero, tabes, lippitudines, arthritides, urinae stillicidia, & dysenteriae. 443.16
 Podagra quid & quando durabilior. 220.31
 Podagra non laborat mulier, si non menses ipsi defecerint. 448.28
 Podagra non laborat puer, ante ueneris usum. ibidem
 à Podagra senes non liberari. 469.15
 Podagra in iuuenibus, curabilis. 491.3
 Podagra non laborat emuchi. 448.28
 Podagricae affectiones, ure & autumno, ut plurimum mouentur. 449.55
 Podagrae in digitis relictae usio per linum crudum. 220.31
 ad Podagram acetum ualeret, si non corpus uulneraretur. 146.9
 Podagrici. 469.15
 Podagrici morbi quicumque fiunt, hi in quadraginta diebus ab inflammatione liberi, sedantur. 436.6
 in Podagricis doloribus, nota 330.2
 podagricis affectiones frigida multa affusa, leuat. 147.12. 446.25
 Podagra inueteratas dysenteriae sanant. 469.15
 Polenta ex ordeo non madefacta, sed circumcirca cōspersa, ac decorticato fortior est quam ex madefacta: & recens, quam uetusta. 223.45
 Polente ac farinae recentes sicciore sunt uetustis, quia igni & preparationi propinquiores existunt. Vbi uero uetustae fiunt, calor exhalat, & frigiditas inducitur. 123.12
 Polycarpon in uteris uehementer exulceratis adhibetur. 288.79
 Polypus uino suffocatus ad prouocandos menses. 263.55
 de Polypi in naso generatione 179.40
 Polypi & sepiæ, & eiusmodi pisces, neque leues uelut uidentur, sunt: neque per aluum secedunt: quapropter etiam oculos comesti grauant: Infucula tamen horum aluum mouent. 124.19
 Poma fortiora sunt quam pro natura humana. 133.9
 Poma feminibus referta, item uiridia, magis aluum mouent, quam sicca. 126.28
 Poma & fructus arborei, uentriculo post cibos molesti, quod corpus sumen- tis ab ipsis solum humores trahit. 224.51
 Polycnemum, in uteris uehementer ulceratis adhibetur. 288.79
 Pomorum usus tempore calidissimo. 383.15
 Pontem aut scrobem non transiens, & c. iuxta Poplitem tumores, aut circa pedem aut aliam quampiam partem, ex com- pessione eleuati. 516.25
 Porcinæ carnes, suillis sunt grauioribus. 124.16
 Portulaca fluuiatilis frigescit: sale uero condita ac seruata, calfacit & purgat. 126.26
 Porrum coctum quidem urinam ciet, & secedit: crudum uero aëtuosum est, & pituitosum. 223.49
 Porrum calfacit minus quam cepa, uiridam ciet, & aluum mouet: habet & quid purgatorium: humectat autem & ructum acidum sedat: praestat à reliquis cibus ipsum postremum edere. 125.24
 Postiores corporis partes prioribus calidam magis ferunt. 146.5

Posteriorum partium frigiditas in aëtuosis rigoribus conuulsionem accersit. 461.8
 Potestas, res mda. 585.45
 Potio urinam cietens, frigescit, & sitim sedans in febris. 199.31
 Potio ad omnem febrem ardentem 198.30
 Potio ad omnem puerperam. 256.29
 Potio ad puerperij purgantia purgantia. 256.28
 à Potatione liberaliore insania 380.1
 ex Potatione largiore & uomitu, febris. 350
 ex Potationibus ac exercitijs intempestiuis, febris. 348
 ex Potationibus & diurno capitis dolore, febris. 362
 Potus inuentum ac temperamentum. 9.12
 Potus, per fauces ac gulam, uia. 72.6
 Potus in guttur, ac arteriam (quantum epiglottis sine lingua permittit) feratur. 66.1
 Potus descendens strepitus in bibente circa pectus & uentrem. 296.107
 Potus ad puerum, & mala in utero puerperae existenti. 296.107
 Potus uerior spirandi difficultatem inducit. 467.5
 Potus aquosi tardioris transitus sunt, & intus obuoluntur, & circa praecordia redundant, & ad mictionem non decurrunt, & c. 431.58
 Potus & cibus parum deterior, suauior autem, melioribus quidem, sed minus suauibus est preferendus. 442.38
 qui Potum difficile deglutunt, spiritus tuusiente, eructatio subtracta, in- tro reuoluta dolorem uentris significat. 496.4
 Potum in uentrem deferri, & ex hoc in reliquum corpus, non ut quibusdam uidetur in pulmonem, & ex hoc in reliquum corpus. 211.40
 ex multo Potu, rigor, & delirium, ma- lum. 449.7
 Potu facilius est repleti quam cibo. 441.11
 Potiones in pulmonis inflammatione ad uomitum ciendum descriptio. 229.7
 Potionis seu sorbitionis pitisanæ quantitas. 419.6
 Potiones purgatoriae, quae secundas eijcere, & menses detrahere, & factum ene- ctum educere possunt. 299.121
 Potiones febricitum per noctem sub dio exponendae sunt, exceptis his, quibus alui, plus quam cōuenit, fluuit. 199.32
 Potiones fluxui rubro commoda. 323.69
 Potiones ad fluxum & omnes morbos qui ab uteris fiunt. 324.70
 Potiones & subditiua medicamenta, quae secundas

Index.

secundas educere, & menses detrahere possunt. 255.25
 Potiones ad secundas educendas. 195.106
 Potiones ad menses impeditos. 256.28
 Potus meriores & anteriores palpitacionem in corpore, & pulsationem in capite inducunt. 431.432.58
 Potiones, medicamenta subditiua & purgatoria. 256.29
 Potibus ad aluum & uesticam subducendam utendum est, uino dulci & aqua misca. 221.36
 qui in Potibus substrepunt, & submurmurant in siccis: & qui difficile deglutunt spiritum tuusiente, pernicioso habent in acutis perfrigeratis. 478.1
 de Potionibus frigidioribus in febre ardentibus, quod haec omni tempore exhiberi possint, & muliarum sint operationum. 198.29
 Praeceptorum cultus. pag. S.1
 Praecognitio est, antequam aegrotent cogitatio, quid corpora perpetiantur uerum cibus superat labores, aut labores cibos, aut moderate inter se habeat. 133.12
 qui Praecordium dextrum dolent, sanguinem spumolum spuunt, de hepate spuunt, & multi pereunt. 439.490.3
 quibuscumque circa Praecordium dolores fiunt, absque inflammatione, his febris accedens dolorem soluit. 449.40
 Praecordium optimum est doloris exors, & molle, & eguale, tum in dextra, tum in sinistra parte. At inflammatum, aut dolorem exhibens, aut dextrae partes inaequaliter adfecta ad sinistram, haec omnia obseruare oportet: est enim signum aegritudinis non leuis. 433.5.484.2
 Praecordium intentum cum febre acuta, & tumores circa aurem ex plurimis grauelentibus tardius excitati, occidunt. 482.2
 ad Praecordium irruentes dolores, tum alias mali sunt, tum si alios humectent. Peiores autem sunt, si breui fiant: & tumores circa aurem ex his emergentes, maligni sunt, & aliae suppurationes. 484.2
 Praecordium cedens, & gibbosum. 377.24
 Praecordium dolorosum. 429.47
 Praecordij dextri intentio. 375.13
 Praecordij dolor praegnantibus, malum, & c. 492.3
 Praecordij & oris uentriculi dolor sine febre. 484.2
 Praecordij distentio cum sopore anxiioso, ac capitis dolore, abscessus circa aurem attollit. 464.24.484.2

Praecordij dolor ex anginis citra iudicationem, cum impotentia ac torpore fieri, occidit occulte, etiam si ualde mansuetese habere putent. 487.2
 Praecordij intentio, & ad splendorem turbatio, cum capitis grauitate & surditate sanguinem profundit. 481.2
 Praecordij dolores soluit, murmur in praecordio abortum. 454.10.484.2
 quibus de repente aut sine febre sunt, Praecordij, & oris uentriculi dolor, & circa crura, ac infernas partes, & alius in tumore eleuata est, soluit uene sectione, & alui fluxio. 484.2
 Praecordij tensio, cum capitis grauitate ac surditate, & quae ad haec consequenter diuexant, sanguinis eruptionem significat. 464.21
 Praecordij palpitatio asidua. 348
 in Praecordio tumores molles & doloris exortes: Vide, Tumores in praecordio 488.2
 in Praecordio pulsus, cum tumultu mentis emotorius est, & magis si oculi frequenter moueantur. 453.5.484.2
 in Praecordio ardore relicti, febre perfrigerata, mali sunt, tum alias tum in sudoribus. 460.1
 in Praecordio murmur abortum Praecordij dolores soluit: Vide Praecordiorum dolores. 454.10
 ex Praecordio diutine afflicto, & alio grauelenti, abscessus circa aurem, occidit. 484.2
 in Praecordio inflammatio suppuratoria est, quibus ante mortem nigra per aluum subeunt. ibidem
 cum Praecordio intento perfrigeratis magis circa aurem tumor. 479.1
 in Praecordio tumor durus & dolorosus, pessimus quidem est si iuxta omnes partes fuerit. Ex his autem qui ab una parte sunt, minus periculosus est qui à sinistris, & c. 484.2
 in Praecordio tumores, & ex illis morbi, uide 453.6.7
 quibus Praecordia eleuata, per murmur aëtia, lumborum dolore accedente, his alui humectantur, si non status eripiant, aut urinae copia prodeat. In febris autem haec. 445.73.484.2
 Praecordia magna, & splen. 375.17
 quibus circa Praecordia inflammatio fit, his abscessus ad infernas partes fiunt, alijs uero ad supernas. 488.3
 ad Praecordia in febre dolores exilientes, sine sudore soluti, maligni sunt. 485.2
 Praecordia spiritiosa & intenta. 375.16
 ad Praecordia dolores in febre, uoce intercepta, sine sudore soluti, malum est. His ad coxendices dolores fiunt. 462.11.485.2

si Praecordia distenta fuerint, manu comaprimito, ac lauato. 351
 Praecordia in tumorem subleuata post aluum suppressam, maxime tabescentibus iam diu, & quib. alui humectantur, & c. mala. 484.485.2.490.3
 quod neque Praecordia, quae Graecis phrenes à sapientia dicuntur, neque cor (licet maxime sentiant) sapientia participent, sed horum omnium causam cerebrum existere. 158.25
 quibus Praecordia non mollia, facies sana, non liberatur citra multi sanguinis exnaribus fluxum aut conuulsionem, aut coxendicum dolorem. 485.2
 Praecordia inflammata. 426.36
 Praecordia per murmurantia habentibus lac dare, malum. 448.64
 circa Praecordia dolores, aut pulmonem, si suppurentur, malum est. 482.2
 ad Praecordia dolores diuturni, & circa lumbos, & tenue intestinum, si aegri cibus auersantur una cum febre, his dolor intentus, ad caput progressus, repente ipsos occidit conuulsorio modo. 485.3
 Praecordiorum dolores ac tumores, si fuerint recentes, & non cum inflammatione, soluit murmur in praecordio abortum, & maxime si pertraherit cum stercore, & urina ac statu, & c. 454.11.484.2
 post Praecordiorum tumorem, biliosus spiritus magnus & febris acuta, abscessus circa aurem attollit. 484.2
 à Praecordiorum dolore febris acuta. 350
 Praecordiorum pulsus & oris uentriculi dolor: Vide, Oris uentriculi dolor. 484.2
 ex Praecordiorum doloribus tumores circa aures & aliae suppurationes emergentes, maligni sunt. ibidem
 quibus Praecordiorum dolores, oris uentriculi, hepatis partium circa umbilicum, hi sanguine per aluum egesto feruantur: non autem egesto, moriuntur. 485.2
 Praecordiorum successiones. 391
 in Praecordiorum inflammatione quando medicamenta purgantia, noxia. 426.36
 quibus à Praecordiorum doloribus, alius paulatim subuicose egerens, pauca stercorea effundit, num etiam sanguinem effundit? 484.2
 in Praecordijs tumores molles, & doloris exortes & ad contactum cedentes, diuturniores quidem iudicationes faciunt, minus autem horrendas tuberculis his contrarijs. Eodem modo habet & de tuberculis in reliquo uentre

In Hippocratem

tre. 436.5
 Precordis siue septo transuerso uulnere
 ti moriuntur. 161.4
 in Precordis durum quid collectum.
 137.18
 Precordia frigida magis aggrauantur.
 145.4
 Precordia uariantia. 462.11
 Prædebilitatorum deliria pessima sunt.
 478
 in Prædictionibus prudentia adhibenda.
 466.3
 quam Prædictionem Hippocrates appro
 bet, aut damnet. 467.6
 Prægnans coitu non utens, facilius à par
 tu liberatur. 38.8
 Prægnans pituitosa. 279.44
 Prægnans decimum mensem perficere ne
 quiens, & foetum corrupens. 139.24
 Prægnantem si uelis cognoscere, ubi dor
 mire uolet, aquam mulsam bibendam
 dato: & si quidem tormen habuerit cir
 ca uentrem, prægnans est: si uero non,
 prægnans non est. 38.3.265.63.447.41
 Prægnans multo tempore, & parere ne
 quiens. 294.100
 Prægnans, corpore male habens ac bilio
 sa. 278.41
 mulier Prægnans si quidem masculum ge
 stat, bene colorata est: si uero femela
 lam, male colorata. 447.42
 Prægnans cibi fastidians. 382.9
 Prægnantis lienosa à quibusdam affectioni
 bus, mensesuales. 279.45
 Prægnantis suffocationis causa. 279.46
 Prægnantis pudenda exulcerata. 265.68
 Prægnantis menses profusos habentis cu
 ratio. 62.27
 Prægnantis uomitus biliosus & pituitos
 sus. 474.13
 de Prægnantis foetum menstruum, aut bi
 mestre corruptentis curatione. 339.23
 si mulieri Prægnanti ignis sacer in utero
 fiat, lethale est. 447.43
 Prægnantes quare cum uirore pallidæ.
 230.47
 Prægnantes cur debiles. ibidem
 Prægnantes medicamentis purgare oportet,
 si turget humor, quarto mense &
 usque ad septimum. Minus uero has: lu
 niores autem & seniores foetus uereri
 oportet. 447.29.444.1
 Prægnantes, præægrotautes ante partum
 in super rigent. 493.3
 Prægnantium ex foetu mortuo, aut mox
 morituro signa. 58.8
 Prægnantium morbi. 278.39
 Prægnantibus menses secundo, aut tertio
 mense præcedentes, cur malum. ibid.
 quibus Prægnantibus ex casu, aut conuul
 sione, aut plaga, dolores leuiter fiunt,
 his in tribus diebus manifestum fit, an
 foetum corrumpent. 410.37
 Prægnantibus plerisque stomachus uteri
 prope extat ante partum. 38.7
 Prægnantibus tabescentibus, quibus ru
 bor in facie fit, stillationes de naribus
 sientes hinc auertunt. 493.3
 in Prægnantibus, difficiles timores circa
 intestinum tenue. ibidem
 Prægnantibus præcordij dolores, malum &
 alui his subeuntes, malum: & in super
 rigere, his malum. Dolores uentris in ta
 libus, minus malum, si limosa purgen
 tur, &c. 492.3
 in Prægnantibus octauis mensis iudicatio
 difficilis. 53.2
 quæ Præiudicata sunt, si crude iudicata
 fuerint, recidivæ fiunt, &c. 353
 Prænoscere uolentem, quæ ediscere oportet.
 459.25
 Præputium dissectum, neque augetur, ne
 que coalescit. 448.19.492.3
 Præsiugiendi duplex utilitas. 452.1
 Præsiugiendi & quæ rariis pariunt, in par
 tu & partus purgationibus, maxime
 laborant. 40.11
 Præsiugiendi ob puerorum alimenti defe
 ctum sepe ante decimum mensem exa
 ctum pariunt. 45.40
 circa Præsiugiendi & fines omnia debili
 ra sunt: circa uigores uero, fortiora.
 442.30
 Profluuium uentris nominatur, quamdiu
 ipsum solum alimentum putrefactum
 secedit. 134. & 135.19
 à Profluuiio alui moriuntur, quibus tabi
 dis capilli ex capite desiliunt. 489.3
 à Profluuiio alui forti correpto, uomitus
 superueniens, bonum. 162.14
 à Profluuiio alui longo correpto, uomitus
 sponte accedens, soluit alui profluuium.
 448.15
 Profluuium alui apprehendunt, si defluxus
 à capite processerint. 155.11
 Prominentia ex utraque capitis parte du
 plex. 483.2
 ad Prudentiam, sanguis inter omnia quæ
 in corpore sunt, maxime ad pruden
 tiam confert. 107.20
 Prurigo totius corporis, maxime autem
 testium & frontis. 380.4
 Pruritus totius corporis senib. fit. 444.
 31
 Pruriginosa corpora post aluum suppressa
 sam in tabidis, mala sunt. 490.3
 Pruriginose affectiones omnes, nigrorum
 egestionem significant, & uomitum
 grumosum. 496.4
 ex Pruritu corporis, & cutis crassitudi
 ne post balneorum calidorum usum, hy
 drops. 380.4
 Pthibisi obnoxios supra ne purgato,
 444.3

Pituita & milium leuia sunt. 221.36
 Pituita in media purgatione non danda,
 & à purgatione etiam, non nisi exigua
 copia. 420.13
 Pituita: sorbitio quibus inhibenda, &
 quatenus. 419.8
 Pituita quod hordeum aptum, & cur de
 glutientes non ledat. 419.7
 Pituita sorbitio quatenus, & qua ratione
 ledat. Item cur qui pituita tota uti
 tur, septima die & citius moriatur &
 mente moueantur, &c. ibidem
 Pituita sorbitio & aquæ mulsæ potus, fla
 tus excitat. 424.27
 Pituitam merito omnibus frumentaceis
 in morbis acutis esse præferendam.
 418.5
 Pubes & barba tardior. 538.38
 Pubes. 580.38
 iuxta Pubem dolorosos, medicamentis pur
 gare non oportet. 461.9
 Pubertas seu annus decimus quartus, usque
 ad quadragesimum seculum, omnium
 morborum ferax. 492.3
 ad Pudendum muliebri rubor, alio tume
 facta. 492.3
 Pudendi pellicula dissecta non coalescit.
 163.16
 ad Pudendi ulcera pharmacum. 557.9
 Pudendi pars obturata in puerpera.
 282.58
 Pudendo confert calida. 446.22
 in Pudendo muliebri ascarides. 323.66
 Pudenda prægnantis exulcerata. 265.
 68
 Pudenda prægnantium superficiario ac
 feruido ulcere affecta. 280.49.300.
 127.263.56.264.62.329.90
 Pudenda in arctum contracta. 317.41
 ad Pudendorum nigredines acetum utile
 est. 146.9
 de Pudendorum ulceribus acerbis, & in
 flammatis. 300.125
 Pudendorum uerrucis cõferentia. 558.10
 Pudendorum ulcera. 264.61
 Pudendorum ulcera & pruritus. 263.58
 Pudendorum ulcerum curatio. 289.83
 Pudendorum, sedis, ac capitis dolor, tor
 pore & impotentiam inducit, &c.
 680.2
 affectus in Pudendis obturatis, ijs quæ à
 puerperij purgamentis non purgan
 tur, similes. 282.58
 quibus Puellis erectæ ceruicis spiratio cõ
 tingit, uterum gestantibus, his mamma
 suppurantur, & menses apparere in
 principio, malum est. 493.3
 Puer ex calidis & humidis temperatus est.
 117.28
 Puer de matre in utero uiuit, & quali
 mater sanitate prædita est, talem etiã
 puer habet. 42.22
 puer

Index.

puer paulo ante trigesimum diem perditus,
 inarticulatus est: qui uero posteriori,
 omnes articuli apparent. 40.14
 puer carnosus sine ossibus. 355
 puer non laborat podagra, ante ueneris
 usum. 448.30
 puer nutritur septimo mense, aut nono, aut
 decimo, & uoce firmatur & robur se
 quitur, et manibus ualidis fit. dum uox
 soluitur, omnia soluitur. 360
 puer in utero mortuus, cum brachio dextro
 lateri adnato. 381.6
 ad puerum & mala in puerpera utero exi
 stentia. 296.107
 puerum mortuum & liuidum expellentia.
 296.110
 puerum expecturus, quid obseruare debeat.
 290.87
 puerum in utero à matre alimentum & spi
 ritum trahere. 49.8
 si puer iam adulto lapis gignatur ex ter
 ra est, dolor non adest ipsi, priusquam
 sibi ipsi cibum deligat. 211.47
 puer in genitalibus hæret umbilicus non
 secetur, priusquam aut sternutur aut
 uociferetur. 58.7
 pueri, & his ætate proximi, uere, & pria
 ma ætate optime degunt, ualentque.
 443.18
 quicumque pueri parui comitali morbo
 corripiuntur, ut plurimum moriuntur,
 si multus fluxus contingat, isque humi
 dus existat. 156.14
 de Pueri hydropici curatione. 85.36
 de Pueri in utero mortui signis. 58.6
 pueri natura habitiores non pro carnosita
 tatis ratione etiam licet fugant. 64.1
 pueri sagentes, si multum mingant, mi
 nime anniculi fiunt. ibid.
 pueri calculosi pudenda fricant ac trahunt,
 quod tosti ab urina ad uescicæ stomachi
 allapsi, & urina emissionem impedi
 entes, dolorem exhibent. 97.23
 pueri quidè à partu statim solito sunt ma
 iores, non ex augmento, sed laxo tumore.
 55.2
 pueri tenues ac debiles post hyemem au
 stralem & pluuiosam æduntur. 89.8
 puer in utero ex matris sanitate, bene uel
 male ualet. 42.21
 de Pueri situ in utero. 44.35
 pueri uoraces & multum lactis trahentes,
 non pro ratione carnosum fiunt. 64.1
 pueri matre uolentem aliquam affectionem
 patiente, aut alimento deficiente, ante
 decimum mensem æduntur. 45.37
 pueri masculi, mense tertio scæmella, ut plu
 rimum quarto mouentur. 41.20
 si pueri nascantur debiles à parentibus ro
 bustis, uterorum angustia in causa est.
 35.7.8
 puerorum eluciscentia simul cum puber
 tate, in quibusdam mutationes habent,
 etiam alias. 390
 puerorum excrementum primum ad hy
 dropicos. 434.69
 puerulos infantes educandi, & cibandi ra
 tio. 32.9
 puerorum insistentium curatio. 280.49
 pueris maturis ac perfectis, umbilicus qui
 prius patebat, conuulset, ac clauditur,
 reliquæ partes contra. 56.4
 pueris quibus alius multum profuit, &
 bene concoquunt, hi saniores sunt.
 64.1
 quibus Puris multum lactosum reuomi
 tur, his alius supprimitur. 64.2
 pueris febris acuta, & alius suppressa, cum
 uigilijs, & calcitrare, & colorem mu
 tare, & ruborem habere, cõuulsorium
 est. 479.1
 pueris purgatio est, si mulier claterium,
 aut cucumerem syluestrem comedat.
 39.4
 quibus Pueris in dẽtitione febris acuta ac
 cedit, parum conuulsiuntur. 64.3
 quibus Pueris alius in dẽtitione amplius
 subducit, minus conuulsiuntur quam qui
 bus parum. ibid.
 pueris affectiones quando iudicentur.
 443.28
 puerperæ febricitanti, & dolenti, aquam
 affundito, & pituitam crassam calidã
 ter die dato. 360
 puerperæ recens enixæ. 62.25
 puerperij purgamenta sponte erumpentia.
 289.84
 puerperij purgamenta pauciora quàm o
 portet. 282.56
 puerperij purgationum mensura. 291.83
 ex Puerperij purgamentis, & ei quæ fecer
 unt corrupti & ei quæ peperit, affe
 ctiones eadem. ibid.
 puerperij purgamenta in grumos cõuersa.
 284.63
 de Puerperij purgamentis, & his quæ post
 partum exeunt. 280.50
 si quis pugnat, aut pungitur, aut ab alio li
 gatur in somnis, secretionem circuitui
 contrariam corpori contigisse signi
 ficat. 141.19
 pulegium calcificat, & aluum mouet. 126.
 26
 si pulmo nihil repurgetur, neque emittat,
 sed plenus ferueat in gutture, malum
 est. 455.13
 pulmo natura siccus, & quando gracile
 scit. 85.37
 pulmo rarus est ac tener. 211.50
 pulmo resiccatus, neque bilem neque pitui
 tam putrefacit aut per sputum reddit.
 169.45
 pulmo natura frigidus, & inspiratione
 perfrigeratur. 66.5

pulmo contrarium corpori alimentum
 trahit: reliqua uero omnia, idem.
 143.6
 de Pulmonis repleti signis, & curatione.
 186.63
 pulmonis morbis sternutationes noxia.
 455.13
 de Pulmonis articulis conuulsis. 185.59
 pulmonis ruptio quid. 185.58
 in Pulmonis uiam in sucta delata, quare ea
 duci nequeant. 75.19
 in Pulmonis morbis ualde rubicunde san
 guinis stilla, mala sunt. 489.5
 ex Pulmonis suppuratione, & circa uen
 trem aliquando ac clauiculam dolores,
 & anxie stertere, sputi copiam in pul
 mone significat. 477.1
 pulmonis aortæ ualde inflammata, ut ad
 latus asideant, hac corporis parte re
 soluntur, & liuores foris circa costam
 habent. 488.3
 in Pulmonis fistula, apthæ. 184.55
 ex Pulmonis una cum corde inflamma
 tione, totius corporis syderatio.
 488.3
 pulmonis ambæ partes inflammatae sunt
 peripneumonice quibus lingua tota al
 ba & aspera fit. Quibus uero dimidiã,
 una iuxta, quam apparet. 488.3
 in Pulmonis inflammationibus periculosis,
 abscessus ad crura, omnes quidem com
 modi sunt, optimi autẽ sputo purulento
 flauo fiunt. 488
 ex Pulmonis inflammatione suppurati sc
 niores magis intereunt, &c. 457.19
 quibuscumque, ex inflammati Pulmonis mor
 bis, abscessus circa aures fiunt, & sputa
 purantur, aut ad infernas partes ac fi
 sulantur, hi supersites euadant.
 456.18
 pulmonis suppuratio ex acuto pulmonis
 uena tractu. 164.20.21
 pulmonis ex humido quod glutinosum e
 rat, à corde calcificatio ac exsiccatio, gene
 ratio. 49.9
 de Pulmonis tumoris præ calore, signis,
 & curatione. 193.7
 pulmonis structura & positio. 65.1
 pulmonis lobi quinque. ibid.
 pulmonis arterie sauciata, & ijs ruptu
 ris quæ conferant. 226.1
 in Pulmonis inflammatione, potiois ad
 uomitum ciendum, descriptio. 228.7
 de Pulmonis erysipelate, notis, & curatio
 ne. 229.8
 de Pulmonis uarice, notis, & curatione.
 228.5
 pulmonis uasorum nutrimentum. 67.10
 de Pulmonis inflammatione, & causa.
 228.7
 de Pulm. affectu, pneumoniadus, notis, &
 curatione

In Hippocratem

entracione. 227.4
 ex Pulmonis affectu tabescentis, signa. 183.53
 de Pulmonis morbi signis. 185.57
 de pulmonis ad latus prolapsi signis. 187.64
 pulmonis suppuratio à uenula aliqua pulmonis rupta, & qui ex hoc morbo supervitantes maneat. 163.19
 de Pulmonis hydropo. 187.66
 pulmonis tubercula, plerumque gibbosis. 537.37
 pulmonis aortae. 83.26
 circa pulmonem suppuraciones habent, quibus in facie flores, cum alio liquore. 489.3
 pus Pulmonem suppuratis per alium secedens, lethale. ibid.
 in omnibus circa Pulmonem morbis, grauedines, & sternutationes antecessisse & succedere, malum est. 488.3
 in omnibus doloribus qui circa pulmonem & costas fiunt, sputum cito & facile exspit conuenit, & flammam sputo ualde permixtum apparere. 455.13
 secundum Pulmonem stridor, & capitis grauitas. 376.24
 quibus ad Pulmonem uertuntur anginae, partim in septem diebus pereunt, partim euadentes suppurati fiunt, si non eductio pituitosa sursum ipsis fiat. 467.3
 circa Pulmonem aut praecordia dolores, si suppurentur, malum est. 482.2
 pulmonem ad latus prolapsum, significat graue quiddam in pectore incumbens. 187.64
 in Pulmonem aut eius fistulam, cyceon aut farina cocta delata, hominem enecat. 212.51
 pulmonem breui exulcerat, pituita de capite descendens. 211.50
 in Pulmone puris eruptio. 197.26
 quibus in Pulmone tubercula fiunt, pus educunt ad dies quadraginta post ruptionem: has uero transgredientes, plerumque tabidi fiunt. 489.3
 in Pulmone, tuberculi generatio. 186.62
 pulmone rupto, multam uitam degunt, donec moriuntur. 227.3
 in Pulmone callosarum duritierum causa. 75.19
 pulmone suppurati ex pituita de capite destillante. 163.19
 pulsus in praecordio, delirium aut turbationem significat. 453.5
 pulsus ac dolor in febris secundum uenam quae est in collo, in dysenteriam desinit. 479.1
 ex forti Pulsu in ulceribus, sanguinis eruptio. 449.21

puluis inter exercendum accedens, in aestate quidem corpus magis auget: (num frigidum corpus, in excessum calidum non permittit) Hyeme uero frigus & algorem inducit. 229.43
 in Puluere morari post exercitum in aestate, modico tempore, confert frigidum sciendo. Verum longior mora superresiccit, & corpora dura & lignosa efficit. ibid.
 puluillus in supercilijs ad oculos. 330.4
 pulli uiginti diebus excluduntur. 46.41
 pupilla. 51.18.57
 pupilla flauescens, aut argenti speciem referens, aut caerulea, non bona sunt. 472.28.
 pupillam, & palpebras exulcerari periculum est, si lachryma procedit calida, ac salsa. 472.27
 purgamenta alba. 331.6
 purgamenta ante partum non prodeunt, faciliorem partum reddunt. 63.2
 purgatio sursum, aut deorsum uersus quibus conuenit. 578.32
 purgatio, si mulier biliosa aut pituitosa fuerit. 298.116
 purgationum menstruarum principium. 40.11
 purgatio bilioforum lenis, quibus mulieribus utilis. 274.20
 purgatio, sepiè atramento similis. 374.11
 purgatio mēstrua in scemella, diuturnior. 40.14
 purgatio multa deorsum, eos quibus ex angina sputa uiscosa crassa & ualde alba educuntur, leuis siderationis modo inducit. 487.3
 purgatio uelut à carnibus assatis. 307.14
 purgatio mulieri puerperae non facile procedens. 281.52
 purgatio per tres dies. 384.16
 purgatio puerperij, primis tribus aut quatuor tantum diebus procedens. 281.54
 si Purgatio modica mulieri prodierit, dolor fortis corripit lumbos, & omnem circa pudenda iocum, & intumescit, & femora ardent. 281.51
 purgationis mēstruae ad faciem procedentis signa. 283.60
 purgationis multae in partu signa. 28.49
 purgationis biliosa aut pituitosa qualitas unde petenda. 273.23
 purgationem modicam post genellarum partum tumor sequutus. 355
 purgatione ex partu moderate facta, uenter manens aut etiam status conclusus. 333.21
 ex Purgatione superflua, conuulsio aut singultus accedens, malum. 476.4
 ad Purgationes infernas periculosa est uehementis tenuitas & eliquatio partium circa umbilicum & pectinem. 442.35
 purgationes celeres & pernitiosas lingua tremula cum rubore iuxta nasum, & alio liquida, significat, &c. 483.2
 purgationes per ueratrū semper sunt stibiores. 572.21
 si Purgationes mulieri non prodeunt, neque horrore neque febre accedente uenter cibi fastidia ipsi accidunt, hanc in uentre habere existimato. 447.61
 si Purgationes mulieri uterum gestanti prodeunt, impossibile est factum sanum esse. ibid.
 purgationes menstruae à partu cur fiant. 40.11
 purgationes purulentae, & compactae. 289.82
 purgationes quae post puellae aut masculi partum diuturnissimae. 291.89
 purgationes menstruas breuissimas trium esse dierum. 56.5
 ex Purgationibus merace desinentibus, abscessus circa aurem exsurgunt. 462.15
 purgatorium uterorum, quom pueri morbo tuo sanguis intus manserit. 294.103
 purgatorium. 329
 purgatorium molle, aquam & pelliculas ducens, ac sanum suberuentam. 299.120
 purgatorium, si mulier non concipiat. 266.75
 purgatorium, si mulier ex partu non purgatur. 294.103
 purgatorium quod sterilem purgare potest. 300.123
 purgatorium molliens. 266.76
 purgatorium tepidum. ibid.
 purgatorium, detrahens purgationem ac sistens. ibid.
 purgatorium mulierum. 266.72
 purgatorium molliens, aquam, pituitam, & pallidos ac suberuentos menses detrahens. 267.73
 purgatorium substitutum, si mensis non compareant. 292.92
 purgatorium puerperij purgamentorum. 294.101
 purgatorium mensium, & puerperij purgamentorum. 294.102
 purgatorium mensium. 300.124
 purgatorium ad omnia puerperij purgamenta. 294.103
 purgatorium, uteris expurgans, ac sanum guineuacianum. 292.93
 purgatorium. 292.92
 minimum Purgatis senioribus singultus accedens, bonum. 450.41
 purgare cum quibusdam corpora uolet, fluit ad facere oportet. 441.9
 purgare

Index.

ipso. 442.47
 ex Puris sputo tabes & fluxus, malum. 449.16
 puris eductionem futuram lateris dolor cum febre significat. 489.3
 puris purgatio sursum, ex sanguinis uoluntate. 451.78
 puris sputum. 485.2
 puris eruptio è pulmone. 297.26
 pure ex uescica erumpente, tuberculi quod circa uescicam est & mingendi difficultatem inducit, solutio fit. 400.3
 si Pus in suppuratis aut hydropicis sectis aut uis effluit, omnino moriuntur. 448.27
 purulenta qui per alium egerant, uide. 490.3
 purulentorum ex aure fluor. 378.27
 pustula latae, non ualde pruriginosae sunt. 391
 pustula in lingua, capite uulneratis. 303.27
 pustula ex lasitudinibus. 374.12
 pustula ulcerosae, plurimae uere fiunt. 443.20
 pustulae in cruribus, coxis, lumbis, &c. 443.52
 pustulae pruriginosae, calidae, uelut igne ambuste per totum corpus. 407.23
 quibus pustulae in febris per totum corpus erumpunt, lethale est, si non purulentus abscessus fiat, maxime circa aurem. 479.1
 pustula nocturna uiris in meridionalibus ciuitatibus frequentes. 93.4
 pustulae uelut culicū morsus ante febre. 387.33
 pustulae serpiginosae supra inguina ad laterum mollitudinem & pubem sientes, alium male affectam significant. 496.4
 pustularum inferne in tibia dextra, item manu dextra curatio. 355
 pustularum eruptiones uelut ferro lanciatae, habitus tabem significant. 490.3
 pustularum circa oculos eruptiones in uisum refractionibus, alium prorumpere faciunt. 482.2
 putredines in pluuiarum multitudine plerumque fiunt. 443.16
 putredines abae ac mucosae, minus quidem occidunt, magis autem reuertuntur. 470.21
 putrefactionis principium. 208.38
 putrefactio ex igne sacro. 449.20
 uelut à Pustulis corpus rubescit ijs, quibus sputa sanguinolenta ac tussis supprimuntur. 483.2
 pustulis rubicundis prodest aqua frigida. 146.11
 pustulas per corpus lactans quaedam ubique habebat, postquam autem lactare cessauit, sedatae sunt per astatem. 355
 pylorus. 580.38
 pythocles egrotantibus, aquam, & lac multa aqua ammixta dabat, & renuerebat. 385.23.410.38

Quadragesimae primae in foetibus iudicant, quos si quis transmiserit, abortus ex omni causa contingentes effugit. 54.8
 quadragesimae secundae & tertij completi uis. 54.9
 qualitates primae & secundae ab alimento irrigatae, augmentum capiunt. 50.11
 qualitates primae homine moriente, in sua naturam reuertuntur. 26.5
 qualitates primae neque medicinae proprium esse fundamentum, neque hominem ledere, sed secundum qualitatum excessum. 11.22
 qualitates secundae (licet in eodem genere) non tamen semper similes esse. 122.7
 qualitates secundae primis sunt fortiores. 12.27
 qualitates secundae terrae etiam insunt. 27.11
 qualitatum secundarum excessus & secretio, item cibi & potus incommodi & fortes hominem ledunt. 12.25
 qualitatum secundarum facultates, omnium malorum homini causa. 13.24
 qualitatum primarum, seu elementorum cognitio de dieta scripturo necessaria. 110. & 111.1
 quartana correpti, à magno morbo non corripuntur, si uero corripiantur prius, & succedat quartana, liberantur. 395
 quartana febris pessima omnium est, nam & ante tabem, & tabidis superueniens occidit. 347
 quartana securissima omnium & facillima ac longissima est. Non enim solum ipsa à seipsa talis est, sed etiam ab alijs magnis morbis liberat. ibid.
 quartana post pilorum defluuium non ultra annum. 395
 quartana correptus, stupidus sedatus est. 373.5
 quartana aestiua plerumque sunt breues, autumnales uero longae, & maxime quae ad hyemem pertingunt. 441.25
 quartana hiberna, leniter in acutos morbos transeunt. 480.1
 quartana sanguinis è naribus eruptiones, egre iudicant. 391
 quartana

In Hippocratem

quartana magis fuit his qui tringinta sunt, annorum, & senioribus. 458.24
 quartana extra annum uigefimumquintum, et quadragesimum quintum, haud diuturna, nisi aliud malum hominem infestauerit. 30.29
 quartanam inducant nigra in urina nebeculae in febribus. 494.4
 qui a Quartanis corripuntur, non ita ualde a conuulsionibus corripuntur. Si uero prius corripantur, & quartana in super accedat, cessant. 447.62
 in Quartanis male sunt egestiones ualde rubrae, & uiginose. Et tales sanguinis fluxiones soporose sunt: ex his conuulsionem moriuntur, nigris antea egressis. 496.4
 quercu folia in suffitu uterorum. 326.82
 quies cerebri, sapientia in homine causa. 578.30
 quiescere statim in corporis motu, quum inceperit dolere, lassitudinem eximit. 442.48

R

Ratiocinatio in morbis, ex fortuita occasione initium faciens, non est reprehendenda. 21.1
 ratiocinatio quida. ibid.
 ratio actiones plene absoluit. 4.15
 ratione sola in morborum curationibus uti non licet, sed ijs quae ex operis iudicatione perficiuntur. 22.2
 secundum Rationem omnia facienti, si non secundum rationem fiant, non transire oportet ad aliud, manente eo quod uisum est ab initio. 442.52
 raphanus siue radice, humectat, pituitam diffundens sua acrimonia: folia minus profunt, praeterquam ad articulare morbum. 125.25
 rapum estuosum est, humectat autem & conturbat corpus, non tamen alio secedit, & urinae difficultatem inducit. 126.26
 raritas corporis ad perspirationem, quibus amplius auferuntur saniores sunt. 147.6
 rasio osium. 502.21
 raucedo cum tussi & alio liquida, pus eaducit. 489.3
 raucedinis seu obscurioris sermonis causa, aeris obscuritas. 99.38
 ad Raucedinem cum tussi, ex insania fit diffusus. 491.5
 cum Raucedine spuma uiscosa, saluginosa, mala. Si uero etiam quid attollatur iuxta peccus in his, malum est. 443.23
 cum Raucedine colligatio in hepatico, malum, tum aliam, tum si aliquantum tussiat. 490.3
 raucedines ad huiusmodi sunt, si aestas sicca

fiat & aquilonaris: autumnus autem pluuiosus & australis. 441.13
 raucedines post aetatem siccant & Borealem. 97.28
 raucedines & grauedines in ualde senibus non concoquuntur. 442.40
 raucedines uere sunt. 443.20
 recidua quibus post longissimum tempus. 375.15
 quibus saepe Recidua contingit, his si se mense tempus transierint, tabes coxendicum leniter accedit. 480.1
 recidua minus his qui ex capite grauedine, ac raucedine laborant, ubi febre correpti fuerint, uelut potio sunt. 392
 recidua in quibus aegrotis fiant. 437.9
 recidua frequentes per eadem, circa indicationem sanguinolentae, nigrorum uomitum faciunt, sunt autem & tremulae. 479.2, 494.4
 recidua cum sudore in febre significat urina cruenta in principio mixta. 494.4
 recidua faciunt, quae relinquuntur in morbis post iudicationem. 441.12
 recidua aut sudorem significat urina in febre densitatem habens diuisam. 495.4
 reciduas faciunt etiam tempora. 150.6
 in Reciduis mutationes profunt. His transmutare oportet ad ea quae conueniunt antequam male afficiantur. 395
 recordationem sensibus saepe mala perfectione, & ueluti lassio, fieri. 21.1
 recte se habentium probatio, & non recte se habentium redargutio, unde petenda. 392
 circa Refectionem magna in principijs sanguinis eruptiones, alios humectant. 486.3
 refrigerandi aut calefaciendi corporum per balnea aut alia exteriora modus. 12.28.29
 regionem altam, planam, uentis expositam & aquosam habitantes, eorum formae magne sibi inuicem similes sunt, & eae rectae. 103.56
 regionum singularum natura, & situs quomodo cognoscendi. 121.1
 regiones in medio Solis exortu sitae, cur omnium fertilissimae. 38.32
 regiones pinguis, aquosae & mollis, item nude & asperae quales incolae. 103.56
 ubi Regionibus montes adiacent ad austrum, in his squalidi austrum, et morbofi afflat. 121.2
 morbus Regius in febre ante septimum diem accedens, malum: septimo uero ac nono & undecimo ac decimo quarto, iudicatus est, si non praecordia induret: si minus, ambigua res est. 479.1
 regius morbus in febribus. 445.64
 regius morbus cum rigore ante septimum

diem accedens in febre biliosa, soluit febre. Verum sine rigore si accedat, extra temporis occasiones, perniciosus. 431.54
 regius morbus, & singultus si quinto die in febribus ardentibus accedat, lethale est. 436.9
 regius morbus in febre ardente accedens, non solet amplius exudare. 435.3
 regius morbus acutus est, & celeriter occidens, &c. 439.7
 regij morbi qui a splene sunt, nigriores sunt. 354
 de Regij morbi nigri signis & curatione. 130.42, 194.12
 morbi Regij ab hepate ad subalbidum colorem uergunt: & qui ex aqua intercutem, & ex pituita alba laborant. 354
 regium morbum incurrun, quibus tumorum & lateris dolor sine causa manifestata. 485.3
 morbum Regium denotant frequentes ad egerendum progressus paulatim fientes, pauca stercorea subuscosa habentes, cum praecordij & lateris dolore, &c. 495.4
 morbo Regio corripit mente motos, malum est. 482.2
 ex Regio morbo fatuitas, mala. 481.2
 morbo Regio laborantibus, hepar durum fieri, malum est. 449.42
 de alio morbo Regio qui popularis dicitur, fit autem a repletionem maxime ac ebrietate. 241.42
 de alio morbo Regio, siue arcuato, qui huiusmodi tempore & ex rigore corripit. 240.41
 de Regio morbo. 220.32
 morbo Regio affecti, non ita subtili sensu praediti quibus singultus sunt, his alii erumpunt Fortassis autem & suppressio fit, hi uiridante pallore inficiuntur. 491.3
 in morbo Regio suboporati, &c. 464.22
 Regio morbo abunde colorati, moriuntur, alba uero alii egestio in his praecedit. 477.1
 regio morbo laborantibus commoda. 410.35
 ex morbo Regio splenicus. 180.43
 de morbo Regio primo qui bile commota aetatis tempore maxime corripit. 240.40
 morbo Regio in Thaso laborantibus praegatio per uescam, aut alius exturbata profuit, aut larga sanguinis eruptio e naribus. 345
 renes. 580.38
 renes ex neruis dependent. 72.6
 circa Renes dolores a crapula. 355
 renes urinam percolant. 73.8

renum, a pauco glutinoso, pauco item calido, multo uero frigido concluso, generatio. 49.10
 in Renum affectibus, sanguinis cum urina, mixtio. 232.16
 renum forma & positio. 65.2, 73.8
 in Renum dolore, medicorum error. 232.15
 renum affectiones, & quae circa uescam consistunt, operose sanantur in senibus. 448.6
 renum affectiones non uidi sanatas supra quinquagesimum annum. 396
 renum affectiones edisq; acutas significat, cum in urinis pingue est id quod superstat, & acernatum. 450.34
 renum ulcerationem, sanguinis aut puris mixtio significat. 446.75
 de quatuor Renum affectibus atque primum de calculo. 232.15
 renum dolor. 390
 renum affectiones & morbum fore longum, significant bullae in urinis subsistentes. 445.73
 in Renum morbo uictus ratio. 233.18
 renum dolor repentinus cum urinae suppressione, calculorum, aut urinarum crassarum mictionem significat. 495.4
 de tertio Renum morbo nephritidiae. 232.17
 de quarto Renum morbo. 233.18
 renum morbus fortasse continget, quibus sanis circa lumbos frigiditas & grauitas ex leui causa, & alius suppressa, superno uentriculo probe officium suum praestante. 491.3
 in Renibus uena ruptionem, sanguinis spontanea mixtio significat. 446.78
 relicta post iudicationem, recidua faciunt. 375.17
 reliquiae ex mensibus in utero. 132.3
 quae Relinquuntur in morbis post iudicationem, recidua faciunt. 441.12
 renutritiones in extremo existentes, periculosae sunt. 440.3
 reminiscencia & prudentia ex cerebri bona temperatura. 486.3
 repletionis signum est, corporis totius, aut alicuius partis citra manifestam causam dolor. 134.16
 repletionem facientia maxime pituitosa. 89.57
 repletionem repentiam inducit panis calidus. 421.18
 ex Repletionem quicumque morbi sunt, eaducatio sanat, & contra, &c. 441.22
 ex Repletionem febris. 205.25
 a Repletionem fit conuulsio. 449.39
 quibus a Repletionem caput dolet ac grauiatur, palpebrae ipsi a caena concidunt.

in somnis turbantur, & calor inesse ipsis uidetur, & alius aliquando fistitur, &c. 134.18
 cur Repletiones huiusmodi quam aetate minus graues. 205.23
 repletiones ad extremum progressu difficiles sunt. 440.4
 replere aut euacuare, multum & repente, & aut omnino quomodocumque corpus mouere periculosum est, &c. 442.51
 repleri cibo, quam potu est facilius. 441.11
 repositio per uictus, comodissima. 552.85
 repositio in articularum digiti modus. 554.90
 repositio omnium optima. 527.4
 resecta penitus circa articularum digitos. 550.78
 repositionis alius modus. 553.90
 respirationi quae recta ceruice sit, mala syluestris cocta profunt. 126.28
 respirationes lactucae in acutis affectionibus quae cum febre sunt, malum. 449.4
 res non naturales medicis uulgo dictae. 37
 respositio ferox ex moderato, malum. 461.6
 quibuscumque Resurgentibus ex morbis, si quid doluerit, istic abscessus sunt. 444.32
 reuellere oportet, si non qua oportet reponunt. 391
 qui nigra Reuomunt, cibos auersantur, deliri sunt, iuxta pubem parum dolorosi, oculum ferocem aut clausum habent, eos medicamentis purgare non oportet. 461.9
 reuulsiomibus intro utendum, quando ad cauitates corporis offensa apparet. 139.7
 rigor in his infestus est, quae ex partu, ac fitus corruptione multa repente concitata, suprimuntur, tum aliam, tum si praecordium doleant. 492.3
 rigor in phreniticis, pessimus. 460.2
 rigor morbosus, quomodo & quando fiat, & quomodo & ex quali necessitate, febris post ipsum irruit. 209.42
 si Rigor incidat, febre non intermittente, aegroti iam debili, lethale est. 445.46
 rigor continenter uexans, corpore iam debili existente, lethale est. 477.1
 rigor unum cum iudicatione aliquatenus horrendus est. 485.3
 rigor ex partu. 263.56
 rigor cum distentione neruorum in posteviora, occidit. 477.1
 rigor in oculorum distentione, febriculis, lassato, perniciosus: Et soporosi in his, malum. 462.11, 482.2

rigor ex potu multo, malum. 449.7
 rigor a febre ardente occupato accedens, soluit febre. 437.11 & 445.58
 rigor a superiore uentre febris ab inferiori magis. 394
 quibus rigor, his urinae suppressio. 476.1
 rigori ardor igneus superuenit. 161.6
 ante Rigorem, urinarum suppressiones, si ex bonis fuerint, & alius egerat, & somni adsint, fortassis autem & febris modus, fortassis etiam quae ex lassitudinibus. 390
 rigorem habere ante partum, & partus circa, dolorem, malum. 493.3
 rigorem circa iudicationem, & fortassis in tertiana aut quartana transitionem significat, subsidentiam habens urina turbata desinens. 495.4
 rigorem indicat urinae spuma similes subsidentias aut limosas habens. 494.4
 rigorem significant urinae tenues, cum aliquantula nubecula in medio consistente. 493.3
 quibus ex Rigore febres cum lassitudine, his menses multibres decurrunt. At collum in his dolorosum, sanguinis eruptionis e naribus signum est. 464.20
 de Rigore, dolore, & febre per caput, maxime ad tempora & ad sinu. 176.22
 quibus ex rigore febris lassatoria, menses decurrunt, collum in his dolorosum sanguinis eruptionem inducit. 493.3
 ex rigore cum capitis dolore exolutiones, perniciose. 477.1
 rigores unde, & quando uehementiores sunt, & quid rigor, & quomodo ab horrore differat. 168.37
 rigores incipiunt, mulieribus quidem ex lumbis magis, & per dorsum ad caput. Verum & uiris magis posteriore corporis parte, quam anteriore, uelut ex cubitis & femoribus. Sed & cutis rara est, indicat autem pilus. 192.448.69
 rigores necessario febres minores aut maiores consequuntur. 168.39
 quae ad Rigores fortes progressa sunt, non ualde mitigantur, nisi prope uigorem. 390
 rigores aetuosos aliquatenus perniciosos, & flammea facies in his cum sudore mala est. 461.8
 rigores ex subfriabilibus liquidis alii egestionibus uescam & uentrem occupantes, dolorosi: Proinde soporem his habere aliquid conuulsorij, non sine mirum apud me fuerit. 463.16
 rigores multi torpidi, maligni sunt. 477.1
 quibus Rigores in febribus sexta die sunt, difficulter iudicant. 444.29, 476.1
 rigores ante partum, quem febris est sequens.

Index

renum

In Hippocratem

quinta. 349
 rigores quotidie in febribus fientes febres solvunt. 445.63
 rigores febriles frigide frequens usus inducit. 446.20
 rigores mitigat calida. 446.22
 rigores continui in acutis, pravi sunt. 477.1
 rigores poporosi aliquatenus perniciosi, & flammeus in facie color, cum sudore, in his malignus est. In his frigiditas posteriorum partium, conuulsionem accersit. ibid.
 rigores ex dorso molestiores sunt. ibid.
 qui ex Rigoribus paruis sudoribus perferantur, malum. ibid.
 rigentes, & qui uix conuertuntur, & qui intus conuersi sunt, & quacunque alia omittuntur, mala sunt. 390
 riget una cum sanguinis effusione, quibus aluus supprimitur. 486.3
 insuper Rigentibus, uocis interceptiones, lethales. 483.2
 riphæi montes. 100.45
 risus & tristitia causa, ex elementorum temperatura. 386.2
 risus immodicus insanie signum. 371.13
 risus & lusus ex cerebro contingunt. 157.21
 ad Robur optima sunt, que carnem plurimam ac densissimam producant, & sanguinem crassifaciant, & pro ingestorum ratione secedunt, & corpus plurimo tempore ipsa suscipit. 22.43
 robur & augmentum corporibus ex temperato. 12.26
 rubor & tumor in pectore ab angina de tento accedens, bonum. Foras enim uertitur morbus. 450.49
 rubor in facie si prægnantibus tabescens, hunc avertunt. 493.3
 rubores in facie soluit aluus turbulenta, paruis frequentibus ad egerendum progressibus. 496.4
 rubores circa aurem ex progressu dolore, in febribus fientes signum quidem sunt erysipelatis in facie futuri. Sed & conuulsiones ex talibus fiunt, cum uocis interceptione ac exolutione. 481.2
 rubores in pectoribus, in peripneumoniacis siccis qui pauca concocta educunt, sublati, perniciosi. 489.3
 rubores circa nasum, alui humescens signa sunt. 482.2
 rubores in lateribus, in morbis crasis. 244.52
 rubores in manibus ac pedibus, perniciosi. 478.1
 rubicundis ualde frigida conuenit. 147.13
 ructus acidi quibus postridie fiunt. 135.22

ructus acidus in diuturnis intestinorum leuitatibus accedens qui prius non erat, signum bonum. 355.448.1
 quibus Ructus adsunt, & status, strepitus & eleuationes uentris, his fit alui ex-turbatio. 480.1
 acidum Ructu habentes, nõ ita ualde pleuriticis fiunt. 448.33
 ructum acidum maxime faciunt, pinguis, crassa, mellita, & sesamo parata. 222.43
 ructuum ac flatuum consideratio. 467.7
 rugas in facie leuigantia. 323.67
 rumex calfacit, & aluum mouet. 126.26
 ruptio in futuris, cogniti difficilior: & cur hac parte ossa promptius rumpantur. 501.16
 rupturæ quomodo fiant, & ex rupturis aqua intercus. 107.18
 ruptio circa futuram, eius dissolutio est. 501.17
 ex Ruptis capitis ossibus, difficillima congniti sunt ea, que circa futuras rumpuntur. Rumpuntur autem maxime à grauius, ac rotundis telis, &c. 49.23
 à Ruptura, febris non amplius corrumpit, quam tres aut quatuor dies. 87.48
 ruptiones quid, & quomodo in carne fiat. 166.29
 à Ruptione uenarum crassarum, & de fluxu de capite tabes periculosissima sunt. 489.3
 ruta urinam magis quam aluum mouet, habet & uim quandam condensandi, & ad medicamenta noxia commoda est, præpotata. 127.26

Sacer morbus, cur illis ipsis quibus sic uocatur, neque sacer, neque diuinus existat. 153.4
 ad Sacrum ignem non exulceratum frigidum uti oportet, nam exulceratum lædit. 446.23
 sacro morbo laborantes, propterea sensu omni priuantur, quod aer conturbatus, sanguinem turbauit, ac confusum uit. 108.22
 sagitta percussus iuxta inguinem. 384.20
 sagitta in superiorem uentrem percussus. 388.35
 si Salina in peripneumon. non probe purgetur, & spiritus fuerit frequens & purgatio non præualeat, prædicendum est, nullam spem uitæ reliquam esse, si purgatione nihil efficere possit. 196.18
 salina sicca est & aluum sistit. 126.26
 de Salina generatione. 49.11
 quibus Salina multum, & cibi fastidia sunt, & oris uentriculi morfus, his uomitus fit. 480.1

salsa secedunt & urinam cient. 223.49
 salsamentum Gaditanum, aut superda in aqua inter cutem. 236.29
 salsamenta siccat & attenuant, pleraque etiam aluum leniter mouent. 124.20
 ex Salsamentis pisces perca appellati ualde sicci sunt. ibid.
 ex Salsamentis siccissima sunt marina, deinde fluuialia: humidissima autem sunt palustria. ibid.
 salis grana, &c. in non purgatis à partu. 282.55
 salis infissuram frontis insperfito. 176.24
 salis Aegyptij usus. 293.99
 sambuci folia aluum mouent. 176.25
 sana habentes corpora, dum medicamentis pangantur, cito exoluntur: itemque qui prauo cibo utuntur. 442.37
 sani ac sapientes generantur, si aqua defestiosiore uim accipiat, quam ignis. 118.33
 sanatio contra sentientem non consentire affectioni. 394
 sanguis sursum quidem, qualiscunque fuerit, malus est: deorsum uero bona sunt nigra subeuntia. 444.25
 si Sanguis ex uulnere aut uena effluxerit in supernum uentriculum, necesse est, ipsum in pus conuerti. 161.7
 sanguis multus & naribus erumpens, seluit dolorem fortem in locis infernis. 359.437.11
 sanguis & lac, alimenti sunt redundantia. 143.7
 sanguis menstruus conturbatus, & ter in mense comparens. 285.69
 sanguis humidus, bonus: solidus uero, malus. 144.10
 sanguis nominari iuste non meretur, nisi tunc quum rubicundus ac sincerus fluit. 173.5
 sanguis ex naribus fluens, in quarantis, male lum. 451.82
 sanguis uere ab imbribus superuenientibus augetur. 27.13
 unde Sanguis erumpit, aut erupturus est, in his frigidis auti oportet, non super ipsas partes, sed circa ipsas, unde fluit. 446.24
 sanguis mulieri prægnanti, mense decimo prodians. 381.6
 sanguis quomodo, & qua ratione pedibus torporem inducens, ab aqua frigida ad seipsum reuertatur. 248.2
 sanguis natura calidissimus. 168.38
 sanguis morbum faciens, dolorem: pituita ut plurimum grauitatem facit. 87.45
 sanguis in utero prægnantium à toto corpore descendit. 278.39
 sanguis à sinistra nare. 376.20
 sanguis

Index.

sanguis autem modicus, propter tempus iudicium, eius natura contrarium. 27.14
 sanguis feruus. 391
 sanguis non est natura calidus. 62.10
 Sanguis intro fluens ex crassari uenarum uulnere putrefcit ac suppuratur. 167.33
 Sanguis abunde undecumque in febribus profusus aluos in refectioibus à morbo humectat. 480.1
 Sanguis à partu, si mulier sana est, aut sana est futura, statim congelatur: si minus, contra. 40.13
 Sanguis menstruus, ubi quinque aut sex menses in utero moram traxit, putrefactus fit pus. 39.7
 Sanguis biliosus & naribus. 374.9
 quibus Sanguis multus fluit ex naribus, qui quidem decoloris uero modo sunt, his parum prodest: Quibus uero colores rubicundi, his non similiter, &c. 395
 Sanguis & naribus effusus in febribus, quibus aures obsurduerunt, morbum soluit. 445.60
 Sanguis cordis, torporem & delirium inducens, propter uenas obliquas, & locum insanie aptum, tarde ad seipsum resluit. 248.2
 quomodo Sanguis inter omnia que in corpore sunt, maxime ad prudentiam conferat, ac eius permutatio prudentie permutata causa existat. 107.20.170.48
 Sanguis cum genitura, renibus exulceratis, excernitur. 35.2
 Sanguis de naribus destillas, sternutatione fiente, in febre incipientibus. 480.1
 Sanguis quatenus morbos in corpore generet. 203.12
 Sanguinis & naribus eruptionem, his expectare oportet, quibus in febribus acutis, magis ardentibus, lachrymæ inuitate defluunt. 346.457.22
 quibus Sanguinis eruptio fit aluo suppressa, & insuper rigent, num aluus intestinorum leuitate corripitur, & obdura fit, aut ascarides insunt, aut utrumque 463.20
 ex Sanguinis eruptione ad dysenteriam transitus. 345
 quibus Sanguinis eruptiones plures, his temporis progressu alui male afficiuntur, si non urina concocta prodierit. 485
 Sanguinis grumi in utero coeuntis. 261.46
 post Sanguinis eruptionem, nigrorum per aluum egestio mala. 485.3
 Sanguinis spuitiones iuuenibus fiunt. 443.29
 Sanguinis & naribus fluxiones, pueris senioribus & ad pubertatem accedenti

bus fiunt. 443.28
 Sanguinis stillæ pusillæ, malum. 478.1
 quibus Sanguinis egestio multa facta est, his lac dare, malum est. 448.64
 Sanguinis eruptionem & naribus, tumores in præcordiis habentibus, magis in iuuenioribus quinque ac triginta annis expectare conuenit. 453.6
 Sanguinis fluxus ab articulis, à partu aut labore corrupta. 305.6
 in Sanguinis eruptionibus uiscosa egestio, nigris uariata, maligna est, maxime autem albidis. 496.4
 quibus ex Sanguinis eruptione larga ac frequenti, nigrorum multorum fit egestio, hi suppressa aluo, dolorosi, Sanguinem profundunt, &c. 463.20
 Sanguinis & naribus larga eruptio in febris ardentibus multos seruauit, modica uero occidit. 345
 Sanguinis magna in principijs eruptiones circa refectioem aluos humectant. 486.3
 Sanguinis de naribus stillationes in morbo acuto cum oculorum rectitudine & motu uelociter cum somno turbulento & uigilijs, nihil boni. 482.2
 Sanguinis & naribus erupturi signa. 464.21
 si à Sanguinis eruptione febris soluta fuerit, & menses comparuerint, in utero concipiet. 474.33
 Sanguinis eruptiones in iudicatorijs perfrigerationibus, fortes, pessime sunt. 463.19
 Sanguinis ex naribus eruptio, ab abcessu breui liberat. 445.74
 Sanguinis eruptionem significant præcordiis tenso cum capitis grauitate ac surditate. 464.20
 Sanguinis eruptiones, stas temporibus fientes, sticulse, difficiles, ac exoluentes, si sanguinem non effuderint, in comitalem morbum finiunt. 463.19.486.3
 Sanguinis uomitus ex partu, causa & curatio. 262.52.283.61
 Sanguinis narium fluxio, uertiginis ab initio soluit. 486.3
 Sanguinis eruptionem ex supernis locis maxime expectare oportet. 454.6
 Sanguinis eruptio quibus contingat, uide, Tumor in præcordiis durus & dolorosus. 484.2
 Sanguinis eruptiones ex contrario, male sunt, uelut in splene magno, si ex dextra nare fluat. Et circa præcordia eodem modo res se habet, &c. 463.18
 Sanguinis stillationes undecima die fientes, difficiles sunt, tum alias, tum si suppressaerint, & rursus stillauerint.

464.21.486.3
 Sanguinis egestio, surdis, in acutis, post Sanguinis eruptiones & nigrorum egestiones, perniciofa. 485.3
 Sanguinis fluxio horrorem efficit. 485.2
 Sanguinis & puris suberuenti ac liuidi, in peripneumonia, & pleuride primis diebus sputus unde. 170.49
 Sanguinis detractio, humoribus inclinantibus, quibus conueniat, & quibus non. 393
 Sanguinis & naribus & mensium eruptio, simul. 345
 Sanguinis parue comparentes fluxiones, in morbis longis, perniciofae sunt. 486.3
 Sanguinis de naso & lingua missio. 193.7
 ex Sanguinis uomitu, tabes, & puris, purgatio sursum, ex tabe, fluxus ex capite. Ex fluxu, alui profusio: ex alui profusio, suppressio purgationis sursum uersus: ex suppressione, mors. 451.78
 Sanguinis & naribus fluxiones, meridionalem plagam incolentibus familiares. 94.6
 Sanguinis & naribus fluxus, febrem ardentem soluit. 437.11
 Sanguinis fluxionem inducunt dolores in lumbis. 485.3
 Sanguinis fluxiones largæ, ex lumborum dolore. ibidem
 ex Sanguinis repentina auctione, animi perturbatio. 107.20
 Sanguinis & naribus eruptio. 392
 Sanguinis & uena fluxus, aut per uisionem transversam, aut dissectionem supra ac infra, utrinque avertitur. 87.49
 Sanguinis uenarum suppressiones faciunt animi deliquium, figura alterata inceptio, linamentum intortum, appositio, deligatio. 396
 Sanguinis eruptio, capitis ac colli dolorum, sed & totius corporis tremulam quasdam impotentiam soluit. 481.2
 Sanguinis fluxus ex utero. 324.7
 Sanguinis & naribus eruptiones quarta die ægre iudicant. 357
 Sanguinis eruptiones, capitis dolores soluant. 485.3
 ex Sanguinis fluxu & naribus, mentis motio. 373.7
 Sanguinis eruptio hyeme, in febre uehementi. 403.15
 Sanguinis auctio quando cõtingat. 488.11
 Sanguinis eruptiones, calida frequenter ex utentibus inuehit. 446.16
 Sanguinis pro femine aut lacte emissio, unde contingat. 387.6
 Sanguinis fluxus, si à quarta die fiat, diuinita

In Hippocratem

turnitatem significat, & alius erum-
 pit, & crurum tumor. 493.3
 in Sanguinis fluxione multa, aut singula
 tus aut conuulsio, mala est. 486.3
 Sanguinis eruptionem inducit collum do-
 lorosum, in quibus ex rigore febris las-
 fatori, a mensibus decurrunt. 493.3
 Sanguinis fluxiones uere sunt. 443.20
 Sanguinis eruptiones inducunt, frigida ue-
 lut nix & glacies. 446.24
 Sanguinis e naribus fluxio in febris ar-
 dentibus, quarta die, mala est, si non ali-
 quid boni conciderit: quinta, minus
 periculosa est. 479.1
 Sanguinis uomitus in cerebri corruptio-
 ne. 173.6
 quod ex Sanguinis eruptionibus, aqua in-
 ter cutem corripitur. 393
 Sanguinis eruptiones quos morbos sol-
 uant. 464.21.
 ex Sanguinis peruerfione, totius corporis
 subuerfio. 108.21.22
 ex Sanguinis sputo, quando quis sua spoi-
 te curetur. 29.25
 citra multi Sanguinis ex naribus fluxum,
 aut conuulsionem, aut coxendicum
 dolorem non liberantur, quibus pre-
 cordia non mollia, facies sana fuerit.
 485.2
 Sanguinis eruptio magis expectanda est
 iunioribus triginta quinque annis, se-
 nioribus uero, puris eruptio. 457.22
 Sanguinis destillatio repentina in morbis
 acutis astio ac autumnali tempore,
 &c. 430.51
 Sanguinis de naribus destillationem futu-
 ram expecta, si manus tremula fue-
 rint. 429.48
 Sanguinis fluxionis progressa signa sunt,
 in lumbis dolentibus oris uentriculi do-
 lores insuper accedentes. 485.3
 Sanguinis multitudo quibus in febris un-
 decunq; erumpit, his in refectionibus,
 alui humectantur. 444.27
 Sanguinis eruptiones largae ex naribus ple-
 runque liberant. 354
 ex Sanguinis fluxu delirium, aut etiam
 conuulsio, malum. 449.9
 Sanguinis uomitus in sterilibus non pa-
 riantibus, ad conceptionem prodest.
 493.3
 Sanguinis ualde rubicunda stilla in mor-
 bis pulmonis mala sunt. 489.3
 ad Sanguinis grumos acetum utile.
 146.9
 Sanguinis eruptio ex forti pulsu in ulceri-
 bus. 449.21
 quae post Sanguinis defluxum, ulceribus
 conueniant. 556.3
 post Sanguinis eruptionem, nigrorum per-
 alium transitus, malum. 463.18
 Sanguinis ex naribus fluxus. 497.4
 Sanguinis de naribus fluxionem expecta-
 re oportet, si cui in febre non lethali,
 uisus hebetudo contingit, aut splendo-
 res ob oculos obuersantur, cum pra-
 cordiorum in dextra aut sinistra par-
 te, tensione. 458.25
 quibus ex Sanguinis eruptione larga fre-
 quenti, multa sit alui cum nigris ege-
 stio, ea autem suppressa, Sanguinis flux-
 iones: hi alium dolent: una uero cum
 quibusdam flatibus facile tolerat, &c.
 486.3
 Sanguinis larga e naribus eruptio, morbo
 regio in Thaso laborantibus profuit.
 345
 Sanguinem fluentem in uteros, post semen
 illapsum, cur primo paucissimum ac
 modicum esse oportet. 40.15
 Sanguinis e naribus fluxio, surditatem ex
 febris soluit. 482.2
 Sanguinis fluxio, spinae distortionem, ac
 spirandi difficultatem soluit. 485.3
 Sanguinis e naribus stilla frequentes pro-
 fluunt, ijs quibus urinae aquosae alba in-
 natantia habentes, & uarie exalidae
 ac foetidae. 464.23
 Sanguinis frequens defluxus quibus ulceri-
 bus conueniat. 556.3
 Sanguinis ab interna cubiti finisri uena
 detractio in lienis morbo a sanguine
 nato. 239.37
 Sanguinis fluxiones in morbis longis ap-
 parentes, perniciosae, &c. 479.1
 ex Sanguinis eruptionibus quarta die fiene-
 tibus soporosi conuulsi moriuntur, ni-
 gris progressis, & uentre tumefacto
 485.3
 ex Sanguinis eruptione, pectore suppurat-
 ti. 469.14
 post Sanguinis eruptiones & nigrorum
 egestiones in acuto surditas, malum.
 485.3
 Sanguinis corruptionem quae significat:
 uide, Decolores usque ad septem an-
 nos. 486.3
 Sanguis per naves, aut os, aut aures ef-
 fluens, capite dolenti & uehementer
 laboranti, morbum soluit. 448.10
 Sanguinis ex partu uomitus. 283.61
 quibus sanguis in febris quartanis, ex
 naribus fluxerit, malum. 451.82
 Sanguinis cum urina in renum affectibus
 mictio. 232.16
 ex Sanguinis sputo puris sputum, malum.
 449.15
 Sanguinis flexio plerunq; contingit, qui-
 bus capitis dolor fortis, & uenarum
 pulsus, &c. 480.1
 Sanguinis detractio in perfrigeratione tor-
 pidamala est. 486.3

Sanguinem

Index.

Sanguinem mingere raro quidem & sine
 febre & dolore, nihil mali significat,
 sed lassitudinum solutio fit. 468.10
 Sanguis in somno intro magis fugit. 394
 Sanguinem uentris expellere ualens suffi-
 ciat. 295.108
 Sanguinem effundit alius, a praecordio-
 rum doloribus, paulatim subulciosa
 egerens, & pauca stercoacea effun-
 dens. 484.2
 Sanguinem profundunt, tum aliis, tum si
 quid ad collum contendat. capite gra-
 uati. uide plures causas eodem loco.
 463.19
 Sanguinem effundentes, uide Caput. 481.2
 Sanguinem purgantia. 267.77
 Sanguinem large profundunt, quibus ex
 lumbis reclusus fit ad caput, &c.
 463.20
 Sanguine multo effuso, conuulsio aut sin-
 gultus accedens, malum. 489.3
 de Sanguine, quomodo & cur amplius in
 corpore generetur. 203.11
 Sanguine per alium gesto seruantur, qui-
 bus dolores praecordiorum, oris uen-
 triculi, hepatis, partium circa umbi-
 licum: non autem egesto, moriuntur.
 485.2
 Sanguineorum habitus. 586.2
 Sani quomodo & cur homines degant.
 204.19
 Sanitatis & morborum signa. 144.10
 Sanitatis exercitatio est, uesci citra saturi-
 tatem, non refrigerare laborem. 393
 Sanitas, res preciosissima. 32.14
 Sani augumentum. 588.24
 Sanies. 587.8
 Sani in pleuriteide, suberuenti mictio.
 196.21
 Sanient cruentam, ex uteris educuntia.
 327.85
 Sani fluxus curatio diuturna. 308.15
 Sapa calfacit & humectat, ac subducit.
 125.23
 Sapientia ex doctrina accedit. 19.3
 Sapientia medicina copulanda, & medici-
 na sapientia. 19.4
 Sapientia praesente sanitate augetur. 579.
 37
 Sapientia res est omnibus cognata. 569.6
 Sapientia in rebus humanis magna utili-
 tas. 18.1
 Sapientia cum Medicina cognatio. 531.17
 Sapientiam ac motum membrum praestat.
 aer. 155.12
 Sapientes secundo ordine & constantes
 cum mansuetudine sunt homines, si ignis
 sincerissimi, itemque aqua tempera-
 mentum anima fortitur. 118.30
 Sapientissimi & memoria ualētissimi sunt
 homines, cum humidissimum in igne,
 & siccissimum in aqua temperamen-
 tum acceperint. 118.9
 non Satietas, non fames, neque aliud quid-
 quam bonum est, quod natura modum
 excedat. 441.4
 Satorijmi, pueris grandiusculis fiunt.
 443.26
 Saurae, uiminea texture ad repositionem
 articularum. 554.92
 Sauciatorum magis aut minus signa. 501.
 16
 Scapularum luxatio facilis. 72.4
 de Scapulis. 72.4.80.11
 Scapulas alarum modo eminentes habent.
 tes. 392
 Scarificatio subter cucurbitam, non nisi
 parente sanguine, & scalpris incuruis
 fieri debet. 17.7
 Scientia & opinio. 1.3
 Scientia, quatenus seruire dicitur. 569.7
 Scipione quare nonnulli utatur. 543.58
 Scorpium marini fel in pefso. 295.105
 Scribendi seu literas pingendi, modus unus
 ac idem semper. 235.25
 Scretio frequens, si sane & aliud quod-
 dam signum adfuerit, phrenitidem in-
 dicat. 460.1.483.2
 in Scroto & tibijs tumor ex aqua inter
 cutem. 235.25
 Scroti aqua repleti, sectio. 190.76
 Scythae Nomades uocantur, propterea
 quod nullas habeant domos. 100.43
 Scythicorum curruum descriptio. ibid.
 Scythiarum forma. 100.43
 Scythiarum & Aegyptiorum gens utra-
 que inter se sibi similis est ob uetus &
 uestitus ite potus similitudinem. ibid.
 Scythiarum familiae ob frequens exercitium,
 & corporis gracilitatem, diuinitus foe-
 cundiores. ibidem
 Scythiarum uentriculi omnes, maxime ue-
 ro inferior alius humida, propter rea-
 gionis, naturae & temporis constitu-
 tionem. 101.47
 Scythiarum corpora humida esse, partium
 corporis ustio (quae humiditatis &
 mollitiei gratia fit) declarat. ibidem
 Scythiarum corpora fluida ac lata sunt,
 propterea quod fascijs non colligan-
 tur, quemadmodum in Aegypto fieri
 solet. ibidem
 Scythiarum mulieres ob carnis pinguedi-
 nem & humiditatem infecunda. 101.48
 Scythicarum mulierum corpora praeter
 modum fluxa. ibid.
 Scythiarum gens filii ualde coloris pro-
 pter frigoris magnitudinem. ibidem
 Scythicae gentis uiri ob nimiam corporis
 liquiditatem, uentrisque mollicitem
 ac frigiditatem, item propter lassitudi-
 nem continuum ex equitatione contra-
 ctam infecundi & ad uenerem omni-
 num impotentissimi. ibidem
 Scythicae regioni. situs. 100.43
 Scythis hyems fere perpetua. 101.46
 quibus Secessus siccus, ac perustus fit, &
 os siccum, & progressu temporis etiam
 amarum fit, & alius sistitur itemque
 urina. 117.27
 Secessus, electrum referens. 376.21
 quibus Secessus non putrefactus per alium
 secedit tabescente corpore. 176.25
 quibus Secessus liquidus ac putrefactus
 per alium abit: item quorum uenter,
 carnes attrahens dolorem exhibet, cie-
 bos excludit & exulceratur. 136.26
 Secessus liquidus ac crudus, milium sol-
 dum in oleo coctum sistit. 354
 Sectio uelox commendatur, quando per
 unam sectionem medicina absintur:
 tarda, ubi multas sectiones fieri necesse
 est. 16.4
 Sectio aut ustio dextrarum partium in pleu-
 ritide, periculosior: dextrarumq; par-
 tium morbi, robustiores. 198.27
 Sectiones quae, quibus locis conueniant.
 17.4
 in Sectionibus, gladiolis acutis ac latis
 pro partium adfectuum differentia
 utendum. ibidem
 Secunda ex umbilico haeret, & umbilicus
 postremus ex utero exit. 284.64
 Secunda appellatur, ubi pellicula sinuata
 sanguinem nutritioni inutilem suscepe-
 rint. 39.8
 Secunda non statim exiens post partum
 284.64
 Secunda in utero relicta. ibid.
 Secunda mulieris, cum uermium carnum
 capitibus in pefso. 295.98
 Secunda ante editum puerum, partum red-
 dunt difficilem. 57.2
 Secunda, cum puero exeuntes, partum fa-
 ciliter efficiunt. ibid.
 Secunda in utero relictae cause. 284.64
 de Secunda extractione. 58.5
 Secunda non decedentes. 265.54
 Secunda non secedentes. 264.62
 ut Secunda excidit, sterutatorio inditio,
 nares & os apprehendito. 447.49
 ad Secundam expurgandam. 62.27.
 283.63.360
 Secundas relictas quae mala consequantur.
 284.65
 ad Secundas educendas & menses itimq;
 fetum enectum. 295.104
 Secundarum expulforum quod uteris in-
 funditur. 256.107
 ad Secundas expellendas. 257.32
 ad Secundas educendas potiones. 295.106
 sedes elapsa. 562.4

0 2 sedes

In Hippocratem

fedes seu intestinum relictum elapsum. 562.6
 fedes quibus evertantur ac prociant. 473.31
 fedis & pudendorum ac capitis dolor torporem & impotentiam inducit, &c. 480.2
 fedis dolor in longis perniciosus morbis, lethalis. 478.1
 fedis ex partu doloris curatio. 297.11.4
 sedi confert calida. 446.22
 iuxta sedem dolorosa suppurationes, aluum turbant. 496.4
 in sedem denigratis, calida conuenit. 147.14
 fedis modus, in deligatione manus. 510.4
 segnitias ac otium humectat, & corpus debile facit: anima enim quiescens humiditatem ex corpore non consumit. 128.37
 fellarum pro aegris reponendis, structura. 15.40
 semen genitale ab omnibus corporis partibus procedit. 99.36.15.4.6
 semen masculinum & femininum utriusque inesse solet. 34.7
 semen uiri quibusdam mulieribus in utero putrescit. 276.31
 semen per somnum & interdum emittens. 398
 semen uiri sexta aut septima die emittentes mulieres. 276.31
 semen in morbo crasso per coitum elatum, subercentum ac subliuidum. 244.52
 semen utriusque parentis ab omnibus corporis partibus, progressum ad formam in utero recipiendam condensari. 200.1
 seminis uitarum spatiositas & amplitudo fit ab agitatione, & coquatione corporis. 34.4
 de Semine, & renum uenis. 72.6
 seminis per somnum in febribus effusio. 378.29
 seminis collectio ubi fiat. 75.22
 seminis in tace dorsali per somnum profusio. 184.56
 seminis & urine in pudendo, diuersi motus. 33.2
 seminis per somnum effusionem, solanum cohibet. 125.25
 seminis per somnum a muliere effusio. 321.59
 semisyderati ex cerebri defluxionibus, post annum quinquagesimum fiunt, ubi caput repente insolatium, aut frigore correptum fuerit. 93.4
 in Semitertiana, anxietas, & uomitus, & simul horror febre incipiente. 413.47
 senes iuuenibus plerumque minus egrotant. Quicunque uero ipsis sunt morbi diu-
 turni, ut plurimum commoriantur. 442.39
 senes a podagra non liberari. 469.15
 senes facillime ieiunium ferunt. 440.13
 senes quomodo & qua de causa hyeme & uere, capite de repente calfacto aut insolato, morbo sacro corripiantur, non autem aestate. 156.17
 senes frigidi sunt & humidi. 117.23
 senes aestate, & autumno aliquandiu optime degunt. 443.18
 senibus sunt spirandi difficultates, & defluxiones cum tussi, urine stillicidia, uirinae difficultates, articularum dolores, nephritides, uertigines syderationes, masculi habitus, pruritus totius corporis, uigilantiae, alui, oculorum & narium humiditates, uisus hebetudines, glaucescences, auditus grauitates. 444.31
 in Senibus ualde, quare defluxiones fiant: Vide, Defluxiones in ualde senibus.
 senibus modicus est calor, quapropter paucis somnibus opus habet, a multis enim extinguntur. Ob hanc etiam causam febres senibus non similiter acutae fiunt. Frigidum est enim ipsorum corpus. 440.14
 seniores septem annis in febre conuulsione non corripiuntur. Sin minus, perniciosissimi est. 486.3
 seniores cur suppurationibus, & conuulsionibus minus obnoxij, aut certe non adeo fortibus. 167.35
 si Senioribus nimium purgatis singultus accedat, bonum est. 450.41
 senioribus, uentibus, uentibus sunt tollit, uertigines, calculorum generationes, lubrici rotundi, ascarides, uerruce, tumores, glandularum circa aures oblongi, fatyrasmi appellati, struma & alia tubercula, maxime uero praedicta. 443.26
 sensus in homine, quinque. 587.6
 sensibus exposita, a quibusuis facile cognoscitur. 504.1
 sensus maxime circa thoracem. 77.27
 sensuum actio per somnum libera, bona. 140.13
 sepiæ testa tusa uino imbuta in pessa, uerperae recens enixa. 62.25
 sepiæ oua in uterorum morbo. 252.8.
 313.28
 septime quarta index est: Alterius hebdomadae octaua principium est. Consideranda uero est undecima. Haec enim quarta est secundae hebdomadae. Cõsidenda rursus decimaseptima. Ipsa enim est quarta quidem a decimaquarta, septima uero ab undecima. 441.24
 de Septimestri partu quomodo certo quispian cognoscere possit. 52.1
 septum transversum. 359
 inter Septum transversum, & uentrem partu conclusa, inde 450.54
 in locis supra septum transversum spiritus densus inflammationem aut dolorem significat. 453.4
 supra Septum transversum dolores, qui purgatione opus habent, sursum uersus purgatione indigere significant: qui uero infra, deorsum. 444.18
 septum transversum ex flatibus rarius, & minus dolet, propter partis illius latitudinem ac fortitudinem. 15.40
 septi transversij positio. 65.3
 septum transversum pertusum, perfectiorne ue esse, lethale est. 448.18
 de Septo transuerso eiusque positione & uenis id ipsum tum transuentibus, tum illi inuascantibus. 74.15
 septentrionalium aquae. 93.5
 seri potus in capitis dolore ad dies septem. 174.15
 de Sermonis facultate, quam a Spiritu esse multis exemplis demonstrat. 51.19
 serpens Arges appellatus, per os adolescenti ebrio ingressus. 387.32
 serpens de repente conspectus, pallorem cum uirore inducit. 149.3
 serpentis semen in suff. uterorum. 305.7
 serum lactis inter butyrum & materiam caesiosam medium locum obtinet. 208.36
 seymoides. 579.34
 sefeli Masliense. 295.106
 spicillorum preparatio. 60.15
 sphagmitides seu iugulares uena. 73.12
 sicca, & quae difficulter humectatur in partu, curatio. 280.48
 siccitates ex anni constitutionibus, in summa pluuiosis salubriores sunt. 443.15
 siccis omnibus calida conuenit. 147.13
 siccissimum maxime resonat. 50.16
 in Siccitatibus febres acutae fiunt: si qui dem annus amplius talis fuerit, qualem constitutione fecerit, plerumque etiã tales morbos expectare oportet. 442.7
 siderationes repentine ei qui exolute ac diutine insuper febricit, perniciosae sunt. 462.10.
 signum maximum in aegrotis qui uisuri sunt, est, si non praeter naturam fuerit febris ardens, & alij morbi eodem modo. 435.1
 quaecunque signa febris se opponunt, & non abscessus significationem habent, maligna sunt. 480.1
 signa recrudescantis calcanei uulneris. 513.15
 signa in quartis mensibus, ex purgationibus menstruis impeditis. 271.5
 signa in muliere cui menstrua purgationes ad sex menses occultantur. 271.6
 signa

Index.

signa omnia maxima quibus fiant, morbo ad sanitatem tendente. 435.1
 signa maxima ab initio sunt, breui peritris. 436.9
 signa lethalia & uitalia. 394
 signa ante dies iudicatorios duplicia. 378.28.
 signis bonis omnibus contingentibus, homo non morietur. Si uero aliqua ex his accesserint, aliqua non, non ampliore uita producta, decimaquarta die homo peribit. 455.14
 ex Signis malis, si unum aliquid ad spiritum accesserit, peribit utique homo priusquam ad decimumquartum diem peruenierit, aut nono die, aut undecimo. ibidem.
 qui morbi in malis Signis leuantur, & qui in bonis non remittunt, difficiles sunt. 477.1
 siphium Libycum. 295.106
 siphij facultas. 432.59
 simi propter nasi fracturam. 535.30
 similago & alica cocta, fortia sunt & alunt, non tamen per aluum secedunt. 123.12
 similitudines bonis medicis pariunt errores ac difficultates. Verum contraria facit causa & occasio. 398
 simile transire ad simile. 112.7.39.8
 sinapi calidum est & aluum mouet, sed hoc urine difficultate inducit. 125.25
 singultus in meracis uomitibus, malus. 494.4
 singultus in pleuritide quid significet: Vi de, in Pleuritidis singultus.
 singultus ex uolulo, malum. 449.10
 singultus, & oculi rubicundi ex uomitu, malum. 449.3
 singultus ex sanguine multo effusus, lethalis. 446.2
 singultus ex sanguine multo effuso, malum. 446.3
 singultus ex intestino recto, & utero inflammato, item urine stillicidium accedit. 447.58
 singultus ex hepatis inflammatione, malum. 457.58.449.17
 singultus senioribus nimium purgatis accedens, non bonum est. 450.41
 singultus fit a repletionem, aut euacuatione. 449.39
 cum Singultu uocis interceptiones, pestime sunt. 460.3
 singultum quae indicent. 462.12
 in Singultu ac spiritum, delirium, lethale. 478.1
 a Singultu detento, sternutationes accedentes, soluant singultum. 448.13
 fitis in acuto morbo, praeter rationem soluta, malum. 461.7.478.1
 fitis intus relicta. 391
 fitim non habere, signum bonum: contra, malum. 455.14
 fitim ac repentinam repletionem inducit panis calidus. 421.18
 sine Sili esse, tum in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum. 488
 fiti correptis cibi & labores detrahendi, uinum uero aquosum & frigidissimum exhibendum. 32.13
 fiticulosis non ualde in febribus ardentibus sunt, quibus plerumque tusses siccae, parum iritantes. 445.54
 fiticulosis lac dare, malum. 448.64
 non Siliire faciunt, cõtinere os, tacere, uentum cum potu frigidum inducere. 393
 qui non Siliunt in medicamentorum positionibus dum purgantur, non cessant priusquam sitierint. 444.19
 smegma ad caput exulceratum, ex uini feces, glandis cortice, & nitro. 175.17
 solanum frigefacit, & semen in somnis effundere non permittit. 126.26
 sol aquas illustrat ac castigat. 94.8
 sol & ignis siccat, propterea quod cum calida sint & sicca, humiditatem ex corpore trahunt. 127.35
 solem aliquid pati uidere, quid & quos morbos significet. 139.7
 solem, Lunam, astra, in somnis pura atque agilia solito more uidere, singula bona sunt. 139.5
 solitudo Scythica. 100.43
 solstitium aestiuum. 588.24
 solstitium hyemale. 588.11
 solstitia utraque in exhibendis pharmacis periculosa. 98.30
 somnus multus, in faucibus exasperatis, cui uentris murmure, & frontis doloribus, & c. conuulsorius. 462.15
 somnus nocturnus sitim sedans, bonum. 446.447.27
 somnus turbulentus & uigilia cum oculorum rectitudine & motu uelocis, in morbo acuto, nihil boni. 482
 somnus uisceribus prodest. 394
 ubi somnus delirium sedat, bonum est. 441.2
 somnus, uigilia, utraque modum excedentia, malum. 441.3.451.71
 somnus quadoque dolorem capitis soluit. 481
 somnus meridianus quibus aestate confertur. 119.36
 somnus in quo morbo laborem facit, mortale: si uero somnus proficit, non lethale. 441.1
 per somnum actio sensuum libera. 140.13
 per somnum, anima corporis munia subit. 138.2
 somni in repletionis principijs longi ac dulces, & quando iucundi esse desinant. 134.14
 somni profundi non turbulenti, firmam in morbis acutis iudicationem significant. Turbulenti uero cum dolore corporis inconstantes sunt. 480.1
 somni ieiunium attenuant & frigefaciunt, si non longi fuerint, praesentem humiditatem euacuantes. Qui uero magis calfaciunt, colliquant carnem, & corpus diffundentes exolunt, ac debiles faciunt. a cibo uero sumpto calfacientes humedant alimentum in corpus diffundentes. a matutinis autem deambulationibus somnus maxime scocat. 128.37
 ex Somno sudor multus, citra manifestam causam fiens, corpus multo alimento uti significat, &c. 445.41
 somno sanguis frigeat. 107.20
 somnus longior conducit ijs qui postredie cibos eructant. 32.12
 somni soporosi, perniciosi. 481
 somni hyeme & uere longissimi. 441.15
 quae in Somnis exacerbantur, & quibus extreme partes perfrigerantur, & mens turbatur, & alia quae circa somnum fiunt, eiusmodi: quibus contraria. 397
 somniculosi ut plurimum sunt pueri, qui dum sugunt multum lactis adsument. 643
 somniculosi in febre sunt, qui saepe cruenta ac cruda per aluum egerunt. 64.2
 somnolenti ac singultuetes fiunt nono mense, quibus capitis dolor cum sedis, &c. ex quibus soluta uoce, in integrum resituntur. 480.2
 somnia uenerea ex humido in corpore diffusio & calfacto (sive labore, sive alia causa) contingunt. 33.2
 de alijs Somniorum generibus sanitatem significantibus. 140.13
 somniorum iudicia seu praesagia, quantum momenti. 138.2
 somniorum interpretum error ac ignorantia. 139.3
 sonitus in auribus & tinnitus in acutis, lethale. 481
 sonitus aurium cum uisus hebetudine, & narium grauedine, mentem emouet, & sanguinem profundit. ibidem
 in Somnibus in faucibus, dolores ad infernas partes, tolerati faciles. 463.15
 sopor num ubique malus? 461.8.481
 quibus sopor fit spumosis prodentibus, his febris exacerbatur acuta. 462.12
 cum Soporè anxioso lumborum dolor malus est. 485
 soporosi, num aliquid conuulsorij habent? 481
 soporosi in principijs fientes, cum capitis, lumborum, colli, praecordij dolore, uigilantes, num phrenitici fiunt? ibid.

In Hippocratem

soporosi ab initio exudantes, urinis con-
coctis ardetes, uerum citra iudicatio-
nem perfrigidantes, & breui rursus
ardentes, torpidi, soporosi, conuulsi,
perniciose habent. 441
soporosi, anxiosi, praecordium dolentes, pa-
rum uomentes, abscessus iuxta aurem
habent. ibid.
soporosis torpescit liquidum egestio, pes-
sima est. 496.4
soporosis, delassatis, surdis factis, aluo
crumpente, si rubicunda egesta fue-
rint, circa iudicationem, profunt. 441
soporosis, anxiosa, dolorosa praecordia, fre-
quenter parum spuentia, tumores cir-
ca aurem habent. ibidem
soporosa, anxiosa, praecordia dolentia,
uomitioria parua symptomata, in his
abscessus iuxta aures oboriuntur. 464.23.
forba, mespila, corna, & quaecunq; alia
huius generis poma aluum fistunt, &
acerba sunt. 126.28
forbitiones, febrilentium, & non febrilen-
tium. 221.36
forbitionibus ptisana in morbis acutis
quando utendum. 422.21.423.24
forbitiones quatenus primis diebus in mor-
bis acutis danda. 422.20
forbitiones cibos sufficientes conscientia-
bus non sunt danda: cibum enim exclu-
dunt. 222.40
forbitiones in febris quando danda. 448.43
forbitiones dulces ad sputum sursum exa-
screandum conducunt. 195.17
forbitiones si non suppurgata aluo dede-
ris, ledes: & quato plures dederis, ma-
gis ledes. 451.67
forbitiones inconuenientes morbis incre-
menta praebent. 9.11
forbitiones, & pituitam, tetano laboran-
tes, morituri per nares reuomunt. 194.13
forbitiones debilibus post cibum danda. 222.41
forbitiones in omnibus morbis danda. 221.36
forbitiones ex alica & ptisana fortiores. 222.40
forbitionum inueto naturae imbecilliores
initium dederunt. 9.12
ex sorbitionibus (ut sunt ptisana, milium,
farina, aut alica) quascunq; ad se-
cessum dederis, tenues, & prococtus, ac
dulciores potius quam saliores aut
calidiores propinabis. Quas uero
ad robur aut refocillationem, crassio-
res, pinguiore, & moderate coctas.
221.37

sordes siccae ualde dolorose sunt, sed cito
iudicantur, si non uulnus acceperit ocu-
lus. 472.26
sordes officinae fullonum in susfitu. 305.7
quibus specillum a pure coloratur, uelut
ab igne, plerumque pereunt. 489.3
specillum, contusiones ac fissuras non ex-
plorat. 500.12
spicilli stannei & plumbei in corrigendis
uteris usus. 60.5
spectra falso imaginata, multis (magis ta-
men mulieribus quam uiris, & uirgini-
bus his etiam magis) mortis causa fue-
runt. 248.1
spiculo retrorsum infra collum percussus
384.20
spina gibba ex casu. 538.39
spina dorsii, magis frigida aggrauatur.
145.4
spine Aegyptiae fructus. 259.37
spine concussio uehemens. 542.50
spine distortionem ac spirandi difficulta-
tem sanguinis fluxio soluit. 485.3
spine dolor ex calore a cerebro. 173.6
spine uertebrae numerus. 587.7
spine obliquatio multifaria. 540.45
spine medulla agrotans. 471.25
spine medulla maxime reficcatur, cum ue-
nulle ad medullam redentes fuerint ob-
turate, itemque ex cerebro accessus.
231.14
de spine natura. 72.2
spinalis medulla neque multum pinguis
neque glutinosa habet, & sola membra
nas habet, quas alia medulla non ha-
bet. 48.5
spine dorsii cognitio in omnibus morbis
multum, in gibbosis uero plurimum mo-
menti habet. 539.41
in spinam, uelut formicas de capite de-
scendere uideri. 184.56
in spinalem medullam per uenas, ex capite
fluxiones. 70.10
spinali medulla sauciatus moritur. 161.3
spinali medulla frigida inimica. 446.18
spirandi difficultas in fluxu rubro. 304.3
spirandi difficultates senibus accidunt.
444.31
spirandi difficultas in febre non intermit-
tente, lethalis. 445.50
spirandi difficultas interdum a gibbo.
538.37
spirandi difficultatem ut plurimum indu-
cunt ulcera proserpentina circa fauces
grauiora & magis acuta. 64.3
spirandi difficultas unde. 75.20
cum spirandi difficultate & lateris pun-
ctura intestinorum leuitates in tabem
desinunt. 490
spirandi difficultatem potus uberior indu-
cit. 467.5

spirandi difficultatem & spine distortio-
nem sanguinis fluxio soluit. 485.1
spiratio longa, medela asiduorum oscita-
tionum. 378
spiratio breuis non pot. antibus, & uix po-
tantibus medetur. ibidem
spirationem erecta ceruice inducunt, an-
ginae, quae neque in faucibus conspi-
cium quicquam faciunt, neque in cer-
uice, uerum plurimum dolorem exhi-
bent. 458.23
spirationem bonam & facilem, ualde ma-
gnam uim habere ad salutem in omni-
bus acutis morbis, putare conuenit, qui
cum febris sunt, & in quadraginta
diebus iudicantur. 453.4
spiritus corpus breui implent. 107.18
quibus spiritus uelut contrahente quo-
dam in sine fiat, uide uox strangulato-
ria. 483.2
spiritus densus dolorem significat, aut in-
flammationem in locis supra septum
transuersum. Qui uero magnus exspi-
ratur, & per multum temporis inter-
uallum, delirium. 453.4
si spiritus frigidus est naso & ore expire-
tur, ualde iam perniciosus est. ibid.
spiritus frigidus quidem, lethalis est: leth-
alis autem est, & febriculofus, & saligi-
nosus. 483.2
spiritus magnus in biliosis febris acutis,
cum praecordij intensio iuxta au-
rem abscessum facit. 479.1.484
spiritus offendens in febris, malum.
445.68
spiritus qui densus quidem & parus est,
inflammationem & dolorem in locis
principibus significat. 483
spiritus qui cum suspirijs extra feruntur,
& colliquo praeter rationem in ute-
rum gestatibus abortum facit. 492.3
spiritus magnus & per multum tempus,
delirium aut conuulsionem significat.
483
spiritus quid in corporibus, & quid ex-
tra uocetur, & quantum alijs commo-
det. 104.4
spiritus rarus & magnus. 348
spiritus omnis ab aqua. 43.29
spiritus extendens, & uirgens, & obscu-
rus, & dupla intro reuocatio, uelut su-
perinspirantibus, lethalis. 483
quibus spiritus retrahitur, & uox stran-
gulatoria est, & uertebra intro consta-
det, his in sine uelut contrahente quo-
dam, spiritus sit. 483.462.11
in spiritu & sudore delirium, lethale est.
478.1
spiritus detentio, meatus disparare, & cu-
tem attenuare, & humiditatem sub cu-
tem extrudere potest. 129.43
spiritus

Index.

spiritus transitus extra ac intro iuxta ge-
nuitura medium per pelliculam. 38.4
spiritus hyemis & aestatis causa. Quin &
solis, & luna, & astroorum omnium cur-
sus per spiritum procedunt. 105.5
spiritus omnium quae corpori accidunt,
auctor & dominus. ibid.
spiritus alimenti principium. 144.11
spiritus cum alimentis intra corpus assu-
mitur. 105.10
spiritus primum in cerebrum attractus,
per reliquum corpus distribuitur: non
uice uersa. 158.25
spiritus, ueluti his qui strangulantur pra-
manibus expositus, in uocis interceptio-
ne, malus est. 460.3
spirituum malignorum qualitas. 391
quibus magnum & frequentem spiritum
habentibus, morbus regius & febris a-
cute cum praecordijs duris perfrigera-
tae sunt, num his abscessus magni ad au-
res consistunt? 464.23
spiritum nunquam consistere. 155.8
spiritum emittunt, quaecunq; calsiunt, &
aliud frigidum uicissim eius loco at-
trahunt, &c. 38.2
ex spiritu, seu aere, omnes morbos oriri
104.105.5
spiritu omnia repleta. ibid.
sine spiritu aut aeris ni, nihil esse aut fie-
ri. ibid.
spirituum per terram (ut pote leuem ac ra-
ram existentem), exhalatio, ipsi frigidi-
tatem inducit. 43.29
spiratio bona in omnibus morbis, qui cum
febre acuta sunt, et in quadraginta die-
bus iudicantur, magnum momentum
ad salutem habet. 483
spirantes difficulter, ex putredine, multa
cruda educentes in tabe, perniciose ha-
bent. 490
bene spirare, tum in pleuride, tum in
omnibus circa pulmonem morbis, bo-
num. 488.4
bene spirare, signum bonum: spiritus
uero magnus & densus, malum. 455.
14
splen unde aquosus fiat. 286.73
splen ex ijsdem augetur, & corpus contra-
hescit. 85.35
splen eleuatus. 348.391
splen & caput cur morbis maxime obno-
xla. 204.16
splen & caput partes maxime cauae. 201.2
splen magnus natura. 392
splen durus non superne, inferne, rotun-
dus latus, crassus, tenuis, longus, minus
capitis grauedine laborant. 392
splen aque seu atrae bilis fons est. 201.2
splen quibus deorsum uerget, pedes et ma-
nus, & genua calida sunt: nasus & au-
res, semper frigida. 391
splenis dolor unde, & quare ratione sedetur.
202.10
splenis ex calido & glutinoso, conclusis,
generatio. 49.9
splenis aucti curatio. 85.35
ad splenis dolorem uehementem.
415.57
splenis usio. 239.37
de primo splenis morbo, bile a sole com-
mota & in ipsum attracta. 238.35
splenis suppurationi causa ac curatio.
218.20
splenis attenuantia. 239.35
ex splene febris. 376.20
ex plene uena deorsum tendentes multae.
202.10
de splene aucto. 85.35
in splene magno ex dextris sanguinem e-
rumpere malum est. Circa praecordia
eodem modo se res habet. 485
in splene florescente crustarum circa um-
bilicum, & in ipso ustarum usus. 87.36
splenes magni ac pleni, ex aquis lacustris
bus. 94.10
splenis parui ad praecordia extenti, & ad
manum submurmurantes. 384.3
splenis sunt in febris longis, tenuibus,
erroneis urinarum tenuium mitiones.
495.4
splenicus ex morbo regio nigro. 180.42
splenicus & uitati coloris. 414.55
splenicus ne purges neque succis, neque
lacte, neque fero, sed eo quod modicum
ingestum multum educet, purgabis.
186.60
quicumq; splenicis a dysenteria corripium-
tur, his longa accedete dysenteria, aut
hydrops accedit, aut intestinorum leui-
tas, & pereunt. 449.43.490
splenicis aliquantum fiunt, si aestas biliosa
fiat, & bilis aucta intus relinquatur
150.5
splenicis quidam quibus pharmacorum po-
tiones nihil proficiunt, ijs morbus in hy-
dropem degenerat. 218.20
splenicis dysenteria accedens, bonum, qui-
cumque podagrici morbi sunt, bis se-
data inflammatione in quadraginta die-
bus restituntur. 436.6.449.48
splendor omnis per quem oculi offendun-
tur, fugiendus, non ipsis medentibus, sed
agrotantibus. 16.2
splenis & caput partes maxime cauae. 201.2
splenis longitudo, latitudo, multi-
tudo, crassitudo. 506.8
splenia uino imbuta in ulcerem deligatio
ne. 517.27
spongia combusta ad fluxum muliebrem
cohibendum. 324.71

spuma in comitialibus ex ore prodit ex
pulmone. Quum enim spiritus non in-
grediatur in ipsum, spume fit, & ebula-
lit uelut moriens. 155.13
spuma circa os in strangulatis aut suffo-
catis: Vide, ex his qui strangulata-
tur, &c.
spuma mala est. 399
spuma in sacro morbo, unde. 308.22
spumosa mitiones una cum animi deli-
quo, conuulsoriae sunt. 463.15
qui spumofum sanguinem uomunt, dolo-
re infra septum transversum non exi-
stente, de pulmone uomunt: & quibus
quidem magna in ipso uena rumpitur,
multum uomunt, & in periculo uersan-
tur. Quibus uero minor, minus edu-
cunt, & securiores sunt. 489.3
spumoforum sputum. 393
spumosa florulentia in biliosis meracis a-
ui egestionibus mala, &c. 460.3
in spuentibus impedimenta. 393
sputatio cruenta non feculenta, mulieri-
bus quibus ex febris dolor mamma-
rum fit, soluit dolores. 493.3
sputatio in phreniticis frequens, mala.
460.1
sputationes penitus paratent in princi-
pio pleuriticis: uide, Pleuriticis.
487.3
sputationes in phreniticis cum perfrigera-
tione nigrae reuomuntur. 460.4
sputum facile iustiendo reijcere, signum
bonum: contra, malum. 455.14
sputum ita meracum ut etiam nigrum ap-
pareat, hoc ipsum deterius est quam ui-
ride ualde aut pallidum aut spumo-
sum. 455.13
sputum in pleuriticis: Vide, in Pleuriti-
cis si sputum.
ad sputum, si unum aliquod ex signis ma-
lis accesserit, peribit utiq; homo prius-
quam ad decimum quartum diem per-
uenerit. 455.14
sputum in tabidis, ex puris sputo suppres-
sum, mors. 449.16
sputum flauum, sanguine permixtum non
multo, si in pulmonis inflammatione,
in principio morbi reijciatur, salua-
re est, & ualde prodest. Si uero sepa-
timo die, aut posterius, minus securum
est. 455.13
sputum tabidorum. 468.13
sputum flauum meracum, periculosum
est: & album ac uiscosum, & rotun-
dum, inuitae est. 455.13
sputum quod uiride est ualde, itemq; palli-
dum & quod spumofum, malum.
ibid.
sputum in omnibus doloribus, qui circa pul-
monem & costas sunt, cito ac facile ex-
spui

In Hippocratem

sputi conuenit, & flauum sputo ualde permixtum apparere. Si enim longe postea post principium doloris exseruit quod flauū est aut fuluū, aut quod multum tustim inducit, & non ualde permixtum est, deterius est. **ibid.**
 sputum multum cruentum, siue subputridum, siue biliosum meracum, in hepaticis, perniciosum est. **490**
 sputum tabidorum in igne grauem nidorem olens, & capilli de capite fluentes, lethale. **489**
 sputum facile educere, tum in pleuritide, tum in omnibus circa pulmonem morbis, bonum. **488**
 sputum omne non soluens dolorem, malum. **487**
 sputum in pleuriticis tertia die maturari, ac exsputi incipiens, citiores solutiones facit: uerum posterius tardiores. **ibid.**
 sputum quodcumque, tussiendo à tabidis reiectum ac prunis iniectum male olet, & capilli de capite defluunt, lethale **449.11**
 sputum magis educit uinum dulce, quam alterum: & quibus quidem siticulosum est dum bibitur, his minus quam alterum uinum educit. **423.25**
 sputum, quatenus aquae potus educat. **426.30**
 ad sputum sursum excreandum, sorbitiones dulces conducunt. **195.17**
 sputi excreationes in febre, liuidae, nigrae, biliosae, si quidem supprimantur, mala sunt: secedentes uero pro ratione, utiles. **447**
 sputi in pectore pleuriticis strepitus multus & facies tristes, &c. uide, in Pectore pleuriticorum strepitus.
 sputi copiam in pulmone dolor circa uentrem & clauiculam significat. **477.1**
 sputi purgationes, cur in uicioribus difficiliore. **168.36**
 in sputo bilioso lateris dolor praeter rationem euanescentis, perniciosus. **489**
 sputa crassa & non olentia, capitis dolorem soluunt. **481.2**
 sputa in angina, uiscosa, crassa, ualde alba, quae uiolenter educitur, mala sunt, &c. **487**
 sputa defluentia febricitanti in sudore, leuia sunt. **463.17**
 sputa omnia mala sunt, quae dolorem non sedant: pessima uero sunt nigra uelut descripta est. Quae uero dolorem sedant, omnium optima existunt. **455.13**
 sputa suppressa in tabescentibus, mentem ad nugae garriendas emouent. His spe-

est haemorrhoidem apparere posse. **489**
 sputa uiscosa cum rauedine, sanguinolenta, mala, &c. **489**
 sputa quae in pleuriticis sunt perniciofiora: uide, qui ex Pleuriticis exsunt, &c.
 sputa gracillium subarida in anginis, malū. **487**
 sputa quandoque ori in flumini, lumbricis laticad hepar asilientibus. **210.45**
 sputa in pleuriticis ac peripneumoniacis qualia esse debeant, item quae bona, & quae mala. **487**
 sputa matura sunt, quum similia fuerint puri. **430.53**
 sputa subarida frequentia, ex angina, cum tussi, lateris dolorem inducentia, perniciofiora, &c. **487**
 sputa peripneumoniacis quibusdam biliosa, quum desinere uolunt. Valde flaua, breuia sunt. **378.29**
 sputa rotundamentem emouent, uelut illi in Plinthio: huic sanguis ex sinistra na re erupit: & solutus est quinto die. **395**
 quibus sputa sanguinolenta, ac tussi supprimuntur, his corpus uelut à pustulis rubescit. Verum ante obitū exasperatur. **474**
 quibus sputa uaria in pleuritide statim ab initio, & dolores ualde acuti sunt, hi tertia die moriuntur. **196.22**
 sputorum graeolentia quum suppuratos mitius habentes sequitur, eos recidiua occidit. **489**
 ex sputis biliosis, lateris dolor. **462.12**
 squaliditas, mala est. **390**
 squamas mingenti odore graui, uescicam exulceratam significat. **446.81**
 statuarij. **114**
 stella marina nigra. **257.32**
 stercus columbinum. **323.67**
 stercus exiguum & uiscosum, ac albu, aut quod subpallidum, aut subuiride, ac leue malum. **454.10**
 stercus educturus, pharmacum nullum bibat. **313.6**
 stercus in sano corpore, secundo die à summo cibo prodit. **207.30**
 quibus stercus per pulsationis uenarum uehementiam, de repente per aluum secedit, lethale est. **487**
 stercus uomentes. **137.27**
 stercus ualde aquosum, aut album, aut pallidum, aut uiride, aut uehementer rufum aut spumosum egerere, haec omnia mala sunt. **454.10**
 stercus in comitialibus subit, dum uiolenter suffocatur. Suffocatur autē, hepate & uentre sursum ad septum transuersum irruentibus, & stomacho uentris concluso. **156.13**

stercora uaria diuturniora sunt, nihilo minus autem perniciofiora. Sunt autem talia, ramentosa, & biliosa, & cruenta, & prasina, & nigra, aliquando simul inter se exeuntia, aliquando partim exulcerata. **454.10**
 stercora nigra, aut pinguis, aut liuida, aut aeruginosa, & male olentia, lethalia sunt. **ibid.**
 stercora per aluum expellentia. **434.69**
 steriles ex magnis in uteris ulceribus. **271.9**
 steriles ex uteris ad medium lumborum ad Sterilem purgandam. **300.123**
 sterilibus non parientibus, sanguinis uomitus ad conceptionem prodest. **493.3**
 sterilitas ex uterorum complicatione. **251.7**
 sterilitas ex uenarum retro aures incisione. **101.51**
 sterilitatis in uiribus causa quae. **447.62**
 sternutatio fit ex capite, percalescente cerebro, aut uacuo, quod est in capite per humefcentem: aer enim qui intus est, foras erumpit. Streptum autem edit quia transitus est ipsi per angustum. **450**
 51
 sternutatio superueniens, singultu fatigante liberat. **448.13**
 sternutationes & grauedines in morbis circa pulmonem & antecessisse, & succedere, malum est. Reliquis autem sternutationes non incommoda est. **488**
 sternutationes in morbis lethalissimis pro sunt, exceptis pulmonis morbis. **455.13**
 sternutatorium secundas expellit. **447.49**
 stillatio de naribus in lateris dolore, mala est. **489**
 stolidi nascuntur, si in aliqua anima deficiente uisum uim ignis accipiat quam aqua. **118.32**
 stomachus palmos habet quinque. **587.7**
 stomachi siue gulae generatio. **48.3**
 strangulatio in uterorum dolore. **328.88**
 strangulatis ab utero conuulsiones antea non cognitae faciles sunt. **486**
 strangulationes ex mensibus, &c. suppurationem faciunt. **493.3**
 ex his qui strangulantur & submerguntur, nondum autem mortui sunt, non re conualescunt, quibus spuma circa os fuerit. **442.43**
 stranguriae pueri grandiusculi sunt. **443.26**

stratum

Index.

stratum durius, attenuandi uim habet. **132.4**
 streptus de humeris in suppuratis concussis: uide Suppurati dum concutiuntur. **489**
 streptus sputi multus, etc. in pectore pleuriticorum. **487**
 streptus ac fonitus ex flatibus in cauis amplis partibus, uelut uentre ac pectore fieri solent. **15.40**
 streptus et odores, maximi uini, circa eos gros fugiendi ac transmutandi. **20.11**
 struma pueris grandiusculis fiunt. **443.24**
 struma post annum quadragesimum seculum & sexagesimum tertium non fiunt. **492.3**
 strumarum, pessimi colli morbi, generatio unde. **96.9**
 sudorum humanorum uanitas. **574.22**
 stupor ex plaga in caput, malum. **449.14**
 quod stupor attonitus seu sideratio à flatibus, & quomodo fiat. **107.18**
 stuporis detentio. **462.12**
 stupore detenti, opisthotono corripuntur **462.11**
 supida, modo non morbofo, absque febre. **378.27**
 suprefactoria sunt, quae conuulsorio modo exacerbantur. **479.1**
 supidus est, cui uena in cubito quiescit. **360**
 subleues. **404.13**
 subfidentiae urinae crastiores potentiae partes referentes in febribus longum morbum significant. **450.31**
 subditium parere nequeunt, quae prius peperit. **93.973**
 subditium, puerperij purgamenta melius purgans. **294.101**
 subditium, partum accelerans parienti. **293.294.100**
 subditium ad conceptum. **266.75**
 293.99
 subditium quod uterum ualde aperire potest, cum conclusus est, & concipere nequit, & ad aquam expurgandam. **66.263**
 subditium, conceptum impediens. **293.100**
 subditium uterorum. **338.22**
 subditium, quod secundam reliquam educit. **295.103**
 subditium medicamentum. **62.25**
 subditium. **62.259**
 subditium purgans, & molliens. **62.26**
 subditia omnis generis, purgare potentia. **61.23**
 subditia purgatoria, si potiones non purgarint. **300.123**
 subditia ad fluxum rubrum. **325.75**
 subditia, mensis & puerperij purgamenta & aquam ducentia. **256.29**

subditia, si catapotia non purgarint. **292.93**
 subditia acria sanguinem ducentia. **292.94**
 subditia, uteros purgantia, & aquam ducentia. **267.77**
 subditia mollia quae aqua ducunt, & mucos & pelliculas, & non exulcerant. **327.84**
 subfidentia urinae rubra, in febre erronea. **349**
 subfoporati, morbo regio affecti, non ualde sentientes, quibus singulis, his aluculos erumpit, fortassis & suppresus est. Hi exoluntur. **454.22**
 subligationes linteorum duae. **506.8**
 sublienosus & capite grauatus. **368**
 subliuida, à uentre, suspecta. **462.15**
 successuum fortunae magnitudo, periculo sa. **575.25**
 sudor optimus quidem est, qui febre in die iudicatorio soluit: commodus autē est qui lenat: frigidus uero, & circa ca put solum ac collum fiens, malus est. **494.4**
 ubi in corpore sudor est, illic morbum esse declarat. **445.38**
 sudor in his quibus lumborum dolor diutinus, cum ardore fastidioso ac nausea bundo, malus. **461.6**
 sudor multus cum febribus acutis fiens, malus. **ibid.**
 sudor febricitanti oborietis febre non intermittente, malum. Moram enim trahit morbus, & multam humiditatem significat. **445.49**
 sudor multus intemperate fiens sano, morbum significat, estate minorem, hyeme maiorem. **439.8**
 sudor cur quandoque calidus, quandoque frigidus. **168.40**
 sudor multus ex somno citra manifestam causam fiens, corpus multo alimēto uti significat. Si uero cibum non capienti hoc fiat, significat, quod euacuatione opus habet. **445.41**
 sudor multus, frigidus aut calidus, semper fluens frigidus maiorem calidus minorem morbum significat. **168.40.445.37**
 sudores in somnis, quibus boni. **484**
 sudor multus, calidus aut frigidus, semper fluens, humorem abducere oportere significat, forti quidē superne, debili uero inferne. **450.61**
 sudor octaua die in febre continua. **410.2**
 sudor in sideratis exspiritus agra latione accedens, lethale. Rursus autem in his ipsis si febris accedat, solutio fit. **491**
 sudor frigidus in febre quidē acuta, lethalis est in mitiore uero diuturnitate si gnificat. **436.7.494.4**

sudor una cum febre fiens in acuto morbo maius est. **494.4**
 sudoris ante febres in corpore generatio, uide. **106.13**
 sudoris in febricitantibus causa. **178.39**
 sudorem frigidum excludunt, quibus uigra per aluum prodent. **496.4**
 sudorem futurum indicat urina ualde tenuis si densa fiat: iam uero factum, si uigra in seipsam confidens. **494.4**
 in sudore sputa defluentia febricitanti, leuia sunt. Num ad dies aliquot alui hunc meantur arbitror. Num his ad articulos abscessus fiet? **463.17**
 in sudore & spiritu, delirium, lethale. **478.1**
 cum sudore moriuntur, quibus cutis laxa ac rara. **448.71**
 sine sudore moriuntur quibus cutis arida ac dura circumtenditur. **ibid.**
 sudore lenari, plurimum in faucium fontibus frequentibus, bonum. **403.15**
 ex sudore horror, non bonum. **449.4**
 sudores febricitanti si inceperint, boni sunt tertia die, & quinta, & septima, & nona, & undecima, & decimaquarta, & decima septima, & uigesima prima, & uigesima septima & trigesima prima & trigesima quarta. Hi enim sudores morbos iudicant. Qui uero non sic fiunt dolorem significat, & longitudinem morbi, & reciduas. **444.36**
 sudores frigidi cum acuta quidem febre fiens, mortem significat: cum mitiori uero, morbi longitudinem. **445.57**
 sudores in diebus iudicatis, si fuerint, uehementes, & ueloces periculosi sunt, qui expelluntur ex frontibus, guttibus, & aqua salientes, & frigidi ualde ac multi. Neesse est enim talem sudorem prodire cum uiolentia & deterius excedere, ac expressione diuturna. **451.83**
 sudores pessimi sunt frigidi, et circa ceruicem fiens. Hi enim mortis & morborum longitudinem praesignant. **436.6**
 sudores in febribus, multos expectare oportet, cum estas sit ueri similis. **442.6**
 sudores, morbos aegre aut facile, indicandos, item breues, aut longos ostendunt. **444.12**
 sudores estate accidunt. **443.21**
 sudores milioformes, & solum circa collum fiens, mali sunt. **453.5**
 sudantes ex perfrigeratione recalciscentes, malum est. **461.8**
 sudores, per coactum in nobis calore ac ciborum ac potuum acrimonia diffusim morbos ostendere possunt. **6.22**
 sudores febricitanti si fiat tertia die et quinta, &

In Hippocratem

to & septimo & nono & undecimo & decimoquarto, & uigesimo primo, & trigesimo primo, hi sudores morbos indicant. Qui uero non sic sunt, dolores significant. 436.4
 sudores optimi sunt & celerrime febrem sedant, qui in iudicatorijs diebus sunt, & febrem perfecte summovent. Boni quoque sunt, qui per totum corpus fiunt, hominem facilius morbum ferre faciunt. Qui uero nihil horum faciunt, incommodi sunt. 453.5
 sudores omnes abeuntes secant & attenuant, humore ex corpore deficiente. 127.36
 sudores frigidi febricitanti accedentes, longam febrem significant. 436.8
 sudores aliqui propter corporum exolutionem, aliqui propter inflammationis uigorem fiunt. 453.5
 sudores non febricitantibus cum colore circa faciem boni, ster cora uetusta subesse significant, aut uictus rationem inordinatam. 482.2
 sudores pessimi sunt frigidi, & tantum circa caput & faciem fiunt, & circa ceruicem: hi enim cum acuta quidem febre mortem praesignificant: cum mitiore uero, longitudinem morbi. 453.5
 sudores, qui cum guttis fiunt, & euaporant, boni sunt. ibid.
 sudores in somnis, in faucium sonitibus frequentibus, boni. 463.15
 suffitus ad uteros. 265.69
 suffitus ad fluxum mulierum. 324.74
 suffitus ex ordaci paleis, & phoco adipe. 219.37
 suffitus ad uteros. 305.7
 suffitus ex lana accensa. 327.79
 suffimentum expulsorium, quod & sanguinem uentris expellere potest. 296.108
 suffimentum ex cornu, funiculo lucernario, & phoco adipe. 255.20
 suffimenta ad os uteri bias aut distortum. 61.19
 suffocatio in mulieribus unde, & quibus frequenter accidat. 273.17
 suffocatio ex mammarum ablatione consequitur. 70.12
 suffocaciones. 339.21
 suffocatio in acutis, aegris attenuatis, perniciosa. 478.1
 suffocatio repentina in febre occupato, tumore non existente in faucibus, lethalis. 444.34
 suffocatio in dentium stridore, ualde mala. 461.6
 suffocari repente & deglutire non posse citra tumorem, in febris, malum. 484

suffocatae pharmacum purgans longe posita datum, per secessum exiit. 384.16
 suffocationem uehementem, & spirandi difficultatem inducunt anginae, quae neque in collo neque in faucibus quicquam conspicuum faciunt. 486
 sugillationum, contusionum, &c. cum effusione sanguinis, deligatio. 507.12
 sugentes pueri qui non probe aluntur, macilenti fiunt, & aegre uires recolligunt. 64.3
 sugentes, qui multum lactis adsumunt, ut plurimum somniculosi fiunt. ibid.
 qui dum sugunt, interim cibum assumunt, facilius ab lactationem ferunt. ibid.
 suilla carnes robur quidem magis quam caprinae corpori inducunt, multum autem alio secedunt: propterea quod tenuius & modici sanguinis uenas suas habent, carnem uero multam. 124.15
 suilla carnes optima sunt omnium carnum. Sed praestant etiam ex his quae non uehementer pingues sunt, neque tenuis neque ueteris uictus aetatem habent. 432.61
 supercilium in febre non intermittente distortum, mortem propinquam esse significat. 445.49
 de supercilio tenuia discedentia: Vide, in Dentium dolore. 116.24
 superfectatio quomodo fiat. 116.24
 superfectatio, quadragesimo post partum die, excidens. 381.5
 superfectatio nodum partium discriminationem habens, non intumescit, sed deorsum refert donec excidat. 57.1
 si superni loci turgēt qui sunt circa caput, ulcerum purgatio, uomitus, hydrops haec soluit. 360
 quicquid supernarum partium doluerit, dolor ad coxas, aut ad genua, & anhelatio fiens, omnia haec soluit. 361
 superalbidae mulieres, humidiores sunt, ac fluidiores. 34.4
 quibus circa supernam partem, et intestinum tenue dolores pertinaces ex mensibus alios humectant, aliquantum citius aduersantur, &c. 492.3
 supinum iacere, & manus, & collum, & crura extenta habere, minus bonum est. 452.3
 suppurgandi sunt uentres in morbis, ubi purganda matura fuerint, inferni quidem, ubi consilisse uideris, signum habes, si non anxij fuerint, neque capite grauari: & quum calores mitissimi, et quum post exacerbationes cessarint: Superni uero, in ipsis exacerbationibus, &c. 409.32
 in superpurgationibus, neminem unquam ex uno solum humore purgato mortuum esse. 26.9
 suppuratio quibus contingat. 448.65
 suppuratio ex igne sacro. 449.20
 quum suppuratio a uulnere, aut ex haesura, aut a pugione contingat. 166.31
 suppuratio iuxta oculum. 375.15
 si suppuratio fuerit in altero latere solum, uertere & considerare oportet in his, num aliquem habeat dolorem in altero latere, & an alterum altero sit calidius, &c. 456.16
 suppuratio quibus de causis contingat. 83.26
 suppuratio ex partium circa uentrem diuturno dolore. 449.20.26
 suppuratio aliquando extra pulmonem a rptione & carne confusa. 84.26
 suppurations diuturnae signa. 488
 suppurations futurae principium considerare oportet, supputatione facta ab ea die, qua primum homo febricitauit, aut si forte primum ipsum rigor apprehendit & si pro dolore grauitatem sibi factam esse dixerit, in eo loco in quo dolebat. 456.16
 ob suppuracionem intermittentes febres, plerumque sudorifica sunt. 489
 suppuracionem inducunt distentiones ad pedes & ad lumbos ex mensibus. Item, quae ea quae de alio uiscosa graucolentia procedunt. 493.3
 ad suppuracionem frequenter deueniunt horrore affecti. Sed & febris tales ad suppuracionem perducit. 489
 ad suppuracionem qui morbi uertantur, uide 455.14
 suppuracionem faciunt: Vide, strangulationes ex mensibus.
 suppuraciones plurimas rumpi. 488
 suppuraciones circa pulmonem habent, qui in facie flores habent, & alio sunt liquidiores. ibid.
 suppuraciones magnas abducit, a ueratro uomere rubicunda, spumosa, &c. 494.4
 suppuraciones aliae rumpuntur, plurimae quidem uigesimo die, aliae uero trigesimo, aliae quadragesimo, aliae uero ad sexaginta dies perueniunt. 456.16
 suppuraciones dolorose iuxta sedem alium turbant. 496.4
 suppuraciones quaecumque extra uertuntur optime sunt, quae paruae sunt, et quam maxime foras eminentes, & in acutum fastigiatae: Quae uero contra, pessimae. 453.7
 suppuracionum diuturnarum signa 485.2
 suppuracionibus & affectionibus omnibus circa oculum, num his dolores ad noctem. 409.30
 suppuracionibus confert calida. 147.14
 ex Suppu

Index.

ex Suppuracionibus, quaecumque dum spumatum adhuc biliosum est suppurantur, perniciose ualde sunt, siue biliosum illud in parte, siue simul cum pure exspuat: & hoc potissimum, si morbo ad septimum diem progresso, suppuratio ab hoc sputo procedere incipiat, Timor autem est, eum qui talia expuit, moriturum esse decima quarta die, si non aliquod bonum signum ipsi acciderit. 455.14
 suppuratus, infernum uentrem uisus. 383.15
 suppuratus, ante hydropem. 414.52
 suppuratus sit, si peripneumonia corae repletus iudicatorijs diebus non purgatur sed relinquatur in pulmone sputum ac pituita. 163.18
 suppurati ex lethargo. 192.5
 ex suppuratis qui euadant, & qui non. 183.53
 suppurati ex angina. 178.34
 suppurati ex angina sunt, quibus ea ad pulmonem uertitur, nec intra septem dies mortui sunt. 446.10
 suppurati si secantur aut uruntur, aqua aut pure acuatim effluente, moriuntur. 448.27
 suppurati ex pleuriticis fiunt, quicumque in quatuordecim diebus non repurgantur. 446.9
 quicumque suppurati uruntur, si quidem purum suat & album, euadunt: Si uero subruentium & carnosum, & graueolens, peruenit. 450.44
 suppurati superiore uentre, quibus modis fiant. 164.22
 qui suppurati sunt, maxime ex pleuriticis de & peripneumonia, eos calores commitantur, interdum tenues, noctu uehementiores, & nihil memoratu dignum spuum, &c. 488
 suppurati ex pleuriti de facti, in quadraginta a rptione diebus, exspuum. 487
 quicumque suppurati uruntur, quibus quidem purum pus fuerit, & album, & non foetidum, hi seruantur: quibus autem subruentium, & caesum, hi pereunt. 457.19
 quibuscumque suppuratum quid in corpore existens, significationem de se non praebet, his propter puris aut loci crassitudinem, sui significationem non exhibet. 449.41
 suppuratum fieri ex pleuriti de, non lethale. 196.22
 suppurati fiunt, qui lingua offendunt, & labiorum non sunt potentes, dum illa soluantur. 359.437.10
 suppurati ac tabidi, unde. 75.20

suppurati ex peripneumonia. 169.44
 suppurati quomodo cognoscantur. 84.28
 suppurati fiunt peripneumonici aut pleuritici, si fluxus idem uelut in bile contingat. 83.25
 suppurati fiunt peripneumonici necnon pleuritici, quum minus excreta, quam influit in pulmonem. ibid.
 suppurati, ex peripneumonia aut pleuriti de, non moriuntur. ibid.
 suppurati ex pituita ad latus adglutinata: Item praelabore, aut exercitijs rupta uena. 164.23
 suppurati & tabidi ex bilis in thoracem fluxione. 82.18
 suppurati inferno uentriculo, quomodo fiant. 165.25
 suppurati a coarctationibus, quomodo fiant. ibidem
 qui suppurati futuri sunt, primum saluaginosum spuum, deinde dulcius. 489
 suppurati ex pleuriti de facti si in quadraginta diebus repurgati fuerint, ab ea die qua ruptio facta fuerit, liberantur. Si uero non, ad tabem transcunt. 446.10
 de suppuracione ex peripneumonia signis & curatione. 182.50
 suppuracionum omnium cognitio ex signis quatuor petitur. 456.17
 suppuracionum superiore uentre ex pituita de capite, curatio. 164.22
 suppuracionum curatio. 431.434.68
 de suppuracionum signis, & quod haec omnia a bile & pituita, & ab externis aere infuso calori ammixto habeant. 163.18
 suppuracionum ex peripneumonia, secandi & puris educendi ratio. 183.51
 suppuracionum ex uulnere & peripneumonia, eadem quae ex pleuriti de consideratio & curatio. 198.28
 suppuracionum ex pleuriti de curatio. 164.22
 quibus suppuratis dum concutiuntur, multus strepitus de humeris fit, minus puris habent hi, quam quibus paucis, si difficilius spirent, & meliorem colorem habeant. Quibus autem strepitus quidem nullus sit, uerum difficultas spirandi fortis, & unguis liuidi, hi pleni sunt pure, & pernitiose habent. 489
 suppuratis surditas oborta, cruentam egestionem significat: his ad finem nigra prodeunt. ibid.
 suppuratis caput quomodo purgandum. 84.31
 ex suppuratis a pulmonis inflammatione, seniores magis intereunt: ex alijs autem suppuracionibus, iuniores magis moriuntur. 457.19
 quos suppuratos mitius habentes sputorum graueolentia sequuntur, eos recidua occidit. 489
 suppuratos fieri periculum est ex peripneumonia, quicumque in iudicatorijs diebus non sunt purgati, &c. 488
 quicquid suppuratur, non reuertitur: ipsa enim maturatio, & iudicatio simul, & abscessus. 372
 circa Suram dolores, mentis emotionem faciunt. 461.5
 surarum dolores maligni sunt, mentemque mouent, tum alias, tum si uirinam substantia in medio innatet. 477.1
 surdastri perniciose habent. 481.2
 surditas in acutis ac turbulētis consuetudinibus, malum. Malum etiam in longis: in his autem etiam dolores ad coxas deducit. 481.2
 surdastri ualde, in accipiendo tremuli, linguam resoluti, torpidi, malum. ibid.
 surditas biliosis egestionibus superueniens, eas sedat. 444.28
 surditas cum febre & dolor acutus ad latus his fit, quibus ex parte alba prodeuntia supprimuntur. 493.3
 surditas sanguinis egestionem soluit. 486
 surditas & uomitus uoluculosi malum. 490.3
 quibus surditas cum capitis grauitate, & praecordij intensione, & ad splendorem turbatio, sanguinem profundit. 481.2
 surditas. 409.34
 surditas suppuratis oborta, cruenta egestionem significat. his ad finem nigra prodeunt. 489
 surditas, accedente aegritudine, & urina subrubicunda, subsidentiam non habens, &c. mentem emouet. 481
 surditas & urina non confidentes, ualde rubicundae, innatantes, mentis emotionem portendant. his morbo Regio corripit, malum est. Vide 460.44. 481.2
 surditas & sopor post capitis dolorem cum ascaridibus, abscessus circa aurem excusant. 481.1
 surditas in acutis post modicam sanguinis eruptionem, & nigrorum egestionem, malum. 463.18
 surditas in febris aluum sistit. 463.18
 surditas dolorem fortem in locis infernis soluit. 359.437.10
 surditatis curatio. 386.26
 surdita

In Hippocratem

Surditatem ex febris, sanguinis e nari-
bus fluxio soluit, itaque alui turbatio.
482.2
cum Surditate, vigilantiibus, uomitus eru-
ginosi in capitis doloribus insaniam
excitant. 481.2
ex Surditate leniter abscessus iuxta aures
fiunt, tum alius, tum si quid nausae ac-
cedat. Sed & soporosis ex his etiam
magis abscessus ad aurem fiunt. 464.
22.482.2
ex Surditate ac torpore de narib' aliquid
desillare, difficultatis aliquid habet.
Vomitus his coeniet, & alui turbatio
464.20.454.22.482.2
surdus in acutis, sanguinis egestio, perni-
ciosa: Vide, Sanguinis egestio.
suis sylvesteris caro siccatur, & robor exhi-
bet, ac secedit. 124.16
suisinum unguentum. 257.24
quae suspiriosum efferunt spiritum in fe-
bribus, abortiunt. 493.3
futuros. 114.13
futura esse denudato in capitis ulcere com-
parens. 499.6
quibus Suturae X literae, similes sint.
498.2
futurae capitis. 586.4
futurae quando T literae similes. 498.2
quae Suturae T literae respondeant. ibid.
futarum laeso cognitu difficilis, adeo ut
Hippocrates ipse in capite quodam per-
cussio, se deceptum fateatur. 383.14
futarum multitudo ad sanitatem utilis.
80.10
de Sutaris capitis, & quod alia tres, alia
quatuor habeant. ibid.
syderati ab atra bile. 161.5
syderati cur toto corpore impotentes.
173.9
syderati dextra aut sinistra parte fiunt,
qui ex vulnere impotentes fiunt cor-
pore, si febris cum rigore non accedat.
491.3
syderati oculis ideo non vident, pro cum-
bente eo cerebro ac inflammato.
173.9
syderati ex capitis ulcere. 503.28
syderati qui dicantur, & quomodo syde-
ratio uel parti alicui corporis, uel toti
corpore contingat. 488
syderati partem capitis anteriorem ideo
dolent, quod uene in hac sunt crassif-
simae, & cerebrum ad anteriorem capi-
tis partem magis situm est quam ad po-
steriorem. 173.9.177.31
syderationem parua ac modicam signi-
ficant uertigines ex haemorrhoidae pa-
rum apparente oborta, &c. 486
syderatio alicuius membri, si in febris
accessit, perituum hominem sciendi-
dum est. 471.23
syderationis futurae signum sunt torpores,
& sensus stupiditates praeter morem
fientes. 490.3
syderationes leues diuturnas faciunt men-
tis emotiones taciturnae, non quiescen-
tes, &c. Vide, Mentis emotiones taci-
turnae. 491.3
syderationes de repente exolutorio modo
fientes, febre insuper teporis progres-
su accedente, pernitiose sunt. 491.3
syderationes maxime fiunt, etate a qua-
dragesimo anno usque, ad sexagesimum.
449.57
syderatorum signa, & curatio. 173.8
192.3
in Syderatis ex spiritus agra latione, su-
dor accedens, lethale. Rursus autem in
his ipsis si febris accedat, solutio fit.
491.4
syderatis si haemorrhoides accedant, utile
est: si uero frigiditates & torpores, ma-
lum. ibid.
syderatis leuiter, tumores circa aures, mali.
482.2
Symptomata quae circa menstruas purga-
tiones accidunt, ab ijs quae pepererunt,
faciliter feruntur. 210.1
Syrmea potio. 296.107

T

TAbes periculosissime sunt a ruptio-
ne uenarum exarsarum, & a de-
fluxu de capite. 489.3
tabes coxendicium leuiter accedit, quibus
sepe recidua contingit. 480.1
tabes post aetatem stocam & Borealem.
97.28
tabes maxime fit etatibus, ab anno decimo
octauo, usque ad trigessimum quintum.
446.9.490.3
tabes ex suppressis mensibus. 469.14
tabes ex puris sputo, malum. 449.16
tabes renalis ex nephritide. 232.16
tabes ex sanguinis uomitu. 451.78
tabes etiam autumnio fit. 443.22
tabes in siccitatibus plerumque fiunt.
443.13
tabes necessitatem habet, ut interimat.
161.4
tabes iuuenibus fiunt. 443.29
tabes quibusdam ad hyemem fit, si aetas
siccata & aequilonaris fiat: autumnus au-
tem pluuiosus & australis. 443.13
tabes mulieribus ad plagam meridiona-
lem a partu frequentes. 94.7
tabis occulta generatio, ex fluxione in me-
dullam. 82.18
tabis periculum impendit diuturnas cu-
ranti haemorrhoidas, nisi una quae piam

seruetur. 448.12
tabis ex fluxione retrorsum curatio.
145.8
tabis signa sunt horror & spirandi diffi-
cultas in doloribus. 477.1
tabis generatio. 70.10
tabem praesignant frequentes sub soporata
uocis interceptiones consistentes.
483
de Tabis a dorsali medulla generatione,
& quibus frequenter fiat. 184.56
in Tabem desinunt intestinorum leuitate
tes, cum spirandi difficultate & lateris
punctura. 490.3
tabem habitus significant, pustularum ex-
ruptiones, uelut ferro lancinatae.
490.3
ad Tabem transeunt suppurati. 446.15
in Tabes dorsali, genitura, si quis urinam
reddat, aut aluum deiciat, prodit.
184.56
qui Tabes infestantur, si sputum quodcum-
que tussiendo reiecerint, graue olet du-
primis iniiciunt, & capilli de capite
desiliunt, lethale. 183.53.446.11.
& 489
a Tabes occupato alui profluuium accedens,
lethale. 446.14
quibuscumque Tabes laborantibus capilli
de capite defluxerint, hi alui profu-
uio prodeunte moriuntur. 446.12
489
in Tabes difficulter spirantes ex putredine,
multa cruda educentes, pernitiose huius-
modi. 490
de Tabes tertiae, hoc est, spinae dorsalis.
230.13
in Tabes dorsali feminis per somnum pro-
fusio. 184.56
de Tabes altera, notis, causis, & curatione.
230.12
de Tabes. 230.11
tabescentes, statim urere oportet, caput
secare, & eiusmodi. 396
in Tabescentibus habitibus, cum febre, flu-
xiones ad ginginas & dentes compa-
rentes, male sunt. 490
tabescentes uiter superiores purgationes.
444.8
de Tabescentis ex pulmonis affectu signis
& curatione: ite quod mulierculae in-
uiculae hoc morbo, magis quam uetulae
corripiantur. 183.53
in Tabescentibus, sputa suppressa, mentem
ad nugas garrendas emouent. His spes
est haemorrhoidem apparere posse.
489
tabescentibus spiritus obscuri, mali, & no-
parientibus, & quicunque alij tales ab
eadem constitutione. 396
tabescentibus autumnus, malus: malum
item

Index.

uitate febris. 362
temporis constitutio pestilens. 364
tempora collapsa, nulla manifesta causa
praecedente, sed ex morbo talia, eorum
morti proximum esse significant.
452.2
quibus Tempora secantur, conuulsio ex
contrarijs sectioni partibus oboritur.
491.
num & iuxta Tempora ostium diruptio-
nes conuulsoriae sunt. 481.2
secundum Tempora, uere quidem & pri-
mae aetate pueri, & qui his etate cohae-
rent, optime degunt, & maxime sani-
sunt. Aestate uero & autumnio aliqua-
diu, senes: Reliquo autumno et hyeme,
mediam aetatem habentes. 443.18
ad Tempora alia, morborum alij bene aut
male se habent. 442.3
tempora quae morbos iudicatu faciles praes-
tariant. 150.5
tempora etiam reciduas faciunt. 150.6
tempora eadem alijs uita, alijs mortis sunt
causa. 55.10
temporum magnae ac frequentissime mu-
tationes, regiones faciunt agrestes &
inequales, uarias item & multiplices
hominum formas producant. 98.34
temporum mutationes maxime pariunt
morbos. 442.1
in magnis Temporum mutationibus, neque
medicinae exhibendae, neque chirurgiae
tractanda. 98.30
temporum inaequalitas morborum iudi-
cationem difficiliorem reddit. 150.5
temporum & urium, cognoscendorum
difficultas. 18.11
temporum uarietates potissime sunt quae
naturas permutant. 103.56
temporum frequentes mutationes, mentis
percussiones inducunt: haec feritate. Vn-
de fit ut Euripaei feri, magnanimitate
bellicosi existant. 102.53
temporum mutationes mentem semper ex-
citant, nec quiescere sinunt. 99.39
temporum anni differentiae in morbis con-
siderandae. 475.40
temporum mutationes saepe feminis cor-
rupti causa. 102.53
temporum constitutiones. 377.25
temporum mutationes circa generatio-
nem sentiunt: Inde & corporum diuersi-
tatem uel in singulis urbibus existere.
102.53
temporibus in omnibus, omnes quidem mor-
bi fiunt. Quidam tamen magis in qui-
busdam ipsorum & fiunt, & exacer-
bantur. 443.19
in Temporibus constantibus, si tempestiue
tempestiua reddantur, morbi constan-
tes, & iudicatu facillimi fiunt. In inco-

stantibus autem, inconstantes, & qui diffi-
culter iudicantur. 442.3
in Temporibus, cum eadem die, modo ca-
lor, modo frigus fit, autumnales mor-
bos expectare oportet. 442.4
tendunt distentio, perniciose. 483
tenesmus mulieri uterum gerenti accedens,
abortire facit. 449.29
tenesmus est uoluntas egerendi inuitabi-
lis. 161.4
tenesmus ad dysenteriam transit. 161.6
tenesmus, eius nota, & curatio 219.26
de Tenesmo seu tetani tribus speciebus.
247.59
de Tenesmo in posteriora, quam opistho-
tonon uocant. 247.60
tenes existens & de repente siccus subsidens
ab euacuatione detentus, moritur.
87.45
tenes sunt, quibus uene amplae, & uenae
tres & ossa. 314
quae cumque praeter naturam Tenes existi-
tes, uterum gestant, abortiunt priusquam
crassifcant. 447.44
qui in principio Tenes, cum capitis pul-
su, & urina tenui, ad iudicationem a-
cerbatur, his nihil mirum est si & me-
tis emotio, insuperque uigiliae accedant.
478.1
a Tergo infra umbilicum fauciatus. 382.11
terra aspera per somnum uisita, carnem non
puram significat, quare deambulatione
nibus ab exercitijs pluribus utendum
est. 140.13
terra ex asinorum pedibus derasa. 265.69
terra semper plus aut minus in se aqua ha-
bet. 43.29
terra figulina tuberculis quae uentriculi
tunicis innascuntur, imposita, breui re-
siccatur. 165.25
terra figulina ad caput refrigerandum.
191.1
terra Eretria ad refrigerandum in pleuri-
ticis. 198.27
ex Terra nascentia terram respiciunt.
103.58
terra uehementer tenera existens, fructus
producere nequit. 42.23
terra frigida & sicca est, multisque motio-
nibus obnoxia. 48.1
terra Samia nigra. 356
terra similis uentriculo. 150.3
terrae pars inferna cur hyeme calida, aesta-
te uero frigida existat. 43.28
terra odorem ex imbribus irruentibus,
non ferentes in morbo crasso. 246.55
terra siccitatibus squalida, uolucrum gen-
nus abundat. 394
terrae frigiditatem, inducit spirituum per-
terram exhalatio. 43.29
terrae innumeras inesse facultates. 201.5
terram

In Hippocratem

terram nigram aut combustam in somnis uidere, haud bonum. 141.16
 terram mutare in longis morbis, commo- dum. 394
 terram aut domum moueri uidere, sano quidem uiro debilitatem significat, æ- gro tanti uero sanitatem, & ex præsen- ti statu transmutationem. 141.15
 terrores ac timores in infantiensibus à ces- rebri transmutatione: transmutatur au- tem dum calefcit. 158.23
 tertiana exacta cito indicatur, & non est lethalis. 347
 tertiana exquisita in quinque aut septem circuitibus aut ad summum in nouem indicatur. 480.1
 tertiana exacta in septem circuitibus, ad summum indicatur. 445.59
 si Tertia die cohibiti in febre, quarta ex- acerbentur, malum est. Num tales ex- acerbationes phreniticae sunt? 478.1
 quæcumque Tertiana naturam habent, his nox molestia ante exacerbationē. Quæ uero sequitur, tolerabilior plerumque est. 391
 tertiana & quartana corpori, à sole cal- facta sepe fiunt. 217.16
 tertiana in quartanam transitus. ibidem
 tetanus ex uulnere. 439.5
 tetanus lumborum in anteriorem ac poste- riorem partem discedit: & in atrabi- liarijs, ubi spiritum per uenas inter- ceptiones fuerint, uena sectione soluuntur. 431.55
 tetani tres species. 247.59.439.5
 in Tetano aquæ mulsæ tepidæ per nares infusio. 247.59
 tetano laborâtes, morituri pituitâ & for- bitiones per nares reuomunt. 194.13
 in Tetano cibi & potus interdum per na- res reijciuntur. 247.59
 in Tetano ex uulnere cibi potusque quan- doque per nares redeunt. 439.5
 tetanos frigide frequens usus adfert. 446.21
 tetanus alius prioribus minus lethalis. 439.5
 testa combusta ad fecunditatem experi- mentum. 265.66
 testes & pudenda reuulsæ dolores fortes significant, & periculum lethale. 491.3.454.8
 testes intumescent, pectus dolent, in rigo- ribus exudant, à ueratro uomentes ru- bicunda spumosa pauca. 494.4
 testes affectos habentes, tussim siccam tuf- sient. 378.30
 testis sinister tumor ex febris modicis. 354
 ad Testem dolor fortis irruens, tussim sic- cam soluit. 359

testium tumores tussim finiunt. 353
 testium tumores, febrem ardentem solu- unt. 437.11
 testium prurigo. 480.4
 in Testibus hydrops pueris ad plagam meridionalcm frequentes. 94.7
 testiculi. 580.38
 testudinis marinæ adhuc uiuentis hepâr in pefso. 294.101
 theodori filio nona die in sole uersato fe- bris accessit decima die, ex denudatio- ne iuxta os nullius momenti: in febre uero denudatum est, discessit cutis, mul- tum clangorosus erat. 406.19
 thorax & uentriculus frigoris impatientes. 146.6
 in Thoracem fluxio biliosa. 83.24
 circa Thoracem, sensus maxime sunt cui- dentes. 77.27
 circa Thoracem conuulsiones sunt difficil- lime & maxime periculose. 489
 in Thoracem fluxiones frequenter fiunt, propter frigus. 81.18
 quicumque in Thoracem uulnerati, exte- na uulneris parte sanati sunt, interna nō, periclitatur ne suppurati fiât. Qui- bus autem debilis intus inducta est ci- catrix facile refringitur. 489
 thymbra similia origano facit. 126.26
 thymum calidum est, & per alium fecedit & mingitur, ducit & pituitosa. ibid.
 in Tibia uarix conspicuus. 560.16
 qui in Tibia ulcus habebat, Attico usus est, huic pustula eleuata, rubra ma- gnetatque hoc pro tussi, quæ postea ac- cessit, prius enim non tussijt. 377.26.
 423.23
 tibia ossium luxatio & curatio. 514.14
 tibia ossium extensio. 514.14.15
 tibia os alterum fractum. 516.21
 tibia ossa duo. 514.14
 tibia os internum maiorem in curâdo mo- lestiam exhibet. 516.21
 tibia os utrumque fractum. 515.18
 tibia ossa cur diuturniorem ceteris pedis ossibus curationem requirant. 513.11
 tibia ulcera praua habentia. 475.39
 tibia ossa quadraginta diebus corroboran- tur. 516.20
 de Tibiæ offe. 81.13
 circa Tibiæ malleolum ulcus. 386.29
 tibiæ consideratio. 71.1
 circa Tibiam & malleolū ulcus. 406.20
 tibiæ tumores ex defatigatione, cum calore. 354
 tibiæ timor, noctu tantum. 387.30.
 412.43
 timiditas à desidia & otio augetur. 102.
 si Timor & tristitia multo tempore per- seueret, atrabiliarium hoc signum est. 448.23

timor & tristitia ex perfrigeratione, præ- ter rationem, in conuulsionem fiunt. 477.1
 timoris aut conuulsiones ex somnis in fe- bribus, malum. 445.68
 timitus in acutis, & sonitus in auribus, lethale. 481.2
 tormen circa uentrem ex aqua mulsâ, mu- lierem prægnantem arguit. 447.41
 tormen in aluo inducunt, humores liqua- ti, & ad alium delati. 209.40.41
 tormen infra umbilicum. 148.2
 cū Tormine oris uentriculi dolores uetris animalcula erumpere faciunt. 484.2
 tormina à flatibus causantur. 106.14
 tormina, status, & ructus acidi, ex cibarijs interdum non fiunt, quod corpore fa- miliaria sibi trahente, reliquum debi- lius existit quam ut tale quid facere possit. 222.43
 quibus Tormina adsunt, & c. que neq; me- dicamentis, neq; aliter soluuntur, in sic- cum hydropem firmantur. 444.11
 tormina circa intestinum tenue, in hydro- pe sicco sui significationem præmittit- te, mala sunt. 490.3
 circa messem Tormina, circa umbilicum & dolores, quandoque à porro, sed & ab alio his postea. 397
 tormina sine febre in hydrope. 433.63
 tormina circa febre inferna purgatione opus esse significant. 444.19
 tormina unâ cum animalculis & dolori- bus in longis intestinorum leuitatibus. Vide, longæ intestinorum leuitates. 490
 torminum in uentre generatio. 219.26
 ex Torminoso, subfidentia limosa subli- da, mala est. Num ex præcordijs dolet puto dextrum? & exoluitur? Num ab- scessus iuxta aures talibus parum dolo- rosi? Alui his erumpens in omnibus perniciosus est. 464.22
 tonsilla. 69.5
 de Tonsilla, partium sub lingua gingiuae, & quæcumque huiusmodi hoc loco con- sistunt, morbis. 174.12
 in Tonsillarum ulceribus, si quid araneo- sum est, non bonum. 64.2
 in Tonsillarum ulceribus, post prima tem- pora, pituitam per os effluere, si prius non fuit, commodum est: & tamen re- ducenda est. Si uero incipiat, & omni- no remittat, gaudendum est. Si autem non sic effluat, uereri oportet. 64.3
 in Tonsillarum ulceribus maiores pueri quum deglutire non possunt, his mul- tam bilem reuomit, aut per alium pro- dicit, periculosum est. ibidem
 tonsillarum ulcera in infantibus pericu- losa. ibidem
 tonsillarum

Index.

tonsillarum inflammationes pueris gran- diusculis fiunt. 443.26
 de Tonsillarum morbi signis. 179.37
 quibus in Tonsillis ulcera serpentina consti- dunt, febris ac tussi permanentibus, periculum est, rursus generanda esse ulcera recurrentia. 64.3
 in Tonsillis ulcera si fiunt pueris, memora- bilis magnitudinis, ut deglutire non possint, salutis signum est. ibidem
 in Tonsillis ulcera æstate facta, peiora sunt: uide, Vlcera in tonsillis æstate.
 in Tonsillis ulcera multo tempore citra augmentum manentia: V ide ulcera in tonsillis. ibidem
 in Tonsillis ulcera circa uiam proserpen- tia, in his qui seruantur, uocem alte- rant. ibidem
 in Tonsillis ulcera citra febre facta, se- curiora sunt. ibidem
 qui Tonsillas destillatione uexatas habet, his aluius amplius subducta siccas tuf- ses soluit. Verū pueris si quid concocti superne prodierit, amplius soluit. ibid.
 torpidæ & præsertim in motibus, cum im- potentiæ fractæ, circa indicationem ue- xata, anxiose, multum exudant. Alui his humectæ, malum. 492.3
 in Torpidis cum grauitate & acutis ca- pitis doloribus conuulsiones fieri so- lent. 481.2
 torpor & egestionis alui albæ in phreni- tide, malum. 478.1
 torpor in utranque partem cito transla- bens, malum. ibidem
 torporem & impotentiam inducit capitis dolor cum sedis & pudendorum dolore. 480.2
 torporem & delirium inducens sanguis cordis, quare tarde ad seipsum refluat. 247.61
 torporem pedibus inducens sanguis, quo- modo ab aqua frigida ad seipsum re- uertatur. 248.2
 torporem capitis soluit muc per nares uel aures eruptio. 32.13
 torpores, & sensus stupiditates præter mo- rem senties, futuræ syderationis signū sunt. 490.3
 torpores ex rigore non ualde apud seipfos sunt. 461.4
 torpores & excrementia ex flatibus in carnosus fiunt. 15.41
 torpores & puncturæ pruriginosæ ue- lut ab urtica, per caput discurrentes. 474.36
 tosta aut assata alium magis sicut quam cruda, propterea quod humiditas item que pinguitudo per ignem ablata sunt. 127.32
 tragus siue olyra, leuior est tritico, &

quæ ex ipsa sicut similiter, ut ea quæ ex tritico paratur, & magis per alium fecedunt. 123.12
 tranquillitas morbi longitudinem signi- ficat. 24.12
 transitus apertos esse oportet, ueluti na- res, & alia quibus opus est, & c. 391
 transitus apertos esse oportet, ueluti na- res, & alia quibus opus est, & c. 391
 tremor in his difficilis est, quibus alba ex abortu repente decurrunt, si aliquan- tum rigerit, & ad femur impetus. 493.3
 tremor & anhelationes ex defluxu capi- tis ad cor. 155.11
 tremor manū ante febre acutam. 361.
 tremores parui, & uomitus æruginosi, in perniciosos. 478.1
 tremores ab atra bile, malum. 478.1
 tremores ubicunque in febris circa in- dicationem cessant, uesica dolorosa fit. 480.1
 tremores quibuscumque in febris circa indicationem cessant, his temporibus progressu, abscessus dolorosus, suppu- ratus in articulis fit. ibid.
 tremores in febris ardentibus mentis percussio soluit. 437.11.448.26
 tremores in uehementer phreniticis, lethales sunt. 478.1
 tremores mente motis melancholico mo- do accedentes, malignum est. 460.2
 tremores conuulsorij senties in sudoribus, reuerti solent: iudicatio his fit ubi su- perriguerint. Superrigent autem hi, ardore circa uentrem prouocati. Som- nus multus in his conuulsorius: & ad frontem grauitates, & mictio diffici- lis. 462.14.486
 tremores senioribus in febris sunt, at- que sic comparantes fortassis calculos per urinam ægris eiciunt. 495
 tremores cum horroribus simul in- gruunt. 106.11
 tremuli moriuntur quibus uox cum febre deficit & cum indicatione intercepta. 483
 tremuli, perciose habent. 481.2
 tremulis anxiosis, parui iuxta aures tu- mores, conuulsionem significant. 486
 trichiastis quid, eiusque remedia. 433.66
 tristes, anxios, & se strangulare uolentes mandragoræ radix sanat. 87.48
 tristitia ac decedendi uita cupiditas, & c. 387.31
 tristitia cum silentio, & hominum auersa- tiones, leniter hydrope affectos occi- dunt. 491
 trimesis puer omnia præ se fert, & lac tunc habet. 360

troxima sunt quæ eduntur cruda. 239.35
 turbatio in corpore uehemens his est, qui- buscumque disparatae sunt urine. 450.33
 turbationem aut delirium significat, pul- sus in præcordio. 506.4
 turbationes transitus sunt signum. Nam mente motis dolores laterum desinunt, quibusdam & febres, quibusdam non, sed cum sudoribus, & c. 395
 tuberculum circa uescicam. 490
 tuberculum sub lingua quod hypoglossis dicitur. 179.38
 tuberculum supra inguen sine capite, ma- gnum, rubrum, ex mensibus non suppu- ratum. 271.10
 quibus Tuberculum in urinaria stibula na- scitur, his suppuratione facta & eru- ptione solutio fit. 446.82.450.57
 ex Tuberculis intus ruptione exolutio, uo- mitus, & animi deliquium fit. 449.8
 de Tuberculi in pulmone generatione & signis. 165.27.186.62
 de Tuberculo phymatice costarū. 219.10
 tubercula à laboribus sicut, quum uena ali- qua tracta rupta fuerit, non tamen pe- nitus rupta, sed ita ut acutus tractus in ipsa factus sit. 166.28
 tubercula maligniora, quæ repente dis- sparent. 358
 tubercula in latere ab ipsam causis quibus in pulmone fiunt. 166.28
 quibus Tubercula ad articulos, aut dolo- res ex febris longis fiunt, hi plurim- bus cibis utuntur. 187.65.445.45
 tubercula in febris si pedem cōtigerint, & c. uide, in febris tuber- tubercula extra extuberantia, & acuta, & fastigiata, & equaliter mature scētia, & non obdura & deorsum uergentia, & non bifida, meliora. cōtraria uero, mala: & quanto plus contraria, pesti- ma. 390
 tubercula uere fiunt. 443.18
 tubercula his fiunt, quibus febres longæ sunt. 450.63
 tubercula circa inguen ex retentis men- struis purgationibus. 39.7
 quomodo Tubercula in uenis nascentia se habeant. 166.29
 tubercula circa aures quibus circa indi- cationem exorta non suppurata fue- rint, his disparantibus recidua fit, pro- ratione reciduarum, & c. 393
 tubercula iuxta aures in febricitibus, cum dolore oborta, quibusdam febre iudi- catorio modo deficiente, neque sedan- tur, neque suppurantur. hæc biliosum alui profluuium, aut dysenteria, aut urinarum crassarum subsidia soluit. 346
 tubercolorum & ulcerum maiorum more- borum

In Hippocratem

borum deprehensio, & dissolutio, &c. magni est artificij. 17.8
 qui collectiones Tuberculorum iuxta uenas habere solent, qualia sunt ulcusculi capitis manātia, circa thoracem, & alia dura, his frigida conducit. 471.13
 de Tuberculis, eorum causis & curatione. 220.33
 de Tuberculis, aqua inter cutem. 235.26
 tuberculis in corpore nascentibus, excretionibus oportet considerare. 441.15
 tuberculis uentriculi tunica innatis terra figulina imposita, prodest. 165.25
 tumefactionem inducunt omnia quae foris attenuant: eadem autem, & uentrem fistentia & pituitosa, & tumefactio existunt. 89.56
 tumor in cruribus hydropici, cum tussi, malum. 459
 tumor circa ulcus obortus: uide, Vlcus. 556.6
 tumor rubicundus, capitis osse denudato: 503.28
 tumor in praecordio si non confidat, & transgrediatur sexaginta dies, tum febris detinens suppurationem fore significat & hic, & eum qui in reliquo uentre est eodem modo. 453.6
 tumor magnus in uulnibus fortibus non apparet, malum. 448.66
 tumor tuberculofus iuxta hepar ad inum uentrem descendens, alio multo tempore liquesfacta. 408.30
 tumor & rubor ab angina detento in pectore accedens, bonum: foras enim uertitur morbus. 450.49
 tumor in praecordij durus existens, & dolorosus, pessimus quidem est si per totum fuerit praecordium. Si uero fuerit in altera parte, minus periculosus est in sinistra. 453.6
 tumor ad genu dextrum, ab exercitijs & mellis usu. 407.26
 tumorem iuxta aurem faciunt, ad aluum biliosam, mollem, stercoracea egerentem, ardore comparentes. 496
 tumorem foris fieri in collo ab angina detento, bonum. 449.37
 tumores in praecordio molles & doloris exortes, diuturniores indicationes faciunt, & minus periculosi sunt. Sed & hi sexaginta dies transgredientes, febre manente, suppurantur. 453.6.484
 tumores laxi, boni: crudi, mali. 448.67
 tumor a fluxu ueteri sedato. 304.5
 tumores in supernis palpebris relictis, dum alia circumcirca gracilescunt, reciduas faciunt, &c. 394
 tumores aut liuores in lippitudinibus aut ulceribus erumpentes reciduas faciunt. Sed & quae deferuntur ex tuberculis ac

suppurationibus, quia signa sunt. 397
 tumores praeter rationem alleuantes, malum: uelut Andronici filio erysipelas recurrit: si non ad eundem locum rediens, bonum quid significat. 358
 tumores circa aurem & conuulsiones efficiunt, dolores fortes circa fauces. 483
 tumores alio suppressa, & nulla alia renouata, cito rumpuntur, & malignius est. 496.4
 quicumque tumores alio humecta eleuatur, cum doloribus malum est. ibidem
 tumores circa aurem faciunt: uide, Capitis succussiones. 480.2
 tumores difficiles praegnantibus circa tene intestinum. 493.3
 tumores in pedibus, si ijs acceperint qui partes sub oculis uehementer eleuatas habent, aquam etiam habere uidebuntur. 475.39
 tumores circa aurem leuiter syderatis, mali. 482.2
 tumores qui molles & doloris exortes sunt, & digito compressi cedunt, diuturniores dolorosis sunt. 453.6
 tumores qui sub umbilico consistunt, minime suppurantur. 484.2
 tumores in occidentalibus mulieribus. 95.12
 tumores aquosi circa pedes praegnantis. 401.6
 tumores iuxta aurem in morbis logis praui sunt. Sanguinis fluxiones ac uertiginosae insuper apparentes, perniciose. 479.1
 tumores limidissimi a pedibus exorsi usque ad uteros, ignis sacri in uteris signa. 321.58
 tumores in praecordio si uiginti dies transgrediatur, tum febris detinens, tum tumor non confidens, ad suppurationem conuertitur. 453.6
 quibus Tumores in ulceribus apparent, non ualde conuelluntur, neque insaniant: His autem derepente dissipatis retrorsum quidem conuulsiones & distentiones fiunt: antrosum uero insanie, lateris dolores acuti, aut suppuratio, aut dysenteria, si rubicundi magis fuerint tumores. 448.65
 tumores in articulis, & dolores absque ulcere, & podagricas affectiones, & conuulsiones: Horum plurima frigida multa affusa leuat, & attenuat, & dolorem soluit. 446.25
 tumores in uentre minus faciunt abscessus, quia hi qui sunt in praecordijs. Minime uero hi qui sub umbilico consistunt, ad suppurationem conuertuntur. 453.6
 tumores circa aurem oborti, anxietatem in praecordio sentientibus: ipsos occi-

dunt. 485.2
 tumores circa aurem in logis morbis non suppurant, lethales. 481.482.2
 tumores in praecordio, in principio mortem breui affuturam significat. 453.6
 tumores somnolenti cum febre ardente. 478.1
 quicumque tumores dolorosi sunt, & duri & magni, periculum mortis breui affore significant. 453.6
 tumores in dextris eleuati, si quidem si quis plurimum ac maxime premat, submurmurant, non ualde maligni putandi sunt, &c. 377.25
 tumorum omnium diuturnorum circa praecordium & uentrem sentium, suppurationes considerare conuenit. 453.7
 tumorum pertusio. 500.15
 tumoribus in articulis frigida prodest. 147.11
 ex Tumoribus sub umbilico lethales sunt, quicumque intro rupti fuerint, &c. 484.2
 cum Tumulus pulsus in praecordio, mentis emotorius est, & magis si oculi frequentiter moueantur. 484.2
 turbulenta a uentre, suspecta. 462.15
 turbulenta ferocissima & somno excitatio-nes, conuulsoriae sunt, tum alias, tum cum sudore. 462.15
 quibus Tussis ac spu. sanguinolenta supprimitur, his corpus uelut a pustulis ru- bescit: Verum ante obitum exasperatur. 483.2
 tussis in fugendo infantibus instans, uiam maiorem efficit. 64.3
 tussis potu acruatim irruente excitatur, propterea quod contra respirationem fertur. 66.2
 tussis, & pruritus in pulmone in tabidis, unde. 84.27
 tussis arida generatio. 197.26
 tussis uehemens oborta, quam insaniam soluat. 437.10
 tussis gignitur, quum spiritus in fluxum, qui fauces petiuit, ac eas exasperauit, ingreditur. 106.16
 tussis ab isdem fit & sedatur. 88.51
 tussis hydropicis accedens, malum. 449.35
 quibus Tussis sicca est, his non soluitur, nisi dolor fortis ad coxas, aut ad crura, aut ad testem irruat. 359
 tussis si uexet hydropicum, desperatus est. 360.450.47
 tussicula infantibus, cum uentris turbatione ac febre continua: Vide, Infantibus, tussicula tussiculae cum sputatione, abscessum iuxta aurem submovent. 464.24
 tussim finiunt testium tumores. 353
 tussim, neque sitim adesse in hydropice oportet, neque linguam rescicari. 468.11
 qui

Index.

qui tussiant circa exacerbationes, & parum exaudiant, maligne habent. 479.1
 ex Tussi populariter graesante febris. 409.31
 ex tussi aut asthma gibbosi, ante pubertatem statim moriuntur. 440.46
 cum Tussi lateris dolorem inducentia spuita subarida frequentia, ex angina, perniciofa: itemque ea quae inter potandum per tussim subemergunt. 487.3
 tusses uere sunt. 443.20
 tusses durissimae ac uolentissimae, quae ad leuem syderationem ac resolutionem perducunt. 396
 tusses motet aquilo. 442.5
 tusses, post aetatem siccam & Borealem. 97.28.29
 tusses ex frequenti australium, & aquilonarium, ac nitroforum transmutatione 395
 tusses tussis dique promptitudo his accedit quibus aquae inter cutem ab hepate incipiunt. 454.8
 44.32.4
 tusses paruis ac recens natis puerulis sunt quibus Tusses siccae non irruunt in febribus ardentibus, hi non ita ualde siticulosi sunt. 445.4
 quibus existunt Tusses hyeme, maxime autem spumante, crassa & multa excreantibus febres accedunt, leniter autem quinta die sedantur, &c. 409.31
 tusses mouent frigida, uelut nix & glacies 446.24
 tusses ad hyemem sunt, si aestas sicca fiat, & aquilonaris: autumnus autem pluuiofus & australis. 443.13
 tusses hyemem fiunt. 443.23
 tusses laboriose contingunt locos lesos, et maxime articulos. Sed & in febribus lassitudinem inducentibus, tusses siccae ad articulos decumbunt cum febre, si intus relinquuntur. 396
 tusses siccas soluit alius amplius subducta in his qui tonsillas destillatione uexatas habent. 64.3
 tussiant tussim siccam, qui testes affectos habent: & ex tussi, uena seclata, ad testem solutio fit: et inflammati tussiant: et in febribus ex inguinum tumoribus insuper tussiant. 378.30
 tussientium puerorum curatio: 280.49.329.1
 ex Tussientibus, qui manibus laborabant, uelut seruus ille qui farmenta obtorquet, & Amyntae filius, ambo sola dextra resoluti cessauerunt, quando quidem per se sunt hoc tussientes. 378.27
 de Typho seu stupore attonito. Corripit autem aetatis tempore, cum canis syduis oritur, bile per corpus commota. 440.2
 241.44

de alio Typho, qui quidem omni tempore corripit: fit autem propter corporis humiditatem, cum cibos humidus & potum multum carnes combibunt. 241.45
 de tertio Typho, quum bilis putrefacta ammixta fuerit sanguini, per uenas & articulos, & qui sanguis steterit, consistit maxime in articulis. 242.46
 de quarto Typho, qui fit tempore pomorum, cum quis se fructibus mollis corticis & foris non lignosis, omnis generis repleuerit. 242.47
 de quinto Typho ab humore in corpore putrefacto, et magis quam opportunum est, resiccato. 243.48
 V
 Vacuatio uasorum: uide, Vasorum uacuatio. 440.2
 uacuationis modus a figura partis affectae. 89.55
 uacuationis intempestiua non minora esse mala, quam repletionis, ex sanctorum dicta, qui semel aut bis in die cibum assumunt, deprehenditur. 10.18
 qui Vacua fecit uasa derepente, praeter consuetudinem, ei hanc diem rursus adhaerere si conducit, absque frigore & calore, atque labore. 421.17
 in leuiter uagando deficientes medicamentis purgare non oportet. 461.9
 qui ualent corpore, difficulter ferunt medicationes. 442.37
 uapores omnis generis a corpore in caput retruduntur. 69.5
 uarix ad dextrum aut sinistram testem, uocis gracilitatem soluit. 399
 uarix in tibia conficiuus. 160.16
 uarices caluorum, si non magni fuerint, siu-rosi sunt. 360
 uarices quae gibbositatem soluant. 537.37
 uarices insanis superuenientes, insaniam soluant. 448.21
 uarices uirorum in occidentalibus. 95.12
 uarices non magni sunt his, quicumque calui sunt. 448.449.34
 cur Vasa angustiora, subito inuersa, ad quam a se non dimittant. 212
 uasa in morborum principijs non esse uacuanda. 422.20
 uasorum uacuacionem factam, a medico non cognosci, ridiculum ac damnosum 422.22
 uasorum uacuatio si talis fiat, qualis fieri debet, confert, & beneferunt. Sin minus, contra. Inspicere itaque oportet regionem, & tempus, & aetatem, & morbos, in quibus conuenit aut non. 440.2
 uasorum emulgentium positio. 65.2

uasorum ruptio, meridionalem plagam incolentibus frequens. 91.5
 uena ex sinistris partibus, in reliquis iuxta eandem naturam, uelut ea quae in dextris, radices agit, praeterquam quod hepatis non inseritur. 76.27
 de uena per dorsum ac iugulum iuxta sinistram sparsa. 76.23
 uena crassa ultra aures. 75.18
 uena sanguiflua uulneratus moritur. 161.3
 uena principalis in renes radices suas ducit. 75.20
 de uena principali, quae cordi inserta uenam magnam & arteriam asserant producit. 75.18
 uena sanguiflua dissecta non coalescit. 163.16
 uena crassa est in utraque mamma; quae propter maximam habent prudentiae partem. 360
 cui uena in cubito pulsarit, insanus & iracundus est: cui uero quicuerit, stupidus. 360
 uena principalis dicta, quomodo pulmonem & partes uicinas occupet. 75.21
 uena sub septum transfuersum extenta, qualis. ibid.
 de uena sanguiflua. 73.10
 cur uena pudendum transfrens, genitura ac spiritu sit referta, eiusque substantia. 75.76.12
 uena humeralis sanguiflua est, & plena, & aegre curatur, si rumpatur aut conuellatur. 75.18
 uena a capite ad nasum. 79.6
 uena splenitis, ac hepatis. 169.42
 uena crassa in caulum seu pudendum tranfit. 75.21
 uena splenitis. 80.8
 uena seclata, mulier uterum gerens, aboruit, & magis si maior fuerit factus. 447.11
 uena perusta sanguinem non emittit. 87.49
 de uena leua laborante. 234.21
 uena magna situs & structura. 65.1
 uena circa aures in capitis morbis uentosa sunt, donec pulsare desinant. 175.15
 uena secundum aures incisae, infectas reddunt, quod plurima genitura pars a capite per illas uenas descendens, circa trice sectioni inducta, locum illum con-solidat atque obturat. 101.15.34.3
 ex uena iuxta patellae partem cauum dolo-rem, biliosum, ferofum, ac saniosum humoris collectio. 76.25
 uena supra ieiunium intestinum existentes, tenuissimum ex uentre & intestinis trahunt, calfacitiam cibis. 50.13
 3 uena

In Hippocratem

uena circa ceruicem & tempora eleuata. 396
uena hominis omnes in manuum ac pedu digito definunt. 41.16
uena pudendam transeunt in uiris, in mulieribus in uteros tendunt. 75.21
uena sectio propter sanguinis collectione & repentnam mutationem, quam longissime a locis dolentibus fiat. 29.22
uena capitis, totius corporis crassissima existunt. 41.15
uena caue aue a corde. 48.6
uena aurium. 79.7
uena alia a uertice iuxta aures. 70.7
uena sectio, quibus morbis, etatibus, quibusq; temporibus, utilis. 587.9
uena ac nerui, tenuissima, densissimi ac plurimi in manibus ac pedibus. 41.16
uena urendi ratio. 87.49
uena temporum non confidentes, neq; uiriditas splendida. 391
uena caue distributio. 80.8
uena iugulares post cibum ac potum sanguineum statim attolluntur, ac facies rubet. 203.11.
uena temporales solae pulsatiles, quod sanguine non rigentur, sed aueritur ex ipsi sanguis. 79.7
uena in medullam spinalem tendentes. 75.20
uena omnes in corpus distribute, ex omnibus partibus spinam petunt, ibique tenuissimum ac sincerissimum sanguine a se collectum eructant. 75.21
quorum uena ample, & uentres & ossa, hi sunt qui tennes sunt. Pingues uero his contraria habent: & in his qui fame macerantur, mediocritates. 454
uena duplices a clauiculis. 359
uena utriusque manus a uena caua producuntur. 80.8
de uena iuxta inguina processu. 76.24
uena capitis, carique per corpus distributio. 79.5.157.7
uena respirationis. 155.8
uena in sinistrum cordis uentriculum, arteria in dextrum, respirationem operantur. 67.7
de uena sectione in diuersarum partium affectionibus. 74.13
uena sectio quam longissime a loco dolente, & ubicunque sanguis colligi solet facienda. 74.13
uena secanda ratio & modus. 17.7
uena sectio lippitudinem, & anginam curat. 360
uena sectio et uini potus, urina stillicidii & urinae difficultatem soluunt. Secare uero oportet internas. 360.450.48

uena in poplitibus in coxendice sanguineo sectio. 247.57
uena sectio oculorum dolores soluit. 448.31
uena multa & omnigena ex uentriculo per corpus alimenti ferendi causa dispersa. 29.22
uena sectio laeserit dolores, iuxta latus in febris consistentes, citra notas, siue cibum aueretur aeger, siue praecordia sublimis habuerit: & in perfrigeratione non sine febre torpidos, sanguinis detractio laedit: & putantes se melius habere, hi moriuntur. 491.3
uena sectio quado purgationibus in morbis comitialibus praemittenda. 427.38
uena multa ac frequentes per corpus distent sunt, tenuiores ac crassiores aliae, haec ueniente homine semper aperta sunt, & humorem nouum suscipiunt, ac dimittunt. 203.13
si uena pulsauerint in manibus, & facies sana ac robusta fuerit, & praecordia non fuerint mollia, diuturnus sit morbus, qui sine conuulsione non soluitur, aut sanguinis multi ex naribus eruptio, aut dolore ad coxas. 360.636.8
uena rectae in fronte sectio, dolenti capitis partem posteriore prodest. 448.68
uena sectio dolores ex dorso, ac cubitos descendentes soluit. 448.22
uena sectio soluit urinae difficultatem. 449.36
uena sub mammis sectio in parachynanthe. 194.11
quibuscunque uena sectio, aut medicamentum conducit, his uere uenam secare, aut medicamentum purgans exhibere conuenit. 449.47
uena humerales. 80.7
uena sectio non similiter soluit dolorem, si non ad clauiculam pertingat dolor 420.12
uena temporum in febris pulsantes facie sana, &c. 479.1
uenam uere secare oportet quibus sanguinem de uenis auferre conuenit. 450.46
uenarum circa umbilicum pulsationes. 374.9
uenarum crassissimarum quatuor in corpore paria, earumque explicatio. 2820.73.12
quibus per uenarum pulsationis uehementiam stercus de repente per aluum fecerit, lethale est. 497.3
uenarum in interna brachij parte, multa et periculosa extensiones. 522.38
de uenarum atroci morbo, nephritide uenae superueniente, eiusque causa, nota, ac quibusdam

curatio. 233.19
uenarum radicata hepar. 143.5
quibus uenarum pulsus, his plerumq; sanguinis fluxio contingit. 480.1
uenarum circa caput superuomitus quomodo contingat. 173.3
uenarum ad inguina, femora, tibias & maleolos intro sectio, infecundum faciunt hominem. 80.8
ex uenarum intus sauciatarum secundaruptione, sanguinis uomitus & mors consequitur. 167.33
uenarum communicatio. 80.8
uenarum quam neruorum morbi leuioreres. ibid.
uenarum substantiae usus. 74.17
uenarum in latere affectio. 164.21
uenarum germina unde pendeant, & quae parte corporis desinant, & quod una his consentit, & in quibus locis corporis sint extenta. 74.17
uenarum magnarum (quarum duae in corpore) situs. 72.7
uenarum iugularium palpitatio fortis, perniciosa. 483.2
de uenis circa costas. 73.9
de duabus uenis inter duas latas extremitates. 76.6
de uenis uentris, per quas corpori alimentum uenit. 74.19
in uenis crassis, uulnera magis lethalia. 470.19
de uenis. 358
in uenis ac corde plurimum calidi inesse. 49.7
de uenis crassis. 73.11
uenis quae in renes ac testes desinunt affectis, homo sanguinem mingere solet. 80.7
de uenis in renes tendentibus. 37.9
in uenas a cerebro defluxus: uide Defluxus a cerebro. 155.11
uenas conspicuas habentes, ad conceptionem meliores sunt, quam quibus non apparent. 473.31
uenas eminentes habent & iracundiores sunt, uentriculo calidi, carne frigidi, et tenues. 394
circa uenas inflammationem ac multam firmitatem significat destillatio repentina, aestiuo ac autumnali tempore, in morbis acutis. 430.51
iuxta uenas tuberculorum collectiones labentibus frigida conuenit. 147.13
uenulae in capitis offe tenuiores, cauiorae, ac sanguinis plene. 498.3
de uenulis per pulmonem tendentibus, sanguine aut atra bile plenis. 228.6
post ueneris usum, corporis totius dolor. 383.12
ueneris usus in destillatione. 410.36
quibusdam

Index.

quibusdam ubi uenere utuntur, uenter in flatur: quibusdam uero in hoc strepitus 392
ex uenere & potu, febris acuta. 369
ueneris postquam inceperint uti, aut hircire, sanguis ipsis e naribus erumpit. 392
ad uenerem cur omnium impotentissimi Scithae. 102.53
uentus in utero. 329.91
uentus in uteris. 326.81
quicumq; uenti relictae montibus ad urbes accedunt, non solum siccant, sed etiam turbant spiritum quem inspiramus, et tempora hominum morbosa faciunt. 122.6
quicumq; uenti ex terra accedunt, eos necesse est sicciore esse, tum a sole tum a terra ressecatos. ibid.
uenti ex mari in regiones illabentes, sicciore quodammodo sunt. Qui uero a niue, aut glacie, aut siagnis, aut fluminibus procedunt, omnes humescant ac frigidescunt, tum plantas, tum animalia, & sanitate corporibus exhibent, qui non frigiditate superexcellunt. 122.6
uenti non habentes unde alimentum trahant, a uiuentibus humorem trahentes, & plantas & animalia omnia ledunt ibid.
uenti ex mari ac alijs aquis proficiscentes, & aquilo, ex omnibus rebus atq; adeo ex ipsis hominibus, humiditate ac tenetate excernunt. 157.20
uenti occidentales, autumno similes. 94.9
uentri & genitrix in uteris signa. 322.62
de uentri natura & facultate, & quod uenti omnes naturam habent humectandi ac frigidificandi tum animalium corpora tum nascentia ex terra: licet propter regionum ac locorum situm diuersi inter se fiant. 121.4
de uentri ratione in genere, qui commodi, & qui incommodi existant, quos morbos quibus in regionibus, quibusque etatibus ac temperamentis generent. 93.2
de uentri natura iuxta singulas regiones. 122.6
cur uentri mutationes, maxime autem austrinae, comitales morbi sint cause. 157.20
uentositatem flatuosam uena sectione sistito. 359
uenter inferior a medicamento ulceratus. 382.9
uenter quod intelligi non potest, nouit: per hunc enim intelligimus quod sitit, aut esurit. 113.12
uenter a medicamentis non exulceratur: nam res esulida ac robusta non trinum

uelut pellis & corium. 211.50
quibusdam uenter cibum quidem concoquit, carnes autem non suscipiunt: & alimentum intus manens flatum inducit. 134.19
uenter & crura quibusdam, fluxu non procedente, aqua impletur. 186.74
uenter mulieri biliose turbatus, non fortiter subiectibus biliosis, & si fluxus ipsi succedat non fortis, bonum. 274.20
uenter his aqua impletur, quibus hepar, aqua repletum, ad omentum eruperit. 450.55
uenter murmurans, in anibus ad egerendum surrectionibus, si augeatur dolor, difficile est. 462.15
uenter homini omnium animalium angustissimus. 339.44
uenter. 580.38
uenter quibusdam inflatur ubi uenere utuntur: quibusdam uero in hoc strepitus. 392
uenter neq; turbatus, neque purgatio procedens. 281.52
uentriculus alimentum transmittit, fecem retinet. 150.4
uentriculus humoris in se continens, propter sui figuram omnibus partibus expletur. 15.40
uentriculi corporis duo, qui cibos suscipiunt & demittunt, et praeter hos plures: omne enim inconcretum, siue pellicula siue carne integatur, uentriculi nomine intelligendum uenit. 5.17
in uentriculi os dolente lumborum dolor cum excreatione uio lenta, habet quid conuulsorium. 485
uentriculo inferno suppurati sunt, maxime quidem cum pituita aut bilis acerua inter carnem & cutem collecta fuerit. 165.25
uentriculo calido praeditos fortes potus ac cibi perturbant. 394
uentriculam pertusum dissectum esse, lethale est. 448.18
uentris tumor a cibo copiosiore. 431.57
uentris dolor a catapotio conceptus gratia sumpto. 384.18
uentris imi dolor a coitu, & sanguis recedens apparet. 340.27
uentris suctus, corpore a cibus uacuo. 380.2
uentris profluuium seu diarrhoea. 229.25
uentris dolor nono anno ex gemellorum abortu. 413.48
a uentris turbatione, aut tussi, si caiccer fiat, os amarefcit. 360
uentris subductiones quibusdam ex mensibus suppressis fiunt. 492.3
uentris structura & positio. 65.3
uentris doloris ad alium locum transitus.

citra febrim. 217.15
uentris generatio. 48.3
ob uentris duritiem febres ardentis in occidentibus. 95.12
in uentris turbatione fabas coctas dato, si non supernae partes abunde fuerint biliose. 360
uentris animalcula erumpere faciunt oris uentriculi dolores cum tormine. 48.42
uentris profluuium mortuus. 383.15
uentris dolor post partum in ijs quae abortum fecerunt, purulenta purgat. 492.3
uentris dolor significat, eructatio subtracta intro reuoluta in his qui potu diffaculter deglutiunt, spiritum sustinente. 496.4
circa uentrem aestus uehemens, & cordis siue oris uentriculi morsus, in febris, malum. 445.55
uentris purgatio quibus ulceribus aut uulneribus conueniat. 556.4
uentris moderata repletio, costarum fit directio. 542.51
uentris praeter rationem tumores in morbis longis, conuulsorij. 478.1
in uentris dolore frigida usus. 384.18
uentris tumor. 462.12
uentrem & hepar a mulo percussus. 384.17
in uentrem decumbere, si quis non sit adfuetus, dum sanus fuit, ita dormire, de lyrii significant, aut dolorem locorum circa uentrem. 455.4.491.3
in uentrem superum defluxiones, in uiginti diebus suppurantur. 450.8
circa uentrem durities, cum dolore in febris: uide Durities.
uentrem in omni morbo mollem esse oportet, & iuxta mole praedium. 454.10
hi circa uentrem & inguina rubescunt, uelut ex plagis dolorosis, & moriuntur, qui circa articulos rubicundas in superficie pustulas habent, in superq; rigent. 491.3
in uentrem superiorem sagitta percussus. 383.35.405.17
si circa uentrem quid commoueris, urina non concoquitur, sed absque sudore ac indicatione, febris ad multum tempus durabit. 428.44
quibus inter uentrem & septum transfuer sum pituita conclusa est, & dolor exhibet, non habens exitum ad uentrem uentrem, his per uenas ad uescam conuersa pituita, morbi solutio fit. 450.54
iuxta uentrem in febre palpitaciones, mentis emotiones inducunt. 495.2
dolores circa uentrem sientes, sublimes quidem leues sunt: non autem sublimes fortiores. 448.7
uentrem compactum uomitus soluit: & egerentem

In Hippocratem

egerentem magis quam oportet sinit:
illum quidem humectans, hunc uero sic
cans. 128.36
circa Ventrem tumores consimilia signifi-
cant his, qui sunt in praecordijs. Verum
minus suppurantur. 434.2
si in Ventrem sanguis effusus fuerit prae-
ter naturam, necesse est suppurari.
448.20
circa Ventrem durities cum dolore, in fe-
brientibus cum horrore, & ad sup-
purationem perueniunt. 483.2
quare, ubi quis Ventrē exouerant, aut min-
xit, nō statim potu aut cibo pro egestio-
nis factae copia, egerat sed est per bidu-
um nihil assumat, uiuere & facere quid
possit. 131.27
in Ventre multiplex laesio est, si ex multa
uasorum uacuatione, plus moderato de-
repente ingeratur. 423.24
uentre molli ac uacuo febris ardens.
427.42
si mulier in Ventre non concipiat, uelis
autem scire an conceptura sit, uel timē-
tis circumtectam ex infernis suffito. Et
si quidem odor per corpus tibi proce-
dere uideatur ad nares & ad os, scito
quod ipsa non propter seipsam infex-
cunda est. 457.59
à Ventre tenuia non sentienti prodire, ei
qui est apud seipsū, perniciosum. 461.10
in Ventre tumores, uide, Tumores in uen-
tre.
uentres quae aquae maxime exoluant, aut
constringant: Vide, quaecunque Aquae
optimae coctus sunt.
uentres hyeme & uere natura calidissimi
sunt, et somni longissimi. Quapropter
in his temporibus alimenta copiosio-
ra exhibenda sunt. Nam innatum calo-
rem ampliore tunc habent: alimento
igitur ampliore opus habent. Signum
sunt aetates & athletae. 441.15
uentres frequenter exturbari, pituita à ca-
pite influente, par est, si hyems frigida sit.
93.3
uentres, in morbis quando suppurgandi,
aut sursum. 386.24
uentres duri ac calidi ex aquis lacustris-
bus. 94.10
uentres, quibus dum iuuenes sunt, humidi
sunt, his senescentibus resiccantur.
441.20
uentres ut plurimum humectat lumborum
dolor praecordiorum dolori accedens,
si non flatu eruperit, aut urinae copia.
434.2
uentrium abundantiae turbationem ferunt
396.
uentus aeris fluctus. 104.4
uers, saluberrimum & minime lethale.
353.443.2

uer conceptui aptum. 60.17
uere infantiae, & atrae bilis, & comitales.
& sanguinis fluxiones, & anginae, &
grauedines, & rauedines, et tussis, &
lepra, & impetigines, & utiligines, &
pustulae ulcerae plurimae, et tubercu-
la, & morbus articularis. 443.20
uere uenam secare, & medicamentum pur-
gans exhibere oportet, quibuscumque ue-
nae sectio, aut medicamentum condu-
cit. 449.47
ueratrum his dare oportet, quibus à capi-
te fluxio fertur. Quicumque uero ex ab-
scessibus, aut uenae ruptura, aut propter
intemperantiam, aut ob aliam quadam
fortem causam suppurati fuerint, talibus
ueratrum ne dato. 431.56
qui Veratrum bibiti, si citius purgare uolue-
ris, lauare oportet aut comedere.
394
ad Veratrum admittendi sunt, qui non fa-
cile sursum purgantur, pleniore alimen-
to & quiete corporibus ante humecta-
tis. 444.14, 578.32
ueratrum ubi uolueris magis ducere, cor-
pus moueto. Vbi uero sistere, somnū fa-
cito, & ne moueto. 444.16
ueratrum sumpturi, quomodo praeparan-
di. 578.31
ueratrum periculosum est, sanas carnes ha-
bentibus. Conuulsionem enim inducit
444.16
ueratrum. 577.29
ueratri purgatio quibus et quae infirma
habentibus conueniat. 139.8
ueratri purgatio in pleuriticis. 134.18
ueratri purgatio in uere post fomenta qui-
bus conueniat. 119.36
ueratri purgatio à fomentis, & desipitibus
ac stupidis confert. 118.33
ueratri purgatio per superiora quam in-
feriora tutior. 139.7
ueratri nigri in pleuritide facultas. 420.12
à Veratro uomere rubicunda, spumosa,
pauca, prodest: facit tamen duritiam, et
suppurationes magnas abducit.
494.4
ex Veratro conuulsio, lethalis. 446.1, 578.
32.
uergiliarum occasus. 587.11
uergiliarum exortus. 588.25
ueritatis cultus, 571.15
ueritatis cognitio nulla, neque ullū testimo-
nium. 504.1
uermes stercorearum in utero suppuratis,
aut post partum, aut ex abortu. 59.13
quibus Vertebra intro confidet & spiri-
tus retrahitur, & uox stragulatoria est
his in fine uelut contrahente quodā spi-
ritus fit. 483.2
uertebrae in occipitio introrsum luxatio-
nes, pueris grandiuisculis sunt. 423.26
parum

iuxta Verticulum gibbositates non facile
pelluntur. 539.43
uerticula spinæ in gibbum tracta.
537.37
uerticula supra clauiculam unā cum ma-
gno septem sunt. 72.5
uerticula in latere obliqua. 538.33
uerticula in repandum emota, esse lethala:
quae uero in gibbum, minime.
541.50
uerticulorum intro obliquatorum nullam
haberi coactionem. 541.49
de Verticulis. 72.3, 80.10
uerticulorum coarticulationis considera-
tio. 72.3
uertigo tenebrosa, non febrecitanti, pur-
gatione per superna opus esse signifi-
cat. 444.17
uertigo fit, cum acruatus ad faciem pro-
cesserit sanguis. 173.5
uertiginem oculis adserunt Austrinae
pestates. 443.17
uertigines ex haemorrhoidae parum appa-
rente obortae, paruam ac modicam sy-
derationem significant: soluit uenae se-
ctio, & quicquid hoc modo apparue-
rit, mali aliquid significat. 486.3
uertigines in febribus ab initio, & capitis
pulsus, &c. Vide, quibus in Febribus
uertigi.
uertigines senibus sunt. 444.31
uertigines cum capitis doloribus.
474.37
uertigines in morbis longis apparentes,
perniciosae. 479.1
uertigines ab initio sanguinis narium flu-
xio soluit. 486.3
uertiginosos, medicamentis purgare non
oportet. 461.9
uerticis, & temporum dolor sine febre.
473.39
uerruca pensiles pueris grandiuisculis sunt.
443.26
uesicam pertusam persectamue esse, lethala
est. 448.18
uesica scabiosa, & urina uiscosa. 382.8
uesica natura frigida. 146.7
uesica. 580.38
uesica dolorosa fit, quibuscumque in febrili-
bus tremores circa iudicationem ces-
sant. 480.1
uesica intercepta, tum aliam, tum cum ca-
pitis dolore, habet quid conuulsorium.
463.17, 495.4, 463.17
uesica dissecta non coalescit. 163.16
uesica calculo laborat, quibus in urina
renosa subsidunt. 446.80
uesica uulneratus moritur. 161.3
qualia sint in Vesicae ac alui egestionibus,
inspicere oportet, & in his quae per
carnes excernuntur, & sicuti ali-
bi à natura recedat corpus: si parum,
parum

Index.

paruus est morbus: si multum, multus.
Si uero ualde multus sit recessus lethala
hoc est. 451.79
uesicae generatio. 48.3
si Vesicae dolor, neque ab urina quicquam re-
miserit, neque uesica molliatur, et febris
continua fuerit, in primis circuitibus
morbis aegrum moriturum esse, timor
est. 457.19
uesicae structura & positio. 65.2
uesicae genitura, et intestini recti laxioris
partis situs. 539.42
uesica dura & dolentes, penitus quidem
horrendae ac perniciosae sunt, pernicio-
sissimae uero quae cum febre continua
sunt. 457.19
uesicae durae dolore, pueri septemnes, do-
nec ad quintum decimum annum per-
uenerint, corrumpuntur. 457.19
uesicae confert calida. 446.22
circa Vesicam flatus medicamentis urinae
cicentibus expurgare oportet. 141.14
circa Vesicam dolor à catapotio. 384.19
partes circa Vesicam affectae sunt, si quis
sanguinem mingat, & gramos, & uri-
nae stillicidium habeat, & dolor incidat
in immum uentrem, & ani ac scroti in-
tercapedinem. 446.81
partes circa Vesicam aegrotare quae signi-
ficent, uide. 450.30
quibus circa Vesicam tuberculum, quod
mingendi difficultate inducit, ad omnis
generis figurarum uexantur: huius autem so-
lutio fit, pure erumpente. 490.3
quae per Vesicam prodeit, inspicere oportet,
an qualia sanis prodeunt. Quae igitur
minime similia his sunt, ea morbo-
siora sunt. Quae uero similia sanis, ea
minime morbosa. 450.66
uesicae scabie affecta, surfuracea cum urina
crassa prodeuntia significant.
446.77
quae circa Vesicam consistunt, & renum
affectiones, operose sanantur in seni-
bus. 448.9
per uesicam purgatio morbo regio in Thab-
so laborantibus profuit. 345
uestes pure hyeme induenda, & estate for-
didae, & oleo imbutae. 31.3
uestes pellicae fortiter compactae, à seipsis
comburantur. 43.27
uestitum album & calciamentū pulcherri-
mum per somnum indui uideri, bonū.
Quicquid uero membrum maius fuerit,
bonum non est: neque quodcumque tandē
fuerit minus. 141.17
uicissitudo omnium rerum. 575.25
uictus cibi ac potus, ipse sibi ipsi semper si-
milis, securior omnino est ad sanitatem,
quam si quis repente ad alium melio-
rem magnam mutationem faciat.
420.14

uictus rationes quantum fieri potest cogno-
scende: nam non nosse, multarum cala-
mitatum res est. 398
uictus tenues & exacti, & in longis sem-
per affectionibus, & in acutis, ubi nō
expedit, periculosi sunt. 440.4
circa Uictus rationem, morborum inten-
tiones ac remissiones febrium obserua-
da. 433.63
uictus rationem inordinatā significat cir-
ca faciem color bonus, & sudores non
febrientibus. 482.2
uictus aegrorum & sanorum inuentionis, & fe-
rini temperaturae modus, idē ac unum
quoddam inuentum. 9.13
uictus modus ex solo corporis sensu colli-
gitur: unde fit ut medici in eo inuenien-
do, plurimum delinquant. 10.16
uictus tenuis adhibendus ijs quibus mor-
bus consistit: quibus uero posterius de-
bet consistere, ijs & in ipso consistendi
tempore, & parum ante illud, cibis sub-
trahendus: prius uero uberius agendū
ut aeger sufficiat. 440.10
uictus una eademque ratio, non diu seruanda:
indulgentia enim, aegrorum diuturna eri-
git concupiscentiam. 24.11
in Uictus ratione an aeger cum uictu suffi-
ciat perdurare, donec morbus consistat
coniectandū: & nūquid ille prius desi-
ciat, nec possit cum uictu perdurare, uel
morbus antea deficiat atque hebetescat.
440.9
uictus frigidi, debiles, robusti, uero calidi.
393
quaecunque ex Uictus ratione contingunt,
pleraque unusquisque prout praeter con-
suetudinem uictus usus fuerit, maxime
annotat. 431.17
uictus rationem mansuetam ac conuenien-
tem aegros magis ledere, quam ferinā
sanos. 10.15
uictus humidus omnibus febricitantibus co-
ferre: Maxime uero pueris, & alijs ita
adfectis. 441.16
uictus ad extremam tenuitatem progressi,
difficiles. 440.4
uictus ratio in renum morbo. 233.18
uictus ratio in sanis primum exploranda.
420.15
uictus mutationes repētinae noxae ac aegri-
tudines inducunt. 421.15
uictus ratio, conceptui idonea. 293.98
uictus Scytharum ratio. 100.44
uictus, locorum, & uestitus transmutatio,
uiris etiam periculosa. 56.3
de Uictus ratione ueterum, nihil memora-
bile exstare. 417.2
uictus eorum quibus ab initio ulcera non
sunt in fracturis. 511.7
in Uictu tenui delinquentes aegrotantes ma-

gis laeduntur. Omne enim delictū quod
committitur poterit, magis magnū comi-
tatur in tenui, quā in paulo pleniore ui-
ctu. Quapropter etiam in sanis pericu-
losus est ualde tenuis, & constitutus, &
exactus uictus, quoniam delicta gra-
uius ferūt. Ob hoc igitur tenuis & ex-
actus uictus, periculosus est magis, quam
paulo plenior. 440.5
uictu brutorum ab initio homines sunt uis-
8.7
de Uictu humano scripturū, quinque nos-
se oportet. 110.1
uictu tenuissimo utendum est, quādo mor-
bus in suo uigore consistit. 440.8
uictu extreme tenuissimo utendum est, ubi
morbus peracutus est: Vbi uero nō, sed
pleniore uictu uti licet, &c. ibid.
si non uideant, debilitate affecti, aut nō au-
diant, aut labium, aut oculus aut nasus
ipsis distorquetur, lethale est. 478.1
uigentibus morbis, nihil mouēdū. 442.29
uigilia, uorax. 393
uigilia in exsatiatis cibo noxia est nō per-
mittens cibum liquari ac concoqui: Ie-
iunios autem attenuat quidem: uerum
minus laedit. 128.37
ex Vigilia conuulsio, aut delirium, malum.
449.9
uigilia si modū excefferit, malum. 441.4
uigilia paruis ac recens natis puerulis
sunt. 442.34
uigiliae senibus accidunt: 444.31
uigilias infestati, de repente cum inquieti-
tate, sanguinem fundunt, tum a-
liis, tū si quid antea perfluxerit. Num
ubi in horruerunt? 463.19
uigilias facere poterit alui egestio liquida
& accruatim fiens. 496.4
uigilans palam, calidior externis parti-
bus: frigidior autem, internis. Dor-
miens, uice uersa. 393
circa Vigores omnia sunt fortiora, circa
principia uero et fines, debilia. 442.30
uigores morborum. 377.25
in Vigore morbo consistente, uictu tenuis-
simo utendum est. 440.8
de Violentia, & qualia in corpore faciat.
207.33
uolentia quid uocetur, & quod haec ma-
ximū sit morborum principium. ibid
uinum Pramnium. 285.67
uinum diffusum, perfrigeratum & exco-
latum, debilius redditur. 223.46
uinum Coum. 236.29, 229.35
uini aquosissimi, lacte pueris salubrius, minus
enim uenas adurit et resiccant. 97.24
uinum dulce, & mellis speciem referens,
ambo & resiciunt, & urinae cient, et
pituitosa sunt. 224.50
uinum in capitis doloribus, propter partē
illam calidam, & humori attrahēdo
aptam

In Hippocratem

aptam non est exhibendum. 214.2
uinum meracum large haustum, hominem aliquo modo debiliorem reddit. 14.27
uinum Aeginense. 180.4.2
uinum dulce pituitosis magis aluo secedit. 126.22
uinum Mendetum. 136.27
uinum & mel temperatissima ad hominis naturam. 224.34
uinum dulce ad diuturna uulnera commodum est asidue uenti: sed & ad medicamentorum potionem. 146.10
uinum Siracum. 289.83
uinum fuluuum & nigrum. 423.25
uinum meracius partibus circa intestinum magis prodest. 424.25
uinum dulce minus caput grauat, quam uinosum, & minus mentem ferit, & magis quam alterum per aluum & intestinum subit. Viscera uero magna facit splenem & hepar. Quare neque his qui amarum bile abundant commodum est. 423.25
uinum recens sub torculari expressum, & nondum excolatum, humectat, subducit, & inflat, quia etiam mustum idem facit. 125.23
uinum calidum est & siccum. 125.22
uinum album uinosum. 423.25
uinum multum, meracum, insaniam causat, &c. 373.7
qui uinum citra affectionem erga ipsum bibunt, his dandi sunt potus preparatorij: febrientibus uero post medicamenta purgantia, lenticula, aut milium tenue, aut ptisanæ succus. 221.36
uini albi, & nigri permutatio. 422.19
uini potus & uenæ sectio, urinae stillicidium & urinae difficultatem soluit. 450.48
de uini utilitate ac detrimento note ante Hippocratem ignorata. 423.25
uini meraci, in flatibus, æstu, repletione, aut torminibus, uires. 224.52
uini potus, famem soluit. 441.21
uini differentia, aqua mulsæ, & acetii mulsæ, quomodo constituenda. 423.25
uini Theriacij in febribus potio. 199.31
uina nigra & austera sicciora sunt, & aluum non mouent, neque urinam cient, neque salinam faciunt. 125.22
uina mollia nigra humidiora sunt, & inflant, atque aluum magis mouent. ibid.
uina dulcia nigra humidiora sunt: calfaciunt autem, & inflant, humiditatem inducunt. ibid.
uina alba & austera calfaciunt, magisq; urinam cient, quam aluum mouent. ibid.
uina noua aluum magis mouent, quia propiora musto sunt, itemque alunt, & odorata magis quam inodorata eiusdem ætatis. 125.23
uina tenuia dulciora magis urinam cient, & aluum mouent, & humectant corpus, & sanguinem debilem faciunt, & aduersarium corporis sanguinem in corpore augent. 125.22
uina dulcia, & austera, & mellei coloris uetusta, uentrem subducunt, maximèq; urinam cient ac nutriunt, &c. 222.44
uina acida, frigefaciunt, attenuant, & humectant. 125.23
uinorum alborum ex uuis partibus in febribus potio. 198.30
uiragines nascuntur, si à uiro quidem femininum semen, à muliere uero masculinum secretum fuerit, & femininum superauerit. 116.22
uirgo lata manu sinciput percussis, moritur. 385.21
uirgini calculosæ semen radicis Aethiopicæ ex uino dato. 265.68
uir, quum steterit iam corpus, siccus est & frigidus, quia caliditatis impetus non amplius dominatur, sed stat corpus ab augmento quiescens ac perfrigeratum. 117.28
uir muliere sicciore, propter labores. 270.
uiri boni & eruditi, populi sunt munimenta. 569.7
uiri animis splendidi & corpore fortes generantur, si quidem mascula corpora ab utroq; parente fuerint secreta. 116.21
uiriiles ac animosi, leges auersantur. 100.41
uiriiles fiunt infantes, si à uiro quidem masculum seceratur, à femina uero femininum, superante femine paterno. 116.21
uiriilitas à laboribus augetur. 102.54
uiriidantis pallor. 375.14
uiritutis labor, stolidis insaniam indicatur. 577.28
circa uiscera dolores fortes in febribus acutis, malum. 443.66
uisceribus somnus prodest. 394
in uisceribus, abscessum facit dysenteria in tempestiue suppressa. 490.3
uisus quomodo fluxione turbetur. 79.7
uisus ratio. 79.4
uisus à cerebri humore purissimo nutritur. ibidem
uisus (exsiccat) à cerebro uenulis extinguitur. 79.5
cum uisus hebetudine aurium sonitus & narium grauedo mentem emouet & sanguinem profundit. 482.2
uisus obscuratur in uulneribus incussis in supercilium, & paulo altius. Prout autem uulnus recentius est, maxime uident: cicatrice uero diutius tardante ac fenescente, magis obscurari contingit. 492.3
de uisus ratione ac constitutione. 52.18
uisus hebetudines senibus fiunt. 444.31

uisui caliginem obducunt Ausuri. 442.5
uisum aut auditum per somnum lesa habere, morbum circa caput significat. 140.13
uita breuis, ars longa, tempus præceps, experimētum periculosum, iudicium difficile. Oportet autē non solum scilicet, exhibere, quæ decent facientem, sed etiam egrotum, & præsentem, & quæ externa sunt. 440.1
uita longe sunt, qui plures dentes habent. 360.
uita omnes Theriaca. 575.24
uitam hominis septem esse dierum, experientia comprobatum esse ostēdit. 51.20.22
uiniere qua ratione quis salubriter ac diutissime possit. 588.11
ad uiriliginem & lepram. 360
uiriliginibus, acetum ad solem calidum affusum prodest. 146.9
inter Vigilandum siti leui somnus medela est: siti uero ex somno, uigilia in quibus uisum. 393
uitis pampini, aut folia uiridia in pessulo. 294.102
uittulina eodē modo se ad bubulas carnes habet, quo hœdinae ad ouillas. 124.16
ulcerationibus uoluntarijs, aut inuoluntarijs, qualia sunt desquamata, calida conuenit. 147.14
quocumque ulcus ex inflammatione tumidum non sedatur, à femina uero femininum, superante femine paterno. 116.21
uiritutis labor, stolidis insaniam indicatur. 577.28
circa uiscera dolores fortes in febribus acutis, malum. 443.66
uisceribus somnus prodest. 394
in uisceribus, abscessum facit dysenteria in tempestiue suppressa. 490.3
uisus quomodo fluxione turbetur. 79.7
uisus ratio. 79.4
uisus à cerebri humore purissimo nutritur. ibidem
uisus (exsiccat) à cerebro uenulis extinguitur. 79.5
cum uisus hebetudine aurium sonitus & narium grauedo mentem emouet & sanguinem profundit. 482.2
uisus obscuratur in uulneribus incussis in supercilium, & paulo altius. Prout autem uulnus recentius est, maxime uident: cicatrice uero diutius tardante ac fenescente, magis obscurari contingit. 492.3
de uisus ratione ac constitutione. 52.18
uisus hebetudines senibus fiunt. 444.31

ulcerum nondum maturorum constrictio. 87.47
ulcerum curatio secundum loca, facilis aut difficilis. 470.20
ulcerum uteri collutio. 284.77
de uulcerum in uteris generatione. 272.12
ulcerum & quacumque supra corpus emittent curatio. 87.47
quæ post uulcerum sectionem adhiberi conueniat. 501.20
ulcerum cicatrices cauiore. 556.5
ulcerum in uteris curatio sollicitè adhibenda. 281.53
ulcerum ex casu, aut alio quopiam modo dissecatorum, curatio. 556.6
ulcerum purgationis signa. 556.5
ulcerum coitionem quæ impediunt. 556.5
de uulceris ferini generatione & curatio. 86.41
ab uulceribus quomodo glandularum tumores generentur. 206.29
cum uulceribus fracture. 636.34
ulceribus frigida mordax, cutem obdurat, dolorem non suppurantem facit, nigrescit, rigores febriles inducit, conuulsiones, distentiones. 147.13, 446.20
ulceribus piscatorum, & cuniculosis, & depascentibus proserpendo, mare bonum est. 146.8
quibus in uulceribus tumores apparere, non ualde conuellantur. 448.65
quibus uulceribus febrem superuenire commodum sit. 470.21
ex uulceribus, rotunda subcaua, excidentia. 556.5 (470.17, 18)
ulceribus percurrendis species commode. 64.3
ulceribus capitis confert calida. 446.22
ex uulceribus mag. in uteris steriles. 264.61
ulceribus capitis quæ symptomata inimica. 471.22
ulcera in capite, cruribus tumidis, uelut aqua potu. 176.16
umbilicus ex natimitate denigratus. 376.19
umbilicus per quem puer nutritur ac spiritum attrahit, solus ex omni corpore, utero adheret. 56.4
umbilicus spirationi destinatus. 38.4
umbilicus postremus omnium membrorum in lucem prodit. 46.43
umbilicus fauciatus. 414.55
umbilici inflammationes paruæ ac recens natis puerulis accidunt. 443.24
circa uulceribus palpitatione, neque à cursu, neque à timore. 401.4
infra uulceribus à tergo fauciatus. 382.11
supra uulceribus dolor, & lomborum dolor, si medicamentis non soluantur, in hydropem siccam definunt. 485.2
sub uulceribus consistentes tumores, minime suppurantur. 484.2
circa uulceribus tormina circa messem. 470.20
quibus uulcera in caput, & in aures, ac in reliquum corpus erumpunt pueris, hi ferere à morbo sacro non apprehenduntur. 155.10
ulcera in tonsillis multo tempore citra augumentum manentia, ante quintum aut sextum diem periculosa non sunt. 64.3
ulcera quibus ætatibus potissimum fiunt. 470.18
ulcera tonsillarum in infantibus, periculosa. 64.3
ulcera in utero à partus purgamentis purtrahis. 501.20
ad uetera uulcera in tibijs oborientia. 559.12
ulcera quacumque annua fiunt, aut diutiora tempore durat, necesse est os abscedere, & cicatrices cauas fieri. 449.45
ulcera hydropicis in corpore sentia, non facile sanantur. 448.8
ulcera si repurgantur pure albo, celerè curationem indicant. Si uero in saniosos humores tranmutentur, maligna fiunt. Eodem modo & urinae significant. 436.5
ulcera proserpentia circa fauces, grauiora & magis acuta, ut plurimum spirandi difficultatem inducunt. 64.3
ulcera post menses suppuratos. 271.8
ad uulcera comoda est uinum album, & nigrum frigidum. 146.9
ulcera in tibijs erumpentia in lienis morbo. 239.36
ulcera in tonsillis æstate facta peiora sunt, quam alij temporibus, citius enim proserpunt. 64.3
ulcera in tonsillis circa uiam proserpentia, in his q. feruatur uocè alterat. 64.3
ulcera cicatrices, quibus nihil aliud mali adfuerit, omnes, & à temporibus, & ab arte opem ferre posse putandum est, maxime recentissimas, & in inueniunt corporibus. 472.28
ulcerum curatio simplex. 517.27
ulcerum uie quatuor. 17.9
ulcerum magnorum in capite & reliquo corpore inflammatio, septenario sedatur. 52.23
ulcuscula in debilibus erumpentia, lethalia. 87.44
ulcera circumcirca glabra, maligna sunt. 396.448.4
ulcera in tonsillis citra febrem facta, securiora sunt. 64.3
ulcera exoriuntur, si quis dum impurgatus est, laborauerit. 394
ulcera quedam propter puris crassitudinem nullam de se significationem præbent. 84.2
ulcera quedam, ne cataplasmata quidem ferunt. 556.1
ulcera uniuersa, nisi uino, humectare non oportet, si non in articulo fuerit ulcus. 555.1

Index.

In Hippocratem

quibus partium circa Umbilicum dolores, hi sanguine per alium egesto feruantur: non autē egesto, moriuntur. 485.2
 quibus circa Umbilicum dolores, qui neque medicamentis, neque aliter soluantur, in siccum hydropem firmantur. 444.11
 circa Umbilicum dolores palpitatorij, habent quidem aliquid mētis emotorium, uerum circa iudicationem pituita his a ceruatim copiosa cum dolore penetrat. 485.2
 partes circa Umbilicum et pectinem, in omni morbo crassitudinem habere melius est: at uehemēs tenuitas, et eliquatio, praua est. 442.35
 circa Umbilicum dolor corrodens. 408.28
 infra Umbilicum dolores. 217.15
 umbra et frigus moderate humectant, dat enim magis quam accipiunt. 127.35
 unctio calfacit, humectat ac mollit. ibid.
 unguentum Aegyptium. 252.7
 unguentum Baccarium. 309.13
 unguis instrumentum in fetu mortuo extrahendo. 58.5
 si Ungues et digiti supra grauitatē liuidi fiant, mortē euestigio expecta. 454.8
 de Unguium generatione. 49.12
 unguium defectus, in pueris recenter editis. 57.3
 unguibus leprosis acetum prodest. 146.9
 unguium, in digitorum manu ac pedum extremitatibus usus. 440.3
 uoluptates ex nulla alia re quam ex cerebro contingunt. 157.21
 uoluptates et illecebræ, a calida: à frigida uero, dolores et auersationes. 145.4
 uoluptas sine spectris, in animi impotentia. 248.3
 uoluptas ex coitu unde. 76.23
 uolucres ex oui luteo nascuntur. 46.41
 uolucres semilites, sunt alijs siccores. 124.18
 uolucrum et animalium partus, eadem quæ hominis ratio. 46.41
 uolucrum genus abundat, terra siccitatis squalida. 394
 uolucrum genera omnia ferme sicciora sunt quam quadrupeda. 124.18
 uolutatio in puluere, similima lactæ efficit: magis autem siccit propter puluerem, et minus incarnat. 129.42
 uoluulus in urina stillicidio accedens, septima die perimit, si non febre accedente urina aceruatim prodeat. 490.3
 uoluulus. 243.49
 de alio Voluulo arcuato, qui maxime æstatis tempore in regionibus palustribus corripit. 244.50
 in Voluulo molli frigidum uinū multum, meracum pro ratione dato, donec somnus aut crurum dolor fiat. Soluit autem

tem et febris, et dysenteria citra dolorem. 361
 si Voluulo amoto febris hominem corripit, desperatus est. 195.15
 in Voluulo hæmatite, ore male olens. 244.50
 de Voluulo sine ileo. 243.49
 in Voluulo, alius inferna homini soluta, ipsum occidit. 195.15
 de Voluulo hæmatite seu sanguineo. 244.51
 in Voluulo arcuato, capitis, ex tetragono medicamento, purgatio. 244.50
 uoluuli à flatibus causantur. 106.14
 uoluuli autumnio fiunt. 443.22
 uoluuli generatio. 70.10.195.15
 ex Voluulo uomitus, aut singultus, aut conuulsio aut delirium, malum. 449.10
 ex Voluulis graueolentibus, in febre acuta, præcordijs sublimibus diutius permanentibus, abscessus circa aures oborti occidunt. 464.22
 uoluulosa uomitus et surditas, malum. 490.3
 uomitiones æstate fiunt. 443.24
 uomitiones exiguæ biliosæ, male: tum aliàs, tum si in super uigilauerint egri. 461.10
 uomitiones et ferinæ, male sunt, in quibus alio suppressa et nulla alia re nouata, tumores cito rumpuntur. 496.4
 in Vomitionibus biliosis, nasus destillans, malum. 461.10
 de Vomitione spontanea. 458.25
 uomitus per uomitum sedatur, si uomenti multā aquam bibendam dederis. 58.52
 uomitus in uino non sedandus. 87.45
 uomitus conducit, fluxioni à capite fluenti. 87.47
 quibus est Vomitus sanguinis, febris multia, et dolor circa mammam, thoracem, et dorsum: quibus hæc omnia fiunt, breui moriuntur. Quibus autem non omnia, neque ualde tardius. Inflammata autem sunt diebus quatuordecim ad summum. 489.3
 uomitus sponte accedens à profluuio alui longo correpto, soluit alui profluuium. 448.15
 uomitus et surditas uoluulosis, malum. 490.3
 uomitibus utendum, si humidiores sint, ter in mense: sin siccores, bis à cibus omnis generis: à bubulis autem et porcinis carnibus, aut alijs, quidquid tandem modum excefferit, repletus uomat. et à caseosis dulcibus, ac pinguibus, eum qui non est assuetus repleri, uomere conducit: et ab ebrietate ac ciborum mutatione et regionum alteratione uomendum est. 132.4

uomitibus biliosis in muliere biliosa cui mētis minorē quam par est copia fiunt, bonus. 274.20
 uomitus, à profluuio alui forti correpto, superueniens, bonum. 162.14
 uomitus his fit quibus oris uentriculi morfus, cibi fastidia, et multū saliuæ. 480.1
 uomitus attenuant, propter cibi euacuationem: non tamen siccant, si quis postridie recte curet: sed humectant propter repletionem, et colligationem carnis præ labore. Si uero quis sinat hæc postridie consumi in alimentum caliditate, et diætā sensim adhibeat, siccant. 128.36
 uomitus biliosus ijs aderit, quicumque in febre non lethali dixerint, sibi caput dolere, aut etiam præ oculis obscurum quiddam apparere, aut osculi uentris morsus ijs accesserit. 458.25
 uomitus in capitis doloribus æruginosis, cum surditate, et uigilijs cito insaniam affore denuntiant. 460.2.481.2
 uomitus comodissimus est, ex pituita ac bile quam maxime permixtus, et non crassius ualde, neque multus. Nam meraciores, deteriores sunt. 455.12
 uomitus sanguinis ex partu. 298.114
 uomitus biliosus dysentericis in principio, malus. 491.3
 uomitus in repletionibus etiam tertio repletendus. 133.14
 uomitus assumptorum per quatuordecim dies citra febrem. 413.50
 uomitus liuidus si graueolens fuerit, celeritiam mortem significat. 455.12
 uomitus uentrem compactum soluit: et egerentem magis quam oportet fistit: illum quidem humectans, hunc uero siccant. 128.36
 uomitus atræ bilis in uulnere, lethalis. 86.44
 uomitus meraci, anxiosi, mali. 462.8
 uomitus solutio: aquam calidam bibendam dato, et uomat. 360
 uomitus cum uarietate mali sunt, tum aliàs, situm propius inter se prodeat. 461.7
 uomitus in morbo nigro uariæ speciei. 190.78
 uomitus spumosoformis à ueratro multus, in lumborum dolore pertinaci, et ampliore alui subductione, prodest. 485.3
 sanguinis Vomitus. 382.16
 uomitus ex tuberculi introrsum ruptione. 449.8
 uomitus æruginosus in pernicioso iam, malus. 478.1
 uomitus bilis ex uulnere accedens, malum: uide, ex uulnere bilis uomitus. 443.21
 uomitus paruis ac recens natis puerulis fiunt. 443.21
 uomitus

Index.

uomitibus humidioribus naturis conducti, ut corpus depurgetur, si quid defætuosus labores transegerunt. 118.31
 uomitus alui secessum fistit. 380.4
 uomitus ex uoluulo, malum. 449.10
 uomitum nigrorum faciunt frequētes per eandem recidiuæ, circa iudicationem sanguinolentæ. 479.1
 uomitum mintha fistit. 126.26
 uomitum mouentia in morbo hepatico. 337.32
 uomitum soluentia. 329.2
 uomitum plerumque ciet aqua. 193.6
 cum uomitu multo febris ardens. 402.9
 ex Vomitu et largiore potatione, febris acuta. 350
 ex Vomitu singultus et oculi rubicundi, malum. 449.3
 si id quod Vomitu reiectum est præstini fuerit coloris, aut liuidum, aut nigrum, quicumque horum fuerit colorum, malum esse putandum est. 455.12
 à Vomitu os et fauces uino austero collatur, quo oscula uenarum constringantur, et nihil retrahant, uelut à uomitu fieri solet. 133.14
 uomitum bonorum et malorum differentia. 493.4
 uomitum nigrorum signum est, lingua citra rationem tenera siens, et cum cibi fastidio nauſeabunda, cum frigido sudore, ex alio liquida. 483.2
 in Vomitibus si quis stituculosus sit, et stitucris exorsus fiat, malum est anxiosus uigilantibus. 493.4
 ex Vomitibus anxietates, clangores, oculi concretionem lanuginosam habentes, furiosa. ibid.
 in Vomitibus, et perturbationibus alui, sponte factis, si quidem qualia oportet purgari, purgantur, confort, et leuiter ferunt: sin minus, contra. 440.2
 in Vomitibus meracis singultus, malus: mala etiam conuulsio. Similiter etiam in nimijs purgationibus ex medicamentis. 494.4
 in omnibus Vomitibus subputridi ac foetidi odores, mali sunt. 455.12
 uomentes nigra pernicioso habet. 481.4
 egre uomētēs et moderate carnosos deorsum purgato: uitans æstatem. 444.7
 uomentes facile, et graciles sursum purgare oportet: uitantes hyemem. ibid.
 uomendum sex mensibus hybernis. 31.5
 si idem homo uomit omnes colores, ualde perniciosum hoc est. 455.12
 uomere bis in mense consuetis, melius est, ut cōsequenter in duobus diebus, quam per maiora interualla uomant. 32.7
 uomitorium, ex aqua, aceto, et sale. 414.53
 uox clangorosa ex uomitu nauſeabundo

oborta, insaniam portendit. 460.3
 uox acuta, malum: præcordia his introtrahuntur. 461.6.473.1
 si uox in conuulsione in impari die soluitur, à magno morbo liberat. 360
 uox qualis est irascentibus, si talis fuerit non irato, ex natura fuerit: et oculi tales fuerint ex natura turbulenti, quales sunt ubi irascuntur hi qui tales non sunt. 396
 uox acuta, plactum referens, et oculorum obscuratio, conuulsorium est. 483.2
 uox acuta clangorosa, mala. 461.6
 quibus uox cum febre deficit, et cum iudicatione intercepta, tremuli moriuntur. 462.12.483.2
 quibus uox strangulatoria est, et spiritus retrahitur, et uertebra intro cōsident, his in fine uelut quodam contrahente, spiritus sit. 483.2
 uox clangorosa cum mentis percussione mentem alienat. 460.2.479.1
 uocis repentine priuatio. 387.30.427.37.439.4
 uocis exercitatio post carnis à laboribus colligationem, commoda est: humiditatis enim euacuationem faciens, rarefacit carnem. 136.23
 uocis ex casu alio intercepto. 385.22.410.38
 uocis ex dolore interceptiones, dolorosam mortem inducunt. 483.2
 uocis priuatio et stomachi morsus in mulieribus, uteris ad stomachum allapsis, (ma sunt) 460.3
 uocis interceptiones cum singultu, pectus, uocis, pectoris, mamarum, genituræ communito. 353
 uocis interceptiones, in febre male sunt. 476.1
 uocis interceptiones frequentes subsoporate, consistentes tabem præsignant. 483.2
 cum uocis interceptione, capitis dolor repletus. 177.27
 uocis interceptiones cum exolutione, stupore detinente, perniciosæ. 460.3.462.12.483.2
 cum uocis interceptione capitis dolor ab ebrietate, tum aliàs. 193.8
 uocis articulatae species tres. 587.4
 uocis interceptionem soluit, uenæ sectio, aquæ potus, aqua mulsa. 412.43
 uocis interceptio quum febricitanti, decima quarta die accesserit, non ita solutio contingere solet, et c. 430.50
 uocis interceptiones cum sopore conuulsoriae sunt, et c. 463.17
 uocis interceptio, ignorantia, delirium. 412.43
 uocis differentia ex meatibus. 119.38
 de uocis priuatione ex ebrietate, et qui

ex hoc morbo euadit, et q. nō. 177.29
 uocis interceptiones cum exolutione in febre acuta, sine sudore, sunt quidē lethales: minus uero quam cō sudore. Verū diuturnitatem temporis significant. Fortassis autē et qui ex recidiua tale quid patiuntur, uisissimi sunt. Perniciosissimæ autem ex talibus habent, quibus sanguis ex naribus fluit, et quibus alui humectantur. 483.2
 uocis interceptiones ex capitis dolore uide de Capitis dolor. 462.12.483.2
 in uocis interceptione, spiritus ueluti his qui strangulantur, præ manibus expositus, malus est. Num et talis mentem emouet? 460.3.483.2
 uocis interceptiones ex rigore, soluuntur tremore. Et insuper rigentes tremores succedentes iudicant. 477.1
 uocis interceptiones insuper rigentibus, lethales. 483.2
 cum uocis interceptione mentis emotio, nes, perniciosæ. ibidem
 uocis interceptiones in febris conuulsorio modo sientes, quæ ad mentis emotionem cum silentio deueniunt, perniciosum. ibidem
 uocis interceptio diu durans, et parua, in conuulsionibus, quid significet, uide Conuulsio in uocis intercepto.
 uocis gracilitatem soluit uarix, ad sinistrū et dextrum testem: absq. horum altero fieri non potest ut soluatur. 359
 uocem quibusdam lumbrici interceptiunt. 210.45
 uocem de pulmone, quod cayus est, et fistula ipsi adest, edit: à labijs uero et lingua articulari. 211.49
 quicumque uoce destituuntur repente, si sine febre fuerint, ipsis uenam secato. 359
 cum uoce tremula solutio alui præter rationem, in his moram trahentibus diuturnis, perniciosus est. 483.2
 si uoce priuetur quis ebrius, conuulsus moritur, si non febris corripuerit, aut ubi ad horam qua crapulæ soluuntur peruenit, loquatur. 446.5
 uoce statim priuari eos necesse est, quibus cerebrum ex aliqua causa fuerit conuulsus. 450.58
 uoce destituti iacentes in febre continua, et c. 478.1
 uoce maxima præditi sunt, quibus plurius est calor. 394
 uoce intercepta, dolores ad præcordia in febre, sine sudore soluti, malum. 485.2
 uoce statim priuantur, et neque uident, neque audiunt, et plerumque moriuntur, quibus percussis cerebrum cōcussum fuerit et doluerit. 491.3
 uoce destituti, uerum sentientes esse cōtinuè fatuos

In Hippocratem

quod fatuus ex morbo regio. 460.4
num Voce destituti moriuntur palpitan-
tes per totum? ibidem
uocis intercepta acute in sania correpti, ita
affecti moriuntur. 493.4
uocis contractae post medicamenti sum-
ptionem, nium prae sunt plerique ho-
rum exulant, & uentres humectos ha-
bent. 483.2
qui Voces asperas natura habet, his etiam
linguae subasperae sunt, & quaecumque
asperitates à morbis similiter. Quae
igitur durae sunt linguae à natura, etiā
sine morbo hoc habent, &c. 354
uoces tremulae fientes mentem alienant.
479.1
quibus Voces frangebantur ad tussim, ho-
rum plurimi ne febricitarunt quidem.
395
uociferatio affligit. 24.13
urbes bene sitae ad Solem & ad uentos, &
aquis bonis utuntur, & mutationibus
minus sunt obnoxiae. Quae uero con-
tra magis. 93.3
urendi aut secandi corpora ratio. 198.
28
quomodo quaeque uenda. 233.19
urina aquosa alios temporis progressu ma-
le afficiendas esse significat. 486.3
urina crassa, alba, in lastitudinosis febrilib.
quarta die aliquando prodit, & libe-
rat ab abscessu. Si uero ultra hoc etiam
sanguis è naribus large eruperit, etiam
ualde. 393
urina multam subsidentiam habens à men-
tis emotione liberat, qualis erat De-
xippi. 395
urina uetus ad fomentum uterorum. 313.
314.29
urina uetus cum ferri recrementis ad im-
pregnationem. 292.96
urina calculosorum splendidissima. 97.23
urina autem optima est, quae habet albif-
simam subsidentiam, & leuem ac æ-
qualem per totum tempus. donec in-
dicatus fuerit morbus. Significat enim
securū ac breuem fore morbum. 435.
1.454
quibus in Vrina arenosa subsidunt, his ue-
fica calculo laborat. 446.79
urina succo carniū bubularum affata
rum similis in nephritide. 232.17
urina uelut asini in puerperij purgamen-
tis non facile procedentibus. 281.52
urina eruum, ac lentium farinam referens
373.6
urina in febris si mutatioes habeat, diu-
turnitatem temporis significat, & ne-
cessesse est egrotum mutari, & ad dete-
riora, & ad alteram partem. 436.7
urina tenuis & biliosa, & uix tenuem ac
exiguam subsidentiam habens, & quae
ad melius ac deterius mutatur, diuturna
est. 494.4
urina aquosa & copiosior, quam pro eo
quod bibi imperatum est, significat ho-
minem non obedire, sed copiosiore po-
tu uti: Aut non posse renouari quam
diu talia urinam faciunt. 468.10
urina paululum stridens, medicamentis ho-
minem opus habere significat, aut mor-
bum aliquem circa uescicam habere.
ibidem
urina quamdiu fulua & tenuis fuerit, mor-
bum incoctum esse significat. Si uero
& diuturna fuerit, talis existens, peri-
culum est ne sufficere homo possit, do-
nec urina fuerit concocta. 455.11
urinae suppressio & grauitas in imo uen-
tre, plerumque, stillicidium urinae signifi-
cat futurū. Sin minus, aliū morbum,
ex quo egrotare solet. 495.4
urina subrubra, & subsidentiam subru-
bram habens ac leuem, si quidem ante
septimum diem prodeat, septima die li-
berat, &c. 494.4
urina cineris specie. 412.46
urina propter humores ammixtos falsu-
ginosa fit. 204.20
urina edulorum olidorum (ut alliorum)
odorem refert. 212.51
urina, pinguedinem in subsidentia habens,
febrem significat. 494.4
urina cur rubra. 73.8
quibus in Vrina crassa existente, caruncu-
la paruae, aut uelut pili simul exeunt,
his de renibus excernuntur. 446.
76
urinae geniturae similis. 391
urina arenosa fit, & suppressitur, quibus
infernae partes affliguntur, pruritibus
antea fortibus obortis. Qui uero ex
his periculose habent, his mens obtor-
pescit. 491.3
si Vrina subrubra fuerit, & subsidentia
subrubra ac leuis, diuturnum quidem
haec morbum significat, sed ualde salu-
tarem. 436.6
urina quae ex indisereta pinguedinem qua-
dam habens exauescit, celerem in fe-
bribus dimissionem significat. 494.4
urina si quandoque pura micta fuerit, quan-
doque subsidentiam albam ac leuem
habens, diuturna tales sunt, & minus
securae quam optima urina. 436.7
urina cruenta exolutis cum capitis dolo-
re, ex rigore, mala est. 477.1
quibus Vrina clandestine allabitur ad pu-
dendum, exoluntur desperati. 491.3
urina subrubricunda subsidentiam non ha-
bens, sed id quod in medio innatat, cum
surditate, mentem emouet. 481.2
urina in febre albam habens & leuem sub-
sidentiam firmatam, celerem dimissio-

nem significat. 494.4
urina cruenta in dorsali morbo tertia aut
quarta die, hominem moriturum signi-
ficat. 186.61
urina cruenta. 375.18
urinae nigrae tum in uiris tum in mulieri-
bus pessime sunt, in pueris autem aquo-
se. 455.11
urina cruenta in principio micta, febre
diuturnam significat: turbata cum su-
dore, recidiuam. 494.4
urina bonam habens subsidentiam, dere-
pente non habens, dolorem & muta-
tionem significat. 495.4
urina subsidentiam habens, turbata desi-
nens, rigorem circa iudicationem signi-
ficat. ibidem
urina subrubram & leuem subsidentiam
habens in pleuriticis, securam iudica-
tionem significat. ibidem
urina in febre densitatem habens diuul-
sam, recidiuam aut sudorem significat.
495.4
urina si fulua ac tenuis fuerit, multo tem-
pore, periculum est, ne homo sufficere
possit donec cōcocta fuerit urina, &c.
436.7
urina si fuerit subrubra, & subsidentia
ipsius similis, & leuis, diuturniorem
quidem haec, &c. morbum significat,
sed ualde salutarem. 454.455.11
urina purulenta micta, albam subsiden-
tiam habens, soluit uescicæ duræ dolo-
rem. 457.19
urina in renium morbo subsidentiam, cras-
sam, aut subfuluam uel albam, ut fari-
na habens, prodit. 231.18
urina ciens ab abscessu ad articulos, libe-
ret. 445.74
urina ualde alba, pessima est, in febre ar-
dente, stupefactorio modo detentis.
494.4
si in Vrina quid innatat, dolore circa fe-
mur dissipato, mentis emotionem por-
tendit: & qualia circa aurium sonitus
contingunt, talia existunt. 461.5
urina uelut erui lotura. 374.11
urina sputo similes subsidentias aut limo-
sas habens, rigorem indicat. 495.4
urina nubeculam rubram habet quarta
die, quibus septima die morbi iudican-
tur. 445.71
urinae paruas subsidentias habentes in hy-
dropicis siccis, mala sunt. 490.3
urina cōcocta, ad iudicationem febres solu-
uit. 480.1
urina rubra, uteris ad stomachum allapsis
271.7
urina alba uelut iumentorum, capitis do-
lorem significat. 494.4
urina conturbata & geniturae similis in
his qui alium dolent ex nigrorum ege-
stione suppressa, mala non est. 486.3
urina crassa albam subsidentiam habens,
aut circa articulos dolorem aliquem,
aut tumorem significat. 467.
10
urina ualde tenuis, si densa fiat, sudorem
futurum innatit. 494.4
urina aquosa, aut turbata, friabili asperi-
tate, alium liquidam fore significat.
ibidem
urina tauri ad conceptum muliebrem.
266.75
urina oleosa. 351
urinam suppressit Aquilo. 442.5
urina aquosa: uide. Affectiones statim tur-
bulentae. 478.1
urinam cientia in uentre & cito calefunt,
& calfacta marcescunt ac liquefunt,
& ob id citum secessum faciunt.
224.30
urinam qui facile eijciunt: uide quorū Al-
uius satis fluida est.
urinae crassam efficit, bilis in uescicam
confluens. 170.47
urinam non facile prodeuntem faciunt, bi-
liosis alius turbata, parua frequenter
egerens distendit cum paucis mu-
cosis. 497.4
urina humana ad uterorum os fouendum
251.7
urinam cient, alia tosta, & affata, item
apium. 223.49
urinam cientes succi sunt, crethmi, apij,
allij cremor, cythi, feniculi, porri, ad-
ianti, solani, qui & frigesfacit. Item sco-
lopendrium, mitha, fesei, caucalides,
hypericum, urticae. 126.27
urinam ciens potio, frigesfaciens, ac sitim
sedans. 199.31
urinam iuxta potionis copiam mingere
oportet, & semper aequalem, & quam
maxime accuratim, & momento paulo
crassiorem, quam id quod in potu acce-
ptum fuit. 468.10
urinam scientiam, ac bilem per alium tra-
hentia. 199.32
quae Vrinarum cient, sicca sunt, ac frigida.
224.50
urinae stillicidium ab istis fit & sedatur.
88.51
urinae si sint crudae, & alia signa non se-
cundum rationem eueniant, morbus
in die iudicatoria, plerumque recidiuat.
Quandoque uero etiam reuertitur in
die iudicatoria, his talibus relictis.
437.10
urinae cruenta uenarum laborantium sunt
signa. 29.25
urinae stillicidium, & capitis ex utero do-
lores. 429.34
urinae bubulae, in purgandis mulieribus,
usus. 300.123

Index.

urinae stillicidium soluit uenae sectio.
360.
urinae stillicidium. 328.88. & 119.28.
329.91. 355
urinae stillicidium, & urinae difficultatem,
uini potus & uenae sectio soluit. Secare
uero oportet internae. 449.36. 450.
48
urinae crassiores ac pallidiores, meliores.
428.46
urinae quae minguntur à non recordanti-
bus, nec comonefactis perniciose sunt.
Num his minguntur, uelut si subsiden-
tiam conturbasset? 455.11. 495.4
ex Vrini rubricundae florulentiae deten-
tae, itemque aruginosa, mala sunt: &
paruas apparere ueluti stillas. 461.7
urinae quae mutationes habent, temporis
diuturnitatem significant: & necesse
est ut morbus & ad deterius, & ad
melius, inaequalitatem permittat.
429.46
urinae stillicidium futurum plerumque si-
gnificat urinae suppressio & grauitas
in imo uentre. Sin minus, alium mor-
bum, ex quo egrotare solet. 495.4
urinae tenues cum aliquantula nubecula, in
medio consistente, rigorem significant.
493.3
urinae in peripneumonia, crassa in prin-
cipio, deinde attenuatae, lethale.
489.3
si Vrinae ab initio similes fuerint, sed ex
tenuibus crassae fiant & penitus tenu-
es, tales aegre iudicant ac inconstantes
sunt. 426.7
urinae stillicidia in hydropicis siccis, mala.
&c. 490.3
quibus Vrinae in principio tenues, tales ne
purgato: sed si usum fuerit, infusum
per clysterem adhibeto. 428.44
urinae densa ac conturbata, certum signum
sunt doloris capitis, & conuulsionis,
ac mortis. 414.54
urinae difficultas uide. 172.3
urinae difficultatem uini potus, & uenae se-
ctio soluit. 450.48
quibus Vrinae in principio nebulosae, aut
etiam crassae sunt, tales depurgare o-
portet, si etiam alia contulerint.
428.44
urinae maturae sunt, quae subsidentias ru-
bras habent, uelut est eruum. 430.53
urinae lethaliaes sunt, foetidae & aquosae,
& nigrae, & crassae. 455.11
urinae tenuiores ac nigriores, deteriores.
429.46
urinae indicant morbos, aut aegre aut facile
iudicandos, item breues aut longos.
440.12
urinae in abscessibus retro aures cito &
modice maturascentes, mala sunt: &
quibus sic perfrigerari, malum est. 482.2
num Vrinae aquosae alba innatantia habent,
& quae uarie exalbidae sunt, ac fec-
tidae, abscessus iuxta aures faciunt?
464.23
urinae geniturae similes, febriles in dorsum
distentiones solunt. 486.3
urinae interceptionem dolorosam signifi-
cant, ex dorso horrores frequentes.
461.10. 477.1
urinae tenues & crudae praeter morem, in
comitiali morbo laborantibus, sine re-
pletione, morbi inuasionem significant
tum alias tum si quis dolor, aut conuul-
sio in humum humerum, aut collum,
aut dorsum incidat, &c. 495.4
urinae cum rigore suppressae, mala: tum
alias, tū si sopor antea apprehenderit.
Num iuxta aures abscessus parotides
dificios, in his fore spes est? 464.22
quibuscumque distaratae Vrinae sunt, his
uehemens in corpore turbatio. 420.33
urinae quomodo morbos ostendant. 6.22
urinae incoctae. 350
urinae stillicidium habenti, partes circa ue-
sicam sunt adfectae. 446.80
quibuscumque ex Vrinae stillicidio uolun-
tus accedit, hi in septem diebus percuti,
si non febre accedente, urinae satis flu-
xerit. 449.44. 490.3
urinae cum rigore suppressae, mala: & con-
uulsoriae tum alias, tum si quis antea
gravi sopore pressus fuit. 477.1
urinae stillicidia in siccitatibus plerumque
fiunt. 443.16
urinae cruenta in exolutionibus ex rigo-
re, cum capitis dolore, praue.
477.1
urinae stillicidia senibus accidunt. 444.
31
urinae difficultates senibus fiunt. ibid.
urinae difficultas etiam autumnis fit.
443.22
quibus Vrinae crassae, grumosae, paucae,
non sine febris, ubi copia ex his suc-
cessit, tenuis prodest. Tales autem ma-
xime prodeunt his, quibus ab initio,
aut breui subsidentiam habent.
445.69
urinae interceptio in biliosis, breui occidit.
495.4
urinae puluerulenta, aquam inter cutem,
cum spirandi difficultate significant.
494.4
urinae transitus uiri speciem referens, co-
piosus, & alui fluxus, & somni, in con-
uulsione profunt. 486.3
urinae decolores, nigra innatantia in me-
dio habentes, phrenitidem cum uigi-
lijs & turbatione significant. 495.4
urinae pelliculose, & cum horrore subsi-
dentes, conuulsoriae sunt. 494.4
quibus

In Hippocratem

quibus Vrine conturbate, uelut iumentis, his capitis dolores aut adfunt, aut adferunt. 445.69
 urine stillicidium, intestino recto, & utero inflammato accedit. 447.58
 quibus Vrine pellucida, alba, mala. Maxime autem in phreniticis comparent. ibid.
 urine nigra, nigram subsidentia habentes. 348
 urine uehementer fermentatae rubicunda. 461.9
 urine stillicidij in mulieribus curatio. 263.56
 urine non confidentes, ualde rubicundae, innatantes, mentis emotionem portendant. 460.4
 urine, erui loturae similes. 409.31
 urine stillicidium fortasse continget, quibus sanis hyeme circa lupos frigiditas & grauitas, ex leui causa, & alius superpressa, superno uentriculo probe officium suum praestante. 491.3
 urine dolorose, mala sunt. 461.6
 urine curationem indicant. 428.45
 urine eruenta unde. 29.26
 urinarum concoctiones, si in iudicatorijs diebus concocta fuerint, morbum soluiunt. 436.5
 urinarum suppressiones ante rigorem uide, ante Rigorem urinarum, &c.
 urinarum in morbis acutis ex perfrigeratione interceptiones, pessima. 461.6
 urinarum perniciosarum & malaru uarias differentias uide. 494.495.4
 urinarum crassarum mictionem renu dolo repentinus cum urine suppressione significat. 495.4
 in Vrinis considerare conuenit in quibus nubeculae sunt, an superne, aut inferne sint, & quales habeant colores. Et quae quidem deorsum feruntur, cum coloribus relatis, eas bonas esse putare, ac laudare. Quae uero sursum feruntur, cum coloribus relatis, malas esse, & tales damnare, &c. 455.12
 ex Vrinis, si quidem id quod mictum est, purum fuerit, subsidentiam uero albam ac leuem habuerit, diuturnior fit morbus, & minus quam optima securus est haec urina. 436.6
 in Vrinis pinguedines superne instantes, arancorum telis similes, damnare oportet: sunt enim colliquationis signa. 455.12.494.4
 urinis multis de repente prodeuntibus, soluantur linguae syderationes & dexterarum partium. 486.3
 in Vrinis nigrae nubeculae in febribus erroris quartanam indicant. 495.4
 ex Vrinis purulentis quando quis sua sponte curetur. 29.25

in Vrinis subsidentiae crassiores farinae partes referentes, praeu sunt. His autem peiores sunt laminosae. Albae uero & tenues, ualde male sunt. Verum his deterriores sunt furfuraceae. 455.11
 in Vrinis nubeculae, albae quidem bonae sunt nigrae uero, mala. ibidem
 quicumque Vrinis tenues & crudas minugunt multo tempore, si alia uelut superstitibus futuris signa fuerint, his abscessum expectare oportet ad locos infra septum transuersum. 455.11.12
 quibus in Vrinaria fistula tuberculum nascitur, his suppuratione facta, & eruptione, solutio fit. 446.82.450.57
 urinariorum meatuum positio. 65.2
 uterus inflatus. 280.48
 si Vterus in coxam incumbens, suppuratus fuerit, necesse est curationem ex medicamentis, per linamenta ipsi adhibere. 447.47
 uel eius os ex partu ulceratum. 234.64
 uterus in anteriorem partem auersus procedens. 90.62
 uterus. 580.38
 uterus genituram non suscipiens. 32.63
 mulierem Vterum gerentem ab aliquo acuto morbo corripi, lethale est. 447.31
 quaecumque Vterum gestant, his osculum uterorum clausum est. 447.51
 uterum gerentibus, ex ferendo ulcere fluxione, malum: conuulsio, exoluta, & postea perfrigerata excalescunt acute. 493.3
 in Vterum gestantibus falsuginosa, significat post partum molestias ex albis moradacibus: tales purgationes indurant: singultus in his malum. 493.3
 uterum iam gestantibus ex feruido ulcere fluxiones dolorose, malum: haemorrhoidis his pessimum. ibi.
 quibus ex abortu circa Vterum & tumoribus ad capitis grauitatem conuertuntur, & iuxta sinciput maxime dolores, & quicumque alij ab uteris: his in octo aut decem mensibus ad coxam morbus definit. 390.
 mulieri Vterum gestanti, si mammae repente graciles fiant, abortit. 447.37
 mulieri Vterum gestanti, si multum lac ex mammis fluat, debile foetum significat. Si uero solide fuerint mammae, sanioiorem foetum significant. 447.52
 mulieri Vterum gestanti, si altera mamma gracilis fiat, gemellos gestans alterum abortit. Et si quidem dextra gracilis fiat, masculum: si uero sinistra foemellam. 447.38
 uterum gerentibus capitis dolores, soporosi, cum grauitate fictes, mali sunt: fortassis autem his conuulsorium quid patenti contingit. 493.3

uterum gerenti, tenesimus accedens abortire facit. 449.27
 mulieri Vterum gestanti, si alius multum fluxerit, periculum est ut abortiat. 447.34
 uterum seu locum in quo conceptio fit, sanum esse oportet, & siccum ac mollem 473.32
 uterum gestantibus ora feruido aphthae ulcere affe, bona non sunt. 492.3.493.3
 mulier Vterum gerens secta uena abortit, & magis, si maior fuerit foetus. 443.30
 uterum gestantibus falsuginosa iuxta fauces fluxiones, malum. 493.3
 ueterum medicorum praedicendi modi uarij. 466.1
 uterum instantia. 339.24
 quaecumque in Vtero habentes & febribus corripiuntur, & fortiter attenuant sine manifesta occasione, difficulter pariunt, & periculose: aut abortum facientes periclitantur. 447.55
 ex Vtero affecto conuulsiones siue febres faciles sunt. 493.3
 utero confert calida. 446.22
 in Vtero dentigra, calida coenit. 147.14
 in Vtero habere mulierem, quibus signisprehendatur. 447.58
 in Vtero mulierum, hydropis generatio. 212.52
 de muliere ab Vtero debili. 255.23
 utero & intestino recto inflamato, urine stillicidium accedit. 447.58
 uteri in lumbis incubetes. 256.30.326.80
 uteri mollitoria. 327.84
 uteri gestatio ultra decimum mensem (ut mulieribus uidetur) quomodo continuetur. 45.39
 uteri transmoti. 263.55.264.59.314.32
 de ijs quae ad Vteri purgationes faciunt, siue ex partu siue etiam alijs. 338.21
 uteri ascendentes ac suffocantes. 294.62
 uteri ad cor progressi. 263.56
 uteri genituram tertia die eructantes. 340.26
 uteri uas morbosum est, si mammarum papilla, & rubor pallidus fuerit. 394
 uteri omnium morborum cause. 90.59
 uteri extra naturam. 340.27
 uteri stomachus a suffimentis hians rededitur. 61.18
 uteri tumorum in partu, aut ex partu curatio. 280.49
 uteri affectiones plurimae ex flatibus fiunt. 499.34
 uteri leues, & quomodo cognoscantur. 277.36
 uteri sani interdum non concipiunt. 276.28
 uteri extra prominentes, & dependentes. 327.83
 uteri puerperae inflammati. 285.68
 uteri extra prominentes multo tempore, & inflati. 316.40
 uteri

Index.

uteri ostuli complicati signa & curatio. 316.40.261.47
 uteri ulcerati, & extremi foras progressi 316.40
 ad Vteri conceptionem fomentum. 60.19
 uteri frequenter prolapsi, quomodo reponendi. 62.26
 uteri a conclusionem, & callositate indurascunt. 60.14
 uteri stomachi praecaliditate genituram non suscipientes curatio. 60.14.213.13
 uteri magis quam conuenit hiantes. 253
 uteri ulcerati, sanguis & pus, & serosa sanies fluens. 288.78
 uteri ad hepar & praecordia. 263.18
 326.82
 uteri a pinguedine laesi. 334.10
 uteri transmoti prementes & strangulantes. 326.80.326.82
 uteri suppurati aut post partum, aut ex abortu, curatio. 89.13
 uteri puerperae ad coxam, aut lateris molitudinem incumbentes. 254.
 20.310.22.310.23
 uteri ab ulceribus inflammati. 263.54.
 274.21
 uteri ulcerati, aut osculum exasperatum. 339.22
 uteri humore pleni osculum tumidum, quomodo curandum. 90.62
 uteri ascensus curatio. 90.60
 uteri descensus curatio. ibid.
 uteri ad septum transuersum & praecordia. 325.79
 mulieri quae ab Vteri strangulationibus uexatur, aut difficulter parit, sternutatio accedens, bonum. 448.35
 uteri sursum progressi. 325.78
 uteri ad uescicae stomachum. 273.18
 uteri ad lumbos & coxas conuersi. 273.19
 uteri in inguina, & urine meatus incumbentes. 315.34
 uteri moti cum dolore. 274.60
 uteri dolores, maxime ad uescicam. ibid.
 uteri prominentes. 264.61
 uteri ad stomachum allapsi. 271.7
 uteri conclusi, mensibus non comparentibus. 319.50
 uteri orarum picato cerato illitio. 326.38
 de Vteri indurati ore & signis. 260.41
 uteri ad cor progressi. 308.17.257.32
 uteri ad sinistram partem & coxam inclinati. 315.35
 uteri commoti aliquo allapsi. 317.43
 uteri pituita impleti. 325.77.285.69
 uteri ad sedem conuersi, & secessum fecedere prohibentes. 315.33.262.54
 uteri ad praecordia allapsi strangulantes. 308.17
 uteri circumuersi ad dextram partem, puerperij purgantibus non sentib. 315.35

uteri gestatio non ultra decimum mensem ob alimenti & augmenti quod a matre descendit, inopiam. 45.39
 uteri strangulantes, & strangulationes contingentes. 326.82
 uteri conclusi. 271.5.319.49
 de Vteri gracilitate, osculo ipsorum exasperato, & concluso. 336.15
 uteri in partu ualde ulcerati. 299.84
 uteri non conclusi. 320.53
 uterorum ulceratorum signa. 287.76
 uterorum ex partu dolor. 284.66
 ad Vterorum morbum sedandum. 262.53
 ad Vterorum dolorem. 328.88
 de Vterorum ad coxam incumbentium signis & curatione. 310.23.313.29
 uterorum fomenta per arundinem. 266.73
 uterorum dolores. 266.4.1.62
 uterorum obtortorum cause. 271.4
 uterorum inflammatorum signa. 317.44
 320.54.321.56.
 uterorum corruptorum ac uitiorum signa. 321.56
 uterorum morbi curatio. 328.89
 uterorum ulcerationum ex abortu curatio. 288.80
 uterorum curatio. 289.81
 de Vterorum ad latus allapsorum signis & curatione. 260.42
 de Vterorum ad hepar conuersorum signis. 309.19
 de Vterorum circa latus inflammatorum, signis. 309.20
 de Vterorum ad latera allapsorum signis. 310.21
 uterorum distentorum causa. 285.68
 in Vterorum dolore, strangulatio. 328.88
 uterorum collutiones. 298.111
 de Vterorum ad hepar accedentium signis, & quibus haec affectio familiaris. Item de mulieris uiduae & uirginis curatio ne. 250.3
 in Vterorum omni morbo medicamentum commodum, & urinam ualde ciens. 256.28
 uterorum fomenta. 265.71.326.83
 ad Vterorum dolorem, infusile. 321.56
 uterorum leuitas contingit, aut ex natura, aut si ulcera innata, magnas cicatrices reliquerint. 332.2
 uterorum ex partu inflammatorum curatio. 255.22.284.65.284.66
 uterorum uelut in callum induratum signa. 332.2
 uterorum durorum et ad pudenda exeuntium signa & curatio. 319.48
 uterorum auersorum nota. 90.61
 de Vterorum ad medullarum progressorum signis & curatione. 253.14
 de Vterorum ore humidiorum & sicciorum curatio. 276.27

uterorum a contrarijs curatio. 277.13
 uterorum uehementer exulceratorum signa. 288.79
 de Vterorum ad praecordia allapsorum signis & curatione. 254.18.309.18
 uterorum grumosorum signa. 320.51
 de Vterorum foras egressorum signis, causa & curatione. 315.37
 de Vterorum omnino foras egressorum, & dependentium signis, causa, & curatione. 63.4.25.4
 de Vterorum adglutinatorum signis, & curatione. 251.6
 uterorum strangulantium signa. 325.78
 uterorum strangulatio & suffocatio. 325.77.325.78
 de Vterorum ore concluso. 261.44
 de Vterorum obliquorum signis & curatione. ibid.
 de Vterorum inflatorum signis & curatione. 261.45.263.57
 de Vterorum oris biantis signis. 262.49
 de Vterorum leuigatorum signis & curatione. 262.50
 de Vterorum ad uentrem nutantium signis & curatione. ibid.
 uterorum ad caput conuersorum signa et curatio. 262.51.308.16
 de Vterorum commotorum & in loco non manentium signis & curatione. 261.46.261.48.317.41
 uterorum transversim sitorum signa, & curatio. 315.36
 uterorum penitus extra pudendum elapsorum signa & curatio. 315.316.38.340.28
 uterorum ad crura & pedes conuersorum signa & curatio. 317.42
 ex Vteris ulceratis et puerperij purgantibus impeditis, mala. 282.57
 de Vteris puerperae in coxam incumben- tibus. 254.21
 de Vteris siccis, & ad pudendum prominentibus. 255.24
 de Vteris suffocatis. 255.21.257.22
 de Vteris fixis. 255.22
 uteris motis, aut alioqui non recte habentibus, menses non apparent, aut certe pauciores. 60.13
 quibus, in Vteris loco motis, pharvacum sursum aut deorsum purgans, & quantum exhibendum. 314.32
 ex Vteris eduentia. 327.85
 uteris transmotis medentia. 326.79
 in Vteris suppuratis, aut post partum, aut ex abortu, uermes stercorearum. 59.13
 uteros aperiens & purgans. 267.77
 quaeuis occasio Vteros propellere potest, si quid mali habeant. 315.34
 ad Vteros purgandos. 262.33.264.63
 uteros calfacientia. 90.61
 ad Vteros conclusos. 263.264.59
 quaecumque

Index.

quæcunque frigidos ac densos uteros habent, non concipiunt: & quæcunque humidos uteros habent, non concipiunt. Extinguitur enim in ipsis genitura. Et quæcunque siccos magis & adustos. Præmopu enim alimenti corrumpitur fœmen. Quæ uero ex utriusque temperamentum habent moderatum, tales fecundæ sunt.	447.62	uteri uteros difficulter ferre octonos menses.	53.2	uterorum purgatoria, & dolores sedantia.	257.32	ad uteros eluendos.	258.36	uterinæ in uentriculis durities dolorosæ acutæ, perniciosum.	493.3	utre quomodo utendum.	553.88	de uæ morbi in faucibus signis & curatione.	179.36	de uæ morbi generatione, & quomodo gurgulio rubicundus fiat, & postea nigrescat.	174.10	uua alba immaturæ succus in ulceribus.	557.8	uua maiorē habere solent, quibus infantibus in fugendo tussis instat.	64.3	circa uua proferpentia ulcera in tonsillis, his qui feruantur uocem alterant.	ibidem	uulpinæ leporinis carnibus sunt humidiores, & urinam cient.	124.16	uulnus si sanguinem fundat, ulcus ne madefacito, uerum caput calida rigato.	360	uulnus ex abortu.	289.83	à Vulnere, aut ex hasta, &c. quomodo suppuratio contingat.	166.31	qui ex Vulnere impotentes fiunt corpore, febre quidem accedente citra rigorem sanantur: non autem accedente, syderati fiunt dextra aut sinistra parte.	490.491.3	ex Vulnere conuulsio lethalis est.	446.2.486.3	ex Vulnere & peripneumonia suppuratorum eadem, quæ pleuriticorum consideratio, & curatio.	198.28	in Vulnere atræ bilis uomitus, lethalis.	86.44	ex Vulnere bilis uomitus accedens, malum: maxime in capitis uulneribus.	492.3	uulnera recentia auertens, ne putrescant.	558.9. & 10	ad uulnera inflammata, cataplasmata refrigerantia.	221.34	ad uulnera diuturna commodum est uinum dulce, assidue utenti.	146.10	ad uulnera cruenta.	558.10.11	uulnera sanguinem fundentia, exudantia, maligna. Sic affecti loquentes latenter moriuntur.	463.18.464.21	uulnera quæ potissimum lethalia, & quæ non.	492.3	uulnera magis lethalia sunt quæ in uenas crassas in collo ac inguinibus instiguntur.	470.19	uulnera ante tertium, aut quartum diem non mouenda.	521.33	uulnera in locis uilibus, saepe molesta.	470.20	quorum uulnerum curatio non sit tetandam.	ibidem	in uulnerum deligationibus, compressio oportuna, & deligatio remissa, potissimum profunt.	16.4	cur ex uulneribus scipitis, cerebrū citissime, & maxime mala sentiat.	498.4	in uulneribus iuxta suturas quid considerandum.	498.4.101.17	si in uulneribus fortibus ac præuis tumor non appareat, magnum malum.	358.448.66	in uulneribus sanguis concurrit: opitulandum igitur, ut uacuum expleatur.	394	in uulneribus eos qui crassos nervos sauciatos habent, necesse est claudos fieri: Itaque si musculorum capita sauciata sint, presertim eorum qui sunt in femoribus.	161.3	qua ratione ex uulneribus mors consequatur.	470.19	quibus ex uulneribus, aut aliàs attenuatis atræ bilis, aut uelut niger sanguis subierit, postredie moriuntur.	444.23	uulnerati quomodo curandi.	221.34	uulnerati de omnibus apparatibus interrogandi.	501.16	uulpis sterces ad imprægnationem.	300.125	Z	Ea in suffimento, ad menses uirginum ciendos.	62.24

FINIS INDICIS.

SERIES CHARTARVM.

abcdefghijklmnopqrstuxyz ABCDEFGHIKLMNOPQRSTV
XYZ Aa Bb Cc a b γ d e ζ η θ i κ. Omnes termines, præter *, & i diuersionem.

LUGDUNI

Excudebat Symphorianus Barbier.

Index ad uulnerum curatio

Sectio 1

de evacuationibus aph. 2. et 22. 28. 29 et 25. sectionis primæ pagine
de uulneratione aphorismo 3. 4. 5. 7. 9. 10. 11. primæ sectionis pag. 1. et
de uulneribus aphorismo 6. 7. 20. 21. pag. 2. et 3. secti. 1.
de alimentis aphorismo 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. p. 2. et 3. sectionis 1.

Sectio 2

de somno et uigilia aphorismo 1. 2. 3. 29. pagine 1. et 2. et 3.
de fame et satietate et de aphorismo 4. 7. 210. 11. 16. 17. 18. 20. pag. 1. et
de indolentia aphorismo 12. 13. 23. 24. 25. pagine 2. et 3. et 4. et 5.
de uulneribus aphorismo 15. 32. pagine secundæ et terciæ
de doloribus aphorismo 46. 47. 48. pagine terciæ
de uulneribus aphorismo 5. 6. 19. 26. 27. pagine 1. et 2.
de evacuationibus aphorismo 9. 14. 20. 22. 35. 36. 37. 51. pagine 2. et 3.
de et alibus aphorismo 34. 39. 40. 45. 49. 50. 53. 54. pagine 3.

Sectio 3

de temporibus aphorismo 1. usque ad 23. pagine 1. et 2.
de tactibus aphorismo 24. usque ad 31. pagine 3. et 4.

Sectio 4

de evacuationibus aphorismo 1. usque ad 23. pagine 1. et 2.
de uulneribus aphorismo 36. usque ad 42. et etiam aph. 56. pag. 2. 3. 4.
de subfoecationibus apho. 34. 35. pagine 2.
de febribus aphorismo 29. usque ad 33. et de aph. 2. usque ad 6. 3. pag. 2. 3. 4.
de urina aphorismo 69. usque ad 73. pagine 4. et 5.